JO. BAPTISTÆ
DE LUCA
Venusini, S.R.E. Presbyteri Card.
THEATRUM
VERITATIS, ET JUSTITIÆ,

SIVE DECISIVI DISCURSUS PER MATERIAS, SEU TITULOS DISTINCTI, & ad veritatem editi in forensibus Controversiis Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una Partium scripsit, vel consultus respondit.

Cum Annotationibus, ac Discursibus, qui antea in Supplementis extabant; necnon aliquibus S. R. Rom. recentissimis Decisionibus, & Sum. Pont. Constitutionibus.

Adjectis insuper in hac novissima EDITIONE quamplurimis EXCERPTIS selectisque RATIONIBUS potissimum ad rem facientibus, in materiis præsertim FEUDALIBUS, JURISDICTIONALIBUS, & de PRÆEMINENTIIS. Quæ quidem omnia ex authenticis ALLEGATIONIBUS, aliisque MSS. AUTHORIS CODICIBUS in BIBLIOTHECA BALLEONIANA asservatis, nunc primum eruerunt, suisque locis aptaverunt J. B. S. & F. G.

LIBER TERTIUS,

Cujus I. Pars de Jurisdictione, & Foro competenti: II. de Præeminentiis, & Præcedentiis; sub quibus de Jure Cathedratico, Metropolitico, Nobilitate, Civilitate, & aliis juribus honorificis.

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BALLEONIANA.
M. DCC. LIX.

Superiorum Permissu, ac Privilegiis.

INDEX ARGUMENTORUM IN DISCURSIBUS,

Qui habentur in hac Prima Parte Tertii Libri de Jurisdictione & Foro competenti.

DISC. I.

Toletana Jurisdictionis.

DE controversia jurisdictionis spiritualis, tam ordinariæ, quam delegatæ, inter Episcopum, & Prælatum inferiorem, tam in locis exemptis, quam Nullius, & de territorio separato. Et quomodo territorium separatum probari dicatur, Et de distinctione plurium specierum Prælatorum inferiorum, eorumque jurisdictionis, Ac de intelligentia privilegiorum, quæ super exemptione a locorum Ordinariis competunt Regularibus, & Religionibus, præsertim vero illis S. Joannis Jerosolymitani.

DISC. II.

Conversana Jurisdictionis.

De eadem materia jurisdictionis Prælati inferioris in concursu diœcesani, quoties præsertim ex ipsiusmet diœcesani concessione jurisdictio Prælati inferioris originata est.

Et de puncto, an defensio causarum pertinentium ad Prioratus, vel Commendas Hierosolymitanæ Religionis, principaliter pertineat ad ipsam, vel ad Priores, & Commendatarios, itaut gesta cum istis afficiant, necne ipsam Religionem?

DISC. III.

Vulturarien. Jurisdictionis:

De eadem materia jurisdictionis prætensæ per inferiorem Prælatum privative ad Ordinarium, & cum territorio separato in loco, in quo ipse habeat etiam jurisdictionem temporalem.

Et de territorii separati probatione per testes deponentes de immemorabili, seu territorii separatione, an & quando una, vel altera species probationis dicatur sufficienter facta, necne?

DISC. IV.

Faventina Jurisdictionis.

De jurisdictione Ordinarii in Capellanos, clericos, colonos, ministros, & alios non professos, inservientes Ecclesiis, Prioraribus, & Commendis Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, tam in concernentibus curam animarum, quam in aliis, ad interpretationem constitutionis 65. Gregorii XIII. Et aliqua de Conservatoribus privilegiorum ejusdem Religionis, an possint habere Tribunal erectum, & in quo differant ab aliis Conservatoribus; Et an eorum personæ sint exemptæ a jurisdictione Ordinarii, cui alias essent subjectæ?

DISC. V.

Theatina Jurisdictionis:

De omnimoda exemptione a jurisdictione Ordinarii ante Sac. Conc. Trid. canonizata per rem judicatam ad formam Constitutionis Bonifacii VIII. *in c. cum persona, de privilegiis in 6.* Quid talis res judicata hodie operetur; Et quid in hoc per Concilium innovatum fuerit.

DISC. VI.

Maceraten. seu Tolentina Jurisdictionis.

De eadem materia jurisdictionis delegatæ competentis Episcopis, seu locorum Ordinariis in Ecclesiis, & locis exemptis. Et aliqua etiam de territorio separato.

DISC. VII.

Asericen. seu nullius Jurisdictionis.

De omnimoda jurisdictione quasi Episcopali cum territorio separato competente Prælato inferiori privative ad Episcopum ex privilegio Apostolico. Et de ipsius privilegii executione, & effectuatione.

De laudo, an valeat in bonis, & juribus Ecclesiarum sine beneplacito Apostolico? Et quando istud adesse dicatur præsumptum ex lapsu temporis?

DISC. VIII.

Hispalen. Jurisdictionis.

De jurisdictione omnimoda quasi Episcopali competente Prælato inferiori ex Indulto Apostolico concesso pro aliquo Statu, vel locorum Universitate, an comprehendat locum, qui de tempore Indulti destinatus erat, ut dictæ Universitati uniretur, non tamen adhuc ad actum unionis devenrum erat? Et aliqua de materia aperitionis oris adversus gratiam cum decreto irritanti, & clausula *sublata*.

DISC. IX.

Anglonen. Jurisdictionis.

De eadem materia territorii separati, ac jurisdictionis Prælati inferioris in locum, & populum alicujus loci; Et quid in hoc operentur dominium, & jurisdictio temporalis ejusdem loci penes ipsum Prælatum inferiorem.

DISC. X.

Lunen. Sarzanen. Jurisdictionis.

De eadem materia territorii separati, & omnimodæ spiritualis, & quasi Episcopalis jurisdictionis Prælati inferioris, etiam in exclusionem jurisdictionis delegatæ loci Ordinario.

DISC. XI.

Aprutina Jurisdictionis.

De probatione situationis loci in Diœcesi, an incumbat Episcopo agenti contra Prælatum inferiorem pro exercitio ordinariæ, vel delegatæ jurisdictionis? Et de probatione privilegii super territorio separato per testes ob illius casualem amissionem.

DISC. XII.

Beneventana Jurisdictionis.

De eadem materia probationis situationis in diœcesi, vel territorii separati respective; Et an privilegium Apostolicum, quamvis non expressum, super territorio separato, & jurisdictione activa in clerum, & populum, sufficiat concurrente longæva observantia, tamquam ab ista ita interpretatam?

DISC. XIII.

Marsicen. Jurisdictionis.

De eadem materia controversiæ jurisdictionalis inter Episcopum, & Prælatum inferiorem prætendentem

Card. de Luca, Lib. III.

jurisdictionem cum territorio separato; Et an seoten-tia, aliaque acta gesta cum Episcopo afficiant Capitulum, seu Clerum loci controversi? Et quando dicatur esse ute Capitulum, quod ad causæ defensionem evocandum, vel admittendum esset?

DISC. XIV.

Firmana Jurisdictionis.

An inferior Prælatus regularis habens omnimodam jurisdictionem quasi Episcopalem cum clero, & populo intre limites ejus Monasterii, seu Abbatiæ adjacentes, tamquam in territorio separato, & *Nullius*, eamdem jurisdictionem habeat in Ecclesiis unitis, seu membris? & de mensa ejusdem Monasterii, sitis in alienis diœcesibus, etiam respectu clericorum eis inservientium, & populorum in eisdem sacramenta, & divina recipientium.

DISC. XV.

Sancti Severini Parochialis.

De eadem materia discursus præcedentis, an scilicet Prælatus Regularis cum omnimoda jurisdictione, & territorio separato in loco sui Monasterii, eamdem jurisdictionem habeat in Ecclesiis subjectis, & de mensa, in alienis diœcesibus existentibus?

DISC. XVI.

Mutinen. seu Carpen. collationis ordinum.

De collatione ordinum, seu concessione litterarum dimissorialium pro eis suscipiendis, an competat inferiori Prælato loci *Nullius*, habenti cum territorio separato plenam jurisdictionem quasi Episcopalem, vel potius Episcopo viciniori?

DISC. XVII.

Aquilana Jurisdictionis.

Si ex concordia, seu alias Prælato inferiori competit omnimoda jurisdictio, etiam in casibus venientibus sub delegata, reservato solum Episcopo jure visitandi Ecclesiam, quid sub hoc jure veniat? Et an visitare possit personas eidem Ecclesiæ inservientes, eorumque causas, & titulum Beneficiorum cognoscere?

DISC. XVIII.

Marsicana Jurisdictionis.

De jurisdictione loci Ordinario delegata circa clausuram Monasterii Monialium amplissime exempti, & cum tali exemptione quod importet territorium separatum, & qualitatem *Nullius*, quantum se extendat, & in quo operativa sit; Et quale aliud jus extra clausuram in eodem Monasterio, vel ejus Ecclesia Ordinarius habeat?

DISC. XIX.

Policastren.

Exemptio concessa alicui Collegio sub proprio Prælato habente jurisdictionem privativam ad quemcumque, an suffragetur quoad clerum, & populum castri, seu loci in aliena diœcesi, ad ipsum Collegium, & Prælatum pertinentis? Et aliqua de jurisdictione Ordinarii in exemptos ratione turbatæ jurisdictionis.

DISC. XX.

Nazarena, seu Tranen. Jurisdictionis.

Concessa per Sedem Apostolicam Episcopo in partibus infidelium, vel hæreticorum, seu alias impedito residere in propria diœcesi, Ecclesia intra limites alienæ diœcesis pro ejus residentia, cum jurisdictione ordinaria, & Episcopali in clericos, aliosque illius Ecclesiæ inservientes, & ministros; an hic Episcopus consideretur tamquam inferior Prælatus Ecclesiæ exemptæ in aliena diœcesi, vel potius tamquam Episcopus, & Ordinarius, tam Ecclesiæ tamquam de territorio separato, quam personatum, in utraque jurisdictione ordinaria, & delegata?

Et posito quod censeatur juxta hanc secundam partem, an in loco, in quo Ecclesia sita est, exercere possit jurisdictionem cum suis subditis, eos carcerando, sive citando per edicta in locis publicis absque licentia Diœcesani, seu Ordinarii loci, necnon licentiam concedere possit prædicandi in dicta Ecclesia independenter ab Ordinario loci?

Et an confessarii per eum approbati ad audiendas confessiones, aliaque sacramenta ministranda in ipsa Ecclesia, administrare possint sacramenta populo ejusdem loci, vel Diœcesis, ac absolvere a casibus reservatis per Diœcesanum?

Et an Diœcesanus, seu Ordinarius, juste petere valeat præfinitionem certi numeri clericorum, & ministrorum pro servitio talis Episcopi exteri, ejusque Ecclesiæ?

DISC. XXI.

Amalphitana Jurisdictionis.

Ecclesia existens intra fines unius Diœcesis, si perpetuo alteri Cathedrali, vel Metropolitanæ uniatur, an efficiatur de hac Diœcesi cum implicita territorii separatione, itaut in Episcopum hujus novæ Ecclesiæ, cui facta est unio, transeat omnimoda jurisdictio Episcopalis privative ad primum, vel potius remaneat in priori subjectione?

DISC. XXII.

Tirasonen. Jurisdictionis.

Subditi diœcesani, an & quando recusare possint accedere ad Civitatem, vel locum residentiæ Episcopi, itaut trahi non debeant extra proprios lares, ibique judicandi sint ab ipso Episcopo, vel Vicario specialiter deputato?

Quando dicatur una diœcesis, vel duæ potius æque principaliter unitæ, & de defectibus inde resultantibus, præsertim, ne illi unius ad aliam trahantur.

Sententia lata cum Capitulo, & Ecclesia loci dominantis, an præjudicet reliquo clero, & populo ejusdem loci, ac aliorum locorum adjacentium, itaut faciat statum.

DISC. XXIII.

Tarentina Jurisdictionis.

De eadem materia, an scilicet subditi alicujus loci, vel partis diœcesis prætendere possint trahendos non esse extra proprios lares, sed ibi tantum per Episcopum, seu Vicarium particularem, eorum causas cognosci debere?

DISC. XXIV.

Acernen. residentiæ, & Vicarii.

An Episcopus, neglecta residentia in Civitate, & Ecclesia Cathedrali, illam habere possit, ac Tribunal erigere pro toto tempore in aliqua parte diœcesis? Et quatenus id concedatur, an possit Capitulum Cathedralis prætendere, pro Civitate deputandum esse Vicarium Generalem independentem ab alio Vicario Generali assistente penes Episcopum.

Et de jurisdictione Capituli Sede vacante, cum facultate deputandi Vicarium, an in illa respectu loci, vel partis diœcesis, esse possit penes Capitulum Collegiatæ, vel clerum ejusdem loci privative ad Capitulum Cathedralis?

DISC. XXV.

Colonien. seu nullius exemptionis.

De exemptione ab Ordinarii jurisdictione competente alicui Monasterio Monialium, vel Ecclesiæ principali, an competat alteri Monasterio, vel Ecclesiæ subjectæ, vel dependenti? Et quid etiam respectu curæ animarum, & administrationis Sacramentorum in illis partibus, in quibus receptum non sit Concilium Tridentinum?

Index Argumentorum :

D I S C. XXVI.

Neapolitana Juris visitandi Monasterium.

Jurisdictio delegata Ordinario loci in Monasteriis Monialium exemptis, an locum habeat quando exemptio provenit ex lege fundationis? Et quid ubi eadem Monasteria habent alterum Delegatum Apostolicum, a quo visitantur?

D I S C. XXVII.

Campanien. Juris visitandi.

An jurisdictio a Sac. Concil. Trid. & Apostolicis Constitutionibus delegata Ordinariis in Monasteriis Monialium exemptis, militet ubi obstat lex fundationis approbata per Sedem Apostolicam?

D I S C. XXVIII.

Colonien. Monasterii S. Concilii ad Judam.

An & quando Ordinarius loci jurisdictionem habeat etiam ordinariam in Monasterio Regulari, ejusque Abbate, & Religiosis, ubi agitur de illis Monasteriis, quæ cum aliis non connectuntur, sed reguntur de per se, & independenter, an scilicet exemptiones generales competentes Religionibus, capiant hæc Monasteria?

D I S C. XXIX.

Messanen.

De jurisdictione Ordinarii loci in exemptos, præsertim in milites Hierosolymitanos ejus jurisdictionem turbantes? Et an possit eos excommunicare, seu excommunicatos declarare, eorumque Ecclesias interdicto subjicere, non obstantibus specialibus privilegiis, ne excommunicari, vel aliis censuris innodari possint.

D I S C XXX.

Fanen. visitationis.

De jurisdictione Ordinarii in Ecclesia sæculari, quamvis per Regulares, & exemptos possessa, & officiata, quæ propterea naturam non immutavit, neque Regularis effecta est.

D I S C. XXXI.

Mediolanen. interdicti.

De jurisdictione Ordinarii in Regulares exercentes in eorum Ecclesiis functionis Pontificales, & quæ nonnisi ad Episcopum, vel ab eo deputandum spectare debent. Et an possit propterea Episcopus eos punire, eorumque Ecclesiam Ecclesiastico interdicto subjicere?

Et quando Abbates, & Prælati Regulares Pontificalium usum habentes, possint in eorum Ecclesiis Baldachinum erigere, ac Pontificali more celebrare?

D I S C. XXXII.

Panormitana.

De jurisdictione, & potestate Diœcesani in Regulares, ut quamvis inviti munus audiendi confessiones, præsertim Monialium, explere debeant.

Regularium electio, eorumque distributio per Monasteria in quibus Confessarii munus exercere debeant, an spectet ad ipsum Diœcesanum, vel ad Superiores Regulares?

D I S C. XXXIII.

Lauretana Jurisdictionis.

De jurisdictione Cardinalis Protectoris Almæ Domus Lauretanæ privative ad Episcopum, in quibus casibus locum habeat.

Et an sub nomine Capellanorum Almæ Domui inservientium, veniant illi Sacerdotes, qui sub diurna mercede ibi celebrant, vel ab ejusdem Domus Ministris deputantur ad celebrandas Missas pro satisfaciendis oneribus eidem incumbentibus?

Sub nomine laboratorum, famulorum & inservientium, an veniant laboratores, & operarii diurni, ac illi qui deputati sunt ad pulsandas campanas Ecclesiæ; Et an milites Civitatis vulgo nuncupati *di militia*, ex eo quod etiam ipsam Almam Domum custodire, & defendere dicantur, veniant sub nomine familiarium?

D I S C. XXXIV.

Romana Jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii.

De jurisdictione Cardinalium in Ecclesiis suorum titulorum, quid importet, & quantum se extendat, præsertim vero in illis, in quibus adsunt Regulares, an cum istis Cardinalis Titularis aliquam habeat jurisdictionem, & qualem? Et aliqua de exemptione Regularium remissive.

D I S C. XXXV.

Romana Capellæ, seu præeminentiarum.

De jurisdictione Cardinalis Protectoris Capellæ Sixtinæ in Ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris quid importet in concursu jurisdictionis competentis Cardinali Archipresbytero ejusdem Ecclesiæ? Et an in functionibus, quæ in Capella fiunt, præeminentiæ jurisdictionales pertineant ad Protectorem, vel ad Archipresbyterum?

D I S C. XXXVI.

Anglonen. Competentiæ.

De jurisdictione Nuntii Apostolici in Regno Neapolitano cum Regularibus, & exemptis tanquam eorum Commissarii Generalis, an ea competat privative ad Ordinarios locorum in illis casibus, in quibus Ordinarii, exemptione non obstante, sunt Regularium, & exemptorum judices competentes?

D I S C. XXXVII.

Majoricen. Synodus.

An & quando Regulares exempti, eorumque Abbates, & superiores teneantur accedere ad Synodum diœcesanam, & ad ejusdem Synodi observantiam, itaut ad id per Episcopum cogi valeant?

D I S C. XXXVIII.

Feretrana Cathedratici.

De jurisdictione, & respective exemptione Capituli Lateranensis, & Ecclesiarum in solo Lateranensi existentium, & quam jurisdictionem in eis habeat loci Ordinarius præsertim circa concernentia curam animarum.

D I S C. XXXIX.

Beneventana Ecclesiæ.

De eadem materia exemptionis a jurisdictione Ordinarii Ecclesiarum sitarum in solo Lateranensi: Et quam jurisdictionem in eis Ordinarius habeat, dicta exemptione non obstante; Et de probatione dominii soli dictæ Ecclesiæ Lateranensis.

D I S C. XL.

Frequentina Juris visitandi.

De jurisdictione, & facultate Ordinarii super visitatione, ac revisione computorum Hospitalis, & Montis Pietatis sub administratione laicorum, ac erectorum sub Regia protectione, præsertim ubi administratio est penes ipsam Communitatem fundatricem, an ita verificetur limitatio de fundatore vivente?

D I S C. XLI.

Papien. Visitationis Hospitalis.

De facultate competente Episcopo in vim jurisdictionis sibi delegatæ per Sacr. Concil. Trident. *session. 22. de reformat. cap. 8. & 9.* visitandi Hospitalia aliaque Pia loca exempta, & revidendi rationes, an procedat quando secus in fundatione cautum sit,

& quando dicatur ita cautum ex contractu, magis quam ex privilegio? Et de differentia inter unum casum, & alterum, & de eodem infra *disc. 95.*

DISC. XLII.

Tudertina,

De eadem materia jurisdictionis Episcopo, seu loci Ordinario competentis visitandi Confraternitates laicosum, ac Hospitalia, aliaque Pia loca, & opera per ipsos laicos administrata, cum revisione rationum, ac aliis eamdem administrationem concernentibus: Et aliqua de alienatione bonorum hujusmodi Hospitalium, Confraternitatum, & Piorum locorum, an exigant solemnitates requisitas in alienationibus bonorum Ecclesiasticorum?

DISC. XLIII.

Eugubina visitationis.

De eadem materia jurisdictionis Episcopi super visitatione, & administratione Montis Pietatis administrati per laicos, in quibus possit se ingerere, & præsertim an possit plures convisitatores assumere,

DISC. XLIV.

Eugubina Legati,

De jurisdictione Episcopi circa exequutionem piorum legatorum, an spectare solum dicatur subsidiarie, & in casu negligentiæ, vel directe, & immediate.

DISC. XLV.

Florentina Conservatorii,

De jurisdictione, & authoritate Episcopi, seu Ordinarii loci super Conservatoriis, Congregationibus, vel Adunantiis mulierum sæcularium insimul viventium sub propria, vel sæcularium administratione,

DISC. XLVI.

Bovien.

An Episcopus exercere possit jurisdictionem Ecclesiasticam etiam per censuras contra laicos pro exigendis vectigalibus aliisque juribus per Principem sæcularem sibi concessis.

Civitas, vel Dominus temporalis, an concedere possit forensibus civilitatem, qua mediante obtineant exemptionem ab oneribus, & contributionibus, quæ per Episcopum a forensibus, non autem a civibus exiguntur,

DISC. XLVII.

Cotronen, Censurarum.

An & quando Episcopus, vel alter Prælatus sit Judex in causa propriæ mensæ? Et ubi agitur de bonis, vel juribus Ecclesiæ, quorum fructus, & emolumenta ad ejus commodum cedant.

Et an & quando procedere possit ad censuras aliosque actus jurisdictionales contra non subditos, vel quia non diœcesani, vel quia exempti, præsertim ex causa defensionis bonorum Ecclesiæ, adversus illa usurpantes, vel impedientes,

DISC. XLVIII.

Casentina pratensi juris pascendi.

De eadem materia disc. præcedentis, an scilicet, & quando Episcopus, vel alter Prælatus pro defensione bonorum Ecclesiæ, quamvis extra suum territorium, seu diœcesim existentium, procedere valeat ad censuras contra non subditos in possessione dictorum bonorum Ecclesiam turbantes,

DISC. XLIX.

Algaren. Jurisdictionis.

An & quando a Conservatoribus privilegiorum detur appellatio ad solitos Judices appellationis, & præsertim ad Judicem appellationum Sardiniæ? Et quatenus detur, an retardet, & operetur effectum suspensivum? Et an sperni possint inhibitiones?

DISC. L.

Terracinen. Jurisdictionis.

De jurisdictiona Vicarii Urbis intra districtum, etiam in causis primæ instantiæ, in concursu Ordinarii loci, & de præventione inter eos.

Et quid si ipsa Ecclesia Cathedralis sit extra districtum, intra quem tamen sit locus diœcesis, ubi patratum est delictum, seu alias causa tractetur, an scilicet qualitas districtualis, & distantia, regulanda sit ab ipso loco particulari, vel potius ab ipsa Cathedrali?

DISC. LI.

Bononien. Census.

De Jurisdictione Cardinalis Legati in prima instantia, quando intret? Et an etiam in casibus, ad quos ejus facultates non extenduntur, sit prorogabilis de partium consensu in præjudicium Ordinarii? Et de materia prorogationis jurisdictionis Judicis alias competentis.

DISC. LII.

Pragen.

Clericos, qui proprio diœcesano destitutus est, quia nempe ejus diœcesis ab infidelibus, vel hæreticis occupata sit, transiens ad partes Catholicorum, cujus diœcesani subditus fiat ad effectum præsertim collationis ordinum.

De pœna Episcopi conferentis ordines clerico alieno sine proprii diœcesani licentia. Et an Metropolitanus procedere possit ad censuras contra Episcopum Suffraganeum.

DISC. LIII.

Viterbien. Jurisdictionis.

De cumulativa jurisdictione, quam Aud. Cam. habere prætendit cum Baronibus Status Ecclesiastici, etiam in prima instantia, saltem per viam recursus vassallorum, an procedat in spiritualibus, & cum Episcopis, non obstante Concilio Tridentino *in cap. Causæ omnes?*

DISC. LIV.

Barcinonen. seu nullius deputationis Vicarii.

An jurisdictio Episcopalis, & facultas deputandi Vicarium Sede vacante de jure, & ex Sacro Concilio Tridentino competens Capitulo Cathedralis, vel Collegiatæ, locum habeat Sede plena, sed Episcopo, seu Prælato impedito?

DISC. LV.

Neritonen. Jurisdictionis.

An Clericus in minoribus effugere valeat jurisdictionem sui Ordinarii, ex eo, quod habitum, & tonsuram non deferat, neque Ecclesiæ inserviat, unde cesseat requisita Sac. Concil. Trid. Et quid ubi expresse, & formiter renunciavit clericatui, an hoc non obstante subjectus remaneat foro Ecclesiastico pro delictis, & causis ante dimissionem? Et quid pro illis post dimissionem clericatus?

DISC. LVI.

Beneventana Synodus.

De Jurisdictione, seu facultate Episcopi circa Synodum, An scilicet Constitutiones Synodales facere valeat, sine consensu, vel consilio capituli? Et quatenus solum consilium requiratur, an capitulariter petendum sit, vel potius sufficiat, si a singulis, & an illud sit sequendum?

DISC.

Index Argumentorum.

D I S C. LVII.

Anglonen. remiſſionis cauſæ.

De concurſu, ſeu quæſtione juriſdictionali inter duos Epiſcopos, vel Ordinarios ſuper cognitione ejuſdem cauſæ, ſeu perſonæ, quæ uni ſubjecta ſit ratione originis, vel domicilii, & alteri ratione delicti, qualis forus reputetur potentior. Et de præventione quando intret, ac ſequuta dicatur: Et quid ubi concurrit mixtura plurium delinquentium diverſi fori?

An perſonis privilegiatis competat electio fori Metropolitani in prima inſtantia?

D I S C. LVIII.

Firmana molendini.

Clericus, qui tamquam actor obtinuit rem contra laicum a manibus Judicis laici, an poſſit coram eodem conveniri pro ejuſdem rei dimiſſione, vel potius ſit conveniendus coram ſuo Judice Eccleſiaſtico? Et diſtinguuntur plures caſus clerici habentis bona authoritate Judicis laici, an coram eo conveniatur?

D I S C. LIX.

Mediolanen. fideicommiſſi.

An Clerici, & Eccleſiaſtici poſſidentes bona ſpectantia ad aliquod fideicommiſſum, ſeu majoratum, evocari poſſint ad forum ſæcularem, & conveniri coram eo Judice, coram quo pendet judicium univerſale ſuper ipſius fideicommiſſi cannonizatione, & pertinentia.

D I S C. LX.

Mediolanen. bonorum.

Confraternitates, vel adunantiæ laicorum ſub aliquo pio inſtituto, an gaudeant exemptione fori laicalis, quando & quomodo?

Clericus, ſeu alias exemptus a foro laicali, an ad illum evocari poſſit tamquam actor voluntarius, & cum clauſula, *quatenus putaverit ſua intereſſe, &c.* Et quatenus vocetur, an tamquam author laudatus, ſeu neceſſarius defenſor, aut alias mediatum habens intereſſe, declinare valeat talem forum, ut cauſam traheret ad ſuum Eccleſiaſticum?

D I S C. LXI.

Tranen.

An geſta per Judicem laicum contra clericum non opponentem de clericatu, & tamquam contra laicum, ſubſtineantur, vel potius infirmanda ſint? Et quatenus veniant infirmanda, num clericus teneatur colliganti reficere expenſas in tali judicio factas?

Executio infra tempus ad appellandum, vel poſt interpoſitam appellationem in vim Ægidianæ contra Clericum reputatum laicum non opponentem de Clericatu, an remaneat valida, vel potius dicatur attentata?

D I S C. LXII.

Neapolitana donationis.

Clericus infringere volens donationem factam laico, in quo foro hujuſmodi judicium tractare debeat, an ſcilicet in Eccleſiaſtico, & proprio, vel in illo laici donatarii? Et ſucceſſive an intentans remedium, *L. diffamari* dicatur actor, vel reus? Et aliqua de competentia fori ratione rei ſitæ.

D I S C. LXIII.

Albanen. ſeu Pedemontana bonorum.

Clericus author laudatus, ſeu defenſor neceſſarius, an ex propria perſona ratione ſui mediati intereſſe communicet ejus exemptionem, & privilegia laico poſſeſſori immediato, tam quoad forum, quam etiam quoad exemptionem ab Ægidiana alioſque ſimiles effectus? Et aliqua de Ægidiana etiam inter laicos, an intret ubi unus eorum eſt forenſis?

D I S C. LXIV.

Nullius, ſeu Aprutina.

De ritu 65. Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis ſuper juſtificatione clericatus coram judice laico, in quibus judicibus, ſeu Tribunalibus locum habeat, ac attendi debeat?

D I S C. LXV.

Maceraten. Cenſurarum.

Judex laicus carcerando clericum, vel eccleſiaſticum de ordine, & mandato Magiſtratus etiam laici ſuperioris, aſſerentis ita demandare ex commiſſione, & conſenſu judicis, ſeu ſuperioris eccleſiaſtici, an dicatur violare eccleſiaſticam immunitatem, & juriſdictionem, itaut incurrat, necne in cenſuras?

D I S C. LXVI.

Tarentina Cenſurarum.

De controverſia juriſdictionali in materia paſcuorum, quæ ſumuntur per animalia clericorum in bonis laicorum, an ſcilicet pro eis exigi poſſint fidæ aliaque onera per laicos ſolvi conſueta? Et quatenus poſſint exigi, ſaltem ratione paſcui, vel damni, an per laicos arreſtari, & retineri valeant animalia?

D I S C. LXVII.

Maceraten. Cenſurarum.

De exemptione familiarium Cardinalium a foro laicali, quo jure competat? Et, an & quando judex laicus contra eos procedendo incurrat cenſuras tamquam Eccleſiaſticæ immunitatis violator?

D I S C. LXVIII.

Bononien. denegatæ Juſtitiæ.

Ad intelligentiam *Sacr. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. cauſæ omnes*, in quibus caſibus locum habeat? Et an & quando intret appellatio ex capite denegatæ juſtitiæ, ſeu ob negligentiam in expeditione cauſæ?

D I S C. LXIX.

Melevitana electionis Fori.

An in Inſula Melevitana in cauſis mere prophanis inter illos incolas laicos adiri poſſit Curia Romana per viam appellationis, & recurſus, vel per viam electionis fori, juxta terminos text. *in leg. unic. C. quando Imperator inter pupillos, &c.*

Et de materia text. *in leg. diffamari, & leg. ſi contendat*, quis ſcilicet dicatur actor, vel reus, & quando clericus cum hoc remedio trahatur ad forum ſæcularem, vel potius ipſe ratione connexionis trahat totam cauſam ad ſuum forum Eccleſiaſticum etiam reſpectu laicorum correorum?

Et an dictum privilegium *L. unica* conceſſum viduis competat virginibus? Et de ejuſdem privilegii conquaſſatione inter æque privilegiatos inſimul contendentes.

D I S C. LXX.

Albanen.

An Judex laicus eccleſiaſticam Immunitatem violare dicatur per actum recognitionis corporis delicti in domibus Cardinalium, vel aliorum eccleſiaſticorum, & immunium, & quæ domus Cardinalium a laicali juriſdictione exemptæ ſint?

D I S C. LXXI.

Romana, ſeu Anconitana pecuniaria.

De foro celebrati contractus inter abſentes, qualis dicatur, an ille mandantis, vel mandatarii, in quo mandatum acceptatur, & contractus perficitur? Et quid de fidejuſſore, an cenſeatur ſuo foro renunciaſſe?

D I S C. LXXII.

Bononien. remissionis causæ.

An pupillus, vel alia persona miserabilis succedens non privilegiato lite jam cœpta in prima instantia, possit in secunda instantia uti privilegio *leg. unica, Codice quando Imperator*, maxime ad effectum avocandi causam a Curia Principis, & petendi remissionem ad Ordinarium, & immediatum judicem appellationis in Provincia existentem.

D I S C. LXXIII.

Romana, seu Januen. Redditionis Rationum.

De foro in quo reddendæ sunt rationes, & an illæ active, vel passive reddendæ sint in alio loco, quam illo gestæ administrationis ex privilegio *Eugeniane*, vel alio privilegio uni, vel alteri competente; Et de materia *L. diffamari, & L. contendat, &c.* quando intentans hujusmodi remedia, dicatur actor, vel reus.

D I S C. LXXIV.

Urbevetana Fideicommissi.

De connexione causarum; Et quando ad unum judicem, coram quo fideicommissum canonizatum est, remitti debeant omnes causæ concernentes bona fideicommissaria existentia penes diversos possessores.

D I S C. LXXV.

Romana, seu Senen. Legati.

De fori competentia ratione rei sitæ, quando intret contra ipsius rei Dominum, & possessorem alibi domicilium habentem; Et aliqua de competentia fori ratione originis.

D I S C. LXXVI.

Romana unionis causarum.

An & quando sit locus unioni causarum, illas a pluribus judicibus avocando, & uni committendo.

D I S C. LXXVII.

Fulginaten. seu Spoletana.

Quando causa civilis præjudicet criminali, itaut unus judex alteri inhibeat, ne in criminali procedere valeat, donec terminetur civilis.

D I S C. LXXVIII.

Romana pensionis domus.

De foro militari, & quando intret, & quis dicatur judex militum; Et quando milites conveniri possint coram judicibus ordinariis.

D I S C. LXXIX.

Romana Testamenti.

Causa civilis, quando præjudicet criminali, ut judex civilis inhibeat criminali, ut alterius causæ exitum expectet; & an & quando per testamentis inductionem ad testandum ad ejus favorem intrare dicatur delictum, & agi possit criminaliter? Et de judice criminali non habente jurisdictionem in civilibus.

D I S C. LXXX.

Januen. seu Ferrarien.

An privilegium electionis, seu variationis fori competens viduis, pupillis, aliisque miserabilibus personis ex *L. unica, C. quando Imperator &c.* locum habeat contra clericos, & personas Ecclesiasticas, præsertim qualificatas, puta Episcopos, vel Cardinales, &c. & qualis sit Cardinalium forus competens?

Et de privilegiis concessis Civitati Ferrariæ, an derogent privilegio *d. legis unicæ*.

D I S C. LXXXI.

Causa civilis quando dicatur præjudicialis criminali, itaut judex civilis inhibeat, ne in causa procedat, civili non terminata? Et an & quando causa incisionis arborum dici possit criminalis itaut talis actus recipiat delictum punibile?

D I S C. LXXXII.

Romana pretii Castrorum.

An jurisdictio per Principem, seu alium superiorem alicui delegata, probetur ex ejusdem delegati assertione de vivæ vocis oraculo, & quando huic deferendum sit.

D I S C. LXXXIII.

Romana concursus.

De jurisdictione Camerarii Riparum in causis mercatorum Ripæ, seu negotium ripale concernentibus, quomodo & quando competat, & an procedat ubi contentio est cum Dohanerio super gabella per tabernarium, seu Hospitem debita, concurrente cum mercatoribus Ripalibus creditoribus ex causa vini, vel mercium, vel potius tamquam in causa fiscali cognitio spectet ad Thesaurarium? Et an fiscus qui venit ad causam alteri assistendo tamquam defensor necessarius, seu alias habens interesse mediatum trahat causam ad forum suum?

D I S C. LXXXIV.

Leodien. unionis.

An Aud. Cam. in secunda instantia jurisdictionem habeat in causis Beneficialibus, & quando istæ dicantur tales?

D I S C. LXXXV.

Romana Decimæ.

De jurisdictione Thesaurarii Generalis competente ex Constitutione 100. Sixti V. Dictique Thesaurarii participatione de decima omnium incamerationum, an procedat in Provinciis, & Regionibus extra Italiam, in quibus accidentaliter contingat, eumdem Thesaurarium aliquam superioritatem, vel authoritatem habere.

An eadem jurisdictio in eodem loco, vel genere possit pluribus eodem tempore competere? Et quando ejus specialis concessio uni facta censeatur cumulative ad alterum, vel privative.

D I S C. LXXXVI.

Arelaten. pensionis.

Ad materiam text. in *L. hæres absens, ff. de judic.* An scilicet, & quando hæres pernecesse conveniri debeat pro debitis defuncti in loco sui domicilii, vel conveniri possit in foro defuncti, vel ubi est hæreditas, seu major pars bonorum?

D I S C. LXXXVII.

Montis Alti, seu Maceraten Fideicommissi.

De foro competenti, in quo hæres fideicommisso gravatus conveniri possit, vel debeat ad ejus restitutionem; Et quid de legatis, & fideicommissis particularibus? Et aliqua de incompetentia Tribunalis A. C. in prima instantia extra Curiam.

D I S C. LXXXVIII.

Tusculana remissionis causæ.

An condemnatus in contumaciam per curiam Baronis; qui juxta Constitutiones Pii IV. & V. audiri potest, atque ad defensiones admitti, dummodo sponte se constituat in carceribus illius judicis, qui eum condemnavit, possit se constituere in Curia Principis, & sic in carceribus Gubernatoris Urbis, Et quatenus in istis se constituat, an sit remittendus ad Curiam Baronis, qui illum condemnavit?

D I S C. LXXXIX.

Romana pecuniaria

Ad materiam text. *in leg. Roma, ff. ad municipalem*, scilicet exteri apprehensi in Curia, cujus forus alias esset incompetens, possint ibi conveniri.

De concordatis Galliæ de non trahendis illis Episcopis, Prælatis, aliisque Ecclesiasticis ad Curiam quomodo

EX SUPPLEMENTO.

DISC.

DISC. CVI.

Urbinaten. Pecuniaria.

De foro Fisci, an conveniat privato, qui a Fisco causam habeat, sive cum Fisco interesse connexum, ut cessare faciat privilegium Curialitatis, quod in Curia *Eugeniana* dicitur, vel illud *leg. unica, Cod. quando Imperator*.

DISC. CVII.

Florentina Jurisdictionis.

De foro militari, sive de particulari Magistratu militum; an, & quando in causis militum jurisdictionem habeat privativam ad alios locorum Magistratus, Ordinarios, vel particulares? Et præsertim ad illum Abundantiæ, sive Annonæ, in causis, vel negotiis ad istam pertinentibus? Et incidenter de Jurisdictione Præfecti Palatii Apostolici cum illis, qui in Palatio inserviunt.

DISC. CVIII.

Romana Jurisdictionis.

De jurisdictione Consulum, & Tribunalia Artis agrariæ, seu Agriculturæ, quantum se protendat, & an sit privativa, vel cumulativa?

DISC. CIX.

Florentina successionis de Franceschis.

De eadem materia, de qua supra *disc.* 87. *& d. disc.* 9. *de success.* quis nempe dicatur Judex magis competens in quæstione hæreditatis, vel successionis habentis bona sparsa in diversis Civitatibus, vel Provinciis, aut Principatibus?

DISC. CX.

Romana Reintegrationis.

An & quando commissio, quæ superveniat Judici ordinario, illum faciat delegatum, sive commissarium, ad effectum ex una, vel altera qualitate resultantem? Et aliqua de materia prorogationis jurisdictionis Judicis, alias incompetentis.

DISC. CXI.

Romana Appaltus, vel defalchi.

De eadem materia, de qua supra *disc.* 83. an scilicet in Appaltibus, aliisque rebus pertinentibus ad gabellam, aliaque jura pertinentia ad Cameram Populi Romani procedendum sit cum eodem ordine causarum Fiscalium, seu Cameralium, ut in Tribunalibus Camerarii, & Cameræ cognosci debeant? Et quid, ubi Camerario supervenerit commissio Papæ, ut propterea delegatus censendus veniat, an ab ipso appelletur ad Cameram?

DISC. CXII.

Romana, seu &c.

De jurisdictione laicorum in Clericos non incedentes in habitu; Et an ex decreto Concilii *sess.* 23. *de reform. c.* 9. ob non incessum in habitu, & tonsura, resultet privatio privilegiorum Clericalium non solum quoad forum, sed etiam quoad alia?

DISC. CXIII.

Bononien. Transactionis.

De eadem materia, de qua supra *disc.* 68. appellationis nempe a denegata justitia, sive a negligentia, ad terminos decreti Conc. Trident. *in cap. causa omnes &c.*

Et de recusatione Tribunalis Rotæ in causis consanguineorum, vel affinium alicujus Auditoris, quando intret, necne?

DISC. CXIV.

Viterbien. Jurisdictionis.

An personis miserabilibus detur electio, seu variatio fori in eodem loco a foro sæculari, vel Ecclesiastico, & quando? Et de casibus, in quibus Episcopus sit Judex competens sæcularium, & in causis sæcularibus.

DISC. CXV.

Majoricen. Fructuum, seu Distributionum.

Qualem jurisdictionem habeat executor in partibus deputatus in executorialibus Audit. Camer. vel alterius Tribunalis Curiæ.

Et qualem jurisdictionem in civilibus habeat Judex criminalia ejusdem Tribunalis A. C. Et incidenter quales dicuntur fructus Canonicatus, & quales distributiones quotidianæ.

DISC. CXVI.

Romana Jurisdictionis.

De Jurisdictione, & potestate Collegii Cardinalium Sede vacante.

DISC. CXVII.

Romana Castri Orciani.

An, & quam jurisdictionem habeant Judices delegati Sede Papali vacante, & præsertim Auditores Rotæ? Et an citatio ad dicendum contra commissionem, sit præcise necessaria ad inducendam, & firmandam jurisdictionem?

INDEX CAUSARUM

Hujus Primæ Partis Tertii Libri de Jurisdictione &c. Ordine Alphabetico juxta earum Diœceses.

I N D E X
ARGUMENTORUM
IN DISCURSIBUS,

Qui habentur in hac Secunda Parte Tertii Libri de Præeminentiis, & Præcedentiis, sub quibus de jure Cathedratico, Metropolitico, Nobilitate, Civilitate, & aliis juribus honoroficis.

D I S C. I.

Urbinaten. juris Metropolitici.

AN, & quando erectio alicujus Ecclesiæ Metropolitanæ in parte effectuata, cesset in aliqua Ecclesia suffraganea, ob non usum, seu ob alias particulares circumstantias inducentes defectum intentionis Papæ? Et aliqua de Provincia Romana intra ambitum 100. milliarium, An in ea detur aliquis Metropolitanus?

D I S C. II.

Sypontina Cathedralitatis.

De probatione Cathedralitatis alicujus Ecclesiæ, vel æque principaliter cum altera Cathedrali unitæ, vel æque principaliter concurrentis cum altera ad unam Cathedram efformandam, seu constituendam, & de probationibus, & signis Cathedralitatis.

D I S C. III.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.

De eadem materia juris Cathedratici, ejusque signis, & adminiculis. Et quando de antiqua Cathedralitate alicujus Ecclesiæ constare dicatur.

D I S C. IV.

Eadem.

Posita antiqua Cathedralitate unius Ecclesiæ, & moderna actuali Cathedralitate alterius, an dicta antiqua Cathedralitas cessaverit, vel potius continuare censeatur, eamque actualiter existere in utraque? Et de compatibili concursu duorum, vel plurium capitulorum naturaliter, & de facto distinctorum, ad efformandam unam Ecclesiam formalem, vel respective unum capitulum. Et quid concurrente diversa natura, quia unum capitulum sit sæculare, alterum Regulare? Et aliqua de sententia, & re judicata, quando lata super uno puncto capiat alterum, nempe an lata super Cathedralitate antiqua, firmare dicatur ejusdem Cathedralitatis continuationem, & actualitatem?

D I S C. V.

Eadem.

Posita Cathedralitate plurium Ecclesiarum simul concurrentium ad unam Cathedralem efformandam, An una Ecclesia, vel ejus Capitulum præscribere possit privative ad alteram majores prærogativas, ac exercitium Jurium Cathedraticorum? Et quid quoad capitula in utraque existentia, An dari possit, quod capitulum existens in una dicatur capitulum utriusque Ecclesiæ, ita ut alterum existens in altera constituat solum Collegium inferius, ac diversum a Capitulo Cathedralis?

Et quatenus utrumque Capitulum sit ejusdem qualitatis, itaut unum, & idem Capitulum Cathedralis constituat, ac utriusque Ecclesiæ, & Capituli respective jura sint æqualia. Quomodo eorumdem jurium possessio, & exercitium dividi debeant, vel quis melior esset modus hujusmodi controversias terminandi, & componendi?

D I S C. VI.

Burgen. erectionis Cathedralis.

De divisione alicujus Territorii, vel Diœcesis ob ejus amplitudinem, & populorum incommoditatem, Ac de erectione novæ Cathedralis: Et de causis, seu requisitis ad id necessariis, & quorum oppositio in proposito attendenda sit.

D I S C. VII.

Ampurien. & Civitaten. unionis Cathedralium.

De unione duarum Cathedralium, seu Episcopatuum, quando dicatur æque principaliter, itaut utraque retineat ejus præeminentias, & jurisdictiones, vel potius una dicatur alteri unita accessorie, & subjective. Et quatenus ab initio sit æque principaliter, an tractu temporis per observantiam effici valeat subjectiva? Et de effectibus ex una, vel altera specie unionis resultantibus, præsertim: An clerus unius Diœcesis evocari possit ad Synodum, quæ in altera per Episcopum celebratur? Et Sede vacante, quatenus unius Capitulum actualiter dissolutum sit, & non extet, An deputatio Vicarii aliorumque officialium spectet ad Capitulum alterius, vel potius ad Metropolitanum? Et de aliis effectibus ex una, vel altera specie unionis resultantibus.

D I S C. VIII.

Aliphana Collegiata.

Quando Ecclesia dicatur Collegiata ex solis signis non docto de erectione, Ad quem pertineat collegiatas erigere? Et an ista facultas competat Ordinario? & quatenus constet de Collegialitate, an & quando dici possit Collegiata insignis? & de istius requisitis?

D I S C. IX.

Alessanen. erectionis Collegiatæ.

Erectio Collegiatæ, an concedenda sit Ecclesiæ filiali, seu inferiori in præjudicium Ecclesiæ Matricis, seu dignioris? Et quatenus concessa sit, quæ requirantur pro hujusmodi concessionis justificatione, & executione. Et de effectibus exinde resultantibus.

D I S C. X.

Mediolanen. erectionis.

An & quando uni Ecclesiæ, Collegio, Confraternitati, vel personæ competat jus, seu præeminentia impediendi utatur denominatione, vel titulo, aliosque actus præeminentiales consimiles exerceat.

D I S C. XI.

Assisien. oblationum.

De præeminentia, quam Conventuales habent celebrandi solemnitatem Portiunculæ in Ecclesia S. Mariæ Angelorum, & percipiendi oblationes eadem die in ea Ecclesia factas: Et an hoc jus percipiendi oblationes dicatur de congruo compensabile cum consimili emolumento pecuniario in aliis effectibus assignatis? Et aliqua de dominio, & pertinentia hujusmodi oblationum in Ecclesiis Minorum.

DISC.

DISC. XII.

Neapolitana Capellæ.

An patroni laici, sive Capellani, & Ministri particulares alicujus Capellæ existentis in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, jus habeant prohibendi Canonicis, & Capitulo ejusdem Ecclesiæ ingressum in Capellam cum habitu, & præeminentia Canonicali, & ne actus præeminentiales ibi exercere valeant?

DISC. XIII.

Romana protectionum.

Sub nomine Cardinalium *de familia, parentela, vel sanguine Pontificis Sixti V.* Fundatoris, tales Cardinales vocantis ad protectionem, aliasque præeminentias ejus Capellæ Sixtinæ: An veniant attinentes per cognationem, qui naturaliter sint de sanguine, & parentela, non autem de familia, & agnatione? Et quid de illis, qui sunt de familia, ficta, seu artificiali per assumptionem, seu aggregationem, aut adoptionem? Et quando hæc fieri possit, & operativa sit in tertii præjudicium, itaut adoptati, vel allecti *dicantur de familia ad omnes effectus?*

DISC. XIV.

Tirasonen. Pontificalium.

De Indulto Apostolico concesso inferiori Prælato super usu Pontificalium, An & quando amittatur per non usum, & cui incumbat onus probandi usum affirmativum, vel respective negativum? Et quomodo hujusmodi Indulta intelligenda, & practicanda sint?

DISC. XV.

Romana usus Pontificalium.

De decretis generalibus Sacræ Congregationis Rituum restringentibus ad certas solemnitates, seu certa anni tempora usum Pontificalium in Abbatibus, & Prælatis Regularibus quando procedat: Et an ab illis excepta sit Ecclesia Sancti Pauli de Urbe?

DISC. XVI.

Pragen. præcedentiæ.

De præcedentia inter Episcopum Provincialem, seu suffraganeum in propria Provincia, & Archiepiscopum Titularem, qui sit Vicarius, seu coadjutor in Pontificalibus, vulgo suffraganeus Archiepiscopi Metropolitani in Pontificalibus, an scilicet ipsa dignitas Archiepiscopalis non obstante muneris diversitate causet præcedentiam supra Episcopum?

DISC. XVII.

Ampurien. & Civitaten. præcedentiæ.

Canonici Cathedralis associantes Episcopum in visitatione, seu alia occasione sibi assistentes, An præcedant in Ecclesia Collegiata ejusdem Ecclesiæ Capitulum, & Dignitates, sive in alia Ecclesia Parochum, aut proprium Prælatum, & Rectorem?

DISC. XVIII.

Majoricen. præcedentiæ.

An & quando Vicarius Generalis Episcopi in Choro, aliisque functionibus præcedat Capitulum Cathedralis, ejusque Dignitates, & Canonicos, vel potius e converso eis locum cedere debeat?

DISC. XIX.

Majoricen. functionum.

De functionibus Pontificalibus, vel majoribus, quæ absente, vel impedito Episcopo pertinent ad Archidiaconum, seu primam dignitatem, An ex consuetudine sint ad dispositionem capituli, itaut faciendæ sint per capitularem ab eo deputatum? Et de stylo Sacræ Congregationis super concessione remissoriæ ad probandas hujusmodi consuetudines primæ dignitati præjudiciales.

Item jus administrandi Sacramenta Episcopo infirmo, eique mortuo faciendi exequias, ad quem pertineat, An ad Parochum, vel ad Capitulum, seu primam dignitatem Cathedralis?

DISC. XX.

Parmen. præcedentiæ.

De præcedentia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum, & ad quem respective pertineat, absente, vel impedito Episcopo, majores, ac Pontificales functiones peragere? Et an hodie hujusmodi præeminentiæ competant ratione ipsius Archidiaconalis, seu Archipresbyteralis dignitatis, vel potius ratione primæ dignitatis, quocumque vocabulo nuncupetur?

DISC. XXI.

Parmen. funerum.

De præeminentiis debitis Parocho in funeribus suorum Parochianorum, An locum habeant in funere capitulari, & solemni, in quo interveniat Capitulum Cathedralis? Et quatenus non, An idem procedat, si non interveniat dictum capitulum, sed tantum una dignitas, cum Collegio Beneficiatorum?

DISC. XXII.

Calaritana funerum.

An Capitulo Cathedralis interveniante in funere, quod celebratur in Ecclesia Regularium, præeminentia faciendi officium pertineat ad Prælatum Regularem in propria Ecclesia, vel potius ad dignitatem de Capitulo?

DISC. XXIII.

Forolivien. præcedentiæ.

De præcedentia, aliisque præeminentiis inter Capitulum Cathedralis, & Magistratum sæcularem civitatis, quando utrumque corpus intervenit collegialiter. Et quid inter singulos Canonicos, & Decuriones?

DISC. XXIV.

Romana præcedentiæ.

De quæstione præcedentiæ in Processionibus aliisque functionibus, inter Canonicos Regulares Sancti Salvatoris, & Monachos Cassinenses. Et an dicti Canonici, Clericorum, vel Monachorum jure censendi sint? Et de præcedentia debita Clericis supra Monachos, ac de non intersecando unum Ordinem sæcularem cum altero Regulari.

DISC. XXV.

Salernitana præcedentiæ.

An præcedentia, quæ ratione antiquitatis competit uni Monasterio alicujus Religionis, competat etiam aliis ejusdem Religionis Monasteriis modernioribus adversus alias Religiones, quæ medio tempore inter unum, & alterum eorum Monasteria in loco fundarunt?

DISC. XXVI.

Baren. Throni, seu Baldachini.

An feudatariis, & Baronibus habentibus titulum, seu dignitatem, liceat in suorum feudorum Ecclesiis habere Thronum elatum, seu Baldachinum? Et an ea, quæ in jure, sive ex cæremoniali disponuntur de præeminentiis Ducum, Marchionum, & Comitum, conveniant hujusmodi Baronibus dictos respective titulos habentibus.

DISC.

DISC. XXVII.

Perusina sedilis, seu scamni.

Concessio sedilis in certo loco Ecclesiæ, An fieri possit per Prælatum inferiorem, sæcularibus irrevocabiliter? Et quatenus fieri possit, ao censeatur personalis extinguenda cum ipsa persona, vel sit cessibilis, aut transmissibilis etiam in extraneos?

DISC. XXVIII.

Romana indulti, seu exemptionis.

Præeminentiæ, exemptiones, aliaque privilegia competentia alicui Tribunali, ejusque officialibus, an competant illi, qui electus ad officium, antequam adimpleat adimpleri solita, atque ad Tribunal, seu Collegium admittatur, per aumdem Principem transferatur ad majus officium, seu dignitatem? Et in specie de privilegiis concessis Auditoribus Rotæ, an competant ei, qui electus Rotæ Auditor, antequam sedeat in Tribunali, creatur Episcopus?

DISC. XXIX.

Pampilonen. decimarum de Taffalla.

An antiquæ præeminentiæ, prærogativæ, aliaque privilegia competentia alicui Regno, Provinciæ, vel Civitati, cesseot per unionem, seu annexionem alteri Regno, Provinciæ, vel Civitati respective, vel potius hoc non obstante durent, & in priori statu perseverent; Et in specie, an sub nomine Regnorum Castellæ, & Legionis veniat Regnum Navarræ illi Coronæ aonexum?

DISC. XXX.

Fulginaten. juris honorifici.

De præeminentiis, seu prærogativis Decurionum, & Consiliariorum Civitatis, præsertim an sint nobiles privative ad alios cives? Et aliqua de titulorum, seu adjectorum significationa, & usu. Et ao iste possit, vel debeat prohiberi?

DISC. XXXI.

Forolivien. admissionis ad Consilium.

Statuta Civitatum disponentia in locum Decutionis, seu Consiliarii defuncti, subrogari debere ejus filium, vel conjunctum habentem certas qualitates examinandas a Consilio, cui competat jus admittendi, vel rejiciendi, An sint præcise attativa, itaut Concilio rejicieote concurrentem ex defectu qualitatum, detur appellatio, seu recursus, talisque defectus formiter justificari debeat, necne? Et quid ubi duo adessent Consilia, unum particulare, alterum generale, rejectio aotem fiat a particulari. An detur recursus ad generale?

DISC. XXXII.

Melevitana, seu Valentina habitus.

De nobilitate generosa necessaria ad habitum militum Justitiæ Religionis Hierosolymitanæ, quomodo probari debeat; Et quatenus juxta consueta requisita probata sit, an illi obstet, seo præjudicet qualitas Patriæ, quia nempe sit parvus locus, seu Baronalis, sive quod non habeat separationem Nobilium a popularibus; Et de civibus honoratis Hispaniæ, An dicantur habere nobilitatem generosam sufficientem ad hunc habitum obtineodum? Et incidenter de qualitate Baronali, seu infeudatione plurium oobilium Civitatum, & locorum Regni Neapolitani aliarumque regionum, quod oobilitati præjudicare non debeat.

DISC. XXXIII.

Melevitana, seu Hispalen. habitus.

De eadem materia nobilitatis generosæ requisitæ ad militiam justitiæ in Religione Hierosolymitana, & ao illi alias probatæ obstet qualitas, seu exercitium mercaturæ, & quando? Et de alio requisito puritatis sanguinis quomodo justificari debeat. Et an & quando admissio germani fratris ad consimilem militiam eadem requisita exigentem, firmet statum, & inducat justificationem requisitorum?

DISC. XXXIV.

Melevitana, seu Aquilana habitus.

De eadem materia Nobilitatis generosæ, ejusque requisitorum pro habitu Justitiæ in Religione Hierosolymitana, Et quæ species mercaturæ illi præjudicet, Et aliqua de ordine tenendo in appellatione a sententiis dictæ Religionis ejusque Consiliorum.

DISC. XXXV.

Venusina præeminentiarum.

An Doctores, vel professores in legibus, & medicina, eorumque filii dicantur nobiles, ad effectum, ut potiri debeant nobilium prærogativis? Et quid de Canonicis Cathedralis. Et de variis nobilium, ac nobilitatis speciebus.

Et de antiquo Venusinæ Civitatis statu, & præeminentiis.

DISC. XXXVI.

Eugubina Abbatiæ.

De materia civilitatis, tam veræ, & naturalis, quam fictæ per privilegium, seu allectionem, & de utriusque concursu, An scilicet Cives allecti, & per fictionem sint capaces officiorum, & numerum in concursu Civium per veritatem, & naturam? Et de significatione verbi, *Natio*, seu verbi, *Patria*, & qui proprie dicantur nationales, seu patriotæ.

DISC. XXXVII.

Bitinorien. seu fori Pompilii honorum.

Civilitas naturalis, vel domiciliaria, An & quando admittatur per discessum a loco, vel potius retineatur, etiam ad effectum capacitatis acquirendi, vel retinendi bona Forensibus prohibita? Et de aliis ad materiam civilitatis super constitutionibus, vel statutis inhabilitantibus Forenses ad retinenda bona.

DISC. XXXVIII.

Fanen. admissionis ad Consilium.

Disponente statuto, ut cives allecti, seu aggregati teneantur infra annum acquirere in Civitate, vel Territorio domum, vel prædium; An civilitas ad formam statutorum concessa suffragetur, vel potius evanescat si dictum implementum non sequatur in tempore, quamvis postea?

Pendente lite super civilitate, vel munere Consiliarii, si ea pendente litigans extrahatur a bussolo, An debeat admitti ad administrationem, vel potius possit prohiberi.

Et aliqua de intelligentia Statuti Fanensis super capacitate, & qualitatibus eorum, qui debent assumi ad munus Consiliarii, Ac de subreptione, & nullitate indulti Apostolici super dicto munere, seu loco Consiliarii. Et quibus competat jus opponendi de hoc defectu.

DISC. XXXIX.

Ferrarien. regiminis studiorum.

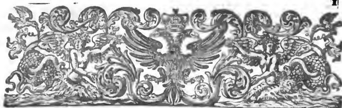
An Consilium Generale repræsentativum totius populi, seu civitatis, cui ex legibus competat aliqua administratio, vel præeminentia possit istam concedere, & demandare Magistratui particulari, & quatenus posset, an sit quandocumque revocabilis, necne? Et de ejusdem juris exercitio penes aliquos de corpore universali residente, quamvis ipsum jus habituale penes totum corpus resideat.

DISC.

INDEX CAUSARUM

Ordine Alphabetico juxta earum Diœceses.

JO: BA-

JOANNIS BAPTISTÆ
CARD. DE LUCA
Libri Tertii Pars Prima,
DE JURISDICTIONE, ET FORO COMPETENTI.

*Asteriscus * denotat Additiones.*

TOLETANA JURISDICTIONIS PRO MAGNO PRIORE CASTELLÆ ET LEGIONIS ORDINIS S. JOANNIS JEROSOLYMITANI, CUM ARCHIEPISCOPO.

Casus decisus per Rotam pro Archiepiscopo.

De controversia jurisdictionis spiritualis, tam ordinariæ, quam delegatæ; inter Episcopum, & Prælatum inferiorem, tam in locis exemptis, quam nullius, & de territorio separato. Et quomodo territorium separatum probari dicatur. Et de distinctione plurium specierum Prælatorum inferiorum, eorumque jurisdictionis, Ac de intelligentia privilegiorum, quæ super exemptione a locorum Ordinariis competunt Regularibus, & Religionibus, præsertim vero illis S. Joannis Jerosolymitani.

S U M M A R I U M.

1 *Controversiæ jurisdictionales in Curia frequentes, & quomodo illæ decidendæ sint.*
2 *Facti series, seu casus controversiæ.*
3 *Totus Orbis sub Dionysio divisus est in Diœceses, & quid sit Diœcesis.*
4 *Antiquitus non dabatur locus, qui non esset sub aliqua Diœcesi.*
5 *De introductione exemptionis Regularium, & monasteriorum.*
6 *De privilegiis exemptivis Religionis Jerosolymitanæ.*
7 *De usu Prælatorum inferiorum, eorumque diversis speciebus, quæ distinguuntur.*
8 *Territorium Monasterii, vel Ecclesiæ exemptæ, consistis in ipsius ambitu, & jurisdictio Prælati est in personas.*
9 *De Prælatis inferioribus cum jurisdictione in Clerum, & populum, sed intra Diœcesim Episcopi, & quid ista jurisdictio importet.*
10 *De Prælatis cum territorio separato & nullius.*
11 *Ad solum Papam pertinet territoria separare.*
12 *Territorium separatum non præsumitur, & illud probandum est, vel per privilegium, vel per immemorabilem.*
13 *De differentia inter unam, & alteram speciem probationis, & immemorabilis non suffragatur, nisi canonizata per tres conformes.*
14 *De conclusione, quod Episcopo agenti incumbat onus probandi situationem loci in sua Diœcesi.*
15 *De probatione situationis in Diœcesi.*

16 *A finibus temporalibus non infertur ad spirituales, & econtra, & non ex eo quod locus habet territorium proprium ab aliis locis distinctum, ergo est de territorio separato.*
17 *A finibus temporalibus eorumque distinctione inferri non potest ad spirituales.*
18 *Episcopus habet intentionem fundatam in omnes Ecclesias, & personas Diœcesis super lege Diœcesana, & jurisdictione spirituali.*
19 *De privilegiis Religionis Jerosolymitanæ quam speciem jurisdictionis tribuant Prioribus, & Commendatariis.*
20 *De jurisdictione Prælatorum inferiorum in Monasteriis & Ecclesiis exemptis intra Diœcesim.*
21 *De differentia inter Prioratus, & Monasteria sita in ipsis Civitatibus, & de locis de ipsorum jurisdictione.*
22 *Casus, in quo etiam in populum tamquam colonos competat jurisdictio.*
23 *De probationibus territorii separati, & de improbabilitate immemorabilis.*
24 *De Jurisdictione media Prælatorum inferiorum juxta terminos cap. auditis de præscript.*
25 *An & quando per exercitium aliquorum actuum interrupta dicatur præscriptio Prælati inferioris.*
26 *De conclusione, ut in causa universali possessio aliquorum actuum sufficiat, quomodo procedat.*
27 *De compatibili cumulativo concursu plurium Superiorum & habentium eamdem jurisdictionem.*
28 *Declaratur conclusio de non dandis duobus capitibus in uno corpore, quomodo procedat.*
29 *An dari possint duo Episcopi in una Ecclesia.*
30 *Quomodo dicatur probata jurisdictio Prælati inferioris, compatibiliter cum actibus gestis per Episcopum.*

D I S C. I.

Frequentiores, privative ad omnia Catholici Orbis Tribunalia, sunt in Romana Curia controversiæ jurisdictionales super jurisdictione spirituali, seu Episcopali, tam ordinaria, quam a Sacr. Conc. Trident. & Apostolicis Constitutionibus delegata, inter Episcopos, & Prælatos inferiores, illæque videntur hodie potius facti, & applicationis, quam juris, cum istius theoricæ, seu conclusiones generales videantur jam firmatæ, ac extra controversiam, quæ tota versatur in applicatione ad casum; Unde propterea, adinstar materiæ fideicommissariæ, & similium, congruum ac opportunum videtur, plures controversias, quas disputate contingat, distincte adnotare & recensere, quamvis sub 1

vis sub eisdem conclusionibus, ac juris principiis cadentes, ob diversas facti circumstantias, ex quibus, eisdem juris principiis retentis, diversimode in uno, ac altero casu judicandum est, ideoque diversi eventus illorum casuum, qui similes, ac identifici videntur, nimium prosunt ad veritatem indagandam, congruamque applicationem faciendam, seu ad conciliandas tot decisiones & authoritates, quæ primo aspectu invicem pugnantes videntur. Quamvis & idem frequenter producere soleat æquivoca, inter modernos, præsertim Pragmaticos, & transcriptores frequentia, capiendo quid pro quo.

2 Inter hujusmodi autem controversias, gravior magisque ventilata fuit ista inter Archiepiscopum Toletanum, & M. Priorem Castellæ, & Legionis Ordinis S. Joannis Hierosolymitani; Cum enim dictus Prioratus, ex Regiis concessionibus, vel aliis titulis ab antiquo possideret in dominio, & jurisdictione temporali Oppida, de Consocra, de Alcazar, & alia 15. loca circiter, ejusdemque Prioratus officiales, incertum est ex quo principio, jurisdictionem quoque spiritualem, seu quasi Episcopalem in eorumdem locorum Clero, & populo exercere consueverint, quod in locis de temporali dominio hujus Religionis est satis frequens, ut de eadem habetur in Conversana, & in Vulturarien. *disc. prox. ac seq.* & in aliis; Hinc proinde, ab antiquo pariter tempore, tam super d. jurisdictione, quam etiam super jure decimandi, inter Archiepiscopos Toletanos prætendentes hujusmodi loca intra suæ Diœcesis fines esse, ac M. Priores pro tempore in Consilio Regio, & coram Apostolicis Delegatis plures in partibus exortæ fuerunt controversiæ, sopitæ, seu verius suspensæ per diversas concordias, omnes tamen personales quoad ipsos Archiepiscopos, & respective Priores transigentes initaa, per quas aliquid hinc inde datum, seu remissum fuit, cum præservativis tamen protestationibus cujuscumque utriusque partis præjudicii.

Demum vero de anno 1610 per M. Priorem ex remedio *l. diffamari* adversus Archiepiscopum jactantem visitare ac jurisdictionem ordinariam, vel delegatam in hujusmodi locis exercere, introducta fuit lis in Rota coram Priovano, coram quo sub diebus 26. Maii 1612. & 4. Decembris 1613. duæ prodierunt resolutiones Archiepiscopo favorabiles, super moderatione inhibitionis ex parte Magni Prioris obtentæ, ut per illam Archiepiscopus impediretur visitare, suamque jurisdictionem saltem delegatam exercere, ut liquet ex decisionibus desuper editis impressis post Tamburin *de Jur. Abb. tom. 3. dec. 67. & 68.* & quæ habentur etiam repetitæ *dec. 396. part. 1. & 493. p. 2 rec.* ultra quamplures alias resolutiones circa ordinatoria & compilationem processus, ad rem non facientes.

Siluit deinde longo tempore causa usque ad annum circiter 1655. in quo ea ex parte Archiepiscopi reassumpta coram Bevilaqua subrogato sub diebus 9. Maii 1659. & 21. Maii 1660. prodierunt resolutiones eidem Archiepiscopo favorabiles, in bono jure ac negotio principali, firmantes dictorum Oppidorum, & locorum situationem intra fines Diœcesis Toletanæ, & successive Archiepiscopi omnimodam jurisdictionem spiritualem & Episcopalem, ordinariam & delegatam indefinite in eorumdem locorum Ecclesiis, ac personis de Clero & populo, omnibusque aliis ad legen. diœcetanam pertinentibus privative ad Mag. Priorem, ut patet ex decisionibus desuper editis, quarum secunda hucusque est impressa post collucubrationes Bondeni *dec. 78.* atque in dies & pluries imprimentur, ad quarum decisionum normam emanavit sententia, adversus quam commissa causa appellationis in eadem Rota coram Taja, sub die 20. Junii 1661. duæ prodierunt resolutiones pariter Archiepiscopo favorabiles, una super confirmatione sententiæ, altera in possessorio super manutentione, concessaque nova audientia, in altera disputatione habita coram Bevilaqua tamquam suffecto in locum Tajæ infirma valetudine detenti, sub die 27. Januar. 1662. confirmata fuit resolutio in possessorio, reformatæ vero, seu declaratæ fuerunt, tam sententia, quam dictæ tres decisiones in bono jure, ut scilicet Archiepiscopi jurisdictio non violaret Sacr. Religionis privilegia registrata in Constit. 9. Pii IV. ideoque non comprehenderet ejusdem Religionis professos, seu etiam Capellanos, servientes, ministros, colonos, & alios quamvis de Clero & populo sæculari, in quibus concurrerent tria requisita Constit. 67. Greg. XIII. & de quibus habetur actum in Faventina *hoc eod. tit. disc. 4.* atque ad istarum resolutionum normam prodiit alia sententia.

In hoc statu ipsa Religio, ad præservanda præjudicia, sibi ejusque privilegiis, ex hujus causæ malo eventu resultantia, adiit Signaturam gratiæ, petendo se admitti ad causam ex integro, non attentis ut supra gestis cum Magno Priore, cum non ad istum, sed ad ipsam prætenderetur principaliter spectare defensionem privilegiorum, jurium, & jurisdictionum, nedum ipsius Religionis in universum; sed singulorum Prioratuum, Bajulivatuum, & Commendarum, & assumpta desuper disputatione, sub die 23. Januarii 1663. dilata fuit resolutio, unde propterea siluit causa usque ad alteram Signaturam habitam sub die 6. Novembris 1667. in qua resolutum fuit Religionem admittendam esse in statu, & terminis, in qua reperitur causa, quæ proinde in tertia instantia commissa fuit in eadem Rota coram Priolo, & in hoc statu reperitur.

In pluribus autem congressibus pro hujusmodi causæ directione ac defensione habitis, usque ab initio de anno 1655. & in primo congressu, mea fuit sententia, periculosum videri insistere in omnimoda jurisdictione ordinaria & quasi Episcopali privative ad Archiepiscopum, tamquam in locis nullius & de territorio separato, cum generalia Religionis quamvis ampla privilegia registrata in dicta Constit. 9. Pii IV. id non importent, neque haberentur hujus Prioratus privilegia specialia, minusque probata, vel probabilis esset immemorabilis desuper necessaria; Ideoque etiam in voto, assumendam esse defensionem jurisdictionis mediæ super actibus præscriptis juxta terminos text. *in cap. auditis, de præscript.* sed quia cæteris senioribus & gravioribus congregatis diversimode visum fuit, hinc sequutum est, quod multum volentes, totum amisimus; Archiepiscopus vero obtinuit plus forte quam prætenderet, cum dictæ primæ decisiones editæ de annis 1612. & 1613. præseferre viderentur, eum contentum esse jurisdictione delegata, ideoque resolutiones prædictæ quoad omnimodam ac territorium separatum, Mihi quamvis pro hac parte Scribenti, justæ ac probabiles videbantur. Quamvis e converso, reflectendo etiam ad solam veritatem, non placerent quoad omnimodam & privativam M. Prioris, super actibus præscriptis juxta terminos text. *in d. cap. auditis*; cum in hac parte bonum jus M. Prioris potius assistere videretur: Et consequenter in ultimo congressu post dictam resolutionem Signaturæ gratiæ pro directione causæ in hac tertia instantia etiam sub nomine Religionis habito, persistendo in mea sententia, cui cæteri congregati adhærebant, credebam in hac specie jurisdictionis, ac pro dictarum sententiarum reformatione solum insistendum esse, cum longe melius esset obtinere dimidiatam victoriam, quam subjacere omnimodæ succumbentiæ.

Quoniam vero agentes pro D. Joanne de Austria M. Priore non de facili acquiescebant, ex eo potissimum, quod ejusdem M. Prioris consiliarii, cæterique officiales de partibus, nimium inculcarent insistendum esse super impugnanda hujusmodi locorum situatione in diœcesi Toletana, ex eo quod ea insimul connexa proprios haberent limites, seu terminos ab aliis diœcesis Oppidis & locis distinctos, atque constitue[illegible] sibi dicitur, *unum terminum rotundum*, quasi [illegible] Diœcesis constitutivum. Idcirco ad eorumdem [illegible] & consiliariorum informationem ac instruct[illegible], vel acquiescerent, vel alia meliora submini[illegible] sumpsi onus efformandi desuper discursum, [illegible] hanc materiam ab alto, omnesque inferior[illegible] Pal[illegible]torum, ac jurisdictionum species distinguendo, [illegible] dignosceretur, ubi resideret difficultas.

Retenta igitur opinione, quam licet a pluribus [illegible] traditam, sequitur Rota, & esse magis communem & probabilem, ex Baronii & aliorum testimonio probat Barbos. *de potest. Episc. part. 1. cap. 7. tit. 1.* quod sol[illegible] Pontifice Dionysio I. totus Orbis terrarum sub Episcopis divisus esset in diœceses, quæ respective unicum cujuslibet Ecclesiæ Cathedralis Territorium constituunt complexivum plurium Oppidorum & locorum, quorum singula, vel quoad jurisdictionem temporalem, vel quoad jura civica, distinctos fines, distinctaque territoria habent, etiam sub diversis Principatibus & [illegible]tionibus temporalibus, quamvis contrarium, circa Episcoporum, & Archiepiscoporum originem [illegible] a gentilium divisionibus impugnando Dionys[illegible] nem dicat Fagn. *in cap. nullus, de Parochis* [illegible] 3

& sequentibus, quæ tamen opinio non videtur recepta
per Rotam & Curiam, sed potius alia ut supra, cum in
illis primitivæ Ecclesiæ temporibus adhuc introductus
non esset usus exemptionum, ac Prælatorum inferio-
4 rum; Idcirco quacumque diœcesi respective, nulla da-
ta discretione sæcularium & regularium, vel subdito-
rum, & examptorum, unum erat ovile, & unus Pa-
stor, neque aliquis aderat in Orbe locus, qui sub Epi-
scopo & in aliqua diœcesi non esset, quamvis & in hoc
Fagnan. *in d. cap. nullus n. 16.* contrarium dicat, verum
tamen tute, quia cum illis primitivæ Ecclesiæ tempori-
bus non haberetur usus examptorum, & Prælatorum in-
feriorum, non videtur quomodo aliqua loca remanere
debuerint acephali, illique populi sine Episcopo, sic
oves sine pastore.

Post introductum vero Ordinem monasticum, seu sta-
tum regularem cœpit Sedes Apostolica recipere sub sua,
& B. Petri protectione aliqua monasteria, ea eximendo
5 a jurisdictione, & superioritate Episcoporum, ac imme-
diate subjiciendo ipsi Sedi, concedendo eorumdem Ab-
batibus, vel Prælatis jurisdictionem in ipsos Monachos
& professos, dilatatam etiam in Ministros, & inservien-
tes, & colonos, dictæque concessiones in origine singu-
lariter aliquibus monasteriis factæ, paulatim adeo cre-
vere, quod exceptis aliquibus partibus ultramontanis
præsertim Germaniæ, Hodie, sive directe & immedia-
te, sive mediate & per communicationem privilegio-
rum, in universo statu regulari, eorumque omnibus
monasteriis, conventibus, & domibus dicta exemptio vi-
geat, cum illis moderationibus, quas deinde Sac. Conc.
Trident. & Apostolicæ Constitutiones introduxerunt, ut
frequenter & sparsim habetur deductum *hoc eod. tit.* præ-
sertim vero circa Regularium exemptionem in Colon.
exemptionem S. Cornelii ad Indam *disc.* 28. & in Roma-
na exemptionis, seu tituli Cardinalitii, *disc.* 34.

6 Inter cæteras autem Religiones, quoad hujusmodi
concessiones & privilegia, præcipuum ac forte primum
locum occupat insignis Religio S. Joannis Jerusolymita-
ni, cui Summi Pontifices plura concesserunt privilegia
enunciata & confirmata per Pium IV. in ejus Constitut. 9.
illud præsertim, omnimodæ exceptionis, Prioratuum,
Bajulivatuum, Hospitalium, & Commendatum, eo-
rumque capellanorum, & servientium, ministrorum,
colonorum, & aliorum quamvis sæcularium, conceden-
do ipsis Prioribus, Bajulivis & Commendatariis jurisdi-
ctionem activam in dictas personas, ac si essent veri Or-
dinarii, quod tamen deinde per Sac. Conc. Trid. & Con-
stitutionem 67. Greg XIII. moderata fuit, juxta ea quæ
habentur in Faventina jurisdictionis *hoc tit. disc.* 4.

Ex Indultis quoque Apostolicis, vel etiam ex consue-
tudine frequentius originata ex deputationibus, seu con-
cessionibus ipsorummet Episcoporum, ut liquet ex
7 Squillacen. cor. Aodr. *inter suas decis. 54. alias decis. 69.*
post Tambur. *de jur. Abb. tom.* 3. quæ est decisio magi-
stralis in materia territorii separati, ac etiam ex Con-
versana apud Duran. *dec.* 446. de qua habetur actum hoc
pariter *tit. disc. seqq.* & in Marsicen. *disc.* 13. & in aliis,
inolevit usus aliorum Prælatorum inferiorum sæcula-
rium, vel regularium cum spirituali, & quasi Episco-
pali jurisdictione etiam in clerum, & populum aliquo-
rum locorum, vel subordinate, & sub Episcopis, in
quorum diœcesibus ipsa loca sita essent, vel etiam pri-
vative, & cum omnimoda, itaut loca prædicta omnino
dismembrata, & separata censerentur a diœcesi.

Hinc proinde tres habemus hujusmodi inferiorum
Prælatorum sæcularium, vel regularium species, qua-
rum prima est frequentior; Abbatum seu Priorum, alio-
rumque Superiorum regularium in suis respective mona-
steriis, conventibus, vel domibus regularibus in Civi-
tate, vel Diœcesi existentibus, cum exemptione tamen
ab Episcopo. Quod etiam habetur in plerisque Prælatis,
8 seu primis dignitatibus Ecclesiarum collegiatarum sæcu-
larium, ut est, ex. gr. Prior S. Nicolai Barii, ac etiam
sunt Archipresbyteri Ecclesiarum Patriarchalium Urbis,
& similes. Et isti Prælati nullum habent territorium,
nisi quantum se extendat ipsorum Monasteriorum, Con-
ventuum, domorum, vel Ecclesiarum ambitus, in quo
Monasterii, & Abbatis territorium consistere dicitur,
juxta receptam doctrinam Cardinalis *in Clementina* 1.
n. 1. de statu monachorum, de qua Tambur. *de jur. Abb.*
tom. 1. disp. 15. qu. 7. n. 59. Caputaqu. *decis.* 225. *num.* 3.
part. 2. decis. 248. *n.* 35. *part.* 11. *rec.* Unde extra dictum
ambitum, istorum Prælatorum jurisdictio est in perso-
nas sibi subjectas sine territorio juxta casum, de quo in-
fra in Nazarena, *disc.* 20. in Lauretana, *disc.* 33. in Po-
licastren. *disc.* 19. & in aliis, dictaque Monasteria, vel
alia loca exempta dicuntur in diœcesi, sed non de
diœcesi ob exemptionem ab universali lege diœcesana.

Altera Prælatorum species est habentium jurisdictio-
nem spiritualem etiam in Clerum, & populum sæcula-
rem alicujus loci, cum aliqua impropria territorii distin- 9
ctione, quantum scil. respective illius loci particulares,
seu temporales fines se protendant, adhuc tamen conti-
nuantes in diœceses, itaut hujusmodi Prælatorum juris-
dictio compatibilis remaneat cum Episcopo & lege diœce-
sana, vel per concursum cumulativum, vel cum aliquo-
rum actuum distinctione, vel cum aliqua subordinatione
juxta casum dicti text. *in cap. audītis de præscript.* cum ibi
notatis, & quales sunt illi Decani, Archidiaconi, & aliis
de quibus loquitur Sacr. Conc. Trid. *sess. 25. de reform.*
cap. 20. incipien. Causæ omnes, & de qua Prælatorum
specie agitur præsertim in adeo ventilata Beneventana Ju-
risdictionis inter Archiepiscopum & Archidiaconum ejus-
dem Ecclesiæ Metropolitanæ, in qua prodierunt plures
decisiones cor. Zarata, Cerro, & aliis, & quarum una
est impressa *decis. 304 part. 11. rec. & dec. 79. post contro-*
versias Contrii, & hujusmodi loca non desinunt esse in
diœcesi; Atque licet hujusmodi Prælatorum exemptio,
& respective jurisdictio, alias plena & respective omni-
moda esset, hodie tamen per Sacr. Conc. Trid. & Apo-
stolicas Constitutiones, fere ad nihilum redacta est, ob
jurisdictionem locorum Ordinarii delegatam in causis
matrimonialibus, & criminalibus, necnon in concer-
nentibus curam animarum, sacramentorum administra-
tionem, collationem Ordinum, approbationem confes-
sariorum & concionatorum; Monasteria Monialium &
alia, de quibus *hoc eod. tit.* in plerisque controversiis habi-
tis inter Episcopos & hujusmodi Prælatos, præsertim in
Theatina, in Anglonen. in Vulturarien. & frequentat.

Tertia demum species est illorum Prælatorum, qui in 10
uno, vel pluribus locis, alias, juxta dictam antiquam di-
visionem in Diœcesi, & sub Episcopo existentibus, ple-
nam, ac omnimodam habent jurisdictionem spiritua-
lem, & quasi Episcopalem privative ad Episcopum, me-
diante territorii separatione, itaut constituere dicantur
novum territorium stans de per se tamquam speciem Diœ-
cesis ejusdem Prælati, quæ nullius dicitur, & isti sunt
veri loci Ordinarii, atque sub Ordinariorum nomine ve-
niunt, itaut non subjaceant illi jurisdictioni, quam ut
supra Sac. Conc. Trid. & Apostolicæ Constitutiones dele-
garunt Episcopis, seu Ordinariis locorum, quia ipsi di-
cuntur illi Ordinarii, de quibus Concilium & Constitu-
tiones loquuntur, etiam quoad activam jurisdictionem in
dictis casibus delegatam supra Prælatos inferiores intra
eorum limites existentes, ut advertitur in Avellina apud
Orthobon. *decis.* 81. & late Fagnan. *in cap. accedentibus de*
excess. prælat. ex n. 20. cum plurib. seqq. ubi quod habent
cognitionem causarum matrimonialium ac alia per Sac.
Conc. Trid. Ordinariis delegata. Et sunt illi de quibus
habetur in Mutinen. *disc.* 16. in Astoricen. *disc.* 7. & in
Hispalen. *disc.* 8. & in aliis hoc etiam tit. frequenter. Ita-
ut exceptis iis, quæ sunt ordinis Episcopalis, quorum
exercitium non habent, quamvis etiam habitus jurisdi-
ctionalis eis competebat, in nihilo differre videantur
ab Episcopis, exceptis aliquibus casibus, quos idem
Sacr. Conc. Trid. vel Apostolicæ Constitutiones delega-
runt Metropolitano, seu Episcopo viciniori.

Quia vero juxta receptissimam, ac apud Catholicos
hodie indubitatam opinionem, ad solum Papam perti- 11
net, Diœceses & territoria spiritualia constituere, uni-
re, vel separare, Abb. *in cap. cum contingat num. 18. de*
for. compet. & cæteri, apud Grat. *discept.* 212. *n.* 17. Bu-
ratt. *decis. 952. n. 1. decis. 324. n. 2. part. 1. rec.* & in hu-
jus causæ decisionibus, præsertim prima, atque ut di-
ctum est, ex dicta generali totius Orbis divisione om-
nia loca censenda sunt alicujus diœcesis & sub Episco-
po. Idcirco ista territorii separati qualitas non præsu- 12
mitur, sed per allegantem probanda est. Atque proba-
tio ad duas tantum restringitur species; Unam scilicet
per privilegium Apostolicum clarum, & expressum,
vel saltem ab antiquissima pacifica observantia ita in-
terpretatum, juxta ea quæ habentur infra in Beneven-
tana Jurisdictionis, *discurs.* 12. & alteram per imme-
morabilem bene probatam juxta requisita vulgaris

gloss. *in cap. 1. de præscript. in 6.* ob ejusdem immemorabilis virtutem & operationem, quod ejus vigore allegati potest quicumque titulus de mundo melior, & sic etiam ipsummet privilegium Apostolicum.

13 Cum hac tamen differentia inter unam & alteram speciem probationis, quod ubi agitur de prima per privilegium explicitum & clarum, illius exequutio, seu observantia statim admittitur. Ubi vero de altera per immemorabilem, ista exigit canonizationem per tres sententias conformes, interim vero Episcopus manutenetur in quasi possessione exercendi dictam jurisdictionem delegatam, ut pluries fuisse decisum per Sacr. Congr. Concilii, ac etiam per Rotam, habetur in hujus causæ decisionibus, & docet praxis dictæ Sac. Congreg. in dictis Vulturarien. & in Anglonen. ac aliis *hoc eodem tit.*

14 Et quamvis Rota quandoque contra Episcopos agentes ad visitationem, ac delegatam jurisdictionem adversus hujusmodi inferiores Prælatos, respondere consueverit de defectu probationis situationis in eorum diœcesi, in qua consistit suæ intentionis fundamentum, ut præsertim in Aprutina seu nullius Jurisdictionis 16. Martii 1624. cor. Dunoz. impress. post Tambur. *de jur. Abbat. tom. 3. decis. 71. num. 5.* & habetur deductum in Aprutina, & in Beneventana, *hoc eod. tit.* & super quo motivo, tam curiales pro Magno Priore Scribentes, quam fortius ejus consiliarii, & agentes de partibus insistebant; Nihilominus ut advertitur in dictis Aprutin. & Beneventan. ac etiam in Maceraten. atque in hujus causæ decisionibus, ista difficultas considerabilis est, quando alter Episcopus est in causa, itaut incertum sit, in qua diœcesi locus esset constitutus, unde controversia non restringatur inter solos Episcopum, & Prælatum inferiorem, sed sit inter duos Episcopos de eadem activa lege diœcesana, seu denegata jurisdictione contendentes; Ubi vero alter Episcopus non est in causa, tunc fundata censenda est intentio illius, a cujus diœcesi controversus locus undique circumdatur, vel saltem cui pro majori parte adjacet. Multo vero magis ubi controversia est diuturna, absque eo quod alter Episcopus numquam comparuerit, ac etiam situationis, vel exercitæ jurisdictionis adminicula concurrunt, Improbabile siquidem videtur, alio Episcopo non comparente, excludere adjacentem, qui agat ex hoc solo motivo, de quo solum objiciat inferior Prælatus; cui semper replicari potest, quod cum pernecesse dare oporteat illum locum in aliqua diœcesi, & sub aliquo Episcopo, ideirco quoties territorii separati concludens probatio non accedit, ne detur locus acephalus, si prætendit eum non esse sub Episcopo agente, ostendat
15 sub quo sit. Ideoque reflectendo etiam ad veritatem, illa resolutio, quæ capta fuit in dicta Aprutina, ut conficeretur planta, eatenus sustentabilis videtur, quatenus juxta præcedentem resolutionem anni 1663. interim Episcopus manuteneatur in quasi possessione exercendi jurisdictionem delegatam, & non alias.

His ita constitutis, applicando ad rem dicebam, dubitandum non videri de probatione situationis hujusmo-
16 di Oppidorum, & locorum intra fines hujus diœcesis, tum quia juxta mappas geographicas, undique vel saltem pro majori parte ab ea circumdata sunt, tum etiam quia durantibus hujusmodi controversiis, spatio plurium sæculorum, numquam alter Episcopus comparuit, & clarius, quia ex pluribus actibus, præsertim vero ex concordiis inter Archiepiscopos, & Priores initis de annis 1228. 1229. 1510. & 1516. enunciatur hujus diœcesis, cujus etiam situatio probatur per testes, & comprobatur per plures actus jurisdictionales, ac decimationes, & alia, itaut videatur casus extra omnem controversiam.

Nil refragante, quod hujusmodi loca insimul connexa, proprios haberent fines, seu limites, ab aliis dictæ diœcesis locis distinctos, unde inferebatur ad territorium separatum, Illud siquidem est æquivocum clarum, sed commune, quod fomentum præbet omnibus hujusmodi
17 controversiis, ut patet etiam ex Vulturarien. & Anglonen. ac pluribus similibus, de quibus *eod. tit.* quoniam hæc est distinctio finium temporalium, vel ad effectum jurisdictionis sæcularis, vel ad effectum pascuorum aliorumque jurium civicorum, atque ut unus populus ab altero distinguatur. Secus autem quoad territorium spirituale, quod non regulatur a singulorum bonorum finibus, sed ab illis, qui ipsi Ecclesiæ Cathedrali in dicta generali divisione, seu alias per Sedem Apostolicam attributi sunt, constituentibus unum & idem territorium, seu corpus universale complexivum plurium Oppidorum, & locorum, nulla inter ista data finium discretione, quamvis singula haberent ad dictos alios effectus, territorium ac finium distinctiones, in proposito nullatenus attendendos, ac si non adessent, cum de facto videamus plures diœceses complecti Oppida, & loca diversarum Provinciarum, seu diversorum Principatuum sæcularium. Ideoque receptissima propositio est, quod a finibus temporalibus non infertur ad spirituales, vel econtra, ut *dec. 324. n. 10. part. 1. rec.* cum aliis in hujus causæ decisionibus, & in Pampilonen. decimarum de Taffala *hoc eod. lib. sub tit. de preeminen. disc. 29.* & est res, quam indubitata docet praxis totius Orbis.

Posita situatione, resultat de consequenti, fundatam esse Archiepiscopi intentionem super lege diœcesana, 18
& jurisdictione spirituali in omnes Ecclesias & personas, tam de clero, quam de populo in ejus diœcesi existentes, donec per allegantem limitationem, seu exemptionem illa probetur, ut cum copiosis allegationibus comprobatur in eisdem decisionibus, quoniam Episcopus est pastor, curam ac jurisdictionem generalem habens super ovibus depascentibus in territorio sibi commisso, quare onus est Prælati inferioris probare limitationem, qua non probata, remanet fundata intentio habentis pro se regulam generalem, Mantic. *dec. 251. n. 4.* cum aliis per Barbos. *axiom. 198.*

Privilegia vero, quantumvis ampla Religionis, in hoc sine dubio non suffragantur, ut de facto docet Ca- 19
tholici Orbis praxis, quoniam in omnibus fere magnis Civitatibus, seu locis qualificatis, ista Religio habet Prioratus, Bajulivatus, & Commendas, & tamen Priores, Bajulivi, vel Commendatarii se non ingerunt nisi cum ipsius Religiosis professis, vel cum ipsorum Prioratuum & Commendarum capellanis, inservientibus, & ministris sæcularibus habentibus requisita sæpius enunciatæ Constitutionis 67. Greg. XIII. Ex jam dicta claratione, adaptabili etiam omnibus aliis Prælatis inferioribus Regularibus, vel Sæcularibus, juxta primam speciem ut supra exemplificatis, quod scilicet eorum territorium non protrahitur ultra claustra, seu ambitum ipsius Monasterii, vel Commendæ, ubi ob privilegiorum amplitudinem, datur quandoque quædam impropria territorii separatio & qualitas nullius secundum quid, non obstante, quod locus esset undique circumdatus a territorio Episcopi ex firmatis in Montis Cassinen. jurisdictionis coram Bichio *decis. 373. part. 11. rec.* ac habetur in Lauretana, *disc. 33.* & in aliis *hoc eodem* 20
tit. Sed punctus est in reliquo territorio, in quo vivit clerus & populus sæcularis, quoniam istud non est hujusmodi Prælati habentis fines, ut supra restrictos intra claustra, sed est Episcopi, qui proinde est legitimus pastor ovium in suo territorio existentium.

Jurisdictio autem, quæ ex dictis, vel similibus privilegiis, quamvis ampla, atque vero, plenoque jure ordinario hujusmodi inferioribus Prælatis extra claustra, seu proprium ambitum per privilegia Apostolica competit, est in personas, ratione certæ qualitatis, ad quam jurisdictio limitata est, non autem in territorio ac istius ratione, atque in hoc est punctus inevitabilis, per quem de plano tolluntur omnia fundamenta hujusmodi inferiorum Prælatorum ratione privilegiorum generalium, seu etiam particularium exemptivorum, quoniam aliud est exemptio alicujus loci, vel aliquarum personarum ratione certæ qualitatis a jurisdictione passiva, aliud est obtinere jurisdictionem activam in territorio non suo, & in Clerum, & populum sæcularem sibi non commissum.

In primo hujus causæ congressu, in quo ut supra, se- 21
niores, Me tunc juniore in voto singulari remanente, concluserunt privilegia Religionis suffragari, etiam quoad hanc jurisdictionem activam in territorio ac populo, se fundabant in eo, quod præmissa procederent in Prioratibus, & Commendis existentibus intus Civitates, vel alia loca alienæ jurisdictionis, secus autem respectu illorum locorum, quæ etiam quoad populum sunt de ipsius Prioratus, vel Commendæ dominio, credentes hanc esse genuinam distinctionem, adversus quam in prædictis disputationibus reductam, Scribentes in contrarium pro Archiepiscopo, ut ostenderent temporale dominium in hoc non suffragari, deducebant exemplum ipsius Magni

Magi-

Magistri & Conventus Melevitani, qui singulariter in universa Religione Conventus nomen habet, quoniam licet habeat dominium temporale totius insulæ, sitque illius populi Dominus, & Princeps ex concessione Regis Catholici tamquam Regis Siciliæ, juxta ea quæ habentur in Melevitana electionis fori, *hoc eod. tit. disc. 69.* Nihilominus jurisdictio spiritualis cum lege diœcesana pertinet ad Episcopum, cui Clerus & populus in hoc subest, non autem M. Magistro habenti solum jurisdictionem spiritualem in personas, ipsius scilicet Religionis professores vel ministros.

Verum non minus frigida erat propositio, quam responsio, quamvis illa tunc magnum plausum habuerit, ac etiam deducta sit in prima decisione, pro meo tamen judicio potius negligenda. Nil enim valebat propositio, ex jam dicta ratione, quod a dominio temporali inferri non potest ad spirituale, quodque in spiritualibus jurisdictio commissa hujusmodi Prælatis, qui etiam veri Ordinarii censeantur, restricta est claustra, seu ambitum proprii Monasterii, vel Ecclesiæ, extra quem locum dicitur in personas sine territorio, ex sola ratione certæ qualitatis; Minusque valebat responsio prorsus inadaptabilis ex facto, cum carentia jurisdictionis spiritualis in M. Magistro proveniat ex natura concessionis ac lege in ejus limine adjecta; Cum enim priusquam hæc Religio amitteret insulam Rhodi, in hac Insula Melevitana, tamquam membro Regni Siciliæ adesset Episcopus, tamquam Pastor illius Cleri & populi, concessio vero facta esset Religioni per Regem, Sede Apostolica approbante, & gratissimum habente, non immutato statu quoad Episcopum & jurisdictionem spiritualem, idcirco ea praxis provenit, potius a qualitate facti, quam ab interpretatione privilegiorum, quæ aliis locis normam præberet.

22 Considerabam etiam, scribendo tanquam Advocatus, istum casum dici posse ab aliis diversum, quoniam constans fama est in loco, huic Prioratui per Regea concessam fuisse hanc territorii partem depopulatam, ac habitatoribus desertam, paulatim tractu temporis inhabitatam ex diligentia Priorum pro tempore, & occasione culturæ ipsius territorii. Unde propterea inferebam totum istum populum dici posse colonicum Prioratus, atque ipsa loca esse tot colonias ab ipsa Religione, seu Priore constitutas, & consequenter etiam quoad jurisdictionem spiritualem in populum suffragabantur privilegia illam tribuentia respectu colonorum, pro quibus aliis generaliter & indefinite competebat, cum tunc non produxisset moderna restrictio, seu moderatio inducta per S. C. Tr. & Constit. Pii V. & Gregor. XIII. super cura animarum & requisitis, de quibus infra in Faventina, *disc. 4.* Verum quicquid esset de motivi relevantia in jure, illud non suffragabatur ob cessantem assistentiam facti, in quo hujus præsuppositæ traditionis nulla dabatur justificatio.

23 Cessante autem fomento privilegiorum generalium Religionis inducentium tantum Prælaturam juxta primam speciem in proposito non suffragantem; Quatenus pertinet ad tertiam speciem Prælaturæ in territorio separato & qualitate nullius, deficiebat probatio, cum nullum haberetur privilegium Apostolicum speciale, Immemorabilis vero nedum probata non esset, sed prorsus redderetur improbabilis, stante diuturna plurium sæculorum lite cum tot concordiis & actibus jurisdictionalibus ut supra, cum essentiale hujus præscriptionis requisitum consistat in eo, quod nihil unquam visum, vel auditum fuerit in contrarium supra hominum memoriam, itaut unicus actus ad eam interrumpendam sufficiat, ut plene in hujus causæ decisionibus, & est principium absolutum.

Insistebant valde agentes pro M. Priore in eo, quod nullum ex parte Archiepiscopi fundamentum constituendum esset in concordiis, ac actibus earum vigore gestis, stantibus amplissimis præservativis, ut essent mere personales, nullum firmantes statum, vel inducentes præjudicium. Sed istud erat leve fundamentum, quoniam concordiæ prædictæ, aliique actus in proposito, non considerabantur ad tribuendum aliquod jus de novo Archiepiscopo, sed solum ad impediendam contrariam immemorabilem præscriptionem, & successive conservandum illud jus, quod alias ratione legis diœcesanæ sibi competebat; Et nihilominus ubi etiam de his nulla penitus ratio hinc inde habenda esset, adhuc in ordine ad immemorabilem, inevitabile remanebat impedimentum resultans ab ipsa pendentia litis in Rota usque ab anno 1610. quo tempore subducto, ut omnino subducendum est, ac etiam subducto altero pupillaris ætatis tempore, impossibile est habere deponentes de visu super specifica observantia quadragenaria, cum ita oporteret habere testes supra ætatem annor. 115. Ideoque desperatum opus videbatur velle sustinere hanc tertiam Prælaturæ speciem.

24 Quare credebam, unicam hujus causæ defensionem, juxta mutivata ab initio, consistere in sustinenda Prælatura, juxta secundam speciem, super actibus præscriptis, juxta terminos text. *in c. auditis, de præscript.* & Sac. Conc. Trid. *sess. 24. de refor. c. 20.* Atque in hac parte, cum sensu etiam veritatis, credebam dictas resolutiones esse parum probabiles, cum *in d. c. auditis*, ad literam disponatur, quod si inferior Prælatus probat longo tempore jurisdictionem in loco exercuisse, Episcopus autem, in cujus diœcesi idem locus situs est, probat interruptionem resultantem ab exercitio aliquorum actuum particularium, puta circa cognitionem causarum matrimonialium, prolationem censurarum, & alia in eodem canone registrata, tunc in his pro Episcopo respondendum est, in reliquis autem generaliter pro Prælato inferiori; Ergo stant simul, locum esse intra fines diœcesis, atque in eo Episcopum aliquos actus judiciales exercuisse privative ad Prælatum inferiorem, & tamen dictis actibus exceptis, jurisdictionem universalem esse penes dictum Prælatum, cujus præscriptio interrupta non censetur per hujusmodi actus, seu exercitium.

25 Et quamvis in ultima decis. 27. Jan. 1662. cor. Bevilaqua, in qua solum formiter de hoc puncto actum est, sequendo opinionem Hostiensis; dicatur, actus ab Archiepiscopo exercitos importare interruptionem præscriptionis in universum, ex regula, quod in universalibus, per aliquorum actuum exercitium acquiratur, seu conservetur possessio in universum ratione causæ universalis, ac etiam ex eo quod, sicut in uno, eodemque corpore citra monstruositatem duo capita dari non possunt, de qua propositione frequenter actum habetur *sub tit. de præeminentiis* ad materiam cathedralitatis, ita duo ejusdem loci Prælati dandi non sunt.

26 Nihilominus hujusmodi fundamenta parum tuta videbantur, quoniam circa primum causæ universalis, opinio Hostiensis utpote literæ textus contraria, communiter reprobata est, nam sicuti ejusdem rei prohibitum est dominium, penes duos in solidum, & tamen duo domini recte dari possunt diversis respectibus ex deductis Tiburtina Castror. & in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum *sub tit. de feud. disc. 61. & 62.* & alibi, ita nil prohibet, quin duo possideant idem genus jurisdictionis divisum in species, quarum unus habeat in una specie, alter in altera, ut *dec. 310. n. 10. & 32. n. 26.* apud Posth. *de manut. & dec. 184. n. 13. p. 11. rec.* Ideoque interruptio operativa est, quoad ipsos actus particulares, sive quoad universitatem illius speciei, disjunctive ad alteram speciem, considerando ipsas species tanquam genera distincta respectu individuorum, ut bene Abb. *in eod. c. auditis, n. 15. & 33.* ubi etiam Alex. de Nevo, *n. 17.* Idem Abb. *in c. cum olim, eod. tit. de præscript. n. 6.* ubi Imn. *n. 18. & 19.* & Fagnan. *n. 29.* & clare probat idem text. *in d. c. auditis*, ibi, *super jam dictis articulis*; Ideoque dicta conclusio, ut in causa universali, possessio aliquorum actuum prosit, ac operativa sit in universum, procedit ac recipienda est in ea specie considerata tanquam genus, seu universitas, secus autem quoad species diversas ut per Posth. *de manut. observ. 83. n. 137. & seq. & in proxime allegatis decisionibus.*

27 Proindeque totus punctus est circa compatibilitatem, vel incompatibilitatem concursus plurium ejusdem speciei seu juris possessorum, si enim urget incompatibilitas, tunc recte procedit ac recipienda est opinio Hostiensis, quod scilicet habens juris assistentiam in causa universali, per aliquos actus particulariter, illam in totum conservare dicatur, atque contrariam præscriptionem interrumpere. Puta quia duo eandem jurisdictionis speciem, sive idem genus in universum in solidum habere prætendant, unum omnino privative ad alterum. Secus autem ubi in ipso genere universali dari potest compatibilis concursus plurium per distinctionem specierum ut supra, sive in omnibus speciebus, ac universo genere, per concursum cumulativum, ac per quandam speciem communionis, itaut in singulis actibus potior sit conditio prævenientis, ut bene Fagnan. *in d. cap. auditis, n. 14. & 24. cum seqq.* atque docet quotidiana praxis Urbis in tribunalibus Auditoris Cameræ, Gubernatoris, Vicarii, & Senatoris, ac etiam respective Episcoporum, & Baronum intra Districtum.

Quod manifeste comprobatur in his terminis specialibus per Constitutionem Bonifacii VIII. *in c. cum persona, de privil. in sexto*, ubi clare supponitur locus intra diœcesim & absque qualitate territorii separati, in quo inferior Prælatus ordinariam spiritualem jurisdictionem habeat, & de qua constitutione habetur actum infra in Theatina, *disc. 5.*

Et clarius ex eodem Sac. Conc. Trident. *sess. 24. de form. cap. 20.* ubi præsupponuntur Archidiaconi, & Decani, aliique inferiores Prælati, Ecclesiasticam, ac ordinariam jurisdictionem in universum habentes in locis intra diœcesim existentibus, unde propterea diœcesano, tanquam loci Ordinario per speciem delegationis committitur cognitio plurium causarum, criminalium scilicet, matrimonialium & similium, ac etiam demandatur jurisdictio circa curam animarum, & alia, de quibus supra. Ergo compatibilis est concursus duorum Prælatorum, sive Superiorum Ecclesiasticorum in eodem loco, vel diversis respectibus vel per cumulativam ut supra.

Hinc ex defectu applicationis corruit dicta propositio, alioquin vera, *super monstruositate duorum capitum in uno corpore*, quoniam id recte procedit, quando duo insolidum; unus privative ad alterum, se prætenderent illius cor-
28 poris caput, utpote ejusdem diocesis, seu territorii, vel cathedralis Episcopi & sponsi, cum similibus, secus autem ubi concursus sit compatibilis & subordinatus, quia nempe non controvertatur Episcopum esse solum caput, & Superiorem in universa diœcesi, Prælatus autem inferior prætendat se esse membrum, cui demandatæ sint aliquæ operationes, in quibus ab ipso capite impediri, seu prohiberi non valeat, ut docet quotidiana praxis Abbatum, & Prælatorum regularium intra diœcesim, ac in ipsismet Civitatibus in faciem ipsorummet Episcoporum præsentium, plenam ac ordinariam jurisdictionem intra claustra, & Conventum exercentium cum Religiosis, ac etiam sæcularibus ibi viventibus, absque eo quod exinde resultare dicatur monstrum plurium capitum in eodem corpore, quia semper solus Episcopus est caput, ista vero sunt membra, quibus hæc particularis operatio demandata est. Ideoque ea eadem proportione nil prohibet, ut sicuti Abbas in Monasterio tamquam in territorio intra ejus ambitum improprie contradistincto a diœcesi, seu territorio universali dictam jurisdictionem exercet, idem quoque fieri valeat per Prælatum inferiorem in certo loco, ita per suos fines discreto, & cum clero & populo ibidem vivente.

Adeoque respectuum diversitas attenditur quoad dictæ
29 monstruositatis exclusionem, quod etiam dari potest compatibilis concursus duorum Prælatorum ejusdem ordinis, & præeminentiæ, quibus æque titulus sponsi, seu capitis conveniat, quod scilicet una & eadem Ecclesia Cathedralis duos eodem tempore habeat Episcopos, pro diversitate tamen Rituum, quia unus sit Episcopus Ritus latini, alter ritus Græci, sive quod in eodem loco adsint duo Episcopi cum plena jurisdictione Episcopali juxta casum, de quo in Nazarena, *disc.* 20. ubi de casu Episcopi Fesulani intus Civitatem Florentiæ cum similibus.

Posito igitur dicto compatibili concursu, clare fundata remanere videbatur hæc jurisdictio, quam discretive ad illam Prælatitiæ speciei cum qualitate nullius, mediam dicere solebam, cum tam per testes quam per scripturas, ac per sententias Consilii Regii, ac etiam per ipsasmet concordias, constabat de possessione & exercitio Ecclesiasticæ ordinariæ jurisdictionis in Clerum, & populum sæcularem hujusmodi locorum per quatuor fere sæcula visitando Ecclesias & perso-
30 nas, & cognoscendo omnes causarum civilium, criminalium & mixtarum species, adeout tenaciter, quod constabat de pluribus litteris requisitionis active & passive, quia scilic. officiales Archiepiscopi volentes in illis locis contra alios diœcesanos & subditos jurisdictionem exercere, eorumque mandata exequi, requirebant Priorem, ejusque Vicarium & officiales pro imploratione Brachii, Et e contra, Archiepiscopus, ejusque officiales, in vim litterarum requisitionarum ipsius Prioris ejusque officialium, executionem dederunt mandatis & expeditionibus contra dictorum locorum subditos in reliqua diœcesi existentes super actibus, Ecclesiasticam, non autem temporalem jurisdictionem concernentibus, & hæc videbatur magna probatio.

Eoque magis de plano initare dicebam dictum compatibilem concursum, quodque per plures actus jurisdictionales ab Archiepiscopo ejusque officialibus exercitos, interruptio præscriptionis non resultaret, stante superventa jurisdictione delegata per Sacr. Conc. Trid. & Apostolicas Constitutiones in certis casibus ut supra, etiam in locis exemptis & sub ordinaria jurisdictione Prælatorum inferiorum, cum dicti actus ad hanc jurisdictionis speciem compatibiliter, ac citra interruptionem recte fiant referibiles.

Disputatum etiam fuit ut supra in Signatura gratiæ de puncto, an principalis defensio hujusmodi causæ spectaret ad Priorem, vel ad ipsam Religionem, itaut acta gesta cum Priore ipsam Religionem afficiant necne? Sed quoniam de hoc disputatum quoque fuit in Rota in Conversanen. de qua *disc. seq.* id circa ad ibi deducta relatio sufficiat.

Quare concludendo in summa, seu compendio istam theoricam, dicebam quod, ubi constet de vero & proprio, non autem secundum quid, seu improprio, & intellectuali territorio separato cum qualitate nullius, tunc Episcopus, cui tale territorium adjacet, consideratur solum tamquam vicinior, non autem Ordinarius, sub cujus nomine, ad omnes effectus venit ipse inferior Prælatus, habens legem diœcesanam in eo territorio tamquam speciem diœcesis stantis de per se; Ubi vero non constat de d. qualitate, tunc dicitur Prælatus inferior in aliena diœcesi, cujus Episcopus venit sub nomine ordinarii loci, tam quoad jurisdictionem a S. C. T. & Apostolicis constitutionibus delegatam, quam quoad alios casus Ordinario loci incumbentes, exceptis illis qui a dicto inferiori Prælato legitime præscripti sunt; Dicta vero qualitas territorii separati non præsumitur, sed probanda est per allegantem, cum duplici specie probationis ad quam id restrictum est. Primo, scilicet per privilegium clarum, & expressum, vel saltem aptum id continere, ab observantia pacifica & longa ita interpretatum; Et secundo per immemorabilem bene probatam, quo tamen secundo casu, donec illa canonizata sit per rem judicatam, vel tres conformes, interim Episcopus manutenendus est in possessionem & jurisdictione delegata per S. C. Trid. in concernentibus curam animarum, administrationem Sacramentorum, & alia ibi præscripta; Vere ista causa mereretur pro bono publico illorum populorum accipere finem per aliquam honestam concordiam, cujus tractatu forte assumpto defensores Archiepiscopi curarunt causam proponi cor. Priolo, & ista parte non informante sub die 11. Januar. 1669 prodiit resolutio pro confirmatione sententiarum ex eisdem antiquis fundamentis.

S U M M A R I U M.

1 *De iis, quæ continentur a disc. 1. ad 21.*
2 *Quomodo istæ quæstiones jurisdictionales inter Ordinarios locorum, & Prælatos inferiores decidi debeant.*
3 *Ubi materia reassumatur cum casuum distinctionibus.*
4 *De quæstionibus inter Prælatos, & subditos super modo cognoscendi causas.*
5 *De aliis quæstionibus competentiæ, vel incompetentiæ, seu majoris competentiæ.*
6 *De statu causæ contentæ in disc. 1.*

ANNOT. AD DISC. I. AD TOMUM XXI.

In istis omnibus discursibus agitur de illis controversiis, 1
quæ inter Episcopos, aliosque locorum Ordinarios ex una & Prælatos inferiores ex altera, haberi solent super ordinaria, vel delegata jurisdictione spirituali, vel Episcopali, omnesque cadunt sub eisdem conclusionibus, ac theoricis, quæ hodie videntur firmæ, ac receptæ, adeout forenses controversiæ revera facti potius & applicationis, quam juris dicendæ veniant; Atque hinc sequitur, ut ista materia incapax censenda sit aliquarum regularum generalium, quæ indefinite quibuscumque casibus applicari valeant, quoniam eisdem regulis, hodie firmis, in abstracto præcognitis, ac præsuppositis, adhuc tamen tota vis consistit in earum congrua applicatione ad singulos controversiarum casus, juxta eorum individuas circumstantias, ad quas propterea principaliter est reflectendum; Idque omnibus pene fori quæstionibus, tam spiritualibus, quam prophanis in quacumque materia commune videtur.

Hinc proinde sequitur, ut semper magis, ac magis erro-
neus detegatur, atque de inepţia manifeste convincatur er- 2
ror eorum, qui cum generalitatibus, vel cum inani authoritatum cumulo, sub cæca fide, in omni casu ad litteram indefinite procedunt, non distinguendo, (ut nostri dicunt) lepram a lepra, sive triticum ab hordeo, ac palea, aliisque frugibus, sed omnia indigeste in eorum horreo repertorio sum consarcinando, atque exinde, cum eadem confusione extrahendo, ac moliendo, malum panem ita conficiunt, Et enim iste error, quo nullus major, & clarior, & tamen mundus adeo cæcus effectus est, ut id non videat, neque agnoscat, & resipiscat, sed potius leguleici vulgi plausum habeat.

Quia vero occasione consimilium quæstionum, quas post 3
hujus libri editionem disputare occasio dedit, easdem regulas, vel theoricas, atque modum eas applicandi reassumere oportuit: Præsertim vero id contingit in Baren. *Jurisdictionis*,

nis, de qua infra *disc. 1. hujus Libri*, & qui continuando ordinem antiquum est *disc. 96.* & in alio sequenti in Beneventana; Hinc proinde ad illos pro his omnibus relatio sufficere debet. Ac propterea in priorum singulis, adnotatur solum causarum status, & an hoc medio tempore aliquam notabilem receperint alterationem.

Idemque contingit in contentis *disc. 22. & 23.* in quorum casu quæstio non est cum altero Prælato contendente de activa jurisdictione in loco, vel in personis, aut causis privative ad Diœcesanum, vel etiam cumulative, cum jure præventionis, aut distributive, sed est cum ipsismet subditis contendentibus cum Episcopo, vel cum alio, quem non controvertatur esse eorum Diœcesanum, & Ordinarium, de modo, vel de loco exercendi cum eis illam, quam jam habeat jurisdictionem, & potestatem, quia nempe prætendant, ut nonnisi in loco judicari debeant, neque extra proprios lares trahi possint, dum super isto etiam controversiarum casu, aliquid *eodem disc. 96.* insinuatur, ideoque ad illum, etiam pro hujusmodi quæstionibus relatio sufficere debet.

Reliqui vero discursus concernunt potius quæstiones competentiæ, vel incompetentiæ fori in causis particularibus, inter eos, qui in suis respective generibus sint generaliter Judices, & Magistratus; Cadat autem quæstio, an ratione personæ, vel bonorum, seu ex alio accidenti dici valeant competentes, ut in illis contingit controversiis, quæ inter Ecclesiasticum, & sæcularem forum haberi solent, sive inter judices ordinarios, & alios ad certum causarum genus deputatos; Vel posita in utroque Judice, seu Magistratu competentia, quæstio sit majoris, vel minoris competentiæ, quodque una vincat, vel suffocet alteram; Verum super his, ac similibus quæstionibus certæ generales statui non possunt regulæ, quibuscumque casibus applicabiles, cum a singulorum casuum particularibus circumstantiis, magis vero a Principatuum, seu Tribunalium stylis, ac praxi longe diversam decisionem expectent; Ac propterea idem intrat semper damnabilis error cum generalitatibus procedere, atque de istis agitur etiam infra, *disc. 57. & seqq.*

His itaque generaliter prænotatis, quatenus ad singularum causarum statum pertinet; Causa Toletana, de qua *disc. 1.* (quod sciam) aliam prosequutionem non habuit in Curia, sed concessis solitis exequutorialibus, punctus est in exequutione, seu modo practicandi, ob qualitatem personæ, quæ possidet Prioratum, aliasque circumstantias.

In hac causa emanarunt sequentes decisiones, quæ non sunt impressæ inter recentiores, ideo hoc loco eas posuimus.

R. P. D. PAULUTIO.

Toletana Jurisdictionis super Attentatis.

Veneris 4. Maji 1685.

CONtroversiis tempore pervetusto exortis, ac agitatis inter Archiepiscopatum Toletanum, & magnum Priorem Castellæ, & Legionis S. Religionis Hierosolymitanæ super Jurisdictione in d. Magno Prioratu exercenda successivis temporibus acriter fuit disceptatum in Rota, quæ post tres conformes, Executoriales relaxavit favore Dignitatis Archiepiscopalis, & tandem declaratoria contra renuentes parere, & præcipue contra Magnum Priorem tempore sex mensium ob sui gradus sublimitatem ad parendum concesso, sed cum ipse promptam exhibuisset obedientiam, nec impedimentum executioni Rotalium sententiarum se allaturum promisisset, illico Vicarius ab Emin. Archiepiscopo moderno deputatus una cum Martino Bonilla Executore electo post Gabrielem Martinez, qui executionum commissionem dimiserat, ad loca Prioratus accessit, plures actus jurisdictionales successive gerendo, quibus opposito attentatorum vitio pro illorum revocatione institutum fuit. Quapropter subscripto dubio: *An constet de Attentatis hinc inde*, cui postea super addita fuere verba, *seu potius de excessibus*, illoque hodie proposito, excessibus particulari discussioni reservatis, quoad Attentata DD. negativum dedere responsum, *hortando Scribentes, ut in posterum à directis abstineant.*

Multa Attentatorum capita protulerant examinanda Scribentes pro Magno Priore, quæ omnia visa sunt non subsistere.

Non primum deductum ab invocatione auxilii Regii adepta possessione, illius exercitio, ac illis actibus gestis pendente termino sex mensium per Sacram Rot. ad parendum assignato; quo durante nihil erat innovandum, *c. significante de appellat.* quia hujusmodi terminus non ad protrahendam executionem, sed in honorem Magni Prioris ex quadam urbanitatum concessus, ut innuit Rota *in decis. super declaratoria* die 29. Aprilis 1682. cor. me, non erat ante dictam executionem explendus, cum Magnus Prior statim paruerit per verbalem declarationem, quæ in jurisdictionalibus effectivam paritionem præseferret, Rota *decis. 347. num. 1. & 2. part. 10. dec. 12. n. 6. p. 11. rec.* cor. Priolo *decis. 97. n. 3. 5. & dec. 227. n. 4.* Emin. de Luca *de Judic. disc. 40. num. 103. vers. majores*, & in tantum competiisset dilatio ad impediendum noviter gesta, in quantum Magnus Prior parere recusasset; Imo per paritionem, consensu semel præstito, amplius non remansit pœnitentiæ locus, ita ut data etiam veritate supervenientis contradictionis, potuerit impediri executorialium effectus, Barbos. qui duas Rotales decisiones refert *post tract. de pens. lib. 2. vot. 29. n. 4.* Rot. *decis. 515. num. 33. usque ad 40. part. 5. rec.* Nec subordinati Ministri legitimum præbere potuerunt impedimentum, quia de eorum interesse non agebatur, stante paritione Superioris, sed præcipue, quia intimationi executorialium alias sibi ipsis factæ responderunt se non esse partem, unde pro parte reputari modo minime debent, ad tradita per gloss. *in c. Licet*, *verb. quamdiu de procur. in 6.* ibique Barbos. *nu. 4.* Grat. *discept. 92. num. 32.* & congrue Ubert. *de citat. c. 13. n. 530. & c. 14. n. 507.*

Non alterum, quod stante recusatione Martinez non potuerit in ejus locum subrogari Bonilla jurisdictionem non exercens, quia cum ageretur de executorialibus, optime potuit Bonilla absque vitio Attentatorum se intromittere, licet fuisset simplex Clericus, cum tamen Apostolicus Prothonotarius existeret, Rota coram Buratto, *decis. 176. num. 2.* & coram Bichio *decis. 78. num. 5.*

Hinc transeundo ad tertium Attentatorum caput promanans ab allegatione suspecti ejusdem Bonillæ, illius detegitur irrelevantia, ponderando Bonillam non fuisse executorem mixtum, in quibus terminis procedunt contraria, sed merum, qui tanquam nudus Minister rei judicatæ, ad text. *in l. executorem*, ibique Baldus, Castr. Salyc. *de execut. rei jud.* Rot. *decis. 554. n. 15. part. 18. tom. 2. rec.* nec potuit recusari, nec ab eo appellari, Dec. *in cap. novit. nu. 17. 18. de jud.* Franc. *in fragm. part. 2. verbo Judex nu. 728. vers. non tamen*, Scacc. *de appell. qu. 17. limit. 10. n. 4. & seqq.*

Non quartum subsistit attentatum ob non desistentiam post Ministrorum oppositiones etiam nomine Religionis factas; Etenim præterquamquod actus, qui prætenduntur attentati, potius gesti fuerunt a Vicario, quam ab executore, forte desistere tenebatur Executor si legitimam partem opponentem vidisset, cujus vestem induere Ministri non potuerunt, stante præcedenti declaratione nullius ipsorum interesse, & Magni Prioris verbali, ac explicita paritione.

Nec legitimus contradictor ad effectum, de quo agebatur reputari poterat ipsa Religio; data enim paritione Magni Prioris, ad quem Prioratus spectabat defensio, nil ulterius erat inquirendum, gloss. *ad leg. de unoquoque, in verbo quos causa ff. de re judic.* Rota *decis. 115. n. 37. part. 14. recent.* Eminent. de Luca *de jurisd. disc. 13 n. 8. & disc. 22. n. 2. cum seqq.* prout in Beneficialibus controversiis, & in illis, quæ contra Monasteria diriguntur Beneficiati, & Monasterium Episcopi, & Generales conveniuntur, & in terminis Magni Magistri Meliten. dixit Emin. de Luca, *de Jud. disc 9. n. 38.* & firmatur *in dec. 29. Aprilis 1682. §. Tum demum, cum seqq.* cor. me.

Quod autem fuerit invocata assistentia Regis, non confert ad attentata, unde eliditur quintum caput; Sicut enim damnatus est recursus ad Laicos tamquam Judices, & Superiores, ita nullibi vetitum reperitur illorum invocare auxilium pro executione sententiarum, ut ipsamet Rota in executorialibus expostulat, & hoc præcipuum inter media, quibus utitur Ecclesia, Eminent. de Luca *de Jud. disc. 19. n. 17. & 18. in Miscellan. lib. 14. dis. 17. num. 10. & seq.* Rota *post x. vol. cons.* Farinac. *dec. 212. num. 9. cum seqq.* & cor. Bichio *decis. 282. num. 5.*

Quibus omnibus sublatis corruit sextum desumptum a non facta intimatione Executorialium S. Religioni, quæ non erat necessaria; Sufficit enim illas intimasse Priori, cujus factum attendi debet, & ad quem spectabat legitima defensio, ut supra firmatum fuit, §. *Nec legitimus.*

Sed quatenus etiam non ita de plano objecta tollerentur, attentata, & apprehensa jurisdictionalis possessio quoquomodo claudicaret, quia tamen Eminentiss. Archiepiscopo assistit res judicata producens jus clarum, & notorium, Eminentiss. Cerro *decis. 91. num. 2.* & non agitur de executione obliqua captionis pignorum, sed de directa adeptionis Ecclesiasticæ Jurisdictionis in vim rei judicatæ, non admitti debent attentatorum exceptiones, nec gesta etiam minus legitime revocare, Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec. 744. num. 17. in rec. dec. 295. n. 6. vers. præterea, cum seqq.*

part.

par. 9. & decis. 91. per tot. cor. Eminentiss. Cerro, quæ summa ratione supremæ amplectuntur Tribunalia ad evitandos circuitus; videtur enim absurdum hodie revocare quod etiam denuo fieri deberet magno cum dispendio, discrimine, ac resistentia, ut ratiocinatur Rota cor. Bursio *decis. 77. num. 4. 295. nu. 7. cum seqq. par. 9. rec.* & cor. Eminentiss. Cerro *dec. 91. num. 7. usque ad 12.*

Et ita particulari discussioni, ut supra reservatis excessibus hinc inde prætensis solum pro nunc quoad attentata resolutum fuit utraque parte informante, &c.

R. P. D. URSINO.

Toletana Jurisdictionis super Attentatis.

Mercurii 16. Januarii 1686.

SEx Attentatorum genera, quæ ab Excellentissimo Magno Priore Castellæ, & Legionis Sacræ Hierosolymitanæ Religionis objiciebantur Eminentiss. Archiepiscopo Toletano, ejusque Ministris, rejecta, & improbata fuerunt a Rota cor. bon. mem. Paulutio sub die 4. Maji anni proxime antecedentis ex solidissimis rationibus, & fundamentis deductis in decisione ab eo desuper extensa, de cujus viribus cum Ego in dicti R. P. D. Pauluti vicem suffectus in hodierna hac audientia dubitaverim, responsum pro confirmatione dictæ decisionis a Dominis fecit, & merito.

Siquidem insubsistens rursus illis fuit visum primum Attentatorum genus ex eo desumptum, quod pendente termino sex mensium per Sacram Rotam assignato Magno Priori in Declaratoria ad parendum, & executioni demandandum litteras Executoriales capta fuerit possessio, & gesti desuper fuerint plures alii actus jurisdictionales; Etenim cum dictus terminus ex quadam urbanitate, sive benignitate a Rota præfixus fuerit gratia obtinendi voluntariam paritionem a Magno Priore; Cumque iste in principio ejusdem termini sufficienter paruerit, rite, ac recte Executor potuit ad privationem possessionis, necnon ad ulteriorem executionem procedere, non expectato, neque expleto semestri; Cum cessante causa termini, sive dilationis, cessit etiam terminus ipse, sive dilatio, nec amplius officium Judicis remanet impeditum, ut in terminis simillimis probat Jason. *in l. Cum dubitatur 3. nu. 14. & 15. Cod. de jur. emphyt.* & sequuntur Greg. Nat. *in repet. Clement. sope, de verb. signific. sub num. 197. vers. sed fallit primo.* Bartol *consil. 154. num. 2.* Grat. *discept. 303. nu. 20. & seqq. & signanter sub nu. 24.* Pax Jordan. *var. elucubr. lib. 14. tit. 8. de dilat. nu. 59.* & Adden. *ad decis. 192. n. 68. part. 9. rec.*

Quod autem Magnus Prior paruerit, & litterarum executioni consenserit satis abunde constitit ex verbali declaratione ab eo facta in actu præsentationis Executorialium, ibi: *Dixit audivisse, & habere pro citato, & ut obediens filius Sedis Apostolicæ imponere super caput suum, & quatenus in se est, non impedit executionem litterarum executorialium Suæ Sanctitatis, & Sacræ Rotæ*, quæ quidem declaratio tametsi verbalis, importat nihilominus effectivam paritionem in jurisdictionalibus: Cum in tali materia condemnatus non teneatur aliquid positivum facere, sed sufficit, quod animo possessionem dimittat, juxta textum. *in l. 3. §. In admittenda, & leg. si quis §. differentia, ff de acquir. possess.* Card. de Luca *de Jud. disc. 40. n. 105. vers. majores*, Adden. ad Buratt. *decis 17. num. 7. & seqq.* Merlin. *decis. 20. n. 4. cum aliis relatis in decisione, quæ confirmatur in §. Non primum*, cor. bon. mem. Paulutio.

Nec hujusmodi Magni Prioris consensus potest excludi, ex quo ipse immediate post d. verba petierit copiam pro defensione sui Juris, & Dignitatis, & deinde constituerit specialem Procuratorem ad contradicendum, quoniam petitio Transumpti ab eo facta pro defensione sui Juris, & Dignitatis, vel intelligenda est compatibiliter cum verbis immediate antea expressis, quemadmodum verius de jure interpretari, & intelligi debet, ne alias inducatur instantanea correctio, & contrarietas in omni actu semper vitanda, ex text. *in leg. Non ad ea 88. ff. de condit. & demonstr.* Et facta illa dicitur limitate pro defensione sui Juris, & Dignitatis in iis, quæ favore ipsius Dignitatis Prioralis fuerant in litteris Executorialibus præservata.

Vel intelligenda est distincte pro præservatione omnium jurium ejusdem Suæ Dignitatis, & adhuc hæc præservatio nequit obesse quoad expressam, & jam pollicitam paritionem, ut in terminis consensus præstiti executioni litterarum executorialium cum clausula præservativa, *salvis quibuscumque juribus, &c.* tradidere Theodos. Rubr. *in singular. part. 1. circa decisionem*, Cassador. *fol. 281. sub §. declaratur secundo, vers. & quod hoc procedit*, & Rota in alleta Toletana apud Garz. *de benef. part. 6. cap. 3. n. 145. vers. non obstante condemnatione*, ubi firmatur sufficere, quod condemnatus pareat, etiamsi protestetur sibi præservari quidquid vult, & bene etiam *in decis. 1093. num. 7. & in decis. 1243. num. 2.* coram Coccino.

Constitutio autem Procuratoris ad contradicendum minoris est ponderis, quia postquam Magnus Prior, ut supra paruerat, eodem consensu semel præstito executioni litterarum Rotalium ei amplius non licuit recedere, neque earumdem Executorialium effectum impedire, ut firmat decisio, quæ confirmatur *in §. Non primum*, & ulterius verbalis paritio pollicita apparet sub die 8. Octobris 1682. *ex Summario Magni Prioris nu. 5.* mandatum vero procuræ confectum fuit sub die 10. Decembris ejusdem anni, ut *in d. Summ. n. 8. lit. B.* sicque duos menses post, cumque intermedio tempore cœpta jam fuerit executio, ut patet ex ipsismet actibus recensitis *in d. Summ. nu. 17.* Illa habetur pro completa, etiam ante suppositam pœnitentiam, ad tradita per Adden. ad Pamphil. *decis. 337. num. 11.* Rota *decis 35. n. 6. & 7. part. 11. & dec. 544. nu. 21.* cor. Bich.

Quibus sic stantibus parum, aut nihil urgere visæ fuerunt duæ illationes, quæ a Scribentibus pro D. Magno Priore ex dictis actibus successive adducebantur. Non quidem prima, quod Magnus Prior in prima parte responsionis verba superius relata protulerit, non quidem parendi gratia, sed ex causa simplicis cæremonialis reverentiæ, utque obediret dispositioni legum Hispanicarum, de quibus *in eod. Summario n. 17.* Etenim vis hujus illationis ex dispositione legis illius Regni deducta statim eliditur ex lectura ipsiusmet legis, quæ cum sit Regia, & loquatur de epistolis, seu aliis provisionibus Regiis per inopportunam petitionem aliquorum contra jus forsan obtentis, nihil habet commune cum litteris Apostolicis, & cum Executorialibus Sac. Rot. quæ a Magno Priore acceptatæ fuerunt cum verbis undique clare præseferentibus nedum cæremonialem reverentiam, sed etiam effectivam, & realem parendi voluntatem, qualis de jure debetur litteris Apostolicis, Curiæque Romanæ tam ex dispositione Sacrorum Canonum, quam legum Imperialium.

Non altera, quod prætensa paritio, quatenus etiam ex dictis verbis eliciatur, debeat referri ad solum Magnum Priorem uti privatum, quodque ille per verba illa personalia *quantum in se est* spoponderit paritionem ex propria dumtaxat persona; quia executoriales, & declaratoriæ intimatæ respiciunt Dignitatem Prioralem, non autem personam Magni Prioris, adeoque si ad limites requisitionis, seu propositionis interpretari de jure debet qualibet responsio, & non alias secundum textum *in c. Præterea, instit. de inutil. stipulat. l. Titio §. 1. ff de verbor. obligat.* Jason. *in l. si stipulatus §. Gryfeyonas num. 64. ff eod.* & Rot. *decis. 1791. num. 27.* cor. Coccini, *& dec. 817. num. 9.* coram Cels. *& decis. 87. nu. 14. part. 15. recent.* Jam patet quod Magnus Prior in dd. Executorialibus damnatus nomine Dignitatis per verba illa *quantum in se est* plenariam spopondent paritionem non ex propria persona, sed uti Prior, ut in casu fere simili alias Rota firmavit *in dicta decis. 1093. num. 2. vers. In casu* cor. Coccino.

Sublato itaque ex his primo genere attentatorum, facilius tollitur etiam secundum prætensum ex eo, quod in Executorem electus fuerit Bonilla, qui cum non haberet jurisdictionem ordinariam in partibus non potuit sine vitio attentatorum ad executionem litterarum procedere, juxta firmata per Rotam *in decis. 9. num. 1 & seqq. par. 12. rec.* Tum quia ex veteri Summario Magni Prioris *num. 7. in princip. & num. 8. litt. A 17. 19 20 & 21.* Convincitur eumdem Bonillam fuisse unum ex ordinariis Judicibus Nunciaturæ Hispaniarum, & Prothonotarium desuper Apostolicum. Tum magis, quia litteræ Executoriales Rotales non leguntur directæ specialem, & ordinariam jurisdictionem exercentibus, ut erat in casu dictæ decisionis fi. *part. 12. rec.* sed simplicibus etiam Clericis, ut legitur *in hodierno Summario Archiepiscopi, num. unico litt. A.* sicque recte illæ exequi poterant a quolibet Clerico absque attentatorum timore, ut probant authoritates cumulatæ in priori decisione hujus causæ, *§. Non alterum*, coram bonæ mem. Paulutio.

Ejusdem pariter generis, videbatur tertium attentatum deductum ex iterata recusatione Bonillæ Exequutoris uti suspecti, necnon ex appellatione interposita ab ulteriori Processu. Etenim Domini inhærentes oppositæ distinctioni, de qua in decisione, quæ confirmatur, advertebant

eam la

concludenter objectum procedere fi Bonilla fuiffet Executor mixtus. Ar non ita Judex exequens eft femper merus, qualis in præfenti probatur idem Bonilla, qui cum habnerit rudi taotum facti minifterium, tametfi ille poffeflorem fua poffeffione ptivaverit uti Exequutnr rei judicatæ obtentæ contra ipfummet poffefforem, non tamen effectus fuit mixtus, cum privatio poffeffionis in propofito non ipfi Executori, fed Sac. Rotæ committenti, & mandanti veniat tribuenda, ad litterarum text. *in l. exequutorem Cod. de execut. rei jud.* cum Concord. per Ubert. *de citat. cap.* 8. *ex num.* 327. *cum feqq.* & Graff. *contrev. forenf.* 12. *num.* 61. Ideoque uti talis non potuit fufpectus allegari, neque potuit ab eo appellatio interponi, juxta firmata *in §. Hinc tranfeunde præteritæ decifionis*.

Præterquamquod hujufmodi objectum ex elio etiam capite funditus removetur ex eo nempe, quod data fufficienti paritione ex parte Magni Prioris recufatio, & allegatio in fufpectu Judicis exequutorialis nofcitur non rite, ac recte facta ab ejus Miniftris fubordinatis, neque ex propria eorumdem perfona, neque uti Procuratores ipfius Magni Prioris. Non quidem ex ptopria perfona, tum quia de eorum intereffe non agebatur, ftante paritione Superioris. Tum magis quia iidem Officiales alias intimati in actu præfentationis litterarum executorialium refponderunt, & declaraverunt fe non effe Partem, adeoque pro legitimis Contradictoribus reputari modo non debent, ut pluribus allegatis probat decifio, quæ confirmatur *in §. Non primum, in fine*.

Multoque minus uti Procuratores Magni Prioris, quoniam mandatum procuræ, quod fupponitur datum ad contradicendum, emanavit de menfe Decembris anni 1682. ficque poft apprehenfam poffeffionem, feu poft jam cœptam exequutiooem, de quo tempore amplius locus non erat allegationi fufpecti,

Ex quibus etiam inane detegitur quartum ettentatorum genus promanans ex eo, quod exequutor ad inventa contradictione Officialium, & Miniftiorum Magni Prioris non deftiterit ab ulteriori Proceffu, litteras executotiales non reproduxerit, neque Partes remiferit ad Sac. Rotem, ad hoc ut ifta cognofceret; An oppofitiones effent juftæ, vel potius injuftæ; & deinde fervatis folitis quatuor tetminis concederet poft declaratoriam, Aggravatotiam, & poftea Reaggravatoriam, & ultimo loco litteras requifitorias pro brachio fæculari, juxta praxim, quam tradunt Veftr. *lib.* 8. *cap. ult. fub n.* 19. Rota *in decif.* 358. *per tot.* cor. Dunoz. Sen. & coram Jun. *decif.* 541. *n.* 1. *& feqq. & decif.* 203. *&* 298. *utrobique n.* 3. *part.* 18. *rec.*

Siquidem pofita verbali paritione Magni Proris Judex Eaecutor non tenebatur attendere oppofitiones, & contradictiones fubortas, neque litteras exequutoriales reproducere. Tum quia opponentes ex jam dictis non erant legitimi Contradictores; Tum etiam quia in cafu propofito fervatis quatuor terminis prodietar declaratoria, in qua omnes adamuffim caufæ contradicendi, quæ fucceffive a Miniftris Magni Prioris executioni litteretum executorialium in partibus objectæ fuere, jam præcedenter extiterant examinatæ, & rejectæ in Rota, *ut in decif. edita fuper declaratoria cor. bon. mem. Paulutio fub die* 29. *Aprilis* 1682. & poftea fupevenerat declaratio Magni Prioris, continens quod quantum in fe erat, volebat obedire mandatis Rotalibus; ficque cum exequutio poft prolatam declaratoriam, & difpunctas, rejectafque cootradicendi caufas obtineti potuerit abfque præmiffis ulterioribus remediis, opus de jure non fuit litterarum reproductione, neque Aggravatoria, five Reaggravatoria, & contraria, ut fupra firmata procedunt, vel quia Magnus Prior in contumacia perfeveraffet, vel ubi difcuffæ non effent caufæ conrradicendi, neque conceffa declaratoria, ut bene deducitur ex traditis per Felin. *in c. ad probandum n.* 6. *de fent. & re jud.* Barbof. *vot.* 8. *n.* 5. *lib.* 1. Pofth. *de manutent. obferv.* 103. *n.* 24. Rot. *decif.* 283. *num.* 2. *in med. poft fecundum vol. confil. Farinac.* & cor. Peuting. *decif.* 168. *num.* 1. *& feqq.* cum aliis per Adden. ad Pamphil. *decif.* 125. *n.* 5.

Neque plus etiam valet quintum caput attentatorum confiftens in invocatione brachii fæcularis, & in recurfu habito ad Judices laicos; quandoquidem cum dicta Regia affiftentia implorata non fuerit tamquam a Judice fuperiore, neque ad effectum impediendi executionem fententiarum Rotalium, fed tamquam a privata perfona juvare tamen potente, & ad effectum tuendi, & coadjuvandi executionem præfatam, redargui illa non poteft uti illicita, minufque uti attentata, ut præter relatos *in decifione hujus caufæ*, §. *Quod autem docent*, Oliver. *de for. Ecclef. part.* 2. *q.* 24. & plene Fraff. *de Patronat. Reg. Coren. cap.* 39. *per totum ubi numeri Concordantes*.

Supereft denique examinandum fextum caput attentatorum, quod pro parte Magni Prioris deducitur ex non facta intimatione litterarum executorialium Sac. Religioni, ejufque Magno Magiftro in tertia inftantia ad caufam admiffo, ad quem controverfa jurifdictio primario, & principaliter fpectat. Illudque plene rurfus difcuffum, infubfiftens pariter vifum fuit ficuti cætera alia. Cum enim priufquam litteræ Executoriales executioni demandatentur, articulus ifte præcifus, videlicet, An eidem Religioni ad caufam admiffæ in tertia inftantia facienda foret intimatio, plene fuerit in Rota difceptatus, & negarive refolutus in decifione edita fuper declaratoria; hæc utique quæftio, vel dici debet omnino decifa ex rationibus, & fundamentis in dicta decifione deductis, & approbatis a Rota in præterita hujus caufæ decifione *in §. nec legitimus contradictor, & in §. Quibus omnibus, coram bon. mem. Paulatio*, & conftanter venit hic abfque ulteriori examine fupponenda juxta laudabilem ftylum Sac. hujus Tribunalis, de qua teftatur ipfamet Rota *in decif.* 134. *n.* 16. *& decif.* 159. *n.* 7. *& decif.* 307. *n.* 3. *part.* 19. *rec.*

Vel in omnem cafum juftam præber caufam excufandi præfatos actus fic geftos a vitio attentatorum, ad quod evitandum nedum fuperabundat, quod Sac. Rota articulum ita decideri, fed fat etiam effet quod de ea dubitavern, ut firmatum fuit in Romana Penfionis 6. Martii 1684. §. *final.* coram Illuftrifs. D. meo Præfide Granaten.

Ea his itaque fublata clariffime remanent cuncta attentatorum capita pro parte Magni Prioris propofita, quæ ubi etiam aliquam paterentur dubietatem, adhuc apprehenfa jurifdictionalis poffeffio non deberet uti attentata nunc revocari. Cum enim d. exequutio non fit obliqua, neque confiftat in captione pignoris, fed fit mere directa confiftens in apprehenfione quafi poffeffionis exercendi Ecclefiafticam jurifdictionem, iftaque procedat a re judicata, quæ facir rem claram, & manifeftam, quatenus etiam fit minus legitime facta, ad evitandos tamen inanes circuitus non debet utique revocari, dum ftatim revocata deberet poftea iterum concedi cum maximo partium difpendio, difcrimine, ac refiftentia, ut fumma cum æquitate hanc fententiam emplexa eft alias Rota *in decif.* 745. cor. Dunoz. Jun. *& in dec.* 91. *per tot. coram Eminentifs. Cerro in aliis approbative relatis in priori decifione hujus caufæ in §. fin.* Cum qua in reliquis Domini pertranfierunt utraque, &c.

R. P. D. U R S I N O

Toletana Jurifdictionis fuper Exceffibus.

Mercurii 16. Januarii 1686.

OCcafione exequutionis rei Judicatæ, feu litterarum executorialium Rotalium fuborta in partibus gravi contentione inter Eminentiffimum Archiepifcopum Toletanum ex una, & Excellentiffimum Magnum Priorem Caftellæ, & Legionis Sac. Religionis Hierofolymitanæ ex altera, fuper nonnullis attentatis, necnon fuper quampluribus exceffibus, qui hinc inde afferebantur commiffi, eaque ad Curiam deleta, & Sacræ Rotæ Judicio propofita fub dubio adæquato, Ifta fub die 4. Maji anni præteriti cor. bon. mem. Paulutio refpondit non conftare de attentatis, quo vero ad exceffus diftulit refolutionem, & injunxit, ut de eis particulariter videretur. Quamobrem fubrogatus in locum dicti R. P. D. Paulutii (hoc interim defuncti) una cum dubio attentatorum jam refoluto, & hodie rurfus difceptato, examinandam ad partes effe propofui controverfiam fuper dd. Exceffibus particulari difputationi tunc refervatis. Et Domini, Exceffus ipfos de Partium confenfu ad tres tamen in hac caufæ propofitione reftringentes, nimirum ad exequutionem rei Judicatæ ab Executore extenfam ad Ecclefias, Heremos, Hofpitalia, aliaque Beneficia

neficia Regularia cum cura; vel fine existentia in utroque Magno Prioratu. Secundo ad exactionem Decimarum ex Bonis propriis Sacræ Religionis decimare insolitis. Et tertio ad remotionem Tribunalis, & Vicarii Generalis pro parte D. Magni Prioris ad exercendam Jurisdictionem Deputati in ejus Prioratu, *censuerunt hæc omnia ab Excessu salvari non posse.*

Cum enim in decisionibus hujus Causæ in 390. & 391. *in ordine impressis in part.* 13. *rec.* ad cujus normam prodierunt Sententiæ Rotales in Judicatum transactæ, & deinde relaxatæ litteræ Exequutoriales Rotales expresse præservata fuerit Magno Priori Jurisdictio Ordinaria in Ecclesias, Monasteria, Hospitalia, aliaque loca Regularia Prioratus, nec non in Equites familiares, Clericos inservientes, & alios intra septa Monasteriorum existentes; & è converso Eminentissimo Archiepiscopo concessa fuerit facultas dumtaxat exercendi Jurisdictionem in dd. Ecclesiis Jure delegato, ad formam Sac. Conc. Trid. in iis, quæ respiciunt Curam Animarum in Religiosos etiam exercentes, necnon in concernentibus Sacramentorum administrationem, cum obligatione tamen, ut in Visitatione exprimat, se id facere Jure delegato. Incontrovertibilis inde emanat consequentia, quod omnes actus Jurisdictionales, ab Eminentissimo Archiepiscopo exerciti in Ecclesias, & personas Regulares Magni Prioratus ultra facultates, & casus comprehensos in dispositione conciliari sint contra litteram, ac tenorem rei Judicatæ, ejusque litterarum exequutorialium, & consequenter nulli, & excessivi. Atque hinc hujus generalis visa fuit prima occupatio, & possessio omnium Ecclesiarum, & Beneficiorum Regularium Magni Prioratus, quæ ab executore apprehensa fuit nomine Eminentiss. Archiepiscopi, nulla facta declaratione de ejus Jure delegato, sed de facto, ac si omnes Ecclesiæ, Beneficia existentia in utroque Magno Prioratu libere spectarent ad Archiepiscopalem Dignitatem, ut constat ex Summario prætensi Magni Prioris, *n.* 4. *& seqq. & n.* 20. *& seqq.* Secundo indistincta remotio, sive suspensio omnium Priorum, & Ecclesiasticorum tam Sæcularium, quam Regularium Ordinis S. Joannis Hierosolymitani habentium Beneficia tam curata, quam non curata, Capellanias, & quælibet alia Beneficia tam cum residentia, quam sine in quocumque ex dd. Prioratibus, quæ facta probantur a quodam Cabrexas Vicario Eminentissimi Archiepiscopi, *ut in Summ. n.* 22. *&* 24. nullo servato ordine, si e a Jure communi servando adversus Beneficiatos Regulares, sive sic de Jure speciali Religionis Hierosolymitanæ, in cujus Beneficiis Curatis opus est ex Bulla S. Pii V. & altera Gregorii XIII. quod Ordinarius exercendo Jurisdictionem delegatam in concernentibus Curam Animarum declaret expresse se uti delegatum procedere, quodque antequam aliquid agat contra Curatos minus idoneos, moneat Superiores Religionis, illisque terminum præfigat ad providendum de Religiosis magis idoneis. Tertio pariter deputatio Oeconomorum Sæcularium ab eodem facta in dd. Ecclesiis, non monito Magno Priore, & cum declaratione, quod Dominus Cardinalis Archiepiscopus esset tam quoad regulares verus Ordinarius, *ut in d. Summario, n.* 22. 27. *& in præterito Summario ipsius Archiepiscopi, n.* 20. Quarto denique cæteri actus, in quibus, vel Exequutor, vel Vicarius enunciarunt omnimodam Jurisdictionem tam Ordinariam, quam Diœcesanam quoad loca Magni Prioratus spectare privative ad Archiepiscopum, ut legitur in Excommunicatione Locumtenentis Magni Prioris, de qua in *d. Summario, n.* 19. in suspensione, & revocatione licentiarum pro administratione Sacramentorum, *eod. Summ. n.* 23 & seorsim in cæteris Edictis, & actibus quæ quidem expressio respectu Ecclesiarum, & personarum regularium vere importat excessum, quia quoad eas Ordinarius Toletanus non habet Jurisdictionem Ordinariam, neque Diœcesanam, sed solum delegatam, eamque tenetur exprimere, ut in prædictis decisionibus hujus causæ continetur.

Quibus sic positis, & in facto probatis non obstat, quod cuncta superius firmata procedant cum supposito, quod Ecclesiæ Magni Prioratus sint Regulares, & tamen de tali Regularitate non doceatur, sed potius in contrarium constet de earum Sæcularitate ex præsumptione Juris, juxta quam omnes Ecclesiæ existentes in sæculari Diœcesi Toletana potius sæculares, quam regulares censentur, per text. *in cap. cum Beneficio il* 5. *de Prabend. in* 6. ubi Barbos. *sub num.* 14. Garz. *de Benefic. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 11. *&* 12. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 7. *& num.* 1. *& seqq.* & Rot. *in specie firmavit, in decis.* 68. *n.* 1. *&* 2. coram Mantic. *& in decis.* 433. *ex n.* 10. *& seqq.* cor. Bich.

Etenim Patres prætermissa pro nunc inspectione an, & quænam Ecclesiæ d. Magni Prioratus sint Regulares, & quæ Sæculares, putarunt ad resolutionem dubii præsentis sat esse, quod constet, quod in d. Magno Prioratu aliquæ ex dd. Ecclesiis sint Regulares, quodque dubium fuerit, quænam essent Ecclesiæ, & Beneficia Sæcularia spectantia, quoad Jurisdictionem Ordinariam Eminentissimo Archiepiscopo, & quænam regularia, & subjecta Magno Priori, & Sac. Religioni. Hoc enim casu cum pro parte Sac. Religionis Magni Prioris, & omnium Inferiorum fuerit re integra oppositum, protestatum, & appellatum coram Judice Exequutore, & Vicario Archiepiscopi, quod super dd. Ecclesiis, utpote Regularibus non competebat eidem Eminentissimo Archiepiscopo ordinaria Jurisdictio, non poterat utique neque Vicarius, neque Exequutor, stante tali indubitato præsupposito, & incertitudine Ecclesiarum inde resultante sine vitio excessus ad ulteriorem exequutionem procedere, minusque ex vaga, & generali Juris præsumptione, quod omnes Ecclesiæ sint Sæculares, exercere Jurisdictionem ad libitum in omnes Ecclesias, & signanter in illas, quæ de tempore exequutionis reperiebantur in statu, & quasi possessione regularitatis, sed in re adeo probabili, & verisimili debebant remittere partes ad Rotæ Judicium, quod cum prætermiserint, & ad actus superius enumeratos devenerint, dicuntur sane excessisse, & nulliter processisse, ut alias firmavit *in decis.* 342. *n.* 1. *par.* 4. *tom.* 1. *& in dec.* 241. *n.* 4. *&* 5 *par.* 10. *& in decis.* 298. *n.* 3. *part.* 18. *rec. & in decis.* 642. *n.* 17. cor. Bichio.

Quod autem in Magno Prioratu adsint nonnullæ Ecclesiæ Regulares, vel saltem dubium fuerit, quod aliquæ possent adesse, aperte convinci poterat ex visceribus ipsius rei Judicatæ. Cum enim in omnibus decisionibus hujus causæ, ad quarum normam subsequuta fuit dicta res Judicata, præsupponantur adesse in hoc Prioratu Ecclesiæ Regulares, & super illis concedatur Jurisdictio ordinaria Magno Priori, & delegata Eminentiss Archiepiscopo in actu Visitationis, & in concernentibus curam Animarum dumtaxat, quinimo in dd. decisionibus eidem Magno Priori detur manutentio in quasi possessione exercendi Jurisdictionem Ordinariam in Ecclesias, Monasteria, Hospitalia, aliaque loca Regularia Prioratus Castellæ, & Legionis, attenta ejusdem quasi possessione, quæ fuit tunc concludenter probata ex actibus positivis per Vicarios ab eo deputatos gestis continentibus Visitationes Ecclesiarum Regularium, ut habetur *decis* 390 *n.* 12 *part.* 13. *rec.*

Jam patet in dicto Magno Prioratu aliqua adesse loca Regularia, illaque fuisse in prædictis decisionibus, & re judicata Canonizata pro Regularibus, attentis præteritis Visitationibus Regularium Superiorum, ex quibus non levis resultat probatio Regularitatis satis quidem sufficiens, ut ex ea emergant excessus in executione, ad tradita per Felin. *cap causam ii* 1. *num* 6. *de testib.* Dec *cons.* 96. *n.* 3. & optime Rot. *decis.* 224. *num.* 10. cor. Cavillo.

Tum ex confessione Eminentissimi Archiepiscopi, ejusque Ministrorum, quæ data fuit *in Summario veteri*, *n.* 36. quippe cum prætenderet Magnus Prior habere jurisdictionem ordinariam in toto Prioratu, & in omnibus ejus Ecclesiis, idque inter cætera probare intenderet ex visitationibus prædictis per eum factis in pluribus Ecclesiis dicti Prioratus, pro parte Eminentissimi Archiepiscopi ad evitandam difficultatem fuit excipiendo allegatum, Ecclesias, quas Magnus Prior visitavit esse Regulares, & consequenter negavit, quoad alias illationem ex dictis visitationibus deductam. Ideoque quod semel placuit, modo displicere non debet, ex regula text. *in l. sicut C. de actionib. & cap quod semel de regul. jur. in* 6. Maxime cum id fuerit, & pro constanti suppositum coram Pirovano de anno 1614. ut liquet, *ex decis.* 498. *n.* 5. *par.* 5. *rec.*

Tum denique ex quamplaribus Bullis Summorum Pontificum, Regiis concessionibus, aliisque legalibus docu-

documentis exhibitis *in Summario Magni Prioris tam veteri, quam hodierno*. Quæ omnia simul juncta, ut par est, & ad invicem se confoventia, bene quidem convincunt qualitatem Regularem in nonnullis Ecclesiis Magni Prioratus, & quoad eas cessare faciunt generalem Juris præsumptionem, quod pro sæcularitate omnium Ecclesiarum unice fuit a Scribentibus pro Eminentissimo Archiepiscopo deductum, vel in omnem casum, Regularitatem nonnullarum, seu omnium Ecclesiarum, & beneficiorum, juxta prætensionem Magni Prioris reddunt dubiam, & adeo probabilem, ut non facta liquidatione, & descriptione earum Ecclesiarum Regularium a Sæcularibus indistincta exequutio, utpote facta in rebus incertis, & nullibi antea per Superiorem specificatis, seu certificatis, ab excessu in omnibus salvari non possit, Rot. *decis.* 224. *n.* 1. coram Greg. *& decis.* 473. *n.* 1. cor. Seraph. *cum aliis in dec.* 79. *n.* 51. *p.* 19. *rec.*

Indeque etiam eliditur aliud objectum ex parte Eminentissimi Archiepiscopi secundo loco propositum, quod scilicet extranea, & incongrua hic sit hujusmodi inspectio. An Ecclesiæ sint Regulares, vel Sæculares, & an Priores fuerint necne valide suspensi, & rite appositi Oeconomi, dum super his pendet dubium particulare subscriptum, & sine resolutione jam semel discussum. Siquidem cum hujusmodi dubium super privatione, seu suspensione Priorum Ordinis Hierosolymitani, necnon super oppositione Oeconomorum emanaverit ad instantiam eorumdem Priorum Inferiorum propter particulare interesse, quod habent in dicta privatione, & præmissis per eos amplissimis, & reiteratis protestationibus, quod per talem instantiam non intendebant præjudicare juribus Sacræ Religionis, quodque eam faciebant ex mera, & urgenti necessitate, *ut in Summario*, *n.* 34. *&* 35. non impedit utique quin respectu gravioris interesse Magni Prioris, & Sacræ Religionis, quæ in hac lite Priorum, & Parochorum se non immiscuit, & præcipue damnificata fuit in excessu exequutionis incidenter hic assumatur hæc eadem cognitio, a qua pendet resolutio præsentis dubii super excessibus, quinimo in præsenti proprie, & adæquate visum fuit assumendum hujusmodi examen, dum Magnus Prior, & Sacra Religio agentes nomine proprio, ut Domini Ecclesiarum, sive uti Prælati Parochorum, qui fuerunt privati, non servatis conditionibus præscriptis in Bulla S. Pii V. quæ jubet, ut Superiores Religionis debeant moneri quod deputent alios in locum inhabilium, neque facta desuper expressione juris delegati ad formam rei judicatæ, merito ex propria persona jus habent petendi, ut talis executio excessiva declaretur in totum, utque omnia in pristinum reponantur, secundum ea, quæ docent Turricell. *de reb. Eccles. non alien. cap.* 27. §. 2. *n.* 22. *& seqq.* & Rota *dec.* 231. *num.* 8. cor. Dunoz. Jun. & latius *in decis.* 252. *n.* 9. *& seqq. part.* 6. *recent.*

Absoluto igitur, primo excessu. Domini ex eodem fundamento quo supra, probarunt etiam secundum, consistentem in occupatione, seu usurpatione Decimarum de bonis Prioratuum, & Sacræ Religionis, de qua constat ex duobus edictis Vicarii, exhibitis *in Summario preterito num.* 24. & ex subsequuta exactione facta posthabitis appellationibus, & protestationibus ex parte Magni Prioris appositis, *ut in d. Summario n.* 25. *& seqq.* Cum enim in Sententiis Rotalibus concedatur solum Dignitati Archiepiscopali jus exigendi Decimas a Populo laico, & ab Ecclesiis sæcularibus, nullaque in eis, neque ex litteris exequutorialibus facta legatur mentio de Decimis percipiendis ex bonis Sacræ Religionis, & Ecclesiarum Regularium, occupatio utique, & usurpatio dictarum Decimarum in decisionibus, & sententiis expresse non comprehensarum detegitur omnino excessiva.

Neque potest sustineri ex quo talis facultas decimandi utpote jus ordinarium veniat in consequentiam rei judicatæ; quia cum in jure sit valde ambiguum, & controversum; An Equites Hierosolymitani sint exempti a Decimis, itant affirmativam sententiam alias tenuerit Rota cor. Coccin. *in decis.* 2221. *n.* 1. *&* 12. *inter ejus impressas*, & negativam cor. Cardinal. Corrado in Hispalen. decimarum 27. Junii 1644. §. *Non obstat*, & cor. Eminentiss. Cerro *in decis.* 194. *n.* 4. cumque successive articulus iste propter dubietatem indecisus relictus fuerit *in eadem decis* 194. *in fin.* cor. Eminentiss. Cerro, utique stante hac dubietate Exequutor, & Vicarius non potuerint ad exactionem earumdem Decimarum devenire de facto, sed tenebantur recurrere ad Sac. Rotam, ad quam spectat decernere, utrum Decimæ sint solvendæ ex quibusdam bonis, & utrum veniant in consequentiam rei judicatæ, ut superius firmatum fuit.

Ex his pariter Dominis constitit de tertio, & ultimo excessu quoad violentam amotionem Vicarii deputati a Magno Priore ad exercendam jurisdictionem in litteris exequutorialibus sibi reservatam, necnon quoad subsecutam excommunicationem Locum tenentis Magni Prioris per publicos Cedulones affixos Matriti, ob nominationem, seu deputationem d. Vicarii. Siquidem cum in decisionibus, & sententiis Rotalibus, & in litteris desuper exequutorialibus non contineatur facultas hæc removendi Vicarium, & Tribunal Magni Prioris, quinimo cum ex illis potius contrarium elici videatur, dum ibi legitur præservata jurisdictio Magni Prioris quoad Regulares, & loca Regularia, necnon quoad personas inhabitantes intra septa Monasteriorum, ut supra fuit dictum, excessiva utique detegitur remotio Vicarii, & Tribunalis de facto exequuta, & nullæ, & invalidæ noscuntur censuræ promulgatæ, omnesque alii actus jurisdictionales exerciti ob jurisdictionis defectum, ut probant auctoritates superius relatæ.

Nec valent hi actus ab excessu excusari, sub eo prætextu, quod in d. litteris exequutorialibus omnimode, & privative quoad Magnum Priorem tributa fuerit Archiepiscopo jurisdictio ordinaria Ecclesiastica; adeoque Vicarius Magni Prioris non potuerit, neque debuerit jurisdictionem sibi arrogare, multoque minus retinere Tribunal apertum, quod est locus reddendæ justitiæ, & exercendi jurisdictionem, cum id ei in litteris exequutorialibus non concedatur, & de jure Vicarii Priorum particularium nullam habeant facultatem erigendi Tribunal, quod solo Judicio ordinario de jure competit, ut post Card. *in Clem.* 2. §. *Notarium de re judic.* tradit Lancell. & Corrad. *in Templ. Judic. lib.* 2. *c.* 1. *in verb. Consistorium*, *n.* 2. *fol.* 138.

Etenim hæc visa non sunt adeo clara, ut aliqua discussione non indigerent, & posset exequutor ad remotionem de facto procedere, sed in contrarium urget, quod & si Eminentissimo Archiepiscopo fuerit concessa ordinaria jurisdictio in Populum, & in Ecclesias sæculares privative quoad Magnum Priorem; Isti nihilominus, & econverso in dictis sententiis attributa fuit eadem ordinaria jurisdictio, & spiritualis in Ecclesias, Monasteria, Hospitalia, aliaque loca Regularia Prioratus, necnon in Equites, familiares, Clericos inservientes, & alios intra Monasteriorum septa existentes, & quidem privative quoad Archiepiscopum, *ut habetur in decis.* 390. *super manutentione n.* 1. *& dec.* 391. *num.* 8. *&* 9. *& seq super bono jure part.* 13. *rec.* Quæ quidem concessio importare videtur, ut Magnus Prior habeat omnia jura, quæ habent Ordinarii, & per consequens etiam facultatem deputandi unum, vel plures Vicarios limitate tamen ad exercendam jurisdictionem in Exequutorialibus reservatam, ut inferebant Scribentes pro Magno Priore, qui competentiam hujusmodi facultatis ulterius comprobare satagebant, tum ex Bulla san. mem. Pii IV. relata, & Canonizata in ipsis exequutorialibus, in qua datur facultas deputandi unum, vel plures Vicarios, *ut in preterito Summario n.* 33. *litt. A.* Tum ex antiquissima consuetudine Priorum, & Vicariorum visitandi Clericos, & Religiosos tam Ordinis S. Joannis, quam S. Petri, qui inserviunt eorum Ecclesiis Canonizata in decisionibus hujus causæ, & signanter *in dec.* 221. *n.* 15. *& seq.* & clarius *in d. disc.* 390. *part.* 13. Tum denique ex decem Testibus formiter examinatis de anno 1524. ut ex sententia desuper lata per Judicem Apostolicum relata in Summario impresso Archiepiscopi de anno 1661. & modo exhibita *in Summario Magni Prioris n.* 16. in qua sic habetur: *Item posse ponere, seu deputare Vicarios & Judices in suis Oppidis, & locis, in quibus D. Prior S. Joannis habet, & habebit dominium ad hoc ut cognoscant de quibuscumque causis Ecclesiasticis existentibus contra Vassallos dictæ Religionis*.

Ex quibus cum facultas deputandi Vicarium, & retinendi Tribunal reddatur valde probabilis, seu saltem dubia, recurrit pro excessu firmando eadem propositio superius adducta, quod scil. in dubiis non potuit Exequutor de facto procedere, Jus partibus dicere, & præjudi-

judicium irreparabile inferre, sed stante tali probabilitate, seu dubietate debebat ab ulteriori exequutione abstinere, Rotam consulere, & ab ejus oraculo controversiæ decisiones exposcere, & expectare.

Et ita Partibus hinc inde acriter informantibus, & non semel auditis resolutum fuit.

R. P. D. URSINO.

Toletana Jurisdictionis super Excessibus.

Veneris 7. Junii 1686.

Constare de Excessibus Rota censuit sub die 16. Januarii præteriti tam quoad executionem rei judicatæ ex parte Eminentissimi Toletani Archiepiscopi extensam ad Ecclesias, Eremos, Hospitalia, aliaque loca, & Beneficia Regularia cum Cure, vel sine, existentia in utroque Magno Prioratu Castellæ, & Legionis, quam quoad Exactionem Decimarum, ex Bonis propriis Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, aliisque, ut prætenditur, decimari insolitis, necnon pariter quoad remotionem Tribunalis, & Vicarii Generalis pro parte Magni Prioris deputati ad exercendam jurisdictionem in ejus Magno Prioratu, ut liquet ex decisione a me super extensa sub dicta die; Cujus rationes cum ad veritatis trutinam hodie rursus expositæ fuerint, & inventæ undequaque constantes, & graves, Domini eam confirmarunt, certo tamen quoad Decimarum exactionem, adhibito moderamine mox infra exprimendo.

Siquidem pro constanti retenta incontrovartibili Juris conclusione, firmata in præcedenti decisione hujus causæ, quod scilicet in rebus incertis, & dubiis non possit Executor litterarum Executorialium Rotalium Jus partibus dicere, neque ad ulteriorem executionem procedere, sed debeat Partes remittere ad Sacræ Rotæ Judicium, & si de facto procedat, dicatur Excessus committere, & nulliter procedere, juxta auctoritates relatas *in §. Etenim Patres*, supradictæ decisionis.

Non hæsitanter hodie iterum censuerunt, nullos, & excessivos primo loco fuisse omnes actus Jurisdictionales nomine Eminentissimi Archiepiscopi exercitos ab Executore, seu aliis in Ecclesias, Persones, & Beneficia Sacræ Religionis existentia intra fines utriusque M. Prioratus, ultra casus, & facultatas sibi expresse concessas in re judicata, ejusque litteris Executorialibus. Nam cum ex quampluribus legalibus documentis exhibitis *in Summario M. Prioris, & in præsenti decisione singillatim expensis*, probabilis, vel saltem dubia redderetur existentia aliquarum, seu omnium Ecclesiarum, & Beneficiorum Regularium in M. Prioratu, Executor, stante tali incertitudine Ecclesiarum Regularium, ac Sæcularium, & attentis præsertim protestationibus desuper nomine M. Prioris, & respective Beneficiatorum emissis, non potuit sine vitio excessus de facto nancisci possessionem cunctarum Ecclasiarum, & Beneficiorum M. Prioratus, ac si illæ omnes essent Sæculares, & libere spectarent ad Digniterem Archiepiscopalem, sed debuit Rotam consulere, ejusque oraculum expectare, ut latius firmatur *in Decisione præterita in §. Cum enim, cum duobus sequentibus*.

Vim hujus conclusionis agnoscentes Informantes pro Eminentiss. D. Cardinali Portocarrero, illius veritatem in abstracto non impugnabant, sed constanter negabant applicationem ad factum, asserentes nihil in partibus gestum fuisse circa easdem Ecclesias, & Beneficia, quod sapiat usurpationem, occupationem, seu spolium, omnesque actus jurisdictionales recensitos in præcedenti decisione, suppont potius, quam justificari *ex Summariis M. Prioris*.

Verum in fonte recognitis actibus positivis inferius notandis, iisque insimul perpensis, & combinatis, prout fieri debet de jure in iis, quæ tendunt ad eumdem finem, futile, & omnino insubsistens visum fuit tale confugium. Quandoquidem factum occupatæ possessionis Ecclesiarum, & Beneficiorum concludenter justificatur non solum ex pluribus protestationibus prius emissis a Vicario Generali M. Prioratus, & consequenter repetitis ab omnibus Prioribus cum successiva notificatione, siva inhibitione facta Executori, ne accedere auderet ad apprehendendam possessionem Ecclesiarum Regularium, de quibus *in præterito Summario n.* 14.

Sed magis specifice quoad Ecclesias Villæ Consocræ. Tum ex actu præordinato ad capiendam possessionem Ecclesiarum consistera in impetratione Regii Decreti, quo fuit mandatum, ut Locumteneos M. Prioris sub poena severæ punitionis teneri faceret Portas Ecclesiarum dictæ Villæ apertes, & patentes eo modo, quo erant antequam suspicaretur apprehensio possessionis, ut constat ex veteri *Summar. n.* 13. ax quo actu non levis resultat probatio subsecutæ apprehensionis possessionis Ecclesiarum, ad quam ille erat præordinatus per regulam deductam ex text. *in l. 1. §. 1. ff. si usufruct. petat. l. 3. §. qui habet ff. de sent.* Novat. *q. forens. l. 2. q. 59. n. 1. & seqq.* & Monach. *decis. Florentina 29. n. 15. Tum etiam clarius ex alio subsecuto Decreto Judicis Commissarii edito 26. Januarii 1683.* quo mandatur, ut caperetur summaria informatio super pulsatione Campanarum, aliisque lætitiæ signis factis in adventu D. Joanis de Villavicentio Oratoris S. Religionis, ea profecto assignata ratione, *quod cum constaret tam Ecclesiasticis, quam aliis Incolis, quod dictus Eminentiss. Archiepiscopus Toletanus caperit possessionem Ecclesiarum d. Villæ, nonnulla Persona pulsando Campanas &c. dabant motivum ponendi in disputatione effectus dictæ possessionis, ut habetur hodierno Summar. n.* 3. quod quidem Decretum licet per modum præsuppositionis contineat antecedentem apprehensionem possessionis, cum tamen sit judiciale, & concernat factum proprium præcedens, istud dicitur utique superlative probatum ex confessione propria ejusdem Executoris, qua nulla datur major probatio, ut in specie monet Dec. *cons.* 125. *n.* 1. *vers. de possess.* Rot. *decis.* 19. *de restitut. spoliat. in novis. & dec.* 229. *n.* 2. *part.* 7. *rec. & decis.* 113. *n.* 1. cor. Duran.

Quo vero ad Ecclesiam Parochialem Villæ de Comunnas probatur ex depositionibus juratis quatuor Testium datis in hodierno *Summar. n.* 4. Sicuti etiam respectu Parochialis loci de Turleque ex Testimonio, quod rejectis protestationibus Rectoris Regularis, Judex devenit ad capiendam possessionem antedicto *Summar. n.* 5. Et denique quoad Beneficium, seu Capellaniam in Ecclesia Parochiali de Villa Franca, exhibetur mandatum de immittando Idelphonsum Morales Clericum Sæcularem, concessum a Marco Cabrexas Vicario Eminentissimi Archiepiscopi cum successiva possessione, & cum aliis actibus ad eam tuendam adversus S. Religionem, & Petrum Moram, y Majorga provisum Regularem, *ut d. Summar. n.* 6.

Et quamvis dicta decreta, & Testimonia percutiant Ecclesias quatuor dumtaxat Villarum, idem tamen censeri debet de omnibus aliis Ecclesiis Magni Prioratus, stantibus actibus possessoriis contra Parochos, seu Beneficiatos omnium Ecclesiarum per Vicarium Cabrexas successive gestis, & quæ traditionem possessionis ab ipso Executore factam, & justificatam quoad Ecclesias quatuor Villarum, eodem modo quoad reliquas probat Seraph. *decis.* 1200. *n.* 1. & Duren. *decis.* 37. *n.* 2.

Actus autem possessorii quoad omnes Ecclesias, & Beneficiatos probantur ex Decreto cum Inhibitione facto a dicto Vicario sub die 13. Maji 1685. in quo sub fomento antecedentis possessionis adeptæ, interdixit, ne occasione vacationis Dignitatis Priorelis per obitum D. Innici de Velandia Magni Prioris, auderent Ministri Religionis, & quævis altera Persona devenire modo aliquo, sub verba præcisa, *ad faciendum aliquem actum possessorium, nec ad capiendam d. possessionem pro quocumque fine, nec pretexta in dd. Ecclesiarum Parochialium, nec aliarum quarumcumque Prioratus suppositarum pleno Jure Dignitati Archiepiscopali, ut in d. Summ. num.* 7. Cum quo etiam Decreto concordant plura alia Edicta directa contra Beneficiatos, & Regulares Ordinis S. Joannis, & signanter super exhibitione Titulorum, in quibus D. Archiepiscopus Toletanus constituitur verus, & legitimus Ordinarius in omnibus Ecclesiis Magni Prioratus, quibus sane attantis tantum abest, ut dici possit nihil actum fuisse adversus Ecclesias, & Personas Regulares M. Prioratus, ut quinimo manifeste, & per confessionem Partis, quæ cæteris aliis probationibus prævalet, pateat adeo præcise, Dignitarem Archiepiscopalem de Ecclesiis, & Beneficiis prædictis Jure Ordinario pro libera collatione nactam fuisse, ut nullum actum S. Religioni permittere in eis vellet.

Probato itaque ex his excessu quoad captam possessionem Ecclesiarum, necessario consequitur, quod omnia

inde

inde secuta pari modo sint excessiva, atque hinc hujus generis visa sunt plura Edicta per Vicarium affixa, & horum vigore subsecutæ remotiones omnium Priorum tam Sæcularium, quam etiam Regularium, & appositiones desuper Oeconomorum, aliaque omnia gesta mero Jure ordinario in dictis Ecclesiis, & contra Personas Regulares Ordinis S. Joannis cum prohibitione M. Priori, ejusque Ministris, ne suam Jurisdictionem ordinariam in litteris Executorialibus expresse sibi præservatam exerceant. Et propterea ea omnia sunt revocanda, & per viam purgationis spolii, & manutentionis reducenda veniunt ad normam rei judicatæ.

Neque horum reintegratio effugi potest in præsenti Judicio sub eo fundamento, quod scilicet super remotione Priorum, & oppositione Oeconomorum pendeat particulare Judicium contradistinctum ex parte Beneficiatorum intentatum priori loco coram Reverendissimo Hispaniarum Nuncio, & deinde in gradu appellationis simpliciter devolutum ad Rotam ex speciali commissione Sanctissimi, adeoque gravamina ista, quatenus adsint, sint revocanda per viam appellationis in Judicio ordinario, non autem in præsenti per viam purgationis excessuum.

Etenim cum in hac eadem materia jus, & interesse Magni Prioris, & S. Religionis sit omnino diversum, & disparatum ab illo Rectorum, seu Beneficiatorum ratione ejus Privilegiorum, ut ostensum fuit in priori Decisione, Causa hæc, in quantum concutit jus læsum Sac. Religionis, & Magni Prioris, dicitur omnino ab illa diversa, tam ratione personarum, quam interesse, & actionis, ac proinde nulla considerari potest connexio, quæ valeat præjudicium inferre eidem S. Religioni, & M. Priori, quominus jus suum independenter prosequantur per viam privilegiatam excessuum ad tradita per Lancellott. *de attent. limitat.* 2. *n.* 10. *vers. Et propterea c.* 12. *part.* 2. Add. ad Buratt. *dec.* 641. *n.* 10. Rot. *dec.* 81. *n.* 2. cor. Merlino cum aliis *in decis.* 221. *numer.* 6. *& seqq. part.* 18. *rec.*

Multoque minus a vitio excessus excusari valent iidem actus superius adducti, ex eo quod illorum plerique gesti fuerint, non a Judice Executore, sed a Licentiato Cabreras Vicario Generali Curiæ Archiepiscopalis, & constanter eorum reparatio intentari debebat, ac prosequi per viam appellationis, & injustitiæ, nullo autem modo per viam excessuum: siquidem cum cuncta prædicta gesta fuerint in sequelam, & effectum rei judicatæ, & quod plus est sub calore litterarum Executorialium Rotalium, ut clare liquet ex lectura Summarii; Clari remanet Juris, quod quidquid præter formam decretorum Rotalium, & extra limites dd. Executorialium factum apparet, redolet formalem excessum, & innovationem, sive id fiat a Judice Executore, sive etiam a Parte, ut de hac secunda specie ex auth. Glos. *in leg. a Divo Pio V. §. si super rebus, ff. de re jud.* firmavit Rot. *in dec.* 78. *n.* 4. cor. Arguell. *dec.* 390. *sub n.* 2. cor. Peuting. *& in rec. dec.* 233. *n.* 1. *part.* 16. *ubi alii Concord.*

Hæc quoad primam speciem excessuum. Quo vero ad secundam consistentem in Decimarum exactione DD. approbantes pariter fundamenta prioris Decisionis, existimarunt hanc sine vitio excessus fieri non potuisse. Cum enim Mensa Archiepiscopalis Toletana generaliter, & indistincte per Edicta mandaverit exigi, ac de facto per ejus Ministros exegerit Decimas ex omnibus bonis, & fructibus M. Prioratus, non exceptis nonnullis bonis Sac. Religionis, ex quibus Decimas controvertitur non deberi, minusque aliquibus speciebus fructuum, ut asseritur decimari insolitis, ut de his omnibus constat *ex Summario Magni Prioris a num.* 16. *usque ad* 29. dicitur sane hanc indistinctam, & generalem Decimarum occupationem, sive usurpationem fecisse præter formam rei judicatæ ejusque litterarum Executorialium, in quibus Dignitati Archiepiscopali conceditur solum jus exigendi Decimas a Populo Laico, & ab Ecclesiis sæcularibus, sicque in hac generalitate omnino excessisse, ut firmat Decisio, quæ revidetur §. *Absoluto autem*.

Atque hinc Domini, ut in præterita, ita & in præsenti reintegrandam mandarunt Sac. Religionem, hoc tamen adhibito moderamine, ut scilicet Edictum generale Vicarii reformetur dumtaxat quoad Decimas exigi solitas, & non consuetas, quodque desuper si ex parte Magni Prioris hujus generis Decimæ liquidentur perceptæ per Ministros Eminentis. Archiepiscopi, sint hæ omnino restituendæ in summa liquidanda.

Neque hujusmodi excessus excluditur ex duabus ponderationibus in contrarium adductis. Altera scilicet quod Reverendissimus Hispaniarum consuluerit indemnitati S. Religionis, & signanter M. Prioris, decernendo, ut Decimæ deponerentur penes illius Domus Præfectum. Altera vero, quod hic actus sit independens a lite super Jurisdictione, in qua emanarunt litteræ Executoriales. Quoniam respectu primæ provisio Nuncii Apostolici nil prodest circa Decimas in præteritum de facto occupatas, dum ea emanavit circa illas dumtaxat decurren. in futurum, quarum respectu Sac. Religio, & M. Prior non immerito se quoque gravatos conqueruntur, stante earumdem deposito signanter sub cautione sibimet demandato. Respectu autem secundæ recurrit responsio superius data circa primum caput Excessuum, quod scilicet talis innovatio, & gravamen fuerit modo illarum ultra concessa in sententiis præter formam rei judicatæ, & calore litterarum executorialium, quemadmodum litteraliter deprehenditur *ex dicto Summario numer.* 21. hæc utique sufficit, ut dicatur excessum in re in litem deducta, juxta authoritates ut supra laudatas.

Denique haud id simpliciter visum est censendum de remotione Tribunalis, & Vicarii deputati a Magno Priore ad exercendam Jurisdictionem expresse sibi præservatam in litteris Executorialibus (super qua tertia specie excessuum consistit) quandoquidem hæc facultas removendi Vicarium M. Prioris non exprimitur in dictis litteris, nec concessa legitur in sententiis Rotalibus, nec in Decisionibus causæ, & præcipue *in decis.* 390. *&* 391. *impress. in part.* 13. *recent.* ubi singula, quæ vigore sententiarum competunt Eminent. Archiepiscopo, recensentur; Cumque ex rationibus ante dictis in decisione, quæ confirmatur, & ex superadditis hodie in adjumentum antiquarum hujusmodi Jus deputandi Vicarium; & retinendi Tribunal redderetur valde probabile, seu saltem ambiguum, non potuit utique Executor, stante hac dubietate exinde oriente sine vitio excessus ad remotionem de facto procedere, sed tenebatur controversiæ decisionem ad Sac. Rot. remittere, & ab ea oraculum expectare juxta superius firmata.

Cætera autem, quæ lato calamo deducta fuerunt a Scribentibus pro Emin. Archiepiscopo uti extranea a præsenti indagine, & respicientia merita causæ principalis, rejecta fuerunt ad petitorium.

Et ita partibus utrimque, & in scriptis auditis resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Toletana Jurisdictioni super Compulsoria, & Planta.

Lunæ 2. Decembris 1686.

Finis antiquæ controversiæ Jurisdictionalis jamdiu agitatæ inter Archiepisc. Toletanos, & Mag. Priores S. Relig. Hierosolymitanæ in Regnis Castellæ, & Legionis, principium fuit aliarum plurium inter eosdem mox introductarum; siquidem occasione executionis rei judicatæ tribuentis Archiepiscopo omnimodam Jurisdictionem ordinariam, necnon jus exigendi Decimas super Ecclesiis, Clero, & Populo sæculari eorumdem Prioratuum, eamdemque ordinariam Jurisdictionem præservantis favore Magnorum Priorum circa Ecclesias & personas ad Sac. Religionem pertinentes tria principalia excitata fuerunt litigia, scilicet super qualitate, & pertinentia plurium Ecclesiarum, super Jure exigendi Decimas, & super facultate retinendi Tribunal, & Vicarium S. Religionis pro exercenda jurisdictione ordinaria, isti reservata, super quibus omnibus particularia dubia de ordine nostri Tribunalis discutienda assumpta fuerunt, cum autem primum, licet replicatis vicibus propositum, scilicet die 7. Junii proxime præteriti cor. R. P. D. meo Ursino, & die 27. præteriti cor. me adæquate decidi non potuerit, demandante Rota coadjuvationem probationum, & judicialem aliorum non leves prævideantur oriturae contentiones super qualitate, & situatione terrenorum decimabilium, vel exemptorum, necnon super facultate, & modo retinendi Tribunal præfatum. Hinc ad evitandas confusiones, ejusq; jura dilucidanda petiit S. Religio Subdelegationem Judicis in partibus ad effectum compulsandi formiter non solum

per Rotam, ut supra extrahi demandata, sed etiam alias scripturas specificatas, necnon confrontandi, seu de novo conficiendi Plantam Topographicam totius Districtus Mag. Prioratuum Castellæ, & Legionis, inclusis etiam limitibus Commendarum Villarum del Pozzo, & Jevenes, nec non Villarum, seu locorum Romeral, & Dancos cum contradistinctione, & mensura Bonorum nuncupatorum Bernas, seu Donadios, cui instantiæ cum se opposuerint Ministri Dignitatis Archiepiscopalis, disputatum hodie fuit particulare Dubium affirmative in utraque parte resolutum.

Quandoquidem tam compulsoria, quam Planta tendunt ad parandas probationes pro futuris disputationibus, & Decisionibus causæ necessarias, quæ non solum angustandæ, & impediendæ per Judicem non sunt, sed potius pro indagine veritatis procurandæ, & demandandæ, ut per text. *in leg. quoniam multi, in fine*, ibi: *ne probationum facultas angustietur, Cod. de haret. & Manich.* sæpe Respondit Rot. præsertim, *in dec.* 101. *n.* 42. *par.* 2. *rec.* & cor. Priolo *decis.* 284. *n.* 11.

Ideo in nostro Tribunali vulgata regula, & quotidiana praxis observatur, quod in causis mere prophanis, & quales reputantur etiam omnes, in quibus de titulo Beneficii principaliter non disputatur, Rota apud Caputaq. *dec.* 99. *p.* 1. cor. Ludov. *dec.* 403. *n.* 2. cor. Merl. *dec.* 732. *n.* 1. facultas parandi probationes passim indagetur ex sola illarum relevantia ad text. *in l. Judices, C. de fid. Instr.* Boccac. *de litter. remissor. c.* 4. *n.* 1. & 2. Rot. *dec.* 68. *n.* 1. *p.* 3. cor. Caputaq; *dec.* 147. *n.* 2. cor. Greg. *dec.* 44. *n.* 1. cor. Priolo, & alibi passim, addito pro compulsoria speciali existentia scripturæ compulsandæ juxta notata per Vestr. *in prax. lib.* 6. *cap.* 1. *sub n.* 12. Rota cor. Buratt. *decis.* 555. & cor. Celso *dec.* 299. *utrobique n.* 5. & *in par.* 9. *rec. decis.* 128. *pariter eod. n.* 1.

Neutrum ex præfatis requisitis in hac hypothesi deficit, siquidem existentes scripturarum compulsandarum, scilicet Processus Granaten. super ruptione Sernarum, & Donadios, & eorum exemptione e Decimis, necnon aliorum duorum Processuum Hispalensis scil. & Salamantini inter S. Religionem, & Episcopum instructorum super retentione Vicarii in eisdem Civitatibus cum Tribunali, & Ministris, non impugnabatur ab informantibus pro Emin. Archiepiscopo Toletano.

Relevantia autem resultat ex eo, quod talibus scripturis compulsandis, & Planta poterit Sacr. Religio suum jus, vel fundare, vel convincere deducendo ex Processibus paritis observantiam, possessionem; & modum retinendi Vicarium, & Tribunal in aliis Civitatibus, etiam contradicentibus Episcopis approbatam, & ex Planta demonstrando confines, & qualitates Terrenorum, super quibus exemptionem prætendit a Decimis, nec non ostendendo, quod Ecclesiæ controversæ sitæ, & ædificatæ apparent in Termino Consocræ, quod multum sibi conferre supponit ad probandam effectuationem quarumdam antiquarum concordiarum initarum usque ab anno 1228. & 1229. super Ecclesiis in dicto termino constructis, & tamen ad effectum obtinendi petitam facultatem, sufficeret, quod probationes faciendæ possint ad causam quoquo modo conferre etiam pro solo adminiculo, & conjectura, rejecto rigoroso examine post illarum exhibitionem, ne alias inverso judiciorum ordine, de qualitate, & relevantia probationum ante illarum complementum disputari contingat, quod incongruum dixit Bald. *in c. licet Causam* 33. *deprobat.* Dec. *cons.* 517. *n.* 2. Rot. cor. Cavaler. *dec.* 232. *n.* 1. & cor. Celso *dec.* 32. *n.* 9. & 15.

Nullaque concurrit calumniæ suspicio, ex qua solet per nostrum Tribunal probandi facultas denegari, ut in specie de compulsoria speciali responsum est *in dec.* 376. *n.* 7. cor. Durano *in dec.* 238. *n.* 4. cor Carillo, & *in dec.* 475. *n.* 7. cor. Bich. Quin potius illa excluditur, ex quo talis instantia proponitur in ipsomet principio gravissimorum judiciorum agitandorum via ordinaria, ideoque dubitari non potest directa ad impediendam, vel ad retardandam illorum promptam expeditionem, quinimo eadem instantiam proposuerat Sac. Religio ante indictionem præteritarum feriarum generalium, quibus pendentibus, compulsoria, & Planta perfici potuisset, quam circumstantiam ad removend. suspicionem calumniæ, & facilius indulgendas petitas probatorias facultates considerat Rota cor. Carillo *decis.* 280. & cor. Emin. Cerro *dec.* 77. *utrobique in fine*.

Nec attendenda videbatur suspicio, quam incutere conabantur Informantes pro Dignitate Archiepiscopali ad impediendam confectionem Plantæ, quod scilicet illa principaliter procuretur pro novis, & futuris judiciis, quibus parum, vel nihil profutura prætenditur, ex quo ad illarum necessitatem sufficeret Planta particularis termini Consocræ, vel Terrenorum decimabilium, non autem requireretur Mappa continens Topographicam descriptionem totius Territorii amborum Magnorum Prioratuum, sed potius ad effectum reintegrandi antiquam litem jam per rem judicatam terminatam, in qua constanter approbata fuit situatio eorumdem Magnorum Prioratuum intra limites Toletanæ Diœcesis, quod tamen nec admitti, nec permitti debet, obstante regula, quod adversus rem judicatam quodlibet probationis genus prohibetur, de qua Rota apud Buratt. *d. dec.* 555. *num.* 3. & cor. Zarat. *dec.* 66. *n.* 4. ubi Concordantes, siquidem relevantia dictæ protestationis etiam in aliis judiciis a controversa re judicata diversis sufficienter resultare videbatur ex superius deductis, cum tamen sufficeret talem relevantiam esse etiam dubiam, adhuc, ut probandi facultas concederetur, Bald. *in leg. si duo Patroni §. Idem Julianus in fin. vers. adde si dubitatur ff. de Jur. Jur.* Dec. *cons.* 517. *n.* 3. *vers. ex supradictis*, Vestr. *in prax. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 7. Rot. cor. Cels. *dec.* 32. *n.* 11. Data autem relevantia articulorum, extraneæ suspiciones ad hunc effectum non attenduntur, Rot. *dec.* 306. *n.* 1. *post* 2. *vol. cons.* Parin. & cor. Priol. *dec.* 74. *n.* 15. & tamen uberius consulendo huic possibili dubitationi Domini inhærentes etiam oblationi ab Informantibus S. Religionis propositæ, confectionem talis Plantæ indulserunt cum infrascriptis salutaribus clausulis, scilicet per modum provisionis ad instruendum animum Judicis sine præjudicio Jurium Partium, firma remanente re judicata, quæ exinde non lædatur, nec impugnari valeat.

Ne autem in expeditione talis subdelegationis, ac illius executione contentio aliqua oriatur, Domini accurata præventione demandarunt, quod illa dirigatur Eminet. Hispaniarum Nuncio, ejusque prudentiæ committatur facultas eligendi unum, vel plures Judices de Partium consensu, vel in discordia, ejus arbitrio ad effectum inspiciendi, & attestandi qualitatem Jurium compulsandorum, & assistendi confectioni Plantæ, & examini Testium, quatenus opus sit in faciem loci faciendo, necnon eodem modo deputandi unum, vel plures ex dignioribus Notariis sui Tribunalis ad effectum eadem Jura transumptandi, & demum Peritos Topographos, & agrimensores pro verificatione, vel confectione supradictæ Plantæ.

Et ita responderunt utraque parte audita, &c.

R. P. D. RONDININO.

Toletana Jurisdictionis.

Veneris 31. Januarii 1687.

PEtentibus hodie S. Hierosolymitana Religione, & Excellent. D. Priore Castellæ, & Legionis expeditionem mandati de manutenendo in quasi possessione retinendi Priores Regulares in Ecclesiis Parochialibus, & Beneficio de Villa Franca, necnon Vicarium pro exercenda Jurisdictione in Regulares, aliasque Personas eidem S. Religioni subjectas, & intra septa Monasteriorum, seu Domos Commendarum degentes ad formam decisionis cor. me editæ die 2. Decembr. proxime præteriti plures ad illius retardationem opposuerunt agentes Emin. Archiepisc. Toletani exceptiones, omnes tam sufficienter jam confutatas, una excepta, cujus declarationem mediante hac brevi decisione hodie mihi Domini demandarunt.

Siquidem in d. præcedenti decisione generaliter, & indefinite resolutum fuerat M. Priori manutentionem in quasi possessione retinendi Vicarium pro exercenda Jurisdictione in Personas S. Religionis addictas ad formam, & tenorem præcedentis rei judicatæ, sine specificatione controversiarum, quæ per D. Vicarium cognusci, & terminari debeant. Cum tamen prætenderet Emin. Ordinarius, aliquas ex eis, prout sunt, ex. gr. Matrimoniales, & Criminales inferiorum Prælatorum etiam exemptorum judicio non competere, sed suæ Jurisdictioni reservatas ex dispositione S. C. T. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. Sacra vero Religio allegaret Pontificia Privilegia, amplissimam illi concedentia facultatem judicandi inter dd. Personas subditas etiam de causis criminalibus. Ideo Rota nolens hodie incongruam assumere cognitionem super dd. Privilegiis, nec

non

non super competentia, & exercitio d. Jurisdictionis particulari, etiam assignato dubio disputandam, interim expeditionem dicti mandati de manutenendo mihi mandavit, ad effectum, ut Vicarius S. Relig. suam continuare valeat Jurisdictionem in Personas illis subditas, & ad formam Privilegiorum Apostolicorum. Utraque parte audita,

R. P. D. MOLINES,

Toletana Jurisdictionis.

Veneris 20. Junii 1687.

ROtale mandatum de manutenendo S. Religioni, & M. Priori Castellæ, & Legionis concessum in possessione retinendi Provisos Regular. in Ecclesiis Parochial. sitis intra fines M. Prioratus, ac Beneficio simplici de Villafranca, necnon Commendarum Villar del Pozzo, & Jevenes cum facultate alios in locum mortuorum lite pendente subrogandi, addito temperamento, ut exercentes curam animarum novo se subjiciant examini ab Emin. Archiepiscopo perficiendo, item retinendi Vicarium pro exercitio ordinariæ jurisdictionis in Regulares, aliasque Personas intra Monasteriorum septa degentes, & S. Relig. satione Privilegiorum subjectas, quibus omnibus prætextu executionis litterarum executorialium Rotalium fuerant indebite spoliati confirmandum esse hodie DD. dixerunt coram me, cui in devolutivo appellationis causa commissa reperitur.

Constitit quippe plures commissos excessus occasione antedictæ executionis contra formam Rotalium resolutionum, & rei judicatæ, undique justificatos esse, ut late comprobatur in binis decisionibus R. P. D. mei Ursini sub diebus 16. Jan. & 7. Junii 1686. & cor. R. P. D. meo Rondin. 2. Decemb. ejusdem anni. Tum in capienda possessione omnium Ecclesiarum existen. in M. Prioratu, ac beneficii simplicis de Villafranca quasi in istis Emin. Archiep. plenam ordinariam Jurisdictionem haberet. Tum in remotione Priorum cum successiva appositione sæcularium Oeconomorum. Tum demum in prohibitione facta novo Vicario a M. Priore electo, ne ordinariam exerceat Jurisdictionem in præfatas personas Sac. Religioni subjectas, unde pro revocatione, ac purgatione prædictorum excessuum præstitum remedium manutentionis concessæ S. Religioni, & M. Priori in possessione dd. Jurium, cum prius istorum possessio probata remanserit, undique legitimum, & opportunum apparuit, ut satis comprobatur in decisione R. P. D. mei Rondinini §. *ex auctoritate*.

Itaque facti series, quæ principaliter controvertebatur a defensoribus Emin. Archiepisc. satis probari visa est iisdem actibus recensitis in Summ. Religionis data 7. Junii anni elapsi cor. R. P. D. meo Ursino, ac repetitis in hodierno cor. me, & late ponderatis in citatis hujus causæ decisionibus. Primo ex decreto Regii Consilii mandantis sub veris pœnis Locumtenenti M. Prioris, ut afferret Ecclesiarum Januas tenere ad hoc, ut Executor Rotalium litterarum possessionem illarum apprehenderet. Secundo ex protestationibus emissis tam a Vicario S. Religionis, quam a Prioribus Regul. Tertio ex depositionibus plurium Testium. Quarto ex publicis documentis continentibus realem, & corporalem possessionem beneficii de Villafranca, & Ecclesiæ S. Mariæ de Alcazar. Quinto ex decretis Vicarii Emin. Archiepisc. die 26. Januar. 1683. & 13. Maji 1685. Sexto ex pluribus instantiis Promotoris Fiscalis, ac Agentis Emin. Archiepiscopi in Curia Matriti coram Eminentiss. Nuntio. Ac demum ex editis contra Priores, ac Beneficiatos S. Relig. emanatis sub titulo omnimodæ ordinariæ Jurisdictionis.

In quorum comprobationem multum stringunt geminæ confessiones. Altera Vicarii Emin. Archiepiscopi emissa in responsione litteris Compulsorialibus Nuntii Hispaniarum, quando ab isto fuit requisitus, ut traderet processus appositionis Oeconomorum. Altera inserta in commissione hic in Curia impetrata de voto Signaturæ Justitiæ super appellatione interposita a decreto Emin. Nuntii in remotione Oeconomorum. In quibus concorditer declaratur Ecclesias existent. in Magno Prioratu vacantes esse, & providendas prævio concursu ad normam S. Concil. Trid. ab Eminent. Archiepiscopo Toletano, qui actus licet posteriores apprehensa Ecclesiarum possessione, sicut manifeste indicant Dignitatem Archiepiscopalem prætendere Ecclesias Sæculares esse, cum curatæ Ecclesiæ Regulares non provideantur per concursum, sed solo examine ab Ordinario circa idoneitatem ad Curam Animarum, & administrationem Sacramentorum, Barbos. *de potestat. Episc. part. 3. alleg. 74. n. 24.* Bich. *dec. 237. n. 2.* & signanter de Ecclesiis Parochialibus S. Religionis Hierosolymitanæ docet Pignatell. *consult. 57. n. 8. & 9. tom. 3.* Ita ex istis manifesta oritur probatio, quod possessio Ecclesiarum non aliter fuit capta Jure delegato, sed Ordinario, & quasi illæ sæculares essent, fuit subinde deventum ad appositionem Oeconomorum, sicut utrobique, & in Curia Matriti, & hic in Urbe fassi sunt, & mordicus substinent Ministri Dignitatis Archiep. actus quippe posteriores apprime declarant quid a principio fuerit gestum, & inesse dicuntur primæ dispositioni, ut ex doctrina Castrens. *in leg. heredes palam 2. §. si quis sub numer. 4.* Bich. *dec. 365. num. 20.*

Nec prædicta everti possunt ex iterum recitatis objectis in antecedentibus propositionibus plenius repulsis. Non primo quod memoratum decretum Regii Consilii, ac protestationis emissæ a Vicario Sacræ Religionis, & Prioribus non sint actus ex quibus necessario inferatur fuisse captam possessionem Ecclesiarum.

Siquidem tam decretum Regii Consilii, quam protestationes non adducuntur, ut perfectam constituant probationem captæ possessionis, sed uti actus præparatorii ad illam apprehendendam, qui sine dubio magnam constituunt præsumptionem, quod vere fuerit capta possessio ex adductis per Grat. *discep. 615. nu. 13.* quid vero successive fuerit gestum aliunde comprobatum remanet ex postea subsecutis actibus supra recensitis, & præsertim ex Decr. Vicarii lato die 26. Jan. 1683. occasione adventus Oratoris Sac. Religionis, ubi explicite, & clare fatetur Emin. Archiepiscopum cepisse possessionem Ecclesiarum.

Minus secundo, quod Vicarius Emin. Archiepiscopi in præcepto facto die 13. Maji 1685. Ministris S. Religionis, quo eis prohibuit ne caperent possessionem Ecclesiarum, neque alios actus possessorios facerent in præjudicium possessionis captæ ab Emin. Archiep. cumulaverit utriusque Jurisdictionis titulum, & ordinariæ, & delegatæ, ac proinde possessio ibi mentionata potius referri debeat ad titulum delegatæ Jurisdictionis in concernentibus curam animarum, quæ sine dubio ad Emin. spectabat non ordinariæ Jurisdictionis, cui dubium erat, an in Ecclesiis sitis in Magno Prioratu locus esset?

Patens quippe visa est responsio alias insinuata, quod hujusmodi concessio non ita dubie emanavit, ut possit ad solam delegatam Jurisdictionem referri, sed specifice fuit emissa ad finem exprimendi ordinariam Jurisdictionem in dd. Ecclesiis, ibi: *Manifeste opponuntur possessioni, quam Dignitas Archiepiscopalis Toletana ceperat in dd. Ecclesiis, et in aliis Prioratibus omnimodæ Jurisdictionis Ordinariæ Ecclesiasticæ Spiritualis Diœcesanæ.* Et paulo inferius: *Non veniant modo aliquo ad faciendum aliquem actum possessorium, nec ad capiendam d. possessionem pro quocumque fine, nec prætextu d. Ecclesiarum Parochialium, nec aliarum quarumcumque hujus Prioratus suppositarum pleno Jure Dignitati Archiepiscopali*, ex quibus clare constat possessionem fuisse captam Jure Ordinario, ut significat dictio omnimodæ Jurisdictionis, quæ omnem Jurisdictionem comprehendit ex gloss. *in verb. omnimoda. Clement. quamvis de foro compet.* Barbos. *d. 238.* & dictio pleno Jure, *in gloss. in cap. pleno Jure 21. verbo utrobique de Privilegiis*, & hoc clare manifestant verba contenta in petitione Agentis Emin. Archiepiscopi *Summar. Manutentionis Religionis cor. me n. 15.* ibi, *& quia in manifestatione hujus facti Edicta, & citationes, quæ publicatæ fuerunt, & executa in dd. Ecclesiis nomine Dignitatis Archiepiscopalis meæ Partis non fuerunt publicatæ, nec executa in virtute Jurisdictionis delegatæ, sed in forma ordinaria, Jurisdictione ordinaria, & Diœcesana, ut constat ex mandatis, & edictis cæterisque actibus dictæ possessionis, quæ sunt in actis.*

Junctis præsertim pluribus enunciativis contentis in actibus superius relatis, in quibus exprimitur, ibi: *pertinere privative ad dignitatem Archiepiscopalem Jurisdictionem Ordinariam, & Diœcesanam in dd. Ecclesiis. Item ad ipsam indisputabiliter tamquam Prælatum indubitatum provisionem Prioratuum pertinere. Præterea Ecclesias, & Beneficia sæcularia esse, & subjecta Ordinariæ Jurisdictioni cum Institutione, & destitutione libera cum totali exclusione Magni Prioris*, quæ omnia incompatibilia sunt solo delegatæ Jurisdictionis exercitio, ut ex se patet. Ultra quod ponderarunt DD. quod isti actus nequeunt salvari prætexto solæ delegatæ Jurisdictionis dum facultates ab Emin. Archiepi-

scopo traditæ suo Vicario, & Visitatori (quæcumque fuerint) exhibitæ tantum fuerunt die 12 Julii 1683. *Summar. præsenti Eminent. n. 16.* post jam expulsos provisos regulares, ac appositos sæculares Oeconomos, & tamen ad exercendam delegatam tenetur delegatus suam facultatem, ante omnia exhibere in actis, & parti intimare ex late adductis per Leonium de præparatoriis Judiciorum, *p. 2. cap. 25. per tot.*

Quibus positis frustra reperitur altera confessio Procuratoris Sac. Religionis missi ad capiendam possessionem Ecclesiarum, qua dixit Eminentiss. Archiepiscopum cepisse tantum possessionem delegatæ Jurisdictionis non ordinariæ, quia ista confessio manifeste erronea dignoscitur ex aliis actibus comprobantibus sinceram facti veritatem, sicque non attendenda, *leg. Confessionibus 13. ff. de Interrogat. action. leg. ornamentorum 39. ff. de aur. & argent. legat.* Posth. *observat. 57. num. 46.* Cardlus *decis. 190. nu. 12. decis. 47. num. 3. 4. & 7. part. 19.*

Eoque minus merentur allegari plura, quæ adducuntur ad evitandum excessum appositionis Oeconomorum sæcularium in Parochialibus Ecclesiis, nimirum quod Vicarius positus in exercitio suæ Jurisdictionis vigore litterarum Executorialium, nihil aliud fecerit, quam id quod cuilibet Episcopo licitum est peragere capta possessione suæ Ecclesiæ, ac in illius ingressu, videlicet quoscumque Parochos per Edicta vocare, ut titulos suæ provisionis ostendant, novoque se subjiciant examini ab ipso perficiendo, & in casu contumaciæ devenire ad appositionem Oeconomorum, ut pluribus cumulans fieri posse defendebant Scribentes pro Eminentissimo Archiepiscopo,

Quoniam vis excessus in appositione Oeconomorum sæcularium, & remotione Priorum Regularium non stat in hoc an Episcopus possit rite omnes sic vocare, sed consistit in eo, quod hoc casu fuit promulgatum Edictum, eo præmisso supposito, quod Ecclesiæ sæculares essent, & ad Eminentissimum spectarent ut Judicem Ecclesiasticum Ordinarium, quoad utramque legem, ad quod devenire non poterat stante dubio qualitatis Ecclesiarum an Regulares, vel sæculares essent, sed prius a Sac. Rota earum status declarandus erat. Et cum reperirentur in statu Regularitatis, & uti tales possiderentur a Sac. Religione, locus solum erat Visitationi illarum expresso Jure delegatæ Jurisdictionis prout ex Constitut. S. Pii V. 136. §. 8. dixit Rota *in decis. 391 n. 7. part. 13.* & in actu Visitationis, si minus idoneos ministros exercentes curam animarum invenisset amovere, si ad nutum amovibiles erant, si Titulares suspendere, non tamen valebat devenire ad appositionem Oeconomorum sæcularium nisi præcedenter monitis Superioribus Religionis, ut infra brevem terminum alios deputarent, prius tamen ab Eminentissimo examinandos; ut clare habetur in citata Bulla Sancti Pii V. §. 3. & plenius apud Pignatell. *consultat. Canonic. 57. num. 11.* & generaliter de omnibus Parochialibus Regularibus, Barbos. *de potestat. Episc. alleg. 74 num. 24. & 25.* Panimoll. *decis. 84. adnotat. 1. num. 2.* Sbrosius *de Offic. Vicarii lib. 2. q. 111. nu. 9 & 10.* & sane quod Vicarium Cabrexas non processerit Jure delegato apprime resultat itatum, ac tenuit ad examen recipere Priores Regulares, qui ad talem effectum cum propriis titulis coram eo comparuerunt, nam ex Jure delegato ad summam non poterat prætendi nisi quod d. Priores Regulares examini se supponerent circa idoneitatem ex præallegatis,

Atque hinc detecta excessiva expulsione Priorum, & appositione Oeconomorum intempestiva recognita fuit inspectio, an intret arbitrium pro appositione Oeconomorum virtute specialis Commissionis a Signatura Justitiæ impetratæ pendente acerrima disputatione super reintegratione Priorum Regularium, hoc namque provisionale arbitrium appositionis Oeconomorum locum amplius obtinere non potest, ubi terminatum fuit judicium excessuum, & pro illorum purgatione concessa fuit manutentio Prioribus, dum præcipue rescriptum Signaturæ continet clausulam *sine præjudicio jurium partium*, quæ est præservativa jurium tam in petitorio, quam in possessorio, Marescott. *var. resolut. lib. 1. c. 53. n. 31.* ac emanavit sub dictione *interim* limitativa temporis, Barbos. *dict. 173. n. 11.* Coccin. *decis. 2340. n. 2.*

Similiter non recipienda visa est excusatio excessus in Beneficio de Villafranca, eo quod Eminentissimus nihil gesserit nisi in casu vocationis devenire ad illius provisionem, sicut fecit M. Prior, quod cuilibet permissum dicebatur, cum uterque prætenderet Beneficium ad se spectare.

Placuit quippe DD. responsio, quod ea ex quia in Rotalibus resolutionibus S. Religioni, & M. Priori omnimoda Jurisdictio ordinaria tributa fuerit in Ecclesiis, & Beneficiis Regularibus, & illud Beneficium erat in statu Regularitatis, vel saltem super hoc magna aderat dubitatio, non poterat Emin. Archiepiscopus propria authoritate illud conferre, non expectata prius declaratione super illius sæcularitate,

Ejusdem irrelevantiæ est exceptio pro substinenda remotione Vicarii secundo loco electi a M. Priore pro exercitio jurisdictionis in personas sibi subjectas, eo quia nullibi in sententiis tribuatur M. Priori ista facultas retinendi Vicarium ad exercendam dictam jurisdictionem,

Contrarium quippe depromitur ex *dec. 390. n. 1. & 391. a n. 8. ad 12. part. 13. rec.* in quibus litteris claris canonizatur jus Sac Religionis, & Mag. Prioris judicandi personas ipsis subjectas, salva favore Archiepiscopi jurisdictione delegata quoad respicientia Sacramentorum administrationem, & Curam Animarum, ex quibus decisionibus optime declarantur sententiæ ad illarum tenorem promulgatæ *decis. 609. n. 20.* post Posth. *de manut.* Buratt. *dec. 327. n. 1*, Et semper urget, quod M. Prior erat in possessione retinendi Vicarium, a qua non poterat sine vitio excessus propria authoritate spoliari ab Executore, stante præsertim dubietate an illum retinere possit, quam ad Sac. Rotam remittere tenebatur, & ab ista articuli decisionem expectare, non autem sibi jus dicere proprio marte,

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Toletana Jurisdictionis.

Veneris 10. Decembris 1688.

INformantes pro M. Priore Castellæ, & Legionis S. Relig. Hierosolym. hodie petierunt, ut pendente lite cum Em. Archiepisc. Tolet. super exercitio jurisdictionis Episcopalis in Prioratu, interponeretur provisio exercendi delegatam jurisdictionem per Episcopum viciniorem, fieri dispositione Bullæ S. Pii V. in Constit. 136. in ordine §. 6. ibi: *Nolumus autem Episcopos supradicta facultate visitandi uti, qui cum eadem Religione, & militibus super jurisdictione Episcopali in locis visitandi coram quibuscumque Judicibus litigant, sed quod Episcopi, & alii Superiores jus aliquod in hujusmodi jurisdictione non habentes, nullumque interesse prorsus pretendentes facultate prædicta utantur:* Non obstante limitatione in sequentibus verbis apposita, ibi: *Nisi Episcopi in quasi possessione antiqua exercitii hujusmodi jurisdictionis existerent:* cum dicant constare Emin. Archiepiscop. non reperiri in possessione visitandi *ex dec. 390 n. 12. & 391. a num. 34. ad 49. part. 13. rec. & in decisione super excessibus 16. Jan. 1686. §. quod autem* cos. R. P. D. meo Ursino,

Necnon juris communis censura, qua conceditur exemptio, durante lite, quam habet subditus cum Episcopo, per quam exemptionem exercitium jurisdictionis non præcluditur, sed suspenditur, durante eadem causa, *cap. cum dilectus 2. c. olim 26. de accus.* Abb. *in d. c. cum dilectus n. 5. & in c. olim n. 1. & 6.* Lanc. *de attent. p. 2. c. 4. de att. lit. pendente n. 49. & 50.* Marchel. *de commiss. avocat. caus. p. 2. §. 1. a n. 70. ad 77. fol. 280.* Lotter. *de re benef. l. 1. q. 24. a n. 26 ad 42.* Mandos. *de inhibit. q. 103. & 104. n. 5.* Staphill. *delict. justitiæ tit. de praescript. in forma brevis § indultum n. 10.* Paris. *de resign. l. 3. q. 11. nu. 3.* Corrad. *in prax. disp. lib. 4. c. 5. n. 55.* Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 15. q. 3. a nu. 7. ad 12.* Cochier. *de jurisd. ord. in exempt. part. 5. q. 1. n. 13.* Pignat. *consult. 136. tom. 4.* Rota *dec. 6. de privil.* apud Casad. *& dec. 280. n. 2. p. 5. rec.*

Cujus litis existentiam probabat ex concessione restitutionis in integrum ab iisdem obtenta contra rem judicatam, quæ operatur ne lis dicatur extincta *dec. 610. n. 12. part. 18. dec. 262. n. 16. & 17. p. 19.* Prout ob controversias vertentes in nostro Tribunali, tam super excessibus, quam intellectum, & executionem rei judicatæ, ac exercitium jurisdictionis delegatæ; Verum etiam super prohibitione Tribunalis, statu Ecclesiarum Prioratus, & beneficiorum super exactione decimarum, aliisque capitibus, quæ omnia reputari partem litis antiquæ, ita ut eam non reddant totaliter extinctam, tenuit Rota *in dec. 462. n. 8. cor.* Bich. *& dec. 262. n. 18. pars. 19.*

Et licet non parum sit controversum, an pro hac exemptione obtinenda necesse sit probare malam tractationem, aut vehementem suspicionem futuræ sævitiæ, cum de ea possit suspicari, ea præsumptionibus ortis ex sola lite sufficere de-

re dicant Tambur. *d. quæst.* 3. *disp.* 15. *num.* 8. Mandos. *de inhibit. d. quæst.* 104. *num.* 5. Marches. *de commiss. d.* §. 1. *num.* 76. Pignat. *d. consul.* 136. *tom.* 4. *num.* 4. Cassad. *d. decis.* 6. *num.* 3. *d. decis.* 280. *num.* 4. 5. & 6. *part.* 5.

E contra negant Lotter. *d. quæst.* 24. *a n.* 39. *ad* 42. Achil. de Grassis *dec.* 16. *de privil. dec.* 26. post Tambur. *de jur. Abb. dec.* 258. *n.* 29. *par.* 7. tenentes requiri sævitiæ probationem, & non sufficere solam formidinem, vel præsumptionem.

Hanc tamen difficultatem cessare allegabant in casu, cumulando gravamina, quæ asserebant illata a Vicario Generali, & Ministris Curiæ Toletanæ. Tum propter excessus commissos in capienda possessione vigore executorialium canonizatos in tribus instantiis, & postremo relatos in mea decisione hujus causæ 29. Junii 1687. §. *Constit.* Tum ex causa tot censurarum fulminatarum contra Priores Curatos, & alias personas. Tum etiam per contemptum Ordinum Nostri Tribunalis emanatorum 16. Jan. labentis anni, dum libri Ecclesiarum non restituuntur. Prior herenciæ attento legitimo impedimento satis justificato non examinatur in Prioratu; Decimæ in pristinum statum non restituuntur, ac posthabitis monitis S. Rotæ, proferunt Ministri Emin. Archiepiscopi censuras, eadem inconsulta.

His tamen minime refragantibus DD. censuerunt jurisdictionem delegatam non esse exercendam per viciniorem. Deficere quippe visum fuit suppositum existentiæ litis super competentia jurisdictionis delegatæ in Prioratu, prout requiritur ex d. Bulla S. Pii V. ut committatur viciniori Episcopo jurisdictio delegata, & de jure detur exempto subdito litiganti cum Episcopo. Nam tribus sententiis conformibus Emin. Archiepiscopo tributa fuit delegata jurisdictio in M. Prioratu, istæque sententiæ in judicatum transierunt cum relaxatione executorialium Rotalium, quibus lis remanet extincta, Dunozet. jun. *dec.* 5. *n.* 2. Add. ad Buratt. *dec.* 927. *n.* 33. Præsertim quia fuerunt executioni demandatæ, Grat. *discept.* 759. *n.* 19. & 20. Penn. *dec.* 1174. *n.* 5. Emin. Cerr. *dec.* 691. *num.* 7. cum successiva paritione M. Prioris, *ut in dec. super attentatis* 4. Maji 1685. cor. bon. mem. Paulucc. 16. Jan. § *quod autem*, & 10. Junii §. *Licet enim* coram R. P. D. meo Ursino; Et si adhuc supersint controversiæ, non sunt circa competentiam jurisdictionis delegatæ, sed circa illius exercitium, & usum.

Nec juvat commissio restitutionis in integrum, per quam posset prætendi exemptio, quæ duret etiam in judicio restitutionis in integrum, Lancell. *de attentat. lite pendente*, *par.* 2. *c.* 4. *n.* 74. Tamb. *de jur. Abb. d. disp.* 15. *q.* 3. *n.* 9. Cocc. *dec.* 1758. *num.* 12. Add. ad Pamph. *dec.* 419. *nu.* 8. *in fin.* Nam M. Prior, qui impetravit hanc commissionem usque adhuc ea usus non fuit, citando ad dicendum contra, sine qua citatione quoad reum non inducitur litis pendentia, *Clem.* 2. *ut lit. pendent.* Lancell. *de attent. p.* 2. *c.* 4. *de attent. lite pend. in præfat. n.* 230. Bich. *dec.* 384. *n.* 12. & 13.

Ultra quod commissio continet clausulam *parito judicato*, quæ operatur nedum refectionem omnium expensarum, verum paritionem quoad omnia jura Episcopalia debita vigore rei judicatæ, Marescott. *var. resol. cap.* 27. *num.* 1. & 3. *lib.* 1. Bich. *decis.* 167. *n.* 27. & *dec.* 173. *num.* 1. & 2. *par.* 6. *Sed* dato etiam quod penderet judicium restitutionis in integrum, cum tamen sit executa res judicata, non haberet locum exemptio, prætextu restitutionis in integrum juxta limitationem adductam a Lancell. *d. cap.* 4. *n.* 50. qui refert ita fuisse declaratum in una Barchinon. exemptionis 27. Octobris 1553. coram Capizucchio.

Cæterum etsi supponeretur, sive per commissionem restitutionis in integrum, sive ob relatas controversias ortas occasione executionis rei judicatæ, litem adhuc pendere, super delegata jurisdictione, vel illius exercitio, attamen Rot. uti Judex delegatus simpliciter juxta stylum ordinarium signaturæ justitiæ non potest vigore antiquæ commissionis, sive aliter speciali ad hunc effectum, hanc exemptionem concedere, Mand. *de inhib. d. q.* 104. *n.* 5. *vers. aut loquitur in Judice delegato*: Et ideirco exemptio hæc solet concedi, vel in Signatura gratiæ, vel a S. Congr. Eminentissim. Cardinalium super Episcopis, ut testantur Lotter. *dict. q.* 24. *an.* 26. *ad* 43. Mandos. *eod. n.* 5. Tamb. *d. disp.* 15. *q.* 3. *n.* 7. Lanc. *eod. num.* 50. Gonzal. *ad reg.* 8. *gl.* 56. *n.* 18. Franch. *de Eccl. Cathed. c.* 30. *n.* 34. & *seq.* Paris. *de resig. d. qu.* 11. *lib.* 3. *n.* 7. Corrad. *in prax. dispens. l.* 4. *c.* 5. *n.* 55. Pignat. *d. consult.* 136. *n.* 2. 3. *tom.* 4. Cassad. *d. dec.* 6. *n.* 7. *d. dec.* 280. *n.* 3. *par.* 5.

Quibus positis, superfluum existimarunt DD. cognoscere de subsistentia, & relevantia gravaminum allegatorum a M. Priore, quorum cognitio esset assumenda, præsuppositis necessariis requisitis existentiæ litis super competentia jurisdictionis delegatæ, & speciali commissione ad effectum, de quo agitur. Ultra quod illorum justificatio negabatur ab Eminentiss. Archiepiscopo, allegante alia plura commissa a Ministris M. Prioris.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Toletana Jurisdictionis.

Lunæ 10. Januarii 1689.

POst adjudicatam Eminentiss. Archiepiscopo Toletano ordinariam jurisdictionem in populum Laicum M. Prioratus Castellæ, & Legionis utriusque Sexus, Clericos, & Ecclesias Sæculares, & delegatam quoad concernentia curam animarum super Ecclesiis regularibus curatis Prioratus, & illam in eis exercentes, cum quotidie occurrerent contentiones in istarum jurisdictionum exercitio propter exemptiones competentes S. Religioni Hierosolymitanæ, ad obtruncanda omnia controversiarum capita, atque Eminentissimus Archiepiscopus imposterum possit pacifice frui utraque jurisdictione sibi per rem judicatam tributa, opportunius esse statuit eam sibi confirmari cum speciali inhibitione contra M. Priorem, ejusdem Ministros, quam petiit sibi concedi ad normam rei judicatæ. Cumque sub die 10. Decembris proxime elapsi dubitassem, *an & quando esset inhibendum*: ac pro maturiori causæ resolutione dilata resolutione ad hodiernam diem, sub qua reproposito dubio attenteque perpensis omnibus hinc inde deductis DD. responderunt: *inhibendum esse juxta modum infra exprimendum.*

Censuerunt itaque primo loco inhibendum esse M. Priori ejus Vicario, aliisque Ministris; ne perturbent Eminentiss. Archiepiscopum ejus Vicarium, aliosque Ministros in exercitio jurisdictionis ordinariæ Spiritualis in Populum Laicum utriusque Sexus, Ecclesias, & personas omnes Ecclesiasticas Sæculares existentes in Territorio M. Prioratus, & Diœcesi Toletana, relinquendo super hoc liberum exercitium Eminentiss. Archiepiscopo, ejusque Ministris, cui privative competit hæc jurisdictio ordinaria Spiritualis ex assistentia juris ejus favore militante ob situationem M. Prioratus intra limites Diœcesis Toletanæ, prout judicatum fuit tribus Rotalibus sententiis latis favore Mensæ Archiepiscopalis, ut latius in decisionibus hujus causæ, nempe 70. *numer.* 28. & 33. *decis.* 220. *n.* 5. *decis.* 334. *n.* 2. & 3. *decis.* 390. *n.* 13. *decis.* 391. *n.* 12. *part.* 13. & coram Prioln *dec.* 295. *n.* 4. & 5. cum relaxatione executorialium continentium ad hunc effectum inhibitionem, ibi: *inhibemus præterea modo, & forma præmissis, ac inhiberi volumus, & mandamus omnibus, & singulis Ministris inservientibus DD. Serenissimo D. Joanni de Austria M. Priori Castellæ, & Legionis S. Religionis Hierosolymitanæ, M. Magistro, ne vos, seu vestrum aliquis Eminentissimo, & Reverendissimo D. Cardinali Archiepiscopo Toletano, quominus omnia, & singula præmissa suum debitum consequantur effectum, & impedimentum præstetis.*

Reservantes tamen sub dubio competentiæ Tribunalis, & pro quibus causis, ac personis alias proposito, & non resoluto plenariam discussionem an sub hac ordinaria jurisdictione Spirituali comprehendantur Ministri, familiares Equitum, Priores, Coloni, Procuratores, factores, & alii non professi, qui vigore antiquorum privilegiorum S. Religionis Hierosolymitanæ, & in specie Pii IV. *in Bulla* 9. *in ordine* § 36. & 37. *tom.* 2. confirmata per S. Pium V. *in Bulla* 77. *d. tom.* erant exempti, casu quo essent destituti aliquo ex tribus requisitis stabilitis a S. C. T. *sess.* 24. *de form. c.* 11. *vers. exceptis*, & a Greg. XIII. *in Bulla* 67. *d. tom.* 2. quos in casu deficientiæ dictorum requisitorum, vel alicujus eorum non gaudere exemptione, rejecta distinctione inter ordinariam, & delegatam, privativam, & cumulativam, civilem, & criminalem; sed esse uti cæteros de populo laico subjectos ordinariæ jurisdictioni pleno jure prætendebat Eminentissimus Archiepiscopus. Tum attenta conciliari dispositione *in d. c.* 11. ibi: *plene in omnibus*, & verbis dictæ Bullæ Gregor. XIII. plene in prædictis subjecti existant, quæ constitutio fuit præservata in confirmatione privilegiorum S. Religionis Hierosolymitanæ emanata a Successoribus Pontificibus, Sixto V. Gregor. XIV. Clemente VIII.

Paulo V. quæ refert Marc. Anton. Mareriat. *l. 1. resol. 88. n. 15.* & habentur in volumine Statut. S. Religionis in fine, quibus cohærent confirmationes Urbani Octavi *in sua Bulla 15. §. 10.* & Innoc. X. *Bulla 31. §. 9. tom. 5.* Tum plurium DD. authoritate hoc affirmantium, nempe Fagnan. *in cap. grave, de Offic. Ordinarii, n. 36.* Barbos. in collect. ad Sacr. Conc. Trid. *cap. 11. num. 10.* Giorba *cons. 77. nu. 3. circa finem*, Roderic. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 65. art. 17.* Leo *in Thesaur. for. Eccles. part. 2. cap. 17. num. 7.* Spad. *cons. 157. num. 9. versic. & comprobatur, & num. 12. lib. 1.* Marant. *respons. 66. n. 14. part. 2. & respons. 80. num. 22. part. 4.* Laurent. de Franch. *controvers. inter Episcop. & Regul. quæst. 3. num. 118.* Cardin. de Luca *de jurisdiction. disc. 4. in supplem. disc. 101. num. 9. part. 1.* Pignatell. *consult. 21. 22. & 23. tom. 2.* Cappon. *controv. 327. num. 9. & seqq.* Sperell. *decis. 21. num. 30.* Nec non Sacræ Rotæ *in decis. 70. hujus causa, numer. 44. & 45. decis. 391. a num. 8. ad 11. part. 13.* Priol. *decis. 293. ac in alia Imolen. impressa, part. 18. dec. 120. num. 16.*

Tum demum ex mente S. Congregat. Concilii in pluribus decretis, & in Januen. 14. Augusti 1607. relata a Nicolio *in Floscul. verb. Hierosolymitano, num. 6.* ac in Faventina 28. Aprilis 1586. & in alia Faventina 13. Decembris 1667. quas expendunt Card. de Luca *d. disc. 14.* & Pignatell. *d. consult. 21. num. 20. in fine.*

Quibus replicabant Scribentes pro Sacra Religione, vel M. Priore per Sacr. Concil. Trident. & Constitutionem Gregorianam fuisse Ordinariis super hujusmodi personis per antiqua privilegia exemptis, non habentibus copulative tria requisita, concessam tantum delegatam jurisdictionem, hancque solum in causis criminalibus, cumulative tamen cum M. Priore, cui in prædictos pro causis salvam remanere jurisdictionem ordinariam privativam, eo quia Sacrum Concil. Trid. & Bulla Gregoriana voluerint obviare excessibus laxioris vitæ ortis ex causa exemptionis, ut depromitur ex proœmio, indeque Ordinarios fuisse constitutos pro hoc Sedis Apostolicæ delegatos, ut ex verbis Sacr. Concilii, ibi: *Ipsis Ordinariis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis*, repetitis in dicta bulla ibi; *Ab ipsis Ordinariis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis de eorum excessibus, criminibus, & delictis etiam extra visitationem, quando, & quoties opus fuerit, inquiri, visitari, puniri, & corrigi possint.* Et hanc delegatam concessam Ordinarii non perturbare privilegia exemptorum quoad ordinariam jurisdictionem alteri Prælato competentem ex Fagnan. *in cap. cum dilectus, de Relig. dom. num. 43.* qui testatur de mente S. Congreg. Concilii, Felin. *in cap. Pastoralis num. 2. & in cap. ceterum, num. 4. de jud.* Bart. *in lib. 1. Cod. de offic. Præfect. Urb.* Dec. *cons. 3. num. 3. lib. 1.* Ursil. ad Afflict. *dec. 1. nu. 6.* Scacc. *de jud. 1. cap. 66. num. 5. §. Ex hac*, Ross. *tract. crim. tit. de for. compet. num. 2.* Pamphil. *decis. 373. num. 1.* & ibi Adden. *num. 7.*

Idque confirmari exemplo prothonotariorum quorum privilegiis fuisse solum derogatum in causis criminalibus dixit Barbos. *d. cap. 11. nu. 2.* qui refert decretum S. Congreg. Concilii in una Papien. 14. Decembris 1630. & de Referendariis tenet Fagnan. *in cap. ex parte il 2. num. 8. & 9. de privileg.* Farinac. *decis. var.* Rota & declarat. Concilii *in d. cap. 11. fol. 315.* ubi quod hoc caput non habet locum in civilibus.

Secundo loco inhibendum esse M. Priori, ejusque Ministris, ne impediant Eminentiss. Archiepiscopo, ejusque Vicario jurisdictionem delegatam in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum tam in Ecclesiis Regularibus curatis, quam in personis illam exercentibus, ut per rem judicatam fuit favore Eminentiss. Archiepiscopi declaratum vigore dispositionis S. Concilii Trid. *sess. 25. de regul. cap. 11.* Bullarum S. Pii V. 77. § 7. & 136. §. 3. & Gregor XIII. 67 . . 5. Rot. *decis. 120. num. 5. cum duob. seq. part. 18.* & in hac causa *dec. 391. num. 2. ad septimum, part. 13.* nedum in visitatione, verum etiam extra, ut dicitur in dicta Bulla Gregorii § 2. ibi: *etiam extra visitationem.* Cardin. de Luc. *d. disc. 4. num. 5.* Pignatell. *citat. consult. 21. a num. 4. ad 7.* Sperell. *d. decis. 21. num. 79. d. decis. 391. num. 9. part. 13. & decis. 120. a num. 10. ad 14. part. 18.* cum expressione in omnibus actibus hoc fieri jure delegato, ut disponitur in dicta Bulla S. Pii V. 136. §. 3. 4. & 8. Nicol. *in Flosc. verb. Hierosolymitani, num. 10. versic. cum Ordinarius, & verb. visitatio, num. 1. ampliat. 13. versic. & dum visitat*, Rot. *d. dec. 391. num. 7. part. 13. & d. decis. 120. num. 9. part. 18.*

Ita tamen ut Emin. Archiepiscopus ob hanc delegatam jurisdictionem non possit excludere M. Priorem a cumulativa visitatione earumdem Ecclesiarum, & Parochorum jure Ordinario ea ratione, quia jurisdictio delegata non censetur ordinariis tributa privative ad superiores religionis, sed cumulative, Fagnan. *in cap. ut privilegia, de priv. n. 44. & in c. quanto nu. 31. de offic. ordin.* Barbos. *de jur. Eccl. univ. l. 1. cap. 14. num. 21. vers. Item visitare*, & in collect. S. C. T. *sess. 7. c. 7. de reform. num. 11. & sess. 25. de regul. c. 12. n. 25. & sess. 21. de reform. c. 8. n. 7.* Vamel. *cons. 475. per tot.* Nicol. *in Floscul. verb. visitatio n. 1. ampliat. 3. vers. etiam Parochiales unitas, & versic. an autem etiam, & ampliat. 13. versic. Item converso*, Grat. *discept. 154. n. 40.* ubi Carol. Anton. de Luca *n. 21.* Card. de Luca *d. disc. 4. de jurisdiction. num. 4.* & præsertim, *versic. Circa*, Pot. *decis. 212. lib. 3.* Seraphin. *decis. 1067. num. 3.* Penn. *decis. 336. juxta impress. Lugdunen.*

Nec implicat Ecclesias, vel personas à pluribus superioribus diversis respectibus visitari ab Eminentissimo Archiepiscopo jure delegato à Superiore Regulari jure ordinario Sac. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 3.* Fagnan. *in cap. nullus de Parochiis num. 30. & 31. & d. cap. quanto n. 34.* Card. de Luca *ubi proxime.*

Tanto Magis hæc procedere visa sunt, quia M. Prior reperitur in possessione visitandi, ut probatur *in decis. 390. a num. 7. ad 12. & dec. 391. nu. 1. ad 11. part. 13.* quo casu idem jus remanet præservatum a S. Pio V. in Bulla 136. §. 7. Qui declarat nullum velle afferre præjudicium juri visitandi dictas parochiales Ecclesias, & alia beneficia curam animarum habentia, quod antea S. Religioni, & militibus competebat, Card. de Luca *d. disc. 4. num. 4. vers. circa vero*, Rota *d. decis. 493. num. 3. part. 2. recent.*

His addentes DD. quod hæc cumulativa intelligenda sit non de alternativa, itaut unus præveniendo alterum impediat, sed de compatibili, & simultanea, nempe quod uterque sive prius sive postea sua jurisdictione uti possit, non vero quod unus alterum valeat excludere, quod opportunum existimatum declarare, ne occasione dictæ cumulativæ impediatur ullo modo, neque sub prætextu præventionis Eminentissimus Archiepiscopus ab hac jurisdictione, & correctione etiam extra visitationem tanta solitudine sibi commissa pro fideli servitio curæ animarum Sac. C. T. & Bullis Apostolicis, ut ad rem Card. de Luca *d. decisc. 4. n. 4.*

Et si forte per hanc compatibilitatem cumulativarum jurisdictionum oriretur discrepantia decretorum utriusque Superioris, prævalere debent decreta Eminentiss. Archiepiscopi, Barbos. *de jur. Eccl. l. 1. c. 14. num. 21. vers. Item visitare*, qui adducit decretum S. Cong. Concilii in Veronen. 26. Julii 1628. quod etiam referunt, & sequuntur Novar. *in Lucerna Regul. verb. visitare num. 13.* Nicol. *in Foscul. verb. visitatio num. 1. ampliat. 3. vers. etiam Parochiales* Pignatell. *tom. 2. consult. 21. n. 9. & cons. 22. n. 2. & 3.* Peon. *dec. 336. nu. 3. vers. Præterea comprobat, in dec. 1067. n. 3.* Seraph.

Tertio inhibendum esse Eminentissimo Archiepiscopo, ne impediat M. Priori omnimodam jurisdictionem civilem, & criminalem in omnes Professos, & Regulares, ac etiam in illos omnes habentes copulative tria requisita, si nempe actu serviant Ecclesiis, aliisque locis militum, & intra eorum septa, & domos resideant, subque eorum obedientia vivant, cum in his Sacrum Concilium, & Bulla Gregorii præservent Sac. Religioni Hierosolymitanæ ordinariam jurisdictionem, Naraot. *resp. 80. a num. 4. ad 22. part. 5. & resp. 86. per tot.* Azor. *Institut. moral. part. 1. lib. 14. cap. 4. quæst. 39.* Card. de Luca *de jurisdict. d. disc. 101. in suppl. part. 1. num. 14.* Monet. *de conservat. cap. 10. num. 393. decision. 72. num. 5. part. 1. recent. & decis. 391. a num. 8. ad 11. & decis. 120. num. 8. 13. 15. & 16. part. 13.* & de recenti dixit Sacr. Congregatio Concilii in una Civitatis Plebis 27. Junii 1665.

Firmato ex prædictis quomodo utrique sit inhibendum devenerunt DD. ad examen alterius petitionis Eminentiss. Archiepiscopi instantis declarari coram quo essent verificanda requisita hujusmodi, & quomodo hæc concurrere in personis esset intelligendum.

Et quoad primum (cum ordinarii munus sit corrigere quemlibet Diœcesanum uti subditum, *Canon. in memoria 19. distinct.* habeatque in omnes personas suæ Diœcesis intentionem fundatam, nisi doceatur de exemptione, *c. cum persona de priv. in 6. c. cum Episcopus de offic. ord. in 6. cap. cum contingat, de for. competent.*) dixerunt esse verificanda cor. Eminent. Archiepiscopo ut colligitur ex S. C. T. *dicto c. 11.* ibi: *De qua Ordinario constare debeat*, quæ verba sunt repetita in Bulla Gregorii §. 2. Barbos. *d. cap. 11. n. 10. in fin.*

Leo

Leo in *Thes. for. Eccl. part.* 2. *cap.* 17. *n.* 78. Zerol *in prax. Episc. part.* 1. *verb. exemptio qu.* 3. Cocchier. *de jurisdict. in exemptos qu.* 39. *n.* 7. *p.* 1. Macerat. *var. resol. lib.* 1. *c.* 18. *n.* 5. *vers. nec dubitandum*. Exemptus enim ob ordinario requisitus tenetur illi privilegium suæ exemptionis ostendere, *Cap. cum persona* 7. *de privil. in* 6. ubi Barbos. *a n.* 1. *ad.* 6. Tambur. *de jur. Abb. tom.* 1. *disp.* 15. *quæsit.* 6. *num.* 1. Cocchier. *d. part.* 1. *qu.* 8. *a n.* 8. *ad* 15. *& part.* 2. *qu.* 27.

Quo vero ad requisitorum concursum censuerunt DD. ita esse intelligenda. Primum etenim addictionis servitio religionis satis explicatus tam a Sac. C. T. *d. cap.* 11. *vers. exceptis*, quam a Bulla Gregoriana §. 2. ibi: *qui Ecclesiis, aliisque locis dd. militum actu serviunt*: ideoque super hæc nulla adest difficultas.

Secundum de habitatione intra septa, & domos non esse accipiendum in stricta significatione habitationis Claustralis, ut voluerunt Card. de Luca *d. disc.* 4. *n.* 9. *& seq. & in suppl. part.* 1. *disc.* 101. *n.* 10. *versic. quatenus*, Pignatell. *d. consult.* 21. *a n.* 17. Macerat. *var. res.* 18. *n.* 4. *vers. & dum replicaretur*, fundati in eo, quod tam S. C. T. quam Bulla Gregorii loquantur de resident. in septis Relig. in quibus sit habitatio claustralis, copulando cum septis domos, ideoque loquendo de domibus, intelligere voluerint pariformiter ea copula, *&*, de domibus claustralibus, sed esse intelligendum concurrere, quoties servientes religioni vivunt, sive juxta proprium, sive juxta similitudinarium morem claustralem insimul, & collegialiter cum Superiore, & sub ejus oculis, itaut a superiore regulari, corrigi, & visitari possint. Atque hinc, hoc requisitum verificari in capellanis Parochis Sæcularibus, vel Locatenentibus parochos Regulares coadjuvantibus in cura animarum inhabitantibus domibus Parochialibus oedum anneais Commendæ, verum etiam in aliis domibus pro commodiori servitio curæ animarum destinatis, quamvis non cohæreant ædibus principalis Ecclesiæ, vel Commendæ, Zerol. *in prax. Episc. part.* 1. *verb. exemptio qu.* 3. Monet. *de confer. cap.* 6. *numer.* 49. *&* 52. *versic. respondetur, juncto num.* 59. Rota *decis.* 120. *a num.* 19. *part.* 18.

Quemadmodum Regulares cum licentia suorum Superiorum, & sub regulari observantia viventes, si inhabitant pro servitio curæ parochialibus Monasterio unitis, vel in alio membro, vel Grangia sui Monasterii pro servitio Religionis, non censentur habitare extra Claustra, & gaudent privilegiis illius, suntque exempti ab ordinariis jurisdictione, Fagnan. *in cap. grave n.* 35. *&* 36. *de Offic. Ordinar.* Passerin. *de stat. homin. tom.* 3. *qu.* 189. *num.* 492. *& seq.* Lauret. de Franch. *contr. inter Episc. & Regul. qu.* 3. *n.* 115. *&* 118. Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 15. *quæsit.* 7. *n.* 9. Barbos. *in collect.* ad S. C. T. *sess.* 6. *de reformat. cap.* 3. *num.* 2.

Nec visa sunt obstare decreta Sacræ Congregationis Concilii in duabus Faventinis, & in aliis Januen. & Tranen. quia ex his decretis non colligitur, Sac. Congregationem disputasse verificationem secundi requisiti habitationis in aliqua domo, concurrente tertio obedientiæ Superioris religionis, qui esset præsens in loco; immo apparet, resolutiones emanasse non propter defectum secundi requisiti habitationis, sed tertii obedientiæ Superiori Religionis, ut patet ex Faventina anni 1667. relata a Cardinali de Luca *disc.* 4. *n.* 2. *& §. proposita*, ibi: *Eumdem Capellanum non habere tertium requisitum, nempe quod vivat sub obedientia*, *& nu.* 7. *versic. deficiebat*, dicit, fuisse ponderatam absentiam superioris, hancque circumstantiam ponderavit Pignatell. *cons.* 21. *numer.* 14. & forsan ex aliis causis fuisse motam Sacram Congregationem dixit Moneta *ubi supra num.* 65.

Minus facit copula, *&*, proposita tam per Sac. Conc. Trid. quam Bullam Gregorianam ibi: *Intra septa, & domos resideant*: Nam inspecto sensu Concilii, & Bullæ copula, *&*, stat ampliative, ac pro contradistinguendis septis primo loco specificatis, quæ proprie denotant clausuram regularem, gloss. *in Clementia.* 1. §. 1. *verb. Septa de stat. Monach.* ab aliis domibus Religionis, alias si verbum *domus*, importaret veram claustralitatem, superfluum fuisset illud addere, cum per verbum *Septa* jam declaratæ fuissent domus claustrales, eo magis quia supra loquutus fuit Summus Pontifex Gregorius XIII. de iis, qui serviunt Ecclesiis, vel aliis locis militum, sicque dum postea addidit ibi: *domos*: intelligere voluit de aliis extra loca claustralia. Præsertim quia extra sunt domus proprie claustrales Religionis, ideoque ne privilegium exemptionis redderetur quasi elusorium, sumenda est hæc interpretatio.

Tertium denique requisitum de obedientia, non esse intelligendum DD. visum fuit de illa rigorosa ratione voti, qualem præstant professi, eorum superioribus, neque de obedientia lata ratione famulatus, & muneris serviendi: ut voluerunt Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 3. *l.* 4. *cap.* 4. *n.* 11. Tamburin. *de jur. Abb. tom.* 2. *disp.* 6. *qu.* 16. *n.* 7. sed de illa mixta, nempe quando servientes Ecclesiis, Commendis, vel aliis locis Religionis more Religiosorum vitam collegialiter, & ad instar Claustri ducunt intra domos Religionis sub oculis alicujus superioris illius, qui videat ea, quæ ibi geruntur eosque corrigere possit in his, quæ reprehensione indigent, ut notat Card. de Luca *disc.* 4. *num.* 8. *vers. ubi autem*, *& disc.* 101. *n.* 10. *vers. majorem*, Rota *decis.* 120. *num.* 18. *part.* 18.

Tandem quoad Colonos, Factores, & Affictuarios DD. putarunt hos gaudere exemptione si habitent, & convivant in domibus Religionis, seu Commendis quasi collegialiter, & ad instar Claustri, ac sub oculis Superioris ibi præsentis, qui eos videat, & corrigat, ut dictum est supra, & in terminis ipsis tenet Cardin. de Luca *d. disc.* 4. *num.* 9. *vers. dicebatur circa finem*, secus si habitent in ipsorum propriis domibus, sive ruralibus Religionis, aut livellariis, vel emphyteuticis, vel alias de dominio illius, more ceterorum laicorum. ut de mente S. Congr. Concilii in d. Faventina affirmat idem Card. de Luca *ubi supra n.* 8. *&* 9. Pignatell. *d. cons.* 23. Rota *dec.* 70. *n.* 33. *& dec.* 220. *n.* 5. *part.* 13. Maceraten. *var. resol.* 18. *nu.* 4. *vers. secunda*, Spad. *dict. cons.* 157. *n.* 9. *vers. & comprobatur*, *& num.* 12.

Et ita utraque parte bis audita, & acerrime informante,

R. P. D. MOLINES.
Toletana Jurisdictionis.

Luna 6. *Junii* 1689.

PRopter tam longam moram incursam pro parte dignitatis Archiepiscopalis Tolet. in non perficiendo spatio 20. mensium Remissoriali Processu, quo excessus commissos ab ejus Ministris in executione Rotalium Exequutorialium super Ecclesiis in M. Prioratu existentibus, evitare sperabat, injunctum mihi fuit, ut cum iisdem Juribus deductis in extractis propositionibus ad disputationem Dubii: *An sit standum, vel recedendum a decisis* devenirem; quo hodie reproposito, placuit DD. *standum esse in decisis*, non obstantibus in contrarium deductis per Scribentes pro Dignitate Archiepiscopali, quæ ad duo reducebantur.

Primo, quod nulla respectu Parochialium Ecclesiarum capte fuerit possessio Jure Ordinario, actusque in illis gestos utpote consistentes in mera visitatione Sacrarii, Olei Sanctis, & Fontis Baptismalis respicere Jurisdictionem delegatam Eminentissimo in respicientibus Curam Animarum, & Sacramentorum administrationem præservatam in Rotalibus Exequutorialibus. Et si deventum fuit ad remotionem Priorum Regularium, hoc evenisse, attenta eorum contumacia in non exhibendo titulos, ad quorum exhibitionem Episcopum arctare potuisse Beneficiatos, & Parochos, ut ei notum esset, qui ovibus sibi commissis Divina pabula ministrabat, & an justo titulo Beneficia possiderentur, & stante contumacia in non exhibendo, congruo termino effluxo, ei licitum fuisse Beneficia, Ecclesias libere conferre, *c. Ordinarii* 3. *de offic. Ordinar. in* 6. renovat per Conc. Trid. *sess.* 7. *de Reform. cap.* 5. ubi Barbos. *n.* 5. *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 57. *nu.* 222. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 25. *n.* 62. Lotter. *de re benef. l.* 2. *qu.* 46. *n.* 35. *cum duob. seqq.* Frances. *intrus. qu.* 86. *n.* 2. *&* 3. Nec in hoc casu locum habere Bullam B. Pii V. 136. §. 3. decernentem in admonitione Parochorum Religionis S. Joannis non idoneorum facta ab ordinariis in actu Visitationis monendos esse Superiores Regulares, ut intra brevem terminum alium idoneum Rectorem deputent.

Secundo respectu tribunalis, quod ideo Curia Archiepiscopalis præceptum transmisit Magno Priori, ut Vicarium ab eo deputatum removeret, quia iste nimis dilataverat fimbrias suæ Jurisdictionis; Non solum retinendo in foro contentioso Tribunal, cæteroquin (ut dicebatur) incompetens cum ad instar Superiorum Regularium Claustralium nil aliud ipsi licitum esset, nisi regere, & gubernare suos subditos more claustrali, & monastico, ut deducebatur *ex dec.* 334. *num.* 25. edita in hac Causa *part.* 13. *recent.* sed etiam prætendendo causas a laicis movendas contra quomodolibet adscriptos servitio Religionis agitari debere in suo Tribunali, prout beneficiales, beneficiorum quorumcumque, capellaniarum, ac confraternitatum laicalium, & pariter crimina patrata e servientibus Religionis ab eodem esse puniendа,

nienda, aliaque plura sibi usurpasse, ut patet ex deputatione Vicarii Generalis facta a M. Priore die 3. Martii 1683. in personam Augustini de Mora; Et edicto ab eodem promulgato die 27. Aprilis 1683. *Summar. Eminentissimi n.* 1. & indeque si Eminentissimus præcepit, ut Vicarius Religionis removeretur, hoc egit, ut intacta sibi remaneret Jurisdictio per rem judicatam tributa.

Hæc enim objecta iterum visa sunt cessare. Et quidem primum ex evidentia facti comprobari quatuor antecedentibus Decisionibus. Tum ex decreto Regii Consilii ad instantiam dignitatis Archiepiscopalis expedito ad capiendam possessionem, & late expenso in secunda decisione Rev. P. D. mei Ursini §. *Sed magis;* Tum ex protestationibus emissis coram Exequutore per Vicarium Sacræ Religionis, & Priores Regulares examinatis in tertia decisione R. P. D. mei Rondin. §. *sed tales, circa medium*. Tum ex testibus de visu referentibus circa possessionem Parochialis Ecclesiæ Villæ de Cumanas, & Turleque, ac possessionem beneficii de Villafranca.

Et præcipue hæc confirmari ex decreto, seu præcepto Vicarii Cabrexas, in quo specifice fatetur, possessionem Ecclesiarum fuisse captam Jure Ordinario, cujus verba fas sit iterum repetere, ibi: *Manifeste opponuntur possessioni, quam dignitas Archiepiscopalis ceperat de dictis Ecclesiis, ac aliis Prioratus omnimodæ Jurisdictionis Ordinariæ Ecclesiasticæ spiritualis*; Illa quippe dictio *omnimodæ Jurisdictionis*, omnem amplectitur Jurisdictionem, *gloss. in verb. omnimoda in Clem. quamvis de for. compet.* Barbos. *dict.* 238. Et paulo inferius ibi: *Ne veniant modo aliquo ad faciendum aliquem actum possessorium, nec sub prætextu Ecclesiarum Parochialium suppositarum pleno jure dignitati Archiepiscopali*, quæ etiam dicto *pleno jure*, nihil excludit, *glos. in c. pleno jure* 21. *verb. utrobique, de privil.*

Prout ex petitione Agentis Eminentissimi Archiepiscopi ibi: *Et quia in manifestatione hujus facti adjecti, & Visitationes, quæ publicatæ fuerunt, & exequutæ in dd. Ecclesiis nomine Dignitatis Archiepiscopalis meæ partis non fuerunt publicatæ, nec exequutæ virtute Jurisdictionis delegatæ, sed in forma Ordinaria, Jurisdictione Ordinaria, & Diœcesana, ut constat ex mandatis, & edictis, cæterisque actibus dictæ possessionis, quæ sunt in actis*. Cui accedit altera confessio ab eodem emissa, qua asserunt ibi: *Ad Eminentissimum tamquam Prælatum indubitatum illarum Ecclesiarum spectare provisionem Prioratuum ob præsumptionem, quod sunt Beneficia sæcularia, & subjecta Jurisdictionis Ordinariæ, & Diœcesanæ*.

Præterea ex petitione Fiscalis Curiæ Archiepiscopalis, in qua asseritur pertinere *privative* ad Dignitatem Archiepiscopalem Jurisdictionem Ordinariam, & Diœcesanam *in dd. Ecclesiis*, tam Villæ de Alrazar, quam aliquorum locorum Prioratuum S. Joannis; Quæ omnia, aliaque iterum repetita in Summario Magni Prioris *n.* 9 manifeste demonstrant, Ecclesiarum possessionem captam fuisse a Ministris Eminentissimi Jure Ordinario, & expulsos Priores solo intuitu providendi Ecclesias uti sæculares, & per concursum, servata forma Concilii Tridentini, prout hæc confirmat substentatio litis in Curia, ex solo motivo sæcularitatis Ecclesiarum, ut liquet ex ipsa commissione impetrata pro parte Dignitatis Archiepiscopalis, directa bon. mem. Paluccio, & appositione Oeconomorum, ac remotione Priorum, non alio fundamento, quam prætextu sæcularitatis Ecclesiarum, & sic plane subjectarum Ordinariæ Jurisdictioni.

Atque hinc exinanita est inspectio, an licuerit Eminentissimo præcipere Parochis exhibitionem titulorum, & contumaces privare, non obstante Bulla 136. B. Pii V. §. *Tertio*, quamvis excessus positus non est in eo, quod hoc illi permissum non sit, sed quia edictum emanavit cum firmo præsupposito Sæcularitatis Ecclesiarum, quodque ad eumdem uti Judicem Ordinarium spectaret illas libere conferre, quo stante, excessus nullo modo salvari potest, Rot. *decis.* 145. *n.* 3. *vers. Et tanto minus part.* 2. *divers.* & in decisione, quæ revidetur, §. *Quoniam vis excessos*.

Neque hæc omnia everti ulla semper reperitur confessione Procuratoris Sacræ Religionis missi ad capiendam possessionem Ecclesiarum, in qua dixit, Eminentissimum cepisse tantum harum possessionem Jure delegato, quia intimis erronea apparuit ex multiplicitate prænominatorum actuum sinceram facti veritatem comprobantium, indeque non attendenda, nec istis contraponenda est, ut expenditur in tertia decisione, §. *Nec tot, & tantis*, & in mea, quæ confirmatur, §. *Quibus positis*.

Non minus subsistens visa fuit excusatio secundi excessus remotionis Vicarii, quia talis facultas illum removendi non tribuebatur in Rotalibus Exequutorialibus, nec impediendi Magnum Priorem in exercitio suæ Jurisdictionis, quinimo ista præservabatur in eisdem Exequutorialibus. Et licet clarum non esset, an hujusmodi Jurisdictio competeret Jure Monastico tamquam Superiori Regulari, vel in foro contentioso, hancque extendi ad omnes casus ab eo prætensos in supra relatis deputatione, & edicto; Tamen non poterat Vicarius Eminentissimi Archiepiscopi de facto, ac sub censuris devenire ad præceptum remotionis, sed super hoc articulo, & super quibus causis, & personis posset Jurisdictionem exercere Vicarius M. Prioris, sententiam, nostri Tribunalis exquirere, ut responsum fuit in secunda decisione R. P. D. mei Ursini, & tertia R. P. D. mei Rondinini, *& ultima coram me in omnibus*, §. *finali*.

Tanto magis, quia Magnus Prior tunc reperiebatur in possessione retinendi Vicarium pro exercitio Jurisdictionis Ordinariæ spiritualis contentiosæ in personas sibi subditas, corroborata Decisionibus Rotalibus 390. & 391. *part.* 23. super Jurisdictionali controversia, in quibus canonizatur Jurisdictio Sacræ Religionis, & M. Prioris in Ecclesias, Monasteria, Hospitalia, aliaque loca Regularia, Equites, aliosque in Privilegiis comprehensos, salva tamen delegata Eminentissimo quoad Curam Animarum.

Et ita reservata cognitione quoad Decimas in disputatione Dubii principalis, additoque ut interim super his nihil innovetur contra formam Rotalium Exequutorialium resolutum extitit. Utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Toletana Jurisdictionis super Pertinentia Ecclesiarum.

Lunæ 6. Junii 1689.

REassumpta hodierna die disputatione super pertinentia, & qualitate Ecclesiarum, ac Beneficiorum intra limites Magni Prioratus existentium sub peculiari Dubio, *An, & quæ Ecclesiæ, seu Beneficia intra limites M. Prioratus sint Sæcularia, vel potius Regularia, & Sacræ Religionis*, geminis vicibus non resoluta, primo cor. R. P. D. meo Ursino 7. Junii 1686. Secundo 27. Novembris cor. R. P. D. meo Rondinino, expensisque Juribus (quorum legalitas liquet ex processibus ab ipsa Dignitate Archiepiscopali fabricatis, pendentibus Jurisdictionalibus contentionibus inter easdem Partes) Domini censuerunt omnes Parochiales, Hospitalia, Oratoria, Eremitieas, Magni Prioratus, ac Beneficium simplex de Villa Franca esse Regularia, & Sacræ Religionis.

Et quidem aggrediendo examen Parochialium Ecclesiarum numero decem, & novem, quarum duæ sunt in Villa Consortæ, aliæ duæ in Villa de Alrazar, aliæ duæ in Villa de Madridexos, & reliquæ tresdecim in totidem locis, seu Villis nuncupatis Argamasilla, Turleque, Camunas, Villa Francha, Herentia, Templeque, Manzaneche, Villa Canas, Arenas, Villaarta, Jevenes, Quæro, & Urda; harum Regularitas, & pertinentia ad Sacram Religionem liquet ex pluribus.

Primo ex concordiis 1228. & 1229. initis inter Archiepiscopum Toletanum cum consensu Capituli Toletani, totumque ordinem Hierosolymitanum *Summar. M. Prioris n.* 1. quibus statuitur, nedum Parochiales tunc erectas de Alcazar, Villamiel S. Mariæ de Consocra, & S. Mariæ de Penaroya, aliasque Ecclesias ibi specificatas, quarum memoria quatuor Sæculorum spatio deperdita reperitur, Verum, & erigendas, vel imposterum in termino Consocræ populandas ad Hierosolymitanum Hospitale pertinere, quæ concordiæ pariunt exceptionem litis finitæ, *cap.* 1. *de transact.* Urreol *de transact. qu.* 68. *a num.* 22. Cancer. *var. part.* 1. *cap.* 18. *num.* 48. Rosas *decis.* 145. *numer.* 8. Et utpote productæ a Dignitate Archiepiscopali pro fundanda situatione Prioratus infra fines Diœcesis Toletanæ, *ut in decis.* 70. *in princip. versic. quia visum est, & n.* 1. *& decis.* 334. *num.* 4. *&* 5. *part.* 13. censentur etiam quoad qualitatem Regularitatis Ecclesiarum approbatæ, ex regula quod producens scripturas censetur fateri omnia in eis contenta esse vera, Bartol. *in l. post legatum* 3. *num.* 4. *ff. de his quibus ut indign.* Bald. *in l. scriptura* 14. *Cod. de fideicom.*

tem. Inftrum. Gregor. *decif.* 228. *n.* 5. ibique Adden. *numer.* 15. Bich. *decif.* 402. *num.* 7. Eminent. Cerros *decif.* 565. *n.* 7. Itam amplius impugnari non poffint, *cap. cum venerabilis* 6. ubi Doctores de exceptionibus, Felin. *in cap. imputari* 13. *numer.* 7. *de fid. Inftrum.* Caputaquen. *decif.* 188. *num.* 4. *part.* 1. *d. decif.* Gregor. *n.* 15. quamvis productæ in parte, & partibus, quia in fcriptura producta pro fundamento intentionis non poteft quis fe fundare, quia etiam teneatur contra fe approbare, Rota Januen. *dec.* 72. *num.* 4. Ofafch. *decif.* 38. *num.* 29. Add. *ad d. decif.* 238. Gregor. *lit. C. in fin.* & dum Menfa Archiepifcopalis ex tenore earumdem concordiarum retinet loca, feu Villas Lillo, Romeral, & Dancos, quæ erant de termino Confocræ, & ei fuerunt dimiffa a S. Religione, debet æquanimiter admitti quicquid præfatæ tranfactiones favore ejufdem Sacræ Religionis præfeferunt.

Secundo ex dd. Ecclefiarum fituatione in Territorio Magni Prioratus a Sac. Religione acquifiti titulo Donationis a Rege Idelphonfo anno 1183. a Lucio Papa confirmata *d. Summar. n.* 12. & jure Belli a Saracenis vindicati, tefte Roderigo Mendez. *in tract. Populat. Hifpan. cap.* 173. *incipien.* Villa Confocra, & dixit Rota *decif.* 221. *nu.* 34. *part.* 13. quæ fituatio junctis prædictis donatione, ac confirmatione Apoftolica, & dictis concordiis, ponit in claris Regularitatem, Rota *decif.* 102 *nu.* 1. & 2. *part.* 1. & *decif.* 204. *n.* 2. *part. recent.*

Tertio eo quia Magnus Prior pro tempore (refervata tertia parte Decimarum Menfæ Archiepifcopali debita ad tenorem mox relatarum tranfactionum) percepit Decimas, quæ circumftantia aliis roborata adminiculis non leve præbet Regularitatis, & pertinentiæ ad Sacram Religionem argumentum, Rota *decif.* 11. *num.* 5. *verf. quibus non obftant, cor. Martin.* Andr. & *in citata dec.* 103. *numer.* 3. *part.* 1. *decif.* 204. *eod. num.* 2. *part.* 2. *rec.*

Quarto ex commiffione porrecta anno 1610. nomine Cardinalis Sandoval tunc Archiepifcopi Toletani pro vindicanda in Ecclefiis Curatis delegata jurifdictione circa refpicientia Curam Animarum, & Sacramentorum adminiftrationem *eod. Summar. num.* 5. ex qua optima elicitur confequentia, ipfum factum fuiffe, Ecclefias uti regulares jure ordinario fpectaffe ad Sacram Religionem, alias fi fæculares putaffet, fibi tradi petiiffet ordinariam Jurifdictionem plenam in dd. Ecclefiis, nec eft verifimile, voluiffe fibi, fuifque fucceffonibus præjudicare, nifi fciviffet pertinentiam ad Sacram Religionem, Rota *decif.* 25. *num.* 28. & 9. coram Eminentiffimo Othobono.

Quod eo magis urget, quia in fequelam hujus commiffionis affumpta difputatione anno 1612. & 1613. coram Pirovano, Archiepifcopus Toletanus petiit tantum moderationem inhibitionis obtentæ a Magno Priore allegante Ecclefias exemptas a vifitatione Ordinarii ut regulares, & Sacræ Religionis, & fe reftrinxit Archiepifcopus in prætendenda vifitatione Ecclefiarum jure delegato in refpicientibus Curam Animarum, ut *in decif.* 396. *numer.* 1. *part.* 1. & *decif.* 493. *num.* 5. & 6. *part.* 2. *rec.* cui accedit altera confeffio judicialis nomine Dignitatis emanata in comparatione judiciali anno 1615. *eodem Summario n.* 7. quod etiam affirmare non erubuit Procurator Eminentiffimi Archiepifcopi, adducendo in Ecclefiis utpote regularibus non prætendere Eminentiffimum vifitationem, nifi jure delegato *d. Summar. num.* 9.

Sexto, ex vifitationibus factis a Vicariis Magni Prioris regiftratis in Proceffu compulforiali fabricato anno 1615. *eodem Summario num.* 8. ac approbatis *in dec.* 390. *nu.* 12. quæ percutiunt fingulas fere Ecclefias Magni Prioratus, & iftæ vifitationes, juncta atteftatione *d. Summar. num.* 8. facta de ordine Judicum compulforialium cum interventu Procuratoris clar. memor. Cardinalis Sandoval tunc Archiepifcopi, ac mediante acceffu ad fingula Oppida Magni Prioratus concorditer relata in Proceffu oftendunt cum negativa coarctata, nedum ab anno 1490. ufque ad 1613. verum etiam anteactis temporibus non reperiri eas ab aliis Judicibus Ecclefiafticis præter illos Sacræ Religionis Hierofolymitanæ vifitata, quod arguit Regularitatem Ecclefiarum, Duran. *decif.* 144. *num.* 6. *decif.* 371. *num.* 5. *part.* 1. *rec. decif.* 573. *num.* 4. *part.* 2. & *decif.* 92. *num.* 20. & 21. *part.* 16.

Iftaque omnia confirmantur, tum quia Rectores controverfarum Parochialium denominantur Priores, quæ denominatio propria eft in Ecclefiis Regularibus, Buratt. *dec.* 636. *num.* 2. Tum quia onera fubftinentur a Sacra Religione, nec pro his quidquam probatur contribuiffe Menfam Archiepifcopalem, ut in terminis advertitur in *dec.* 102. *num.* 4. *part.* 1. & *dec.* 204. *num.* 1. *circa finem part.* 2. *rec.* Tum ex pluribus commiffionibus a Dignitate Archiepifcopali directis harum Ecclefiarum Prioribus, expreffa qualitate Regulari *eod. Summario Magni Prioris nu.* 10. quæ enunciativæ perpetuo etiam adiectæ in fupradictis Vifitationibus ad hunc effectum attenduntur, Mart. Andr. *decif.* 11. *in princ. verf. Secundo concurrebant*, Eminentifs. Othobon. *decif.* 125. *num.* 2. & 3. *decif.* 371. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

Tum demum eo quia pro parte Curiæ Archiepifcopalis (licet ejus Miniftri ex vifceratis Archiviis exhibuerint innumeros actus collationum de nonnullis Capellaniis) tamen non docetur ullum unquam quatuor fæculorum fpatio ufque ad tempus præfens habitum fuiffe concurfum in præfatis Parochialibus, ullamque interveniffe collationem, feu provifionem per Toletanos Archiepifcopos factas, vel a Sede Apoftolica; nec minus durantibus altercationibus Jurifdictionalibus inter has Partes unquam deducta fuit pro parte Dignitatis Archiepifcopalis prætenfio Sæcularitatis dd. Ecclefiarum, ex qua antiquiffima tollerantia magnum infurgit Regularitatis argumentum, cum non fit verifimile, Archiepifcopos Jus adeo confiderabile deducere negleviffe, Buratt. *decifione* 636. *numer.* 1. & 2. Bich. *decifione* 59. *num.* 14. *decifion.* 9. *num.* 15. *part.* 10. *decif.* 62. *num.* 2. *part.* 15. *decif.* 93. *n.* 20. *part.* 16. *decif.* 809. *n.* 19. *part.* 17.

Et e contra patet, a longiffimo tempore fuiffe prædictas Ecclefias provifas per Conventum Sanctæ Mariæ de Monte Profeffis dictæ Religionis nominatis Prioribus illarum, fervato turni, & antianitatis ordine, ut deponunt Teftes formiter inducti e parte Menfæ Archiepifcopalis anno 1623. *Summario Magni Prioris, numer.* 3. & alii judicialiter examinati anno 1615. pro parte tunc Magni Prioris *dict. Summario, num.* 4. quæ longiffima obfervantia ftatum Regularitatis manifeftat, Duran. *decif.* 144. *num.* 4. *verfic. deinde*, Buratt. *d. dec.* 636. *num.* 1. & 2. Bich. *d. dec.* 59. *num.* 14. Merlin. *decif.* 128. *num.* 1. & 2. ultra quod non conftito, ut in cafu, de contrario ftatu antiquiori Sæcularitatis fatis effet iftas Ecclefias per 40. annos poffeffas tepetiri a Regularibus, *cap. cum beneficio* 5. § *Quando*, *juncta gloff. verbo de legitima*, & *verb. juxta modum*, *de præbendis in* 6. *Clement.* 1. *de fupplen. neglig. Prælator.* Barbof. *de poteftate Epifcop. part.* 3. *allegat.* 57. *num.* 168. Garz. *de Benefic. part.* 7. *cap.* 10 *num.* 1. Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *num.* 21. *in fine*, Hojed. *de incompatibilit. in præfat. num.* 6. *ad med. verf. regularia beneficia funt*, Mafcard. *de probat. concl.* 172. *num.* 13. *verf. primo limita*, Sanchez *ad præcept. decalog. lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 15. Tondut. *refolut. benef. cap.* 40. *num.* 2. & *feqq.* Corrad. *in prax. benef. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 322. *cum feqq.*

Quibus pro coronide adftipulatur ipfamet res Judicata, in qua Ecclefiarum Regularitas in genere fuit ftabilita, & vigore Privilegiorum præfervata Magno Priori Jurifdictio in Ecclefias, Hofpitalia, aliaque loca regularia Prioratus, ac provifionales concordiæ, & præcipue illa Archiepifcopi Ximenes anno 1516. in qua ex pactis inibi expreffis fupponitur evidenter exemptio dictarum Ecclefiarum, illarumque Regularitas, & pertinentia ad Sacram Religionem, quæ licet temporales, & provifionales faciunt pro Regularitate, de Angel. *de confeff. lib.* 3. *queft.* 12. *n.* 55. *decif.* 91. *num.* 15. *part.* 10.

His ftantibus, penitus elifa remanet præfumptio Juris militans pro fecularitate Ecclefiarum, quia ifta procedit folum in dubio, in quibus terminis loquuntur Gonzal. *ad regul.* 8. *gloff.* 7. *num.* 1. Corrad. *in prax. Benefic. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 322. Garzia *de benefic. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 12. & *part.* 7. *cap.* 10. *num.* 1. *cæterique in contrarium allegati*, non autem ftando tot, tantæque concurrunt pro Regularitate demonftrationes, cum hoc cafu præfumptio cedat veritati, Seraph. *decif.* 1278. *num.* 5 Prutinger. *decif.* 12. *num.* 7. & 8.

Prout non obftat, plures ex prænotatis actibus emanaffe lite jam conteftata fuper Jurifdictionali controverfia inter Archiepifcopos Toletanos, & Magnos Priores de anno 1503. ut refertur *in decif.* 70. *num.* 62. *decif.* 220. *num.* 26. & *decif.* 333. *num.* 3. *part.* 13. indeque non valuiffe præjudicium irrogare Menfæ Archiepifcopali: Etenim plura præcefferunt litem; ut funt concordiæ annorum 1228. & 1229. donatio regia cum confirmatione Apoftolica, fituatio Ecclefiarum in Magno Prioratu, perceptio Decimarum, fubftentatio onerum, obfervantia negativa ex non exhibitione alicujus actus Regularitati repugnantis a tempore d. Regiæ donationis,

tionis, & confirmationis Apostolicæ, visitatione Ecclesiarum, quæ superabundant pro inducenda regularitate ex supra deductis; Et confessiones Archiepiscoporum eo magis attendi debent, quo factæ appareot in Judicio, & pendente lite, quæ nunquam excitata reperitur pro controvertenda qualitate regulari Ecclesiarum, supposita, ut dictum est, tam in concordiis provisionalibus ioitis sæculo præterito cum vigilantissimo Præsule, & piæ memoriæ Viro Cardinali Ximenes, quam in commissionibus obtentis ab Archiepiscopo Cardinali pro introductione Judicii Rotalis anno 1616.

Eoque minus attendendi fuot viginti tres Testes ab Eminentissimo Archiepiscopo ad probandam Sæcularitatem Ecclesiarum adducti sub die 27. Novembris 1686. coram Reverendiss. P. Domino Rondioino; & hodie iterum coram me repetiti, quia examinati fuerunt extrajudicialiter pendente lite, & Magoo Priore non citato, indeque nullam fidem merentur *cap. 2. de Testibus*. Rota *dec. 296. n. 13. part. 16. & alibi passim*. Tum quia plures ex eis erant Œconomi, vel administratores depotati ab Eminentissimo Archiepiscopo in expulsione Priorum Sacræ Religionis, ut *in Summario Magni Prioris dato d. die num.* 42. Ideo cum eorum depositio tenderet ad proprium commodum, & quia insistebaot, ne removerentur a dictis Ecclesiis, & substinerent remotio Priorum, noo sunt attendendi Farinacc. *de Testibus, quæst.* 60. *num.* 4. Rota *decis.* 697. *num.* 19. coram Dunoz. Jun. Tum quia quatuor ex eis se retractaverunt *d. Summario, num.* 43. Ultra plures alias exceptiones, quas patiuntur tam in personis *eodem Summario, num.* 44. quam io eorum dictis, plene ponderatas a Scribentibus pro Magno Priore.

His sufficientes probari Ecclesiarum regularitatem DD. visum est, licet spernenda non putaverim alia plura in idem propositum conspirantia, prout sunt Attestatio provisionum controversiarum Ecclesiarum factarum a Magoo Priore, & a Conventu S. Mariæ ab anno 1455. *summ. hodierno Religionis, num.* 15. Confirmatio Institutionis prædicti Monasterii reædificati a Gundisalvo de Quiroga tunc Magno Priore pro collatione singulorum Prioratuum, tam Curatorum, quam sine Cura Religiosis servato turni, & antianitatis ordine, ut ex Bulla Magni Magistri Jacobi Milii de anno 1455. *eodem Summario, num.* 6 cui concordat actus Capituli Provincialis in Oppido de Alcazar anno 1474. *d. summar. num.* 22. Facultas eligendi Priorem dict. Conventui impartita pro electione, tam de Fratribus d. Monasterii, quam de Fratribus aliarum Ecclesiarum Prioratus *dict. summ. num.* 17. Applicatio sextæ partis fructuum omnium Prioratuum, & Beneficiorum Regularium in Magno Prioratu Castellæ, & Legionis existentium, ut ex Bulla Magni Magistri Baptistæ de Ursinis anno 1475. *cod. summar. num.* 18. nec non concordia anni 1492. in qua loco hujusmodi partis taxatur quantitas certa *dict. summ. num.* 21. Concessio mortuarii, & vacantis Ærario Sacr. Religionis, ut ex diplomate Magni Magistri de Ambusson anno 1483. *d. summar. num.* 19. Applicatio redditnum, seu pensionum pro manutentione Religiosorum in publicis studiis, eo quia (ut ibi dicitur) residentes providendi fuot Priores, & eis imminet Cura Animarum Ecclesiarum, & Populorum nostri Prioratus, ut habetur in literis Joannis de Homedea anni 1539. *dict. summ. num.* 20. Erectiones Parochialium, nempe S. Joannis de Consocra anno 1567. factæ a Capitulo Provinciali *dict. summ. num.* 24. Sanctæ Quiteriæ *dict. summ. n.* 25. Fundatio S. Mariæ de Madrideaos anno 1238. *d. summ. num.* 26. S. Salvatoris anno 1531. *d. summ. n.* 27. Ecclesiæ de Argamasilla ob insalubritatem aeris anno 1542. *d. summ. num.* 28. necnon Ecclesiæ de Turlequr anno 1248. *d. summ. num.* 29. & aliarum *summ. num.* 30. Processus super depositione M. Prioris Joannis de Valcozuela, in quo Priores omnium fere Ecclesiarum denominantur cum qualitate Regularitatis *d. summ. num.* 31. Existentia Insignium & stegmatum in singulis Ecclesiis controversis *d. summ. numer.* 32. quæ pro Regularitate admodum deserviunt, Manzaned. *d. decisione* 41, *num.* 5. Merlin. *decis.* 128, *num.* 3. & demum attestatio Capobrevium, seu melioramentorum factorum a Magno Priore, & aliis Prioribus in singulis Parochialibus *d. summ. numer.* 33. quod etiam conducit ad regularitatem, Duoozett. *dec.* 989. *numer.* 2. & 4.

In nihilo refragante quoad hæc defectu legitimæ extractionis mediantibus literis compulsorialibus, quia tanquam cohærentia tot aliis demonstrationibus, & adminiculis supra deductis, ac observantiæ correspondentia, deserviunt etiam nulliter compulsata, Bich. *dec.* 290. *n.* 41. Merlin. *decis.* 53. *num.* 11. *dec.* 552. *n.* 16. *part.* 18.

Firmata ex præmissis Ecclesiarum Parochialium Regularitate, & deveniendo ad Hospitalia, Heremiticas, & Oratoria, horom Regularitas, & pertinentia ad Sac. Religionem apparuit ex iisdem fundamentis hucusque expensis, nempe situatione in Territorio temporali, visitationibus, concordia 1516. observantia negativa, aliisque supra deductis; Prout respectu Beneficii simplicis de Villa Franca pertinentia ad Sacr. Religionem patuit ex Instrumento fundationis anni 1563. cum qualitate Regularitatis *Summario Magni Prioris*, *nu.* 34. quod facit probationem probatam ex vulgatis.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Toletana Jurisdictionis.

Veneris 27. Junii 1689.

DUbium non minus grave tot aliis in hac Jurisdictionali controversia disceptatis DD. meis exhibui discutiendum; An liceat nempe Magno Priori Castellæ, & Legionis retinere in Prioratu Tribunal, quomodo, & pro quibus causis; cui etiam addidi alterum ab isto dependens alias non resolutum, scilicet: Quomodo sit inhibendum super reservatis die 10. Januarii proxime præteriti, & DD. visum est, licet retinere Tribunal intra limites Prioratus pro causis infra specificandis, & inhibendum juxta modum infra exprimendum.

Præbuit retentioni Tribunalis motivum ipsamet istius quidditas, & essentia: Cum enim Tribunal nihil aliud sit, nisi locus ubi Jus dicitur, & ubi Judex sedet audiendo, & judicando *l.* 1. *ff. de Jud. leg. Jus pluribus modis* 11. *§. alia significatione ff. de Just. & Jur. l.* 2. *ff. de re judic.* Gloss. *in auth. de appell. & intra quæ tempora, §. Illud, verb. Tribun.* Bart. *in eadem auth. §. Illo videlicet n.* 11. Franc. Episcop. Barbastren. *de compet. Juris inter Curias q.* 20. *num.* 1. *& seqq.* Mooet. *de Conservat. c.* 8. *n.* 28. *ad med. vers. Tribunal.* Et competat cuicumque habenti Ordinariam Jurisdictionem in foro contentioso, Card. *in Clem.* 2. *§. Notoriam de re judic.* Lancellott. Corrad. *in Templo Judiciali lib.* 2. *vers. Consistorium nu.* 2. Monera *loco citato*, Pignatell. *consult. Can.* 25. *n.* 4. *in fine tom.* 2. ac in istius sequelam veniat habere Fiscum, Notharium, Familiam armatam, Carceres, omniaque ea, sine quibus subditi judicari, & puniri nequeunt, alias jurisdictio esset inania, & elusoria *l.* 2. *ff. de Jurisdict. omn. Judic. l.* 1. *§. ult. vers. Paulum notat, & l. fin. ff. de officio ejus, cui mandata est jurisdictio l.* 2. *C. de Sportulis*, Farinac. *in prax. par.* 4. *q.* 114. *n.* 67. Barbos. *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 107. *a n.* 2. *ad* 7. Cabal. *resol. Crimin. cas.* 262. *n.* 1. *cum tribus seq.* Peguerra *in prax. crimin. c.* 24. *sub n.* 8. Cortiada *dec.* 27. *n.* 13. Merlin. *decis.* 610. *n.* 1.

Hinc fit, quod Magno Priori habenti *Jurisdictionem* Ordinariam in foro contentioso, quoad personas, & loca exempta liceat pro usu dictæ *Jurisdictionis* exercendæ, per se, aut ejus Vicarios Tribunal retinere cum omnibus, quæ veniunt in sequelam Ordinariæ Jurisdictionis contentiosæ.

Et sane competentia d. Jurisdictionis Ordinariæ contentiosæ probatur ex tenore privilegiorum a Summis Pontificibus Sac. Religionis Hierosolymitanæ concessorum, & clarius ex Bulla Pii IV. *in ordine* 136. *n.* 2. veterum renovativa, in qua Monasteria, Ecclesiæ, Hospitalia, aliaque loca Regularia, Priores, Equites, Familiares, Famuli, Coloni, & Vassalli Religionis Hierosolymitanæ eximuntur a Jurisdictione Ordinariorum, & Jurisdictio Ordinaria istis competens transfertur in Magnum Magistrum, & alios Superiores Religionis, ut ex eadem Bulla §§. 21. 36. & 65. dixit Rota *dec.* 390. *a n.* 7. *ad* 10. *& dec.* 391. *n.* 1. *&* 11. *part.* 12. Priol. *dec.* 295. *n.* 15. *&* 16. & tenent de Luca *de Jurisdict. disc.* 1. *n.* 6. Tambur. *de Jur. Abb. tom.* 2. *disput.* 1. *q.* 2. *n.* 2. *vers. supposito enim*, Fagnan. *in cap. quanto de offic. Ordin. num.* 24. *&* 27. ob quam exemptionem, & translationem facti sunt Ordinarii intra limites suarum jurisdictionum, & administrationum, prout tales nuncupantur in d. Bulla Pii IV. §. 65. *& in dec. hujus Causæ* 70. *a n.* 53. *ad* 55. *&* 390. *n.* 9. *part.* 13. & antea dixerat Rota cor. Seraph. *dec.* 615. *in principio decis.* 198. *nu.* 4. *vers. stante* apud Posth. *de manut. & dec.* 493. *n.* 5. *part.* 2.

part. 2. rec. & comprobat de Luca *de Jurisd. disc. 1. num. 6. & lib. 14. part. 4.* Miscellan. *disc. 13. num. 9. & 11.*

Quod confirmatur ex stabilimentis Religionis, ad quæ se refert d. Bulla Pii IV. nempe Statutum 5. & 9. *tit. de Prioribus*, ubi cavetur, Priorem Meliten. posse deputare, & eligere in Prioratibus, Castellanis Empostæ, & Commendis Religionis, Visitatores, & Vicarios Ecclesiasticos pro exercitio Jurisdictionis Ecclesiasticæ spiritualis in Capellanos, Clericos Sæculares, Laicos, Subditos, & Vassallos Religionis, & hoc ubi Priores particulares, Castellani Empostæ, & Commendatores non habent aliquam jurisdictionem spiritualem, quam si habent, possent isti ea se Vicarios, & Visitatores eligere; Itaque dispositio coarctari nequit ad solum Priorem Meliten. quoniam Statutum præservat Jurisdictionem aliis Prioribus particularibus, si consueverint illam in suis Prioratibus exercere, prout est in Magno Prioratu Castellæ, & Legionis. Et posse dictos Priores pro exercitio suæ Jurisdictionis deputare Vicarios, & Visitatores affirmant Fagundez *in precepta Ecclesia lib. 7. cap. 2. numer.* 55. Roderig. *tom. 1. Summ. edit. 2. cap. 27. num. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 7. num* 11. Barbosa *in Collect. ad Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 3. numer. 55. & de potest. Episcop. part. 2. allegat. 32. num* 33.

His accedit iodultum Alex. VII. datom 17. Martii 1656. in quo refertur, S. Religionem pluribus in locis Judices Ordinarios retinere, & tribunalia ad decidendas causas contentiosas.

Rursus prædictis omnibus consentanea est consuetudo, nedum in Prioratu Castellæ, & Legionis exercendi per Priorem, ejusque Vicarium Jurisdictionem Ordinariam præfatam, & habendi Tribunal quoad Causas, & personas ipsi Subditas, ut deponunt testes, *Summario Religionis num.* 3. sed etiam in aliis Prioratibus, ut de Civitate Salaman. & Zamoren. affirmant alii Testes *eodem Summario num.* 4. Prioratu Navarræ, Rota *decis. 615. in princ.* coram Seraphin. & Prioratu Messanen. de Luca *lib. 14. part. 4. Miscell. Eccles. disc. 13. num. 9. 11. & 13.*

Et quamvis Magnus Prior non habeat Territorium separatum, & propriam Diœcesim, cum omnimoda Jurisdictione, quasi Episcopali, excluso in totum Eminentissimo Archiepiscopo, quia huic in decisionibus hujus Causæ, & in tribus sententiis est adjudicata Jurisdictio, nedum delegata quoad Curam Animarum, & Administrationem Sacramentorum, sed etiam Ordinaria, quoad Populum Laicum, Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, Sæculares, ut refertur *in dec. 10. Januarii proxime præteriti*, §. *Censuerunt, Itaque*, & §. *Secundo loco inhibendum, coram me*, atque hinc Magnus Prior absolute, & simpliciter Ordinarius dici nequeat, cum talis in hoc sensu non sit Prælatus inferior prædictis qualitatibus carens, limitatamque Jurisdictionem ad aliquos actus, & personas habens, *cap. si Papa 10. versic. his enim de privil. in 6. cap. cum Venerabilis 7. versi. quia agitur, de Relig. domib.* Lotter. *de re beneficiar. lib. 1. qu. 24. a num.* 100. *ad* 104. Fagnan. *in cap. cum contingat numer.* 23. *& 26. de foro compet.* Barbos. *ex declarat. Congregationis Concilii in tract. de potest. Episc. part. 3. allegat. 81. in appendic. num.* 4. Priol. *decis. 440. num. 4. & 5.* Coccin. *dicta decis. 346. num. 7. & 8. decis. 69. a num. 12. ad 16. part. 19.* & in Baren. Jurisdictionis 10. Maji 1688. §. *Etenim quamvis* coram R. P. D. meo Roudinino.

Tamen secundum quid, & ad certos effectus, ac in materia adaptabili dicitur Ordinarius, *cap. ab Ecclesiarum 3. de offic. Ordin.* ibique gloss. *verb. locorum*, Fagnan. *in cap. post cessionem de probat. num.* 3. ibique etiam Abb. & Felin. Cocbier. *de Jurisdict. in exept. part. 1. quæst. 1. numer. 9. & 10.* Barbos. *appellat. 177. num.* 1. Tambur. *de Jur. Abb. tom. 1. disput. 1. quæsit.* 4. Rota *decis. 398. num. 3. part. 4. divers.* Coccin. *decis. 346. num.* 1. in quo sensu Priores Religionis declaravit Ordinarios Rota *decis. 70. a num. 53. ad 55. & decis. 390. num. 9. part.* 13.

Quod sufficit ad præsentem controversiam, cum pro exercitio Jurisdictionis Ordinariæ contentiosæ cum Tribunali, aliisque annexis non sit de essentia habere Territorium subjective, sed sufficiat circumscriptive, ut sciatur intra quos limites, & in quibus personis Jurisdictio exerceri possit, Fagnan. *in cap. 3. de probat. num. 4. & in cap. cum contingat de foro competent. num. 26. & in cap. accedentibus numer. 38. de excess. Prælat.* Lotther. *de re beneficiat. lib. 1. qu. 23. a num. 14. ad 20.* Tambur. *de Jure Abbatum tom. 2. disput. 8. quæst. 6. num.* 3. Blanc. *de compromiss. quæst. 6. n.* 4. Scobar. *de Pontif. & Reg. Jurisdict. in studiis Generalibus, cap. 9. nu.* 5. Parexa *de instrum. edit. tom. 1. tit. 2. resolut. 6. spec. 1. num.* 138. Cortiada *decis. 16. num. 45. & 46.* Grat. *discept. 918. num. 56. & 60.* Francesc. Episcop. Barbastren. *de compet.* inter Curias, *quæst. 63. num. 4. & 10.* de Luca *de Jurisdiction. disc. 1. numer. 27. vers. quod manifeste, & disc. 20. a num. 20. ad 24.* Rota post Tamburin. *de Jure Abbat. tom. 3. decis. 43. num. 1. & dec. 44. num. 7.*

Nec Jurisdictio Magni Prioris restringi potest ad simplicem correctionem Jure Monastico, & in concernentibus dumtaxat Regularem observantiam, quia in Bulla Pii IV. §. 8. 35. & 56. *cum tribus seqq.* Jurisdictio Ordinaria competens translata fuit in Superiores Religionis quoad Causas Civiles, & Criminales, comprehensorum Privilegiis, & litigantium cum ipsis, cum facultate citandi, & inhibendi, etiam cum Censuris, & sententias exequendi per se ipsos independenter a quolibet alio Judice, quibus conforme est Statutum 5. & 9. *tit. de Prioribus*, Itaque forum contentiosum cum Tribunali, eique annexis non correctionem Jure Monastico manifeste important.

Comprobata ea hac retentione Tribunalis Causas in illo ventilandas sequentes esse, censuerunt Domini. Nempè Causæ Civiles, & Criminales Professorum, & eorum, qui copulative potiuntur tribus requisitis Sacr. Concilii Tridentini *sess. 24. de reform. cap. 11. vers. exceptis* & Constit. Gregorii XIII. *in ordine 67. tom.* 2. quia in his personis præservata est omnimoda Jurisdictio Civilis, & Criminalis Superioribus Religionis Hierosolymitanæ, ut late *in decis.* 10. Januarii proxime præteriti coram me. §. *tertio inhibendum*,

Quo vero ad illos, qui carent copulative tribus requisitis sunt tamen addicti servitio Sac. Religionis, & comprehensi in privilegiis, visum est habere Superiores Religionis Jurisdictionem Ordinariam, quoad Causas Civiles privative ad Eminentissimum Archiepiscopum, quo vero ad Causas Criminales cumulative cum isto, cui in his est concessa delegata, Ratio: quoad Causas Civiles dd. personarum, est quia Sac. Concilium Trident. *dicto cap.* 11. & dicta Constitutio Gregoriana moderatoria veterum privilegiorum in his personis non habentibus copulative tria requisita, obviare tantum voluerunt excessibus laxioris vitæ ortis ex Causa exemptionis, ut patet ex *d. cap.* 11. Concilii, & proœmio dictæ Constitutionis, & per hoc ibi Ordinarii constituuntur Sedis Apostolicæ Delegati, ad punienda crimina ab his personis commissa, indeque dispositio ista, utpote privilegiorum revocatoria stricte interpretanda venit, ac limitanda ad casus expressos punitionis delictorum, & non amplianda ad Causas Civiles, de quibus nulla mentio habetur, ut refertur *in decisione* 10. *Januarii*; § *Quibus replicabant*, & in specie d. Capitulum Conc. non habere locum in Civilibus, sed tantum in Criminalibus, tenent Fagnan. *in cap. ut Privilegia, num. 34. de Privil.* Farinac. *in declarat.* ad Sac. Conc. Trident. *dicto cap. 15. fol.* 315. Exemplo Prothonotariorum, quorum privilegia fuisse solum derogatum in Criminalibus, *dicto cap.* 11. non quoad Causas Civiles dixit Barbos. *eodem cap. 11. nu.* 2. qui refert Decretum Sac. Congregationis Concilii in una Papien. 14. Decembris 1630. & idem de Referendariis, Fagnan. *in cap. ex parte il secundo, num. 8 & 9. de Privil.*

Nec in contrarium faciunt verba Concilii *in dict. cap.* ubi: *Plene in omnibus*, & dictæ Constitutionis Gregorianæ, ibi: *In prædictis subjecti existant*: Etenim licet verba ista sint universalia, restringuntur ad limites subjectæ materiæ, & rationis, seu Causæ finalis ibidem expressæ, quæ non congruit, nisi exemptioni in Criminalibus, dum ista tantum præbet occasionem laxioris vitæ in scandalum Populorum, non autem in Civilibus, ut explicat de mente Sac. Congregationis Concilii, Fagnan. *in d. cap. ex parte, num. 8. & 9. & d. capit. ut privilegia, n. 34. de privileg.* & affirmant Cocchier. *de Jurisdict. in exempt. par. 2. quæst. 45. n. 84. & 85.* Paris. *de resignat. lib. 3. quæst. 11. n.* 5.

Minus urgent DD. in contrarium allegati *d. decis. 10. Januarii*, §. *Reservantes versic. Tum plurimum*, nam hodie attente expositi pugnare visi non sunt huic resolutioni, quia plures loquuntur de Causis Criminalibus, & non de Civilibus, ut sunt Giurb. *cons* 77. Roderic. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 65. art.* 17. Cappon. *controv.* 3:7. *num.* 10. Marant. *respons. 6. num. 14. par. 2. & resp. 80. num. 22. par.* 4. alii autem licet simpliciter dicant destitutos tribus requisitis esse subjectos Ordinario, non descendunt ad punctum, an hoc intelligatur solum in Criminalibus, vel etiam in Civilibus, ut sunt Leo Thesaur *for. Eccles. part. 2. cap. 17. num.* 78. Spada *cons. 157. num. 9. vers. & comprobatur tom.* 1. Lauret. de Franch. *quæst. Regul.* sive Pasqualig. ad illum *par. 1. quæst. 3. num.* 118. de Luca *de jurisdict. disc. 4. & in Supplement.*

ment. par. 1. *disc.* 101. *num.* 9. *& lib.* 24. *par.* 4. Miscellan. *Eccl. disc.* 13. Sperell. *decis.* 21. *num.* 3. *decis.* 120. *num* 16. *par.* 18. *& decis. in hac causa emanata, nempe* 70. *num* 44. *&* 45. *& decis.* 391. *a n.* 8. *ad* 11. *par* 13.

Prout non obstant tria Decreta Sacræ Congregationis Concilii relata in citata decisione *dicto* §. *Reservantes, vers. tum demum;* Quoniam primum in una Januen. relat. a Nicolio in Flosculis *verb. Hierosolymitani, num.* 6. loquitur de Clericis, Presbyteris, aliisque Ministris delinquentibus, & servientibus Religioni. Aliud in Faventina 28. Aprilis 1586. apud Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 21. *num.* 20. *in fine*, est intelligendum de Capellanis, seu Vicariis Curatis, & sic super exercitio Curæ Animarum, dum ibi dicitur, subesse Ordinario. In ultimo demum alterius Faventinæ anni 1667. relata a de Luca *disc.* 4. *de Jurisdict.* & Pignatell. ubi supra, non fuit ex parte Religionis formiter opposita distinctio, quoad Causas Civiles, & Criminales, quod patet; quia Cardin. de Luca in rationibus, quas late ponderat *toto disc.* 4. mentionem non facit de tali distinctione, quæ si fuisset opposita a Religione, sine dubio Sac. Congregatio illam admisisset, prout Fagnanus, qui erat Secretarius dictæ Congregationis, illam approbat locis citatis ex mente ejusdem Congregationis.

Respectu vero Causarum Criminalium cumulativa concessa Magno Priori fundatur, eo quia tam Conciliaris dispositio, quam Constitutio Gregoriana procedunt tribuendo Ordinariis Jurisdictionem, non eam adimendo a Superioribus Regularibus, indeque non tollunt Ordinariam Jurisdictionem istis competentem, virtute suorum privilegiorum, Fagnan. *in cap. Quanto, de Offic. Ordin. a n.* 26. *ad* 41. *& in cap. ut privilegia, num.* 38. *cum duobus seqq. de privileg.* Card. de Luca *lib.* 4. *Miscellan. Eccl. par.* 4. *disc.* 16. *n.* 6. 8. *&* 9. Cocchier. *d. quæst.* 45. *n.* 85. *par.* 2. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 16. *dub.* 243. cum aliis relatis *in d. decis.* 10. *Januarii*, §. *Quibus replicabant*.

His positis quoad punctum reservatum in decis. 10. Januarii huic inhærentes dixerunt DD. inhibendum esse Eminentissimo Archiepiscopo, ne impediat Magno Priori Jurisdictionem Ordinariam contentiosam in causis civilibus Ministrorum, Familiarium, Equitum, Colonorum, Procuratorum, Factorum, aliorumque non professorum, qui tamen sunt addicti servitio S. Religionis, & comprehensi in ejus privilegiis, in quibus non concurrunt tria requisita copulative. Et quoad Causas Criminales istarummet personarum inhibendum Magno Priori, ne impediat Eminentissimo Archiepiscopo delegatam, ut supra explicatam, salva cumulativa Ordinaria competente Magno Priori.

Et ita resolutum fuit, reservata tantum ulteriori discussione: An in Tribunali Magni Prioris cognosci possint Causæ Civiles, in quibus Sac. Religio, sive ejus Professi agunt contra personas alteri Judici subjectas super bonis, pecuniis, beneficiis, rebusque aliis S. Religionis, necnon Confraternitatum Laicalium erectarum in Ecclesiis Regularibus Prioratus, Piæ, Beneficiales, Capellaniarum, & Beneficiorum in eisdem existentium, Matrimoniales, delictorum commissorum a personis non exemptis in Ecclesiis, & locis pariter exemptis, & alia ratione contractus celebrati in loco exempto, ac rei sitæ intra illum.

Utraque &c.

R. P. D. MOLINES

Toletana Jurisdictionis.

Veneris 17. *Junii* 1689.

AD obtruncanda omnia controversiarum capita, quæ super intelligentia rel judicatæ oriri possent, utque nedum Eminentissimus Archiepiscopus Toletanus; Verum etiam M. Prior possent pacifice frui jurisdictione ipsis tributa, prodiit die 10. Januarii proxime præteriti decisio, in qua adhibita plurium casuum distinctione, unicuique pro libero usu suæ jurisdictionis concessa fuit specialis inhibitio, Cumque eadem concordi Partium consensu ulteriori examini hodie revocaretur, optimis munita fundamentis recognita confirmatione digna Dominis visa est.

Et percurrendo capita, super quibus favore Eminentissimi Archiepiscopi Toletani concessa fuit inhibitio, subsistit decisio; Tum in ea parte, qua inhibetur Vicario M. Prioris, ejusque Ministris, ne in posterum impediant Vicarium Eminentissimi Archiepiscopi in exercitio jurisdictionis ordinariæ in Populum Laicum, utriusque sexus, Ecclesias, & personas omnes Ecclesiasticas sæculares in districtu M. Prioratus, & Diœcesi Toletana existentes, super quibus Eminentissimo Archiepiscopo competit privative jurisdictio ordinaria, prout talis tribus Rotalibus sententiis adjudicatur, & latius expeditur in sex causæ decisionibus relatis in decisione, quæ revidetur, §. *Censuerunt itaque*. Tum etiam in alia, qua conceditur inhibitio super libero exercitio jurisdictionis delegatæ in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum administrationem in Ecclesiis Regularibus Curatis super quibusvis personis illam exercentibus ex altera dispositione Sacri Concilii Tridentini, *sess.* 25. *de regul. c.* 11. Bullæ Pii V. 77. § 7. & 136. §. 3. Greg. XIII. 67. §. 5. aliisque expensis in decisione, quæ confirmatur, §. *secundo loco*. Cum declaratione tamen in omnibus actibus hoc fieri jure delegato, ut præcepit Bulla Beati Pii V. 136. §. 3. 4. & 8. cum aliis relatis in proxime citato §. decisionis hujus causæ; Quibus additum fuit visitationem faciendam esse gratis ad præscriptum præcitatæ Constitutionis Pii Quinti 136. §. 4. ut explicat Nicol. *in Floscul. verb. visitatio num.* 1. *ampliat.* 3. *vers. etiam Parochiales*, Leo *in Thesaur. for. Eccles. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 105.

Hancque delegatam jurisdictionem locum sibi vendicare nedum in visitatione, verum etiam extra, ut loquitur Bulla Gregorii XIII. §. 2. ibi; *etiam extra visitationem*, ac etiam Bulla Gregorii Decimiquinti in ordine 28. tom. 3. Bullarii, ibi; *itant quoties, & quando opus fuerit etiam extra visitationem*, & tenet Card. de Luc. *de jurisdict. disc.* 4. *n.* 5. Pignatel. *consult.* 21. *a num.* 4. *ad* 7. Sperell. *decis.* 21. *n.* 29. *& decis.* 391. *hujus causa num.* 9. *part.* 13. *& decis.* 120. *a num.* 10 *ad* 19. *part.* 18.

Non admissa distinctione adducta a Scribentibus pro Sacr. Religione quoad personas, nempe non habentes copulativum concursum trium requisitorum, super quibus allegabant locum sibi vendicare jurisdictionem delegatam etiam extra visitationem, non autem in professis, aliisque pollentibus tribus requisitis, super quibus delegatam exercere posse Eminentissimum Archiepiscopum solum in actu visitationis, ex Barbos. *de Jur. Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 137. Cesped. *de exempt. regul. c.* 22. *dub.* 321. *num.* 5. *vers. super quanto, fol.* 468. Nuvar. in *Summ. Bull. part.* 2. *in fin. fol.* 442. Tambur. *de jur. Abb. tom.* 3. *disc.* 5. *quæsit.* 11. *n.* 49.

Quoniam utroque casu tam scilicet in visitatione, quam extra, personas omnes, tam regulares, quam cæteras privilegiatas Sacræ Religionis curam animarum exercentes subesse jurisdictioni delegatæ visum est. Tum quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de regul. cap.* 11. generaliter loquitur non adhibita horum casuum distinctione, sicque generaliter venit intelligendum *l. de pretio, ff. de publ. in rem act. leg. in fraudem ult. ff. de testam. militar.* eamque conciliarem dispositionem habere locum in personis Sac. Religioni subjectis, statuit B. Pius Quintus *citat. Constit.* 77. & 136. ampliando, etiamsi Religio, vel equites haberent in locis Episcopalem, & temporalem jurisdictionem, ut in dicta Bulla 136. §. 3. Rota *decis.* 493. *n.* 3. *part.* 2. *rec.* ac postremo Urbanus Octavus Bulla 13. § 10. & Innocent. X. Bulla 31. confirmantes omnia privilegia Religionis, mandarunt intacta servari decreta Concilii Tridentini loquentia de cura animarum. Tum etiam quia exinde promanaret intolerabile absurdum, & quia visitatio fieri non solet, nisi semel in anno, & quandoque rarius, & valde absonum esset, quod Episcopus videns Sacramenta male ab his ministrari, maleque exerceri curam animarum, id pati cogeretur, & expectaret ad puniendos tales delinquentes tempus novæ visitationis, ut advertunt Card. de Luca *d. disc.* 4. *numer.* 5. Pignatell. *d. consult.* 21. *numer.* 7. quibus stantibus non placuerunt authoritates in contrarium adductæ.

Prout nequaquam posse impediri Eminentissimum in usu talis delegatæ etiam sub prætextu, quod M. Prior virtute cumulativæ jurisdictionis ipsi competentis prævenerit. Quia cumulativa hæc intelligenda est in sensu explicato in decisione, quæ revidetur, §. *His addentes*, ut nempe uterque Superior, sive prius, sive postea sua jurisdictione visitandi, & corrigendi frui possit, non autem, ut unus præveniendo alium excludere valeat; Et quia nedum ex dispositione juris communis *in cap. Cum Capella, de privilegiis, & cap. per exemptionem eod. tit. in* 6. Verum etiam ex Concil. Tridentino *sess.* 25. *de regular. cap* 11. ubique Barbos. *n.* 2. *cum seq.* necnon Bullis Apostolicis commissa fuit Episcopis vigilantia, & cura personarum ministrantium Sacramenta canone Populi, sive animarum, cum quibus cura exercetur; cum sint oves commissæ Episcopo, ad quem uti Pastorem

univer-

universalem in sua Diœcesi ratione proprii officii pertinet examinare personas curam ministrantes, & videre, num Divina Pabula suis ovibus bene ministrentur, & ob hanc rationem personæ curam ministrantes, licet exemptæ Episcoporum jurisdictioni delegatæ subjiciuntur, Cardin. de Luca *de jurisd. disc. 4. n. 4. vers. circa vero*, Spada *cons. 57. n. 6. lib. 1.* Rota *decis. 391. n. 4. & 5. part. 13. & decis. 120. n. 7. part. 18.* Sicque pati non debet, ut Ordinarii sub prætextu præventionis factæ ab alio Superiore impediantur, & per indirectum priventur executione suæ jurisdictionis delegatæ tanta maturitate ejus fiduciæ, pro fideli servitio administrationis Sacramentorum commissæ.

Nec ad hoc contrariantur Barbos. ad Conc. Trid. *sess. 24. c. 5. de reformat. n. 15.* & Fagnan. *in cap. 4. num. 41. vers. ex quibus concludendum de offic. ordin.* quia non loquuntur de visitatione, vel punitione facta ab Episcopo in delictis concernentibus curam animarum.

Præterea approbando decisionem *in §. Et si forte*, visum fuit, quod in discrepantia decretorum standum esset decretis Eminentiss. Archiepiscopi, salva tamen appellatione devolutiva ad Sedem Apostolicam, quæ competit etiam in decretis visitationis, & correctionis morum, Conc. Trid. *sess. 13. c. 1. de reform.* ubi Barbos. *n. 5. & 21. & sess. 24. cap. 10. de reformat.* ubi etiam Barbos. *num. 8.*

Subsistens pariter apparuit decisio *in §. 3. inhibendum*, ubi resolutum extitit Eminentissimo Archiepiscopo inhibendum esse, ne impediat M. Priori omnimodam jurisdictionem ordinariam, civilem, & criminalem in omnes Professos Regulares, aliosque omnes habentes copulative tria requisita, qui tam ex Concil. Trident. quam Bulla Gregoriana subsunt Sacræ Religioni tam in causis civilibus, quam in criminalibus, ut explicant relati in citato *§. 3. inhibendum*, & latius confirmatur ex deductis in altera hodierna decisione super Tribunali, *§. comprobata ex his*.

Confirmatis capitibus inhibitionis non minus solida visa sunt deducta super intelligentia trium requisitorum, quæ utpote late explicata in antecedenti decisione, *§. & quoad primum cum seq.* ulteriori declaratione non indigere existimarunt Domini.

Ea vero, quæ longa serie deducebantur a Scribentibus pro Eminentissimo super eo, quod ei liceat in Ecclesiis, & personis Regularibus exercere jurisdictionem præter concernentia curam animarum, & administrationem Sacramentorum in pluribus casibus per Concilium Trident. Episcopo reservatis, quos refert Fagnan. *in cap. Grave de offic. Ordin.* Hæc enim omnia utpote confusim allata, sintque nedum unitim, verum & seorsim sumpta digna magna maturitate, ut congrua capi valeat resolutio; Ideo in præsenti aggredi renuerunt Domini, injungentes, ut prævia peculiari, & clariori disputatione saniori judicio reservarentur.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Toletana Jurisdictionis super decimis.

Veneris 21. Aprilis 1690.

JUs percipiendi tertiam partem decimarum, quod Eminentissimus Archiepiscopus Toletanus sibi competere allegabat super bonis in M. Prioratus Castellæ, & Legionis existentibus nedum propriis Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, verum & patrimonialibus militum, aliisque in re specificandis, quodque indecisum remansit sub die 1. Julii anni proxime præteriti cum additamento, ut coadjuventur hincinde probationes, ad novum examen hodierna die revocavi. Et Dominis meis perpensis nedum juribus in præterita propositione deductis, verum de novo exhibitis, visum est non deberi Eminentissimo Archiepiscopo tertiam partem decimarum de bonis Sernarum Donadios nuncupatis, neque de bonis, seu prædiis consistentibus in districtu de Argamasilla, & Turleque: in aliis vero tribus speciebus, nempe in bonis patrimonialibus equitum, bonis, quibus fuit mutata cultura fructuum, aliisque subrogatis, ac bonis antea infructiferis, & redactis ad culturam novalia nuncupatis; Magnum priorem non posse impedire, quin Eminentissimus Archiep. exigat tertiam partem decimarum.

Fundamentum resolutionis quoad primam partem, qua denegatur tertia pars decimarum in eo resedit, quod licet præsupponeretur Eminentissimum Archiepiscopum habere fundatam intentionem super hac tertia decimarum assistentia juris vigore, *cap. Conquerente 16. de offic. Ordinarii c. Quoniam 13. c. Dudum 30. de decimis, cap. De quarta, de præscript. c. Vobis, c. Volterane, c. Concesso in q. 2.* hancque juris dispositionem immutatam non fuisse in Conc. Toletano relato *in c. Constitutum 16. q. 1.* in quo hujusmodi quarta aucta fuit ad tertiam, sed eumdem operari effectum receptu hujus tertiæ, Gonzal. *in d. cap. Conquerente n. 4.* Rota *decis. 402. n. 1. part. 2. rec.* & cor. Cavaler. *decis. 247. n. 2. & seq.* Dunozet. Jun. *decis. 919. n. 4.* & ipsum supponitur in concordiis anni 1228. & 1229. necnon *in decis. 70. n. 17. & 18. part. 13. rec.*

Quæ tamen non ita de facili procedunt, quando Parochiæ sunt distinctæ, & Ordinarius non est Parochus universalis; nam jura illi non tribuunt facultatem directe agendi contra laicos pro sua portione, sed tantum contra Parochos, ut de decimis a Laicis exactis canonicam portionem Ordinariis præstent, & hoc ipsum disponitur litteraliter *in d. c. Conquerente*, & ita solvendo quæstionem excitatam a gloss. *hoc eod. cap. verb. decimationum*, & conciliando textuum antinomiam explicat alia gloss. *in cap. Cum contingat, verb. de jure communi de decimis*, Fagnan. *in c. Quoniam 13. n. 37. & tum seqq. & in d. c. Cum contingat n. 17. ad 30. & in cap. 1. ne Prælati vices, sub n. 22.* Barbos. *in c. Dudum 31. n. 3. de Decim. & de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 86. a num. 34. & 37.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 20. a n. 27. ad 85.* Rota *dec. 402. n. 1. & 2. dec. 1449. n. 5. & 6.* cor. Seraphin. *dec. 519. n. 1. & 2.* & ibi Adden. *n. 4.* Royas *decis. 343. a num. 2. ad 4.* Duran. *dist. 320. num. 2. & 7. decis. 279. num. 2. part. 3. decis. 213. a n. 15. ad 20. part. 17. decis. 407. n. 16. & 20. part. 18.*

Adhuc in præsenti casu hujusmodi juris assistentia nihil operari potest, quia M. Prior in bonis nuncupatis Sconesii Donadios, ac bonis, seu prædiis in districtu de Argamasilla, & Turleque, reperiretur in antiquissima immemorabili possessione non præstandi tertiam partem decimarum ex his bonis Eminentissimo Archiepiscopo, per quam antiquissimam possessionem hoc jus exemptionis legitime præscripsit, cum inter duas Ecclesias, seu personas Ecclesiasticas sufficiat ad hunc effectum quadragenaria, & eo magis concludendo immemorabilis, *cap. de quarta, de præscript. cap. ad apostolica 20. cap. cum in tua 30. cap. dudum seq. cap. in aliquibus 32. cap. nuper 34. de decimis*, Fagnan. *in d. cap. in aliquibus n. 11. & in d. cap nuper n. 37.* Monet. *de decimis cap. 50. q. 4. n. 95. & 96. & q. 5. n. 106. & 107.* Covar. *var. resol. lib. 1. cap. 17. n. 8. vers. primum hinc constat, & vers. secundo licet*, Rebuff. *de decim. q. 12. a num. 40. ad 54.* Card. de Luca *de decim. disc. 1. n. 31. in fin.* Rota *dist. 485. n. 7.* & cor. Coccio. *decis. 100. a n. 11. ad 16. decis. 35. n. 9. part. 19.*

Absque eo quod necessarium sit justificare requisitum petitionis, & denegationis cum acquiescentia Archiepiscoporum, quia ex hac antiquissima possessione plurium sæculorum præsumitur hæc omnia intercessisse, & est allegabilis melior titulus de mundo, ut in terminis decimarum, Rota cor. Bichio *decis. 169. num. 2.* Cels. *decis. 32. n. 6. & decis. 110. n. 5. decis. 152. num. 2. & 3. part. 19.* & in Almerien. Decimarum 13. Januarii 1673. *§. non minorem*, cor. Reverendiss. Bourlemont,

Hujusmodi autem antiquissima consuetudo, seu immemorabilis præscriptio satis probatur ex pluribus. Primo, ex arrendamentis Decimarum Prioratus ad Archiepiscopum, Ecclesiam, & Archidiaconum Toletanum spectantium relatis in libro nuncupato Bezzerro confecto de anno 1508. pro partitione decimarum inter prædictos comparticipes, quod initium sumit ab anno 1508. Summario præterito M. Prioris *n. 3* in quo libro descripta non repetiuntur bona, seu prædia sita in districtu de Argamasilla, & Turleque, nec bona nuncupata Sernes, y Bonadies, quæ circumstantia percutiens pacificum Statum negativum per Sæculum, & ultra non leve præbet argumentum immunitatis a solutione hujus tertiæ decimæ, ut in similibus terminis lib. Gabellarii, Cardinalis de Luca *de regalibus disc. 81. n. 4.*

In nihilo refragante, quod potuerint esse alia arrendamenta particularia, & separatim exigi tertiæ decimæ controversæ, quia ultra quod pluralitas non præsumitur,

ea penitus excluditur ex duabus circumstantiis; Altera quod liber indefinite intitulatur, ibi: *Arrendamenta decimarum Prioratus*, quæ indefinita loquutio æquipollet universali, *cap. solita, de majorat. & obedien.* Altera, quod talis liber confectus fuit pro generali divisione decimarum Archiepiscopatus inter Comparticipes, & ob id si aliunde exigerentur istæ tertiæ decimæ ex his bonis utique descriptæ, reperirentur in dicto libro.

Prout non urget, quod loca de Argamasilla, Turleque fundata extiterint post annum 1508. ideoque uti non existentia tempore confecti dicti libri describi nequiverint. Quia licet fundatio de Argamasilla sit anno 1542. *Summar. Magni Prioris super Ecclesiis, num. 28.* tamen loci de Turleque fuit de anno 1248. *eodem Summario n. 29.* Sicque si ex isto loco de Turleque fuisset tertia decima percepta, utique descripta reperiretur in tali libro. Quo vero ad loca de Argamasilla, cum a tanto tempore citra, Eminentissimum nihil percepisse probetur pro sua tertia decima, inde firmum remanet Magnum Priorem acquisivisse ex longissima consuetudine exemptionem ab illius solutione.

Secundo, ex Sententiis Regii Consilii Granatensis emanatis ad instantiam Cardinalis de Javera tunc Archiepiscopi annis 1535. & 1545. pro sedandis controversiis subortis occasione terminorum, in quibus supponitur bona nuncupata Sernes, y Bonadios esse immunia a solutione tertiæ decimæ, *Summar. præterito Magni Prioris, n. 40.* quæ sententiæ licet ex defectu jurisdictionis sustineri non possint uti emanatæ in foro laicali super jure decimandi, tamen quia in illis supponitur talis exemptio, & exactissime liquidatur quantitas dictorum bonorum, negari non potest, quin præstent magnum argumentum ad præstationem veritatis facti antiqui Seraph. *decis. 1407. n. 4. decis. 673. n. 2. part. 2. rec.* Imo dum in executionem istarum sententiarum dignitatis Archiepiscopalis devenit ad oppositionem prædictorum terminorum, id operatur, ut istæ sententiæ non possint ab ea amplius impugnari, Gabr. *de sent. concl. 2. n. 7.* Roman. *consil. 175. n. 4.* Rot. *decis. 381. n. 6.* cor. Pamphilio.

Tertio, ex depositionibus 34. Testium receptorum occasione Cabrei confecti anno 1578. de hac exemptione testantium, *Summar. præterito M. Prioris n. 35.* qui licet extrajudicialiter examinati urgentissimum faciunt adminiculum Rota cor. Sanctiss. Dom. nostro Alex. VIII. *dec. 141. n. 16. & dec. 564. n. 2. part. 18. decis. 13. n. 22. part. 19.* Addito præsertim, quod fuerunt examinati tempore non suspecto, & ad alium finem *dec. 456. n. 4. & 5. part. 18.* & quod non concurrunt probationes contrariæ, Posth. *de manut. observ. 38. n. 49.* & Rota post eumdem *decis. 44. n. 2. decis. 269. n. 4. & decis. 456. n. 3. part. 18.* quodque objeruit sine retractatione, Eminentissimus Cerrus *decis. 589. n. 2.*

Quarto, ex actis factis in Assemblea de anno 1578. ratione Cabrei, *præsenti Summar. M. Prioris num. 2.* in quibus, & inter cætera in Inventario bonorum reddituum, spectantium ad dignitatem Prioralem, asseritur dignitatem Prioralem ex Sernis integras decimas percipere consuevisse, quæ acta junctis tot probationibus supra deductis, magnum præstant adminiculum veritatis ejus, quod ibi enunciatur, Altogradus *cons. 14. n. 49. lib. 2* Rota cor. Dunozetto Juniore *decis. 989. num. 1. & seqq.* Præsertim ponderando, quando M. Prior describendo inter suos redditus has integras decimas constituebat se debitorem communis Ærarii; erga quod ad mensuram reddituum proportionabiliter contribuere tenebatur, Unde non redditur verisimile, quod calculaverit contra proprium commodum redditum, quod non exigebat, seque gravare voluisse pro pinguiori taxa favore ejusdem, ad regulam textus *in l. cum de indebito 25. vers. qui non solvit, ff. de probat.* Qui actus robur recipiunt a Computis generalibus redditum decimarum M. Prioratus traditis a Ratiocinatore Ducis de Alva anno 1562. *d. Summario præsenti M. Prioris n. 4.* in quibus eadem habetur assertio, quod Prior S. Joannis percipiebat integram decimam, necnon ab aliis duobus computis Oppidi de Quero annorum 1575. & 1527. exhibitis ab Æconomis, *Summario M. Prioris num. 6.*

His accedunt consimilis praxis respectu Commendæ de Javenes, ut deponunt Testes examinati anno 1493. *præsenti Summar. Magni Prioris num. 5.* Testes formiter inducti anno 1615. pro parte Emmanuelis Filiberti tunc M. Prioris, *præterito Summario ejusdem num. 6.* Alii Testes inducti a dignitate Archiepiscopali anno 1623. *eod. Summario n. 7.* qui contra inducentem plene probant, Cavaler. *decis. 361. n. 6. & decis. causa 70. n. 32. p. 13.* Arrendamenta, seu affictus a sæculis facta commodo dignitatis Prioralis, in quibus integra decima pro Magno Priore ex Sernis, y Donadios comprehenditur, *Summario præterito ejusdem n. 8.* quæ omnia exemptionem ab hac tertia decima in favorem Magni Prioris confirmant.

Tandem in prædictorum comprobationem multum facit, quod pro parte Eminentissimi Archiepiscopi nullus, nec minimus adducitur actus positivus, cum quo interrupta dici possit hæc immemorabilis possessio, imo in tot litium capitibus excitatis pro parte dignitatis Archiepiscopalis agitatis fere per duo sæcula, nec minimum habitum verbum de hac prætensione super tertia decima ex bonis Sernarum, y Donadios, neque ex prædiis locorum de Turleque, & Argamasilla, & non redditur verisimile, nedum Archiepiscopos pro tempore, verum Archidiaconos, aliosque Comparticipes deducere neglexisse jus adeo considerabile, si revera illud sibi competeret. Rota cor. Durano *decis. 74. num. 7. & decis. 144. n. 4. vers. cum juris assistentiam*, & coram Buratto *decis. 636. n. 1. & 2.* & cor. Bichio *dec. 59. n. 14. & in recent. decis. 9. n. 15. part. 10. decis. 62. n. 2. p. 15. decis. 93. n. 20. part. 16 decis. 93. n. 20. part. 18. dec. 809. n. 19. part. 28.* ut ponderatum fuit in altera hujus causæ decisione super pertinentia Ecclesiarum 6. Junii proxime præteriti, *§. Tum demum*, coram me.

Et crescit vis argumenti, ponderando quod in pluribus provisionibus concordiæ, & præcipue illis Cardinalis Xymenes de anno 1550. & 1516. agitur de pluribus controversiis jurisdictionalibus, & in specie de quarta decima solvenda per Confratres de bonis propriis, & nulla fit mentio de prædictis bonis Sernas, y Donadios nuncupatis, ex quibus tunc Archiepiscopi non percipiebant decimam; Unde colligit habitum fuisse inter partes, ut prædicta bona essent immunia ab hac tertia decima, alias non omisissent hanc prætensionem, si cognovissent Archiepiscopi hoc jus sibi competere.

Hæc ista omnia everti possunt ex introductione litis motæ de anno 1503. in partibus, & in Rota introductæ de anno 1510. super Jurisdictione Ecclesiastica Diœcesana inter Archiepiscopos, & Magnos Priores, per quam deduci prætenditur pro parte Dignitatis Archiepiscopalis pro tempore legitime impeditos ex actione tertiæ decimæ, quæ veniebat in consequentiam jurisdictionis Episcopalis, & ob eandem rationem litis inchoatæ fuisse interruptam quamlibet præscriptionem super libertate non solvendi ex prædictis bonis tertiam decimam, nam ex ipsa introductione, & prosecutione litis pro parte dignitatis Archiepiscopalis magis confirmatur exemptio, seu libertas a solutione hujus tertiæ decimæ ex Sernis, y Donadios, eo quia in tanto litium decursu nulla apparet deducta, vel excitata specifica prætensio super solutione hujus tertiæ decimæ ex dictis bonis, neque ex prædiis locum Turleque, & Argamasilla, quæ requirebatur, ut interrumperetur pacifica possessio exemptionis, in qua existebant M. Priores, & inde non perficeretur præscriptio, quamvis lis penderet super jurisdictione ordinaria, ex deductis in Hispalen. decimarum *in recent. decis. 313. sub n. 4. part. 17. & decis. 433. n. 34. part. 18.*

Tanto magis, quia Archiepiscopi non obstante pendentia litis non neglexeront tot alios actus jurisdictionales speciatim deducere, quamvis dependentes a jurisdictione Diœcesana, & præsertim tertiam decimam prætendere ex bonis patrimonialibus militum, ut patet ex supra relatis concordiis Cardinalis Xymenes, & tamen nullo spatio tot sæcutorum apparet facta instantia super tertia decima in bonis Sernis, y Donadios, nec Turleque, & Argamasilla.

Sicque magis probatur fuisse agnitam hujusmodi prætensionis insubsistentiam, & bonum jus M. Prioris.

Quatenus vero pertinet ad alias tres species bonorum, nempe patrimonialia Equitum, bona, in quibus fuit mutata cultura cum subrogatione novorum fructuum, & bona, quæ nullatenus erant fructifera, & sunt noviter redacta ad culturam, ea ratione moti sunt DD. declarare, magnum Priorem non posse impedire ne Eminen-

nen-

nentissimus Archiepiscopus exigat suam tertiam partem decimarum, quia illa suntbona particularium personarum, & in his Magnus Prior non est legitimus contradictor pro illis defendendis a dicta axactione, ut ingenue fassi sunt Scribentes pro illo, affirmantes in præsenti disputatione tantum suum munus esse, defendere bona spectantia ad dignitatem Prioralem.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Toletana Jurisdictionis,

Super Pertinentia Ecclesiarum.

Veneris 2. Junii 1690.

REgularitatem omnium Parochialium Ecclesiarum numero decem, & novem, Oratorium Hospitalium, & Eremitarum in M. Prioratu Castellæ, & Legionis existentium, horumque pertinentiam ad Sac. Religionem Hierosolymitanam decisio emissa coram me die 6. Junii anni mox elapsi eduxit ex pluribus probationum speciebus. Tum ex concordiis annor. 1228. 1229. & 1516. Tum ex situatione in M. Prioratu donatione Regis Idelfonsi confirmata a Lucio Papa; Tum ex quo Magnus prior percipit decimas reservata portione Mensæ Archiepiscopali ad tenorem mox relatarum transactionum. Tum ex pluribus confessionibus emissis pro parte Dignitatis Archiepiscopalis, aliisque urgentissimis documentis inibi ponderatis, quæ omnia simul sumpta plene probant regularitatem ex regula, quod ex pluribus probationibus imperfectis simul junctis perfecta resultet probatio, de qua Rota *decis.* 245. *n.* 3. cor. Gregor. *decis.* 542. *n.* 6. *&* 7. illiusque Juris præsumptio pro sæcularitate militans ex Gonzal. *ad reg. 8. gloss.* 7. *n.* 1. Garz. *de benefic. par.* 1. *cap.* 6. *n.* 12. *& part.* 7. *cap.* 10. *num.* 1. Cortad. *in prax. benefic. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 302. Rot. *decis.* 2. *n.* 1. *&* 2. *de prebend. in noviss.* super qua præcipue insistebant in hodierna propositione Scribentes pro Eminentissimo Archiepiscopo, satis elisa remaneat, cum præsumptio cedere debeat veritati, Rota *decis.* 1278. *n.* 5. coram Seraphin. *decis.* 12. *n.* 7. *&* 8. cor. Peutinger.

Ideo in hodierna audientia approbantes de cætero DD. Regularitatem, ac pertinentiam ad Sac. Religionem ex iisdem fundamentis plene digestis in decisione, quæ revidetur, stricte respondentes singulis objectis, quæ contra prædicta probationum capita a Scribentibus pro Eminentissimo Archiepiscopo deducebantur, dixerunt frustra opponi, quod actus regularitatem comprobantes emanaverint lite pendente inter Archiepiscopos, & MM. Priores super omnimoda Jurisdictione, mota de anno 1503. ut refertur *in decis.* 70. *n.* 62. *decis.* 220. *num.* 26. *& dec.* 333. *n.* 3. *p.* 13. Ideoque ex his Dignitati Archiepiscopali non potuerit præjudicium inferri, neque pro regularitate probanda in consideratione habendi sunt.

Hoc enim objectum, quod Scribentes pro Eminentissimo Archiepiscopo tanti magnificabant, vel nullam notabili ex parte habet subsistentiam in facto, vel non relevat in Jure. Non in facto, cum plures concurrant actus ante motam litem, nedum in alia proportione expensæ, ut sunt Concordiæ annor. 1228. & 1229. Perceptio decimarum, substentatio onerum, Visitationes de anno 1491. & 1500. per extensum formiter compulsatæ anno 1615. *Summ. præterito* M. Prioris *n.* 8. quæ ultima licet loquatur de sola Ecclesia S. Mariæ Oppidi de Alcazar, attamen generaliter mentionem facit de deputatione pro omnibus Ecclesiis, ibi: *Ad visitandum Ecclesias Oppidorum de Alcazar, & Consuegra cum suo Bajulivatu, Heremiteria, & Hospitalia, ac Priores, & Æconomos illarum*. Verum alii hodie de novo allati in prædictorum comprobationem, nempe Bulla Alex. VI. de anno 1496. in qua Judicibus Executoribus committitur, ut verificatis ibi expositis concederent Magno Priori pro tempore Jurisdictionem puniendi, & corrigendi omnes Rectores Clericos, & Beneficiatos Sæculares servientes in Ecclesiis, Domibus, & Præceptoriis Prioratus Castellæ, & Legionis uti pleno Jure ad Hospitale S. Joannis spectantibus cum successiva sententia desuper favore M. Prioris lata ab Abbate Præmonstratense uno ex Executoribus deputatis, *Summario hodierno ejusdem n.* 5. *&* 6. Commissio M. Prioris Don Alvari de Zuniga anno 1487. ad recipienda computa ab Administratoribus Ecclesiarum, Capellarum, Heremitoriorum, ac Hospitalium, *Summario novo* M. Prioris *n.* 11.

Minus relevat in Jure, quia quamvis plures alii actus emanaverint, lite adhuc introducta, ut sunt plures consecrationes earundem Ecclesiarum, sive Hæremitoriorum, & Hospitalium, sive benedictiones factæ de licentia MM. Priorum pro tempore, *eodem novo Summ. n.* 2. Confirmationes sæpius administratæ in eisdem Ecclesiis cum expressione quod possidebantur a Prioribus Regularibus, *eod. Summ. num.* 3. Pleresque possessiones Capellaniarum traditæ in eis a Prioribus Religiosis, & collationes nonnullarum Capellaniarum ab eisdem factæ, *d. Summ. n.* 4. Decretum Regii Consilii anno 1555. declarans inter cætera pertinere ad Magnum Priorem Visitationem Ecclesiarum Hæremiticarum, Hospitalium, Confraternitarum, & Capellaniarum, aliorumque operum Piorum M. Prioratus, *d. Summario n.* 8. Concordia Cardinalis Quiroga anni 1583. *d. Summario n.* 10. actus, & probationes Cabrei anno 1578. *hodierno Summario n.* 12. tamen non perdunt efficaciam coadjuvandi regularitatem, dum in tot litium capitibus numquam apparet deducta prætensio Sæcularitatis harum Ecclesiarum in individuo minus in dubium revocata regularitas illarum, sed solum contentio fuit super Territorio separato prætenso a Magno Priore, & super actibus Jurisdictionalibus, quos sibi competere allegabant Archiepiscopi; Imo illarum regularitas, & pertinentia ad Sacram Religionem fuit præsupposita in sententia lata de anno 1544. per Abbatem de Huete, *Summario n.* 7. Decreto Consilii Castellæ de anno 1555. *d. Summario n.* 8. & Concordia Archiepiscopi Chiroga de anno 1583. *n.* 10. Indeque dum lites usque modo agitatæ non erant super qualitate Regularitatis, vel Sæcularitatis harum Ecclesiarum in individuo, non potuit ob dictas lites impediri effectus, antiquissimæ possessionis regularitatis, & bona fides ex hujusmodi longæva possessione resultans, ex deductis *in decis.* 213. *sub n.* 40. *part.* 17. *dec.* 437. *n.* 54. *part.* 18.

Tanto magis, quia præscindendo a dictis litibus, nullus alius, nec ante, nec post motas lites, adducitur actus pro parte Dignitatis Archiepiscopalis destructivus talis regularitatis Ecclesiarum, neque minima reclamatio a continuis actibus statum regularitatis confirmantibus, quæ observantia negativa magnum præstat regularitatis argumentum, cum non sit verisimile Archiepiscopos deducere neglexisse jus adeo considerabile, si vere ad se spectare existimassent, præsertim, quando alia jura propria Dignitatis, & Mensæ, quamvis minoris consequentiæ vindicabant, & persequebantur, Rota coram Buratto *decis.* 636. *n.* 1. *&* 2. Bich. *dec.* 59. *num.* 14. *decis.* 9. *num.* 15. *part.* 10. *decis.* 62. *num.* 2. *part.* 15. *decis.* 93. *num.* 20. *part.* 16. *decis.* 809. *n.* 19. *part.* 18.

Quod optime recognovit Vigilantissimus, & piissimus Præsul Cardinalis Xymenes in dicta Concordia inita cum Magno Priore de anno 1516. in qua ex pluribus hinc inde controversiis inter cætera conclusum fuit, quod Ecclesiæ, Hospitalia, Sacraria, Oratoria non possint visitari ab Archiepiscopo, quodque Clerici illis inservientes de delictis commissis in servitio earum, & intus illas non possint corrigi, nec puniri ab Archiepiscopo, & ejus Vicariis; E contra autem, quod pro delictis commissis extra dd. Ecclesias tam dictus Archiepiscopus, quam Prior S. Joannis, & ipsorum Vicarii, vel Visitatores, qui primus prævenerit, posse corrigere, & punire, reservato Archiepiscopo jure conferendi nonnulla Beneficia, & Capellanias, ex quibus urgentissima insurgit illatio, quod si iste vigilantissimus Præsul, cogitasset, vel dubitasset, Ecclesias esse sæculares, non ita de facili a se abdicasset jus illa visitandi, & corrigendi Clericos illis inservientes, sed multo magis vindicasset Ecclesias, Hospitalia, Heremitoria, si illi certo non constitisset de regularitate, & pertinentia ad Sacram Religionem, prout sollicitus fuit in reservando punitionem delictorum, quæ committerentur a servientibus extra dd. Ecclesias, & Collationem nonnullarum Capellaniarum ex traditis *in decis.* 125. *num.* 8. *&* 9. coram Sanctissimo Domino nostro, contra quam Concordiam non urget replicare, quod fuerit temporalis, quodque non liget successores, quia hæc non affertur, ut afficiat, & obliget successores, sed pro una ex speciebus probationum regularitatis Ecclesiarum,

decis. 70. *n.* 73. 221. *num.* 22. 23. 26. *decis.* 390. *num.* 17. *&* 391. *n.* 34. *part.* 13. aliæque posteriores expletæ fuerint, lite pendente, itant tamquam actus turbativi nequeant deservire pro fundan. intentione pro Regularitate favore Religionis. Nam lites in præterito sæculo excitatæ numquam revocaruot in dubium Jus visitandi Ecclesias Regulares S. Religionis, & personas eis servientes, imo io decisionibus hujus Causæ dictum fuit, prædictas Visitationes noo obstare Emineotiss. Archiepiscopo in exercitio suæ Jurisdictionis io populum Laicum, & Ecclesias sæculares, quia illæ erant factæ in domibus, & Ecclesiis Religionis, & a deputatis per Superiores illius, ut *in decis.* 70. *num.* 73. *&* 74. *& decis.* 221. *n.* 20. *&* 21. *& decis.* 390. *n.* 12. *part.* 13.

Et hoc idem jus visitandi fuit præservatum MM. Prioribus in relata Concordia Vigilaotissimi Archiepiscopi Ximenes *Summ. præterito M. Prioris n.* 11. decreto Regii Consilii de anno 1555. *Summario hodierno ejusdem n.* 8. cujus exequutionem petiit Archiepiscopus de annis 1605. 1608. & 1610. *eodem Summario n.* 9. quod decretum pariter fuit ratificatum in alia Concordia de anno 1583. *d. Summario n.* 10. quo staote non est præsumeodom adeo oscitanter voluisse tot Archiepiscopos sibi præjudicare super hoc jure visitandi, si super Ecclesiarum Sæcularitate, & subjectione illis competiisset aliqua prætensio, & ideo firmum remanet, has Visitationes a MM. Prioribus per tot sæcula expletas cum scientia, & patientia Archiepiscoporum probare Ecclesiarum regularitatem, & pertinentiam ad Sacram Religionem.

Cætera autem, quæ opponuntur contra denominationem Parochorum sub titulo Priorum, vel quod non probetur quoad omnes Ecclesias Parochiales Prioratus ante motam litem, vel quod ista denominatio per necesse non cooducat ad probationem Regularitatis, Prout ponderatio, quod arma, & iosignia non probeot dominium Ecclesiarum, cum possint referri ad restaurationem Ecclesiæ, vel ad simplicem eleemosynam elargitam a fratribus, nullatenus habitæ fuerint in considerationes, eo quia denominatio sub titulo Priorum bene resultat ex commissionibus a Curia Archiepiscopali directis harum Ecclesiarum Parochis sub nomine Priorum, & declaratiooe Judicis remissorialis, *Summario Magni Prioris n.* 14. Neque ista deoominatio aliunde io præseoti casu, stantibus tot aliis probationibus evenire potuit, quam ex causa Regularitatis Ecclesiarum, cui proprie conveoit Rota *decis.* 36. *n.* 2. cor. Buratt. Quo vero ad Insignia arma Religioois cum apposita inveniantur in plusibus Ecclesiis magis conspicuis, *d. Summario n.* 20. Inde emergit indicium pro regularitate *decis.* 41. *n.* 5. cor. Manzaoedo. Quamvis in aliquibus locis Ecclesiarum reperiaotur arma Communitatum, quia hoc potuit evenire ex licentia Sacræ Religionis in memoriam eleemosynarum, vel reparatiooum, ad quas in casu necessitatis tenentur etiam Parochiani, Sacri Conc. Trident. *sess.* 21. *cap.* 7. *de reform.* Barbosa *de potestate Episcop. allegat.* 64. *n.* 8. *&* 9. *& de potestate Paroch. cap.* 16. *n.* 6.

Tandem populatiooes, aliæque probationes adductæ *in decis. quæ revidetur* §. *His sufficienter*, non destruuntur ex defectu legitimæ extractionis mediantibus litteris compulsorialibus, quia ut advertit præcedens *decis.* §. *In nihilo refragante*, Jura ibi enunciata cohærent tot aliis demonstrationibus, & adminiculis, ac correspondent observantiæ, quo casu probant etiam nulliter compulsata, Bich. *decis.* 290. *n.* 41. Merlin. *decis.* 53. *n.* 31. *& decis.* 552. *n.* 16. *part.* 18.

Quoad Beneficium de Villafranca cum illius Regularitas, & pertinentia ad Sac. Religionem manifeste appareat ex Instrumento fundationis hodie originaliter DD. ostenso, quod facit probationem probatam ex vulgatis, ideo DD. ulterius immorandum oon esse censuerunt super frivolis oppositionibus contra illud adductis, nam probatio desumpta ex publico Instrumento oon destruitur, nisi per liquidas probatiooes convincentes actus erroneitatem, Rota *decis.* 670. *n.* 6. coram Pamphilio.

Et ita utraque &c.

R. P. D. M O L I N E S.

Toletana Jurisdictionis super Tribunali.

Veneris 16. *Junii* 1690.

IN hodierna Audientia iterum censuerunt DD. licere Magno Priori Castellæ, & Legionis Ordinis Hierosolymitani retinere Tribunal intra limites Magni Prioratus pro exercitio Jurisdictionis ordinariæ in foro contentioso, quoad personas, & causas specificatas in decisione 17. Junii anni proxime præteriti coram me edita, hinc, in omnibus persistendum esse in decisis, non hæsitarunt.

Coosistit quippe, quoad retentionem Tribunalis haud negari posse, Magoo Priori competere Jurisdictionem Ordioariam Ecclesiasticam in foro contentioso, quoad personas, & loca exempta. Cum ista abunde probetur, nedum ex tenore Privilegiorum a Summis Pontificibus Sacræ Religioni Hierosolymitanæ concessorum, & præsertim ex Bulla Pii IV. *in ordie* 9. *tom.* 1. *Bullarii veterum Privilegiorum innovativa* §. 21. 36. *&* 65. Stabilimentis Religionis, nempe *Statuto* 5. *&* 9. *tit. de Prioribus*, quorum dispositio nequit coarctari solum ad magnum Magistrum, quia verba eorumdem Stabilimentorum præservant Jurisdictionem aliis prioribus particularibus, quando, ut in casu soliti sunt illam exercere, Indulto Alexandri VII. dato die 17. Martii 1655. consuetudine, usu aliorum Prioratuum, quæ omnia expendet decisio, quæ revidetur §. *& sane cum tribus seqq.*

Verum etiam ex aliis pluribus documentis hodie allatis pro magno Priore, nempe Bulla Alexandri IV. cum illius executione, *Summario ejusdem n.* 1. in qua datur facultas M. Priori pro tempore per se, aut alium, seu alios subdelegandos visitandi, corrigendi, & puniendi Rectores, Capellanos, Ministros, & alios Clericos Sæculares inservientes Ecclesiis, Capellis, aliisque Domibus Sac. Religionis, & Hospitalis, ac si essent Fratres Professi, & gererent habitum illius. Ex Concordia inita anno 1516. cum Piissimo, & Vigilantissimo Antistite Cardinali Ximeoes, *d. Summario n.* 3. in qua reservatur Dignitati Archiepiscopali Jurisdictio Ecclesiastica Ordioaria in Clericos Sæculares, & Vassallos Laicos pro casibus de Jure permissis; Et nominatim ab ista Jurisdictione excipiuntur Ecclesiæ, Hospitalia, Sacraria, Equires, Fratres, Confratres, & Familiares, & Servientes durante tempore familiaritatis, & servitii, & respectu Clericorum Sæcularium curis animarum inservientium, & Capellanii in Ecclesiis Ordinis S. Joannis disponitur, ut pro delictis commissis circa servitium, & intus præfatas Ecclesias non possint Archiepiscopus, aut ejus Vicarii punire; In delictis autem extra Ecclesias sit locus præventioni inter Archiepiscopum, & Magnum Priorem, eorumque Vicarios, Decreto Consilii Regii de anno 1555. *eod. Summario n.* 7. in quo habetur, ut Magous Prior per seipsum, aut per suos Vicarios, & Officiales utatur Jurisdictione Ecclesiastica civili, & criminali in d. Prioratu, tam circa Fratres habitus S. Joannis, quam circa clericos habitus S. Petri, necnon circa Visitationes Ecclesiarum, & personarum Eremiticarum, Hospitalium, Confraternitatum, & Capellaniarum dicti Prioratus S. Joannis, quodque Archiepiscopus circa hæc non se intromitteret; cujus Decreti executionem repetitis vicibus petiit Archiepiscopus, scilicet de an. 1605. 1608. 1610. Alteria concordia Cardinalis Quiroga de anno 1583. *eod. Summar. n.* 5. approbante per modum provisionis omnia contenta in eodem Decreto Regii Consilii. Quibus accedunt dicta Testium examinatorum occasione Cabrei Magni Prioratus anno 1578. *d. Summ. n.* 6. & Testes formiter inducti ad instantiam Principis Emmanuelis Philiberti *ibid. n.* 7. Pluresque literæ requisitoriæ expeditæ a Vicariis Generalibus Magni Prioris in Causis civilibus, & criminalibus executioni demandatæ per Vicarios Generales Archiepiscoporum, *citato Summario n.* 8.

Quæ omnia quemadmodum clare comprobant competere magoo Priori Jurisdictionem Ecclesiasticam Ordinariam in foro contentioso, exercendam per se, vel suum Vicarium Generalem in personas, & loca exempta, ita important, ut illi licitum sit retinere Tribunal, quod nihil aliud est, nisi locus ubi Jus dicitur, & Judex sedet audiendo, & judicando, *l.* 1. *ff. de Judiciis*, *l.* 1.

jus inpluribus modis 11. §. *Alia significatione*, *ff. de justitia & jure*, & competit cuicumque habenti Jurisdictionem Ordinariam in foro contentioso, una cum Fisco, Notario, Familia Armata, Carceribus, omnibusque annexis Jurisdictioni contentiosæ, ut pluribus adductis firmatur in decisione, quæ revidetur, §. *Prebuit retentioni*.

Nec meretur adduci, quod Privilegia Sacræ Religionis majorem non tribuant jurisdictionem ejus Superioribus, quam illam elargitam aliis Superioribus Regularibus cæterarum Religionum habentibus quoad suos Subditos jurisdictionem, voluntariam, & contentiosam, ideoque sicut istis non est licitum habere Tribunal erectum, sed tantum coercere Subditos intra claustra, ac more Monastico, ita idem dicendum veniat de magno Priore. Etenim Privilegia Religionis Hierosolymitanæ, & præsertim Bulla Pii supra relata, §. 8. 21. 35. & 36. *cum seqq.* aliud suadent, cum inter alia tribuant etiam facultatem advocandi omnes Causas, tam civiles, quam criminales comprehensorum in Privilegiis, & litigantium cum ipsis a quibuscumque Judicibus, quæ remittuntur Judicibus Sac. Religionis, cum facultate citandi, inhibendi, etiam sub censuris, & pœnis Ecclesiasticis, sententiasque exequendi per se ipsos independenter a quolibet alio Judice. Ex quibus, & aliis documentis supra ponderatis jurisdictio contentiosa cum Tribunali comprobatur favore magni Prioris, non restricta ad illam, quæ per Regulares intra claustra more Monastico exercetur. Permaxime concurrente observantia deducta ex longissima possessione, in qua reperiuntur mani Priores exercendi suam jurisdictionem cum Vicario, Notario, Fiscali, & Carceribus, *d. Summ. num.* 6. Cui accedit consimilis consuetudo respectu aliorum Prioratuum, ut Salamantino, & Zamoren. affirmant Testes relati *in præterito Summario magni Prioris*, *n.* 4. Prioratu Navarræ, Rota *decis.* 615. *in princip.* coram Seraph. Et Prioratu Messanen. de Luc. *lib.* 14. *part.* 4. *Miscell. Ecclesiast. disc.* 13. *n.* 9. 11. & 13. & *in disc. qua revidetur*, §. *Rursus prædictis*.

Minus relevat, quod erectioni, & successive retentioni Tribunalis ansam præbuerit sinistra interpretatio Bullæ Clementis VII. ex qua Magnus Prior deducebat, Archiepiscopo nullam intra limites Priotalem competere jurisdictionem, & ita in sequelam jurisdictionis quasi Episcopalis, & Territorii separati, quod sustinuit in toto præteritæ litis decursu; Unde cum hæc jurisdictio Magno Priori sublata fuerit per rem judicatam, cessare etiam debet retentio Tribunalis, quo neque gaudent Sacra Religio, & Priores, nisi ubi habent jurisdictionem quasi Episcopalem cum Territorio separato.

Quandoquidem retentio Tribunalis posset etiam desumi ante prædictam Bullam Clementis Septimi editam anno 1522. eo quia ex Indulto Alexandri VI. emanato anno 1469. Concordia Cardinalis Ximenes anno 1510 & 1516. constat, M. Priorem habuisse jurisdictionem in foro contentioso.

Verum præsupposito etiam, quod possessio a dicta Bulla Clem. XII. cœpit inchoari, adhuc parvi facienda non est, utpote continuata fere per duo sæcula, quæ observantia præbet titulum irrefragabilem, *dec.* 251. *n.* 31. *part.* 19. Absque eo, quod hujus possessionis efficacia destrui posit ex lite ann. 1503. introducta. Quia huic exceptioni deductæ in qualibet hujus causæ disputatione semper recurrit eadem responsio, quod nempe hujusmodi lis fuit quidem excitata pro parte Dignitatis Archiepiscopalis super Jurisdictione Ordinaria in Populum laicum, & Clericos sæculares; nunquam autem super jurisdictione in personas, & loca exempta, quæ semper præsupposita fuit in pluribus provisionalibus Concordiis, Decreto Regii Consilii, receptione, & executione Literarum Requisitorialium facta a Ministris Curiæ Archiepiscopalis, aliisque actibus supra relatis, & specifica reservata in ipsa re judicata; Quibus stantibus est permissum M. Priori retinere Tribunal cum annexis pro jurisdictione contentiosa quoad personas, & loca exempta. Nec requiritur, quod illam exercens habeat Territorium separatum subjective, cum sufficiat circumscriptive, ut sciatur intra quos limites, & super quibus personis Jurisdictio exerceri valeat, Fagnan. *in cap* 3. *de probationib. n.* 4. & *in cap. cum contingat*, *de foro competenti*, *n.* 26. & *in cap. accedentibus*, *n.* 38. cum aliis adductis in decisione, quæ revidetur, §. *Quod sufficit*.

Prout non urget exemplum adductum de Conservatoribus Religionis Hierosolymitanæ, de quibus Pius IV. in Bulla *in ordine* 9. *tom.* 2. §. 41. & 60. qui non possunt retinere Tribunal ex Conc. Trid. *sess.* 14 *de reform. cap.* 5. *vers. Non liceat*, & idem resolvit Sacr. Congregatio Concilii in Faventina Jurisdictionis relata a Card. de Luca *de jurisd. disc.* 4. *n.* 2. *vers. Et quinto*, & *vers. Ad quintum*, Pignatellus *consult.* 25. *n.* 4. *tom.* 2. & Moneta *de Conservatorib. cap.* 8. *n.* 212. Cokier *de Conservatoribus*, *part.* 2. *q.* 1. *n.* 3. *versic. Septima*, & *q.* 9. Quoniam quoad istos militat in contrarium clara dispositio Concilii, & communis observantia, quæ non procedunt respectu Magni Prioris, qui intra limites suarum jurisdictionum, & administrationum, utpote Ordinarius ad formam Stabilimentorum, & Privilegiorum, ut dicitur in Bulla Pii IV. §. 65. & *in decis. quæ revidetur*, §. *Et sane*, reperitur in antiquissima possessione retinendi Tribunal pro exercitio suæ jurisdictionis contentiosæ per se, suum Vicarium, aliosque Ministros,

Non minus subsistit alterum caput decisionis, in quo declarantur Causæ in hoc Tribunali ventilandæ; nam quoad Casus civiles, & criminales Professorum, eorumque, qui copulative potiuntur tribus requisitis dispositis a Sacr. Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 11. *vers. Exceptis*, & Constitutione Gregor. XIII *in ordine* 67. *tom.* 2. nulla cadere potest hæsitatio, quia quoad istos in re judicata est præservata Superioribus Religionis Hierosolymitanæ omnimoda jurisdictio, ut late in decisione 10. Januarii 1689. coram me, §. *Tertia inhibendum*, & *in decisione*, *quæ revidetur*, §. *Comprobata ex his*.

Quatenus spectat ad eas personas, in quibus non concurrunt copulativa tria requisita, sunt tamen addictæ servitio Sac. Religionis, & comprehensæ in privilegiis, salvam remansisse Superioribus Religionis Jurisdictionem ordinariam respectu Causarum civilium privative ad Eminentissimum Archiepiscopum, aperte colligitur ex ratione finali d. Concil. Trid. & ejusdem Constitutionis Gregorianæ, quæ obviare tantum voluerunt excessibus laxioris vitæ ortis ex causa exemptionis, ut patet *d. cap.* 11. *Concilii*, & proœmio dictæ Constitutionis, & per hoc Ordinarii ibi constituuntur Apostolicæ Sedis Delegati ad puniendum crimina a dictis personis commissa; Unde prædictæ dispositiones, attenta earum finali ratione, quia sunt revocatoriæ Privilegiorum, stricte intelligendæ veniunt de Causis criminalibus, & non amplianda ad Causas civiles, de quibus non loquuntur, ut cum Fagnano *in cap. ut Privilegia*, *n.* 34. *de privil.* & *in cap. ex parte il secundo*, *eod. tit. n.* 8. & 9. Farin. *in declarat. ad Conc. Trid. cit. cap.* 11. *fol.* 315. *dictum fuit in decisione*, *quæ confirmatur*, §. *Quo vero cum seqq.* in quibus declarantur verba illa Concilii, ibi, *plene in omnibus*, & Constitutionis Gregorianæ, ibi, *in prædictis subjecti existant*, & conciliantur Decreta Sacr. Congr. Concilii in contrarium allegata, aliæque plures auctoritates in contrarium adductæ.

Similiter fundata est cumulativa concessa Magno Priori cum Eminentiss. Archiepiscopo respectu Causarum criminalium harum personarum destitutarum copulative tribus requisitis, & addictarum servitio Sacr. Religionis, in illa convincenti ratione, quod Concilium, & Constitutio Gregoriana non adimunt a Superioribus Regularibus Jurisdictionem, sed tantum tribuunt Episcopis delegatam, proindeque non tollunt jurisdictionem ordinariam competentem eisdem Regularibus virtute suorum Privilegiorum. Fagnan. *in cap. quanto*, *de Offic. Ordinarii*, *ann.* 26. & 48. & *cap. ut privilegia*, *num.* 38. *cum duab. seqq. per privil. cum aliis relatis in decis. quæ confirmatur*, §. *Respectu vero*

Nec subsistit, quod exemptio virtute Privilegiorum Religionis non habeat locum, nisi in casu, quo concurrant copulative tria requisita stabilita a Conc. Trid. & Constitut. Gregoriana, itaut sola addictio servitio Religionis non operetur exemptionem, Etenim tam Conc. Trid. quam Constitutio Gregoriana distinguunt personas habentes tria requisita ab illis, quæ eis carent, Primas, tam in civilibus, quam criminalibus totaliter eximunt ab Ordinariis, quibus nec delegatam præservant, excepto casu curæ Animarum. In secundis concedunt delegatam in criminalibus, quod arguit harum personarum exemptionem, qua cessante Episcopis competiisset Jurisdictio Ordinaria, *c. unico §. fin. de stat. Regul.*

in 6. Clem. quia contingit §. 1. *circa finem de Religiosis domibus*, Pignat. *tom. 6. consult.* 18. *n.* 15. *&* 16.

Ita, omissis aliis levioris ponderis, resolutum fuit utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Toletana Jurisdictionis.

Lunæ 11, *Decembris* 1690.

PLurima controversiarum capita exorta super exercitio Jurisdictionis Ecclesiasticæ Eminentiss. Archiepiscopo Toletano attributæ, tam Ordinariæ in populum Laicum utriusque sexus, Ecclesias, & personas omnes Ecclesiasticas Sæculares M. Prioratus Castellæ, & Legionis S. Religionis Hierosolymitanæ Toletanæ, quam Delegatæ in concernentibus curam Animarum, & Administrationem Sacramentorum, nedum in Ecclesiis Regularibus Curatis, sed etiam in personis curam exercentibus, ut tribus Rotalibus sententiis judicatum fuit; in quibus etiam præservatur M. Priori sua jurisdictio Ordinaria Ecclesiastica in Professos Regulares, & alios pollentes requisitis S. Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 11. *vers. Exceptis*, & Bullæ 67. Gregor. XIII. amputarunt geminæ decisiones coram me sub diebus 10. Januarii, & 17. Junii 1689. emanatæ, ut quisque Superior limitibus suæ jurisdictionis contentus, pacifice frueretur illius exercitio, eaque omnia muniendo speciali inhibitione unicuique contra alterum respective decreta. Sed non satis, cum in hac acerrima lite finis unius controversiæ sit semper plurium principium, & origo, quod docuit hodierna disputatio eo tendens non ut jam resoluta, quoad substantiam revocarentur, cui utraque Pars libenter acquevit; sed tantum ut præviis nonnullis reformationibus, seu verius declarationibus nova excitata dubia dissolverentur. Quorum itaque assumpto hodierno die examine placuit DD. respondere reformandas, & declarandas esse dd. ambas decisiones juxta modum infra exprimendum.

Et exordium sumentes ab illis declarationum Capitibus, quæ proponebantur a Scribentibus pro M. Priore, eorumque propositam seriem sequendo. Quoad primum super ea parte Decisionum, in quibus affirmatur cumulativam jurisdictionem in concernentibus curam Animarum competentem Archiepiscopo Jure delegato quoad Ecclesias Regulares curatas, & personas exemptas illam exercentes, & Jure Ordinario M. Priori, intelligendam esse compatibiliter, & simultanee, itaut uterque sive prius, sive postea sua jurisdictione uti possit, non vero alternative, seu præventive, idest quod unus præveniendo alterum impediat, ne jurisdictionem exerceat, ut in §. *His addentes* primæ decisionis, §. *Prout nequaquam* secundæ, super quo requirebatur pro Parte M. Prioris declarari hæc procedere quidem posse in visitatione extrajudiciali, & sine processu, non autem quando agitur de ea morum correctione, & remotione abusuum, quæ expletur forma ordinaria judiciali, & contentiosa, nempe cum processu, & pœna inflicta per sententiam ferendam. Primo, quia ex hoc derivaretur absurdum, quod pro eodem delicto quis posset coram diversis Judicibus dupliciter puniri, & semel absolutus, seu condemnatus iterum vexari, ut in specie de mente Sacræ Congreg. Concilii improbant Barbos. *in Collect. ad idem Conc. sess. 6. de reform. cap.* 4. *n.* 15. *& sess.* 24. *de reform. cap.* 3. *n.* 15. *& de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 73. *n.* 5. *&* 31. Fagn. *in cap. quanto num.* 31. *vers. ex quibus concludendum & num. seqq. de offic. Ordin.* Garzia *de Benef. part.* 2. *cap.* 5. *n.* 194. *vers. item censuit decretum*, Saravia *de adjunctis qu.* 24. *n.* 15. Tondut. *de prævent. part.* 2. *cap.* 45. *num.* 18. Secundo, quia hoc esset deviare a vera natura cumulativæ jurisdictionis, quæ ea est ut pluribus competat in solidum; sed taliter ut præferatur, qui præoccupavit, *cap. cum plures* 8. *de Offic. delegati in* 6. Bart. *in leg. fin. n.* 4. *ff. uti possidetis*, Tondut. *de prævent. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 1. *&* 9. 11. *& d. cap.* 45. *num.* 2. Covar. *cap. fin. in princ.* Rota *dec.* 254. *n.* 27. *&* 28. *part.* 19. *rec.*

Verum hanc declarationem admittere renuerunt DD. quia ea intelligentia data in prælata decisionibus cumulativæ jurisdictionis Archiepiscopo competentis jure Delegato, & Superiori Regulari jure Ordinario, quod sit simultanea, & ita ut uterque ea uti possit, non autem quod unus præveniendo alterum impediat, quæ sic regulariter procedit in omnibus casibus, in quibus agitur de jurisdictione delegata concessa ex Conc. Trid. Ordinariis in concursu alterius inferioris Prælati habentis Ordinariam, ut tenent Garz. *de Benefic. part.* 5. *cap.* 5. *n.* 194. *vers. item censuit decretum*, Grat. *discept.* 154. *n.* 40. Gonzalez *ad reg.* 8. *in proœm.* §. 2. *n.* 21. Tondut. *d. part.* 2. *d. cap.* 45. *n.* 17. Barbos. *d. alleg.* 73. *n.* 5. *&* 31. Eo magis servanda est in præsenti circumstantiis ob favorem curæ Animarum, & Administrationis Sacramentorum, ac propter necessariam vigilantiam, quam in ea adhibere debent Episcopi uti re præcise ad eorum munus, & Pastorale officium spectante, ex dispositione Divina, ut patet ex *cap.* 20. *Actuum Apostol.* ibi: *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo*, & Canonica, *ut in cap.* 3. §. *in Ecclesiis*, *& cap. Cum Capella* 16. *de privil. & cap.* 6. *eod. tit. in* 6. *cap* 1. *de verb. signific. cap.* 1. *de Capell. Monach.* cum Populus, & Clerus, quibus Cura exercetur, sint oves commissæ Episcopo ad quem uti Pastorem spectat inspicere, an per inferiores Ministros Divina pabula, bene & fideliter suis ovibus ministrentur; Et hæc fuit causa finalis subjiciendi Episcoporum Delegatæ jurisdictioni personas Curam ministrantes, & exemptas, ut observant Card. de Luca *de jurisd. disc* 4. *n.* 4. *vers circa vero*, *& de Paroch. disc.* 13. *n.* 4. Spada *consult.* 57 *n.* 6. *lib.* 1. Pignatel. *tom* 3. *consult.* 58 *n.* 5. Rota *dec.* 391. *n.* 4. *&* 5. *part.* 13. *& decis.* 120. *n.* 7 *part.* 18. & propter quod caute procedendum venit, ne quidquam decernatur, per quod hujusmodi Delegata jurisdictio, aut poneretur in discrimen, aut turbaretur, ut accideret si præfatæ cumulativæ tribueretur sensus quod locum haberet præventio. Etenim hoc modo Superiores Regulares præveniendo possent eludere jurisdictionem delegatam Episcoporum, ut his ponderatis affirmant Cardin. de Luca *loco supra citato*, & Carol. Anton de Luca ad Gratian. *discept* 154. *n* 21. *& versic hæc cumulativa.*

Nec absurdum superius ponderatum [illegible] duplicationem processus, & pœnæ urgere [illegible]. Q[illegible] minus est tolerare, quod uterque Sup[illegible] possit punire. Cum magis expedi[illegible], quod Minister [illegible] male se gerens duplici correctioni, & Super[illegible] quam decernere ea, quæ parere possent per[illegible] curæ Animarum, & fideli servitio Curæ, prout [illegible] geret aliquid decernendo quod directe, vel indir[illegible] læderet hujusmodi delegatam tanta sollicitudine, & [illegible] a Sacris Canonibus commendatam Ep[illegible], ac semper tam per Sac. Con[illegible] B[illegible] Ap[illegible] cas præservatam quoad exemp[illegible] concernent[illegible] curam Animarum. Nec quoad [illegible] contrariantur Barb[illegible] Fagnan cæterique in objecto allegati, quoniam non [illegible] quam ut de punitione delictorum respicientium curam Animarum, ut patet ex lectura, & deductum fuit in secunda Decisione, §. *Nec ad hoc.*

Et hæc ita procedere visa sunt, ut etiam data [illegible] compatibiliate, & discrepant a Decretorum Eminentiss. Archiepisc. & M. Prioris debeant illa Ordinarii, & ejus [illegible] prævalere, ut [illegible] Barb. *de Jur. Ecclesiast. lib.* 1 *cap* 14. *n.* 21 *vers item visitare*, Novar. [illegible] *Regular.* [illegible] *visitare num.* 13. Rota *dec.* 316. *n.* 4. *vers præterea* [illegible] Penna, *& decis* 1067. *n.* 3. [illegible] rationibus adductis in prima [illegible] *Et præterea*, [illegible] in secunda, §. *Propter ea* Cum hic tamen [illegible] gravaminis liceat appellare in devolutivo ad Sedem Apostolicam quod permittitur etiam a decretis Visitationis & correctionis [illegible] ex S. Con. Trid. *sess.* 13 *cap.* 1 *de reform* ubi Barb. *n.* 5. *&* 21 *& cap.* 10. *sess.* 24 *de reform.* ubi etiam Bar. *n* 8

Quo [illegible] idem caput promotum pro habenda in [illegible] speciali contra Dignitatem Archiepiscopalem ne impediat privativam visitationem a M. Priore auctoritate Ordinaria explendam de Hospitalibus, Ecclesiis, Heremitoriis, Oratoriis, aliisque locis piis intra [illegible] M. Prioratus, in quibus tamen Cura non exercetur, [illegible] congruum esse existimarunt DD. N[illegible] [illegible] Regulares censeri debeant ex sententia [illegible] [illegible] declarare, cum ab ea pendeat appellatio, [illegible] suspendit illius effectum, *l. appell. ff. de appell* Rota *dec.* 46. *num.* 30. coram Priolo, & alibi passim, quo stan-

stante non debet concedi petita inhibitio, cum per indirectum, & pervertendo Juris ordinem dicta sententia executioni mandaretur; sed motiex possessione in qua M. Prior reperitur ea visitandi Jure Ordinario, ut probatur in decis. 390. a n.7. ad 12. & dec. 391. n.1. ad 11. part. 13. & habetur in prima Decis. super hoc dubio Inhibitionis, §. tanto magis. Propter quod in ea manutenendus est quousque declaretur per rem judicatam illorum Secularitas, cap. cum persona, vers. quod si tales de privil. in 6. Posth. observ. 45. a num. 26. ad 29. Tambur. de Jur. Abb. tom. 1. disput. 15. quaesit. 6. num. 1. vers. nam pendente.

Quo vero ad tertium caput circa firmata in Decisione 10. Januarii, §. & quoad primum, ubi dicitur requisita exemptionis justificanda esse coram Ordinario, super quo petitur declarari hoc esse intelligendum de simplici, & extrajudiciali ostensione exemptionis facienda ab exempto per Ordinarium requisito, non autem de judiciali, eo nempe in casu quo ultra ostensionem necesse est Judicialiter cognoscere, an qui vult illius Jurisdictionem declinare sit necne exemptus; quo casu quaestionem hanc dirimendam esse per Sedem Apostolicam, cap. cum venissent de Judic. cap. Pastoralis de rescript. Cochier. de jurisd. in exemptos part. 2. qu. 12. & 13. Tambur. de Jure Abbat. tom. 1. disput. 15. quaesit. 6. d. n. 2. ad 5. disp. 19. quaesit. 6. Frances Urrutig. in Pastorali Regula part. 2. qu. 4. Sed in DD. rationabile visum non fuit existimantibus Eminentiss. Archiepiscopum ultra ostensionem, & exhibitionem privilegii exemptionis posse aliqualem cognitionem Judicialem summariam requisitorum assumere, reservata tamen appellatione in casu gravaminis ad Sedem Apostolicam.

Praebuit resolutioni motivum quod Episcopus habet intentionem fundatam de Jure, contra quemlibet Diecesanum uti subditum, cap. Pastoralis de Offic. Ordinarii, cap. in memoriam 19. distinct. ad quam declinandam qui se allegat exemptum, debet coram illo docere de sua exemptione, cap. cum persone de privil. in 6. cap. cum Episcopus de Offic. Ordin. in 6. cap. cum contingat de foro compet. Tambur. de Jure Abb. d. disp. 15. q. 6. n. 1. Cochier. de Jurisd. in exemptos part. 1. qu. 8. a num. 10. ad 15. Urrutig. in d. Pastorali Regni part. 2. qu. 3. ac propterea cum in praesenti casu non versemur in exemptione clara, & notoria, quae illico, & incontinenti per exhibitionem privilegii resultet, sed requiratur probatio qualitatum quae constituunt aliquem privilegiatum, ut sunt justificare illa tria requisita stabilita a Sacro Conc. Trid. sess. 24. de reform. capit. 11. vers. exceptis tamen, & in Bulla Gregorii XIII. in ordine 67. & haec cum aliter impleri nequeat, quam adhibita aliquali Judiciali cognitione saltem summaria, hoc est, quod non sufficit sola extrajudicialis exhibitio, sed ulterius requiratur judicialis cognitio saltem summaria, Gloss. in d. cap cum persona, verb. Ordinariis, & ibi Barbos. n. 5. & 8 Sanchez consil. moral. l. 6. cap. 9. dub. 4. n. 1. Rebuff. in tract. de privil. scholast. privil. 53. §. Idem in mendicantibus, vers. in his casibus, Frances in Pastorali d. part. 1. qu. 3. num. 41. & 42. Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 20. n. 6. Marius Anton. variar. resol. 18. n. 5. versic. Nec dubitandum, & n. 8. Quod etiam non obscure colligitur ex Sacr. Conc. Trid. & Bulla Gregoriana, locis supra citatis, ubi dicitur, de qua loci Ordinario constare debeat, quae verba absque dubio comprehendunt justificationem requisitorum, Barbos. d. cap. 11. Concil. num. 10. in fin. Marc. Antoninus, d. resol. 18. n. 10. Leo in Thesaur. Fori Ecclesiastici part. 2. qu. 17. n. 78. Zerola in praxi part. 1. verbo exempto quaest. 3. Cochier. de jurisd. in exemptos part. 1. qu. 30. num. 7.

Nec potest dici, quod inferior hoc casu judicaret super privilegiis Sedis Apostolicae, quod improbat, cap. cum venissent. 12. de Judiciis, Innocentius in cap. venerabilis num. 3. & 4. de censib. & in cap. ex parte il primo n. 1. vers. Prelatus de verb. signific. Abbas & Felinus, in cap. super literis de rescript. & alii relati per Cochier. d. qu. 12. & 13. part. 2. Rota decis. 47. n. 9. parc. 15. Quia in casu, de quo quaeritur non versaretur quaestio principaliter super substantia, mente, & validitate privilegii, quae ab Ordinario, ut inferiore Papae decidi nequeunt, & ita procedunt authoritates mox citatae. Sed solum an allegans privilegium esset, necne capax illius, eo quia polleret illis qualitatibus illum privilegiatum constituentibus, quod potest peragi, & cognosci ab inferiore Papae, quia hoc casu potius de privilegiato, quam de privilegio judicatur, Abbas in capit. cum venissent n. 3. vers. aut queritur numquid inferior, & ibi Felinus n. 1. & seqq. de Judic. Bald. in prelud. feud. n. 18. & in cap. 1. de leg. Conrad. Gail. observ. 1. num. 13. Guttierez pract. quaest. lib. 3. qu. 28. n. 3. Cochier. d. part. 2. q. 13. num. 5. absque eo, quod opponi mereatur, quod Ordinarius esset Judex in causa propria, quoniam interesse hoc est in his circumstantiis secundarium, cum principaliter agatur super verificatione requisitorum exemptionis, & ob id non impeditur quo minus Ordinarius possit cognoscere, Gloss. in d. cap. cum persona, verb. Ordinarii, & ibi Barbos. n. 8.

Et si daretur casus, quod Dignitas Archiepiscopalis gravaret in aliquo exemptum, poterit iste ad Sedem Apostolicam appellare, ut habetur ex Decreto Sacr. Congreg. approbato per Innocentium X. suo motu proprio relato per extensum, per Frances Urrutigoyti in Pastorali Regul. part. 2. quaest. 1. in princ. fol. 38. vers. 4. an in casu,

Hactenus de declarationibus petitis a Magno Priore, a quibus DD. expediti transeuntes ad illas postulatas pro parte Eminentiss. Archiepiscopi rationabilis apparuit prima consistens in eo, quod ipsi licitum sit publicare edicta concernentia curam animarum, & alia respicientia Sacramentorum administrationem, prout sunt denunciationes eorum, qui matrimonia contrahere, vel Sacros Ordines suscipere intendunt; Et haec omnia executioni demandare absque eo, quod requirendum sit exequatur Magni Prioris, vel ejus Locatenentium, quibus super hoc specialiter inhibendum esse. Fundamentum resedit in eo, quod quemadmodum Eminentissimus Archiepiscopus propter delegatam jurisdictionem ei concessam in Ecclesiis Regularibus Curatis Religionis Hierosolymitanae, & in personas Curam exercentes potest visitare, corrigere, & punire independenter a quocumque alio Superiore Regulari, ipsoque non requisito, qui neque quovis praetextu, nec virtute cumulativae, seu ordinariae jurisdictionis potest illum impedire in exercitio talis jurisdictionis delegatae, ut supra probatum fuit, & in specie ex Bulla S. Pii V. 136. ita pariformiter absque ulla dependentia decernere, & peragere ea omnia licebit Ordinario uti Delegato, quae veniunt in sequelam administrationis Sacramentorum, & curae animarum, prout sunt promulgare praefata edicta, & alia facere ad curam animarum respicientia, ex deductis per Rotam, decis. 340. n. 6. coram Priolo, & decis. 69. n. 17. part. 19. & faciunt decreta Sacr. Congr. Concil. relata per Cesped. de exempt. cap. 22. dub. 321. n. 5. vers. 6. quod Episcopus, & vers. ad sextam, cum nulla sit assignabilis ratio, cur in primo casu possit Ordinarius authoritate delegata ea sic peragere, non ita in secundo.

Eo magis, quia Magnus Prior ex privilegiis Apostolicis Religioni Hierosolymitanae concessis est Ordinarius, licet non absolute, & simpliciter, sed tantum secundum quid, cum habeat limitatam jurisdictionem ad certos effectus, & ad aliquos actus particulares, & careat territorio separato, ut late probatur in prima decisione coram me edita super Tribunali die 17. Junii 1689 §. & quamvis cum seqq. confirmata 16. Junii 1690. E contra vero Eminentissimus Archiepiscopus in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum procedit in Ecclesiis Curatis Regularibus, & personis Curam exercentibus uti Delegatus Apostolicus propter quod in eo, quod respicit hanc delegatam jurisdictionem dignior, & major est Ordinario, cap. Pastoralis 10. §. Praeterea de offic. Judic. Ordinarii, cap. sane 11. ubi Gonzalez num. 3. & 9. de offic. Judic. deleg. Ros. de execut. part. 2. cap. 1. n. 7. Frances Urrutigoyti, Pastoral. Regular. part. 1. clauf. 10. num. 7. & part. 2. qu. 1. n. 20. Merlin. controv. jur. tom. 2. cap. 64. num. 24. Tondut. de praevent. part. 1. cap. 1. num. 14. Fontanell. de pact. clauf. 4. gloss. 13. part. 3. n. 3. & decis. 323. n. 3. Cancer. variar. part. 3. cap. 10. n. 88. Ripoll. var. cap. 1. n. 453. Cortiada, dec. 34. num. 3. Et ideo ipse in jurisdictione delegata explere valeat ea omnia, quae eam tangunt absque requisitione, & licentia Ordinarii, Felin. in cap. fin. de foro compet. n. 2. Januensis in praxi capit. 70. n. 15. vers. nec in Civitate, Ros. de execut. part. 2. cap. 3. num. 19. in fin. Pac. Jordan. de re Judiciali lib. 13. tit. 6. n. 84. Ripoll. d. cap. 1, n. 454.

Ex qui-

Ex quibus comprobatur Juftitia alterius declarationis adductæ ab eodem Eminentiffimo Archiepifcopo petente, ut declaretur quod in dubio, an delictum concernat, necne curam animarum ad ipfum fpectare id definire falva in cafu gravaminis appellatione ad Sedem Apoftolicam; Cum enim, ut dictum eft ipfe dignior fit in ratione Judicis Delegati, Magno Priore Judice Ordinario, inde eft, ut orta contentione inter eos fuper competentia Jurifdictionis, Delegatus debet illam dirimere, & declarare, an fua fit jurifdictio, necne, ut tradunt Innocentius, *in cap. Paftoralis n. 7. ad medium de refcript.* Anguiranus, *de legib. lib. 3. controv. 33. n. 51.* Marta *de jurifdict. part. 4. cafu 120. n. 14.* Merlin. *d. cap. 64. n. 25.* Fontanell. *d. gloff. 13. n. 2. & d. decif. 323. n. 3.* Cancer. *eod. n. 88. cap. 10.* Cortiada, *d. dec. 34. n. 1.* Frances, *in d. clauf. 10. n. 7.*

Et ita refervato articulo circa requifita eorum qui non degunt intra fepta Monafteriorum in particulari difputatione refolutum extitit: Utraque &c.

CONVERSANA JURISDICTIONIS PRO EPISCOPO CUM PRIORE SANCTI STEPHANI ORDINIS HIEROSOLYMITANI.

Cafus per Rotam refpective decifus, ut infra.

De eadem materia jurifdictionis Prælati inferioris in concurfu diœcefani, quoties præfertim ex ipfiufmet diœcefani conceffione jurifdictio Prælati inferioris originata eft.

Et de puncto, an defenfio caufarum pertinentium ad Prioratus, vel Commendas Hierofolymitanæ Religionis, principaliter pertineat ad ipfam, vel ad Priores & Commendatarios, itaut gefta cum iftis afficiant necne ipfam Religionem?

S U M M A R I U M.

1 *Facti feries.*
2 *De ftylo Rotæ, quod litteræ exequutoriales antiquæ excedentes metam decem annorum non exequuntur, non cognito de juftitia.*
3 *Item ubi prodierunt in contumaciam.*
(*) *(* Id non procedit quando exequutio eft perfecta, vel incepta. *)*
4 *Sententia, & acta cum Commendatario non citata Religione Hierofolymitana dicuntur invalida.*
5 *Copia copiæ non facit fidem, & quando attendatur, & quid ubi eft ex actis.*
6 *Quare deferendum non fit confulentibus.*
7 *Quando quis citari debeat, itaut omiffio ejus citationis vitiet acta, vel ifta eum non afficiant; Et diftinguitur inter habentes intereffe principale, vel acceffiorum.*
8 *De privilegio Religionis, ut ei non præjudicent gefta cum Commendatariis.*
9 *Priores, & Commendatarii funt manuales, & obedientiarii.*
10 *Caufa fingulorum Monafteriorum, vel Conventuum, aut Commendarum agitantur cum eorum Prælatis.*
11 *De jure, & facultate Procuratoris Generalis Religionis.*
12 *Omnes Prælati regulares funt obedientiarii.*
13 *Epifcopus dicitur intereffatus in omnibus Ecclefiis fuæ diœcefis.*
14 *Pofita fituatione in diœcefi fundata eft intentio Epifcopi.*
15 *Conceffio an probet jus concedentis, & quando.*
16 *Epifcopus non poteft concedere jurifdictionem, & difmembrare loca fuæ diœcefis.*
(*) *(* Conftitutio novi Territorii in Epifcopatu nemini eft licita nifi S. Pontifici. *)*
17 *Confirmatio Apoftolica invalidæ conceffionis, quando non fuffragetur.*

D I S C. II.

IN diœcefi Converfana adeft Oppidum Putiniani, 1 undique a reliquo ipfiufmet Civitatis, ac diœcefis territorio circumdatum, cujus fpiritualem jurifdictionem fupponitur, per quemdam Leonem Epifcopum, mediante folutione fex marcarum argenti, & centum michelatorum auri, conceffam fuiffe Abbati, & Monafterio S. Stephani Ordinis S. Benedicti, dictaque conceffio fupponitur per duos alios Epifcopus fucceffores ratificata, & per Alexandrum III. in forma communi confirmata, Epifcopi vero fucceffores, hujufmodi conceffionem, utpote invalidam parvipendendo, fuam jurifdictionem Epifcopalem, omniaque alia ad legem diœcefanam pertinentia exercere curarunt; Cumque dictum Monafterium ex Apoftolica conceffione de anno 1314. a dicto Ordine S. Benedicti, tranfierit in Hierofolymitanum; Hic tractu temporis, inter Priorem, feu Commendatarium, & Epifcopum, oriri defuper cœperunt controverfiæ, ob quas de anno 1513. ad formalem litem deventum eft, & commiffa caufa Cæfari Lambertino Epifcopo Infulano, qui auctor eft tractatus de Jurepatronatus, de anno 1514. ab ifto prodiit fententia, per quam prævia juxta illius temporis ftylum, facti & utriufque partis jurium prolixa narratione, pronunciatur dictam jurifdictionem omnimodam, & privativam ad Epifcopum fpectare, & commiffa per appellationem caufa in Rota Corrado Manlio, prodiit fententia in omnibus præcedentis confirmatoria, quæ ob non interpofitam appellationem tranfitum fecit in judicatum; Unde per Accorambonum fubrogatum prodiit fententia executorialis, ad cujus normam expeditis litteris directis Vicario Generali Monopolitano, de anno 1561. illæ plenarium effectum fortitæ funt, quia Commendatarius liti renunciavit, atque clerus, & populus recognoverunt Epifcopum in proprium Superiorem, & Paftorem. Defuncto autem Epifcopo prædicto, Commendatarius, ejufque Officiales, Sede vacante, denuo fe in dictæ jurifdictionis exercitio intrufe- runt, atque fub nomine Religionis tamquam inauditæ, curatum fuit committi caufam appellationis, feu reftitutionis in integrum in eadem Rota coram Auguftino, unde ob Epifcoporum fucefforum negligentiam, de facto in dicto exercitio continuatum fuit, & continuatur.

Cum autem modernus Epifcopus caufam reaffumeret, atque non obftantibus exquifitis diligentiis penes Rotæ Notarios inveniri non potuiffent acta defuper enarrata, illorumque copia reperta effet in Archivio dictæ Curiæ Monopolitanæ; Idcirco iftis tranfportatis, datoque dubio cor. Bourlemont dicti Auguftini fubrogato, An conftet de exequutorialibus, quæ veniant exequendæ, fub die 22. Januarii 1662. negativa prodiit refolutio, ex eo potiffimum fundamento, quod eædem litteræ tamquam non originales, & authenticæ, fed fumptum de fumpto nullam fidem mererentur, ideoque ceffante illa illarum fubftantia non intraret infpectio, an effent exequendæ, ut liquet ex decifione defuper edita impreff. poft Zuff. *de legitim. proceff. dec. 60.*

Et quando etiam de hoc puncto agendum effet, adhuc dictum fuit refponderi non poffe de executione, 2 ftante illarum antiquitate, ob ftylum Rotæ non demandandi exequutioni has exequutoriales antiquas, nifi denuo cognito de illarum juftitia, Penia *decif. 222. num. 4. & 733. n. 8. dec. 1. num 6. & feqq. part. 7. rec.* Corduben. decimarum 11. Decembris 1658. cor. Taja, 3 & in aliis; Potiffime vero, ubi res judicata, pro cujus exequutione litteræ conceffæ fuerunt, prodiit, ut in præfenti, in contumaciam, & per contradictas, tunc etiam facilius ab exequutione abftinendum eft, non præcedente meritorum cognitione, ut apud Peniam *dict. dec. 735. n. 5.* & apud Seraph. *dec. 138. n. 6.*

(* Quamvis pro veritate loquendo id non procedit (*) ubi exequutio perfecta, vel etiam cæpta fuit, quia tunc judicis officium dicitur effectum litigiofum, ideoque nunquam præfcriptibile, cum de jure Canonico juftitia nunquam pereat. Achil. *decif. 5. de præfcrips.* Peu. *dec. 145. n. 6.* Atque inceptam, imo perfectam effe executionem conftat ex deductis in facto; cum tamen fola executorialium relaxatio cum earum inti-

matione

matione in Rota sufficiat 29. Maii 1645. coram Corrado. Maxime quia agitur de materia habente tractum successivum, in qua executio semel facta non impedit ut ad novam sit deveniendum. ")

Cumque scribentes pro Commendatario, & Religione, insisterent in eo, quod hujusmodi acta, utpote gesta cum solo Commendatario non afficerent ipsam Religionem ad causam non evocatam; ideoque remanerent invalida, cum ad ipsam principaliter spectaret defensio, non autem ad Commendatarium nudam administrationem habentem, ideoque dictæ sententiæ exequi non possent contra ipsam, neque in sententia nominatam juxta decisiones in montis regalis jurisdictionis coram Penia inter suas dec. 1233. alias, decis. 17 part. 3. rec. & in Toletana decimarum de Capilla 8. Junii 1657. coram Verospio, cum aliis, de quibus infra Decisio desuper edita, istud etiam fundamentum in fine canonizare videtur, nihil agendo de meritis, quamvis Ego scribens pro Episcopo, atque prævidens difficultatem, ut supra resultantem ex stylo, quando agitur de exequutorialibus antiquis, super meritis quoque scripserim, ac principaliter super eis institerim.

Quare tres fuerunt præsentis disputationis partes; Una super forma probante, ac fide præstanda dictis actis ex Curiæ Metropolitanæ archivio extractis; Altera super Articulo validitatis, vel invaliditatis sententiarum, & actorum gestorum cum solo Commendatario, seu Bajulivo, non citata Religione; Et tertia super meritis negotii principalis.

Quatenus pertinet ad primam, resolutio depositiva
5 improbabilitate redargui non potest; Juris enim regula est talis, qualem Rota firmavit in causæ decisione, ut scilicet sumptum de sumpto nullam faciat fidem, etiamsi esset ex actibus judicialibus, quo casu hæc regula limitari solet, cum limitatio procedat, quando habentur, ac inspici possunt ipsa acta originaria, ex quibus conjici valeat, an bene, & fideliter extractum sit, juxta authoritates copiose in eadem decisione allegatas super principio vero, quod Ego non impugnabam, constituendo solum fundamentum in ejus recepta limitatione, ubi scilicet accedunt adminicula, sub quorum pondere, & efficacia, certa & determinata regula dari non potest, cum sit materia arbitraria, atque in arbitrariis difficile est redarguere judicatum de justitia, Præsertim vero, ubi non concurrit observantia, quo casu, vel adminiculis non defertur, ex deductis per Add. ad Bratt. dec. 290. n. 15. vel longe majora, & urgentiora desiderantur; Proinde ista prima quæstio, potius facti, quam juris esse videbatur, ut de hac propositione, an scilicet, & quando sumptum ab actis, quæ non reperiantur, attendatur ex adminiculis, habetur in Rota pecuniaria 18. Junii 1651. & 22. Junii 1657. coram Cerro, quarum prima est impressa post Zuffum de legit. process. decis. 23. & habetur actum in eadem causa Romana pecuniaria, seu dotis de Sancta Cruce, sub tit. de dote.

Quo vero ad alteram partem prætensæ nullitatis sententiæ, & actorum, ob defectum citationis ipsius Religionis, prætendentis exinde audiri debere ex integro; Reflectendo etiam ad veritatem, parum probabilis visa est resolutio, quam tamen ex decisionis contextu constat formiter captam non fuisse, neque principaliter ex hoc fundamento illam produisse, dum potius istud motivum deducitur per verbum, quinimo, ad superabundantiam, distique fundamenti in subsistentiam comprobavit deinde exitus formalis disputationis super hoc articulo habitæ in Tolatana jurisdictionis, de qua disc. præced. in signatura gratiæ.

Cum enim Ego, & cæteri in dicta Toletana pro Religione Scribentes, petendo eam admitti ad causam ex integro, deduceremus eadem fundamenta, & majora, quæ tunc in hac alia controversia deducta fuerant; Et e converso Scribentes pro Archiepiscopo, aliud plus non deducerent, quam tunc per me in ista
6 causa deductum fuerat, rejecta fuit petitio, ut in dict. præced. disc. enunciatur; Unde propterea edocemur, quam verum sit assumptum pro mea consuetudine sæpius declamatum, quod satis erroneum, ac perniciosum videatur deterra authoritatibus Consulentium, qui eorum responsa facî dederunt, eo modo, quo causis inserviendo data fuit, cum frequenter contingat in eisdem articulis, juxta clientum opportunitatem, per advocatos modo pro una, modo pro altera opinione scribi; Quod cessante facti mendacio, nunquam excusabili, quoties agitur de juris articulis controversis, præsertim in magnis tribunalibus prohibitum non est, cum Advocati solum insinuent ea, quæ juris, non autem judicent, neque consulant judicibus quid facere debeant.

Quatenus igitur ad dictum articulum pertinet; Re- 7
solutio pendet a puncto, an hujusmodi causarum defensio principaliter pertineat ad Commendatarium, vel respective ad Religionem, & sic quis dicatur principaliter interessatus, & quis accessorie, seu consecutive? Certa enim juris theorica est, ut sufficiat instituere judicium, & agere cum principaliter interessato, absque necessitate evocandi eum, cujus interesse sit accessorium, seu consecutivum, cum istud operativum sit, ac attendatur ad effectum, ut talis interessatus volens, possit & debeat admitti ad causam in statu, & terminis, assistendo ei, cui tanquam principaliter interessato incumbit causæ defensio, ex iis, quæ posito jure, seu interesse secundario habentur firmata in Tirasonen. & in Marsicen. hoc eod. tit. disc. 13. & 22. ubi videri possunt authoritates in ista etiam disputatione deductæ, frustra hic repetendæ, dum hoc eodem libro habentur collectæ; Et admittitur in dicta Montis Regalis coram Penia, ubi ratio habetur omissæ citationis Capituli Ecclesiæ Cathedralis, tanquam principaliter interessati, atque coæquale jus habentis cum Episcopo in Ecclesiæ defensione, ut distinguendo explicatur in dictis Marsicen. & Tirasonen. unde juris theorica remanere videtur extra quæstionem, quæ tota est facti, & applicationis, an scilicet versemur in una, vel altera distinctionis parte.

Scribentes in ista causa pro Religione dicebant, & 8
Egomet scribens pro eadem in dicta Toletana, quoque dicebam per constitutionem 9. Pii V. §. 68. disponi, quod nulla res judicata præjudicet Magno Magistro, & conventui, nisi specialiter evocati fuerint; Ac etiam, quia Priores, & Commendatarii sunt nudi administratores Prioratuum, & Commendarum, utpote obedientiarii, & ad nutum amovibiles, Mohed. decis. 9
10. ad finem de causa possessionis, & proprietatis dec. 87. num. 2. part. 2. rec. & in aliis, & consequenter non ad ipsos Priores, vel Commendatarios, sed ad Religionem principaliter hujusmodi causarum defensio pertineat.

Respondebam tamen, scribens in contrarium in ista causa, Prout & in altera considerabam quod bene per Scribentes pro Archiepiscopo, ibi diceretur dictum privilegium procedere, ac recipiendum esse, quando ageretur de causa præjudiciali ipsi Religioni in universum, puta de eorumdem privilegiorum interpretatione, ita ut resolutiones occasione unius controversiæ prodeuntes, facerent statum universalem, ut est casus in Faventina, de qua disc. 4. cum similibus, Tunc etenim motivum haberet probabilitatem, nisi causa adeo per longum tempus discussa esset, atque effecta ita famosa, quod verisimiliter devenerit ad notitiam Oratoris, aliorumque ministrorum, & agentium ipsius Religionis in Curia.

Ubi vero agitur de causa particulari unius Prioratus, vel Commendæ, ex peculiari privilegio, vel consuetudine prætendentis territorium separatum, ac jurisdictionem quasi Episcopalem in Clerum, & populum, & sic jus particulare, seu privilegium, aliis Prioratibus, & Commendis in universum non commune, ut in præsenti, & in dicta Toletana, disc. 1. & in Vulturarien. disc. seq. Et tunc omnino verius est contrarium,
quoniam ipsa Religio deputat Priores, & Commendata- 10
rios in Administratores, ac Prælatos, & legitimos defensores singulorum Prioratuum, & Commendarum, eodem modo, quo aliæ Religiones deputant Abbates,
Priores, Guardianos, vel Rectores singulorum Mona- 11
steriorum, & Conventuum, idcirco sufficit cum eis tanquam legitimis defensoribus causas agitare, ad notat. per Canonistas in cap. cum deputati de judiciis, ubi præsertim Abbas n. 11 Butr. eod. n. 11. Bellamer. n. 2. Barbar n. 47. & admittitur in dicta Toletana decimarum de Capilla 8 Junii 1657. coram Verospio: Atque ita docet communis praxis, quod causæ singulorum Monasteriorum agitantur cum eorum Prælatis, vel specialibus Procuratoribus absque necessitate evocandi Procuratorem

Gene-

Genaralem Religionis, qui potest si vult comparere, & admitti ed causam, ac reputatur legitimus defensor, etiam sine mandato speciali, non autem necessarius, ut de potestate Procuratoris Generalis Religionis habetur apud Sigismundum, *de elect. dub.* 104. *num.* 6. *&* 7. Coccin. *dec.* 169. *n.* 8. Cavaler. *decis.* 202. *n.* 5. *decis.* 203. *num.* 5. *part.* 2. *rec.*

12 Nil obstante dicta qualitate manualitatis, quoniam omnes aliarum Religionum Abbates, & Prælati sunt magis obedientiarii, & manuales; Tum quia semper ad nutum Superiorum amoveri possunt; Tum clarius, quia Prælaturæ frequentius sunt annales, vel ad summum triennales, e converso autem in hac Religione, non data opinione in melius da facto sunt perpetuæ, & ad vitam, itaut nulli, vel nimium rari sint casus, in quibus hæc manualitas reducatur ad praxim: Quinimo non desunt volantes, id sine causa fieri non posse ex deductis per Molphes. *cons.* 24. Unde si dicti alii Prælati reputantur legitimi defensores; Multo magis isti, quos notorium est esse aliis in hoc proposito diligentiores; Tum quia eorum interesse non est temporale, sed perpetuum, & ad vitam; Tum etiam, quia ex stabilimentis hujus Religionis, ad effectum optandi commendas meliores, seu dignitates, docere oportet de meliotamentis, ac de bona, & diligenti administratione Commendarum possessarum, dum ex hoc, in concursu æquali plurium habentium eandem antianitatem, resultat habilitas, vel notabile meritum ad effectum prælectionis juxta ea, quæ habentur in Melevitana, seu Vanusina Bajulivatus, & in aliis *sub tit. de beneficiis*.

13 Ad quod a simili conferre dicebam communem praxim in causis singularum Ecclesiarum diœcesis, habentium proprium, & particularem Rectorem, quoniam omnium dicitur legitimus defensor, & administrator Episcopus, tanquam Rector universalis, qui in causis singularum dicitur habere interesse, cujus ratione admitti potest ad causam, ac gerere omnia ea, quæ interessentis de jure conceduntur, ut apud Burat. *dec.* 598. *n.* 6. & tamen certum est illum non dici defensorem necessarium omnino evocandum, quia sufficit causam agere cum proprio Rectore, tanquam legitimo defensore, & cui principaliter defensio incumbit; Et cum eadem proportione id congruit omnibus Ecclesiis Cathedralibus, vel Metropolitanis quoad Papam, discretive ad singulorum proprios Episcopos, & Prælatos.

Demum quoad tertiam, & ultimam partem concernentem merita negotii principalis, de quibus tamen, ut supra, decisio non agit, reflectendo etiam ad veritatem, dicebam justitiam assistere Episcopo; Quoniam

14 ex ipsa loci situatione, dictisque Episcoporum concessionibus, & Apostolica confirmatione, necnon ex pluribus actibus jurisdictionalibus, ac enunciativis, indubitata videtur situatio hujus loci intra diœcesim; Qua posita resultat, fundatam esse Episcopi intentionem in jurisdictione spirituali, ac lege diœcesana, donec per Prælatum inferiorem probetur territorium separatum cum privilegio Apostolico explicito, sive cum immemorabili bene probata, & per tres consormes canonizata, quatenus dicta Prælatura, seu jurisdictio prætendatur omnimoda cum territorio separato; Vel cum legitima præscriptione quadragenaria, cum titulo putativo, seu fama privilegii, quatenus prætendatur Jurisdictio, & Prælatura media quoad actus particulares, & compatibiliter cum Episcopo, ex deductis in Toletana *disc. præced.*

Neutrum in præsenti concurrebat, cum nullum hucusque datum esset, vel fama sit, quod existat privilegium Apostolicum hujusmodi jurisdictionis concessivum; Atqua immemorabilis, nedum probata non esset, sed omnino esset improbabilis ob acta in contrarium supra in facti serie recensita, atque ob contrariam publicam famam, tam in loco, quam in universa regione; Unde quicquid sit in ordine ad præscriptionem jurisdictionis mediæ, & subordinatæ, compatibilis cum lege diœcesana juxta terminos text. *in cap. auditis de præscript.* de quibus *d. disc. præced.* an scilicet illa per hujusmodi diuturnam possessionem induci potuerit; Attamen quoad omnimodam cum qualitate nullius, & territorii separati, casus videbatur indubitatus pro Episcopo.

Clarius vero, quia docebatur de titulo infecto, ex quo dicta possessio resultaverat, inductivo malæ fidei impeditivæ cujuscumque præscriptionis, juxta receptam theor. Innoc. *in c. pervenit. de decim.* cum constaret de hujusmodi jurisdictionis concessione, ut supra facta pretio mediante per Leonem Episcopum, & per alios duos successores ratificata, necnon per Alaxand. III. in forma tamen communi, nil in proposito suffragante confirmata.

Licet enim regula sit, solam concessionem non probare dominium, seu jus concedentis, attamen vera etiam est limitatio concurrentibus adminiculis a parte postea ejus observantiam denotantibus, Cavaler. *dec.* 105. Millin. *decis.* 374. *decis.* 81. *n.* 2. *part.* 5. *rec.* Et habetur plene actum in Romana Castri Orciani *sub tit. de feud. disc.* 70. ubi declaratur id procedere, quoties adminicula sunt a parte postea, secus si præcedant ex ibi deductis. 15

Multa vero adminicula in præsenti concurrebant. Primo scilicet illud situationis, cum iste locus adjaceret particulari territorio ipsiusmet Civitatis, ac undique circumdatus esset a reliquo territorio diœcesis; Secundo a geminata ratificatione duorum Episcoporum successorum, & Apostolica confirmatione; Tertio a dictis actis repertis in Archivio Monopolitano, quæ ubi etiam dicenda non essent in tali forma probante, quod sufficerent ad concedendam executionem; de qua in præsenti disputationa agebatur; Certum tamen videbatur, inducere adminiculum, quod etiam ex hujusmodi sumptis, ac informibus juribus resultare receptissimum est; Et quarto fortissime ex consuetudine ipsiusmet Episcopi Leonis faciendi hujusmodi concessiones, ut in alia Conversana super Oppido Rutiliani habetur apud Duran. *decis.* 226. *&* 446. *& dec.* 195. *part.* 9. *rec.*

Certum autem est, dictam Episcopi concessionem nil in proposito suffragari, cum id importet formalem dismembrationem, ac alienationem, quæ per Episcopum 16 fieri non potest; Ut ultra generalia, quæ habemus in hac materia dismembrationis apud Otthob. *dec.* 6. & in Comen. dismembrationis coram Corrad. *decis.* 224. *part.* 10. *rec.* & non semel *sub tit. de Parochis*.

(* Eoque magis quia agitur de constitutione novi (*) Territorii, quod in Episcopatibus nemini licitum est nisi Summo Pontifici, ut in dicta Toletana Jurisdictionis coram Bevilaqua. Unde in istis & fortioribus terminis transactiones factæ per Episcopum cum Prælato inferiori super jurisdictione, ut de illa nulla debeat haberi ratio, ita ut ipsemet Episcopus qui transegit, possit contravenire, habetur in d. Marsicensi Jurisdictionis 18. Februarii coram Bichio. *)

In his specialibus terminis jurisdictionalibus, habetur in Marsicen. Jorisdictionis *dec.* 24. *&* 87. *part.* 10. *&* 153. *part.* 11. *rec.* de qua causa est etiam actum, *hoc tit. disc.* 17. Multo magis, ubi non prætenditur simplex concessio jurisdictionis compatibilis cum lege diœcesana, & sub Episcopo, juxta eam speciem, quæ media dicenda videtur, juxta distinctionem, de qua *d. disc præced.* sed agitur de omnimoda, cum territorio separato, & nullius, quod est facere sibi æqualem, nedum Episcopis, sed etiam habentibus jura Principatus prohibitum. 17

Confirmatio vero Apostolica nil in proposito suffragabatur; Tum quia in forma communi continente sub se clausulam, *dummodo ea quæ petuntur sint licita, & honesta, & juri non contraria*; Tum etiam, quia obtenta fuit post obitum Episcopi, non audito Episcopo successore, ut in individuo consimilis concessionis factæ per eumdem Episcopum habentis etiam consimilem confirmationem, Duran. *d. dec.* 446. *n.* 7. *& d. dec.* 195 *num.* 5. *part.* 9. *rec.*

ANNOT. AD DISC. II.

Siluit etiam, ac silet causa, de qua in Conversanen. *disc.* 2. dum ob aliquem rigorem, qui tentus fuit circa ea, quę ordinem judiciarium concernunt, productum ab aliquibus superstitiosis juris subtilitatibus, ille Episcopus, qui post Prædecessorum tam diuturnum silentium causam reassumpserat, ita perterritus, ulteriorem neglexit prosequutionem, usquequo ad aliam Ecclesiam translatus fuit, atque in eadem negligentia perseverat successor, forsan ob Ecclesiæ impotentiam, vel gravamen. Istaque est ratio, ob quam ex frequentiori praxi hujusmodi causæ jurisdictionales, raro habent finem, atque ita deterior est conditio Episcoporum; Potissime ubi Prælatura inferior sit membrum alicujus Religionis constituentis Universitatem, seu Rempublicam, ut in præsenti; Vel quod sit Monasterium dari solitum in Commendam Cardinalibus, vel Prælatis majo-

majoris potentiæ; Vel quia non omnium Episcoporum idem est zelus, vel æqualis habilitas; Vel quia Ecclesiarum status, litium substentationis expensas cum tela judiciaria non patiantur.

Ea quoque accedente fortiori ratione, quod ipsimet subditi assueti habere hujusmodi inferiores Prælatos, sub quorum regimine suavius forte videtur eorum jugum, circa vivendi licentiam, quam sub illo Episcoporum, qui diligentissimi, atque tenacissimi sunt suorum jurium defensores.

VULTURARIEN. JURISDICTIONIS
PRO EPISCOPO
CUM PRIORE BAROLI ORDINIS HIEROSOLYMITANI.

Casus decisus per Congregationem Concilii pro Episcopo.

De eadem materia jurisdictionis prætensæ per inferiorem Prælatum privative ad Ordinarium, & cum territorio separato in loco, in quo ipse habeat etiam jurisdictionem temporalem.

Et de territorii separati probatione per testes deponentes de immemorabili, seu territorii separatione, an & quando una, vel altera species probationis dicatur sufficienter facta, necne.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Declarationes Sacr. Congr. Conc. super delegata jurisdictione Episcopi in locis exemptis.*
3 *De materia remissoria concedenda, vel neganda.*
4 *De theorica in materia territorii separati.*
5 *In probatione immemorabilis videndum est de ætate testium.*
6 *Testes puberes deponere possunt super iis, quæ viderunt ante pubertatem, & quando.*
7 *In probatione immemorabilis subducendum est tempus litis.*
8 *In eadem probatione constare debet, quod nil in contrarium gestum sit, & unus actus eam impedit.*
9 *Homines non præsumuntur vivere ultra 100. annos.*
10 *Quomodo testes debeant deponere pro probanda possessione jurisdictionis.*
11 *Qui actus sunt incongrui, ut probentur per testes.*
12 *An jurisdictione delegata detur præscriptio juxta terminos text. in cap.* auditis *de præscript.*
13 *Decretum irritans inficit possessionem, & impedit præscriptionem, vel consuetudinem.*
14 *Testes in iis, quæ juris sunt, ac consistunt in judicio intellectus debent assignare causam.*
15 *A finibus temporalibus non infertur ad spirituales, & econtra.*
16 *Etiam unum, & idem oppidum potest esse divisum in duas Diœceses, vel Episcopatus.*

D I S C. III.

1 PRioratus Baroli Sacræ Hierosolymitanæ Religionis sub Invocatione S. Sepulchri (de cujus Ecclesiæ Capellanis, & clericis agitur in resolutione Congregationis Sac. Conc. Trid. in ea apud scribentes satis celebri Tranen. de qua in Faventina *disc. seqq.* an & quando gaudeant exemptione ab Ordinario?) possidet in temporalibus Terram Alveronæ sitam intra fines Diœcesis Vulturarien. Cumque Prior ejusque officiales, una cum jurisdictione temporali, spiritualem quoque in Clerum, & Populum illius loci exercere consueverint, ut fere communis est usus illorum Prælatorum Ecclesiasticorum, qui aliquod oppidum, vel castrum in temporalibus habent, ut patet ex Toletana, Conversana, Anglonen. & pluribus, de quibus *hoc tit.* Atque moderni dicti Prioratus, Vicarius, & officiales in dicta Terra commorantes, non contenti ordinaria jurisdictione, quam tolerabat Episcopus, qui contentus erat sola jurisdictione per Sacr. Conc. Trid. & Apostolicas Constitutiones delegata, quam ejus prædecessores exercere consueverunt, istam quoque controvertere cœpissent, prætendendo omnimodam quasi Episcopalem, tanquam in loco nullius, & de territorio separato; Idcirco Episcopus recursum habuit ad Sacram Congregationem Concilii, a qua de anno 1652. prodiit resolutio, *potuisse ac* 2
posse Episcopum, tanquam Sedis Apostolicæ delegatum visitare Ecclesiam Parochialem, ac in Visitatione edere decreta in concernentibus curam animarum, administrationem Sacramentorum, implementum onerum Missarum, ejusdemque Ecclesiæ restaurationem; Cumque Prior, vel ejus Officiales dictæ resolutioni non acquiescerent, atque obtinuissent audiri, Assumpta disputatione de ann. 1655. alia latior prodiit resolutio, *Episcopum scil. manutenendum esse, nedum in præmissis, sed etiam in approbatione Confessariorum, benedictione Concionatorum, & aliis concernentibus jurisdictionem a S.C.T. delegatam in locis exemptis, donec ex parte Prioris doceatur de territorio separato per privilegium Apostolicum, vel per immemorabilem canonizatam per tres sententias conformes.*

Unde propterea de anno 1663. prævia dd. resolutionum confirmatione, ac sine retardatione earum exequutionis, Priori, ac Religioni illi adhærenti petentibus remissoriam ad effectum probandi immemorabilem, ac territorium separatum, illa concessa fuit, quamvis ego scribens pro Episcopo insisterem pro denegatione, stante irrelevantia, & clara improbabilitate materiæ articulatæ, cum excepta materia spirituali (sub qua in proposito remissoriæ solæ causæ beneficiales veniunt) in prophana, quæ omnes alias etiam Ecclesiasticas, & spi- 3
rituales complectitur, Curia satis facilis esse soleat, ne coangustentur probationes, præsertim vero ubi conceditur sine retardatione, cum tunc cesset illa calumniæ suspicio, cujus ratione ad protrahendas causas in longum frequenter hujusmodi petitiones fieri solent, unde propterea sunt adeo frequentes, præsertim in Rota, hujusmodi remissoriales quæstiones, ut nil frequentius.

Factis igitur in vim dictæ remissoriæ probationibus cum magno numero testium, & assumpta super eis in eadem S. Congreg. disputatione initio anni 1666. prodiit resolutio, per quam, approbando in possessorio d. resolutiones præcedentes, in petitorio causa remissa fuit ad Rot. & in hoc statu reperitur absque ulteriori progressu Episcopo exercente dictam delegatam jurisdictionem; Prudenter autem credo, ex parte Religionis & Prioris d. ulteriorem prosecutionem negligi, ne contingat id quod sequutum est in Toletana, *disc.* 1. ut scilicet cupiendo obtinere multum, amittatur totum, atque ita exponatur aleæ, etiam jurisdictio ordinaria, quam Episcopus tolerat.

In his igitur disputationibus habitis in S. Congreg. 4
cum nulla caderet controversia super istius loci situatione intra diœcesis fines, a quibus undique circumdatus est, absque eo quod alter Episcopus esset in causa, vel situatio in alia diœcesi prætenderetur, deducebam scribens pro Episcopo eandem theoricam a Rota & curia receptam, de qua in d. Toletana, *disc.* 1. Quod scil. stante universali totius Orbis divisione sub Dionysio facta in diœceses, itaut nullus adesset locus, qui in aliqua diœcesi, & sub Episcopo non esset, idcirco territorium separatum nullius non præsumitur, sed per allegantem probandum est, Restricta probatione ad duas tantum species, unam scilicet per privilegium Apostolicum expressum, alteram per immemorabilem bene probatam cum requisitis gloss. *in cap.* 1. *de præscript. in* 6. Cumque nullum exhiberetur privilegium particulare, atque privilegia generalia Religionis registrata in Constit. 9. Pii IV. absque dubio ad hunc effectum non suffragentur, cum percutiant solam exemptionem a jurisdictione passiva ipsorum Prioratuum, & Commendarum intra solos ambitus, ac etiam personarum habentium qualitates, & requisita, de quibus in Faventina, *disc. seqq.* ut habetur *disc.* 1. idcirco tota inspectio erat super probatione immemorabilis.

Circa quam, cum sensu etiam veritatis, dicebam eam deficere, unde merito, ut dictum est, negligitur causæ prosecutio in Rota, quoniam testes desuper inducti eo- 5
rum ætatem non explicabant, ut omnino necessarium est ad effectum inspiciendi, an concludant præcipuum dictæ probationis requisitum, in eo consistens, quod concludant de visu super pacifica observantia annorum 40. ante motam litem, & post completam pubertatem, itaut ad minus esse debeat annorum 54. completorum præambula hora motæ litis; Et ideo, quamvis aliqui deponerent ab annis 40. alii vero ab annis circiter 50.

etiam-

etiamsi nullum tempus ratione litis subducendum esset, ac spectato solo tempore examinis, dictum requisitum non concludebant, cum in d. tempore includere potuerint illud ætatis pupillaris, de quo testes puberes effecti post infantiam, & quandoque etiam antea, juxta ingeniorum qualitatem in materiis indifferentibus cadentibus sub sensu corporis, non autem sub judicio intellectus, deponere possunt, quoties lex certam æta-
6 tem non præfinivit. Covarr. *in regul. poss. part.* 2. §. 3. *n.* 8. & cæteri apud Farinac. *de testib. qu.* 58. *n.* 53. *cum seqq. dec.* 75. *n.* 9. *part.* 10. *rec.*

7 Clarius vero, ac extra controversiam, quoniam indubitata, & quotidiana conclusio est, ubi subducendum est tempus motæ litis, computandum a dicto anno 1652. in quo prodiit dicta resolutio S. Congreg. unde cum testes examinati essent de anno 1665. ad minus debeant esse annor. 67. completorum; Omnisque difficultas pe-
8 nitus cessabat ex defectu alterius substantialis, ac omnino necessarii requisiti, quod scilicet nihil unquam gestum, dictum, vel auditum fuerit in contrarium, itaut unicus actus contrarius ad hujusmodi probationem impediendam sufficiat, quinimo etiam solus rumor, ut generaliter Otthob. *dec.* 159. *n.* 6. Greg. & Adden. *dec.* 56. *n.* 20. *part.* 7. *rec.* ubi quod sufficit constare de actibus contrariis a 100. annis citra; & in his terminis specialibus in Marsicen. Jurisdictionis coram Bichio, & Corrado *dec.* 24. 87. & 303. *part.* 10. & 153. *p.* 11. ac habetur in decisionibus editis in Toletana de qua supra *disc.* 2.

Et tamen per scripturas ex parte Episcopi docebatur, ab anno 1617. (non excluso tempore anteriori) aum exercuisse delegatam jurisdictionem circa ordinum collationes, concursus ad Parochialem, approbationes confessariorum, & similia, unde propterea immemorabilis, nedum per testes jam inductos, ut supra improba-
9 ta remanebat, sed etiam ita reddebatur improbabilis per quoscumque alios testes denuo inducendos, cum subducto dicto tempore, a quo constabat de contraria possessione, adhoc ut testes deponere possent etiam de quadragenaria pacifica, deberent esse ad minus annorum 105. & ultra, quæ ætas non præsumitur, stante legali præsumptione, quod homines non præsumantur vivere ultra 100. annos, ideoque ex isto capite satis frequentes solet remissoria denegari, ut patet ex multis Rotæ decisionibus, quas in copioso numero in hac materia habemus.

Item quamvis testes nimium affectate deponerent de exercitio pl... actuum concernentium etiam jurisdictionem delegatam, nihilominus non concludebant negativam quoad Episcopum, itaut privative quoad eum,
10 dictæ jurisdictionis exercitium sequutum esset, cum ipsius Episcopi scientia, & patientia, quæ in corporalibus stat loco possessionis, unde vel dicti actus clandestinoi, & instrusivi dicendi erant, vel quod in illis tantum actibus, compatibiliter cum Episcopi jurisdictione in reliquis, inducta esset præscriptio juxta terminos text. *in cap. auditis, de præscript.* de quibus plenius, & ex professo in dicta Toletana, *disc.* 5. in qua in ordine ad dictam præscriptionem actuum particularium, recte dici posse considerabam concurrere Episcopi scientiam, & patientiam deductam ex tot concordiis, & sententiis, ac etiam ex reciprocis literis requisitorialibus,
11 quorum nihil in præsenti concurrebat. Potissime, quia, circa dictam præsertim jurisdictionem delegatam, plerique sunt actus conficiendi per scripturam, ideoque incongrue probandi per testes, ut sunt visitationes, collationes ordinum, seu successiones literarum dimissorialium pro eis suscipiendis, executiones dispensationum matrimonialium, aliarumque literarum apostolicarum super provisionibus beneficiorum, ac super alienationibus bonorum Ecclesiæ, & super monitorialibus pro revelatione, cum similibus, quæ locorum Ordinariis dirigi solent, ac etiam sunt concursus ad Parochiales.

Et ulterius, admissa præscriptione actuum particularium juxta dictos terminos, *cap. auditis*, in jurisdictione ordinaria, ut in dicta Toletana habetur, Coosiderabam eos non intrare io ordine ad jurisdictionem de-
12 legatam a Sac. Conc. Trid. quoniam cum in Bulla Pii IV. ejusdem Concilii confirmatoria, prout & in aliis Apostolicis confirmationibus eandem delegatam jurisdictionem concernentibus, contineatur decretum irritans, quod inficit quamcumque contrariam possessionem, exinde resultat, iofectam esse quamcumque præscriptionem, vel consuetudinem, quinimo eam impe-

diri ne oriatur, ut occasione præsertim concursus adhibendi, vel non adhibendi in Parochialibus, seu Vicariis habetur frequenter *sub titul. de Parochis*, ubi de
pluribus decisionibus; præsertim in Alerlen. Vicariæ 13
26. Junii 1654. coram Bichio; Et generaliter, quod decretum irritans nedum impediat, seu tollat præscriptionem, sed se opponat ejus initio, & nativitati, cæteris allegatis bene in Cæsenatens. seu Sassinatens. Jaudemiotum 19. Junii 1656 cor. Alberg. *decis.* 35. post colluctationes Bondeni, & *in eadem decis.* 400. *part.* 9. *rec.*

Conabantur etiam testes prædicti probare separationem territorii hujus loci, dicendo illud esse omnino
separatum. Sed pariter eorum dictum nil concludebat, 14
Tum quia hoc non dicitur consistere in sensu corporis, sed in judicio intellectus, & in iis, quæ juris sunt, circa quæ testes quamvis non interrogati assignare debent concludentem scientiæ causam, seu rationem, alias nihil probant, Mant. *dec.* 199. *n.* 5. Coccin. *decis.* 295. *num.* 5. Greg. *decis.* 17. *n.* 2. Buratt. *dec.* 638. *n.* 16. & passim, & quam nullam dicti testes reddebant; Tum etiam quia iidem testes ex eorum dicto convincebantur de inepta & insufficienti causa, resultante ab eorum erronea credulitate, cum restringerent separationem territorii hujus Oppidi a reliqua diœcesi Vulturat. ad eam causam, quod istius loci territorium undique haberet terminos lapideos habentes insculptam Crucem S. Religionis, causa cognita, & cum judiciali etiam authoritate antiquo
sempore appositos, diligenterque custoditos, & renova- 15
tos, quod tamen contineat æquivocum in hac materia nimis frequens, cum ista confinium, seu terminorum distinctio juxta insinuatam in dict. Toletana, *decis.* 5. percutiat dominium, ac jurisdictionem temporalem, necnon pascendi, & colendi, aliaque jura civica, oppidanis, vel incolis competentia, atque ut unus populus ab altero distinguatur, quod congruit cuicumque exiguo castro, seu loco ex iis, quæ ad materiam juris pascendi, vel solutionis fidæ habentur frequenter deducta *sub tit. de servit.* ac etiam *sub altero de Regal.* ad materiam gabellarum & vectigalium, sed hoc nil commune habet cum terminis jurisdictionis spiritualis, & diœcetanæ, quoniam diœcesis dicitur unicum territorium ipsius Ecclesiæ Cathedralis, tanquam corpus universale complexivum, tam Civitatis, in qua ipsa Ecclesia Cathedralis sita est, quam etiam quamplurium Oppidorum, castrorum, & locorum quorum singula in temporalibus discreta habent dominia, discretosque territoriorum fines, seu limites; Quinimo frequenter una diœcesis est complexiva Oppidorum, & locorum sub omnino diversis Provinciis & Principatibus, vel ditionibus temporalibus existentium, quoniam nil commune habent fines spirituales cum temporalibus, vel e contra, ideoque ab unis ad alios arguere non licet, atque hoc æquivocum est frequentissima causa hujusmodi controversiarum & usurpationum.

Imo frequens in praxi habemus, quod unum & idem Oppidum, quod in temporalibus unum constituit territorium unumque gubernium ac unam Communitatem, in spiritualibus est diversum, quia pro parte pertinet ad
unam diœcesim & pro parte ad alteram, ut præsertim 16
habetur de oppido Montis Corvini, de quo in Acernen. *hoc eod. tit. disc.* 24. quoniam licet unicum habeat Baronem, seu Dominum temporalem, unamque constituat Universitatem cum unico territorio, nihilominus, partim est sub diœcesi Salernitana, & partim sub Acernen. quod etiam habetur de Oppido Leonissæ, quod partim est diœcesis Reatinæ, & partim Spoletanæ, cum pluribus similibus.

ANNOT. AD DISC. III.

IN casu de quo in Vulturar. *disc.* 3. alia etiam defuit occasio disputandi, quia forte inferior Prælatus, acquiescendo resolutionibus, oon impugnat Episcopi delegatam jurisdictiooem, & e converso Episcopus ista contentus, non curat de ordinaria inquirere, quam inferior Prælatus pacifice exercet, ita prudentius agendo, ne alias prosequendo litem, istam quoque amittat, juxta id, quod contingit ejusdem Religioois consimili Prælato io casu, de quo supra, *disc.* 2. dum super delegata solum jurisdictione, qua Ordinarius conteotus erat, mota fuis lis, cujus exitus causavit in Prælato inferiore amissionem etiam ordinariæ non impugnatæ.

FAVENTINA JURISDICTIONIS PRO EPISCOPO

CUM SAC. RELIGIONE HIEROSOLYMITANA EJUSQUE COMMENDATARIO.

Casus decisus per Congreg. Concilii pro Episcopo.

De jurisdictione Ordinarii in capellanos, clericos, colonos, ministros, & alios non professos, inservientes Ecclesiis, Prioratibus, & Commendis S. Religionis Hierosolymitanæ, tam in concernentibus curam animarum, quam in aliis, ad interpretationem constitutionis 67. Gregorii XIII. Et aliqua de Conservatoribus privilegiorum ejusdem Religionis, an possint habere Tribunal erectum, & in quo differant ab aliis Conservatoribus? Et an eorum personæ sint exemptæ a jurisdictione Ordinarii, cui alias essent subjectæ?

S U M M A R I U M.

1 *Falsi series.*
2 *De dubiis disputatis in S.C. earumque resolutione,*
3 *De modificatione, seu declarationibus cum quibus intelligitur jurisdictio Ordinarii cum exemptis in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum,*
4 *An dicta jurisdictio censeatur cumulative cum superioribus regularibus exemptorum, & quomodo intelligenda sit dicta cumulativa.*
5 *An dicta jurisdictio intelligatur solum in actu visitationis, vel etiam extra.*
6 *Quænam veniant sub dicta jurisdictione, ita ut concernant curam animarum, an concernentia vitam & mores Curati.*
7 *De tribus requisitis Constit. Greg. XIII. ad hoc ut non professi servientes Religioni gaudeant exemptione a jurisdictione ordinarii, & quando hæc adesse dicantur.*
8 *An Coloni viventes in domibus colonicis prædiorum ipsius Religionis dicantur vivere intra domus & septa & sub obedientia.*
9 *Quando dicatur residere intra domos & septa, & expenduntur contrariantes authoritates Antonini & Monetæ.*
10 *Quid ubi in commenda non adest ipse commendatarius, sed conservator, vel alter substitutus, an dicatur vivi sub obedientia?*
11 *Enumerantur plures species obedientiæ, & quando ad effectum exemptionis dicatur proprie vivi sub obedientia.*
12 *De ordinibus personarum ex quibus constituta est Religio Hierosolymitana.*
13 *Conservator privilegiorum an quoad ejus personam, bona & causas sit exemptus ab Ordinario suo?*
14 *An Conservatores habere possint tribunal erectum, & quem Notarium adhibere debeant.*
15 *Vicarii, seu capellani sæculares exercentes curam, vel ministrantes Sacramenta in Ecclesiis Religionis Hierosolymitanæ an teneantur accedere ad lectiones, vel Congregationes casuum conscientiæ ab Episcopo demandatas?*

D I S C. IV.

IN Civitate Faventina S. Religio Hierosolymitana possidet commendam, cujus Ecclesiæ sub invocatione
1 S. Mariæ Magdalenæ, annexa est cura animarum exerceri solita per unum clericum sæcularem, *Capellanum* nuncupatum, per Commendatarium nominandum, & ad Episcopo approbandum, ad ejusdem commendatarii nutum amovibilem; Cum autem Cardinalis Rossettus dictæ Ecclesiæ Episcopus ab initio sui Præsulatus, satis laudabiliter introduxerit, ut in una die cujuslibet hebdomadæ haberetur lectio Theologiæ moralis, seu casuum conscientiæ, ad quam omnes capellani hujusmodi, & cæteri confessarii, ac etiam aliqui ad idem munus, seu ad ordines, vel beneficia assequenda habilitari vellent, accedere tenerentur, cum hac differentia, quod capellani, & confessarii actualem sacramentorum administrationem habentes, ad id obligati essent sub pœna, in cæteris vero, loco pœnæ subrogata esset exclusio ab admissione ad ordines, beneficia, vel ad facultatem exercendi sacramentum pœnitentiæ, exemptis tamen ob hoc onere illis, qui Parochias in titulum prævio concursu ad formam Sacri Concilii Tridentini possiderent. Atque inter istos capellanos, & Confessarios ad dictam lectionem accedentes, fuit ille istius Commendæ cum pacifica observantia annor. 20. ultra.

Renuente autem moderno capellano hujusmodi onus subire, ejusque prætensionem confovente Commendatario, id excitavit inter Episcopum, & Commendatarium prædictum, ipsamque Religionem assistentem, plures controversias introductas in Sacra Congregatione Concilii, in qua me consulente, neglecto dicto puncto, qui fuit origo, & causa controversiarum, super super obligatione sc. capellani, accedendi ad dictam lectionem, cum de illo ut infra timerem, ex parte Episcopi quinque proposita fuerunt dubia.

Primo, *An Vicarius, seu Capellanus prædictus habitans in domo ejusdem Parochiæ, tam in iis quæ concernunt curam animarum, & Sacramentorum administrationem, quam in quocumque delicto subjaceret jurisdictioni* 2 *Ordinarii ex decreto S.C.T. sess. 24. de reform. cap. 11. & ex Constit. 67. Gregorii XIII.*

Secundo, *An ministri, servientes, adscripti, Procuratores, ac familiares, qui habitant in Civitate extra domum Commendæ, subjacerent jurisdictioni Ordinarii, tam in causis civilibus, quam in criminalibus, & mixtis vigore ejusdem Constitutionis.*

Tertio, *An coloni, & alii habitantes in domibus ruralibus ipsius Commendæ, delinquendo possent ab Ordinario puniri vigore Sacri Concilii & dictæ Constitutionis Gregorianæ?*

Quarto, *An Conservator, qui sit presbyter sæcularis diœcesanus habitans in domo propria, in causis propriis, tam civilibus, quam criminalibus, seu mixtis subjaceat quoque Ordinario?*

Et quinto, *An idem Conservator valeat tribunal erigere, & assumere ministros, utputa Promotorem Fiscalem, Notarium, & alios Officiales, sive potius uti debeat Officialibus Curiæ Episcopalis ex S.C.T. sess. 14. de reform cap. 5. & Constit. 9. Greg. XV.?*

Et proposita causa sub die 17. Decembris 1667. Ad primum Congregatio censuit, *Curatum prædictum subesse Ordinario quoad curam animarum, & Sacramentorum administrationem, ac etiam circa ea quæ Curatus committeret, unde scandalum oriri, & causari populo possit, & hoc tam in visitatione, quam extra, eumdemque Capellanum non habere tertium requisitum, nempe quod vivat sub obedientia, ideoque, etiam in aliis causis indifferentibus subesse Ordinario.*

Ad secundum simpliciter *affirmative.*

Ad tertium pariter responsum *subesse Ordinario in his quæ ad forum Ecclesiasticum spectant.*

Ad quartum *simpliciter affirmative.*

Et ad quintum *quoad Tribunal negative, quo vero ad notarium posse ad sui libitum assumere.*

In dicta igitur disputatione, distinguendo singula du- 3 bia: Quatenus pertinet ad primum, Scribentes in magno numero pro Religione, non negabant subjectionem dicti Vicarii, seu Capellani in concernentibus curam animarum, & administrationem sacramentorum, cum desuper nimis clare disponatur tam per S. Conc. Trid. quam per Constit. S. Pii V. & Greg. XIII. Sed subsistebant super modificationibus, seu declarationibus, Primo scil. quod id intelligatur taxative circa præmissa, non autem in aliis causis, Secundo, quod intelligantur in actu visitationis dumtaxat, non extra, juxta declarationes Sacræ Congregationis relatas apud Novarr. *in summa Bullar. tit. de exemptione privilegiatorum in 4. dubio*, & Cespedes *de exemptione regular. cap. 22. dub. 321.* Tertio, quod Ordinarius exprimere teneatur, quod visitationem faciat tanquam delegatus, ne alias confundatur actus cum jurisdictione ordinaria, ut per Barbos. 4 in collectan. ad Conc. *sess. 24. de reform. cap. 11 sub n. 8.* Fagnan. *in cap cum dilectus, n. 43. de religiosis domibus*, & alibi, & habetur per Rotam in Toletana Jurisdictionis 27. Januar. 1662. cor. Bevilaqua, Et quarto quod ea Jurisdictio delegata censeatur cumulative, non autem privative ad Superiores ipsius Religionis, ut dispo-

nit ea.

ait eadem Constit. S. Pii V. §. 7. Barbos. *sess.* 25. *de reg. cap.* 11. *n.* 25. Pasqualig. ad Franch. *de potest. Episc. in regulares*, *qu.* 3. *n.* 117. Cespedes *de exempt. d. cap.* 16. *dub.* 243. *n.* 1. ubi allegat Vamesium *cons.* 473. Pagnan. *in cap.* 4. *de offic. ordinar. n.* 32. *&* 37. *cum seqq.* Penia *dec.* 260. juxta Venetam, alias 336. juxta Lugdunen.

Scribens autem solus pro Episcopo, etiam cum sensu
veritatis, quatenus pertinet ad illam modificationem,
ut exprimi deberet jurisdictio delegata, dabam manus,
cum id parum, vel nihil referret; Quo vero ad alte-
ram super jurisdictione cumulativa dicebam, quod aut
loquimur de visitatione propriarum Ecclesiarum compe-
tente quodam jure ordinario ex constitutione Pii IV.
Prælatis hujus Religionis, & dabam etiam manus, quod
istud jus non esset sublatum, quamvis in eisdem Eccle-
siis exerceretur cura animarum, & ministrarentur Sa-
cramenta, cum non implicet, ejusdem Ecclesiæ, vel e-
tiam personarum inibi servientium, duos dari visitato-
res diversis respectibus, ut docet praxis generalis in o-
mnibus Ecclesiis & personis Regularium, quibus annexa
sit cura, quoniam Ordinarius visitat quoad concernentia
eamdem curam, & Sacramenta, sed non per hoc pro-
hibetur Superior Regularis visitare quoad cultum, & a-
lia, etiam ipsam curam & administrationem concernen-
tia, in ordine tamen ad ipsos ministrantes, ut infra.

Circa vero concernentia ipsam curam & administra-
tionem dicebam, quod dicta cumulativa prætendebatur
per concursum alternativum, ita ut unus prævaniendo
alterum impediret, & tunc omnino vana remanebat
prætensio, nulli penitus innixa fundamento, tum quia
clarus sensus Bullæ S. Pii V. circa præservationem ju-
rium alias Religioni competentium, percutit dictum
casum comparibilis & simultanei concursus ut supra;
tum etiam ob vivam & convincentem rationem, ob
quam ut satis frequenter habetur hoc tit. ordinario da-
tur jurisdictio in exemptos quoad curam animarum &
administrationem sacramentorum, quod scil. principa-
liter spectantur personæ populi, & Cleri sæcularis, cum
quibus eadem cura exercetur, cum sint oves commissæ
Episcopo, seu Ordinario, ad quem tamquam primum
Pastorem pertinere debet inspicere, an inferiores & su-
bordinati pastores suis ovibus plene divina pabula mi-
nistrent, & sic principaliter in ratione passiva, persona-
rum scil. Episcopo commissarum, cui sacramenta mi-
nistrantur, unde propterea Superior Regularis in hoc se
ingerere non potest privative ad Episcopum, istum
præveniendo, quoniam esset cognoscere de non suis.

Si vero intelligerent de cumulativa compatibili, & si-
multanea, quod sc. Superior Regularis visitare & corri-
gere velit illum suum subditum, qui male se gerat in
exercendo curam, ac in sacramentis administrandis,
itaut iste ita male se gerens, duplici punitori subja-
ceat, & tunc dabam manus, cum id Episcopi nil inter-
sit, quinimo potius expediat, ut male se gerens du-
plici Superiori, & correctioni subjaceat potissime quia
Superior Regularis magis frequenter, & quotidie id
inspicare potest, quod Episcopo practicare non con-
ceditur, præsertim extra locum continuæ residentiæ.

Restrictiva vero ad solum actum visitationis, pari-
5 ter absque fundamento remanebat, unde merito reje-
cta fuit, atque rescriptum, tam in visitatione, quam
extra, Tum quia Concilium & Constitutiones Apostoli-
cæ in verbis indefinite hujusmodi jurisdictionem tri-
buunt, Tum etiam ob evidentem rationem nimis clari
absurdi alias resultantis, quoniam cum visitatio fieri
non soleat nisi semel in anno, & quandoque rarius,
adcirco prorsus absonum esset dicere, quod Episcopus
videns sacramenta male administrari, & curam male
exerceri, providere non posset, sed id pati cogeretur
usquequo veniret tempus visitationis. Unde propterea
dicta restrictio juxta sensum allegatorum in contra-
rium, practicabilis solum videtur juxta communem u-
sum, quoad visitationem ipsius Ecclesiæ materialis,
non autem circa alia præmissa.

Sub nomine autem concernentium curam animarum,
& administrationem Sacramentorum, dicebam, & S.
Congr. rationabiliter admisit, venire, non solum illos
actus, qui præcise, ac immediate id percutiant, sed e-
6 tiam alios, qui in idem mediate influerent, circa vi-
tam scil. & mores ejusdem Curati, & quæ scandalum po-
pulo præbere possent, dum ista quoque ipsam curam
concernere dicuntur, ne qui sibi commissas oves cor-
rigere debet, easque ad meliorem frugem redigere, ita
scandalum, vel peccandi occasionem præbeat; Si enim
Episcopus visitare potest ea quæ a dicta administratio-
ne dependent, seu in eam influunt, quomodo scil. te-
neantur vestimenta, & vasa sacra, sive quomodo ipsa
Sacramenta materialiter custodiantur, cum similibus
juxta *decis.* 167. Seraph. cum aliis per Barb. *de Episc. alleg.* 74. *n.* 20. & ad Conc. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 11. *n.* 15.
Multo magis ea, quæ concernunt vitam & mores, ut-
pote magis proxime in id influentia; Si enim Cura-
tus concubinam teneret, vel cum scortis publice con-
versaretur, aut in tripudiis interveniret, seu publice
& scandalose luderet, tabernas frequentaret, seu arma-
tus, aut parum decenter vestitus, sive de tempore bac-
chanali personatus incederet, nemo dicet id non præju-
dicare exercitio curæ animarum, & administrationi Sa-
cramentorum ratione scandali exinde resultantis.

Atque si per S. Congreg. pluries, præsertim vero in
una Fundana 23. Junii 1663. decisum fuit, subcollecto-
res Apostolicos, aliosque exemptos, posse ab Episcopo
corrigi quoad concernentia cultum divinum, ac inde-
centiam servitii Ecclesiæ, quia nempe Celebrantes,
vel in divinis inservientes non deferant vestes, & col-
larem decentem, sive quod scandalose tabaccum fu-
mant in Ecclesia, cum similibus, fortius circa ea, quæ
ut dictum est, magis proxime ad dictam curam in-
fluunt, atque super hoc nulla per Sacr. Congreg. ha-
bita fuit dubitatio.

Major igitur, ac tota difficultas fuit circa alias cau-
sas indifferentes, atque a cura, & administratione Sa-
cramentorum independentes, super concursu scilicet
trium requisitorum, de quibus in Conc. Tridentino,
& in dicta Constitut. 67. Gregorii XIII. Non dubitatur
enim, dato illorum concursu, de exemptione, nedum
quoad Curatum, sed etiam quoad omnes alios inser-
vientes, E converso autem dicto concursu cessante,
certa remanet Ordinarii jurisdictio, non obstante quo-
cumque Religionis privilegio, juxta literalem disposi-
tionem præsertim dictæ Constitutionis Gregorii XIII.
unde propterea tota quæstio est facti, & applicationis.

De primo requisito addictionis servitio Religionis non
dubitabatur, aliqua vero controversia erat circa secun- 7
dum, an scil. dictus Vicarius resideret intra domum, &
septa Religionis, stante quod domus annexa quidem erat
domui principali Commendæ, & Ecclesiæ, sed habebat
januam particularem, itaut esset domus distincta, ut in-
sistebat Episcopus; Verum Ego contrarium sentiebam,
ut libere eidem Episcopus insinuavi, idemque fuit sensus
Sac. Congr. circa hujus requisiti interventum, quoniam
pro exercitio curæ, de necessitate, vel saltem de con-
gruentia, Curatus habere debet domum liberam, ut de
nocte, quando ipsius Commendæ januæ sunt clausæ, li-
bertatem habeat subveniendi periclitantium necessitati-
bus: De reliquo enim, cum domus esset sita & prope
Ecclesiam, & Commendam, cum ejus communicatio-
ne, certum videbatur illam dici partem, seu membrum
ejusdem Commendæ, & de ejus septis, eique convenie-
bant rationes, ob quas inferius habetur, in colonis, &
aliis quamvis habitantibus in domibus de dominio Com-
mendæ, istud secundum requisitum non concurrere.

Deficiebat vero tertium requisitum vivendi sub obe-
dientia Commendatarii, dum iste in loco non reside-
bat, sed vel in Conventu Melevitano, vel in patria satis
remotæ regionis moram trahebat, unde propterea non
aderat Superior, sub cujus obedientia & oculis iste per
servitium effectus subditus viveret, & sic cessabat ratio,
cui tam Conciliaris dispositio, quam dicta Gregoria-
na Constitutio innituntur, super copulativa concursu
trium requisitorum in non professis, & de qua ratio-
ne habetur infra occasione colonorum viventium in
domibus colonicis prædiorum ipsius Commendæ, un-
de propterea ex defectu istius requisiti, juste responsum
fuit pro subjectione Curati, seu Capellani ad formam
dictæ Gregorianæ, etiam in causis indifferentibus.

Super secundo dubio, ministrorum habitantium spar-
sim per Civitates, & loca in privatis domibus more re-
liqui populi, ac extra septa, & domum Commendæ, 8
nulla fuit habita difficultas, quoniam etiam Scribentes
pro Religione dabant manus, ideoque major disputatio
fuit super tertio colonorum, & aliorum inservientium,
qui vivebant in domibus fixis colonicis ipsiusmet Com-
mendæ in ejus prædiis existentibus, unde propterea

acriter insistebatur, ita verificari secundum requisitum, cum de interventu primi non dubitaretur. Verum inania remanebat disputatio, cum admisso etiam secundo requisito, adhuc non intraret exemptio ex defectu tertii, eodem modo quo supra pro non exemptione Vicarii, seu Capellani dictum est, atque id sufficiebat ad effectum præsentis disputationis.

Ubi autem essemus in casu, quod Commendatarius resideret in commenda, itaut adesset superior, sub cujus obedientia subditi viverent. Adhuc tamen dice-
9 bam, etiam cum sensu veritatis (qualis per Sac. Congregat. canonizata fuit) quod omnino deficeret dictum secundum requisitum residentiæ intra domos, & septa, cum id vere intelligendum veniat de illa convivenria, quæ juxta proprium, vel simllitudinarium morem claustralem, fiat insimul, & collegiative cum superiore, & sub ejus oculis in uno loco.

Quod probari dicebam ex verbis *Concilii*, *& Gregoriana*, & clarius ex ratione, ac etiam ex DD. authoritate, in verbis siquidem, quoniam illa verba *residere intra domos, & septa*, insimul ponderata, non poterant habere alium sensum, neque modo aliquo taferibilia erant ad vitam privatam, & singularem morem aliorum de populo sæculari in singulis domibus ad solam habitationem privatam destinatis, quarum respectu omnino incongruum erat illud verbum, *residere*, ac etiam alterum *intra*, quod proprie denotat quamdam intrinsicitatem, idest clausuram, & restrictivam, cum alias in quibuscumque domibus vivatur intra, non autem extra, & super tecta, unde fuisset fatua loquutio, addito etiam illo verbo *septa* per capulam unito cum verbo *domus*, itaut omnibus insimul ponderatis, sensus literalis videretur clarus.

Clarius vero attenta ratione, ob quam, tam a Concilio, quam per d. Gregorianam, in sæcularibus non professis dicta tria requisita copulative desiderata sunt, ad effectum exemptionis ab Ordinariorum jurisdictione, quod sc. quando hujusmodi servientes, famuli & ministri Regularium vivunt intra domos, & septa ipsarum Commendatum, seu Monasteriorum, sub obedientia superioris Regularis, & insimul cum ipsis Regularibus, ita vivere dicuntur quodammodo more claustrali, & religioso, eodem modo, quo vivunt ipsimet Religiosi professi, licentiam non habentes, ad libitum male, & scandalose vivendi, quamvis velint, dum more Monasteriorum de sero clauduntur januæ, & non conceditur in horis incongruis ingressus, vel egressus, neque introductio mulierum, vel alia minus licita conversatio, cum similibus ob præsentiam, & oculos Superioris.

Ideoque secundum, & tertium requisitum dicuntur insimul connexa, atque unum est alterius consequutivum, quæ ratio adaptari non potest colonis, vel aliis viventibus more reliqui populi sæcularis in privatis domibus, cum licentia, & libertate vivendi pro libito, quamvis tales domus essent de dominio Commendæ, vel Monasterii, quoniam esse de dominio utilitario, non facit, ut illa dicatur domus, & septum ipsius Commendæ, & Monasterii, nam alias cum hujusmodi Prioratus & Commendæ quamplures domus sub eorum dominio habere soleant sparsas per Civitatem & territorium, ut præsertim videmus de Prioratibus Urbis Capuæ, Messanæ, & similibus ita dari posset casus, quod latius pateret jurisdictio hujusmodi Priorum, vel Commendatariorum, ipsique majores haberent subditos, quam Episcopi, vel Magistratus sæculares, quoniam singulis habitatoribus in domibus, & prædiis de dominio, & pertinentiis Prioratus distribui possent varia munia, ad effectum verificandi primum requisitum servitii Religionis, uni scilicet (exempli grat.) Advocati, alteri Procuratoris, alteri Sollicitatoris, alteri exactoris, alteri ratiocinatoris, alteri inservientis Ecclesiæ, cum similibus, quo nil absurdius, ideoque revera ista prætensio nullam subsistentiam habere videatur.

Et ne desuper deficeret authoritas, in his specialibus terminis, ut secundum & tertium requisitum intelligantur modo præmisso, & quatenus vivatur intra septa, idest intra clausuram, in qua vivat Superior, deducebam in specie auctoritatem Marii Antonini, *l. 1. var. cap. 18. n. 4* cum quo pertransit etiam modernus Passerinus *de statu hominum, qu. 189. sub nu. 492.* Ac etiam adducebam declarationem S. Congregationis in una Tianen. relatam per Leon. *in thesauro fori Eccl. part. 2. capit. 16. n. 106.* & per Monetam *de Conservator. cap. 6. n. 52.* occasione Ecclesiæ sepulchri Baroli, quod scil. illi clerici & Presbyteri præfatæ Ecclesiæ hujus Religionis inservientes, nisi vivant intra ipsius Prioratus, seu Commendæ septa, subjaceant loci Ordinario. Allegando etiam praxim in facto proprio, dum essem Vicarius Capitularis & generalis Venusinus, cum presbyteris, & clericis, adinstar conspicuæ Collegiatæ, inservientibus in celebri Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis illius Bajulivatus. Ac etiam deducendo praxim multorum clericorum, & Presbyterorum inservientium in Ecclesia S. Joannis ad mare Prioratus Neapolis, quoniam nisi vivatur intra illa septa, nihil refert, quod concurrat primum requisitum servitii Ecclesiæ, vel etiam alterum habitationis in domibus sparsis per Civitatem, quamvis de dominio ipsius Prioratus.

Ponderando etiam proœmium dictæ Gregorianæ Constitutionis, ubi dicitur in specie, quod Vicarii, Capellani, ministri, inservientes, coloni, procuratores & familiares, freti privilegiis Religionis, delictorum impunitatem sibi promittunt, unde propterea Pontifex profitetur illam facere Constitutionem, *ut religiosius vivere debeant, non autem laxioris vitæ occasionem sibi arripiant*, igitur pernecesse Constitutio præfata intelligenda est modo præmisso, & non alias.

In contrarium adducebatur specialis authoritas Monetæ *in tract. de Conservat. d. cap. 6.* ubi in specie confutando Antoninum loco supra allegato, dicit sufficere quod vivatur in domibus Commendarum & Prioratuum. Verum ista authoritas omnino spernenda videbatur; quoniam cum casus dedisset, ut Antoninus tamquam Vicarius Generalis Papien. ad aliquos actus processisset contra ipsummet Monetam, qui tanquam Conservator privilegiorum plura sibi assumebat, fimbrias dilatando, ut liquet ex dicta Antonini resolutione super hoc edita. Idcirco ipse, tamquam pars interessata, & ad propriam defensionem, tamquam per speciem apologiæ illam scribere curavit, unde propterea nulla fide dignus est, potissime dum nullum deducit solidum fundamentum, vel rationem convincentem. Atque occasione respondendi addebam etiam authoritatem moderni collectoris *Nicolii in ejus flosculis*, verbo *Hierosolymitani n. 6.* ubi agendo de ista Gregoriana Constitutione dicit, quod clerici & ministri servientes huic Religioni puniuntur ab Episcopo, dummodo non vivant intra claustra, & sic sentit de modo vivendi collegialiter, seu claustraliter. Quamvis libere insinuarem, prorsus incongruum & indecorum videri, ut adeo supremus Magistratus (dum hæc disputabantur) ex 20. & ultra Cardinalibus constitutus, ac deputatus ad interpretandum Concil. Trid. ejus judicium regulare deberet ex authoritate hujusmodi collectorum, hoc enim Ego numquam sufferre potui.

Dicebatur etiam in contrarium, dictum claustralem vivendi modum, practicabilem non esse in ista Religione, quæ nullum habet Conventum nisi Melevitanum, qui solus venit sub nomine Conventus; Sed erat nimis leve fundamentum, quoniam non dicebatur, quod vivi deberet in formali Conventu, sed quod ad instar vitæ Conventualis, viveretur in eadem domo insimul cum superiore Regulari, & sub ejus oculis, eodem modo quo in Urbe satis frequens praxis docet famulorum aliorumque inservientium sæcularium, qui cum Regularibus vivunt in domibus, quas æstivo tempore ob insalubritatem aeris Monasteriorum ipsi Regulares inhabitant ad formam Hospitii, quoniam non sunt Monasteria, neque Conventus cum formali clausura, seu claustris, sed bene in eis vivitur adinstar. Atque ita id practicari potest etiam in colonis, in quibus Scribentes pro Religione inculcabant alias privilegium numquam esse practicabile, quoniam in plerisque partibus, ut præsertim videmus in Apulia, etiam coloni, & laboratores, qui die sparsim laborant per agros, de nocte ac diebus festivis in una domo congregantur, ibique insimul convivunt sub uno Rectore, seu Superiore.

Satis etiam insistebatur in eo, quod licet Commendatarius esset absens, aderat tamen Conservator, qui non 10 gerebat nudas partes Conservatoris, sed etiam illas judicis & superioris, tamquam Vicarius ab ipso Commendatario deputatus, unde propterea inferebatur adesse superiorem, sub cujus obedientia & correctione viverent Capellanus, clerici, coloni, & alii servientes, atque hoc

morivum aliquam faciebat impreſſionem apud nonnullos; Revera tamen nullius ponderis erat, cum tunc ſolum fuiſſet conſiderabile, quando ille Vicarius, ſeu locum tenens, quem Commendatarius loco ſui abſentis deputaſſet, viveret intra ipſa ſepta inſimul cum clericis, colonis, & inſervientibus; eodem modo, quo, abſente Abbate, vivitur in Monaſterio, vel Hoſpitio ſub obedientia Prioris, vel alterius Præſidentis, ut etiam in hac Religione practicatur in Prioratibus & Bajulivatibus, quorum poſſeſſores ut plurimum reſident in Conventu Melevitano apud M. Magiſtrum, qui deputat unum militem juſtitiæ, vel Cappellanum conventualem in Vicarium, ſeu locumtenentem, qui concurrentibus aliis requiſitis, dicitur ſuperior, ſub cujus obedientia vivunt, tam profeſſi, quam non profeſſi inſervientes. Non autem ubi talis Vicarius vivit propriæ domi more privatorum, habens ſolum juriſdictionem, ſeu facultatem recognoſcendi cauſas.

Ad elucidandum vero tertium requiſitum vivendi ſub
11 obedientia, & quid illud ſignificet, ſeu importet, Dicebam plures dari obedientiæ ſpecies, collectas *in Theatro vitæ humanæ*, ſub verbo *obedientia*; Una enim eſt illa ſtricta & præciſa quam ſub voto ac ſub præcepto profitentur ſuperiori veri Religioſi profeſſi, quæ exigit plura requiſita ibidem collecta, nempe ut ſit *fortis, cæca, ſtabilis, prompta, humilis, & perſeverans*, & de iſta Gregoriana conſtitutio non loquitur, cum contradiſtinguat Religioſus profeſſos ſub hac obedientia, in quibus ad exemptionem tria requiſita non deſiderantur, neceſſaria ſolum in non profeſſis.

Altera eſt obedientia remota, ac mere voluntaria, & accidentalis, ſeu cauſativa, a qua licitum eſt quandocumque recedere, ut eſt obedientia annexa famulatui, ſub qua vivunt omnes, qui alieno ſervitio & ſtipendio ad annos, menſes, vel dies ſe addicunt, quia pro tempore quo durat famulatus, ſeu locatio ſuarum operarum, vivere dicuntur ſub obedientia Domini, vel conductoris, circa miniſterium, ad quod conducti ſunt, ſed de iſta ſine dubio dicta Conſtitutio intelligi non poteſt, cum requiratur alterum requiſitum reſidendi intra domos & ſepta, ac etiam in ordine ad primum ſervitii, ſeu locationis operarum, non omne ſervitium ſufficit, ſed debet eſſe juxta eam qualitatem, de qua in propoſito fori, vel exemptionis ratione famulatus, & ſervitii habetur *in Lauretana hoc eod. tit. diſc.* 33.

Tertia ſpecies obedientiæ eſt illa, quæ participat de utraque ſupra exemplificata, quia nempe non ſit præciſa ſub voto, & præcepto perpetuo, ut eſt prima, minuſque remota & impropria, ut eſt ſecunda, ſed circumſcripta perpetuitate ac obligatione irretractabili, accedat magis primæ quam ſecundæ, qualis eſt illa quam promittunt & ſervant oblatæ Monaſterii Turris Speculorum earum Præſidentiſſæ ea deductis per Navarr. *conſ.* 81. *de Regul. juxta unam impreſſionem, alias conſ. 7. de ſtatu Monachorum lib. 3. juxta alteram*, Cyriac. *controv.* 504. ac habetur actum præſertim in Romana inter Aſtios & Maretos *ſub tit. de dote*, & alibi, Eademque obedientia verificatur in pleriſque militiis, ſeu ordinibus militaribus Eccleſiaſticis, præſertim in illo Sancti Stephani, ex iis quæ plene habentur *in Lucana juriſdictionis, hoc eodem tit. diſc.* 60. *cum ſimilibus*.

Et in individuo hujus Religionis, ultra tres ordines profeſſorum, ex quibus illa conſtituta eſt, nempe militum juſtitiæ, Capellanorum conventualium, & fratrum
12 de obedientia, qui vulgo *ſervientes* nuncupantur, ſubdiſtincti inſervientes armorum, & ſervientes Eccleſiarum, qui *Capellani obedientiæ*, ad differentiam conventualium nuncupantur, & de quibus ordinibus habetur in Fulginaten. etiam Veroſpio *deciſ.* 15. *part.* 11. *recent.* repetita poſt Dian. *part.* 10. *& part.* 11. ac habetur actum in Perutina hæreditatis, *ſub titulo de teſtamentis*; Adſunt etiam plures perſonæ, quæ non ſunt Religioſæ & profeſſæ, & tamen jure profeſſorum ac ad eorum inſtar vivunt ſub obedientia, ut ſunt milites devotionis, *alias de obedientia magiſtrali nuncupati*, necnon, *oblati, donati*, & ſimiles.

Adinſtar vero hujus tertiæ ſpeciei mixtæ, & per quamdam aſſimilationem, ſub obedientia vivere dicuntur illi ſæculares, qui, Prioratuum, & Commendatum ſervitio addicti, more Religioſorum perpetuo vitam ducunt collegialiter, & adinſtar clauſtri intra ipſarum Commendarum, vel Prioratuum ſepta, ſub Superiore eos ante oculos continuo habente, itaut privati ſint ea vivendi licentia,

quam habet reliquus clerus, & populus ſæcularis vivens in propriis domibus, ex rationibus ut ſupra ponderatis, & hic eſt caſus præciſus.

Aliud enim eſt teneri alicui Superiori obedire, Aliud vero eſt formaliter vivere, ac vitam ducere ſub obedientia Superioris. Prima enim ſpecies verificatur in omnibus de clero & populo ſæculari, qui Epiſcopo, vel Domino temporali, eorumque reſpective officialibus, ac magiſtratibus tenentur obedire, ſed non inde dici poteſt quod vivant ſub formali obedientia. Ut habemus practicum exemplum contradiſtinctionis illorum ſcholarium qui vivunt intus Collegium, vel Seminarium, ab aliis, qui viventes extra in privatis domibus, ad ejuſdem Collegii, vel Seminarii ſcholas accedunt. Omnes enim pariformiter obedire tenentur, ac de facto obediunt ludi magiſtro, ſeu ſtudiorum Præfecto, vel Rectori, verum non omnes ſub formali ejus obedientia vivere dicuntur, ſed ſolum qui in eodem collegio, vel ſeminario continuam vitam ſub ejus oculis ducunt. Idemque practicum exemplum frequentiſſimum eſt in Urbe, aliiſque magnis Civitatibus, quoad presbyteros & clericos addictos ſervitio alicujus Eccleſiæ, ut præſertim in Urbe ſunt Eccleſiæ nationales, Theutonicorum, Hiſpanorum, Gallorum, & ſimiles. Alii enim ſunt qui Miſſas & Divina ibi celebrantes, habitant in propriis domibus; Alii vero qui idem munus pariformiter agentes, collegialiter & more quodam clauſtrali vivunt intra ejuſdem Eccleſiæ domos & ſepta adjacentia. Omnes enim æqualiter obedire tenentur ac obediunt ipſarum Eccleſiarum Præfectis & Superioribus, non tamen omnes vivunt ſub formali obedientia eorumdem Superiorum, ſed ſolum illi de ſecunda ſpecie, cum ſimilibus, quoniam hæc, theorice, & practice videtur veritas incontrovertibilis.

Quo vero ad quartum quæſitum Conſervatoris Privi- 13
legiorum qui eſſet Diœceſanus, ſeu alias, circumſcripta dicta qualitate, Epiſcopi ſubditus, An per hujuſmodi muneris aſſumptionem efficeretur exemptus? Pariter cum ſenſu veritatis, quam etiam ut ſupra canonizavit Sac. Congr. Dicebam prorſus vanam eſſe hanc prætenſionem, præter quam circa ea quæ concernerent ipſam conſervatoriam, ſeu exercitium delegatæ juriſdictionis Apoſtolicæ, Adinſtar quotidianæ & frequentiſſimæ praxis, quam habemus in judicibus ſynodalibus, aliiſque in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quibus per Sedem Apoſtolicam per litteras in forma Brevis delegari ſolent in partibus cauſæ appellationum ad eamdem Sedem interpoſitarum a ſententiis, vel aliis actis Ordinariorum, quoniam circa ea quæ concernunt hujuſmodi delegatæ juriſdictionis exercitium, dicuntur Miniſtri Apoſtolici, ipſi ſolum deleganti ſubditi; Abſonum enim eſſet, uti poteſtatem habet recipiendi & inhibendi Ordinario, vel ejus officiali tamquam judici a quo, debeat circa ea quæ dictam cauſam concernunt, eidem Ordinario, vel officiali ſubjacere. In reliquis vero eorum cauſis privatis remanent ſubditi ſicuti cæteri de clero, & populo, quorum jure cenſentur. Deducendo etiam regulam generalem, quod exemptio tamquam limitatio in dubio non præſumitur, ſed per allegantem eſt probanda, unde cum regula generalis aſſiſtat Epiſcopo, vel Ordinario in omnes Clericos ſuæ Diœceſis, ex deductis *in Toletana juriſdict. diſc.* 1. & in aliis hoc titulo frequenter, nulla vero Apoſtolica conſtitutio, vel alia determinatio deſuper habetur quoad iſtos Conſervatores, idcirco remanebat dicta regula generalis illæſa.

Demum quoad quintum & ultimum quæſitum, an hujuſmodi Conſervatores habere poſſent Tribunal erectum 14
cum formali deputatione Notarii, Fiſcalis, Curſorum, aliorumque inſervientium, plana erat negativa, ob expreſſam & litteralem deciſionem *S. Conc. Triden. ſeſſ.* 14. *de reform. cap.* 5. ibi: *Non liceat Conſervatoribus ullum habere Tribunal erectum*, ac admittunt omnes, etiam ipſemet Moneta, qui ex ſuperius inſinuata ratione propriam cauſam defendendo, illum tractatum *de Conſervatoribus* componere ſtuduit: Ex ea clara ratione, quod juxta expreſſam diſpoſitionem *text. in cap.* 1. *& final. de offic. deleg. in* 6. ſola poteſtas Conſervatoris verſatur circa extrajudicialia, & ut compeſcat volentes opprimere privilegiatos, eorumque privilegia violante, & ſic ad impediendam injuriam & violentiam manifeſtam ex congeſtis per Barboſ. *de Epiſc. alleg.* 106. *n.* 16. *&* 18. Rota *deciſ.* 184. *n.* 23. *part.* 11. *rec.* Unde diffi-

cultas solum fuit quoad Notarium, etiam isto casu pernecesse assumendum, an scilicet teneretur assumere illum fori Episcopalis, vel posset pro libito assumere quemcumque sibi bene visum. Et Episcopus credebat respondere debere pro necessitate assumendi illum fori Episcopalis ob quasdam declarationes Sac. Congregationis relatas per Gavant. *in manuali Episcoporum, verbo Conservatores n. 17. 19. & 23.*

Diversa tamen erat mea sententia, unde propterea resolutio fuit juxta votum, quoniam cum ut plurimum munus Conservatoris versetur in defendendis privilegiis Religiosorum adversus officiales fori Episcopalis, durum videri, ut ad id peragendum uti teneatur opera Notarii ejusdem fori, ideoque dictæ resolutiones continere videbantur forsan decisiones casuum singularium, ob illorum particulares circumstantias. Et quamvis Ego scribens in causa curarem adhibere distinctionem, quod aut agendum esset de controversiis cum ipso Ordinario ejusque officialibus, & bene procederet dicta libertas assumendi quemcumque Notarium ob dictam satis convincentem rationem; Aut de aliis indifferentibus, in quibus forus Ordinarii nullum haberet interesse, & tunc saltem de ratione congruentiæ assumi deberet Notarius fori Episcopalis tamquam persona generaliter probata ad tractandas causas Ecclesiasticas & spirituales. Nihilominus ista ratio non videbatur debere inducere præcisam obligationem, Potissime quia Conservatoris interest habere generaliter unicum Notarium sibi cognitum, benevolum, & confidentem pro omnibus occurrentiis, etiam illis cum ipso Ordinario ejusque foro & officialibus, cum quibus frequentius hoc munus conservatoriæ exerceri solet, unde ista ratio præponderare videbatur alteri jam dictæ congruentiæ.

Ultra prædicta dubia in S. Congregatione disputata, Ad ejusdem Episcopi petitionem, etiam pro veritate scripsi super puncto superius insinuato, qui omnes alios prædi-
1. ctos excitavit, eorumque disputationis occasio fuit, circa facultatem scilic. cogendi hujus Commendæ capellanum ad interveniendum dictæ lectioni casuum conscientiæ: Circa quem punctum, quamvis adesset individualis declaratio S. Congreg. de anno 1598. relata per Barbos. *in collectan. ad idem Conc. sess. 27. de Regular. c. 12. ut hujusmodi Capellani curam animarum exercentes in Ecclesiis Commendarum S. Religionis Hierosolymitanæ cogi possint per Ordinarium ad interveniendum in Congregationibus casuum conscientiæ*, Nihilominus habebam difficultatem contra Episcopum, unde propterea consului quod ab hujus puncti disputatione abstineret. Non quidem ex motivo vocifcrato per Ministros Religionis, quod scil. dicta declaratio loqueretur de Congregationibus, ideoque extendenda non esset ad lectiones, ob notabilem differentiam inter unum casum & alterum, quod scilicet in Congregationibus omnes intervenientes æqualiter discurrunt tamquam magistri, in lectionibus autem unus facit figuram Magistri, cæteri vero auditores illam discipulorum. Quoniam dicebam d. declarationem attendendam non esse tamquam legem, vel statutum exorbitans in solo rigore verborum cum prohibita extensione de casu ad casum, cum quibus terminis procedebant scribentes pro Religione in quibusdam eorum responsis, sed eam principaliter attendendam esse in ratione, ob quam prodiit, ut scil. quoad concernentia curam animarum & administrationem Sacramentorum non detur exemptio, nullaque differentia sit inter Parochos Ecclesiarum secularium, ac istos Ecclesiarum regularium, & exemptarum, unde quando Episcopus opportunum credidit omnes Parochos, vel curam exercentes, ac Sacramenta ministrantes huic studio, seu exercitio incumbere debere, nulla ratio subest, ob quam hujusmodi Vicarii, seu capellani reliquorum jure censeri non debeant, cum differentia inter congregationem, & lectionem videatur mere verbalis, quia finis, seu effectus est idem.

Difficultas vero residebat in eo, quod ab hujusmodi lectione exempti erant Parochi, qui licet pro libito frequentius accederent, ac bene & laudabiliter agerent, nihilominus mulctæ, seu coactioni non subjacebant, ideoque cum iste Vicarius repræsentaret hujus Ecclesiæ Parochum, non debebat ab aliis esse diversus ac inferioris conditionis, quod redundare videbatur in injuriam & præjudicium Religionis ejusque privilegiorum, quæ ita in odium retorquerentur.

Ponderabam aliquam rationem differentiæ inter Parochos, & hujusmodi Vicarios, seu Capellanos manuales, quoniam primi provisi in titulum in concursu ad formam præscriptam S. Conc. Trid. videntur quodam modo Doctorati, seu declarati magistri in ministerio, quod dici potest de simpliciter approbatis, pro idoneis in examine, juxta eam simplicis approbationis speciem, quæ fit de omnibus Sacerdotibus ad confessiones audiendas admittendis; Verum non videbatur solida ratio præponderans dictæ contrariæ rationi super violatione privilegiorum, vel super quadam injuria Religionis faciendo Rectorem suæ parochiæ inferiorem Rectoribus aliarum, quia licet regulariter parochiæ in titulum conferri soleant cum dicta forma, attamen plures dantur casus, in quibus etiam sine illa, cum sola Ordinarii approbatione prævio examine conferantur; ut sunt provisiones Vicariarum etiam perpetuarum, & in titulum, quæ fiunt in parochiis alicui dignitati, vel collegio annexis, ex frequenter deductis in sua materia sub titulo *de Parochis*, vel sunt illæ provisiones Apostolicæ, quæ fiunt juxta Constitutionem Pii V. ob non servatam in tempore, vel male servatam dictam formam concursus a Concilio, vel eadem Constitut. Pii præscriptam, vel illæ de jure patronatus laicorum; Unde propterea habebam non levem difficultatem, ob quam consului, quod hujus puncti disputatio non assumeretur.

ANNOT. AD DISC. IV.

Alia sequuta non est innovatio in casu, *de quo in Faventina, disc. 4.* quia forte ad limites istarum resolutionum Partes se contineant: Cumque plures consimiles quæstiones contigissent super Clericis facultatibus, aliisque inservientibus Ecclesiarum hujus Hierosolymitanæ Religionis cum istis resolutionibus, istoque discursu pluries processum fuit; Præsertim vero consimilis quæstio disputata fuit in Rota in una Imolen. de qua agitur infra, *disc. 101.* ideoque ibi videndum erit.

THEATINA JURISDICTIONIS.
PRO ARCHIEPISCOPO.
CUM MONASTERIO S. MARIÆ DE ARABONA UNITO COLLEGIO S. BONAVENTURÆ URBIS.

Casus disputatus coram Auditor. Cam. forte concordatus.

De omnimoda exemptione a jurisdictione Ordinarii ante S. Conc. Trid. canonizata per rem judicatam ad formam Constitutionis Bonifacii VIII. in c. *cum persona de privilegiis in 6.* Quid talis res judicata hodie operetur; Et quid in hoc per Concilium innovatum fuerit.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De veritate & operatione rei judicatæ.*
3 *Quale Tribunal adeundum sit pro hujusmodi controversiis jurisdictionalibus de facili terminandis.*
4 *An privilegia generalia Religionis in hac materia suffragentur:*
(* *Termini nullius non important Territorium separatum vere & proprie.* *) (*)
5 *De Constitutione Bonif. VIII.* in c. cum personæ.
(* *De duabus speciebus Prælatorum inferiorum, spiritualem, seu Episcopalem Jurisdictionem habentium.* (*)
Concilium Tridentinum, & Apostolicæ Constitutiones nihil immutarunt circa primam speciem Prælatorum, omnimodam jurisdictionem habentium in Clerum & populum alicujus loci.
In prima specie non intrat terminus exemptionis.
Quæ sit ex species Prælatorum de quibus loquitur d. Apostolica Constitutio.
Quis sit effectus & vis sententiæ in hac materia latæ. *)
6 *De ejus moderatione per S. Conc. Trid.*
7 *Etiam in locis nullius dicta moderatio procedere deberet.*
8 *Observantiæ satis deferendum.*

DISC.

D I S C. V.

1 MOnasterium S. Mariæ de Arabona, quod alias Ordinis Cisterciensis, per Sixtum V. suppresso Abbatiæ titulo, unitum fuit Collegio S. Bonaventuræ per ipsum erecto in Conventu SS. Apostolorum Urbis; possidet in utili dominio, & jurisdictione temporali aliqua Castra intra limites Diœcesis Theatinæ, in quibus jurisdictionem etiam spiritualem ab antiquo exercere consuevit, cum omnimoda exemptione a jurisdictione Ordinarii; Cumque Bonifac. VIII. in ejus Constitutione registrata *in cap. cum personæ de Privil. in 6.* ad dirimendas hujusmodi quæstiones super jurisdictione, ac respective exemptione, quæ tunc erant nimium frequentes, ac scandala pariebant, certam formam præscripsisset, idcirco cum hujus Theatinæ Ecclesiæ Episcopus esset absens a residentia, utpote ejusdem Bonifacii adhuc viventis Confessarius, Abbas dicti Monasterii obtinuit deputari judicea, in quibus de anno 1302. prodiit sententia in judicatum transacta, per quam declaratur, dictum Monasterium, cum omnibus ejus castris, locis, & Ecclesiis in eisdem castris existentibus, esse omnino & totaliter exemptum a jurisdictione ordinaria Episcopi, dictaque res judicata effectum sortita est usque ad publicationem S. C. T. secutam de ann. 1564. Ex quo tempore, de anno scilic. sequenti, Episcopus in vim delegationis ab eodem Concilio factæ locorum Ordinariis, etiam in locis exemptis, super concernentibus curam animarum, administrationem Sacramentorum, visitationem, & alia, dictam delegatam jurisdictionem exercere cœpit, visitando, aliaque gerendo eam concernentia, atque ita semper continuatum fuit usque ad ann. 1664. in quo volente moderno Archiepiscopo facere idem, quod prædecessores fecerant, Vicarius per Cardinalem d. Collegii Protectorem in dictis castris deputatus, se opposuit, impugnando etiam dictam delegatam jurisdictionem, tamquam in locis *nullius*, cum territorio separato, atque ut dictam oppositionem cohonestaret, & Episcopum visitare volentem impediret, obtinuit ab A. C. monitorium super observantia dictæ sententiæ ac manutentione in quasi possessione dictæ omnimodæ jurisdictionis, cum inhibitione in forma. Cumque ex parte Archiepiscopi (forsan minus caute) derelicta via S. C. Conc. prompta & facili, aditus fuisset idem A. C. pro dicti monitorii & inhibitionis moderatione, ad formam Conc. Trid. & Constitutionum Apostolicarum, se opponente dicto Cardinali Protectore, multæ fuerunt habitæ disputationes absque effectu, quoniam dum Archiepiscopus, qui ad visitandum accesserat, spreto dicto monitorio, etiam violenter (ut suæ existimationi ita consulere videretur,) ad visitationem aliosque actus procedere voluisset, oppositum in primis fuit de attentatis impedientibus attentantem audiri, nisi prius non purgatis, unde propterea hæc purgatio fuit causa, quod vel Archiepiscopus destitit ab ulteriori prosecutione, vel se concordavit.

In his igitur disputationibus, non dubitabatur de hujusmodi locorum situatione intra fines diœcesis, cum eadem sententia id præsupponeret, atque ex circumdatione undique, aliisque circumstantiis asset incontrovertibile. Solumque pro dictæ prætensionis fomento duo deducebantur ex parte Collegii fundamenta; Unum deductum ex privilegiis Cisterciensium Religioni per plures Pontifices concessis, præsertim per Innoc. VIII. super omnimoda & plena exemptione suorum Monasteriorum, ac bonorum, colonorum, vassallorum, & servientium, constituendo ipsos Abbates veros ordinarios; Et alterum ex dicta sententia ad formam dictæ Constitutionis Bonifacii per delegatos lata de anno 1302. in judicatum transacta, & effectum sortita, Docendo etiam de exercitio omnimodæ jurisdictionis privative ad Episcopum, cum pluribus actibus, percutientibus tamen tempus ante dictam Con-
2 cil. Trid. publicationem, unde propterea Scribentes pro dicto Collegio longas retexebant allegationes super virtute ac operatione rei judicatæ, quod scilicet firmiter statuit, faciat ens de non ente, ac de albo nigrum, omnemque perimat contrariam actionem, vel exceptionem, donec per extraordinarium restitutionis in integrum remedium de medio tollatur, juxta receptas quotidianas propositiones, quas etiam, adinstar rei judicatæ, cui æquipollet, frequentes in foro habemus circa virtutes & operationes transactionis.

Scribens pro Archiepiscopo, cum sensu etiam veritatis, prorsus improbabilem esse dicebam hujusmodi prætensionem, quæ de plano sublata fuisset in dicta S. Congregatione Concilii, quæ adiri debebat, effugiendo hujusmodi 3
disputationes coram judicibus ordinariis, unde propterea ab ista causa edoctus, ita practicandum consului in Faventina, de qua *disc. preced.* Cum enim ex parte illius Commendatarii & Religionis obtentum esset consimile monitorium pro observantia privilegiorum, atque occasione petendi moderationem, curaretur ex parte Religionis assumi litem formalem cum tela judiciaria & consuetis dilationibus, quæ in his materiis totalis victoriæ ef- 4
fectum importare solent, assumpta fuit dicta alia via, cum eo felici & brevi eventu, qui ibi habetur.

Examinando siquidem dicta fundamenta, sine dubio non subsistebat primum privilegiorum Cisterciensium, quoniam quidquid sit, an hujusmodi privilegia concessa ipsi Religioni, ejusque Abbatibus & Prælatis in universum, retineantur per Monasteria ab eadem Religione dismembrata, Atque suppresso Abbatiæ titulo, hujusmodi Collegiis, vel aliis Ecclesiis unita, in quo etiam probabilior videtur negativa, ut de eisdem privilegiis, occasione consimilis Monasterii uniti Collegio Romano habetur in Maceraten. *disc. seq.*

Ubi etiam affirmativa admitteretur, adhuc juxta ea, quæ de similibus, immo amplioribus privilegiis Sacræ Religionis Hierosolymitanæ habentur supra in Toletana *disc. 1.* ea suffragantur quoad ipsos Religiosos, eorumque Ecclesias, ac etiam servientes, & ministros habentes requisita, de quibus in d. Faventina, & sic quoad exemptionem passivam, non autem quoad jurisdictionem activam in clerum & populum sæcularem cum lege Diœcesana & territorio separatam, quod ex deductis in eadem Toletana & in aliis, non inducitur nisi per expressum privilegium Apostolicum, vel per immemorabilem, cujus vigore idem privilegium allegari potest, ideoque iste punctus videbatur planus.

(* Hinc pro æquivocis tollendis observandum est, ter- (*)
minum *nullius* non importare Territorium separatum vere & proprie, sed verificari etiam in loco exempto ad effectum hujusmodi jurisdictionis passivæ, non autem activæ. Si enim agitur de exemptione ipsorum Monasteriorum, ac personarum intra eorum septa degentium, illa dicuntur omnino exempta, & *nullius*, ad effectum ut ab Episcopo cognosci, visitari vel corrigi non possint: si vero agitur de Clero, & populo sæculari degente extra Monasterii septa, quamvis in Ecclesia regulari percipiat Sacramenta; hoc respectu exemptio Monasterii, quantumvis amplissima, non suffragatur: quia Clerus, & populus dicuntur oves Episcopi in ejus Territorio & Diœcesi viventes, ut bene in allegatis in Toletana. *)

Quo vero ad alterum fundamentum, ut supra deductum ex dicta re judicata, duæ cadebant disputationes, una ordinis super ejus validitate, an scil. illa esset lata servatis servandis, ac præsertim citato & audito Episcopo, seu ejus Promotore Fiscali, quod per causæ patronum ex hac parte negabatur; Et alteram in meritis negotii principalis, super operatione scil. & relevantia dict. sententiæ, ubi etiam valide ac servatis servandis lata esset, Quicquid autem esset de prima inspectione consistente potius in facto, super quo nullæ solent esse partes Advocatorum Romanæ Curiæ.

Quatenus pertinet ad alteram, Dicebam scribens pro
Archiepiscopo, quod cum illis temporibus controversus 5
esset hic punctus, qui neque hodie est planus, an jurisdictio spiritualis in aliena diœcesi esset præscriptibilis necne? ad materiam text. *in cap. auditis & c. cum olim de præscript.* ex iis, quæ in eadem Toletana desuper deducta habentur, unde propterea frequentia resultabant scandala & inconvenientia; Idcirco Bonifacius Octavus, ut his consuleret, dictam edidit Constitutionem, ut inferioribus Prælatis plenam jurisdictionem & exemptionem respective probantibus, eamque per sententiam, juxta formam ibi præscriptam canonizari obtinentibus, Episcopi acquiescerent; Et e converso eadem acquiescentia resultaret in talibus Prælatis, vel aliis, jurisdictionem, ac respective exemptionem prætendentibus, sed non bene justificantibus.

(* Atque ad hujus rei majorem intelligentiam, ut ali- (*)
bi dictum est, distinguendæ sunt duæ species Prælatorum inferiorum, Spiritualem, seu Episcopalem jurisdictionem habentium; una est illorum qui eam habent omnimodam in Clerum & populum alicujus loci, in quo nul-

lus alter

lus alter adsit Episcopus, vel Ordinarius, sed ipsi sint Ordinarii, eandem prorsus jurisdictionem habentes, qualem Episcopi habent in sua Diœcesi: unde loci, in quibus habent jurisdictionem, non dicuntur esse in aliqua diœcesi, vel de diœcesi, sed constituunt proprium Territorium, ac diœcesim ipsius Prælati, cui aliud non deficit nisi nomen Episcopi; de qua prima specie loquuntur *dec.* 54. Martini Andreæ, in materia magistralis. *S. Angeli Lombardorum coram Pirovano, Montis Cassini Jurisdictionis*, & aliæ plures.

Super ista specie jurisdictionis nihil S. Concilium Tridentinum, vel Apostolicæ Constitutiones, de quibus infra, immutarunt, nullamque jurisdictionem Episcopo circa curam animarum, visitationem, & collationes ordinum, & causas matrimoniales & criminales delegarunt, sed omnia spectant ad ipsum Prælatum inferiorem, tamquam verum Ordinarium, & venientem sub appellatione Ordinariorum de quibus Concilium, & Constitutiones loquuntur, ut in supra allegatis *dec.* & apud Ottobon. *dec.* 82. *num.* 11. *cum seqq.* ac solum tam Concilium, quam Constitutiones aliqua commiserunt Episcopo viciniori, tamquam viciniori, non autem tamquam Ordinario.

Neque in hac prima specie intrat terminus exemptionis, ita ut error terminorum videretur vocare istum Prælatum exemptum a suo Ordinario, quia nullus alter adest, cui hoc Ordinarii nomen conveniat.

Altera species est Prælatorum inferiorum, qui sunt exempti, ac jurisdictionem habent in aliquibus locis, vel personis, sitis tamen in diœcesi Episcopi, ita ut loca sub eorum jurisdictione existentia sint in diœcesi, sed non de diœcesi, & in istis proprie cadit terminus exemptionis, ac de eis loquuntur Decisiones in *Constantiensi Jurisdictionis* 624. *par.* 1. *rec. Salisburgensis Jurisdictionis*, Rojas inter suas *dec.* 210. & quamplures Theatinæ impressæ post Tamburinum *de jure Abat.*

De hac secunda specie illorum, qui existentes in aliena Diœcesi se prætendebant exemptos ab eorum Ordinariis, non autem de prima loquitur Constitutio Bonifacii VIII. in cujus Constitutionis exequutionem illius temporis Episcopus, qui erat ejusdem Bonifacii adhuc viventis Consistorius, a sua Ecclesia absens dedit aliquas commissiones, quarum vigore prætenditur lata sententia, in qua totum fundamentum ex adverso constituitur.

Attento igitur eo tempore, quando hujusmodi Prælatus inferior ad formam dictæ Constitutionis docebat de sua exemptione, si illam simpliciter & in totum probabat, erat cum populo & Clero sibi subjecto in totum exemptus: Si vero probabat in parte, habebat partem probatam, & pars non probata remanebat Episcopo, juxta text. *clarum in cap. cum olim, & cap. auditis, de præscript.* ubi Abb. Bellamera, & cæteri communiter, & sic sententia, quando utitur verbis generalis & totalis exemptionis, non constituit, talem Prælatum in prima specie, quia hoc nemo dicit, nec dicere potest præsertim cum iidem Judices in eadem sententia vocent istam Abbatiam Diœcesis Theatinæ, & Episcopum, ad formam dictæ Constitutionis Bonifacii, supponant Ordinarium, quod omnino implicat cum dicta prima specie jurisdictionis, solumque utuntur verbis generalibus ad demonstrandum, quod nulla causarum species remanebat Episcopo.')

6 Quia vero spatio annorum circiter 250. a dicta Constitutione ad Concilium Trident. experientia docuit quod in hujusmodi locis sub inferiorum Prælatorum jurisdictione existentibus, plures irrepserant abusus, circa curam animarum, administrationem Sacramentorum, cognitionem causarum matrimonialium, & criminalium, collationes ordinum, & alia sub jurisdictione delegata in locis exemptis hodie venientia; Ideirco Sacrum Concilium ut his consuleret, præsupponendo plenam & omnimodam jurisdictionem ordinariam, ac exemptionem privative ad Episcopos, seu locorum Ordinarios, in præmissis jurisdictionem ab Apostolica sede delegatam eis concessit; Unde propterea dicebam, bene simul stare, quod de tempore dictæ sententiæ, hujus Monasterii Prælatus, plenam & universalem haberet exemptionem, ac jurisdictionem respective, & tamen quod stante situatione Monasterii & locorum in hac diœcesi, ita ut non concurreret vera & propria separatio territorii, dicta superveniens Conciliaris dispositio hujusmodi facultatem tribuerit.

7 Nemini enim datur id quod habet, neque res mea potest denuo effici mea juxta vulgata axiomata, unde propterea facultas S. C. T. fuisset, concedere Episcopis, seu Ordinariis hanc jurisdictionem jure delegato, ac nomine Sedis Apostolicæ exercendam, si eam jure proprio & ordinario habuissent, ideoque per Concilium præsupposita fuit ea totalis exemptio, quæ ad limites præfatæ sententiæ per Scribentes in contrarium exagerabatur, ac propterea concessa fuit delegatio. Quod ex rationis identitate optimum esset extendi etiam ad loca *nullius* cum vero & proprio territorio separato, ut pluriuin casus est fuisse quoque de intentione S. C. Trid. quamvis ex declarationibus Sacr. Congregationis contrarium receptum sit, sed forte tractu temporis ob eamdem prædictorum inconvenientium scandalorum rationem ab hac opinione recedendum erit, vel demandanda hujusmodi Prælatorum suppressio cum restitutione antiquis Diœcesibus, seu viciniori ibus, ut esse sensum plurium zelantium Cardinalium dictæ Congregationis Concilii agnovi occasione disputandi punctum, de quo infra *in Mutinen. seu nullius Carpen. collationis ordinum disc.* 16.

Et quatenus pertinet ad præsentem causam præmissa cla- 8
re comprobata dicebam a subsequuta observantia, quæ in omnibus materiis est optima interpetra, ac interpretationum Regina, quoniam abstinentibus Episcopis a tempore dictæ editæ Constitutionis usque ad illud publicationis Concilii Tridentini a visitatione, ac exercitio aliorum actuum jurisdictionalium in hujusmodi locis, illico post dictam publicationem, de anno scil. immediate sequenti, visitare, dictam delegatam jurisdictionem exercere cœperunt, atque ita spatio unius sæculi continuatum fuerat, unde propterea prorsus improbabilis videbatur hæc dicti Collegii, seu ejus Protectoris prætensio, quoniam dictæ res judicata, ac status antiquus per eam firmatus, est recte compatibilis cum lege Conciliari postmodum supervenienta, dictumque statum ita immutante, & istam credebam esse veritatem.

ANNOT. AD DISC. V.

DE facto in casu contento in Theatina *de qua hoc disc.* 5. subditi se consovent in rebellione, etiam respectu jurisdictionis delegatæ, quæ nullam revera patitur controversiam; Idque ex judiciariis ordinis rigore super purgatione prætensorum attentatorum, ob speciem cujusdam inhibitionis A. C. ideoque causa introducta est in Rota; Sanctius vero esset, ut omnes istæ controversiæ privative ad alia Tribunalia, committerentur S. Congregationi Concil. quæ in forma summaria, eas breviter decideret, eo modo quo sequutum est in præcedentibus *disc.* 3. & 4. ideoque videndum erit quid per Rot. firmetur.

MACERATEN.

SEU TOLENTINA JURISDICTIONIS

PRO COLLEGIO ROMANO SOCIETATIS JESU

CUM EPISCOPO

Casus decisus per S. Congr. Conc. pro Episcopo.

De eadem materia jurisdictionis delegatæ competentis Episcopis, seu locorum Ordinariis in Ecclesiis, & locis exemptis. Et aliqua etiam de territorio separato.

SUMMARIUM

1 *FActi series.*
2 *Resolutio S. Congregationis.*
3 *Multitudo Advocatorum, vel motivorum, eorumque diversitas præjudicare solet causis.*
4 *Referuntur diversa motiva causæ.*
5 *An ex parte Episcopi agentis probari debeat situatio in diœcesi.*
6 *Privilegia concessa Religioni ejusque Monasteriis non competunt Monasterio ab ipsa Religione dismembrato.*
7 *De distinctione privilegii realis, vel personalis.*
(' De jurisdictione cum Territorio separato prius competente Abbatibus localibus, & postea exercita per Collegia Urbis.') [*]

8 *Quid*

8 *Quid operentur in hac materia privilegia exemptiva Religionum, vel Ecclesiarum.*

9 *Principes sæculares nullam habent potestatem circa territorium, & fines spirituales, sed id pertinet ad solum Papam.*

10 *Principum privilegia deservire possunt tanquam. lex fundationis, accedente assensu Papæ, etiam in iis, quæ sunt juri contraria.*

D I S C. VI.

1 DE anno 1075. Guarnerius Dux Spoleti fundavit Monasterium *Claravallis Flastræ* Ordinis Cistercicnsis, situm in quodam tenimento Inter Oppida *Tolentini, & Urbisaliæ*, tunc diœcesis Camerinensis, sub ea lege, quod Abbas benedictionem reciperet a Romano Pontifice, sub cujus tuitione, ac immediata protectione esset, itaut (sunt verba documenti) *nec aliquis Episcopus, vel alia persona Ecclesiastica, sive sæcularis, ullo umquam tempore ibi aliquam haberet jurisdictionem, vel prætensionem*; Atque de anno 1150. Eugenius III. dictam erectionem approbando; Monasterium juris B. Petri declaravit, & sub ejus & Sedis Apostolicæ protectione suscepit, unde propterea ab eo tempore Abbas intra dictum tenimentum (in quo etiam aliqua fama est alias Castrum inhabitatum adfuisse) utramque jurisdictionem spiritualem, & temporalem exercuit, absque eo quod appareat, Episcopum Camerinensem aliquam dedisse molestiam, stantibus præsertim, ultra dictum privilegium particulare, amplis privilegiis exemptivis ipsius Religionis, illo potissime concesso per Innocentium VIII. per quod Abbates in eorum Monasteriis, ac annexis declarantur veri Ordinarii, cum omnimoda exemptione a quacumque Episcoporum jurisdictione; Cum autem hoc Monasterium, eadem Religione, in eo continuante, consuetum esset ab aliquo tempore concedi in Commendam Cardinalibus, vel Prælatis sæcularibus, Gregorius Decimus Tertius anno 1581. suppresso titulo Abbatiæ, dictisque religiosis ejectis, illud univit Collegio Romano Societatis Jesu, cum omnibus ejus attinentiis, Jurisdictionibus, & prærogativis, tribuendo ejusdem Collegii Rectori plures facultates, illam præsertim exercendi omnem curam, tam conventualem, quam jurisdictionalem, ac etiam Parochialem, per se, vel per alium, diœcesani loci, vel cujusvis alterius licentia minime requisita; Cumque paulo post de anno scilicet 1586, Sixtus V. dismembrando a diœcesi Camerinensi præfatum Oppidum Tolentini, illud erexisset in Cathedralem, quam æque principaliter univit cum alia Cathedrali Maceraten. Hinc proinde hujus novæ Ecclesiæ Episcopus cum præsupposito quod dictum Monasterium ejusque tenimentum intra dictæ novæ diœcesis limites situm esset, prætendere cœpit exercitium jurisdictionis delegatæ a S.C.T. & Apostolicis Constitutionibus in concernentibus curam animarum, & administrationem sacramentorum cum quibusdam colonis, & operariis, qui cum eorum familiis in dicto tenimento vivebant, & sacramenta in dictæ Abbatiæ Ecclesia recipiebant, Unde desuper introducta fuit lis in Rota ab anno circiter 1580. absque ulteriori prosecutione, utraque partium procurante aliquos actus jurisdictionales facere, ac respective in exemptione se confovere usque ad annum 1663. in quo modernus Episcopus, hujusmodi prætensionem fortiter promovendo, adiit Sac. Congregationem Concilii, a

2 qua de mense Junii ejusdem anni prodiit consuetum rescriptum Episcopo favorabile; *illum scilicet esse manutenendum in exercitio dictæ jurisdictionis delegatæ, donec prætensum territorium separatum justificetur, vel per privilegium, vel per immemorabilem cum tribus conformibus canonizatam.*

Remansit vero dictum rescriptum sine effectu, ex eo quod me consulente, Collegii Superiores mandarunt, illos operarios, & colonos cum uxoribus, & filiis in tenimento, & extra Abbatiæ ambitum, in forma populi viventes dimitti, retinendo solum eos operarios, qui citra clausuræ violationem, vel scandalum, intra ipsius Abbatiæ claustra, & ambitum vivere possent, quorum respectu privilegia exemptiva, etiam quoad hoc operantur ad ejusdem Concilii mentem ex supra deductis in Faventina *disc.* 4. Vel quod iidem coloni & operarii, eorumque Uxores, & filii accederent ad Parochiam Oppidi adjacentis ad sacramenta recipienda, ita removendo materiam, seu occasione visitandi, aliosque hujusmodi jurisdictionis actus exercendi, atque hoc fuit bonum temperamentum, per quod cessavit controversiæ occasio.

In hac autem disputatione habita in Sac. Congregatione, magis vero in Congressibus pro causæ directione habitis, cum interventu plurium Advocatorum, ac etiam ejusdem Societatis professorum aliquam juris pe- 3
ritiam habentium, multa promota fuerunt motiva, magnaque intercessit opinionum diversitas, quæ Episcopi victoriam faciliorem reddidit, quoniam, ut frequens experientia docet, multiplicitas, ac diversitas motivorum causis præjudicat, eo modo, quo multitudo medicorum, ac diversitas medicamentorum præjudicat infirmo, quia incongrua & levia motiva, congruis, & solidis fidem adimere solent.

Aliqui enim erant in sensu, principaliter insistendum esse in eo, quod ex parte Episcopi non probaretur dicti Monasterii, ejusque tenimenti, & pertinen- 4
tiarum situatio Intra limites diœcesis, ut ab Episcopo actore probandum esse tanquam Intentionis fundamentum, quandoque Rota respondere consuevit, ex supra deductis in Toletana *disc.* 5, ac etiam infra in Beneventana, & in Aprutina *disc.* 11. *&* 12. & in aliis.

Alii, quod principaliter insisti deberet in privilegio Innocentii VIII. concesso Ordini Cisterciensi, per quod Abbates, vel Ordinarii in eorum Monasteriis, & cum eorum subditis declarantur; Alii vero insistebant in privilegio Ducis Spoleti, clare decernente, nullum Episcopum in hoc Monasterio se ingerere posse, sed esse debere solius juris B. Petri, & Sedis Apostolicæ, quasi quod ita inducta esset quædam territorii separatio, saltem impropriе, & secundum quid, juxta firmata *in Montis Cassini jurisdictionis coram Richio, decis.* 373. *part.* 11. *rec.* & de qua habetur actum infra *in Marsicana, disc.* 18.

Et alii demum, quod solidius fundamentum consisteret in indulto Gregorii XIII. occasione unionis, ejusdem Collegii Rectori concesso, ut scilicet per se, vel per alium, curam etiam Parochialem, & sacramentalem in dicto Monasterio ejusque Abbatia exercere posset, Ordinarii loci licentia neque petita, unde propterea dicebant, ita haberi privilegium expressum, ac literale.

Mihi pro eodem Collegio scribenti, & cui tanquam 5
inter dictos Advocatos Juniori incumbebat post causæ Patronum votum proferre, nullum ex his fundamentis placebat, unde propterea ab initio tanquam certam timui, ac prævidi dictam contrariam resolutionem, aliundeque remedium pro meo judicio non subesse dicebam, nisi illud ex tunc supra insinuatum tollendi scilicet populum, atque ita dictæ jurisdictionis materiam, seu occasionem, removere, ut docuit causæ eventus meo voto conformis.

Expendendo siquidem singula fundamenta, *satis debila* videbatur primum non probatæ situationis, ex iisdem rationibus, ex quibus in tot aliis causis hoc motivum deductum, & rejectum fuit, præsertim in dicta Toletana, & in Beneventana, ac in aliis; Quoniam ultra aliquas enunciativas, aliaque facti adminicula, cum hujusmodi controversia ut supra initium haberet ab ann. 1599. unde intercesserat spatium ann. 73. prorsus improbabile videbatur, quod in tam longævo intervallo, Episcopo Camerinensis, de cujus tantum diœcesis iste locus prætendi posset, nunquam comparuisset, neque compareret, cum stante totius Orbis divisione in diœceses, quoties negatur locum esse in illa Episcopi agentis, saltem aliquis probabilis fumus dandus videtur, illum esse in alia diœcesi, ad repellendum actorem, ut dabatur, ratione præsertim, majoris adjacentiæ, & vicinitatis in Aprutina, de qua infra, *disc.* 11. Sive ratione aliorum locorum adjacentium, quæ jam firmata sint esse *nullius*], & de territorio separato, ut deducebatur *in d. Beneventana, disc.* 12. Sed nulla ex his circumstantiis accedente, satis debilis in proposito videtur insistentia in sola regula generali, quod reo, & possessori sufficit vincere per non jus actoris, ut frequens experientia consimilium causarum docuit.

Privilegium generale per Innocentium VIII. aliosque Pontifices concessum Religioni Cisterciensium, neque relevare videbatur, quoniam illud concessum fuit in- 6
tuitu

tuitu ipsius Religionis, ejusque meritorum, ideoque tanquam ex cessante causa, non videbatur suffragari pro hoc Monasterio, quod a dicta Religione dismembratum, effectum erat membrum, seu prædium hujus Collegii, prioremque naturam immutaverat ex firmatis in Lauretana Jurisdictionis, *decis.* 313. *part.* 4. *recent.*

Et quamvis unio facta esset (excepta suppressione tituli Abbatiæ) cum omnibus juribus, jurisdictionibus, & præeminentiis, nihilominus id recte intelligendum dicebam quoad jura, & privilegia particularia ipsi Monasterio competentia, & quæ realia essent, cum ipsa re ad quemcumque possessorem indifferenter transeuntia, secus autem quoad personalia, qualia dicenda viden-
7 tur ea, quæ ipsi Religioni, ejusque professoribus concessa sunt, cum hæc non transeant cum re in diversum possessorem juxta distinctionem, de qua Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 113. late Rota in Cæsenaten. seu Sarsinaten. laudemiorum Ghislerio *dec.* 400. *p.* 9. *rec.* & *in eadem* 19. *Junii* 1656. *cor. Albergato impressa post collectationes Bondeni*, *dec.* 35. & est receptissima distinctio, in qua solum controversia esse solet circa factum, seu applicationem, super natura scilicet, & qualitate privilegii, an esset personale, vel reale, ut patet ex allegatis.

(*) (* Hinc suppressio percutit solum illam Prælaturam regularem, quæ tunc stabat de per se, independenter ab alia, stante quod eadem Prælatura translata erat in Rectorem Collegii: sed non inde resultat suppressio jurisdictionis, ac jurium, & privilegiorum; quia hoc Papa neque cogitavit, quinimo contrarium disposuit, ut in facto deducitur, & comprobat indubitata observantia plurium Monasteriorum unitorum tam Collegio Romano, quam Germanico, Græco, & aliis: quia eadem jurisdictio cum territorio separato, quæ prius localibus Abbatibus, seu Prælatis competebat, absque principio difficultatis competit & exercetur per eadem Collegia. *)

Et nihilominus, ubi etiam dictum privilegium intraret, neque in proposito alicujus relevantiæ erat, quoniam ex deductis occasione consimilium, & ampliorum privilegiorum Sacræ Religionis Hierosolymitanæ *in d. Toletana*, *disc.* 1. hujusmodi privilegia operativa sunt quoad exemptionem a jurisdictione passiva in ordine ad locum, & personas, idest Monasterii ambitum, ac personas in eo viventes, non autem quoad jurisdictionem activam cum clero & populo sæculari vivente in diœcesi, & territorio Episcopi, quia irrefragabilis punctus est in eo, quod istæ sunt oves in territorio Episcopi viventes, atque in eo spiritualia pascua sumentes, ideoque ad eum tanquam pastorem pertinet
8 inspicere quomodo pascantur, & sic jurisdictio cum exercentibus curam non est ratione ipsorum exercitiorum, sed ratione eorum cum quibus exercetur.

Eademque responsione cessabat alterum fundamentum deductum ex indulto Gregorii XIII. super facultate exercendi curam parochialem, & sacramentalem, absque aliqua Ordinarii licentia, vel requisitione, quoniam intelligitur eodem modo, in ipso scilicet Monasterio, ejusque Ecclesia, cum personis tamen in eo viventibus, secus autem in Clero, & populo vivente in territorio, quod in spiritualibus non est Monasterii, sed Episcopi, qui est pastor ovium in suo territorio viventium, atque in hoc, ut dictum est, versatur punctus inevitabilis, per quem hujusmodi privilegia in proposito nullius remanet operationis. Quinimo ponderabam illud privilegium nimium refragari, ac destruere prætensionem territorii separati, quod est unicum fundamentum adversus hujusmodi delegatam jurisdictionem, quoniam ita Gregorius, qui unionem fecit, præsupposuit Monasterium sub alicujus Ordinarii territorio, ac jurisdictione situm esse, & sic alium adesse Ordinarium, quam ipsum Collegii Rectorem, cui talis facultas concedebatur, cum alias fatua, & inepta fuisset loquutio, & concessio dictæ facultatis, Ordinarii loci licentia minime requisita.

9 Demum quoad fundamentum deductum ex privilegio Ducis Spoleti, illud simpliciter, & de per se consideratum, absque dubio nullius erat momenti, cum ad Principes sæculares non pertineat in his materiis spiritualibus se ingerere, quia facultas assignandi, dividendi, seu uniendi territorium spirituale pertinet ad solum Papam privative ad quemcumque, ut plene deducitur in decisionibus coram Bevilaqua editis in dicta Toletana *decis.* 1. & *passim*, cum sit principium hodie absolutum.

Quia vero dictæ fundationi accesserat Apostolica approbatio concessa per Eugenium III. idcirco ponderabam, dictum privilegium Ducis Fundatoris, considerandum esse tanquam legem a patrono, & fundatore 12
in limine fundationis adjectam, de Ordinarii, seu Papæ consensu ex dicta Apostolica confirmatione resultante, unde inferri posset ad conclusionem, quam in materia jurispatronatus receptam, ac frequentem habemus, quod leges in limine fundationis adjectæ per Fundatorem de consensu Superioris servandæ sunt, quamvis essent juri contrariæ ad text. *in cap. nobis*, & *cap. præterea il secondo de Jurepatronatus*, ibique Scribentes, de quibus Barbos. *alleg.* 35. Buratt. & Adden. *decis.* 221. & 223. Rojas *decis.* 294. *n.* 20. & sæpius in sua materia *sub tit. de Jurepatronatus*; *ac etiam infra in Papien.* & *frequentius*, *disc.* 40. & 41. (* Idque eo ma- (*)
gis stante subsequuta observantia, ex qua resultabat interpretatio, quod privilegium ita conceptum importet territorium separatum, ut de consimilibus privilegiis habetur apud Mart. Andr. *decis.* 54. *in nullius seu Montis Virginis Jurisdictionis* cor. Dunozetto, & in aliis. *) Verum & adhuc urgebat difficultas ob eadem responsionem ut supra datam privilegiis generalibus Cisterciensium, ac privilegio particulari Gregorii XIII. occasione unionis, ut scilicet id intelligatur quoad ipsum Monasterium ejusque Religiosos, & servientes, quorum respectu etiam providere oportuit, cum tunc non adhuc dilata exemptione generali Regularium, isti generaliter subjacerent Ordinario, atque privilegia exemptiva essent particularia juxta deducta *hoc eodem titulo*, *in Colonien. exemptionis S. Cornelii*, *disc.* 28. & in aliis, unde propterea causa suas habebat difficultates, atque resolutio Sac. Congregationis reflectendo ad veritatem, visa fuit justa & bene fundata.

ANNOTAT. AD DISC. VI.

IN causa Maceraten. seu Tolentina contenta in hoc discursu, aliud sequutum non est, dum ob cautelam a me consultam, removendi scilicet exinde familias colonorum, & operariorum, qui quandam populi speciem constituebant, adeout curæ animarum, & administrationis Sacramentorum, ac jurium Parochialium cessaverit occasio, sublata fuit quæstionis radix, & causa productiva, cum revera, posita situatione intra Diœcesis limites, punctus non videretur sustentabilis, atque resolutio justa remaneret.

ASTORICEN.
SEU NULLIUS JURISDICTIONIS
PRO ABBATE OPPIDI VILLÆ FRANCHÆ CUM EPISCOPO.

Casus decisus per Rotam, pro Abbate.

De omnimoda jurisdictione quasi Episcopali cum territorio separato competente Prælato inferiori privative ad Episcopum ex privilegio Apostolico. Et de ipsius privilegii executione, & effectuatione.

De laudo, an valeat in bonis, & juribus Ecclesiarum sine beneplacito Apostolico? Et quando istud adesse dicatur præsumptum ex lapsu temporis?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *De materia remissoria, quando detur, vel denegetur.*
3 *Ad Papam pertinet territoria dividere, vel unire, ac loca* Nullius *constituere.*
4 *Dari non potest de non usu legis, vel privilegii habentis Decretum irritans, & leges Pontificiæ non egent acceptatione populorum, & n. 6.*
5 *Effectuatio in parte, operatur effectuationem in toto.*
6 *Declaratur conclusio, de qua, n. 4.*
7 *Quomodo sit probandus non usus legis, vel privilegii.*

8 *Quan-*

8 *Quando interruptiones factæ ex parte Episcopi præjudicent jurisdictioni Prælati inferioris.*

9 *Privilegium recipit interpretationem ab usu, & potest ex isto pati diminutionem, si non totalem destructionem.*

10 *Advocati Romanæ Curiæ cur dici possint nobiliores Advocatis aliorum locorum, & de ratione.*

11 *Compromissum in bonis, vel juribus Ecclesiæ cadit sub extravaganti ambitiosæ, & fieri non potest sine solemnitatibus.*

12 *Cardinalis assertioni de vivæ vocis oraculo per Papam sibi tradito, an sit credendum.*

13 *Quando beneplacitum Apostolicum præsumptum non intret, licet concurrat lapsus temporis ad id sufficientis.*

14 *De constitutione* Urbani VIII. *tollente beneplacitum præsumptum, ut non procedat ubi inter duas Ecclesias.*

15 *Ad Beneplacitum præsumptum non sufficit tempus, nisi cum eo concurrat observantia vera, & pacifica.*

D I S C. VII.

1 Clemens VII. de anno 1533. Oppidum *Villa Franchæ* in diœcesi *Asturicen.* situm, ab ista dismembravit, illudque, excepta collatione ordinum, quam Episcopo reservavit, omnimodæ jurisdictioni Abbatis Ecclesiæ Collegiatæ ejusdem loci subjecit, itaut iste loci Ordinarius diceretur, Episcopo autem hanc innovationem ægre ferente, supponitur Cardinalem Quintienum, ex vivæ vocis oraculo per Paulum III. sibi attributo ac etiam uti arbitrum a partibus electum, una cum Marchione de Aoguillar pariter arbitro electo, Carolo V. tunc Hispaniarum Rege approbante, de anno 1538. laudum protulisse, præfati Indulti Apostolici in multis partibus, ac jurisdictionis speciebus moderatorium, præsertim, circa cognitionem causarum criminalium, & matrimonialium, aliorumque graviorum, ac etiam ut Abbatis provisio, seu institutio, semper & in quocumque vacationis casu, ad Episcopum spectare deberet.

Istud laudum occasionem dedit Episcopo continuandi exercitium jurisdictionis in plerisque speciebus, quamvis etiam Abbas ad formam indulti eamdem jurisdictionem quoque exercere curasset, ita tamen quod nemo pacificus possessor dici posset, donec occasione exortæ inter eos controversiæ super jure explorandi voluntatem puellarum Monasterium ingredi volentium, ut ibi possessionem emitterent, introducta est lis coram Nuntio Hispaniarum, qui manutentionem in possessorio concessit Episcopo; Et introducta per appellationem causa in Rota cor. Cerro, assumptaque disputatione super puncto petitorii; *An constaret de jurisdictione Abbatis privative ad Episcopum*, sub die 19. Junii 1654. affirmativa prodiit resolutio pro Abbate, ac expedita ad normam decisionis sententia, commissaque in gradu appellationis causa in eadem Rota cor. Celso sub die 4. Junii 1655. prodictæ sententiæ confirmatione responsum fuit, *ut patet ex dec.* 200. *inter impressas ejusdem Celsi*, & successive sententiarum; Atque commissa in tertia instantia causa cor. Bevilaqua, cum sub die 27. Junii 1657. ex hac parte Abbatis assumpta esset disputatio super dictarum sententiarum confirmatione, fuit ex parte Episcopi petita, & concessa remissoria ad probandam articulatam pacificam immemorabilem, & centenariam possessionem suæ jurisdictionis, per quam probationem pro Episcopo agentes dicebant elisa remanere dictarum decisionum fundamenta, quoniam ita probarent Beneplacitum Apostolicum præsumptum super laudo, ut supra per Cardinalem, & Marchionem emanato.

Et quamvis juxta regulas, dicta remissoria utpote calumniose petita super materia improbabili denegari probabilius debuisset, Nihilominus cum hæc sit materia
2 mere arbitraria, in qua pro concessione, vel denegatione nunquam certa, & determinata regula dari potest, atque in dubio Tribunal satis proclivum sit ad concessionem, potissime vero ubi agitur de casu gravi, & de tertia instantia, quando facilius ob irreparabile præjudicium concedi solet, idcirco concessa fuit, deventoque ad curiam post longum interstitium biennii, & ultra processu remissoriali, non curantibus post multas intimationes agentibus Episcopi informare, sub die 14. Junii 1660. cor. eod. Bevilaqua, solo Abbate informante responsum fuit pro sententiarum confirmatione, approbando cum aliquo pinguiori calamo in decisione desuper edita fundamenta deducta in præcedentibus decisionibus cor. Cerro & Celso. Addita solum responsione restibus remissorialibus; utpote non bene articulatam immemorabilem, vel centenariam probantibus, dum de contrario convicti erant ex publicis scripturis, publicisque actis judicialibus probantibus in Abbate jurisdictionis exercitium, & in hoc statu remanet causa, quod sciam.

Fundamenta dictarum decisionum in eo potissime consistunt, quod licet Episcopus fundatam habeat intentionem in assistentia juris super omnimoda Episcopali jurisdictione in clerum & populum suæ diœcesis, ac omnibus locis in ea sitis, neque dubitaretur de hujus Oppidi situatione intra suam diœcesim; Nihilominus 3
cum ad Papam spectet diœceses, & territoria separare, dismembrare, vel unire, atque incontinenti constet de privilegio Pontificio super hujusmodi Oppidi dismembratione, transferendo universam jurisdictionem in Abbatem, dicebatur hic effectus loci Ordinarius, unam Nullius, & extra quamcumque diœcesim, juxta auctoritates sæpius decantari solitas super ista propositione, quæ ut dictum est in Toletana *disc.* 5. & in aliis, potest hodie præsupponi tanquam absoluta, prout Scribentes pro Episcopo eam admittebant, cum de potestate Papæ in his dubitandum non sit, unde propterea tyronum partes potius esse videntur, desuper allegationes, vel retexere, vel desiderare.

Insistebant tamen super ejusdem indulti ineffectuatione, ac non usu, per quem illud præscriptum esset, ex recepta pariter juris propositione quod privilegia per non usum, vel contrarium usum legitime præscriptum quoque amittuntur; Ac etiam super dicto laudo, quod de vivæ vocis Pontificio Oraculo emanatum dicebatur super dicti indulti moderatione, ad cujus limites, pro Episcopo agentes dabant manus, ut Abbati in actibus reservatis Jurisdictionis exercitium permitteretur, atque in his duobus fundamentis consistebant Episcopi oppositiones.

Ad primum motivum non effectuationis, seu contrarii usus, Ego & cæteri pro Abbate scribentes, duas 4
dabamus responsiones per Rotam admissas, unam nempe quod ob decretum irritans in eodem indulto contentum dari non poterat de non usu, quodque leges, vel provisiones Pontificiæ non egent subditorum acceptatione ad illarum efficaciam & operationem ut infra, indeoque ob infectionem cujuscumque actus contrarii a dicto decreto irritante resultantem, dari non potest de non usu, vel de usu contrario illarum destructivo, Cavaler. *decis.* 77. *&* 85. Merlin. *decis.* 814. Burat. *decis.* 704. & in aliis frequenter.

Et alteram facti, quod scilicet de indulti effectuatione, & usu satis constabat ex tot actibus jurisdictionalibus per Abbatem exercitis, quorum aliqui juxta natu- 5
ram causæ universalis inducunt, & conservant possessionem in universum, ex deductis in Toletana *disc.* 1. Ac etiam quia effectuatio in parte, operari dicitur effectuationem in toto, Cavaler. *decis.* 408. *num.* 6. *&* 449. *n.* 7. Adden. ad Grag. *decis.* 557. *n.* 7. Quinimo dicebamus, ex ipsomet secundo fundamento laudi ex parte Episcopi deducto, ad oculum probari usum ac effectuationem privilegii, dum de illius tantum moderatione in parte laudum agit, itaut hæc duo fundamenta essent pugnantia, & contradictoria.

Prima responsio, Mihi, quamvis more Advocati, 6
cum aliis eam deducenti, ad veritatem tamen reflectendo, non placebat, unde mirabar quod admitteretur; Verissima siquidem est jam dicta propositio, quod Pontificiæ leges & provisiones, potissime in his materiis in quibus decernit uti Pontifex, non indigent ad perfectionem, & validitatem eo requisito consensus subditorum, quod in legibus Principum sæcularium de jure desideratur, quia ejus potestas est immediate a Deo, non autem a populo, Suar. *de legib. cap.* 16. *&* 17. *lib.* 4. Nav. *cons.* 1. *n.* 19. *& seqq. de const.* Rot. *decis.* 365. *n. fin.* post Cenc. de Cens. *& decis.* 194. *n.* 14. *& seqq. par.* 4. *recent. tom.* 2. ubi declaratur, leges Papales tolli ex contrario usu eidem Papæ noto, ob ejus tolerantiam, & implicitam revocationem.

Prout vera etiam, ac recepta est altera propositio per decretum irritans infici quamcumque contrariam possessionem, vel consuetudinem, sed utraque procedit in

Con-

Constitutionibus, seu provisionibus pro bono publico, & per viam legis in universum emanatis, quibus privatorum non usus, vel contrarius usus, & sic factum positivum, vel negativum præjudicare non potest, nisi talis actus esset adeo notorius, atque eidem Pontifici, vel ejus successoribus notus, quod exinde ex ipsius tacito consensu legis abrogatio deduci valeat, *ut d. decis.* 194. *n.* 18. *& seqq. par.* 4. *recent. tom.* 2. Secus autem ubi agitur de privilegiis & indultis particularibus per viam gratiæ alicui personæ, vel Universitati concessis, quia cum beneficia non conferantur in invitos, & quisque possit suo juri ac favori renunciare, nil prohibet, ex non usu, vel contrario usu legitime præscripto, tale privilegium regulariter odiosum, & stricte intelligendum, tanquam ex tacita renunciatione suam operationem amittere, ut ita distinguendo habetur *decis.* 231. *part.* 5. *recent.* & apud Othobon. *decis.* 229 *num* 6. & sæpius in aliis, quia est distinctio vera, & rationabilis.

Solidiorem reputabam alteram responsionem, quia cum non usus, seu contrarius usus deduceretur tanquam præscriptio juris certi, & radicati ex dicto indulto resultantis, opus est illum probare cum requisitis præscriptionis, quorum illud magis est essentiale, possessionis pacificæ non interruptæ pro toto eo tempore, quod juxta præscri-
7 ptionis qualitatem de jure exigitur, cum actus contrarii non solum causare dicantur interruptionem temporis, sed etiam inducant malam fidem, qua concurrente, hodie de jure canonico nunquam datur præscriptio ad notum text. *in cap fin. de præscript.*

Et licet scribentes pro Episcopo, cum eisdem fundamentis, de quibus in dicta Toletana Jurisdictionis,
8 *disc* 1. dicerent de hujusmodi actibus ab Abbate gestis, habendam non esse rationem, utpote ab Episcopo semper interruptis, atque a majori numero suffocatis. Replicabam tamen, hujusmodi responsionem magni momenti esse, quoties ageretur de acquirenda jurisdictione per Prælatum inferiorem ex solo jure præscriptionis, atque ex beneficio longævæ possessionis, quo casu quæcumque interruptio ex parte Episcopi probata sufficere videtur, nisi actus interruptionem importantes essent æquivoci, atque ad certam speciem jurisdictionis cum altera non interrupta compatibilem referri possent, juxta distinctionem, de qua in allegata Toletana, ubi declaratur conclusio circa causam universalem per actus particulares conservandam. Secus autem ubi inferior Prælatus habet pro se titulum clarum, & legitimum, qui jure præscriptionis, a non usu, vel contrario usu sublatus prætendatur, quia cum Episcopus in hac parte sit actor, allegans dictum contrarium actum præscriptivum tanquam fundamentum suæ intentionis, tenetur illum probare pacificum, & juxta præscriptionis requisita, atque in hoc observabam evidenter per dictos Scribentes æquivocari super mala conclusionum applicatione, quoniam habenti titulum clarum, nulla incumbit necessitas probandi ejus effectuationem & usum pacificum non interruptum, sed sufficit probare aliquos actus interruptivos contrariæ præscriptionis ex non usu, vel contrario usu elicitæ, ut ea impedita, firmus remaneat ejus titulus.

Istam distinctionem Ego, ad veritatem etiam reflectendo, judicabam verissimam & irrefragabilem, quoties ageretur de destruendo privilegio in genere. Sed mea difficultas erat (ab alterius tamen partis defenso-
9 ribus non tacta, quoties combinat s actibus jurisdictionalibus per utramque partem respective exercitis, daretur longissima possessio pacifica in Episcopo super certa specie jurisdictionis, quam inferior Prælatus tanquam exercuisset, Sicuti enim privilegium per omnimodum non usum, vel illum contrarium in totum amitti potest, ita per usum limitatum diminuitur, seu in parte, etiam tanquam ex tacita renunciatione amitti potest.

Sicuti enim habens ex legato, vel alio titulo usumfructum, si longo tempore usum tacitum percipiat, ex usufructuario fit usuarius ad text. *in l. is qui usumfructum, ff. quibus mod. usufr. amitt.* de quo Rovit. *decis.* 97. *n.* 19. *&* 20. ita habens privilegium amplum, si eo limitate in certis casibus tantum utatur, dicitur per non usum in reliquis renunciasse, atque in ea parte privilegium vires ex non usu amittit, ad text. *in l. usum aquæ, C. de aquæduct. lib.* 11. *cum concord.* per Capyc Latr. *consult* 12. *n.* 5. *& seqq.* quia privilegium recipit robur ab usu. Sed non adsuit occasio hæc examinandi; Tum quia id per **alteram partem motivatum non fuit;** Tum quia, cessante oppositione, non adsuit occasio ita distincte examinandi singulos actus, ac videndi an in speciebus gravioribus quas Episcopus prætendebat, adesset necne ex parte Abbatis interruptio, cum id totum consisteret in facto, cujus examen in Curia Romana extraneum est Advocatis, utpote de jure tantum respondentibus, sed incumbit causarum Patronis.

Et ex qua ratione (ultra aliam, qualitatis præeminentioris Curiæ Papæ) possunt de justitia ejus Advocati 10
prætendere se nobiliores ac præeminentiores illis aliarum Civitatum quamvis Metropoliticarum, utpote de mecanico magis participantibus, ac ea quæ facti sunt, agentibus, dum vident, & revolvunt processus, conficiunt petitiones & articulos, se ingerunt in ordinatoriis, ac alia, quæ facti sunt, ac personale opus exigunt, exercent, quorum nihil faciunt Advocati in Curia, cum omnia hæc spectent ad causarum patronos: unde intrare videntur ea quæ circa nobilitatem profitentium theorice ac mecanice habentur insinuata *in Venusina præeminentiarum, sub tit. de præeminentiis, hoc eod. tit. lib.* ex Tiraquell. *de nobil. cap.* 19. *&* 30.

Quo vero ad laudum, dicebamus Ego & cæteri pro hac parte scribentes ex parte Abbatis (& Rota in omnibus canonizavit responsionem) quod cum agatur de juribus Ecclesiæ non alienabilibus absque beneplacito Apostolico, aliisque requisitis per *Extrav. Ambitiosæ*, minus fieri potuit compromissum, quod tanquam sa- 11
piens speciem alienationis absque eisdem solemnitatibus fieri non potest, ad not. *in c. veniens de transact.* Lapus *alleg.* 92. *n.* 7. Roman. *cons.* 369. *n.* 18. Rota *in Papien. manutentionis* 13. *Martii* 1654. *cor. Peutingero*, §. *laudum*, cum aliis in dictis decisionibus allegatis, & conferunt quæ in terminis compromissi super feudis habentur ex Bambacario, & aliis *in Camerinen. jurisdictionis, sub tit. de feudis, disc.* 49.

Adversus hanc responsionem, duo replicabantur ex parte Episcopi, Primo nempe, quod Cardinalis testabatur se ita egisse de Oraculo Papæ Pauli III. viva voce sibi tradito, ideoque sibi de hoc attestanti deferendum erat, Et secundo, quod ex lapsu longissimi temporis intrabat beneplacitum præsumptum, Prima responsio in decisionibus tollebatur ex facto, quia Cardinalis non dicit Papam approbasse laudum, sive mandasse quod ita laudaretur, sed potius ex ejus assertione constabat de contrario, cum eo emanato reservetur Papæ beneplacitum, ac ipse met Cardinalis narret oraculum restrictum fuisse ad audiendas partium differentias, non autem ad eas decidendas, præsertim cum laico, cui satis incongruum erat committere decisionem controversiæ mere spiritualis, & Ecclesiasticæ inter solos Ecclesiasticos absque laicorum mistura; Ut enim quotidiana experientia docet, frequenter Pontifices alicui Cardinali oretenus injungunt, alicujus controversiæ informationem, ad effectum ut referat, vel componat, non autem ut decidat, & sic pro audiendo ejus voto consultivo, non autem decisivo.

Dedicebam item (licet cessante necessitate causæ in decisionibus ex prudentialibus forte motivis omissum fuit) in hujusmodi quæstione in puris terminis juris communis, & circumscriptis modernis Constitutionibus Apostolicis, hunc antiquum casum non complectentibus, In controversia ad quæstione, an Cardinalis assertioni de Pontificio oraculo sibi viva voce tradito credendum sit, tractata per 12
Scribentes *in cap. nobilissimus* 97. *distinct.* & alios, de quibus Gabr. *de probat. conclus.* 3 Farinac. *de testib. q.* 63. *ex n.* 15. Altograd. *cons.* 12. *n.* 46. *& seqq. lib.* 1. Rota *decis.* ... *n.* 2 *part* 4 *rec.* Ex magis communi, & recepta opinione, Cardinalibus deferendum est, tribus copulative concurrentibus. Primo nempe ut assertio fiat in loco ubi Papa residet, ut ut promptus ad eum sit accessus ejus, qui de hoc dubitans velit se certificare; Secundo ut non sit directe alteri præjudicialis, ejusque jus quæsitum tollat, Et tertio ne contineat verisimilia, quorum nullum in præsenti concurrere dicebam; Non primum, quia non constabat, an quando Cardinalis ita asserendo laudum dedit, esset necne in loco residentiæ Pontificis; Non secundum, cum id contineret directum præjudicium Abbatis, ac hujus Ecclesiæ totiusque Oppidi; Neque tertium, cum omnino inverisimile esset, Papam voluisse Cardinali laicum adhibere socium ad decidendam causam mere Ecclesiasticam, & spiritualem ut supra, ac

ac etiam quod probare voluerit, ut collatio primæ Dignitatis in Collegiata, fixe & perpetuo reservata Sedi Apostolicæ, dari deberet Episcopo, qui plus juris ita haberet in loco exempto, vel dismembrato, quam in eis, in quibus tanquam de diœcesi, omnimodam, & pacificam habet jurisdictionem, quod omnino incon-
(*) gruum, & inverisimile videbatur. (* Hoc itaque laudum est prorsus irrationabile, & manifestum Sedis Apostolicæ præjudicium continet; in ea præsertim parte, in qua contra omnes reservatorum regulas disponit institutionem Abbatis, quæ est prima dignitas in Collegiata, semper spectare ad Episcopum: nullatenus enim probabile est, quod hoc fuerit per Papam approbatum; quia si collatio primæ dignitatis non exemptæ pertinet semper ad Sedem Apostolicam, & non ad Episcopum, incongruum omnino est ut ad istum, privative ad illum, spectare debeat collatio dignitatis, constituentis Prælatum inferiorem cum jurisdictione Episcopali. *)

Eademque improbabilitatis ratione dicebam cessare alteram responsionem beneplaciti Apostolici præsumpti
13 ex longissimi temporis decursu deducti, quia hæc est simplex juris præsumptio, contraria probatione, seu fortiori præsumptione elidibilis, unde cum fictio non possit superare veritatem, atque beneplacitum verum concedi non soleat nisi ex justa, & rationabili causa, & super actu a jure non improbato; Sequitur quod ubi ex ipsius actus facie constat, illum esse talem, quod juxta Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ stylum, super eo expressum beneplacitum Papa non concessisset, minus intrat præsumptum, non obstante cujuscumque temporis lapsu, ut firmatur *in Cracovien. decimar.* 16. *Nov.* 1650. cor. Bichio, *dec.* 82. *p.* 11. *rec.* & 20. *Martii* 1651. coram Verospio 525. *ead. p.* 11. *altera Cracovien. dismembr. decimarum* 3. *Junii* 1650. cor. eodem Verospio, *decis.* 47. *eadem p.* 12. *Romana devolutionis domus* 25. *Junii* 1654. cor. Meltio, & in aliis, quia est propositio recepta, & satis rationabilis, multo magis recipienda, ubi allegatur Beneplacitum Apostolic. modernum a temporibus Pauli III. citra, & sic post Urbis excidium, a quo tempore habentur regestra integra, ex quorum revolutione illud reperiri posset si adesset, maxime dum agitur de materia adeo gravi, in qua nonnisi idem Papa manus apposuisset, unde non cadit illa difficultas, quæ in privatis bonorum Ecclesiæ alienationibus aliisque materiis minoris momenti etiam post integritatem regestorum cadere potest, ob beneplacita, quæ concedi solebant per Pœnitentiariam, seu dicta facultate sub Pio IV. sublata, hodie conceduntur per Congregationes Concilii, vel Episcoporum & Regularium.

Ulterius quicquid sit de puncto, an Constitutio de
14 præjudicialibus edita de anno 1641. per Urbanum VIII. tollens hujusmodi beneplacita præsumpta, præterquam ex lapsu centenariæ completæ, locum habeat inter duas Ecclesias, in quo Mihi semper placuit negativa quam tenuit Rota in una Vicen. portionum prima Junii 1643. cor. Dunoz. *inter suas decis.* 713. *n. fin. Roman. conf.* 13. *Junii* 1663. *cor. Priolo Mediolanen. Parochialis* 10. *Novembris* 1664. *cor. Alberg.* & in aliis, itaut hodie sit receptum, posito etiam quod dicta Constitutione non intrante, procedendum esset cum solis terminis juris communis, quibus attentis solus tricennalis lapsus sufficit;
15 Adhuc tamen in præsenti non cadebat præsumptio, cum ad ejus effectum, copulative cum tempore requiratur observantia, vera, pacifica, & per actus univocos, non autem æquivocos toto dicto tempore continuata, ne detur multiplicatio præsumptionum, ut est concors Scribentium traditio per Rotam passim receptam ut apud Otthobon. *decis.* 220. & in aliis frequenter, ita ut videatur hodie propositio indubitata, & præsupponenda; Quæ observantia cum hujusmodi qualitatibus in præsenti non justificabatur ob actus jurisdictionales per Abbatem exercitos; Atque in hoc fundamento tanquam magis solido & tuto Rota fixit pedes, non curando supradictarum aliarum responsionum robur examinare.

De testibus autem nuper vigore remissorialium datis, nulla fuit habita ratio, & merito; Tum quia eorum examen plures nullitatis defectus patiebatur; Tum etiam, quia ultra contrarietates, aliasque exceptiones in dicto, convincebatur de mendacio per scripturas & acta judicialia super exercitio jurisdictionis Abbatis.

Eoque minus ipsorum fidei deferendum erat, atque ea pro suspecta habenda, dum deponebant de visitationibus aliisque actibus jurisdictionalibus in scripturam redigi solitis. Si enim veri essent, potuisset Episcopus habens in manibus proprium Archivium, in quo libri visitationum, processus, & alia acta conservantur id justificare per scripturas, non autem confugere ad solos testes, cum quibus hodie ob corruptos mores satis caute procedendum est. (* Et in omnem eventum eorum (*)
depositiones obstare possent, quando nostra intentio fundaretur in præscriptione, & actibus possessionis, quia per actus contrarios a dictis testibus affirmatos destructa, vel debilitata remaneret; & in his terminis procedunt deducta in d. Toletana *Jurisdictionis* coram Ponente. Sed cum nostra intentio fundata sit in privilegio claro, per quod juris assistentia est pro hac parte, ac doceatur de dicti privilegii usu, ac effectuatione, ut supra, actus contrarii, de quibus deponunt testes, tamquam clandestini, seu turbativi, vel attentati non sunt considerabiles, ex deductis in eadem Toletana, & in *dicta nullius, seu Montis Virginis* cor. Dunoz. *) Unde propterea, testecendu etiam ad veritatem, justa beneque fundata mihi visa est præsens resolutio, nisi ex combinatione actuum subsistere posset difficultas superius excitata, itaut data compatibilitate diversarum specierum jurisdictionis, aliquæ jurisdictionis species remanerent in Episcopo pacificæ, & non interruptæ, quo casu stante centenaria dictæ responsiones alias sordidæ paterentur suas difficultates.

S U M M A R I U M.

1 *Certa est potestas Papæ concedendi territorium separatum Prælato inferiori.*
2 *An compromissum fieri valeat super juribus spiritualibus sine beneplacito Apostolico? & de ejus præsumptione.*

ANNOT. AD DISC. VII.

Pariter in casu, de quo in Asturicen. contenta hoc discursu, aliud quod sciam, sequutum non est, nisi 1
quod ob Procuratoris mortem, causa, ut frequenter contingit, defensores mutaverit; facti vero potius, quam juris est ejus punctus principalis, super existentia Apostolici privilegii pro territorii separatione, cum eo posito, de potestate Papæ non dubitetur, ut pluries insinuatur.

De conclusione autem concernente compromissum, 2
& an istud sapiat speciem alienationis, ut propterea iis indigeat solemnitatibus, quæ in alienatione desiderantur, *agitur l. 1. de feud. disc. 49. lib. 7. tit. de alienat. & contract. prohib. disc. 2.* ubi etiam, & in aliis sequentibus de earundem solemnitatum præsumptione resultante a longissimi temporis observantia, quodque in hujusmodi controversiis inter Ecclesias hinc inde, non intret Bulla Urbani VIII. quæ hanc sustulit præsumptionem, eam præservando, quæ ex centenaria resultat.

HISPALEN. JURISDICTIONIS
PRO ABBATE OPPIDI DE OLIVARES
CUM ARCHIEPISCOPO ET CAPITULO.

Casus discussus in Signatura Sanctissimi, & pro Abbate resolutus.

De jurisdictione omnimoda quasi Episcopali competente Prælato inferiori ex Indulto Apostolico concesso pro aliquo Statu, vel locorum Universitate, an comprehendat locum, qui de tempore Indulti destinatus erat, ut dictæ Universitati uniretur, non tamen adhuc ad actum unionis deventum erat? Et aliqua de materia aperitionis oris adversus gratiam cum decreto irritanti, & clausula *sublata*.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur species aperitionis oris adversus decretum irritans & clausulam* sublata.
3 *Quando concedatur aperitio cum reductione, seu remotione gratiæ.*
4 *In erectionibus Cathedralium, vel Collegiatarum ut-*

pote de sui natura præjudicialibus necessaria non est derogatio regulæ de jure tertii, & quid operetur clausula sine præjudicio.

5 *Quale in proposito dicatur præjudicium considerabile.*

6 *Quando concedatur oris aperitio pro simplici habilitatione.*

7 *Sola cogitatio generica salvat a vitio obreptionis,*

8 *Sub privilegiis concessis Regi Hispaniarum an, & quando veniant reliqua ejus dominia extra Hispaniam?*

9 *Decretum irritans & clausula sublata non prohibent cognosci de non comprehensione.*

10 *Signatura Gratiæ non solet rescribere in iis quæ sine Principis extraordinaria potestate competunt.*

11 *De regula unionum revocatoria.*

12 *Facultas Executoris non expirat in habentibus tractum successivum.*

DISC. VIII.

1 DE anno 1623. Urban. VIII. Parochialem Ecclesiam Oppidi de Olivares erexit in Collegiatam, cujus principalis Dignitas & caput, *Abbas major* nuncupari deberet, eique prævia separatione territoriorum a quibusdam Diœcesibus, præsertim vero ab ista Hispalen. subjecit universum statum & Comitatum *de Olivares & Baida*, ac etiam locum nuncupatum *Sanlugar la mayor*, noviter emptum per modernum Comitem, ad cujus preces, Instante Rege Catholico Philippo IV. hujusmodi Statu & Comitatu, tamquam verus Ordinarius omnimodam haberet quasi Episcopalem jurisdictionem, privative ad Archiepiscopum Hispalen. & quoscumque alios Diœcesanos, a quibus dicta dismembratio facta est.

De tempore autem, quo dictum indultum concessum fuit, Comes prædictus tractaverat, & concluserat emptionem loci prædicti *de Sanlugar*, sed ob Regium assensum expediendum, aliasque solemnitates in hujusmodi bonorum translationibus adimplendas, ad effectuationem deventum non erat, atque vere illius dominium, & possessionem non habebat.

Ex hac autem circumstantia, Archiepiscopus & Capitulum acquiescentes, donec dictus Comes apud Regem in summa gratia, & auctoritate fuit; Eo defuncto prætendere cœperunt indultum prædictum non suffragari quoad hunc locum, utpote tunc dicto Statui non unitum, neque adhuc acquisitum, sed quia obstabant clausula *sublata*, & *decretum irritans* in eodem indulto contenta, claudentia os Judici & parti, idcirco edita fuit Signatura Sanctissimi pro aperitione oris ac reductione gratiæ, petitionem fundantes in duplici fundamento, primo nempe in gravi præjudicio ex dicta gratia resultante Ecclesiæ Hispalen. ob dismembrationem hujusmodi locorum, præsertim supradicti de Sanlugar ex ejus situatione, aliisque circumstantiis valde considerabilis; Et secundo ex defectu intentionis Papæ, seu obreptionis gratiæ, dum præsuppositum fuit locum prædictum spectare ad Statum & Comitatum de Olivares, quod de tempore concessæ gratiæ in facto non subsistebat, quia nonnisi ad plures menses subsequentes, Comes hujusmodi loci dominium, & legitimam possessionem vere acquisierat, cumulando vulgares auctoritates super gratiæ nullitate ex causa subreptionis, vel obreptionis, seu ejusdem reductione concedenda ob alterius grave præjudicium.

Et his addebant quoque motivum regulæ revocatoriæ Innocent. X. ex co intrantis, quod cum ad Comitis successoris instantiam de ann. 1653. obtenta esset a Nuncio Apostolico sententia super executione & observantia litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, exinde resultabat, gratiam Pontificis prædecessoris, utpote effectum non sortitam, sub regula prædicta cadere.

Pro Abbate & Comite scribens, etiam cum sensu ve-
2 ritatis, dicebam Injustam esse petitionem, ideoque rejiciendam commissionem, nihil rescribendo, prout de facto proposita causa sequutum fuit; Distinguendo siquidem speciem aperitionis oris (ad quam Scribentes, moderata petitione contenta in commissione alternative se restringebant, saltem alteram faciliorem petendo.)

Ad duplicem effectum hujusmodi aperitio peti, & respective concedi solet; Primo nempe cum reductione gratiæ itaut ejus substantia, & jus gratiato quæsitum tolletur, vel minuatur; Secundo vero, ut firma remanente gratia, ejusque substantia non alterata, petens admittatur solum ad opponendum de ejus nullitate resultante ex subreptione, vel defectu intentionis, itaut sit simplex habilitatio judicis & partis, ad opponendum, & respective judicandum id, quod adversus gratiæ validitatem, vel operationem de jure fieri posset, nisi *decretum irritans*, & clausula *sublata* obstarent.

Ad primum effectum id concedi non solet nisi ex magna causa, & accedente exorbitanti læsione, quam gra- 3
tia tertio inferat, Grat. *discept. 959. in princ.* Rot. *decis. 461. n. 6. & seqq. part. 1. rec. dec. 297. & 485. par. 4. tom. 2. utrobique in princ. in Roman. seu Amerina aperitionis oris 27. Junii 1635.* coram Coccino *decis. 358. part. 11. rec.* præsertim ubi gratia est jam executioni demandata, ut in specie *d. decis. 485. n. 5. part. 4. tom. 2.*

Ad hunc autem effectum, non omne præjudicium in genere attenditur, quoniam gratiæ super novis erectionibus, semper, & de sui natura sunt præjudiciales, cum practicari non possint sine dismembratione, quæ de necessitate importat præjudicium illius Ecclesiæ, a qua illa fiat, unde propterea receptum habemus, quod licet ex regula *de jure tertii quæsito non tollen.* gratiæ
tertio præjudiciales, ejusque jus tollentes non sustineantur, nisi cum speciali derogatione regulæ prædictæ, 4
hoc tamen cessat in hujusmodi novarum erectionum gratiis, utpote de sui natura, & pernecesse præjudicialibus; Adeout, etiam si in ipsismet gratiis expresse adjiciatur clausula *sine alterius præjudicio*, adhuc intelligitur de alio forsan particulari verisimiliter Papæ ignoto, non autem de isto generali de natura gratiæ resultante, quia clausula prædicta intelligitur in aliis præterquam in expressis, ut de utraque propositione Seraph. *decis. 145. n. 5. & 6.* Buratt. & Add. *decis. 193. & 576. decis. 24. part. 5. rec. & dec. 51. n. 25. part. 6.* cum aliis plene cumulatis per Adden. *ad decis. 2. n. 286. & seqq. part. 3. rec.*

Et sic de illo gravi præjudicio verisimiliter per Papam
incogitato, & quod sibi notum cum retraxisset a gratiæ 5
concessione, quia nempe per hujusmodi dismembrationem prior Ecclesia nimis depauperata remaneret, itaut ejus Dignitas vilesceret; Si enim solum præjudicium generale sufficeret, prædicti inconvenientis non productivum, resultaret exinde ligatam esse potestatem Papæ faciendi novas erectiones Cathedralium, & successive revocari debuissent tot erectiones, præsertim erectio, quæ continetur in extravaganti Salvator, dum ex una Diœcesi Tolosana quinque Episcopatus erecti sunt, quod utique magnam ejus dismembrationem importavit, prout Paulus IV. ex sola Diœcesi Mechlinien. undecim alios Episcopatus erexit, cum similibus, de quibus *in Burgen. erectionis Cathedralis, hoc eod. lib. sub tit. de præmin. disc. 6.* Unde cum absque dubio magnæ diœcesi, & ditissimæ Ecclesiæ Hispalen. hujusmodi dismembratio non adeo grave præjudicium inferret, dum nil fere de ejus priori dignitate, & decore minuarat, idcirco incongrua erat hujusmodi gratiæ petitio.

Ad alterum vero effectum simplicis aperitionis oris
pro sola judicis, & partis habilitatione ut supra, Signa- 6
tura gustare solet de meritis, an scil. objecta nullitas ex capite subreptionis, vel defectus intentionis, habeat necne aliquod probabile fundamentum, in cujus casu concedi solet; secus è contra; Atque ad hunc effectum Papa in hoc Tribunali adhibet duodecim Prælatos peritos, de quorum voto consultivo, quando sibi placet ferendo, rescribere solet, cum adversus gratias, præsertim executas non debeat Princeps litibus calumniosis, & injustis aditum aperire, ut per Marchesan. *de commiss. aperitionis oris p. 2. §. 1. n. 65. fol. 417. & in dictis decisionibus 485. p. 4. rec. tom. 2. & 358. p. 11.*

Nullum vero dicebam adesse probabile fundamentum, ex quo hujusmodi gratia de jure impugnari posset; Illud siquidem minus veræ narrativæ super acquisitione Oppidi Sanluger, ejusque unionis & pertinentiæ ad Statum, & Comitatum de Olivares, nimis leve videbatur (quale ut supra per Signaturam reputatum fuit) quia licet de tempore gratiæ ob adhuc non completas solemnitates in hujusmodi feudorum, sub bonorum jurisdictionalium alienatione servandas, Comes legaliter dominium dicti loci nactus non esset, nihilominus quoad conventionem partium, jam illum acquisierat, dum perfectus erat contractus emptionis, & sic verificabatur

gratiæ

gratiæ præsuppositum, quod hujusmodi locus nuper per Comitem esset quæsitus. Rigorosa vero intelligentia, quod hæc acquisitio adhuc perfecta, & legitima dici
7 non posset, nullatenus obstabar. Tum quia ad effectum substinendi gratiam sufficit ejus narrativam verificari de facto, ea deductis per Add. ad Burarr. *dec.* 778. & est frequens beneficialistarum propositio de qua pluries in sua materia *sub tit. de benef.* Tum etiam quia ejus falsitas debet esse talis, quod verisimiliter Papam à gratia retraxisset, itaut ejus intentioni defectus probabilites adesse dicatus, cum alias pro gratia substinenda, generica, seu verisimilis cogitatio sufficiat, Buratt. *decis.* 883. *n.* 6. *dec.* 118. *n.*17. post Vevian. *de jure patr. cum aliis in Valentina Parochiali* 28. *Junii* 1647. coram Cerro 107. *p.* 10. *rec.* & est propositio in beneficialibus frequens.

Ad effectum enim ut locus dicatur unitus, & de pertinentiis alicujus Status, Provinciæ, vel respective prædii, attenditur voluntas, seu destinatio ipsius acquirentis, qui est utriusque Dominus ad text. *in l. si cui ades ff. de l.* 3. *cum concord.* de quibus Galent. *contr.* 22. *lib.* 1. Rota *in Bonon. liquidationis pretii* 4. *Julii* 1664. cor. Emeris, *de qua in causa habetur in Bonon. legati pro Zambeccaris, sub titul. delegat. & in Romana prelationis pro Confraternit. SS. Trinit. sub titul. de servitut. ad mat. retract.* & alibi. Unde propterea habemus, quod concurrente verisimili intentione, sub nomine Regis Hispaniarum, continentur etiam in privilegiis, Re-
8 gnum Neapolis, & alia dominia extra Hispaniam, ut habetur apud Mant. *decis.* 59. licet hoc suas habeat difficultates, ex iis quæ habentur in Barchinon. Canonicatus cor. Verosp. *dec.* 316. *part.* 9. *rec.* & in eadem coram Rojas *inter suas dec.*279. 281. *&* 286. *& de quo in Pampilun. decimar. de Taffalla hoc lib. sub tit. de praemin. disc.* 29. Quam tamen inspectionem in præsenti assumere, & examinare opus non fuit, licet pro altera parte scribentes super hujusmodi materiis, nimium divagarentur; Tunc enim dicebam de hoc puncto inspiciendum esse; quando indultum loqueretur de Comite de Olivares ejusque Statu, an scil. sub ejus nomine veniret istud Oppidum de tempore gratiæ adhuc saltem valide & perfecte non acquisitum, neque incorporatum, quo etiam casu, adhuc incognitum dicebam petitionem aperitionis oris, cum esset articulus comprehensionis, de quo Judex sine hac habilitatione cognoscere non prohibetur.

Siquidem *decretum irritans*, & clausula *sublata* claudunt ac ligant cuicumque Judici os & manus, in iis quæ gratiam tollunt, vel minuunt, non autem super iis quæ
9 prætenduntur non comprehensa, quia impugnare non dicit qui non comprehensionem allegat *dec.* 166. *in fin. p.* 7.
(*) *rec.* (* Unde si adversarii prætendunt nostrum Ordinarium se ingerere in locis suæ jurisdictioni non subjectis, & in indulto non comprehensis, ut possunt jure suo illum impediendo cum remediis legalibus; iisque non obstat indultum, quod non operatur in non comprehensis: ideoque in hac parte incongruus est recursus ad Signaturam gratiæ, & remedia extraordinaria, dum sibi patent remedia ordinaria per viam Justitiæ. *)

Et ea qua ratione Ego & cæteri pro hac parte scribentes respondebamus ad objecta, quæ fuso calamo, cum inani forsan labore, deducebantur super pertinentia decimarum in hujusmodi, locis dismembratis, quasi quod Papa de eis expresse non disponente, remanerent in priori eorum statu; In hoc enim dicebam, quod actores uterentur jure suo coram judicibus competentibus,
10 absque necessitate expectandi rescriptum Signaturæ gratiæ, quæ rescribere non solet in iis, quæ sine gratia exerceri possunt per petentem de justitia, in quibus rescribendi stylus est, quod utatur jure suo.

Ad objectum demum regulæ revocatoriæ, facilis erat
11 responsio, eam scilicet procedere in gratiis, quæ de tempore emanatæ regulæ effectum sortitæ non essent, & ad quam regulam evitandam sufficit effectuatio in parte, Buratt. *decis.* 870. *num.* 4. Greg. & Adden. *decis.* 557. *decis.* 109. *par.* 6. *rec.* & in aliis in sua materia *sub tit. de benefic.* in proposito regulæ revocatoriæ unionum. Unde cum in facto doceretur de gratiæ effectuatione usque ab ejus initio, cum successiva observantia per annos 30. & ultra, prorsus vana remanebat objectio male deducta ex sententia executoriali obtenta a Nuncio de anno 1653. cum illa non percuteret novam executionem, sed successivam, & continuativam pro repellendis, judiciali authoritate, illis molestiis, quæ adversus gratiam jam de facto prius exequutam inferebantur. Unde licet facultas executoris expiret per annum, seu facta semel exequutione ipsius jurisdictio cesset; Receptum tamen habemus eam durare in concernentibus observantiam executionis jam factæ, & sic exequutionem continuativam, ne illa semel facta, impedito ejus effectu, 12
inanis remaneret ea deductis *decis.* 21. *&* 265. *par.* 7. *rec.* ubi de materia.

S U M M A R I U M.

1 *De eadem materia, de qua disc. 7. in isto discurs. 8.*

2 *An concessa separatione territorii ab aliqua diœcesi, remaneat antiquo Diœcesano jus decimandi?*

3 *An Regna de novo quæsita, vel superaddita veniant sub nomine Regni antiqui, & quid veniat sub nomine Regis Hispaniarum?*

ANNOT. AD DISC. VIII.

IDem est hujus discursus punctus, qualis in præcedenti *in Hispalen.* super Apostolico privilegio veram territorii separationem inducente, ut facti potius, quam juris esse dignoscatur, pariterque ignotus est causæ status, & an ulteriorem habuerit progressum?

Quædam vero alia causa inter Archiepiscopum, & Capitulum Hispalen. ex una, & Prælatos, vel Rectores Ecclesiarum, seu locorum, sub hoc indulto comprehensorum, super jure decimandi, disputata in Rota, ostendit, quod indultum suum effectum sortitum sit, dum disputatum fuit, an per hanc separationem sublatum fuerit jus decimandi, quod habebant Archiepiscopus, & Capitulum universales illius Diœcesis decimatores, ex deductis *sub titul. de decim. discurs.* 1. *& sequent.* Atque in ista controversia aliquæ resolutiones (me tamen in causa non scribente) Archiepiscopo, & Capitulo favorabiles prodierunt.

Illæ vero perpensis decisionum fundamentis non placuerunt. Ista etenim quæstio, de qua agitur *tit. de decim. disc.* 12. an scilicet dismembratio ab antiqua Ecclesia, novaque erectio tollat jus decimandi, percutit casum novæ erectionis Parochialis, cum dismembratione partis territorii, & populi antiquæ Parochiæ, adeout utraque remaneat in eodem diœcesano territorio, nullaque adsit implicantia, ut nova tamquam filialis, adhuc in parte remaneat antiquæ matrici subjecta quodque ista aliqua ex pluribus juribus retineat, e deductis *d. disc.* 12. *de decim.* ac etiam in proposito juris sepeliendi *sub tit. de Paroch. disc.* 28. sive ubi de exemptivo ageretur privilegio, firmis remanentibus Ecclesia, & populo intra antiquæ diœcesis limites, ut propterea diœcesano aliquæ antiquæ ordinariæ, ac plenæ jurisdictionis, & superioritatis remaneant reliquiæ.

Id autem practicabile non est in hac specie formalis separationis territorii, quod sub proprio Prælato, cum vera qualitate nullius constituatur, quoniam, ut pluses casus distinguendo advertitur supra *disc.* 1. *& seqq.* & infra *discurs.* 96. ita constitui dicitur quædam nova omnino independens diœcesis, cujus Prælatur Pontificalium exercitio, & Episcopali dignitate exceptus, omnia habet, quæ vero Ordinario diœcesano competunt, etiam ex Concil. Trid. & Apostolicarum Constitutionum delegata jurisdictione, ideoque habetur, ac si numquam fuisset de illius diœcesi, cujus Episcopo, neque remanet illud jus reverentiale, quod in locis exemptis intra diœcesis fines remanentibus competit, ut infra *disc.* 35. & *alibi*, ut praxis docet in tot Episcopatibus de novo erectis, cum dismembratione partis alterius diœcesis, juxta casus recensitos infra *sub titul. de praemin. disc.* 6. Et per consequens improprium est, ut Episcopus diversæ diœcesis remaneat decimator tamquam Parochus universalis suæ diœcesis.

An autem sub nomine Regis Hispaniarum, vel alicujus Regni veniant superaddita, vel unita Regna, & Dominia, agitur *d. tit. de praemin. disc.* 29. *& sub tit. de benef. disc.* 29.

ANGLONEN. JURISDICTIONIS PRO EPISCOPO CUM ABBATE, SEU COMMENDATARIO MONASTERII S. ELIÆ DE CARBONE.

Casus decisus per S. Congr. Concilii pro Episcopo.

De eadem materia territorii separati, ac jurisdictionis Prælati inferioris in locum, & populum alicujus loci. Et quid in hoc operetur Dominium, & jurisdictio temporalis ejusdem loci penes ipsum Prælatum inferiorem?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De jurisdictione laicali, quam habent in Regno Neapolitano aliqui Prælati Ecclesiastici, quid importet.*
3 *Decisio Sac. Congregationis.*
4 *De probatione situationis loci in diœcesi.*
5 *De probatione territorii separati.*
6 *De restrictione ad titulum exhibitum tamquam meliorem.*
7 *De actibus possessoriis Episcopi exclusivis immemorabilis prætensa à Prælato inferiori.*
(*) (* *Privilegia tribuentia exemptionem passivam non suffragantur quoad activam.* *)
8 *Quid in hac materia operetur possessio jurisdictionis temporalis in loco, examinatur.*
(*) (* *Ad probandum Territorium separatum, nibil importat an Ecclesia habeat terras & loca subjecta, vel sit simplex Ecclesia sita intra diœcesim.* *)

D I S C. IX.

1 INtra limites diœcesis Anglonen. extat Oppidum nuncupatum, *De Carbone*, ibique Monasterium sub invocatione S. Eliæ Ordinis S. Basilii, cujus Abbas, ex antiquis Regum concessionibus, est ejusdem Oppidi utilis Dominus, cum jurisdictione laicali in causis civilibus, & forsan mixtis, non autem criminalibus, quarum jurisdictio per Regem alicui sæculari in feudum concedi solet, ut fere universalis est consuetudo in eo Regno quoad Oppida & loca, quæ per Ecclesias possidentur, ut sunt Ecclesiæ Consan. Policastren. Tricaricen. pluresque aliæ, & de quo jurisdictionis concursu, seu competentii inter Prælatum Ecclesiasticum, & Feudatarium sæcularem plura præsertim habentur, apud
2 *Rovitum super pragmaticis in pragmat. de jurisdict. invicem non turban.* ubi registrantur aliqua Decreta super naturam causarum: quando dicantur criminales, civiles, vel mixtæ respective.

Occasione autem istius dominii, & jurisdictioni, juxta satis frequenter, & pene universalem omnium hujusmodi Prælatorum hanc jurisdictionem temporalem in loco habentium, necnon ratione privilegiorum a Sede Apostolica huic monasterio concessorum super ejus exemptione ab Ordinarii jurisdictione, cœpit etiam d. Abbas exercere spiritualem, & quasi Episcopalem omnimodam privative ad Episcopum qui fortè ante publicationem S. C. T. nullatenus in hoc loco se ingerebat. Post dictam vero publicationem exercere cœpit jurisdictionem ab eodem S. Conc. Ordinariis locorum delegatam in locis exemptis in casibus ibi expressis, satis autem dictum exercitium interruptum fuit, vel ex Episcoporum pro tempore negligentia, vel probabilius ex motivo reverentiæ habitæ aliquibus pro tempore ejusdem Monasterii Commendatariis. Cumque ad istam Ecclesiam Anglonen. promotus fuisset Franciscus Antonius de Luca Archidiaconus Melphicten. Iste, ut suo muneri satisfaceret, curavit suam Ecclesiam de dicta jurisdictione pene in desuetudinem abita reintegrare, unde propterea habito recursu ad Sac. Congr. Concilii.

Assumpta desuper disputatione, cum ex parte dicti Abbatis, seu Commendatarii prætenderetur omnimoda jurisdictio quasi Episcopalis cum territorio separato, & qualitate nullius, potissimum constituebatur fundamentum in privilegiis Apostolicis hujus Monasterii amplam exemptionem continentibus, registratis in quodam libercula impresso, qui occasione consimilis controversiæ compositus fuit per eruditissimum ac magnum linguæ latinæ professorem Paulum Æmilium Sanctorium Archiepiscopum prius Cusentinum, deinde Urbinat. qui idem Monasterium ex resignatione forsan insignis Cardinalis Sanctorii patrui, Sanctæ Severinæ nuncupati, obtinebat. Et ulterius Scribentes pro dicto Commendatario, magnam vim constituerent in dominio, & jurisdictione temporali ejusdem loci, quasi quod ex dispositione ejusdem S. C. T. *sess. 25. de regul. c. 11.* ob istam circumstantiam cesset dicta legata jurisdictio alias locorum Ordinariis in locis & personis exemptis attributa, & constituat istos Prælatos ita qualificatos in aliquo statu diverso, eodem modo, quo diversificat illos, qui essent capita Religionum in locis suæ Residentiæ.

His non obstantibus, cum justitiæ fundamento, post binam disputationem de anno 1660. prodiit consuetum rescriptum, quod scilicet dum nullum exhibebatur privilegium Apostolicum concessivum territorii separati, *Episcopus manutenendus esset in quasi possessione exercendi jurisdictionem a Sac. Conc. Trid. & Apostolicis Constitutionibus delegatam locis exemptis, donec per privilegium, vel per immemorabilem per tres conformes canonizatam doceretur de territorio separato*, in cujus rescripti executionem Episcopus visitavit, dictamque jurisdictionem pluries exercuit, donec præfuit dictæ Ecclesiæ, a qua deinde ad Nazarenam translatus fuit. 3

Tres igitur fuerunt hujus disputationis puncti, Primo super situatione hujus loci intra diœcesim, cum sit fundamentum intentionis Episcopi agentis contra inferiorem Prælatum pro dictæ jurisdictionis exercitio. Secundo super prætenso territorio separato. Et tertio quid in proposito operaretur dominium temporale loci controversi.

Primus videbatur planus. Tam ex situatione loci undique circumdati ab hac diœcesi, absque eo quod alter Episcopus esset, seu alias fuisset in causa, Tum etiam quia in eisdem privilegiis exemptivis in supradicto liberculo impressis, Monasterium enunciatur situm in hac diœcesi, unde propterea versabamur in claris ob ipsius partis confessionem resultantem ob eorundem privilegiorum exhibitionem, & usum, & clarius ob plures actus jurisdictionales, de quibus infra, ex iis, quæ circa situationis probationem habentur firmata in decisionibus editis in Tolet. Jurisdictionis 9. Maji 1659. & 21. Maji 1660. cor. Bevilaqua, de quibus supra, *disc.* 1. & quarum decisionum prima de tempore hujus disputationis jam prodierat, atque hic punctus, utpote planus, modicam habuit disputationem. 4

Quo vero ad alterum, dicebam idem, quod in tot consimilibus disputationibus ut supra & infra dicere consuevi, ex deductis præsertim in dicta Toletana, *disc.* 1. quæ pro omnibus tanquam magistra deservit, Hujusmodi scilicet punctum hodie non esse amplius juris, sed facti, super probatione scilicet territorii separati facienda per duas tantum species, Unam scilicet privilegii Apostolici expressi, alteram immemorabilis bene justificatæ, quorum neutrum accedebat, Quinimo ex facti circumstantiis, excludi videbantur probationis potentia, unde de stricto jure denegari etiam debuisset remissoria, ex quadam superabundanti æquitate concessa, adhuc tamen non executa, quoniam ad effectum privilegii, utpote probandi per authenticum documentum, illa non suffragabatur, ac etiam ejus exclusiva probatio resultare videbatur ab exhibitione dictorum aliorum privilegiorum in præfato liberculo registratorum, simplicem exemptionem ipsius Monasterii regularis, ac personarum in eo viventium importantium, cum narrativa quod locus esset diœcesis Anglonen. 5

Licet enim exhibitio esset extrajudicialis, juxta eam formam, cum qua in his Sacris Congregationibus proceditur, itaut non adesset ea formalis productio, ex qua resultet restrictio ad illum titulum tanquam meliorem, juxta theor. Innocent. *in cap. pervenit, de decimis, de qua in Januen. Abbatiæ decis. 29. part. 7. recentior. & 294. part. 6.* ac habetur hanc materiam distinguendo, & explicando, late deductum *in Sabinen. exemptionis, sub titul. de Regal. ad materiam gabellarum, disc. 47.* Nihilominus satis urgens adminiculum d. negativæ resultare dicebam, quoniam cum præfatus Sanctorius, ob acrem litem cum Episcopo tunc actam, curavisset cum nimia diligentia, omnia privilegia habere, dictumque liberculum tanquam speciem manifesti componere; omnino probabile est quod 6

est quod aliud melius privilegium non adesset, verisimiliter impressum, neglectis aliis utpote præjudicialibus potius, quam favorabilibus, ob dictam enunciativam, quod Monasterium esset hujus diœcesis.

7 Immemorabilis quoque omnino improbabilis erat ex facti circumstantiis contrariis illam excludentibus, cum ea parte Episcopi exhiberentur literæ Card. Alexandrini nepotis S. Pii V. tunc regnantis de anno 1569. & sic de tempore proximo publicationi Concilii, directæ Metropolitano, ut assisteret Episcopo in hujus loci visitatione, ac exercitio delegatæ jurisdictionis.

Ac etiam sub eodem Pio V. cum tunc Commendatarius, Episcopo visitare volenti resistentiam de facto & armata manu fecisset, constabat de hoc inquisitum & carceratum fuisse, ac sive ea condemnatione, sive ex compositione solvisse pœnam scut. 300. auri, ut justificabatur ex publico documento extracto ab actis.

Ductum item fuit de annis 1588. & 1606. coram eodem Episcopo, habitos fuisse concursus ad formam ejusdem Concilii Trid. super provisione illius Parochialis, Archipresbyteratus, nuncupatæ, ac etiam de pluribus collationibus ordinum, de concessionibus dimissorialium pro illis suscipiendis diversis temporibus, & prout Episcoporum zelus & diligentia exegit, unde propterea exclusa remanebat immemorabilis, cujus præcipuum ac essentiale requisitum est, ut nihil intra hominum memoriam, & a 100. annis citra gestum, dictum, vel auditum sit, ut in eadem Toletana, *disc.* 1.

(*) (* Quinimo ad eundem Decisionum normam prætendi posset, Episcopum habere quoque fundatam intentionem in omnimoda jurisdictione etiam ordinaria; cum dicta privilegia illam non contineant, quia tribuentia exemptionem passivam, non suffragantur quoad activam, ut contigit de Magno Priore Castellæ, qui totum volens, totum amisit, dum Archiepiscopus Toletanus contentus erat sola jurisdictione delegata, & acquiescebat ordinariæ. Ideoque satis Episcopus morem gerere dicitur Commendatario, dum d. delegata jurisdictione tantum est contentus, & non curat inquirere etiam de ordinaria, quæ occasione jurisdictionis temporalis, quam Abbas habet, potius usurpata videtur; & quando judicialiter agendum esset, non de facili esset sustentabilis. *)

Demum quoad tertium punctum, inspecta litera Sac. 8 Conc. *d. sess.* 25. *de Regul. c.* 11. ea difficultatem facere videtur, cum post jurisdictionem Ordinariis delegatam, etiam in Monasteriis exemptis Regularium in concernentibus curam Animarum & administrationem Sacramentorum, excipiantur loca, in quibus resident Generales, seu capita Religionum, ac etiam generaliter omnia ea, in quibus cum parochiania utraque jurisdictio temporalis & spiritualis habeatur; Quia vero observantia docet contrarium, quoniam in tot consimilibus controversiis, de quibus supra & infra, *hoc tit.* præsertim in d. Toletana, in Vulturarien. in Conversana, in Aprutina, in Firmana, & similibus, ista circumstantia temporalis jurisdictionis concurrebat, & tamen semper neglecta fuit, atque nulla consideratione habita.

Quinimo etiam in illis locis, in quibus cumulabatur utraque circumstantia, quod scil. adesset jurisdictio temporalis, illaque non penes simplicem Prælatum inferiorem, sed penes Generalem, seu caput Religionis, adhuc istæ circumstantiæ solæ & de per se in nulla consideratione haberi consueverunt, sed opus fuit formiter justificare territorium separatum, ut patet ex adeo ventilata S. Angeli Lombardorum cor. Priovano, *cujus causæ plures decisiones habentur impressæ inter recent. præsertim dec.* 197. *part.* 8. *& decis.* 80. *part.* 9. *rec.* ubi de loco sub regimine, & jurisdictione Generalis Congregationis Montis 9 Virginis, ac etiam ea Avellina Jurisdictionis cor. Othobon. *inter suas decis.* 82. & in Montis Virginis, seu nullius jurisdictionis 12. Junii 1656. & 18. Junii 1657. cor. Dunoz. *inter suas dec.* 988. *&* 1001. in quibus omnibus pariter agitur cum eodem Generali dictæ Congregationis. Atque in celebri Squillacen. cor. Martin. Andr. *inter suas decis.* 54. *alias decis.* 59. post Tambur. *de Jur. Abb. tom.* 3.

(*) (* Nec intrat distinctio, an Ecclesia habeat terras & loca subjecta cum toto populo, vel sit simplex Ecclesia sita intra diœcesim, quia in casu dictæ Decisionis 68. Magnus Prior Castellæ habet plusquam 30. terras, sibi in spiritualibus & temporalibus subjectas; in casu Monopolitanæ Prior S. Stephani habet duas magnas terras subditas, & in casu D. Vulturariensis agitur de terra Alveronæ, quæ in spiritualibus & temporalibus est sub jurisdictione Prioris Baroli: & sic ista distinctio nihil prodest, nisi ad potentiam & habilitatem territorii separati. *) Concurrebat etiam dictum requisitum jurisdictionis temporalis, quale etiam in tot decisionibus Theatin. & Aprutin. quæ habentur impressæ *inter rec.* ac apud Tamburin. *ubi supra*, & tamen numquam ista circumstantia considerata fuit.

Quare dicebam, unum de duobus, stante dicta nimis generali & inconcussa contraria observantia, admittendum esse, vel scil. dictam Conciliarem dispositionem moderatam esse per decretum Pii V. sub die 4. Decembris 1570. registratum apud Fagnan. *in c. Nullus, de Parochiis n.* 43. non obstantibus motivatis in contrarium per eundem Fagn. *n.* 44. *& seqq.* cum revera ea procedant, ubi ex aliis probationibus constat de omnimoda jurisdictione quasi Episcopali cum territorio separato, & qualitate nullius, ut ipsemet agnoscit, *n.* 47. *& seqq.* qua probatione data juxta duas species, de quibus supra, nil referre videtur dicta circumstantia temporalis jurisdictionis, sine qua etiam idem procederet, juxta casum, de quo *in Asturicen. & Hispalen. disc.* 7. *&* 8. & in aliis ut supra, Unde propterea considerabam istam circumstantiam solum considerabilem esse, tamquam adminiculum dictæ probationis, ac ad illam reddendam faciliorem.

Vel quod dictum decretum Conciliare verificabile forsan esset in illis locis in quibus per inferiores Prælatos utraque jurisdictio possideatur plena, & omnimoda, quia nempe etiam in temporalibus illa in omnibus causis independenter, tamquam in libero allodio habetur, juxta casum, de quo plene agit Spada *cons.* 4. *&* 5. *lib.* 1. habetur actum *in Lucana jurisdictionis, seu Imperii sub titul. de feud. disc.* 60. cum tunc juxta unam opinionem, ille locus in totum Ecclesiasticus factus videatur ex deductis, *in dict. Lucana*: Unde propterea non congruit huic temporali jurisdictioni, quæ ea Regiis concessionibus in feudum & tanquam species baroniæ habetur solum in causis civilibus, vel ad summum mixtis, ad quos limites ita Concilium jurisdictionem quoque spiritualem restrinxisse videtur, delegando Ordinariis cognitionem graviorum causarum criminalium, & matrimonialium, ac aliorum, de quibus in eodem Concilio. Eodem modo quo Rex eandem cognitionem graviorum causarum criminalium, concedere noluit, sed sibi reservavit eam pro se retinendo, seu alicui sæculari, de quo magis confidat, concedendo in feudum ut supra; Incongruum enim videtur, ut ex fundamento hujus ita diminutæ, seu restrictæ jurisdictionis temporalis, inferri debeat ad plenam, & omnimodam jurisdictionem spiritualem, & quasi Episcopalem, cum ita major esset effectus, quam causa, unde propterea istud motivum in nulla penitus consideratione habitum fuit.

ANNOT. AD DISC. IX.

IN ista Anglonen. in qua agitur de eodem puncto jurisdictionis delegatæ in loco exempto in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum, ob translationem Episcopi tunc id zelantis ad Metropolitanam Ecclesiam Nazarenam, ut infra *disc.* 20. incertum est, an aliud sequutum sit, & qualem observantiam habeant resolutiones.

LUNEN. SARZANEN. JURISDICTIONIS

PRO EPISCOPO

CUM ABBATE

SEU COMMENDATARIO MONASTERII DE AULLA.

Casus decisus per Sac. Congregationem Episcoporum, & Regularium pro Episcopo.

De eadem materia territorii separati, & omnimodæ spiritualis & quasi Episcopalis jurisdictionis Prælati inferioris, etiam in exclusionem jurisdictionis delegatæ loci Ordinario.

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Dari potest territorium separatum secundum quid, etiam in loco undique circumdato a diœcesi.*
3 *Decisio Sac. Congregationis.*
4 *Copia quando probet.*
5 *De cessatione privilegiorum ob immutationem status.*
6 *De causa ob quam Regularibus concessa sunt privilegia exemptiva.*
7 *Causa Regularium quomodo, & à quibus cognosci debeant.*
8 *Quando privilegium exemptivum dicatur importare territorium separatum.*
9 *Quomodo istud territorium separatum fictum seu improprium in locis sitis intra diœcesim intelligatur, & quid operetur.*
(*) *(* De differentia inter privilegia exceptionis passive, & iurisdictionis active.*
De differentia Territorii Laicalis, & Territorii spiritualis.
Recensentur exempla Territorii separati Secundum quid, seu intellectualiter. *)

D I S C. X.

MOnasterium Sancti Caprasii Ordinis S. Benedicti situm
1 in Oppido de Aulla, annexam habens ejusdem loci curam animarum, in vim cujusdam privilegii exemptivi Honorii II. de anno 1126. sibi concessi, ab antiquo controversias habuit cum Episcopo, ad cujus favorem plures prodierunt Apostolicæ determinationes Lucii, Alexandri, & Innocentii III. respective. Cum autem post plurium sæculorum decursum, Monasterium prædictum, utpote a regulari observantia declinatum suppressum esset, Leo Decimus de anno 1517. illud sæcularizando, tanquam Ecclesiam sæcularem concessit in juspatronatus Marchioni Malaspinæ d. Oppidi Domino temporali, cum facultate præsentandi Clericum sæcularem loci Ordinario, qui in eisdem litteris enunciatur hic Episcopus Lunen. Sarzanen. dictamque concessionem de anno 1554. innovavit Julius III. Adamo Centuriono ejusdem loci Domino, eo addito, ut præsentatio Rectoris fieri posset, vel coram Ordinario, vel etiam coram Vicario Generali Januen. sive coram uno ex Canonicis Cathedralis ejusdem Civitatis Januen. cui facultas instituendi præsentatum competeret; Cumque vacante d. Ecclesia de anno 1662. modernus Marchio Centurionus, cum confueta enunciativa, quod ead. Ecclesia, seu Monasterium esset hujus Diœcesis, cor. uno ex Canonicis dictæ Cathedralis Januen. cum subsequenti institutione, præsentasset Aloysium de eadem, familia Centuriona, qui deputavit in Vicarium, seu V. Abbatem quemdam ejusdem loci Sacerdotem, ab Episcopo obtinentem approbationem, & licentiam exercendi curam animarum, & administrandi Sacramenta.

2 Idem Vicarius, patrono, ac proviso, consentientibus, & consoventibus, de facto denegare cœpit obedientiam & subjectionem Episcopo, atque exercere jurisdictionem spiritualem, & quasi Episcopalem cum Clero & populo, tamquam in loco Nullius, & de territorio separato, fundando hanc prætensionem in dicto privilegio Honorii Secundi, ex cujus verborum amplitudine prætendebat resultare dictam qualitatem Nullius, & territorii separati, non obstante circumdatione undique à diœcesi, ex eo quod non implicaret, locum esse undique circumdatum, & tamen dici Nullius per quandam improprium, & intellectualem separationem secundum quid juxta firmata in Montis Cassinen. Jurisdictionis coram Bichio *decis.* 373. *part.* 11. *recent.* quæ decisio hanc prætensionem excitavit; Sed introducta causa in Sac. Congr. Episcoporum, & Regularium per appellationem
3 ex parte ejusdem V. Abbatis interpositam a censuris contra eum per Episcopum illatis, prodiit resolutio de mense Julii 1667. Episcopo favorabilis in possessorio super ejus manutentione in quasi possessione exercendi omnimodam Episcopalem, tam ordinariam, quam delegatam jurisdictionem, remissa ad Rotam causa in petitorio, super prætenso territorio separato vel exemptione respective, dictaque resolutio eodem anno confirmata fuit in nova disputatione, ad quam dictus appellans, atque ipsemet Abbas ei adhærens admitti obtinuerunt, Eaque Mihi pro Episcopo scribenti, reflectendo etiam ad solam veritatem, justa & probabilis visa est, cum hujusmodi prætensio omni prorsus fundamento destituta esset, nedum in possessorio, quod erat indubitatum, sed etiam in petitorio.

Tres autem in his disputationibus fuerunt inspectiones, Una super veritate & forma probante dicti privilegii; Altera super ejus duratione, vel respective expiratione, sive per dictas contrarias Pontificias determinationes, sive etiam ob dicti Monasterii sæcularizationem; Et tertia, positis veritate, & duratione, quid in proposito relevaret privilegium prædictum.

Quoad primam, cum non adduceretur originale, sed quod- 4
dam sumptum, quæstio erat magis facti quam juris. Regula enim est, ut sumptis, seu copiis quamvis antiquis fides præstanda non sit. Recepta vero est limitatio, quoties cum antiquitate concurrant etiam adminicula, ex deductis per Buratt. & Adden. *dec.* 243. *dec.* 187. *part.* 5. *rec.* cum aliis, de quibus supra *in Conversana disc.* 2. Unde propterea punctus reducebatur ad adminicula, illud præsertim observariæ, super qua hinc inde, satis super facto certabatur, unde quælibet partium supponebat pro conclusione id quod erat in quæstione; Verum super hoc Ego scribens pro Episcopo parum immorabar, tum quia ipsæmet contrariæ determinationes Apostolicæ Lucii, Alexandri, & Innocentii III. quæ ex parte nostra deducebantur, veritatem hujus indulti de facto comprobabant, Tum etiam quia inania videbatur hæc inspectio, dum posita etiam existentia, vel locus erat expirationi, vel subsistere videbatur irrelevantia, ut infra.

Quo vero ad secundam, neglecta pariter inspectione, 5
facti potius, quam juris circa dictas sententias Pontificias, dum quæstio erat super forma probanti, ac etiam super earum interpretatione ac effectuatione. Solidum videbatur fundamentum expirationis resultans a sæcularizatione, & sic ab immutatione status, tamquam a cessante causa concessionis privilegii, ut in terminis cessantis privilegii exemptivi alicujus Ecclesiæ, vel Monasterii ob sui status immutationem cæteris allegatis, habentur in Lauretana *decis.* 313. *&* 455. *part.* 4. *recent.*

Hujusmodi enim privilegia, per Sedem Apostolicam
concedi consueverunt Monachis, aliisque Regularibus, 6
vel ob Religionis merita erga ipsam Sedem, vel ex eo rationabili motivo, ut Religiosi in claustris a sæcularibus curis, & negotiis omnino abstracti vivere debentes, non cogantur ita in foro Ordinariorum, more reliqui Cleri & populi sæcularis pro eorum causis versari, fortius ne eorum errores, sive controversiæ inter ipsos, cum processibus & actibus judicialibus in foro pandatur cum populi scandalo. Unde propterea receptum habemus quod Regularium causæ, non in forma contentiosa, & per juris apices, sed sola facti veritate, & summarie cognosci debent, juxta allegationem Lap. 73. ubi Adden. Rot. in Posnan. Abbatiæ 1. Julii 1647. cor. Celso inter suas *dec.* 25. *num.* 9. & habetur in Romana revisionis rationum *hoc tit. disc.* 91. ac pluries in sua materia,
sub tit. de Regularibus, ubi etiam ex eadem ratione, 7
quod eorum causæ deducendæ non sunt ad forum contentiosum, & in Tribunalibus ordinariis, sed cognosci debent intra ipsum ordinem, ejusque Superiores Regulares, extra quos non admittuntur nisi vel Cardinalis protector, vel S. Congr. Regularium negotiis præpositis, juxta declarationes Congregationis deputatæ per Innoc. X. de anno 1650. registratas apud Fagn. *in c. de Priore, de appellationibus*, ubi plene, docte, ac erudite habetur in disceptatione Cardinalis de Albicis edita in Romana jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii, de qua infra, *hoc eodem titul. disc.* 34. ac impressa in calce præsentis tituli. Unde cum omnes dictæ rationes cessassent ob omnimodam dicti Monasterii suppressionem, remotis ipsis Regularibus de facto, ejusque sæcularizationem cum provisione Apostolica de directo contraria, quod scil. Rectoris præsentatio fieri deberet coram Ordinario, a quo esset instituendus, utique dictum privilegium, quamvis alias verum, & subsistens in statu regulari, omnino evanuerat, potissime quia in sæcularizatione, nulla continebatur clausula præservativa, minusque superant personæ in statu regulari continuantes, cum quibus tale privilegium esset verificabile, ut est in casu, de quo in Cæsaraugustana Cathedralitatis *sub tit. de præeminentiis, hoc eod. lib. disc.* 3. *cum seqq.*

Hinc

Hinc proinde inanis labor videbatur assumere tertiam inspectionem super dicti privilegii relevantia; Verum ubi præmissis omnibus cessantibus, dictum privilegium verum, ac durabile supponendum venires, perinde ac si Monasterium cum actuali conventu Religiosorum in ejus antiquo & consueto statu regulari continuaret. Adhuc tamen in proposito, & ad effectum de quo agebatur,
8 nihil relevabat; licet enim aliquam verborum amplitudinem contineret; ut scil. nullus Episcopus in eo jurisdictionem aliquam habeat, atque liberum sit ipsius Monasterii Monachis & Clericis a quocumque Episcopo sibi placito ordines suscipere, necnon Chrisma, Oleum sanctum, & altarium consecrationes obtinere, ex quibus utpote ordinem Episcopalem concernentibus excludi videtur quæcumque Episcopi diœcesani jurisdictio, proindeque induci territorium separatum, & qualitas Nullius, saltem improprie & secundum quid, non obstante loci situatione in diœcesi, a qua undique circumdatus esset, ex firmatis in d. Montis Cassin. Jurisdictionis cor. Bichio *decis.* 373. *part.* 11. *rec.* cum ibi allegatis, & ex qua totum desumebant Scribentes in contrarium.

Nihilominus ex deductis in Toletan. *dis.* 5. & in aliis frequenter, planus ac inevitabilis punctus, per quem tolluntur hujusmodi æquivoca, istius usurpationibus & controversiis fomentum tribuentia, consistit in eo quod, ad-
9 missa etiam ista impropria, & intellectuali separatione territorii, ex procedit quantum ipsius exempti, & privilegiati Monasterii, seu loci territorium se extendit, quod restringitur intra claustra & ambitum ipsius Monasterii materialis juxta traditionem Cardinalis *in Clement.* 1. *num.* 1. *de statu Monachorum*, de qua Tamb. de Jur. Abb. *tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 7. *n.* 39. Caputaq. *dec.* 225. *part.* 2. *dec.* 248. *num.* 35. *part.* 11. *rec.* Et sic quoad personas intra ipsum ambitum viventes. Non inde tamen inferri potest ad concessionem territorii, in quo vivit Clerus & populus sæcularis cum activa jurisdictione in istum, acquirendo qualitatem Pastoris cum ovibus in suo territorio depascentibus, & in qua circumstantia totus est hujusmodi controversiarum punctus, cujus ratione hæc privilegia exemptiva ipsorum Monasteriorum, vel Ecclesiarum, quantumvis ampla & prægnantia, in proposito nullius remanent operationis, quia punctus non est in exemptione passiva, sed jurisdictione activa in territorio non suo, & in populum non suum.

(*) (* Et in hoc est punctus, ut magistraliter advertitur in jam allegata Toletana Jurisdictionis coram Bevilaqua, ubi datur exemplum practicum Magni Magistri S. Religionis Hierosolymitanæ in insula Melevitana: non dantur enim magis ampla privilegia, quam concessa huic Religioni, præsertim per Constitutionem Pii IV. in Bulla 9. quæ declarat M. Magistrum, vel Priores veros Ordinarios Militum, omniumque aliorum Ministrorum, & inservientium eorum Ecclesiis; & tamen id non prodest quoad populum & Clerum sæcularem in ea insula viventem, quia subest proprio Episcopo ex dicta ratione, quod aliud est privilegium exemptionis passivæ, aliud vero privilegium jurisdictionis activæ.

Præterea in d. Vulturariensi de anno 1662. cum Priore Barlettæ S. Religionis Hierosolymitanæ, qui est Dominus in temporalibus Oppidi Alveronæ, in vim remissorialium ad S. Congregatione Concilii obtentarum per plures testes, ac etiam per Mappas probasset dictum Oppidum Alveronæ habere suum territorium separatum, cum suis confinibus designatis etiam per terminos lapideos, per quos illud distinguitur a territoriis tam Civitatis Vulturariensis, quam aliorum locorum adjacentium, dicebam, & S. Congregatio sine difficultate admisit, istud esse æquivocum clarum; quoniam aliud est territorium Laicale, quod unusquisque locus habet, vel per jurisdictionem Domini temporalis, vel pro usu civium pascuorum, & aliorum jurium; aliud vero est territorium Spirituale, sub cujus nomine venit tota Diœcesis, quæ constituit unum ac idem territorium individuum, quamvis sub eo adessent centum vel mille oppida, quorum quodlibet habet suum proprium & distinctum territorium; quoniam ad effectum de quo agitur oportet, quod privilegium Apostolicum statuat Prælato inferiori suum territorium Spirituale, tamquam propriam Diœcesim ab aliis Diœcesibus dismembratam & diversam. *)

Cumque, quando S. C. T. in concernentibus curam animarum & administrationem Sacramentorum, ac aliis concedit locorum Ordinariis jurisdictionem delegatam in locis exemptis, loquatur ac exprimat, *etiamsi sint Nullius*, atque ex deductis in d. Toletana, & in aliis, receptum sit, hujusmodi delegationem non adaptari locis vere territorium separatum habentibus; Idcirco pernecesse dicendum est, intelligere voluisse de hujusmodi *Nullius* improprie quæ dantur ficte, ac intellectualiter, non obstante situatione in diœcesi cum alias dicta verba frustra essent, nullamque haberent operationem, & istam credebam esse veritatem.

(* Atque hujusmodi territoria separata secundum quid, seu intellectualiter, restricta ad certum locum, frequenter dantur; ut præsertim habemus de S. Domo Lauretana, quæ licet posita sit in medio Ecclesiæ Cathedralis de jurisdictione Episcopali, nihilominus dicitur sub jurisdictione Protectoris tamquam in territorio separato, & *Nullius*, tam quoad ipsam Capellam & Almam Domum, tam etiam quoad ejus Capellanos, Clericos, Milites, Inservientes, ac etiam Pastores, & Colonos juxta expressam constitutionem Pauli V.; non inde tamen inferri potest ad territorium materiale, & ad Clerum & populum in dicta Civitate, ejusque territorio viventem cum similibus; & hic est casus. *) (*)

ANNOT. AD DISC. X.

IDem in Lunen. vel Sarzanen. de qua isto *disc.* 10. conscius tamen qualitatis Episcopi, firmiter credo, quod resolutiones S. Congregationis suam habeant observantiam, quodque illa non negligatur, potissime, dum revera prætensio Prælati inferioris super territorio separato, & qualitate Nullius, ad effectum effugiendi delegatam jurisdictionem, nullo probabili innixa videbatur fundamento.

APRUTINA JURISDICTIONIS
PRO EPISCOPO,
CUM ABBATE MONASTERII CORROPOLIS.

Causa pendet in Rota cum resolutionibus, ut infra.

De probatione situationis loci in Diœcesi, an incumbat Episcopo agenti contra Prælatum inferiorem pro exercitio ordinariæ, vel delegatæ jurisdictionis? Et de probatione privilegii super territorio separato per testes ob illius casualem amissionem.

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Planta defertur circa situationem loci.*
3 *Situatio loci in Diœcesi probanda est per Episcopum actorem.*
4 *Contrarium verius cum declaratione, quando id procedat.*
5 *Illæ probationes, quæ de per se non sufficiunt, attenduntur tamquam adminicula circa situationem.*
6 *An probetur privilegium amissum per testes, & quomodo isti deponere debeant.*
7 *Quomodo debeant deponere testes ad concludendam quadragenariam de visu in immemorabili.*
(Depositio de visu in testibus non sufficit ad probandam qualitatem Territorii separati, quæ non consistit in sensu corporis, sed judicio intellectus. *)* (*)

DISC. XI.

USque ab anno 1585. & antea introducta fuit lis in Rota coram Bubalo super spirituali & quasi Episcopali jurisdictione prætensa per Abbatem, loci Corropolis Ordinis Cœlestinorum, & sub die prima Aprilis ejusdem anni prodiit decisio decernens Episcopo manutentionem in exercitio jurisdictionis delegatæ; Reassumpta vero causa de anno 1662. coram Bevilaqua subrogato sub die 6. Martii idem resolutum fuit circa jus visitandi, ex eo fundamento, quod cum constaret de hujus loci situatione intra limites diœcesis, fundata remanet Episcopi intentio super spirituali jurisdictione, in qua ex sola juris assistentia conceditur manutentio, juxta firmata in pluribus præcedentibus decisioni- 1

bus coram eodem in Causa Toletana, de qua supra, *dis.* 1. mandando in reliquis videri de bono jure. Super quo assumpta disputatione sub die 22. Martii *1666.* dictum fuit, quod fieret planta partibus auditis, atque in hoc statu causa reperitur; Dictaque resolutio forsan proces-
2 sit ex consimili praxi servata in adeo agitata causa S. Angeli Longobardorum cor. Priovano, & Peutingerio, in qua confecta fuit planta, cui in resolutionibus satis delatum fuit pro territorio separato ad favorem Monasterii S. Gulielmi Congregationis Montis Virginis, ejusque Generalis ibi residentis, ut patet ex decisionibus desuper editis, quarum aliquæ habentur impressæ, *decis.* 197. *part.* 8. *rec.* & *decis.* 80. *part.* 9

In hac igitur ultima disputatione in bono jure, in
3 qua solum scribebam pro Episcopo, scribentes pro dicto Prælato inferiori prætendente quasi Episcopalem jurisdictionem in isto loco cum territorio separato, & cum qualitate nullius, duo deducebant fundamenta; Unum non probatæ situationis in diœcesi, quam probandam esse per Episcopum actorem tamquam suæ intentionis fundamentum, quoties Prælatus inferior reperitur in quasi possessione exercendi jurisdictionem spiritualem, alias dictum fuit in alia Aprutina, seu nullius jurisdictionis 11. Martii 1624. cor. Dunozetto Sen. impress. post Tambur. *de jur. Abb. tom.* 3. *decis.* 71. & *inter suas decis.* 309. *num.* 7. & *seqq.* potissime quia in facto docebamur locum controversum magis adjacere diœcesibus, Ascul. & Ripan. in quibus etiam confinabat, itaus non concurreret circumdatio undique.

Et secundo, quod adesset privilegium Apostolicum super territorio separato quod asserebant amissum fuisse cum aliis scripturis, ac Sacra Supellectili, in excidio, seu devastatione data per milites occasione cujusdam belli, cujus casus accidentalis in genere dabantur probationes sufficientes, Deducendo etiam aliquas probationes facta de dicto an. 1585. vel etiam antea super immemorabili per testes examinatos coram Episcopo Reatino forte in vim remissorialium Rotæ.

His non obstantibus, reflectendo etiam ad solam ve-
4 ritatem, resolutio non placuit, quoniam ut advertitur in dicta Toletana *dis.* 1. (quæ omnium consimilium controversiarum videtur hodie norma & magistra,) stante communi, & per Rotam, ac Sac. Congr. Conc. recepta opinione, de qua etiam in Marsicen. apud Butatt. *dec.* 578. & aliqui frequenter super generali divisione Dionysii totius Orbis in diœceses, ista qualitas nullius, & extra hanc generalem divisionem non præsumitur. Tunc autem in his terminis recte procedit in hac materia vulgatis regula text. *in leg. act. de prob. cum Concor.* ut actori incumbat onus probare id quod allegat pro fundamento intentionis, cum alias reo, & possessori sufficiat vincere per non jus; Quando alter Episcopatus esset in causa, in qua possessione reperiretur, itaut, præsupposita loci existentia in una, vel altera diœcesi, juxta dictam generalem divisionem, sola contentio esset super pertinentia inter duos Episcopos, quorum unus esset actor, alter reus; Secus autem ubi quæstio cum inferiori habente juris resistentiam, vel contrariam præsumptionem, Atque talis est praxis Sac. Cong. Conc. ut patet ex tot casibus, de quibus supra & infra, quoniam non docto incontinenti per inferiorem Prælatum de privilegio, decernitur vicino, & adjacenti Episcopo comparenti manutentio in exercitio delegatæ jurisdictionis, donec per allegantem territorium separatum, illud probetur per privilegium, vel per immemorabilem canonizatam per tres conformes. Hæc autem praxis procedere non posset, si Episcopo ad eamdem Congregationem recurrenti incumberet onus formalis, & concludentis probationis super situatione, cum hæc probatio, ubi præsertim non concurrit circumdatio undique, sed adest confinatio cum aliis diœcesibus, dicatur satis difficilis, nimiumque dispendiosa, unde esset retrahere omnes Episcopos ab hujusmodi opere assumendo, atque destruere propositiones, quas in hac materia receptas habemus, Atque ita per indirectum inferiores Prælati hanc jurisdictionem sibi assumentes, obtinerent victoriam negotii principalis; Potissime quia hujusmodi jurisdictionales controversiæ habent speciem notorii in regione, absque dubio notissimæ sunt aliis Episcopis adjacentibus, quorum non oppositio per tempus considerabile, clarum inducit argumentum situationis infra Diœcesim illius Episcopi, qui comparet, & litem sustinet, ut clare ad sensum, ac sæpe habetur in præcedentibus.

Clarius vero in hac facti specie, ob eam circumstantiam, quod ageretur de satis diuturna lite, in qua Epis- 5
copus obtinuit ut supra usque ab anno 1585. resolutionem in possessorio, revocatam de anno 1662. absque eo quod dicti alii Episcopi, qui dicebantur magis adjacentes umquam comparuissent, eorumque prætensionum deduxissent; Ac etiam quia eadem situatio justificari videbatur ex quadam Bulla Anastasii, & ex planta quadam, seu mappa geographica impressa, quæ ut supponebatur, facta erat de universa Provincia per Ministros Regios, cum aliis adminiculis ponderatis in dicta decisione super possessorio 6. Martii 1662.

Quamvis enim in dicta alia Aprutina *decis.* 71. post Tambur. & 309. Dunoz. Sen. in qua etiam eadem plan- 6
ta, & dicta Bulla Anastasii deducebantur, consideretur neutram esse in forma probanti, ac sufficienti fide dignam; Nihilominus responsio esset considerabilis, quando una, vel altera probationis species deduceretur tamquam unica, & pro tali justificatione; Secus ubi pro adminiculis coadjuvativis præsumptionis juris; Ut recedendo a dicta decisione advertitur in duabus posterioribus decisionibus editis coram Dunozett. Jun. in præfata alia Aprutina impress. *decis.* 285. & *sequentibus*, *part.* 8. *recent.* & *inter suas decis.* 426. & 457. Quibus stantibus dicebam, nullum fundamentum constituendum esse in dicta præcedenti decisione jam revocata, a qua Scribentes in contrarium totum mutuaverant, unde propterea resolutio prædicta parum probabilis visa fuit, nisi forte consideratum esset, Episcopo parum præjudicari, ob manutentionem sibi concessam in exercitio jurisdictionis.

Quo vero ad alterum fundamentum privilegii super territorio separato, quod ex dicto excidio, cum aliis scripturis, ac etiam cum sacra supellectili amissum supponebatur; Illud videbatur satis debile, ac omnino contemptibile, cum alia non daretur probatio, nisi illa casus, ac peremptionis scripturarum in genere, quod in proposito nullius est momenti; Licet enim non negetur possibilitas probandi per testes veritatem scripturæ casualiter amissæ, Nihilominus ultra probationem in genere ipsius casus, exigitur etiam, quod testes valde periti, puta, Doctores, & Notarii, satis recte & concludenter deponant, tam de illius tenore; quam de ejus statu & qualitate, quod scil. esset vera, & authentica, non autem conficta, & supposita, seu falsificata, satis convincentes, ac verisimiles scientiæ causas reddentes, ut ex Bart. & aliis Civilistis *in auth. quis in aliquo*, *C. de edendo*, & ex Canonistis, *in cap. cum olim*, *il primo de privilegiis*, late ap. Afflict. *dec.* 274. & 302. quæ videntur in materia magistrales, Cavaler. *decis.* 523. Rota in Calaguritana decimarum 17. Aprilis 1654. cor. Zarata, impress. post Zuffum *de legit. process. dec.* 15. & *in aliis*.

Et quando non haberentur authoritates, ad evidentiam id probaret ipse naturalis discursus, quoniam quilibet alius posset privilegium, vel aliud documentum a se confictum, seu falsificatum exhibere peritissimis Doctoribus & Notariis sub prætextu obtinendi ab eis consilium in negotio principali, itaut isti, veridice, & sincere de ejus tenore bene deponere possent, illud deinde lacerando, vel occultando, ne convinci possit falsitas, vel confictio; Unde propterea, cum in hac facti specie nulla daretur probatio, nisi illa casualis amissionis scripturarum Monasterii in genere, istud motivum remanebat disputatione indignum.

Demum nullius momenti videbantur probationes ut supra factæ per testes ante annum 1585. inductos cor. 7
Episcopo Reatino; Tum quia erant nulliter examinati, non citato Episcopo, seu Promotore Fiscali, ut advertitur in dicta prima decisione cor. Bubalo, Tum etiam quia laborabant in dicto, dum non concludebant super quadragenaria de visu, quod est primum, ac potissimum requisitum probationis immemorabilis; Licet etiam simpliciter dicerent ab annis 50. & 60. citra, attamen id non concludit, cum verificari possit in eo, quod heri, & nudius tertius gestum est, juxta receptam doctrinam Bart. *in l. Celsus ff. de usucap.* Seraph. *decis.* 469. *num.* 1. Cavaler. *decis.* 174. & 213. *utrobique num.* 1. & 2. Sublatisque his probationibus, impossibilis erat nova, cum subducto dicto tempore hinc ab anno 1585. & antea, impossibile esset habere testes, qui, subducendo etiam tempus ætatis pupillaris, concludere possent

(*) sunt de visu per tempus quadragenarium; (* Multo magis dum sunt testes suspectissimi, cum sint de eodem loco, unde duplicem patiuntur exceptionem; unam scilicet quod sunt Vassalli Abbatis adversarii, ad cujus complacentiam deponere potuerunt; & secundo quia agentes causam propriam, ut evitarent Episcopi subjectionem: omittendo tertiam generalis suspicionis, quæ habetur de istius Religionis testibus apud Peniam *dec.* 1299. *ex voto* 14. *Gramatici n.* 11.

Clarius vero & extra omnem difficultatem, quoniam præcipuum Immemorabilis requisitum est, ut nihil unquam in contrarium gestum, dictum, vel auditum fuerit, cum solus rumor contrarius ad id sufficiat; ut plene in Toletana coram Ponente, & passim. Unde cum constet de actibus jurisdictionalibus ab Episcopo exercitis per annos 50. ante prædictorum testium depositionem, non videtur cui fundamento hæc prætensio innitatur,

De depositione autem eorumdem testium super, eo quod iste locus constitueret territorium separatum, nulla penitus ratio habenda est; tum ob nullitatem examinis, & exceptiones quas testes patiuntur; tum clarius quia ista qualitas territorii separati non consistit in sensu corporis, sed in judicio intellectus; unde propterea testes, quamvis non interrogati, allegare debent concludentem hujusmodi separationis causam, non resultantem nisi a privilegio, vel immemorabili bene probata; quoniam ad solum Papam pertinet separare territoria, non autem ad rusticos Aprutii de hoc judicantes. *) Ex his omnibus præsens causa mihi videbatur nimis plana pro Episcopo.

ANNOT. AD DISC. XI.

ISta causa Aprutina docet, & comprobat id, quod insinuatur supra *disc.* 2. & 4. & alibi pluries, quod scil. erroneum sit in hujusmodi causis procedere cum legalibus rigoribus, & cum tela judiciaria, quoniam ita Episcopi, potissimum pauperum, vel etiam divitum, sed nimium gravatarum Ecclesiarum, terrerentur hujusmodi lites substinere, ideoque earum prosequutionem negligunt, atque exinde resultant Ecclesiarum præjudicia, & quod magis est, alia graviora præjudicia, resultant animarum saluti, & spirituali administrationi Sacramentorum, & divinorum, & criminum punitioni in hujusmodi locis acephalis; Ideoque ut dixi; commendabilius esset, quod S. Congr. Concil. omnes istas reassumeret causas, easque breviter, & summarie more Principis omni appellatione postposita terminaret. Et de improbabilitate istius resolutionis habetur latius infra, *disc.* 96. & *seq*

BENEVENTANA JURISDICTIONIS PRO ABBATE SANCTI MODESTI CUM ARCHIEPISCOPO.

Casus decisus per Rotam pro Archiepiscopo.

De eadem materia probationis situationis in diœcesi, vel territorii separati respective; Et an privilegium Apostolicum, quamvis non expressum super territorio separato, & jurisdictione activa in Clerum, & populum, sufficiat concurrente longæva observantia, tamquam ab ista ita interpretatum?

SUMMARIUM.

(*) (* R*Egula quod qui continuet non attentat.*
De duplici specie inhibitionis Rotalis generali, & speciali; & an illa noceat possessioni. *)

1 *Facti series.*
2 *In probatione immemorabilis subducendum est tempus litis.*
3 *Instantia de jure Canonico est perpetua, & nunquam perit.*
4 *Quando etiam de jure Canonico per longissimum tempus lis dicatur habita pro derelicta, & cesset.*
5 *Episcopo agenti incumbit onus probandi situationem in diœcesi.*
6 *De præsumptione situationis ob generalem divisionem Dionysii, altero Episcopo non comparente, & n.* 13.
7 *Quod confici debent planta.*
8 *Negativa probatur ex non descriptione omnium locorum diœcesis, & n.* 4.
9 *Archivium proprium non dat fidem ad proprium commodum.*
10 *Ubi duo sunt loca ejusdem nominis, actus remanent æquivoci.*
11 *De differentia inter Episcopum, & Metropolitanum, & de discretis terminis provinciæ & diœcesis.*
12 *Etiam provincia sub nomine diœcesis explicari solet.*
13 *De argumento situationis, de quo supra n.* 6.
14 *Declaratur conclusio, de qua n.* 8.
15 *De circumdatione loci undique, seu adjacentia cum aliis locis, quando hæc sit considerabilis.*
16 *An privilegia Apostolica exemptiva inducant territorium separatum, & jurisdictionem activam.*
17 *Quod ex observantia recipere possint hanc interpretationem.*
18 *Consideratur circumstantia notabilis ad favorem Prælati inferioris.*
19 *Privilegia quamvis non expressa, deservire possunt pro titulo putativo bonæ fidei ad præscriptionem.*
20 *Quod præscribi etiam possit territorium separatum, & non intret monstrum duorum capitum in uno corpore.*
21 *Privilegia Principum Sæcularium quomodo in proposito attendenda sint.*
22 *Illi de loco nullius tenentur accedere ad Synodum Episcopi vicinioris, si sibi ipsis propria Synodus non celebratur.*
23 *Confessiones Prælatorum non præjudicant Ecclesiæ, maxime in iis, quæ non pendent ab ejus facto, vel animo.*

DISC. XII.

CUm ab antiquo tempore Abbas Monasterii S. Modesti Civitatis Beneventi Congregationis Canonicorum Lateranensium, jurisdictionem spiritualem, & quasi Episcopalem in Terra S. Georgii de Montanea Montis Fuscoli nuncupata, de facto exerceret, etiam quoad actus cadentes sub jurisdictione delegata Ordinariis locorum per Sacr. Conc. Trident. & Apostolicas Constitutiones; præsertim vero in ejusdem loci Ecclesia Parochiali, Abbatia nuncupata instituisset quendam Lucium, a Barone, seu Domino temporali præsentatum, iste contra proprium Superiorem caput erigendo, atque ut dicitur, proprio authore quæstionem suscitando obedientiam dicto Abbati denegare cæpit, ejusque jurisdictionem, & superioritatem controvertere, affectando potius subjectionem erga Archiepiscopum, idque fuit istius controversiæ origo; Introductaque proinde causa usque ab anno 1618. cor. A. C. Abbas obtinuit mandatum de manutenendo in suæ jurisdictionis, & superioritatis possessione, & exercitio, unde per Lucium, quem etiam Archiepiscopus consovebat, appellatione interposita, commissa fuit causa in Rota absque tamen ulteriori progressu usque ad annum circiter 1660. in quo denegante econverso moderno Rectore jurisdictionem, & superioritatem Archiepiscopi visitare volentis, aliosque actus jurisdictionales exercere, ex parte Archiepiscopi introducta fuit causa in Rota cor. Bevilaqua: Cumque utraque pars prætenderet; unam eorum respective commisisse attentata, & manutentionem sibi deberi, ideirco agitata causa sub nomine dicti Abbatis S. Modesti, quamvis vere lis substineretur per dicti loci Rectorem, Communitatem, & Dominum temporalem, datum fuit dubium, *an constaret de attentatis hinc inde, & cui danda esset manutentio?* Quo bis proposito de annis 1663. & 1664. absque aliqua resolutione, demandatum fuit videri de bono jure, super quo assumpta disputatione sub die 9. Junii 1666. prodiit resolutio Archiepiscopo favorabilis super omnimoda jurisdictione ordinaria, & delegata, ex præsupposito situationis loci in diœcesi, a qua undique circundatus esset, unde propterea intraret juris assistentia, donec de territorio separato doceretur, potissime concurrentibus aliquibus enunciativis super eadem situatione, ac aliquibus actibus jurisdictionalibus.

Majus vero, ac principale fundamentum constitutum fuit in quodam actu publico renunciationis litis de ann. 1660. facto per Abbatem, & Conventum d. Monasterii Capitulariter, continente confessionem, ac agnitionem,

quod

quod Terra prædicta sita esset in diœcesi Beneventana, & sub Archiepiscopi omnimoda jurisdictione spirituali, cedendo, & renunciando cuicumque liti, quæ ipsius Monasterii nomine ageretur; Cumque dicta confessio per Congregationis Superiores revocata esset, atque in facto doceretur non subsistere præsuppositum circumdationis loci undique, cum in notabili parte adjaceret duobus aliis locis in ead. Montanea existentibus, quæ jam Rota contra eundem Archiepiscopum declaraverat de territorio separato, & nullius ad favorem Monasterii Montis Virginis, ut in Nullius, seu Montis Virginis jurisdictionis 12. Junii 1656. & 8. Junii 1657. cor. Dunozetto inter suas decis. 988. & 1001. idcirco concessa fuit nova audientia, atque tec causa proposita, ob difficultates nulla capta resolutione, demum sub die 26. Novembris 1668. persistitum fuit in decisis, non tamen absque votorum discrepantia.

In his autem disputationibus, tres fuerunt inspectiones, seu puncti, Unus ordinis circa attentata hincinde, Alter super probatione situationis loci in diœcesi, super quo in dictis disputationibus adversus decisionem habitis principaliter ex hac parte insistebatur, Et tertius super interpretatione, ac relevantia privilegiorum dicti Monasterii, ex quibus ad hujusmodi jurisdictionem privative ad Archiepiscopum cum territorio separato, & qualitate nullius inferebatur.

(*) (* Quoad primum, ex parte Abbatis non adsunt attentata, quia cum ille ab antiquissimo tempore controversam jurisdictionem possideret, in ea continuavit: & vulgata regula est, quod qui continuat, non attentat, ex late deductis per Lancellot. de attentat. lit. pend. c. 4. limit. 1. n. 15. & seqq. Gregor. & Add. dec. 203. Buratt. dec. 478. n. 6. cum vulgatibus; præsertim ubi continuatio non est per viam judicialis auctoritatis alterius Judicis diversi ab eo, coram quo causa pendet; ut ita distinguendo habetur in Caracen. hereditatis, Febr. 1651. coram Decano; in Rossanensi Jurispatronatus 10. Febr. 1653. coram eodem.

Nec alicujus momenti est limitatio ex adverso deducta, ubi adest inhibitio Rotalis: quia id procedit ubi inhibitio est specialis super ipsa possessione; secus autem ubi generalis super appellatione vel Litis pendentia in genere. Et in terminis procedit decisio ex adverso allegata in Vercellensi Prioratus coram Peutinger. & latius in Romana palliorum dotalium 27. Martii 1651. coram Papiensi, ac in aliis. Et cum hac distinctione passim absque dubio proceditur, nam alias numquam verificabilis esset dicta regula, quod qui continuat non attentat; nam semper quando introducitur causa per appellationem, expeditur citatio cum inhibitione; & sic in omni Lite adest inhibitio; sed punctus est, an illa sit generalis, vel specialis super ipsa possessione, quæ prohibeatur, ut supra. *)

Potissimum vero resolutio pendebat a puncto, an adhuc vigeret lis ab anno 1619. ut supra in Rota introducta, vel potius ea deserta, attendenda esset nova ex parte Archiepiscopi introducta moderno tempore in eadem Rota; Si enim versaremur in hac secunda parte, ut Archiepiscopus prætendebat, tunc attentata adessent ex parte Abbatis, eique adhærentium; E converso autem, si, juxta primam, duraret lis antiqua, attentata erant clara contra Archiepiscopum.

Hic autem punctus, nedum respiciebat ordinem, sed
2 etiam influebat ad justitiam negotii principalis, ad effectum scilicet, ut habenda non esset ratio actuum jurisdictionalium hoc intermedio tempore per Archiepiscopum gestorum, utpote lite pendente, ad quem effectum id proderat huic parti, cui tamen econverso nocebat ad alium effectum reddendi improbabilem immemorabilem, quatenus, non suffragantibus privilegiis, ad hanc speciem probationis recurrere oportuisset, quia cum certum sit quod a quadragenaria de visu per testes justificanda subducendum est tempus litis, isto ac altero ætatis pupillaris subductis, impossibile esset habere testes, qui dictam quadragenariam concludere possent, ut in congressu ab initio pro causæ directione habito, de hujusmodi effectibus proficuis, & respectiva præjudicialibus discutrebam, ad effectum determinandi, an magis expediret insistere super dicta antiqua lite ejusque duratione, vel potius acquiescere prætensioni alterius partis, super ejus desertione ac expiratione. Determinatum tamen fuit juxta primam partem,

Hinc propterea disputando dicebam, de hujusmodi antiquæ litis existentia & duratione dubitandum non esse, 3
non obstante diuturno silentio annorum circiter 40. quoniam quidquid ingeniose in contrarium probare conetur Covar. in c. quamvis pactum, de pactis in 6. part. 2. n. 4. de quo Rovitus, super pragm. 1. de instant. caus. non restaur. n. 1. & qui aliquos habet sequaces. Attamen in Rota, & Curia Romana, omnino verius ac receptum est, neglecta dispositione juris civilis super peremptione instantiæ, de qua ejusque restauratione ac aliis ad materiam facientibus cæteris allegatis, Rovit. super pragmatic. in rubr. & pragmat. 1. de instantia caus. non restauran. de jure canonico esse perpetua & numquam perire, non obstante quocumque temporis lapsu, ut ex Abb. & aliis, in cap. venerabilis, & c. fin. de judic. Marant. in prax. part. 5. verbo. Et omnia fiant durante instantia, Vestr. & Add. in prax. l. 3. cap. 5. Rot. dec. 326. numer. fin. part. 11. rec. & passim.

Et quamvis eadem conclusione retenta, adhuc in Rota, & Curia, ex longissimo silentio resultare soleat effectus dictæ peremptioni æquipollens, super litis scilicet
4 desertione, eo quod præsumatur habita pro derelicta, Nihilominus in disputationibus, quæ in hac materia frequentes habentur in beneficialibus occasione regulæ de triennali, receptum est, duo requisita copulative concurrere debere. Primo, tempus longissimum ad minus 30. annorum. Et secundo, malum jus ejus, qui litem prosequi tenebatur, ac tandiu defecit, quasi quod ita suum malum jus agnoscendo, animum deserendi declaraverit, itaut sit desertio resultans, magis a præsumpta voluntate, quam a juris dispositione, ut cæteris allegatis habetur apud Royas, decis. 294. & dec. 255. num. 8. & seqq. part. 11. rec. & seqq.

Quamvis autem concurreret primum requisitum temporis, omnino tamen cessabat alterum, quod scilicet silentium proveniret ab eo, qui tenebatur litem prosequi, quoniam cum hæc pars esset appellata, utpote obtinens manutentionem a judice primæ instantiæ, idcirco non huic, sed alteri incumbebat onus prosequutionis, ideoque prorsus improprium erat, ut hujusmodi silentium per delinquentem innocenti objiceretur. Et consequenter extraneam dicebam disputationem, quam super hoc puncto Scribentes pro Archiepiscopo ab initio assumpserunt circa merita, ut ita alterum requisitum mali juris justificarent. Tum quia ut patet ex mox allegatis decisionibus, illud debet esse clarum, non autem adeo dubium, & disputabile; Tum etiam quia cum dictus desertionis effectus ita resultare dicatur, non ex dispositione juris, sed ex præsumpta voluntate deserentis, quasi quod ita ejus malum jus agnoverit, requiritur ut negligentia proveniat ex parte succumbentis, cui prosequutionis onus incumbit, non autem victoris, cujus potius interest, causam appellationis ulteriorem progressum non habere, unde erat objicere in odium id quod favore obtinentis contra appellationem de jure indoctum est.

Quo vero ad alterum punctum situationis loci in diœcesi, & super quo major ac pene tota fuit disputatio. Dicebam scribens pro hac parte Prælati inferioris, impugnando dictam primam decision. anni 1666. quod omnia ejus præsupposita corruebant, Tum respectu circumdationis, cum in facto ex delineatione, seu planta doceretur, istud Oppidum pro magna parte adjacere aliis, quæ ut supra jam declarata fuerant de territorio separato, & sub omnimoda quasi Episcopali jurisdictione Abbatis Montis Virginis. Tum etiam quia constabat æquivocas minusque concludentes remanere alias species probationis ex enunciativis, & actibus jurisdictionalibus resultantes.

Et consequenter insistebam in conclusione, de qua Se- 5
raph. dec. 1278. dec. 54. n. 3. & dec. 71. n. 5. post Tamb. de Jur. Abb. tom. 3. ut scil. Episcopo agenti adversus inferiorem Prælatum possessorem spiritualis jurisdictionis, incumbat onus concludenter probandi situationem loci intra suam diœcesim, tamquam suæ intentionis fundamentum, neque alias intrat juris assistentia procedens dato hoc præsupposito, ut etiam habetur in Aprutina, disc. praced.

Et quamvis Scribentes pro Archiepiscopo insisterent po-
6 tissimum in firmatis in Marsicen. jurisdictionis cor. Buratto inter suas decis. 477. quod scil. ob generalem Dionysii divisionem, omnia loca præsumantur esse in aliqua diœcesi, proindeque alio Episcopo non comparente præsumptio assistat agenti, Respondebam tamen, quod ut,

patet

patet ex eadem decisione ac aliis posterioribus in ea
causa, de qua infra *disc. seq.* ita præsumptio deducitur
tamquam unum ex argumentis , aliunde vero ibi si-
tuatio justificabatur , eaque videbatur indubitata , ex
eo præsertim quod dabatur initium jurisdictionis per
ipsum Episcopum illi Archipresbytero concessæ, recon-
veniendo in hoc Rotam cum resolutione capta in di-
7 cta Aprutina *disc. prec.* dum cessante circumdatione un-
dique, ob dubietatem quod locus, in una, vel altera
diœcesi esse possit , vel in nulla , mandavit confici
plantam, super hac eadem provisione insistendo.

Clarius vero , quia potius pro dictæ situationis ne-
gativa nonnulla urgebant adminicula, illud præsertim
satis efficax quod in descriptione facta de anno 1375.
per Archiepiscopum de Aquino de omnibus locis diœ-
8 cesis, ad effectum obtinendi subsidium charitativum ,
repetitur solum descriptum unum Oppidum S. Georgii,
quod est illud de Molaria, indubitate & extra contro-
versiam de hac diœcesi, & consequenter probatur nega-
tiva istius , quæ ita probari dicitur , ut apud Otthob.
decis. 214. *num.* 4. *&* 138. *num.* 18. Et his addebam alia
adminicula resultantia ab exercitio jurisdictionis dicti
Abbatis, de quibus infra in tertio puncto super inter-
pretatione privilegiorum.

Et quoad enunciativas , tres dabam responsiones,
9 quarum quælibet sufficiens videbatur . Primo scilicet
quod scripturæ, ex quibus illæ deducebantur, non es-
sent in forma probanti , neque eis deferendum esse
cum essent extractæ a proprio Archivio ipsius Episcopi
collitigantis, Caputaquen. *decis.* 42. *part.* 1. Millin. *decis.*
34. *n.* 1. *& seqq.* & in aliis adductis *dec.* 59. *num.* 18. *&*
seqq. part. 11. *rec.* plene in Senogall. Parochialis 12. Febr.
(*) 1666. cor. Bourlemont. (* Et hæc responsio enervat
etiam visitationes , omnesque alios actus ex adverso
deductos, & in decisione ponderatos, utpote ab eodem
Archivio extractos: potissime quia Actuarii, & Mini-
stri hujus Curiæ, quamvis , ut credo , citra scientiam
& consensum D. Archiepiscopi , curando forte ejus
gratiam captare , non sunt ab aliqua suspicione im-
munes, ut in facto. *)

10 Secundo, quod stante duplicitate Oppidorum sub eo-
dem vocabulo S. Georgii in hac regione , seu contrata
existentium , ita dictæ enunciativæ remanebant æqui-
vocæ , utpote referibiles ad dictum aliud Oppidum ,
quod non dubitabatur esse de diœcesi, Et cum æqui-
voco respondebatur etiam actibus jurisdictionalibus in
dicta decisione ponderatis. Ut in individuo in simili
controversia contra eumdem Archiepiscopum ob eam-
dem pluralitatem locorum ejusdem nuncupationis fir-
matur in allegatis decisionibus Montis Virginis , seu
nullius 12. Junii 1656. & 8. Junii 1657. cor. Dunoz.
inter suas *decis.* 988. *&* 1001.

Et tertio potissime, quia controversia non erat cum
11 simplici Episcopo, cujus respectu enunciativæ ad alium
titulum referri non possent, nisi ad vere diœcesanum,
ad quem etiam referendi veniunt actus jurisdictiona-
les , non constito quod gesti fuerint jure delegato ,
tamquam a viciniori , in quibus terminis procedunt
forte omnes authoritates, & decisiones de materia a-
gentes ; Sed erat cum Archiepiscopo , qui est etiam
Metropolitanus , habens nedum diœcesim , sed etiam
amplam Provinciam , sub qua , generalis consuetudo
est, præsertim Datariæ & Cancellariæ Apostolicæ, deno-
minandi hujusmodi loca nullius & de territorio sepa-
rato, in quibus etiam Metropolitanus jure Metropoli-
tico plures actus jurisdictionales exercere solet, magis
quam in reliquis diœcesibus Suffraganeorum, & con-
sequenter, tam enunciativæ, quam actus jurisdictiona-
les cadebant sub æquivoco utpote ad hunc diversum
titulum referibiles.

Et quamvis dicta intitulatio locorum Nullius fieri
12 soleat sub nomine Provinciæ, non autem diœcesis, qui
termini sunt discreti in Metropolitano utrumque ter-
ritorium habente , diœcesanum scil. & provinciale ,
quorum unum est immediatum, alterum vero media-
tum, nihilominus docebatur ex hac parte, hanc Pro-
vinciam quandoque sub nomine diœcesis explicari con-
suevisse, ut constat ex litteris Apostolicis Joannis XIII.
registratis per Ughellium in ejus Italia Sacra, *tom.* 8.
fol. 92. in quibus dicitur diœcesis Archiepiscopi, etiam
illa pars, quæ proprios habet Episcopos suffraganeos, &
sic vocabulum *Provinciæ* usurpetur pro illo *diœcesis*.

(* Aliud præterea inest æquivocum in eo , quod (*)
ista terra denominetur de Montanea Montisfuscoli Be-
neventanæ diœcesis ; quia istud adjectum diœcesis re-
fertur ad oppidum Montisfuscoli , a quo sumit nun-
cupationem tota hæc montanea, in qua etiam adsunt
alia loca *nullius* sub jurisdictione dictorum Abbatum
S. Sophiæ, & Montis Virginis. Quodque istud in ea
provincia conspicuum oppidum Montisfuscoli, in quo
residet Audientia Regia illius Provinciæ Principatus
ultra, sit diœcesis Beneventanæ, patet in *Beneventana*
Canonicatus 4. Maii 1654. coram Zaratu; ubi de Ca-
nonicatibus Ecclesiæ Collegiatæ Montisfuscoli. *)

His tamen non obstantibus , reflectendo ad verita- 13
tem , quoad hunc punctum situationis , satis dubita-
bam, quoniam stante dicto argumento generalis divi-
sionis totius Orbis, de quo in Toletana *disc.* 1. & in
aliis frequenter hoc eod. titulo, non dato saltem effi-
caci fumo situationis in alia diœcesi, illud videtur sa-
tis concludens , potissime stantibus dictis enunciativis
ac aliis, ut supra, quæ licet singulariter, & de per se
considerata non sufficerent ad perfectam probationem,
utpote æquivoca , nihilominus satis operativa viden-
tur , tamquam adminicula ad confovendam & corro-
borandam juris præsumptionem, ea præsertim insimul
unita ponderando.

Dicta vero contraria adminicula, recte considerabi-
lia esse observabam in ordine ad tertium punctum pro-
bationis territorii separati ex privilegiis Apostolicis, ita
interpretatis ut infra; Secus autem quoad istum situa-
tionis , quoniam licet satis forte videretur adminicu-
lum deductum ex non descriptione istius loci inter alia
diœcesis , nihilominus adhuc istud erat æquivocum ,
dum dicta descriptio facta non erat principaliter ad
determinandos fines diœcesanos quoad universos legis 14
diœcesanæ effectus, sed erat solum pro exactione sub-
sidii charitativi, a quo istius loci Rector & Clerus po-
terat esse exemptus , ratione privilegiorum dicti Mo-
nasterii; Potissime quia ante Concilium Tridentinum,
quod etiam in locis exemptis tantam jurisdictionem
Ordinariis, seu Diœcesanis delegavit , effectus exem-
ptionis videbatur idem ac ille territorii separati & nul-
lius, ut in Theatina, *disc.* 5. & consequenter merito
sub dicta descriptione non aderat.

Et quoad cessantem circumstationem undique , ad- 15
huc videbatur debile fundamentum, dum adjacentia
non erat cum altera diœcesi juxta casum, de quo in
dicta Aprutina, sed erat cum duobus Oppidis, seu lo-
cis antiquitus ad eamdem Beneventanam diœcesim per-
tinentibus , quæ ex privilegiis Apostolicis , ita saltem
ab observantia interpretatis dismembrata fuerunt , ac
effecta de territorio separato ; Cum enim Monasterium
Montis Virginis, illaque Congregatio certum initium
haberent infra nostræ salutis millesimum, hinc proin-
de pernecesse dare oportet eorumdem locorum præce-
dentem situationem in diœcesi, a qua denique ex au-
thoritate Apostolica fuerint dismembrata, cum privatio
supponat habitum, ac dismembratio præcedentem an-
nexionem alteri corpori, & sic revera aderat circum-
datio undique, solumque hanc adjacentiam aliis duo-
bus locis jam declaratis nullius deservire posse consi-
derabam pro uno ex adminiculis territorii separati ,
juxta tertium punctum, de quo proxime infra , dum
ita constat in his partibus, non omnino novum, ne-
que inusitatum esse, ut adsint Prælati inferiores cum
omnimoda jurisdictione quasi Episcopali, & territorio
separato, nihil vero influere ad excludendam antiquam
situationem in diœcesi.

Quare tota hujus Prælati defensio, pro meo judicio,
restringi videbatur ad dictum tertium punctum , an
scilicet sufficienter constare diceretur de territorio se-
parato, itaut iste Prælatus inferior omnimodam quasi
Episcopalem jurisdictionem in loco haberet, privative
ad Archiepiscopum , tam quoad ordinariam , quam
quoad delegatam ; Cumque ex duabus speciebus , ad
quas hæc probatio restringitur, deficeret illa immemo-
rabilis ut supra, & quæ etiam facta, vel facienda pa-
rum prodesse solet , dum exigit canonizationem per
tres conformes, quibus pendentibus, Episcopus manu-
teneretur, ut frequenter in præcedentibus , præsertim
in Toletana, *disc.* 1. in Vulturarien. & Aeglonen. *disc.*
3. *&* 9. proindeque remaneret solum altera species per
privilegium Apostolicum.

Diffi-

16 Difficultas erat, an ad id sufficerent & suffragarentur hujus Monasterii privilegia Alexandri III. & aliorum Pontificum, juxta illorum temporum consuetam formulam, recipientia istud Monasterium, *sub S. Petri & Sedis Apostolicæ protectione & immediata subjectione, cum plena tam ipsius, ejusque personarum & bonorum exemptione a quacumque Ordinarii Jurisdictione, & cum facultate ordinandi clericos, illosque instituendi & destituendi, ac etiam excommunicandi, necnon altaria & vasa sacra benedicendi & consecrandi; seu a quovis bene viso Episcopo benedictionem, seu consecrationem obtinendi*, cum similibus, quæ juxta antiquas formulas in hujusmodi Monasteriorum exemptivis privilegiis contineri solebant, & ex qua amplitudine Rota in Montis Cassini Jurisdictionis, *dec.* 373. *part.* 11. *rec.* firmavit, qualitatem nullius resultare.

Verum inspecto solo tenore ac litera privilegiorum, adhuc periculosum videbatur fundamentum, quoniam ut habetur in dicta Toletana, *disc.* 1. & in aliis frequenter, hujusmodi privilegia, quantumvis ampla, & inductiva illius territorii separati, *d. dec.* 373. *part.* 11. *rec.* operativa sunt in ordine ad ipsum Monasterium, seu Ecclesiam, ejusque ambitum materialem, ultra quem ejus territorium non extenditur, secus autem quoad jurisdictionem activam in clerum & populum viventem extra Monasterium in territorio Episcopi, cum dismembratione partia diœcesis, ejusque transmutatione in diversam naturam, in quo residet inevitabilis difficultas, non obstante quacumque privilegiorum amplitudine.

17 Quia tamen privilegia Monasterii Montis Virginis de quibus in supra allegatis decisionibus coram Dunozetto, fere ejusdem tenoris erant, & nihilominus ex subsequuta observantia interpretationem receperunt, ut hanc activam jurisdictionem, ac separatum territorium importarent, quod etiam dici posse videtur de magistrali Squillacen. coram Marino Andrea, *dec.* 54. alias 59. post Tamburin. & de similibus, cum antiquis illis temporibus ista esset consueta privilegiorum formula, neque antiquitas istas subtilitates ac distinctiones excogitasset, a Conc. Trid. citra forte exortas; Idcirco dicebam, idem in præsenti recte dicendum esse, cum facti circumstantiæ, & adminicula nimis urgerent, etiam circa exercitium illius jurisdictionis, quæ a publicatione Concilii citra, jure delegato in locis exemptis penes Ordinarios locorum existit, Prout sunt concedere literas dimissoriales pro suscipiendis ordinibus, cognoscere causas matrimoniales & criminales, indicere concursum ad effectum providendi Rectorem Ecclesiæ Parochialis, approbare Confessarios, benedicere Prædicatores, concedere monitoriales pro re[illegible]ibus habendis, cum similibus, nonnisi Prælato habenti omnimodam cum territorio separato convenientiam ex collectis per Ciarlin. *contr.* 220. quia constabat omnes hos actus gestos esse ab hoc Prælato.

Et clarius ob alias circumstantias, illam præsertim,
18 quod non agebatur de Prælato residente in loco, de cujus jurisdictione agitur, in quo ratione jurisdictionis temporalis, seu alias occasione exercitii curæ, dici posset, exercitium jurisdictionis spiritualis, & quasi Episcopalis fuisse intrusivum, & clandestinum absque Episcopi licentia & patientia, ut sunt fere omnes casus, de quibus supra & infra hoc tit. Sed agebatur de Prælato residente in ipsamet Civitate, in qua residet Archiepiscopus, in cujus faciem, publice, & palam usque ad dictum annum 1618. dictos actus, jurisdictionem etiam delegatam concernentes exercuit, scribentibus Archiepiscopis pro tempore, quos tunc, quando dignitas Episcopalis forte majoris de facto existimationis erat, ostendebatur fuisse doctissimos, & eximios Viros, qui fuerant Rotæ Auditores, & respective Cardinales, in ipsamet Sac. Congregatione Concilii versati, in quibus ignorantia dictæ delegatæ jurisdictionis in locis exemptis non debatur, & tamen præmissa omnia tolerantur, negligendo etiam hujus locis visitationem.

Et in specie docebatur in facto, quod cum de anno 1600. quidam Clericus, seu Subdiaconus hujus loci fuisset carceratus per Regiam Audientiam provincialem ob quoddam grave facinus, atque cum literis monitorialibus Abbatis remissus fuisset eidem tanquam suo Prælato, iste eum custodiendum reposuit in carceribus ipsiusmet Curiæ Archiepiscopalis, ubi detinuit fere per annum, deindeque serv. serv. condemnavit cum subsequuta executione.

Atque his recte conveniebant etiam alia adminicula superius circa punctum situationis ponderata, ob hujus loci non descriptionem inter reliqua loca diœcesis, ac etiam ob adjacentiam dictis duobus aliis locis Monaste- 19
rii Montis Virginis ejusdem naturæ & qualitatis: Quibus omnibus insimul junctis, dicebam cadere eamdem interpretationem privilegiorum, quæ saltem capienda sunt tanquam titulus bonæ fidei putativus tollens juris resistentiam, ac malam fidem ex ea resultantem, atque præbens locum præscriptioni etiam quadragenariæ, juxta terminos text. *in cap. auditis, de præscript.* de quibus in eadem Toletana, *disc.* 1. Sicuti enim præscribi possunt cumulative aliqui actus particulares ex ibi deductis, ita nil prohibere videtur, ex eadem ratione, 20
proportionabiliter, stante dicto titulo putativo, eamdem præscriptionem cadere super hac territorii parte, ita ab uno corpore abscissa, & in diversam naturam transmutata, per quam fiat corpus diversum cum diverso capite. Eodem modo, quo subfeudum, quod est membrum & pars alicujus feudi, effici potest feudum in capite ex deductis in Mantuana, *sub tit. de feudis, disc.* 7. & alibi, Sive Monasterium quod sit grancia, & membrum alterius, efficiatur Monasterium in capite & independens, dum ita cessat inconveniens dandi duo capita in uno corpore, quia dicuntur effici duo corpora separata, quorum quodlibet habet suum caput discretum.

Et quamvis inter istum & dictum alterum casum Monasterium Montis Virginis, de quo in allegatis decisionibus coram Dunozetto, aliqua dignosci videretur notabilis differentia, ob duplicem circumstantiam ibi concurrentem, & in præsenti cessantem, quod scilicet ille Prælatus esset caput Religionis, ac etiam haberet Jurisdictionem temporalem in loco, unde propterea suffragaretur dispositio ejusdem Sac. Conc. Trid. *sess.* 25. *de regular. cap.* 11. Nihilominus, sive ob decretum S. Pii V. sive quod Concilium intelligendum sit de jurisdictione temporali, plena & omnimoda, non autem de illa satis restricta, quam in Regno habent hujusmodi Prælati Ecclesiastici, non videtur quod de facto hujusmodi circumstantiæ nimium diversificent, ex iis, quæ super dicto *capit.* 11. habentur superius ponderata in Anglonen. *disc.* 9. unde merito decisiones in eis non multum insistunt.

Pro adminiculo quoque considerabam privilegia Pandulphi & Landulphi Principum Longobardorum, in specie agentia de Ecclesia istius loci S. Georgii, cum ejus juribus concessa & confirmata dicto Abbati; Quamvis 21
enim, prima decisio anni 1666. §. *penult.* istis privilegiis in specie respondendo, dicat de eis nullam habendam esse rationem, utpote Principum sæcularium in hac materia nullam potestatem habentium. Adhuc tamen considerabam idem quod de consimilibus privilegiis habetur supra in Maceraten. *disc.* 6. quod scilicet recte deservire valeat, Vel tamquam lex fundationis, Vel tamquam assensus pro ejus jure, cum approbatione Apostolica, & sic, non pro integra probatione, seu competentia hujusmodi juris, sed pro adminiculo & corroboratione præmissorum, omnibus insimul ponderatis, cum regula, *ut singula quæ non prosunt &c.*

Econverso autem, ponderando actus pro Archiepiscopo urgentes, Quatenus pertinet ad enunciativas super situatione in diœcesi, parum obstare videbantur, Tum ratione æquivoci ut supra, cum verificari possint in altero Oppido consimilis nuncupationis; Tum etiam quia vocabulum *diœcesis* usurpari potest pro illo *provinciæ*, ut supra dictum est.

Quo vero ad actus jurisdictionales gestos ab anno 1618. citra, planum videbatur, de eis nullam habendam esse rationem, utpote gestis lite pendente, aliam operationem non facientibus, nisi illam impediendi ex tunc contrariam possessionem pacificam, & cursum præscriptionis, atque reddendi difficiliorem probationem immemorabilis; Pro tempore vero antecedenti nulli dabantur actus, dum quædam visitationes factæ erant jure delegato tamquam a viciniori, solumque difficultatem aliquam faciebat convocatio Rectoris istius loci ad Synodum, ejusque interventus, itaut quandoque Rector pro tempore deputatus fuerit unus ex Examinatoribus Synodalibus.

Verum

Verum hic adhuc videbatur compatibilis cum territorio separato, & quidam nullius, quoniam ubi Prælatus
22 inferior, quamvis cum dicta qualitate, non solet convocare, & celebrare propriam Synodum, tunc accedendum est ad illam Episcopi vicinioris, ut decisum per Sac. Congregat. testantur Leo, Sayr. Tambur. & cæteri collecti per Barb. *de Episcopo*, *alleg.* 93. *n.* 6. Multo magis dum hic nedum vicinior, sed etiam Metropolitanus, unde propterea actus remanent compatibilis.

Majorem difficultatem facere videbatur dicta con-
23 fessio facta per Abbatem ejusque Conventum, & in qua prima decisio magnum constituit fundamentum; neque videbatur multum considerabilis, quoniam prohibitus alienare, seu alias deponere, prohibetur etiam confiteri, ne quod directe est prohibitum, ita indirecte sequatur. Ut omissis generalibus, de quo infra, in his terminis specialibus habetur, *dec.* 127. *n.* 9. *p.* 9. *& dec.* 24. *n.* 31. *part.* 10. *rec.* Unde cum non posset dictus Abbas juribus Monasterii expresse præjudicare, dictamque jurisdictionem a se abdicare, cum esset formalis alienatio cadens sub *extravag. ambitiosæ*, etiam super hujusmodi juribus incorporalibus & jurisdictionalibus ut in Acernen. Vicarii coram Otthob. *inter suas dec.* 120. *& passim*, Idcirco neque confiteri potuit, quia Prælatus non potest confitendo suæ Ecclesiæ præjudicare. Atque eatenus confessio attenditur, quatenus sit verisimilis, & adminiculata, Adinstar confessionis tutoris cum similibus ex deductis per Mantic. 39. Cavaler. *decis.* 79. Buratt. & Adden. *dec.* 453. Greg. & Add. *dec.* 375.

Ac etiam quia confessio in eo, qui non est prohibitus, attenditur, & est maxima species probationis in iis, quæ pendent ab ejus animo, sive consistant in ejus facto proprio, secus autem in iis, quæ consistunt in jure, seu pendent a facto alieno, cum tunc confessio provenire possit ab erronea credulitate, quæ inducere non potest id quod revera non est, *l. confessionibus*, *ff. de interrogat. action.* Surd. *decis.* 164. *n.* 30. Buratt. *decis.* 335. *&* 483. *utrobique n.* 5. Et habetur pluries ad materiam fideicommissariam, quod confessio existentiæ fideicommissi, istud non inducat, si vere non adest, cum similibus; Reproposita autem causa sub die 26. Novembris 1668. coram eodem Bevilaqua, non absque votorum discrepantia persistum fuit in decisis, atque ista causa tales habet facti circumstantias; illam præsertim tot actuum jurisdictionis etiam delegatæ in ipsamet Civitate in faciem Archiepiscopi, quod diversificabat ab aliis in quibus Episcopi magis justitiam assistere sæpius dixi. Unde dictæ resolutiones nec omnino placuerunt, licet neque positiva improbabilitate redargui valeant.

ANNOT. AD DISC. XII.

POst editas decisiones in discursu enunciatas in ista causa Beneventana ob subsequutam mortem Procuratoris hujus partis, Advocatorum quoque, pro frequenti praxi, immutatio sequuta est, ideoque amplius in causa non scripsi, adhuc tamen Archiepiscopus causam est prosequutus, atque plures aliæ prodierunt decisiones præcedentibus conformes, & Archiepiscopo favorabiles, nempe 12. Maii 1670. coram Emerix, & 23. Jan. 1671. coram Priolo.

Istæ autem resolutiones potius laudandæ videntur, quoniam ut pluries insinuatur, etiam illa loca, quæ extra omnem controversiam, propter Apostolicum indultum clarum, vel ob immemorabilem bene probatam, reperiuntur in hoc statu, deberent supprimi, atque Episcopis subjici, vel saltem declarari, quod Conc. Trid sensus fuerit de istis etiam locis disponere circa delegatam jurisdictionem, ut etiam insinuatur infra, *disc.* 16.

MARSICIEN. JURISDICTIONIS PRO EPISCOPO, CUM CAPITULO, SEU CLERO OPPIDI SAPONARIÆ.

Casus decisus per Rotam pro Episcopo.

De eadem materia controversiæ jurisdictionalis inter Episcopum, & Prælatum inferiorem prætendentem jurisdictionem cum territorio separato; Et an sententis, aliaque acta gesta cum Episcopo afficiant Capitulum, seu Clerum loci controversi? Et quando dicatur esse tale Capitulum, quod ad causæ defensionem evocandum, vel admittendum esset?

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Quando jura unius Ecclesiæ, ad aliam translata censeantur.*
3 *Sententia & acta cum uno ex defensoribus non citatis aliis principaliter interessatis non afficiunt, & corruunt etiam quoad citatos.*
4 *Quid concurrente aliorum certa scientia.*
5 *Et quid ubi concurrit justitia clara, itaut si fuisset citatus, non potuisset impedire judicatum.*
6 *De justitia causæ super jurisdictione Episcopi.*
7 *Quando plures Clerici Ecclesiæ inservientes dicantur constituere Capitulum necne, & quando Ecclesia sit Collegiata.*
8 *Interesse secundarium non attenditur, ac sufficit causam agere cum habente interesse principale.*

DISC. XIII.

ARchipresbytero Terræ Saponariæ, de facto ibi exercente spiritualem jurisdictionem, tractuque temporis prætendente hujusmodi exercitium privative ad 1
Episcopum Marsicanum, Hinc usque ab anno 1572. exorta fuit lis, sopita per sententiam Rotalem Manzanedi de anno 1614. prævia decisione 26. April. 1609. quæ habetur impressa, *dec.* 248. *p.* 2. *rec.* pluribusque deinde editis decisionibus super occultatione processuum, & aliis ordinem concernentibus coram Buratto, inter ejus impressas: assumpta demum de anno 1621. disputatione super negotio principali, prodiit resolutio ad favorem Episcopi tantum informantis, ut liquet ex *dec.* 578. ejusdem Buratti, quæ videtur in materia magistralis, tam circa situationis præsumptionem assistentem Episcopo comparenti, absque alio oppositore, quam circa juris assistentiam super dicta jurisdictione, privative ad alios, in locis & personis suæ diœcesis; Reassumente autem litem moderno Archiepiscopo cor. Bichio, dictamque Manzanedi sententiam, tamquam nullam & injustam impugnante, tres prodierunt eod. ann. 1647. resolutiones Episcopo favorabiles sub diebus 18. Febr. 17. Junii, & 11. Decembr. quarum duæ priores impressæ sunt *p.* 10. *rec. dec.* 24. *&* 87. subsequente etiam alia resolutione coram eodem super declaratoria ob non paritionem exequutorialium in vim dictæ rei judicatæ relaxatarum, quæ decisio est pariter impressa *dec.* 303. *ead. p.* 10. Verum Archipresbyter his non acquiescens obtinuit committi causam restitutionis in integrum in eadem Rota cor. Corrado, quo die 26. Maii 1651. prodiit quoque resolutio Episcopo favorabilis, reassumendo omnia merita negotii principalis in præcedentibus decisionibus firmata, ob impugnationem rei judicatæ ex capite injustitiæ, Præsertim vero rejiciendo motivum, in quo potissimum insistebatur super prætensa translatione antiquæ dirutæ Civitatis Grumentinæ ad istum locum, & successive translatione jurium illius Ecclesiæ, Tum ob factum non bene justificatum, Tum etiam quia, tunc in novum locum, vel novam Ecclesiam transeunt jura, & privilegia antiquæ, quando Superioris ad id potestatem habentis authoritate fit translatio, juxta gloss. *in cap. privilegium, de reg. Jur. in* 6. Innoc. *cap. cum ex injuncto, sub n.* 2. *de oper. novi nunciatione*, Bald. *in l. Civitates*, §. *in decurionibus*, *n.* 3. *ff quod cujusque Universitatis nomine*, cum aliis Grat. *discept.* 396. *n.* 22. *cum seq.* ut liquet ex copiosa decisione desuper edita, quæ habetur impressa *dec.* 153. *p.* 11. *rec.* Et de ista materia translationis jurium Cathedraticorum habetur *in Sipontina Cathedr. sub tit. de præminentiis, hoc eod. libro, disc.* 2.

Post decennalem autem, & ultra acquiescentiam, Archipresbyter successor, curavit eamdem controversiam suscitare sub nomine Capituli Ecclesiæ matricis, seu principalis ejusdem loci coram Verospio, prætendendo omnia præmissa utpote gesta cum solo Archipresbytero, qui dicebatur prima Dignitas dictæ Ecclesiæ, quam decisiones prædictæ præsertim ultima coram Corrado enunciant ac supponunt Collegiatam, non afficere ipsum Capitulum æque principaliter interessatum in defensione jurium Ecclesiæ; Unde propterea inferebatur, nedum ad 2

consequentiam, quod non afficerent ipsum Capitulum, sed etiam ad sententiarum omniumque subsequutorum nullitatem, etiam respectu Archipresbyteri citati, ratione individuitatis ex Roman. *conf.* 369. *n.* 21. Lap. *alleg.* 48. cum aliis per Spadam *conf.* 164. *lib.* 2. edito in causa Montis Regalis jurisdictionis, in qua habentur decisiones apud Peniam 1195. 1233. & 1278. & apud Millin. *dec.* 345. Deducendo etiam generaliter in proposito firmata *dec.* 505. *in princ.* apud Posth. *de manut.* & in Toletana decimarum de Capilla 8. Junii 1657. coram Verospio, cum aliis, de quibus supra in Conversana *disc.* 2. & ista occasione, Scribentes pro eodem Capitulo, repetebant eadem motiva circa merita negotii principalis, jam deducta & rejecta in supra allegatis

(*) decisionibus coram Bichio, & Corrado. (* Inanis itaque videbatur prætextus jurium denuo repertorum, quoniam textus est expressus *in l. sub spe.* 4. *cap. de re judic.* ibi, *sub spe novorum instrumentorum postea repertorum res judicata restaurari exemplo grave est*, quod etiam disponitur in *l. Imperatores ff. de re judic.* quæ jura loquuntur etiam de instrumentis, & juribus validis, & authenticis postea repertis: multo magis dum assignatus processus est omnino informis, & merum catiafacium. *)

3 His tamen non obstantibus, sub die 14. Martii 1664. prodiit resolutio Episcopo favorabilis, dictam scilicet rem judicatam, cum omnibus subsequutis afficere etiam ipsum Capitulum, seu Clerum nunc se opponentem, & resolutio confirmata fuit 30. Maii subsequentis; Atque mihi in his ultimis disputationibus tantum pro Episcopo Scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, justæ beneque fundatæ visæ sunt d. resolutiones. Quoniam ubi etiam ista esset Ecclesia collegiata, & Capitulum esset tale, itaut defensio causæ æque principaliter ad ipsum cum Prælato spectaret, Unde propterea intraret dicta conclusio, quam dicebam in puncto juris veram, Adhuc tamen cessaret applicatio ad factum, ex ejus particularibus circumstantiis, ratione scil. scientiæ certæ & incontrovertibilis, Tum quia hujusmodi lis tamdiu sustentata in Rota cum expensis ipsius capituli, seu Cleri, & communitatis laicorum potius quam Archipresbyteri, erat valde famosa & notoria in universa regione; Tum clarius quia ultima disputatio cor. Bich. de ann. 1649. super declaratione ... juxta *d. decis.* 203. *part.* 10. *rec.* habita etiam fuit cum isto capitulo, seu Clero & communitate. Unde propterea talis scientia, juncta præsertim effectiva assistentia litis, æquipollere videtur citationi, ex deductis in præfatis ultimis decisionibus coram Verospio.

4 Et quamvis ista conclusio ... simpliciter sumpta, mihi videretur parum tuta, qualis reputata fuit in allegata montis regalis jurisdictionis, & merito, quoniam cum reo & possessori expediat vincere per non jus actoris, neque sibi incumbere debeat adversarium monere super validitate processus, idcirco non citatus sponte comparere non debet, neque admitti ad causam pro adversarii processu revalidando, quoniam recte sciens & prudens, ita videns se non citatum litem irridere potest utpote certus de jure suo, & consequenter sola scientia in proposito, quamvis certa & indubitata sufficere non videtur.

Eam tamen, posito etiam dicto jure coæquali ac interesse principali, in hac facti specie sufficere dicebam, Tum ratione acquiescentiæ positivæ, & paritionis dictis literis exequutorialibus; Tum fortius ratione justitiæ claræ, qua concurrente, ad evitandos inanes litium circuitus, & quoties non constat per non citatum deduci motiva discussione, ac nova disputatione digna, ex quadam non scripta laudabili æquitate, rejicitur talis nullitas, quæ alias de stricto jure intraret, ut fuisse practicatum etiam in dicta Montis regalis jurisdictionis, constat ex *ult. decis.* 1278. cor. Penia; Ad quod confert recepta conclusio, de qua in sua materia *sub tit. de empt. & vendit.* non curari scil. in evictione neglectam denunciationem venditori, quoties de justitia evictionis constat, Itaut si citatus fuisset, eam non potuisset impedire, cum similibus.

5 Justitia vero erat clara, quoniam ex multis non videbatur dubitari posse de situatione hujus loci intra limites diœcesis, qua posita, fundata remanet intentio Episcopi; dum nullum exhibebatur privilegium, nec explicitum, neque implicitum, atque immemorabilis probata non erat, & de præsenti erat omnino improbabilis, ob diuturnum tempus litis, quod est subducendum, illa vero probatio, quæ alias prætendebatur facta, convincenter excluditur in dictis decisionibus, quarum fundamenta compendiose in his disputationibus reassumebantur, ut responderetur omnibus antiquis motivis per Scribentes in contrarium reassumptis.

Verum omnia hæc dicebantur ad superabundantiam, 6 cum difficultas magis de plano cessaret ex cessante jam dicto præsupposito, quod ista esset Ecclesia collegiata, ejusque Presbyteri & Clerici oppositores constituerent capitulum, cujus Archipresbyter esset tantum prima dignitas, itaut Ecclesia repræsentaretur ab universo corpore politico, cujus Archipresbyter esset caput, reliqui vero membra; quo casu recte diceretur, defensionem jurium Ecclesiæ esse coæqualem, ac etiam principalem capituli, quoniam nullibi constabat de ista qualitate collegiativa, per privilegium Apostolicum, seu per antiquam consuetudinem bene probatam; Quinimo constabat de contrario, quoniam Episcopo consulente S. Congreg. Rituum super assumptione nominis ac insignium canonicalium de facto, eadem S. Congreg. de anno praced. 1663. mandaverat utrumque prohiberi, dum de legitima collegialitatis erectione, vel probatione per signa univoca non constabat.

Licet enim juxta satis frequentem, ac fere generalem illarum partium consuetudinem, in dicta Ecclesia, tan- 7 quam unica Parochiali, & matrice totius Oppidi numerosum populum habentis, plures adessent Presbyteri & Clerici patrimoniales, ad illius servitium recepti, ac de distributionibus, & emolumentis participantes, etiam ad formam collegii, seu capituli se congregantes, Missam conventualem, aliaque divina celebrare soliti, arcam, syndicum, & mastam communem habentes; Nihilominus cessante formali erectione cum authoritate Apostolica, vel aliis probationibus, & signis univocis, ac pernecesse concludentibus qualitatem collegialem dicuntur potius constituere quandam Clericorum, seu Capellanorum Congregationem, non autem collegium, seu capitulum formale, repræsentativum corporis Ecclesiæ cum Rectore, seu Prælato, Gonz. *ad regul.* 8. *gl.* 19. *n.* 15. Caputaq. *dec.* 295. *part.* 1. cum aliis in Venusina Archipresbyteratus cor. Carillo *inter suas dec.* 41. & 60. *alias dec.* 143. & 216. *part.* 7. *rec.* & latius in Matheran. Archipresbyteratus cor. Corrado *dec.* 147. *p.* 12. *rec.* & habetur pluries deductis infra *sub tit. de præem.* ad hanc materiam collegialitatis.

Quo posito resultat, defensionem Ecclesiæ principa- 8 liter spectasse ad Archipresbyterum, tanquam illius unicum rectorem & administratorem, jus vero, seu interesse dd. Presbyterorum, ac aliorum de Clero, & populo, esse secundarium, & consequutivum, in proposito non attendendum, cum illud solum operetur, ut habentes tale interesse repelli non possint a judicio, atque possint admitti ad causam, assistendo ei, cum quo tamquam principali interessato causa agitur, & qui solum necessario citandus est, ut generaliter de hac distinctione inter jus coæquale, ac æque principale, vel accessorium & consequutivum habetur in allegata Toletana decimarum de Capilla 8. Junii 1657. cor. Verospio & latius ac magis ex professo in his terminis specialibus controversiæ jurisdictionalis cum Episcopo in Tirasonen. jurisdictionis 3. Decembris 1663. cor. V. Comite, de qua causa habetur infra *hoc eod. tit. disc.* 22. Et generaliter apud Mant. *dec.* 250. n. 4. *decis* 287. n. 2. *cum seq. p.* 9. *rec.* & hoc pariter tit. pluries in proposito fori competentis, & sub altero de fideicommissis super puncto, an scil. gesta cum hærede gravato, vel uno ex fideicommissariis aliis præjudicent; Multo magis dum cessante dicto coæquali jure, concurrebant dictæ aliæ circumstantiæ, ob quas dato etiam dicto jure coæquali, adhuc hujusmodi gesta afficere deberent; Unde propterea effectus hujus malæ consultæ excitationis litis jam sopitæ fuit, quod ita ista occasione, oppositores amiserunt illam collegialitatis prærogativam & existimationem, quam saltem de facto ex communi opinione prius obtinebant: Cumque dictus Clerus non acquiesceret, adiit Signaturam gratiæ habitam sub die . . . . 1668. pro obtinenda nova commissione, sed omnino rejectus fuit.

ANNOT.

ANNOT. AD DISC. XIII.

ISta causa Marsicen. post ejus statum in discursu recensitum, denuo proposita fuit in Signatura gratiæ ad instantiam Capituli, seu Cleri, portacta nova commissione in Rota ex motivo jurium, ac processuum de novo repertorum, sed omnino rejectum fuit.

FIRMANA JURISDICTIONIS PRO ARCHIEPISCOPO CUM COMMENDATARIO ABBATIÆ FARFEN.

Casus sopitus per concordiam.

An inferior Prælatus regularis habens omnimodam jurisdictionem quasi Episcopalem cum Clero, & populo intra limites ejus Monasterii, seu Abbatiæ adjacentes, tamquam in territorio separato, & nullius, eamdem jurisdictionem habeat in Ecclesiis unitis, seu membris & de mensa ejusdem Monasterii, sitis in alienis diœcesibus, etiam respectu Clericorum eis inservientium, & populorum in eisdem Sacramenta & divina recipientium?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series cum decisione casus.*
2 *De jurisdictione Episcopi Fesulani intus Civitatem Florentiæ.*
3 *Præservativa nil tollit, neque dat de novo.*
4 *De ratione ob quam Ordinarii locorum in concernentibus curam & Sacramenta habent jurisdictionem in locis, & personis exemptis.*
5 *Quid importet Prælatos locorum exemptorum efficì in eis veros Ordinarios.*
6 *De ratione ob quam sabstinetur dictus casus Episcopi Fesulani.*
7 *Possunt stare simul Episcopum, vel Archiepiscopum possidere Ecclesiam alterà Episcopo subjectam.*

D I S C. XIV.

1 MOnasterium seu Abbatia Farfen. Ordinis S. Benedicti Congr. Cassinen. quod in ejus tenimento, circumcirca, possidet utramque jurisdictionem, spiritualem, & temporalem in 24. circiter Oppidis & locis ibi existentibus, cum omnimoda quasi Episcopali ac ordinaria & delegata jurisdictione, privative ad quemcumque Episcopum, cum territorio separato, & vera, non autem impropria qualitate nullius, possidebat etiam antiquitus eandem jurisdictionem Ecclesiasticam in aliquibus Castris adjacentibus diœcesi Firmanæ, cui per Greg. XIII. prævia dismembratione a d. Abbatia, applicata fuerunt, firmis tamen remanentibus eorumdem Castrorum Ecclesiis in earum antiquo statu regulari, & de ejusdem Abbatiæ pertinentiis, etiam cum cura animarum ibi exerceri solita; Cum autem Urb. VIII. prævia sæcularizatione, collegia Clericorum sæcularium in dd. Ecclesiis erexisset, ita tamen quod hujusmodi sæcularizatio ac erectio nullum inferret præjudicium dictæ Abbatiæ, sub cujus jurisdictione, & superioritate continuare deberent, prout antea; Hoc proinde Cardinalis ejusdem Abbatiæ Commendatarius prætendere cœpit omnimodam spiritualem & quasi Episcopalem jurisdictionem etiam delegatam, & in concernentibus curam animarum ac administrationem Sacramentorum privative ad Archiepiscopum qui tunc erat alter Cardinalis, Et benevole compromissa hujusmodi controversia in Cardin. Brancaccium, istius opera & dexteritate, post aliquas disputationes, ea sopita fuit per concordiam, per quam Commendatarius cessit dictæ prætensioni circa concernentia Clerum, & populum sæcularem, ac istorum curam; E converso autem Archiepiscopus cessit jurisdictioni, quæ sibi competere posset cum Clericis, & aliis eisdem Ecclesiis inservientibus, quamvis in eis non concurrerent tria requisita Constit. 67. Greg. XIII. necessaria ad exemptionem sæcularium inservientium Ecclesiis, & Monasteriis exemptis, de quibus requisitis late ac particulariter habetur actum supra in Faventina, *disc.* 4.

2 In disputationibus vero habitis cor. dicto Cardinali Arbitro, Scribentes pro Prælato inferiori, magnum fundamentum constituebant in litteris Apostolicis dictæ sæcularizationis, ac erectionis respective, in quibus dicitur, ut Abbas Farfen. in hujusmodi Ecclesiis facere possit universa, & singula, quæ locorum ordinarii in propriis Ecclesiis facere possunt & debent, unde propterea inferebant, ita verum Ordinarium declaratum esse, & consequenter implicite concessum esse territorium separatum, non obstante situatione in diœcesi Archiepiscopi, deducendo in hoc exemplum jurisdictionis, quam Episcopus Fesulanus omnimodam, & privative ad Archiepiscopum, possidet in quadam Ecclesia intus Civitatem Florentiæ, etiam quoad Clerum, & populum eidem Ecclesiæ annexum, de qua jurisdictione agunt Lapus *alleg.* 239. ubi etiam Calder. Abb. *in c. super eo de Parach. n. 6.* Rota *dec.* 207. *n. 5. p.* 2. *divers. & cæteri*, ac habetur actum hoc eod. tit. in Nazarena, ubi de casu consimili *disc.* 20.

Contrarium etiam cum sensu veritatis, dicebam probabilius scribens pro Archiepiscopo, quoniam d. litteræ Apostolicæ editæ super sæcularizatione hujusmodi Ecclesiarum, revera aliud non continent nisi præservativam antiquæ jurisdictionis dicto Prælato inferiori competenti in hujusmodi Ecclesiis tamquam regularibus & de sui Monasterii mensa, ne scil. immutatio status d. jurisdictionem cessare faceret. Et sic per viam simplicis præservativæ, cujus virtus & operatio est nihil tollere, minusque aliud de novo tribuere, sed relinquere res in eo statu, in quo reperiuntur ex collectis *decis.* 378. *n.* 8. *part.* 9. & 481. *n.* 11. *part.* 10. *rec.* & sæpius, cum tunc dicatur importare aliquid de novo, quando præservativam faciens recte sciat aliud jus non competere juxta distinctionem Bart. *in l. si quis legaverit, ff. de leg.* 1. *de qua d. decis.* 178. *n.* 9. *part.* 9. 3

Et sic fingere voluit, ac si eædem Ecclesiæ continuarent in eodem antiquo statu regulari & subjectivo, quo etiam posito, ac non obstante exemptione ratione regularitatis competente, adhuc dicebam locum esse ad favorem Archiepiscopi, jurisdictioni a S. C. T. & Apostolicis Constitutionibus delegatæ in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum administrationem, ac aliis sub eadem jurisdictione venientibus; Ex ea clara & convincenti ratione, de qua in Toletana *disc.* 1. & in aliis frequenter, quod scil. hæc jurisdictio exerceri non dicitur per locorum Ordinarios in ipsis Ecclesiis, vel personis exemptis directe, sed causative, seu occasionaliter, ratione scilicet propria populi in ipsis Ecclesiis exemptis, ac a personis pariter exemptis Sacramenta, aliaq. divina recipientis, quoniam cum illi de populo dicantur oves in ipsius Episcopi, seu Ordinarii territorio viventes, ejusque curæ commissæ, ideirco ad ipsum tamquam Pastorem inquirere pertinet, an eisdem ovibus per inferiores Pastores, & ministros bene divina pabula ministrentur. 4

Neque præmissis obstare dicebam, quod in dictis litteris disponeretur, Abbatem in hujusmodi Ecclesiis facere posse omnia ea, quæ locorum Ordinarii in eorum Ecclesiis facere possunt, & debent, Quoniam ut adverti in d. Toletana, in Maceratana & in aliis *hoc eod. tit.* etiam privilegia S. Religionis Hierosolymitanæ, ac Cistercensium, aliarumque Religionum idem continent, quod scil. Monasteriorum, seu Commendatarum Prælati, declarantur veri Ordinarii. Verum id intelligitur intra [illegible] Monasteriorum, seu Ecclesiarum ambitum, & quoad personas in eis viventes, non autem quoad territorium, in quo est punctus, & quoad populum in eodem territorio viventem, ex latius deductis in [illegible] causis, & alibi super hac eadem materia. 5

Alias [illegible], retenta dicta prætensione Abbatis, [illegible] quod [illegible] de [illegible] pernecesse [illegible] oporteret, quorum unum cessabat in facto, & alterum implicabat in jure, vel scil. quod Urban. VIII. ita dememrando quod fecerat Gregor. XIII. ipsa castra cum eorum territorio & populis, formiter dismembrare voluerit ab hac diœcesi, illaque restituere Abbatiæ, eodem modo quo antea erant, quod in litteris Apostolicis, [illegible] in verbis, nec in sensu, modo aliquo continebatur, vel quod ita, in uno eodemque corpore darentur duo capita, quod de jure implicat. 7

Quo vero ad exemplum Episcopi Fesulan. respondebatur, quod quidquid sit de veritate allegati, de quo Lapus, & cæteri, quod [illegible] ratione aut [illegible] observantiæ, ac [illegible], & [illegible] approbationis Sedis Apostolicæ subsistere videtur, [illegible] quædam particularis [illegible] Episcopus aliquem 6

F 3 hoc

honorificum residentiæ locum haberet, atque Episcopali dignitati aliquid plus tribueretur. Eodem modo, quo idem habetur in Archiepiscopo Nazareno in Ecclesia sita in insigni oppido Barolitano diœcesis Tranen. ob residentiam quam ibi habet dictus Archiepiscopus,
3 cui ratione patriæ Domini Nostri nonnulla specialia conceduntur, de quibus in dicta Nazarena *hoc eod. tit. disc.* 20. Et quamvis Scribentes in contrarium replicarent, etiam hunc Abbatem habere omnimodam jurisdictionem ordinariam, & Episcopalem, itaut habeatur tamquam Episcopus, Dicebam tamen non intrare comparationem, cum id in dictis casibus concedatur ratione residentiæ, quæ per dictos Episcopos habetur in loco, qua ratione cessante, non implicat, etiam Episcopum, vel Archiepiscopum in aliena diœcesi possidere Ecclesias, ipsi Diœcesano in concernentibus præsertim curam animarum, & administrationem Sacramentorum subjectas, juxta casum de quo infra in Amalphitana jurisdictionis *disc.* 22. ubi de Archiepiscopo Salernitano possidente Ecclesias in diœcesibus Nucerina, & Amalphitana, jure, & titulo simplicis Rectoris, omnimoda vero, quam habet Abb. Farsen. est in suo territorio, quod est separatum a quacumque diœcesi, ac nullius vere, & proprie, itaut suam diœcesim constituat.

ANNOT. AD DISC. XIV.

PRobabile est, quod in ista Firmana, alia innovatio sequuta non sit, dum, in Archiepiscopatu usque ad initium ann. 1647. continuarunt idem Card. Gualterius, & ex ejus dimissione nepos, quorum ambo in omnibus meam adhibebant operam, & tamen de ista causa aliud motivatum non audivi; Atque denuo reflectendo ad jam deducta in discursu, videtur, quod solida sint, cum ita sit prorsus impossibile practicare istam speciem separationis territorii, prætetquam ex quadam rara, & privilegiativa separatione ficta, juxta casum de quo infra, *disc.* 20. & 33.

S. SEVERINI PAROCHIALIS PRO EPISCOPO CUM COMMENDATARIO MONASTERIORUM S. MARIÆ DE RAMBONA, AC SS. LAURENTII, ET EUSTACHII UNITORUM.

Casus decisus per Rotam pro Commendatario.

De eadem materia discursus præcedentis, an, scil. Prælatus Regularis cum omnimoda jurisdictione, & territorio separato in loco sui Monasterii, camdem jurisdictionem habeat in Ecclesiis subjectis, & de unita, in alienis diœcesibus existentibus?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series cum decisione casus.*
2 *De nullius improprio in loco sito in Diœcesi.*
3 *In parochialibus exemptis non servatur concursus, & num. 5.*
4 *De ratione ob quam Ordinarius habet jurisdictionem in Ecclesiis & personis exemptis ratione curæ, & Sacramentorum.*
5 *De eadem conclusione, de qua n. 3. quæ declaratur.*
6 *Ex indulto Ecclesiæ censitæ, seu simpliciter subjectæ assumere possunt naturam Ecclesiarum unitarum*

D I S C. XV.

1 VAcante Ecclesia Parochiali, seu Plebania castri Pesini, Commendatarius Monasteriorum insimul unitorum S. Mariæ de Rambona, & SS. Laurentii, & Eustachii, illam contulit cuidam Antonio, Episcopus vero, in cujus diœcesi d. castrum situm est, prævio concursu ad formam a S. C. T. præscriptam, illam contulit cuidam Boantio in concursu prælecto, unde propterea orta desuper controversia, & commissa causa in Rota cor. Bevilaqua, sub die 12. Januarii 1660. prodiit resolutio favorabilis Commendatario, seu proviso per eum. Et quamvis edita decisione ego scribens pro Episcopo, etiam cum sensu veritatis, insinuarem eam, prout stat, nullo modo substentabilem videri, atque in nova disputationis trutina probabilius juxta tribunalis integritatem atque laudabilem consuetudinem sperandum esse recessum, nihilominus idem Episcopus a litium stimulis forte deterritus hucusque noluit novæ disputationis experimentum assumere, adiit tamen Sacr. Congreg. Conc. cum eisdem informationibus in Rota datis, licet vero dictæ Congr. Patres concorditer in sensu diverso essent adversus decisionem prædictam; Nihilominus dum agebatur de causa jam in dicto Tribunali, ac in forma contentiosa introducta, juxta stylum, fundatum etiam in Constit. 74. Sixti V. super earumdem Congregationum erectione, noluit desuper respondere, sed remisit causam ad eamdem Rot. atque in hoc statu causa reperitur.

Resolutionis prædictæ fundamentum potissimum fuit indultum Apostolicum de ann. 1641. per Urban. VIII. concessum Cardinali Commendatario, in quo prævia narrativa exemptionis dictis Monasteriis concessæ per Cœlestinum, & Honorium III. ac etiam litis vertentis cum hoc Episcopo S. Severini super Jurisdictione saltem delegata in Ecclesiis eorumdem Monasteriorum actuali cura carentium, tam in Ecclesiis prædictis, quam in aliis censum præfatis Monasteriis, solventibus, Ecclesiasticam jurisdictionem Commendatario pro tempore concessit, privative ad dictum Episcopum, omnemque alium loci Ordinarium, qui nullo pacto in eis ingerere se possit, constituendo eumdem Commendatarium Sedis Apostolicæ delegatum.

Ex quo indulto per decisionem infertur, itaomnes Ecclesias dictis Monasteriis censum solventes, inter quas erat ista, quamvis in alienis diœcesibus sitas, effectas videri nullius, & de territorio separato, juxta eam impropriam speciem nullius, quæ detur etiam in locis, vel Ecclesiis in alieno territorio existentibus, & undique ab eo circumdatis juxta casum de quo *dec.* 373. *part.* 11. *rec.* de quo habetur infra in Marsicana *disc.* 18. ac etiam casum de quo in Lauretana, & in Romana capellæ, seu præeminentiarum pariter infra, hoc eod. tit. *disc.* 33. & 35. 2

Reflectendo autem ad veritatem, mihi videbatur, ut quoad punctum, qui controversiæ occasionem dederat, super provisione sc. hujus Ecclesiæ parochialis, 3 inspecta substantia, justitia assisteret magis Commendatario, quoniam cum ista Ecclesia supponeretur subjective unita, & membrum dd. Monasteriorum, vel alicujus eorum, exinde resultabat non intrare concursum juxta formam a S. C. T. præscriptam, sed provisionem faciendam esse ad nominationem Prælati, seu Rectoris Ecclesiæ, cui illa est unita juxta constitutionem S. Pii V. sub approbatione tamen, tam circa idoneitatem, quam circa vitam, & mores per loci Ordinarium, ut in Senogallien. parochialis, & in aliis in [illegible] *sub tit. de Paroch.*

Quo vero ad modum, ut scil. Commendatario liciti [illegible], omnino independenter ab Ordinario, et [illegible] dict. approbationem, ac successivam jurisdictionem, in concernentibus curam animarum & administrationem sacramentorum, d. Ecclesiam provideret, tamquam in loco vere nullius, & de territorio separato, ut est sensus decisionis, omnino improbabilis, nulloque fundamento innixa videbatur dicta resolutio, quoniam ut frequenter in præcedentibus habetur, functus jurisdictionis per S. C. T. & Apostolicas Constitutiones delegatæ Episcopis, seu locorum Ordinariis, non consistit in ipsis Ecclesiis materialibus, minusque in personis earumdem Ecclesiarum servitio addictis, sed in populo sæculari vivente in territorio, & diœcesi Episcopi, qui dicitur illarum ovium pastor, & consequenter quantumcumque amplum sit privilegium exemptivum ipsarum Ecclesiarum, earumque personarum, etiamsi constitutivum qualitatis nullius, & impropria territorii separati, ut supra, non inde tamen inferri potest ad jurisdictionem activam in Clerum, & populum viventem in alieno territorio, atque ad illius curam, & administrationem independentem a proprio Episcopo, & successive illa superioritas, seu delegata jurisdictio, quæ locorum Ordinariis in Ecclesiis, & personis quantumvis exemptis ratione curæ, & Sacramentorum tribuitur, est causativa, & in ratione passiva ipsius populi subjecti, quasi quod non subditus, & exemptus volens se ingerere in cura, & regimine ovium Episcopo commissarum, ita per quemdam quasi contractum, pro- 4

pter

priæ exemptioni renonciare videatur, atque fe fubjicere illi, cujus adminiftrationem fufcipit. Adinftar illius, qui alias non fubditus, fit talis ratione muneris, feu adminiftrationis ab aliquo fufceptæ circa concernentia ipfam earum, feu adminiftrationem, ac alias; cum frequenter cafus tribuat, quod aliquod Monafterium, feu alia Ecclefia major, ut in fpecie cafus dabat in his Monafteriis, multas Ecclefias fubjectas, & de menfa, feu cenfuas habere in pluribus diœcefibus fparfas effe, dare maxima inconvenientia pene impracticabilia, una cum monftro dandi plura capita in eodem corpore, quodque propriæ oves regerentur ab alienis paftoribus & inferioribus miniftris ipfi Epifcopo, & principali paftori ignotis, quo nil abfurdius.

5 Eatenus autem, ut fupra infinuabam, ut quoad fubftantiam provifionis Ecclefiæ, juftitia magis affifteret commendatario, ad cujus nominationem abfque concurfu dicta Ecclefia providenda effet, quatenus conftaret de unione quæ fupponebatur, juxta illam dici poffet membrum Monafterii, & de menfa. Secus autem ubi effet folum de ejus jurispatronatus, feu fimpliciter cenfita, juxta diftinctionem, de qua in dicta Senogall. parochialis *fub tit. de paroch.* itant hujufmodi quæftiones hodie foleant effe magis facti, & applicationis quam juris, fuper natura fcilicet, & æqualitate fubjectionis Ecclefiarum interiorum.

6 Sive ad fummum, dictum indultum Apoftolicum in hoc remanere videbatur operativum, atque juris communis difpofitionem alterare, quod fcil. etiamfi Ecclefia effet fimpliciter cenfita, feu alias fubjecta, ita tamen quod non concurreret formalis unio, & qualitas de menfa, adhuc ceffaret forma concurfus, atque provifio facienda effet, vel per ipfum Prælatum tanquam de Ecclefia regulari, juxta *dec.* Penitæ 443. & 585. vel ad ejus nominationem juxta *dec.* 102. *p.* 1. & 204. *p.* 2. *rec.* cum aliis in d. Senogall. cujus contrarium de jure procedere, ut apud Otthob. *decif.* 179. & 223. Bononien. Parochialis 24. Apr. 1651. cor. Merl. & in eadem Senogall. Nullatenus vero quoad alios effectus influentes in populum, ut fupra, ideoque dicta refolutio fubfiftere nullo pacto poteft, ut fcio pluries fuiffe fenfum indubitatum, & concordem S. Congr. Concilii.

S U M M A R I U M.

1 *DE novis refolutionibus Sac. Congreg. Conc. in ifta caufa contra refolutionem Rotæ.*

2 *De exemptis probantibus, quod ab ampliffima exemptione non poteft inferri ad id quod concernit curam animarum.*

3 *Collatio beneficiorum eft compatibilis in Prælato inferiori fine territorio.*

ANNOT. AD DISC. XV.

1 DEcifio Rotæ, quæ prodiit in ifta caufa S. Severini in difcurfu enunciata ad favorem Commendatarii, anfam dedit miniftris ejufdem Commendatarii nimium dilatandi fimbrias in exercitio omnimodæ Jurifdict. Epifcopalis etiam delegatæ in concernentibus curam animarum, & adminiftrationem Sacramentorum cum Clero, & populo fæculari vivente in territorio Epifcopi; Quare cum ab difcurfu enunciatus recurfus directus, & præcifus fuper ifta caufa ad Sac. Congr. Conc. admiffus non fuiffet, ut ibidem adverteretur, atque Epifcopus nollet redire ad Rot. Hinc ad aliam viam convolatum eft, confulendo fc. eamdem S. Congreg. generaliter, & in abftracto, an ifte Commiffarius, ejufque Vicarius, & clerici poffint in propria Ecclefia exempta exercere curam animarum, & adminiftrare Sacramenta, & verbum Dei prædicare Clero, & populo fæculari independenter ab Epifcopo? Atque fub die 2. Augufti 1670. prodiit negativa refolutio, & merito quacumque ipfius Abbatiæ, ejufque membrorum, & Clericorum, ac infervientium, quantum vis ampliffima exemptione non obftante, quoniam ut fæpius dictum eft, ifta fuffragatur in ratione paffiva quoad Ecclefias, & perfonas eis infervientes, fed non ratione activa cum Clero, & populo fæculari, qui vivit in territorio Epifcopi, & eft de grege fibi commiffo; Iftaque ratio tevera nullam admittit refponfionem.

2 Non datur etenim forte in Ecclefia Catholica, totoque genere Ecclefiarum, vel perfonarum regularium *Card. de Luca, Lib. III.* major exemptio, quam illa Hierofolymitanæ, feu Melitenfis Religionis, cui ex quadam ratione juftitiæ potius, quam gratiæ illam merito conceffam fuiffe eft receptiffimum: Et tamen ut infinuatur fupra *difc.* 1. & in decifionibus in ea caufa editis & præfertim prima, non per hoc M. Magifter, vel Prior Ecclefiæ in his fe ingerit cum Clero, & populo fæculari Infulæ, iis exceptis, qui funt fervientes cum tribus requifitis de quibus fupra, *difc.* 4. & alibi pluries.

Ita quoque in Protectore Almæ Domus Lauretanæ, quod fc. ipfa S. Cappella intra columnarum ambitum declaratur effe de vero territorio feparato, & nullius, ejufque Protector verus, ac plenus ordinarius, cum omnimoda jurifdictione, etiam in concernentibus curam animarum, & jura parochialia cum Capellanis, miniftris, Colonis, & famulis ex deductis infra, *difc.* 33. Et tamen non per hoc Protector, ejufque Vicarius, & Capellani, aliique minifti fe ingerunt cum Clero, & populo non habente dictam qualitatem fervitii, ut ibi.

Actum quoque fuit de eodem puncto præfati ... numeri, de quo infra, *difc.* 20. ubi videndum, ut quo magis fieri poteft, evitetur illa earumdem rerum repetitio, quæ tamen in ifta practica facultate eft inevitabilis.

Et quamvis in hac difputatione habita in Sac. Congr. Scribentes pro Commiffario acriter in eo infifterent, 3 quod ita effet implicite circumfcribere dictam Rotæ refolutionem, cum tamen eadem Congr. partes ad ipfam Rot. jam remiferit, ut ipfa judicet, an ejus decifio revocanda fit; Attamen replicabam, etiam in fenfu veritatis (atque Congreg. admifit) quod unus punctus nullam habet cum altero connexionem, quoniam in eo cafu, de quo in difcurfu, agebatur de actu particulari, compatibili in Prælato inferiori collationis fcil. beneficii, dum actus collationis, vel provifionis beneficiorum non eft de illis actibus jurifdictionalibus, qui funt præcife affixi territorio, ut fine illo exerceri non poffint, Lotter. *de benef. l.* 1. *q.* 34. *n.* 8. Burart. *dec.* 222. *n.* 9. *dec.* 156. *n.* 8. *p.* 10. *rec.* & fæpius, atque ubi beneficium fit curatum, ita tamen, ut non intret forma concurfus inducta per Concil. Trid. tunc jus Ordinarii non confiftit in collatione, feu provifione beneficii, fed folum in ejus exercitio, ut fc. prohibitum fit jam provifo curam exercere cum populo fubdito ipfi ordinario, nifi prius ipfe prævio examine, de ejus idoneitate, tam circa vitam, & mores, quam circa literarum certior reddatur, ea ex tamis congrua, & conveniemti ratione, quod cum ipfe fit primus, ac major Paftor ovium, fibi commiffarum, ad eum inquirere pertinet, an inferiores, & fubordinati miniftri, vel Cuftodes ovilis fint apti, necne?

M U T I N E N.

SEU CARPEN. COLLATIONIS ORDINUM PRO ARCHIPRESBYTERO CARPI CUM EPISCOPO MUTINEN.

Cafus refolutus per S. Congr. Conc. pro Epifcopo.

De collatione ordinum, feu conceffione literarum dimifforialium pro eis fufcipiendis, an competat inferiori Prælato loci *Nullius*, habenti cum territorio feparato plenam jurifdictionem quafi Epifcopalem, vel potius Epifcopo viciniori?

S U M M A R I U M.

1 *CAfus controverfiæ fuper collatione ordinum, feu conceffione literarum dimifforialium competente Prælatis inferioribus, & num. 3.*

2 *De Ecclefia Carpen. ut fit nullius & extra omnem diœcefim.*

3 *De eadem materia, de qua num. 1.*

4 *Damnantur loca nullius fub inferioribus Prælatis.*

5 *Datur temperamentum cum quo hæc materia collationis ordinum in his locis nullius practicari deberet.*

D I S C. XVI.

PRohibente Sacro Concilio Tridentino *feff.* 23. *de reform.* 1 *cap.* 10. Abbatibus aliifque inferioribus Prælatis, quamvis exemptis, & nullius, collationem ordinum minorum, in cujus poffeffione erant, & conceffionem literarum dimiffo-

missorialium pro sacris a quocumque sibi bene viso Antistite suscipiendis, totumque id Episcopis reservando; Cum antiquitus dubium esset, an dicta Conciliaris dispositio complecteretur inferiores Prælatos cum territorio vere separato omnimodam ordinariam, & quasi Episcopalem jurisdictionem habentes, Vel potius conveniret solum Prælatis exemptis, & spiritualem jurisdictionem habentibus in locis existentibus intra limites diœcesis, Idcirco hujus puncti adhuc indecisi determinatione pendente; Sac. Concil. Congregatio per modum provisionis hujusmodi facultatem delegare solita fuit alicui Episcopo ex viciniotibus; Ac præsertim de anno 1613. id sequutum fuit in hoc Archipresbyteratu Carpen. dictam collationem committendo Episcopo Mutinen. Cum autem postea, tam per ipsam Sacr. Congregationem, quam per Rotam declaratum fuisset, jurisdictionem a d. S. Concilio Episcopis in certis casibus delegatam, intelligendam esse in locis exemptis, ac sub Abbatum, aliorumque inferiorum Prælatorum jurisdictione, intra tamen diœcesium limites existentibus, ut vere sonat littera Concilii dispositionis, non autem in locis, qui extra quamcumque diœcesim, cum formali separatione territorii, vere sunt Nullius, cum tunc isti Prælati vere dicantur sub nomine Ordinarii loci, juxta distinctionem, de qua in Toletana, in Maceraten. in Asloticen. Hispalen. & aliis, hoc tit. frequenter. Hinc nonnulli ex hujusmodi inferioribus Prælatis territorium separatum ut supra habentibus, curarunt ab eadem Sacra Congregatione, prædictæ provisionalis delegationis revocationem obtinere, proindeque dictam etiam facultatem exercere, ut præsertim sequutum fuit cum Monasterio Sancti Stephani in bosco habente talem jurisdictionem in locis, de quibus in celebri *decis.* 54. Martin. Andr. quæ est in hac materia magistralis, atque cum Archipresbytero Altamuræ & cum aliis, ac ita etiam in his specialibus terminis, pro Monasterio Trinitatis Cavæ Ordinis Cassinensis, talem jurisdictionem in certis locis habente, declaravit Rota in Caven. collationis ordinum 26. Junii 1554. cor. Verospio post Tondut. *de pensionib. decis.* 31. Hinc propterea Archipresbyter Carpen. sit ejusdem omnimodæ quasi Episcopalis jurisdictionis, cum territorio separato, certus & indubitatus possessor, & cum exercitio omnium aliorum actuum ad prædictam delegatam jurisdictionem pertinentium, ut constat ex copiose pro eo deductis per Ciarlin. contr. 220. eamdem provisionem removeri petiit, ut ita ipse suam plenam jurisdictionem, etiam in hac specie posset exercere; Verum se opponente Episcopo Mutinen. assumptaque desuper formali disputatione in dicta Sac. Congr. Concilii.

2 Scribentes pro Episcopo cum longa superflua allegationum serie transcribendo decisiones editas in Toletana jurisdictionis 9. Maji 1659. 21. Maji 1660. & 27. Januarii 1663. coram Bevilaqua, probare conabantur, id Episcopo ex delegata jurisdictione ad limites Conc. Tridentini competere; Sed vere hoc motivum extraneum erat a casu controversiæ, cum nullibi appareret istud Oppidum intra diœcesis Mutinen. fines positum esse, Quinimo potius de contrario, ac territorii separatione constat evidenter, & incontinenti ex claro privilegio Apostolico Calisti III. continente, quod cum controversia esset inter Episcopos Mutinen. & Reggien. super hujus Ecclesiæ ejusque territorii situatione, Res fundator, ad hujusmodi controversiam dirimendam, cupiensque eam immediate sub Sedis Apostolicæ jurisdictione per suum Prælatum regi, utriusque Episcopo respective quamdam dedit recompensam, atque ita de eorum consensu ex dicto privilegio status Ecclesiæ firmatus est, ut extra utramque diœcesim existens, Sedi Apostolicæ immediate subjaceret. Quod etiam clare comprobat observantia, dum absque eo quod unquam de contrario doceretur, Dataria, & Cancellaria Apostolica huic tanquam Ordinario literas Apostolicas dirigere consuevit, quod non sequitur in Prælatis inferioribus in aliena diœcesi existentibus, quibus rescribere non solet, omnesque enunciativæ in eisdem literis Apostolicis, aliisque actibus utuntur vocabulo Nullius; Item Synodum diœcesanam indicere solitus fuit, concursus ad Parochialem peragere, Concionatores, & Confessarios approbare, Monialium Monasteria regere, & visitare, aliaque omnia gerere ad omnimodam ordinariam quasi Episcopalem, etiam a Concilio delegatam jurisdictionem spectantia, ut lata enumerat Ciarlin. d. contr. 220. Quibus positis, juxta receptam distinctionem intrabat etiam facultas concedendi literas dimissoriales pro ordinibus suscipiendis, juxta punctualiter firmata in dicta Caven. Collationis ordinum coram Verospio *decis.* 31. post Tondut. *de pension.* ubi Concordantes. Ac etiam juxta ipsiusmet Sac. Congregationis observantiam, dum consimiles suspensiones in aliis Prælatis eandem jurisdictionem habentibus revocaverat.

3 His non obstantibus, Sacra Congregatio sub die 18. Julii 1664. contrarium respondit. Quamvis enim pro certo haberet, stante d. privilegio in primæva fundatione concesso, cum subsequuta observantia, quod hujusmodi territorium esset separatum, seu Nullius, Nihilominus moderni Patres d. Congregationem regentes, in diversa videntur esse sententia, quam antiquiores, Opinantes hujusmodi actum collationis ordinum, regulandum non esse eodem jure, quo regulantur cæteri actus, ad delegatam jurisdictionem pertinentes, de quibus *sess.* 24. *de ref. c.* 20. & in plerisque aliis Concilii locis, dum constat quod per speciale capitulum super hoc solo actu providere voluit, interdicendo etiam illius exercitium per annum Capitulis Cathedralium sede vacante, ad quæ non dubitatur universam Episcopalem jurisdictionem, etiam generaliter delegatam transferri. Quasi quod sit actus peculiariter Episcopali ordini commissus. Atque istam aliqui credunt fuisse Concilii intentionem, præsertim dum etiam in verbis, non contentum Concilium de explicandis Prælatis exemptis, addidit, etiam Nullius, quod verbum significare videtur hujusmodi intentionem, prævalere debent cortici, & figuræ verborum, ex quibus inspecto ejusdem capituli contextu, literaliter liquet Concilium loqui de solis locis intra Episcoporum diœcesim existentibus, quibus vocabulum Nullius per quamdam improprietatem ad significandam magnam exemptionem, etiam sine vera, & reali separatione territorii quandoque, Non curata dicta punctuali decisione Rotæ, utpote emanata una tantum parte informante, in contumaciam Episcopi non curantis comparere, neque jura suæ Ecclesiæ tueri, unde levis suspicio collusionis, seu complacentiæ habita fuit, Adeout etiam cum Archipresbytero Altamuræ, cujus jurisdictio, ob Regiorum ministrorum assistentiam tanquam de jurepatronatus Regii magis præservari solet, adhuc super hujusmodi specie jurisdictionis, eadem Congregatio præjudiciales dederit provisiones Episcopo Gravinen. viciniori favorabiles. Ac etiam in Abbatia Nonantulana, quam pariter non dubitatur esse Nullius, cum territorio separato, & jurisdictione quasi Episcopali, adhuc ista species jurisdictionis circa ordinum collationem ex ejusdem Congregationis rescriptis, non ad Abbatem, sed ad Episcopum adjacentem pertinet.

Resolutio in stricta juris censura parum probabilis videbatur, quoniam verba Concilii hoc loco sunt nimis clara, circa restrictivam ad loca existentia intra Episcoporum diœceses; Unde propterea, quoties verba sunt clara, tunc intentio per argumenta, & interpretationes de facili admittenda non est ad text. in *leg. ille aut illa*, *§. cum in verb. ff. de leg.* 3. cum Concordantibus collectis per Rot. *decis.* 44. *num.* 14. *part.* 11. *rec.*

Quia vero diffidentia circa hujusmodi speciem habita, etiam de Capitulis Cathedralium, ac etiam dicta consideratio specialis provisionis super eadem specie factæ per capitulum separatum, satis ostendere videntur, intentionem Concilii fuisse, hunc actum, utpote majoris importantiæ, & Episcopali ordini proprie incumbentem, regulandum non esse eodem jure, quo reliquum genus actuum ad delegatam jurisdictionem pertinentium, Hinc proinde non improbabiliter applicari posse considerabam eam juris propositionem, quam in conventionibus, & ultimis voluntatibus receptam habemus, ut substantia voluntatis, cortici, & formalitati verborum prævalere debeat, Mantic. *de conject. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 9. *de tacit. lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 1. *cum seqq.* Merlin. *decis.* 692. *n.* 46. Buratt. *dec.* 113. *num.* 7. & sæpius.

4 Et fortius ex congruentiæ ratione, quam experientia sodocit, multorum inconvenientium, ex omnimoda Episcopali jurisdictione resultantium in locis sub hujusmodi Abbatibus, & inferioribus Prælatis existentibus, in quibus nimiumque licentiose vivi solet, atque Ecclesiastica disciplina parum servari. Unde pro mea sententia, sancta & laudabilis res esset, ut hujusmodi Jurisdictionis species in universum supprimeretur, omniaque loca ad antiquam Dionysii divisionem sub diœcebus redigerentur; Ab initio enim quo Romam. Cur. practicare cœpi,

antea

antea conscius scandalorum, & inconvenientium, quæ in hujusmodi locis Nullius frequenter practicantur, videns tantas cæremonias, quæ in Episcoporum creatione adhibentur, in eo scilicet, prævia diligenti informatione, eligendo, deinde examini coram ipso Papa, & Cardinalibus, ac pluribus ex doctoribus Curiæ viris exponendo: Necnon prævio processu super natalibus, vita & moribus, in uno Consistorio præconizandi, in altero vero proponendi, Ac demum in actu consecrationis, tot rigorosa juramenta super Ecclesiæ defensione, & ovium sibi commissarum recto gubernio exigendo; Idcirco omnino incongruum censui, dictas cæremonias & diligentias adhibendas esse, pro exercendo illo munere, quod adamussim, & in omnibus exercent hujusmodi inferiores Prælati, in quibus nulla diligentia adhibetur, & quorum authoritas pendet, vel ex sola seculari potestate, vel ex aliquorum Regularium electione, ut contingit in Abbatibus Regularibus, quorum mores, & sufficientiam eligentes, vel deputantes spectare solent principaliter pro regendo ipsorum Regularium Conventu, non autem pro exercenda jurisdictione Episcopali Clerum, & populum, & sic est vere inconveniens, quo nullum majus.

Dicebam tamen post hujusmodi resolutionem aliquibus ex Eminentissimis PP. Me laudare quidem Congregationis intentionem, utpote satis rationabilem, ac proprio genio adaptatam, sed præsentem resolutionem salvari non posse ab improbabilitate, nisi generaliter cum omnibus consimilibus inferioribus Prælatis idem practicetur; Aut enim dicta ratio subsistit, aut non, & utroque casu, injustum, atque incongruum est, ut cum unis practicetur, & non cum aliis, cum omnium eadem sit jurisdictio, & authoritas; Ac etiam quod explicari deberet, ut id committatur alicui Episcopo tanquam viciniori, eodem modo quo Constitutio Gregorii XIV. super materia Ecclesiasticæ immunitatis, aliæque Constitutiones Apostolicæ, idemque Concilium in aliquibus actibus committunt. Et hoc ne ille Episcopus, cui tanquam viciniori provisionaliter ut supra iste jurisdictionis actus delegatus fuit, ex illius exercitio, paulatim tractu temporis prætendere valeat loci situationem intra diœcesim, & successive jure diœcesano universalem jurisdictionem delegatam.

Quinimo, cum ex dicto fundationis privilegio constet, antiquitus esse in controversia inter Episcopos Mutinen. & Reggien. num ista Ecclesia, cum ejus pago, & ambitu, esset intra unius, vel alterius diœcesis fines, Idcirco omnino congruum dicebam, ut ita in reliquis hujus Prælati jurisdictio præservata remaneret, neque antiquis Episcopi Reggien. juribus injuria fieret, alternatim iste jurisdictionis actus utrique Episcopo delegari deberet, Eo etiam adjecto temperamento practicato in Oppido Altamuræ, & in aliis, ut scilicet Episcopus vicinior, non possit ordines conferre, vel literas dimissoriales ad eos suscipiendos concedere hujusmodi Prælatorum subditis, nisi præviis proprii Prælati litteris testimonialibus, cum ita remaneat utrique consultum, Atque pro hac declaratione consulebam redeundum esse ad Congregationem. Incertum autem est, quid sequutum sit deinde, dum amplius agentes pro Archipresbytero non vidi. Et sic reflectendo ad veritatem gravamen in eo consistere credebam, quod desuper generalis provisio non fieret, quia justum non est, ut unus sit filius & alter privignus, sed omnes eamdem jurisdictionem habentes pariformiter tractari convenit.

ANNOT. AD DISC. XVI.

Alia, quod sciam, in ista causa disputatio habita non fuit, atque de hac materia collationis ordinum, vel concessionis literarum dimissorialium ad eos suscipiendos in illis locis, qui sunt sub hujusmodi Prælatis inferioribus agitur in annotationibus ad Conc. Trident. *lib.* 14. *disc.* 14. & latius incidenter *sub. tit. de pension.* in Supplemento in Conimbricen. pensionum, ubi materia examinatur magis potestatem Abbatis conferendi; De hoc etiam puncto, an scilicet isti Prælati nullius concedere possint literas dimissoriales, agit Flerca de Mina *q.* 24. quæ est finalis, sed pro exercitatum non multum plausibili stylo in inulos evagatur, & non descendit ad ea, quæ stringunt; Videtur itaque, quod observantia sit controversiæ Judex, & potissime si Prælatus sit in possessione celebrandi Synodum, & habendi concursus ad parochiales, quoniam tunc si facit, quod est plus, concedendum est quod minus.

AQUILANA JURISDICTIONIS
PRO EPISCOPO
CUM ABBATE, SEU PRÆPOSITO S. JOANNIS
IN PERSICERO.

Casus decisus per S. Congr. Conc. pro Episcopo.

Si ex concordia, seu alias Prælato inferiori competit omnimoda jurisdictio, etiam in casibus venientibus sub delegata, reservato solum Episcopo jure visitare possit personas eidem Ecclesiæ inservientes, eorumque causas, & titulum Beneficiorum cognoscere?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Concessa jurisdictione, seu preeminentia censentur concessa omnia ea, sine quibus concessio effectum habere non potest.*
3 *De finibus, seu effectibus, ob quos visitatio inducta est, ac Ordinariis demandata.*
4 *Quomodo sit compatibilis jurisdictio Prælati inferioris cum illa Ordinarii Visitatoris.*
5 *An jurisdictio Visitatoris restricta sit ad solum tempus visitationis.*
(* *Quid dicendum de censuris latis ab Episcopo contra impedientes visitationem.*

D I S C. XVII.

Existente in Civitate Aquilana Ecclesia Sancti Joannis in Persicero, cui annexa est cura animarum, amplis privilegiis exemptivis ditata, cum jurisdictione ejus Prælati, tam in Clericos ejusdem Ecclesiæ adscriptos, quam in populum sæcularem in adjacenti castro, seu in aliqua parte Civitatis forte viventem, quasi per quamdam similitudinem Episcopi Fesulani in Civitate Florentiæ, seu Archiepiscopi Nazareni in Oppido Baroli; Hinc antiquæ & frequentes, præsertim post Concilii Tridentini publicationem fuerunt controversiæ, inter Episcopum, & dictum Prælatum inferiorem super jurisdictione a dicto Concil. locorum Ordinariis etiam in locis, & personis exemptis delegata, quæ controversiæ tandem sopitæ fuerunt per concordiam a Sede Apostolica approbatam, per quam conventum fuit, ad Episcopum jure delegato spectare debere visitationem Ecclesiæ, collationem ordinum, seu concessionem literarum dimissorialium pro illis suscipiendis, jus indicendi concursus ad parochialia, convocationem dicti Prælati, ejusque Clericorum ad synodum, una cum observantia Constitutionum synodalium, omniaque alia, quæ Episcopis, in personis & locis exemptis competunt; tam de jure antiquo, quam novissimo; E converso autem, ad Prælatum spectare debere, privative ad Episcopum, cognitionem causarum civilium, criminalium, & mixtarum, omniumque aliarum ad forum Ecclesiasticum, in spiritualibus, & temporalibus pertinentium, cum personis & rebus dictæ Abbatiæ subjectis. 1

Cum autem tractu temporis Episcopus occasione visitandi Ecclesiam, visitare quoque vellet personas exercentes curam animarum, ac sacramenta administrantes, tam circa idoneitatem, quam vitam & mores, ac etiam recognoscere bullas, seu titulos beneficiorum aliaque Ecclesiæ cultum & divinorum Ministrationem concernentia; Prælatus vero prædictus hujusmodi visitationem de facto impedire curaverit, unde Episcopus ad censuras processit. Hinc re delata ad Sacram Congregationem Concilii, partibus auditis de an. 1667. mense Junii, seu Julii, prodiit resolutio Episcopo favorabilis; ipsi scilicet, citra violationem concordiæ, ac ad ejus limites, competere jus visitandi, nedum Ecclesiam, sed etiam personas, tam circa Ecclesiæ cultum, & curæ exercitium, ac sacramentorum administrationem, quam circa vitam & mores, recognitiones beneficiorum, seu bullarum, aliaque ad mentem S. Concil. Trid. sub 2

visita-

visitatione cadendis. Atque mihi pro Episcopo scribenti, reflectendo ad solam veritatem, probabilis, beneque fundata visa est resolutio.

Concessa siquidem aliqua jurisdictione, seu prærogativa, concessa censentur omnia ea, quæ illius finem, seu effectum respiciunt, & sine quibus inanis concessio remaneret ad text. cum ibi notatis in *l.2. ff. de jurisdictione omnium Judicum. cum Concord.* apud Merlin. *dec.* 610. *alias* 253. *p. 6. rec. n.* 1. *& seqq.* ubi quod data præeminentia Decano, vel alteri præsidendi in Choro concessa etiam censetur facultas mulctandi ac puniendi omnes in Choro existentes, & male suas partes explenтеs, ac demandandi alia ejusdem Chori servitium ac rectam administrationem concernentia cum similibus, ac habetur deductum magis specialiter in Nazarena jurisdictionis, *hoc tit. disc.* 20.

Visitatio autem per Sacr. Concilium Tridentinum, repetitis vicibus, etiam in Ecclesiis & locis exemptis, locorum Ordinariis injuncta, & commissa, non percutit eam solam Ecclesiæ materialis visitationem, (quam tanquam mere cæremonialem sine aliquo effectu, utinam non adeo punctualiter aliqui facerent singulis annis, pro solo fine exigendi procurationes, & munera, reliquas omnes visitatoris partes negligendo,) sed percutit finem, seu effectum, ob quem illa introducta est, nedum scilicet ut ipsa Ecclesia materialis cum Altaribus, & Capellis, decenter restaurata, & ornata retineatur, sed ut ita tollantur abusus circa cultum, ac detegantur intrusi, & usurpatores beneficiorum, ac bonorum Ecclesiasticorum, necnon inspiciatur, an sacramenta aliaque divina bene populo ministrentur, & quomodo ministrantes vivant, an scil. populo scandalum, vel ædificationem præbeant, cum similibus visitationis finem, seu effectum concernentibus, ut patet *ex sess. 13. de reform. cap. 1. sess. 24 de reformat. cap. 3. & cap.* 10. ac cæteris de more collectis habetur apud Barbos. *de Jur. Eccles. lib. 1. c. 14. nu. 2. cum seq. & de Episcopo alleg. 74. nu.* 7. Idcirco pernecesse dicebam, dandam esse visitationem personarum, tam circa idoneitatem, quam circa vitam & mores, ac recognitionem Bullarum, seu titulorum, quorum, ratione beneficia possideant, ac ordines, aliaque munia exerceant.

Ea potissimum viva ratione concutiente, quod in eadem concordia conventa erat observantia Constitutionum Synodalium, Igitur pernecesse dicebam dandam esse Episcopo dictam facultatem, & jurisdictionem, ad effectum inspiciendi, an dictæ Constitutiones observarentur necnè, contraventores etiam puniendo, ne alias lex imposita diceretur potius verbis quam rebus.

Difficultas autem in eo consistere videbatur, quod per
4 eamdem concordiam, Prælato inferiori, per regulam universalem concessa erat cognitio, privative ad Episcopum, omnium & quarumcumque causarum, etiam criminalium, aliar sub jurisdictione delegata venientium. Ita enim dicebant Scribentes pro d. Prælato, concordiam violatam remanere, neque verificari posse dictam universalem cognitionem, si Episcopo tribueretur facultas inquirendi de vita, & moribus, sive de beneficiorum ac bonorum Ecclesiasticorum usurpatione, cum facultate contraventores puniendi.

Verum facilis erat solutio, quoniam dicta universalis cognitio privativa, ad tollendam contradictionem, quæ ali-
5 liar esset manifesta, intelligenda est compatibiliter, & cum distinctione temporum, extra scil. visitationem, & in causis indifferentibus reliquo tempore contingentibus, in quibus Episcopus se ingerere non potest, cum ejus jurisdictio utpote restricta ad visitationem, non se protendat nisi ad ea, quæ illam ejusque observantiam concernunt, ex collectis per Barbos. *de Episc. d. alleg. 74. num.* 4. Non autem ut ad dictum solum tempus ejus jurisdictio restricta sit, ut solet esse exemptorum prætensio, cum in toto reliquo tempore secte demandare valeat observantiam eorum, quæ in visitatione demandata sunt, ac transgressores punire, seu alias inquirere de concernentibus ejusdem Visitationis finem, seu effectum, ne alias Episcopus videns abusus, cogendus esset tolerare usquequo tempus novæ visitationis advenerit, ut advertitur in Faventina *supra hoc eodem tit. disc.* 4. Sed ne se ingerat in causis ordinariis, seu accidentaliter occurrentibus extra visitationem, seu ipsius visitationis decretorum observantiam, atque in hac distinctione credebam consistere veritatem.

(* Et hæc quoad negotium principale circa observantiam & interpretationem dictæ Concordiæ: quo vero ad punctum particulare interdicti censurarum res videtur procedere magis de plano, quoniam notoria est rebellio circa actum litteralem in eadem concordia contentum super visitatione materiali Ecclesiæ, circa quam nulla penitus cadere poterat controversia. Si enim Episcopo volenti etiam extra visitationem accedere, vel occasione processionum, vel aliarum solemnitatum ad dictam Ecclesiam, expresse conventum est resisti non posse, sed illum recipiendum esse cum debitis actibus reverentialibus & præeminentialibus, ut aperte probat ipsius Concordiæ litera, longe evidentior ac notorius fuit actus rebellionis, impediendo ingressum, & claudendo januas occasione visitationis, cujus monitiones per bina edicta præcesserant. Unde quoad hoc videtur casus indubitatus. *) (*)

S U M M A R I U M.

1 AD *disc.* 17. *&* 18. *De territorio separato ficto, seu intellectuali.*

2 *De clausura Monialium commissa Episcopo etiam in Monasterio exempto.*

ANNOTAT. AD DISC. XVII. ET XVIII.

NEque istæ causæ pro mea notitia ulteriorem habuerunt disputationem, ob pluries assignatam rationem, quod Episcopi, ut plurimum pauperes, vel nimium onerati, si zelo impellente istud opus assumant cum inani sumptu, ob quosdam juridicos rigores, abstinent ab ulteriori prosequutione, ideoque ut plurimum deterior est eorum conditio. 1

In causa autem, de qua *disc.* 18. prodiit ibi allegata *decis. 373. part. 13. rec.* quæ est apud illas Bich. *decis.* 459. una tantum parte informante, & firmae quandam extravagantem speciem Nullius, seu territorii separati, in quodam Monasterio Monialium sito intra Oppidum, quod est indubitate in Diœcesi, & de Diœcesi, ideoque pro mea praxi, per Sacr. Congregationem Concilii pluries deducta negligi consuevit, atque in nulla haberi consideratione, quoniam revera privilegiorum amplitudo operari quidem potest majorem, vel minorem exemptionem, non autem territorium separatum, cum qualitate Nullius, ubi non dicatur, prout non dato vero, & materiali territorio distincto dici, vel concedi non solet, nisi in quibusdam singularibus, nimiumque raris casibus, ut præsertim est ille, de quo infra *disc.* 33. Almæ domus Lauretanæ, pro componendis acerrimis litibus, quæ diu actæ fuerunt inter Episcopum, & Protectorem.

Et de rationibus in isto *disc.* 18. ponderatis super custodia clausuræ formalis potius quam materialis habetur actum infra *lib. 14. in Miscell. Eccles. disc.* 16. & in annot. ad Conc. Trid. *disc.* 36. & de eadem delegata jurisdictione super clausura Monasterii exempti, infra *disc.* 26. 2

MARSICANA JURISDICTIONIS
PRO EPISCOPO
CUM ABBATE CASSINENSI.

Casus pendet in Rota indecisus.

De jurisdictione loci Ordinario delegata circa clausuram Monasterii Monialium amplissime exempti, & cum tali exemptione quod importet territorium separatum & qualitatem *Nullius*, quantum se extendat, & in quo operativa sit? Et quala aliud jus extra clausuram in eodem Monasterio, vel ejus Ecclesia Ordinarius habeat?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*

2 *Jurisdictio delegata Ordinario loci quoad Monasteria Monialium procedit in exemptis, non autem ubi de territorio separato.*

3 *Dari potest territorium separatum improprie etiam intra limites alicujus diœcesis, & cum istius circumdatione undique.*

4 Quo-

4 *Quomodo procedendum sit in decisionibus una tantum parte informante editis.*

5 *Tenor concordiæ initæ in causa.*

(*) (* *De læsione & præjudicio hujus Concordiæ.*

5 *De Monasteriis quantumcumque exemptis ad Episcopum privative pertinet custodia clausuræ, deputatio confessariorum, visitatio, & alia, de quibus S. Concilium Tridentinum.* *)

6 *Apertio oris non est concedenda sine cognitione probabilitatis justitiæ petentis.*

7 *De differentia inter Prælatos inferiores habentes territorium separatum per veritatem, & alios habentes per privilegium & fictionem.*

8 *De ratione ob quam custodia clausuræ ac administratio Monasterii Monialium committitur Ordinario loci.*

D I S C. XVIII.

1 IN Oppido Tagliacotii, quod non dubitatur esse in, & de hac diœcesi Marsicana, sub Episcopi omnimoda, tam ordinaria, quam delegata jurisdictione, adest Monasterium Monialium Ordinis S. Benedicti sub invocatione Sanctorum Cosmi & Damiani, ab antiquissimo tempore sub cura, administratione, & jurisdictione Abbatis Cassinensis, qui unum ejusdem Monasterii Monachum in Vicarium & administratorem deputare solet, cum amplis privilegiis Apostolicis exemptivis eidem Monasterio concessis, ut infra; Cumque per Sac. Concil. Trid. & Apostolicas Constitutiones, locorum Ordinariis delegata esset jurisdictio super concernentibus clausuram, ac administrationem Monasteriorum Monialium, quamvis exemptorum, ac sub Regularium regimine & administratione viventium; Hinc proinde inter Episcopum & Abbatem exorta fuit lis commissa in Rota, ubi plures prodierunt resolutiones cor. Corduba, & Robusterio, & demum 23. Octobris 1589. cor. Comitulo, ut patet ex *decis.* 83. *inter ejus impressas*, per quam Abbati concessum fuit mandatum de manutenendo quoad gubernium Monasterii & Monialium,
2 ac etiam quoad jurisdictionem in clericos inservientes Ecclesiæ ejusdem Monasterii, privative ad Episcopum, præterquam in illis casibus, in quibus S. Conc. Trid. jure delegato locorum Ordinariis jurisdictionem concessit, tam circa clausuram Monasteriorum Monialium, quam alia in locis & personis exemptis in diœcesi existentibus, atque cum hac resolutione practicatum & continuatum fuit, usque ad annum circiter 1650. quando exorta fuit nova controversia occasione deputandi Confessarium earumdem Monialium, an scil. iste per Abbatem deputatus, indigeret ad præscriptum Constitutionis Gregorii XV. approbatione Ordinarii. Unde assumpta desuper disputatione c. Bichio subrogato sub intitulatione causæ Montis Cassini jurisdictionis, Episcopo informare negligente, sub die 27. Martii 1651. prodiit resolutio favorabilis Abbati solum informanti, cujus resolutionis fundamentum fuit, quod Concil. Trid. & Apostolicæ Constitutiones super Ordinariorum delegata jurisdictione procedunt in Monasteriis, vel Ecclesiis simpliciter exemptis, secus autem in habentibus territorium separatum, & qualitatem Nullius, ut de isto Monasterio judicatum fuit, ob nimiam amplitudinem privilegiorum Apostolicorum, denotantium omnimodam independentiam ab Ordinario loci.

Nil obstante situatione in diœcesi, ac circumdatione undique, quoniam licet id adversari videatur propriæ & naturali separationi territorii de facto. Non tamen implicat adesse territorii separationem impropriam, & secundum quid, eorumdem effectuum productivam, ut patet ex decisione desuper edita *impress.*
3 *inter recent. dec.* 373. *p.* 11. quæ apud hujusmodi inferiores Prælatos, vel exemptos celeberrima reddita est, multasque consimiles excitavit prætensiones, & controversias, juncta præsertim altera consimili decisione, pariter cum Episcopi negligentia, Prælato inferiori tantum informante edita in Caven. collationis ordinum 26. Junii 1654. coram Verospio post Tondut. *de pension. dec.* 31.

4 Unde patet, quam caute procedendum sit in extendendis decisionibus super resolutionibus, quæ una tantum parte informante, & juxta ejus frequentius non vera præsupposita, quæ ab altera parte convinci non possunt, procedendum sit, sicco tantum scilicet stylo enunciando præsupposita in facto partis informantis, neque ulterius omnium se extendendo circa conclusiones, cum tractu temporis, ac apud judices inferiores, præsertim de partibus, non reflectentes ad hanc circumstantiam, hujusmodi decisiones magnam impressionem facere soleant, cum aliquo justitiæ detrimento, præter intentionem integerrimi Tribunalis, quod adeo laudabiliter non informantem absque difficultate denuo audire solet, & facillime auditis ejus juribus a resolutis recedere, & ex qua parte præsertim satis commendandum est hoc tribunal.

Edita dicta decisione, post aliquod temporis intervallum de anno scil. 1654. inter dictos Episcopum, &
Abbatem deventum est ad concordiam, Apostolicæ con- 5
firmationis munimine roboratam, per quam conventum fuit, ut ad Episcopum, cumulative cum Abbate, spectare deberent erectio baldacchini in Ecclesia, & cognitio actualis fracturæ & violationis clausuræ tantum; Ad eumdem vero Episcopum privative ad Abbatem, spectare deberent, visitatio Ecclesiæ in concernentibus curam animarum, quæ ibi exercetur cum ejusdem Oppidi populo sibi subjecto, nec non administratio Sacramenti Confirmationis, & collatio Ordinum, seu concessio dimissorialium pro illis suscipiendis, ac etiam approbatio illorum Clericorum, qui in eadem Ecclesia, per ipsum tamen Abbatem deputati, confessiones populi audirent. Reservata etiam jurisdictione in causis mercedum & miserabilium personarum, juxta disposita per S. C. T. & ad limites dictæ decisionis Comituli; In reliquis autem omnibus, jurisdictio esset Abbatis privative.

Cum autem Episcopus successor, dictam concordiam utpote Ecclesiæ læsivam & præjudicialem impugnare vellet, obstarent autem clausulæ in Apostolica confirmatione contentæ, claudentes os judici, & parti. Idcirco opus fuit adire pro concessione apertionis oris Signaturam gratiæ, per quam, prævia dicta apertione, commissa fuit causa in Rota cor. Cerro, ubi adhuc non disputata, & indecisa pendet.

(* Læsio erat manifesta, quoniam aut hic locus (*)
est Nullius, aut est de Diœcesi. Si est nullius, utique fatua & incongrua remanet concordia, tribuens Episcopo jurisdictionem cumulativam in casu fracturæ, aliisque casibus in eadem reservatis, quoniam cum in locis nullius Prælatus inferior, tamquam in territorio seu diœcesi separata reputetur tamquam Episcopus & caput illius Corporis, in deductis in eadem hujus causæ decisione sub nuncupatione *Montis Cassini Jurisdictionis* 27. Martii 1651. coram Bichio, in Canen. *Collationis ordinum* 26. Junii 1654. coram Verospio, & in aliis, omnino incompatibilis est alterius Episcopi mixtura; quoniam esset dare monstrum duorum capitum in uno corpore, quod implicat.

Si vero non est nullius, sed agitur de Monasterio solum exempto, tunc læsio palpatur manibus; quoniam in Monasteriis Monialium quantumcumque exemptis, & quamvis de amplissima exemptione tractetur, ad Episcopum privative pertinet custodia clausuræ, deputatio Confessariorum, visitatio & alia, de quibus in Sac. Concil. Tridentino, in Constitutionibus Pii V. & Gregorii XV. & nuperrime S. S. P. N. edita de anno 1664. unde propterea necessario dicta Concordia dicenda est, vel fatua & incompatibilis, vel manifeste læsiva. *)

Quia vero in disputationibus, quæ in d. Signatura 6
haberi solent super concessione, vel respective denegatione hujusmodi gratiæ apertionis oris, deducuntur etiam omnia concernentia justitiam & merita negotii principalis, de quibus illud Tribunal vult gustare. Et merito, quia hujusmodi gratiæ concedendæ non sunt, nisi jura volentis litem jam sopitam suscitare, aliquam habeant probationem, cum alias Principum gratiæ concedi non debeant ad injustas, & calumniosas lites excitandas, ex deductis per Grat. *disceptat.* 956. *in principio*, Rota *decis.* 461. *n.* 6. *& seq. part.* 1. *rec. decis.* 297. *&* 485. *part.* 4. *tom.* 2. In Romana, seu Amerina apertionis oris 27. Junii 1635. coram Coccino *decis.* 358. *part.* 11. *recent.*

Hinc proinde, occasione hujusmodi disputationis in Signatura, ac etiam in congressibus Advocatorum pro
causæ directione, juxta satis frequentem & laudabilem 7

Curæ

Curiæ stylum habitis, examinata fuerunt merita hujus causæ super viribus dictæ concordiæ, de cujus collusione satis probabiliter Episcopus successor suspicari debuit, ob eam nimiam improbabilitatem, quod Episcopus adeo Urbi proximus, negligeret informare, cum ad hujusmodi propositiones causarum una tantum parte informante procedi non soleat, nisi ob magnam contumaciam, & post multas citationes. Et quod magis est, dicta resolutione edita, negligeret obtinere novam audientiam, numquam denegari solitam parti inauditæ, cum etiam illi, quæ audita est frequentius & pene semper in causis præsertim gravibus non denegetur.

Ponderata igitur d. decisione, cum sensu etiam veritatis, illa minus probabilis videbatur, quoniam quidquid sit, an privilegia Apostolica continerent illam intellectualem ac impropriam territorii separationem, quæ ex Apostolica auctoritate dari potest, juxta casum Almæ Domus Lauretanæ, de quo infra *in Laur. Jurisd. disc.* 33. & de qua in hac facti specie satis dubitari posse dicebam; Adhuc tamen illa admissa, non exinde inferri potest ad illos effectus, qui resultant in Prælato inferiori, habente per veritatem ac de facto, territorium separatum, cum Clero & populo, ac certis finibus a quacumque diœcesi independentibus, & tamquam speciem propriæ diœcesis, juxta illam secundam inferiorum Prælatorum speciem, quæ distincta habetur supra in Tolet. *disc.* 5. & de qua etiam supra in Astoric. & in Hispalen. & in aliis *hoc eod. tit.*

Isto enim casu territorii separati per veritatem & de facto, Prælatus inferior habet etiam Clerum & populum subjectum, cum familia armata, omnibusque aliis facultatibus, & prærogativis Episcopo competentibus, itaut in nihilo ab eo differre videatur, nisi quoad ea, quæ sunt ordinis Episcopalis, ut etiam advertitur in Mutinen. seu Carpen. collationis ordinum *disc.* 16. idcirco non mirum, si etiam sibi committi potest, & congrua est custodia clausuræ, omnisque alia administratio, & jurisdictio in Monasteriis Monialium.

Hoc autem omnino incongruum remanet in hujus-
8 modi Prælatis, qui ex quadam juris fictione, ac improprie, ob privilegiorum amplitudinem, quoddam intellectuale territorium separatum & Nullius, intra ipsius Monasterii, vel Ecclesiæ ambitum, sine Clero & populo, ac sine vero territorio habere dicuntur, quoniam custodia clausuræ, ac recta Monialium administratio, circa deputationem confessariorum, aliorumque ministrorum in ipsa clausura conversari debentium, spectari debet, non solum ab intra, & materialiter, ut scilicet ipsi muri non corrumpantur & frangantur, sive quod ipsa Moniales inter se bene vivant, & a clausura non exeant; Sed primario & principaliter spectari debent formaliter & ab extra, cum Clero & populo sæculari, ne scil. sæculares Monasterium frequenter, & cum Monialibus de facili conversentur, aliaque non gerantur, quæ clausuræ, ac Monialium pudicitiæ præjudicare possint, eisdem sæcularibus prohibendo etiam simplicem frequentem conversationem, aliosque actus indifferentes, & remotos, utpote majorum malorum præparatorios.

His autem inconvenientibus occurri non potest per hujusmodi inferiores Prælatos, nullam jurisdictionem, & superioritatem habentes cum Clero & populo sæculari, a cujus jure terrendi magis pendet clausuræ custodia, & Monialium recta administratio, quam ab ipsismet Monialibus, & a clausura materiali. Atque ista est vera & convincens ratio, ob quam merito Apostolicæ Constitutiones, hujusmodi jurisdictionem locorum Ordinariis tribuerunt, utpote habentibus jus terrendi, & puniendi Clerum & populum, cum familia armata, sine quibus circumstantiis alias, tales Prælati hoc intellectuale impropriun territorium separatum habentes, contemptibiles remanent. Et propterea eis competere quidem debet administratio bonorum temporalium, ec etiam nominatio Capellanorum, Confessariorum, medicorum, & chirurgorum & aliorum intra clausuram & cum Monialibus conversari debentium, sed semper subordinate Ordinario loci, cum istius approbatione ac successiva subjectione & correctione in præmissis; Atque ista mihi videbatur veritas ob dictam rationem, non solum ab humano discursu, & ab ipsa praxi & experientia comprobatam, & cui innititur ultima Constitutio Alexandri VII. desuper edita.

POLICASTREN.
PRO EPISCOPO,
CUM
COLLEGIO CAPELLANORUM CAPELLÆ SIXTINÆ, SEU AD PRÆSEPE.

Casus disputatus in Sacr. Congregatione Episcoporum, & Regularium, & implicite decisus pro Episcopo, cum remissione causæ ad Rotam.

Exemptio concessa alicui Collegio sub proprio Prælato habente jurisdictionem privativam ad quemcumque, an suffragetur quoad Clerum, & populum Castri, seu loci in aliena diœcesi, ad ipsum Collegium & Prælatum pertinentis? Et aliqua de jurisdictione Ordinarii in exemptos ratione turbatæ jurisdictionis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones in possessorio, in his materiis jurisdictionalibus important speciem totalis victoriæ.*
3 *Exemptio personarum ac etiam bonorum quid importet quoad castra jurisdictionalia cum Vassallis.*
4 *Exemptio non suffragatur pro turbata jurisdictione, ob quam sit subditus judicis alias incompetentis.*

DISC. XIX.

Sixtus V. per ejus Constitutionem 58. Collegio per 1
ipsum erecto in ejus capella Præsepis in Basilica S. Mariæ Majoris, amplissimam concessit exemptionem a quorumcumque diœcesanorum, ac Ordinariorum jurisdictione & superioritate, itaut personæ, res, & bona quæcumque, ac etiam servientes & ministri, ejusdem capellæ Protectori privative subjacerent. Cumque, vel dicto Collegio, vel capellæ unitum esset Monasterium S. Joannis ad Pirum in hac diœcesi Policastren. quod in utili dominio & jurisdictione temporali possidet castrum sub eadem nuncupatione, in quo, ejusque Ecclesiis, clero, & populo, Episcopus tanquam in reliquis ejus diœcesis locis, jurisdictionem spiritualem, cum omnimoda lege diœcesana exercere consuevit. Quidam vero d. Collegii Vicarius, cum ad præfati Monasterii & castri, aliorumque bonorum regimen & administrationem deputatus, se intrusisset in exercitio jurisdictionis spiritualis, curando etiam per clerum & populum, subjectionem ac obedientiam denegari Episcopo, Hinc proinde Episcopus, vel ejus Vicarius eum carceravit, & causam super manutentione suæ jurisdictionis ex remedio jactationum committi curavit in Rota. Unde ex parte Collegii adita fuit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium super ejus privilegiorum violatione, tam circa d. Vicarii carcerationem, quam circa jurisdictionem spiritualem. Atque post binam disputationem prodiit resolutio, per quam, demandata d. Vicarii excarceratione, causa jurisdictionalis remissa fuit ad Rotam, quod mihi scribenti pro Episcopo, visum est importasse omnimodam victoriam, cum ex parte Collegii prætenderetur, nedum manutentio in jurisdictione, quam sibi ex dicto privilegio Apostolico competere asserebat, sed etiam quod positiva declaratio fieret super indebita carceratione, cum punitione Episcopi & ministrorum ob violata privilegia, ac etiam refectio damnorum & interesse, quorum neutrum obtinuit.

Siquidem quoad excarcerationem, illa videbatur de 2
congruo demandanda, posita etiam Episcopi competentia, ob longam carcerationem, quæ loco sufficientis pœnæ recte cedere debuit; Et quoad remissionem causæ ad Rotam, id in locorum Ordinariis in possessione hujusmodi exercitii existentibus, totalem victoriam importare videtur, quoniam cessante privilegio Apostolico claro super territorio separato, & qualitate Nullius, quoties id prætenditur ex præscriptione immemorabili, ista indiget canonizatione jurium conformium

peti-

petitorio, & interim Episcopus manutenetur, juxta receptam praxim, tam Sacræ Congregationis Concil. quam hujus Episcoporum, ac etiam Rotæ, ut in Toletan. Vulturarien. Angloneu. Aprutin. ac tot aliis, de quibus supra, unde hoc possessorium de facto, & ex frequenti experimento sapere videtur victoriam totalem.

In hujusmodi autem disputationibus, ut supra habitis a Sacra Congregatione, duo erant puncti. Unus super indebita carceratione dicti Vicarii, absque dubio exempti ab Episcopi jurisdictione, ob amplissimam exemptionem in d. Constitutione Sixtina contentam. Et alter super activa jurisdictione spirituali in clerum, & populum dicti castri.

3 Super hoc secundo, quamvis Scribentes pro Collegio insisterent super amplitudine dictæ exemptionis concessæ, nedum personis servientibus, & ministris ipsius Collegii, & Capellæ, sed etiam bonis, & rebus, exinde inferendo, quod cum castrum esset de rebus & bonis Collegii, seu capellæ, cadebat etiam sub exemptione, ac respective sub privativa jurisdictione Cardinalis Protectoris; Nihilominus, cum sensu etiam veritatis, dicebam prorsus improbabilem videri hujusmodi prætensionem, quoniam in ordine ad exemptionem personarum, juxta ea, quæ habentur in d. Toletana *disc.* 2. ac in Maceraten. & alia, intelligitur quoad illas ipsius Monasterii, seu capellæ, itaut sit jurisdictio in personas absque territorio, juxta privilegium Almæ Domus Lauretanæ, de quo infra in Lauretana *disc.* 33. ac etiam illud Ecclesiæ Nazarenæ, de quo *disc. seq.* Quo vero ad exemptionem bonorum & rerum, in qua magis insistebatur, exaggerando quod alias privilegium non remaneret verificabile respectu istius castri, cum axiomatibus tamen & regulis generalibus, nullas deducendo auctoritates, quæ percuterent hos terminos; Dicebam, eamdem exemptionem, cum privativa jurisdictione Cardinalis Protectoris, recte suffragari, ac operativam remanere, in casu quo prætendentes jus habere in eodem castro, ejusque bonis & pertinentiis, vellent ipsum Collegium convenire coram loci Ordinario, vel alio judice, cujus jurisdictionem in vim hujusmodi privilegii recte declinare possent, nisi ageretur de quæstione feudali, seu de interpretatione jurisdictionis temporalis a Rege in feudum concessæ, juxta terminos text. *in cap. ex transmissa, & cap. seq. de foro compet.* Non inde tamen inferri poterat ad concessionem jurisdictionis spiritualis, & quasi Episcopalis activæ in ejusdem castri clerum, & populum, cum ex sæpius enunciatis, istæ dicantur oves habentes in pastorem Episcopum, in cujus diœcesi & territorio vivunt, nisi per Papam, prævia separatione hujus partis territorii, in eo alter Pastor deputetur.

4 Ita etiam docente totius Catholici Orbis observantia, quoniam, tam Basilicæ Patriarchales Urbis, quam Sacra Religio Jerosolymitana, ac fere omnes aliæ Religiones, & Monasteria, habent hujusmodi privilegia exemptiva, tam in personis, quam in bonis, & rebus, & tamen quoad castra, quæ possident in dominio temporali, non exinde infertur ad hanc jurisdictionem spiritualem activam, nisi probato territorio separato per privilegium Apostolicum illud decernens, vel per immemorabilem canonizatam per tres conformes ut supra. Vel saltem, nisi probata legitima præscriptione quoad actus particulares, juxta terminos text. *in cap. auditis, de præscript.* ut frequenter in præcedentibus, præsertim *disc.* 1.

(*) (* In his itaque Castris spectantibus ad Abbatias eidem Cappellæ unitas, Cappella, seu ejus Collegium repræsentat Abbatem, nec potest habere majus jus, quam iste haberet; neque dantur ampliora privilegia quam illa concessa per Pium IV. Religioni Hierosolymitanæ in ejus Constitutione IX. tam quoad personas, tam quoad bona; & nihilominus firmatum est hujusmodi privilegia non suffragari quoad Clerum & populum existentem in Castris ad Religionem spectantibus; nam alias Basilicæ Urbis, aliæque insignes Ecclesiæ, habentes multa prædia, & bona dispersa per orbem, similibus & amplioribus privilegiis munitæ, possent per totum Mundum exercere jurisdictionem quasi Episcopalem, privative ab Episcopo, qui ita nullo modo proprias oves discernere posset; quod est manifestum absurdum impracticabile. *)

Quo vero ad competentiam jurisdictionis procedendi ad carcerationem d. Vicarii, non impugnabam, scribens pro Episcopo, incompetentiam in genere, cum esset dupliciter exemptus, quia de corpore ejusdem Collegii, ac ejus minister; Dicebam tamen, etiam cum sensu veritatis, hujusmodi exemptione non obstante, illum potuisse licite carcerari, utpote effectum subditum Episcopi; & de ejus foro, ob ejus jurisdictionem turbatam, cum non detur exemptio, sive de jure, sive ex privilegio, quæ ab hujusmodi competentia præservet ad text. *in cap. 1. de off. delegati, & cap. tam literis, de testibus, cum concord.* late deductis per Farinac. *q.* 114. *n.* 67. *cum seqq. & consil.* 134. *n.* 4. *&* 5. *volum.* 2. ubi de familiari cujusdam Cardinalis. Atque solum per canonistas & Ecclesiasticos, id limitari solet ratione omnimodæ incompetentiæ, tam actu, quam habitu, ut est illa judicis sæcularis in clericos. Et habetur infra in alia Anglonen. & alibi *hoc eodem titulo*.

(* Igitur Episcopus nihil mali fecit, se defendendo (*) adversus turbatores, & contra illos procedendo, cum defensio propriæ possessionis & jurisdictionis sit etiam de jure naturæ. Rescribendum itaque censeo, quod Episcopus Causæ cognitionem prosequatur, remittendo in reliquis Collegii adversarii prætensionem ad Rotam, ubi causa principalis est introducta. *)

ANNOTAT. AD DISC. XIX.

AD aliquos annos per Episcopum successorem reassumpta fuit ista causa in Rota cor. Taja, atque Episcopo solum informante, me quoque pro eo scribente sub die 30. Junii 1673. ad ejus favorem prodiit resolutio, quæ in sensu veritatis probabilis, beneque fundata visa est, non solum quia situatio est indubitata ex eadem Bulla Sixti V. super unione ad favorem Collegii, idque sufficit quoties non doceatur de privilegio Apostolico, vel immemorabili super territorio separato, sed etiam quia post unionem pene per sæculum adest continuatum exercitium jurisdictionis, cum visitatione, aliisque actibus, ideoque est mere intrusiva exemptio, quæ sapit speciem rebellionis adversus proprium Episcopum; Videbimus autem quid in nova disputatione deducetur, dum ex parte Collegii obtenta fuit nova audientia.

NAZARENA, SEU TRANEN. JURISDICTION. PRO ARCHIEPISCOPO NAZARENO CUM ARCHIEPISCOPO TRANEN.

Casus disputatus in Sac. Congregatione Episcoporum & Regularium, & resolutus ut infra.

Concessa per Sedem Apostolicam Episcopo in partibus infidelium, vel hæreticorum, seu alias impedito residere in propria diœcesi, Ecclesia intra limites alienæ diœcesis pro ejus residentia, cum jurisdictione ordinaria, & Episcopali in clericos, aliosque illius Ecclesiæ inservientes, & ministros; an hic Episcopus consideretur tamquam inferior Prælatus Ecclesiæ exemptæ in aliena diœcesi, vel potius tamquam de territorio separato, quam personarum, in utraque jurisdictione ordinaria, & delegata.

Et posito quod censeatur juxta hanc secundam partem, an in loco, in quo Ecclesia sita est, exercere possit jurisdictionem cum suis subditis, eos carcerando, sive citando per edicta in locis publicis absque licentia Diœcesani, seu Ordinarii loci, nec non licentiam concedere possit prædicandi in dicta Ecclesia independenter ab Ordinario loci?

Et an confessarii per eum approbati ad audiendas confessiones, aliaque sacramenta ministranda in ipsa Ecclesia; administrare possint sacramenta populo ejusdem loci, vel diœcesis, ac absolvere a casibus reservatis per Diœcesanum?

Et an Diœcesanus, seu Ordinarius, juste petere valeat præfinitionem certi numeri clericorum, & ministrorum pro servitio talis Episcopi exteri, ejusque Ecclesiæ?

SUM-

SUMMARIUM.

1 *DE erectione Archiepiscopatus Nazareni, & collocatione dictæ Sedis in Apulia.*
2 *De unione Ecclesiarum Montis Viridis, & Cannarum.*
3 *De jure nundinarum concesso eidem Ecclesiæ, & an accedentes ad dictas nundinas teneantur ad pedagia remissive.*
4 *Hinc Archiepiscopus defert Crucem, & Mozzettam per totum Orbem.*
5 *Recensentur capita controversiarum.*
6 *De resolutionibus super controversiis & dubiis.*
7 *Historicis quando sit deferendum.*
8 *In jure non reperitur præfinitus numerus clericorum ordinandorum, vel Ecclesiæ servitio præficiendorum.*
9 *De Ecclesiis non numeratis, & receptitiis, & an certus numerus præfiniri possit.*
10 *Arbitrium circa ordinationes clericorum discrete exercendum est, at alias S. Congregatio solet inhibere novas ordinationes.*
11 *De Episcopo Fesulano habente Ecclesiam in Civitate Florentiæ.*
12 *De Ecclesia S. Nicolai Barii.*
(*) *(* Prælatis regularibus habentibus Monasteria intra diœceses non præfinitur numerus Religiosorum, ultra quem non possint assumi ad habitum, & servitium Monasterii, & Ecclesiæ. *)*
13 *Per consuetudinem, vel præscriptionem acquiri potest jurisdictio in alieno territorio.*
14 *Distinguuntur plures casus, in quibus exerceatur jurisdictio in alieno territorio.*
15 *An subditus a proprio judice, & superiore citatus extra territorium teneatur comparere, atque alias contumax reputari possit.*
16 *An judex laicus possit citare ejus subditum in Ecclesia, vel loco immuni?*
17 *De ratione ob quam citatus a proprio Superiore extra territorium comparere tenetur, & citatio eum afficit.*
18 *De casu, in quo extra controversiam exerceri possit jurisdictio in alieno territorio.*
19 *Concessa aliqua jurisdictione, censentur concessa omnia ea sine quibus illa exerceri non potest.*
20 *Dari potest jurisdictio ordinaria, vel delegata ad universitatem causarum in personas, & sine territorio.*
21 *Dantur plura exempla talis jurisdictionis sine territorio.*
22 *Ponderantur plura inconvenientia, si jurisdictio in personas non esset exercibilis sine licentia Domini territorii.*
23 *Quomodo detur compatibilis concursus plurium superiorum, & jurisdictionem exercentium in eodem territorio.*
24 *De Parocho exercente curam in personis, vel familiis intra fines alienæ Parochiæ*
25 *Processiones fieri non possunt etiam per exemptos sine licentia Ordinarii, vel Parochi extra proprium ambitum.*
26 *De facultate dandi licentiam administrandi sacramenta, præsertim illud pœnitentiæ in propria Ecclesia, quomodo intelligatur.*
27 *De Episcopo Fesolano in Civitate Florentiæ.*
28 *Confessarii unius diœcesis a proprio Ordinario approbati, possunt absolvere subditos alterius diœcesis, etiam a casibus reservatis.*
29 *Quando Prælatus in sua Ecclesia possit prædicare, vel aliis prædicandi licentiam concedere sine licentia Ordinarii.*
(*) *(* Facultas competens Ordinariis ex S.C.T. & Const. Apostolicis adversus Regulares exercentes hujusmodi actus procedit, ubi Regulares id agunt temere, & auctoritate propria. *)*
30 *Quod Episcopo residenti in loco fixo non autem accidentaliter, debeantur præeminentiæ Episcopales etiam loci Ordinario invito.*

DISC. XX.

LIberata per Gothfredum, & confœderatos Hierosolyma, totaque Palæstina a servitute Saracenorum, 1
Apostolica auctoritate pro ipsius militibus, ac mercatoribus & peregrinis occidentalibus, ejusdemque loci incolis, juxta ritum latinum, & catholicum vivere volentibus, in Civitate & diœcesi Nazarena, erecta fuit Ecclesia Metropolitana cum Archiepiscopo latino, cui eadem Sedes Apostolica, ut tunc, vel successivis temporibus, ut Episcopus patriæ D.N.J.C. aliqua speciali, ac majori prærogativa fulgeret, concessit indultum deferendi crucem & mozzetam per Universum Orbem. Cum autem, tam hæc Civitas & diœcesis Nazarena, quam ipsemet Hierosolyma, totaque Palæstina, ita Deo ex occultis ejus judiciis, in Christianorum punitionem, & ignominiam permittente, denuo in servitutem Turcarum, & Infidelium rediisset, unde propterea dictus Archiepiscopus latinus, magis forsan ex odio, & persequutione Prælatorum, & clericorum schismaticorum, quam ipsorum Turcarum, a propria Sede & Ecclesia expulsus, profugus & mendicus vivere cogeretur; Hinc proinde eadem Apostolica Sedes, dicto impedimento durante, Archiepiscopo prædicto, pro ejus sede fixa concessit quamdam Ecclesiam extra mœnia insignia Oppidi Barolitani Tranen. diœcesis in Apulia, sub invocatione S. Mariæ de Nazareth, cum omnimoda & plena jurisdictione Episcopali in clericos, aliosque inservientes & ministros ejusdem Ecclesiæ, in quam omnia jura d. Nazarenæ Ecclesiæ translata esse decrevit, assignando etiam quædam beneficia, seu Ecclesias in diversis diœcesibus pro ejus substentatione; Atque successivis temporibus, de anno scilicet 1455. eidem Ecclesiæ Nazarenæ, æque principaliter, dicta Sedes univit Ecclesiam Cathedralem dirutæ Civitatis Cannarum, cujus territorium, nedum dicto Barolitano Oppido proximum est, verum apud eos oppidanos, fama & traditio habetur, etiam aliquam partem ejusdem Oppidi, tractu temporis dilatati, extra fines diœcesis Tranen. atque intra illos dictæ Ecclesiæ Canen. sitam esse; Et de anno 1534. pariformiter illi univit Ecclesiam Cathedralem Montis viridis, cujus Civitas, & diœcesis distat a præfato Oppido Barolitano 40. milliarium circiter spatio.

Quia vero ex causa belli inter Reges Catholicum & Christianissimum, d. Ecclesia S. Mariæ solo æquata fuit, 2
neque Archiepiscopi vires concedebant reædificationem; Ideirco Pius V. de anno 1567. loco præfatæ Ecclesiæ, subrogavit alteram sub invocatione S. Bartholomæi intra ipsum Oppidum existentem, in quam transtulit omnia jura dictæ prioris Ecclesiæ, itaut Archiepiscopo & Capitulo Nazareno, ipsa tamquam Ecclesia sua Archiepiscopali uti, Missas & alia divina celebrare, verbum Dei prædicare, confessiones audire, cæteraque in Ecclesiis Archiepiscopalibus fieri solita, facere liceret, cum omnibus jurisdictionibus, exemptionibus, privilegiis, & gratiis competentibus dictæ priori Ecclesiæ, ita ad istam translatæ, cum facultate etiam deputandi Canonicos & beneficiatos, aliosque clericos pro ejus arbitrio ad præfatæ Ecclesiæ servitium congruos & necessarios.

Prout exemplo Sedis Apostolicæ, pro d. Archiepisco- 3
pi congrua & decenti substentatione, Reges quoque pro tempore diversas concesserant gratias; Præsertim vero Rex Ferdinandus primus de Aragonia, cum plures ex adjacentibus Civitatibus & locis, devotionis gratia confluerent in die Annunciationis B. Mariæ Virginis ad dictam Ecclesiam, ejusque solemnitatem, concessit ibi privilegium nundinarum, cum jurisdictione & emolumentis, ad commodum ipsius Archiepiscopi, ut habetur actum in Nazarena pedagiorum sub titul. de Regalibus ad materiam nundinarum *disc.* 131. occasione disputandi, an dictus Archiepiscopus jus haberet prohibendi Domino & possessori pedagii, seu passus pontis Cannarum, ne tale onus exigeret a mercatoribus, & aliis ad istas nundinas accedentibus.

Ob istam autem residentiam, & jurisdictionem, fere 4
continuæ, & connaturales esse consueverunt controversiæ inter istos Archiepiscopos, præsertim vero de anno 1620. cum istam Ecclesiam Nazarenam commendatam haberet Cardinalis Rivarola, dictus Archiepiscopus Tranen. prætensionem excitavit, non licere Presbyteros

ros & Clericos pro libito ordinare, dictæque Ecclesiæ servitio adscribere, sed certum ac determinatum numerum præfiniendum esse. Atque re delata ad Sacr. Congregationem Episcoporum & Regularium, hæc sub die 23. Augusti ejusdem anni, ad normam d. Piani indulti, id remisit arbitrio ipsius Archiepiscopi Nazareni, Deinde vere circa annum 1647. alia excitata fuit prætensio super prohibitione huic Archiepiscopo deferendi extra propriam Ecclesiam prædictam, per dictum Oppidum, & territorium, Crucem, & Mozzetam, & introducta causa in Rota cor. Verospio sub die 28. Junii dicti anni 1647. stantibus Indultis Apostolicis, & antiquo usu ea deferendi per universum Orbem, & in quacumque diœcesi, prodiit resolutio Nazareno favorabilis, ut patet ex decisione desuper edita impressa *decis.* 206. *part.* 10. *recent.*

5 Circa vero annum 1665. dictus Archiepiscopus Tranen. denuo suscitavit dictam prætensionem præfinitionis certi numeri Presbyterorum & Clericorum, atque supponitur, Nazareno forte inaudito, ne indefenso, eum obtinuisse a dicta Sac. Congregatione Episcoporum determinationem numeri quinquagenarii, absque aliqua tamen dictæ resolutionis decretatione, vel executione. Atque ad breve tempus utraque Ecclesia vacata; Nazarena scilicet per obitum, & Tranen. per translationem ad Ecclesiam Tarentinam, cum ad Nazarenam translatus fuisset Franciscus Antonius de Luca Episcopus Anglonen. Modernus Archiepiscopus Tranen. excitando dictam prætensionem numeri præfixi clericorum, alias quoque prætensiones in eadem Sacra Congregatione promovit, præsertim vero, ultra prædictam. Secundo, quòd non liceret dicto Archiepiscopo, ejusque Vicario & officialibus affigere edicta, vel cedulones in platea, aliisque publicis locis ejusdem Oppidi, absque licentia ipsius diœcesani; Tertio, quod minus liceret facere quasdam consuetas processiones extra propriæ Ecclesiæ ambitum per aliquas dicti Oppidi vias sine ejus licentia. Quarto, quod Confessarii ab ipso Nazareno deputati ad audiendas confessiones in sua Ecclesia, non possent confessiones audire oppidanorum & populi dicti loci, præsertim vero circa absolutionem a casibus per ipsum diœcesanum reservatis; Quinto, quod hic Archiepiscopus Nazarenus extra propriam Ecclesiam in aliis d. Oppidi Ecclesiis non posset habere genuflexorium, cum posset uti strato, & pulvinaribus: Et sexto deinde quod non posset facere prædicare verbum Dei in d. Ecclesia, & concionatorem benedicere. Atque de anno 1668. resolutiones prodierunt.

6 Ad primum numeri præfixi clericorum, resolutum fuit pro Nazareno, scilicet non constare de excessu, quamvis de tempore disputationis essent 68. Sacerdotes & Clerici.

Ad secundum circa affixionem edictorum, & cedulonum in locis publicis, dictum fuit non licere, nisi justificaretur consuetudo.

7 Ad tertium circa processiones, servandam esse consuetudinem; Et super quarto concernente confessiones, nulla capta fuit resolutio, sed rescriptum fuit exhiberi authenticum documentum literarum Pii V. cum deduceretur solum illarum tenor registratus apud Ughellium in 7. tom. Italiæ Sacræ agendo de ista Ecclesia, cui merito in hac parte delatum non fuit, tanquam historico moderno multa referenti, pluresque scripturas registranti ad simplicem relationem, seu exhibitionem ipsorum Episcoporum, vel aliarum partium; Quamvis enim habeamus in jure conclusionem super fide chronistis & historicis præstanda ex deductis per Mascard. *de probat. conclus.* 287. Gratian. *discept.* 893. Rota *decis.* 353. *n.* 23. *& seqq. part.* 5. *recent.* apud Celsum *decis.* 25. *n.* 2. & in aliis per Apd. *ad decis.* 529. *par.* 4. *recent. tom.* 3. *n.* 36. Nihilominus ea intelligitur, ubi agitur de antiquis & probatis historicis, in quibus nulla affectationis, & partium suggestionis suspicio urget. Secus autem in modernis, & ubi dicta probabilis suspicio obstet, multo magis utraque circumstantia concurrente, ut advertitur apud Otthob. *decis.* 334. *n.* 6. Royas *decis.* 336. *n.* 17. Coccin. *decis.* 132. *n.* 4. & in aliis, & ponderatur in Cæsaraugustana Cathedralitatis *hoc eod. lib. sub tit. de præeminentiis*, *disc.* 3. *& seq.*

Quoad quintum super præeminentia habendi genuflexorium, cum strato & pluvinaribus, aliasque prærogativas Episcopo congruas, in aliis ejusdem Oppidi Ecclesiis sæcularibus, vel regularibus, punctus remissus fuit decidendus Sac. Rituum Congregationi, cujus proprium ac peculiare est has honorificas sui cæremoniales controversias tractare & decidere, Et demum quoad alterum concionatoris, non in eadem, sed in diversa disputatione, id habitum fuit pro absoluto ad favorem Nazareni quod liceret, declarando invalidas censuras, quas contra concionatorem protulerat Ordinarius &c.

Examinando igitur singulas quæstiones prædictas. Quatenus pertinet ad primam super præfinito numero clericorum, reflectendo etiam ad veritatem, improbabilis mihi videbatur Diœcesani prætensio, tam inspecta dispositione, vel ratione juris communis, quam stante præfato Indulto Pii V. Ac etiam observantia, tum generali aliarum consimilium Ecclesiarum, tum particulari istius loci & Ecclesiæ respective.

In jure siquidem, nihil expresse dispositum habetur 8 super restricta Episcoporum, aliorumque Ordinariorum facultate ordinandi, vel respective Ecclesiarum servitio adscribendi certum numerum clericorum, cum solum circa beneficia, vel portiones, aut participationes massæ, reperiatur distinctio inter Ecclesias numeratas & non numeratas, ex deductis per Lotter. *de Beneficiis*, *lib.* 1. *quæst.* 14. *ex num.* 12. Quinimo cum in plerisque Italiæ partibus, præsertim vero in istis Apuliæ, consuetudo daret, omnes fere Ecclesias Cathedrales, Collegiatas, vel Matrices, & Parochiales locorum, excepto numero præfinito Canonicorum & Dignitatum, esse non numeratas, ac receptitias quorumcumque naturalium loci, certa requisita habentium, ex iis, quæ frequenter habentur acta *sub tit. de Canonicis & Capitulo*. Atque in Ecclesia Cathedrali Melphiten. ob nimis excretum numerum presbyterorum participantium de massa, ab eodem Capitulo & clero initum esset statutum, super certi numeri determinatione, in ordine tamen ad dictam participationem massæ, non autem ad facultatem Episcopi, ordinandi, & adscribendi, juxta distinctionem, quam in proposito dabam in una Andrien. ut habetur deductum *d. tit. de Canonicis*, *&c.* Adhuc re delata ad Rotam, hæc statutum prædictum improbavit, ut patet ex plena decisione desuper edita in Melphiten. statuti, & censurarum 26. Novembris 1640. cor. Ghislerio, quamvis dicta præfinitio ibi de facto effectum sortita sit, forsan ob approbationem Sacræ Congregationis, aut aliorum Superiorum postmodum superventam, ex rationabili motivo nimium excrescentis numeri, per quem hujusmodi participatio ad satis modicum reducitur, ut Ego ponderabam in Rhegien. consortii disputata in Rota coram Taja & Bevilaqua, de qua pariter habetur actum *eod. tit. de Canonicis*, *&c.*

Unde propterea resultat, ut id, quod in dicto speciali Indulto Pii V. continetur, quod scilicet Archiepiscopi arbitrio remissum sit, ut etiam declaravit Sac. Congregatio de anno 1620. ut supra, non sit provisio specialis, sed determinatio ejus, quod de jure inest. 9 Quoniam cum jure id expresse determinatum non habeatur, omnino dicendum est, remissum esse ipsorum Episcoporum, vel aliorum Prælatorum ad quos pertinet, arbitrio, pro qualitate ac necessitate, seu decenti cultu Ecclesiarum, numero populi, ac locorum consuetudine regulando.

Et quamvis per Scribentes in contrarium diceretur, 10 tale arbitrium refrænandum esse, ne contingat illud immoderate exerceri. Unde propterea frequenter contingit, quod recurrentibus Communitatibus, vel Dominis temporalibus ad hanc Sacram Congregationem, adversus nimiam Episcoporum facilitatem in collatione primæ tonsuræ aliorumque ordinum, eadem Sac. Congregatio inhibere solet, ne ad hujus facultatis exercitium deveniatur nisi ipsa consulta, quod Ego semper laudavi, dum in plerisque partibus, præsertim vero in Regno Neapolitano, frequentius tonsura & ordines non suscipiuntur, ut Deo & Ecclesiis inserviatur, sed ad finem evitandi gabellas & publica onera, ac etiam forum sæcularem, ut ita major vivendi & delinquendi licentia habeatur, & sic ob illam eandem majorem vivendi licentiam, quæ in proposito se addicentium servitio Prioratuum & Commendarum Sacr. Religionis Hierosolymitanæ ponderatur per Gregorium XIII. Constit. 67.

ſtitut. 67. de qua habetur particulariter actum in Faventina *hoc eodem tit. diſc.* 4. Unde propterea ſatis commendabile, ac juſtum videretur, quod omnibus diœceſibus & locis hæc præfinitio pro numero & ad proportionem populi & animarum fieret, eodem modo, quo Gregorius XV. fecit ſuper moderatione abuſus clericorum ſelvaticorum in eodem Regno introducti; Nihilominus dicebam id non pertinere iſtum Archiepiſcopum in ſpecie, ſed omnes Epiſcopos, & Prælatos in genere dicta facultate abutentes, & ſic non minus Nazarenum, quam ipſum Tranenſem; Potiſſime quia ut patet ex infraſcripta comparatione numeri presbyterorum, & clericorum exiſtentium in aliis hujus Oppidi Eccleſiis diœceſano ſubjectis, abuſus potius adeſſe videbatur ex parte ipſius recurrentis. (* cujus inſtantia circa præfinitum numerum presbyterorum & clericorum non eſt ex zelo, ſed ob proprium intereſſe, dum ipſe præter conſuetudinem omnium prædeceſſorum eſt faciliimus & frequens in ordinando, ita ut ſub eo dictus numerus adeo excreverit; & forte ob intereſſe magnorum emolumentorum, quæ contra expreſſam diſpoſitionem S. C. T. exigit, ut hæc S. Congregatio informationes vel pubblicas, vel occultas capere poterit. *)

11 Concurrere quoque dicebam obſervantiam generalem, quoniam cum Epiſcopus Feſulanus ob conſimile forſan impedimentum reſidendi in propria Eccleſia, & diœceſi ob aeris inſalubritatem, conſimili Apoſtolica conceſſione obtinuerit, cum conſimili juriſdictione, Eccleſiam in Civitate Florentiæ, in qua reputatur Ordinarius cum univerſa Epiſcopali juriſdictione. Ut de iſta Eccleſia loquuntur Abb. *in cap. ſuper eo, de Parochis, num.* 6. Lapus *alleg.* 139. ibique etiam Calderin. Rota *deciſ.* 287. *n.* 5. *part.* 2. *diverſorum*, & alii. Attamen non habet hanc limitationem, quot Clericos ordinare, vel dictæ Eccleſiæ adſcribere debeat.

Et quamvis iſtud exemplum, in aliquo differre videatur a præſenti, dum dictus Epiſcopus aliquos habet in eadem Civitate fines, in quibus vivit etiam populus ſæcularis, cum quo curam, tam ſacramentalem, quam juriſdictionalem habet, unde propterea indiget clericis, & operariis, nedum pro Eccleſiæ cultu, ſuaque condecenti aſſiſtentia, verum etiam pro dictæ curæ exercitio, ac ſacramentis dicto populo miniſtrandis. Nihilominus eadem ratio in præſenti quoque militare videtur, ob dictam adjunctam Eccleſiam Cannen., in cujus territorio, quamvis non ex fixo domicilio, ſed accidentaliter moratur notabilis populus, occaſione culturæ illorum agrorum, ac etiam culturæ ſalinarum, & in ipſo ſale fabricando, ſeu alias circa illum operando, & ſic ratio videtur eadem.

Dabam aliud exemplum ibi proximum, & in eadem
12 Provincia, unde intrabat argumentum a fortiori, Eccleſiæ ſcilicet Collegiatæ S. Nicolai intra Barenſem Civitatem exiſtentis. Eſt enim Eccleſia Collegiata, ſolum exempta ab Archiepiſcopo ſub Prælato inferiori, qui Prior nuncupatur, & qui comparative ad Epiſcopum, vel Archiepiſcopum dicitur Prælatus inferior, & tamen in ea adſunt 42. Dignitates, & Canonici 58. Beneficiati, & 40. circiter ſimplices capellani, & Cleric. Igitur attenta debita proportione, ſi inferior Prælatus, in Civitate habente forte minorem populum, ac in faciem Archiepiſcopi & Eccleſiæ Metropolitanæ, in Eccleſia Collegiata habet hunc miniſtrorum numerum, prorſus incongruum dicebam, ut in loco forte habente majorem populum, & in Eccleſia Metropolitica, vel ejus figuram gerente, ubi reſidet Archiepiſcopus adeo ſingulariter a Sede Apoſtolica decoratus, ut ſupra, talis minor numerus præfiniendus eſſet.

(*) (* Præterea videmus, quod Prælatis regularibus habentibus Monaſteria intra diœceſes, ſi Monaſteriorum vires ſupperant, non præfinitur numerus, ultra quem non poſſint aſſumi ad habitum, & adſcribi Monaſterio, & Eccleſiæ; quoniam Conſtitutiones Apoſtolicæ prohibent quidem numerum minorem duodenario, non autem quemcumque majorem excedentem. Sic revera iſta prætenſio nullum habet fundamentum, accedente præſertim obſervantia tot ſæculorum. *)

Et fortius cum in iſto loco non reſideat ipſe Ordinarius diœceſanus, neque adſit Eccleſia Cathedralis, ut in dicto alio caſu Baren. Quinimo, quod magis eſt, ex nimia ordinandi facilitate ipſius Archiepiſcopi conquerentis, caſus dabat, quod in una ex duabus Eccleſiis Parochialibus d. Oppidi, quæ Collegiatæ nuncupationem ac prætenſionem habet, atque matricis figuram gerit, habens Rectorem Archipresbyterum nuncupatum, adeſſent ſupra 110. Sacerdotes, & Clerici. Et in alia breviori Parochia, adeſſet numerus quinquagenarius circiter. Imo & in quadam Eccleſia regulari Prioratus Baroli ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, cujus ſervitio plures Sacerdotes & Clerici ſæculares adſcribi ſolent, idem fere adeſſet numerus, qualis ut ſupra eſt in altera minori Parochia, ideoque magis augebatur ratio incongruentiæ.

Quoad ſecundum controverſiæ punctum, ſuper affi- 13
xione cedularum & edictorum in platea, aliiſque locis publicis, in quo ut ſupra dictum fuit, ceſſante conſuetudine non licere, nulla ſuberat neceſſitas de hoc diſputandi in puncto juris, cum certa ac notoria in facto ſupponeretur antiqua conſuetudo, qua concurrente, Sacr. Congregatio jam cenſuit licere; Et merito, quoniam etiam in caſibus, in quibus pro certo obſtet regula impediens exercere juriſdictionem in alieno territorio; adhuc illa limitationem recipit ex contraria legitima conſuetudine, ſeu præſcriptione, per quam juriſdictio in alieno territorio acquiri poteſt ad text. *in cap. auditis, de præſcriptionibus*; & firmant Abb. Felin. Alex. de Nevo, ac cæteri antiqui canoniſtæ, ac etiam doctus modernus canoniſta Fagnan. *in cap. cum olim, eod. tit. de præſcript. & aliqui in d. cap. auditis, cum deductis ſupra in Toletana, diſc.* 1. late Flamin. de Rubeis *conſ.* 69. *n.* 71. *& ſeq. lib.* 2. Rovit. *pragm.* 1. *de juriſdictione invicem non turban. num.* 10. ac cæteris allegatis ſupponitur per Rotam *dec.* 109. *n.* 8. *p.* 11. *rec.* Unde in hac materia quæſtio ſolet eſſe potius facti, quam juris, ſuper verificatione ſcilicet requiſitorum, quæ ad legitimam præſcriptionem inducendam deſiderantur.

Verum credebam, etiam cum ſenſu varitatis, quod abſque dicta circumſtantia conſuetudinis, ſeu præſcriptionis, propter onus exinde reſultans, (quod non leve eſt,) illam cum ſuis requiſitis rigoroſe juſtificandi; quod in ſolo puncto juris, ex facti qualitate, ſimpliciter, ac indefinite pro dictæ facultatis exercitio reſponderi deberet.

Admittendo ſiquidem tanquam certam, ac incontro- 14
vertibilem dictam regulam prohibitivam exercendi juriſdictionem in alieno territorio abſque licentia & conſenſu Ordinarii loci, Quia tamen circa ejus intelligentiam ac reſpective limitationes, ob caſuum diverſitatem, de facili in aliquod æquivocum incidi ſolet; Idcirco advertebam in propoſito plures caſus diſtinguendos eſſe: Quorum primus eſt, ubi quis in alieno territorio vult exercere juriſdictionem cum ſubditis ipſius Domini territorii, atque privative ad eum, ſeu etiam cumulative, cognoſcere illos caſus, quorum cognitio regulariter de jure ad ipſum loci Ordinarium, ſeu territorii Dominum, vel Magiſtratum pertinet, ut eſt caſus, de quo agit Rovit. *in d. pragmat.* 1. *de juriſdictione invicem non turbanda, ex n.* 3. ubi de Bajulo Licii prætendente exercere juriſdictionem in Marchionatu Uritano cum illis civibus & incolis. Ac etiam habetur per Rotam *dec.* 129. *par.* 4. *rec.* ubi de Domino caſtri *Nemi*, volente exercere juriſdictionem in ea parte lacus, quæ eſt de territorio caſtri *Cinthiani*, cum ſimilibus. Atque circumſcripta qualitate diſtrictus præſeferentis jus territoriale, eſſet caſus juriſdictionis, quam Vicarius Urbis in alienis diœceſibus intra diſtrictum, cumulative cum Ordinariis, & cum ipſiſmet diœceſanis exercere prætendit, juxta caſum, de quo in Terracinen. *diſc.* 50. & in aliis *hoc tit.* Et tunc, abſque dubio major urget juris reſiſtentia, quia non ſolum adeſt defectus juriſdictionis ratione territorii, ſed etiam ratione perſonarum, ac præjudicii alterius Magiſtratus, alias de jure competentis, ideoque ſtrictius proceditur, magiſque rigoroſa conſuetudinis, vel præſcriptionis probatio deſideratur. De quo tamen caſu in præſenti agere, illiuſque, ac etiam aliorum ſequentium veritatem examinare non oportuit, utpote extra caſum controverſiæ, ſolumque illi citra ſuperfluitatis, vel evagationis vitium inſinuabantur, ad effectum evitandi æquivoca, & ne auctoritates de uno loquentes, alteri incongrue applicarentur.

Alter caſus eſt, ubi aliquis loci Ordinarius, ſeu Ma- 15
giſtratus, habens proprium territorium, propriosque ſubditos originarios, vel domicilarios, vult cum iſtis acciden-

cidentaliter in alieno territorio morantibus, exercere propriam ac nativam jurisdictionem, quam in territorio proprio sine dubio exercere posset. An scil. id agere valeat absque consensu, & licentia Ordinarii loci, seu Domini & Magistratus, quæ per requisitorias, juxta communem praxim peti solet? Et tunc intrat distinctio, an actus jurisdictionalis importet exercitium imperii & jurisdictionis de facto, ut sunt ex. gr. carcerare, torquere, fustigare, suspendere, seu alias personam punire, vel bona exequi & subhastare, cum similibus; Vel potius importet solam verbalitatem, puta proprium subditum per nuntium, aut per edictum citando & monendo, aut illius statum sibi denunciando, quod scil. a proprio Superiore excommunicatus, seu bannitus esset, &c.

Primo casu, concors est omnium sententia, ut cessante legitima consuetudine, vel præscriptione id fieri non possit, cum hujusmodi actus importent in ipsomet exercitio, imperium, ac jurisdictionem, quod in alieno fieri non potest; In secundo autem controversia est inter Scribentes, non in ordine ad ipsos locorum, & territorii Dominos & Ordinarios, seu Magistratus ratione turbatæ jurisdictionis, sed solum in ordine ad validitatem actuum, quoad ipsum subditum a proprio Ordinario, vel Superiore in alieno territorio citatum. An scil. talis citatio eum afficiat, itaut alias contumax reputari valeat, & consequenter ad pœnas contumaciales condemnari, aliaque actus contra eum procedi possit; Et in hoc negativam tenere videntur Soccin. *in cap. licet, de foro competenti*, n. 46. Bellamer. *in cap. Romana, § contrahentes, n. 6. & in cap. secundo, n. 26. de foro competenti*, ac cæteri deducti per infra allegandos, ex axiomate, quod jus dicenti extra territorium non paretur impune.

16 Contrariam vero opinionem tenet feudista Isernia *in cap. primo controv. Investituræ inter dominum, & alium de beneficio, num. 7. & seqq.* ubi exemplificat in Regno Neapolis citante Regnicolam ejus subditum in Urbe morantem, Eamdemque tenent occasione quæstionis, an judex laicus citare possit proprium subditum in Ecclesia, vel loco exempto? Abb. *in cap. inter alias, n. 9. de immunit. Eccles.* & cæteri collecti per Alvarum Valasc. *consult.* 81. *num.* 4. *cum seqq.* Rovit. *pragmat.* 2. *de citat. num.* 12. de Matin. *resolut.* 44. *n.* 1. *lib.* 1. bene Sanfelic. *decis.* 141. *n.* 1. & 2. late Baron. *de citat.* q. 42. n. 27. *cum seqq.* Apud quos distinguitur, an agatur de citatione verbali, vel de reali, ut hæc secunda fieri non possit utpote importans in ipso actu formale, ac actuale exercitium jurisdictionis & imperii, juxta dictam primam partem distinctionis, secus autem de prima, quoniam jurisdictionis exercitium non consistit in illo citationis actu, quem exequitur nuntius, vel cursor, sed in mandato, seu commissione de citando, qui actus fit in territorio proprio, unde propterea Ordinarius, vel Superior loci, in quo id explicetur, conqueri non potest de demandante citari, quod suam turbet jurisdictionem: Bene tamen, saltem juxta communem receptam praxim, justam conquerendi occasionem habet de temeritate ipsius nuntii, seu cursoris, hujusmodi actum explicantis in ejus propria domo, seu territorio, ipso irrequisito, unde de facto, ratione dictæ temeritatis, quando habetur in manibus, carcerari, & puniri solet.

17 Sed quoad ipsum subditum a proprio Superiore, quamvis in aliano territorio, vel loco exempto citatum, probabilius videtur, eum affici, quoniam finis citationis est scientia, seu notitia, quam ita ipse obtinet, quod scil. Superior illum monet quod contra eum habet inquisitionem, seu processum informativum, quodque propterea comparere debeat ad se excusandum & defendendum, ac alias procedetur ad condemnationem, aliaque acta. Unde eo ipso quod id scit, & negligit comparere, conqueri non potest, quod non citatus, neque monitus condemnetur, sed ad præjudicialia contra eum procedatur. Quod tamen plures recipit modificationes, seu declarationes, de quibus agere opus non fuit, utpote extra casum, dum solum, citra evagationem, ista ut supra insinuabantur, ad effectum ita clarius demonstrandi hujusmodi oppositionis incongruentiam, quoniam si, ut infra, hinc Archiepiscopus in hujusmodi Oppido, ejusque territorio, carcerare, ac in persona, vel in bonis, actus jurisdictionales de facto exercere potest, multo magis facere licet id, quod estimamus, ducto argumento *ab auth. multo magis, C. de Sacros. Eccles.*

Cæterum in hac facti specie dicebam, versari extra prædictos aliosque similes casus, & consequenter nullatenus cadere quæstiones in proposito per DD. disputatas, quoniam non versamur in Judice, vel Magistratu, qui habens proprium territorium, seu jurisdictionem in suis finibus limitatam, illam in alieno territorio cum propriis subditis ibi accidentaliter existentibus exercere velit. Sed de Episcopo ex Apostolicæ Sedis auctoritate in eo loco, fixam, ac propriam residentiam habente, tanquam in loco subrogato, ac vice propriæ Cathedralis, seu diœcesis impeditæ, utpote ab infidelibus occupatæ, cum ordinaria ac Episcopali plena jurisdictione, in clericos, aliosque ejus Ecclesiæ, vel personas servientes, & ministros, more reliqui cleri & populi, sparsim in d. Oppido ejusque territorio viventes, atque continuum domicilium habentes. Unde propterea cum Sedes Apostolica in hujusmodi personas in alieno territorio viventes, ordinariam ac Episcopalem jurisdictionem dederit, ita implicite ac per antecedens necessarium, dedisse censetur facultatem exercendi dictam jurisdictionem, quamvis in territorio alieno, ex vero & recepto principio, quod concessa jurisdictione, per necessarium antecedens concessa censentur omnia ea, sine quibus illa effectum sortiri non potest ad text. *in l. 2. cum ibi notatis, ff. de jurisdict. omn. judic. cap. suspicionis, de offic. deleg.* Rot. apud Merlin. *dec.* 610. *n.* 1. *alias* 253. *p.* 6. *rec. dec.* 199. *n.* 3. *p.* 5. *& sæpius*, & sic est jurisdictio in personas cum quodam jure territoriali improprio, pro facultate scilicet in eo jurisdictionem cum ipsis personis exercendi. 18 19

Quamvis enim plurium opinio sit, jurisdictionem ordinariam, vel delegatam ad universitatem causarum, dari non posse sine territorio, quod sit illius subjectum, seu fundamentum. Nihilominus in contrarium est magis communis, & vera, quod scilicet dari possit jurisdictio in personas, etiam sine territorio, ut ex Abb. & Felino *in cap. ex causa matrimonii, de offic. Ordinarii*, Alex. *cons.* 35. *n.* 19. *lib.* 4. *& in l. solet, n. 7. & 8. ff. de jurisdictione omn. judicum*, ac aliis collectis plene probat Schrader. *de feud. part.* 10. *sect.* 3. *q.* 6. *num.* 83. & ex eo Gratian. *discept.* 918. *n.* 58. *cum seq.* qui exemplificant in Rectoribus Scholarium, in Conservatoribus privilegiorum, in Inquisitoribus, ac similibus habentibus jurisdictionem in personas in alieno territorio. 20

Atque præsertim docet praxis Priorum, & Commendatariorum Jerosolymitanæ Religionis, vel similium Religionum militarium, quarum professores & subditi, more reliqui Cleri & populi, vivunt sparsim in Civitatibus & locis in privatis domibus, non autem collegialiter in Conventu vel Commenda, quoniam adhuc sunt sub jurisdictione Superiorum Religionis, seu militiæ, cum tria requisita Const. 67. Gregor. XIII. percutiant solum illos de clero & populo sæculari dictæ Religioni inservientes, non autem professos, ut supra in Faventina, *disc.* 4. Et tamen eos cognoscunt, carcerant, & puniunt, absque consensu, vel licentia Ordinarii loci. 21

Magisque ad rem faciat exemplum Protectoris Almæ Domus Lauretanæ, quoniam, excepta ipsa Alma Domo, quæ cum ejus ambitu intra columnas est de territorio separato ac Nullius, totum reliquum territorium est Episcopi. Et tamen Protector, plenam ac ordinariam quasi Episcopalem jurisdictionem exercet, inconsulto & irrequisito Episcopo, cum ejusdem Almæ Domus Capellanis, servientibus & ministris in ipsa Civitate, vel territorio sparsim viventibus, ut habetur infra in Lauretana, *disc.* 33. Idemque inter plura similia, docet praxis in hac eadem provincia, de Priore Collegiatæ Ecclesiæ S. Nicolai existentis intra Civitatem Barii, in qua cum illius Ecclesiæ Canonicis, beneficiatis, clericis, & servientibus, jurisdictionem exercet, ultra supradictum celebre exemplum, ab antiquis Canonistis approbatum, Episcopi Fesulani in Civitate Florentina.

Accedentibus etiam in idem, vivis ac convincentibus rationibus, seu considerationibus plurium inconvenientium quæ alias resultarent. Primo quia, cum hic Archiepiscopus non habeat domum fixam prope ejus Ecclesiam, ita unum & idem territorium, seu eumdem ambitum constituat, sed domum conductitiam inhabitare soleat, sæpe variabilem, in territorio Diœcesani existentem; 22

Exinde resultaret, quod neque posset Tribunal habere, cum carceribus & aliis consequutivis, minusque citationes decernere, sententias proferre, aliaque gerere; quoniam ut patet ex supra allegatis, occasione citandi in Ecclesia, dicunt communiter DD. quod actus, seu exercitium jurisdictionis consistit in decernenda citatione, non autem in ejus exequutione, unde si non posset illas exequi per edictum affigendum extra territorium suum, multo minus posset illas decernere, quo nil absurdius, contrarium comprobante tam diuturna plurium sæculorum observantia.

Secundo quia ex pariter deductis super dicto puncto citationis in Ecclesia, nisi posset ita citare verbaliter, minus posset citare realiter, cum absque dubio id importet majorem actum jurisdictionalem. Unde alias sequeretur, quod ejus jurisdictio & majestas apud proprios subditos remanerent irridibiles, seu contemptibiles, atque delicta remanerent impunita; nam delinquentes ita possent publice conversari, seu propriæ domi tuti manere, sub benevolentia & protectione Diœcesani, seu ejus Vicarii localis, in cujus libito positum esset denegare licentiam eos carcerandi, sive quando illa petitur, dando inducias in concedendo, delinquentes certiorari; Idemque quoad excommunicatos, qui publice conversari possent, sitin plateæ, aliisque publicis locis, cum cedulonum affixione, ad totius populi notitiam id deduci non posset.

Tertio quia, dato casu, quod aliquis de clero & populo ipsius Diœcesani alias subdito, turbaret jurisdictionem, seu alias læderet majestatem ipsius Nazareni, unde propterea sine dubio de ejus foro efficeretur, seu alias ratione connexionis causæ cum proprio subdito sibi competeret præventio, nunquam id practicare posset.

Quarto, quod cum illi de Capitulo ejusdem Ecclesiæ Nazarenæ, aliique clerici, ministri & servientes sparsim ut supra vivant in Oppido & territorio, non possent eis ministrari sacramenta, minusque exerceri reliqua jura parochialia, præsertim circa ministrationem sacramenti Eucharistiæ pro viatico, & extremæ unctionis, & circa eorum funerationem, cum omnia hæc geri dicerentur in alieno territorio, & tamen perpetuo id servatum fuit.

Et quinto demum, quia cum huic Ecclesiæ annexa etiam sit Ecclesia Cathedralis Cannensis, in cujus diœcesi, seu territorio ibi adjacente vivit aliquis populus, licet adventitius occasione salinarum, & culturæ bonorum, ibi vero non adsit Ecclesia Cathedralis materialis, sed ista loco illius Cathedralis deserviat, eamque repræsentet, utique impracticabiles essent omnes actus concernentes jus diœcesanum & Parochiale, dum pernecesse oportet saltem per transitum eos exercere in hoc territorio, Et ideo cum in his omnibus, quæ important quid magis, absque dubio, certa & inconcussa sit observantia, multo magis id dicendum est quoad dictos actus affixionis edictorum & cedulonum, quæ sunt quid minus, neque formale jurisdictionis exercitium importare dicuntur, ut supra.

23 Ideoque dicebam, quod quando Sed. Apostolica huic Archiepiscopo hanc sedem fixam constituit, cum Ecclesia, Capitulo, & Clero, ita provisionaliter subrogatis; Censetur per necessarium antecedens dedisse quoque jus territoriale improprie, & compatibiliter cum loci Ordinario, absque absurdo, vel inconvenienti dando duo capita in uno corpore, sive duos ejusdem territorii Dominos in solidum, sed cum illa compatibilitate, quæ diversis respectibus dari potest in eodem prædio, seu fundo materiali, quia nempe unus sit dominus, alter vero, jure servitutis possit percipere fructus, vel pascua cum ejus animalibus, sive habere jus viæ, & transitus, cum similibus, quia territorium est quidem Ordinarii Tranen. qui tamen pati tenetur hanc servitutem erga Nazarenum; Sive juxta illum plurium Superiorum & Prælatorum concursum, qui in eodem loco, cum respectuum diversitate consideratur supra in Toletana *disc.* 1. Ac etiam juxta eam servitutem, quam Parochus intra ejus territorium, seu fines propriæ Parochiæ, pati cogitur erga alterum Parochum habentem curam per capita hominum, seu per familias, ut in plerisque locis praxis docet, juxta optimam doctrinam Geminiani *in cap. licet, canon. 6. vers. Paulus distinguit, de electione in 6.* ubi quod si quis habet Parochiam per capita hominum, seu respectu certarum personarum & familiarum, tale jus Parochiale non cohæret territorio, sed tamen illud est exercibile in quocumque loco illæ personæ morentur, & sic jure servitutis, quam ita reliqui Parochi in proprio territorio, propriisque finibus pati coguntur.

Circa tertium punctum facultatis faciendi possessiones per dictum Oppidum, Justa, & probabilis mihi visa est resolutio, ut scilicet in hoc deferendum esset consuetudini, seu observantiæ, sine qua non potest quis, quamvis exemptus & privilegiatus, extra proprium ambitum, in territorio Parochi, vel diœcesani absque unius, vel alterius consensu processiones facere, ex collectis per Barbos. *in summa Apostolicarum decisionum*, verbo *processio collectan.* 605. & passim. Est bene verum, quod hæc observantia, quæ certa in facto præsupponebatur, magnam habet congruentiæ rationem, ob dictas alias circumstantias. Sed quando non adesset, id de jure prætendi non posset, cum iste dicatur actus voluntarius, ac devotionis, unde dici non potest antecedens, vel consequens necessarium juris Cathedratici & Episcopalis, ac sibi demandatæ jurisdictionis. 24

Quoad quartum punctum facultatis deputandi in ista Ecclesia Confessarios, qui omnibus ad eam accedentibus pœnitentiæ Sacramentum administrare possent, quamvis essent de clero & populo d. Oppidi, & sic subjecti ipsi Ordinario loci, eosque absolvere etiam a casibus per ipsum Ordinarium reservatis; Non controvertebatur ex parte dicti diœcesani, seu Ordinarii, facultas hujus Archiepiscopi approbandi ejus subditos, eisque dandi facultatem exercendi pœnitentiæ Sacramentum in propria Ecclesia; Sed procedendo cum iis, quæ habemus de Abbatibus & Prælatis inferioribus, Sæcularibus, & Regularibus exemptis in eorum Ecclesiis, Monasteriis, vel domibus dicebatur id solum fieri posse cum propriis subditis, non autem cum illis de clero & populo, qui dicuntur oves commissæ ipsi Ordinario, sine cujus licentia, quilibet inferior Prælatus, quantumvis exemptus, non potest cum eis se ingerere in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum, ut satis frequenter *hoc eod. tit. habetur in Toletana, in Vulturarien. Faventina, Maceraten. & in aliis.* 25

Verum fallacia manifesta erat in applicatione hujusmodi propositionis, in suis casibus alioquin veræ, procedit enim in illis Prælatis inferioribus, Regularibus, vel Sæcularibus, qui juxta antiquum & nativum statum, erant etiam de clero & populo ipsius diœcesani, ejusque subditi, deinde vero dativam, seu privilegiativam exemptionem passivam tantum obtinuerunt, ex qua inferri non potest ad aliquam jurisdictionem, seu jus activum in clerum & populum; Hoc autem non congruit casui præsentis controversiæ, quoniam ista Ecclesia, utpote habens jura Cathedratica, seu Metropolitica ipsius Ecclesiæ Nazarenæ impeditæ, saltem intra ejus ambitum, pernecesse dicitur constituere proprium territorium omnino separatum a reliquo territorio, seu Diœcesi Tranen. juxta casum, de quo in fortioribus terminis respectu Prælati inferioris habetur in Montis Cassin. *decis.* 373. *p.* 11. *rec.* & de quo agitur *in Marsicana, hoc eod. tit. disc.* 18. Sive juxta alterum, *de quo in Caven. collationis ordinum*, *decis.* 31. post Tandut. *de pension.* Imo clarius, seu fortius, quoniam illi sunt Prælati inferiores, quibus non congruit terminus diœcesis, & territorii, seu jurisdictionis Episcopalis proprie, & per veritatem, sed improprie, & per fictionem, vel similitudinem; In præsenti autem agitur de Episcopo, cui omnia prædicta, proprie, ac per veritatem congruunt, unde vere & proprie sumus in casu Ecclesiæ, quam Episcopus Fesulanus habet in Civitate Florentina, quoniam ibi reputatur tanquam Episcopus, illaque Ecclesia deservit loco Cathedralis, ut per Abb. *in cap. super eo, de Parochis*, *n.* 6. Lapum *alleg.* 139. ubi etiam Calderin. Rot. *dec.* 207. *n.* 5. *p.* 2. *divers.* de quibus supra. 26

Et licet pro ratione dubitandi dici posset, casum d. Episcopi Fesulani esse diversum, quoniam non solum habet sub se clerum servitio dictæ Ecclesiæ addictum, sed etiam aliquam partem populi intra certas vias, seu fines in ipsa Civitate viventis; Nihilominus hæc dubitandi ratio etiam cessat, quoniam ut supra circa hoc objectum insinuatum est, iste Archiepiscopus habet etiam populum sæcularem viventem in diœcesi, & territorio Cannensi ibi adjacenti, cujus respectu ista Ecclesia 27

est

est Cathedralis, non per subrogationem, vel fictionem, sed per veritatem, unde propterea hic Archiepiscopus habere videtur aliquod majus.

28 Quo posito, de plano resultare dicebam (& S. Congregatio admisit) istos Confessarios libere posse in eorum Ecclesia pœnitentiæ Sacramentum administrare, etiam civibus & incolis ipsius Oppidi, eosque a casibus reservatis quoque absolvere, eodem modo, quo saltem de communi & recepta consuetudine id fit, ac servatur in una diœcesi quoad illos alterius diœcesis ad eam accedentes, ut ex Navarr. Molphes. Fagundez, & aliis habetur apud Barbos. *de Episc. alleg.* 52. *n.* 15. Eo quia Confessarii non possunt in illo actu distinguere unum populum ab altero, sive cives a forensibus; Et quamvis quoad casus reservatos consideraretur fraudem de facili committi posse, atque eludendo reservationem factam a diœcesano, adire istos Confessarios, ac ab eis absque impedimento absolutionem obtinere; Nihilominus id percutis non scientiam ipsorum subditorum, de quo ipsi videant, non autem defectum potestatis ipsorum Confessariorum, quoniam in omnibus locis existentibus in confinio diœcesum præsertim vero in Italia & magis in ista Provincia, in qua, ut advertitur *in Burgen. erectionis Cathedralis infra, sub tit. de preeminent. disc.* 6. fere omnes Episcopatus constituuntur sine diœcesi, ex solis Civitatibus nimium adjacentibus, itaut Episcopi videantur potius tot Parochi cum usu Pontificalium & Jurisdictione Episcopali, nimium de facili id practicari potest, ideoque nulla subest ratio differentiæ.

Idemque, quod dicitur de facultate approbandi Confessarios, & administrandi Sacramenta, in omnibus, ac
29 magis de plano procedere dicebam circa facultatem concionandi ipsi Archiepiscopo competentem in ipsa Ecclesia, seu aliis, id agendi licentiam præbendi, cum fierit in propria Ecclesia Cathedrali, & in proprio territorio, ut supra, extra diœcesim & territorium dicti Archiepiscopi Tranen. Quod expresse tamquam absolutum agnovit, & canonizavit eadem S. Congregatio, quæ proinde invalidas declaravit censuras a d. Tranen. imprudenter de facto promulgatas contra quemdam concionatorem Regularem, qui de mandato, & licentia hujus Archiepiscopi in hac Ecclesia in Adventu prædicaverat. Et quidem omnino incongruum, ac irrationabile esset, quod Archiepiscopus in loco propriæ, ac fixæ residentiæ, prohibendus esset, cum proprio Capitolo, & clero, ac in propria Ecclesia Cathedrali & Metropolitica prædicare, vel audire statutis temporibus verbum Dei, potissime, dum adest etiam dictus populus Diœcesis Cannen. cui ex debito, Episcopus verbum Dei prædicare tenetur, vel curare, ac efficere, ut alii prædicent, cum ut supra non agatur de Prælato inferiori, & de Ecclesia exempta in diœcesi, vel territorio alterius Ordinarii, in quibus terminis procedit prohibitio.

(*) (* Præterea quando etiam in Archiepiscopo Nazareno talis non adfuisset auctoritas, adhuc tamen contra dictum Concionatorem ad id procedi non poterat, quoniam facultas adversus Regulares, & exemptos hujusmodi actos exercentes, competens locorum Ordinariis ex S. Concilio Tridentino, & Constitutione Gregorii XV. procedit ubi Regulares id agunt temere & auctoritate sua: sed ubi ad id convocantur ab aliquo, quem notorie vident & sciunt esse Episcopum, ac illam Ecclesiam esse illius Episcopi, non videtur in quo, nequidem venialiter delinquant, cum ipsi non teneantur investigare has distinctiones territoriorum. *)

Clarum idcirco erat æquivocum Scribentium pro diœcesano, regulandi istam Ecclesiam, atque hujus Archiepiscopi potestatem, cum dictis terminis Prælatorum inferiorum in Ecclesiis subordinatis, ac simpliciter exemptis intra diœcesim existentibus, cum ageretur de Ecclesia Cathedrali, cujus Prælatus est Episcopus per veritatem, habens plenam jurisdictionem Episcopalem, & potissime illam collationis ordinum, in qua post Concilium Trident. strictius quam in omnibus aliis materiis proceditur, itaut etiam quoad Prælatos habentes territorium separatum cum qualitate Nullius, & qui veri Ordinarii dicuntur, adhuc aliqua superest difficultas, ut habetur *in Mutinen. seu Carpen hoc eod. tit. disc.* 16. Atque hinc advertebam, quod litteræ Pii V. registratæ apud Ughellium *d. 7. tom. Italia Sacra*, editæ occasione concessionis Ecclesiæ Sancti Bartholomæi, in quibus expresse enunciatur facultas prædicandi, ac administrandi sacramenta, illud præsertim penitentiæ, non continebant novam concessionem, seu privilegium, sed potius explicationem ejus, quod de jure inest. (* Verba autem au- (*)
thentica harum litterarum sunt, *quod Archiepiscopo & Capitulo Nazareno liceat ista Ecclesia uti tamquam sua Archiepiscopali, missas & alia Divina Officia celebrare, Verbum Dei prædicare, confessiones audire, cæteraque in Ecclesiis Archiepiscopalibus fieri solita facere, tamquam per formalem translationem ipsius Ecclesiæ Cathedralis, seu Metropolitanæ Nazarenæ*. Unde cum id habeamus expressum in litteris Apostolicis, de alio quærendum non est. *)

Demum quoad ultimum punctum genuflexorii, cum strato, & pulvinaribus, aliarumque præeminentiarum, 30
in reliquis hujus Oppidi Ecclesiis sæcularibus, & regularibus S. Congregatio illum remisit S. Congregationi Rituum, cujus istæ materiæ sunt peculiares. Adhuc tamen mihi videbatur sine dubio ad favorem hujus Archiepiscopi rescribendum esse quoniam non agitur de Episcopo extero, ibi per transitum, seu alias accidentaliter jure privatæ personæ commorante, sed de habente propriam sedem fixam & continuam residentiam, unde publice incedit in habitu Episcopali; Quo posito, prorsus incongruum est, hujusmodi præeminentias illi denegandas esse, stante præsertim consuetudine, cui in ista præeminentiarum materia omnino ac principaliter defertur. Ac etiam quia, si juxta firmata per Rotam *d. dec.* 106. *par.* 10. *rec.* in toto isto Oppido ejusque territorio, quinimo & per universum Orbem, potest hic Archiepiscopus erigere crucem, ac deferre mozzetam, quæ sunt signa jurisdictionalia, multo magis habere debet hæc jura præeminentialia & honorifica; Accedente etiam quadam antiqua declaratione S. Congregationis usque ad anno 1568. per quam dicitur, ut præsente etiam Vicario Generali ipsius Archiepiscopi Tranen. locus dignior & cum majori præeminentia debeatur huic Archiepiscopo, quamvis in Ecclesia sub jurisdictione ipsius diœcesani, unde hic punctus videbatur omnino planus; ita etiam docente observantia, nedum individua, sed etiam generali, vel simili dicti Episcopi Fesulani in Civitate Florentina. Atque dari posset etiam casus in Protectore Almæ domus Lauretanæ quando non esset Cardinalis, sed aliquis Episcopus, seu in dicti Protectoris Vicario, qui esset Episcopus, vel Prælatus.

SUMMARIUM.

1 *AN, & quando præfigendus sit numerus ordinandorum ad disc.* 20.

2 *De aliis punctis disputatis in eod. disc.* 20.

ANNOT. AD DISC. XX.

Quinque fuerunt hujus controversiæ puncti in dis- 1
cursu insinuati; Atque super eorum primo præfixionis determinati numeri Clericorum, assumpta denuo disputatione in eadem Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium; Cum Archiepiscopus Tranensis curasset, ut Ministri Regii, ac etiam Agentes Communitatis conquererentur de excessivo numero non permittendo, idque non modicam faceret impressionem (& quidem merito;) Dicebam scribendo pro Archiepiscopo Nazareno, quod id respiciebat numerum Clericorum in genere, ob præjudicium, quod tam Regiæ jurisdictioni, quam etiam Communitati exinde resultat ratione Ecclesiasticæ immunitatis realis, & personalis nullatenus curato, an Clerici promoverentur per unum, vel per alterum Prælatum, sive an unius, vel alterius Ecclesiæ servitio adscriberentur; Et per consequens, quod dum tam Regia, quam Communitatis justa conquestio percutiebat etiam ipsum diœcesanum, quando iste vellet, vel debere in hoc parce agere, dabam manus, ut idem fieret a Nazareno, non autem ut ipse diœcesanus vellet præcipi deberet alter jejunium, sibi vero licitum esset ad satietatem, & ultra crapulari, Ac propterea me laudante, imo proponente prodiit rescriptum, quod uterque abstineret a novis Clericorum ordinationibus, inconsulta ipsa S. Cong. quoniam revera hinc inde mihi non placebat tantus numerus, cum evidenti Communitatis, & Sæcularium supplantatione, ideoque nimium commendabile esset id, quod in discursu insinuatur, ut scil. ubi generica fieret numeri præfinitio ad proportionem populi.

Quatenus vero, seclusa d. consideratione præjudicii Regis, & Communitatis, pertinet ad punctum quæstionis inter ipsos Prælatos, dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod injusta esset querela; Siquidem tunc posset diœcesanus conqueri, quando per magnum numerum Clericorum, qui huic Ecclesiæ adscribuntur, ipse penuriam pateretur promovendorum pro servitio suarum Ecclesiarum, sed cum id in facto non verificaretur, non videbatur quidnam sua interesset, an illi de populo, qui per ipsum non assumuntur, sint potius laici, quam Clerici hujus Ecclesiæ, excepto quodam nimium remoto interesse potius Parochi, quam diœcesani ob exemptionem a cura animarum, & a jurisdictione Parochiali, sed illud interesse, juxta communem praxim in hoc proposito non solet reputari considerabile.

Atque ad id probandum deducebam exemplum practicum Regularium, qui juxta contingentias in aliquibus Civitatibus, & locis etiam mediocribus ob redditnum, & bonorum affluentiam habent Monasteria numerosa magis Civitatibus congrua, ideoque sequitur, quod personæ de illo Clero, & populo assumunt statum regularem, atque fiunt Religiosi in aliquo considerabili numero habita loci proportione, sed non per hoc diœcesano conceditur id impedire, nisi quando resultaret dictum inconveniens, quod ita aliæ Ecclesiæ remanerent sine ministris, & cultu, cum juste S. Congregatio ejus arbitrium interponeret; Multo igitur magis in in præsenti, quod iste Archiepiscopus considerandus non est tamquam simplex inferior Prælatus native subditus diœcesani, solumque accidentaliter, & privilegiative exemptus.

De duabus autem Ecclesiis particularibus subjectis diœcesano, nempe S. Mariæ, & S. Jacobi in discursu enunciatis, agitur *sub tit. de Paroch. disc.* 27. occasione controversiæ juris sepeliendi inter eas vertentis; Et de alia Ecclesia S. Sepulchri Religionis Jerosolymitanæ, agitur infra, *sub titul. de preeminent. disc.* 9. occasione agendi de quæstione præcedentiæ.

Alter punctus est circa affixionem Edictorum, & Cedu-
2 lonum in locis publicis, atque super hoc alia hucusque habita non fuit disputatio, minusque super tertio processionum, & super quarto Confessariorum.

In quinto autem honorificorum tractatuum, qui remissus fuit Sacræ Congregationi Rituum, ab ista prodiit resolutio favorabilis Archiepiscopo Nazareno, ut scilicet Regularibus licitum esset in eorum Ecclesiis exemptis honorifice eum tractare, quodque incivilis modus, quem ipse diœcesanus tenere velit in suis Ecclesiis, vel ab ejus ministris, & subditis teneri mandet, non debeat arctare exemptos, iis exceptis, qui jurisdictionem denotent, ut sunt thronus erectus, & erectio Crucis, ac benedictio populi, & delatio mozzettæ, sive usus Pontificalium, juxta distinctionem, de qua infra, *sub eodem tit. disc.* 31. ubi de materia exercitii jurisdictionis, vel usus Pontificalium in aliena diœcesi, ibique loca concordantia allegamus.

A M A L P H I T A N A JURISDICTIONIS

PRO ARCHIEPISCOPO AMALPHITANO CUM ARCHIEPISCOPO SALERNITANO.

Casus in possessorio decisus per Rotam pro Amalphitano.

Ecclesia existens intra fines unius Diœcesis, si perpetuo alteri Cathedrali, vel Metropolitanæ uniatur, an efficiatur de ea Diœcesi cum implicita territorii separatione, itaut in Episcopum hujus novæ Ecclesiæ, cui facta est unio, transeat omnimoda jurisdictio Episcopalis privativa ad primum, vel potius remaneat in priori subjectione.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *In possessorio retinendæ non quæritur de justitia negotii principalis, & exceptiones rejiciuntur ad petitorium.*
3 *Quomodo ente dicatur probata situatio in diœcesi & num. 8.*
4 *In jurisdictionalibus sola juris assistentia sufficit ad manutentionem.*
5 *De exceptionibus contra testes etiam in possessorio summarissime.*
6 *Ut acquiratur contra Ordinarium jurisdictio privativa, requiritur scientia & patientia.*
7 *Ubi possessorium pendet a petitorio, istud est terminandum.*
8 *De probatione situationis in diœcesi.*
9 *Ecclesia unita fit prædium illius, cui facta est unio.*
10 *Quomodo id intelligatur, & ad quos effectus.*
11 *Ex præsupposito, quod alter sit Ordinatius, & Diœcesanus tollitur separatio territorii, & assignatio alteri Ecclesiæ.*
(* *In habente juris resistentia non est necessaria scientia, & patientia.* *) (*)

D I S C. XXI.

CUm Metropolitana Ecclesia Salernitana, ob illorum 1
temporum calamitates, in aliquo depressionis statu reperiretur, Nicolaus V. ut ejus necessitatibus consuleret, illi perpetuo univit, suppresso Abbatiæ titulo, Monasterium S. Mariæ de Erchia Ordinis S. Benedicti, situm in diœcesi Amalphitana, cujus Ecclesiæ annexa est cura animarum cujusdam populi ibi adjacentis, cum facultate illam in futurum exercendi per Vicarium, seu ministrum, quod etiam fecit de quadam alia Ecclesia sita in diœcesi Nucerina; Cumque tractu temporis Vicarius hujus secundæ Ecclesiæ prætenderet illam effectam esse de omnimoda jurisdictione & superioritate sui Archiepiscopi independenter ab Ordinario Nucerino, Orta controversia, & introducta causa usque ab an. 1592. coram judice deputato, deinde vero commissa alteri de voto Rotæ sub die 1. Martii 1627. cor. Pirovano contra Salernitanum resolutum fuit, ut patet ex decisione desuper edita impress. *dec.* 40. *p.* 5. *rec.* Cumque etiam Vicarius deputatus in hac altera Ecclesia, se de facto intrusisset in jurisdictione spirituali, cum dicto populo, cujus curam habebat, atque subjectionem Archiepiscopi Amalphitani recusaret, prætendendo omnimodam jurisdictionem spectare ad suum Salernitanum, de cujus dominio Ecclesia effecta erat; Introducta causa in Rota cor. Alberg. Cum ergo scribens pro Amalphitano, opportunum censuerim, suspenso petitorio, insistere in solo possessorio summarissimo retinendæ, stante bene probata quasi possessione visitandi, aliaque faciendi, jurisdictioni delegatæ & ordinariæ respective exercitium concernentia, Idcirco dato dubio *An & cui dandum esset mandatum de manutenendo, in hujus jurisdictionis exercitio*, sub die 29. Maji 1654. prodiit resolutio Amalphitano favorabilis, cui Salernitanus acquievit, dum huc usque causa ulteriorem progressum non habuit, ob dicti mandati de manutenendo executionem præservatam etiam ex rescripto Signaturæ *Justitiæ*, cum consueta clausula *sine prejudicio* in commissione appellationis porrecta per dictum Salernitanum.

Quamvis autem decisio desuper edita, initiis actibus possessoriis ex parte Amalphitani probatis, ac etiam assi- 2
stentiæ juris resultantis ex situatione Ecclesiæ intra diœcesim, in solo possessorio respondendo, quoad reliqua hinc inde deducta super meritis negotii principalis, pertransierit cum consueto axiomate, ut tanquam respicientia petitorium, & altioris indaginis, ad illud referenda sint, neque in hoc summarissimo possessorio admittenda, in quo non quæritur de justitia, vel injustitia, sed spectatur nudum factum possessionis, ex copiose collectis per Posth. *hoc tract. de manut. observ.* 42. ubi de hujus vulgaris & quotidiani axiomatis pluribus declarationibus; Nihilominus tum ex parte præsertim Scribentium pro Salernitano tam in Rota, quam in Signatura deducta essent omnia, quæ in petitorio etiam prætendebantur, idcirco licuit efformare etiam judicium pro veritate super negotio principali ad favorem hujus partis.

Distinguendo autem, juxta ordinem tunc tentum, causam in duas inspectiones, unam in possessorio, alteram
vero in petitorio, ac meritis negotii principalis; Quate- 3
nus pertinet ad primam, cum per alteram partem imprudenter producta fuisset dicta Bulla unionis, in qua enunciatur hujusmodi Ecclesiam esse sitam in diœcesi Amalphitana, cum facultate Salernitano concessa, omnia ejus emolumenta percipiendi, aliaque Abbati & Monasterio alias competentia exercendi, inhibendo loci Ordinario, ne illum desuper impediret, exinde remanebat, clare, & ex propria confessione probata situatio, cujus etiam plura alia adminicula concurrebant, illud præsertim quasi possessionis in exercitio jurisdictionis.

Qua

Qua situatione posita, resultat juris assistentia, quae in jurisdictionalibus sola reputari solet sufficiens ad manutentionem ex deductis apud Mantic. *dec.* 322. Cavaler. *dec.* 193. Buratt. *dec.* 140. Piscien. Jurisdictionis 24. Martii 1651. cor. Corrada *dec.* 128. *p.* 1. *rec.* cum aliis in decisione; Quod deinde latius in aliis similibus controversiis firmatum fuit, praesertim in aliarum Magistra Toletana 27. Januarii 1662. coram Bevilaqua, de qua *disc.* 1. Multo magis, concurrentibus etiam probationibus actualis possessionis cum visitationibus ab anno 1572. usque ad annum 1646. continuatis, exigendo rationes ad formam Conc. Trid. ab administratoribus aliquarum Confraternitatum & piorum operum, nec non demandando Vicario exercenti curam animarum, & administranti sacramenta observantiam Constitution. synodalium cum similibus actibus jurisdictionalibus, quibus junctis cum assistentia resultante a situatione, casus remanebat indubitatus.

5 E converso ex parte Salernitani, dabantur probationes per testes exercitii plurium actuum jurisdictionalium, tam delegatam quam ordinariam concernentium. Et quamvis ego plures hujusmodi probationibus responsiones darem attamen Rota contenta fuit unica, nullitatis examinis testium sine partis citatione, & coram Episcopo Acerren. Judice delegato, qui recusatus fuerat suspectus, Respondendo ad regulam, quod in hoc summarissimo judicio non attendantur exceptiones contra testes, ut non procedat, quando de defectu constat incontinenti, & fortius ubi adsunt contrariae probationes junctae cum assistentia juris, quae destructis probationibus hincinde, sufficiens reputari solet, ut advertitur *in d. Piscien. jurisdictionis*, & in aliis de quibus, in decisione.

6 Aliam ego dabam responsionem, quod cum ista Ecclesia praetenderetur exempta, necnon esset curata, plures actus exerceri potuerunt, vel ratione curae, vel ratione exemptionis compatibiliter cum jurisdictione & superioritate proprii dioecesani, sive etiam cum istius licentia, cujus possibilitas sufficit, ut non dicatur facta perfecta & concludens probatio super privativa, quod scilicet dicti actus gesti essent privative ad dioecesanum, super quo erat punctus, & ad quam privativam dicebam, omnino necessariam esse probationem scientiae & patientiae, Ut ultra generalia, in specie super consimili controversia, & contra eumdem Salernitanum dictum fuit in d. Nucerina cor. Pirovano, *disc.* 41. *p.* 5. *rec.*

Conabantur Scribentes pro altera parte, praesertim in 7 Signatura ad impediendum hujus judicii processum exequutivum, controvertere situationem, qua dubia existente, dicebant illud esse possessorium dependens a petitorio ac negotio principali, quo casu manutentio concedi non solet, nisi isto terminato ex deduct. per Greg. & Add. *decis.* 283. Fontanell. *decis.* 516. *num.* 12. multa adminicula considerando circa situationis exclusionem, praesertim quod locus non esset undique circumdatus a dioecesi; Sed replicabam hujusmodi oppositiones fuisse forsan aliqua consideratione dignas, quando sequuta non esset dictae unionis imprudens productio, ob quam resultabat confessio ex proprio titulo; Ac etiam ubi ageretur de manutentione petita ex sola juris assistentia resultante a situatione, quae debet esse clara & certitudi-
8 nalis, ne induceretur cumulus praesumptionum, atque fictum ex ficto & in his terminis cum hac distinctione recipiendam dicebam conclusionem, de qua in Aprutina coram Dunoz. Sen. *dec.* 71. post Tamb. *de jure Abb. tom.* 3. *& inter suas dec.* 309. ac saepius in praecedentibus, quod Episcopo agenti incumbat onus, concludenter probandi situationem tanquam fundamentum intentionis, quando scilicet omni possessione destitutus, illam solum deducit ex dicta assistentia, secus ubi hoc fomentum habet alicujus possessionis, quae juxta naturam causae universalis influit in universum; praesertim sub eodem genere, & ubi non probatur privativa possessio actuum particularium juxta deducta in eadem Tolet. de qua supr. *disc.* 1. quae, ex insinuatis, est materia magistra.

Quo vero ad alteram inspectionem super meritis negotii principalis, Scribentes in contrarium plura deducebant, potissimum receptam beneficialistarum traditionem desumptam ex Canonistis *in c. quia Monasterium, de relig. dom.* quod scilicet ubi fit aliqua unio accessorie & subjective, (ut non dubitabatur esse praesentem) omnino immutatur prior Ecclesiae unitae status & natu-
9 ra, & fit nudum praedium ejus, cui facta est unio ex frequenter deductis in sua materia *sub tit. de benef.* ac etiam habetur deductum infra, *hoc eodem lib. sub tit. de praeminentiis in Pampilon. decimarum*, ubi de Regno, seu Civitate, vel Provincia alteri Regno, vel Coronae annexa, cum distinctione, an aeque principaliter, vel accessorie & subjective, ut primo casu retineat primaevam naturam ac statum, secundo autem, tanquam per speciem alluvionis, efficiatur unum & idem cum eo, cui facta est unio, & de quo etiam *in Amparien. unionis, eod. tit. de praeminent.* Et sic dicebant hujusmodi Ecclesiam effectam esse de dioecesi Salernitana, multo magis ob nullum, seu modicum praejudicium exinde resultans huic dioecesano, dum agebatur de Ecclesia regulari jam plenarie exempta.

Verum, reflectendo etiam ad veritatem, dicebam improbabilem esse hujusmodi praetensionem ex fallacia appli- 10
cationis dictarum conclusionum ad casum; non negabam etenim dictae distinctionis veritatem, quodque in facto vera esset dicta unio accessoria, & per viam subjectivae annexionis, sed dicebam, ut punctualiter in consimili controversia firmatur apud Duran. *decis.* 14. cum qua processum fuit contra eumdem Salernitanum in dicta Nucerina, quod scil. id intelligitur quoad ipsam Ecclesiam ejusque redditus, proventus & jura, itaut Archiepiscopus subintraret in universum jus Abbatis & Monasterii, non autem pro separatione territorii cum clero & populo, dismembrando ab antiqua dioecesi, & tribuendo novae, cum unionis tenor id non importaret. Atque punctus non erat in ipsa Ecclesia materiali, ejusque ministris in ordine ad jurisdictionem ordinariam, sed erat in territorio, & clero ac populo ibi vivente, juxta tot continuas controversias, in quibus ab exemptione loci passiva inferri praetenditur ad jurisdictionem activam, ac territorii separationem. Unde propterea, amplitudo clausularum in litteris unionis contentarum per Scribentes in contrarium nimium exaggerata, recte operativa remanet pro retentione antiquae exemptionis privilegiorum in statu regulari, & ne per saecularizationem, seu unionem Ecclesiae saecularis cessarent, atque hic est hujusmodi clausularum effectus. De reliquo autem sicuti frequens praxis docet praesertim in Regno Neapolitano, & non semel habetur *sub tit. de feud. & hoc eod. tit.* praecipue *in Massanen. affictum disc.* 90. concesso feudo alicui, qui in sua ditione sit Supremus Princeps, respectu feudi consideratur Baro, & simplex feudatarius, non autem cum Supremo jure Principatus, eodem modo quo Episcopus, cui annectatur Canonicatus, quoad concernentia Canonicatum, reputatur ut Canonicus & non Episcopus, sic a pari.

Omnemque difficultatem tolli dicebam ex eadem Bulla 11
unionis; in qua disponitur, *Salernitanum* percipere posse istius Ecclesiae & Monasterii fructus & emolumenta, aliaque jura agere & exercere sine impedimento Ordinarii loci, cum hujus inhibitione, ne illum impediret, ergo supponitur etiam post effectuatam unionem alium esse Ordinarium loci discretive ad ipsum *Salernitanum*, quod implicat cum dicta praetensione.

(* Nec ad Ordinarii possessionem necessaria est scientia & patientia Adversarii, quia in habente juris assistentiam non est necessaria scientia & patientia, dum non agitur de acquirenda, sed de exercenda, seu continuanda possessione. Rip. *in cap. Ecclesia num.* 64 *de earum possess. & propriet.* Rota apud Posth. *de manutent. dec.* 310. *num.* 8. Pub. *observ.* 40. *n.* 27. *add. ad* Buratt. *decis.* 587. *n.* 16. *in fin.* Est bene verum necessariam scientiam & patientiam Ordinarii ad possessionem Adversarii volentis contra juris assistentiam possidere, cum alias ex actibus clandestinis nullum Ordinario possidenti praejudicium inferatur: in terminis Rot. *dec.* 41. *p.* 7. *rec.* *) (*)

ANNOT. AD DISC. XXI.

Alium progressum pro mea notitia non habuit ista causa, quia forte Archiepiscopus Salernitanus acquieverit, cum ejus praetensio revera nullum habeat probabile fundamentum.

TIRASONEN. JURISDICTIONIS PRO ARCHIDIACONATU CALATAJUBII CUM EPISCOPO ET CAPITULO.

Casus decisus per Rotam pro Episcopo, & Capitulo.

Subditi dioecesani, an & quando recusare possint accedere ad Civitatem, vel locum residentiae Episcopi, itaut trahi non debeant extra proprios lares, ibique

ibique judicandi sint ab ipso Episcopo? vel Vicario specialiter deputato?

Quando dicatur una diœcesis, vel duæ potius æque principaliter unitæ, & de effectibus inde resultantibus, præsertim, ne illi unius ad aliam trahantur.

Sententia lata cum Capitulo, & Ecclesia loci dominantis, an præjudicet reliquo clero & populo ejusdem loci, ac aliorum locorum adjacentium, itaut faciat statum?

S U M M A R I U M.

1 Facti series.

2 In controversiis jurisdictionalibus qui sint citandi & quando omissio aliquorum causet nullitatem etiam quoad citatos.

3 Sufficit citare principaliter interessatos, non autem citandi sunt habentes interesse secundarium.

4 Quando etiam omissio citationis alicujus interessati non attendatur, & non causet nullitatem.

5 Ex quibus probetur locum esse de diœcesi.

6 Potest unus & idem Episcopus in una parte considerari tamquam Episcopus, & in altera tamquam Prælatus inferior.

7 Sicuti Rex in aliquo Ducatu consideratur Dux, vel Comes, ut præsertim de Rege Hispaniarum.

8 Divisio materialis territoriorum est magnum argumentum diversitatis diœcesum.

9 De Episcopatibus insimul unitis, qui invicem non continuant.

10 Episcopus duarum Ecclesiarum insimul unitarum non tenetur habere duos Vicarios, imo nullum, sed potest convocare omnes utriusque diœcesis ad locum suæ residentiæ.

11 An ex causa magnæ distantiæ, vel asperitatis itineris possint subditi petere sibi deputari judicem particularem in loco.

12 Oppidum qualificatum an possit prætendere habere Vicarium particularem, & non subjacere illi Civitatis.

13 Observantia circa deputationem Vicarii particularis in loco utpote facultativa non attendenda.

(Privilegium Regis Alphonsi, collatum Clericis hujus oppidi non est attendendum, quia Princeps laicus non habet potestatem in spiritualibus. De Constitutione P. Lucii. *)*

14 De circumstantiis, ob quans conveniat concedi judicem, seu Vicarium particularem.

15 Multa ex lege convenientiæ, vel prudentiæ, seu pro scandalis tollendis concedenda sunt, quæ alias de jure non procederent.

D I S C. XXII.

1 IN Regno Aragoniæ adest insigne Oppidum *Calatajubii*, Civitatis titulo & nuncupatione, vel ex Regio indulto, vel ex consuetudine decoratum, quod post Metropoliticam Civitatem Cæsaraugustanam, populi numero, nobilitate, & divitiis, necnon ædificiorum & Ecclesiarum sumptuosa structura, aliisque qualitatibus Civitatem conspicuam reddentibus, præsupponitur primum locum occupare supra reliquas ejusdem Regni Civitates & Oppida, præsertim vero in dubio & ultra supra Civitatem Tirasonen. de cujus diœcesi & territorio cum suis annexis, per Episcopum & Capitulum Cathedralis dicebatur; E contra vero autem ex constanti Oppidanorum ac districtualium opinione, originata a fama & antiquis traditionibus, prætenditur Oppidum prædictum, ejusque districtum sub se complectens 70. circiter Oppida, & Castra, seu Villas, constituere territorium separatum & Nullius, a quacumque diœcesi independens, sub proprio Prælato, Archidiacono, nuncupato, Ordinariam ac plenam quasi Episcopalem jurisdictionem habente, quodque propterea totum hoc tenimentum antiquam habet nuncupationem Archidiaconatus Calatajubiensis, qui successivis temporibus obtenuitatem Ecclesiæ Tirasonen. huic æque principaliter unitus fuerit; Se quidquid esset de hujus traditionis veritate, antiqua tamen plurium sæculorum observantia de facto dedit, quod Episcopo ibi non residente, deputatus fuerit officialis particularis, sub nomine Vicarii Generalis penitus distincti ab altero reliquæ Diœcesis penes Episcopum residente; cum proprio formali Tribunali, archivio carceribus, ac aliis unum Tribunal independens, & stans de per se constituentibus, adeout, ab istius Vicarii sententiis, & provisionibus, in quibuscumque causis civilibus, criminalibus, matrimonialibus & aliis, non ad Episcopum, sed ad Metropolitanum, vel Nuntium Apostolicum, seu ad Papam ejusque Curiam appellationes interponerentur. Adeoque talis observantia incaluit, quod etiam Dataria & Cancellaria Apostolica, eidem Vicario tamquam Generali, in dispensationibus matrimonialibus, aliisque litteris Apostolicis rescribere consueverint. Et quod magis est, novus Episcopus, in hujus loci Ecclesia Collegiata possessionem accipere consuevit, ab illa Cathedralis separatam, adeout in intermedio tempore quo diœcesis Tirasonen. esset sub Episcopo tamquam Sede plena, in isto Archidiaconatu continuaretur sub jurisdictione & gubernio Capituli & Vicarii ab eo deputati, tamquam adhuc sede vacante, in cujus casibus eadem observantia dedit, ab ipsius Collegiatæ Capitulo, ad formam S. Conc. Trid. deputatum esse Vicarium, a Capitulo tamen Cathedralis confirmari solitum; Cumque hanc separationem, oppidani & districtuales, tam de clero, quam de populo, adeo tenaciter sustinere vellent, ut neque ab Episcopo in Cathedrali, seu diœcesi residente evocari possent, atque extra proprios lares trahi, sed ibi solum judicari; Hinc proinde introducta fuit per Episcopum usque ab an. 1550. lis in Rota super libero suæ jurisdictionis Episcopalis exercitio in quacumque diœcesis parte residere ac tribunal habere contingeret, atque de anno 1555. favorabilem reportavit resolutionem cor. Achille de Grassis, de qua testatur Capuaq; *dec. 306. part. 1. & decis. 201. part. 2.* quæ tamen resolutio ulteriorem progressum non habuit, sed dict. observantia continuante, causa siluit; usque ad ann. 1619. in quo sub die 28. Junii coram Sacrato, alia consimilis resolutio in contumaciam prodiit ad favorem Episcopi solum informantis, sed ista pariter eandem sortita est fortunam ac prima, usque ad annum 1656. subortis interim, vel cum Episcopis, vel cum Capitulo Cathedralis diversis concordiis; Reassumpta vero per Episcopum, & Capitulum causa de dicto ao. 1656. atque prævius decisionibus Episcopo & Capitulo solum informantibus sub diebus 18. Junii 1660. cor. Verospio, 3. Junii 1661. cor. Corrado Albergato duæ in contumaciam, atque ut in Curia dicitur, per contradictas, tamquam in diversis instantiis prodierunt sententiæ, declarantes Episcopo licitum esse, in quacumque diœcesis parte residere, ac Tribunal erectum habere contingere, suam Episcopalem jurisdictionem per universam diœcesim exercere; & causas per seipsum, vel ejus Vicarium apud se assistentem cognoscere, subditos evocare, aliaque generaliter sibi competentia exercere, neque teneri particularem Vicarium pro d. Archidiaconatu deputare; A quibus sententiis, habita earum notitia, interposita appellatione, & commissa causa coram Vicecomite, assumpta fuit formalis defensio, qua tamen non obstante sub die 3. Decembris 1663. pro sententiarum confirmatione responsum fuit, obtentaque nova audientia, de stylo Tribunalis, ubi præsertim agitur de tertia instantia, nedum semel, sed bis, & ter quandoque in causis gravibus concedi solita, persistitum fuit in decisis sub die 15. Junii 1665. cor. Otalora subrogato in locum Vicecomitis. Nuntium Apostolicum apud Regem Catholicum tunc peragentis. Atque ad normam decisionum expedita tertia sententia, per Signaturam Justitiæ commissa fuit causa appellationis in ead. Rota cum clausula *sine præjudicio executionis trium conformium*, unde propterea ad executorialium concessionem deventum est, super quarum executione de facto, quid in partibus gestum sit, ignotum est.

Occasione autem disputandi in Rota, & Signatura, ac etiam occasione plurium congressum habitorum pro causæ directione, ex parte Calatajubensium, pro quibus in dicto malo causæ statu, post tot decisiones & sententias assumptus scribebam, Tres erant puncti, seu inspectiones, Primo scilicet circa nullitatem dictarum sententiarum utpote latarum citatis solum Capitulo Collegiatæ, & Communitate sæculari ejusdem Oppidi, non citatis aliis tribus corporibus, ex quibus istius Archidiaconatus Universitas constituitur primo nempe & secundo ex jam dictis, tertio ex clero plurium aliarum Ecclesiarum ejusdem Oppidi principalis, quarto ex clero aliorum Oppidorum & locorum Archidiaconatus, seu districtus,

& quin-

& quinto ex Communitate populi sæcularis pariter aliorum locorum ejusdem districtus, contradistincti a populo Oppidi dominantis, bene in facto justificando, ex his quinque corporibus hanc Universitatem in quibuscumque actibus constitui.

Secundo, circa d. Calatajubiensium præsuppositum,
2 quod istud esse Territorium separatum, stans de per se, æque principaliter, non autem accessorie, unitum Ecclesiæ Tiraso. An scil. id aliquam haberet subsistentiam. Et quatenus haberet, quid inde relevaret ad effectum de quo agebatur? Et tertio quatenus etiam, cessante dicto præsupposito, unica & eadem esset diœcesis. An adhuc subsistentiam haberet dicta prætensio, quod isti diœcesani extra proprios lares evocari non possent, neque tenerentur parere Episcopo, vel ejus Officiali nisi ibi residenti juxta retroactam observantiam, Quare de singulis distinctè agendo.

Quatenus pertinet ad primum, credebant reliqui pro hac parte Scribentes, nullitatem subsistere ob omissam citationem dictorum aliorum corpotom hanc Universitatem æque principaliter constituentium, potissime quia in commissione nominabantur, innixi decisionibus in montis regalis jurisdictionis cor. Penia *inter suas decis.* 1233. & coram Millino *inter suas decis.* 345. in quibus referuntur Concordantes, cum aliis in Marsiceo. & in Conversana *hoc eod. tit. disc.* 2. *&* 13. quæ decisiones scribendo in causa more Advocati a me quove deducebantur; Cumque ageretur de negotio individuo, credebant quod nullitas respectu non citatorum, influeret etiam in citatos, cum unus & idem actus individuus & connexus, non possit esse in parte validus, & in parte nullus, atque in hoc differunt dividua ab individuis, ut in eadem decisione Peniæ reperita 518. *part.* 1. *rec.* & apud Cavaler. *disc.* 353. *&* 396. Buratt. *decis.* 71. *decis.* 439. *num.* 5. *part.* 9. *rec.* & sæpius.

Verum omnino neglecta fuit hæc nullitas, atque tefolntiones in hac parte fuerunt juxta meum votum, in congressibus semper tentum, quoniam si apud nos, juxta secundam inspectionem, in confesso erat, atque acriter prætendebatur, quod istud territorium separatum & Nullius, in quo Episcopus repræsentare diceretur Archidiaconum, seu proprium Prælatum diversum ab Episcopo Tirasonen. Hoc proinde de plano resultabat, quod huic corpori oporrebat dare caput constitutum ex Ecclesia Collegiata dicti loci dominantis ejusque Capitulo, æque concurrente ad efformandum unicum corpus, cum Prælato sponso ejusdem Ecclesiæ, tamquam repræsentativæ illius Reipublicæ spiritualis, Juxta id quod comparative, seu proportionate in controversiis cum Ecclesia Cathedrali habentur de ipsa Ecclesia ejusque Episcopo, & Capitulo, qualis est casus in dicta Montis regalis, ubi ratio solum habetur de omissa citatione Capituli constitutivi ejusdem corporis cum Episcopo, & successive habentis jus coæquale, ac æque principaliter, non autem Civitatis, seu Communitatis sæcularium.

Ideoque ad validitatem gestorum sufficit citasse eos,
3 quorum principalis causa erat defensionis, ac principale interesse, non autem oportuit citare habentes jus, ac interesse secundarium, & consecutivum juxta receptam gloss. *in l. de unoquoque ff. de re jud.* Covarr. *pp. qq. c.* 13. *n.* 6. *&* 7. Rojas, *decis.* 439. *nu.* 5. *decis.* 242. *nu.* 7. *&* 8. *part.* 9. *rec.* cum aliis cumulatis *in decis.* 14. Decembris 1663. cor. V. Comite, ac etiam in dictis Marsicen. & Conversan. *discur.* 2. *&* 13. ubi magis ex professo de hoc articulo.

Hinc proinde in congressibus dicebam, hæc duo motiva esse incomparibilia, quod scil. sustinere velimus istud esse territorium separatum, constituens corpus stans de per se tamquam speciem diversæ diœcesis, & quod citatio solius Capituli Ecclesiæ principalis non sufficeret; Tunc etenim istud primum nullitatis motivum dici posset considerabile, quando neglecto altero territorii separati, standum esset solum in tertio, juris scil. competentis omnibus de clero, & populo, ut vel ob itineris distantiam, & asperitatem, vel ob consuetudinem trahi non possent extra proprios lares, cum tunc id, non minus respiceret interesse Capituli dictæ Ecclesiæ principalis, quam totius cleri & populi sæcularis, atque tam Oppidi dominantis, quam omnium districtualium in istius Archidiaconatus limitibus, & territorio viventium, ideoque cum jus esset omnium coæquale, ac æque principale, idcirco omnium quinque corporum citatio necessaria erat, Sed quia agentes pro Calatajubiensibus, mordicus, ac principaliter insistebant super d. secundo motivo territorii separati, idcirco ab initio dicebam, in hoc primo nullum constituendum esse fundamentum, unde in hac parte, resolutiones probabiles, ac bene fundatæ, reflectendo ad veritatem, videbantur.

Potissime quia, ubi etiam aliorum non citatorum corporum, jus vel interesse dicendum esset coæquale, 4
ac æque principale, adhuc tamen inexcusabilis videbatur scientia, tamquam de facto nimis in ea regione notorio; Ac etiam quia ubi videtur concurrere justitia judicantis, itaut quacumque collusionis suspicione cessante, constet causam fuisse bene defensam, unde alii non vocati plus deducere non potuissent, si vocati essent. Tunc iste defectus, per Magna præsertim Tribunalia, negligi solet, ut fuisse practicatum in dicta Montis regalis patet apud Pen. *dec.* 1533. *in fin.* & habetur in allegatis Conversan. & Marsicen. *disc.* 2. *&* 13. Adinstar eorum, quæ habemus de necessaria denunciatione venditoris, ut agi valeat ad evictionem, quia si constat de certa justitia evincentis, omissio denunciationis non curatur, cum similibus: Et quidem meo judicio bene, quoniam alias esset præbere magnum fomentum calumniis, ac modo reassumendi ex integro lites diu agitatas, & sopitas, proindeque sibi imputent putantes habere principale interesse in causa, cur inexcusabilem scientiam habentes de facto habente speciem notorii in loco, non curarunt se facere admitti ad causam, ac defensionem suscipere, licet econverso urgeat ratio, de qua in Marsicen. *disc.* 13. quod non citatus utpote tutus de jure suo potest judicium negligere.

Quod vero ad secundam inspectionem super territorio separato, & constitutivo corporis, stantis de per se, independenter ab Ecclesia & diœcesi Tirason. quamvis id apud illos populos ex antiquis traditionibus habeatur pro satis constanti, ac reputaretur verum, per modum loquendi dici solet, tamquam species Evangelii, nihilominus nulla dabatur sufficiens probatio, nisi illa, quæ resultabat a d. observantia, per sæculum tamen, & ultra contradicta, stante litis introductione in Rota usque ab ann. 1550. cum tot interpolatis resolutionibus, cum non omnium Episcopotum idem sit zelus unde aliqui magis quietem desiderantes, plura concedere, vel permittere solent, alias non permittenda: Ac propterea ista causa quoad hunc punctum mihi in omnibus comparative fraternizare videbatur cum Sipontina Cathedralitatis *hoc lib. sub tit. de præemin. disc.* 2.

Multo magis, pluribus in contrarium urgentibus, 5
quæ hujusmodi prætensionem omnino destruere videbantur. Concurrebant enim primo antiquæ, mediæ, & modernæ enunciativæ, quod istud Oppidum, aliaque loca semper dicta sint Tirasonen. nunquam vero Nullius; Secundo quod in processibus, & actis concistorialibus super provisionibus Ecclesiæ nunquam de hoc fieret mentio; Tertio fortiter ob sententiam Rotalem in judicatum transactam usque ab anno 1436. per quam declaratur Archidiacono Calatajuben. non competere jurisdictionem in his locis ab eo prætensam. Et tamen ista lite agitata cum Episcopo Tirasonen. supponenda erat tunc sequuta dicta unio, quod etiam evidenter comprobabatur, dum docebatur de actibus jurisdictionalibus Episcopi Tirasonen. usque ab ann. 1401. ergo impossibile est ducere, quod Episcopus in hoc territorio consideraretur tamquam proprius Archidiaconus, dum ita constat alium adesse occupantem hanc dignitatem, sub Episcopo jurisdictionem prætendentem; Unde ex hoc deveni in cognitionem originis dictæ antiquæ traditionis, quod scil. hujus Oppidi Archidiaconus prætenderet in hac diœcesi parte illam jurisdictionem, quam longo tempore habuit in quibusdam castris, & parte diœcesis Beneventanæ, illius Metropolitanæ Ecclesiæ Archidiaconus, juxta deducta in tota Beneventana jurisdictionis cor. Zarata & aliis, inter Archiepiscopum, & Archidiaconum, quarum una habetur impress. *part.* 11. *rec. dec.* 304.

Et quarto etiam satis fortiter a contraria observantia Sedis vacantis, dum Vicarius pro hac parte a Capitulo dictæ Collegiatæ deputari solitus, confirmationem recipere consuevit a Capitulo Cathedralis, quod utique incongruum fuisset, si istud constitueret territorium separatum.

rarum, & corpus independens æque principaliter unitum, tum tunc, quodlibet Capitulum Sede vacante deputat independenter ab alio suum Vicarium, ut habetur *in Acernen. hoc tit. disc. 24. & in Materan. & Acheruntin. & in aliis, sub tit. de Capitulo, & Canonicis*; Unde ex hoc mihi videbatur istam causam fraternizare quoque cum dicta Acernen. Vicarii, quod scil. totum proveniret ab abusibus, quos antiqua simplicitas de facili induxit.

Hinc, licet tamquam Advocatus, cum speciosis al-
6 legationibus, & argumentis deducerem, non implicare, Episcopum, qui in Civitate & diœcesi Tirasonen. Episcopi personam gerit, in hac parte gerere personam Archidiaconi, & Prælati inferioris in loco Nullius, Adinstar eorum, quæ de Archiepiscopo Amalphitano habentur *in Amalphitana jurisdictionis, hoc eod. tit. disc. præced.*

Sive adinstar eorum, quæ habentur apud gloss. &
7 Bart. *in l. 3. ff. de offic. Præsid.* de Rege Angliæ, ut considerandus veniat in Ducatu Vasconiæ eidem Regno unito, tamquam Dux non tamquam Rex; Quod etiam habetur de Rege Hispaniarum, ut considerandus veniat in Principatu Cataloniæ tamquam Princeps, ut apud Rojas *decis.* 279. 282. & 286. & *decis.* 316. *part.* 9. *rec.* cum similibus, quæ habentur de eod. Rege respectu Comitatus Flandriæ & Ducatus Mediolani &c. *In Pampilonen. decimarum, hoc libro, sub tit. de præeminentiis, disc. 29.* Nihilominus theoricæ erant veræ, sed defectus erat in applicatione ad factum. Unde liquet de tam sæpius repetita observatione, quantum scil. de consulentibus in judicando fidendum sit.

Magnam apud me vim faciebat ea circumstantia ex
8 hac parte præsupposita, ac etiam per aliquos testes in Curia, & per aliquas mappas geographicas impressas comprobata, quod hujus Archidiaconatus, seu districtus termini, undique circumdarentur ab alienis diœcesibus, absque eo quod aliquam confinationem, seu adjacentiam haberent cum ista diœcesi Tirasonen. itaut pro accessu ab una parte ad alteram, oporteret cum longo, ac etiam aspero itinere pertransire per alienas diœceses; Posita enim ista circumstantia, impossibile dicebam, ut istud dicendum esset unum, & idem territorium constitutivum unius corporis integralis, quod non videtur dari posse de illis membris, quæ a corporis unitate per alienorum corporum intersecationem, naturaliter & de facto separata sunt. Neque probabile est, quod in ea generali diœcesum, & territoriorum separatione, quæ ex communi, & magis recepta opinione Dionysio tribuitur, id sequutum esset, Unde propterea maximum resultare videretur argumentum veritatis dictæ antiquæ diversitatis, & subsequutæ unionis alteri Ecclesiæ ob istius paupertatem; Adinstar illius unionis, quam in Regno Neapolitano habemus de Episcopatibus Campanien. & Satrianen. quorum unus ab altero naturaliter est sejunctus, cum intermediatione aliarum diœcesum; Imo cum diversitate Provinciarum, quia Campaniensis est in provincia Salernitana, & sub eo Metropolitano, ille vero Satrianen. est in provincia Compsana, & sub eo diverso Metropolitano, Ac etiam in Archiepiscopatu Nazareno in partibus Infidelium, quibus uniti sunt æque prin-
9 cipaliter Episcopatus Cannarum in provincia Baren. seu Sypontina, & Episcopatus Montis Viridis longe distans ab illo Cannarum cum intersecatione plurium aliorum Episcopatuum, & sub diversa provincia Metropolitani Compsan. Beneventani, cum similibus;
(*) (" Ubi observantia docet, quod duplicem habet Vicarium Generalem, quia durum ac irrationabile esset; ut existentes in dictis Oppidis Montis Viridis & Carbonariæ, peragrando plures alienas diœceses, cogerentur accedere Farlettam, vel e contra: atque licet ex juris fictione hoc dicatur unum & idem corpus, attamen naturaliter vere sunt duo separata. ")

Verum in hoc facto partes discordabant, & quantum liquet ex decisionibus, probabilius reputatum fuit, hanc separationem non subsistere, super quo tamen certum judicium non efformavi, cum consistat in facto.

Et quamvis data etiam dicta corporum, seu territoriorum diversitate, cum eorum unione æque principaliter, adhuc id non suffragaretur ad effectum quæstionis, quoniam ut liquet ex decisione Viterbien. & Tuscanen. coram Cavaler. *dec.* 418. *inter suas*, Episcopus etiam duarum Cathedralium æque principaliter unitarum non tenetur duos Vicarios, duosque Tribunalia habere, cum etiam possit nullum habere Vicarium, sed judicare & causas cognoscere per seipsum, ideoque subditi unius diœcesis evocari possunt ad locum residentiæ Episcopi & Tribunalis in alia existentis nisi obstet centenaria consuetudo, ut etiam admittitur apud Mand. *cons.* 27. ubi agendo de Ecclesiis Brundusin. & Uritan. tunc unitis, fundamentum constituitur in centenaria, ac etiam habetur *decis.* 537. *part.* 3. *rec. tom.* 3. ubi de Ecclesiis Calciaten. & Calaguris. de quibus etiam Gratian. *discept.* 655. qui agit quoque de Ecclesiis Sulmonen. & Valuen. *disc.* 892. *& seq.* & habetur *in Ampurien. tit. de præeminentiis disc.* 7.

Considerabam tamen hæc recte procedere, ubi agitur de duabus diœcesibus, quæ licet ex fictione legali
ob naturam unionis æque principalis, quoad privile- 10
gia & prærogativas, omnino divisæ reputentur, attamen naturaliter confinant: & de facto per continuationem territorii quoad Episcopum dici possunt, una & eadem, itaut subditi unius non cogantur alienas diœceses intersecare, ut adeant Episcopum ejusque Tribunal in altera. Sed hæc ex abundanti ac extra casum, dum cessabat facti fundamentum super diversitate ac unione æque principali, ideoque resolutiones Rotales quoad istius motivi rejectionem, pariter probabiles videbantur.

Demum vero quoad tertium, an scilicet, data una eademque diœcesi, vel ratione destinationis ab initio, vel ratione unionis subjectivæ, Adhuc tamen per subditos istius partis prætendi posset, eos in propriis lavibus ab Episcopo ibi residente, seu ab Officiali particulari judicandos esse; Tria ex hac parte pro hujusmodi prærogativa deducebantur fundamenta, Primo scil. ratione magnæ distantiæ cum incommodo & aspero itinere, Secundo ratione conspicuæ qualitatis hujus oppidi, Civitatis nuncupatæ, Calatajubii, longe majoribus qualitatibus pollentis in populi numero, divitiis, & nobilitate, quam ipsa Civitas, Et tertio ratione antiquæ consuetudinis & possessionis.

Ad probationem primi fundamenti deducebatur authoritas Ancharani *in capit. finem litibus, de dolo, & clarius in cap. cum te, de officio delegati, n. 1. vers. 2. nota in fine*, ubi explicite habetur, quod subditi hoc juste petere valeant, & sequuntur ibidem Barbat. Dec. & cæteri, Franch. *in cap. cum Episcopus, de offic. ordin. in 6.* bene Corsett. *in sing.* verbo *Expensa*, Mandos. *d. cons.* 27. *n.* 23. Gratian. *d. discept.* 892. *n.* 8. & admitti videtur, *decis.* 297. *n.* 1. & 8. *part.* 2. *divers.*

Alterum vero fundamentum deductum ex conspicua qualitate loci, probabatur cum authoritatibus collectis per Grat. *d. discept.* 655. & 892. Et tertium antiquissi-
mæ & immemorabilis consuetudinis, probabatur cum 11
receptis propositionibus generalibus facultatis, quæ ex immemorabili resultat, allegandi quemcumque titulum de modo meliorem, & sic privilegium amplissimum, vel contractum.

Omnia hæc fundamenta rejecta fuerunt in dictis ultimis decisionibus cor. Vicecomite & Otalora, eisque singillatim respondendo; Ad primum dicitur, hanc opinionem esse magis communiter reprobatam per Abb. & alios collectos per Barbos. *de Episcopo, alleg.* 80. *n.* 5. & *alleg.* 54. *n.* 127. & *seqq.* ubi de amplissimo Archiepiscopatu Toletano, & *de jur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 30. Rota *d. decis.* 297. *num.* 7. *part.* 2. *divers.* & clarius *decis.* 537. *n.* 10. *part.* 4. *rec. tom.* 3. Id enim, quod dicunt Anchar. & sequaces, non procedit de jure, sed ex quadam æquitate, ob quam non urget necessitas deputandi duos Vicarios Generales, ac erigendi duo diversa Tribunalia, cum prohibitione Episcopi, ne residens in Cathedrali, diœcesanos ad se evocare non valeat, ibique causas cognoscere, sed solum ad effectum deputandi in locis Vicarios foraneos, & particulares pro levium, & minorum causarum cognitione, ne pro istis subditi magnum & incongruum incommodum pati cogantur, ut servat usus fere omnium Episcopatuum, ubi præsertim amplas habent diœceses, atque reflectendo ad veritatem, responsio videbatur solida, & probabilis.

Ad secundum dicitur, etiam bene, considerationem 12
procedere in concursu duarum Cathedralium æque prin-

principaliter unitarum, in qua scil. eorum Episcopus potius residere debeat, ac Tribunal habere, saltim pro majori parte temporis, unde quidquid sit de isto casu, de quo loquuntur Grat. *& cæteri apud eum*, id non videtur congrue applicabile Oppidis, & locis Diœcesis, quia cum Sedi Apostolicæ visum sit in ea civitate, Sedem, seu Cathedralem collocare; signum est, quod ille locus reputatus fuit dignior, ac magis aptus, non curato, quid temporum accidentia causaverint, cum exinde jus Cathedræ non tollatur, nisi talis esset rerum immutatio, quod locus esse deberet ejusdem Cathedræ translationi, per eamdem Sedem Apostolicam faciendæ; Atque ita docet communis praxis, ut videmus de Civitate Toletana, & Oppido Marriti, de Civitata Tranen. & Oppido Baroli, cum similibus, & in his specialibus terminis dicti Oppidi Baroli prætendentis habere Vicarium particularem, habetur talis prætensio rejecta apud Peniam 1318.

Et quidem antiquitus erant isti abusus frequentes, nedum in magnis diœcesibus, sed etiam in parvis, & cum brevissimo, & satis commodo itinere, ut est illud inter dictam Civitatem Tranen. & Oppidum Baroli, quinimo etiam in locis longe inferioribus, ut de parvo, & miserabili Episcopatu Laquedonen. constituto ex ipsa parva Civitate, & parvo Oppido Rocchettæ habetur, Campanil. *in diversf. jur. Canon. rubr. 11. cap. 23. n. 110. & seq.* ubi late expenditur *decis. 297. part. 2. diversf.* Et de alio pariter miserabili Episcopatu Acernen. habetur in d. Acernen. *hoc eod. tit. disc.* Et de consimili prætensione Oppidi Cotati ejusdem Archiepiscopatus Tranen. habetur in Tarentina *disc. seq.* ubi de consimili prætensione Oppidi Martianæ cum similibus.

13 Ad tertium vero fundamentum deductum ex antiqua, immemorabili consuetudine respondetur, & pariter bene, illam non esse probatam, quinimo improbabilem stante lite ab anno 1550. supra per sæculum, & ultra pendentem; Ac etiam, quia retroacta observantia, facultati potius tribuenda est, ut advertitur *d. decis. 297. part. 2. diversf. & decis. 537. part. 4. rec. tom. 3.* apud Peniam *d. decis.* 1318. cum aliis, quæ habentur in hujus causæ ultimis decisionibus, habetur etiam in d. Acernen. *disc. 24. & aliis hoc tit.*

(*) (* Adducebatur præterea Privilegium Regis Alphonsi, & Constitutio P. Lucii. Verum hoc quoque videbatur leve fundamentum; tum quia Regibus, & Principibus laicis non datur hæc potestas, ut alias dixi, & dicam in Congregatione, ostendendo neque ex hoc deduci posse titulum coloratum, neque convenire deducta per Gregor. & Add. *decis.* 289. tum etiam quia in dicto privilegio præsupponitur, post sequutam Maurorum expulsionem, adesse in hac Civitate & locis adjacentibus proprium Episcopum; unde potius destruitur id quod per testes dicitur, quod scilicet cum ista loca de tempore divisionis diœcesum non essent adhuc recuperata, remanserint *Nullius*, erecta post recuperationem in Archidiaconatum: licet & hoc neque subsistat, quia etiam loca occupata ab Infidelibus cadunt sub diœcesum antiquis divisionibus.

Quod spectat ad Constitutionem P. Lucii, videndum est an sit authentica; & quatenus esset talis nihil prodesset, quia solum confirmat concessionem Ecclesiarum, quæ per Sedem Apostolicam concessæ fuerunt Regi Infidelium expulsori, ut ex lectura; nunquam vero loquitur de hoc Privilegio, ut Clerici non possent extra lares ab Episcopo trahi. *)

14 Quamvis autem omnes istæ responsiones singulariter, & de per se consideratæ essent validæ, & subsisterent, quia revera dicta fundamenta singulariter, & distincte videntur de stricto jure non habere subsistentiam; Adhuc tamen in hac facti specie ejus particularibus circumstantiis, non singulariter, sed unitim considerandis, resolutiones non placebant, utpote nimis innixæ leguleicis rigoribus, contra leges congruentiæ, & æquitatis, ac etiam Christianæ prudentiæ regulas, evitandi scil. scandala, & præjudicia salutis animarum; Licet enim in ordine ad primum fundamentum, magis communis opinio sit ea, quam sequuta est Rota, rejiciendo illam Ancharani, & sequacium; Nihilominus cum sit articulus in jure dubius, habens opiniones hinc inde, dici non potest obstare positivam resistentiam juris, quæ immemorabili formiter probata, vel Apostolico privilegio expresso indigeat, cum ista potius agi videatur de puncto præter jus, circa quem observantia etiam non antiquissima, considerabilis videtur, potius tamquam interpretativa, quam præscriptiva; Ac etiam non agebatur de indiscreta prætensione, ad solam promptam, & famosam prærogativam justa ratione non munitam, ut sunt supra insinuati casus Tarent. & Tarnen. & similes, in quibus de unico Oppido a Cathedrali parum distante, sed de magna parte diœcesis, constituta ex tam insigni Oppido, majores habente qualitates civitatis, quam ipsa civitas, ejusque districtus 70. circiter Oppidorum, & locorum cum districtu, seu ambitu 170. milliarium, congruo ad qualificatam diœcesim constituendam; Concurrentibus etiam, longa distantia, asperitate itineris, ac etiam aliarum diœcesum intersecatione, ita ut omnes istæ circumstantiæ, junctæ cum tam antiqua observantia, ac adeo tenaci illorum populorum opinione, & traditionibus, unde contrarium nonnisi cum scandalis, & inconvenientibus practicari posse videtur, suadere videbantur, cum aliqua epikeja, & cum prudentialibus potius, quam mere leguleicis regulis procedendum esse; Sæpius enim praxis docuit, quod etiam post sententias, & executoriales, istæ controversiæ in populorum opinione adeo fixæ sunt, quod videntur impracticabiles, absque magnis scandalis, pro quibus tollendis Sedes Apostolica quandoque se agnovit constitutam in necessitate alias providendi. (* At- (*)
que hujusmodi prudentiales considerationes satis attendendæ videntur etiam per Judices, & præsertim per magna Tribunalia, præcipue in illis locis & provinciis, in quibus non residet in unica manu utriusque gladii exercitium: unde propterea experientia docet, non levia scandala ex hujusmodi innovationibus resultare; *) Ut inter quamplura exempla, quæ deduci possent, memoria tunc scribendo suggerebat illud Ecclesiarum Brundusin. & Uritan. de quo apud Mandos. *decl. consf.* 27. quoniam, cum non obstantibus decisionibus, discordiæ essent implacabiles, opus fuit eas dividere, atque Ecclesiæ Uritanæ proprium Episcopum tribuere; Quod etiam gestum fuit de Ecclesia Lancianen. quam oportuit erigere in Archiepiscopatum, ad tollendam litem super qualitate suffraganei Archiepiscopi Theatin. cum similibus enunciatis in Urbinaten. Juris Metropolitici, *hoc eodem lib. sub tit. de præeminent. disc. 5.* (* Accedente prætetea illa circum- (*)
stantia, quod licet Episcopus ab annis 100. & ultra d. resolutionem Rotalem ex regulis superius repetitis obtinuerit, attamen successores non curarunt id ad praxim reducere, sed potius ad tot concordias devenire; signum clarum quod est materia impracticabilis, ad cujus praxim absque maximis scandalis & inconvenientibus deveniri non potest: ideoque non omne quod fieri potest fieri debet, quia sæpius summum jus summa est injuria. Observando potissime, quod Episcopus hodiernus hanc veritatem agnovit, & abstinuit a lite; quia sunt novitates impracticabiles, producere debentes infinita scandala, & mala: cum e converso non videatur quale malum resultet vivere eo modo quo per quatuor sæcula & ultra præstitum fuit. *)

Illudque præsertim videbatur in ista causa satis considerabile pro dicta antiqua observantia sustinenda, resultante ex antiqua lite habita etiam in Curia, inter Episcopum, & Archidiaconum prætendentem in hac parte diœcesis tamquam in suo Archidiaconatu jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, privati- 15
ve ad Episcopum, quæ lis terminata fuit per sententiam anni 1436. Probabile siquidem videtur, quod Episcopi ad alliciendos istos populos, ut d. Archidiacono tamquam proprio Prælato non adhærerent, atque eos in Episcopos, & Superiores, pacifice, & libenter agnoscerent, ita cum eis convenerint, ut etiam sub Episcopo viverent, eo modo, quo sub particulari Prælato vivere assueti erant; Eo modo quo devolutis ad Sedem Apostolicam civitate, & Statu Ferrariæ, Clemens VIII. dictis Civitati, & Statui concessit, ne ad Romanam Curiam, & extra proprios lares traherentur, sed viverent eo modo, quo sub propriis Ducibus vivebant; Quod etiam Urbanus VIII. concessit illis Status Urbini post istius devolutionem, quamvis juris rigor esset in contrarium, quia consolidato feudo cum reliquo Statu Ecclesiastico, certum est, quod

quod subditi tenentur venire ad Curiam Principis, & poterat id per eos prætendi; sed multa concedenda, seu toleranda sunt ex lege prudentiæ, & convenientiæ, quæ rigorosa lex scripta non concedit.

ANNOT. AD DISC. XXII. ET XXIII.

SUper his discursibus alia disputatio habita non est, atque in eis deducta bene procedere videntur, & conferunt, quæ deducuntur infra in Baren. *disc.* 96.

TARENTINA JURISDICTIONIS PRO ARCHIEPISCOPO CUM CLERO ET POPULO OPPIDI MARTINÆ.

Casus decisus per S. Congregationem Concilii pro Archiepiscopo.

De eadem materia, an scilicet subditi alicujus loci, vel partis diœcesis prætendere possint trahendos non esse extra proprios lares, sed ibi tantum per Episcopum, seu Vicarium particularem, eorum causas cognosci debere.

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *Decisio Sacr. Congregationis.*
3 *Ubi cessat magna incommoditas, omnino injusta est prætensio subditorum, ne trahantur extra lares.*
4 *Episcopus non potest concedere privilegia subditis, ne extra lares trahantur, seu aliter jurisdictionem diminuere.*
5 *Prælati inferiores non possunt supplantare successores, eosque obligare.*
6 *Etiam ipsemet, qui alienationem, vel prohibitam concessionem fecit, potest contravenire.*
7 *Imprudens consilium est privilegia, & jura minus tuta ad quæstionem in foro deducere.*

D I S C. XXIII.

1 EAmdem prætensionem, quam in Tirason. *disc. præced.* ex tot fundamentis, & circumstantiis, non improbabiliter habebant Incolæ, & districtuales Oppidi, seu Archidiaconatus Calarajubii, satis improbabiliter habebant quoque clerus, & populus Oppidi Martinæ Tarentinæ Diœcesis, ut scil. ex privilegiis per antecessores Archiepiscopos sibi concessis, extra proprios lares trahi non possent, neque per Archiepiscopum, ejusque Vicarium Generalem pro eorum causis, tam civilibus, quam criminalibus, ac aliis quibuscumque evocari ad Civitatem, seu alium residentiæ, & Tribunalis locum, sed omnes causæ prædictæ cognoscendæ essent in eodem loco per Vicarium particularem ibi deputari solitum; Adeoque hæc prætensio crevit, ut ipsimet Archiepiscopo occasione visitationis diœcesim peragranti, atque per aliquod tempus in Oppido prædicto residenti, se opponebant, ne per seipsum, vel per ejus Vicarium Generalem, eorum causas cognosceret, quasi quod privata cognitio spectare deberet ad eorum Vicarium particularem; Et quamvis Archiepiscopus per seipsum absque dubio hujusmodi omnino temerariam prætensionem respuere, atque compescere potuisset; Ad abundantiorem tamen cautelam, occasione visitationis ssmioum, desuper consu-
2 luit Sac. Congreg. Conc. qua mandante partes audiri, assumptaque desuper disputatione, pro Archiepiscopo prodiit resolutio, demandando solum Vicario foraneo committi summariam cognitionem causarum modici momenti, juxta communem omnium aliarum diœcesum observantiam, a juris communis etiam dispositione, vel intentione resultantem, ex authoritatibus, de quibus in dicta Tirason. *disc. præced.* quas etiam in ista controversia, scribens pro Archiepiscopo deducebam.
3 Et quidem cum deficerent amplitudo diœcesis, asperitas, & notabilis distantia itineris, fama diversi territorii, aliæque circumstantiæ, de quibus in d. Tirason. quæ tamen neque in eo casu de juris rigore sufficientes reputatæ fuerunt, prorsus irrationabilis remanet hæc prætensio, cum hujusmodi Oppidum supponeretur distare a Civitate, in qua Archiepiscopus residere, ac Tribunal erectum habere solet, solo spatio 12. milliarium, per iter planum, & ex qualitate regionis satis commodum, unde propterea dicebam, quod eramus in casu præciso, de quo in Tranen. cor. Penia inter suas *decis.* 1318. ubi de consimili prætensione Oppidi, civitatis nuncupatæ Baroli, cum tamen in eo casu concurreret circumstantia conspicuæ qualitatis loci, quæ proportionabiliter, & comparative ad Civitatem, in præsenti adeo non concurrebat.

Constituebatur ex parte hujusmodi Oppidanorum fundamentum in privilegiis sibi concessis per Archie- 4
piscopos prædecessores, sed erat nimis leve fundamentum, quoniam hujusmodi dismembrationes, seu diminutiones jurisdictionis, sapere dicuntur speciem alienationis cadentis sub *Extravag. Ambitiosæ*, ut in his terminis jurisdictionalibus habetur in Acerren. Vicarii cor. Otthobono *dec.* 220. & in eadem prima Julii 1652. cor. Bichio, & de qua infra *disc. seqq.* Et generaliter de dismembratione habetur bene deductum apud Otthobon. *decis.* 6. in Commen. dismembrationis cor. Corrado *decis.* 224. *part.* 10. *rec. & passim*; Multo magis non agitur de simplici divisione, seu dismembratione jurium Ecclesiarum inferiorum, sed de scindenda, seu contrectanda ipsa dignitate, ac jurisdictione Episcopali; Unde si etiam in Principe Supremo denegatur potestas scindendi Coronam, & concedendi inferioribus Regalia majora ipsi Coronæ, seu Principatui infixa, 5
ex iis, quæ frequenter *sub tit. de feud.* Multo minus, & absque dubio id admittendum est in Episcopis, & Prælatis inferioribus, qui etiam in levioribus materiis, & ubi agitur de concessionibus rerum mere temporalium, neque possunt supplantare successores independenter ab eis venientes, ex iis, quæ occasione investituræ abusivæ, seu gratiæ expectativæ de re plena habentur deducta *sub tit. de emphyt.* in Fulginaten. *disc.* 1. unde propterea hujusmodi concessiones remanent mere personales; Quinimo etiam ab ipsismet concedentibus, recte sperni, ac impugnari possunt, saltem nomine Ecclesiæ, ut hodie receptam, & absolutam habemus conclusionem, de qua *disc.* 94. *part.* 7. *rec.* & passim, ut ipsemet Prælatus, qui alienationem fecit, nedum eam possit impugnare in petitorio, sed etiam in simplici possessorio, manutentionem, vel reinte- 6
grationem petere valeat, adversus eum, cui ipsemet alienavit, quamvis ageretur de rebus mere temporalibus, multo magis in hac materia, in qua longe major juris resistentia concurrit, nedum ob speciales prohibitiones, quæ *in dicta Extravag.* & alibi per Pontifices factæ fuerunt super alienatione bonorum, & jurium Ecclesiæ, sed etiam ob generalem dispositionem, vel rationem juris communis prohibentem, ut supra, etiam in Principibus scissuram, vel diminutionem propriæ dignitatis, unde metiendo voluntatem a potestate, dicendum est, hujusmodi concessiones remanere potius benevolas, & mere precarias, ad ipsius concedentis nutum quandocumque revocabiles, multo magis successoris.

Hinc proinde cum post disputationem jam habitam 7
super consimili prætensione, me consuluisset clerus Oppidi Corati, instando pro assumptione judicii contra Archiepiscopum Tranen. nolentem consimilia prædecessorum Archiepiscoporum privilegia observare; Consului, ut omnino ab hujusmodi assumpto abstineretur, sed cum precibus, ac verbis urbanis curaretur hujusmodi observantiam de facto obtinere, incurienda solum cum hujusmodi privilegiis, & retroacta observantia verbaliter aliquem litis timorem semper tamen effugiendo experimentum; Adinstar habentis sclopum in manibus absque pila, seu globulo, vel gladium inutilem in vagina, cum similibus; Unde propterea sæpius experientia dedit, quod ex imprudentia, vel partium, vel defensorum, & consulentium, amissa penitus fuerunt cum judiciali experimento illa jura, quæ cum clypeo famæ, & existimationis, taliter qualiter juxta temporum & superiorum opportunitates conservabantur, ut patet ex Toletan. & tot aliis jurisdictionalibus *hoc tit.* & in Sypontina Cathedralitatis *sub tit. de præeminent. disc.* 2. cum similibus.

ACER-

ACERNEN. RESIDENTIÆ, ET VICARII PRO CAPITULO CATHEDRALIS CUM EPISCOPO, ET CLERO OPPIDI MONTIS CORVINI.

Casus decisus per Sacr. Congregationem Episcoporum, & Regularium per Rotam pro Capitulo.

An Episcopus, neglecta residentia in Civitate, & Ecclesia Cathedrali, illam habere possit, ac Tribunal erigere pro toto tempore in aliqua parte diœcesis? Et quatenus id concedatur, an possit Capitulum Cathedralis prætendere, pro Civitate deputandum esse Vicarium Generalem independentem ab alio Vicario Generali assistentem penes Episcopum?

Et de jurisdictione Capituli Sede Vacante, cum facultate deputandi Vicarium, an illa respectu loci, vel partis diœcesis, esse possit penes Capitulum Collegiatæ, vel Clerum ejusdem loci privative ad Capitulum Cathedralis?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *Decisio Sacr. Congreg. circa residentiam Episcopi.*
3 *De alio casu controversia circa jurisdictionem Capituli Sede vacante.*
4 *Decisio Sac. Congreg. in dicto alio puncto.*
5 *Episcopus non tenetur habere Vicarium Generalem, & si velit noansi unicum, etiamsi essent duæ diœceses.*
6 *Neque in hoc attenditur observantia, quia est actus facultativus.*
7 *Vicarius particularis pro Civitate, vel certo loco, etiam si habeat titulum Generalis, in effectu est foraneus.*
8 *Episcopus pro majori parte anni debet residere in Civitate, & apud Cathedralem.*
9 *Intemperies aeris, vel alia incommoditas, an excuset Episcopum a residentia in Cathedrali.*
10 *De interpretatione Conc. Trid. circa residentiam in Cathedrali, dum utitur verbis hortativis.*
11 *Dispositio extravag. Ambit. de rebus Eccles. non alien. procedit etiam in juribus incorporalibus, & jurisdictionibus.*
12 *Sub alienatione prohibita venit etiam transactio.*
13 *De materia Beneplaciti Apostolici præsumpti ex lapsu temporis, quando intret, necne?*

D I S C. XXIV.

1 CUm parve diœcesis Acernen. constituta sit ex ipsa exigua Civitate, quodam castro nuncupato Gaureo, & ex parte, licet notabiliori, Oppidi Montis Corvini, quod juxta illius regionis usum, divisum est in plures pagos, seu vicos, quorum aliqui sunt hujus diœcesis, alii vero Salernitanæ, observantia dedit, quod ob hujus loci majorem commoditatem, ac etiam aeris amænitatem, ibi Episcopi residere pro majori tempore consueverunt. Ut autem Capitulum Cathedralis ipsaque Civitas in hoc acquiesceret, consueverunt Episcopi pro tempore, pro ipsa Civitate deputare Vicarium particularem, cum titulo & potestate Vicarii Generali apud ipsos Episcopos residente; Cum autem modernus Episcopus dictam deputationem facere recusaret, evocando Canonicos Cathedralis, ac reliquos de clero, & populo Civitatis, etiam pro levibus causis ad dictum locum suæ residentiæ, istam omnino deserendo apud Cathedralem, quandoque æstivo præsertim tempore, prædecessores habere consueverant; Idcirco Capitulum prædictum recursum habere decrevit ad Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium, principaliter & unice pro continuatione dictæ retroactæ observantiæ circa deputationem Vicarii particularis pro ipsa Civitate, cum titulo & potestate Generalis, ut supra, itaut pro eorum causa extra proprios lares, & ad præfatum locum residentiæ ab Episcopo evocari non possent; Cumque, vel circa initia susceptæ Advocationis, vel forte, dum adhuc indeterminatus huic pessimæ occupationi me non subjeceram, desuper consultus essem: Ab hujusmodi assumpto omnino abstinendum fore censui, utpote non substentabili, sed potius assumi debere alterum punctum residentiæ, ac erectionis Tribunalis in Cathedrali, quo mediante, melius ejusdem Civitatis, & Capituli juribus, & honorificentiæ consultum esset, cogendo scilicet Episcopum ad residendum, ac habendum Tribunal erectum apud Cathedralem, & in ipsa civitate pro majore parte anni.

Prout assumpta desuper disputatione, quamvis in puncto juris agnoscerent patres responderi debere pro residentia pro majori parte temporis; Nihilominus, ob retroactam observantiam, non aeris asperitatem, aliasque parum felices loci circumstantias, illam præsertim, quod Episcopi prædecessores in isto consueto loco congruam accommodaverant habitationem, in dicta Civitate satis congruam, de anno 1647. proponente Cardinali Cornelio, censuit Episcopum præcise obligatum esse ad residentiam apud Cathedralem in temporibus præscriptis a S. C. T. *sess. 23. de reform. cap. 1.* ab Adventu scilicet ad Epiphaniam, & a die Cinerum ad Octavam Paschæ inclusive, ac etiam in solemnitatibus Pentecostes, & Corporis Christi. 2

Eadem autem residentia Episcoporum in hoc Oppido, Civitate & Cathedrali pene derelictis, illud præ 3 cæteris inconveniens produxerat, quod clerus Ecclesiæ matricis S. Petri, in pago, seu loco dictæ residentiæ, impote de facto assistentiam faciens Episcopo in functionibus, ac explicans partes capituli Cathedralis, assumptis nomine, & insignibus Canonicalibus, cum sola Episcopi licentia, usurpandoque nomen Capituli, & Ecclesiæ Collegiatæ, denegare cœpit Capitulo Cathedrali subjectionem, & obedientiam Sede vacante, deputando proprium Vicarium, aliosque Officiales; Cumque in vacatione circa annum 1612. in hujusmodi intrusione cum quibusdam literis monitorialibus A. C. ob dicti capituli tunc temporis, vel ineptiam, vel paupertatem, de facto se consovisset, opera Episcopi successoris deventum est ad concordiam; per quam stabilitum fuit, quod ab ipso clero, seu Collegio in casu vacationis sedis nominari deberent tres, quorum unus per ipsum capitulum Cathedralis deputaretur ad omnimodæ spiritualis jurisdictionis exercitium in hoc loco, privative ad Vicarium Generalem ab ipso capitulo deputatum, ac omnino dependentem ab eodem capitulo, atque ita servatum fuit usque ad tempus præsentis controversiæ, quando sopito d. puncto residentiæ, assumptoque isto contra dictum clerum.

Per eamdem Sacr. Congr. de eodem anno 1647. proponente Cardinali Franciotta resolutum fuit, clerum 4 dicti Oppidi nullum jus habere in deputatione Vicarii, vel in exercenda jurisdictione Episcopali Sede vacante, sed in omnibus subjacere, ac obedire debere Capitulo Cathedralis, ac Vicario per eum deputando, dicta concordia non obstante; Cumque pro observantia, & executione dictæ resolutionis obtenta esset sententia ab A. C. Clerus autem prædictus obtinuisset a Signatura justitiæ committi causam in Rota coram Otthob. sub intitulatione Acernen. Vicarii; Assumpta etiam in hoc Tribunali disputatione, sub die 30. Maii 1650. prodiit resolutio conformis jam dictæ Sacr. Congr. ut liquet ex decisione desuper edita inter illa Otthob. *decis.* 220. confirmata sub die 1. Julii edita 1652. cor. Bichio, subrogato in locum Otthobon. interim ad Cardinalatum evecti, atque ita utraque controversia finem habuit.

Tres igitur fuerunt puncti, seu inspectiones in tota 5 ista causa cadentes, primus ad disputationis trutinam non deductus, in congressibus tamen examinatus, ad effectum reddendi capaces capituli agentes, quod non expediebat illum assumere; Super obligatione scilicet Episcopi deputandi in casu absentiæ Vicarium particularem pro civitate, cum titulo, & facultate Generalis, ut supra; Secundo super obligatione ejusdem Episcopi residendi, ac Tribunal habendi in civitate, & apud Cathedralem pro majore parte anni; Et tertio super jurisdictione capituli Sede vacante, etiam in hoc loco.

Quatenus pertinet ad primum, dicebam minus fundatam esse capituli prætensionem, cum tali sensu veritatis, quod censui ab illius prosecutione omnino abstinen-

dum esse; Quoniam de jure Episcopus non tenetur aliquem habere Vicarium, sed volens cognoscere potest causas per seipsum, & quatenus etiam illum retinere velit, non cogitur habere, nisi unum sibi assistentem, etiamsi esset Episcopus duarum Cathedralium æque principaliter unitarum, itaut revera essent diœceses distinctæ, juxta decisionem in Viterbien. & Tuscanen. cor. Cavalerio *inter suas decis.* 418. Et consequenter multo minus duos Vicarios habere cogendus est in una & eadem diœcesi, quamvis hæc nimium ampla esset, itaut incolis alicujus partis, ob itineris distantiam, vel asperitatem nimium incommodum esset adire locum Tribunalis, quoniam exceptis casibus brevioribus, & modici momenti cognosci solitis per Vicarium foraneum, neque d. circumstantia amplitudinis, & commoditatis, de stricta juris censura habetur in consideratione juxta ea, quæ formiter discussa materia habentur superius deducta in Tirasonen. *disc.* 22. quæ tunc, dicta causa adhuc non disputata, in ista discurrendo deducebam, multo magis in hac facti specie, in qua agitur de adeo exigua diœcesi, ac cessat dictum motivum incommoditatis, ut ponderatur in Tarentina *disc. præced.*

Et quamvis agentes pro capitulo, consultores de partibus, magnum constituerent fundamentum in longæva retroacta observantia, ob quam prætendebant id esse præscriptum; Dicebam tamen hoc fundamentum in
7 specie rejectum esse per Rotam *dec.* 197 *p.* 2. *diversf.* plene reassumpta per Campanil. *in diversf. jur Canon. rubr.* 11. *cap* 23. cum aliis, de quibus in d. Tirasonen. Ex ea clara ratione, quod hujusmodi actus dicuntur facultativi, non habiles ad præscriptionem, ac ad obligandos successores, juxta superius deducta in Tarentina; Ac etiam, quia licet tali Vicario particulari pro Civitate, vel aliqua diœcesis parte deputato, titulus Generalis tribuatur, nihilominus intelligitur improprie, & abusive, quia in effectu est foraneus, talem habens nuncupationem, cum Generalis sit unicus, ac ille, qui residet apud Episcopum, unum & idem Tribunal cum eo constituens, ut apud allegatos.

8 Quo vero ad secundum punctum, seu inspectionem, dicebam Scribens pro Capitulo, quod quamvis in puncto juris, ac cessantibus justis causis excusationis, vera sit regula, quod Episcopus potest in quacumque sibi visa diœcesis parte residere, ibique Tribunal erectum habere, causas cognoscere, ac subditos evocare, juxta deducta in d. Tirasonen & in decisionibus in ea causa editis, præsertim ultimis cor Vicecomite, & Ottaloera; Nihilominus id intelligitur discrete, & sano modo, ita tamen, quod pro majori parte anni cessante, ut dictum est, justa causa, residere debeat, ac Tribunal erectum habere in ipsa Civitate, & apud Cathedralem; Ex ea clara ratione, quod cum Episcopus sit Ecclesiæ sponsus, non debet ab ejus sponsa diu separari, sed cum ipsa convivere, eodem modo, quo maritus cohabitare debet cum uxore, ad text. *in cap. inter corporalia, de translatione Episcoporum*, Et ex altera, quod dum constituit unum corpus cum Capitulo Cathedralis, cujus ipse est caput, non debet istud a reliquo corpore diu separatum remanere, ut disponitur per text. *in cap. placuit* 7. *qu* 1. Et firmant communiter Doctores, præsertim *gloss parva in d. cap. placuit, super verbo sedere*, Geminian. *ibid in fin* ubi etiam Philipp. Franch. *post n.* 4. Guglielm. Duran. *de modo Concil. Gener. celebr. part.* 2. *rubr* 28. *n.* 4. *& part.* 3. *rubr.* 50. *num* 3. Gigas *de residen. cap.* 3. *n* 12. Bertachin. *in tract. de Episcopo lib.* 4. 1. *part. qu.* 4. *& in repertor sub verbo Episcopus*, Alvarez *in specul. jur. cap.* 9. *in princ.* Gonzal *ad reg.* 8. *gloss.* 43. *n.* 192. Campanil. *diversf jur. Canon. rubr.* 11. *cap.* 23. *num.* 151. Grat *discept. forensf. cap.* 655. *n* 27. *& in addit. ad decis. Marchiæ* 113. *n.* 3. Genuen *in manual. pastor. cap.* 31 *n.* 6. Mandof. *consf.* 27. *n.* 8. Barb. *de potest. Episc alleg.* 54 *n.* 3. *& alleg.* 80. *n.* 4. Rota *decis.* 353. *n.* 60. *part.* 5. *rec.* Atque cum ea diligentia, quam tunc meliorem, ardor juventutis, & otium concedebant, non de facili inveniri potuit qui contrarium firmaret.

Ex parte Episcopi replicabatur, præmissa procedere
9 non dato legitimo impedimento, quod in præsenti adesse dicebatur ob rigiditatem, seu intemperantiam aeris, adducendo exemplum Archiepiscopi Conzani prope illam regionem, continuam residentiam facientis, non in Civitate, sed in Oppido Sancti Mennæ, vel in illo S. Andreæ, aut alio diœcesis, ac etiam Episcoporum, Caputaqu. Aliphan. Anglonen. & similium; Verum, inspecta etiam veritate, replicatio non videbatur considerabilis; neque dicti casus similes adaptabantur ad hanc facti speciem; Id enim procedit, quando impedimentum sit accidentale proveniens post Cathedralis erectionem, vel a Civitatis omnimoda depopulatione, vel ab aeris intemperie, tractu temporis ex aquarum innundationibus, seu alio casu contingente, ut verificatur in prædictis, & similibus Civitatibus; Non autem ubi agitur solum de rigiditate, vel sterilitate naturali regionis, itaut essent qualitates naturales existentes etiam de tempore erectionis Cathedralis; Tum quia esset redarguere Sedem Apostolicam de imprudentia, faciendo in tali loco potius quam in altero diœcesis hujusmodi erectionem, quæ non nisi causa cognita, omnibusque pensatis fieri solet; Tum quia si hujusmodi causa subsisteret, excusandi essent a residentia omnes Episcopi Cathedralium existentium in Alpibus, vel in Apennino, aliisque locis rigidum aerem, ac incommodum vivendi modum habentibus; Ac etiam quia cessante totali depopulatione, aeris defectus considerabilis est in quibusdam anni temporibus, non autem in omnibus, cum ille aer, qui æstivo & autumnali tempore est insaluber, non sit talis tempore hyberno, & veris; Ut contra ille, qui est rigidus, & asper in hoc tempore, non sit talis, sed suavis, amœnus, & magis saluber in altero, ut revera est casus præsentis controversiæ.

Dicebatur item ex parte Episcopi, disputationem Sa-
cri Conc. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap* 1. sibi magis assiste- 10
re, dum utitur alternativa circa residentiam, in Civitate, vel diœcesi; Atque in dictis magis solemnibus anni temporibus ab eod. Concilio expressis, non cogit, neque præcipit, sed tantum hortatur, unde inferebat excludi præcisam obligationem, Sed neque id subsistere advertebam. Tum quia hortatoria superioris necessitatem importare dicitur, *c. præsentium* 7. *q.* 1. *c. dudum* 18. *q.* 2. *c.* 1. *de test. cum concordant.* per Menoch. *de arbitr. cas.* 461. *n.* 19. *&* 20. dum præsertim Concilium utitur verbis *ullo pacto*, unde quædam præcisa voluntas deduci videtur; Tum etiam magis ad rem, quo verba hortativa Concilii eo tendunt, ne id quod alias ipsis Episcopis conceditur circa absentiam a Cathedrali, vel peragrando diœcesim occasione visitationis, vel etiam accedendi ad limina, sive pro tempore ibi præscripto commorandi extra residentiam, fiat in his temporibus. Et sic hortatur, ne id quod alias licite facere possunt, in hujusmodi solemnioribus temporibus agant, cum alias idem Concil. *sess.* 6. *de reform. cap.* 1. explicite, & in dicto loco implicite, profiteatur confirmare, renovare magis, quam corrigere dispositionem Sacrorum Canonum circa Episcoporum residentiam, ideoque alternativa ibi posita inter Civitatem, & diœcesim, intelligenda est discrete, & juxta ipsorum canonum dispositionem, non autem, quod omnino derelicta Cathedrali, licitum reddatur in omnibus anni temporibus in alio loco continuatam residentiam habere.

Demum quoad tertium, & ultimum punctum, Scri- 11
bentes pro d. clero, seu Collegio, non negabant regulam assistere Capitulo Cathedralis, tam de jure communi, quam ex S. Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 16. succedenti in Episcopali jurisdictione per universam diœcesim, Constituebant tamen fundamentum in concordia ut supra inita. Sed facilis fuit responsio ex illius manifesto defectu, tam ratione causæ, quam ratione solemnitatis, cum receptissimum sit, Sacros Canones de prohibita bonorum Ecclesiæ alienatione disponentes, præsertim vero *Extravag. Ambitiosæ*, percutere, ne-
dum alienationem bonorum temporalium, sed etiam il- 12
lam jurium incorporalium, ac jurisdictionalium. Atque juxta magis veram & receptam opinionem, transactio quoque venit sub nomine prohibitæ alienationis, ex deductis in hujus causæ decisionibus cor. Ottobon. & Bich. sæpe in sua materia, *sub tit. de alienationibus* præsertim in Januen. donationis pro Ragio.

Non negabant scribentes in contrarium hujusmodi propositionum veritatem, insistebant tamen in Bene-
placito, præsumpto resultante ex lapsu longissimi tem-
poris 30. annorum, dum concordia inita erat de anno 13
1613 Et quamvis ego scribens pro Capitulo objicerem de Bulla Urbani VIII edita de anno 1641. tollente hujusmodi beneplacitum præsumptum, de qua Bulla sæpius in sua materia, *sub tit. de alienation. & contractibus.* Replicabant tamen, & bene, quod quidquid sit de illa in aliis casibus, receptum est non procedere in contra-

ctibus

ctibus inter duas Ecclesias, vel personas Ecclesiasticas ob cessantem malam præsumptionem usurpationis, & potentiæ, cujus ratione illa edita fuit, ut in Vicen. portionum 5. Junii 1643. coram Dunoz. *inter suas decis.* 713. Romana census 13. Junii 1665. cor. Priolo, & frequenter, unde merito Rota in utraque decisione hanc responsionem neglexit.

Respondebam secundo, dictam conclusionem super Beneplacito præsumpto procedere, quatenus cum lapsu longissimi temporis concurrat etiam observantia, quæ debet esse pacifica, continua, & univoca, non autem æquivoca, & quæ in præsenti cessabat, quoniam licet dicta concordia inita esset de d. anno 1613. Nihilominus id sequutum fuit sede plena, & cum opera, & mediatione novi Episcopi, ob cujus longam superviventiam, usque ad annum circiter 1640. observantia ob istius Episcopi mortem in prima vocatione remanebat multum brevis, & consequenter non intrabat conclusio, atque istud motivum, utpote clarum, & omnino tutum in utraque decisione admissum fuit, & cum eo processum.

Respondebam tertio, quod ex eadem *extrav. Ambitiosa*, non sufficit solemnitas consistens in Beneplacito Apostolico, sed requiritur etiam copulative justa causa, quam receptum est ab ipso Beneplacito non suppleri, qua causa deficiente, necessitatis, seu evidentis utilitatis etiam in terminis juris communis, & circumscripta d. Bulla, neque intrat Beneplacitum præsumptum, ex ea clara, & convincenti ratione, quod fictio, seu præsumptio supplet quidem veritatem, sed ultra eam non operatur, unde cum certum sit, quod absque justa causa, quæ in præsenti omnino deficiebat, super actu evidenter læsivo, & præjudiciali, expressum beneplacitum concessum non esset; Idcirco intrare non poterat præsumptum, ut advertitur *dec. 82. n. 10. p. 11. rec. & in aliis frequenter*, cum sit propositio hodie pariter recepta; Ideoque ex isto etiam motivo, quamvis in decisionibus non deducto, cessabat dictum fundamentum Beneplaciti præsumpti; Multo magis omnibus dictis responsionibus insimul ponderatis, unde propterea, reflectendo etiam ad solam veritatem, omnes dictæ resolutiones, tam Sacr. Congreg. quam Rotæ, probabiles, ac bene fundatæ visæ sunt.

ANNOT. AD DISC. XXIV.

AD materiam hujus discursus, cujus casus pariter aliam non habuit disputationem, conferunt ea, quæ habentur infra in Calaguritana residentiæ *disc.* 98. magis vero ad rem est casus in Calaguritana, & Calciaten. residentiæ, disputatus in Congreg. Concilii, an scilicet Episcopus teneatur saltem in temporibus a Concilio statutis residere, atque habere Tribunal in una ex his Cathedralibus invicem æque principaliter unitis, attenta consuetudine residendi in Oppido de Londron? atque juxta contenta in isto discursu prodierunt binæ resolutiones, ut apud Cathedralem residentia, & Tribunal esse debeant. Et quamvis Ego post resolutiones in causa scribens pro Episcopo in eadem Congregatione ad effectum obtinendi novam audientiam, magnum constituerem fundamentum in præsupposita antiquissima immemorabili, vel saltem centenaria observantia, quasi quod ita posset allegari privilegium Apostolicum, vel alius titulus melior, juxta deducta *disc. 3. de alien. & contract. probib. disc.* 21. *de judic.* & alibi; Attamen post mutationem status, cum essem Auditor Innocentii XI. occasione recursus habiti per Episcopum ad Signaturam gratiæ, comperii, quod hoc præsuppositum non bene verificaretur, ideoque Signatura canonizavit judicium Congregationis; Prædicto tamen retento præsupposito advertebam, scribens, ut supra tamquam Advocatus, quod dicta præsumptio privilegii Apostolici, vel concordiæ, magnum haberet fomentum probabilitatis; Ubi etenim agitur de unica Cathedrali, & Diœcesi, tunc intrat ratio, de qua in discursu, quod scilicet, dum in eo loco Sedes Apostolica situavit Cathedram, præsupponendum est, quod ille locus fuerit reputatus opportunus, atque alias esset redarguere eandem Sedem de irrationabili judicio; In præsenti autem cum essent duæ Diœceses amplæ, nimium probabile videbatur, quod per concordiam statutus esset iste locus, qui præsupponebatur situatus in confinio, tum ob majorem commoditatem subditorum utriusque Diœcesis, tum etiam, ut ita eligendo locum tertium, tollerentur æmulationes inter duas Cathedrales, & an potius apud unam, quam apud alteram residentia esse deberet?

COLONIEN.
SEU NULLIUS EXEMPTIONIS
PRO ABBATISSA MONASTERII ESSENDIEN.
CUM ARCHIEPISCOPO.

Casus disputatus in Sacr. Congregatione Episcoporum, & Regularium, & sopitus per concordiam.

De exemptione ab Ordinarii jurisdictione competente alicui Monasterio Monialium, vel Ecclesiæ principali, an competat alteri Monasterio, vel Ecclesiæ subjectæ, vel dependenti? Et quid etiam respectu curæ animarum, & administrationis Sacramentorum in illis partibus, in quibus receptum non sit Concilium Tridentinum?

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
(* *Ad Principes laicos non pertinet separare territoria Ecclesiastica, & dismembrare diœceses.* *) (*)
2 *Privilegia exemptiva non suffragantur quoad jurisdictionem delegatam.*
3 *In locis, in quibus non est publicatum, & receptum S.C.T. cessat dicta jurisdictio delegata.*
4 *Exemptio competens Monasterio, seu Ecclesia principali, competit etiam ejus membris, & Ecclesiis unitis, & de mensa.*
5 *De notabili differentia inter subjectionem nativam, & dativam, & unionem Ecclesia alias libera, vel illius, qua nascitur unita, & subjecta.*
6 *Ex quibus probetur unio, seu subjectio.*
7 *Ad præscribendam jurisdictionem contra exemptos requiritur quadragenaria cum scientia, & patientia.*
8 *Exempti, & immediate subjecti Sedi Apostolica non possunt se subjicere Ordinario.*
9 *De decreto irritante apposito in privilegiis, an & quando inficiat contrariam possessionem, & præscriptionem.*
(* *Quid dicendum de Censuris latis ab Archiepiscopo contra Præpositissam propter inobedientiam suis Monitorialibus?* (*)
Suspensio a divinis, & ubi non concurrit censura major Excommunicationis, non tollit actus Capitulares. *)

DISC. XXV.

MOnasterium Monialium *Essendien.* cujus Abbatissa ratione notabilis jurisdictionis temporalis, ac 1
etiam spiritualis, forte cum territorio separato, & qualitate *Nullius*, Principis ac Prælati figuram facit, habet sub se Monasterium, seu Collegium, pariter Monialium *Relingusanam*, cujus Præpositissa per illas Moniales, seu Canonissas eligi solita, per istam Abbatissam confirmatur, & cujus Monasterii, seu Collegii Ecclesiæ annexa est cura animarum populi in eo loco viventis, de jurisdictione temporali dictæ Præpositissæ forsan existentis; Cumque non dubitetur istum locum *Relingusan.* esse intra fines diœcesis *Colonien.* ut etiam non improbabiliter dici posse videtur de eorum loco *Essendien.* cum eadem privilegia Apostolica exemptiva, illud præsertim Innoc. VIII. id enuncient, idcirco Archiepiscopus, prætendens ita quoque per prædecessores practicatum esse, istud Monasterium, seu Collegium *Relingusan.* ejusque Ecclesiam, & Clericos visitare volebat, aliosque Episcopalis jurisdictionis, & diœcesanæ legis actus exercere. Cumque d. Præpositissa de facto se opponeret, illam censuris subjecit, unde propterea, tam ex parte ipsius, quam etiam principaliter ex parte dictæ Abbatissæ *Essendien.* habitus fuit recursus ad Sac. Congr. Episcoporum, & Regularium, a qua ob aliquam negligentiam agentium pro hac parte, Archiepiscopus, docto de exercitio aliquorum actuum jurisdictionalium, obtinuit resolutionem super ejus manutentione in possessorio. Adversus quam

resolutionem obtento iterum audiri, cum in hoc statu ad causam ex hac parte evocatus essem; In congressibus desuper habitis pro ejus directione, difficultatem habebam ex eo, quod utrumque Monasterium, subjectum habebat clerum, & populum, cum quo in eorum Ecclesia cura exercebatur, & Sacramenta ministrabantur, unde procedendo cum præsupposito jurisdictionis per Sac. Conc. Trid. aliasque posteriores Constitutiones Apostolicas ad ejus limites, seu ampliationes editas, Ordinariis locorum etiam in locis exemptis delegatæ, difficultatem non levem habebam etiam cum ipsomet principali Monasterio *Essendien.* in quo utpote amplissime exempto, Archiepiscopus ejusque Officiales nullam prætendebant jurisdictionem, illam restringentes ad istud *Relinguſanum*, ne scil. hujus disputationis occasione, dum non bene justificari videbatur territorium separatum, excitaremus dormientes, atque pro defendendo accessorio, resultaret subjectio ipsius principalis, cum privilegia exemptiva quantumvis ampla suffragentur quoad ipsum Monasterium & personas intra ejus ambitum, non quoad clerum, & populum juxta *theoricam*, de qua *in Toletana, disc.* 1. & in aliis frequenter; Et juxta quam censui, priusquam disputatio assumeretur edere discursum ad partes trao smittendum, ut Abbatissæ Consiliarii agnitis difficultatibus determinarent, an potius expediret resolutionibus acquiescere, ac materiam amplius non revolvere, ut mea erat sententia, quatenus subsisteret dictum propositum delegatæ jurisdictionis, non obstante exemptione competentis.

(*) (* Quod spectat itaque ad privilegia Apostolica, quæ adducebantur pro hoc Monasterio, dicebam ea continere exemptionem a jurisdictione Ordinariorum, non autem separationem territorii, & dismembrationem territorii cum Clero & populo a diœcesi. Atque multo minus suffragari possunt privilegia Imperialia, per quæ Abbatissa vocatur Advocata; quoniam ad Imperatorem, tamquam Principem laicum non pertinet separare territoria Ecclesiastica, & dismembrare diœceses; & a jurisdictione temporali non bene inferri potest ad spiritualem. *)

Cessavit tamen difficultas ex facto, quoniam utrum-
2 que Monasterium, quamvis intra fines diœcesis situm esset, attamen utpote existens in provincia, seu ditione temporali, in qua publicatum, & acceptatum non fuit S Conc. Trid. non cadit sub d. delegata jurisdictione, cum tali casu procedendum sit cum solis terminis juris communis ad formam Constitutionis Bonifacii VIII. *in cap cum persona, de priv. in* 6. de qua *in Theatina disc.* 5. & juxta notata per Canonistas *in cap cum olim & cap. auditis, de præscript.* ex deductis *in Toletana disc.* 1.

Et occasione solemnitatum matrimonii, vel simi-
3 lium, in quibus aliquid de novo a præfato Sac. Conc. statutum est, ita distinguendo inter loca ubi illud est receptum, & ubi non, Sanch. *de matrim. l.* 3. *disp.* 18 Gutier *eod. tract cap.* 61. *num.* 12. Boss. *eod. tract. cap.* 1. *num* 63. & 71.

Quare cum dictis terminis juris communis procedendo, in disputatione desuper assumpta, cum privilegia exemptiva disponerent de Monasterio *Essendien* in forma satis ampla; Punctus erat, an illa suffragarentur huic *Relinguſano*, de quo erat quæstio, quod pendebat ab altero puncto subjectionis, an scil. illud esset unitum, & de mensa dicti Monasterii principalis? Quo posito, intrat regula, ut exemptio competens Monaste-
4 rio, seu Ecclesiæ principali, competat etiam ejus membris, granciis, & aliis dependentibus, ac accessorie unitis, quæ de mensa dici possunt, cum reputentur res, & prædia ipsius Monasterii, seu Ecclesiæ principalis ad text. *in cap. de priv. in* 6. ubi glos. verb. exemplo, Soccin. Jun. *in cap. recipimus n.* 97. *de priv. decis.* 54. *nu.* 11. *part.* 2. *div.* apud Merlin. *dec.* 8. *n.* 3. *bene dec.* 30. *num.* 4. *cum seqq. part.* 11. *rec.* & in aliis de quibus *in S. Severini Parochialis* 26. *Jan.* 1660. *cor. Bevilaqua*, de qua causa habetur actum supra, *hoc eod tit disc.* 15. Et sic quæstio erat potius facti quam juris, an scil. de hujusmodi, seu subjectione, & dependentia constaret.

Pro illa justificanda, ac ponderandis probationibus,
9 seu adminiculis, dicebam illud principaliter advertendum fore, magnam differentiam esse inter probationem unionis illarum Ecclesiarum, de quarum antecedenti statu libero & independendi constet, itaut agatur de inducenda immutatione status, ac faciendo servum eum, qui erat liber. Et casum in quo de hujusmodi antecedenti statu non constet, itaut probabiliter dici possit, Monasterium, seu Ecclesiam, quæ dicitur unita & de mensa, natam esse subditam & filialem, utpote fundatam intra limites ejus, quæ dicitur matrix, juxta *dec.* Ulixbonen. quæ sunt in materia magistrales 112. *part.* 1. & 204. *part.* 2. *rec.* ac advertitur *in d. S. Severini Parochiali cor. Bevilaqua*, & habetur etiam actum, *in Senogall. Parochialis sub tit. de Parochis.*

Et in his terminis versari videbamur, quoniam ex an-
tiquis inscriptionibus & chronicis, aliisque documentis, 6
ac etiam publica voce, & fama justificabatur, istud Monasterium, seu Collegium Relingusan. circa ann. 997. fundatum esse per quandam Abbatissam hujus Monasterii *Essendien* quæ ibi sepulturam elegit, atque Superiorissa, seu Præposita confirmatur ab hac Abbatissa, cui obedientiam, & subjectionem jurat; Et quod magis est, ipsum Monasterium principale, quædam victualia certis anni temporibus illi suppeditat. Per quæ omnia insimul juncta, recte probari videbatur hujusmodi unio, seu subjectio, potius nativa quam dativa, ex deductis in allegatis decisionibus, cum ut dictum est, non urgeat ratio illius odibilitatis, & successive magis concludentis probationis, quæ concurrit in unione immutativa status Ecclesiæ, alias liberæ, & independentis ut supra.

His positis, dicebam, non obstare aliquos actus jurisdictionales, qui ex parte Archiepiscopi deducebantur, tum quia non justificabantur cum quadragenaria pacifica bene probata cum suis requisitis, quorum præcipuum dicebam illud scientiæ, & patientiæ Abbatissæ Mo-
nasteris principalis, de cujus præjudicio agebatur, ut 7
in terminis habetur *d. decis.* 30. *part.* 11. *rec.* ideoque actus gesti per dictam Præpositissam subordinatam, aliosque subditos, non videbantur considerabiles in præjudicium Superioris, quod causari non potest sine illius scientia, & patientia, quæ stat loco professionis.

Tum etiam, quia cum dicta privilegia continerent
etiam protectionem Sedis Apostolicæ, ejusque immedia- 8
tam subjectionem; exinde sequitur, quoscumque actus contrarios in nulla consideratione habendos esse, ex recepta conclusione, quod non possunt inferiores ita exempti se subjicere Ordinario, vel alteri sine consensu Pontificis. Ex ea ratione, quod Superioris interest, ne ejus subditi ab altero judicentur, ut plene *decis.* 456. & 461 *part.* 5. *rec.* Et in terminis specialibus exemptionis consimilis Monasterii Monialium in illis partibus habetur *decis.* 50. *n.* 4. & *seqq.* & *n.* 8. *part.* 10. *rec.* alias apud Cels. *dec.* 17. juncto etiam decreto irritanti in privilegiis exemptivis contento, cujus virtus, & operatio est inficere quamcumque contrariam possessionem, vel præscriptionem, seu consuetudinem, ac impedire, ne ista nascatur, ut apud Cels. *dec.* 17. *n.* 9. alias *d. dec.* 50. *n.* 10. *part.* 10. & generaliter late in Cæsenaten. seu Sarsinaten. Iandemniorum coram Ghislerio, & Albergat. *decis.* 400. *part.* 9. *rec.* & *decis.* 35. post collusationes Bonden; Li- 9
cet de isto motivo decreti irritantis satis dubitari posset, quando istud Collegium esset independens a dicto altero Monasterio, quoniam ut advertitur in Bonon. apud Ottob. *decis* 175. *n.* 16. & in aliis, id recte procedit in eo decreto irritanti, quod adjectum est in Constitutionibus, vel aliis provisionibus generalibus editis per viam legis, quæ per non usum subditorum sine scientia, & tolerantia Papæ tolli non potest, sive ubi in privilegiis concessis alicui Universitati, cui ex pacto singulorum non præjudicatur, secus ubi in privilegio particulari, quo ipse privilegiatus, renuntiando juri suo, potest non uti, potissime ubi non usus est magis favorabilis, majoremque habet juris assistentiam, quia sic reversio fiat ad juris communis dispositionem.

(* Quia vero Archiepiscopus suspensionis senten- (*)
tiam dixerat contra d. Præpositissam, quod non paruisset ejusdem litteris Monitorialibus; atque interea electa fuerat una ex Canonissis sine ejus evocatione, dicebam, quod si d. Archiepiscopus non est superior & Ordinarius, intrat de plano nullitas ex defectu jurisdictionis: sed quando etiam in progressu causæ prædicatetur hoc adesse, adhuc ista suspensio erat nulla, utpote attentata lite pendente in hac S. Congregatione, ut in facto supponitur. ac etiam quia juxta ejusdem facti præsuppositum citatio omnino inepta est & non obligatoria, utpote concepta contra mulierem, & monialem ad comparendum personaliter.

Deinum

Demum quod spectat electionem Canonissæ, dicendum, quod prius firmandum est factum, ac videndum an d. Suspensio subsistat nec ne; quia, si non subsistit, absque dubio electio remanet invalida, utpote spretis d. Præpositissa, quæ est caput Capituli, & aliis vocalibus, quorum contemptus irritat actum *cap. eorum cap. in genesi, & cap. quod sicut de electione*, Mantic. *decis.* 268. & 288. Buratt. *dec.* 125. & 251. & *passim*. Sed quando etiam d. Suspensio subsisteret, ea percuteret Officium Præpositissæ circa jurisdictionem officio competentem, non autem sustulit qualitatem Canonicalem; ideoque tamquam Canonissa debuisset evocari ad electionem, atque in ea intervenire; quod etiam convenit aliis Canonissis forte suspensis: quoniam sola suspensio *a divinis*, & ubi non concurrit censura majos excommunicationis, non tollit actus Capitulares, ac jus conferendi juxta *glos. in cap. sacro de sent. excomm.* quam sequuntur Abb. & ceteri, ut apud Templ. *decis.* 860. *n.* 6. nam aliud est electio Prælati Ecclesiæ viduatæ, aliud est collectio canonicorum, & beneficiatorum. *)

Nulla desuper capta fuit resolutio, quoniam cum hujusmodi controversia pendente, devenrum essat ad quandam concordiam, cujus deinde utramque partem penituerat, unde propterea agentes deinde eam sub silentio involvebant, aliunde tamen Sacr. Congregatio ejus notitiam habuisset. Idcirco prudentissime, stante qualitate regionis; ac stantibus aliquibus inconvenientibus alias exortis, mandavit dictæ concordiæ observantiam, unde propterea cessante occasione ulterioris formalis discussionis, ac non visis juribus alterius partis, quæ communicata non fuerunt, non potuit omnino maturum judicium pro veritate desuper efformari.

ANNOT. AD DISC. XXV.

Super hoc discursu aliud non occurrit adnotatione dignum, dum ob mortem Procuratoris de quæstione amplius actum esse non audivi, vel quia Partes concordaverint, vel quia causæ defensores mutaverint.

NEAPOLITANA JURIS VISITANDI MONASTERIUM

PRO MONASTERIO SANCTÆ CLARÆ CUM ARCHIEPISCOPO.

Casus decisus in Sacr. Congregatione Concilii pro Archiepiscopo.

Jurisdictio delegata Ordinario loci in Monasteriis Monialium exemptis: An locum habeat quando exemptio provenit ex lege fundationis? Et quid ubi eadem Monasteria habent alterum legatum Apostolicum a quo visitantur?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Decretum S. Congregationis Concilii.*
(*) (* *Munus S. Congregationis est interpretare decreta S.C.T. sed ea quæ consistunt in facto remittuntur judicibus ordinariis.* *)
3 *De ratione ob quam de jure communi, ac etiam per Sacrum Concilium Tridentinum committitur Ordinariis Visitatio Monasteriorum exemptorum, & n.* 11.
4 *An Conciliare decretum procedat in Monasteriis subjectis regularibus habentibus visitatorem? & num.* 6.
(*) (* *De delegatione particulari, & de illa annexa dignitati.* *)
5 *Constitutio Gregorii XV. quid addiderit Conc. Trid.*
6 *De eadem conclusione, de qua n.* 4.
7 *De differentia inter exemptionem dativam, & nativam ac eam, quæ ex mero privilegio, & alteram, quæ ex lege fundationis.*
8 *Leges adjectæ in limine fundationis sunt servandæ.*
(*) (* *Quomodo intelligendum S.C.T. ubi generaliter derogat omnibus & quibuscumque patronatibus ex quocumque privilegio concessis.*
Per regulas Cancellariæ non censetur derogatum ju-
Card. de Luca, Lib. III.

ripatronatui laicorum ex fundatione, dotatione, vel alia causa onerosa preponderante.
Provisio Apostolica cum quibusvis clausulis & derogatoriis non comprehendit juspatronatum laicorum, nisi specialis & individua mentio fiat de illo. *)
9 *Privilegium Apostolicum quandoque attendendum est tanquam consensus præstitus.*
10 *Jurisdictio delegata non adversatur exemptioni.*
11 *De ratione ob quam Ordinariis committenda est cura clausuræ.*
12 *De casu in quo jurisdictio Ordinarii delegata circa clausuram Monialium, locum habere non debet.*
(* *Quibus in casibus jurisdictio particularis alicui concessa censeatur cumulativa, non privativa.* (*)
Delegatio regulatur ad instar mandati. *)

D I S C. XXVI.

De anno 1310. in Civitate Neapolis, Rex Robertus, & Regina Sancia ejus Uxor, fundarunt ac dotarunt Insigne Monasterium Monialium S. Claræ, ibiqua annexum Conventum Fratrum Ordinis Minorum, qui tunc unicus, & indivisus erat, pro ejusdem Monasterii gubernio, & administratione, pluribus in ipso fundationis limine adjectis legibus per Joannem XXII. approbatis, inter quas ea fuit præcipua, ut esse deberet de Regio jurepatronatus, ac immediate subjectum Sedi Apostolicæ, omnino liberum, & exemptum a quacumque Archiepiscopi jurisdictione, visitatione, & superioritate, atque ita continuata observantia dedit usque ad annum 1648. licet enim post publicationem Sac. Conc. Trid. plures Archiepiscopi in vim jurisdictionis ab eo delegatæ illud visitare curaverint, præsertim vero sub Clemente VIII. nihilominus dum hæc disputabantur, ex parte agentium pro dicto Monasterio supponebatur dictam exemptionem adhuc intactam remanere, quoniam quoad regimen, & ordinariam superioritatem, juxta legem fundationis, fuit sub jurisdictione, & Visitatione Generalis aliorumque Prælatorum dicti Ordinis Minorum, prius Conventualium, deinde Observantium; Et quoad clausuram, ac alia, quæ per dictum Concilium, & Apostolicas Constitutiones in Monasteriis exemptis, locorum Ordinariis jure delegato competunt, talem jurisdictionem exercuit Nuntius Apostolicus residens in eadem Civitate; Cum autem occasione revolutionum popularium, quædam pars muri clausuræ rupturam passa esset, subsequuta tamen illico refectione, Archiepiscopus, ista occasione sumpta, Monasterium visitare voluit, exemptione non obstante, ex delegata jurisdictione per dictum Conc. *sess.* 25. *de Regol. cap.* 5. & clarius ex Constit. 58. Gregorii XV. atque se opponentibus Monialibus, ac aliis, qui earum exemptionem tueri curabant, per Archiepiscopum consulta fuit Sac. Congregatio Concilii, quæ pro eo respondit, licere scilicet clausuram visitare, non obstantibus deductis ex parte Monasterii.

(* Ante omnia in primis advertebam, quod cum d. quæstio non consistat in solo puncto juris, nempe si Archiepiscopus possit jure delegato visitare Monasterium exemptum quoad clausuram; sed consistat in facto quod inter partes est controversum, & causa reperiatur jam introducta in Rota; videtur resolvendum, quod prius fiant in Rota probationes hinc inde, & firmetur factum: quibus peractis, si aliquid dubium supererit de jure super interpretatione S. C. T. tunc erit munus hujus S. Congregationis interpretari; ea enim quæ consistunt in facto, & requirunt probationes, & processus compilationem, non discutiuntur in Congregatione, sed remittuntur judicibus ordinariis; ut expresse disponitur in Constitutione Sixti V. 74. in Bullar. novo, sive in declaratione ejusdem Constitutionis immediate sequenti §. 2. & firmat Navar. *conf.* 2. *de religiosis domibus.* *) (*)

Præterea in hac disputatione scribens pro Monasterio circa initia Advocationis, distinguendo decretum 3
Conciliare, a dicta Constitutione Greg. XV. in quibus erant Archiepiscopi fundamenta; Quatenus pertinet ad primum, dicebam illud profiteri solum in hoc innovare Canonum dispositionem, *in capit. periculoso, de privil. in* 6. & *Clement.* 2. *eod. tit.* in quibus, præcipue

in Clementina disertis varbis declaratur, ut potestas quæ jure delegato locorum Ordinariis conceditur in Monasteriis exemptis, & Sedi Apostolicæ immediatæ subjectis procedis io iis, quæ nullum habent ordinarium Visitatorem, ita consulendo illis casibus, in quibus, cum ipse Pontifex non posset per se ipsum visitare, neque congrueret ab Urbe, seu aliunde transmittere parciculares Visitatores, per quos, utpote ad tempus in loco morantes, neque coosultum asset clausuræ casibus, qui io dies contingere possunt, præsentem, seu proximum, ac promptum Visitatorem exigentibus, idcirco Ordinatiis tale munus demandatum est, ut advertunt Abb *n. 4.* & cæteri *in ead. Clementina*.

Hinc propterea Moxales magis communiter concludunt, dictum Conciliare decretum locum non habere in illis Monasteriis exemptis, quæ ex Apostolica concessione subjacent regimini, & administrationi Regula-
4 rium, quoniam visitantur a *Generali*, vel a *Provinciali*, aliisque ejusdem Religionis Prælaris, ut præ cæteris firmant Saochez *de præcepta Decalogi, lib. 6. capit. 15. num. 21.* Rodriqu. *qu. Regul. tom. 1. quæst. 47. art. 10.* Miranda *in manual. Prælator. tit. de Monialibus, quæst. 2. art. 14. conclus. 4.* Bonacina *de clausura, quæst. 6. punct. 1.* Tambur. *de Jur. Abbatis. disp. 24. qu. 9. num. 5. & cæteri plures*.

(*) (* Nec refragatur quod D. Archiepiscopus prætendat hanc visitationem, non tamquam Ordinarius, sed tamquam Delegatus Apostolicus; quia cum ista non sit delegatio particularis facta ipsi D. Archiepiscopo, sed perpetua, aonexa dignitati, & facta Ordioario in genere, & tamquam Ordinario, videtur jus istud exercere potius jure ordinario, quam delegato, & in effectu est idem; unde fuisset imponete legem varbis, & ooo rebus, quod de jure noo est dicendum. Et patet evidenter ad sensum, quod Regina fundatrix in effectu voluit Archiepiscopum non posse se ingerera in d. Monasterio, sive jure ardinario, sive delegato, delegatione perpetua & inextinguibili; nam alias fatua & frustranea fuisset lex per eam condita. *)

Et quosd Constitutionem Gregorii XV. dicebam eam ad limites dicti decreti Conciliaris intelligendam esse,
5 cum in aliquo ajus altetativa, vel innovativa noo esset, oisi circa facoltatem, quæ ipsis Ordinariis conceditur procedendi ad penas, & censuras contra exemptos, de qua, ratione privilegiorum, dubitati potetat, ut observat Lottat. *de benefic. lib. 1. quæst. 24. num. 66. cum seqq.*

Quamvis autem hæc deducerem tamquam Advocatus; Nihilominus, ut ab initio agentibus pro hac par-
6 te insinuavi, non videbantur tuta, qooniam dicta Sac. Congregatio contrariom tenet, non attentis opinionibus Moralium, qui tamquam Regulates, in hac exemptionis materia parum probati testes videntur, utpote causam propriam potius defendeotes; Potissime vero, quia Constitutio Gregorii XV. expressam habet mentionem Regularium hujusmodi Monasteria gubernantium, unde propterea cessat omnis difficultas, quoniam Pontifex, sciens adesse Regulares Visitatores, adhuc hujusmodi facultatem Ordinariis demandare voluit.

Deducebam secundo dictam legem adjectam in li-
7 mine fundationis, & a Sede Apostolica probatam super omnimoda exemptione a jurisdictione, ac specialiter a visitatione Archiepiscopi, illud præsertim observando, istam non esse exemptionem dativam, & mera privilegiativam, ut regulatitet aliæ esse soleot, in quibus strictius proceditur, juxta naturam privilegiorum a jure exorbitantium, ac locotum Ordinatiis præjudicialium, sed esse examptionem nativam, in ipso Monasterii ortu impressam, non ex mera gratia, & privilegio, sed ex quadam specie justitiæ, & cootractus cortespectivi initi inter Sedem Apostolicam, & fundatorem, qui forte alias non fundasses, unde propterea in materia jurispatronatus, receptam propositionem habemus, leges in limine fundationis, de consensu Ordinarii, vel alterius Superiotis adjectas, observandas es-
8 se, quamvis juri contrarias, ad text. *in cap. propterea, il 2. de Jurepatr. cum Concord.* per Anchar. *cons. 129.* Lotter. *de benef. lib. 1. qu. 32. n. 1. cum seqq.* Barbos. *de Episcopo, alleg. 70. n. 39. cum seqq.* & habetur frequenter in sua materia *sub tit. de Jurepatron.*

(*) (* Et licet S. C. T. *sess. 25. de reform. cap. 9.* derogaret generaliter omnibus & quibuscumque patronatibus ex quocumque privilegio concessis, illa tamen dispositio geoeralis iotelligitur de privilegiis concessis ex mera gratia, & titulo lucrativo, noo de provenientibus ex causa onerosa Gabriel. *cons. 195. lib. 5.* Garz. *de benef. part. 5. cap. 9. n. 120. & seqq.* Lottet. *de re benef. lib. 1. qu. 8. num. 12.* Seraph. *decis. 499. & 554.* Gregor. *dec. 397.* & alias Rota passim.

Insuper quamvis per regulas Cancellariæ derogetur omnibus & quibuscomque privilegiis, indultis, & coocessionibus, oon censetur tamen derogatum Jurispatronatui laicorum ex fundatione, dotatione, vel alia causa onerosa præponderati, gloss. Geminian. & aliis *in cap. 2. de præbend. in 6.* Lottet. *d. lib. 2. qu. 8. per totum.* Buratt. *decis. 941.* Rota *decis. 58. & part. 2. rec.* & alias indubitate; quia, ut dictum ast, jura isto modo quæsita noo dicuntur competere ex privilegio, sed ex contractu.

Et generaliter quæcumque provisio Apostolica, cum quibusvis clausulis & derogatotiis, non comprehendit Juspatronatum laicorum, nisi specialis & individua mentio fiat de illo gloss. *in d. capit. 2. de præbend.* Covarr. *prallucarum quæst. cap. 36. n. 5.* Parisius *de resignat. lib. 2. qu. 4. num. 35.* qui plures cumulat, & DD. passim. Et maxime ubi agitur de Jurepatronato Regio, prout ast in casu nostro; nam tunc non solum requiritur mentio specialis Jurispatronatus laicalis, sed expressio hujusmodi Regiæ qualitatis, ut *in reg. 42.* Cancellatiæ. Covarr. *loco sup. cit.* Gonzal. *ad reg. 8. gl. 24. num. 158.* Lottet. *de re benef. lib. 2. qu. 11. n. 85.* *)

Et in specialibus termiois legis adjectæ per funda- 9
torem super visitatione supponitur apud Greg. *decis. 4. & 8. ut infra, & disc. 404. & 41.* licet ex illius casus particulasibus circumstantiis diversimode determinetur, ideoque dicebam dictam Apostolicam coocessionem Joannis XXII. capiendam esse, non tamquam merum privilegium exemptivum, sed tamquam consensum legibus fundationis præstitum per Papam uti Ordinarium Ordinariorum, ut considerat Gabr. *cons. 592. n. 9. lib. 2.* Rota *decis. 318. n. 36. part. 6. & decis. 29. num. 8 part. 7. rec. & frequenter*.

Verum pariter istud motivum reflectendo ad veri- 10
tatem, parum totum videbatur, quoniam lex fondationis ita intacta remanet, utpote loquens de ordinaria, & propria Archiapiscopi potestate, & jurisdictione, cum hanc exercere dicatur jure delegato ipsius Sedis Apostolicæ, quæ sicut quemcumque alium Visitatorem deputare potest, ita prohibenda non est prudentius id committere Ordinario, qui tamquam præsens in loco, & magis informatus, commodius cum minori sumptu has partes explicare potest.

Alia etiam magis coovincenti, & viva ratione con-
currente, superius atiam pooderata io Marsicana, 11
disc. 58. qood scilicet clausoræ custodia & Visitario, magis consideranda est formaliter, & ab extra, quam materialiter, & ab intra, respectu scil. Cleri, & populi sæcularis, a quo potius, quam ab ipsis Monialibus scandala provenira solent, idcirco congruum est, hujusmodi munus committi illis, qui jurisdictionem in eumdem Clerum, & populum io loca habent, & coercere possent, ut plenius io eadem Marsicana.

Ex alio autem fundamento, etiam cum sensu veri-
tatis, dicebam dictam resolutiooem, vel mious pro- 12
babilem, vel nimium rigorosam videri, ac revera noo placuit, quod scil. ultra Visitatores, & Superiores Regulares, istud Monasterium habebat ax Apostolica delegatiooa in Visitatotam Nuntium Apostolicum io ipsa Civitate continuo residentem, cum familia armata, & jurisdictione forte magis ampla in Cletum, & populum, unde propterea cessabaot omnes rationes, de quibus supra, ob quas hujusmodi munus Ordinariis per Sedem Apostolicam commissum est, cum illud explicetur per ejusdem Sedis Ministrum, cui ipsa Sedes omnia ejus longe graviora oegotia committit, unde propterea videbatur casus specialis sub dictis regulis noo cadens.

(* Nec facit responsio, quod facultas attribu- (*)
ta ountio sit cumulativa cum Archiepiscopo, noo privativa: quoniam admissa etiam conclusiooe, quod regulariter jurisdictio particularis alicui concessa censetur cumulativa non privativa ad Ordinarium, talis conclusio procedit respectu Judicis ordinarii; & in his terminis loquuntur omnes qui tractans de materia.

teria. Secus est respectu delegati ad aliquam cognitionem causarum, vel locorum; nam tunc si una causa vel locus specialiter alteri delegatur, censetur privativa, ita ut illa causa vel locus dicitur extractus de genere, tamquam ovis de ovili Angel. *in l. testam. C. de testam.* Felin. In *cap. pastoralis n. 2. vers. limita 4. de offic. ordin.* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 58. n. 3. & seqq.* Surdus *consil. 56. n. 29.* Ratio conclusionis in delegato est, quia Delegatio regulatur ad instar Mandati, & valeat argumentum ab uno ad alium: unde quemadmodum per secundum Mandatum speciale concessum alicui ad aliquod negotium, censetur revocatum primum, ita in simili, ut bene DD. allegati.

Præterea d. regula, quod jurisdictio particularis censetur cumulativa, & non privativa, limitatur communiter ubi Judex particularis datus est favore personæ, in quam exerceri debet; & favor ipsius est non habere plures qui eam exerceant. Et in specie, quod ubi datus est visitator particularis favore visitandorum cessat visitator Generalis, quia interest non vexari a pluribus visitatoribus Angel. *in d. l. testam.* Felin. *d. cap. pastoralis n. 2. versic. limita* Ruin. *consil. 7. lib. 4. n. 6.* Surd. *d. consil. 56. n. 43. & alii passim.* *)

Ea etiam ratione accedente, quod ita privilegium, & lex fundationis, retorquerentur in odium, atque deterioris conditionis esset istud Monasterium adeo privilegiatum, quam alia non privilegiata unicum, vel duplicem Visitatorem habentia, cum istud ita tribus Visitatoribus, ac Superioribus subjectum remaneret, Regularibus scilicet, Archiepiscopo, & Nuntio, contra recepta principia, ut ea, quæ favore introducta sunt, in odium retorqueri non debeant, atque super hoc motivo numquam audivi responsionem, quæ captivaret intellectum.

(*) (* Non obstat prætensa observantia seu possessio in jure visitandi ex aliquibus visitationibus adductis, quoniam ommisso quod sunt jura non recognita, & extracta lite pendente, parte non citata, quæ nullam faciunt fidem, ut est conclusio vulgatissima; sunt actus extracti ex libro proprio visitationis, qui liber non probat, quoties principalis controversia est super ipsa visitatione, seu jure visitandi: nemo enim adeo privilegiatus existit, ut proprio libro ad sui commodum credendum sit.

Eo magis quia in contrarium, nempe quod Archiepiscopus Neapolitanus numquam se ingesserit in hoc Monasterio propter legem fundationis, & Regiam potestatem, ultra probationes quæ afferuntur in promptu, testatur in punto Paulus Fuschus in *tract. de Visitatione lib. 2. cap. 58. de Monialibus n. 57.* Fol. *n. 362.* & probat hac apertissime quotidiana practica tam hujus Sac. Congregationis, quam illius Episcoporum & Regularium: siquidem ubi agitur de concedendis licentiis pro alienationibus faciendis, sive pro exponenda pecunia in fabricam, præcipue circa clausuram, sive in similibus casibus, semper scribitur Episcopo etiamsi Monasterium sit exemptum; & nihilominus ubi agitur de negotiis istius Monasterii, scribitur semper Nuntio, & numquam Archiepiscopo quod ostendit illum vere & realiter esse subrogatum circa Monasterium in locum Archiepiscopi. *)

ANNOT. AD DISC. XXVI. & seqq.

AD istam materiam jurisdictionis delegatæ Ordinarii loci visitandi Monasteria Monialium exempta, quoad concernentia custodiam clausuræ materialis, & formalis, ac etiam electionem Abbatissæ, videnda sunt ea, quæ habentur *lib. 14.* Miscellan. Ecclesiast. *disc. 16.* & in Annot. ad Conc. Trid. *disc. 36. & tit. de Regul. disc. 1. 24. & 50.*

CAMPANIEN. JURIS VISITANDI
PRO
PP. MINORIBUS OBSERVANTIBUS, ET ALIIS
CUM EPISCOPO.

Casus decisus per S. Congregat. Concilii pro PP.

An jurisdictio a S.C.T. & Apostolicis Constitutionibus delegata Ordinariis in Monasteriis exemptis, militet ubi obstat lex fundationis approbata per sedem Apostolicam?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Decisio Sac. Congregationis.*
3 *Privilegium Apostolicum quandoque stat pro consensu approbativo legum fundationis observandarum.*
4 *Concilio Trident. derogatum censetur per derogationes generales, & non requiritur mentio specialis.*
(In Papa supponi non debet ignorantia juris. *)* (*)
5 *Constitutio Gregor. XV. quid addiderit Concilio Tridentino.*
6 *Sub legibus, & dispositionibus generalibus non venit juspatronatus ex causa onerosa.*
7 *Papa non censetur velle derogare juri tertii.*
8 *De ratione ob quam etiam cum exemptis Sacramenta ministrantibus Ordinario loci datur jurisdictio.*
9 *Et de ratione, ob quam etiam in Monasteriis exemptis circa clausuram datur jurisdictio Ordinario.*
10 *An Deputati laicorum debeant intervenire in clausura Monialium.*

D I S C. XXVII.

DE anno 1542. Benedictus Tricasius de Civitate *Campania*, mandavit in ea Civitate erigi Monasterium Monialium Ordinis S. Claræ sub invocatione S. Jacobi, pro puellis aliquarum familiarum tantum, sub diversis legibus in ejus testamento contentis, ea præsertim, quod Monasterium prædictum in temporalibus esset sub administratione aliquorum ejus conjunctorum, eorumque descendentium, quos operis executores deputavit, *ac Jus habentes* nuncupavit, in spiritualibus vero, sub visitatione, cura, & regimine *P. Generalis*, seu *Provincialis Minorum Conventualium*, cum omnimoda exemptione a visitatione, & alia jurisdictione, superioritate Ordinarii Diœcesani, ac Metropolitani. Quæ dispositio in ipso fundationis limine, in omnibus & per omnia per Julium III. approbata fuit; Cumque deinde Pius V. generaliter curam Monialium existentium penes Patres Conventuales, transtulisset ad locorum Ordinarios; Hinc proinde Episcopus prætendere cœpit, nedum visitationem, & jurisdictionem, sed omnimodam administrationem, unde propterea *Jus habentes*, recursum habuerunt ad Gregor. XIII. qui per litteras speciales mandavit observantiam dictæ dispositionis, & Apostolicæ approbationis, inhibendo d. Episcopo, ne prætextu *Pianæ Constitutionis* in hujus Monasterii cura, & administratione se ingereret, ita ut temporalis esset penes *dictos Jus habentes*, & spiritualis penes Minores Observantes loco Conventualium subrogatos; Verum excitata denuo hujusmodi prætensione per Episcopum circa annum 1648. atque habito recursu, tam per Generalem Minorum, quam per *Jus habentes* ad S. Congregationem Concilii; Pro observantia litterarum Apostolicarum, & fundationis responsum fuit, non tamen suggerit memoria, num dicta resolutio fuerit generalis, etiam in ordine ad clausuram, vel potius solum quoad curam, & administrationem, tam temporalem, quam spiritualem respective, firma tamen remanente Episcopi delegata jurisdictione Conc. Trid. & Apostolicis Constitutionibus circa clausuram, ut est probabile juxta casum, de quo in Neapolitana Monasterii S. Claræ *disc. præced.* qui est casus longe fortior, dum ibi adest alter delegatus Apostolicus, unde cessant omnes rationes, ob quas hujusmodi jurisdictio locorum Ordinariis demandata est. 1 2

In hac autem disputatione, tria erant Episcopi fundamen-

damenta. Primum ex dispositione juris, non obstante lege fundationis, utpote destituta consensu Ordinarii, 3 quo accedente, & non alias procedit conclusio, ut leges per patronum in limine fundationis adjectæ, quamvis juris contrariæ servari debeant. Et secundo, ex dispositione Sac. Conc. Trident. *sess. 25. de regul. cap. 5.* non obstantibus literis Gregorii XIII. utpote non continentibus specialem ejus mentionem, ut requiritur in Conciliis Generalibus, regulariter non venientibus sub generalibus derogatoriis obstantiarum; Et tertio in Constitutione 16. Gregorii XV. postmodum superveniente, quæ specialiter loquitur de Monasteriis existentibus sub cura, & regimine Regularium.

His tamen non obstantibus, quatenus pertinet ad curam, regimen, & administrationem, excepto casu clausuræ, ut supra; Contrarium, cum sensu etiam veritatis, probabilius dicebam; Singula enim objecta prædicta examinando; Quatenus pertinet ad primum, non impugnabam conclusionem in puncto juris, negabam vero applicationem ad factum, ob interventum Apostolicæ confirmationis, tam Julii III. quam successive Gregorii XIII. habendæ loco consensus Ordinarii, cujus vices Papa recte supplet, utpote Ordinarius Ordinariorum, ideoque privilegia Apostolica emanantia in approbationem voluntatis fundatorum, capienda sunt potius in terminis dicti consensus approbativi, quam puræ gratiæ, & privilegii. ex iis, quæ habentur in d. Neapolitana Monasterii S. Claræ *disc. praced.* & infra *disc. 41.*

Et quoad obstantiam Conc. Trident. plana erat responsio, ob posteriores literas Gregorii XIII. per quas cessabat difficultas, quæ militare posset attentis Literis Julii, an scilicet per superveniens Conciliare decretum eis derogatum esset. Non obstante omissa speciali men- 4 tione regulariter necessaria in Conciliis Generalibus, juxta ea, quæ occasione exemptionis decimarum super derogatione Concilii Generalis Lateranensis *in cap. de decimis*, habentur frequenter in sua materia, *sub tit. de decim.* Quoniam respectu Conc. Tridentini, licet illud sit generale, & Oecumenicum, attamen ex dispositione Constitutionis Pii IV. editæ super ejus confirmatione, & publicatione, hujusmodi regula cessat, illudque venit sub derogatoriis generalibus, quoties defectus intentionis non obstat, deductus ex aliquo facto Papæ ignoto, Cavaler. *decis. 181. n. 3. decis. 179. n. 6. & 687. n. 25. p. 2. rec. & frequenter.*

(* De mente autem Papæ derogandi præfatæ dispositioni Conciliari non videtur posse dubitari; quia non versamur in re consistente in facto, cujus ignorantia dari potest in Papa, sed de consistente in jure, quod ignorasse, vel de eo non cogitasse non est attendendum; sciebat enim Papa Episcopum vigore S. C. T. tamquam Sedis Apostolicæ delegatum posse visitare hoc Monasterium, quamvis exemptum & tamen disponit, quod nullo pacto, & sub quovis prætextu se ingerat cum dicto Monasterio. *)

5 Demum quoad Constitutionem Gregorii XV. duplicem dabam responsionem, unam quod sicuti advertit Lotter. *de beneficiis, lib. 1. q. 24. n. 66. & seqq.* & habetur in d. Neapolitana Monasterii S. Claræ *disc. praced.* d. Constitutio nihil addidit Conc. Tridentino, neque jus dispositionem alteravit, nisi quoad facultatem Ordinariis attributam, in casu hujus delegatæ jurisdictionis, compescendi etiam per censuras, & pœnas exemptos, stante quod ex magis communi, præsertim Moralium sensu, de hac facultate dubitabatur.

Et alteram, congruam etiam dictis litteris Julii III. 6 ne sub decreto Conciliari caderent, quod scilicet non agebatur de mero privilegio, seu mera gratia, sed de concessione per quandam speciem justitiæ, & actus correspectivi in limine fundationis, ut supra, quæ species concessionis regulariter absque speciali mentione non venit sub legibus, & dispositionibus generalibus, Crescent. *decis. 5. de privileg.* Marescott. *lib. 2. var. c. 40. n. 28.* Lotter. *de benefic. lib. 2. q. 8. n. 26. & seqq.* & infra *disc. 41.* ac etiam habetur frequenter in materia jurispatronatus laicorum ex fundatione, & datione, vel dotis augmento præponderante, ita ut dicatur potius ex justitia, quam ex gratia, ut non veniat sub regulis Cancellariæ, aliisque legibus generaliter disponentibus de Beneficiis, ut in sua materia.

7 Assistente etiam regula generali, exclusiva voluntatis derogandi juri tertii, ex propria providentia magis, quam ex illa legis, vel Principis quæsito ad communiter notata ad intellectum text. *l. assiduis, ff. qui potior in pign.* ex collectis per Add. *ad decis. 666. p. 4. rec. tom. 3.* Otthob. *dec. 115. n. 5. & 6.* quæ regula si procedit in quocumque Principe, fortius magisque de plano locum habet in Papa, expresse profitente per ejus regulam, *de jure tertio quæsito non tollendo*, non derogare juribus tertii, ex deductis per Gomesium ad eamdem regulam, Gabr. *de jure tertii quæsito non tollend. concl. 1. cum Concord.* collect. per Add. *ad decis. 666. part. 4. rec. tom. 3.*

In dicta tamen resolutione, suggerit memoria, re- 8 servatam fuisse approbationem Confessariorum; Et merito, quia tunc jurisdictio exerceri non dicitur cum ipso Monasterio, sed cum ipsis Confessariis volentibus Sacramenta intra Diœcesim ministrare, quamvis hæc ratio, retenta quoad Monasterium omnimoda exemptione, non esset tuta, quoniam ex eadem ratione, ob quam cum sola licentia, & approbatione Superioris Regularis, istud Sacramentum per ipsos Regulares, & exemptos ministratur intra ipsorum Monasteriorum, seu Conventuum virorum ambitum, cum viris regularibus, seu aliis Prælato regulari subjectis, ita pariter in præsenti, cum ex frequenter supra deductis, jurisdictio Ordinariis locorum delegata, etiam cum exemptis Sacramenta ministrantibus, competat, potius in ratione activa, quam passiva, & sic ratione cleri, & populi sæcularis, quibus tanquam propriis ovibus, & subditis sub ejus cura existentibus divina pabula ministrantur; Nihilominus cum agatur de Monialibus, in hac parte laudavi moderationem; Prout etiam in altera, ut puto sequuta, circa custodiam, seu violationem clausuræ, ex ratione deducta in dicta Neapolitana, & in Marsicana *disc. 18. & alibi*, quod scilicet hujusmodi custodia, magis pendet ab extra, quam ab intra, & sic potius ratione cleri, & populi sæcularis, quem Prælatus Regularis inferior compescere non potest.

Alia etiam ratione accedante, quod licet æque, ac 9 in Ordinario loci, non improbabiliter fiducia haberi posset in vigilantia, & cura Prælati Regularis majoris, puta *Generalis*, vel etiam *Provincialis*, cujus fides, & idoneitas per universam Religionem, seu Provinciam respective probata est, ad quod non minus regulariter, probati & primi Ordinis Patres eligi solent; Ad instar illius fiduciæ, quam S. C. T. habet quoad jurisdictionem spiritualem in iis, qui sunt Capita Religionum; Nihilominus isti majores Prælati non semper resident in loco, utpote universam Religionem, seu Provinciam respective peragrantes, & visitantes, ideoque consultum non est hujusmodi visitationi clausuræ, pro qua necessaria est Prælati, vel præsentia, vel vicinitas continua, ut prompte occurrere valeat casibus, qui in dies contingere possunt, ut ponderatur in ead. Neapolit. unde merito omnes hujusmodi difficultates substulit Constitutio Alexandri VII. edita de anno 1664.

Quia vero non agebatur de Monasterio, generaliter 10 & indefinite admittente omne genus personarum, sed restricto ad mulieres de genere dictorum *Jus habentium*, quibus temporalis administratio commissa est. Ponderabam ex hac facti circumstantia, omnino mandari debere id, quod antiquitus, ex nimium laudabili consuetudine in omnibus Monasteriis servabatur, ut scilicet quotiescumque Confessarii, Medici, Chirurgi, vel etiam ipsimet Episcopi, vel Superiores, Monasterium ingredi volunt, id facere debeant cum interventu alicujus ex probatis patribusfamilias, qui vulgo *Deputati* dici solent, ab ipsa populi Communitate nominati; Quoniam cum sint cives, propriumque, ac proximum habeant interesse filiarum, sororum, aliarumque conjunctarum, magis eis cordi est clausuræ custodia; Unde propterea occasione plurium controversiarum desuper habitarum inter Episcopos, & Communitates sæculares, præsertim in una Cusentina inter illam Civitatem, & Archiepiscopum habita in Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium; Dicebam in materia, errores, an exorbitantias inconvenientium productivas, adesse hinc inde, & in utroque extremo respective vitioso; Ex parte scilicet laicorum, ultra quam ut par est id prætendentium in ratione auctoritativa, & jurisdictionali, quasi quod Episcopus, vel alii per eum deputati, clausuram ingredi non possent absque interventu illorum, quos

ipsa

ipſa Communitas deputavit pro ejus libito, quod revera eſt fabuloſum, unde merito Sac. Coogreg. pluries hanc prætenſionem rejecit, præſertim quia laici pro hujuſmodi prætenſæ conſuetudinis obſervantia, imprudenter laicales Magiſtratus adire ſolent.

Et è converſo magaa videtur imprudeotia Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum, ex prudenti coofilio id non practicandi, cum ita eorum indemnitati quocumque caſu conſultum ſit, ac etiam pluribus inconvenientibus occurreretur; Unde propterea mihi videbatur, quod per Sacr. Congr. generaliter id injungi deberet Epiſcopis, aliiſque Prælatis, clauſuræ Monialium curam habentibus, quod ſcilicet ipſi, in ratione conſultiva requirerent Communitatem laicalem, ejuſque Conſilium Generale, vel particulare, ut ſibi videbitur; pro aominatione plurium probatorum patrumfamilias, qui ad hoc munus toti populo interaſſato in pudicitia Monialium opportuni videantur, & ſic tanquam per ſpeciem illius gratæ, & conſultivæ nominationis, quam aliquando Prælati a Parochianis, & Populo exigere ſolent de Clericis, ex quibus gratus Rector eligatur, ad not. *per Canoniſtas in cap. quod ad Dei timorem, de ſtatu Monachorum*, Cavaler. *deciſ.* 416. *n.* 1. *cum ſimilib.* ad effectum ſcilicet, ut idem Prælatus, ex pluribus ita per populum approbatis, ex propria juriſdictione, & authoritate eligat quos ſibi bene viſos, cum ita ceſſaret facultas proteſtativa, & juriſdictionis laicorum, & recte ſatisfieret populis, multiſque inconvenientibus conſuleretur,

COLONIEN. MONASTERII S. CORNELII
AD INDAM
PRO ABBATE, ET MONASTERIO
CUM ARCHIEPISCOPO.

Caſus diſputatus in S. Congr. Epiſcoporum, & Regularium, & abſque reſolutione remiſſus ad Rotam.

An & quando Ordinarius loci juriſdictiooem habeat etiam ordinariam in Monaſterio Regulari, ejuſque Abbate, & Religioſis, ubi agitur de illis Monaſteriis, quæ eum aliis non connectuntur, ſed reguntur de per ſe, & independenter? An ſcilicet exemptiones generales competentes Religionibus, capiant hæc Monaſteria?

S U M M A R I U M.

1 *IN partibus Ultramontanis plura Monaſteria Regularium reguntur ſingulariter, & de per ſe independenter.*
2 *Caſus controverſus.*
3 *De generica exemptione Monachorum, & regularium ex Synodo celebrata ſub Divo Gregorio Magno, & n.* 3.
4 *Hodie univerſus ordo regularis eſt exemptus.*
5 *Cauſa exigentes probationes, & proceſſum remittuntur per Sac. Congreg. ad Judices ordinarios.*
6 *Congregatio Caſſinenſis non egreditur Italiam, ejuſque privilegia non conveniunt Monaſteriis Ordinis S. Benedicti extra Italiam.*
7 *De origine, progreſſu, & diviſione Ordinis S. Benedicti.*
8 *De eadem exemptione generali Regularium, de qua num.* 3.

(*) (* *Quando regula generalis militat pro exemptione non eſt neceſſaria ulla probatio, ſed ſufficit illam allegare.*
Non uſus privilegiorum non præſumitur in dubio, ſed debet probari concludenter per allegationem.
De neceſſariis circumſtantiis hujus probationis.
Negligentia, vel alter actus aliquorum Religioſorum non poteſt præjudicare univerſæ Religioni, & ipſi Sedi Apoſtolicæ. *)

9 *De differentia in propoſito exemptionis inter Religiones, quæ reguntur per viam univerſitatis, & Monaſteria ſingularia.*
10 *Recenſentur aliqua exemptionis, vel ſubjectionis argumenta.*

D I S C. XXVIII.

CUm in partibus Ultramontanis, præſertim vero, 1
ac frequentius in Germania, quamplura adſint
Monaſteria Regularium, independenter, & de per ſe
cum proprio Abbate, & Capitulo ſe gerentia, abſque
communicatione cum aliis Monaſteriis, ſive Univerſitate Religionis, ſeu Congregationis, ut habetur in Treviren. unionis *dec.* 24. *p.* 9. *rec. & in aliis*; Cujus naturæ, ſeu qualitatis eſt Monaſterium S. Cornelii ad Indam Ordinis S. Benedicti Coogregationis Bruſſaldenſis, ſitum intra limites Diœceſis Colonien. Atque Archiepiſ- 2
copus prætenderet, illud ſibi jure ordinario in omnibus eſſe ſubjectum, præſertim vero circa viſitationem; E converſo autem ex parte Monaſterii prætenderetur exemptio generaliter competens Monachis; Vel ex generica exemptione Monaſtico Ordini conceſſa in Synodo habita ſub Divo Gregorio Magno anno 1601. de quo 3
in Canone, quam ſit neceſſarium 18. *q.* 2. Baron. in annal. eodem anno 1601. Paſſarin. *tom.* 3. *de ſtatu hominum*, *q.* 189. *n.* 10. *inſpect.* 10. *n.* 974. *& cæteri*. Vel ex privilegiis ſpecialibus Ordiois S. Benedicti conceſſis per Clementem V. Benedictum XII. & Eugenium IV. Vel demum ob generalem communicationem privilegiorum, quæ habetur inter Religiones, obquam, ſive directe,
ſive indirecte univerſus Ordo Regularis de facto exem- 4
ptus eſt, ut advertunt Cocchier, *de juriſdictione num* 3. Tambur. *de jur. Abb. tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſito* 2. & cæteri apud eos, & apud Frances *Epiſcopum Barbaſtrien. in Paſtoral. Regul. part.* 2. *q.* 2. ubi late de hac materia exemptioois Regularium, ejuſque origine, & introductione.

Orta proinde deſuper controverſia, & re delata ad S. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, poſt binam diſputationem, cum multa hinc inde invicem pugnantia deducerentor, ac ſupponerentur in facto, quæ probationes ac formalem proceſſum requirebant,
& ex quibus, exemptionis, vel reſpective ſubjectionis 5
deciſio pendere videbatur; idcirco nulla capta reſolutione, ad oormam Conſtitutionis 74. Sixti V. cauſa, tanquam exigens formalem proceſſum, & telam judiciariam, temiſſa fuit ad Rotam, ubi pendet indeciſa, quod huc uſque ſciam.

In dictis autem diſputationibus habitis in Sac. Coogregatione, tres fuerunt inſpectiones, ſeu puncti; Primo ſcilicet, an iſtud Monaſterium cenſendum eſſet Ordinis S. Benedicti, ita & taliter, quod ei convenirent Apoſtolicæ Conſtitutiones concedentes privilegia exemptiva, & præſertim vero, 2. & 9. Innoc. IV. Secundo, an poſita negativa, ſuffragaretur exemptio generalis competens univerſo Ordini Monaſtico, omnibuſque Religionibus, Regularibus, vel directe, vel per communicationem, ut ſupra; Et tertio circa ſpeciales facti circumſtantias, quæ reſpectu hujus Monaſterii quoad exemptionem, vel ſubjectionem reſpective concurrebant.

Quoad primum, Scribentes pro Archiepiſcopo in eo 6
inſiſtebant, quod originalis exemptio competens Monachis Nigris Ordinis S. Benedicti, conſtituentibus in Italia Congregationem, quæ B. Juſtinæ de Padua, ſeu Caſſinenſis dicitur, proveniret a dictis Conſtitutionibus 2. & 9. Eugenii IV. percutientibus tantum dictam Congregationem; Hinc inferendo, eas ſuffragari non poſſe huic Monaſterio, utpote nullam connexionem habenti cum dicta Congregatione non egrediente limites Italiæ, & conſequenter, quod iſtud Monaſterium, ſive eſſet Ordinis S. Benedicti, ſive cujuſcumque alterius Ordinis, remaneret ſub diſpoſitione juris communis, qua attenta, & ceſſantibus privilegiis exemptionis, ex magis communi, & vera opinione, de qua infra in ſecunda inſpectione, Monachi, ſeu Regulares, adinſtar reliqui cleri, & populi, ſubjacent juriſdictioni, ac legi diœceſanæ illius Ordinarii, intra cujus diœceſis limites vivunt.

Scribens pro Mooaſterio, non negabam, dictas Conſtitutiones Eugenii IV. percutere ſolum dictam Congregationem Caſſinenſem, non egredientem limites Italiæ, proindeque non complectentem iſtud Monaſterium, quod ab ejuſdem Congregationis Præſidente Generali, aliiſque Superioribus, nullam habet dependentiam, ejuſque profeſſores dicuntur de Congregatione Bruſſaldenſi; dicebam tamen, non exinde reſultare, eorumdem Scribentium aſſumptum, ſeu conſequentiam, quod ſcilicet illud non eſſet Ordinis S. Benedicti, quaſi quod

iſte

iste ad hanc secundam Congregationem restrictus esset; Hoc enim erat æquivocum clarum, quale etiam reputatum fuit per S. Congreg. quæ in hoc puncto nullam habuit difficultatem, quod scilicet istud Monasterium esset etiam d. Ordinis S. Benedicti.

Ad quod probandum, assumendo materiam ab alto, seu origina dicebam, S. P. Benedictum in loco, qui dicitur *Sublacus*, instituisse Ordinem Monasticum, qui in Ecclesia latina, seu Occidentali forte fuit primus,
7 per universum Orbem mirifice dilatatus, & qui ad differentiam multarum Congregationum, seu Reformationum filialium ab ista Religione tanquam a matre emanantium, ut sunt Cistercienses, Cluniacenses, Cœlestini, Chartusiani, Camaldulenses, Olivetanti, Montis Virginis, Vallisumbrosæ, & aliæ, ab antiquo nuncupari consueverunt Monachi Nigri, ut liquet *ex Clem. prima de statu Monachorum*, ubi *Monachi Nigri* nuncupantur, & ex Constitutione V. Benedicti XII. edita pro hujus Ordinis bono regimine, ubi dicitur, *illum a mari usque ad mare se dilatasse, atque per universa Orbis climata se illustrasse*; Unde propterea convincebatur manifestus error dicti assumpti, quod scilicet Ordo prædictus restrictus esset ad Congregationem Cassinensem citra Montes restrictam.

Et in specie hujusmodi Religiosorum de Congregatione, seu Observantia Braffaldensi in Germania, quod sint Ordinis S. Benedicti, habetur in Salamantina Cucullæ 9. Decembris 1158. & 23. Junii *1659*. cor. Cerro impress. post collustationes Bondeni *decis.* 56. præsertim in prima, in quibus decisionibus, ax Bellarm. *consil.* 32. *n.* 23. & aliis habetur, Apostolicas Constitutiones loquentes de Monachis Nigris, convenire Benedictinis, non autem Basilianis, quamvis habitum nigrum quoque gestantibus.

Quia vero hic Ordo tractu temporis in varios abusus incidit, diversasque scissuras passus est, ut patet *ex tot. tit. decretalium de statu Monachorum*, præsertim *cap. cum Monasterium*, ubi in specie de Monasterio Sublacen. *& ex dicta Clem.* 1. *eodem tit.* ac etiam ex Constitutione V. Benedicti XII. unde vel forte ex primævo instituto, vel ex subsequuta introductione, singula Monasteria, etiam in Italia, singulariter, & de per se regebantur, eo modo, quo in Germania, aliisque partibus Ultramontanis, etiam hodie practicatur, unde relaxationes a regula, aliique abusus prodierunt; Idcirco in aliquibus Italiæ partibus prodiit quædam ejusdem Ordinis reformatio, quæ *Congregatio unitatis*, seu *de observantia* nuncupari cœpit, frequentiori autem vocabulo *Beata Justina de Padua*, quia forte ibi initium habuit, cui Congregationi Eugenius IV. in d. Constitutionibus multa concessit privilegia, illud præsertim amplissimæ exemptionis a quacumque Ordinariorum jurisdictione, & superioritate.

Cum autem Monasterium Cassinense, in quo S. Benedictus Ordinis institutor ultimam sedem habuit, ac mortuus est, dari soleret in Commendam Cardinalibus, vel Prælatis, Julius II. per ejus Constitutionem primam, illud proprio Abbati regulari instituit, ac etiam univit dictæ Congregationi, cujus Caput in futurum esse deberet; Et quæ ab ipso nomen acciperet, Cassinensis proinde nuncupata; Atque sive posteriori tempore ad istius instar, sive prius in aliis mundi partibus, aliæ prodierint Congregationes sub diversis Constitutionibus, & privilegiis, diversisque Prælatis, & modis recta, & inter quas præsertim est ista Bruffaldensis in Germania, cum ea differentia, quod pleraque ejusdem instituti Monasteria invicem connectunt, tanquam plura membra unum corpus, seu unam Universitatem constituentia, adinstar dictæ Congregationis Cassinensis, pleraque vero reguntur singulariter, ac independenter; Et sic bene dicebatur per Scribentes in contrarium, dictas Constitutiones Eugenii IV. aliaque privilegia concessa Congregationi Cassinensi, non convenire huic Monasterio, & similibus, non inde tamen inferebatur ad aliud assumptum, quod non esset Ordinis S. Benedicti.

8 Quare tota disputatio percutiebat secundum punctum, in quo scribens pro monasterio tanquam Advocatus, deducebam dictam exemptionem generalem ex Synodo Gregorii I. de anno 1601. relatus per Botonium, Passerin. & alios supra initio allegatos; Addendo etiam respectu hujus Ordinis S. Benedicti, magnam verisimilitudinem, quod cum continuato spatio annorum circiter 300. per successivum ordinem 25. fere Pontifices ejus alumnos habuerit, prorsus improbabile videbatur, quod hæc, & alia longe ampliora ei concessa non essent privilegia, istud præsertim generalis exemptionis, quo de facto quælibet, quamvis exigua, & obscura Religio potitur.

(* Non negatur etiam in isto Ordine dari aliquos Abbates non exemptos, cum *text. in cap. fin. de statu Monachorum*, distinguat exemptos a non exemptis: sed punctus est in jam dicta regulari militante pro exemptione, ita ut Monasteria non exempta dicuntur esse sub limitatione; quæ in hoc differt a regula, quod habens istam, ad nullam adstringitur probationem, sed sufficit eam allegare; qui vero allagat limitationem debet eam probare. Mantic. *dec.* 251. *n.* 4. (*)

Et huic regulæ generali, quæ assistit nostro Monasterio, tamquam de dicto aliquo Ordine Monachorum Nigrorum S. Benedicti, accedunt etiam privilegia specialia in facto deducta, quæ ponderanda sunt tamquam adminiculum, & comprobatio d. regulæ, seu exemptionis generalis: & in hoc sensu evidenter hanc veritatem comprobant; accedente præsertim observantia, de qua in facto, tamquam optima interprete. Unica igitur dubitandi ratio, ob quam dixi casum esse potius facti, quam juris, consistit in prætensa contrario usu istius diœcesis, in qua prætenditur ex parte Assistentium D. Archiepiscopo hujusmodi privilegia non esse in usu.

Ad hunc autem effectum debet ex adverso plene, & concludenter probari iste non usus, qui in dubio non præsumitur, sed per allegationem est concludenter probandus. Seraph. *dec.* 113. *&* 535. Cavaler. *dec.* 423. plene in Januensi privilegiorum 28. Junii 1649. coram Corrado.

Dictaque probatio debet esse satis stringens, cum observantia longa, generali, & pacifica, atque tali quod saltem præsumptive allegari possit scientia, & tolerantia, non solum universæ Religionis, ejusque Superiorum, sed etiam Papæ; quia cum ista privilegia contineant receptionem Religionum, seu Monasteriorum sub potestate & immediata subjectione Sedis Apostolicæ, non potest negligentia vel alter actus aliquorum Religiosorum præjudicare universæ Religioni, & ipsi Sedi Apostolicæ. Ut in terminis præjudicii non resultantis universæ Religioni ob non usum privilegiorum per aliquos Religiosos vel Prælatos latissime in d. Januensi Privilegiorum coram Corrado. Et de exemptis immediate Sedi Apostolicæ, non prorogantibus in istius præjudicium jurisdictionem Ordinariorum Greg. *decis.* 325. *n.* 23. *in fine ubi add. n.* 29. *dec.* 456. *n.* 10. & latius *dec.* 461. *per tot. part.* 5. *rec.* *)

Nihilominus reflectendo ad veritatem, contrarium credebam probabilius, tam quia verius, ac magis communiter receptum est, cessantibus privilegiis particularibus, Regulares tam quoad Ecclesias, quam quoad personas, subjacere Ordinariis locorum, & comprehendi sub generalitate, text. *in c. omnes Basilicæ* 16. q. 7. ut antiquioribus allegatis habetur apud Tamburin. Barbos. Frances, & alios supra initio allegatos, Fagnan. *in cap. nimis prava*, *n.* 3. *de excess. Prælator.* Rota *decis.* 238. *n.* 2. *part.* 1. *rec.* & plene, ac erudite comprobat Cardinalis de Albicis in secunda responsiva disceptatione edita in Romana jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii, de qua infra *disc.* 34. *in* 1. 5. & quæ discrepantiæ habentur impressæ in calce hujus tit.

Tum etiam magis in specie, quia id manifeste probatur per text. *in cap. fin. de statu Monachorum*, ubi agitur in individuo de hoc Ordine S. Benedicti, & distinguuntur Monasteria exempta a non exemptis, ac probat etiam textus *in cap. conquerente*, *de officio Ordinarii*, ubi præsupponitur facultas Ordinarii visitandi Capellas, & Ecclesias istorum Monachorum S. Benedicti; Idemque comprobari observabam ex eisdem Constitutionibus Eugenii IV. concedentibus hanc exemptionem per speciem novi privilegii, quod supponit præcedentem subjectionem, cum non detur acquisitio rei, quæ jam obtinetur; Ac etiam id clare comprobat observantia, præsertim in Germania, quod multi sunt Abbates exempti, confirmationem recipientes a Sede Apostol. tamquam huic immediate subjecti, alii vero ab Ordinariis locorum, & consequenter clara est contradistinctio.

Neque

Neque dicta inverisimilitudo, quam alias more Advocati nimium exaggerabam, alicujus momenti videtur, quoniam magna differentia est inter eas Religio-
9 nes, seu Congregationes, quæ in forma Collegiali, seu per Constitutionem Universitatis, reguntur cum *Generali & Provincialibus*, aliisque Prælatis, itaut omnia Monasteria, omnesque professores sub eodem instituto vivant, eisdemque Superioribus, ac Visitationibus subjaceant, & illa Monasteria, quæ singulariter, & de per se reguntur, cum in istis cesset illa ratio, ob quam, citra abusus, & inconvenientia, practicabiles sunt exemptiones Regularium ab Ordinaria jurisdictione, a qua tamen neque omnino immunes existunt, cum subjaceant etiam in plerisque casibus recensitis per supra allegatos, præsertim per Barbos. *de Episcopo d. alleg.* 103. Tamburin. Frances, Fagnan. & alios *ubi supra*.

Hinc proinde, unicum fundamentum hujus partis, restringebatur ad particulares facti circumstantias, ex quibus prætendebatur istud Monasterium reperiri in quasi possessione exemptionis, ac immediatæ subjectionis Sedi Apostolicæ; Super quo tamen maturum judicium pro veritate efformari non potuit, cum totum pendeat a probationibus desuper faciendis; urgebant tamen ea, quæ ex parte Archiepiscopi deducebantur, præsertim quod Abbas ab ipso Monasterio electus, confirmationem reciperet ab Archiepiscopo, cui obedientiam, ac fidelitatem promittere solet, quod est subjectionis argumentum, ut ponderatur in Marsicen. Jurisdictionis apud Burat. *decis.* 588. *n.* 9. & in eadem 18. Febr. 1647. cor. Bich. *decis.* 24. *n.* 37. *p.* 10. *rec.* Magis vero stringebatur discretiva aliorum Abbatum in eadem Diœcesi, aliisque hujus regionis partibus existentium, qui noviter electi ratione exemptionis a quocumque Ordinario, ac immediatæ subjectionis Sedi Apostolicæ, ab ista confirmationem recipere solent, quod supponebatur in hoc Abbate non practicari; Quamvis è converso multæ darentur enunciativæ super hujusmodi exemptione, cujus non leve argumentum resultabat etiam a consuetudine, quod illud subjaceret visitationi Nuntii Aposto-
10 lici, ad instar aliorum Monasteriorum exemptorum; Magnique momenti videbatur illud facti præsuppositum; quod idem Archiepiscopus Colonien. seu ejus Officiales istud Monasterium visitassent ex ejusdem Nuntii Apostolici delegatione.

MESSANEN.
PRO ARCHIEPISCOPO.
CUM RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Casus decisus per Sacr. Congregationem Immunitatis pro Archiepiscopo.

De jurisdictione Ordinarii loci in exemptos, præsertim in Milites Hierosolymitanos ejus jurisdictionem turbantes: Et an possit eos excommunicare, seu excommunicatos declarare, eorumque Ecclesias interdicto subjicere, non obstantibus specialibus privilegiis, ne excommunicari, vel aliis censuris innodari possint?

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Ordinarius potest procedere ad censuras contra Regulares exemptos habentes privilegium in specie censurarum, ubi agitur de censuris illatis a jure.*
3 *Multo magis, ubi agitur de re notoria.*
4 *Item possunt exempti ab eo puniri, & censuris affici ob suam jurisdictionem turbatam.*
5 *Regulares prius erant subjecti Ordinario.*
6 *Concessa jurisdictione censentur concessa omnia ea, sine quibus illa effectum sortiri non potest.*
7 *Privilegium competens regularibus, ne possint excommunicari, an procedat in casibus, in quibus isti sunt subjecti Ordinariis? & de differentia inter jus commune, & Conc. Trident.*
(*) (* *Prælati inferiores se opponentes Episcopo cognoscere volenti de Ecclesiarum exemptione, possunt ab ipso coerceri.*
Privilegia Religionis Jerosolymitanæ veniunt intelligenda generaliter, non in casibus exceptis.
Magis præjudicat exemptis excommunicatio personalis, quam interdictum locale. *)
8 *Interdictum Ecclesiæ apponitur ob crimen personarum, & de causis, ob quas illud apponatur.*
9 *Exemptio ab interdicto nunquam suffragatur illis, qui sunt ejus causa.*

DISC. XXIX.

Cum quidam Clericus inquisitus, vel a carceribus, 1
vel a manibus familiæ Curiæ Archiepiscopalis Messanen. fugiens, in Ecclesiam Religionis Hierosolymitanæ, ejusdem Civitatis se consovisset, ministri vero dictæ Curiæ Archiepiscopalis, illum exinde extrahendo, ad carceres traduxissent, quidam Eques Goto d. Prioratus Locumtenens, aliique Equites, & ministri, ægre ferentes hujusmodi extractionem, utpote ab eis rem reputatam præjudicialem privilegiis Religionis, accedentes armata manu ad Palatium Archiepiscopale, cum non levi scandalo Promotorem fiscalem, qui erat Clericus in sacris percusserunt, quemdam Curiæ servientem lethaliter vulnerarunt, & carceratum violenter ad eandem Ecclesiam reduxerunt; Unde Archiepiscopus serv. serv. dictos Equites, aliosque sibi adhærentes excommunicatos per publicos cedulones declaravit, ipsamque Ecclesiam interdicto subjecit; Adversus quæ recurrente ipsamet Religione ad Sac. Congregationem Immunitatis, ac prætendente, non potuisse Archiepiscopum contra formam suorum privilegiorum, Ecclesiam exemptam interdicto subjicere, ejusque milites professos excommunicare, assumptaque desuper dispositione de anno 1653. pro censurarum validitate responsum fuit, & concessa nova audientia perstitum fuit in decisis.

In his autem disputationibus, pro Archiepiscopo scribens, distinguendo causam in duas inspectiones, unam scilicet super censuris personarum, alteram super illis loci; Quatenus ad primam pertinet, dicebam, difficultatem ratione privilegiorum, cadere posse, quoties ageretur de excommunicatione lata ab homine, secus 2
autem, ubi agitur de excommunicatione lata a jure, ut in præsenti ob violentas manus in clericos, & personas Ecclesiasticas illatas, *ex Canone si quis suadente diabolo*. Isto enim secundo casu receptum est, Ordinarium, non obstante privilegio, quamvis speciali circa censuras, posse exemptos declarare excommunicatos, ex ea clara ratione, quod ille excommunicare non dicitur, neque propriam jurisdictionem, vel superioritatem exercere, sed solum declarare, seu denunciare illas censuras, jam ex juris dispositione incursas.

Denunciatio enim tanquam inducta favore animarum, est actus, qui exerceri potest etiam a non habente jurisdictionem, juxta text. expressum *in Clem. pri-* 3
ma de priv. ubi Abb. Zabarell. & cæteri, quibus relatis hanc veriorem profitentur, Campenil. *in diversor. jur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *n.* 42. Laurent. de Franch. *de controv. inter Episcopos & Regular. q.* 7. *vers. contraria opinio*, Genuen. *in praxi Archiep. Neap. cap.* 57. *n.* 1. Et hanc opinionem uti veriorem mature discusso articulo, inhærendo pluribus aliis declarationibus antecedentibus, præsertim de annis 1620. & 1630. firmavit Sac. Congreg. Concilii in una Eystetten. 28. Aug. 1649. ubi in fortioribus terminis declarata fuit valida declaratio Episcopi super incursu censurarum contra Commendatorem Ordinis Theutonici ob solam retentionem Clerici, contra quem dictus Commendator prætendebat habere jurisdictionem, quam in effectu non habebat.

Dictaque opinio videtur indubitata, quoties agitur de casu natorio, cum sola difficultas, juxta opinionem aliquorum præsertim Moralium, ut plurimum causam propriam tuentium, procedere possit quoties agitur de facto dubio, in quo censurarum incursus, potius resultet ab ipsius Ordinarii declaratione, quæ injusta, & gravatoria prætendi potest, quam ab ipso facto, de quo puncto in præsenti disputare opus non fuit, stante facti notorietate.

Præterea, ubi etiam ageretur de censuris, aliisque pœnis ab ipso Archiepiscopo, & sic ab homine ratione delicti illatis, adhuc tamen jurisdictionis incompeten- 4
tia prætendi non poterat, dum delictum consistebat in injuria ipsi Archiepiscopo illata, suæque jurisdictionis turba-

turbatinne, ob quam judex, cujus majestas læsa fuit, quantomvis alias incompetens sit competens, quia exemptus ita turbando, & offendendo judicem incompetentem, dicitur illius jurisdictionem prorogare, juxta Gloss. *id cap. 1. de officio delegati, ubi communiter Canonistæ, & Civilistæ in l. addictos, C. de Sacrosanct. Eccl.* de quibus Genuen. *in praxi Archiep. cap.* 15. & magis in terminis *cap.* 56. *num.* 6. ubi de Regularibus injuriam inferentibus Episcopo, ejusque jurisdictionem turbantibus, Farinacc. *quæst.* 114. *num.* 67. *& seqq. & cons.* 134. *lib.* 2. Kocchier. *de jurisdictione in exemptos part.* 2. *quæst.* 45. Sperell. *decis.* 68. *num.* 5. *&* 6.

Et licet Scribentes pro Religione responderent, text. *in cap. 1. de offic. delegat. cum ibi notatis*, procedere in judice delegato, de quo loquitur; Replicabam tamen fortius procedere in Ordinario, cujus jurisdictio est major, ut explicat Farinacc. *d. quæst.* 114. *n.* 75. *& seqq.*
5 *ubi n.* 78. habetur, quod respectu Ordinarii est indubitatum, fortius vero in Episcopis, & locorum Ordinariis, ob nativam & habitualem jurisdictionem, quam ante privilegia habebant etiam cum Monachis, aliisque Regularibus, & exemptis, ut *disc. præced.*

Clarius duplici circumstantia accedente, una nempe, quod contentio non erat cum judice penitus incompetente, qui nullam nec actu, nec habitu jurisdictionem haberet, sed ut supra cum Diœcesano habitu, ac de jure antiquo habente jurisdictionem ordinariam cum omnibus Regularibus, qui more reliqui cleri, & populi subjacebant ejus jurisdictioni, a qua per privilegia exempti sunt, unde propterea eorum exemptio non est nativa, & omnimoda, sed dativa, tollens quidem jurisdictionis exercitium, non autem habitum, ideoque facilius admittitur prorogatio, tanquam reversio ad suam primævam, & antiquam causam; Maxime quia etiam hodie in pluribus casibus locorum Ordinarii, actualem etiam jurisdictionem in Regulares, & exemptos retinent, ex deductis per Kocchier. *d. q.* 45. Campanil. *in diversor. rubr.* 12. *cap.* 13. & Barbos. *d. alleg.* 103.

Altera erat fortior circumstantia, quod turbatio erat occasione extractionis ab Ecclesia, & sic in causa, in qua Ordinarius, nedum in locis exemptis, sed etiam in illis *Nullius*, habentibus proprium Prælatum cum omnimoda jurisdictione, ac territorio separato, ex Constitutione Gregorii XIV. delegatam habet jurisdictionem, ideoque dicebam esse in terminis præcisis text.
6 *in d. cap. 1. de offic. delegati*. Quoniam concessa jurisdictione circa aliquam rem, concessa etiam censentur omnia ea, sine quibus illa res explicari non potest, ad text. *in l. 2. ff. de jurisdict. omn. judic. cum Concord.* per Bellon. jun. *demandata jurisdictione cap.* 8. *quæst.* 15. Rota *decis.* 263. *part.* 6. *recent. n.* 1. *& seqq.* alias apud Merlin. *decis.* 610. *& supr. disc.* 20.

Et licet plerique DD. ex parte Religionis deducti velint, privilegia Regularium, vel exemptorum, ne possint a locorum Ordinariis excommunicari, vel interdici, suffragari etiam in illis casibus, in quibus cessante exemptinne, sunt eisdem Ordinariis subjecti, ut per Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 33. *n.* 23. & ad præcepta Decalogi *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 14. Lezana *in summario tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 14. Laurent. de Franch. *controv. Regular. q.* 17. apud quos cæteri; Replicabam tamen, etiam cum sensu veritatis, hujusmodi opininnem esse forte substentabilem in terminis juris communis, ex dispositione text. *in cap. 1. §. in eos, de priv.*
7 *in* 6. secus autem hodie post Conc. Trid. per quod in casibus, in quibus Regulares, & exempti Ordinariorum jurisdictioni subjiciuntur, istis concessa est indistincta potestas eos coercendi, cum revocatione omnium, & quorumcumque privilegiorum, ut probant Genuen. *in praxi Archiepiscopali d. cap.* 19. *n.* 9. Leo *in Thesaur. for. Eccles. part.* 1. *cap.* 8. *n.* 19. Navar. *in Lucerna Regular. ver. excommunicare, in princ.* cum aliis per Barbos. *de Episcopo d. alleg.* 105. *n.* 13. atque ita declaratum fuisse per Sacr. Congreg. Concilii 7. Februarii 1633. testatur Lezana *in Sum. tom.* 3. *verb. exemptio Regularium n.* 13. Et quamvis ipse subjungat hujusmodi declarationem intelligendam esse quoad eos Regulares, & exemptos, qui hoc speciale privilegium non habeant; Dicebam tamen hujusmodi observationem, nullum habere rationis, vel auctoritatis fundamentum, quia ob specialia privilegia singulis Religionibus per Sedem Apostolicam nimia benignitate concessa, sive per generales communicationes privilegiorum, nulla forte in Ecclesia Catholica adest Religio, quæ hujusmodi privilegium habere non prætendat, ideoque dicebam, Moralium auctoritati in proposito deferendum non esse, quamvis alias doctis, & probatis, utpote testibus in causa propria; Cum enim Concilium Tridentinum quæcumque privilegia talibus casibus tollat, nil remanet, quod Ordinarios impediat, ne censuras proferre possint contra exemptos, eodem modo, quo in reliquum clerum, & populum subditum, jure suo primævo, & Ordinario, & ex antiqua nativa jurisdictione, tanquam per remotionem obstaculi, quod privilegia inferebant; Ad instar habentis naturaliter membra valida, sed ex accidentali vinculo impedita, quia vinculis dissolutis, operari dicitur jure suo primævo, & nativo, non autem ex novo, & dativo a dissolutinne resultante, ut est communis Beneficialistarum traditio in materia indultorum, quæ Ordinariis conceduntur super conferendis beneficiis reservatis, licet hodie ob modernam indultorum formulam, magis receptum sit, id jus delegatum importare.

(* Vanum enim esset dicere, quod data Episcopis (*)
facultate privative ad omnes, extrahendi delinquentes ab Ecclesiis exemptis vel nullius, ad effectum cognoscendi si gaudeat, vel ne, hac immunitate, si Prælatus Ecclesiæ exemptæ vel Nullius se opponeret, extractionem impediret, vel alias circa eam delinqueret, non posset ab eodem Episcopo coerceri & puniri, quum esset fatua & ridicula facultas ei concessa; prout etiam in aliis casibus in quibus Episcopi habent jurisdictionem generalem in exemptos, nempe circa accessum ad processiones, observationem festorum, aliaque enumerata per Campanil. & Barbos. *ubi supr.* vanum esset dicere quod Regulares nolentes circa hæc ei parere, non valerent ab ipso coerceri & puniri, cum talis subjectio esset solum de nomine. Et si privilegia Religionis, ut ejus milites & fratres non possint ab Ordinariis locorum cognosci, & excommunicari, veniunt intelligenda generaliter in casibus in quibus Ordinariis non subsunt, cum in casibus exceptis, cessante privilegio exemptionis, dicantur mere subditi.

Nec valet dicere, hoc procedere in excommunicationibus personarum, non autem in Ecclesiarum interdictis; non solum quia eadem est ratio, dum Bulla Pii IV. & Pii V. aliæque consimiles concedunt exemptionem ab utraque specie censurarum; sed etiam quia magis præjudicat exemptos excommunicatio personalis, quia immediate eosdem percutit, quam interdictum locale, dum in hoc casu censuræ prius percutiunt clerum & populum sub Ordinario, viventem, quam Regulares exemptos, qui januis clausis possunt, juxta eorum privilegia Divina Officia celebrare: ex quo fit quod inferiores Prælati excommunicare possint exemptos, non autem interdicere Ecclesias, ut recenter firmatum est in una Neapolitana a Sac. Congregatione Episcoporum. *)

Quo vero ad interdictum Ecclesiæ, prudenter ac fundate dicebam, ad illud processum esse, quia cum Ec- 8
clesia fuerit occasio scandali publici, rationabile erat, ut publica demonstratio punitionis in eadem Ecclesia fieret; Non obstante ejusdem Ecclesiæ exemptione, cum hæc localis non competat ratione ipsius loci materialis, qui tanquam res inanimata, sicuti est incapax delicti, ita etiam pœnæ, vel privilegii; Sed hæc omnia respective competunt ratione personarum ministrantium, ideoque in loco adjiciuntur censuræ in pœnam personarum, sub quarum regimine est Ecclesia, seu in pœnam populi in eadem Ecclesia Sacramenta, & divina recipientis.

Ut de interdicto apponendo in loco, Provincia, vel Civitate, ob delictum Principis, seu Magistratus, vel alicujus notabilis partis populi, Archidiac. *in cap. Si sententia*, per illum text. *de sentent. excomm. in* 6. Felin. Dec. & aliis *in cap. fine de offic. deleg. cum Concord.* per Sayr. *de censur. lib.* 5. *c.* 11. *n.* 8. *&* 9. Covarr. *in cap. Alma Mater part.* 2. *§.* 1. *n.* 4. Ideoque cum personæ, quamvis exemptæ in proposito, ut supra, subjaceant jurisdictioni Ordinarii, multo magis eorum Ecclesia subjacere debet.

Num-

Numquam enim exemptio ab interdicto suffragari potest iis, qui sunt ejus causa, ad text. *in c. licet de privil. in 6.* Kocchier. *de jurisdict. in exempt. l. 4. qu. 24. num. fin.* ac in specie id probatur per text. *in cap. tum & plantare, §. fin. de privil.* ubi expresse statuitur, quod Religiosi, qui jura Episcoporum sibi arrogant, Episcopo sunt subjecti, & eorum Ecclesiæ interdicto subjiciuntur; Ergo Ecclesia subjicienda est interdicto ob delictum Religiosorum in ea existentium, præsertim quia delictum nomine Ecclesiæ, & pro ejus causa commissum erat; Et ex his per dictam Sac. Congregationem Immunitatis, ut supra insinuatum est, de anno 1653. pro censurarum validitate responsum fuit, atque in nova audientia Religioni concessa, confirmata fuit resolutio, quæ mihi ad veritatem reflectenti, visa fuit justa, & bene fundata, quamvis nimiæ fuerint disputationes desuper habitæ, tamquam in causa exemplari, & in decisione faciente statum.

ANNOT. AD DISC. XXIX. cum tribus seqq.

De antiquo statu Regularium antequam supervenirent Apostolica privilegia super eorum exemptionibus, & in quibus istæ moderatæ fuerint, vel suffragentur, necne, cum aliis ad eandem materiam exemptionis Regularium agitur in sua materia *sub tit. de Regular. disc. 1.* & in Miscellan. Ecclesiast. *disc. 14. cum plurib. seqq.* & aliquid insinuatur occasione exemptionis decimarum in sua materia *sub tit. de decim. disc. 1. & seq.* & occasione accessus ad Processiones in adnot. ad S. C. T. *disc. 2. 3. 5. & 36.* & alibi, Atque de casu præciso, de quo agitur *in hoc disc. 29.* fit mentio infra in Neapolitana censurarum *disc. 99. hoc eod. tit.*

Cumque post longum silentium novus Prior Missanæ adiisset Sacram Congregationem Immunitatis adversus resolutiones, atque in eis perstitum sit de anno 1674. idcirco denuo de isto casu agitur infra *disc. 104.*

FANEN. VISITATIONIS

PRO EPISCOPO,

CUM PP. MINORIBUS OBSERVANTIBUS LOCI CARTOCCETI.

Casus decisus per Sac. Congregationem Concilii pro Episcopo.

De Jurisdictione Ordinarii in Ecclesia sæculari, quamvis per Regulares, & exemptos possessa, & officiata, quæ propterea naturam non immutavit, neque Regularis effecta est.

S U M M A R I U M.

1 *Casus controversia.*
2 *Qua jurisdictio competat Ordinario in Ecclesia Regularium.*
3 *Ecclesiæ sæculares non immutant earum Statum sæcularem, quamvis concedantur ad usum Regularium.*
4 *Nemo potest refricare quæstionem dominii suo authori.*
5 *Possunt esse duæ Ecclesiæ, in quibus cura exerceatur, una principalis, altera adjutrix.*
6 *Ecclesia per invalidam alienationem non amittit possessionem.*
7 *Dismembratio dicitur alienatio prohibita cadens sub* extravag. Ambitiosæ.
8 *Quid requiratur ad inducendum beneplacitum præsumptum.*
9 *Regulares sunt quandoque infensi Ordinariis locorum.*
10 *In Ecclesia sæculari officiata per Regulares Episcopo præsente, vel etiam impedito, cui competat jus celebrandi Missam solemnem.*

D I S C. XXX.

1 Erecto in dicto loco usque ab anno 1619. Conventu Minorum Observantium, Parochus dictia Patribus concessit Ecclesiam Parochialem sub invocatione SS. Petri & Pauli, stante alia Ecclesia, sub invocatione Sanctæ Mariæ, in commodiori situ posita, ubi Sacramenta populo ministrari poterant, sub ea tamen lege, ut Ecclesia prædicta in signum prævii status, Plebis nomen, seu titulum consuetum retinere deberet, necnon aliquæ solemniores, & principales functiones in ea peragi, nempe distributiones Candelarum, & Palmarum, Processio in die S. Marci, & in altera Corporis Domini, subministratio Eucharistiæ populo in diebus Cœnæ Domini, vel Paschæ Resurrectionis, in quibus Parochiani de præcepto tenentur accedere ad Parochiam, ibique privative quoad omnes Ecclesias, dictum Sacramentum recipere; Proindeque sequutum est, quod Episcopo diœcesim peragrante occasione visitationis, istam Ecclesiam tamquam sæcularem, & Parochialem visitavit a dicto tempore citra usque ad annum circiter 1660. quando dicti Patres, sub eorum exemptionis, & privilegiorum prætextu, dictæ visitationi se opposuerunt, unde recurrente Episcopo ad S. Congregationem Concilii,

Assumpta desuper disputatione, Agentes pro Regularibus prædictis, longo allegationum apparatu in superfluis, ac iis quæ tamquam in jure notoria præsupponi possunt, probare conabantur Ecclesiarum Regularium exemptionem ab Ordinarii visitatione, quodque per Concil. Tridentinum, & Apostolicas Constitutiones, aliud non concedatur, nisi ex delegata jurisdictione visitatio Sacramentorum, quatenus ibi animarum cura exerceatur, ex congestis per Lotter. *lib. 1. qu. 25* Barbos. *de Episcopo alleg. 47.* Rot. *dec.*, 220 *n. 4. p. 9. rec.* Unde propterea inferebant, quod cum in ista Ecclesia, nulla exerceretur cura, translata ab antiquo in alteram Sanctæ Mariæ, & administratio Sacramenti Eucharistiæ, quæ jure Parochiali fit populo in dictis diebus Parasceve, & Paschæ, sit accidentalis, idcirco eo tempore tantum, & in illis diebus admittebant Episcopum potuisse, vel posse Ecclesiam jurisdictionaliter ingredi, ut dictum Sacramentum visitaret, non autem in reliquis anni temporibus. 2

Pro Episcopo scribens, admittendo omnes dictas juris propositiones, utpote hodie, ut supra notorias, & præsupponendas; Dicebam punctum esse in earum congrua applicatione in qua fere omnes forenses controversiæ solent hodie consistere; Illas siquidem recte procedere dicebam in Ecclesiis Regularibus, Nos autem versabamur in Ecclesia mere sæculari, & Parochiali in antiquo ejus statu continuante, quam indubitatum est, sub omnimoda Ordinarii jurisdictione existere, ex deductis per Lotter. ac Barbos. *loc. cit. ac omnes.*

Regulares autem ibi ex quadam precaria concessione, non immutato Ecclesiæ statu, facultatem solum habent divina officia celebrandi, tamquam in Ecclesia eorum Conventui contigua. Recte siquidem simul stare possunt, Ecclesiam esse sæcularem, ac proprium sæcularem Rectorem habere, & nihilominus officiari, ac divinum cultum habere a Regularibus ibidem adjacentibus, ut frequens habemus in Urbe in pluribus Ecclesiis Titularibus Cardinalium, quæ earum antiquo statu, & qualitate retenta, officiantur a Regularibus, earum usum tantum habentibus, tamquam ministris ad cultum a Rectore, seu Titulari deputatis, sed non per hoc sunt Regulares, ex deductis in Romana jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii, *hoc eod. tit. disc.* 3

Quod autem ista Ecclesia esset talis, liquido constat ex ipsa concessione facta per Rectorem, cui tamquam eorum authori, concessionarii quæstionem proprii juris, vel dominii refricare non poterant, juxta terminos textuum ibi notatis *in l. si quis conductionis C. locatis*, quos ex identitate rationis in omni materia procedere abunde firmatur apud Mantic. *dec. 177. n. 5.* Cavaler. *dec. 171. n. 6.* & in aliis per Adden. *ad dec. 420. p. 4. rec. tom. 2. & 613. part. 5.* ac etiam evidentius comprobatum remanet ex continuatione actuum Parochialium singulis annis in quibusdam majoribus solemnitatibus. Nil refragante continuo curæ exercitio, & Sacramentorum administratione in dicta alia Ecclesia, quam pro altera parte Scribentes dicebant, ita effectam esse Curatam, atque ad eam translatam curam, ab hac dismembratam, quoniam de hujusmodi dismembratione nullibi constabat, sed potius de contrario. Neque implicat duas adesse Ecclesias, in quibus cura exerceatur, & Sacramenta ministrentur, unam scilicet Parochialem Matricem, alteram filialem, seu adjutricem, in qua ratione situs commodioris præmissa peragantur, ex deductis *decis. 258. part. 1. recent.* ac habetur in Novarien. seu Comen. divisionis Parochiarum, *sub tit. de Parochis.* 4 5

Præterea ubi etiam de hujusmodi translatione curæ constaret, quod scilicet Parochus, libere Regularibus hujusmodi Ecclesiam concessisset, transferendo omnimodam curam in alteram, etiamsi de Episcopi consensu id factum esset; Adhuc tamen, ob actus manifestam infectionem, Ecclesiam in ejus primævo statu residere dicebam, & in quo Rector successor, vel Episcopus, ipsam manuteneri jure prætendere poterat, cum hodie receptum sit, per hujusmodi invalidas bonorum vel jurium Ecclesiæ alienationes, illam non privari, nedum dominio, sed etiam possessione, habili etiam ad interdictum retinendæ, ac frequens summariissimum remedium manutentionis, Cassador. *dec.* 7. *nu.* 13. *de causa poss. & propriet. dec.* 11. 215. & 518. apud Posth. *de manutent. dec.* 78. 139. 226. & 275. *part.* 6. *recent.* cum aliis per Posthium *d. tract. observ.* 57. *n.* 103. & *seqq.*

Nullitatem vero dicebam evidentem, quia dismembratio, seu transmutatio status, dicitur formalis alienatio,
7 exigens solemnitatem, & causam ad præcisos limites *extrav. Ambitiosæ*, quam receptum, est; locum sibi vindicare in hujusmodi juribus incorporalibus, eodem adamussim modo, quo in alienatione prædiorum, & rerum corporalium, ex deductis per Othobon. *decis.* 6. late per Comen. dismembrationis 22. Junii 1648. coram Corrado *decis.* 224. *part.* 10. *rec.* Bonon. dismembrationis 22. Martii 1658. coram Verospio, & habetur pluries in materia beneficiali, *sub titul. de benefic.* vel sub altero *de Paroch.*

Beneplacitum vero ex lapsu temporis præsumptum, in
8 præsenti prætendi non poterat; nam quicquid sit an intraret, necne Urbani VIII. de præjudicialibus, excludens hujusmodi præsumptionem præterquam ex centenaria, in quo verius est Bullam non intrare, quia inter Ecclesias, & Ecclesiasticos ex alibi deductis, *hoc eod. tit.* præsertim in Astoricen. jurisdictionis *disc.* 7. Adhuc tamen, antiquis terminis juris communis retentis, illa non intrabat, cum ad ejus effectum, copulative exigerentur, lapsus temporis, & pacifica continua observantia, ex deductis apud Othobonum *decis.* 220. edita in Acernen. *hoc eod. tit. disc.* 24. quæ observantia hic cessabat, atque potius contraria concurrebat, nedum ex dictis functionibus, & actibus Parochialibus, singulis annis fieri solitis, sed etiam ex continuatis Episcoporum visitationibus jure ordinario, tamquam in Ecclesia sæculari, & subdita; Et ex his de anno 1661. per dictam Sac. Congreg. Concilii, juste, ac fundate pro Episcopo responsum fuit.

Mos enim est Regularium locorum Ordinariis quantum fieri potest, se opponere cuiumque jurisdictionem exercere pro eorum exemptione conservanda; Eamdem igitur prætensionem expertus fui, dum ante accessum ad Curiam fere adolescens munus Vicarii prius Capitularis, deinde Generalis in Patria gererem, Cum enim in Oppido Spinazzole Venusinæ diœcesis, adesset Ecclesia sæcularis sub invocatione Sanctissimæ Annunciationis, quam quidam Episcopus ita precario, & ad simplicem usum concessit Minoribus Conventualibus, Conventum ibi erigentibus, reservato sibi jure illam visitandi ordinaria auctoritate, tamquam Ecclesiam sæcularem, curarunt dicti regulares hujusmodi visitationi se opponere, verum oppositionem de facto cum propria jurisdictione, non expectata authoritate Sacræ Congregationis, superavi.

Consimilem tractavi controversiam in Sacra Congregatione Rituum de anno 1657. Archiepiscopo Surrentino cum Clericis Regularibus, Theatinis nuncupatis; Cum enim eadem occasione introductionis dictorum Religiosorum in Civitatem, Archiepiscopus Provensalis de ann. 1608. absque Beneplacito Apostolico, & consensu Capituli, aliisque solemnitatibus non servatis, dictis PP. concessisset Ecclesiam S. Antonini præcipui Civitatis Patroni, quæ erat sæcularis collativa, & in quo statu, adhuc continuat, dum Rectoriam præsentis disputationis tempore quidam Romanus Metropolitanæ Primicerius actu possidebat, atque ex antiqua consuetudine, in die qua dicti Sancti Commemoratio per quandam sæcularium Confraternitatem ibidem erectam cum magna solemnitate, & populi concursu celebrari solet, Archiepiscopus una cum Capitulo Metropolitanæ, & toto clero sæculari, & Regulari, tam Civitatis, quam suburbiorum processionaliter accedere, ibique Pontificaliter celebrare consuevisset; Exorta est ex parte Theatinorum dubitatio, num Sede vacante, seu Archiepiscopo absente, infirmo, vel alias impedito, seu etiam eo præsente, sed nolente celebrare, solumque assistente, celebratio Missæ solemnis spectaret ad primam Dignitatem Capituli Metropolitanæ, vel potius ad Præpositum Theatinorum: Et introducta causa in S. Rituum Congregatione, pro Archiepiscopo, & Capitulo prodiit resolutio. Tum quia, ubi etiam Ecclesia esset Regularis, attamen cum hujusmodi solemnitas sit de Pontificalibus, ac celebratio fiat occasione Processionis Capituli, & cleri sæcularis, Vices Episcopi absentis, impediti, vel celebrare nolentis, supplendæ sunt, non a Superiore, seu Prælato Regulari, sed a prima Dignitate, seu digniori Canonico Capituli, ut declaratum per eandem S. Rituum Congregationem in una Firmana de anno 1603. occasione Missæ, quæ celebratur in Processione Rogationum, testantur Novarr. & Lezzana, de quibus Barbos. *in Summa Apostolicarum decisionum, verbo Episcopus quoad Regulares, collect.* 297. *num.* 2. casus est fortior, quia Processio Rogationum non solet esse functio Pontificalis, neque illam Missam Episcopus Pontificaliter celebrare solet, ut in præsenti quando agitur de supplendo vices Episcopi, quod incongruum est fieri per Regularem, sed faciendum est per digniorem personam Capituli unum, & idem corpus cum Episcopo constituentis.

Clarius vero, quia tractatur de Ecclesia mere sæculari, in suo antiquo, & collativo statu, adhuc continuante, cujus solum precarium usum Regulares habebant, eodem modo quo ut supra in Fanen. dictum fuit; unde propterea cessabant omnia, quæ in proposito habentur de prærogativa Prælatorum Regularium in solemnitatibus, & functionibus, quæ in eorum Ecclesiis Regularibus fiunt. Cum hæc non esset talis, tum ex clara voluntate Archiepiscopi concedentis, a subsequuta observantia comprobata; Tum etiam ex defectu potestatis; quia nec volens Archiepiscopus, potuisset absque forma *extravagant. Ambitiosæ*, vel saltem absque consensu Capituli, & solemnitatibus de jure communi requisitis, hujusmodi status transmutationem facere, ut supra.

MEDIOLANEN. INTERDICTI

PRO ARCHIEPISCOPO, SEU EJUS CURIA

CUM PP. CASSINENSIBUS S. PETRI INGLUSSIATÆ.

Casus resolutus per Sacram Congregationem Rituum contra Curiam Archiepiscopalem.

De jurisdictione Ordinarii in Regulares exercentes in eorum Ecclesiis functiones Pontificales, & quæ nonnisi ad Episcopum, vel ab eo deputandum spectare debent? Et an possit propterea Episcopus eos punire, eosque Ecclesiastico interdicto subjicere?

Et quando Abbates, & Prælati Regulares Pontificalium usum habentes, possint in eorum Ecclesiis Baldachinum erigere, ac Pontificali more celebrare?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*

2 *Abbates Regulares, quando possint Baldachinum erigere, & Pontificaliter celebrare, & n. 9.*

3 *Datur facultas Episcopo puniendi Regulares turbantes ejus jurisdictionem.*

4 *Funus Principis, vel gerentis ejus supremas vices spectat ad Episcopum, & est functio Pontificalis.*

5 *Cæremoniale attendendum est pro lege.*

6 *Quæ liceant Regularibus in eorum ambitu alias illicita.*

Et ad quem spectet jus faciendi exequias super cadavere, quod sepeliatur in Ecclesia Regularium.

7 *De ratione ob quam Regularibus non licet in propria Ecclesia prædicare, vel Sacramenta ministrare sine licentia Episcopi.*

8 *An Regulares habentes privilegium speciale, ne possint ab ordinario censuris affici, gaudeant hoc privilegio in casibus, in quibus ei subjacent?*

9 *Declaratur conclusio, de qua num. 2.*

10 *Quan-*

10 *Quando inferior certioravit Superiorem, an possit procedere in causa?*
11 *Attentata non committuntur in causa diversa.*

D I S C. XXXI.

1 CUm in Civitate Mediolan. sequuta esset mors Cardinalis Trivultii, qui raro exemplo tunc, licet provisionaliter, & pro interim, quamvis concivis, munus Gubernatoris illius Civitatis, & Status gerebat, atque vel ex propria electione, vel quia ibi majorum sepulchrum haberet, sepeliendus esset in Ecclesia S. Petri Inglussiatæ PP. Cassinensium, Princeps autem Trivultius ejus filius ex legitima uxore ante Clericatum susceptus, cuperet funus, ut par erat, a quodam Episcopo benevolo, qui in eadem Civitate reperiebatur, cum interventu quorundam aliorum Prælatorum sæcularium, usum Pontificalium habentium, Pontificaliter celebrari, proindeque Archiepiscopum requiri curasset pro concessione licentiæ, tam d. Episcopo quam aliis Prælatis Pontificalia exercendi, Archiepiscopus vero denegasset, ex eo quod hujusmodi functionem peragere intendebat per seipsum. Hinc Trivultius curavit functionem peragi Pontificaliter per d. Ecclesiæ Abbatem cum interventu quatuor aliorum Abbatum titularium ibidem residentium, Pontificalium etiam usum habentium, de quo habita notitia per Vicar. Generalem, hic inhibuit ne sub Ecclesiastici interdicti aliisque comminatis pœnis hujusmodi functionem peragere auderent, cumque eo spreto ad ulteriora processum fuisset, Archiepiscopus, vel idem Vicarius de his certioravit Sac. Congreg. Rituum, cujus tamen responso non expectato, ad interdicti indictionem processum fuit, quo interposita per d. Patres appellatione, & habito recursu ad eandem Congregationem, ibique assumpta disputatione super hujusmodi interdicti validitate.

2 Scribentes pro Cassinensibus, præcipuum invaliditatis constituebant fundamentum in facultate, quam ipsi habebant, prius generaliter & indefinite, nunc autem ad tres vices, seu festivitates cujuslibet anni restricta per decretum ejusdem Congregationis Rituum de anno 1628. erigendi Baldachinum, ac Pontificaliter celebrandi, & qua facultate licite uti potuisse dicebant in ista functione, quam cum nimia penalitate probare conabantur sub nomine festivitatum venire.

Scribens pro Archiepiscopo dicebam, duplicem contraventionem ex parte hujusmodi Religiosorum in proposito considerari, unam nempe decreto prædicto, erigendo Baldachinum, & Pontificaliter celebrando extra occasionem festivitatum; Alteram vero sibi arrogando prærogativas Episcopales, atque in spretum manifestum præcepti eis injuncti, etiam armata manu, & cum aliquo scandalo faciendi eas functiones mere Pontificales, quæ soli Diœcesano incumbunt.

Quicquid autem esset de prima specie, de qua potius ad ipsam Congregationem, cujus Majestas lædi dicitur per contraventionem ejus decreti, punitio spectabat; Sive ad ipsam tamquam legislatorem incumbebat interpretari, an sub nomine festivitatum denotantium solemnitatem, seu lætitiam, venire possent, necne funera, quæ luctum, & tristitiam continent, quod satis improbabile videbatur.

Ob secundam speciem contraventionis, bene ad inter-
3 dictum processum fuerat ex dispositione text. *in c. cum plantare §. final. de privil.* ubi ad literam disponitur, quod cum Religiosi indulta sibi a Sede Apostolica privilegia exercentes, contra Episcopalem authoritatem multa præsumant, & quæ scandalum, & grave pariant periculum animarum, propterea datur Episcopis facultas eos puniendi, eorumque Ecclesias interdicto subjiciendi.

Quod autem jura Episcopalia turbata, seu arrogata in proposito essent, videbatur indubitatum, dum agebatur de funere personæ, quæ dupliciter Magni principis figuram faciebat, ob dignitatem scilicet Cardinalitiam; ac etiam quia supremas Regis vices gerebat, ob quam secundam circumstantiam funus Ritu Regio, cum Catafalco & assistentia Senatus, ac totius Civitatis & exercitus celebratum fuit. Ideoque tamquam functio Pontificalis ex majoribus pri-
4 mæ classis in funere Principis, per Episcopum facienda erat, ita disponente cæremoniali *lib. 2. c. 11. in rubr. de Missa pro defunctis;* Quod cæremoniale in his materiis facere legem, ac pro lege servandum esse, sæpius firmavit Rota præsertim in Brixien. thurificationis 16. Martii 1646. coram Remboldo, Calaritana primatus 14. Junii, & 10. Decemb. 1628. cor. Ghislerio *dec. 60. & 98. part. 8. rec.* Mediolan. sobstentationis libri 16. Junii 1647. *eod. dec.* 105. *par.* 10. *rec.*

Quemadmodum enim si hic Abbas, vel alter Prælatus 5
habens usum Pontificalium, se ingessisset non requisito, & multo magis spreto Diœcesano, in gerendo functiones Pontificales juxta cæremoniale ad loci Episcopum spectantes, ut puta in faciendo processionem Corporis Christi, in Pontificaliter celebrando in majori Civitatis solemnitate alicujus S. Primarii tutelaris, sive in adventu Principis, cum similibus, absque dubio Episcopalem authoritatem læsisse diceretur, atque ea Episcopo incumbunt usurpasse, ita in præsenti, cum absolutum videretur, hujusmodi functionem, ex facti circumstantiis esse de primariis mere Pontificalibus.

Et quamvis per scribentes pro altera parte replicaretur
id procedere posse, quando dictus Abbas, aliique sibi 6
assistentes Pontificalia exercuissent per Civitatem, & loca diœcesano subjecta, secus autem in propria Ecclesia exempta, in qua habent in facultatibus Pontificalia exercendi, aliaque gerendi, animarum curam, & Sacramentorum administrationem non concernentia, diœcesani loci licentia minime requisita, unde propterea eas processiones quas Regulares per Civitatem, vel Parochiam absque Ordinarii, vel Parochi licentia facere non possent, licite faciunt per Ecclesiam, vel claustra tamquam in loco exempto, qui licet sit in diœcesi, non tamen est de ea, seu in proprio territorio.

Atque descendendo magis ad specialia, plures darent declarationes ejusdem Sacr. Congregationis in materia funerum & exequiarum, quod licet hoc sit jus Parochiale, atque ad Parochum pertineat funus associari, aliasque functiones jurisdictionaliter exercere; Hoc tamen intelligitur donec cadaver, vel funus est intra limites Parochiæ, sive etiam extra per loca subjecta diœcesano, & donec ingrediatur Ecclesiam Regularium, in qua cadaver sepeliri debeat, vel exequiæ celebrari; tunc enim jurisdictio Parochi cessabat, atque ad Prælatum Regularem, vel alium ab eo deputandum tamquam in loco suæ jurisdictionis hujusmodi functionem peragere pertinet; Ideoque inferebant nullam diœcesani jurisdictionem turbatam esse, nec aliquid gestum in ejus territorio, sed fecisse propriæ domi, id quod ex Apostolicis indultis eis facere concessum est, atque hoc erat fortius objectum, quod aliquibus ex Congregationis PP. magnam inferebat difficultatem.

Nihilominus, eum sensu etiam veritatis, satis leve fundamentum mihi videbatur, qui punctus non erat in localitate, & sic in simplici exercitio Pontificalium in propria Ecclesia occasione celebrandi aliquam ejusdem Ecclesiæ solemnitatem; Sed erat in persona defuncti, cum peractæ fuerant functiones, non nisi ad loci Pontificem, & diœcesanum pertinentes, Et sic in loco quidem exempto, sed persona subdita, & in re, non ad Regulares, sed ad loci Or- 7
dinarium pertinente. Unde quemadmodum in eisdem Ecclesiis quantumvis, exemptis, non licet Regularibus verbum Dei prædicare populo, neque Sacramentum pœnitentiæ ministrare, seu alia ad loci Ordinarium, vel Parochum pertinentia facere, non ratione loci, in quo fiunt, cum ille sit exemptus, & non de diœcesi, sed ratione personarum, cum quibus fiunt, ita a pari.

Insistebant etiam fortiter super istorum Regularium om- 8
nimoda exemptione, cum specialibus privilegiis, ne possint per suorum Ordinarios censuris innodari, eorumque Ecclesiæ interdicto subjici, sed ex eisdem quæ deducta habentur in Messanen. *hoc eod. tit. disc.* 29. dicebam pariter hoc fundamentum esse satis leve, quia ob offensam ejusdem diœcesani jurisdictionem, & Dignitatem, quantumvis exempti de ejus jurisdictione effecti erant; Et quamvis in solis terminis juris communis dubitari posset, an stantibus specialibus privilegiis circa censuras, posset Ordinarius eas exercere, etiam in casibus, in quibus cessante exemptione subjacent diœcesani jurisdictioni; Nihilominus ex Concilio Tridentino, juxta veriorem opinionem, rejecta contraria suspecta Moralium, hujusmodi difficultas cessat ex authoritatibus, & declarationibus Sacr. Concilii Tridentini de quibus in dicta Messanen. *disc.* 26.

Et quod Sedis Apostolicæ intentio fuerit concedendi
istis Prælatis Regular. honorificum usum Pontificalium, 9
moderate tamen ita ut omnino Pontificaliter celebrare dicerentur, neque ea peragere, quæ Episcopis conceduntur, probari dicebam ex ejusdem Sacræ Congregationis decretis ab Urbano III. etiam probatis Constit. ent. ne

etiam in tribus anni festivitatibus, in quibus hujusmodi Prælatis Regulares baldachinum erigere possunt & Pontificaliter celebrare, non tamen possint habere assistentiam paratorum in sedibus choralibus, more Canonicorum Episcopo assistentium, sed illi sedere debeant in congruo loco in scabellis, ita ut aliqua constituatur differentia inter Pontificales functiones Episcopi, ac istorum inferiorum Prælatorum, quibus hujusmodi prærogativæ concessæ solum videntur pro privatis solemnitatibus propriæ Ecclesiæ, non autem pro publicis, quæ totius Civitatis, vel Principatus nomine, ac per ipsum populum potius celebrantur, ut erat præsens.

Habebantur hæc pro veris a *Sacr.* Congregatione, omnesque ejus Patres hujusmodi temeritatem damnabant; Sed resolutum fuit in contrarium, interdictum scilicet non substineri, non ex dictis Regularium fundamentis, sed ex motivo attentatorum, ac spretæ majestatis ejusdem S. Congregationis, attestato quod his sequutis, idem Archiepiscopus, vel ejus Vicarius, antequam ad interdicti promulgationem procederent, ipsam Sacr. Congregationem certioraverat; Ideoque dicebatur, quod certiorato Principe, inferior magistratus sibi ligavit manus, ac tenetur responsum expectare, ac alias indebite procedit; Et quam-
10 vis cum solidis legalibus fundamentis convinceretur probaretur hujusmodi attentata omnino cessare, quia, ut supra dictum est, duæ erant contraventionis species, una super usu baldachini extra tres festivitates contra formam dict. decreti ejusdem Congregationis, altera vero super usurpatione jurium Episcopalium contra text. *in d. cap. & plantare*, quodque certioratio fuerat super prima specie, de qua ad ipsam Congregationem cognoscere pertinebat, non autem super altera; neque ex gestis in una causa inferri potest ad attentata altera omnino di-
11 versa ex deductis per *Ægid. conf.* 18. Gregor. *dec.* 345. Merlin. *dec.* 81. Burat. & Adden. *dec.* 644. Nihilominus quia istæ S. Congregationes utpote Supremum Principem repræsentantes, magis procedere solent cum motivis prudentialibus quam cum legalibus, quorum cancellis se adstrictas non esse profitentur, judicatum fuit, quod stante dicta certioratione, omnino ab ulteriori processu abstineri debuisset. Eodemque themate prudentialium motivorum retento, magnum dictæ resolutionis fundamentum fuit præsuppositum alicujus privatæ discordiæ vigentis inter Archiepiscopum, & Cardinalem defunctum, vel Principem ejus filium superstitem, quodque cum iste ex prædicta causa, ipsius Archiepiscopi interventum ægre ferendo, licentiam ab eo petierit hujusmodi functionem peragendi cum interventu alterius Episcopi & Prælatorum sæcularium, male gestum videretur, hujusmodi licentiam denegando scandalo causam præbere.

PANORMITANA

PRO ARCHIEPISCOPO

CUM ALIQUIBUS REGULARIBUS.

Casus discutiendus in S. Congregatione Concilii, sed de consensu resolutus juxta votum Archiepiscopi.

De jurisdictione, & potestate diœcesani in Regulares, ut quamvis inviti munus audiendi confessiones præsertim Monialium explere debeant.

Regularium electio, eorumque distributio per Monasteria, in quibus Confessarii munus exerceri debeat, an spectet ad ipsum diœcesanum, vel ad Superiores Regulares?

SUMMARIUM.

1 *Casus controversia.*

2 *Circa confessarios monialium jurisdictio est Ordinarii loci etiam in Monasteriis exemptis.*

3 *De aliquibus declarationibus Sacr. Congregationis in hac materia.*

4 *An observantia circa electionem confessariorum commissam ab Episcopo superioribus Regularibus operetur?*

5 *De nominatione competente Magistratui sæculari ministrorum Monasterii.*

6 *Gratia, seu consultiva nominatio non tribuit jus.*

7 *An Episcopus possit cogere Regulares ad confessiones audiendas.*

8 *Quid tempore pestis remissive.*

9 *Medici, Chirurgi, barbitonsores, & alii coguntur ad eorum artem exercendam.*

10 *Episcopus non potest generaliter denegare omnibus Regularibus facultatem audiendi confessiones.*

DISC. XXXII.

Disponente S. Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 10. ut 1
præter ordinarium monialium Confessarium, alter extraordinarius, bis, vel ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat; Cum in hujus decreti executionem Archiepiscopus Panormitanus in illius Civitatis Monasteriis consuetis temporibus in extraordinarios confessarios deputare solitus esset plures diversarum religionum regulares in singula monasteria prout sibi congruum videretur distributos, singulisque annis confirmatos, vel variatos, atque ut plurimum, consultius agendo, Archiepiscopi pro tempore injungere consueverint ipsis Superioribus Regularibus, ut aliquos sibi bene visos Religiosos jam ad confessiones audiendas approbatos ad aliqua Monasteria transmitterent, Modernus vero Archiepiscopus nollet Superiorum prædictorum arbitrio & electioni confidere, sed ipse singulos confessarios eligere, ac respective singulis Monasteriis assignare & distribuere; E converso autem dictis Superioribus diversarum Religionum prætendentibus id ad eos pertinere, ac alias reluctantibus licentiam concedere eorum subditis, ut munus ab Archiepiscopo injunctum explerent.

Re delata ad S. Congregationem Concilii, me pro 2
Archiepiscopo scribente, dividendo punctum in duas inspectiones, unam scilicet super electione ac respective assignatione Religiosorum singulis Monasteriis, an scilicet ad ipsum Archiepiscopum, vel ad Superiorem Regularem pertineret; Alteram vero an Prælato, vel superiore regulari recusante licentiam concedere suis religiosis, quinimmo eis prohibente ne hujusmodi confessionis munus assumant, vel exerceant, possit loci diœcesanus eos ad id compellere.

Quatenus pertinet ad primum, cum sensu etiam veritatis, pro Archiepiscopo respondendum esse dicebam, quia si Concilium Tridentinum & clarius Constitutio Gregor. XV. non solum hanc confessariorum deputationem demandant Episcopis, sed eis tribuunt jurisdictionem in confessarios, quamvis regulares & exemptos, etiam Monasteriorum exemptorum; multo magis eorumdem Episcoporum libera authoritas esse debet in Monasteriis sibi subjectis & sub ejus immediato regimine existentibus, qualia erant illa, de quibus agebatur; Ponderando potissime declarationes S. Congregat. Urban. VIII. etiam approbante editas de an. 1623. registratas per Barbos. *in Collectan. ad Conc. dict. sess.* 23. *c.* 10. *de Regular. num.* 8. *cum seqq.* Episcopum scilicet removendo confessarios Monialium, non teneri significare causas remotionis superioribus Regularibus. Atque Confessarium Re- 3
gularem deputatum ad confessiones unius Monasterii, non posse se ingerere in eodem munere in altero Monasterio sine licentia Episcopi; Igitur ad istum pertinet confessarios deputare, atque prout sibi videbitur eos singulis Monasteriis distribuere, cum frequenter facti circumstantiæ præbeant, unum esse congruum & idoneum confessarium pro uno Monasterio, inconveniens autem esse eum in altero deputare.

Et licet aliqui prædecessores Archiepiscopi, significan- 4
do superioribus Regularibus numerum Monasteriorum, & respective confessariorum quibus indigebant, eis commiserint singulorum assignationem, seu distributionem, dummodo essent de personis jam ad id munus approbatis; Nihilominus dicebam fuisse istum actum facultativum nullum jus tribuentem, utpote gestum ex prudentiali motivo, laudabili quidem, sed non necessario; cum ipsis Superioribus Regularibus magis singulorum religiosorum mores & qualitates innotescant; Adinstar illius gratæ & consultivæ nominationis, quæ aliquando per Episcopos prudenter tribui solet populo, seu Magistratui &
Decurionibus Civitatis de Capellanis, factoribus & mi- 5
nistris Monasteriorum Monialium, quia est quidem prudentissimum & laudabile consilium, ut hujusmodi ministris non bene suum munus gerentibus, eorumque occasione scandalo resultante, non possit populus adeo in Mo-

nasterii

nasteriis Monialium interesse, atque conqueri de mala electione Episcopi. Sed non inde resultat, ea hoc acquiri aliquod jus laicis, atque actum reddi necessarium, ut sæpissime declaravit S. Congregatio Episcoporum & Regularium, ac etiam quandoque illa Concilii, Et in terminis consulti-
6 væ, seu gratæ nominationis, quam aliquando Ordinarius accepit a populo de Parocho, seu ulterius Ecclesiæ Rectore, ut non exinde infecatur ad jus patronatus & præsentandi habetur apud Cavaler. *decis.* 419.

Quo vero ad alterum punctum, an scilicet reluctante alias Superiore Regulari Religiosos ad prædictum munus aptos exhibere, seu Episcopum electa inhibente, possit Episcopus etiam cum censuris, vel aliis remediis ad id
7 eos compellere. Eodem sensu veritatis retento, pro Archiepiscopo quoque respondendum esse credebam, quoties agitur de illis Religiosis, quorum principale institutum non consistat in vita contemplativa, sed abstinendo ab audiendis confessionibus, aliisque Sacramentis populo ministrandis, sed principaliter consistat in vita activa, quia dum servitio vineæ Domini & Ecclesiæ tanquam operarios se addiaerunt, esse non debet in eorum libito velle operari circa unum ministerium & non circa alterum, sed parere tenentur ejusdem vineæ Præposito & operario majori, qualis est Episcopus, dum hujusmodi Regulares dicuntur Episcoporum, & Parochorum coadjutores in salute proximi adjuvanda, & ob quod ex fidelium eleemosynis &
8 largitionibus sustentantur, ut ita distinguendo occasione quæstionis an Regulares tempore pestis cogi possint ad assistendum infirmis, eisque Sacramenta ministrandum habetur apud Sanchez *ad precept. decalog. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 59. *&* 60.

Et quemadmodum Potestati sæculari facultas tribuitur
9 cogendi, quoties necessitas urget, medicos, chirurgos, barbitonsores, pharmacopolas, & alios hujusmodi ad exercendam quamvis invitos suam professionem, prout & artifices ad exercendam eorum artem, ita non videtur, cur Potestati Ecclesiasticæ tribuenda non sit facultas cogendi medicos spirituales ad exercendam eorum professionem, & in qua eorum principale institutum versatur, quo exemplo passim utuntur Morales in quæstione, an Religiosi quamvis inviti cogi possint ad Episcopatum suscipiendum?

Clarius, quia si hæc procedunt in illis Regularibus qui ex sola ratione instituti addicti censentur vitæ activæ, & saluti proximorum, multo magis recipienda sunt in illis, qui specialiter munus Confessionis susceperunt, illudque in ea Civitate cum populo sæculari exercent, quia dicantur operarii specialiter jam addicti culturæ, & operationi illius vineæ, cujus Domino vel ministro, a quo in operarios admissi sunt, obedire tenentur, neque in eorum libito esse debet in una parte vineæ & non in altera exercere illud opus, ad quod se exhibuerunt.

Præterea dicebam esse non debere melioris conditionis ipsos Regulares quam Episcopos, cum saltem tamquam in proposito correlative debeant ad paria judicari; Et ideo quemadmodum si Episcopus omnibus Religiosis denegaret facultatem audiendi confessiones vel prædicandi, pos-
10 sent ipsi juste conqueri, atque mediante recursu ad superiores illum cogere ad hujusmodi facultatem eis tribuendam ex deductis per Campanil. *in diversor. jur. Canonic. rubr.* 12. *cap* 13. *numer.* 6. *cum seqq. &* *num.* 55. *cum seqq.* & Barbos. *in summ. Apostolicarum dec. verb. Regulares quoad Confessiones, & Prædicationes collect.* 636. *& sequentib.* atque omnes Morales id concorditer firmant utpote causam propriam agentes, ita econverso ad æqualitatem servandam conversum esse debet Episcopo illos cogendi ad exercenda munia eorum instituti congrua.

Et quamvis replicari posset, quod una Religione recusante, præsertim ubi agitur de magna Civitate, ut in præsenti, non desint aliarum Religionum professores id cupientes, Replicabam tamen id admittendum non esse: Tum ob malum exemplum, & ne ita alii Regulares obedientiam Episcopo denegarent; Tum fortius ad evitanda inconvenientia exinde resultantia, quia Moniales longo tempore assuetæ ad habendos in confessarios Religiosos unius Religionis, non libenter suscipiunt illos aliarum, ut præsertim attento more regionis per Archiepiscopum supponebatur impracticabile; unde propterea esset per indirectum illum cogere ad hujusmodi electionem & respective distributionem ipsis Superioribus Regularibus concedendam.

(* Et si d. Superiores responderent, non habere personas ad hujusmodi munus habiles, replicari poterit affectatam & improbabilem esse excusationem, quia consuetus Religiosorum numerus non est diminutus, neque qualitas immutata; unde non videtur subesse ratio cur tam longo temporis spatio semper personas habiles habuerint, & nunc deficiant. Et in omnem eventum poterit Archiepiscopus recte dicere, quod si d. Superiores credunt, non habere dignos operarios pro hoc munere, nec ipse eos dignos reputare debebit in alio munere audiendi confessiones sæcularium; cum enim tamquam operarii addicti sint culturæ vineæ Domini, non debet esse in eorum libito in una specie operari, & in altera non, sed hoc pertinet ad Episcopum, qui vineæ custos & curator dicitur. *) (*)

Habita non fuit desuper formalis disputatio, quia me communicante pluribus Superioribus diversarum Religionum in Urbe existentibus consilium Archiepiscopo datum, ut non curando Religiosorum renuentium servitium, neque spectato Sac. Congregationis oraculo denegaret eisdem Religiosis facultatem in genere audiendi confessiones sæcularium, ac prædicandi tamquam voluntarie declaratis inhabilibus ad hujusmodi præsertim pœnitentiæ sacramenti ministerium, libenter arbitrio, & discretioni Archiepiscopi se submiserunt; Puto tamen quod talis Archiepiscopo esse debuisset resolutio, licet in hoc satis prudenter ac laudabiliter egerit Episcopi remittendo superioribus consultivam electionem religiosorum ad hoc munus explendum, quoniam illi sunt melius informati de moribus, & idoneitate suorum subditorum, atque sancta res esset, si generaliter etiam in aliis muneribus ita practicaretur juxta dictum B. Joannis Theutonici.

LAURETANA JURISDICTIONIS

PRO EPISCOPO

CUM

CARDINALI PROTECTORE

ALMÆ DOMUS.

Casus decisus per Congregationem particularem Cardinalium a SS. deputatam & respective per Congregat. Concilii pro Episcopo.

De jurisdictione Cardinalis Protectoris Almæ Domus Lauretanæ privative ad Episcopum in quibus casibus locum habeat.

Et an sub nomine capellanorum Almæ Domui inservientium, veniant illi sacerdotes qui sub divina mercede ibi celebrant, vel ab ejusdem Domus ministris deputantur ad celebrandas Missas pro satisfaciendis oneribus eidem incumbentibus?

Sub nomine laboratorum, famulorum & inservientium, an veniant laboratores & operarii diurni, ac illi qui deputati sunt ad pulsandas campanas Ecclesiæ? Et an milites Civitatis vulgo nuncupati *di militia* ex eo quod etiam ipsam Almam Domum custodire & defendere dicantur, veniant sub nomine familiarium?

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ, & de jurisdictione Cardinalis Protectoris in Alma Domo Lauretana.*
2 *Capellani vocabulum cui conveniat.*
3 *Famulorum, & inservientium nomine qui veniant.*
4 *De jurisdictione Protectoris duarum Capellarum Pauli & Sixti in Ecclesia S. Mariæ Majoris.*
5 *Milites qui dicantur, & qui sub militum nomine veniant, & dantur plures species militum.*
6 *Milites nuncupati de militia non sunt veri milites, sed populus electus.*
7 *Militibus prohibentur mercatura & artificium.*
8 *Qui dicantur artifices, & artis privilegio gaudeant.*
9 *Milites gratuitum servitium præbentes, an gaudeant privilegiis militaribus?*
10 *De campanis, & campanario.*

non poterat, nisi quod venirent sub nomine famulorum, seu inservientium, quod solum convenire posse dicebam juxta dictum votum illis, qui tamquam præsidiarii sub annuo, vel menstruo stipendio ejusdem Almæ Domus custodiæ perpetuo & majori vitæ parte addicti essent, cum milites dicantur illi, quorum principale institutum est circa militiam, *gloss. in l. penult. ff. ex quibus caus. majores*, Bellug. *in specul. Principum rubr.* 20. *§. quia num.* 7. Proprium enim & essentiale militia est, ut vivat sub stipendio ejus, cujus servitio causa militandi, vel custodiæ addictus est, ut constat *ex tot. titul. Cod. de re militari, & altero de erogatione militaris annonæ lib.* 12. Sive etiam cessante stipendio militia habeatur in principalem professionem, ita ut ille ejus principali instituto dicatur miles.

Unde propterea dicebam, hodie tres militum species haberi, unam scilicet eorum qui castra sequuntur, & in exercitu seu expeditione actu existunt, licet aliquando recreationis causa, vel ex alio accidenti in Civitatibus,
5 vel domi eos esse ad tempus permittatur. Alteram præsidiariorum qui in arcibus & fortalitiis, seu etiam in ipsismet Civitatibus custodiæ & præsidii causa conducti sunt, illi muneri perpetuo & principaliter addicti. Tertiam vero eorum qui ex instituto Ecclesiastico per Sedem Apostolicam probato certam militiam profitentur, pugnæ parati pro defensione fidei contra ejus hostes, prout sunt milites Hierosolymitani, Theutonici, Sancti Jacobi & alii, de quibus *in Lucana jurisdictionis, hoc eod. t. disc.* 60. De cætero autem illi milites qui vulgo nuncupati *di militia*, in propriis domibus, & patriis viventes, atque artibus vel agriculturæ pro majori vitæ tempore incumbentes, descripti solum sunt tamquam milites in quodam titulo, ad effectum ut in aliquibus raro contingentibus occasionibus adversus publicos hostes, vel bannitos arma sumere debeant, ipsamque patriam custodire, nullo recepto annuo, vel menstruo stipendio, sed solum aliquibus privilegiis & exemptionibus gaudentes, atque aliquam subventionem pro vitæ substentatione recipientes pro tempore, quo in eo actuali servitio reperiuntur, ut totius Italiæ, & forsan Orbis consuetudo est, vere non sunt milites, neque illorum nomen, vel privilegia merentur,
6 sed in effectu ac proprie sunt quædam pars populi electi, quæ proprii loci defensioni magis proprie occurrere tenetur, ita prudenter deputata ad evitandam confusionem resultantem ex concursu totius populi etiam inermis, & ad bellandum minus apti. Ideoque hujusmodi milites de militia nuncupatos non gaudere privilegiis militaribus, neque judici militari subesse, nisi quando tornatim, & actu sub eorum Duce in hujusmodi occasionibus reperiuntur, habetur in specie apud Ruvit. *sub pragm.* 11. *de militibus num.* 34. 38. *&* 39.

7 Militibus namque prohibitum est mercaturam exercere, aliisque opificiis, vel negotiis se ingerere, dum eorum institutum ac vita versantur circa armorum exercitium, ex militari stipendio vivendo, ut *in l. unica Cod. negotiatores ne militent lib.* 12. quod utique istis hominibus de militia convenire non potest, quia nullum habentes stipendium, cum eorum artibus, seu exercitiis ac industria vivunt. Atque in idem conferre dicebam quæ superius, de capellania, necnon operariis diurnis & con-
8 ductitiis dicta sunt. Ac etiam ea quæ in jure habemus de privilegiis concessis exercentibus aliquas artes propria etiam statuta habentes, quia intelligitur de illis qui perpetuo, & pro majori parte vitæ tali exercitio addicti sunt, & de illo vivunt, ut per Saliect. *in l. sub prætextu, n. final. Cod. de sacrosan. Eccl.* cum concordan. apud Franch. & Adden. *dec.* 175. & habetur etiam in proposito artificum deductum *in Romana taxæ inter Universitates Nursinorum sub tit. de regalibus disc.* 89.

Aliud etiam clarum, & impracticabile inconveniens in hujusmodi prætensione considerabam, quod de Superiorum mandato quoties de Turcarum, vel aliorum pyratarum incursionibus contra Almam Domum, ejusque pretiosissimam supellectilem timeri potest, nedum occurrere, & prompti esse tenentur illi de Militia ipsius Civitatis Lauretanæ, sed omnes de universa provincia, unde si hæc necessaria promptitudo importaret servitium, ita ut omnes hujusmodi milites dici possent familiares, vel servientes, ita Cardinalis Protector integram jurisdictionem temporalem, & spiritualem in tota provincia haberet, quapropter neque Gubernatores, neque Episcopos deputare oporteret, dum sub exemptione ipsius personæ inservientis, universam ejus familiam sub ipso viventem venire debere idem Protector prætendit, & sic pene totus populus provinciæ esset de ejus privativa jurisdictione, quo nil absurdius.

Scribentes pro cardinali Protectore in copioso numero quinque, vel sex, multa deducebant in regulis generalibus consistentia, nil autem speciale, quod in proposito militum stringere videretur, nisi authoritatem Cyriac. *contr.* 201. & Chrispolt. *de re milit. casu* 46. apud
quos & alios ab eis allegatos firmatur, gratuitum mili- 9
tare servitium absque stipendio præstitum non debere eis præjudicare, neque militaria privilegia tollere, cum majori laude, ac privilegio digni debeant reputari gratis inservientes quam stipendiati; Atque ex hoc inferebant nil referre, quod hujusmodi milites non haberent stipendium, sed cum proprio exercitio, vel industria viverent; Verum satis leve fundamentum videbatur ex defectu applicationis, allegati enim authores, & alii loquuntur de illis, qui castra sequentes, ac pro majori vitæ tempore addicti militiæ, in qua eorum est principale institutum, omniaque alia militum requisita habentes, abstinent solum a stipendiis recipiendis, vel spiritu gloriæ, vel sub spe majoris præmii, quales vulgo *Venturieri* nuncupantur, quod nil commune habet cum casu controverso, in quo vere isti non sunt aliud, nisi cives, ex populo electi tamquam magis idonei ad ea, quæ toti populo incumbunt, ut supra.

Demum quoad ultimam inspectionem campanarii, Dicebam campanile dici partem Ecclesiæ prope quam campanæ stare debent ad convocandum populum, cum illæ sint species prædicatorum, populum ad fidem & divina
vocantium, & invitantium, Lapus *alleg.* 12. *n.* 4. ibi 10
Add. *lit. E*, verbo *Campanæ*, ideoque ipsarum cura, administratio, & jurisdictio esse debet Episcopi, cujus est Ecclesia, & cui incumbit populi cura spiritualis, pro qua hujusmodi usus in Ecclesia est introductus tamquam de ipsius curæ appenditiis.

Et licet agentes pro altera parte satis insisterent in eo, quod sæpius campanæ pulsentur occasione peculiarium solemnitatum, & occasionum ipsius sanctæ capellæ. Nihilominus id contingit per accidens, ac minus frequenter, ideoque actio metienda est a prædominante, seu ab iis quæ frequentius accidunt; nam quandoque etiam campanæ pulsantur in adventu alicujus Magnatis, sive in signum lætitiæ, seu pro repellendis tempestatibus, & aliquando etiam ad assumenda arma, ad occurrendum incendio, ad convocandum populum ad consilium cum similibus; sed id per accidens, quia principaliter deserviunt pro convocatione ad divina.

Atque circa istum quoque punctum adducebam idem exemplum Basilicæ S. Mariæ Majoris, cujus campanæ frequenter deserviunt etiam pro servitio Dictarum duarum capellarum exemptarum, præsertim Paulinæ ob litanias, quæ singulis Sabbatis in eadem cantantur, ac etiam ob solemnitates in singulis B. Mariæ festivitatibus; Non inde tamen sequitur, campanile, campanas, & campanarios venire sub earumdem capellarum exemptione, & jurisdictione, cum similibus; Et secundum præmissa in omnibus resolutum fuit, licet ex congruentia data esset resolutio circa duos punctos capellanorum, & campanarii; Et quoad milites in concernentibus curam animarum & spiritualia, remissa fuit decisio Sacr. Congregationi Concilii, attento quod ibidem hic punctus repetiebatur alias introductus; Adhuc tamen juxta dictum votum Cardinalis Paulutii processum fuit, quoniam hæc videtur veritas irrefragabilis; Ob subsequutam tamen intra satis brevem terminum mortem Episcopi, hanc litem nervose substinentis, incertum est, qualem exequutionem istæ resolutiones habeant.

ANNOT. AD DISC. XXXIII.

Agitur in hoc discursu de jurisdictione Protectoris Almæ Domus Lauretanæ, atque super punctis in eo contentis alia disputatio, quæ innotescat, habita non fuit, forte quia non omnium Episcoporum idem est zelus, ac propterea ob qualitatem Protectorum pro tempore, multa tolerantur, vel dissimulantur ab Episcopis, qui aliquando, quæ sua sint, non autem, quæ Ecclesiæ, sibique commissarum animarum quærere solent.

Postquam vero evasi Auditor Papæ Innocentii, adfuit occasio agendi de hac jurisdictione, & exemptione respective

pective magis in prophanis cum Gubernatoribus, ac Magistratibus sæcularibus, quam in spiritualibus cum Episcopis; Atque advertebam, ne incideretur in æquivoca, distingui debere Apostolica indulta, quæ de ista exemptione, ac jurisdictione agunt: illud enim amplissimum Pauli V. de quo agitur in discursu, percutit solum jurisdictionem spiritualem, cum Episcopo Lauretano, aliisque locorum Ordinariis, ideoque clarus error est illud trahere ad jurisdictionem sæcularem, & negotia prophana; Alia vero percutiunt etiam jurisdictionem temporalem, dum inhibetur etiam Legatis, & Gubernatoribus, aliisque Officialibus, & Magistratibus, verum sunt longe magis restricta, quoniam non loquuntur de familia, sub cujus nomine veniunt uxor, filii, famuli, & alii, ex deductis *disc.* 13. *de præeminent.* sed solum loquuntur, de ipsis ministris, & servientibus, ideoque in quæstionibus, quæ coram me habebantur frequentes super fori declinatoria, advertebam, quod error erat respectu jurisdictionis laicalis deducere indultum Pauli V. atque ita unam speciem jurisdictionis, vel exemptionis, cum alia confundere.

Quo vero ad personas ipsorum ministrorum, & servientium, advertebam idem, quod firmatur in hoc discursu, quod scil. ad effectum, ut quis dici valeat minister, vel serviens, aut verus familiaris opus est, ut cum annoo, vel menstruo stipendio, cum quo vivat perpetuo, seu pro majori parte vitæ, ac principaliter illi servitio sit addictus, atque non sufficit, si aliud agens ministerium principale, accidentaliter inserviat in aliquo opere, vel in aliquo tempore, ut occasione agendi de inservientibus Palatio Apostolico, vel Castro S. Angeli in Urbe, advertitur infra *disc.* 107.

Et quamvis replicaretur ex parte Agentium pro Cardinali Protectore, quod stipendium reputari non debeat necessarium, quoniam immo majori censendi sunt digni privilegio illi, qui gratis, & absque mercede inserviunt, quam stipendiati, juxta exemplum militum; Attamen advertebam id recte procedere præsupposito dicto essentiali requisito servitii, & familiaritatis formalis, principaliter, & pro majori parte vitæ, ut eo posito desiderandum non veniat alterum stipendii, ne alias alius Dominus cogatur privari beneficio, quod habeat gratuitos ministros, & inservientes ex motivo devotionis, vel intuitu hujusmodi exemptionis, quæ stipendio æquivalet, non autem ut modicum, & accidental. servitium sufficiat.

Motivabam pro necessitate dicti alterius requisiti annui, vel menstrui, aut diurni stipendii sufficientis ab substentationem, ea, quæ habentur pluries *sub tit. de benef.* in proposito familiaritatis Cardinalium, super copulativo concursu mentis, & dentis. Verum observabam, quod non intrat paritas ob diversitatem rationis, quod scil. in familiaritate Cardinalium adest magis considerabile præjudicium Ordinariorum collatorum, ratione reservationis, ac etiam ipsiusmet Sedis Apostolicæ, ob regulam 31. seu 32. quibus alias de facili multæ ficti possent fraudes.

Ex his itaque concludebam, quod plena exemptio ad formam dictorum indultorum non intraret respectu eorum, qui aliquod modicum, & accidentale præstent servitium; Adhuc tamen isti aliqua potiri debeant prærogativa, ob quam ad idem gratuitum alliciantur servitium, adinstar eorum, quæ habemus in militibus exemplificatis in discursu, vulgo nuncupatis de militia, quod licet non gaudeant illis militaribus privilegiis, quibus gaudent illi, qui sunt in Castris, & papilionibus, vel in præsidiis, adhuc tamen aliquibus potiuntur prærogativis.

De puncto autem militum, quando isti vere dicantur tales ad effectum fori militaris, & quando vere iste intret cum privativa, vel cumulativa cum ordinariis Judicibus, & Magistratibus locorum, agitur infra *d. dis.* 107.

ROMANA JURISDICTIONIS SEU TITULI CARDINALITII PRO CARDINALI DE ALBICIS CUM P. GENERALI ORDINIS SERVORUM.

Casus disputatus in Congregatione particulari deputata, & resolutus, ut infra.

De jurisdictione Cardinalium in Ecclesiis suorum titulorum, quid importet, & quantum se extendat, præsertim vero in illis, in quibus adsunt Regulares? An cum istis aliquam habeant jurisdictionem, & qualem; Et aliqu: de exemptione Regularium remissive.

S U M M A R I U M.

1 *DE titulorum Cardinalitiorum distinctione.*
2 *Formula collationis tituli Cardinalitii.*
3 *Casus controversiæ.*
4 *De origine, & introductione titulorum Cardinalitiorum & Cardinalium jurisdictione remissive.*
5 *De exemptione Regularium remissive, num. 7.*
6 *Distinguuntur puncti, seu inspectiones controversiæ.*
7 *De eadem exemptione Regularium, de qua n. 5.*
8 *An adsit differentia inter jurisdictionem Episcopalem, & quasi Episcopalem.*
9 *De pluribus speciebus Prælatorum habentium jurisdictionem spiritualem.*
10 *Vicarius Urbis repræsentans Papam tanquam Episcopum, seu Ordinarium loci dicitur habere jurisdictionem quasi Episcopalem.*
11 *Quod Cardinales in titulis habeant jurisdictionem Episcopalem.*
12 *Quid sit jurisdictio quasi Episcopalis.*
13 *Quomodo intelligendi sunt volentes Cardinales in titulis esse deputatus tamquam Parochos.*
14 *Cardinales sunt pars corporis Ecclesiæ universalis, ejusque Capitulum.*
15 *De rationibus, ob quas Cardinales in eorum titulis, non tamquam simplices rectores, & Parochi, sed tamquam Prælati, & Episcopi censeri debeant.*
16 *Quod tituli constituant territorium separatum.*
17 *An Vicarius Urbis in dictis titulis habeat jurisdictionem:*
18 *An quæ disponuntur per S. C. T.* sess. 24. de reform. cap. 6. *de ordinariis locum habeant in Cardinalibus in eorum titulis, quoad facultatem dispensandi, & absolvendi?*
19 *De compatibili concursu exemptionis Generalis Regularium eorumque subjectionis Cardinali titulari, vel alteri Prælato.*
20 *De consuetudine relata* in cap. 7. de capell. Monach. *ut Monasterium non sit subjectum titulo.*
21 *De præscriptione in hac materia remissive.*
22 *De immutatione status Ecclesiæ, ex quibus inducatur.*
23 *In gratiis de natura præjudicialibus necessaria non est derogatio juris tertii.*
24 *Clausula* sine præjudicio *intelligitur compatibiliter, & in aliis quam in expressis.*
25 *Ubi Ecclesia regularis confertur Prælato sæculari, censetur iste deputatus Abbas, seu Superior regularis.*
26 *Resolutio causæ cum reservatis.*
27 *Dari potest cumulativus concursus plurium Superiorum, & quomodo.*
28 *Consuetudo, & præscriptio differunt inter se, & quomodo.*
29 *Per quos consuetudo induci potest.*
30 *De requisitis præscriptionis in jurisdictione, aliisque juribus incorporalibus.*

D I S C. XXXIV.

ECclesiam Parochialem S. Mariæ in Via per Cardinalem S. Marcelli, uni clerico sæculari in titulum 1
provideri solitam, tunc per resignationem vacantem, Leo Decimus de anno 1519. cum omnibus ejus bonis, redditibus, juribus, & pertinentiis, concessit Ordini Servorum, cum facultate construendi domum, seu Conventum, ac exercendi curam eidem Ecclesiæ annexam per unum Religiosum ab ipsius Conventus Priore, seu alio Superiore deputandum; De anno vero 1551. Julius III. eamdem Ecclesiam in titulum Cardinalitium erexit, quamvis usque ad præsens hujusmodi erectionis litteræ non habeantur; Cumque de an. 1587. Sixti V. per ejus Constitutionem 55. numerum Cardinalium præfinisset, distinguendo singulos ordines, non adessent autem tot Ecclesiæ seu tituli, plures alias in titulum Cardinalitium erexit; Unde propterea in eadem Constitutione §. 2. tres distinguuntur hujusmodi Ecclesiarum Titularium species; Una est antiqua-

tiquarum, quæ ab initio hujusmodi prærogativam ha-
buerunt; Altera earum, quæ moderniori tempore per
prædecessores Pontifices arectæ fuerunt, & inter istas
enumeratur præsens Ecclesia S. Mariæ in Via: Et tertia
est illarum, quæ tunc de novo erectæ fuerunt, per quam
Constitutionem expresse determinatur, in hujusmodi Ec-
clesiis in futurum dandam esse veram vacationem, &
successive veram collationem in titulum, quibuscumque
Constitutionibus, consuetudinibus, concessionibus, vel
aliis in contrarium non obstantibus, nihil statuendo de
Regularibus eisdem Ecclesiis, sive antiquis, sive moder-
nis inservientibus, ibique Monasterium, seu Conventum
annesum babentibus.

Cum autem Cardinalis de Albicia per Innocentium X.
de d. Ecclesia S. Mariæ in Via in titulum provisus esset,
2 *illius curam (per verba præcisa) regimen, & admini-*
strationem in spiritualibus, & temporalibus plenarie ei
committendo, itaut eam regere, & gubernare valeat, pro-
ut alii Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præ-
fuerunt, eamdem Ecclesiam regere, & gubernare potue-
runt, seu etiam debuerunt, mandando superiori, & Con-
ventui dictæ Ecclesiæ, aliisque illius ratione sibi subdi-
tis personis, ut ei pareant, & obediant, &c. Proinde-
que Cardinalis prædictus, ab aliquibus forsan dictorum
Religiosorum parum discretis actibus provocatus, Vica-
3 rium ejusdem Ordinis pro exercitio curæ animarum,
necnon Sacristam, chori vicarium, aliosque ministros,
quoad Ecclesiam, cultum, & servitium deputare vellet,
aliosque actus jurisdictionales exercere, qui in propria
Ecclesia Prælato habenti spiritualem, & quasi Episcopa-
lem jurisdictionem competunt, acriter vero se opposuerent
dicti Religiosi, eorumque Generalis, aliique Superiores.

Hinc orta controversia, & deputata per Sanctissimum
particulari Congregatione plurium Prælatorum, idem
Cardinalis, non magis purpura, quam legali facultate,
ac omnigena eruditione Eminentissimus, causam nedum
propriam, sed totius Sac. Collegii ineti profitendo, du-
as edidit doctas, & elaboratas disceptationes; Unam
scilic. continentem suæ prætensionis fundamenta, Alte-
ram vero responsivam dictorum Regularium juribus &
motivis per plures Scribentes deductis, in quarum pri-
ma, prævia etymologia ac significatione Tituli, erudite
probat originem, & introductionem hujusmodi Titulo-
4 rum Cardinalitiorum, probando etiam jurisdictionem,
& prærogativas Cardinalibus in eorum Titulis compe-
tentes, ac enumerando singulos actus jurisdictionales,
seu præeminentialia, quos exercere possunt etiam cum
Regularibus ibi residentibus, aliqua etiam insinuando
circa residentiæ obligationem ipsis Cardinalibus incum-
bentem.

In altera vero divisa in undecim quæstiones, princi-
paliter insistit super jurisdictione in Regulares, quamvis
privilegia exemptiva a quorumcumque Ordinariorum Ju-
risdictione & superioritate habentes, satis docte & eru-
dite tractando hunc punctum exemptionis Regularium,
de quo etiam aliqualiter & summatim habetur actum in
5 Colonien. Monasterii S. Cornelii *disc.* 28. An scil. dicta
exemptio esset antiqua, & Generalis usque a temporibus
D. Gregorii, vel potius moderna & particularis singulis
Religionibus, vel Monasteriis per diversos Pontifices, di-
versis temporibus, & sub diversa forma concessa?

Quia vero idem Cardinalis, quamvis præter necessita-
tem, me quoque ad dictæ causæ defensionem assumpsit,
ideireo in disputationibus desuper habitis, non ut aliquid
a tanto viro deductis superadderem, sed ut proprio mu-
neri satisfacerem, aliquas particulares ponderationes ad
rem stringentes in pluribus informationibus deduxi, pon-
deraisque copiose deductis hinc inde, præsertim circa du-
as quæstiones generales, super quibus nimium elabora-
tum fuit; Una scilic. super generica Regularium exem-
ptione ac origine, & altera super qualitate Jurisdictionis
Cardinalium in eorum Titulis, an scilicet esset Episco-
palis, ut insistebat Cardinalis, vel solum quasi Episcopa-
lis, ut insistebant Regulares, ac scribentes pro eis?

Mihi hujusmodi magni labores super his quæstionibus
generalibus habiti videbantur forte præter causæ neces-
sitatem, quoniam admissa etiam generica exemptione
Regularium, eo modo quo ipsi eam affectabant, nil re-
ferre videbatur ad casum; Prout etiam nullius affectus,
vel momenti videbatur altera quæstio, an jurisdictio Car-
dinalium in eorum Titulis dicenda esset Episcopalis, vel
quasi Episcopalis? quia quoad effectum isti termini viden-
tur synonimi sonantes in idem; Unde ea pro meo judi-
cio controversiæ punctus residere videbatur in distinctione
actuum particularium, qua distinctione mediante, exem-
ptio Regularium compatibilis remanet cum jurisdictione
& prærogativis Cardinalis Titularis.

Quare pro clariori resolutione meliusque veritate indagan- 6
da, distinguebam præsentem controversiam in quatuor inspe-
ctiones. Unam scilicet jam dictam genericam super Re-
gularium exemptione a jurisdictione Ordinariorum, seu
aliorum Prælatorum, spiritualem ac Episcopalem jurisdi-
ctionem habentium; Alteram super altera pariter gene-
rica superius insinuata quæstione qualitatis jurisdictionis
Cardinalium in eorum Titulis, an scil. illa dicenda es-
set Episcopalis vel quasi, & qualis esset hujusmodi adeo
agitatæ quæstionis effectus; Tertiam super compatibili
concursu dictæ exemptionis Regularium, sive esset uno,
sive altero modo, cum jurisdictione Cardinalis Titula-
ris, sive uno, sive altero pariter modo illa esset, spe-
ctatis solum effectibus compatibilibus exinde resultanti-
bus, itaut conciliative distinctioni locus esset dictas ge-
nericas quæstiones dirimenti, seu eas inanes reddenti;
Et quartam demum, posito dicto compatibili concursu
de jure; An obstaret contraria consuetudo, seu præscri-
ptio respectu omnium Regularium in hujusmodi Titulis
Cardinalitiis assistentium, sive aliquod jus particulare
istis Religiosis competeret in hac Ecclesia, ob dictam
concessionem Leonis X.

Super prima habui Me in omnibus relative ad deducta
per eumdem Cardinalem in dictis disceptationibus; præ-
sertim secunda. Credebam vero, etiam cum sensu veritatis,
probabiliorem esse opinionem ab eodem Cardinali probatam 7
super inneffectuatione dictæ generalis exemptionis resultan-
tis a Synodo celebrata de anno 601. sub Divo Grego-
rio, ut habetur superius insinuatum in Colonien. *disc.* 28.
& latius in utraque disceptatione prædictis in calce hujus
tit. impressis.

Quo vero ad secundam, an scil. jurisdictio Cardina-
lium in eorum Titulis dicenda esset Episcopalis, vel qua-
si, in quo multum elaboratum fuit? Ponderando præser-
tim, ex una parte Constitutionem 5. Pauli IV. in qua 8
ea dicitur Episcopalis, & ex altera dictam Constitutio-
nem 55. Sixti V. in qua dicitur *quasi Episcopalis*, cum
aliis, quæ super uno, vel altero termino copiose hinc
inde collecta fuerunt, mihi videbatur esse inanem labo-
rem, quoniam isti termini videntur synonimi, promis-
cue per DD. adhiberi soliti, juxta magis propriam vel
impropriam loquendi formulam, quoad effectum autem
idem importantes.

Ad quod dignoscendum distinguebam illas tres speci-
es Prælatorum, Ecclesiasticam, spiritualem jurisdictio-
nem habentium, quæ habentur deductæ *In Toletana jurisd.*
dict. supra hoc eod. tit. disc. 1. Quarum prima est Epi- 9
scoporum in propriis diœcesibus tamquam in territoriis
Cathedralium omnimodam jurisdictionem spiritualem ha-
bentium, quæ proinde Episcopalis dicitur, quia vere &
de facto sunt Episcopi habentes etiam ea quæ sunt
ordinis.

Altera est Prælatorum cum vero territorio separato,
& Nullius, in quo, independenter a quocumque Ordina-
rio, omnimodam habent jurisdictionem spiritualem, ac
legem diœcesanam, eodem modo quo Episcopi, sed quia
non habent ordinem Episcopalem, & consequenter ca-
sent exercitio eorum, quæ sunt dicti ordinis, quamvis
habitu ea obtineant, & aliis committant, concedendo
dimissoriales ad ordines suscipiendos ab aliquo Episcopo,
ideirco potest etiam hæc jurisdictio dici *Episcopalis*, sed
in magis propria loquutione, dicenda est *quasi Episcopa-*
lis, ad differentiam eorum, qui vere & de facto sunt
Episcopi.

Tertia vero species est Prælatorum, aliquam jurisdictio-
nem in aliena diœcesi, & sub alio Ordinario habentium,
quibus, nec unum, nec alterum jurisdictionis *Episcopalis*,
vel *quasi Episcopalis*, vocabulum convenit; Ideoque quoad
illos de secunda specie, non ex eo quod dicitur jurisdictio
quasi Episcopalis, sequitur eam non esse plenam omnimo-
dam, quia stant simul, eam esse talem, sed ita melius
nuncupari ad differentiam eorum, qui sunt Episcopi ut
supra.

Quod bene probatur ex decisione *in Romana hereditatis*
28. Aprilis 1659. cor. Melzio 5. *neque ex eo, impress. apud* 10
Bonden. collect. decis. 62. ubi agendo de Cardinali Vicario
Urbis, firmatur eum dici Ordinarium, utpote repræsentan-
tem

tem personam Papæ, non tamquam Papæ, sed tamquam Episcopi Urbis cum plena jurisdictione Episcopali, & lege diœcesana, & tamen ejus jurisdictio dicitur *quasi Episcopalis*, gratia melioris loquutionis, quia vere non est ipse Episcopus. Unde propterea dicebam, nullam in hoc adesse discrepantiam inter dictas Constitutiones Pauli IV. & Sixti V. quarum una hanc jurisdictionem dicit *Episcopalis*, & altera *quasi Episcopalem*, quoniam isti sunt termini synonymi, quibus DD. promiscue utuntur, atque moderniori tempore ob dictam differentiam, gratia melioris eloquutionis ita melius dictæ species contra distinguuntur.

Et quod Cardinales habeant in suis titulis jus Episcopa-
11 le, dicunt Joannes Monachus *in c. unico, de majorit. & obedient. in* 6. ubi quod Bonifacius VIII. ita sibi respondit, & ibidem Joannes Andr. *n.* 3. Joannes de Imola *in Clement. ne Roman. n.* 23. Romanus *in serman. post. consilia, n.* 19. Jacobat. *de Concil. lib.* 2. *art* 2. *num.* 71. Alban. *de Cardinal. q.* 46. Mandos. *ad reg.* 7. *q.* 2. *num. fin.* Tusch. *lit. C. conclus.* 100. *n.* 49. Fagnan. *in d. cap.* 1. *de major. & obed. n.* 15. *& cæteri collect. in d. prima discept. n.* 31. *&* 34.

12 Et quod habeant Jus quasi Episcopale Cardinales *in Clem. ne Romani*, Probus *in addit. ad Monachum in c. unico de majorit. & obed. in* 6. *n.* 3. idem Fagnan. *in c. cum contingat, n.* 9. *de ætat. & qualit.* & cæteri, qui omnes idem dicere volunt, dictisque terminis promiscue utuntur, quia in effectu sunt synonymi.

Neque exaudiendi videntur illi, qui rerum solam corti-
13 cem penetrantes, immorantur in antiquis chronicis, vel traditionibus probantibus, Cardinales in eorum titulis ex primæva institutione deputatos fuisse tanquam Parochos ad ministranda sacramenta, & mortuos sepeliendos, ut Scribentes pro dictis Regularibus cum magno apparatu, & aliqua eruditionis affectata ostentatione probare conabantur, quoniam istæ sunt antiquariorum piæ meditationes, recte procedentes in Ecclesia primitiva, quando licet Papa habitualiter eandem haberet jurisdictionem per universum Orbem, quam nunc habet, de facto tamen ob infidelium impedimenta gerebat partes solius Episc. Urbis, vel parum plus, & non habebat illam administrationem, ad quam oporteret habere coadjutores Cardinales, qui proinde solum clerum Urbis, ejusque Parochos tunc constituere, & repræsentare videbantur.

Post Ecclesiæ autem tranquillitatem, liberumque Pontificiæ potestatis exercitium, cum Cardinales per summum
14 Pontificem assumpti fuerint ad administrationem Ecclesiæ universalis, unde propterea dicuntur pars, & membra dictæ Ecclesiæ universalis, unum corpus cum ipso summo Pontifice constituentes, tamquam Capitulum Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, ex bene deductis in materia per Lotter. *de Beneficiis. lib.* 1. *q.* 8. *ex n.* 34. *ad finem*, & clare probat *eadem Const.* 55. *Sixti V.* §. 2. Hinc sequitur discrepandum esse dictis & aliis Canonistis juxta hæc tempora, ac statum rectius loquentibus, non autem antiquariis, vel aliquibus Moralibus, qui in sancta simplicitate, cum eis pertransire solent.

Ex ista siquidem status rerum immutatione, hujusque Cardinalitiæ Dignitatis augmento, duas vivas rationes resultare dicebam exclusivas hujusmodi assumpti; Unam quod prorsus improprium esset, ut ii, qui sunt Papæ primarii
15 Senatores, ac membra corporis Ecclesiæ Universalis, jure simplicium Parochorum, seu Plebanorum censeri debeant; Et alteram, quod capiendo personam Papæ reduplicative tamquam Episcopi Urbis repræsentatam ab ejus Vicario juxta distinctionem, de qua in d. Romana hæreditatis 28. Aprilis 1659. coram Meltio, & infra, *hoc lib. sub tit. de præem. in Urbinat.* juris Metropolitici, *disc.* 1. *& alibi*; Exinde resultat, istam personam esse subjectam alteri personæ in eodem Papa concurrenti summi Pontificis, & Episcopi Ecclesiæ universalis, & consequenter cum dicta prima persona ita intellectualiter distincta, & de facto repræsentata in Vicario Urbis, aliquam habeat subjectionem, vel subordinationem Collegio Cardinalium tanquam capitulo Ecclesiæ universalis, atque istius unum corpus cum ipso Pontifice efformanti; Hinc proinde incongruum, ut ipsi censeri debeant in istis Ecclesiis tanquam simplices Rectores, & Parochi Urbis, subjecti illi Ordinario loci, qui ut supra, est eorum subditus, & subordinatus. Sed potius dicendum est, ut quidquid sit de prima introductione. Postquam tamen hæc Dignitas adeo crevit ratione participationis in administratione Ecclesiæ Universalis, ob quam habent præeminentiam supra Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas, ex deductis per Lotter. *d. q.* 8. Istæ Ecclesiæ sibi assignatæ fuerint tanquam singulorum particulares diœceses cum territorio separato a diœcesi Urbis, juxta eam impropriam, & intellectualem separationem, quæ data etiam undique circumdatione ab eodem territorio habetur *dec.* 373. *p.* 11. *rec.* de qua supra in Mar- 16
sicana, *disc.* 18. ac etiam supra in Lauretana, *disc. preced.* & proxime infra in Romana Capellæ, seu præeminentiarum, *disc. sequenti*; Ut de facto docet etiam praxis, quoniam Cardinales in eorum Titulis habent Baldachinum erectum, sedentes sub throno, etiam cum circulo, & subordinata assistentia Episcoporum, Archiepiscoporum, ac Patriarcharum, solemnem benedictionem populo impertientes, aliaque Pontificalia munia gerentes; Et comprobat etiam ipsa Constitutio 55. Sixti V. ubi quod istæ Ecclesiæ sunt quasi quædam diœceses; Quod etiam antiquitus habetur in legenda S. Marcelli 15. Januarii, quod 25. titulos in Urbe instituit quasi diœceses quasdam ad baptismum, pœnitentiam & Martyrum sepulturam, unde prodiit dictum erroneum assumptum, quod Cardinales in titulis facerent figuram parochorum pro sepultura mortuorum, baptismo & aliis sacramentis ministrandis.

Ad quod bene conferunt ea quæ habentur *in d. Romana Capellæ disc. seq.* ubi quod sunt plus titulares in titulis quam Archipresbyteri Basilicarum, vel Cardinales Protectores capellarum; ergo prorsus fabulosum est dictum assumptum.

Quodque Cardinales in eorum titulis sint independentes ab Episcopo Urbis repræsentato in Vicario Papæ, qui in 17
dictis titulis ac clericis ejus inservientibus nullam habeat jurisdictionem, firmant in specie Zabarella *in d. Clement. ne Romani* §. *irritum n.* 8. *ubi n.* 4. quod Tituli Cardinalium comparantur Ecclesiis Episcopalibus, quod etiam dicit Probus ad Joann. Monachum *in d. c. unico de majorit. & obedient. n.* 3. Et de non subjectione Vicario Villadieg. *de Cardinalibus nu.* 7. Manfred. *de Card. decis.* 106. Paris *de resign. lib.* 7. *qu.* 12. Barbos. *de univers. jur. Eccl. lib.* 1. *c.* 4. *nu.* 37. Fagnan. *in c. his quæ, de major. & obedient.* Atque in puncto juris evidenter probant rationes, de quibus supra, quamvis forte praxis de facto sit in contrarium, si non respectu ipsarum Ecclesiarum materialium, respectu tamen earumdem cleri, & populi, de qua praxi testatur Cohel. *de notitia Cardinalium c.* 55. quia forte idem Papa non tamquam Episcopus Urbis, sed tamquam Papa pro meliori regimine, ac ad evitandam tantam jurisdictionum scissuram & varietatem ita velit.

Magnum fundamentum in contrarium constituebatur in authoritate Bellarm. Toleti, Baldelli, aliorumque Moralium, qui agentes de facultate per *S. Conc. Trid.* 18
sess. 24. *de refor. c.* 6. absolvendi ab hæresi ac dispensandi ab irregularitate Ordinariis locorum concessa disputant, an illis competat Cardinalibus in eorum Titulis; & concludunt negative, freti præsertim declaratione Gregorii XIII. contra Cardinales, in eo quod non essent vere Episcopi & de quæstione habetur apud Fagn. *in d. cap.* 1. *de major. & obed. num.* 16. & plenius *in cap. ne pro dilatione, n.* 41. *de pœnit. & remiss.*

Verum reflectendo etiam ad veritatem, videbatur leve fundamentum. Tum quia neque extra quæstionem est, an hæc facultas hodie competat omnibus Prælatis inferioribus quamvis essent locorum Ordinarii si non sunt Episcopi, cum plerique dubitent illam sublatam esse per Bullam Cœnæ, quamvis in contrarium sit magis communis, ex plene collectis hinc inde per Barbos. *ad idem Conc. sess.* 24. *cap.* 6. *n.* 25. Tum etiam quia stant bene simul, dictum Pontificem tamquam Pontificem, non autem tamquam Ordinarium Urbis, ad tollendas confusiones, & ne tot in faciem Pontificis adessent dispensatores, ob hanc particularem rationem in aliis locorum Ordinariis non militantem, ita statuisse in isto casu. Non inde tamen inferri potest in reliquis sublatam esse plenam jurisdictionem alias competentem, quoniam etiam ipsorummet Ordinariorum jurisdictio per Apostolicas Constitutiones in aliquibus casibus limitata est, ea in reliquis firma remanente.

Positis vero generaliter & indefinite Cardinalium jurisdictione, & præeminentiis in eorum Titulis, tam ex præmissis, quam latius deductis per ipsum Cardinalem de 19
Albicis in utraque disceptatione; Quatenus pertinet ad tertiam inspectionem, dicebam, quod ubi etiam juxta sensum

sensum Regularium admittenda esset eorum generica exemptio usque a temporibus Divi Gregorii, ut supra initium habens, sive quocumque alio modo per ena volita, Adhuc tamen compatibilis est ejus concursus cum subjectione particulari illorum Regularium, qui Ecclesiarum Titularium servitio se addicunt, in iis quæ ipsarum Ecclesiarum cultum, & servitium, seu exercitium curæ illis annexæ, aut administrationem sacramentorum in eis faciendam concernunt; Ideoque possunt simul stare, aliquod personarum genus esse universaliter exemptum, atque habere proprium Superiorem, & Prælatum, & tamen in certis casibus, seu ad certos effectus Ordinario loci, seu alteri Prælato subjacere. Ut generaliter habemus de Regularibus aliisque exemptis exercentibus curam animarum, & sacramenta ministrantibus, quod in istis subjacent Ordinario ad text. *in c. per exemptiones de privil. in 6.* cum ibi notatis ac aliis plenius deductis *in dicta Faventina, disc.* 4. & in aliis, & specialiter habetur *in Lauretana, disc. prac.* ubi de Canonicis ac beneficiatis, & clericis Ecclesiæ Cathedralis Lauretanæ generaliter exemptis a jurisdictione Cardinalis Protectoris Almæ Domus, ac habentibus Episcopum in proprium Prælatum & Superiorem, & tamen in iis, quæ concernunt dictæ Almæ Domus ejusque sacræ capellæ servitium, subjacent Cardinali Protectori compatibiliter cum Episcopo.

Ac etiam de ipsismet Regularibus habetur supra *in Fanen. ac in Surrentina ibid. enunciata disc.* 30. Et congruunt quæ habentur de duabus capellis in Basilica S. Mariæ Majoris *disc. seq. ac firmata in Cæsaraugust. Cathedralit. 6. Martii* 1656. cor. Bichio, de qua causa habetur *hoc eodem lib. sub tit. de praemin. disc. 3. & seqq.* ubi quod stant bene simul Canon. Eccles. S. Mariæ *del Pilar* esse Regulares, ac omnimode exemptos ab Archiepis. tamquam Ordinario, cum proprio Prælato privative, & tamen eosdem in iis, quæ concernunt Ecclesiam Cathedralem ac jura Cathedratica esse subditos Archiepiscopi ejusque membra, cum similibus.

Et cum hac distinctione dicebam cessare omnes supradictas quæstiones, super quibus proinde forte necessarius non videbatur tantus labor hinc inde adhibitus, quoniam stant bene simul, dictos Regulares in Conventu & alibi, atque in concernentibus disciplinam regularem, aliasque causas indifferentes esse plenarie exemptos, nullamque subjectionem habere Cardinali Titulari. Et tamen esse ejus subditos in concernentibus servitium, & cultum suæ Ecclesiæ, quoniam in istis, ex rationibus, de quibus infra in proxime sequenti inspectione, omnino implicat Superiorem Regularem habere jurisdictionem privative ad ipsum Cardinalem, & ab eo independenter.

Demum quoad quartam & ultimam inspectionem, tria erant Regularium fundamenta, ex quibus credebant eorum jura esse in toto. Primo per consuetudinem Urbis relatam *in c. dilectus de Capellis monachorum*, ubi literaliter dicitur, *& generaliter servetur in Urbe, ut nullum monasterium titulo sit subjectum*, dum incongruum
30 videtur, ut regulares sæcularibus supponantur; Secundo in contraria observantia, quæ stante tam longo temporis decursu dici etiam potest præscriptiva, cum tamen ea sufficere videretur tamquam interpretativa, dum ex præmissis negari non potest casum saltem esse dubium, in quo termini interpretationis intrent; Et clarius stantibus illis verbis litterarum Apostolicarum super dicti tituli collatione, *prout alii Cardinales, qui pro tempore præfuerant, eamdem Ecclesiam regere, & gubernare potuerunt &c.* Quasi quod Papæ intentio fuerit non alterandi solitum; Et tertio quod quicquid esset de aliis Regularibus aliorum Titulorum, attamen respectu istius Ecclesiæ, suffragabantur litteræ Leonis X. amplissime illam concedentes huic Religioni, cum juribus, jurisdictionibus, & pertinentiis universis, & specialiter cum facultate exercendi curam eidem Ecclesiæ annexam per unum Vicarium Regularem ab ipso Regulari superiore deputandum.

His tamen non obstantibus, reflectendo etiam ad veritatem, mihi videbatur cum dicto compatibili concursu exemptionis, & subjectionis respective, dictaque distinctione retenta, pro Cardinali Titulari probabilius respondendum esse. Singula siquidem fundamenta prædicta expendendo;

Quatenus pertinet ad primum deductum *ex d. c.* 2. *de Capellis Monachorum*, ultra plures responsiones, quæ docte & elaborate dantur in utraque disceptatione ipsius Cardinalis in propria causa Scribentis, *in prima scil. ex n. 115. & seqq. in secunda, & in quarta quæst.* Mihi videbatur difficultatem de plano tolli cum dicta conciliatione, quod scilic. jurisdictio non prætendatur in Monasterio, de quo loquitur textus, minusque ea prætendatur in personis Regularium in universum, sed solum accidentaliter quatenus agatur de Ecclesiæ cultu, & exercitio curæ, ac administratione Sacramentorum, & divinorum in ea facienda. Et sic de illa subjectione, quam famuli alicujus servitio addicti, in concernentibus ipsum famulatum habent erga Dominum, remanentes in reliquis in eorum naturali libertate ac sub jurisdictione, & superioritate ejus, qui universi populi Rector est, juxta casum, de quo in Lauretana *disc. prac.* illasque obedientiæ species, quæ habentur exemplificatæ *supra in Faventina disc.* 4.

Alterum fundamentum observantiæ, seu præscriptionis 31
tollitur ex multis responsionibus datis *in d. prima disceptat. n. 89. & in seqq. & secunda qu.* 5. Et quidem stante præsertim incompatibilitate, de qua proxime infra, atque procedendo cum supradicta conciliativa distinctione, istud motivum mihi videbatur fabulosum, nullo discursu dignum, Potissime quia in dictis litteris collationis Tituli, non dicitur *prout predecessores Cardinales servarunt*, sed dicitur, *prout illi potuerunt & debuerunt*, unde propterea in his materiis præsertim facultativis, Prædecessorum negligentia, vel connivenția, numquam apta est ad legitimam præscriptionem in præjudicium successorum jure proprio venientium, non dicto maxime de contradictione cum subsequuta patientia, quæ in incorporalibus stat loco possessionis; Et sic ex pluribus istud motivum videbatur contemptibile, de quo etiam habetur infra.

Aliqua vero consideratione dignum videbatur tertium fundamentum deductum ex litteris Leonis, ad quas Congregatio deputata in primo congressu, & post datam dictam primam disceptationem restrinxit difficultatem, stante potissimum præservativa juris, seu præjudicii tertii ennienta in d. Constit. 55. Sixti V. §. *ubi quod nihil alieni juris detractum, aut immutatum exinde censeri debeat*, & quæ præservativa in Papalibus provisionibus censetur semper inesse *ob regulam de jure tertio quæsito non tollen.* multo magis ubi expressa accedit.

Verum neque hæc obstare credebam, cum dicta præservativa recte operativa remaneret in suis casibus, & incompatibiliter juxta dictam distinctionem, cum qua omnia contraria recte invicem conciliari videntur.

Cum enim *per dictam Constitutionem Sixtinam* §. 6.
expresse inducta sit vera hujusmodi Ecclesiarum vacatio 32
cum vera provisione in titulum, id implicat cum priori statu unionis, seu concessionis ejusdem Ecclesiæ, quæ per Leonem immutato priori statu collativo, huic Religioni facta fuit: Retentis enim terminis hujus Leonianæ concessionis, vel Ecclesia nullum habet sponsum, & Rectorem, utpote effecta de dominio Religionis, ejusque præsidium, vel ipsius Rector, caput, & sponsus, est ipse Regularis Prælatus pro tempore deputatus; Attenta vero dicta Constitutione Sixtina, sine dubio ejusdem Ecclesiæ Rector, sponsus, & caput, est Cardinalis Titularis. Unde propterea duæ manifestæ implicantiæ ita concurrerent, Una dandi veram vacationem, & respective provisionem in titulum sæcularem de Ecclesia regulari & subjective concessa ipsi Religioni juxta notas, & receptas provisiones beneficiales; Et altera dandi duplicatum monstrum, duorum scilicet capitum in eodem corpore, seu duorum virorum unius mulieris. Sive dare duas in eodem indivisibili subjecto naturas diversas, imo contrarias, secularem & regularem, quæ omnia in jure damnata sunt, ac repugnant principiis ea frequenter supra deductis in Toletana, *disc.* 1. & in aliis, ac etiam infra, *sub tit. de praeminent. in Cæsaraugustana Cathedralitatis, disc. 3. cum seqq.* & alibi, cum sint principia hodie satis vulgaria; Dari enim possunt in una Ecclesia istæ duæ diversæ naturæ in diversis locis, puta in Ecclesia sæculari capella, seu beneficium regulare, vel econtra, seu, ut est in Basilica S. Mariæ Majoris, plura capita, Archipresbyter nempe in Ecclesia, & duo Protectores in duabus respective capellis cum similibus ut supra, non autem in uno eodemque corpore individuo, quod implicat.

Et ideo

Et ideo per hujus Ecclesiæ erectionem in titulum Cardinalitium & successive collativum ac vacationi subjectum, tamquam per antecedens necessarium, supponenda est prioris status incompatibilis omnimoda immutatio, *ut disc.* 323. *&* 445. *part.* 4. *rec.* & in aliis, nil obstante utraque juris alieni explicita, & implicita præservativa, ut supra.

Quatenus enim pertinet ad implicitam resultantem *a* 23 *regula de jure tertii quæsito non tollen.* receptum est in hujusmodi gratiis, seu provisionibus de sui natura præjudicialibus, ac pernecesse importantibus dismembrationem, seu innovationem prioris status, necessariam non esse mentionem, vel derogationem juris tertii ad text. *in c. cum olim de privil.* cum notatis per Canonistas communiter ibidem *& in cap. cum inferior, de majorit. & obedientia*, Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.* 36. *numer.* 50. Grat. *discept.* 458. *num.* 10. *& seqq. d. decis.* 313. *nu.* 5. *& seqq. part.* 4. *rec. & passim, ac habetur in Messanen. erectionis Collegiata, & in aliis hoc eod. lib. tit. de præeminentiis.*

24 Et quoad explicitam, est pariter receptum, illam intelligendam esse compatibiliter & in aliis quam in expressis, ac iis quæ de natura actus sunt pernecesse præjudicialia juxta cons. Oldrad. 330. in fin. Seraph. *decis.* 1445. cum aliis per Barbos. *d.* 157. Add. ad Burat. *decis.* 576. *numer.* 13. & Add. *decis.* 2. *numer.* 286. *& seqq. part.* 3. *rec.*

Clarius vero ac ad evidentiam, dum in eadem Sixtina Constitutione expresse derogatur quibuscumque in contrarium facientibus, cassando & annullando quascumque concessiones & assignationes, quamvis concistorialiter factas, unde propterea cessare videbatur omnia dubitatio, præsertim quia dicta præservativa generalis ubi intelligenda solum esset discretive, & congrua congruis referendo, in illis scilicet casibus, vel Ecclesiis, in quibus compatibiliter operativa remanere potest absque necessitate, quod in singulis quibusque suam faceret operationem, adhuc aderat in particulari respectu istius Ecclesiæ, tam pro domibus, vineis, prædiis & ædibus per Leonem concessis remanentibus penes eosdem Regulares, quam etiam circa necessarium famulatum, quod scilicet Cardinalis Titularis prohibere non posset ipsis Regularibus dictæ Ecclesiæ cultum, & servitium, ac etiam curæ exercitium, & Sacramentorum administrationem, neque pro istis inducere posset diversos ministros, tamquam per speciem, ut dictum est, necessarii & privative famulatus, sed istius terminis retentis, & cum ex subjectione quam ut supra, famulus in concernentibus ipsum famulatum pati tenetur erga dominum, cum alias ex præmissis dicta Ecclesia ita sæcularizata esset, prioremque statum regularem pernecesse immutasset.

Ponderabam ulterius, quod ubi etiam dicta implicita 25 sæcularizatio, sive status immutatio controverteretur, adhuc idem resultaret effectus, quinimo Cardinali Titulari magis proficuus & pinguior; ubi enim Prælatus sæcularis alicui Monasterio, seu Ecclesiæ Regulari præficitur, tunc ad evitandum dictum monstrum duorum capitum in uno corpore, ille censetur deputatus Abbas, & Superior Regularis, itaut ille qui inter ipsos Regulares de facto est Prior, seu Superior cui cæteri obediunt, dicatur dicti Prælati Vicarius & Minister subordinatus juxta communem traditionem Canonistarum, *in Clem.* 1 *de elect.* Lotter. *de Benef. lib.* 1. *q.* 18. *num.* 4. *cum seqq.* Coccin. *decis.* 157. *& alias* 69. *&* 121. *p.* 1. *rec.* Unde propterea dicebam intrare dilemma inevitabile, Aut Ecclesia effecta est sæcularis, & tunc Regulares in ea considerandi non sunt nisi tamquam nudi famuli & ministri, pernecesse subordinati Rectori tamquam Domino, Aut remanet Ecclesia Regularis, & pariter ac magis intrat subjectio erga Cardinalem Titularem tamquam Abbatem, seu Superiorem, cujus vice & nomine, Prior, seu alter Superior Regularis tamquam ejus Vicarius administravit, unde ita in radice tollebatur motivum præscriptionis, & multo magis, quia in ipsis literis Apostolicis collationis Tituli Cardinalitii antiquam consuetam formulam habentibus expresse continetur superioritas, etiam cum ipsis Regularibus; ibi, *ac Superiori & Conventui dictæ Ecclesiæ, aliisque illius ratione tibi subditis personis, ut tibi pareant & obediant, alioquin sententiam, sive pœnam quam rite tuleris, seu statueris in rebelles, ratam habebimus*, *&c.* Unde literaliter supponitur superioritas Cardinalis cum ipsis Religiosis cotumque Superiore, ratione ipsius Ecclesiæ; & sic cum dicta distinctione ita conciliativa, seu compatibili concursu, omnis difficultas meo judicio cessare videbatur.

Satis etiam disceptatum fuit super intelligentia text. *in cap.* 1. §. *in eos autem. de privil. in* 6. & an ei derogatum esset per Regularium posteriora privilegia, ad not. per Scribentes ibid. præsertim Geminian. *ibidem & cons.* 72. *decis.* 165. *part.* 7. *rec.* Fagnan. *in c. quoniam de privil. ac alios collectos in* 1. *discept. quæst.* 2. *numer.* 5. Sed meo judicio adhuc frustra, cum ea quæstio pereuntat omnimodam subjectionem, donec exempti eo loco morantur, etiam quoad vitam & mores, aliasque causas indifferentes, de quibus in præsenti non agebatur, cum sola quæstio esset de concernentibus Ecclesiæ famulatum, & servitium ut supra, & sic quod aliud est monasterium prope Ecclesiam, aliud vero est ipsa Ecclesia juxta dictum conciliativum, & compatibilem concursum.

In secunda autem Congr. habita die 5. Augusti 1668. resolutum fuit, Regulares subditi Cardinali Titulari in concernentibus cultum Ecclesiæ, reservata inspectione circa 26 concernentia curam animarum respectu jurisdictionis Cardinalis Vicarii, ac altera circa consuetudinem.

Quoad primam partem reservatam, jurisdictionis scilicet Cardinalis Vicarii, pro nunc prudens consilium re- 27 putatum fuit provinciam non assumere, potissime, quia ista Cardinalis Vicarii jurisdictio delegata a S. Concil. Trid. & Apostolicis Constitutionibus in concernentibus curam animarum, incompatibilis non est cum illa inferioris Prælati in sua Ecclesia, & cum suis subditis, cumulative, non autem privative, ac diversis respectibus, ut advertitur in Faventina, *disc.* 4. & in Neapolitana, *disc.* 26. *ac alibi, hoc titul. pluries.*

Circa vero alteram partem prætensæ contrariæ con- 28 suetudinis, tam dictus doctus Cardinalis propriam agens causam, quam Ego, & cæteri pro hac parte Scribentes advertebamus, quod licet Canonistæ, istis terminis consuetudinis, & præscriptionis promiscue uti soleant ad tex. *in cap. Cum dilectus de consuet.* Abb. *in cap. fin.* 10. *eod. tit.* Aret. *cons.* 23. *n.* 11. Penia *dec.* 754. *n.* 9. *&* 861. *n.* 1. *dec.* 479. *n.* 12. *p.* 3. *rec. & in aliis de quibus infra;* Attamen ubi agitur de tollendo jus uni, & acquirendo alteri, dicitur præscriptio, non autem consuetudo, nedum ubi contentio est inter privatas, & particulares personas, sed etiam ubi agitur de corporibus politicis universitatem constituentibus, ut sunt Capitula, Collegia, Civitates, Religiones, cum similibus, quoniam respectu alterius contra quem prætenditur, ratione usus, quæsitum esse jus, vel libertatem, reputatur tamquam privata, & particularis persona, ideoque intrant termini præscriptionis, non autem consuetudinis; bene Aret. *d. cons.* 23. *n.* 12. Penia in proxime allegatis decisionibus, Add. ad Greg *dec.* 191. & Add. *ad dec.* 20. *lit. A. & lit. C. p.* 3. *rec.* ubi late de hac materia, & de differentiis inter consuetudinem, & præscriptionem, ac effectibus, ex una, vel altera resultantibus.

His positis, quod scilicet in hac facti specie ageretur de præscriptione, non autem de consuetudine, quæ dicitur jus non scriptum inductum ex tacito usu illorum, qui facultatem habeant condendi legem, contra eos contra quos illa inducitur, *ut d. dec.* 479. *n.* 3. *p.* 3. *recent.* cum aliis plene collectis per dictos Add. *ad dec.* 20. *p.* 3. *rec. lit. D. n.* 28. *cum seqq.* quod in præsenti nullatenus dici poterat.

Sequebatur exinde, quod opus erat verificari solita, & necessaria requisita præscriptionis in jurisdictionalibus, seu præeminentialibus, aliisque juribus incorporalibus, & facultativis, Primo scilicet bene concludens, & 30 coarctata probatio negativa circa non usum jurium alias competentium, Secundo quod ille cui hæc jura competunt, illa exercere voluerit, Tertio contradictio ejus contra quem exerceri volebant, Et quarto subsequuta patientia cum tempore apto ad præscriptionem. Ac etiam quinto bona fides præscribentis, quoniam cum in juribus incorporalibus non detur possessio vera & facti, ista requisita stant loco possessionis, sine qua dari non potest præscriptio, ex collectis per Gabr. *prescript. concl.* 1. Rov. *dec.* 97. *dec.* 213. *num.* 4. *p.* 5. *rec.* 226. *nu.* 33. *& seqq. p.* 7. 254. *num.* 20. *& seqq. p.* 10. cum aliis, de quibus proxime infra, & sæpius, quia sunt juris principia certa quoties non concurrit immemorabilis, cujus vigore

titulus

titulus explicitus de mundo melior allegari potest, ut *dec.* 121. *n.* 8. *p.* 10. *rec.* & frequenter.

Omnium istorum requisitorum justificatio cessare videbatur. Non probabantur enim primum negativæ, ut concludenter ab allegante probandom est, excludendo contrariam possibilitatem, Seraph. *dec.* 1002. *n.* 8. Cavaler. *dec.* 487. *n.* 2. Otthob. *dec.* 185. *n.* 2. *decis.* 31. *p.* 8. *rec.* & io aliis, de quibus supra, quinimo constabat de contrario ob continuatos actus jurisdictionales, & præeminentiales per Cardinalem Protectorem in ista Ecclesia exercitos, erigendo baldachinum, ibique sedendo sub throno, aliaque similia faciendo; unde ratione causæ universalis, non probata formiter præscriptione actuum particularium, intrat conservatio jurium in totum ex deductis in Toletana, *disc.* 1. *hoc tit.*

Neque justificabantur alia requisita, præsertim contradictionis factæ Cardinali Titulari pro tempore hæc jura exercere volenti cum subsequuta acquiescentia, & patientia; Et quod magis, cum ex superius dictis, in istis Ecclesiis, Prior, seu alter superior Regularis gerere dicatur vicarias partes ipsius Cardinalis Titularis, qui posita etiam qualitate Ecclesiæ regularis censetur ejus Abbas, & Rector, Hinc sequitur quod totum precario, seu Vicario nomine d. Cardinalis pro tempore gestum est, & consequenter impossibile est dare præscriptionem.

Pleraque alia fundamenta idem doctus Cardinalis cumulabat de impræscriptibilitate superioritatis, & de monstro alias dando duorum capitum in uno corpore cum similibus; Sed mihi non videbantur necessaria, cum præmissi videantur proprii, & præcisi termini materiæ; Dictæ autem disceptationes habentur impressæ infra in calce post discursus, ubi de resolutione referватorum ut supra.

ANNOT. AD DISC. XXXIV.

Ulteriorem disputationis progressum ista controversia non habuit; *Disceptationes vero Cardinalis Albitii* in fine hujus tituli registratæ, magnam apud Ecclesiasticæ eruditionis Professores quæstionem excitarunt, an Cardinales Diaconi in eorum diaconiis, vel Titulis benedictionem solemnem populo dare valeant, eo modo, quo eam extra controversiam dant Cardinales Presbyteri, ad instar Episcoporum in propriis Ecclesiis, pluribusque editis pro utraque sententia scripturis, nimia quidem, Hebraica, Græca, & Latina eruditione refertis, de mense Septembris 1668 affirmativa prodiit resolutio S. Congreg. Rituom, cum Clem. IX. Pontificio decreto roboratæ, licere scil. benedicere, juxta sensum præfati Cardinalis in allegatis disceptationibus.

Inter alios autem, qui hanc affirmativam opinionem comprobarunt, fuit doctus Card. Brancatius perpetuæ lectienis vir, qui tamquam unus ex d. Rituum Congreg. Cardinalibus eruditum, ac elaboratum edidit votum, quod hodie habetur impressum in quodam volumine continente octo ejusdem Cardinalis dissertationes, quarum præsens est septima intitulata de Benedictione Diaconali, pag. 243. atque post eum in eodem volumine registratæ sunt tres aliæ eruditorum virorum scripturæ, quarum aliquæ eamdem tuentur affirmativam opinionem, & aliquæ substinent negativam, sive quæstionem cum quibusdam distinctionibus componere, atque dissidentes Antiqoorum Canonum, & Conciliorum, vel Patrum traditiones conciliare curant; Quia vero articulus ex Sac. Congr. decreto, ac etiam Summi Pontificia oraculo est jam decisus, alia desuper non cadit ratio dubitandi, adhuc tamen dictæ scripturæ commendabiles, nimiumque proficuæ remanent pro omnimodo, exactoque diaconalis ordinis statu, officio, ac potestate, & benedicendi facultate.

Io proposito autem istius jurisdictionis Cardinalium in eorum Titulis, vel in Basilicis Patriarchalibus ratione Archipresbyteratus, aut in illis locis, quorum habent protectionem, sæpius advertere consuevi, & præsertim occasione Const. Greg. XV. de exemptorum privilegiis erroneom videri applicare illos terminos, qui hoc eodem titulo frequenter habentur de Prælatis inferioribus exemptis ab Episcopo, intra cujus limites, vel Diœcesim existaot, quoniam exemptorum superior est Papa, in Urbe autem vere non datur ista contradistinctio, licet consideretur illa intellectualis, quæ pluries enunciatur inter Papam, uti Papam, & eundem uti Episcopum, sed omnes sunt subditi, atque non dantur exempti, sed isti considerantur tanquam ejusdem Papæ Vicarii particulares, discretive ad Cardinalem Vicarium, tanquam Vicarium Generalem, eo modo, quo in aliquibus magnis Civitatibus considerantur aliqui Vicarii Monasteriorum Monialium discreti à Vicario generali, cum similibus, cum non implicet deputari Vicarium Generalem pro tóta Diœcesi, & tamen restringi ejus jurisdictionem cum aliquibus personis, vel locis, cum quibus ipse Episcopus eam sibi reservet, vel Judices, & Vicarios deputet particulares.

ROMANA CAPELLÆ, SEU PREÆMINENTIARUM
PRO ARCHIPRESBYTERO, ET CAPITULO S. MARIÆ MAJORIS
CUM CARDINALI PROTECTORE CAPELLÆ SIXTI, SEU PRÆSEPE.

Casus disputatus in Congregatione particulari, & resolutus cum temperamento, ut infra.

De jurisdictione Cardinalis protectoris Capellæ Sixtinæ in Ecclesia S. Mariæ Majoris quid importet in concursu jurisdictionis competentis Cardinali Archipresbytero ejusdem Ecclesiæ? Et an in functionibus, quæ in Capella fiunt, præeminentiæ jurisdictionales pertineant ad Protectorem, vel ad Archipresbyterum?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Praeminentia ie signum jurisdictionis spectat ad eum, qui habet jurisdictionem.*
3 *Praeminentiae competentes Ordinario etiam in locis exemptis non competunt in territorio separato.*
4 *Decretum loquens de Cardinalibus Titularibus, vel Archipresbyteris Basilicarum non convenit Protectoribus capellarum.*
5 *Exemptio non facit cessare prerogativam territorii, & reverentiam debitam Diœcesano.*
6 *Que jura competant Ordinario in Ecclesiis Regularium exemptis.*
7 *De distinctione inter exemptionem datam a Papa, & datam ab Ordinario.*
8 *De decreto, ut inferiores Prælati Regulares non possint exercere Pontificalia, nisi certis temporibus.*
9 *De materia territorii separati intellectualis, & per fictionem, quid operetur.*
10 *In privilegiis, tantum concessum quantum scriptum.*
11 *De circumstantiis excludentibus separationem territorii.*
12 *Ubi agitur de actibus individuis, ad quem ex pluribus possidentibus idem jus pro communi pertineat eos explicare.*

D I S C. XXXV.

Sixtus V. insignem capellam a se constructam in Basilica S. Mariæ Majoris, in qua Præsepe Domini Nostri reposuit, multis ditavit privilegiis registratis io ejus Constitut. 58. præsertim illo amplissimæ exemptionis, tam ejusdem, quam omnium eidem inservientiom, a cujuscumque, etiam ejusdem Basilicæ Archipresbyteri superioritate, & jurisdictione, privative istam tribuendo Cardinali ejusdem capellæ Protectori, quem esse voluit unum de ejus familia, & parentela, & in istius defectum antiquiorem Cardinalem provinciæ Marchiæ, quo etiam deficiente primum Presbyterum; Cum autem per Cæremoniale, seu per decretum S. Congr. Rituum statutum esset, in capellis, seu functioonibus Cardinalitiis, quæ fierent in Basilicis, vel in Ecclesiis Titularibus, ad Archipresbyterum, vel respective titularem spectare jus eundi obviam Cardinalibus Ecclesiam ingredientibus, illosque associandi ad locum sessionis, idemque faciendi in egressu, ac etiam sedendi in ultimo loco cum diverso habitu, aliaque faciendi ostendentia jurisdictionem, & præeminentiam tanquam in propria Ecclesia; Hinc occasione aliquarum functionum, quæ in dicta capella fieri solent, præsertim exequia- 1

quia-

quiarum Pii V. orta est controversia inter Cardinalem Archipresbyterum & Cardinalem Protectorem, ad quem spectaret dictas functiones respective peragere; Et deputata particulari Congregatione, unius Cardinalis, & plurium Prælatorum per Alex. VII. post plures disputationes, nulla publicata fuit resolutio; Licet enim illa pro majori parte votorum, aliis discrepantibus, capta esset pro Cardinali Protectore: Attamen facta relatione d. Pontifici, hic eam non laudando, mandavit occultam teneri, atque interim abstineri a dictis exequiis aliisque functionibus, ut per plures annos servatum fuit, usquequo sublata est controversiæ occasio cum prudenti temperamento, vel ejusdem Pontificis, vel Clem. IX. successoris, quod dictæ exequiæ aliæque functiones Cardinalitiæ fierent in Altari majori, unde punctus remanet indecisus, ut hucusque observantia docet.

In disputationibus desuper habitis, præcipuus punctus erat, An exemptio dictæ capellæ esset talis, quod constitueret ejus territorium omnino separatum ab illo Basilicæ, itaut Protector dici posset Prælatus cum omnimoda, in proprio territorio omnino independenti a territorio Basilicæ, ut prætendebant Scribentes pro Protectore, Vel è converso importaret simplicem exemptionem loci, vel personarum existentium in alieno territorio, vel diœcesi, juxta eam generalem exemptionem, quam hodie habent omnia Monasteria, seu domus virorum Regularium, ac etiam aliqua Monialium.

Primo enim casu, Ego & cæteri Scribentes pro Archipresbytero & Capitulo illi adhærente admittebamus, generaliter, & in abstracto veras esse conclusiones, quæ deducebantur per Scribentes in contrarium,
2 quod scil. cum istæ essent præeminentiæ competentes ratione jurisdictionis, & superioritatis, & in ejus signum, spectare debeant ad eum, penes quem talis jurisdictio & superioritas est, tanquam illarum causa ad notat. in *c. si Papa, de privil. in 6.* Data enim ista qualitate territorii separati, nullatenus intrant ea, quæ de jure communi statuta habentur super reverentia, seu præeminentia de-
3 bita Ordinario loci, etiam in loco, & a personis exemptis in signum antiquæ superioritatis, seu etiam illius habitualis jurisdictionis, quam in certis casibus, vel de jure communi, vel ex S. C. T. & Apostolicis Constitutionibus habet quoque cum exemptis, saltem jure delegato, cum hæc omnia cessent dato territorio separato, & qualitate nullius, ubi ipse Prælatus dicitur Ordinarius, ejusque figuram facit ex supra deductis in Tolet. *disc. 1.* ac etiam *disc. præced.* & in aliis frequenter.

Negabamus vero applicationem, seu practicabilitatem, etiamsi admittenda esset illa impropria & intellectualis territorii separatio, quæ in loco undique cir-
4 cumdato firmatur in sæpius allegata Montis Cassin. *decis. 273 part. 11. rec.* a qua Scribentes in contrarium totum desumebant. Sive juxta casum Almæ Domus, de quo supra in Lauret. *disc. 33.* Tum quia decretum prædictum loquitur solum de Cardinalibus Titularibus, extensum deinde ad trium Basilicarum Archipresbyteros ob ipsarum Basilicarum præeminentiam, & consequenter non conveniebat hujusmodi Protectoribus, de quibus non agit, Et ex quo potissimum motivo, ex consilio virorum peritissimorum in cæremoniis, & ritibus, Pontifex dictam resolutionem non laudavit; Tum quia præeminentiæ prædictæ recte procederent in ipsamet capella ejusque ambitu, intra quem restringit prætensum territorium proprium, & separatum, ideoque practicabile non erat decretum circa occursum Cardinalibus Ecclesiam ingredientibus, & respective associationem eorundem usque ad ejusdem Ecclesiæ egressum, cum ita esset exercere actus jurisdictionales & præeminentiales extra proprium territorium, & in alieno, Restringere autem dictas functiones, occursus, vel associationis ad ejusdem capellæ cancellos, importat nimiam incongruentiam, cum ita ab ingressu Ecclesiæ usque ad capellam, Cardinales remanerent absque hujusmodi honorifico tractatu, & sic revera materia erat impracticabilis, quamvis privilegium importaret dictam qualitatem territorii separati.

E converso autem ubi ea cessante, importaret solum
5 exemptionem, firma remanente loci situatione in territorio, tunc certum esse dicebamus quod præeminentiæ competerent Archipresbytero tanquam Ordinario, quoniam exemptio non immutat loci priorem naturam, neque illi desinit esse de diœcesi, vel territorio antiqui Ordinarii, qui per eam amittit quidem exercitium jurisdictionis, & sic prohibetur exercere falcem judicii, & potestatis, non autem amittit ea quæ concernunt honorem, & prærogativam dignitatis, ideoque non prohibetur exercere falcem devotionis, & reverentiæ, ad text. *in Clem. 2. de privil.* ubi Bonifacius in tertio notabili, & cæteri de quibus bene Franch. *dec. 712. n. 3. cum seq. & dec. tot.* Baratt. *dec. 321. n. 4. & 5.* Grat. *discept. 467. n. 2. cum seq.* Barb. *de Episcop. alleg. 80. n. 17.* apud quos cæteri, quoniam ut supra dictum est, per exemptionem non dicitur locus extra territorium, & extra jurisdictionem, saltem habitualem Ordinarii, seu Diœcesani ad text. *in cap. cum Episcopus, de off. ordinarii in 6.* ubi Franch. Gemin. & cæteri, & Mantic. *decis. 263.* bene Rota, *decis. 324. num. 1. & seq. p. 1. rec.* & habetur satis frequenter in præcedentibus.

Unde propterea quamvis Ecclesiæ Regularium exem- 6
ptæ sint a jurisdictione Episcopi, seu Ordinarii, attamen hic baldacchinum erigere potest, aliasque præeminentias habet, & ubi est præsens, ad ipsum pertinet benedictionem populo impartiri, aliasque Pontificales functiones peragere, atque actus præeminentiales exercere ex deductis per Barbos. *in summa Apostol. dec. verbo baldacchinum, collect. 33.* Donat. *in praxi rerum reg. vol. 1. tit. de exempt. tr. 13. q. 74.* Ventrigl. *de Jurisdict. Archiepiscopi, c. 22. n. 6.* Et quamvis Abbates, aliique inferiores Prælati facultatem habeant in eorum Ecclesiis exemptis baldacchinum erigere, & Pontificalia exercere; Nihilominus non conceditur, ipso Episcopo vel Ordinario præsente, cui cedendus est locus, in reverentiam prioris subjectionis, ac etiam ratione illius habitualis jurisdictionis, quam ut supra in certis casibus habet, exemptione non obstante, *ut dec. 111. n. 15. cum seq. p. 5. rec.* Gratian. *discept. 467.* cum aliis, de quibus supra in Mediol. Interdicti, *disc. 30.*

Et quamvis Scribentes in contrarium, juxta distin- 7
ctionem de qua Achill. *dec. 24. de privil.* Put. *decis. 114. lib. 3.* cum aliis plene deduct. per Barb. *de Episc. alleg. 89. n. 5.* dicerent præmissa procedere in ea exemptione, quæ ab ipso Ordinario concessa est, secus autem ubi per Papam, seu alias ex legitima præscriptione competit; Nihilominus istud erat æquivocum clarum, cum dicta distinctio procedat in ordine ad eam reverentiam jurisdictionalem, quæ a personis tanquam subditis debetur, secus autem quoad reverentiam honorificam, & præeminentialem, consistentem præsertim in Pontificalibus functionibus, quæ licet fiant in loco exempto, attamen ut plurimum, & ut præsertim est illa impertiendi benedictionem, fiunt in ordine ad populum, ipsi Ordinario, non autem inferiori Prælato subjectum.

Insistebant etiam Scribentes in contrarium in eo as- 8
sumpto, tanquam satis proximo ad rem, quod licet Ordinarius in Ecclesia exempta erigere possit baldacchinum, aliasque Pontificales functiones peragere, nihilominus id non permittatur in illis temporibus, in quibus ipsis Abbatibus, seu Prælatis inferioribus id concessum est, juxta decretum, de quo in d. Mediolan. *disc. 30.* Sed istud pariter erat æquivocum clarum, quoniam ut ibidem advertitur, decretum prædictum non prodiit in gratiam & favorem ipsorum Abbatum, seu inferiorum Prælatorum, sed in odium & restrictionem, ut scil. eam facultatem, quam alias ex privilegiis indefinitam habe-
bant, quandocumque exercibilem, nonnisi certis tem- 9
poribus limitate exercere possent. E converso autem facultas Ordinariorum resultat de jure ex dispositione *Clemen. 2. de priv.* ut plene collegi Ventrigl. *d. c. 22. n. 6.*

Quatenus igitur pertinet ad dictum punctum territorii separati, quamvis ob amplitudinem verborum d. privilegii exemptivi, illud improprium, ac intellectuale videretur deduci posse juxta firmata *d. dec. 473. p. 11. rec.* super quo reflectendo ad veritatem, remansi indeterminatus; Attamen hæc est quædam separatio impropria, ita dicta, ad explicandam quandam majorem ac ampliorem exemptionem, complexivam etiam illorum casuum, quos alias simplex & ordinaria exemptio regulariter non capit. Et sic ut contineat quid plus extraordinarium, & per quandam æquiparationem, non autem, ut dici possit territorium separatum per veritatem, ita & taliter quod reputetur Universitas, seu corpus stans de per se, tanq. species particularis diœcesis, omnino distinctum ab alia universitate, seu corpore alterius territorii, quoniam cum capella prædicta sit membrum dictæ Basilicæ

radi-

indivisibile, ajusque pars dicto majori corpori incorporata, itaut non possit ad dictam capellam haberi ingressus, nisi per Ecclesiam, id non est practicabile, cum sit fictio, quæ supplere, nec tollere potest hanc veritatem, ideoque applicari non possunt ea quæ in Toletao. *disc.* 1. in Afloricen. & Hispalen. *disc.* 7. & 8. & in aliis habentur de territotio vere separato constitutivo de facto unius corporis universalis independentis, tamquam unius diœcesis, quæ Nullius dicitur.

Et quamvis in Constit. Pauli V. super Alma Domo Lauretana detur istud territorium separatum & Nullius in quadam parte magis indivisibili unius Ecclesiæ ut supra in Lauretana, *disc.* 33. Atque recepta sit propositio, Papam, posse fictionem assimilare veritati, itaut quod est fictum habeatur pro vero. Nihilominus ubi veritas per naturam dari non potest, semper erit fictum; assimilatum solum vero, ejusque aliquos effectus habens, non autem verum per naturam, itaut regulandum fit in omnibus, prout istud regulandum est.

Ut inter plura similia, exemplificari potest in jurepatronatus, quod vere non sit ax causa fundationis, & dotationis, sed ex privilegio, per quod disponatur, illud censeri, ac si vere proprie, realiter, & de facto esset ex fundatione & dotatione, quoniam semper erit ex privilegio, atque qualitas fundationis & dotationis inessa dicitur ficte, & per assimilationem, itaut operetur aliquem majorem effectum, quam privilegium simplex, non habens dictam amplitudinem, numquam vero, ut dicatur quæsitum & competens de justitia ad effectum evitandi reservationes Apostolicas, ut in sua materia *sub tit. de jurepatron.* cum similibus, Multo magis quia in ista Constitutiona id non continetur explicite, ut in præfata Pauli V. super Domo Laureta-
10 na, nam in §. 19. agitur solum de exemptione in §. 23. de jurisdictione data Protectori; In privilegiis autem tantum dicitur concessum, quantum in ais repetitur scriptum, & non ultra, *ut dict. decis.* 324. *num.* 5. *part.* 5. *rec.*

Fortius accedentibus pluribus facti circumstantiis, ultra prædictam inseparabilitatis naturalis, hujusmodi
11 formalem separationem excludentibus. Una scilicet ob situationem Præsepe D. N. in ista capella; Cum enim illud principaliter pertineat ad ipsam Basilicam, ab eo aliquando nomen desumentem, & nuncupari solitam S. Mariæ ad Præsepe, idcirco prorsus improprium videtur, ut hæc pars dici valeat vere, & formaliter separata ab ipsa Ecclesia; Et altera, quod in eadem capella asservatur SS. Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis asservari solitum, unde propterea, ipsius Basilicæ capitulum retinet dictæ capellæ claves pro Sacramento ministrando, vel ratione curæ ipsi Basilicæ annexæ, vel ejusdem nomine populo ad eam confluenti, & consequenter impossibila ast dare hujusmodi omnimodam separationem.

12 Et nihilominus, ubi etiam illa saltem intellectualiter danda esset, Adhuc tamen ad effectum præsentia quæstionis dicebam, pro Archipresbytero probabilius respondendum videri, quoniam hujusmodi functiones, occursus scil. in ingressu, associationis in egressu, & assistentiæ, sunt indivisibiles, & communes pro indiviso inter Ecclesiam, & capellam. Unde posita etiam hujusmodi ideali separatione, quoqua Archipresbyter, & Protector essent duo Prælati coæquales, quorum unus nullam dependentiam ab altero haberetur, sed quilibet esset cum omnimoda in territorio proprio respective; Adhuc tamen in istis functionibus pernecesse dicendi essent socii, ac facientes actum socialem, seu communem pro indiviso. Quo posito sequebatur, talem actum ab Archipresbytero explicandum esse, quoniam in individuis actibus per unum tantum explicandis, quamvis jus habituale resideat penes omnes pro communi possidentes in solidum juxta ea quæ habentur ix Mutinen. feudorum de Rangonis *sub tit. de feud. disc.* 8. & alibi. Nihilominus exercitium esset debet, vel penes eum socium, qui majorem partem habet, vel data æqualitate, penes eum, qui ratione ætatis, vel alterius circumstantiæ inter eos ast dignior, ut habemus de scripturis, vel clavibus conservandis per fratrem majorem, de actibus capitularibus explicandis per primam dignitatem, seu antiquiorem Canonicum, de præeminentiis unitis & individuis competentibus alicui familiæ, vel generi personarum practicandis cum senio-re, aut eo qui primogenitus, seu domus major & caput dicitur, cum similibus: Unde propterea ex hoc saltem motivo, omnium præmissorum conciliativo, dictæque jurisdictionis ac jurium Protectoris præservativo, parum probabilis videbatur d. resolutio merito per Alexand. VII. non approbata; De hujusmodi autem Capellæ protectione, & cui debeatur, habetur actum *hoc eod. lib.* in Romana protectionum *sub tit. de præem.*

ANNOT. AD DISC. XXXV.

IN isto casu pariter pro mea notitia, alia sequuta non est disputatio, adhuc tameo praxis resolutionis non videtur pacifica, sed cum prudentialibus temperamentis, quorum revara incomparabiliter Curia Romana est Magistra, effugi solet casus quæstionis.

ANGLONEN. COMPETENTIÆ PRO EPISCOPO *CUM* TRIBUNALI NUNTIATURÆ NEAPOLIS.

Casus disputatus in S. Congreg. Episcoporum & Regularium & implicite decisus pro Episcopo.

De jurisdictinne Nuntii Apostolici in Regno Neapolitano cum Regularibus, & exemptis tamquam eorum Commissarii Generalis, an ea competat privative ad Ordinarios locorum in illis casibus, in quibus Ordinarii, exemptione non obstante, sunt regularium & exemptorum judicea competentes?

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *In quibus casibus procedat delegata jurisdictio generalis Nuntii in causis regularibus privative ad Ordinarios.*
3 *Nulla datur exemptio adversus forum turbata jurisdictionis.*
(* *Nuntius Neapolitanus non est Judex appellationis ab Ordinariis in Regno.* *) (*)
4 *Quando Ordinarii procedant etiam contra Regulares & exemptos.*

DISC. XXXVI.

QUemdam Monacham Ordinis Cistercien. Monasterii S. Mariæ in sagittario diœcesis Anglonen. de a facto turbantem jurisdictionem Episcopi, laceraodo ejus Edicta, aliosque actus absque dubio turbativos faciendo, Episcopus prædictus, de meo consilio carceravit, quamvis non cum ea arcta custodia & asperitate, quam utpote loco pœnæ in aliorum exemplum, atqua ad hujusmodi exemptorum consuetam petulantiam coercendam, ex dicto consilio facere debuisset; Quare ex parte d Religiosi, seu ejus Abbatis habitus fuit recursus ad Tribunal Nuntiaturæ Neapol. ex quo prodierunt litteræ præceptivæ super d. Religiosi excarceratione, ejusque consignatione sub collectore diœcesano, sub eo prætextu, quod ipse Nuntius in toto Regno esset Commissarius, & delegatus Apostolicus Generalis in omnibus causis regularium, proindeque ad ejus Tribunal ex inconcussa observantia, etiam cum ipsomet Tribunali Curiæ Archiepiscopalis Neapol. privative spectaret cognitio causarum & delictorum, quæ per exemptos & regulares patrari contingeret, præsertim extra claustra; Cumque Episcopus, neglecta dicti præcepti exequutione, recursum habuisset ad Sacr. Congregat. Episcoporum & Regularium, quæ juxta stylum audire voluit Nuntium, eidem scribendo pro informatione, cum insertione supplicis libelli ex parte dicti Episcopi, porrecti. Nuntius autem visis concludentibus motivis in dicto supplici libello deductis, dignoscendo talem prætensionem non esse substentabilem, prudenter respondisset, sui tribunalis privativam jurisdictionem cum regularibus, & exemptis, non capere casus particulares, in quibus, vel de jura, vel ex S.C.T. seu Apostolicis Constitutionibus, Ordinariorum jurisdictio etiam cum exemptis præservata est; Idcirco nulla desu-

per edita resolutione, ob illius ita cessantem necessitatem, Episcopus intentum obtinuit, dictumque Religiosum post talem carcerationem, quam loco pœnæ cedere posse censuit, sua auctoritate gratiose dimisit.

Dicebam igitur in dicto supplici libello pro Episco-
2 po concepto, quod quicquid sit de prædicta generali delegata jurisdictione Nuntii circa causas indifferentes, in quibus specialiter a jure, vel S. C. T. aut Apostolicis Constitutionibus provisum non esset, itaut privativa quam ex observantia d. Tribunal prætendit, percutiat solum eam generalem competentiam, quam alias locorum Ordinarii, propriis Regularibus Superioribus negligentibus haberent, super quo locum veritati relinquebam; Attamen id nullatenus adaptari potest casibus specialibus, in quibus ita expresse provisum sit, ut erat præsertim casus præsentis controversiæ, in quo agebatur de competentia ratione propriæ offensæ, ac
3 turbatæ jurisdictionis, quæ competentia nullam admittit exemptionem nullumque privilegium, ex iis, quæ etiam contra milites Hierosolymitanos habentur superius deducta in Messanen. *disc.* 29. & alibi; Unde regularibus audientibus confessiones, sive prædicantibus, aliaque gerentibus, concernentia administrationem Sacramentorum, vel curam animarum, prorsus vanum esset asserere, quod hujusmodi delicti cognitio, privative ad ipsum Ordinarium Diœcesanum, spectare deberet ad Tribunal Nuntiaturæ, idemque in omnibus aliis casibus collect. per Barbos. *de Episc. allegat.* 105. *& ali-*
(*) *bi hoc eodem tit.* pluries. (* Nec valet dicere, quod Episcopus recusari valeat suspectus, attento quod agitur de causa & interesse suæ mensæ, dum admissa etiam recusatione, locus est adjuncto; vel quod adire possit Metropolitanus, sive ipse Papa, cujus vices in hac parte gerit A. C.: sed nunquam inde inferri potest, quod dici valeat judex competens Nuntius, qui nullam habet ordinariam jurisdictionem in Regno, neque in gradu appellationis, sed est judex specialis subcollectorum, & in materiis concernentibus interesse Cameræ Apostolicæ: Nuntius enim Neapolitanus non est judex appellationis ab Ordinariis, ut est Nuntius Hispaniarum, sed nus collector cum limitata jurisdictione ad certum genus causarum, *) Præsertim vero ubi agitur de parvis Conventibus non habentibus numerum præfinitum in Constitutionibus Urb. VIII. & Innoc. X. per quas Religiosi subjiciuntur in omnibus locorum Ordinariis, cum similibus, in quibus tanquam in casibus specialibus dicta generalis & privativa delegatio non intrat, locum habens solum in causis indifferentibus, vel privative ad ipsos Superiores Regulares, quoties sunt extra clausura, vel etiam privative ad Ordinarios, circa illam subsidiariam, seu suppletivam jurisdictionem, & competentiam, quæ alias ob negligentiam Superiorum de jure competeret, Unde propterea Sacr. Congr. nullam desuper habebat difficultatem, prout idemmet Nuntius ut supra hanc veritatem agnovit; Et cum hac distinctione credebam ita ut utrinque jurisdictionem præservatam remanere.

ANNOTAT. AD DISC. XXXVI.

De materia contentorum in hoc discursu, super jurisdictione scilicet delegata privative ad locorum ordinarios prætensa per Nuntium Apostolicum Regni Neapolit. agitur etiam *l.* 14. *in Miscell. Eccl. disc.* 16. *& seqq. & disc.* 23. ubi etiam de jurisdictione delegata, quam ordinarii locorum habent, cum Regularibus, eorum exemptivis privilegiis non obstantibus. Atque in adnotationibus agitur de jurisdictione concessa per Constitut. 75. Urban. VIII. Ordinariis locorum privative ad proprios Prælatos, & Regulares contra Monasteria exempta, an complectatur ejusdem Nuntii Commissarios, & Ministros & concluditur negative.

MAJORICEN. SYNODI PRO EPISCOPO.

Discursus pro veritate.

An & quando regulares exempti, eorumque Abbates & Superiores teneantur accedere ad Synodum diœcesanam, & ad ejusdem Synodi observantiam, itaut ad id per Episcopum cogi valeant?

S U M M A R I U M.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Prælati Regulares habentes curam animarum intervenire debent in Synodo.*
3 *Declaratur, & quando debeat solum intervenire ille Vicarius, qui deputatus est ad curam exercendam.*
4 *Ubi non concurrit dicta ratio curæ animarum non tenentur.*
5 *Declaratur ubi agitur de Regularibus Religionis universalis, secus ubi de Monasterio singulari non communicante.*
6 *Tenentur accedente consuetudine, sed an hæc debeat esse quadragenaria, vel sufficiat decennalis distinguitur.*
7 *Favorabilis est consuetudo, per quam fit reversio ad jus commune.*
8 *Non est admittenda probatio per testes, ubi habetur per scripturas.*
9 *De probatione interventus in Synodo per testes.*
10 *Quomodo probatio concludere debet.*
11 *Quando testes debent allegare causam scientiæ.*

D I S C. XXXVII.

Renuentibus Abbatibus aliisque Prælatis Regularibus Majoric. intervenire in Synodo diœcesana, ut de prætetito intervenisse supponebatur, Episcopus, seu ejus Agentes in Curia, consilium pro veritate petierunt, An jus competeret eos cogendi, & quæ probationes ad hunc effectum parandæ essent, quatenus judiciale experimentum in Sacr. Congreg. Episcoporum & Regularium, vel in alio Tribunali assumendum esse determinaretur. 1

Distinguendo autem quæsitum in tres inspectiones, Primam scilicet in puncto juris, seu in abstracto, Alteram facti, quæ scilicet consuetudo, vel præscriptio requiratur in iis casibus in quibus juris dispositio non assistat; Et tertiam super modo probandi dict. consuetudinem, an fieri possit per testes, ut ex parte dd. Agentium desiderabatur, vel fieri deberet per scripturas?

Quatenus pertinet ad primam, Respondi, distinguendum esse inter Abbates, aliosque Prælatos Ecclesiarum Regularium, quibus cura animarum imminent, & eos in quibus talis circumstantia non concurrat; Primo casu subdistinguendum esse, an cura principaliter immineat ipsi Ecclesiæ principali, ejusque Abbati, seu Prælato, vel potius accessorie, & per viam unionis, quia nempe aliqua Ecclesia Parochialis accessorie unita sit Monasterio, seu quod cura immineat Ecclesiæ alicujus granciæ, seu membri, & de mensa Monasterii. 2

Ubi enim cura imminet ipsis Prælatis, quæ ipsæ Ecclesiæ principales sint parochiales. Tunc licet in hujusmodi parochialitatibus annexis alicui dignitati non intret dispositio S. C. T. super provisionem per concursum, nedum quia cura stare dicitur accessorie, sed etiam quia agitur de beneficiis regularibus, de sui natura manualibus, & obedientiariis, non conferendis in titulum perpetuum, Nihilominus cum tunc considerentur tamq. Parochi, congruum est, ut in Synodo interveniant, ut repræsentare valeant ea, quæ pro sibi commissarum animarum salute credant expedire, vel ut ita addiscant, quomodo in earumdem animarum cura, & Sacramentorum administratione debeant se gerere, ut communiter admittunt, cæteris allegatis Mastobr. *de Synodo cap.* 3. *dub.* 2. Pac. Jord. *de re benef. tit. de Syn. n.* 57. Gav. *in praxi compend. Synodi* 1. *c.* 29. *n...* Barbos. *de Episc. alleg.* 74. *n.* 25. *& alleg.* 93. *n.* 5. *& in collect. ad Concil. sess.* 24. *de reform.* 3

reform. c. 2. Fagnan. *in c. quod super his de majorit. & obed. num.* 1. *& seq.* & cæteri de materia agentes.

Ubi vero cura non imminet ipsis Prælatis, seu in eorum Ecclesiis principalibus, sed in Ecclesiis unitis, & de mensa, ut supra. Tum quamvis mox allegati non descendant ad hos terminos, probabilius dicebam, quoad ipsos Prælatos negative respondendum videri, cum cesset ratio, ob quam eis injungitur onus, ad quod alias de jure non tenentur, & regula est, ut regulares quibus animarum cura non incumbit, non teneantur ex collect. per Barbos. *de Episc. d. allegat.* 93. *n.* 7. Solumque tali casu prætendi posse credebam interventum illius Vicarii, seu Prælati localis, granciæ, seu membri, cujus Ecclesiæ cura imminet. Atque ita de facto servari videmus, etiam quoad superioritatem ordinarii loci quoad ea, quæ concernunt curam, & administrationem sacramentorum, quoniam non est cum Ecclesia principali, minusque cum ejus Prælato, sed cum ea Ecclesia, in qua dict. exercitium habetur, & cum Vicario, seu Superiore ibi deputato; Potissime quia sæpius contingit, Monasterium, seu Ecclesiam principalem esse in diversa diœcesi, seu territorio, ab eo in quo est talis grancia, seu membrum, ut observat Fagnan. *ubi supra n.* 7. quod scilicet accedere teneretur solum ille Vicarius, qui exerceret curam.

4 Cessante autem d. circumstantia curæ animarum, regula est negativa, pro regularibus, quoties tamen agitur de illis, qui sunt de religione habente communicationem in universum, vel per totum Orbem, vel saltem per aliquam regionem, seu provinciam & per speciem universitatis habente Generalem, provinciales & Visitatores, aliosque Superiores, itaut integre sine dubio privilegia exemptiva, vel directe, vel per communicationem omnibus Religionibus competentia; Cum enim hujusmodi Prælati eorumque subditi regulares ab Episcopi jurisdictione ac lege diœcesana exempti sint, & successive ab observantia Constitutionum Synodalium, nulla urgeret ratio, ob quam ad Synodi celebrationem convocari debeant, ut post Abb. Felin. & alios Canonistas, *in c. quod super de major. & obed.* ac alios habetur apud Barb. Massobr. Jordan. & alios supra allegatos, Fagn. *in d. c. quod super*, & docet inconcussa observantia generalis, quatenus aliqua particularis consuetudo non obstet.

5 Verum si agatur de Monasterio, quod non communicet cum universa Religione, & non subjaceat Generali, aliisque Superioribus, tunc cessante particulari privilegio exemptivo, regula assistere videtur Episcopo ex deduct. per Barbos. *dict. allegat.* 93. *n.* 8. *& in collect. ad Conc. d. Sess.* 24. *de reform. c.* 2. Fagnan. *ubi supra n.* 5. cum aliis supra in Colonien. Monasterii S. Cornelii, *d.* 28. quamvis hoc in præsenti examinare opus non fuerit, cum nullum adesset Monasterium hujusmodi qualitatis.

Quo vero ad alteram inspectionem, super contraria scil. consuetudine, omnes supra allegati concordant, eam legitime inductam attendendam, seu servandam esse; Difficultas vero est in tempore, an scilicet sufficiat decennalis, vel requiratur quadragenaria; Aliqui enim præsertim Jordan. credunt sufficere decennalem, quasi quod non sit contra, sed præter jus. Alii vero, ut præsertim Massobr. distinguunt. Quod aut agitur de Abbatibus, aliisque Prælatis habentibus jus, seu populum, & Ecclesias, vel sæculares, vel etiam regulares, in quibus cura exerceatur, accessorie tamen, & subjective, 6 itaut in puncto juris ipsi dicendi non sint curati, neque ad Synodum accedere teneantur ut supra, potius ea magis communi, & recepta opinione ita distinguente, quam ex directo jure; Et tunc sufficiat decennalis; utpote potius interpretativa, quam præscriptiva, seu in re, magis præter quam contra jus; Aut dicta circumstantia omnino cessat, & tunc quia videtur consuetudo de directo contra jus, seu contra privilegia requisita videatur quadragenaria.

Mihi placebat hæc distinctio, utpote rationabilis; Dicebam tamen, eam non videri ita restringendam esse ad solum casum, in quo adsit populi subjectio, & immineat cura animarum, sed distinguendum quoque esse inter eas Religiones, quæ vitæ contemplativæ tantum incumbentes, se abstinent ab audiendis confessionibus, aliisque Sacramentis populo ministrandis, & eas, quæ vitæ activæ principaliter incumbunt, cum prædicationibus, & confessionibus, aliorumque Sacramentorum, & divinorum administratione.

Isto enim secundo casu, observantia non videtur a juris dispositione exorbitans, sed potius approximans, & conformis, ut scil. ita dicti Regulares instruantur, quomodo in concionibus habendis, Confessionibus audiendis, aliisque Sacramentis, & divinis ministrandis debeant se gerere, unde ratio per antiquos canones, seu canonistas ponderata, in hujusmodi Religionibus cessare videtur, cum ea principaliter in eo consistat, quia Monachi antiquitus vitæ contemplativæ solum incumbentes, ab hujusmodi exercitiis abstinebant; Secus autem hodie, quod excepto tempore Paschali, in quo ex præcepto ad Parochiam accedendum est pro Sacramento Eucharistiæ, magis a regularibus, quam Clericis sæcularibus Sacramenta, aliaque divina ministrantur; 7 Unde potius congrua, ac juris intentioni adaptata videtur dicta consuetudo, quod ad Synodum accedant saltem Superiores, & Prælati, qui alios sibi subditos dicta munia exercentes instruere valeant; Potissime quia stante antiqua nativa jurisdictione generali Ordinarii loci in Regulares, benigna potius, & favorabilis censetur ea consuetudo, per quam fiat reversio ad jus commune, ut *sub t. de successionib.* ad interpretationem statutorum excludentium fœminas, & cognatos, ac alibi frequenter habetur de hac vera, & recepta propositione.

Demum quoad tertiam inspectionem, super modo probandi consuetudinem prædictam, habebam difficultatem, 8 an id fieri posset solum per testes, ad quos dicti agentes se restringebant, quoniam cum acta synodalia redigi soleant in scripturam, & in Archivio Episcopali conservari, ex quibus certificari potest interventus affirmativus, vel negativus, videbatur intrare propositio, quam frequentem habemus in materia remissoriæ, illam scilicet dandam non esse ad probandum per testes id, quod redigi solet in scripturam; & per eam incontinenti justificari potest, Cavaler. *decis.* 87. Buratt. & Adden. *decis.* 252. *n.* 1. *part* 7. *rec.* & frequenter.

Verum difficultas cessare videbatur ob duas speciales 9 decisiones in Ampurien. seu Civitaten. convocationis Synodi cor. Meltio *dec.* 103. *&* 191. *p.* 9. *rec.* in quibus datum fuit mandatum de manutenendo Episcopo in quasi possessione vocandi ad Synodum quoddam Capitulum, quod alias de jure prætendebat se non teneri ob diversitatem diœcesis, juxta casum, de quo in d. Ampurien. *hoc eodem lib. sub tit. de præeminentiis*, *disc.* 7. nam cum sola depositione testium deponentium de dicti Capituli interventu in Synodo processum fuit; Quod tamen non omnino satisfaciebat, ob nimiam inverisimilitudinem, quod nulla acta synodalia in Archivio haberentur, nisi aliquis casus circa Archivium, & scripturas justificaretur.

Et nihilominus dicebam, hujusmodi probationem facilem esse in possessorio, satis vero difficilem in petitorio 10 ad bene concludendum, cum dubitari posset, An hujusmodi interventus fuisset facultativus, sive etiam consultivus, & benevolus, quod scil. dicti Prælati Regulares ab Episcopo, vel pro consilio, vel pro decore invitati essent, nisi concluderetur de frequentia actuum per tempus notabile, & continuatum, aliisque circumstantiis, ex quibus iste facultativus, & benevolus titulus excluderetur, juxta ea, quæ habentur in alia Majoricen. Celebrationis Missarum 28. Junii 1652. cor. Bichio, *decis.* 280. *part.* 11. & in eadem 24. Januarii 1653. cor. eodem; Potissime quia supponebatur, quod in ea diœcesi totius Insulæ, seu Regni complexiva, Conventus, seu Comitia generalia haberi solent per totum Clerum tam sæcularem, quam regularem, super concernentibus utriusque Cleri commune interesse pro defensione Ecclesiasticæ immunitatis adversus onera laicalia, ac super aliis, quæ commune interesse concernunt; Atque hoc mihi inferebat non levem difficultatem, quod scil. occasione convocandi Clerum sæcularem ad Synodum, eodem tempore per diversum actum dictus Conventus, seu Congregatio utriusque Cleri habita fuerit, unde propterea interventus prædictus remaneret æquivocus, ac stante defectu scripturæ, satis difficilis probationis per testes, quos non sufficeret deponere per solum sensum corporis de visu, sed oporteret etiam deponere cum judicio intellectus, quo casu etiam non interrogati tenentur assignare certas, & concludentes scientiæ causas, seu rationes, quod scilicet interventus fuerit coactivus, seu subjectivus pro Synodo, non pro aliis actibus.

Hæc enim est differentia inter testes deponentes super rebus 11

consistentibus in solo sensu corporis, & consistentibus in judicia intellectus, quod primo casu etiam nulla assignata ratione probant, in secundo autem, quamvis non interrogati teneantur certam, & bene concludentem scientiæ causam assignare, alias nihil probant, Farinac. *de test. q. 70. n. 1. & seqq.* Mantic. *decis. 199. n. 1,* Gregor. *decis. 17. n. 2.* Cocc. *dec. 259. n. 5.* & alii passim, quia est receptissima distinctio; Incertus autem est causæ eventus, vel status.

ANNOT. AD DISC. XXXVII.

DE ista causa non audivi amplius actum, & de materia obligationis exemptorum accedendi ad Synodum, & observandi Constitutiones Synodales, agitur in Annot. ad S. Conc. Trid.

FRATERNA CATHEDRATICI PRO EPISCOPO CUM PAROCHO S. JOANNIS DE ANTIQUO.

Casus disputatus coram Vicario Lateranen. & in possessorio resolutus pro Episcopo.

De jurisdictione, & respective exemptione Capituli Lateranensis, & Ecclesiarum in solo Lateranensi existentium, & quam jurisdictionem in eis habeat loci Ordinarius, præsertim circa concernentia curam animarum?

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De Cathedratico, seu Synodatico debito Episcopo.*
3 *Habens pro se regulam habet intentionem fundatam, donec probetur limitatio.*
4 *In jurisdictionalibus sola juris assistentia sufficit.*
5 *De exemptione Ecclesiarum, & Hospitalium existentium in solo Lateranensi.*
6 *Non procedit in concernentibus curam animarum, & Parochialitatem, & de ratione.*

DISC. XXXVIII.

1 CUM Parochus Ecclesiæ S. Joannis de Antiquo Ferentanæ Diœcesis, ex eo quod ista Ecclesia sita esset in solo Basilicæ Lateranen. ob exemptionem per Apostolicas Constitutiones, præsertim Bonifacii VIII. & Sixti V. hujusmodi Ecclesiis concessam ab Ordinariorum jurisdictione, prætenderet se non teneri ad solvendum Episcopo Cathedraticum per Parochos solvi consuetum, proindeque obtinuisset pro observantia privilegiorum inhibitionem ab ejusdem Basilicæ Archipresbytero, seu Vicario. Hinc proinde occasione petendi d. inhibitionis moderationem, jam in solo possessorio obtentam, de dictorum privilegiorum relevantia in proposito, etiam in bono jure disputatum fuit.

Dicebam igitur Scribens pro Episcopo, quod cum in facto non dubitaretur de hujusmodi Ecclesiæ situatione intra fines suæ diœcesis, fundata erat ejus intentio in
2 exactione Cathedratici ab omnibus suarum Ecclesiarum, præsertim Parochialium Rectoribus, ad text. *in c. inter cætera 10. quæst. 3. cum Concord.* per Gratian. *discept. 620. num. 1.* Barbos. *de Episcopo, alleg. 86. num. 40. cum seqq.* & Fagnan. *in c. conquerente, de offic. Ordin. ex nu. 44. & in c. venerabili num. 16. de cens.*

Ideoque habens pro se regulam, dicitur habere intentionem fundatam, eamque allegare sufficit ad victoriam, do-
3 nec per allegantem limitationem illa probetur in dubio non præsumendam, Barbos. *axiom. 197.* Mantic. *dec. 251. n. 4.* præsertim vero in jurisdictionalibus, in quibus speciale est solam juris assistentiam sufficere, donec illa tollatur, vel per privilegium clarum inconcinnenti probatum, vel per rem judicatam canonizatam per tres conformes, ex deductis supra in Tolet. *disc. 1.* & in aliis frequenter.

Nedum autem aliqua dictæ exemptionis justificatio daba-
4 tur, sed illa erat omnino improbabilis ex eorumdem privilegiorum, seu Constitutionum Apostolicarum inspectione, etiamsi in facto tamquam certa supponeretur ipsius Ecclesiæ situatio in solo Lateranensi, de qua justificatione habetur infra in Beneventana Ecclesiæ, *disc. seqq.* Quamvis enim ex plurium Pontificum indultis ultimo loco confirmatis per Bonifacium IX. Ecclesiæ, Hospitalia, Oratoria, & alia loca quæcumque sita in solo Lateranensi omnimodam exemptionem habeant ab Ordinariorum jurisdictione, & superioritate, ac privative subjaceant jurisdictioni Archipresbyteri ejusdem Basilicæ, cum facultate etiam competente Capitulo, & respective Archipresbytero conferendi earumdem Ecclesiarum Rectorias, & beneficia, ex iis, quæ habentur in Montisalti, *dec. 366. part. 9. rec.* & in Surrentina, *sub tit. de Paroch.*

Nihilominus Pius IV. omnia hujusmodi indulta revocavit, Reintegrata vero fuerunt per Constitutionem 19. Sixti Quinti per quam dicta exemptio expresse moderatur in concernentibus curam animarum, & Parochialitatem, ut particulariter actum habetur in dicta Surrentina, ubi de puncto, an Parochialis, quæ prætenditur sita hoc solo Lateranensi conferenda sit, necne per concursum ad formam Conc. Trid.

Cum igitur Cathedraticum, quod alias synodaticum nuncupari solet, nedum ex dispositione sacrorum canonum, sed etiam ad mentem ipsius S. C. T. per quod non 5
esse sublatum, late probat Fagnan. ubi supra, debeatur per Parochos ratione Parochialitatis Episcopo tamquam Parocho majori, & in signum subjectionis ex superius allegatis; Hinc proinde dicebam, quod admissa etiam dicta situatione, quodque alias in concernentibus ipsam Ecclesiam materialem, ejusque bona, & jura dicta exemptio suffragaretur; Adhuc tamen ea nullatenus suffragari poterat quoad istam recognitionem, ac alia concernentia curam animarum, & Parochialitatem, ex eadem ra- 6
tione satis frequenter deducta in d. Toletana, *disc. 1.* & aliis occasione privilegiorum exemptivorum competentium Ecclesiis, & Monasteriis Regularium, non suffragantium quoad concernentia Parochialitatem, & curam animarum; Quod scil. subjectio non provenit ratione Ecclesiæ materialis, seu ratione personarum exemptarum, sed ratione Ecclesiæ formalis, idest populi, cum quo cura exercetur, qui est Episcopus subjectus; Et ob quam rationem, etiam Abbates, aliique Prælati Regulares, quantumvis exempti convocari possunt ad Synodum, ut in Majoric. Synodi, *disc. præcedent.* Multo magis, dum iste Parochus erat clericus sæcularis.

Dum igitur istud Cathedraticum, seu Synodaticum dicitur esse accessorium, & consequutivum ad convocationem Synodi, exinde de plano resultare dicebam, etiam cum sensu veritatis exemptionem ad hunc effectum non suffragari; Neque in contrarium deducebatur quid relevans, cum Scribentes immorarentur solum in regulis generalibus, quas habemus in materia exemptionis, non descendentes ad specialia concernentia regulæ exemptivæ limitationem.

ANNOTAT. AD DISC. XXXVIII. & XXXIX.

DE privilegiis, & exemptionibus Basilicæ Lateranensis, Ecclesiarum, quæ in ejus solo constructæ sint; ultra deducta in his discursibus agitur in Surrentina, *sub titul. de Paroch. disc. 9.*

BENEVENTANA ECCLESIÆ PRO CAPITULO LATERANENSI ET COMMUNITATE TERRACUSII CUM ARCHIEPISCOPO.

Casus decisus per Rotam pro Capitulo, & Communitate.

De eadem materia exemptionis a jurisdictione Ordinarii Ecclesiarum sitarum in solo Lateranensi; Et quam jurisdictionem in eis Ordinarius habeat dicta exemptione non obstante? Et de probatione dominii soli dictæ Ecclesiæ Lateranensis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De privilegio exemptivo Ecclesiarum, & locorum fundatorum in solo Lateranensi.*
3 *Non prodest quoad jurisdictionem delegatam a Sacr. Conc. Trident.*
4 *Visitationes utpote referibiles ad d. jurisdictionem delegatam non præjudicant dictæ exemptioni.*

5 Actus

5 *Actus contrarii non præjudicant sine scientia, & patientia ipsius Capituli Lateranensis.*
6 *De probatione dominii soli remissive.*
7 *Observantia multum in hoc operatur.*

DISC. XXXIX.

1 DE ann. 1450. quidam Nicolaus Oppidi Terracusii, donavit Basilicæ Lateranensi ejusque Capitulo quoddam petium terræ positum intra ejusdem loci mœnia, in quo de anno sequenti Capitulum Concessit facultatem Communitati ædificandi Ecclesiam sub invocatione Sanctæ Mariæ Annunciatæ, cum Hospitali, communicando omnia ejus privilegia, immunitates, & exemptiones, sub reservatione annui census sex unciarum ceræ albæ in recognitionem dominii; In cujus concessionis exequutionem, Communitas prædicta de anno 1453. Ecclesiam, & Hospitale construxit, apponendo dictæ Basilicæ insignia, tam in janua, & campana, quam in aliis partibus Ecclesiæ, & successive Capitulum diversis temporibus deputavit Visitatores ad visitandum Ecclesiam, & Hospitale; Cumque Archiepiscopi pro tempore voluissent eam visitare, se opposuit Communitas, unde destiterunt a visitando; Solumque post publicationem S. C. T. professi sunt id agere jure delegato; Cumque modernus Archiepiscopus hujusmodi prætensionem excitasset, visitandi scilicet, aliosque actus jurisdictionales jure Ordinario exercendi, atque ut in hujusmodi prætensione se confoveret, non audito Capitulo Lateran. obtinuisset quoddam decretum Sac. Congr. Episcoporum, & Regularium, de anno 1662. Hinc proinde dicto Capitulo recurrente, remissa fuit causa ad Rotam coram Taja, datoque dubio, An & quale jus Archiepiscopo competat in d. Ecclesia, & Hospitali, post aliquas propositiones sine resolutione, ob aliquas facti discrepantias sub die 20. Februarii 1668. prodiit resolutio contra Archiepiscopum, nullum scilicet jus sibi competere in vim Ordinariæ jurisdictionis, stantibus hujus Basilicæ privilegiis diversorum Pontificum præsertim Bonifacii IX. innovatis per Sixtum V. in ejus Constitutione 19.

2 In his autem disputationibus nulla cadebat difficultas super exemptione omnimoda Ecclesiarum, & Hospitalium eorum in solo Lateranensi a jurisdictione ordinaria; Tum quia hujus Basilicæ privilegia sunt in viridi, & inconcussa observantia notoria ubique; Tum etiam, quia sic alias declaravit Sacra Congregatio Concilii per hæc verba præcisa, Sac. Congr. Concilii Tridentini Interpretum alias censuit non licere Episcopis, & Archiepiscopis visitare Ecclesias in fundo Lateranensi erectas, nisi tamquam Sedis Apostolicæ delegatis: Eademque privilegia canonizata fuerunt pluries per Rotam, tam circa collationem Beneficiorum, ut *decis.* 369. *part.* 9. *rec.* quam circa visitationem jure ordinario, aliosque actus ordinariam jurisdictionem concernentes, ut patet ex quatuor decisionibus super consimili controversia editis in una Cathacen. Ecclesiæ cor. Bichio, Cecchio & Rojas, *decis.* 115. 217. 310. & 313. *eadem par.* 9. Atque in Sutrinnina parochialis disputata prius cor. Cardinali Albitio, & deinde in Rota, de qua *sub tit. de Parochis*, Egomet scribens pro Archiepiscopo, posita probatione dominii soli, aliisque requisitis, de quibus in d. Constitutione 19. Sixti V. non negabam hujusmodi exemptionem a jurisdictione ordinaria, præterquam quoad parochialitatem & concernentia curam animarum & concursum ad formam Concilii, ob ejusdem Constitutionis litteratam exceptionem.

3 Prout econverso, Ego scribens pro Capitulo, & Communitate in ista causa, ob cessantem verificationem dictæ limitationis circa curam, & parochialitatem, non controvertebam facultatem visitandi jure delegato per Sacrum Concilium Trid. circa concernentia hospitalitatem & cultum, ac etiam circa alia, quæ sub hujusmodi delegata jurisdictione veniunt, cum sola controversia esset super jurisdictione ordinaria.

4 Atque ex hac distinctione, de plano cessare dicebam fundamenta Archiepiscopi deducta ex aliquibus visitationibus, aliisque actibus jurisdictionalibus gestis, tam per ipsummet, quam per ejus pro tempore prædecessores, quoniam non constabat, an jure ordinario id sequutum esset, unde propterea actus remanebant æquivoci utpote

5 referibiles ad jus delegatum, dum omnes erant ab anno 1564. citra, & sic post publicationem S. C. T. Et nihilominus ubi etiam justificaretur, quod tam visitationes, quam alii actus jure ordinario gesti essent, id nullatenus præjudicare dicebam, dum non constabat de scientia & patientia Capituli, cui dictæ Communitatis, vel aliorum administratorum negligentia in proposito præjudicare non potuit, ut punctualiter firmatur in allegatis decisionibus Cathacen. *par.* 9. *recent. decis.* 115. 217. 310. & 313.

Tota igitur disputatio fuit super verificatione dominii hujus soli, aliorumque requisitorum, cum quorum præsupposito dicta privilegia intrant, itaut quæstio esset potius facti quam juris, sed causæ ad patronum magis quam ad Advocatum pertinens; Bene tamen in facto justificabantur eadem, ac majora requisita, quæ in proposito canonizata fuerunt in supra allegatis decisionibus Cathacen. Et quoad ea, quæ juris sunt super modo probandi dominium, ad evitandas inanes allegationes pertransibam cum firmatis in eisdem decisionibus, quæ tamquam speciales ac individuales tollebant necessitatem repetendi regulas & propositiones generales ibidem quoque deductas, quarum consarcinatio, transcriptoris potius quam Advocati munus importare videretur, ubi necessitas non exigit. 6

Ideoque reflectendo etiam ad veritatem, justa, & probabilis videbatur resolutio, stante præsertim continuata observantia prædecessorum Archiepiscoporum, qui acquiescentes oppositionibus circa visitationem jure ordinario, declararunt visitare jure delegato, unde propterea concurrebant præcedens oppositio, & subsequuta acquiescentia & patientia quæ in corporalibus stans loco possessionis, itaut concurrente longissimi temporis decursu, intret etiam præscriptio; Multo magis quia in præsenti, observantia capienda erat, potius tamquam interpretativa & adminiculativa aliarum probationum super situatione & dominio soli. Atque istud dicebam esse fortissimum adminiculum suppletivum omnium exceptionum & defectuum, qui adversus probationes dabantur. 7

FREQUENTINA JURIS VISITANDI PRO COMMUNITATE OPPIDI JESUALDI PRO EPISCOPO.

Casus disputatus in S. Congr. Concilii & resolutus ut infra.

De jurisdictione, & facultate Ordinarii super visitatione, ac revisione computorum Hospitalis, & Montis Pietatis sub administratione laicorum, ac erectorum sub Regia protectione, præsertim ubi administratio est penes ipsam communitatem fundatricem; An ita verificetur limitatio de fundatore vivente?

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Resolutio Sacræ Congregationis.*
3 *De regula Episcopo assistente ex Concil. Trid. visitandi hospitalia & pia Loca.*
4 *De limitationibus, ubi sunt sub Regia protectione, & ubi aliter in fundatione cautum est.*
5 *De declarationibus dd. limitationum, & quando procedant.*
6 *Jus visitandi non venit sub generali privilegio exemptionis.*
7 *Quando dicatur etiam istud jus explicari per æquipollens.*
8 *Declaratur conclusio, de qua num. 6.*
9 *Substantia voluntatis, non formula verborum attendi debet.*
10 *Declaratur conclusio ut leges fundationis debeant habere consensum Ordinarii.*
11 *Quando dictus consensus censeatur præstitus.*
(* *An episcopo competere possit facultas cumulativa!* (*) *Absurdum est quod controversia Ecclesiastica terminari debeant per potestatem laicalem.* *)
12 *Ordinarius præsumitur informatus de negotiis suæ diœcesis.*
13 *Alia sunt Loca pia, alia vero Ecclesiastica.*
14 *De potestate Ordinarii visitandi etiam opera pia laicalia & an procedat, fundatore vivente.*

15 *Datur*

15 *Datur distinctio inter pia loca, & opera administrata per Communitatem laicorum, sed fundata cum bonis pie disponentium, & fundata cum bonis ipsius Communitatis.*

D I S C. XL.

1 IN Oppido Gesualdi, Communitas laicorum, ex ejus bonis, erexit, ac fundavit Hospitale, & Montem pietatis, sub ea expressa lege, quod sub ipsius, ac laicorum ab ea deputandorum administratione, semper & privative ad quemcumque esse deberent, quodque ad ipsam spectaret jus recipiendi rationes, seu computa Administratorum, & in quocumque casu controversiæ recurri deberet ad Superiores, & Magistratus sæculares, itaut loci Ordinarius nullatenus posset se ingerere, tamquam sub immediata protectione Regia, sub qua, mediante privilegio, recepta fuerunt; Unde propterea Episcopus illius temporis, diu & ultra spatium 25. annorum supervivens, quamvis laicis ac Domino temporali, ex aliis causis parum benevolus, numquam visitare tentavit, seu alias se intromisit. Cum autem Episcopus immediate successor, vir quidem probus & timoratæ conscientiæ, nimiumque benevolus Domini temporalis (cujus ope & au-
2 thoritate ad Episcopatum promotus fuerat) nimio tamen zelo abundans, neglectis etiam aliquibus convenientiæ legibus, de facto hujusmodi locorum & Ecclesiæ ibi adjacentis visitationem tentasset, atque se opponente Communitate, ad censuras contra ejus administratores, aliosque laicales Magistratus processisset, interposita appellatione ad A.C. curavit Episcopus causam reassumi per S. Congr. Conc. ubi assumpta disputatione, prodiit resolutio ad favorem Episcopi super jure visitandi Ecclesiam ejusque altaria, & alia concernentia decentiam cultus, ac implementum onerum celebrationis Missarum, dilata in reliquis resolutione, ad quam deventum non est; quoniam quantum memoria suggerit, controversia cum hoc temperamento concorditer finem habuit, ut scil. Episcopus dicto jure visitandi Ecclesiam, ac recognoscendi implementum onerum Missarum & anniversariorum contentus esset.

Scribens autem pro Communitate, non negabam re-
3 gulam assistere Episcopo ex clara dispositione S. C. T. *Sess.* 22. *de refor. c.* 8. *&* 9. Dicebam tamen ex eodem Concilio duplicem resultare limitationem facto applicabilem, unam scil. ubi agitur de locis existentibus sub immediata protectione Regia, ut ad litteram, ibi, *non tamen qua sub Regum immediata protectione sunt*; Et alteram, ubi alias in fundatione cautum est, ibi, *nisi aliter in fundatione cautum reperiatur*, ut de prima limitatione plene Ricc. *dec.* 209. *part.* 4. Diana *part.* 1. *ref.* 100. Barbos. *de Episcopo alleg.* 75. *num.* 16. & in collectan. ad Concilium ibid. *num.* 27. Rota in Lepolien. administrationis Hospitalis 14. Martii 1646. cor. Cerro.

Et de altera Ricc. *ead. decis.* 309. *part.* 4. Diana *p.* 1. *ref.* 33. admittitur apud Gregor. *decis.* 4. *&* 8. late
4 Pasqualigus *ref. moral. centur.* 1. *c.* 88. *num.* 89. Pater del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 2. *cap.* 10. *dub.* 6. *sect.* 11. *num.* 5. *& seqq.* & conferunt quæ generaliter habentur in materia jurispatronatus, de attendendis legibus per fundatorem in limine fundationis adjectis, quamvis juri contrariis.

(*) (* Quodque dicta loca sint sub immediata Regia protectione, constat ex privilegio in forma Regiæ Cancellariæ solemniter expedito per Proregem una cum toto Collaterali Concilio, prævia relatione Capitanei Majoris, ita ut non detur ulla Regia forma magis solemnis, quæ dictam prætensionem melius contineat. *)

Adversus hujusmodi limitationes, duo dicebantur per Scribentes in contrarium pro Episcopo; Primo quod in privilegio Regio super receptione hujusmodi locorum sub immediata protectione, non haberetur mentio visitationis, utpote indigentis nota speciali, ideoque non veniretis sub generali privilegio exemptionis, sub quo regulariter non venit jus visitandi diœcesano competens, ex deductis per Lotter. *de Benef. lib.* 1. *quæst.* 25. *num.* 25. Barbos. *de Episcopo, allegat.* 74. *numer.* 6. Royas *decis.* 219. in his terminis Pasqualig. alios colligens *dict. cent.* 1. *quæst.* 99. *num.* 5. *&* 6. Et secundo, quod dicta conclusio de attendendis legibus per fundatorem in limine fundationis adjectis procedit, accedente Ordinarii consensu, & non alias, ut in dicta sua materia de jurepatronatus, ac etiam non semel in præcedentibus, præsertim in Benevent. Jurisdictionis, & in Maceraten. *disc.* 6. *&* 12.

Verum reflectendo etiam ad veritatem, oppositiones 5
non videbantur probabiles; Quatenus enim pertinet ad primam, cum tam verba privilegii quam capitulorum, seu legum fundationis, essent amplissima, quemcumque Episcopi interventum omnino excludentia, cum dictione, *tantum*, adjecta, tam circa administrationem respectu Communitatis, quam circa recursum ad Magistratus laicos in quocumque casu controversiæ, vel malæ administrationis, clara exinde resultare videbatur volun- 6
tas includendi etiam istum casum non explicatum ex modestia laicorum, qui ex reverentiæ motivo curant id per æquipollens significare cum dicta restrictiva, seu dictione taxativa, quam in proposito ponderant Martha de jurisdictione, & alii apud P. del Bene *de immunit. loco supracitato*; onde propterea advertebam istud motivum omnino negligendum videri, ne alias daretur occasio in futurum, scisso etiam istius modestiæ velo id explicandi.

Conclusio autem prædicta, ut sub generali privilegio 7
exemptivo non veniat jus visitandi, vel percutit eam visitationem, quæ ex jurisdictione delegata competit in concernentibus curam animarum, administrationem Sacramentorum, in quibus terminis loquitur *d. dec.* 219. coram Royas, cum ad hunc effectum non sufficiat exemptio, sed requiratur territorium separatum, ut frequenter in præcedentibus hoc eod. tit. Vel in concernentibus cultum Ecclesiæ, celebrationem Missarum, & alia influentia magis in populum ipsi Ordinario subjectum, & ea eadem ratione militante in administratione Sacramentorum; Vel demum in ea exemptione, quæ est dativa, Ecclesiarum scil. & locorum, quæ jam ordinariæ jurisdictioni, & visitationi subjacebant, quasi quod simplex exemptio a jurisdictione utpote odiosa, & privati- 8
va juris jam quæsiti, potius restringenda quam amplianda, non tollat aliud jus visitandi, ex jurisdictione delegata magis quam ordinaria competens sine speciali mentione. Atque hujusmodi unos, seu alios supradictos terminos, seu casus percutiunt supra allegatæ authoritates, & aliæ apud eos; Secus autem ubi, non per viam exemptionis a jurisdictione jam competente, sed per viam legis, seu conditionis in limine fundationis adjectæ, ita impeditivæ juris quærendi, ac se opponentis principio acquisitionis hujusmodi jurisdictionis, & superioritatis; Tunc enim cum ex ejusdem Sac. Concilii dispositione ut supra, deferendum sit fundatoris voluntati, istius substantia attendenda est, non curata formula, seu figura verborum ex deductis per Mantic. *de conjecturis, lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 9. Orthob. *dec.* 254. *in fine & passim*.

Et quoad deficientem consensum, seu approbationem 9
Ordinarii alias requisiti in legibus adjectis in limine fundationis, conclusio quam admittebam in puncto juris veram, procedit, ubi agitur de Beneficiis Ecclesiasticis, quæ cum Ordinarii, vel alterius Superioris authoritate legitime erecta, atque ad esse beneficiorum redacta, eo ipso cadunt sub canonum dispositione, ac Diœcesani jurisdictione, & superioritate. Unde recentum habentur, juspatronatus, & præsentandi competere solum de mera gratia, ita per canones concessa ad alliciendum benefactores, secus autem, ubi agitur de capellaniis manualibus absque Ordinarii, vel alterius Superioris au- 10
thoritate erectis in beneficium, quoniam remanent in terminis simplicis legati pii non cadentis sub regulis beneficialibus, sive sub dispositione canonum quoad beneficia & capellas, itaut etiam infantes, & mulieres sint capaces, aliæque leges adjectæ per testatores tanquam in simplicibus legatis (quoties juxta generalem legatorum naturam tanquam turpes, vel impossibiles habendæ non sint pro non scriptis) servari debeant, ut de his omnibus in suis materiis de jurepatronatus, & de beneficiis, cum sint principia plana, ideoque cum hæc erectio, ex Ordinarii, vel alterius superioris Ecclesiastici authoritate facta non esset, non intrabat conclusio in objectum deductum.

Hinc proinde dicebam intrare dilemma clarum, quod aut hujusmodi piorum operum erectio dicenda esset facta cum authoritate, & approbatione Ordinarii; aut non; Primo casu, stante actus individuitate, dum leges prædictæ in ipsa erectione contemporanee adjectæ fuerunt, pernecesse dicendum est eundem consensum dd. legibus præstitum esse, stante præsertim subsequuta longæva observantia ejusdem Episcopi, sub quo facta fuit dicta erectio, quo-

quoniam supervivens per annos 25. & ultra dictas leges observavit, absque eo quod allegare posset ignorantiam. Tum quia regula est, Ordinarium, utpote singulis annis suam diœcesim visitare, & peragrare debentem præsumi informatum de omnibus innovationibus in ea contingentibus, Mantica *dec.* 271. Buratt. *dec.* 459. *in fine*, *& sæpius*; Tum etiam quia ex qualitate loci & operum videbatur species notorii, etiam in primo anno, vel mense apud quemcumque privatum.

Aut sine tali consensu, vel authoritate erectio facta
11 est, & tunc remanere dicitur opus mere laicale & privatum, adinstar illius privati hominis, qui proprias pecunias indigentibus gratis mutuat, sive infirmos, & peregrinos in propria domo ex charitate suscipit: Licet enim ratione operum quæ exercentur, ista dicantur Loca pia, non tamen dicuntur Ecclesiastica, sed remanent mere laicalia, cum ad effectum Ecclesiasticæ qualitatis, ultra alia requisita, illud sit præcipuum, erectionis de consensu, & authoritate Ordinarii, vel alterius legitimi Superioris Ecclesiastici, ex deductis *decis.* 313. *num.* 5. *part.* 10. & magis ad rem *decis.* 248. *part.* 11. *rec.* cum ibi allegatis, & habetur *sub tit. de alienat. & contract.* in proposito alienationis bonorum Ecclesiæ.

(*) (* Hinc non posset ad summum Episcopus aliud prætendere nisi cumulativam, cum in erectione deputati sint illi, quibus ratio reddenda erit juxta dispositionem ejusdem S. C. T. *sess.* 22. *cap.* 9. in Leopoliensi 14. Martii 1646. coram Cerro: sed neque ista cumulativa competit, quia sumus in casu limitationis traditæ ab eodem Consilio, quia nempe in institutione secus est cautum, nil obstante quod Concilium requirat sic expresse in fundatione cautum esse; tum quia dicta expressio fuit ommissa ex jam dicta reverentia Regiorum Officialium; tum etiam quia satis expressum videtur, dum cavetur quod controversiæ dicta occasione orientes terminentur per Potestatem laicalem dictæ Terræ, & quod rationes revideantur per Officiales Regios: improprium enim & absurdum omnino esset, quod si Episcopus interveniret in visione computorum, & desuper oriretur aliqua controversia, debeat illa terminari per Potestatem laicalem, & revideri per Officiales Regios. Ergo clare constat Episcopi interventum fuisse omnino & expresse exclusum. *)

Major igitur ac pene tota difficultas residere vide-
12 batur in dispositione ejusdem S. C. T. *d. sess.* 22. *cap* 9. ita per S. Congreg. ejusdem Concilii interpretato, ut data etiam qualitate laicali ut supra, adhuc Ordinario competat jus visitandi, seu revidendi quæcumque opera pietatis, seu loca, in quibus ea exerceantur, ne sub specie charitatis, & pietatis, conventicula aliaque mala exerceantur. Quod provenit etiam ex dispositione, vel intentione juris communis, ex iis quæ habentur infra in Florentina Conservatorii 45.

Pro ista difficultate removenda, vel temperanda,
13 dicebam, etiam cum aliquo sensu veritatis, procedendum esse cum distinctione. Aut enim agitur de fundatore vivente, dictaque pietatis opera exercente; Aut ubi eo defuncto exerceantur per administratores & executores; Primo casu, salvo jure revidendi, an exerceantur conventicula, & alia mala, ut supra, super quo admittebam Ordinarii authoritatem, In reliquis receptum est dictam Conciliarem dispositionem non procedere, cum vere & proprie percutiat alterum casum, in quo, defuncto pii operis authore, in Episcopo, seu Ordinario verificetur potestas executoris ultimatum voluntatum, ac piarum dispositionum, inspiciando scilicet, an piæ disponentium voluntates per hæredes, vel executores aliosque administratores adimpleantur, vel respective defraudentur, quæ ratio non militat in ipso fundatore vivente, qui potest talia opera non exercere, suaque bona in prophanos imo peccaminosos usus pro libito erogare, ideoque asperitas cum eo exercenda non est. Atque incongruum videtur, ut (excepto jam dicto casu inquirendi, an mala, & scandala sub hoc pallio fiant,) cogi debeat ille qui liberam suorum bonorum administrationem habet cum facultate projiciendi in mare, de illis reddere rationem, ut ita distinguendo habetur apud Ricc. *d. decis.* 209. *n. fin.* Barbos. collect. ad Conc. *eod. cap* 9. *num.* 8. *circa fin.*

(* Hinc introducere istam novitatem esset manifesta suasio eidem Principi & Communitati, ut ista piissima opera desistat, nec amplius exerceat, & aliis locis adjacentibus ut omnino ab istis piis & sanctis institutis abstineant & retrahantur. Posset itaque iste D. modernus Episcopus esse contentus sequi vestigia sui prædecessoris, qui per 30. annos illam diœcesim regens, sciebat quid magis erat expediens. *) (*)

In his autem terminis fundatoris viventia esse vi- 14
debatur, dum scil. administratio fiebat per eamdem communitatem fundatricem de bonis suis, quamvis in diligentiis hujus disputationis occasione adhibitis, nulla desuper suppeteret authoritas, quæ ad hos terminos speciales descenderet; Ut enim observabam in Tudertina *disc.* 42. & in pluribus similibus controversiis, in quibus satis frequenter oretenus consultus fui. Distinguendum est inter ea pietatis opera, quæ ex privatorum piis dispositionibus fundata, vel adaucta administrantur per ipsam laicorum communitatem, & illa opera, quæ omnino, ac de ejus bonis fundata sunt. Primo enim casu recte intrat supradicta Ordinarii potestas revidendi, an piæ defunctorum voluntates adimpleantur, vel defraudentur, quod non procedit in altero, dum ipsemet fundator administrat solum bona sua.

Et quamvis in præsenti non verificetur supervivenx-
tia ipsius fundatoris per veritatem & naturam, itaut 15
destinata opera pietatis per administratores adimpleri debeant, nihilominus fictio ita concurrit in ipso ingressu ac in progressu, & sic tam in fundatione quam administratione; nam etiam reliqua bona ipsius communitatis prophanis usibus destinata, tamquam in corpore ficto, & intellectuali, sunt sub Administratoribus, qui tamen proprios habent superiores, & revisores. Unde propterea semper cessat ratio executionis piæ voluntatis morientium, in qua proprie fundatur dicta conciliaris dispositio. Ignotum est autem, an super isto casu præciso, quando scilicet agitur de operibus directe, & immediate fundatis cum bonis ipsius communitatis administrantis, S. Congr. aliter statuerit.

ANNOT. AD DISC. XL. cum seq. ad XLIV. & XLV.

Agitur in his discursibus de jurisdictione ordinaria, vel delegata Ordinarii diœcesani visitandi hospitalia, aliaque pia loca, per laicos administrata, ac revidendi rationes administratorum, & de hac eadem materia agitur ad Adnot. ad Conc. Trid. *disc.* 5.

PAPIEN. VISITATIONIS HOSPITALIS
PRO EPISCOPO
CUM ADMINISTRATORIBUS HOSPITALIS S. MATTHÆI.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Conc. ubi pendet ut infra.

De facultate competente Episcopo in vim jurisdictionis sibi delegatæ per S. C. T. *sess.* 22. *de refor. cap.* 8. *&* 9. visitandi Hospitalia aliaque pia Loca exempta, & revidendi rationes. An procedat quando secus in fundatione cautum sit, & quando dicatur ita cautum ex contractu, magis quam ex privilegio? Et de differentia inter unum casum & alterum.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Eleemosyna, & oblationes non faciunt patronum sed benefactorem.*
3 *Ad acquirendum juspatronatus ex dotatione requiritur dos congrua.*
4 *Ubi hospitale reperitur fundatum, & dotatum, præsumitur id factum a Patrono qui debebat dotare.*
5 *De differentia ubi exemptio a jurisdictione, & visitatione Ordinarii compete ex privilegio, vel ex contractu.*

6 *Prin-*

6 *Princeps non solet derogare pactis, & contractibus, neque tollere jus tertii.*

7 *Patronus in limine fundationis potest adjicere etiam conditiones juri contrarias.*

8 *Qualis dicatur controctus, & quando ille censeatur initus.*

9 *Ex quibus dignoscatur processum esse per viam gratia & privilegii, non autem contractus.*

10 *Quando juspatronatus dicatur ex gratia & privilegio, vel ex fundatione & dotatione.*

11 *Ponderatur circumstantia ob quam excluditur juspatronatus ex fundatione & dotatione.*

12 *Satis deferendum est declarationibus editis de tempore proxime publicationi Concilii.*

DISC. XLI.

1 Nicolaus V. in litteris Apostolicis editis de anno 1449. prævia narrativa, per verba præcisa, *quod nonnulli cives Papienses, qui Confraternitas, seu Congregatio S. Matthei nuncupari desiderant, fervore devotionis accensi quoddam solemne hospitale adinstar Florentini, & Senensis in Prioratu ejusdem S. Matthei ordinis S. Benedicti, qui in ejus structuris, & ædificiis plurimum ruinosus existit, loco utique ad id apto, ac certis domibus illis contiguis per eosdem cives ad hoc acquisitis construi & ædificari facere, illudque sufficienter dotare proponant, & intendant si ad id Apostolica Sedis suffragetur authoritas; Dictorum Civium laudabile propositum commendando, ac eorum pium desiderium favoribus opportunis prosequi volendo, Motu proprio, non ad alicujus instantiam, stante consensu Rectoris dicti Prioratus, cujus fructus 50. florenorum auri de Camera non excedunt, illum supprimendo dicta Confraternitati, seu Congregationi pro dicto pio opere concessit & assignavit, &c.* cum facultate erogandi provêntus in usum pauperum, ac deputandi Rectores, & capellanos, ac honesta statuta circa regimen faciendi, &c.

Deinde vero, per novam periodum, novæ orationis inceptivam, subjunxit etiam per verba præcisa, *Et nihilominus ut Rectores, & alia persona dicti Hospitalis obsequio pauperum & aliis piis operibus quieti intendere valeant, & ut ad tam pium opus perficiendum magis animentur, & promptiores efficiantur, hospitale prædictum cum illius personis, ac bonis & juribus, ab omni jurisdictione, visitatione, superioritate, dominio & potestate Ordinarii, & cujuscumque alterius eximit, & liberavit &c.* Eximendo etiam a gabellis, portione canonica, & aliis oneribus, illudque sub B. Petri, & Sedis Apostolicæ protectione recipiendo, aliaque concedendo ad rem non facientia, ac etiam dendo quasdam indulgentias benefactoribus, ac eleemosynas & oblationes facientibus.

Sequuta erectione prædicta, hæc exemptio suum effectum sortita est usque ad publicationem Sacr. Conc. Trid. qua sequuta, cum in eo *Sess. 22. de reformat. cap. 8. & 9.* cum derogatione quibuscumque privilegiis, statutis, vel consuetudinibus concedatur Ordinariis locorum jure delegato facultas visitandi quæcumque hospitalia & pia Loca exempta. Hinc Episcopus prætendere cœpit hujus hospitalis visitationem. Et re delata ad Sacram Congregationem Sac. Conc. Trid. interpretum, supponitur quod de anno 1575. favore Episcopi, prodierit resolutio relata per Fagnan. *in capit. Xenodochiis, de Religiof. domibus n. 5.* quæ declaratio reperitur adnotata manu Cardinalis Alciati in quodam libro memorialium, seu ut vulgo dicitur *delle posizioni*, cum aliquibus ejus juridicis adnotationibus; In libro autem litterarum de eodem anno 1575. sub die 21. Martii reperitur epistola scripta Episcopo Papiensi, ipsum scilicet uti Episcopum Papiensem non posse ex dictis decretis Conciliaribus visitare hoc Hospitale.

2 De anno 1651. renovatis controversiis decretum fuit a dicta Sacra Congregatione quod daretur dicta declaratio manu Alciati descripta, sed cum ex parte dictorum Administratorum recurrentium impugnaretur illius veritas, Sacr. Congregatio sub die 26. Aprilis 1653. mandavit, omnibus suspensis, proponi ex integro dubium, an dicta Conciliaria decreta intrent necne? quo proposito sub die 16. Maii 1654. prodiit resolutio ad favorem Episcopi, licere scilicet ad formam dictorum decretorum visitare dictum Hospitale, ac ab Administratoribus rationes exigere jure delegato Sedis Apostolicæ. Obtentoque per Administratores rescripto a Sanctissimo in Signatura gratiæ, quod Sacra Congregatio iterum audiret. Atque pluries proposita causa, demum de mensa Julii 1666. mandatum fuit quod stricte informaretur super fundatione & dotatione, super quibus assumpta disputatione de mense Maii 1677. nulla capta fuit resolutio.

3 In hoc autem causæ statu, Me ex parte Episcopi assumpto, in congressu, juxta laudabilem Curiæ stylum, cum reliquis antiquis defensoribus habito pro causæ defensione, præsupponebatur insistendum esse super non legitima justificatione fundationis, ac sufficientis donationis in dictis litteris Apostolicis narratæ, ex eo quod quamplura bona circa ea tempora huic Hospitali inter vivos, vel per ultimam voluntatem a diversis Christifidelibus elargita, jure singulari, non autem per ipsam Confraternitatem, ac per speciem eleemosynæ piarumque dispositionum magis provenerint, quam ex jure & titulo donationis, quæ ab eleemosynis piisque legatis & dispositionibus resultare non dicitur, quoniam isti dicuntur potius benefactores quam donatores & patroni, ut *dec. 167. n. 2. & 3. part. 2. diverf. decif. 630. num. 38. part. 4. rec. tom. 3.* Seraph. *decif. 1103. n. 2. decif. 568. n. 4. part. 4. rec. & sæpius*; Ad effectum enim ut quis dici possit fundator ex dotatione, requiritur dotem esse congruam, & sufficientem ad infirmorum & ministrorum sustentationem, ideoque non sufficit pars dotis, vel ea incongrua, Abbas *conf. 506. n. 2. lib. 2.* Mantic. *dec. 320. num. 3. d. decif. 562. n. 2. part. 4. rec.* cum aliis adductis per Barb. *de Episc. alleg. 7. n. 10.* Lotter. *lib. 2. q. 8. n. 31. & seqq.* ubi quod debet exprimi quod datur pro dote, licet id etiam conjecturaliter sufficiat.

4 Econverso autem Scribentes pro Administratoribus, principaliter insistebant in eo, quod cum Hospitale de facto reperiatur fundatum & dotatum intra breve tempus, præsumptio est, id factum esse ab iis qui facere tenebantur juxta *conf. 54.* Abb. *num. 2. & 3. lib. 1.* Rota apud Ubald. *decif. 309. n. 4. & 5.* apud Buratt. *dec. 702. n. 2. decif. 545. n. 5. part. 4. diverf. 687. n. 2. part. 3. rec.* & in aliis. Ac ulterius multas dabant justificationes notabilium expensarum circa ea tempora factarum, tam pro emendis domibus adjacentibus quam procurementis in Hospitalis constructione, ac Prioratus erectione, necnon in expensis pro obtinendis dictis litteris Apostolicis, & reficiendis fructibus, quos possessor dicti Prioratus sperare poterat ob consensum suppressioni præstitum, quodque plura bona a diversis particularibus inter vivos data, vel per ultimam voluntatem relicta, ab ipsa Congregatione, seu Confraternitate data dicerentur, dum illi erant Confratres, Atque super hoc tota disputatio circumferebatur, quasi quod causæ punctus penderet a dicta justificatione implementi deducti in contractum inter Papam & fundatorem.

5 Diversa erat mea sententia, quod scilicet disputatio restringenda non esset ad hunc punctum, neque controversiæ decisio ab eo penderet, sed potius ab altero puncto, an exemptio a visitatione & jurisdictione Ordinarii in vim dictarum literarum Apostolicarum competeret ex gratia & privilegio, vel potius per contractum, seu legem, & conditionem in limine fundationis ab ipso fundatore adjectam, & a Papa approbatam tamquam per speciem consensus ab Ordinario hujusmodi legibus & conditionibus præstandi. Quando enim restringeretur ad dictum punctum; Ego habebam difficultatem, quoniam licet gratia concessa sub aliqua conditione ut suffragetur, exigat istius verificationem, ut in proximis terminis, Seraph. *decif. 912.* Rot. *dec. 636. num. 68. & seq. part. 4. rec. tom. 3.* attamen subsequuta proxima observantia, juncta cum acquiescentia Episcoporum pro tempore a die erectionis usque ad Concilium annor. 125. magnum est argumentum implementi, ut *dec. 534. n. 2. part. 1. diverf.* atque eatenus apud Seraph. *d. dec. 952.* non fuit curata antiquitas temporis, quia alia urgebant, præsertim suspicio potentiæ ut ibi.

6 Ubi enim importaret gratiam & privilegium, planum remanebat, præfatam Conciliarem dispositionem intrare, cum expresse, ac in verbis derogetur privilegiis,

legis, consuetudinibus, & statutis; Econverso autem ubi id proveniret per speciem contractus, seu conditionis in limine fundationis adjectæ ut propria denotant illa Concilii verba *cap* 9. ibi: *Nisi secus forte institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabrica expresse cautum sit*. Et tunc licet non desint plures relati per Pasqual. *resol.* 88, *n.* 2. ut adhuc jus visitandi competeret; Nihilominus dicebam verius videri contrarium. Tum ex magis communi Doctorum opinione, ex collectis ab eodem Pasqual, *d. cap.* 88. *n.* 3. ubi referuntur Garzias, Martha, Diana, Del Bene & alii, tum ex pluribus declarationibus ejusdem Sac. Congregationis relatis ab eodem Pasqualig. *cap.* 89. *nu.* 5. ac etiam dixit Rota in Leopolien. administrationis hospitalis 14. Martii 1646. cor. Cerro, licet principale illius decisionis fundamentum consistat in ea circumstantia, quod hospitale fundatum esset sub immediata protectione regia juxta casum, de quo in Frequentina *disc. præc.* Et cum eodem sensu quod in fundatione ita caveatur, pro absoluto proceditur apud Greg. *decis.* 4. & 8. Idque rationabiliter quidem, quoniam de facili derogatur privilegiis & gratiis ab ipso Principe, vel a lege concessis, quoniam tunc Princeps tollit quod est suum, secus autem in contractibus ac iis quæ ex proprio facto propriaque providentia quis sibi comparavit, cum tunc esset formiter tollere jus tertii, quod quilibet Princeps admissa etiam potestate regulariter tollere non solet, multo minus Papa, ex collect. per Gabr. *de jure tertii quæsit. non tollen. concl.* 1. Gomes. *in proœm ad d. reg. de jure 3. quæsit. non tollen. Add. ad dec.* 666. *part.* 4. *rec. tom.* 3. Othob. *dec.* 115. *n.* 8. & 9. & *passim*. Poterat enim fundator ejus bona non dare, atque huic pio operi non applicare; Ideoque dum id sub hac lege, & conditione facere voluit, justum, ac rationabile est id servandum esse, ex regula quod quilibet potest bonis suis legem sibi bene visam adjicere. Quod comprobatur eo quod idem S. C. T. circa juspatronatus ex fundatione, & dotatione nihil innovavit sicuti in illis ex privilegio, vel consuetudine.

7 Unde propterea receptam conclusionem habemus, quo nedum in fundationibus hospitalium, & piorum locorum, sed etiam Ecclesiarum, & beneficiorum, in limine fundationis de explicito, vel implicito Ordinarii consensu patronus adjicere potest leges, & conditiones etiam juri contrarias ex collectis per Barbos. *de Episcopo, alleg.* 60. *n.* 35. Buratt. *dec.* 21. *num.* 3. *cum seqq.* & 223. Royas *decis.* 252. *num.* 3. & *decis.* 294. *n.* 19. & 22. & *sæpius*, ac habetur in sua materia *sub tit. de jurepatr.* ac etiam in his terminis in Campanien. *disc.* 27. & in dicta Frequentina *disc. præced.*

Ideoque pro meo judicio quæstio erat potius facti, & applicationis, quam juris, circa dictæ exemptionis qualitatem, & naturam, an scil. illa competeret per viam contractus, ac legis & conditionis per fundatorem adjectæ in limine fundationis, juxta secundam partem dictæ distinctionis, vel per viam gratiæ & privilegii juxta primam, quoniam una, vel altera distinctionis parte posita juris theorica videtur plana.

Probabilius autem mihi videbatur, etiam cum sensu veritatis, versari potius in prima, quam in secunda parte distinctionis, quod scil. dicta concessio facta esset per viam gratiæ & privilegii, magis quam per contractum; Siquidem contractus dicitur ille qui ex duorum simultaneo consensu invicem conjuncto perficitur, cum reciproca obligatione, seu reciproco implemento de præsenti, vel de futuro, ut antiquiorum diversis sententiis relatis bene habetur apud Mozzium *de contract. art.* 1. *n.* 13. & *seqq.* & *art.* 2. *num.* 1. & *per tot.* Mant. *de tacit. l.* 1. *tit.* 3. *n.* 1. & *per tot. decis.* 391. *n.* 2. *part.* 5. *rec.* Hoc autem tam inspectis verbis, & contextu dictarum literarum Apostolicarum, quam personarum qualitate, totaque facti serie, seu massa verificari non videbatur, sed potius contrarium, quod concessio esset per viam gratiæ, & privilegii.

8 Attentis siquidem verbis, ut patet ex superius registratis, dicti cives Congregationem erigere, ac Hospitale fundare volentes, aliud in conditionem deducere noluerint nisi accessum Apostolicæ authoritatis, ibi: *Si Apostolica authoritas accedat*; Reliqua vero omnia subjunguntur per Papam, motu proprio, & non ad alicujus oblatæ petitionis instantiam, igitur impossibile est dicere, quod id provenerit per viam contractus, licet enim hæc verba percutiant solum unionem Prioratus, attamen alia videntur consequutiva, eodem orationis themate retento, Vel saltem hæc est nova periodus, novæ ac diversæ orationis inceptiva, omnino independenter a præcedentibus.

Et clarius ob expresse assignatam rationem, ut *Rectores, & aliæ personæ obsequiis pauperum, & aliis piis operibus quietà intendere valeant, atque ad tam pium opus perficiendum magis animosi, ac promptiores efficiantur*, nulla penitus mentione facta dotationis factæ, vel faciendæ, Igitur nullo pacto dici potest id ita cautum esse per speciem conventionis, & contractus correspective ad dotationem, & fundationem, sed tantum id enunciatur pro causa impulsiva pietatis, deserviente pro justo motivo ad colorandum privilagium, quod alias absque causa neque concedi solet. (* Eodemque contextu continuante idem Papa porrigentibus manus adjutrices indulgentiam concessit; quod utique dici non potest fuisse per viam contractus & conditionis adjectæ per fundatorem in limine; ac propterea satis planum ac litterale remanet totum emanasse per viam simplicis gratiæ & privilagii ex munificentia Papæ. 9 (*)

Accedit quod d. Litteræ Nicolai non diriguntur ad aliquem privatum fundatorem, qui de bonis suis privatis & laicalibus, alias liberæ dispositionis & in quoscumque prophanos usus applicabilibus hoc pium opus cum hujusmodi legibus fundare voluerit, sed loquitur cum Confraternitate, seu Congregatione, & sic cum corpore intellectuali Ecclesiastico, alia bona non habente nisi Ecclesiastica, vel ex eleemosynis & piis obventibus provenientia; unde non de facili intrant termini fundationis & dotationis, ut in simili bene advertitur per Rotam in Bonon. Jurispatronatus 13. Martii 1618. coram Cerro. *)

Illud etiam ponderando, quod cum contractus ut supra dicatur reciproca conventio super mutuo, ac reciproco implemento hinc inde præstando de præsenti, vel de futuro, id exigit conventionem obligatoriam, in certa & determinata re, vel quantitate, vel saltem ita & taliter, quod si non explicite, saltem implicite id contineatur, ac certificari possit, quorum nihil in dictis literis Apostolicis legitur, quoniam nec explicite, nec implicite dicitur, quid & quantum, pro dote, vel dotis augmento dari debeat. Atque in nihilo dicti cives, vel Congregatio obligantur, totumque remissum est eorum arbitrio & libertati, enarrando d. sufficientem dotationem per viam propositi & simplicis intentionis, ibi, *proponant & intendant*.

Item juxta hodie receptam distinctionem, quam habemus in materia jurispatronatus, ad effectum videndi, an cadat sub revocationibus Innoc. VIII. & Adriani VI. ac sub regulis Cancellariæ, necne quoties Ecclesia non est omnino depauperata & indotata, sed aliquam habet dotem, conceditur vero per Sedem Apostolicam ejus juspatronatus ob augmentum dotis, tunc si hoc augmentum est inferius, dicitur juspatronatus ex mera gratia & privilagio, non autem ex dotatione & contractu, seu causa onerosa, secus autem e converso si id quod datur, præponderet ex deduct. *decis.* 18. & 88. *part.* 1. *rec. decis.* 218. *part.* 6. & frequenter in sua materia *sub tit. de jurepatr.* præsertim in Luccana Prioratus; Unde cum istud Hospitale ex Papæ munificentia jam dotatum esset cum fructibus & redditibus dicti Prioratus, cujus valor narratus est in 50. florenis auri, qui valor attenta ea temporum conditione est satis notabilis, idcirco certum, ac notabile augmentum, vel per implementum de præsenti, vel per implementum de futuro, in forma tamen obligatoria requirebatur, quia licet non ageretur ad effectum dictarum Constitutionum revocatoriarum, vel regularum Cancellariæ. Attamen eadem ratio satis in proposito influere videtur pro regulanda natura, seu qualitate actus, atque indaganda verisimili voluntate Papæ. 10

(* Omnia autem quæ ex adverso deducuntur ad probandam hujusmodi prætensam dotationem & fundationem, potius retorquentur; quoniam si agimus de domo data per Ducem Mediolani, ista sine dubio habenda non est in consideratione, cum Dux non esset ex istis confratribus. Quædam vero collecta, seu contributio plurium civium percutit solum refectionem (*)

mate-

materiam Prioratus, ac fabricam; reliqua omnia proveniunt a piis dispositionibus particularium. *)

Ponderando etiam, quod si damus contractus, oportet dari personas contrahentium, quarum una repræsentari dicitur ab ipso Papa; Altera vero ab ipsa Confraternitate, seu Congregatione, tamquam universitate, & corpore politico, seu persona intellectuali; Et tamen ista persona tunc non erat in rerum natura, dum adhuc erecta non erat, sed tunc contextualiter erat erigenda, nihilque possidebat proprium, quod pro hujusmodi dote, vel dotis augmento dare potuisset. Unde propterea recta ad rem facere observabam firmata per Rotam in Bononien. jurispatronatus 13. Maii 1658. cor. Cerro, ubi cum ageretur de puncto, an juspatronatus cujusdam hospitalis quod prætendebatur per ipsam pauperum universitatem, esset ex fundatione & dotatione, vel potius ex privilegio & consuetudine, ad excludendam dotationem, ponderatur dicta inverisimilitudo, & de qua causa habetur actum in dicta sua materia de jurepatronatus pro Marchione Alberg. Et sic multa concurrebant, quæ insimul & unitim ponderata, cum consueta regula, ut singula quæ non prosunt &c. excluditur contractus, atque ad titulum gratiæ & privilegii concessio referenda est.

25 Magni facienda quoque videbatur dicta declaratio Sacræ Congr. vel saltem adnotatio Cardinalis Alciati, de tempore satis recenti publicationi S. Concil. infra decennium scilicet parum plus, tum ex recepto & quotidiano axiomate generali, quod observantiæ proximæ nimium deferendum est, tum ex illa consideratione speciali sæpius habita in proposito interpretationis S. Concil. quod scilicet tunc in S. Congr. verisimiliter sederent plures ex Cardinalibus qui intervenerunt in eodem Concilio, vel tamquam ejus Præsidentes, vel sub alio titulo, vel tamquam Prælati postmodum ad eam dignitatem promoti, unde verisimiliter erant informati de vero sensu, ac intentione ejusdem Concilii; Neque dictæ declarationi adversari videbatur præfata epistola conscripta eodem anno 1575. quoniam in ea mysteriose dicitur, tale jus non competere tamquam Episcopo Papien. dum tamquam tali obstabat d. concessio Apostolica, sive esset ex contractu, sive ex privilegio, facultas vero competens in vim dictorum decretorum Conciliarium provenit jure delegato Sedis Apostolicæ, & sic jure diverso, unde resolutio & epistola sunt compatibiles, seu conciliabiles; Atque propterea, reflectendo etiam ad solam veritatem, mihi videbatur ex his justitiam probabiliter assistere Episcopo juxta dictam antiquam declarationem ann. 1575. & alteram recentiorem anni 1654. Ob varias tamen moras hucusque causa proposita non est, unde propterea expectabitur dictæ Sacr. Congreg. oraculum.

Et hæc quoad visitationem juxta disposita *in cap.* 8.
28 Quo vero ad redditionem rationum juxta *cap.* 9. dicebam omnem cessare difficultatem, quoniam ubi etiam juxta sensum ac prætensionem administratorum hospitalis, dictæ litteræ Nicolai emanassent potius per viam contractus, seu cautionis in limine, quam per viam puræ gratiæ, & privilegii. Adhuc tamen, apud Sac. Congreg. ac apud DD. receptum est, tam circa visitationem, quam circa redditionem rationum exigi expressam, ac individuam mentionem, ut clare probat littera Conc. *d. cap. 9. ibi expresse cautum sit*, & firmant communiter DD. collecti per Delbene *d. cap.* 50. *dub. 6. sect.* 11. *num.* 27. *& seqq.* & Pasqual. *d. cap.* 84. *n.* 5. & cum eodem præsupposito proceditur per Rot. apud Gregor. *decis.* 4. *&* 8. & in dicta Leopolien. administrationis Hospitalis coram Cerro, eumdemque sensum habuit S. Congreg. in Frequentina *disc. praced.* Unde cum in dictis litteris Nicolai fieret quidem mentio de visitatione, non autem de redditione rationum. Idcirco iste casus tamquam non cadens sub limitatione remanere dicitur sub regula ex deduct. apud Mantic. *dec.* 245. *n.* 4. Barbos. *axiom.* 197.

Neque ex mentione speciali visitationis inferri potest ad hanc alteram facultatem, cum hæc sint inter se diversa, diversam etiam rationem habentia, dum Concilium, magis enixe hunc secundum actum, utpote magis subjectum fraudibus, & usurpationibus, quamprimum desiderasse videtur, ac propterea ampliorem dedit facultatem, ut in specie advertit Fagn. *in dict. cap. de Xenodochiis n.* 18. ubi in fine dixit ita fuisse alias declaratum a Sacr. Congr. & videtur doctrina vera, & rationabilis.

Adversus hoc fundamentum, Replicabant Scribentes pro administratoribus, præmissa cessare, quando exemptio contineret dictionem *omnino*, seu aliud verbum universale, quod expressæ mentioni æquipolleret, allegando Del Bene, *loc. supra cit. n.* 35. & Pasqual. *d. cap.* 89. *n.* 7. *&* 8. quos duos ejusdem instituti doctos Morales, in hoc & aliis de quibus supra pro unica authoritate computandos esse dicebam, dum circa istam præsertim limitationem, seu declarationem loquuntur per verba identifica, quasi quod secundus a primo fideliter mutuaverit.

Verum cum sensu etiam veritatis, credebam hanc replicationem non esse relevantem. Tum ex defectu applicationis ad factum, quia in dictis litteris non legitur dictum verbum *omnino*, vel aliud æquipollens; Tum etiam quia doctrina non videtur vera, cum solum innixa sit propositionibus generalibus super significatione dicti verbi, seu dictionis *omnino*, & in contrarium urget clara littera Concilii, quod ita expresse cautum esse debeat, quod mysteriose illi Patres exprimere voluerunt, cum alias ob amplitudinem verborum cum qua hujusmodi exemptiva privilegia concipi solent, ipsum decretum remaneret inane, numquam verificabile.

Non negabam, quod ubi essemus in casu contractus, seu legis adjectæ per fundatorem, si aliunde etiam conjecturaliter, & præsumptive constaret, talem fuisse ejus voluntatem, ista deberet attendi, quoniam in quæstionibus voluntatis, istius substantia, non autem cortex & figura verborum spectari debet, Mant. *de conject. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 9. Otthob. *decis.* 254. *num. fin. & frequenter sub tit. de fideicom. ac alibi*. Sed nimium difficile est in fundationibus ante Concilium id ad praxim redigere, cum iste casus jurisdictionis non propriæ & ordinariæ, sed delegatæ a Sede Apostolica verisimiliter non potuerit cogitari, neque amplior exemptio ex lege fundationis dari potest illa, de qua in Neapol. *disc.* 26. & tamen non sufficit.

TUDERTINA
PRO CONFRATERNITATE S. MARIÆ CONSOLATIONIS.

Responsum pro veritate.

De eadem materia jurisdictionis Episcopo, seu loci ordinario competentis visitandi Confraternitates Laicorum, ac Hospitalia, aliaque pia Loca, & opera per ipsos Laicos administrata, cum revisione rationum, ac aliis eamdem administrationem concernentibus, Et aliqua de alienatione bonorum hujusmodi Hospitalium, Confraternitatum, & piorum locorum, an exigant solemnitates requisitas in alienationibus bonorum Ecclesiasticorum?

SUMMARIUM.

1 F*Acti series.*
2 *De jure visitandi competente Episcopo hospitalia & pia Loca, an suffragetur exemptio.*
3 *De limitationibus Conc. Trid. super dicto jure remissive.*
4 *Administratio eleemosynarum & oblationum ad quem de jure pertineat.*
5 *Consuetudo an attendatur contra dictam facultatem competentem Episcopo visitandi, & revidendi rationes.*
(* *An acquiescendum sit decretis Episcopi in concernentibus cultum & spiritualia?* *) (*)
6 *Non potest Episcopus pro dicta revisione rationum gravare pia Loca.*
7 *An Episcopus possit demandare exhibitionem inventarii bonorum & notulas onerum in ejus Cancellaria Episcopali.*
8 *Laici administratores piorum locorum, an possint se ingerere circa modum implendi onera celebrationis Missarum.*
9 *An bona Confraternitatum laicalium, seu piorum Locorum, quæ per Laicos administrantur, cadant sub extravag.* Ambitiosæ.

DISC.

DISC. XLII.

1 CUm in honorem, ac majorem venerationem cujusdam devotæ & miraculosæ imaginis B. Virginis du Consolatione nuncupatæ, Communitas Tudertinæ Civitatis, Ecclesiam construisset, & Hospitale cum erectione satis conspicuæ Confraternitatis laicorum pro Ecclesiæ, & Hospitalis administratione, aliisque pietatis operibus exercendis, pluribus legibus, seu capitulis desuper ordinatis, Clem. VII. de ann. 1528. ad ejusdem communitatis supplicationem, prævia dictæ fundationis, & capitulorum approbatione concessit, ut ipsa Confraternitas, ac laici dumtaxat per eam deputandi Ecclesiam, & Hospitale, illorumque bona & jura quæcumque regere, & administrare deberent, cum facultate ponendi, & amovendi ad eorum nutum Capellanos aliosque ministros, necnon vendendi & alienandi bona etiam stabilia a quibuscumque, sive per actus inter vivos, sive per ultimam voluntatem obvenientia, eorumque pretium in fabricæ manutentionem, aliosque usus Ecclesiæ, vel Hospitalis respective, ac alia desuper necessaria & opportuna faciendi absque aliqua licentia, vel auctoritate Ordinarii, qui in præmissis absque ejusdem Confraternitatis consensu se intromittere non posset. Et juxta cujus concessionis facultatem observatum fuit, administrando, ac decernendo omnia, Ecclesiæ, & hospitalis servitium, & rectam administrationem concernentia, præsertim vero de an. 1662. Rectores injunxerunt Sacristæ, ut ad dirimendas disputationum, & falsitatum occasiones, non permitteret, quod capellani scriberent in libro Missas, nisi ipsamet die qua celebrantur, sub pœna privationis capellaniæ, ac respectivæ officii.

Cum autem modernus Episcopus d. Ecclesiam visitando, pro illius decentiori cultu & ornatu plura edidisset Decreta, per Rectores non impugnata, & ulterius demandasset Rectoribus, ne auderent circa celebrationem Missarum, aliaque divina se ingerere, ac desuper aliquid decernere, ac statuere, quodque ad alienationes bonorum procedere non possent, inconsulta Sede Apostolica, vel de ipsius Episcopi & successorum licentia, ac ulterius, quod tradi deberent omnia documenta pro confectione tabellæ onerum Missarum, pro istarum congrua distributione singulis diebus, quodque iidem Rectores, & administratores teneantur ipsi Episcopo reddere rationes, ac exhibere in cancellaria Episcopali inventarium omnium bonorum stabilium, & mobilium ac nominum debitorum.

2 Hinc proinde, tam communitas, quam confraternitas ægre ferentes hujusmodi decreta, utpote continentia præjudiciales innovationes, consilium pro veritate petierunt, ad effectum deliberandi, an & in quo acquiescere, vel respective recursum ad S. Congr. Concil. seu Episcoporum habere deberent.

3 Quoad visitationem Ecclesiæ & Hospitalis in genere, pro Episcopo respondi, consulendo acquiescentiam, quoniam quicquid sit, an dictum privilegium Clem. VII. utpote nullam faciens mentionem specialem visitationis eam capiat ex deduct. per Marescott. *lib. 2. var. c. 15.* cum aliis per Rot. in Salisburg. cor. Royas *decis. 218. seu 219.* Gregor. *dec. 8.* cum istud privilegium esset concessum ante Conc. Trid. per istud cessat omnis difficultas saltem ratione jurisdictionis abeo delegatæ, *sess. 22. de ref. c. 8. & 9.* Barbos. *de Episc. alleg. 75. & 82.* plene Rot. in Calarirana juris visitandi 21. Maji 1749. cor. Corrado, ubi in specie visitationis hospitalium, & confraternitatum laicorum, Potissime, quia adaptabilia non erat aliqua ex limitationibus traditis in Frequaotina *disc. 40.* dum fundatio facta non erat per ipsam communitatem de ejus bonis, sed omnia obvenerunt ex eleemosynis, & oblationibus factis sacræ imagini, & ex piis legatis, ac dispositionibus, unde Communitas, vel Confraternitas partes administratoris usque ab initio, & in ipsamet fundatione gesserunt, solumque dictum privilegium satis operativum remanet quoad administrationem, quæ alias de jure a Parocho, vel Episcopo prætendi potuisset ex deductis in Lunen. Sarzanen. Oblationum cor. Merlino *inter suas dec. 257.* & habetur actum in Rossanen. *sub tit. de jurepatr.* Idemque de plano quoad redditionem rationum juxta dispositionem ejusdem Sac. Conc. *d. sess. 22. cap. 9.* cum nulla subesse videatur ratio hujusmodi Conciliarem dispositionem evitandi.

Card. de Luca, Lib. III.

Et quamvis nimium insisteretur super retroacta observantia, dixi tamen in ea solidum fundamentum constitui non posse; Tum quia iste dicitur actus facultativus, in quo non data prohibitione cum subsequuta acquiescentia, quæ stant loco possessionis, non datur præscriptio per solum lapsum temporis, præsertim in præjudicium successoris venientis jure suo independenter a prædecessoribus negligentibus uti hoc jure, seu facultate. Tum clarius, quia ubi non agitur de casu probabiliter dubio, in quo observantia attendenda esset tanquam interpretativa, sed de casu claro, in quo solum intrant termini observantiæ præscriptivæ, ista non datur adversus disposita per d. Conc. propter decretum irritans contentum in Constit. Pii IV. edita super ejusdem Concil. confirmatione & publicatione, cujus decreti virtus, & operatio est inficere quemcumque titulum & possessionem, & successive impedire ortum contrariæ præscriptionis, vel consuetudinis, ut late *dec. 400. part. 9. rec. & dec. 35.* post Bondenum, in quibus de ista conclusione, de qua frequenter in præcedentibus, & est receptissima propositio hodie de plano præsupponenda. 4

Solumque dictam observantiam considerabilem dicebam ad illum effectum, quod cum praxis dictæ Conciliaris dispositionis, saltem de facto contineat innovationem, ista solum sustinenda est, ne fiat cum novo Ecclesiæ, vel pii Loci gravamine, ut scilicet Episcopus non possit pro libito deputare ratiocinatorem, seu revisorem cum assignatione alicujus emolumenti, ut in plerisque diœcesibus vidi practicatum (& utinam non esset cum abusu) quod ratiocinatoribus, vel deputatis gratuito istud munus implentibus, emolumentum cederet ad commodum ipsius Episcopi, ut de facto practicavi, quod in quadam ampla diœcesi, in qua magnus est numerus hujusmodi confraternitatum, & piorum locorum, quidam ejus Prælatus occasione petendi reservationem pensionis super ipsa Ecclesia dimittenda, inter redditus apponebat satis notabilem summam singulis annis ex hujusmodi emolumentis obvenientem, quod tamen passim prohibetur per Sac. Congr. quando habetur recursus, cum sit magnus abusus. 5

(* Quo vero ad decreta facta in visitatione, quatenus pertinet ad prima concernentia decentiorem ornatum seu cultum altarium, appositionem tabellæ casuum reservatorum in sedibus confessariorum, cum similibus, vanum prorsus esset illa controvertere, ac impugnationem prætendere, cum concernant cultum, & spiritualia. *) (*)

Prout acquiescendum censui decreto exhibitionis inventarii, seu notulæ omnium bonorum mobilium, & stabilium & nominum debitorum, necnon onerum Missarum & anniversariorum, cum omnia tenderent ad Ecclesiæ & Hospitalis beneficium, melioremque administrationem. Ac etiam quia concessa aliqua re, per necessarium antecedens concessa censentur omnia ea, sine quibus illa res perfici, seu effectum consequi non potest, ideoque cum Episcopo injunctum sit revidere rationes, seu illarum redditioni assistere ad effectum inspiciendi, an administratio bene, vel male fiat, vel an onera impleantur, congruum ac necessarium est, ut notitiam distinctam habeat de bonis, redditibus & respective oneribus, de quibus ratio reddenda est, cum alias absque hujusmodi notitia id non valeat dignosci, dummodo tamen ut dictum est, hujusmodi diligentiæ ordinentur sincere, & bona fide, non autem ad effectum introducendi nova onera, & emolumenta pro Cancellaria Episcopali, ut quandoque vidi practicatum. 6

Gravatorium autem censui decretum prohibens Rectoribus, ne quicquam decernerent circa celebrationem Missarum. Non quidem quoad concernentia decentiam cultus ac ritum celebrandi, cum istæ partes, utpote meræ spirituales & Ecclesiasticæ, tacite pertineant ad Episcopum, privative ad laicos administratores, sed quoad temporalia, ad quæ referendum esse dicebam dictum decretum editum per Administratores, per quod prohibetur describi in libro Missas diversa die, quam ipsamet in qua sequitur celebratio, pro evitandis scil. fraudibus capellanorum, sibi injuncta onera non bene adimplentium. Cum enim ex dicta Apostolica concessione hujusmodi Capellani, utpote ad ipsorum administratorum nutum etiam sine causa amovibiles, famulorum jure censendi veniant. Hinc proinde nullam subesse dicebam dubitandi rationem, ob quam dominus, vel admini- 7 8

nistrator, qui famulum ad certum servitium conducit, aidem præscribere non valeat. sibi bene visam legem ab honestate non alienam, juxta quam servitium præstare debeat, præsertim ad consulendum freudibus, unde in hac parte consului recurrendum esse ad ipsummet Episcopum pro reformatione, seu declaratione, ut puto sequutum esse.

(*) (* Idemque procedere videtur respectu præscribendi tempora, in quibus major, val respective minor celebrationis frequentia esse debeat, cum id pariter non coocernat ritum vel cultum, sed illam temporalitatem adimplementi nnerum sibi injunctorum magis uno tempore quam altaro; stante præsertim antiquissima observantia annorum 100. & ultre ab ipso initio arectionis: unde in hac parte crederem a S. Congregatione sperari posse moderationem. *)

9 Ac etiam grevatorium censui alterum decretum super prohibita alienatione absque Beneplacito Apostolico; vel Episcopi respective. Quidquid enim esset de puncto, an bona hujusmodi Coofraternitatum laicalium, seu Hospitalium & piorum locorum, quæ per laicos administrantur cadant sob dispositione *extravag. Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* in quo distinctio est, an Confraternitas habeat Ecclesiam, campanas, & alia signa, necnon erecta sit cum Ordinarii authoritate, quo casu dicitur locus Ecclesiasticus, val potius istis requisitis cessantibus dicatur solum locus pius ex deduct. *dec. 248. part. 11. rec.* & passim, cum sit distinctio taceptissima, qua attenta, in hac facti specie in puncto juris locus potius Ecclesiasticus censendus esset; Nihilominus difficultas cessabat ex dicto Indulto Apostolico, per quod derogatum remanebat dispositioni *dictæ extravagantis*, aliisque in contrarium facientibus. Sive ita per dictam Apostolicam concessionem declaratum remaoebet, quod non obstante Ecclesia, & arectione facta cum Apostolica authoritate, Confraternitas, & Hospitale remanerent in terminis Loci pii magis, quam Ecclesiastici; Et dum non audivi ulteriorem recursum ad Sac. Congreg. credo quod ipsemet Episcopus dicta præjudicialia decreta reformavarit, cum revera ita justitia exigere videretur.

EUGUBINA VISITATIONIS PRO CIVITATE EUGUBINA, seu ADMINISTRATORIBUS MONTIS PIETATIS.

Responsum pro veritate.

De eadem materia jurisdictionis Episcopi super visitatione, & administratiooe Montis Pietatis administrati per laicos, in quibus possit se ingerere, & præsertim an possit plures convisitatores assumere?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Qui dicantur convisitatores, & quando plures adhiberi possint, vel debeant.*
3 *De quæstione præcedentia inter Canonicos Cathedralis associantes Episcopum in visitatione, & Capitula Ecclesiarum inferiorum remissive.*
4 *An Episcopus visitando Montem Pietatis possit se ingerere in concernentibus administrationem?*
5 *Non possunt administratores sibi eligere successores,*
6 *In quibus Episcopus visitator possit se ingerere, & in quibus non.*

D I S C. XLIII.

1 ORta controversia inter Episcopum, & Civitatem Eugubinam super facultete visitandi Montem Pietatis, & revidendi rationes Administretorum, illaque jam determinata per S. Congr. pro Episcopo, juxta dispositionem S. C. T. *sess. 22. de reform. cap. 8. & 9.* ac sequuta proinde visitatione; Cum in ea Episcopus aliquos Cathedralis Canonicos io convisitatores secum adhibuisset, & quædam fecisset decreta super celeri exactione nominum debitorum, & coactione præteritorum administratorum ad solutionem reliquatus: Necnon quod Officiales & administratores pro tempore, deberent suum munus exercere per seipsos, non autem per substitutos, eis etiam prohibendo, ne caperent bona debitorum in solutum, seu adjudicari facerent; Cum hæc Decreta reputarentur præjudicialia, hinc ex parte ejusdem Civitatis pro veritate consultus fui, an ab eis recurrendum esset ad S. Congr. cum probabili spe moderationis?

Ad primum super convisitatoribus adjunctis, Respondi nullum adesse grevameo; ista enim quæstio de coa- 2
visitatoribus ab Episcopo adhibendis percutere solet ipsius Episcopi præjudicium, & restrictiooem, quoniam vere, & proprie convisitatores dicuntur illi, qui jure proprio independenter ab Episcopo cum æquali jurisdictione, ac voto decisivo visitationis actum exercent, juxta casum, de quo in Valentina Juris visitandi 27. Junii 1653. coram Peuting. Sive casum adjunctorum, quos ad præscriptum S. C. T. *Sess. 25. de reform. cap. 6.* Episcopus adhibere tenetur io visitatione, vel correctione exemptorum.

Ubi vero agitur de illis convisitatoribus, quos voluntarie Episcopus adhibet tamquam socios, seu assessores, 3
ad affectum magis congrue, & consulte cum eorum consilio decernendi, tuoc non dicitur augeri visitatorum, & superiorum numerus, cujus ratione adesset gravamen super pluralitate superiorum juxta dispositionem Conc. *d. Sess. 22. cap. 9.* dum isti vere non suot visitatores, neque visitantis personam, seu votum augent, sed reputantur meri socii, seu ministri, quos ex ejusdem S. C. T. dispositione, *Sess. 25. de reform. capit. 25.* Episcopus generaliter visitando Civitatem, vel diœcesim adhibere solet ex Caoonicis Cathedralis. Unde propterea oriuntur controversiæ præcedentiæ cum Capitulis, seu Parochis Ecclesiarum inferiorum juxta casum, de quo in Amputien. seu Civitaten. præcedentiæ 28. Novembr. 1659. & 19. Aprilis 1660. cor. Meltio, de quo habetur actum hoc eodem libro *sub tit. de preeminent. disc. 17.* Ideoque nullum videbatur adesse gravamen, præsertim quia agebatur de visitatione in eadem Civitate, unde subesse non poterat suspicio, quod hæc nova introductio tractu temporis causare posset onus, vel præjudicium expensarum victus, & viatici.

Quoad secundum, aliqui Scribentes de partibus cum 4
copiosis allegationibus deductis ex Carleval. de judiciis, ac Tondut. & Annachin. *in tract. de præventione*, insistebant in probando decreti præjudicialitatem, dum ita Episcopus se ingerere videbatur in ea administratione, quæ Civitatis ejusque deputatis incumbit super exigendis oominibus debitorum, & cogendis administratoribus post finitum officium ad reddendas rationes, ac solvendum reliquatum.

Respondi pariter, nullum adesse gravamen, motivata siquidem procedere dicebam in actibus, seu casibus individuis, in quibus præjudiciale est plures adesse conjudices, seu cumulativam habentes, quia tunc unius præoccupatio, seu præventio in eo casu inducit alterius privativam, atque in his terminis procedunt ea, quæ habentur apud allegatos & alios; Secus autem ubi ambo tendunt ad eumdem finem, itaut unus alterum non impediat, neque præventio privativam alterius causet, tunc enim expedit potius Ecclesiæ, seu loco pio plures habere adjutores, & cooperatores. Quinimo dicebam ab hoc recursu præsertim omnino abstinendum fore, cum ita potius apud Superiores confirmaretur ea suspicio, quæ de laicis administratoribus haberi solet, quod
piorum locorum bona in privatos usus convertant, atque 5
prædecessorum administratorum rationes revidere negligant successores, ut ita unus alterum coofoveat, seu cooperiat: Et ex qua etiam ratione per Sac. Congregat. plurias prohibitus est aliquarum Confraternitatum, seu piorum locorum abusus, quod administratores expleto tempore suæ administrationis successores eligant, & deputent, cum ita de facili inter aliquos fieri possent collusiones, absque eo, quod usurpationes, seu conversiones in usus proprios unquam discooperiantur, ut Ego met, dum essem Vicarius Generalis, in Patria expertus sum, quod practicaretur in quadam satis diviti Confraternitate diœcesis, adeout non parvos labores & incommoda subire oportuerit pro hujusmodi abusu tollendo, cogendisque administratoribus plurium annorum ad reddendas rationes, ac restituendum reliquatum.

Aliquod gravamen contineri mihi videbatur in illis decretis, per quæ prohibebatur bona debitorum recipi
in solutum, seu in adjudicationem, ac etiam prohibe- 6
batur administratoribus quandoque deservire per substitutos. Id enim percutit administrationem mere temporalem ex lege erectionis pertinentem ad ipsos laicos, & in qua, cessante abusu ac violatione instituti, non videtur

quod

quod Episcopus debeat se ingerere, dum *d. cap. 8. sess.* 22. decernitur, quod cognoscere, ac decernere debeat ea, quæ ad Dei cultum, animarum salutem, ac pauperes substentandos pertinebunt, juxta eorumque piorum locorum institutionem, & sic circa eleemosynarum & subsidiorum congruam distributionem, & ne in pauperum præjudicium, redditus & bona Montis Pietatis alienis usibus ab instituto extraneis applicentur. Unde propterea, exercere munus per seipsum, vel per substitutum, pertinet ad deputantes, quibus cura habitoalis incumbit, atque nil commune habet cum partibus visitatoris; Idemque an capienda sint, necne bona debitorum in solutum, nisi in hoc adessent abusus & collusio, verificabilis præsertim in ipsis administratoribus pro eo, in quo essent debitores ex causa reliquatus, quod scilicet utentes pecuniis Montis in eorum usus, assignarent deinde bona inutilia pro incongruo pretio. Sive quod receptio hujusmodi bonorum, ita exhauriret Montem pecunia numerata, quod exinde impeditum, vel diminutum remaneret ejus institutum mutuandi indigentibus, unde remanebat quæstio potius facti quam juris.

EUGUBINA LEGATI PRO ILLIS DE ANDREONIBUS CUM EPISCOPO

Casus benevole disputatus coram quodam Cardinali a partibus electo.

De Jurisdictione Episcopi circa exequutionem piorum legatorum. An spectare solum dicatur subsidiarie, & in casu negligentiæ, vel directe, & immediate?

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De distinctione super potestate Episcopi in exequendis piis legatis.*
3 *Regulariter potestas Episcopi est ad cogendum hæredem ut impleat.*
4 *Hærede negligente, jus adimplendi devolvitur ad Episcopum, sed cessante negligentia spectat ad hæredem.*
5 *Quomodo expectari debeat lapsus anni.*
6 *Arbitrium a testatore datum Episcopo, non intelligitur quoad substantiam exequutionis, sed circa qualitates.*

DISC. XLIV.

1 Cum Nicolaus Riccius in ejus testamento mandasset, ex bonis & redditibus ad hunc effectum assignatis, singulis annis dotale subsidium præstandum esse puellæ, quæ habitum in Monasterio Capuccinarum sumere vellet, sin minus alteri puellæ aliud Monasterium ingredi volenti, dummodo esset pauper, ac bonæ vitæ, & conditionis arbitrio Episcopi; Hinc orta est contro-
2 versia, inter dicti testatoris hæredes, & Episcopum super prælectione ex pluribus puellis ad idem subsidium concurrentibus. An scilicet id spectaret ad hæredes, vel ad Episcopum respective, unde concorditer se remittentibus partibus declarationi cujusdam Cardinalis; Coram isto scribens pro hæredibus, etiam cum sensu veritatis, dicebam pro ipsis respondendum videri, cum vera videatur distinctio post antiquiores ab eo allegatos tradita per Barb. *de univers. jur. Eccl. lib. 3. cap. 27. n. 30.* Quod aliud est agere de jurisdictione & potestate Episcopi quoad cogendos hæredes ad executionem & implementum legatorum ac piarum dispositionum. Aliud vero, ut ad eumdem devolvatur exequutio, cum electione operum, vel personarum, privative ad hæredes, vel alios, ad quos ex dispositione legis, vel hominis id pertineat.

3 Ad primum enim effectum, id recte pertinet ad Episcopum, quoniam, tam ex dispositione juris communis, quam ex illa S. C. T. *sess. 22. de reform. cap. 8.* ille dicitur exequutor ultimarum voluntatum ex deductis per Barb. ubi supra, & latius per Carpium in ejus tractatu *de exequut. testam.* & cum Episcopis hodie concurrit fabrica S. Petri, ejusque commissarius in iis locis, in quibus hoc Tribunal introductum est.

4 Ad secundum vero effectum secus, quoniam, excepto legato pro redimendis captivis, seu altero casu incertitudinis, vel impossibilitatis, itaut hæres suam facultatem per seipsum ad exercitium deducere non valeat, sibi assistit regula generalis, ut ad eum pertineat legata & pias dispositiones sui authoris exequi, quoties alter exequutor per disponentem datus non est, solumque, uno, vel altero per annum negligente, intrat quæstio inter DD. an ad Episcopum devolvatur omnimoda facultas exequendi juxta unam opinionem, quæ videtur magis communis, vel solum sibi aperiatur jus cogendi hæredem, vel alterum exequutorem ad exequendum juxta alteram, ut clare probat text. *in cap. 3. de testam.* ubi communiter Scribentes congesti per Barb. *in collect. ad eumdem text. & de jur. Eccl. d. lib. 3. cap. 27. n. 21. & seqq. ac etiam de potest. Episc. alleg. 82. qu. 15. & seqq.* late Carpius, qui articulum disputat *de exequut. testam. part. 3. cap. 1. & part. 4. cap. 1.* & sole clarius dicit Rub. *de testam. ad pias causas cap. 85. n. 33.* qui alios cumulat, atque ita servat praxis dicti Tribunalis fabricæ, quia nonnisi post annum se ingerit.

Est bene verum quod potestas Episcopi, vel alterius Superioris coarctata non est ad expectandum lapsum anni, ut cogere valeat hæredes, vel eos quibus incumbit, ad exequendas pias dispositiones, quoniam quemadmodum legatarius prophanus, ad summum aliam dilationem pati non tenetur, nisi illam durantis confectionis inventarii, ita multo minus eam pati debet causa pia, cujus favore juxta unam opinionem, quamvis in Curia non de facile receptam, statim currunt interusuria, seu usuræ, ex pluries deductis in sua materia *sub tit. de usuris*, sed negligentia prædicta necessaria est ad inducendam in hærede, vel alio deputato privationem facultatis sibi alias competentis, ejusque translationem ad Episcopum, vel alium Superiorem. Cumque hæc sit pœna formalis, qualem continere dicitur quæcumque sui juris privatio, Greg. & Add. *decis.* 225. neque pœna detur sine delicto, idcirco negligentia prædicta debet esse talis, quod justa excusatione cessante delicti speciem habeat. 5

Non negabantur hæc ex parte Episcopi, sed dicebatur, hujusmodi facultatem ab eo non prætendi ex dispositione juris, sed ex illa testatoris, ex illis verbis *arbitrio Episcopi* in testamento contentis. Verum, cum sensu etiam veritatis, dicebam hujusmodi prætensionem esse parum probabilem, qualem credo a Cardinali Arbitro declaratam fuisse, quoniam verba prædicta directa non erant ad exequutionem legati, & electionem puellæ in genere, sed in solo casu subsidiario, in quo nulla existente puella ingredi volente Monasterium Capuccinarum ab ipso testatore designatum, deveniendum esset ad electionem alterius puellæ quodcumque Monasterium indefinite ingredi volentis, tunc enim quia testator in ista adjecit qualitatem primo casu omissam, quod scilicet esset pauper, ac bonæ vitæ, famæ, & conditionis, idcirco super ista qualitate, ad quam dicta verba directa leguntur, intrat arbitrium refrænativum libertatis hæredis, erigendi etiam puellam hujusmodi qualitatibus carentem. Unde propterea jus Episcopi restringi videbatur ad inquirendum, an in puellis per hæredem electis concurrerent necne qualitates prædictæ, ob quarum defectum electas respuere posset, non autem quoad ipsum jus eligendi, & exequendi. 6

FLORENTINA CONSERVATORII PRO ARCHIEPISCOPO CUM ADMINISTRATORIBUS SÆCULARIBUS;

Casus disputatus in S. Congr. Concilii, & resolutus ut infra.

De Jurisdictione, & auctoritate Episcopi, seu Ordinarii loci super Conservatoriis, Congregationibus, vel Adunantiis mulierum sæcularium insimul viventium sub propria, vel sæcularium administratione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio Sacræ Congregationis.*
3 *De speciebus mulierum, de quibus disponunt Canones earum adunantias prohibentes.*

4 *Mulieres saculares absque religioso instituto in domo, vel conservatorio viventes, an veniant sub dictis juribus, & in quo.*

5 *An Ordinarius habeat jurisdictionem in Conservatoriis mulierum sæcularium & n. 8.*

6 *Quomodo procedendum in materia jurisdictionis; & immunitatis Ecclesiastica.*

7 *Reprobatur Cyriac. controv. 504. & de Jesuitissarum suppressione.*

8 *Declaratur Menoch. conf. 948. & de conclusione, de qua n. 5.*

9 *Referuntur plures declarationes S. Congr. circa hujusmodi Conservatoria.*

10 *Quomodo in Conservatoriorum clausura Ordinarius debeat providere.*

(*) (* *De stylo ejusdem Sac. Congregationis in responsionibus ad Episcopos super regulationibus status Ecclesiarum occasione visitationis liminum.* *)

11 *De Monasterio Oblatarum Turris speculorum Urbis.*

DISC. XLV.

1 CUm in Villa nuncupata Quoties prope Florentiam adesset Conservatorium mulierum sæcularium, ad instar Monasterii insimul viventium sub nuncupatione ancillarum SS. Trinitatis, absque tamen clausura, vel regula per Ordinarium probata, sub laicorum administratione, Vicarius Generalis Archiepiscopo absente, forsan in visitatione, judicans ex loci qualitate hujusmodi mulierum statum indecentem esse ac periculosum, ut scandala produceret, decrevit, quod infra 30. dierum spatium, sub pœna suppressionis & annullationis, illa domo derelicta, ad alteram congruam intus mœnia d. Civitatis dictæ mulieres se conferre deberent, ibique vivere in forma clausuræ, & cum legibus ab ipso, vel Archiepiscopo præscribendis; Adversus quod præceptum habito recursu ad Sacram Congregationem Concilii de ann. 1662. quamvis per eamdem pro certo haberetur, neglecta prætensione Administratorum, de qua infra, jurisdictionem & authoritatem Ordinario competere circa dicti loci visitationem, ac moderationem ut infra; Nihilominus quia dubium stricte conceptum erat, an dictum præceptum substineretur, negativa prodiit resolutio; sub reservatione disputandi & determinandi, an & quæ jurisdictio, seu facultas competeret in futurum. Verum quod sciam, ex prudentialibus temperamentis hinc inde, causa ulterioris disputationis progressum non habuit.

Duæ igitur fuerunt hujus disputationis inspectiones, seu puncti. Primus super dicto dubio, an scilicet dictum præceptum substineretur, necne? Et secundo super jurisdictione, & potestate Ordinarii, circa visitationem & correctionem in genere.

Quoad primam, resolutio fuit juxta votum, mea 2 enim sententia in congressu pro causæ directione habito, erat, hujusmodi punctum assumendum non esse, sed potius voluntarie illi cedendo, atque habendo præceptum pro infecto, insisti debere super altero puncto principali declarationis, qualem scil. jurisdictionem & facultatem Archiepiscopus haberet; & an mutatio loci, seu alia congrua provisio demandanda esset. Sed quia diversa fuit aliorum sententia, idcirco majori parti cedere oportuit.

Dicebam enim in congressu prædicto, tale decretum, 3 seu præceptum non esse substentabile in ordine ad clausuram formalem, quoniam cum istæ essent mulieres mere sæculares, sub nullo religioso instituto in una domo pro majori honestatis conservatione collegialiter viventes, idcirco non erant de illis, de quibus agitur *in Clement. unica de statu Monachorum, & Clem. 1. de religiosis domibus, & extrav. unic. eod. tit.* cum in eis, in littera, vel ratio agatur de Conversis, Tertiariis, Pinzocheriis, Mantellitis, Corregiatis, Beguinis, Ursolinis, Oblatis, Inclusis, Canonissis, Jesuitissis, Subdiaconissis, Diaconissis, Presbyterissis, &c. quarum 4 mulierum species diligenter congerit Tambur. *de Jur. Abbatiss. disp. 7. qo. 2. cum seqq. usque ad* 11. & quas supponitur sub certo instituto religioso vivere, quod præsuppositum cessat in hujusmodi conservatoriis, seu adunantiis mulierum mere sæcularium, dum dicuntur potius Scholæ, seu Congregationes, cadentes quidem sub generali dispositione S. C. T. *sess. 22. de refor. cap. 8.* Sive etiam sub generali & lata eorumdem jurium, de quibus supra, ex ratione, & ad effectum visitationis, & alicujus superioritatis, ut consulatur scandalis, quæ alias ex hujusmodi adunantiis oriri possunt & solent, non autem ut cogi valeant subire formalem clausuram ac vivere tamquam moniales, dum sunt mere sæculares, admissis solum prudentibus provisionibus, cuilibet bene ordinatæ & privatæ domui congruis circa commercii libertatem, ex qua scandala resultare possunt.

Quo vero ad alterum punctum potestatis & jurisdictionis Episcopi, seu Ordinarii in genere in hujusmodi 5 conservatoriis, seu adunantiis, Scribentes pro administratoribus sæcularibus acriter insistebant in omnimoda incompetentia Archiepiscopi cum hujusmodi mulieribus mere sæcularibus, omnia desumentes ex deductis per Menoch. *conf.* 948. ubi fuso calamo per plura media, more consulentium, probare conatur exclusionem jurisdictionis, & authoritatis Ordinarii cum consimilibus mulieribus Ursolinis nuncupatis; Ac etiam se fundantes in deductis per Cyriac. *controv.* 504. qui pariter omnia desumendo ex Menoch. ubi supra, idem probare conatur in mulieribus Jesuitissis nuncupatis; E converso autem cæteri pro Archiepiscopo Scribentes insistebant in omnimoda competentia etiam privativa ex dispositione allegatorum jurium *in Clem. unica de statu Monachorum, & Clement. 1. de religiosis domibus, & extravag. unic. eod. tit. cum ibi notatis.*

Mihi Scribenti pro eodem Archiepiscopo, videbatur 6 utramque partem indebite convolare ad extrema vitiosa, ut frequentissimus & connaturalis est stylus modernorum scribentium, præsertim in hac materia jurisdictionis, vel immunitatis Ecclesiasticæ, quoniam Canonistæ, vel Morales nimium unam, vel alteram zelantes, nimium se extendere curant. E converso autem Civilistæ, seu laici pariter ad indebita laicalem potestatem extendunt, Ecclesiasticam restringentes. Unde propterea tot inconvenientia in dies resultant, cum utriusque jurisdictionis præjudicio, cui consultum esset, si ex solo amore veritatis, cum congruis distinctionibus, & conciliationibus procederetur.

Neglectis igitur deductis per Cyriac. quamvis alias 7 doctum ac eximium J. C. in eo casu prorsus male loquentem, cum agat de Jesuitissis, & sic de mulieribus sub religioso formali instituto viventibus, de quibus proprie agunt allegata jura, ut postmodum expresse declaravit Constitutio Urbani VIII. super hujusmodi Jesuitissarum suppressione. Quatenus pertinet ad authoritatem Menoch. *d. conf.* 948. mihi videbatur, illum bene loqui in ea parte, in qua negat hujusmodi mulieres comprehendi sub directa & præcisa dispositione dd. Constitutionum Bonif. VIII. & Clem. V. & Joannis XXII. ac bene firmare jurisdictionem & competentiam Magistratus sæcularis cum dictis mulieribus, eorumque bonis in causis prophanis ac indifferentibus, cum revera sint mulieres sæculares, sub nullo religioso instituto ita per quandam adunantiam insimul jure cujusdam societatis, seu communionis vitæ pro tutiori honestate ac respective meliori educatione viventes, itaut dd. Constitutionum dispositio directe, & proprie, nec in verbis, nec in ratione conveniat.

Male autem eumdem loqui, quatenus in Ordinario 8 neget jurisdictionem sibi competentem, vel ex dicta dispositione S. C. T. *sess. 22. de reform. cap. 8.* per quam subjiciuntur Ordinariorum visitationi, jurisdictioni, & correctioni quæcumque laicorum Confraternitates, Adunantiæ, vel Scholæ, sub qua dispositione si veniunt Adunantiæ virorum, multo magis illæ mulierum, quibus, si non directe & proprie, remote autem & a simili convenit, vel ratio, vel dispositio dd. Constitutionum ratione majoris periculi, & scandalorum. Ideoque utriusque jurisdictionis Ecclesiasticæ, & laicalis concursus recte est compatibilis, eodem modo quo in Confraternitatibus laicorum diversis respectibus, laicalis scilicet quoad causas prophanas, & indifferentes, Ecclesiasticæ vero quoad modum vivendi, & ut scandalis & inconvenientibus alias ex hujusmodi Adunantiis in Christiana Republica contingere solitis occurratur, & sic circa materias Ecclesiasticas ipsum corpus universale concernentes.

(*) (* Ex qua ratione judicanda sunt extra propositum quæ, ex adverso deduci possunt circa deficientiam campanæ, & aliorum requisitorum ad constituendum Monasterium vel locum Ecclesiasticum; quia contentio non est de foro vel jurisdictione in singulares personas in his locis existentes, sed de visitatione, correctione, reformatione, regimine, vel suppressione ipsius adunantiæ seu Congregationis; ad quem effectum frustra quæritur de his requisitis, de quibus agi solet ad effectum constituendi locum mere Ecclesiasticum, de quo non agimus. *)

Ad quod comprobandum deducebam inconcussam observantiam utriusque Sac. Congr. Episcoporum & regularium & Concilii, a quibus semper adjunctum fuit Ordinariis locorum, ut hujusmodi conservatoria, seu Adunantias mulierum visitarent, corrigerent, reformarent, ac etiam ubi ratio exigeret, supprimerent juxta singulorum casuum circumstantias, ut præsertim in una Comen. 23. Februarii 1647. Sac. Congr. Concilii id injunxit illi Ordinario in individuo quoad puellas Ursolinas, de quibus agit Menoch. & in una Mediolan. 16. Aprilis 1653. injungitur Ordinario per Congregationem Episcoporum & Regularium, ut hujusmodi puellarum Adunantias visitet, recognoscat, & pro ejus arbitrio prohibeat & dissolvat, remittendo puellas ad proprias domos parentum, vel conjunctorum: Quod etiam demandatum fuit in una Cusentina 27. Novembr. ejusdem anni 1653. Et in individuo hujus Civitatis Florentiæ eadem Congregatio Episcoporum & Regularium sub die 22. Augusti 1636. demandavit Archiepiscopo suppressionem cujusdam Conservatorii existentis intus eamdem Civitatem.

9

10

(*) (* Præterea in hoc observare placeat hujus S. Congregationis stylum in responsionibus quæ dantur Episcopis super relationibus status Ecclesiarum, quas occasione visitationis liminum præsentant, vel transmittunt; quia ubi de hujusmodi piis domibus & Conservatoriis fit mentio, S. Congregatio non solet quidem præcise demandare reductionem ad loca tutiora, & clausuræ observantiam, sed bene solet illos, monere, ut id curent, & effectuare studeant. *)

11 Et sic laudabilis mihi videbatur provisio, quatenus iste locus esset apertus, & parum congruus, quod dictæ puellæ reducerentur ad domum intra Civitatem. Prout commendabiles fuissent provisiones circa moderatum ipsarum egressum a loco, & conversationem per domos privatas, vel e converso circa sæcularium introductionem in ipsam domum, seu Conservatorium; Improbabile autem ab initio visum fuit decretum formalis clausuræ ad formam S. Concilii Trident. *Sess.* 25. *de regular. cap.* 5. sive Constitut. 8. Pii V. quia hæc procedunt in Monialibus votum Religionis formiter profitentibus, quale etiam profitentur Tertiariæ, de quibus agit extensio Gregor. XIII. non autem de hujusmodi mulieribus, quamvis oblatis & sub certo instituto viventibus per quandam voti imaginem, donec ibi existunt, formalem etiam obedientiam promittentibus, quia in effectu sunt personæ sæculares, ut occasione Monasterii Oblatarum Turris Speculorum Urbis, Navarr. *cons.* 81. & 82. *lib.* 3. *de regular.* Tamburin. *de jur. Abbat. disputat.* 18. *quæst.* 5. *numer.* 4. & de quo agunt etiam Menoch. & Cyriac. *locis citatis*.

ANNOTAT. AD DISC. XLV.

AD materiam hujus discursus super Conservatoriis, & Adunantiis mulierum, quæ non sint veræ Moniales, videnda sunt ea, quæ habentur latius deducta *sub tit. de regular. disc.* 30. *& in eod. tit. disc.* 73.

B O V I N E N.

P R O   E P I S C O P O.

Responsum pro veritate.

An Episcopus exercere possit jurisdictionem Ecclesiasticam etiam per censuras contra laicos pro exigendis vectigalibus, aliisque juribus per Principem sæcularem sibi concessis?

Civitas, vel Dominus temporalis, an concedere possit forensibus civilitatem, qua mediante obtineant exemptionem ab oneribus & contributionibus; quæ per Episcopum a forensibus, non autem a civibus exiguntur?

S U M M A R I U M.

1 FAlli ferias.
2 Ecclesia, vel Clericus actor tenetur convenire laicum in suo foro laicali, & de limitationibus.
3 Non dicitur impugnare, vel turbare qui allegat non comprehensionem.
4 Quando consuetudo tribuat Episcopo jurisdictionem in laicum.
5 Consuetudo particularis prævalet generali.
6 Consuetudo non extenditur de casu ad casum.
7 Negans solvere dicitur spoliare creditorem qui est in possessione.
8 An Episcopus sit judex in causa mensa remissive?
9 Quando ad censuras procedit pro re pecuniaria non præviis diligentiis a S.C.T. demandatis.
10 An civilitas concessa per Civitatem, & per Dominum inferiorem attendatur in præjudicium tertii?

(Privilegium Civitatis Neapolis aggregandi forenses in cives, non fuit concessum libere, sed limitate, dummodo interveniat Regius assensus. *)* (*)

D I S C.   XLVI.

FRequens est in Regno Neapolitano quoddam vectigal, sive onus vulgo nuncupatum Piazza, solvi 1 consuetum per forenses in loco mercantes, quod in plerisque locis, ex Regum, vel antiquorum Principum concessionibus per Ecclesias possidetur, ut præsertim contingit in hac Civitate, cujus Cathedrali pro ejus dote Princeps Robertus Palatinus Lotorelli Comes plura concessit bona, istud præsertim ibi nuncupatum mezza Piazza, ad cujus solutionem evitandam, aliqui forenses ibi mercari soliti, civilitatem a Domino temporali, vel a Communitate obtinere curarunt. Cumque Episcopus per censuras eos solvere recusantes compellere vellet, se opponentibus Magistratibus laicis, super tribus consilium petiit pro veritate: Primo an cum propria jurisdictione, & authoritate laicos ad id cogere posset? Secundo, an deveniri posset ad censuras non præcedentibus diligentiis a S. C. T. demandatis? Et tertio, an civilitas concessa per Baronem, vel Communitatem ei præjudicaret?

Quoad primum respondi regulam esse negativam, ex clara dispositione text. *in c. si Clericus laicum, de foro compet.* ubi ad literam disponitur; Ecclesiam actricem, laicum in 2 suo foro convenire debere, potissime vero ubi non agitur de exigendo jure Ecclesiastico, & spirituali, ut sunt decimæ, quæ Episcopo ratione Sacramentorum, & Divinorum solvuntur, sed de jure mere temporali ex concessione Principis laici, quem ita repræsentare dicitur.

Et quamvis ex eodem textu duæ resultent limitationes ad rem facientes, Una scilicet ubi agitur contra laicos occupatores bonorum, & jurium Ecclesiæ, ut per Innoc. Abb. Felin. & alios ibidem, & alibi ex deductis per Scacc. *de Judiciis, lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 50. Caccheran. *dec.* 32. *n.* 3. *&* 6. Bellet. *disquis. Clerical. tit. de favore Clericum reali*, §. 5. *n.* 2. *cum seqq.* Sperell. *decis.* 98. *n.* 2. Et alteram ubi accedit consuetudo, ut ex eisdem Canonistis, de quibus Bellet. *ubi supra num.* 4. Sperell. *dicta dec.* 98. *num.* 33. *& seqq.* Nihilominus utramque limitationem dixi vel periculosam, vel difficilem, ut ad praxim reduceretur. Tum quia non de facili sæculares Magistratus id permittunt, cum prætendant etiam eam jurisdictionem, quæ de jure Episcopo conceditur cum laicis in casibus mixti fori, ibi non esset exercibilem, ut habetur *in pragm.* 3. *de jurisdict. invicem non turban.* cum ibi notatis.

Tum etiam quia jus Episcopi, seu alterius Prælati possidentis, & turbati in possessione, vel perceptione fructuum bonorum Ecclesiæ, procedendi contra perturbatores ad censuras, aliaque Ecclesiastica remedia, procedit quando per viam usurpationis, & turbationis de facto id contingit, juxta casum, de quo in Cotroneo. *disc. seq.* & in Cusentina *alio disc. prox. sequenti*, cum similibus, & sic ubi alter Ecclesiam prohiberet, & impediret, ne hujusmodi vectigal, seu jus exigeret, & possideret, secus ubi nomine

in hujusmodi juris possessionē turbante, sola contentio est in non comprehensione eorum, qui ad illud obbligati sunt, quoniam contravenire non dicitur neque turbare, qui non comprehensionem allegat, negando in seipso eam qualitatem, quæ est causa obligationis *decis. 166. in fine, & 211. num. 2. & 3. par. 7. rec.* cum hujusmodi laici quatenus essent forenses non controverterent hujusmodi solutionem, quam negabant ob supervenientem civilitatem, cujus punctus, an scilicet illa suffragaretur necne, & an potestas Domini temporalis, vel Communitas ad id se extenderant? est mere laicalis, per Principem, vel majorem Magistratum laicum decidendus, præsertim quia, ut dictum est, non agitur de jure Ecclesiastico, seu spirituali, sed de onere mere laicali possesso ex concessione Principis laici, qui illud imponere noluit habentibus civilitatis loci prærogativam, ideoque ad eum pertinere videtur declarare quinam sint illi cives, quos ipse eximere voluit, & non gravare.

4 Et licet generaliter, & abstracte, præsupposita legitima consuetudine, contrarium verius dicendum esset, quoniam cum Episcopus, seu Prælatus Ecclesiasticus non sit omnino incompetens judex laici, cum quo actualem habet jurisdictionem in causis spiritualibus, in prophanis vero habet habitualem, sine dubio ex consensu prorogabilem, idcirco verissima videtur dicta Canonistarum traditio, cum consuetudo tacitum populi consensum prorogativum ita induxisse videatur, non obstante dicta contraria consuetudine etiam in fortioribus casibus mixti fori, ex vera, & recepta propositione deducta *ex glos. fin. in cap. super eo verbo vicinis, de censibus*, & Bart. *in l. 2. sub num. 41. C. quæ sit longa consuetudo*, cum quibus cæteri pertranseunt, ut consuetudo particularis prævaleat generali; Quod etiam habemus quotidianum in materia Statutorum, ut particulare loci subditi prævaleat generali loci dominantis.

5 Attamen advertebam punctum difficultatis esse in hujusmodi consuetudinis legitima, & sufficienti probatione
cum suis requisitis, illo præsertim scientiæ, & patientiæ
laicalium Magistratuum, de quorum præjudicio agitur,
ac etiam quod probaretur in casu individuo, in quo
peculiaris consuetudinis natura est eam justificari debere,
cum non detur extensio de casu ad casum juxta *conf.*
237. num. 3. Oldrad. Gregor. & Add. *decis 45. & 162.*
6 Mantic. *dec.* 357. cum aliis copiose deductis in Majoricen. Canonicatus *dec. 56.* post Tondut. *de pension. dec.*
34. & 37. post Zuss. *de legit. process.* & alibi; Atque
in hoc mihi videbatur adesse majorem difficultatem,
quoniam probabiliter videbam, consuetam esse compellere
tenentes absque dubio forenses, & quorum certa est
obligatio, itaut negando solutionem, spoliare Ecclesiam
7 dicerentur ex frequenti propositione, quod negans solvere id quod est solitum, & possidetur, dicatur turbare,
& spoliare *dec. 99. num. 2. par. 1 divers* Cavaler. *dec.*
528. num. 5. & passim. secus autem ubi non negatur
solutio debita, sed prætenditur eam non deberi ob cessantem qualitatem, quæ est causa obligationis.

Alia etiam difficultate concurrente, quod cum non
8 agetur de sustinendis censuris jam promulgatis, sed aperetur de puncto in genere, & super controversiis in futurum occurrentibus de plano intrare videbantur ea, quæ habentur infra in Cotronen. *disc. sequen.* de recusatione Episcopi in causa mensæ ob mixturam proprii interesse, dum non agebatur de casu, in quo extrajudicialiter, & per viam defensionis procedendum esset, ut est in casu turbatæ possessionis de facto, sed pernecesse procedendum erat in forma judiciali pro decidendo puncto, an civilitas ex privilegio, seu aggregatione ad id sufficeret nec ne juxta distinctionem Canonistarum, de qua in eadem Cotronen.

9 Hinc proinde superflua remanebat secunda inspectio, an scilicet posita competentia procedi posset ad censuras non prævias diligentiis a Sacr. Concilio demandatis? unde respondi hunc secundum punctum dependentiam habere a primo, Si enim essemus in casu formalis perturbationis juxta deducta in dicta Cotronen. non intraret necessitas diligentiarum, quoniam tunc ad censuras procedi non dicitur in forma judiciali, & tamquam per judicem, sed potius in forma extrajudiciali, vel tanquam per præconem, & denunciatorem illarum censurarum, quæ a jure illatæ sunt, vel tanquam per partem, se defendendo cum armis Ecclesiæ, atque cum illa vim vi repellendo, potissime quia cum laicales Magistratus non de facili permittant ibi Episcopis exercitium gladii temporalis cum laicis, impracticabiles remanent diligentiæ a Sac. Concil. desideratæ, unde cessat ratio, qua cessante cessare etiam debet dispositio, ut in his terminis, licet ad aliud propositum, habetur apud Othob. *dec. 75. in fine.*

Demum quoad tertium quæsitum, procedebam cum distinctione, de qua etiam infra *hoc eod. lib. sub tit. de præminentiis* in Romana protectionum *disc. 13.* quod aut in hujusmodi forensibus concurrat qualitas inductiva civilitatis de jure, puta quia ibi uxorem duxerint, & bona quæsierint, seu alias domicilium legitime contraxerint, & tunc habendi sunt in omnibus pro civibus, juxta ea quæ antiquioribus allegata habentur apud Cephal. *cons. 451. num. 18. & seq.* Paris. *cons. 71. lib. 1.* Menoch. *lib. 6. præsumpt. 30. num. 21. cum seq.* Muta *ad consuetud. Panorm. c. 30. n. 19. & seq. & cap. 86. num. 30. & seq.* Nepita *ad consuetud. Catanien. tit. 2.* Roeit. *pragm. 1. de immunitate Neap. & alios*, itaut si Dominus temporalis, vel Communitas laicorum desuper aliquod expediat privilegium, illud in effectu non sit tale, sed potius contineat administrationem justitiæ, & explicationem ejus quod est de jure.

Aut hujusmodi qualitatibus cessantibus, agitur de civi- 10
litate ficta, & mere privilegiativa, & tunc secus, ex recepta distinctione Bart. *leg. si Maritus 15. §. leg. Julie in fine, ff. ad leg. Juliam de adulteriis*, quod scil. Civitas concedere potest dictam civilitatem in sui præjudicium suorumque subditorum, & in iis quæ ab ipsa dependent. Idemque quoad Baronem, seu Dominum temporalem, cum alias concedere generaliter veram civilitatem sit de Regalibus, ac pertineat ad supremam Principis potestatem, & sequuntur cæteri collecti per Rolan. *cons. 79. num. 16. lib. 2.* Menoch. *de præsumpt. 30. num. 22.* Sessa *decis. 90. n. 3. & 4.* Et in terminis proximis civilitatis concessæ per Civitatem, non suffragantis adversus Episcopum utpote ipsi Civitati non subjectum ad effectum gaudendi concordia Ravennat. habetur apud Beroum *cons. 104. num. 6. & 8 lib. 1.* & conferunt quæ in materia adoptionis, seu allectionis in familiam distinguendo habentur in dicta Romana protectionum *sub titul. de præeminentiis, hoc tit. disc. 13.*

(* His accedit Rovitus *in pragmat. 9. de Immunit.* (*)
Neapolitanorum num. 6. ubi propterea infert mysteriose a Civitate Neapolis fuisse procuratum privilegium aggregandi forenses in cives, ad effectum ut gaudeant exemptionibus & immunitatibus competentibus civibus Neapolitanis a dohanis, collectis, & aliis oneribus; nam alias Civitas non potuisset facere cives ex privilegio in præjudicium Fisci, & aliarum Civitatum: & nihilominus neque dictum privilegium libere concessum fuit, sed limitate, dummodo interveniat Regius assensus. *)

S U M M A R I U M.

1 *De jurisdictione Episcopi in causa propria, vel Ecclesiæ, seu Mensæ, ad disc. 46. & seqq.*

2 *An Prælati, vel Civitates conferre possint nobilitatem, vel civilitatem.*

ANNOT. AD DISC. XLVI.

Cum duobus seqq.

Super jurisdictione Episcopi cum sæcularibus pro de- 1
fensione bonorum, & jurium Ecclesiæ per censuras, aliaque remedia, non dedit occasio ulterius agere; Et de recusatione Episcopi in causa propriæ Mensæ, vel Ecclesiæ, agitur *sub tit. de benef. disc. 3.*

De facultate autem Baronum, vel Civitatum concedendi 2
nobilitatem, vel civilitatem, & de materia civilitatis, agitur infra *in t. de præemin. dis. 30 & seq. & dis. 35. & 38.*

COTRONEN. CENSURARUM

PRO EPISCOPO

CUM BARONE INSULÆ.

Casus decisus per Rotam ut infra.

An & quando Episcopus, vel alter Prælatus sit Judex in causa propriæ mensæ? Et ubi agatur de bonis, vel juribus Ecclesiæ, quorum fructus, & emolumenta ad ejus commodum cedant.

Et an

Et an & quando procedere possit ad censuras aliosque actus jurisdictionales contra non subditos, vel quia non dioecesani, vel quia exempti, præsertim ex causa defensionis bonorum Ecclesiæ, adversus illa usurpantes, vel impedientes.

S U M M A R Y U M.

1 *FActi series.*
2 *Absolutio non est neganda ubi censuræ sunt dubiæ.*
3 *Ordinarius procedere potest ad declarationem censurarum latarum a jure etiam contra exemptos, & non subditos.*
4 *An & quando Episcopus, vel Prælatus gladium spiritualem censurarum exercere possit cum non subditis ob injuriam, seu violentiam sibi in persona, vel bonis illatam?*
5 *An Episcopus procedat in causa sua Ecclesiæ, vel mensæ?*
6 *Distinguuntur plures casus, & primo non procedit in causa suorum bonorum privatorum.*
7 *An sit Judex in causa jurisdictionali cum alio Prælato, quod declaratur?*
8 *Est competens in causis jurispatronatus, seu libertatis beneficiorum.*
9 *Non est competens in causis mensæ, ubi scil. principalis contentio est, an bona ad unam, vel alteram mensam pertineant sine præjudicio Ecclesiæ?*
10 *Quid in causis super bonis Ecclesiæ cum tertio, quorum fructus sit ipsius Episcopi, vel Prælati.*
11 *Quod in his causis Episcopus non sit recusabilis.*
12 *Contrarium verius, ut possit recusari.*
13 *Sed sine recusatione valide procedit.*
14 *Quomodo intelligenda propositio quod Episcopus non potest esse Judex in causa mensæ.*
15 *Quando dicatur causa propria, in qua non liceat judicare.*
(*) (** Recusatio Episcopi tamquam Judicis ex causa propriæ interesse intrat, ubi agitur de causa gravi.* *)
16 *Interesse secundarium non facit causam propriam.*
17 *Ubi Episcopus est recusabilis, recte judicat de consensu.*
18 *Observantia potest tribuere jurisdictionem alias incompetentem.*
19 *Observantia est, quod Episcopi cognoscunt has causas.*
20 *De inconvenientibus alias resultantibus.*
21 *Episcopus etiam recusatus procedere potest ad censuras contra eum turbantes in sua possessione, & de ratione.*
22 *Et an etiam contra non subditos, & quid differat esse subditum necne?*
23 *Conclusio de qua num. proced. procedit dummodo Episcopus, vel Ecclesia sit in possessione.*
24 *Item quod procedat judicialiter, non extrajudicialiter.*
25 *Ecclesia non tenetur probare se esse in possessione libertatis, & exemptionis a solutione onerum laicalium, quia dicitur probatum eo ipso, quod non probatur contrarium.*
26 *Quando dicatur procedi judicialiter, vel extrajudicialiter.*
27 *Refertur alter casus similis controversiæ.*

D I S C. XLVII.

1 POssidente Ecclesia Cathedrali Cotronen. quamdam tenutam nuncupatam *Bucclafaro* in territorio Civitatis Insulæ, istius Baro prætendens habere jus exigendi quoddam onus *fida* nuncupatum, ab cæteris cum eorum animalibus in eo territorio depascentibus, de facto, & laicali authoritate ab affictuariis, seu affidatis dictæ tenutæ exegit ducatos 80. pro fida duorum annorum; Unde propterea Vicarius Generalis, prævia citatione, in contumaciam, tam Baronem, quam ejus ministros declaravit incursos in censuras illatas per Sacr. Canones, Concil. Trid. & Bullam Cœnæ contra occupantes bona Ecclesiæ, seu ab ea exigentes onera laicalia, a qua declaratione interposita appellatione, & commissa causa in Rota coram Carpineo cum clausula *restitutis pecuniis, & satisfacta Ecclesia*, datoque dubio, *an sit locus revocationi censurarum?* sub die 4. Martii 1667. affirmativa prodiit resolutio Baroni favorabilis, facto tamen deposito pecuniæ exactæ. Cujus resolutionis fundamentum fuit duplex nullitas per Scribentes pro Barone deducta; Primo, quia Episcopus, vel ejus Vicarius non poterat esse judex in causa ejus mensæ ratione proprii interesse; Et secundo, quod carebat jurisdictione cum dictis Barone, & ministris, utpote non subditis, nec ratione originis, nec domicilii, nec delicti, vel rei sitæ, cum essent de diœcesi Insulana, in qua etiam sita est tenuta, & sequuta fuit exactio.

Reproposita vero causa sub die 16. Novembris ejusdem anni, cum vota non essent concordia, prodiit resolutio, quod suspensis firmans in dicta prima decisione quoad dictas nullitates, concederetur interim absolutio, quæ deneganda non est potenti, quoties validitas censurarum in dubium revocatur ad text. *in cap. solet, & cap. Venerabili, §. porro, de sent. excommunicat. in* 6. Franch. *in dict. cap. solet, numer.* 1. 6. 8. *&* 9. Abb. *in cap. per tuas, num.* 9. *&* 10. ubi Butr. *num.* 26. *eod. tit.* cum aliis allegatis *in* 2. *decis. in fine*, in qua ad formam discursus, plene, & elaborate deducendo multa hincinde facientia, ostenditur utrumque articulum, judicandi scilicet in causa propriæ Ecclesiæ, vel mensæ, & censurandi non subditos, esse omnia dubium, & involutum. 2

Verum reflectendo etiam ad veritatem, mihi videbatur tale dubium non adesse, quodque stantibus facti circumstantiis, casus pro meo judicio esset planus pro subsistentia censurarum, quoniam omnia tam in prima, quam in hac secunda latiori decisione deducta; percutiunt casum censurarum latarum ab homine, ubi scilicet Episcopus, vel ejus Vicarius, ea propria authoritate, & jurisdictione illas proferat contra non subditos, sive in causa propria, quod in præsenti non cadebat, dum solum agebatur de declaratione super incursu in censuras latas a lege. Per sacros scil. Canones, Concil. Trid. & Bullam cœnæ contra occupatores bonorum Ecclesiæ, & ab eadem, seu Ecclesiasticis exigentes tributa, vectigalia, aliaque onera laicalia.

Hoc autem fieri potest etiam cum non subditis, & exemptis, quorum alias Episcopus, seu Prælatus esset judex incompetens, quinimo etiamsi expresse haberent privilegium, ne ab Ordinario censurari possent; quoniam non est facere partes judicis, sed simplicis denunciatoris, neque proferre censuras, sed declarare eas a lege prolatas juxta text. Clar. *in Clement.* 1. *de privil. in princip.* ubi Abb. *num.* 22. Zabarell. *num.* 24. Felin. *in cap. non potest, de sent. & re judicata, n.* 3. ibique Fagnan. *n.* 16. *&* 23. & cæteri, de quibus Campanil. *in diversf. jur. can. rubr.* 12. *cap.* 16. *n.* 42. *Prax. Archiep. Nap. cap.* 59. *n.* 1. 3

Et quamvis non desint dubitantes ex motivatis per Fagnan. ubi supra; ea ea ratione, quod licet Prælatus alias incompetens non judicet super ipsarum censurarum prolatione authoritate sua, attamen judicare dicitur cum non subdito super facto, ejusque declaratione declarando scilic. illum gessisse tale factum, ob quod intrent censuræ a lege illatæ, Nihilominus ubi factum est certum, habens speciem notorii, seu alias non controvertatur, itaut illius verificatio, ut est in delicto dubio, & negato, non requirat processum formalem, ac judicialem cognitionem omnes Sacræ Congregationes, tam Concilii, quam Immunitatis, & Episcoporum retinent hanc opinionem, ea iis, quæ cum acerrima disputatione habentur firmata supra in Messanen. *hoc eodem tit. disc.* 29. ubi de censuris ab Ordinario valide declaratis ob violationem Ecclesiasticæ immunitatis contra Equites Hierosolymitanos absque dubio exemptos, & habentes expressum privilegium, ne a quocumque Ordinario excommunicari, aliisque censuris innodari possint, cum aliis ibi deductis; Unde cum factum in præsenti esset certum, & incontrovertibile; quia censurati non negabant exactiones dictæ fidæ, quod est onus laicale, atque clarum sit jus præsertim Bullæ cœnæ super censuris contra laicos hujusmodi onera ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis exigentes, videbamur de plano versari in casu dictæ Clementinæ, unde propterea dicebam inanem remanere disputationem super dictis articulis, utpote extra casum, cum percutiant censuras latas ab ipso Prælato alias incompetente, ea authoritate, & jurisdictione sua.

Cæterum, quatenus ad præfatos articulos pertinet, adhuc,

hoc; cum sensu etiam veritatis, dicebam prætensas nullitates nullam habere subsistentiam, atque authoritates desuper deductas, cum aliquo forsan æquivoco, non bene applicari ad factum, illos siquidem distinguendo;

4 Quoad illum, an Episcopus, vel Prælatus censuras proferre possit contra eum, qui sibi in persona, vel bonis injuriam, seu violentiam faciat juxta dispositionem textus *in cap. dilecto de sent. excomm. in 6.* ubi est sedes materiæ, quamvis Innoc. originarius author limitationis ibidem, *num* 2. dicat, *dummodo tamen spiritualis gladius non exerceatur, nec pro sua nec pro aliena injuria nisi contra homines sua jurisdictionis, naturalis tamen defensio pro se, & aliis bene potest exerceri etiam in homines cujuscumque jurisdictionis*; Atque cum dicti Innocentii traditione, tamquam simplices relatores, ea ulterius non examinata, pertranseant ibidem Anchatan. *n.* 1. Joan. Andr. *n.* 2. Gemin. *n.* 10. *& seq.* & cæteri incidenter, & ad aliud propositum relati per Borgnin. Cavalcan. *decis.* 28. *part.* 2. *n.* 19.

Nihilominus observabam, textum prædictum in littera loqui de injuria, quæ Prælato in persona, & bonis suis fieret, non explicando, an intelligatur de bonis Ecclesiæ, & ratione Prælaturæ, nullusque ex dictis Canonistis descendit ad hanc speciem, an scilicet dictus gladius spiritualis exerceri valeat contra non subditos turbatores, seu usurpatores bonorum Ecclesiæ, quo casu dicebam firmam remanere opinionem Ricciol. *de jure personarum lib.* 4. *c.* 61. *n.* 36. *cum seq. ubi præsertim n.* 39. satis congruam, & convincentem assignant rationem, quod facilius Ecclesia ejusque Prælatus subjectus est injuriis, & violentiis non subditorum, minorem timorem, minoremque reverentiam habentium, ideirco ubi major est timor, seu violentia, ibi magis prompta, & facilis debet esse defensio; Atque Innocentii limitatio, recte adaptabilis videtur illi injuriæ, quæ ipsius Prælati personæ, vel bonis propriis fieret, quia non subditi ad nullam reverentiæ legem cum eo obligari, jure mere privato agere dicuntur. Unde propterea non bene infertur ad injurias, & violentias ratione Ecclesiæ, & Prælaturæ, cum tunc, quamvis non subditus, efficiatur talis ratione injuriæ, seu turbationis, ex iis, quæ habentur deducta in dicta Messanen. Ponderata etiam ratione clari inconvenientis, quod ita scil. esset aperire latam januam forensibus, seu exemptis usurpandi bona Ecclesiarum, vel Episcopos, & Prælatos injuriandi, & male tractandi, quo nil absurdius, ut etiam habetur *disc. seq.*

5 Quo vero ad alteram quæstionem; An scil. & quando Episcopus valide procedat in causa *suæ Ecclesiæ*, vel mensæ, & an subsistat differentia inter causas Ecclesiæ, & causas mensæ, ut scilicet in primis procedere posset, quamvis recusabilis, non autem in aliis, ex deductis per Abb. & Butr. *in cap. cum venissent de Judiciis* cum aliis per Nat. *cons.* 174. *n.* 7. Alex. *cons.* 79. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *cons.* 51. *n.* 11. & cæteri, de quibus in utraque decisione.

6 Dicebam forte procedi cum aliquo æquivoco, pro quo dilucidando, dictisque, & similibus doctrinis congrue applicandis, procedendum est cum distinctione sex casuum; Quorum primus est, ubi agitur de causa in bonis propria & particularibus ipsius Episcopi, seu Prælati, & tunc recte dicitur eum, nedum esse recusabilem, sed etiam omnino incompetentem, itaut, etiam nulla recusatione accedente, gesta dicantur invalida ex juris dispositione *in rubro, & nigro C. Ne quis in sua causa*, quoniam ita vere, & proprie est judicare in causa propria, & privata, quem casum examinare non oportebat, cum in eo non versaremur.

7 Alter casus est, ubi agitur de injuria facta personæ ipsius Prælati, vel suis, & tunc distinguitur an id sequatur ratione personæ, & jure privato, vel ratione Prælaturæ, ut in primo casu non sit competens, in secundo autem ad effectum recusationis distinguitur inter notorium, & non notorium, ut secundo casu sit recusabilis, non autem in primo ad not. per legistas *in l. unica C. Ne quis in suas causas*, & Canonistas *in c. si quis erga* 2. *qu.* 7. *& c. ex parte de verb. signific. de quibus*, Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de Judiciis resol.* 5. *n.* 6. Barbos. *in d. l. unica nu.* 11. *&* 12. Foller. *in praxi criminal. verb. Item quod est notorius delinquens*, & alios, quod etiam obiter insinuabatur, dum causæ necessitas non exigebat.

Tertius casus est, ubi agitur de causa Ecclesiæ cum non subdito, seu eo qui se prætendit non esse talem; itaut controversia sit super jure coæquali, de cujus pertinentia agatur, unde Ecclesia ejusque Prælatus gerant figuram partis formalis, ut ex. grat. sunt jurisdictionales controversiæ, quæ habentur cum alio Episcopo super territorio, & finibus diœcesis, si cum Prælato inferiori super territorio separato cum similibus, juxta casus, de quibus supra in Tolerana *disc.* 1. & tot aliis frequenter, 8
& in hoc pariter dicebam, Episcopum esse, vel incompetentem, vel absque dubio recusabilem, cum in effectu facere diceretur causam propriam, nisi cum iis, qui se prætendunt exemptos, & non subditos esse in jurisdictionis, & superioritatis quasi possessione, quam illi de facto intervertere vellent juxta casum text. *in cap. venerabilis, de censibus, & c. procurationes, eodem tit.* cum ibi notatis, sed hæc etiam obiter utpote extra casum controversiæ.

Quartus est, ubi agitur de causa, in qua, tam Ecclesia, quam ipse Prælatus habere quidem dicuntur interesse, quod tamen est modicum, & valde remotum, ut ex. gr. sunt causæ super statu Beneficiorum, an scilicet essent de jurepatronatus, necne, interest enim Ecclesiæ, & Episcopi beneficia esse liberæ collationis, tam ob favorem libertatis, & exclusionem servitutis ipsius Ecclesiæ, quam etiam ob aliquod commodum ipsius Prælati, qui ita facilius suis benevolis ac bene merentibus gratificari potest. Verum hoc dicitur interesse, vel satis modicum, vel remotum, quod non solum non causat incompetentiam ad effectum validitatis actorum, ubi nulla concurrit recusatio, sed etiam ad istam impediendam, cum hæc non videatur causa sufficiens, ut quotidiana inconcussa praxis docet, quidquid parum digeste in his terminis dicatur quoad recusationem apud Coccin. *decis.* 79. *Sed* pariter de hoc incidenter, non examinata formiter veritate articuli utpote extra casum controversiæ. 9

Quintus est, ubi Ecclesia non est in causa, nullumque præjudicium ex lite sibi resultat, quia nempe; nulla existente controversia super ipsorum bonorum, vel jurium dominio, & possessione penes Ecclesiam, sola contentio sit super pertinentia fruitionis, & commoditatis inter ejusdem Ecclesiæ ministros, puta inter Episcopum, & Capitulum, sive Abbatem, & Conventum, aut inter eumdem Prælatum, & fabricerios cum similibus, an scilicet illorum bonorum, vel jurium fructus, essent de mensa unius, vel alterius, & hic videtur proprie casus, de quo loquuntur allegati Canonistæ in ordine ad omnimodam incompetentiam influentem in invaliditate actorum, etiam sine recusatione ex dicta dispositione juris *in rubro, & nigro, C. Ne quis in sua causa &c.* cum tunc proprie agi dicatur de causa propriæ mensæ discretive ad alios ministros, vel usus, absque aliquo præjudicio Ecclesiæ saltem directo, & principali, quia ejus non interest, an firma remanente substantia dominii, possessionis, & libertatis bonorum penes ipsam, eorum fructus, vel commoditas, uni, vel alteri ex ejus ministris applicetur: Solumque potest adesse præjudicium secundarium, & consequutivum non ita considerabile; Neque ex deducendis in casu sequenti aliu modu intelligi possunt dicti Canonistæ, quando dicunt, quod Episcopus non potest esse judex causæ mensæ, capiendo hanc negativam tamquam omnimodam in ordine ad annullationem actorum etiam sine recusatione. 10

Sextus demum est casus præcisus præsentis controversiæ, ubi scilicet agatur de dominio, & possessione, vel libertate bonorum ipsius Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ &c. casu tertio, itaut litis eventum perpetuum commodum, vel respective damnum percutiat principaliter ipsos Ecclesiæ, quæ ita ea bona in controversia existentia acquirat, vel respective amittat, aut alicui oneri & servituti obnoxia habere cogatur, exinde vero accessorie & consecutive resultet damnum, vel respective commodum Episcopi, vel Prælati, cujus (juxta generalem naturam omnium Ecclesiarum & Beneficiorum) sunt fructus & emolumenta obvenientia ex bonis, & juribus Ecclesiæ, quæ supportatis ejusdem Ecclesiæ oneribus cultum & rectam administrationem concernentibus exuberant, ut regulariter, non constito de particulari applicatione ad certum usum, sunt bona & jura Cathedralium, Metropolitanatum, & Patriarchalium Ecclesiarum, sive etiam Abbatialium, & Collegiatarum habentium proprium Prælatum cum jurisdictione. 11

Et isto casu duæ intrant quæstiones; Una ubi res in

fieri,

fieri, & causa non instructa, atque altera pars Episcopum, seu Prælatum ob hujusmodi proprium interesse recuset suspectum, an scilicet non probata alia legitima suspicionis causa, regulariter necessaria in recusatione judicis ordinarii, ista sola sit sufficiens; Et altera ubi agitur de causa jam sopita, ad effectum validitatis sententiæ, & actorum in contumaciam, seu alias nulla accedente recusatione.

12 Ubi agitur de prima quæstione, adhuc contentio est inter Scribentes, siquidem Civilistæ, antesignanum habentes Baldum *in dict. l. unica, Cod. ne quis in sua causa*, tenent negativam, adhibentes idem exemplum propositum per Bald. de causa devolutionis molendini, & bonorum Episcopatus, seu Ecclesiæ Cathedralis Perusii, ut post Salicetum *in eadem l. unica*, *n.* 6. & alios Redoan. *de reb. Eccles. non alienan. q.* 78. *cap.* 8. *n.* 4. *&* 5. M. Antonin. *lib.* 1. *variar. cap.* 48. Bellet. *disquisit. Clerical. tit. de exempt. Clericorum assistis*, §. 1. *n.* 36. *&* 37. cum quibus inclinare videtur Sperell. *dec.* 93. apud quos aliqui habentur etiam Canonistæ hanc opinionem sequentes.

Admittebam tamen in contrarium esse magis com-
13 munem, præsertim Canonistarum, ut possit recusari, quodque ista dicatur causa sufficiens, atque hanc sequitur Rota utpote æquiorem, ut apud Coccin. *decis.* 79. Cas. de Grass. *dec.* 4. *de except.* Otthob. *dec.* 52. *decis.* 36. *n.* 15. *p.* 10. *rec.* & in aliis; Et in his terminis loquuntur superius allegati, præsertim Alex. *cons.* 79. *lib.* 1. *n.* 2. Natta *cons.* 174. *n.* 7. Surd. *cons.* 50. *n.* 11. ex Abb. Butr. Dec. & aliis *in d. cap. cum venissent*.

Et sic exemplicando, juxta praxim Curiæ; Quando intentante Promotore fiscali causam devolutionis aliquorum bonorum, seu pertinentiæ decimarum, aut aliorum jurium coram ipso Episcopo, vel Prælato, altera pars eum recusaret, ac adiret A. C. vel Metropolitanum, seu alium superiorem, unde disputari contingeret in Signatura; an causa adhuc integra & indecisa remittenda esset necne ad Ordinarium in prima instantia, juxta dispositionem Sac. Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 20 *Causa omnes &c.* atque istos terminos vere percutiunt proxime allegati auctores, in quibus decisiones se fundant.

Secus autem ad secundum effectum, ubi scilicet agitur de nullitate gestorum etiam sine recusatione ex de-
14 fectu jurisdictionis, deducto ex eo quod ageretur de causa suæ mensæ, tunc enim videtur assumptum omnino erroneum nullo auctoritatis, vel rationis fundamento munitum, ut ultra Butr. & Abb. *in d. cap. cum venissent, de judiciis*, & Felin. *ibid. n.* 7. *& in cap. insinuante*, *n.* 3. *de off. legati*, Hostien. *in cap. ex parte*, *num.* 5. *&* 6. *de verborum signific.* ac Bald. Salicet. & alios *in d. leg. unica*, *Cod. ne quis in sua causa* firmant Lap. *alleg.* 37. ubi de Prælato volente exigere canones, livellos, & alios redditus, Oldrad. *cons.* 155. *n.* 1. & Calderin. *cons.* 6. *de judiciis*, apud quos de causis, quarum accessoria, seu consecutiva utilitas erat Prælati, de quo etiam Capyc. *dec.* 137. & Boer. *dec.* 136. ubi de Episcopo volente exigere subsidium charitativum, cum aliis per Laureot. *in tract. de Judice suspecto*, *cap.* 5. *n.* 26. ubi explicite de causis mensæ, eosdemque terminos percutiunt super allegatæ decisiones Cas. de Grass. Otthob. & aliæ, super causis scilicet bonorum Ecclesiæ Cathedralis, quorum devolutorum, seu recuperatorum fructus Episcopatus redditus impinguarent, & successive in ipsius Episcopi commodum & utilitatem cederent.

Et tamen nemo ex dictis dubitat de competentia, & de validitate actorum, quodque ex consensu implicito, vel explicito, talis Prælatus possit esse judex, solaque difficultas est in ordine ad recusationem, & in hoc versatur æquivocum clarum circa malam intelligentiam dictorum Canonistarum, quando dicunt, quod Episcopus non potest esse judex in causa suæ mensæ,
15 quoniam, vel intelligendi sunt juxta quintum proxime præcedentem casum, ubi scilicet causa principaliter vertitur super pertinentia fructuum & commoditatis ad unam, vel alteram mensam absque alio Ecclesiæ præjudicio, vel ad effectum recusabilitatis; ideoque, aliud est dicere, quod non potest esse judex altera parte invita, quia nempe possit recusari, aliud vero quoad omnimodam impotentiam, seu negationem jurisdictionis, unde resultet nullitas.

(*) (* Istamque opinionem concedentem recusationem ex causa proprii interesse intelligi debet discrete, ac juxta causarum qualitatem, quando scilicet agitur de causa gravi, & proprium interesse fascinare possit intellectum judicare debentis; quo casu suspicio Episcopi influit etiam in suspicionem ejus Vicarii, aliorumque Officialium, seu ab eo deputatorum, ex deductis per Surd. *d. cons.* 50. Secus autem ubi de causis non magnæ considerationis; quoniam alias esset dare maximum absurdum, ut infra observabimus. *)

Evidenter id comprobat viva & convincens ratio,
16 quæ deficientibus etiam auctoritatibus, sufficere deberet, quoniam causa propria dicitur illa, cujus commodum & incommodum principaliter pertinet ad eum, qui judicis partes assumere autumat, Bald. *in d. l. unica*, *Cod. ne quis in sua causa*. *n.* 3. Salicet. *ibidem*, *n.* 6. Barbos. *in l. si quis ex aliena*, *num.* 114. *ff. de judiciis*, Marta *voto*, *seu dec.* 57. *n.* 22. *&* 23. Quæ ratio adaptari non potest Episcopo, seu Prælato, quoties causa est cum tertio, super perpetuo puncto dominii, vel libertatis bonorum Ecclesiæ, dum victoria, vel succumbentia respicit in substantia perpetuum commodum, vel damnum ipsius Ecclesiæ, quæ ita magis ditata, vel depauperata remanebit, damnum vero, vel commodum Prælati est accessorium & consequutivum in solo fructu, ac etiam temporaneum & accidentale, quod cessare potest etiam ante causam finitam per ejus cessum, vel decessum; Ac etiam quia Episcopus, vel alter Prælatus non est Dominus, sed administrator, atque bona non sunt sua, ideoque non videtur quale fundamentum, nec legale, nec naturale habeat hæc opinio.

17 Neque omne interesse facit causam propriam, sed solum illud, quod est totale, & principale, non autem accessorium & consequutivum, nam alias ubi, ex. gr. judex participat de confiscationibus, seu incamerationibus, ut est in aliquibus Tribunalibus Urbis, ex deductis infra in Romana decimæ, *disc.* 85. quod judex participat de quarta parte, seu alia quota, deberet esse incompetens, cum similibus; Unde propterea dicta magis communis, & per Rotam recepta opinio, quod Episcopus, vel Prælatus in hujusmodi causis ratione d. proprii interesse accessorii, & consecutivi, sit recusabilis, magis procedit de quadam æquitate, quam sequantur Canonistæ & Rota, quoniam de stricto jure, magis juridica est opinio Baldi aliorumque Civilistarum.

18 Alia etiam accedente ratione ad effectum validitatis gestorum, quod scilicet Episcopus, quamvis recusabilis, de consensu partis recte judicat, ut ex Hostieos. & aliis Fagnan. *in cap. procurationes*, *n.* 47. *&* 48. *de censibus*; & cæteri, unde propterea, parte citata, & non recusante, concurrere dicitur consensus in jurisdictione, vel explicitus si comparet, vel implicitus, qui in contumace inesse dicitur, cum iste sit unus de effectibus contumaciæ.

19 Idem quoque clare comprobat communis, & inconcussa totius Orbis Catholici observantia, quæ apta est inducere competentiam, etiam ubi de jure non adesset, ut ex Hostien. bene Felin. *in dict. cap. cum venissent*, *n.* 7. *de Judiciis*, Plurium enim Cathedralium, & Metropolitanarum redditus in Italia, fere omnes consistunt in canonibus, livellis, & laudemiis bonorum emphyteuticorum, seu feudalium, ut sunt præsertim Ecclesiæ Ravennaten. Mediolanen. Florentin. Bononien. Mantuana, & similes, ac Abbatiæ Nonantulan. & Farfen. atque in Hispania tam magni illarum Ecclesiarum redditus consistunt in decimis, & primitiis; Et tamen causæ super obligatione, vel respective exemptione decimarum, sive super devolutione bonorum feudalium, vel emphyteuticorum, aut super solutionibus canonum, & laudemiorum, in prima instantia fiunt coram ipsis Ordinariis, eorumque Curiis, & officialibus.

20 Quod observabam ad literam probari per text. *in cap. venerabili*, *& cap. procurationes*, *de censibus*, in quibus supponitur Episcopi competentia super jure visitandi Monasteria, etiam extra diœcesim, & exigendi procurationem, quæ cedit ad ipsius Episcopi pro tempore commodum, non inde tamen dicitur causa propria, quia ejus substantia, & perpetua pertinentia est Ecclesiæ.

21 Idemque quoque nimis clare comprobante ratione inconvenientium, & absurdorum, quod scilicet Episcopi, pro exigendis eorum redditibus, ac percipiendis fructibus bonorum a colonis, & vendentibus, propriam jurisdi-

jurisdictionem exercere impediti, cogerentur Metropolitanos, vel alios superiores, & judices adire, quo nil absurdius; Unde propterea, loquendo cum solo sensu veritatis, dicebam dictas propositiones in contrarium ponderatas videri nimium perniciosas, ac Episcoporum, & Prælatorum jurisdictioni, & existimationi præjudiciales, nam ita quilibet posset eos contemnere, ac bonis, & redditibus Ecclesiæ spoliare.

22 Cæterum quatenus pertinet ad præsentem casum particularem, cum Baro laicus cum ejus laicali auctoritate quamdam violentiam Ecclesiæ ac Episcopo intulisset, exigendo de facto ex fructibus suorum bonorum onus laicale. Tunc non solum, ubi nulla accessit recusatio, sed ea etiam accedente, & spreta, ad censuras procedi potuisset, quamvis hominis, & non legis, ex ratione superius insinuata, quod tunc Episcopus procedere dicitur, potius tanquam pars se defendendo, ac vim vi repellendo cum armis Ecclesiasticis, quam tanquam judex, juxta magistralem traditionem Innoc. *in d. c. venerabili, de cens. n. 5. circa fin.* idemque per eadem verba reassumit Hostiens. *in d. c. procurationes, eod. tit. n. 7.* & sequuntur Turrecr. & Præpos. *in c. si quis erga 2. q. 7. in fine*, Butr. & Abb. *in c. cum venissent de jud. num.* 10. Lap. *d. alleg.* 37. Calder. *d. cons.* 6. *de jud.* Ricciull. *de jur. person. d. lib. 4. cap. cum seq.* Fagn. *in cap. nostri, de elect. n. 20. & d. c. procurationes n. 28. cum seq.*

23 Itaque sive cum subdito, sive cum non subdito, quoniam ut supra insinuatum est, defensio adhibenda est cum omnibus, ac magis cum non subditis utpote minus reverentibus, ac facilioribus ad hujusmodi violentias, & perturbationes inferendas. Consideratio autem, ut non agatur de subditis, vel non subditis, percutere solum videtur effectum facilioris probationis, & pos-
24 sessionis, in qua Episcopus perturbetur, quoniam certum est id procedere cum præsupposito, quod sit in possessione, in qua molestias recipiat, cum hoc defensionis remedium concedatur ad se tuendum in possessione, quæ obtinetur non ad recuperandam eam, quæ non habetur, juxta communem sensum canonistarum, de quibus supra, & aliorum; Unde quoties præsertim agitur de possessione jurisdictionis, vel alterius juris incorporalis, juxta casum text. *in d. cap. venerabili, de censib* quia nempe agatur de jure visitandi Ecclesiam, seu personas in diœcesi, cum jure exigendi procurationem, suffragatur respectu juris assistentiæ in isto casu militantis, non autem in altero ubi extra diœcesim, & cum non subditis, ut ex eodem Innoc. & aliis Fagn. *in d. c. procurationes n. 39.* Et sic ad effectum facilioris, vel difficilioris probationis possessionis, de qua tuenda agatur.

Adversus illud fundamentum, duo motivantur in secunda decisione, seu verius discursu 16. Novemb. 1662. Primo quod id procedat cum dicto præsupposito possessionis, de qua non videbatur constare; Et secundo quod intelligatur, quatenus procedatur extrajudicialiter, secus autem in forma judiciali juxta communem
25 sensum eorumdem canonistarum, de quibus supra. Et de utroque dubitari videtur, dum exactio facta non erat ab ipsa Ecclesia, vel Episcopo, sed ab affictuariis, seu affidatis introductoribus animalium in eo territorio ad pascendum. Atque processum videbatur in forma judiciali; quoniam prævia instantia promotoris fiscalis, Vicarius Generalis, cum præcedenti justificatione de non tuto accessu, per edictum citaverat Baronem, ejusque Ministros, & Officiales, ad dicendum intra certum terminum causam, quare non deberent declarari excommunicari &c.

Utraque tamen difficultas parum subsistens videbatur, non ex jure, sed ex facto; Non negabam enim veritatem utriusque præsuppositi juris, quod scil. Episcopus debeat esse in possessione, quodque ipse, vel ejus Vicarius, unum, & idem Tribunal construens, in forma extrajudiciali potius procedat, quoties præsertim agitur de substinendo actu, recusatione non obstante, negabam vero applicationem ad factum.

Quatenus enim pertinet ad primam difficultatem, prorsus absonum videtur, Ecclesiam, quam non dubi-
26 tatur aliquod prædium, seu rem in dominio, & possessione habere, teneri justificare possessionem suæ exemptionis, & libertatis ab oneribus laicalibus, quoniam ista probatio adesse dicitur per speciem notorii juris, donec per laicum prætendentem contrarium id probetur cum illis requisitis, de quibus in celebri Brundusina gabellæ cor. Penia *inter suas dec.* 1079. & in alia magis celebri Alben. gabellæ coram Merlin. *inter suas dec.* 902. de quibus in Hydruntina, & in Mediol. Imbottatus, & in aliis *sub tit. de regal. ad materiam Vectigal. & gabellar.* Quod scil. esset onus mere reale, fixum, & invariabile transiens cum ipsa re ad quoscumque possessores, etiam exemptos, sive quod idem jus competat ratione dominii directi, quia dominium possessoris esset subalternum ad quasdam fructuum species
tantum restrictum juxta casum, de quo infra in Tarentina *disc.* 66. habetur etiam in d. Hydruntina; Sed quia 27
hoc non præsumitur, atque Ecclesiæ assistit certa regula generalis super libertate, & exemptione, limitanda solum in dictis casibus; Idcirco incongruum est dicere, ut qui habet fundatam intentionem in regula, teneatur probare non limitationem, cum de jure propositio sit in contrarium ex deduct. per Mantic. *dec. 251. n. 4.* Barbos. *axiom.* 197. & passim; Atque esset assumptum Ecclesiasticæ immunitati nimis præjudiciale; Nil obstante quod exactio facta esset a laicis introductoribus animalium, quoniam cum isti pro hujusmodi pascuis de certa pensione, seu fida convenissent, absque eo quod ad aliud teneri deberent, nil eorum intererat quantitatem ex dicta causa solvendam, uni magis, quam alteri præstari; Unde propterea exactio directe, & immediate percutiebat ipsam Ecclesiam, ita supportantem onus laicale, ac patientem diminutionem fructuum ejus bonorum; Dicta enim consideratio exactionis onerum a colonis laicis, procedit, ubi agitur de illis oneribus quæ exiguntur a personis subditis ratione personarum, sive etiam ratione bonorum jam effectorum de proprio dominio, & cum eorum patrimonio incorporatorum, quamvis inspecta causa, seu origine obveniant a portione colonica bonorum Ecclesiæ, juxta ea quæ pluries habentur deducta in d. sua materia gabellarum, & vectigalium *sub tit. de regal. præsertim disc.* 53.

Et quoad processum judicalem, adhuc factum non assistebat, quoniam licet potuisset Episcopus, vel Vicarius æquali more, vim vi repellendo procedere de facto per censuras, eodem modo quo de facto laicus processerat ad exactionem, nihilominus urbanius facere videtur, si citationem adhibet, ne de nimia properantia redarguatur, ut post antiquiores Ricciul. *d. cap.* 61, *n.* 2. Fagnan. *d. c. procurationes*. Unde incongruum est retorquere in odium id quod in gratiam alterius partis, & cum majori æquitate ac urbanitate gestum est; Unde propterea, mihi videbatur ex multis istum casum non esse capacem tot difficultatum, præsertim circa defectum jurisdictionis, quia in causa mensæ; Non improbabilem tamen postea expertus sum aliam difficultatem super defectu jurisdictionis cum non subditis, & pro bonis extra territorium proprium, ut in Cusentina juris pascendi, de qua *hoc eod. tit. disc. seqq.* ubi videndum de dicto puncto.

CUSENTINA PRÆTENSI JURIS PASCENDI PRO MENSA ARCHIEPISCOPALI
CUM
COMMUNITATE, AC ALIQUIBUS PARTICULARIBUS TERRÆNOVÆ.

Casus disputatus in S. Congr. Immunitatis.

De eadem materia, *disc. praced.* An scilicet & quando Episcopus, vel alter Prælatus pro defensione bonorum Ecclesiæ, quamvis extra suum territorium, seu diœcesim existentium, procedere valeat ad censuras contra non subditos in possessione dictorum bonorum Ecclesiam turbantes?

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *An Episcopus sit Judex in causa suæ mensæ?*
3 *An Communitates habeant juris assistentiam in jure pascendi, vel potius id competat Baronibus remissive?*
4 *Declaratur quando hæc assistentia procedat, & in materia servitutis juris pascendi.*

5 Ex-

5 *Expenduntur sententia & probationes dicti juris pascendi.*
6 *Episcopus potest procedere ad censuras contra turbantes in possessione.*
7 *Etiamsi turbantes haberent aliquas probabiles pratensiones.*
8 *Quod id non possit fieri cum non subditis.*
9 *Contrarium verius, & de rationibus.*
10 *Expenditur text. in cap. dilecto, de sentent. excommunic. in 6. quod loquatur de turbatione in bonis propriis Prelati.*
11 *Verbum*, suum, *denotat dominium & proprietatem.*
12 *Prelatus neque in possessorio prajudicare potest Ecclesia que obtinet reintegrationem, vel etiam manutentionem, non obstante facto Prelati.*
13 *De differentia, quando turbatio est in bonis propriis Prelati, & quando est in bonis Ecclesia, ut procedatur contra non subditum, & de prorogatione jurisdictionis ob offensam judicis majestatem.*
14 *De differentia temporis antiqui, & moderni in hac materia.*
15 *Delegatus non bene procedit non insertis literis delegationis, quod declaratur.*
16 *Quando male excommunicatus, adhuc non debeat audiri, atque pro excommunicato haberi.*
17 *Male carceratus bene retinetur.*
18 *Sententia nulla, sed injusta unico contextu infirmatur, sed confirmatur ex integro.*

D I S C. XLVIII.

1 JUxta seriem, de qua in hac eadem causa *sub tit. de feudis disc.* 34. cum Ecclesia Metropolitana Cuseotina ex antiqua concessione Principum Normandorum, confirmata deinde per Reges pariter Normandos possideret in allodium Oppidum S. Lucidi, Rex autem Alphonsus Secundus illud cuperet sub ejus pleno dominio, quia non expedit Regis desiderio se opponere quoties præsertim Ecclesiæ indemnitati consultum remanet; Idcirco de anno 1494. cum beneplacito Apostolico in forma *si in evidentem*, illud permutatum fuit cum tribus tenutis, vulgo in regione *Cursus* nuncupatis, sitis in diœcesis Rossanensi, quæ prius de dominio Principis Bisiniani, tunc possidebantur per Regem ex causa publicationis bonorum d. Principis imputati de crimine læsæ majestatis; Cum autem cives, & incolæ Oppidi Terrænovæ, in cujus territorio sita est una ex dictis tenutis nuncupata *Sajetta*, prætenderent in ea habere jus pascendi cum eorum animalibus, Archiepiscopi pro tempore, quia per Regem dictæ tenutæ concessæ fuerant franchæ, & liberæ ab omni onere, & servitute, curarunt se tueri in hujusmodi libertatis ac pleni dominii possessione, cum majus earundem tenutarum emolumentum consistat in venditione pascuorum hyemalium, quorum valor vere in totum pendet a jure privativo, seu prohibendi, ne alii animalia immittere possent. Cumque modernus Archiepiscopus suspicaretur, præfatos cives, & incolas, ipsa Communitate assistente, velle de facto dictam eorum antiquam prætensionem suscitare, atque in ea se consovere, curavit obtinere ab Alex. VII. facultatem per literas Apostolicas in forma Brevis, procedendi ad censuras aliaque necessaria, & opportuna etiam contra non subditos, Ecclesiam, seu mensam Archiepiscopalem in hujusmodi tenutis, aliisq; bonis perturbantes; Quare sequuto de facto suspicionis casu, quia d. Oppidani animalia immiserunt, conductores ac affidatos perturbando. Hinc proptarea Archiepiscopus, seu ejus Vicarius, ipsos declaravit incursos in censuras per sacros canones, & Apostolicas Constitutionea inflictas contra occupatores, & perturbatores bonorum Ecclesiæ. Censurati autem duas diversas vias eodem tempore tenuerunt. Unam recursus ad Regis Tribunalia, sub prætextu cujusdam litis pendentiæ in eis, sive quod hujusmodi tenutæ prætenderentur feudales; Alteram vero Appellationis ad Auditores Cameræ; Adversus quam secundam viam recurrente Archiepiscopo ad Sact. Congregationem Immunitatis pro reassumptione causæ, assumptaque proinde disputatione, an dictæ censuræ per ipsam Sacram Congregationem, & cum ejus auctoritate sustineri deberent?

Ex parte Censuratorum, & Communitatis eis adhærentis, pro earum infirmatione tria opponebantur. Primo, quod cum hujusmodi tenutæ essent feudales, cognitio istius controversiæ spectaret ad Regem ejusque
Tribunalia juxta dispositionem text. *in cap ex transmissa, & cap. seq. de foro competenti*; unde propterea licitus 2
fuerat recursus. Secundo, deducebant nullitatem ex eo jurisdictionis defectu, quod Archiepiscopus non poterat esse Judex in causa propriæ mensæ, *ut toto titulo in rubre, & nigro Codicis, ne quis in sua causa, &c.* Fundamentum constituendo in iis, quæ punctualiter in consimili casu de recenti firmaverit Rot. in Crontonen. censurarum 4. Maji & 16. Novembris 1667. cor. Carpineo, ut *habetur disc. praced.* Et tertio, demum ex altero defectu jurisdictionis, de quo pariter in eadem Crontonen. quod scil. bona essent extra diœcesim, ac etiam personæ essent non subditæ, & de aliena diœcesi, ideoque nullum jus dictus Archiepiscopus habebat procedendi ad hujusmodi censuras.

Primum objectum, quamvis primo aspectu aliquam faceret impressionem, attamen me pro Archiepiscopo scribente, de facili superatum fuit, quoniam revera qualitas feudalis non adest, neque agebatur de controversia feudi, quo solum casu dictorum canonum dispositio procedit ex iis, quæ super hac eadem causa habentur in propria sede, *sub tit. de feud. d. disc.* 34. Alterum vero super defectu jurisdictionis ex eo quod ageretur de bonis mensæ, omnino neglectum fuit, dum nulla concurrebat recusatio, unde unanimi consensu reputatum disputatione indignum ex eisdem rationibus & fundamentis, quæ super hoc puncto habentur in dicta Crontonen. *disc. praced.* quæ pariter deducebam, in ista causa, sed modicum, ac fere nullum desuper pati oportuit laborem, cum per omnes haberetur pro casu indubitato.

Quare tota disputatio fuit super tertio motivo, in quo magna habita fuit difficultas, adeo ut pluries proposita causa, nulla capta fuerit resolutio, ex quibusdam tamen prudentialibus motivis potius dilata, cum alias Sact. Congregatio, saltem pro majori parte inclinaret pro nullitate ex dicto defectu jurisdictionis; Sed me & aliis pro hac parte scribentibus in ultima disputatione convincenter probantibus, & inculcantibus, quod posita pacifica Ecclesiæ possessione, ejusque perturbatione de facto, revera dictum objectum non subsisteret, atque è converso cum per alteram partem mordicus insisteretur in negatione hujusmodi circumstantiæ, quod scil. ageretur de usurpatione, seu perturbatione de facto; Idcirco prudenter in dicta ultima disputatione ad hoc restricta fuit difficultas, ut scil. hujusmodi pacificæ possessionis justificationes darentur, atque in hoc statu causa reperitur; Unde cum ex parte agentium pro mensa Archiepiscopali præsupponatur, talem esse certam veritatem, quodque iidem Oppidani, ipsaque Communitas quandoque dicta pascua & tenutas conduxerint more forensium & pro eodem consueto pretio; Hinc proinde mihi videbatur, reflectendo etiam ad solam veritatem, ista facti circumstantia retenta, pro hac parte dictarumque censurarum subsistentia probabilius respondendum videri.

Duæ igitur fuerunt hujusmodi disputationum inspe- 3
ctiones; Una facti super dicto jure pascendi, quod per præfatos Oppidanos prætenditur; Et altera juris, an scil. posita dicta usurpatione, seu perturbatione de facto, potuerit Archiepiscopus contra non diœcesanos, & non subditos, ac pro bonis extra ejus diœcesim existentibus, ad dictas censuras devenire.

Quatenus pertinet ad primum, Scribentes pro Communitate, ejusque Oppidanis, tria constituebant fundamenta pro hujus prætensi juris pascendi, ejusque possessionis justificatione ad dictum effectum excludendi turbationem de facto; Primo, in assistentia juris, quam dicebant Communitates, & cives habere in pascuis bonorum existentium in earum territorio ex iis quæ in hac materia juris pascendi habentur pluries deducta *sub tit. de servitut.* præsertim in Spoletana *disc.* 41. *& in aliis seq* quod primo aspectu magnam fecit impressionem.

Verum id continebat æquivocum clarum, in sequentibus disputationibus recte agnitum, ideoque de hoc motivo nulla ratio habita fuit; Dicebam enim id recte procedere in pascuis forestarum, montium, aliorumque bonorum campestrium, communi, seu publico pascuorum usui destinatorum, seu deservientium in ea parte,

in

in qua excedit civium, & incolarum usum. Tunc etenim intrat quæstio, an illa in dubio præsumantur Baronis, seu Domini loci, vel Communitatis, & quisnam eorum habeat juris assistentiam, plerisque ut supra tenentibus partes Communitatis, aliis vero tenentibus partes Domini, ex iis quæ pro utraque sententia habentur insinuata in Comaclen. *sub tit. de feudis disc.* 2. ac etiam in Amerina *disc.* 36. *& in aliis sub tit. de servitutib. ad hanc materiam juris pascendi*. Secus autem quoad tenu- 4 tas, & prædia privatorum, quoniam juris regula est, ex pluribus literalibus juribus comprobata, quod herba, quæ in meo nascitur, mea est, neque alter me invito, & non soluto pretio depasci potest, nisi juris pascendi servitus ex titulo explicito, vel ex implicito resultante a præscriptione competat, ut plane firmatur in Narnien. juris pascendi cor. Verospio *dec.* 300. *&* 347. *p.* 9. *rec.* ubi quod juxta magis communem opinionem, quam Rota, & Curia sequitur, cum agatur de præscriptione habente causam discontinuam, requiritur tempus immemorabile, ac habetur pluries actum in sua materia *sub tit. de servitutib.* ad materiam pascuorum, præsertim in Nepesina collectæ, & in Portuen. juris pascendi. Solumque, reflectendo ad veritatem, considerabam, quod quando de aliqua recenti, & actuali possessione constaret, tunc ad excludendam usurpationem, seu probationem, super qua erat punctus quæstionis, intraret quædam juris assistentia, non pro Communitate juxta dictas auctoritates diversam quæstionem ut supra percutientes, sed pro ipsis civibus & incolis in ordine ad illam consuetudinem, quæ juri, seu usui naturali quodammodo innixa, illis tribuit facultatem depascendi in tenutis, & fundis apertis, quæ sepium, vel murorum recinctum non habeant, quod segetibus, vel culturæ præjudicium, seu impedimentum non resultaret, quodam jure civico, & naturali, atque jure consuetudinis potius quam præscriptionis, ut pluries advertitur in *d. tit. de servitutibus* in allegatis causis, & aliis ad hanc materiam pascuorum.

Secundo, ad præfati prætensi juris pascendi probatio- 5 nem adducebantur duæ antiquæ sententiæ, una de anno 1518. altera de an. 1542. in quibus, præsertim secunda præsuppositive nunciatur, atque in hac specie probationis magnum constituebatur fundamentum, Sed revera, inspecta etiam veritate, nullius momenti erat, quoties non concurreret recens, & actualis possessio, quo casu hujusmodi sententiæ recte deservirent, ac operativæ remanerent pro dictæ possessionis adminiculo, eodem modo quo supra de consuetudine dictum est. De reliquo enim illæ ad nihil in proposito deserviebant. Nedum quia judicis laici contra Ecclesiam non citatam nec auditam, unde duplex jurisdictionis ac citationis substantialis nullitas concurrebat; Sed etiam quia ille enunciative, seu præsuppositive asserebatur, unde intrant vulgaria recepta axiomata, quod verba præsuppositiva non inducunt dispositionem, neque enunciativa aliquam constituunt probationis speciem, ubi de enunciato principaliter disputatur; Alia etiam manifesta dictæ secundæ sententiæ nullitate concurrente, cum lata esset per extendam judicem ad supplicationem d. Principis Bisiniani in gratiam restituti, delegatum a Rege pro eo reintegrando adversus spoliatores ad bona de facto occupata, sub expressa restrictiva ad spolia sequuta ab annis 30. citra, & dummodo non ageretur de alienationibus Regio assensu vallatis, quorum utrumque deficiebat, cum Ecclesia possideret has tenutas ab an. 50. citra, & ex titulo habito ab eodem Rege immediate ut supra.

Tertium fundamentum constituebatur in quibusdam testibus parte non citata, atque, ut vulgo dicitur, ad perpetuam rei memoriam examinatis. Sed pariter exclusa observantia, seu actuali possessione, cum contraria longissima possessione Ecclesiæ juris prohibendi, ubi etiam d. testes essent formiter examinati, nil in proposito concludebant, utpote deponentes de fama, & antiquis traditionibus, super hoc jure pascendi. Ideoque hæc omnia, ut dicebam, deservire poterant ad probandum, quod ista non esset prætensio nova, sed antiqua.

Posita vero pacifica possessione Ecclesiæ de tempore 6 controversiæ de plano intrabat turbatio, cujus ratione Episcopus, vel Prælatus procedere potest ad censuras per quamdam speciem defensionis juxta magistralem doctrinam Innoc. *in cap. Venerabili, de censib. n.* 3. *circ. fin* quam communiter sequuntur cæteri, de quibus in Contronen. *disc. præced.* Ideoque prudenter ac merito causa restricta fuit ad hunc punctum ultimi status, seu actualis possessionis. Non enim ex eo quod aliquis, etiam pro- 7 babilem, beneque fundatam prætensionem habeat ad bona per alium possessa, sequitur quod ei licentia tribuenda sit, de facto ac propria auctoritate se intrudere, ac pacificum possessorem perturbare, nam debet ser. ser. coram possessoris judice competente ejus jura experiri, alias semper erit spolium, & illicita turbatio.

Ideoque ubi turbatores essent subditi, & diœcesani, præsupposita hac facti circumstantia, nulla videbatur esse difficultas super dictarum censurarum validitate. Unde totus punctus restringebatur ad defectum jurisdictionis, quia cum non subditis, & pro bonis extra territorium; Dubitandi autem fomentum præbebat originalis auctoritas Innoc. *in c. dilecto, de sent. excom. in* 6. *n.* 2. ubi profert hæc verba *dummodo tamen spiritualis gladius non exerceatur, nec pro sua nec pro aliena injuria, nisi contra homines sua jurisdictionis, naturalis tamen defensio pro se, & alias bene potest exerceri etiam in homines cujuscumque jurisdictionis*, cum eo simpliciter, ac non examinato articulo pertranseunt Joan. Andr. Anchar. Geminian. ibidem ac alii relati per Cavalcan. *dec.* 28. *p.* 5. *n.* 39. Ricciull. *de jure personarum, lib.* 4. *c.* 61. *n.* 35. & per Rot. in d. Cootronan. censurarum 4. Martii, & 16. Novembris 1667. cor. Carpineo.

Cum eodem tamen sensu veritatis, cum quo *disc. præced.* loquebar in dicta alia consimili quæstione Contronen. Mihi videbatur hujusmodi nullitatem, vere non habere subsistentiam ex duplici fundamento. Pri- 8 mo, quia posita dicta usurpatione, seu turbatione de facto, opus non est ut Episcopus adhibeat spiritualem gladium censurarum auctoritate sua, ut erat de temporibus, in quibus scripserunt Innoc. Gemin. Anchar. & cæteri, dum hodie per S. C. T. ac Bullam Cœnæ, aliasque Apostolicas Constitutiones, censuræ inflictæ sunt ipso jure, unde Episcopus, seu alter Prælatus eas non profert auctoritate sua, sed solum publicat, & denunciat incursum censurarum jam a lege inflictarum, quod etiam cum exemptis, & non subditis recte fieri potest, etiamsi expressum privilegium habeant, ne ab Episcopo, vel altero Prælato excommunicari possint, ut habetur *d. disc. præced.* & ex professo particulariter agitur in Messan. *hoc eod. tit. disc.* 29. ideoque cessabat applicatio quæstionis, percutientis censuras latas ab homine auctoritate sua, quasi quoad hunc effectum jurisdictio cum censurandis requiratur.

Et secundo, quia, cum isto casu agatur de censuris, 9 in forma extrajudiciali magis quam judiciali, & de facto, tanquam per speciem defensionis, juxta deducta *d. disc. præced.* Idcirco omnino probabilis, beneque fundata videtur doctrina Ricciulli, qui refert ita decisum per Sacr. Congregationem de anno 1619. *d. cap.* 61. *ex n.* 30. *ad* 45. ubi satis bona deducit fundamenta, illud præsertim, ut *d. disc præcedenti*, nimium convincens, quod ubi major est offensionis facilitas, ibi magis prompta esse debent arma defensionis, & ideo cum sine dubio, facilius exteri, & non subditi audeant ad hujusmodi turbationes, & intrusiones procedere, quia minus timent eum, quem non agnoscunt in Superiorem. Hinc de consequenti resultat, dictum gladium spiritualem ita magis exercibilem esse debere, nam alias esset de plano exponere Episcopos aliosque Prælatos hujusmodi usurpationibus, ac turbationibus de facto, ut latius in præcedenti.

Ponderabam præterea occasione hujus disputationis, 10 quod nullibi expresse in jure statuta reperitur hæc distinctio, an facultas, quæ Episcopo, vel Prælato conceditur adhibendi illum gladium spiritualem, pro defensione adversus turbationes, & violentias, restricta sit ad solos subditos necne, Desumitur enim dicta facultas ex text. *in d. cap. dilecto, de sentent. excommun. in* 6. ubi de Decano, & sic Prælato inferiori se tuente adversus quemdam Bajulivum, qui injuriose eum bonis suis mundanis spoliare præsumpserat, cujus textus dispositione retenta Innocentius in ejus commentar. adhibet distinctionem, ut supra registratam. Sed neque textus, neque Innocentius explicant, an illa bona essent Ecclesiæ, vel essent propria ipsius Decani. Atque probabilius verba textus in illis verbis, *cum bonis suis mundanis spoliare &c.* denotare videtur, agi potius de bonis propriis, & privatis.

vatis. Tum ex illo verbo, *suis*, quod dominium, & proprietatem denotat ad text. in *l. scribit Quintus* 36. *ff. de auro, & argento legatis*, cum concord. per Surd. *decis.*
11 142. *num.* 6. *&* 9. Barbos. *dict.* 397. *n.* 1. Greg. *decis.* 115. *num.* 6. Rota *decis.* 326. *num.* 32. *&* 33. *part.* 11. *recen.* quod convenire non potest in bonis Ecclesiæ, quorum nec dominium, nec proprietatem Prælatus, vel Rector habet, sed solum administrationem, adeout neque in possessorio Ecclesiæ præjudicare valeat. Unde propterea receptam ac frequentem conclusionem habemus, quod ipso Prælato alienante, vel alias bona in alium transferente, non bene servata forma præscripta per *extrav. Ambit. de reb. Eccl. non alien.* Prælatus successor, quinimo & ipsemet alienans nomine Ecclesiæ, nedum possessorium remedium reintegrandæ, sed etiam illud retinendæ intentare potest, ut *decis.* 11. 215. *&* 517. apud Postium *de manut. decis.* 94. *&* 191. *part.* 7. *rec. cum*
12 *concord. collect.* per Postium *eod. tract. observ.* 57. *& passim*. Ergo impropria esset loquutio textus, dicendo de bonis *suis*, si illa essent Ecclesiæ.

Tum etiam quia adjicit illud verbum, *mundanis*, quod potissime adjectum dicto alteri verbo *suis*, ad oculum id demonstrare videtur, quoniam bona Ecclesiæ dicuntur Ecclesiastica, non autem mundana, utpote patrimonium Christi, & pauperum, unde propterea nostri dicere solent, quod bona Ecclesiæ elargita, ita effici dicuntur *Sancta Sanctorum* ut habetur in Luccana Jurisdictionis, seu Imperii *sub tit. de feud. disc.* 60. Quamvis enim quandoque Canones agendo etiam de bonis Ecclesiæ adhibere soleant hunc terminum, vocando ea temporalia, seu mundana, attamen id sequitur, ubi ratio recti sermonis ita exigat, ad ea contra distinguenda a spiritualibus, quod hujus textus dispositioni non congruit.

Idemque ad evidentiam comprobare videtur ex eisdem verbis *Innocentii* supra registratis, ibi *nec pro sua, nec pro aliena injuria*, & sic pro offensa, vel turbatione personali, & propria, non autem ratione Ecclesiæ, vel Prælaturæ.

13 Magna vero differentia videtur inter unum casum, & alterum, Ubi enim offensa, vel turbatio est in persona, vel bonis propriis, tunc ille subditus, ita enim proprium Superiorem spernere videtur, eique non servare illam reverentiam quam generaliter etiam in rebus propriis, vel indifferentibus subditus Superiori, seu diœcesanus proprio Episcopo debet, ac propterea eundem gladium spiritualem exercere conceditur; Sed ubi sit a non subdito, tunc cessat hæc ratio quoties offensa, vel turbatio est privata, secus autem ubi est publica ratione Ecclesiæ, & Prælaturæ, quoniam tunc intrat illa jurisdictionis prorogatio, quæ resultat ob offensas aures, seu turbatam jurisdictionem, unde non subditi, seu alias quamtumvis exempti, fiant subditi, itaut excepto casu incapacitatis Magistratuum secularium cum clericis (quod neque seculares ita pacificum relinquunt,) non detur exemptio quantumvis ampla & privilegiata, quæ isto casu suffragetur, ad notata per canonistas *in c. de off. delegati, & civilist. in l. addictos. C. de Sacros. Eccl. cum concor.* per Farin. *qu.* 114. *n.* 67. *cum seq. & cons.* 134. *l.* 2. *ac habetur in d. Messan. disc.* 19. *ac etiam in Angl. disc.* 36. Potissime quia neque textus prædictus distinguit, an ille Bajulivus esset subditus Decani necne.

Ideoque pro meo judicio hæc difficultas non videbatur adeo magna, qualem in d. Cotton. & in ista sum expertus, quoties agitur de violenta turbatione, vel usurpatione bonorum ipsius Ecclesiæ, quoniam prorsus incongruum videtur, ut Episcopus, qui jam habet in manibus istum gladium spiritualem, ita cogendus esset, dum læditur, retinere gladium proprium in vagina, atque patiendo injuriam, quam alias ita incontinenti propulsare posset, alterius opem implorare, ut ille cum suo gladio eum tueatur, dum idem est utriusque gladii effectus; Ac etiam quia in sensu antiquorum canonistarum istæ non dicuntur censuræ judiciales, & in ratione jurisdictionali, sed extrajudiciales, & in ratione defensionis de facto.

14 Clarius vero stante superius insinuata circumstantia per antiquos canonistas non ponderata, quod scil. hodie ob hujusmodi casum opus non est devenire ad censuras hominis, dum habemus censuras legis, quodque Episcopus, vel alter Prælatus non excommunicat jure & authoritate sua, ut tunc supponunt Innoc. & cæteri faciendum esse, sed solum denunciat, & publicat censuras jam a lege illatas.

15 Demum in hac facti specie ponderabam, omnem difficultatem cessare ex dictis litteris Apostolicis præventive ad hujusmodi dubium evitandum obtentis; per quas expresse conceditur facultas procedendi ad censuras, etiam contra non diœcesanos, & non subditos. Et quamvis illud mentum non haberet plausum, ex eo quod delegatus, ubi non agitur de actu gesto in faciem delegantis, ipsoque præsente, ut valide procedat, insinuare tenetur citato suam facultatem, inserendo in ipsa prima citatione tenorem delegationis, ad communiter notata *in cap. cum jura, de off. delegat.* Nihilominus mihi videbatur hanc non esse difficultatem considerabilem; Procedit enim quando ille delegatus respectu partium, cum quibus delegatam jurisdictionem exercere debet, nullam penitus haberet jurisdictionem, idque esset omnino certum & clarum, itaut rationabiliter citatus eum tamquam quoad se privatum spernere valeat; Secus autem isto casu, in quo ex præmissis, tam ob authoritates Doctorum, quam fortius ex vivis, & solidis rationibus, probabilius dici potest hanc facultatem etiam cum non diœcesanis exercibilem esse, vel saltem quod id sit probabiliter dubium, ut dictæ litteræ Apostolicæ non dicerentur continere putam, & simplicem delegationem ei, qui nullam aliam jurisdictionem haberet, sed potius quandam juris dubii declarationem, dictarumque difficultatum remotionem, quodque propterea non versarentur in casu præciso, in quo dictam cautelam insertionis delegationis adhibere oporteat.

Observabam demum, quod ubi etiam censuræ prolatæ per Archiepiscopum dictos defectus pati possent, Adhuc tamen, retento dicto facti præsupposito, a quo totum pendebat, ultimi scil. status possessionis Ecclesiæ, unde resultabat usurpatio, seu turbatio de facto, quod adhuc exdem censuræ sustineri deberent, sive dicti turbatores declarati censurati a lege potius quam ab homine ut supra, dum non agebatur de censuris pro delicto facti transeuntis, sed pro illo facti permanentis, quia turbatores continuabant in turbatione, ac usurpatione mediante immissione animalium de facto, ideoque quotidianus erat novus incursus censurarum; Dando in hoc practicum exemplum; Si enim judex laicus carceraret clericum, vel aliquem extraheret ab Ecclesia, pro quo actu ab Episcopo non diœcesano, vel a diœcesano cum processu omnino inordinato excommunicaretur, itaut de stricta juris censura ille processus esset invalidus. Si tamen dictus judex recurrendo ad Sacra Congr. vel alterum Superiorem, non resipisceret, sed continuaret in retentione carcerati, utique exaudiendus non esset, sed habendus pro censurato, ob notorium incursum censurarum illatarum a jure ob perseverantiam in delicto. 16 17

Ad quod probandum deducebam ea, quæ habemus de male carcerato, quod bene detinetur si constet incontinenti de delicto, pro quo si non esset carceratus, deberet carcerari de novo, ex deductis per Farin. *qu.* 27. *n.* 151. *& seq. ubi n.* 153. *testatur de praxi*. Et de sententia nolliter lata per judicem a quo, quod si constat incontinenti de justitia, illa confirmatur ex integro juxta decisionem Puter 72. *lib.* 3. Seraph. *dec.* 857. *in fin. &* 878. *per tot.* Greg. *dec.* 131. *n.* 1. *& sæpius*, Et de immisso in possessionem cum processu nullo, quod constito de ejus bono jure, ad evitandum inanem circuitum, quoties non obstat positivum delictum attentatorum, vel spolii violenti, datur retentio ex deductis per Seraph. *d. dec.* 878. Surd. *decis.* 64. *cum similibus*, quoniam iste actus perseverantiæ in delicto cessare facit omnes regulas, nam alias esset delinquentem notorie censuratum ita confovere; Ideoque concludendo, unica difficultas restringebatur ad factum dictæ possessionis, ex qua resultabat usurpatio, seu turbatio ut supra, qua posita omnino insubsistentem credebam dictam prætensam nullitatem. 18

ALGAREN. JURISDICTIONIS PRO COLLEGIO SOCIETATIS JESU CUM JUDICE APPELLATIONUM SARDINEÆ.

Casus decisus per Sac. Congr. Concilii pro Judica.

An & quando a Conservatoribus privilegiorum detur appellatio ad solitos Judices appellationis, & præsertim ad Judicem appellationum Sardineæ? Et quatenus detur, An retardet, & operetur effectum suspensivum; Et an sperni possint inhibitiones?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series cum resolutione.*
2 *A conservatoribus privilegiorum non appellatur, nisi ad Papam, neque ad Legatos de latere.*
3 *Delegatio stricte ad limites verborum intelligenda est.*
4 *Conservatores non sunt Judices.*

5 *Sed potius viri potentes, & auxiliatores.*

(*) *(* Prælati gerentes partes conservatoris non excommunicant, sed solum declarant Excommunicationem, jam latam a Sac. Canonibus. *)*

6 *Non debent servare ordinem judiciarium.*

7 *Conservator privilegiorum Societatis Jesu est etiam Judex, & quando utramque, vel unam tantum personam gerere dicatur.*

8 *Laudatur resolutio unius puncti, ut etiam a conservatoribus appelletur ad Judicem generalem appellationum.*

9 *Quod Conservatores veniant etiam sub nomine Judicum.*

10 *Ponderatur authoritas Fagnani super hoc Judice Sardineæ ac Judice Cruciatæ.*

11 *Quod Conservator possit spernere inhibitionem alterius Judicis, & quando liceat spernere inhibitionem.*

12 *Quando a Conservatoribus detur appellatio suspensiva necne.*

13 *An violetur Ecclesiastica immunitas exigendo onera a colonis Ecclesiarum.*

(*) *(* Ubi, & quando intret quæstio circa onera laicalia exigenda a colonis Ecclesiæ, vel clericorum. *)*

14 *Privilegia exemptiva decimarum non suffragantur colonis.*

15 *Immunitas non competit pro oneribus mere realibus, & fixis rei.*

16 *In possessorio retinendæ non quæritur de justitia, vel injustitia, sed attenditur nudum factum.*

17 *In materia immunitatis Ecclesiasticæ Judices Ordinarii appellationis non possunt inhibere.*

18 *An Conservatores debeant obedire inhibitionibus Judicis appellationis, & abstinere.*

D I S C. XLIX.

1 A Temporibus Pii II. ob navigationis difficultatem, ac periculum, ab Insula Sardineæ ad Urbem, ut illorum Insulanorum gravaminibus consuleretur, consuevit Sedes Apostolica, ad quinquennium, seu aliud sibi placitum tempus, aliquem Canonicum Cathedralis, vel Metropolitanæ, seu aliam personam in Ecclesiastica Dignitate constitutam deputare in judicem generalem per verba præcisa, *appellationum in causis omnibus Ecclesiasticis, super quibusvis diffinitivis, & interlocutoriis sententiis, & gravaminibus, ab Ordinariis, & delegatis, ac Judicibus quibuscumque.*

Cum autem in hac Diœcesi Algaren Insulæ prædictæ consuetudo esset, quod Domini non privilegiati terrarum, eas propria manu, vel sumptu colentes, ex tritico aliisque frugibus decimam solverent, pro medietate Episcopo, & pro medietate Comiti de Sedillo hoc jus obtinenti ex concessione Regis Alphonsi primi (id forsan ex Apostolica concessione obtinentis;) Ubi vero dantur aliis colendæ, ipsorum colonorum onus est ultra portionem Dominicalem, seu verius pensionem in certa frumenti aliarumque frugum quota, vel quantitate Domino præstandam, quæ ibi vulgo *terraticum* dicitur, solvere etiam dictam decimam utrique decimatori respective; Cumque ab annis 70. circiter in d. Civitate fundatum esset Collegium Societatis Jesu, cui tam in ipso limine fundationis ab ipsomet Comite de Sedillo, & aliis, quam successivis temporibus; ex piis dispositionibus, seu aliis titulis, plures tenutæ, seu terrarum petia obvenerunt; Observantia dedit, stantibus privilegiis Apostolicis huic Societati concessis, de quibus *decis.* 101. *part.* 10. *recent.* & frequenter in aliis, super exemptione a solutione decimarum, quod quando Collegium propria manu, vel sumptu hujusmodi terras excolunt, nullam decimam persolvit, quando vero aliis colendas tradidit, exigere consuevit a colonis ad proprium commodum, tam solitam pensionem, seu terraticum, quam decimam prædictam.

Nuper autem quidam Minister dicti Comitis de Sedillo, ad dictæ decimæ exactionem in ista Diœcesi deputatus, cum brachio etiam, & authoritate cujusdam Magistratus sæcularis de facto in area exegit a dicti Collegii colonis dictam mediam decimam, seu vigesimam; quare ejusdem Collegii procuratore recurrente ad Archipresbyterum Ecclesiæ Cathedralis, suorum privilegiorum Conservatorem jam legitime, ad formam Constitutionis 9. Gregor. XV. deputatum. Hic prævia monitione intra aliquarum horarum spatium facta dicto Ministro ad restituendum frumentum, ac alias dicendum causam quare declarari non deberet incursus in censuras contentas in Sacris Canonibus, Concilio Tridentino, & Apostolicis Constitutionibus, præsertim Bullæ Cœnæ, contra usurpatores bonorum Ecclesiasticorum; sive exigentes ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis onera laicalia, eum non comparentem, & contumacem declaravit incursum. Et interposita per istum appellatione ad Sanctissimum, aliosque legitimos Superiores, Conservator prædictus illam admisit ad devolutivum tantum, obtentisque per appellantem litteris inhibitorialibus a præfato judice generali appellationum, sub pœnali comminatione ad ulteriora non procedendi, Conservator prætendens inhibentem in hujusmodi causa non esse competentem, nullamque habere jurisdictionem, non solum inhibitioni parere neglexit, procedendo ad censurarum publicationem, & cedulonum affixionem, sed etiam eumdem citavit tamquam suæ jurisdictionis perturbatorem, unde propterea hinc inde unus alterum excommunicavit, ac in alias pœnas incursum declaravit. Atque utroque Curiam adeunte, cum per Sanctissimum negotium remissum fuisset Sacræ Congregationi Concilii Tridentini Interpretum, per istam duo data fuerunt dubia. Primum generale; *An a sententiis, aliisque gestis per Conservatores privilegiorum appellari possit ad dictum delegatum Apostolicum ad universitatem appellationum in ea Insula?*

Et alterum particulare: *An dictus Conservator bene vel male processerit*, & utroque proposito sub die 24. Martii 1668. prodiit resolutio dicto Judici generali favorabilis, declarando scilicet quoad primum dubium generale etiam a sententiis, aliisque gestis per Conservatores privilegiorum appellari posse ad istum delegatum, eumque in hujusmodi quoque causis esse competentem, cum distinctione tamen quod in casu manifestæ injuriæ appellatio devolutiva solum intrare, non autem suspensiva.

Et quoad secundum dubium particulare, quod Conservator non bene processisset in spretum inhibitionis ad censurarum publicationem, stante quod non agebatur de casu manifestæ injuriæ, seu violentiæ; in quo tantum Conservatoribus conceditur facultas ita procedendi, quia tunc appellatio non suspendit.

In ista igitur controversia Ego scribens pro Collegio; & consequenter etiam pro Conservatore, tamquam Advocatus quoad dictum primum dubium generale, dicebam hujusmodi delegationem non comprehendere Conservatores privilegiorum, ex duplici fundamento. Primo quia juxta magis communem, & receptam opinionem, a conservatoribus non appellatur, nisi ad Papam, itaut neque ad Legatum de Latere detur appellatio, quia dicuntur delegati ipsius Papæ, a quibus proinde nonnisi ad delegantem appellare licet, Ancharan. *dec.* 32. Ruin. *cons.* 3. *lib.* 5. Moneta *de Conservator. c.* 9. *n.* 84. *&* 185. *& conferunt dicta in eodem tract. c.* 8. *num.* 165. *&* 169. Barbos. *de potestate Episcopi, allegat.* 106. *num.* 4. Pasqualig. ad Laurent. de Franch. *tit. de Conservator. quæst.* 6. *num.* 842. *& seqq. & cæteri.* 2

Et secundo, quod delegatio de sui natura stricte, & ad verborum limites intelligenda est, itaut tantum censeatur concessum, quantum in ipsa legitur, *cap. significavit & cap. fin. de rescript. c. cum P. & G. de off. deleg.* Glos. *in c.* 1. *c. dispendia & cap. statutum de rescript. in* 6. Greg. *dec.* 34. *n.* 2. *&* 3. *dec.* 85. *n.* 1. *&* 4. *part.* 6. *rec. & omnes.* Unde cum litteræ Apostolicæ delegationis loquantur *de appellationibus a sententiis, & gravaminibus ab Ordinariis, & delegatis, ac judicibus quibuscumque*, & sic de judicibus; Dicebam proinde, sub hoc nomine non venire Conservatores privilegiorum, quando præsertim non proferentur in vim particularium facultatum sibi competentium assumere partes judicis, sed remanent in puris terminis conservatorum; quoniam istis *in c.* 1. *& finali*, §. *ut autem de officio delegati, in* 6. expresse inhibetur assumere partes judicum, ac se ingerere in iis, quæ judicialem exigunt indaginem, eorum potestate restricta ad compescendas solum manifestas injurias, & violentias, quæ contra formam privilegiorum Religiosis fierent, & cum eodem sensu procedunt per Sac. Concil. Trident. *Sess.* 14. *de reform. cap.* 5. ac habetur per Rotam in Cracovien. *decis.* 184. *part.* 11. *rec. num.* 20. *& seqq. & alibi.* Unde proptetea eis prohibitum est habere Tribunal erectum ex supra deductis in Faventina, *disc.* 4. itaut tali casu, vere & proprie Conservator dici non debeat judex, sed potius 3 4 5

vit

vir potens, & auxiliator, cum majoribus armis assistens parti, ut se tueatur ab injuriis, & violentiis juxta terminos text. *in leg. ut vim, ff. de justitia & jure.*

Ad quod comprobandum deducebam ea, quæ *ex Canonistis, in cap. venerabili, & cap. procurationes, de censibus & cap. dilecto, de sentent. excommunicationis in 6.* ac alibi habentur plene deducta *in Contronen. censurarum, & in Cusentina; dist. 47. & 48. hoc eod. tit.* quod scilicet in casu violentiæ, & perturbationis, licitum est ipsimet Prælato, qui videtur in hoc pars, extrajudicialiter procedere ad censuras, tamquam per speciem defensionis cum armis Ecclesiasticis, unde distinguitur casus, in quo procedat tamquam judex, & in quo tamquam pars extrajudicialiter, & in his ultimis terminis esse dicitur Conservator, quando tale officium nudum & separatum ab illo judicis gerit.

(*) (* Eoque magis quia tunc ille judex vel superior non excomunicat, sed solum declarat ac denuntiat excomunicationem jam latam a sacris Canonibus S. C. T. & Bulla Cœnæ contra usurpatores bonorum Ecclesiasticorum, & violatores Ecclesiasticæ Immunitatis, exigendo ab Ecclesia laicali auctoritate onera & tributa laicalia; unde propterea ad hujusmodi declarationem deveniri potest etiam contra exceptos, & non subditos, habentes in specie privilegium ne excomunicati possint. *)

6 Unde propterea cum Scribentes in contrarium exaggerarent de præcipitantia paucarum horarum, ac penitus inordinato processu; nulla tela judiciaria servata; Dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod posita circumstantia violentiæ, & injuriæ manifestæ, prudenter ita gestum esset, quodque potius fuisset error procedendi cum tela judiciaria, ut bene advertit Innoc. *in d. cap. venerabili*, & sequuntur cæteri, de quibus *in d. Controv. disc. 47.* ac etiam Rota in secunda illius causæ decisione, ex ibidem notatis, urbanitas fuerit transmittere, quamvis cum brevi termino, citationem, quæ potius suspicionem inducere potest processus judicialis, & successive influere in nullitatem.

(*) (* Indubitatum autem videtur versari in injuria & violentia manifesta, ne dum circa violationem particularium privilegiorum, sed fortius ob violationem Immunitatis & Jurisdictionis Ecclesiasticæ; dum ex justificationibus, de quibus in facto, constat d. Arrigum cum brachio laicalis potestatis de facto in area accepisse frumentum collectum in terris Collegii, & sic impedisse ipsum Collegium ne perciperet suorum bonorum consuetos fructus, in quorum possessione erat, cum spolio & violentia manifesta; unde propterea de plano intrare videtur magistralis doctrina Innocentii in cap. jam citam. *)

7 Et quamvis Scribentes in contrarium objicerent de eodem hujus Societatis privilegio contento in dicta Constitutione s. Gregorii XIII. per quod Conservatoribus conceditur etiam facultas assumendi partes judicis, & cognoscendi causas judicialem indaginem exigentes, quod etiam per argumentum a contrario supponitur per Constitutionem 9. Gregorii XV. per quam consimilia privilegia moderantur in illis causis, in quibus Regulares sunt actores; Dicebam tamen, ac etiam in hac parte cum sensu veritatis, nullam adesse implicantiam, quin in eadem persona materiali, duæ concurrant personæ formales, una nudi & simplicis Conservatoris, extrajudicialiter, & de facto procedentis ut supra, potius tamquam pars, seu partis assistens & auxiliator ad defensam, vim vi repellendo, & altera judicis ex facultatibus particularibus, contra, vel præter juris dispositionem competentibus ex privilegio juxta cons. Corn. 15. *lib. 3. per tot.* cum aliis, de quibus bene apud Ubald. *decis.* 239. *num.* 2. alias 616. *par. 2. rec.* ubi de hac personarum contradistinctione; Ideoque dicebam dictam delegationem generalem loquentem de judicibus, complecti quidem Conservatores, quando induunt personam judicis, atque judicialiter procedunt, secus autem, quando procedendo potius ut pars, nomen judicis eis non convenit, quia tunc neque conveniant dictæ delegationis verba, ad quorum limites illa attendenda est, ut supra.

8 Verum reflectendo ad veritatem; præmissis non obstantibus, quoad hunc punctum generalem, justa & probabilis visa est resolutio, quoniam aut standum est in rigore, & formalitate verborum, quod semper ego censui damnabile, aut in substantia verisimilis voluntatis Papæ delegantis, ut verius videtur ex iis, quæ in aliis materiis ambiguæ voluntatis desumendæ, præsertim vero, & frequentius habentur *sub tit. de fideic.* Primo casu; quamvis ex præmissis in stricta juris ratione, non sint judices, quando hujusmodi Conservatores propriam, ac nudam personam conservatoris gerunt in casu manifestæ injuriæ, seu violentiæ, juxta præcisos terminos *cap. primi, & fin. de off. delegati in 6.* Attamen per Sac. Conc. Trid. *d. sess. 14. de reform. cap. 5.* ac etiam per dictam Constit. 9. Greg. XV. & alias Apostolicas Constitutiones, adhuc in ver- 9
bis appellantur *judices conservatores*, unde propterea, stante amplitudine verborum dictæ delegationis, dum post expressos ordinarios, & delegatos cum dictione copulativa denotante ampliationem additur, *ac judicibus quibuscumque*, ita videtur complecti omnes, qui alias in stricta censura sub præcedentibus vocabulis *judicum ordinariorum, & delegatorum*, non venirent, cum alias dicta verba ampliativa inepta, & otiosa essent, quod in literis Apostolicis regulariter admittendum non est.

Idem quoque comprobante rationis identitate, quod scilicet, ob navigationis difficultates, & pericula, a gravaminibus appellari, vel recursus haberi non potest ad ipsum Papam, unde propterea deputatur in ipsa Insula dictus judex Papæ in hac parte Vicarius Generalis. Ac etiam, quia prorsus absonum, & irrationabile videtur, ut ille, qui est judex a sententiis Episcoporum, & Archiepiscoporum, aliorumque majorum Prælatorum non possit esse judex a gestis per hujusmodi Conservatores, qui ut plurimum sunt viri privati; Ac alias, si in verborum rigore standum esset, neque hic esset judex appellationis, vel recursuum a gestis per Episcopos aliosque Prælatos extrajudicialiter, quando in proprietate bonorum, vel jurium possessione, ac fructuum perceptione turbantur, quia tunc non dicuntur gerere personam judicis, sed partis se defendentis, ut in allegatis Contron. & Cusentin. *hoc tit. dist.* 47. & 48. & tamen fabulæ species esset id prætendere, vel asserere.

Considerabant aliqui ex Cardinalibus Congr. deducta per Fagnan. *in c. Studuisti, de offic. legati, ex num. 28. ad finem;* ubi tractando quæstionem in proposito Commissarii Cruciatæ *num.* 48. supponit judicis Sardineæ authoritatem etiam supra Conservatores; Et quamvis id afferat incidenter, & præsuppositive, atque diversæ rationes, & circumstantiæ concurrant in dicto casu per eum 10
disputato, itaut severa dici non possit authoritas decidens casum, attamen rationes in dicto casu ibi ponderatæ satis influunt. Ac etiam Ego ponderabam satis considerabile videri prædictum, licet incidens præsuppositum viri cum tam diuturna praxi adeo versati in Sacris Congregationibus Episcoporum, & Concilii, quarum ante luminum privationem Secretarius fuit, ac etiam successive in gravioribus Curiæ, & Sedis Apostolicæ negotiis; Item quia admissa etiam dicta distinctione, quam Ego, & cæteri pro hac parte Scribentes deducebamus, duplicis personæ formalis in eadem persona materiali, concurrentis, judicis scilicet, & Conservatoris, adhuc admittenda est jurisdictio hujus delegati, ut videat, an juxta primam, vel secundam personam processum esset, dum juxta primam ejus jurisdictio intrabat. Ideoque merito, & cum justitiæ fundamento ita resolutum fuit, atque quoad hunc primum punctum concors fuit omnium Patrum sententia.

Quo vero ad alium punctum particularem, an scil. iste Conservator, bene, vel male processisset, iste punctus tres habebat partes, unam, an esset competens in ipso negotio principali, qui controversiæ occasionem dedit, citando dictum Ministrum Comitis exactorem decimæ; aliosque in idem cooperantes, eosque declarando incursos in censuras; Alteram circa processum ad ulteriora, non obstante appellatione; Et tertiam circa processum contra ipsummet judicem appellationis inhibentem.

Ista tertia pars non merebatur discursum ad effectum 11
sustinendi gesta; licet enim Ego Scribens tamquam Advocatus, posita, juxta præmissa, non comprehensione casus sub delegatione, dicerem ita istum delegatum remanere virum mere privatum adhærentem perturbatoribus, eosque confoventem, & consequenter cadere sub eadem jurisdictione Conservatoris, ut in terminis Conservatoris, ac liciti spretus inhibitionis habetur *decis.* 109. & 184. *part.* 11. *rec.* Nihilominus revera hæc erat subtilitas Advocatorum, quoniam esse non debet in facultate inferioris interpretandi potestatem Superioris inhibentis, spernendo inhibitionem, quæ sive justa, sive injusta, est timenda, nisi quando defectus ju-

risdictionis esset notorius, & indubitatus, in quibus terminis procedunt *d. dec.* 109. *&* 184. *part.* 11. *cum simil.* secus ista circumstantia cessante; quia tunc spectat ad Superiorem declarare, *ut decis.* 275. *&* 292. *eadem part.* 11. & sæpius multo minus assumendo partes judicis contra ipsummet Superiorem & inhibentem illum excommunicando, ac ad alias pœnas condemnando; unde propterea considerabam superius deducta super non comprehensione casus sub dicta delegatione, solum suffragari debere ad inducendam quandam probabilem credulitatem excusantem a temeritate redolente delictum positivum, & punibile.

12 Quo vero ad alias duas partes, illarum determinatio pendebat ab eodem principio. An scilicet per dictum Ministrum Comitis illata esset violentia, & injuria manifesta? quo posito, concors pariter erat Patrum sententia, appellationem ad dictum judicem dari ad solum effectum devolutivum, non suspensa executione. Tum quia ita exigit subjecta materia processus, magis extrajudicialis, quam judicialis. Tum etiam, quia in hujus societatis privilegio registrato in dicta Constitutione prima Gregorii XIII. expresse disponitur, hujusmodi Conservatores ad executionem, appellatione postposita, procedere posse. Secus autem, ubi non essemus in d. casu injuriæ, seu violentiæ manifestæ, quoniam tunc, licet ex eadem Constitutione, tamquam ex particulari privilegio, hujusmodi Conservatores procedere possint tamquam judices, nihilominus in proposito duplex obstabat defectus inevitabilis, unus præcipitantiæ, seu omnino inordinati processus tali casu necessarii, & alter quia hujusmodi judicum facultates moderatæ sunt per dictam Constitutionem 9. Gregorii XV. quando Regulares sunt actores, firmis solum remanentibus eorum facultatibus in iis casibus, in quibus sunt rei.

Super dicto igitur puncto, an scilicet essemus, necne in casu injuriæ, & violentiæ manifestæ, satis varia fuerunt vota, major tamen pars prævaluit pro negativa, ex eo fundamento, quod hujusmodi decimæ exactio facta
13 non esset ab ipsis Regularibus privilegiatis, sed a colonis sæcularibus, unde propterea, neque Ecclesiasticæ immunitatis, neque privilegiorum violatio aliqua adesse dicebatur, cum illud remotum, seu indirectum præjudicium, quod ex colonorum oneribus, vel respective exemptione resultat ob invitationem ad concedendum pro majori pensione per Ecclesiasticos considerari solitum, etiam in Curia per doctos, & judiciosos Prælatos, & Cardinales non habeatur in consideratione, ea iis, quæ habentur frequenter *sub titul. de Regalibus* ad materiam vectigalium, eorumque exemptionis, præsertim in Mantuana *disc.* 53.

Contrarium vero in hac facti specie ad effectum, de quo agebatur, mihi videbatur probabilius, unde propterea, resolutio in hac parte non placuit, non quidem ex defectu dicti assumpti in genere, sed ex defectu applicationis ad factum. Quoniam juxta facti seriem initio insinuatam, nil colonorum interest hanc decimam potius ipsi Collegio Domino terrarum, quam prælato decimatori solvi & e contra, cum ipsi, sive uni, sive alteri eam solvere debeant, unde propterea exactio prædicta facta per dictum decimatorem, directe & immediate percutit interesse Ecclesiæ, ac diminutionem consuetæ perceptionis fructuum ex ejus bonis, itaut proprie intrare videatur exemplum traditum per Innoc. *in cap. venerabili, de censibus*, reassumptum per Hostien. Fagnan. & alios *in cap. procurationes extra eod.* cum aliis in d. Contronubi scil. Prælatus impeditur in ea perceptione fructuum, vel jurium, in cujus possessione reperitur.

(*) (* Hinc manifestum est quæstionem inter Civilistas & Canonistas, seu laicos & Ecclesiasticos agitatam circa onera laicalia exigenda a colonis Ecclesiæ vel Clericorum, percutere casum, in quo nullum adsit præcisum & directum Ecclesiæ vel clerici damnum, seu interesse immediatum, sed solum prætendatur illud esse mediatum & indirectum, quia nempe clericus Dominus bonorum obtineat integram portionem Dominicalem, seu consuetam portionem a laicalibus oneribus immunem, ex possessione vero colonica seu fructibus ad ejus patrimonium spectantibus, & de ejus patrimonio effectis prætendantur exigi onera laicalia, ita ut ipsius coloni laici directum ac immediatum interesse sit onera exigi vel non exigi; solumque interesse, seu præjudicium Ecclesiæ vel clerici sit indirectum vel consequutivum ob faciliorem concursum colonorum, & cum melioribus conditionibus, ut patet ex iis quæ super hujusmodi quæstione habentur hinc inde collecta per Spetell. *dec.* 41. *cum duabus seqq.* Spad. *consil.* 131. *lib.* 1. Thes. *decis.* 116. & alios passim. *)

Licet enim ex quodam usu loquendi in regione, Collegium præstationem a colonis sub duplici titulo, seu vocabulo exigere dicatur, uno scilicet *terratici*, idest pensionis cæteris omnibus Dominis non privilegiatis solvi consuetæ, & altero decimæ, utpote loco illius decimæ, quam alias coloni non privilegiatorum solvunt utrique decimatori, ut supra. Attamen vere, & in effectu, tota est unica major pensio, ita per cessationem alterius oneris decimatori adaucta, & sic principaliter, directe, & immediate est exigere, non a colonis, sed ab ipso Collegio privilegiato, cum laicali authoritate, & de facto.

Adversus hæc, duplex intrabat ratio dubitandi, una quod si ista est decima spiritualis, regulariter Parocho debita, ita ex privilegiis, antiqua consuetudine transfusa in Episcopum & Comitem, tunc privilegia Apostolica exemptiva suffragantur solum Religiosis privilegiatis, quando sua manu, & sumptu eorum bona colunt, secus quando aliis locant, seu colenda tradunt, quoniam privilegia non suffragantur affictuariis, seu colonia, aut est certum, ac receptum principium, de quo hodie non dubitatur, ut pluries in sua materia *sub tit. de decimis*, potissime quia iidem coloni, seu affictuarii illam de facto solvunt, unde privilegia, utpote concedentia solam exemptionem passivam, non extendenda sunt ad jus activum exigendi decimam ab aliis, adinstar eorum, quæ supra *hoc eodem tit.* frequenter habentur de privilegiis exemptivis a jurisdictione passiva, non tribuentibus jurisdictionem activam. 14

Altera vero dubitandi ratio erat, quod si illud onus non proveniret ratione decimæ spiritualis, ut supra, sed esset laicale ex authoritate Regis, (cujus tamen contrarium probabilius videbatur ob præsumptionem regularitèr in contrarium militantem, ut scil. in dubio decimæ præsumantur potius spirituales, etiam ob participationem Episcopi,) adhuc tamen tamquam onus mere reale ratione dominii ipsis bonis infixum, & invariabile transit in quemcumque possessorem, quamvis privilegiatum, & Ecclesiam, unde propterea, nec immunitatis, nec privilegio- 15
rum violatio adesse dicitur, juxta celebres decisiones in Brundusina gabellæ cor. Penia *inter suas decis.* 1079. & Alben. gabellæ coram Merlino *inter suas dec.* 902. cum aliis, de quibus in Hydruntina exemptionis, seu onerum, & Mediolanen. Imbottatus *sub tit. de Regal.* ad materiam Vectigalium *disc.* 50. *&* 51.

Neutra tamen difficultas in proposito, & ad effectum, de quo agebatur, obstabat, quoniam quicquid esset de una, vel altera in petitorio super pertinentia hujusmodi juris decimandi; Attamen certum erat, per tempus notabile, Collegium reperiri in hac possessione, in qua etiam alios Religiosos, & Ecclesiasticos reperiri supponebatur, unde propterea non poterat de facto in ea perturbari, vel authoritate propria, vel deterius cum illa magistratus sæcularis.

In possessorio enim non quæritur de justitia, vel injustitia tituli, seu negotii principalis, sed attenditur nudum factum possessionis, in qua possessor est manutenendus, donec serv. serv. per judicem possessorii competentem, cum re judicata, vel tribus conformibus, defectus tituli, seu petitorii detegatur, seu terminetur, potissime vero, ubi possessio est temporis considerabilis, quo casu ea est manutenibilis etiam in materiis habentibus juris resistentiam, neque umquam exceptio boni juris attenditur, nisi ubi est certum, & indubitatum per rem judicatam, vel confessionem, itaut certa sit negativa contrariæ possibilitatis, seu probationis in judicio ordinario petitorii juxta propositiones hodie planas, & in foro quotidianas, & quæ possibilitas in præsenti videbatur satis verisimilis ex eo, quod supponebatur ejusdem Comitis ascendentem fuisse unum ex fundatoribus, seu benefactoribus, unde potuit hoc jus in limine fundationis concedi, satis id comprobante observantia; Et nihilominus, ubi etiam certum esset dicti Collegii malum jus, injustus possessor dicendus esset, ac prædonis jure censendus, adhuc tamen non poterat de facto, & laicali authoritate in ejus possessione turbari, illaque spoliari, sed id faciendum erat serv. serv. cor. Judice Ecclesia- 16
stico

stico competenti, unde propterea requisitum manifestæ injuriæ, & violentiæ, quinimo & illud evidentis violationis Ecclesiasticæ immunitatis sine dubio verificari videbatur.

17 Et ex qua ultima circumstantia, violationis scil. immunitatis Ecclesiasticæ, observabam in isto casu particulariter dicti judicis appellationum inhibitionem sperni potuisse, illumque carere jurisdictione, quoniam post erectionem Sacr. Congreg. immunitatis Ecclesiasticæ, sive ex decretis Apostolicis, sive ex illis ejusdem Congregationis, aut ex inconcussa observantia, certum est, in his materiis, Metropolitanos, aliosque Judices appellationis se non ingerere, sed gravaminum cognitionem privative spectare ad ipsam Sacr. Congregationem, licet de hoc dubitari posset, an procedat extra Italiam. Unde ex pluribus dicta resolutio quoad secundam partem super isto casu particulari, & in ordine ad gesta per Conservatorem contra dictum laicum exactorem, & perturbatorem, reflectendo ad veritatem, non placuit; Nimium tamen indiscretus modus Conservatoris non solum procedendo ad publicationem censurarum inhibitione non obstante, sed etiam excommunicando, atque ad alias pœnas condemnando dictum Judicem appellationum, ac Superiorem inhibentem, satis nocuit; Illud tamen firmatum fuit, quod ubi agitur de violentiis, & injuriis manifestis, itaut Conservator privilegiorum vere, & proprie procedat tamquam talis non detur appellatio suspensiva, secus autem, ubi aliam induendo personam, procedit tamquam judex.

Verum observabam id recte procedere ad excusandum ab attentatis, vel nullitate executionum, quæ ante in-
18 bibitionem intra tempus datum ad appellandum, vel etiam post interpositam appellationem factæ essent, illamque sustinendam, secus autem quoad facultatem inhibendi, ac obligationem parendi inhibitioni, & abstinendi ab ulteriori executione, donec per eundem inhibentem, vel alterum superiorem dicta inhibitio moderetur, ut docet praxis quotidiana, etiam in processibus executivis obligationis Cameralis, vel literarum Apostolicarum, aut possessorii summariissimi manutentionis, cum similibus, in quibus appellatio suspensiva sit regulariter prohibita, ex duplici clara ratione, una quia inhibitio sive justa, sive injusta, est timenda, neque in libito subditi, & inhibiti positum esse debet eam interpretari, aut alias judicare, ut supra, & altera, quia sæpius, etiam in his judiciis & processibus executivis, juxta quotidianam praxim utriusque Signaturæ, gratiæ, & justitiæ, & Cameræ admittitur appellatio etiam suspensiva ratione injustitiæ, seu ex alio motivo, igitur expectandum est judicium inhibentis, vel alterius superioris, & interim abstinendum. Atque in hac specie ad superiorem pertinere inspicere, an intrarent, necne termini manifestæ injuriæ, & violentiæ, itaut ille, qui sub nomine Conservatoris processerat, personam judicis potius, quam veri, & proprii Conservatoris, ex negotii qualitate gereret, ideoque difficile est judicium superioris in hoc effugere.

ANNOT. AD DISC. XLIX.

DE jurisdictione Conservatorum privilegiorum Regularium *sub tit. de Regul. disc. 1. 51. & 52. & in Miscellan. Eccles. disc. 1. & in adnotat. ad Concil. Trident. disc. 46* ideoque ibi videndus.

TERRACINEN. JURISDICTIONIS

PRO CURIA EPISCOPALI

CUM TRIBUNALI VICARII URBIS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & credo resolutus pro Curia Episcopali.

De jurisdictione Vicarii Urbis intra districtum, etiam in causis primæ instantiæ in concursu Ordinarii loci, & de præventione inter eos.

Et quid si ipsa Ecclesia Cathedralis sit extra districtum, intra quem tamen sit locus diœcesis, ubi patratum est delictum, seu alias causæ tractentur, An scilicet qualitas districtualis, & distantia, regulanda sit ab ipso loco particulari, vel potius ab ipsa Cathedrali.

Card. de Luca, Lib. III.

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Per citationem inducitur præventio.*
3 *Quis præferatur, ubi unus procedit per accusationem, alter per inquisitionem?*
4 *An loci existentes intra districtum sub Cathedrali, quæ sit extra illum, cadant sub jurisdictione Vicarii?*
5 *Oppidum Sermoneta est intra districtum, & quid de illo Sezia.*
6 *A finibus spiritualibus non infertur ad temporales, & e contra.*
7 *Vicinitas regulatur ab ipsa Ecclesia Cathedrali, cujus situatio attendenda est.*
8 *Quomodo consideretur Vicarius Urbis, & in quo fundetur ejus jurisdictio intra districtum.*
9 *An jurisdictio Vicarii correcta sit per Concilium Tridentinum.*

DISC. L.

PAtrato delicto in Oppido Sermonetæ hujus Terracin. 1
Diœcesis, Curia Episcopalis per inquisitionem processum formavit contra prætensos delinquentes, quos partes offensæ querelarunt in Tribunali Vicarii Urbis, a quo pariter efformatus fuit processus. Ortaque controversia super causæ cognitione in Signatura justitiæ, credo eam fuisse remissam Ordinario, ex fundamento præventionis, cui, data etiam cumulativa a dicto Tribunali prætensa intra totum districtum, locus est; Curia enim Episcopalis processerat ad citationem, per quam receptum est præventionem induci, Farinac. *quæst. 7. num. 56.* Carleval. *de judiciis tom. 1. disc. 2. num. 879.* Gregor. *decis. 27. & 94.* Buratt. & Add. *decis. 109.*

Et quamvis ex parte dicti Tribunalis diceretur sibi ma- 2
gis cognitionem competere stante accusatione partis offensæ, nihilominus ubi res non est integra, quo solo casu intrat quæstio prælationis inter accusationem, &
inquisitionem, quia processum sit ad citationem, cessat 3
omnis difficultas, ex plene deductis per Tond. *de præv. p. 2. c. 50. n. 9. cum seq.* & ita passim servat praxis Urbis, in qua multa adsunt Tribunalia hujusmodi cumulativam habentia, quod ubi concurrit citatio realis, seu verbalis, casus remanent extra difficultatem potissime ex eo, quod quicquid de stricto jure statutum sit, de consuetudine tamen in omni fere delicto proceditur per inquisitionem, ex deductis per Farinac. *qu. 1. n. 10.*

In hac autem disputatione actum quoque fuit de puncto, per Signaturam tamen non determinato, utpote extra causæ necessitatem, dum ex dicta præventione cessabat difficultas. An scil. dicta cumulativa, quæ intra di- 4
strictum Urbis competit Tribunali Vicarii, in concursu Ordinariorum, aliorumque Judicum primæ instantiæ, non obstante dispositione S. C. T. *Sess. 24. de reform. c. 20.* locum haberet in isto casu, in quo agebatur de delicto commisso in dicto Oppido Sermonetæ, quod est intra districtum, dum illud est Diœcesis Terracinen. cujus Cathedralis est absque dubio ultra 40. milliaria, & sic qualis locus attendi debeat ad effectum inspiciendi, an versaremur intra, vel extra districtum.

Et in hoc Scribentes pro dicto Tribunali Vicarii deducebant firmata in specie in Terracinen. fideicommissi,
decis. 1. Otthoboni, ubi occasione statutorum de filiis 5
in conditione positis firmatur tamquam certa hujus Oppidi situatio intra districtum, ut in effectu est. Tum a notorio itineris experimento. Tum etiam quia etiam de Terra *Sezia*, quæ per plura milliaria magis distat, est sub dubio, apud Buratt. *decis. 326. numer. 5.* & forte probabilior est affirmativa, cum me dubitante illa Communitas ita attestaretur, ita etiam docente praxi Tribunalis Capitolii, seu Senatoris, unde inferebant casum esse extra quæstionem.

Contrarium, etiam cum sensu veritatis, dicebam probabilius, quoniam a territorio temporali non bene infertur ad spirituale, vel e contra, ut supra frequenter in
Toletana; *disc. 1.* & in aliis habetur; Unde stant simul, 7
istum locum quoad fines temporales reputari de districtu, tam ad effectum statutorum urbis, quam etiam successivæ jurisdictionis Senatoris, & Capitolii cum similibus, & tamen diversum esse quoad fines spirituales, metiendos ex

situatione ipsius Ecclesiæ Cathedralis, cujus diœcesis dicitur territorium constituens corpus individuum, quod diverso jure censeri non debet, unde propterea magna differentia est inter unam, & alteram jurisdictionis speciem.

Quod clare comprobari observabam ex dispositione S. Concil. Trid. *Sess.* 24. *de refor. c.* 9. occasione jurisdictionis, quæ delegatur in locis *Nullius* Episcopo vici-
7 niori, quia vicinitas ex Concilii contextu regulatur ab ipsa Ecclesia Cathedrali, non autem a loco, in quo casus contingat, firmant Barbos. *in collectan. ibid num.* 4. & Fagnan. *in c. nullus, de Parochis num.* 25. ubi testatur ita decisum per Sacr. Congregationem, atque ita passim servat usus.

Dicebam ulterius, Vicarium urbis non considerari tam-
8 quam Vicarium Papæ ut Papæ, & Episcopi Ecclesiæ universalis, sed solum tamquam Episcopi urbis, ita contradistincti juxta ea, quæ de hac distinctione habentur firmata in Romana hæreditatis 28. Aprilis 1659. coram Melzio *dec.* 62. *post collectationes Bondeni*, de qua habetur actum pro illis de Rocchis, *sub t. fideicommissis*, & habetur magis ex professo tractatum infra, *sub t. de præem.* in Urbinat. Juris metropolitici *disc.* 1. ubi quod hic districtus reputatur tamquam species diœcesis hujus Episcopatus, quam incongruum videtur esse sine diœcesi; atque habere fines adeo restrictos intra agrum Romanum, itaut Episcopi intra hujusmodi ambitum existentes, speciem habere videantur Coadjutorum, & Vicariorum subordinatorum, absque eo quod intret incompatibilitas, seu monstrum, de quo *in c. quoniam in plerisque §. prohibemus de off. Ordinarii*, dandi scilicet duos Episcopos in eodem territorio, ne detur monstrum duorum capitum in uno corpore, cum id procedat, quando ambo prætenderent jus coæquale, & omnino independens, itaut quilibet capitis figuram gerere velit in eodem corpore, secus autem compatibiliter, & subordinarie, ut frequenter *hoc tit.* quæ ratio adaptabilis non est, ubi Cathedralis est extra hujusmodi districtum, seu ambitum, & consequenter intrat dicta incompatibilitas, seu monstrum.

Motivabam quoque de incompetentia hujusmodi cumulativæ etiam intra districtum, quasi quod ista proveniret
9 ex Constitutione 36. Pauli III. cui proinde derogatum fuit per generalem omnium obstantiarum derogationem contentam in Sacr. Conc. Trid. *Sess. de refor. cap.* 20. ut causæ omnes in prima instantia per locorum Ordinarios cognosci debeant, & cum quo præsupposito processit Signatura in una Farfen. de mense Nov. 1646. proponente Dandino; Verum, reflectendo ad veritatem, istud motivum non videbatur tutum, quoniam dicta cumulativa non videtur resultare ab aliquo particulari privilegio, sed a dicta ratione juris diœcesani, quod forte prætendi posset protrahi etiam ad centum milliaria, quantum importabat antiquus urbis districtus, ut in dicta Urbinat. *disc.* 1. *sub tit. de præmin.* quasi quod moderna restrictio ad. 40. utpote facta per Statutum circa temporalia, attendi non debeat quoad spiritualia, super quibus Senator & Populus non poterant se ingerere, sed quia observantia est in contrarium, unde tacita Papæ voluntas, & approbatio exinde resultasse videtur, ideirco illa dividenda non est, firmo tamen remanente dicto antiquo ambitu, seu districtu, saltem in ordine ad territorium provinciale, seu metropoliticum, ne scil. intra illud alter Metropolitanus existat juxta ea, quæ habentur in dicta Urbinat. juris Metropolitici; Unde propterea credebam, recte subsistere istam cumulativam intra modernum districtum, respectu tamen illarum diœcesum, quarum Cathedrales intra illum sitæ sunt, itaut earum Episcopis congruat dicta ratio subordinationis, qua posita dari etiam potest cognitio causarum ultra dictum ambitum respectu locorum diœcesis, quæ magis distarent, & sic ista restrictio, ita se habet ad lucrum, ac damnum respective, quæ omnia discursive deducebantur, & in ratione motivandi: Hucusque tamen occasio non dedit id formiter disputandi, ac maturum judicium desuper efformandi.

ANNOT. AD DISC. I.

DE districtu Urbis, de quo agitur in hoc discursu, occasione aliarum controversiarum prophanarum, agitur pluries *sub tit. de Reg. disc.* 72. & 94. & in spiritualibus in jam citato *disc.* 1. *de præemin.* & *in Miscel. Eccles. disc.* 1. & *in relat. Curiæ Romanæ disc.* 2. occasione agendi de diversis personis formalibus, quæ concurrunt in eadem materiali persona Papæ.

In præfatis tamen locis non descenditur ad hanc speciem mixtam, quod scilicet Ecclesia Cathedralis sit extra districtum modernum quadraginta milliarium in circuitu, Oppida vero, seu loca, in quibus contingant causæ, sint intra.

Quamvis autem in discursu scripserim pro negativa, ex ea ratione quod vicinitas regulanda est a situatione Cathedralis, tamquam a capite, seu corde corporis Diœcesani, eumdemque sensum etiam pro veritate haberem; Maturius tamen reflectendo ad punctum, non modica mihi superest ratio dubitandi, ex duplici ratione; Primo nempe, quia non implicat, ut in aliquo ejusdem Diœcesis loco, alter Prælatus, quamvis inferior, etiam privativam, multo vero magis cumulativam jurisdictionem habeat cum Ordinario Diœcesano ad terminos text. *in c. auditis de præscript. cum Concordantibus*, de quibus supra *disc.* 5. *cum plurib. seqq.* Ergo multo magis id acquirere potest Vicarius Papæ, cum ita non resultet monstrum dandi duo capita in eodem corpore, vel duos Sponsos ejusdem Sponsæ, cum id procedat quando dandi essent duo Episcopi, vel Prælati, coæquali jure in Cathedrali, & in universa Diœcesi, secus autem, ubi agatur de jurisdictione restricta ad certum locum, vel certam territorii partem, ut in præsenti sequi dicitur.

Et secundo, quia ut etiam in discursu, ac alibi insinuatur, non bene arguere licet ab iis, quæ generaliter in omnibus aliis Orbis Diœcesibus in jure statuta sunt, ad hunc districtum, seu circumdarium Urbis, quoniam in effectu est Diœcesis Episcopatus Romani, cum quadam specialitate non incongrua in eo Episcopatu, qui est annexus Papatui, quod scilic. intra eadem Diœcesim habeat plures coadjutores Episcopali quoque dignitate præditos, inter quos quædam distributio partium ejusdem Diœcesis facta sit, ut ita quilibet cognoscat quid sibi commissum sit; Ideoque nil prohibet, quin Episcopo alienæ Diœcesis adjacentis, ac stantis de per se independenter ab Episcopatu Romano, Papa commiserit gubernium alicujus partis sibi adjacentis territorii.

Clarius vero, quoniam ut advertimus *d. disc.* 1. *hoc eod. tit.* ac etiam *d. disc.* 72. & 94. *de Regal.* Districtus spiritualis idest Diœcesanus Urbis est milliarium centum in circuitu, subsequutæ vero immutationes, & præsertim ultima facta per Statuta Urbis, quæ laicalia potius censentur, non alterant statum Diœcesanum, ex pluries insinuata certa propositione, quod a finibus temporalibus inferre non licet ad spiritualia, & e contra, ideoque etiam ipsa Civitas, totaque Diœcesis ista extra ambitum quadraginta milliarium est de hac Diœcesi, ejusque pars.

Et licet de usu recepto stylo Cardinalis Vicarius, qui Papæ vices in hoc Episcopatu gerit, & implet; non exerceat suam jurisdictionem, nisi intra hunc modernum ambitum, seu districtum quadraginta milliarium; Attamen id provenit, quia Papæ placuit ejus Officialis potestatem ita restringere, ea in restanti territorio sibi remanente.

Ad idem conferre videntur ea quæ habentur in Vasionen. *sub tit. de benef. disc.* 27. in proposito Concordatorum Galliæ, quod scil. non implicet, ut ad certos effectus, una, & eadem Diœcesis diversæ sit qualitatis, & naturæ; Nimium tamen in hoc observantiæ tamquam bonæ interpreti deferendum videtur.

BONONIEN. CENSUS PRO LUDOVICO DE MARTELLIS CUM ALBERTO, ET FULVIO DE GRASSIS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ quod hunc punctum non resolutus.

De jurisdictione Cardinalis Legati in prima instantia quando intret, & an etiam in casibus, ad quos ejus facultates non extenduntur, sit prorogabilis de partium consensu in præjudicium Ordinarii, & de materia prorogationis jurisdictionis judicis alias incompetentis.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Causæ in prima instantia cognoscendæ coram locorum Ordinariis.*
3 *Bononiæ adest provisio particularis favore Archiepiscopi.*
4 *Subditus non potest prorogare jurisdictionem judicis incompetentis in præjudicium sui Superioris.*
5 *Baro petit remissionem Vassalli, quamvis in aliam Curiam consentientis.*
6 *Declaratur conclusio, de qua num. 4. cum distinctione casuum.*
7 *De differentia in hoc inter jus civile, & canonicum.*
8 *Etiam in casu, in quo subditus non potest prorogare jurisdictionem incompetentis, actu substinetur in ejus præjudicium.*
9 *Legatus est judex competens, Clericorum, & concurrit cum qualibet Ordinario.*
10 *Observantia quando, & ad quem effectum sit considerabilis.*
(*) (* *De Statuta Mutinensi, per quod datur via executiva in Instrumentis publicis.* *)

D I S C. LI.

1 CUm Mattellus pulsasset cor. Legato Bononiæ, seu ejus Officialibus illos de Grassia tamquam hæredes debitoris census ad solutionem fructuum, atque reis conventis in jurisdictionem consentientibus, per Auditorem Generalem ab eod. Legato deputatum, relaxatum esset mandatum exequutivum; interposita appellatione, & assumpta disputatione in Signatura Justitiæ super modo illam committendi, an scil. cum clausula, *sine præjudicio executionis*, ut in executivis, & de sui natura suspensivam appellationem non admittentibus rescri-
2 bi soleret: Vel potius cum clausula suspensiva, seu translativa executionis, ut etiam in exequutivis, & privilegiatis ratione nullitatis, vel injustitiæ rescribi solet, & super quo rescribendi modo pro impedienda executione, fere omnes hujus Tribunalis disputationes habentur; Inter cæteras nullitates, quæ ex parte appellantium deducebantur pro obtinendo rescripto, etiam ad effectum suspensivum, erat illa defectus jurisdictionis, quoniam cum ipsi essent Clerici, non poterat causa coram alio judice in prima instantia tractari, quam cor. Archiepiscopo tamquam loci Ordinario ex dispositione Sacr. Conc. Trid. *Sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. ut in specie inhibetur Legatis, ne se ingerant in causis primæ instantiæ, illas cognituri in gradu appellationis.

Clarius vero dicebatur id procedere in hac Diœcesi
3 Bonon. ob speciales litteras Gregorii XV. desuper providentes, ne Legatus in causis fori Ecclesiastici primæ instantiæ se ingerat, præterquam in illis criminalibus pro quibus imponenda veniret pœna ultimi supplicii cum traditione Curiæ sæculari, quo casu disponitur esse locum præventioni. Cuique tam Concilium, seu Constitutio Pii IV. super ejus confirmatione, & publicatione, quam dictæ literæ Gregorii contineant decretum irritans, quod inficit quamcumque contrariam possessionem, inferebatur de qualibet diversa observantia curandum non esse.

Neque attendendum esse dicebam Scribentes pro appel-
4 lantibus istorum consensum, quoniam non potest subditus in præjudicium sui Superioris, absque istius licentia, vel consensus prorogare jurisdictionem judicis alias incompetentis, ad text. *in c. significasti de foro compet.* ubi Scribentes; cum ea sit sedes materiæ, de quibus Carol. de Grassis *effectum Cleric. p. n.* 53. Barbos. *in collect. super eodem Canone*, Carleval. *de judiciis tom.* 1. *disp.* 2. *n.* 1075. deducendo in eisdem ea, quæ ex Capyc. *decis.* 9.
5 & aliis habentur apud eumdem Carleval. *d. disp.* 2. *n.* 808. & 859. de Barone petente remissionem vassallorum ad suum forum, non obstante eorum consensu in jurisdictionem M. C. V. seu alterius Regii Tribunalis: Et in specialibus terminis dicti Conciliaris decreti, *in cap. causæ omnes* quod scil. causæ in prima instantia cognosci non possint in Tribunali superiori, consentiente subdito, sed dissentiente Ordinario, vel e converso, Barbos. *ad collect. ad idem Conc. ubi supra n.* 2.

Causa erat ex aliis motivis nimium turbida, unde propter ea, absque necessitate examinandi istud articulum, qui remansit indecisus, commissa fuit in Rota cum clausula translativa executionis, ut Egomet Scribens pro appellato ab initio dubitabam ex aliis motivis, facti potius, quam juris, unde resolutio visa est probabilis, & justa votum.

Quatenus vero pertinet ad hunc articulum super d. materia text. *in c. significasti de foro compet.* quando scil. jurisdictio judicis alias incompetentis sit prorogabilis, seu prorogata sufficiat, necne ad substinendum actum, cum Scribentes in contrarium multa in confuso cumularent; Dicebam ad tollenda æquivoca, procedendum esse cum distinctione conciliativa authoritatum, quæ invicem pugnantes videntur.

Aut enim agitur de judice penitus, & omnino incompetente, qui nullam nec actu, nec habitu habeat jurisdictionem, cujus sit incapax, ut est judex laicus 6
cum Clerico, seu in causis mere spiritualibus, & tunc recte procedat dictum assumptam scribentium in contrarium super gestorum invaliditate quocumque consensu, seu prorogatione non obstante, ob omnimodam incapacitatem, quam partium consensus, tollere non potest, ad text. *in dict. cap. significasti*, & *cap. dilectus*, *ead. tit. cum ibi notatis*.

Aut agitur de incompetente, sed de non incapaci, ut est, ex. gr. Episcopus alterius Diœcesis, qui cessante subjectione originis, domicilii, beneficii contractus, vel rei sitæ, sit incompetens in causis Clericorum, vel aliorum non diœcesanorum, non est tamen omnino incapax tamquam Ecclesiasticus; Et tunc de jure civili ex 7
partium consensu redditur competens, ad text. *in l. si convenerit ff. de jurisdict. omn. judic.* de jure autem Canonico Clericis est prohibitum absque proprii Ordinarii, vel Superioris licentia, ad text. *d. c. significasti*, cum ibi notatis, Barbos. *ibid.* Carol. de Grass. *effectu* 1. *n.* 53. Carleval. *d. disp.* 2. *n.* 1075.

Quod tamen recte procedere videtur, vel ad effectum, ut ipse Superior petere valeat avocationem, seu remissionem causæ, vel ad effectum, ut subditus prorogans alienam jurisdictionem in præjudicium sui superioris, possit ab isto puniri, non autem ad effectum nullitatis gestorum ad commodum, & favorem ipsius consentientis, seu prorogantis, qui sibi imputare debet, neque admit- 8
tendus est ad allegandam invaliditatem facti proprii, cum ita ex proprio delicto, in præjudicium alterius partis non delinquentis lucrum, & commodum reportare diceretur, ut ex Turrecremat. *in cap. non liceat* 3. *qu.* 6. & aliis, Carol. de Grass. *d. effect.* 1. *n.* 59. *cum seq.*

Aut demum agitur de judice habente jurisdictionem, & competentiam habitualiter, ita & realiter, quod meo jure dici valeat competens, quamvis mediante declinatoria, & ope exceptionis, sive de jure communi, speciali recusabilis, (qualis erat casus præcisus hujus controversiæ,) ac etiam est casus, quem frequenter tractant Regnicolæ, ut supra de recusatione M.C. V. aliorumque Regiorum Tribunalium in causis vassallorum Baronum cum similibus; & tunc, aut agitur de puncto remissionis causæ adhuc indecisæ, & recte procedit eadem propositio, ut consensus subditi non attendatur in præjudicium Baronis, seu alterius judicis, cui illius causæ cognitio prius competit, sicuti e converso consensus ipsius Baronis propriæ jurisdictioni & privilegio renunciantis aptus non est præjudicare vassallo, eique impedire declinatoriam; Aut vero agitur de causa finita, & de substinendis jam gestis in præjudicium ipsius prorogantis, & tunc dispositio dicti text. *in cap. significasti*, non intrat, quoniam vere & proprie non est prorogare jurisdictionem judicis mere incompetentis, qui eam ex sola prorogatione obtinere dicatur, sed est renunciare exceptioni declinatoriæ, ac nolle uti privilegio, seu jure alias competenti, itaut ille judex, vel superior recte procedat jure suo, & ex propria nativa jurisdictione, tamquam per remotionem obstaculi, ut bene Abb. *cons.* 25. *lib.* 1. quem exteri sequuntur collecti per Carol. de Grass. *de effect.* 1. *n.* 63. Carleval. *d. disp.* 2. *n.* 1086.

Quinimo etiam ubi ageretur, juxta casum præceden- 2
tem, de judice omnino incompetente, non tamen incapaci ut supra dictum est, attamen conclusio procedit, vel ad effectum ut proprio Superiori, non obstante subditi consensu, detur jus avocandi causas, seu petendi rescissionem gestorum, quæ sibi suæque jurisdictioni præjudicium parere possent, vel ad effectum puniendi subditum

ita

ius male agentem, non autem usipsemet ad proprium commodum, gestorum nullitatem allegare possit, ut ultra deducta per Carol. de Graff. *d. n.* 36. ita distinguendo bene habetur apud Surd. *cons.* 47. *num.* 36. *circa fin.* cum quo pertransit Rota *dec.* 306. *n.* 8. *&* 14. *part.* 7. *rec.* Atque ita probat recepta praxis totius Orbis, præsertim Curiæ Romanæ, quoniam A. C. extra Curiam non est competens in causis primæ instantiæ, itaut gesta ex defectu jurisdictionis remaneans invalida, *ut dec.* 150. *part.* 4. *rec. tom.* 2. *& sepius*, & tamen quotidie partibus consentientibus, seu non recusantibus, hujusmodi causæ valide tractantur.

9 In tertio autem & ultimo casu nos versabamur, quoniam Legatus in ejus provincia dicitur judex competens omnium clericorum, habens cum eis, tam habitualem quam actualem jurisdictionem, sicuti Ordinarius cum quo concurrit, eoque majorem habet jurisdictionem & prærogativam, Hostien. & cæteri communiter *in cap.* 1. *de offic. Legati*, Specul. *tit. de Legat.* §. *super est*. Gundisal. *de Legato qu.* 8. *num.* 3. Boer. *de potestate Legati in princ. num.* 20. ac præsupponitur in eodem decreto Concilii *d. cap.* 20. & in ipsismet litteris Gregor. XV. In quibus præsupponitur judex appellationum & recursuum, ac etiam in certis casibus ei datur cognitio in prima instantia, ut supra.

10 Eoque magis hæc prætensa nullitas, reflectendo etiam ad veritatem, omnino cessabat, quia supponebatur talem esse usum & praxim, quem usum non considerabam tamquam inductivum novæ consuetudinis exorbitantis correctoriæ dictæ Conciliaris dispositionis, seu litterarum Gregorii; seu tamquam inductivum consensus & patientiæ ipsius Ordinarii, de cujus præjudicio agebatur, unde propterea clarius & absque dubio ista nullitas non erat allegabilis ad regulam text. *in l. Barbarius ff. de offic. Prætor.* quo casu non intrat inspectio decreti irritantis; quia non agitur de impugnatione, sed de non comprehensione, seu non usu privilegii particularis, non autem legis universalis juxta distinctionem, de qua Otthobon. *dec.* 175. *n.* 16. & in aliis frequenter.

(*) (* Pariter non obstat quod in instrumentu non adsint pacta executiva; tum quia adest conventio juxta Privilegium Ducale, quod ut notorium est versatis in Ducatu Mutinensi, idem importat ac obligatio Cameralis, excepta sola facultate procedendi ad censur: tum etiam quia adest Statutum Mutinense *lib.* 2. *Rubr.* 61. *de executien. Instrum. fol.* 127. per quod datur via executive Instrumentis publicis, prout de facto data fuit contra nostrum principalem. Maxime quia tractatur de fructibus census habentibus de sui natura executionem paratam ex superius allegatis, & quotidiana praxi hujus Tribunalis.

Minusque obstat quod Statutum Mutinense & Ducale non afficiant adversarios, vel quia Clerici, vel quia non subditi, dum hodie non agitur contra ipsos in vim dicti Statuti, vel Privilegii, sed sufficit in vim illorum recte fuisse processum executive ad instantiam creditoris contra nostrum principalem prædictis statutis subditum, ad effectum ut ipse tamquam executive conventus possit ex sola juris communis dispositione executive convenire suum principalem, quamvis hic non esset ita obligatus. Ponamus enim quod fidejussor alicujus esset obligatus in forma Cameræ, quæ non esset in obbligatione principalis, prout fieri posse firmant in specie Rota apud Zacchiam *de oblig. Camer. dec.* 44. *n.* 11. & idem Zacch. *q.* 211. *num.* 26. Si fidejussor in vim dictæ obbligationis coactus esset executive, vanum est dicere quod iste deberet ordinarie agere contra principalem, cum verissimum sit eodem jure censeri debere. Ultra quod directe etiam agi posset contra Adversarios, quamvis clericos & non subditos in vim d. Privilegii Ducalis vel Statuti, vel ratione consensus & pacti; & sic non ea vi statuti sed ex vi propriæ obligationis, juxta celebre *Cons. Abb.* 33. *nu.* 2. *lib.* 2. vel quia obligatio ad formam Statuti non est facta per ipsos clericos, sed per eorum patrem laicum, cujus obligatio ex persona hæredum non immutatur, ut in puncto me scribente dixit Rot. in d. Bituntina Census 5. Julii 1649. cor. Arguelles & 10. Decemb. 1649. & *non attento.* *)

ANNOT. AD DISC. LI.
Cum duobus seqq.

SUpes his discursibus occasio non dedit alias disputare; atque de contentis, *disc.* 52. super prohibitione, quam Episcopi habent conferendi ordines subditis aliorum Episcoporum, & Prælatorum, agitur in Adnot. ad Concil. Trid. *disc.* 14 *& ad disc.* 52. conferunt in parte ea, quæ habentur *supr. ad disc.* 50.

PRAGEN.
PRO ARCHIEPISCOPO CUM EPISCOPO LITHOMARICEN.

Discursus pro veritate extra Curiam.

Clerus qui proprio diœcesano destitutus est; quia nempe ejus diœcesis ab infidelibus, vel hæreticis occupata sit, transiens ad partes Catholicorum, cujus diœcesani subditus fiat, ad effectum præsertim collationis ordinum.

De pœna Episcopi conferentis ordines clerico alieno sine proprii diœcesani licentia: Et an Metropolitanus procedere possit ad censuras contra Episcopum Suffraganeum;

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Clericus diœcesis ab infidelibus, vel hæreticis occupata fit diœcesanus, & subditus illius diœcesis ad quam confugit.*
3 *Subditus ratione domicilii potest ordinari.*
4 *Domicilium quando contrahi dicatur.*
5 *An contribuentes in sustentatione seminarii, in eo aliquod jus habeant.*
6 *Archiepiscopus Pragen. dicitur Legatus natus.*
(* *Dimissa a Seminario non importat dimissione a Diœcesi jam electa.* *) (*)
7 *Licentia denegata per Superiorem non potest concedi per inferiorem.*
8 *In quibus deferendum non sit Theologis.*
9 *An bona fides & credulitas excuset Episcopum ordinantem alienum clericum.*
10 *An Metropolitanus possit excommunicare, aliasque censuras proferre contra Suffraganeos inconsulto Pontifice.*

DISC. LII.

QUidam Clericus diœcesis *Alberstadien.* ab hæreticis occupatæ, in *Prage* Seminarium receptus, post aliquorum annorum decursum, in quibus sufficienter in literatura profeceras, quatuor minoribus ordinibus ab Archiepiscopo, seu ejus Vicario in spiritualibus (*Suffraganeo* nuncupato) susceptis, ejusdem Seminarii exonerandi causa, per illius Rectorem commendatus fuit eidem Parocho diœcesis *Lithomaricen.* ut cum prædicationis exercitio, aliisque honestis occupationibus victum sibi procuraret, donec deveniret ad ætatem habilem pro suscipiendo presbyteratu; Cum autem apud dictum Parochum moraretur, pluries Archiepiscopum deprecatus est pro concessione dimissorialium pro sacris ordinibus suscipiendis cum ætatis dispensatione, quod semper denegatum fuit. Deinde vero eosdem ordines ab Episcopo dictæ diœcesis suscepit, de quo habita per Archiepiscopum notitia hic satis humane per litteras dictum Episcopum monuit ad eum certiorandum de causis, & titulis, ex quibus in alieni clerici ordinatione absque proprii Ordinarii licentia se ingessisset, & quomodo se excusaret a censuris & pœnis contentis *in cap.* 2. *de tempor. ordinat. in* 6. *& in Sac. Concil. Trident. Sess.* 23. *de reformat. cap.* 8. 1

Dicto autem Episcopo, non absque aliqua temeritate respondente, Archiepiscopus, servatis servandis, eum in dictas censuras & pœnas incursum declaravit; Verum petulantius effectus, curavit cum pluribus Theologorum votis, ac responsis J. C. etiam hujus Romanæ Curiæ, se publicare inculpabilem, atque injuste in hujusmodi pœnas incur-

incursum denunciatum; Quapropter Archiepiscopus, potius ut juxta morem regionis, vulgo satisfaceret, quam quod juris ordo ita exigeret, curavit plurium aliorum Theologorum vota & juris Consultorum responsa, præsertim vero ejusdem Curiæ Romanæ obtinere pro veritate super dictarum censurarum justificatione; Cumque inter alios ego assumptus essem, visis dictis votis & responsis pro Episcopo editis.

Respondi, quoad conclusiones, & principia juris, dictos hujus Curiæ J. C. & Advocatos bene respondisse, atque propositiones per eos deductas esse veras, fallaciam vero consistere in applicatione ad factum, cujus proinde magis quam juris quæstio esse videbatur, ob ejusdem facti seriem alteratam ac minus fideliter ex parte dicti Episcopi præsuppositam, & a qua congrua juris applicatio pendebat, ut frequentior hodie videtur omnium forensium controversiarum natura.

2 Juris enim verum, ac receptum principium est, per dictos J.C. deductum, & a me admissum, clericum carentem proprio Catholico Episcopo ob diœcesis ab infidelibus, vel hæreticis occupationem, effici subditum & diœcesanum illius Episcopi, ad cujus Ecclesiam, seu diœcesim migravit, ejusque domiciliarius effectus est, ad text. *in cap. Clericus 71. dist. 8. & cap. final. de Parochis*, ubi quod propria Civitate occupata, proprius Parochus efficitur ille, ad cujus limites & territorium populus confugit, ex quorum jurium dispositione ad istum præcisum effectum collationis ordinum, ut clericus efficiatur subditus & domiciliarius illius diœcesis, ad quam a propria ab hæreticis, vel infidelibus occupata confugiens se recepit, firmant Joan. Andr. Franch. Gemin. & cæteri communiter *in eod. cap. 2. de temporibus ordinationum in 6.*

Qua theorica sic stante, totus punctus erat in applicatione ad factum, cujus serie attenta, etiam juxta illam, quæ in dictis responsis pro Episcopo editis præsupponebatur, quamvis cum aliqua alteratione, contra eundem Episcopum, reflectendo ad solam veritatem, respondendum censui. Quoniam in facto dubitabatur, dictum Clericum confugientem a propria diœcesi ab hæreticis occupata, se contulisse ad Civitatem *Pragen.* ibique in Seminario receptum, commoratum esse spatio annorum quatuor, & ultra, & quod magis est, positive agnovisse dictum Archiepiscopum in proprium Diœcesanum, & Pastorem, dum ab eo quatuor Ordines minores susceperat.

Non negabant Scribentes pro Episcopo prædicto, quod pro tempore dictæ moræ in Seminario, Clericus præfatus esset illius Archiepiscopi subditus, & diœcesanus. Insistebant
3 autem in eo, quod deinde dicto primævo domicilio derelicto, alterum de novo in hac Diœcesi contraxisset, ideoque tanquam domiciliarius istius Diœcesis, ab ejus Episcopo ad ordines promoveri potuerit, ex collect. per Barbos. *de Episcop. alleg. 4.* ubi late de hac materia domicilii ad istum effectum collationis ordinum; Verum in hoc facti præsupposito consistebat fallacia, ob quam de facili corruebant omnia juris præsupposita, alioquin in suo casu vera, quoniam quicquid sit de quæstione, an ad effectum contrahendi domicilium requiratur, necne lapsus decennii; vel alterius temporis adnotari per DD. *in l. Cives, Cod. de Incolis, l. 10.* & alibi ex deduct. per Menoch. *de arbitr. casu* 36. Barbos. *d. alleg. 4. n. 26.*
4 *& seqq.* Burrat. & Adden. *decis.* 244. & habetur actum in Raggien. consortii, *sub tit. de Canonicis, &c.* Admissa etiam opinione domiciliario, seu huic Episcopo favorabiliori, ut etiam absque temporis lapsu, solus animus sufficeret, expresse declaratus, atque ab aliis facti circumstantiis adminiculatus, itaut ex adminiculis tolleretur sinistra suspicio, quod verbalis declaratio esset affectata, & in fraudem. Adhuc tamen sine dubio de dicto animo ita declarato, & adminiculato constare debet, cujus contrarium potius patebat; Tam attenta causa moræ in hac diœcesi, quæ propterea tanquam causativa, seu occasionalis ad verum domicilium, ac civilitatem non erat sufficiens, ex deductis in Firmana Codicillorum cor. Otthob. inter suas *decis.* 146. *n. 30. & seqq. & pluries ad materiam civilitatis, hoc eod. lib. sub tit. de præminentiis*; Tum etiam clarius stante ejusdem animi perseverantia retinendi primum domicilium, dum existens in hac Diœcesi pluries petierat ab Archiepiscopo tanquam a proprio diœcesano literas dimissoriales, quibus denegatis, alium non proprium Episcopum adierat, qui est proprius, & præcisus casus text. *in d. cap. 2. de temporibus ordinationum, in 6.*

(* Præsertim quia aliæ non concurrunt conjecturæ & præsumptiones, quæ ex translatione majoris partis bonorum, vel similibus actibus deduci solent; ac alias latu via ad fraudandam S. C. dispositionem aperta esset, si ex simplici modici temporis incolatu, absque formalibus domicilii acquirendi requisitis alieno clerico ordines conferri possent, aliaque in dies pessima resultarent inconvenientia. *) (*)

Dicebatur etiam ex parte dicti Episcopi, Clericum prædictum se non recepisse in Civitate *Pragen.* ut ejus civis, seu incola fieret, sed ut reciperetur in Seminario authoritate Sedis Apostolicæ ibi erecto pro hujusmodi Catholicis adolescentibus ab hæreticorum potestate confugientibus, unde cum dictum Seminarium commune esset toti Regno, seu Provinciæ Bohemiæ, cujus Episcopi omnes pariformiter cum ipso Archiepiscopo, juxta proportionabiles vires, ad ejus substentationem contribuebant, exinde inferebatur, quod hujus Seminarii alumni dici possent totius Regni domiciliarii, & successive æqualiter subditi omnium Episcoporum suffraganeorum ex dicta ratione in eodem Seminario coæquale jus habentium. Ve- 5
rum hoc motivum nulli penitus juris, vel facti fundamento innixum erat, quoniam non ex eo, quod Parochi aliique beneficiati contribuunt pro substentatione Seminarii erecti pro beneficio totius diœcesis, sequitur illos habere jurisdictionem, vel coæquale jus cum Episcopo in ipsius Seminarii alumnis; Ita a pari, & fortius; Licet enim hoc Seminarium erectum sit pro totius Regni, seu Provinciæ beneficio, fideique Catholicæ propagatione, & conservatione, unde merito universa Provincia contribuit in ejus substentationem. Attamen cum situm sit in una Civitate, vel Diœcesi, nullatenus dici potest, Episcopum non diœcesanum ex dicta ratione contributionis in eum legem Diœcesanam habere.

Clarius vero in hac facti specie, & ad effectum, de quo erat quæstio, ex duplici circumstantia; Primo scilicet, quod literæ Apostolicæ Urbani VIII. in quibus hujusmodi contributionis mentio habetur, solum Archiepiscopum dicti Seminarii, ejusque alumnorum Ordinarium
declarant; Et secundo, quod posita dicta cumulativa, 6
seu coæquali jure omnium Episcoporum Provincialium ex dicta contributione, resultante, Adhuc tamen, cum Archiepiscopus esset Metropolitanus, & Superior, & quem etiam in eo Regno esse Legatum natum dixit Bald. *cons.* 337. *lib. 4.* exinde resultat conclusio, quod licentia denegata per Superiorem, concedi non potest per inferiorem, quamvis alias illam concedendi facultatem haberet, ad text. *in cap. ut debitus, & cap. ut nostrum, de appell.* Seraph. *decis.* 1327. *num.* 2.

(* Nil refragante præsupposita dimissione a Seminario facta per Rectorem: tum quia hæc negatur in facto; tum etiam quia dimissio a Seminario non importat dimissionem a Diœcesi jam electa; nec in facultate Rectoris Seminarii est Clericum unius Diœcesis subditum effectum alienæ subjicere: subjectio etenim ex domicilio resultans non ab alieno, sed a proprio facto pendet ejus, qui diversum domicilium sibi constituit. *) (*)

Theologi in votis pro eodem Episcopo editis, crede- 7
bant ex præmissis illum dici posset in bona fide, ac justa credulitate a censuris, & pœnis excusante. Merito autem hujusmodi motivum neglectum fuit ab ipsismet J. C. pro eodem respondentibus, quoniam ut præsertim habetur in materia nautici fœnoris, ac pluries *sub tit. de usur.* &
alibi, Theologis nimium deferendum est in quæstioni- 8
bus, & articulis fidei, quoad vero ad moralia, deferendum pariter est quoad concernentia forum internum, in quo animus, & propositum totum faciunt, recteque verificari possunt inter intellectuales distinctiones intentionis, seu diversas operationes intellectus, quæ per eos considerantur; Secus autem quoad forum externum, in quo revera non sunt coram partes cum dictis distinctionibus judicandi, ac respondendi, quoniam Ecclesia non judicat de internis, atque alias omnium jurium dispositio semper elusa remanere posset, cum fere nullus reperiatur, quamvis scelestissimus delinquens, qui juxta suam, quam narrat historiam, innocens & forte præmio magis, quam pœna dignus reputari non debeat.

Quod in his terminis individualibus prævidet, ac opti- 9
me decidit idem text. *in d. cap. 2. de temporibus ordinationum in 6.* ibi, *Episcopi alienos Clericos ordinantes, vel affectatam ignorantiam allegare, vel figmenta componere solent*; Unde propterea eatenus excusatio intrat, quatenus

tenus in ipsomet foro externo tales justificentur circumstantiæ, quæ vere bonam fidem, ac justam credulitatem inducant.

10 Demum, tam Theologi, quam J. C. satis evagabantur super quæstione agitata per Canonistas *in c. 1. §. fin. de offic. Ordinarii in 6. & cap. Venerabili, de sentent. excommunicat.* de qua Genuen. *in prax. Archiepisc. c. 88. n. 6.* Quaranta *in Summ. Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritat. n. 8.* Barbos. *de Episc. par. 1. tit. 4. n. 15.* Ventrigl. *de jurisdict. Archiepiscopi, c. 147.* & cæteri. An scilicet Archiepiscopus inconsulto Pontifice per censuras contra Episcopos suffraganeos procedere valeat; Verum quamvis ex allegatis pateat, magis communem esse affirmativam. Nihilominus dicebam hunc esse inanem laborem, ac superfluam evagationem, cum hujusmodi quæstio intret in censuris latis ab homine, & quas Metropolitanus, authoritate sua contra suffraganeos promulgaret, in quibus terminis non versabamur, cum ageretur de censuris latis a jure, quarum declaratio, seu denunciatio conceditur etiam adversus eos, qui sint exempti, quinimo specialiter privilegiati, ne excommunicari aliisque censuris innodari valeant, juxta ea, quæ habentur *hoc eod. tit.* deducta in Messanen. Croton. & Cuscotin. *disc. 29. 47. & 48.* & in aliis.

(*) (* Quod si Episcopus dicat se bona fide ejusdem clerici assertionibus super jam memorati Domicilii assertione credidisse, debebat coram suo Metropolitano, quando per istum pluries, & paterna benignitate monitus fuit, id reverenter deducere, & probare, atque ita petere se excusatum, non autem per solas familiares literas a magnæ petulantiæ nota non alienas ita irreverenter asserere: præsumptio enim est contra ordinantem, qui propterea probabilem ignorantiam, vel aliam excusationis causam in dubio non præsumendam probare tenetur, ut per Monach. Jo. Andr. & alios in *eod. cap. 2. de tempor. ordinat. in 6.* Neque subdito & reo licitum esse debet sibi jus dicere, atque proprii criminis excusationem judicare, & ita superioris præcepta contemnere; sed istum reverenter adire debet, ut in Cracoviensi Attentatorum 17. Junii 1652. coram Bichiu *dec. 187. p. 2. divers.* *)

VITERBIEN. JURISDICTIONIS

PRO CURIA EPISCOPALI

CUM TRIBUNALI A. C.

Casus disputatus coram Præfecto Signaturæ Justitiæ, credo resolutum pro Curia Episcopali.

De cumulativa jurisdictione, quam A. C. habere prætendit cum Baronibus Status Ecclesiastici, etiam in prima instantia, saltem per viam recursus vassallorum, An procedat in spiritualibus, & cum Episcopis, non obstante Concilio Tridentino *in cap. causæ omnes?*

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De voto Robusterii circa recursum ad A. C.*
3 *Consuetudo non extenditur de casu ad casum.*
4 *De differentiis inter Barones, & Magistratus sæculares, & Episcopos, vel Ordinarios Ecclesiasticos.*
5 *Quando cesset decretum Concilii per non usum, non obstante decreto irritante.*
6 *Papa potest, sed non solet avocare ad se causas in prima instantia.*
7 *In Baronibus sæcularibus intrat præsumptio concussionis subditorum.*
8 *A. C. in prima instantia extra Curiam non est competens.*

(*) (* *Ad appellationem ex capite negligentiæ requiritur lapsus biennii a die requisitionis.*
Judex Ordinarius non potest allegari suspectus nisi ex justa causa legitime probata, & cognita. *)

D I S C. LIII.

Quidam Diœcesanus Viterbien. ad querelam partis offensæ pro delicto processatus, & carceratus, 1 recursum habuit ad A. C. qui causam assumendo, inhibuit in ea consueta formula, cum qua Tribunal inhibere solet curiis Baronalibus Status Ecclesiastici, ratione recursus habiti per subditos adversus Barones eorum officiales, unde propterea assumpta disputatione pro hujusmodi inhibitionis moderatione cor. Præfecto Signaturæ Justitiæ ea dispositione Sacr. C. T. *sess. 24. de refor. c. 20.* ubi expres- 2 se disponitur, quoscumque Superiores etiam de Latere Legatos non posse in præjudicium Ordinariorum se ingerere in causis primæ instantiæ ab ipsis Ordinariis cognoscendis; Excipiebat Procurator fiscalis urbi de voto Robusterii impress. *post secund. volum. cons.* Farinac. *decis. 27.* ex quo, seu verius annotatione ibi contenta, per ora Curialium pragmaticorum volitat assumptum, quod per viam recursus possit A. C. etiam in prima instantia causas reassumere, & cognoscere. Quare desuper de meo sensu interrogatus per Cardinalem Brancaccium tunc Episcopum Viterbiensem,

Respondi, quod ubi etiam præsens quæstio esset cum aliquo Barone ejusque Curia, adhuc votum prædictum, in suo casu verum, male applicaretur, quoniam illud, ut ex ejus contextu patet, loquitur, & bene de causis secundæ instantiæ in gradu appellationis, vel recursus, in quibus hujus Tribunalis jurisdictio firmatur in præjudicium Metropolitanorum, Præsidum, Legatorum, & aliorum, ad quos alias a judicibus primæ instantiæ juxta ordinem a jure præscriptum appellandum esset, itaut illa appellatio, vel recursus, qui de jure datur per Papam omisso medio, detur ad hoc Tribunal tamquam ad ejus Auditorem, sive Auditorem Camerarii, per quem Papa causas ad eum devolutas cognoscere solebat, & in hoc admittebam votum esse juridicum beneque fundatum. Dicterium autem per ora pragmaticorum volitare solitum super recursu ad hoc Tribunal etiam in prima instantia, provenit a quadam annotatione post idem votum, non quidem ipsius doctissimi Farinacii, sed alterius ejus forte Amanuensis, vel substituti, dum eumdem Farinac. ibid. allegat, atque *suum dominium* appellat.

Verum quicquid esset de veritate, ac de subsistentia dictæ annotationis, quando etiam illa recepta esset ex stylo, seu consuetudine, cum loquatur de recursibus etiam in prima instantia habendis per subditos Baronum, & 3 Domicellorum, exinde inferri non potest ad subditos Episcoporum, aliorumque Ordinariorum Ecclesiasticorum, quoniam stylus, seu consuetudo attendenda est in casu præciso, & individuo, & non extenditur etiam ex rationis identitate de casu ad casum, seu de persona ad personam, ex deductis per Gregor. & Add. *decis. 45. & 162.* Burat. *decis. 373. & 570.* late in Major. Canonicatus 27. Martii 1656. & 25. Junii 1657. cor. Melzin, & in eadem 24. Junii 1658. cor. Cerro, quarum secunda & tertia sunt post Zuff. *de legit. process. dec. 34. & 35.*

Clarius vero, ac extra omnem dubitationem, concurrente rationis diversitate multipliciter. Primo, quia juris- 4 dictioni Baronum, & Domicellorum, aliorumque Magistratuum sæcularium non assistit dicta expressa dispositio Sacr. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 20.* ut assistit Episcopis, & Ordinariis locorum, potissime stante Decreto irritante contento *in Constitutione Pii V.* super ejusdem Concilii confirmatione, & publicatione edita, per quod, ut *hoc titul. habetur*, inficitur quæcumque contraria possessio, & successive quæcumque consuetudo, vel præscriptio, quæ ita impedita remanet in ejus initio, & ne umquam nascatur.

Et quamvis ubi agitur de observantia, seu consuetudine Romanæ Curiæ in materiis verisimiliter Papæ co- 5 gnitis; ob istius scientiam, & tolerantiam videatur hujusmodi conclusionis rigorem cessare, quasi quod ita Papa implicite dictæ obstantiæ derogare videatur, & ex iis, quæ habentur bene deducta *in decis. 194. num. 15. & seqq. part. 4. rec. tom. 2.* Non tamen videbatur justificari talem observantiam, ex qua ad hujusmodi scientiam, & tolerantiam inferri posset respectu Episcoporum, & Ordinariorum, cum quibus rari sunt casus, magis de facto, & tolerantiam sequuti.

Altera differentiæ ratio est ex eo, quod Barones aliique Domicelli hujusmodi jurisdictionem obtinent ex gratia, & privilegio ejusdem Papæ, qui eis nullam inju-

riam

ctiam facere dicitur, exaudiendo etiam in prima instantia illos, & qui sunt ejus subditi mitivi, & qui ipsis Baronibus, & Domicellis, tamquam ipsius Locumtenentibus, & Vicariis regimini, & jurisdictioni commissi sunt. Quod dicendum non est in Episcopis aliisque Ordinariis habentibus jurisdictionem nativam, & de jure communi, non autem dativam, & ex gratia, seu privilegio, quamvis illa subordinata sit Papæ tamquam Episcopo Ecclesiæ universalis, & Ordinario Ordinariorum, quia potest quidem, ut in eod. Concilio loco citato supponitur etiam, ab Ordinariis aliquas primæ instantiæ causas ad se avocare, aliisque cognoscendas committere, sed non solet, nisi raro, & ex aliqua particulari circum-
6 stantia, rationabiliter hujusmodi supremæ potestatis exercitium suadente, ut insinuatur in eodem Concilii contextu cum aliis congestis per Marchel. *de commiss. avocationis causarum*; Quod etiam habemus in materia beneficiali, ea deductis in Cæsaraugustana Canonicatus *sub tit. de Canonicis*, quod idem Papa potest tamquam Ordinarius Ordinariorum etiam in mensibus ordinariis concurrere cum quolibet Ordinario collatore, sed non solet, nisi raro, & ex causa, cum similibus.

7 Tertia differentia est, quod in Baronibus, & Domicellis secularibus, de facili intrat suspicio concussionis subditorum, unde propterea facilis debet esse recursus, cujus ratione in hoc Principatu non adeo intrat illa mala præsumptio, quæ in aliorum Principatuum Baronibus, & Domicellis magis intrat, sed adhuc admittitur, itaut sola differentia sit circa magis, & minus, ex iis, quæ habentur in Sabinen. Status Montis Libretti *sub t. de feudis disc.* 65. occasione angariarum, ac etiam *eodem t.* occasione juris prohibendi accessum ad aliena molendina, vel furnos cum similibus, quæ mala præsumptio non de facili admittitur in Episcopis, & Prælatis Ecclesiasticis, juxta ea, quæ habemus in materia jurispatronatus potentium, & habentium jurisdictionem temporalem, quod
8 Concilium eccam formam rigorosam præscripsit, non procedentem cum Episcopis aliisque Prælatis Ecclesiasticis, quamvis eamdem temporalem jurisdictionem habentibus, ut in sua materia *sub t. de Juspatr.* cum similibus, unde propterea mihi videbatur generaliter recipiendam esse propositionem sæpius receptam per Rotam *decis.* 49. *&* 54. apud Posthum. *de subhastat. decis.* 150. *part.* 4. *rec. t.* 2. *& in aliis*, quod Auditor Cameræ extra Curiam non est judex in causis primæ instantiæ, atque in eis nullitas procedit. Et ita credo resolutum. Quinimo audito deinde idem judicatum fuisse per Signaturam quoad Barones in prima instantia, quod tamen mihi non est omnino notum.

(*) (* Neque in casu de quo agitur prætendi potest appellatio ex capite negligentiæ, quia ad hunc effectum in eodem capite *causæ omnes*, expresse disponitur requiri lapsum biennii, quod non currit ab initio, sed a die requisitionis, ut habetur *decis.* 11. *n.* 4. apud Posthum *de manut.* & prætensa suspicio est prorsus calumniosa; tum quia non potest allegari suspectus ille judex, in quem jam consensum fuit, nisi nova causa legitima medio tempore supervenerit; tum etiam quia non versamur in judice delegato, sed in ordinario, quem de jure indubitatum est non posse suspectum allegari, nisi ex justa causa legitime probata & cognita. *)

BARCHIONEN.

SEU NULLIUS DEPUTATIONIS VICARII

CUM MONASTERIO S. CUCUPHATIS.

Decisus pro veritate.

An jurisdictio Episcopalis, & facultas deputandi Vicarium Sede vacante de jure, & ex S. Concil. Tridentino competens Capitulo Cathedralis, vel Collegiatæ locum habeat sede plena, sed Episcopo, seu Prælato impedito?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ Nullius succedit in jurisdictione Prælati Sede vacante, adinstar Capituli Cathedralis.*
3 *De ratione, ob quam idem procedit in istis Ecclesiis.*
4 *Quid ubi non agitur de vacatione, sed de alio Prælati impedimento.*
5 *Quid ubi vacant Abbatiæ, seu Prælaturæ Ecclesiæ inferioris exemptæ intra Diœcesim.*
6 *Mulier habens virum inutilem censetur vidua.*
7 *Absente Episcopo, si moriatur, vel sit impeditus Vicarius, Capitulum providet.*
8 *Declarantur tenentes contrarium de Capitulo non administrante invito Episcopo absente.*
9 *Episcopus non tenetur habere Vicarium.*
(In casu nostro non intrat difficultas, quæ de jure cedere posset in regimine Abbatiarum Regularium vacantium. *)* (*)
10 *An Vicarius a Capitulo Sede vacante, vel impedita deputatus possit se ingerere non expeditis litteris suæ deputationis.*

D I S C. LIV.

IMpedito ex prudentialibus motivis possessore Abbatiæ S. Cucuphatis *Nullius*, seu *Barchionen.* Diœcesis, ne 1
in d. Abbatia resideret, ac jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, quam cum territorio separato, & *Nullius* habet, ac etiam temporalem in quibusdam castris, & locis per se, vel suum Vicarium exercere posset; Hinc exorta est difficultas, ad quem spectare deberet dictæ jurisdictionis exercitium cum deputatione Vicarii, saltem donec Sedes Apostolica desuper consulta alias provideret, unde desuper pro veritate consultus, quidquid esset de justitia, vel injustitia impedimenti, super quo nullas partes adhibere volui, illo præsupposito, itaut hujusmodi Abbatia de facto careret præsentia & regimine sui Prælati.

Pro conventu, seu Capitulo ipsius Monasterii censui respondendum, quoniam dispositio *Sac. Conc. Trid. sess.* 24. *de reformat. c.* 16. per quam, innovata juris communis dispositione præscribitur forma deputationis Vicarii faciendæ per Capitulum Sede vacante, ita procedit in Cathedralibus & Metropolitanis, ac in inferioribus Ecclesiis exemptis, quarum Prælatus habeat jurisdictionem ordinariam cum territorio separato & *Nullius*, quoniam eadem est proportio, ut patet ex verbis Concilii, ibi *etsi Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut exempta, Capitulumque negligens fuerit, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana & propinquior in exempta œconomum, & Vicarium, &c.*

Quod etiam comprobatur ex declaratione Sac. Con- 2
gregationis registrata apud Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 7. *num.* 20. Barbos. *in Collectan. ad idem Concil. dicto cap.* 16. *num.* 30. & docet inconcussa observantia, ob quam, disputata quæstione ad partes, idem firmat ac recipiendum dicit Fagnan. *in cap. His quæ, de majoritate & obedientia, num.* 48. & supponitur absolutum per Rot. *dec.* 346. *p.* 1. *rec.* & merito, quoniam licet de jure communi apud Scribentes deductos per Fagnan. *ubi supra*, id esset in quæstione, attamen ista sopita videtur per dictum Conciliare decretum, per quod ita præsuppositive canonizata remansit ea opinio, quæ etiam in puncto juris verior censenda esset.

Cum enim juxta ea quæ habentur *in Toletana, disc.* 1. 3
& in aliis frequenter hoc tit. hujusmodi Prælati cum territorio separato & *Nullius*, per veritatem, & de facto, non autem ficte, & intellectualiter, habentes quamdam speciem diœcesis cum clero, & populo a quacumque alia diœcesi independentis, exceptis iis, quæ sunt Ordinis Episcopalis, in exercitio, non autem in habitu, in omnibus jure Episcoporum censeantur, itaut etiam quoad jurisdictionem a Concilio Tridentino & Apostolicis Constitutionibus delegatam, sub Ordinariorum nomine veniant, proindeque hujusmodi corporis caput constituatur ex ipsa Ecclesia Collegiata, ejusque Prælato & Capitulo. Exinde sequitur quod Prælato defecto, ex eadem ratione cujusdam juris non decrescendi, ob quam in Capitulo Cathedralis, tamquam ejusdem corporis constitutivo remanet Ecclesiæ administratio, idem in omnibus in hujusmodi Ecclesiarum Capitulis dicendum venit, cum nulla dignosci videatur ratio differentiæ, unde propterea quando ageretur de casu formalis vacationis Ecclesiæ per mortem, vel translationem Abbatis, sive etiam per alios casus expressos *in cap.* 3. *de supplenda negligentia Prælatorum*, qui morti æquiparantur, dicebam

casum

casu videri omnino planum, & habetur apud elaboratum, ac diligentem amicum meum Pellegrin. *in ejus praxi Vicariorum*, *p. 1. sect. 4. sub sect. 5. n. 3. fol. 91.*

4 Difficultas autem resultabat ex eo, quod in nullo ex dictis casibus versaremur, sed in alio per canones omisso, in quo occasione impedimenti resultantis ex censura Archipresbyteri *Altamuræ Nullius Provinciæ Baren.* Fagnanus *in cap. quia diversitatem, de concess. prabenda, ex num. 16. cum seq. ad finem*, disputata quæstione ad partes concludit tamquam in casu omisso non intrare jurisdictionem Capituli, sed potius jurisdictionem devolvi ad Sedem Apostolicam.

Quidquid autem in eo casu esset de unius, vel alterius opinionis veritate, quam examinare neglexi, utpote extra quæsitum. Quæstio ibi agitata percutit terminos, in quibus Sedes Apostolica de impedimento consulta, Vicarium aliosque officiales, & administratores deputare velit, seu opponente Capitulo. An scilicet id citra ejus injuriam, ac violationem sui juris fieri valeat, sed non erat iste casus quæsiti, cum solum ageretur de eo intermedio tempore, donec scilicet Sedes Apostolica de hujusmodi impedimento consulta providerit, qui casus videbatur indubitatus, ne interim ille clerus & populus remaneret acephalus, ac sine Rectore & Superiore.

5 Unde propterea dicebam in hac materia procedi cum aliqua æquivocatione, adhibendo in his terminis ea quæ per Canonistas disputantur de Monasteriis, & Ecclesiis Regularium, seu aliis exemptis proprio Abbate, seu Prælato carentibus, aut illum impeditum habentibus; An scilicet jurisdictio devolvatur ad Capitulum Monasterii, vel potius ad loci Ordinarium.

Isto enim casu supponitur agi de Ecclesia, vel Monasterio simpliciter exempto intra alieni Ordinarii diœcesim existente, quodque proinde agatur de jurisdictione, & administratione corporis stantis de per se independenter, & habentis territorium separatum, ac *Nullius*, tamquam species diœcesis, sed de administratione Ecclesiæ, vel Monasterii sub Episcopo, vel Ordinario, qui cessante privilegiativa exemptione, nativam ac habitualem jurisdictionem ibi habeat, tamquam in casu omisso in privilegiis, competentem de jure, & quamdam speciem remotionis obstaculi privilegiorum, ac reversionis ad primævum statum, sive cessatio Prælati proveniat per veram vacationem, sive per æquipollentem ratione accidentalis impedimenti: unde propterea termini

6 videntur omnino diversi, neque ab unis ad alios arguere, vel inferre licet ob satis disparem rationem, quoniam ubi agitur de Ecclesia exempta intra limites alicujus diœcesis, cessat inconveniens, quod illud corpus remaneat acephalum, ac sine Rectore, & Superiore, dum Episcopus, seu Ordinarius loci bene istas partes explicare potest, ac supplere. Quod practicabile non est in hujusmodi Ecclesiis habentibus territorium separatum cum clero & populo cum qualitate *Nullius*, & a quocumque alio Ordinario, & territorio independenter, quia remanent sine Superiore & Rectore, unde viget eadem ratio, quæ in Cathedralibus.

7 Ecclesia enim, ita dicitur Rectore, ac sponso viduata, quando illo omnino caret sicuti quando cum habet inutilem, ut ad literam disponit text. *in cap. inter corporalia*, *§. sede neque, de translatione Episcoporum*, unde propterea occasione privilegiorum de jure competentium viduis, præsertim *ex lege unica, C. quando Imperator inter viduas, & pupillos, &c.* magis communiter receptum est, mulierem nuptam habentem virum inutilem, jure viduæ censendam esse, ex collectis per Novar. *in tract. de elect. & variatione fori, sect. 2. qu. 7.* Ridolph. *in prax. part. 3. c. 4. n. 105.* apud quos cæteri.

8 Adeout etiamsi Ecclesia habeat Episcopum, vel Prælatum viventem, & non impeditum, sed absentem, unde contingat casus mortis, vel alterius impedimenti Vicarii Generalis, quem ipse pro tempore absentiæ deputavit, adhuc interim donec Prælatus certioretur, ac provideat, certum videtur ob dictum inconveniens, ne clerus, & populus remaneat acephalus, & sine superiore, jurisdictionem devolvi ad Capitulum, ut tamquam absolutum supponitur per Rotam in Burgen. juris visitandi 20. Martii 1597. cor. Orano, atque ex Quaranta *in summa Bullar.* Ventriglia, Barbos. Justiniano, & aliis, bene firmat dictus amicus meus Pellegrinus *de Vicario part, 1. sect. 4. subject. 5. n. 2. pag. 86.* ita a pari, & fortius, cum solum ageretur de hoc medio tempore provisionali, donec scilicet consulta Sedes Apostolica provideret.

Et quamvis Berous *cons. 23. a n. 4. ad fin. lib. 1.* firmet, 9
quod Capitulum non potest absente Episcopo a diœcesi deputare Vicarium, seu alias in jurisdictione, & administratione Ecclesiæ se ingerere, & cum eo, more transeuntis, simpliciter pertranseat Sbrozz. *de Vic. lib. 1. q. 59.* Nihilominus id præmissis non obstat, cum Berous præsupponat quæstionem tractari cum ipso Episcopo reluctante, qui velit etiam absens per se ipsum Ecclesiam administrare, cum de jure non teneatur invitus deputare Vicarium, ex firmatis per Cavaler. *dec. 418. n. 10. & 11.* ac habetur in Acernen. in Tirasonen. *disc. 33. & 24. & in aliis hoc tit.* Unde quidquid de isto casu, cujus disputationem adhuc occasio non dedit; An scilicet Episcopus absens a diœcesi, possit ibi causas cognoscere, atque subditos extra eam evocare, id longe distat a casu, in quo Episcopo absente, ac Vicarium, seu alium administratorem relinquente, sequatur istius mors, vel aliud impedimentum, quoniam tunc non est se ingerere in jurisdictione Episcopali, & administratione Ecclesiæ invito, & reluctante Episcopo juxta casum Beroi, sed ex verisimili ejusdem Episcopi voluntate, a jure suppleta, seu præsumpta, est supplere ejus vices & partes, ejusque nomine administrare, donec ipse certioratus de casu per eum non præviso posset providere.

(* Potissime stantibus ejusdem Abbatiæ particularibus (*)
constitutionibus id expresse disponentibus, ut in casu nostro supponitur, unde propterea cessat omnis difficultas, quæ alias de jure cadere posset in regimine Abbatiarum regularium vacantium, quæ tamen neque in præsenti cadere videtur, cum hujusmodi inspectio percutiat casum Abbatiarum & Monachorum regularium, in quibus agatur de solo ipsorum Monasteriorum regimine, ac personarum in eis viventium; & sic in terminis diversis a nostris, in quibus agitur, ut supra, de Prælato habente; ut supponitur, jurisdictionem ordinariam omnimodam, & quasi Episcopalem in clerum & populum, cum territorio separato ad instar Episcopi: unde propterea termini sunt diversi, neque difficultas ad dictam quæstionem restringitur. *)

In proposito item jurisdictionis Capituli Sede vacan- 10
te, in una Matheranen. disputata in S. ta Congregatione Episcoporum, de qua *sub titul. de elect.* (dum ejus principalis quæstio erat super validitate electionis Vicarii, & an votum electi computandum esset ad constituendam majorem partem) disputavi, an electus, qui se ingesserat in administratione officii, adhuc non expeditis literis patentibus per Capitulum concedi solitis juxta formulam traditam per Quarant. *in summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante*, & Barbos. *de Canonicis, qu. ultim. in fine*. excidisset a jure suo juxta terminos *c. avaritiæ, de prabendis in 6.* ut supponebatur ex parte illorum Capitularium, qui dictæ electioni non adhæserant; Et cum sensu etiam veritatis, prorsus vanam, & improbabilem dicebam hujusmodi oppositionem, quoniam mandatum, quod alicui Vicario conceditur, sive per Episcopum, sive per Capitulum, non exigit pernecesse scripturam, dum etiam oretenus dari potest, Sbrozz. *de Vic. lib. 1. q. 64.* Termini autem textus *in dict. cap. avaritiæ*, procedunt ubi agitur de formali electione, quæ indigeat confirmatione Sedis Apostolicæ, ne scilicet ista neglecta, liceat electo se ingerere juxta ea, quæ habentur in Monasterien. & Coadjutoriæ, *eod. titul. de elect.* Secus autem, ubi agitur de alio actu, qui eodem tempore importet electionem, & collationem, unde confirmationem, vel alium actum ad sui perfectionem non expectat, ex deductis per Garz. *de benef. part. 1. cap. 6. nu. 23. cum seq.* & ita censuit S. Congregatio absque difficultate.

ANNOT. AD DISC. LIV.

De ista materia jurisdictionis Capituli Sede vacante, & deputationis Vicarii agitur *sub tit. de Canonic. & Capitulo, disc. 4. cum plur. seqq.* ac etiam *in adnot. ad Conc. Trid. disc. 31.* ideoque locis citatis est videndum.

NE-

NERITONEN. JURISDICTIONIS PRO EPISCOPO CUM LÆLIO DE ACTIS.

Casus decisus per Rotam pro Episcopo.

An Clericus in minoribus effugere valeat jurisdictionem sui Ordinarii, ex eo quod habitum, & tonsuram non deferat, neque Ecclesiæ inserviat, unde cessant requisite Sac. Conc. Trid. Et quid ubi expresse, & formiter renunciavit clericatui, an hoc non obstante subjectus remaneat foro Ecclesiastico pro delictis, & causis ante dimissionem, & quid pro illis post dimissionem clericatus?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De requisitis Sac. Conc. Trident. ut clericus in minoribus gaudeat foro, fortius in clericis conjugatis.*
3 *Clericus de delictis in clericatu punitur ab Ecclesiastico etiam post dimissum clericatum.*
4 *Non è contra, quia etiam pro delictis commissis ante clericatum non punitur à laico.*
5 *Clericus non incedens in habitu, vel dimittens clericatum, an hoc non obstante subjaceat Episcopo?*
6 *Et de ratione.*
7 *Suscipiens clericatum quasi contrahit.*
8 *An argumentum correlativorum semper procedat inter Episcopum, & Clericum?*
9 *Clericus qui post dimissum habitum illum suscipit, gaudet privilegio fori etiam si sine licentia Episcopi.*
10 *Decisio Sacræ Congregationis, quod etiam non incedendo in habitu, subjacet Episcopo.*

D I S C. LV.

1 INquisitus, & carceratus Lælius Clericus conjugatus per Curiam Sæcularem Terræ Galatonæ ejus Patriæ pro aliquibus delictis, obtinuit remitti Episcopo Neritonen. ejus Ordinario, quo volente in causa procedere, cum tractu temporis, ob rerum statum immutatum, agnosceret sibi magis expedire habere judicem laicum, quam Ecclesiasticum; Hinc facta renunciatione Clericatus coram publico Notario, recusare cœpit Curiam Episcopalem, qua procedente ad quamdam condemnationem, appellavit, atque post gesta coram quodam alio judice appellationis in partibus, introducta causa in Rota cor. Bevilaqua, datum fuit dubium, *An constet de Lelii Clericatu, itaut sit subjectus jurisdictioni Episcopi*, quo proposito sub die 19. Februarii 1666. affirmativa prodiit resolutio ad favorem Episcopi solum informantis, sed Lælius acquievit, dum causa, quod sciam ulteriorem progressum non habuit; Et licet Ego scriberem pro Episcopo, adhuc tamen reflectendo ad solam veritatem, omnino justa, & probabilis visa est resolutio, cum revera hujusmodi prætensio istius, qui pro libito, modo clericum, modo laicum, juxta temporum opportunitates facere se volebat, nullam haberet subsistentiam.

2 Duo etenim erant ejus fundamenta, unum quod in eo non concurrerent requisita per S. C. T. *sess. 23. de reform. cap. 6.* incessus scilicet in habitu, & tonsura, & servitium Ecclesiæ, cui de mandato Episcopi esset adscriptus, quæ requisita, magis stricte, & rigorose in praxi desiderantur in clerico conjugato, qui statui laicali magis approximat, ut in specie clericorum conjugatorum habetur apud Marin. *resol. 48. & seq. lib. 1.* ubi cæteri cumulantur; Et secundo, quod expresse renunciasset clericatui coram publico Notario, & testibus.

Utrumque fundamentum de plano cessabat ex facto, quoniam non agebatur de cognitione delictorum, quæ commissa prætenderentur post dictam, sive expressam dimissionem, sive tacitam habitus, & tonsuræ, quo solum casu intraret disputatio, sed de commissis tempore clericatus, jam ipsomet clerico instante, vel ratum habente canonizari per dictam remissionem a judice laico factam Episcopo tamquam competenti, quo casu res nullam habet difficultatem, ob jus Episcopo jam quæsitum, quod ex facto ipsius clerici tolli non potest, Grammat. *dec. 10.* & cæteri collecti per Graff. *de effect. Cleric. 1. 647. & seq.* Squillant. *de privilegiis clericorum, cap. 7. n. 109.* de Marin. *resol. 48. n. 1. lib. 1. & omnes*, quia est propositio plana.

3 Et quamvis id non procedat in casu converso, quia si laicus post delictum efficiatur clericus, non cognoscitur, neque punitur a judice laico, Franc. *dec. 209. & 384.* cum aliis per Marin. *d. resol. 48.* & admittunt omnes etiam laici quoad personam, cum sola quæstio sit quoad bona, ubi supra præventa, ex deductis per Carleval. *de judic. disp. 1 t. n. 477. & seqq.* Sanfelic. *dec. 1.* Nihilominus quidquid sit de veritate hujusmodi distinctionis inter personam & bona, casus non est æqualis ob longe diversam rationem, quoniam in Episcopo, seu alio judice Ecclesiastico non concurrit illa omnimoda incapacitas cognoscendi, & puniendi laicos, cum quibus etiam in causis spiritualibus, quinimo & temporalibus mixti fori jurisdictionem habet, quæ è converso in laico concurrit pro regula, limitanda solum in illis casibus, in quibus ita per sacros Canones, a quibus magis quamdam delegatam jurisdictionem mutuare dicitur, statutum est.

4 Verum ubi etiam ageretur de delictis commissis post hujusmodi explicitam, vel implicitam clericatus dimissionem, adhuc tamen, ex abundanti, & præter causæ necessitatem, dicebam pro Episcopo responderi debuisse; Distinguendo siquidem unam dimissionis speciem ab altera, quatenus pertinet ad implicitam resultantem a defectu requisitorum, de quibus in d. decreto S. C. T. illa recte procedit in odium ipsius clerici, dicta requisita non adimplentis, ne scil. forum laicalem declinare possit, & quibusdam aliis privilegiis clericatus potiri, non autem ad ejus favorem, atque ut ita sibi liceat declinare sui Ordinarii jurisdictionem ejusque non subditum se facere; quoniam si id sequi non potest per dimissionem expressam, eatenus operativam, quatenus scil. ser. illa per ipsum Ordinarium, vel alium Superiorem admissa sit, multominus id facere potest per dimissionem implicitam, cum non possit esse majoris operationis tacitum, quam expressum, seu fictum, quam verum.

5 Ut supra in utraque parte dimissionis, prævia matura discussione de anno 1638. declaravit Sac. Congreg. Conc. in una Leodien. quæ declaratio approbata etiam per Urbanum VIII. & inferius registranda, circumfertur tamquam magistralis, ac passim recepta est per Sac. Congreg. Concilii.

Quod duplicem habet claram rationem coincidentem in idem, unam quod clericatus dicitur militia cœlestis, cui illum suscipiens se adscribere dicitur in favorabilibus, & privilegiativis jure militiæ terrestris regulandis, unde quemadmodum miles non potest militiam deserere sine licentia, & consensu Ducis, ac alias tamquam desertor punitur, patiendo solum privationem privilegiorum, ita quoque de hujusmodi militibus spiritualibus dicendum venit.

6 Et altera, quia inter suscipientem Clericatum, & Superiorem conferentem iniri dicitur quidam quasi contractus, eodem modo quo sequi dicitur ex collatione, & respective acceptatione beneficii Ecclesiastici inter beneficiatum, & Ecclesiam, seu collatorem, ex deductis per Barbos. *de jur. Eccles. lib. 3. c. 15. n. 14. & 15.* & pluries in sua materia *sub tit. de beneficiis*, occasione resignationis non operativæ, usquequo per Superiorem non admittatur, idcirco in distractu intervenire debet idem mutuus consensus, cum quo contractus initus fuit, ex regula, quod unumquodque dissolvendum est cum eodem vinculo, cum quo est ligatum.

7 Et quidem Superior, & subditus sunt correlativi, & non debent ad imparia judicari, quinimo si quæ inæqualitas danda est, illa potius procederet pro Superiore, & contra subditum, non autem e converso, unde quemadmodum Episcopus sine consensu clerici, vel saltem eo dissentiente sine justa causa, & ser. ser. non potest eum privare clericatu, ita è converso non debet esse in subditi placito sine Superioris consensu a suscepta obligatione se eximere.

Et quamvis revera in hoc proposito hujusmodi argumentum correlativorum ita stricte non procedat ob rationis diversitatem, quoniam quando subditus dimittit bene-

beneficium, vel clericatum, dicitur solum renunciare favori, & privilegio, quod non confertur in invitum. E converso autem privatio, quæ per Superiorem fieret, importat pœnam formalem, unde propterea termini non sunt æquales, ac etiam quia esset quodam-
8 modo reddere irretractabilem statum clericalem in minoribus, qui de sui natura est retractabilis. Nihilominus adhuc dicta ratio quasi contractus, seu correlativorum considerabilis remanet in ordine ad expetendum Superioris consensum, qui ab eo sine causa denegatus, suppleri potest per alterum Superiorem, ita ut dictum assumptum moraliter, & sano modo intelligendum veniat, ne scilicet in libito subditi repositum sit, spreto Superiore se facere subditum, & non subditum juxta temporum, & casuum opportunitatem.

Potissime quia juxta magis communem, & receptam
9 opinionem pluries canonizatam per Sac. Congr. clericus qui post legitime dimissum clericatum, de facto, etiam sine consensu Episcopi, vel sui Ordinarii, quinimo eo dissentiente, habitum & tonsuram suscipiat, atque in divinis inserviat, seu inservire sit promptus, quamvis a Superiore impeditus potitur privilegio fori, aliisque Clericalibus privilegiis, & favoribus, quoties non præcessisset formalis privatio clericatus, causa cognita, & ser. ser. ex aliquo delicto, vel alia justa causa, ex deductis per Marin. *resol.* 49. 50. & 58. *lib.* 1. ubi allegatur Riccius, Squillante, & cæteri de materia agentes.

Tenor autem dictæ declarationis Sacr. Concilii est, videlicet.

IN CAUSA LEODIEN.

Die 12. Novembris 1630. facta relatione Sanctiss. Do-
10 *mino Nostro in causa Leodien. 9. ejusdem in Sacra Congregatione Concilii proposita, & resoluta, Sua Sanctitas approbavit opinionem, ut Clerici etiam non habentes requisita* cap. 6. sess. 23. de reform. *Licet ipsi tamquam contravenientes ordinationi Sac. Concilii, non possint pro se allegare privilegium fori, nihilominus subsint jurisdictioni Episcoporum, seu Ordinariorum, & illorum cognitioni, nedum in causis, in quibus non prævenerunt, sed illas e manibus Judicis laici repetent, quando iidem clerici permaneant, videlicet si neque a jure, neque ab homine per declarationem ser. ser. factam privilegiis clericalibus denudati, seu privati sint.*

Jo: Baptista Cardinalis Pamphilius.

ANNOTAT. AD DISC. LV.

Rationabile est assumptum, de quo hoc discursu, ut scilicet Clericus, qui habitum, & tonsuram non deserat, neque in divinis inserviat, quinimo, quod expresse, & per actum positivum dimittat Clericatum, atque se declaret sæcularem sine licentia, vel consensu sui Ordinarii, quamvis privetur privilegio fori, aliisq; Clericalibus privilegiis, adhuc tamen subjectus remaneat eidem Ordinario, vel alteri Ecclesiastico Prælato, & Superiori; adeout in pœnam duplici subjacet foro; Ex ea congrua ratione, quod cum obtinendo adscribi per Episcopum clericali militiæ, quendam quasi contractum de mutuo consensu inierit, non potest illum ex solo ejus placito dissolvere, cum distractus exigat eundem reciprocum, vel simultaneum contractum, cum quo est initus, ex vulgari axiomate, ut unumquodque vinculum dissolvendum sit eo modo quo est ligatum.

Ac etiam quia esset dare inæqualitatem, & claudicationem in jure damnatam, quoniam Episcopus, vel alter Prælatus non posset ipsum Clericum invitum dimittere a militia clericali, eumque laicum declarare, quando alias de jure declarandus non esset, juxta pluries resoluta per Sacr. Congreg. Episcoporum, & alteram Concilii, adeout hodie id sit extra controversiam; Et è converso posset ipse Clericus pro libito illum statum deserere, quod est fortius, quoniam juxta usum militiæ terrestris, facilius conceditur Duci facultas dimittendi militem, quam huic deserendi militiam.

Et quamvis status clericalis in minoribus sit retractabilis, adeout non possit quis invitus cogi ad perseverandum in illo, cum iste status imprimatur solum per primum Ordinem sacrum Subdiaconatus, in cujus susceptione emittitur votum castitatis, & suscipitur status clericalis irretractabilis; Attamen id recte considerabile est, ut Episcopus teneatur, justa causa non accedente, acceptare dimissionem, quodque alias a denegatione detur recursus, vel appellatio, cujus Judex eandem admissionem faciat, non autem, ut privata auctoritate liceat eam facere.

Atque ex eadem ratione mihi nunquam placuit ita simpliciter, ac indefinite sumpta illa propositio, quæ per ora aliquorum modernorum Collectorum hujusmodi rerum Ecclesiasticarum volitat, quod scilicet ille Clericus in minoribus, qui clericatum jam dimisit, atque statum sæcularem per aliquod tempus retinuit, possit pro libito quandocumque sine licentia Episcopi, vel alterius proprii Prælati habitum, & tonsuram reassumere, atque in divinis inservire, ob indelebilem characterem in anima impressum; Quoniam quidquid sit de puncto, an sola prima tonsura, quæ non est Ordo, sed solum introductio ad Ordines inducat istam impressionem characteris; ubi etiam admittenda sit opinio affirmativa; Attamen videtur intelligendum, ut id fieri debeat servatis servandis, cum consensu scilicet, seu licentia Superioris, juxta idem exemplum militiæ sæcularis, quod militi dimisso, vel discedenti a militia, non licet absq; consensu Ducis pro libito ad illam redire; Ac etiam fortius ob dictam aliam rationem claudicationis, quoniam Episcopus, vel alter Superior Ecclesiasticus non potest eum cogere ad reassumendum habitum, & statum clericalem; Bene tamen intrat idem, quod de dimissione dictum est, quod scilicet Episcopo, vel Superiore sine justa causa denegante consensum, iste suppleri debeat, ac possit per Judicem appellationis, vel recursus, ipso Episcopo, vel Superiore audito, atque servatis servandis, quoniam multæ justæ causæ concurrere possunt, juxta casuum circumstantias, quod vel ratione scandali in populo, vel ob alia justa motiva non expediat id permittere, ideoque error semper mihi visus est cum solis generalitatibus in hoc procedere.

BENEVENTANA SYNODUS AD PETITIONEM CAPITULI METROPOLITANÆ.

Consilium pro veritate.

De jurisdictione, seu facultate Episcopi circa Synodum, an scilicet Constitutiones synodales facere valeat sine consensu, vel consilio Capituli? Et quatenus solum consilium requiratur, an capitulariter petendum sit, vel potius sufficiat, si a singulis, & an illud sit sequendum?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Constitutiones Synodales facienda sunt de Consilio Capituli.*
3 *An consilium prædictum sit de necessitate sequendum?*
4 *Non dicitur actus Capitularis gestus a singulis Canonicis extra Capitulum.*
(* *In Ecclesia Dei numquam visa fuerunt Constitutiones Synodales sine Synodo.* *) (*)
5 *In quo differant Constitutiones Synodales ab aliis decretis, & provisionibus Episcopi.*
6 *An Episcopus duarum Cathedralium insimul unitarum possit facere unam Synodum, vel debeat facere duas distinctas, & de effectibus?*
(* *An valeant Constitutiones Synodales emanatæ de tempore, quo per Papam vel S. Congregationem deputatus est Vicarius Apostolicus.* (*)
In suspensionibus emanatis ab homine non datur retroactio. *)

D I S C. LVI.

Cum Archiepiscopus Beneventanus, extra Synodum 1
formiter congregatam, sine interventu, & consensu Capituli capitulariter congregati, aliquas edidisset Constitutiones, quas Synodales nuncupavit, easque curas-

cutasset acceptari a singulis Canonicis Metropolitanæ pro majori parte, Consultus fui pro veritate ex parte ejusdem Capituli, an hujusmodi Constitutiones essent validæ, & obligatoriæ, stante præsertim quod ejusdem Archiepiscopi auctoritas, dum hæc gesta fuerunt, restricta, seu diminuta erat ob assistentiam Vicarii, qui licet ex prudentialibus motivis Generalis, non autem Apostolici nuncupationem haberet, cum deputatione facta ab ipso Archiepiscopo, attamen in effectu erat Apostolicus, utpote deputatus per Sac. Congregationem, de cujus mandato, omnisi per dictum Vicarium causas cognoscere, aliaque gerere poterat.

Respondi, quod si dictæ Constitutiones editæ fuissent per solum Archiepiscopum, absque consensu, nulloque expetito consilio Capituli, non mererentur synodalium nomen, ideoque multo minus haberent earum operationem, sed essent invalidæ, per text. expressos *in cap. quanto, & c. fin. de his, quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli*, Abb. *in d. c. quanto, n. 4.* & cæteri communiter, de quibus Ciarlin. *controv. 61. n. 11.*

2 Quæstio enim inter DD. est, an consilium a præfatis Canonibus requisitum, de necessitate sequendum sit, itaut sonet in consensum, vel potius sufficiat solum illud petere, in quo licet Gloss. Jo: Andr. Innoc. Imol. & alii *in d. cap. novit*, Ancharan. *in cap. 1. n. 96. de constit.* & cæteri teneant pro necessitate; Contrarium tamen, quod scil. verbum consilii, de quo in d. Decretalibus, stet in suis puris terminis, unde propterea sufficiat petere absque necessitate insequendi, tenent Abb. *in d. cap. quanto n. 5.* & cæteri magis communiter, eamque esse veriorem testatur Rot. apud Achill. *dec. 2. de off. ordinarii*, Put. *dec. 92. lib. 3.* eamque sæpius fuisse tentam a Sac. Congr. testantur Lotter. *de benef. lib. 1. q. 21. n. 110.* Fagnan. *in cap. & fine littera, de his quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli*, ubi de materia interventus Capitulorum Cathedralium in Synodo Provinciali.

3 Ubi vero tenenda etiam esset hæc secunda opinio, quam præsertim ex auctoritate Sacr. Congr. & Rotæ faqueodam essa credebam; Adhuc tamen pro invaliditate respondi, dum ob literalem dictorum Canonum dispositionem, omnes concordant, consilium saltem petendum esse, quod sequutum non fuerat, non obstante acceptatione Canonicorum pro majori parte, quoniam id gestum fuerat a singulis extra Congregationem Capitularem, unde propterea dici non poterat actus Capitularis, quamvis a majori parte, quinimo ab omnibus, singulariter tamen gestus esset, Innoc. *in cap. cum te, de rescriptis, n. 9.* Feder. de Senis *consil. 21. n. 9.* Cavaler. *dec. 193. n. 5.* & habetur pluries in sua materia *sub tit. de Canonicis, & Capitulo*.

4 Ipsum enim nomen, seu vocabulum *Synodus*, utpote significans Congregationem, denotat hujusmodi actus capitulariter, seu collegialiter explicandos esse, ut etiam clare comprobat S. C. T. *sess. 24. de reform. c. 2.* ubi renovando dispositionem *cap. quoniam 18. dist.* præcipitur Episcopis, ut singulis annis synodum convocent, unde habemus, quod morientibus examinatoribus synodalibus infra annum, non possunt alii in eorum locum subrogari per solum Episcopum sine consilio capituli, ex deductis apud Buratt. *dec. 362. & 479.* & in sua materia *sub tit. de Parochis*; Et sic pernecesse requiritur Congregatio Capitularis, ut nomen, & effectus Constitutionum Synodalium habeat, cum operatione non competente aliis decretis, & statutis solius Episcopi, quod hæc durant durante ejus vita, seu Præsulatu, constitutiones vero synodales tamquam leges sunt perpetuæ, & obligant semper, donec revocentur.

(*) (* Unde propterea puto hanc esse rem indubitatam, qualem etiam demonstrat communis & inconcussa observantia, quia numquam forte in Ecclesia Dei visæ fuerunt Constitutiones Synodales sine Synodo; si enim non adest Synodus, utique Synodales dici non possunt. *)

5 Verum quia idem Archiepiscopus adhuc vivebat, dixi inanem videri hanc inspectionem, quoniam ubi etiam non subsisterent tamquam constitutiones synodales, adhuc afficerent, & servari deberent tamquam decreta, seu ordinationes ipsius Archiepiscopi, cujus præsulatu durante, effectus videtur idem; Ideoque punctus consistebat in earumdem constitutionum justitia, & probabilitate, quoniam ubi essent injustæ, seu exorbitantes, haberi posset recursus ad S. Congr. Concilii, vel Episcopum pro reformatione, passim fieri solita, etiam ubi agitur de Constitutionibus editis in Synodo formiter congregato, & è converso si validæ & justæ, servari debent tamquam simplices ordinationes Episcopi, ut supra.

Nullius vero momenti dictum credidi motivum moderatæ auctoritatis, quoniam in effectu hæc non aderat, cum solum provisio Sacr. Congreg. concerneret necessitatem adhibendi magis unum ministrum, quam alterum, cum prohibitione illum removendi, seu causas aliis delegandi, non autem percuteret ipsam Episcopalem auctoritatem, potissime quia dicta provisio erat circa cognitionem causarum, ac ea, quæ pertinent ad munus Vicarii, unde percutere non videbatur materiam Constitutionum synodalium, in quibus Vicarius nil agere habet.

In proposito autem Constitutionum synodalium, in congressu Advocatorum tento pro directione causæ, in pluribus controversiis vertentibus inter Diœceses Ampurien. & Civitatan. insimul unitas, tam super deputatione Vicarii, sede vacante, quam super præcedentia, ac etiam jure convocandi ad synodum juxta decisiones, quæ pro majori parte habentur impressæ inter *recent. par. 9.* quamvis omnium controversiarum decisio penderet ab eodem principio unionis, an scilicet illa esset æque principaliter; itaut utraque Ecclesia, vel diœcesis conservaretur in suo primævo statu, vel è converso esset accessoria, & subjectiva ex iis, quæ habentur in eadem Ampurien. & Civitaten. *hoc lib. sub tit. de præmin. disc. 7.* Nihilominus in proposito convocationis ad synodum, dicebam hujusmodi inspectionem parum prodesse, etiam ubi super dicto puncto principali ex parte diœcesis Civitaten. obtineretur intentum, quod scilicet unio canonizaretur, quod esset æque principalis, ut probabilius credebam. 6

Licet enim quando sunt duæ Ecclesiæ sub uno Episcopo æque principaliter insimul unitæ, reputentur in omnibus distinctæ, etiam cum separata synodo, adeout concursus habitus in Parochiali unius diœcesis coram examinatoribus deputatis in synodo alterius, reputatus fuerit nullus per Rotam in Frequentina nullitatis concursus 13. Junii 1635. coram Coccino; Nihilominus id procedit quando Episcopus duarum Ecclesiarum ita unitarum, duas separatas Synodos celebrat, si vero unam pro utraque convocare aut celebrare velit, non videtur id prohibendum; Quemadmodum enim deputare potest unum Vicarium generalem pro utraque, atque residendo in una, ibi subditos alterius convocare, tribunal habere, & causas cognoscere, quia quoad ipsum ambo habentur pro una, ut apud Cavaler. *dec. 418.* cum aliis supra in Tirasonen. jurisdictionis *disc. 22.* & in Marianen. & Accien. benef. *sub tit. de benef.* ita a pari idem dicendum videtur in convocatione synodi, cum eadem militet ratio, neque aliqua dignosci videatur differentia.

(* Quia vero in hac controversia proposita fuit quæstio an valerent Constitutiones Synodales emanatæ de tempore; quo per Papam vel Sac. Congreg. deputatus erat Vicarius Apostolicus cum suspensione jurisdictionis Episcopi, sed talis deputatio non erat præsentata, nec publicata, sine difficultate dixi pro validitate respondendum, dummodo alia requisita concurrant; quia licet in mente superiorum destinata esset suspensio jurisdictionis, attamen de tempore celebratæ Synodus illa non erat suspensa; neque in hujusmodi suspensionibus emanatis ab homine datur retroactio. Idemque videtur indubitatum in casu de quo agitur propter particulares facti circumstantias, quia licet tunc facta esset per superiores destinatio Vicarii Apostolici, cum expeditione Litterarum in forma Brevis, attamen fuit destinatio conditionalis, non publicata nisi ubi & quando eidem personæ destinatæ opportunum videretur, quodque interim se gereret tamquam Vicarius Generalis Episcopi; ita ut circa hoc nullatenus immorandum videatur. *) (*)

ANNOT. AD DISC. LVI.

De ista materia celebrationis Synodi, & obligationis ad illam accedendi, sive de obligatione observandi Constitutiones Synodales, eisque subjacendi, agitur in adnot. ad Concilium Trident. *disc. 30.*

ANGLONEN. REMISSIONIS CAUSÆ PRO EPISCOPO CUM ARCHIEPISCOPO MATHERANEN. SEU ACHERUNTIN.

Casus disputatus in Sacra Congreg. Episcoporum, sed non resolutus.

De concursu, seu quæstione jurisdictionali inter duos Episcopos, vel Ordinarios super cognitione ejusdem causæ, seu personæ, quæ uni subjecta sit ratione originis, vel domicilii, & alteri ratione delicti, qualis forus reputetur potentior. Et de præventione quando intret, ac sequuta datur; Et quid ubi concurrit mixtura plurium delinquentium diversi fori?

An personis privilegiatis competat electio fori Metropolitani in prima instantia?

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione super majori competentia inter forum delicti, & forum originis, vel domicilii.*
3 *Distinguuntur plures casus pro dicta quæstionis, ac auctoritatum dilucidatione.*
4 *Quando res respectu utriusque est integra, potentior est forus loci delicti.*
5 *Quando etiam in casu præventionis per alterum, adhuc potentior sit forus delicti.*
6 *Spontanea præsentatio non causat præventionem.*
7 *Quando pro præveniente sit respondendum.*
8 *Confessus non est remittendus.*
9 *Præventio realis vincit verbalem.*
10 *Negligentia fori potentioris ei præjudicat.*
11 *De materia connexionis, & ne continentia causa dividatur, an forus dignior trahat omnes.*
12 *Quando dicatur non adesse vera continentia.*
13 *Quando ille, qui reperitur cum delinquente, non reputetur talis, & non sit punibilis.*
14 *De privilegio electionis fori, an competat inter duos judices æquales.*
15 *Et an detur electio fori Metropolitani in prima instantia?*

DISC. LVII.

1 IN Oppido Pisticci Matheranen. seu Acheruntin. Diœcesis cum quidam Clerici diœcesis Anglonen. de nocte amicitiæ causa associati a Clerico ejusdem loci, homicidium patrassent, porrecta contra eos querela ex parte Uxoris viduæ, & filiorum pupillorum in Curia Episcopali Anglonen. curavit ista diligenter habere a Curia sæculari processum super corpore delicti, & Indiciis, deindeque processit ad citationem contra querelatos, ex quibus aliqui non comparentes reputati fuerunt contumaces, atque ad pœnas contumaciales condemnati, alii vero comparuerunt, & constituti, confessi sunt homicidium casuale, juxta eandem facti seriem ab ipsomet occiso coram judice sæculari in actu recognitionis corporis delicti enarratam; Et è converso Vicarius foraneus dicti loci delicti, processum formavit contra solum proprium diœcesanum, ad cujus carcerationem processit. Post notabilem vero plurium dierum decursum, Curia Archiepiscopalis novum processum contra omnes formavit, ac successive prætendens a dicta Curia Episcopali sibi tamquam judici magis competenti remitti debere acta, & carceratos, eidem tamquam suffraganeæ, & subditæ in forma auctoritativa, & præceptiva id demandavit; Replicantibus autem Officialibus Curiæ Episcopalis parere non teneri, cum in hoc ipsa Curia Archiepiscopalis non gereret partes Metropolitani cum suffraganeo, exercibiles tantum in secunda instantia, & in gradu appellationis & gravaminis, sed ageretur inter duos judices coæquales, de jurisdictione, seu fori competentia quæstionem habentes a communi Superiore decidendam; Hinc proinde recorrente d. Curia Archiepiscopali pro hujusmodi decisione ad S. Congreg. Episcoporum, assumptaque desuper disputatione, ob aliquam facti diversitatem inter causæ patronos, nulla capta fuit resolutio, sed juxta laudabilem stylum, demandatum fuit concordari factum coram Ponente, sed Curia Archiepiscopali negligente cœptum opus prosequi, ita Curia Episcopalis absque decisione victoriam reportavit, atque ad causæ expeditionem processit.

In hac igitur unica disputatione habita in Sac. Congr. Scribentes pro Curia Archiepiscopali, cum copiosis allegationibus desumptis ex Farinac. q. 7. Carleval. *de judiciis, tom. 1. disp. 2. ex n.* 801. nimium se diffundebant in quæstione tractata per Civilistas *in leg. 1. C. ubi de crimine agi oporteat*, & per Canonistas *in cap. postulasti, de foro compet.* super majori competentia fori ratione tam delicti, quam originis, vel domicilii, ita cum auctoritatum cumulo probare curando veriorem esse opinionem assistentem foro delicti, utpote digniori, & magis privilegiato.

2 Scribens pro Curia Episcopali dicebam, non bene hujusmodi quæstionem ita generica, & in abstracto tractari, ut cum aliquo æquivoco faciunt nonnulli moderni, sed procedendum esse cum casuum distinctione, qua mediante veritas melius indagatur, ac recte conciliari possunt plures auctoritates, quæ invicem pugnantes videntur in confuso cumulatæ.

Primus autem casus est, ubi judex originis, vel domicilii, sciens per ejus subditum patratum esse delictum extra propriam ditionem, & in alieno territorio, illum quem habet in posse, punire intendit, itaut quæstio non sit inter duos judices in eadem causa procedere volentes, ac de majori competentia contendentes juxta casum præsentis controversiæ, sed sit cum ipso reo allegante defectum potestatis judicis procedere volentis, quod scil. ad eum non pertineat inquirere de gestis extra proprium territorium, suamque ditionem; Et de hoc agunt Scribentes collecti per Farin. *d. q. 7. n. 19. & seq.* receptaque videtur distinctio, an procedatur per viam accusationis, vel inquisitionis, ut primo casu ex magis communi possit, secus autem in secundo, cujus tamen quæstionis veritas mature examinata non fuit, utpote extra casum controversiæ, proindeque dicebam auctoritates istam quæstionem percutientes ponendas esse ad partes, ac male deduci tamquam extraneas.

3 Alter casus est, ubi delinquens patrato delicto in alieno territorio, revertitur ad domicilium proprium, unde judex loci delicti, fabricato processu, requirat judicem domicilii pro carceratione, & consignatione delinquentis; Et tunc agitur inter judices diversorum Principatuum, seu ditionum, & intrat novissima quæstio, super qua Scribentes adeo certant, cum fere omnes, præsertim vero moderniores, ad affectionem partium potius, quam ad veritatem scripsisse videantur; Verum & hujus quæstionis varietatem pariter examinare extraneum erat, utpote extra casum, ideoque ponendæ etiam ad partes erant plures auctoritates in confuso coacervatæ, istum casum percutientes tamquam extraneæ a casu controversiæ.

Aut vero agitur inter judices ejusdem ditionis, vel Principatus, ita tamen, quod solum ille loci delicti processum efformaverit, Et tunc admittebam, planum ac receptum esse, judicem domicilii dictum alterum judicem eum requirentem coadjuvare teneri, atque delinquentem carcerare, & remittere, sed pariter iste casus remanebat extraneus a quæstione, unde ad rem non faciebant multæ auctoritates ex Farinac. & Carleval. ubi supra collectæ, istum percutientes.

4 Tertius demum est casus præcisus quæstionis, ubi uterque judex processum formavit, atque actus cognitionem causæ importantes gessit, unde oritur quæstio cor. utriusque Superiore super fori potentioris competentia; Et tunc quidquid sit inter Barones, vel alios, in quibus ratione privilegiorum, vel jurium municipalium, aliorumque circumstantiarum a juris regulis generalibus deviandum esset, seu etiam ex dispositione juris civilis, Quatenus pertinet ad istos terminos præcisos duorum Episcoporum, seu Ordinariorum ecclesiasticorum contendentium de remissione clerici delinquentis, qui sit subditus unius ratione originis, vel domicilii, alterius vero ex sola ratione loci delicti.

5 Aut nemo prævenit, sed delinquens cum processu est penes judicem sæcularem, seu alium, a quo uterque remissionem petat juxta casum, de quo punctualiter agit

Franch.

Franch. *decif.* 37. & tunc juxta ibidem deducta, potior videtur forus loci delicti, pro quo ftat regula.

Aut judex domicilii prævenit, & habet reum in ma-
6 nibus; unde judex loci delicti illum ab eo vendicare, fibique remitti contendat, & tunc quicquid fit de jure civili, juxta cujus terminos loquuntur agentes de controverfiis inter Barones aliofque judices fæculares. De jure canonico, & Ecclefiaftico, diftinguendum etiam eft, quod aut judex loci delicti de nulla negligentia imputari poteft, præventio vero alterius judicis eft potius affectata ea parte delinquentis, & tunc pro dicto primo judice loci delicti refpondendum eft, eique reus remittendus venit juxta cafum decifum per S. Congregat. in
7 Neapolitana, feu Averfana de anno 1643. Cum enim quidam clericus Averfanus, patrato delicto in Civitate Neapolis, illico fugam arripiendo, ob magnam vicinitatem fe contuliffet ad locum domicilii, atque fperando habere magis benevolum proprium Ordinarium, coram ifto fponte fe præfentaffet; Curia vero Archiepifcopalis cum omni diligentia proceffum formaffet, reumque perquirere curaffet; Idcirco jufte per Sacr. Congreg. dicta remiffio decreta fuit ad favorem curiæ Neapolitanæ, cum hic judex fori potentioris de nulla negligentia redargui poffet, Et quod magis eft, præventio carcerationis erat collufiva & affectata fine proceffu, quinimo etiam fine notitia delicti per delinquentis fpontaneam comparitionem, quæ præventionem non caufat, ex deductis per Farinac. *d. q. 7 fub num.* 53.

8 Ubi vero judex domicilii, bona fide, & abfque collufione, formato proceffu ac ferv. ferv. prævenit in citatione verbali, fortius vero in reali; Et tunc dicebam probabilius pro præveniente refpondendum effe, ut authoritate Mariani Soccini *d. c. poftulafti, de foro competenti n.* 14. & aliorum habetur apud Franch. *d. decif.* 34. n. 3. Sperell. *dec.* 17. *n.* 37. Et hanc diftinctionem firmant etiam Abb. *conf.* 14. *num.* 2. *per tot. l.* 1. Tobias Nonius *conf.* 98. *nu.* 5. late contrariis refpondendo Beccius *conf* 93. n. 10. 16. *& lib.* 1. Magon. *dec. Lucen.* 70. *n.* 3. Facchin. *lib.* 9. *contro.* 21. Guazzin. *ad defenfam cap.* 17. n. 32. Decian. *tr. crimin. lib.* 4. *c.* 19. *n.* 14. & cum hac diftinctione folita fuit procedere Sac. Congreg. præfertim in una Salernitana 28. Januarii 4. Martii, 8. Aprilis, & 27. Maii 1603.

9 Fortius in hac facti fpecie, ex duplici circumftantia, una quod rei erant partim carcerati & confeffi, ideoque confeffi, remiffio facienda non eft, ut per Guazz. *dict. c.* 17. *n.* 32. ac etiam quia præventio realis vincit verbalem, ex deductis per Vermigl. *conf.* 212. multo magis ubi adeft præventio in utraque fpecie reali & verbali quoad comparentem, & quoad non comparentes adeft condemnatio contumacialis habens fpeciem fictæ confeffionis & realitatis.

10 Et altera, quia judex loci delicti de magna negligentia redargui poterat, dum agebatur de præventione per dies 20. quo cafu magis de plano pro altero judice præveniente refpondendum venit, Farin. *d. q.* 7. *n.* 23. Sanfel. *d.* 68. Tondut. *de præv. tom.* 2. *c.* 21. n. 14. Neque cum ignorantia excufari poterat, Tum quia Ordinarius tenetur fcire & inquirere ea quæ in fua diœcefi contingunt, Buratt. *dec.* 459. *n.* 8. Tum etiam quia per proceffum & carcerationem dicti proprii diœcefani, jam notitiam delicti habebat, unde cum tanta negligentia refpectu aliorum non diœcefanorum videbatur eorum punitionem neglexiffe.

11 Magnum fundamentum conftituebant Scribentes pro curia Archiepifcopali in præventione fequuta cum dicto clerico proprio diœcefano, unde propterea ratione connexionis, & ne continentia caufæ dividatur, inferebatur, etiam quoad alios focios criminis, quamvis ab alio præventos, fibi cognitione competere, atque iftud motivum mihi inferebat difficultatem, præfertim quia hujufmodi remiffio fociorum criminis non fundabatur in fola ratione connexionis, itaut alias effet incompetens, fed etiam in potentiori competentia ratione loci delicti, pro quo ftat regula, unde præventio dicti focii criminis influere videbatur ad totam caufam, ac ad excludendam negligentiam, de qua ifte judex excufari poterat refpectu non diœcefanorum illico ab ejus diœcefi difcedentium, unde ex hoc motivo valde timebam.

Refpondebam vero Scribens tamquam Advocatus, quod licet in puncto juris, & de ftricta ejus cenfura, ratione connexionis, & ob regulam, ne continentia caufæ dividatur, forus dignior trahat totam caufam etiam quoad correos alias ejus non fubditos; Nihilominus hujufmodi regula in praxi locum habere folum videtur in civilibus; non autem in criminalibus, in quibus de confuetudine, & praxi, quilibet cognofcit fuum, atque præventio quoad proprium fubditum, operativa non eft quoad alios a proprio Superiore præventos, Cravett. *conf.* 232. *n.* 1. 5. *& per tot.* Rovit. *pragmat.* 1. *ubi de delicto* n. 42. atque ita iftius caufæ occafione adhibitis diligentiis comperii practicari per Sac. Confultam, ac etiam aliquando practicatum effe per Signaturam Juftitiæ.

Præfertim vero; ac extra difficultatem, ubi connexio 12
non eft omnimoda, & quodammodo neceffaria, quia nempe ageretur de eodem puncto pariformiter omnes abfq; differentia percutiente, quo cafu magis rigorofe intrat regula de continentia caufæ non dividenda, ob inconvenientes contrarietatis determinationum, quod fcilicet incompatibiliter unus judex abfolvat, alter condemnet, Secus autem, ubi perfonarum, ac circumftantiarum diverfitas eft talis, quod compatibiliter, unus poteft a fuo judice abfolvi, alter a fuo condemnari, five unus minus, alter vero gravius puniri, ut obfervat Cancer. *lib.* 3. *variar. cap.* 10. n. 100.

Et hic erat cafus præfentis controverfiæ, quoniam ex 13
confeffione ejufdem occifi, ut fupra, quæ conformis erat confeffioni delinquentium, homicidium quamvis non appenfatum, fed cafuale, patratum fuerat per Clericos Anglonenf. qui fclopos emiferant, Clericus vero loci erat fine armis, & cafualiter ibi reperiebatur affociando dictos exteros, amicitiæ & benevolentiæ gratia, unde propterea dici non poterat reus, ex deductis per Grammat. *decif.* 25. *num. fin. & per tot.* Clar. *in praxi crim. §. fin. q.* 90. *num* 8. Farinac. *qu.* 96. *num.* 28. ideoque bene, & compatibiliter poterant fimul ftare, unum effe abfolvendum, alios vero condemnandos, five unum mitius, alios gravius puniendos effe.

Dicebam quoque, in omnem eventum difficultatem 14
tolli ob electionem fori, quam vidua, & pupilli ex privilegio, *leg. unic. C. quando Imperator &c.* fecerant de ifta Curia Epifcopali Anglonen. dictum enim privilegium locum fibi vendicare etiam inter duos judices æquales probabam authoritate Thori *in compendio decifionum part.* 3. *verbo remiffio caufæ Inquifitionis. fol.* 79.

Adverfus hoc motivum Scribentes pro Curia Archiepif- 15
copali deducebant refolutionem Sacr. Congr. Concilii in una Baren. de menfe Aprilis 1628. per quam firmatur hujufmodi privilegio locum non effe inter forum Ordinarii & Metropolitani: Verum facilis erat refponfio ex defectum applicationis, quoniam tam de jure communi, quam clarius ex difpofitione S. C. T. *feff.* 24. *de reform. cap.* 20. Metropolitanus non eft judex competens, nullamque habet jurifdictionem in caufis primæ inftantiæ, fed folum in gradu appellationis, quæ neque a quacumque provifione admittenda eft, fed folum a diffinitiva, feu diffinitivæ vim habente juxta declarationes generales ejufdem Sac. Congr. Concilii regiftratas apud Quarantam *in fumma Bullar. verb. Archiepifcopi authoritas.* Unde propterea recte dictum privilegium non intrare, cum illud procedat inter plures judices æque competentes in eadem inftantia, vel quia fint plures eamdem cumulativam habentes cum præventione, vel quia unus ex ratione, alter ex altera, ut in præfenti, vel quia fit forus Principis, quia habeat etiam facultatem procedendi in prima inftantia, & concurrendi cum Ordinario; Super præmiffis tamen omnibus nullum maturum, ac determinatum judicium pro veritate efformari potuit, dum caufa ulteriorem difputationis progreffum, ut fupra non habuit.

ANNOT. AD DISC. LVII.
cum pluribus feqq. ad LXIV.

IN his difcurfibus agitur de materia competentiæ fori, in qua dari non poteft certa regula, cum revera totum pendeat ex particularibus cafuum circumftantiis. præfertim vero ex principatuum, feu regionum ftylis, utpote ab antiquo introductis; in eo fcilicet intermedio fpatio, in quo ifta pars Orbis vivit fine facultate legali, ut advertitur præfertim infra *difc.* 94. ubi plures diftinguuntur cafus; Ac propterea in ifta præfertim materia in dies experimur illum errorem adeo Juriftis mere pragmaticis connaturalem procedendi cum generalitatibus, vel cum littera legum, & Canonum, & doctrinarum, non diftinguendo loca, tempora, perfonas, &

causas, aliasque circumstantias, & quasi quod opiniones, & regulæ, quæ habentur in Curia, præsertim per Tribunalia utriusque Signaturæ Gratiæ, & Justitiæ, ad quæ de his controversiis agere pertinet, attendi debeant tamquam leges firmæ in toto Orbe, & e converso idem opinantur professores aliarum ditionum, quo nil absurdius.

Et de eadem materia competentiæ fori, agitur etiam *infra disc. 65. & seqq. & sub. tit. de judic. disc. 3. & in annot. ad Concilium Tridentinum disc. 33.*

FIRMANA MOLENDINI
PRO FRANCISCO STUCCIO
CUM PETRO MAZZOLENO.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Immunitatis, & resolutus pro Stuccio.

Clericus, qui tamquam actor obtinuit rem contra laicum a manibus judicis laici, an possit coram eodem conveniri pro ejusdem rei dimissione, vel potius sit conveniendus coram suo judice Ecclesiastico, & distinguuntur plures casus Clerici habentis bona authoritate judicis laici, an coram eo conveniatur?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Clericus obtinens rem a judice laico, an coram eodem conveniatur ad eam dimittendam?*
3 *Distinguuntur plures casus.*
4 *De ratione, ob quam clericis expedit retineri opinionem civilistarum pro jurisdictione laicorum.*
5 *Etiam in casu quo cognitio causæ contra clericum pertineat ad judicem laicum, executio non ad ipsum, sed ad Ecclesiasticum pertinet.*
6 *An & quando Ecclesiasticus obtinens hereditatem, vel alia bona a manibus judicis laici, coram isto super eisdem conveniatur, præsertim qui adivit hereditatem, & fuit immissus ad bona hereditaria.*

D I S C. LVIII.

1 SUbhastato ad instantiam communitatis Massæ, pro quodam credito per ipsam prætenso a Francisco Stuccio, quodam istius molendino, eoque deliberato Petro Mazzoleno clerico, tamquam ultimo, & majori oblatori, interposita per Stucc. appellatione obtinuit a judice secundæ instantiæ manutentionem ratione nullitatis, vel notoriæ injustitiæ dictæ executionis, & respective subhastationis, cujus manutentionis executioni se opponente Mazzoleno deliberatario, & possessori ex defectu jurisdictionis dicti judicis secundæ instantiæ secularis cum isto tamquam clerico; Atque introducta causa in Sac. Congr. immunitatis, prævia bina acri disputatione, pro dicti mandati de manutenendo executione, responsum fuit, opposita fori incompetentia non obstante, Atque mihi pro d. Stuccio scribenti reflectendo etiam ad solam veritatem, justa, & probabilis visa est resolutio.

2 In hujusmodi autem disputationibus, Scribentes pro clerico de fori incompetentia opponente cum copiosis allegationibus probare conabantur, quod quicquid aliqui in contrarium dixerint, non dum apud Canonistas, & Morales, sed etiam apud Legistas, & sæculares, magis communiter recepta est opinio clerico favorabilis, quod scilicet, quamvis a manu judicis laici adversus laicum rem obtinuerit; Attamen si tamquam reus pro ejusdem rei di-
3 missione conveniatur, coram suo judice Ecclesiastico, & competenti conveniri debeat ad not. *per Canonistas in cap. fin. de judiciis*, Marta *de jurisdict. part. 3. casu 159.* & ultra modernos Canonistas, & Morales, id communi ore firmantes, dicebant admitti etiam per ipsos Civilistas, seu laicos, præsertim Carleval. *de judiciis, tom. 1. disp. 2. num. 691.* Salgad. *in labyr. par. 2. cap. 6. num. 43. & seqq.* Sanfel. *decis. 2.* Rovit. *decis. 44.* Capyc. Latr. *decis. 123. num. 7.* de Marin. *resol. 206. lib. 1.*

Scribens in contrarium, non negabam præmissa in casu suo, dicebam vero æquivocari in applicatione, pro qua congrue facienda, procedendum esse dicebam cum distinctione casuum. Quorum primus est, ubi Clericus ex 4 aliquo interdicto possessorio adipiscendæ, seu ex alio remedio, possessionem a judice laico obtinuit, absque alia reservatione, vel conditione ad bona vacantia, seu etiam ad plena, quorum possessor non appellando acquieverit, itaut illud judicium jam terminatum sit; Deinde vero alter interessatus, credens habere meliora jura, super eisdem bonis novum judicium advocatorium instituat: Et tunc licet non desint volentes, Clericum posse etiam conveniri coram eodem judice laico, a quo dicta bona obtinuit; Admittebam tamen veriorem, ac magis communem esse in contrarium, juxta præmissas authoritates, ex ea convincenti ratione, quod primum judicium omnino finitum, & effectuatum fuit, istud vero dicitur omnino novum, in quo Clericus veram personam rei gerat, & consequenter conveniendus est in foro suo.

Alter casus est, ubi Clericus a judice laico immissus est in possessionem, non pure, & simpliciter, sed cum clausulis præservativis juris alterius, puta sine præjudicio habentium meliora, & potiora jura, &c. pariter autem non veniat ipse principalis possessor, contra quem immissio data est, sed vel eo acquiescente, vel quia possessio esset vacua post consummatam executionem veniat tertius; Et tunc non levis est controversia, quoniam Marta *d. casu 159.* ex Zuccardo *in leg. fin. C. de edict. D. Adrian. num. 308.* acriter sustinet isto casu procedere idem, quod in præcedenti ac imitare eamdem traditionem Canonistarum *in d. cap. fin.* eamdemque rationem, quod scilicet primum judicium sit finitum, istud vero sit omnino novum, in quo Clericus gerat personam rei conventi: Et cum eo pertransiscunt communiter moderni Canonistæ & Morales.

Contrarium vero, quod scilicet judex laicus, adhuc remaneat competens, ex quo Clericus, ita conditionaliter possessionem ab eo obtinuit ut ad ejusdem nutum sit eam dimissurus, seu verius, quod judex prædictus eam penes se retinuisse dicatur, dando solum Clerico petenti simplicem tenutam ad ejus nutum revocabilem, ex Peregr. *de fideicomm. art. 48. num. 63. & seqq.* plene cæteris allegatis sustinent Carol. de Graff. *de effect. Cler. cap. 1. n. 447.* Christoph. de Pazz. *de tenuta c. 64. n. 13.* Carleval. *de judiciis d. disp. 2. n. 950. & 952. cum seqq.* Larrea *decis. 6.* Capyc. Latr. *d. decis. 125. n. 8.* Salgad. *in labyr. d. par. 2. c. 6. n. 52. cum seqq.*

Quia vero iste non erat casus controversiæ, atque laudabilis Curiæ stylus prohibet evagationes in superfluis, adeirco integrum locum veritati relinquendo, istam opinionum varietatem obiter solum insinuabam, ad convincendum æquivocum Scribentium circa allegationem plurium ex promissis authoritatibus de hoc secundo, vel primo casu loquentibus, in quorum neutro versabamur, incidenter tamen dicebam, quod quidquid sit in urbe, & Statu Ecclesiastico, in aliis tamen Principatibus hæc secunda opinio in praxi, & de facto magis recepta est; Neque mihi a probabilitate aliena videbatur, præsertim ubi agitur de possessione vacua, nullum tamen desuper præbendo determinatum judicium, dum causæ necessitas, utpote extra casum controversiæ non exigebat formalem articuli discussionem.

Tertius demum, omissis aliis ad rem non facientibus, est casus præsentis controversiæ adaptabilis; ubi scilicet judice laico nulliter, vel juste spoliante laicum possessorem sua possessione, quam transferat in Clericum, primus possessor non acquiescat, sed vel per viam appellationis ad Superiorem, vel per viam nullitatis coram eodem, animo retinendi suam antiquam possessionem saltem civilem, petat ad naturalem manutentionem, vel reintegrationem; Et tunc, cum sensu etiam veritatis, qualem etiam habuit ipsa Sacr. Congr. ut supra, dicebam omnino verius esse, ac extra omnem dubitationem, quod idem judex laicus, vel ejus Superior sit competens, quoniam tunc dicitur esse idem judicium, quod ita continuat, unde propterea cessat ratio terminationis prioris judicii, & institutionis novi, in qua fundatur opinio Clerico favorabilis in primo & secundo casu prædictis. Atque Clericus adhuc gerere dicitur personam actoris, laicus vero primus possessor illam rei, obtinentis solum remotionem obstaculi, sive impedimenti in sua possessione ab ipso judice male præstiti, ut bene Carle- 5
val. *dict. disput. 2. numer. 447. & seqq.* ut videtur ratio convincentissima.

Alia

Alia etiam claræ ratione ponderata, quod fi tenenda effet contraria opinio, illa non effet Clericis, & Ecclefiafticis favorabilis, fed potius odiofæ, & præjudicialis, quoniam ubi effent creditores, feu alias ex fucceffionibus, vel fideicommiffis fibi apertis, competerent remedia poffefforia, feu alias privilegiata, & executiva ad bona fub poteftate judicis laici exiftentia, ita numquam obtinerent, unde eorum conditio deterior efficeretur, ac etiam aliqua involutio negotiorum fequeretur præfertim in concurfibus creditorum, aliifque judiciis univerfalibus, quæ ratio peteotere etiam videtur fecundum cafum præcedentem, cujustamen difputatio in Curia, & caufis ftatus ecclefiaftici, & orbis oumquam, vel raro contingibilis eft ob utramque poteftatem, quæ penes Aud. C. aliaque majora Tribunalia refidet, quia Papa eft Epifcopus, & Rex.

5 Et bene verum, quod ubi executio eorum, quæ per judicem laicum ut fupra demandata funt, exigeret aliquem actum diftrictionis clerici in perfonæ & bonis propriis, tunc ifte actus ab ipfo laico exerceri non poterit, fed fpectat ad Ecclefiafticum, prævia folum ea fummaria cognitione, quæ executori juris conceditur, ut, habetur in materia rei litigiofæ in clericum alienatæ, five in gabella per clericum mercatorem folvenda, vel in reftitutione pecuniæ habitæ in concurfu creditorum ex bonis communis debitoris cum obligatione de reftituendo, vel in clerico fufcipiente adminiftrationem a judice laico cum permiffione eidem reddendi rationes, de quibus cafibus agitur refpective per Sperell. *decif.* 6. de Marin. *refol.* 54. *lib.* 1. *&* *refol.* 177. *num.* 8. *&* *feqq.* *lib.* 2. Capyc. Latr. *confult.* 123. cum fimilibus, unde oporteat deveniri ad diftrictionem perfonalem, five in bonis propriis; Et hoc eft quod proptie volunt Ecclefiaftici & Morales, licet plerique non bene cafus diftinguendo, confundant iftum cafum diftrictionis cum altero cognitionis caufæ; Secus autem ubi abfque diftrictione reali, vel perfonali in bonis propriis, priori poffeffori conceditur manutentio, vel reintegratio ad fuam primævam poffeffionem, quoniam tunc eft folum continuare, feu removere obftaculum, ac impedimentum ab ipfomet judice laico præftitum; laicus autem primus poffeffor non avocat poffeffionem, neque illam obtinet jure novæ adeptionis, fed jure continuationis.

In propofito autem clerici obtinentis bona a manibus
6 judicis laici, an fuper eis coram eodem judice laico conveniri valeat? Habui in praxi alium cafu in ona Neapolitanæ; Cum enim clericus, cui delata erat quædam teftamentaria fucceffio unius ea parentibus feciffet in illa M. C. V. folitum præambulum, atque obtinuiffet decretum immiffionis ad poffeffionem bonorum cum claufula ibi apponi folita *falvo jure &c.* quæ idem importat ac claufulæ apponi folitæ in Curia *fine præjudicio habentium meliora, & potiora jura &c.* poft plurium annorum pacificam poffeffionem, unus ex legatariis eumdem clericum convenit coram quodam magno, & fupremo judice laico in eadem Civitate, a quo denegata fuit remiffio petita per clericum reum conventum ab fuum judicem Ecclefiafticum, ex dicto fundamento, quod cum ipfe clericus habuiffet bona hæreditaria, ad quæ agebatur a manibus judicis laici, ita præventa erant bona, neque ipfe poterat refricare quæftionem poteftatis illi, a quo ipfe caufam habebat, dicendo conftantem talem effe notoriam, & inconcuffam praxim illorum tribunalium; Unde defuper a dicto clerico in Urbe mortem trahente confultus.

Refpondi pro meo judicio a dicto judice procedi cum æquivoco claro; Quidquid enim fit de fubfiftentia praxis, de qua ipfe loquebatur, & fuper quo relinquebam integrum locum veritati, illa etiam fine veri præjudicio præfuppofita, adhuc juxta fenfum eorumdem Regnicolarum de ipfa atteftantium procedit in uno ex duobus cafibus, vel fcil. ubi ageretur de jus habente in ipfa hæreditate, vel fucceffione privative in toto, vel in parte clerici, ad cujus favorem confectum eft præambulum, atque conceffa eft immiffio cum dictæ claufula, quafi quod alio intereffato comparente, actus prædicti, tamquam conditionales, purificata conditione refolvantur, & habeantur, ac fi facti non effent, ex iis, quæ in terminis dictæ claufulæ *fine præjudicio* habentur apud Adden. ad Gregor. *decif.* 332. & per Rotam frequenter, præfertim in Perufina fideicommiffi 13. Junii 1668. cor. Cerro, de qua caufa in propofito in fua materia *fub titul. de fideicomm.* ubi declaratur. Et hic eft cafus, de quo agit Capyc. Latr. *decif.* 123. *numer.* 8. *&* 9. quia alter poftea comparens impugnabat ipfum jus hæreditarium in bonis antiquis in vim confuetudinis.

Vel in ordine ad creditores hæreditarios ex caufa æris alieni, feu ex caufæ legati, ut erat proprie cafus, quando ifti ab eodem clerico citantur, feu provocantur coram ipfo judice laico, coram quo ifti fic provocati eum tunc reconveniunt, quia nempe clericus, vel fingulariter, vel generaliter, & per edictum, feu proclama, citaverit creditores, & legatarios pro conficiendo folemniter, & legitime inventarium, & in his terminis procedit dicta praxis, de qua teftantur Regnicolæ, præfertim Hodiern. ad Surd. *dec.* 26. *n.* 15. *&* *in fin. poft. n.* 16. licet enim de ftricto jure dictæ reconventioni locus effe non debeat, quoniam hoc non dicitur judicium neceffarium, ex plene deductis per eumdem Hodiernam *ubi fupr. n.* 13. *&* 14. Nihilominus dici poteft adeffe quendam colorem, cui dicta praxis reconventionis provocato competentis innixa effe poffit.

Sed ubi Clericus, præambulum, ac inventarium perfecit, itaut hoc voluntarium judicium omnino perfectum, & abfolutum fit, ipfeque eft pacificus poffeffor hæreditatis, in qua nullum habeat contradictorem, folum quæ agatur de creditoribus quantitatis, quibus judicium mere reale rei vindicationis non competat. Tunc omnino improbam nullique fundamento innixam dicebam hanc praxim, quoniam ita eft de directo exercere jurifdictionem cum ipfo Clerico ejufque perfona, cum principalis actio fit perfonalis, cujus pedifequa, & accefforia eft hypothecaria, feu alia rei perfecutoria competens creditori quantitatis; Atque alias actum jam effet de exemptione Clericorum a foro laicali in bonis patrimonialibus, cum exceptis illis, quæ ab ipfomet Clerico acquiruntur, reliqua omnia, utpote ex parentum, aliorumque conjunctorum fucceffione obvenientia, ita obtineri foleant mediante additione hæreditatis, quæ in regione *præambulum* dici folet; Idemque fequeretur in Ecclefiis, & piis locis ex piis teftantium difpofitionibus, hæreditates, & fucceffiones obtinentibus, idque five mediate, five immediate, ex regula, quod hæres hæredi, &c. ac etiam ea affumpto, quod ipfa bona funt affecta, quo nil abfurdius, cum vere dicta claufula, *falvo jure*, percutiat jus, & intereffe illorum, qui habent jus privativum ad eum, cui conceffa eft immiffio fub tali conditione, ob cujus purificationem actu refolvatur, ac evanefcat, perinde, ac fi geftus non effet, dum Clerico imputari poteft cur talem judicem adierit, atque ab eo immiffionem fub tali conditione acceptaverit, ita dictam conditionem refolutivam acceptando. Sed ubi jus hæreditarium remanet firmum, tunc cafus videtur indubitatus, quoniam ceffat dicta ratio refolutionis actus, cui unice ifta praxis innixa effe poteft; atque juxta ubique receptam opinionem Clericus fucceffor laici, cum quo fit coeptum judicium, conveniendus eft in foro fuo Ecclefiaftico, ut late Carleval. *ubi fupra num.* 302. *&* 304. *cum feqq.* Multo magis in legato quantitatis, cujus laicus defunctus numquam fuit debitor, fed debitum oritur cum Clerico hærede.

MEDIOLANEN. FIDEICOMMISSI
PRO PRINCIPE TRIVULTIO
CUM CONVENTU CARMELITARUM SANCTI JACOBI IN COMA.

Difcurfus in congreffu pro directione caufæ.

An Clerici, & Ecclefiaftici poffidentes bona fpectantia ad aliquod fideicommiffum, feu majoratum, evocari poffint ad forum Sæcularem, & conveniri coram eo judice, coram quo pendet judicium univerfale, fuper ipfius fideicommiffi cauonizatione & pertinentia?

S U M M A R I U M.

1 *FActi feries.*
2 *De quæftione majoris competentiæ inter plures foros, ejufdem generis, & unione caufarum in uno remiffive.*
3 *Quid ubi quæftio eft inter foros diverfi generis, puta Ecclefiafticum, & fæcularem, an Clericus trahatur ad forum fæcularem, in quo tractatur caufa univerfalis hæreditatis, vel fideicommiffi, refertur opinio affirmativa Baldi, contrarium n. 7. & 11.*

4 *De*

4 *De ratione dicta opinionis.*
5 *De foro digniore trahente.*
6 *De concordatis Mediolani inter utrumq; forum, & n.14.*
7 *Reprobatur opinio Baldi, de qua num. 3.*
8 *Clericus qui habuit rem a manu judicis laici, an coram eodem conveniatur super ejus restitutione?*
9 *Declaratur conclusio connexionis,* & l. Nulli.
10 *Quando Clericus evocetur in concursu creditorum, vel alio judicio universalis coram laico.*
11 *De alia declaratione doctrina* Baldi, *de qua n. 3.*
12 *Quod canonizatio judicii universalis coram laica afficiat Clericos, & Ecclesiasticos.*
13 *Canonizatio fideicommissi cum herede gravato afficit tertios possessores bonorum.*
14 *De concordatis Mediolani, de quibus n. 6.*
15 *De alienatione rei litigiosa in Clericum, an judicium prosequi possit cum laico?*

D I S C. LIX.

1 USque ab anno 1601. in Senatu Mediolani aliqui Trivultii judicium instituerunt contra alios etiam Trivultios super purificatione, & pertinentia fideicommissi ordinati per olim Jacobum Trivultium vulgo nuncupatum *il Grande*, obtentaque desuper per Principem Trivultium dictorum actorum successorem de an. 1654. sententia in dicto judicio universali super fideicommissi purificatione, & pertinentia, in ejus executionem, in eodem Senatu judicium particulare institui contra Conventum S. Jacobi in Cuma Ordinis Carmelitarum pro relaxatione cujusdam domus ad dictum fideicommissum pertinentis; Dicto autem Conventu declinante jurisdictionem, atque obtinente inhibitionem ad Aud. C. pro observantia Bullæ Cœnæ prohibentis trahi Clericos, & Religiosos ad forum secularem, Trivultio vero cupiente, quod instaretur in Signatura Justitiæ pro dictæ inhibitionis moderatione, eo modo quo in consimili casu per eumdem obtentum fuerat contra Pirovanos possessores quorumdam bonorum ad idem fideicommissum pertinentium, dicti Senatus jurisdictionem pariter declinantium, cum per causæ patronum punctus reputaretur difficilis; Hinc proinde juxta laudabilem stylum convocatus fuit Advocatorum congressus, in quo eisdem difficultatibus habitis, pro majori parte conclusum fuit, quod magis timendum, quam sperandum esset; Verum quia aliqui ejusdem Trivultii ministri in Curia existentes inculcabant, quod Advocati, & Sapientes de partibus reputabant nunc punctum planum. Idcirco mihi præ cæteris fortiter dubitanti, injunctum fuit desuper edere discursum ad eos transmittendum, ut difficultatibus responderent, quæ tamen responsiones numquam visæ sunt, incertusque remanet controversiæ exitus, vel quia causa mutaverit defensores, vel quia concordata fuerit, seu alias actor acquiescat.

2 Dicebam igitur, quod quidquid sit de alia quæstione concursus inter plures foros ejusdem generis, vel speciei, quia nempe omnes habitualiter sint competentes, utpote omnes æque laici, seu respective Ecclesiastici, itaut sola controversia sit super majori competentia, ut exinde tamquam in causa universali ab omnibus aliis avocatio, seu unio respective prætendi valeat, vel ad effectum validitatis gestorum in eo foro, qui esset regulariter incompetens, & recusabilis, non tamen ex omnimoda incompetentia, & inhabilitate, quæ in foro laicali respectu Clericorum urget, & de qua quæstione habetur infra in Montis Alti, seu Maceran. fideicommissi, ac etiam in Urbevetana fideicommissi, *disc.* 74. & 87.

3 Quatenus pertinet ad præcisos terminos quæstionis, ubi scil. agitur inter foros omnino diversi generis, ut sunt Ecclesiasticus, & Secularis; Primo aspectu videbatur pro moderatione respondendum, ex punctuali traditione Bald. *in l. fin. Cod. de edict. Div. Adr. tollen. num.* 54. Ubi ponendo casum de pluribus possessoribus bonorum ad eamdem hæreditatem, seu universitatem spectantium quærit, an singuli libelli coram propriis judicibus offerendi sint, vel potius omnes ad unum judicem trahi valeant, & concludit juxta hanc secundam partem, etiamsi aliquis eorum esset Clericus, quoniam litis natura, & res ipsa trahit personam, licet exemptam: dictamque Baldi doctrinam sequitur Peregr. *de fideicomm. art. 48. num. 68.*

4 Duplicem rationem habet hoc assumptum, unam connexionis, seu continentiæ non dividendæ, & ne contingat super eodem puncto per diversos judices diversas, vel contrarias proferri sententias, ex collectis per Salgad. *in Labyr. part. 1. cap. 4.* ubi ad satietatem Concordantes. Et altera, quia nimis durum, & incongruum esset, ut hæres, vel fideicommissarius, pro eodem titulo hæreditario, vel fideicommissario canonizando, sive pro recuperandis bonis ad eamdem Universitatem spectantibus, atque penes plures possessores existentibus, teneatur tot lites sustinere, ac judicia peragere, quot sunt possessores. Ut in terminis judicii adipiscendæ ad bona ad eamdem hæreditatem, vel fideicommissum spectantia cæteris collectis, Menoch. *de adipiscend. remed. 4. n. 473. & seq.* Et in terminis judicii universalis concursus creditorum coram judice laico, ut etiam clerici trahantur Salgad. *d. cap. 6.* ubi late Concord.

Potissime vero, quia rationabiliter usque ab ann. 1601.
judicium universale institutum fuit in dicto Senatu, tam-
quam judice magis competente eorum, penes quos erat
major pars bonorum, seu ut Hispani dicunt, erat caput
hæreditatis, vel fideicommissi, juxta ea quæ ex theorica
Bart. *in eadem l. finali* habentur infra in dicta Montis al-
si, *d. disc.* 87. Et fortius cum jam usque ab anno 1654. 5
sequuta esset sententia fideicommissi canonizatoria, unde
propterea res non erat integra, quo casu instare posset dif-
ficultas, de qua Gratian. *discept.* 641. Salgad. *dict. cap. 4.*
num. 12. & ceteri communiter, quod scil. forus dignior
traheret totam causam, qualis in pari concursu reputatur
forus Ecclesiasticus contra secularem.

Ac etiam stantibus Concordatis Civitatis Mediolanen. 6
inter Curias Ecclesiasticam & secularem, Apostolica, & Regia authoritate munitis, in quibus *cap.* 8. statuitur, ut in omnibus causis illud observandum sit, quod judicium semper in eo foro finem accipiat, in quo cœptum fuerat, Concurrente etiam dicto exemplo Signaturæ in hac eadem causa cum Pirovanis ut supra.

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam vide- 7
ri probabilius, quoniam dictum assumptum Baldi, ut qua-
litas rei trahat ad se personam, privilegio clericali non ob-
stante, volitare quidem solet per ora aliquorum legista-
rum, & in aliquibus Tribunalibus laicalibus. Verum ne-
dum communi omnium Canonistarum & Moralium voto,
sed etiam ea magis communi eorumdem legistarum sensu,
excepta causa feudi, reprobatum est; Atque adeo id verum 8
est, ut quamvis bona obvenerint in clericum e manu ju-
dicis laici, si tamen ipse conveniendus est tamquam reus
ad illorum dimissionem, non coram laico, sed coram Ec-
clesiastico conveniri debet, cum declarationibus tamen,
de quibus supra *in Firmana, disc. prae.* ubi habentur tra-
ctantes hujusmodi quæstionem, multo magis in præsenti.

Neque supradictæ rationes in contrarium ponderatæ ur- 9
gere videntur. Regula enim connexionis deducta ex text. *in l. nullus C. de judiciis cum Concord.* procedit inter plures foros ejusdem generis, quorum quilibet esset habitualiter competens, quamvis per aliquam exceptionem recusabilis. Puta quia essent omnes fori laicales plurium possessorum æque laicorum competentes, vel e converso, juxta casus, de quibus in allegatis Urbevetana & Montis alti, *disc.* 74. & 87. cum similibus, Secus autem ubi agitur de foris omnino diversis, & in quibus respective obstat omnimoda, & habitualis incompetentia, ut est forus laicalis respectu clericorum, juxta communem distinctionem Canonistarum *in cap. fin. de judiciis*, quos congerit Carleval. *de judic. tom. 1. disp. 2. n. 955. & seqq. & tom. 2. disp. 2. n. 13.* & bene explicat Trentac. *lib. 2. var. cap. 3. n. 8.*

(* Hinc patet, quod universitas judicii, seu connexio (*)
causæ non inducit subjectionem clerici erga laicum actu & habitu omnino incompetentem; immo soluto potius operatur ut judex Ecclesiasticus propter mixturam clerici trahat ad se totam causam, & sit etiam competens laici juxta receptam theoricam Bar. in *l. præcipimus c. de appel.* quod nec omnia tribunalia laicalia admittunt, ut in praxi non semel expertus fui. Sed absurdum ac temerarium videtur idem sustinere in casu converso, maxime in Curia Romana. *)

Ea vero, quæ plene deducuntur per Salgad. *in labyr.* 10
d. cap. 4. part. 1. de evocandis clericis & Ecclesiis ad forum secularem in judicio universali concursus, juxta ea, quæ habentur *disc. seqq.* percutiunt casum, in quo clerici, non arctative, & tamquam rei necessarii alias condemnandi evocentur, ut erat casus præsentis quæstionis, sed quando solum invitantur, atque ex urbana monitione favorabiliter excitantur tamquam actores voluntarie in causa bene introducta in foro debitoris laici, super cujus bonis, vel ad creditorum instantiam efformatur

concur-

concursus, cum revera ipse debitor laicos sit reus, cujus forum clericus actor sequi debet, juxta dispositionem textus *in cap. si clericus laicum de foro compet.* Proindeque dicebam dictam Baldi doctrinam ita intelligendam esse, quando scilicet clericus non possessor, pro ejus jure & interesse invitatur tamquam actor, vel respective defensor voluntarius, juxta casum, de quo
11 in alia Mediolan. *disc. seq.* secus autem ubi possidet, & vocatur tamquam reus necessarius, ad effectum condemnationis ad dimittendum, ut declarat Zuccard. *in ead. l. fin. n.* 307. quem referunt & sequuntur Menoch. *de adipisc. d. remed.* 4. *n.* 75. & Grat. *discept.* 238. *n.* 94.

Magis autem urgere videbatur dictum inconveniens,
12 nedum scriptæ, sed etiam humanæ legi contrarium, quod scil. idem hæres, vel fideicommissarius cogeretur, cum insupportabilibus expensis & incommodis, super ejusdem tituli canonizatione, tot judicia ex integro substinere, quot sint possessores bonorum & jurium ad eamdem Universitatem pertinentium. Cum alio etiam inconvenienti, ut supra ejusdem tituli canonizatione plures diversæ, vel contrariæ prodire possint sententiæ, quia unus judex canonizet, alter reprobet; Verum id non videbatur sufficiens motivum, ob quod clericus a laico condemnari, atque ad dimittendum bona directe urgeri valeat, quoniam aliud est canonizari titulum universalem, ac firmari statum, aliud vero cogi singulos possessores ad dimittenda bona, quæ prætendatur spectare ad ipsam Universitatem, cujus pertinentia per judicem competentem cum legitimo contradictore, cujus primaria defensio sit, firmata esset.

Et sic stant bene simul, fideicommissi existentiam,
13 & pertinentiam canonizatam esse coram judice laico, qui vel ratione majoris partis bonorum, vel ratione capitis ipsius fideicommissi, seu majoratus, aut alio respectu sit magis competens juxta distinctiones, de quibus infra, *d. disc.* 87. Et tamen quod clericus possessor aliquorum bonorum pertinentium ad idem fideicommissum, præsupposito isto titulo, utpote jam canonizatam coram suo judice competente, conveniri debeat coram suo judice Ecclesiastico, non ad effectum ut denuo de ejusdem tituli existentia & pertinentia ex integro disputandum sit, sed ad effectum eum audiendi in aliis exceptionibus, quæ posita etiam d. Canonizatione tituli universalis, possunt particulariter competere, quia nempe illa res non spectaret ad fideicommirentem, sive quia ratione detractionum recte distracta sit, cum similibus, relevato solum fideicommissario actore ab onere ex integro in hoc particulari judicio assumendi ejus tituli universalis canonizationem ita præsupponendam, dummodo coram judica competenti, & cum legitimis contradictoribus, quorum primaria causa defensionis esset, id sequutum sit, bona fide, & absque fraude, vel collusione juxta doctrinam Bart. *in eadem l. fin. Cod. de edict. Div. Adrian. n.* 13. Peregrin. *de fideicomm. art.* 53. *in principio, cum aliis in d. disc.* 87. & habetur in Bononien. fideicomm. de Pancaldis 4. Februarii 1654. cor. Bevilaqua, ubi quod canonizatio fideicommissi cum hæredibus gravatis tamquam legitimis contradictoribus, & in causa status, facit jus, & præsupponenda est cum tertiis possessoribus singulorum bonorum ad idem fideicommissum spectantium, quos proinde tamquam habentes interesse consecutivum, non autem jus principale & coæquale, talis canonizatio afficit.

Concordata Mediolani nihil ad rem facere videban-
14 tur, cum solum percutiant casus, in quibus clerici actores agerent contra laicos, quos ex particulari consuetudine ad suum forum trahere velint, ut clare probat eorumdem Concordatorum rubrica, seu inscriptio ibi: *Concordia inter forum super controversia exorta occasione consuetudinis trahendi laicos ad forum Ecclesiasticum*. Atque in nigro *a capitulo primo usque ad octavum*, semper agitur de eodem, de clericis scil. actoribus contra laicos, qui utroque foro conveniri possint, ut ille semel electus variari non possit; Nullatenus autem de casu converso, ut clericus per laicum in foro sæculari conveniri valeat.

Pariter ad rem facere non videbatur exemplum Signaturæ cum Pirovanis ut supra. Tum quia supponebatur in illis bonis concurrere qualitatem feudalem, unde ratione feudi forus laicalis Dominis reputatus etiam competens cum clerico ex claris juribus, *in c.* 6. *& 7. de foro compet.* Tum etiam quia supponebatur agi de bonis de tempore moti dicti judicii in Senatu possessis per laicum reum conventum, & quæ litigiosi vitio jam affecta, a dicto laico reo convento & possessore transferant in dictos Pirovanos clericos, unde propte- 15
rea non improbabiliter, juxta magis æquam & rationabilem opinionem, causa remissa fuit ad eumdem judicem, coram quo cæpta erat, ab eo terminanda, dummodo tamen judicati executio, non ipsius, sed Ecclesiastici judicis auctoritate fieret. Non quidem ex nova judicio rescissorio, ut aliquorum est sententia, sed solum cum ea summaria cognitione, quæ exequutori juris conceditur, ea iis quæ habentur apud Sperell. *dec.* 7.

Hæc autem circumstantia in hac facti specie non concurrebat, dum iste Conventus prætendebat non habere causam ab hæredibus gravatis, imo negabat pertinentiam bonorum ad fideicommittentem, unde propterea ejus jus non erat accessorium & consequutivum, ut est illorum particularium possessorum, quos constat a gravato causam habere, atque ex his in forma discursiva ad effectum indagandi veritatem concludebam fundatas esse difficultates habitas in congressu.

MEDIOLANEN. BONORUM PRO CONFRATERNITATE, SEU SCHOLA S. MARIÆ AD S. SATIRUM CUM COLLEGIO BARNABITARUM.

Casus decisus per Rotam, pro Confraternitate.

Confraternitates, vel adunantiæ laicorum sub aliquo pio instituto, an gaudeant exemptione fori laicalis, quando, & quomodo?

Clericus, seu alias exemptus a foro laicali, an ad illum evocari possit tamquam actor voluntarius, & cum clausula, *quatenus putaverit sua interesse &c.* Et quatenus evocetur, an tamquam actor laudatus, seu necessarius defensor, aut alias mediatum habens interesse, declinare valeat talem forum, ut causam traheret ad suum Ecclesiasticum?

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De exclusione Religiosorum a fideicommissaria successione ex voluntate testatoris remissive.*
3 *An pia confraternitates laicorum dicantur Ecclesiastica tam quoad exemptionem a foro laicali, quam circa alienationem bonorum?*
4 *Cui potius imputanda sit neglecta fori declinatoria.*
5 *An clericus actor laudatus, & necessarius defensor declinet forum?*
6 *Quid in materia Ægidiana an cesset ratione qualitatis actoris laudati Ecclesiastici?*
7 *Ubi constat de justitia evictionis non attenditur omissio denunciationis facienda venditori.*
8 *An denunciatio facta coram Judice incompetenti sufficiat?*
9 *An clericus citari possit per Judicem laicum tamquam defensor voluntarius, si sua putaverit interesse?*
10 *In concursu creditorum, vel alio judicio universali spectatur persona debitoris laici, unde possunt evocari Ecclesiastici tamquam actores voluntarii.*

DISC. LX.

OB evictionem a dicta Congreg. seu Schola passam aliquorum bonorum jure fideicommissi vindicatorum, egit illa in judicio Salviani contra dictum Collegium Barnabitarum, tamquam actorem, & de evictione obligatum, & introducta per appellationem causa in Rota cor. Bichio, duæ prodierunt resolutiones ad favorem actricis sub diebus 26. Junii 1647. & 18. Maji 1648. ad quarum normam expedita sententia, & commissa per appellationem causa in eadem Rota coram Corrado prævia decisione 21. Maji 1649. emanavit sententia confirmatoria, idemque sequutum 1

in

In tertia instantia cor. Albergato, cum unica etiam decisione 21. Junii 1650. quæ decisiones nempe prima, tertia, & quarta sunt 163. & 313. *part.* 10. & 278. *part.* 11. *rec.*

In hujusmodi disputationibus punctus fuit, an evictio ad quam agebatur, juste, vel potius ex injuria sequuta esset, prætendente Collegio reo convento, illam injuste sequutam esse ob adhuc non purificatum fideicommissum ad favorem evincentium, utpote remotiorum de genere vocato, ob superexistentiam proximiorum quamvis Religiosorum de Religione capaci in communi; Deducenda etiam nullitates processus & actorum, ex culpa ejusdem Confraternitatis non declinantis forum laicalem, a quo Scribentes in contrarium dicebant eam esse exemptam; Ac etiam quod male facta esset ipsi Collegio litis denunciatio omnino necessaria, ut ad evictionem agi posset, utpote facta coram eodem judice laico, coram quo ipsum Collegium indubitate ecclesiasticum, & constitutum ex sacerdotibus & clericis regularibus professis, citari non poterat ratione omnimodæ incompetentiæ & incapacitatis dicti judicis, seu fori laicalis. Et sic tres fuerunt inspectiones, seu puncti; Unus in meritis negotii principalis, & circa evictionis justitiam pendentem ab existentia & pertinentia fideicommissi; Alter circa competentiam fori dictæ Confraternitatis, an scil. conveniri, ac condemnari potuerit in foro laicali? Et tertius circa denunciationem factam in eodem foro laicali dicto Collegio authori laudato, seu necessario defensori.

Super primo, cum ad causæ defensionem evocatus essem in secunda instantia circa initia professionis in locum unius ex Advocatis defecti, qui jam in imminenti disputatione coram Corrado scripserat super d. puncto firmato etiam in duabus præcedentis instantiæ decisionibus cor. Bichio, modicæ ac pene nullæ fue-
2 runt meæ partes, unde propterea de eo non agitur in sua materia sub titulo de fideicommissis, sunt autem decisiones notabiles super puncto exclusionis Religiosorum quamvis de Religione capaci, nedum ob expressam, sed etiam ob conjecturatam voluntatem testatoris, de quo non semel actum habetur *in d. tit. de fideicomm.* præsertim in Romana fideicommissi de Capis, & in Bononien. fideicommissi de Bonfiolis pro Monasterio S. Michaelis, atque reflectendo etiam ad veritatem, justæ & probabiles visæ sunt ex fundamentis in dictis decisionibus contentis.

Quatenus vero pertinet ad secundum punctum cir-
3 ca defectum jurisdictionis, seu incompetentiæ fori laicalis cum dicta Confraternitate, Cum sensu etiam veritatis, dicebam indebitam esse oppositionem, cum non constaret hujusmodi Confraternitatem habere requisita necessaria ad eam faciendam vere Ecclesiasticam, tam ad effectum fori, quam etiam ut ejus bona dicerentur ecclesiastica, & cadentia sub dispositione *Extrav. Ambitiosa de reb. Eccles. non alienan.* quod scil. Ordinarii, vel alterius ecclesiastici Superioris authoritate formiter erecta esset, cum Ecclesia, seu Oratorio, campana, & aliis loci ecclesiastici requisitis, quæ in præsenti cessabant, Nil obstante quod multa exercerentur opera pietatis, quodque ad limites Sac. C. T. ab Ordinario visitaretur, atque revaderentur rationes, quoniam recepta distinctio est, de qua non semel *hoc tit.* ac etiam sub altero, *de alien. & contr.* ad materiam dicta *extrav. Ambitiosa*, quod aliud est esse locum ecclesiasticum, aliud vero esse pium; unde posita prima qualitate, inesse dicitur secunda, non autem econtra, quia stant bene simul, locum esse pium, & tamquam talem subjacere Visitationi Ordinarii, vel alterius Superioris ecclesiastici, tam circa institutum, & opera, quam circa administrationem bonorum, ac redditionem rationum. Et tamen remanere adunantiam laicorum, quoad bona temporalia subjectam foro laicali, ac etiam non subjectam prohibitioni alienationis bonorum ecclesiasticorum ex iis, quæ habentur collecta per Carol. de Graff. *de effect. Cleric. effect. 1. num. 122. & seqq.* Barbos. *de Episc. alleg.* 75. cum aliis, quæ juxta stylum habentur fuso calamo deducta in tertia decisione coram Corrado *decis. 303. part.* 10. ac etiam eadem die 20. Maii 1649. firmatum fuit in Calaritana juris visitandi cor. eodem, & deinde in Melevitana bonorum 10. Februarii 1651. & 20. Maii 1652. coram Meltio, quarum secunda est *decis.* 148. *part. 11. recent.* & in aliis, quoniam est distinctio recepta.

Et nihilominus, ubi etiam in hac facti specie contrarium probabilius prætendi potuisset, quod scilicet
iste dicendus esset locus ecclesiasticus privative subje- 4
ctus foro Ecclesiastico, atque exemptus a laicali. Adhuc tamen dicebam, neglectam fori declinatoriam, potius, ipsi Collegio imputandam esse, dum lis ei denunciata fuerat, ejusque certam scientiam habuisse etiam ante denunciationem, ex pluribus facti circumstantiis constabat. Ex ea clara & convincenti ratione, quod cum hujusmodi materia satis controversa esset inter ecclesiasticos & laicos, atque apud istos sit admodum delicata, idcirco prorsus irrationabile videbatur imputare istius Confraternitatis Rectoribus, & administratoribus omnibus laicis (stante præsertim retroacta observantia) cur non tentaverint adeo periculosam & sibi in persona ac bonis præjudicialem punctum, quem magis tute tentare poterant ipsi Clerici Regulares, & indubitate Ecclesiastici, Magistratuum sæcularium indignationem non timentes.

Cumque inter scribentes pro dicto Collegio adessent Monета & Bossius, docti & celebres morales, ut eorum opera docent, hujus Religionis professores, qui 5
cum copiosissimis allegationibus deducebant opiniones ecclesiasticæ jurisdictioni favorabiliores; quas morales præsertim tueri ac ampliare profitentur, dicebam ejusdem Collegii, ipsorumque Religiosorum culpam augeri, quoniam juxta opinionem, quam ipsi aliique ecclesiastici profitentur ex collectis per Bellet. *disquis. cleric. part. 1. de favore Cleric. reali §. 3. n.* 19. Carol. de Graff. *de effect.* 1. *n. 261. & seq.* clericus author laudatus, seu necessarius defensor declinat forum laicalem, & trahit causam ad forum suum, ideoque ipsis magis imputandum erat, cur id non egerint.

Quamvis revera hæc opinio sit minus vera, minusque recepta, quoniam attenditur interesse immediatum, non autem mediatum, atque actori sufficit causam agere cum possessore bonorum, ad quæ dirigitur actio, ac communiter notata per scribentes *in l. venditor, ff. de judic.* Covar. *pract. quæst. cap. 8. sub num.* 3. Mangil. *de evict. quæst. 6. n.* 2. Capyc. Latr. *consult.* 65. *num.* 20. Carleval. *de judic. part. 1. disp. 2. n.* 605. apud quos cæteri, & hunc tamquam veriorem tenuit Rota in Perusina Salviani 15. Maii 1654. coram Peutingº & inconcusse servat praxis fere omnium Tribunalium Europæ, præsertim extra temporalem ditionem Ecclesiæ, in qua, ut sæpius in aliis dictum est, cum unus & idem sit utriusque fori Princeps & caput, non adeo mordicus super hujusmodi distinctionibus insistitur.
Licet quoad punctum Ægidianæ, cujus occasione de 6
hoc articulo agitur per Rotam in dicta Perusina cor. Peuting. haberetur difficultatem ex iis, quæ habentur notata in Albaren. sed Pedemont. *hoc eod. tit. disc.* 63. ubi de eodem articulo clerici authoris laudati.

Demum quoad tertiam inspectionem, seu punctum denunciationis, quam dictum Collegium prætendebat sibi illegitime factam esse coram judice sæculari omnino incompetenti, inanis labor videbatur super eis immorari ex recepta conclusione, de qua in hujus causæ decisionibus, & in sua materia *sub tit. de empt. &* 7
vendit. quod scilicet constito de justitia evictionis, ex æquitate illa præstanda est, quamvis neglecta esset illa denunciationis formalitas, quæ de stricta juris censura requiritur, cum alias esset species pœnæ, quæ hodie ex canonica æquitate in utroque foro recepta non exigitur ultra interesse, quod proinde spectatur dicendo authori opponenti de non denunciatione, quod deducat quid deducturus fuisset, si ei formalis denunciatio facta esset, nam alias imputanda non est omissio illarum diligentiarum, quas constat non fuisse profuturas juxta vulgaria & recepta axiomata.

Multo magis, dum in isto necessario defensore concurrebat certa litis ac imminentis evictionis scientia, ex pluribus circumstantiis, & ex ipsamet denunciatione facta per ipsum judicem, coram quo causa pendebat, Quamvis dicta citatio tamquam facta per incom-
petentem non esset arctativa, ad effectum, ut non sub- 8
ditus citatus contumax reputari potuerit, seu directe condemnari, Nihilominus saltem tamquam actus extrajudicialis, per tale organum factus ab ipsa parte

Iudi-

indubitate sufficere videbatur loco protestationis, & pro scientia inducenda.

Quoties enim citatio non est arctativa, seu coactiva, sed solum motiva, seu denunciativa, *quatenus sua*
9 *putaverit interesse*; Tunc ubi præsertim nihil directe contra ipsum clericum gestum est, neque in sententia nominatur, nullum adesse dicitur ecclesiasticæ jurisdictionis præjudicium, seu violatio, dum est urbana denunciatio, quæ omitti etiam poterat, & per quam, ut denunciato favorem & rem gratam judex faciat, eum monet de iis, quæ coram ipso geruntur, & ex quibus deinde sibi præjudicium resultare potest, & sic invitatur tamquam actor & voluntarius defensor juxta theoricam Bart. *in l. jurisperito, §. fin. ff. de excusat. tutor.* Felin. *in cap. cum inter, sub n. 10. de sent. & de jud.* Gabr. *cons. 56. n. 16. & seqq. lib. 1. dec. 452. n. 7. part. 2. rec.* Concord. præsertim *in decis.* 21. *Maii* 1649. coram Corrado 313. *part.* 10. *&c.* dum in ea instantia super hoc puncto acrior fuit disputatio, & habetur etiam plene deductum apud Salgad. post hujusmodi disputationem editum *in labyr. cred. part. 1. cap. 6.* occasione con-
10 vocandi etiam clericos & ecclesiasticos ad concursum, qui per debitorem laicum coram suo proprio judico effourmatur, sive etiam eo invito per alios creditores, dum in proposito spectatur persona ipsius debitoris, qui in effectu, sive provocet, sive provocetur est reus, creditores autem quamvis provocati, sunt semper quoad substantiam actores juxta ea, quæ in simili habemus de provocaria en remedio *l. diffamari, & l. si contendat &c. ut habetur disc. prec.*

T R A N E N.

PRO FRANCISCO GALLIBERTO CUM THOMA LOPEZ ET CONSORTIBUS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & resolutus pro Galliberto.

An gesta per Judicem laicum contra clericum non opponentem de clericatu, & tamquam contra laicum, substineantur, vel potius infirmanda sint? Et quatenus veniant infirmanda, num clericus teneatur collitiganti reficere expensas in tali judicio factas?

Executio infra tempus ad appellandum, vel post interpositam appellationem in vim Ægidianæ contra clericum reputatum laicum non opponentem de clericatu, an remaneat valida, vel potius dicatur attentata?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Executio facta in vim Ægidiana contra non opponentem de clericatu substinetur.*
3 *Clericus bona fide reputatus laicus, & non opponens de clericatu tenetur ad expensas judicii.*
4 *De conclusione, de qua n. 2.*
5 *Et de altera, de qua n. 3. quæ declaratur.*
6 *Alia declaratio ejusdem conclusionis.*
7 *Imputandum est actori, cur qualitatem rei non acquisierit, an esset Ecclesiasticus, vel laicus.*
8 *Quæ expensæ per clericum refici debeant.*

D I S C. LXI.

1 CONtra Franciscum absentem Lucia creditrix, in vim literarum exequutorialium in contumaciam obtentarum a Regia Audientia Tranen. curavit exequi & subhastari quædam bona deliberata Thomæ & aliis oblatoribus. Cumque Franciscus habita de his notitia, in eorumdem bonorum possessione se tueretur cum inhibitionibus A. C. ratione sui clericatus, hinc proinde occasione moderationis dictarum inhibitionum introducta causa in Signatura, Dicebant Scribentes pro dictis deliberatariis, quod gesta ut supra coram judice sæculari substineri deberent tamquam contra eum, qui laicus credebatur, ab non oppositum ab ipso clericatum in minoribus, qui ex facti circumstantiis dici non poterat notorius, sed potius notabiliter ignoratus.

Ad quod probandum deducebant receptam Curiæ praxim, quod licet Ægidiana non comprehendat bona possessa per clericos, sive de directo dominio Ecclesiarum, quamvis contentio esset inter laicos, quia reputatur constitutio laicalis, nullam recipiens alterationem a confirmatione & extensione Summi Pontificis, utpote id facientis ex persona Principis magis quam Pontificis juxta firmata *in Roman. de Scapuciis* 9. *Jun.* 1611. *coram Coccino, quæ reputatur magistralis, decis.* 472. *part.* 2. *rec.* 441. *n.* 2. *&* 3. *part.* 9. *rec.* Add. ad Greg. *dec.* 585. *Romana vineæ* 27. *Junii* 1658. *cor. Bevilaqua & passim.* 2

Nihilominus si infra tempus datum ad appellandum, vel post interpositam appellationem processum est ad exequutionem bona fide, quia scilicet in actis oppositum non esset de clericatu, sive de directo dominio Ecclesiæ, talis executio non reputatur attenta juxta decisionem in Æsina bonorum 10. Junii 1633. cor. Verospio, Viterbien. fideicommissi 16. Junii 1642. cor. Certo.

Et in omnem eventum dicebant, dictum Franciscum ob non oppositum clericatum, & successive fori declinatoriam, saltem teneri ad refectionem expensarum, 3
& damnorum ex hujusmodi actis ab actrice & deliberatariis passorum, an ejus contumacia, vel negligentia in aliorum bona fide procedentium damnum redundet, ad text. *in cap. exceptionem, de except. ubi Canonista præsertim* Felin. Dec. *cons.* 241. Natta *cons.* 495. *n.* 18. Covarr. *practicar. cap.* 33. *post n.* 2. Farin. *q.* 8. *n.* 16. Carol. de Grass. *de effect. Cleric.* 1. *n.* 180. Bellet. *disquis. Cleric. titul. de favore Clericorum personal. §.* 2. *num.* 14. *cum seqq.*

Pro Galliberto scribens, cum sensu etiam veritatis, dicebam quod quidquid sit de dicta praxi Tribunalis A. C. vel Rotæ circa substinendam executionem fa- 4
ctam in vim Ægidianæ contra laicos putativos de clericato non opponentes, cujus contrarium tamen videtur magis receptum, ut in ead. Viterbien. coram Certo, *decis.* 283. *part.* 9. *rec.* ubi receditur a dicta alia præcedenti, & in dicta Romana vineæ 17. Junii 1658. cor. Bevilaq. dum dicto casu forte substentabilis videtur prima opinio ob cessantem omnimodam incompetentiam & inhabilitatem, ex quo hujusmodi Tribunalia Urbis habitualem habent jurisdictionem cognoscendi & tractandi causas utriusque fori.

Receptissima tamen est Canonistarum opinio in Ro- 5
mana Curia attendenda, ut gesta per judicem vere laicum contra clericum quamvis laicum reputatum, & de fori declinatoria non opponentem, sint invalida, & clericum non afficiant, ad textum *in cap. adversus, §. quia vero, de Immunit. Ecclesiastica cap. seculares, de foro competenti in* 6. Abb. Felin. *& cæteri in dicto cap. exemptionem, de except.* Covarr. *d. cap.* 33. *n.* 2. & cæteri plene collecti per Farinac. *d. qu.* 8. *n.* 15. Bellet. *ubi supra, n.* 13. Unde propterea super hoc puncto nulla habita fuit difficultas, iidemque Scribentes in contrarium cedebant.

Difficultas vero erat circa alterum punctum refe- 6
ctionis expensarum, circa quem, licet contrariam opinionem excusantem clericum ab hujusmodi refectione simpliciter, & indeterminate cæteris allegatis plene tueatur Marta *de jurisdict. part.* 4. *casu* 102. *num.* 14. *cum seqq.* Agnoscebam tamen, contrariam esse magis communem, & rationabilem in casu suo, de quo loquuntur text. & DD. *in d. cap. Exceptionem*; Negabam vero applicationem ad casum, cum dicta conclusio vera, & proprie procedat, quando clericus malitiose, seu alias culpose distulit opponere de clericatu, ut collitigantem expensis, & laboribus defatigaret, dum tent. consideratur malitiam, cum cujus præsupposito procedunt Abb. Felin. & cæteri. Quæ circumstantia in præsenti cessabat dum agebatur de judicio contumaciali ex contumacia ficta resultante a citationibus factis domi de tempore, quo Franciscus erat absens, unde nulla sibi poterat malitia, vel negligentia imputari, dum statim habita de præmissis notitia, cum clericatu dictisque inhibitionibus se tueri curavit. (* Et quam- (*)
vis ob negligentiam procuratoris in Curia, ad quem forte citatio non pervenit, dicta inhibitio fuerit moderata, tamen noster principalis a principio fecit quod ad se spectabat, & sic excluditur ejus malitia; eo magis quia statim habita notitia dictæ moderationis, illa

fuit

fuit revocata, & reintegrata inhibitio, dum de clericatu concludentissime constabat. *)

7 Ex alia etiam circumstantia dicebam dictum Franciscum ab hujusmodi refectione excusari, ex eo quod dicti possessores neglexerunt parere dictis inhibitionibus A. C. sed adhuc continuarunt in possessione obtenta a manu judicis laici, quæ perseverantia indicium dabat, quod si ab initio fuisset oppositum de clericatu, non destitissent, ut dictam conclusionem limitat Dec. *d. cons.* 241. cum quo pertransit Marcabr. *cons.* 44. *n.* 14. *cum seqq.* refert & sequitur Carol. de Graff. *d. effectu* 1. *n.* 883.

Ista limitatio mihi videbatur parum tuta in ordine ad applicationem ad factum, cum recipienda videatur, quando possessor inhibitus, & de clericatu certioratus, declarat perseverantem animum se confovendi in possessione bonorum cum eadem authoritate laicali, spreta inhibitione, seu præcepto judicis ecclesiastici, in quibus terminis dicta limitatio mihi videbatur vera. Secus autem ubi inhibitus non spernit judicem ecclesiasticum, sed comparens coram eo prætendit de jure substineri gesta contra clericum bona fide reputatum laicum, vel opponit de retentione pro refectione expensarum, & damnorum ut supra, se in utroque ejusdem judicis ecclesiastici judicio subjiciendo, illudque expectando, cum tunc non videatur exinde resultare depravatus animus redolens delictum, ex quo oriatur pœna privationis juris alias sibi competentis.

Solidius autem reputatum fuit primum motivum, quod scilicet clericus de nulla culpa, vel negligentia redargui posset, ideoque imputandum erat actrici, cur non inquisierit conditionem sui debitoris, contra quem judicium instituere intendebat, & ex hoc motivo ita judicatum fuit, condemnando dictum Franciscum ad solam refectionem illarum expensarum, quas actrix & deliberatarii respective passi fuerant postquam in ejusdem Francisci contumaciam idem A. C. moderatus fuerat inhibitiones postea reintegratas, cum isto medio tempore juste dicendus esset culposus, & e converso dicti collitigantes in statu bonæ fidei.

NEAPOLITANA DONATIONIS PRO ANTONIO FRANCONO

CUM CAROLO FRATRE.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & resolutus pro Antonio.

Clericus infringere volens donationem factam laico, in quo foro hujusmodi judicium tractare debeat, an scilicet in Ecclesiastico & proprio, vel in illo laici donatarii? Et successive an intentans remedium *l. diffamari* dicatur actor, vel reus? Et aliqua de competentia fori ratione rei sitæ.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De prima instantia cognoscenda coram Ordinario, & A. C. in ea quando procedat.*
3 *De dispositione S. C. Trid.* in cap. causæ omnes, *in quibus causis procedat.*
4 *Clericus actor tenetur convenire laicum reum in foro laicali rei conventi.*
5 *Intentans remedium* l. diffamari, *an dicatur actor vel reus?*
6 *Quando donator adversus donatarium dicatur actor vel reus.*
7 *Clausula constituti operatur traditionem, & transfert possessionem.*
8 *Item reservatio usufructus favore donatoris.*
9 *Quando attendi debeat forus rei sitæ.*
10 *De natura locorum Montium, & quando ab uno in alium transferri dicantur.*
11 *Judicium super rescissione donationis plurium bonorum dicitur universale, & ubi tractandum sit.*
(*) (* *De absurdis quæ darentur, si admittatur contraria praxis.* *)
12 *De minori ætate in Regno Neapolis, & an constitutio* minorum *jura locum habeat in clericis?*
13 *De historia legali, & quale esset jus commune in Regno Neapolis remissive.*
(*) (* *Non intrat motivum læsionis, quam donatio habet justam & rationabilem causam perpetrandi æquationem.* *)

D I S C. LXII.

Carolus clericus major 18. minor vero 25. annis, Antonio fratri, in Civitate Neapolitana communi patria, donationem inter vivos irrevocabilem reservato usufructu, & cum clausula *constituti*, fecit de omnibus ejus bonis, tam in eadem Civitate, quam in Urbe & alibi existentibus; Deinde vero pœnitentia ductus, volens dictam donationem infringere, judicium instituit ex remedio *l. diffamari* in Tribunali A. C. unde Antonio laico petente causam remitti ad forum suum competentem in dicta Civitate, tam ratione originis, quam domicilii, judice vero hujusmodi remissionem denegante, Ex parte dicti Antonii rei conventi habitus fuit recursus ad Signaturam Justitiæ, a qua, partibus acerrime informantibus, prodiit resolutio eidem Antonio favorabilis pro remissione ad partes, quod rescriptum totalem finem hujusmodi liti imposuit. 1

In hac agitur disputatione, Scribens pro Antonio, more Advocati plura cumulando motiva, etiam parum solida, quæ pro ingeniorum varietate frequenter, magis quam tuta & solida, resolutiones causare solent, deducebam in primis quotidie in hoc Tribunali decantatam dispositionem *Sacr. Conc. Trid. sess.* 24. *de reform. cap.* 20. ut causæ omnes in prima instantia coram locorum Ordinariis cognosci debeant; Unde propterea receptum est, A. C. esse Judicem primæ instantiæ in Curia, in causis vero extra Curiam, non dato utriusque partis consensu suæ jurisdictionis prorogativo esse solum judicem appellationis, ideoque in prima instantia nulliter procedit, ut *decis.* 150. *n.* 1. *part.* 4. *rec. to.* 2. *decis.* 49. & 54. apud Posth. *de subhast. disc.* 181. *num.* 14. *part.* 10. & habetur in aliis hoc eodem tit. frequenter, cumulando etiam, regulam text. *in cap. si Clericus laicum, de foro compet.* ut clericus actor laicum reum in suo foro laicali convenire debeat. 2

Verum hæc, ut dictum est, concernebant consueta ornamenta Advocatorum plura motiva cumulantium, quoniam quicquod sit, an dicta Conciliaris dispositio locum habeat in causis mere prophanis, ad forum ecclesiasticum præcise non spectantibus, in quo probabilior videtur opinio negativa, quamvis vulgus curiale contrarium credat, ex iis, quæ habentur in Bonon. & in aliis, *hoc eod. tit.* Punctus erat, an clericus donator, qui judicium ex remedio *l. diffamari*, seu *l. si contendat*, instituerat, super contractus a se initi infirmatione, ac bonorum a se donatorum libertate & pertinentiis, dicendus esset actor, vel reus. Si enim esset actor, de plano intrabat dicta regula text. *in cap. si clericus laicum*, nullaque pacto dictum donatarium secularem in aliena ditione morientem ad suum forum trahere poterat, secus autem e converso, si ipse potius reus dicendus esset, cum tunc ejus tamquam clerici, & curialis absque dubio forus competens etiam in prima instantia fuisset dictus A. C. 3 4

In hac autem quæstione apud antiquiores nimium controversa, num scilicet intentans hoc remedium *l. diffamari*, seu *l. si contendat*, dicendus esset actor, vel reus, hodie ex magis communi, & recepta sententia, præsertim in Rota & Curia, plana videtur resolutio pendens a distinctione, an hujusmodi judicium intentetur per possidentem contra non possidentem, vel e contra? ut primo casu quamvis quoad ordinem, seu introductionem videatur actor, attamen in substantia sit reus. Oppositum vero in altero, ut semper dicatur actor, ut relatis invicem pugnantibus opinionibus, quæ tribuuntur Afflicto, *dec.* 268. & Capyc. *dec.* 18. quorum primus vult indefinite eum esse actorem, alter vero indefinite esse reum, habetur apud Cacheran. *dec.* 151. Muscatell. *in praxi part.* 1. *gloss. reus n.* 13. ubi late Add. & cum hujusmodi distinctione semper processit Rota, præsertim apud Cavaler. *dec.* 586. *dec.* 417. apud Posth. *de manut. dec.* 500. *n.* 12. *part.* 5. *rec.* 102. *n. final. part.* 6. 57. *num.* 31. & *seq.* & 94. *n.* 29. *part.* 7. *Firmana Beneficii* 28. *Aprilis* 1659. *cor. Cerro*, & *habetur in Romana legati, sub tit. de feud. disc.* 33. 5

Ubi enim quis est possessor timens molestias super re possessa, sive timens jactatas molestias contra ejus personam pro aliquo credito, vel alia prætensione, dicitur solum ita occurrere futuro judicio contra eum intentando, quod in suo foro tamquam contra reum intentandum esset juxta receptam sententiam Abbatis *in cap. si quis contra, n.* 2, *de foro compet.*

Quare

6 Quare applicando ad rem, quando actus remanseret in terminis promissionis, seu etiam perfectæ donationis absque traditione; itaut possessio adhuc remaneret penes donatorem a donatario conveniendum pro traditione, seu donationis observantia, & tunc recte in foro suo, provocando actorem, hujusmodi judicium intentasset. Sed factum erat in oppositum, quoniam licet ipse haberet detentationem de facto ratione sibi reservati usufructus, attamen tam dominium, quam possessio erant penes donatarium, tam in vim clausulæ constituti inducentis fictam traditionem operativam etiam ad possessorium retinendæ, seu manutentionis
7 ex collectis apud Posth. *de manut. observ.* 30. *n.* 5. *cum seq.* Et in specialibus terminis donationis, Anna *singular.* 556. Rot. *in Bonon. de Feliciniis* 10. *Januarii* & 10. *Junii* 1650. cor. Bichio, *Ariminen. donationis* 18. *Martii* 1654. cor. Dunoz. *inter suas dec.* 951. *n.* 1. & *in aliis*.

Quam fortius ratione reservationis usufructus, ob
8 quam dominium & possessio, juris ministerio transferri dicuntur in donatarium ratione incompatibilitatis, quoniam cum usufructus sit servitus, quæ non datur in re propria, sed per necesse danda sit in re aliena, idcirco dicta operatio admittenda est, Ann. *d. singul.* 556. Adden. ad Magon. *decis. Lucen.* 138. *litera A.* Capyc. Latr. *consult.* 16. *n. fin.* Rot. *decis.* 208. post Zacch. *de oblig.* & *in alleg. Bonon.*

Agnoscentes donatoris defensores motivum remanere inevitabile, restringebant cognitionem causæ in Curia, saltem respectu locorum Montium In Urbe exi-
9 stentium, tamquam in foro rei sitæ, sed leve videbatur fundamentum, Tum quia ista forus ut efficiatur competens, exigitur juxta unam opinionem, quod reus & possessor sit præsens & conveniatur in loco ex deductis per Surd. *cons.* 168. *n.* 54. Carleval. *de judiciis*, *tom.* 1. *disp.* 2. *q.* 3. *n.* 149. (quod tamen ita indefinite dictum non est tutum, cum in plerisque casibus forus rei sitæ dicatur competens etiam contra possessorem absentem,) Tum clarius, quia non agebatur de actione mere reali, sed de judicio intentato super distractu & rescissione donationis, ex quo accessorie realitas resultat; Ubi autem non agitur de judicio mere reali, sed principaliter personali, quamvis accessorie reali, tunc forus rei sitæ non intrat ex deductis per Surd. *d. cons.* 168. *n.* 53. Carleval. *ubi supra*, *n.* 151. Et in specialibus terminis judicii intentati coram A. C. contra forensem super locis Montium Urbis habetur, *decis.* 305. *n.* 4. & 5. *part.* 7. *rec.*

Non tangebant vero difficultatem, quæ respectu hujusmodi locorum Montium me torquebat, quod scili-
10 cet in eis recte favore donatoris intraret distinctio, ob quam ipse utpote adhuc Dominus & possessor, dicendus esset in substantia reus, nil obstantibus clausula *constituti*, & reservatione usufructus, recte ut supra operativis in aliis bonis indifferentibus, & in libera partium dispositione existentibus, quorum dominium, & possessio ex privata conventione de uno in alterum transferri possunt; Secus autem in hujusmodi locis Montium, quæ tamquam jura cum Principe sunt species Regalium, & quoad substantiam ex privatis conventionibus nec in dominio, nec in possessione de uno in alterum transferuntur sine consensu ipsius Principis, vel officialis per eum ad id deputati, itaut semper esse dicantur quoad substantiam in dominio, & possessione ejus, qui in ipsius Principis libris descriptus reperitur, partium vero conventiones operantur promissionem de faciendo, productivam actionis personalis ad interesse pro implemento, non autem translationem dominii, & possessionis, ut pluries in sua materia locorum Montium *sub tit. de Regal.*

Quando illud motivum deductum esset, cogitabam,
11 etiam in sensu veritatis, illud videri evitabile, ex eo, quod ista esset species judicii universalis, cum donatio complecteretur omnia bona, & jura existentia, tam in Urbe, quam in Civitate Neapolis & alibi, unde propterea tota causa tamquam connexa, & pendens ab uno eodemque puncto individuo in uno foro tractanda erat; Quo posito considerabam, forum digniorem, & magis competentem omnino esse illum donatarii. Tum quia ibi initus erat contractus: Tum etiam quia ibi erat major pars bonorum, atque ut Hispani dicunt, caput asse hæreditarii majorum, cujus portionem unus frater alteri donaverat, ex sis, quæ in pro-

posito judicii universalis super hæreditate, vel fideicommisso habentur infra *in Montis alti*, seu *Macera-ten. fideicommissi*, *disc.* 87. & in aliis. Quare omnia insimul combinando, quod scilicet ibi esset major pars bonorum, quod esset communis patria, quod esset locus contractus, quodque reus ibi haberet domicilium, respectando ad solam veritatem, ista mihi videbatur esse juxta id quod resolutum fuit.

(* Maximum enim esset absurdum ab omni legali & (*)
naturali ratione alienum, quod si alicui donantur omnia bona sita in decem, vel viginti Civitatibus, teneatur donatarius coram omnibus judicibus locorum, in quibus singula bona sita sunt multas lites sustinere, in quibus ut alias dixi, eodem tempore decisiones & sententiæ invicem pugnantes emanare possent, quia unus diceret donationem validam, alter vero nullam; quod est absurdum omnino in jure damnatum. *)

Potissime, quoniam ista quæstio fori, seu ordinis principaliter influebat ad justitiam, & merita negotii principalis; Potissimum enim fundamentum donatoris 12
consistebat in minori ætate, circa quam, agi causam in uno foro, vel altero, est toto cœlo diversificare, cum in Tribunalibus laicalibus Regni, excedens ætatem annorum 18. per Constitutionem Regni incipien. *Minorum jura*, reputetur in omnibus major indefinite, nulla data personarum discretione; In Tribunalibus vero Urbis proceditur cum opinione, quod dicta Constitutio tamquam laicalis non comprehendat clericos & Ecclesiasticos, utpote illi non subditos, & consequenter quod ætas sit annorum 25. Quod tamen alia occasione mihi videbatur minus probabile, ac pendens potius a leguleica simplicitate, quoniam ut advertitur *in Romana dotis de Caffarellis*, *sub tit. de dote*, *disc.* 1. *vel seq.* & alibi, de tempore quo prodiit d. Constitutio, in ea regione forte adhuc cognitum non erat jus commune Romanorum, tunc moderno tempore inventum, vel si cognitum non receptum, cum tunc jus commune esset illud Longobardorum juxta historiam, de qua *in Neapolitana ædificii*, *sub tit. de* 13
servitutibus, *disc.* 1. Unde propterea taxa minoris ætatis fuit potius ampliatio quam restrictio, dum attento jure Longobardorum, seu altero, quo tunc vivebatur, dicebatur major etiam in ætate 14. vel 16. annorum, *ut in d. Romana dotis*. Cumque jus civile Romanorum habeamus potius ex usus receptione, quam in ratione authoritativa ex deductis *in d. Neapolitana*, dici non potest ita quoad exemptos remanere incorrectum dictum jus commune, quod ibi in hac parte nunquam extitit, nec receptum fuit.

Et quamvis ratione juramenti per dispositionem textus *in auth. Sacramenta puberum*, *cum concordan.* minor ætas a juramento suppleta sit, nihilominus satis expedit minorem ætatem adesse, vel non adesse, quoniam ea concurrente de facili ratione læsionis subvenitur cum remedio restitutionis in integrum, ut in sua materia, *sub tit. de contractibus*.

(* Neque motivum læsionis intrare potest, cum (*)
donatio habeat justam & rationabilem causam perpetuandi & conservandi agnationem; quam causam in terminis donationis factæ per mulierem pro exclusione læsionis justam & rationabilem censuit Rota apud Ottobon. *decis.* 182. *n.* 24. & in Romana Renunciationis 23. Martii 1650. cor. Decano: sed hoc ex abundanti, cum hodie non agatur de meritis. *)

ALBANEN. SEU PEDEMONTANA BONORUM

PRO DOMO PROFESSA SOCIETATIS JESU CUM PETRINO DE PONTE.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, *& resolutus ut infra*.

Clericus author laudatus, seu defensor necessarius; an ex propria persona ratione sui mediati interesse communicet ejus exemptionem & privilegia laico possessori immediato, tam quoad forum, quam etiam quoad exemptionem ab Ægidiana, aliosque similes effectus: Et aliqua de Ægidiana etiam inter laicos, an intret ubi unus eorum est forensis *&*.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Clericus author laudatus, seu defensor necessarius an communicet privilegium suæ exemptionis laico quoad forum?*
3 *Quid in ordine ad impediendam Ægidianam.*
4 *An semper paria sint forum sortiri & legibus ligari; & an liceat arguere? &c.*
5 *De differentia inter subjectionem fori, & Ægidianæ.*
6 *Aliud est agere de Ægidiana, re integra pro admittenda appellatione, & aliud ad effectum excusandi executionem jam factam ab attentatis.*
7 *Ægidiana regulanda est jure statuti.*
8 *Forensi an suffragetur Ægidiana?*
9 *Non suffragatur clerico litiganti cum laico.*
10 *Non subditus litigans in aliquo foro sit ejus subditus quoad concernentia judicialia.*
11 *De alia ratione, ob quam forenses subjacent Ægidianæ.*

D I S C. LXIII.

1 PRæsupposita eadem facti serie, de qua in hac eadem causa *sub tit. de feudis, disc.* 48. occasione agendi de meritis negotii principalis. Cum Petrinus prætendens bona in territorio Albanensi quæsita ex pretio cujusdam feudi, istius loco subrogata esse, obtinuisset ab A. C. sententiam immissionis in interdicto Salviani contra Blancarium laicum eorum possessorem, & appellantem, qui emptionis titulo illa quæsierat a Domo professa Societatis Jesu Urbis eorumdem bonorum posseditrice in vim legati. Prætendebat actor admittendam non esse appellationem suspensivam ob *Constitutionem Ægidianam* innovantem dispositionem juris civilis *in l. unica, C. si de momentanea possessione*. E converso autem d. Domus professa admissa ad causam tanquam auctor laudatus, seu defensor necessarius prætendebat, quod ejus exemptio a dicta *Constitutione Ægidiana* indubitate laicali, & Ecclesiasticorum non comprehensiva, ratione sui interesse suffragari deberet dicto laico possessori. Unde propterea assumpta fuit disputatio in Signatura justitiæ, quæ in bina, vel trina acerrima disputatione, ob nimiam votorum scissuram, nullam desuper dedit resolutionem, sed ex turbiditate causæ in meritis negotii principalis, ex iis quæ ha-
2 bentur *sub tit. de feudis, disc.* 48. rescripsit de commissione appellationis in Rota cum clausula translativa; *constito quod sit locus Ægidianæ.*

In hujusmodi autem disputationibus, quatenus pertinet ad istum punctum ordinis, an scilicet clericus actor laudatus, seu defensor necessarius communicet suæ exemptionis privilegium laico possessori ab eo causam habenti, Scribentes pro actore potissimum fundamentum constituebant in firmatis per Rotam in una Perusina Salviani 15. Maii 1654. cor Peutingerio, ubi sequendo opinionem Covar. & sequacium, de quibus Carleval. *de judiciis, tom. 1. disp. 2. n.* 66. quod scilicet clericus actor laudatus, seu defensor necessarius laici rei conventi non declinat forum laicalem. Ex
3 inde infertur quod eadem clericalis qualitas in necessario defensore concurrens non impedit effectum Ægidianæ, quoties causa tractetur inter laicos immediatos, & super bonis laicalibus.

E converso Scribens pro Domo professa, non assumendo inspectionem dicti puncti declinationis fori, de quo habetur actum in Mediolanen. bonorum, *disc.* 60. sed relinquendo quoad eum in ista causa locum veritati; Dicebam, admissa etiam dicta opinione Covar. non tamen bene exinde inferri ad istum punctum Ægidianæ, cum ejus dispositio proprie ac directe ita præjudicaret Ecclesiæ, non autem laico, cujus nil intererat suspensivam appellationem admitti, vel denegari, Cum enim sibi tamquam emptori per Ecclesiam venditricem promissa esset evictio cum obligatione camerali, aliisque pactis executivis, etiam in casu, quo, juxta modernum formularium, sequeretur sola avocatio possessionis in judicio Salviani, vel alio simplici possessorio, exinde resultabat, quod effectus statuti laicalis afficeret magis clericum, seu Ecclesiam quam laicum.

Et ideo quamvis regulariter paria sint forum sortiri, ac legibus ligari, & consequenter de uno ad alium argui soleat, nihilominus istud argumentum non videtur necessarium, neque perpetuum, quoties inter unum casum & alterum aliqua urget ratio disparitatis, 4
quæ in præsenti urgere videbatur, siquidem circumscripto præjudicio Ecclesiasticæ immunitatis, ut judex laicus causam Ecclesiæ, vel clerici cognoscat, parum, vel nil referre videtur, an in uno, vel altero foro causa tractetur, cum in utroque justitia pariformiter ministranda sit, & utinam forte non daretur casus, quod in aliquibus Civitatibus & regionibus extra statum ecclesiasticum, desideranda non esset in foro ecclesiastico illa justitiæ administratio, quæ habetur in laicali, sive quod non desideretur in ecclesiasticis ex piorum locorum administratio, quæ respective fit per laicos; Et sic interesse non est considerabile, quia semotn dicto inconvenienti, quod ita cessat spectata persona immediati possessoris, nil deperit Ecclesiæ, vel ecclesiastico, secus autem altero casu, in quo tollitur beneficium appellationis alias de jure canonico in hujusmodi causis absque dubio competens, proindeque damnum, seu præjudicium remanet directum & immediatum solius Ecclesiæ, vel clerici, non autem laici possessoris.

Et ad probandum, quod mixtura interesse, seu præjudicii Ecclesiæ sufficiat ad effectum Ægidianæ, & non sufficiat ad effectum declinationis fori, unde propterea non bene infertur de uno casu ad alterum, Considerabam, quod ubi quæstio est super bonis de directo dominio Ecclesiæ, in dominio tamen utili, emphyteutico, 5
seu feudali, aut conductitio perpetuo laicorum, atque inter eos absque Ecclesiæ mixtura, seu præjudicio, itaut ejus nihil intersit, causa tractatur in foro laicali, adhuc tamen juxta hodie receptissimam, & indubitate præsupponendam opinionem, id sufficit ad impediendam Ægidianam, *decis.* 234. & 236. post Pacif. Buratt. *dec.* 16. & 315. *ubi Add. decis.* 89. *n.* 5. *part.* 10. *rec.* & in aliis collectis in Romana vineæ 17. Junii 1658. cor. Bevilaqua & passim, ergo isti termini differunt inter se, neque bene ab unis ad alios arguitur;

Quantum vero pertinet ad dictam decisionem Rotæ in Perusina Salviani cor. Peutingerio, absque necessitate agendi de ejus subsistentia in casu suo, relinquendo pariter in hoc locum veritati, Dicebam casum videri diversum, quoniam ibi agebatur de possessore laico convento coram judice mere laicali, clericus vero actor, seu necessarius defensor non curaverat admitti ad causam re integra, & ante sententiam, unde propterea excusabilia videbantur attentata, ad quorum effectum de hujusmodi quæstione agebatur, dum actor & judex fuerant in bona fide, procedendo ad executionem in vim Ægidianæ post appellationem, sive intra illius terminum, In hac vero facti specie Ecclesia re integra se admiserat ad causam, atque formalem defensionem, laico possessore eam negligente, directe & immediate susceperat: Et quod magis est, judex Tribunalis A. C. erat utriusque jurisdictionis capax, ac etiam clericorum & Ecclesiarum competens, unde propterea advertebam ideo Ecclesiam non assumpsisse quæstionem declinationis fori, quia credidit tractari causam coram suo judice Ecclesiastico & compe- 6
tenti. Ac etiam quia longa differentia est agere ad effectum excusandi executionem jam factam a vitio attentatorum redolentium delictum, proindeque supponentium culpam, ut est in casu dictæ decisionis. Et casum in quo re integra agatur ad effectum impediendi executionem, ne fieret. Suffragante etiam vulgati axiomate, quo frequenter utuntur quoque legistæ quod turpius ejicitur, &c. sive quod multa facta tenent &c. ideoque, inspecta etiam veritate, pro meo judicio probabilius videbatur de appellatione respondendum esse.

Motivabam quoque tamquam Advocatus pro Ægi- 7
dianæ exclusione de qualitate actoris forensis, temporali ditioni Ecclesiæ non subditi, utpote de regione Pedemontana Ducis Sabaudiæ; cum enim Ægidiana contineat jus municipale regulandum jure statuti particularis, ut advertit Contardus de Ægidiana, *q.* 1. *n.* 3. & 4. Hinc dicebam veritate receptam conclusionem, de qua frequenter, *sub tit. de successionib.* & alibi, ut ad effectum operationis statutorum concurrere debeat copulativa subjectio activa, & passiva personarum & bono- 8
rum, unde cum actor esset forensis, statuenti tanquam Principi laico non subditus, idcirco ad servandam in judicio æqualitatem, non poterat uti beneficio

Sta-

Statuti contra subditum, ut in specie habetur apud Peregr. *decis.* 181. *alias* 189. *l.* 2. & habemus receptum
9 in clerico, sive Ecclesia, quod sicuti in casu succumbentiæ non subjacet Ægidianæ, ita e converso ad servandam æqualitatem illa non utitur in casu victoriæ contra laicum, Honded. *cons.* 28. *num.* 8. *l.* 2. Adden. ad Greg. *dec.* 581. *n.* 8. Add. ad Burat. *decis.* 16. Æsina bonorum 10. Junii 1633. cor. Verospio, & in aliis, atque jure vivitur.

Verum, reflectendo ad veritatem, dubitabam de motivo, quoniam ubi agitur de bonis statuentis ditioni subjectis, actor eo ipso, quod in ejusdem statuentis foro judicium instituit, ita circa concernentia ipsum judi-
10 cium ejus legibus, & stylis se voluntarie subjecisse videtur; quod solum respectu Ecclesiarum suas patitur difficultates, unde distinguitur inter mere ordinatoria & decisoria. Et consequenter quoties non obstat dicta qualitas inhabilitativa clericatus, verius est Ægidianam locum habere etiam cum forensibus active & passive,
11 ut per Contard. *ubi supra*, & ex eo cæteri practici; Alia etiam ponderata ratione, quod non agitur de Statuto juris communis correctorio, & ab ejus dispositione exorbitanti, sed potius ad illud reversivo, & sic reintegrante dispositionem text. *in l. unica C. si de moment. possess.* tamquam per remotionem obstaculi resultantis a jura canonico, ideoque forensis laicus conqueri non potest; etiam ubi est reus & victus, quoniam non a statuto, sed a jure communi potius ita affici dicitur, & eodem modo quo in propria ditione judicaretur.

NULLIUS,
SEU APRUTINA
AD PETITIONEM CARDINALIS AQUÆVIVÆ COMMENDATARII S. MARIÆ DE PROPEZZYANO.

Discursus pro veritate.

De ritu 65. Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis super justificatione clericatus coram judice laico, in quibus judicibus, seu Tribunalibus locum habeat, ac attendi debeat.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Cognitio clericatus spectat ad judicem Ecclesiasticum, neque laicus potest in ea se ingerere.*
3 *Quando judex laicus inspicere possit literas clericatus juxta traditionem Baldi.*
4 *De ritu Vicariæ super cognitione clericatus, ejusque praxi in ipsa Magna Curia.*
5 *Consuetudo non est extendenda de casu ad casum, loco ad locum, vel persona ad personam.*
(* *Ubi precipue habeat locum hic ritus.* *)
6 *De differentia inter Magnam Curiam Vicariæ, & alios judices in materia dicti ritus.*

D I S C. LXIV.

1 Cum per Curiam Sæcularem Oppidi Propezzyani carceratus esset tamquam laicus quidam clericus originarius & incola ejusdem loci, in quo Abbas tamquam inferior Prælatus est de facto in possessione jurisdictionis quasi Episcopalis cum territorio separato & *Nullius*, licet sub lite, de qua *dec.* 285. *cum duobus seq. part.* 8. *rec.* dictique Abbatis, seu Cardinalis Commendatarii Vicarius, prævia justificatione clericatus in ejus Tribunali, mandasset judici laico dicti clerici remissionem, judex autem prætenderet sibi exhiberi debere Bullas clericatus ad formam ritus 65. M. Cur. Vicariæ Neapolis, juxta numerationem Petræ in eorumdem rituum commentariis; Idcirco Cardinalis prædictus in Urbe residens, atque prudenter curans benevole veritatem inquirere, neque de facili ad censuras devenire, meum pro veritate consilium petiit.

Respondi vix per absentem longævo interstitio annorum 25. ab illorum Tribunalium praxi, primo juventutis flore aliqualiter apprehensa, adæquatum tutumque consilium dari posse; Pro meo tamen judicio, parum probabilem videri hujusmodi inferiorum judicum prætensionem, Distinguendo siquidem punctum in duas inspectiones, unam in puris terminis juris communis, alteram vero in terminis juris consuetudinarii ex dicto ritu resultantis.

Quatenus pertinet ad primam, textus est expressus 2
in cap. si judex laicus, de sent. excomm. in 6. disponens clericatus cognitionem, non ad judicem laicum, sed ad Ecclesiasticum pertinere, atque firmant Scribentes communiter, de quibus Farinac. *qu.* 8. *n.* 33. Carol. de Graff. *de effect. clericatus, effectu* 1. *num.* 1252. Sperell. *dec.* 17. *num.* 10. *cum seq.* & admittunt Franch. *dec.* 189. *n.* 6. & *dec.* 329. *n.* 4. & 9. aliique Regnicolæ communiter de dicto ritu loquentes, dum idem ritus in finalibus verbis expresse id admittit.

Et quamvis Bald. *in l. si qua per calumniam, num.* 4. 3
Cod. de Episc. & Cleris. dicat per clericum carceratum ostendi posse literas clericatus, ad effectum obtinendi remissionem ad suum judicem Ecclesiasticum, eo quia hæc dicitur summaria cognitio de facto potius, quam de jure, & ad propriam instructionem, ut advertit Franch. *dict. dec.* 189. *n.* 1. & 239. *n.* 9. Attamen id procedit ad effectum potestatis, ut scilicet clerico ostendente literas sui clericatus non prohibeatur judex laicus eas recipere absque incursu censurarum & pœnarum, quibus alii subjacent judices laici se ingerentes in cognitione causarum Ecclesiasticarum & spiritualium. Et hoc est quod dicit Bald. cum quo in proposito cæteri pertranseunt. Nemo autem firmare attentat in puncto juris communis, quod recurrente clerico carcerato per laicum ad suum judicem Ecclesiasticum, istoque, prævia justificatione clericatus coram eo facta, demandante sub censuris & pœnis sui subditi remissionem, licitum sit laico tale præceptum spernere, atque fidem non præstando Ecclesiastico, ad quem spectat clericatus cognitio, de illa jam sequuta vellet in ea se ingerere, unde quoad hanc primam inspectionem, credebam eam esse planam, nullaque disputatione dignam.

Quo vero ad alteram prædicti ritus, seu juris con-
suetudinarii inspectionem, relinquendo integrum locum 4
veritati super ejus validitate, & subsistentia, præsupposita tamen ejus praxi, & observantia in ipsa M. Curia Vicariæ, de qua testatur etiam Franch. *decis.* 89. *n.* 1. & 249. *n.* 4. Adhuc improbabilem credebam aliorum inferiorum judicum, & Tribunalium prætensionem, quoniam cum contineat jus consuetudinarium absque dubio exorbitans, & juris communis correctorium, ideo tolerabile, quia forte pro eo magno Tribunali, ex non improbabili causa, per Summos Pontifices antiquis temporibus in ea Civitate, vel Regno frequenter moram trahentes id concedi potuit. Attamen trahi non debet ad alios judices, ex receptissima conclusione, quod consuetudo attendenda solum 5
est in suo speciali, & individuo casu, non autem extendenda est de casu ad casum, seu de loco ad locum, vel de persona ad personam, juxta *consil.* 239. Oldradi passim receptum, ut per Greg. & Add. *decis.* 45. & 162. Buratt. & Add. *dec.* 373. 297. 570. & 895. & plene in Majoric. Canonicatus 27. Martii 1656. & 25. Junii 1657. coram Meltio, & 24. Januarii 1658. coram Cerro, quarum secunda & tertia sunt impressæ post Zuff. *de legit. process. dec.* 34. & 37.

(* Præterea hic ritus loquitur ubi ipse clericus, (*)
allegando clericatum, declinat forum, juxta d. doctrinam Baldi, quam in proposito considerat Franch. in utraque *decis.* 3. allegata, sed ubi judex Ecclesiasticus, cognito clericatu, declarat de eo coram se constare, proindeque præcipit judici laico ut remittat, videtur quod simus extra casum ritus, qui tamquam contrarius juris communis dispositioni, quanto strictius fieri potest intelligendus est, Franch. *dict. decis.* 189. *num.* 7. *)

Potissime stante diversitatis ratione, qua concur-
rente, tam in jure consuetudinario, quam statutario, 6
apud omnes absolutum est prohibitam esse extensionem, de qua solum disputari solet, quando ejus identitas ita exigat; In dicto enim Tribunali, tamquam Curia Regis, atque ob ejus magnam amplitudinem, & multitudinem causarum adeo popularæ Civitatis in prima instantia, totiusque Regni in casu appellationis, & recursuum, si non laudabilis, saltem tolerabilis, sive ex honesta ratione excusabilis videtur

D I S C. LXV.

1 PRorex Regni Neapolitani dedit in mandatis Præsidi aliisque Officialibus Regiæ Audientiæ Basilicatæ residenti in Civitate Materæ, quod carceraretur, atque ad arcem Barlettæ transmitteretur Thomas Lanfrancus Novitius Ordinis S. Joannis Jerosolymitani, asserendo id agere de commissione, & consensu Locumtenentis Prioratus Capuæ, ejusdem Religionis, quo mandato executo, Archiepiscopus dictæ Civitatis carcerati patruus, prævia monitione per edictum ad valvas cum brevi termino trium horarum, per cedulones declaravit Præsidem, & Officiales prædictos incursos in censuras contentas in Bulla Cœnæ, ob carcerationem dicti Thomæ dupliciter Ecclesiastici, quia clericus beneficiatus, & quia miles Jerosolymitanus, unde habito per Officiales prædictos recursu ad Sac. Congregationem immunitatis; Quamvis de stricta juris censura pro annullatione hujusmodi censurarum, reflectendo etiam ad veritatem, responderi debuisset, tam ratione ordinis male tenti, quam injustitiæ;
2 Attamen, sive ex consuetis prudentialibus regulis ad sustinendam Episcoporum dignitatem, sive ex non improbabili suspicione concepta, quod ordo prædictus ab ipsamet Regia Audientia affectate procuratus esset in odium, & vindictam, ut indirecte aliqua ipsi Archiepiscopo injuria inferretur, ob tunc vigentes controversias super ejusdem Audientiæ sedili in Ecclesia Cathedrali, rescriptum fuit, quod remotis cedulonibus, dicti Officiales suæ conscientiæ consulerent, ita censuras, nec approbando, nec reprobando, ut frequens esse solet hujus Tribunalis rescribendi modus.

Scribens autem pro Regia Audientia, ultra claram nullitatem resultantem ratione ordinis, & ex defectu citationis per edictum, nullis prævis diligentiis, & cum
3 adeo brevi termino; Ex sola ratione justitiæ, cum sensu etiam veritatis, dicebam pro hujusmodi censurarum infirmatione, respondendum esse, quoniam quicquid esset de puncto, An judex laicus inferior parere, vel potius replicare debeat supremo Magistratui sæculari ejus superiori demandanti carcerationem clerici, seu aliud illicitum, Et an hujusmodi præceptum excuset, necne ab incursu censurarum? quam inspectionem, utpote præter causæ necessitatem assumere neglexi.

Difficultas cessabat ex dicto facti præsupposito in eodem mandato contento, quod scilicet id fieret de consensu, & commissione proprii Superioris Ecclesiastici;
Ita enim non fuit carcerare jurisdictionaliter, & cum
4 propria authoritate laicali, sed potius impartiri brachium proprio Superiori Ecclesiastico, ad quod Magistratus sæculares tenentur etiam sub pœnis, unde propterea laudabiliter agunt, ad text. *in l. si quis hoc genus, Cod. de Episc. & Cleric. cum Concord.* per Menoch. *de arbitr. casu* 452.

Et quamvis Scribentes in contrarium insisterent in eo, quod de hujusmodi consensu, & commissione proprii superioris non constaret ipsis carcerantibus; Atta-
5 men videbatur leve fundamentum; quoniam cum non ageretur ad effectum sustinendi validitatem actus, sed ad solum effectum excusandi a delicto, & pœna, quoties non constaret de dolo, & præordinatione carcerantis, itaut esset color quæsitus, certum credebam, quod Magistratus inferior tam magno superiori ita asserenti juste credere potuisset, ac debuisset. Attenta potissimum qualitate dicti superioris, dum non solum erat Prorex, & supremus moderator Regni, sed etiam Cardinalis, & sacerdos notoriæ integritatis & timoratæ conscientiæ, ad text. *in cap. nobilissimus 97. distinct.* Lap. *alleg.* 33. *cum Concord.* per Altograd. *cons.* 22. *num.* 46. *& seqq. lib.* 1. Farinac. *quæst.* 63. *num.* 55. *cum seqq.*

Ita potissimum suadente frequenti praxi, quoniam etiam ipsomet Pontifice, vel M. Magistro, seu altero Ecclesiastico superiore desiderante carcerationem sui subditi potentis, vel sub alterius potentis protectione existentis, itaut nonnisi mediante ope & brachio Principis, vel supremi Magistratus sæcularis, id sequi valeat, literæ, seu commissiones diriguntur ipsi supremo, ac majori superiori, qui executionem demandat inferioribus officialibus, & ministris, quibus prorsus incongruum, & inconsuetum est ipsas literas, seu requisitiones communicari, unde propterea sufficere debet assertio superioris, cui juste credendum est.

Et quamvis ita fraudes committi possent, attamen illæ percuterent censuras & pœnas ipsius superioris, ac majoris Magistratus id demandantis, non autem inferiorum sequentium, ita rem laudabilem facere potius juste opinantium, cum credere & supponere non debeant in adeo qualificato Magistratu & superiore, tale mendacium; Ideoque cessante collusione & mala fide ipsius exequentis, istam credebam veritatem, qualem etiam credebat ipsamet Congregatio, potissime quia revera aderat dictus consensus Locumtenentis Prioratus Capuæ proprii superioris.

Card. de Luca, Lib. III.

ANNOT. AD DISC. LXV. & seqq.

PRocedit idem, quod dictum est *supra disc. 57. cum seqq.* ideoque aliud repetere non cogitur.

TARENTINA CENSURARUM PRO FRANCISCO PETRONO ET CONSORTIBUS CUM OCTAVIO RAO.

Casus disputatus in Sacr. Congregat. Immunitatis, & coram A. C. & resolutus, ut infra.

De controversia jurisdictionali in materia pascuorum, quæ sumuntur per animalia clericorum in bonis laicorum; An scilicet pro eis exigi possint fidæ, aliaque onera per laicos solvi consueta? Et quatenus possint exigi, saltem ratione pascui, vel damni. An per laicos arrestari & retineri valeant animalia?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *Datur distinctio casuum, cum qua procedendum est in quæstione jurisdictionali super animalibus clericorum depascentium in bonis laicorum.*
3 *Clerici pro eorum animalibus non tenentur ad diffidam tamquam speciem pœnæ impositæ a laico.*
4 *Quid de pastoribus laicis.*
5 *An clericis civibus prohiberi possit usus pascui in aliqua parte territorii, si aliis civibus prohibeatur?*
6 *De casu, in quo clerici tenentur ad fidam.*
7 *Et quando etiam ad diffidam tamquam damnum & interesse.*
8 *De quæstione, an in casibus, in quibus laici, ad id teneantur, possint animalia per laicos arrestari.*
9 *Dari possunt ejusdem territorii duo domini, unus pro fructu naturali, alter pro industriali.*
10 *De consuetudine Provinciæ Hydruntinæ.*
(De eadem consuetudine vigente in aliis Provinciis Regni, & in statu Ecclesiastico. *)* (*)
11 *Etiam in casu licitæ arrestationis datur culpa ratione excessus.*

D I S C. LXVI.

DEvoluto feodo Terræ Lizzani ad Regiam Curiam, eoque conducto per Franciscum Petronum, cum præcipuus ac major redditus, justa illius Provinciæ consuetudinem, consisteret in fida animalium in eo territorio depascentium, quamvis illa essent dominorum Terræ, seu prædii, in quo pascua sumuntur. Atque Octavius Rao clericus Tarentinus, in prædiis & terris pertinentibus ad simplex beneficium ab eo possessum nonnulla animalia retineret, tenueret autem solvere dictam consuetam fidam; Hinc proinde dicti conductoris ministri animalia prædicta arrestarunt. Ordinarius autem ob violatam Ecclesiasticam immunitatem eos incursos in censuras declaravit. Habitoque recursu ad Sacr. Congregationem immunitatis, ista absolutionem a censuris demandando, remisit causam ad A. C. super damnis & interesse a dicto clerico prætensis, tam ob fœtus & fructus, quam ob subsequutam plurium animalium hujusmodi mortem, quæ damna per A. C. liquidata fuerunt in scut. 400. Commissaque causa per Signaturam justitiæ alteri, cum clausula, *ab excessiva tantum*, quamvis hic secondus judex ex infra dicendis, difficultatem haberet circa rigorosam obligationem dictæ refectionis resultantem a prætensa illicita & culposa arrestatione, Nihilominus, quia 1

commissio limitatam sibi tribuebat facultatem cognoscendi de excessu taxæ, non autem de meritis condemnationis, idcirco noluit desuper manus apponere, atque negligente causæ patrono excessum justificare, eamdem taxam confirmavit, ac exequi mandavit.

In hujusmodi autem disputationibus habitis, tam in Sacr. Congr. immunitatis, quam coram præfatis judicibus, duæ erant inspectiones. Una facti super liquidatione, seu taxa fœtuum, & fructuum ac damnorum, etiam circumscripta culposa arrestatione animalium reficiendorum, & an illorum mora casui, vel malæ custodiæ referenda esset, & hoc totum incombebat causæ Patrono, cum Advocati in Curia de his, quæ facti sunt, agere non soleant. Altera erat juris super culposa arrestatione, ex qua alia refectionis species resultabat. Et circa istam, reflectendo ad veritatem, mihi videbatur cum aliquo æquivoco processum esse applicando authoritates de uno casu loquentes alteri diverso, quod etiam nonnulli moderni Scribentes faciunt, unde propterea materia videtur involuta, quamvis revera talis non sit. Quare dicebam plures casus distinguendos esse.

2 (line "te non soleant")

3 Quorum primus est circa eam exactionis speciem, quæ occasione pascuorum per Magistratus sæculares, vel per Communitates fieri solet tamquam species pœnæ pro delicto damni dati, seu contraventionis bannimentorum, ac violationis pascui reservati supra valorem herbæ depastæ, quæ exactio vulgo *diffida* dici solet, & tunc admittebam, omnino verius esse, animalia clericorum capi & arrestari non posse, neque aliquid directe, vel indirecte fieri, ob quod clericus cogatur hujusmodi pœnam solvere. Sive quod cogantur pastores, ita tamen, quod eorum coactio indirecte resultet in damnum clerici; Secus autem respectu punitionis ipsorum pastorum tamquam laicorum, ubi damnum datum esset studiosum, seu alias culposum, & punibile quoad eorum personas & bona sine aliquo clerici præjudicio, & tamquam ex proprio delicto punibili de jure, in quibus terminis bene loquuntur plerique, ex quorum dicto aliqui mo-
4 derni falluntur, id indefinite firmantes etiam in casibus sequentibus.

Alter casus est, circa eam exactionis speciem, quæ per eosdem laicales magistratus, frequentius vero per Communitates, fieri solet occasione pascuorum, tamquam species collectæ, ita insensibiliter solvendæ pro publicis
5 oneribus supportandis, quia nempe cives privando se naturali libertate, quam jure civico habent in depascendo cum eorum animalibus in toto territorio, seu in consuetis publicis pascuis, aliquam partem reservant, quam in plerisque Italiæ partibus dicunt *bannitam*, in aliis vero utentes eodem *defensa* vocabulo, quo Hispani utuntur, *defensam* dicunt, ad effectum scilicet vendendi, seu pro certo pretio affidandi, tam exterorum, quam eorumdem civium animalia juxta casum positum per Abbat. *cons. 6. part. 2.* Mastrill. *decis. 49.* Franch. *dec. 197.* Cohell. *ad Bullam Boni Regiminis, cap. 24.* Et habetur pluries ad materiam pascuorum, *sub. tit. de servitute*, ac etiam ad materiam collectarum sub altero *de Regalibus*. Et tunc non levis controversia est inter Ecclesiasticos & sæculares, unde dici potest quæstio involuta, quam tamen utpote extra causæ necessitatem juxta Curiæ stylum examinare neglexi, insinuando solum istum & præcedentem casum, ad effectum convincendi æquivocum scribentium, qui indefinite applicabant casui controversiæ authoritates percurrentes istos satis diversam rationem habentes, cum utraque exactio in effectu importet onus mere laicale.

Tertius demum est casus ad rem applicabilis, ubi scilicet
6 pascua, quæ alias, vel publica & communalia sunt, vel privatorum habentium dominium terrarum & prædiorum, ex antiqua tamen consuetudine, seu alio legitimo titulo sunt domini temporales loci, vel Communitatis, itaut etiam cives & incolæ, quinimo & ipsarum terrarum, & prædiorum domini prohibeantur ibi depasci, non soluta consueta fide, tamquam pretio justo, & adæquato valori ipsius pascui, juxta casum, de quo in Nepesina collectæ, *sub tit. de servitutibus*, cum similibus; Et tunc concors est etiam Canonistarum, Moralium sententia, clericos volentes cum eorum animalibus depasci, teneri solvere, dictum pascui pretium ad text. *in l. quintus, ff. ad leg. Aquiliam, l. 1. 2. & 3. C. de pascuis*, quoniam alias esset locupletari de alieno, atque rem alienam invito domino contractare, quod juri Divino, naturali, & positivo repugnat, ideoque magis illicitum est clericis & Ecclesiasticis, qui justitiæ & pietatis cultores magis esse tenentur, cum immunitas Ecclesiastica eos præservet a laicalium onerum gravamine, non autem tribuat licentiam aliena usurpandi, & lædendi justitiam commutativam, quam hujusmodi, oneris solutio percutere dicitur, bene Abb. *d. cons. 6.* & cæteri apud Mastrill. *d. decis. 49.* Beller. *disquisit. cleric. tit. de exempt. clericor. a muneribus, §. 6. num. 4.* cum aliis, de quibus infra pluries *sub tit. de Regalib. præsertim, disc. 52. 54. & 59.* (* Inde consequenter D. Petronius Regius (*) affictuatius petendo solam fidam, idest pretium pascui, eodem modo quo omnes pascua in eodem territorio sumentes indifferentes solvunt sive Ecclesiastici, sive laici, nullum delictum commisit, vel quid illicitum fecit, quod secum trahat actionem ad damna & interesse. *)

7 Eademque ratio, ob quam etiam Ecclesiastici, & immunes tenentur ad hujusmodi consuetam fidam tamquam pretium correspectivum pascuis quod sumunt, congruere videtur etiam illi diffidæ, quæ solvi solet, non tamquam pœna pro violatione bannimentorum, seu ex statutis & edictis laicalibus, sed tamquam restauratio damni, & interesse, quod etiam pro modica pastura & longe ultra valorem herbæ depastæ in hujusmodi pascuis reservatis contingere solet, quando ante præfinitum tempus animalia immittuntur, cum pascua damnificata, & ut vulgo dicitur *scommissa*, soleant minus vendi, quia tunc intrat eadem ratio justitiæ commutativæ, a cujus observantia clericale privilegium, seu immunitas Ecclesiastica non excusant, ad damni tamen, & sic justitiæ commutativæ limites.

Quæstio autem pariter non levis inter Ecclesiasticos, & sæculares in proposito esse solet, non circa substantiam, sed circa modum, seu competentiam fori, & facultatem arrestandi ipsa animalia depascentia, vel damnificantia, num id laicali authoritate fieri valeat?

Et in hoc, cum sensu veritatis, dicebam affirmativam
8 videri probabiliorem, non quidem ex rationibus deductis per Gutier. *lib. 1. pract. q. 4. n. 2. & seq.* in hac parte male loquentem, quod scilicet ipsa animalia sunt de foro sæculari, sive quod laicus statuere potest, quod animalia clericorum arceantur: Sed ratione illius privatæ facultatis, quæ domino fundi damnificati, seu pascui ibi conceditur, arrestandi, & retinendi animalia ibi depascentia, seu damnificantia pro solutione pretii pascui, vel refectione damni. Adinstar illius retentionis, quæ datur domino domus conductæ de bonis invectis & illatis; Et sic, non in ratione jurisdictionali & authoritate publica, sed in dicta ratione privata, ut ex Bart. Alciat. Surd. & aliis habetur apud Caball. *de judiciis, part. 1. num. 155. & seq.* de Marin. *res. 20. lib. 1.* & alios, de quibus Carol. de Grass. *de effect. Clericat. 2. num. 448. & seqq.* & Bellet. ubi supra, mentio reprobantes alios Hispanos relatos per eosdem, & per Rovit. *in pragm. 1. de officio Bajuli, num. 52.* procedentes cum ratione Gutier. de qua supra; Quoniam in hac distinctione veritas consistere videtur, a communi etiam praxi pene totius orbis comprobata, præsertim vero in Regno Neapolitano ex illa Regiæ Dohanæ Apuliæ; nam per Regios & laicos ministros passim arrestantur & detinentur oves aliaque animalia, etiam Ecclesiarum & clericorum pro illa consueta fida, seu dohana quæ solvitur tamquam pretium pascui. Quod etiam videmus servari per Dohanerios patrimonii quamvis laicos; Licet enim in hoc Principatu diversa militet ratio ob utrumque gladium penes eumdem Principem existentem; Nihilominus adhuc hujusmodi praxis in id influere videtur, ratione subjectæ materiæ, cum alias ea esset impracticabilis, quod scilicet dominus pascuorum cogeretur tamquam actor manibus vacuis in diversis foris immittentium animalia lites sustinere, vel pro pretio pascui, vel pro refectione damni.

Applicando igitur ad rem, quamvis ex parte dicti clerici insisteretur in eo, quod hæc animalia non depascerent in alieno, sed in terris & prædiis propriis ipsius Ecclesiæ sui beneficii, quod apud aliquos de Signatura, superficialiter de materia discurrentes, magnam impressionem faciebat.

9 Nihilominus, etiam inspecta veritate, hoc objectum subsistentiam non habebat, quoniam non implicat ejusdem loci, seu prædii duo dari dominia diversis respectibus, unum scil. penes privatos in solo fructu industriali, & jure culturæ tamquam species coloniæ, alterum vero in fructu naturali jure publico penes Dominum loci, vel penes Communitatem,

nitatem, ut habetur deductum, *in d. Nepesina Collectæ, sub tit. de servit.* & hic erat præsens casus, cum hujusmodi provincia Hydruntina, vel in universum, vel in plerisque partibus, de consuetudine dominium privatorum
10 sit solum subalternum & restrictum ad fructum industrialem & culturam, alterum vero dominium, quoad pascua, & fructus naturales est Regis, seu Baronum, quibus Rex concesserit, de qua consuetudine testatur Frecc. *de subfeudis, lib. 2. auth. 46. nu. 12.* relatus per Capyc. Latr. *consult. 83. n. 14.* & Rovit. *in pragm. 1. de offic. Bajuli*, ac habetur actum in Hydruntina onerum *sub tit. de Regalibus, disc. 50.*

(a) (* Atque hæc consuetudo non solum in hac provincia Hydruntina, sed etiam in pluribus partibus viget Apuliæ, & Lucaniæ, aliorumque locorum, præsertim in insigni Abbatia S. Leonardi possessa per Card. Barberinum; in alia trium Sanctorum possessa per P.P. Carthusianos, in feudis Ortonæ, & Stornariæ possessis per Collegium Romanum; in tot tenutis & prædiis possessis per Episcopos Trojanum, Asculanum, Melphiensem, & alias Ecclesias: quia eorum dominium est restrictum ad solam culturam, & ad fructum naturalem; herba vero est Regiæ Curiæ, ita ut pro ovibus aliisque animalibus ibi pascentibus solvatur fida, tamquam pretium pascui Regiæ Dohanæ Foggiæ. Idque etiam habetur in praxi in Statu Ecclesiastico, atque in ipsomet Urbis districtu, quoniam in Oppidis Fiani, Columnæ, & pluribus aliis, Dominus Loci est Dominus herbarum & pascuorum; dominium vero privatorum restrictum est ad solum usum culturæ ac fructus industriales. *)

11 Difficultas vero erat, cujus ratione judex præmissa omnia admittendo, non improbabiliter processit ad dictam condemnationem, quæ mihi quamvis pro hac parte scribenti, in substantia, seu abstracte videbatur justa (quidquid esset quoad taxam, seu quantitatem.) Quod scilicet dicta arrestatio, quamvis generaliter licita, adhuc illicita & culposa dicenda esset ratione excessus; quoniam cum fida tamquam pretium pascui importaret solum ducatos 70. arrestari, & retineri debebant tot animalia, quæ attento etiam eorum infimo valore sufficerent, ac dominum pascui omnino tutum redderent, non autem totus grex, unde ista & aliæ facti circumstantiæ non improbabiliter suadere videbantur, cum aliquo imperio & ratione jurisdictionali per quamdam speciem vindictæ processum esse, quod fieri non potest, tum ut supra id solum concedatur in ratione mere privata.

MACERATEN. CENSURARUM

PRO LOCUMTENENTE CRIMINALI GUBERNATORIS MARCHIÆ.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Immunitatis, & resolutus, ut infra.

De exemptione familiarium Cardinalium a foro laicali, quo jure competat? Et an & quando judex laicus contra eos procedendo incurrat censuras tamquam Ecclesiasticæ Immunitatis violator?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De exemptione familiarium Cardinalium ex quo jure resultet.*
3 *De exemptione familiarium Episcoporum.*
4 *De differentia inter unum casum & alterum.*
5 *Quando Judex laicus incurrat censuras, cognoscendo causas familiarium Episcopi.*
6 *Quando Judex laicus excusetur carcerando clericum, vel aliud exemptum, seu alias cum eo procedendo.*

D I S C. LXVII.

1 CUM Evander Aurispa Maceratensis, familiaris Cardinalis Pallottæ, tunc in patria moram trahens fuisset præsens cuidam duello, citatus fuit per Locumtenentem criminalem Gubernatoris illius Provinciæ sub comminatione pœnæ ad informandam Curiam, ob quem solum actum citationis verbalis, absque eo quod contra eum ad alium actum processum esset, Episcopus ejusdem Civitatis dictum Locumtenentem de facto excommunicatum declaravit, unde propterea habito recursu ad Sacr. Congr. Immunitatis, assumptaque disputatione super hujusmodi censurarum subsistentia & validitate, ultra nullitates ratione inordinati processus, super quibus erant partes causæ patroni,

Quatenus pertinet ad injustitiam, super qua frequentius de Curiæ stylo Advocatorum partes versari solent; Scribens pro dicto recurrente, cum sensu etiam veritatis dicebam hujusmodi censuras nullum habere fundamentum, dum nullibi in jure cautum reperitur, laicos addi- 2
ctos servitio Cardinalium, eorumque familiares, ita exemptos esse a jurisdictione sæculari, quod adinstar clericorum habentium characterem, intraret omnimoda incapacitas, cujus ratione judex scienter exercendo actus jurisdictionales contra Ecclesiasticum, eumque trahendo ad forum suum censuras incurrat; Admissa siquidem hujusmodi exemptione, illa est accidentalis, seu privilegiativa, quæ recte operari potest exemptionem declinationis fori, ad effectum invaliditatis actorum, ac inhibendi processum ad ulteriora, non autem violationem Ecclesiasticæ immunitatis resultantem ab exercitio jurisdictionis & potestatis sæcularis cum clerico cælesti militiæ adscripto.

Exemptio etenim prædicta non resultat ex jure Divino, vel canonico, sed ex Constitut. 10. Leonis X. §. 5. de cujus usu etiam probabiliter dubitari potest ex deductis per Sperell. *dec. 128. n. 29. cum seqq.* & nihilominus ubi etiam usus pro certo admittatur, adhuc non sufficeret ad hujusmodi effectum sed ad alium ut dictum est declinationis fori, cum hujusmodi privilegia non habeant fundamentum in charactere & intrinseca qualitate Ecclesiastica.

Neque dicebam congruere terminos laicorum familia- 3
rium Episcoporum, quoniam quidquid sit de eo casu, in quo relinquitur locus veritati, & an dicta exemptio referenda etiam potius veniat cuidam consuetudini, forte potius commendabili, quam juri Divino, seu canonico ob intrinsecam qualitatem Ecclesiasticam, ut verius videtur, atque docet praxis, quoniam in ple- 4
risque Principatibus talis exemptio est in usu, & in plerisque non; Adhuc diversa est ratio, quoniam Episcopus dicitur Pontifex in propria diœcesi, ibique habet Tribunal erectum cum territorio ac jurisdictione habituali etiam in laicos in plerisque casibus, quod extra titulos Cardinalitios non congruit Cardinalibus, quorum proinde familiaribus, dicebam quidem exemptionem concedendam esse, vel tamquam dativam ratione dicti, vel similis privilegii, vel in reverentiam dignitatis ad effectum prædictum declinationis fori, non autem ad illum violationis immunitatis & incursus censurarum ex solo actu remoto citationis verbalis.

Potissime quia, etiam quoad familiares Episcoporum 5
apud eumdem nimium Ecclesiasticæ immunitatis zelatorem, Sperell. *d. decis. 129.* vis non constituitur contra judicem laicum super incursum censurarum ratione solius actus jurisdictionalis resultantis a citatione verbali, vel reali, sed ob contumaciam non parendi mandatis, & inhibitionibus super sui familiaris & subditi remissione.

Concurrente etiam alia notabili circumstantia excusan- 6
te, quod cum dictus citatus moraretur in propria patria, & sic per plures dietas extra Urbem, in qua Cardinalis residebat, idem judex bene dicebat, se de hujusmodi familiaritate fuisse incertum, eumque in habitu laicali incedentem, ac more aliorum sæcularium ibi viventem, reputasse tamquam unum ex aliis civibus, unde propterea non videbatur convincibilis de aliqua culpa, in qua solum esset quando de hoc monitus, seu inhibitus, inhibitione spreta ad ulteriora processisset. Unde dabam casum fortiore, quod si judex laicus procederet ad citationem verbalem, vel realem alicujus clerici in minoribus incedentis in habitu laicali, ac more aliorum sæcularium viventis & tractantis, non eatenus dici potest Ecclesiasticæ immunitatis violator, neque censuras incurrit, quia recte dicere potest, se illum agnovisse & reputasse laicum & suum subditum, ob transitum quem clericus in minoribus facere potest de uno statu ad alterum, nisi monitus, & inhibitus perseveraret in contumacia, ex qua potius violatio & respective incursus re-

sultat,

fultat, five etiam probatio mali animi, quod eum tamquam clericum ita cognoscere voluerit, ut quotidiana praxis docet, multo magis in præsenti. Atque secundum præmissa erat sensus Sacr. Congr. declarandi scilicet censuras invalidas. Verum ob reverentiam dicti Cardinalis in ipsamet Congregatione præsentis, nimiumque sermone potentis, prodiit consuetum prudentiale rescriptum, quod remotis cedulonibus consulat conscientiæ suæ.

BONONIEN. DENEGATÆ JUSTITIÆ

PRO LUDOVICO DE CALVIS

CUM EJUS FRATRIBUS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & resolutus contra Ludovicum.

Ad intelligentiam Sacr. Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20. causæ omnes, in quibus casibus locum habet: Et an & quando intret appellatio ex capite denegatæ justitiæ, seu ob negligentiam in expeditione causæ?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *De cap. causa omnes Sacr. Conc. Trid. ut procedat in prima instantia.*
3 *Ordinariorum appellatione qui veniant, an Prælati inferiores?*
4 *Dictum cap. causa omnes non convenit judicibus & magistratibus sæcularibus.*
5 *De jure civili perit instantia.*
6 *Secus autem de jure canonico, de quo est perpetua.*
7 *Ex hac differentia resultat, quod de jure canonico magis quam de civili datur appellatio a denegata justitia.*
8 *De stylo Signaturæ non admittendi appellationem, seu avocationem causæ ex sola negligentia in non expediendo.*
9 *De appellatione a denegata justitia quando intret.*
10 *De stylo circa præfixionem termini quando procedat.*
11 *De rationibus, quibus innixum est Conciliare decretum in cap. causa omnes, & quos casus percutiat.*

D I S C. LXVIII.

1 CÆteris fratribus de Calvis de facto spoliantibus Ludovicum possessione ac libera administratione suæ portionis bonorum communium paternorum, judicium ipse instituit *familiæ erciscundæ* coram Auditore generali Bononiæ, a quo prolata sententia, & commissa causa per Legatum, seu Vicelegatum cuidam alteri judici, cum hic ex parte dicti Ludovici pluries requisitus negligeret causæ expeditionem, quod implicite importabat ejus succumbentiam, & colligantium victoriam. Hinc proinde, factis juxta consuetam praxim, tribus requisitionibus pro expeditione causæ jam instructæ, cum appellatione in omnibus a denegata justitia ex isto capite appellationem interposuit ad Audit. Cam. coram quo cum solita citatione cum inhibitione causam introduxit, sed recurrentibus colligantibus ad Signaturam justitiæ rescribi obtinuerunt de remissione causæ ad dictum judicem de partibus, prævia moderatione inhibitionis. Et reproposita causa de Mense Novembris 1667. persistitum fuit in decisis, non obstantibus infra deductis, quod aliquam mihi inferebat admirationem, dum non edente isto Tribunali decisiones incertum est cum quo fundamento processum sit, & quomodo infrascripta motiva neglecta fuerint, nisi aliquod motivum prudentiale innixum extrajudicialibus informationibus forsan habitis circa personarum qualitatem ad id impelleret, cum pro colligantibus juxta hujus Tribunalis frequentiorem stylum non adesset scribens in jure, unde propterea non visis difficultatibus, non omnino maturum judicium desuper efformari potuit.

Scribens autem in secunda propositione contra jam captam resolutionem, quæ per causæ patronum supponebatur fundata in decreto Sacr. Concil. Trident. *sess.* 24.
2 *de reform. capitul.* 20. prohibente appellationes, seu avocationes causarum a locorum Ordinariis ex capite negligentiæ, seu non expeditionis in tempore, distinguebam causam in duas inspectiones, unam inspectis terminis dicti decreti Conciliaris; alteram vero præscindendo a Concilio, in terminis juris communis.

Quoad primam, etiam cum aliquo sensu veritatis dicebam dictam *conciliarem* dispositionem nullatenus intrare, manifestumque æquivocum videri cum ejus terminis in præsenti causa procedere. Tum quia ubi etiam ageretur de causis Ecclesiasticis & fori spiritualis, de quo proprie Concilium loquitur ut infra, adhuc non essemus in ejus casu, dum loquitur de non avocandis causis a locorum Ordinariis in prima instantia, in qua ab eis cognosci & terminari debent, unde propterea cum ageretur de judicio appellationis, & secundæ instantiæ, remanebat casus omissus a Concilio, regulandus proinde juxta terminos juris communis.

Tum clarius, quia Concilium ad literam loquitur de causis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, ne a locorum Ordinariis tollantur, unde propterea dupliciter illud in præsenti non intrabat. Primo, quia hæc erat causa mere laicalis inter laicos coram Auditore Generali, & successive coram alio judice deputato per Legatum agitata tamquam in Tribunalibus laicalibus. Et secundo quia in jure, Ordinariorum appellatione veniunt solum Episcopi, 3 & Archiepiscopi, ac etiam Prælati omnimodam ordinariam quasi Episcopalem jurisdictionem habentes in loco *Nullius* cum territorio separato, juxta ea quæ *hoc eod. tit.* frequenter habentur, ita ut sub quæstione sit, an illi inferiores Prælati, qui quamdam jurisdictionem intra diœcesim sub Episcopo habent juxta distinctionem, de qua supra in Tolet. *disc.* 1. & in aliis, veniant sub hoc decreto, ut liquet ex collectis per Barbos. *de Episcop. alleg.* 81. *num.* 7. *cum seqq. & in collect. ad Concil. eod. cap.* 20. *num.* 6. *cum seqq.*

Legatus autem, V. Legatus, eorumque Auditores, aliique judices & officiales gerere dicuntur partes Principis ac respective Magistratuum sæcularium, tamquam officiales Papæ qui consideratur tamquam Rex, seu Princeps sæcularis contradistinctus a Supremo Episcopo, & moderatore Ecclesiæ, juxta illam personarum distinctionem in Papa concurrentem, de qua ex text. *in cap. cum inter, de elect. cum Concord.* habetur pluries hoc eod. tit. & in altero de præeminentiis satis frequenter, unde pro- 4 pterea recte advertit Marchesan. *de commiss. part.* 1. *num.* 137. *fol.* 263. hunc esse errorem causidicorum Curiæ, regulandi causas Status Ecclesiastici pendentes coram Gubernatoribus, vel Legatorum officialibus cum ista Conciliari dispositione, vere non intrante in causis fori laicalis. Ita etiam docente communi observantia omnium regionum & Principatuum, in quibus absque dubio Concilium est receptum, & in viridi observantia, quoniam fabulæ species reputaretur in hac materia competentiæ, seu declinationis fori, aut appellationis velle procedere cum terminis dicti decreti in tribunalibus laicalibus.

Quare dicebam punctum causæ totum consistere in altera inspectione, juxta terminos scilicet juris communis; Circa quam, ad tollenda æquivoca, advertendum esse dicebam ad distinctionem inter jus civile, & jus canonicum, cum diversa sit traditio Civilistarum ab illa Canonistarum.

De jure siquidem civili datur peremptio instantiæ, quoties causa intra certum terminum expedita non est 5 juxta dispositionem text. *in legibus properandum, Cap. de judiciis*, unde in aliis Principatibus, extra Curiam Romanam & Statum Ecclesiasticum, est in usu remedium insufflationis spiritus per Principem concedendæ, ut liquet ex deductis, per Capyc. & Adden. *decisione* 11. plene Rovitt. *Super pragmatic. in rubr. & pragmat.* 1. *de instant. causa. non restaurat.* ideo non mirum si apud Civilistas non de facili datur appellatio, vel recursus adversus judicis negligentiam, neque practicatur hæc species appellationis a denegata justitia, cum ipsa natura operetur dictum effectum, pro quo evitando partes vigilant super expeditione.

De jure autem canonico instantia nunquam perit, sed 6 est perpetua, ut quidquid docte & ingeniose in contrarium probare conetur Covarr. *in cap. quamvis pactum, de pactis in* 6. *part.* 2. *n.* 4. est magis communiter receptum apud Canonistas, & receptissimum ac hodie absolutum in Rota & Curia Romana; ubi propterea termini peremp-

peremptionis instantiæ, vel insufflationis spiritus, qui in aliorum Principatuum Tribunalibus frequentes habentur, in Curia sunt omnino ignoti ex deductis per Vestr. & Add. *in praxi*, *lib.* 3. *cap.* 5. Lanc. *de attentat. part.* 2. *c.* 4. *in præfat. n.* 324. Rojas *dec.* 294. *& passim*; Solumque occasione regulæ de triennali, sive alterius regulæ de subrogandis; vel ad alios similes effectus, intrare solent termini extinctionis litis per ejus desertionem, quæ juxta hodie receptissimam propositionem, de qua *sub tit. de Beneficiis*, & alibi, neque inducitur per longissimum silentium 30. annorum, nisi etiam bonum jus, vel ejus vehementissimus fumus concurrat, *ut decis.* 341. *n.* 18. *part.* 10. *rec.* Rojas *d. decis.* 294. *dec.* 255. *n.* 8. *& seqq. part.* 11. *rec. & sæpius*.

7 Hinc proinde cum de facili dari possit casus judicis colludentia cum reo & possessore, cui ex silentio & non expeditione causæ, victoriæ effectus resultet, inductum est apud Canonistas, seu in illis Tribunalibus, in quibus instantia non pereunte cum juris canonici dispositione proceditur, dictum remedium appellationis a denegata justitia.

Circa quod ad æquivoca tollenda observabam reflectendum esse ad distinctionem dictarum diversarum quæstionum. Quarum una est, an ob solam negligentiam non expediendi causam intra biennium, absque eo quod specialiter Judex requiratur, vel constituatur in mora, privetur cognitione, itaut licitum sit, vel 8 per viam appellationis, vel per viam querelæ, aut recursus adire superiorem, & isto casu intrat regula negativa magis communiter recepta, & recte applicabilis est stylus Signaturæ, de quo apud Marchesan. *dict. part.* 5. *fol.* 263. *n.* 135. *& seqq.* & Scacc. *d. appel. q.* 17. *n.* 55. cum quo stylo forsan, ad aliam distinctionem non reflectendo, processum fuit in ista causa; Quinimo stricte & proprie stylus prædictus percutit terminos Concilii Trid. & causas, de quibus illud loquitur, ut se declarat Marchesan. ubi supra, *n.* 137. Et nihilominus ubi etiam admittendum esset illum indefinite procedere, non versabamur in ista quæstione, sed in altera, quæ est, ubi judex fuit expresse interpellatus per trinam requisitionem diversis temporibus cum congruo spatio factam, & cum appellatione a denegata justitia, ita ut constitutus dici valeat in mora.

Et tunc non intrat distinctio annorum, vel biennii, minusque locum habet dispositio Concilii Tridentini, 9 sed omnino verius videtur locum esse appellationi a denegata justitia, non ex sola ratione negligentiæ, seu lapsus temporis, sed ratione contumaciæ positivæ, in qua ita judex, cessante legitimo impedimento, constitutus est, ne alias sequatur dictum inconveniens, quod Judex, reo & possessori benevolus, ita non expediendo, implicite victoriam illi tribueret, sive in criminalibus, quoties reus est in vinculis, ne ita indirecte innocens absque delicto pœnam perpetuæ, seu longæ carcerationis pati cogatur; Ut ex originali traditione Joannis Andreæ *in cap. dilecto, sub n.* 3. *de appell.* quam sequuntur Abb. Dec. Felin. & cæteri Canonistæ, Neviz. *cons.* 97. Sacc. *d. q.* 17. *n.* 46. *&* 58. ubi bene distinguendo advertit, quod opinio denegans appellationem, procedit quando nulla adest requisitio, sed appellantis fundamentum consistit in lapsu temporis & in sola negligentia, secus autem dicta trina requisitione concurrente, quod etiam advertit Marchesan. ubi supra, *n.* 129. *& seqq.* ac bene habetur per Rot. *dec.* 554. *part.* 1. *divers. n.* 4. *&* 5. ubi advertitur, quod præfixio termini, juxta dictum Signaturæ stylum, dicitur unus in modis convincendi judicem de negligentia, illumque privandi cognitione causæ, sed non est modus unicus & privativus, ut Signatura credidit, quia est cu-
10 mulativus cum dicto altero remedio trinæ requisitionis, cum protestatione & appellatione a denegata justitia, quoniam isti sunt termini diversi diversa remedia continentes, ut ex Tolos. & aliis bene Cancer. *part.* 3. *cap.* 12. *n.* 252. *& seqq.*

11 Eoque minus dicebam in hac facti specie dictum Concilii decretum intrare, cum illud proprie & principaliter percutiat causas criminales, ne scilicet subditi inquisiti, sub hoc prætextu efficiantur a proprio Superiore, & Ordinario incorrigibiles, cum facilitate hujusmodi appellationis, seu recursus. Sive etiam ad coercendas reorum, & possidentium consuetas calumnias & subterfugia, cum quibus aliqui iniqui & perditi causidici, conscientiam & honestatem post terga ponentes, curant actores defatigare, eosque cogere ad deserendam causæ prosequutionem, ne scilicet extra patriam, & in longinquis partibus in prima instantia causam agere cogerentur, ut habetur apud Gratian. *discept.* 837. *numer.* 55. *cum seqq.* Quæ ratio in præsenti non cadebat, cum non ageretur de prima instantia, sed de secunda, itaut a sententia Auditoris generalis judicis primæ instantiæ, ad istud Tribunal Auditoris Cameræ tamquam ad Curiam Papæ omisso medio, appellari potuerit; Quinimo ratio quæ movit Concilium, in præsenti potius retorquebatur, cum non esset reus, qui ad defatigandum actorem, ac ob dilationem & subterfugia appellaret, sed esset actor, qui a reorum potentia ita oppressus, curabat eorum subterfugia superare, unde propterea nisi resolutio substentabilis esset ex supra insinuato motivo prudentiali, quod scilicet forte ista defatigatio provenerit a prudentibus fratribus, ita ad istius minus prudentis dissipationes & errores coercendos, (quod tamen mihi ignotum erat,) reflectendo ad veritatem, non agnoscebam probabile fundamentum, cui talis resolutio innixa esset.

ANNOT. AD DISC. LXVIII.

Vide dicta in Bononien. Subhastationis, pro sororibus de Cataneis.

MELEVITANA ELECTIONIS FORI PRO THERESIA ET ALIIS DE MANGIONE CUM ANGELICA ETIAM DE MANGIONIS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & resolutus ut infra.

An in Insula Melevitana in causis mere prophanis inter illos incolas laicos adiri possit Curia Romana per viam appellationis, & recursus, vel per viam electionis fori juxta terminos text. in leg. unica, Cod. quando Imperator inter pupillos, &c.

Et de materia text. in l. diffamari, & l. si contendat, quis scilicet dicatur actor, vel reus, & quando clericus cum hoc remedio trahatur ad forum sæcularem, vel potius ipse ratione connexionis trahat totam causam ad suum forum Ecclesiasticum, etiam respectu Laicorum correorum?

Et an dictum privilegium leg. unicæ concessum viduis competat virginibus, & de ejusdem privilegii conquassatione inter æque privilegiatos insimul contendentes?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur quæstiones cum resolutione causæ.*
3 *De concessione Insulæ Melevitanæ Religioni Hierosolymitanæ alias spectant. ad Regnum Siciliæ, & num.* 8.
4 *An sit effecta Ecclesiastica, itaut a M. Magistro ejusque officialibus appelletur ad Papam?*
5 *M. Magister Melevitanus non impedit electionem fori.*
6 *De privilegio Religionis Hierosolymitanæ circa appellationem.*
7 *Quando dicta privilegia intrent.*
8 *Quomodo sit concessio Insulæ, de qua num.* 2.
9 *Quando causæ prophanæ Insulæ Melevitanæ veniant ad Curiam.*
10 *Privilegium electionis fori ex leg. unica an competat virgini sicut viduæ?*
11 *An inter viduam & virginem, seu æque privilegiatos detur electio fori?*
12 *An ob connexionem causæ clericus trahat totam causam ad forum suum?*
(* *Clerici habentes interesse connexum cum laicis, eisdem communicant sua privilegia.* *) (*)
13 *Intentans remedium leg. diffamari, an dicatur actor, vel reus?*

14 *De*

14 *De Statuto de continuanda possessione militante in Regno Siciliæ ultra, & consequenter in Insula Melevitana.*

D I S C. LXIX.

1 COntracto matrimonio inter Valerium, & Isabellam, cum pacto, ut bona per utrumque constante matrimonio acquirenda esse deberent filiorum ex eodem matrimonio procreandorum, de quo pacto habetur in hac eadem causa *sub tit de successione*. Cum procreati essent duo filii; Vincentius scilicet, & Angelica, quorum primus utrique parenti prædecessit, quatuor filiis superstitibus, Salvatore scilicet, Vincentio, Theresia, & Theodora, sequuta deinde morte prius Isabellæ, deinde Valerii, qui de majori bonorum parte disposuit ad favorem Angelicæ filiæ. Ortæ sunt proinde plures controversiæ inter Joannem, & Angelicam præfatos ejus ex Vincentio fratre prædefuncto nepotes, quos ipsa coram ejus judice ordinario sæculari avocavit in judicio manutentionis in possessione bonorum, & jurium, quæ erant in controversia, instando pro sententia absolutoria a jactatis, & comminatis molestiis ex remedio *leg. diffamari, & l. si contendant, &c.* citando ad causam Theresiam puellam adultam, ac Salvatorem clericum, & fratrem majorem, non nomine proprio, sed tamquam tutorem Vincentii, & Theodoræ pupillorum etiam laicorum, atque sententiam favorabilem juxta petita obtinuit; Cumque pendente causa coram judice appellationis, Salvator clericus, asserens se æque principaliter interessatum, ac bonorum controversorum possessorem, in vim statuti de continuanda possessione vigentis in Regno Siciliæ ultra Pharum, cum cujus legibus in hac Insula vivitur, declinasset dictum forum sæcularem, petendo totam causam reassumi per Ordinarium id recusantem, Idcirco per dictum Salvatorem ab hujusmodi denegatione interposita fuit appellatio ad Papam ejusque Curiam, necnon cumulando remedia, cum quibus forus laicalis dictæ Insulæ in totum evitari posset, præfati Vincentius, Theodora, & Theresia, tamquam pupilli, & virgines respective, ex privilegio sibi competente *per l. unic. C. quando Imperator inter pupillos, &c.* elegerunt forum A.C. obtentisque consuetis inhibitionibus in forma, per dictam Angelicam adita fuit Signatura Justitiæ pro illarum moderatione, ac remissione causæ ad partes; Antequam vero hæc disputatio assumeretur, per dictos Salvatorem, Theresiam, & consortes, pro veritate desuper requisitus fui super utroque modo sustinendi causam in Curia, vel scilicet per dictum privilegiativum remedium electionis fori, virginibus, & pupillis competens, vel per dictum alterum remedium appellationis interpositæ per Salvatorem clericum declinantem forum sæcularem, tam quoad se, quam quod correos laicos, connexum interesse cum eo habentes. Atque super utroque respondi Me, contra ipsos requirentes habere difficultatem. Utrumque vero punctum, tam occasione respondendi pro veritate, quam occasione scribendi super primo pro eisdem in Signatura examinando.

2 Quatenus pertinet ad primum, super dicto privilegiativo remedio electionis fori, de duobus agebatur; Primo, an Papa dicendus esset Princeps respectu causarum mere laicalium inter privatos cives, & incolas sæculares dictæ Insulæ, itaut intraret electio fori, seu Curiæ Romanæ. Et secundo, posito quod stricta electio intraret, An hujusmodi privilegium conquassatum remaneret ex eo quod ageretur contra viduam æque privilegiatam; Cumque DD. de Signatura, ut mihi retulerunt, super primo articulo se involutos agnoscerent, libenter amplexi sunt alterum motivum conquassationis privilegiorum, non curatis iis, quæ ut infra deducebantur, quamvis forte alias cessante prima difficultate admissa fuissent, ideoque rescriptum fuit pro remissione causæ ad partes, seu ad Ordinarium. Unde propterea incidenter, ac indirecte, obtentum fuit id quod principaliter, & ab initio desiderabatur, sed timebatur, cum ita in casu gravaminis ab Ordinario tamquam Ecclesiastico, indubitata remaneret introductio causæ in Curia per viam appellationis; (Talia enim sunt fata causarum, in quibus sæpe incidenter obtinentur ea, quæ cum summo studio summaque diligentia obtineri non possent, si principaliter disputarentur.)

3 Super dicto igitur primo articulo, An scilicet Curia Papæ dicenda esset forus Principis ex dicto privilegio *l. unica* eligendus. Quamvis Ego & cæteri pro hac parte Scribentes, prævidendo alterius partis oppositionem, admitteremus istam Insulam alias membrum, & de pertinentiis Regni Siciliæ ultra Pharum, & munificentia Caroli V. concessam fuisse huic Religioni post ejus expulsionem ab Insula Rhodi, & de qua concessione fit mentio per Borrel. *de præstant. Regis Catholici*, *cap.* 74. *n.* 89. Larat. *in theatr. feud. tom.* 1. *p.* 9. *dilucid.* 79. *n.* 10. Tappia *dec.* 8. *Supremi Consilii Italiæ*, *num.* 23. Merlin. *lib.* 1. *controv.* 95. *d.* 18. *& alios*.

4 Dicebam tamen, quod cum hujusmodi concessio facta esset M. Magistro tamquam Generali istius Religionis & Prælato Ecclesiastico, hinc proinde dicta Insula effecta erat de juribus Ecclesiæ, atque ut nostri dicere solent, *Sancta Sanctorum*, Et consequenter sub Principatu Papæ, ad quem ab inferioribus Prælatis appellatur, juxta opinionem, quam fere omnibus de materia agentibus cumularis, atque contrariis respondendo, ex professo tuetur Spada *cons.* 5. *& 6. lib.* 1. quem loco omnium allegare sufficit, ac etiam de Rubeis in ejus allegationibus impressis apud Massin. *de confiscat.* & sequuntur Diana & cæteri moderni Morales, de quibus in Lucana *sub tit de Feud. disc.* 60. Posito enim jure appellandi ad Papam tamquam Superiorem, resultat de consequenti dictum jus eligendi ejus forum, tamquam Principis & Superioris.

5 Atque aliqui ex nostris tamquam individualem magnificabant *dec.* 16. Crescentii, *de privilegiis*, ubi in specie habetur M. Magistrum hujus Religionis tollere non posse, vel impedire electionem fori competentem ex hoc privilegio; Illud etiam subjungendo, quod concessio facta per Carolum V. Religioni de hac insula, non esset in feudum, sed jure simplicis donationis in allodium, allegando in id Borell. & Larat. ubi supra. Atque Ego scribens tamquam Advocatus dicebam, unum de duobus concedendum esse; Vel quod hujusmodi appellationes, seu fori electiones darentur ad Papam, ut supra tamquam a Prælato Ecclesiastico, Vel quod M. Magistro considerato tamquam feudatario Regis Siciliæ, id faciendum esset ad illum Regem ejusque suprema Tribunalia, unde cum hoc secundum non practicetur, idcirco pernecesse dandum erat primum, ne alias ita locus remaneret acephalus, ideoque dicta observantia comprobare videbatur superioritatem Curiæ, cumulando etiam multas Rotæ decisiones, quæ habentur præsertim apud Orthob. & Rojas, ac in posterioribus partibus 9. 10. 11. *rec.* de multis causis in eodem Tribunali agitatis inter privatos hujus Insulæ cives & incolas super bonis & juribus mere prophanis, quod dicebam alias sequi non potuisse, nisi per appellationem.

6 E converso adducebantur amplissima privilegia per Sedem Apostolicam huic Religioni concessa, de quibus in constit. 9. Pii IV. illud præsertim prohibitivum appellationis nonnisi post Consilium ordinarium ad Consilium completum, ac ultimo loco ad Capitulum Generale. Et quamvis in Curia receptum sit hujusmodi privilegia non tollere appellationes ad ipsum Papam, nihilominus non exinde infertur ad jus appellandi ad A.C. vel alia Curiæ Tribunalia, vel ad ea jure electionis fori recurrendi, cum solum detur recursus ad ipsum net Papam frequentius hujusmodi causas committere non solitum nisi in plena Signatura gratiæ, Religione audita, ita ut Signatura justitiæ non possit apponere manus in committendo, ut patet ex pluribus causis Melev. *hoc eod. lib. sub tit. de præminentiis* occasione admissionis ad habitum justitiæ ac agendi de nobilitate, ac etiam *sub tit. de beneficiis*.

Illud autem fundamentum erat levissimum ex defectu applicationis, quoniam præmissa procedunt in concernentibus ipsam Religionem, ac negotia inter Religionem, & particulares, seu inter ipsos Religiosos, super concursu scilicet ad commendas, & dignitates, sive super denegatione habitus & impugnatione, vel respective canonizatione nobilitatis juxta causas ut supra enunciatas. Secus autem in causis mere prophanis privatorum, quæ in dies appellationem agitantur coram A.C. vel in Rota cum commissionibus Signaturæ justitiæ, quoties agitur de appellatione a foro Ecclesiastico Episcopi, vel Inquisitoris. Sed punctus difficul-

tatis

tatir est, quid inter laicos a sententiis M. Magistri tanquam Principis temporalis, ejusque Magistratuum, & officialium.

Et in hoc, discurrendo pro veritate dicebam, præmissis non obstantibus probabilius videri neque appellationem, neque fori electionem dari, nec ad Curiam Romanam, nec ad Regia supremaque Tribunalia Regni Siciliæ; Licet enim verius sit Insulam prædictam
8 concessam esse in feudum sub annua recognitione ac reservatione illius superioritatis, cum alto, seu altissimo dominio, quæ vulgo *sovranità* nuncupatur, ut advertunt Tappia, & Merlin. ubi supra, nullatenur curatir dictis auctoritatibus Borelli & Laratæ, cum ipsi non descendant ad hos terminos, neque distinguant an hujusmodi concessio fuerit in feudum, vel in allodium; sed solum incidenter ac historice hujusmodi concessiones enuncient; Nihilominus est feudum majoris ordinis cum Regalibus majoribus, ac omnimodo jure Imperii & Principatur, alio concedenti non reservato nisi dicta superioritate, cum altissimo dominio, vulgo ut supra *sovranità* nuncupato, eodem modo quo in Italia sunt Ducatus Mediolani, Mutinæ, Reggii, Sonarum, & similes quoad Imperatorem; Ac sunt; Ducatus Parmæ, & Placentiæ quoad Papam, priusque erat, Ducatus Ferrariæ, & Urbini, de quorum, & feudatariorum prærogativis cum Regalibus majoribus ac suprema potestate quoad subditos, habetur pluries *sub tit. de feud.* Et consequenter ipse feudetarius dicitur quoad subditos, Princeps & Superior major, cum quo dictum privilegium electionis fori est practicabile, denegato recursu ad concedentem, ut in omnibus prædictis Principatibus, quamvis jure feudi possessis, observantia docet; Ac etiam in Regno Neapolitano.

Ideoque non intrat quæstio, de qua apud Spad. *dist. cons. 5. & 6.* & alios, cum ea percutiat Episcopos, & inferiores jure subornati dominii aliqua loca in dominio temporali habentes, quorum respectu dicta opinio non caret difficultate, ex iis quæ habentur in d. Lucana jurisdictionis, seu Imperii *sub tit. de feudis, disc.* 60 ubi de materia, Secus autem in hoc M. Magistro cui non incongruit titulus, & gradus Supremi Principis in ea Insula, eodem modo, quo in supra enunciatis.

9 Potissimum ita docente observantia, quæ in omnibus est optima interpres, quoniam perquisitis cum aliqua diligentia decisionibus Rotæ, quæ habentur in hujusmodi causis Melevitanis prophanis, & super bonis temporalibus independenter a Religione, ex eis constat de mixture Ecclesiasticorum, quorum ratione, causæ agitatæ sunt in foro Ecclesiastico Episcopi, vel Inquisitoris, a quo de plano intrat appellatio ad Curiam, De facili autem reperta non fuit causa mere laicalis, & inter laicos introducta per appellationem ab illis judicibus & Tribunalibus laicalibus.

Neque attendenda videbatur dicta decisio Crescentii, ubi in specie de hoc privilegio competente adversus M. Magistrum hujus ordinis, quoniam ut ex eadem decisione liquet, ibi agitur de causa, in qua M. Magister non consideratur tamquam Princeps & Superior, sed tamquam pars collitigans, quæ in vim privilegiorum suæ Religionis prætendebat, ut tamquam privilegiatus cessare faceret dictum alterum privilegium, & sic extra casum controversiæ.

Hinc inanis remanebat inspectio, super competentia hujusmodi privilegii virginibus, vel super conquassatione privilegiorum inter hinc inde privilegiatos, cum deficeret privilegium in radice; Quatenus vero de hoc agi debuisset, primus punctus remanebat pla-
10 nus; licet enim text. *in d. leg. unica* in verbis loquatur de viduis, unde propterea apud antiquiores dubitatum fuerit, an competeret etiam virginibus, ut patet ex collectis per Novar. *in hoc tract. electionis fori, part. 2. quæst. 7.* & plenius in elaborato, & copioso voto Signaturæ extenso per de Grandis unum ex dicti Tribunalis Prælatis 18. Decembris 1597. Nihilominus, ut patet ex eodem voto & Novar. ubi supra, atque docet inconcussa praxis omnium Principatuum, sub nomine viduarum, veniunt etiam virgines absque dubio hujusmodi privilegio gaudentes; ideoque difficultas restringebatur ad punctum conquassationis privilegiorum, dum agebatur contra viduam æque privilegiatam.

Pro hoc objecto removendo, in responsionibus duo dicebam, quæ tamen, ut supra insinuatum est, examinata non fuerunt neque habita in consideratione, 11
ut sub hujus motivi colore effugeretur necessitas examinandi punctum principalem, de quo supra. Primo, scilicet quod ista materia videtur arbitraria, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda, ponderando scilicet quis reputaretur majori beneficio dignus, vel de potentia, ac respective oppressione suspectur, ex iis quæ in hac materia plene habentur apud Capyc. Latr. *decis. 95.* quæ videtur in materia magistralis, ubi decisum pro privilegio clerici, etiam adversus viduam, ponderando an unus ageret de lucro, alter de damno, sive an timens perhorrescentiam, an recurrent ad forum Principis, meliorem causam foveat necne cum similibus.

Et secundo, quod posita etiam conquassatione inter viduam & virginem æque privilegiatas, ita ut casus reduceretur inter eas ad terminos juris, perinde ac si neutra privilegiata esset; Adhuc aderat pupillus, qui ex eodem privilegio, sublato ut supra impedimento, causam ad forum Principis trahere poterat.

Verum, ut superius dictum est, hæc non fuerunt 12
examinata, sed remanserunt in simplicibus terminis motivandi, sed occasione dictæ disputationis incidenter, præsertim in responsionibus deductum fuir, quod ubi cessante dicto privilegio electionir fori, videretur causam ad partes remitti debere, id faciendum esset ad Ordinarium Ecclesiasticum, propter mixturam Clerici trahentis absque dubio totam causam, quando intrat connexio, de qua in præsenti non dubitabatur, dum omnium fratrum jus, seu defensio pendebat ab eodem puncto, Unde propterea certa est competentia fori Ecclesiastici, tamquam dignioris, & capacis judicandi, etiam inter laicos, quod non est in judicibus laicis respectu Clericorum.

(* Hoc autem per meram potentiam & concussio- (*)
nem Adversariæ, vel ejus protectorum quasi tirannice, per quemdam loquendi modum, & citra injuriam practicari non potuit: atque notoriæ sunt magnæ & potenter protectiones, quas habent muliares in ea regione. Ideo vel causa ex dicto privilegio remanere debet in Curia, vel omnino est remittenda ad Ordinarium Ecclesiasticum, ne demus Clericum condemnari a laico; & ex hoc coruunt sententiæ ex adverso exaggeratæ, habendæ ac si non essent in rerum natura, utpote notorie nullæ ex defectu jurisdictionis laicalis in Clericum, vel etiam in laicos habentes interesse connexum cum Clerico, cujus privilegium etiam suis sociis & consortibus communicatur. *)

In discursu tamen habito pro veritate, satis dubitabam de motivo, quoniam cum dicta Angelica laica supponeretur possessitrix pecuniarum, & bonorum, quæ erant in controversia, idcirco convenienda erat per Clericum in foro suo laicali, juxta dispositionem text. *in cap. si Clericus laicum, de foro competenti*; Nil obstante, quod ipsa tamquam actrix dictos fratres ad judicium provocasset, quoniam licet apud antiquiores magna quæstio fuerit, an intentans remedium, *leg. diffamari, & leg. si contendant*, dicatur actor, vel reus; Nihilominus ubi tale remedium adhibens est possessor, illud intentando ad se confovendum in sua possessione, ac reportandam absolutoriam, & liberationem a jactatis molestiis, tunc verior, magisque recepta opinio est, eum censeri potius reum, quam actorem, ex bene deductis per Cacheran. *decis.* 151. Muscatell. 13
in praxi civil. part. 1. verbo reus, ubi late Pratus in addit. Cavaler. *decis. 587. decis. 417.* apud Posthium *de manut. decis. 102. in fin. part. 6. recent. decis. 57. num. 31. & seqq. part. 7.* & in aliis, de quibus alibi *hoc tit.* ac etiam in Romana legati *sub tit. de feud. disc.* 33.

Et quamvis per requirentes motivaretur, quod Clericus dicendus veniret possessor ex statuto continuativo possessionis vigente in Insula Siciliæ, de quo plene Amat. *resol.* 39. locum etiam habente in hac Insula, quæ vivit cum legibus dicti Regni, ut præsertim in terminis hujus statuti habetur apud Otthob. *decis. 176. &*
195. Nihilominus non videbatur motivum considerabi- 14
le; Tum quia illud locum non habet rasistente voluntate defuncti, ut apud Amat. & Otthob. ubi supra & communiter; Tum etiam, quia hæc dicitur civilissi-

ma

ma, &, intellectualis possessio ficta non faciens possessorem verum ad effectum fori in concursu possidentis naturaliter, & de facto, cum ad hunc effectum attendendus videatur ipse actus naturalis detentationis de facto, quoniam agitur de expellendo, vel confovendo respective illo, qui rem de facto possidet cum ea naturali possessione, quæ pedum positio dicitur; Idcirco hic actus per suum judicem est faciendus, civilis enim, vel civilissima possessio potest quidem esse apta per quamdam legis fictionem ad effectum, ut etiam privilegium retinendæ, seu manutentionis possessorium competere valeat pro acquirenda possessione naturali, eaque cum civili conjungenda, non autem ad hunc effectum, in quo ipsum factum naturalis possessionis spectandum venit.

ANNOTAT. AD DISC. LXIX. & LXXII. & LXXX.

DE privilegio electionis, & variationis fori, de quo in his discursibus agitur, ad materiam text. *in §. unica C. quando Imperat.* nimium raro in civilibus disputatur in Curia, in qua frequentius in criminalibus de hoc agitur; Et de hac Insula Melevitana; & de duplici persona, quam gerit Magnus Magister S. Hierosolymitanæ Religionis, agitur *in Miscellan. Eccles. disc. 4.*

A L B A N E N.
PRO OFFICIALIBUS CURIÆ SÆCULARIS CUM PROMOTORE FISCALI CURIÆ EPISCOPALIS.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Immunitatis, & resolutus pro Officialibus.

An Judex laicus Ecclesiasticam Immunitatem violare dicatur per actum recognitionis corporis delicti in domibus Cardinalium, vel aliorum Ecclesiasticorum, & immunium, & quæ domus Cardinalium a laicali jurisdictione exemptæ sint?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Domus Cardinalium fixa, & annexa titulis Cardinalitiis regulantur jure domus Episcopalis.*
3 *An palatia, & domus Cardinalium privata habitationis gaudeant immunitate.*
4 *Quid in domibus ruralibus, seu alias accidentaliter tentis?*
5 *Domus Religiosorum gratia rurandi, seu ex alio accidenti non gaudent immunitate.*
6 *Quid de domibus, in quibus Episcopus habitet accidentaliter?*
(*) (* *De palatio Episcopali absente Episcopo.* *)
7 *Ubi domus habitatur per laicos, & habet januam in via absque eo, quod habeatur accessus per Ecclesiam, atrium, vel claustrum non gaudet immunitate.*
8 *De recognitione corporis delicti facienda per judicem laicum in Ecclesia, vel loco immuni.*
(*) (* *Incertum est qua ex ratione immunitas competat domibus Cardinalium.*
Quid requiratur ad incursum censurarum, sive excommunicationis. *)

D I S C. LXX.

1 HAbitantibus quibusdam rusticis operariis in parva mansione subtus domum, quam in Civitate Albanen. habebat Cardinalis Maculanus, seu S. Clementis, causa rurandi, sive occasione plurium vinearum, quas in eo territorio possidebat, cum casus dedisset homicidium unius ex eis, officiales Curiæ sæcularis, evocati etiam per quemdam ejusdem Cardinalis tunc absentis ministrum, accesserunt ad dictam domunculam habentem januam in via publica pro recognitione corporis delicti, unde propterea Curia Episcopalis Albanen. prætendendo dictorum Officialium incursum in censuras ob Ecclesiasticæ immunitatis violationem, eos citavit ad dicendum causam quare non deberent declarari incursi, quare istis alio non expectato judicio illico recurrentibus ad Sacr. Congr. immunitatis, per istam demandatum fuit abstineri ab ulteriori processu, habendo dictos Officiales pro excusatis, & non incursis, quamvis prodiret etiam consuetum prudentiale rescriptum, quod consulant conscientiæ suæ, prout eis videbitur.

In hac igitur disputatione, prævia protestatione semper repetita, nil desuper firmandi, nisi ad effectum præsentis controversiæ, ac relinquendo in reliquis integrum locum veritati; Quatenus pertinet ad punctum immunitatis competentis domibus Cardinalium; Dicebam quod aut agimus de domibus annexis Ecclesiis, seu titulis Cardinalitiis, utpote ipsorum Cardinalium habitationi apud proprium Titulum destinatis, & tunc admittebam eas regulandas esse jure domorum Episcopalium, cum in hujusmodi titulis jure Episcoporum, vel quasi censendi veniant, ex iis, quæ habentur in Romana jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii, *hoc eod. tit. disc. 34.* 2

Aut de palatiis, & domibus, vel propriis, vel conductitiis, in quibus in Urbe, vel alibi jure privato vivunt, & tunc si quæ immunitas eis competit, illa non est ratione loci Ecclesiastici, sed potius ex quadam consuetudine, ex deductis per Farinac. *quæst. 28. n. 48. & in appendice, de immunit. Eccles. num. 274.* Del Bene, *de immun. tom. 2. cap. 16. sect. 15.* apud quos de moderatione hujusmodi exemptionis ex Constitutionibus Gregorii XIII. & Sixti V. Sed quia non eramus in casu, idcirco juxta stylum, his obiter insinuatis, nil desuper firmabam. 3

Aut admissa etiam immunitate in palatiis, seu domibus eorum fixæ, & continuæ habitationis, agitur de domibus ruralibus, seu alias extra locum habitationis accidentaliter tentis, qualis erat casus controversiæ; Et in istis, absente præsertim ipso Cardinali, sine dubio pro non exemptione respondendum videbatur, quoniam cum ipsa exemptio principalis habitationis non proveniat a jure, sed a consuetudine, ut supra, istius qualitas, & natura est, ut attendi debeat in casu præciso, & individuo, non autem extendi de casu ad casum; Quinimo etiam quoad domos Religiosorum, quas retinent ruri, seu alias pro hospitio, illis non competere immunitatem, habetur apud Barbos. *de im. Eccles. lib. 2. cap. 3. n. 76.* Et tamen eorum Conventus, seu Monasteria sunt immunia tamquam loca Ecclesiastica; Et de domo, quam habitat Episcopus, dum transcurrit diœcesim occasione visitationis, seu ex alia causa, quod solum habeat immunitatem ipso præsente in reverentiam personæ. Del Bene, *dict. tom. 2. cap. 16. sect. 54. n. 52.* ubi etiam *n. 2.* de domo Episcopali ipso Episcopo absente, vel mortuo; (* Quod si ipsummet palatium Episcopale absente Episcopo non gaudet immunitate, quando ab aliis inhabitatur, multo minus mansio non palatii consuetæ habitationis Cardinalis, sed domus quæ accidentaliter tenetur recreationis gratia, & quæ vel conductitia vel gratuita inhabitatur non per solos ejus famulos, sed per diversos operarum locatores. *) Multo magis in hac facti specie, in qua multæ concurrebant circumstantiæ hujusmodi prætensam violationem omnino excusantes, etiamsi dicta exemptio, seu immunitas in ipsis domibus consuetæ habitationis admittenda esset; Primo scilicet, quia hæc non erat domus consuetæ habitationis, sed ruralis; Secundo, quia Cardinali absente; Tertio, quia agebatur de domuncula inhabitata per meros laicos cum janua in via, absque eo, quod per ipsam domum exemptam haberetur ingressus, ex ponderatis in simili apud Apont. *dec. 35.* Sanfelic. *dec. 136.* Peregr. *de immunit. cap. 4. num. 27.* Et demum, quia dictus accessus fuerat sincere, & cum optima fide prævia evocatione per ministrum ejusdem Cardinalis; Unde propterea quidquid esset de quæstione, an judex laicus recognoscere posset corpus delicti in Ecclesia, vel loco immuni sine licentia ordinarii, seu superioris Ecclesiastici, de qua habetur per Sperell. *decis. 51.* ubi Concordant. Admissa etiam opinione negativa juxta sensum Ecclesiasticorum, ea procedit, quando Ecclesiastici superioris contemptus quodammodo concurrere videtur, seu quod alias actus scandalum parere valeat, ut contingit, quando ageretur de exhumando cadavere jam sepulto 4 5 6 (*) 7 8

pulto in Ecclesia, vel cœmeterio cum similibus, in quo casu frequentius Scribentes exemplificare solent; De reliquo enim nulla considerabilis videtur Ecclesiasticæ immunitatis violatio, vel pertubatio, cum laicus hujusmodi actus gerat, tanquam necessarios, & præparatorios cognitionis causæ cum propriis subditis, & ad effectum puniendi delinquentes, ne delicta impunita remaneant, cum absque hujusmodi inquisitione generali, seu recognitione corporis delicti, ad inquisitionem specialem, & cognitionem causæ deveniri non valeat.

(*) (* Hinc etiam in ipsis Ecclesiis, & multo magis in Ecclesiarum domibus testes per judicem sæcularem examinari posse firmant Bart. & Geminian. relati a Sperell. *d. decis.* 51. *n.* 2. contra quos neminem reperiisse contradicentem testatur idem *n.* 15. & licet contrarium sentire videatur, attamen ejus auctoritas prævalere non debet tot antiquis & gravibus auctoribus; præsertim quia non loquitur positive & determinate, sed opinative. Ac etiam quia ejus dubitatio est circa Ecclesias, & loca vere Ecclesiastica, ideoque cadere non debet in domibus Cardinalium, gaudentium juxta communem opinionem immunitate ex sola consuetudine; quam incertum est an proveniat ratione dignitatis Ecclesiasticæ, vel potius ratione officii temporalis, & tamquam Senatorum Papæ; præsertim ubi non agitur de domibus Ecclesiarum Titularium quæ assimilari possunt palatiis Episcopalibus ob quasi Episcopalem jurisdictionem quam ibi habent, ideoque non videtur ubi fundari possit incursus censuratum.

Excommunicatio enim est gravissima & ordinaria pœna spiritualis, exigens temeritatem aptam ad peccatum mortale, sine quo non datur excommunicatio ex deductis per Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 18. *per tot.* atque tunc causæ excusationis in proposito non admittuntur, quando sunt indubitanter injustæ, & cum ignorantia vel crassa, vel supina, quia nempe agatur de violatione Ecclesiæ, vel loci notoria & indubitate sacri; quo casu improbantur Decian. & cæteri istas inale opinatas excusationes admittentes ex deductis per Farinac. *in appendice n.* 328. *)

ANNOT. AD DISC. LXX.

SUper contentis in hoc discursu, in quo agitur de domibus Cardinalium, & de recognitione corporis delicti in loco immuni, occasio non dedit agere, ideoque nil pro nunc observatione dignum advertere occurrit.

ROMANA, SEU ANCONITANA PECUNIARIA PRO ALOYSIO GREPPIO *C U M* VINCENTIO DE ANTONIO DE COCCHIS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & pro Greppio resolutus.

De foro celebrati contractus inter absentes, qualis dicatur, an ille mandantis, vel ille mandatarii, in quo mandatum acceptatur, & contractus perficitur; Et quid de fidejussore, an censeatur suo foro renunciasse?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *An forus contractus sit competens contra absentem, vel alias ab eo exemptum.*
3 *Pro contractibus gestis in Urbe A.C. procedit etiam contra absentes, & quomodo.*
4 *Qualis dicatur locus contractus, & ubi iste perficiatur.*
5 *Fidejussor non censetur renunciasse ejus foro, quod declaratur.*
6 *An ex laudatione resultet obligatio, itaut laudator teneatur pro eo quem laudavit, remissive?*
7 *Privilegia particularia circa certum forum non suffragantur quoad Curiam Romanam, seu supremam Principis concedentis.*
8 *Declarantur tenentes contrarium.*
9 *Facta semel electione fori, an liceat variare?*
10 *Quid accedente obligatione camerali.*

D I S C. LXXI.

SCribentibus Cocchis Anconæ mercatoribus Aloysio 1 Greppio in Urbe negotiatori, ut tractam sibi a Platto ex Venetiis faciendam in causam Francisci Pighetti, pariter Anconæ mercatoris impleret, quia (sunt verba præcisa) *haveano suo fine*, cum Greppius tractam implevisset; Factis autem aliquibus diligentiis, a Pighetto de summa soluta non reintegraretur, judicium instituit coram A. C. contra præfatos de Cocchis, quibus forum prædictum recusantibus, ac petentibus causam remitti ad forum mercatorum Anconæ, tum ex eo, quod agebatur de prima instantia juxta regulas generales, ut actor forum rei sequi debeat, tum fortius ex quodam speciali privilegio concesso mercatoribus, & negotiantibus Anconitanis, ut nonnisi in illo foro mercatorum eorum causæ summarie cognosci debeant.

Assumpta desuper disputatione in Signatura Justitiæ, totus punctus erat, qualis dicendus esset locus contractus; Quicquid enim in puncto juris inter DD. dispu- 2 taretur, an locus contractus dicatur forus competens etiam ratione absentium, & eorum, qui alias ab eo exempti essent, de quo apud Scribentes *in l. heres absens, de judiciis*, ex plene deductis per Carleval. *de judic. tom.* 1. *disp.* 2. *n.* 160. qui saltem ex communi observantia affirmativam tamquam veriorem ex ibi allegatis probat; Omnis difficultas in proposito cessabat in contractibus gestis in Urbe, in quibus, sive ex recepto stylo, sive ex facultatibus A. C. hic pro eorum observantia, & executione, procedit etiam contra 3 absentes, quamvis non citatos, nisi per affixionem, vel contradictas in eadem Urbe, ut per Salust. *in praxi, lib.* 2. *cap.* 16. Ridolph. *in praxi part.* 1. *cap.* 3. Rota *dec.* 847. *part.* 3. *divers. lib.* 3.

Contractum vero gestum fuisse in Urbe, ibique promissam solutionem, pro Greppio scribens, certum di- 4 cebam, quamvis mandatum datum esset ex Civitate Anconæ, ubi mandantes morabantur, quia cum in Urbe moraretur mandatarius, atque hic mandati acceptatio, & consensuum conjunctio facta esset, iste dicitur locus contractus, ex consensuum conjunctione perfectionem recipiens, ut bene, & punctualiter in terminis consimilis tractæ factæ ex Civitate Neapolis alteri negotiatori Urbis, firmatur *decis.* 395. *num.* 2. *part.* 5. *recent.* quæ decisio in Curia est passim recepta, utpote in jure bene fundata.

Pro altera vero parte Scribentes, duo deducebant ordinem concernentia; Primo nempe, quod cum ne- 5 gotium principaliter spectaret ad Pighettum, in cujus causam tracta facta erat, prædicti Cocchi, quamvis ex Pighetti laudatione aliquam obligationem contraxissent, prætendi solum poterant fidejussores, qui proinde suo foro renunciasse non censetur, ad text. *in leg. fidejussor, ff. qui satisdare cogant.* & firmant Scribentes, ex late deductis per Enrigium *de fidejussor. c.* 14. *num.* 16. *cum seqq.* Et secundo, quod in omnem eventum eis suffragari deberet satis amplum Indultum per Sedem Apostolicam concessum Anconitanis negotiatoribus, ut nonnisi in illo mercatorum foro eorum causæ tractari deberent, quorum unum sufficere dicebant pro remissione.

Quibus tamen non obstantibus, pro competentia fori A. C. cum justitiæ fundamento resolutum fuit; Quatenus enim pertinet ad primum, dicebam conclusionem deductam ab Enrigio *loc. cit.* vel procedere in fidejussione præstita per forensem in foro suo; Vel verius Enrigium, & alios, in quibus ipse fundat, loqui cum præsupposito, ut ratione contractus quis non sortiatur forum, nisi in eo apprehendatur, juxta plurium opinionem, cum qua ipse Enrigius procedit, eaque retenta infert ad conclusionem prædictam, quæ proinde ita corruit ex cessante dicto præsupposito, vel quia contraria opinio sit probabilior ex deductis per Carleval. *loc. cit.* vel quia stylus Curiæ, seu facultates A. C. hujusmodi quæstionem tollant, ut supra.

Dicebam ulterius, quod versabamur extra casum fidejussoris, ac potius in terminis principalis debitoris,

cum literæ per dictos Cocchos, Greppio scriptæ, con-
tinere dicerentur potius mandatum, itaut principali-
ter, & directe ipsorum fidem Greppius, implendo tra-
ctam, sequutus diceretur, quamvis è converso Scri-
6 bentes pro altera parte prætenderent, hanc esse simpli-
cem laudationem, ex qua nulla resultat laudantis obli-
gatio, nisi concurrente dolo; Quia tamen de hoc pun-
cto deinde particulariter actum fuit in disputatione cau-
sæ post jam firmatam jurisdictionem, & fori competen-
tiam, idcirco de hoc puncto habetur in sua materia
sub tit. de credito.

Quo vero ad alterum fundamentum deductum ex In-
dulto Anconitanis negotiatoribus concesso, dicebam il-
lud quidem procedere respectu aliorum judicum, & cu-
riarum, non autem quoad forum, seu curiam ipsius
Principis ejusque Civitatis Metropolis, quia in hujus-
7 modi privilegiis, & exemptionibus, regulariter com-
prehensa non censetur ipsius Principis persona, vel cu-
ria, nisi specialis mentio fiat, juxta *cons. 6 a.* Oldrad.
n. a. Unde prohibita appellatione, non censetur pro-
hibita ea, quæ ad ipsum Principem, seu Sedem Apo-
stolicam interponatur, ad text. *in cap. veniente, de ju-
rejur.* ubi Scribentes, de quibus Adden. ad Buratt. *decis.*
170. *lit. B*, & ita passim servatur in praxi in Civitati-
bus Ferrarien. Benevetan. Avenionen. & aliis consimi-
lia indulta habentibus, quoniam ea non suffragantur
circa contractus in Urbe celebratos, vel solutiones in
eadem destinatas, ex dicto stylo rationabiliter fundato
in prærogativa, quæ ratione majoris commercii debita
est Regiæ, & Metropolitanæ Civitati.

8 Et quamvis per alteram partem deduceretur aucto-
ritas Gratian. *discept. 569.* ubi in specie firmatur remis-
sio causæ ad forum rei, quamvis contractus in Urbe
celebratus esset, Respondebam tamen hanc auctorita-
tem retorqueri, cum potius firmetur competentia fori
ratione contractus, ut supra, quoties de illo exequen-
do, vel adimplendo agitur, Secus autem, ubi eo jam
impleto, tractaretur de repetitione indebiti, qualis
erat casus Gratiani, cum tunc contractus esset jam im-
pletus, atque ageretur de novo judicio in diversa actio-
ne mere personali.

In quadam alia Anconit. pecuniaria, seu dotis pro
illis de Mansonis cum Alexandro Masserio, aliam ju-
risdictionalem controversiam disputavi in Signatura Ju-
stitiæ in casu converso, remissionis scilicet causæ ab
A. C. ad forum mercatorum dictæ Civitatis, Cum enim
introducentibus dictis de Mansonis causam in Curia
cor. A. C. ad ejusdem Masserii, ac invicti ejus auctoris
instantiam, ea remissa fuit per Signaturam ad dictum
forum Consulum mercatorum Anconæ, post causam ibi
notabili tempore agitatam, & instructam, Masserius
qui se creditorem vigore obligationis cameralis præten-
debat, variando dictum forum, illum A.C. adiit, sed
pro Mansonis scribens, id illicitum dicebam, ex re-
gula, quod facta semel unius fori electione patere de-
9 bet via jam electa, neque concedenda est variatio a
judice electo ad alterum jam recusatum, ut reprobata
gloss. *in auth. habita, C. ne filius pro patre*, veriorem
firmant ibid. Bart. *n. 7.* Bald. *n. 63.* Cyn. *n. 7.* & cæteri
cumulati per Carleval. *de judiciis, tom. 1. disp. 2. n. 489.*
& hanc etiam dicit veriorem Marchesan *de commiss.
part. 2. num. 84. & seq. fol. 312.* Et quamvis per alteram
partem adducerentur deducta per Novar. *de elect. fori,
sect. 1. q. 3.* ab eo tamen cavendum dicebam, cum ipse
loquatur attentis constitutionibus, seu praxi, & stylo
particulari Tribunalium Neapolis, ut ita conciliando
advertit Carleval. *loc. cit. n. 605.*

In contrarium, potissimum fundamentum constitue-
batur in obligatione camerali, cujus ratione receptum
10 est, competere creditori pro ejus exequutione cujus-
cumque fori, quamvis alias incompetentis electionem,
ob clausulas in ejusdem obligationis formula contentas,
Replicabam tamen, dictum privilegium esse verum
quoad fori electionem, non autem quoad ejusdem se-
mel electi variationem, cum tunc hujus obligationis
privilegium consistere dicatur in variatione judicii, seu
modi exequendi, non autem quoad variationem judi-
cis, nisi data debitoris contumacia, ut apud Peniam
dec. 3. juxta Venetam, & Lugdunen. *n. 16. repetit.* apud
Zacch. *de oblig. Camer. decis. 56. n. 10.* & conferunt de-
ducta per eumdem Peniam, *decis. 134.* juxta Venetam
alias 169. juxta Lugdunen. Incerta est resolutio, quæ
juxta præmissa probabiliter creditur, dum de hujusmo-
di causa non fuit amplius actum, ut sequutum esset si
remansisset in Curia, in qua sæpe contingit Advocatos
remanere incertos de causarum exitu, præsertim hu-
jusmodi executivarum, ulteriorem tractum, ut pluri-
mum non habentium, cum earum curam non habeant
incumbentem causarum patroni, quorum etiam no-
mina sunt sæpius ignota, quia informationes facti fre-
quentius reassumunt.

ANNOT. AD DISC. LXXI.

PAriter alia non adfuit occasio disputandi de articulo contento in hoc discursu super competentia, scilicet ratione loci contractus, ubi iste inter absentes celebratus fuerit, ideoque ad jam deducta sufficit relatio.

BONONIEN. REMISSIONIS CAUSÆ PRO MONTECUCCOLIS.

Discursus pro veritate.

An pupillus, vel alia persona miserabilis succedens non privilegiato lite jam cœpta in prima instantia, possit in secunda instantia uti privilegio *leg. unicæ, C. quand. Imper.* maxime ad effectum avocandi causam a Curia Principis, & petendi remissionem ad Ordinarium, & immediatum judicem appellationis in Provincia existentem?

S U M M A R I U M.

1 *PRivilegiatus succedens non privilegiato lite pendente, quod non trahat causam ad forum suum* ex leg. unica, *& num. seqq.*
2 *An hæres ex persona propria declinet forum defuncti, & utatur privilegio* leg. unica, *contrarium n. 7.*
3 *De rationibus dictæ conclusionis.*
4 *Causa primæ instantiæ, & causa appellationis est eadem, & num. 12.*
5 *An dicta conclusio procedat in Clerico herede?*
6 *De privilegio* leg. unicæ, *ut procedat in quacumque instantia.*
7 *Impugnantur conclusiones, de quibus num. 1. & 2. & de materia text.* in leg. hæres absens.
8 *An privilegium superveniens post motam litem suffragetur.*
9 *De conclusione, an hæres ligetur instantia cœpta cum defuncto?*
10 *Causa appellationis est de diverso judice, & Tribunali a prima instantia.*
11 *A dictis Doctorum non licet arguere a contrario sensu.*
12 *Quod causa appellationis non sit eadem cum prima instantia, & de pluribus illationibus.*
13 *Pupillus factus adultus, vel vidua uxorata, an retineant privilegium* leg. unicæ?
14 *Restitutio in integrum adversus non factas probationes in termino, an competat minori heredi majoris?*
15 *Datur distinctio inter variationem fori in genere, & variationem unius, vel alterius judicis ejusdem fori.*
16 *De ratione privilegii* leg. unicæ.
17 *Bona consideratio de privilegio attendendo, ut impediatur alterum privilegium, & serventur regulæ juris communis.*
18 *Appellari non potest omisso medio, & quando secus.*

D I S C. LXXII.

SUper hoc puncto pro veritate circa susceptæ Advoca- 1
tionis initia interrogatus respondi, ut sequitur. Ca-
sus non reperitur quantum videri potui hucusque tactus
a Doctoribus in individuo, ideo veritatem perquiren-
do per regulas, & conclusiones generales, negativa
opinio contra privilegiatum probabilior primo aspectu
suaderi videtur.

Primo, per text. *in leg. hæres absens, ff. de judic.* ubi aperte disponitur, hæredem in eo foro conveniendum esse, in quo defunctus conveniri poterat, propter hære-

dis

dis privilegio non suffragante, & de cujus textus dispositione in Arelaten. pensionis *hoc eod. tit. disc.* 86.

Secundo, per text. *in leg. si quis postea quam* 7. *ff. eod. tit.* ubi habetur, quod privilegium superveniens post motam litem non suffragatur in ea causa, ex quibus verbis (*in ea causa*) desumitur, ut idem sit in prima, vel ulteriori instantia, cum causa principalis, & appellationis una sit, licet instantiæ sint diversæ, ut inferius probabitur.

Tertio clarius, per text. *in leg. si is qui Roma, ff. eod.*
2 *tit.* in quo statuitur, ut hæres non possit ex persona propria declinare illum forum, in quo causa cum defuncto cœpta erat, ex cujus text. dispositione in propriis terminis nostris, communis, & recepta est conclusio, ut privilegium *leg. unica*, non suffragetur privilegiato hæredi lite cœpta cum defuncto, Castrens. *in d. leg. hæres absens*, *n.* 2. & 4. Caravit. *ritu* 234. *n.* 2. Gratian. *discept.* 182. *n.* 27. Marches. *de commiss. p.* 2. *fol.* 314. *n.* 93. Giurb. *dec.* 82. *n.* 2 & 9. Franch. *decis.* 365. Scacc. *de appell. q.* 7. *n.* 133. Novar. *de electione fori, sect.* 4. *q.* 23. *per tot.* ac videtur conclusio vera, & recepta; Illaque pluribus fulcitur rationibus, quas ex Surd. *cons.* 222. ad literam transcripsit Novar. *ubi supra*, quarum illæ videntur præcipuæ, quas deducit ex Surd. Novar. *n.* 2. 7. & 8.

3 Primo nempe, quod instantia cœpta cum defuncto transit in hæredem; Secundo, quod defunctus, qui judicis jurisdictioni consenserat, videtur quasi contraxisse cum altero litigante, ut non possit illius judicis forum declinare, & ideo hæres, qui tenetur servare factum defuncti, non potest ejus quasi contractum impugnare; Et tertio, quia jus formatum in personam defuncti transit active, & passive in hæredem, ut latius apud allegatos videri potest.

Quod autem conclusio procedat tam in ea instantia, in qua lis cum defuncto cœpta fuit, quam in ulterio-
4 ri, probari videtur ex d. Doctorum superius allegatorum, præcipue Scacciæ, Gratiani, & aliorum simpliciter dicentium, ut in ea causa pupillus privilegium amittat, & ideo de omnibus instantiis veniunt intelligendi, quoniam licet causa principalis, & illa appellationis constituant diversas instantias, una tamen, & eadem causa dicitur, ut *in rubr.* & *l.* 1. *Cod. ne liceat in una eademque causa, cap. si quis in quacumque* 2. *q.* 6. Gloss. Salycet. & alii *in l. si ita demum*, & *l. invitus*, *Cod. de procur.* Alex. *cons.* 69. *lib.* 5. *n.* 5. *vers. quod autem causa principalis, & appellatio sit una. & eadem, &c.* Coccin. *dec.* 42. *n.* 6. cum aliis per Rot. in Eugubina prædii 14. Junii 1649. cor. Cerro, §. *quia cum emanaverit*, *impress. decis.* 324. *part.* 10. *rec. n.* 4. & *seqq.*

Appellatio enim dicitur de appenditiis primæ instantiæ, a qua omnes ulteriores instantiæ regulantur, quoniam attenditur initium, & non finis, & qualitas ab initio impressa transfunditur ad omnes instantias
5 successivas; Unde causa, quæ a principio est ordinaria, vel summaria in prima instantia, semper est talis etiam in ulterioribus, Franch. *decis.* 520. *n.* 2. cum aliis per Giurb. *decis.* 82. *n.* 13. Et fere in individuo, quod Clericus hæres laici, qui ligatur instantia cœpta, cum de fundo remanear etiam ligatus in gradu appellationis, & sic in secunda, vel ulteriori instantia firmat Carlev. *de Judic. lib.* 1. *disp.* 2. *q.* 7. *n.* 947. & *seqq.* quia ex litis initio tota causa præventa est, ut ad litteram probat text. *in d. leg. si quis postea quam*, *ff. de judic.* ibi *in ea causa quasi præventus*, quod tamen non deducitur, tanquam firma conclusio, sed relinquendo locum veritati, insinuatur solum tanquam simile, attenta opinione illorum, qui hoc volunt.

Quamvis autem ex prædictis, hæc opinio magnam veritatis apparentiam habere videatur; Contraria tamen opinio pro pupillo, vel alio privilegiato in puncto juris tenenda videtur, Maxime in casu, de quo est quæstio, quoniam certum est, privilegium ex *d. leg. unica*, personis miserabilibus concessum tam in prima, quam secunda, & quacumque ulteriori instantia competere,
6 quia textus loquitur indistincte de omnibus judicibus, & advertunt Menoch. *de arbitr. cas.* 66. *n.* 31. Thesaur. *dec.* 177. *num.* 8. Novar. *de elect. for. sect.* 1. *q.* 15. *in fin.* Marchesan. *de commiss. p.* 2. *fol.* 310. *n.* 68. Gratian. *discept.* 565. *n.* 74. & *seqq.* Scacc. *de appellat. q.* 7. *n.* 113. & *alii Tommuniter*; Et sic pro persona miserabili stat regula generalis, & distincta, qua posita sufficit destruere limitationem, quæ datur in contrarium, quia sublata limitatione, remanet regula, quam sufficit allegare, Mantic. *decis.* 255. *n.* 4. Barbos. *axiom.* 198. & sic probatio istius opinionis consistit in resolutione contrariorum.

Non obstante igitur contraria. Et primo text. *in l. hæres, absens*, quoniam illius dispositio non habet locum in privilegio clauso in corpore juris, prout est illud, de quo tractatur; ut in terminis *leg. unica*, Castr. *in ead. leg. hæres absens*, *n.* 3. *in fin.* & 4. Caravit. *d. ritu* 234. *n.* 2. Giurb. *d. dec.* 82. *n.* 9. Novar. *d. q.* 23. *sect.* 4. Scacc. *d. q.* 7. *n.* 133. Franch. *dec.* 234. & 364. Menoch. *de arbitr. d. casu* 66. *n.* 36. & omnes sine controversia; Tenentes enim contrarium, vel loquuntur in terminis ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis, vel in casu quo cœpta est lis cum defuncto, & sic vis limitationis non est in dispositione *leg. hæres absens*, sed in lite cœpta cum defuncto juxta tertium objectum.

Nec obstat text. *in l. si quis postea quam*, intelligitur 7
enim de privilegio voluntarie superveniente ad postulationem obtento, non autem de concesso motu proprio, ac præter voluntatem habentis obtento, & maxime de privilegio clauso in corpore juris, juxta Gloss. communiter receptam *in l. qui autem*, *ff. si quis caut.* Et ideo omissis generalibus; In propriis terminis nostris, quod privilegium *leg. unic.* superveniens post litem, puta quia cœpta cum uxorata, quæ postmodum fiat vidua, vel cum infante, cui moriatur pater, adhuc allegari possit, firmant Novar. *ubi supr. sect.* 4. *q.* 13. *n.* 1. 8
Ricc. *collect.* 2155. late Giurb. *dec.* 82. *n.* 7. & *seq.* Marchesan. *de commiss. part.* 2. *fol.* 307. *n.* 46. Et sic text. non applicatur; nam alias ista conclusio communiter firmata remaneret falsa.

Circa tertium objectum, in quo totus cardo difficultatis consistere videtur, deductum ex text. *in l. si is qui Roma*, *ff. de judic.* ut hæres ex propria persona declinare non possit forum, in quo causa cœpta erat cum defuncto, quamvis multa ad impugnationem illius conclusionis adduci possent; Attamen ex abundanti non ne- 9
gatur conclusio, sed dicitur, quod illa procedit tantum in illa instantia, quæ cœpta est cum defuncto, non in alia, quæ habeat principium cum ipso privilegiato; Præcipuæ siquidem rationes, in quibus dicta conclusio fundatur, sunt; Primo, quia hæres ligatur instantia cœpta cum defuncto; Secundo, quia per litem cœptam coram uno judice, videtur defunctus quasi contraxisse cum collitigante, ut non possit illius judicis forum declinare. ideoque hæres non potest dictum quasi contractum impugnare. Et tertio, quia hæres succedit in universo jure creato, & formato cum defuncto tam active, quam passive, ut supra dictum est; Aliæ namque rationes adductæ per Novar. nempe quod hæres, & defunctus reputantur una persona, & similes, tanquam nimis generales non concludunt; nam possent etiam convenire quando judicium cum defuncto cœptum non esset, quod est falsum ex dictis superius.

Si ergo istæ rationes considerantur, nulla concludit pro secunda instantia cœpta cum hærede, quoniam pri-
ma ratio, ut hæres ligetur instantia cœpta cum defun- 10
cto, recte procedit, illa instantia durante, sed ubi illa finita est per sententiam, tunc cessat dicta ratio, quoniam etiam tenentes causam appellationis esse unam, & eamdem cum causa principali, non negant instantias esse omnino diversas & separatas.

Altera ratio ob quasi contractum similiter cessat, quoniam quasi contractus respicit illum judicem, cum quo lis cœpta fuit, ideoque non percutit secundam instantiam tractandam coram diverso judice, & in alio Tribunali, cum non dubitetur causam appellationis esse diversi judicii, & Tribunalis, *cap.* 3. *de consuetud. in* 6. *cum concordan.* de quibus Franch. *in cap. de jur. calum. n.* 1. *in fin.*

Tertia vero ratio coincidit in idem, quod secunda, quod nempe jus formatum, & creatum sit in illa instantia, quia in ulteriori, adhuc in rerum natura non existente, ac oriente ex futuro eventu appellationis, quæ se habere potest ad esse, & non esse, non potest dici jus formatum, & creatum, cum non entis nullæ possint esse partes, neque de tempore quo altera instantia in esse producitur, adest persona defuncti jam de medio sublata; ideoque nullum jus creari, vel efformari potuit.

Prout

Prout neque fundamentum constitui potest in dicto Doctorum simpliciter dicentium, ut hæres amittat privilegium in causa, quæ omnes instantias complecti videtur; Tum quia a dicto Doctorum argumentum su-
11 mi non potest, cum eorum authoritas non sit necessaria, Franch. *decis. 87. n. 16.* Rota *decis. 600. n. 32. part. 5. rec.* cum aliis late cumulatis per adnotat. *ad decis. 20. part. 3. recent. in fin.* Si enim verbo Doctorum attendere volumus, Marchesan. utitur *verbo instantia*, & sic probat intentum nostrum: Tum etiam, quia neque absolutum est de jure, ut forte per tenentes contrarium supponitur, quod causa principalis, & causa appellationis sit una, & eadem, quoniam contrarium, ut sit diversa, & separata, probatur *in cap. 2. de juram.*
12 *calum. in 6.* ubi juramentum præstitum in causa principali, non sufficit in causa appellationis tanquam diversa, & ibi Gloss. hincinde varia deducit pro ista conclosione, ubi etiam Franch. *in princip. & in cap. Romana de testibus in 6. n. 4. circa med.*

Hinc habemus, quod Advocatus actoris in prima instantia potest esse Advocatus rei, in secunda tanquam diversa, Gloss. Bald. & alii *in leg. final. ff. de postulan.* Franch. *in d. cap. Romana, n. 3.* Anna *singular. 7.* Mascard. *de probat. conclus. 952. n. 9.* Alexand. *d. consil. 96. lib. 2.*

Judex in prima instantia potest esse testis in secunda, Franch. *ubi supra*, cum aliis per Mascard. *dicta concl. 952. n. 7. & 8.*

Procurator in prima instantia non tenetur prosequi, & esse in secunda, Alex. *cons. 96. lib. 2. n. 2.*

Salarium pro causa conventum cum Advocato, & Procuratore, intelligitur de prima instantia, & in secunda novum debetur tanquam in diversa, Alex. *ibid. & alii*.

Fidejussor de judicio Sisti in prima instantia non tenetur juxta unam opinionem in secunda, ex deductis per Enrig. *de fidejussor. cap. 20. §. 20. n. 4. & seqq.* Thes. *dec. 201.* Surd. *decis. 212.* Capyc. Latr. *consult. 49. n. 7.* Cyriac. *controvers. 285.* Ptar. ad Muscatell. *in praxi fidejussor. modo 12.* apud quos habentur etiam tenentes contrarium.

Et multa his similia exempla adduci possunt, unde Alex. *d. cons. 96.* deducendo multa hincinde ad istam conclusionem, *num. 5. in fine*, concludit pro veritate, quod causa appellationis, vere, & proprie non est eadem cum causa principali, neque est penitus diversa; Sed quandoque est eadem, quandoque est diversa diversis respectibus, & eum sequuntur Surd. *dec. 147. n. 3. & alii.*

Si ergo de necessitate non est eadem, sed potest esse diversa, itaut simus in casu dubio, idcirco capienda est in dubio interpretatio pro privilegiato; Tum quia in dubio judicandum est pro regula, & contra limitationem, quæ tamquam rigorosa, & exorbitans a regula venit stricte intelligenda: Tum etiam, quia in dubio capiendus est intellectus, qui magis faveat personis miserabilibus, quorum causa pia dici potest.

Et si esset verum, quod ad hunc effectum initium litis veniret attendendum in tota causa, etiam in gradu appellationis, adeout qualitas impressa ab initio primæ instantiæ influeret in ulteriores, sequeretur quod pupillus, qui durante prima instantia factus est major,
13 vel vidua, quæ cœpta lite virum duxit, possit etiam in secunda, vel tertia instantia uti privilegio *leg. unic.* atque semper haberi fori electionem, & variationem, quod falsum videtur; nam DD. non sine controversia tribuunt hoc durante tantum illa instantia, ut apud Caravit. *ritu 233. n. 12.* Franch. *dec. 257. in fin.* Scacc. *de appellat. quæst. 7. n. 118. & seqq.* Gurb. *d. decis. 82. n. 23.* Menoch. *d. casu 66. n. 28.* Novar. *sect. 2. q. 3. n. 3. & q. 6. n. 3.*

Et quod limitatio, de qua tractamus, procedat solum in prima instantia, non alia, probari concludenter videtur a simili; nam pupillus, vel minor, cum bene-
14 ficium restitutionis in integrum competit adversus non factas probationes, succedens majori non gaudet isto beneficio in illa instantia cœpta, & tractata cum majore, Afflict. *decis. 211.* ubi Ursill. Cephal. *cons. 241. n. 9. & 10.* Roland. *cons. 99. n. 42. lib. 1.* Caravit. *ritu 71. n. 6.* Sed in instantia ulteriori cœpta cum ipso minore in gradu appellationis, utique de dicta restitutione non videtur in praxi dubitari, quia restituitur in judicio tractato cum ipso minore.

Insuper pro clariori veritatis comprobatione, atque contrariorum totali resolutione observandum est, quod 15
aliud est privilegium mutandi forum totaliter, & sic variandi de foro ad forum, variata specie jurisdictionis, puta de foro laicali ad clericalem, & de paganico, seu ordinario ad militarem; Aliud vero est privilegium variandi de loco ad locum, & de judice ad judicem, ejusdem tamen fori, & jurisdictionis; Primo enim casu non solum diversificatur instantia, sed etiam tota causa, itaut efficiatur penitus causa nova propter variationem jurisdictionis, ideo in illis terminis bene procedere potest prima opinio, quoties causa cœpta est cum defuncto, quia tota causa præventa est in illo foro, atque in illa jurisdictione; Et in his terminis loquuntur Carleval. *ubi supra*, & alii qui possent allegari, quorum dictum neque est sine controversia, cum in terminis Clerici laico succedentis, etiam lite cœpta, in contrarium videatur opinio magis communis, & recepta saltem apud Canonistas.

In casu autem nostro non diversificatur jurisdictio, neque forus, sed solum contentio est de loco ad locum, & super ordine judicis ejusdem fori, & jurisdictionis, propterea non videtur, cur hujusmodi privilegium denegandum veniat, cum in eo æque militet ratio, ob 16
quam tale privilegium concessum fuit, nempe ut pupillus, vel alia persona miserabilis non trahatur extra provinciam suam, ac possit facilius probationes facere, seu scripturas invenire, aliaque jura deducere, ut bene discurrunt Gratian. *d. discept. 565. n. 74. & seq.* Marchesan. *par. 2. fol. 510. n. 68. & seq. & alii allegati.*

Eoque magis prædicta procedere videntur de plano in casu, de quo agitur, dum privilegiatus non vult variare forum defuncti, neque uti jure speciali, sed instat conveniri in eo foro, in quo defunctus jure communi attento veniret conveniendus, & sic allegat privilegium 17
excipiendo, ac ad impediendum adversarium, ne utatur jure speciali appellationis omisso medio, juxta insignem *decis.* Franch. 553. quam hucusque non videmus impugnatam, illamque refert, & sequitur Novar. *de elect. fori sect. 2. q. 3. in fin.*

Est enim certissima juris conclusio, quod non licet appellare omisso medio, etiam si ad Principem appelletur, *leg. Imperatore 21. ff. de appell. cum Concordan.* de quibus late Scac. *de appel. q. 7. n. 1. & seq.* Quodque nemo invitus extra propriam provinciam trahendus est.

Minusque refragatur, quod ista conclusio non proce- 18
dit de jure canonico, quo attento appellari potest omisso medio ad Papam, qui est Ordinarius Ordinariorum, quoniam omissa pro nunc inspectione, an ista limitatio procedat tantum in causis Ecclesiasticis, in quibus appellatur ad Papam tamquam Papam, & caput Ecclesiæ, non autem in causis prophanis, in quibus appellatur ad illum tamquam Principem temporalem, dum Papa hodie per seipsum causas non cognoscit, limitatio solum deservit, ad effectum sustinendi appellationem, non autem ad aliud: nam regulariter parte instante solet Papa causas remittere ad partes ad judices mediatos, ut post alios Scacc. *d. q. 7. n. 47. in fin. 51. in fin. & 83. & 84.* Et sic res reducitur ad regulam juris, maxime accedente statuto particulari disponente appellationem gradatim esse faciendam.

Et licet multoties Papa, vel ipsius loco Signatura Justitiæ soleat, vel ob gravitatem causæ, vel ob alias rationes ejus arbitrio bene visas, committere causam appellationis in Curia, omisso medio, ut per March. & alios *loc. citat.* Nihilominus hoc est recedere a regulis generalibus juris, & devenire ad quoddam jus speciale, quod privilegiatus excipiendo impedire potest, etiamsi sit hæres, quia ipse non utitur privilegio, & jure speciali contra alterum, sed solum impedit, ne concedatur illud alteri, ita ut causa tractetur in foro ordinario defuncti, & in quo regulariter, si defunctus viveret, causa tractanda veniret, & sic non deducitur privilegium tanquam privans legem, atque ut per illud recedatur a regulis juris, sed tanquam fovens legem, seu tanquam obstaculum ad impediendum, ne juris dispositioni derogetur; Adinstar concursus duorum privilegiatorum, quia privilegium unius operatur, ne illud ulterius effectum sortiatur, sed juris dispositio servetur juxta ejus regularem naturam, & cursum, & hanc censeo veritatem, salvo &c. Ignotum autem est quid exinde sequutum sit, cum hoc

fuerit

fuerit de primis laboribus pro veritate ipso initio susceptæ advocationis in Curia.

ROMANA, SEU JANUEN. REDDITIONIS RATIONUM

PRO JOSEPHO MARIA SENAREGA

CUM COSTAGUTIS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & resolutus pro Senarega.

De foro in quo reddendæ sunt rationes, & an illæ active, vel passive reddendæ sint in alio loco, quam illo gestæ administrationis ex privilegio Eugenianæ, vel alio privilegio uni, vel alteri competente? Et de materia *leg. diffamari*, *leg. si contendant*, *&c.* quando intentans hujusmodi remedia, dicatur actor, vel reus.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Rationes, seu reddenda in loco gestæ administrationis.*
3 *Ampliatur, ut isto casu non intret privilegium* leg. unicæ, &c.
4 *De Eugeniana quando locum habeat.*
5 *Hæres non declinat forum defuncti.*
6 *De remediis* leg. diffamari, & leg. si contendant, *& an differant inter se.*
7 *De effectibus quos producunt dicta remedia, vel eorum alterum.*
8 *Intentans dictum remedium, an dicatur actor, vel reus?*
9 *An laicus cum hoc remedio vocet Clericum ad forum suum?*
10 *Tutor non convenitur per pupillum ad reddendas rationes in ejus foro, sed conveniendus est in foro proprio.*
11 *Declaratur dicta conclusio quomodo intelligenda.*
12 *An, & quando intret æquitas, ob quam rationes reddantur in alio loco, quam illo administrationis?*
13 *Quando intret unio ratione connexionis.*
14 *Ubi sunt plures administratores unio facienda est in uno loco, in quo rationes reddantur.*

D I S C. LXXIII.

1 ANno 1611. inita fuit societas bancaria in Civitate Januæ, inter Bartholomæum, & Andream germanos fratres de Costis, sub ea conventione, quod pro rata librarum 140. mil. administratio spectaret ad Andream, facienda in Civitate Lugduni, & pro libris 160. mil. spectaret ad Bartholomæum, facienda in eadem Civitate Januæ, ita tamen, quod tam utriusque sortis, quam lucrorum, & utilium, tres ex quatuor partibus essent Andreæ, ita ejus pecunia eroganti, quarta vero Bartholomei.

Utroque defuncto, Senarega hæres medietatis Andreæ, judicium instituit contra Costagutos hæredes pariter mediatos Bartholomæi in dicta Civitate Januæ pro redditione rationum administrationis, ut supra ipsi injunctæ; Costagui autem in Urbe domicilium habentes, duo ab A. C. monitoria obtinuerunt, quorum vigore curarunt Senareghæ inhiberi, ne judicium, ut supra cœptum prosequeretur, eosque non alibi, quam coram ipso A. C. conveniret; Unum nempe vigore Eugenianæ concedentis Curialibus, ne extra Curiam trahi possint, neque coram judicibus de partibus conveniri; Alterum vero in vim *leg. diffamari*, *ff. de ingenuis*, *& manumiss.* seu *leg. si contendant*, *ff. de fidejussor.* ita se reos faciendo, in foro proprii domicilii conveniendos; Quare pro hujusmodi impedimentis removendis, cum ita ex pluribus justis causis Senareghæ actori expediret, non obstante quod Magistratus Januæ hujusmodi inhibitiones non curaret, adita per istum Signatura Justitiæ, & assumpta desuper disputatione.

2 Pro hac parte Scribens fundatam absque dubio dicebam ejus intentionem in regula text. *in l. 1. & 2. C. ubi de ratiociniis agi oporteat*, ubi firmatur, rationes reddendas esse in loco gestæ administrationis, cum ibi facilius, & plenius; tam per testes, quam per instrumenta, libros aliasque legitimas probationes veritas haberi possit, ut firmant Bart. & cæteri ibidem, de quibus Burat. & Adden. *dec.* 474. Carlev. *de judiciis tom.* 1. *n.* 168. Idque adeo verum, quod licet ex privilegio *l. unic. C. quando Imperator*, *&c.* concedatur pupillis, viduis, aliisque miserabilibus personis electio fori, ea tamen in præsenti denegatur, neque in privilegiatis variari potest forum 3 gestæ administrationis, Grattan. *decis.* 180. *in addit. n.* 6. *& 7.* Novar. *de elect. fori part.* 3. *quæst.* 34. *n.* 1. *& per tot.* Paschal. *de patr. potest part.* 2. *cap.* 2. *num. finali*, Thorus *in compend. dec. verbo rationes n.* 2.

Non negabant pro altera parte Scribentes regulam prædictam, sed confugiebant ad limitationes deductas ab uno ex dictis remediis, ut supra intentatis, vel scilicet Eugenianæ, vel ex *leg. diffamari*, *& leg. si contendant*; De primo Eugenianæ nulla penitus ratio ha- 4 bita fuit, itaut excepta prima, in pluribus subsequentibus acerrimis disputationibus, ob aliquorum votorum discrepantiam desuper habitis, non fuerit amplius actum; Tum quia illa non emanavit ad favorem omnium in urbe commorantium, sed solum Curialium, quales isti non erant, ut ex Marches. & aliis habetur apud Ridolphin. *in praxi part.* 3. *cap.* 4. *n.* 136. *& seqq.* Tum etiam, quia si in hac materia non prodest privilegium *leg. unic.* quod tamquam clausum in corpore juris est absque dubio potentius ac majoris efficaciæ, ex deductis per Franch. *dec.* 234. 364. *&* 553. Carlev. *dicta disp.* 2. *n.* 299. *cum seqq.* Multo minus suffragari poterat illud particulare privilegium; Potissime quia isti non conveniebantur ex persona propria, sed tanquam hæredes Bartholomæi, cujus forum ex privilegio speciali, & non clauso in corpore juris declinare non poterant, juxta terminos text. *in leg. hæres absens*, *ff. de judiciis*, ubi 5 Castren. & cæteri, de quibus Franch. *in allegat. dec.* 234. 364. *&* 553. Rovit. *decis.* 74. *num.* 8. *&* 9. Carleval. *dict. disc.* 2. *n.* 288. *cum seqq.* & de quo habetur actum in Arelaten. *pensionis hoc tit. disc.* 86.

Major igitur disputatio fuit super altero remedio, 6 quod pro altera parte Scribentes distinguebant, inter illud resultans ex *leg. diffamari*, & alterum ex *leg. si contendant*, quasi quod illud esset altero pinguius, & efficacius, quodque nostræ responsiones adversus unum, non suffragaremur adversus alterum; Verum in hoc advertebam procedi cum aliquo æquivoco super hujusmodi remediorum differentia, cum solum in eo consideretur, quod intentans remedium *leg. diffamari*, cogitur agere in termino, quo elapso imponitur silentium, intentans vero illud *leg. si contendant*, cogitur statim agere, alias judicium procedit super exceptione; In reliquis autem in nihilo differunt, atque praxis recepit illa insimul cumulari solita esse, ut firmant Soccin. *cons.* 94. *num.* 6. *post med. lib.* 3. Cagnol. *in leg. diffamari n.* 5. *in fine*.

Aliamque differentiam ex Covarr. Carpan. & aliis ponderat Capyc. Latr. *consult.* 114. *num.* 27. quod scilicet in terminis *leg. diffamari*, opus est probare jactantiam, quod in terminis *leg. si contendant*, non requiritur; Verum hæc differentia nullius remanere videtur considerationis, cum probatio diffamationis non videatur esse in usu, præsertim stante utriusque cumulatione, quam praxis servat.

Pro istorum autem remediorum qualitate dilucidanda, ita ut evitarentur æquivoca, quæ apud aliquos magnam impressionem faciebant; Dicebam observandum ex Soccino *d. cons.* 94. *n.* 2. *cum seqq. lib.* 3. a quo cæteri moderniores desumpserunt, effectum hujusmodi remediorum in duobus tantum consistere; Primo nempe, quod stante regula, ut nemo invitus agere, vel accusare cogatur &c. ista limitetur ex hujusmodi remediis, seu eorum altero, dum ita etiam nolens agere cogitur, ac aliter pati præjudicia ex suæ actionis neglecto experimento resultantia, ut per Soccin. *ubi supra n.* 3. Atque hic est unus effectus; Alter vero, quod existentibus pluribus judici- 7 bus æque competentibus, de jure actoris est electio, coram quo reum convenire velit; licet enim actor forum rei sequi teneatur, attamen sufficit, quod illum conveniat coram judice competenti, data sibi electione, ad text. *in leg. fin. C. ubi in rem actio*, *cap. cum sit generale*, *de foro compet.* Hanc autem electionem, reus, ita præveniendo actorem, tollere potest, juxta unam opinionem, ab aliqui-

bus etiam impugnatam, itaut præcipuus effectus hujusmodi remediorum in hac electione de actore in reum transferenda consistere videatur; Sed jure causa coram uno judice de sui natura tractanda est, tunc hujusmodi remedia per reum præventive intentata possunt quidem operari primum effectum urgendi actorem ad ejus jura deducenda, itaut alias reo concedatur à jactatis molestationibus absolutoriam, suarumque exemptionum canonizationem obtinere, non autem, ut ita judicis unice competentis forus effugi valeat, & de quo solum erat quæstio; Unde propterea in proposito, nullius operationis esse dicebam remedia hujusmodi, in quo tam magnum constituebatur fundamentum.

Allegabant pro altera parte Scribentes Capyc. *decif.* 18.
8 *num.* 4. Gratian. *discept.* 8. *per tot.* præsertim *num.* 6. & alios ad probandum, quod intentans hujusmodi remedia, licet quoad eorum intentionem esset actor, attamen quoad causæ substantiam sit reus, juxta veriorem opinionem, quam reprobato Afflict. *decif.* 367. tenent Capyc. & Gratian. *ubi supra* Ursil. ad Afflict. *ibi* & alii apud Muscatell. *in praxi civili*, *verbo Reus*, 12. *cum seq.* ubi late Pratus *in addit. versic. ad quæstionem*, *fol.* 20. *a tergo*, Cachetan. *decif.* 151. Cavaler. *dec.* 587. Rota *dec.* 57. *num.* 31. & 32. *part.* 7. *recent.* Firmana beneficii 28. Aprilis 1659. coram Cerro, ex ea potissima ratione, quod idem debet esse judex causæ præparantis, qui est judex causæ præparatæ, ut per Gratian. *d. num.* 6.

9 Verum admittendo conclusionem, dicebam illam nil facere ad rem, quia potest quidem ille, qui in substantia futurus esset reus, prævenire coram ipsiusmet rei judice actorem, quamvis diversi fori; Ut de laico per hoc remedium *l. diffamari*, *vel leg. si contendat*, vocante ad forum laicalem Clericum futurum actorem, firmant allegati, & habetur in Neapolitana donationis, *hoc eod. tit. disc.* 62. ubi conclusio declaratur, semper tamen retentis terminis competentiæ in hac facti specie cessantis, cum illa solum adesse dicatur in pluribus æque competentibus judicibus loci gestæ administrationis, quorum respectu dicta remedia suffragari possent quoad electionem inter eos, ita ab actore in reum translationem.

Deducebant etiam authoritates Guttier. *de tutel. part.*
10 3. *cap* 1. *num.* 126. Surd. *de alim. tit.* 1. *quæst.* 47. & Dunoz. *de ratiocin. cap* 7. *num.* 5. probando tutorem, vel alium conventum ad reddendas rationes, non teneri respondere in foro pupilli, vel alterius hujusmodi redditionem petentis, justeque per eum
11 peti remissionem ad forum sui domicilii, Sed pariter hoc fundamentum videbatur nullius momenti, cum prædictæ authoritates, ut ex earum lectura liquet, procedant, ubi ageretur de revidendis rationibus semel redditis; Pupillo etenim, vel alio, cujus bona administrata sunt, prætendente redditionem jam factam esse erroneam, seu alias contra juris regulam rationes semel redditas, denuo reddendas esse, tunc debet convenire tutorem, vel administratorem in foro suo, neque hic tenetur extra proprios lares litem sustinere super rationibus semel redditis; Vel etiam, ubi administrator in loco gestæ administrationis pulsasset alteram partem ad recipiendam rationum redditionem, illaque in mora legitime constituta discederet a loco, cum tunc ad eum denuo redire compellendus non esset, dummodo, ut dictum est, mora legitime, ac bona fide contracta sit, itaut non sit affectata cautela, ad fraudandam legis dispositionem.

Magnum item, ac potissimum fundamentum constitue-
12 batur per alteram partem 13. *in decif.* Peniæ, & *conf.* 154. Sim. de Pret. ad probandum, quod saltem de æquitate para offerens suo sumptu, & periculo rationes reddere, & justificare in proprio domicilio, cogenda non sit ad locum gestæ administrationis accedere, atque super hoc motivo major fuit hujus controversiæ difficultas; Replicabam tamen casum decisionis prædictæ esse in oppositum, quoniam in eo casu actor, cui rationes reddi debebant, & qui administratorem reum convenire poterat in loco gestæ administrationis, contendens erat eum convenire in loco domicilii ipsius rei, cujus positio calumniam sapere videbatur, dum id sibi commodius reddebatur, atque actor se exhibebat proprio sumptu, & periculo omnes libros, & scripturas necessarias ad ipsum domicilii rei locum transportare, itaut ipsius actoris esset incommodum, non autem rei, ideoque rationabiliter firmatur in hoc actoris petitioni deferendum esse, saltem ex quadam non scripta æquitate; In præsenti autem res erat in oppositum, dum agebatur de trahendo actorem populum, cui juris regulæ, ac æquitas assistunt, extra proprios lares, unde esset dare æquitatem cum alterius præjudicio, ac iniquitate, quod omnino denegandum est, cum solum æquitati locus fiat, quando jus alterius partis non fiat deterius, itaut intret regula, *quod tibi non nocet &c.* Et fortius, quia in Civitate Januæ, jam soluta erat quædam summa notabilis pro gabella, quæ ibi ob lites introductas solvitur.

Demum cum his disputationibus pendentibus, iidem rei pro redditione rationum administrationis gestæ per Andream in Civitate Lugdunen. tamquam actores, contra eumdem Senategam ejusque partem, & legitimum administratorem in Curia apprehensos judicium instituissent, dicebant ea hac ratione, dictam aliam causam in Curia quoque tractandam esse; Tum pro servanda æqualitate, dum ipsi molestare volentes alteram partem, ut rationes redderent in remotiori, & incommodiori loco, in Civitate scilicet Lugdunen. contentabantur eas recipere in Urbe, loco absque dubio commodiori; Tum etiam ratione connexionis causarum, & ne istarum continentia dividatur, allegando plene in id cumulata per Salgad. *in labyrint. part.* 1. *cap.* 3. *cum seqq.* ubi de hac materia unionis causarum coram uno judice ob earum connexionem, seu præjudicialitatem occasione concursus creditorum super defectu debitoris patrimonii; Ac etiam deducendo specialem dispositionem text. *in leg. omnes*, *Cod. arbitr. tutela*, *cum concord.* per Gratian. *decif.* 180. *num.* 5. *cum seqq.* Verum leve fundamentum quoque videbatur, quoniam actores se promptos offerebant ad rationes reddendas in dicta Civitate Lugdunen. & non curabant eam oblatam commoditatem, quam constabat esse affectatam ad dictum alium nimis præjudicialem effectum.

Et quoad connexionem, dicebam hæc esse negotia 13
mere distincta, nullam connexionem habentia, itaut considerari non posset inconveniens, quod coram pluribus judicibus, super eodem puncto dividuo, diversæ mitterentur sententiæ; Minusque altera ratio, quod sententia lata in una causa faceret statum, seu exceptionem rei judicatæ in altera pareret, quæ sunt connexionis fundamenta, Et ulterius intrabat dilemma inevitabile; Quod aut ista negotia erant connexa, aut non, Si non erant, cessabant omnia præmissa, & si erant, tunc ista secunda causa remittenda quoque veniebat ad dictum forum Januæ, in quo altera causa præventa erat; Et fortius, dum pro ejusdem fori competentia concurrebat etiam, quod ille esset locus originis, & domicilii contrahentium, ac etiam initi contractus.

Ad text. autem *in l. omnes*, *C. de arbitr. tutela*, cum deductis per Gratian. *dicta decif.* 180. respondebam illum 14
procedere, ubi una eademque tutela, sive unum, & idem negotium a pluribus personis diversi fori administratum fuit, ne scilicet contingat, pupillum, vel alium, cujus bona administrata sunt, eamdem rationum redditionem coram diversis judicibus, & in diversis foris exigere debere, quod nil commune habet cum casu controversiæ; Et ex his post magnam discussionem, ob aliquam votorum discrepantiam, cum justitiæ fundamentis resolutum fuit, remittendam esse causam ad forum Januæ, ut sequutum fuit.

ANNOT. AD DISC. LXXIII.

NON dubitatur de regula firmata in hoc discursu, ut rationes reddi debeant in loco administrationis, quodque extra illum non teneatur administrator illas reddere; Verum quando casus præbeat, quod extra illum locum causa agatur ratione appellationis, aut privilegii unius ex contrahentibus, vel ex partium consensu, dubitari contingit, an una partium instante, teneatur altera libros ad Curiam asportare, sive pati, quod altera pars ejus sumptu, & periculo illos asportet, juxta cautelam adhibitam in Ferrarien. pensionis, de qua agitur *decif.* 32. *part.* 10. *recent.* & quæ consideratur etiam *dec.* 110. *ead. part.* 10. *num.* 5. Atque in una Perusina exhibitionis librorum inter Comitem Pancianum, & Socios Appaltatores Thesaurariæ Umbriæ disputata coram Thesaurario de anno 1673. judicatum fuit per asporta-

tatione, & Camera, proponente Imperiali, approbavit dictam, etiam cum denegatione appellationis suspensivæ, ex dispositione text. *in leg. Prætor ait, in fin. ff. de edend.* ubi Angel. Castr. Jas. & alii, *& dict. decis.* 110. *part.* 10. ex quibus patet, quod ista est materia arbitraria, ideoque, ac generalem non admittit regulam, cuicumque casui applicabilem, cum decisio pendeat ex singulorum casuum circumstantiis, ex quibus hoc arbitrium est regulandum, & præsertim, ubi suspiciones accedant, ob quas congruat, ut ipse judex libros videat, vel super eis adhibeat judicium plurium peritorum, quod non sit de facili, ac bene practicabile in loco, in quo existant; Adhuc tamen circumspecte procedendum videtur in hoc arbitrio, quod non est ita de facili interponendum, quando plusquam urgens causa non suadeat, dum legalis, ac naturalis ratio suadet, ut in loco gestæ administrationis rationes dispungi debeant, saltem in iis, quæ sunt facti, quamvis in Curia, vel in alio loco, in quo sit judex appellationis, discuti, ac decidi debeant articuli juris resultantes.

URBEVETANA FIDEICOMMISSI

PRO CÆSARE, ET ALIIS DE MAGALOTTIS

CUM

ALBINA FALCONIA.

Casus varie decisus per Signaturam Justitiæ.

De connexione causarum, & quando ad unum judicem, coram quo fideicommissum canonizatum est, remitti debeant omnes causæ concernentes bona fideicommissaria existentia penes diversos possessores.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Sententia, & acta collusiva sunt invalida.*
3 *De Tribunali Signaturæ Justitiæ, & quid agere possit.*
4 *Causa universalis alicujus fideicommissi cognosci debet coram quo omnes interessati trahi possunt, & de ratione.*
5 *Licet petitorium, & possessorium sint judicia diversa, unus tamen debet esse utriusque judex.*
6 *Quando possessorium pendeat a petitorio, tunc judex causæ principalis trahat omnia judicia etiam possessoria.*
7 *An sententia lata cum uno præjudicet alteri?*
(*) (* *De prætensa collusione; & an obstet in præsenti.* *)

D I S C. LXXIV.

OBtinuerunt usque ab anno 1655. Cæsar, & fratres de Magalottis canonizari ab Aud. C. fideicommis-
1 sum ordinatum per Cæsarem eorum ascendentem, ad eorum favorem purificatum, adversus aliquos creditores Scipionis, & Angeli eorum patris, & patrui respective; Quibus peractis, obtentaque ab eodem A. C. inhibitione, ne super bonis, quæ per sententiam declaratum fuerat ad dictum fideicommissum spectare, a quibuscumque creditoribus Scipionis, & Angeli molestarentur; Cum & fratres quoddam prædium fideicommissarium dedissent in dotem sorori, contra istam, dicta Albina tamquam eorumdem Angeli, & Scipionis creditrix hypothecaria, judicium instituit in partibus in vim interdicti Salviani, Cumque ad instantiam prædictorum fideicommissariorum, qui erant defensores necessarii, præsentata fuisset dicta inhibitio, cujus moderationem ab Albina petitam, judex qui eam concesserat, prævitis pluribus formalibus disputationibus denegaverat, habito per eam recursu ad Signaturam, ista ex infra dicendis in prima disputatione eam denegavit, in repositione vero, recedendo a decisis illam concessit, non quod de fundamentis ex parte fideicommissariorum deductis dubitaret, sed ex motivo collusionis, quod scilicet collusive cum creditoribus satisfactis, vel posterioribus, & in modica summa dictum judicium super fideicommissi canonizatione coram A. C. tractatum esset.

Resolutio mihi pro fideicommissariis Scribenti, ad veritatem reflectendo, non placuit, quamvis etiam admitteretur probata collusio; Licet enim ex ista de jure resultet nullitas sententiæ, ac totius processus, itaut omnia gesta habeantur pro infectis, ex deductis per Merlin. *dec.* 13. adeout aliquorum opinio sit, sententiam collusivam, neque ipsis colludentibus nocere, Molina *de primogen. lib.* 4. *capit.* 8. *n.* 7. *& seqq.* & aliter deducti per Fab. de Anna *cons.* 104. *n.* 18. *& seqq.* Nihilominus adhuc ad eumdem A. C. tamquam majorem Magistratum, seu ad alium superiorem spectare debere, dicebam de hujusmodi collusione cognoscere, dictamque sententiam cum toto processu collusivam, & invalidam declarare, cum prorsus absonum esset, ut pedaneus judex inferior de partibus annullaret, seu tacite spernendo circumscriberet sententiam Magistratus superioris. 2

Et licet istud inconveniens, dicerent aliqui votantes ex eo tolli, quod ita non per judicem inferiorem de partibus, sed ipsam Signaturam, hujusmodi sententia annullata, seu circumscripta remaneat; Attamen ex hac ratione majus absurdum resultare dicebam, quod scilicet ita esset judicare sine formali judicio cum suprema, & absoluta potestate Principis, neglectis omnibus juris regulis exhibentibus formalem collusionis probationem, & canonizationem per alteram sententiam; non autem cum simplicibus extrajudicialibus informationibus, quæ pro solo fumo in hoc Tribunali dari solent. 3

In puncto siquidem juris certum dicebam, quod ubi fideicommissarius unum judicem competentem adivit; ibique judicium pro fideicommissi canonizatione, ac bonorum fideicommissariorum vendicatione intenduxit, coram eo debent comparere omnes, vel super ejusdem fideicommissi existentia, vel pertinentia, seu alias in bonis jus, & interesse habentes, & præsertim ubi talis judex est dignior aliis, coram quibus deinde pulsatur, ut punctualiter Bald. *in leg. fin. Cod. de edict. Div. Adr. numer.* 54. quem cæteri sequuntur, de quibus Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *num.* 473. Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 48. *numer.* 68. *& art.* 53. *princ.* & habetur in Mediolanen. & in Montis aliis *hoc eod. tit. disc.* 59. *&* 87.

Quæ conclusio duplicem habet clasam rationem; Unam nempe, quod iniquum, ac irrationabile esset, ut fideicommissarius, qui pro canonizatione fideicommissi, legitimatione personarum, & identitate bonorum, coram uno judice, testamenta, instrumenta, & scripturas produxit, ac testes induxit, aliasque probationes fecit, & processus magno sumptu compilavit, cogi deberet coram diversis judicibus ad electionem plurium personarum easdem probationes facere, ac incommoda pati, quod esset impracticabile, ut in proposito concursus creditorum, ut supra late prosequitus Salgad. *in labyr. part.* 1. *cap.* 4. *cum seqq.* Alteram vero potentiorem connexionis, seu præjudicialitatis, cum ita dari posset, quod in uno, eodemque individuo puncto existentiæ, seu pertinentiæ fideicommissi, unus judex uno modo, alter altero eodem tempore judicaret, quod juris principiis repugnat, ut plenius in his quoque terminis fideicommissariis habetur *in d. disc.* 59. *&* 87. 4

(* Ideo unum de duobus evitari non potest, vel quod actor declaret admittere ac præsupponere statum fideicommissi jam firmatum, sed velle agere ex causa diversa, cui fideicommissum non obstet, ut ita cesset connexio & præjudicialitas; vel quod si intendit fideicommissum impugnare, id agat coram eodem judice, coram quo causa universalis actoris introducta fuit & pendet. *) (*)

Dicebant Scribentes pro altera parte, istas rationes percutere judicium petitorii super fideicommissi existentia, & pertinentia, non autem adaptari huic judicio mere possessorio, ex regula, quod diversum est judicium petitorii, ac illud possessorii, & non bene ex uno inferri ad alterum; Verum improbabile videbatur hoc fundamentum; Tum quia hujusmodi distinctio inter petitorium, & possessorium consideratur quoad judicia, quæ sic diversificantur, non autem quoad judicem, qui unus, & idem debet esse utriusque, ut ex claris verbis text. *in l. nulli, C. de Judic.* cæteris allegatis firmat Rota *dec.* 666. *num.* 4. apud Polth. *de manut.* in Pisauren. pensionis 19. Aprilis 1648 coram Bichio *decis.* 136. *p.* 10. *recent. & in aliis*; Tum etiam, quia id procedere non potest, quando possessorium pendet a petitorio, itaut isto cessante, illud competere non possit, utpote deducendo rem 5

ad praxim; Intentans creditor gravati adversus successorem possidentem bona per gravatum alias possessa, salvianum, seu aliud remedium rei persecutorium, tamquam ad bona sui debitoris; Excipit reus conventus, & posses-
6 sor de fideicommisso, ex cujus purificatione, tamquam ex cessato jure debitoris hypothecantis, resoluta est omnis hypotheca per eum contracta, juxta terminos text. *in leg. lex Vectigali;* Actor vero replicat, negando fideicommissi existentiam, vel durationem, seu bonorum pertinentiam, tunc resolutio pendet a qualitate exceptionis, an illa scilicet sit clara, vel turbida; quia si est turbida non impedit salvianum, vel aliud simile remedium executivum ac privilegiatum non admittens exceptiones dubias, & altioris indaginis ad petitorium rejiciendas, si vero est clara, tunc impedit, juxta distinctionem in his terminis specialibus exceptionis fideicommissi impedite, vel non impedire debentis salvianum sæpius in Rota receptam præsertim in Romana census 10. Junii 1650. cor. Celso *inter suas decis.* 93. *num.* 4. Unde cum hæc inspectio pertineat ad judicem, quoties unus qui est superior fideicommissum jam canonizavit per sententiam, illud dicitur effectum clarum, neque in alterius judicis, præsertim inferioris libito, repositum esset dicere contrarium, cum ita resultent de plano omnia jam dicta absurda, & inconvenientia.

Satis insistebant Scribentes pro altera parte in regula generali deducta ex text. *in leg. sæpe, ff. de judic.* ut sententia lata cum uno, non præjudicet alteri, sed replicabam hanc sententiam non deduci tamquam firmantem statum incontrovertibilem, ac facientem jus, ita & taliter quod cæteris in eo judicio non auditis obstaret, eo modo quo obstaret auditis cum quibus lata est, sed admittendo eos posse illam impugnare, ac petere contrarium determinari, id faciendum est, vel coram eodem, vel coram istius superiore in gradu appellationis, prosequendo tamen eamdem causam, eumdemque processum, ex jam dictis absurdis, & inconvenientibus alias resultantibus; Et hæc mihi per tramites juris videbatur veritas.

(*) (* Non obstat prætensa collusio inter nostros principales atque unum ex creditoribus; tum quia de illa non docetur, & tamquam delictum in dubio non præsupponitur; tum etiam quia hæc inspectio intraret, quando nos prætenderemus, quod sententia afficeret adversarios, ac faceret statum contra eos, & in his terminis, ac ad dictum effectum loquuntur Merlin. Pignatel. *controvers.* 32. *lib.* 2. & alii ex adverso allegati. Sed nos non deducimus dictam sententiam tamquam præjudicialem & decisivam, ita ut non liceat adversariis eam impugnare; quinimmo dicta sententia contra eos uti non intendimus, perinde ac si lata non esset; solum deducimus introductionem judicii, & dicimus quod dum coram uno judice superiore contra unum ex creditoribus est introductum judicium super canonizatione fideicommissi, coram eodem judice debent uniri omnes aliæ causæ, quæ pendeant a dicti fideicommissi canonizatione, ne fideicommissarius cogatur coram pluribus judicibus eandem litem sustinere, easdem probationes repetere, & scripturas producere; quia est impossibile, & absurdum clarissimum: & sic, dato quod sententia sit collusiva, non potest tamen negari introductio judicii coram A. C. & hoc sufficit, ac est inevitabile. *)

ANNOT. AD DISC. LXXIV. LXXVI. & LXXVII.

IN dies contingit in Signatura Justitiæ, vel Gratiæ agi de hac materia unionis causarum coram uno judice, sive quod unus alteri inhibeat ratione majoris competentiæ, aut connexionis, & ne pro uno eodemque puncto, vel articulo cogatur quis eodem, vel diverso tempore plures lites coram diversis Judicibus, atque in diversis locis sustinere; Revera tamen desuper omnino certa, & generalis regula cuicumque casui applicabilis, statui non potest, cum decisio pendeat ex singulorum casuum circumstantiis, atque in dies varia prodeant dictorum Tribunalium rescripta; & de eadem materia agitur *sub. tit. de servit.* ad materiam retractus *disc.* 96. ubi habetur an causa, quæ pendeat super fideicommisso, vel alio jure contra illum qui retractum intentaverit super pertinentia ædificii retrahentis, obstet necne Judicio retractus, ut illius prosequutionem impediat.

ROMANA, SEU SENEN. LEGATI PRO ALEXANDRO, ET HIERONYMO DE MIGNANELLIS.

C U M N.

Casus disputatus coram Judicibus Senen. cum incerto exitu.

De fori competentia ratione rei sitæ, quando intret contra ipsius rei dominum, & possessorem alibi domicilium habentem, Et aliqua de competentia fori ratione originis.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Forus originis an procedat contra absentem?*
3 *Retentio antiquæ originis, domicilio ad alium locum translato, ad quos effectus attendatur.*
4 *De foro rei sitæ, & quando hic judex procedat contra ejusdem rei possessorem quamvis absentem.*

D I S C. LXXV.

CArdinalis Mignanellus Senensis, qui mortua uxore, 1
ex qua in constantia matrimonii aliquos filios susceperat, sequendo Romanam Curiam, ad apicem Cardinalatus devenit, ac laudabiliter in eo munere se gessit: Moriens in ejus testamento, inter cætera disposita, quamdam subventionem illis de familia præstari voluit, qui in patrio gymnasio studiis incumbere vellent; Cumque aliqui transversales de eadem familia, præfinita studentium loca pro hujusmodi legati assequutione occupasse prætenderent; ideoque coram Senensi Magistratu contra prædicti testatoris hæredes in Urbe, tam originem, quam domicilium habentes judicium instituissent, pro dictæ subventionis consequutione ex fructibus quorumdam bonorum in eadem Senarum Civitate existentium, prædicti autem rei conventi declinantes forum, peterent causa remitti ad Curiam Romanam tamquam forum originis, & domicilii, Atque hoc non obstante judex ordinarius causarum civilium ad sententiam diffinitivam actorum favore processisset, idcirco appellatione interposita ad eam Rotam, disputatio stricte assumpta fuit super dictæ sententiæ nullitate ex defectu jurisdictionis, & ratione incompetentiæ, ex regula quod actor forum rei sequi tenetur; Cum enim dicti hæredes rei conventi, tam ratione originis, ex quo a centum annis, & ultra ipsomet Cardinali vivente, eorum majores domum in Urbe fixerant, quam etiam ratione eorum proprii domicilii, essent Cives Romani, atque in Urbe conditum esset testamentum, & existeret major pars assis hæreditarii, nulla tamen suberat, ob quam foro Senensi subjacere deberent.

Replicantibus autem actoribus hujusmodi d. fori Senensis competentiam dupliciter intrare, Primo nempe ratione originis, ex quo successores Cardinalis quamvis in Urbe nunc viventes, originarie tamen essent Senenses, Et secundo fortius ratione rei sitæ, dum legati assecutionem ex fructibus bonorum ibi existentium petebant; Cum ad hujus replicationis subsistentiam restricta esset difficultas ex parte dictorum de Mignanellis, consultus in forma discursiva ad veritatem eruendam dicebam;

Quod quidquid esset de originaria civilitate, quam & si tamquam excedentem avum impugnabilem ratione bonorum, atque ex aliis convenientiæ motivis, controvertere non expediebat, adhuc tamen illa ficte potius quam vere per alibi natos, & viventes retineri dicitur, ideoque nullatenus operativa esse debet quoad forum, nisi ibi apprehendatur, cum nullo jure cautum videatur, ju- 2
dicem originis contra absentem alibi domicilium habentem procedere posse, glos. *in l.* 1. *verbo muneribus, C. de municipibus, & originariis, l.* 20. Bart. *in l. assumptio, §. filius, n.* 2. *ff. ad municipal.* Gail. *l.* 2. *obser.* 36. *n.* 6. *cum seqq.* Afflict. *dec.* 384. Carleval. *de judiciis. p.* 1. *disput.* 2. *n.* 62. Capyc. Latr. *consult.* 77. *in fine*, atque ita ubique practicatur.

Absurdum enim esset, ut plerique Hispani, Galli, vel Germani, qui in Urbe, vel aliis Italiæ civitatibus (ut frequenter

quenter videmus) uxores ducendo domicilium fixerunt, possent conveniri, ac lites subsistere cogerentur coram eorum originariis magistratibus, longeque majus inconveniens esset, si huic incommodo subjacere deberent eorum filii, vel descendentes, qui solum originariam civilitatem per quamdam fictionem, ac solum honorificentiæ causa retinere profiterentur, cum solum hujusmodi qualitas originis in moram elibi trahentibus, considerabilis videatur respectu illorum qui accidentaliter in alio loco commorantes, patriam civilitatem vere animo retinent, & continuant, ut in jure habetur de absentibus occasione officii, feudi, mercaturæ, militiæ & similium, quod frequenter practicamus in Januensibus, Florentinis, Bergomensibus, Lucensibus, & aliis ut in proposito deductum habetur *in Anconitana, sub tit. de Regal. disc.* 104. Secus autem ut dictum est, ubi originaria civilitas retinetur ad quamdam simplicem honorificentiam, contracto formiter domicilio in alia Civitate, cujus veros, & fixos cives se profitentur, præsertim successores naturalem originem propriam, & parentum habentes, Tunc enim ad effectum fori, dicebam nulletenus eam esse considerabilem, quamvis circumscripta alia competentia ratione rei sitæ, de qua infra, accidentaliter, & ad breve tempus reversuri, præsentes essent in originaria Civitate, ibique apprehenderentur, quoties ut dictum est præsentia esset accidentalis, & more exteri transeuntis, seu occasionaliter in loco moram trahentis.

3 Major difficultas erat super alia competentie ratione rei sitæ; Quando autem Testator hujusmodi subventionem ex bonorum ibi existentium fructibus præstari disposuisset, tunc magnam habuissem difficultatem; Licet enim plerique temperent dispositionem text. *in l. fin. C. ubi in rem actio*, ex qua procedit forus ratione rei sitæ, ut procedat quatenus possessor bonorum apprehendatur in loco, vel saltem legitime citetur in loco sui incolatus juxta doctrinam Castren. *in ead. l. fin.* quem veriorem profitentur Franch. *dec.* 177. *n.* 5. Barb. *in l. heres absens §. proinde, in art. de foro rei sita, n.* 15. *&* 16. Carleval. *de judic. d. disp.* 2. *n.* 149. *cum seqq.* Nihilominus ubi testatoris judicium concurrit, cum tunc tanquam ex legato ipsa bona hypothecata sint, proindeque judicium reale, vel rei persecutorium competat, probabilius videri dicebam hujusmodi competentiam intrare absque dicta restrictiva, seu necessitate apprehendendi, vel citandi possessorem in loco sui domicilii, juxta ea quæ in proposito assequutionis legatorum habentur in Montis alti fideicommissi *hoc eod. tit.* ubi de distinctione an legatarius agat contra hæredem actione personali, vel reali &c. *at disc.* 87.

Quod pariter procedere putabam, quamvis expressum Tastatoris judicium non intercederet, sed tacitum, & conjecturale resultans ex subjecta materia, seu legati qualitate; Si enim Testator habens bona in loco propriæ patriæ, vel domicilii, mandet ibi anniversarium fieri, seu subsidia dotalia, vel alias eleemosynas in eo loco singulis annis præstari, absonum videretur prætendere, quod hæredibus se absentantibus, atque in remotis regionibus domicilium eligentibus, cogerentur illi quibus hujusmodi distributiones faciendæ sunt, singulis annis possessorem in loco sui incolatus citare, Ideoque cum possessor absens, atque bonorum possessionem, in loco originis retinendo, procuratorem, seu ministrum pro fructuum perceptione verisimiliter ibidem habeat, idcirco cum isto putabam recte judicium institui posse, quamvis mandatum ad negotia tantum, ac œconomica, non autem ad judicialia datum esset, quia hujusmodi onus bonis, seu eorum fructibus inhærens, sub œconomica etiam administratione venire dicitur; Et si nullo deputato procuratore fructuum perceptionem negligat, nulla sibi injuria fieri dicitur, si judex rei sitæ eosdem fructus, juxta mentem Testatoris, qui fuit eorumdem bonorum Dominus, legatariis applicet; Ideoque tunc judex rei sitæ contra absentem incompetens vere dicendus est, quando agitur de judicio, vel actione personali, quo casu locum non

4 habet text. *in d. l. fin. C. ubi in rem actio*, solum procedens in actione reali, vel in re scripta, *gloss. in leg. forma, §. vero, ff. de censib.* Bart. Castr. *& cæteri in eadem l. fin.* Franch. *decis.* 177. *n.* 1. *&* 389. *n.* 2. Carlevel. *d. disp.* 2. *n.* 151. Rot. *dec.* 305. *n.* 5. *part.* 9. *rec.*

Applicando igitur ad casum, ubi etiam Testator expresse non disposuisset, ex quibus bonis hoc subsidium præstari deberet, adhuc pro dicti fori competentia, ad veritatem reflectendo, Mihi probabilius primo aspectu respondendum videbatur, quia satis probabile est de illorum bonorum fructibus eum sensisse, cum subventio ibi studentibus præstanda esset; Verum hæc præsumptio in parte cessabat ex facto, dum Testator ad onera gravaverat pro medietate bona prædicta, seu eum ad quem jure primogenituræ illa obventura erant, & pro altera medietate possidentes bona in Urbe, contra quos certa erat fori competentia; Sed adhuc dubitabam, an posset exinde dicta sententia dici nulla, quia stante competantia in parte respectu bonorum ibi existentium, ut supre, idcirco ob connexionem causæ, in qua disputatio erat, non circa solutionem præstationis, sed quibus ex pluribus concurrentibus debita esset, ille forus videbatur etiam respectu omnium competens, tam ratione præventionis, quem loci, in quo onus a Testatore præscriptum adimplendum erat, quæ omnia discurrebam motivando, & ad excitanda ingenia defensorum hujus partis, qui in dicta Civitate causam patrocinabantur, incertum tamen est quid sequutum sit.

ROMANA UNIONIS CAUSARUM
PRO BRUTO GOTIFREDO
CUM FRANCISCO EJUS FRATRE.

Casus disputatus in Signatura Gratia, & resolutus pro Bruto.

An, & quando sit locus unioni causarum, illas a pluribus judicibus avocando, & uni committendo?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *Ob suspicionem calumnia etiam legitima exceptiones rejicienda sunt.*
3 *Quando dicta suspicio adesse dicatur.*
4 *Unio causarum petenda est in principio, non quando illa diu agitata, & instructa sunt.*
5 *Quando causa dicantur connexa, itaut intret continentia.*
6 *Conjunctio sanguinis an sit justa causa unionis causarum?*
7 *Ex communione bonorum paternorum, & maternorum non infertur ad universalem.*

D I S C. LXXVI.

POstquam Franciscus, & Brutus germani fratres de Gotifredis communium parentum successores, in 1
eadem domo, & mensa per aliquod notabile tempus vixerant, aliquibus exortis discordiis, ob quas Brutus e communi domo discessit, plures inter eos excitatæ fuerunt lites, tam in Rota quam coram A. C. & in foro Capitolino, illisque diu agitatis, dum eorum aliquæ essent in expeditione, Franciscus Signaturam Gratiæ adiit, petendo pro bono pacis, ex eo quod ageretur inter fratres, omnes hujusmodi causas coram uno judice uniri, e reliquis avocando, ne per tot Tribunalia utrumque gravibus expensis, & incommodis vexari amplius contingeret, cui petitioni se opponente Bruto, qui in omnibus actor vacuis manibus litigabat.

Pro isto Scribens, cum sensu etiam veritatis (quam etiam agnovit Signatura nihil rescribendo) dicebam rejiciendam esse petitionem utpote injustam, ac stantibus facti circumstantiis, non ab aliqua suspicione alienam, ut id ad defatigandum, & protrahendum in longum fieret, quo casu exceptiones, seu petitiones, 2
quamvis alias canonicæ, & legitimæ rejiciendæ sunt ad text. *in l. satis aperte, C. de falsis*, bona gloss. *in cap. super eo, verbo tenebit, de offic. deleg.* Barbatia *cons.* 1. *&* 3. *vol.* 3. Freccia *de præsentatione instrumentorum, part.* 8. *qu.* 5. *n.* 66. & est quotidianum in Curia, præsertim in Rota in terminis remissoriæ ex isto capite suspicatæ calumniæ passim denegari solitæ, quamvis alias tali suspicione, concedenda veniret.

Dicta vero suspicio sæpius, præter principalium intentionem, e causidicis proveniens, evidenter resultare vi-

re videbatur, attento quod inter eos acriter litigatum fuerat per sex annos, & nihilominus petitor non curaverat de hujusmodi unione in principio, illam post
3 tam diuturnam litem petendo; ex eo quod fere omnes causæ in quibus ipse erat reus, & possessor, reperirentur jam instructæ, & in limine expeditionis cum hoc diverticulo impediendæ, ut in specie denegandæ remissoriæ, & præsumptæ calumniæ ex hac circumstantia causæ diu agitatæ ac remissoriæ petitæ post causam instructam, neglectæ vero in principio habetur *decis. 223. n. 2. & seqq. part. 9. rec.* & in aliis frequentissime, cum sit materia quotidiana.

4 Et in his specialibus terminis unionis causarum etiam ex capite connexionis ac exceptionis, ne earum continentia dividatur, quod opponatur solum in principio, non autem postquam diu litigatum fuit, & multo minus post causas instructas firmant communiter DD. *in leg. nulli, C. de judic.* præcipue Jas. *n.* 6. Cravet. *conf.* 60. *n.* 3. Marchesan. *de commiss. super union. causarum, n. 4. part. 2. fol.* 249.

Clarius quia cessabat ratio, ob quam ad causarum unionem deveniri solet, ubi scilicet essent ita connexæ atque ab uno eodemque fonte emanantes, ut co-
5 gnitio unius ad cognitionem alterius conferret, seu sententia lata in una esset alteri præjudicialis, aut contradictionem parere posset cum ea per alterum judicem ferenda, ut contingere solet in concursu plurium creditorum in bonis ejusdem debitoris, seu in concursu plurium ad eamdem hæreditatem, vel successionem, cum similibus ad not. per DD. *in l. nulli*, ubi bene præsertim Jas. *n.* 3. Marchesan. *loc. cit. n.* 2. & 3. Menoch. *de arbitr. casu* 371. Secus autem ubi inter duas personas plures adessent lites ex diversis causis, & obligationibus procedentes, quia sola identitas personarum de jure non causat continentiam causarum, illarumque unionem non exigit.

6 Motivum autem convenientiæ, ex eo quod ageretur inter fratres, quamvis in rigorosa juris censura non legale, adhuc tamen congruum fuisset, quando sincere, & bona fide ab initio illud deductum esset, quodque non adesset circumstantia inæqualitatis, dum petitor erat reus, & possessor, unde potius resultabat suspicio, quod ita reus sub hoc specioso prætextu in possessionem confovere vellet, atque actorem manibus vacuis litigantem defatigare.

Alterum deducebatur præcipuum fundamentum connexionis ex communione omnium bonorum, ex qua proinde tamquam ex unico fonte omnes causæ dependerent, insimul connexionem habentes ratione divisionis inter eos faciendæ. Verum ista communio negabatur in facto, cum ejus requisita non justificarentur, atque ex sola communione bonorum paternorum, & maternorum non infertur ad illam omnium bonorum *in l. si fratres, ff. pro socio l. ex fratre, §. filius, ff.*
7 *famil. ercisc.* Mantic. *de tacit. lib. 6. tit.* 10. *n.* 9. Gratian. *discept.* 993. Burat. *decis.* 397. & 467. plene Rot. *decis.* 129. *part.* 10. *rec.* Ideoque cum justitiæ fundamento petitio rejecta fuit.

FULGINATEN. SEU SPOLETANA PRO LAURENTIO MAGNANO CUM N.

Casus disputatus coram Præfecto Signaturæ Justitiæ.

Quando causa civilis præjudicet criminali, itaut unus judex alteri inhibeat, ne in criminali procedi valeat, donec terminetur civilis.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*

2 *Ubi pro eadem causa duæ competunt actiones, civilis, & criminalis alternative, itaut unius electio aliam tollat, electio civilis non impedit judicem ut ex officio procedat etiam criminaliter.*

3 *Ubi vero utraque actio copulative competit, & criminalis pendet ab exitu civilis, tunc est supersedendum in una donec terminetur altera.*

DISC. LXXVII.

Dissoluto matrimonio per mortem mulieris absque 1 filiis, factoque proinde casu restitutionis, retento lucro, quod ad formam statuti erat in tertia parte, deventum est ad concordiam, inter Magnanum virum, & dotantes, seu mulieris hæredes, quibus restitutio dotis facienda erat per apocham privatam, per quam bona dotalia certis conventis modis divisa fuerunt: Cum autem tractu temporis altera pars dictam conventionem impugnare vellet, atque aliquorum bonorum dotalium restitutionem a viro peteret; Hinc introducta causa coram A. C. productaque ex parte viri dictæ conventionis apocha, cum altera pars citata, juxta stylum ad eam recognoscendam esset contumax, juxta decrevit eam haberi pro recognita, deindeque reo convento per sententiam diffinitivam dedit absolutoriam, a qua interposita fuit per succumbentem appellatio, qua pendente coram judice, cui causa hujusmodi commissa erat, idem appellans coram eodem A. C. in criminalibus querelam contra victorem porrexit de falsitate apocæ prædictæ, unde judice criminali procedente in causa, habitus fuit recursus ad Signaturæ justitiæ Præfectum, ut causam remitteret judici civili, eique rescriberet quod inhibeat criminali, donec dictæ civilis causæ exitus sequeretur; Verum se opponente accusatore, Præfectus pro ista inclinabat, ex eo quod alias delicta remanerent impunita, ideoque ubi etiam ipsa pars ex intentione actionis civilis sibi præjudicasset, impeditus non videbatur princeps, cujus partes implet Signaturæ Præfectus, vel etiam alter supremus Magistratus, ex officio pro bono publico mandare judici criminali, ut ad criminis cognitionem, & punitionem procedat.

Pro querelato Scribens dicebam, quod aliud est agere, 2 an causa civilis sit omnino præjudicialis criminali quoad substantiam, seu deficientiam actionis, quod scilicet, per illam civiliter intentatam, non possit amplius intentari criminalis, quæ per electionem alterius omnino cesset, ut contingit in actione injuriarum, vel similibus, in quibus una ex duabus actionibus alternative competit, unde per electionem unius cessat altera, ex deductis per Thesaur. *decis.* 18. Galeot. *lib. 2. controv.* 57. & alios apud eos; Et tunc licet quoad partem, per hujusmodi electionem præclusa sit alia via, nihilominus præclusum non videtur arbitrium Principis, vel supremi Magistratus, pro bono publico, & ne delicta remaneant impunita, quoties facti circumstantiæ justam causam suppeditare videntur, demandare judici criminali, ut etiam procedat. Atque in his terminis procedere dicebam aliqua exempla, quæ in proposito adducebantur ad praxim probandum.

Aliud vero est agere de eadem præjudicialitate, non circa substantiam actionis criminalis, quæ cumulative 3 competat cum civili, sed ad solum effectum ordinis, seu impediendi ad tempus ejus exercitium, expectando scilicet exitum causæ civilis, a quo pendeat, an adsit delictum necne: Et tunc quoties judex civilis prævenit, recte hic inhibet criminali, non ratione cessantis unius actionis ob electionem alterius, seu ratione evitandæ contrarietatis, ne scilicet contingat super una eademque scriptura, vel re per diversos judices diversas, vel contrarias sententias proferri, quia unus declaret scripturam veram, & legitimam, alter vero falsam, & illegitimam.

(* In hoc secundo casu nos versamur, quia causa (*) civilis tota pendet a veritate vel falsitate apocæ, super cujus veritate & observantia judex civilis jam pronunciavit, & pendet appellatio: igitur ex dicta ratione contrarietatis non potest judex criminalis se ingerere, non expectato exitu causæ civilis, in qua non sit impeditum adversariis eamdem falsitatem deducere, facilius admittendam in civilibus, in quibus sola suspicio sufficit, & habetur pro falsitate. *)

In hoc autem casu non urget ratio publici boni, & ne delicta remaneant impunita, quoniam non est tollere, sed solum differre punitionem delicti, quatenus istud in causæ civilis discussione adesse comperiatur, ut cæteris allegatis Farin. *qu.* 100. *part.* 2. & sæpius firmavit Rota, præsertim apud Cavaler. *dec.* 98. 473. & 530. Buratt. *dec.* 34. & 944. *dec.* 274. *part.* 9. *rec.* & habetur examinatum in Romana testamenti pro Magno, & conformibus *hoc eod. tit. disc.* 79. Et si hoc procedit ubi solum causa

causa civilis est præventa, multo magis, ubi non solum adest simplex præventio, rigorose resultans ex quadam majori diligentia unius partis, sed illa oritur ex formali judicio per utramque partem agitato, & jam sopito; Alias enim nimis lata via calumniis aperiretur, si succumbentibus licitum esset post contrariam sententiam reportatam, ac introductam causam appellationis victores querelare, atque per hujusmodi indirectam viam colliti gantem victorem defaticare, judicatum eludendo, quod nimium esset justitiæ ac Reipublicæ præjudiciale, quoniam ista io Curia vulgo dicitur *cautela Bernini*, utpote ab eo ingeniosissimo viro in scenis ad objurgandum hunc abusum insinuata.

ANNOT. AD DISC. LXXVII. LXXIX. & LXXXI.

IDem, quod dictum est in annotatione proxime præcedenti, adaptatur contentis in his discursibus super puncto, an & quando causa civilis præjudicet criminali, vel e contra, adeout unus Judex alteri inhibeat, quoniam in dies in Curia abuna, vel altera Signatura Gratiæ, vel Justitiæ, diversæ prodeunt resolutiones, juxta singulorum casuum circumstantias, ac etiam in aliis Principatibus, juxta eorum varios stylos, ideoque non de facili punctus aptus est recipere regulas certas, & uniformes, quæ generaliter omnibus casibus sint adaptabiles; Bene tamen regulæ, seu propositiones in his discursibus contentæ, attendi debent in dubio; Et quando stylus particularis, vel perticulares facti circumstantiæ, juste contrarium non suadeant; De casu autem, de quo *discurs. 79.* agitur in meritis civiliter *sub titul. de testament. discurs. 33.* sed quoad punctum remissionis causæ ad Judicem civilem in omnibus his tribus discursibus alia disputatio habita non fuit,

ROMANA PENSIONIS DOMUS PRO BRUTO GOTIFREDO CUM BALASSO NALDO.

Casus disputatus in Signatura Gratiæ, & resolutus pro Bruto.

De foro militari, an & quando intret, & quis dicatur judex militum? Et quando milites conveniri possint coram judicibus ordinariis?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Miles potest renunciare foro militari, & prorogare jurisdictionem judicis ordinarii.*
3 *Refertur opinio contraria, sed refellitur.*
4 *Procedit clarius prima opinio ubi causa cœpta est ante militiam.*
5 *Item ubi miles non est in castris, sed in civitate; quia tunc non intrat forus militaris.*
6 *Vel ubi non adest judex particularis militum.*
7 *Sive ubi causa non concernit res militares.*
8 *De exceptione hostica.*

D I S C. LXXVIII.

1 PUlsante Gotifredo Naldum in foro Capitolino pro
pensionibus domus, atque reo tamquam forense recusante illum forum, causa introducta fuit coram A. C. eaque pendente, ob superventum officium militare, curavit reus per Cameræ Clericum tunc armorum Commissarium, & provisorem causam reassumi, inhibendo A. C. ne in ea se ingereret, unde habito per Actorem recursu ad plenam Signaturam gratiæ, atque abrupta desuper disputatione,

Pro Actore scribens, cum sensu etiam veritatis, dicebam rescribendum esse pro remissione causæ ad A. C.
coram quo jam introducta erat; & pendebat ex solo
facto, absque necessitate assumendi juris inspectionem,
stante consensu in jurisdictionem, cum possit miles
ejus foro renunciare, atque ordinarii judicis deroga-
2 tionem prorogare, ad text. *in l. si quis conscribendo,
C. de pactis*, ubi Gloss. & DD. de quibus post Ayalam
de jure belli, & alios Guttier. *de juramento, part. 1.
cap. 16.* Capoblanc. *de Baron. tom. 2. cap. 56. num. 5. & 7,*
Rovit. *in pragm. 11. de militibus n. 43.*

Et quamvis Chrispoltus *de re milit. casu 31. num. 13.*
alios referendo dicat, huic privilegio renunciari non
posse, ejus tamen dictum nullatenus in proposito at-
tendendum esse dicebam; Tum quia in contrarium
obstat text. clarus cum quo communiter procedunt DD.
ut supra; Tum etiam, quia constat de ejus æquivo- 3
co, dum ad id probandum plures adducit authorita-
tes loquentes in terminis clericorum, & similium non
renunciantium eorum foro, cum id concernat præjudi-
cium totius ordinis, Ideoque advertebam in proposito
id solum applicari posse militibus illarum militiarum,
quæ unum corpus, si non Religiosorum saltem Eccle-
siasticorum constituunt, suro Ecclesiastico, adinstar Cle-
ricorum, gaudentes, prout sunt milites Sancti Joannis
Hierosolymitani, & secundum unam opinionem illi
Sancti Jacobi de Spata, de Calatrava, de Alcantara,
Sanctorum Mauritii, & Lazari, Sancti Stephani, &
similes, de quibus in Lucana, *hoc eod. tit. disc. 92.* ut
ut in specie advertit Rovit *in pragm. 11. n. 44.*

Clarius triplici circumstantia in proposito concur-
rente; Una nempe, quod præsens causa cœpta erat an- 4
te assumptam militiam, cujus supervenientiam non tol-
lare prosequutionem causæ cœptæ coram judice ordina-
rio, est text. expressus *in l. si quis postea 7. ff. de judi-
ciis* ubi Bart. & cæteri communiter, & in terminis Bar-
bos. *n. 110.* Chrispolt. *de re milit. cas. 32.* Altera, quod
iste miles non erat actu in castris; vel in exercitu,
sed in Civitate more aliorum privatorum, unde pro-
pterea non videbatur a judice ordinario loci exemptus,
ut ita distinguendo passim recepta videtur distinctio 5
conciliativa dissidentium opinionum in ea quæstione,
an milites nostri temporis gaudeant privilegiis milita-
ribus, & occasione testamenti more militari ordinati
habetur in Romana testamenti 22. Maii 1656. cor. Cer-
ro post Zuffum *de legit. process. dec. 27.* Atque compro-
bari dicebam ex privilegiis per Sedem Apostolicam con-
cessis militibus, dum in uno capitulo disponitur, quod
si milites invicem rixantes, seu alias delinquentes, in-
tra triduum ab eorum Duce, vel judice non puniantur,
possint a judicibus ordinariis puniri; Ergo supponitur
habilitas, & competentia saltem habitualis judicis or-
dinarii, qui sicuti ex negligentia judicis particularis
militum, talem jurisdictionem exercere potest & com-
petentiam obtinere, ita non videtur, cur non sit ex
consensu prorogabilis.

Quod etiam clarius comprobari dicebam ex ipsa facti
observantia, quia ubi milites sunt in expeditione, seu
in exercitu, & castris, eorum Duci datur Assessor, seu
Auditor, qui causas militares cognoscat, quale munus
exercuit Chrispoltus, qui ea occasione illum tractatum 6
composuit; In Urbe autem, vel aliis Civitatibus iste
judex, vel Assessor non adest, neque Duci militum in
Urbe existenti conceditur Tribunal habere, præterquam
in milites præsidiarios, vel alios, qui in ipsamet Ur-
be, vel aliis Civitatibus militiæ principaliter addicti pro
toto tempore eorum vitæ illi exercitio incumbunt,
quamvis essent in Civitate, ut ultra præsidiarios, sunt
milites destinati ad custodiam Papæ, & similes.

Et licet adesset in Urbe unus ex Cameræ Clericis armorum commissarius, & provisor, qui per alteram partem dicebatur judex ordinarius militum, hoc tamen negabam, quia nullibi constabat huic commissario talem jurisdictionem concessam esse; De jure autem jurisdictio residere dicitur, vel penes Ducem belli, vel penes Magistrum militum, ad text. *in l. Magister, C. de jurisd. omn. judic. & l. fin. C. de erog. militaris annona lib. 12. cum Concordantibus*; Stant enim bene simul, istum Prælatum esse provisorem, & commissarium armorum, pro parandis iis, quæ ad exercitum providendum sunt necessaria, tamen non esse judicem militum, ut in jure habemus, Præfectos annonæ militaris, diversos a Ducibus, vel Magistris militum, atque ita docet observantia, quod in Urbe respectu præsidiariorum, & aliorum, qui, ut supra, semper in militia esse dicuntur; jurisdictio exercetur per Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Capitaneum Generalem, ejusque Assessorem, seu Auditorem, & dum sunt in expeditione, fit specialis deputatio Auditoris exercitus, igitur huic provisori, seu commissario, jurisdictionalia demandata non sunt, nisi quoad concernentia suum munus, pro quo explendo, admittebam sibi jurisdictionem competere, ad instar jurisdictionis competentis præfectis Annonæ, & grasciæ, cum similibus.

Demum

7 Demum omnem difficultatem in proposito cessare dicebam, quod in præsenti agebatur de materia non pertinente ad militiam, vel a causa militari dependente, sed de re urbana, & mere privata, quo casu, præsertim in civilibus, & extra personam districtionem; milites non gaudent exemptione fori, sed judici ordinario subsunt, ad text. *in l. unic. C. in quibus causis milites*, ubi Bald. Castrens. & cæteri, de quibus Capobl. *de Baron. tom. 1. pragm. 8. part. 2. n. 180. & to. 2. cap. 56. n. 9.* bene Aponte *de potestat. Proreg. tit. de assensibus Regiis, §. 7. n. 18. & 42.* Quod etiam aperte probari dicebam ex privilegiis concessis militibus *capit. 17.* ubi mandatur, quod milites non possint molestari a judicibus ordinariis pro causis civilibus de tempore quo stabunt in servitio actuali, & per octo dies postea; Quod privilegium continere videtur speciem illius exceptionis hosticæ, quam in utriusque Siciliæ Regnis habemus per Constitutionem incipien. *Hostici exceptionem*, de qua late Graff. *de except. in prælud. n. 175.* & cæteri, ex hoc enim privilegio comprobata, seu præsupposita remanet competentia judicum ordinariorum in causis civilibus militum pro tempore quo non sunt in actuali servitio, multo magis omnibus dictis circumstantiis insimul ponderatis; Atque ita cum justitiæ fundamento resolutum fuit, remittendo causam ad A. C.

ANNOT. AD DISC. LXXVIII.

RAtum est in Curia disputari de puncto contento in hoc discursu, super foro scilicet militari, cum etiam Principatus sæcularis sit pacificus, multo vero magis alter Pontificius, cujus ratione causæ spirituales, vel fori Ecclesiastici, ratione causarum, vel personarum, aut rerum in Curia aguntur; Ad hanc autem materiam fori militaris, inter Judicem scilicet militum, & Judicem ordinarium civium, quinimo inter plures Judices, & Magistratus ejusdem fori militaris, puta inter Ducem Classis maritimæ, & Ducem alterius militiæ terrestris, plura deducunt de Marin. in Add. ad Reverter. *dec.* 81. & de Luca ad Franch. *dec.* 88. ubi in casus contingentia videri possunt Concordantes applicabiles juxta facti circumstantias.

ROMANA TESTAMENTI
PRO FRANCISCO MAGNO, ET COHÆREDIBUS
CUM CAROLO MUTIO.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & resolutus pro Magno, & consortibus.

Causa civilis quando præjudicet criminali, ut judex civilis inhibeat criminali, ut alterius causæ exitum expectet? Et an, & quando per testatoris inductionem ad testandum ad ejus favorem intrare dicatur delictum, & agi possit criminaliter? Et de judice criminali non habente jurisdictionem in civilibus.

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *An quis teneatur comparere coram eo judice incompetenti, qui esset talis ratione loci delicti?*
3 *Judex criminalis non habet jurisdictionem in causis mere civilibus.*
4 *Consensus partium non potest facere competentem illum judicem, qui nullam habet competentiam, vel jurisdictionem.*
5 *Ubi delictum, vel criminalitas pendet a puncto civili, itaut uterque judex respective possit cognoscere, quid agendum sit.*
6 *An & quando intret criminalitas, & delictum sit punibile ob inductionem alicujus ad testandum.*
7 *Hæres non punitur criminaliter ob infidele inventarium.*
8 *De praxi Curiæ in materia testamentorum remittendi causas ad judicem civilem.*
9 *Præventio, an & quando attendi debeat.*

D I S C. LXXIX.

VEronica Martina luminibus orbata testamentum cum solemnitatibus præscriptis in testamentis cæcorum per text. *in leg. hac consultissima*, condidit, in quo pro dimidia hæredem instituit Carolum Mutium ex sorore nepotem alias ab intestato in tertia successurum, quem in priori testamento hæredem universalem scripserat, pro alia vero dimidia, Franciscum Magnum in Curia causarum patronum, duosque alios ejus benevolos, quod ægre ferens dictus Mutius, præfatos testamentarios, qui jam cor. A. C. in civilibus petierant hæredes declarari, atque ad bonorum possessionem immitti, querelavit cor. eodem A. C. de criminalibus de seductione, quodque dolose, ac malis artibus dictam mulierem ad ita testandum induxerint, unde judice criminali forte nimis aspere in causa procedente, per dictos querelatos adita fuit Signatura justitiæ, ac petitum, ut stante præventione causæ coram judice civili, rescriberetur, quod hic inhibeat criminali, ne in causa procedat, donec ab isto civiliter, factis hinc inde probationibus, sententiaretur super validitate, vel nullitate testamenti; Assumptaque desuper disputatione, cum ex parte querelantis prætenderetur consensus in jurisdictionem judicis criminalis, ejusque proinde jurisdictionem prorogatam esse, atque juxta consuetum abusum æquivocando, multæ per Scribentes pro dicto querelante cumularentur auctoritates de materia agentes in terminis tamen diversis; Idcirco pro dilucidanda veritate, tollendisque æquivocis, scribens pro testamentariis querelatis, tres casus dicebam mihi videri in proposito distinguendos esse. 1

Primus est, ubi quis citatur coram judice alias incompetenti, qui se competentem prætendat ratione commissi delicti in ejus territorio, seu ex alia causa accidentali, quæ sibi competentiam tribuat; Et tunc tenetur citatus coram eo comparere, atque incompetentiam justificare, quod pendet ab eo, an delictum commissum sit, necne, & hoc ab ipso judice videndum est, juxta doctrinam Bart. *in l. 2. n. 7 ff. si quis in jus vocatus, &c.* atque in iis terminis loquuntur pleræque auctoritates, quæ ex parte accusatoris deducebantur, quas dicebam examinandas non esse, utpote a quæstione omnino extraneas, & consequenter de eis nulla habenda erat ratio. 2

Alter casus est, ubi causa de qua quæstio, est mere civilis, itaut incontinenti constet criminalitatem in genere nullatenus intrare, quia nempe id pendeat a puncto juris, ut est casus *dec. 108.* per Merlin. *de pign.* de hærede non accusando, nec puniendo de crimine expilatæ hæreditatis, cum similibus, quia tunc cessante criminalitate in genere, dicitur cessare jurisdictio judicis criminalis in substantia, cum hic nullam habeat in causis civilibus jurisdictionem, ad text. *in l. solemnes, §. ar- trunculator, ff. de judiciis*, Menoch. *de arbitr. q. 81. n. 6. & 7.* Farin. *conf. 40. n. 26. & conf. 37. n. 1.* Vermigl. *conf. 245. n. 1.* Guazzin. *defens. 1. c. 12.* Crescent. *dec. 5. de- dictis*, Rot. *dec. 45. in princ. post 2. vol. conf. Farin.* Et tunc non intrat inspectio an inquisitus commiserit, necne delictum juxta casum præcedentem, quia cessante criminalitate in genere, cessat ejus jurisdictio in radice, atque causa dicitur extra illud genus, quæ suæ jurisdictioni commissum est, unde remanet homo mere privatus, & consequenter partium consensus, ubi etiam adesset, nil operari posset, *quia privatorum consensus judicem non facit eum, qui nulli præest judicio*, sunt verba præcisa text. *in l. 3. C. de jurisdict. omn. judic.* Per quem textum communis, ac recepta conclusio est, quod ubi nulla adest jurisdictio, vel ea ad certum causarum genus est limitata, tunc non est ex partium consensu prorogabilis, Aretin. *conf. 137. num. 16.* Vermigl. *conf. 140. n. 12. & 168. n. 4.* Surd. *dec. 88. num. 3.* Adden. ad Greg. *dec. 118. circa fin.* late Carleval. *de judic. tom. 1. n. 1169. & seqq. ubi cæteri.* 3 4

Tertius demum casus est, ubi est dubium, an causa dici possit civilis tantum, vel intret etiam criminalitas, quæ pendeat a cognitione, & exitu causæ civilis, quia nempe ex probationibus in ea factis inspiciendum sit, an concurrat circumstantia talis, quæ criminalitatem inducat, & tunc utraque causa coram utroque judice introducta, non intrat omnimoda avocatio a judice criminali, ut in casu præcedenti ob omnimodam incompetentiam, & carentiam jurisdictionis intrare debebat, 5

sed

sed solum intrat quidam ordo præposterationis, quia nempe remanente causa criminali penes judicem criminalem, huic solum demandanda est suspensio, quodque expectare debeat exitum causæ civilis, cum ab isto pendeat, an adsit delictum, ac intret, necne criminalitas, unde simoltaneus utriusque judicis concursus dicitur incompatibilis, ob inconveniens quod alias resultare posset, quod super eodem individuo puncto, unus uno modo, alter altero judicaret, quia judex civilis declarare posset testamentum validum, criminalis vero illud malis artibus extortum, ut bene habetur apud Peniam *dec.* 148. *juxta impress. Lugdun.* ubi bona additio Magistralis Episcopi Barbastren.

6 In hoc ultimo casu nos versari dicebam, quoniam in eo puncto, an adversus inducentem ad testandum ad sui favorem intret, necne criminalitas, communis resolutio est, id pendere a facti circumstantiis, an scilicet adsit formalis violentia, vel etiam dolus verus cum falsis, & mendacibus suggestionibus, testatoris animum alias excludentibus, secus si concurrant solum blanditiæ, & suasiones, cum quibus licitum est testatorem inducere ad testandum ad sui favorem, quamvia actus contineat alterius præjudicium, cum attendatur id, quod principaliter agitur, ut reprobata opinione Angeli, & Soccini bene firmant Jas. *in l. fin. num.* 5. *C. si quis aliquem*, &c. Pereg. *de jure fisci, lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 12. Gratian. *discept.* 659. *num.* 8. *cum seq.* Castill. *lib.* 3. *controv. cap.* 1. *num.* 186. *cum seq. & lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 127. cum aliis in hac eadem causa in sua materia *sub tit. de testamentis*.

Quinimo, etiamsi actus dici posset dolosus, ex dolo tamen præsumpto, & jure damnato, itaut invalidaret testamentum, non inde tamen pernecesse sequitur intrare criminalitatem, quia possunt simul stare, testamentum esse invalidum, & tamen actum non esse criminaliter punibilem, cum ad effectum criminis punibilis, requiratur dolus verus, cum mendacii, & positive falsa suggestione, ut bene advertit Rota *dec.* 299. *num.* 4. *& seqq. post secundum vol. cons. Farinac.* proindeque spectandum omnino dicebam exitum causæ civilis, ex cujus actis, & probationibus desumi poterat, an actus esset ita male gestus, & cum talibus circumstantiis, quod intraret delictum punibile, quatenus judex civilis declararet testamentum invalidum, ac malis artibus extortum, quia si declararet validum, tunc casus esset indubitatus, quod judicis criminalis jurisdictio omnino abesset.

Licet enim Angel. *in l. fin. C. si quis aliquem testari prohibuerit*, quem omnium latius, & melius reassumit Menoch. *de arbitr. casu* 395. *num.* 41. *cum seqq.* dicatur ex suggestionibus resultare actionem de dolo. Attamen admissa etiam ex abundanti tali doctrina (licet magis communiter rejecta, quoties non agitur de suggestionibus cum mendacio, & falsitate,) ut in hac eadem causa in dicta sua materia *sub tit. de testamentis*.

7 Adhoc tamen recte simul stare possunt, actum esse talem quod producat civiliter actionem de dolo, ad effectus civiles inde resultantes, & tamen non intrare crimen punibile, ut in proposito habetur de hærede non bene, & fideliter describente bona hæreditaria in inventario, quia dicitur dolosus, atque contra eum datur actio de dolo, sed non per hoc potest criminaliter puniri, ut *d. dec.* 108. post Molin. *de pign. cum similibus*.

8 Hinc proinde dicebam, observandam esse inconcussam Curiæ praxim, remittendi semper hujusmodi causas ad judicem civilem; ut in his præcisis terminis controversiarum super testamentorum falsitate, vel invaliditate, ac dolosa extorsione habetur *dec.* 292. *cum duob. seq. p.* 8. *rec. dec.* 274. *p.* 9. apud Cavaler. *dec.* 443. Amerina hæreditatis 8. Martii 1660. cor. Priolo, & in aliis, & de qua Curiæ observantia testatur Guazzin. *defens.* 1. *c.* 24. *n.* 1. Et de aliis Tribunalibus habetur apud Tappiam *dec. suprem. Ital.* 16. Atque magnam constituendam esse dicebam differentiam inter omnimodam avocationem, per quam judex criminalis declaretur omnino incompetens, & inter hanc suspensionem, seu præposterationem, cum ita jurisdictio non tollatur, neque causa avocetur, sed solum ob incompatibilem concursum simultaneum duorum judicum, locus fiat ordini prædicto cum suspensione usque ad exitum causæ civilis, ut supra.

9 Pro accusatore Scribentes nimium insistebant in præventione, quam in facto causæ Patronus ea hac parte bene tollebat; Verum ubi etiam subsisterent ea, quæ circa præventionem deducebantur ex Farin. *quæst.* 7. *nu.* 52. Guazzin. *defens.* 1. *c.* 8. & Carlev. *de judic. tom.* 1. *disp.* 2. *num.* 906. id procedere dicebam in concursu plurium judicum æque competentium in eodem judicio civili, vel criminali respective, itaut eorum jurisdictio a præventione solum resultaret, ut sunt in Urbe Auditor Cameræ, Vicarius, & Gubernator, cum similibus, quia non variatur forus in genere, sed solum unus, vel alter judex, secus autem, ubi agitur de omnimoda diversitate fori, & actionis in genere, ut est inter civilem, & criminalem; Et ex his cum justitiæ fundamento, mihi ad veritatem reflectenti, visum fuit causam bene remissam fuisse ad A. C. in Civilibus, mandando quod hic inhibeat alteri in criminalibus, ut sequutum fuit, & causa pendet in Rota, atque de ejus meritis in negotio principali agitur in sua materia *sub tit. de testam.* sub hac eadem intitulatione.

JANUEN. SEU FERRARIEN.

PRO CARDINALI DONGO EPISCOPO FERRARIÆ

CUM PALLAVICINIS.

Casus disputatus in Signatura Gratiæ, & non resolutus.

An privilegium electionis, seu variationis fori competens viduis, pupillis, aliisque miserabilibus personis *ex l. unica, C. quando Imperator*, &c. locum habeat contra clericos, & personas Ecclesiasticas, præsertim qualificatas, puta Episcopos, vel Cardinales, &c. & qualis sit Cardinalium forus competens?

Et de privilegiis concessis Civitati Ferrariæ, an derogent privilegio d. *leg. unicæ*?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Episcopus an possit esse judex in causa suæ Ecclesiæ, vel mensæ, seu propria, & an isto casu intret* cap. causæ omnes, *& n.* 7.
3 *Forus Cardinalium est Tribunal A. C. & n.* 8.
4 *Privilegium* l. unicæ *procedit etiam de jure Canonico, & in foro Ecclesiastico.*
5 *Dicto privilegio non obstat dispositio Conciliaris in* c. causæ omnes.
6 *Neque cadit sub privilegiis generalibus non trahendi causas, & n.* 10.
7 *Conclusio, de qua num.* 2. *cessat ubi in loco adest alter Episcopi superior, puta Legatus.*
8 *Declaratur conclusio, de qua n.* 3.
9 *De effectibus resultantibus ex cognitione causarum in prima instantia coram Ordinariis locorum.*
10 *De conclusione, de qua n.* 6. *in specie de privilegiis Ferrariæ, n.* 12
11 *Non dicitur decisio Rotæ in iis, quæ incidenter dicuntur.*
12 *De eadem conclusione, de qua n.* 6. *&* 10.
13 *Statutum Ferrariæ regitur juxta antiquam ejus formam, itaut Legatus faciat figuram antiqui Ducis.*
14 *Idem de Statu Urbini.*
15 *Privilegium* l. unic. *an locum habeat contra Ecclesiasticos, & quale dicatur masus privilegium.*
16 *In Ecclesiasticis, & subditis Papæ non datur potentia.*

D I S C. LXXX.

CUm Pallavicini prætenderent ea causa cujusdam cambii, se creditores Cardinalis Donghi Episcopi Ferrariensis in sua Ecclesia residentis, atque ex dictis creditoribus aliqui essent pupilli, istorum nomine etiam ex privilegio *leg. unica, C. quando Imperator*, contra dictum Cardinalem institutum fuit judicium in Curia coram Auditor. Cameræ. Verum dicto Cardinali reo convento istum forum declinante, atque petente (attenta prima instantia) causam remitti ad partes, cognoscendam a Legato Ferrariæ ejusque officialibus, tam ex dispositione S. C. T. *sess.* 24. *de reform. cap.* 20. ut causæ omnes in prima instantia coram locorum Ordinariis cognosci debeant, quam ex amplissimis privilegiis per Clementem VIII. occasione devolutionis illius Status ad Sedem Apostolicam, concessis dictæ Civitati ejusque

Statuti, ne extra proprios lares, & ad Curiam trahi possent.

Introducta proinde causa in Signatura gratiæ, assumptaque desuper disputatione, Scribentes pro creditoribus
2 causam in Curia substinere volentibus, quatenus pertinet ad dictam Conciliarem dispositionem, illi nullatenus locum esse dicebant, ex tribus fundamentis; Primo nempe, quod cum loci Ordinarius esset idem Cardinalis reus conventus, non poterat esse judex in causa propria, si enim etiam in causa suæ mensæ, quamvis de jure, quoties recusatus non est, possit esse judex, attamen recusari potest, ut habetur in Cottonen. censurarum, *hoc eod. tit. disc.* 47. Atque praxis servat, quod etiam in prima instantia, quoties agitur contra ipsam mensam Episcopalem, causæ introducuntur, & agitantur in Curia; Multo magis, ubi agitur de proprio, & privato interesse, in quo etiam non recusatus absque dubio non potest esse judex, ex regula, *ne quis in propria causa, &c.* ut in eadem Cottonen. ita distinguendo habetur.

Secundo, quod Cardinales ex præeminentia dignita-
3 tis non possunt alibi conveniri, nisi coram Papa, cujus officialis, & minister dicitur A. C. ad not. *per Canonistas in c.* 1. *de Cleric. non residentibus*, Laudrn. de Cardinalibus qu. 44. Fagnan. *in d. cap.* 1. *n.* 5. *cum seqq. ubi Concordantes.*

Et tertio demum, quod ubi aliqua subesset difficultas, il-
4 la cessabat ex privilegio electionis fori competente ex dispositione *leg. unica, Cod. quando Imperator, &c.* quod privilegium procedere, etiam de jure Canonico, & in foro Ecclesiastico firmant Canonistæ, de quibus Fagnan. *in c. ex parte, num.* 10. *de foro competenti, & in cap. significantibus, n.* 42. *de offic. delegati*, Ac etiam non obstante dicta Conciliari dispositione, *sess.* 24. *de reform. cap.* 20. *in cap. causæ omnes*, cum illa intelligenda sit regulariter, & respectu non privilegiatorum, non autem concorrente privilegio prædicto, ut in specie Nov. *de elect. fori,*
5 *sect.* 2. *q.* 9. *n.* 18. *& seq.* Salgad. *de supplicat. ad Sanctissimum, par.* 2. *cap.* 31. *n.* 37. Barbos. *in collectan. ad Concil. d. sess.* 24. *cap.* 20. *n.* 43. Atque ita etiam respondebant ad privilegia Ferrariæ, ut scilicet locum habeant regulariter, & cum non privilegiatis, secus autem concurrente isto privilegio, quod non venit sub derogatione
6 generali, sed indiget nota speciali, ut rejecta contraria minus communi sententia Alberici *in eod. l. unic.* magis communem, ac receptam esse opinionem Cyni *ibid.* exteris allegatis, probat Novar, *in d. tract. de elect. fori, sect.* 4. *q.* 1. *cum plurib. sequent.*

Pro Cardinali autem prædicto, Ego & cæteri Scribentes, procedendo cum eodem ordine, dicebamus responsionem datam ad Conciliarem dispositionem *in dict. cap.*
7 *causæ omnes*, recipi forsan posse, quoties in loco Episcopi, qui ibi est Ordinarius, alter non adesset ejus superior, coram quo etiam tamquam Ordinario conveniri posset; Tunc enim, quamvis in stricta juris censura, neque extra lares in prima instantia trahi posset, sed causa cognoscenda esset coram Arbitris; Nihilominus, stante contraria praxi, dubitari posset de hujusmodi competentia; sed quæstio cessabat ex facto, quoniam in eadem Civitate residet Cardinalis Legatus cum amplissimis facultatibus, coram quo tamquam superiore non incon-
9 gruit, Episcopum tamquam subditum in causa propria in prima instantia conveniri, ut etiam fuit sensus Signaturæ justitiæ in alia Januen. seu Farrarien. inter eundem Cardinalem Dongbum tunc Episcopum Imolen. & Prospetum Senatogam, unde quando non obstaret privilegium *l. unic.* nulla suberat necessitas recurrendi ad privilegium Ferrariæ.

8 Hoc posito, dicebam non obstare, quod Cardinales tamquam Papæ Senatores, nonnisi coram ipso conveniendi sint, & successive coram A. C. tamquam judice Curialium, juxta suas facultates per Papam deputato, quoniam hoc est privilegium Cardinalium, ac prærogativa eorum dignitatis; ne scilicet, vel præsentes in Curia, vel absentes, coram aliis judicibus conveniri valeant ideoque privilegium prædictum retorqueri non debet in in odium, ac facere, ut Cardinales longe absentes cogerentur extra proprios lares trahi, atque in prima instantia magis incommodam, & dispendiosam litem in Curia substinere, ita enim esset pejoris conditionis Cardinalis quacumque persona privata, dum expedit partibus processus in prima instantia fieri coram Ordinariis locorum,
9 in quibus ipsi degunt ad longe majorem commoditatem, minusque dispendium in examinandis testibus, producendis scripturis, instruendis defensoribus, aliisque probationibus patandis, Ideoque nulla subesse videbatur ratio, ut id quod ex privilegio conceditur Cardinalibus ob dignitatis excellentiam, retorqueri deberet in odium; præsertim ubi exinde resultare non potest præjudicium totius Collegii, seu ordinis Cardinalitii, itaut intret ratio text. *in c. cum contingat, de foro competenti*, dum non agebatur de illum conveniendo coram inferiori judice pedaneo, quem indecorum esset, ac toti ordini præjudiciale effici superiorem Cardinalis, sed coram Cardinali Legato, ut disputando dicebatur in dicta alia causa ejusdem Cardinalis agitata in Signatura justitiæ.

Difficultas igitur tota restringebatur ad privilegium *d. l. unica*, super fori electione competente actoribus tamquam pupillis, qui punctus duas habebat inspectiones; Unam in terminis juris municipalis, seu privilegiorum concessorum Ferrariensibus eorumque Legatione, an scilicet ea continerent derogationem hujus privilegii clausi in corpore juris; dum de illo specialis mentio non habetur, Alteram vero inspecta dispositione juris communis, an scilicet privilegium prædictum locum haberet contra Clericos, & personas Ecclesiasticas, præsertim qualificatas, prout sunt Episcopi, & Cardinales.

Circa primam, duo fortiter obstabant contra hanc 10
partem; Primo nempe regula generalis, quod sub hujusmodi privilegiis non censeatur huic derogatum absque speciali mentione juxta decisiones Grammatici & Franchi, ac alias impressas post Novar. *d. tract. dec.* 24. *cum plurib. seqq.* & in aliis deductis per eumdem *d. sect.* 4. *q.* 1. *cum plurib. seqq.* ubi de materia; Et secundo ex speciali authoritate Rotæ *dec.* 513. *n.* 10. *part.* 1. *recent.* ubi in individuo istorum privilegiorum Ferrariæ id firmatur.

(* In sensu vero eorumdem Doctorum dictam opi- [*]
nionem tenentium, & allegatorum, ista est quæstio voluntatis, an scilicet Princeps voluerit vel ne in concessione jurisdictionis vel privilegii derogare privilegio *l. unic.* unde quando ex verbis vel aliis circumstantiis ista voluntas desumitur, tunc cessat omnis quæstio, cum hæc sit solum voluntatis non autem potestatis. Et hic est casus noster, non solum ob amplitudinem verborum, de quibus in dictis indultis productis in summario, ac etiam in Constitutione 59. Clementis §. 23. *in fine.* *)

Quatenus pertinet ad hanc specialem Rotæ authoritatem, advertebam de illa rationem haberi non debere; Tum quia procedit cum præsupposito erroneo, quod in hujusmodi privilegiis, illud legis unicæ esset exceptum, quod non legitur neque in Brevibus specialibus, minusque in generali Constit. 59. ejusdem Clementis. Tum etiam, quia in casu d. decisionis non disputabatur de hoc puncto, sed de aliis, idque incidenter dicitur, unde dici non 11
potest decisio, ut sæpius protestata est Rota, præsertim apud Seraph. *decis.* 399. *in fin. decis.* 17. *numer.* 9. *part.* 7. *recent.* 285. *numer.* 12. *part.* 9. & in aliis. Utcumque tamen sit, ob abusum inhærendi simpliciter doctrinis specialibus, quales, quales sint, id magnam inferebat difficultatem.

Majorem tamen difficultatem mihi inferebat primum objectum deductum ex regula, juxta magis communem, superius constituta, quod scilicet sub hujusmodi privilegiis generalibus non veniat istud absque derogatione speciali; Pro hoc autem objecto removendo ponderabam, quod authoritates, quæ desuper circumferri so- 12
lent, præsertim *dict. decis. Grammatici, & Franchi*, cum quibus cæteri transeunt, loquuntur in terminis jurisdictionis concessæ alicui Baroni, vel Magistratui, itaut agatur de jure speciali, ideoque incongrue applicabantur ad terminos nostros, in quibus hujusmodi privilegia continere non videntur aliquod jus speciale alicui Magistratui, vel personis particularibus concessum, sed potius quamdam Papæ declarationem non immutandi antiquum statum hujus Ducatus, seu Principatus, sed illum relinquendi in suis terminis, itaut regeretur eodem modo, 13
quo sub suis Ducibus ante devolutionem regebatur, quando idem Dux dicebatur Princeps, in cujus foro, non autem in illo Papæ, & Curiæ Romanæ practicabile erat dictum privilegium electionis ab inferioribus Magistratibus, juxta ea, quæ habentur in Melevitana *disc.* 69. *hoc tit.* ita ut Cardinalis Legatus nunc faceret eam figuram, quam prius ibi faciebat Dux, ideoque coram eo tamquam Princi-

Principe electio fori verificarent, eodem modo quo prius
14 verificabatur coram Duce; Quod comprobabam cum simili de Statu Urbini, quem devolutione non obstante, Urbanus VIII. concessit cum suis antiquis legibus, & decretis Ducalibus Regi, ex iis, quæ habentur in Urbinaten. prædii coram Bevilaqua, & Cerro post Paitell. *dec.* 50. & 51. & habetur actum in eadem causa *sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum disc.* 83.

Istam responsionem, quam aliqui ingeniosam, ac metaphysicam ratiocinationem dicebant, ut frequenter a pragmaticis leguleiis dici solet, reflectendo ad veritatem, credebam solidam in casu suo, ubi scilicet agebatur inter illos hujus Principatus subditos, qui si casus devolutionis non evenisset, alium non agnoscerent forum Principis, in quo hujusmodi privilegium esset practicabile, nisi illum Ducis, ut est casus *d. disc.* 69. Verum dubitabam de applicatione, quoniam posita etiam ista continuatione antiqui status, adhuc in ordine ad Clericos, & personas Ecclesiasticas, Dux Feretriæ nullam Principis figuram faciebat; nam etiam in Principatibus nullam in temporalibus a Papa dependentiam habentibus, ipse Papa dicitur Ecclesiasticorum Princeps, ideoque Romanæ Curiæ forus est ille, in quo dictum privilegium est solum verificabile, non autem ille Principis sæcularis; Unde motivum erat verum in casu suo, sed male applicatum ad casum controversiæ, & in quo frequentius consistit consulentium fallacia.

Quare unica hujus partis defensio restringebatur ad alteram inspectionem juris communis, An scilicet privilegium prædictum locum habeat contra Clericos, & Ecclesiasticas personas, itaut illo inter æque privilegiatos, cessante, servanda sit juris communis dispositio? Et in hunc favorem Ecclesiasticorum adducebam plenam *dec.* 195. Capyc. Latr. ubi cæteris allegatis firmatur, potentius esse privilegium Clerici, quam illud viduæ, itaut etiam adversus istam clerico detur electio. Quicquid enim sit de hujus assumpti veritate, de qua satis dubitari posse credebam; indubitata tamen resultare videbatur æqualitas, quæ suffi-
15 cit ad effectum conquassationis; Atque ultra dictam authoritatem, ac alias ibidem collectas, ponderabam istam opinionem videri satis probabilem, attenta etiam ratione, quæ duplex in proposito consideratur, Una scilicet, ne clerici per hujusmodi privilegium coacti adire Curiam Principis, ut plurimum remotam, retrahantur a sibi commissarum Ecclesiarum, & animarum cura, & servitio, in præjudicium publici boni spiritualis, quod præferendum est illi publico bono temporali, in quo hujusmodi privilegium fundatum est; Alteram vero, quod privilegium prædictum fundatum est in præsumpta perhorrescentia, quam persona miserabilis habeat de collitigantis potentia, a qua istæ miserabiles personæ de facili opprimi solent, Idque adeo verum, quod juxta opinionem in Regno Neapolitano receptam volens uti hoc privilegio electionis, vel variationis fori tenetur hujusmodi perhorrescentiam formiter jurare, ut per Novar. *dict. tract. sect.* 1. q. 2. *per tot.*

Hæc autem præsumptio potentiæ non datur in Episcopis, & Cardinalibus, aliisque personis Ecclesiasticis, quamvis adeo magnam dignitatem, & jurisdictionem ha-
16 beant, quod personæ potentes dici possint, quia personæ Ecclesiasticæ subjacent obedientiæ Papæ, & Superiorum, atque in eis non est præsumendum delictum, ut in proposito Duran. *dec.* 413. *n.* 5. *dec.* 401. *n.* 7. *cum seq. p.* 5. *rec.* Add. ad Buratt. *dec.* 832. *n.* 5. Et consequenter, ubi etiam personæ Ecclesiasticæ dicendæ non essent miserabiles, jure viduarum, & pupillorum, aliorumque miserabilium censendi ad effectum usus activi hujus privilegii, adhuc tamen ea dicta ratione cessantia rationis dicti privilegii, dicantur in hoc privilegiati ratione conquassationis, seu quod faciant illud cessare, atque intacta remaneat juris communis dispositio, in quo sensu recte procedere videntur deducta per Capyc. Latr. *dict. dec.* 195. Nulla tamen capta fuit resolutio, ut cum prudentialibus temperamentis controversia sopiretur.

MELPHIEN. SEU VENUSINA
PRO CAROLO CONSTANTIO ARCHIPRESBYTERO VENUSINO
CUM EPISCOPO MELPHIENSI.

Casus decisus per Signaturam Justitiæ pro Constantio.

Causa civilis quando dicatur præjudicialis criminali, itaut judex civilis inhibeat, ne in causa procedat, civili non terminata; Et an & quando causa incisionis arborum dici possit criminalis, itaut talis actus sapiat delictum punibile?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Quando causæ sunt connexæ, & una est alteri præjudicialis, tunc judex præventus inhibet secundo.*
3 *De pœna incidentium arbores, & vineas.*
4 *Quando talis incisio dicatur illicita, & punibilis.*
5 *Ubi intrat actio civilis ex contractu, vel quasi, non intrat actio criminalis ad pœnam.*
(* *Actio criminalis non congruit, in præsenti casu nec accusatori, nec accusato.* *) (*)

D I S C. LXXXI.

Cum ad instantiam pensionariorum Ecclesiæ Melphien. ob Episcopi *Branciforti* carcerationem in Abbatia Sublacen. cum suspensione jurisdictionis, ac deputatione Vicarii Apostolici, pro eorumdem pensionariorum indemnitate deputatus fuisset dictus Constantius per A. C. œconomus bonorum, & redditaum dictæ mensæ Episcopalis, reintegratus deinde dictus Episcopus ex gratia Pontificia successoris, præfatum œconomum pulsavit coram eodem A. C. in civilibus pro rationum redditione, dictaque causa jamdiu tractata & pendente, Episcopus præfatum œconomum coram eodem A. C. in criminalibus querelavit de incisione plurium arborum, & aliquarum sylvarum ad dictam mensam pertinentium, efformatoque desuper processu, judex criminalis dictum Carolum molestare cœpit, unde habito recursu ad Signaturam Justitiæ, per istam obtentum fuit rescribi, quod judex civilis inhibeat criminali. 1

Pro Constantio autem concive, ac alumno scribens, justam ac juridicam dicebam ejus petitionem, qualem Signatura canonizavit, quia cum in judicio redditionis rationum, jam prævento, & pendente, judicari posset, hujusmodi incisionem in processu criminali probatam, & ex parte œconomi de ejus licentia & permissione non negatam juxta eorumdem Episcoporum, & aliorum administratorum consuetudinem, bene factam esse. Atque de utilitate exinde resultante fidelem reddi rationem, unde propterea quodcumque delictum cessaret; idcirco permittendum non erat, ipsum pro eadem re in criminalibus molestari; Tum ex regula, ut quis pro uno eodemque negotio, non debeat eodem tempore coram pluribus judicibus molestias pati, ac lites substinere. Tum ratione connexionis secum ferentis incon- 2
veniens, ne scilicet super eadem re per diversos judices, diversæ, vel contrariæ sententiæ proferantur, ex collectis per Farinac. *quæst.* 100. *numer.* 125. *cum seqq.* Caval. *decis.* 443. 475. & 530. Buratt. *decis.* 944. & *in aliis Rota frequenter, ut supra, disc.* 79. atque talis est inconcussus Signaturæ stylus, quoties concurrit præjudicialis, quod scilicet una causa sit alteri præjudicialis, quia sententia lata in una parere posset exceptionem rei judicatæ in altera, nam tunc attenditur præventio, & primus judex inhibet secundo.

Quamvis autem ista solum sufficeret quoad punctum ordinis, de quo erat quæstio, Ad quandam tamen exuberantiam, atque clarius ostendendam injustitiam molestiarum, quæ per dictum Episcopum inferebantur, deducebam etiam concernentia justitiam causæ, ac omnimodam exclusionem delicti & criminalitatis; Licet enim text. *in l.* 2. *ff. arborum furtim cæsarum* dicat, arborum, ac vinearum incisores, & vastatores, tamquam latrones puniendos esse, ibique gloss. subjungat esse pœ- 3
nam ultimi supplicii; Nihilominus in praxi recepta non est hujusmodi opinio, sed ita delinquentes pœna extraordinaria, juxta facti qualitatem, & circumstantias puniuntur, modo cum pœna ictuum funis, modo fustigationis, modo triremium, ut per Clar. *in praxi crimin. quæst.* 68. *num.* 43. ubi Bajard. *in addit. num.* 120. Farin. *in praxi quæst.* 20. *num.* 113.

Hoc tamen procedit in iis, qui dolose, ac more latronum, ad injuriam id agunt, ut clare probat *eadem rubr. in l.* 1. & *toto tit. ff. arb. furtim. cæsarum*; Atque in fur- 4
tiva incisione facta ignorante domino & causa celandi, ut per tex. *in l. furt. cæsa, ff. eod.* Alias enim ita puniendi essent omnes pastores & coloni, sive lignorum venditores, qui, vel

pro usu animalium, vel pro usu lignorum combustibilium aliquas arbores in sylvis incidunt, atque omnes causæ damni dati essent criminales, & severe punibiles, quod juxta contrariam praxim incredibile dicebam, cum requisitum, seu essentia delicti consistat in eo, quod id gestum sit clam & furtim ad vindictam, vel injuriam. Multo magis quia actus incisionis aliquarum arborum in genere, tam ex consuetudine, quam ex ipsarum tenutarum, & bonorum natura, & qualitate fuit licitus, vel quia expediat densas arbores incidere, ac sylvam rarefacere pro majori terrarum fructu, ac pascuorum meliori qualitate, vel quia colonis & pastoribus, tenutas ibi proximas colentibus, vel in ipsis sylvis pascua sumentibus, de necessitate incisionem permittere oporteat, tam pro pastura animalium hyberno tempore, præsertim quando terra nive cooperta est, quam pro usu eorumdem colonorum, & pastorum in lignis combustibilibus ac aliis necessariis pro construendis capannis, & rusticis instrumentis componendis.

5 Posita autem actu licito in genere, seu substantia, ubi circa usum prætenderetur aliquis excessus, id importare solum posset malam administrationem, & successive condemnationem ad damna, & interesse, sed non per hoc intrabat judicium criminale, quod nunquam intrat, quoties prætensus dolus civiliter & actione descendente ex contractu purgari potest, Farin. q. 19. n. 36. & seq. & cons. 7. n. 9. ubi adden. Atque titulus administrationis, vel dominii tollit furtum & criminalitatem, ex deductis, dec. 108. n. 6. post Merlin. de pign. ubi de hærede criminaliter non accusando, neque puniendo de crimine expilatæ hæreditatis, ob bonorum hæreditariorum oc-
(*) cultationem, (* quia adest contra eum remedium actionis civilis, ac etiam quia habet titulum dominii, sive administratoris, ut aliis allegatis dixit Rot. in Romana Salvia coram Arguelles decis. 108. post Merlinum, cum similibus; alias enim quotidie transmitti deberent ad triremes, & criminaliter puniri omnes tutores, œconomi, factores, & administratores, contra quos fere semper in redditione rationum allegantur defectus doli, fraudis, occultationis partitarum, & similibus.

Multo magis hæc admittenda veniunt, quia tractatur ex parte accusantis de Episcopo, cui via criminalis incongruit, dum habet viam civilem, cum qua totum prætensum damnum sibi plenius resarciri potest; & ex parte accusati de persona nobili, qui etiam est sacerdos, & in dignitate constitutus, dum est Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis, & ratione notoriæ integritatis & punctualitatis motu proprio, ipso non postulante, ad nominationem Magnatis ad hoc munus, etiam nolens, assumptus fuit. *) Ex his omnibus idem Episcopus hanc viam deseruit, utpote omnino incompetentem; Causa vero civilis redditionis rationum sopita fuit per concordiam.

ROMANA PRETII CASTRORUM

PRO CREDITORIBUS MONALDENSIUM

CUM MARCHIONE MARCELLO RAYMUNDO.

Causa pendet in Camera.

An jurisdictio per Principem, seu alium superiorem alicui delegata, probetur ex ejusdem delegati assertione de vivæ vocis oraculo. Et quando huic deferendum sit.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De viva vocis oraculo, quando illud habeant officiales.*
3 *De regula Cancellariæ non judicandi cum sola supplicatione sine literis.*
4 *De eadem materia oraculi vivæ vocis.*
5 *Rescriptis, & declarationibus in plena Signatura gratiæ deferendum, etiam si oretenus.*
6 *De Signatura gratiæ, & officialibus in ea intervenientibus, & quomodo Papa vivæ vocis oraculo respondere soleat.*
7 *Declarantur regulæ Cancellariæ, de quibus, n. 3.*

D I S C. LXXXII.

1 Venditis ad hastam per Congregationem Baronum instantibus creditoribus Castris illorum de Monaldensibus, ut deductum quoque habetur sub tit. de feud. ad materiam Bullæ Baronum disc. 77. cum seqq. illisque liberatis per Marchionem Marcellum Raymundum, contra istum tunc baanitum, Thesaurarius ex jurisdictione sibi oretenus per Papam in Signatura gratiæ concessa, ad eorumdem exequutionem, ac subhastationem pro longe minori pretio processit, ad effectum exinde satisfaciendi, prout sequutum fuit, antiquis creditoribus Monaldensium per dictum emptorem accollatis; Cumque ipse in gratiam restitutus, non posset ejus actiones dirigere ad ipsa castra, stante Apostolico Chirographo, seu brevi, ea omnino eximente, atque emptorem tutum reddente, dictasque actiones in pretium transfundente, illas proinde direxit adversus creditores de pretio, ut supra satisfactos; Et commissa causa in Camera Cotsino, prætendens se per dictam subhastationem nulliter, & injuste sequutam spoliatum fuisse, proindeque ante omnia reintegrandum esse.

Inter plura nullitatis, & injustitiæ fundamenta, illud erat præcipuum, in puncto juris consistens, defectus jurisdictionis, quia nullibi per commissionem, vel aliam scripturam constabat Thesaurario demandatam fuisse facul-
tatem procedendi contra absentem, non servato eo rigo- 2
roso juris ordine, qui alias, cessantibus facultatibus a Principe communicatis, servari debuisset, & quarum vigore in actis processisse assertum fuerat. Non obstante quod diceretur, id vivæ vocis oraculo per Sanctissimum concessum esse, cum tali assertioni sine scriptura deferendum non sit officialibus, nisi solum circa concernentia eorum officium juxta Constitutionem Pauli V. moderatoriam oraculi vivæ vocis, ita declaratam per alteram Constitutionem 139. Urbani VIII. Unde cessante illo vivæ vocis oraculo generali solum hodie competenti in concernentibus officium; In reliquis dicebant pro Raymundo Scribentes, necessariam esse scripturam, ex regula Cancellariæ, circa quas dicti Scribentes variabant, aliqui enim allegabant regul. 27. disponentem non judicari juxta formam supplicationis, sed juxta formam literarum, Alii vero allegabant regul. 30. seu 31. disponentem commissiones non valituras, nisi literis expeditis; Atque his addebant authoritatem Molinæ de primog. lib. 2. c. 7. n. 53. necnon Sanchez, & aliorum materiam matrimonialem tractantium, ac affirmantium occasione dispensationum matrimonialium, solis rescriptis, & commissionibus absque literis deferendum non esse, Et istis ego dicebam addi posse tot Regnicolas, de quibus etiam Rota in Romana census, seu depositi 8. Martii, & 21. Junii 1641. cor. Dunozetto suas dec. 604. & 622. firmantes in assensibus regiis super feudorum obligatione, vel alienatione, ac similibus, non sufficere supplicationem signatam, nisi etiam intra annum literæ, seu privilegium in forma Regiæ Cancellariæ expediantur, & de qua causa habetur actum sub tit. de credito pro Monte Pietatis.

Pro creditoribus autem scribens, quicquid esset de aliis exceptionibus, in facto potius, quam in jure consistentibus, præsertim circa excessum, ac etiam aliquorum bonorum comprehensionem, Quatenus ad hanc nullitatem stricte pertinet, cum sensu etiam veritatis, frivolam maleque fundatam hujusmodi exceptionem dicebam, quoniam quicquid sit, an alicui conspicuo, & magno Magistratui, qualis in Romana Curia recte, ac juridice dici potest Thesaurarius Generalis, deferendum esset circa vivæ vocis oraculum sibi a Principe datum, quoties agitur de Principe absente ab eodem loco, itaut non de facili partes interessatæ de hoc certificari possent, quo etiam casu stante officialis conspicua qualitate probabilior videtur affirmativa, ad text. in c. nobilissimus 97. dist. cum aliis deductis per Lap. alleg. 32. num. 4. ubi adden. Alexgrad.
cons. 21. n. 46. & seq. vol. 1. Farin. quæst. 97. apud quos 4
cæteri agentes de hac materia vivæ vocis oraculi; Omnem difficultatem cessare dicebam, quoties agitur de actibus gestis Principe præsente, & in loco suæ residentiæ, tunc enim nullatenus probabile est, qualificatum Magistratum velle in faciem Principis, ad quem facilis haberi potest recursus, cum narrativa facultatis ab eodem sibi attributæ in causa procedere sine jurisdictione, præsertim ubi agitur de causa gravi, & de reiteratione plurium actorum, ut bene Grammat. cons. civil. 24. n. 8. cum seq. & supponitur apud Buratt. dec. 117. n. 6. & 10. cum seq. dec. 194. n. 9. p. 4. rec. tom. 2. & in aliis.

Improbabile siquidem est, adeo stultum reperiri, qui Principe præsente, in causis gravis momenti, in quibus verisimiliter unius partium recursum certum & facilem supponere debet, hujusmodi attentatum committere vellet, præsertim spectata qualitate officialis, qualis erat Thesau-

rarius,

Officium, juxta Curiæ stylum, proximius promotioni ad Cardinalatum, & cujus officii jactura, ultra honores importat valorem scutorum fere 100. mill. ex rationibus de quibus in Neapolitana pretii officiorum, *disc.* 2. ubi de rationibus ob quas hæc officia sint venalia & vacabilia propter promotionem ad Cardinalatum, ideoque dicebam hujusmodi prætensionem nullam habere subsistentiam,

5 Clarius quia hujusmodi vivæ vocis oraculum per Papam præstitum non fuerat in aula, & secreto, sed in plena Signatura gratiæ, quæ est de magis publicis, & numerosis functionibus quas Papa facit, ita ut videretur species notorii, ac melior & certior probatio voluntatis Papæ quam sit per supplicationem ejus manu signatam, cum hæc utpote falsificationibus, vel subreptionibus subjecta dari possit absque ejus intentione; Quodque declarationibus per Papam factis in plena Signatura omnino deferendum sit, habetur in Carpen. bonorum 10. Aprilis 1617. cor. Sacrato Camerinen. pensionis 26. Junii 1641. cor. Panzirolo, & in eadem apud Royas, *dec.* 217. Romana hæreditatis 28. Aprilis 1659. cor. Meltio impressa post collucubrationes Bondeni, *dec.* 62.

6 Attenta præsertim congruitate dictum oraculum tunc præstandi Thesaurario præsenti; in illo etenim congressu, ultra Cardinales assistentes, ac Prælatos votantes, & Referendarios, interveniunt omnes Prælati, Officiales majores justitiam administrantes, prout sunt A. C. ejusque Locumtenentes, Thesaurarius, Vicesgerens, necnon capita Tribunalium Collegialium, nempe Decani Rotæ & Cameræ, & quandoque eorum loco Vicedecani, unde quando agitur de causa ad quemlibet ex istis respective spectante, Papa ad eum verba dirigere solet, atque oracula dare, ut de mandato vivæ vocis oraculo dato Decano Rotæ tamquam capiti illius Tribunalis liquet ex dicta Camerinen. pensionis 1. Julii 1643. coram Royas inter suas *dec.* 217. unde cum hujusmodi materia spectaret ad Congregationem Baronum, de cujus mandato eastra prædicta districta erant, recte Papa oraculum dedit

7 Thesaurario; qui ex eadem Bulla Baronum est dictæ Congregationis caput. Regulas autem Cancellariæ, ut supra per alterius partis defensores, allegatas a casu prorsus extraneas dicebam; Siquidem *reg.* 27. præcipit non judicari juxta formam supplicationis, sed juxta formam litterarum, & *reg.* 30. *seu* 31. loquitur de commissionibus in causis beneficiorum, non valituris, nisi literis expeditis, & sic ultraque percutit collationes beneficiorum, vel gratias, super quibus literæ expediri solent, ne in præjudicium officialium Cancellariæ obtinentes negligerent literas expedire; Ac etiam quia post signatam supplicationem, antequam literæ expediantur, solet ista revideri per varios Officiales, qui tamquam organum Papæ multa delent, vel addunt, aut accommodant, quod nil commune habet cum commissionibus in causis contentiosis, in quibus nec literæ expediuntur, neque Datariæ, vel Cancellariæ Officiales quicquam gerere habent, & vere in Camera hujusmodi exceptio prorsus irrelevans reputata fuit, sed proposita causa an. 1658. restricta fuit difficultas ad alia concernentia justitiam, præsertim circa excessum, ac exceptionem cujusdam tenutæ, seu membri dictorum Castrorum non traditi, quæ in facto potius, quam in jure consistebant.

ANNOT. AD DISC. LXXXII. & LXXXIII.

SUper his discursibus circa probationem jurisdictionis ex vivæ vocis oraculo, & jurisdictionem Camerarii Riparum, alia defuit occasio disputandi, atque circa primum, videtur quod decisio nimium pendeat ab observantia, seu stylo, quoniam si aliquis officialis ex factem Papæ plures, ac reiteratos faciat actus, tunc videtur, quod ei sit deferendum, atque pro validitate respondendum, ex deductis *sub tit. de donat. disc.* 2. *numer.* 24. E converso autem, ut hujusmodi assertioni deferendum non sit in iis, quæ nonnisi per ipsum Principem concedi solent, & in quibus officialis sit potius executor, & minister id adjicere fortius pro stylo antiquo, priusquam facultates reformationem reciperent, conferunt quæ habentur *sub tit. de Reg. disc.* 174. *& seqq.*

ROMANA CONCURSUS
PRO MERCATORIBUS RIPALIBUS
CUM DOHANERIO.

Casus disputatus in Camera, ignotus est exitus.

De jurisdictione Camerarii Riparum in causis mercatorum ripæ, seu negotium ripale concernentibus, quomodo & quando competat, & an procedat, ubi contentio est cum Dohanerio super gabella per tabernarium, seu hospitem debita concurrente cum mercatoribus ripalibus creditoribus ex causa vini, vel mercium, vel portus tamquam in causa fiscali cognitio spectet ad Thesaurarium? Et an fiscus, qui venit ad causam alteri assistendo tamquam defensor necessarius, seu alias habens interesse mediatum, trahat causam ad forum suum;

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *Causæ ripales cognosci debent per Camerarium ripæ, & quid ubi contentio est super gabellis?*
3 *In concursu generali creditorum super bonis unius debitoris causa debent cognosci coram uno, & quis sit iste magis competens.*
4 *In exercente plures artes, vel exercitia quis sit ejus judex, seu forus magis competens.*
5 *Causæ fiscales coram quo cognoscendæ sint.*
6 *Gabellæ dicuntur Principis, ac fiscus in eis interessatus dicitur, quamvis privatis, vel aliis usibus assignata essent.*
7 *Quando fisci interesse mediatum sit considerabile, & in quo foro ipse agere debeat causas sui debitoris.*
8 *De jurisdictione Ripæ ejusque Camerarii, in quibus causis procedat.*
9 *De jurisdictione Magistri nundinarum, seu Consulis, aut alterius fori mercatorum.*

D I S C. LXXXIII.

SUb Eugenio IV. per Populum Romanum, a quo mandante, vel approbante Papa, tunc ut plurimum 1
publica onera indicebantur, imposita fuit quædam gabella super vino ripali, per Leonem X. deinde aucta, atque per unum, vel alterum applicata substentationi Studiorum urbis, gabella studii proinde nuncupata, & de qua habetur in Romana appaltus post Pacif. de Salv. *dec.* 285. per Conservatores Populi administrari solita, & cui gabellæ moderno tempore adjectum fuit quoddam augmentum nuncupatum octavi cadi, seu barilis, ad beneficium Cameræ Apostolicæ, quod cum appaltu Dohanæ aliquando concedi solet, & aliquando separatim, sive etiam unitim cum appaltu ipsius antiquæ gabellæ, cum distinctione tamen pensionis proportionabiliter, & pro rata solvendæ, ut supra,

Cum autem per Clementem VII. in ejus Constitut. 4. vel renovando antiqua privilegia, vel de novo concedendo, statutum esset, ut omnes causæ mercatorum Ripæ, merces, & negotia ripalia concernentes, aut ab eis dependentes, & emergentes, ex causa pretii illarum, cognosci debeant per Riparum Camerarium, summarie, simpliciter, & de plano privative ad quoscumque alios judices, quæ Constitutio confirmata fuit per Paulum III. in ejus Constitut. 6. & ampliata per Pium IV. Constitut. 25.

Hinc proinde sub isto Pontifice exorta fuit controversia, ad quem judicem spectare deberet cognitio causa- 2
rum, quæ verti solent inter mercatores ripales vendentes vinum, & cauponas, seu tabernarios illa ementes, istorumque creditores ex aliis causis, duæque sententiæ Camerales emanatæ declarantes, quod ubi controversia esset super ipsa gabella, vel super ejus debito in genere, vel super ejus quantitate, aut modo solvendi, & tunc cognitio spectare deberet ad conservatores tamquam judices, & administratores gabellæ, ubi vero super ipsa gabella nulla esset controversia, sed ageretur de concursu ad bona cauponæ, seu tabernarii inter

mercatores ripales creditores ex causa vini, & Dohanerium creditorem ex causa dictæ gabellæ jam determinatæ, quia nempe juxta morem per omnes communi debitori habita fuerit fides de pretio; & tunc cognitio spectare debeat ad Camerarium riparum; Quæ sententiæ confirmatæ fuerunt per eumdem Pium IV. in ejus Constitut. 72. in Bullario veteri Sixti V. juxta quam distinctionem ita servari consuevit, ac etiam exprimi in ejusdem Appaltus capitulis, illud solum post dictum modernum augmentum addendo, quod ubi controversia esset super substantia, vel quantitate gabellæ antiquæ, quæ dicitur septem cadorum, cognitio, seu declaratio spectare deberet ad conservatores, respectu vero octavi cadi ex causa novi augmenti cognitio, seu declaratio spectare deberet ad Thesaurarium, judicem privative ad omnea super gabellis, & rebus cameralibus.

Formato igitur de anno 1661. concursu generali creditorum in bonis quorumdam tabernariorum, qui defecerant, atque prætendente gabellario creditore ex causa gabellæ, de qua fidem habuerat, causam trahere ad Thesaurarium; E converso autem prætendentibus mercatoribus Ripalibus creditoribus ex causa crediti, aliarumque mercium, eam spectare debere ad Camerarium Riparum; Hinc introducta desuper disputatione coram Cameræ Decano, ad quem tamquam specie Præfecti Signaturæ, quam Tribunal Cameræ utpote a Signatura Justitiæ exemptum, in ventre habet, istas controversias decidere pertinet.

Pro dictis mercatoribus scribens, cum sensu etiam veritatis, dicebam, pro remissione causæ ad Camerarium probabilius respondendum esse, tamquam in casu jam determinato per dictas antiquas sententias, confirmatas etiam in d. Constitut. 2. Pii IV. atque a tam longissima observantia, & ab ejusdem Appaltus capitulis roboratas, cum nulla adesset controversia super ipsa gabella, vel ejus quantitate, sed super ejus pretio, de quo gabellarius tabernariis fidem habuerat.

3 Et quatenus etiam dictæ sententiæ, ita canonizatæ non adessent, adeoque punctus ex integro determinandus esset, ita etiam determinari debere dicebam, quia in judicio universali concursus plurium creditorum in bonis ejusdem debitoris, unus debet esse judex omnium causarum, tam ratione connexionis ne contingat super eodem puncto coram diversis judicibus plures, diversas, vel contrarias sententias proferre, quam etiam ratione intolerabilis incommodi partium, ut coram pluribus judicibus, seu in diversis foris scripturas producere, ac novas probationes facere cogerentur, ad text. *in l. nulli, C. de judiciis*, cum concordan. copiose in materia cumulatis per Salgad. *in labyrint. credit. part. 1. cap. 4. cum seqq.* Et si plures essent judices in pari causa, tunc in præsenti dicebam esse debere Camerarium Riparum, vel quia causa spectare debet ad judicem debitoris, non creditorum, cum sub jurisdictione dicti Camerarii etiam dicti tabernarii existant, vel quia attendi debet ille judex, qui est competens majoris partis creditorum concurrentium ex eo quod in hac materia concursus, tam in ordine ad dilationem debitori dandam, quam quoad defalcum & alia, tamquam in Universitate, seu Collegio per creditores constituto, major pars præjudicat minori, vel demum quia coram Camerario causa reperiebatur præventa, ideoque data æquali plurium judicum competentia, præventioni deferendum erat, ex punctualiter deductis in his terminis concursus formati ad instantiam creditorum per Salgad. *d. c. 4. §. 1. per tot. præsertim num. 36. & 56. cum seqq.*

Atque in idem ponderabam id quod habemus de con-
4 cursu plurium judicum unius personæ exercentis plures artes, vel professiones, quarum quælibet habeat suum judicem privative, quod si contingat tractari causam occasione unius artis, vel professionis, tunc causa tractanda est per ejusdem artis judicem particularem, sed si tractanda sit causa indifferens, quæ personam, vel bona artificis, vel professoris generaliter percutiat, & tunc cognitio spectat ad judicem illius artis, quam ipse frequentius exercet, & in qua suum principale institutum versatur, Salic. *in l. sub prætextu, n. fin. C. de Sacros. Eccl.* Franch. *dec.* 175. & habetur in hoc proposito deductum *sub tit. de regal.* præsertim in Romana taxæ pro universitate Nursinorum Campifloræ, *disc.* 98. Unde cum tam spectata persona tabernariorum, quam numero creditorum, qui erant mercatores Ripales, ac etiam quantitate crediti, major competentia militaret pro Camerario, idcirco injustam dicebam gabellarii prætensionem; Potissime quia ipse duplicem in eodem genere gabellæ personam gerebat, unam pro gabella antiqua administrata per Populum majoris partis septem cadorum; Alteram pro gabella camerali unius cadi, & sic minoris partis, pro qua, concurrentibus aliis creditoribus ut supra, nec non competentia ejusdem fori riparum pro majori parte gabellæ, prorsus incongruum dicebam, ut adeo minor pars totum trahere deberet.

Pro Dohanerio vero Scribentes, necnon Cameræ Procurator & advocatus eidem adhærentes, eorum intentionem fundabant in privilegio Fisci deducto ex Apostolicis constitutionibus; præsertim Constitut. 9. Pauli III. statuentibus omnium causarum, in quibus ille habet interesse, cognitionem spectare debere in prima instantia privative ad Thesaurarium, & deinde ad Cameram, quæ Constitutiones innixæ sunt dispositioni juris communis, ad text. *in l. fin. C. si adversus fiscum, & toto tit. C. ubi causæ Fiscales*, cum concord. per Farinac. *in fragment. verbo Fiscus, n.* 180. *cum seq.* Carleval. *de judic. tom. 1. disp. 2. num. 698. & seqq.* Capyc. Latr. *dec.* 186. *vol.* 2. apud quos ceteri, atque hoc deducebant, quod dictæ antiquæ sententiæ tamquam emanatæ de tempore, quo aderat sola gabella septem cadorum, in qua Camera Apostolica non habebat interesse, nullum constituebant statum respectu modernæ gabellæ octavi cadi spectantis ad Cameram, ex jure novo. 5

Atque huic motivo aliud addebant interesse quod Fiscus habebat pro gabellarii satisfactione, & ne huic præjudicatum remaneret, vel ut ita promptius ab eodem gabellario ipsa Camera censum exigere posset, vel ad tollendum omne dubium, ne gabellarius, ita præjudicatus aliquam defalchi prætensionem haberet, unde propterea certum dicebant Cameræ interesse, ut ejus ratione Apostolicis Constitutionibus, ut supra, locus fieret.

Vere tamen hujusmodi prætensio pro meo judicio nullam habebat subsistentiam. Primo, quia antiqua gabella septem cadorum, adhuc dicenda est Cameralis, utpote per Papam mediate, vel immediate, ut supra posita, cum ea originaliter indicta esset per Eugen. IV. aucta deinde per Leonem X. ut constat ex d. Constit. 6. Pauli III. & Constit. 25. Pii IV. in antiquo Bullario Sixti V. ideoque nulla adest differentia inter gabellam antiquam septem cadorum, & modernam, quæ non gabella nova, sed potius quoddam antiquæ augmentum dicenda est, solaque differentia consistit circa applicationem in diversos usus eundem Principatum concernentes, quoniam ad Principem quoque pertinet, scientiarum studia, & Universitates ex publicis oneribus sustentare, ac propterea id non tollit, vel alterat fisci privilegium, vel interesse, cum illud etiam concurrat in gabellis a Principe impositis, & deinde privatis personis venditis, ut late firmat Larrea *alleg. Fiscali 7. n. 3. cum seqq.* & habetur in Romana appaltus lignorum *sub tit. de regal disc.* 81. & sic dictæ sententiæ statum in hoc augmento etiam facere videntur ex ratione accessorii sequi debentis naturam sui principalis.

Secundo clarius, quia tunc motivum esset considerabile, quando controversia esset super concernentibus ipsius gabellæ substantiam, vel modum, an scilicet illa deberetur, necne & quomodo, cum determinatio habere posset tractum successivum, & continere præjudicium, non solum temporaneum ipsius gabellarii, sed perpetuum Cameræ, quo casu merito per easdem sententias, & per capitula appaltus provisum est, cognitionem spectare debere, vel ad conservatores, vel ad Thesaurarium respective, ut supra. Secus autem in præsenti concursu, in quo nulla erat controversia super substantia, vel modo gabellæ, cujus debitum in certa quantitate jam inter gabellarium, & tabernarios determinatum erat, solumque gabellarius concurrebat tamquam nudus creditor pecuniarius pro ejusdem gabellæ pretio, de quo fidem habuerat, unde quando dictum creditum consequi non posset, id non inferebat aliquod successivum Cameræ præjudicium, cum exinde non firmetur status in futurum, neque hæc dici posset causa, ob quam gabellarius aliquod defalcum prætenderet. 6

Aliud vero interesse facilioris exactionis census a gabellario, utpote mediatum, & remotum, non videbatur ad id aptum, quia fisco conceditur assistere causæ per 7

priva-

privatum fuum debitorem tractatæ pro fuo intereffe, fed coram judice debitoris, late Staib. jun. *refol.* 194. Rovit. *fuper pragm.* 2. *de off. procur. Caf. n.* 2. Carlev. *de judic. vol.* 1. *n.* 705. Capyc. Latr. *dec.* 175. *numer.* 39. & *dec.* 186. *num.* 8.

Tunc autem intereffe mediatum fifci ad effectum fori eft confiderabile, quando exitus caufæ in ipfius potius, quam victi præjudicium redundaret, quia nempe teneretur erga victum de evictione, ut habetur apud Carlev. *loc. cit. num.* 703. in cujus cafu non verfabamur, quia fi gabellarius per creditores victus effet, nil Fifco intererat, cum non per hoc aliqua evictionis actio contra eum haberi poffet.

8 Uno autem cafu credebam, gabellarii Cameralium fibi adhærentium prætenfionem aliquam habere poffe probabilitatem, quando difputari contingeret de puncto potioritatis; An fcilicet mercatoribus vinum credentibus illa competeret gabellario ea dicta caufa adverfus alios creditores, cum tunc ageretur de puncto præjudiciali habente tractum fucceffivum, ac refpiciente ipfam gabellam in genere, cum præjudicio Cameræ, quæ proinde dicere poteft, id non ab alio, quam a fuo judice judicandum effe; Sed hujufmodi quæftiones hodie via per juris tramites decidi folent, cum irrepferit ufus Cameralium fuper quibufcumque incidentibus procurandi Pontificia Chirographa, ut in præfenti audio factum effe fuper potioritate gabellarii, de qua potioritate habetur actum in una Romana gabellæ, feu concurfus *fub tit. de credito*.

Aliam difputationem habui in Signatura Juftitiæ circa iftam jurifdictionem ripalem in una Romana Valloneæ inter quofdam Hebræos orientales, quorum unus caufam introduxerat coram d. Camerario, & alter coram Aud. C. Atque ad iftum, non autem ad illum fpectare dicebam caufæ cognitionem, quamvis controverfia effet occafione mercium, quæ per flumen ad ripam advenerant, quia d. Conftitut. Clem. VII. Pauli III. & Pii IV. agunt de controverfiis habendis occafione rerum ripalium, vel ab illis emergen. & dependen. & ex caufa pretii illarum, de quibus habeatur fides, vel alias contrahatur inter nautas & alios, commercia pro rebus ripalibus cum eifdem mercatoribus, & nautis habentes, ut liquet ex Conftit. Pii IV. quæ latius patet, & fic in concernentibus ipfum mercimonium ripale ad negotiantes facilius alliciendum, & ne ob lites coram aliis judicibus cum acta judiciaria fuftinendas, cogantur navigationem, & negotium defetere, quod privilegium dicebam originem trahere a juris communis difpofitione, vel intentione, qua attenta in nundinis, portubus, aliis locis negotiationi deftinatis hujufmodi fummarium, ac planum, & de facto datur, quod vocatur judicium mercatorum, ex deductis per Ma- 9 ranta *in praxi p.* 4. *verf. ut judicium mercatorum*, *ex n.* 48. *ad fin.* ubi Follerius in addit. ex Bald. & aliis quos allegat, fubjungit, hujufmodi judicium coram Confulibus mercatorum, vel aliis ad id deputatis, locum habere folum in rebus & materiis mercantilibus, de quibus tamen controverfia fit occafione ipfius mercimonii mercantilis; Prout ubique practicatur in caufis, quæ ita tractantur coram Magis nundinarum, in quibus terminis in dicto cafu non verfabamur, quia controverfia erat fuper credito pecuniario contracto in infula Cretæ, feu alibi, cum conventione illud folvendi ex pretio Valloneæ, quæ tranfmittebatur ad Urbem, ut ibi venderetur, nam alias omnes caufæ pecuniariæ inter Barones, & Cives Romanos tractari debebent in hoc foro, occafione frumenti, vini, aliarumque rerum, quæ gratia commodioris tranfportationis ad Urbem per flumen vehuntur, & ita refolutum fuit.

LEODIEN. UNIONIS

PRO PP. PRÆDICATORIBUS GERMANIÆ INFERIORIS

CUM CAPITULO ECCLESIÆ N.

Cafus difputatus in Signatura Juftitiæ, & refolutus, ut infra.

An A. C. in fecunda inftantia jurifdictionem habeat in caufis beneficialibus, & quando iftæ dicantur tales?

S U M M A R I U M.

1 *A. C. eft judex appellationis ab omnibus caufis extra Curiam.*

2 *Electio eft appellantis de pluribus judicibus.*

3 *A. C. non habet jurifdictionem in beneficialibus, quod dupliciter declaratur.*

4 *Quando caufa dicatur beneficialis, necne.*

5 *Caufa Leodienfes committuntur in Rota.*

D I S C. LXXXIV.

Facta per Sedem Apoftolicam unione quorundam beneficiorum ad favorem Patrum Ordinis Prædicatorum Germaniæ inferioris; Cum literarum Apoftolicarum defuper expeditarum executioni fe opponeret Capitulum Ecclefiæ N. atque in partibus fententia dictis Religiofis præjudicialis prodiiffet, interpofita per eos appellatione, caufam introduxerunt coram A. C. E converfo autem Capitulum prædictum curavit Caufam per Breve Apoftolicum committi alteri judici in partibus; Atque in hujufmodi controverfia, adeuntibus partibus Signaturam juftitiæ, 1

Pro dictis Regularibus fcribens, dicebam fundatam effe eorum intentionem pro remiffione caufæ ad A. C. cum non dubitetur ipfum effe judicem competentem appellationis a quibufcumque caufis extra Curiam, ut conftat ex ejus facultatibus impreff. poft Saluft. *in ejus praxi*, ac etiam deductum habetur per Scacc. *in appell. q.* 8. *n.* 99. & 155. & fæpius dixit Rota, præfertim *dec.* 36. *n.* 1. & 28. *p.* 10. *rec.* Data vero competentia, certum eft, electionem effe appellantis, ex deductis per eundem Scacc. *d. tract. q.* 5. *n.* 99.

Non negabantur hæc per alterius partis defenfores, 2 utpote notoria, & quotidie practicata, fed dicebatur ea procedere in aliis caufis, non autem in beneficialibus, in quibus quicquid aliquando dubitatum fuerit, hodie per Signaturam & in Curia receptum eft, A. C. non habere jurifdictionem, neque effe judicem competentem, quod 3 ego ftante moderna praxi, & opinione, in qua refidet Signatura, non negabam, dum etiam Rota non femel eumdem fenfum habuit, ut præfertim habetur Achill. *dec.* 24. *de appell.* Greg. & Adden. *dec.* 117. *num.* 4. Coccin. *dec.* 179. *num.* 1. Cavalet. *dec.* 32. & 124. *dec.* 99. *n.* 20. *par.* 12. *rec.* & in aliis.

Replicabam tamen, vel id non procedere, quoniam non agitur de decidenda caufa beneficiali in petitorio, fed folum ubi de fimplici executione litterarum Apoftolicarum pro affequutione poffeffionis beneficii in proceffu executivo competente literis Apoftolicis, quarum generaliter A. C. eft executor, etiamfi effent fuper provifione beneficii juxta modernas facultates, ex deductis per Coccin. *dec.* 169. *n.* 5. Royas *dec.* 315. *n.* 4. Add. ad Butatt. *dec.* 299. *num.* 6.

Vel objectum non intrare ex defectu applicationis, 4 eo quia non agebatur de caufa beneficiali, quæ tunc dicitur quando agitur inter duos provifos contendentes de titulo, ac pertinentia beneficii; Secus autem ubi lis eft fuper jure conferendi, vel præfentandi, five fuper unione, ac fimilibus controverfiis, in quibus beneficium fit bene occafio litis, illa vero non percutiat ejus titulum, vel pertinentiam inter duos provifos, fed diverfum effectum, ut magiftraliter in materia, cafus diftinguendo, habetur apud Coccin. *dec.* 42. Et in fpecie, quod ubi agitur de unione, caufa non dicatur beneficialis, Coccin. *dec.* 169. *n.* 2. Cavaler. *dec.* 472. *n.* 4. Greg. *dec.* 562. *n.* 1. Adden. ad eundem *dec.* 174. *n.* 7.

Signatura, confentiente hac parte, imo defiderante, caufam commifit Rotæ, cui caufæ Leodienfes committi folent, apud Butatt. *decif.* 825. *numer.* 6. ubi Add. 5 Id enim, quod effugi quærebatur, erat, ne committeretur judicibus de partibus, coram quibus ob majorem Capituli oppofitoris potentiam, Partes de eorum juftitiæ admiffione fatis dubitabant, cum fæpius ifta, quæ folum ordinem concernunt, ad juftitiæ, ac negotii principalis determinationem influere foleant.

A N N O T. A D D I S C. LXXXIV.

Super puncto, an A. C. habeat jurifdictionem in beneficialibus, an etiam in matrimonialibus, videri poffunt ea, quæ infinuantur *in relat. Curia*, *lib.* 15. *difc.* 34. ubi de hoc Tribunali, ejufque facultatibus.

RO-

ROMANA DECIMÆ

PRO CARDINALIBUS RAGGIO, ET LOMELLINO CUM CAMERA APOSTOLICA.

Casus resolutus per Congr. particularem deputatam pro dictis Cardinalibus.

De jurisdictione Thesaurarii Generalis competente ex Constitutione 100. Sixti V. dictique Thesaurarii participatione de decima omnium incamerationum; An procedat in Provinciis & Regionibus extra Italiam, in quibus accidentaliter contingat, eundem Thesaurarium aliquam superioritatem, vel authoritatem habere?

An eadem jurisdictio in eodem loco, vel genere possit pluribus eodem tempore competere, & quando ejus specialis concessio uni facta censeatur cumulative ad alterum, vel privative?

S U M M A R I U M.

1 *DE jurisdictione Thesaurarii generalis ejusque participatione de spoliis.*
2 *Officium collectoris spoliorum alias erat diversum ab illo Thesaurarii.*
3 *Pars addita, vel reversa ad Regnum, vel Principatum cadit sub eadem jurisdictione, & legibus.*
4 *Sub legate rei venit pars addita.*
5 *An dari possint duo capita in eodem corpore, & sic duo cum eadem jurisdictione. declaratur.*
6 *Concessa eadem jurisdictione pluribus, censetur in dubio cumulative.*
7 *Dantur plures casus in jure, in quibus per jurisdictionem datam uni non censetur adempta jurisdictio alterius.*
8 *Per deputationem Visitatoris particularis non censetur adempta jurisdictio Visitatoris generalis.*
9 *An detur hic concursus in jurisdictione delegata.*
10 *De quarta parte pœna competen. judici in causis contraventionum.*
11 *Quando rescriptum Principis directum Officiali ordinario dicatur importare delegationem, vel excitationem jurisdictionis.*
12 *Excercens duplex officium percipere potest duplex emolumentum.*

D I S C. LXXXV.

1 DIsponente Constitutione 100. Sisti V. Thesaurarium Generalem esse debere universalem collectorem omnium spoliorum per Italiam, excepta Nunciatura Regni Neapolitani; Necnon participare debere de decima parte omnium incamerationum, exceptis illis, quæ fierent in Regno prædicto, ac etiam excepta Nunciatura Hispaniarum, de cujus spoliis, & emolumentis ad Urbem transmittendis, Thesaurarius pro sola quinquagesima participat.

Cum Principatus Cataloniæ, & Comitatus Rossilioni sub Hispaniarum Nunciatura existentes, ob immutatam de facto dominationem continuare non possent sub prædicti Nuncii administratione, & jurisdictione; Hinc proinde Sedes Apostolica per modum provisionis, & ne interim ejus juribus ita præjudicatum remanere, in hujusmodi Provinciis, Thesaurario Generali spoliorum, curam, & administrationem commisit, ut ibi commissarios, aliosque Ministros a prædicto Nuncio alias deputari solitos deputaret; Sed post aliquod tempus per literas in forma Brevis particularem Collectorem directe ibidem deputavit, qui tamen Thesaurario prædicto quamdam subordinationem tamquam inferior minister semper professus est, agnovit, recipiendo ab eodem ordines opportunos circa pecuniarum transmissionem, & alia contingentia; Quibus sic stantibus, tam Cardinalis Raggius pro tempore quo fuit Thesaurarius, & sub quo ista innovatio contigit, quam Cardinalis Lomellinus in officio successor, suam decimam, eodem modo, quo de cæteris Italiæ spoliis perciperunt, de istis etiam perceperunt; Verum in computorum redditione, opponentibus Cameralibus, quod de hujusmodi spoliis, non decima, sed solum quinquagesima eis debita esset; atque deputata per Papam Congregatione particulari aliquorum Clericorum Cameræ.

Assumpta desuper disputatione, præcipuum, ac totum fundamentum Cameralium in eo consistebat, quod Thesaurarii jurisdictio cum jure participandi de decima, restricta esset ad Italiam, expresse exceptis, tam Nunciatura Regni Neapolitani, quam illa Hispaniarum, sub qua istæ Provinciæ veniebant. Unde cum de jure communi statutum non esset; quod Thesaurario aliqua participatio deberetur, atque illa competens ex dicta Constitutione restricta esset ad certas Provincias, vel regiones, illas egredi non poterat. Et multo minus ea tempore quo particularis Collector per Papam directe, & immediate deputatus fuerat, cum hic dicendus esset subrogatus in locum Nuncii Hispaniarum, ejusque partes supplere; & per quam deputationem cessasse dicebant eam jurisdictionem, seu administrationem, quæ provisionaliter, donec ad hujusmodi deputationem deveniretur, Thesaurario demandata erat.

Pro dictis autem Cardinalibus pro tempore Thesaurariis scribens, distinguendo pro faciliori resolutione quæstionem in duas inspectiones; Unam scilicet pro tempore quo solus Thesaurarius absque dicto speciali Collectore administravit; Alteram vero a dicta deputatione citra; Quatenus pertinet ad primam, ponderabam, attento tenore dictæ Constitutionis Sixti respectu decimæ, vel aliorum emolumentorum ad Thesaurarium pertinentium, nullam adesse restrictivam intra Italiam, vel alios fines, cum *in* §. 8. *cum duobus seqq.* & §. 42. *post med.* generaliter, & indefinite sibi concedantur *decima*, & *taxa*, aliaque emolumenta de spoliis, bonis vacantibus, ac redditibus male perceptis, necnon illicitis negotiationibus, & quibuscumque incamerationibus, & proventibus hujusmodi. 2

Restrictiva autem, seu enunciativa Italiæ legitur, tam in §. 2. quam in §§. 12. & 18. quoad exercitium collectoriæ, ac jurisdictionem, & facultatem exigendi; Possunt autem simul stare, quod jurisdictio Thesaurarii in ordine ad collectoriam restricta sit intra certos fines, vel casus, jus autem emolumentorum ratione Thesaurariæ sit indefinitum, & generale, ita ut ista sint duo munia, alias separata, ita insimul unita, idemque diversis modis, ac respectibus exercenda, & regulanda, cum ejusdem Constitutionis tenor ostendat, præteritis temporibus unum officium fuisse ab alio separatum.

Quodque jus participandi de emolumentis juxta taxas, vel ab antiqua consuetudine, vel a dicta præscriptione taxatas, sit quid diversum a collectoria comprobari dicebam ex eo, quod etiam intra Italiam, duo adsunt Principatus habentes Collectorem, qui habeat annexum duplex munus Nuncii, & Collectoris Apostolici, ut sunt Ducatus Sabaudiæ, & Ducatus Florentiæ, in quibus absque dubio Thesaurarius dici non potest Collector. Et nihilominus Thesaurarius eandem decimæ participationem habet. Ergo decima non est ratione collectoriæ ita restrictæ, sed est ratione participationis, quæ Thesaurario, generaliter & indefinite in casibus non limitatis competit, Prout in Regno Neapolitano, & in illis Hispaniarum, Thesaurarius nullam exercet collectoriam, & tamen participat de quinquagesima, non ratione muneris Collectoris, sed ratione alterius muneris Thesaurarii.

Ideoque stante quod respectu participationis independentis a collectoria, ejus intentio dicitur generaliter fundata in quibuscumque spoliis, & incamerationibus ubicumque fiant, cessante solum in casibus exceptuatis, tamquam in limitationibus regulæ generalis, punctus erat, stante exceptuatione Nunciaturæ Hispaniarum, sub qua ista etiam Provincia comprehendi retroactis temporibus solita erat, & ex cujus spoliis Thesaurarius, nonnisi quinquagesimam percipere consueverat. An eadem Provincia pro tempore quo sub dicto Hispaniarum Nuncio non esset; sed sub ejusdem Thesaurarii administratione immediata, vel mediata, ut supra, & regulari deberet juxta antiquum morem, vel potius eo modo quo reliqua loca non exceptuata regulantur.

Atque in hoc probabilius pro jure Thesaurarii cum sensu etiam veritatis, omnino respondendum dicebam, quia exceptuatio non est de ipsis Regnis, Provinciis, vel locis, sed de ipsa Nunciatura, ideoque intelligenda est de illis locis, quæ sub dictæ Nunciaturæ jurisdictione, & administratione veniunt, cum limitatio sit ratione Magistra-

gistratus. Unde quemadmodum si Sedes Apostolica aliquam insulam Italiæ adjacentem, seu etiam aliam partem dictæ Nunciaturæ uniret, ac subminetret, ista pars, tamquam species alluvionis eandem in proposito assumeret naturam, & qualitatem, quia exceptuatio est de Magistratu, non de locis. Ita e converso, si ab eodem Magistratu, vel Præsidatu aliqua pars dismembraretur, vel accidentaliter cessaret, illa tamquam in casu extra limitationem, & tamquam per reversionem ad suam causam generalem, dicitur esse in casu regulæ, & consequenter cadere sub jurisdictione, & administratione Thesaurarii tamquam Officialis Generalis jure Cameræ administrantis in omnibus illis locis, in quibus cesset illa specialis circumstantia, quæ ab hujusmodi generica jurisdictione eximebat.

3 Utpote pro toto Regno deputatur Vicarius, vel alter Magistratus Generalis, cui aliqua causarum universitas demandata sit, a qua jurisdictione exempta sint loca infeudata, proprios feudatarios, ac Dominos mediatos habentia: Si casus præbeat, quod feudum devolvatur, seu alias cesset illa causa, quæ eam Regni partem a jurisdictione Vicarii Generalis, seu a legibus Regni exceptuabat, tunc tamquam pars totius, revertens ex cessante ratione separationis ad suam integritatem, & causam, illico cadit sub dicta generica jurisdictione, ac legibus, ex theor. Guglielm. de Cuneo *in leg. si convenerit*, §. *si nuda ff. de pignor. action.* ubi optime Barr. cum quo cæteri persequuntur, Bal. *in cap. Imperialem*, §. *Preterea Ducatus*, *n.* 7. *in fine de probib. feud. alienat.* per Fedet. Nair. *cons.* 340. *n.* 25. & habetur deductum in Urbinaten. *sub tit. de feud. ad materiam Bulla Baronum*, *dis.* 83. ubi quod dicta Bulla, utpote comprehendens solum Statum mediatum, de tempore editionis non complectebatur Statum Urbini tamquam infeudatum, sed bene complectitur hodie a tempore devolutionis citra, cum ita effectus sit Status immediatus, quicquid parum rute in proposito dixerit Rota in ea causa.

Et ultra dictum exemplum, tam theoricum, quam practicum, adducebam alterum de Tribunali S. Consultæ, quod comprehendit universum Statum Ecclesiasticum, exceptis Provinciis, vel locis cadentibus sub Legationibus, Ac etiam, vel de jure, vel de facto non solebat se ingerere in Statibus Castri & Roncilionis infeudatis; sed postquam dicti Status per concordiam cessi fuerunt Cameræ, S. Consolta, non jure novo, sed ex generali facultate in universo Statu, ac omnibus ejus partibus non exceptuatis, tamquam ex cessante limitatione, seu impedimento suam exercet jurisdictionem; Et pariter sicuti aliqua Civitate Status addita uni Legationi, ejus naturam assumeret, & a Consulta exempta maneret, ita si quæ Civitas alias sub Legatione comprehensa ab ea eximeretur, illa caderet sub dicta jurisdictione Consultæ, non obstante antiqua exceptuatione, quia illa directa est ad Magistratum, non ad loca sub eo existentia, ad quod conferunt deducta in Romana Bulli alearum, *sub tit. de Regalib. disc.* 80.

4 Hinc proinde inferebam, quod quando Papa ob accidentalem hujusmodi Provinciarum separationem a Nunciatura Hispaniarum, earum administrationem Thesaurario demandavit, non fuit aliqua specialis delegatio, seu novæ alias non competentis jurisdictionis concessio, sed explicatio ejus quod de jure inerat, ac potius excitatio, quam delegatio, juxta terminos text. *in l. quod in rerum*, §. *si quis post*, *ff. de legat.* 1. ubi disponitur, quod si Testator leget alicui fundum Tusculanum, deindeque huic fundo aliud prædium adjicitur, vel per alluvionem, vel per additionem, sive per cessationem illius causæ, quæ aliquam partem separabat, tunc totum cedit legatario, quoniam ista dicitur superadditio de specie facta generi, per quam totum remanet genus, & ex cujus text. terminis DD. ibidem, & alibi communiter hanc jurisdictionalem materiam regulant.

Clarius autem, attento hoc primo tempore, pro The-
5 saurarii participatione prædicta, omnino respondendum veniebat, quia cessabat Cameræ præjudicium, cum de tempore quo eædem Provinciæ sub Nunciatura Hispaniarum cadebant, Camera eandem diminutionem patiebatur, ex quo Nuncius dictam participationem ratione collectoriæ assequebatur; Igitur dum Thesaurarius utrumque munus gerebat, saltem tamquam subrogatus in locum Nuntii, & ratione dicti alterius muneris, percipere debebat emolumentum, cujus duplicitas ratione duplicitatis muneris quod unus, & idem exercet de jure, non est prohibita, ex iis, quæ in fine hujus discursus habentur in Romana quartæ pro eodem Cardinali Raggio, ideoque respectu istius primi temporis casus videbatur omnino planus, qualis etiam à judicibus reputatus fuit, ipsis etiam Cameralibus hujusmodi veritatem agnoscentibus, cum nullum exinde Cameræ damnum, ac præjudicium resultaret.

Major igitur difficultas erat circa alteram inspectionem secundi temporis, in quo Sedes Apostolica in his Provinciis particularem Collectorem deputaverat, nimiam enim difficultatem faciebat novum damnum, & præjudicium, quod ita Cameræ resultabat; Dum Collector obtinebat eam participationem, quam Nuncius habere consueverat, & ulterius Thesaurarius solam quinquagesimam de præterito obtinere solitus, ita decimam obtineret, unde Cameræ damnum erat clarum, atque hoc erat potissimum Cameralium fundamentum, quod judicibus etiam non levem faciebat impressionem. Quare pro hoc secundo tempore, cum aliquo honesto temperamento controversia sopita fuit.

Dicebam tamen meum punctum esse, an per hujusmo- 6
di particularem deputationem cessasset præcedens incumbentia, quam Papa in istis Provinciis Thesaurario dederat, ita ut dicto collectore omnino subrogato in locum Nuncii, locus fieret exceptuationi de qua supra; Si enim ita esset, admittebam intrare objectum ex ratione exceptuationis seu limitationis prædictæ, secus autem e converso, quia si Thesaurarius, non obstante hujusmodi deputatione, tamquam extra casum limitationis, allegare poterat d. regulam generalem sibi assistentem, curandum non erat de Cameræ præjudicio exinde resultante; quoniam allegare inconveniens non est solvere argumentum; præsertim quia neque omnino inconveniens, vel novum est, ex eisdem spoliis, & in camerationibus, duplicem detrahi officialium participationem, unam scilicet ad commodum collectoris, & alteram integra decima ad commodum Thesaurarii, ut practicatur in supradictis Ducatibus Florentiæ & Sabaudiæ; Ideoque dicebam, quod sibi imputaret Papa cur quando particularem Collectorem deputavit, non cogitavit ad jurisdictionem generalem Thesaurarii, neque limitationem in Constitutione Sixti contentam respectu Nuncii Hispaniarum repetiit in ista collectoria, dum iste Collector ex forma suæ deputationis; dici non poterat Locumtenens Nuncii prædicti, seu in ejus locum subrogatus, quia Princeps istarum Provinciarum tunc possessor, prætendens eas esse ab Hispaniis omnino separatas, & diversas, hujusmodi deputationis formulam nullatenus admisisset.

Restricta igitur disputatione ad istum punctum, an sci- 7
licet per dicti Collectoris particularem deputationem, omnino cessasset prior Thesaurarii jurisdictio, ex dicta deputatione Papæ, vel ex dicta Constitutione Sixti resultans; Camerales præcipuum, ac totum fundamentum constituebant in incompatibilitate jurisdictionis penes utrumque officialem; ita enim dicebam dari debuisse duo capita in eodem corpore, quod est monstrum de jure non admittendum, ad text. *in cap. quoniam in plerisque*, §. *prohibemus*, *de offic. ordinar.* & de qua propositione sæpius *hoc tit.* cum similibus, & ex qua ratione inferebant, quod per hanc secundam deputationem, omnino cessaverat prima.

In contrarium tamen dicebam assistere veritatem, seu 8
majorem probabilitatem, cum objectum recte caderet in muneribus, seu officiis incompatibilibus, in quibus jurisdictio, uni tantum insolidum privative ad alios competere debeat, ut est casus text. *in d. c. quoniam in plerisque*, §. *prohibemus*, de duobus scilicet Episcopis in eadem Cathedrali non dandis. Tum ex eo, quod duo sponsi unius muneris dari non possunt; Tum etiam, quia si Episcopus habere debet solus tamquam illius Ecclesiæ caput universam jurisdictionem, incompatibilem est dare in altera eandem jurisdictionem Episcopalem, ratione dicti absurdi duorum capitum in eodem corpore. Secus autem, ubi concursus plurium est compatibilis ex diversitate tituli, vel respectuum, quia sicuti non implicat, ut ejusdem rei dominium, quod penes duos in solidum esse non potest, penes plures tamen existat diversis respectibus, ex iis, quæ habentur *sub tit. de feud. discurs.* 61. *&* 62. *& alibi*. Ita idem non implicat in jurisdictione, quia nempe unus eam habeat ordinariam, alter delegatam, sive unus universalem, alter specialem, vel unus superiorem, alter inferiorem, & subordinatam, ut ex Bart. *in l.* 1.

§. *hoc*

§. *hoc autem edictum*, *ff. de novi oper. nunciat.* bene Aret. *in leg. quod in rerum*, §. *si quis post*, *ff. de legato primo*; constituentes proinde regulam, ut jurisdictio uni concessa censeatur, potius cumulative, quam privative, de qua ultra Aretin. *ubi sup.* optime tractantem Bart. & cæteri *in l. prima*, *C. de offic. Præfect. Urbis*, Greg. *dec.* 4. & 8. Buratt. *dec.* 912. *num.* 4. & 5. Rota *dec.* 457. *n.* 15. & *seq. part.* 5. *rec.* & *sæpius*.

9 Hinc *in d. l. prima*, *C. de offic. Præfecti Urbis* disponitur, ut per deputationem unius officialis ad Annonam, adempta non censeatur jurisdictio generalis, ejusdem Annonæ Præfecti, quia recte jurisdictionis, ac munerum subordinata societas dari potest, ut bene probat text. ibi, *sitque societas muneris, itaut inferior gradus meritum agnoscat*. *Et in leg. adiri*, *ff. de off. Præfecti Urbis*, quamvis Consuli argentatiorum detur in istos jurisdictio specialis, non per hoc tamen adempta dicitur jurisdictio Magistratus generalis. Prout *in l. ultima*, *C. ubi causæ fiscales*, *&c.* per jurisdictionem concessam Comiti domorum in colonos, adempta non dicitur jurisdictio alterius superioris, vel Magistratus generalis. Et *in c. super hoc*, *de hæreticis in sexto*, *& Clementina prima*, *eod. tit.* disponitur, per deputationem particularis Inquisitoris in loco ademptam non censeri jurisdictionem Episcopi, vel Inquisitoris generalis, cum similibus bene collectis, & ponderatis per Roman. *cons.* 393. *num.* 2. *cum seqq.* Atque per deputationem alicujus specialis Visitatoris, adempta non dicitur jurisdictio Ordinarii, seu Visitatoris generalis, quoties præsertim deputatio non est ad partis postulationem, sed motu proprio, Bald. *in Auth. habita n.* 59. *Cod. ne filius pro patre*, Aretin. *cons.* 102. *num.* 2. *cum aliis*, per Gregor. *d. dec.* 4. & 6. de compatibili concursu Episcopi, & Prælati inferioris in eadem diœcesi diversis respectibus habetur in Toletana jurisdict. *disc.* 1. & in aliis *hoc eod. tit.* ad materiam text. *in cap. auditis*, *de præscript.*

Et quamvis Camerales replicarent istam compatibilitatem procedere in jurisdictione ordinaria, non autem in delegata; Attamen dicebam hanc differentiam nullo jure probari, atque plurium jurisdictionem delegatam concurrere posse probabam, præsertim in casu Monasterii S. Claræ, de quo in Neapol. *hoc eod. tit. disc.* 26. Neque implicare, ut penes plures eadem jurisdictio delegata sit, probari dicebam ex gl. *in l. Pomponius*, *verbo proferre*, *vers. idem in deleg. ff. de re jud.* quam sequuntur Bart. *ibid. num.* 3. & Alex. *num.* 6. Dec. *in cap. causam matrimonii*, *num.* 34. & *seqq. de offic. deleg.*

In eadem Congregatione deputata, & pro eodem Cardinali *Raggio* occasione solidationis ejus computorum, dubitatum fuit de alia parte quartæ partis pœnæ, quam idem sibi applicaverat tamquam judex causæ per Papam delegatus super quadam contraventione bannimentorum in materia frumentaria, seu annonam respiciente; Cum enim ex recepta consuetudine, præsertim Cardinalis Camerarii, cui, qua cæteri inferiores officiales Camerales procedere solent, judex qui tractat causas contraventionis bannorum, loco sportularum, seu emolumentorum, percipiat quartam partem pœnæ, alia quarta parte accusatori applicata, itaut dimidia solum incameretur, ex qua tamquam incameratione, idem tamquam Thesaurarius suam generalem participationem decem pro centenario etiam habuerat; Dicebant Camerales id fieri non potuisse, eumque contentum esse debere sola decima sibi competente tamquam Thesaurario, sub cujus officii nomine dict. causam tractasse censendum erat, quia Papa rescribente officiali ordinariam jurisdictionem habenti potius excitatio, quam delegatio dicitur.

Verum dicebam contrarium esse probabilius, quia tunc
10 dicitur excitatio, & non delegatio, quando est circa ea, quæ idem officialis facere poterat, vel solebat, quod in præsenti negabatur, quia in hujusmodi causis, utpote ad Cardinalem Camerarium, sive ad Annonæ Præfectum spectantibus, Thesaurarius, vel non habet, vel exercere non solet suam jurisdictionem, unde dicitur delegatio ex Bart. *in leg. more numer.* 5. *ff. de jurisdict. omn. judic.* Jas. *ibid. numer.* 61. Soccin. *numer.* 62. Surd. *cons.* 354. *num.* 30. Menoch. *cons.* 340. *numer.* 23. & 33. *cum seq.* Atque sufficit jurisdictionem ordinariam in aliquo alteratam esse, ut delegata dici possit, Surd. *d. cons.* 354. *num.* 28. & *seq.* Rota in Brixien. fideic. 24. Martii 1642. cor. Bich. Nil obstante, quod procedendo se diceret Thesaurarium, quia id non tollit delegationem, dum dicat etiam procedere, non ex suis ordinariis facultatibus, sed de ordine Papæ, & ex ejus speciali deputatione, Seraph. *dec.* 549. *num.* 2. Rom. Salviani 15. Decembris 1614. cor. Sacrato, Spolet. hæreditatis 2. Aprilis 1618. cor. Pamphil. alias Innoc. X.

Posita vero delegatione, itaut censendus esset tamquam 11
subrogatus in locum Camerarii, cui alias causam tractanti quarta debita fuisset. Nil referre dicebam, quod etiam decimam percepisset, quia in jure receptum est, ut uni eidemque personæ duplex officium gerenti, duplicatum stipendium debeatur, eodem modo quo deberetur, si officia essent penes duo distincta, ut tenet. *in §. illud*, *verbo periculum*, ubi gl. *Auth. ut judices sine quoque suffragio*, & probat etiam text. *in l. his scholaribus*, *in fin. C. de erogat. milit. annon. l.* 12. & explicite firmant alios reportantes, Bald. *in l. si consul. la* 1. *num. ult. ff. de adopt.* Cast. *in l. si eadem n.* 4. *ff. de offic. assess.* bene Roman. *cons.* 25. ubi longa addit Gall. *l.* 1. *observat.* 43. *n.* 8. Rom. *in pragm.* 1. *de muner. offic. n.* 4. & *in pragm.* 15. *de offic. n.* 19. de Marin. *resol. quotid.* 312. *vol.* 1. Rot. *decis.* 354. *n.* 4. & 5. *part.* 1. *rec.* 150. *n.* 23. *par.* 5. & *decis.* 10. *n.* 13. *par.* 6. *rec.* pluresque colligit Zacch. *in tract. de salariis*, post hanc disputationem edito, *q.* 11. *num.* 29.

Et propterea cum judici agenti causam contraventio- 12
nis bonorum debeatur quarta, Thesaurario autem, tamquam Thesaurario, absque eo quod nullo modo se ingerat in causa, debeatur etiam decima, dicendum omnino est, quod si ex mandato Principis, ille qui est Thesaurarius, deputetur etiam judex, utrumque emolumentum consequi debeat, dum ita nulli fit injuria, & præjudicium; Si enim causa cognita fuisset ab alio judice, puta Camerario, utique ista duo emolumenta erant præstanda, unum judici, alterum Thesaurario; Ergo nil interest partibus, quod ista emolumenta, quæ jam solvenda erant, mittent in unam, vel in duas bursas, atque irrationabile videtur, quod Thesaurarius, qui absque labore, vel opera, nec quidem minima, consequitur decimam de incamerationibus tamquam nudum emolumentum officii, debeat eandem decimam, & non aliud percipere in causis per eum ex Principis delegatione tractatis, & in quibus laborat; nam ita remaneret labor totaliter sine præmio, cum ut dictum est, decima non sit præmium laboris, sed emolumentorum certum officii, etiam sine labore, ideoque sicuti decima fuisset debita, si causa tractata fuisset coram Camerario, cui etiam quarta deberetur, ita in præsenti, atque ita judicatum fuit.

ANNOT. AD DISC. LXXXV.

DE jurisdictione, & facultatibus Thesaurarii generalis, & Camerarii, agitur *in d. Relat. Curiæ disc.* 11. & 35. Et de sportulis, vel participatione pœnarum, *sub tit. de jud. eod. lib.* 15. *disc.* 39.

Et quando Judex ordinarius efficiatur delegatus *eod. tit. de jurisdict. disc.* 3. Et de Judicibus particularibus Annonæ, & similibus, de quibus hic incidenter agitur *tit. de Reg.* 125. & *in d. Relat. Cur. disc.* 38. & *seq.* Et de jurisdictione Judicis, vel Præfecti Annonæ, an sit privativa, ad Judices ordinarios locorum, vel sit cumulativa, agitur apud Sanfel. *dec.* 290.

ARELATEN. PENSIONIS

PRO PETRO SERANTONIO, ET CONSORTIBUS

CUM MARCHIONE BICHIO.

Casus disputatus coram A. C. & in Signatura justitia, & varie resolutus, ut infra.

Ad materiam text. *in l. hæres absens*, *ff. de judic.* An scilicet, & quando hæres pro necessitate conveniri debeat pro debitis defuncti in loco sui domicilii, vel conveniri possit in foro defuncti, vel ubi est hæreditas, seu major pars bonorum?

S U M M A R I U M.

1 F*Alli series.*
2 *An & quando hæres ex persona propria declinet forum defuncti?*
3 *An differant in hoc hæres beneficiatus, & non beneficiatus?*

4 *In*

4 *In quo foro hæres sit conveniendus ad legata, & fideicommissa præstanda.*
5 *De absurdo, ut hæres declinet forum defuncti.*
6 *Declaratur propositio, quod hæres potest conveniri in foro sui domicilii.*
(*) *(*) De causis inter se habentibus connexionem.*
Principes laici nullo pacto permittunt per Episcopos cognosci causas mere pecuniarias, & prophanas.
Debitor non solvens in loco, in quo amplius non possidet beneficium, conveniri potest ubique. (*)

D I S C. LXXXVI.

1 OCcasione permutationis, quam de an. 1643. fecit Cardinalis Bich. Abbatiæ de Corneville Rothomag. Diœcesis per ipsum possessæ, cum Abbatia S. Petri de Monte Majori Atelaten. seu Nullius; possessæ per Abbatem de Breves, ad istius favorem pro inducenda permutationis æqualitate, reservata fuit pensio librar. 1800. pro cujus solutione fidejusserunt Cantarini, & Seranzonii in Civitate Parisien. negotiatores. Qui cum pro pluribus terminis de proprio solutis dicto pensionario, vel tamquam ejusdem pensionarii cessionarii quoad commoditatem in commercio existentem, essent creditores dicti Cardinalis, atque hic moriens in Urbe, ibique condito testamento, hæredem instituisset Marchionem nepotem in Civitate Senarum ipsius Cardinalis, ac hæredia Patria residentem; Hinc proinde judicium in Curia coram A.C. pro dd. terminorum decursorum solutione d. creditores instituerunt contra dictum Marchionem, super bonis tamen hæreditariis Cardinalis; Marchione autem declinante forum, ac petente, attenta prima instantia, remitti causam ad forum suum, qui erat insimul originis, & domicilii judex, prævia pluribus disputationibus, dicta petitione rejecta, decrevit processum ad ulteriora, unde reus adivit Signaturam justitiæ, quæ non absque votorum scissura rescripsit de remissione causæ ad partes, procedendo cum generali dispositione S. C. T. *sessionib. 24. de reformat. capitul. 20. incip. causæ omnes*; Ut omnes causæ in prima instantia coram locorum Ordinariis cognosci debeant.

2 Mihi scribenti pro actoribus, reflectendo etiam ad veritatem, resolutio Signaturæ non placuit, utpote nulli probabili fundamento innixa, quoniam cum Cardinalis debitoris forus competens, tam ratione Cardinalitiæ dignitatis, quam etiam domicilii in urbe, ubi obierat, ac testamentum condiderat, majoremque partem bonorum habebat, esset dicta Curia, seu Tribunal A. C. non poterat hæres ex ejus propria persona hunc forum declinare, ac trahere creditores invitos ad forum suum, juxta text. express. *in l. hæres absens, ff. de jud.* Et licet verba text. enunciare videantur præsentiam hæredis in eodem loco; Nihilominus dicebam, magis communem, & veram opinionem esse, ut id non requiratur de necessitate, sed ad superabundantiam, quod sc. tunc tutius, & clarius iste forus non sit declinabilis, non inde tamen resultat, quod si non est præsens, licitum sit forum defuncti pro istius debitis declinare, trahendo pernecesse creditores ad forum suum diversæ Provinciæ, & Principatus, ut rejecta sententia Angeli, & aliorum, de quibus apud Carlev. *de judic. tom. 1. q. 5. num.* 290. magis communem esse opinionem Bart. & sequacium, post Barbos. *in ead. l.* ab isto totum mutuando probat Carlev. *ibid. num.* 288. & 292. ac habetur apud Franch. *decis.* 234. 364. & 553. ubi solum dubitatur in casu privilegii competentiæ, vel de jure communi hæredi ex persona propria, ut est illud *l. unica, Cod. quando Imp.* vel etiam de jure speciali, de quorum neutro in præsenti agendum erat, quia neque unum, neque alterum concurrebat.

Considerabam præterea, tunc aliquam difficultatem in
3 hoc puncto cadere posse, quando ageretur de actione mere personali contra ipsum hæredem in persona, & bonis propriis, qui absque beneficio inventarii, & juris novissimi, tamquam effectus una, & eadem persona cum defuncto, teneretur in solidum, & de proprio creditoribus hæreditariis, ut ante inventum beneficium inventarii de jure dispositum erat. Secus autem; ubi agitur de hærede beneficiato, atque creditor non agit contra ejus personam, & bona propria, sed contra bona hæreditaria, in ipso defuncti foro existentia, ut in præsenti agebatur; tunc enim casus videtur planus.

Ex ea clara ratione, quod hæres beneficiatus hodie non dicitur vere, & proprie hæres, sed potius reputatur tamquam administrator hæreditatis, quæ dicitur corpus fictum, seu intellectuale stans de per se, ita ut inter ipsam hæreditatem, ac personam propriam hæredis, sublata per jus novissimum *in l. fin. C. de jur. delib.* actionum confusione, adesse possunt actio, & passio, ob duas formales diversas personas in una persona materiali concurrentes, ex deduct. apud Mantic. *dec.* 326. Capyc. Latr. *cons.* 13. *n.* 2. & 3. Hodiern. *contr.* 31. *n.* 18. Rovit. *dec.* 48. *n.* 11. & passim in sua materia *sub t. de hæred.* Unde propterea, cum hæreditas, vel tota, vel pro majori parte, quæ reliquum ad se attrahit, esset in urbe, ubi etiam domicilium habebat testator ibi defunctus, ac ubi hæreditatis aditio facta erat, ibi ipse defunctus repræsentari dicitur, neque administrator ad alias regiones divertendo, trahere potest creditores, vel alios jus habentes super ipso corpore intellectuali existente sub sua administratione.

Quod clarius comprobari dicebam ea communi tradi- 4
tione originata ex Gl. Magistrali *in l. quod legatur, ff. de jud.* cum una pertranseunt Bart. Bal. Ang. Castr. & cæteri ibid. Cyn. *in l. unic. C. ubi de fideic. agi oporteat*, & alii de quibus in Montis Alti, seu Maccrat. fideic. *hoc eod. tit. disc. seq.*

Quando enim disputant præfati DD. & alii in quo foro hæres ad legatorum, seu fideicommissorum præstationem cogi possit, distinguuntur, quod aut agitur de legato speciei, ad quam intentetur judicium reale, & istud intentari possit, vel in loco domicilii hæredis, vel in loco ipsius rei sitæ; Aut de legato quantitatis, seu generis, vel etiam de legato speciei petendo in actione personali, & tunc, vel in ejusdem hæredis domicilio, vel ubi est hæreditas, qua divisa in bona in diversis locis existentia, attenditur locus, ubi est ejus major pars, seu ut volunt, est ejus caput, quasi quod actio fiat, seu regula sumi debeat a prædominanti, ut latius in d. Montis Alti *disc. seq.* Et quando per modum dubitandi excitatur, an esset competens forus defuncti, concludunt negative, non ex alia ratione, nisi ex ea, quod legatum, seu fideicommissum non est debitum defuncti, sed hæredis, oriens post mortem testatoris, cujus persona in consideratione non habetur, quasi quod ubi ageretur de debito ipsius defuncti, pro absoluto apud DD. haberetur istius forum esse competentem; Multo magis, ubi copulative concurrunt iste, & alter loci ipsius hæreditatis, seu ejus majoris partis.

Accedente etiam alia viva ratione nimium manifesti ab- 5
surdi alias ubique resultantis, fortius vero in urbe, quæ est communis Patria, ex omnibus fere Nationibus etiam Ultramontanis, & remotis constituta. Prorsus enim absurdum videretur, quod aliquo Curiali Germano, Hispano, Gallo, Polono, vel alterius regionis in Curia vivente, ibique majorem partem bonorum suorum habente, si juxta regulariter prudentem, ac laudabilem naturæ ordinem, hæredes instituat attinentes in Patria originaria existentes, cogendi essent creditores, vel alii prætendentes jus, ac actionem habere ad bona hæreditaria in urbe existentia, adire Germaniam, vel Poloniam, aliasque remotas regiones, ut judicium in loco domicilii hæredis ageretur, quo nil absurdius, & contra communem praxim, unde propterea parum probabilis hujusmodi resolutio videbatur, nulli innixa solido fundamento.

(* Eo magis quia in casu nostro recte eis dici po- (*)
test quod quemadmodum absentes sciverunt & potuerunt deputare protectores ac negotiorum gestores in activis & favorabilibus, in adeunda scilicet hæreditate, adipiscenda possessione bonorum hæreditariorum, ac exigendis eorundem fructibus, ita eosdem protectores, ac negotiorum gestores deputare possunt & debent in passivis, ut creditoribus aliisque interessatis in bonis hæreditariis respondeant; nam alias cæteri possent pro libito debita contrahere, aliosque contractus gerere absque timore molestiarum, si creditores, vel alii contrahentes cogerentur adire hæredum patrias, ibique judicia peragere; ut clare ad sensum. *)

Quando siquidem siquidem DD. *in d. l. quod legatur, ff.* 6
de jud. & in d. l. unica, Cod. ubi de fideic. agi oporteat, ac etiam *in leg. 1. Cod. de hæred. agatur*, firmant competentiam domicilii hæredis, non dicunt, quod etiam respectu legatariorum agentium in actione personali, iste esset forus necessarius, sed solum illum firmant per possibile, ad commodum scilicet, & favorem ipso-
rum

rum legatariorum, vel aliorum agentium contra hæredem, qui conventus in loco proprio domicilii, exciperet de incompetentia, quodque conveniri non posset, nisi in loco hæreditatis, qui absolute supponitur magis proprie competens, sed rejicitur exceptio ex eo, quod etiam ille proprii domicilii talis reputandus esset, unde propterea iste forus stat ampliative, non autem privative, & restrictive ad alterum, qui supponitur forus magis regularis ut ex lectura agentium de materia, ut supra.

(* Accedit alterum fundamentum connexionis, quam ista causa habet cum altera pendente in Curia, & ex judicio Signaturæ effectu Curiali cum titulari, dum utriusque decisio pendet ab eodem puncto, & consequenter intrare videtur de plano dispositio textus in *l. 1. & 2. ff. quarum rerum ad eundem judicem*, *l. nulli*, *Cod. Judicis*, *cap. de arbitris cum concordia*, §. Salgad. *in laberint. part. 2. cap. 4. numer. 15. & seq.* ne scilicet contingat super eodem puncto diversas sententias per diversos judices eodem tempore proferri; stantibus præsertim aliis facti circumstantiis, & quod D. Adversarius dicere non potest carere in Curia congruis defensoribus, dum titularis est ejus germanus frater, ejus activa negotia peragere solitus; unde istud quoque tractare potest sicut proprium.

Considerandum potissimum inevitabile dilemma, quod aut ista causa dicenda est pensionis Ecclesiasticæ, & tractari debet in Curia; aut dicenda est mere pecuniaria pro terminis jam decursis, & cum ipse sit sæcularis, omnino impracticabilis est sub sæculari Principe cognitio causæ coram Ordinario loci, dum, ut notorium est, Principes laici nullo modo permittunt per Episcopos cognosci causas mere pecuniarias, & prophanas coram laicis.

Quatenus vero dicatur istud non esse debitum per defunctum contractum in Curia, neque solvendum in Urbe, sed in Gallia, & loco Beneficii, facillima est responsio; quoniam stante mora debitoris solvendi in loco, in quo neque hodie possidet Beneficium, conveniri potest ubique, præsertim in proprio domicilio; atque aliud ad summum prætendere non potest nisi bonificationem ejus, quod interest in uno vel altero loco solutionem fieri, juxta textum in *l. ff. de eo quod certo loco*. *)

ANNOT. AD DISC. LXXXVI. & LXXXVII.

AD materiam istorum discursuum, in quibus agitur de hærede, ubi sit conveniendus, si bona sint in pluribus locis, sive ubi tractanda sit causa fideicommissi, vel majoratus, si pariter bona sint in diversis locis, cis, vel cohæres sortiatur diversos foros, videnda sunt ea, quæ deducuntur *sub tit. de success. ab intest. disc. 9. & supra n. 27.*

MONTIS ALTI

PRO BARBARA, ET BEATRICE DE ANTONINIS

CUM

PATRIBUS S. DOMINICI MACERATÆ.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Patribus, pendet in Rota.

De foro competenti in quo hæres fideicommisso gravatus conveniri possit, vel debeat ad ejus restitutionem; Et quid de legatis, & fideicommissis particularibus? Et aliqua de incompetentia Tribunalis A. C. in prima instantia extra Curiam.

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Ad inducendam veram contumaciam, & ut procedi possit per contradictas, requiritur prima citatio personalis.*
3 *Defectus citationis unius influit in totam causam etiam respectu citatorum.*
(*) (* *Contumax factus etiam post terminos juris appellare potest a die sententiæ.* *)
4 *Citatus coram incompetenti non tenetur comparere, & non potest reputari contumax.*
5 *A. C. in prima instantia extra Curiam non est competens.*
6 *Judex regulariter incompetens, si ex aliqua causa sit competens, tenetur id exprimere in citatione.*
7 *Delegatus citando tenetur inserere delegationem.*
8 *Loca Montium circumscribuntur loco, & censentur esse Urbis.*
9 *Quis dicatur forus competens, in quo legati solutio, vel fideicommissi restitutio fieri debeat, examinatur.*
10 *Idemque, ubi quæstio hæreditatis decidi debeat.*
11 *Declaratur conclusio, quod causa tractanda est, ubi est major pars bonorum.*

DISC. LXXXVII.

MArius Antoninus, *variarum resolutionum* Author, 1
decedens in Civitate Maceraten. ejus Patria, hæredem scripsit germanum fratrem, in cujus aliorumque fratrum, vel agnatorum descendentia masculina perpetuum fideicommissum ordinavit, cum sæpius, ac enixe expresso desiderio perpetuæ conservationis bonorum in ejus agnatione, & familia, qua in totum defecta, substituit Conventum PP. S. Dominici ejusdem Civitatis, juxta magis distinctam facti seriem forte habitam in hac eadem causa occasione purificationis fideicommissi in sua materia *sub tit. de fideicomm.* Cum autem juxta frequentiorem experientiam, cum qua Deus ostendere videtur punitionem hujusmodi ambitiosæ stultitiæ reddendi perpetua ea, quæ in hoc mundo sunt temporalia, & peritura; Ad breve tempus universa dicta agnatio, quamvis ex pluribus lineis, seu colonellis constituta defecisset, superstitibus tantum præfatis, Barbara, & Beatrice ultimi masculi deficientis sororibus, atque super hujusmodi bonis jus habere prætendente Comitissa Antonina primi hæredis instituti filia, vel descendens, per dictum ultimum masculum deficientem, vel ejus patrem, ratione sexus, exclusa; Ista tamquam vidua ex privilegio *legis unica*, *C. quando Imperator*, *&c.* elegit forum Auditoris Cameræ, coram quo cum dicto præsupposito introductionis causæ, ut supra in ipso monitorio specificato, Patres dicti Conventus prætendentes factum esse casum suæ vocationis ob defectas omnes lineas masculinas, judicium instituerunt immissionis ex remedio *l. fin. Cod. de edict. Div. Adr.* contra præfatas Barbaram & Beatricem, quibus non comparentibus, in contumaciam, ac juxta Curiæ terminum per contradictas, postquam tamen Signatura justitiæ mandaverat moderationem inhibitionis per dictam Comitissam in vim electionis fori, ut supra obtentæ cum remissione causæ ad partes, sententiam obtinuerunt super dicta immissione, atque elapso termino ad appellandum, servatis pariter in contumaciam, & per contradictas solitis quatuor terminis, obtinuerunt exequutoriales, quarum vigore adepti fuerunt possessionem nonnullorum locorum Montium hæreditariorum in urbe, Interim vero præfatæ Barbara & Beatrix coram Gubernatore Montis Alti, vel tamquam hæredes ultimi gravati, vel tamquam ad fideicommissum vocatæ, utrumque titulum cumulando, obtinuerunt man- 2
datum de immittendo, de facto exequutum in quampluribus prædiis, & bonis stabilibus in ea Provincia existentibus; Cumque dicti Patres in vim dictarum exequutorialium adipisci vellent eorundem bonorum possessionem; E converso autem præfatæ mulieres peterent ab eodem A. C. exequi mandatum a proprio judice ut supra obtentum, super dictis locis Montium in urbe existentibus, Hinc assumpta desuper disputatione in d. Tribunali, controversia reducebatur ad punctum validitatis, vel invaliditatis gestorum in hoc Tribunali A. C. ad favorem dictorum Patrum, ad effectum inspiciendi, an ipsi dicendi essent legitimi possessores, & contradictores, vel potius e converso, stante hujusmodi gestorum nullitate, possessio habenda esset pro vacua, seu vitiosa, quo casu ipsi dici non poterant contradictores hæredi petenti immitti ad bona possessa per defunctum tempore mortis, cum ad hunc effectum requiratur notorius copulativus concursus trium requisitorum, quod scil. fideicommissum sit omnino clarum, quod nullæ compertant detractiones, quarum sola possibilitas in proposito sufficit, atque possessio non sit vitiosa, ut frequenter in sua materia *sub tit. de fideicom.* Quorum requisitorum nullum ita verificabatur, quia stante nullitate judicii, possessio remane-

bat

bat vitiosa, non constabat de incompetentia detsactionum, & quod magis est, dici non poterat clarum esse, quod factus esset casus fideicommissi, dum, vel probabilius erat, quod dictarum mulierum de familia existentia talem purificationem impediret, vel saltem id erat probabiliter dubium, ut habetur in hac eadem causa in dicta propria sede *sub tit. de fideicomm.*

3 Nullitas autem dicti judicii contumacialis absque necessitate assumandi alium altiorem punctum, de quo infra, de facili convincebatur, ex magis plano motivo deficientis contumaciæ, cum ex ipsius monitorii exequutione constaret, primam citationem, quæ est hujus judicii fundamentum, respectu Beatricis non esse personaliter exequutam, sed domi, quæ non sufficit ad effectum, ut procedi posset per contradictas, cum pro essentiali fundamento requiratur prima citatio personalis inductiva contumaciæ veræ, vel saltem, quod constaret de dolosa latitatione, ac affectato impedimento, ne talis citatio personalis exequi valeat, ut per Ubert. *de citation. cap.* 12. *n.* 215. Cavaler. *decis.* 410. *n.* 2. Greg. & Add. *dec.* 430. Rot. *dec.* 354. *n.* 12. *part.* (*) 10. *rec.* & passim; (*quod autem contumax fictus juxta opinionem in Curia receptam etiam post terminum juris appellare possit a die scientiæ Buratt. *dec.* 59. *n.* 7. *ubi addend. n.* 27. & 122. n. 6. & bene in Romana vitæ 27. Junii 1658. coram Bevilaqua, & nuper in Ferrariensi Fideicommissi, seu attentatorum 27. Junii cor. Carpinea. *) Unde propterea judicium corruebat etiam respectu correæ personaliter citatæ, dum agebatur de causa omnino connexa & communi, quo casu nullitas respectu unius influit etiam in omnes, quamvis citatos, ne unus, & idem actus individuus super jure connexo, esset eodem tempore validus, & invalidus, quod implicat, ut *dec.* 449. *n.* 4. *part.* 9. *rec.* ubi allegatur præcedens decisio in eadem causa edita, In qua id latius firmatur *dec.* 159. *n.* 54. *part.* 15. Orthob. *dec.* 170. *n.* 24. & in aliis.

Item cessabat contumacia ob justam excusationem
4 resultantem a juste opinata incompetentia A. C. qua posita, non intrat contumacia, quoniam citatus coram Judice incompetente comparere non tenetur, & non comparendo reputari non potest verus contumax, ad text. *in l. fin. ff. de jurisd. omn. judic.* Bart. *in l.* 2. *ff. si quis in jus vocatus non ierit*, Graminat. *concil. civil.* 108. *n.* 3. & *vote* 27. *n.* 7. Rovit. *pragm.* 2. *ubi de delicto n.* 4. Ubert. *de citat. cap.* 9. *n.* 27. Et ideo cum regulariter certa sit incompetantia A. C. in causis primæ instantiæ extra Curiam, itaut cessante casu particulari, qui sibi competentiam tribuat, nulliter procedere dicatur, ut *decis.* 150. *n.* 5. *par.* 4. *rec. tom.* 2. *dec.* 49. & 54. apud Posth. *de subhast.* & admittitur *dec.* 281. *n.* 14. *pa t.* 10. *rec.* Hinc proinde ad constituendum in contumacia, talis judex alias regulariter incompetens, in citatione exprimere tenetur causam ob quam se competentem credat, ut ita faciendum esse ex notatis per Scribentes *in cap.* 1. *de privil. in* 6. habetur apud Ubert. *d. n.* 27. *vers. item*
5 *quando ordinarius*, ubi quod cum Ordinarius regulariter cum exemptis competentiam non habeat, eam tamen in plerisque casibus habeat, ex collectis per Barb. *de Episcop. alleg.* 105. & hoc tit. sæpius, idcirco exprimere tenetur illam causam particularem, ad effectum ut citatus agnoscendo se parere teneri, pareat, cum alias justam causam credendi habeat, a contumacia excusantem, se non teneri; Ad instar eorum, quæ habemus de citatione delegati non afficiente, seu non inducente contumaciam, nisi inserta delegatione, per quam citatus sciat illum esse competentem, Achill. *decis.* 10. *de dolo & contum.* Greg. & Adden. *dec.* 127. *n.* 1. & 9. *decis.* 353. *num.* 4. *part.* 10. *recent.* & habetur supra *disc.* 48.

6 Multo magis in hac facti specie, in qua judex in monitorio specificaverat dictæ competentiæ causam, jam sublatam per Signaturam, ut supra, unde propterea citatus juste credidit se non teneri comparere, & consequenter cessabat contumacia, qua sublata corruebat totum judicium per contradictas, fundatum in contumacia vera, non autem ficta, vel incerta; Ideoque advertebam, quod aliud est deducere nullitatem ratione incompetentiæ, ac defectus jurisdictionis; Aliud vero ratione cessantis contumaciæ, super qua contra non citatum ad tot actus processum fuerat, quoniam prætensa competentia ratione majoris partis bonorum in urbe existentium, ut infra, salvare potuisset primum defectum, non autem secundum.

Cæterum quatenus pertinet ad punctum competentiæ, vel incompetentiæ hujus Tribunalis, non negabant Scribentes in contrarium dictam incompetentiam in causis primæ instantiæ extra Urbem, illam tamen deducebant ratione majoris partis bonorum fideicommissariorum in urbe existentium, dum facta valutatione bonorum hujus hæreditatis in diversis diœcesibus existentium, constabat, comparative ad singulas diœceses, majorem partem consistere in locis Montium, quæ hodie receptissimum est circumscribi loco Urbis, atque in ea censeri existere, quamvis eorum dos esset alibi sita, ut in Viterbien. de Ghisiis apud Royas 8 *inter suas decis.* 66. & in aliis frequenter, ac etiam plene habetur per Rovit. *super pragm. in rubr. de jurib. & exact. Fiscal.* Ideoque inferebant hunc esse judicem competentem ex communi traditione DD. *in l. quod legatur, ff. de Judic.* per illum text. cum Concord. de quibus infra, ut forus competens restitutionis fideicommissi, dicatur, tam ille domicilii hæredis gravati restitutionem facere debentis, quam ille in cujus loco major pars bonorum sita est, ut firmatur per Pereg. *de fideicomm. art.* 53. *n.* 1. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 73. Salgad. *in labyr. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 27. & cæteri. Atque Scribentes deducebant etiam decis. Tappiæ 33. ubi quod hæreditas cujusdam Forensis bona possidentis in Civitate, vel Regno Neapolitano, bona in illis Tribunalibus petita fuit ibique confectum præambulum.

Cum autem istud assumptum ita simpliciter mihi omnino improbabile videretur, ob repugnantiam, 9 tam usus communis, quam magni absurdi alias resultantis, cum frequenter videamus plures industres nationes præsertim Januenses, modica bona stabilia possidentes in Patria ob illius territorii angustiam, multa ex hujusmodi juribus cum Principe, vel Republica, seu alia bona possidere, nedum fere per omnes Italiæ Civitates, sed etiam in Hispania, Gallia, Germania, Polonia, aliisque remotis regionibus, ac etiam in magna quantitate in Indiis; Idcirco prorsus absonum videtur, quod vivente Testatore in Patria, ibique fideicommissum ordinante pro descendentibus aliisque attinentibus in eadem Patria existentibus, posset unus de genere vocato, prætendens factum esse casum suæ vocationis, judicium instituere in Indiis, aliisque remotis regionibus, atque ab eo Judice contra hæredes gravatos, vel fideicommissarios in Patria existentes, sub prætextu quod ibi sit major pars bonorum obtinere, nedum illorum possessionem, sed etiam fideicommissi canonizationem, cujus vigore, cum executorialibus ad ejusdem judicis requisitionem concedendis, per aliorum locorum judices, in quibus reliqua bona sita sunt juxta praxim positam per Bart. *in l. fin. C. de edict. Div. Adr.* insinuatam a Peregr. *d. art.* 53. *n.* 1. reliqua omnia bona hæreditaria obtineat, quo nil absurdius.

Quare ponderando Doctores per Peregrinum, ac alios allegatos, atque reflectendo ad solam veritatem, advertebam dictum Doctorem alioquin in ea præsertim fideicommissaria materia doctissimum, ex authoritatibus tamen per eum deductis convinci de aliquo æquivoco, quoniam text. *in d. l. quod legatur ff. de judic.* & Gloss. *ibid. verbo a legatario*, quæ reputatur magistralis & cum qua pertranseunt Bart. Bald. Angel. Castrens. & omnes, ac etiam Cyn. qui eam reassumit *in l. unic. C. ubi de fideic. agi oporteat*, percutiunt casum legatarii seu fideicommissarii particularis, petentis legatum ab hærede, ac distinguitur, quod aut agitur de legato speciei, aut de illo generis, seu quantitatis; Primo enim casu, Aut intentatur judicium reale ad ipsam speciem, & potest esse competens forus ipsius rei sitæ, aut intentatur judicium, seu actio personalis, & tunc intrat eadem regula cum qua proceditur in secundo casu legati generis, seu quantitatis, ut scil. possit legatarius convenire hæredem, vel in loco sui domicilii, vel in loco ubi est hæreditas, & quatenus hujus bona in diversis locis, vel territoriis sparsa sint, tunc attenditur locus ubi est major illorum pars. Atque in eisdem terminis loquitur text. *in l. si fideic. ff. eod. tit. de Judic. & in l. qui ita, §. fin. ff. ad Treb.* ubi scil. agitur de legatario, vel fideicommissario particulari pulsante hæredem ad legati solutionem; unde propterea omnia ista jura & authoritates,

& vetu & proprie non percutiuat casum quæstionis, ubi scilicet prætendens factum esse casum fideicommissi universalis, pulsat hæredem gravatum ad restitutionem.

Magis autem ad rem observabam facere tradita per Bart. *in d. l. fin. C. de edict. Div. Adr. n.* 13. cum quo pertranseunt Dec. *ibid. n.* 32. & Curt. jun. *n.* 60. allegati per Peregr. *ubi supra*, ac alii, ubi agitur, quisnam dicatur judex competens super immissione ex remedio *dictæ legis* concedenda, & dicitur quod judex loci hæredis, vel loci bonorum declarat generaliter immissionem concedendam esse, idemque postea hortatur alios judices pro executione respectu bonorum in eorum territoriis respective existentium; Sed præfati Authores, remanendo in his generalibus non descendunt ad hæc specialia, quando scil. existentibus bonis hæreditariis in diversis territoriis, quæstio sit inter plures judices, quisnam dicatur magis competens, coram quo tractanda sit causa universalis, seu articulus principalis, an factus esset necne casus fideicommissi, ita ut ejus judicatum faciat statum respectu omnium bonorum in quibuscumque locis existentium cum id ibi non examinetur.

Casus igitur præcisus quæstionis super restitutione fideicommissi universalis, & an ejus conditio purificata sit nec ne, decidi videtur *in l. 2. C. ubi de hæredit. agatur*, ubi quod hæreditatis controversia terminanda est, ubi res hæreditariæ sunt, vel ubi is qui convenitur, domicilium habet, certius autem si utrumque insimul concurrit; Licet enim textus loquatur de quæstione hæreditatis, & sic inter primos hæredes, recte tamen congruit istis terminis fideicommissi universalis, eodem jure censendis, juxta magis communem & hodie receptissimam opinionem, ut quæ disponuntur *in l. fin. C. de edict. Div. Adr.* quamvis in litera percutiant primum hæredem, attamen fideicommissario universali quoque competant, ut frequenter in sua materia, & est principium hodie absolutum.

Verum neque per dictum textum tollitur difficultas, quoniam generaliter dicitur *ubi res sita sunt*, sed non descendit ad speciem, quando illæ in diversis territoriis sparsæ forent, qualis scil. ex pluribus dicatur magis competens,

Est bene verum, quod pro hujus textus intelligentia, dictæque quæstionis determinatione, recte argumentum desumitur ex dictis juribus *in l. quod legatur*,
10 *& l. si fideic. ff. de judic. & l. qui ita, §. fin. ff. ad Treb. cum ibi not. per* Gloss. Bart. *& alios ubi supr.* ut scilicet hæreditas esse dicatur, ubi est major ejus pars, ex regula actionis faciendæ a prædominante, & quasi quod illa major pars attrahat ad se minorem.

Sed quia capiendo ita simpliciter hoc assumptum, resultaret magnum absurdum supra insinuatum, ipsi naturali discursui & communi usui repugnans, idcirco dicebam, illud non ad literam, & Judaice intelligendum esse, procedendo solum numerice, atque cum re-
11 gulis arithmeticæ inspiciendo quænam sit major pars bonorum, sed intelligendum esse formaliter, ac juxta subjectam materiam, eo modo quo optime advertit Molina *ubi supra, n.* 74. & ex eo, ac Ripoll. & aliis Salgad. *in labyr. d. part. 1. cap. 4. §. 1. n.* 27. ubi etiam allegat se ipsum *in tract. de retent. bullarum*, ut scilicet intelligatur, ubi est caput hæreditatis, idest ubi dici valeat repræsentari personam defuncti, & corpus intellectuale hæreditatis, quod attrahat ad se reliqua membra, seu partes; Quod proprie verificabile videtur respectu privatorum, in loco ubi Testator vivebat, ibique domum habitationis habebat, necnon domum, & vineam, aliaque prædia, & bona stabilia regulariter constitutiva assis.

Hujusmodi autem loca Montium, seu jura, quæ in aliis partibus possideantur, utpote stabilia potius ficta, & intellectualia, quam vera, & realia, in aliis locis acquiri dicuntur; non ut domus, seu assis hæreditarius ibi constituatur, sed tamquam species peculii præsidii causa, seu tamquam quid accessorium; Ideoque non videtur, quod ex sola numerica hujusmodi jurium quantitate, ipsum corpus hæreditarium, reliquorum bonorum attractivum regulari debeat. Præsertim ubi insimul concurrunt quod in eodem loco, ubi fideicommissum ordinatum est, ac testator vivebat, & obiit, adsunt ea bona stabilia, quæ principaliter assem alicujus constituere dicuntur, ac etiam tam hæres gravatus, quam substitutus habent domicilium, licet respectu majoratuum complectentium Castra & Status, ut est in Hispania, caput dicatur ille locus, a quo reliquus Status nomen accipit.

Et quoad decisionem Tappiæ 33. illius casus adhuc erat a controverso extraneus, cum ibi agatur de primo hærede petente immitti per judicem ad bona hæreditaria nemine citato cum consueta clausula, *dummodo possessio sit vacans, ac citra præjudicium habentium meliora, & potiora jura, &c.* quod judicium dicitur voluntariæ jurisdictionis magis, quam contentiosæ, ut advertitur per Hodiern. ad Surd. *dec.* 26. *n.* 24. *& seqq.* atque hæres neminem citatu cogitur, neque habere legitimum contradictorem, unde oppositores dicuntur contradictores voluntarii non habentes fori proprii declinatoriam, & sic longe diversa ratio,

TUSCULANA REMISSIONIS CAUSÆ
PRO PRINCIPE BURGHESIO
SEU EJUS OFFICIALIBUS CURIÆ MONTIS COMPATRUM
CUM PETRO PAULO MASSETTA, ET PROCURATORE FISCALI GENERALI URBIS,

Casus disputatus in S. Consulta, & resolutus, ut infra.

An condemnatus in contumaciam per Curiam Baronis, qui juxta Constitutiones *Pii IV. & S. Pii V.* audiri potest, atque ad defensiones admitti, dummodo sponte se constituat in carceribus illius judicis, qui eum condemnavit; Possit se constituere in Curia Principis, & sic in carceribus Gubernatoris Urbis; Et quatenus in istis se constituat, An sit remittendus ad Curiam Baronis, qui illum condemnavit?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *De antiquo stylo Curiæ Romanæ non remittendi causas judicibus inferioribus, & n. 9. ubi declaratur.*
3 *Quod per Curiam Gubernatoris causæ remitti debeant Baronibus, & n. 7.*
4 *Doctrinis punctualibus est deferendum.*
5 *An condemnatus in contumaciam debeat admitti ad defensiones.*
6 *In casu quo dictus stylus admitti possit, coram quo judice id fieri debeat.*
7 *Declaratur conclusio, de qua n. 3.*
8 *De differentia inter judices inferiores de Præsidatu, & subordinatos Præsidi, & Barones, seu eorum officiales.*
9 *Declaratur conclusio, de qua n. 2.*
10 *De prudenti controversiæ determinatione.*

D I S C. LXXXVIII.

CUm ex Constitutionibus *Pii IV. & S. Pii V.* con- 1
demnati in contumaciam admitti valeant ad defensiones, etiam post condemnationem, dummodo sponte se in carceribus constituant, atque dictus Massetta condemnatus in contumaciam per Curiam Baronalem Montis Compatrum, quod est Castrum Principis Burghesii, volens dictarum Constitutionum beneficio potiri, se constituisset in carceribus Gubernatoris Urbis; Hinc Officiales dictæ Curiæ adierunt S. Consultam, petendo dictum carceratum, tamquam subditum, atque ab eis condemnatum sibi remitti, cui petitioni se opponentibus ipsomet principali, ac Procuratore Fiscali generali, assumpta desuper disputatione;

Duo erant præcipua opponentium fundamenta pro remissione deneganda, unum nempe ex stylo, seu con- 2
suetudine Curiæ Romanæ, numquam remittendi cau-

sis judicibus inferioribus, quam consuetudinem dicebant antiquissimam, cum de illa testetur Oldrad. *cons.* 224. *n. fin. &c.* Alterum quod eadem Constitutiones loquuntur alternative, de se constituendo in carceribus, vel ipsius judicis condemnantis, vel Præsidis Provinciæ, seu Magistratus superioris, unde propterea supponunt etiam hujusmodi præsentationem sequi posse in Curia superiori, qualis in districtu est illa Gubernatoria, quæ respectu Baronum aliorumque inferiorum Magistratuum Curiam Præsidis constituere videtur.

3 Contrarium tamen verius dicebam, scribens pro Burghesio, ejusque Curia magis ad tuendam jurisdictionem in genere, tollendaque præjudicia in futurum, quam ut nocerem reo, cujus intercessorem, & Advocatum apud eumdem Principem juxta stylum classicorum Curiæ Advocatorum me profitebar, idque probabam authoritate, & ratione.

4 Authoritate siquidem ex individuali doctrina Spadæ *cons.* 1. *lib.* 1. *n.* 69. ubi ponendo casum in individuo, illum decidit pro Curia Baronis, quoties in isto justa suspicionis causa non intercedit, ideoque deferendum dicebam huic punctuali authoritati, quæ non habens contradictorem pro casu legis habenda est, Marta *voto* 6. *n.* 7. Franch. *dec.* 363. *n.* 4. Rot. *dec.* 122. *in fin. part.* 5. *rec.* Adden. *ad decis.* an. *n.* 42. *part.* 3. *rec.* Fortius vero cum agatur de authoritate probati Doctoris loquentis ad veritatem, & qui non solum fuit versatissimus, ac primarius in omnibus causis Curiæ, sed etiam longo tempore Cameræ, & Fisci Advocatus, has materias bene expertus, atque jura Curiæ Gubernatoris potius defensurus.

5 Sed ultra authoritatem, per rationes quoque, ac principia idem verius dicebam; Disputant etenim DD. an condemnatus in contumaciam admitti debeat ad defensiones, seu ad probandum contrarium ejus, quod præsumptiva ratione contumaciæ probatum dicitur; Aliis affirmativam, aliis vero negativam tenentibus, ut liquet ex deductis hinc inde per Farin. *in praxi qu.* 11. *n.* 6. *cum seq.* atque per tenentes negativam non descenditur ad hos terminos, utpote extraneos, quia negata substantia admissionis ad defensiones, frustra quæritur de judice, coram quo illæ fieri debeant, vel possint.

6 Per tenentes autem affirmativam, pro absoluto supponitur, id fieri debere coram eodem judice, qui condemnavit, ut per Farin. *qu.* 11. *n.* 6. *in princ.* & alibi, ex ea ratione, quia hujusmodi opinione retenta, sententia contumacialis ex præsumptivis, & privilegiatis probationibus lata, non transit in judicatum, ideoque non consumit instantiam, quæ coram uno judice jam cœpta, coram eodem debet terminari, ad text. *in l. ubi captum, de judiciis*. Atque absonum videtur, ut cessante casu appellationis, & sic diversæ instantiæ, debeat in una eademque instantia diversus judex se ingerere in causa, & retractare id quod alter diversi fori fecit.

7 Unde cum ex Constitutionibus *Pii IV. & S. Pii V.* quando contumax sponte se constituit in carceribus admittatur ad defensiones, videatur ita canonizari supradicta opinio affirmativa; sequitur exinde juxta ejusdem opinionis sequacium communem traditionem, id non alibi faciendum esse, quam coram eodem judice condemnante, ad quem, seu ad ejus in officio successorem illa instantia durante spectare debet de viribus propriæ sententiæ contumacialis cognoscere; Excepto solum casu, in quo concurrat legitima suspicio in ipso Barone, seu Domino jurisdictionis, cum tunc illa influat in omnes ejus officiales, ideoque judex superior per viam recursus, stante defectu legitimi judicis, ipsius partes in illa eadem instantia supplere dicitur, ut bene admonet Spada *ubi supr.*

8 Idque fortius, ubi non agitur de judicibus, vel Magistratibus inferioribus habentibus jurisdictionem in simplicem administrationem subordinatam Præsidi, seu alteri Superiori Magistratui, ut sunt, exempli gratia, Gubernatores locales sub Præsidatu Umbriæ, Marchiæ, vel Patrimonii, &c. cum tunc eadem videatur instantia, idemque judex superior, reassumens id quod ejus inferior, & subordinatus minister fecit; Secus autem, ubi agitur de officiali Baronis, seu Domicelli, qui habere dicitur jurisdictionem in dominio, ac privative ad Principem in una, vel pluribus instantiis sibi concessis, ut cæteris allegatis, Thesaur. *decis.* 366. n. 4. bene Marin. *resol.* 24. n. 2. *lib.* 1. ubi & *n. seq. & per tot.* firmant in fortioribus terminis, Vassallum Baronis etiam condemnatum in contumaciam per Curiam majorem Principis, qualis in Regno est M. C. Vicariæ, remittendum esse ad Baronem illum petentem. Atque ista distinguendo inter habentem jurisdictionem in simplicem administrationem, vel in dominium, bene respondet Spada *loco cit.* ad objectum supra excitatum, ex eisdem Constitutionibus deductum, ac responsio videtur solida, beneque fundata.

Alterum vero objectum deductum ex consuetudine Curiæ Romanæ, non remittendi causas judicibus, & magistratibus inferioribus, ex Oldrad. *cons.* 224. *in fin.* procedere dicebam, quando Curia superior re integra causæ cognitionem assumpsit, quia nempe, vel per apprehensionem in Curia, vel etiam ipso reo se constituente, antequam ab alio judice sequeretur condemnatio, Curia superior causæ cognitionem cœperit, inferior vero tamquam competens ratione originis, vel domicilii, seu loci delicti, petat causam sibi remitti; Prout regulariter remittenda est, & passim servatur in Regno per M. C. Vicariæ, & Regias audientias remittentes causas Vassallorum, quamvis cœptas Baronibus, eorumque officialibus; Secus autem, ubi causa jam cognita, & terminata fuit per judicem inferiorem, cum tunc non sit prævenire, neque causam ex integro cognoscere, sed agere de confirmanda, vel infirmanda sententia lata, quod per judicem diversæ instantiæ fieri non potest, neque debet, nisi in gradu appellationis, vel recursus. 9

Atque si a Doctorum dicto arguere licet, id clare probari observabam, ex eo quod Speda *loc. cit.* agens ex professo de puncto pro veritate, more Tractatistæ potius, quam Consulentis, non excitaverit hoc motivum, cujus ignorantia nullatenus præsumi potest in eo, qui diu fuerat in Curia Fisci, & Cameræ Advocatus; signum evidens, quod dicta consuetudo intelligenda sit re integra; & antequam ab alio judice sententiatum esset, ideoque casus dicatur mixtus, & extra consuetudinem.

Dum Card. & Prælati S. Consultæ informarentur, 10
omnes uno ore ex motivo dictæ observantiæ dicebant, hanc petitionem rejiciendam fore, sed his visis, in contraria fuerunt sententia pro remissione, idest abstensione a cognitione causæ; Sed quia reus sub hac fiducia sponte se constituerat, idcirco ne a publica fide ita deceptus remaneret, alias forte in Curia Baronis se non constituturus, resolutum fuit, quod in ejus pristina libertate reponeretur, ac si non se constituisset, quod mihi rationabile videbatur; ad effectum tamen exequendi dictam repositionem, mandatum fuit exhiberi processum, ut inspiceretur quomodo processum esset, & an constaret ex eodem processu de gravamine, & animositate per reum præsupposita.

ANNOT. AD. DISC. LXXXVIII.

SUper contentis in hoc discursu, an scilicet condemnatus in Curia Baronali, audiri valeat in Curia Gubernatoria, vel Auditoris Cameræ? defuit ulterior occasio disputandi, atpote in materia extra propriam sphæram, & exercitium.

ROMANA PECUNIARIA SEU PRÆTENSÆ DECLINATIONIS FORI PRO CARDINALI URSINO. CUM ZONGO HONDEDEO EPISCOPO FOROJULIENSI.

Casus disputatus in Signatura justitiæ, & resolutus pro Cardinali.

Ad materiam textus in *l. Roma, ff. ad municipalem*, quando scilicet exteri apprehensi in Curia, cujus forus alias esset incompetens, possunt ibi conveniri.

De concordatis Galliæ de non trahendis illis Episcopis, Prælatis, aliisque Ecclesiasticis ad Curiam quomodo intelligenda sint; Ac etiam de privilegio concesso Episcopis venientibus ad visitanda Limina, ut non possint hoc tempore conveniri & molestari, quomodo hoc pariter intelligatur.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiae.*
2 *De conclusione, quod Roma est communis Patria, & quando quis apprehendi possit in Curia.*
3 *Consideratur Roma tamquam Curia Papae, in qua Ecclesiastici totius Orbis conveniri possunt.*
4 *De Concordatis Galliae.*
5 *Episcopi venientes ad limina, non possunt molestari, vel conveniri.*
6 *Declaratur, quando procedant Concordata.*
7 *Domicilium causativum, seu occasionale non dat, neque tollit civilitatem.*
8 *De conclusione, de qua num. 5. & quare illa non fuerit attenta.*

DISC. LXXXIX.

1 PRaetendente a pluribus annis Cardinali Ursino consequi debere aliquas pecuniarum summas a Zongo Hondedeo Pisaurensi, qui alias Curialis, & Curiae Capitolinae primus Collateralis, deinde Cardinalis Mazzarini rerum Italicarum a Secretis, Ecclesiam Forojuliensem adeptus est; Cum hic de anno 1668. urbem ad visitanda Limina Apostolorum accessisset, Cardinalis praedictus illum tamquam in Curia apprehensum convenit in Tribunali Auditoris Camerae, quo per reum conventum declinato, recentere remissa causa ad partes: Hinc assumpta desuper disputatione in Signatura justitiae, Scribentes pro reo convento declinante, super intellectu text. *in l. Roma, ff. ad municipalem*, an scilicet etiam hodie procedat propositio, quod Roma communis patria est, vel id cessaverit postquam per *Constantinum* translatum fuit imperium ad Orientem, & collocata Sedes in Byzantio, alias Constantinopolitana Civitate, totum desumendo ab iis quae pro utraque opinione deducuntur per Petr. Barb. *in l. 2. §. legatis, ff. de judiciis*, & Farin. *de inquisit. q. 7. n. 12.* ubi occasione casus ibi enarrati, plene articulus examinatur,
2 ac referuntur DD. hincinde. Dicebant ex magis communi verius esse dictam propositionem hodie non procedere extra subditos Principatus, seu temporalis ditionis Ecclesiae, cujus tantum in temporalibus Roma est caput & Metropolis, atque hanc opinionem dicebant pluries receptam esse per Signaturam praesertim in una *Romana. seu Neapolitana* ad favorem D. Margaritae Branciforte de Austria Principissae Buterae, de cujus persona, & statu habetur actum *sub tit. de feudis, in Panormitana. disc. 13.* quoniam cum occasione anni Jubilaei accessisset ad urbem, atque adhuc indeterminata esset in ea domicilium contrahere, ut deinde sequutum fuit, per quosdam mercatores Neapolitanos, vel Siculos praetensos ejus domus creditores, tamquam apprehensa in Curia, conventa fuit coram A. C. sed per Signaturam, praevia bina acerrima disputatione, causa remissa fuit ad partes, atque ita in pluribus aliis casibus resolutum in causis profanis, & cum personis saecularibus ratione originis, vel domicilii, temporali dominio Papae & Ecclesiae non subjectis.

3 Adversus hoc fundamentum respondebat pro parte actoris Causae Patronus, qui licet scribens in facto, attamen juxta usum Romanae Curiae, erat etiam doctus jurista, praemissa procedere, considerando Romam tamquam caput antiqui Imperii temporalis, in quibus terminis procedit text. *in d. l. Roma*, & alter text. *in l. 1. C. de veteri jure enucleando*, secus autem considerando eandem tamquam Curiam & residentiam Papae Episcopi Ecclesiae universalis, & in spiritualibus Domini totius Orbis, quoniam tunc eadem ratio, quae antiquitus ex dictis juribus intrabat quoad personas & causas profanas, intrat respectu personarum, vel causarum ecclesiasticarum, dum omnes personae ecclesiasticae totius orbis Papae subjacent ad text. *in c. finali, de foro compet.* ubi Felin. *n. 25.* Barb. *n. 3.* Mandos. *ad regul. 8. Cancell. n. 3.* plene Petr. Barb. *in d. l. 2. §. legatis, n. 33. & 36. de judiciis*, Unde propterea cum reus conventus esset Episcopus, & consequenter persona ecclesiastica Papae subdita, recte in Curia ipsius Papae apprehensus conveniri potuit.

4 Ista responsio, alias solida, & juridica, in hac facti specie parum utra remanebat ex duplici replicatione. Primo ex Concordatis Galliae inter Leonem X. & Franciscum Primum initis ad effectum removendi pragmaticam sanctionem, registratis apud Rebuff. *de ipsis Concordatis post prax. benef. in notis magnis, fol. 499. & seq.* & de quibus habetur particulariter actum *in Vasionen. Prioratus sub tit. de Benefic.* per quae disponitur, Episcopos, Praelatos, aliosque Ecclesiasticos Galliae pro quibuscumque eorum causis non posse ad Curiam trahi, neque extra dicti Regni lares evocari. Ex secundo quia cum dictus Episcopus accessisset ad Urbem occasione visitandi Limina Apostolorum, non poterat ibi conveniri, sed habebat jus redeundi domum, ut clare disponitur in eodem *cap. fin. de foro compet.*

5 Quare Ego scribens pro eodem actore, inhaerendo circa dictam regulam generalem desumptam *ex d. l. Romae*, iis quae supra per Causae Patronum deducebantur, principaliter autem ac stricte insistendo super dictis objectis, ad quae restringebatur cardo difficultatis, quatenus pertinet ad primum Concordatorum, fugiendo ex prudentialibus motivis inspectionem super eorum intelligentia, seu interpretatione, dum causae necessitas non exigebat, Dicebam etiam cum sensu veritatis, qualemque habuit Signatura, ita resolvendo, hujusmodi inspectionem intrare, quando ageretur de conveniendo dictum Episcopum tamquam Episcopum, sive ubi idem naturaliter, & tamquam saecularis non esset subditus Papae, & Curiae Romanae in temporalibus, sed praetenderetur eum tamquam Praelatum, & personam Ecclesiasticam posse ex hoc in Curia apprehendi, ut supra; Sed utraque difficultas cessabat ex facto, cum praefatus reus conventus, naturaliter, tam ratione originis, quam domicilii, erat Papae & Romanae Curiae subditus in temporalibus, utpote natus in Civitate Pisaurensi patria etiam originaria sui patris, & majorum, quae post devolutionem Status Urbini est de Statu Ecclesiastico immediato, atque toto tempore ejus vitae, excepta dicta accidentali, seu occasionali absentia, pro servitio Cardinalis Mazzarini, & successive pro residentia in Ecclesia, domicilium habuerat, vel in patria, vel in urbe. Causa vero, pro qua conveniebatur, erat mere personalis, & privata, nullam habens connexionem cum Ecclesia, seu Episcopatu, ideoque nullatenus intrabant Concordata, super quorum praxi & intelligentia integram locum relinquebam veritati, quoniam, ut dicebam scribendo in causa, Cardinalis actor non conveniebat Episcopum Forojuliensem, neque Praelatum Gallum, sed Zongum Hondedeum Pisauriensem, Ecclesiae & Romanae Curiae Vassallum, ac subditum etiam in temporalibus.

6 Et quamvis replicaretur, quod per desertionem istius domicilii, novumque longum domicilium contractum in Gallia, ita desierit esse civis Pisaurensis, seu de Statu Ecclesiastico, attamen levis erat responsio, nullam revera habens subsistentiam, quoniam ex iis, quae in hac materia civilitatis habentur acta hoc eodem libro, *sub tit. de praemin. in Forosempronien. seu Foro Pompilii* & in aliis, ac etiam *sub tit. de Regal.* ad materiam vectigalium, *in Anconitana oneram*, incolatus, vel respective absentia causativa, seu occasionalis ratione officii, militiae, mercaturae, vel alterius muneris, non inducit civilitatem loci residentiae, neque causat amissionem propriae ac naturalis civilitatis loci, a quo ita accidentaliter abesse contingat, & hic erat casus, dum reus conventus ibi resederat dicta occasione muneris Secretarii apud dictum Cardinalem Mazzarinum Regni Galliae primum ministrum, & successive occasione residentiae in Episcopatu, adhuc tamen animo retinebat natalem ac originariam civilitatem in patria, in qua nedum domum apertam tenebat, sed ultra retentionem antiquorum bonorum patrimonialium, multa alia, ut supponebatur, quaesierat ex divitiis per eum partis.

7 Dando in hoc practicum exemplum actuale Principum Romanorum, qui de recenti fuerant notabili tempore extra Statum Ecclesiasticum in servitio Regis Catholici, Principis scilicet Ludovisii in gubernio prius Regni Aragoniae, & deinde Regni Sardiniae, ac Sermonetae Ducis Caetani in gubernio prius Status Mediolani, & deinde Regni Siciliae ultra, quoniam sub dictis muneribus adhuc respective durantibus, & retentis, accessissent ad tempus ad urbem animo redeundi, non per hoc dici poterat, quod ratione eorum originis & domicilii non essent subditi Romanae Curiae, ibique pro eorum privatis personalibus causis conveniri non possent, quoniam ex iis, quae habentur *in Rom. seu Messanen. assistentiae, hoc eod. tit. disc. seq.* ut

hoc

hac materia spectatur causa, pro qua quia convenitur, considerando in eadem persona materiali reduplicationem, seu multiplicationem personarum formalium diversis respectibus ex ibi latius deductis.

8 Majorem difficultatem mihi inferebat alterum motivum assecurationis, quæ, ne Episcopi retraherentur a visitandis personaliter liminibus Apostolorum, eis traditur a quibuscumque molestiis & vexationibus, dum in Urbe dicta occasione moram trahunt, quæ ratio indefinite percutere videtur omnes causas, etiam privatas & personales, dum idem resultat effectus, atque pro meo sensu motivum fuisset solidum, nisi urgeret alia major ratio, quæ præcedentem suffocare debebat, quod scilicet alias quæstio judicis & fori causasset in actore irreparabile præjudicium circa negotium principale, dum alias ex facti circumstantiis, non de facili saltem de facto, ejus actiones experiri poterat in loco, ad quem petebatur remissio; E converso autem rei conventi naturaliter subditi hujus Principatus, ac habentibus bona & attinentes in eo, nil intererat causam in Curia cognosci, dum congruos habebat defensores, neque juxta notorium Curiæ usum, quod cuicumque æqua lance justitia ministratur, oppressionem, vel potentiam timere poterat, ideoque tunc tenenda est via, per quam utrique sit æque consultum, ex axiomate, ut quod uni non nocet, & alteri prodest &c. Ideoque ex hoc motivo, reflectendo etiam ad veritatem, justa, & probabilis mihi visa fuit Signaturæ resolutio, super petitæ remissionis denegatione. Potissime quia prima citatio solum cum eo facta erat ad effectum prosequutionis judicii, cujus exequutio absque aliqua molestia in persona sequi poterat in bonis existentibus in ejus patria, & Statu Ecclesiastico.

S U M M A R I U M.

1 *AN Roma sit forus competens omnium, & de pluralitate personarum formalium in una materiali, ad disc. 89 & 90.*
2 *De Concordatis Galliæ in materia beneficiorum, ad eumdem, disc. 89.*

ANNOT. AD DISC. LXXXIX. & XC.

1 PAriter ad hanc materiam text. *in leg. si Roma*, non dedit occasio alias disputare, atque de hac pluralitate personarum formalium in una materiali agitur sub pluribus materiis, & præsertim *sub tit. de præeminent. disc. 1. & seq. & disc. 29. & tit. de Regular. disc. 32. & in Relat. Curiæ, disc. 2. & titul. de feud. disc. 61. & sæpius.*

2 Et de Concordatis Galliæ in materia beneficiorum agitur *sub tit. de benefic. disc. 27.*

MASSANEN. PENSIONUM

SEU AFFICTUUM

PRO PRINCIPE LUDOVISIO

CUM MARCHIONE DE MONTEAUTO.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, & resolutus pro Ludovisio.

An possidens feuda, vel dominia in diversis Principatibus, vel ditionibus, possit ratione domicilii, quod habet in urbe, sive ob personalem ejus apprehensionem, in eadem Curia ibi conveniri, pro causis & negotiis spectantibus ad dicta diversa dominia in diversis Principatibus existentis? Et de propositione, quod *Roma est communis Patria*, quando procedat.

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *De propositione, quod Roma est communis patria.*
3 *In pagano, seu viro privato non datur duplex patrimonium, vel duplex hæreditas.*
4 *Feudatarius dicitur duplex homo duplex habens patrimonium.*
5 *Possidens plura dominia, vel feuda in diversis Principatibus, vel ditionibus, non potest pro negotiis unius conveniri in loco alterius, quia tot censentur personæ, quot sunt principatus.*

D I S C. XC.

OB prætensas pensiones Sylvarum existentium in castris *Vallis*, & *Montionis*, quas fratres de Appianis dictorum castrorum possessores, de anno 1640. locaverant ministris Principis Ludovisii in Statu Plumbini pro servitio illorum ædificiorum ferri, Marchio de Monteauto eorum hæres de ann. 1664. circiter convenit dictum Principem personaliter in Curia apprehensum coram A. C. eoque talem forum declinante, atque instante causam remitti ad partes, introducta desuper fuit disputatio in Signatura Justitiæ, quæ juxta petita rescripsit in duplici disputatione desuper habita, in quarum prima solis causarum patronis hinc inde Scribentibus, satis superficialiter processum fuit, cum sola propositione deducta ex Sac. Conc. Trid. *sess. 24. de refor. cap. 20.* de causis in prima instantia coram locorum Ordinariis tractandis, & cum altera propositione, quod in causis extra Curiam, quoties non agitur de executione obligationis cameralis, A. C. non est judex competens in prima instantia, *ut dec. 150. in principio, p. 4. rec. tom. 2. & sæpius.* 1

Formalis igitur disputatio fuit secunda cum Advocatis hinc inde, & principaliter super motivo deducto ex textu *in l. Roma, ff. ad municipalem*, quod scilicet Roma communis patria est, de quo Jas. *in. leg. qui Romæ, n. 12. ff. de verb. oblig.* Barbos. *in l. 2. ff. de judic.* & cæteri apud Farin *quæst. 7. num. 12.* ideoque apprehensione debitoris in Curia, dicebant Scribentes pro actore, quod saltem ex dicta ratione hic forus erat competens, etiamsi reus conventus esset mere forensis. Multo magis dum erat etiam subditus ratione originis, & domicilii, tamquam Baro, & Domicellus Romanus, & domicilium habens in Urbe, a qua solum accidentaliter occasione guberniis Regni Aragoniæ, vel simili abesse consueverat. 2

Scribens pro Ludovisio, cum sensu etiam veritatis, dicebam nullam subesse necessitatem assumendi altiorem, magisque involutam materiam *dicti text. in l. Roma*, stante dicta utraque subjectione originis, & domicilii, quæ controverti non poterat; Atque ubi ageretur de homine privato unicum patrimonium paganicum, seu allodiale solum possidente, Egomet admittebam nil suffragari; an debitum intra, vel extra Statum Ecclesiasticum, sive in una, vel altera provincia, seu ditione contractum esset, quoniam in pagano non datur duplicitas, seu diversitas patrimoniorum, neque diversitas hæreditatum, nisi ubi potentia statuti ad certos effectus successionis, vel similes aliter disponat *ad text. in leg. Jurisperitos, §. cum oriundus, ff. de excus. tutor.* cum Concord. per Salgad. *in labyrint. part. 1. cap. 9. num. 48. & seqq. & part. 2. cap. 12. num. 68. & seqq.* Rota, *decis. 228. num. 34. & seqq. & decis. 131. num. 24. & seqq part. 9. recent.* unde propterea inani labore torquebantur Scribentes in contrarium, cum copiosis allegationibus super his insistentes. 3

Punctum autem consistere dicebam in eo, quod agebatur de Barone, seu feudatario, plura feuda, seu dominia, ex diversis investituris, seu titulis, in diversis Principatibus, seu ditionibus possidente, in Statu scilicet Ecclesiastico Ducatus Zagarolæ & Fiani, in allodium magis quam in feudum, in Regno Neapolitano Principatum Venusinum, Comitatum Conzanum, & alia dominia in feudum, ac etiam dictum alterum feudum Imperiale Status Plumbini in Etruria.

Quemadmodum igitur, ex iis, quæ habentur *in Romana contributionibus, de Columna in sua materia sub tit. de feudis, disc. 22.* etiam feudatarius ejusdem Principatus, seu ditionis, reputatur duplex homo duplex patrimonium, seu duplicem hæredem habens omnino diversum, feudale scil. & allodiale, seu militare & paganicum, juxta eam duplicis patrimonii distinctionem, quam in jure communi, in militibus habemus, cum feudatarii milites dicantur; Ita fortius, Principes, vel inferiores Domini possidentes plures Principatus, vel respective plura feuda, seu dominia in diversis Provinciis, seu ditionibus, & ex 4

diversis titulis, seu fontibus, plures dicuntur repraesentare personas omnino diversas, diversaque habere patrimonia Universitatem constituenda nullamque connexionem inter se habentia, itaut in ea, non obstante unicitate personae omnia possidentis, recte detur actio & passio, seu alter incompatibilium concursus, quia tot finguntur personae formales, quot sunt dominia, ob illam intellectualem plurium personarum formalium divisionem, quae in una, eademque persona materiali in jure passim datur, ea deductis in proposito ejusdem possessoris plurium majoratuum per Salgad. *loc. cit, & in Romana contributionis de Cesiis sub dicto tit. de feudis ad Bullam Baronum, d. 89.* & frequenter intra *sub tit. de praeminent.* in proposito ejusdem Episcopi possidentis plures Episcopatus, vel insimul aeque principaliter perpetuo unitos, ut frequens usus est in Italia, vel accidentaliter & ad tempus ex dispositione Apostolica, ut est frequens in Germania, Et magis proxime ad rem quoad dominia temporalia habetur *eod, tit. de praeminentiis in Pampilonen. decimarum disc. 29.* Quodlibet enim dominium, seu quilibet Principatus aut Episcopatus constituit universitatem stantem de per se independentem altera, & consequenter plurium possessor pro rebus ad unam spectantibus non dicitur subditus illius Principis, vel fori, cujus est subditus ratione alterius dominii, seu Principatus, ita docente communi praxi & observantia, nedum judiciaria, sed etiam humana ob impracticabilitatem, quoniam magnum inconveniens omnino impracticabile esset, ut ex. gr. Magnus Comestabilis Columna, qui est ordinarius & domiciliarius urbis, plura possidet castra & dominia in temporali ditione Ecclesiae, necnon in Regno Neapolitano, ac etiam in altero Siciliae citra, & alibi, pro singularem dominiorum, & patrimoniorum hujusmodi negotiis activis, & passivis quae in singulis respective per illos aerarios, Gubernatores, & ministros geruntur; posset in urbe tanquam ejus domiciliarius, seu in Curia apprehensus convenire cum similibus, quod utique esset magnum absurdum,

Et quamvis ex parte actoris nimium inculcaretur, quod
5 ita esse amittere creditum suasque actiones, ea quo non haberet, qui justitiam administraret, dum idem debitor in ea ditione est Princeps. Nihilominus parum probabilis, & forte temeraria oppositio erat, quoniam in quibuscumque Principibus superiorem non recognoscentibus, jura activa, & passiva cum privatis habentibus, eadem intrarei ratio, omnino tamen neglecta, dum ab ipsismet deputantur Officiales, Judices, & Magistratus justitiam in causa proprii Fisci ministrantes &c.

ROMANA REVISIONIS RATIONUM

CUM MONASTERIO A.

C U M B.

Casus disputatus in Signatura Gratiae, sed concordatus.

An Constitutio 74. Sixti V. per quam disponitur causas Regularium summarie cognoscendas esse in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium negotiis praeposita, procedat in causis vertentibus inter ipsam Religionem, seu Monasterium, & illum, qui alias Religiosis, per annullationem professionis, seu ex alio titulo effectus est saecularis?

S U M M A R I U M.

1 *Casus controversia.*
2 *De Constitutione Sixti V. super erectione Congregationis Regularium.*
3 *De jure causae Regularium sunt cognoscendae summarie, & sine tutela judicii.*
4 *Neque cognoscendae sunt extra ordinem, & qui dicantur in proposito Superiores ordinis.*
5 *Dicta Constitutio non procedit in causis cum saecularibus.*
6 *De ratione ob quam Religiosus effectus saecularis non venit sub dicta dispositione.*
7 *Gratia appellatione remota regulariter non concedenda sine justa causa, & quae sit.*
8 *S. Congregationes procedunt extra judicium & appellatione remota.*
9 *Non procedunt in causis requirentibus formalem processum,*

D I S C. XCI.

QUodam Religioso expresse professo, bona Monasterii plurium annorum spatio administrante, crediderunt ejusdem Monasterii Superiores aliquos defectus in dicta administratione adesse, unde propterea illa interdicta, nonnulla bona dicti Religiosi pro reintegratione sequestrarunt, & acceperunt, quare ipse aliqualiter profugus, post aliquod tempus, quadam suae professionis nullitate allegata, obtinuit illam per Vicarium, ac Superiorem localem juxta formam a S. Conc. Trid. praescriptam canonizari per sententiam diffinitivam, cujus vigore ad statum saecularem rediit, in quo statu volens bona praedicta recuperare, utpote non intuitu Religionis, vel status religiosi quaesita, sed aliunde obventa, necnon dictae suae administrationis rationes revideri, causam introduxit in Sacr. Congregatione Episcoporum & Regularium negotiis praeposita, Quia vero ex aliquibus prudentialibus motivis Monasterio non expediebat causam praedictam, ita summarie, ac in forma extrajudiciali in dicta Sac. Congr. cognosci, sed etiam remitti ad Rotam, vel alios judices ordinarios, cum processu, & ordine judiciario per tramites juris cognoscendam, huic autem petitioni altera parte se opponente, S. Congregatio non annueret; Hinc proinde habito recursu ad Sanctissimum, ac remisso negotio ad Signaturam Gratiae punctus ulteriorem disputationis progressum non habuit ob subsequutam concordiam. 1

In hujus autem disputationis praeparatione, ac etiam occasione dicti recursus ad Sanctissimum, Scribens pro Monasterio, etiam cum sensu veritatis, dicebam probabilem beneque fundatam esse hujus partis petitionem; Licet enim per Constitutionem 74. Sixti V. prudenter, ac pie disponatur in erectione undecimae Congregationis Regularium, incongruum esse, Religiosorum controversias in foro per judiciarios anfractus tractari, idcirco, ut Religiosi, remotis impedimentis, & judicialibus contentionibus, sub Religionis suavi jugo quiete vivere, & gratum Altissimo famulatum praebere valeant disponitur eorum controversias per dictam Sacr. Congreg. summarie decidi debere. 2

Quod etiam ex juris communis dispositione, vel intentione originem trahit, quoniam causae Religiosorum sine strepitu & figura judicii, summarie, ac absque telis judiciariis cognosci debent ad text. *in cap. qualiter & quando, il secondo in fine de accusationibus*, Lap. *allegat. 73. num. 4.* & caeteri plene collecti per Adden. *ad eumdem, littera M.* ac pluries dixit Rota, praesertim in Posnanien. Abbatiae, prima Julii 1647. coram Celso *inter suas decis. 25. n. 9.* 3

Et ea qua ratione, causas Regularium extra ipsum ordinem, ejusque superiores, (sub quorum nomine ultra proprios Praelatos Regulares veniunt Cardinalis Protector, & haec sacra Regularium Congregatio) plene probat Fagn. *in c. de Priore, de appell.* ubi referuntur determinationes particularis Congregationis de anno 1650. erectae de ordine Innocentii X. ne Regulares ordinaria Tribunalia forensia adeant. 4

Nihilominus dicebam haec recte procedere, ubi agitur de causis & controversiis, vel inter ipsos Religiosos in particulari, vel inter Religiosum & Monasterium, sive inter unum Monasterium, & alterum, & sic in casibus, quibus dicta ratio congruat. Secus autem ubi controversia esset cum aliquo saeculari, quoniam tunc, tamquam in casu, tam verbis, quam ratione per dictam Constitutionem omisso, intacta remanet juris dispositio, ut causae coram suis judicibus ordinariis, & competentibus cognoscantur juxta regulam text. *in c. si clericus laicum, de foro compet.* de actore conveniente reum in suo foro, ut advertitur per eundem Fagn. *in d. cap. de Priore, n. 28.* Et hic erat casus, quoniam dum actor, jam in vim retroactationis ab annullatione professionis resultantis, se declaraverat ab initio saecularem, idcirco, quemadmodum in aliis controversiis, quas tractari contingeret inter Monasterium, ejusque affictuarios, vel administratores saeculares, coram forensibus, & ordinariis Tribunalibus in forma judiciaria id sequi deberet, ut quotidiana inconcussa 5

praxis

praxis docet, ob cessantem dictam rationem, ob quam inter ipsos Religiosos aliter statutum est, ita in præsenti.

6 Alia etiam fortiori ratione ponderata, quod resultaret alias inconveniens, ut inducta ad favorem retorquerentur in odium, atque ille, qui in statu religioso sciens suæ professionis invaliditatem non sine culpa se ingessit in religiosis muneribus, ac illa administratione, quæ non nisi religiosis professis conceditur, resultaret commodum, & privilegium in præjudicium Monasterii innocentis, & quodammodo ita injuriati, vel offensi, contra scripti & naturalis juris principia, quoniam juxta quotidianam praxim Signaturæ gratiæ, processus appellatione remota regulariter non conceditur nisi justa concurrente causa inducente in petente quamdam gratiæ, seu privilegii concessionem, quæ causa restringi solet, vel ad arctam sanguinis conjunctionem, vel ad nimiam paupertatem, seu pro gravibus dissidiis, vel scandalis evitandis sive in juribus vitalitiis ob gravem ætatem, cum similibus ex deductis
7 per Marches. *de commiss. sub tit. de commiss. appellat. remota*, & habetur pluries in sua materia *sub tit. de judiciis & judicial.* quo posito resultaret alias absurdum, quod actor ita, ut dictum est, ab aliqua culpa non jejunus, istam gratiam, seu privilegium procedendi summarie & appellatione remota obtineret contineret contra Monasterium, cui innocenti, & offenso ita præjudicari diceretur. Quoniam appellatio dicitur species defensionis, quæ regulariter tollenda non est, nisi quoties aliqua justa & potentior causa concurrat, quæ suffocet alteram causam, seu rationem, cui hoc beneficium a lege introductum innixum est, dum hujusmodi S. Congr. utpote summarie & in
8 forma potius extrajudiciali procedentes, non habent judicialium instantiarum diversitatem ab appellationis beneficio resultantem. Ac etiam quia, dum procedunt, ut dictum est in forma extrajudiciali, incongruæ illis videntur causæ formalem processum exigentes, ut in declarationibus editis per eundem Sixt. V. decernitur, quod in præsenti exigi videbatur. Tum quia ad effectum inspiciendi, an administrationis partitæ dati, & accepti essent fideliter in libris descriptæ, pernecesse oportebat examinare testes,
9 ac inducere peritos, aliasque facere probationes. Tum etiam quia eædem probationes requirebantur ad justificandum, an bona penes dictum actorem reperta, dum in statu religiosi de facto erat, quæsita essent intuitu & occasione Religionis, seu status religiosi, vel potius aliunde obvenerint ab hoc statu independenter, cum ab hoc penderet determinatio, an restituenda essent necne, vel potius Religioni, seu Monasterio quæsita, Et sic ex pluribus vere justa & probabilis videbatur dicta Monasterii petitio, quæ tamen ob concors temperamentum, ex prudentialibus motivis a me quoque laudatum & consultum, ulteriorem progressum non habuit.

ANNOT. AD DISC. XCI.

DE ista Congregatione Regularium *in Relat. Curiæ, disc.* 16. & de modo tractandi causas regularium *sub tit. de Regul. disc.* 1. *&* 22. *& in annot. ad Concil. Trid. disc.* 38. sub Clemente X. ex decreto Congregationis deputatæ ab eodem Pontifice confirmato, innovata est declaratio Constitutionis Sixti V. ut in Sacris Congregationibus non tractentur causæ contentiosæ; Verum desuper certa non cadit regula adeo sub ipsomet Pontifice, id non servari frequenter praxis doceat, cum pro arbitrio Sacræ Congregationes id practicent.

LUCANA JURISDICTIONIS AD INSTANTIAM REIPUBLICÆ.

Responsum pro veritate.

An professores militiarum S. Jacobi de Spata, de Calatrava, de Alcantara, SS. Mauritii & Lazari, & S. Stephani ac similium, sint veri Religiosi? Et quatenus non, an saltem sint personæ Ecclesiasticæ exemptæ a jurisdictione & foro laicali.

Et in specie de militia S. Stephani, an in aliquo ab aliis militiis differat?

S U M M A R I U M.

1 *DE erectione militiæ S. Stephani, & casu controversiæ.*

2 *Sub nomine Ordinariorum locorum qui veniant.*

3 *Verbum*, alius, *denotat similitudinem.*

4 *Papa an possit, vel soleat eximere laicos subditos Principum sæcularium, eosque subjicere alteri Principi: & num.* 14.

5 *Ex solita, seu stylo Papæ desumitur ejus voluntas.*

6 *De operatione clausulæ* sine præjudicio, *& quando hæc intret in gratiis præjudicialibus.*

7 *An militiæ S. Jacobi, de Alcantara, & de Calatrava, & similes sint religiosi?*

8 *An prodicti, & similes sint capaces successionis feudorum?*

9 *An sint personæ Ecclesiasticæ?*

10 *De pluribus differentiis inter militiam S. Stephani, & alias militias Ecclesiasticas.*

11 *Militia Sancti Jacobi, de Alcantara, & Calatrava habent indultum Apostolicum super exemptione fori.*

12 *In dictis militiis sit annus novitiatus, ac etiam attenditur ætas præscripta a Conc. Trid. quod non procedit in illa S. Stephani.*

13 *De Magna Magistra dictarum aliarum militiarum.*

14 *De eadem conclusione, de qua num.* 4.

15 *Quæ & qualia vota emittantur in hic militiis.*

16 *De observantia circa exemptionem fori professorum militiarum Ecclesiasticarum.*

17 *De antiquis militibus Gaudentibus, Templariis, & Hospitalariis.*

18 *De circumstantiis, ob quas observantiæ magis deferendum est.*

19 *Quando exemptio hujusmodi militiarum intret, & de declarationibus Sacr. Congreg.*

20 *Reprobantur aliqui Doctores.*

21 *An processus & acta contra exemptum valeant ob non oppositam declinatoriam?*

22 *Commendæ militiæ Sancti Stephani quomodo regulentur?*

23 *An isti milites gaudeant beneficio deducto ne egeat?*

D I S C. XCII.

POstquam ex concessione Pii IV. Cosmus Florentiæ & Senarum Dux, de anno 1561. erexit militiam, 1
sub invocatione S. Stephani Papæ & Martyris, cujus ipse Dux, ejusque pro tempore successores, essent M. Magistri, atque de anno sequenti, idem Pius dictam militiam jam erectam ejusque ordinationes confirmavit, & probavit, eidem militiæ ejusque professoribus plura concedendo privilegia, præsertim illud exemptionis per verba præcisa; *ab omni jurisdictione, superioritate, visitatione, dominio, & potestate quorumvis Archiepiscoporum, Episcoporum, aliorumque locorum Ordinariorum, illosque immediate subjecit dicto Duci, tamquam M. Magistro in spiritualibus, & temporalibus eis modo & forma, quibus in ipsius militiæ statutis & ordinationibus continetur, ita quod ipsi locorum Ordinarii, nullam in eos jurisdictionem, superioritatem, dominium, vel potestatem etiam ratione cujuscumque contractus, delicti, vel alterius rei exercere valeant, &c.* ut patet ex tribus ejusdem Pii literis, seu Constitutionibus impressis in volumine Statutorum ejusdem militiæ, seu Religionis, quarum duæ sunt etiam impressæ in Bullario, illas dicti Pontificis Constit. 60. & ressumit etiam Vivian. *de jurepatron. part.* 2. *l.* 6. *c.* 2. *n.* 19. *cum seq.*

Cum autem unus ex dictæ militiæ professoribus Civitatis Lucen. ex causa insultus in milites præsidiarios, per Magistratum illius Reipublicæ, servatis servandis, nulla opposita fori declinatoria, ad quamdam pœnam pecuniariam condemnatus esset, dictaque condemnatione sequuta, de illius nullitate opponeretur, ob fori laicalis incompetentiam; hinc proinde ex parte Reipublicæ, cum præsupposito quod a tempore erectionis dictæ militiæ usque ad illud casus controversiæ, semper ejus officiales cognovissent causas civiles, criminales & mistas hujusmodi militum, alias ratione originis, vel domicilii, aut contractus, seu delicti subditorum, absque eo quod quicquam in contrarium sequutum esset, consilium pro veritate petiit a pluribus clari nominis Italiæ J.C. cum quibus ex erronea forte vulgi opinione, vel agentium affectione, placuit eidem, seu pro ea agentibus, me quoque desuper consulere.

Respondi pro clariori resolutione duas constituendas esse inspectiones; unam, inspecta dicta Constitutione Pii IV. tamquam jure speciali & privilegiativo; alteram,

quate-

quatenus ex ista id non resultaret, inspecta dispositione juris communis, & hujusmodi militiæ natura, seu qualitate.

Quatenus pertinet ad primam, credebam pro meo judicio, dictam Constitutionem in verbis supra registratis non comprehendere casum exemptionis a foro sæculari, ut jurisdictione & potestate proprii Principis, ea triplici ratione. Primo quia loquitur de potestate, jurisdictione, & superioritate Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Ordinariorum loci, sub quorum nomine in Sacris
2 Canonibus, Conciliis, & Constitutionibus Apostolicis, & apud Canonistas, regulariter veniunt & explicari solent superiores Ecclesiastici, ordinariam Episcopalem, vel quasi jurisdictionem habentes, ut post antiquiores ab eis allegatos, habetur apud Cocchier. *de jurisdict. in exemptos, par.* 1. *quæst.* 1. Paris. *de resignat. l.* 3. *q.* 11. Barbos. *de appellat. verborum, appellat.* 176. Rota *d.* 798. *p.* 4. *divers.* 273. *p.* 11. *rec. & passim*, ac habetur frequenter in præcedentibus hoc tit. occasione jurisdictionalium controversiarum inter Ordinarios & Prælatos infe-
3 riores, vel exemptos; Quod clarius observabam comprobari, quia in verbis ut supra registratis, enunciantur Archiepiscopi, Episcopi, aliique locorum Ordinarii, dum verbum *alius* denotat similitudinem ex collectis per Barbos. *dict.* 26. *n.* 1.

Secundo quia extra temporalem ditionem Sedis Apostolicæ, quidquid sit de potestate, an scilicet possit Papa, laicos & subditos Principum sæcularium ex ratione, alicujus pii instituti ab eorum jurisdictione eximere, illosque subjicere jurisdictioni alterius Principis sæcularis, qui
4 in alienis ditionibus privative ad proprios dominos jurisdictionem, & imperium exerceat, super quo puncto, integrum locum veritati relinquendo; manus apponere non sensui; Attamen admissa etiam potestate, certum est, Papam non de facili ad hujusmodi potestatis exercitium devenire solitum esse, ut in magis planis terminis concursus in collatione beneficiorum, cognitione causarum in prima instantia, & similibus, etiam cum Ordinariis Ecclesiasticis ejus subditis, & cum quibus absoluta potestas est indubitata, receptum habemus, ut præsertim in proposito concurrendi cum ordinariis collatoribus habetur apud Gonz. *ad reg.* 8. §. 1. *&* 4. *proœm.* Rota, *dec.* 25. *n.* 11. *part.* 10. *rec.* & habetur actum in Cæsaraugustan. Canonicatus *sub tit. de Canonicis*, & alibi. Quod
5 satis attendendum est ad metiendam, seu interpretandam voluntatem, quæ a stylo, seu consuetudine desumenda venit, ut apud Mantic. *decis.* 214. Gregor. & Adden. *dec.* 150. *num.* 2. *ubi Add. in fin.* Adden. ad Butat. *dec.* 501. *num.* 11. & frequenter. Nil obstante, quod Sedes Apostolica hujusmodi privilegia concedere consueverit consimilibus militiis, quoniam in illis diversa militat ratio, ut infra.

Et tertio propter clausulam *sine alicujus præjudicio*, con-
6 tentam in prima Constitutione, per quam concedatur facultas hujusmodi militiam fundandi, cujus clausulæ virtus & operatio est, juxta satis notorium & frequens axioma, primo reservandi quodcumque alterius jus, vel præjudicium; Et licet receptum e converso sit, in novis erectionibus tamquam gratiis pernecesse & de sui natura præjudicialibus, hujusmodi clausulam non facere suam consuetam operationem, prout neque obstare regulam de jure tertii quæsito non tollen. juxta decis. Seraph. 1445. cum aliis supra, *in Romana jurisdictionis, seu tituli Cardinalatii, hoc eod. tit. disc.* 34. ac etiam *hoc eodem libro, sub tit. de præminentiis in Messanen. disc.* 9. & in aliis; Nihilominus id procedit quoad expressa & incompatibilia ad evitandam contradictionem & repugnantiam, secus autem in non expressis & compatibilibus, unde cum dicta Constitutio, de principibus sæcularibus, ac foro laicali non loquatur, nullaque dignosci videatur incompatibilitas, idcirco dictæ clausulæ consueta operatio tribuenda est, potissimum vero pro interpretatione voluntatis, aliis etiam rationibus ut supra ponderatis insimul unitis cum regula, ut singula quæ non prosunt, &c.

7 Quare examinando articulum in puris terminis juris communis, occasione militiarum S. Jacobi de Spata, de Calatrava, & de Alcantara. Disputant DD. an istæ sint veræ Religiones, earumque milites, & professores veri religiosi, Et quatuor habentur diversæ opiniones, quas,
8 earumque sequaces distincte recenset Carlev. *de jud. tom.* 1. *d.* 2. *ex n.* 413. qui forte omnium latius de his militiis agit, & relative ad eum Ursin. *de succ. feud. part.* 1. *quæst.* 9. *art.* 4. *n.* 6. occasione agendi de istorum militum capacitate in successione feudorum, de qua obiter occasione agendi de capacitate ejusdem successionis militum S. Joannis Hierosolymitani habetur actum *in commissina successionis, sub tit. de feud. disc.* 16. & ad satietatem colligit Curciana *decis. Aragon.* 8. *ex numer.* 81. *cum seq.*

Quamvis autem apud Morales, ac aliquos modernos Canonistas, magis communiter recepta videatur opinio affirmativa, ut professores dictarum trium militiarum habendi sint pro veris Religiosis, ut cæteris allegatis habetur apud Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 12. *num. fin.* Sperel. *decis.* 2. *num.* 144. *& seqq.* Carleval. *loco citat. num.* 415. quibus annecti possunt Novar. & cæteri, ut infra utem dicentes in fortioribus terminis hujus militiæ S. Stephani.

Nihilominus, ex communi sensu antiquorum Canonistarum, ac etiam Moralium, excepta militia S. Joannis Hierosolymitani; quam indubitatum est esse veram Religionem, omnino verior, magisque recepta est opinio, quam tenet Rota & Curia Romana in contrarium, ut apud Seraph. *decis.* 587. Cæsar. de Graff. *decis.* 2. *de probat.* Duran. *decis.* 95. *&* 308. quarum secunda est repetita apud Posth. *de manut. decis.* 326. Romana dotis 11. Febr. 1647. coram Bichio, quæ omnes decisiones loquuntur de dictis tribus militiis S. Jacobi de Spata, de Calatrava, & Alcantara.

Et de militia Sanctorum Mauritii & Lazari, quod non sit vera Religio, minusque ejus professores Religiosi, seu Regulares, Rota in Veronen. pensionis 23. Februarii 1600. coram Lancell. in qua supponitur hujus militiæ professores emittere formiter vota solemnia, eodem modo quo illi dictarum aliarum trium militiarum.

Et in individuo hujus militiæ S. Stephani apud Seraphin. *dec.* 128. *repetit. dec.* 591. *par.* 1. *diversor.* & in voto trium Rotæ Auditorum registrato *decis.* 228. *part.* 3. *rec.* cum quibus pertranseunt Garz. *de Benef. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 17. *& seq.* & cæteri Beneficialistæ communiter, dictaque decisio Seraph. ac votum habentur in eodem volumine Statutorum istius militiæ, ubi etiam de aliis declarationibus in idem tendentibus; Unde liquet ab ipsamet Religione expediens reputatum fuisse excludere qualitatem regularem, ac veræ Religionis, & cum quo sensu etiam hodie per ipsius officiales, & administratores proceditur, ut etiam infra insinuatum habetur relative ad causam in Pisana Prioratus de Grisonibus, de qua *sub tit. de Jurepatr.*

Verum quia in supra allegatis decisionibus, præsertim
vero in d. Romana dotis 11. Febr. 1647. cor. Bichio, 9
& apud Duranum *d. decis.* 65. *&* 308. in quibus de dictis militiis Hispaniæ, & in d. Veronen. cor. Lancell. in qua de altera Sanctorum Mauritii, & Lazari, quamvis excludatur qualitas religiosa, seu regularis, admittitur tamen, ac supponitur qualitas Ecclesiastica, quam admittunt etiam Garz. & cæteri dictam qualitatem Regularem negantes quod scil. hujusmodi professores sint personæ Ecclesiasticæ a foro laicali exemptæ, ideirco in proposito nullius operationis remanet dicta inspectio, super qualitate regulari, seu religiosa, cum ad effectum præsentis controversiæ, sufficeret dicta qualitas Ecclesiastica, ad quam restringitur difficultas.

Quidquid autem sit quoad hujusmodi qualitatem re- 10
spectu dictarum militiarum, de quibus loquuntur præfatæ decisiones, & authoritates, ac aliæ apud Carleval. Novar. & Sperel. ut supra, illam tamen dicebam non ita locum habere in ista ex pluribus differentiæ rationibus, ex quibus non bene a dictis aliis militiis ad istam infertur.

Primo, quia dictis militiis Sancti Jacobi, de Calatrava, & de Alcantara, supponitur, expresse & specialiter concessa fuisse indulta Apostolica super exemptione fori laicalis, præsertim per Alexandrum, Lucium, Urbanum,
& Innocentium respective tertium, Gregorium IX. Mar- 11
tinum V. Leonem X. Pium V. Clementem VIII. & Paulum V. ut per Didacum de la Mota *de confirmatione ordinum Divi Jacobi, lib.* 1. *cap.* 4. §. 2. 6. 7. 29. *&* 35. *& alibi*, Barbos. *de Episcopo, dict. allegat.* 12. *num.* 45. Sperell. *dict. dec.* 2. de Marin. *resolut.* 44. *lib.* 1. Carleval. *d. disp.* 2. *num.* 420. *&* 425. *cum seq.* Formosin. *de judiciis, & foro compet. num.* 1. *ad text. in cap.* 2. *eod. tit. de foro compet. quæst.* 16. Novar. *de elect. fori* 2. *par.* 2. *quæst.* 69.

quæst. 69. Mastril. *decis.* 290. ubi registrantur literæ Regiæ continentes indulta Clemen. VIII. & Pauli V. Unde quicquid sit dictorum de indultorum observantia & executione; quæ neque est uniformis, ut infra, illa non habentur in specie per istam militiam, quoniam tam in dictis Constitutionibus Pii IV. quam in aliis Pii, Sixti, & Pauli respective Quinti, de ista militia S. Stephani loquentibus, eique plura privilegia concedentibus, nullum verbum habetur de exemptione fori laicalis, quam in dictis aliis militiis, multi ex supra allegatis in hujusmodi indultis fundant.

Secundo, quia licet etiam dictæ aliæ militiæ, juxta opinionem, quam ut supra sequitur Rota, & quæ in
12 puncto juris omnino verior censenda videtur, non sint veræ & propriæ Religiones; Nihilominus in illis, ad Religionum instar servatur dispositio, tam juris communis, quam Sac. Concil. Trident. circa annum probationis, ac circa ætatem ab eodem Concilio ad Professionem præscriptam, ut cæteris allegatis testatur Sperell. *d. decis.* 2. *n.* 54. Et tanquam absolutum supponit Carleval. in materia versatissimus, dum ex *num.* 439. plene tractat quæstionem, an idem fori privilegium competat Novitiis.

E converso autem in hac militia dicta juris communis vel Concilii dispositio, tam circa ætatem, quam circa annum probationis non attenditur, Seraph. *dict. decis.* 121. *& d. dec.* 228. *part.* 3. *recent.* quæ sunt etiam impressæ in libro statutorum ejusdem Religionis.

Tertio, quia dictæ tres militiæ Hispaniarum, in sua primæva origine, cum longæva observantia, habebant proprium Generalem, seu M. Magistrum, aliosque Præ-
13 latos & Superiores, per electionem sibi constitutos de eodem ordine respective absque aliqua nationum, vel personarum differentia, eodem modo quo practicatur in militia S. Joann. Hierosolymitani, unde propterea non intrat illa potissima ratio inconvenientis, seu præjudicii aliis Principibus resultantis, quod aliquis Princeps laicus, sub hoc pio prætextu sibi assumat potestatem in alienis Principatibus & ditionibus exercendi privativam jurisdictionem in eos, qui ratione originis, vel domicilii sunt aliorum Principum subditi, ac vere & de facto in propriis domibus, cum uxoribus, & filiis, vivunt more aliorum sæcularium, in nihilo ab istis differentes.

Non sic est in ista militia, quæ ab ipso erectionis initio nata est subdita invariabiliter unius Principis sæcularis, qui forte, ad instar illarum militiarum, quas cæteri Principes in eorum ditionibus erexerant, ut sunt, ex. gr. illa Aurei velleris in Hispania, & Spiritus Sancti in Gallia, cum similibus, hanc militiæ speciem in propria ditione erigere voluit, unde intrant de plano absurda per DD. in proposito considerata, non quidem, ut supra dictum est, in ordine ad potestatem Papæ imprimendi etiam in alienis subditis aliquam qualitatem Ecclesiasticam, ex qua de consequenti exemptio fori laicalis proveniat, tanquam dictæ qualitatis effectus, ex collectis Sperell. *d. dec.* 2. *n.* 111. *cum*
14 *seq.* Carlev. *d. disput.* 2. *n.* 427. (quam inspectionem utpote non necessariam assumere, & formiter examinare neglexi,) sed solum, ut supra dictum fuit, ad regulandam ejusdem Pontificis voluntatem.

Et quamvis præfatæ tres militiæ, per Alex. VI. in perpetuum essent commendatæ Regi Hispaniarum pro tempore, quo ita natus est earum professor, & perpetuus M. Magister, hujusmodi militias administrans per quoddam particulare Consilium *ordinum* nuncupatum, quod tanquam species definitorii, constitutum est ex eorundem ordinum professoribus, ex iis, quæ habentur in Toletana de Veles *sub tit. de Regularib.* Attamen id non immutat ipsarum militiarum substantiam, seu naturam ab earum erectione impressam, neque tollit statum jam legitime firmatum. Adinstar monasteriorum & Beneficiorum Regularium, quæ dantur in commendam clericis secularibus; Seu adinstar Episcopatuum, qui dantur in commendam, seu administrationem personis in ordine Episcopali non constitutis, cum similibus; quoniam est accidens circa solam administrationem unius Prælaturæ, reliquis omnibus Prælaturis, & officiis in suo primævo statu continuantibus.

15 Quarto fortissime, quia in dictis aliis militiis, prævio anno probationis ut supra, fit solemnis professio, cum formali emissione votorum obligantium, ne dum ad peccatum juxta voti naturam, sed etiam ad sacrilegium, apostasiam, & alia ex hujusmodi solemnium votorum violatione resultantia, ex collectis apud eundem Sperell. *d. decis.* 2. *n.* 55. *& seq.* Quinimo in istis militiis emittebatur formale votum continentiæ, quod moderno tempore ex Apostolica dispensatione concessa per Paulum III. commutatum fuit in castitatem conjugalem, ut de militia Alcantaræ habetur apud Rot. *decis.* 266. *n.* 6. *part.* 2. *divers.* & generaliter de omnibus Mastril. *d. decis.* 290. *n.* 129. *cum seq.*

Non sic est in ista militia, in qua, nullo prævio formali novitiatu; non emittuntur formalia, & solemnia vota, sed solum fit quædam solemnitas susceptionis habitus, cum aliquibus promissionibus super virtutum & stabilimentorum observantia, non habentibus formam voti, neque obligantibus ad peccatum, ut expresse disponitur in dicta Constitutione 60. Pii IV. §. 5. & bene ponderatur *in dict. voto, seu decis.* 228. *part.* 3. *rec.* ubi habetur quod etiam canonici sæculares in ingressu, aliquas promissiones facere solent. Quod in proposito militum devotionis S. Joannis Hierosolymitani, bene ponderatur per Rot. in Fulginaten. hæreditatis coram Verospio *decis.* 15. *part.* 11. *recent. repetita post refol.* Dianæ *part.* 10. ubi adducitur exemplum Monasterii Turris speculorum Urbis, in quo illæ Oblatæ in actu susceptionis habitus, seu in quadam alia solemnitate, quæ vulgo dicitur professio, plures faciunt promissiones, & quidem super observantia strictissimi ac satis rigorosi instituti, & tamen sunt simplices Oblatæ, non autem professæ ex deductis per Cyriac. *controv.* 504. ac habetur de illis actum *sub titul. de successionib. & alibi.* Eædemque promissiones fieri solent in dictis aliis militiis mere sæcularibus, Aurei velleris, & Spiritus Sancti, cum similibus, quia, ut dictum est, non sunt vota, sed promissiones simplices, quas etiam faciunt illæ Canonissæ Germaniæ, de quibus apud Lotter. *de Benef. lib.* 1. *quæst.* 19. *n.* 15. quæ tamen sunt sæculares cum similibus. 16

Et nihilominus, etiam in dictis tribus militiis, S. Jacobi, de Alcantara, & de Calatrava, in quibus tot circumstantiæ ac differentiæ rationes concurrunt ut supra, adhuc receptum est, circa forum deferri observantiæ, quæ in eademmet Hispania est diversa, juxta singulorum Regnorum, seu Provinciarum mores, seu causarum qualitates, ut testatur Larrea, *alleg.* 64. Corriada *d. decis. Aragon.* 8. *n.* 98. *cum seq.* ubi refert etiam in ipsamet Hispania diversas illorum Regnorum consuetudines & Carlev. *ubi supra n.* 454. *in fin. qui num.* 438. idem testatur de observantia Regni Neapolitani, ob non receptas, seu non exequutoriatas litteras Regias continentes Apostolicas Constitutiones Clem. VIII. & Pauli V. Et in Regno Siciliæ ultra id servari quia dictæ literæ fuerunt exequutoriæ, testatur Carol. de Grass. *de effectu clericat.* 1. *n.* 115. ubi tamen de contraria observantia militum Sanctorum Mauritii & Lazari, ac istorum S. Stephani, qui pariter in hoc Regno Siciliæ citra, jure mere sæcularium sine dubio tractantur; Ideoque cum in præsenti, certa supponeretur observantia, etiam nativa, & ab ipsamet erectione, per sæculum & ultra continuata, dicebam videri esse in casu indubitabili, quoniam ista sufficit, & attenditur in dictis aliis militiis adeo majores circumstantias habentibus, multo magis in præsenti de statu sæculari magis participante ut supra.

Ea etiam satis notabili circumstantia circa hujusmodi observantiam ponderata, resultante a nimia vicinitate, & adjacentia istius Principatus, seu ditionis cum Civitate Pisana, ubi est hujus Militiæ sedes Metropolitica, & resident ejus Officiales majores, itaut omnino certa, & inexcusabilis videatur scientia, & patientia, magis, quam in aliis remotioribus ditionibus; Et multo magis ubi subsisteret facti præsuppositum, quod quandoque ipsemet M. Magister, vel ejus primi ministri, literas istorum militum commendatitias Magistratibus sæcularibus scripserunt, ita enim omnis difficultas cessare videbatur.

Posito enim quod, ob instituti pietatem, atque ob Sedis Apostolicæ auctoritatem, & approbationem, hujusmodi professores in aliquo differant a mere sæcularibus, itaut large, & improprie dici valeant personæ 17
Ecclesiasticæ, adinstar antiquorum militum, Gaudentium, Hospitalariorum, Templariorum, & similium,

de

de quibus loquuntur Bart. *in leg semper*, *§. quibusdam*, *ff. de jur. immun. Speculator. tit. de Statu monachorum*, *quæst.* 36. Abb. *in rubr. de Regular. n.* 4. *& in cap.* 2. *de foro competenti*, *n.* 11. Soccin. *conf.* 13. *lib.* 1. bene Cef. de Grass. *dec.* 1. *de probat. n.* 18. & cæteri per Mastrill. Sperell. Carleval. & alios ubi supra. Nihilominus cum non sint veri Clerici, seu Religiosi, quo casu, ob omnimodam incompetentiam, seu incapacitatem intrat infectio cujuscumque contrariæ consuetudinis, vel præscriptionis adversus Ecclesiasticam immunitatem, utpote juxta unam opinionem probabiliorem, a jure divino manantem, negari non potest casum esse ambiguum, in quo proinde deferendum sit dictæ observantiæ.

18 Dictaque observantia fortius attendenda est ob duplicem circumstantiam; Primo scilicet quod non est modici temporis, quod etiam sufficiens reputatur ad Interpretativam, sed est annot. 100. & ultra, unde sufficit ad quamcumque privilegiativam præscriptionem, seu melius ad probationem cujuscumque tituli de mundo melioris, & sic etiam declarationis Apostolicæ; Et secundo quod non agitur de præscriptione, seu consuetudine dativa, tollente scilicet jus jam possessum & quæsitum, sed de nativa, idest se opponente principio acquisitionis, ac impediente usum, & executionem dicti indulti Apostolici, eodem modo quo in fortioribus terminis indultorum dictarum aliarum Religionum, expresse continentium exemptionem fori, ob non usum, seu non receptionem ab initio, cum successiva longissima observantia, habetur apud allegatos loquentes de utriusque Siciliæ Regnis & aliis ditionibus.

19 Et sic ea, quæ per Scribentes in materia dicuntur, ut in aliquo deferandum sit Apostolicæ auctoritati, cum qua hujusmodi militiæ erectio facta est; ac etiam pietati instituti, utpote similitudinarii illius militiæ S. Joannis Hierosolymitani, recte procedere dicebam, vel in casu quo res esset integra & recens, itaut dicta contraria observantia non obstaret. Vel ubi è converso observantia assisteret, ut supponitur assistere in Statu Ecclesiastico, in quo tamen non multum super hujusmodi exemptionibus insistitur, utpote in effectu fere inanibus, ob utrumque gladium, quem idem Princeps habet in manibus, dum Papa in hac ditione, est Pontifex, & Rex, cum potestate puniendi, tam laicos, quam Ecclesiasticos, & exemptos, unde propterea nil refert, an id agat per unum & alterum ex ejus ministris.

Atque ita dicebam responderi ad aliquas declarationes S. Congr. immunitatis quæ circumferuntur occasione exemptionis istorum militum a collectis & oneribus laicalibus in una Urbevetana & in una Novarien. seu alia, & quæ deducebantur etiam in Romana liberationis a molestiis disputata in Rota, & de qua *sub tit. de credito* super quæstione, an hujusmodi milites S. Stephani gauderent beneficio, *cap. Odoardi de solutionibus*, cum dictæ declarationes percutiant, vel casus contingentes in Statu Ecclesiastico, vel cum præsupposito observantiæ, secus autem ubi ista per sæculum & ultra, & ab ipso initio est in contrarium, cum observantiæ in proposito omnino deferandum videatur, ut supra.

Hinc proinde dicebam, nullatenus curandum esse de iis, quæ tumultuario studio, ut ipsemet testatur, & cum
20 satis debilibus fundamentis dixit Navarr. *conf.* 10. *de Regular. lib.* 3. juxta unam impressionem, alias *conf.* 23. quod isti milites essent veri Religiosi, dum ex præmissis hoc dictum manifeste convincitur erroneum; Prout, & nullam rationem habendam esse de consideratione comparationis, quam faciunt Novar. *de elect. fori dicto q.* 69. *n.* 31. Barbos. *de Episcopo*, *d. alleg.* 12. *n.* 45. Caball. *tract. criminal. casu* 225. *n.* 15. *& seq.* & alii de ista militia, cum præfatis S. Jacobi, de Calatrava, & de Alcantara, ob tot notabiles differentias ab eis non consideratas, potissime vero, nullatenus deferendum esse Caballo, utpote hujus militiæ, vel ejus M. Magistri stipendiario, ad solam opportunitatem, non autem ad veritatem Scribenti, & sic testi suspecto, ut etiam dici potest de Ansaldo, & similibus, ejusdem militiæ ministris, seu stipendiariis.

Et his stantibus, respondendo pro exemptionis exclusione, præsertim ex motivo observantiæ ut supra, inanem censui alteram quæstionem perticularem, an scil. posita etiam exemptione, adhuc tamen quoad va-
21 liditatem processus & condemnationis obstaret non opposita declinatoria, ut credit Marta *de jurisdictione*, *part.* 4. *controv.* 2. *casu* 223. *n.* 34. *cum seqq.* Quod autem de hoc puncto agendum esset, tunc posita exemptione, probabilius pro nullitate gestorum respondendum esse dixi, non quidem ex Auctoritate Ansaldi acriter impugnantis Martam ubi supra in ejus tractatu *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 10. *cap.* 15. *n.* 119. *cum seq.* cum ut supra, hic sit testis suspectus in his materiis modica fide dignus, utpote minister, seu stipendiarius, sed ex ratione generali text. *in cap. cum contingat*, *de foro comp.* quod scilicet exemptio respicit favorem & privilegium totius Ordinis, ejusque M. Magistri, & Prælatorum, ideoque, si etiam expressus consensus subditi, non attenditur in præjudicium superioris & ordinis, multo minus tacitus resultans ex non opposita fori declinatoria, ut in terminis militum S. Jacobi, Crescent. *dec.* 3. *de foro competent.* refert & sequitur de Marin. *d. resol.* 44. *n.* 14. *lib.* 1.

Ad plures autem annos post datum hoc responsum, 22
occasione scribendi in Pisana Prioratus, seu Commendæ de Grifonibus, *de quo sub titul. de Jurepatr.* magis me confirmavi in hac opinione, quod scil. hæc Militia nedum ex defectu novitiatus, & professionis, absque formali emissione votorum, dici non possit Religio; etiamsi tenenda esset opinio Moralium id affirmantium in dictis aliis militiis S. Jacobi, de Calatrava, & de Alcantarà, unde potius dicendum veniat pium institutum sæcularium.

Sed quod neque dici valeat vere & proprie militia Ecclesiastica, dum per ejus Statuta ita ab ejus Prælatis & administratoribus interpretata, profitetur illas commendes more primogeniorum, & fideicommissorum sæcularium potius, quam more beneficiorum, seu Commendarum Ecclesiasticarum regulare, etiam ubi non proveniunt ex sola fundatione privata & temporali, sed ubi qualitas Ecclesiastica per veritatem quoque concurrit, vel in totum, vel in præponderanti, ut in dicta Pisan, unde propterea hujusmodi prætensiones videntur incompatibiles, nisi dicatur, qualitatem Ecclesiasticam attendi solum debere in eo quod expedit ex deductis in eadem Pisana, cum aliis quæ habentur in d. Romana liberationis a molestiis, *sub tit. de credito*, ubi de supra insinuato articulo, an hujusmodi milites gaudeant beneficio deducto ne egeat, quod ibi probabilius credidi competere ex qualitate militari potius quam ex altera Ecclesiastica, seu clericatus.

ANNOTAT. AD DISC. XCII.

DE Religionibus militaribus, & quando sint vere tales, earumque professores veri Religiosi, præsertim circa necessitatem Novitiatus, aliosque effectus *sub tit. de Regularibus*, *disc.* 46. *&* 49. *&* 50. *& in annot. ad Concil. Trid. disc.* 13. *&* 39. *& tit. de Regal. disc.* 84.

VOLATERRANA HABITUS PRO N. DOCTORE.

Responsum extra Curiam.

An Episcopus jurisdictionem, seu potestatem habeat prohibendi usum vestium talarium, quibus clerici uti solent, sæcularibus Doctoribus, illa gestare profitentibus tamquam togam Doctoralem?

SUMMARIUM.

1 *CAsus controversio.*
2 *Episcopus prohibere potest laicis, ne habitum & tonsuram clericalem deferant.*
3 *In jure cautum non est, qualis sit vestis clericorum.*
4 *Clerici non possunt uti veste nimis longa, neque nimis brevi.*
5 *Toga quid sit.*
6 *Doctores habent usum togæ.*
7 *De introductione vestis longa in clericis.*
8 *An prohiberi possit assumptio nominis, insignium, vel vestium alicujus?*
9 *De observantia Curiæ Romanæ circa usum togæ.*

(* *Ex*

(*) (* *Ex voluntario non usu aliquorum inferri non potest ad ammissionem respectu omnium.*
Habitus clericorum laicis prohibetur triplici ex causa.)

10 *Declarantur præmissa circa usum togæ ex contraria consuetudine.*

11 *Et ubi generaretur scandalum.*

12 *Ad Episcopum pertinet declarare, quis sit habitus clericalis, & quis regularis.*

D I S C. XCIII.

1 CUm N. Civitatis Volaterranæ, in Urbe theoricæ & praxis forensis studiis per aliquos annos operam dedisset, ibique, vel alibi lauream doctoratus suscepisset, atque regrediens ad patriam, continuaret eundem usum vestium talarium, quem in Urbe habent omnes Doctores ac literarum professores; cum delatione etiam comæ; Episcopus illi præcepit, quod vel tonsa coma jure aliorum clericorum viveret, quia forte primam tonsuram alias susceperat, vel usum vestium clericalium dimitteret, isque declarasset se esse laicum, non autem clericum, illas autem vestes ita gestare tamquam togam doctoralem; Hinc proinde exorta controversia, circa susceptæ Advocationis initia, ex parte præfati Doctoris requisitus fui ad scribendum pro hujusmodi ejus prætensione substinenda.

2 Quæ Scribens tamquam Advocatus ad requirentis opportunitatem dicebam, quod quamvis Episcopo liceat prohibere laicis, ne habitu, & tonsura clericali utantur, ad text. *in cap. unico de bigamis in 6.* ubi Gemin. & Franch. *uterque*, *n.* 3. Genuen. *in praxi Archiep. Neap. cap.* 55. *n.* 3. idque non solum cupulative, quia nempe laicus habitum & tonsuram clericalem deferat, sed etiam alternative si habitum absque tonsura, fortius vero si tonsuram absque habitu deferat, cum hæc apud allegatos, & alios alternative ponantur, ex deductis per Carol. de Graff. *de effect. clericat. in prælud. num.* 267. *cum seq.* & probatur etiam ex decreto Sacri Concil. Trid. *sess.* 14. *de reform. cap.* 6. ubi habitus & tonsura considerantur tanquam diversa, ad illum tamen effectum copulata,

Nihilominus, quatanus pertinet ad usum vestis longæ & supra talos, illa vere & proprie non est vestis clericalis, sed toga doctoralis, clericis potius, quam autem doctoribus prohibenda; In jure siquidem cautum non est, qualis sit habitus proprius clericorum, neque illius
3 præcisa forma præscripta est, ut per gloss. *in Clement.* 1. *de elect. cum Concord.* per Barbos. *de Episc. alleg.* 9. *n.* 1. Sperell. *decis.* 17. *n.* 44. Bene verum, quod reperitur prohibita vestis nimis brevis, ne laici videantur, & è converso etiam vestis nimis longa, & supra talos, cum id importet togam, quæ tamquam continens quid nimis honorificum & sumptuosum, clericali modestiæ & humilitati non convenit, ad text. *in cap. clerici*, *de vita*
4 *& honest. clericorum*; Toga etenim dicitur vestis longa & pretiosa, *gloss. in leg. habeo*, *ff. de supellectili legata*, verbo *perdules & togas*, Calvin. *in lexico*, verbo, seu dictione togarum, Panormit. *in thesaur.*
5 *variarum lection. lib.* 1. *cap.* 11. & colligitur ex cumulatis *in Theatro vitæ humanæ*, verbo *vestis & vestimentum*.

6 E converso autem expresse cautum est in jure, Doctoribus & professoribus competere usum togæ, atque sub nomine togatorum proprie Doctores & professores appellari solent ad text. *in l. quidquid*, *& leg. iisdem cum duab. seq. & tot. tit. C. de Advocatis diversorum judicum*, unde gloss. *in l.* 1. *C. nulli libere &c. in fin. l.* 11. dicit togam proprie dici Advocatorum, quemadmodum dicitur clamys militum, purpora Regum, stola Sacerdotum, cucculla Monachorum &c. quæ toga, ut dictum est, proprie consistit in veste nimis longa, quamdam majorem majestatem, ac pompam præseferente, ut habemus apud historicos de Imperatoribus, ac Senatoribus Romanæ Reipublicæ, togæ usum discretive ad reliquum populum habentibus ex collectis *in Theatro vitæ humanæ*, verbo *Vestis & Vestimentum*, ubi multa de usu togæ, Ac etiam docet actualis praxis Reipublicæ Venetæ, quasdam dictæ antiquæ Romanæ Reipublicæ reliquias retinentis, unde propterea dicebam indebite prohiberi Doctori illum usum togæ, qui de jure sibi competebat.

Et licet prius, ab Episcopis aliisque Prælatis, forte originaliter majestatis & honorificentiæ gratia, usus vestis nimis longæ, & ut vulgo dicitur, cum quadam
cauda longe supra talos, adinstar dictæ antiquæ togæ 7
haberi cœpisset, deinde vero ille irrepserit in omnes clericos, qui, quo magis religiose vivere profitentur, eo magis vestes semper deferunt supra talos, quasi quod deferentes vestes breviores, magis sæcularizare videantur, unde propterea Sixti V. Constit. 92. præcipit clericis beneficiatis, vel pensionariis usum vestis talaris; Nihilominus ista dicenda est moderna introductio,
quam Ricciul. *de jure personarum*, *lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 2. in 8
clericis dicit derivare a dicta Constitutione; Et sic est assumptio usus togæ adinstar, ideoque inducere non debet prohibitionem ejusdem usus in iis, qui illum habent antiquum, & de jure, cujus dispositione attenta, ipsi est potius prohibitus ut supra; Incongruum enim esset, quod Regibus & Senatoribus antiquum usum purpuræ habentibus, iste prohibendus esset, ex eo quod Cardinales tamquam Papæ Senatores, ac Regibus assimilati, ab aliquo tempore hunc purpuræ usum habeant, cum similibus; Qui enim assumit nomen, insignia, vel honorificum habitum alterius, potius in stricta juris censura prohiberi potest, ex iis, quæ habentur deducta *sub tit. de præemin. hoc eod. libro*, si tamen non inde inferri potest, quod assumens adinstar, juris habeat prohibendi illis, qui antiquiorem usum in titulum ex juris dispositione, vel consuetudine habebant.

Eoque magis præmissis locum esse dicebam, stante 9
observantia Curiæ Romanæ, & quæ tamquam Curia Papæ, totiusque Christiani Orbis metropolis, omnium saltam Ecclesiasticarum Curiarum exemplar esse debet, dum nedum Advocati & Procuratores, sed etiam medici, aliique litterarum professores habent usum vestium talarium, atque adinstar antiquæ Reipublicæ, togati nuncupantur, itaut in nihilo differe videantur a clericis etiam in sacris & qualificatis, puta Canonicis Basilicarum, Abbatibus, vel Parochis, &c. quamvis essent uxorati, ac mere sæculares.

(* Nec obstare potest quod in loco, In quo est controversia, Advocati, & Doctores non soleant uti toga, (*)
cum hic sit actus facultativus; & ex voluntario non usu aliquorum non potest inferri ad ammissionem respectu omnium, non præcedente prohibitione, & subsequuta acquiescentia per longum tempus, juxta notas regulas.

Eoque magis in hac sententia descendo, attentis circumstantiis loci & personæ; triplici enim ex casu videtur habitus clericorum laicis prohibendus; vel ne deferat in contemptum; vel ne sub illo privilegiis clericalibus potiatur: vel ne ex licentia vivendi, quam habent laici, si uteretur habitu clericali, oriatur scandalum in præjudicium ordinis clericalis, ex quo populus posset eos credere Clericos. Prima ratio non viget, quia conceditur hic usus honorificentiæ gratia. Non secunda, & tertia, stante notissima qualitate personæ, & exiguitate loci, ubi notorium est an sit clericus, vel laicus. *)

Hæc dicebam tamquam Advocatus ad causæ, seu requirentis opportunitatem. Eodem autem tempore, re-
quirentem juxta stylum monui, quod inspecta veritate, magnam desuper habebam difficultatem, atque probabilis mihi videbatur Episcopi prohibitio, quoniam licet hæc in puncto juris, atque attento antiquo usu subsisterent, nihilominus quia in plerisque regionibus, ac fere ubique, excepta Urbe, & Statu Ecclesiastico, iste usus antiquæ togæ doctoralis dimissus est, quoniam si alicubi judices, vel advocati incedunt togati, attamen est quædam toga magis brevis, satis diversam formam habens, a Gallorum potius quam Romanorum usu, & moribus introducta. Hinc proinde de facto usus inolevit, quod vestes longas, ac talares non deferunt nisi clerici, in hoc a laicis differentes, & consequenter, stante contraria consuetudine innovante dictam antiquam juris dispositionem, recte intrat superius initio insinuata conclusio deducta, *ex cap. ult. de bigamis in 6.* super jurisdictione & potestate Episcopi prohibendi sæcularibus hujusmodi vestium usum, quamvis alias ex præeminentia Doctoratus illum magis jure proprio haberent quam clerici, quoniam jus non scriptum, seu consuetudinarium alias induxit; Unde propterea urget ratio, cui dicta prohibendi facultas innixa est, scan-

dali

dali scilicet quod alias in populo, præsertim inferio-
11 ri, & hujusmodi eruditionum ignaro resultaret; Quinimo etiam & in populo selectiori, ac superioris ordinis, ut quotidie experimur in Urbe, ubi exteri hujusmodi usus peritiam non habentes, quamvis nobiles, imo docti, & eruditi, attamen patriis moribus assueti, satis mirari solent, videndo togatos longam comam deferentes, atque cum mulieribus, quæ sunt earum uxores, & cum filiis in curribus publice incedentes, ut etiam de memetipso dicere possum. Et consequenter ob dictam scandali rationem dixi, quod in sensu veritatis, dicta requirentis prætensio, extra locum, in quo dictus togæ usus habeatur, atque communis Doctorum habitus diversus esset, non videbatur substentabilis. Ita etiam me docente praxi Civitatis Neapolis in illo plurium annorum spatio, quo theoricæ studiis, vel Tribunalium praxi operam dedi, quoniam Archiepiscopalis Curiæ satellites, seu ministri, perquirentes, & carcerantes clericos comam deferentes aliisque ejusdem Curiæ decretis contravenientes circa habitum & tonsuram, cogunt etiam eos, qui se profitentur sæculares, ad dimittendam illam habitus formam, seu speciem, cum qua, stantibus Civitatis moribus & usu, potius clerici quam laici reputandi venirent, de quo etiam testatur Genuen. *in prax. Archiepisc. d. cap. 55. n. 3.*

Ideoque ad Episcopum, seu Superiorem Ecclesiasticum spectare declarationem, seu determinationem, qualis dicatur habitus clericalis, habetur apud Fagnan. *in cap. si quis, de foro compet. n. 21.* Atque posse Episcopum cogere, & curare debere, ut diversus sit habitus clericorum sæcularium ab illo regularium, idem Fagnan. *in cap. quia ingredientibus, de testam. num. 4. & seqq.* ex eadem ratione confusionis & scandali.

ANNOT. AD DISC. XCIII.

DE vestibus Clericorum, & de requisitis Conc. Trid. ad hoc ut Clerici gaudeant privilegio fori, aliisque privilegiis Clericalibus, vel an laicis prohibeantur vestes Clericorum, vel Religiosorum, in annot. ad Conc. Trid. *disc. 24. & tit. de testam. disc. 34. & sæpius, & supra in Annot. ad disc. 55.*

NEAPOLITANA REMISSIONIS CAUSÆ PRO EMMANUELE MONTOJA.

Responsum pro veritate.

An & quando clericus conveniri possit coram judice laico super bonis, quæ cum ipsius judicis auctoritate obtinuit? Et quid ubi tutelam, vel aliud officium ab eo suscepit, sed quod ipsa bona coram laico præventa sint? Et in specie clerici hæredis, qui obtinuit immissionem ad bona hæreditaria a judice laico, an coram isto conveniatur pro debitis hæreditariis, vel legatis?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *De ratione ob quam hodie totum judicium pro veritate dari non potest, & quare Advocatis reddatur licitum scribere in jure pro quacumque parte.*
3 *Quod materia jurisdictionalis sit involuta, & de ratione.*
4 *An Clericus suscipiens tutelam, vel aliam administrationem a manu judicis laici coram isto conveniatur?*
5 *In dubio standum est regulæ.*
6 *Quando tenenda esset opinio, quod clericus posset conveniri, quomodo intelligenda veniret.*
7 *An clericus, qui in concursu creditorum liberatur a judice laico pecunia debitoris cum cautione de restituendo, conveniatur coram eodem laico pro restitutione?*
8 *Quid ubi liberatur cum eadem cautione de restituendo bona, quæ extent, ac directe vendicari valeant?*
9 *Pecunia soluta creditori cum cautione de restituendo, dicitur semper extare, & non potest dici consumpta.*
10 *De casu in quo pecunia cum dicta cautione solvatur laico, cui deinde succedat clericus remissive.*
11 *An quando clericus a judice laico est immissus in judicio particulari ad possessionem bonorum, super istis ab alio conveniatur coram eodem laico?*
12 *De differentia inter judicium universale, & particulare.*
13 *Quid ubi clericus heres, vel fideicommissarius immissus est a laice in possessionem bonorum cum clausula,* salvo jure aliorum, *seu* sine præjudicio habentium meliora jura, *an conveniatur coram eodem laico?*
14 *De operatione dictæ clausulæ, quod inducat conditionem.*
15 *Si clericus in confectione inventarii hereditarii coram judice laico citra creditores, & legatarios, an coram eodem ab istis reconveniatur pro solvendis debitis, vel legatis?*
16 *De casu in quo idem judex laicus, vel superior ex capite nullitatis, vel injustitiæ retractet immissionem datam clerico.*
17 *An clericus heres laici conveniatur coram laico pro debitis hereditariis, vel legatis?*
18 *De differentia inter legata speciei, & illa quantitatis ad dictum effectum fori.*

D I S C. XCIV.

1 POrtia Gentilis uxor olim Regentis Montojæ, testamento condito circa ann. 1642. institutis hæredibus, Michaele, Joanne, & Emmanuele filiis cum reciproca inter eos, legavit cuidam Moniali ducatos mille, cujus testatricis morte sequuta, filii prædicti, juxta morem Civitatis Neapolitanæ, curarunt se declarari hæredes in M. C. V. cum beneficio legis & inventarii, conficiendo, ut ibi dicitur *præambulum*, unde quilibet longævo spatio annorum 20. & ultra propriam portionem possedit.

Mortuo autem uno eorum Canonico Toletano, ejusque portione consolidata in altero, qui erat Episcopus Gallipolitanus, isto quoque defuncto, Emmanuel superstes in vim dictæ substitutionis, in eadem M. C. conficiendo dictum *præambulum*, obtinuit immitti in possessionem bonorum hæreditariorum adversus præfati Episcopi ultimo loco defuncti hæredem laicum, cum clausula in hujusmodi actibus ibi apponi solita, *salvo jure cujuslibet*; Postquam vero per annum & ultra dictus Emmanuel fuerat dictarum aliarum portionum pacificus possessor, dicta monialis, seu Monasterium ex ejus persona, pro consequutione dicti legati, contra eum absentem, & in Curia domicilium habentem egit coram quodam supremo Magistratu sæculari causarum d. Monasterii specialiter delegato, a quo processum fuit ad sequestrum bonorum hæreditariorum, ad effectum, ut ex fructibus & redditibus præfatum legatum satisfieri posset; Oppositaque ex parte Emmanuelis clerici beneficiati declinatoria fori, petendo causam remitti ad suum judicem Ecclesiasticum, denegata fuit ex eo fundamento, quod cum ipse recepisset bona a manibus judicis laici cum dicta clausula, *salvo jure cujuslibet*, non poterat refricare quæstionem jurisdictionis & potestatis proprio auctori, a quo ita conditionaliter cum dicta clausula consenserat recipere bona prædicta, quæ proinde remanebant præventa; Unde super hoc ex parte d. Emmanuelis de proprio sensu consultus, breviter cum parva notula, etiam cum sensu veritatis, respondi peritæ remissioni omnino locum esse debere, quodque admissa etiam pro vera opinione, quæ tenetur in illis Tribunalibus, & per alios laicos, super conventione clerici coram eodem judice laico, pro rebus & bonis, quæ ab ejus manu obtinuit; Nihilominus id procedat in casibus, in quibus continuetur idem judicium universale, vel particulare, seu interessatus, qui de novo comparet, veniat ex eodem jure, eademque causa pro quibus clericus a dicto judice bona obtinuit, secus autem ubi in judicio novo & diverso, & ex diversa causa, ut ita summarie insinuatum habetur in Firmana molendini, *hoc eod. tit. disc. 38.* ubi de hac materia conventionis clerici super bonis habitis a judice laico; Cumque non obstantibus continua-

nuaretur in denegationa dictæ remissionis, ac processu ad ulteriora, deliberando etiam de facto ad favorem Monasterii actoris quibusdam pecunias obventas ex fructibus & redditibus bonorum sequestratorum, ac propterea ex parte d. Emmanuelis denuo requisitus essem ad formale responsum pro veritate, ut ea cognita acquiescere posset, val è converso ad alios Superiores recurrere.

Non libenti animo tale onus assumpsi, quoniam in
2 omni materia hodia ob tantam opinionum varietatam, quodammodo amissa est facultas respondendi pro veritate omnino' ignota, quoniam juata frequentem, & quotidianam eaperientiam, sæpe sæpius causarum aaitus diversi esse solent a judicio pro veritate, nedum per unum, sed per plures sapientes mature præstito, obtinendo victoriam in iis, in quibus certa quodammodo succumbeotia timebatur, & è contra succumbendo in causis, quæ reputabantur claræ & tutæ: Et ob quam rationem, cessante mendaclo, seu alteratione facti, in quo apud Deum & apud homines unlla excogitabilis est defensorum axcusatio, in iis quæ juris sunt, na recepto, beneque fundato ac rationabili Curiæ, aliarumque præsertim magnarum Civitatum usu, licite per Advocatos in iis quæ consistunt in puncto juris, scribitur etiam contra propriam opinionem, quæ frequetuer ex causarum eventu fallax detegitur, cum obligatione tanan libere ac sincere proprium sensum, propriasque difficultates requirenti insinuandi, potissime in Curia, ubi Advocati nonnisi in articulis juris dubii evocari solent.

3 Mulro magis id procedit in hac jurisdictionali materia supra omnes alias Involuta, non quia per se esset talis, sed quia antiquioribus parum eam ex professo examinantibus, per modarnos factionarios potius more tractata est, non indagando sincere veritatem cum illis distinctionibus ac honestis temperamentis, cum quibus quædam media via teneri potest & debet, utriusque potestatis conciliativa, ut revera fuit sensus antiquorum, quos proinde moderni, cuilibet ex pugnantibus opinionibus pro eorum opportunitate applicant, propriæ potestari principaliter ac magis adulando non autem veritati, statuendo, ac assumendo extrema hinc inda visiosa contra Euangelicum præceptum, ut ex Domini nostri oraculo dari debeant, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

Ut autem amico satisfacerem, respondi, pluries in proposito clerici aliquid obtinentis a manibus judicis laici, cadere divarsos casus, seu quæstiones; An coram eo non obstante fori exemptione, ac regulari incompetentia conveniri valeat; Ideoque ad evitanda consueta æquivoca resultantia ex miarura casuum inter se diversorum, sive ex incongrua applicatione auctoritatum, pernecesse procedendum asse advertebam cum casuum distinctiooe.

4 Quotum primus est, ubi clericus aliquod munus suscipit a manibus judicis laici, pura tutelam, vel aliam administrationem, seu quod ab eodem sequester aut depositarius factus est, an coram eodem conveniri possit, & tunc variæ sunt opiniones; Canonistæ siquidem & Morales indefinite tenenr negarivam ratione omnimodæ incompetentia, seu incapacitatis judicis laici, cognoscendi de causis clerici; Civilistæ veto, seu laici inter se varianr; Aliqui anim distinguunt casum, in quo dictum munus suscipiatur in statu laicali, cui deinde superveniat clericatus, & casum in quo in ipso clericali statu tale munus susceptum sit; Alii vero distinguunt, an idem munus susceptum esset ex justo motivo sanguinis, ut est erga coojunctos, seu pietatis erga personas miserabiles com similibus, vel potius illicite suscipiendo munus clarico incongruum; atque isto casu plerique non incongroum reputant, ut citra violationem Ecclesiasticæ immunitatis, clericus ratione officii, quod suscipiat a judice laico, coram ipso conveniri possit, eodem modo, quo juara claram canonum dispositionem, *in c. Verum, & c. ex transmissa, de foro competenti*, clericus, seu datarins ratione feudi convenitur cor. Domino quamvis laico, ut patet ex deductis per Carol. de Grass. *de effect. cleric. effect. 1. ex n. 855.* Escobar. *de ratiociniis, cap. 7.* Rovit. *pragm. 1. de clericis & diaconis salvaticis*, & latius *dec.* 20. ubi dicit decisum pro ramissione clarici ad judicem Ecclesiasticum, de Marin. *resol. 53. lib. 1. & resol. 577. n. 8. & seq. lib. 2.* late & ex professo contra decisa apud Rovit. *d. dec.* 20. Capyc. Latr.
5 *consult.* 103. In qua quæstione dici potest, communem, & probabilem assistere foro Ecclesiastico, dum Canonistæ & Morales videntur pene concordare, ipsi autem Civilistæ, seu laici inter sa discordant, & forra magis communiter eamdam sententiam foro Ecclesiastico favorabilam tenent, ur sunt præsertim de Matin. & Rovit. ambo Magistratus fori sæcularis, potissime vero Rovirus, qui longo tempore exercuit munus delegari Regiæ jurisdictionis; Licet Modernus elaboratissimus Hispanus Cortiada, *dec.* Aragoo. 10. *n.* 114. ad probandum quod conveniri possit coram laico multos cumulet, referendo etiam tenentes contrarium, sed juata stylum est simplex collector, non examioando articuli veritatem; Et tamen sufficiat, ex his articulum reddi dubium, ut in dubio adhærendum sit regulæ generali assistendi foro Ecclesiastico privative ad forum laicalem omnino incompetentem in causis clericorum, nam in dubio inhærendum est regulæ Mantic. *decis.* 251. *n.* 4. Franch. *decis.* 197. *n.* 9. cum aliis collectis per Barbos. *axiom.* 198.

Quicquid antem sit de veritate articuli, adhuc tamen 6
quando in aliqua regione receptus stylus esser in contrarium, videtur isto casu tolerabilis, com ex dicto exemplo feudi, ob rationis identitatem, non videatur omnino eaorbirans, dummodo tamen procedatur ad disputationem rationum, & alia quæ concernunt judicium super illo munere seu administratione, non autem ad eaecutionam ac districtionem, præsertim personalem, ac etiam realam in bonis propriis, & pro eaecutione actionis personalis, nisi auctoritate judicis Ecclasiastici, ut admittitur apud Capyc. Latr. *d. consult.* 103. & alios apud eos, & apud Cortiad. *d. decis.* 10. *n.* 114. *post med. vers. Bene verum*, cum alias stylus contineret, potius corruptelam, ideoque nullatenus tolerabilis; Quæ tamen, licet a casu controversiæ extranea essent, prout & alia in casibus sequentibus, adhuc tamen citra evagationis defectum insinuabam, ad dictum effectum congruæ applicationis auctoritatum, & ne unum casum percotientes, alteri diverso incongrue applicarentur, relinquendo in reliquis locum veritati, cum occasio non dederit formiter hunc articulum disputandi.

Alter casus est ubi in concursu creditorum super pa- 7
trimonio communis debitoris, afformato coram judice laico, ab isto liberatur pecunia clerico creditori com obligatione de restituendo prioribus & potioribus, ac ad omne mandatum &c. & tunc in vera juris censura pro incompetentia judicis laici quoque respondendum videtur, ut scilicet coram eo clericus conveniri non valeat, quoniam cum agatur de cogendo personam ad restituendam pecuniam consumptam, & cum reliquo patrimonio confusam, ita est exercere directam, & personalem actionem cum ipso clerico non subalito per viam formalis & integræ conventionis in persona & bonis propriis, ut bene in his terminis probat, & renet de Marin. *resol.* 206. *lib.* 1. *per tot.* Et licet in fioe dicat in contrarium esse illorum Tribunalium praxim, attamen ista praxis ita simpliciter, ac indefinite sumpta, potius manifesta corruptela dicenda videtur, nisi distinguendo dicatur, quod aut agitur de decidendo puncto anterioritatis, vel potioritatis io concursu, ac successive de puncto avocationis pecuniarum, & an sit locus restitutioni, necne, & tunc recte ad eumdem judicem id pertineat tamquam judicem concursus, & causæ universalis, nam alias esser involvere totum mundum, neque alias hujusmodi causæ universalis concursus practicari possent; Aut vero agitur de actuali coerctione, seu executione pro dicta restitutione, & secus, ut scilicet a proprio competente judice Ecclesiastico id faciendum sit, nam alias esset exercere jurisdictionem directam cum Ecclesiastico, ut supra.

Tertius casus est, ubi in eodem concursu clerico cre- 8
ditori assignantur, seu adjudicaotur communis debitoris bona cum eadem obligatione illa restituendi anterioribus, vel potioribus, seu ea exhibendi ad omne mandatum &c. Et tunc aut sunt bona mobilia, quæ noo extant, itaut ad ipsa directe agi non valeat & dicendum venit idem quod in pecunia, quia eadem ratio io omnibus militar, aut sunt stabilia, seu etiam mobilia, vel se moventia extantia, & quæ directe vendicari possunt, & tunc licet in puncto juris idem quod in casu præcedenti dicendum veniat, dum illa boaa effecta sunt de dominio clerici, cujus axemptio est tam personalis quam realis: Attamen ubi contraria esset tribunalium lai-

callum praxis, illa videtur tollerabilis, neque continere tantam corruptelam, ex eadem ratione, de qua infra in quinto casu, quod scilicet in eodem judicio, seu ex eadem actione alter compareat, ac petat immitti ad bona hæreditaria; quoniam ita judex exigendo dictam obligationem de restituendo declarat quod noluerit pure dare bona prædicta, neque eorum dominium, & possessionem in clericum transferre, sed solum provisionaliter concedere quamdam speciem tenutæ precariæ, ad ejus nutum amovibilis, cum facultate reassumendi propria auctoritate ipsa bona, & sic tamquam vinculum, seu onus reale ipsis bonis infixum, unde congruera videntur termini feudi, de quibus supra; Sive quod tali casu judex laicus censendus veniat jure illius privati contrahentis, qui rem a se possessam alteri precario, seu ad nutum avocabilem tradat, cum facultate eam capiendi propria auctoritate, quoniam dicto privato in vim hujusmodi pacti ipsam rem reassumente lædi non dicitur Ecclesiastica Immunitas, dum id non in rationa jurisdictionali, & auctoritativa in persona, & bonis ipsius clerici sequi dicitur, sed in ratione privata, & conventionali in bonis propriis ipsius reassumentis, quæ cum reliquo clerici recipentis patrimonio ita commixta non dicuntur.

9 Non sic est in casu præcedenti pecuniæ, vel aliarum rerum consumptarum, & non extantium, ad quarum pretium, seu æquivalantiam agatur, quoniam licet recepta juris propositio sit, quod pecunia de mandato judicis creditori soluta cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, seu ad omne mandatum &c. nunquam dici possit consumpta, vel commiata, sed semper habeatur pro extante, perinde ac si soluta non esset, Anna *singul.* 537. Franch. *dec.* 79. *n.* 9. ubi Adden. *& dec.* 200. *n.* 4. Rot. *dec.* 155. *in fin. part.* 7. *rec. dec.* 189. *n.* 35. *& dec.* 232. *num.* 33. post Zacch. *de oblig. Cam. & passim*. Nihilominus hæc dicitur ficta, & intellectualis existentia, proveniens ex fictione, & potentia legis, ad effectum, ut creditor evitare non possit restitutionem sub prætextu consumptionis bona fide; Naturaliter autem, & de facto, illa identifice, & commode separabilis a reliquo patrimonio non adest, & consequenter pernecesse dare oportet jurisdictionalem coactionem in persona, & bonis propriis ipsius clerici, quod implicat in judice laico, & sic magna differentia est inter unum casum, & alterum.

10 Raro autem contingentes sunt hodie hujusmodi controversiæ, solutionis scilicet pecuniarum, vel adjudicationis bonorum directe ipsis clericis, vel personis Ecclesiasticis in eo statu jam constitutis ipsorum tantum fidem sequendo, cum tunc ad hujusmodi disputationes removendas tribunalia laicalia alias adhibere soleant cautelas, sed bene contingunt, quando id sequutum est cum laico, qui deinde efficiatur clericus, sive quod ipso laico moriente, illi clericus, vel persona Ecclesiastica succedat, qualis est casus præcisus disputatus apud Capyc. Latr. *decis.* 123.

Quartus casus est, ubi clericus a Judice laico immittitur in possessionem aliquorum bonorum in judicio particulari, quod sequuta immissione omnimodum finem habet, neque de illius retractatione, eadem causa continuante agitur, sed deinde ex integro, & in judicio omnino novo alter prætendens habere potiora jura suas actiones super eisdem bonis exercere prætendit. Ut puta clericus creditor hypothecarius laici, adversus ipsum debitorem, vel adversus tertium possessorem laicum obtinet a judice laico immissionem in judicio Salviani, sive in illo assistentiæ, vel simili, dictoque judicio expleto, ac possessore expulso acquiescente, alter creditor hypothecarius, qui anteriorem, vel potiorem se prætendat, idem Salvianum, vel assistentiam super eisdem bonis intentare velit contra clericum jam ef- 11 fectum dominum, seu pacificum possessorem; Sive quod aliquis jure fideicommissi, aut simili ex remedio *l. fin. C. de edict. div. Adr.* aut cum alia actione, eadem bona vindicare prætendat; Et tunc quidquid aliqui dicant in contrarium, omnino vere videntur firmata apud Rovit. *decis.* 44. ut clericus nonnisi coram suo judice competente desuper conveniri valeat, quoniam primum judicium coram laico jam terminatum fuit, istud vero est omnino novum, & integrum, & sic dici non potest continuatio prioris judicii, ut advertitur supra in dicta Firmana, *disc.* 58.

Magnaque differentia est inter istum casum, & præcedentem, quoniam in eo, ubi agitur de judicio uni- 12 versali concursus creditorum afformari in patrimonio, seu bonis communis debitoris, ipsa bonorum universitas dicitur posita sub possessione, & administratione illius judicis, qui ita revocabiliter ad ejus nutum bona assignat creditoribus per speciem precariæ, & provisionalis tenutæ ut supra, unde quando veniunt alii creditores anteriores, vel potiores pro eisdem bonis vindicandis, non dicitur judicium novum, sed idem, atque continuatio ejusdem judicii universalis, quod dici non potest de altero casu; Ac etiam quia in hujusmodi casu judicii universalis, seu concursus, ut etiam insinuatur in d. Firmana *disc.* 58. expedit clericis, & Ecclesiasticis huic praxi se non opponere, eamque tolerare, ob eorumdem Ecclesiasticorum favorem, ut ita facilius obtineant liberationem pecuniarum, seu possessionem bonorum, alias verisimiliter non obtenturi, vel saltem longe difficilius, & cum onere præstandi fidejussores, seu expromissores laicos, ut pluries vidi practicatum.

Quintus casus est ubi delata clerico, testata, vel in- 13 testata successione immediata, & directa, seu obliqua, & fideicommissaria, hic petit, & obtinet a judice laico se declarari hæredem, ac immitti in possessionem bonorum vacantium, seu a laico possessorum, dictaque immissio sit pura, & perfecta absque aliqua conditione, & tunc videtur idem quod in præcedenti, ut scilicet altera veniente, etiam ex eodem jure universali, seu causa succedendi, clericus jam perfectus, & pacificus possessor conveniri debeat coram suo judice competente, quoniam primum judicium jam finitum est, suumque effectum habuit, istud vero est omnino novum, & integrum juxta *d. dec.* 44. Rovit. cum ibi deductis; Secus autem si, juxta hanc facti speciem, immissio non pure, sed conditionaliter data esset cum dicta clausula in M. C. V. aliisque tribunalibus Regni Neapolitani usitata, *salvo jure cujuslibet*, quam in Curia concipimus *sine præjudicio habentium potiora, & meliora jura &c.* Tunc enim ut supra in tertio casu dictum est, quoties alter compareat ex eodem jure, seu causa successionis, quia scilicet prætendat se in intestata, vel testata directa, seu fideicommissaria successione potiorem, vel æqualem, ex ejusdem defuncti, vel legis municipalis judicio, & tunc recte tollerabilis etiam videtur dicta 14 praxis, quod coram eodem judice clericus ita immissus evocari possit, quoniam ut dictum est, non molestatur in persona, & bonis propriis, sed tantum judex reassumit bona ita conditionaliter ac jure provisionalis, & precariæ tenutæ data clerico, cum cujus bonis, & patrimonio commixta, seu confusa non censentur, quoniam hæc est virtus dictæ clausulæ, inducendi scilicet conditionem resolutivam, qua purificata, resolvatur actus ab initio, ac si gestus non esset, ex plene deductis per Adden. ad Gregor. *decis.* 332. *n.* 6. & per Rotam in aliis satis frequenter; (* Ista enim clausula (*) declarat animum judicis a clerico ita acceptatum non dandi possessionem bonorum, nisi sub conditione, quod alter habens meliora & potiora non compareat, ita ut isto comparente actus habeatur pro infecto, & res remaneat omnino integra, ut erat antea. *) Assistentibus, nedum æquitate, sed etiam dicta ratione majoris favoris ipsorum clericorum, ut ita facilius hujusmodi immissiones obtineant; Et hic est casus, de quo loquitur Capyc. Latr. *d. dec.* 123. *n.* 8. quod scilicet immisso quodam Monasterio jure testatæ successionis cum confectione præambuli sub dicta clausula ad possessionem bonorum defuncti, alter deinde compareat jure necessariæ successionis sibi competentis in vim illarum consuetudinum in parte bonorum antiquorum, cum similibus, dum ita primum judicium finitum non est, sed dicitur continuatio, ac reassumptio ipsorum bonorum, quæ ita vacantia finguntur, absque molestia, vel coactione ipsius clerici in persona, & bonis propriis: Ideoque ut supra admittebam isto casu enunciatam illorum tribunalium praxim tolerabilem esse, & de quibus casibus habetur etiam cum eadem, vel simili distinctione apud Carleval. *de jud. tom.* 1. *ex num.* 946. *cum pluribus seqq.*

Sextus casus est, ubi delata clerico, testata, vel intestata successione, ipse volens in tribunali laicali facere 15 dictum præambulum cum beneficio legis, & inventarii

pro

pro adimplendis istis solemnitatibus juxta dispositionem text. *in l. fin. C. de jur. deliber.* ibi citat creditores hæreditarios ac legatarios, quia ita provocati, contemporanee per quamdam speciem reconventionis coram eodem judice laico, eumdem clericum ita eos provocantem pro solutione debiti, vel legati conveniunt; Et tunc licet in puncto juris id fieri non possit, quoniam cum hoc sit judicium mere voluntarium, non autem arctativum, vere & proprie non intrant termini recooventionis ex bene deductis per Hodiern. ad Surd. *decis.* 26. *n.* 13. *&* 14. Attamen in aliquibus Tribunalibus praxis solet esse in contrarium, ut testatur idem Hodiern. *ibid. n.* 15. *& post n.* 26. Dictaque praxis neque omnino exorbitans, sed tolerabilis videtur, quia de facto adest provocatio ex parte clerici, cui forte objici potest, cur hunc actum voluntarium coram judice laico, & non coram proprio, & Ecclesiastico gerat: Quos omnes supra distinctos casus, & incidenter deducebam ad præfatum initio insinuatum effectum, tollendi æquivoca, seu explicandi, in quibus casibus procederet illa contraria praxis, quæ in hac facti specie per dictum judicem præsupponebatur, quodqua incongrue applicaretur ad casum controversiæ, nihil tamen desuper firmando, sed integrum locum relinquendo veritati, dum incidenter, & discursive hæc deducebantur.

Demum, omissis aliis ad rem non facientibus, & præ-
16 fertim illo veræ continuationis ejusdem judicii, ac retractationis actus per viam nullitatis, vel injustitiæ, de quo in d. Firmana *disc.* 58. Septimus est noster casus præcisus, quod scilicet delata alicui clerico successione directa, vel obliqua, atque per istum confecto præambulo, & obtenta immissione in possessionem bonorum a judice laico, actus suum plenarium consequitur effectum, atque clericus in eo jure successorio nullum habet contradictorem, sed effectus jam pacificus possessor hæreditatis, & bonorum, ex intervallo pulsatur per creditores hæreditarios, vel legatarios ad solutionem debitorum, seu legatorum; Et tunc, reflectendo etiam ad solam veritatem, dicebam omnino improbabilem esse
17 dictam laicorum prætensionem, cum non solum resisterent juris propositiones, & principia, sed etiam neque assisteret præsupposita praxis, quæ percutit dictos alios casus, de quibus loquuntur allegati auctores, & cæteri apud eos, non autem istum, in quo quidquid dicaat aliqui relati per Carleval. *de judiciis, tom.* 1. *num.* 303. omnino verior, & communiter in toto orbe catholico recepta est opinio, ut clericus hæres laici pro solutione æris alieni defuncti conveniri debeat coram suo judice Ecclesiastico, & competente, ut plenissime cæteris collectis habetur apud Carleval. ubi supra, *n.* 301. *& seqq.* Tunc enim cessant omnes rationes militantes in aliis supra exemplificatis casibus, quia primum judicium jam absolutum ac finitum est, istud vero est omnino novum, & diversum, neque sequi dicitur purificario conditionis contentæ in dicta clausula *salvo jure*, sive in altera, *sine præjudicio*, cum intelligatur quoad venientes ex eadem causa, & per quamdam continuationem ejusdem judicii juxta alios casus, ut supra exemplificatos.

Clarius vero, ac extra omnem dubitationem ista procedere dicebam in hac facti specie ex triplici particulari circumstantia; Primo, quia non agebatur de successione, & bonis laici, nisi mediate, cum immediati possessores, per quorum obitum bona vacabant, & immissio petita est, essent etiam Ecclesiastici, unde oporteret eos si viverent, coram proprio judice Ecclesiastico convenire; Secundo, quia ipsemet clericus, qui hanc immissionem in præfatis duobus defectis portionibus habuerat, erat etiam hæres directus jure proprio pro tertia parte, ab ipso jam spatio annor. circiter 25. pacifice possessa, unde erat correus, & consequenter cum agetur de interesse connexo, ejus forus tanquam potentior de jure totam causam trahere deberet etiam quoad correos laicos, multo magis dum omnes aliæ portiones quamvis alias per laicos possessæ essent, ita in ipso clerico erant consolidatæ.

18 Et tertio fortius quoniam non agebatur de legato speciei, quo casu forte dici posset, quod ejus dominio favore legatarii privilegiari recta via io istum transeunte, non adesset necessitas obtinendi legatum a manu hæredis, quodque judex laicus in animo non habuerit tradendi possessionem rerum legatarum, quæ ita extra hæreditatem quodammodo esse dicerentur, atque ita vacantia pro legatariis relinquere voluerit directe eis tradenda in judicio mere reali rei vendicationis, sed agebatur de legato quantitatis, pro quo assequendo pernecesse oportebat exercere contra ipsum clericum hæredem actionem personalem, tamquam pro debito proprio, quoniam cum legatum non debeatur in vita testatoris, sed incipiat deberi post ejus mortem, dicitur debitum hæredis, non autem defuncti, & consequenter est actio, quæ nascitur, & substantiatur cum ipso hærede; Et licet pro legato detur etiam Salvianum, vel hypothecaria ad bona defuncti, & sic remedium reale, seu rei persecutorium, attamen hæc dicitur actio realis, non principalis, sed accessoria, & pedissequa actionis personalis, Atque alias, cum fere omnia bona per Ecclesias, clericos, & Ecclesiasticos possessa, a mediatis, vel immediatis laicorum successionibus obveniant, ita esset penitus destruere Ecclesiasticorum exemptionem realem a foro laicali, ideoque concludebam haac prætensionem esse omnino improbabilem.

ANNOT. AD DISC. XCIV. & XCV.

JAm notatum supra *ad disc.* 57. *& pluries*, & de contentis Disc. XCV. supra *n.* 41.

EADEM PAPIEN.
VISITATIONIS HOSPITALIS
DE QUA DISC. XLI.
INTER EASDEM PARTES.

Super resolutione Congregat. Concilii pro Administratoribus Hospitalis.

De eadem materia, de qua dicto disc. 41. An scilicet & quando intret necne Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 8. & 9. super visitatione Hospitalium exemptorum, ac revisione ratinuum?

S U M M A R I U M.

1 *DE resolutione in casu, de quo disc. 41.*
2 *Revisio rationum ab Ordinario non est ex jurisdictione delegata, sed ordinaria.*
3 *Episcopus de jure tanquam exequutor piarum voluntatum potest visitare, ac revidere rationes administratorum.*
4 *Quia operatur in hoc revocatio privilegiorum.*
5 *De intelligentia illorum verborum*, nisi in fundatione cautum sit, *quid significet illud verbum* cautum.
6 *De derogatione privilegiorum contenta in Concilio.*
7 *Examinatur observantia.*
8 *Decretum irritans inficit contrariam observantiam, & impedit præscriptionem.*
9 *De motivo precipuo resolutionis.*
10 *De fundamentis ex quibus resolutio potius placeat.*
11 *Etiam data exemptione deputatur Visitator Apostolicus.*
12 *Quod etiam si expresse cautum non sit, sufficiat pro æquipollens.*
13 *De resolutione in causa, de qua disc. 26.*

D I S C. XCV.

CUm meus Amanuensis harum adnotationum Impressioni præpositus, antequam expectaretur hujus causæ resolutio, typis dari curasset adnotationem, quam juxta stylum ad propriam instructionem, & memoriam principaliter in ea edideram ut supra *disc.* 41. postmodum vero sub die 16. Martii 1669. proposita causa in Sacr. Congregat. Concilii prodierit contra meum votum resolutio Administratoribus Hospitalis favorabilis, non intrare scilicet Trident. Concilii decreta *sess.* 22. *de reformat. cap.* 8. *&* 9. ob exceptuationem in eisdem decretis, præsertim in secundo contentam, quod alias in fundatione cautum esset; Hinc proinde, ex eodem justitiæ, & veritatis indagandæ sensu, ex quo omnes isti labores prodierunt, censui ultra ibi deducta, infrascripta quoque adnotare, ut ea quæ habentur *d. disc.* 41. magis declarata remaneant. 1

2 Per aliquos igitur observatum fuit, quod decretum Conciliare *d. cap.* 9 occasione agendi de revisione rationum nullam concedit jurisdictionem delegatam, ut facit *cap praecedenti* 8. circa visitationem, circa quam in Hospitalibus, & locis exemptis conceditur locorum Ordinariis facultas visitandi tamquam Sedis Apostolicae delegatis, quoniam *in d. cap.* 9. agendo de revisione rationum, nulla facta mentione delegationis, dicitur quod loci Ordinarius id agat, Ac propterea cessat responsio, de qua *d. alio disc.* 41. quod scilicet ejusdem Sac. Congreg. literae de anno 1575. scriptae Episcopo, quod ipse tamquam Episcopus tale jus non haberet, referendae non essent ad jurisdictionem delegatam, sed ad ordinariam ob reduplicationem personarum, ita ex diversitate jurisdictionum concurrentem, dum ita corruit delegationis praesuppositum, cum quo processum est.

3 Verum hoc fundamentum solum, & de per se consideratum mihi vim non inferebat, quoniam punctus pro meo judicio non est in delegatione, sed in derogatione privilegiorum, quae *in eod. cap.* 9. expresse continetur; Certum enim est, quod de jure Episcopus ex propria nativa, & ordinaria jurisdictione jus habet visitandi omnia loca, in quibus ex defunctorum piis dispositionibus pia opera exerceantur, & consequenter jus revidendi rationes administratorum, tanquam in sequelam, seu actum consequutivum visitationis, saltem ex ea facultate quae sibi de jure competit exequendi pias voluntates, vel curandi, quod alii ad quos pertinet exe-
4 quantur, ex deductis in Eugubina, *hoc tit. disc.* 43. & in aliis. Eatenus autem hujus facultatis exercitium sibi impeditur, quatenus obstent privilegia exemptiva, quibus revocatis, tanquam per remotionem obstaculi, operatur jure suo primaevo, & connaturali; Adinstar habentis membra valida, cum quibus ambulare, aliasque naturales operationes facere potest, sed impeditur a vinculis, quibus solutis operatur, non jure novo, & dativo sibi superveniente ab eo, qui vincula solvit, sed jure naturali, & proprio, alias accidentaliter impedito, tanquam per remotionem impedimenti, & quo exemplo utuntur beneficialistae antequam prodiret Constitutio Urbani VIII. quae hodie indultarios effecit delegatos, ad probandum, quod Ordinarius, cui concedatur indultum conferendi etiam beneficia reservata, vel affecta, jure ordinario, & proprio conferre dicatur, ut frequenter in aliis hoc exemplum adducitur.

5 Alii fundamentum constituebant in eo, quod illa verba *in d cap* 9. contenta, nisi aliter in fundatione cautum sit (& quae receptum est intelligi etiam in *c.* 8) suam operationem facere debeant, quamvis ageretur de concessione, non per viam contractus verae, & correspectivae conventionis, sed etiam per viam gratiae, & privilegii, quasi quod illud verbum *cavere*, adaptetur ad quamcumque voluntatem, dispositionem, sive per actum correspectivum, & onerosum, sive per gratuitum, dum passim in jure praesertim civili, & apud Scribentes hoc verbum adhibetur in testatoribus, per quos, ita, vel ita cautum sit, Verum, & hoc fundamentum nullius, vel modici momenti mihi videbatur, quoniam
6 cessante contractu oneroso, & correspectivo explicito, vel etiam implicito contento in privilegio ex causa onerosa concesso, semper dicitur privilegium, cui Concilium generaliter, & indefinite derogavit. Et quamvis ea privilegia, quae conceduntur in limine fundationis, magis operativa, & efficacia in jure reputentur, utpote minus praejudicialia, dum nullum jus Ordinario quaesitum tollunt, Ac propterea habemus, magis existimari, minusque derogationibus subjacere exemptionem nativam quam dativam, ut advertitur in Neapol. *disc.* 26. & alibi pluries, Attamen semper est privilegium, Ideoque cum Conciliare decretum non descendat ad has distinctiones, sed generaliter, & indefinite cuicumque privilegio deroget, intrat vulgaris propositio de qua Barbos. *axiom* 136. *n* 1. quod lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet, potissime quia Concilium utitur verbo generali, & effraenato *quibuscumque*, quod omnem casum continet, ex collectis per Barbosam *d.* 317.

7 Demum alii magnum fundamentum constituebant in tam diuturna observantia annorum 100. & ultra decursorum a publicatione Concilii, in quibus, non obstantibus motivis, tam de anno 1575. quam de recenti de annis 1651. & 1654. numquam docebatur hanc facultatem ad exercitium deductam esse; Sed pariter hoc motivum, solum, & de per se, non videbatur considerabile; Siquidem modernum silentium ab anno 1651. citra, referendum erat impedimentis litis pendentis, dum, ut advertitur *d. disc.* 41. postquam Sac. Congreg. favore Episcopi de anno 1654. decrevit, ex rescripto Signaturae Sanctissimi de anno 1655. demandata fuit revisio, non prosecuta ob vacationem Sedis Episcopalis, aliisque impedimentis; Et quamvis isto etiam tempore subducto, adhuc a dicto anno 1575. ad annum 1651. adesset longaevum spatium annor. 75. & sic aptum inducere quadragenariam, quae dato titulo etiam putativo aequipollet centenariae, atque dicitur legitima praescriptio, etiam in iis, quae sunt contra jus, ut habetur in Tolet. *disc.* 1. & in aliis frequenter; Nihilominus facilis videbatur responsio, pluries *hoc eod. tit.* pariter deducta, quod scilicet ob decretum irritans, & clausulam *sublata*, quae continentur in Constit. Pii IV. edita super confirmatione, & publicatione Concilii, infecta remanet quaecumque contraria possessio, qua cessante dari non potest praescriptio, vel consuetudo, quae ita impeditur, ne oriatur, ut in terminis specialibus observantiae decreti S. C. T. advertitur in Alerien.
Vicariae 26. Junii 1654. cor. Bichio, & frequenter occasione concursus affirmativi, vel negativi in parochialibus, vel Vicariis: Et generaliter circa operationem dictarum clausularum plene in Cesenaten. seu Sarsenaten. Laudemiorum cor. Ghislerio, *dec.* 400. *p.* 9. *rec.* & latius in eadem cor. Albergato *dec.* 35. *post collectan. Rondent*; Ac etiam quia negligentia praedecessorum praejudicare non debet Ecclesiae, ac successoribus jure proprio independenter venientibus. 8

Omnes tamen fere, etiam ex illis, qui neglectis his, & similibus motivis, sentiebant pro Episcopo, in resolutionem devenerunt, ex ea usque tunc ignota, & non observata facti circumstantia cujusdam visibilis alterationis contentae in ea adnotatione manu Cardinalis Alciati, quam Fagnan. *in cap. de Xenodochiis, de relig. dom n.* 5. supponit esse resolutionem Sacr. Congr. *ut d. disc.* 41. quod scilicet annus, & dies essent diversi caracteris temporis recentis, ac etiam cum diversa recenti caractere verbo, *censui*, prolata in persona prima, ac denotante, quod esset simplex votum d. Cardinalis, addita esset litera T. transformans dictum verbum in personam tertiam, ac denotans quod esset resolutio Sacr. Congreg., Qua ita cessante sequebatur, resolutionem potius fuisse in contrarium juxta superius enunciatas literas de mense Maji ejusdem anni 1573. ipsi Episcopo conscriptas super ejus facultatis incompetentia, Potissime quia in eadem adnotatione Alciati cum distinctione adversativa *sed*, continetur relatio ad quoddam aliud folium, quod non reperitur. Sed pariter quamvis istud esset magnum motivum, non tamen solum, & de per se videbatur tanti faciendum, quoniam ad solum operari poterat, ut nulla ratione habita dictae praesuppositae antiquae resolutionis, punctus videndus esset ex integro, ut jam demandatum fuit de anno 1653. & cum quo praesupposito disputatum fuit de anno 1654 quando ex integro prodiit resolutio Episcopo favorabilis. 9

Quamvis autem examinando singula fundamenta praedicta, singulariter, & de per se, in sensu etiam veritatis, Mihi relevantia non viderentur, Prout & omnino certum videtur, concessionem Nicolai V. revera esse per speciem gratiae, & privilegii magis quam contractus, & legis fundationis, persistendo in eadem sententia, de qua dicto *disc.* 41. Nihilominus praemissis omnibus insimul, & unitim consideratis, cum conferat regula, ut singula quae non prosunt &c. illa mihi magnam vim inferebant, unde propterea resolutio potius probabilis visa est, cum illud satis vehemens argumentum *d. disc.* 41. cum praesupposito dictae antiquae declarationis, deductum ex nimia proximitate temporis, quando in Congregatione sedebant Cardinales, qui in ipso Concilio intervenerant, ejusque mentem callebant, ita retorqueretur: Atque subsequuta longaeva observantia magnifacienda videtur, tamquam praescriptiva, sed tamquam interpretativa, ac probans executionem dictae antiquae, & proximae resolutionis. 10

In idem quoque concurrentibus pluribus motivis, ac considerationibus prudentialibus, ex quibus, etiam in casu dubio, ita probabiliter respondendum videbatur.

Tum

Tum ob particulares notabiles hujus facti circumstantias. Tum etiam ob generalem considerationem non retrahendi sæculares ab hujusmodi piis operibus, & fundationibus, sive eorum devotionem, & applicationem non refrigerandi in jam fundatis; Potissime quia, citra præjudicium proborum Ecclesiasticorum, in plerisque partibus experientia docuit, quod magis fideliter ac diligenter administrata fuerunt loca pia existentia sub regimine, & administratione laicorum, quam sub immediato regimine Ecclesiasticorum; quamvis id citra eorum culpam casuali contingentiæ forte referri quoque possit. Habita etiam consideratione, quod isti laici administratores non recusabant visitationem, & revisionem rationum alicujus ex vicinioribus Prælatis per ipsam S. Congregationem deputandi, ut ita eadem certificaretur de bona administratione, quodque hæc resistentia adeo vehemens non fiebat ad effectum effugiendi visitationem, & red-
11 ditionem rationum Superiori Ecclesiastico, sed ad conservationem dictæ exemptionis, cum cujus opinione ex illius populi particulari applicatione, & pietate hoc opus ab exiguis principiis ad adeo notabilem statum redactum erat, quod pariter fuit magnum motivum resolutionis, unde propterea tunc etiam determinatum fuit, ad hunc effectum deputari debere Episcopum Viglevanen. viciniorem.

Occasione quoque hujus disputationis deventum fuit ad notitiam cujusdam resolutionis ejusdem Sacr. Congreg. in Licien. de anno ...... per quam determinatur id,
12 quod cum regulis generalibus, & cum sola operatione dictionis, omnino advertent Del-Bene *de immunitat. Ecclesiastic. tom. 2. tom. 2. cap. 10. dub. 10. dub. 6. sect. 11. numer. 31.* & per eandem verba Pasqualigus *resol. moral.* 189. *numer.* 7. quod scilicet quamvis per Sacr. Concil. *dict. cap. 9.* exigatur, quod expresse alias in fundatione cautum sit, attamen eidem decreto satisfiat, quamvis non expresse, & in verbis, sed per æquipollens de eadem intentione constet; Quod mihi probabile videtur, non ex fundamento cui innituntur Del-Bene, & Pasqualig. ubi supra, sed ex ea propositione, quam semper censui ante omnia per judices præ oculis habendam esse, ut scilicet, in omnibus humanis actibus ac dispositionibus, tam inter vivos, quam per ultimas voluntates non cortex, & figura verborum, sed substantia verisimilis voluntatis magis attendi debeat.

13 Ista vero resolutio cum considerationibus de quibus supra magis me confirmavit in opinione, quam habui de exorbitantia resolutionis, de qua in Neapolit. *disc.* 26. in cujus casu agitur de lege fundationis adjecta per verum fundatorem per indubitatam viam contractus; Et quamvis ibi ageretur de Monasterio Monialium, & circa solam clausuram, unde longe diversa urget ratio, adeout nisi alter superior Ecclesiasticus adesset, satis probabilem, ac fundatam crederem resolutionem, Nihilominus dum adest alter superior, æqualis ac forte majoris potestatis, qualis est Nuncius Sedis Apostolicæ, non de facili captivare potui intellectum in præfatæ resolutionis obsequium.

BAREN. JURISDICTIONIS

PRO ARCHIEPISCOPO

CUM

ARCHIPRESBYTERO OPPIDI AQUÆVIVÆ.

Casus disputatus coram Cardinalibus a Sanctissimo deputatis, & pendet, ut infra.

De eadem materia, de qua supra disc. 1. cum pluribus seqq. super quæstionibus jurisdictionalibus habetis solitis inter Episcopos, seu Diœcesanos, & Prælatos inferiores, prætendentes habere jurisdictionem ordinariam, seu quasi Episcopalem in aliquo loco, ejusque Clero, & populo.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones Rotæ in causa.*
3 *De ratione, ob quam cum aliqua evagatione præter stylum plene universa materia reassumatur.*
4 *De obligatione Episcopi probandi situationem loci controversi in sua Diœcesi.*
5 *Improbatur, & quod fundata sit Episcopi agentis intentio, non existente alio Episcopo in causa.*
6 *De probatione dict. situationis in isto casu.*
7 *Damnatur evagatio in superfluis.*
8 *De probatione territorii separati, & Nullius.*
9 *De differentia inter probationem per privilegium, & alteram per immemorabilem,*
10 *An immemorabilis possit probari per scripturas?*
11 *Quod non deferatur assertionibus Episcopi.*
12 *De quæstione cum Prelato inferiori infra Diœcesim.*
13 *Quid cum istis Prelatis Concilium Trident. innovaverit.*
14 *De casu præciso controversiæ.*
15 *Quando dicatur consuetudo, & quando præscriptio.*
16 *Quod præscriptio raro, vel numquam reducatur ad praxim & de ratione.*
17 *Qualis fuerit causa, vel occasio abusuum, & præjudiciorum in Ecclesiis.*
18 *Possessio, quæ provenit ex facultate, non attenditur, neque est apta ad præscriptionem.*
19 *De consuetudine illarum partium circa frequentes Episcopatus sine Diœcesi, & circa hujusmodi divisionem, vel scissuram jurisdictionis Episcopalis.*
20 *De circumstantia particulari in casu controversiæ.*
21 *De operatione possessionis centenariæ allegandæ quemcumque titulum de mundo meliorem.*
22 *An, & quando facultati obstet exhibitio tituli?*
23 *De difficultate, quæ in ista causa caderet.*

D I S C. XCVI.

Incertum est ex quo principio Archipresbyter Oppidi Aquævivæ, consuevit quoddam regimen spirituale habere illius cleri, ac respective populi, non solum circa connaturalem sibi incumbentem curam sacramentalem, sed etiam circa curam jurisdictionalem; Atque de anno 1311. quidam Archiepiscopus per ejus literas agnovit, & declaravit de antiqua consuetudine favore Archipresbyteri constare; Ortisque postmodum controversiis; atque commissa per Sedem Apostolicam causa Episcopo Vigilien. ab isto de anno 1455. prodiit quædam sententia præfatarum literarum canonizatoris, super qua sententia dictæ consuetudinis approbativa, eodem anno obtenta fuit quædam confirmatio Apostolica, forte per organum Pœnitentiarii, juxta illius temporis stylum. 1

Non acquiescentibus vero Archiepiscopis successoribus, introductaque propterea lite in Rota, initum fuit compromissum in personis Cardinalium Sauli, & Pallavicini, qui laudum quoque protulerunt Archiepiscopo favorabile, adversus quod in gradu appellationis, vel reductionis ad arbitrium, introducta denuo causa in eadem Rota coram Coccino, infirmato dicto laudo, prodierunt plures resolutiones Archiepiscopo favorabiles, reservatis in possessorio tantum ad favorem Archipresbyteri quibusdam actibus minoris sphæræ, qui Vicario foraneo potius pro frequentiori stylo quodammodo competere videntur, ut patet *in dec. 441. 448. 506. & 919. inter impress. ejusdem Coccini*; Atque ita lite quiescente, per longissimum tempus pacifice observatum fuit.

Cum autem Sede Archiepiscopali vacante, novus ejusdem Oppidi Baro, ex dicti Archipresbyteri consensu, seu licentia, thronum elatum, vulgo baldachinum, in illa Ecclesia Collegiata erexisset, hodiernus vero Archiepiscopus successor id impugnasset, cum subsequuta remotione, ex iis, quæ scribendo favore Baronis habentur deducta *in hoc eod. lib. sub tit. de praeminen. disc. 26.* In eo intermedio spatio litis, idem Archipresbyter Baronis potentia, & assistentia fretus, antiquas reassumendo prætensiones, quinimo ultra eas fimbrias dilatando, in plenariæ, ac omnimodæ jurisdictionis Episcopalis exercitio se intrusit, etiam in causis matrimonialibus, & criminalibus, ac aliis, quæ posita etiam tamquam certa ordinaria jurisdictione Prælati inferioris, cadunt sub jurisdictione, quam Concilium Trident. & Apostolicæ Constitutiones Episcopo, seu Diœcesano delegarunt. E converso autem Archiepiscopus, ad hujusmodi intrusionem impediendam, suamque tuendam jurisdictionem ad plures actus processit; Quare reassumpta causa in eadem Rota cor. Priolo in locum Coccini jam defuncti subrogato, datoque dubio, an constaret de attentatis hinc inde, sub die 26. Janua- 2

rii 1671. prodiit resolutio Archiepiscopo favorabilis, constare scilicet de attentatis Archipresbyterum in decem, & pluribus capitibus, vel speciebus attentatorum, reservato de aliis videre.

In hoc itaque statu, de utriusque Partis consensu Clemens X. causam commisit doctrina, & probitate nimium qualificatis Cardinalibus Biancaccio, & Odescalco, quorum secundus hodie tam digne Sedem Petri obtinet sub nomine Innocentii XI. cum facultate procedendi summarie, & sola facti veritate inspecta, quacumque appellatione remota; Atque assumpta coram istis Cardinalibus disputatione, cum Scribentes pro Archipresbytero, pene vo-
3 lumina conficiendo, involverent omnia, quæ super hujusmodi jurisdictionalibus controversiis inter Episcopos, & inferiores Prælatos apud Doctores, & in Rotæ decisionibus scripta habentur, confundendo, ut dici solet, triticum, aliasque fruges, ac etiam paleam, & fœnum; Hinc proinde, eisdem Cardinalibus desiderantibus, & laudantibus pro materiæ, atque in ea cadentium æquivocorum dilucidatione opportunum censui præter stylum, ac genium, per quandam speciem compendii plures inter se diversas reassumere quæstiones, ut ita dignosceretur, quænam regulæ, vel authoritates congruant illi casui, vel quæstioni, quam disputari contingat, atque ita evitentur confusiones, & æquivocorum incursus, planaque (ut revera esse videtur) fiat illa materia, quæ ex quadam communi credulitate involuta reputatur, cum revera non sit.

Prima igitur quæstio, quæ in hac materia cadit, ea est, quæ controversi loci situationem percutit; quia nempe inferior Prælatus, qui in possessione sit jurisdictionis spiritualis & quasi Episcopalis in aliquo loco, ejusque clero, & populo, vicino Episcopo prætendenti in eodem loco plenam legem diœcesanam, omnimodamque juris-
4 dictionem Episcopalem, ordinariam, & delegatam, vel solum delegatam, objiciat de non situatione intra fines suæ diœcesis, quodque propterea sibi tamquam actori incumbat onus id justificandi, cum alias pro reo sufficiat vincere per non jus: Potissime vero ubi locus sit in aliqua extremitate, adeout non sit undique circumdatus a diœcesi Episcopi actoris, sed vigeat possibilitas existentiæ intra alias adjacentes diœceses, juxta firmata in his terminis apud Donoz. seu *decis.* 309. cum aliis relatis supra *disc.* 11. & 12. Unde propterea, cum pluries occasio dederit more Advocati scribere pro hujusmodi Prælatis inferioribus, super hoc non probato situationis præsidio magnam vim constituere consuevi, atque juxta diversam Judicum capacitatem, non semel motivum plausum habuit, illudque litibus, & causa insensibilem finem dedisse videtur, eodem modo quo praxis probat in casu, de quo apud Dunoz. jun. *decis.* 426. & 457. & in eo caso, de quo supra *d. disc.* 11. quamvia in eo casu ego scriberem pro Episcopo, & in plerisque aliis.

5 Verum reflectendo ad veritatem, istud confugium inferiorum Prælatorum, alio Episcopo viciniore in causa non existente, nullius soliditatis perpetuo mihi visum est, quodque disputationis trutina indignum esset, tamquam in re habente speciem notorii, ut etiam advertitur *d. disc.* 11.

Siquidem, præsupposito principio hodie receptissimo, de quo supra *discurs.* 2. & *pluribus seqq.* quod scilicet juxta opinionem, quam inconcusse Romana Curia sequitur, per Dionysium primum totus Orbis divisus esset in Diœceses, cum Episcopatibus, & Archiepiscopatibus, adeout quilibet locus, qualis qualis ille sit, sub aliquo Episcopo, vel Archiepiscopo esse debeat, ignoto primitivæ Ecclesiæ isto usu hujusmodi inferiorum Prælatorum, seu locorum Nullius Diœcesis; Adeout neque hodie præsumantur, nisi probentur.

Cum hujusmodi controversiæ non vigeant inter personas privatas, quæ intra alicujus loci lares morentur, adeout aliis adjacentibus Episcopis non innotescant, sed in ea Regione, vel Provincia, notorii speciem habere soleant; Hinc proinde sequitur, prorsus improbabile esse, quod si locus controversus esset in altera Diœcesi, vel quod in cadere posset in quæstione, ille alter Episcopus negligeret.

Alia etiam accedente consideratione, quod scilicet etiam in hujusmodi locis territorii vere separati, & Nullius, citra controversiam per Concilium Trid. quamplures actus demandantur Episcopo viciniori, ut occasione ordinum Sede vacante, vel ad alios effectus advertitur *in adnotationibus* ad idem Concilium, ac etiam *disc.* 16. & *alibi*. Ut etiam demandatur per Constitutiones Apostolicas, illam præsertim Gregorii XIV. super immunitate Ecclesiastica, cum similibus; Et per consequens ita certificatum remanet, absque alia probationis necessitate, quisnam sit ille vicinior, cui magis hæc situatio assistat, ob nimium improbabile silentium, & acquiescentiam aliorum adjacentium Episcoporum, qui desuper interesse habere possent; Ac propterea admittere in hoc proposito genericam propositionem, de actore non probante, seu de reo vincente per non jus, mihi semper visum est, ut contineat unam ex simplicitatibus, vel superstitionibus juristarum.

Et nihilominus, ubi etiam in suis casibus, hujusmodi quæstio disputationis trutina digna reputanda esset; Ea tamen neque imaginarie in præsenti cadebat; Tum quia supponebatur situatio hujus Oppidi, intra viscera, sive in circumdario hujus Diœcesis, non autem in ali-
qua extremitate, adeout cadere posset præfata dubietas, 6
vel possibilitas existentiæ in altera Diœcesi, juxta casus, de quibus *d. disc.* 11. & 12. & *in aliis*; Tum etiam clarius, quia eædem superius enunciatæ literæ Archiepiscopi de anno 1221. & sententia Episcopi Viglien. de anno 1455. ipsaque Apostolica confirmatio desuper obtenta, in quibus iste prætensus inferior Prælatus totum fundamentum constituebat, id supponunt, & comprobant; ut etiam plura alia Alexandri III. aliorumque Pontificum documenta comprobant, ut etiam facit observantia a Concilio Trident. circa, super visitationa, aliisque concernentibus saltem ab eodem Concilio delegatam jurisdictionem.

Atque hinc sequebatur superfluam, prorsusque inanem chartarum repletionem continere ea, quæ Scri- 7
bentes pro Archipresbytero plene consarcinabant, super concernentibus istum punctum, seu istam quæstionem, juxta modernorum pragmaticorum vitium, quod redolet detestabilem, atque omnino contemptibilem inepriam, evagandi scilicet super iis, quæ a casu quæstionis extranea sunt, nilque ad eam conferunt.

Idem in omnibus cadere dicebam, respectu eorum, quæ latius deducebant super altera quæstione, quæ ut advertitur supra *disc.* 1. & *in aliis pluribus seqq.* potius facti, quam juris dicenda est, super justificatione scilicet territorii vere separati, cum qualitata Nullius.

Hodie siquidem juris theorica in abstracto omnino pla-
na est, nullamque admittit quæstionem, quæ sola rema- 8
net facti, & applicationis, ut scilicet ista qualitas non præsumatur, sed per allegantem probanda sit; Ista vero probatio ad duas tantum species restringitur; unam scilicet per privilegium Apostolicum expressum, & clarum, super ipsa separatione territorii, cum concessione plenæ, ac omnimodæ quasi Episcopalis jurisdictionis, activæ cum Clero, & populo in eo vivente; Nullatenus curatis Apostolicis privilegiis super exemptione a jurisdictione, & potestate Diœcesani quantumvia ampla, & effrænata, quoniam ab exemptione, & jurisdictione passiva non infertur ad jurisdictionem activam, & ad territorium separatum; Et altera est species probationis per immemorabilem, hinc conclusam, cum suis hodie vulgaribus requisitis, ante motam litem, cujus tempus est subducendum.

Cum ea differentia inter unam speciem, & alteram, 9
quod prima, quotiea privilegium sit clarum, & explicitum, facere dicitur probationem promptam, quæ Prælato inferiori sufficit etiam in judicio possessorio manutentionis, quod per Episcopum intentatum esset: Altera vero species per immemorabilem exigit canonizationem per tres sententias conformes, interim non retardata Episcopi manutentione in possessione Episcopalis jurisdictionis ob assistentiam juris, quæ in jurisdictionalibus ex quadam specialitate, sola sufficit, *ut in eod. disc.* 1. *cum plur. seqq.* firmatur; Et est hodie theorica, seu conclusio firma, & recepta; Ac propterea, ut dictum est, quæstiones cadunt solum super applicatione ad factum.

Ista vero applicatio nullatenus in præsenti controversia 10
cadere poterat, quoniam nullum adest Apostolicum indultum super separatione territorii, minusque probatio immemorabilis, tam in actu, quam in potentia, ob certam impossibilitatem illam faciendi, subducto tempore litis a tempore tam antiquo jam pendentis, ut supra.

Ne-

Neque præfatæ literæ Episcopi de anno 1221. super consuetudine in hoc proposito aliquam probationem producere poterant; Tum quia ille percutiunt consuetudinem exercendi jurisdictionem in aliquibus actibus, vel casibus particularibus ad terminos text. *in cap. auditis de præscription.* cum præsupposito existentiæ loci intra diœcesim, & per consequens id potius excludit separationem territorii, & qualitatem Nullius.

Tum etiam quia, licet rejecta opinione antiquorum,
11 credentium quod immemorabilis esset improbabilis alias, quam per testes, non autem per scripturas, ex ea ratione, quod scripturæ supponunt initium, quod est immemorabilis destructivum, cum probabilius receptum sit, ut etiam per scripturam ea justificari possit ex firmatis *dec.* 168. *part.* 10. *rec.* & habetur pluries sub diversis materiis, & præsertim *sub tit de jurepatr. disc.* 57. & 58. cujus materiæ occasione super rigorosa forma desiderata in potentibus, de ista specie probationis agi contingit, ac etiam *tit. de judic. disc.* 22. ubi generaliter de materia præscriptionis; Nihilominus id procedit, quando documenta, quæ canonizant, seu enunciant immemorabilem, non solum sint authentica, sed non suspecta; Puta quia sint documenta Apostolica, de quibus præsertim agitur *decis.* 168. *part.* 10. *rec.* vel similia, quibus eadem congruat ratio; Secus autem ubi (ut in præsertim) agatur de assertione Episcopi.

Cum etenim ipse sit prohibitus facere hujusmodi dismembrationes, vel concessiones, utpote redolentes formalem alienationem bonorum, ac jurium Ecclesiæ etiam ubi de parochialium, aliarumque inferiorum Ecclesiarum divisione, vel dismembratione agatur ea iis quæ aliis relatis, habentur apud Ottob. *decis.* 6. & *decis.* 224. *part.* 10. *cum aliis sub tit. de alien. & contr. prohib. disc.* 1. & *sub tit. de Paroch. disc.* 35. & *sub tit. de jurepatr. disc.* 4. & 11. & alibi pluries; Multo vero magis in ista graviori materia dismembrationis, & separationis territorii, ac jurisdictionis Ecclesiæ Cathedralis, cum id privative ad quemcumque pertineat ad Pontificem, ut in his terminis apud Duran. *decis.* 226. & 446. apud Royas *decis.* 211. & advertitur supra, *disc.* 2. & in aliis.

Hinc proinde sequitur, ut hujusmodi assertionibus nullatenus deferendum sit, ne id quod est directe prohibitum, indirecte sequatur, atque ita frans fiat legi, quæ verbis potius, quam rebus imposita diceretur.

Si etenim in rebus minoris momenti, in quibus licet Episcopus non habeat liberam dispositionem; habet tamen competentiam ex justa causa, aliisque requisitis accedentibus id desuper agere, vel operari valeat, ut sunt divisiones, dismembrationes, vel uniones inferiorum Ecclesiarum, vel canonizatio jurispatronatus, & similia, adhuc eadem procedit conclusio, ut Episcopi assertionibus aliunde non justificatis, non deferatur, ex deductis in locis proxime citatis, Multo magis, & absque dubio, ut præmissum est, in ista materia, in qua nullam habet competentiam, nec potestatem, dum sunt actus solius Pontificiæ potestatis; ut in specie assertionum, vel enunciativarum Episcoporum, habetur apud Zarat. *decis.* 10. & 21. & *decis.* 440. *part.* 13. & *dec.* 21. *part.* 14. *rec.* & *disc. seqq.* in cujus casu dictæ decisiones prodierunt.

Dicebantur tamen hæc ad superabundantiam, quoniam admissa etiam prædictarum literarum validitate, & efficacia, perinde ac si Apostolici documenti vim haberent; Adhuc tamen nil concludebatur ad istum effectum territorii separati, atque plenariæ, & omnimodæ jurisdictionis cum qualitate Nullius, dum earumdem literarum tenore attento, illa potius excluditur, solumque canonizatur consuetudo super jurisdictione Prælati inferioris, sub diverso diœcesano, & in loco existente intra limites diœcesis, & per consequens pariter extranea erant, atque superfluam, & inutilem chartarum repletionem continebant ea, quæ deducebantur, hujusmodi materiam, vel probationem territorii vere separati, cum omnimoda jurisdictione quasi Episcopali percutienda.

Quinimo neque eædem literæ consuetudinem canonizant super universa ordinaria jurisdictione in eo loco, & populo, ejusque territorio, sed solum super aliquibus actibus, & casibus particularibus ad terminos, ac materiam text. *in d. cap. auditis, de præscript. de quo supra d. disc.* 1.

Tertia igitur est ista quæstio inter Diœcesanum, & inferiorem Prælatum super ordinaria universali, vel respective particulari jurisdictione, in aliquo loco Diœcesis, ejusque Clero, & populo, adeout præcedentes quæ- 12
stiones non cadant, sed solum agatur de illis Prælatis, de quibus proprie agit *d. text. in cap. auditis*, ac etiam Constitutio Bonifacii VIII. registrat. *in cap. cum persona de privil. in* 6. super forma justificandi hujusmodi jurisdictionem, de cujus materia agitur supra, *disc.* 5. Ac etiam agitur per Concilium Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 20. & in plerisque aliis locis, in quibus loquitur de Abbatibus, & Archidiaconis, aliisque Dignitatibus diversa habentibus vocabula, qui hanc habeant speciem jurisdictionis.

In ista vero specie quæstionis, hodie post Concilium Trid. duæ intrant inspectiones: Una scilicet super legitima hujus jurisdictionis, & potestatis competentia, super qua Concilium nihil innovavit, ideoque proceditur 13
cum terminis generalibus juris communis canonici. Et altera, posita hujusmodi legitima potestate, seu competentia, super ejus moderatione per idem Trident. Concilium, & subsequutas Apostolicas Constitutiones inducta, ex illa jurisdictione, & potestate delegata, quæ Diœcesanis, seu locorum Ordinariis attributa est, in causis scilicet criminalibus, & matrimonialibus, in collatione Ordinum, in concursu Parochialium, in approbatione Confessariorum, & Concionatorum; ac in aliis juxta ea, quæ præsupposita ista ordinaria inferiori jurisdictione, habentur declarata supra in *Vulturarien. disc.* 3. & *in Anglonen. disc.* 9 & *in aliis pluries*, & *in adnotationibus ad idem Concilium Trident.*

Sive ubi (ut in præsenti) titulus concessionis hujusmodi inferioris jurisdictionis, non haberet causam universalem, sed solum particularem restrictam ad certos casus, ultra dictam jurisdictionem delegatam intrat alia ordinaria in reliquis casibus, vel actibus non concessis, vel non præscriptis, juxta terminos, ac materiam *d. text. in cap. auditis*, cum Concord. *d. disc.* 1.

Super secunda itaque inspectione jurisdictionis delegatæ per Concilium Trident. & Apostolicas Constitutiones, nulla cadit quæstio, cum per idem Concilium, & Constitutiones respective, derogetur quibuscumque privilegiis, vel consuetudinibus, aliisque obstantiis, sive quod ista non sit derogatio formalis, & omnimoda, sed concessio illius Apostolicæ jurisdictionis, & Superioritatis, quam ipsa Apostolica Sedes mediantibus ejus Commissariis, & delegatis exercere poterat, ac solebat.

Et per consequens (applicando ad rem) ubi etiam, neglectis dictis Rotæ decisionibus, omnimodam jurisdictionem Episcopalem, ac Diœcesanam, etiam ordinariam Archiepiscopo deferentibus, atque Archipresbytero denegantibus, procedendum esset cum præfatis literis, & cum sententia Episcopi Vighen. earum canonizatoria, juxta omnimodam ejusdem Archipresbyteri prætensionem; Adhuc tamen, extra omnem quæstionem remanet utaque Archiepiscopi jurisdictio, ordinaria scilicet in aliis casibus, de quibus dictæ literæ non loquuntur ad terminos *d. text. in cap. auditis*; Et delegata in illis casibus, & actibus, de quibus loquuntur Concilium, & Apostolicæ Constitutiones; Ac propterea manifeste intrusivam, & temerariam, quæ nullo posset velamine offuscari, dicebam esse modernam innovationem assumendi exercitium jurisdictionis delegatæ, ac etiam ordinariæ in casibus, & actibus, qui extra præfatas literas, & sententias respective remanent.

Unicus itaque causæ punctus restringebatur ad dictam 14
ordinariam particularem jurisdictionem ad certos casus latius restrictam, an scilicet de ejus legitima competentia constaret: Atque in hoc, juxta hactenus deducta, & in allegatis Rotæ decisionibus coram Coccino firmata, pro Archiepiscopo probabilius respondendum videbatur: Ex duplici namque fonte hujusmodi jurisdictionis competentia resultare solet, vel scilicet ex illo Apostolicæ concessionis, de cujus efficacia, ejus veritate, ac validitate posita, non est dubitandum, quoniam si Pontifex facere potest id, quod est plus, concedendo scilicet separationem territorii cum omnimoda jurisdictione, & potestate; Quinimo etiam illum locum decorando cum prærogativa Cathedralitatis, ex deductis *sub tit. de præeminent. disc.* 6. multo magis concedere potest id, quod est minus, Vel ex præscriptione, cujus terminus proprie in præsenti cadit.

Quamvis

15 Quamvis etenim in hac materia consuetudinis terminus adhiberi soleat; Attamen id ex quodam loquendi usu potius provenit, quoniam, ut alibi pluries advertitur, consuetudo proprie cadit in Universitatibus plurium personarum complexivis, quas omnes pariformiter tangat, coæquali jure tamquam per speciem legis, quæ omnes tangit; Ubi vero agatur de tollendo jus uni, illudque alteri deferendo, tunc præscriptio, non autem consuetudo dicitur, quamvis agatur de corporibus universalibus, efformantibus unam personam formalem, seu intellectualem, constitutam ex multis personis materialibus; puta de una Civitate, vel populo, præscribente contra alteram, sive de Capitulo, vel Monasterio quinimo de Provincia, vel Regno, aut universa Religione, &c. multo vero magis ubi inter singulares Dignitates, seu Prælaturas, ut advertitur *d. disc.* 21. *de judic. n.* 6. ubi de hac materia præscriptionis, atque pluries aliis relatis firmatur per Rot. & præsertim apud Gregor. & Adden. *dec.* 191. & in aliis relatis per *Add. ad decis.* 20. *part.* 3. *recent.*

16 Cum itaque in hac facti specie, nulla desuper adesset Apostolica concessio: Hinc proinde totum jus hujus Archipresbyteri restringebatur ad præscriptionem sub consuetudinis vocabulo, ut supra improprie explicatam, cujus præsidium hodie, ut advertitur *d. disc.* 21. *de judic.* & *disc.* 3. *de alien. & contract. prohib. & alibi*, remanere videtur quodammodo ideale, utpote nunquam, vel nimium raro ad praxim reducibile, præsertim in hujusmodi Ecclesiis, Vel quia factum positivum, vel negativum cum negligentia, vel permissione aliquorum Prælatorum, præjudicare non possit successoribus ex propria persona venientibus, ipsique Ecclesiæ, quæ assimilatur pupillo viventi sub Tutore; Vel quia deducere oporteat tempore vacationis Sedis, ac etiam ea tempora, quæ ante Concilium Trident. quandam speciem vacationis habere videbantur, Ac propterea multi in Ecclesiis irrepserunt abusus multaque resultarunt inconvenientia, & præjudicia, quod scilicet Ecclesiæ Cathedrales, & Me- 17 tropolitanæ dabantur in commendam Cardinalibus, & Prælatis, qui a Curia non discedendo, eas more prædiorum, ad solum fructum, per Vicarios, aliosque inferiores ministros administrabant, ut de Abbatiis, & beneficiis simplicibus hodie fieri praxis docet.

18 Item fortius, quia ex iis, quæ habentur supra in Tirasonen. *disc.* 22. possessio hujusmodi Archipresbyterorum, aliorumque laicalium dignitatum, seu inferiorum, potius facultativa dicenda videtur juxta authoritates, & decisiones, quæ in his terminis specialibus habentur deductæ *d. disc.* 22. *& duobus seqq.*

Idque si generaliter procedit in omnibus Provinciis, vel Regionibus, facilius dicendum est in Italia, atque inter Italiæ provincias, vel Regiones, in illis, quæ hodie efformant Regnum Neapolitanum, & inter istas omnium magis in hac Apuliæ parte, seu provincia, in qua in hoc proposito aliquæ dignoscuntur singularitates 19 exorbitantes, quæ alibi forte non practicantur: Siquidem, ultra incongruam proximitatem trium Metropolitanarum Ecclesiarum, istius nempe, ac Tranensis, & Sypontinæ, quæ omnes extra montes vix unius Cathedralis qualificatam diœcesim constituerent: Major dignoscitur exorbitans singularitas, quæ ut advertitur *disc.* 6. *de praem. in fin.* & alibi, Græcorum moribus potius, quam Romanæ Ecclesiæ authoritati referenda forte videtur, quod scilicet quilibet locus, via unius leucæ, vel parum plus ab alio distans, suum habeat Episcopum, absque diœcesi, & cum valde exiguo territorio, adeout Episcopi, potius quandam figuram gerere videantur localium Rectorum, seu Plebanorum cum usu Pontificalium.

Et quod magis est, magisque ad rem confert; sive id prodierit ex iisdem Græcorum moribus pro eo tempore, in quo Constantinopolitano Imperatore retinente dominationem istarum partium, ad oras maris Adriatici, & Jonii, Constantinopolitanus Patriarcha, temere, ac de facto, in spirituali, & Pontificia administratione se ingerebat; Vel quia sic bellorum, aliorumque accidentium, ac frequentis mutationis Dominorum ratio exigeret, in ista Regione magis, quam alibi dignoscebantur hujusmodi Episcopalis jurisdictionis divisiones, ac scissuræ: Siquidem intra Apuliæ brevem ambitum, etiam hodie de facto dignoscuntur quamplures Prælati Inferiores cum qualitate Nullius, in cujus possessione saltim existant: In Oppidis scil. Altamuræ, Terlitii, Putignani, Fasani, & Cirignolæ, & aderat prius in alio Oppido Rutigliani, ut advertitur supra *disc.* 2. Atque ut etiam insinuatur supra *disc.* 23. in angusto territorio Archiepiscopatus Tranen. duo tantum habente oitimum adjacentia Oppida pro diœcesi, Baruli scilicet, & Corati, cum sola distantia via duarum leucarum, nimium plani, & commodi itineris etiam pedestris, adhuc tamen, ex Archiepiscoporum concessionibus, vel permissionibus, aut quia sic exigerent illorum temporum calamitates, & contingentiæ, utriusque Oppidi populus, & Clerus, consimili antiquæ consuetudini innixi, prætensionem habent, ut extra proprios lares trahi non valeant, ibique a proprio Archipresbytero, vel Vicario eorum causæ cognosci debeant, ut etiam *eod. disc.* 23. agitur de consimili prætensione, quam habent quædam Civitati quoque adjacentia Oppida Metropolitanæ Ecclesiæ Tarentinæ, cum plerisque similibus casibus nimium frequentibus, inter quos admiratione dignus videtur ille recensitus supra *hoc eod. tit. disc.* 24. de nimium paupere, & exigua diœcesi Acernen. Et alter de quo plene agit Campanil. *in divers. jur. canon. rubr.* 11. *cap.* 23. agendo de non minus paupere, & exigua Ecclesia Laquedonen. cujus ipse fuit Episcopus, quod cum universa diœcesis constituta esset ex duobus tantum adjacentibus obscuris, & exiguis locis, vix unam competentem plebaniam constituere aptis, quilibet ex eis prætendit habere proprium Vicarium, propriumque Tribunal separatum, quo nil absurdius, tunc enim ex deductis in d. Tirasonen. *disc.* 22. aliqua major facultas in causarum decisione localibus Rectoribus, vel Vicariis (semper tamen in figura Vicariorum foraneorum) congrue, ex quadam æquitate concedenda videtur, quando ratio distantiæ, & asperitatis, nimiæque populi incommoditatis ita exigat, juxta casum, de quo in d. Tirasonen. Secus autem in hac facti specie, quod istud Oppidum ipsi Metropolitanæ Civitati nimium adjacet cum sola distantia duarum circiter leucarum plani, nimiumque commodi itineris; Et per consequens antiqua consuetudo, vel observantia referenda videtur illorum temporum moribus, juxta præfata alia exempla in Regione nimium frequentia, dum in hac eadem diœcesi, alia quoque loca, vel Oppida consimilem prætensionem habent, & præsertim illud, quod appellatur Casa maxima, cujus Archypresbyter eadem quoque phrænesi laborat.

Aliqua item ratio, vel circumstantia pro ista benevola, & facultativa prærogativa, seu commoditate in hoc Op- 20 pido Acquævivæ dignosci videtur, quod scilicet, ita docentibus aliquibus traditionibus, & probabilibus argumentis, quando Metropolitana Civitas, tot Saracenorum, vel Schismaticorum incursiones passa est, sive inter ipsosmet Christianos, intestinorum bellorum clades, ac propterea Archiepiscopus in ea residere, ac Tribunal erectum habere prohibitus fuerit, in isto Oppido residentiam habuerit, ad instar, eorum, quæ insinuantur *sub tit de praem. discur.* 3. agendo de Ecclesia Cæsaraugustana; Et per consequens quod cessatis impedimentis, adhuc huic Oppido in memoriam hujus prærogativæ, ac etiam benevolæ receptionis, & tractationis proprii Pastoris, in illorum temporum calamitatibus, Archiepiscopi ex gratitudinis motivo, istam benevolam, urbanam tamen, & facultativam concesserint, vel permiserint prærogativam, ut scilicet Clerus, & populus, assuetus extra lares non trahi, sed ibi a proprio Archiepiscopo judicari, in futurum ibidem a proprio Rectore, vel Archipresbytero in aliquibus causis, & actibus judicaretur, semper tamen facultativo jure, adeo ut in effectu idem Archipresbyter Vicarius foranei, cum aliqua majori, & extraordinaria jurisdictione, & facultate, personam gereret, vel figuram faceret, juxta exempla, de quibus supra, *d. discurs.* 22. *& seqq.* Et per consequens, quod hujusmodi possessio, seu observantia, utpote facultati referibilis, ad legitimam præscriptionem apta non esset.

Est bene verum, quod quando verificabilis esset immemorabilis, vel saltem centenaria pacifica, & non interdicta vel contradicta possessio, tunc illa esset nimium considerabilis; Non quidem in ratione præscriptionis, ad cujus præsidium recurrere nimium imprudens reputandum est consilium, ut pluries alibi advertitur, & præsertim *dict. discurs.* 3. *de alien. & contract. probib.* & 21 *disc.* 21. *de judic.* sed ex altera ibidem insinuata regula, seu conclusione nimium frequenter in omni fere materia deducta præsertim *sub titul. de jurepatron.* ac etiam *sub altero de feud.* quod scilicet possessor centenarius facultatem habet allegandi quemcumque titulum de mundo melio-

meliorem, & sic ipsum Apostolicum privilegium, quo accedente, planum esset, quod omnes præmissæ cessarent difficultates, ut in specie advertitur *disc. seq.* ubi de hoc puncto, vel operatione centenariæ latius.

Et quamvis scribendo more Advocati, dicerem quod
22 ista præsumptio, vel facultas intrare non posset, stante titulo infecto, & vitioso, cui Archipresbyter innitebatur, dictarum scilicet literarum Archiepiscopi de ann. 1221. ac propterea intraret una de duabus conclusionibus, vel scilicet illa, quæ vulgo tribuitur Gemin. *cons.* 96. ut retinens apud se titulum infectum, per illum in mala fide constituatur, ac propterea nullum temporis spatium ei suffragari valeat; Vel altera deducta ex theorica Innoc. *in cap. dudum de decim.* ut scil. exhibitio tituli, de cujus irrelevantia constet, excludat possibilitatem alterius tituli melioris, ex deduct. *sub tit. de Regal. disc.* 47. Attamen reflectendo ad veritatem, agnoscebam hujusmodi objectum non subsistere, dictasque conclusiones non intrare; Tum quia difficile est illas, & præsertim secundam ad praxim reduci ob tot requisita desiderata in tituli productione, vel exhibitione, ut hujusmodi restrictionis præjudicialem effectum operetur, juxta *cons.* 94. Lanarii, *& dec.* 218. *part.* 6. *&* 29. *part.* 7. *rec. cum aliis, d. disc.* 47. *de Regal. & disc.* 3. *de alien. & contract. prohib.* & alibi, & præsertim in Rom. Palatii de Frangipanis *sub titul. de emphyt. in supplem.* & in Rotæ decisione in eo casu edita 4. Decembris 1673. cor. Rondan. Tum fortius quia dictæ literæ non continent privilegium, vel concessionem ipsius Archiepiscopi, qualis est casus, de quo apud Duran. *d. dec.* 266. *&* 446. & apud Royas *dec.* 211. *& supra disc.* 2. Ac propterea dici posset, quod constaret incontinenti de infectione (quod tamen neque omnino tutum esset, cum posita centenaria, allegari posset ejusdem concessionis confirmatio Apostolica) sed continet solum antiquæ consuetudinis declarationem, seu canonizationem, & sic per viam justitiæ potius, quam gratiæ, eo modo, quo in materia jurispatronatus habemus.

23 Verum difficultas tolli videbatur ex facto, quod sc. ob antiquas lites, juxta præmissam facti seriem non verificaretur centenaria pacifica, ex qua ad hujusmodi effectum, vel operationem inferri posset; Adhuc tamen, reflectendo ad veritatem, respectu aliquorum actuum particularium, qui non docebantur contradicti, aliquam habebam difficultatem, de dispositione text. *in cap. auditis, de præscript.* ex eisdem ponderationibus, de quibus supra, *d. disc.* 1.

BENEVENTANA JURISDICTIONIS
PRO
ARCHIDIAC. ECCLESIÆ METROPOLITANÆ CUM ARCHIEPISCOPO,

Casus decisus per Rotam pro Archiepiscopo, & pendet.

De eadem materia, de qua disc. præc. super territorio separato Prælati inferioris, & plena jurisdictione Episcopali; Et quid in hoc operetur centenaria, vel quadragenaria cum titulo?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series, cum decisionibus.*
2 *Quod istæ quæstiones sint hodie potius facti quam juris.*
3 *De situatione in Diœcesi.*
4 *Civitas & omnia loca Diœcesis efformant unum, & idem territorium, unumque corpus individuum sine intersecatione aliorum corporum.*
5 *De Episcopatibus habentibus loca, & Ecclesias cum cum dicta intersecatione, & qua ratione.*
6 *De unione plurium Diœcesum, & diversis unionis speciebus.*
7 *De inspectione facti, an adesset, necne centenaria?*
8 *Quod centenaria præscriptio ad id non sufficiat.*
9 *Aliud est considerare centenariam in ratione præscriptionis, & aliud in ratione facultatis allegandi titulum meliorem.*
10 *De ratione, ob quam immemorabilis suffragetur, & de differentia inter immemorabilem, & centenariam, diversisque centenariæ speciebus, & de initio.*
11 *De operatione decreti irritantis.*
12 *Quænam sit major, an centenaria, vel immemorabilis?*
13 *De ratione ob quam non de facili verificatur in hac materia territorii separati probatio præsumpta, quæ resultat ab antiqua possessione.*
14 *Quod ista sit quæstio facti.*
15 *De adminiculis, & argumentis comprobantibus possessionem Prælati.*
16 *Quod confessiones Episcopi in hac materia attendantur.*
17 *Declaratur quando, & quomodo attendatur.*
18 *De aliis adminiculis, & argumentis.*
19 *De jurisdictione cumulativa Prælati inferioris, & compatibili cum illa Ordinarii, ad terminos text. in cap. audítis.*
20 *Quod ista jurisdictio non adeo præjudicet Ecclesiæ,*
21 *Reus potest cumulare plures exceptiones diversas, imo contrarias.*
22 *An, & quando mala fides adsit, quæ obstet præscriptioni,*

DISC. XCVII.

Archidiacono Metropolitanæ Ecclesiæ Beneventanæ, ab antiquissimo tempore existente in possessione 1
Prælaturæ, & plenæ quasi Episcopalis jurisdictionis in Castris Circelli, Pagani, Collis, Forcellari, Montis Jisini, S. Angeli, & Roccatellæ, quamdam speciem Archidiaconalis Diœcesis constituentibus; In earumque Cleris, & populis, Archiepiscopus, circa an. 1650. cum præsupposito, quod ea sita essent in sua Diœcesi, prætensionem excitavit, ordinariam jurisdictionem, ac diœcesanam legem exercere, vel saltem delegatam per Conc. Trid. & Apostolicas Constitutiones, Introductaque causa in Rota coram Zarata, me in ea non Scribente, sub diebus 13. Maii 1652. & 27. Januarii 1653. prodierunt resolutiones Archiepiscopo favorabiles, quæ habentur impressæ inter illas Zaratæ *dec.* 10. *&* 21. & quarum posterior est repetita *decis.* 304. *p.* 11. *rec.* atque ad earum normam expedita sententia, ista per alias duas etiam Rotales coram Cerro, & Taja, confirmata fuit, atque decisiones coram Taja, habentur, impressæ *decis.* 440. *part.* 13. *rec, & decis.* 21. *p.* 14. quamvis istæ sint potius super articulo diverso præscriptionis scilicet jurisdictionis ordinariæ, ad terminos text. *in cap. auditis, de præscript. ut infra.*

In hoc autem statu per modernum Archidiaconum noviter provisum per mortem prædecessoris, cum quo præmissus litis cursus habitus fuit, ad hujus pene mortæ, atque ut dici solet, quatriduanæ causæ defensionem assumptus fui, post scilicet tres conformes Rotales; Cumque jam paratæ essent informationes pro nova disputatione, super dictarum sententiarum justitia, vel injustitia, superventa vacatio Sedis Archiepiscopalis per mortem Archiepiscopi impedimentum præstitit, atque in hoc statu causa reperitur.

Recognitis itaque decisionibus desuper editis, & præsertim primis coram Zarata, cum quibus aliæ sequentes procedunt, dicebam, tam in quodam congressu pro directione, quam scribendo ad causam, quod quæstio restringatur ad solum factum, cujus potius quam juris erat, dum ex insinuatis *disc. præc.* juris theoricæ, vel regulæ jam videntur hodie planæ effectæ, nullam, vel modicam admittentes disputationem; Primo nempe super facto situationis locorum intra hujus Diœcesis limites, ut in decisionibus præsupponitur; Et secundo, an verificaretur centenaria pacifica possessio Archidiaconi in plena, & omnimoda quasi Episcopali jurisdictione independenter ab Archiepiscopo, quod pariter nudi facti erat, super præsupposita scilicet non veritate illorum actuum jurisdictionalium, quos decisiones præsupponunt per Archiepiscopum exercitos fuisse; Remanente solum quæstione juris super centenariæ operatione in hac materia, quatenus ejus probatio adesset; Ubi etenim in facto verificaretur d. situatio intra Diœcesim, atque cessaret sufficiens probatio dictæ centenariæ pacificæ, per nullum actum interruptæ, tunc in congressu ad veritatem dice-

dicebam, quod opus esset desperatum saltem circa jurisdictionem delegatam, quodque solum assumi posset punctus jurisdictionis Ordinariæ universalis, vel particularis, ad terminos text. *in cap. auditis, de præscript.* dum hic punctus remanebat novus, ac indecisus, cum in præfatis decisionibus ad hanc distinctionem non descendatur, juxta deducta *disc. præced. & supra, disc. 1. cum pluribus seqq.*

3 Quatenus itaque pertinet ad primum punctum situationis; Attento præsenti statu de facto hujus Diœcesis, ejus situationis probatio esse videbatur; Tum ob extrinsecas justificationes per testes, aliasque species, quæ in decisionibus deducuntur; Tum etiam ob juris præsumptionem, quam alio Episcopo non comparente, sufficere advertitur *eod. disc. præc.* Quamvis etenim loca controversa non essent in Diœcesis circumdario, sed in extremitate confinantiæ, cum pluribus Diœcesibus suffraganeorum ejusdem Ecclesiæ Metropolitanæ, nempe Vulturar. Larinen. Bojanen. & Guardien. Attamen cum in adeo famosa lite per diuturnum tempus peracta, atque in ea Provincia satis notoria nullus ex prædictis Episcopis se opposuerit, ita de plano tolli videbatur illa contraria possibilitas, quæ desuper considerari solet.

Hinc proinde totus punctus restringebatur ad illam præsuppositam facti circumstantiam, cujus plures antiquæ enunciativæ, aliæque justificationes dabantur, & super quibus, non visis alterius partis responsionibus; maturum pro veritate judicium efformare non potui, quod scilicet Oppida Morconi, & Limosani, quæ cum quibusdam Castris, & locis annexis, intermediant, antiquitus essent Civitates habentes proprios Episcopos, propriasque Ecclesias Cathedrales, ac Diœceses, quodque deinde unita fuerint huic Ecclesiæ Beneventanæ, cujus propterea de facto reputantur Diœcesis.

Isto etenim facti præsupposito retento, dicebam quod
4 ita cessabat dicta præsumptio, quod ista Castra essent in antiqua Diœcesi Beneventana, dum ab ea materialiter separata erant cum intermediatione prædictarum Diœcesum, Morconi, & Limosani; Siquidem Diœcesis, quæ idem est, ac territorium, constituit, seu efformat ex pluribus locis inhabitatis, intra ejus limites existentibus, cum eorum Cleris, & populis, unum & idem individuum territorium, seu corpus formale, cum Civitate, in qua sita est Cathedralis, adeout omnia loca Diœcesis dicantur esse de territorio Civitatis, vel de ejus districtu, juxta ea, quæ occasione districtus Urbis habentur *dict. tit. de præeminent. discurs. 5. & tit. de Regal. disc. 94.* Hinc proinde, posita ista intersecatione, seu intermediatione prædictarum aliarum Diœcesum constituentium alia corpora separata, impossibile dicebam, quod ista Castra dici possent de hac Diœcesi Beneventana; Corpus etenim habet compagem omnium ejus membrorum, quæ participare debeant, & valeant de operationibus cordis, & capitis, ac propterea illa membra, quæ ab ipso corpore, materialiter, & de facto separata sint, non amplius dicuntur de illo corpore; ut in his specialibus terminis habetur supra in Tirasonen. *disc. 22.* in cujus casu, ut patet ex decisionibus super eo editis, motivum reputabatur solidum, sed sublatum fuit ex facto, cum justificatione scilicet unitatis, seu continuationis territorii, atque cessantis omnimodæ intermediationis aliarum Diœcesum, vel territoriorum.

Quamvis etenim quamplura habeantur exempla Ec-
5 clesiarum habentium diœceses intersecatas, quod sc. una pars sit in una Regione, & altera in altera, cum omnimoda intermediatione aliarum Diœcesum, quinimo etiam cum diversitate Provinciarum, seu Metropolitanarum, ut præsertim habemus in Episcopatu Campanien. exemplificatum *sub d. tit. de præem. disc. 7.* quoniam ipsa Civitas Campanien. cum ejus annexis est sub Provincia Salernitana, & altera pars antiquæ dirutæ Civitatis Sattianen. est sub Provincia Consana; atque in eo casu, de quo *d. disc. 7.* una pars est sub Metropolitano, & altera est exempta, & immediate subjecta Sedi Apostolicæ, cum similibus; Attamen id provenit ex natura unionis æque principalis, per quam adhuc durant duo corpora perfecta inter se distincta, duoque diversa territoria, vel duæ diversæ Diœceses, adeout duplex reputetur Episcopus formalis, quamvis unus sit materialis, ex deduct. *eodem disc. 7.*

Prout etiam, licet detur casus, quod Ecclesia Cathedralis, vel Metropolitana possideat aliquam Ecclesiam intra limites alterius Ecclesiæ, vel Diœcesis, juxta casum de quo supra *disc. 21.* Attamen in ea Ecclesia, quæ possidetur in aliena Diœcesi, consideratur Ecclesia posseditrix, tamquam simplex beneficiatus, vel Rector subditus illi Diœcesano, ut *eod. disc. 21.* advertitur, non autem, ut dici valeat de propria Diœcesi, ejusque pars, vel membrum, atque ita dicebam tolli principale fundamentum decisionum.

Verum reflectendo deinde maturius ad illud motivum, quod primo aspectu mihi videbatur solidum, nimiumque considerabile, agnovi, quod esset periculosum; Siquidem ultra difficultates facti super sufficienti scilicet justificatione d. præsuppositæ antiquæ Cathedralitatis Ecclesiarum Morconi, & Limosani; Quando etiam id admittendum veniret, adhuc tamen non solvebatur vis argumenti, siquidem sive unio hujusmodi Ecclesiarum facta esset æque principaliter, juxta exemplum speciale Ecclesiæ Cathedralis Maceraten. alias suffraganeæ unitæ Ecclesiæ Metropolitanæ Acheruntinæ ex deduct. *sub tit. de Canon. & Capit. disc. 29. & Miscell. Eccles. disc. etiam 26.* Sive dicenda esset subjective, & per viam incorporationis, ut verius videbatur, ob subsequutam observantiam, dum istæ Ecclesiæ sede plena, magis vero ea vacante nullum retinuerunt, nec retinent Cathedralitatis signum, vel prærogativam, quinimo neque nuncupationem, sed per plura sæcula, unica est nuncupatio Diœcesis Beneventanæ; Ideoque nil refert, quod istorum locorum adjacentia, non verificetur cum antiqua Diœcesi minori, quando dictæ Ecclesiæ Morconi, & Limosani erant in statu Cathedratico, quoniam sufficit, eam verificari, cum eo ejusdem Diœcesis augmento, quod per speciem alluvionis, ex dicta unione contingit; Quinimo ubi etiam dictæ Diœceses unitæ antiquam retinerent naturam tamquam per speciem unionis æque principaliter, adhuc idem resultaret effectus, cum ex dicta præscriptione iste Archiepiscopus intentionem fundatam haberet, tamquam dd. Diœcesum, vel earum alterius Episcopus, & per consequens nullus remanet istius ponderationis effectus circa situationem.

Quo vero ad aliud assumptum centenariæ possessio- 6
nis, duæ cadebant inspectiones, una facti, an scilicet verificaretur status pacificus, exercendi hanc omnimodam Episcopalem jurisdictionem in figura Ordinarii habentis territorium vere separatum, per dictum tempus 100. annorum absque aliquo exercitio jurisdictionis, saltem delegatæ in Archiepiscopo; Et altera, juris, nempe posito, quod de hoc sufficienter constaret, quid exinde de jure resultaret, & an ista centenaria æquipolleret immemorabili, eumdemque produceret effectum.

In prima inspectione nullæ cadere videbantur Juri-
stæ partes, cum totum consisteret in nudo facto, in 7
quo supponebant agentes pro Archidiacono, quod nullam subsistentiam haberent illi actus, qui in causæ decisionibus ad favorem Archiepiscopi ponderantur, & præsertim in duabus prioribus cor. Zarata, quia nempe documenta exhibita, ex quibus illi deducebantur, non essent authentica, vel essent alterata, sive continerent actus æquivocos referibiles ad loca diversa, sive ad jurisdictionem metropoliticam, aut ad illam delegatam Episcopo viciniori, etiam in locis Nullius, cum territorio separato, juxta consimiles ponderationes in alia Beneventana supra, *disc. 12.* ideoque super hoc nullum efformari poterat judicium, adhuc non visis responsionibus, quæ adversus hæc præsupposita ex altera parte darentur.

Quo vero ad alteram inspectionem juris, an scili- 8
cet in hac materia, præsupposita centenaria bene justificata, illa relevaret, ex prioribus causæ decisionibus coram Zarata, solum prima, quæ est *decis. 10. inter suas n. 16. & 17.* levi quidem Minerva, in hoc pertransit, præsupponendo scilicet terminos veræ, ac formalis præscriptionis, quam firmatur non sufficere, quasi quod soli immemorabili id concessum sit, non autem centenariæ, quæ præsupponit initium, quod contrarium est immemorabili, cujus peculiare requisitum est, ut de initio non constet, allegando

decis.

decis. 324. part. 1. recentior. numer. 11. & decis. 218. Royas.

9 In hoc autem, reflectendo etiam ad veritatem, quamvis meum genium, hujusmodi plenariæ, ac omnimodæ jurisdictioni inferiorum Prælatorum, cum qualitate Nullius, potius adversum sit, respectu jurisdictionis delegatæ per Conc. Trid. ut pluries advertitur in præcedentibus, & præsertim *disc. 56. & adnot. disc. 12. & in aliis*; Attamen iste sensus est, quoties S. Congreg. Concilii, istius mentem interpretando, more supremi Senatus, vel Principis, potius quam Judicis, per tramites juris hujusmodi Prælator declararet conciliaribus decretis quoque subjectos; Sed ubi in Tribunali judiciario per tramites, & regulas juris punctus est examinandus, mihi videbatur, quod responsio non satisfaceret, ex eisdem ponderationibus, de quibus præsertim *disc. 3. sub tit. de alien. & contract. probib. & alibi pluries*.

Siquidem centenaria possessio ponderanda non est in ratione præscriptionis, ut præsupponit decisio, dum ad ejus præsidium recurrere, semper malum, atque imprudens est consilium, ut etiam *disc. prec.* advertitur, sed in ratione præsumptionis, seu facultatis allegandi quemcumque titulum de mundo meliorem, & sic etiam privilegium Apostolicum, quod non dubitatur ad id sufficere, ideoque magna dignoscitur differentia inter unam, & alteram viam, ut etiam advertitur *disc. 21. de judic.* Nullus etenim Canon, nullumque conciliare decretum disponit, quod immemorabilis apta sit inducere territorium separatum, quasi quod sit speciale privilegium per legem illi attributum, ut propterea, juxta privilegiorum naturam, seu regulam pati non debeat extensionem, sed intelligendum sit in casu præciso, de quo loquitur, sed iste effectus provenit ex eadem facultate allegando meliorem; Et per consequens, cum eadem facultas resultet a centenaria, idcirco non videtur, quæ differentiæ ratio urgeat, ut una species in proposito suffragari debeat, & altera non.

10 Clarum vero æquivocum continere videtur illa differentiæ ratio ab aliquibus assignari solita, ex deduct. *d. disc. 3. de alienat.* & in qua dicta prima decisio figit pedes, quod scilicet centenaria præsupponat initium contrarium, vel diversum, quoniam id procedit, quando de hoc diverso, vel contrario initio constet, ac etiam copulative, quod ex parte possessoris eadem possessio restricta sit ad certum, & præcisum titulum exclusivum possibilitatis tituli melioris, adeout intret ratio ibidem, & alibi frequenter ponderata, quod scilicet ista possibilitas, utpote continens simplicem præsumptionem cesset, atque exclusa remaneat per contrariam probationem, etiam præsumptam, ex fortioribus præsumptionibus deductam; Secus autem, ubi nulla tituli restrictio adsit, & quod magis est, nulla accedat justificatio contrarii, vel diversi status antecedentis, adeout sit probatio affirmativa temporia centenarii, non exclusiva alterius temporis majoris præcedentis, cujus nulla, nec affirmativa, nec negativa probatio habeatur, quia nempe omnium memoria perempta, status rerum incertus remaneat; Multo vero magis, ubi et infra ejusdem status argumenta accedant, quoniam ista species centenariæ, potius melior videtur, quam immemorabilis, dum certo includit tempus centum annorum, quod immemorabilis potest non includere, sed non excludit tempus magis antiquum, etiam pluriom sæculorum; Atque in hoc versatur æquivocum aliquorum Scriptorum non distinguendi hujusmodi diversas species centenariæ.

11 Quare ad rem, pro hujusmodi æquivocis tollendis, ponderabam in proposito, plures distingui debere casus, vel hujus centenariæ species; Primus etiam casus est, ubi cum scripturis, justificetur quidem pacifica, & continuata possessio Prælati inferioris, in exercitio plenæ, ac omnimodæ Episcopalis jurisdictionis, per hoc spatium 100. annorum & ultra, absque eo, quod non constet de aliquo actu jurisdictionali gesto per Episcopum, cum quo sit quæstio, sed quod istud tempus sit ante publicationem Conc. Trid. absque continuatione in tempore subsequenti, in quo Episcopus ad ejusdem Conc. præscriptum aliquos delegatæ jurisdictionis actus exercuerit; Et tunc centenaria in nihilo suffragatur, quoniam ut advertitur supra, *disc. 5.* & alibi, stante bene simul, quod Prælatus inferior ante Conc. Trid. ad terminos text. *in cap. cum persona, de præscript. in 6.* non quidem territorialem, sed in alieno territorio, habeat saltem in exercitio, si non in habitu, universam spiritualem, & quasi Episcopalem jurisdictionam in aliquo loco, ejusque Clero, & populo, eodem modo, quo etiam de præsenti Prælati Regulares eam habent cum Religiosis professis, ac etiam aliis non professis, in quibus verificentur tria requisita desiderata per Constit. Gregorii XIII. de quibus supra, *disc. 4.* quo casu Conc. prædictum, & Apostolicæ Constitutiones hanc universam jurisdictionem moderarunt in aliquibus casibus, sed in aliquo causarum, & negotiorum genere, cum quodam termino exemptionis conservatorio, Apostolicæ scilicet delegationis; Ideoque istius centenariæ vigore non competit dicta facultas allegandi privilegium, vel alium titulum.

Alter casus est, ubi accedente centenaria, super exercitio dictæ jurisdictionis universalis, etiam post Conc. usque ad tempus litis, etiam in actibus cadentibus sub jurisdictione, quæ Ordinario delegata fuit, sed tamen continuatum quoque fuerit in agnitione situationis loci intra Diœcesim, de qua locus enunciatus fuerit; Et tunc pariter centenaria dictam operationem non facit; Atque in his terminis proprie loquitur decisio in celebri Constantien. jurisdictionis, de qua *dec. 324. p. 1. rec.* quæ videtur Ordinariorum favore magistralis, & Achilles; Atque isto casu allegari non potest privilegium Apostolicum, super vera separatione territorii, cum indictione qualitatis Nullius, dum ita continuatum esse constat in statu situationis in Diœcesi, ideoque intrat solam præsidium præscriptionis, quod suffragari non potest ad hunc effectum, propter implicantiam consideratam *in d. dec. 342. n. 11. part. 2. rec.* & de qua implicantia habetur pluries supra, *ac etiam in tit. de præem. disc. 2. cum plur. seqq.* dandi scilicet plura capita invicem independentia, in uno, eodemque corpore; Ac propterea isto casu adhuc dicendus est Prælatus inferior in alieno territorio.

Et de consequenti intrare non potest præscriptio in actibus delegatis Ordinario, seu Diœcesano, ob decretum irritans, contentum in Bulla Pii IV. confirmatoria Concilii, & in aliis Apostolicis Constitutionibus, eandem ordinatiam jurisdictionem conferentibus, ob hodie vulgarem, nimiumque frequenter enunciatam præfati decreti irritantis virtutem, & operationem inficiendi quamcumque contrariam possessionem, vel observantiam, ideoque impediendi præscriptionis perfectionem, quinimo se opponendi ejus initio, ut nunquam incipiat, ob defectum primarii, magisque substantialis requisiti possessionis, dum ita dicitur eam non adesse; Istaque est vera ratio, ob quam hæc species centenariæ, non æquipolleat immemorabili, cum dicatur possessio centenaria imperfecta, & non pacifica, utpote habens dictam infectivam qualitatem continuationis loci in statu Diœcesano.

Tertius demum est casus centenariæ veræ, atque in omnibus perfectæ, & continuatæ usque ad tempus litis, etiam post Conc. Quia nempe ille, qui se prætendit Diœcesanum intra hoc spatium, nullum gesserit actum jurisdictionis, nec ordinariæ, nec delegatæ; E converso autem inferior Prælatus, utramque exercuerit, absque dicta agnitione situationis in Diœcesi; Sed potius cum actu opposito, se enunciando scilicet Nullius; Isteque casus subdividitur in duos alios, quorum primus est, ubi approbatio affirmativa, per ultimum centenarium spatium, non excludat majus spatium in tempore antecedenti, de quo non constat, nec in bonum, nec in malum, ideoque vigeat possibilitas ejusdem status; Et secundo, ubi constet de diverso, vel contrario statu, de antiquiori tempore. 12

In primo siquidem casu, nulla cadere videtur probabilis dubitandi ratio, ut ista species centenariæ, non quidem in ratione præscriptionis, ad quam semper imprudens consilium est recurrere, ut supra advertitur, sed in prædicta ratione facultatis allegandi privilegium Apostolicum, non solum æquipolleat Immemorabili, sed illa major, ac melior censenda sit; Istoque casu verior censenda est opinio tenentium partem centenariæ in quæstione enunciata *d. disc. 3. de alien. & contract. probib.* quæ scilicet sit major, magisque privilegiata, an centenaria, vel Immemorabilis,

dum

dum ista quoque posterior sub priori includi, seu contineri dicitur.

In altero autem casu, quod scilicet constet de di-
13 varso, vel contrario statu, ac propterea verificetur assumptum, de quo in dicta hujus causæ prima decisione, quod scilicet habeatur initium; Et tunc, in aliis materiis intrat distinctio, de qua supra, ac etiam *disc. prac.* & alibi pluries, & præsertim *sub tit. de Regal. disc. 47. & sub tit. de emphyt. disc. 73. in Rom. Palatii de Frangipanis, & d. disc. 3. de alien. & contract. ac etiam sub tit. de jurepatr. in supplem.* An scilicet titulus, quod initium præstat huic possessioni, præcise, ac principaliter productus fuerit a possessore, qui ad illum se rustrinxerit, ac propterea excludatur possibilitas tituli melioris; Vel e converso, quamvis de uno titulo constet, infecto, vel inefficaci; non tamen excludatur possibilitas supervenientiæ alterius tituli melioris, ut isto posteriori casu adhuc centenaria eandem habeat virtutem, sua faciat operationem concedendi dictam facultatem allegandi alium titulum meliorem, ob non prohibitum de jure diversorum titulorum cumulum, secus autem in priori casu restrictionis, juxta plene deducta *decis.* 218. *part. 6. & decis. 29. part. 7. rec.* quæ reputatur in materia magistralis.

Verum in ista specie, seu materia territorii separati, nimium dubitari potest, an ista facultas intret, quoniam cum ista sit solum probatio præsumpta, quæ sine dubio tolli potest, non solum per contrariam probationem veram, & expressam, sed etiam per alteram æque præsumptam, ex fortioribus præsumptionibus deductam; Hinc ad rem magna in contrarium urgere videtur præsumptio, ex Sedis Apostolicæ moderna observantia, non de facili concedendi hujusmodi privilegia, sed nimium raro, atque nonnisi ex magna causa, ad magnorum Principum preces, juxta casus hujusmodi modernarum concessionum, de quibus supra, *disc. 7. & 8.*

Et fortius, quoniam ab isto lapsu centenarii temporis citra pene impossibile videtur hujusmodi præsumptam probationem, ad praxim deducere post reformationem scilicet sub Pio IV. factam facultatem pœnitentiarii, per cujus organum, vel tribunal prius de facili sub nomine Papæ multæ fiebant concessiones exorbitantes; Magis vero post erectionem tot Congregationum factam per Sixtum V. in ejus Constit. 74. ex insinuatis in Relat. Curiæ præsertim de Congregatione Consistoriali, in qua prius cum aliqua causæ cognitione examinantur hujusmodi concessiones, vel provisiones concernentes Diœcesum, vel territoriorum separationem, vel dismembrationem, aut respective unionem, atque post traditum ab eadem Congreg. votum affirmative, concessio fieri solet consistorialiter, sive alias per literas sub plumbo, quæ diligenter registrantur, atque a dicto tempore registrata, prout etiam acta consistorialia, quinimo, & illa præfatæ Congregationis diligenter asservantur in Archivio Apostolico; Et consequenter facilis redditur probatio negativæ, quæ prius ante excidium Urbis, ac etiam postea antequam dicta reformatio sub S. Pio V. sequeretur, erat improbabilis ob possibilitatem, quod per diversa organa actus sequutus esset.

14 Istam itaque dicebam videri, veram germanamque hujus materiæ theoricam, quodque propterea quæstio (ut initio præmissum est) non sit juris, sed facti, & applicationis, de quo scilicet ex dictis casibus agatur, idque pendet ex singulorum casuum circumstantiis, ideoque certam non recipit regulam, quod frequentius hodie in forensibus controversiis contingit, & per consequens in hac facti specie maturum judicium efformare non poteram, dum incertum erat, an subsisterent præsupposita agentium pro hac parte Archidiaconi, quod scilicet adesset ista centenaria perfecta, etiam post Concilium, usque ad tempus motæ litis, quodque actus jurisdictionales Archiepiscopi in decisionibus præsuppositi non haberent facti subsistentiam.

15 Quando etenim id in facto subsisteret, adeout versaremur in prima parte tertii casus, quia nempe adesset centenaria pacifica, & perfecta affirmativa, absque eo, quod constaret de anteriori statu diverso, vel contrario, itaut etiam pro sæculis antecedentibus vigeat ejusdem status possibilitas; tunc nimium in idem conferre observabam plura argumenta, quæ ex hac parte considerabantur, ac etiam cum authenticis documentis justificabantur, istam antiquam qualitatem territorii vere separati, ac nullius comprobantia; Primo nempe Constitutiones Synodales editæ de anno 1355. & sic per tria sæcula ante hanc litem per Archiepiscopum Petrum de Pino, in quibus enunciatur, quod Archidiaconus habeat suam Diœcesim distinctam a Diœcesi Archiepiscopi constitutam ex dictis Castris, vel locis in quibus Archiepiscopus non possit, nec debeat se intromittere, cum Archidiaconus ibi habeat totum jus Episcopale; Secundo multi actus jurisdictionales spectantes ad jurisdictionem a Concilio delegatam Diœcesano Ordinario in locis existentibus sub jurisdictione Prælati inferioris, ut sunt causæ criminales, & matrimoniales, observationes festorum, concessiones monitorialium, pro habendis revelationibus, & similes; Tertio, quod in Catalogo, seu taxa locorum Diœcesis, pro subsidio charitativo debito per Diœcesanos facto de anno 1385. per Archiepiscopum de Aquino ista loca non leguntur; Et quarto fortius ex stylo Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, vel Secretariæ Brevium in literis Apostolicis collationis beneficiorum, vel ordinum, aut dispensationum matrimonialium rescribendi huic Archidiacono tamquam proprio Ordinario, quod practicari non solet cum Prælatis inferioribus in aliena Diœcesi, cum similibus actibus, aliisque argumentis, de quibus infra.

Et quamvis adversus hæc, præsertim vero adversus 16
dictam Constitutionem Synodalem, in præfatis causæ decisionibus dupliciter respondeatur; Primo nempe de illarum revocatione, seu annullatione per Archiepiscopum Sabellum de anno 1567. Et secundo, quod Archiepiscopus author hujusmodi Constitutionum non poterat, cum hujusmodi assertione præjudicare, ex ratione, de qua *disc. præced.* quod scilicet in prohibitis non defertur assertionibus, ne quod est directe prohibitum, ita indirecte sequatur.

Neutra vero hujusmodi responsionum obstare vide- 17
batur, siquidem prima cessabat ex facto, quod scilicet revocatio dictarum Constitutionum non esset generalis in omnibus, sed solum in aliquibus partibus, inter quas ista non legitur; Et quoad alteram, tunc ea recte procederet, quando in ea principale constitueretur fundamentum, atque deduceretur tamquam titulus, vel melior probatio, juxta casum, de quo *disc. præc.* Secus autem, ubi constituto fundamento in privilegio Apostolico, quod in vim centenariæ, ut supra allegare licet, ad corroborationem hujus præsumptionis legalis, aliæ præsumptiones, & adminicula facti cumulentur; Ut in specie hujusmodi assertionum, vel confessionum Ordinarii, illas ponderando tamquam unam ex speciebus præsumptionum, & adminiculorum efficacium, ob inverisimilitudinem, quod contra proprium commodum, & interesse factæ sint, advertitur *sub tit. de jurepatr. pluries, & præsertim, disc. 57. & 58.*

Potissime vero, & fortius ubi confessio non est nu- 18
da, sed vestita, seu corroborata pluribus aliis argumentis, & adminiculis, ut supra, ex eo principio, de quo *sub tit. de judic. disc. 23. & sub tit. de dote, disc. 159. & alibi pluries*, quod etiam in prohibitis Prælati, vel tutoris, aut alterius administratoris, vel principalis alienare, vel præjudicare prohibiti confessio adminiculata probat, atque attenditur.

Urgentissimum quoque adminiculum, præsupposita pacifica possessione, etiam post Concilium continuata, ut supra, per annos 86. decursos inter publicationem Concilii, & litem, resultare dicebam ab omnino inverisimili acquiescentia, & patientia Episcoporum pro tempore, dum ista Ecclesia, quæ est ex primariis Italiæ, quinimo Orbis Catholici, & præsertim in amplitudine provinciæ, magnoque 24. circiter Suffraganeorum numero, in quo forte in toto Orbe, non habet æqualem, regi, & administrari consuevit per insignes, & qualificatos Cardinales, & Prælatos respective, inter quos, circa initia sæculi currentis, plurimorum annorum spatio, illam possedit, ac rexit, cum actuali residentia post Concilium, in Italia præsertim inconcusse observata, Cardinalis Arigonius, qui doctus Juris Consultus prius plurium annorum spatio fuit Rotæ Auditor, atque ad Purpuram evectus, erat unus ex Cardinalibus Congregationis Concilii, & consequenter informatissimus de ejusdem Concilii decretis, quæ ab

ipso

ipso initio publicationis notorii speciem habuerunt apud Episcopos, dum ipsimet in Concilio congregati, fuerunt eorum authores, & compilatores; Et eo magis quia Archiepiscopus Sabellus de anno 1567. & sic de tempore proximo, infra triennium publicationis, ab eisdem decretis admonitus, atque pro eorum observantia, & exequutione, solicitus fuit reformare dictas Synodales Constitutiones, per duo sæcula antecedentia editas, in iis, quæ ejusdem Concilii decretis, vel sensibus adversarentur; Eo magis ista veritas comprobari videtur, quod scilicet prorsus inverisimile sit, ut hujus omnimodæ jurisdictionis continuatio, cum lege diœcesana permissa non foret, nisi talis esset veritas, tunc recte agnita, & justificata, nobis autem nunc ignota ob memoriæ peremptionem ex diuturno tempore resultantem, per mortem eorum, qui informati erant; Et quæ est potissima ratio, virtutis, vel operationis, quæ immemorabili, vel centenariæ tribuitur; Ideoque revocatio, vel moderatio hujusmodi Constitutionum, in quibus adeo magnum in decisionibus, & præsertim ultimis fundamentum constituitur, potius retorquetur, atque pro adminiculo deservit.

19 Illo quoque ponderato nimium probabili, & efficaci adminiculo, quod in alia *Beneventana* habetur supra, *disc.* 12. quod scilicet non agitur de inferiori Prælato absente, qui præsens in loco controverso, ibique habens, ac exercens dominicalem, & temporalem jurisdictionem, ita paulatim, Archiepiscopo absente, & ignaro, ejus Vicariis foraneis, aliisque inferioribus ministris negligentibus, vel contradicere non audentibus, propter potentiam, quam ille Prælatus haberet ratione dominii, & imperii temporalis, in spiritualis quoque Episcopalis jurisdictionis possessione se intruserit, juxta casus, de quibus supra, *disc.* 1. *cum plurib. seqq.* Minusque agitur de Prælato regulari exempto, aliquos actus explicante in proprio Monasterio, in quo Ordinarius jurisdictionem non habet, sed agitur de Prælato possidente primam dignitatem, in ipsamet Cathedrali, seu Metropolitana, ipsius Archiepiscopi subdito, atque apud eum continuo assistente; Et quod magis est, longo tempore exercente hanc jurisdictionem, non solum in faciem ipsius Archiepiscopi, ejusque Officialium, cum eorum positiva, & inexcusabili scientia, sed etiam cum positiva approbatione, quod scilicet ipsamet Curia Archiepiscopalis, proprios Subditos ipsi Archidiacono remisit pro observantia decreti conciliaris *sess.* 24. *de reform. cap.* 20. Ac etiam carceres, & familiam ei accommodare consuevit, & fortius quia iidem Archiepiscopi pro tempore, in ordinationibus generalibus istorum locorum Clericos ordinarunt, cum literis dimissorialibus Archidiaconi, eo modo, quo ordinarunt Subditos aliorum Episcoporum, ideoque ex his omnibus simul junctis, nimium evidens hujus veritatis probatio resultare videbatur, quamvis singulæ probationes, vel argumenta difficultates pati possent; Quoniam cum agatur de facto antiquo, in quo ob peremptam rerum memoriam haberi non valeant illæ distinctæ notitiæ, quæ in factis recentibus habentur, ita procedendum est, cum regula, seu axiomate, *quod singula, quæ non prosunt, &c.* ut in proposito probationis dominii in antiquis advertitur apud Cavaler. *decis.* 93. & 201. *& alibi frequenter*.

In disputationibus habitis in tertia instantia coram
20 Taya coram quo prodierunt præfatæ *dec.* 440. *par.* 13. & 21. *p.* 14. *rec.* Cum Scribentes pro Archidiacono prædecessore, quorum aliqui scripserant in consimili controversia *Toletana*, de qua supra *disc.* 1. ut saltim aliquid obtinerent, atque ita jactura redderetur minor, convolassent ad motivum in *eod. disc.* 1. expensum, quod scilicet ex præmissis resultaret saltem præscriptio jurisdictionis inferioris sub Episcopo, juxta terminos text. *in cap. auditis de præscript. cum notatis per Canonistas ibid. & in cap. olim eod. tit.* ex allegatis *eod. disc.* 1. dum ita negari non poterat, adesse possessionem compatibilem cum actibus, qui præsupponebantur gesti per Archiepiscopum, utpote referibilibus ad jurisdictionem delegatam, vel etiam ad eam ordinariam cumulativam, quæ in eodem *capit. auditis* ponderatur, Quodque præfatæ Constitutiones Synodales anni 1355. aliaque plura documenta deservirent saltim pro titulo colorato, vel putativo, qui junctus cum quadragenaria vim centenariæ, seu immemorabilis regulariter habere videtur.

Adhuc tamen, ut patet ex eisdem *dec.* 440. *part.* 13. & 21. *part.* 14. *rec.* motivum rejectum fuit ex duplici fundamento; Primo nempe, quod cum hactenus Archidiaconus declarasset possidere hanc jurisdictionem ex jure privativo territorii separati, non poterat nunc convolare ad istud diversum jus cumulativum; Et secundo, quod stante prædictarum Constitutionum Synodalium revocatione, titulus infectus fuerat, ita & taliter, ut in Archidiacono pro tempore inducta esset mala fides, quæ præscriptioni se opponit; eamque impedit, quocumque longissimo temporis lapsu etiam mille annorum neglecto.

Quamvis autem in hujus novæ disputationis præparatione, determinatum esset istud motivum negligere, insistendo in altero pinguiori, quod ab initio assumptum fuit, jurisdictionis scilicet omnimodæ, & privativæ, cum territorio separato, ut supra; Attamen, in sensu etiam veritatis, reflectendo ad istas posteriores decisiones, mihi videbatur, quod omnino improbabiles essent, & quodammodo animosæ, denegando saltem istam speciem jurisdictionis, quam idem Concilium non abhorruit, sed potius approbavit, dum ita cessant illa inconvenientia, quæ conciliaribus decretis impulsum dederunt, super delegata jurisdictione, in causis criminalibus, & matrimonialibus, & super approbatione Confessorum, aut Prædicatorum, ac aliis concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum, dum his seclusis, in reliquis jurisdictio spiritualis, & præsertim in parvis locis (ut alibi advertitur) quodammodo cæremonialis remanere videtur, atque potius in hac facti specie redundare videtur in decus, & majestatem Ecclesiæ, & Archiepiscopi, habendi scilicet Dignitates hujusmodi Prælaturæ decoratas. 21

Et quoad dictas responsiones, omnino insubsistens videbatur prima, ex certo juris principio, de quo *sub titul. de judic. disc.* 8. *& alibi pluries*, quod scilicet in Actore prohibitus est cumulus diversarum actionum, secus autem in reo, & possessore, qui nedum diversas, sed etiam contrarias deducere potest exceptiones; Ac etiam quia, ut pluries habetur *sub tit. de benef. & alibi*, in jure prohibitum non est plures cumulare titulos, neque ex eo, quod magis pinguis non admittatur, inferri potest ad incompetentiam alterius minus pinguis, dum unus non est alterius omnino destructivus, & incompatibilis. 22

Et quoad alterum motivum malæ fidei, illud quoque videbatur magis improbabile; Tum quia, præfata moderatio Constitutionum Synodalium est ad alios effectus, ut supra; Tum etiam quia, non constat de ejusdem revocationis adeo certa, & positiva scientia, quæ induceret malam fidem veram, & positivam, qualis ad impediendam præscriptionem requiritur, cum dispositio juris Canonici fundata sit in ratione peccati, ideoque circa malam fidem præsumptam incorrecta remanet dispositio juris civilis, ut advertitur *d. tit. de judic. disc.* 21. & in aliis locis, ibi insinuatis. Potissime quoniam agitur de dignitate, quæ in tempora possessa fuit, per diversas personas inter se independentes; Et magis quia, potius in eis adesse, & confirmari potuit bona fides ex Archiepiscoporum patientia, & permissione, & ex aliis actibus, & argumentis, de quibus supra, quodque dictæ Constitutiones Synodales non continent hujus jurisdictionis novam, ac formalem concessionem ex integro, ac propterea induci potuerit mala fides ex dispositione juris denegantis Episcopo hanc potestatem, sed potius procedunt per viam declarationis, ac agnitionis veritatis jam ab antiquo præexistentis, ideoque non videbatur quomodo termini malæ fidei desuper cadere possent.

CALARITANA CONCESSIONIS LICENTIÆ PRO ARCHIEPISCOPO CALARITANO CUM ARCHIEPISCOPO ARBOREN. ALIISQUE EPISCOPIS.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Concilii.

An Ordinarius teneatur invitus licentiam dare Episcopo alterius diœcesis exercendi jurisdictionem, & pontificalia cum suis subditis, in ejus diœcesi, vel territorio? Et qui actus in aliena diœcesi fieri possint sine dicta licentia? Et incidenter de obligatione residentiæ ad ea, de quibus supra, disc. 24.

S U M M A R I U M.

1 *Falli feriae.*

2 *Quomodo Ecclesiastica immunitas defendenda, & conservanda sit melius.*

3 *Dubia cum resolutionibus.*

4 *Non possunt exerceri pontificalia in aliena diœcesi.*

5 *De actibus, qui possunt exerceri in aliena diœcesi.*

6 *An & quale examen teneri possit in aliena diœcesi; & an concursus ad parochiales?*

7 *Jurisdictio contentiosa non potest exerceri in alieno territorio.*

8 *De actibus, qui etiam in hoc tempore in alieno territorio exerceri possunt.*

9 *De actibus, & tractatibus honorificis, & praeminencialibus in aliena diœcesi.*

10 *Quando Ordinarius prohibeat Episcopo extero etiam tractamenta honorifica.*

11 *An & quando Ordinarius teneatur pati, quod alter Episcopus in ejus diœcesi exerceat jurisdictionem?*

12 *An & quando insalubritas aeris loci Cathedralis excuset a residentia?*

13 *De temporibus ordinationum.*

14 *Quod Episcopus residere non potest in diœcesi, quod residere debeat in loco vicino.*

15 *Non datur nisi unum Tribunal Episcopale, & unus Vicarius Generalis.*

(*) (* *Pro implemento & observantia S. Conc. Trid. hac licentia est deneganda, & quare.* *)

16 *De literis hortatoriis, vel requisitoriis pro exequutione in diœcesi extra proprium territorium.*

D I S C. XCVIII.

1 EX motivo insalubritatis aeris propriae diœcesis, aliquibus Episcopis Insulae Sardineae, praesertim vero Archiepiscopo Arboren. vulgo Orestan. residentiam pene continuam habentibus in Regia Civitate Calaritana, in qua frequentius resident Prorex, & suprema illius Regni Tribunalia, consuevit Archiepiscopus ejusdem Civitatis benevole requisitus eis licentiam tribuere, ibi exercendi pontificalia cum propriis subditis, & praesertim circa collationem ordinum; Cumque paulatim, iidem Episcopi cœpissent in dicta Civitate cognoscere aliquas propriarum diœcesum causas contentiosas, illas praesertim, quae concernerent materiam fori, vel Ecclesiasticae immunitatis localis, & realis, aut persona-
2 lis, idque prudenter Archiepiscopus Diœcesanus non laudaret ac propterea licentiam denegaret, ex nimium probabili, & prudenti motivo, effugiendi hujusmodi jurisdictionales controversias in ipsamet Regia, seu Metropolitica Civitate, cum supremis Magistratibus, ne sia aliorum Episcoporum imprudentia, vel indiscretus, maleque regulatus zelus Ecclesiasticus, interrumperet illam quietem, ac benevolentiam, qua mediante, longe melius Ecclesiastica immunitas, ac jurisdictio conservatur; Hinc dicti Episcopi, & praesertim praefatus Archiepiscopus Arboren. adversus hanc denegatam licentiae concessionem, quae ibi pro regionis loquendi usu concessio territorii dicitur, Sacr. Congr. adierunt, ita sa conquerendo indebite gravatos; Ipsaque Congregatione pro ejus stylo scribente Archiepiscopo pro informatione, ad istius effectum, ejus Agentibus, me consulentibus, dixi quod non solum ab indebitis recursibus excusatio facienda erat, sed etiam reconveniendo recurrentes, instandum erat, ut ais accessus ad propriam residentiam praeciperetur.

Quare tria ex hac parta proposita fuerunt dubia, ita per ipsummet Archiepiscopum concepta.

Primo nempe, an Episcopus in aliena diœcesi cum propriis subditis utramque contentiosam, & voluntariam jurisdictionem, & pontificalia exercere valeat, sine Ordinarii loci licentia?

Secundo, an Ordinarius requisitus eam concedere
3 teneatur? Et tertio, an dicta licentia peti debeat nomine ipsius Episcopi, val sufficiat, ut petatur nomine ejus Procuratoris Fiscalis?

Scribens itaque pro Archiepiscopo diœcesano; Quatenus pertinet ad primum, me excusabam cum desiderio Principalis, dum alias agnoscebam, quod esset dubium incongruum, utpote in re expresse ac literaliter decisa per S. C. T. *sess. 6. de reform. cap. 5. & sess. 23. etiam de reform. cap. 8.* circa usum pontificalium in aliena diœcesi absque licentia diœcesani, atque habetur supra *hoc eod. tit. disc. 20. & in annot. ad idem Concil. disc. 6. & 54.*

4 Circa vero exercitium jurisdictionis, distinguendo voluntariam a contentiosa; Prima species, quoties non exigat exercitium pontificalium, minusque formam judicii, vel Tribunalis, nullam habera videtur prohibitionem, Puta in collatione beneficiorum absque oppositione; Sive in deputatione Vicarii generalis, aliorumque officiorum, vel in delegatione causarum, aliisque similibus actibus; Ac etiam in concessione primae tonsurae, quoniam cum ista aliud non importet, nisi simplicam adscriptionem militiae clericali, atque licet ex magis recepta opinione, constituat personam in ordine Ecclesiastico in genere, & imprimat speciem characteris indelebilis, ad effectum reassumptionis habitus, & status clericalis, etiam post dimissionem, nihilominus non est ordo particularis, qui certam habeat formam, vel solemnitatem, in collatione cum usu pontificalium; Respectu vero aliorum ordinum, etiam Sacrorum, concedere potest ex alieno territorio, absque licentia Ordinarii literas dimissoriales pro ais suscipiendis, a certo, vel incerto Episcopo Catholico, qui Sedis Apostolicae communionem habeat.

5 Prout ad hunc effectum Ordinum, prohibitum non videtur in aliena Diœcesi, absque Diœcesani licentia, tenere examen formatum cum interventu plurium Examinatorum per quandam speciem Collegii, seu Tribunalis, quoniam id non tollit, quin iste sit actus mere voluntariae jurisdictionis, absqua oppositore, vel absque aliqua coactione examinandorum, dum isti voluntarie id agunt, ita sa exhibendo ostendere eorum idoneitatem ad effectum obtinendi licentiam, super promotione ab eis desiderata; Idemque in eo examine, quod teneatur eorum, qui cupiunt obtinere facultatem audiendi confessiones Sacramentales; sive illorum, qui sina oppositore ob pacificam vacationem provisi fuerint de beneficiis, per Sedem Apostolicam, in forma rigorosa, quae dicitur *dignum*, directa scilicet Ordinario sub conditione, quatenus eum dignum, & idoneum repererit, quoniam in praedictis casibus Examinatores non habent votum decisivum, sed solum consultivum, eosque potest Episcopus non adhibere, sed axaminare per se ipsum, vel etiam sine examine, per axtrajudiciales etiam occultas informationes, sa certificare de idonaitate; Aut quia ea notoria sit in loco, sive quod alia occasione sibi innotescat, cum similibus, quibus eadem congruat ratio.

6 Secus varo in illo formali, & solemni examine, quod per necesse tenendum est, ab Examinatoribus Synodalibus in provisione parochialium, juxta formam praescriptam a Conc. Trid. ex deductis in sua materia *sub tit. de Paroch. disc. 1. & seqq. & 37.* quoniam, dum Examinatores habentes votum decisivum, constituunt formale Collegium, seu speciem Tribunalis inter plures concurrentes, aliquos approbando, & aliquos reprobando, acta & processus desuper conficiendo, ideoque redolet speciem jurisdictionis potius contentiosae, quam voluntariae, ac propterea praxis est, quod quando Episcopus sit absens, atque in aliena diœcesi moretur, concursus fiat coram Vicario Generali, eoque perfecto, transmittatur Episcopo nota approbatorum, ex quibus praelectionem sibi incumbentem faciat, cum provisione beneficii, quando ea esset ordinaria, vel cum concessione testimonialium, quando fieri debeat per Sedem Apostolicam, dum post peractum concursum, iste actus dicitur extrajudicialis, & voluntariae jurisdictionis, qui in diverso loco, & in diverso tempore explicari potest per Episcopum, quamvis coram eo concursus habitus non fuerit, *ut d. disc. 5. de Paroch.*

7 In altera vero specie jurisdictionis contentiosae, extra omne dubium est, ut exerceri nan possit, ex generica dispositione utriusque juris Civilis, & Canonici, ex iis quae habentur supra *d. disc. 20. hoc tit.* ac etiam *in Miscell. Eccles. lib. 14. disc. 22.* occasione agendi de impartitione brachii pro exequutione illorum actuum jurisdictionalium, qui in propria diœcesi, vel proprio territorio demandati fuerint.

8 Verum in hac specie prohibitum non videtur, extra proprium territorium, etiam sine Ordinarii loci licentia, facere idem quod supra de examina promovendo-

rum

rum ad ordines, vel ad confessiones, sive providendorum de beneficiis est dictum; Quinimo etiam in magis contentiosa forma contradictoria cum Advocatis, & Procuratoribus Partium, quia nempe Civili, vel Criminali causa iotroducta, & pendente in Tribunali Episcopali, quod intra diœcesim regat Vicarius Generalis cum Notario, & Promotore Fiscali, aliisque Officialibus, & Ministris, Episcopus, qui in aliena moretur diœcesi per informationem extrajudicialem certiorari velit ex statu, & meritis causæ, suumque votum præbere, vel indicare, juxta quod Vicarius procedere, ac sententiare debeat, quodque ad hunc effectum aliquos adhibeat Jurisperitos, cum quibus Congregationem, tamquam per speciem Tribunalis teneat, atque in ea Partes etiam in contradictorio cum earum Advocatis, & Procuratoribus audiat, cum in effectu sit actus extrajudicialis, atque contendentium Partium invitativus potius, quam coactivus; Quemadmodum enim non prohibetur Episcopo in causis pendentibus in proprio Tribunali, deputare unum, vel plures Assessores, vel Consultores, etiam laicos, in aliena diœcesi morantes, Partes mouendo, ut illos informent, idque in contradictoria forma sequi potest ac solet, ad effectum, ut cum hujusmodi Consultorum voto in procedendo, & judicando ipse Episcopus, vel ejus Vicarius se regulare debeat. Ita nulla urget ratio, quæ prohibeat, quin idem Episcopus cum sibi visis petitis, & Consultoribus id agat, dummodo tamen acta judicialia fiant in territorio. Ad instar eorum, quæ habemus in Curia in Tribunalibus Rotæ, & Cameræ, ac Auditoris Cameræ, & aliis, circa dies juridicas, & feriatas respective, quod scilicet sententiæ, & decreta, aliaque acta judicialia fieri non possunt, nisi in diebus juridicis non feriatis, & tamen in diebus feriatis, & non juridicis in Tribunali A. C. audiuntur informationes Partium in contradictorio cum Advocatis, & Procuratoribus; Ac etiam in Rota, & Camera capiuntur resolutiones per speciem voti, ad cujus normam postmodum in die juridica proferuntur sententiæ, vel fiunt decreta, aliaque acta ex insinuatis in Relatione Curiæ, *disc. 32. & seqq. cum similibus*.

9 Et quoad actus honorificos, seu præeminentiales in aliena diœcesi obtinendos, vel exercibiles absque Ordinarii licentia, juxta insinuata etiam supra, *d. disc.* 20. ea videtur vera, & recepta distinctio, quod, aut agitur de illis præeminentiis, quæ redoleant jurisdictionem, & potificalia, ut (ex. gr.) sunt benedicere populum, sedere sub throno elevato, seu baldachino, deferra crucem, & mozzettam, ac similia; Et tunc id non liceat; Idque adeo verum, ut neque id liceat ipsimet Metropolitano in propria Provincia, quoties in ea non sit occasione exercendi jus Metropoliticum, ut advertitur *in annot. ad Conc. Trid. d. disc. 6. & 14.* Aut vero de mere honorificis tractamentis ratione Prælaturæ, & Episcopalis dignitatis, puta in genuflexorio, cum pulvinaribus, & strato, vel in aliqua honorifica Sede, cum qua, a reliquo populo distinguatur, sive cum aliquo occursu, vel associatione, cum similibus actibus, qui congruentiæ potius, quam jurisdictioni referendi veniunt, sine exercitio pontificalium; Et tunc id nullam habeat prohibitionem legis, nisi accedat illa hominis, quia nempe ipse Ordinarius, vel diœcesanus id fieri prohibeat.

10 Ista vero prohibitio fieri potest in Ecclesiis, & locis sibi subditis, non autem in exemptis, in quibus prohiberi possunt, imo prohibiti sunt præfati actus præeminentiales, qui redolent jurisdictionem, non autem isti mere urbani, & honorifici, ut fuisse resolutum per Sacr. Congr. Rituum advertitur *in annot. ad d. disc.* 20.

Bene verum, quod id recipiendum quoque videtur, quatenus justum, ac rationabile motivum prohibendi non accedat, adeout prohibitio, vel denegatio æmulationi, vel incivilitati potius referenda veniant; Secus autem justa causa accedente, ob quam etiam in locis exemptis intrare valeat Ordinarii loci delegata jurisdictio in genere illarum rerum, quæ respiciant cultum Divinum, vel curam animarum, ut ita scilicet, cum denegatione etiam hujusmodi honorificorum actuum, indirecte coerceantur Episcopi ad residendum in propria diœcesi, & non evagentur per diœceses alienas, ibique morando ipsius Ordinarii, vel diœcesani regimen inquietent, vel perturbent, ut quandoque praxis docet.

11 Quo vero ad secundum dubium, dicebam quod nulli eautum est in jure, teneatur quis invitus pati, quod alter in ejus propria domo absque necessitate exerceat illos actus jurisdictionales, quod exercere debet in domo propria, quoties non accedat justa causa, qualis exempli gratia, dicenda venit illa in casu, de quo supra, *disc.* 20. vel quia Episcopus ob diffidentiam Principis, vel ex alio accidenti non possit residere in diœcesi propria, unde residendo in aliena juste capiat per se ipsum proprii diœcesanis Ordines conferre, cum similibus casibus, quibus eadem congruat ratio.

Illa vero coactio, quam lex induxit in ordinariis locorum Magistratibus, ut brachium implorantibus impertiri debeant, percutit diversum casum, de quo *d. disc. 22. Miscell. Eccl.* quod scilicet in personis, vel bonis, quæ in aliena sint diœcesi, oporteat exequi ea, quæ jam legitime in proprio territorio decreta fuerint, non autem quoad voluntarium exercitium illorum actuum, qui in propria Ditione explicari soleut, ac debent.

Eamdemque distinctionem, de qua supra, adhibendo, inter jurisdictionem voluntariam, & contentiosam; 12
Quatenus pertinet ad primam, præsertim circa collationem Ordinum, vel consecrationem lapidum, & vasorum sacrorum, adeout oporteat exercere usum pontificalium; Advertebam, quod tunc accedere videretur justa causa, ac propterea injusta esset Ordinarii loci denegatio licentiæ, quod Sacr. Congregatio concederet, vel concedi præciperet, juxta ea quæ in jure habemus, de suppletione per Judicem facienda illius consensus, qui indebite denegaretur, quando dicta ratio justi impedimenti urgeret, ne id sequi posset in propria diœcesi, quia nempe impedimentum esset perpetuum, seu continuum; secus autem ubi agatur de isto insalubritatis aeris; Quoniam ea est localis, ideoque si cadit in ipsa Civitate, in qua sita est Cathedralis, non per hoc resultat justum impedimentum id peragendi in propria diœcesi, dum recte sequi potest in aliis locis salubrioris aeris diœcesis, intra quam Episcopus residere debet.

Quemadmodum etenim Episcopus non tenetur semper residere in Civitate, sive apud Ecclesiam Cathedralem, sed residendo in quacumque parte diœcesis residentiæ obligationi satisfacit, ibique Tribunal erectum habere potest, ex deductis supra, *disc.* 22. & 24. Ita a converso non ex eo, quod Civitas, vel locus Cathedralis aliquod impedimentum habeat, excusatur ab onere residentiæ, quod explere potest in aliis partibus diœcesis, juxta exemplum Episcopi Gebennen. & Archiepiscopi Compsani, Episcopi Vulturarien. & Caputaquen. pluriumque similium. 13

Præterea ubi hoc impedimentum insalubritatis aeris verificaretur in tota diœcesi, quod nimium raro deducitur ad praxim, illis exceptis Episcopatibus, qui nullam habeant diœcesim, sed restricti sint ad solam Civitatem, ejusque angustum territorium, quorum mentio habetur supra, ac etiam *sub tit. de præmin. disc. 6. in fine*. Adhuc tamen ad istum effectum collationis Ordinum, id in nulla consideratione habendum esse dicebam; Siquidem istud impedimentum aeris locum habet temporibus Æstatis, & Autumni, non autem in aliis Hyemis, & Veris, ut notoria praxis docet; Ordinationes autem generales statutæ sunt, pene omnes in his ultimis temporibus Hyemis, & Veris, siquidem sex sunt ordinationum tempora, ut advertitur *in adnotationibus ad Sacr. Concil. Trid. disc.* 14. nempe; In Sabbato quatuor Temporum Decembris; In alio Sabbato quatuor Temporum Quadragesimæ; In Sabbato ante Dominicam Passionis, vulgo Sitientes; In Sabbato Sancto; In Vigilia Pentecostes; Et Sabbato quatuor temporum Septembris; Et sic isto ultimo tempore excepto, reliqua omnia, utpote Hyeme, vel Vere, istud non habent aeris impedimentum, quinimo omnia sunt in illis diebus, in quibus Episcopus præcise residere debet apud Cathedralem, adeout non sufficiat esse in diœcesi, juxta Decretum Conc. Trid. *sess. 23. de reform. cap.* 1. ut in specie habetur *d. disc.* 24. igitur multo minus concedendum est, ut morari liceat extra diœcesim, ideoque excusatio verificabilis est in unica ordinatione Septembris, quam nulla cogit necessitas habere, dum quinque alia tempora supersunt.

Præterea advertebam, quod etiam in tempore impedito, permittendum non est pro ipsius Episcopi oblectamento, vel majori commoditate, longe abesse a proprio Ovili, quoniam faciendo totum id, quod potest ex parte, sua,

sua, morari debet in loco, quo magis fieri potest proximo, ut ita facilis, & promptus sit Subditorum recursus ad eum, ipseque prompte occurrere valeat casibus contingentibus, istaque vicinitas opportunitatem præbet, ut hujusmodi functiones in propria diœcesi fieri valeant, accedendo scilicet ad locum proximum de mane, & redeundo de sero, cum ita insalubritas aeris non obstet; Ac propterea per idem Conc. Trid. & Apostolicas Constitutiones, ac etiam per praxim Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ edocemur, quod Sede Episcopali vacante, ea quæ Episcopo incumbunt, seu committenda essent, committantur Episcopo viciniori, non autem Metropolitano, vel alteri remotiori; Ergo multo magis Episcopus proprius, quando sit juste impeditus morari intra limites propriæ Diœcesis, prout obligatio exigit, morari debet in loco adjacenti.

14 Quo vero ad alteram speciem jurisdictionis contentiosæ; Dicebam rem procedere magis de plano pro negativa, ex solo facto, ex quo jus oriebatur, quod scilicet in propria Diœcesi retinetur Vicarius Generalis cum Notario, & Promotore fiscali, aliisque officialibus constituentibus Tribunal, & per consequens dandum non est aliud Tribunal Episcopale, dum ex deductis supra *d. disc. 22. cum seqq.* etiam in ipsamet Diœcesi, non datur nisi unicum Tribunal æque constitutum ex Episcopo, & Vicario generali, cujus pluralitas non datur, adeout alii officiales locales, quamvis honorificentiæ gratia eumdem habeant titulum Vicarii generalis, revera tamen sunt Vicarii foranei, solumque Episcopo volente, non autem invito verificabilis videtur duplicitas Vicariorum, & Tribunalium in duabus Cathedralibus, vel Diœcesibus æque principaliter unitis, ut locis citatis advertitur, & alibi pluries, & præsertim in praxi contingit Sede Episcopali vacante, quod duo constituuntur Vicarii generales per cujuslibet respective Ecclesiæ Capitulum, ex deductis *sub tit. de Canonic. & Capitul. disc. 26.* & infra *sub tit. de præeminent. disc. 7.* ac etiam *in annot. ad Conc. Trid. disc. 31.*

15 Hinc opus non erat agere de tertio dubio, quoniam si Ordinarius loci invitus non tenetur hujusmodi licentiam concedere, sed totum provenit ab ejus arbitrio, & urbanitate, hinc stultitiæ species videtur, superbe agere, atque rogare nolle in iis, quæ ex urbanitate, ac benevolentia concedenda sint.

(*) (* Immo vero pro implemento & observantia decreti Concilii expedit, ac laudabile est istam licentiam denegari, ne ita magis d. Archiepiscopus & Episcopi alliciantur ad residentiam deserendam; ac etiam quia in ipsa Regia civitate, in faciem Proregis ac superiorum Magistratuum Regni multa resultarent Ecclesiasticæ immunitati præjudicia ob hujusmodi tribunalium multiplicitatem; ideoque quilibet Episcopus juxta Sacrorum Canonum, & Conciliorum dispositionem suum tribunal in propria diœcesi habere debet, ibique suam exercere jurisdictionem Episcopalem. *)

Tunc autem advertebam, quod solæ instantiæ Promotoris sufficere deberent, quando ageretur de supe-
16 rius insinuata brachii necessaria impartitione, pro exequutione eorum, quæ jam legitime in proprio territorio decreta sunt; Et nihilominus etiam isto casu, cum stylus universalis sit in utroque foro Ecclesiastico, & laicali adhibere illas litteras, quæ hortatoriæ, vel requisitoriæ dicuntur, hinc proinde sine hujusmodi litteris, juste posset Ordinarius id denegare, cum recte dicere valeat se certificare velle, an idem Episcopus, vel Prælatus, qui ita decrevit, extra proprium territorium cupiat judicati exequutionem, necne?

NEAPOLITANA INTERDICTI PRO ARCHIEPISCOPO
CUM ABBATE MONASTERII S. PETRI AD ARAM CANONICORUM REGULARIUM LATERANENSIUM.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Episcoporum, & Regularium, resolutus pro Archiepiscopo.

An Prælatus inferior, qui habeat jurisdictionem in Monasterio, & Ecclesia exempta, possit eamdem Ecclesiam interdicto supponere; Et incidenter de iisdem de quibus supra, disc. 26. & in aliis super jurisdictione Ordinarii in Monasteriis Monialium exemptis?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series, cum resolutione.*
2 *Prælatus inferior non potest apponere interdictum in Ecclesia, & de ratione, & in quo consistat ejus jurisdictio.*
3 *An possit de facto tenere Ecclesiam clausam, atque in ea non officiare, vel possit Ordinarius id prohibere?*
4 *De rebus concernentibus clausuram pertinet ad Ordinarium etiam in Monasteriis exemptis cognoscere.*
5 *An Ordinarius puniat inferiorem Prælatum exemptum ob illud jurisdictionis exercitium, quod de jure ei non competat?*

D I S C. XCIX.

Sequutis occasione bacchanalium lætitiarum aliquibus 1 sæcularium levitatibus ante crates Monasterii Monialium nuncupati *Reginæ Cæli*, quod præsupponitur exemptum ab Ordinario sub jurisdictione, & regimine prælati Abbatis, timens iste ab Archiepiscopo præventi, & ne in prætensa ejus jurisdictione præjudicium pateretur, hinc ejusdem Monasterii Ecclesiam interdicto supposuit: Quare de his habita notitia per Archiepiscopum, iste informatione capta, aliisque servatis servandis, declarando invalidum, & attentatum quicquid a præfato Abbate gestum esset, aliquas dedit provisiones contra illas Moniales, quæ ex parte interiori, dictis levitatibus exterioribus astitissent, ac etiam contra ipsos sæculares, atque prædictum Abbatem citarit ad dicendum causam, quare non deberet contra eum procedi ad pœnas in jure statutas, pro Episcopalis jurisdictionis turbatione, & usurpatione, ob dicti Interdicti oppositionem; A quibus Abbate recursum habente ad Sacr. Congreg. Episcoporum, & Regularium, per istam improbatus absque dubio fuit dictus actus appositionis interdicti, declarando, quod Abbas male, ac temere in hoc processisset; In reliquis autem laudando zelum Archiepiscopi, aliquas ei insinuavi pro hujus Congregationis stylo prudentiales provisiones.

Scribendo itaque in dicta Sacra Congregatione pro sustinenda jurisdictione Archiepiscopi, tres constituebam inspectiones; Unam scilicet super potestate, & jurisdictione Abbatis apponendi præfatum interdictum; Alteram super jurisdictione Archiepiscopi procedendi ad punitionem tam sæcularium, quam Monialium respective pro dicto excessu; Et tertiam super punitione ejusdem Abbatis, ob dictum actum appositionis interdicti, utpote redolentem perturbationem jurisdictionis.

Quatenus itaque pertinet ad primam, dicebam, 2 etiam in sensu veritatis, qualem sine aliqua dubitatione habuit quoque Sacr. Congregatio, omnino verius esse, quod præsupposita etiam hujus Monasterii, ejusque Ecclesiæ exemptione ab ordinaria jurisdictione Diœcesani, & subjectione dicti Prælati Regularis juxta casus, de quibus supra, *disc. 18. & 26.* Adhuc tamen ista jurisdictio percuteret correctionem Monialium, in concernentibus disciplinam regularem, & similia concernentia bonum regimen Monasterii, nullatenus vero extendi ad hunc actum subjiciendi Ecclesiam interdicto, juxta communem, ac receptum sensum Doctorum, etiam Moralium, qui utpote frequentius Regulares (ut sæpius advertitur) causam propriam agendo in multis, Ordinarii loci jurisdictionem restringere, illamque hujusmodi inferiorum Prælatorum ampliare satagunt; Illam assignantes rationem, quod scilicet jurisdictio hujusmodi Prælatorum est personalis, non autem localis, utpote in alieno territorio, in specie hujus facultatis apponendi interdictum locale firmant Alter. *de censur. lib. 2. disp. 10. de interdict. cap. 5. vers. hæc autem conclusio, &c.* Suar. *de censur. disp. 36. sect. 1. num. 2. & 3.* Tambur. *de jur. Abb. tom. 2. disp. 1. qu. 5.* Castropal. *tom. 6. disp. 5. part. 3. §. 1. num. 4. & alii communiter.*

Inhærendo autem stylo non immorandi in solis authoritatibus, neque de facili jurandi in fide magistri, non

præ-

præcequisitis rationibus per juris principia (ut revera faciendum est) Advertebam præmissam rationem, non omnino solidam, ac tutam esse, quoniam, ut generaliter de Monasteriis virorum advertitur aliis relatis apud Zaratam *dec.* 45. *repet. dec.*348. *par.*11. *rec.* edita in casu, de quo *sub tit. de Paroch. disc.* 23. & magis ad rem in Monasteriis Monialium exemptis apud Bich. *dec.*459. *repetit. etiam d. part.* 11. *rec. dec.* 773. & alibi pluries, & de cujus casu agitur supra *hoc tit. d. disc.* 18. in Monasteriis adesse dicitur jus territoriale intra ipsorum Monasteriorum ambitum, intra quem Ecclesia quoque continetur tamquam ejusdem Monasterii membrum, seu pars, ut advertitur *d. disc.* 23. *de Paroch.* & alibi; & propterea prædicta ratio non videbatur omnino solida, & tuta.

Meliorem itaque, & solidiorem reputabam alteram rationem, pluries in præcedentibus insinuatam occasione jurisdictionis Ordinarii diœcesani super personis, & Ecclesiis exemptis, in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum, quod scilicet affirmativa jurisdictio diœcesani, ac respective negativa Prælati inferioris, considerantur potius in ratione occasionali, vel passiva populi, & Clerici sæcularis, viventis in diœcesi, seu territorio Ordinarii, quoniam supponere Ecclesiam interdicto, percutit magis exercitium jurisdictionis cum ipso Clero, & populo, illos privando, ne in eo Missas, aliaque Divina celebrare, & peragere, ac respective audire possent, quam ipsam Ecclesiam materialem, cujus interdictum non jurisdictionale, sed de facto, in dies sequi dicitur, quando clauduntur januæ; Ideoque punctus est in actu jurisdictionali prohibendi Clero, & populo, ne in ea peragant, vel respectiva audiant Divina; Et per consequens est exercitium cum non subditis circa concernentia curam animarum ipsorum.

Ideoque ubi etiam sine formali appositione interdicti, Prælatus inferior exemptus propriam, vel subjectam Ecclesiam de facto clausam retineri debere mandet, in illis horis, & temporibus, in quibus, tam pro ejusdem Ecclesiæ particulari, quam pro aliarum ejusdem loci generali consuetudine, Ecclesiæ retinentur apertæ, tunc posset quoque Ordinarius loci, ex eadem delegata jurisdictione, quæ in locis exemptis datur ratione curæ animarum, & administrationis Sacramentorum præcipere, ut aliarum Ecclesiarum ad instar, illa aperta retineri debeat, atque juxta consuetudinem officiari, ne alias in populo scandalum sequatur, quodque eam Ecclesiastico interdicto suppositam esse credat; Exemptorum siquidem etiam Regularium privilegia recte procedunt in causis personalibus indifferentibus personarum, sed quando iidem exempti volunt Ecclesias habere, & Sacramenta administrare, aliaque Divina peragere cum Clero, & populo sæculari, tunc jure cujusdam impliciti quasi contractus correspectivi, quoad hæc se subjicere videntur Ordinario, quodque sicuti juxta plures declarationes Sac. C. quarum observantiam in dies iidem Regulares exacte curant, cum ejusdem S. C. ordinibus, non potest Ordinarius id generaliter eis interdicere, sed solum restringere prohibitionem ad aliquas personas particulares. Ita e converso in eorum libito, ac libertate repositum esse non debet ab eisdem abstinere, quando abstinentia scandalum, & præjudicium parere valeat, juxta ponderationes, de quibus supra, *disc.* 32. *hoc eod. tit.*

Quo vero ad alteram inspectionem super punitione,
3 tam sæcularium, qui ex parte exteriori dictas commiserant levitates, quam Monialium, quæ ea parte interiori, antecrates, forte excusabilem ratione temporis assistentiam præstiterant; Dicebam pariter etiam in sensu veritatis, qualem quoque habuit Sacra Congregatio, ut privativa cognitio esse deberet Ordinarii, non autem Prælati inferioris, qui in hoc se ingerere non posset; Tum quia cum illis sæcularibus, utpote & populo, & territorio Ordinarii, ipse Prælatus nullam habebat, nec exercere poterat jurisdictionem; Tum etiam quoniam hic actus juxta ponderationes, de quibus supra, *d. disc.* 18. respicit quoque clausuram, cujus custodia, & cura, etiam in Monasteriis exemptis per Apostolicas Constitutiones Ordinario saltim jure delegato est commissa, ut pluries in præcedentibus advertitur, & infra *disc.* 102.

Ponderabam tamen, quod ut etiam advertitur supra, *disc.* 4. & alibi, quando iste particularis Prælatus pro hujusmodi excessu cum ipsis Monialibus sibi subjectis cumulative, non autem privative ad Ordinarium, aliquam punitionem congruam, & proportionatam adhibere vel-

Card. de Luca, Lib. II.

let ad magis eas coercendum, ne in hujusmodi inciderent levitates, atque ita melius conservandi, vel restituenda disciplinam regularem, tunc non videtur ei prohibitum ex eisdem rationibus, & ponderationibus, de quibus supra, *disc.*4. & pluries, quoties tamen facti circumstantiæ non accedant, ut id fieret in odium, vel contemptum absolutionis, vel respective minoris pœnæ, quam dedisset Ordinarius, quoniam tunc esset dare casum, quod subditus, & inferior redargueret superiorem, ejusque negligentiam suppleret, quod in jure datur solum in casu converso superioris cum inferiore.

Demum scribendo more advocati; deducebam eadem, 4
quæ habentur supra, *hoc eod. tit. disc.* 36. super jurisdictione Ordinarii cum Prælato regulari, quantumvis exempto, ratione offensæ, vel turbatæ jurisdictionis; Verum reflectendo ad veritatem, dubitabam de applicatione præfati assumpti, quamvis alias de jure veri, quoniam id recte procedit, quando actus jurisdictionalis nullum habeat titulum, vel fundamentum, sed quando Prælatus inferior habeat in genere jurisdictionem in loco, vel in personis, cadat vero quæstio, quantum ista jurisdictio se extendat, sive quos casus comprehendat, tunc non tenetur Prælatus facere judicem contra se ipsum, atque sibi restingere illam jurisdictionem, quam potius ampliare tenetur; Neque super hoc ipse Ordinarius videtur Judex competens, vel ubi etiam sit competens, est recusabilis ratione proprii interesse, tamquam agens causam propriam, juxta ponderationes, de quibus supra, *disc.* 47. *& seqq.* Ideoque aliud est agere de jurisdictionis defectu, ad effectum invaliditatis actus; Aliud vero ad effectum debiti, & pœnæ, cum ad hunc effectum sequiratur temeritas, & malitia, a quibus qualibet causa, quamvis vere non subsistens, prætensa, vel opinata, excusat, ut pluries alibi advertitur, & præsertim *sub tit. de alienat. & contract. prohibit.* in proposito alienationis bonorum Ecclesiæ, ad terminos *Extravag. Ambitiosa*, quod aliud est agere de nullitate alienationis, aliud vero de pœnis *in eadem Extravag.* contentis, cum similibus.

NEAPOLITANA CENSURARUM

PRO ARCHIEPISCOPO

C U M

PRIORE S. JOANNIS AD MARE ORDINIS

HIEROSOLYMITANI.

Casus disputatus in Rota, & resolutus ut infra.

De eadem materia, de qua supra disc. 27. An scilicet, & quando Ordinarius supponere valeat interdicto particulari Ecclesiam exemptam, & regularem, præsertim hujus Religionis, sive alias proferre censuras contra exemptos?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series, & de statu Neapolitana Civitatis Cleri.*
2 *Resolutio causa, & de ejus inspectionibus.*
3 *Omnes Regulares, & exempti tenentur accedere ad publicas processiones, atque ad id cogi possunt ab Episcopo.*
4 *De illis, qui sint ab hoc exempti, & de ratione exemptionis.*
5 *In specie de Clericis Ecclesiarum Hierosolymitana Religionis.*
6 *De observantia quid in hoc operetur.*
7 *Quod non sit solum onus, & serviens, sed etiam praeminentia Ecclesiarum.*
8 *Conclusio de qua num.* 3. *non procedit in processionibus devotionis.*
9 *Quando Processiones sint publica, & obligatoria.*
10 *Episcopo asserenti indicere processionem ex causa publica est obediendum.*
11 *Non possunt sperni censura sub pratexta nullitatis, vel injustitia.*
12 *An, & quando Ordinarius proferre possit censuras contra Regulares, aliosque exemptos.*

13 *De ratione ob quam benigne interpretanda est jurisdictio Ordinarii supra exemptos in casibus exceptuatis.*
14 *Citatio partis est de jure natura, & quando tolli possit per legem positivam.*
15 *Quid in casu notorietatis.*
16 *Ordinarius, qui in vim delegata jurisdictionis procedit cum exemptis, tenetur id exprimere.*
17 *De rationibus, ob quas Ecclesia ob delictum Clericorum, vel Prælati, interdicto supponi potest.*
18 *Quod censura inferantur contra corpora universalia, ut afficiant etiam innocentes.*
19 *Quomodo citentur corpora universalia.*
20 *De eisdem conclusionibus circa citationem, de quibus num. 14. & 15.*
21 *Quomodo ista materia regulari debeat.*

DISC. C.

1 QUamvis conspicua, & nobilis Neapolitana Civitas, ob magnam situs amœnitatem in Europa, magnumque Magnatum, ac Baronum, aliorumque Nobilium, & populi numerum in Italia primum occupet locum, atque in his qualitatibus in spiritualibus etiam sit omnium dives conspicuis Templis, ac Religiosorum utriusque sexus Monasteriis materialibus; Pauper tamen dici potest in Clero sæculari, & in Ecclesiis formalibus, dum excepta Ecclesia Metropolitana, quæ pro ejus intrinseca, & necessaria natura, Canonicorum, & hebdomadariorum Collegia habet, alia non adsunt formalia Collegia, uno excepto in Ecclesia S. Joannis majoris duodecim hebdomadariorum, quod pro Urbis præsertim moribus, illi potius ignobili, ac mechanico muneri totum est addictum, de quo agitur *sub tit. de Parach. disc.* 28. Quinimo ipsius Ecclesiæ Metropolitanæ Capitulum antiquos mores forsitan parum laudabiliter continuando, illam non conservat majestatem, quæ adeo magnæ Civitatis primario Ecclesiastico corpori congruere videtur, ob facilem, ac frequentem mercenariorum interventum in illis functionibus, de quibus in enunciato *disc.* agitur.

Hinc proinde sequitur, ut tam magnus Ecclesiarum sæcularium numerus, quæ in cultu magnarum Collegiatarum figuram faciunt, servitium, & famulatum habeat a Sacerdotibus, & Clericis manualibus sub menstruo, vel annuo stipendio conductis, ad administratorum nutum amovibilibus juxta illas hujusmodi manualium Clericorum species, de quibus agitur *sub tit. de benef. disc.* 80. et etiam per Rot. *dec.* 265. *part.* 12. & 2. *part.* 13. *rec.* Eamdemque naturam de facto sortiuntur quoque aliquæ Ecclesiæ regulares, præsertim vero superius insinuata S. Joannis ad mare Ordinis Hierosolymitani, & altera S. Antonii Abbatis vulgo Ægyptii, seu Viennensis, dum earum servitio, & cultui vacant multi sæculares Clerici, & Presbyteri manuales, & conducti, ut supra, qui cum in eis non verificentur tria requisita, de quibus supra, *disc.* 4. idcirco aliorum sæcularium Clericorum adinstar, in omnibus subjacent Episcopo, aliquibus exceptis, in quibus Apostolicis indultis, vel ea antiqua consuetudine, earumdem Ecclesiarum exemptarum Prælatis, vel administratoribus subjacerent, ut etiam in plerisque Ecclesiis sæcularibus sub Regia protectione, vel administratione existentibus, praxis docet.

Eadem vero antiqua consuetudo præbet, ut hujusmodi Clerici, sub Ecclesiarum quibus inserviunt nomine, ac signis respective, in publicis, ac solemnibus processionibus generalibus interveniant, & præsertim illa Corporis Christi, quæ ab universa Catholica Ecclesia eamdem habet magnam, ac universalem solemnitatem, & in altera, pro ejusdem Civitatis moribus, magnæ quidem pompæ, ac majestatis, quæ singulis annis in primo Sabbato mensis Maji habetur, in memoriam translationis Reliquiarum Sancti Januarii primi illius Civitatis Patroni, & qua occasione præclarum illud renovatur miraculum, cujus Ecclesia mentionem habet in Sacra Breviarii legenda in hujus Sancti commemoratione, *quod* (sunt verba præcisa) *ejus sanguis, qui in ampulla vitrea concretus asservatur, cum in conspectu capitis ejusdem Martyris ponitur, admirabilem in modum colliquefieri, & ebullire, perinde atque recens effusus esset, ad hæc usque tempora cernitur.*

Prædicta itaque, vel similibus imminentibus processionibus, Archiepiscopus publica promulgare solet edicta, in quibus, sub Ecclesiarum interdictis, aliisque comminatis pœnis, omnibus præcipitur, ut statuta hora intervenire debeant, idque in præmissis ordinariis functionibus nullam habere consuevit controversiam, utpote in earumdem Ecclesiarum redolens honorificentiam, idcoque ad hujusmodi comminatarum penarum execquutionem, vel praxim devenire nulla, vel nimium rara occasio dedit; Istæque functiones ob immensam Clericorum hujusmodi copiam mirabiliter numerosæ cernuntur, cum aliqua tamen monstruositatis specie, tot scilicet peditum militum sine ducibus, aut tam magnæ plebis, absque ulla, vel comparative nimium modica nobilitate ad instar popularium Civitatum Apuliæ maritimæ, sive Yapigiæ; Et e converso in his functionibus Urbis altera opposita cernitur monstruositas, tot Ducum cum adeo paucis militibus, sive tot nobilium cum nimium modica plebe, ad instar Senensis Civitatis, ac similium Etruriæ.

Cum autem Clemens X. universale Jubilæum indixisset, ad implorandam divinam clementiam pro defensione Christianorum in Regno Poloniæ, adversus Othomanicum Tyrannum, qui illud invaserat, pro ejusdem Jubilæi publicatione, Urbis, ac ejusdem Pontificis stylum imitando, Archiepiscopus solemnem, ac universalem indixisset processionem, in qua cum præmissis edictis omnium interventum demandavit; In ea vero pro præmissarum Regularium Ecclesiarum S. Jo: & S. Antonii Clerici non intervenissent; Hinc easdem Ecclesias interdicto supposuit, a quo appellatione interposita per earum Priorem, & Commendatarium respective, posterior Commendatarius Ecclesiæ S. Antonii recursum habuit ad Sacr. Congreg. Rituum, per quam juxta illum commendabilem procedendi stylum in forma extrajudiciali, & absque rigorosa subjectione apicibus, ac subtilitatibus juris, quem Sacræ Congregationes Cardinalitiæ adhibere solent, insinuatum *in Relat. Curia, disc.* 15. *& seq.* recursus rejectus fuit, quoties non probaretur prætensa contraria consuetudo hucusque non probata. Alter vero Prior. S. Joannis, sive universæ Religionis Orator pro suorum privilegiorum conservatione, obtinuit causam appellationis committi in Rota cor. Taya in *devolutivo* 3 tantum, non impedito interim accessu in futurum, donec res judicata aliter statueret: Quare juxta stylum dato dubio, an censuræ sustineantur sub die 3. Martii 1674. negativa prodiit resolutio; Non quidem ex deficiente necessitate accessus, minusque ex deficiente Archiepiscopi potestate ad hujusmodi censuras procedendi, ut in utroque ex parte Religionis in vim suorum privilegiorum prætendebatur, sed ex solo defectu citationis, quam post contraventionem præcedere debere Rota censuit, ea eo quod in ejus termino aliquod justum deduci potuisset impedimentum, quod legitimam produceret excusationem.

Hinc proinde tres erant hujus causæ inspectiones; Primo nempe super coactione, seu necessitate accessus. Secundo ea posita, an ob contraventionem Clericorum supponi potuerit, vel in futurum valeat censuris ipsa Ecclesia? Et tertio, posita etiam affirmativa, an istud speciale interdictum, quod quæstioni causam dederat, substineretur, necne, ob prætatum citationis defectum?

Quatenus itaque pertinet ad primam inspectionem, Illa partes in duas distinguebantur inspectiones. Unam scilicet generalem, & in abstracto, super necessitate accessus ad publicas, & solemnes processiones omnium non exemptorum, absque dubio obligatorias, an scilicet ista Ecclesia, vel ejus Clerici aliqua polleant speciali exemptionis prærogativa? Et alteram particularem super qualitate istius individuæ processionis, an esset omnino obligatoria?

Super prima inspectione generali, dicebam scilicet pro Archiepiscopo, quod regula huic assistit ex clara di- 4 spositione S. C. T. *sess.* 25. *de reform. cap.* 13. ut omnes utriusque Cleri sæcularis, & Regularis, quibuscumque exemptivis privilegiis non obstantibus, teneantur intervenire in hujusmodi processionibus, quoties specialis exemptio non adsit, ut verificatur in Clericis Regularibus nuncupatis Theatinis, & aliis nuncupatis Jesuitis, quorum ad instar in plerisque aliis diversorum Institutorum Clericis Regularibus eadem exemptio concessa est. Eaque licet habeat rationem non divertendi a studiis, aliisque exercitiis, attamen pro illorum temporum conditione veram habuit rationem tollendi occasionem controversiarum super præcedentia cum aliis Regulari-

gularibus Ordinis Monastici, vel alterius Mendicantium, juxta tunc vegnantem quæstionem, cujus mentio habetur *sub tit. de praemin. disc.* 24. sed extra hujusmodi speciales casus limitatus, in contrarium est regula generalis per Concilium ubi supra statuta, ut advertitur *in annot. ad idem Concil. disc* 38. & alibi pluries.

5 Erat species Capellanorum, seu Clericorum hujus Hierosolymitanæ Religionis, qui ad differentiam Conventualium, qui obedientiæ nuncupantur, aliorumque Clericorum, qui assignati esse solent servitio Ecclesiarum ejus Prioratuum, & Commendarum, quod veniant sub regula pluries resolutum esse per Sacr. Congregationem refert diligens, & elaboratus Barbos. *in Sum. Apostol. dec. collectan.* 607. *n.* 3. Atque docet communis observantia, ut præsertim in Venusina Civitate mea patria, quod cum ibi extet Prioratus hujus Religionis, cum celebri Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis, cujus præeminentiæ insinuantur *tit. de praem. disc.* 35. eique inserviant quamplures ex dictis Capellanis professis de obedientia, aliique sæculares Clerici, adeout nobilis Collegiatæ figuram facere videatur, isti omnes interveniunt in processione generali Corporis Christi, cum præcedentia supra omnes alios Regulares, accedendo immediate ante Capitulum Cathedralis, cum propria cruce; Exemptio enim, quam praxis in ista Religione docet, percutit alios duos Ordines ejus professorum militum scilicet Justitiæ, & aliorum militum, qui dicuntur servientes armorum, dum isti de facto figuram faciant potius sæcularium, quam Clericorum, ideoque cum populo potius, quam cum Clero incedunt.

6 Fortius vero in hac facti specie ob duas circumstantias, Unam scilicet quod illi Clerici essent sæculares, ideoque subditi Ordinariis, quoties in eis copulative non verificantur tria requisita, de quibus supra, *disc.* 4. & infra *disc. seq.* Et secundo ob antiquam consuetudinem, per quam sive illam dicamus præscriptivam, seu verius interpretativam, cessare videbatur omnis ratio dubitandi.

Quamvis etenim super ista consuetudine aliqui ex Scribentibus in contrarium, ingenium acuendo, dicerent, quod sine scientia, & patientia M. Magistri, & Religionis, ex solo facto hujusmodi Clericorum, quinimo Prioris, vel Commendatarii, seu ejus Vicarii, non potuerit contra formam privilegiorum induci ista servitus, ex deductis supra, *disc.* 2. & in aliis ibi proximis, in quibus in specie agitur de exemptionibus, & privilegiis hujus Religionis; Attamen, ut ibidem in contrarium motivatur, super puncto, quod Prior, & Commendatarii sint legitimi administratores, atque cum eis acta geri, seu præscribi valeant: Dicebam cessare dicti assumpti applicationem ad casum, cum prædicta dubitandi ratio inniet quando agatur de formali, & vera præscriptione redolente amissionem juris clari, & certi, adeout ageretur de servitute præjudiciali certæ libertati, secus autem in præsenti, quod vel certum est exemptionem hujusmodi non competere ob dictam regulam generalem, ac etiam ob insinuatam circumstantiam, quod ageretur de Clericis sæcularibus, non autem de Regularibus professis hujus Religionis, vel saltim negari non posset rem esse probabiliter ambiguam, ideoque nimium operativa esse deberet observantia, eam attendendo potius tamquam interpretem, juxta adeo frequenter insinuatam distinctionem inter observantiam interpretativam, & præscriptivam, ut prima non exigat ea requisita, quæ in altera desiderantur, ut præsertim *sub tit. de judic. disc.* 21. ubi de materia præscriptionis.

7 Ea quoque ponderatione accedente, quod dici non poterat agi de vera servitute præjudiciali, & onerosa, dum potius iste interventus redolet in ipsis Ecclesiis inferioribus honorificentiam, vel prærogativam, dum sub proprio vexillo earum Clerici interveniunt, adeout ex hujusmodi consuetudine introductum videatur quoddam jus reciprocum, vel correspectivum, ut volens non possit Archiepiscopus, eos volentes intervenire, non admittere; Et per consequens, ut ex natura correlativorum, non possint ipsæ Ecclesiæ denegare eumdem interventum, quem ab Archiepiscopo invito exigere posset. Ac propterea hæc prima inspectio videbatur clara pro obligatione interventus in processionibus publicis, & generalibus, sub dicto Conciliari decreto cadentibus.

In altera autem particulari inspectione applicationis ad factum, an scilicet ista processio esset publica, necne?

8 Scribentes pro Religione, seu Prioratu dicebant, & bene, idem quod habetur deductum *in Miscell. Ecclesiast. l.* 14. *disc.* 32. ut scilicet Episcopus non possit etiam Capitula, & Clericos immediate subjectos Ecclesiarum non exemptarum cogere ad interveniendum in processionibus voluntariis, quæ devotionis, vel pietatis gratia sint, cum ista obligatio intelligatur de vere publicis, & generalibus, qualis regulariter est superius insinuata Corporis Christi, vel illa S. Marci, quatenus ista pro loci consuetudine eamdem formam habeat; Et per consequens multo minus cogi possunt Clerici Sæculares, vel Regulares Ecclesiarum exemptarum.

Verum admittendo qualitatem propositionis in abstracto, dicebam fallaciam consistere in applicatione; quamvis etenim a Rituali Romano arguere liceat affirmative, quod scilicet illæ processiones, quæ in eo præcipiuntur in forma publica, & solemni, dicantur necessariæ & obligatoriæ; Non tamen idem infert argumentum negative, 9
quoniam pro locorum, vel Diœcesum, aut provinciarum moribus, quamplures adsunt processiones nimium solemnes, & publicæ, quæ necessariæ dicuntur ex consuetudine, adeo ut sine magno scandalo omitti non possint, neque consueta solemnitas, vel pompa minui; Puta (loquendo de ista Civitate,) ut est superius enunciata, quæ fit in primo Sabbato mensis Maji in commemorationem translationis reliquiarum Sancti Januarii; Ac propterea ista non dicitur materia capax regulæ certæ, & generalis, cum remissum sit arbitrio Episcopi, una cum Capitulo id decernere, quando causa publica id juste exigat, juxta declarationes Sacr. Congregationis relatas ab eodem elaborato, & diligenti, nimium quidem in hac parte commendabili Collector Barbos. *in dicta Summa Apostolic. dec. verbo processio, collectan.* 606. *n.* 23. Frequenter enim contingunt accidentia, ob quæ necessitas præcisa, vel causativa hujusmodi functiones exigat, etiam cum aliqua majori solemnitate, quam sint solitæ, & necessariæ, ut supra; Ut (loquendo de eadem Civitate) in nostra ætate praxis docuit in illis processionibus, quæ de mense Decembris anni 1631. me tunc Scholari in ea commorante, habitæ fuerunt occasione incendii Montis Vesuvii, quoniam eum longe majori solemnitate, & devotione, ac populi copia illæ habitæ fuerunt, quam sint supradictæ Corporis Christi, ac Sancti Januarii, & præsertim quod, non solum processionaliter transportatæ fuerunt Reliquiæ Sanctorum Protectorum reclusæ in thecis argenteis in Capella, quæ Thesaurus nuncupatur, de qua particulariter agitur *sub tit. de praemin. disc.* 12. Ac etiam in proposito hujusmodi processionum, & reliquiarum *sub tit. de reg.* *disc.* 20. sed ut populo cupienti, & pro illius moribus acclamanti satisfieret, quamvis apud prudentes parum commendabiliter, in area vitrea ad id de novo confecta, processionaliter, atque per latiores fines transportatum fuit corpus Beati Jacobi de Marchia, quod integrum & omnibus visibile asservatur in Ecclesia S. Mariæ de Nove Ordinis Minorum Observantium, ideoque prorsus fabulosum fuisset asserere, quod hujusmodi processiones non essent necessariæ, eo quia a Rituali non præciperentur, vel quia non essent solitæ.

Quare applicando ad rem, cum causa ejus indictionis esset absque dubio publica, utpote concernens totius Christianitatis necessitatem, ac magnam utilitatem, atque haberetur Exemplum Papæ in ipsa Urbe, utique absolutum esse dicebam, ut etiam per S. Congreg. Rituum, & per Rotam habitum fuit, quod ista esset processio publica, & obligatoria, atque apud Barbos. d. Collect. 606. *n.* 23. in specie agitur de ista causa indictionis Jubilæi.

Ponderando etiam, quod ubi omnino certum, ac notorium non sit, quod processio sit mere voluntaria, & ex sola devotione, vel majori solemnitate alicujus festi particularis, atque Ordinarius in consuetis edictis, illam declarat publicam, & necessariam, ideoque omnibus utriusque Cleri præcipiat interventum, tunc licitum esse non debet subditis se constituere judices supra Ordinarium, illumque redarguere de mendacio, atque sub hoc prætextu non parere, sed obedire debent, deindeque recursum habere ad S. Congreg. vel alios legitimos Superiores pro declaratione, ut in futurum Ordinarius abstineat, atque ita consultum remaneat conservationi privilegiorum, ne illis præjudicatum censeatur per illum interventum; Ad instar eorum, quæ habemus in materia attentatorum in spretum inhibitionis *sub tit. de judic. disc.* 18. 10

Istud vero est unum ex majoribus inconvenientibus, quæ 11
in Catholica Ecclesia dignoscantur, quoniam occasione censurarum, quæ proferantur contra personas particulares

vel

vel respective contra Civitates, vel Capitula, aliaque corpora universalia, quando potentia laicalis de facto assistat, adeout non sit practicabilis, temporalis coerctio cum pœnis personalibus, vel realibus ad observantiam censurarum, Theologi, & præsertim Regulares, cum eorum formalitatibus, vel generalibus propositionibus, male tamen applicatis, licitum reddunt, quinimo consulunt, earum publicum contemptum, in cujus praxi ipsi sunt primi, ut sæcularibus exemplum præbeant, ut in currenti sæculo, nostraque ætate etiam in censuris per ipsum Summum Pontificem praxis non semel docuit, cum magno bonorum catholicorum scandalo, & hæreticorum subsannatione sub hoc prætextu injustitiæ, vel nullitatis, ita seipsos constituendo judices.

12 Major autem peneque tota disputatio in hac facti specie ex parte Scribentium pro Religione erat super altero puncto defectus potestatis, procedendi ad hujusmodi censuras in genere contra personas, & Ecclesias, tum ob generale privilegium exemptivum a jurisdictione Ordinarii; tum fortius ob speciale, ac individuum super censuris, ex iis quæ habentur *in d. Miscellan. Ecclesiast. disc. 13. & seq. & supra, hoc tit. disc. 29.*

Super hoc autem, scribens pro Archiepiscopo, deducebam eadem, quæ locis citatis habentur, quod scilicet distinguendum est inter censuras illatas a lege, & alias prolatas ab homine; In prima etenim specie, difficultas esse solet potius facti, quam juris, an scilicet illud delictum, ex quo resultet incursus censurarum illatarum a lege, sit notorium, vel ita certum, quod nullam exigat causæ cognitionem; Et tunc verius sit, ut Ordinarius, dicto privilegio non obstante, censuras declarare, seu publicare valeat, cum id non faciat tamquam Judex, sed potius tamquam denunciator, ita in proprio territorio sibi commissum populum monendo, ut sciat oves morbidas, a quarum commercio abstinere debeat, adeout processus, qui desuper fiat, sit ad solam informationem, atque ut ex actis pateat illa notorietas, vel certitudo, quæ in effectu adsit, aut vero factum, vel jus, & forte utrumque probabilem habet ambiguitatem, adeout formalis causæ cognitio adhibenda veniat, an adsit, necne incursus censurarum a lege comminatarum, ac propterea Ordinarius gerat, atque assumat partes formales judicis, juxta speciem illius distinctionis, quam in beneficialibus habemus inter executorem merum, & mixtum, Et tunc recte obstent privilegia, & in his terminis intelligendi veniunt Fagnan. & alii firmantes hunc defectum potestatis ex deductis locis citatis.

In altera vero specie censurarum hominis; Quamvis aliqui, præsertim vero Morales ex utibiliter quidem utpote causam propriam agentes indefinite hanc potestatem negent, etiam in illis casibus, in quibus, exemptione non obstante, intret Ordinarii jurisdictio saltem delegata, quasi quod exempti contravenientes remitti debeant puniendi propriis Superioribus; Vel quod deveniri possit ad alias pœnas, non autem ad censuras, quando circa eas dictum peculiare privilegium adsit; Contrarium tamen verius magisque receptum est per Sacr. Congreg. potissime post Constitutionem Gregorii Decimiquinti, quæ nuncupatur de exemptorum privilegiis, per quam sublata remanent fundamenta eorum, qui ante ipsam scripserunt, atque de consequenti manifestus convincitur error aliorum moderniorum, qui innixi antiquorum authoritati pro consueto transcriptorio stylo, idem hodie affirmant.

13 In illis etenim casibus, in quibus inducta est limitatio regulæ exemptivæ, habendum est ac si privilegia non adessent, atque exempti in omnibus exæquati remanent aliis subditis, potius per remotionem obstaculi, & per quandam restitutionem prioris status, adeout non agatur de re omnino nova, quæ propterea exorbitans, & odiosa dicenda sit, ideoque stricte & rigorose intelligenda, sed potius de restitutione antiquæ, ac nativæ jurisdictionis, & potestatis, atque de reversione ad suam primævam causam; Ad instar eorum, quæ in proposito statutorum habentur *sub tit. de Success. ab intest.* ubi est eorum peculiaris sedes, & alibi interim illa statuta, quæ sunt generaliter exorbitantia, & correctoria juris, & illa per quæ, correcto jure novo correctorio antiqui, ad illud reversio fit, cum similibus, siquidem ut firmatur supra, *hoc eod. tit. disc. 28. & sub titul. de regular. disc. 1. & alibi pluries*, antiquitus omnes personæ de utroque clero Sæculari, & Regulari, omnesque Clerici indefinite subjacebant illi Episcopo, vel Ordinario Prælato, in cujus Diœcesi, vel territorio erant; Deinde vero supervenerunt hujusmodi exemptiva privilegia, quæ potius exorbitantia dici merentur, utpote correctoria illius potestatis, & jurisdictionis, quæ de jure communi competebat, Et per consequens quamvis Concil. Trident. & Apostolicæ Constitutiones ad Regularium verbalem satisfactionem in illis casibus in quibus hujusmodi exemptionum moderatio demandata est; adhibeant terminum delegationis, attamen spectato effectu, re vera dicenda est restitutio pristinæ, & nativæ potestatis.

Difficultas itaque major in ista causa, residebat in tertia particulari inspectione super istarum scil. censurarum invaliditate, quæ ex triplici capite prætendebatur; Primo nempe ob defectum citationis ipsius Prioris, vel ejus absentia Vicarii, & administratoris ipsius Ecclesiæ, quæ interdicto supposita fuit, Secundo ex defectu jurisdictionis, quoniam supposita etiam jurisdictione, de qua supra, attamen illa competiit ex delegatione Apostolica, Cedulones autem dicebant authoritate ordinaria; Et tertio quod cum contraventio fuisset ipsorum Clericorum, isti debebant puniri, non autem Ecclesia innocens, atque incapax delicti, & pœnæ.

Prima objectio, in qua unice fundata fuit resolutio Rotæ, ut supra, ab initio mihi magnam intulit difficultatem, Agentibus & ministris Archiepiscopi pro stylo insinuatam, & propterea, reflectendo ad veritatem, resolutio probabilis visa est, quoniam juxta deducta in sua Sede *sub tit. de judic. disc. 9.* in materia citationis Partis condemnandæ, illa dicitur de jure naturæ, ob exemplum Dei cum Adam, cum tamen apud Deum vigeret certitudo, tam peccati, quam inexcusabilitatis, multo magis cum hominibus quibus utrumque ignotum est, ac propterea ex ibidem insinuatis verius est, ut substantia citationis in genere, neque per Principem, vel legem positivam tolli valeat, sed solum decerni super modo, vel solemnitatibus ab ipso jure positivo inductis, multo igitur minus id fieri potest per Episcopos aliosque Magistratus, & Judices non habentes jura supremi Imperii, & potestatem derogandi, vel dispensandi legibus, dum Episcopus etiam in Constitutionibus Synodalibus, quæ cum majori solemnitate, & maturitate, atque cum consensu Capituli, & Cleri ordinantur, neque statuere potest contra jus positivum ex deductis *eodem tit. de judic. disc. 35.* multo minus contra jus Divinum naturale. 14

Et quamvis scribens more Advocati deducerem limitationem eodem *disc. 9.* insinuatam, ubi scilicet agatur de facto notorio, ipsaque limitatio generaliter, & in abstracto sit vera, attamen juxta genericam pene omnium forensium controversiarum naturam difficultas, vel fallacia esse solet in applicatione, quoniam ipse actus non interventus processioni erat quidem notorius, sed non erat notoria obligatio illarum particularium Ecclesiarum interveniendi ob exemptiva privilegia, quæ habere potestant, ut de facto prætendebant, quamvis parum fundate. Sive posita etiam obligatione, neque certa & notoria dici poterat inexcusabilitas, ob possibilitatem alicujus impedimenti, vel alterius accidentis, quod justam induceret excusationem, itaque possibilitas regulariter tollit perfectam, & concludentem probationem ex deductis, *dicto tit. de judic. disc. 21.* multo magis absque dubio tollit notorium; Unde propterea ut huic inconvenienti in futurum occurratur, consului adhiberi debere cautelam, de qua infra. 15

Alterum objectum, quod ut dictum est, processum sit authoritate ordinaria nimium leve videbatur, quoniam licet verum sit, ut insinuatur *supra, disc. 4.* & in aliis, quod quando Ordinarius visitat Ecclesias, vel personas exemptas, aliosque actus jurisdictionales cum eis facit in vim delegatæ jurisdictionis, ipsis exemptis instantibus, declarare teneatur, pro indemnitate, & conservatione eorum exemptionis a jurisdictione ordinaria, ne alias ex hujusmodi actibus post longum temporis decursum, illa prætendi valeat; Attamen non exinde inferendum videtur ad nullitatem, Potissime dum ista expressio non est in sententia, sed in Cedulonibus, qui solent ita concipi ex quodam communi Notariorum, seu Cancellariorum Episcopalium formulario, ideoque irritare videtur adeo frequens insinuata propositio de attendendo substantiam veritatis, non autem formalitatem verborum. 16

Majoris

Majoris ponderis videbatur primo aspectu tertia objectio, quod scilicet pro contraventione, vel personali delicto famulorum non debent puniri Domini; Et hic
17 videbatur casus, quoniam contraventio non erat ipsius Ecclesiæ, quæ tamquam corpus inanimatum, est incapax culpæ, & delicti; Minusque ejus Prælati, seu Prioris, utpote absentis, dum hujus Religionis Dignitates, in quadam figura Cardinalium, cum M. Magistros in figura Papæ, quamdam Romanæ Curiæ imaginem in parvo constituentes, ex causa Principatus electivi, in Conventu Melevitano residere solent, utrumque ordinarium & completum Consilium constituentes; Ideoque pernecesse hæc culpa, & contraventionis delictum erat hujusmodi Clericorum, & eorum Superioris, vel directoris, qui sub Rectoris, vel Sacristæ, aut Capellani Majoris, & simili vocabulo nuncupari solet, dum etiam, iste nullum habet titulum perpetuum, & collativum, sed manualis, atque ad nutum amovibilis, sed eodem famulorum genere venit, ac propterea culpa proprios tenere debet auctores, quorum, non autem innocentium esse debet pœna.

His tamen non obstantibus, etiam cum sensu veritatis, quæ respective agnita fuit per Rotam, & per Sacram Cogregationem, contrarium verius esse dicebam, ex pluribus fundamentis, Primo nempe quia hujusmodi Clerici intervenire non dicuntur in processionibus jure singulari, vel personali, sed cujusdam Collegii, vel universitatis repræsentantis ipsam Ecclesiam formalem, sub cujus Cruce, vel signo ab aliis distincti incedunt, ac propterea non singulorum, sed universi corporis, vel ipsius Ecclesiæ formalis defectus ita sequi dicitur.

Secundo ob eamdem superius insinuatam rationem correspectivitatis, quia nempe istud non est solum onus, sed etiam honorificentia, seu prærogativa, adeout
18 neque volens Archiepiscopus posset Clericos eam repræsentantes non admittere; Ergo ipsa dicitur persona contrahentis, quæ istum quasi contractum non adimplet, Tertio ob conclusionem insinuatam *sub tit. de locat. disc. 9. & sub tit. de credit. disc. 68. & 69.* & alibi pluries, quod Dominus, vel præponens tenetur de culpa, & dicto famuli, vel præpositi, quando scilicet sit circa opus, vel ministerium, cui eum præposuerit.

Et quarto, ob impracticabilitatem, dum isti Clerici ad nutum amovibiles sunt incerti, sive quia de facili fraus fieri posset, quod scilicet præambula die, vel hora processionis dimittendo, seu licentiando a servitio tunc existentes, atque die sequenti alios novos assumendo, ita in nullis verificabilis esset culpa, & punitio; Ac etiam, quia apud Populum de ipsa Ecclesia, ejusque Clericorum cœtu, vel Congregatione in genere, non autem de particularibus personis concipitur inobedientiæ opinio, seu scandalum, & per consequens in eadem ab eodem Populo videri debet punitio, ut etiam ponderatur supra, *d. disc. 29. hoc tit.*

Neque præmissis obstare dicebam superius insinuatam considerationem incapacitatis culpæ, & delicti in corpore inanimato, quoniam id recte procedit quoad pœnas, vel censuras personales, aut singulares, quæ animam illaqueant, seu corpus affligunt, ut in proposito censurarum est excommunicatio, quæ verificabilis non est in hujusmodi corporibus politicis, & intellectualibus; secus autem in aliis duabus minoribus censuris, interdicti, & suspensionis, quoniam non solum ipsæ Ecclesiæ materiales, omnino inanimatæ ob delictum Prælati, vel Ministrorum, aut etiam Populi, vel Magistratuum passim interdicto supponuntur, sed eidem, vel alteri censuræ suspensionis supponentur, universalia, vel intellectualia corpora, animata, utpote constituta ex personis animatis, quamvis aliquæ istarum essent innocentes, quinimo benemerentes, ut contingit in Capitulis, & Collegiis, aliisque similibus corporibus, ex deductis *sub tit. de benef. disc. 23. & sub tit. de regal. disc. 125.* & in aliis pluries. Et de punitione corporis inanimati ob culpam, vel factum ministrorum, & famulorum etiam in profanis habetur *sub titul. de credit. d. disc. 68. & 69. & tit. de tutor. & administrat. disc. 15.*

Hinc proinde concludendo, unica probabilis ratio dubitandi de hujusmodi censurarum validitate, restrin-
19 gebatur ad dictum defectum citationis saltem per novum Edictum ad valvas ejusdem Ecclesiæ contravenientis, vel alterius vicini loci publici, & congrui, dum ob absentiam Prælati, & incertitudinem ministrorum, non videtur alia forma citationis practicabilis, ut advertitur per Bald. *in leg. etiam, C. de exequut. rei judic. cum concord.* per Add. ad Vestr. *lib. 4. cap. 3. n. 12.* Cavaler. *decis. 408. n. 5.*

Verum ob facti circumstantias, incongruum videtur ita necessitatem inducere in Episcopo, & præsertim in adeo magna Civitate, ut debeant formari tot processus, quot sint Ecclesiæ contravenientes; Potissime quia 20
ad eludendam contraventionem affectati possent frivolæ excusationes, postea allegabiles, atque super eis assumi lites, & disputationes, cum appellatione a non admissione, adeout consultum non remaneret scandalo apud Populum jam concepto, ob contraventionem; Ideoque probabilis quoque videtur superius insinuata ratio notorietatis, ob quam cessare deberet citationis necessitas, quodque illis Ecclesiis, vel Congregationibus, quæ vere legitimum habeant impedimentum, adeout omnis fraudis, vel affectationis suspicio desit, imputandum est, cur statuta die, vel antea coram Episcopo suum non deduxerint impedimentum, suasque non fecerint excusationes; Sed quoniam difficile est id suadere, ac obtinere in Tribunali Rotæ, dum in eo Sedentes utpote in Episcopali munere adhuc non versati, atque intra rigorosos juris cancellos se agnoscentes restrictos, non de facili a judicialibus regulis, & regalibus formalitatibus recedunt; Hinc proinde consulebam Archiepiscopo, ut curaret a Pontifice, vel de ejus man- 21
dato, ab aliqua ex Sacris Cardinalitiis Congregationibus genericam desuper obtinere provisionem regulandam ex illis prudentialibus propositionibus, cum quibus istas Sac. Congregationes procedere, potius quam cum leguleicis formalitatibus (& quidem commendabiliter) advertitur, *d. disc. 15. & seqq. in relat. Curiæ*, ut in ipsis Edictis, in quibus accessus, vel interventus præcipitur, eadem etiam adjiciatur monitio, quod scilicet nisi ante statutum terminum, justi impedimenti excusatio deducta fuerit, absque alia monitione ad comminatarum pœnarum exequutionem illico procedetur, quoniam, ad aliorum terrorem, & exemplum, ac etiam ut illico, & incontinenti occurratur scandalo, quod per Populum, ex inobedientia & non interventu conceptum fuit, quemadmodum tunc publica, & notoria est contraventio, ita etiam tunc immediata ab eodem Populo videri debet publica punitio, non alio modo ad hunc effectum practicabilis, nisi cum ista interdicti publica pœna, quæ omnibus innotescat, ac pateat, dum carcerationes, vel mulctæ personales singulorum Clericorum, vel aliquorum ex eis, puta Rectorum, vel Administratorum, opportunam ac sufficientem non inducunt medicinam, ideoque istæ materiæ regulandæ non videntur cum illis legalibus rigoribus ordinis judiciarii, qui in causis privatorum servari debent.

IMOLEN. JURISDICTIONIS

PRO

COMMENDATARIO JEROSOLYMITANÆ RELIGIONIS

CUM EPISCOPO.

Casus decisus per Rotam, pro Commendatario.

De eadem materia, de qua, *disc. præcedenti* ac etiam *disc. 4.* an scilicet, & quando Ordinarius procedere possit ad censuras, aliasque pœnas contra exemptos, ratione curæ animarum, & administrationis Sacramentorum, aut ob alium casum cadentem sub ejus jurisdictione?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series cum resolutione.*
2 *Una tantum parte informante non potest efformari judicium pro veritate.*
3 *Ideoque non est deferendum decisionibus ita proditis.*
4 *De theorica generali super jurisdictione Ordinarii, cum exemptis professis in concernentibus curam animarum.*

5 De

5 *De differentia inter istos professos Jerosolymitanæ Religionis, & alios Religiosos.*
6 *An iis, in quibus intrat jurisdictio, ea intelligatur solum in actu visitationis, vel indefinite, & de aliis ad rem?*
7 *Et quid circa censuras.*
8 *Et quid in casu mixto delicti personalis quod accessorie influat ad curam.*
9 *De Clericis sæcularibus exercentibus curam in Ecclesia regulari exempta.*
(*) (* *Quæ sint censuræ, ad quas in hoc casu procedi possit.*
De privilegio particulari subditorum hujus Religionis, quod non possint ab Ordinariis censuris innodari. *)
10 *De requisitis pro exemptione hujusmodi sæcularium inservientium Ecclesiis regularibus.*

DISC. CI.

1 CUm Ecclesiæ S. Joannis Baptistæ Commendæ Civitatis Imolæ, annexa esset cura animarum exerceri solita per unum Clericum sæcularem, ad nominationem Commendatarii, cum approbatione Ordinarii, ad præscriptum Constitutionum S. Pii V. præfigi solitum sub nomine Vicarii, vel Capellani, juxta ea, quæ pluries insinuantur in sua sede *sub tit. de Paroch.* præsertim *disc.* 11. *& seqq.* Præteaderet autem Episcopus, quod Jo. Andreas Fanellus hujus Ecclesiæ Vicarius, vel Capellanus, commercium carnale cum quadam muliere habuisset, contra eum transmisit monitorium, atque in contumaciam protulit censuram suspensionis a divinis, & ab exercitio ordinum, & Sacramentorum; Quare interposita per Commendatarium appellatione, & commissa causa in Rota cor. Rondinino, ipso Commendatario solum informante, in contumaciam Episcopi informare negligentis, sub die 9. Junii 1673. proposito, juxta stylum, dubio, an censuræ sustineantur, negativa prodiit resolutio, atque in hoc statu causa reperitur.

Super probabilitate autem resolutionis, maturum pro veritate judicium, scribens pro Commendatario obtinente, efformare non potui, quoniam cum decisio hu-
2 jusmodi, quæstionum, ut infra, pendere videatur, potius ex facto, quam ex jure, cujus theoricæ videntur hodie jam firmæ, ac stabilitæ, adeout totum consistat in applicatione regulanda ex singulorum casuum particularibus circumstantiis; Hinc proinde sine istarum certa notitia, quæ ab alterius partis oppositionibus regulari solet, tale judicium efformari non potest; ac propterea error videtur fundamentum in judicando constituere in hujusmodi decisionibus, quæ una tantum parte informante, prodeant, cum istæ (excusabiliter quidem) procedant cum solis præsuppositis illius Partis, quæ infor-
3 mat, atque ubi agitur de iis, quæ consistunt in facto, quod ex actis non pateat, practicabile non est axioma, ut quæ desunt Advocatis, Judices suppleant, cum id recte sit verificabile in conclusionibus, & articulis juris, non autem in iis, quæ consistunt in facto, nisi ea pateant ex actis.

4 Quidquid enim moderni Scribentes post Conc. Tridentinum, & Apostolicas Constitut. S. Pii V. & Gregorii XIII. dixerint, vel involverint, ob pluries assignatam rationem, quod scriptum ab eis non fuerit ingenue ad veritatem, sed factionario more ad propriam opportunitatem, Clericis nempe sæcularibus, qui munus Episcopi, vel Vicarii generalis, aut Advocati fiscalis Episcopi, ejusque Tribunalis gesserunt, Scribentibus pro jurisdictione, & potestate Ordinariorum; E converso autem Moralibus Religiosis, vel aliis, quibus pro eorum exemptione scribere occasio dederit, tuentibus partes exemptorum, juxta pluries decisa per Sacram Congregationem Concilii, & præsertim in casu de quo agitur supra, *disc.* 4. & in aliis pluribus, de quibus supra; Ea videtur hodie statuenda theorica generalis quod aut illi, qui exercent curam animarum, & administrant Sacramenta Clero, & populo sæculari, sunt legitime professi; Et tunc, quacumque exemptione non obstante, subjaceant Ordinario in iis, quæ ipsius curæ exercitium, vel Sacramentorum administrationem concernunt, non autem in iis, quæ pertinent ad disciplinam regularem, sive ad eorum causas civiles, & criminales personales, vel reales indifferentes, idest alias, quam a dicta cura, & administratione provenientes, nisi de illis casibus exceptuatis agatur, in quibus intret quoque jurisdictio delegata a Conc. Trident. vel Constitutionibus Apostolicis, juxta pluries superius insinuata *hoc tit. ac etiam, disc.* 2. *de regul. & alio disc.* 1. *Miscellan. Eccles. & alibi*; Potissima vero in Capellanis professis istius Jerosolymitanæ Religionis, in quibus non intrat illa subjectio generica, & indefinita, quæ ad præscriptum Constitutionum Urbani VIII. & Innocentii X. intrat in aliis Regularibus claustralibus, in 5
illis Conventibus modernis, qui sint fundati præter dictarum Constitutionum formam, cum numero duodenario, vel in illis antiquis, in quibus non adsint ad minus sex Religiosi; Vel ubi nullo in eo loco existenta Conventu, sint Religiosi, qui, sive licite, sive illicite, vivant in privatis domibus, more Populi, vel Cleri sæcularis, dum isti professi quamvis sint veri Religiosi, nihilominus non vivunt in claustris, sed in privatis domibus, ad instar aliorum de Clero, & Populo, unde in hoc ab aliis Religiosis differunt.

In iis tamen, in quibus ratione curæ, vel Sacramen- 6
torum intret subjectio; Quamvis prædicti Scribentes, materiam ex assignata ratione involventes, voluerint hanc jurisdictionem exercibilem esse in actu visitationis tantum, atque etiam quoad alias pœnas, non autem quoad censuras, cum præsertim circa istas adsit privilegium speciale; Attamen utrumque assumptum non subsistit, ut pluries in præcedentibus advertitur, ac etiam in *Miscell. Eccles. disc.* 35. *cum seqq.* & admittitur in hujus causæ decisione, solumque subsistit alterum assumptum in præcedentibus quoque insinuatum, ut teneatur Ordinarius eis instantibus declarare, quod procedat ut delegatus Sedis Apostolicæ, ut in ejusdem causæ decisione quoque firmatur; Sed hoc parum, vel nihil refert, cum importare videatur verborum formalitatem.

Hinc proinde si (ex. gr.) in Constitutionibus Syno- 7
dalibus, vel in decretis visitationis, aut in aliis provisionalibus, & Edictis, Ordinarius mandet Parochis, & Vicariis, vel Capellanis, curam exercentibus, vel Sacramenta administrantibus, ut sub censuris aliqua facere debeant, sive ab aliquibus abstinere, ut præsertim sequi solet in administratione Sacramenti Matrimonii, ne sine licentia ipsius Ordinarii illud celebretur in privatis domibus, aut sine denunciationibus, cum similibus; Et tunc ita incurrent censuras, aliasque pœnas Parochi, & Vicarii, vel Confessarii Regulares exempti, sicuti sæculares non exempti, cum in hoc munere sint æquales, ex pluries assignata ratione, quod scilicet in hoc non spectatur qualitas personarum ipsorum administrantium, sed spectatur ipsum ministerium, ac etiam spectantur personæ, cum quibus illud exerceatur; Ad instar illarum personarum, quæ cum sint ingenuæ, & liberæ, attamen locant earum operas, atque se addicunt curæ, & custodiæ alicujus Ovilis, aut culturæ alicujus Vineæ, quoniam in iis, quæ concernunt illud opus, vel ministerium, efficiuntur subditi, & quodammodo servi Domini Ovilis, vel Vineæ.

Dubitandi autem ratio videtur illa, quæ ut pariter insinuatur supra, *d. disc.* 4. & alibi, cadit in casu mixto, ubi scilicet excessus sit quidem indifferens, & personalis, sed influat quoque in ipsam curam animarum, vel administrationem Sacramentorum accessorie, & 8
consequutive, scilicet ratione scandali, quod resultet in populo vivente sub ejus cura, puta (ut in præsenti) ubi agatur de delictis carnis, & similibus, an scilicet ob respectum, quod crimen influat in curam possit Ordinarius cum exemptis se ingerere, eosque punire? Atque in hoc probabilior videtur negativa in iis, quæ concernunt pœnas personales, vel pecuniarias, seu alias indifferentes; Verior autem affirmativa in iis, quæ concernunt ipsam curam, vel administrationem respective, & sicut Parochum, seu Vicarium, aut Confessarium, ita male, & scandalose viventem, vel alios committentem excessus, qui Populo sibi subdito scandalum inferant, quamvis exemptum, Ordinarius poterit suspendere, ab iis, quæ concernunt illud ministerium ne in eo se ingerat, sed ad alias pœnas personales, vel pecuniarias, sive ad censuras devenire non poterit, quoniam delictum est personale, & indifferens, directe non proveniens ab ipso ministerio, cujus ratione jurisdi-

risdictionem, ac superioritatem ipse habet, quamvis accessorie, & consequutive, in illud influat, atque ita conciliari videntur sæcularium, & Regularium Scriptorum opiniones adeo invicem pugnantes.

9 Aut vero Ecclesiæ, in quibus cura exercetur, & Sacramenta ministrantur, sunt regulares, & exemptæ, ipsi vero Vicarii, & Capellani, & Clerici, non sunt professi, sed sæculares, juxta casum, de quo, *disc. præced.* ac etiam, *d. disc.* 4. & in aliis; Et tunc, aut in eis verificantur tria requisita Constit. Gregorii XIII. de quibus eodem *disc.* 4. Et habendi sunt jure professorum, sive ad instar, ideoque omnia, quæ supra de illis dicta sunt, in istis quoque procedunt; Aut vero dicta requisita non verificantur; Et tunc habentur in omnibus tamquam Clerici sæculares, & subditi Ordinario aliorum Clericorum ad instar.

(*) (* Verum ubi etiam essemus in casu, in quo competeret aliqua jurisdictio cum persona, non inde tamen procedi poterat ad censuras, nisi quando ageretur de censuris, quæ expresse a lege illatæ essent pro ipso crimine, adeo ut Ordinarius non proferret ipsas censuras, sed solum illas a lege illatas declararet, ac denunciaret, stante expresso ac particulari privilegio, ne subditi istius Religionis possint ab Ordinariis censuris innodari juxta distinctionem a me traditam in hac materia *lib.* 3. *disc.* 29. & clarius *lib.* 14. *Miscellan. Ecclesiast. disc.* 24. *)

10 Ista itaque theorica generali ita constituta; Quatenus pertinet ad ejus applicationem ad hanc facti speciem; Cum iste Vicarius, vel Capellanus non esset professus, sed Clericus sæcularis ad nutum amovibilis, quæstio ut præmissum est, erat potius facti, quam juris, super verificatione scilicet prædictorum requisitorum, ex quibus verificabatur quidem primum addictionis servitio Ecclesiæ, & Religionis; Difficultas autem residere videbatur in verificatione aliorum duorum, quod scilicet viveret intra septa Domus Religionis, & sub obedientia Superioris Regularis.

Quatenus enim pertinet ad illud conviventiæ intra septa domus, quamvis scribendo more Advocati dicerem sufficere, quod domus sit fixa Parochi, atque perpetuo ejus habitationi destinata, illaque sit de dominio Religionis, vel Commendæ, cum isti Religiosi non sint claustrales, ideoque non vivant sub formali clausura, & sic opus non est, quod eorum domus habeant formam Conventus, vel Monasterii, procedendo cum scriptis, cum quibus procedimr etiam in decisione; Attamen reflectendo ad veritatem, Partibus pro stylo insinuatam, advertebam id recte procedere, quatenus ista esset domus principalis ipsius Commendæ, cujus membrum, vel pars connexa esset mansioni Parochi, adeout quando Commendatarius residet apud Commendam, in ea vivat. unde propterea in genere suo sit species Conventus Commendæ, secus autem ubi esset privata domus sparsa per Civitatem, quamvis de dominio Commendæ, atque fixe destinata habitationi Parochi, quinimo etiamsi esset annexa Ecclesiæ Parochiali, quando ista non esset Ecclesia principalis Commendæ, illique annexa unum, & idem corpus constituendo, sed esset de ejus membris, & pertinentiis, ut quandoque praxis docet, quoniam jus est in conviventia in illa domo Regulari, in qua per speciem Conventus vivat ipse Commendatarius tamquam superior.

(*) (* Atque iste casus disputatus est in S. Congregatione Concilii in Faventina, in qua me scribente pro Episcopo, pro eo decisum fuit; eo quia in Faventina civitate adest Commenda, in qua vivunt Commendatarius, aliique ministri, & servientes: domus vero, in qua vivebat ille Vicarius, seu Capellanus cujusdam Ecclesiæ ejusdem Religionis, est separata, habens formam domus privatæ sæcularis, sive popularis, in qua vivatur more reliqui populi & cleri sæcularis, absque eo quod dici valeat domus Religionis. *)

Majorem difficultatem mihi inferebat verificatio tertii requisiti, quod vivatur sub obedientia Superioris Regularis, quoniam cum supponeretur, quod in loco non resideret Commendatarius, neque aliquis ejus Vicarius etiam regularis, adeout verificaretur illa ratio, quæ super isto requisito ponderatur supra, *disc.* 4. idcirco nimium de hoc dubitabam.

Et quamvis scribendo more Advocati dicerem, quod viveret sub obedientia Conservatoris privilegiorum, qui inibi præsens erat, cum esset Archidiaconus Cathedralis, atque decisio id admittat; Attamen reflectendo ad veritatem nimium dubitabam, quoniam Conservatores non sunt Judices, & Superiores Ordinarii, qui cognoscant de causis indifferentibus, concernentibus vitam, & mores, ac disciplinam, sed solum sunt speciales delegati, pro conservatione, & observantia privilegiorum, ne ista violentur, atque cum privilegiatis non committantur violentiæ, ex iis, quæ ad hujusmodi conservatorum materiam habentur supra, *hoc tit. disc.* 49. *& sub tit. de Regular. disc.* 51. *&* 52.

SUBLACEN. SEU NULLIUS MONASTERII
PRO ABBATE
CUM COMMENDATARIO.

Casus disputatus in Sacr. Congregatione Episcoporum; & Regularium resolutus pro Commendatario.

Ad eandem materiam, de qua supra, disc. 18. & 26. super jurisdictione Ordinarii circa clausuram Monasterii Monialium exempti sub Prælato Regulari, quomodo intelligatur.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio Sac. Congregationis.*
3 *De casu, de quo supra, disc.* 18. *faciente ad rem.*
4 *Prælatus loci Nullius est verus Ordinarius etiam in jurisdictione delegata.*
5 *De sensu Aucteris, & de applicatione assumpti, de quo num.* 4.
6 *De contradistinctione Abbatis Monasterii regularis a Commendatario, tamquam Ordinario loci.*
7 *An Ordinarius sibi præjudicet in jurisdictione delegata consentiendo, quod Monasterium committatur Prælato inferiori regulari.*

D I S C. CII.

Celebre Monasterium Sublacense, quod Sacri specus, & Scholasticæ nuncupationem habet, & cujus mentio habetur *in cap. cum Monasterium, de stat. Monachor.* quodque in Ecclesia Latina, ratione antiquitatis, primum dici meretur, dum ibi S. Benedictus in Occidente primus Monastici status institutor, sui Ordinis prima jecit fundamenta, ex temporum vicissitudine Cardinalibus, vel Prælatis in Commendam dari solitum, sub Leone X. a Commendatarii superioritate, & administratione exemptum, unitum fuit Congregationi Unitatis, alias B. Justinæ de Padua, nunc vero Cassinensi, de qua supra, *disc.* 28. adeout Mensa, ac respective jurisdictio Commendatarii in loco, seu territorio, diversa ex tunc fuerit a Mensa, & jurisdictione Abbatis, quem Congregatio juxta ejus institutum præficit; Cumque sub Gregorio XIII. in Oppido Sublaci, erectum fuisset Monasterium Monialium, sub eadem regula S. Benedicti, in ipsamet Bulla erectionis Cardinali Commendatario tunc temporis ejus fundatore, non solum consentiente, sed procurante, illud commissum fuit omnimodæ administrationi, ac jurisdictioni Abbatis Regularis hujus Monasterii, cum subsequuta continuata observantia; Cumque sub Urb. VIII. per concordiam ab eo approbatam, sopita fuisset antiqua controversia jurisdictionalis inter Episcopum Tiburtinum, prætendentem, quod istud Oppidum situm esset in ejus Diœcesi, & Commendatarium prætendentem, quod ex Indultis Apostolicis esset Nullius, cum territorio separato, & per quam concordiam Episcopus, quadam recompensa accepta, omnia ejus jura ad Commendatarii favorem cessit; Hinc modernus Cardinalis Commendatarius, tamquam loci Ordinarius, jure illius delegatæ jurisdictionis, quæ in Monialium Monasteriis, etiam exemptis, competit in concernentibus clausuram, ex deductis supra, *disc.* 18. *&* 26. prætensionem excitavit, non solum super visitatione materiali Monasterii, ejusque clausuræ, & super approbatione Confessarii, & assistentia electioni a

Abba-

Abbatissæ ad præscriptum Constitut. 18. Gregorii XV. & super quibus Abbas, & Congregatio acquieverant, sed etiam super cura, & custodia clausuræ formalis, etiam extra visitationem, in dies, & tempora, quod scilicet licentia Medicorum, Fabrorum, & aliorum Operatiorum ingrediendi clausuram, ac etiam accedendi ad Monasterium, & alloquendi Moniales ad crates, per ipsum, vel ejus Vicarium concedendæ essent, saltem cumulative cum Abbate.

Atque concorditer consulta Sacr. Congreg. Episcoporum, & Regularium, tam in dictis aliis actibus 2 visitationis, & approbationis Confessariorum, ac præsidentia electioni Abbatissæ, quam etiam pro dictis licentiis custodiæ, & clausuræ formalis, prodiit resolutio innixa cuidam declarationi relatæ per Barbos. *in collect. ad Conc. Trid. sess. 25. de Regul. cap. 5. n. 15.* ubi declarando per eum dicta *ibid. n. 60.* habetur quod facultas concedendi hujusmodi licentias, etiam in Monasteriis exemptis, & subjectis Regularibus, spectare debeat ad Ordinarium loci, ex eadem delegata jurisdictione, nisi consuetudo præbeat concursum cumulativum, ut scilicet etiam licentia Superioris Regularis adesse debeat, quod tamen neque sufficiebat, ad sensum Abbatis, & Congregationis prætendentis, quod ad solum Abbatem, absque interventu Commendatarii, vel ejus Vicarii, juxta retroactam observantiam ista facultas pertineret.

Requisitus itaque desuper ad scribendum ex parte Abbatis, libere ab initio, juxta stylum, cum alia occasione essem conscius sensuum Sacr. Congreg. insinuavi difficultatem, atque prævidi exitum, sed quoniam alii desuper consulti, & assumpti contrarium credebant, votis requirentium de facili pro causidicorum frequentiori stylo, annuentes, atque juxta dictum Apostoli, auribus prurientes, idcirco contra meum votum, juxta quod prodiit resolutio, assumpta fuit disputatio.

In hac itaque disputatione, scribendo more Advocati, insequendo sensum aliorum, deducebam anti- 3 quas prætensiones Abbatis hujus Monasterii super omnimoda exemptione ab Episcopo Tiburtino, & quolibet alio Diœcesano, cum Territorio separato, & per consequens, quod longe fortius intrarent in isto casu ea, quæ super consimili Monasterio Monialium ad favorem Abbatis Cassinen. firmantur per Rotam in casu, de quo supra, *disc.* 18. quoniam ibi firmatur qualitas Nullius, & territorii separati per solam fictionem, & improprietatem in solo ambitu ipsius Monasterii, quod materialiter, & de facto situm est in Oppido Tagliacozzi, quod non dubitatur esse de Diœcesi Marsicana: In præsenti vero ipsum Oppidum, ejusque territorium supponebatur esse Nullius, non obstante prætensione Episcopi Tiburtini, utpote jam sublata per dictam concordiam, quæ juxta veram propositionem, frequenter sub diversis materiis insinuatam, nullum novum jus, vel titulum præbet, sed solum confirmat, vel pacificum reddit antiquum, tanquam per remotionem obstaculi, quod colliti gans præstabat.

Hoc autem posito inferebam ad conclusionem, pluries in præcedentibus insinuatam, atque de jure in suo 4 casu veram, quod scilicet supradicta jurisdictio delegata competit Episcopis in illis Monasteriis, quæ sint in eorum Diœcesi, sub Prælatis Inferioribus, non autem illis, quæ sint sub Prælato de loco Nullius, quoniam iste Prælatus habetur tamquam Episcopus, seu loci Ordinarius, eique propterea congruit eadem delegata jurisdictio, cum non adsit alter Ordinarius Diœcesanus, in quo eadem jurisdictio delegata sit verificabilis; Dictaque concordia Abbati, & Monasterio præjudicare non potuit, neque canonizare jus Episcopi Tiburtini, in cujus locum successisse Commendatarium in vim dictæ concordiæ dicebant pro Commendatario Scribentes.

Reflectendo autem ad veritatem, resolutio probabi- 5 lis visa est, atque juxta votum, ut supra, quoniam omnes præmissæ propositiones sunt veræ, sed fallacia est in applicatione; Siquidem Commendatarius, & Abbas Regularis in puncto juris unam, eamdemque personam formalem Monasterii repræsentativam, atque unum, & idem Tribunal constituere dicuntur ad instar Episcopi, & Vicarii, quoniam in illis Ecclesiis, & Monasteriis Regularibus, quæ sint sub Episcopo, vel alio majori Prælato, ipse Episcopus, vel Prælatus major, dicitur verus Abbas, & primus Prælatus, seu caput; ille vero inferior Prælatus Regularis, cui Abbatis, vel Prioris, aut simile vocabulum congruit, gerit speciem, vel figuram Vicarii, juxta exemplum, quod per Abbat. & alios antiquos Canonistas; tribui solet in Metropolitana Ecclesia Regulari Montis Regalis, & per consequens sublato etiam de medio jure Episcopi Tiburtini, ipse Cardinalis Commendatarius, non autem Abbas Regularis gerit hanc personam Episcopi, sive Ordinarii loci, cui dicta delegata jurisdictio congruit; Atque in hoc consistebat æquivocum, applicandi scilicet huic inferiori Abbati Regulari, ea quæ congruunt antiquo Abbati & Prælato istius Monasterii, cum istam personam vere, & proprie non gerat ipse Abbas Regularis, seu Commendatarius habens territorium cum Clero, & populo sibi subjecto.

Dismembratio autem sub Leone X. ut supra sequuta de Monasterio a superioritate, & jurisdictione Commendatarii, illud uniendo, ac subjiciendo dictæ Congregationi Cassinensi, percutit ipsum Monasterium Regulare, ejusque Abbatem, Monachos, ac etiam Men- 6 sam pro exemptione passiva a jurisdictione Commendatarii, eodem modo, quo omnia alia Monasteria, præsertim in Italia, quamvis existentia intra Episcoporum Diœceses, eisque nativo jure subjecta, exempta fuerunt ab eorum jurisdictione, ac supposita immediatæ jurisdictioni, ac superioritati Sedis Apostolicæ, sed exinde inferri non potest ad aliquam jurisdictionem activam, & quatenus etiam ista ex Apostolico privilegio, vel ex præscriptione competeret in certo loco, vel in certis personis intra Diœcesim Episcopi existentibus, id non immutat naturam ejusdem jurisdictionis, ut scil. illa dicatur Prælati inferioris, ideoque in casibus exceptuatis subjectis jurisdictioni delegatæ Ordinarii, ex jure territoriali, & per consequens licet unum, & idem Monasterium, sit dominus habitualis utriusque jurisdictionis, ac Mensæ respective; Attamen ob dictam divisionem a Leone X. factam, idem Monasterium repræsentatur, per duos diversos Prælatos, diversum jus habentes, quorum unus habeat jus territoriale, & Episcopale in Clero, & populo tamquam Episcopus, alter vero solum jus Monasteriale, seu Regulare tamquam Abbas Monasterii particularis, juxta illas distinctiones, quæ in Cathris, vel feudis habentur *sub tit. de jurisd. disc. 61. & 62.* ac etiam ad tem, juxta illam distinctionem, de qua *sub tit. de præemin. disc. 3. & seq.* & supra, agendo de titulis Cardinalium, *disc. 33. & alibi.*

Dicebam tamen scribendo in causa more Advocati, quod cum idem Cardinalis Commendatarius, qui ex præmissis censendus est hujus territorii Episcopus, vel Ordinarius, tamquam hujus Monasterii Monialium fundator, consensum præstiterit, quinimo procuraverit, quod Apostolica Sedes illud pleno jure committeret 7 huic Abbati Regulari, ita videretur in limine fundationis, cuicumque ejus juri cessisse, quodque propterea intrarent ea, quæ habentur supra, *disc.* 27. Verum ad eamdem veritatem reflectendo, dubitabam de relevantia motivi, ex duplici consideratione; Primo nempe quia tunc jus istius Commendatarii non erat incertum, dum illa certitudo, quæ de præsenti habetur, resultavit a supradicta concordia sub Urbano VIII. quinimo potius attento eo tempore, dubitari potest de potiori jure, & per consequens, quod tunc agnoscendo suum jus, vel de eo dubitando, non crediderit huic juri cedere. Et secundo, quoniam tunc non competebat ista jurisdictio, utpote proveniens a præfata Constitutione Gregorii XV. ideoque ad tunc ignorata, & non cogitata, sed postmodum superventa, animus trahi non potest.

MEDIOLANEN. AVOCATIONIS CAUSÆ PRO CARDINALI BORROMÆO.

Responsum pro veritate.

An, & quando Clericus ratione communionis bonorum, vel jurium cum laico, sive ratione mixturæ proprii interesse, totam causam etiam quoad laicum trahat ad suum forum?

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Clericus habens interesse mediatum, vel accessorium cum laico, non declinat forum laicalem.*
3 *De ratione.*
4 *De casibus in quibus idem procedat, etiam ubi interesse est præsentaneum.*
5 *Quid in criminalibus, ubi interesse sit æque principale.*
6 *Et quid in civilibus in actione personali.*
7 *Quid in actione reali.*
8 *De diversa praxi.*
9 *Cardinalitia dignitas an operetur?*
10 *De cautela divertendi forum.*

D I S C. CIII.

1 CUM in sæcularibus magistratibus Civitatis Mediolani, aliqua fuissent intentata judicia contra fratres sæculares Cardinalis Gisberti Borromæi, super bonis ad directam, seu ad aliorum majorum fideicommissariam hæreditatem pertinentibus, pro communi cum dicto Cardinali possessis; Hinc iste, in omnium scientiarum genere ornatissimus, atque nunquam satis laudatus (cui pene violentis impulsibus referendum venit opus Italico idiomate compositum, cujus est nomen Doctoris Vulgaris) me consuluit, an probabiliter, ac fundate prætendere posset istarum causarum avocationem, eas etiam respectu fratrum sæcularium ad Ecclesiasticum forum trahendo, ob ipsius, non solum clericalem, sed etiam Cardinalitium statum.

Respondi, quod in terminis juris communis, præscindendo a particularibus locorum legibus, vel stylis in hac materia, cum duorum casuum proceditur distinctione, quorum unus est, ubi jus, vel interesse Clerici sit vere
2 mediatum, vel accessorium, seu consequutivum, aut de futuro, & alter ubi sit æque principale, & præsentaneum; Ubi etenim agitur de primo casu, puta quia Clericus sit laici conventi necessarius defensor, qui alicubi author laudatus appellatur, ex obligatione evictionis, adeout malus causæ exitus in ejus potius, quam Rei conventi damnum tendat, sive quod sit futurus successor in fideicommisso, vel majoratu, cum similibus; Et isto casu licet Speculator, & alii credant, ut adhuc Clericus causam trahat ad forum suum, istamque opinionem multi sequantur collecti per Spetell. *dec.* 24. *num.* 5. & Carleval. *de judic. tom.* 1. *num.* 664. Attamen contraria opinio tamquam probabilior est magis communis, magisque recepta in praxi, non solum in Principatibus, & Tribunalibus Sæcularibus, ex relatis per Carleval. *ubi supra, num.* 665. sed etiam in Ruta, & in Signatura Justitiæ, ex deductis *sub tit. de feud. disc.* 3. & alibi pluries, ac etiam occasione Ægidianæ, in qua cadunt eædem rationes insinuatæ *sub titul. de feud. disc,* 48. ubi allegatur *dec.* 498. Peutinger. habetur supra, *hoc eod. tit. disc.* 63. *d. tit. de judic. disc.* 44. & alibi.

3 Ex ea ratione, de qua respectu citationis Partis in introductione judicii habetur, *d. tit. de judic. disc.* 9. quod scilicet sufficit citare possessorem, sive Reum immediatum, non citato eo, qui non sit principalis in causa, quoniam habeat interesse mediatum, & consequutivum, adeout effectus judicii, vel rei judicatæ, ipsius damnum, vel præjudicium in toto, vel in parte percutiat, quoniam sicuti ipso interessato non comparente; vel quia non sit judicii conscius; vel quia sciens comparere negligat, adhuc judicium validum, ac perfectum esset, exinde sequitur, quod si ipse voluntarie comparet, esset reus voluntarius, qui ad hunc effectum gerere potius dicitur personam Actoris, qui juxta terminos textus in *cap. si Clericus laicum, de foro compet.* tenetur sequi forum collitigantis, sive intrant ea, quæ de tertio veniente ad causam, habentur *sub tit. de judic. disc.* 57.

4 Idemque procedit, non solum ubi interesse sit de futuro, ut est in dicto exemplificato casu proximæ successionis in fideicommisso, vel majoratu, sive ubi sit ita mediatum, ut de illo agendum sit in diverso judicio peragendo in proprio foro, juxta dictum aliud exemplum defensoris necessarii, seu Actoris laudati, obligati ad evictionem, super qua ille, qui causam patiatur in suo foro sæculari, novum judicium contra Clericum authorem in Ecclesiastico foro instituere tenebitur, neque illum trahere poterit ad forum, in quo ipse super re possessa conveniatur, ut ita eodem tempore condemnetur, cum solum coram eo Judice illum citare valeat, cum illa specie citationis, quæ invitationem redoleat, eo modo, quo invitantur etiam Clerici in concursibus Creditorum, super patrimonio communis debitoris laici, sive ad satisfaciendum illi denunciationi, vel interpellationi, quæ necessaria est ad effectum exercendi actionem evictionis, cum similibus; Sed etiam, ubi interesse, vel præjudicium sit adeo præsentaneum, & immediatum, ut oriatur immediate ex ipso judicato, absque necessitate novi judicii in suo foro peragendi, quotiens tamen non sit principale, sed accessorium, & consequutivum; Puta juxta exemplum, quod in spirituali jurisdictione habetur supra, *disc.* 2. & 22. de præjudicio, quod resultat subditis, ex succumbentia proprii Prælati; Atque ad rem, in concursu utriusque fori, exemplificari potest in illis litibus, quæ sint inter duas adjacentes Civitates, vel loca, super jure pascendi, aut super confinibus, vel super aliquibus præeminentiis; Vel inter Communitatem, & Baronem, cum similibus, quoniam licet inter Cives interessatos, quibus res judicata damnum, ac præjudicium allatura est, adsint etiam Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, non per hoc tamen poterunt illi declinare forum, dum eorum interesse est accessorium, seu consequutivum; Ac etiam, quia in eodem jure, vel interesse non considerantur tanquam Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, sed tanquam Cives, cum similibus.

In alio autem casu, quod jus, vel interesse sit præsentaneum, & æque principale, intrat distinctio inter causas civiles, & criminales; In criminalibus etenim, quamvis in puncto juris, verior sit opinio Ecclesiastico foro favorabilis, quæ originaliter tribuitur Anton. de Prato veter. *in l.* 1. *ff. de sent. quæ sine appell.* 5

Nihilominus extra Statutum Ecclesiasticum, in aliis principatibus, frequentius contrarium receptum est, ac servatur ex quadam consuetudine, ob quam dicunt DD. quod cessat dicta opinio Anton. de Prat. veter. quam fatentur in puncto juris esse veriorem, favore dignioris fori Ecclesiastici trahentis totam causam etiam quoad laicos, sed quilibet forus cognoscit suum subditum; Ut de praxi Regni Neapolitani, Capyc. *decis.* 173. & Franc. *decis.* 425. & ut ubique Afflict. Et de illa hujus Civitatis Mediolani, ejusque status; Clar. *in prax. crim.* §. *in fin. quæst.* 36. *num.* 46. & agnoscit idem Farinac. qui dictam opinionem Anton. de Prat. veter. late comprobat, *quæst.* 8. *num.* 151.

In civilibus autem, alia intrat distinctio, inter actionem personalem, & realem, seu rei persequutoriam; Ubi etenim agitur de personali, quia nempe creditor hæreditarius in actione personali agit pro virili contra unum ex hæredibus laicum, sive etiam in solidum, & pro toto credito, quando illud esset talis qualitatis, quod pro eo quilibet ex hæredibus insolidum conveniri possit, juxta ea, quæ in materia late habentur apud Arguell, *dec.* 20. *repert. decis.* 413. *part.* 9. *recent.* & habetur *tit. de dote disc.* 24. & 86. Et tunc pariter videtur, quod etiam in puncto juris Clericus non declinet forum, ex eadem ratione, de qua in priori casu interesse mediati, seu accessorii, & consequutivi, quod scilicet ita Clericus facere dicitur personam rei voluntarii, atque contendere de præjudicio mediato consequutivo, quod resultare potest in alio judicio in suo foro peragendo per illum hæredem, qui per judicem sæcularem coactus fuerit ad solvendum debitum hæreditarium in judicio divisionis, vel contributi. 6

Si vero judicium sit reale, vel rei persequutorium, in bonis pro communi possessis, per laicum, & per Clericum, sive sit directum, contra hæreditatem, per utrumque pro communi possessam, adeout intret concreta vera, quia nempe utriusque jus, & interesse sit coæquale, ac principale, Et tunc dixi, quod verius esset in puncto juris, ut Clericus, quamvis non vocatus, sed voluntarie comparens, trahat totam causam ad forum suum, etiam respectu laici, neglecta distinctione per aliquos tradi solita inter causam dividuam, & individuam, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur apud Carol. de Grass. *effect. Cleric.* 1. *num.* 232. Grattan. *discept.* 125. & 641. Marches. *de commiss. tom.* 2. *fol.* 335. *num.* 64. Rota apud Seraph. 7

decis. 957. & decis. 42. num. 23. part. 6. rec. & alias; Et consequenter cum iste supponeretur casus, dicebam quod in puncto juris favore requirentis respondendum veniret.

8 Verum admonui, quod desuper tute procedi non posset, nisi prius meliores haberemus informationes de praxi, vel observantia illius Senatus, aliorumque majorum Tribunalium, edoctus ex iis, quæ habentur super consimili casu relato per Capyc. Latr. *consult. 35.* super diversa praxi Tribunalium Regni Neapolitani, quoniam non omnia, quæ in puncto juris veriora sunt, praxim habent uniformem, ob diversas leges, vel stylos Principatuum, & Magnorum Tribunalium, juxta ea, quæ late insinuantur supra, *discurs. 94.* Puto autem, quod eadem quoque sit praxis in hac Civitate Mediolani, dum post datum hoc responsum, quod ad alios Sapientes transmissum fuit, aliud innovatum non est, quamvis Cardinalis per aliquod tempus supervixerit.

9 De Cardinalitio autem statu in proposito rationem habendam non esse, dixi, quoniam ille considerabilis quidem est in eodem genere fori Ecclesiastici, ut Cardinales conveniri non possint extra Curiam, & coram locorum Ordinariis, juxta ea, quæ habentur supra, *discurs. 80.* Sed non alterat genus fori, cum cadat sub ordine Clericali in genere juxta ea, quæ in proposito successionis feudorum habentur *sub tit. de feud. discurs. 16. & 54.*

10 Istæ autem quæstiones, super unius, vel alterius fori competentia, non solum respicere solent ipsum ordinem, seu ipsam qualitatem fori, pro conservatione jurisdictionis, vel immunitatis Ecclesiasticæ, & ne contingat Clericum a Laico judicari; Sed etiam quandoque influunt ad justitiam, ac merita negotii principalis, adeout ex qualitate fori pendeat victoria, vel succumbentia, ob diversitatem opinionum, quæ in Tribunalibus laicalibus, vel respective Ecclesiasticis teneantur, ut præsertim pro frequentiori praxi habetur in materia usurarum, & censuum, ex insinuatis in suis titulis, & aliis similibus; Quare ubi casus præbeat, quod Actor, qui contra laicum possessorem in laicali foro judicium instituat, sit persona Ecclesiastica, tunc Clericus, qui habeat dictum interesse mediatum, vel consequutivum, ac propterea non possit præcise, ac directe declinare forum, & avocare causam, adhibere solet cautelam introducendi novum judicium, ex integro contra Actorem in suo foro Ecclesiastico, pro coactione in actione personali, ut abstineat a prosequutione dicti alterius judicii, atque ita indirecte obtineatur intentum; Bene verum, quod desuper certum judicium, seu certa regula statui non potest, cum totum pendeat a singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, ex quibus quandoque istam cautelam proficuam expertus sum & quandoque illam inutilem.

MESSANEN. CENSURARUM

PRO ARCHIEPISCOPO

C U M

RELIGIONE HIEROSOLYMITANA,

SEU PRIORE MESSANÆ.

Casus decisus per Sac. Congregationem Immunitatis pro Archiepiscopo.

De eodem casu, eademque materia, de qua supra, disc. 29. An scilicet, & quando Ordinarius procedere valeat ad censuras contra exemptos, qui habent in specie hoc privilegium, ne censuris innodari valeant? Et an in hoc aliqua dignoscatur differentia inter excommunicationem, aliasque censuras personales, & censuram localem, nempe interdictum Ecclesiæ?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De licentia quam assumunt Theologi super contemptu censurarum propria authoritate sub praetextu nullitatis, vel injustitiæ.*
3 *Resolutio causæ.*
4 *De conclusione principali, de qua disc. 28. quod scilicet Ordinarius possit procedere ad censuras in casibus, in quibus habeat tum exemptis jurisdictionem.*
5 *Quomodo servari debeant privilegia territoriorum exemptorum.*
6 *An pro delicto Clericorum supponi debeat Ecclesia interdicto.*
7 *Exemptio quoad censuras, ita procedit in personalibus, ac in localibus.*
8 *Quod facilius cesset exemptio in censura locali interdicti Ecclesiæ, & de ratione.*
9 *Prælati inferiores exempti non supponunt totam Ecclesias interdicto, & de ratione.*
10 *An amotio interdicti exigat scripturam.*

D I S C. CIV.

In eodem casu, de quo supra, *disc. 29*, ejusque facti 1
serie retenta; Cum post sequutas binas, ibi relatas resolutiones Sac. Congreg. de anno 1653. approbativas censurarum illatarum ab Archiepiscopo, a quo in vim facultatis sibi communicatæ per eandem Sac. Congreg. absoluti fuerunt excommunicati, atque remotum interdictum Ecclesiæ Prioratus, novus Prior, vel ejus Ministri, ægre ferentes editionem præfati *disc. 29.* quasi quod ita firmaretur status præjudicialis Prioratui, & Religioni, præsertim interdictum Ecclesiæ, ad viginti annos circiter, recursum habuerunt ad eamdem Sac. Congreg. negando quod interdictum amotum fuisset ab ipso Archiepiscopo, tamquam valide appositum, cum ejus authoritate, sed quod potius, eo neglecto tamquam notorie invalido, continuatum fuisset in divinorum celebratione desuper plures cumulando authoritates Moralium, ad probandum, quod censuræ notorie nullæ, vel injustæ sperni possunt, istis præsertim professoribus de facili hanc 2
sibi assumentibus licentiam, vere illicitam, & temerariam, cum id sit se facere Judicem in causa propria; Idque ad summum, ut quamplurium casuum occasione dicere consuevi, tolerabile esset in casu, in quo observantia censurarum magnum scandalum, in loco parere posset, in eo tamen brevi spatio recursum ad Superiores, secus autem postquam isti quoque eas canonizarunt.

Denegabatur autem remotio ex eo, quod de illa non appareret aliqua scriptura, quam desuper necessariam esse dicebatur, ac propterea Sacra Congregatio rescripsit Archiepiscopo, ut doceret de hac remotione, eoque respondente, removisse quidem ad preces Locumtenentis, 3
aliorumque Ministrorum Prioratus, eodem modo, quo personis absolutionem concesserat, sed ob lapsum tanti temporis, ac mutatione Vice Cancellariorum, incertum esset, an scriptura desuper adhibita fuerit, necne; Idemque proposita causa, sub die ultima Julii 1674. prodiit rescriptum *(jam provisum)* quod in effectu sonat idem, *ac nihil*, ita modestius explicatum, canonizando propterea censuras, juxta præfatas resolutiones anni 1653.

In hac itaque nova disputatione, tres fuerunt puncti; primo nempe, super prædictarum censurarum validitate in genere, stantibus dictis privilegiis exemptivis in specie, quoad censuras; Secundo posito, quod inferri potuisset censura personalis excommunicationis contra delinquentes, an procedi potuerit ad alteram localem interdicti; Et tertio, super ejusdem interdicti remotione, an scilicet de illa, ex parte Archiepiscopi doceri deberet per scripturam.

Quatenus pertinet ad primum, repetebam eadem fun- 4
damenta, de quibus supra, *dict. discurs. 28.* ac etiam *in Miscellan. Ecclesiastico, lib. 14. discurs. 13. cum plurib. sequentibus*, in quibus agitur de potestate Ordinarii inferendi censuras contra Regulares, aliosque exemptos, in iis casibus, in quibus ejus ordinariæ, vel delegatæ jurisdictioni subjiceantur; Repetendo æquivocum modernorum, & præsertim Moralium, non distinguendi tem- 5
pora, & non reflectendi, quod per Constitutionem 18. Gregorii XV. quæ vulgo nuncupatur de exemptorum privilegiis, aliaque posteriora Apostolica decreta, sublatæ sunt illæ difficultates, quæ neque prius vigebant, sed inductæ fuerunt ab ipsis Monialibus scriptoribus, qui utpote curantes tueri causam propriam enixe student Ordinariorum potestatem restringere; Laudabile siquidem est, ut Regularibus conserventur privilegia eis concessa per

Sedem

Sedem Apostolicam, de qua, ac etiam de Catholica Fide
sunt optime meriti, seu in suis casibus, in quibus eadem
Apostolica Sedes, illa vigere voluit, non autem in iis,
in quibus moderata est, cum in istis reverti dicentur ad
priorem statum, & antiquam subjectionem, tamquam
per remotionem obstaculi.

Quo vero ad secundum punctum interdicti Ecclesiæ,
in quo insistebatur magis, quodammodo admittendo in-
validitatem excommunicationis; Advertebam quod aut
invaliditas deducebatur ex capite injustitiæ, ex eo, quod
ipsa Ecclesia tamquam incapax delicti, & culpæ luere
non deberet pœnam criminum commissorum per ejus
Clericos, & servientes; Aut deducebatur ex præfato de-
fectu jurisdictionis.

d Primo casu, nil referre dicebam, an Ecclesia esset
exempta, necne, cum etiam in Ecclesiis sæcularibus, &
subditis idem procedat; Sed hoc erat extra punctum quæ-
stionis, quæ vertebatur super defectu potestatis ratione
exemptionis, ac etiam, quia ut eodem *disc.* 29. adverti-
tur, cum ipsa Ecclesia fuerit causa inconvenientis, me-
rito ut scandalo melius consuleretur, ista censura quoque
adhibita fuit.

In altero autem casu impugnationis ex defectu pote-
statis dicebam, quod cum privilegium exemptive loqua-
tur de censuris in genere, hinc eadem est ratio censura-
7 rum personalis, ac localis, ex vulgari axiomate, quod
lex generaliter loquens, generaliter intelligenda est, si-
ve ex altero axiomate, quod una, & eadem dispositio
respiciens plura determinabilia, debet omnia pariformi-
ter determinare.

Præterea observabam, quod quando exemptio intra-
ret, magis suffragari deberet pro censura personali ex-
communicationis per scribentes non impugnata, quam
pro ista locali; Tum quia est longe gravior, utpote af-
8 ficiens animam cum gravissima pœna damnationis æter-
næ, & privatione beneficiorum, & favorum spiritua-
lium; Tum clarius, quia magis proxime, ac directe per-
cutit ipsas personas Regulares exemptas, quam fecerat in-
terdictum Ecclesiæ, quod ut advertitur *in hoc eod. Sup-
plemento, disc.* 99. magis percutit punitionem Cleri, &
populi sæcularis, subjecti eidem Ordinario, ne in illa
Ecclesia divina officia peragere, vel audire valeat, dum
ipsi regulares exempti, ad suorum privilegiorum normam,
januis clausis id peragere possunt, quando aliqua pecu-
liaris ratio hanc prohibitionem quoque non suadeat.

9 Et ex qua ratione in supra *allegata disc.* 99. adverti-
tur, quod licet Prælati Regulares coercere possint co-
rum subditos, etiam cum censuris personalibus, non ta-
men possunt ad istam censuram Ecclesiæ devenire, cum
revera non adjiciatur subditis, sed potius Clero, & po-
pulo sæculari, cum quo ipse inferior Prælatus jurisdictio-
nem non habet.

10 Demum quoad tertium punctum amotionis interdicti,
an scilicet præcise requireretur scripturam, non curavi desu-
per maturum adhibere studium, neque veritatem articuli
ex professo inquirere, cum non putarem necessarium, a-
liis quoque prohibentibus occupationibus; Tum quia ob
lapsum temporis, adeo diuturni annorum 20. cessante o-
mnimoda resistentia legis intrat præsumptio, quod res fet.
fer. gesta fuerit, ex iis, quæ habentur deducta in mate-
rie præsumptionis solemnitatum *sub tit. de dote discurs.*
143. *& sub tit. de alienat. & contract. prohibit. disc.* 1.
& alibi, donec per allegationem negativam, de ista do-
ceatur; cum adhiberi potuerit scriptura, quæ ex negli-
gentia Notarii, vel alias perierit, stante quod non erat
res, quæ haberet tractum successivum.

Et clarius, quia cum interdictum fuerit jam, ut su-
pra, bis canonizatum tamquam valde oppositum per Se-
cretam Congreg. Hinc proinde intrare dicebam dilemma,
quod aut recurrentes dicebant, illud esse bene amotum,
& tali casu lis erat finita; Aut negabant, & tunc se-
queretur, quod interdictum adhuc firmum esset, ac pro-
pterea emanare debuisset resolutio declarans Ecclesiam
adhuc subjacere interdicto, atque severe puniendos esse
ejus Clericos, & Ministros, de temeritate illud temdiu
spernendi. Atque ita in pœnam hujusmodi vere irratio-
nabilis, ac imprudentis recursus, in animo plurium erat
rescribendi, nisi major prudentialis ratio eos coercuisset,
ne in populo scandalum generaretur, atque injicerentur
scrupuli in iis de clero, & populo sæculari, qui ibi di-
vina peregerunt. Ubi etenim tenenda esset opinio, quod
iste actus fieri deberet per scripturam, ut ita solvatur
vinculum, eo modo, quo est illatum; attamen id ope-
rabitur, ut Episcopus male agat, non tamen inferri po-
test ad effectum, de quo in præsenti quæstione, a qua
proinde remanebat extraneum.

BAREN. MATRIMONII

INTER A. ET B.

*Casus disputatus in Signatura Justitiæ, resolutus
pro A. sed absque ulteriori progressu.*

An mulier, quæ litem habet cum viro super fœde-
re matrimonii, habeat privilegium electionis fori,
tamquam habenda pro vidua, ex eo, quod ha-
beat virum inutilem?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Mulier uxorata habens virum inutilem reputa-
tur tamquam vidua.*
3 *An causæ matrimoniales sint Curiales, ut etiam in
prima instantia cognosci debeant in Curia?*
4 *Auditor Cameræ an cognoscat causas matrimonia-
les?*
5 *Privilegium electionis fori intelligitur inter æque
competentes.*
6 *Declaratur conclusio, de qua num.* 2.
7 *An privilegium concessum miserabilibus personis* in
leg. unic. Cod. quando Imperat. *procedat in cau-
sis spiritualibus.*

D I S C. CV.

CUm juxta similem casum, de quo *sub tit. de ma- 1
trim. disc.* 6. A. vir in patria nobilis, in fragranti
captus cum B. ex honestis, & civilibus parentibus, cum
qua sub fide matrimonii (ut supponebatur) deflorata con-
versationem habuerat, eam desponsare coactus esset; In
libertate vero positus super matrimonii, utpote per vim,
& metum contracti nullitate, causam coram Ordinario
introduxisset; Hinc mulier, ex privilegio text. *in leg.
unic. C. quando Imper. &c.* suspectum forte habens O-
dinarium, illum declinando forum, alterum elegit in
Curia Tribunalis A.C. a quo propterea foliam obtinuit
inhibitionem, pro cujus moderatione, ac remissione cau-
sæ ad Ordinarium, adita fuit Signatura Justitiæ, a qua
credo, quod pro moderatione rescriptum fuerit, ulterio-
rem vero progressum causa non habuit, quia forte vir
acquieverit.

In hac igitur disputatione, in qua pro viro scribebam;
Agentes pro muliere, quæ Virgo ex propria confessione 2
dici non poterat, minusque vidua, dicebant adhuc dict.
privilegium electionis fori competere, ex eo, quod esset
uxorata habens virum inutilem, quæ viduæ propterea
coæquanda est, ex deductis pro Novar. *de elect. fori,
sect. e. quæst.* 7. *n.* 2. *&* 3. *ubi Concordantes.*

Et quod in omnem eventum, cum causa fœderis ma-
trimonii in jure reputetur gravis, idcirco cognosci de-
bere in Curia, etiam in prima Instantia, adeout in ea 3
caderet limitatio contenta in Decreto Concilii Tridenti-
ni, *sess.* 24. *de reform. cap.* 20. ut graves causæ etiam in
prima instantia ab Ordinariis locorum avocari possint,
atque in Curia cognosci, ex deductis per Marches. *de
commiss.*

Utramque tamen petitionem, etiam cum sensu veri-
tatis, injustam dicebam; Quatenus enim pertinet ad se-
cundum punctum super causæ Curialitate, modicum o-
portuit adhibere laborem, quoniam ad aliquos menses,
in alia causa matrimoniali Nolana magis qualificata,
utpote inter nobiles, hinc inde majoris sphæræ, in qua
ex alio defectu solemnitatum, vel formæ nullitas ex par-
te Patris Mulieris prætendebatur, punctus jam decisus
fuerat; Cum etenim me scribente pro Viro, adita fuis-
set eadem Signatura Justitiæ pro remissione causæ ad
Ordinarium Nolanum, adversus inhibitionem Metropo-
litani Neapolitani, qui manus in causa apposuerat, at-
que rejecta fuisset hæc petitio; Hinc quidam Advocatus,
istud opus assumptit, quod scilicet, causa tamquam Cu-
rialis committi deberet in Rota, sed petitio rejecta fuit,
& non acquiescendo rescripto Signaturæ adiit Sacram

Congregationem Concilii, quæ pariter idem bis respondit. Et merito quidem, adeout chymericum istud opus mihi videretur, dum idem Concilium Tridentinum *dicto cap. 20. sess. 24. de reformat.* cognitionem causarum matrimonialium in prima instantia præsupponit, non solum in Episcopis, & Ordinariis, Diœcesanis, sed etiam in Prælatis inferioribus, dum ab istis eas avocat, easque ipsis Ordinariis, seu Diœcesanis delegat; Talisque est inconcussa praxis, quod scilicet, causæ matrimoniales, jam super fœdere, quam etiam super separatione thori, quæ in tot Rotæ decisionibus leguntur, ad Curiam devolutæ fuerunt in gradu appellationis, in secunda instantia, vel tertia a Metropolitanis, vel a Nunciis; Unde propterea in dicta Nolana, de plano rescriptum fuit cum omnium Patrum concordi voto, rejiciendi dictam prætensionem.

Quo vero ad primum punctum electionis fori ex privilegio concesso miserabilibus personis. Quando etiam hoc privilegium intraret, adeout causa cognosci debuisset in Curia, adhuc facilis fuisset avocatio ab hoc Tribunali, ejusque commissio in Rota, quoniam licet Auditor Cameræ prætendebat, vigore suarum facultatum cognitionem etiam habere causarum matrimonialium, & beneficialium; Sensus tamen utriusque Signaturæ, atque hodierna praxis sunt in contrarium, potissime vero in causis matrimonialibus, quando vere, & proprie sint tales, quia nempe de matrimonii fœdere principaliter agatur, ut insinuatetur *in relatione Curiæ, disc. 34.* Ac propterea suffragari non poterat privilegium electionis fori, quoniam ut in præcedentibus advertitur, & præsertim *disc. 69.* certum, ac extra controversiam est; ut istud privilegium intelligendum veniat data competentiam in genere, & inter plures Judices competentes diversorum locorum, non autem in eodem loco, adeout privilegium imponet solum quandam perversionem ordinis instantiarum, ut Judex secundæ, vel ulterioris instantiæ, aut recursus, in prima instantia adiri valeat, non autem, ut incompetenti competentiam tribuat; Neglecta vero fuit hæc inspectio, dum desiderabatur remissio ad partes, ideoque sola disputatio, fuit, an intraret istud privilegium ex dicto capite mulieris uxoratæ habentis virum inutilem.

In hoc autem, in eodem sensu veritatis, dicebam improbabilem esse hujusmodi prætensionem, quoniam etiam in vidua privilegium intrat cum tertio, non autem cum hæredibus ipsius viri pro repetitione dotium, tamquam in casu connaturali, & præviso, ex deductis per eundem Navar. *d. tract. de elect. fori sect. 2. qu. 7.* Multo vero magis in isto casu, in quo incertum erat, an mulier dicenda esset simplex inhonesta, vel corrupta mulier, & sic non virgo, neque vidua, neque uxorata; Et per consequens, quod non adaptarentur ea, quæ supra habentur de muliere habente virum inutilem viduæ exæquanda, cum procedant in ea muliere, in qua cadat eadem ratio commiserationis, ob infortunium a viro passum, quo non sequuto, vel cessante, ista mulier haberet defensorem ipsum virum, ut contingit, quando vir esset bannitus, vel caul, aut in triremibus, ut advertitur apud supra allegatos; Secus autem, dum lis est cum ipsomet viro, qui dici non potest opportunus defensor, sic impeditus non esset, ideoque non adaptatur illa ratio, cui hæc extensio innixa est; Alias etenim, non per viam privilegii particularis, ob accidentalem qualitatem miserabilitatis, sed pro regula generali in hujusmodi causis, sive agatur de fœdere matrimonii, sive de separatione thori, quinimo etiam in causis profanis, in quibus inter conjuges de assecuratione dotis, vel de alimentis, aliisque contingentiis quæstio esset, istud privilegium electionis fori, semper dandum esset, cum semper eadem intraret ratio, quod utique esset inconveniens, atque contrarium docet praxis generalis.

Ponderabam quoque, quod cum istud privilegium proveniat a dispositione juris civilis, sub quæstione est, an illud in causis fori Ecclesiastici locum habere debeat, plerisque id negantibus; Et quamvis Curia contrarium receperit, & practicet; Attamen ista praxis procedit in illis causis, quæ naturaliter, & intrinsece sint profanæ, accidentaliter tamen ratione personarum, vel ex alia accidentali circumstantia ad Ecclesiasticorum forum pertinent, ex insinuatis supra *discurs. 69. & alibi,* ideoque id potius provenire videtur ex quodam stylo Curiæ, quæ potius, quam aliquam sequitur opinionem; Et propterea ad ejusdem styli limites, id admittendum est, in præfato genere causarum, quæ ex earum intrinseca natura, seu qualitate, sint indifferentes, ac profanæ, cum dispositione ejusdem juris, saltem pro majori frequentia regulandæ, non autem in illis, quæ juri civili ignotæ sunt, atque ab ejus dispositione exemptæ, sive extraneæ, utpote intrinsece, atque de earum natura spirituales, & Ecclesiasticæ, quales sunt istæ matrimoniales, ac beneficiales, & similes, in quibus dictus stylus non urget.

URBINATEN. PECUNIARIA

PRO CAROLO ALBANO

CUM ETRURIÆ M. DUCISSA VICTORIA ROVEREA ULTIMI DUCIS URBINI HÆREDE.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, sopitus per concordiam.

De Foro Fisci, an conveniat privato, qui a Fisco causam habeat, sive cum Fisco interesse connexum, ut cessare faciat privilegium Curialitatis, quod in Curia Eugenianæ dicitur, vel illud *l. unic. Cod. quando Imper.*

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De privilegio Curialium, & de Eugeniana.*
3 *De foro causarum, in quibus Fiscus habeat interesse.*
4 *Cessionarius Fisci potitur eodem foro, & privilegiis.*
5 *Privilegium personarum miserabilium non prodest isto casu.*
6 *De eodem foro Fisci in statu Ecclesiastico.*
7 *Damnatur abusus immorandi in superfluis.*
8 *In bonis feudatarii defuncti allodialibus Fiscus non habet interesse.*
9 *Quando habere dicatur interesse.*
10 *Declaratur conclusio, de qua num. 4. super territorio Fisci.*
11 *Communicatio privilegiorum Fisci, quod operetur.*
12 *De judicibus causarum Fiscalium, seu Cameralium Status Ecclesiastici.*
13 *De judicibus particularibus Ecclesiasticorum, vel piorum locorum.*
14 *De eodem privilegio Curialitatis, de quo num. 2. ut dicatur publicum.*
15 *Quod prævaleat privilegio* l. unic. C. quando Imperat.
16 *Quod etiam in causis Fiscalibus sit practicabile privilegium Eugenianæ, vel alterum* d. l. unic. quando Imperat.
17 *Quid proprie contineat dictum privilegium* l. unicæ.
18 *In quo puncto resideret hujus causæ difficultas.*
19 *An bona patrimonialia Principis gaudeant privilegiis Fiscalibus.*
20 *An Barones, & feudatarii minores habeant verum Fiscum.*
21 *De causis Fiscalibus per assimilationem.*

D I S C. CVI.

IN ea inter Apostolicam Sedem, ultimum Urbini Ducem inita concordia, pluries enunciata, & præsertim *sub tit. de feud. disc. 1. & 3.* Sive in alia, quæ postmodum facta esset, concessione præfatæ Victoriæ dicti ultimi Ducis ex filio prædefuncto nepti, bonorum allodialium hæredi, pro eorumdem allodialium bonorum commodiori fruitione, ac etiam pro exactione nominum debitorum, aliorumque jurium super allodiali hæreditate cadentium, facultas continetur habendi in prima, & in secunda instantia Judices particulares, ab eadem Victoria nominandos, atque per Papam deputandos, qui summarie, & in quadam privilegiativa forma, eo modo, quo in Fiscalibus causis procedere possent, contra debitores, vel bonorum detentores, ut de facto a devolutionis tempore citra practicatum fuit.

Cum autem prætenderetur, quod hæreditas Horatii Albani

bani esset præfati Ducis debitrix in quadam summa, juxta seriem de qua *sub titul. de credito disc.* 125. Ideoque Carolus præfati Horatii filius, & hæres coram præfatis Judicibus, vel eorum altero evocatus esset; iste autem, nimium qualificatus aulicus Curialis, in vim Eugenianæ Constitutionis dictum declinasset, obtinendo solitam inhibitionem ab Auditore Cameræ, ne alibi, quam in hoc Tribunali conveniri posset; Hinc pro hujus inhibitionis moderamine, adita per Actricem Signatura Justitiæ, nulla capta fuit resolutio ob votorum discordantiam, atque imminente repropositione, ibidem enunciata subsequuta concordia, tam principali controtqversiæ, quam huic puncto finem dedit.

In ista itaque disputatione, Scribentes pro Actrice non negabant in facto, utpote certam, & notoriam rei conventi curialitatem; Minusque negabant certum Curialium privilegium attributum per Constitutionem 4. Eugenii IV. quæ proinde vulgo *Eugeniana* dicitur, atque in viridi est observantia, & de qua etiam habetur mentio supra *disc.* 73. *& tit. de judic. disc.* 3. quod scilicet, Curiales extra Curiam, dictumque Tribunal Auditoris Cameræ conveniri, & trahi non possint; Quod etiam statutum est, de jure communi *in lib.* 1. *& 2. Codex de Curialibus lib.* 12. cum Concordantibus plene collectis per Gratian. *discept.* 421. *numer.* 1. *& seqq.* Atque probabiliter in cujuslibet Principatus Curia per leges, vel stylos particulares creditur esse receptum, ex rationis identitate.

Dicebant tamen, ut id procederet, juxta terminos
3 generales, in privatorum causis indifferentibus, non autem accedente privilegio Fisci, qui in omnibus ejus causis, tam activis, quam passivis, non solum, ubi ejus interesse sit directum, ac immediatum, sed etiam indirectum, ac mediatum, & consequutivum, proprium habet forum, ad quem omnes trahit; Multum desuper pro currenti scribendi consuetudine, vel potius abusu faciendo cumulum authoritatum, quæ insimul collectæ habentur apud Carleval. *de judic. tom.* 1. *num.* 698. *& seqq.* unde alii de facili transcribi possunt, & supra *disc.* 83.

Idemque cumulus, cum consimili transcriptione fiebat ex eodem Carleval. *n.* 708. circa aliud assumptum, quod idem Fisci privilegium sit communicabile etiam privatis, atque competat, non solum ejus Appaltatori-
4 bus, sed etiam Cessionariis, sub quorum nomine Actricem venire asserebant, dum jura, & privilegia Fisci, ut supra sibi communicata esse supponebatur.

Adeoque privilegiatum esse asserebant istum Fiscalem forum, ut etiam illud privilegiorum pupillorum, & viduarum, aliarumque miserabilium personarum,
5 quod continetur *in leg. unic. Codex, quando Imperator, &c.* & quod omnium potentius per practicos reputari soles, utpote clausum in corpore juris, illi non prævaleat, desuper cumulando authoritates pariter recensitas per Carleval. *ubi supr.* apud quem facile est videre.

Scribens pro reo convento, nihil ex præmissis negabat quando de Fisci tam directo, & immediato, quam indirecto, & mediato interesse ageretur; dum absque
6 necessitate id comprobandi cum caterorum Doctorum authoritatibus; In hoc Principatu Status Ecclesiastici, ita expresse statutum habetur per Apostolicas Constitutiones, & præsertim per Constitutionem 9. Pauli III. Talisque est inconcussus usus, eodem modo, quo in omni Principatu dignoscitur, ob leges particulares, ut præsertim in Regno Neapolitano disponitur *per pragmat.* 62. *de officio Procuratoris Cæsaris cum ibi notatis* per Rovit. & alios glossatores; & ita similiter in aliis Principatibus.

7 Dicebam tamen idem, quod nimium frequenter, forteque in omnibus Forensibus controversiis (numquam tamen superflue, sed semper opportune; donec iste aboleatur abusus) quod difficultas non erat juris, sed facti, seu applicationis, quodque propterea præmissa inanem continerent chartarum repletionem, dum sunt hodie propositiones planæ, & præsupponendæ; Verum difficultas erat in applicatione ad factum, dum post devolutionem feudi, atque resolutum omne jus feudatarii, ejus jam defuncti hæres in rebus allodialibus, quæ intra feudi
8 fines in ejus hæreditate remanserunt, gerit personam mere privatam, atque illis in bonis, quæ extra omnem controversiam allodialia sint, adeout Fiscus nullum habeat interesse, nullatenus intrat privilegium Fiscale, tamquam ea cessante ratione.

Eoque casu, in illis bonis, quæ absolute allodialia sint & in quibus non cadat quæstio, de qua *sub tit. de feud. disc.* 2. *&* 3. 47. *&* 56. & frequenter adhuc intrat idem privilegium, quando Fisci intersit, ut illa bona pertineant ad hæreditatem feudatarii defuncti, quæ ita pinguior sit, atque idonea ad omnia debita, & onera, illa præ-
fertim contracta cum Principis, vel alterius Domini di- 9
recti assensu, ob quem in defectum bonorum liberorum & allodialium, etiam contra ipsum Fiscum, atque in ipsis bonis feudalibus jam devolutis per creditores haberi potest actio, ut præsertim docet frequens praxis in Tribunali Regiæ Cameræ Neapolis, ex deductis *sub tit. de feudis*. Et propterea, cum in hac facti specie, in qua hæres feudatarii, in omnibus esset Actrix, dictaque ratio non intraret, ita nullatenus cadebat privilegium, vel interesse Fisci.

Id autem, quod dicitur de cessionariis ex relatis per 10
Carleval. *dict. num.* 708. ubi alii cumulantur, & cum quo pertransit Olea *de cess. jur. titul.* 6. *q.* 3. *n.* 30. procedit in cessionibus correspectivis, ac propterea Fisci interesit, ut jura cessa in cessionario effectum sortiantur, ob præjudicium quod alias sibi resultare potest ex cessionarii succumbentia juxta præmissum exemplum creditorum cum assensu, sive emptoris, qui avictionis actionem habeat, ut fidejussoris, vel tertii possessoris, cui Fiscus fecerit cessionem necessariam, qua effectum non sortiente, aliquis regressus contra eum haberi posset, sive alias pateat præjudicium, cum similibus.

Hæ autem omnia in præsenti omnino cessabant, 11
ideoque agi dicebam de simplici privilegiativa communicatione privilegiorum super summario, & executivo modo procedendi purius ad instar, non autem, ut exinde inferri possit ad hoc privilegium fori.

Ad evidentiam id comprobari observabam ex ipsorum 12
Judicum deputatorum qualitate; si etenim istud Fisci privilegium intraret, adeout dici posset, quod saltim indirecte, & mediate esset causa Fiscalis, tunc incongrua esset hæc deputatio, tam ratione Judicum de partibus, ad quos causæ remissio petebatur, quam ratione hujus Tribunalis Signaturæ Justitiæ, in quo eadem disputatio habebatur; Siquidem cognitio Causarum Fiscalium in hoc Principatu, privatve ad quoscumque in prima instantia pertinet ad Camerarium, & Thesaurarium, cum præventione inter eos, quoties uni eorum specialis non accedat delegatio, in secunda vero instantia est Tribunal Cameræ; Neque in his se ingerit Signatura Justitiæ; quoniam quando desuper oriatur controversia super competentia fori, illæ deciduntur, vel per ipsummet Tribunal Cameræ, quod non subjacet Signaturæ Justitiæ, sed ut Practici dicunt, habent Signaturam in ventre, vel per Papam in plena Signatura Gratiæ; aut in Camera, & per organum sui Auditoris.

Postquam vero ista controversia jam, ut supra sopita
fuerat, ad eam reflectendo pro veritate, observabam, 13
quod quando ista concessio aliam non haberet rationem, nisi illam gratiæ, & privilegii pro quadam majori commoditate, & ne subsit necessitas substinendi multas lites in diversis locis, & coram diversis Judicibus, juxta illas considerationes, quæ in materia unionis causarum haberi solent ex insinuatis supra *disc.* 76. *&* 87. & in aliis, sive ad instar illorum Judicum particularium, qui aliquibus Religionibus, vel Monasteriis, aut Piis locis concedi solent, ut in Urbe sunt Judices Confraternitatis Sanctissimæ Annunciatæ, & Hospitalium Trinitatis, & Sancti Siati, & Collegii Germanici, & similes; Et tunc probabilius videri credebam, ut hujusmodi privilegiativæ concessiones non comprehendant istud privilegium Curialitatis.

Siquidem illud dicendum non est privilegium par- 14
ticulare, seu personale concessum personis Curialium in eorum gratiam, sed potius ea causa publica principaliter in gratiam ipsius Curiæ; Adeoque potens reputatur, ut prævalere credatur alteri concesso miserabili-
bus personis, per text. *in l. unic. Cod. quando Imper.* 15
quod tamquam magis genericum, & clausum in corpore juris alia potentius reputari supra advertitur, ut in specie habetur apud Gratian. *dict. discept.* 421. *n.* 7. *& seqq.*

Et per consequens, si in ipsismet causis Fiscalibus casus 16

præberet, quod illæ haberent in partibus suos Judices particulares, puta, quoad Statum Ecclesiasticum temporalem, quod quælibet Thesauraria, vel Provincia haberet Judicem suum, atque in causis Cameralibus spectantibus ad Cameram Pontificiam, habemus in Nuntiis, & Collectoribus Apostolicis Hispaniarum, Portugalliæ, Neapolis, Florentiæ, & Subaudiæ, ac similibus, ex insinuatis supra *disc.* 85. Et tunc recte intraret quoque istud privilegium Eugenianæ, seu Curialitatis, in eodem genere Judicum particularium Fisci, & sic quod Curiales molestati in partibus, coram Thesaurariis, vel Nuntiis, aut Collectoribus, obtinere possent inhibitiones a Camerario, vel a Thesaurario Judicibus Fiscalibus in Curia, ut nonnisi coram istis conveniri debeant, dum eadem intrat ratio, seu proportio, atque sufficit non violari officium Fiscale, neque causas extrahi extra Tribunalia Judicum Fiscalium, seu Cameralium, sed intra idem genus, ut ad rem Novar. *de elect. fori tom.* 2. *sect.* 3. *quæst.* 27. *numer.* 12. *cum seq.* ubi agendo de hoc privilegio Curialium, ut non tollat privilegium respectu aliorum superiorum ejusdem Senescalli.

Idemque, in præmissa disputatione scribendo, dicebam recte adaptari quoque præfato alteri privilegio electio-
17 nis fori competenti miserabilibus personis, cum eadem militet ratio, dum istud privilegium continet solum quandam alterationem, seu interversionem ordinis inter plures Judices competentes, atque in eodem genere, Marches. *de commission. de avocat. causarum part.* 2. §. 2. *num.* 153. Novar. *de elect. for. part.* 1. *q.* 2. *n.* 12.

Verum in hac facti specie difficultatem habebam ob
18 illam considerationem, de qua occasione privilegiorum concessorum per Clementem VIII. Civitati Ferrariæ, cum ejus annexis, habetur supra, *disc.* 80. Ac etiam occasione istius Status Urbini non semel in diversis materiis advertitur, & præsertim *sub tit. de feud. disc.* 83. *& tit. de donat. disc.* 2. *& alibi*, quod, scilicet, quemadmodum ante feudi devolutionem iste Status constituebat Principatum separatum, cum regalibus, ac supremo Imperio, adeout non darentur appellationes, vel recursus ad Curiam, minusque locum haberent præfata privilegia miserabilium personarum, sed utrumque privilegium ibi respective verificaretur intra sphæram Judicum, & Tribunalium illius Principatus; Ita per quamdam istius Status continuationem, quemadmodum ibidem coram particulari Judice Causarum Fiscalium, seu Cameralium hujusmodi causæ tractari deberent, absque eo quod iste forus Fiscalis subjiceret hujusmodi privilegiis Curialibus, vel miserabilium personarum, devolutio sequuta non fuisset, voluerit Pontifex hujus Principis, vel feudatarii hæredi concedere continuationem ejusdem status, proinde ac si feudum devolutum non esset, quasi quod hujusmodi bona, & jura, adhuc stat illius affectionis Apostolicæ, quæ ea reservatione, tamquam ex impressa qualitate resultat, antiquam jam eis impressam Fiscalem qualitatem adhuc retineant.

Quamvis etenim de stricta juris censura, causæ Fisca-
19 les proprie sint illæ, quæ pertinent ad Cameram, seu bursam Principatum, & sic feudi non autem illæ, quæ pertinent ad privatum, seu allodiale patrimonium personæ ipsius Principis, & feudatarii, ut advertitur *sub tit. de feud. disc.* 2. *num. finali*; Atque habemus frequenter actum apud Regnicolas in proposito illorum Baronum, quod scilicet, jus habendi aratium a Communitate deputandum suo ufficio, aliudque jus civilitatis, cum exemptione ab illo forensium onere, quod *bonatenentia* dicitur, procedat in bonis feudalibus, non autem in allodialibus, cum similibus.

Adhuc tamen in Principibus supremis, seu qui jura principatus habent in ratione feudi regalis, & dignita-
20 tis, adeout habeant verum Fiscum, quem Barones, & feudatarii minores revera non habent, sed solum quamdam Fisci imaginem, vel assimilationem habere videantur, sive exercitium, vel fruitionem jurium Fisci ex Principis concessione, juxta distinctionem inter Fiscum habitualem, & exercitium, vel fruitionem ejus jurium, de qua *sub titul. de regal. disc.* 161. hujusmodi bona patrimonialia Cæsaris sub ejusdem Cæsaris procuratore esse dicuntur, prædictaque distinctio in praxi non habetur, ut advertitur *d. disc.* 2. *de regal. num. fin.*

Ac propterea ponderabam, quod ea quæ per Scribentes deducebantur super privilegiis fori Fiscalis, proprie, ac directe extranea essent a casu quæstionis, cum revera spectato tempore præsenti istæ sint causæ privatæ, & allodiales, non autem publicæ, & Fiscales, sed quod in- 19
trarent per assimilationem, sive pro regulatione, vel interpretatione voluntatis Papæ, ut hujusmodi bona, & jura, tamquam reliquiæ jam resoluti Principatus, eamdem retinerent semel habitam, vel impressam qualitatem, ideoque more causarum Fiscalium proprium haberent Judicem, vel forum, præmissis privilegiis non subjectum, eodem modo quo ipse verus, ac proprius Fiscalis forus non subjacet.

FLORENTINA JURISDICTIONIS

PRO AUDITORE MAGISTRATUS MILITIARUM

CUM MAGISTRATU ABUNDANTIÆ.

Responsum ad causam in casu resoluto pro Magistratu Abundantiæ.

De foro militari, sive de particulari Magistratu militum; An & quando in causis militum jurisdictionem habeat privativam ad alios locorum Magistratus ordinarios, vel particulares? Et præsertim ad illum Abundantiæ, sive Annonæ, in causis, vel negotiis ad istam pertinentibus; Et incidenter de Jurisdictione Præfecti Palatii Apostolici cum illis, qui Palatio inserviunt.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De stylo scribendi, vel consulendi in causis extra Curiam.*
3 *In causa propria, quærendus est Advocatus.*
4 *Qualis sit punctus causæ.*
5 *Confirmatio non alterat naturam confirmati.*
6 *Per novas leges antiquæ abrogantur etiam sine earum mentione.*
7 *In causis in quibus deficiunt solida motiva, affectatur ornatus regularum.*
(* *Examinantur verba & clausula in casu præsenti* *). (*)
8 *Ad quid novæ leges in hac materia fiant, quodque per eas cognitio causarum militum ad solos Judices militares pertineat.*
9 *Observantia est optima interpres, & de distinctione inter interpretativam, & præscriptivam.*
10 *Legum correctio non præsumenda, sed evitanda.*
11 *De errore non distinguentium, & infra n.* 20.
12 *An milites nostri temporis gaudeant antiquis privilegiis militaribus.*
13 *De diversis speciebus militum.*
14 *Qui sint vere, & proprie milites.*
15 *Quibus assistat regula pro militaris privilegii competentia.*
16 *De militibus non stipendiatis, vulgo Venturieri.*
17 *Quod hæc materia publica abundantiæ debeat esse sub uno Magistratu.*
18 *De opportunis legibus cum quibus utrique parti consulatur.*
19 *De errore deferendi authoritati Consulentium.*
20 *De eodem, de quo supra num.* 11.
21 *De privilegiis inservientium in Palatio Apostolico, vel in arce Sancti Angeli in Urbe.*

D I S C. CVII.

DUO inter quamplures alios in Florentina Civitate extant Magistratus, ex nobilibus viris non professoribus, qui vulgo Judices pectorales dicuntur, constituti, quorum quilibet unum habet Juris professorem, vel Assessorem, seu Consiliarium, cum cujus voto in judicando procedit; Unus nempe militiarum vulgo nuncupatus *delle bande*, pro cognitione causarum illorum, qui militiæ adscripti sint, cujus Consultori Auditoris nomen tribuitur; Alter vero Abundantiæ, pro cognitione transgressionum, provisionum, & bannimentorum in iis, quæ concernant publicam annonam, vel abundantiam, atque istius Consultori legalis Assessoris nomen congruit. 1

Cum

Cum autem in militaribus legibus, vel ordinationibus editis de anno 1556. statutum esset, ut in causis; quæ alia occasione, quam militiæ, pro tempore, quo milites extra castra, vel præsidia in propriis domibus reliqui populi more vivunt, contingant, ad dirimendas juris quæstiones in terminis juris communis desuper cadentes, ac disputatas per DD. de quibus infra, inter locorum ordinarios Judices, & particulares militares, locorum Magistratus, vel Rectores præfato militari Auditori processus completos transmittere teneantur, atque juxta ejus votum, seu consilium judicare; In legibus autem alterius Magistratus Abundantiæ editis de anno 1591. disponatur, ut cognitio causarum super præfatis transgressionibus, tam respectu descriptorum militiæ, quam non descriptorum, spectare debeat ad præfatos locorum Rectores; Ita tamen, ut processum completum, cum proprio voto transmittere teneantur dicto Magistratui, qui cum interventu ejus Assessoris, in causis non descriptorum militiæ, & cum interventu Auditoris militiarum, in causis descriptorum, confirmet, vel reformet localis Rectoris votum.

A moderno vero tempore post novas militares reformationes editas de anno 1646. præfatus Auditor militiarum in possessione reperiretur, ut sibi directe, ac immediate a Rectoribus transmitterentur processus descriptorum, pro quibuscumque causis, ipseque, juxta ejus ordinarias facultates, exceptis illis casibus, in quibus, mortis, vel mutilationis membrorum, aut triremium, vel fustigationis pœna intraret, ad expeditionem voti decisivi absque alterius Magistratus participatione procederet.

Hinc prætensionem excitavit dictus Magistratus Abundantiæ, adversus hanc praxim, petendo ut in causis prædictarum transgressionum, locales Rectores ad præscriptum dictarum legum anni 1591. processus directe transmittere deberent ipsi Magistratui, ad hoc ut ipse, quoad non descriptos, cum voto proprio Assessoris, & quoad descriptos cum illo præfati Auditoris, ordines, ac provisiones dare deberet. Atque assumpta desuper disputatione coram Judice particulariter deputato; Ex parte dicti Auditoris militiarum requisitus fui ad scribendum ad causæ opportunitatem, pro suorum jurium defensione.

2 Inhærendo autem consuetudini tantæ in causis extra Curiam, duas transmisi scripturas; Unam scilicet Advocati more, Judici exhibendam, ad causæ opportunitatem; Et alteram in qua cum sensibus veritatis eidem requirenti meas insinuabam difficultates, ut de eis ita admonitus, opportunum desuper consilium capere posset, dum in causis Curialibus idem monitum oretenus Partibus, vel eorum Agentibus fieri potest; Licet etenim ipse doctus Jurisconsultus esset, adhuc tamen, proprio interesse, vel affectione intellectum frequentius fascinante, difficultates non adeo apprehendere videbatur;
3 Ac propterea vulgare videtur dicterium, seu monitum; ut in causa propria, etiam doctissimi Jurisconsulti, & Advocati, alium quærere debeant Advocatum, & Consiliarium.

Io prima igitur Scriptura, more Advocati, inhærendo sensibus ejusdem Scribentis in causa propria, insistebam in puncto, qui potius facti, & interpretationis,
4 quam juris erat, an scil. per dictas leges militares de anno 1646. cum aliqua majori verborum amplitudine editas, super militum privilegiis, illo præsertim fori, correcta, seu reformata esset dicta ordinatio anni 1591. quæ litteralis est favore Magistratus abundantiæ? idque pendebat a puncto, an istæ modernæ leges, vel reformationes, continerent solum confirmationem, & innovationem legum antiquatum anni 1556. ut per alteram Partem prætendebatur, vel potius continerent leges novas, & independentes; Posita etenim prima parte, dicebam, quod recte procederet prætensio Magistratus abundantiæ, ex regula, quod lex nova simpliciter confirmativa, vel innovativa antiquæ, ad istius limites intelli-
5 genda venit; Ideoque rerum statum non immutat, ut præsertim frequenter insinuatur sub plerisque materiis, & potissime *sub tit. de judic. disc.* 44. in proposito Apostolicarum Constitutionum Pii IV. & Pauli III. super confirmatione, & extensione Constitutionis Ægidianæ, cum similibus; Si vero econverso esset lex omnino nova, & independens, cum generaliter, ac indefinite in omnibus descriptorum causis statuatur favore Magistratus militiarum, ejusque Auditoris; Ita de plano resultare dicebam correctionem dictæ legis anni 1591. in qua totum erat Magistratus Abundantiæ fundamentum; Ita ad satisfaciendum inepto stylo, qui ignaro vulgo placet, cum opera transcriptoris potius, quam Doctoris, aliquem faciendo cumulum authoritatum collectarum per Barbos. *axiom.* 183. quod scilicet, posteriora derogant prioribus.

Et in specialibus terminis legum, ut per novas leges 6
sequi dicatur correctio, vel moderatio antiquarum, quamvis earum mentio non fiat, ac propterea modernis deferendum sit, Frider. de Sen. *consil.* 47. *numer.* 2. Afflict. *in Constit. Regn. rubr.* 24. *num.* 12. Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 38. late, & bene apud Cassador. *decis.* 38. *super Regul. Cancellar.* Rota *decis.* 19. *numer.* 25. *& seqq. & decis.* 200. *numer.* 5. *& seqq. part.* 9. *recent, & frequenter.*

Quod autem istæ modernæ leges anni 1646. novas ordinationes omnino independentes pro militarium privilegiorum ampliatione, continerent, illarum pleraque verba, & clausulas ponderabam, adeout insisterent 7
in iis, quæ facti potius, quam juris essent. (* In (*)
his itaque dicitur, quod illæ fiunt ad effectum recordandi militias, eisque constituenda majora beneficia, ideoque de novo ordinat illa Capitula & leges ibi memoratas; unde initat eadem regula *sex. in l. ille aut ille.* Præterea clarius ac magis præcise ex *cap.* 4. in principio, ubi litteraliter habetur, quod illæ ordinationes fiunt ad effectum dandi certam regulam: ergo ad litteram non continent simplicem renovationem legis antiquæ, sed novam regulam, novasque leges *). Responsum tamen, ut superius insinuatum inepto stylo satisfieret, exornando cum diversis generalibus regulis, & axiomatibus, ut facere oportet, quando causa, solidorum motivorum paupertatem patitur.

Pro ejusdem vero assumpti corroboratione, quod scilicet istæ novæ reformationes, novas complures continerent leges, reassumebam ea, quæ in hac materia fori 8
militaris late deducta habentur per Rovit. *super pragm.* 11. *de militia num.* 1. *ad* 12. & latius per Peuting. *in opusc. de Judic. & privil. milit. impress. inter comment. ejusdem Rovit. super dicta pragm.* 11. Caleval. *de Judic. tom.* 1. *ex num.* 461. Chrispolt. *in tractat. de re militar.* & alios, quod scil. cum desuper plurium legum civilium dignoscatur antinomia, an istius militaris fori, vel Magistratus jurisdictio esset privativa, vel cumulativa, cum Judicibus ordinariis locorum in causis præsertim communibus, in quibus milites a paganis differre non videtur, atque propterea adsit consueta non modica opinionum varietas, vel scissura, ob quam inter Magistratus Ordinarios, & militares scandala, & inconvenientia frequenter oriri solent, Principi, & Reipublicæ præjudicialia. Hinc proinde Principes coacti fuerunt veteres leges, vel stylos abolendo, seu reformando, indefinite statuere, ut causæ militum, privative ad locorum Judices, & Magistratus, per Judices, & Magistratus militares cognosci deberent, juxta exempla per dictos Scribentes deducta, ita inferendo, quod ad instar, idem iste Princeps facere voluerit cum istis novis legibus. (* pru- (*)
denter enim agnoscens gloriosæ memoriæ M. Dux Ferdinandus II. quod juxta antiquas leges ita per hujusmodi Abundantiæ leges, vel similes militaris disciplina detrimentum pateretur, quodque ubi subditi privilegiis militaribus non alliciuntur, non libenter militiæ se adscribunt, neque quando occasio suppetit, bene ac prompte servitium præstant, voluit has novas facere leges, ac reformationes, in quarum fine amplissima habetur derogatio omnium aliarum contrariarum *).

Ac etiam dicebam, quod in omnem eventum negari non poterat, quin id probabiliter dubium esset, ut propterea huic Auditori suffragari deberet plurium annorum possessio vel observantia, cum ista etiam in legibus dicatur optima Interpres, cui nimium deferendum venit ex *relatis dec.* 59. *num.* 22. *&* 23. *part.* 10. *rec.* & passim, ut frequenter in omni materia advertitur, reducendo quoque ad scripturæ ornatum, illamque inanem Chartarum repletionem, quæ ut præmissum est, apud ignarum vulgus, plausum irrationabilem habere solet, illam pluries conciatam distinctionem inter observantiam præscriptivam, & interpretativam; de qua *sub tit. de Judic. disc.* 21, & alibi sæpius, ut scilicet, prima species indigeat requisitis præscriptionis formalis, illo præser-

præsertim temporis, atque reputetur in jure odiosa, ut propterea in ejus canonizatione rigorose procedendum sit; In altera vero eadem requisita non desiderentur, sed sufficiat ita quandoque servatum esse, eaque favorabilis reputetur, atque benigne admittenda.

Hactenus quoad scripturam ostensibilem more Advocati; In alia vero scriptura continente motiva, seu difficultates ad sensum veritatis; Concludebam potius contra requirentem, quodque pro alio abundantiæ Magistratu, potius mihi respondendum videretur, ex pluribus: Et primo, cum leguleico moderno stylo, deducendo propositionem generalem, quod legum correctio
10 non est præsumenda, sed vitanda, quodque propterea sufficiat dubietas, an ultima lex anni 1640. unum, vel alterum reciperet intellectum, ut in dubio respondendum sit, pro non correctione ex collectis per Barbos. *axiom. 60. num. 5.*

Præterea magis ad rem sentiebam difficultatem, ob qualitatem personarum, quæ huic militiæ sunt adscriptæ; Siquidem, ut advertitur supra *disc.* 33. multæ sunt, ac
11 diversæ militum species, ideoque confusus in hoc dignoscitur Pragmaticorum, vel Collectorum error, leges, ac authoritates, quæ de militaris fori aliisque militum privilegiis loquuntur, ad literam attendere, easque indefinite quibuscumque militibus applicare, illorum diversas non distinguendo species, atque in singulis speciebus non distinguendo loca, & tempora, & occasiones, aliasque circumstantias.

Neglectis etenim quæstionibus, quæ per antiquam eruditionum professores, ac etiam per nostros disputari solent, an milites nostrorum temporum assimilandi sint
12 antiquæ Romanæ Reipublicæ, vel Imperii militibus, de quibus Romanorum Leges loquuntur, & an eisdem potiantur privilegiis, quod insinuatur *sub titul. de testam. disc.* 28. occasione agendi de testamento militari; Atque agendo de nostrorum temporum militibus, eorumque diversas distinguendo species; Prima militum species est illorum, qui aliquam religiosam, sive Ecclesiasticam, aut saltem piam profitentur militiam, juxta illas species, de quibus supra *disc.* 92. atque circa istorum militum
13 forum, & exemptionem sufficiunt ibi deducta, sed nil ad rem nostram.

Altera est species illorum militum, qui arcium, & munitionum sunt assidui præsidiarii; Et in istis pariter istæ quæstiones pro frequentiori contingentia cadere non solent, dum viventes in arcibus, semper sunt sub illarum Gubernatore, vel Duce, istique sunt veri, & proprii milites, ut infra.

Tertia est species illorum militum, terrestris, vel maritimi exercitus, qui occasione actualis belli offensivi, vel defensivi, jam paratus habeatur, & qui vulgo milites *de leva* nuncupantur; Atque in istis etiam, dum sunt in Castris, vel in Navibus, hujusmodi non cadunt quæstiones, quæ neque cadere videntur, pro eo hyberno tempore in quo extra Castra in munitis locis vivere solent vulgo *stare à quartiere*, quoniam etiam tunc in forma continuæ militiæ, seu militaris vitæ esse dicuntur.

Quarta est illorum militum species, qui a Principe stipendium habentes, vivunt quidem in propriis domibus, more populi, sed semper bello accincti sunt, atque militarem vitam principaliter exercent, eique addicti sunt, ut (exempl. grat.) sunt illi Neapolitani Regni militia, armatæ militiæ, qui vulgo *uomini d'arme* dicuntur, atque in Turcarum Imperio sunt illi, qui *Spaii*, vel respective *Jannizzeri* appellantur, atque antiquitus in Italia erant Barones, & feudatarii; sed pariter de his non agebatur in hoc facti tempore, atque de ista, aliisque duabus præcedentibus speciebus agitur apud Rovit. & Patign. *super d. pragmat.* 11. *de militibus*, & Chrispol. *de re militari*, & alios de hac materia agentes.

Quinta demum ad rem est species illorum militum, qui vulgo in Italia *de militia* nuncupantur, quia scilicet, in quodam rotulo, pro militia sint descripti, absque aliquo annuo, vel menstruo stipendio, ex quo vivant, sed potius sint de populo electo, & magis ad arma apto, ac ideo, ut in Principatus incurrentia prompti sint ad arma sumendum, ut ita evitentur confusiones, quæ alias ex imbellis populi mixtura oriri solent, Et isti, exceptis illis causis, quæ contingant ipsius militaris actus occasione sub Civium, seu paganorum, aut populi potius, quam militum nomine veniunt, ideoque improprie dicuntur milites.

Milites etenim vere & proprie sunt illi, qui sub militari stipendio, cum quo vivant, huic ministerio prin- 14 cipaliter, atque pro toto tempore vitæ, vel pro majori parte addicti sint, quibus propterea per leges civiles mercatura, aliæque occupationes civiles, quæ ab armorum exercitio, ac militari vita retrahant, prohibentur; Secus autem in illis de hac ultima specie, qui pro majori parte vitæ, paganorum more, in Civitatibus, & Oppidis viventes, principaliter agriculturæ, vel mercaturæ, & artibus, aliisque civilibus, & pacificis ministeriis vacant, ut ex eis se, ac familiam sustineant; sed in occasionibus Principatus, vel Reipublicæ, aut Civitatis, arma sumere teneantur. Unde propterea quandam tertiam constituunt speciem mixtam inter puros milites, & puros paganos.

In illis etenim de præcedentibus speciebus, pro competentia fori militaris; aliorumque militarium privi- 15 legiorum, procedit regula generalis, aliquibus accidentalibus limitationibus subjecta, ex insinuatis super *hoc eodem titul. discurs.* 78. In istis vero de hac ultima specie, res videtur in oppositum, ut scilicet, regula generalis sit pro qualitate paganica, ut ordinariis locorum Judicibus, & Magistratibus subjaceant, ea tamen aliquibus accidentalibus limitationibus subjecta sit, ut *dict. disc.* 33.

Et quamvis stipendium, cum quo vivatur, censen- 16 dum non videatur veri status militaris requisitum præcise necessarium, dum juxta deducta supra *d. disc.* 33. etiam in exercitu jam posito in castris, cum bello actuali, adsunt illi veri milites absque stipendio, qui *venturieri* nuncupantur; Attamen isti quoque sub stipendio forte majori vivere dicuntur, eo modo quo in Curia multi aulici vivunt, speratæ scilicet, remunerationis, ac præmii, cum dignitatibus, & honoribus, ac etiam cum pensionibus, vel feudis, & beneficiis, &c. Ita per quamdam speciem negotiationis diurni, seu currentis stipendii melioris fortunæ, incertam aleam emendo, ut etiam advertitur *in annot. ad disc.* 33.

Demum ad rem nostram, fortius ponderabam subjectam materiam, sive causarum qualitatem, quod scilicet, ageretur de contraventionibus legum, & provi- 17 sionum in annonæ, seu abundantiæ materia, quæ a militari vita extranea est, & in qua ex ponderatis *discurs. præc.* occasione agendi de Magistratu agriculturæ, versatur favor Reipublicæ, cujus interest, ut hujusmodi negotia per unum tractentur Magistratum, constitutum ex peritis in arte, vel materia, quodque expediat, imo necessarium sit, ut eidem Magistratui, omnia innotescant, quæ super ea materia contingant, ad hoc ut opportunæ capi valeant provisiones; Et per consequens, quod adaptentur ea, quæ in his terminis fori militaris non intrantis in mere civilibus, & popularibus causis, & negotiis, insinuantur supra *dict. discurs.* 78.

Clarius vero, dum eidem militari foro quoque con- 18 sultum est, ita nimium prudenter utrique opportunitati occurrendo, dum Magistratus Abundantiæ, neglecto proprio, ac ordinario Assessore, procedere, ac judicare tenetur, sive ordinarius, localibus Magistratibus judicandi modum præscribere, cum participatione, & voto Judicis, seu Magistratus militaris, qui scit quomodo se gerant proprii subditi, & in partem habet; Et e converso alter Magistratus scit, quid in sibi commissa materia contingat, ut malis, & fraudibus occurrere valeat, atque opportunas sumere provisiones.

Cum itaque ex præmissis, crederem, ut in judicando responderi potius deberet contra ea, quæ scribendo mo- 19 re Advocati ad causæ opportunitatem deducebam. Quod, ubi agatur de solis articulis juris absque mixtura mendacii, & calumniæ sine alteratione facti, prohibitum non esse pluries advertitur, præsertim vero magis ex proposito *sub tit. de Judic. disc.* 36. Hinc proinde semper magis discernitur, quam clarus sit error, nimium frequenter, sed semper opportune insinuatus, præsertim vero *d. tit. de Jud. disc.* 35. eorum, qui deferunt adeo tenaciter authoritati illorum Scriptorum, qui (detestabiliter quidem) eorum allegationes, vel responsa, ad pecuniam, vel affectionem, seu requirentium opportunitatem edita, prout jacent ex inanis gloriæ forsan principali motivo, non autem ex

altero

altero veritatis, & justitiæ, quod unicum, ac principale esse debet, sub Consiliorum, vel responsorum, aut forensium disceptationum, sive controversiarum vocabulis publicæ luci tradiderunt, dum sæpius etiam contra proprios sensus responderi contingit.

20 Prout, in ista præsertim fori militaris, aliorumque militiarum privilegiorum, & exemptionum materia, peneque in omnibus aliis, non minus evidens error est illorum, qui in judicando, vel in consulendo generaliter, atque in sola litera procedunt cum civilibus legibus loquentibus de militiis antiqui Imperii Romani; sive cum traditionibus Doctorum, non reflectendo, ad diversitatem temporum, & morum; Siquidem in ipsomet antiquo Rom. Imperio, ut per ejus historias edocemur, magna quoque dignoscitur differentia inter disciplinam militarem, de tempore Reipublicæ, & alteram post introductum Imperium Monarchicum; Ac etiam in isto, inter tempora, in quibus illud Sedem habuit Romæ. & alterum in quo in Civitate Constantinopolitana; Multo vero magis quoad militiam nostrorum temporum, dum post dicti Imperii scissuram, tantamque diversorum Principatuum introductionem, ac magnam Nationum diversitatem, legum, & morum tanta prodiit diversitas; Ideoque cum singulorum principatuum, seu locorum particularibus legibus, ac stylis procedendum est; Antiquis legibus, sive antiquorum, & modernorum traditionibus, quæ alia percutiant tempora, vel loca, solum attendendis, pro localium legum, vel stylorum interpretatione, quando super intelligentia, vel praxi aliqua cadat dubitandi ratio, alias etenim, absque hujusmodi distinctionibus, & reflexionibus continuus, ac perpetuus erit æquivocorum incursus.

In proposito autem eorum, quæ habentur supra *n.* 13.
21 *& seqq.* postquam effectos Auditor Papæ, comperii, quod Judex Castri Sancti Angeli, & Præfectus Palatii Apostolici nimium dilataverant eorum fimbrias, adeout quamdam cognitionem universalem quodammodo haberent in tota Civitate, eo quia sub exemptione, ac jurisdictione Palatii reputarent comprehensos omnes illos mercatores, & artifices, ac victualium venditores, aliosque operarios, qui aliquo modo inservirent Palatio, vel Castro, sive quod essent descripti in rotulo militum honorariorum, potius quam actualium, seu præsidiariorum, ita etiam mandante, & approbante ipso Pontifice, declaravi, ac practicavi, ut dicta exemptio, vel respective jurisdictio procederet in illis, qui actu vivunt in Palatio, vel in Castro alicui servitio, vel Ministerio principaliter, ac perpetuo addicti, non autem illi mercatores, & artifices, & alii, qui ad instar aliorum de populo vivunt in eorum domibus, & apothecis principaliter, incumbentes mercaturæ, vel arti, aut alteri Ministerio, quamvis accidentaliter aliquod præstent servitium, vel operam, idque rationabiliter, & juste ex dictis motivis, & aliis, de quibus *d. disc.* 33. *& in annotat.*

ROMANA JURISDICTIONIS

PRO

TRIBUNALI CONSULUM AGRICULTURÆ

CUM CURIA BURGI.

Casus disputatus in Congregatione deputata sine resolutione ex causa, ut infra.

De jurisdictione Consulum, & Tribunalis Artis Agrariæ, sive Agriculturæ, quantum se protendat, & an sit privativa, vel cumulativa?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Quod Burgus sit quid diversum a Civitate Roma.*
3 *De antiquorum temporum conditione super jure belli publici.*
4 *Quid referat dicta divisio, de qua num. 2.*
5 *De observantia super privativa jurisdictione istorum Consulum in Urbe.*
6 *An jurisdictio concessa alicui particulari censeatur concessa cumulative, vel privative.*
7 *De Judicibus Annonæ.*
8 *De Judicibus scholarium, & artificum.*
9 *De Judicibus Agriculturæ.*
10 *De rationibus, ob quas in his negotiis cognitio causarum debet esse privativa.*

D I S C. CVIII.

PRæsuppositis erectione, & facultatibus istius Tribunalis Consulum Artis Agrariæ, juxta enarrationem, de qua in Relatione Curiæ *lib.* 15. *disc.* 39. Ac etiam patet ex ejusdem artis statutis jam in volumen redactis, atque aliquibus etiam non contemnendis glossis exornatis; Cum in Urbe adesset quoque quoddam Tribunal particulare in eadem relatione enunciatum pro ea parte, cui Civitatis Leoninæ, vulgo Burgi vocabulum tribuitur, illudque Curiæ Burgi nomen haberet; Inter ista Tribunalia exorta est jurisdictionalis controversia, prætendente Curia Burgi habere cumulativam cognitionem damnorum, datorum, aliarumque causarum, quæ per Apostolicas Constitutiones, ac statuta prædicta præfato Tribunali Agriculturæ concessæ leguntur, ejusdemque decisio commissa fuit particulari Congregationi per Papam deputatæ aliquorum Cardinalium, atque incertum est, an resolutio desuper prodierit, cum post unicam scripturam amplius de illa actum non audiverim, forte quia ejusdem Curiæ Burgi suppressio sub Clemente Nono sequuta, controversiæ occasionem cessare fecerit. 1

In ista igitur disputatione, Scribentes pro dicta Curia Burgi, cum magna conclusionum, & allegationum congerie, deducebant ea, quæ habentur de prohibitione exercendi jurisdictionem in alieno territorio, sive quod ubi etiam ad istam Urbis, vel territorii partem jurisdictio Consulum Agriculturæ extenderetur; Adhuc tamen, cum esset jurisdictio particularis, ea censeretur concessa cumulative, cum Judice Ordinario habente jurisdictionem generalem ad universitatem causarum, non autem privative, juxta deducta supra *disc.* 85. & alibi pluries, ac etiam infra.

Nimium quoque se diffundendo in eo quod iste Burgus, utpote diversam constituens Civitatem Leoninam, constitueret territorium omnino diversum ab illo Romanæ Civitatis, ex Apostolicis Constitutionibus Julii III. & Pii Quarti. Quinimo antiquiora tempora altius reassumendo, dicebant, quod ista pars, sub diversa etiam Provincia, vel Regione sita sit, quia nempe Tyberis flumen dividat Latium a Tuscia, vel Etruria, ita inferendo, quod illius Tuscorum Regis Porsennæ nuncupati Regnum, vel jurisdictio usque ad flumen extenderetur, ideoque ista pars sub ejus esset Imperio, unde infertur, quam facile, ac modicum illud esset bellum, quod ipse in gratia Tarquinii Septimi, & ultimi Regis a Romanis expulsi, istis indixit, & quanta fuerit fortuna Horatii Coclitis, & Mutii Scevolæ, qui ex eo bello, quod juxta nostrorum temporum conditionem privatam potius duorum adjacentium populorum pugnam redoleret, adeo magnam adepti sint famam, & gloriam; Ut etiam proxime decursorum sæculorum status in Italia docuit in Etruriæ præsertim, & Æmiliæ, & Lombardiæ Provinciis, aliisque superioribus Regionibus a Latio ad Montes, quod scilicet ob Romani Imperii scissuras, atque Gibellinam, & Guelpham factiones, singulæ Civitates, vel Oppida, sive Domicelli, quinimo privati Cives, qui amicorum adhærentiam aliquam haberent, ac potentiam, jus belli exercebant, ut advertitur *sub tit. de feud. discurs.* 52. adeout pro illorum temporum conditione, & opportunitate illi, qui hodie via unius cohortis Duces, vulgo Capitanei reputarentur, sive qui bannitorum, & grassatorum turbæ Duces, vel capita essent, tunc magnorum militum, & Ducum famam, & gloriam reportarent, quinimo Civitatum etiam, & Oppidorum dominium obtinerent; Talis est temporum, & contingentiarum opportunitas, quæ fere totum in mundanis sæcularibus negotiis facere videtur. 2 3

Scribens pro Consulibus; Advertebam in primis, prorsus extraneam, atque pro causæ opportunitate inutilem evagationem continere ea, quæ plene deducebantur super hujus partis Civitatis, & Territorii divisione, vel diversitate, sive super plenaria, & universali jurisdictione hujus Curiæ privative ad Gubernatorem Urbis, & Senatorem, ac Auditorem Cameræ, & Vicarium in causis pertinentibus ad forum sæcularem, quoniam ista inspe-

ctio

ctio opportune caderet, quando jurisdictio Consulum ad ipsam antiquam Romanam Civitatem in Latio a flumine citra suam, restricta esset; Sive ubi in ipsamet antiqua Civitate, & Territorio, vel Districtu prædicta alia Gubernatoris, Senatoris, Auditoris Cameræ, & Vicarii Tribunalia in hujusmodi causis damnorum datorum, seu alias ad istam materiam pertinentibus se ingererent, cum illa cumulativa, quæ inter ipsa Tribunalia regulariter practicatur, quando aliquæ speciales facultates, sive aliquarum causarum qualitas, & natura in eorum aliqua privativam inducerent, ut in dicta *Relatione Curiæ* de singulis prædictis Tribunalibus agendo, advertitur.

Sed quoniam istius Tribunalis jurisdictio se extendit ad universum Districtum, qui hodie est quadraginta milliarium in circuitu, quamvis ratione majoris frequentiæ
4 in agro Romano, seu verius in plano majus hujus jurisdictionis exercitium de facto consistere videatur, cum proprio Notario, de quo agitur etiam *sub tit. de Regal. disc.* 72. Atque in antiqua Civitate, ejusque territorio privativam pacifice possidere supponebatur; Hinc proinde dicebam, quod ista separatio, aliud operari non poterat, nisi quod fingerentur duæ omnino diversæ Civitates, quarum singulæ proprios haberent Judices ordinarios, cum omnimoda universali jurisdictione seculari; Et sic quod tanta esset potestas istius Curiæ Burgi, in suo Territorio, quanta in suo est illa Gubernatoris Urbis, ejusque curiæ, vel Senatoris, ejusque Curiæ Capitolinæ, quodque propterea eodem jure ista curia censenda esset, non autem ut majorem habere deberet jurisdictionem, vel prærogativam; Et per consequens, quod unicus, ac præcisus causæ punctus, consisteret in qualitate jurisdictionis hujus Tribunalis, an scilicet generaliter illa esset privativa in causis ad hanc artem spectantibus, vel potius cumulativa.

5 In hoc autem advertebam, ut sufficere deberet observantia, quæ ex hac parte præsupponebatur longa, & specifica saltem in concursu prædictorum aliorum Tribunalium Urbis, quidquid esset receptum in Magistratuum, & Curiarum aliarum Civitatum, seu locorum Districtu, in quibus comparibiliter diversitas privilegiorum, vel consuetudinum, aut statutorum particularium adsit; Ad instar eorum, quæ habentur sub plerisque materiis, præsertim vero *sub tit. de successionib. & sub altero de alienat. & contract.* in quibus major, & frequentior statutorum sedes esse videtur, ac etiam *sub tit. de Dote*, in proposito lucrorum dotalium, circa scilicet vires, & observantiam statutorum Urbis in universo Districtu, ut cesset, quando in loco particulari vigeat proprium statutum.

Ista etenim aliorum majorum, magisque qualificatorum Tribunalium observantia, omnium attendenda videbatur; Non quidem in ratione præscriptionis, vel acquisitionis novi juris alias non competentis, vel quod ista Tribunalia legem facere possent dicti independentis Tribunalis Burgi obligatoriam, sed pro interpretatione privilegiorum, & facultatum hujus Tribunalis Consulum, ex adeo frequenter insinuata, hodieque notoria conclusione, quod observantia dicitur optima interpres, tam legum, & statutorum, quam etiam privilegiorum, quinimo contractuum, & voluntatis Partium.

Verum, ubi in solo puncto juris hujusmodi quæstio, præscindendo a dicta interpretatione, examinanda esset; Adhuc probabilius ad favorem Consulum, pro eorum privativa facultate, seu jurisdictione respondere debere dice-
6 bam; Quamvis etenim apud nostros controversa sit quæstio, an concessio jurisdictionis, quæ alicui particulari Magistratui, vel officiali, in certo personarum, vel causarum genere facta sit, censenda veniat privativa, vel cumulativa ad Judicem, seu Magistratum ordinarium loci, qui plenam, ac universalem habeat jurisdictionem; Atque ex deductis per Franch. *dec. fin.* Beltramin. *resol.* 213. *lib.* 1. & in Add. Reverter. *decis.* 526. Crocer. *var. resol. p.* 2. *c.* 2. *ex num.* 280. *cum aliis sup. hoc titul. disc.* 85. Nihilominus magis recepta videtur theorica Angeli *in l. testamenta C. quemadmodum testamenta ordinentur*; quem nostri communiter agnoscunt in Magistrum, eamque satis bene reassumit Aretin. *consil.* 102. & bene apud Franch. *d. disc. ult.* quod scil. Aut constat qualis fuerit voluntas Principis, vel Superioris concedentis; Et tunc cessat omnis quæstio, ex vulgari regula text. *in l. ille, aut ille, ff. de legat.* 3. quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta, quodque dentur, isto casu aliqui dubitent; ex deductis per Cancer. *ubi sup.* quem reassumit de Marin. *ad d. decis.* 526. Reverter. Aut vero de hoc non constat, adeout versemur in dubio, quod neque observantia dirimat; Et tunc dantur plures distinctiones, inter quas (neglectis aliis ad rem non facientibus ad inutiles evagationes effugendas) eam ad casum quæstionis recte adaptabilem esse dicebam, quod si ista specialis concessio ad certum personarum, vel causarum genus secuta non sit, ex privilegio, vel gratia speciali illius, cui facta sit, sed ex causa publica, & favorem Reipublicæ, cujus interest, ut quoddam causarum genus, nonnisi sub uno Judice esse debeat; Et tunc iste Judex specialis privative ad alios loci Judices, & Magistratus Ordinarios, & universales deputatus censeatur, atque hunc dicebam esse casum, ut infra.

Idque bene probatur per text. *in leg.* 1. *C. de offic. præfect. Urb.* quem in proposito expendit Angelus, *ubi sup.* quod scilicet antiquitus omnes Judices Ordinarii Urbis jurisdictionem, & potestatem habebant in annonaria materia; Sed quoniam id præjudicabat Reipublicæ, cujus interest, ut pro recta Annonæ administratione potestas, vel jurisdictio ad unum restricta sit Judicem, vel Magistratum, hinc proinde restricta fuit ad solum Præfectum Annonæ, ut etiam moderna praxis, in Urbe, & ubique docet, ex iis, quæ in hac annonaria materia habentur *sub tit. de Regal. disc.* 44. *&* 45. *&* 125. & alibi; Exceptus etenim per dictum textum, cumulativa concessa fuit Præfecto Urbis, quatenus iste sub Ordinariorum Judicum, & Magistratuum genere non veniret, sed potius gereret personam Vicarii Imperatoris juxta ea, quæ in his terminis Annonæ circa potestatem Protegis, habentur *d. disc.* 125. *de Regal.* 7

Idem quoque habetur in particularibus Judicibus, vel Rectoribus scholarium, sive in Consulibus artium, juxta ponderationes, de quibus apud Franc. *decis. ult. cum Concord. collect.* per Carlev. *de judic. tom.* 1. *num.* 479. *cum seqq.* ubi de Judice, vel Rectore scholarium, *& num.* 688. *cum seqq.* ubi de Judicibus, & Consulibus artium. 8

Et in specialibus terminis istorum Judicum, vel Consulum Agriculturæ in Hispania, Carlev. *d. tom.* 1. *de judic. n.* 1131. *& seq.* atque in Regno Neapolitano habetur de Judicibus bajulationis, ex relatis per Marin. *dict. resol.* 213. *lib.* 1. & in Adden. *ad decis.* 526. *Reverter.* 9

Duplicem siquidem id congruam habet rationem ponderatam quoque in Florentina *disc. seq.* quatenus utraque publicam respicit utilitatem.

Primo nempe, quia hujusmodi negotia, neque non 10
ex dispositione juris, sed ex legibus artis regulanda, cognosci debent per Peritos in arte, non autem per alios Judices more causarum indifferentium; Et secundo, quia omnino congruit, quinimo necessarium videtur, ut hujusmodi causæ per unum transeant organum, ut ita scil. notitia haberi valeat quinam sint soliti delinquere, & cum quibus modis fraudes committantur, ad effectum occurrendi fraudibus, & inconvenientibus, atque opportuna adhibendi remedia, & sic hujusmodi negotia habent quamdam particularem rationem, ideoque illis non congruunt ea, quæ generaliter in aliis delictis, vel casibus indifferentibus in jure habentur.

FLORENTINA SUCCESSIONIS DE FRANCESCHIS.

Inter easdem Partes, de quibus *sub tit. de hæred. disc.* 9. *& sub tit. de success. ab intest. disc.* 9.

Alterum responsum, cum sensu veritatis.

De eadem materia, de qua supra *disc.* 87. *& dict. disc.* 9. *de success.* quis nempe dicatur Judex magis competens in quæstione hæreditatis, vel successionis habentis bona sparsa in diversis Civitatibus, vel Provinciis, aut Principatibus.

S U M M A R I U M.

1 F*acti series.*
2 *De statutis Florentiæ super prohibita declinatione fori.*
3 *De consuetudine Authoris extra Curiam non scribenda, nisi pro veritate.*

4 *De*

4 *De contrariis, quæ concurrunt in legali facultate circa facilitatem, & difficultatem.*
5 *Quare in successionibus testatis intret magis quæstio super competentia fori, & remissione causæ ad unum Judicem.*
6 *Voluntas testantis individua, ubique eodem jure regulanda.*
7 *Quando etiam ultima voluntas, vel testata successio diversum habeat ordinem.*
8 *De ratione, ob quam in casu intestati diversus est ordo succedendi.*
9 *In idem, & de diversitate patrimoniorum.*
10 *Datur exemplum practicum.*
11 *De modo exequendi judicatum per Judicem unius territorii, in loco diversi territorii.*
12 *De eisdem statutis, de quibus num. 2.*
13 *Quod exteri non debeant se ingerere in interpretatione legum particularium locorum.*

D I S C. CIX.

1 Retenta facti serie, de qua in enunciatis *disc. 9. de hæred. & hæredit. ac etiam 9. de success. ab intestat.* Cum justitia negotii principalis pendere videretur ab ordine, seu competentia fori, ex eo, quod in foro Florentino retinearur opinio diversa ab ea, quam retinent Tribunalia Urbis, & Neapolis, in quibus, vel eorum respective ditionibus, extabant bona ad hanc hæreditatem pertinentia; Hinc proinde ex parte masculi principaliter insistebatur in puncto cognitionis totius causæ in foro Florentino, ejusque prætensio magnum recipiebat calorem a sensu illorum Magistratuum tenaciter sustinendi observantiam statutorum *lib. 4. rubr. 12. de declinant. jurisd. & rubr. 20. de vocantibus, & trahen-*
2 *tibus*, prohibentium illius fori subditos trahi ad alia Tribunalia, eo modo, quo forte tenacius super consimilium statutorum observantia insisti solet in Civitate Januen, aliisque locis.

Cumque publicæ luci in voluminibus editi essent insinuati discursus pro stylo efformati, ex responsis, quæ in ista causa data fuerunt, idcirco ex parte masculi super hoc puncto competentiæ illius fori Florentini curatum fuit prodire responsa quamplurimum Italiæ Jurisconsultorum, & præsertim aliquorum Romanæ Curiæ Advocatorum, qui omnes pene omnia desumpserunt ad probandum contrarium, quæ habentur *d. disc. 9. de success.* ex deductis a me supra, *hoc tit. disc. 87.* præsertim circa practica exempla tradita *ibid. num. 9.* super negotiatoribus Januensibus, & Florentinis, & aliis industribus Nationibus, qui in diversis Provinciis, & Partibus utriusque antiqui, & novi Orbis possidere solent bona, & effectus, ita satagendo me convincere cum me ipso, cumulando quoque textus, & doctrinas, quæ ibidem deducuntur, vel alias ea eis desumptas, juxta hodie adeo frequentem transcriptorum stylum.

Denuo itaque consultus ex eadem Parte, pro qua responderam ad veritatem, & de qua solum extra Curiam
3 ab aliquo tempore, & præsertim post meorum laborum publicam editionem, mea est pluries enunciata respondendi consuetudo; Dicebam idem, quod alibi pluries advertitur, hodie scil. in hac legali facultate, ob adeo ma-
4 gnam decisionum copiam frequenter practicari limitationem illius vulgaris axiomatis, quod Philosophis, & Juristis est commune, prohibentis simultaneum concursum duorum contrariorum in eodem subjecto, quod scil. eodem tempore, facillimum, ac difficillimum hodie sit de jure respondere, facillimum scilicet, quoniam cuilibet longe infra mediocritatem, cum aliquo otio libros, & repertoria revolventi, nimium facile est chartas conclusionibus, & copiosis allegationibus replere, atque scripturas, absque tamen delineatione, vel similitudine desideratæ imaginis, cum colorum copia exornare; Difficillimum vero scribere cathegorice, & adaptare ad punctum præcisum quæstionis, congrue applicando activa passivis, absque illo æquivocorum incursu, qui hodie frequentissimus, peneque naturalis esse videtur propter abusum procedendi cum conclusionibus, & propositionibus generalibus, & cum decisionibus in soluta litera, non reflectendo, ut decet ad distinctionem casuum, eorumque particulares circumstantias, quæ distinctio videtur omnium forensium quæstionum regulatrix, & sine qua impossibile pene videtur æquivoca evitare.

Applicando itaque ad rem; Advertebam clare æquivocari, applicando ad casum controversiæ ea, quæ habentur in *d. disc. 87. hoc tit.* & in ibidem recensitis auctoritatibus, ac aliis in idem cumulatis, cum omnes 5
percipiant casum testatæ universalis, vel particularis, vel respective directæ, & immediatæ successionis ob maximam differentiam, quæ inter unam, & alteram speciem successionis dignoscitur.

In casu etenim testatæ successionis, de qua agitur in juribus ibidem recensitis, ac etiam eodem *disc. 9. de successionib.* frustra repetendis præsertim super theorica Bartoli, cum qua alii procedunt *in l. fin. C. de edict. Div. Adr. tollen.* unus pernecesse regulariter, exceptis casibus accidentalibus, de quibus infra, debet esse totius causæ Judex ratione connexionis prohibentis continentiam causæ dividi, ea rationibus, de quibus supra *disc. 59. & 74.* ne scilic. quis cogatur eodem tempore, super eodem puncto in diversis locis, & coram diversis Judicibus multas sustinere lites, eademque exhibere jura, vel easdem facere probationes; Ac etiam ne detur inconveniens, ut super uno, eodemque puncto individuo diversæ, vel contrariæ eodem tempore prodeant sententiæ, quia nempe unus Judex declaret testamentum validum, & perfectum, alter vero invalidum, & imperfectum, sive unus declaret adesse fideicommissum; alter vero non; sive quod unus uno modo, alter autem diverso vel opposito eandem defuncti voluntatem interpretetur, cum similibus considerationibus, producentibus illam causarum connexionem, ob quam inter plures Judices unus tantum debet esse competens, & causæ cognitor, adeout inter plures æque competentes ratione incompatibilis concursus plurium, quæstio sit majoris competentiæ unius, cui alii cedere debeant.

Voluntas etenim disponentis unica est, & individua, 6
ubique eodem jure interpretanda, & observanda, non curata legum, vel statutorum diversitate, sed metienda cum illis legibus communibus, vel particularibus scriptis, vel non scriptis, cum quibus ratione loci conditi testamenti, vel loci originis, aut domicilii pro facti qualitate præsumptio sit, quod ejus voluntatem regulare voluerit etiam respectu illorum bonorum, quæ sint extra illum Principatum, & territorium, & in locis in quibus illæ leges non vigeant, cum non attendantur in ratione protestativa, sed in ratione præsumptæ probationis voluntatis defuncti, ex deductis apud Merlin. *decis. 447. repet. decis. 335. part. 5. recent. cum aliis sub tit. de testam. disc. 11. & sub tit. de fideicommiss. disc. 73. & alibi.*

Atque in his terminis testatæ directæ, vel obliquæ universalis, vel particularis successionis, loquuntur Salgad. Molina, Tappia, & plerique alii relati supra *d. disc. 87.* qui per Scribentes cumulabantur, ut plurimum percutientes casum fideicommissorum, & Majoratuum, prout de fideicommissaria successione agitur *eod. disc. 87.*

Et quamvis aliquando in hac specie successionis testatæ, ratione diversarum legum ista diversitas quoque 7
dignoscatur, adeout cesset præfata ratio individuitatis voluntatis; Attamen id non provenit ex ratione ipsius voluntatis, quæ a diversis locorum legibus divisionem pati debeat, atque in uno loco practicari uno modo, diversimode autem in altero, sed provenit ex defectu potestatis, cum ita per accidens voluntas limitata, seu non operativa remaneat in aliqua specie personarum, vel in aliqua specie, seu quota bonorum, juxta frequenter contingibilem, & quotidianum casum legitimæ debitæ filiis, vel parentibus, quod in ejus quota etiam testata successio diversitatem patitur contra, vel præter voluntatem testantis, ex deductis in sua materia *sub titul. de legit.* sive ubi lex municipalis deferat pernecesse, ac præter defuncti judicium filiis, vel agnatis aliquam speciem bonorum, puta, bona feodalia, vel emphyteutica, sive in mulieribus dotem, cum similibus; Aut, quod defectus proveniat ex persona testantis, ut contingere solet in filiisfamilias in bonis castrensibus, vel quasi, ac etiam in adventitiis, ratione clericatus, sive ratione alicujus legis particularis concedentis potestatem alias non competentem, aut ratione incapacitatis testamentarii, ut contingit in spuriis, in uno loco, vel in una bonorum specie, habilitatis, & in alio non; Aut in Clericis Sæcularibus, & Regularibus in uno loco, vel in una bonorum specie capacibus, in reli-

in reliquis non; Sive (agendo de fideicommissis ubi illa sint prohibita generaliter, vel ultra certos gradus, juxta casum, de quo *sub tit. de fideicommiss. disc.* 69. in quibus, ac similibus casibus quatenus ad rem pertinet, intrabunt eædem rationes, quæ habentur *d. disc.* 9. *de success.* super casu successionis intestatæ, quæ diversimode regulanda venit potius ex judicio legis, quam ex illo hominis.

8 Et per consequens, cum leges non porrigant earum vires extra proprium territorium, hinc de plano intrant considerationes, de quibus *eod. disc.* 9. quod scilicet tot censenda sint patrimonia, quot sunt Principatus, vel respective sunt loca, quæ diversum habeant succedendi ordinem, adeout moriens fingatur multiplex homo diversos habens hæredes, diversasque hæreditates universales insolidum ad instar illius diversitatis, quæ terminis juris civilis datur inter patrimonium paganicum, & militare, unde ad instar datur in feudatario inter patrimonium feudale, & allodiale, & in Clerico inter patrimonium prophanum, & Ecclesiasticum, ut in suis respective sedibus; Ac propterea clarum esse dicebam errorem, vel æquivocum Scribentium in contrarium, istos terminos, vel casus confundendo, vel supponendo; quod deducta a me *disc.* 87. *hoc tit.* contraria essent iis, quæ habentur *d. disc.* 9. *de success.* quoniam in isto posteriori casu non intrat ratio connexionis, vel continentiæ causæ, & contrarietatis judicati, quæ intrat in primo ob individuum voluntatis, atque in hoc consistebat æquivocum evidens; Dictamque differentiam inter casum testati, & intestati, bene ponderat Tiraq. *de primogen. quæst.* 46. *num.* 23.

9 In idem nimis proxime conferre dicebam ea, quæ habentur supra *hoc eod. tit. disc.* 90. super Magnate, qui ratione originis, & domicilii, ac majoris partis bonorum, atque ut Hispani dicunt ratione capitis domus, vel patrimonii, erat citra omne dubium subditus fori Romani, in quo etiam fuit præventus, & apprehensus, & tamen ex judicio Signaturæ Justitiæ in eadem Curia approbata fuit declinatio istius fori, ex eo, quod agebatur de rebus spectantibus diversum patrimonium in diverso Principatu, ac propterea intrat intellectualis multiplicitas personarum formalium in eadem persona materiali; Idemque sequutum fuisset absque dubio ex judicio Signaturæ gratiæ, in casu, de quo *sub titul. de feud. disc.* 55. nisi obstassent duæ rationes particulares; Una scil. introductionis, & pendentiæ causæ in Curia de consensu; Et alia, quod ex Castra prætendebantur de dominio Cameræ Apostolicæ, ac propterea, cum idem Emptor ex resolutione Signaturæ, super denegata declinatione respectu illorum Castrorum transmisisset aliud monitorium super prætensa successione in toto Statu Plumbini jure antiqui fideicommissi, fuit monitorium divertatum, & suppressum de mandato Papæ.

Fabulosum etenim esset dicere, quod contingente (exempli causa) casu successionis Comestabilis Columnæ habentis in Urbe, & Statu Ecclesiastico, cujus est etiam originatius, & domiciliatius, multa Oppida, & Castra,

10 aliaque bona jurisdictionalia, & indifferentia constituentia absque dubio majorem partem sui assis, ac etiam possidentis multa Oppida, & Castra in Regno Neapolitano, & alia in altero Regno Siciliæ ultra, deberet super his omnibus attendi solum judicatum fori Romani circa controversiam omnium magis competentis, quoniam ob diversam naturam bonorum, diversumque succedendi ordinem resultantem ex diversitate legum, & morum, tot sunt Mundi, & respective tot sunt patrimonia, atque tot sunt defuncti, quot sunt Principatus, prorsus neglecta leguleica simplicitate procedentium cum regulis juris civilis, quas tyrones apprehendimus in scholis prohibentibus in pagano multiplicitatem hæredum, & patrimoniorum, dum procedunt in Imperio legislatoris, non autem extra, ut pluries in omni fere materia advertitur, & præsertim *sub d. tit. de success. ab intest. & sub tit. de Regal. in hoc Supplem. disc.* 161. ubi reassumitur sæpius inculcata tamquam necessaria, & ab ineptis Pragmaticis non considerata historia legalis recensita *sub tit. de servit. disc.* 1. Unde propterea iden exemplificatus Comestabilis Columna Senior, Avus præsentis, diversos habuit successores, Cardinalem scilicet secundogenitum, ex ejus præelectione in Urbe, & Statu Ecclesiastico, & Principem Buteræ primogenitum in Regno Neapolitano, ibique, non autem in Curia acta fuit causa; Et in successione Principis Peretti Cardinalis filius successit in patrimonio Status Ecclesiastici, & in feodis Regni Neapolitani Principissa Sabella Soror, de quo causa acta fuit, ex relatis *sub tit. de feud. disc.* 17. & 23. *cum similibus*.

Ponderabam quoque isto casu impracticabilitatem doctrinæ Bart. in *d. l. fin. C. de edict. Div. Adr.* recensitam *eod. disc.* 87. quod scil. ille Judex, qui ratione originis, vel domicilii, vel majoris partis bonorum, vel alio respectu cognitionem causæ habet, postquam judicavit, hortetur Judices aliorum locorum, in quibus respective bona sita sint, ut ejus judicatum exequantur, quoniam id erit recte practicabile in eodem Principatu, ob supremitatem ejusdem Principis, quæ omnes particulariter ligat; In diversis autem Principatibus erit quoque practicabile, quando agatur de dicto priori casu successionis testatæ, in qua intrat dicta regula individuitatis voluntatis non subjecta aliqui ex supra recensitis accidentalibus limitationibus; Solumque isto casu Judex ad id requisitus, cum dicatur exequutor juris, juste prætendere poterit velle gustare de justitia judicati, cum justificatione actorum, ut dignoscendo illud esse injustum abstineant, ex particulariter deductis super hoc puncto *sub tit. de feud. ad materiam Ballæ Baronum disc.* 77. ac etiam *sub tit. de judiciis disc.* 40.

Sed si Judex unius loci decernat successionem, juxta leges, vel opiniones in eo loco vigentes contra, vel præter opiniones vigentes in alio loco, cujus Judex requiritur, utique iste requisitus, requirentis judicatum contemnet, atque exequutionem denegabit; Idque in hisce, & præsertim in hac Florentina Civitate frequenter contingibile dicebam, quoniam in Urbe plerique degunt Florentini divitias in ea comparantes, possidentes tamen bona antiqua, & patrimonialia in Patria originaria, dum decedendo in ipsa Urbe, in qua major quoque sit pars bonorum patrimonii, utique forus Romanus, juxta regulas, de quibus *dict. disc.* 87. erit omnium magis competens, & tamen si juxta hujus fori leges, vel opiniones decerneretur successio contra leges, vel opiniones, cum quibus in Florentina Civitate vivatur, dubium quod utique iidem Magistratus, coram quibus præsens controversia agebatur, tale judicatum contemnerent, atque executionem denegarent; Ac propterea cogitarent, quod idem in aliis Principatibus, & Tribunalibus de eorum judicio sequutum esset.

His itaque sic stantibus de consequenti dicebam, non obstare dicta statuta hujus Civitatis, quoniam intelligenda veniunt cum præsupposito competentiæ, quæ alias proprio foro injuria fieret, ut *eod. disc.* 9. quoque 11 advertitur, quoniam si Clericus Sæcularis, vel Regularis Florentinus conveniatur in foro Ecclesiastico, intra, vel extra Civitatem, non per hoc violari dicerentur statuta, utpote casum non capientia, observando, quod illa adhibent verba, *audeat, & præsumat*, quæ denotant temeritatem, & actum illicitum, relinquendo defensoribus de Partibus aliam ejusdem statuti interpretationem desumptam *ex cons.* 168. Romani, cum vanum sit, ut extera in loco non versati in localium legum interpretatione, & praxi se ingerant.

ROMANA REINTEGRATIONIS

PRO DENTIIS

CUM MASSARONO.

Casus disputatus in Signatura Gratiæ, resolutus, pro Dentiis.

An & quando commissio, quæ superveniat Judici ordinario illum faciat delegatum, sive Commissarium, ad effectus ex una, vel altera qualitate resultantes? Et aliqua de materia prorogationis jurisdictionis Judicis, alias incompetentis.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Quid referat, an Judex sit ordinarius, vel delegatus?*
3 4 *Quando superveniens commissio faciat de Ordinario delegatum, vel commissarium.*

4 De

4 *De argumentis delegationis.*
5 *An receptio propinæ sufficiat?*
6 *An clausula*, appellatione remota, *faciat delegatum?*
7 *Quid de facultate standi indicationibus.*
8 *An unio causarum id inducat?*
9 *De concursu Judicis, quando trahat ad se omnes alias causas.*
10 *An & quando prorogatio attendatur, & consensus partium faciat competentem Judicem, alias incompetentem?*
11 *Nemo potest recusare Judicem, in quem consensit, & quando secus.*

D I S C. CX.

1 FOrmato aliquorum creditorum concursu in bonis N. Massaroni in Tribunali A. C. cor. Prælato per eum deputato supervenit commissio signata manu Papæ, pro unione omnium causarum ad idem patrimonium pertinentium; quæ coram aliis Judicibus introductæ essent, vel introduci possent, cum facultate procedendi appellatione remota, & cum sola indicatione jurium, aliisque facultatibus, quæ in hujusmodi Constitutionibus adjici solent. Unde idem Judex ab anno 1621. pro credito Altobelli, ex causa cujusdam societatis Officii, recepta propina, eidem adjudicavit, sive tamquam majori oblatori deliberavit domum debitoris.

Post aliquorum vero annorum decursum, de ann. scil. 1635. N. dicti debitoris filius, & hæres, adversus Altobellum, vel ejus defuncti hæredem, commissionem porrexit in Signatura Gratiæ, petendo rescribi eidem A. C. ut in causa procedere possit, juxta ejus ordinarias facultates, adversus gesta per dictum Prælatum, non obstante, quod ipse professus esset procedere tamquam Commissarius, sed rejecta fuit petitio, signando commissionem appellationis alteri Prælato, quia idem Orator usus fuit, illam producendo, prævia solicita ratione Patris ad dicendum contra commissionem.

Ulteriori vero prosequutione neglecta post decursum annorum fere quadringenta, idem hæres contra secundos hæredes, nullam præmissorum informationem habentes, judicium reintegrationis ad dictam domum, ex capite prætensæ nullitatis deliberationis instituit coram eodem A. C. qui post aliquas disputationes, habita notitia dictæ primæ commissionis, quodque Prælatus processerat tamquam Judex Commissarius, dubitavit de jurisdictione, ac propterea Actor adivit Signaturam Gratiæ, petendo idem, quod de dicto anno 1635. petiit, eoque recursu pendente habita fuit notitia dicti rescripti, & secundæ Commissionis, ob quam præsertim in Signatura habita 19. Februarii 1675. petitio rejecta fuit, nihil rescribendo.

Difficultatem de plano sustulit dicta posterior commissio, sed quando ea non obstante articulus ex integro examinandus esset, an scil. dictus Judex per superventam commissionem effectus esset de Ordinario delegatus, 2 necne, hujus inspectionis effectus erat, quod si erat Ordinarius, poterat rettactare gesta in proprio Tribunali, ex capite nullitatis, adeout non obstaret regula text. *in leg. Judex postquam, ff. de Judic.* secus autem si esset delegatus, cum tunc sive bene, sive male, jurisdictio expirasset, ut advertitur *disc. 1. de alien. & contract. prohib. & disc. 3. & 38. de judic. & sæpius.*

Adhuc tamen probabilius esse dicebam, ut legatus effectus esset, quoniam quicquid in hoc involverint Scaccia, & alii Collectores, illa videtur omnino verior, 3 neque fundata distinctio tradita, præsertim per Rotam apud Bich. *dec. 79. n. fin.* ubi testatur ita vidisse pluries practicari, quando ipse fuit Locumtenens A. C. quod scil. aut commissio nihil auget de jurisdictione, & facultatibus, quas jam habeat, adeout etiam sine illa facere potuisset eadem, quæ in vim superventæ commissionis fecit; Et tunc illa resolvatur in simplicem excitatoriam: Aut vero è converso tribuit de novo ea, quæ alias non haberet; Et tunc importet delegationem, atque immutare faciat qualitatem Judicis, illum de ordinario faciendo delegatum, sive Commissarium, ut etiam insinuatur *disc. 3. de judic. n. 18. & seqq.*

Applicando itaque ad rem, plura continebantur in ista commissione ultra proprias, ac ordinarias Tribunalis facultates. Primo nempe, ut procedere posset ap- 4 pellatione remota; Secundo, super unione omnium causarum active, & passive spectantium ad hoc patrimonium ita positum sub concursu; Tertio, facultas procedendi per solam indicationem instrumentorum, aliorumque jurium, cum hæc omnia non concedantur Judici ordinario; Quarto demum, quia idem judex talem se declaravit, atque tamquam Commissarius procedere professus est, dum recepit propinam, quæ in hoc Tribunali A. C. non est in usu, nisi quando procedatur jure delegato, ex iis, quæ in hoc proposito propinarum, seu sportularum, illas tamen generaliter improbando, neglecta hac distinctione Judicis ordinarii, & delegati, habentur *disc. 39. de Judiciis, & in Religione Curiæ*, in quibuslibet Tribunalibus respective.

Et quamvis in contrarium Scribentes singulas hujusmodi circumstantias criticando, insisterent, quod non producerent hunc effectum; Attamen dicebam, quod quidquid sit de singulis disjunctim, ac de per se consideratis: Punctus tamen erat in earum unione, ex consueta regula, *ut singula, quæ non prosunt, &c.*

Agendo siquidem ordine inverso; Quatenus pertinet ad receptionem propinæ deducebatur specialis auctoritas Rotæ ubi firmatur, quod id non faciat Judicem Com- 5 missarium; Dicebam tamen, quoad d. Auctoritatem, quod ea extranea esset a casu, dum ibi supponitur nullam adesse commissionem, qua non extante, cessat quæstionis fundamentum, sive procedere posse, quando commissione accedente clare constet, quod sit simplex excitatoria, ut supra, ac propterea, vel errori, vel delicto referendum est exigere emolumentum, alias indebitum, dum ite esset dare, quod Judex ex se ipso, ob interesse proprium, turpeque lucrum, auctoritate sua faceret se delegatum; Secus autem, quando aliæ concurrant circumstantiæ, ex quibus saltem id reddatur probabiliter dubium, cum tunc iste actus deserviat pro interpretatione, ideoque sit circumstantia famulativa, & corroborativa aliarum, quamvis ut præmissum est, omnino aboleri deberet.

Quoad facultatem procedendi appellatione remota, stante quod istud tribunal Signaturæ gratiæ frequentius constitui solet ex eisdem Prælatis, ex quibus constituitur 6 illud Signaturæ justitiæ, juxta ea quæ agendo de utroque Tribunali habentur *disc. 30. & 31. in Relat. Cur.* Hinc Votantes procedebant cum sensu, cum quo hodie procedit Signatura Justitiæ, ut scil. id pendeat a formula Commissionis, ejusque verborum, & clausularum, an scilicet dicatur *appellatione remota*, simpliciter; Et tunc non immutet qualitatem Judicis, neque illum faciat Commissarium. Aut vero majorem continet amplitudinem, quia nempe dicatur *omni, & quacumque appellatione, & recursu, vel quovis alio remedio remotis.* Et tunc secus, ac propterea restringebatur punctus ad videndum hanc formulam.

Verum quamvis ita ex hac parte haberetur intentum, quoniam commissio istam amplitudinem continebat; Attamen reflectendo ad veritatem, quando istud motivum fuisset solum, mihi videbatur, quod in eo totum fundamentum constitui non posset; Tum quia numquam genio arridere potuit iste stylus, quem perpetuo ineptum credidi, efformandi totum judicium in simplici formalitate verborum, & clausularum, quatum major, vel minor amplitudo pendet a peritia, & diligentia Causidici, qui commissionem concipit; Tum etiam quia ista distinctio percutit diversum effectum, an scil. Signatura Justitiæ possit, necne apponere manus, atque rescribere de appellatione, quasi quod ubi solum prohibita sit appellatio, non sit prohibitum rescribere de causa nullitatis, & restitutionis in integrum, utpote non sublatis, secus autem ubi etiam istar remedia denegentur. Sed quidquid sit ad dictum effectum, nil tamen commune id habet cum altero effectu, de quo in præsenti controversia agebatur, ut tunc non inducat delegationem, quoniam sive uno, sive altero modo concepta sit commissio, id respicit ligamen partis succumbentis, ne appellare possit, aut ligamen Signaturæ Justitiæ, ne rescribere valeat de appellatione, sive ut tollatur illud obstaculum, quod in causis alias de sui natura appellabilibus habeant, tam Judex, quam victor, ne intra tempus a jure datum ad appellandum, aut post interpositam appellationem, illa pendente, & priusquam desertio indicatur, ad executionem procedere valeant, & sic respicit actus subsequentes post judicatum, non autem ipsius judicati, vel judicantis qualitatem.

Quemadmodum etenim, ubi ex statuto, vel ex jure communi, sive etiam ex conventione partium procedi potest summarie, & exequutive, suspensiva appellatione denegata, juxta ea, quæ habentur *disc. 39. & 42. cum duobus seq. de judic.* adhuc Judex dicitur ordinarius, neque exinde ejus qualitas immutatur; Ita ubi ex speciali provisione Principis, vel alterius, qui hanc habeat potestatem, dicendum videtur, cum ita dicatur species legis particularis.

Pariter non magni ponderis videtur altera facultas fiendi solis indicationibus, cum id redolere videatur
7 quamdam æquitativam, ominum tamen probabilem interpositionem arbitrii, quod forte quandoque Judex posset jure suo interponere ad evitandos inutiles sumptus resultantes a quibusdam rigorosis juris formalitatibus, quoniam productiones fiunt ad effectum, ut dicta pars, quæ producit, approbet illa jura, quæ impugnare non valeat, ac etiam, ut Judex de illis certificetur, & satisfaciat præcepto judicandi secundum acta, & probata, non autem ex proprio capite, sive per informationes extrajudiciales, ideoque ubi revera per indicationem uterque obtineatur finis, idemque resultet effectus, non videtur, quod adeo in hujusmodi formalitatibus immorandum sit, ac propterea commissio continere dicitur potius quamdam moderationem rigoris legalis, ac dispensationem, ut facilius Judex istud interponat arbitrium, non autem, ut exinde inferri valeat ad formalem delegationem.

Majoris momenti videbatur altera facultas inhibendi quibuscumque aliis Judicibus, cum unione omnium cau-
8 sarum complicante implicitam avocationem, cum id utique judicio ordinario, juxta ejus facultates non concedatur; Quamvis etenim Scribentes in contrarium, magis vero aliqui ex Prælatis dicerent, ut id quoque ordinariæ facultati referri valeat, ex natura, seu qualitate concursus universalis, dum intrat ratio connexionis, de qua supra *disc. 74. & seqq.* & in terminis concursus universalis creditorum, super patrimonio debitoris, late de more alios colligendo probat Salgad. *in labyr. p. 1.*
9 *cap. 4. cum seqq.* Attamen id continebat æquivocum clarum, Tum quia in facto non verificabatur introductio illius formalis concursus universalis, per quem interdicta debitori bonorum administratione, eam generaliter assumpsisset aliquis Judex, quo casu alter in eadem administratione se ingerere non potest, ne alias idem jus sit penes plures in solidum, quod est de jure prohibitum, cum ita resultare posset inconveniens, cujus rationi innixa est connexio, ut unus dicat album, & alter nigrum; Ex quo casu recte procedunt motivata, ut ille judex, coram quo introductus est concursus universalis, aliis qui postea manus apponere velint, inhibeat. Secus autem, ubi istius formalitate concursus universalis non accedente, plures creditores eundem debitorem coram diversis pulsent Judicibus, dum tunc non potest unus ex eis, cum istis ordinariis facultatibus alias causas a se avocare, & per consequens commissio tribuit quod non habeat.

Atque in hoc intellectebam juxta consuetum vitium Pragmaticorum, procedi cum æquivoco claro, fundamentum constituendo in iis, quæ deducuntur per Salgad. *loc. cit.* & alios Hispanos, sive etiam per Neapolitanos, super praxi illorum concursuum generalium, qui in bonis præsertim adeo frequenter, isto quoque more ab Hispanis desumpto, habentur in illo S. Cons. juxta casus relatos *sub tit. de feud. disc. 77. & seq. disc. 27. de cred. & alibi* Tum quia particularis est ille stylus, vel abusus, ut ipsimet debitores potius ad lucrum, vel industriam tam propriam, quam forte Judicum, atque ad supplantationem creditorum hujusmodi concursus universales voluntarie introducant. Tum etiam quia id sequitur ibi in Supremo Tribunali, quod est aliorum superius, ideoque non bene exinde inferri potest ad A.C. qui est unicus Judex ordinarius coæqualem habens potestatem cum plerisque aliis Judicibus, & Tribunalibus, & in aliis inferioribus, ex insinuatis *in Relat. Cur.* Et propterea ea, quæ per Hispanos, & Regnicolas in hoc proposito concursus dicuntur, in Curia adaptari possunt Congregationi Baronum, juxta illos concursus, de quibus pluries *sub tit. de feud. ad materiam Bullæ Baronum*, ac etiam *sub tit. de cred. disc. 13. & 151. & alibi pluries.*

Cumque insisteretur etiam nimium per Scribentes in contrarium in prorogatione jurisdictionis per consensum, idcirco pro hujusmodi fundamenti rejectione, deducebam propositionem, de qua per Adden. ad Gregor. *dec. 118.* per Rovit. *super prag. de jurisd. invic. non turban.* quod scilicet prorogatio dare non potest illam jurisdictionem, & competentiam, quæ non adsit. 10

Verum ista responsio parum relevans videbatur, quoniam hoc assumptum procedit, quando deficiat jurisdictio, etiam habitualis, puta Judicis Sæcularis, cum Clericis, & personis Ecclesiasticis, quæ neque volentes possunt ejus jurisdictioni se submittere, sive ubi ex qualitate causæ eadem desit jurisdictio habitualis, juxta casum, de quo agunt Add. ad Greg. *ubi sup.* quod scil. agatur de causa beneficiali in Tribunali A.C. cum similibus; Aut ubi etiam data competentia habituali quoad ipsas partes; Attamen de incompetentia daret alter, qui majorem prætendat competentiam, pro ejus jure, sed cessante hoc interesse, vel præjudicio tertii, ac etiam cessante omnimodo defectu habituali, nil prohibere videtur, quin consensus suam faciat operationem, ideoque intrant ea, quæ generaliter habentur in præcedentibus pluries insinuata, ut nemo possit recusare illum Judicem, cujus jurisdictioni consentit, & de qua *decis. 306. part. 7. rec. decis. 36. par. 10. rec.* apud Bich. *decis. 564. & sæpius.* 11

Solidior tamen erat altera responsio, quod ad effectum, ut dicta propositio intret, atque prorogatio suam faciat operationem, requiritur, ut ille, qui consensit in Judicem incompetentem bene sciat illum esse talem, ut per Vestr. *in prax. l. 5. cap. 13. n. 4.* Et merito quidem, quoniam impossibile est dare consensum præjudicialem sine scientia, cum ille provenire potuerit ex ignorantia, vel falsa credulitate, seu falso præsupposito, quod esset competens, ut in hac facti specie, dum agebatur de hæredibus mediatis omnino ignaris, atque de facto adeo antiquo, ideoque juste motivum rejectum fuit.

ROMANA APPALTUS, VEL DEFALCHI PRO BARBERINIS CUM CAMERA POPULI.

Casus disputatus coram Auditore Papa.

De eadem materia, de qua supra *disc.* 83. An scilicet in Appaltibus, aliisque rebus pertinentibus ad gabellas, aliaque jura pertinentia ad Cameram populi Romani procedendum sit cum eorum ordine causarum fiscalium, seu Cameralium, ut in Tribunalibus Camerarii, & Cameræ cognosci debeant? Et quid ubi Camerario supervenerit commissio Papæ, ut propterea delegatus censendus veniat, an ab ipso appelletur ad Cameram?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De ordine graduali appellationis in Tribunalibus Cameralibus.*
3 *Ut procedi debeat cum distinctione casuum.*
4 *An judex ordinarius efficiatur delegatus ob superventam commissionem?*
5 *Etiam ubi Judex est delegatus, non solet perverti ordo gradualis.*
6 *Tribunal Cameræ habet signaturam in ventre.*
7 *Causæ Fiscales, vel Camerales cognosci debent in Camera.*
8 *Appellatur ad Cameram a Cancellario, etiamsi iste processerit in secunda instantia tamquam Judex proprius.*
9 *Causa gabellarum, vel aliorum jurium regalium sunt Camerales, quamvis gabella emolumentum ad privatos pertineat, sive administretur.*
10 *De gabellis possessis per Hospitale S. Sixti, & de ejus Judice.*

D I S C. CXI.

In eodem casu, de quo *disc. 157. de Regal. in hoc suppl.* ejusque facti serie præsupposita; Cum Prælatus Judex deputatus a conservatoribus populi sententiasset, pro denega- 1

negatione defalchi, ejusque sententia confirmata fuisset
per A. C. cui supervenerat etiam commissio signata manu
Papæ, ideoque professus est sententiare utroque titulo se
subscribendo Auditorem, & Judicem Commissarium,
atque ab hac sententia ex parte succumbentium, com-
missa esset causa appellationis in Tribunali Cameræ,
ab isto avocari debere prætendebatur per Cameram Po-
puli appellatam, atque causa appellationis per specia-
lem commissionem alteri Judici, pro arbitrio Papæ de-
legari, ex eo quod cum Camerarius non processerit tam-
quam ordinarius in vim suarum facultatum, sed tam-
quam delegatus cum speciali commissione, idcirco non
intraret ille gradualis ordo, qui pluries enunciatur,
vel supponitur *hoc eod. tit. & sub altero de Regal. & ali-
bi*, & præsertim *disc. 33. in Relat. Cur.* occasione agendi
de hoc Tribunali Cameræ, Ac propterea assumpta de-
super disputatione cor. Auditore Papæ.

Scribens pro Appellantibus ad effectum substinendi
2 causam in Camera, dicebam etiam cum sensu veritatis,
hanc prætensionem improbabilem censendam esse; At-
que ad id probandum advertebam reflecti debere ad di-
stinctionem casuum, cum qua perpetuo in omnibus fori
quæstionibus pro earom congrua decisione, & æquivo-
corum evitatione procedendum est, ut scil. unus sit ca-
3 sus in quo agatur de sententia Camerarii in causis pri-
vatis, & indifferentibus inter privatos, adeout dici non
valeant causæ Camerales, quia nullum adsit interesse
Cameræ; Et alter ubi è converso ob immediatum, vel
mediatum interesse Cameræ, agatur de causis Fiscali-
bus, vel Cameralibus.

In primo itaque casu præfatus ordo gradualis appellan-
di a Camerario ad Cameram, non resultat a natura, seu
qualitate causæ, sed ab illa Judicis; Et per consequens
4 tali casu intrat inspectio, an ille judex ejus ordinariam
naturam, vel qualitatem mutaverit, atque per delega-
tionem effectus fuerit judex diversus, atque tunc in-
trant ea, quæ de A. C. cui supervenerit commissio, ha-
bentur *in Rom. Reintegrat. disc. prae.* & alibi, *ex dec.* 79.
Bich. *n. fin.* cum aliis ibid. allegatis, ac etiam advertitur
disc. 3. de jud. n. 18. an scil. commissio tribuat ea, quæ
alias juxta ejus ordinarias facultates non haberet. Et
tunc immutet naturam, atque efficiatur delegatus, a
quo appellandum sit ad delegantem, in cujus arbitrio
resideat, cuinam causam appellationis committat; Aut
vero nil tribuat substantiale de novo, adeout sit com-
missio superveniens solum pro aliquibus accidentalibus,
aut ad exuberantem cautelam tollendi dubia, quæ forte
cadere possent super ejus ordinariis facultatibus (quæ
tamen de stricta juris censura competant;) Et tunc
secus, quodque commissio sit potius excitatoria, sive
ut in hominum opinione aliquam majorem in eo Judi-
ce existimationem inducat.

Et nihilominus etiam isto casu advertebam, quod
5 quemadmodum a sententiis A. C. seu Vicarii, vel alte-
rius Judicis ordinarii, ita effecti delegati, adhuc com-
mitti solent causæ appellationum in eadem Rota, quan-
do sint causæ graves, eo modo quo a sententiis latis jure
ordinatio, adeout alia, ut plurimum non dignoscatur
differentia, nisi quod quando proceslit uti ordinarius
causæ, juxta regularem, seu gradualem ordinem com-
mittuntur per solum Præfectum Signaturæ Justitiæ, nisi
ex natura processus exequutivi, vel alias excludentis
effectum suspensivum, contingat id fieri in plena Signa-
tura; In altero autem casu, quo superveniat commissio
signata manu Papæ, ita & taliter, quod dici valeat de-
legatus specialis, commissio appellationis fit ab eodem
Papa cum eadem distinctione, an in Camera, vel in
plena Signatura gratiæ, ex insinuatis *d. disc. 30. & 35.
in Relat. Cur.*

Ita a pari in sententiis Camerarii, vel Thesaurarii ob
superventam commissionem latis jure delegato magis,
6 quam ordinario, quod scil. non potest causa committi
in Camera per ipsummet Tribunal, quod habet Signa-
turam in ventre, sive ejus Decanum gerentem partes
Præfecti Signaturæ, eo modo quo juxta ejus ordinarium,
& gradualem incursum sequitur, adeout necessaria sit
commissio Papæ, sed non per hoc idem ordo gradualis
pervertendus est, prout de facto perverti non solet, nisi
raro, & in aliquibus casibus particularibus, ut (ex. gr.)
juxta illum, de quo *disc. 161. de Regal.* cum similibus;
Et tamen id potius male olere solet, quando circumstan-
tiæ particulares aliquod justum motivum non præbeant.

Hæc autem omnia extranea esse dicebam a casu no-
stræ quæstionis, dum causa erat Cameralis, ideoque in 7
gradu appellationis a Camerario, vel respective a The-
saurario, cognoscenda in Tribunali Cameræ, non ex
qualitate Judicis, an scil. tamquam ordinarius, vel tam-
quam delegatus processerit, sed ex intrinseca natura,
vel qualitate hujus causæ quæ concernat interesse fisci,
vel Cameræ, dum istæ causæ in alio Tribunali cogno-
scendæ non sunt, tam in hoc Principatu ex Constit. 9.
Pauli II. quam generaliter alibi, ex dispositione juris
communis, & ex legibus particularibus Principatuum,
ex deduct. per Rovit. *super prag. de offic. Proc. Cæsar. cum
aliis sup. disc. 83.*

Neque referre observabam, quod juxta frequentio-
rem, ac regularem cursum causarum Curialium, Ca- 8
merarius, vel Thesaurarius sit judex primæ instantiæ,
& per consequens Camera sit Judex secundæ; In præ-
senti autem Camerarius esset Judex secundæ instantiæ
in gradu appellationis a Judice deputato per Conser-
vatores Populi, quoniam istud accidens gradualitatem
non alterat, ut etiam in causis Curialibus docet praxis,
quando agatur de causis retractuum, vel servitutum,
seu viarum, quod aguntur in prima instantia in Tribu-
nali mixto Camerarii, & Ædilium, de quo *disc. 38.
in Relat. Cur.* in secunda instantia cor. Præside viarum,
& in tertia in Camera.

Atque (non egrediendo eadem Tribunalia Camera-
rii, & Thesaurarii) habemus in sententiis, aliisque
provisionibus Nunciorum, & Collectorum Apostolico-
rum generalium, super spoliis, aliisque negotiis Ca-
meralibus, ut habetur in Nunciis Hispaniarum, & Por-
tugalliæ, & in Italia in illis Neapolis, Etruriæ, Sabau-
diæ, & quandoque juxta contingentiam, & praxim Ve-
netiarum cum similibus, quod Camerarius, vel The-
saurarius est judex appellationis, & tamen ab eo ap-
pellatur ad Cameram in tertia instantia, quoniam, ut
præmissum est, privativa, & omnimoda competentia
hujus Tribunalis Cameræ, de cujus assimilatione, vel
derivatione habetur *d. disc. 33. in Relat. Cur.* non pro-
venit a qualitate instantiæ, minusque a qualitate Judi-
cis a quo, & an sit ordinarius, vel delegatus, sed a
natura, vel qualitate causæ Cameralis ob interesse fisci,
quod sufficit etiam mediatum.

Dubitandum vero non esse dicebam de hujusmodi na-
tura, seu qualitate causæ, ex insinuatis in individuo
istius gabellæ vini, seu studii supra *d. disc. 83.* Tum
ob directum, ac immediatum interesse Cameræ in octa-
vo cado; Tum etiam quia ut ibidem advertitur, ac
etiam *disc. 81. de regal. & alibi*, ista gabella quoque di-
cenda est Cameralis, utpote de Regalibus, atque impo-
sita per Papam, tamquam Principem supremum pro
beneficio Reipublicæ, & ex causa publica ad ipsum Prin-
cipem spectante, studiorum, solumque populo com- 9
missa erat administratio, quæ non alterat rei naturam,
juxta ponderationes, de quibus in proposito publicæ an-
nonæ *disc. 44. & 45. de regal.* & magis ad rem *disc. 125.
hoc eod. tit.* Potissime vero, ubi non agatur de causa in-
differenti, & privata, quæ solum accidentaliter derivet
a causa gabellarum, vel aliorum jurium regalium,
sed de causa percutiente ipsam gabellam, vel aliud jus,
aut interpretationem capitulorum, sive interpretatio-
nem franchitiarum, ut in præsenti, atque ita distin-
guendo admittitur *dict. disc. 83.* quamvis in eo casu ego
scriberem in oppositum pro exclusione qualitatis Ca-
meralis.

Idemque docet praxis, quoniam (ex. gr.) Hospitale
S. Sixti pauperum mendicantium, quod possidet ex A- 10
postolica concessione duas gabellas; Unam nempe li-
gnorum, de qua *d. disc. 81. de Regalib.* Et alteram char-
tarum lusoriarum, de qua *disc. 79. eod. tit.* quoniam
licet habeat proprium Judicem privativum cum amplis-
simis facultatibus in omnibus ejus causis activis, & pas-
sivis, quinimo etiam privatis ejus alumnorum; Atta-
men ubi causa percutiat gabellam, an scil. ea debeatur,
necne, sive percutiat modum illam exigendi, tunc non
per Judicem particularem loci, sed per Præsidem Ri-
parum, & respective per Tribunal Cameræ id cognosci
solet in iis, quæ concernunt dictam gabellam ligno-
rum, quamvis in altera gabella alearum lusoriarum
diversa videatur praxis, ut de hac discrepantia patet *in
eod. tit. de regal. disc. 79.*

ROMANA, SEU &c.

Votum pro veritate.

De jurisdictione laicorum in Clericos non incedentes in habitu; Et an ex decreto Conc. *sess.* 23. *de reform.* c 6. ob non incessum in habitu, & tonsura, resultet privatio privilegiorum Clericalium non solum quoad forum, sed etiam quoad alia?

S U M M A R I U M.

1 *DE declarationibus S. Congr. ut per Concilium non sint sublata alia privilegia.*
2 *De casu quæstionis.*
3 *Quod agatur de articulo in abstracto, & generaliter, ideoque ab alto materia assumitur.*
4 *Quid inspici debeant acta Concilii.*
5 *Quid disponatur per Canones, & Apostolicas Constitutiones contra non incedentes in habito, & tonsura.*
6 *Clericus non incedens in habita, adhuc subjacet foro Ecclesiastico, & quomodo.*
7 *De privilegio Canonis.*
8 *De casu in quo ipse Clericus dicat se Laicum, sed ab alio dicatur Clericos.*
9 *De amissione beneficiorum, & pensionum ob militiam.*
10 *Non potest allegari privilegiom, ex quo resultarent fraus, & dolus.*
11 *De privilegio factionis testamenti in filiofamilias.*
12 *De privilegio exemptionis a legibus laicalibus.*
13 *De aliis privilegiis in genere.*
14 *De differentia inter amissionem status jam impressi, & non acqoisitionem.*
15 *De rationibus ob quas amissio privilegii fori secum trahat amissionem aliorum privilegiorum.*
16 *Quando Concilia decreti debeant interpretari, & an procedendum sit cum regulis legum monicipalium?*
17 *Quare non deferatur aoctoritatibus in contrarium.*
18 *Conclusio discursos tam in genere, quam in caso particulari.*

D I S C. CXII.

CUm occasione aliquorum privilegiorum Clerica-
1 lium, præter illud fori, in casibus particularibus, aliquæ diversis temporibus prodierint declarationes Sac. Congr. decretorum Sacrosf. C. T. interpretationi præpositæ, ut per ejusdem Concilii decretum *sess.* 25. *de reform. cap.* 6. contra Clericos in minoribus non incedentes in habitu, & tonsura, utpote loquens de solo privilegio fori, sublata non sint alia privilegia Clericalia, quæ propterea remanent sub dispositione juris communis; E converso autem per Rotam Romanam, aliaque Tribunalia, pro aliquorum hujusmodi privilegiorum competentia; ejusdam decreti concilliaris requisita
2 necessaria fore judicatum supponatur; Idque eidem Sac. Congreg. occasionem dedarit dubitandi de prædictis declarationibus, vel de illarum intelligentia, & praxi; Hinc proinde, ex ejusdem Sac. Congreg. benigno, nimiumque honorabili, & existimando præcepto, quæritur pro veritata quid probabilius videatur.

Quamvis autem huic dubitationi ansam dederint aliqui casus particulares, super quibus pendent lites in
3 Rota, & in Tribunali Aud. Cam. & præsertim in una Rom. tastamenti, super puncto privilegii Clericalis testadi, non obstante obstaculo Patriæ potestatis, & in una Recanat. ac etiam in una Interamnen. super puncto subjectionis Constitutioni Ægidianæ, aliisque statutis laicalibus; Attamen injunctum fuit scribi debere super atticulo generali, & in abstracto pro omnibus privilegiis, omnibusque casibus, non autem ad casus prædictos se restringendo.

Ad id autem melius dignoscendum, desidarassem prius adhiberi diligentias in actis conciliatibus, ad effectum inspiciendi rationes, & motiva, quæ per partes
4 hinc inde disputando ponderata fuerunt, priusquam ad decreti prælationem in solemni sessiona deventum esset, juxta stylum adeo frequenter enunciatum in historia ejusdem Concilii Card. Pallavicini; An scil. mens Concilii fuarit agere taxative de sola amissione privilegii fori, adeout alia privilegia tamquam omissa remaneant sub dispositione juris; Vel potius è converso explicatum fuerit dictum privilegium fori, tamquam principale, minusque dubitabile, quod in consequentiam secum trahat alia minora, magisque dubitabilia.

Quatenus vero hæc acta non haberentur, sive quod ex eis conjici non posset; Cum agatur de articulo generali, & exemplari, qui per speciam legis est decidendus, vel declarandus; Hinc opportunum, quinimo necessarium videtur assumera materiam ab alto, quid scil. in hac materia Claricorum non incedentium in habitu, antiqui Canones, & Concilia, ac etiam Apostolicæ Constitutiones desuper statuerint, ut ita ad meliorem notitiam intantionis, ac sensuum Concilii deveniatur; Ideoque necessaria videtur aliqua prolixitas, quamvis a meo stylo regulariter aliena sit, quoniam non sunt longa, quibus nihil est, quod demere possis.

Per sacros itaque antiquiores Canones registratos in quinque libris Decratalium, juxta compilationem Gragor. XI. & præsertim sub Innoc. III. habetur *in cap. in audientia, de sentent. excom.* occasione agendi de pri- 5
vilegio Canonis, ut Clericus, qui neglecta trina monitione, in habitu, & tonsura Clericali non incedat, illisque vacet negotiis, val moribus, quæ clericali vitæ incongruant, omni privilegio clericali destitutus censeri debeat; Assignata ratione, ut qui contemnit Ecclesiam, ejus beneficio indigaus reputari debeat, Dando quoque exemplum matronarum in meretricali vesta incedentium; Unde non incessus in habitu, & tonsura producit genericam privationem omnium privilegiorum, absque restrictiona magis ad unum, quam ad alterum.

Idem quoque decernitur per Bonifac. VIII *in c. unic. de vit. & honest. Cler. in* 6. Ac etiam per Concilium generale Viennense sub Clem. V. *in Clem. unic. de vit. & honest. Cleric.* quod scilicet non unius, vel altarius privilegii in specie, sed omnium privilegiorum in genere privatio decernitur.

Quamvis etenim quamplures alii Canones desuper a DD. ponderari soleant, registrati in eisdem quinque libris decretalium, & præsertim *sub eod. tit. de sentent. excomm.* & sub alio prædicto *de vit. & honest. Cler.* Attamen in his agitur quidem de habitu, vita, & moribus, sed non ita expresse descenditur ad hanc genericam privationem privilegiorum.

Sed quoniam præfati Canones concorditer ad hunc effectum exigunt requisitum trinæ monitionis, neque Clericorum species distinguunt, adeout per Magistratus sæculares prætenderetur hanc privationem genericam privilegiorum etiam fori in Sacerdotibus, aliisque constitutis in sacris quoque procedere; E convarso autem Episcopi, aliique Prælati, ut præsartim advartunt post Afflict. Covar. *pract. quest.* 32. & Clar. *in prax. crim.* §. *fin.* q. 36. *n.* 19. negligebant ad hujusmodi monitiones devenire ita satagentes quamplures habere subditos, eisque non privari.

Hinc per nonnullos Principes sæculares habitus fuit recursus ad Sedem Apostolicam, quæ sub diversis Pontificibus, distinguendo Clericos in Sacris, ab illis in minoribus, quoad secundam speciem relaxavit dictum requisitum trinæ monitionis, diversasque dedit particulares provisiones sub diversis formis, juxta diversos singulorum principatuum mores, ex relatis per Olivam, vel Scusonam, *de for. Eccles. par.* 2. *q.* 18. *n.* 12.

Præsertim vero, ad petitionem Regis Catholici pro Neapolitano Regno Clemens VII. de anno 1524. distinguendo etiam Clericos in Minoribus ab aliis in Sacris, quoad primam speciem, neglecto dicto requisito trinæ monitionis, mandavit per edictum generala moneri omnes ad reassumendum habitum, & tonsuram infra certum terminum, sin minus declarari fori privilegio privatos, ac foro sæculari, atiam usque ad ultimum supplicium subjectos, itaeodem Pontifice ex tunc ipsos declarante sæculares; Idemque postmodum concessum supponitur per Paulum III. Ac etiam pro Regis Hispaniarum mandatum fuisse per Alexandrum VI. & pro Regno Galliæ per Leonem X. habetur apud Covar. *pract. d. cap.* 32. *n.* 1. cum similibus, ex quibus patet, quod solemnitas trinæ monitionis, & derogationis in Clericis in Sacris requiri videatur præcise, non autem in Minoribus.

Idque de consuatudina quoque receptum esse in statu Me-

Mediolani, teftatur Clar. *d. q. 36. n. 19.* cum dicta diftinctione inter Clericos in Sacris, & in Minoribus, ut in prima fpecie neceffaria effet trina monitio, ad præfatorum Canonum præfcriptum, fecus autem in altera, ut fufficiat non inceffus in habitu continuus, non autem accidentalis.

In hoc itaque ftatu, atque de tempore proximo d. Conftitutioni Clem. VII., & Pauli III. prodiit præfatum decretum Conc. Trid. ut notoria temporum combinatio docet; Atque Conftitutio Clem. VII. habetur regiftrata cum ejus copiofis Commentis Jo: Antonii de Nigris inter varios Repetentes Canonicos, *vol. 6. par. 2. in princip.*

His itaque prænotatis, cum in omnibus juris quæftionibus, manifeftus error reputetur procedere cum generalitatibus, dum ex hoc procedendi modo omnia prodeunt æquivoca, & confufiones, ideoque procedendum fit cum conciliativa cafuum diftinctione, id circo ad eam defcendendo.

Primus cafus eft, quando tam privilegium fori, quam refpective alia privilegia, non allegentur per ipfum Cle- 6 ricum ad ejus favorem contra alium privatum, five contra Magiftratum fæcularem, fed potius allegentur per Epifcopum, vel per alium Ecclefiafticum Superiorem contra ipfum Clericum, qui ab ipfius Ecclefiaftici fori, & Epifcopi, vel alterius Prælati fuperioritate, & jurifdictione fe exemptum prætendat, five contra Magiftratum fecularem.

Et tunc indiftincte, non folum quoad alios effectus Clericatus, fed etiam quoad illum fori, de quo Conciliare decretum loquitur, eo non obftante, verius eft, ut Clericus, quamvis requifitis careat, adhuc Epifcopi, vel alterius Superioris Ecclefiaftici forum declinare non valeat, eique quoad omnes alios effectus remaneat fubjectus.

Quæftione folum cadente (de qua in præfenti extraneum eft agere,) ubi contentio non effet cum ipfo Clerico, fed cum Magiftratu fæculari, qui in caufæ cognitione proveniret, juxta declarationes S. Congr. regiftratas apud Sperel. *dec. 223. n. 84.* ac etiam a me *difc. 55. de jurifd. libr. 3.* atque aliis relatis firmatur etiam per Rot. *dec. 425. par. 14. rec. nu. fin.* edita in eodem cafu, de quo agitur *d. difc. 55.* Ac etiam bene advertitur per Fagnan. *in c. 1. de foro comper. num. fin.*

Cum etiam conciliare decretum prodierit in odio illorum, qui Clericali militiæ adfcripti, illam deferunt, five habitum tamquam militare cingulum deferre negligunt; Hinc non debet eorum delictum præjudicare Superioribus Ecclefiafticis; Ad inftar defertoris militiæ fæcularis, quod licet militaribus favoribus, & privilegiis efficiatur indignus, non per hoc tamen evitat forum, ac fuperioritatem Ducis, aliorumque militarium Magiftratuum; Ac propterea in pœnam remaneat utique foro fubjectus; Ac etiam habemus in Monacho incorrigibili, & in ejecto, & in filiofamiliae ingrato, & fimilibus, ut quoad eis favorabilia non reputentur tales, priorem tamen ftatum in odiofis retineant.

Alter cafus eft, ubi agatur de folo privilegio Canonis, 7 quod ab ipfomet Clerico percuffo, vel a Superiore ex officio allegatur, contra percufforem pro cenfurarum incurfu; Et tunc juxta difpofitionem d. text. *in c. in audientia, de fent. excomm.* & plurium Concord. de quibus per eund. Fagn. *ibid. & in c. Perpendimus, & in c. contingit, il 2. eod. tit. de fent. excomm. & in d. c. 1. de for. compet.* non intrat infpectio trinæ monitionis, & an Clericus fit, necne contumax, & culpofus in delatione habitus, & tonfuræ; Minufque altera diftinctio inter Clericum in Sacris, & illum in Minoribus; Vel inter beneficiatum, & non beneficiatum, fed folum attenditur bona, vel mala fides percufforis, quia nempe non obftante non inceffu in habitu, percuffus publice habeatur pro Clerico, adeout percuffor fciat, & credat, vel fcire, & credere præfumitur, percutere, vel injuria afficere Clericum. Et tunc intrat difpofitio Canonis, fecus autem e converfo, ubi jufte illum crediderit laicum, & tamquam talem percufferit, quamvis effet in Sacris.

Ac propterea, quatenus pertinet ad iftud privilegium, clarus error videtur illud, cum aliis confundere, atque adhibere terminos privationis, vel amiffionis, vel trinæ monitionis, quoniam non inceffus in habitu in hoc propofito confideratur non folet in pœnam ipfius Clerici pro amiffione privilegiorum, fed tamquam probatio bonæ fidei, & juftæ credulitatis, & excufationis percufforis; quamvis non declaro amiffionem privilegiorum non produceret, quoniam amiffio fori abfque dubio non fequitur in clericis in Sacris, vel in beneficiatis, & tamen etiam in iftis ad hunc effectum canonis eadem cadit diftinctio.

Ifte igitur cafus penitus extraneus eft a noftra quæftione, & per confequens illæ declarationes, quæ illum percutiant cum præfata diftinctione, procedunt, ac recipiendæ funt, & non poffunt adaptari aliis cafibus.

Tertius cafus eft, quando privilegium fori, vel exemptionis a legibus laicalibus, vel aliud fimile, allegatur per privatum collitigantem contra ipfum Clericum non habentem requifita Decreti Conciliaris, atque fe negan- 8 tem Clericum, feque affirmantem fæcularem; Qualis eft cafus difputatus in Tribunali A. C. in d. Recanat. inter Vitum Leopardum, & Fauftinam Coodulmariam; Et alter in Interamn. Salviani, difputatus in Rota cor. Bouliem. inter Ferdinandum Patronum, & N. N. in quorum utroque ego tamquam Advocatus illius, qui fe allegabat laicum, fubftitui, & obtinui, ut eum legibus laicalibus procedendum effet.

Iftoque cafu nullatenus intrant declarationes S. Congreg. quæ circumferuntur, quoniam omnes prodierunt in gratiam ipforum Clericorum, vel Epifcoporum, aliorumque Ecclefiafticorum Superiorum, cum præfuppofito, quod ab eis allegetur qualitas Clericalis, quæ de confequenti fecum trahat privilegia clericalia, iftud præfertim exemptionis a legibus laicalibus.

Secus autem in cafu oppofito, quod fcilicet Superiore Ecclefiaftico non exiftente in caufa, Clericatus negetur ab ipfo Clerico fe affirmante, feque contendente laicum, fed alter collitigans alleget Clericatum contra Clericum nolentem, & negantem; ex ea nimium clara, & convincenti ratione, quod fecluſo jure Epifcopi, vel alterius Ecclefiaftici Superioris, mutatio ftatus Clerici in minoribus pendet ab animo ipfius Clerici, qui etiam implicite, atque per folos actus facti declarari poteft.

Ut habemus in propofito beneficiorum, & penfionum Ecclefiafticarum, quod amittuntur per fufceptionem militiæ, vel alterius officii fæcularis, ex deductis *fub tit. de penf. difc. 46. & feqq.*

Id etiam non provenit ab irregularitate, vel quia in 9 bello fæva exercentur, ut aliqui male credunt, fed provenit a præfumpta, vel implicita declaratione animi per affumptionem illius ftatus incompatibilis dimittendi alterum ftatum clericalem, qui pro beneficiis, vel penfionibus eft neceffarius, ut loco citato advertitur; Ideoque patiformiter hæc declaratio animi fuper mutatione ftatus fieri poteft cum hoc facto dimiffionis habitus & tonfuræ, ac fervitii in Divinis.

Et per confequens, ubi ipfemet id declarat, tunc omnis ceffat dubietas, quoniam in illis, quæ pendent ab animo facientis, quoties cadat aliquod dubium, quod fit capax interpretationis, defertur declarationi ejufdem facientis, quamvis agatur de contractibus neceffarii, & excludentibus pœnitentiam, ex deduct. apud Orthob. *dec. 119. num. 8. & dec. 195. num. 18. dec. 189. num. 25. & 355. nu. fin. par. 13. rec. & fepius.*

Fortius vero in cafu, de quo in *d.* Recanatent. difputata in Tribunali A. C. in quo agitur de obligatione fidejufforia minoris mere voluntaria, ad favorem uxoris ejus fratris pro affecuratione dotis, quoniam in apocha dictum fuit, quod confici deberet inftrumentum, juxta formam ftatutorum laicalium; Ita enim iftud quoque adminiculum dictæ voluntatis accedit cum prædictis conjungendum.

Neque ad rem in hoc propofito adaptabilis eft deci- 10 fio in Senogall. Cenfus 1664. cor. Ghislerio, in qua altera Pars totum fundamentum conftituebat, quoniam in eo cafu agebatur de Clero in Sacris, in quo dicta ratio non intrat.

Quartus eft cafus converfus, quod fcilicet Clericus, qui non incedat in habitu, contrahat tamquam laicus, deinde vero fraudulenter alleget privilegium clericale, ad effectum, ut non fubjaceat legibus laicalibus, ideoque ratione talis privilegii prætendat infectionem actus.

Et tunc pro incompetentia hujus privilegii, magis de plano refpondendum videtur, quoniam ita refultarent dolus, ac fraus, & deceptio, quia nempe non incedendo

in habitu, & tonsura, atque faciendo figuram potius Laici, quam Clerici, juxta leges laicales contraxerit, deinde vero impugnare velit actum ob non subjectionem dictis legibus, quoniam tunc esset decipere, atque dolum committere, quod nullatenus admittendum est; Non solum ex regula generali, quod ab omnis actu semper dolus censetur exceptus, qui numquam doloso debet suffragari, ex deductis apud Celsum *decis. 78. num. 6. & seqq.* Barb. *axiom 76. cum vulgaribus*; sed etiam quia Ecclesia dicitur mater, & cultrix justitiæ, & æquitatis, ideoque fovere non debet dolum, & iniquitatem.

Ut puta (deducendo rem ad praxim) Clerici non possunt se obligare juxta formam Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, ex regula, quod neque volentes possunt se subjicere legibus laicalibus, eodem modo, quo non possunt se subjicere foro, ex plene firmatis *decis. 348. par. 9. recent. re per. decis.* 180. post Zacch. *de obligat.* unde solent se obligare in forma Cameræ Apostolicæ.

Quando igitur ille, qui incedit in habitu, & tonsura, atque profitetur contrahere tamquam Clericus, adeo ut alteri contrahenti id innotescat; Tunc si iste negligit obligationem in forma Cameræ, sed patitur se obdormitati facere, cum obligatione in forma ritus, sibi imputet, quia sciens, malum patitur, si ista obligatio impugnetur.

Sed si non incedendo in habitu, & tonsura, faciat figuram laici, atque tamquam talis se obliget juxta formam Ritus, tunc nulla legalis, nec naturalis ratio numquam suadere potest, ut ei licitum esse debeat ex privilegio clericali impugnare hanc obligationem, dum ita adesse diceretur dolus manifestus, atque alter contrahens dicere potest, quod si incessisset in habitu, atque se esse Clericum professus esset, tunc non acceptasset hanc speciem obligationis, sed exegisset illam in forma Cameræ, ut clare ad sensum, ideoque fraudulento, ac doloso numquam est indulgendum; Ecclesia etenim, quæ mater, & cultrix est justitiæ, & veritatis numquam contovet mendacium, ac dolum, & fraudem.

Hinc habemus, quod dolose prope Ecclesiam delinquenti, ut ejus immunitatis gaudeat beneficio, istud denegatur per text. *in cap. final. de homicid in 6.* Atque magis specialiter ad rem nostram habemus de illo Clerico, qui non deserens habitum, & tonsuram, neque inserviens in Divinis, per aliquos dies ante jam in mente conceptum delictum, & fraudulenter habitum, tonsuram, ac servitium reassumat, postea vero denuo dimittat, ut fori privilegio gaudere non debeat, juste decretum fuit per hanc Sac. Congregationem 10. Martii 1620. cum similibus.

11 Quintus est casus, in quo ab ipso Clerico non affirmetur, neque negetur Clericatus, sed de illo sit quæstio inter tertios post mortem Clerici, qui propterea ejus animum declarare non valeat. Ut contingit in casu, de quo *dec. 572. par. 14. recent.* atque a me agitur *disc. 34. de testam* Et qui casus principaliter huic disputationi ansam dedit in dicta Romana Testamenti, quia nempe agatur de validitate, vel invaliditate testamenti conditi per filiumfamilias, quod substineri prætendatur a testamentario contra intestatum successorem ex privilegio Clericatus, Et tunc aliqua major dubitandi ratio cadit, quam in sequenti casu, in quo ipsemet Clericus alleget Clericatum ad sui favorem, ad effectum, ut infra, dum tunc adest declaratio animi.

Adhuc tamen dicendum videtur idem, quod in casu sequenti, in quo allegetur Clericatus per ipsummet Clericum, Ex ea ratione, quod faciens actum, censetur fecisse eo meliori modo, quo facere poterat, ideoque subintelligenda est ejus voluntas, prout magis expediat pro validitate actus, ex iis, quæ occasione clausularum adjectarum in testamento, habentur a me deducta *disc. 57. de testam* cum similibus, sed in isto casu facilius intrat cessatio, quam in altero, in quo idem allegat statum clericalem, ut infra

Sextus denum est casus, in quo pro aliorum privilegiorum competentia, & fruitione, allegetur clericatus ab ipso Clerico, qui se talem contendat, atque agatur de privilegio emptionis a statutibus, & legibus laicalibus; Et isto casu, ubi non sit in causa Episcopus, vel Ecclesia pro ejus jure, sed agatur solum de commodo, & interesse privato ipsius, qui se contendit Clericum, & facilius in hac specie privilegii pro ejus non competentia, & per consequens pro subjectione videtur respondendum.

Siquidem ultra alias rationes, quæ generaliter, ut infra cadunt in aliis privilegiis, quæ sunt distincta, & independentia a privilegio fori, utpote expresse, ac particulariter concesso in isto privilegio exemptionis a legi 12
bus, cadit quædam ratio particularis, quod scilicet ista exceptio sit consequutiva alterius exemptionis a foro, & a potestate laicali, ut ad literam probat ipsemet text. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* ibi: *Nos attendentes, quod laicis super personis, & rebus Ecclesiasticis nulla sit tributa facultas, &c.*

Ideoque passim volitat recepta propositio, quod paria sunt forum sortiri, & legibus ligari, ut *d. dec. 348. p. 9. rec. n. 22. & 23. recept. dec.* 180. post Zacch. *de obligat.* ideoque cum cesset ratio legis, cessat de consequenti dispositio.

Ac etiam si damus, quod Judex laicus possit cognoscere causas Clerici, illumque tamquam suum subditum punire, etiam in persona, utique sive per antecedens, sive per consequens necessarium, danda videtur subjectio ejus legibus, cum quibus causas cognoscit, & judicat.

Neque admittenda videtur responsio ab aliquibus dari solita, quod Judex laicus, quando causas Clerici non incedentis in habitu cognoscit, debeat eas judicare juxta leges Canonicas, quoniam notoria praxis generalis totius Orbis Catholici docet contrarium in Clericis in minoribus. Ac etiam evidenter probat dicta Constitutio Clementis VII. dum dicit, quod Judex laicus possit procedere etiam ad pœnam ultimi supplicii, quod per leges Ecclesiasticas non conceditur; Nisi dicatur, ut in Clericis in Sacris id esset dicendum.

Quo vero ad alia privilegia clericalia in genere, ut (ex: gr:) est illud *Cap. Odoardus*, de quo a me agitur *disc. 119. & seqq. de cred. lib. 8.* sive illud exemptionis 13
a gabellis, aliisque oneribus laicalibus, cum similibus. Alia debet adhiberi distinctio, an privilegium allegetur, non ad solum privatum commodum Clerici, sed etiam sit in causa Episcus, vel Ecclesia, cujus pro facti qualitate interest, illud privilegium servari, ac effectum sortiri; Et isto casu pro competentia veniat respondendum, dum & in illo foro, de quo Concilium loquitur, Idem dicendum est, ut supra in primo casu.

Ubi autem concernat solum interesse, & commodum privatum Clerici, vel alterius privati ab eo causam habentis, a quo allegetur. Et tali casu adhibenda videtur alia distinctio, an scilicet agatur de illo Clerico, qui tonsura, & minoribus initiatus, numquam susceperit habitum, & tonsuram, neque divinis inservierit; Vel e converso fuerit aliquando in hoc statu, quem postea dimisit, vel neglexit.

Priori etenim casu facilius, & clarius pro non competentia respondendum videtur, non solum ob rationes, de quibus infra etiam in posteriori casu, qui est fortior, sed etiam ob eam rationem peculiarem, quod numquam revera ille fuit in statu Clerici, ideoque non agitur de privatione status, vel juris jam assequuti, & possessi, sed de non acquisitione, vel initiatione status novi.

Magna siquidem differentia in jure dignoscitur inter 14
casum, in quo jam quis obtinuerit, & possederit aliquam rem vel jus, quo postmodum ob aliquam contraventionem privetur; Et casum in quo numquam obtinuerit, nec possederit, impediatur autem assequi ob deficientem conditionem, vel qualitatem ad id desideratam; Quoniam primo casu, cum agatur de pœna formali (qualis dicitur privatio juris quæsiti, & status obtenti) requiritur dolus, vel contumacia talis, quæ redoleat delictum positivum, in altero autem sufficit, quod desit illa qualitas, quæ ad hunc effectum est necessaria, quamvis absque dolo, vel culpa desit, quia id se opponit principio acquisitionis, ex late, ita distinguendo, a me deductis *lib. 9. de testam disc. 73. & lib. 10. de fideicom. disc.* 154. ubi commodius videri possunt Concordantes, authoritates, & decisiones.

Idemque habemus in beneficialibus, quod magna differentia est inter privationem beneficii assequuti, & exclusionem a beneficio assequendo, ut priori casu concludentes, & exactæ probationes criminis requirantur, posteriori autem sufficiant diffamationes, & suspiciones, ex deductis a me, *lib. 12. de benefic. disc. 70. & 71.* ubi Concordantes.

Atque bene ad rem confert simile de milite terrestri, & quo simili utitur præsertim Rot. *decis. 9.* post Castagn. *in tract. de benefic. deducto, &c.* in proposito *cap. Odoardus*. Quod scilicet ille, qui solum sit adscriptus militiæ,

oomquam

numquam vero cingulum susceperit, & arma deseruerit, neque militaverit, efficitur quidem subditus Ducis, ut militare cogatur, sed non meretur dici miles, ut militaribus potiatur privilegiis; Et hic est casus.

In altero autem casu, in quo constet de statu jam impresso, fateor, quod difficilius pro non competentia sit respondendum; Verum adhuc pro eadem inclinarem, quoties agatur de solo commodo privato ipsius Clerici, absq; eo quod sit in causa Episcopus, vel Ecclesia; Atque ad id moveor ex pluribus rationibus, quæ non singulariter, sed unitim consideratæ, ponere videntur rem in claris.

15 Primo nempe, ex generali ratione assignata per Innoc. III. *in d. cap. in audientia, de sentent. excomm. vers. ad hæc*, quod scilicet, *frustra Ecclesiæ auxilium implorat, qui in ipsam Ecclesiam committit*, deducendo exemplum matronæ, vestem matronalem deserentis, atque assumentis vestem meretricalem, ut indigna sit privilegiis matronalibus, ut etiam supra insinuatum est; Ideoque licet ibi agatur de privilegio Canonis, eo quia sic ille casus exigebat; Attamen observetur, quod in fine dicitur in genere de quocumque privilegio clericali, ut ei suffragari non debeat.

Secundo idem cum eadem generalitate disponitur per Bonifacium VIII. *in cap. unico, de vit. & honest. Cler.* ibi, *Careant omni privilegio Clericali, &c.*

Tertio idem probatur *ex Clem. 1. eod. tit.* continente decretum generale Concilii Viennensis, quod scilicet laici reputentur, omneque privilegium clericale amittant, ac etiam generaliter probant alia Concilia relata per modernum Gonzal. *in cap. 1. de Apostat.*

Quarto idem clarius, ac magis proxime probat dicta Constitutio, seu provisio particularis Clementis VII. quod scil. quamvis principaliter directa sit ad solum privilegium fori, attamen ejus verba in fine literaliter probant, quod Papa generaliter eos declarat laicos, tamquam ob effectum consequutivum a privatione fori, ibi, *Ut nos sæculares declaramus, &c.*

Quinto, quoniam inter privilegia clericalia, est illud capacitatis beneficiorum. Et tamen, ut supra advertitur, si Clericus dimisso habitu, suscipiat munus sæculare, amittit istam capacitatem, ex ea ratione, quod ita se constituendo in illo statu, implicite dimittere dicitur vitam clericalem, atque generaliter suscipere statum laicalem, ex relatis *d. disc. 46. de Pensione lib. 13.*

Sexto, quoniam absque dubio illa censenda sunt majora privilegia, eaque tenacius observanda, quæ respiciant decus, & favorem, vel respective dedecus, & præjudicium totius Ordinis Clericalis, quam sint illa respicientia favorem mere privatum, cui volens potest Clericus renunciare.

Et per consequens prorsus absonum, ac irrationabile est dicere, quod ille, qui ex decreto conciliari privatur privilegio fori, remaneat adhuc Clericus, atque tamquam talis gaudeat franchitiis gabellarum, & onerum, necnon privilegio Canonis, & privilegio *cap. Odoardus*, & illo factionis testamenti, cum similibus; Et tamen quod in hoc statu possit fustigari, vel ad triremes transmitti, aut furca suspendi, vel aliam infamem mortem pati, atque in frusta scindi, quo nil absurdius, magisque irrationabile.

Ut a multo tempore ad solam veritatem a me advertitur *in annotat. ad Conc. Trid. lib. 15. disc. 24. n. 34.* & prius *d. disc. 34. de testam. l. 9. n. 16. & l. 4. tit. de servit. disc. 61. n. 18. & 19. & lib. 8. de credit. dis. 120. num. 14.* & alibi.

Eumdemque sensum explicavi quoque in alio opere Italici idiomatis *sub tit. Doctoris Vulgaris cap. 3. eodem lib. 14. per tot.* & præsertim *n. 19.* ubi forte clarius.

Et septimo fortissime, quoniam juxta veriorem opinionem, quam inconcusse sequitur Curia Romana exemptio generalis Clericorum a potestate laicali est de jure divino, cui neque Papa, neque Concilium generale derogare possunt; E converso autem alia privilegia sunt de jure mere Ecclesiastico, quinimo aliqua de jure civili, ut est præsertim illud testandi; Ideoque nullatenus in mentem cadere potest, quod Concilium facere voluerit id, quod non poterat, & tollere voluerit majus, & potentius, magisque substantiale privilegium fori, ut etiam locis citatis advertitur, Et relinquere alia minora.

Ac propterea dicendum potius videtur, quod Concilium in animo habuerit faciendi id, quod fecit Concil. Viennense, ac etiam fecerunt Innocentius III. ac Bonifacius VIII. ut supra, nempe cum expressione istius privilegii majoris declarare illam personam non Clericum, sed sæcularem, quasi quod privilegium fori tamquam caput trahat ad se omnia alia privilegia minora, & consequutiva, atque ita declarare illam personam sæcularem, quoad sibi præjudicialia, aliud non alterando, nisi ut necessaria non sit illa trina monitio, quam antiqui Canones exigebant, eodem modo, quo fecerunt Clem. VII. & & Alexander VI. & alii, ut supra, adeout de fori privilegio fiat mentio demonstrative, quod etiam advertitur *eod. disc. 24. n. 54. in annot. ad Concil.*

Nimiumque id comprobant d. Constit. Clem. VII. Alex. VI. Leonis X. & aliorum, ex quibus liquet, quod circa ea tempora vigebant ea inconvenientia, quæ moverunt Concilium ad generaliter statuendum id, quod localiter erat statutum; Ac propterea ut sola desertio habitus, ac tonsuræ, & servitii sufficiat ad declarandum personam sæcularem in universum, absque requisito trinæ monitionis; Et sic quod privatio privilegii fori stet demonstrative, tamquam caput omnium aliorum, quæ sunt ejus sequela, ut propterea ea corruente, cætera corruant de consequenti.

Id autem non ratione extensionis pœnæ, sed in ratione probationis animi, quod Concilium ita non statuerit per viam privationis, & pœnæ, sed solum inducendo probationem præsumptam animi, ut deferendo habitum, & tonsuram, ita se declarare censeatur sæcularem, atque ita probatus dicatur animus deferendi illum statum clericalem.

Ponderando quoque, quod eatenus privilegium Canonis dicitur intrare, etiam in casu non incessus in habitu, quatenus hoc non obstante, ille habeatur publice tamquam Clericus, ut per eund. Fagnan. *in loc. cit.* Hoc autem posito, resultaret clarissimum inconveniens, de quo supra in sexta ratione, ut scilicet habeatur publice tamquam 16 Clericus; Et tamen, quod possit per Judicem sæcularem furca suspendi, & scindi in frusta, aliisque ignominiosis pœnis publice affici; Ista etenim ratio præsertim nimium urget apud me, atque non permittit, ut mens intellectus captivari possit ad sentiendum contrarium.

Item ponderandum videtur, erroneum videri in ista lege conciliari procedere cum regulis, quas habemus in materia statutorum, & legum municipalium, si danda non sit eorum extensio, sed stricte ad limites verborum intelligi debeant, adeout casus omissi, remaneant sub dispositione juris communis.

Siquidem in statutis id provenit ab odiosa, & exorbitanti natura legum municipalium, quæ sint juris communis correctoriæ. Ideoque male adaptatur ad istam legem conciliarem, quæ dicenda est potius, lex communis magis privilegiata, ut liquet ex eo quod sub generalibus derogatoriis veniunt leges communes Canonicæ, & Civiles, & Apostolicæ Constitutiones, & tamen non veniunt Concilia Generalia; Atque eatenus venit Conc. Trid. quatenus ita in Bulla ejus confirmatoria Pii IV. disponatur; Ideoque manifesta videtur fallacia cum dicta regula procedere, sed licitum est arguere, vel illationes facere a simili, vel a majori, aut a contrario sensu, eo modo, quo in omnibus legibus communibus, Canonicis, & Civilibus, imo fortius, ut supra.

Et quamvis non lateat non modicam adesse modernorum Juristarum, & Moralium copiam, firmantium hoc assumptum, ut decretum conciliare tollat solum privile- 17 gium fori, non autem alia, quæ firma remaneant, quorum magna pars referunt *d. dec. 533. n. 43. & seqq. par. 14. rec.* quibus addi possunt Novar. *de elect. fori tom. 1. sect. 2. q. 52. n. 6. & seqq.* Del Bene *de immun. tom. 1. c. 4. dub 11.* de Marin. *res. 47. lib. 2.* Fagnan. *in c. 1. de foro compet. n. 72. & seqq.* Gonzal. *in cap. in audientia. de sent. excom.*

Attamen ponderetur, quod omnes istæ authoritates derivant ab eodem principio prædictarum declarationum, quas referunt præsertim Fagnan. & de Marin. *ubi supr.* & alii; ideoque si tollimus, vel declaramus principium, omnes authoritates corruunt tamquam ex cessante fundamento, vel præsupposito, sive cum eisdem distinctionibus attendi debent, cum in suis casibus veræ, beneque fundatæ sint, sed quandoque consistit æquivocum in mala applicatione.

18 Concludendum itaque pro meo judicio videtur, ut præsupposito quod delatio habitus, & tonsuræ non sit accidentalis, vel ex aliquo justo motivo, sed ordinaria, & continua, quodque agatur de Clericis in minoribus, Ecclesiasticum beneficium non habentibus, ad præscriptum

dicti

dicti conciliaris decreti, adeout illud intret, quoad incompetentiam privilegii fori, de quo loquitur.

In omnibus iis, quæ citra utilitatem, & commodum privatum ipsius mali Clerici, concernunt superioritatem, commodum, & favorem Episcopi, aliorumque Superiorum, vel Ecclesiæ, sive ipsius Ordinis Ecclesiastici, firma remanere omnia privilegia clericalia, atque recte procedere, beneque fundatas esse dictas declarationes Sacr. Congregat. attendendas, & observandas in illis casibus.

In iis vero, quæ concernunt commodum, & interesse privatum ipsius allegantis ad sui favorem illum statum clericalem, quem ita sprevit, atque factis non habere professus est; Et tunc secus, ut quemadmodum non gaudet majori, & potentiori privilegio fori, ita neque gaudere debeat aliis minoribus, quasi quod, reciso capite, de consequenti languescant omnia alia membra, atque suam amittant operationem, ex eo quod conciliare decretum attendendum non veniat in ratione pœnalis privationis dicti privilegii, sed potius in ratione probationis desertionis status clericalis, & assumptionis status laicalis.

Nimium etenim viva, & stringens, congruave videtur ratio assignata per Innocentium III. *in d. cap. in audientia, de sentent. excomm.* ut qui in Ecclesiam committit, frustra ejus auxilium implorat, quodque delinquenti, & criminoso favores, & privilegia minori concedi debeant; Ideoque dum Concilium Trident. adimit majus, ac principale quod manat a jure Divino, ac concernit universum ordinem, multo magis censeatur ademisse alia, ut supra.

Atque ubi essemus in dubio, adhuc in istam deveniendum videretur sententiam, ob notoriam abusivam copiam Clericorum, qui potius in fraudem istum statum suscipiunt, sed factis, revera deserunt, ut ita coerceantur ad clericaliter vivendum.

Absonum etenim videtur, ut ille, qui suscepta tonsura, in reliquis deserat statum clericalem, atque incedendo more militis sæcularis, statum, & vitam sæcularem ducendo debeat præsertim esse immunis a gabellis, & oneribus publicis.

Si etenim etiam Clerici in Sacris, vel beneficiati, si vacent mercaturæ, tali immunitatis privilegio in concernentibus negotiationem non gaudent; Minusque gaudent Clerici conjugati, quamvis incedant in habitu, & tonsura, & inserviant Divinis; Igitur multo minus isti, idemque a paritate in aliis.

Prout nimium absonum, & improprium videtur, ut non debeat quis tamquam Clericus carcerari civiliter pro debito, quod nullam ignominiam importet; Et tamen, quod possit non solum detineri pro causis criminalibus in rigorosis, & asperis carceribus secretis, & ignominiosis, sed etiam torqueri, & fustigari, aliisque ignominiis publicis affici, necnon furcis suspendi, vel alteri magis ignominioso ultimo supplicio affici, atque in frusta scindi; Illa etenim nimium repugnant rationi, quæ dicitur anima legis, & sine qua lex, bona, & præsertim Ecclesiastica non de facili admittenda est.

Ille autem sensus existimandus non videtur rigorosus, & ordini clericali præjudicialis, sed potius benignus, eidemque ordini, & Ecclesiæ favorabilis, ut ita alliciantur Clerici ad clericaliter, & bene vivendum, ac etiam ad evitandas fraudes, quas Ecclesia mater, & cultrix veritatis, & justitiæ damnat, & abhorret, cum ita esset potius eas fovere, quo nil absurdius, dum praxis docet, quod ille nimius, & irrationabilis favor, qui Clericis male viventibus dari solet, maxima paravit, atque in in dies parat ipsi ordini clericali, & Ecclesiasticæ immunitati, ac jurisdictioni præjudicia.

Et ex his, quæ generaliter dicuntur, manat de consequenti resolutio casuum particularium, & præsertim illius in quo agitur de subjectione Constitutioni Ægidianæ, aliisque statutis laicalibus, præsertim circa annullationem contractuum minorum, dum in eo casu Clericatus non allegatur ab ipso Clerico, sed ab adversario, ipse autem Clericus dicit se non Clericum juxta tertium casum supradictum, *vers. Tertius casus est*.

Posito autem, quod de tempore gesti actus, habendus esset pro laico; adeout intraret subjectio statutis, & legibus laicalibus; Quatenus pertinet ad punctum retrotractionis ob postea superventum, vel reassumptum statum clericalem, etiam in Sacris, fateor, quod non agnoseo rationem dubitandi, ut irritari debeat actus medio tempore initus in statu sæculari; Atque iste punctus videtur disputatione indignus.

BONONIEN. TRANSACTIONIS PRO CATANEIS CUM MARSILIIS.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ, ac etiam in Congregatione particulari, resolutus, ut infra.

De eadem materia, de qua supra *disc. 68.* appellationis nempe a denegata justitia, sive a negligentia ad terminos decreti Concil. Trident. *in cap. causæ omnes, &c.*

Et de recusatione Tribunalis Rotæ in causis consanguineorum, vel affinium alicujus Auditoris quando intret, necne?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De appellatione a denegata justitia.*
3 *De differentiis inter Suffraganeos, & Metropolitanos.*
4 *De decreto Concilii Trid.* in cap. causæ omnes, *in quibus causis procedat.*
5 *Quod instantia de jure Canonico sit perpetua.*
6 *De eodem, & in quibus causis id procedat.*
7 *De erroribus pragmaticorum super dicto decreto Concilii Tridentini.*
8 *De eadem conclusione super perpetuitate instantiæ de jure Canonico.*
9 *De considerationibus in proposita habendis, & quomodo hæc materia debeat regulari.*
10 *De utraque Signatura, & qualis debeat esse Judex hujusmodi quæstionum.*
11 *De casu particulari, & de aliis considerationibus.*
12 *De recusatione Tribunali Rotæ, quatenus Auditor sit conjunctus.*
13 *An detur de non usu legum Papalium?*
14 *Quod lex loquens de casu simplici, non capiat mixtum, & quando non intret recusatio, de qua num. 12.*

D I S C. CXIII.

INtentato per Marsilios cor. Auditore Generali Bononiæ judicio rescissionis cujusdam transactionis initæ inter 1
ipsos, & easdem Sorores de Cataneis, de quibus agitur, *disc. 40. de fideicomm.* Cum per annus circiter novem duraret indecisa, dictarumque sororum, ac etiam N. æque interessatæ, eam expediri, ac terminari interesset, idcirco factis tribus instantiis interpolatis, cum protestatione denegatæ justitiæ in singulis, ex isto capite obtenta fuit commissio in Rota Romana; Sed Actoribus se opponentibus relaxationi commissionis in banco Cursorum, adita fuit Signatura Justitiæ, quæ non sine votorum scissura rescripsit pro hac parte de relaxatione commissionis, unde per Actores habitus fuit recursus ad Sanctissimum, petendo audiri a Signatura Gratiæ, tam super hoc puncto, quam super altero declinationis Tribunalis Rotæ, ex eo quod Comitissa Sulpitia una ex dictis sororibus esset uxor nepotis ex fratre Albergati Decani stante dispositione Constit. Pii IV. & Pauli V. super reformatione Tribunalium Urbis *in rubr.* Auditor. Rotæ, *num.* 14. ut in Rota cognosci non debeant causæ Auditorum, eorumque consanguineorum, & affinium, usque ad secundum gradum canonicum inclusive, dictaque resolutio cum acerrimis disputationibus fuit pluries confirmata, ac propterea Marsilii acquieverunt; atque assumpserunt disputationem causæ principalis in Rota, ubi pendet; Solum tamen ego ante mutationem status scripsi in primis disputationibus.

Quatenus itaque pertinet ad primum punctum appella- 2
tionis a denegata justitia; Ultra, quæ hinc inde deducta consistebant in nudo facto, super justificatione, vel respective excusatione negligentiæ, cum in his pro Curiæ stylo Advocati se non ingerant; Quod ea, quæ juris sunt, cum ex hac parte reducerentur firmata supra *d. disc. 68.* super ista specie appellationis a denegata justitia, ac etiam cumularetur ibidem quoque insinuata dispositio Sac. Concil.

Trid.

Trid. *sess. 24. de reform. cap. 20. incip. causæ omnes*, super licita appellatione post negligentiam triennalem; Replicabant Scribentes pro altera parte de motivatis *in eodem disc.* 68. adeout tamquam species hastæ Achillis ille deduceretur hinc inde; Primo nempe de stylo enunciato *n.* 8. de non rescribendo de appellatione ex isto capite denegatæ justitiæ, non prævia termini præfinitione.

3 Et secundo, quoad decretum Concilii Tridentini, ut illud procedat in causis Ecclesiasticis, seu alias ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, ad dirimendas frequentes, & connaturales, quandoque scandalosas controversias inter locorum Ordinarios, & Metropolitanos, ad quem effectum satis non fuit hoc decretum, sed quamplures declarationes facere oportuit de ann. 1600. sub Clemente VIII. quibus neque sufficientibus, alias facere oportuit sub Urbano VIII. ex insinuatis *in annot. ad idem Conc. disc.* 33. *n.* 25. *& in Opusculo Italico de Episcopo*, & alibi; Secus tamen in hujusmodi causis mere prophanis, & inter laicos coram dicto Judice, qui sæcularis reputatur, ut in eodem *disc.* 68. habetur.

In hoc itaque statu per Appellantes assumptus, atque pro eis scribendo; Quatenus pertinet ad hunc secundum punctum decreti Concilii Tridentini, contentus relatione eorum, quæ desuper habentur eodem *disc.* 68. nimium genio, ac stylo abhorrentibus superfluas transcriptiones; Addebam dilemma tunc non consideratum, & ex quo dicebam, quod unum ex duo-
4 bus juribus in hoc proposito attendendum esset; Vel scilicet prædictum conciliare, vel illud juris civilis *in l. properandum, C. de judic.* super peremptione illius instantiæ juxta ea, quæ ad hanc materiam peremptionis instantiæ ad terminos juris civilis insinuantur *disc.* 71. *de judiciis*, dum sive uno, sive altero modo idem sequebatur effectus, ita efformando dilemma, quod scilicet; Aut procedendum erat cum jure Canonico, sive Ecclesiastico, quale dicitur etiam conciliare; Et tunc aderat negligentia. Aut cum jure civili, & tunc aderat peremptio illius instantiæ.

Adversus hoc dilemma replicabatur per Scribentes in contrarium, quod dispositio juris civilis super peremptione instantiæ non procedit de jure Canonico,
5 cujus dispositione attenta instantia est perpetua, ideoque datur terminus desertionis litis, per longissimum tempus, quod neque solum sufficit, nisi etiam accedat malum jus, non autem peremptio instantiæ, ex insinuatis *eod. disc. 7. de judic.* ac etiam *disc. 98. de benef. & alibi*, ita evitando utramque partem dilemmatis; Primam nempe, quod decretum conciliare non loquitur de hoc genere causarum; Et alteram, quod dispositio juris civilis non intret in hoc Principatu, in quo vivitur cum jure Canonico, ex insinuatis *disc.* 35. *de judic. & alibi*.

Adversus hanc replicationem, non negando primam partem, juxta deducta eodem *disc.* 68. quod scilicet decretum conciliare illud causarum genus vere non complectatur; Advertebam, quod iste videatur unus ex consuetis Pragmaticorum erroribus, procedendi clausis oculis in sola litera, vel generalitate aliquarum propositionum, absque aliquo discursu, vel ratiocinio, super distinctione casuum, vel super reflexione
6 ad rationem legis, aut propositionis; Siquidem revera illa dispositio juris Canonici, quæ potius ex magis communi, & recepta interpretatione ei data per Doctores, quam ob ejus explicitam dispositionem reddit instantiam perpetuam, procedit in causis fori Ecclesiastici, ut patet ex antiquis Doctoribus de hac materia agentibus, qui nunquam cogitarunt loqui de causis mere prophanis fori sæcularis, quamvis Papa sit etiam Supremus Princeps, quoniam non consideratur tamquam Papa, sed tamquam Princeps Laicus, ut occasione appellationis in possessoriis advertitur *disc.* 37. *de judic.* & frequenter sub diversis materiis, & præsertim sub illa, *de successionibus* occasione Statutorum Urbis, & aliorum, quæ Papalem habeant confirmationem, & generaliter *disc. 2. in relat. Curiæ*.

Ideoque duplex error in hac materia inter practicos
7 dignosci videtur in Curia; Primo nempe quoad remissionem causarum ad partes, pro earum cognitione in prima instantia coram Ordinariis locorum, habendo etiam in causis prophanis, & laicalibus passim in ore, & calamo illud decretum conciliare *in cap. causæ omnes*, absque eo quod illud unquam viderint, vel ponderaverint, sed de auditu, ut pene in omnibus aliis forte contingit; Et secundo e converso attendendi dispositionem juris Canonici, super perpetuitate instantiæ, non reflectendo, quod id in causis spiritualibus, vel alias fori Ecclesiastici procedat.

Hinc dicebam, quod in idem alterum intreret dilemma, quod scilicet; Aut causas prophanas hujus principatus regulare volumus cum jure Canonico, ad instar Ecclesiasticarum; Et tunc procedendum est cum decreto Concilii Tridentini, quod prodiit pro juris Canonici interpretatione, vel moderatione; Aut vero hujus juris Ecclesiastici negare volumus applicationem huic generi causarum; Et tunc procedendum est cum terminis, seu cum dispositione juris communis, juxta naturam causarum prophanarum.

Ponderandum quoque fore observabam, quod quamvis juxta insinuata eodem *disc. 7. de judic.* hodie ex magis communi modernorum sensu, magis receptum sit, 8
ut attenta dispositione juris Canonici ita interpretati instantia sit perpetua; Attamen de tempore, quo prodiit dictum decretum conciliare, id erat sub quæstione, ut patet ex deductis per Covarr. *in cap. quamvis pactum, de pact. in 6. part. 2. n. 4.* dum iste Author fuit unus ex Patribus, qui intervenerunt in Concilio Tridentino, quamvis forte in præcedentibus sessionibus, non autem in ista; Atque revera ponderatis antiquis Canonistis, eorumque rationibus super perpetuitate instantiæ, percutiunt solum causas fori spiritualis, in quibus prudenter Concilium sequendo opinionem illorum, qui hanc perpetuitatem juris Canonici tenent, voluit ita æquipollenter providere, ut scilicet biennalis negligentia non sufficeret quidem pro omnimoda peremptione instantiæ, juxta dispositionem juris civilis, bene autem sufficeret, ut Judex primæ instantiæ illa privaretur, mediante appellatione, vel recursu ad alterum Judicem appellationis, ita jus civile attendendo pro interpretatione, sive pro motivo alterius juris, adeout utrumque simul in hoc proposito ponderandum sit; Et hæc quoad decretum Concilii, ut saltem in ratione attendendum esset pro comprobatione alterius capitis appellationis a denegata justitia.

Circa quod advertebam hujusmodi quæstionem, seu materiam verius pro meo judicio facti, seu arbitrii, 9
potius censendam esse, quodque propterea etiam in ea intret idem consuetus error procedendi cum solis generalitatibus in abstracto, cum verius reflectendum sit ad concretum, atque decisio regulanda veniat ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, culposam, vel respective excusabilem negligentiam redolentibus in Judice, Vel studiosam & affectatam protractionem in Parte collitigante; Distinguendo etiam causas civiles a criminalibus, quoniam in hoc secundo genere criminalium, Episcopi, vel Barones, aliique Magistratus justitiæ administrationem, & cognitionem causarum pro industria, & mercatura exercentes, ad impediendum, ut Reus per remedium appellationis a sententia, vel a decreto gravante causam ab eis non tollat, atque absolutoriam a Judice appellationis non reportet, ob male fundatam inquisitionem, ita differre satagunt, ut ad compositionem cogant, sive ut carceratio, vel alia molestia diuturna redoleat punitionem sine delicto, aut quod etiam sine carceratione illum in eo statu inquisiti detineant, ad hoc, ut eam repellat, vel minus dignum reddat in concursu ad beneficia, vel ad publica munera, ex rationibus, de quibus *disc. 70. & 71. de benef.* ut quandoque vidi practicari.

Et in altero genere civilium videndum est, an protractio sit ex parte Rei, in quo regulariter intrat suspicio calumniæ ad ita defatigandum Actorem, ut ita defatigatus, & fastiditus, litem potius negligat, sive ut ejus mortem expectet, colludendo cum iniquo Judice, qui non valens cum sententia ipsi gratificari, ita gratificetur cum silentio, & cum negligentia; Et quandoque id sequi solet etiam ex parte Actoris, quamvis regulariter istius intersit expeditionem solicitare, quia nempe agnoscendo ejus malum jus, atque timendo succumbentiam, curet ita manutenere litem vivam, pro aliquo fine; Puta, in beneficialibus, ut moriente collitigante subrogationem obtineat, atque in

bene-

beneficii de jurepatronatus præsentationem impediat, sive etiam in profanis, ut Reum defatigando, illum inducat ad aliquam concordiam, vel ut mutetur Judex, vel ut expectet alias sibi magis opportunas occasiones; Ac propterea docet praxis, quod quandoque Actorem Reus insequitur, cum similibus considerationibus, Secus autem si e converso sine culpa, & affectione qualitas causæ, vel Tribunalis, aut aliæ non culposæ circumstantiæ expeditionis moras producant; Atque ad hæc, & similia reflectendum est, non autem clausis oculis, & cum hebeti ingenio, avium, vel ovium more indistincte in omni casu procedendum venit cum aliquibus propositionibus, vel authoritatibus ad literam.

30 Potissime vero, ubi in hujusmodi decisione ille superior, a cujus arbitrio id pendeat, nullum habeat interesse; Ut in Curia contingit in hoc Tribunali Signaturæ Justitiæ, & in altero Signaturæ Gratiæ, vel in simili Magistratu, cujus nil interest, an causa per unum, vel per alterum Judicem cognoscatur, dum ipsum Tribunal pro se non retinet, nec retinere potest; Ac etiam quia est Tribunal, quod Supremi Principis vices in hac parte gerendo, vel explicando, non habet arbitrium adeo restrictum intra rigorosos cancellos regularum juris, vel doctrinarum, sicuti habet Judex, vel Magistratus inferior; Cum aliqua tamen differentia majoris, vel minoris latitudinis inter illam Gratiæ. & alteram Justitiæ, ex insinuatis *in Relat. Curiæ, disc.* 30. *&* 31.

31 Secus autem, ubi Judex, vel Magistratus, ad quem cognoscere pertineat, an adsit gravamen, vel negligentia, seu culposa denegatio Justitiæ, cujus ratione intret appellatio, dici valeat interessatus. quia nempe causam ab Ordinario, vel ab alio Judice ita avocet, eaque ad se devolvatur, qualis est proprie casus superius insinuatus adeo frequentium quæstionum, & inconvenientium productivus inter Suffraganeos, & Metropolitanos, vel inter Curias Regias, & Baronales, cum similibus, Quoniam si adesset alter Magistratus, qui nullum habeat interesse, atque tamquam purus tertius de hoc cognosceret, adeout Judices a quo, & ad quem in his contendentes gererent figuram partium, tunc non resultarent tot inconvenientia.

Applicando itaque ad rem, Cum Reus, cujus interrat causam protrahere, sollicitaret, Actor autem cujus intererat sollicitare protraheret, per tempus adeo notabile curaret contra omnem verisimilitudinem, ita dicebam evidens resultare argumentum malæ fidei, ut studiose ad alios fines ista causa viva, & pendens detineretur.

Advertebam præterea in idem ponderandum esse, an, & quid importet in causis civilibus, in quibus non intret ratio præjudicii ipsius Judicis, vel Magistratus (ut in criminalibus) causam potius agi, & perfici in partibus, quam in Curia, puta ob probationes commodius faciendas, vel quod alia congrua suppetat ratio. secus autem in præsenti, quod ista quæstio continebat inanem circuitum, dum agebatur de causa rescissionis transactionis ordinaria, & appellabili, adeout ubi etiam remissa causa ad Judicem primæ instantiæ in partibus, iste pronunciaret, adhuc ab ejus pronunciatione causa devolvenda esset ad Curiam, & Tribunal, cui commissa erat, vel ad aliud, cui ob recusationem, de qua infra, committenda veniret; Ac propterea cum jam commissa esset, ac etiam ex parte appellantium facta esset transportatio actorum, ipsique actores essent divites, & æque immo magis idonei ad litis substentationem in Curia, cum potius in altera parte adesset mixtura viduæ, quæ minus potens, & miserabilis in jure reputatur, ita de plano advertebam intrare dictam rationem inanis circuitus, vel suspicionem calumniæ, istaque fuit potissima ratio resolutionis in Signatura Justitiæ.

32 Quo vero ad alterum punctum recusationis Tribunalis Rotæ, ut supra, & de quo in Signatura actum non fuit, sed solum in dicta Congreg. Alii pro hac parte Scribentes, quibus ego quoque Advocati more adhærebam, insistebant in prædictarum Constitutionum non usu comprobato ex magno numero exemplorum, quod causæ attinentium, vel affinium alicujus Auditoris, immo etiam ipsorummet, actæ fuerant, & agebantur in Rota, illud solum practicando, quod quando illa disputatur, talis Auditor suspectus ad simplicem nutum Decani, quinimo ex se, de Tribunali exeat, adeout in Curia nullatenus audiantur istæ diuturnæ disputatæ quæstiones suspicionis, quæ frequenter, cum evidenti calumnia, ad causas cum hoc colore protrahendas, scandalose quidem audiuntur in Sac. Consilio, vel in Regia Camera, aliisque Tribunalibus Regni Neapolitani, & in aliis aliorum Principatuum (præmissa Tribunalia exemplicative solum insinuando.)

33 Quamvis etenim leges Papales ita habeant peculiarem rationem, ut ab illis aliorum Principum differant, & earum vigor, & observantia non pendeant ab usu, vel non usu Populi; Adhuc tamen iste non usus, vel contrarius attendendus venit, non quidem ex ratione ponderari solita per Legistas reassumptionis antiquæ, & habitualis potestatis Populi, cum ista non intret in Papa, sed ex ratione voluntatis ejusdem, quæ implicite ex hac verisimili scientia, & patientia resultat, ut advertitur per Rot. *decis.* 194. *circa finem, part.* 4. *rec. tom.* 2. atque habetur in jam allegato *disc.* 35. *de judic.*

Ultra quod circa istud assumptum, error pariter videtur in omnibus legibus Papalibus indefinite cum eo procedere, cum constituenda videatur differentia inter leges vere Papales, & spirituales, & illas, quas facit tamquam Princeps sæcularis, & pro regimine dominii temporalis, cum isto posteriori casu a pari videatur eadem ratio, quæ aliis Principibus congruit, ut distinguendo advertitur *disc* 1. *de Cens. & d. disc.* 35. *de judic.* ac etiam *disc.* 2. *in relat. Curiæ, & alibi.* Verum reflectendo ad veritatem, agnoscebam difficultatem partibus pro stylo insinuatam, quoniam iste usus diversus potuit esse, prout revera fuit facultativus, quia nempe partes interessatæ, quibus hoc jus declinandi competebat, fiduciam habentes in æquitate Tribunalis, illud declinare noluerint, ideoque intrabant ea, quæ in materia præscriptionis in facultativis habentur *disc.* 21. *de judic. & alibi.*

Adhuc tamen, eodem sensu veritatis retento, dicebam huic declinationi locum non esse, ex eo quod versarentur in casu mixto, quia nempe interesse non esset solum affinis Auditori, sed aliorum duorum extraneorum; Cumque negari non posset hujus legis exorbitantia, ut per suspicionem unius Judicis, suspe- 34 ctum redderetur totum Tribunal adeo numerosum duodecim virorum, adeout uno deficiente, remanerent alii in magno numero undecim, hinc proinde recte intrare dicebam vulgare, ac receptum axioma sæpius insinuatum in diversis materiis, & *præsertim sub tit. de success.* ut lex loquens de casu simplici, non capiat mixtum; Atque ad hunc effectum recte conferre observabam exempla, quorum aliqua percutiebant casum præcisum, & individuum, quod essent tres interessati, quorum unus tantum erat affinis in secundo gradu istiusmet Auditoris, in casibus nempe, de quibus *disc.* 62. *de feud. & disc.* 8. *de usur.* & in aliis pluries, ut scilicet attendenda venirent in ratione interpretativa potius quam præscriptiva, seu destructiva legis.

VITERBIEN. JURISDICTIONIS
PRO CURIA EPISCOPALI
CUM CURIA GUBERNATORIS.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Episcoporum, & Regularium, seu Congregatione particulari deputata.

An personis miserabilibus detur electio, seu variatio fori in eodem loco a foro Sæculari, vel Ecclesiastico, & quando? Et de casibus, in quibus Episcopus sit Judex competens Sæcularium, & in causis sæcularibus.

S U M M A R I U M.

1 *FActi series, cum divisione punctorum, sive inspectionum.*

2 *Electio fori, quæ competit personis miserabilibus datur de loco ad locum, non autem de foro ad forum in eodem loco.*

In

(*) *(* In quo casu intret requisitum immemorabilis, seu quadraganaria rigorose. *)*

3 *Qualis consuetudo requiratur pro dicta regula limitatione.*

4 *Quando Episcopus dicatur protector viduarum, ideoque competens in earum causis.*

5 *Quomodo jus Canonicum attendi debeat in Principatibus secularibus.*

6 *Deficiente jure civili, attenditur Canonicum, & e contra.*

7 *De aliqua majori exorbitantia in variatione, quam in electione fori.*

(*) *(* Quod in illa non assistis dispositio juris Canonici. *)*

8 *An Clericus trahat laicum Reum ad forum Ecclesiasticum, & qualis debeat esse consuetudo?*

(*) *(* De regula quod forus dignior qui provenit non remittat causas fora minus digno. *)*

9 *De electione fori competente ratione obligationis Cameralis.*

10 *Causa laicalis inter laicos de consensu cognosci potest in foro Ecclesiastico.*

D I S C. CXIV.

1 CUm ab antiquo tempore Curia Episcopalis Viterbiensis consuevisset aliquorum Sæcularium in sequentibus casibus cognitionem habere, atque in ea continuatum esset sub diuturno plurium annorum adeo laudabiliter exercito Præsulatu Card. Brancatii superius enunciati *disc.* 53. eoque defuncto in Episcopatu successisset Stephanus jam Archiepiscopus Hadrianopolitanus ex germano fratre nepos, Congregationis Concilii Tridentini Secretarius, cujus Ministri in eadem consuetudine perseverarent; Prætensionem excitarunt Gubernator, aliique Officiales Curiæ Sæcularis, totum referentes intrusioni authoritativæ præfati Cardinalis, duasque varias adierunt Congregationes, prout negotiorum qualitas exigebat, ideoque per utramque deputata fuit concorditer Congregatio particularis constitura ex quodam competenti numero Cardinalium, in utraque respective sedantium.

In ista itaque Congregatione de sex punctis actum fuit; Primo nempe, an Vidua, vel alia persona miserabilis actrix per viam electionis fori conveniat Laicum in foro Episcopali; Secundo, an eadem persona miserabilis, quæ uti sæcularis conventa fuerit tamquam Rea in Curia Gubernatoris re integra, & ante consensum in jurisdictionem possit illum forum declinare, & eligere Episcopalem; Tertio, an possit variare postquam jam consensit? Quarto, an Clerici, & personæ Ecclesiasticæ agendo, possint convenire Laicos in foro Episcopali? Quinto, quid ubi adsit obligatio Cameralis? Et sexto, an idem forus Episcopalis cognoscat causas sæculares inter sæculares hinc inde, qui non declinent, sed potius consentiant?

Circa tres primos punctos cadentes sub materia, seu privilegio text. *in l. unic. C. quando Imper.* pro electione, seu variatione fori competente personis miserabilibus, dicebam omnium resolutionem pendere ab eodem principio, an scilicet adesset, necne, consue-
2 tudo legitime præscripta ad favorem Curiæ Episcopalis; Cessante siquidem consuetudine; Egomet pro ea scribens admittebam, quod juris regulæ sibi potius resisterent, quoniam in Curia præsertim hodie de plano receptum est, ut hoc privilegium electionis, ac variationis fori, quod miserabilibus personis competit, procedat de loco ad locum, non autem de foro ad forum in eodem loco, quinimo neque de loco ad locum in diversis foris, cum hoc privilegium procedat in eodem genere fori, & sic a Judice Sæculari primæ instantiæ ad Tribunal Principis, vel alium Magistratum superiorem in diverso loco existentem pariter tamen sæcularem, & e contra in genere plurium Judicum ejusdem fori Ecclesiastici, non autem, ut diversificetur genus fori a sæculari ad Ecclesiasticum, & e contra, Et clarius quoniam in specie electionis fori Episcopalis declinando forum Gubernatoris, pluries ita eadem Sacra Congreg. Episcoporum censuit, & præsertim in una Terracinen. de anno 1673. id fieri non posse, nisi accedat consuetudo legitime præscripta, ideoque punctus erat qualisnam præscriptionis species desuper necessaria esset, an scilicet sufficeret ordinaria, & decennalis, ut ex hac parte prætendebatur, vel potius requireretur immemorabilis, seu centenaria, vel saltem quadragenaria, ut prætendebatur ex parte Curiæ Sæcularis; Quamvis etenim supponeretur, ex hac parte Curiæ Episcopalis, quod etiam quadragenaria, immo centenaria, & major probaretur; adhuc tamen expediens erat de hoc inspicere, quoniam ubi de jure sufficiens esset ordinaria, & decennalis, tunc alia major esset exuberans, ideoque opus non esset adeo rigorose criticare ejus concludentem justificationem.

(* Requisitum præterea immemorabilis vel quadragenariæ rigorosæ desiderandum videtur quando forus Episcopalis prætenderet privativam, quod scilicet causæ viduarum, aliarumque personarum miserabilium etiam inter laicos tractari non possint nisi in foro Episcopali; sed quoad cumulativam, adeo ut repositum sit in facultate viduæ eligere, vel non eligere forum Episcopale, casus videtur planus. *) (*)

Ad probandum itaque, ut ordinaria, & decennalis sufficeret, non autem centenaria, vel quadragenaria 3
requireretur, deducebam distinctionem, de qua in hac materia præscriptionis, *disc.* 21. *de judic. & disc.* 1. *de decim. & alibi*, quod scilicet agitur de re in jure dubia, & expresse non decisa, adeout consuetudo dici non valeat contra, sed juxta, vel præter jus, multoque magis, ubi dici possit juris dubii interpretativa, & tunc sufficiat ordinaria, & decennalis; Aut vero est juri contraria, & tunc requiratur quadragenaria sola, vel respective juncta cum titulo putativo, aut cum istius sana, vel centenaria, sive immemorabilis, juxta majorem, vel minorem, sive magis, & minus vehementem juris resistentiam.

Applicando itaque ad rem; Licet regula superius statuta, cui innixæ sunt declarationes Sac. Congregationis, sit hodie magis recepta, atque cum ea in Curia passim procedatur; Attamen nulla lex civilis, vel Canonica, seu Conciliaris, aut Apostolica Constitutio id expresse disponit, adeout dici valeat adesse expressam legis resistentiam, quodque esset consuetudo contra ius, dum talis propositio provenit ex quodam stylo Signaturæ, attestato per Marches. *de commiss. part.* 2. *de commiss. avoc. caus.* § 2. *n.* 83. juxta ultimam pleniorem impressionem, fol. 312. quamvis Scacc. *de appell. qu.* 6. *n.* 137. *in fin.* illum alleget sub diversa impressione, sive provenit ex sensu probabili quidem DD. sed non per hoc dici potest adesse positivam resistentiam juris.

Fortius vero, dum agitur de eligendo forum Episcopi, qui ex dispositione juris Canonici, dicitur Pa- 4
ter, protector viduarum, aliarumque miserabilium personarum, ideoque plerique sentiunt ipsum esse earum Judicem competentem, ejusque forum eligi posse ex ista ratione, præscindendo etiam a privilegio contento in corpore juris civilis, *in d. l. unic. C. quando Imper.* ex dispositione text. *in c. super quibusdam, de verb. signif.* ubi Canonistæ relati per Fagnan. *in cap. significantibus, n.* 60. *& seqq. de off. deleg.* Velasque *de privil. pauper. part.* 1. *qu.* 52. Rot. apud Marches. *part.* 2. *fol.* 369.

(* Quod si Episcopus dicitur judex & protector viduarum, & miserabilium personarum, ne opprimantur, si iste timor viget quando vidua sit actrix, multo magis erit quando sit rea, juxta easdem auctoritates relatas per Vallas. potissime vero ubi assistat consuetudo. *) (*)

Quamvis etenim in aliis principatibus extra Statum Ecclesiasticum istud assumptum non de facili ad praxim reducatur, eo quia Principes nimium invigilant, ut dentur Deo quæ sunt Dei; Cæsari autem quæ sunt Cæsaris, ut scilicet quemadmodum ipsi, eorumque Magistratus abstinent a cognitione causarum pertinentium ad forum spiritualem, & Ecclesiasticum, ita Episcopi, aliique Ecclesiastici Magistratus abstineant a co- 5
gnitione causarum laicalium, & profanarum, quasi quod ea, quæ in sacris Canonibus disponuntur, eatenus in aliis Principatibus, atque ut nostri dicunt in Terris Imperii inter Laicos locum habeant, quatenus percutiant materiam fidei, vel peccati, & salutis animarum, seu alias de sui natura mere Ecclesiasticas, & spirituales, non autem ubi agatur de materiis profanis indifferentibus, quasi quod in iis Canones consi-

side-

siderandi veniant, tamquam leges factæ per Papam, uti Principem temporalem in ejus principatu, *annot. ad materiam cap. cum esset, de testam. cum similibus*, atque docet praxis bullarum registratarum in Bullario, & insinuatur *disc. 1. de censib.* ac etiam, *disc. 35. de judic. & alibi*.

6 Attamen id nimia consideratione dignum esse dicebam in nostro proposito; Tum quia versabamur in dicto Principatu temporali Ecclesiæ, ideoque ubi dictus Canon, & concordantes attendi deberent tamquam leges laicales Principatus effectus esset idem: Tum etiam quia sicuti in casibus expresse non decisis per leges Canonicas, recurrere licet ad civiles, ita e converso in casibus expresse non decisis per leges civiles, recurrere licet ad Canonicas, ex deductis, *d. disc. 35. de judic.* ac etiam insinuatur *d. disc. 5. de servit.* & alibi, ideoque jus Canonicum in hac parte, in qua jus civile expresse non statuit contrarium, attendendum esse dicebam tamquam suppletivum, vel saltem, ut in clarius dici posset, quod ista consuetudo non esset positive contra jus, neque ejus resistentiam haberet, ut propterea ordinaria præscriptio sufficeret, idque circa primum, & secundum punctum putabam omnino verum.

7 Aliquam autem difficultatem, reflectendo ad veritatem, habebam super tertio variationis, & declinationis re non integra, & postquam consensum est in jurisdictionem, cum tunc aperta videatur juris resistentia declinandi illum Judicem, in quem consensum jam fuit, ut pluries in præcedentibus advertitur, & est in jure planum; Quamvis etenim in Regno Neapolitano detur etiam in Viduis variatio, attamen id, vel provenit ex stylo particulari, vel in casu, in quo intret dispositio *d. l. unic.* & per consequens quædam major, ac duplex exorbitantia isto casu concurrere videtur, ob quam saltem quadragenaria requireretur, non autem esset necessaria centenaria, vel immemorabilis, dum resistentia dici non potest vehemens, & omnimoda, sed opus non erat hanc inspectionem formiter assumere, dum quæstio cessabat ex facto, in quo docebatur etiam de centenaria.

(*) (* Alia etiam notabili ratione differentiæ urgente inter casum præcedentem electionis, & istum variationis; quoniam in priori viduis & aliis miserabilibus non solum assistit privilegium juris civilis, sed etiam dispositio juris Canonici ut sup. sed hæc non assistit in posteriori casu variationis. *)

8 Quo vero ad quartum punctum, dicebam regulam esse negativam per text. *in cap. si Clericus laicum, de foro compet.* illam autem limitari per contrariam consuetudinem, ut in eodem Canone admittitur, atque antiquioribus relatis advertunt *ibid.* Barb. Fermos. Fagnan. & alii Sperell. *dec. 98. conf. 34.* aliique Scriptores Ecclesiastici passim, quorum dictum de facili est practicabile in Principatu, de quo agitur, in quo cum unus, & idem sit utriusque fori Princeps, & Superior id nimium non refert, in aliis vero Principatibus non de facili ad praxim reducitur.

(*) (* Neque obstare videtur regula, quod forus dignior, qui prævenit, non remittat causas foro minus digniori, quoniam id procedit quando competentia resultaret a dispositione juris: secus autem ubi ista potius urget in contrarium, quodque agitur de causis, & personis sæcularibus; unde propterea non intret læsio vel præjudicium jurisdictionis Ecclesiæ, dum ista consuetudo, concedens electionem fori de foro ad forum in eodem loco dividi non potest, sed vel in omnibus servari debet, vel in omnibus rejici, nisi, ut præmissum est, ex parte fori Episcopalis bene concludatur præscriptio legitima hujus inæqualitatis, ac juris privativi. *)

Sola igitur dubitatio cadebat in qualitate consuetudinis eodem modo, quo in punctis præcedentibus, an scilicet sufficiat ordinaria decennalis, vel saltem esse debeat quadragenaria; Revera tamen superflua erat quæstio, dum etiam hanc majorem, immo centenariam adesse, ac justificari supponebatur; Sed quando de hoc puncto agendum esset; Quamvis alii pro hac parte Curiæ Episcopalis Scribentes crederent, quod sufficere debet ordinaria, quasi quod dicenda non esset consuetudo contra jus, dum idem Canon illam non damnat, sed potius approbat; Attamen ego habebam difficultatem, dum ista consuetudo dupliciter juri contraria videtur; Primo nempe, ob expressam dispositionem dicti Canonis *si clericus laicum, &c.* Et secundo, ob regulam generalem utriusque juris civilis, & Canonici, quod actor sequi debet forum rei, de qua *disc. 2. de judic. & hoc eod. tit. pluries*; Nihil obstante, quod consuetudo per Canonem non improbetur, sed potius approbetur, quoniam id non tollit, quin dicenda veniat contra jus, quamvis absque vehementi resistentia, in cujus casu neque simplex quadragenaria sufficit, sed vel ista debet esse vestita a fama, vel colore tituli, vel requiritur immemorabilis, vel centenaria; Non improbari vero consuetudinem operatur, ut ista incipiat, suumque progressum habeat, de quorum utroque dubitari potest, quando illa sit expresse reprobata; Sed neque opus erat hanc disputationem assumere, dum quæstio cessabat ex facto eodem modo, quo supra.

Ad quintum, planam dicebam esse resolutionem favore Curiæ Episcopalis, ob electionem fori, quæ ob ejus formulam conceditur agenti pro exequutione, & observantia obligationis Cameralis, *ut dec. 110. num. 2. part. 10. rec. & passim*, adeout hoc privilegium prævaleat alteri, de quo supra competenti miserabilibus personis, ut supra, *disc. 71. n. 10.* Istaque est ratio ob quam in aliquibus Principatibus, ut est præsertim in Regno Neapolitano, prohibeantur Laici se obligare in hac forma Cameræ Apostolicæ. 9

Pariter planum dicebam in puncto juris sextum, & ultimum punctum, ut Laici volentes, possint concorditer prorogare forum Ecclesiasticum, ex relatis per Barbos. *de Episc. alleg.* 108. *num.* 10. Bellet. *disquisit. Cler. tit. de favor. cler. person.* §. 2. *num.* 30. quamvis in aliquibus Principatibus ista conclusio non de facili suam habeat praxim, sed quidquid sit alibi; Attamen in isto Principatu res caret difficultate; Multo vero magis, ubi accedat consuetudo, ut in præsenti justificabatur. 10

MAJORICEN. FRUCTUUM, SEU DISTRIBUTIONUM

PRO CAPITULO CATHEDRALIS CUM CANONICO.

Casus disputatus coram Præfecto Signaturæ Justitiæ.

Qualem jurisdictionem habeat exequutor in partibus deputatus in exequutorialibus A. C. vel alterius Tribunalis Curiæ.

Et qualem jurisdictionem in civilibus habeat Judex criminalis ejusdem Tribunalis A. C. Et incidenter quales dicuntur fructus Canonicatus, & quales distributiones quotidianæ.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Damnatur introductio aliquorum incidentium in Rota, & de ratione.*
3 *De materia attentatorum cum distinctione, in quibus rigorose procedatur, & in quibus non.*
4 *Quod Signatura Justitiæ soleat circumscribere aliqua male, & perperam gesta.*
5 *Judex criminalibus non habet jurisdictionem in civilibus, & in quibus se ingerere possit, quæ concernant interesse civile.*
6 *An, & quando sententia ex defectu citationis sit in totum nulla, vel e converso sit valida, sed non afficiat non citatos?*
7 *Defectus jurisdictionis, qui est in delegante, magis esse dicitur in delegato.*
8 *An, & quando distributiones succedant loco fructuum, & præbendæ?*
9 *Qualem jurisdictionem, & potestatem habeant exequutores literarum A. C. vel Rotæ, aliorumque Tribunalium Curiæ.*

DISC.

D I S C. CXV.

1 Inquisitus N. Canonicus Cathedralis Majoricen. de homicidio, appellando a quodam decreto facto per Episcopum, & adjunctos ad præscriptum decreti Sacr. Conc. Trid. de quo *in Miscell. Eccles. disc.* 24. *& disc.* 44. in annot. ad idem Concil. causam introduxit in Tribunali A. C. ubi se constituit, atque serv. serv. prodiit sententia pro crimine jam probato, & confessato, sed excusabili ex quibusdam causis, condemnatoria ad relegationem per triennium; In eadem vero sententia declaratur, illum non cecidisse a Canonicatu, sed in illo manutenendum fore, nec non ei deberi fructus, non tamen distributiones quotidianas decursi triennii, in quo ex dicta causa a residentia abfuerat, ac etiam in futurum pro tempore, quo ex causa condemnationis abesse contigerit; Atque pro hujus sententiæ exequutione, servatis solitis terminis in judicatum transactæ relaxatis exequutorialibus in forma consueta; Quidam Abbas in partibus assumendo munus exequutoris de facto, nullo juris ordine servato, mandavit capitulo, & Canonicis sub comminatione censurarum, ut intra brevem terminum restituere deberent præfati Canonici adhuc absentis Procuratoris totum id, quod pro tempore ejus absentiæ percepissent pro rata, quæ ad dictum Canonicum spectasset, si præsens fuisset, prout cum ea simplicitate, quæ in partibus regnat, metu censurarum sequutum fuit; Injunxit tamen capitulum ejus Agentibus in Curia, ut istud gravamen apud Superiores deducerent, ac tollere, seu reficere curarent, quare obtenta fuit commissio appellationis simpliciter in Rota, cui tamen se opposuit dictus Canonicus, vel ejus Procurator, quasi quod non esset talis actus, a quo appellatio simpliciter esset admittenda, utpote gestus per exequutorem, pro exequutione mandati jam relati, sive exequutorialium, unde introducta desuper disputatione coram Cardinali Præfecto, seu Auditore Signaturæ Justitiæ juxta stylum, atque requisitus ex parte capituli ad scribendum pro dictæ commissionis substentatione, ac relaxatione.

2 Respondi, quod nimis urbane egerant pro capitulo agentes, eligendo hanc longiorem viam dictæ commissionis in Rota, quam non consuluissem, si desuper meum expetitum fuisset judicium, adeout oppositor contra proprium commodum laboraret; Istam namque viam magis longam, magisque incommodam, ac dispendiosam dicebam ex pluribus; Primo quoniam ita oporteret diu expectare transportationem actorum, ex remota regione insulari, unde faciles redduntur excusationes, ob difficultates itineris maritimi; Secundo, quia juxta enarrata *disc.* 32. *in Relat. Curiæ*, in hoc Tribunali nihil determinatur absque particulari disputatione dubii, ac editione decisionis, adversus quam nova audientia frequentius concedi solet, ac propterea notabile tempus teritur; Et tertio, quia licet Signatura simpliciter committente causam appellationis, ita declaretur causa de sui natura appellabilis, cum retrotractione, ac propterea de consequenti resultat censeri attentatum totum id, quod medio tempore gestum

3 sit, ut advertitur *disc.* 18. *&* 37. *de judic. & disc.* 31. *in Relat. Curiæ, & alibi*; Attamen quando non agitur de attentatis clare culposis, & quæ propterea dicuntur facti, qualia sunt illa, quæ committuntur in spretum claræ, & expressæ inhibitionis, sed agitur de istis, quæ juris dicuntur, utpote ex legis rigore, ac subtilitate resultantia, & quæ sine culpa positiva, & ex ignorantia, & erronea credulitate frequentius committi solent, ut advertitur *eod. disc.* 37. *de judic. & alibi*, benignius proceditur, vel cum eorum rejectione in fine litis, vel in hoc Tribunali demandando videri de bono jure, etiam ad effectum illorum revocationis, propterea res in longius protrahitur, atque implicite peragi dicitur judicium in negotio principali.

4 Meliorem itaque viam esse dicebam illam petendi in eodem Tribunali A. C. in civilibus, vel magis ad rem in eodem Tribunali Signaturæ annullationem, seu circumscriptionem, omnem, ut supra gestorum de facto, & tamquam per speciem spolii violenti, idque de justitia concedi debere dicebam, etiam cum sensu veritatis, ob notoriam, ac certam gestorum infectionem more potius privati prædonis, & spoliatoris, qui censuris, & clavibus abutatur, tam ex defectu omnino inordinati processus, quam fortius ex altero defectu magis substantiali jurisdictionis, quæ ita dupliciter deficere dicebatur, tam scilicet in Judice delegante, qui dictas exequutoriales in vim ejus rei judicatæ concessisset, quam in dicto delegato, sive executore; hoc etenim Tribunal Supremi Principis vices exercere dicitur, *ut eod. disc.* 31. advertitur, ideoque id, quod perperam de facto gestum est, de facto retractare debet.

Quatenus enim pertinet ad delegantem, cum sententia esset Locumtenentis Criminalis, atque in hoc Tribunali distributa sit cognitio causarum, quod civiles cognoscuntur per Locumtenentes civiles, criminales vero per istum Locumtenentem criminalem, ut insinuatur *disc.* 34. *in Relatione Curiæ*, agendo de hoc Tribunali; Hinc sequitur, quod Judex criminalis jurisdictionem non habeat in cognitione causarum civilium, ut advertitur supra, *disc.* 79. *n.* 3. solumque ad summum ei conceditur judicare super illis effectibus civilibus, qui sunt pernecesse connexi cum causa criminali, cujus sint dependentes, & accessorii, puta, an pro delicto intret ultra pœnam criminalem refectio damnorum, & interesse partis offensæ, vel an debeantur cavalcatæ, aliæve expensæ, cum similibus; Atque ad rem nostram poterat, quoad concernentia Canonicatum, ejusque fructus, & emolumenta, se ingerere in declarando id, quod de jure inesset, quod scilicet non esset crimen tale, quod pro eo intraret privatio Canonicatus, ejusque fructuum, & emolumentorum, sed quinam sint fructus, & quæ sint distributiones, ac etiam super coactione eorum, qui fructus perceperint, quinimo etiam super puncto, an absens ex ejus culpa, ob crimen, seu delictum patratum lucretur nec ne fructus, in hoc nullatenus poterat se ingerere, atque processisse dicitur sine jurisdictione, quamvis de rebus mere profanis ageretur; Multo vero magis, dum de rebus spiritualibus, & licet vere, & proprie non beneficialibus, cum non agatur de titulo beneficii, attamen de connexis, & dependentibus. 5

Et nihilominus, quando etiam in ipso Judice, qui sententiam tulit, atque exequutoriales relaxavit, adesset jurisdictio, adhuc sententia, & consequenter exequutoriales nullatenus afficere poterant capitulum, utpote nullatenus citatum, & auditum; Quamvis etenim Scribentes in contrarium dicerent ac probarent, quod nulla necessitas fuisset citatio capituli, utpote nullum habentis interesse; Attamen dicebam id recte procedere quoad ea, quæ pertinebant ad causam criminalem, & an inquisitus esset absolvendus, sive gravius, aut levius puniendus etiam circa privationem, vel respective retentionem Canonicatus, cum ad hujusmodi effectus sufficiat citare partem offensam, & fiscum tamquam principaliter interessatos, sed quoad alia, quæ non sint necessario annexa, & consequutiva, juxta distinctionem, de qua supra, *hoc eod. tit. disc.* 2. 13. 22. *& in aliis*, & præsertim *disc.* 9. *de judic.* defectus citationis non operatur genericam, & intrinsecam nullitatem sententiæ in totum tamquam ex deficienti substantiali, ac necessario requisito citationis partis, ita & taliter, quod quando agatur de individuis, vel connexis, ob omissionem citationis alicujus, resultet nullitas, etiam respectu citatorum, ut in locis mox citatis, sed solum operatur, ut ea cum interessatis, & contradictoribus valida existente, non afficiat, & non comprehendat alios ad causam non evocatos, quorum respectu causa remanet omnino integra, ex regula text. *in l. sæpe, ff. de execut. rei judic.* de re inter alios acta, &c. 6

Clarior autem erat defectus delegati, vel exequutoris; Tum quia in eum influunt omnes dicti defectus, qui considerentur in delegante, tamquam a fonte influentes in rivulum; Tum etiam quia totum id, quod ab ipso gestum erat, sub ejus delegatione, ac jurisdictione non cadebat, dum in ipsamet sententia expresse exceptuabantur distributiones quotidianæ, & merito, quoniam, ut expresse cavetur in Decrem S.C.T. *sess.* 24. *de reform. c.* 12. ratione interesse, vel præjudicii Ecclesiæ, & Divini cultus, distributiones quotidianæ accrescere debent interessentibus, & inservientibus adeo rigorose, ut neque voluntarie remitti, & condonari valeant, ut advertitur in suis sedibus *sub tit. de Canonic.* & in annot. ad Concil. Trident. 7

Et quamvis Scribentes in contrarium nimium insisterent in assumpto, de quo *disc.* 10. *de jurep.* & frequentius *sub tit. de pens.* præsertim *disc.* 23. *&* 61. quod ubi non

8 adsunt præbendæ separatæ, distributiones quotidianæ succedunt loco præbendæ, atque habentur loco fructuum, ubi præsertim sint massæ grossæ contradistinctæ a minutis, & vere quotidianis; Attamen, ultra quod id neque procedit, quando vivatur per punctos ad mensuram servitii, ut locis citatis advertitur punctus est in contradistinctione hujusmodi specierum, ac singularum liquidatione, quid scilicet, & quantum unæ, & quid aliæ importarent, & an constaret de dicta præsupposita negativa præbendarum, ac de perceptione illarum, quæ non caderent sub dicto jure accrescendi, hæc etenim omnia indigebant particulari judicio serv. serv. & citato Capitulo cor. Judice competenti, qualis dici non poterat dictus executor, utpote ad nudum factum executionis, ejusque consummationis deputatus, ultra quod se ingerere non potest, ex deductis *decis. 515. ex n. 33. p. 5. rec. dec. 38. p. 11. cum aliis*, *disc. 40. n. 102. de judic.* & in his terminis hujusmodi personarum in aliqua dignitate constitutarum, quæ ob genericam
9 delegationem contentam in literis A. C. vel Rotæ, aliorumque Tribunalium Curiæ sibi de facili assumunt titulum Apostolicorum delegatorum, & Commissariorum, ita majorem authoritatem sibi assumendo, & exercendo, quam habeant, vel exerceant eadem Tribunalia, quæ literas expediunt, advertitur *d. disc. 34. in Relat. Curiæ*, ideoque ob evidentem nullitatem totum dicebatur gestum more prædonis a viro privato, & per consequens, ut de plano intraret circumscriptio, & revocatio de facto.

ROMANA JURISDICTIONIS.

Discursus prout editus fuit.

De jurisdictione, & potestate Collegii Cardinalium Sede vacante.

S U M M A R I U M.

1 *NEgliguntur superflui apparatus.*
2 *De electione Papæ remissive.*
3 *De puncto principali jurisdictionis, & de distinctione temporum.*
4 *De authoritate Fagnani, & quod ei deferendum sit.*
5 *De pluribus personis formalibus concurrentibus in Papa.*
6 *In quo discordent Bulla Pii IV. & Constitutiones Greg X. & Clem. V.*
7 *Declaratur de qua specie jurisdictionis loquantur dictæ Constitutiones.*
8 *De argumentis ad probationem assumptis.*
9 *Observantiæ est deferendum.*
10 *Respondetur contrariis.*
11 *Conclusio discursus.*
12 *Quænam sit vera ratio hujus prohibitionis.*

D I S C. CXVI.

1 NEglectis illis inutilibus, ac superfluis apparatibus, qui pro tractationum ornatu præmitti solent, atque stricte, quo brevius fieri potest, adeo gravis materiæ substantiam peragendo, solum in hoc discursu de his agitur, quæ utriusque Pontificis spiritualis, & profani Principatus regimen, ac administrationem, Papali Sede vacante, concernunt, ut deficientis Papæ vices, ac partes in eo, quod necessitas, vel opportunitas exigat, a Sacro Cardinalium Collegio suppleantur, atque utrique spirituali, ac temporali viduatæ Reipublicæ indemnitati consulatur, ne alias interim administratore omnino destituta remaneat, cum viduæ donec alium virum habeant, administratoribus quoque indigeant.

Non agitur autem de electione Summi Pontificis, cum id extra propositum sit, ac etiam quia recentes
2 Constitutiones Gregorii XV. & Urbani VIII. adeo prudentes præscripserunt regulas, & ordines, multaque dubia recenter pertractavit Passerinus *in ejus Opusculo de hac electione*, atque aliquid a me insinuatur *disc. 3. in Relat. Curiæ*; Potissime vero quia revera non est materia capax discursus, vel tractationis generalis, & in abstracto, sed quod potius in casuum contingentia, super iis præcise, & in concreto respondendum veniat.

3 Quatenus itaque pertinet ad officium, potestatem, & jurisdictionem Sac. Collegii Sede vacante, Fagnan. *in cap. cum olim, de major. & obed. ex n. 3. ad 62.* plene id examinat, atque plures referendo antiquorum Canonistarum opiniones, illam præsertim Hostien. qui omnium latius, & accuratius eam examinat, & qui fuit Cardinalis, ideoque melius, quam alii privati Scriptores informatus, ex eodem Hostien. ad plures infert conclusiones, deindeque plura distinguit tempora, primum nempe antiquius ante Constitutionem Gregor. X. editam in Concilio Lugdunensi, *registrat. in cap. ubi periculum, de elect. in 6.* Alterum post istam Constitutionem, usque ad alteram Clem. V. in Concilio Viennensi, *registrat. in Clem. ne Romani, de elect.* Et tertium ab ista Constitutione ad illam Pii IV. *Constit. 63.* cum qua in hoc proposito vivi, ac procedi videtur, ut latius, & commodius apud eum videri potest.

Quamvis autem hic Author sit quidem doctus, ac eximius Canonista, cujus authoritati nimium inter Modernos deferendum est, quoniam non solum theorice, doctissime, ac fundate scripsit, diligenter expendendo antiquorum Canonistarum sententias, sed etiam 4
practice, quia per sexaginta annos, & ultra in primariis Romanæ Curiæ muneribus, & gravioribus negotiis versatus est, adeout collocari utique non mereatur in classe modernorum Canonistarum, qui cum improbo labore aliena dicta indigeste transcribendo, utpote nullam Curiæ praxim, ac negotiorum experientiam habentes, Collectores potius dici merentur.

Nihilominus, reservata omni majori, quam de justitia ac etiam ex genio ei profiteor, reverentia, mihi non satisfacit, quoniam procedendo cum sensu antiquorum Canonistarum, quos, ut præmissum est, diligentissime reassumit, loquitur cum nimia generalitate, nimiumque in abstracto de Papa, uti Papa, & de regimine Ecclesiæ universalis, in quo proprie cadit quæstio, an Collegium Cardinalium adinstar Capituli succedat, & an dicatur constituere unum, & idem corpus cum Papa, quo præsupposito retento procedunt ea, quæ per ipsum deducuntur.

Mihi vero, inhærendo iis, quæ obiter, ac succincte alias dixi *in Relat. Curiæ, lib. 15. disc. 3. n. 28. & seqq. & n. 39. & seqq.* reflectendum videtur ad distinctionem 5
pluriurn personarum formalium, quæ in persona materiali Papæ concurrunt, illæ siquidem quatuor sunt; Prima nempe, ac principalis omnium major est illa Papæ, vel summi Pontificis, Christi Vicarii, & Ecclesiæ universalis Sponsi, & Pastoris. Altera Patriarchæ Occidentis. Tertia Episcopi particularis Urbis ejusque districtus, vel territorii. Et quarta Regis, vel Principis Sæcularis temporalis Ditionis Ecclesiæ, atque his juxta unam opinionem addi potest, quinta persona Metropolitani majoris, vel Primatis Italiæ.

Ut de distinctione inter personam Papæ, & illam Episcopi Urbis, per concessiones ad hanc posteriorem referibiles, non censeatur derogatum Apostolicis Constitutionibus, neque concessum id, quod Ordinario loci concedi non potest, mature discusso articulo firmavit recenter Rota, *dec. 54. part. 13. rec.* & advertitur, *disc. 32. de Regular. lib. 14.*

Et de altera distinctione inter eamdem personam Papæ, & illam Regis, vel Principis Sæcularis, habetur etiam apud antiquos Canones, *cap. cum inter 18. de elect.* atque docet quotidiana praxis in Ægidiana Constitutione, in Statutis Urbis, aliisque similibus, *dec. 52. part. 12. rec. & in aliis relatis*, *disc. 22. de dote*, eamdemque distinctionem inter personam Papæ, & illam Patriarchæ, vel respective Episcopi, bene comprobant tot leges, vel Epistolæ Imperatoris Justiniani, aliorumque Imperatorum residentium in Constantinopolitana Civitate, registratæ in volumine *Authenticorum*, vel *Novellarum*, ac etiam *in Codice*.

Ista itaque distinctione posita, ac etiam prænotato, quod omnes præfatæ Constitutiones Greg. X. Clem. V. & Pii IV. super hoc puncto jurisdictionis, & potestatis Collegii Sede vacante coincidunt in idem, præ- 6
terquam in duabus differentiis ponderatis ab eodem Fagn. *in eodem cap. cum olim, de majorit. & obed. n. 6.* Primo nempe, quod prius ad effectum judicandi, an intraret limitatio gravis necessitatis, necessarius erat consensus omnium Cardinalium, nunc vero per Bullam Pianam sufficit ille duarum ex tribus partibus;

tibus; Et secundo, quod iste consensus non habebat certam formam, hodie vero ex dicta Bulla debet esse per secreta suffragia.

Probabiliter dici posse videtur (salvo tamen saniori judicio eorum, ad quos pertinet, cui me submitto) ut prohibitiones, quæ in præfatis Constitutionibus continentur strictius præsertim in posterioribus Clem. V. & Pii IV. intelligendæ veniant de pertinentibus ad primam personam Papæ, ut Papæ, circa illam supremam potestatem, quam Christus Dominus singulariter Petro, ejusque successoribus dedit, ut ea socium, vel participem cum coæquali, ac independenti jure non admittat, juxta veriorem sententiam sub Innocentio X. solemniter, & mature canonizatam, occasione damnandi opinionem illorum, qui volunt Paulum fuisse coæquali jure socium, & participem administrationis Ecclesiæ, cum Petro. Secus autem in iis, quæ pertinent ad alias tres, vel quatuor personas Patriarchæ, Primatis, Episcopi, & Principis Sæcularis, cum desuper nulla dignosci videatur prohibitio, sed potius assistant congruæ, nimiumque probabiles rationes.

Atque cum hac distinctione recte conciliabiles videntur tot Canonistarum, & Civilistarum, ac etiam
7 Theologorum dissidentes opiniones diligenter relatæ, & expensæ per Fagnan. ubi supra, præsertim super puncto, an cœtus Cardinalium dicatur, necne Capitulum Ecclesiæ universalis, & an unum, & idem corpus Ecclesiæ repræsentativum efformet cum Papa, qui sit caput, ipsi autem membra, eo modo, quo in Episcopo, & Capitulo Cathedralis, vel in Principe, & Senatu habetur, quoniam tamquam omnino verior tenenda est sententia negativa quoad personam Papæ, uti Papæ, & quoad regimen, & administrationem Ecclesiæ universalis, sed nulla implicantia, nullaque probabilis ratio adest, cur in aliis inferioribus, ac subordinatis personis Patriarchæ, Episcopi, & Principis id non sit affirmandum eodem modo, quo in aliis Patriarchalibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis; atque in tot Regnis, & Principatibus procedit, quoniam illæ peculiares rationes, quæ negativam suadent in prima persona Summi Pontificis, super supremo, ac absoluto usu clavium, istis aliis personis inferioribus non adaptantur.

Probari autem id videtur ex pluribus. Primo quia omnes prædictæ Constitutiones loquuntur de Summo Pontifice tamquam Pastore Ecclesiæ universalis, ut earum contextus literaliter probat, & præsertim novissima Constitutio Piana, quæ latiorem habet prohi-
8 bitionem in proœmio, ibi, *qui cæteris Pastoribus est præfuturus, & totius Dominici gregis curam habiturus*, ideoque respiciunt munus Pontificium, non autem alia inferiora.

Secundo quia eædem Constitutiones ad literam loquuntur de iis, quæ singulariter supremæ Pontificiæ dignitatis ratione ad Summum Pontificem pertinent, *ut in Clem. ne Romani*, ibi -- *irritum, & inane decernentes quidquid potestatis, aut jurisdictionis ad Romanum, dum vivit Pontificem pertinentis*, &c. Et in Constitutione Pii IV. § 6. ibi -- *Sedis autem vacatione durante, Collegium Cardinalium in iis, quæ ad Pontificem Maximum, dum viveret, pertinebant, nullam omnino potestatem, aut jurisdictionem habeat*.

Tertio, quia nulla suadere videtur legalis, vel naturalis ratio, ut primus Senatus, ac dignior cœtus, qui sit Mundo, deterioris conditionis esse debeat, ac minoris authoritatis, quam sit quodlibet Capitulum aliarum Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium Ecclesiarum, vel respective Senatus, aut consilium cujuslibet Principatus.

Quarto quia ex earumdem constitutionum præscripto, ita etiam observantia, & praxi docentibus, non cessat potestas, & jurisdictio Sacrarum Congregationum, & Pœnitentiarii, Camerarii, Vicarii, Auditoris Cameræ, & Gubernatoris, ac Senatoris Urbis, & similium nec non Rotæ, & Cameræ, aliorumque Tribunalium Curiæ, & Legatorum, ac aliorum extra Curiam, ut de adhuc durante potestate, & jurisdictione Sacrarum Congregationum, late item Fagn. *in eod. c. cum olim, ex n. 63. ad fin.* Igitur nulla ratio suadet cur majorem jurisdictionem, potestatem, & prærogativam habere debeant membra, & partes, quam totum corpus.

Quinto in idem quoniam si stamus prædictos Magistratus majores, aliosque minores, qui interim utramque Rempublicam administrent, omnino congruit dari omnium Superiorem, ad quem recursus haberi valeat, ne alias Magistratus, ac Judices, & Ministri evadant supremi, ac dispotici tyranni sine superiore; Igitur oportet dare Superiorem cum jurisdictione, & potestate in omnibus iis, quæ sub prædicta jurisdictione, potestate, & administratione cadunt, quod utique incompatibile est cum dictis verbis adeo generalibus, & effrænatis Pianæ Constitutionis, ut nullam omnino habeat potestatem, & jurisdictionem, cum juxta vulgaria axiomata cumulata per notarios Collectores, quos in subjecta materia indecorum est recensere, verbum *nullus*, & verbum *omnino*, quamvis disjuncta omnem casum excludant, multo magis simul juncta. Igitur ad contradictionem, vel fatuitatem, aut impracticabilitatem a Pontificia Constitutione excludendas, pernecesse dicendum est intelligi de iis, quæ singulariter ad Papam, uti Papam super supremo clavium usu privative ad quemcumque pertinent.

Sexto pariter in idem, quoniam in iis, quæ sunt singularia, & privativa supremæ potestatis Pontificiæ, nullum dilatio, vel mora causat inconveniens. Nil siquidem refert serius, vel citius fieri novarum Cathedralium, seu Metropolitanarum Erectiones; Conciliorum generalium convocationes, novarum Religionum approbationes, Servorum Dei Canonizationes, Cardinalium, & Episcoporum creationes, Electionum confirmationes, reservatorum beneficiorum collationes, concedi Matrimoniales, & alias dispensationes, aliaque hujusmodi fieri, quæ Pontificiæ potestatis videntur propria, & singularia, & quæ possunt quidem, sed raro solent aliis in exercitio inferioribus, non autem in habitu communicari, & competere; Atque hoc est, quod proprie determinare voluerunt præfatæ Constitutiones, præsertim vero duæ publicationes Clementis, & Pii, ad dirimendam nempe quæstionem apud antiquos vigentem super potestate faciendi hæc, & similia, & præsertim circa potestatem creandi Cardinales, ut ex relatis ab enunciato Fagnano patet, atque de plano respondetur omnibus contrariis.

Ac demum ubi etiam id esset dubium, omnem dirimit quæstionem observantia per sæculum, & ultra, post editam dictam Constitutionem, quoniam cum ista ad- 9
hibeat præmissa verba, duplicem, ac omnimodam negativam potestatis, & jurisdictionis redolentia, utique fieri non potuissent ea, quæ in omnibus vacationibus facta esse legimus, & vidimus; observantia etenim est optima legum, & Constitutionum interpres, *ut dec. 59. n. 12. p. 10. rec. cum aliis, disc. 21. de judic. lib. 15. n. 7.*

Accedente quoque alio vulgari axiomate, quod nova leges intelligi, ac interpretari debent, ut quominus fieri possit ea, quæ de jure communi competunt, tollantur, & corrigantur, atque minora oriantur absurda, & inconvenientia, ut in proposito sequeretur, tum quia major esset potestas partium, & membrorum, quam corporis, ut supra. Tum etiam quia maximum esset pariter insinuatum inconveniens, quod Magistratus, & Officiales non haberent primum, ac majorem superiorem, potissime ubi diuturna contingeret vacatio, quam biennalem & ultra quandoque fuisse docent historiæ jam notæ.

Nec alicujus momenti est, quod inanis remaneret exceptuatio in eisdem Constitutionibus contenta, quando necessitas urgeat, quoniam illa referibilis est ad præmissos actus, qui sint singulariter, ac præcise Pontificiæ dignitatis, puta quando incerta sit Pontificis ele- 10
ctio, quia plures se prætendant electos, aut quod illa prætendatur simoniaca, convocari potest a Collegio Concilium generale, ex relatis supra ab eod. Fagnan. *in eod. cap. cum olim, num. 50.* Cohell. *de notit. Cardinal. cap. 16. priv. 24.* sive deputari possunt Legati, vel Nuncii, juxta quamplura exempla, quæ in historiis, ac diariis leguntur, atque nostra ætate practicari vidimus Sede vacante per mortem fan. mem. Innocentii X. quod deputatus fuit a Collegio Nuncius ille, tunc dignissimus Prælatus, per cujus obitum ad summum Pontificatum evecti nunc sedes vacat.

Demum nil obstare videtur, quod in eadem Piana
Constitutione expressa mentio fiat de Statu temporali, 11
ut etiam observat idem Fagnan. *in cap. eodem cum olim, num. 62.* quoniam id potius retorquetur, atque præ-

missa comprobat, quoniam respectu Status temporalis prohibitio est relativa ad dictas alias Constitutiones, quæ restringuntur, ne de ipso Statu, ejusque Terris, & locis disponatur, committendo, vel omittendo, ut pro illorum temporum conditione quandoque sequi historiæ docent, quod etiam procedit attentis terminis generalibus Sacrorum Canonum prohibentium alienationes, aliasque notabiles ac præjudiciales innovationes, Sede vacante, non autem circa illam administrationem, quæ necessaria potius, ut supra, videtur, atque cum hac personarum, & actuum distinctione, ista quæstio plana remanere videtur, ac recte conciliantur antiquorum Canonistarum, & Legistarum, ac etiam Theologorum dissidentes opiniones, quæ ita diversæ potius, quam contrariæ dici merentur; Non erat etenim opus circa Statum temporalem, & pecunias Cameræ descendere ad speciem; si præcedens latissima, & effrænata prohibitio per illa verba *nullam omnino* de quacumque jurisdictione, & potestate intromissionis fuisset agere, ideoque, ut præmissum est, constitutio in hac parte potius retorquetur.

Concludendo itaque in iis, quæ ad mere Pontificiam supremam pertinent potestatem, nullam omnino jurisdictionem, ac potestatem Collegium habet ad prædictarum Constitutionum limites, nisi in casibus, qui ab eis excepuantur, in aliis vero, quæ inferiori foro Patriarcharum, Primatum, Metropolitanorum, & Episcoporum, ac etiam cujuslibet Principis sæcularis jura, & potestatem pertinent Collegium ad instar Capituli, vel respective Senatus, iis exceptis, quæ per Sacros Canones, Sede vacante prohibentur, jurisdictionem, ac potestatem habere, videtur tamquam in casu sub dictis Constitutionibus non comprehenso, & de quo antiqui Canonistæ per Fagnan. reassumpti non loquuntur.

In contrarium facere videtur ratio assignata in dictis Constitutionibus Greg. X. & Clem. V. cum quibus pertransit ultima Piana, ut scilicet ita celeriter Papæ electio sequatur, & ne alias Cardinales hac potestate, ac jurisdictione allecti, differant concludere electionem; Verum id non videtur urgere, quoniam ista ratio est generica, & adaptabilis omnibus, quæ disponuntur, non autem in specie super hac ademptione potestatis, & jurisdictionis; cui probabilius altera congruat ratio
12 assignata initio Constitutionis Clem. V. *Clem de Romani*, §. 1. *in princ. Ne indeterminata opinionum diversitas aliquod possit obstaculum, vel dilationem afferre* (sunt verba præcisa) atque explicat ibidem Gloss. *lit. G.* ut ita scilicet decidatur prælata antiqua quæstio inter Canonistas, Legistas, & Theologos cum tanta opinionum varietate disputata super jurisdictione Collegii in usu clavium, & in iis, quæ ad mere Pontificiam pertinent dignitatem super regimine Ecclesiæ universalis, quod nil commune habet cum prælatis aliis personis, quarum jurisdictio, & potestas est limitata, & inferior, longeque minor, dum Canones de Sede vacante generaliter loquentes, eam in multis, & præsertim in gravioribus restrinxerunt, ideoque præsumendum non est comparatione magni incommodi, quod carcer Conclavis eis probet, ut per hanc inferiorem, nimiumque restrictam capitularem, senatoriam jurisdictionem, & potestatem electio differri debeat, cum punctus revera sit in suprema potestate Pontificia, ac etiam in illa majori Principis, vel Patriarchæ, & Primatis, ac Episcopi, quæ adhuc Sede vacante in Capitulo, vel respective in Senatu restricta est per Canones, *tot tit Decret. & Sextina Sede vacante, &c.*

ROMANA CASTRI ORCIANI
PRO PRINCIPE BURGHESIO

Discursus pro directione.

An, & quando jurisdictionem habeant Judices delegati, Sede Papali vacante, & præsertim Auditores Rotæ? Et an citatio ad dicendum contra commissionem, sit præcise necessaria ad inducendam, & firmandam jurisdictionem?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Terminus pro servato, qui haberi solet in Rota usque ad Congregationem Generalem.*
3 *Tribunal Rota, an quiescat Sede vacante, præsertim in novendialibus exequiis? & n. 10. & 13.*
4 *Citatio ad dicendum contra commissionem, an sit necessaria ad firmandam jurisdictionem? & nu. seq.*
5 *De eodem.*
6 *Citationis defectus suppletur per comparationem.*
7 *An actus subsequuti post commissionem debeant esse judiciales?*
8 *De differentia ubi causa sit Rotalis, & ubi introducatur ab alio Tribunali.*
9 *Tribunal Rota dicitur Judex Ordinarius.*
10 *De eodem, de quo supra, n. 3.*
11 *Sententia prolata dicitur in ipsa die, in qua terminus fuit habitus pro servato, & transit in judicatum ob non interpositam appellationem, ex tunc.*
12 *In die Congregationis Generalis Rotalis, quid proprie agatur.*
13 *De eodem, de quo supra n. 3. & 10.*
14 *Judex Delegati non indigent alia commissione Pontificis successoris.*

D I S C. LXXIX.

CUm in ista causa, de cujus statu, & meritis agitur 1
disc. 70. & 133. de feud. in secunda instantia *coram*
Emerix sub die 22. Junii 1676. prodiisset resolutio con-
matoria alterius proditæ *sub die 24. præcedentis*, per
quam recedendo a contraria resolutione sequuta *sub*
die 2. Martii 1674. approbata fuit prima resolutio co-
ram eodem *sub die 15. Junii 1672.* pro confirmatione
sententiæ Rotalis; Hinc probabiliter sperando, quod
in Congregatione generali habenda de stylo in fine
mensis Julii demandata esset expeditio, concepta fuit
citatio ad sententiam pro ultima Rota, in qua indictæ 2
fuerunt feriæ generales, habita *sub die 3. Julii*, & in
qua habetur terminus pro servato, qui durat usque ad
dictam Congregationem generalem, ut advertitur *disc.*
31. in Relat. Curiæ, & *disc. 34. de judic. n. 26.* Cumque
sub die 22. ejusdem mensis Julii sequuta esset vacatio
Sedis Apostolicæ per mortem Clementis X. atque durantibus exequiis novendialibus, Rota in jam destinata
die ejusdem mensis tenuisset dictam Congregationem
generalem, in qua istius, aliorumque plurium causarum demandata fuit expeditio, duplex exorta est difficultas, an expediret illam accipere, necne; Prima
nempe, quod jam quiesceret Tribunalia, istud præsertim Rotæ pro toto tempore vacationis Sedis, multo
vero magis in isto novendialium exequiarum termino, ad text. *in l. interdum, ff. de judic.* Et secundo, 3
quod in commissione appellationis interpositæ per Capitulum, a sententia Rotali in alia instantia lata per
Albertum, in hac instantia directa Emerix, non adesset citatio ad dicendum contra commissionem, ob quam
illa effecta esset communis, ideoque diceretur deficere jurisdictio, ut apud Peuting. *dec. 344. n. 10.* cum a-
liis, de quibus infra, & *disc. 8. de judic. n. 26. & 27.* 4

Quamvis autem neutra difficultas pro meo sensu haberet subsistentiam; Attamen quia alii desuper consulti nimium dubitabant, nullaque immineret necessitas faciendi expeditionem, citius, vel serius, idcirco ego quoque in hunc deveni sensum, ut deferretur ad seponendum in tuto, quodque expectaretur cessatio vacationum, omniaque bene implerentur.

Ad ostendendum vero, quod difficultates non subsisterent, quodque verificaretur dictum *Psalmistæ*, quod
ibi trepidaverunt timore ubi non erat timor, desuper 5
edidi discursum, præsertim super secunda difficultate deficientia citationis ad dicendum contra commissionem, quæ majorem dabat ansam dubitandi; Atque in hoc puncto dicebam, quod conclusio in suis casibus erat vera, sed quod juxta frequentem stylum fallacia erat applicatione. Ratio namque fundamentalis conclusionis ea est, quod ille, qui obtinuit commissionem, potest pœnitere, ac nolle uti, sive negare, quod ipse illam impetraverit, & incapsari curaverit, sed quod id fieri potuerit a collitigante; Ideoque ubi ex subsequutis patet de animo utendi, & de approbatione illius incapsationis, vel exhibitionis, tunc ista citatio non venit amplius reputanda necessaria, dum ita jam impletus est ille finis, ob quem desideratur, ejusque ratio cessat, ut apud Ubald. *dec. 372.* quæ reputari solet in materia magistralis apud Dunoz. *dec. 66. & 124. & dec. 666. n. 6.* Adden. ad Greg. *dec. 552. n. 7.* Add. ad Buat. *dec. 138. lit. B.* & distinguendo apud Bich. *dec. 171.*

repe-

6 *repertis. dec.* 264. *n.* 21. *& seqq part.* 9. *recent* & in aliis, & advertitur *disc.* 8. *n.* 26. *de judic.* atque ubi istæ non adessent authoritates, dicebam, quod deberet sufficere ipse naturalis discursus, ob cessantem, vel respective adimpletam citationem, in qua conclusio consistit eo modo, quo generaliter habemus in citatione, quod quomodocumque male concepta sit, si comparet citatus, purgatur omnis defectus; cum ita adimpletus dicatur ejus finis, ut *disc.* 9. *n.* 46. *de judic.* atque cum his terminis, istoque præsupposito proceditur apud Peutinger. *d. dec.* 344.

Et quia visaliqui cum solito vere damnabili stylo superficialium, vel grammaticorum immorandi in sola litera authoritatum, ac si essent verba legum, observarent, quod
7 apud Peutinger. *d. n.* 10. adjiciatur verbum *judiciales*, quasi quod non sufficiant tot actus in ista causa subsequuti quamvis, vel saltim illum acerrimarum disputationum, cum tot expensis, & diligentiis, & cum reportatione unius resolutionis favorabilis, ut patet ex *d. disc.* 133. *de feud.* & quia omnea isti dicuntur actus extrajudiciales, ea deductis *disc.* 32. *in Relat. Curia*, & alibi; Advertebam tamen ibi dici, quia sic illius casus circumstantiæ dabant, non autem, ut præcise id necessarium sit, cum nulla ratio, vel authoritas id probet, nulloque jure cautum sit; atque revera ista non est solemnitas substantialis, vel forma solemnis, sed solum forma probatoria voluntaria.

8 Ponderando etiam quod magna constituenda est differentia inter casum, de quo agitur *in d. dec.* Peuting. quod scilicet ab alio Judice, vel Tribunali in Curia, vel extra, committatur de novo causa in Rota, adeo ut illa commissio tribuat jurisdictionem, non solum Auditori particulari, sed ipsi Tribunali in universum; Et casus in quo causa sit jam totalis, atque diversitas instantiæ vera, & de facto non inducat immutationem aliquam, sed solum quamdam speciem revisionis sub diverso Ponente, cum tunc dicatur continuatio in eodem Tribunali, in quo fixa, & radicata est jurisdictio, atque causam esse commissam potius uni, quam alteri Auditori, redolere videtur quamdam speciem distributionis inter eos, non autem ut tribuat jurisdictionem Tribunali, cui potius in genere commissiones directæ dicuntur, unde dicitur Judex ordinarius, vel respective delegatus in universum, ex quo manat, quod ut advertitur *disc.* 46. *in Relat. Curia*, & incidenter alibi, occasione causarum particularium in casu impedimenti ejus,
9 cui commissio directa est, alter a Decano sine alia commissione subrogatur, atque unus subscribit sententiam loco alterius, neque necessaria est illa formalis translatio actorum, quæ de jure, magis vero ex Concilio Tridentino requiritur pro forma ab uno Tribunali ad alterum, juxta decisiones Putei 339. *l.* 3. 140. *&* 442. *lib.* 2. cum aliis *in Nolana Parochiali* 12. *Januarii* 1674. coram Matthæjo, & in aliis.

10 Quo vero ad alteram difficultatem, quæ percutiebat non solum istam causam, sed omnes alias, quatum expedinn in dicta Congregatione generali demandata fuit, distinguebam quoque punctum in duas inspectiones; Unam nempe super puncto magis particulari novendialium exequiarum; Et alteram post completas exequias durante vacatione Sedis Papalis; Priori casu, vel tempore, quando tunc sententia juridice prolata esset, aliaque acta judicialia gesta; tunc admittebam, quod difficultas esset considerabilis, cum tunc omnia fere quiescant, atque generaliter adaptari vi-
11 deatur omnia, quæ de exceptione novendii luctus etiam inter privatos habentur collecta per Graff. *de except.* 3. *n.* 31. *cum seq.* sed adhuc etiam in sensu, quod difficultas non intraret, quoniam ex stylo, de quo *disc.* 34. *n.* 26. *de judic.* *& disc.* 32. *in Relat. Curia n.* 105. vere sententia prolata dicitur in ipsa die, in qua terminus habitus fuit pro servata, ita & taliter, quod nisi infra decem dies interponatur appellatio, sententia transeat in judicatum, quamvis illa de facto adhuc lata non sit, quod licet videatur asperum, attamen est receptum, & per consequens in die
12 Congregationis generalis nullus fieri dicitur actus judicialis, sed illa est quædam extrajudicialis adunantia, in qua per speciem conferentiæ discurritur, an debeat, necne publicari illa sententia, quæ in vim styli fingitur lata, & publicata, & sic omnia gesta dicuntur sub die 3. Julii vivente adhuc Papa, qui supravixit per alios dies decem, & novem, ac propterea dicebam, quod, vel oportebat tollere hunc stylum de medio, illumque infectum declarare, vel quod difficultas non intraret.

13 Hinc non videbatur opus assumere inspectionem super alio tempore, dum in priori, in quo major cadebat difficultas, ista ut supra non intrabat, sed quando de hoc agendum esset, advertebam, quod licet aliqua dignosci videatur discrepantia de more inter doctores; dum Specul. *in Rubr. de offic. ord. n.* 3. tenet unam opinionem; Zabarell. *& alii in Clemen. Auditor de rescript.* tenere videntur alterum ex relatis per Gambar. *de off. & potest. legat. lib.* 9. *ex n.* 63. quos & alios refert Scacc. *de appell. qu.* 8. *n.* 160. nihilominus de facto stylus inconcussus est, quod istud Tribunal, prout & alii Judices delegati abstinent, id autem referendum videtur potius stylo, quam juris dispositioni ob deficientem jurisdictionem per mortem delegantis, ut aliqui male credunt, cum id non procedat in causis jam in cœptis, ac etiam quia si ita esset, neque possent hujusmodi Judices delegati post creationem Papæ procedere, sed indigerent nova commissione, cujus contrarium docet inconcussa praxis, quod continuatur cum eadem, ac propterea resultat clara probatio, quod commissiones per mortem Papæ non expirarunt, atque Constitutio 63. Pii IV. innovativa decreti Concilii Viennensis, de qua *disc. præcedenti* percunt Cardinales, qui debent esse occupati in electione Papæ, non autem alios Judices, & Tribunalia, quæ in hoc nullam habent partem; Stylus autem prædictus ex eo provenit, quod an- 14
tiquitus non fiebant commissiones, ut hodie, sed concipiebantur citationes nomine Papæ, tanquam coram ipso, cujus vice Auditor audiebat, & decernebat; Et per consequens si non aderat Papa, id remanebat de facto, & de jure impracticabile, sed postquam invaluit usus commissionum, cessavit ista ratio, adhuc tamen continuavit stylus, cui propterea, & non alicui juridicæ rationi, totum est deferendum.

Faciunt ad materiam primi discursus hujus Libri sequentes Sacræ Rotæ decisiones.

R. P. D. MOLINES.

Gerunden. Jurisdictionis super manutentione

Merc. 5. *Martii* 1692.

Complicata coram R. P. D. meo Benincasa Causa possessionis, & proprietatis, disputatoque sub uno, eodemque dubio. An constet de bono Jure Reverendissimi Episcopi Gerunden. eique esset danda manutentio circa pertinentiam, & exercitium Jurisdictionis ordinariæ Ecclesiasticæ, in omnibus Ecclesiis, locis, & Personis Territorii Vallis de Amerio; resolutum extitit, *constare de bono jure dicti Episcopi, eique dandam esse manutentionem*, juxta deducta in binis Decisionibus editis sub diebus 27. Junii 1689. & Prima Martii 1690. quo expedito mandato de manutenendo, ejusque executione suspensa per Signaturam Justitiæ, quæ Appellationi detulit, rescribendo, *cum facultate manutenendi quem de jure*; Hodierna die duo separata in eadem Rota proposui dubia. Primum nempe, *An, & cui sit dandum mandatum de manutenendo*, & Secundum, *An sit standum, vel recedendum a decisis super bono jure, coram R. P. D. meo Benincasa*: Ex quibus assumpta cognitione primi, censuerunt DD. esse dandum mandatum de manutenendo Episcopo.

Fuit decidendi ratio quia Monasterium B. Mariæ de Amerio una cum Villa, & toto Territorio Vallis de Amerio situm est intra limites Diœcesis Gerunden. quod resultat nedum ex generali juris præsumptione militante favore Episcopi, ex primæva, & antiquissima illa Diœcesum divisione, & assignatione, de qua *text.* 1. *&* 2. *dist.* 80. *c.* 1. *dist.* 99. *cap. Ecclesias* 13. *quæst.* 1. ex qua divisione sequitur omnia loca ab Origine præsumi, esse in aliqua Diœcesi, & in illa, cujus finibus magis adjacent, vel quibus circumdantur saltem pro majori parte, maxime, quando alius Episcopus non est in causa, qui situationem prætendat, Card. de Luca *de Jurisd. disc.* 1. *num.* 14. *&* 15. *& disc.* 31. *num.* 4. Tambur. *de Jur. Abb. tom.* 1. *disput.* 25. *quæst.* 9. *num.* 5. *&* 6. Rota apud eundem Tambur. *tom.* 3. *dec.* 47. *num.* 2. *& dec.* 71. *num.* 3. & coram Burat. *dec.* 578. *a num.* 1. *ad* 3. & coram Priol. *dec.* 338. *num.* 10. coram Royas *dec.* 218. *num.* 5. *dec.* 230. *a num.* 4. *ad* 6. *part.* 8. *rec. & dec.* 483. *a num.* 3. *ad* 5. *part.* 14. Verum etiam ex Testibus Remissorialibus Episcopi, & Abbatis, junctis antiquissimis, & repetitis enunciativis contentis in publicis Instrumentis, in quibus tam Monasterium prædictum, quam alia loca Vallis de Amerio ab ipsismet Abbatibus, & Monachis enunciantur Diœcesis Gerunden. ut videre est in *Summ. Episcopi, a nu.* 1. *ad* 6. Hancque situationem indubitatam reddit confirmatio electionis Abbatis facta per E-

piscopum, & Juramentum fidelitatis, & obedientiæ ab Abbate illi præstitum de anno 1343. & aliud simile juramentum alterius Abbatis de anno 1344. *dicto Sum. n. 50.* quæ juxta antiquos Canones competebant Episcopis, in quorum Territorio, & Diœcesi erant sita Monasteria, *cap. 2. ubi gloss. verbo instituere, cap. Abbas, cap. si quis Abbas, cap. Monasteria 18. quæst. 2.* Tambur. *de Jur. Abbat. dicto tom. 1. disput. 6. quæst. 2. num. 1. vers. Abbates autem*, & ulterius in dd. Juramentis promiserunt Abbates accedere ad Synodum Gerund. temporibus solitis, quod manifeste indicat, ipsos vere cognovisse se esse de Diœcesi, & in Diœcesi Gerund. cum solum juxta Canonicas Sanctiones ad Synodum Diœcesanam proprii Episcopi, & non alterius potuissent compelli accedere, *cap. quod super iis 9. de major. & obed. cap. ex Ore 17. de Privil. cap. ut Apostolica 6. eodem titulo in 6. cap. Abbates 18. quæst. 2.* & de Synodo Episcopi, in cujus Diœcesi habitant Regulares, loquitur S. Conc. Trident. *sess. 24. de refor. c. 2. ubi in vers. Synodi quoque*, statuitur in quibus casibus exempti debeant hodie accedere ad Synodum Diœcesanam; & explicat late Fagnan. *in d. c. super his, de majorit. & obed. a n. 43. ad 64.* Tamb. *de Jur. Abb. tom. 1. disp. 24. q. 4.* Barbos. *in Collect. ad Conc. d. cap. 2. n. 23. ad 25. & potest. Episc. p. 2. alleg. 98. n. 8. & 9.* Lotter. *de re beneficiar. lib. 1. q. 21. a n. 80. ad 83.* quibus concordat constitutio Synodalis Gerunden. data in *d. Sum. Episc. n. 16.* in qua inter Abbates dictæ Diœcesis obstrictos accedere ad Synodum, descriptus legitur Abbas Monasterii B. Mariæ de Amerio.

Ex qua situatione, quam ante omnia debet justificare Episcopus pro exercenda sua Jurisdictione, *cap. cum Venerabilis 7. de Relig. Domib. cap. cum olim 19. de Censib.* ubi Abbas, *n. 2.* Card. de Luc. *de Jur. disc. 1. n. 14. & disc. 11. n. 3. & disc 12. n. 5.* Fagn. *in cap cum dilectus, de Relig Domib. n. 15.* Pignatel. *tom. 2. consult. 26. n. 11.* Sequitur Episcopum Gerund. habere fundatam intentionem ex assistentia Juris ad exercendam Jurisdictionem ordinariam Ecclesiasticam in omnibus Ecclesiis, ac locis, & personis Vallis, seu Territorii de Amerio, tamquam sitis in sua Diœcesi tam de Jure, *cap. sic, cap regendæ, cap. Noverint. 10. qu. 1. cap. Omnes Basilicæ 16. quæst 7. cap. Conquerente 16. de Offic. Ordinarii, cap de Xenodochiis, cap. Constitutus 6. cap. cum venerabilis 7 de Relig. Domib. cap. cum olim 19 de Censib. auditis 15. cap. cum olim 18. de præscript. cap cum contingat 13 de foro compet cap. cum Episcopus, de Offic. Ordinarii in 6. c. cum persona 7. de privil. in 6.* Posth. *observ. 45. n. 6* Fagnan. *d c. cum olim 18. de præscript. n. 5. 6. & 42. & in cap. cum dilectus, de Religios. Domib. n. 14. & 15.* Barb. *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 127. n. 23. & 24.* Card. de Luca *de Jurisd. disc. 1. n. 18.* Lotter. *de re benef. lib. 1 q. 31. n. 4.* Cancer. *de Jur. in exemptos, p. 1. q. 4. n. 6. & p. 2 q. 1. n. 2.* Rot. *dec. 218. n 9.* cor. Royas *dec. 328. num. 3.* cor. Priol *dec 70. n. 19. p 12 dec. 483. n. 1. & 2 p. 14.* quam ex Concil. Trid *sess. 6. de refor. c. 5. sess 7. de refor. c. 8. sess. 14 c. 2. & 3. sess. 21. cap. 8. & sess. 24. cap. 2. & 20. de reform. & de Regul. sess 25. cap. 11.*

Et ex hac sola juris assistentia competit Episcopo manutentio pro exercitio suæ jurisdictionis etiam comprobata istius possessione, dummodo hanc possessionem legitime non probet Prælatus inferior, *cap. auditis 15. c. cum olim 18. de præscript. cap. Constitutus 6. cap. cum dilectus 7 de Relig Domib. cap. cum Persona 7. de privil. in 6.* Barbos. *de Offic. & potest. Episc. p 3 alleg. 127. a n. 37. & ad 39.* Posth. *de manut. obser. 45. n. 7.* Fagnan. *in cap. Nullius, de Parochiis, n. 27. & 42.* Matescott. *variar. resol. l. 1. cap 11. n. 3.* Rot. cor. Veral. *dec. 306. n. 2. & 7.* & cor. Duran. *dec. 226.* & cor. Bur. *dec. 140. dec. 416. n. 1. & dec. 501. n. p. 2. & dec. 130. n. 2. & 3. p. 8. rec.* rationem assignat Lotter. *de re Beneficiar. l. 1. q. 21. n. 7.* quia Episcopo adepta possessione suæ Ecclesiæ, & omnimoda assistentia intelligitur acquisita quasi possessio quoad omnes actus indifferenter.

Tanto certius concurrente etiam ex parte Episcopi actuali possessione, & exercitio actuum jurisdictionalium in Ecclesiis, personis, & locis dicti territorii intra specificandorum, quam circumstantiam in terminis expendit Rot. *dec. 290. n. 22. & 308 n. 2.* cor. Bich. *dec. 578. n. 10. vers. administrantur, & in dec. 330. n. 11. p. 8. dec. 483. n. 9. & 10. p. 14.*

Neque est necesse, Episcopum probare hujusmodi actus factos fuisse cum scientia, & patientia Abbatis, eo quia cum Episcopus in locis existentibus intra fines suæ diœcesis habeat assistentiam juris, non est necessaria scientia patientis, dum non agit de acquirenda, sed de continuanda sua possessione; ita dicit Rot. in Causa Atrien. jurisdictionis 27. Junii 1642. coram Pirovano, & sequitur Add. ad Bustam. *dec. 579. n. 16. vers. verum*, Tambur. *de Jur. Abb. tom. 1. disp. 15. q. 9. n. 23. & 24.* E contra autem, si Abbas allegaret aliquos actus in sui favorem, deberet justificare fuisse cum scientia, & acquiescentia Episcopi, ut ipsi præjudicare possent propter assistentiam juris, quam pro se habet Episcopus, ob quam etiam in dubio sunt magis attendendi actus jurisdictionales deducti ab ipso, quam ab alio Prælato inferiori, Rot. coram Priol. *dec. 328. n. 18. & 19. dec. 181. n. 30. & 31. p. 12. dec. 10. n. 75. part. 13. dec. 483. n. 28. & 29. n. 14. recent.*

Ac proinde manutenendus est Episcopus in possessione visitandi, de qua constat ex visitationibus gestis ab Episcopis in Ecclesia Monasterii, quæ dantur *in d. Summ. n. 7.* incipien. ab anno 1362. ad annum 1638. Istæque visitationes, sicut Episcopis Antecessoribus suffragantur pro manutentione, ita prosunt Successoribus, Rot. *dec. 501. n. 2. p. 2. rec.* cor. Cels. *dec. 29. n. 2.* Bich. *dec. 194. n. 3.* Quod facilius debet hodie procedere, postquam curam animarum, quæ erat in Parochiali Ecclesia S. Michaelis, ob istius totalem eversionem ex causa belli translata fuit in Ecclesiam dicti Monasterii, quo stante sicut Episcopi visitabant Ecclesiam S. Michaelis, ut deponunt testes Remissoriales, *n. 8.* ita licitum erit moderno Episcopo visitare Ecclesiam dicti Monasterii in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum, prout ita R. P. D. meus Benincasa concessit Episcopo manutentionem.

Similiter manutenendus est Episcopus in possessione conferendi beneficia sita in Ecclesiis locorum Vallis de Amerio, sive ex causa permutationis, sive vacationis per obitum in mensibus non reservatis, sive præsentationis Patronorum, cum de possessione doceatur ex pluribus Instrumentis, & Testibus exhibitis in *d. Sum. n. 9. & 10.* & ex consensu dato per Abbatem de anno 1615. collationi faciendæ per Episcopum Gerunden. de Capellania majori Ecclesiæ B. Mariæ de Amerio ex causa permutationis *d. Sum. n. 6.* & ex literis executorialibus *d. Sum. n. 11.*

Ac etiam in possessione conferendi Ordines tam minores, quam Sacros Clericis locorum dictæ Vallis, & Territorii de Amerio, ut probatur ex pluribus Collationibus formiter extractis *dict. Sum. n. 13.* & Testibus, *eodem Sum n. 12.*

Præterea competit etiam manutentio Episcopo in possessione administrandi Sacramentum Confirmationis incolis Locorum de Amerio, & in ipsamet Ecclesia Monasterii, ut deponunt testes *dict. Sum n. 14.* qui ulterius deponunt de scientia, & patientia Abbatum pro tempore distribuendi Rectoribus, & Curatis Ecclesiarum Vallis de Amerio Oleum Sacrum, ut in *d. Sum. n. 15.* deponunt Testes, qui Rectores semper accesserunt, & accedunt ad Synodum Gerund. *eod. Sum n. 16.* prout ad eumdem accedere promiserunt Abbates *dict. Sum n. 5.* & sunt descripti in Const. Gerund. *Sum. n. 16*

Eademque ratione probatæ possessionis manutenendus est Episcopus in possessione concedendi licentias Presbyteris dictæ Vallis, audiendi Confessiones, prædicandi Verbum Dei, de qua possessione deponunt Testes, *n. 17.* & intercedendi in matrimoniis contrahendis inter incolas dictæ Vallis, quod etiam probant Testes, *eod. Sum. n. 18.*

Et tandem manutenendus est pariter, nedum in possessione percipiendi decimas, emolumenta, & alia jura Episcopalia, & Diœcesana, ut liquet ex Testibus deponentibus, Episcopos Gerund. semper ab habitatoribus dicti loci tam Ecclesiasticis, quam Laicis fuisse recognitos, uti Ordinarios, & superiores Ecclesiasticos *d. Sum. n. 19.* Verum etiam in possessione cognoscendi causas tam beneficiales, quam civiles, & criminales spectantes ad forum Ecclesiasticum, ac etiam matrimoniales personarum, & Incolarum dd. locorum ut deponunt Testes, *eod. Sum. n. 20. & 21.*

Quæ eo magis procedunt attento bono jure Episcopi declarato in altera decisione cor. me eadem die emanata, in cujus boni juris sequelam facilius eidem est danda manutentio in prædictis actibus, ad tradita per Posth. *de manut. obser. 45. n. 1. cum seqq.* Rot. *dec. 219. n. 3. p. 13. & dec. 104. n. 2. p. 19. recent.*

Et ita altera tantum, &c.

R. P. D. MOLINES.

Gerunden. Jurisdictionis super bono jure.

Mercurii 5. Martii 1692.

DEciso Articulo manutentionis concessæ Reverendiss. Episcopo Gerunden. de possessione exercendi jurisdictionem ordinariam Ecclesiasticam in omnibus Ecclesiis,

locis,

locis, & personis Vallis de Amerio, ut in altera decisione, ac eadem die coram me. Aggressi sunt Domini examen in petitorio circa competentiam præfatæ jurisdictionis, competiisque subsistentibus fundamentis decisionum R. P. D. mei Benincasa sub diebus 27. Junii 1689. & prima Martii 1690. emanatatum, adjudicantium hujusmodi jurisdictionem dicto Episcopo, persistendum esse in decisis, Domini dixerunt.

Cum enim Monasterium una cum omnibus Ecclesiis, & locis totius Vallis de Amerio existat in Diœcesi, semperque fuerit, & sit de diœcesi Gerunden. prout probatur manifeste, ex deductis in dicta decisione super manutentione, hac die coram me edita, §. *Fuit decidendi ratio*, exinde resultat, Episcopum Gerunden. habere intentionem fundatam, & assistentiam juris in sui favorem super competentia dictæ jurisdictionis ordinariæ Ecclesiasticæ tam quoad personas, quam quoad Ecclesias, & loca Vallis, ac territorii de Amerio, ut late in mox citata decisione, §. *Ex qua situatione*.

Absque eo, quod prætendere possit Abbas d. Monasterii habere territorium separatum a Diœcesi Gerunden. vigore Bullæ Clem. III. siquidem admisso etiam hodie, quod sit valide compulsata, & in forma probanti, prout pro parte Episcopi fuit in actis delaratum, citra tamen ejus approbationem, quoad relevantiam judicio Rotæ remissam, ut in declaratione data *in Sum. hodierno Episc. n.* 1. adhuc ex ea non probatur favore Abbatis ista qualitas Territorii separati, quia cum hoc de jure solum habeat Episcopus constitutum in tota sua Diœcesi, *c. Omnes Basilicæ* 16. q. 2. *c. Monasteria* 18. q. 2. *c.* 1. *de Offic. Ordin. c. cum Episcopus*, *eod. tit. in* 6. *c.* 2. *de Consiis, in* 6. Abb. *in c.* 3. *de Offic. Ordin. n.* 10. *vers. Unum scias*, Fagn. *in c. cum contingat*, *de foro competenti*, *n.* 25. & 26. *in fin.* Tambur. *de Jur. Abb. tom.* 1. *disput.* 15. q. 9. *n.* 7. Gratian. *discept.* 212. *n.* 46. Barbos. *de Offic. & pot. Episc. p.* 3. *alleg.* 107. *n.* 2. Prælati inferiores Territorium separatum contra Episcopum habere non possunt, nisi ex privilegio Papæ, ad quem spectat Diœcesea, & Territoria dividere, ac constituere, vel ea legitima præscriptione, quæ faciat præsumere privilegium Papæ, Card. de Luca *de jurisd. disc.* 1. *n.* 12. Fagn. *in c. accedentibus*, *n.* 2. *vers. rerum de excessibus Prælatorum*, Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 26. *n.* 20. & 21. Grat. *discept.* 212. *num.* 13. 17. & 19. Tamb. *d. q.* 9. *a n.* 7. & 17. Rota cor. Priol. *dec.* 338. *n.* 11. & 12. & cor. Buratt. *dec.* 338. *n.* 2. *dec.* 304. *n.* 7. *p.* 11. & taliter, ut privilegium Apostolicum debeat esse clarum, & expressum; alias non suffragatur contra Episcopum habentem pro se assistentiam juris, Card. de Luca *dict. disc.* 1. *n.* 12. Rot. *dec.* 304. *n.* 8. *p.* 11. *dec.* 70. *n.* 33. *p.* 13. *dec.* 483. *n.* 14. *part.* 14. *dec.* 330. *n.* 16. *p.* 15. & in Vincen. Jurisdict. 28. April. 1679. §. *nec separationem*, cor. R. Emerix Decan.

Cujus naturæ non est d. Bulla Clem. III. cum ex ea non constet claris, & expressis verbis, Vallem, seu Territorium de Amerio una cum omnibus suis locis, & membris fuisse constitutum Territorium separatum a Diœcesi Gerund. sed solum resultat favore Abbatiæ simplex, & nuda exemptio Monasterii, ac Monachorum ab Episcopo Gerund. ex causa regularis instituti, solum autem privilegium exemptivum non sufficit pro separatione Territorii contra Episcopum favore Prælati inferioris, Fagn. *in cap. cum contingat*, *de foro compet. n.* 39. Rot. *dec.* 207. *n.* 2. & 3. *part.* 2. *diversf. dec.* 324. *n.* 3. & 6. *p.* 1. *rec. dec.* 220. *n.* 23. *p.* 9. *dec.* 70. *n.* 30. & 31. & *dec.* 97. *n.* 6. 7. & 8. *p.* 13. *dec.* 483. *n.* 12. & 13. *p.* 14. & noviter in Vincen. Jurisdictionis 28. Aprilis 1619. §. *nec separationem*, & 16. Junii 1688. § *prout*, cor. R. D. Decano, imo exemptio supponit locum esse in Diœcesi, & Territorio Episcopi, *c. grave de Offic. Ord. c. de Monial. de sent. excomm. c. cum Episcopus*, *de Offic. Ordin. in* 6. Conc. Trid. *sess.* 5. *de reform. c.* 2. Fagn. *in d. c. grave*, *n.* 10. & *in c. cum contingat*, *de foro competente*, *n.* 32. & 33. & *in cap. accedentibus*, *de excessu Prælat. n.* 35. & 38. Card. de Luca *de Jurisd. disc.* 1. *n.* 8. *in fin.* Tambur. *de Jur. Abb. tom.* 1. *disp.* 15. *q.* 9. *n.* 3. & 33. & *tom.* 2. *disp.* 1. *q.* 5. *n.* 6.

Non obstat, quod in eadem Bulla confirmentur nedum omnia bona per Monasterium acquisita, & possessa, verum etiam acquirenda ex concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium aliisve modis, quoniam hoc ad summum importat [illegible] & simplicem exemptionem bonorum Monasterii, [illegible], quod Abbati competat Territorium separatum a Diœcesi Gerunden. ut in simili dicit Rot. *in dec.* 483. *a n.* 11. *ad* 14. *part.* 14. *rec.* ut enim Prælati inf. riores habeant Territorium separatum a Diœcesi, requiritur, ut præter exemptionem, translata sit in ipsos omnimoda, & plena jurisdictio spiritualis, non solum in Ecclesias, & loca, sed etiam in Clerum, Populum, & Parochum cum cura animarum, excluso in totum Episcopo, Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 24. *a n.* 112. *ad n.* 120. & *q.* 25. *n.* 11. & 14. Pignatell. *tom.* 8. *consult.* 59. *n.* 20. Card. de Luca *de jurisd. disc.* 1. *n.* 10. & *disc.* 34. *n.* 9. *vers. altera*, Fagnan. *in cap. significasti*, *de offic. Archidiac. n.* 17. *vers. illud tamen*, & *n.* 18. 19. & 21. & *in c. Nullius*, *de Parochii*, *n.* 40. & 41. & *in c. grave*, *de offic. Ordin. n.* 32. 33. 35. & 39. & *in c. cum dilectus*, *de Religios. Domib. n.* 23. & 26. Rota *dec.* 324. *n.* 5. *p.* 2. *rec. dec.* 70. *n.* 29. *p.* 13. & *dec.* 483. *n.* 12. *vers. altero*, & *n.* 13. *p.* 14. *dec.* 340. *n.* 17. *p.* 15. & noviter in Leod. Jurisdictionis 15. Martii 1688. §. *minus obstant*, coram bon. memor. [illegible]ondinino, confirmata die 10. Aprilis 1690. §. *admisso etiam*, coram Reverendiss. D. Decano.

Eadem ratione respondetur pluribus aliis prærogativis concessis Abbati Monasterii B. Mariæ de Amerio in dicta Bulla Clem. III. quod nempe importent, & concludant simplicem exemptionem Monasterii, & Monachorum, non autem separationem Territorii a Diœcesi Gerunden.

Quæ eo magis procedunt, ex quo non justificatur pro parte Abbatis usus, & observantia dictæ Bullæ, nec de tempore illi proximo, nec remoto infra quadraginta annos, ut requiritur, Rot. *dec.* 325. *n.* 1. & ibi Add. coram Ludov. Quinimo ex parte Episcopi probatur ejus non usus, & inobservantia per longissimum tempus, quo stante privilegium fuisse amissum, eique renunciatum censetur, *cap. si de terra* 6. *c. accedentibus*, & ibi glos. *in figuratione casus*, *ex verbo per quadraginta annos*, & *in c. pro illorum*, *de prebendis*, *verb. authoritate propria*, *de privileg.* Rot. *dec.* 356. *n.* 9. coram Royas *dec.* 311. *n.* 5. & 6. cor. Cels. *dec.* 175. *n.* 9. cor. bon. mem. Alex. VIII.

Hujusmodi autem non usus privilegii, imo contrarius usus resultat, ex quo Abbati ex eadem Bulla Clem. III. conceditur facultas suscipiendi Chrisma, & Oleum Sanctum a quocumque Episcopo sibi bene viso, & tamen apparet, quod in omnibus Ecclesiæ dictæ Vallis de Amerio fuisse ab Episcopis Gerunden. & non ab aliis factam distributionem Chrismatis, & Olei Sancti, *Summ. Episc.* cor. R. P. D. Beninc. 27. Jun. 1689. *nu.* 15. ulterius in eadem Bulla impartitur facultas Monachis, & Clericis ejusdem loci suscipiendi Ordines a quocumque Episcopo, & tamen isti conferuntur ab Episcopo Gerund. dd. personis, *eod. Sum. n.* 12. & 13. Rursus in ead. Bull. cavetur Abbatem, & Clericos adstringi non posse ad Synodum Gerunden. accedere, & tamen patet post d. Bullam, quæ emanavit de anno 1187. in confirmatione Abbatum facta ab Episcopo Gerund. de anno 1343. & 1344. Abbates tunc temporis juxtasse ad dict. Synodum temporibus solitis, dummodo non fuerint legitime impediti *d. Summ. n.* 5. quod etiam resultat ex constitutione Synodali Gerund. in qua inter Abbates obligatos ad Synodum accedere describitur Abbas de Amerio *d. Sum. n.* 16. in quo etiam justificatur effectivus, & continuatus accessus ad dictam Synodum Parochorum Ecclesiarum Vallis de Amerio.

Constito ex his de bono jure Episcopi Gerunden. pro competentia jurisdictionis ordinariæ Ecclesiasticæ, & spiritualis in Ecclesiis, locis, ac toto Territorio Vallis de Amerio, sequitur exinde licere eidem Episcopo visitare Ecclesias, & personas dicti Territorii, & ad hoc habere intentionem fundatam ex assistentia juris, nedum vigore S. Canonum, ut *in c. relata*, *c. decrevimus*, *c. Episcopus*, *placuit*, 10. *q.* 1. *c. conquerente*, *de offic. Ordin. c. cum Episcopus*, *eod. tit. in* 6. *cap.* 1. *de Censibus in* 6. sed ex decretis Conc. Trid. *in sess.* 7. *reform. c.* 7. & *sess.* 24. *de refor. c.* 7. Barbos. *de offic. & potest. Episcopi*, *p.* 3. *alleg.* 73. *n.* 20. & *jur. Eccles. universf. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 3. Poith. *de manut. observ.* 45. *n.* 15. Rot. cor. Mantic. *dec.* 320. *nu.* 11. *decis.* 501. *numer.* 1. *p.* 2. *rec.* 218. *n.* 9. & apud Tambur. *de Jur. Abbatum tom.* 3. *dec.* 53. *n.* 1. quod ampliavit Concil. Trid. *in sess.* 7. *de refor. c.* 8. ad Ecclesias seculares exemptas, ut istæ visitarentur ab Ordinario, in cujus Diœcesi sunt, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, & ad Ecclesias Nullius, quas visitaret Episcopus vicinior etiam authoritate delegata, ut *in sess.* 24. *de reform. cap.* 9. Rot. *dec.* 207 *n.* 1. *p.* 2. *diversf. dec.* 501. *n.* 1. & 5. *p.* 2. *rec. dec.* 10. *n.* 26. & 27. *p.* 13. & in Vincen. Jurisdictionis 28. Aprilis, & 16. Junii 1688. cor. Revet. Decano, & late Fagn. *in c. grave*, *de offic. Ordin. n.* 11. & 21. & *in cap. cum dilectus*, *de Religios. Domib. n.* 41. *in fin. a n.* 43. *ad* 46. & *in c. Nullius*, *de Paroch. n.* 23. 24. 25. & 32. & *in cap. accedentibus*, *de ex-*

de excessibus Prælatorum, n. 33. Pignatell. tom. 2. consult. 26. n. 26. 36. 37. & 38. quæ juris assistentia adeo favet Episcopo super jure visitandi Ecclesias, & loca suæ Diœcesis, ut ei non sit inhibendum sub prætextu allegatæ exemptionis, aut qualitatis status Nullius, donec cognoscatur de his qualitatibus, ut dixit Rota dec. 390. n. 1. p. 1. rec. & dec. 493. n. 1. & dec. 501. n. 3. p. 2. rec. & dec. 53. num. 1. apud Tamb. dec. 1067. n. 1. coram Seraph. Adden. ad Lud. dec. 312. num. 4. Barbos. de Offi. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 127. num. 25.

Pariter est indubia jurisdictio Episcopi visitandi jure ordinario Ecclesiam Monasterii B. Mariæ de Ameno quoad curam animarum, & administrationem Sacramentorum, & personas tam Sæculares, quam Regulares eam administrantes, postquam ad illam fuit translata cura animarum, quæ erat in Ecclesia Parochiali S. Michaelis ante istius demolitionem ex causa belli non solum ex juris communis dispositione, de qua in c. Nullius 16. q. 7. cap. 3. §. In Ecclesiis, cap. cum Capella 16. de privil. cap. 1. de Capellis Monachorum, c. 1. de verb. signif. sed ex Conc. Trid. sess. 25. de Regul. c. 11. Fagnan. in c. Nullus, de Paroch. a n. 38. ad 47. & in c. grave, de Offic. Ordin. n. 14. 37. & 64. & in c. cum dilectus, de Relig. Domib. a n. 41. ad 45. & in c. cum Capella, de privil. a n. 14. ad 17. Barbos. in collect. ad d. cap. 31. Concil. Trid. & de potest. Episcop. p. 3. alleg. 74. n. 18. & de jur. Eccles. lib. 1. cap. 14. n. 24. & c. 43. a n. 134. ad n. 145. Tambur. de Jur. Abb. tom. 3. disp. 5. q. 11. a n. 45. ad 52. Rot. dec. 1058. & 1067. cor. Seraphin. dec. 591. a n. 2. ad n. 7. p. 13. Ea ratione, quia cum Populus, & Clerus, quibus Sacramenta administrantur, sint Oves commissæ Episcopo, ad ipsum Pastorem spectat inspicere, an per inferiores Sacerdotes, sive Sæculares, sive Regulares Divina pabula suis Ovibus bene, & sancte ministrentur, & hæc fuit causa finalis subjiciendi Jurisdictioni Episcoporum personas, curam animarum exercentes etiam exemptas, vel Regulares, ut observant Card. de Luc. de jurisd. disc. 4. n. 4. vers. Circa vero, de Parochiis, disc. 13. n. 4. Spad. cons. 57. n. 6. lib. 1. Pignatel. tom. 3. consult. 58. n. 5. Rot. dec. 591. n. 4. & 5. p. 13. dec. 20. n. 7. p. 18. rec.

Prout etiam ad eumdem Episcopum Gerund. spectat cognitio causarum omnium ad forum Ecclesiasticum spectantium respectu tam Clericorum, quam Laicorum d. Vallis de Ameno, cap. conquerente 16. de Offi. Ord. cap. cum Episcopus 7. eod. tit. in 6. & confirmat Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20. Barbos. de Offi. & potest. Episc. p. 3. alleg. 125. nu. 28. Fagnan. in d. c. conquerente, num. 23. Quod fortius procedit quoad causas criminales, & matrimoniales, quarum cognitio, in d. c. 20. vers. ad hæc, auferitur Prælatis inferioribus, & Episcoporum tantum examini, & jurisdictioni reservatur, non obstante consuetudine, & præscriptione quadragenaria cum titulo, Fagnan. in cap. ante eder tibus, de excess. Prælat. sub n. 6. vers. hodie vero, Leotard. de re benef. lib. 1. q. 24. n. 195. vers. Idcoque, Barbos. in Collect. ad cap. 20. Concilii, n. 49. & 87. & licet in d. cap. 20. non derogetur immemorabili, tamen ut ea juvari posset, Abbas deberet illam probare concludenter cum requisitis Gloss. in c. 1. de præscr. in 6. & ulterius donec dum esset canonizata per tres sententias conformes, & rem judicatam, semper Ordinarius esset manutenendus in cognitione hujusmodi causarum, Fagnan. in cap. cum etiam, de præscrip. n. 38. vers. præterea, Barbos. d. alleg. 127. num. 20. & in collect. ad d. c. 20. Concilii, n. 49. 52. & 55. Rot. dec. 447. n. 1. p. 1. rec. & dec. 610. p. 2. rec.

Similiter eidem Episcopo competit jus conferendi omnia Beneficia Ecclesiarum d. Vallis de Ameno ex dispositione juris, non solum illa, quæ sunt liberæ collationis in mensibus non reservatis, ex cap. conquerente 16. de offic. Ordin. c. cum olim 18. de præscript. c. cum ex injuncto, in fin. de hæret. Garz. de benef. p. 4. c. 1. n. 52. & c. 4. n. 4. Rot. cor. Seraph. dec. 799. n. 1. cor. Bich. dec. 268. n. 4. & p. 9. rec. dec. 60. n. 5. sed etiam illa, quæ vacant ex causa permutationis, cap. 1. de rer. permut. in 6. Necnon & instituendi illa, quæ sunt jurispatronatus, c. 1. de Cappellis Monachorum. cap. ex frequentibus, de instit. cap. nobis, de jure patr. hocque strictius procedit in fundationibus factis post Conc. Trid. quod in sess. 24. cap. 12. & 13. mandavit, ut in beneficiis jurispatronatus instituto Episcopo, & non alteri inferiori reservetur, ut late explicatur in Burgen. Juris instituendi 23. Junii 1690. cor. me.

Præterea pertinet ad d. Episcopum, tunc conferre Ordines majores, & minores omnibus personis d. Vallis de Ameno, vel ipsis dimissorias dare ad eos suscipiendos ab alieno Episcopo, Sac. Conc. Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. & 10. Fagnan. in cap. conquerente, de offic. Ordin. n. 27. vers. Undecimum, Rot. cor. Seraph. dec. 985. Tum Ministrare Sacramentum Confirmationis omnibus d. Vallis, cap. relata 10. q. 1. c. 4. de consuetud. cap. per frontis de Sac. Unct. Barbos. de Offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 30. num. 15. & in collect. ad Conc. Trid. sess. 6. de refor. c. 5. n. 13. Tum etiam Chrisma, ac Oleum Sanctum distribuere Presbyteris, & Rectoribus d. Vallis, cap. Presbyteri 123. & seqq. de consecrat. dist. 4. Rot. dec. 318. n. 2. cor. Rojas.

Tenentur pariter Rectores d. Vallis ad Synodum Gerund. quam convocare spectat ad Episcopum, cap. conquerente 16. de offic. Ordin. cap. quod super his, de majorit. & obedient. c. ex ore 17. de privil. Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 2. ubi statuitur debere ad Synodum accedere omnes Sacerdotes animarum curam habentes, sive Sæculares, sive Regulares sint, ratione suarum Parochialium Ecclesiarum; Est etiam munus Episcopi concedere licentias ad audiendas Confessiones personarum d. Vallis ex S. C. T. sess. 23. de reform. c. 15. & ad prædicandum in eodem loco Verbum Dei, sess. 24. de refor. c. 4. Necnon ad intercessendum matrimoniis, vel dispensandum tribus denunciationibus, ut in sess. 24. de reform. c. 1.

Quarta pariter decimarum, idest quarta ex omnibus decimis pertinentibus ad Ecclesias Parochiales d. Vallis, sicut & totius Diœcesis pertinet ad Episcopum ratione universalis curæ, quam habet in tota Diœcesi, cap. conquerente 16. de decimis, de Offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 86. n. 34. & alleg. 126. n. 35. & 40. Fagnan. in d. c. conquerente, n. 8. cum aliis late deductis in Tolet. Jurisdictionis super decimis 21. Aprilis 1690. coram me, ubi explicatur pro hac quarta decimarum non habere Episcopos intentionem fundatam contra Parochianos, sed contra Parochos.

Licitum ibidem est Episcopo exigere jus Cathedraticum, seu Synodaticum, quod debetur Episcopo in signum subjectionis, & in honorem Cathedræ Episcopalis, cap. placuit 10. q. 3. c. conquerente, de Offic. Ordin. c. Pastoralis, de donationib. c. olim 20. de censib. Barbos. de Offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 86. a n. 4. ad 44. & alleg. 127. n. 36. & in collect. ad Concil. sess. 24. de refor. c. 3. n. 38. Fagnan. in d. c. conquerente, a n. 43. ad 60. in cap. Venerabili, de censib. n. 16. ac etiam Quartam Canonicam ex legatis piis debitam Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet c. officii, in cap. requisivi, de Testam. d. cap. conquerente, hancque quartam præservavit Concil. Trid. in sess. 24. de refor. c. 3. in illis verbis præter id, quod ex relictis piis jure debetur, Fagnan. in d. c. conquerente, a num. 29. ad 33. & 48. & in c. Venerabili, de censib. n. 17. & 18. Barbos. d. alleg. 86. §. 1 de potest. Episc. & declaravit in favorem Episcopi Urgellen. Sac. Congreg. Concilii 25. Januarii 1676.

Necnon habet intentionem fundatam ex assistentia juris ad exigendum charitativum subsidium, ex justa, & rationabili causa ab omnibus subditis, & Ecclesiis sibi subjectis, d. c. conquerente, de offic. Ordin. cap. cum Apost. §. prohibemus, de censib. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 87. n. 7. Card. de Luc. de jurisd. disc. 12. n. 7. vers. clarius, Fagn. d. cap. conquerente, n. 38. & 39. Rot. dec. 1072. n. 7. & 10. cor. Pen. dec. 116. n. 16. cor. Cavill. & dec. 179. n. 9. coram Buratt. & ita nuper declaravit S. Congr. Concil. 26. Januarii 1692. pro Episcopo Urgellen.

Tandem publicatio edictorum in Ecclesiis, & locis d. Vallis tam quoad Ordines, quam quoad alia pertinentia ad forum Ecclesiasticum pertinet ad eumdem Episcopum ratione suæ jurisdictionis, Rot. dec. 340. num. 6. cor. Pirol. & dec. 619. a num. 17. ad 19. part. 19. & licentias dare publicandi Indulgentias etiam in Ecclesiis Regularium S. Concil. Trident. sess. 22. de refor. cap. 9. Barbos. de potest. Episcop. part. 3. alleg. 103. n. 69. Fagnan. in d. c. grave, de Offic. Ordin. num. 43.

Et ita alteri, &c.

DE

DE JURISDICTIONE, QUAM HABENT S. R. E. CARDINALES In Ecclesiis suorum Titulorum.

DISCEPTATIO FRANCISCI CARDINALIS ALBITII,

Novis allegationibus aucta, & addita Quæstiuncula, An Cardinales Diaconi in suis Diaconiis possint solemnem Benedictionem impartiri?

Una cum responsione ad ea, quæ pro parte Fratrum in Conventu S. Mariæ in Via degentium, & eidem Ecclesiæ Titulari inservientium late fuerunt adversus dictam disceptationem adducta.

AMPLISSIMO
S. R. E. CARDINALIUM COLLEGIO.

NActus occasionem afferendi, & tuendi jus Cardinalitium operæ pretium duxi, eam communis boni causa suscipere, & Ordinis nostri dignitatem, & Romanæ Ecclesiæ utilitatem conferre. Acta a Me antea, & nunc scripta non privati sunt studii, sed publici officii, mea hic solum est opera, reliqua sunt vestra. Antiquissimum jus titulorum, Cardo Dignitatis nostræ, hac in causa statuitur, & exponitur, & quanti sit declaratur. Nihil ei de novo additur, sed quod semper habuit annexum, retinetur; Quod juste possidetur, nemini ex eo cum usu capitur, fit injuria. Arguitur Dignitas, & splendor Ordinis, illustratur Sedes Romana, ornatur Pontifex Summus, cujus Nos sumus, ejusdem beneficio, Collaterales, & Coadjutores, *a* & quocum Orbem, ut ille ait, judicamus, quibus quod accrescit, ad Pontificem redit, in eumque refunditur; Unde quo amplius Dignitas nostra amplificatur, eo altius Pontificia Potestas attollitur. Quod autem ita nostro jure utimur, ad Religiosos Ordines ex eo usu gloria redundat. Nam cum eis vices nostras partimur, & dum ex eis Vicarios nostros instituimus, Cardinalitii luminis participes efficimus. Quod si attente considerent Superiores Religionum, comperient, non modo nil esse, quod querantur, imo esse quod gratulentur: Et quemadmodum queri non solent, imo gratulari, quando aliquis ex suis Theologus, aut Confessarius, aut Concionator Cardinalitius instituitur, aut Missionarius, aut Qualificator, aut Consultor Sacrarum nostrarum Congregationum eligitur, ita oportet nunc gratificari Nobis, & gratulari sibi, quod a Nobis eorum quisquam sit, sive Vicarius, sive Parochus, sive Sacrista, sive Concionator in nostri Titulis institutus; Itaque aut omnia illa munia, quæ cum lætitia, & plausu receperunt, eis sunt dimittenda, aut hæc cum aliis pariter sunt recipienda, & vero, si nullum ex illius officiis detrimentum illatum est, aut infertur Religionibus, neque ex his quicquam damni inferetur, vel si quid jacturæ ob alia fecerunt, & faciunt, & tamen illud patiuntur, æquum est, ut si quid jacturæ hinc evenerit, eodem modo patiantur; Nec queri qui præsunt Religionibus debent, quod Superiorum diversitas, seu multiplicitas confusionem, ac perturbationem Religiosæ gubernationis pariat; utraque enim jurisdictio intra suos limites continetur, neque quæ ad Regularem observantiam spectant, Cardinalis Titularis usurpare prætendit, nec fas est Religionis Superioribus ea, quæ ad Cultum Divinum, & Regimen tam spirituale, quam temporale Ecclesiæ sui Tituli ad Cardinalem Titularem attinet, invadere, quod si nihilominus pergunt queri, & repugnant, suspicionem faciunt odio privatæ personæ duci, non communis boni studio moveri; Equidem cum jus nostri Tituli afferebam de Justitia, cum illius usum Religioni communicabam, de gratia cogitabam, credebamque simul a Nobis jus acceptum, & illis beneficium datum, quod si rejiciant, non idcirco Nos, Eminentissimi Patres, Jus nostrum dimittamus; Aliud quippe est beneficium repudiare, aliud juri renunciare, cum illud sine injuria fiat, hoc sine Injuria fieri non possit; Quam sit autem fundatum, & solidum ex hac mea, Eminentiss. Patres, ratiocinatione apparet, cujus iis argumentis opus est, ut respondeant, quæ si non possint diluere, querimoniis abstineant, & sinant Nos pacifice Jure nostro frui, quod & per se clarum, & manifestum est, & Bullis Pontificiis, quemadmodum ostendimus, confirmatum. Hoc ergo propono Eminentiss. ac Rever. Vestro Collegio, & agnoscendum, & tuendum. Hortatur communis ratio Dignitatis, & causæ, quæ est cura Ecclesiarum nostrarum, quam debemus ex officio præstare, & si negligamus graviter in eo delinquimus, ut enim ait S. Antoninus. *b* Peccant Cardinales si non curent, ut Ecclesiæ sibi commendatæ sartæ, ac tectæ conserventur, Ecclesiastica officia in eis frequententur, & idonei Ministri illis præficiantur, si animarum, quæ ipsis subjectæ sunt, diligens cura non geratur. Hæc autem vix præstari rite, ac recte possunt, nisi a Nobis, Vicarii, Parochi, Sacristæ, Confessarii, ac Concinatores Nobis cogniti, & explorati, & omnino probati, & fidis Titulis eligantur; Itque ut verbis Bernardi utar. *c* Agite pro loco quem tenetis, pro dignitate, qua polletis, pro potestate, quam accepistis, ut Ordinis Nostri Jus, & Dignitas ex integro conservetur.

a *D. Bernardus de consider. lib. 2. cap. 4. c. Per venerabilem, §. Rationibus, vers. sunt autem.*
b *3. part. Summa, tit. 23. cap. 2. col. penult.*
c *Epist. 188.*

Humillissimus, & Addictissimus Servus
F. Card. Albitius.

SUMMARIUM.

1 *DOmus in sacrorum usum conversa, seu Ecclesia, quare dicebantur Tituli, & n. 12.*
2 *Crux apponebatur in Titulum in erectione dictarum domorum, seu Ecclesiarum.*
3 *Ecclesia adificari non possunt, nisi Episcopus crucem prius apponat.*
4 *Vela cum imaginibus, seu nominibus martyrum in titulum apponebantur.*
5 *Tabella etiam cum descriptione nominis Sanctorum affixa dicebantur tituli.*
6 *Domus Deo dicata, qua tituli vocantur, a fiscalibus titulis nomen desumunt.*

7 Bo-

7 *Bonorum fisco applicandorum tabella apponi non possunt nisi ab eodem fisco.*

8 *Tituli appositio quare prohibita a Justiniano Imperatore.*

9 *Memoria in Sanctorum honorem erecta vocabatur tituli.*

10 *Absalom erexit sibi in titulum nomen suum.*

11 *Jacob in titulum erexit lapidem quem capiti suo supposuit.*

12 *De eadem conclusione, de qua n. 1. quod Ecclesiæ dictæ sunt tituli ab initio nascentis Ecclesiæ.*

13 *Tituli nomen secundum aliquorum opinionem a tuendo derivat.*

14 *Reprobatur dicta opinio, & firmatur quod honorem significat.*

15 *Refertur alia opinio volentium titulos idem esse ac redditus & proventus Ecclesiæ relictos, & n. 17.*

16 *Reprobatur etiam dicta opinio, & referuntur casus in quibus tituli nomen non redditibus, & bonis applicatum fuit, sed Ecclesiis, vel domibus ad divinum cultum destinatis.*

17 *De eadem conclusione, de qua n. 15. quod scil. prædia & bona Clerici assignata dicantur tituli.*

18 *Quodque vocentur tituli ordinationum.*

19 *In Clerum antiquitus non admittebantur qui certæ Ecclesiæ adscripti non erant.*

20 *Presbyteri plures uni titulo addicti, & ex eodem titulo denominati fuerunt.*

21 *De ratione ob quam plures Presbyteri fuerunt uni titulo addicti.*

22 *Tituli prædicti a quonam fuerunt in Urbe Presbyteris assignati.*

23 *Quare Fabianus Pontifex constituit septem Diaconos per septem Urbis Regiones.*

24 *Diaconi cum nomine Regionum subscribere se solebant in decretis Pontificum.*

25 *Presbyteri titulis adscripti sacramenta ministrare tenentur adinstar Parochorum animarum curam gerentium.*

26 *Diaconi officia erant circa fidem conservandam & propagandam.*

27 *Declaratur conclusio, de qua n. 24. quare hodie Diaconi non subscribant amplius cum nomine Regionum, sed Diaconiæ.*

28 *Cardinales attento eorum dignitatis, & auctoritatis augmento in titulis non jure simplicis Parochi, seu Plebani, sed pinguiori se gerunt.*

29 *Cardinales tenentur residere in titulis.*

30 *Et non residentes deponi possunt a dignitate Cardinalitia, facta prius monitione.*

31 *Cardinales in suis titulis jus Episcopale habere declaravit Bonifacius VIII.*

32 *Referuntur dicentes contrarium, sed reprobantur.*

33 *Declaratur conclusio, de qua n. 31. ut Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum loco Episcoporum habeantur quoad jurisdictionalia, quæ vero ad Episcopalia si sunt Episcopi.*

34 *Quod ampliatur etiam si non sint Episcopi.*

35 *De eadem conclusione, de qua n. 33. ut qui non sunt Episcopi non habeant ex sui natura jurisdictionem Episcopalem, sed quasi Episcopalem.*

36 *Prout neque habeant ea quæ sunt ordinis.*

37 *Quia nempe non possunt conferre sacramentum confirmationis, ordines sacros, & alia similia jura Episcopalia.*

38 *De eadem distinctione, de qua numeris precedent. inter Cardinales habentes jura Episcopalia, & ea quæ sunt jurisdictionis.*

39 *Declaratur opinio Card. Bellarmini volentis Cardinales Presbyteros, & Diaconos in suis Titulis & Diaconiis esse subjectos Episcopo adinstar Parochi.*

40 *Cardinales titulares de jure communi majorem habent auctoritatem & jurisdictionem in suis titulis, quam Parochi in eorum Ecclesiis.*

41 *Cardinales Diaconi habent jus Episcopale, seu quasi in suis Diaconiis sicut Presbyteri in eorum titulis.*

42 *Quod ampliatur procedere sive tituli, vel Diaconiæ sint in Ecclesiis sæcularibus, sive regularibus.*

43 *Cardinales Titulares leges obligantes in conscientia in suis titulis ferre possunt.*

44 *Habent in suis titulis jus corrigendi, excommunicandi, suspendendi, ac interdicti sententiam ferendi.*

45 *Visitandi jus habent in suis Titulis sicut Episcopi in suorum Diœcesibus.*

46 *Ecclesiæ Titulares dicuntur parvæ diœceses intra fines Episcopatus Romani.*

47 *De Conciliis mandantibus Cardinales posse per se, vel per Vicarium visitare Ecclesias suorum titulorum, eorumque subditos.*

48 *Cardinales Titulares possunt per se ipsos, vel eis absentibus per Vicarium visitare clericos & populos Ecclesiæ Titulari subjectos circa Ecclesiarum bona & cultum divinum, ac etiam circa eorum mores & vitam.*

49 *In visitatione unum ex inservientibus Ecclesiæ titulari adhibere tenentur.*

50 *Instituendi ac destituendi jus habent in Ecclesiis suorum titulorum, & n. 63.*

51 *Beneficia dictis titulis annexa conferre possunt.*

52 *Canonicatus etiam, ac prebendas, seu beneficia curam animarum habentia.*

53 *De privilegio concesso per Sixt. IV. d. Cardinalibus conferendi omnia suorum Titulorum beneficia.*

54 *Pontifex beneficia prædicta conferre non debet nisi quatenus vacent in curia, vel de expresso Commendatarii aut Ordinarii consensu.*

55 *Facultas prædicta conferendi beneficia Ecclesiarum Titularium non cadit sub revocatione Indultorum Cardinalium Greg. XIV. & Pauli V. circa beneficiorum collationem.*

56 *Declaratur dictam facultatem competere quatenus Cardinales sint præsentes in Curia.*

57 *Præsentes quando dicantur moram trahentes in Urbis districtu.*

58 *Referuntur resolutiones & casus in quibus declaratum fuit optionem competere Cardinalibus absentibus ab Urbe intra duas dietas.*

59 *Juris assistentiam habent in collatione beneficiorum suorum Titulorum, vel Commendarum.*

60 *Assistentia prædicta non suffragatur ad effectum manutentionis, si constat alium esse in quasi possessione conferendi eadem beneficia.*

61 *Declaratur conclusio, de qua n. 52. & seq. ut procedat in beneficiis liberæ collationis, secus in illis de jurepatronatus, in quibus Titularibus competit solum institutio.*

62 *Ampliatur eadem conclusio, ut etiam in beneficiis de jurepatronatus si Patroni sint discordes collatio Titularibus competat sicut Episcopis in eorum Ecclesiis.*

63 *De eadem conclusione, de qua n. 50. quod Titulares possunt etiam cum minori solemnitate beneficiatos destituere sicut instituere.*

64 *Cardinales Titulares curam animarum habent in suis Titulis.*

65 *Confessiones subditorum audire possunt quatenus sint sacerdotes.*

66 *Matrimoniis interesse possunt, vel licentiam interessendi aliis concedere.*

67 *Jura parochialia exercere possunt sicut Parochi.*

68 *Jurisdictionibus Pontificalibus in Ecclesiis Titularibus uti possunt, ac solemnem benedictionem impartiri more Episcoporum.*
Examinatur quæstio an prædicta, ac alia præeminentia competant Cardinalibus Diaconis in eorum Ecclesiis.

69 *Primam tonsuram ac minores ordines suis subditis in eorum titulis conferre possunt, dummodo sint Sacerdotes, & n. 71.*

70 *Reprobatur opinio Sanchez volentis hujusmodi privilegium Cardinales habere ex consuetudine, illudque fuisse sublatum per Concil. Trid. & firmatur contrarium.*

71 *De eadem conclusione, de qua n. 69. quod Cardinales possunt in his titulis conferre ordines & primam tonsuram subditis.*

72 *Cum suorum titulorum subditis dispensare possunt in omnibus casibus sicut de jure possunt Episcopi.*

73 *Reprobatur opinio volentium Cardinales in suis titulis non posse dispensare in voto, & declaratur quando procedat eorum opinio.*

74 Fa-

74 Facultas dispensandi in irregularitatibus concessa Episcopis per S. Conc. Trid. non competit Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum, & refertur opinio Titularibus favorabilis.

75 Idem dicendum est de Prælatis inferioribus quasi Episcopalem jurisdictionem habentibus.

76 Contraria opinio prædictis Cardinalibus favorabilis non est improbabilis ex eadem ratione, de qua num. 46.

77 Indulgentias centum dierum concedere possunt Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum.

78 Ultimas voluntates commutare possunt in suis titulis, seclusa Pontificis reservatione.

79 Fideicommissis ad prædict. Ecclesias spectantibus derogare possunt.

80 De legatis Ecclesiæ suorum Titulorum relictis disponere possunt.

81 Regimen & curam habent bonorum spiritualium suorum Titulorum.

82 Reprobatur distinctio Pasqualigi circa titulos antiquos, & novos circa dictum regimen & curam.

83 Clausula sine præjudicio intelligitur præterquam quoad expressos.

84 Subsidium charitativum Cardinales prædicti exigere possunt a subditis suorum titulorum.

85 Canonicum unum suorum titulorum possunt ad servitium retinere, & de ampliatione etiam ad duos canonicos.

86 Canonicus prædictus lucratur fructus suæ præbendæ, non autem distributiones quotidianas.

87 Vicarium deputare possunt Cardinales in suis titulis, & de eadem conclusione, de qua n. 47. & seq.

88 Jurisdictio, quam habent Cardinales in suis titulis, est ordinaria, & tamquam in jure fundata late interpretanda.

89 Nulla Consuetudo introduci potest.

90 Et contra Ecclesiæ utilitatem non valet.

91 Imo uti contra Ecclesiasticam disciplinam recipienda tamquam irrationabilis, & a jure improbata.

92 Adversus actus jurisdictionales tamquam facultativos consuetudo induci non potest.

93 Negatur adesse consuetudinem in contrarium, & firmatur conclusio quod exercitium unius actus etiam minimi conservat jurisdictionem in omnibus, quodque usus alicujus rei privilegiatæ sufficiat pro retentione privilegii.

94 Reprobatur Mandosius ad reg. 7. Cancellariæ, q. 2. num. 7.

95 Cardinales in suis titulis & in causis hujusmodi titulos concernentibus absolutam jurisdicendi potestatem habent, illasque audire possunt.

96 Consuetudo contraria jurisdictioni quam Cardinales habent in suis titulis sublata fuit per Sixtum V.

97 Decretum irritans tollit omnium præscriptionem & consuetudinem, omnemque usum & contrarium usum.

98 Refertur opinio Mandosii & sequacium volentium Cardinales Titulares non habere jurisdictionem in Monachos & regulares degentes in Monasteriis suis titulis annexis, ne dentur uni Ecclesiæ duo sponsi.

99 Nullum Monasterium Regularium præsertim monialium in Urbe subjectum est Titularibus ex cap. dilectus, de Capell. Monach.

100 Cardinales titulares auctoritatem non habent super Regulares quamvis habentes domicilium in Ecclesiis suorum titulorum.

101 Regulares qui deserviunt Ecclesiis titularibus Cardinalium habentur loco Canonicorum dictarum Ecclesiarum.

102 Reprobatur conclusio, de qua n. 98. & firmatur quod Cardinales titulares jurisdictionem habent in Regulares deservientes suis titulis, exceptis iis quæ regularem observantiam concernunt.

103 Dictamque jurisdictionem habent privative ad Superiores Religionum.

104 Reprobatur eadem Mandosii opinio, de qua d. n. 98. & declaratur procedere posse in iis quæ respiciunt regularem observantiam, secus autem in concernentibus servitium Ecclesiæ, & sic dare uni Ecclesiæ duos sponsos diversis respectibus non esset monstrum.

105 Text. in cap. dilectus, de Capell. Monach. de quo n. 99. declaratur habere locum in titulo simplicis Plebani, non autem in Cardinali Titulari, prout non habet locum in Episcopis.

106 Item locum habere in Monasteriis Monialium, secus in illis Monachorum.

107 Quod ampliat, etiamsi adsit dictio nullum, quia hæc non est semper universalis negativa.

108 Item ut illius dispositio non egrediatur ea quæ regularem observantiam concernunt.

109 Jurisdictio Cardinalibus titularibus super sæculares suis titulis inservientes concessa fuit per Sixtum Quintum.

110 Cleri appellatione veniunt etiam Regulares.

111 Jurisdictio in diplomate tituli clarissime datur Cardinali Titulari in Conventum, & Superiores regulares.

112 Cardinales habentes regimen, & curam in duas Ecclesias regulares titulares earumque Superiores, omnem auctoritatem, ac merum & mixtum imperium habere censentur.

113 Maxime ubi Pontifex usus fuerit dictione plenarie, quæ omnem jurisdictionem, & in quoscumque comprehendit.

114 Prout quando usus est verbo aliis, quod relatum ad personas facit illas ejusdem qualitatis.

115 Facultas concessa per Pontificem Cardinalibus titularibus in Conventum, & Superiores procedendi tamquam in rebelles si non pareant, ex jurisdictione provenit.

116 Monachi & Regulares de jure communi subjecti erant Episcopis.

117 Privilegium jurisdictionis Cardinalium titularium late interpretandum.

118 Monachi & Regulares conqueri non possunt de privilegiis super jurisdictione Cardinalibus titularibus concessis.

119 Regulari non prohibetur esse Vicarius Episcopi.

120 Reprobatur limitatio volentium Regulares de Ordine Mendicantium non posse deputari in Vicarios.

121 Vicarius Regularis in Ecclesia regulari Titulari potest per Cardinales deputari absque consensu Superioris Regularis.

122 In titulo Cardinalitio regulari deputari in Vicarium non potest nisi Regularis.

123 Beneficium regulare habens si potest deservire per substitutum, hic pariter esse debet Regularis.

124 Parochus deputari potest a Cardinali Titulari.

125 Cardinales Titulares curam animarum habentes, illam per Vicarium amovibilem exercere possunt.

126 Vicarius amovibilis in curæ animarum exercitio dicitur Episcopi coadjutor, non autem Parochus.

127 De eadem conclusione, de qua num. 98. quod Ecclesia una duos habere non possit sponsos, seu capita.

128 Declaratur in quibus casibus procedat conclusio quod in Ecclesiis curatis Regularibus Episcopus deputare debeat Parochum de consilio Superioris Regularis.

129 De ead. conclusione, de qua n. præced. quod Cardinales titulares in deputatione Vicarii requirere teneantur consilium Superioris Regularis, sed quod non teneantur illud sequi.

130 Parochus, seu alius minister Regularis deputatus a Cardinali in sua Ecclesia Titulari amoveri non potest a Superiore regulari, quia destituere non potest nisi qui instituit.

131 Concionatorem, Confessarium, Sacristam, aliosque Ecclesiæ ministros in Ecclesia sui tituli Cardinalis deputare potest.

132 De distinctione quod Ministri Regulares deputati a Cardinali in Ecclesia Regulari Titulari exempti sint ab obedientia eorum Superioris Regularis.

133 Officio terminato redire tenentur ad obedientiam Prælati Regularis.

134 Exempta censetur Ecclesia regularis titularis a jurisdictione Prælatorum Regularium si per Pontificem data fuit facultas in spiritualibus & temporalibus, quia tunc censetur concessa pleno jure.

135 Ecclesiæ Titulorum Cardinalium sunt plenarie subjectæ in spiritualibus & temporalibus ipsimet Cardinalibus.

136 De

236 *De Concilio Basiliensi disponente circa Titulos Cardinalium eorumque conservationibus.*
237 *De Concilio Lateranensi sub Leone X. pariter disponente circa Titulos Cardinalium, & reformante in parte Concilium Basiliense.*
238 *De Constitutione Sixti V. in §. 12. super præfinitione Titulorum, & Diaconiarum Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus.*
239 *De Bulla, seu Diplomate Collationis Tituli S. Mariæ in Via facta Cardinali Albicio.*

1 DOmus Fidelium in Sacrorum usum conversæ, quas nos Ecclesias dicimus, a majoribus nostris
Tituli appellabantur, sive quia in earum consecratione, & erectione Crux ponebatur in Titulum, ut censet *Baron. tom. 2. ad annum 112. n. 5. & 6. & in notis ad Martyrologium die 26 Julii ver. Titulus, Bimius in vita*
2 *Evaristi, vers. Hic Titulus*; quo ex more emanarunt Constitutiones, ne quis ædificaret Ecclesiam, nisi prius Civitatis Episcopus veniat, & ibi Crucem figat, ut pa-
3 tet *ex Concilio Aurelian. regist. in c. Nemo 9. de Consecr. distinct. 1. & in l. Decernimus, C. de Sacr. Eccles. & in Auth. ut nullus.* Fabric. *col. 5. tit. 17. in Capitul. Franciæ, lib. 5. cap. 239. & in Ritual. Rom. de Div. Officiis, cap. de ædific. Eccles.* sive quia ad fores Ecclesiarum in honorem Martyrum erectarum, Vela quædam suspen-
4 debantur, in quibus depingebatur ipsius Martyris imago, aut nomen, quæ Tituli dicebantur, ut ex Gregor. Turonen. *lib. 4. Mirac. Beati Martini*, & ex B. Paulino Natali sexto, qui sic canit:

Qui pulchra tegentis
Vela ferant foribus, seu plura splendida lino-
Sive coloratis textus fucata figuris
Hi læves Titulos lento polians argento
Sanctaque præfixis obducant limina lamnis.

Quæ Vela D. Ambrosius Cortinas Regias appellat *lib. 5. Epist. 33.*

5 Sive quia in Ædibus in honorem Sanctorum erectis affigebantur Tabellæ quædam cum inscriptione nominis illius Sancti, quo ædes Deo erat dedicata, quæ Tituli vocabantur; desumpta nomenclatura a Fiscalibus
6 Titulis, de quibus *in l. si quando, la secunda, C. de bonis vacant. lib. 10.*

Cum enim bona vacantia Fisco incorporanda essent, hujusmodi incorporatio per Tabellæ, sive Tituli impo-
7 sitionem fiebat, quæ nonnisi a Fisco poterat apponi, *ut in C. Ut nemo Privatus Titulo, & in lib. 1. Cod. de Navibus non excusan. lib. 10.* ex Cassiodoro, *lib. 4. Epist. 14. & lib. 5. Epist. 6. & lib 9. Epist. 18.* ex Symmacho, *lib. 2. Epist. 27. & lib. 5. Epist. 54.*

8 Ideo Imperator Justinianus *in Novel. 28. cap 5.* vetuit, Ne aliquis imponat Titulum prædiis, vel alienis ædibus, siquidem hoc Fisci proprium est, & Regiarum Domorum, ut ipse ait, quam Pientissimæ Augustæ. Si vero sub alterius appellatione Tabulas, sive Titulos impositos deprehendat &c. Quod repetit *in Novel. 29. seu Auth. de Prætore Paphlagoniæ, c. 4. §. certe, & Novel. 30. sive de Prætore Cappadociæ, cap. 8. in fin.* concordat text. *in l. 2. C. Ut nemo Privatus Titulos, & in l. fin. ff. Quod vi aut clam.* in illo enim statuitur, ne quis Vela Regia suspendere, vel Titulum audeat, in isto autem habetur, si ad januam meam Tabulas affixeris. Sive deni-
9 que quia cum Domus Fidelium in Sanctorum Hominum memoriam ædificarentur, memoria illa Titulus vocabatur, desumpto argumento a sacris literis. Nam *lib. 2. Regum, cap. 18. habetur.* Porro Absalom erexit sibi cum adhuc viveret Titulum, qui est in Valle Re-
10 gis, dixerat enim, non habeo filium, & hoc est monumentum nominis mei, vocavitque Titulum nomine suo; Sic etiam Jacob Genes. *cap. 18.* Lapidem,
11 quem supposuit capiti suo, cum in somnis vidit scalam erexit in Titulum.

Utcumque sit Ecclesiæ in honorem Sanctorum ædi-
12 ficatæ ab initio nascentis Ecclesiæ Tituli vocatæ sunt. Sic ex Prodentio *Hymno 5. de S. Vincentio.*

Jam nunc & ossa extinxero,
Ne sit sepulchrum funeris,
Quod Plebs gregalis excolat,
Titulumque figat Martyris.
Et *Hymno 12.*
Parte alia Titulum Pauli via servat Ostiensis.

Et istius sunt sententiæ ultra Baronium *loc. cit. Onuphrius Panvinus de septem. Urbis Ecclesiis, cap. 5. in princip.* Azor. *instit. moral. tom. 2. lib. 4. cap. 1. vers. Ego vero* Nauclerus, *de Monarchia Divina, Ecclesiast. & Sæculari tom. 1. p. 2. lib. 4. pag. 582.* Martin. Roa *lib. singular. cap. 10. in fin. & de die Natali, cap. 21.* Juret. ad Symmachum *Epist. 23.* Amaya *d. l. si vacantia a n. 3. usque ad 9. de bonis vacant. lib. 10.* Jo. Ferrand. Anicien. *in disquis. Reliquiaria, l. 1. cap. 6. art. 2.*

Et hoc nomen Tituli a tutando derivasse, eo quod 13
ubi essent affixæ Tabulæ pro suo vendicarent, atque tuerentur, voluit Cujaccius, Juret. & alii citati ab Amaya *d. l. si vacantia n. 6.*

Quod tamen non placet Julio Cæsari Scaligero *lib. 1. poet. c. 9.* quem referunt Ludovic. a Cerda *lib. 3. Ænead. versic. 545. n. 10.* Theodor. Hoeping. *in Tract. de Insi-* 14
gniis, cap. 25. §. 1. n. 15, Nam credidit Scaliger, verbum Tituli derivare a verbo Græco Τιμή quod honorem significat, ut idem sit honor, ac Titulus.

Et ex his assentire non possunt Ciaconio in vita
S. Hyginii Papæ in discursu de origine Cardinalium; 15
quem sequutus est Casalius, *de Veter. sacr. Christianor. Ritib. cap. 83.* Et novissime Fr. Petrus Maria Passarinus, *de Statibus, & officiis Hominum, tom. 1. q. 185. n. 20. vers. His vero Titulis.* Existimantibus Titulos nil aliud esse, quam redditus, vel proventus ex Villis, Prædiis, Fundis, aut Agris a piis, sive viris, sive fœminis ad alendos Ecclesiæ Ministros relictis, & hinc ortos esse Titulos Equitii, Vestinæ, Pammachi, Lucinæ, Julii, Callisti, Damasi, Pastoris, Eudoxiæ, Æmilianæ, Crescentiæ, Fasciolæ, Tygridæ,

Nam nomen Tituli non bonis, & redditibus applicatum fuit, sed Ædibus, & Ecclesiis ad Divinum Cul- 16
tum destinatis, ut colligitur ex Baronio, *in notis ad Martyrologium die 19. Junii*, ubi de Titulo Vestinæ, *& die 26. Julii*, ubi de Titulo Pastoris, *& die 1. Augusti*, ubi de Titulo Eudoxiæ, & de Titulo Equitii. Damasus in Silvestro hæc habet. Hinc fecit in Urbe Romana Ecclesiam in Prædio cujusdam Presbyteri sui, qui vocabatur Equitius, quam Titulum Romanum constituit juxta Thermas Diocletianas, qui usque in hodiernum diem appellatur Titulus Equitii.

Et de titulo Vestinæ Anastas. *in Innoc. I.* Eodem tempore dedicavit Basilicam SS. Gervasii, & Protasii, & infra, titulum Romanum constituit.

Et opinionem Ciacconii reprobat Victorell. ad eundem Ciacconium *loc. cit. verb. Tituli autem pag. 46.* dum ait, Evaristus Pontifex dum Titulos in Urbe divisit, nullam de redditibus mentionem fecit.

Verum est, quod successivis temporibus Prædia Cle- 17
ricis assignata ad victum, & Ecclesiis relicta tituli nomine vocata sunt, ut apparet ex *lib. 1. feudor. tit. 6. §. 1.* ibi.

Si Episcopus, vel Abbas, vel Abbatissa, vel Dominus Plebis feudum dederit de Rebus Ecclesiarum, quæ iis subjecta sunt, & tituli vocantur.

Quod nomen transfusum est ab Ecclesiis in bona, ut ex nostris notat Calvinus *in Lexicon Juris, verb. Tituli primum*, ubi. Quod tituli primum erant certæ Sedes Clericis attributæ, in quibus munus suum exercerent; Postea vero eo nomine Prædia iis ad victum, cultumque assignata.

Et hoc etiam prius tradidit *Quintannaduennas lib. 3. Ecclesiasticon. in explicatione Canonis IV. Concilii Calcedonen. n. 13.* Nam hoc tituli verbum ponimus in certo quodam loco, & Sede certa, quæ in Ecclesia Clericis attributa erat, ut munus suum exercerent, quo nomine Prædia etiam his ad victum, cultumque assignabantur,

Hinc orti sunt postea tituli Ordinationum, de qui- 18
bus in *d. cap. 4. Concilii Calcedonensis registrat. in c. Neminem 70. distinct.*

Non enim antiquitus admittebatur quis in Clerum, 19
nisi qui certæ Ecclesiæ esset adscriptus, Petr. Gregor. *in Instit. rei benef. c. 8.* Tondut. *q. Canon. p. 2. c. 1. §. 11. n. 2.* Unde ejus Ecclesiæ, & tituli dicebantur in cujus Albo erat descriptus, Baronius *ad annum 112. num. 4. 5. & 6.* Bimius *ad vitam Evaristi, vers. Hic Titulos.*

Nec cum Casalio possum sentire, qui loco superius citato existimat, quod si redditus Ecclesiarum essent opulenti, non unus, sed duo, & plures singulis titulis præficiebantur.

Licet enim verum sit, plures Presbyteros uni titulo fuis-

fuisse addictos, & ex eodem titulo plures denominari,
20 ut constat ex subscriptionibus Concilii Romani primi
sub Symmacho, cui subscripsere plures Presbyteri ejusdem
tituli, & Synodi Romanæ sub Gregorio Magno,
de qua *lib. 4. Epistolarum ejusdem Gregorii, Indict. 13.
cap. 88.* cui subscripsere Presbyteri S. Balbinæ tres,
S. Damasi duo, Sanctorum Apostolorum tres.

Non tamen hoc evenit propter reddituum opulentiam,
sed quia Fidelium crescente numero oportuit
21 crescere Ministros in titulis qui Sacramenta ministrarent,
ut ait Cardinalis Turrecremata *in Summa de Ecclesia,
lib. 1. c. 83. vers. Quod vero.*

Porro hujusmodi tituli ab Evaristo fuerunt in Urbe
22 Presbyteris assignari, *ut ex lib. Pontificali Damasi Papæ*
ex Anastasio Bibliothecario *in ejus vita*, & Baronio *ad
annum 112. n. 6.*

Sed quia in Urbe Fidelium numerus crescebat in
23 dies, Fabianus Pontifex constituit in ea septem Diaconos
per septem Urbis Regiones, qui Regionarii sunt
dicti, ut ex Michaele Medina *lib. de continentia*, asserit
Vasquez *in 3. part. disc. 326. n. 79.* quod innuit
Sixtus V. in Bulla, qua præfinivit Titulos Cardinalium,
quæ Incipit, *Religiosa in 2. tom. Bullarii novi
constit. 55. in princ.*

24 Et propterea in Conciliis, & Decretis Pontificum
subscribebant Diaconi cum nomine Regionum, ut patet
in Decretis Symmachi, quibus ita subscripti reperiuntur,
nempe,

Cyprianus Diaconus S. R. E. Regionis septimæ his
subscripsi, & consensi.

Anastasius Diaconus Regionis primæ suscripsi.

Joannes Diaconus Regionis secundæ subscripsi.

Tertullius Regionis quartæ subscripsi.

25 Porro officium Presbyterorum, qui dictis Titulis
adscripti erant, fuit administrare Christifidelibus Sacramenta,
& ad instar Parochorum, animarum curam
gerere, Panuinus *de septem Urbis Ecclesiis, capit. 2.*
Baronius *ad annum 112. num. 5. & 6.* Azor. *Institut.
moral. tom. 2. lib. 4. cap. 1. quæst. 4.* Petrus Andr. Gamma
*in repetit. Extrav. Julii II. de Simoniaca Papæ electione,
n. 127. vers. Ideo*, Germonius *de Indult. Card.
§. ult. n. 3.*

26 Officium vero Diaconorum Regionum non erat, ut
assisterent Pontifici, ut statuit Evaristus, sed ut Christianam
Religionem propagarent, & conservarent,
Vasquez *d. disp. 226. n. 79.* & expresse *Sixtus V. precitata
Constitutione in princ.*

27 Assignatis postea tractu temporis Diaconis Ecclesiis
Regionum, non cum nomine Regionis Decretis, seu
Conciliis Summorum Pontificum subscripsere, sed cum
nomine Ecclesiæ sibi assignatæ, non tamquam Titulus,
qui solum Ecclesiis Presbyteralibus datus erat, sed tamquam
Diaconia, qui mos usque ad hæc tempora servatur.
Talis enim est Diaconorum subscriptio.

Ego N. S. Mariæ in Via lata Diaconus Cardinalis.

Ego N. S. Eustachii Diaconus Cardinalis.

28 Crescente vero Dignitate Cardinalium, quia functionibus
Papæ assistebant, crevit & in Titulis Auctoritas;
Ideo non ut simplices Parochi, seu Plebani, sed digniori
jure administrarunt, ut notat Felinus *in cap. His
quæ, de majorit. & obedien. in princ.* Joan. Andreas *in
c. Dilectus, n. 9.* & ibi Hostien. *num. 3.* Abbas *n. 12. de
Capellis Monachorum.*

Non sublata illis obligatione residendi in dictis Ti-
29 tulis, ita ut Leo IV. & non III. ut in Decretali, Anastasium
Presbyterum Cardinalem Sancti Marcelli, cum
suum Titulum deseruisset, & monitus residere neglexisset,
a sua Dignitate deposuit, ut constat *ex cap. En
gestis, de Clericor. non residen.* ubi Abbas, & cæteri,
R. P. D. Fagnanus *ibid. n. 20.* cujus depositionis Historiam
late prosequitur Cardinalis Baronius *ad ann. 853.
n. 45. ubi, n. 55.* sententiam depositionis apposuit, &
ex nostris Lotherius *de re benef. lib. 3. q. 27. n. 53.* eruditus
P. Franciscus Macedo *in tract. de Clavibus, l. 4.
tr. 5. cap. 8. vers. nonnulla quæstiones*; qui eandem Leonis
IV. Historiam refert.

30 Hoc autem pinguius jus, quod habent Cardinales in
suis Titulis, declaravit Bonifacius VIII. Jo. Monacho
Cardinali, & ejus Vicecancellario, ut ipse testatur *in
cap. unic. de majoris & obed. in 6.*

Dicit enim Jo. Monachus, quod Papa sibi respondit,
31 quod Cardinales in suis Ecclesiis habent jus Episcopale,
quod dictum referunt, & sequuntur pleríque ex
DD. infra citandi, & præsertim Jo. Andr. *d. cap. unic.
n. 3.* Mart. Laudens. *de Cardinal. q. 60. in princ.* Cassa- 32
neus *ad Consuet. Burgundiæ, tit. des Justices, rubr. 1. §. 4.
pag. 136. vers. Item etiam*, Redina *in Promptuario recept.
sentent. tit. 11. de Cardinalib. n. 5.*

Et quamvis hujusmodi dictum tamquam incertum
non approbetur a Suarez *de Relig. tom. 2. tr. de Voto, l. 6.
c. 10. n. 10.* & Sanchez *in Sum. l. 4. c. 38. n. 2.*

Nihilominus tamquam certissimum habendum est,
non solum quia sic sentiunt quotquot super hac materia
scripserunt, sed quia Paulus IV. in sua Constitut. quæ
incipit *Cum Venerabilis, in Bullario novo tom. 1. const. 5.*
sic declaravit, & statuit, ibi.

Ac diversæ Almæ Urbis nostræ Parochialibus Ecclesiis
pro eorum Cardinalatus Titulo, sive denominatione
præficiuntur, & in eis *Episcopalem Jurisdictionem habeant*,
quam Jurisdictionem agnoverunt etiam ipsemet
Suarez, & Sanchez locis infra citandis.

Statuenda est igitur tamquam certissima, & indu- 33
bitata conclusio, quod S. R. E. Cardinales in Ecclesiis
suorum Titulorum Jurisdictionem Episcopalem habent,
quæ desumitur a sententia Honorii III. registr. *in cap.
His quæ, de majorat. & obed.* ubi Abbas, *n. 1. dicit*,
& tene menti, quod Cardinales habent in Titulo suo,
& in Ecclesiis subjectis Titulo Jurisdictionem Episcopalem,
Felin. *ibid. in princ* dixit ex mente Imolæ *in
Clement. ne Romani, de elect.* quoad Cardinales in suis
Titulis habentur loco Episcoporum, quod Jurisdictionalia,
& quoad Episcopalia si sunt Episcopi. Jo. Andr.
ibid. num. 11. ait in suis Ecclesiis habent (Cardinales)
Jus Episcopale. His consentiunt Bellam. *n. 11. in fin.
Cardinalis in 5. oppositione*, R. P. D. Fagnanus, *n. 15.*
ibi.

Quinto nota Cardinales in suo Titulo, & in Ecclesiis
Titulo subjectis habere Episcopalem Jurisdictionem.

Et subjungit.

Hic est Textus, qui ad hoc consuevit quotidie allegari,
& non reperitur alibi, quem omnes extollunt.

Et hanc sententiam sequuntur DD. tam antiqui,
quam moderni, nempe Cardinalis *in Clemen. Ne Romani,
§. Irritum, n. 4. in fin. de elect.* Abbas *in c. Dilectus,
de Capellis Monach.* Romanus *in sermone habito in Concilio
Basileen. registr. in fine suorum consiliorum, n. 19.* Jacobar.
de Concil. lib. 2. art. 12. n. 11. Falcon. *de reservat.
q. 2. princ n. 10.* Villadiego *de origin. Cardin. n. 7.* Manfred.
de Card. dec. 106. Paris. *de Resignat. lib. 2. quæst. 12.
n. 10* Alban. *de Card. q. 46* Mandos. *ad Reg. 7. Cancellariæ,
q. 2.* Grillenzon. *consil. 63. n. 1.* Germon. *de Indult.
Cardinal. §. Tam ratione n. 10.* Leo in Thesaur *fori Ecclesiast.
part. 2. cap. 1. n. 17.* Azor. *Instit. moral. tomo 2.
lib. 4. cap 3. q. 3.* Squillant. *de privileg. Cleric. cap 2. n. 2.*
Rubeus *in Aphorismis Episcop. ver. Cardinalis*, Tuscus
littera C. conclus. 100. n. 49. subjungit.

Imo Cardinales etiam non Episcopi in Ecclesiis sui 34
Tituli utuntur pleno jure Episcopali, Alterius *de Censuris
disp. 17. lib. 5. cap. 1. vers. Archiepiscopos, Episcopos,*
Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 8. n. 50. & lib. 2. quæst. 1.
n. 7 & eod. lib. q. 35. n. 11.* Barbos. *in tr. Juris univ. Eccles.
lib. 1. cap. 4. n. 33.* idem Barbos. *in cap. His quæ de
Majoris. & obedient.* Moneta *de Commut. ultim. volunt.
cap. 5. n. 340.* Diana *p. 5. tr. 2. resolut. 12.* Pilaja *decis. 5.
n. 9. lib. 1.* Didacus Frances *in Pastorali interno tract. 3.
q. 2. n. 11.* Gabriel a S. Vincentio *de Censur. disp. 9. q. 7.
n. 117.* Scipio Redina *in promptuar. Juris tom. 1. tit. 11.
n. 5.* ubi late Petr. Andr. Gemma *in d. Extravag. Julii II.
n. 126. vers. Tum quia*, Fanc. Marcus *dec. 1286. num. 4.
tom. 2.* inferens ex hoc quod debent postulari secundum
Abbatem *in cap. fin. de Postul. Prælatorum*, Victorell. *in
vita S. Higinii de origine S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium,
vers. Cardinales in suis Titulis*, Borrigher. *de successión.
ab intestat. tit. de Renunc. successión. cap 2. num. 2.*
Meroll. *in Theolog. moral. disp. 1. de volunt. & Involunt.
5. diff. n. 525.*

Et quamvis nonnulli ex prædictis DD. dicant Cardi- 35
nales in Ecclesiis suorum Titulorum habere jurisdictionem
non Episcopalem, sed quasi Episcopalem, quod etiam
asserit *Sixt. V. in citata Constit. 55. in princ.* Hoc ta- 36
men intelligendum est non habere ex sua natura jurisdictionem
Episcopalem, qui non sunt Episcopi; Non enim
habent isti, ea quæ sunt ordinis, ut conferre Sacramen- 37
rum Confirmationis, & Ordines Sacros, habent tamen 38

ea, quæ sunt Jurisdictionis, ut bene distinguit Moneta, *de conserv. c. 5. n. 34.*

39 Hinc declaranda est opinio Card. Bellarm. *dum in tom. 2. controv. l. 1. c. 16. de cler. vers. pari ratione*, dicit
quod Presbyteri, & Diaconi Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum sunt veluti Parochi Episcopo subjecti,
& nihil possunt, nisi quantum eis Episcopus permiserit, cujus opinionem sequuntur Gironda *de Episc. lib. 1. disp. 2. c. 5. n. 3.* Sebastian. Cæsar. *de Eccles. Hierarchia, p. 1. disp. 2. num. 9.* Zaccharias Bover. *tom. 2. de demonstr. symbolorum vera, & falsa Religion. art. 4. 6. symbolo de Card. success.* Vasq. *in 3. p. disp. 242. q. 5.*

40 Ut scil. intelligatur de antiquo statu, & jurisdictione ante tempora Bonifacii VIII. & sententiam Honorii III. *in d. cap. his quæ de majorit. & obedien.* Alias si eorum opinio ad nostra tempora amandaretur, esset non solum contra juris communis dispositionem, sed etiam contra Constitutiones Summorum Pontificum Pauli IV. & Sixti V. & Diplomata eorumdem titulorum; Nam de jure communi Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum possunt exercere ea, quæ non possunt Parochi, nempe excommunicare, suspendere, instituere, & destituere, ut dicunt supracitati DD. & præsertim Zabarell. *in d. c. his quæ in fin. & Pelin. in princ.* Nam Plebani in suis Ecclesiis non habent ita pingue jus sicut habent Cardinales in suis titulis, Archid. *in cap. Nullus 16. q. 7. n. 5.* Præpos. *in c. 1. 21. dist. n. 6. vers. Nam Plebani.*

Et opinionem hanc Boverii, & aliorum pœne reprobat Victorell. in add. ad Ciacc. *in Vita S. Hyginii, de origine, S. R. E. Card. vers. Zacharias.*

41 Et hoc jus Episcopale, seu quasi, non solum habent
Cardinales Presbyteri in dictis Ecclesiis suorum titulorum, sed etiam Cardinales Diaconi in suis Diaconiis, Parif. *de resign. d. l. 2. q. 13. n. 10. vers. sive sint Diaconi*, Barbos. *d. tr. juris univers. c. 4. n. 23. vers. ubi ampliat.* quod etiam statuit Sixtus V. *d. sua Constit. 55.* & ex ea R. P. D. Fagn. *d. c. his quæ, n. 18. & 19.*

Et hoc procedit, sive tituli, vel Diaconiæ sint clericorum sæcularium, sive regularium, cum Sixtus V. in
42 dicta sua Constitutione pariformiter loquatur de Ecclesiis sæcularibus & regularibus, & Summi Pontifices in Diplomatibus titulorum Ecclesias regulares plenarie subjiciant Cardinalibus, ut cuique legenti patet, & videbimus infra.

His sic firmatis, Primo infertur Cardinales in Ec-
43 clesiis suorum titulorum posse promulgare, & ferre leges obligantes in conscientia, Castropal. *tom. 1. tract. 3. disput. 1. punct. 23. num. 12.* Acugna *in cap. 1. dist. 5. n. 4.* Alitia Diana *d. p. 5. tr. 2. resol. 7.* Bildell. *tom. 1. Theolog. de Potest. Legislativa q. 50. sect. 9.* Suarez *de legibus lib. 4. cap. 5. num. 4.* Cottonius *celebr. controv. lib. 3. de Cleric. controvers. d. cap. 3. n. 55.*

44 Secundo infertur Cardinales in prædictis Ecclesiis habere jus corrigendi, excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententiam ferendi, *d. cap. his quæ de major. & obed.* & ibi Canonistæ R. P. D. Fagn. *ibid. n. 19. Et in cap. ne pro dilatione, n. 42. de pœnis. & remiss.* ubi quod habent auctoritatem cætera faciendi, quæ sunt jurisdictionis Episcopalis, Germon. *de indult. Card. §. tam ratione, n. 18.* Barbos. *dict. cap. 4. num. 38.* alios adducit Diana *d. part. 3. tract. 2. ref. 12.* Cotton. *loc. cit. num. 55.*

Tertio infertur Cardinales in præfatis Ecclesiis ha-
45 bere jus visitandi, sicut habent Episcopi in suis diœcesibus, Felin. *in cap. his quæ, in princ. versic. & istis*
46 *adde*, Panvin. *de visitat. part. 2. quæst. 2. n. 26.* Fagn. *loc. cit. num. 20.* sunt enim dictæ Ecclesiæ quasi eorum parvæ diœceses intra fines Episcopatus Romani, Munet. *de commut. ult. vol. capit. 5. n. 452.* Cotton. *loc. citat. n. 55. vers. commutare.*

Quod expresse concessum fuit, imo mandatum a
47 Conc. Basilien. sess. 23. & repet. in Conc. Lateran. sub Leone X. ut apparet ex sua Constitut. 7. *in ordine in 1. tom. Bull. novi*, in qua cavetur, quod Cardinales, si præsentes sint in curia personaliter, si vero absentes per Vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent clericos, & populos Ecclesiarum titulo suo subjectarum,
48 cum diligentia inquirant circa cultum Divinum, & bona dictarum Ecclesiarum, moresque in primis, & vitam clericorum, & parochianorum solerter explorent, quod refert Fuscus *de visit. lib. 1. cap. 2. n. 5.*

49 Visitatio autem fiet per Cardinalem adhibito ad minus uno ex regularibus dicto titulo inservientibus, juxta text. *in cap. debent superioribus suis, in Extrav. inter comm. de offic. jud. ord.* & ibi Barbos. *in Sum.* Idem Barb. *de Canon. & dignit. cap. 1. n. 17.*

Quarto infertur Cardinales in Ecclesiis suorum titu-
lorum habere jus instituendi, & destituendi, *cap. querelam de elect.* ibi A. Cardinalis S. Susannæ, cui dicta 50
Ecclesia tamquam capella suo titulo in spiritualibus est subjecta canonice fuerat institutus. Et sic docet Innoc. *in cap. dilectus, n. 4. de Capellis Monach.* dicens, institutionem, & destitutionem spectare ad Cardinales in suis titulis, Felin. *d. cap. His, quæ, in princ.* Mandos. *d. reg. 7. q. 3. n. 5.* Germon. *de indult. Card. §. tam ratione, n. 19.* Barbos. *d. cap. 4. n. 36.* Fagnan. *d. cap. his, quæ n. 21.*

Ideo possunt conferre beneficia sita in dictis Ecclesiis, 51
Felin. *d. c. his, quæ, num. 1.* Sarnen. *Reg. de trien. q. 31. n. 16.* Barb. *d. c. 4. n. 36.* & ex Panvino, Fagn. *loc. cit. n. 22.* 52
Grillenz. *cons. 63. per tot.* sive sint Canonicatus, sive Præbendæ, sive beneficia curam animarum habentia, sive non, Azor. *Instit. mor. d. c. 3. q. 2. vers. ex quo fit*; Nam
Sixtus IV. testibus Felin. Azor. Fagn. & Barbos. *loco su-*
perius cit. concessit privilegium Cardinalibus, ut con- 53
ferre possint omnia beneficia sita in Ecclesiis, quas ratione tituli, vel commendationis, vel administrationis, habent, non obstantibus Expectativis, vel reser- 54
vationibus, nisi vacent in Curia, & Summus Pontifex dicta beneficia, nisi de expresso Ordinarii, vel Commendatarii consensu conferre non debeat.

Quæ facultas non cadit sub revocatione indultorum Cardinalium circa collationem beneficiorum facta a
Greg. XIV. & Paulo V. in eorum enim Decretis prædi- 55
cti Pontifices declarant nihil velle innovare circa collationes beneficiorum, quæ ad Cardinales spectant ratione Ecclesiarum titularium, ut patet ex Decreto, sive Constitut. Greg. XIV. *in 2. vol. Bullar. novi sub n. 19. & in Constit. Pauli V. Bull. nov. tom. 3. Const. 58.*

Advertendum tamen est, quod hujusmodi facultate
possunt uti Cardinales, dummodo sint præsentes in Cu- 56
ria, Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 13. n. 20.* Tondut. *quæst. benef. part. 2. cap. 3. §. 8. n. 8.*

An autem possint dici Cardinales præsentes in Curia 57
ad hunc effectum si moram trahant in districtu Urbis, non tamen ultra duas dietas; Scio in materia optionis Decanatus S. Collegii fuisse resolutum competere optio-
nem Cardinali absenti ab Urbe per duas dietas, ut tem- 58
pore Clement. VII. die 26. Septembris 1533. accidit in persona Cardin. Senen. qui cum abesset ab Urbe per duas dietas, admissus fuit ad optionem Decanatus vacantis per obitum Cardinalis de Monte, non obstante contradictione Cardinalis Tranen. qui cum esset præsens in Curia, prætendebat optionem ad se spectare.

Ita etiam fuit observatum sub Paulo V. in persona Cardinalis Giojosæ, qui cum moraretur in Abbatia Sublacensi, optavit nihilominus Decanatum vacatum per obitum Cardinalis Pinelli, quos casus refert Cherubin. in add. ad Constit. Pauli IV. 5. *in ordin. in tom. 2. Bullar.*

Advertendum secundo, quod licet Cardinalis Titu- 59
laris habeat juris assistentiam in collatione beneficiorum existentium in Ecclesia sui tituli, vel commendæ, illa
tamen non sufficit, ut ei possit concedi mandatum de 60
manutenendo, si probetur alium esse in quasi possessione conferendi eadem beneficia, ut resolvit Rot. *dec. 423. num. 3. part. 1. rec.* & post eam Diana *d. tract. 2. resol. 97. num. 27.*

Adverte tertio. Quod facultas conferendi hujusmodi 61
beneficia intelligitur secundum qualitates beneficiorum, quia si beneficia sint liberæ collationis, libere poterunt conferre, si vero sint subjecta juripatronatus, & juri præsentandi, habebunt tantum institutionem seu confirmationem, *cap. Decernimus, cap. pia mentis 18. q. 7.*
gloss. in cap. quamquam de elect. in 6. & in cap. querelam 62
eod. tit. Grilleoz. *d. cons. 63. n. 7. & 8. qui n. 9. subjungit*, quod si patroni discordent in præsentando, Cardinales sicut Episcopi provident Ecclesiis, *cap. si vero, cap. in quibusdam de jurepatr.*

E contrario poterant beneficiatos destituere, & hoc est deponere, ut ex Mandos. Gomez. Patis. tenet Barbos.
d. cap. 4. n. 36. vers. Et destituendi, Grillenz. *d. cons. 63.* 63
n. 2. Patis. *de resignat. Benef. lib. 7. quæst. 10. n. 11. & quæst. 14. n. 5.* Imo in destituendo minor solemnitas requi-

quiritur, quam in constituendo, Gonz. *ad reg. 8. gloss. 7. n. 12.* Barbos. *in cap. 1. de Capellis Monach. n. 6.*

64 Quinto infertur ad Cardinales titulares curam ani-
marum Parochianorum suis titulis subjectorum specta-
re. Sunt enim suæ oves, & de eis in districto Dei Ju-
dicio rationem reddituri sunt, ut bene loquitur Conc.
Basilien. *sess. 23.* & asserit Grat. *discept. 298. n. 76.* Aver-
65 *sa quæst. 16. de Ministro Sacram. Pœnit. sect. 7. pag. 789.*
vers. attamen Card. Ubi quod Cardinales ratione Ti-
66 tuli suarum Ecclesiarum in Urbe habent curam, & re-
gimen animarum: suntque Superiores Parochia. Et
propterea si sint Sacerdotes possunt audire confessiones
subditorum, Aversa loc. cit.

Possunt interesse matrimoniis, & aliis interessendi licentiam concedere, Azor. *d. lib. 4. cap. 3. n. 7.* Sanchez *lib. 3. de Matr. q. 28. n. 7.* Basil. Ponte *eod. tract. lib. 5. cap. 10.* Gutierez *eod. tract. 66. n. 9.* Boss. *eodem tract. cap. 4. §. 23 n 61.*

67 Et denique omnia, quæ ad Parochum spectant po-
terunt per se, vel per Vicarium exercere, Grat. *dict. discept. 298. n. 77.* Cotton. loc. cit. *n. 55.*

Sextu infertur posse Cardinales in præfatis Ecclesiis
uti insignibus Pontificalibus, & solemnem benedictio-
68 nem impartiri more Episcoporum, licet Episcopi non
sint, Host. & Jo. Andr. *in cap. 1. de supplen. neglig. Prælat.* Felin. *in cap. inter Monasterium, num. 2. de re jud.* Moneta *de conserv. cap. 5. n. 34.* Barb. *d. cap. 4. num 35.* Cotton. *loc. cit. vers. ut insignibus*, Fagn. *in d. cap. ne pro dilatione, n. 41.* ubi allegat Extravag. Clem. VII. quæ incipit: Sanctissimus in Christo Pater, Bottigl. *loc. cit. n. 8. vers. Imo possunt.*

Sed quia DD. in hoc numero allegati loquuntur de Presbyteris Cardinalibus; Merito dubitari potest, An hujusmodi benedicendi solemniter Privilegium competat Cardin. Diacono in sua Diaconia?

Et quod non competat suaderi potest ex eo, quod inter officia, quæ Diaconis assignata sunt, non connumeratur solemnis benedictio; Si enim ad Ecclesiam Apostolorum aspiciamus, munus eorum erat, oblationes colligere, etiam opes Ecclesiæ administrare, ut colligitur *ex Act. Apostol. cap. 6. ex Sermone S. Leonis Papæ de S. Laurentio.* Sequentibus vero temporibus officium eorum fuit Sacerdoti Sacrificanti assistere, ac ministrare populo, Eucharistiam distribuere, Evangelium legere, Baptizare, Prædicare, Publicos Pœnitentes reconciliare, de quibus late Card. Bellar. *lib. 1. de Cler. cap. 13. vers. Sexto Ordo Diaconor. usque ad fin.* March. *de Sacram. Ord. tr. 2. part. 7. de Diaconatu cap. 3. per tot.* Fermosin. *ad rubr. de offic. Arch. q. 1. a n. 6.*

Hodie vero nonnulla ex iis abrogata sunt: Nam a Conc. Nicæno registr. *in cap. Pervenit. 1. in dist. 93.* Potestas distribuendi S. Eucharistiam sublata est Diaconis.

Similiter sublato usu, & potestate a fidelibus communicandi sub utraque specie, facultas dispensandi Populo Sanguinem Christi a Diaconis sublata est. Quamvis aliquis usus ejus in Pontificio Sacello persistat, quia dum Pontifex solemniter celebrat post datam pacem, ad Sedem suam pergit, & tunc Diaconus post sumptionem Corporis, consecratum Calicem, ei propinandum porrigit.

Pariter & si Diaconi in Ecclesiæ primordiis ob Sacerdotum inopiam, & credentium copiam, solemniter sæpe baptizare solebant, nunc autem ob sacerdotum numerum usus iste in Ecclesia Dei sublatus fuit, in tantum quod si hodie Diaconus solemniter baptizaret, irregularitatem non effugeret, Navarr. *de Cler. ordin. ministr. lib. 5. consil. 1.* & Henriq. *de Sacr. Bapt. lib. 1. c. 29. n. 1.* Ugol. *de offic. Episc. c. 15. §. 6. n. 6.* & alii, quos refert Marchin. *loc. cit. n. 15. quamvis ille num. 16. dicat*, tunc effici irregularem si baptizet solemniter sine jussu sacerdotis, secus si ex sacerdotis delegatione, opinionem tamen Navarri, & aliorum tenet Fermosin. loc. cit. *n. 16.*

Sublata est etiam a Diaconis potestas præessendi opibus Ecclesiæ, & eleemosynis fidelium, easque a fidelibus colligendi, & collectas inter pauperes distribuendi, quia cum tanto officio intumescerent adversus Presbyteros, & inique insolescerent, ob id reprehensi a S. Cypriano, *lib 3. Epist. 9. a S. Hieronymo epist. 85. ad Evagrium, & a S. Bernardo lib. 4. de consid. ad Eugenium, & prius a D. Augustin. q. 101. in l. quæst. utriusque testamenti.* Ideo sublata fuit illis hæc potestas. Marchin. *loc. citat. num. 26.* Binius ad vitam Anastasii I. *vers. constit.* Cum

ergo inter officia, & munia Diaconorum non legatur potestas benedicendi solemniter, non est, cur ea Cardinalibus Diaconis concedatur.

Secundo, quia potestas benedicendi solemniter competit ratione ordinis, ut vult gloss. *in cap. Ecce in verb. benedicere 95. dist.* Archidiac. *in cap. denique 21. dist. & ibid.* etiam Turrecr. Et quidem ordinis sacerdotalis ut notat Isaac Habertus *in Pontificali Græcor ad part. 11. Liturgiæ Ordinum in assert. de ritu benedicendi cap. 6. in fin.*

Et propterea *in cap. 28. lib. 8. Const. Apost.* dicitur: Diaconus non benedicit, neque benedictionem dat, accipit vero ab Episcopo, & Presbytero, quem locum interpretatur Gretserus *de benedict. lib. 1. cap. 7.*

Tertio quia quicquid sit de benedictione, quæ datur a Sacerdotibus in fine Missæ, quam privatam appellat ex nostris Præposit. *in cap. Ecce 95. dist. minorem collector. Apostol. Constit lib. 3. cap. 10.*

Certe quod attinet ad solemnem benedictionem, quæ datur incipiendo ab illis verbis: Sit nomen Domini benedictum, &c. solus Episcopus illam dat, non Sacerdos, neque Diaconus, Gloss. *in d. c. Ecce verbo benedicere il 2.* & ibi Præposit. *vers. alia est benedictione non privata, sed solemnis*, cui videtur favere Concilium Agathen. celebratum anno 506. *can. 30.* Ibi. Benedictionem in Ecclesia super plebem fundere Presbytero penitus non licebit. Solemnem scil. Benedictionem interpretatur Isaac Habertus *loc. cit. pag. mihi 298.*

Et quod solis Episcopis competat jus benedicendi solemniter, non autem Sacerdotibus, vel Diaconis, tenet Gloss. *in cap. Abbates. verb. si Abbas, de privil. in 6.* Silvestr. *in summ. verb. benedictio in princip. & alii Summistæ in d. verb.* DD. *in d. cap. Abbates.* Ugol. *de Offic. Episcop. cap. 32. §. 1.* Barbos. *eod. tract. alleg. 72. n. 63. & 66.* Ferdin. Paez *in repet. cap. Missas de consecr. distinct. 1. n. 124. vers. Dicitur autem solemnis benedictio*, Sanchez *cons. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 17. num. 10.* Quattus *de benedict. Eccles. tit. 1. dub. 5. vers. dico quarto.*

Quo circa si Sacerdos, & Diaconus solemniter benedicerent cum illis verbis, Sit nomen Domini benedictum, &c. Irregularitatem non effugerent, *ut ex cap. ministrare*, juncta gl. *26. q. 6.* notat Majol. *de irregul. l. 4. c. 13. n. 4.*

Quarto, quia sic usus invaluit in Urbe, ut Cardinales Diaconi, dum assistunt Missæ decantatæ in suis Diaconiis, non fundant solemnem benedictionem, ut testati sunt mihi Magistri Cæremoniarum.

Cæterum his non obstantibus, intrepide sentio, Cardinales Diaconos habere potestatem solemniter benedicendi populum in suis Diaconiis, non quidem Jure proprio, sed ex Apostolico privilegio. Cum enim Cardinales Diaconi in suis Diaconiis habeant jura Episcopalia, vel quasi, ut late firmavi supra, *num 41.* Non est dubitandum, quin stante hujusmodi privilegio possint solemniter benedicere, ut ultra allegatos tenet Fagn. *in cap. ne pro dilatione de Pœnit. & Remiss. n. 41.* ubi nulla facta distinctione inter Presbyteros, & Diaconos ait, quod cum Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum habeant facultatem corrigendi, censuras Ecclesiasticas fulminandi, & cætera faciendi, quæ sunt jurisdictionis Episcopalis, conferunt minores ordines, utuntur Episcopalibus insigniis, & benedicunt solemniter, & licet non habeant consecrationem aliquam, sed nudos Ordines sacros, Jacobat. *de Conc. lib. 10. n. 204. vers. Item aliud privilegium*, dicit, quod Cardinalis etiamsi non Episcopus potest facere solemnem benedictionem.

Idem voluit P. Diana *part. 5. tract. 2. vers. 12.* ibi, possunt Pontificiis insignibus uti, & benedictionis solemnem Ritum more Episcoporum exercere, etiamsi Episcopi non sint, Azor *instit. mor. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 2. in fin.* Ibi, & benedicendi solemnem ritum more Episcoporum, Fragos. *de Regim. Reip. p. 2. lib. 6. disp. 15. §. 2. n. 2. vers. Præterea*, ubi dicit quod possunt solemniter benedicere instar Episcoporum, quamvis Episcopi non sint, Sebastian. Cæsar. *de Eccles. Hierarch. part. 1. disp. 2. de Card. §. 5. n. 8.* ubi ait, possunt etiam non Episcopi solemniter benedicere; Plures alii possent adduci ex allegatis, *n. 41.* Sed in puncto, quod Cardinales Diaconi solemnem benedictionem largiri possint tenet S. Anton. *in sum. 3. p. 2. tit. 14. cap. 16. §. 9. vers. de*

privilegio mentionem faciant, de revocatione vero nullum verbum; Et in puncto hoc privilegium Cardinalibus Titularibus non esse revocatum a Concilio, tenet Bonac. *de suspens. in particulari disp.* 3. *q.* 1. *punct.* 11. *num.* 4. *in fin.* novissime Fermosin. *de Rubr. & Tit. de Tempor. Ordinat. quæst.* 5. *n.* 19. *&* 20. ubi pluras allegat Lezana loc. cit. *n.* 4. dicit contraria consuetudine hoc esse introductum, quæ dat potestatem, vel arguit illam habere a Papa: Bottiglier. loc. cit. qui plures Doctores allegat, & dicit: In Cardinalibus Presbyteria contrarium procedere.

Rursus quæstionem hanc, an scil. Cardinalis in Ec-
71 clesia sui tituli possit conferre primam tonsuram & ordines minores suis subditis, examinat Diana *in p.* 8. *tr.* 1. *resol.* 33. adversus Adrian. *in c.* 4. *de Sacram. Confirm. art.* 3. §. 2. *in princ.* & concludit ad favorem Cardinalium, quem sequitur Fermosin. loc. cit. *q.* 4. *num.* 5. ubi & respondet ad contraria.

72 Octavo infertur, posse Cardinales cum suorum titulorum subditis dispensare in omnibus casibus, in quibus possunt Episcopi dispensare de jure, ut vult Didacus Anton. Franc. *in pastor. interno tr.* 3. *q.* 2. *n.* 51. *vers. at supradicta resolutio*.

Et licet Sanch. *in summa lib.* 4. *cap.* 38. *n.* 2. & ante
73 eum Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 10. dicat Cardinales in suis titulis non posse dispensare in voto, eorum tamen opinio minime vera est, quia illis in locis negant, vel saltem dubitant de jurisdictione Episcopali, seu quasi, Cardinalium in dictis titulis, quam tamen alibi fatentur, nempe Sanch. *l.* 3. *de Matrim. disp.* 28. *n.* 7. & Suarez *de legib. l.* 4. *cap.* 5. *n.* 4. Vel intelligenda est, ut non possint dispensare in his, quæ conceduntur Episcopo contemplatione propriæ Diœcesis, secus tamen in his, quæ possunt Episcopi in vim Jurisdictionis Episcopalis, ut bene distinguit Monet. *de commut. d. cap.* 5. *n.* 452. *&* 453. & post eum Diana *dict. tract.* 2. *res.* 58. Didacus Frances loc. cit. *n.* 53. Et posse relaxare juramenta dicit Morell. *disp.* 1. *de Voluntat. & Involunt.* 5. *difficult. n.* 526. *vers.* 4. *infertur*, licet Billot. *de absolut. a juram. lib.* 1. *cap.* 7. asserat, quod ex communi observantia in Romana Curia non dispensant, quia a præsentia majoris Prælati, nempe Summi Pontificis, & majoris pœnitentiarii impediuntur; Sed hæc ratio nil valet, quia de honestate Cardinales cessant a dispositione, & relaxatione juramenti, non autem ex necessitate.

Hinc deducitur non posse Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum uti facultate concessa Episcopis a Conc.
74 Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de refor.* dispensandi in irregularitatibus occultis, præterquam homicidii voluntarii. Licet enim Henriq. *in Summa lib.* 6. *c.* 26. §. 1. & alii plures, quos citat Barbos. *ad d. cap.* 6. *vers. contra*; teneant, istam facultatem competere etiam Prælatis habentibus jurisdictionem, quasi Episcopalem; Contra-
75 rium tamen putant verius Arag. 2. 2. *q.* 88. *art.* 21. & alii citati ab eod. Barbos. *adducto loco n.* 7. & ita fuisse decisum a S. Congr. Concilii refert Garzias *de benef. p.* 7. *c.* 11. *n.* 13. *&* 17. & eam declarationem refert Armendariz *ad leges Navarr. l.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Irregul. n.* 10. Fagnan. *in d. cap. His quæ*, *n.* 16. ubi ait, quod Gregorius XIII. dixit, se nolle, ut ea quæ concessa sunt Episcopis a Conc. Trident. competant Cardinalibus in suis titulis, & latius *in d. cap. Ne pro dilatione*, *n.* 42. ubi refert, sic declaratum fuisse a Sacr. Congregatione Concilii, quam declarationem Gregorius XIII. approbavit, *& in cap. Dilectus n.* 27. *de Tempor. Ordin.* ubi quod in reliquis salva manet jurisdictio Cardinalium in suis Titulis.

Et ratio esse potest, quia cum hæc facultas sit jure
76 speciali, & exorbitante a communi concessa Episcopis, intelligi debet de vera Episcopis, & non de aliis, qui non sunt Episcopi, Fagnan. *in d. c. his quæ*, *n.* 16. *in d. c. Ne pro dilatione*, *n.* 42. & in terminis, Cardinales non posse uti hac facultate in suis titulis, tenet Didacus Frances *in Pastor. interno*, *loc. cit. num.* 13. Tolet. *in summa l.* 1. *c.* 89. *num.* 5. Baldell. *de fide & infidel. l.* 1. *disp.* 48. *n.* 24. Monet. *de commut. d. cap.* 5. *n.* 452. quamvis dicat contrariam opinionem in favorem Cardinalium defendi posse, quod etiam tenet Diana, *d. tr.* 2. *resol.* 59. *vers. Verum liceat mihi*. Quæ opinio non est certe improbabilis, cum hæc facultas concessa sit Episcopis contemplatione Diœcesis, ut volunt Sanch. &

Henriq. ab eodem Diana citati. At ut supra diximus Ecclesiæ Cardinalium Romæ sunt veluti eorum Diœceses; ergo non videtur deneganda Cardinalibus in suis titulis hujusmodi facultas.

Nono infertur posse Cardinales in Ecclesiis prædictis 77
Indulgentias centum dierum concedere, cum id habeant a consuetudine etiam quod non sint Episcopi, Navarr. *de Jubilæo*, *not.* 21. Duvall. *de Indulg. p.* 2. *q. unic. art.* 9. Cotton. *d. controv.* §. *cap.* 3. *n.* 55. Lavor. *de Indulg. part.* 2. *cap.* 11. *n.* 15.

Decimo infertur, seclusa Summi Pontificis prohibi- 78
tione, seu reservatione posse Cardinales in prædictis Ecclesiis ultimas commutare voluntates, Moneta *d. c.* 5.
n. 440. Diana, *d. tr.* 2. *resol.* 57. Cotton. *loc. cit.* & dero- 79
gare fideicommissis ad eam Ecclesiam spectantibus, Monet. *d. tr. c.* 9. *conclus.* 22. *n.* 634. Diana, *loc. cit. res.* 61. Coton. *loc. cit. n.* 65. *vers. Derogare*, Lezana *in summa tom.* 3. *verb. Cardinalis*, *n.* 8. *in fin.*

Multo magis posse disponere de Legatis relictis Ec- 80
clesiæ sui tituli, quia tam vigore Bullæ Sixti V. quam Diplomatum titularium concessa est illis cura, & regimen bonorum tam spiritualium, quam temporalium dicti tituli, quorum appellatione veniunt prædicta Le-
gata, Pasqualig. *in select. q. moral. judicis*, *q.* 127. *n.* 10. 81
qui tamen male distinguit inter titulos antiquos, &
noviter erectos a Sixto V. Nam in antiquis dicit cu- 82
ram, & administrationem Legatorum spectare ad titularem, in novis vero, ad eos, ad quos ante erectionem, cura, & administratio dictorum Legatorum spectabat, ex quo erectio novorum titulorum facta fuit cum clausula sine alicujus præjudicio; Quia non bene advertit,
Vir alioqui doctus, clausulam illam intelligi de præ- 63
judicio non expresso, Oldrad. *consil.* 330. Paris. *cons.* 70. *n.* 12. *lib.* 5. Rot. *decis.* 192. *part.* 1. *rec.* & melius ad propositum, *decis.* 720. *n.* 6. *p.* 3. *rec.* Ideo cum Cura, & regimen rerum spiritualium, & temporalium titulorum noviter erectorum fuerit demandata Cardinalibus titularibus, illa clausula sine præjudicio, non præservat hoc præjudicium expressum, non enim cura, & regimen dictatum rerum potest esse penes Cardinales, si remanere debet penes alium; Debet ergo verificari in casu non expresso, verbi gratia, si in dicta Ecclesia essent capellæ de jurepatronatus, quarum patronis non censetur factum præjudicium, ut bene Grillez. *d. cons.* 63. *per tot.*

Undecimo infertur, Cardinales a subditis suorum 84
Titulorum posse exigere charitativum subsidium, Remig. Gondi *de charit. subsid. quæst.* 21. Diana, qui alios refert, *dict. tract.* 2. *res.* 55. Cotton. *loc. cit.* Lezana *loc. cit.* Ventrigl. *in prax. l.* 2. *annot.* 25. §. 2. *n.* 20. Cassan. *loc. cit. pag.* 136. *vers. Item etiam dic quod Cardinales*.

Duodecimo infertur, posse Cardinalem titularem 85
Ecclesiæ Collegiatæ saltem unum Canonicum ad sui servitium, sive obsequium tenere, ut puta pro Capel-
lano, Secretario, &c. ut consuluit Navar. *cons.* 2. *de* 86
Cler. non residen. per tot. quem sequitur Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 27. *n.* 184. qui extendit etiam ad duos Canonicos; Qui Canonicus lucrabitur fructus suæ præbendæ, non autem distributiones quotidianas, ut consuluit idem Navar. *d. cons.* 2.

Hæc omnia cum possint Cardinales exercere per se 87
ipsos, poterunt etiam exercere per eorum Vicarios; Nam certum est posse in eorum titulis Vicarium deputare, ut colligitur *ex d. Constit. Leonis X. in ordine* 7. *in* 1. *tom. Bull. novi*, quod dixit Abb. *in d. c. his quæ num.* 1. Bursat. *cons.* 107. *n.* 7. *vol.* 1. Fuscur *de visitat. c.* 2. *n.* 5. *l.* 1. Sbroz. *de off. Vicar. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 23. Barbos. *d. c.* 4. *n.* 39. Novissime Carolus Pellegrinus *in praxi Vicariorum*, *p.* 1. *sect.* 1. *sub sect.* 1. *n.* 1. *vers. quarto loco*.

An autem in titulis regularium possint deputare in Vicarium unum ex prædictis regularibus, videbimus infra.

Et cum jurisdictio, quam habent Cardinales in prædi- 88
ctis Ecclesiis suorum titulorum sit ordinaria, ut notat Innoc. *in c. dilectus*, *in verb. de jure communi*, *de Capellis Monach.* Zabarall. *in Clem. ne Romani*, §. *irritum*, *q.* 3. *de elect.* Felin. *d. c. his quæ in princip.* Rot. *dec.* 28. *n.* 20. *p.* 6. *rec.* Fragos. *de Regim. Reip. tom.* 1. *q.* 5. *disp.* 13. *n.* 67. Et in jure fundata late est interpretanda, ad tradita per Cassador. *dec.* 8. *num.* 6. *de præb.* Caputaq. *dec.* 88. *num.* 6. *par.* 2. in terminis Moneta *d. cap.* 5. *num.* 442.

& pro-

& propterea non expirare Sede vacante dixit Cardin. *in Clem. Ne Romani*, §. *irritum*, q. 3. *de elect.* Fagnan. *in cap. cum olim*, n. 68. *de majorit. & obed. qui subjungit*, n. 84. Quam tamen (Jurisdictionem) non per se ipsos, dum manent in Conclavi, sed per suos Vicarios, & Ministros exercere possunt.

Non obstat, quod si hæc omnia de jure procedant, contrarium tamen de consuetudine servari. Huic enim motivo plures adaptantur responsiones.

89 Et primo; Cum Jurisdictio Cardinalis titularis sit Jurisdictio Episcopalis, nulla consuetudo introduci potest, quæ præstet impedimentum exercitio prædictæ jurisdictionis, *c. irrefragabili*, *de off. ordin. c. cum ex off. de præscript.* Caputaq. *dec.* 306. *p.* 2. *n.* 5. & 6. Posth. *de manutent. observat.* 44. *n.* 36.

Secundo, quod cum asserta consuetudo sit contra
90 utilitatem Ecclesiæ valere non debet *cap.* 1. *de consuet.* & ibi Gloss. & Abbas, Rota *decis.* 265. *n.* 14. *part.* 1. *recent. tom.* 1.

Imo contra nervum Ecclesiasticæ disciplinæ tamquam
91 irrationabilis est rejicienda, utpote a jure improbata, Rota *d. dec.* 265. *num.* 23. Et præsertim cum jurisdictio Cardinalis Titularis pendeat fere ab auctoritate visitandi Ecclesiam sui Tituli, & cum jus visitandi sit publicum Auctoritate, & utilitate, numquam præscribi potest, *c. Cum ex offic. de præscr.* Fagn. *in c. Venerabili*, *n.* 23. *de Censib.* Nec consuetudo in hoc est toleranda *c. Nos consuet.* 12. *dist.* Innoc. *d. c. Venerabili*, *n.* 6. Fagnan. *ibid. n.* 23. *in fin.*

92 Tertio, cum plures ex actibus Jurisdictionalibus supra narratis sint facultativi, adversus eos consuetudo aliqua introduci non potest, Verall. *dec.* 306. *n.* 7. *p.* 1. Rota cor. Penia, *dec.* 374. *n.* 6.

93 Quarto, negatur adesse hujusmodi consuetudinem, quia in dies Cardinales in eorum titulis exercent actus jurisdictionales; Nam & conferunt Beneficia vacantia, & solemnem benedictionem impertiuntur, ut notum est. Certum est autem exercitium unius actus jurisdictionalis conservare jurisdictionem in omnibus aliis actibus. DD. *in d. c. Dilectus*, *de Capell. Monach.* & præsertim Innoc. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 8. Butr. *n.* 15. Boich. *n.* 15. Felin. *in c. auditis*, *num.* 19. *in* 3. *declarat. de præscr.* Menoch. *de retin. remed.* 3. *n.* 158. & pluries resolvit Rota, ut in decisionibus allegat. a Barbos. 159. *d. c. Dilectus*, *n.* 6. & rursus, *dec.* 14. *num.* 35. *p.* 10. *rec.* ubi dicitur, quod pro conservatione universalis jurisdictionis sufficit Episcopo etiam minimum illius actum exercuisse, & ibi plures aliæ allegantur decisiones. Ad retinendum enim usum Privilegii sufficit illius usus, respectu alicujus rei, vel actus, Seraph. *dec.* 1043. *n.* 4. Add. *ad dec.* 557. Gregor. XV. *n.* 9. Penia, *decis.* 734. *n.* 12. & 13. & prius, *dec.* 11. *n.* 8.

94 Hinc propterea caute legendus est Mandosius *in Reg. 7. Cancel. q.* 2. *n.* 7. qui cum ex Speculatore, & Alvarotto dixisset Cardinales ratione suorum Titulorum posse audire causas concernentes suam Ecclesiam Titularem, & Ecclesias suo Titulo subjectas, quod et-
95 iam voluit Mansredda Card. *cap.* 9. *vers. Habent enim*, ubi quod Cardinales in suis Titulis habent absolutam jurisdicendi potestatem Civilium contractuum, actionum, atque obligationum, jurium, possessionum suorum Titulorum, & cæterorum, quæ ab hujusmodi Ecclesiis pendent, sequuntur Paris. *de resignat. d. lib.* 7. *quæst.* 12. *num.* 51. Barbos. *d. cap.* 4. *n.* 37. *d. cap. His quæ*, *num.* 7

Subjungit, quod talis jurisdictio non est usu recepta, vel tempore succedente evenit, quia si conservata fuit per exercitium aliorum jurisdictionalium, evanescere non potuit saltem de jure. Imo modernis temporibus hanc Cardinalium Jurisdictionem agnovisse Summum sanctæ mem. Pontificem Urban. VIII. ex eo appatet. Cum in sua Constitutione moderatoria facultatum S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Archipresbyterorum, ac Protectorum, & Titularium Ecclesiarum, & Locorum Piorum Urbis, quæ Constitutio, ut in appendice novissima ad Bullarium Romanum Viterbii impressum anno 1659. est in ordine 158. limitando facultates Cardinalium Archipresbyterorum S. Joannis in Laterano, S. Petri, & S. Mariæ Majoris, ac Cardinalium Protectorum Monasteriorum, ac aliorum Locorum Piorum, easdem limitationes voluit servari a Cardinalibus Titularibus, ex quo datur intelligi, non obstante prætensa consuetudine, Summum Pontificem agnovisse etiam his temporibus, Cardinales habere Jurisdictionem in causis Ecclesiarum suorum Titulorum, & illis subditorum.

Sed quatenus adesset consuetudo illa, sublata fuit 96
non solum per Constitut. Sixti V. sed in specie per diplomata collationis Titulorum, in quibus habentur hæc verba:

Ac eamdem Ecclesiam regere, & gubernare, prout alii Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præfuerunt, regere, & gubernare poterunt, sive etiam debebunt. Ex quibus verbis clare patet Summos Pontifices voluisse tollere ea omnia, quæ ex negligentia Antecessorum emanare potuerunt, Rota *dec.* 240. *n.* 4. *part.* 4. *divers.* & *dec.* 332. *n.* 26. *part.* 10. *rece.* ubi quod per novam concessionem omnia præcedentia reviviscunt, & in pristinum statum reducuntur, a quibusvis ante actis præjudiciis vindicata. Cui Constitutioni, & Diploma- 97
tibus annexum est Decretum irritans, quod tollit omnem præscriptionem, & consuetudinem, & omnem usum, vel contrarium usum, Gabr. *de clausul. concl.* 3. *n.* 40. Gonz. *ad Reg.* 8. *gloss.* 67. *num.* 50. *cum aliis per* Barbos. *claus.* 40. *n.* 30. & 35. Rota in pluribus, *decis. relat. in decis.* 20. *n.* 24. *part.* 9. & *dec.* 337. *n.* 22. *p.* 10. *rec.* & alibi sæpe.

Nullum ergo fundamentum fieri potest in asserta consuetudine; Sed dicendum est omnia privilegia Cardinalium in Ecclesiis suorum Titulorum inconcussa, & illibata manere, quibus si ipsi non utantur, cum fere omnia tendant ad Divinum cultum reparandum, & augendum, & in utilitatem Ecclesiarum sint concessa, vereor ne strictam de omissis rationem Deo omnipotenti reddere teneantur.

Firmata sic Jurisdictione Eminentissimorum Dominorum Cardinalium suorum Titulorum. Videndum est, quam Jurisdictionem habeant in Monachos, & in alios Regulares degentes in Monasteriis d. Titulis annexis, & inservientes eisdem Ecclesiis Titularibus.

Mandosius *in Reg.* 7. *Cancellariæ*, *q.* 2. *n.* 10. *in fin.* dicit, advertendum esse, quod cum aliqui ex Titulis Cardinalium sint Monasteria, satis dubitabile videtur, decidere, quam potestatem in his titulis, Monasteriis, & Monachis habeant, ut ipse dicebat Titularem S. Eu- 98
sebii Ordinis Cœlestinorum, quorum ille erat Advocatus, non habere jurisdictionem super Monachos S. Eusebii, & Religionis hujusmodi, alias essent plura capita, videlicet P. Abbas Generalis, & Cardinalis Titularis, quorum uterque in solidum, & principaliter haberet jurisdictionem, quod non est dicendum. Mandosii doctrinam referunt Azor. *d. cap.* 3. *q.* 3. *vers. quæret aliquis*, Moneta *de commut. ult. volunt. d. cap.* 5. *n.* 443. Diana *d. tract.* 2. *resol.* 60. novissime eam sequitur Cotton. *controv. celebr. l.* 3. *de Cler. controv.* 8. *cap.* 3. *n.* 56. *in summa*, *tom.* 7. *verb. Cardinalis*, *n.* 2. qui ait, non videre, quod in Ecclesiis Titularibus, quales sunt Sanctorum Sylvestri, & Martini in Montibus, S. Chrysogoni, & S. Mariæ Transpontinæ Cardinales exerceant aliquod jus, quod idem credit de aliis Monasteriis.

Augetur difficultas *ex cap. dilectus*, *de Capellis Mo-* 99
nach. ibi, Cum autem Monasterium Monialium fuerit, & generaliter in Urbe servetur, ut nullum Monasterium sit Titulo subjectum.

Ex quo textu infert Nicolius *lucubrat. utriusque juris*, *tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 33. *pag.* 76. quod Cardinalis Titularis non habet auctoritatem super Regulares, licet habeant domicilium in Ecclesia sui Tituli. 100

Sed si hæc res metienda sit a jure communi, non incongrue dici potest, quod Monachi, & Regulares, 101
qui morantur, & deserviunt Ecclesiis Titularibus Cardinalium, instar se habeant Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatæ, ut tradunt DD. *in cap. causam*, *il primo de judiciis*, & ibi Hostien. *n.* 1. Joann. Andr. *n.* 3. Abbas Antiquitus *n.* 2. Bellam. *n.* 1. Butr. *n.* 4. & 8. Decius, *n.* 38. Panormitan. *n.* 8. Gratian. *discept.* 270. *num.* 19. Saravia *de adjunctis*, *quæst.* 1. *n.* 18. Michael Frances *de Eccles. Cathedralibus*, *c.* 31. *num.* 17.

Omnem jurisdictionem Cardinalis Titularis habebit 102
in eos, exceptis, quæ Regularem observantiam concernunt, *cap.* 1. *Ne Sede vacante*, Gloss. *in cap. Nullus* (*verb. Regularis*, *vers. ut Episcopus etiam secularis*, *de elect. in* 6. & ibi Anchar. *n.* 3. *vers. sed adverte*, Jo. Andr. *n.* 3.

num. 3. in gloss. ult. Geminian. *num. 7 vers. in gloss. fin.* & ita resolvit Rota *in Montisregalis jurisdictionis, cor. bon. mem. Coccino, quæ est decis. 257. in ejus impress. & dec. 69. pars. 1. recent.* Barbos. *de Canonicis, & Dignitatibus cap. 1. n. 22.*

103 Quæ jurisdictio competit Cardinali privative quoad Superiorem Religionis, & non cumulative, Abbas, *in d. cap. causam, de judic. num. 10.* Franchus *in d. cap. Nullus, num. 3. de elect. in 6.* Michael Frances *d. cap. 21. num. 56.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæst. 28. num. 28.* & pluries resolvisse Rotam, dicit Gratian. *d. cap. 270. n. 11. præsertim in Montis Regalis jurisdictionis, quæ est decis. 121. part. 1. rec.* Valenzuel. *cons. 43. n. 5. & 12. vol. 1.* Barb. *loc. cit. n. 27. vers. unde provenit.*

104 Neque obstat authoritas Mandosii *d. Reg. 7. quæst. 2. in fin.* quia ejus authoritas non est tanti facienda, quanti eam æstimant Scribentes in contrarium in suis allegationibus; Nam Rota, *decis. 43. num. 9. part. 2. rec.* eum vocat Doctorem, qui nimium se involvit, nec considerat ea, quæ faciunt ad rem, sicuti in casu nostro non consideravit; Voluit enim nimium indulgere Monachis S. Eusebii suis clientibus; Non enim ratio per eum adducta subsistit, cum non sit monstrum, quod in una Ecclesia duo sint capita diversis tamen respectibus, ut consideravit Rota *in dictis decisionibus Montis Regalis Jurisdictionis* 69. & 121. *part. 1. recent.* & ex text. *in leg. fin. ff. de jurisd. omnium judic.* voluit Saravia *de adjunct. qu. 22. n. 29.* & propterea illius opinio declaranda est ut Cardinalis Titularis nullam habeat jurisdictionem in Monachos in iis quæ respiciunt Regularem observantiam, secus tamen in aliis concernentibus servitium Ecclesiæ Titularis, ut voluit Azor. *d. l. 4. cap. 3. vers. quæret aliquis, in fin.* & Mandosium reprobat Cohell. *in notitia Cardinalatus, cap. 6. priv. 4. litt. A vers. verum pace tanti viri*

Neque obstat Textus *in capit. dilectus, de Capellis Monach.* Quia huic textui plures applicantur responsiones.

105 Primo, ut non habeat locum in Card. Titulari sicut non habet locum in Episcopo, ut notat Gloss *in dict. capit Dilectus in verbo Titulus*, sed tantummodo procedit in Titulo simplicis Plebani

Secundo, respondetur Textum loqui de Monasteriis Monialium, ut aperte habetur ibi

106 Cum enim Monasterium Monialium [illegible], in quo jus instituendi non pertinet ad simplicem Plebanum, ut notat ibi Anch. *n. 24 vers. vel dic* Anan *n. 13. vers. est specialе*, Abbas, *n. 12. vers. nec obstat*, sed melius omnium Butrius, *n. 2.*

107 Neque obstat verbum, *nullam*, [illegible] est universale, & aptum comprehendere omne Monasterium tam Virorum, quam Mulierum, quia hujusmodi dictio non est semper universalis negativa, ut patet ex Textu vincta Gloss. *in cap. 1. de Capit contrad. & in capit. Abbas, ibi, nulla Ecclesia subjiciantur 18 qu. 2.* & tradunt Abbas *in cap fin. n. 35. de præscript* Cened. *singul. 7?* [illegible] per Barbos *d. 229. num. 5.* sufficit enim, [illegible] possit [illegible] in aliquo, ut sent Abb. *loc. cit.*

108 [illegible] respondetur illum Textum debere intelligi [illegible] *Nullam 18 qu.* [illegible] Summus Pon[illegible] Abbati, non [illegible] Regularem [illegible] ut tenet Valenzuel. *cons. 43 n. 17* [illegible] non obstat, [illegible] Ecclesiæ [illegible] vel Collegiatæ, Nam [illegible] Cathedrali, vel Col[illegible] quia Episcopus in dictis Ecclesiis est loco [illegible] in illa Montis Regalis [illegible] dictionis, *dec.* [illegible] Coccino. Quæ [illegible] in Cardi[illegible] in Eccl[illegible] est loco supe[illegible] Regularem [illegible]

Non [illegible] differentia inter Episcopum, & Cardinalem Titularem, [illegible] Cardinali pleno Jure [illegible] notat Gloss *in cap Volentes, verb Nisi illi Monachi, de privil in 6.* Camp. *dit. es Juris* [illegible] *cap 12 n 116.*

Non enim Cardinales, vel Collegium faciunt, ut Monachi, qui inserviunt tamquam Canonici in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, Trull. distinguantur ab aliis, qui inserviunt Ecclesiis inferioribus Ordinario subjectis, *de Canon. Regul. l. 5. cap.* 2. relat. a Rodriqu. *qu. Regul. tom. 1. qu. 1. art. 3. vers. Magnum autem.*

Sed idem in omnibus Ecclesiis servari debet, cum in materia jurisdictionis Episcopi, nulla detur differentia inter Canonicos Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & Religiosos inservientes aliis Ecclesiis, ut patet ex text. *in cap. Sane, de Reg.* Et ita notarunt in terminis Saravia *de Adjunct. q. 22. n. 19.* Frances *de Eccl. Cathed. c. 31. n. 52.* Et hæc secundum dispositionem Juris communis; sed quia in casu, de quo agitur, res definienda est juxta Constitutiones Apostolicas, indubitanter tenendum est, Cardinalem Titularem omnimodam Jurisdictionem habere in Monachos, sive Regulares, qui inserviunt Ecclesiis suorum Titulorum.

Nam omisso Privilegio Joannis Octavi, de quo meminit Baronius ad annum 882. quod refert etiam Cohel. *in not. Cardinalatus, cap. 6. privil. 14.*

Clara sunt verba Constitutionis Sixti V. de qua supra, Nam postquam ille Summus Pontifex erexit, & præfinivit Ecclesias Titulares Cardinalium nulla, ut dictum est, facta distinctione inter Ecclesias Sæculares, & Regulares in §. *sic igitur*, ait. 109

Sic igitur ipsi Cardinales, quibus hujusmodi Ecclesiarum regimen, cura, & administratio pro tempore commissa erunt, eas in spiritualibus, & temporalibus solicite, fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac juxta Constitutionem piæ memoriæ Leonis Papæ X. Prædecessoris Nostri in Concilio Lateranensi novissime celebrato editam, frequenter visitent; circa Cultum Divinum invigilent, mores, & vitam Cleri, & populi eis subjecti diligenter explorent, eosque ad recte, & honeste vivendum paterno moneant affectu, bonorum, ac temporalium redditium curam gerant. 110

Et non est dubium, quin appellatione Cleri veniant etiam Regulares, *cap Cleros 21. distinct. cap duo sunt genera 12. qu. 1.* Paul de Eleaz. *in Clem. 1. de elect.* Abbas *in cap. de juramento calumniæ in ult. notab.* Joan Baptista Caccialupus inter cons. Zabarell. *cons. 4. num. 20.* Marc. Anton. *lib. 1. resolut. sir. cas 50 vers. 1.* Tambur *de jur. Abb. disp. 21. qu. 1. n. 225 & 226.* 111

Sed clariora sunt verba [illegible] in Diplomatibus Titulorum, in quibus habetur.

Tibi pro tuo Cardinalatus Titulo concedimus, & assignamus & Teque [illegible] in Presbyterum C[illegible] præficimus [illegible], & regimen, administrationem ipsius Ecclesiæ Tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, Ita quod liceat Tibi, regiminis, & administrationis ejusdem Ecclesiæ, ac membrorum, jurium, & pertinentiarum hujusmodi possessionem, sive quasi, per Te, vel per alium, sive alios propria authoritate libere apprehendere, & de illorum fructibus, redditibus, & proventibus, & emolumentis universis disponere, & ordinare, ac eamdem Ecclesiam regere, & gubernare, prout alii Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præfuerunt, de illis disponere & ordinare, ac eandem Ecclesiam regere & gubernare potuerunt, seu etiam debuerunt. Quo circa circumspectioni Tuæ per Apostolica [illegible] mandamus, quatenus curam, & administrationem prædictas sic exercere studeas, fideliter, fideliter, & prudenter, quod d. Ecclesia Gubernatori provido, & fructuoso Administratori gaudeat se commissam, Tuque valeas exinde apud Nos non immerito commendari. 112

Ac Superiori, ac Conventui dictæ Ecclesiæ, aliisque illius ratione Tibi subditis personis, ut Tibi pareant, & obediant, alioquin sententiam, sive pœnam, quam rite tuleris, seu statueris in Rebelles, ratam habebimus, & faciemus Authore Domino usque ad condignam satisfactionem inviolabiliter observari. 113

Ex quibus verbis apparet luce meridiana clarius, Cardinales non solum in Ecclesiam Regularem Titularem, sed etiam in Conventum, & illius Superiorem, omnem authoritatem habere, cui enim commissum est regimen, merum, & mixtum imperium tributum esse censetur, argument. text. *in leg. unic. in princ.* ibi.

Repræsentantis Reipublicæ in Imperatorem translatis, *ff. de Offi. Prætor.* Paul. de Castro *cons. 187. n. 2. vol. 2.* Borell. de Magistr. *l. 1. cap. 2. num 155. & 156.* 114

Præ-

Præſertim, quia Summus Pontifex utitur verbo Plenariæ, quod omnem Juriſdictionem, & in quoſcumque comprehendit, Innoc *in cap. Præterea, ſuper verſ. Plenarie, de Offic. Delegat.* Paul. de Caſtro *d. conſ.* 187. *n.* 1. *verſ. maxime.*

115 Et Superiorem, & Conventum ſubditos facit Cardinali Titulari, æquiparando eos aliis ſubditis; Nam dictio, *Aliis*, relata ad perſonas facit illas ejuſdem qualitatis, Roman. *conſ.* 485. *num.* 5. Barbat. *conſ.* 33. *num.* 26. *volum.* 2. cum aliis per Barboſ. *dict.* 26. *n.* 1. *&* 3.

Datque illi expreſſam facultatem in Conventum, & Superiorem, ſi ei non pareant, tamquam in Rebelles procedendi, eoſque puniendi, quæ facultas ex Juriſdictione dimanata, DD. *in leg. omnes Populi, ff. de juſtit. & jur. & in l.* 1. *ff. ſi quis & jus dicenti non obtemperavit*, & ibi Cagnol. *n.* 46. Jaſ. *n.* 17. Decius *in cap. Quæ in Eccleſiarum, num.* 12. *de conſtit.* Roland. *conſ.* 99. *n.* 3. *vol.* 4.

116 Quæ tanto magis locum habere debent, cum ex iſta ſubjectione res educatur ad terminos juris communis, ſecundum quod Monachi, & Regulares erant ſubjecti Epiſcopis, *cap. cum perſona, de priv. in* 6. *& cap. cum contingat*, & ibi DD. *de for. compet. cap.* 1. 18. *quæſt.* 2. cum aliis per Rot. *dec.* 15. *a n.* 2. *uſque ad* 7. *par.* 1. *rec.* Tamb. *de jur. Abb. diſp.* 16. *q.* 2. *per tot.*

Et propterea hujuſmodi Privilegium late eſt interpretandum, Rota *dec.* 400. *num.* 33. *part.* 9. *rec. tom.* 2. Nec poſſunt conqueri Monachi, vel Regulares, etiamſi ab eo ſentiant damnum, Gloſſ. *in leg. ſi unus, §. Pactus ne peteret, ff. de pact. cap. Ab exordio* 35. *diſtinct.* Rot. *cit. dec.* 300. *n.* 42.

117 Sed quia ſupra dictum eſt, quod ea, quæ poteſt exercere Cardinalis Titularis per ſe ipſum, poteſt etiam exercere per Vicarium; Quæri poteſt, an Cardinalis
118 poſſit deputare in Vicarium unum ex Religioſis Conventus, qui deſerviunt Eccleſiæ Titulari?

Et proculdubio dicendum eſt poſſe, quia Regularis
119 non prohibetur eſſe Vicarius Epiſcopi, cum id nullo jure contradicatur, Abb. *in c. fin. de Cler. Ægrot.* Card. *in Clement.* 2. *n.* 17. *q.* 16. *de reſcript.* & ibi Imola *n.* 25. Anchar. *num.* 9. Rebuſ. *in prax. benef. tit. de Vicariis Epiſcopor. n.* 30. Novar. & alii relati a Sbrozzio *de Vicar. Epiſc. l.* 1. *q.* 38. *v.* 4. Sanch. *ad præcept. Decal. lib.* 6. *cap.* 13. *n.* 8. Pellizar. *de Regul. tract.* 8. *cap.* 6. *ſect.* 4. *n.* 247. Tambur. *de jure Abb. tom.* 3. *diſp.* 17. *q.* 5. *n.* 7. cum aliis per eum allegatis.

120 Et quamvis nonnulli limitent in Regulari ex Ordine Mendicantium dicti ex Clement. in §. *Ad Prioratus, de Regul.* Limitatio tamen non eſt admittenda, quia Clementina ſolum prohibet, ne Mendicantes, qui ad non Mendicantes tranſierunt poſſint aſſumi ad Dignitates. Non autem loquitur de puris Mendicantibus, ut bene Sanch. *loc. cit. n.* 88. *in fin.* & Pelliz. *loc. cit.* Acunna *in cap. ſi quis alterius, diſt.* 58.
121 *num.* 17. ubi repprobat contrarium tenentes. Nec iſto caſu erit neceſſarius conſenſus, ſiva licentia Superioris Religionis, quia cum Cardinalis Titularis habeat ſuperioritatem in Regulares, qui inſerviunt Titulo, ut ſupra dictum eſt, ſufficit illius deputatio, cum circa hoc non ſint exempti, Gloſſ. *in cap. cum paſtoris* 2. *q.* 1. Dominicus *in cap. ſi Religioſi in fin. princ. de elect. in* 6. & ibi Franchus *num.* 3. Sanch. *ad præcept. lib.* 6. *c.* 13. *num.* 91. *in fin. & num.* 99. Præſertim quia Regularis iſte non avocatur a Clauſtro, nec ei judicia forenſia committuntur.

Quæ eſt cauſa, quare Mendicantes non aſſumuntur ad Vicariatum, ut dicit Rebuff. *loc. cit. n.* 32. ſed ſolum committuntur ea, quæ ſpectant ad Cultum Divinum, & perficiuntur ad alia ſpiritualia in Eccleſia Titulari, & Conventuali peragenda? Barboſ. *in cap.* 1. *de Capellis Monach. n.* 2.

122 Imo debet Cardinalis Vicarium Regularem in dicta Eccleſia ſui Tituli deputare, cum Eccleſia ſit Regularis, cum non debeant homines diverſæ profeſſionis in eodem officio ſociari, *cap. In nova* 16. *quæſt.* 7. ne ex diſpari obſervantia in eodem loco ſcandalum generetur, *cap. Deus qui, de vita, & honeſt. Cler. cap. cum cauſam, & cap. cum in Magiſtrum, de elect. cap. intelleximus, de ætat. & qualit. Clement.* 1. *de elect.* Calderin.
123 *conſ.* 28. *de regul.* Decius *conſ.* 640. ubi quod habens beneficium Regulare, poſito quod poſſit deſervire per ſubſtitutum, talis ſubſtitutus debet eſſe Regularis, & eum ſequitur Cravet. *conſ.* 96. *n. ult.* late Rota, quæ loquitur in Sacriſta *dec.* 238. cor. Coccino.

Succeſſive poterit Cardinalis Titularis deputare Pa- 124
rochum in dicta Eccleſia; Cum enim cura animarum penes ipſum reſideat, illam per Vicarium amovibilem exercere poterit, Oldrad. *conſ.* 67. *in princ.* Gonzal. *ad* 125
Reg. 8. *gloſſ.* 6. *num.* 67. ubi de Epiſcopo Calaguritano, apud quem cura totius Diœceſis reſideat per Clericos deputatos curam exerceri mandat Caſſad. *decıſ.* 11. *de præbend.* Seraph. *decıſ.* 942. *in princ.* Rota *decıſ.* 17. *n.* 1. *part.* 1. *diverſ.*

Et talis deputatus non appellatur Parochus, ſeu Co- 126
adjutor Epiſcopi in officio curæ, *cap. fin. de offic. Archidiac.* Imol. *in Clement. fin. n.* 14. *de privil.* Caputaq. *dec.* 340. *part.* 3. cum aliis per Gonz. *d. gloſſ.* 6. *n.* 68.

Et ratio eſt, quia una Eccleſia non poteſt habere duos 127
ſponſos, *cap. quoniam, de off. ord. cap. cum non ignores, de præbend.* Rota in pluribus deciſionibus relatis a Tondut. *reſolut. benef. cap.* 1. *n.* 1.

Neque hic intrat diſpoſitio Text. *in cap. ſane* 16. *q.* 2. 128
& in cap. 1. *de Capellis Monach.* quibus ſtatuitur, quod in Eccleſiis Curatis Regularibus Epiſcopus deputet Parochum de conſilio Superioris Regularis, quia illi Textus procedunt, vel quando Eccleſia eſt de jure patronatus Regularium, ut notat Abbas *in d. cap.* 1. *num.* 6. vel quando Eccleſia ſit unita Monaſterio, vel quando ſpectat pleno jure ad Monaſterium, ut declaravit Rota cor. Durano *decıſ.* 92. *n.* 19. Barboſ. *vot. decıſiv. lib.* 2. *voto* 50. *n.* 27. ſecus autem ſi ſpectet pleno jure ad Cardinalem Titularem.

Sed quatenus obſervanda eſſet diſpoſitio dictorum 129
Textuum, nihilominus Cardinalis Titularis habet liberam deputationem d. Vicarii, quia etſi debeat requirere conſilium Superioris Regularis, non tamen tenetur illud ſequi *leg. cum Pater* 79. *§. mando*, & in Bart. *ff. de legat.* 2. *cap. cum olim, de arbitris*, & ideo deputatio ſpectat ad ſolum Cardinalem, Rota, *decıſ.* 79. *de reſcript.* Put. *dec.* 494. *lib.* 2. *in correct.* Anan. & Butt. *in d. cap.* 1. *n.* 5. & Abbas, *n.* 3. *de Capellis Monach.* Gonz. *ad Reg.* 8. *gloſſ.* 96. *n.* 23. *&* 24. Barboſ. *d. vot.* 50. *n.* 24. *&* 25.

Itaut talis Regularis ſic deputatus non poterit amo- 130
veri a Superiore Regulari, quia cum inſtitutio ſpectet ad Cardinalem, ita etiam deſtitutio, ut dicit expreſſe idem textus in *d. cap.* 1. ibi.

Ut ex ſolius Epiſcopi arbitrio tam ordinatio, quam depoſitio, & totius vitæ pendeat converſatio. Et ibi gloſſ. *in verb. ſolius*, & omnes Canoniſtæ cum Barboſ. *cit. n.* 25.

Poterit etiam Sacriſtam, Concionatorem, Confeſ- 131
ſarios, & alios Eccleſiæ Miniſtros deputare; cum ad Cardinalem Titularem ea omnia ſpectent, quæ tendunt ad Cultum Divinum, & ſalutem animarum procurandam, *cap. inter cætera, §. Præcipimus, de offic. Ord.* Silveſter *in Summa verb. Epiſcopus, n.* 11. Tabien. *eod. verb. n.* 17. Merlin. *decıſ.* 743. *n.* 1.

An autem Vicarius parochus, & alii ſupradicti Mi- 132
niſtri ſint exempti ab obedientia ſui Prælati; DD. omnes tranſeunt cum diſtinctione. Aut Eccleſia nullatenus ſubjicitur Prælatis Monaſterii, tunc illi Religioſi eximuntur ab obediantia Prælati, & remanent ſubjecti Epiſcopo, qui deinceps erit eorum Abbas.

Aut Eccleſia ſubjicitur Prælatis Religionis quoad ſola temporalia, & tunc eximuntur ab obedientia quoad ſpiritualia.

Si vero eis erit ſubjecta quoad ſpiritualia, erunt exempti quoad temporalia.

Si vero ſit ſubjecta Prælato regulari quoad omnia, pariter Miniſtri erunt in omnibus Prælato Regulari ſubjecti, ſic habetur *in cap. in Parochia* 16. *quæſt.* 1. *& cap. ſane eadem cauſa, quæſt.* 2. Henric. Boich. *in cap. quod Dei timorem, n.* 8. *de ſtatu Monach.* & ibi Hoſtien. *n.* 9. Jo. Andr. *n.* 14. Cardinal. *num.* 5. *quæſt.* 2. Summiſtæ fera omnes, quos adducit Sanchez *ad præcep. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 36. Pellizar. *de Regul. tract.* 8. *cap.* 4. *ſect.* 4. *n.* 115.

Finito tamen officio tenentur redire ad obedientiam 133
Prælati, ſi ſint in Monaſterio & ad Monaſterium, ſi eam exerceant extra Monaſterium, ſic Sanchez *loc. cit. n.* 36. *in fin.*

Supereſt ultima, & non quidem levis difficultas, an Sum-

Summi Pontifices in collatione Titulorum eximant Ecclesias prædictorum Titulorum e jurisdictione Prælatorum Regularium.

Sciendum est exemptiones nullis esse alligatas formulis, sed quovis verborum modo, & genere concedi posse, *capit. si Papa*, §. *licet autem. de privil. in 6. cap.* 1. §. *Declarationem, de verb. signif. in* 6. Cocch. *de jurisd. in exempt. part.* 1. *qu.* 9. *in princ.*

Inter alias formulas concedendi exemptionem illa est, quando concessa est pleno jure, Abbas *dict. cap. cum inter, n.* 3. Gloss. *in cap. cum & plantare, verb. pleno jure*, ubi Abbas, *num.* 5. *de privil.* Hostien. *in cap. quoniam, eod. tit.* & Abbas, *n.* 3. Cocchier. late *de Jurisdict. in Exempt. part.* 1. *qu.* 9. *num.* 6, 7. & 8. pluries Barbos. *d. cap. quoniam, n.* 2.

134 Tunc dicitur facta exemptio pleno Jure, quando Papa concedit facultatem in spiritualibus, & temporalibus, gloss. *in dict. capit. Quoniam. verb. utroque jure*, ubi Zabarell. *num.* 1. Butrius *n.* 26. Decius, *n.* 12. & 16. Barb. *d. cap. Quoniam, n.* 2. & *de potest. Episc. alleg.* 88. *n.* 55. Fagn. *in cap. Tuæ, n.* 7. *de Cler. non resident.*

135 Cardinalibus autem non solum Papa concessit authoritatem in spiritualibus, & temporalibus in eorum Ecclesiis Titularibus, verum & ipsas plenarie illis subjecit; Quare de exemptione e Superioritate Monachorum, & Regularium non est dubitandum; sed quia nulla est adeo ampla potestas, quæ onera admixta non habeat, addam hic obligationes, & onera, quæ habent Cardinales erga Ecclesias suorum Titulorum.

Et primo offeret se Concilium Basiliense, quod in sess. 23. hæc habet.

136 Pro conservandis Cardinalium Titulis, quorum aliqui tam in Divino Cultu, quam in Ædificiis, nimirum (Proh dolor!) in opprobrium Sedis Apostolicæ, & ipsorum Cardinalium, collapsi sunt, statuit hæc sancta Synodus, ut de redditibus, & proventibus Terrarum Romanæ Ecclesiæ, quorum medietas juxta Constitutionem Nicolai Papæ ad Cardinales (ut prædictum est) pertineat, Decima pars ejus, quod spectat ad quemlibet Cardinalium proprio Titulo singulis annis applicetur; & nihilominus, vel in vita, vel in morte tantum proprio titulo quilibet Cardinalis relinquat, unde communiter una persona sustentari possit; Quod si non fecit, tam pro hoc, quam pro d. decima parte bona omnia ipsius Cardinalis obligata sint usque ad debitam satisfactionem, & ad executionem hujus oneramus primum Cardinalem illius Ordinis, de quo ille defunctus erat: Visitet per se quilibet Cardinalis præsens in Curia, absens vero per vicarium idoneum singulis annis Titulum suum, Clericosque, & Populum Ecclesiarum subjectarum, & cum diligentia inquirat, & salubriter provideat super Cultu Divino, bonisque ipsarum Ecclesiarum, ac vita, & moribus Clericorum, & Parochianorum, de quibus, cum suæ sint oves, in districto Dei judicio rationem redditurus est, & tam quoad tempus visitandi, quam quoad alia servet quæ instituta sunt in Decreto nostro de Conciliis Synodalibus.

137 Addamus & Concilium Lateran. sub Leone X. sess. 9. quod alique in parte reformavit Decretum Concilii Basilinn.

Tituli sui loca, si præsentes in curia fuerint, personaliter, si vero absentes per Vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent, Clericos, & populos Ecclesiarum Titulo suo subjectarum cum diligentia inquirant, vigilentque circa Divinum Cultum, & bona dictarum Ecclesiarum, moresque in primis, & vitam Clericorum, & Parochianorum solerter explorant, eosque omnes, & singulos ad recte, & honeste vivendum paterno moneant affectu; Pro augmento autem Divini Cultus & salute animæ suæ quilibet Cardinalis, vel in vita donet, vel in mortis articulo relinquat suo titulo, quantum sit satis ad Presbyterum unum commode ibi sustentandum, vel si Ecclesia indigeat reparatione, vel alia subventione, tantum illi relinquat, vel donet, quantum conscientiæ suæ videbitur.

138 Tertio loco accedat Constitutio Sixti V. de Præfinitione Titulorum, & Diaconiarum pro S. R. E. Præsbyteris, & Diaconis Cardinalibus, in qua §. 12. *hæc habentur*.

Sic igitur ipsi Cardinales, quibus hujusmodi Ecclesiarum regimen, cura, & administratio pro tempore commissa erunt, eas in spiritualibus solicite, fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac juxta Constitutionem piæ memoriæ Leonis Papæ X. prædecessoris nostri in Concilio Lateranensi novissime celebrato editam, frequenter visitent, circa cultum Divinum invigilent, mores, ac vitam Cleri, & populi eis subjecti diligenter explorent, eosque ad recte, & honeste vivendum paterno moneant affectu; Bonorum, ac temporalium reddituum curam gerant; Sic ad Dei gloriam, & fidelis Populi ædificationem pia, & magnifice structura, & fabrica sua quique Ecclesias instaurare studeant, & exornare, & tam in vita, quam in mortis articulo pro Divini Cultus augmento, & salute animarum suarum ad congrue sustentandum aliquem Presbyterum, qui inibi in Divinis deserviat, seu alias erga ipsas Ecclesias, si reparatione indigeant, vel alia subventione de bonis sibi a Deo collatis, prout cuique pro modo facultatum conscientia dictaverit, munificos se exhibeant, & liberales, ut earumdem Ecclesiarum decora, & ornamenta tantorum Præsulum respondeant Dignitati, ac ipsæ Ecclesiæ tam sublimibus personis gaudeant se commissas, & eorum amplitudine illustratas. Iidemque Cardinales exinde ipsius S.R.E. cujus nobilissima membra sunt, Majestatem, sua pietate, solicitudine, & prudentia in dies magis extollant, & reverentiam omnium Gentium erga illam exemplis bonorum operum insigniter augeant, ac denique præter æternæ retributionis præmia digna quoque laudum præconia a Nobis, & Apostolica Sede, valeant promereri.

Denique inseram hic exemplar Diplomatis, quo e Summis Pontificibus conferuntur Tituli Presbyteris Cardinalibus, ut omnibus pateat, qua auctoritate sint suffulti.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilecto filio Francisco Tituli S. Mariæ in Via nuncupatæ S. R. E. Presbytero Card. Albitio nuncupato salutem, & Apostolicam benedictionem. Decet 139
Romanum Pontificem, quem Pastor ille cœlestis potestatis plenitudine sibi tradita Ecclesiis prætulit Universis, de singulorum præsertim Almæ Urbis Ecclesiarum Statu solicite recogitare, & fidem suam quam ad Cardinalatus honorem, ut una secum Universalis Ecclesiæ onera patiantur pro tempore assumi, eorumque Personas condignis honoribus sublimare, quapropter earum regimen pro eorum Cardinalatuum Titulis eis interdum committit, ut per illorum providentiam circumspectam Ecclesiæ ipsæ præserventur auxiliis, ac felicibus in spiritualibus, & temporalibus, adjuvante Deo, proficiant incrementis. Cum itaque Nos alias Te ob grandium virtutum merita, quibus personam Tuam illarum largitor Altissimus insignivit de Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardin. consilio, & assensu; atque Apostolicæ Potestatis plenitudine, in eumdem S. R. E. Presbyterum Card. ad assistendum Nobis in regimine ejusdem Universalis Ecclesiæ Apostolica auctoritate duxerimus assumendum, & Ecclesia S. Mariæ in Via, quæ Titulus Presbyteri Cardinalis existit, certo quem præsentibus haberi volumus pro expresso modo, vacaverit, & vacet ad præsens, Nos cupientes Te prout juris & rationis existit proprio Cardinalatus Titulo decorare Ecclesiam prædictam ut præfertur vacantem, cum omnibus, & singulis illius membris, juribus, & pertinentiis universis Tibi pro Tui Cardinalatus Titulo de simili consilio d. Auctoritate concedimus, & assignamus, Teque illi in Presbyterum Cardinalem præficimus, curam, regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ Tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo. Itaque liceat Tibi, regiminis, & administrationis ejusdem Ecclesiæ, ac membrorum, jurium, & pertinentiarum hujusmodi possessionem, seu quasi per Te, vel alium, seu alios propria Auctoritate libere apprehendere, & de illorum fructibus, redditibus, & proventibus, ac emolumentis universis disponere, & ordinare, ac eandem Ecclesiam regere, & gubernare, prout alii Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præfuerunt, de illis disponere, ac eandem Ecclesiam regere, & gubernare potuerunt, seu etiam debuerunt. Quocirca circumspectioni Tuæ per Apostolica scripta mandamus quatenus curam, & administrationem

ministrationem prædictas sic exercere studeas licite, fideliter, & prudenter, quo dicta Ecclesia Gubernatori provido, & fructuoso Administratori gaudeat se commissam; Tuque valeas deinde apud Nos non immerito commendari, ac Superiori, & Conventui dictæ Ecclesiæ, aliisque illius ratione Tibi subditis personis, ut Tibi pareant, & obediant, & alioquin sententiam, sive pœnam, quam rite tuleris, seu statueris in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, Authore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, Et insuper, ut statum tuum juxta Cardinalatus sublimitatem decentius tenere, & expensarum onera, quæ Te jugiter de necessitate subire oportet, facilius perferre valeas, Motu proprio non ad Tuam, vel alterius pro Te Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate Tecum, ut etiam postquam in vim perfectionis prædictæ pacificam possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis d. Ecclesiæ, ac illius bonorum, seu majoris partis eorum assecutus fueris, omnia & singula Monasteria etiam Consistorialia Prioratus, & Conventuales Præceptorias, præpositatus, præpositutas ceteraque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, sæcularia, & quorumvis Ordinum, Militiarum & hospitalium etiam S. Jo. Jerosolymitani regularia, quælibet de quibusvis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis in Titulum, commendam, administrationem, aut alias quomodolibet obtines, ac in quibus, & ad quæ jus Tibi quomodolibet competit, quæcumque, quomodocumque, & qualiacumque sint, ut prius quoad vixeris retinere; ac quascumque pensiones annuas Tibi super quibusvis fructibus, redditibus, & proventibus Ecclesiasticis, ac eorum loco fructuum ipsorum Apostolica Tibi authoritate reservatum, & assignatum, ac reservatas, & assignatas, ac una cum potestate illos, & illas transferendi, ac de rebus, & bonis tuis testandi, nec non beneficia & officia quæcumque conferendi, aliisque facul-
4. tatibus, & indultis Tibi concessis, ut prius quoad vixeris percipere, exigere, & levare, ac in tuos usus, & utilitatem convertere libere, & licite valeas Nostra, quatenus opus sit, de exprimendo vero annuo valore beneficiorum per promotos ad Ecclesiarum Regimina obtentorum, in dispensationibus Tibi concedendis super illorum retentione, alioquin illæ non valeant, aliisque Constitutionibus, & Ordinationibus, ac etiam, quatenus opus sit, dictæ Ecclesiæ etiam juramento confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus Apostolica Authoritate eatundem tenore præsentium de speciali dono gratiæ dispensamus, decernentes propterea Monasteria, Prioratus, Præceptorias, aliaque beneficia per Te obtenta hujusmodi non vacare, Pensionesque, & fructuum reservationes prædictas non cessare, ac transferendi, testandi, conferendi, aliasque facultates, & indulta hujusmodi non expirare. Irritum quoque, & inane si secus super his a quoquam, quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem, quod propterea in Monasteriis, & Prioratibus Conventualibus hujusmodi Divinus cultus, ac solitus Monachorum, seu Canonicorum, & eorum Ministrorum numerus nullatenus minuatur, aliaque beneficia hujusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis, & animarum cura, si qua illis immineat, nullatenus negligatur, sed eorum, & dilectorum filiorum Conventuum, Monasteriorum, & Prioratuum Conventualium hujusmodi congrua supportentur onera consueta. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo, tertio decimo Kalendas Aprilis Pontificatus Nostri anno decimo.

Pro Eminentissimo domino Cardinale Barberino Summatore P. Ciampinus.

F. de Aste.

V. Catallus.

Registrata in Segretaria Apostolica.

Visa P. Ciampinus.

SECUNDA DISCEPTATIO
IN EADEM ROMANA
JURISDICTIONIS.

SUMMARIUM

Primæ Quæstionis.

1 *Theologorum dicta attendenda non sunt in iis, quæ spectant ad causarum decisionem ac moralem philosophiam.*

2 *Monachismus a quo tempore inventus.*

3 *Monachi cum eorum Monasteriis per quinque sæcula fuerunt sub jurisdictione Episcoporum.*

4 *Monachos, eorumque Monasteria, aliasque Ecclesias sæculares, & regulares subjectas esse Episcopis statuerunt Concilia Aurelian. & Chalcedonen.*

5 *Intentionem fundatam habet Episcopus de jure communi exercendi jura Episcopalia quoad Monasteria intra suam diœcesim sita, & n. 41.*

6 *De exemptionibus ab Episcopo Parisien. concessis aliquibus Monasteriis quingentesimo sæculo durante.*

7 *De alia exemptione eodem sæculo durante concessa per Joannem III. alteri Monasterio.*

8 *De exemptione Monachorum ampliata per Concil. Romanum sub Gregorio I.*

9 *Initium a quo habuerunt hujusmodi exemptiones, & quod exemptio per Concilium Lateranen. sub eod. Gregorio Cassinensibus concessa, est particularis, & restricta ad quædam Monasteria, & idem n. 11.*

10 *Exemptio generalis Monachorum Cassinensium initium habuit ab Eugenio IV. & non antea.*

12 *Comprobatur conclusio, de qua num. 9 ex aliis exemptionibus postea obtentis a diversis Pontificibus pro aliis Monasteriis Cassinensibus.*

13 *Concilium Lateranen. sub eod. Greg. I. circa exemptionem non fuit acceptatum, nec usu receptum.*

14 *Quod comprobatur pariter ex aliis exemptionibus in Gallia pluribus Monasteriis concessis, & n. seq.*

16 *Summi Pontifices cessarunt, ac se abstinent a concessione dictarum exemptionum præjudicialium potius quam favorabilium Monasteriis.*

17 *Exemptiones prædictæ non placuerunt S. Bernardo, prout nec S. Francisco.*

18 *Exemptionem impetravit frater Elias carnis potius, quam Divino spiritu ductus.*

19 *Constitutio abrogata, vel usu non recepta allegari non potest.*

20 *Monasteria, & Monachi in Italia fuerunt Episcopis subjecti.*

21 *Exemptionum privilegia pro tempore per Pontifices renovata fuerunt.*

22 *Exemptio præsupponit subjectionem.*

23 *Et concessa Abbati a jurisdictione Episcopi supponit illum in istius diœcesi.*

24 *Non liberat a potestate Papæ, sed ab illa Ordinarii.*

25 *Anastasii Bibliothecarii assertio non est certa circa exemptionem monasterii Sancti Chrysogoni a jurisdictione Cardinalis Titularis.*

26 *De opinione Rodriquez circa Regularium exemptionem.*

27 *Ac de illa Tamburini circa eamdem exemptionem.*

28 *Conclusionem textus in cap. nullam 18. qu. 2. quod Regulares de jure communi exempti sint ab Ordinariorum jurisdictione, declaratur procedere circa ea quæ spectant ad regularem observantiam, & n. 30. & 38.*

29 *De opinione fratris Hyacinti Donati circa dictam Regularium exemptionem.*

31 *Refertur opinio Bordoni volentis exemptionem competere Regularibus, quia eorum Privilegia tamquam inserta in corpore juris faciunt jus commune quoad nominatos.*

32 *Sed reprobatur, quia conclusio prædicta locum non habet si privilegium sit insertum in corpore juris per modum privilegii.*

33 *Quo-*

33 *Quomodo probetur dicta Regularium privilegia esse inserta in corpore juris per modum privilegii.*

34 *Regulares in multis sunt Episcopis subjecti, & eorum privilegiis quotidie derogatur.*

35 *Refertur opinio Cestedis firmantis contra communissimam Doctorum opinionem quod Episcopi non habeant jurisdictionem in Regulares, nec quoad regularem observantiam, & legem diœcesanam, nec quoad jurisdictionem.*

36 *Exemptio in aliquibus, illæsam reddit jurisdictionem Episcoporum in reliquis.*

37 *Exemptioni Regularium a jurisdictione Ordinariorum jus commune non assistit, quinimo resistit.*

39 *Lex diœcesana confundi non debet cum illa jurisdictionis.*

40 *Regulares omnes de jure communi sunt Episcopis subjecti.*

41 *De eadem conclusione, de qua num. 5. ut Episcopi ex eodem jure communi intentionem fundatam habeant contra Regulares.*

42 *Reprobatur opinio Valer. Cespedis, & Bordoni, de qua num. 31. & 35. & de distinctione, ac differentia inter exemptum de jure, & exemptum in jure.*

CONtra Nostram disceptationem de Jurisdictione, quam habent Eminentissimi Cardinales in Ecclesia suorum Titulorum scripserunt aliqui Jurisconsulti, ac Theologi.

Existimaveram sane non esse a dignitate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis adversus Leguleicos, & Theologos in arenam descendere; Dicta enim Theologorum in his, quæ spectant ad Moralem Philosophiam, & decisionem Causarum non sunt attendenda, argum. text. *in cap. 1. in fin. de Consanguin. & affinit.* Card. Mantica *de tacit. lib. 2. tit. 1. n. 58.* Lother. *de re benef. lib. 3. qu. 7. a n. 99.* Sed quia de interesse Eminentissimorum Dominorum Cardinalium, Presbyterorum, & Diaconorum agitur, censui non debere, nec posse pugnam evitari.

Sed ut in hac controversia clare, & non confuse, ut faciunt Adversarii, procedamus, materiam totam in quæstiones dividemus, illasque resolvemus.

Prima erit Quæstio. An exemptioni Regularium assistat Jus commune?

Secunda. An vigore exemptionis generalis, qua potiuntur Regulares, Fratres Servorum inservientes Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Via sint exempti a jurisdictione Cardinalis Titularis in his, quæ spectant ad cultum Divinum, & servitium prædictæ Ecclesiæ?

Tertia. An saltem virtute Brevis Leonis X. prædicti Fratres gaudeant prædicta exemptione?

Quarta. An illis assistat Consuetudo immemorabilis deducta *a cap. Dilectus, de Capell. Monach.*?

Quinta. An possint se tueri aliqua præscriptione?

Sexta. An de jure communi habeant Cardinales in suis Titulis Jura Episcopalia? An ex Consuetudine?

Septima, An stante asserta declaratione Gregorii XIII. Cardinales habeant in suis Titulis jurisdictionem circa ea, quæ spectant ad curam Animarum?

Octava. An Cardinales, quoad suos Titulos, & Populum sibi subjectum, dici possint habere Territorium separatum, & exinde potiantur omnibus prærogativis, quæ competunt Episcopis in eorum Diœcesibus?

Nona. An sit derogatum per Bullam Sixti V. & Diploma Cardinalis Titularis exemptioni Fratrum Servorum inservientium dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Via?

Decima. An necesse fuerit derogare in specie exemptioni dictorum Fratrum, cum tractetur in jure Tertii?

Undecima. An sit differentia inter jurisdictionem, quam habent Cardinales Titulares in Ecclesiis suorum Titulorum, & illam, quam habent Episcopi adversus Regulares in suis Diœcesibus?

PRIMA QUÆSTIO

AN exemptioni Regularium assistat jus commune? Resolvendum est negative, jus enim commune non solum illis assistit, sed resistit.

Certissimum est enim, ab initio nascentis Ecclesiæ,
1 quo Monachismus inventus est, teste Cassiano *collat. 18.*
cap. 5. & ex eo Cardinalis Bellarminus *de Monachis lib.*
2. cap. 5. vers. 6. ponderatur quod & Concilium Melden- 2
se *can. 9.* affirmat nempe Ordinem Monasticum a Deo
inspiratum, ab ipsis Apostolis fundatum, & a sanctissimis Patribus excultum, & habetur in Concilio Colonien. *cap. 1. part. 10.* & Monachos, & eorum Monasteria
sub jurisdictione Episcoporum per quinque secula absque interruptione fuisse. Omnes enim Basilicæ quæ- 3
cumque illæ fuissent, potestati, & jurisdictioni Episcoporum subjacebant. Sic enim statutum fuit in Concilio Aurelian. *registr. in cap. omnes Basilicæ 16. qu. 7.* ex
quo textu omnes Doctores concludunt, quod tam Ecclesiæ seculares, quam Regulares, & Monasteria de ju- 4
re communi subjacent jurisdictioni Episcoporum & Ordinariorum, Quod statuit Concilium Chalcedonense *sub
Leone I. anno 451. can. 4. registr. a Gratian. in cap. Quidam Monachorum 10. 18. qu. 2.* & in Concilio Aurelianen. 1. *sub Symmacho Papa, anno 511.* de quo per Gratian. *in cap. Abbates 8. eadem causa, & quæst.* & in Concilio Aurelianen. 4. *sub Joanne I. anno 524.* de quo per 5
Gratian. *in cap. Monasteria 17. eadem causa, & quæst.* &
possent allegari hic infiniti Doctores, sed pro omnibus
sufficiat Fagn. *in cap. Nimis prava, n. 3. de excess. Prælat.* ubi quod de jure communi Episcopus fundat intentionem super jurisdictione ordinaria, non tantum
contra clericos, sed etiam contra Religiosos suæ Diœcesis, etiam Prædicatores, & Minores. Et ex Regularibus late Rodriq. *qu. Regul. tom. 2. qu. 64. art. 1.* Rota *in
pluribus dec. relat. in dec. 238. n. 2. part. 1. rec. & decis. 47.
n. 14.* post Tambur. *de jure Abbat.* Idem Tambur. *dict.
tract. tom. 3. disp. 5. qu. 11. n. 1. & 2.*

Durante tamen seculo quingentesimo exemptiones
nonnullis Monasteriis donatæ sunt ab ipsismet Episco- 6
pis. Parisien. exemit in aliquibus a potestate Ordinariorum Monasterium S. Vincentii Ordinis S. Benedicti,
instante Rege Childeberto, cujus exemptionis exemplar registratum est a Chopino *in tract. de jure Canobis. lib. 1. tit. 2. n. 19.* Quam exemptionem confirmatam
fuisse a Gregorio I. testatur Amoyn. *rer. Francicar. lib.* 7
3. cap. 2. & ex eo idem Chopin. *loc. cit.* Tambur. *d. qu.
11. n. 10.* & hanc exemptionem fuisse primam testatur
idem Tambur. *loc. cit.*

Eodem seculo Joannes Papa Tertius anno 559. Monasterio S. Medardi apud Suessiones Ordinis S. Benedicti 8
amplissimam exemptionem concessit, instante Clotario
Rege; hujus exemptionis exemplar refert idem Chopin. *loc. cit.* Et hanc fuisse secundam exemptionem Monachorum visam adstruit idem Tambur. *loc. cit.*

Habito demum Concilio Romano sub Gregorio I. anno 601. exemptio Monachorum ampliata fuit, & tunc 9
fortasse initium habuere hujusmodi exemptiones a Sede Apostolica, ut testatur non minus eruditione, quam
Purpura Eminentissimus Pallavicinus in sua elegantissima Historia Conc. Trid. *lib. 8. cap. 17. n. 11. vers. Unodi esse.* Ista vero non fuit exemptio universalis, sed
solum restricta ad certos Monachos Cassinenses, ut dicit idem Eminentissimus *loc. cit.* quod innuit Tambur. 10
disp. 25. quæst 11. sub num. 14. vers. sicut etiam Cassinensium, eod. n. 14. in fin. subjungit, exemptionem universalem Congregationis Cassinensium Monachorum nullam extare ante Eugenium Quartum.

Quod autem exemptio concessa a Concilio Lateran.
sub Gregorio I. fuerit particularis quoad quædam Mo- 11
nasteria Cassinensia, & non universalis, patet ex eo,
quod si fuisset talis, non oportebat eam petere a Theodoro Pontifice pro Monasterio Bobien. anno Domini
643. nec a Zacharia I. pro Monasterio Montis Cassini
anno 741. nec a Gregorio III. pro Monasterio S. Petri 12
de Perusio anno 853. nec ab Urbano II. pro Monasterio Caven. anno 1092. nec ab Alexandro III. pro Monasterio S. Mariæ de Florentia anno 1176. nec ab aliis
Pontificibus pro aliis Monasteriis, ut constat ex Bullis
in Bullar. Cassinen. constit. 2. 3. 5. 8. 18. & aliis, & præsertim pro Monasterio S. Pauli de Urbe, quod Innocentius Tertius anno 1203. Sedi Apostolicæ subjecit *in
eodem Bullar. constit. 22.*

Ex quibus exemptionibus, & præsertim ab illa Innocentii III. pro Monasterio S. Pauli de Urbe apparet, 13
Concilium Lateranense non fuisse in hoc in usu receptum, nec acceptatum etiam in ipsa Urbe, cum fuerit necesse per speciale diploma Monasterio prædicto
exemptionem concedere, quod negare non potest, Paf-

fetin.

sc in *tom. 3. de Homin. statibus, & officiis, quæst. 189. Profession. art. 10. instell. 10. sub n. 677. vers. Potuit vero contingere.*

Certum est enim in Gallia anno 658. Episcopum
14 Parisien. exemptione donasse Monasterium S. Dionysii, Episcopum Ambianensem exemisse Monasterium Corbien. anno 664. & Adeodatum Summum Pontificem in fine sui Pontificatus exemptionem concessisse Monasterio S. Martini Turonen. ubi habentur hæc verba.

Parumper autem ambigimus, idcirco quod mos,
15 atque traditio sanctæ nostræ Ecclesiæ plus non suppetat a Regimine Episcopalis Providentiæ Religiosa loca secernere; Ex quibus verbis Cardinalis Baronius anno 676. qui exemplar indulti affert, hæc habet.

Ex cujus scripto illud fit manifestum jam cessasse Romanos Pontifices ejusmodi Immunitates concedere
16 Monasteriis, cum dicat, Mos, atque traditio sanctæ nostræ Ecclesiæ plus non suppetat a Regimine Episcopalis Providentiæ Religiosa loca secernere, id fortasse, quod experimento didicisset, ejusmodi immunitates obfuisse, potius quam profuisse Monasticæ observantiæ.

Certe quidem numquam placuit S. Bernardo (quod ex pluribus locis Epistolarum ejus apparet) ut Mona-
17 chi ab Episcopali obedientia hujusmodi Privilegiis se subtraherent, nec gratum fuit S. Francisco, sed fratris Eliæ hominis non Divino Spiritu, sed carnis pru-
18 dentia nitentis, fuit opus, quod repetit Frances *de Ecclesiis Cathedr. cap. 3. n. 75.*

Non est ergo, cur tanti faciant Theologi Concilium
19 hoc, cum nec usu receptum fuerit, vel saltem more Sedis Apostolicæ abrogatum, ut ex dictis patet. Constitutio enim abrogata, vel non usu recepta allegari non potest, Rota cor. bon. mem. Merlino, *dec. 461. in fine.* Et propterea successivis temporibus in Italia Mo-
20 nasteria, & Monachos fuisse Episcopis subjectos patet ex *capit. Constitutus & ex cap. Cum Venerabilis, & ex cap. Cum dilectus filius, de Religiosis domibus* sub Pontificatu Innocentii III.

Quo autem tempore cœperint de novo Pontifices
21 privilegia exemptionum concedere, videndus est Tamburin *d. disp. 5. qu. 11. a n. 14. usque ad* 42.

Quod vero in Memoriali additionali dicitur, non solum ponit falcem ad radicem, sed authoritati Eminentissimorum Dominorum Cardinalium maxime inservit.

Quia Anastasius, quem sequitur Baronius *annot.* 741. *sub n.* 10. loquitur de Monasterio, non de Ecclesia Tituli, ibi enim dicitur, segregatum videlicet Monasterium a jure potestatis Presbyteri dicti Tituli, Ergo Cardinalis Titularis habebat potestatem in Ecclesia Tituli; unde si Monasterium non fuisset exemptum, necessario sequebatur, quod deberet subjacere potestati Cardinalis Titularis. Exemptio enim præsupponit sub-
22 jectionem, Gregorius XV. *decis.* 325. Burat. *decis.* 578. *n.* 14. Penia *decis.* 1072. *num.* 5. quæ loquitur in terminis de Monasterio. Unde dicimus, quod concessa exemptio Abbati a jurisdictione Episcopi, præsupponit Abbatem esse in Diœcesi Episcopi, Rota *decis.* 456. & 491. *part.* 1. *rec.*

Secundo quia ex hac exemptione particulari arguitur, quod tunc temporis jus non assistebat Monasterio Sancti Chrysogoni, ut prætendunt Adversarii; Si
23 enim jus astitisset, & sub generali illa Greg. I. exemptione Monasterium prædictum esset inclusum, frustra Greg. III. exemptionem concessisset, ut supradictum est.

Nec declaratio Petri Urbevetani quidquam facit, quia certum est, quod exemptio non liberat a potestate Papæ, sed Ordinarii, quod quidem procedit in
24 re exempta, at hic sumus in Ecclesia non exempta, sed pleno jure subjecta Cardinali Titulari, & propterea bene dicit Petrus, quod ideo Monasterium erat exemptum a Cardinali Titulari, ne Monachi duos Abbates haberent. At in casu nostro Monasterium habet suum Superiorem, & Ecclesia Titularem suum, quod non est
25 inconveniens, ut jam dictum est. Præterea Assertio Anastasii Bibliothecarii non videtur certa. Nam Platina in vita Gregorii Tertii mentionem facit de constructione Monasterii, de exemptione vero altum silentium. Ciacconius pariter de constructione Monasterii meminit, de exemptione nullum verbum.

Sed his relictis videamus, quid in hac quæstione dicant doctissimi Regulares.

Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regular quæst.* 2. *art.* 8. quærit, an de jure communi Judex immediatus Regularium sit Abbas, vel alius Prælatus? respondet, quod 26
in his, quæ respiciunt Regularem observantiam, Abbas est Superior, secus quoad extraneа. Hanc quæstionem latius examinat *in quæst. 64. art.* 1. & adducens ea, quæ faciunt pro Abbatibus, dicit illam opinionem non habere solidum fundamentum, & concludit, attento jure communi, nullum in hac re esse constituendum discrimen inter Clericos, & Sæculares, & Regulares.

Tamburinus de jure Abbatum, *tom* 1. *disp.* 15. *q.* 2. 27
quærit, quo jure Abbates, Prælati Regulares, & Religiosi sint exempti a jurisdictione Ordinariorum, & objiciendo, quod videntur exempti de jure communi per text. *in cap. Nullam* 18. *quæst.* 2. resolvit de jure communi Monachos esse Episcopo subjectos, subjungens, quod nulla extat lex Canonica, per quam tota jurisdictio in Monachos Abbatibus tribuatur, & Episcopis eximatur.

Nec obstare dictum *cap. Nullam*, quia ibi Pontifex 28
loquitur de iis, quæ spectant ad Regularem observantiam, & licet ibi dicatur totam potestatem Monasterii ad Abbatem pertinere, non excludit Episcopum, sed Monachos.

Frater Hyacinthus Donatus Ordinis Prædicatorum *in praxi rer. Regul. qu.* 7. quærit; An Regulares possint
dici exempti de jure communi? & respondet, esse 29
exemptos quoad legem Diœcesanam, secus quoad legem jurisdictionis, a qua non sunt exempti, nisi speciali privilegio sint muniti, sed manent sub jurisdictione Episcopi, ut ibi *nu.* 3. & 5. sequitur opinionem Rodriquez *loc. supra cit.* nempe quod Regulares, quoad Regularia instituta sunt subjecti Prælato de jure communi, secus quoad externa.

Lezana Ordinis Carmelitanorum *in summ. verb. ex-*
emptio Regul. quærit, an exemptio Regularium a juris- 30
dictione Ordinariorum sit de jure communi? respondet, quod licet de jure communi competeret per *cap. Quam sit necessarium, & cap. Nullam* 18. *quæst.* 2. Oppositum tamen dicendum est, residet tamen in opinione eorum qui dicunt de jure communi esse exemptos a lege Diœcesana, & quoad ea quæ spectant ad regularem observantiam.

Nec Bordonus ex adverso allegatus ad rem facit,
quia dicit exemptionem competere Regularibus de ju- 31
re communi, quia eorum Privilegia inserta sunt in jure communi, sed valde æquivocare: Nam licet privilegia in corpore Juris faciant jus commune quoad Nominatos, ut voluit Joann. Andr. *in cap. ex parte il primo, num.* 3. *de Decimis*, quem sequitur Fagnanus
in cap. His quæ, num. 35. *de Majorit. & Obedient.* Hæc 32
tamen conclusio non procedit, quando Privilegium est insertum in corpore Juris per modum Privilegii, ut declarat Dec. *in cap.* 1. *in* 2. *lect. n.* 12. *in fin. de Constit.* Jacob. Niger. *in repetit. l. Diem functo, num.* 17. *ff. de Offic. Assess.* Barbos. *de Clausul. clausul.* 83. *numer.* 5. Privilegia vero Regularium esse inserta in corpore Ju-
ris per modum Privilegii ex eo patet, quia, & quo- 33
tidie illis derogatur, ut *in capit. Volentes, de Privil.*
in 6. Et quia in multis sunt subjecti Episcopis, de qui- 34
bus late Fagnanus *in cap. Grave, a num.* 34. *usque ad* 82. *de Offic. Ordinar.* Campanil. *diverf. Juris, Rubr.* 12. *cap.* 13. *per tot.* Barbos. *de potest. Episcop. alleg.* 105. *per tot.*

Nec Cespedes *dub.* 391. sequendo opinionem Bordoni, 35
imo illam ampliando, dum dicit, quod de jure communi Episcopus non habet jurisdictionem in Regulares, nec quoad legem Diœcesanam, nec quoad jurisdictionem, audiendus est. Tum quia loquitur contra communissimam Doctorum opinionem, de qua Sanch. *lib.* 6. *consilior. cap.* 9. *dub.* 1. Tum quia fundatur *in cap. Ni-*
mis prava, & nimis iniqua, de Excess. Prælat. in qui- 36
bus Summi Pontifices in multis, quæ spectant ad legem jurisdictionis exemerunt ab Episcopis Regulares. Non enim videt ille, quod si in multis per modum Privilegii exemerunt, in reliquis remanet illæsa jurisdictio Episcoporum, quæ de jure communi illis competit, sic in puncto Fagnanus *in d. cap. Nimis prava num.* 3. *de Excessib. Prælat.* quod patet *in cap. Cum Venerabilis, de Religios.*

ligiof. domib. & tenent in d. cap. Nimis, prava, Innoc.
Hoftien. Abbas, Marian. Soccin. a Fagn. allegat. Lother.
de re benefic. lib. 1. quæft. 24. n. 96. Rota, dec. 520. n.
2. part. 5. recent. Francefc. d. cap. 30. num. 118.
37 Sed in re clariffima divagati fumus præter neceffita-
tem. Concludendum igitur eft, jus commune non affi-
ftere Regularibus in exemptione prætenfa a jurifdictio-
38 ne Ordinariorum, & fi aliquid habent a jure commu-
ni, habent exemptionem a lege Diœcefana, quam qui
negant, vel confundunt cum lege jurifdictionis, nil
39 aliud faciunt, nifi fe opponere, nedum modernis, ve-
rum etiam antiquis Canonibus, a quibus recedere nihil
aliud eft, quam per viam diftortam incedere can. 1. &
2. diftinct. 3. bene Lother. de re benefic. lib. 1. quæft.
21. num. 45.
40 Sed poft hæc fcripta inveni doctiffimum Epifcopum
Barbaftren. in fuo Paftorali Regularium latiffime hanc
quæftionem pertractantem part. 2. quæft. 2. a num. 8.
ufque ad finem capituli, ubi late probat omnes Regula-
res fuiffe de jure communi fubjectos Epifcopis, & habere
contra Abbates, & Regulares intentionem fundatam ex
41 eodem jure communi, fuamque opinionem confirmat ex
dec. 78. part. 1. diverfor. & dec. 15. part. 1. in recent.
in quibus difputato articulo, Rota firmavit hanc opi-
42 nionem, refponderque contrariis, & loc. cit. Epifcopus
reprobat Valer. Cefpedes, & Bordon. ex adverfo alle-
gatos, dicitque aliud effe exemptum de jure, aliud effe
exemptum in jure; nam exemptio de jure debet effe omni-
moda abfque alia limitatione, exemptio vero in jure eft
illa, quæ eft limitata ad cafus expreffos in eo, qualis
eft exemptio Regularium, qui Authoc videndus eft; nam
doctiffime difcurrit, & refolvit hanc quæftionem; fed ad
fecundam quæftionem properemus.

S U M M A R I U M.

Secundæ Quæftionis.

1 *FRatres Servorum Titulari Ecclefiæ infervientes. ibique degentes de jure communi in iis quæ fpectant ad fervitium dictæ Ecclefiæ, exempti non funt a Jurifdictione Cardinalis Titularis.*

2 *Conclufio de qua* text. in cap. volentes, §. in eos de privileg. in 6. *quod privilegium exemptivum Regularibus conceffum, tamquam in corpore juris infertum facit jus commune, declaratur, ut non procedat in iis quæ funt inferta in corpore juris per modum privilegii.*

3 *De privilegio perfonis conceffo non operante effectum, fi perfona ratione rei coherentis excludatur a privilegio.*

4 *Exempti ratione ejufdem privilegii, de quo num. 2. fubfunt loci Ordinario, fi in iftius Diœcefi morantur, vel ibi ad regimen Ecclefiæ non exemptæ affumuntur.*

5 *Quod ampliatur procedere etiamfi exemptio fit pleniffimo & ordini conceffa cum declaratione, quod* d. cap. volentes *nullum generet præjudicium.*

6 *Exemptio generalis conceffa Servorum Ordini quantumvis ampla non fuffragatur quoad fratres Ecclefiæ Titulari infervientes, vel ibi degentes.*

7 *Exemptus qui pro parte effe poteft, & pro parte fubjectus?*

8 *Reprobatur opinio volentium Regulares vigore* d. cap. volentes, de privil. in 6. *habere fimplicem exemptionem perfonalem, & firmatur difpofitionem dicti* text. *habere locum etiam in exemptione mixta, ratione fcilicet loci, & perfonæ.*

9 *Imo quod difpofitio* text. in dict. cap. volentes *habet etiam locum in exemptione perfonali.*

10 *Difpofitioni* dict. cap. volentes *derogatur per privilegia Regularium.*

11 *Declaratur, in quibus cafibus extendantur derogatio prædicta.*

12 *Derogatio debet effe fpecifica* ad §. in eos d. cap. volentes, *tum poffit quis ratione certæ rei effe exemptus, ratione vero alterius rei, feu loci fubjectus.*

13 *Una, & eadem res, vel perfona in hac materia diverfis refpectibus poteft diverfo jure conferri.*

14 *Ex quibus caufis Regulares exempti a Jurifdictione Ordinarii eidem fubjiciuntur; Et an fi obtineant beneficia Ordinaria fubjecta?*

15 *Cleri appellatione de jure communi veniunt Regulares Ecclefiis titolaribus Cardinalium infervientes & num. 18.*

16 *Ac idem pariformiter determinant Summi Pontifices erga Clericos, ac Regulares.*

17 *De eadem conclufione, de qua num. 16. & quod favorabilis, non odiofa dicatur reductio ad jus commune.*

18 *Favorabilis, an fit materia, vel odiofa arguitur a ratione proœmiali, & a Papa, ac alterius difponentis voluntate, an principaliter directa fit favori, vel odio? & num. feqq.*

19 *Erectio Ecclefiæ in titulum eft favorabilis prout eft omne id, quod in Ecclefiæ utilitatem ftatuitur per Summos Pontifices.*

20 *Cardinales funt pars corporis Papæ S. R. E. filii, ac præcipui Summi Pontificis Confiliarii.*

21 *Papa ficut exemptionem Regularibus concedere poteft, ita & tollere quamvis conceffam titulo onerofo.*

22 *Claufula dici non poteft appofita in parte executiva, fi appofita fit immediate poft perfectam orationem.*

23 *Fratres Servorum Ecclefiæ S. Mariæ in Via infervientes parere, ac obedientiam præftare debent ejufdem Cardinali Titulari, & in quo confiftat obedientia prædicta.*

SECUNDA QUÆSTIO.

AN virtute exemptionis Generalis, qua potiuntur Re- 1
gulares; Fratres Servorum infervientes Ecclefiæ
Sanctæ Mariæ, in Via fint exempti a Jurifdictione Car-
dinalis Titularis in his, quæ fpectant ad Cultum Divi-
num, & fervitium Ecclefiæ prædictæ?
Et refpondendum eft negative per textum expreffum
in cap. Volentes, §. in eos, de Privil. in 6. Ibi enim 2
Innocent. IV. in Concilio Lugdun. ftatuit, quod exem-
pti five Monachi, five Religiofi, qui Privilegium habent,
ne poffint fufpendi, interdici, vel excommunicari, eis
non fuffragatur, fi ad Monafterium fuorum Prioratuum
Ordinario fubjectum fuerint deftinati, ut vel gerant eo-
rum regimen, vel in eis tamquam proprii locorum ipfo-
rum Monachi refideant: iis enim cafibus non funt a ju-
rifdictione ordinaria exempti, ubi Hoftien. n. 1. dicit, Nifi
ad Ecclefias, quæ fubfunt Ordinariis tamquam Priores,
vel Monachi tranfmittantur, Tunc enim quamdiu ibi
moram traxerint, ipfis Ordinariis fubjectæ nofcuntur.
Idem voluit Geminianus ibi, num. 3. ubi quod Privi-
legium indultum perfonis, non operatur effectum, fi per-
fona ratione rei cohærentis excludatur a Privilegio, & 3
num. 4. fubjungit quod fi conceditur Privilegium Perfo-
nis, ubicumque fint, fi poftea acquirant rem non privile-
giatam, non gaudent privilegio refpectu illius rei, Idem
tenet Franch. num. 0. fed clarius Anchar. num. 6. ubi
ait. Nota, quod exempti fubfunt Ordinario loci, fi in
ejus Diœcefi affumantur ad Regimen Ecclefiæ non ex-
emptæ, vel ubi refideant, hos omnes fequitur Barbof. ad
d. §. in eos num. 5. ubi dicit, quod privilegium haben-
tes ne interdici, fufpendi, vel excommunicari poffint ab
Ordinario, ut funt multi Religiofi, in quorum Privile- 4
gijs ponitur, ne fuorum Monafteriorum Monachi excom-
municentur; Si prædicti Monachi habitent in Prioratı-
bus fubditis Ordinariis Locorum, & ibi regant, vel re-
fideant, poffunt interdici, fufpendi, & excommunicari
ab Ordinariis, dum ibi morantur. Idem tenet Federic.
de Senis conf. 19. in fin. quem fequitur Tufc. lit. E.
conclof. 565. num. 8. & num. 10. dicit hoc procedere
etiamfi exemptio fit pleniffima, & conceffa Ordini, et-
iamfi fit poft d. cap. 1. confirmata cum declaratione, quod
d. cap. 1. nullum generet præjudicium tali exemptioni
per conf. Geminiani 70. toto num. 1. Cocchiet. de ju-
rifdictione in exemptos, part. 5. quæft. 14. num. 8. &
prius part. 2. quæft. 45. numer. 6. Navarrus conf. 19.
numer. 9. de Cleric. non refident. Capyc. decif. 59. in
fine, latiffime Salgad. de fupplicatione ad Sanctiff. part.
2. quæft. 45. numer. 6. Navarrus conf. 19. numer. 9. de
Cleric. non refid. Capyc. dec. 69. in fine, latiffime Sal-
gad. de fupplicatione ad Sanctiff. part. 2. cap. 15. num. 5
in Frances in Paftoral. Regular. quæft. 21. num. 31. Com-
panil. diverf. Juris rubr. 12. cap. 13. num. 31. verf. Quid fi
in Monafterio, & plenius nu. 126. verf. Infuper, fed pro

omnibus Fagnan. *in cap. Quoniam, num.* 2. *&* 3. ubi multa Jura concordantia adducit *de privileg.* & Rota plenissime *decis.* 163. *a n.* 2. *usque ad* 38. *part.* 7. *recent.*

6 Cum ergo Fratres degentes in Conventu S. Mariæ in Via sint destituati ad inserviendum dictæ Ecclesiæ Cardinali Titulari subiectæ, nullo modo potest illis suffragari exemptio generalis concessa Fratribus, & Ordini Sanctæ Mariæ Servorum, quamtumvis sit exemptio plena, & plenissima, ut dicit Gemin. *d. cons.* cui consilio fere omnes Doctores Bononienses subscripserunt, ut notat Fagnan. *in c. Ex part. n.* 45. *de privil.* Rot. *decis.* 165. *n.* 2.

7 Et ratio est, quia quis potest esse pro parte exemptus, & pro parte subjectus, Franch. *in cap. Si Papa*, §. 1. *n.* 2. *de priv. in* 6. Frances *in d. Pastoral. Regular. l. cit. n.* 31. *vers. Quia*, Cocchier. *d. quæst.* 45. *n.* 6. Salgad. *loc. cit. num.* 44.

8 Non obstat, quod *d. cap. Volentes* non procedat, nisi quando exemptio est ratione loci, non autem quando est Personalis, quam habent hodie omnes Religiosi, quia hæc distinctio fuit reprobata a Rota *in Baren. jurisdictionis* 20. *Maji* 1603. *seu* 1613. juxta emendationem factam a Cantalmagio in suo repertorio Decisionum coram Card. Verospio seniore registr. per Marchesan. *de Commiss. part.* 1. *p.* 1069. *n.* 3. *vers. Verum nec relevat*,
9 ubi quod dispositio *d. c. Volentes*, procedit in quacumque exemptione, & asserit, ita pluries resolvisse Sacr. Congregationem Concilii, quod sequitur eadem Rota *in d. dec.* 165. *n.* 7. *par.* 7. *rec.*

Sed quatenus dispositio *d. cap. Volentes*, non haberet
10 locum in exemptione Personali, non suffragaretur dictis Fratribus Servorum, qui non habent exemptionem simpliciter Personalem, sed mixtam, ut in puncto resolvit Fagnan. in *cap. Ex parte*, *n.* 49. *de privil.* ubi quod *c. Volentes* loquitur de exemptionibus mixtis, idest concessis loco, & Personis simul, qualex sunt exemptiones Regularium; Nam isti habent exemptionem Personæ respectu Monasterii, ut notat Fagnanus *in c. Tuarum*, *n.* 6. *de privileg.*

11 Ultra quod si essemus in exemptione simpliciter Personali, nihilominus haberet locum limitatio apposita *in d.* §. *in eos*, quia ibi loquitur Summus Pontifex de exemptione Personali, ut notat ibi Geminian. *n.* 3. Et propterea cum Fratres Servorum inserviant Ecclesiæ subjectæ Cardinali Titulari, quamvis eorum exemptio sit personalis, nihilominus ea juvare se non possunt obstante dispositione dicti Textus.

Non obstat, quod per Privilegia Regularium sit deroga-
12 tum *d. c. Volentes*, quia etsi in Privilegiis multorum Regularium, & in specie Fratrum Servorum habeatur derogatio ad *d. c. Volentes*, ut notat Fagnanus *in d. c. Tuarum*, *priv. sub n.* 19. *vers. Similiter Fratres*. Advertendum tamen est illam derogationem comprehendere solummodo illos tres Casus, nempe, Delicti, Contractus, ac Rei sitæ, non autem comprehendere dispositionem *d.* §. *in eos*, quæ habet specialem rationem, scilicet Regiminis,
13 Administrationis, & Residentiæ in loco ordinario subjecto, & propterea nisi ostendatur derogatio specifica dispositioni prædicti §. non cadit sub illa generali illorum trium casuum, in quibus adest diversa ratio, cum unus possit esse exemptus ratione certæ rei, vel loci, & subjectus ratione alterius rei, vel loci, *cap. Cum Capella*, *de priv.* ubi notat Jo. Andr. Butr. & Cardinalis, quod quis potest esse subjectus ratione Beneficii, qui ratione alterius censetur exemptus. Fagnanus *ibid. in princ.* In hac enim materia una, & eadem res, vel Persona diversis respectibus potest diverso jure censeri *c. Cum olim, de re judic. c. ex literis de prob.* cum aliis per Fagnan. *in d. cap Cum Ca-*
14 *pella*, *n.* 13. Et ita in puncto tenet idem Fagnan. *in cap. Ex part. n.* 52. *de privil.* Ubi quod si exempti specialiter ratione delicti, Contractus, ac rei sitæ obtineant beneficia ordinariis subjecta, eorumdem beneficiorum ratione Ordinariorum jurisdictioni declarantur esse subjecti, & confirmat exemplo Regularium, qui accipiunt executionem ultimæ voluntatis, & administrationem Hospitalium, & Confraternitatum; ait enim esse subjectos, quoad eam executionem, & administrationem Ordinario, non obstante quacumque exemptione, & sic declaratum fuisse a Sacra Congregatione Concilii Frances *in Pastoral. dict. quæst.* 31. *num.* 31. *vers. Idem reperit Cocchier.*

Cum assistentia juris concurrit facultas, & potestas
15 data a Sixto V. *in sua Constit.* 55. *de præfinit. Titulor.* in Clerum & populum dictis Titulis subjectos, Nec est ambigendum appellatione Cleri comprehendi Regulares inservientes Ecclesiis Cardinalium Titularibus, quia sic subjecta materia postulat, quæ est attendenda, Felin. *in cap. Licet num.* 9. *in fin. de Offic. ordin.* in puncto Antonin. *variar. lib.* 1. *resol. fin. cas.* 50 *vers.* 1. *quia in dict. Constit.* Turrecrem. *in cap. Si quis*, *num.* 2. & ibi Præposit. *num.* 2. *vers. potest responderi*, *distinct.* 58.

Quod autem materia subjecta sic postulet ex eo convincitur, quia Summi Pontifices, dum conceduntur Ecclesiæ sæculares pro Titulo Cardinalium, quibus inserviunt Canonici, & Presbyteri sæculares, mandant Canonicis, & Ca- 16
pitulo, & aliis Presbyteris ratione dictarum Ecclesiarum subditis, ut dicto Cardinali pareant, & obediant. Ubi non sunt Canonici, mandant quibusvis Personis ratione dictarum Ecclesiarum subjectis, ut ex Bullis Titulorum S. Marci, Sanctorum Quirici, & Julitæ, S. Joannis ante Portam Latinam, & in aliis similibus; quando vero concedunt Ecclesias in Titulum, quibus inserviunt Regularia, vel Superiori, & Conventui, ut pareant, & obediant, &c. ut patet ex Bulla Diaconiæ S. Georgii in Velabro, Tituli S. Mariæ in Via, & aliis similibus, ex quo manifeste insurgit, Summos Pontifices Clericos sæculares, ac Regulares pariformiter in subjectione determinare.

Et propterea licet Sixtus V. solum mentionem fecerit 17
de Clericis, subjecta materia exigit, ut etiam de Regularibus debeat intelligi, ut bene Felin. *loc. cit.* Anton. *loc. cit.* Præsertim quia sumus in materia favorabili non odiosa; Nam ex quo Ecclesia S. Mariæ in Via est subjecta pleno jure Cardinali Titulari, res est reversa in primævum Statum, hoc est ad jus commune, quo Regulares inservientes dictæ Ecclesiæ subjecti sunt Ordinario *leg. si unus*, §. *Pactus ne peteret*, *in fin. ff. de pact.* Gloss. *in c.* 3. *in verb. Numerandum*, *de prebend. in* 6. Felin. *in cap Cum accessissent*, *num.* 5. 6. *&* 30. *de Constit* Rot. *dec.* 457. *part.* 1. *divers.* Gonzal. *ad Reg.* 8. §. 1. *Proœm. num.* 47. *& rursus*, §. 6. *num.* 28. *&* 30. ubi quod ad cognoscendum, an materia sit favorabilis, vel odiosa, est inspicienda ratio proœmialis, *& num.* 31. ait, quod si legislator principaliter est motus ob favorem, actus est favorabilis, licet secundario redundet in odium alterius, Rota. *d. decis.* 437. *num.* 1. *&* 2.

Quod autem erectio Ecclesiæ in Titulum Cardinalitium 18
sit favorabilis non solum ipsismet Cardinalibus, sed & Ecclesiis Titularibus; patet ex verbis Bullæ Sixti V. §. 1. *vers. Nos antiquæ pietatis*, *&* §. 12. *vers. Sic igitur*. Ea enim, quæ ibi statuit Summus Pontifex, tendunt in utilitatem dictæ Ecclesiæ, & propterea materia est favorabilis, Abb. *in cap. Nihil, in princip. de elect.* Caputaq. *decis.* 215. *num.* 6. *&* 202. *num.* 4. *lib.* 3. Gonzal. *d.* §. 6. *num.* 34.

Eo maxime, quia assignatæ sunt Ecclesiæ Titulares 19
Eminentissimis Cardinalibus, qui dicuntur Pars Corporis Papæ, S. Romanæ Ecclesiæ Filii in Apostolici muneris functione, atque in universæ Reipublicæ Christianæ administratione præcipui Summi Pontificis Consiliarii, ut ait idem Sixtus V. *d. Constit.* § 1. *vers. Quod quidem*: nec datæ illis de quibus Jo. Monachus *in cap. cum ex eo*, *num.* 3. & ibi Probus ante *num.* 2. *de elect. in* 6. relat. a Gonzal. *d.* §. 6. *proœm. num.* 33.

Sed quidquid sit, an actus sit favorabilis, vel odiosus, sumus extra difficultatem, quia expresse Summus Pon- 20
tifex mandat Superiori, & Conventui S. Mariæ in Via, ut pareant, & obediant Titulari, quo casu sicuti Papa potest concedere exemptionem, ita illam tollere potest, cum hoc resideat in ejus arbitrio, Cocchier. *de jurisd. in exempt. part.* 3. *quæst.* 1. *num.* 1. 2. *&* 3.

Et quod Papa quotidie tollat exemptiones Regularium testatur & ipsa praxis, quamvis titulo oneroso concessæ 21
prætendantur, Alviset. *in Murenula aurea*, *sect.* 1. *cap.* 8. §. 2. *art.* 3. *num.* 35.

Vanum est autem dicere, quod mandatum factum a S. mem. Innoc. X. Superiori, & Conventui S. Mariæ in Via, 22
ut obediant Cardinali Titulari sit in parte executiva Diplomatis; illud enim esse in parte dispositiva, & substantiali aperte patet ex lectura ipsius Diplomatis; Nam Summus Pontifex committendo Regimen, & administrationem, & curam dictæ Ecclesiæ S. Mariæ in Via Cardinali Titulari, cui Ecclesiæ inserviebant Fratres Servorum, in necessariam consequentiam eorum obedientia erga Titularem requirebatur: Et propterea dictum mandatum non respicit executionem extrinsecam, sed intrinsecam,

& sub-

& substantialem, Rota *dec.* 642. *num.* 5. *&* 7. *part.* 1. *in rec.* sed melius *in decis.* 286. *num.* 7. *vers. Sed negabant, part.* 3. *recent.* ubi quod non dicitur clausula posita in executivis, quando est posita immediate post perfectam dispositionem, ut in casu nostro, & in aliis decisionibus relatis a Matta *de Clausul. part.* 4. *claus.* 20. Gratian. *discept.* 609. *a num.* 8.

Nec facit ad rem intellectus datus ea adversa dictæ clausulæ, scilicet quod Fratres non impediant Cardinalem
83 Titularem in exercitio jurisdictionis, quæ illi competit in dicta Ecclesia, non autem adversus illos. Quia Innocentius X. non dicit, quod non impediant, sed quod obediant, & pareant; Nullo enim casu possunt dicti Fratres impedire Cardinalem Titularem, ne exerceat omnimodam jurisdictionem in Ecclesia prædicta sibi pleno jure subjecta, sed debet intelligi, ut Fratres obedientiam præstent Titulari in iis quæ spectant ad cultum Divinum, & servitium Ecclesiæ, cui sunt addicti, quæ obedientia debet esse perfecta, & pura ab omni fæce imperfectionis, ut est illa, de qua in *gloss. dist.* 93. quæ consistit in tribus, nempe in exhibendo reverentiam, mandata suscipiendo, & judicium subeundo, ut notat Geminian *d. distinct.* 93. *in princ.* & habetur *in cap.* 3. *& in cap. Illud. & in cap. His quæ, de Majorit. & Obed.* cum aliis per Benedictum Pereyram *in sua Accademia, sive Republ. Literaria, lib.* 5. *tit. de Rectore, num.* 713. *&* 715.

Ex his remanet absoluta secunda quæstio.

S U M M A R I U M.

Tertiæ Quæstionis.

1 *BReve Leonis X. Fratribus Servorum concessum evanuit, ac Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Via status est immutatus per erectionem in titulum, & num.* 4.
2 *Tituli Cardinalitii dicantur vacare, ac unio facta per Leonem X. Conventui Fratrum Servorum extincta, & de unita effecta est collativa, & vacabilis.*
3 *Erectio Ecclesiæ in Titulum dicitur novum corpus cum novo Præsule, ideoque male infertur de corpore antiquo ad novum, ne detur monstrum, quod in una Ecclesia adsint duo sponsi.*
5 *Conclusio quod erectio in titulum censetur facta sine præjudicio tertii quomodo intelligenda, & num.* 6.
7 *Declaratur in quibus titulis Constitutio Sixti V. de Titulorum professione præservet jus tertii.*
8 *Eadem Sixtina Constitutio an deroget aliis Constitutionibus Apostolicis circa privilegia Regularium.*

TERTIA QUÆSTIO.

1 AN saltem vigore Brevis Leonis X. qui concessit dictam Ecclesiam Fratribus, illam subtrahendo a jurisdictione Cardinalis Titularis S. Marcelli possint dicti Fratres privilegio prædicto se tueri?

2 Et negative pariter est resolvendum, quia dicta Ecclesia post Concessionem Leonis X. erecta fuit in Titulum Cardinalitium a Julio III. & propterea Concessio Leonis evanuit; Tunc quia immutatus est dictæ Ecclesiæ status, ex Regulari enim effecta fuit sæcularis, unde immutatum est jus prius, & illius effectus, Seraph. *decis.* 1445. *num.* 7. Penia *decis.* 1058. *num.* 11. ubi de simili privilegio Leonis X.

3 Tum quia de unita facta fuit collativa, & Vacabilis, Tituli enim Cardinalitii dicuntur vacare, Butr. *in cap. His quæ in* 1. *notab.* & ibi Fagnanus *n.* 27. Et ideo extincta fuit unio dictæ Ecclesiæ per Leonem X. facta dicto Conventui Fratrum Servorum. Greg. XV. *dec.* 77. *num.* 3. Nihil enim tam repugnat unioni, quam status collativus Greg. XV. *dec.* 112. *n.* 3. Tondut. *allegat. Canonic. tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 155. *num.* 9. & per consequens dicta Ecclesia non potest dici amplius de Mensa Conventus, *cap. Cum accessissent de Constit. in Clement. unic.* §. *Quidam etiam*, & ibi Vitalin. *num.* 82. *de Excessib. Prælat.*

4 Tum quia per erectionem dictæ Ecclesiæ in Titulum Cardinalitium formatum est novum corpus cum novo Præsule; Ideo dictum Breve Leonis dictis Fratribus suffragari nequit, Hostien. *in cap. cum inferior. n.* 12. ibi Jo: Andr. *Gloss.* 3. *ad finem.* Card. *n.* 1. *q.* 10. Butr. *n.* 12. Bellarm. *num.* 8. *de majorit. & obed.* quos refert, & sequitur Rota *dec.* 313. *num.* 4. *part.* 4. *rec.* ubi *num.* 3. dicit, quod male infertur de corpore antiquo ad novum, esset enim monstrum, quod in una Ecclesia sint duo capita, Rota *dec.* 54. post Tambur. *de Jure Abbatum tom.* 3.

Et proinde cum dicta Ecclesia, quæ prius unita erat 5
Conventui, & Regularis existebat, per erectionem in Titulum effecta fuerit vacabilis, & sæcularis, Breve Leonis, & Privilegia priori illi statui concessa non possunt Fratribus amplius suffragari, Gratian. *discept.* 458. *n.* 9. 10. *&* 11. Rota *d. decis.* 313. *num.* 5. *in fin.*

Non obstat, quod dicta erectio intelligatur facta sine 6
præjudicio Tertii tam de Jure, quam ex Constitutione Sixti V. §. 10. quia quod attinet ad jus commune, jam dictum fuit in disceptatione *num.* 83. quod dicta clausula intelligitur de alio præjudicio, quam de expresso.

Ulterius dicimus, quod debet intelligi de præservatio- 7
ne juris compatibilis cum erectione, non autem de compatibili, & continente manifestam contradictionem, quale esset si post erectionem duraret adhuc concessio Leonis, Seraph. *decis.* 1445. *num.* 4. *&* 5. Adden. ad Burat. *decis.* 576. *numer.* 13. *& ad decis.* 2. *numer.* 286. *& seq. part.* 3. *recent.*

Constitutio autem Sixti V. non solum non prodest fra- 8
tribus, sed omnino nocet. Nam distinguendum est inter Ecclesias Titulares antiquas, & de novo erectas; Quoad antiquas nullum fuit præservatum jus tertii, sed simpliciter in decem de novo ab ipso Pontifice erectis, ut habetur disertis verbis in dicta Constitutione, §. 10. Et propterea quicquid sit de novis Titulis, certe quoad Ecclesiam S. Mariæ in Via, quæ est de antiquis, si non de antiquissimis, clausula illa non porrigitur, ut in puncto Pasqualig. *in quæst. moral. Jurid. quæst.* 127. per totam, & præsertim *num.* 8. Quæ Constitutio Sixtina cum in §. 11. verbis rotundis deroget Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum supradictarum, & aliarum quarumcumque, nec non ordinum Juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quoque, indultis, ac Literis Apostolicis, illis, ac quibusvis aliis Personis quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis, omnem tollit difficultatem, quia ut videbimus in quæstione nona, prædicta Derogatio sic amplissimis, & expressis verbis facta tollit omnia, quæ in contrarium adducuntur.

S U M M A R I U M

Quartæ Quæstionis.

1 *COnsuetudo quod Monasterium non sit subjectum titulo Cardinalis debet aliunde probari quam partis assertione.*
2 *Pontificis assertio non probat consuetudinem negativam Titularium.*
3 *Pontificis enunciativa non emanata motu proprio, & circa factum alienum non probat, præcipue stante tertii præjudicio.*
4 *Ecclesia non venit appellatione monasterii, nisi sit incorporata eidem Monasterio tamquam pars integralis.*
5 *Consuetudo negativa Titularium etiam in futurum sublata per Constitutionem Sixti V. & per diplomata Titulorum decreto irritante.*

QUARTA QUÆSTIO.

AN Fratribus Servorum Ecclesiæ S. Mariæ in Via inser- 1
vientibus assistat prætensa consuetudo deducta ex *cap. Dilectus, de Capellis Monach.*

Et negative est resolvendum; Nam ultra responsiones datas in *discept. a num.* 105. quæ non bene evacuantur ab Adversariis, dicimus ex eo Textu non probari assertam consuetudinem. Quia illa verba, & generaliter servantur in Urbe, ut nullum monasterium Titulo sit subjectum, non sunt Verba Pontificis, sed partis litigantis, cujus assertioni non statur, sed debet consuetudo aliunde probari ab illo, qui illam allegat, Dec. *cons.* 402. *n.* 11. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 14. Rota *in pluribus dec. relat. in dec.* 15. *n.* 21. *part.* 11. *recent.*

Imo si essent verba Pontificis, assertam consuetudinem 2
non comprobarent, ut in puncto de subjectione dixit Rota *dec.* 239. *num.* 18. *part.* 8. *recent.*

Verba enim enunciativa Papæ, cum non sint emanata

mom propriu; sed contineant factum proprium, non probant enunciatum, *Clement. fin. de sent. Excommun.* Paris. *cons.* 128. *num.* 33. *lib.* 4. cum aliis per Rotam *decis.* 197. *num.* 70. *&* 71. *part.* 5. *rec.* Et præsertim cum concernerent interesse partia, Caputaq. *dec.* 337. *num.* 5. *part.* 3. Rota *dec.* 147. *num.* 72.

3 Sed quod tollit omnem difficultatem est quod Papa, non obstante allegata prætensa consuetudine pro parte Ecclesiæ S. Laurentii in Piscinula, tulit sententiam assertæ consuetudini contrariam, condemnavit enim dictam Ecclesiam S. Laurentii, quæ erat Monasterium monialium ad recognoscendum Ecclesiam S. Cæciliæ Titularem in Baptismo, & Scrutinio, ut patet ex Textu, ibi: Nos igitur, auditis propositis, Oeconomum S. Laurentii Syndicu vestro condemnamus in Baptismo, & Scrutinio.

4 Sed quidquid sit etiam quod per prædictam assertam consuetudinem exemptum fuisset Monasterium a jurisdictione Cardinalis Titularis, nihil ad rem nostram, cum hodie non tractetur de acquirenda jurisdictione in Monasterium, sed de ea conservanda in Ecclesia a monasterio separata, & sejuncta, quæ appellatione Monasterii non continetur, Gloss. *not. in Clement.* 1. *verbo Monasteriis, de elect.* Dutan. *dec.* 93. *num.* 12.

Nam tunc appellatione Monasterii venit Ecclesia, si incorporata sit Monasterio, & sit pars integralis Monasterii, ut dicunt Doctores allegati ab Adversariis.

Et propterea cum Ecclesia S. Mariæ in Via non sit incorporata Conventui, sed tamquam membrum separatum sit pleno jure subjectum Cardinali Titulari non cadit sub exemptione Monasterii, Ubald. *de Canon. Episc. cap.* 4. *quæst.* 8. *num.* 2. *&* 5. Gratian. *discept.* 282. *num.* 39.

5 Cæterum licet hæc asserta consuetudo posset substineri, nihilominus per Constitutionem Sixti V. & per diplomata Titulorum fuit sublata, quæ cum habeant Decretum irritans, inficiunt omnem contrariam consuetudinem, non tantum præteritam, sed etiam futuram, Felin. *in cap. Cum accessissent, de Constit. vers. quarto limita,* Ruin. *cons.* 13. *numer.* 13. *lib.* 2. cum aliis per Royas *decis.* 31. *num.* 24.

S U M M A R I U M.

Quintæ Quæstionis.

1 *PRæscriptio subditi adversus superiorem non currit & num. 7. ubi de ratione.*
2 *Et si detur, an quoad jura Episcopalia, & de ratione ob quam non intret quoad reverentiam, & obedientiam?*
3 *Non datur ubi ex ea sequeretur absurdum, & n. 4. ubi neque ex immemorabili.*
5 *Abbati datur adversus Episcopalem jurisdictionem ex Papa privilegio.*
6 *Item præscribere potest Abbas aliqua jura Episcopalia, ubi Capellas habet sibi subjectas.*
8 *Interrumpitur præscriptio jurisdictionis Titularis ex nova vacatione, ac Titulorum provisione adversus quamcumque consuetudinem, & contrarium usum.*

QUINTA QUÆSTIO.

1 AN Fratres Servorum inservientes Ecclesiæ S. Mariæ in Via possint se tueri aliqua præscriptione adversus Jurisdictionem Cardinalis Titularis? Pariter est negative resolvenda.

Firmato enim, quod dicti fratres subditi sint Cardinali Titulari, nec juvari possint aliqua exemptione, inanis est exceptio præscriptionis, cum subditus adversus Superiorem non præscribat; Textus est rotundus *in cap. Cum liceat, de præscript.* ubi Summus Pontifex mandat Prioribus, Monasteriis de Costa, & de Donato, quod reverentiam, & obedientiam exhibeant Archiepiscopo Bracharen. præscriptione temporis non obstante, eo quod nonnullæ Ecclesiæ dictorum monasteriorum erant in Diœcesi dicti Archiepiscopi, & ibi Gloss. *in verb. non obstante,* enumerat casus, in quibus subditi non possunt præscribere contra Superiorem.

2 Nullam autem aliam jurisdictionem prætendimus, nec prætendunt Cardinales Titulares, quam obedientiam, & reverentiam a fratribus inservientibus Titulis in his, quæ spectant ad cultum, & servitium Ecclesiarum Titularium.

Non obstat, quod jura Episcopalia possint præscribi; 3 quia non negamus, aliqua jura Episcopalia posse præscribi, sed nullo modo obedientiam, & reverentiam, quæ si possent præscribi, & juri publico nocerent, & confusionem parerent *argum. leg. ultim. ff. de usu cap.* cum aliis per Barbos. *d. cap. Cum non liceat, num.* 3. *vers. ex hoc Textu.*

Nocerent autem juri publico, si posset præscribi obedientia, quia jus publicum consistit in obedientia subditorum, *cap. ultim. verb. Obedientia* 18. *quæst.* 1. Confusionem, & inordinationem parerent, si obedientia præscriberetur, quia membrum suo capiti non obtemperaret, Barbos. *loc. citat.* & Fermosin. *d. cap. Cum non liceat, num.* 6.

Fingamus ergo, quod Cardinalis Titularis per se, vel 4 per suum Vicarium mandet Parocho, ut visitet infirmos, non sit negligens in administratione Sacramentorum, ut concubinarios expellat, vel separet, & quid simile, Sacristæ, ut reddat rationem redditunm Sacrarii ad Ecclesiam spectantium; Oeconomo, vel Syndico, de redditibus Ecclesiæ: Confessariis, ut sint soliciti in audiendis confessionibus: Concionatori, ut conciones habeat statis diebus. Generalis autem id omnino prohibeat, vel sua authoritate ea mandet fieri, spreta illa Cardinali Titularis sicut sprevit. Quis umquam sanæ mentis dicere poterit ea facere potuisse sub prætextu, quod præscripserit adversus obedientiam debitam Cardinalis Titulari? Nonne ex his actibus erit turbatum bonum publicum, & omnia ad confusionem, & perturbationem redacta? Et hoc est illud monstrum, quod daretur, si in ea Ecclesia veluti in uno corpore essent duo capita, quod non solum jus respuit, sed Natura abhorret; Unum enim scilicet Caput authoritate ordinaria, alterum consuetudine, vel præscriptione, Hostien. *in cap. Cum contingat, num.* 1. *de foro compet. & in cap. Quoniam, num.* 2. *de offic. ordin.* Dari enim non potest consuetudo, vel præscriptio, quod faciat possibilia hujusmodi duo capita in eadem Ecclesia, ut notat Butr. *in d. cap. Cum contingat, num.* 11. Bellam. *num.* 15. Quia esset consuetudo, & præscriptio irrationabilis circa ea, quæ nec consuetudine immemorabili præscribi possunt. Gabr. *de præscr. concl.* 1. *num.* 8. *&* 36. & ita doctissime ratiocinatur, & resolvit Rota omnino viden. in Constantien. Jurisdictionis cor. Ottembergo *registr. post* 3. *volum.* Tambur. *de jur. Abbat. in ord.* 55. *num.* 13. *usque ad* 17.

Non obstat Text. *in cap. Cum olim, de præscript.* quem magni faciunt Adversarii.

Quia Abbas, de quo in Textu, habebat Privilegium Pontificium, per quod liberabatur a jurisdictione Episcopi Plebs Salmazanæ, & aliæ Capellæ, & super hujusmodi Privilegio fundabatur præscriptio, quæ absque illo non valuisset, ut notat additio ad illum Text. *in verb. Duas,* Gloss. *in d. cap. Cum non liceat, in verb. Non obstat, in fin. vers. sed ibi habuit Privilegium,* ratione cujus præscripsit Fagnan. *in d. cap. Cum olim, num.* 46. *&* 47.

Secundo ille Textus habet locum, quando Abbas habet Capellas sibi subjectas, in quibus potest præscribere 5 aliqua jura Episcopalia, ut notat Anan. *in d. cap. Cum olim, num.* 1. Alex. de Nevo *num.* 1. Zabarell. *in cap. Auditis, num.* 6. *de præscript.*

At in casu nostro Fratres Servorum nullum habent privilegium, quia quod habebant, evanuit per erectionem dictæ Ecclesiæ in Titulum, nec Ecclesiam, nec Capellas sibi subjectas.

Tertio dictus Textus procedit in illa præscriptione, 6 per quam obedientia ab Episcopo transfertur in Romanam Ecclesiam, cum Monasterium se subjecerat; At in casu nostro Superior Conventus S. Mariæ in Via non potuit præscribere, ut obedientia transferret ad Romanam Ecclesiam, quia Romana Ecclesia, & ejus Caput Summus Pontifex illam obedientiam, quam sibi Fratres tamquam exempti debebant, transtulit in Cardinalem Titularem, nec eam sibi reservavit, unde si daretur prætensa præscriptio, dicti Fratres remanerent Acephali, & sine Capite, quæ ratio potissima est, cur præscriptio non competat subditis adversus superiorem, notant Barbos. & Fermosin. *d. cap. Cum non liceat, ille num.* 3. *iste num.* 8.

Nec dicatur Fratres inservientes dictæ Ecclesiæ S. Mariæ 7 in Via transtulisse obedientiam in Generalem, quia Generalis in illa Ecclesia est subditus Cardinali Titulari; Nomine

mine enim Superioris continetur tam mediatus, quam immediatus Superior.

8 Sed quod tollit omnem difficulatem est, hic nullam posse considerari præscriptionem, quia ex qualibet vacatione Titulorum, & novæ provisione interrumpitur præscriptio. Nam ex nova provisione revivifcit jurisdictio Cardinalis Titularis adversus quacumque consuetudinem, contrarium usum, & præscriptionem, & ad pristinum statum reducitur, & ab omni præjudicio vendicatur, Rodet. *qu. Regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 4. *in fin. vers. Desicit etiam in hoc casu præscriptio*, *usque ad finem* cum aliis per Rotam *dec.* 33. *num.* 26. *part.* 10. *rec.*

S U M M A R I U M.

Sextæ Quæstionis.

1 *JUrisdictionem Episcopalem Cardinales Titulares habent de jure communi, non autem ex consuetudine in eorum Ecclesiis, & numer.* 2. *&* 3. *ubi de distinctione inter Cardinales, & simplices Plebanos jurisdictionem habentes ex consuetudine.*

4 *Cardinales Titulares habentes jurisdictionem in Capellis Titulo subjectis, multo magis illam habent in eadem Ecclesia Titulari, & n.* 5.

6 *Jurisdictio quasi Episcopalis Cardinalibus Titularibus collata a Sixto V. intelligitur proportionabiliter, quoad Cardinales non Episcopos, & numer.* 7.

8 *Cardinales Titulares in suis Ecclesiis si sint Episcopi istarum loco habentur quoad jurisdictionem, & Episcopalia, & quid si non sint Episcopi?*

9 *Reprobatur opinio Bellarmini, & firmatur Cardinales in suis titulis non esse ad instar Parochorum, & Episcopo subjectos, sed pinguius jus habere, quam Plebani, ubi de communi Canonistarum.*

10 *Declaratur Constitutio Gregor. XIII. quomodo intelligenda circa jurisdictionem Episcopalem, quam Cardinales habent in suis titulis.*

SEXTA QUÆSTIO.

1 AN de jure communi, vel solum ex consuetudine habeant Cardinales in suis Titulis jurisdictionem Episcopalem?

Et de jure communi illam habere, non autem ex consuetudine solvendum est. Nam quamvis ex adverso Scribentes prætendant ex Doctrina Innocentii *in cap. Dilectus, de Capell. Monach.* probare illam habere ex consuetudine; Doctrina tamen Innocentii nec bene intellecta, & diminute allegata.

Dubitat ibi Innocentius, An Sacerdotibus in Plebe, seu Ecclesiæ Parochiali existentibus competat de jure communi facultas baptizandi, & alia Parochialia exercendi, respondet, quod ignorat, ubi sit istud jus commune; Nam lices Parochiani cujuslibet Ecclesiæ a proprio Sacerdote debeant baptizari, & alia Sacramenta, quæ ipsi conferunt recipere. Quod tamen Sacerdotes hoc debeant, hoc non invenio inter jura Parochialia, nisi specialis consuetudo introducat, supra *de majorit. & obed. c. His, quæ, &c.* Hæc sunt verba præcisa Innocentii ex quibus non recte infertur, non competere de jure communi Cardinalibus in suis titulis jurisdictionem Episcopalem. Non enim potest argumentari a Sacerdotibus in Plebania degentibus ad Cardinales Titulares. Et propterea Innocentius diminute, ut dixi allegatus resolvendo quæstionem; An jus exercendi Parochialia competat Plebanis de jure communi *n.* 4. Subjungit, sed potest dici illud (jus commune) obtinere in Titulis Cardinalium, qui habent pinguius jus, quam Plebani.

2 Sed clarius hoc delarat Cardinalis Zabatella *cons.* 65. *n.* 1. ubi quod Textus *in d. c. Dilectus* non habet locum in titulis Cardinalium, quia ibi Cardinales fundant intentionem de jure communi, in aliis vero Titulis Plebanatuum attendendam esse consuetudinem.

3 Vanum est ergo dicere, quod Cardinalis Titularis Sancti Laurentii in Damaso, de quo *in cap. His, quæ, de Majoritat. & Obed.* obtinuerit in eo Titulo jurisdictionem a consuetudine, & propterea non sit extendenda ad alios Titulos, cum certissimum sit ex supra traditis, Cardinales Titulares fundare suam jurisdictionem in jure communi, non in consuetudine, quod & voluit Felin. *in d. c. His, quæ, n.* 1. *vers. & dicit Cardinalis*, ubi sequitur consilium Card. Zabarellæ, & ejus doctrinam *in c. Venerabilis de except.* dicentis, quod Plebanus non fundat intentionem suam in Capellis de jure communi, nisi Ecclesiæ Matrix esset titulus Cardinalis, quam doctrinam esplicat, & sequitur Fagn. *in d. c. His, quæ, n.* 38.

Nec obstat, quod Honorius III. *in d. cap. His, quæ,* 4 non loquatur de jurisdictione, quam habent Cardinales in suis titulis, sed de ea, quam habent in Capellis sibi subjectis, ut dicunt Adversarii ducti authoritate Mandosii *in reg.* 7. *Cancell. q.* 2. *n.* 1. *circa fin. vers. Verum quia d. cap. His, quæ*; Nam Honorius III. *in d. cap.* enumerat, quæ spectant ad jurisdictionem Cardinalis Titularis S. Laurentii in Damaso in Capellis subjectis Titulo. Quæstio enim tunc erat de jurisdictione Cardinalis Titularis in Capellis subjectis titulo, non autem in Ecclesia tituli. Unde non mirum, si non meminit de Ecclesiæ titulari, sed de Capellis, frivolum ergo, ne dicam, ridiculum est argumentum. Cardinalis habet jurisdictionem Episcopalem in Capellis subjectis Ecclesiæ Titulari, ergo non habet eamdem in Ecclesia tituli, sed bene valet argumentum a contrario, Cardinalis habet jurisdictionem in Capellis subjectis titulo, ergo multo magis illam habet in Ecclesiæ titulari, a qua Capellæ dependent in puncto Rota *decis.* 233. *num.* 14. *part.* 1. *divers.*

Hinc omnes Canonistæ, nemine dempto, inferunt ex 5 dicto Textu, Cardinalem in suo titulo, & in Capellis titulo subjectis habere jurisdictionem Episcopalem, sic Abbas ibi *n.* 1. *vers.* Secundo nota, quod Cardinalis in titulo suo, & in Ecclesiis subjectis jurisdictionem Episcopalem haber, Felin. *ibid. n.* 1. ibi: Cardinales habent in titulis suis, & Ecclesiis sibi subjectis jurisdictionem Episcopalem, & novissime, Fagnan. *ibid. n.* 15. *vers.* Quinto nota Cardinalem habere in suo titulo, & in Ecclesiis titulo subjectis Episcopalem jurisdictionem; Et quamvis Mandos. *loc. cit.* incidenter dicat, quod in dicto textu agitur solum de iis, quæ potest Cardinalis titularis in Capellis, sibi subjectis, non autem in titulo; Nihilominus quando ex professo tractat quæstionem circa jurisdictionem, quam habent Cardinales in titulo *nu.* 10. dicit. Quantum vero attinet ad Cardinalium titulos, sive ad Ecclesias titulares, omnes concludunt, eos habere jurisdictionem Episcopalem, & quidem optima ratione. Nam ea omnia, quæ enumerat Honorius *in d. cap. His, quæ*, spectare ad jurisdictionem Cardinalis titularis, sunt eadem, quæ idem Honorius refert, & enumerat *in cap. Conquerente de Offic. ordin.* spectare ad jurisdictionem Episcopalem, & ibi Gloss. *in verb. Canonica* dicit his bene specificantur jura Episcopalia, Butr. *ibid. num.* 1. ait, quæ sunt jura Episcopalia, inferius *n.* 9. Nota secundo, hic per ordinem enumerantur jura Episcopalia, quæ quilibet Episcopus habet in Ecclesia sibi subjecta, etiam dato quod alteri Prælato sit subjecta, Fagnan. *ibid. nu.* 11. Nota ex integro contextu jura Episcopalia hic per ordinem enumerari, quæ competunt Episcopis de jure communi in Ecclesiis, seu Capellis Diœcesis suæ, etiam subjectis inferiori Prælato sæculari, sive Regulari. Cum ergo jura, quæ enumerantur *in d. cap. His, quæ*, sint eadem, quæ referuntur *in d. cap. Conquerente*: Nulli dubium, de jure communi, non autem ex consuetudine, Cardinales in suis titulis habere jura Episcopalia.

Hinc videre est, quam fœde erraverint ex adverso scri- 6 bentes, dum insudarunt in ostendendo jurisdictionem Cardinalis titularis non esse Episcopalem, sed solummodo, quasi Episcopalem, & hanc controversiam sublatam fuisse a Constitutione Sixti V. & a Decreto Greg. XIII. Nam quod attinet ad Constitutionem Sixtinam, certum est, illam non fuisse editam ad dirimendam hanc controversiam, sed ad præfiniendos titulos Cardinalium, & licet in Proœmio dictæ Constitutionis Sixtus incidenter dicat prædictas Ecclesias authoritate quasi Episcopali regendas. Cum tamen eas erexit cum honoribus, insignis, & Privilegiis, & authoritatibus debitis, & consuetis, *ut in* §. 2. dictæ Constitutionis, non videtur sustulisse jura Episcopalia, quæ de jure communi competunt Cardinalibus in dictis titulis, sed dicendum est, Sixtum, singula singulis referendo, intellexisse de Cardinalibus Presbyteris, & Diaconis, qui si non sint Episcopi jus Episcopale formaliter habere non possunt, sed quasi Episcopale, & espresse deducitur ab Authoribus, qui post Sixtinam Constitutionem scripserunt in hac materia relati *in discept.*

n. 33. *&* 34. sed pro omnibus sufficiat Fagn. *qui in d. cap. His quæ*, asserit, Cardinales in suis titulis, & in Ecclesiis titulo subjectis jurisdictionem Episcopalem habere, qui cum sit modernissimus Author, & Præsul, eximius Canonista, & practicus eorum, quæ in Curia gesta sunt, non esset ausus hoc dicere, si Sixtus difficultatem sustulisset; Imo verba Constitutionis explicat *ibid.* ut quasi Episcopalem jurisdictionem habeant Cardinales Presbyteri, & Diaconi, qui cum non sint Episcopi, non possunt habere potestatem, quæ annexa est Ordini Episcopali, sed in cætera totam habent jurisdictionem Episcopalem. Nec Sixtus ullam mentionem fecit de Constitutione Pauli IV. relata *in discept. n.* 32. in qua literis rotundis ille Pontifex asserit Cardinales in suis titulis habere jurisdictionem Episcopalem, quæ assertio cum fuerit facta per modum causæ, & cum dictione, *Cum*, quæ æquipollet dictioni, *Quia*, reddit, certam, & Indubitatam assertionem Rot. *decis.* 411. *num.* 2. *part.* 4. *in recent.*

7 Explicatio autem Bullæ Pauli IV. deducta a Baldello; nedum frivola est, sed ridicula, Nam Adversarii illum allegant *in Theol. Moral. tom.* 1. *tit. de potest. Legislat. quæst.* 50. *sect.* 9, quem locum in meo Codice non reperi, bene novi Baldellum *in tract. de leg. lib.* 5. *disp.* 5. *num.* 25. habere hæc verba.

8 Denique quoad alios Prælatos, qui dicuntur habere jurisdictionem quasi Episcopalem, ut sunt v.gr. Cardinales in suis titulis, ut expresse habetur in Bulla Pauli IV. *Cum Venerabilis*, quæ est de Decanatu Cardinalium. Sed male Constitutionem prædictam Baldellus allegavit, cum expresse in ea dicatur jurisdictionem Episcopalem, non quasi Episcopalem, unde in Summariolo in margine dicti numeri apposito habetur, Cardinales in suis titulis habent jurisdictionem Episcopalem, & possunt condere leges; Idem eisdem verbis reperitur in Indice dicti Tomi *in verbo Cardinalis*. Et propterea dicendum est Baldellum errasse allegando pro jurisdictione quasi Episcopali Cardinalium dicti Pauli IV. Constitutionem, in Summariolo, & in Indice errorem suum emendasse.

9 Et ex his intelligitur, quam male ab Adversariis reprehendatur doctissimus Moneta *de Conservator. cap.* 5. *n.* 34 qui potius erat commendandus. Cum enim potuisset sequi opinionem Ananiæ, Imolæ, Fagnani, & aliorum, qui *in d. cap. His, quæ*, asserunt Cardinales etiam non Episcopos habere jurisdictionem Episcopalem in suis titulis, & Capellis, sibi subjectis, voluit moderatius loqui tribuendo jurisdictionem Episcopalem Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, qui sunt Episcopi, quasi Episcopalem vero iisdem Cardinalibus, qui non sunt Episcopi, quæ distinctio prius fuit Baldi *in d. cap. His, quæ*, ubi dixit, quod omnes Cardinales in omnibus Ecclesiis sibi subjectis habent jurisdictionem Episcopalem, & tamen quæ sunt Ordinis Episcopalis non habent, nisi sint Episcopi. Baldum sequitur Imola *in Clement. ne Romani in 4. quæst. numer.* 2. *de Elect.* & Felin. *in d. cap. His, quæ*, secundo Imolam, dicit Cardinales in suis titulis habentur loco Episcoporum, quoad jurisdictionem, & quoad Episcopalia, si sint Episcopi, alias quoad jurisdictionem tantum, Monetam sequitur Fagnan. *in d. cap. His, quæ, numer.* 26. Si ergo esset reprehendendus Moneta, deberent reprehendi Baldus, Imola, Felinus, & Fagnanus, qui absque nota temeritatis reprehendi non possunt.

Hinc enim patet, quam parum modeste locuti sunt omnes ex adverso Scribentes, dum conantur auferre omnem jurisdictionem Cardinalibus in suis titulis, eosque redigere ad simplices Parochos, qui solum baptizandi infantes, & sepeliendi mortuos, veluti vespillones, facultatem habent, ducti authoritate Bellarmini, & ejus sequacium quos a mea disceptatione acceperunt *n.* 39. licet enim Cardinalis Bellarminus sit de Ecclesia Romana benemeritus, ejus tamen dicta in hoc proposito Antiquorum modestiam non imitantur, ut in simili dixit Rota *decis.* 191 *num.* 13. *in fin. part.* 1. *recent.* adversus opinionem P. Thomæ Sanchez viri alioquin Doctissimi, & Religiosissimi; Nam omnes Canonistæ nemine dempto *in cap. Dilectus de Capell. Monach.* asserunt Cardinales in suis titulis habere pinguius jus, quam Plebani, sic Jo: Andr. *num.* 9. Anan. *num.* 12. Aochar. *num.* 13. Hostien. *num.* 3. & & hoc dixerunt alii plures Doctores, nempe Bellencm. *de Charit. subsid. quæst.* 3. Gomez. *ad reg. Cancell. de Triennn. quæst* 31. *pag. mihi* 397. *vers. Imo magis habens*, Germon. *de indult. Card.* §. *Tam ratione*, *num.* 16 Sed qui expresse confundunt, & falsam reddunt opinionem Cardinalis Bellarmini, Baronii, & aliorum, sunt Cardinales Hostien. & Zabarella dissertissimi Canonistæ, non Theologi, nec Historici, & qui superat omnes Summus Pontifex Inocentius IV. *in d. cap. Dilectus, num.* 4. *vers. sed posset dici.*

Quo vero ad decretum, sive ad Declarationem Gregorii XIII. idem dicendum quod de Bulla Sixti V. Non enim illa emanavit ad dirimendam hanc controversiam de jurisdictione Episcopali, vel quasi, sed solum ex ea deducitur Gregorium XIII. declarasse, quod ea, quæ conceduntur a Concilio Tridentino Episcopis, nolle exerceri a Cardinalibus in suis Titulis, ergo sunt inferiores Episcopis, & non habent, nisi jurisdictionem quasi Episcopalem. Certe argumentum infirmum est. Quia Summi Pontifices declarant multa non posse per Episcopos exerceri in sua Diœcesi, ergo non habent in ea jus Episcopale. Quid absurdius? Nonne reservatio unius, est præservatio quoad alia *leg. Tribunus*, §. *fin. ff. de milit. testam.* Rota *dec.* 10. *de rescript. in antiq.* Caputaq. *dec.* 75. *num.* 7. *&* 8. *part.* 3. Gonzal. *reg.* 8. *glos.* 12. *num.* 23. Fagnan. *in d. cap. His quæ, num.* 10.

SUMMARIUM.

Septimæ Quæstionis.

1 *Vice Cancellario Sedis Apostolicæ credendum est de sibi dictis a Papa.*

2 *Amplia etiam in simplici Cardinali, tribus tamen concurrentibus.*

3 *Facultates extraordinariæ Episcopis a Concilio Tridentino concessæ competunt etiam inferioribus Prælatis.*

4 *Facultas a Conc. Trid. concessa Episcopis in Parochos, an sit extraordinaria, vel ordinaria tamquam a jure communi emanata? & num.* 7.

5 *Exemptio Regularibus concessa non comprehendit Parochos animarum curam exercentes in Ecclesiis Episcopo subjectis.*

6 *Episcopus jure ordinario Regularium Ecclesias visitare non potest etiam quoad ea quæ curam animarum respiciunt, si in illis Superiores Regulares omnimodam temporalem & spiritualem habeant jurisdictionem.*

SEPTIMA QUÆSTIO.

An stante decreto, seu declaratione Gregorii XIII. habeant Cardinales in suis Titulis jurisdictionem circa ea, quæ spectant ad curam animarum? 1

Negant fratres Ludovici ea ratione, quia hæc est facultas extraordinaria concessa a Concilio Tridentino Episcopis, quam noluit Gregorius, habere locum in Titulis Cardinalium.

Sed in primis negare possumus, extare hujusmodi decretum, seu declarationem, cum de ea testentur solummodo Doctores particulares; Nam si Adversarii dictum Bonifacii Octavi impugnant, de quo fidem facit Joannes 2
Monachus S. R. E. Cardinalis, & Vicecancellarius Sedis Apostolicæ, cui credendum est de sibi dictis a Papa Put. *dec.* 220. *lib.* 1 *in correct.* cum etiam simplici Cardinali credendum sit de his, quæ asserit sibi dixisse Pontificem, si tria concurrant, hoc est præsentia Papæ, nullum directe Tertio præjudicium, & quod asserta a Cardinali sint verisimilia, Rot. *dec.* 630. *part.* 4. *rec.* Dutan. *dec.* 117. *n.* 5. Put. *dec.* 3. *in correct. l.* 1. ubi dicit hoc procedere, ubi etiam tractatur de præjudicio Tertii, Vizzan. *l.* 1. *de mandat. Princip. n.* 37. *&* 38. cum aliis per Dianam *part.* 2. *tract.* 2. *resol.* 31.

Quæ tria in Cardinali Monacho concurrisse certum est, præsertim quod attinet ad verisimilitudinem. Nam cum Honorius III. qui condidit Decretalem His quæ *de majorit. & obedient.* in qua conceduntur Cardinalibus de Ecclesiis suorum Titulorum ea omnia, quæ spectant ad jurisdictionem Episcopalem, regnaverit anno 1216. Bonifacius vero anno 1294. cum is esset Summus Canonista, non solum verisimiliter, sed verissime dicere potuit Joanni Monacho Cardinali, in suis Titulis Cardinales habere jura Episcopalia ductus authoritate Honorii III. Antecessoris sui. Secundo dicimus quod non obstante dicta declaratione, sive Decreto Gregor. XIII. multi Doctores, qui post illud scripsere,

nulla

nulla facta mentione de ea, tenuerunt, facultates extraordinarias a Concilio Episcopis concessas competere etiam inferioribus Prælatis, sic Henriquez, Rodriquez, Sanchez, Flor. de Mena, Sair. Avila, Duardus, Muneta, Fr. Sigismundus a Bononia, & Tamburinus relati a Ciarlino *controv. forens. cap.* 208. *num.* 47. ubi testatur de communissima opinione. Idem tenet Portellus, Dalvin. Palao, Castropalao, Trullench. & Bosius relati a Barbos. *c. 6. sess.* 24. *de reform.* sed in puncto Cardinalium tenet Moneta *de commutat. cap.* 5. *n.* 453. Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 59. *vers. Unum liceat mihi.*

3 Nec est facienda vis in declaratione Sacræ Congregationis Concilii, quia cum de ea authentice non constet juxta decretum san. memor. Urbani Octavi nullius est authoritatis.

4 Sed demus quod de istis declarationibus legitime constaret; Ea facultas quæ conceditur a Concilio Tridentino Episcopis in Parochos exercentes curam animarum in personas sæcularium in Ecclesiis Regularium non est extraordinaria, sed ordinaria, quia emanavit a jure communi, ut expresse colligitur ex text. *in cap. Per exemptionem de priv. in* 6. ubi exemptio concessa Regularibus non comprehendit Parochum curam animarum exercentem in suis Ecclesiis; is enim non obstante exemptione remanet semper subjectus Episcopo, ut notant Canonistæ. Idem habetur *ex cap. Cum Capella de privil.* & in individuo habetur *in cap. fane* 16. *q.* 2. & *in cap.* 1. §. *fin. de privileg. in* 6. Et quod hæc facultas proveniat a jure communi per dicta, & alia jura bene probat Solorzanus *de Jur. Indiar. l.* 3. *cap.* 17. *num.* 47. *cum seq.* Marius Antonio. *l.* 1. *resol.* 112. *cas.* 50. *vers. non fuit autem dubitatum.*

5 Et quamvis nonnulli velint, Episcopos non posse visitare jure ordinario Ecclesias Regularium, nec etiam quoad ea, quæ respiciunt curam animarum, id tamen habet locum in iis Ecclesiis, in quibus Superiores Regulares habent omnimodam jurisdictionem Temporalem, & Spiritualem, sic Barbos. *cap.* 11. *sess.* 25. *de regular. num.* 6. Solorzan. *loc. cit. num.* 54.

At in casu nostro Superior Regularis nullam habet jurisdictionem in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Via, quia illa est plenarie subjecta Cardinali Titulari in Temporalibus, & Spiritualibus, Solorzan. *d. num.* 54. *in fine.*

6 Præterea aliud est, quod Episcopus Authoritate ordinaria in Ecclesiis Regularium Jurisdictionem exercere non possit, aliud, quod illa authoritas non descendat a jure communi; Nam primum evenit propter privilegia Regularium, sed non tollitur per dicta privilegia, quod ea facultas non descendat a jure communi. Solum enim est suspensa, & non ablata Authoritas concessa a Jure communi Episcopis per Regularium Privilegia, Lother. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 24. *num.* 107.

7 Et propterea cum facultas in Parochum Regularem Episcopis sit concessa a jure communi, non est, cur obstent & Declaratio Gregorii XIII. & Sacræ Congregationis Concilii.

SUMMARIUM.

Octavæ Quæstionis.

1 *Pontifex potest in sua diœcesi Romana, sicut in aliis Episcoporum diœcesibus territorium separatum constituere.*

2 *Territorium separatum an dicatur a Papa constitutum per subjectionem Ecclesiæ alicui Prælato pleno jure.*

3 *Vicarius Urbis nullam in Ecclesiis Cardinalium Titularium habet jurisdictionem.*

4 *Cardinales Titulares in suis Ecclesiis possunt ea omnia exercere quæ potest Episcopus in sua Diœcesi.*

5 *Constitutio Pauli II. tribuens Cardinali Vicario facultatem visitandi loca exempta, non se extendit ad Ecclesias Titulares Cardinalium egentes speciali mentione.*

6 *Declaratur quod procedat conclusio, quod in dispositione generali comprehendantur etiam Cardinales.*

7 *Constitutio Julii II. subjiciens in genere Clericos Cardinali Vicario non comprehendit exemptos, & alii Superiori subjectos.*

8 *Observantia subsequuta cum Prælatorum negligentia, an noceat successoribus, si præjudicium exinde proveniens tollatur per Principem, vel Superiorem, & num.* 12.

9 *Observantia interrumpitur per actus contrarios.*

10 *In facultativis non datur præscriptio, consuetudo, vel observantia, nisi constet de prohibitione, vel acquiescentia.*

11 *Observantia æquivoca non inducit præscriptionem quando de bono jure in contrarium apparet, & de decreto irritanti, & clausula sublata tollentibus omnem observantiam.*

12 *Ex actu negativo, & non usu præsertim in facultativis inferri non potest ad actus contrarios impotentia in successores.*

OCTAVA QUÆSTIO.

AN possit dici, quod Cardinales, quoad suos Titulos, 1
& Populos sibi subjectos habeant in Urbe Territorium separatum, ut exinde potiri possint omnibus Prærogativis, quibus potiuntur Episcopi in suis Diœcesibus?

Et affirmative est resolvendum. Summus enim Pontifex potest tam in sua Diœcesi Romana, quam in aliis Episcoporum Diœcesibus constituere Territorium separatum ad effectum, de quo agitur, Hostien. *in cap. Cum contingat, de foro compet.* & ibi Butr. *numer.* 11. Abbas *numer.* 18. Bellamer. *numer.* 15. Rota *decis.* 46. *num.* 6. & *decis.* 55. *num.* 2. *post.* 3. *volum.* Tambur. *de Jur. Abbat.*

Tunc autem dicitur Territorium separatum constitui a 2
Summo Pontifice, quando Prælatis Ecclesiam, & loca pleno jure subjicit; Idem enim est habere proprium, & separatum Territorium, & habere illud pleno jure subjectum, Gloss. *in Clement.* 1. *in verb. Aut earum parte, de foro compet.* Calderin. *consil.* 23. Rota *dec.* 165. *n.* 2. *par.* 4. *divers.* & *decis.* 44. *n.* 5. post eundem *tract.* Tambur.

Hinc Vicarius urbis nullam in Ecclesiis Cardinalium Ti- 3
tularium habet jurisdictionem, Manfred. *de Card. dec.* 106. Paris. *de resignat. l.* 7. *q.* 12. Barbos. *Jurisd. univers. Eccles. l.* 1. *c.* 4. *n.* 37. Fagnan. *in d. cap. His quæ, de major. & obed.*

Et ideo possunt Cardinales exercere ea omnia, quæ 4
possunt Episcopi in suis Diœcesibus, Gennen. *in Indult. Bardin.* §. *Titul. num.* 6. Paris. *de resignat. lib.* 3. *q.* 15. *fere per tot.* Barbos. *ad cap. Abbates, num.* 2. *de privil. in* 6.

Nec obstat, quod Cardinalis Vicarius vigore Constitutionis Pauli Secundi, Julii Secundi, 28. Pauli Tertii, 36. habeat Jurisdictionem in Populum subjectum Ecclesiæ Cardinalis Titularis, & perinde non habeat Territorium separatum.

Quia Paulus Secundus sua Constitutione dat faculta- 5
tem Cardinali Vicario visitandi Monasteria, & alia loca exempta, quæ facultas non potest extendi ad Ecclesias Titulorum Cardinalium, qui propter eorum excellentem dignitatem indigent speciali mentione, Roman. *consil.* 498. *num.* 6. Felin. *in cap. Cum in Jure. sub num.* 9. *de offic. deleg.* Lotter. *de re benefic. libr.* 1. *quæst.* 8. *numer.* 83.

Et quamvis in dispositione generali comprehendantur 6
Cardinales, si dispositio non sit odiosa odio irrationabili, juxta opinionem Rotæ, de qua per Eminentissimum Othobonum *decis.* 257. *per totam.*

Hæc tamen conclusio non procedit, quando tractatur de auferendo Cardinali jus ei concessum intuitu Cardinalitiæ Dignitatis; nam tunc in dispositione quacumque generali, nec in particulari generaliter concepta Cardinales comprehenduntur, Mohedan. *decis.* 10. *de prebend.* Germon. *de Indult. Cardinalium, verb. alioquin, a n.* 33. Lotter. *loco cit. sub num.* 90.

Etiam quod agitur de Confessione facta alteri Cardi- 7
nali, Verall. *decis.* 43. *part.* 2. quod admittit Rota in Firmana pensionis 26. Februarii 1625. & 23. Januarii 1626. coram Remboldo registr. per Vivian. *de Jurepatron. in ordine* 91. & 92. Lotter. *loc. cit. num.* 91.

Julius vero Secundus in sua constitutione 28. subjecit Cardinali Vicario Clericos urbis generaliter, quorum appellatione non veniunt Clerici exempti, & alii Superiori subjecti, *cap. Grave, cap. Ex parte, de privileg.* Gloss. *in Clement. Si de beneficio, de Prabend.* cum aliis per Coccinel. *de Jurisd. in exempt. part.* 1. *quæst.* 5. *n.* 4.

Imo

8 Imo in dicta constitutione Julius præservat jurisdictionem aliorum Officialium urbis in dictos Clericos, ut in §. 3. ejusdem constitutionis, ibi, aut aliis Clericis, & Officialibus, ad quos spectat.

Paulus vero Tertius in sua constitutione nihil aliud facit, quam confirmare constitutionem Pauli Secundi, quoad visitationem locorum exemptorum, conceditque Cardinali Vicario nonnullas alias facultates, quæ non tollunt privilegium Cardinalium.

9 *Sed* cum in singula vacatione Titulorum, Summi Pontifices reintegrent Cardinales in plenariam Jurisdictionem Temporalium & Spiritualium suorum Titulorum, præsertim in Clericos, & alios sibi subjectos non videtur posse obstare privilegia concessa Cardinali Urbis Vicario, quemadmodum dictum est supra de consuetudine, & præscriptione.

Nec obstat Observantia subsecuta. Quia, & si negligentia Prælatorum possit nocere Ecclesiæ, ita ut etiam afficiat Successores, Paris. *consil.* 3. *num.* 15. *lib.* 4.

10 Hæc tamen conclusio non habet locum, si præjudicium, quod peperit negligentia, tollatur per superiorem, sicuti enim Princeps potest tollere præscriptionem, *l. Præscriptio*, *C. de Operib. Public.* Soccin. *consil.* 86. *n.* 16. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 23. *n.* 5. *lib.* 4. Soccin. jun. *consil.* 146. *n.* 56. Cephal. *cons.* 4. *n.* 47. Surd. *dec.* 2. *n.* 3. Mastrill. *de Magistr. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 312.

Ita potest tollere media quæ ad præscriptionem conducunt, qualis est negligentia, ex qua inducitur præscriptio, Rota *decis.* 226. *num.* 2. *part.* 2. *recent.*

Præterea cum Cardinales Titulares actus jurisdictionis exercuerint, scilic. conferendo Beneficia, Benedictionem solemnem impertiendo, visitando, &c. per istos actus omnis observantia interrumpitur, Abbas *in cap. Illud*, *de præscript.* Pur. *dec.* 385. *num.* 1. *lib.* 3. Rot. *decis.* 126. *num.* 47.

11 Et cum omnis jurisdictio Cardinalis Titularis fere pendeat ab ipsius facultate, certum est, quod in actibus facultativis, nec consuetudo, nec præscriptio, nec observantia obstant, nisi constet de prohibitione, & acquiescentia, Innoc. *in cap. Cum Ecclesia*, *de caus. possess. & propriet.* ubi Ripa *n.* 45. Penia *decis.* 408. *n.* 7. Gregor. XV. *decis.* 172. *num.* 10. & ibi late Adden. *num.* 5.

In omnem casum vana redditur observantia, cum de bono jure Cardinalium Titularium constet, & observantia redditur æquivoca, Seraph. *decis.* 1108. *num.* 7. tam ex constitutione Sixti Quinti, quam ex Indultis, sive Diplomatibus Titulorum, cum clausula sublata, & decreto irritanti, ex quibus tollitur omnis observantia, Rota *decis.* 66. *num.* 23. *part.* 7. *recent.*

Miror autem, adversarios ad suum sensum trahere illa verba Diplomatis Tituli Sanctæ Mariæ in Via. Prout alii Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præfuerunt, potuerunt de illis disponere, & eandem Ecclesiam regere, & gubernare potuerunt, seu etiam debuerunt.

12 Quasi quod Summus Pontifex restringat authoritatem Cardinalis Titularis, præsertim, ut Adversarii ajunt, quia nulli Cardinales, & zelo, & virtute, ac Sanctitate præstantes, usi sunt aliqua authoritate in Fratres inservientes dictæ Ecclesiæ.

Nam tantum abest, ut dicta verba limitent authoritatem Cardinalis Titularis, quinimo illam ampliant, adversus omissa ab Antecessoribus, qui non fecerunt ea, quæ debebant facere; male fecerunt, ut notat in terminis Gloss. *in Clement. Attendentes*, *de Statu Monach. in verb. Debeant*, ubi ait, male faciunt Prælati, qui has visitationes omittunt, cum hoc verbum sit præcepti, & necessitatem importet, & ibi notant Cardin. Zabarella, & Vitalin. *num.* 16. ubi quod si Prælati non faciunt, quæ debent facere, cum hic sint in præcepto ex vi Dictionis, *debent*, peccant mortaliter. Voluit ergo Summus Pontifex per illa verba tollere male facta ab Antecessoribus, & eorum negligentiam noluit nocere Successoribus, Buratt. *decis.* 704. *num.* 9. Rota *decis.* 337. *num.* 25. *part.* 10. *recent.*

Præterea notum non est, quod Cardinales prædicti fecerint, vel quod omiserint; Hoc enim probandum est ab Adversariis; super hoc enim eorum assertionibus non est standum. Certum quidem est, quod ipsi poterant, & debebant deputare Vicarium Titularem juxta facultatem sibi datam a Concilio Lateranensi, & constitutione Sixti V. deputare Parochum amovibilem, quia cura residet penes Cardinalem Titularem, deputare Sacristam, Concionatorem, & alios Ministros, de quibus *in discept. a num.* 119. non obstantibus ex adverso deductis, quibus respondebitur infra. Et quatenus ipsi hos actus non fecerint, non autem ex hoc actu negativo argui potest actus contrariæ impotentiæ in successore, præsertim cum actus isti sint facultativi, Abbas *cons.* 101. *nu.* 7. Rota *dec.* 630. *num.* 15. *part.* 4. *tom.* 3. *in recent.*

S U M M A R I U M.

Nonæ Quæstionis.

1 *IN materia derogationis ad Pontificis mentem recurrendum est.*

2 *Derogatum censetur per Pontifices privilegiis, & Constitutionibus antecedentibus per posteriores editas per viam legis.*

3 *Item derogatum censetur ex Constitutione ad publicam utilitatem edita.*

4 *De derogatione in specie facta per Sixtum V. privilegiis, & Indultis tam Ecclesiis in titulum erectis, quam illis Regularium.*

5 *Per derogationem cum clausula illorum tenore pro expressis, &c. derogatum censetur quibuscumque precedentibus constitutionibus, & privilegiis etiam derogatoriarum derogatorias habentibus.*

NONA QUÆSTIO.

AN sit derogatum per Bullam Sixti V. & Diploma Cardinalis Titularis exemptioni Fratrum Servorum inservientium dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Via? Ex adverso Scribentes multa involvunt, & confundunt circa hujusmodi Derogationem, sed nos paucis quæstionem expediemus. 1

Et supponendum est in materia Derogationis recurrendum esse ad mentem Summi Pontificis, Rota *decis.* 137. *part.* 1. *divers.* & *decis.* 91. *num.* 13. post Vivian. *de jurepatr.* & *decis.* 100. *part.* 5. *recent.*

De mente autem Pontificis constare dicitur, quando edit Constitutionem posteriorem per viam legis, nam tunc non est opus derogare in specie Constitutionibus, & privilegiis antecedentibus, Felin. *in cap. Nonnulla*, *de rescript.* Pur. *decis.* 164. *num.* 2. *lib.* 2. *in antiq.* Penia *decis.* 1142. *num.* 5. Rota in Cumpsana jurispatronatus 3. Decembris 1604. coram Litta, registr. post Vivian. *de jurepatr. lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 24. & 267. *vers. Quarto fuit responsum*, Buratt. *decis.* 390. *num.* 5. & *decis.* 454. *num. fin.* post Modernos *de manutent.* & *decis.* 8. *num.* 9. *part.* 1. *recent.* 2

Secundo, constat de mente Pontificis, quando edit Constitutionem ad publicam utilitatem; Tunc enim non est necesse aliqua derogatio, Rota in puncto secularizationis Ecclesiæ Regularis, *dec.* 174. *num.* 1. *part.* 7. *rec.* Fagnan. *in cap. Cæterum*, *num.* 32. *de rescript.* & *in cap. Causam quæ*, *num.* 38. *eodem tit.* Frances *de Eccl. Cathedr. cap.* 10. *a num.* 50. 3

Quod autem Constitutio Sixtina facta fuerit ad publicam utilitatem, & decorem Ecclesiæ Romanæ patet ex ipsamet Constitutione in §. 1. 4

Sed sumus extra difficultatem, quia Sixtus V. in sua Constitutione Præfinitionis Titulorum derogavit in specie etiam Indultis, & privilegiis non solum earum Ecclesiarum, quas erexit in Titulum, sed etiam Ordinum Regularium hisce clarissimis verbis; Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum supradictarum, & aliarum quarumcumque, necnon Ordinum Juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, illis ac quibusvis personis quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis; quibus omnibus illorum tenorem præsentibus pro expressis habentes specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Ex qua derogatione facta cum clausula, *illorum tenorem pro expressis*, &c. censetur derogatum quibusvis Privilegiis, & Constitutionibus habentibus, etiam derogatoriarum derogatorias, Felin. *in cap. Nulli*, *num.* 4. *de rescript.* & *in cap. Accedentes*, *numer.* 5. *de præscript.* Mohedan. *decis.* 1. *de rescript.* Gregor. XV. *in puncto de privil. concessis Religioni Hierosolymitanæ decis.* 109. & ibi Adden. *num.* 10. ubi quod hæc clausula fuit inventa, 5

-tinea, quas Papa derogasse posset gratiis præsentibus, de quibus notitiam non habet, alias nimis arctaretur, si propter ignorantiam illas revocare non posset, Rota *decis*. 630. *n*. 42. & 43. *part*. 4. *rec*. *tom*. 3.

S U M M A R I U M.

Decimæ Quæstionis.

1 *REgula de jure quæsito non tollen. non est expresse derogandum, quando gratia de sui natura est juri tertii præjudicialis.*

2 *Quæ sint de sui natura juri tertii præjudiciales, ubi de unione, erectione, & similibus.*

DECIMA QUÆSTIO.

1 AN fuerit necesse derogare in Diplomate Tituli in specie Privilegii Summorum Pontificum, qui concesserunt exemptionem Fratribus Servorum; Cum agatur de jure tertii, & sic Regulæ de jure quæsito non tollendo.

Et negative est resolvendum, quia Regulæ, de jure quæsito non tollendo, & juri tertii non est expresse derogandum, quando Papa facit actum de sui natura præjudicialem juri tertii, Dec. *cons*. 113. *n*. 17. *vers*. *Non obstat*, Cassador. *dec*. 1. *de privil*. Gonzalez *super regul*. 8. *Cancell*. *gloss*. 36. *n*. 48. Gratian. *discept*. 458. *num*. 11. Seraph. *dec*. 762. *n*. 4. & *num*. *ult*. & *dec* 1445. *n*. 7. Rot. *in rec*. *dec*. 48. *n*. 1. & *dec*. 174. *n*. 2. & 7. *part*. 1. & *dec*. 12. *n*. 25. & *dec*. 114. *n*. 11. *part*. 6. Buratt. *dec*. 193. *n*. 4. Adden. *ad eandem dec*. 576. *n*. 13. & 17.

2 Quod autem erectio dictæ Ecclesiæ S. Mariæ in Via in Titulum sit actus præjudicialis juri dictor. Fratrum, non est dubitandum, sic Rota cor. Seraph. *d*. *dec*. 1445. *n*. 6. ibi: *Non obstat*, quod Regulæ de non tollendo derogatum non fuerit, quia non procedit in gratia de sui natura præjudiciali, ut est unio, exemptio, erectio, & similes, Millin. *dec*. 198. *n*. 4. Adden. *ad dec*. *Buratt*. 576. *n*. 3. Grat. *d*. *discept*. 458. *n*. 16. Fagnan. *in c*. *Ceterum n*. 29. qui loquitur in erectione, & sæcularizatione. Idem *in cap*. *Causam quæ*, *n*. 37. *eod*. *tit*. & in terminis Frances *de Eccles*. *Cathedr*. *cap*. 10. *n*. 52. Nec in hoc potest conqueri Conventus *d*. S. Mariæ in Via, quia Papa in hoc utitur jure suo, optime idem Frances *loc*. *cit*. *n*. 55.

S U M M A R I U M.

Undecimæ Quæstionis.

1 *REgulares in aliqua Diœcesi degentes, quibus in casibus sint exempti ab illius Episcopi jurisdictione.*

2 *De differentia circa jurisdictionem inter Cardinales Titulares habentes pleno jure subjectos Regulares suis Ecclesiis inservientes, & Episcopos nullam jurisdictionem habentes, nisi in casibus a Sacr. Concil. Trid. & Constitutionibus Apostolicis præscriptis.*

3 *Cardinales Titulares facultatem habent deputandi Vicarium in suis Ecclesiis Regularibus, nedum a a jure communi, sed etiam a Concilio Basilien. sub Eugenio IV.*

4 *Jurisdictio, quam habent Cardinales in suis Titulis, est ordinaria, & Sede vacante non expirat, illam exercere possunt per suos Vicarios, dum sunt in conclavi.*

5 *Vicarius a Cardinali Titulari deputandus in Ecclesia Regulari debet esse Regularis, & de rationibus, & n. 10.*

6 *Cardinales Titulares Monachorum rationem a Monachis habere debent.*

7 *Ecclesiæ Regulari præfici non debent Clerici sæculares, neque ab eis illa reformari, præsertim si Vicarius est Regularis.*

8 *De intelligentia text. in cap. In nova 16. q. 2. & quando appellatione Cleri veniant Monachi.*

9 *Exemptio Regularis a subjectione sui Superioris Regularis per deputationem in Vicarium, locum non habet in iis, quæ respiciunt regularem observantiam.*

10 *Regulares Ecclesiæ Titulari inservientes possunt tamquam subditi per Cardinalem Titularem in Vicarium deputari absque Superioris Regularis licentia ad instar Episcopi assumentis in cubicularium aliquem Religiosum absque Abbatis licentia.*

11 *Declaratio Sacr. Congr. Episcoporum, & Regularium recipit interpretationem a jure communi, ut procedat, si Episcopus, vel Cardinales Titulares vellent deputare in Vicarium sibi non subditum.*

12 *Parochi deputatio in Ecclesia Regulari Titulari spectat ad Cardinalem Titularem, & declaratur, quando locum habeant Concilii Tridentini dispositio, & privilegia Innocentii VIII. & Leonis X.*

13 *De differentia inter deputationem, & approbationem Confessariorum, ut deputatio in Ecclesia Regulari spectet ad Superiorem Regularem, approbatio autem Ordinario.*

14 *Conclusio, quod in Ecclesia sæculari Prælatus habens jura Episcopalia Confessarios etiam approbat, intelligitur quatenus habeat territorium separatum, & Nullius.*

15 *Cardinales Titulares habentes in suis Ecclesiis Regulares sibi pleno jure subjectos, territorium separatum habere dicuntur.*

16 *Papa potest ex privilegio concedere territorium separatum, ac jura Episcopalia.*

17 *Quæ dicta sunt de Cardinalibus Titularibus circa electionem, & deputationem Parochorum, Confessariorum, & Concionatorum, locum sibi vendicant etiam quoad Sacristas supellectilium, ac Thesauri Ecclesiæ custodiam habentes.*

18 *Jus visitandi Ecclesiam habens, visitare potest Sacrarium, vel Sacristiam, omniaque supellectilia, & ornamenta cultui Divino necessaria.*

19 *Decreta irritantia in Constitutione, & diplomate Tituli apposita inficiunt quemcumque titulum, & possessionem.*

20 *In possessorio pendente a negotio principali prius terminandum est negotium principale, quam concedatur manutentio.*

UNDECIMA QUÆSTIO.

AN sit differentia inter Jurisdictionem, quam habent Cardinales in Ecclesiis suorum Titulorum, & illam, quam habent Episcopi in Regulares existentes in suis Diœcesibus. 1

Hæc quæstio non esset examinanda, quia parum conducit ad rem nostram, sed quia Adversarii conqueruntur apud Illustrissimos Prælatos, quibus demandata est S. D. N. hujusmodi controversia ad referendum Sanctitati Suæ, quod si concederetur Jurisdictio Cardinalibus Titularibus in Regulares inservientes Ecclesiis Titulorum; Episcopi possent eodem Jure prætendere esse sibi subjectos; Ut tollatur hujusmodi æquivocatio.

Dico, quod hodie propter privilegia concessa a Summis Pontificibus Regularibus, non habent Episcopi in illos, qui morantur in eorum Diœcesibus, nisi in nonnullis casibus jurisdictionem, qui casus enumerantur a Fagn. usque ad 47. *in c*. *grave*, & *a n*. 37. *usque ad fin*. *de offic*. *Ordinarii*, quod extendit Barbos. *de pot*. *Episc*. *alleg*. 105. ad 52. *a n*. 14. *usque ad* 89. 2

In plurimis autem ex istis casibus procedunt Episcopi tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, ea ratione, quia Summus Pontifex noluit illis auferre exemptionem, sed Apostolica Authoritate delegare Episcopum, ut in eos in dictis casibus exerceat jurisdictionem.

At Cardinalibus plenam, & omnimodam Jurisdictionem concessit in inservientes Ecclesiis suorum Titulorum reducendo illos subjectos Ordinario, sicuti ante exemptionem erant de jure communi, ut supra firmatum est. 3

Et propterea Episcopi non possunt sumere exemplum a Jurisdictione Cardinalis Titularis. Cum in sua Ecclesia habeat eos pleno jure subjectos, quod non est concessum Episcopis, qui nullam habent jurisdictionem, nisi in casibus præscriptis a Concilio Tridentino, & a quibusdam Constitutionibus Apostolicis, & propterea trepidant timore, ubi non est timor.

Nec ex eo, quod Episcopus in Ecclesia Cathedrali Regulari habeat omnimodam Jurisdictionem in Monachos exceptis iis, quæ respiciunt Regularem observantiam, ut resolvit Rota in Montis Regalis Jurisdictionis coram Coccino, 4

non

non possunt inde alii Episcopi trahere exemplum, ut in Monachos, sive Regulares animadvertant, ita nec possunt illud trahere a Cardinali Titulari.

5 Firmata igitur nostra jurisdictione in Fratres inservientes Ecclesiæ Sanctæ Mariæ nostri Tituli, & sublatis omnibus, quæ ex adverso deducta fuerunt; Superest videre, An Cardinali Titulari competat facultas deputandi Vicarium Titularem in Ecclesia Regulari sui tituli.

Et resolvendum est affirmative; Hæc enim facultas non solum competit ei a jure communi, *cap. In nova 16. quæst. 7. cap. Cum simus 9. quæst. 4. cap. Quoniam 86. dist.* cum aliis per Sbroz. *de Vicar. Episcop. lib. c. in proœm. num. 6.*

6 Sed etiam tradita fuit ei a Concilio Basilien. quod tunc erat sub obedientia Eugenii Quarti; Quicquid Adversarii dicant cum nondum fuisset dissolutum, & Ferrariam translatum, & Concilio Lateranen. dum mandant, quod per seipsum, vel saltem per Vicarium idoneum Ecclesias Titulares visitent, cujus Lateranen. decreta in hac parte confirmavit Sixtus V. sua Constitutione *de præfinit. tit. Card.* §. 12.

7 Et propterea cum Cardinalis Zabarella *in Clement. Ne Romani, §. Irritum, quæst. 3. de elect.* dicit Jurisdictionem, quam habent Cardinales in suis Titulis esse ordinariam, & non expirare Sede vacante, Fagnan. *in cap. Cum olim, de major. & obed.* dicit, cum non possint illam exercere per se ipsos, dum manent in Conclavi debere, & posse exercere per suos Vicarios, & Ministros.

8 Vicarius autem deputandus a Cardinali Titulare in Ecclesia, cui inserviunt Regulares, non potest esse Clericus sæcularis, sed omnino debet esse Regularis, quia cum ea, quæ spectant ad Divinum Officium, & servitium dictæ Ecclesiæ more Regulari debeant peragi, Rota *dec. 73. part. c. in rec.* melius possunt omnia exerceri sub Vicario Regulari tamquam melius informato, quam sæculari, ut notant Jo: Andr. & Geminian. *in cap. Nullius Religiosus, de elect. in 6.* Barbos. *de potestat. Episcop. allegat.* 105. *nu.* 92. Cardinalis enim Titularis debet habere rationem Monachorum a Monachis, *cap. Cum Pastoralis 3. quæst. 7.* Turrecrem. *in cap. Si quis, num. 2. vers. ad Tertium*, & ibi Præposit. *num.* 22. *dist.* 58. & in principio dicit, quod Ecclesiæ Regulari non debent præfici Clerici sæculares, vel inter eos esse Beneficiatus, *cap. Cum inter, de Relig. domib. & num. 1. col. 2. vers. Probatur etiam ratione*, dicit, quod Ecclesia Regularis non debet reformari a Clericis sæcularibus, & multo magis hoc procedit, quando constituitur Vicarius Regularis in Ecclesia, in qua Episcopus est loco Abbatis, Turrecrem. *loc. cit. vers. Nam idem esset.*

9 Nec obstat text. *in cap. in nova 16. quæst. 2.* ubi habetur, quod Vicarius non debet discrepare ab Episcopo in professione, & habitu, quia textus ille loquitur de discrepantia professionis, & habitus laicalis, non autem de professione, & habitu Clericali. Cum ibi dicatur, Episcopus laicos non habeat, sed ex proprio Clero, & hoc casu appellatione Cleri veniunt Monachi, Turrecr. *in d. cap. Si quis, num. 2. ad tertium in corpore*, Præpos. *ibid. num. 2. vers. Potest responderi.*

Nec obstat, quod si Regularis constitueretur Vicarius, amoveretur a subjectione Superioris Regularis, quia ultra quod non intendimus illum subtrahere in his, quæ respiciunt Regularem observantiam; Nihilominus si subtraheretur, & hoc debet tolerari propter majorem Ecclesiæ utilitatem, ut dicunt Turrecrem. Præposit. *loc. cit. vers. Nec obstat si dicatur iste, vers. Nec obstat quod per hoc.*

10 Et in simili videmus, quod licet Inquisitores hæreticæ pravitatis, & eorum Vicarii, subsint ratione Officii Jurisdictioni Sacræ Congregationis supremæ, & Universalis Inquisitionis, non tamen eximuntur a Jurisdictione Superioris Conventus in his, quæ spectant ad Regularem observantiam, ut ex Zanardo, Santarello, Rodriquez. & Homobono, tenet Carena *de Officio Sanctæ Inquisit. part. 1. tit. 5. §. 8. num. 69. 70. & 71.* Et ita plures ab eadem Sacr. Congregatione fuit declaratum, alias, si deputaretur Vicarius sæcularis, esset arare in Bove, & Asino, contra text. *in cap. Cum causam, post med.* ubi Gloss. *in verb. Asino, de elect. & in cap. Presbyteros 16. quæst. 1. & in Clement. 1. de elect.* Faguan. *in d. cap. Cum causam, num.* 9. quod intelligit de mente Butr. *num.* 10. & Imolæ *num.* 1. Si homines dispares professionis associentur ad unum effectum, itaut fit unum corpus; quod & resolvit Rota *decis.* 743. *num.* 21. coram Merlin.

Et hoc casu non est necessarium, quod Frater deputatus Vicarius Titularis a Cardinali Titulari obtineat licentiam a suo Superiore, quia ea omnia ex adverso adducta procedunt, quando vellet Cardinalis Titularis assumere alium Religiosum sibi non subditum ad tale officium, secus quando eligit suum subditum, Quando est unus ex Fratribus inservientibus in Ecclesia Titulari; Sufficit enim licentia ejusdemmet Cardinalis tamquam dicti Fratris Superioris, sic Navarr. *cons. 2. de Regul. ad fin.* Sanchez. *ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 23. num.* 89. & facit quod dixit Gloss. *in cap. cum Pastoralis 2. quæst. 1.* quod Episcopus potest assumere sibi Religiosum in Cubicularium absque licentia Abbatis, vel Superioris, si non sit exemptus, eo quia Episcopus est ejus Legitimus Superior. Et hanc doctrinam Gloss. post Gregor. Lopez sequitur Sanchez *loc. citat. num.* 99. ubi dicit ita intelligendos esse Doctores, qui licentiam Abbatis volunt esse necessariam, & illos qui putant hoc posse Episcopum etiam invito Abbate.

Nec quicquam facit declaratio asserta Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, quia recipit interpretationem a jure communi, Coccin. *decis.* 157. *nu.* 6. Et propterea intelligenda est, quando Episcopus vellet deputare Religiosum sibi non subditum in Vicarium, & in hoc credimus nullam adesse difficultatem. 11

Secundo, poterit deputare Parochum, nam cura animarum per erectionem dictæ Ecclesiæ in Titulum fuit ablata a Superiore, & Conventu, & translata in Cardinalem Titularem, ut patet, tam ex Conciliis Basilien. Lateranen. Constitutione Sixti V. Diplomate Tituli registr. in calce disceptationis. Ad ipsum spectat deputatio Parochi, Rot. *decis. 2. de excess. Prælat. in noviss.* Fondue. *quæst. benefic. part. 2. cap. 1. §. 5. num.* 10. 12

Non obstat dispositio Concilii Tridentini *sess. 25. cap. 11. de regular.* & assertum Privilegium Innocentii Octavi, & Leonis X. quibus cavetur, quod Parochus deputetur a Superioribus Regularibus, quia & Concilium Tridentinum, & prædicta privilegia habent locum in Ecclesia Regulari subjecta Superioribus Regularibus, secus in Ecclesia Regulari jam sæcularizata, & Cardinali Titulari pleno jure subjecta, quia omne Jus, quod habebat Superior Regularis fuit translatum in Cardinalem Titularem, qui subrogatus fuit in ejus locum, Rota *decis. 252. num. 4. part. 5. recent.* late Tamburin. *de Jure Abbat. disp. 25. quæst. 21. num.* 9. 13

Et fere in terminis de Ecclesia Parochiali erecta in Collegiatam, quod cura animarum debeat exerceri per Præpositum, in quem vigore erectionis cura fuit translata, seu ab eo deputandum, dixit Rota *decis. 37. num. 1. & 2. part. 9. recent.* 14

Quo vero ad deputationem Confessariorum, aliqui ex Adversariis æquivocant inter deputationem, & approbationem, Aliud est enim deputare, aliud approbare; Nam sicuti in Ecclesia Regulari, Superior deputat Regulares ad audiendas Confessiones sæcularium, Ordinarius vero, cui præsentantur, approbat ad præscriptum Conc. Trid. *cap. 15. sess. 23. de reform. & habetur in Clement. Dudum, §. Statuimus etiam, de sepult.* Barbos. *ad d. cap. 15. num.* 7. Sic in Ecclesia sæculari Prælatus, qui ibi habet Jura Episcopalia, Confessarios deputat, imo & approbat, Ricc. *decis. 22. num. 4. & 5. part.* 4. Suarez *de Penit. tom. 4. disp. 28. sect. 5. num.* 3. Tambur. *de Jur. Abbat. tom. 2. disp. 6. quæst.* 11. Barbos. *ad d. cap. 15. num.* 28. Ciarlin. late *cap. 208. num. 46. 68. & 69.* 15

Neque obstat, quod Prælati habentes Jura Episcopalia non possint approbare Confessarios, neque Concionatorem, nisi habeant Territorium separatum, & sint nullius Diœcesis, ut resolvit Sacra Congregatio Concilii, cujus resolutionem refert, & sequitur Rota coram Penia *decis* 1052. & *decis. 332. part. 1. in recent.* 16

Quia, ut supra dictum est in octava quæstione, Cum Cardinalis Titularis habeat in sua Ecclesia Regulares sibi pleno jure subjectos, perinde ac si haberet Territorium separatum, ut dixit Rota *decis. 44. num. 5.* post Tamb. *de Jure Abbat. tom.* 3. 17

Nec inde infertur præjudicium Summo Pontifici, quia si vult potest suo privilegio concedere Territorium separatum, & Jura in eo Episcopalia, Rota *decis. 46. num. 5. & 6. post 2. tom.* Tamburin.

Sed

Sed quicquid sit de quæstione. An Cardinalis Titularis possit approbare Confessarios, & Concionatorem, cum hodie solum de deputatione agatur? quæstio circa approbationem agitanda erit inter Eminentissimos Cardinalem Vicarium, & Cardinalem Titularem.

Quod dictum est de Parocho, Confessariis, & Concionatore, multo magis habet locum in Sacrista, quia cum ad eum spectet cura suppellectilium, quæ sunt destinatæ Cultui Divino in dicta Ecclesia, & curare, ut Missæ, quæ prævia eleemosyna a fidelibus expetuntur, ibidem celebrentur, & habere custodiam thesauri Ecclesiæ, ut *in cap. 1. de Offic. Sacristæ*, Rota coram Coccino *dec. 238. n. 9.* propterea Cardinalis Titularis potest eligere, quem voluerit ex dictis Fratribus, ut resolvit Rota *dec. 203. n. 7.* coram Coccino.

Nec obstant ea, quæ a theologia ex adverso scribentibus opponuntur circa deputationem Sacristæ, & visitationem Sacrarii, ex eo quod Sacrista sit Regularis, & illi ad nullum Cultum Dei teneantur, ut debitum Ecclesiæ Titulari.

18 Nam certe hæc omnia impertinenter dicta sunt; Si enim Ecclesia Titularis, cui inserviunt Regulares, est subjecta in temporalibus, & spiritualibus pleno jure Cardinali, eam in Temporalibus, & Spiritualibus sollicite, fideliter, & prudenter regere, & gubernare debet, frequenter visitare, & circa Cultum Divinum invigilare, ut mandatur a Constitutione Sixti V. Quis erit, qui negare audeat sub nomine Cultus Divini non venire deputationem Sacristæ, & Sacrarii visitationem? Et si negligens fuerit semel deputatus, quin possit amoveri a Cardinali Titulari, sicut potest removeri ab Episcopo? text. est *in cap. 2. de Offic. Custodis in fine*, qui licet loquatur de Custode, idem tamen est Custos, & Sacrista, ut notat Azorius *tom. 2. Instit. Moralib. lib. 3. quæst. 16.* Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiastic. Hierarch. quæst. 2. Prooem. numer. 6.* Barbos. *juris univers. lib. 1. cap. 27. n. 11. in fine.*

Qui autem habet jus visitandi Ecclesiam, certum est posse visitare *Sacrarium*, sive *Sacristiam*, ibidem supellectilem, paramenta, & ornamenta necessaria, redditus Sacristiæ, Vasa Sacra, Cruces, Calices, Patenas, Thuribula, Candelabra, & alia, de quibus per Fuscum *de Visitat. lib. 1. c. 3.* Ventrigliol. *in prax. tom. 2. annotat. 24. num. 46.* Pac. Jordan. *lucubrat. tom. 2. lib. 7. tit. 1. n. 175.* ubi ponit modum Visitandi Sacristiam. 19

Cum ergo Fratres degentes in Conventu *Sanctæ* Mariæ in Via non habeant assistentiam juris communis, Breve Leonis illis non suffragatur, quia per erectionem in Titulum dictæ Ecclesiæ evanuit, consuetudo immemorabilis nulla adsit, & si adesset, fuit sublata, *præscriptione* non *possint* juvari, nullumque jus habeant se opponendi in his, quæ spectant ad Cultum Divinum, & curam animarum in dicta Ecclesia Cardinali Titulari, & sint pleno jure, & omnino subjecti eidem Cardinali, ablata a Generali, Provinciali, & Superiori omnia in eos Jurisdictio, non est cur petant manuteneri in eorum prætensa possessione, quæ & non adest, & si adesset, per decreta irritantia apposita in Constitutione Sixti, & Diplomate Tituli, quæ inficiunt Titulum, & possessionem, ut per plures decisiones Rotales ostendit Barbos. *claus. 40. n. 18.* fuit sublata.

Nec potest hodie dari de possessione, quia solum tractatur, ut Illustrissimi Domini mei referant Sanctitati Suæ, quam authoritatem habeant Cardinales Titulares in Ecclesiis Regularibus suorum Titulorum, cum ex hoc pendeat bonum Jus, vel Cardinalis Titularis, vel Fratrum inservientium dictæ Ecclesiæ Titulari, & quando possessio pendet a negotio principali, ut hic, debet prius terminari negotium principale, Gregor. XV. *decis. 283.* & ibi Adden. *n. 18.* 20

S U M M A,

S I V E

C O M P E N D I U M

Eorum, quæ continentur in hac Prima Parte Tertii Libri de Jurisdictione, & Foro competenti.

S U M M A R I U M.

I.

1 *DE duplici genere fori, & jurisdictionis Ecclesiastica, & sæcularis.*

2 *Antiquis temporibus Papa erat caput fori Ecclesiastici, & Imperator fori sæcularis in toto Orbe, hodie vero in Ecclesiastico id procedit, sed non in sæculari, in quo quilibet Princeps est Imperator in suo Principatu.*

3 *De Magistratibus, & Officialibus subordinatis utriusque fori.*

4 *De distinctione Ordinariorum, & delegatorum.*

5 *De alia distinctione competentiæ, & incompetentiæ, vel majoris competentiæ.*

6 *De hujus competentiæ generica distinctione inter forum Ecclesiasticum, & sæcularem.*

7 *De differentia inter incompetentiam fori sæcularis cum Ecclesiasticis, & fori Ecclesiastici cum sæcularibus.*

8 *De competentia speciali in quolibet respective foro, unde manet.*

9 *De accidentali incompetentia ratione exemptionis.*

10 *De*

10 *De divisione Judicum civilium, & criminalium.*
11 *De causarum connexione, vel praejudicialitate, qua competentiam, vel respective incompetentiam causat.*
12 *Agitur prius de foro Ecclesiastico.*

II.

13 *Distinguuntur quatuor inspectiones competentiae fori Ecclesiastici.*
14 *De personis Ecclesiastico foro subjectis.*
15 *Etiam Novitii sunt personae Ecclesiasticae ad effectum fori.*
16 *Clericus actor convenit laicum reum in suo foro laicali.*
17 *De reconventione Clerici actoris in foro laicali.*
18 *Clericus feudatarius subjacet Principi laico Domino feudi in concernentibus feudum.*
19 *De aliis casibus, in quibus Clericus subjacet foro laicali.*
20 *De clericis in minoribus, non habentibus requisita Concilii Tridentini.*
21 *Quando laici etiam rei sint de foro Ecclesiastico, eique subjaceant.*
22 *De militibus aliquarum piarum, vel Ecclesiasticarum militiarum, an sint de foro Ecclesiastico?*
23 *De uxoribus, & filiis Clericorum Graecorum.*
24 *De locis Ecclesiasticis, quae sint de foro Ecclesiastico, & non subjaceant laicali, ut sunt Ecclesiae, Monasteria, Conventus, & similia.*
25 *Quid de Hospitalibus, aliisque Piis locis, vel Confraternitatibus laicorum.*
26 *Quae sint bona, & jura Ecclesiastica ad Ecclesiasticum forum pertinentia, & praesertim decimae spirituales.*
27 *Quando bona laicalia, & indifferentia ratione personae Ecclesiasticae sint fori Ecclesiastici, & quando non.*
28 *Quid in bonis de directo dominio Ecclesiae, si quaestio sit inter laicos super dominio utili.*
29 *De causis fori spiritualis, quaenam sint.*
30 *De causis mixti fori.*
31 *De jurisdictione Papae in temporalibus.*

III.

32 *Papa non habet necessarium privativum concursum jurisdictionis, & potestatis cum quibuscumque Praelatis, & Superioribus Ecclesiasticis.*
33 *Ideoque omnes praevenire potest, vel ab eis avocare.*
34 *Sed non solet uti hac potestate, & de cognitione prima instantia ad Ordinarium spectante.*
35 *De ordine, seu gradualitate causarum secundae, vel ulterioris instantiae.*
36 *De quaestionibus jurisdictionalibus super jurisdictione activa inter Ordinarios, vel Dioecesanos, & inferiores Praelatos.*
37 *Omnia loca praesumuntur esse in aliqua Dioecesi, & Territorium separatum Nullius Dioecesis non praesumitur.*
38 *Quomodo ista qualitas Territorii separati probetur.*
39 *De differentia inter probationem per privilegium, & alteram per immemorabilem.*
40 *Quale debeat esse privilegium, & quod non sufficiat illud exemptionis passivae, a qua non infertur ad jurisdictionem activam.*
41 *De activa jurisdictione ordinaria inferioris Praelati intra alienam Dioecesim, ejusque probatione.*
42 *De differentia inter hos Praelatos, & de praerogativis eorum, qui habeant Territorium vere separatum, & Nullius.*
43 *De iis, quae Ordinariis delegata sunt in locis subjectis his Praelatis.*
44 *De Superioribus Regularibus, aliisque localibus intra Monasterii, vel Ecclesiae fines, & ambitum, ac personas.*
45 *Vicarii generales, vel foranei non constituunt diversam speciem Praelaturae.*
46 *Minusque Capitula Cathedralium, vel Collegiatarum.*
47 *De Cardinalibus in eorum titulis, & de Archipresbyteris Basilicarum, aliisque Capellarum, & locorum Protectoribus.*
48 *Episcopus potest in quacumque Dioecesis parte Tribunal erectum habere, & subditos evocare, etiamsi essent plures Dioeceses unitae.*
49 *Quid operetur loci distantia, vel asperitas itineris.*

IV.

50 *Episcopus, vel alter Ordinarius Dioecesanus habet fundatam intentionem cum omnibus Ecclesiis, & Clericis suae Dioecesis, atque haec sola juris assistentia sufficit ad manutentionem.*
51 *De privilegiis exemptivis Regularium cum activa jurisdictione eorum Praelatorum.*
52 *Etiam aliquibus Ecclesiis saecularibus id concedi solet.*
53 *Et de Monasteriis Monialium.*
54 *De moderationibus, quas haec privilegia exemptiva passa sunt.*
55 *In quibus ultra generales moderationes, exempti subjaceant Ordinario, & praesertim Regulares in censuris, & aliis.*
56 *De aliis casibus, in quibus Regulares exempti subjaceant Ordinario loci.*
57 *De moderationibus exemptionum Monasteriorum Monialium.*
58 *De casu negligentiae Praelatorum.*
59 *De exemptionibus accidentalibus ratione officiorum, vel munerum.*
60 *De exemptione resultante a suspicione, & de pluribus exemptionis speciebus.*
61 *Episcopus est competens in causa suae Ecclesiae, vel mensae, sed est recusandus.*
62 *Suspicio in persona Episcopi influit in Vicarium, vel Baronis in officialem.*

V.

63 *De causis ex quibus resultet competentia.*
64 *Aliud est agere de competentia unius, in exclusionem alterius, qui sit incompetens, & aliud de majori competentia plurium competentium.*
65 *De materia electionis, & variationis fori.*
66 *Data pari competentia praeventio attenditur, & quando haec adesse dicatur.*
67 *Quod forus loci delicti alterius fori praeventioni quandoque praevaleat.*
68 *In prima instantia inter plures Judices electio est actoris, in alia vero appellantis.*
69 *Quando forus originis, vel domicilii non attendatur ob situationem bonorum in diversis Principatibus, vel Dioecesibus.*
70 *Si haereditas possideat bona in diversis locis, ubi sit agendum judicium haereditatis, vel fideicommissi.*
71 *De causarum connexione, vel praejudicialitate.*
72 *Quomodo Judex civilis imbibeat criminali, & e contra.*

VI.

73 *De potestate Papae supra Concilia generalia, eorumque derogatione.*
74 *De potestate temporali, ac jure territoriali Papae in toto mundo.*
75 *De jurisdictione Collegii Cardinalium, Sede vacante.*
76 *De jurisdictione, & potestate Principum, & Magistratuum saecularium cum Ecclesiasticis.*

I.

PROOEMIALIA.

De pluribus jurisdictionis generibus, & speciebus respective, aliisque generalitatibus ad materiam.

JUrisdictionis, ac fori magis generica distinctio, est inter forum spiritualem, seu Ecclesiasticum, & prophanum, vel saecularem; Ita civili, seu politico Orbe regulato ab his duobus fori, vel imperii generibus, eo modo, quo materialis Orbis, a duobus coeli luminaribus Sole, & Luna 1

& Luna regulatur; Primo, assimilando spiritualem; Alteri vero sæcularem potestatem. *a*

2 Pro antiquorum autem temporum statu ejusdem Orbis duo constituebantur Principes, primique utriusque fori, ac potestatis Regulatores, a quibus alii Rectores, & Magistratus dependentiam haberent; Papa scilicet cui Solis attributum congruit, & Imperator, cui illud lunæ. Hæc autem prima comparatio Solis in Papa, hodie quoque viget ob unitatem capitis, quod socium, vel æqualem in Catholica Ecclesia non admittit; *b* Altera vero non ita, dum in quolibet supremo principatu hodie discreta potestas est, atque pluralitatem admittit ob ejusdem Imperii scissuram, quæ tot, tantosque produxit sæculares Principes, quorum quilibet in sua ditione Imperator dicitur, tantamque habet in suo imperio potestatem, quantam antiquus Romanorum Imperator in toto Orbe sibi subjecto habebat; Ideoque tot censeantur Orbes, quot sunt supremi, ac independentes Principatus, in quorum quolibet, proprio Principi præfatum Lunæ attributum congruit, Sole vero spirituali omnes hos Catholicos Orbes generaliter, & unice illuminante. *c*

Quodlibet igitur ex his jurisdictionis, vel fori generibus
3 diversas habet sub se species discretas, quæ tamquam sydera in hoc politico Firmamento coruscant comparative ad duo majora luminaria; Ad illud scilicet Papæ, in Patriarchas, Primates, Legatos, Archiepiscopos, & Episcopos, aliosque Prælatos, & Ecclesiasticos Magistratus dividuntur; Ad illud vero Principis sæcularis sunt Præsides, Proconsules, Gubernatores, Barones, aliique Magistratus, & Officiales sæculares, qui diversas habent species, Aliqui scilicet in forma singulari, & alii in forma collegiativa, quam pro nostri communicabilis Orbis moribus constituunt Rotæ, Consilia, Parlamenta, Senatus, & similia, sub diversis vocabulis pro variis regionum moribus explicari solita.

In eisdem utriusque Fori Prælatis, vel Magistratibus,
4 diversæ dignoscuntur jurisdictionis species; Aliquorum etenim ordinaria, Aliorum vero delegata est jurisdictio; sive aliquorum est primæ, aliorum vero est secundæ, vel ulterioris instantiæ, ita proinde hoc jurisdictionis genere in plures, ac diversas species distributo.

In singulas item species, altera quoque distinctio
5 subintrat, competentiæ, vel incompetentiæ, sive eadem in omnibus posita competentia, majoris unius, quam alterius.

6 Competentia quoque eamdem recipit magis genericam distinctionem usque ab initio insinuatam inter utramque generalem forum Ecclesiasticum, & sæcularem, ut scilicet in personis, vel causis ad Ecclesiasticum pertinentibus generaliter quilibet fori sæcularis Judex, vel Magistratus incompetens reputetur; E converso autem, in personis, & causis fori sæcularis, quilibet judex fori Ecclesiastici sit incompetens, istaque dicitur generica competentia, vel incompetentia.

Ea tamen inter utramque differentia dignoscitur,
7 ut in personis, & causis fori spiritualis, ex judicis sæcularis, habitualis, ac omnimoda ex Partium consensu non sit prorogabilis; E converso autem ex fori spiritualis in personis, & causis fori sæcularis, hanc prorogationem admittat. *d*

8 Specialis vero competentia in quolibet foro cum proprio personarum, vel causarum genere respective, ex pluribus manat causis, vel fontibus; Origine scilicet, Domicilio, Contractu, Destinata solutione, Delicto, Bonorum situatione, Beneficio, & Feudo; Aliis quoque extraordinariis, sive accidentalibus existentibus
9 competentiæ causis; Consensus scilicet, vel prorogationis; Offensæ, vel turbatæ jurisdictionis; Offensarum aurium, & susceptæ administrationis cum similibus; Istæque generaliter æque uni, ac alteri foro respective in proprio genere, seu sphæra congruunt. *e*

Accidentalem e converso incompetentiam produ-
10 cunt in eadem sphæra, vel genere, exemptiva privilegia, ob quæ ille, qui alias ex præmissis causis competens esset, incompetens fiat; *f* Eamdemque incompetentiam pro locorum, præsertim vero magnarum Civitatum moribus civilium, & criminalium causarum
11 divisio producit, ut civilium judex criminalium sit incompetens, & e converso criminalis civilium incompetens censeatur, quamvis eadem sit persona utrique subdita. *g*

12 Causarum connexio quoque, vel præjudicialitas, incompetentem efficit eum, qui alias competens esset, ejus competentia ab alia majori suffocata; sicut etiam inter æquales unius præventio legitime sequuta, alios reddit incompetentes. *h*

13 De utriusque autem generis concursu prius agere congruit, quæ scilicet ad unum, & quæ ad alterum pertineant forum, ut his præcognitis de concursu Magistratuum ejusdem fori respective agatur.

a *tit. de praem. disc. 26. & Miscell. Eccl. disc. 1. & 2.*
b *d. disc 1. Miscell. & in Relat. Cur. disc. 2.*
c *tit. de Regal. disc. 161.*
d *d. disc. 1. & Miscellan. Eccles. & hoc tit. pluries.*
e *hoc tit. disc. 28. & seqq.*
f *ibidem.*
g *hoc tit. disc. 77. & 79.*
h *hoc tit. disc. 74. & 76. cum seqq.*

II.

De concursu utriusque fori Ecclesiastici, & Secularis in genere, eorumque respective competentia, vel incompetentia inter se.

14 SPirituali, seu Ecclesiastico foro privative ad sæcularem incompetentem cum illa habituali incompetentia, quæ omnimoda dicitur, de Partium consensu non prorogabilis, subjacent aliquæ personæ, loca, seu bona, & causæ; Ideoque quatuor distinctæ desuper cadunt inspectiones, super personis scilicet, super locis, super bonis, & super causis.

15 Personæ Ecclesiastico Foro, privative ad Sæcularem forum subjectæ censentur omnes illæ, quæ Ecclesiasticæ, vel spirituali militiæ in utroque ordine, vel clero, sæculari, & regulari adscriptæ sunt; In sæculari scilicet per primæ tonsuræ assumptionem, magis vero per alios superiores ordines minores, ac majores; In regulari vero per illam formalem, ac solemnem habitus Regularis assumptionem futuræ desti-
16 natæ professionis præparatoriam, per quam in formali statu Novitii, sub Regularium Superiorum obedientia constituatur, non autem per illam habitus assumptionem, quæ devotionis gratia fiat, in sæculo adhuc permanendo; Quamvis enim Novitii veri Religiosi non sint, personæ tamen Ecclesiasticæ ad hunc fori effectum reputantur. *i*

17 In reis conventis tamen, non autem in actoribus, hæc privativa subjectio procedit, cum Clericus actor, laicum reum in suo laicali foro conveniat; *l* Istaque conventione præmissa, pro Regionum, vel Tribunalium stylis, qui varii sunt, in eodem laicali foro quandoque datur ejusdem Clerici actoria reconventio, in eo, in quo reus etiam existat. *m* Quod tamen (ut præmissum est) certam non recipit regulam, cum diversam habeat praxim, cui deferendum videtur.

18 Eorumdem item Clericorum, vel Ecclesiasticarum personarum, quamvis Reorum partes gerant, quandoque laicali foro subjectio datur, ratione scilicet feudi, quod ab eis obtineatur in iis, quæ ipsum feudum ejusque dependentias concernunt; *n* Sive ob enormi-
19 tatem criminis, ob quam Canones hoc fori privilegio eos denudarunt, ut in crimine præsertim veri, ac formalis assassinii, statorum est, aliisque similibus, in quibus tamen certa, & generalis regula non habetur, ob diversos Regionum, ac Principatuum stylos, vel mores, quibus sive de jure, sive de facto deferri debere, quandoque praxis docet. *o*

20 Sive ubi de iis agatur Clericis, qui in minoribus tantum Ordinibus constituti, atque de Ecclesiastico non provisi beneficio, illis careant requisitis, quæ Tridentinum Concil. ad hunc effectum necessaria reputavit, incessus nempe in habitu, & tonsura Clericali, cum servitio Ecclesiæ, cui sit addictus. *p*

21 In laicis e converso, qui pro generali regula, laicali foro subjecti sunt, & qui ubi Rei sint, ad illum, non autem ad Ecclesiasticum trahi debent, *q* ejusdem Ecclesiastici fori subjectionem accidentalem inducit, Episcoporum, vel Cardinalium familiaritas, vel Ecclesiarum, & Monasteriorum servitium, cui persona formiter, ac pro majori vitæ parte addicta sit; *r* Idque

pariter certam, ac generalem non admittit regulam, ob nimium diversam Regionum, vel Principatuum praxim, cui deferendum venit, quando ea legitima fit.

22 In aliquarum Ecclesiasticarum, sive ab Ecclesia approbatarum militiarum, & Congregationum, aliorumque similium piorum institutorum, quæ tamen veram Religionis formam non habeant, neque Religiosum, seu Regularem statum imprimant, quæstio cadit super earum comprehensione sub hoc genere Ecclesiasticarum personarum, cum quibus Ecclesiasticus forus privativam habet competentiam; Id autem pariter certam, ac generalem non admittit regulam, ob eamdem Regionum, ac Principatuum diversam praxim, cui deferri solet. f

23 In iis quoque locis, in quibus Orientalium, seu Græci Ritus Clericorum usus habeatur, cum uxoribus, & filiis, quæstio item cadit, an persona Clerici uxori, & filiis istud fori privilegium communicet, variis varia sentientibus, quod pariter a receptis locorum, vel Principatuum moribus, & praxi decisionem expectare videtur.

24 Sub altero vero locorum fori Ecclesiastici genere, extra quæstionem cadunt Ecclesiæ, & Monasteria, aliæve formales domus Regularium utriusque sexus illæque domus Clericorum sæcularium, qui ad instar Regularium Collegialiter, atque in quadam claustrali figura convivant. l

25 Involuta quæstione cadente, in Hospitalibus, aliisque locis, quæ ad pietatis opera erecta, & destinata sint, & in quibus laici pie se exerceant, etiam in divinis, sacrisque functionibus, ut in Oratoriis, & Confraternitatibus, aliisque similibus institutis contingit; cum ea tamen distinctione, pro magis recepto sensu, quæstio decisionem recipere videtur, an cum Ecclesiastici Superioris legitima authoritate, aliisque Canonum requisitis, loci, vel operis erectio sequuta sit, ut tunc Ecclesiasticam naturam sortiatur, ideoque de Ecclesiastici fori pertinentiis censeri debeat ipse locus, vel Universitas; In singulis tamen quoad ea, quæ eorum personam, ac bona concernunt, laicali perseverante qualitate, His autem requisitis non accedentibus, pius quidem, non autem Ecclesiasticus locus veniat censendus, ideoque fori laicalis exemptionem non obtineat, Advertendo tamen, quod in utroque casu certa, & generalis regula non cadit, ob eamdem Regionum, & Principatuum diversam praxim, diversosque stylos, & mores. u

26 In tertio bonorum, vel jurium genere, distinctio est, inter ea, quæ naturaliter, & intrinsece Ecclesiastica sint, qualia censentur jura spiritualium decimarum, vel causæ matrimoniales, & similia, ut in eis eadem privativa Ecclesiastici fori competentia cadat, neglecta qualitate personarum, inter quas contentio sit. x

27 Ubi vero de indifferentibus, atque de sui natura bonis, vel juribus laicalibus agatur, eadem competentia, a qualitate possessoris pendet, ut personam regulariter sequantur, ejusque foro subjaceant; Pariter vero id certam, ac generalem non habet regulam, ob eamdem praxis, ac morum diversitatem; Potissime vero, ubi ipsorum bonorum præventio, vel subjectio foro laicali jam impressa sit, quia nempe post ceptum laicale judicium, Ecclesiasticum possessorem obtineant, vel in eodem possessore status immutatio sequatur. y

28 Quæstione cadente, ubi Ecclesiæ, vel Clerici jus, vel dominium remotum, ac mediatum sit, Et contentio solum inter laicos, de utili, vel subalterno dominio certantes habeatur, ut in feudalibus, & emphyteuticis, seu livellariis bonis contingit, quæ de Ecclesiarum directo dominio existant, Idque pariter certam non habet regulam, ob diversam Regionum, ac Principatuum praxim; Attamen nimia probabilitas illi videtur assistere opinioni, quæ ad qualitatem habentium proximum, & immediatum interesse respicit, cum Ecclesia domina directa in causa non existente, nullumque habente interesse, ejus proinde privilegium communicari non debeat, quando super unius, vel alterius contendentium majori pertinentia sit quæstio. z

29 Causarum item quartum genus, quod ad forum Ecclesiasticum pertinet, eas complectitur causas, quæ proprie spirituales sint, sive spiritualitatem concernant, sive animæ forum respiciant, (ex. gr.) sunt illæ Ecclesiasticorum beneficiorum, Fidei, censurarum, matrimoniorum, spiritualium decimarum, usurarum, quando de usuris agatur declarandis juramenti directa obligatione, vel relaxatione, pariter ut juris est, cum similibus, in quibus tamen, vel Juristarum subtilitates, vel Principatuum leges, vel styli, quamdam introduxerunt distinctionem inter cognitionem facti, & illam juris, sive inter spiritualitatem, & temporalitatem, quasi quod forus laicalis in his quoque causis, facti vel temporalitatis competentiam habeat, ideoque remanet materia certa, & uniformis regulæ incapax, ob nimiam veritatem praxis, super cujus commendabili, vel damnabili qualitate integer veritati locus relinquitur, cum silentii sepulturam in hac præsertim materia veritatem pati necesse sit.

Iis vero exceptis, in quibus hæc peculiaris Ecclesiastici fori competentia intret; In reliquis omnibus foro laicali regula generalis assistit per hujusmodi limitationes in reliquis firmata. 30

Tertia vero, seu mixta datur species causarum, quæ mixti dicuntur fori, utpote ad utrumque Ecclesiasticum, & sæcularem, sive spiritualem, & temporalem quoad punitionem pertinentes, ut sacrilegii, usurarum, adulterii, concubinatus, aliæve similes reputantur, ut inter utrumque forum ejus qui prævenit, major sit competentia, seu melior conditio; non autem ipsius puncti cognitio, vel decisio, ut juris est; Pariter autem id certam, ac generalem non recipit regulam ob diversam Regionum, vel Principatuum praxim, quæ uni foro privative ad alterum, ubi de laicis agatur, cognitionem de facto defert. 31

Altiores, inter utrumque forum cadunt quæstiones territorii, vel Papalis potestatis, etiam in temporalibus super Principum, ac Principatuum institutione, destitutione, concessione, privatione, unione, vel divisione, aliisque similibus, de quibus alibi occasione agendi de Papa, ejusque potestate aliquid insinuatum est, ideoque ibi videndum. a 32

i hoc tit. disc. 92. & tit. de Regul. disc. 43. & 49. & sepius.
l hoc tit. disc. 62.
m hoc tit. disc. 94.
n tit. de feud. disc. 34. & 54. & hoc tit. d. disc. 94.
o d. disc. 94.
p in annot. ad Conc. Trid. disc. 24.
q disc. 62
r hoc tit disc. 4 & 33.
s hoc tit. disc. 45. & 92. & tit. de Regul. disc. 50.
t tit. de Regular. d. disc. 50. & per tot.
u hoc tit. disc. 40. cum plur. seq. & disc. 95.
x tit. de decim. & de matrim. & hoc tit. disc. 47.
y disc. 94. hoc tit.
z disc. 37. de judiciis.
a infra n. 73. & seqq.

III.

De controversiis jurisdictionalibus fori Ecclesiastici inter plures ejusdem fori Prælatos, & Superiores Magistratus contendentes inter se de jurisdictione activa.

CUm Papa, si ipsius certa voluntas accedat, nulla remanet quæstio potestatis, ex parte aliorum Prælatorum, & Ecclesiasticorum Magistratuum in iis, quæ Ecclesiasticum, ac spiritualem forum concernunt, sive sint Episcopi, aliive locorum Ordinarii, sive Metropolitani, seu Primates, & Patriarchæ, sive Legati; Non datur etenim quæstio syderum adversus Solem, neque fluminum adversus mare, a quo ipsa manant; Est etenim Papa universi Orbis, & Ecclesiæ Catholicæ Episcopus, & Ordinarius, a quo juxta veriores Catholicas opiniones, omnes alii dependentiam habent, Ideoque volens, in utraque contentiosa, & voluntaria Ecclesiastica jurisdictione, & potestate, atque tam in causarum cognitione, quam in beneficiorum, & officiorum provisione, Ordinarios, aliosque Prælatos ad quos pertinet, prævenire potest, quinimo præventas causas avocare, ut per se ipsum cognoscat, vel aliis cognoscendas committat. 33

Non solet autem potestatem hanc ad exercitium deducere, nisi in magnis, & gravioribus causis pro ejus arbitrio, quod certam generalem non habet regulam, 34

cum

cum a singulorum casuum circumstantiis id regulandum vanlat, ideoqua ad Canonum mentem a Tridentini Concilii decretis magis axplicatam, idem Pontifex, ejusque vica utraque Gratiæ, & Justitiæ Signatura, causas in prima instantia locarum Ordinariis cognoscendas remittit, prævia quoque avocatione ab iis, quibus jam delegatæ sint, nisi partium consensus, seu Prælati nimiæ negligentia, aliæva circumstantiæ hujus regulæ suadeant limitationem.

35 Multoque minus in causis primæ instantiæ, Legati, Primates, & Metropolitani se ingerunt, easque locorum Ordinariis adimunt; cum secundæ, vel ulterioris instantiæ ipsorum sit potestas, ac jurisdictio. *b*

In ulteriori vero instantia, & postquam Ordinarius suo functus est officio, sive quod ob negligentiam, vel incidens gravamen, terminationa causæ principalis indignum se reddiderit, gradatim appellatio interponenda est, non autem omisso medio, atque per saltus, præterquam ad Papam, illosque Romanæ Curiæ Magistratus, quos idem Papa ad id præfecarit, ad quos omisso medio appellatur. *c*

36 Majores autem jurisdictionis quæstiones inter Ecclesiastici fori Magistratus, illæ videntur inter Diœcesanos, qui Ordinariorum vocabulo in jure explicantur, illosque infariores Prælatos, qui veram, Episcopalem, vel quasi, Diœcesim non habentes, Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem jurisdictionam, & potestatem habere prætandant, cum alicujus, val aliquorum locorum Clero, & populo privative ad Episcopum Diœcesanum, vel cumulative, pro causarum natura, & qualitate.

37 Quamvis autem involutæ videantur hujusmodi quæstiones; Illæ tamen, facti potius, quam juris videntur; certam, ac generalem non de facili regulam habentes, utpote a singulorum casuum qualitate, & circumstantiis expectantes decisionem.

Illæ autem desuper statutæ sunt communiores regulæ, pro casuum circumstantiis congrua applicandæ, ut ob generalem Orbis divisionem in Episcopatus, & Diœceses, hujusmodi inferiorum Prælatorum ordinaria jurisdictio, juris habeat resistentiam, cum idem jus Diœcesanis assistat, donec contraria accedat concludans probatio territorii separati, quod quamdam impropriam constituat Diœcesis speciem, cui ad Diœcasum differentiam, propriæ Civitatis titulum, vel nuncupationem habentium, *Nullius* nomen tribuitur a Provincia, seu Metropolitica Civitate nuncupationem sortiendo, ideoque ista qualitas, nisi concludentem habeat probationem, præsumenda non est.

38 Ad duas vero species hæc probatio restricta est, ad illam scilicet privilegii Apostolici explicitr, cum solius Pontificiæ potestatis sit Ecclesiastica, & spiritualia territoria statuere, dividere, vel unire; Et altaram bena probatæ immemorabilis non vitiosæ possessionis, pro cujus consueta, & connaturali operatione, idem Apostolicum privilegium absque justificationis necessitate allegari potast.

39 Ea vero inter unam, & alteram speciem probationis dignoscitur differentia, ut prima, quoties privilegium clarum, & axplicitum sit, nullumque patiatur intentionis defectum, ejusque valida, ac probanti forma præsupposita, probationem incontinenti factam patit, E converso autem altaram immemorabilis canonizationem per tres conformes exigit, Episcopo, seu Diœcesano interim juris assistentiæ beneficio, in Diœcesanæ jurisdictionis possessione, & exercitio gaudente, ideoque notabilis inter unam, & alteram differentia dignoscitur.

40 Prima vero melior, ac promptior species materialis territorii separationem, cum finium designatione, intra quos Clerus, & populus sæcularis vivant, continere debet, cum activæ, & quasi Episcopalis jurisdictionis concessione, Illis non suffragantibus Apostolicis privilegiis, quæ Regularibus præsertim Ecclesiis, & Monasteriis, eorumque professoribus, ac servientibus, Vassallis, Ministris, Colonis, ac etiam bonis super exemptiona ab Episcoporum jurisdictione, & potestate concedi sunt consueta, cum eorum receptione sub protectione, ac immediata jurisdictione B. Petri, ac Apostolicæ Sedis; Ut etiam aliquibus sæcularibus Ecclesiis, concessum esse dignoscitur; Id etenim passivam jurisdictionem, seu exemptionam percutit, non autem exinde ad activam jurisdictionem cum Clero, & populo, ac jure territorii inferendum ast, quamvis loci, & populi dominium, ac jurisdictionem temporalem, ex sæcularis potestatis concessione, eadem Ecclesia, vel Monasterium obtineat, Istaque æquivoca privilegiorum praxis, vel interpretatio, multas produxit usurpationes, ac lites. *d*

Altera est illorum Prælatorum inferiorum species, qui præfata territorii separati probationa destituti, eamdem activam ordinariam, seu Episcopalem jurisdictionem, ex præscriptione, vel privilegio in Clerum, & populum alicujus loci, cujus situatio intra alienæ Diœcasis fines extra controversiam sit, sibi competere prætendunt; Atque pariter facti potius, quam juris ast quæstio, super istius præscriptionis justificatione, super qua Apostolicæ Constitutiones certam quoque præscripserunt formam. *e*

41 Notabilis varo inter unam, ac alteram inferiorum Prælatorum speciem differentia dignoscitur; Illi atenim sunt, qui ax privilegio, vel immemorabili præscriptione, territorium vare separatum habeant, cum vara, & propria qualitate *Nullius*, tamquam per propriæ, ac independentis Diœcesis speciem, omnimodam, ac planariam, ordinariam, & delegatam habent jurisdictionem Episcopalem, nullum agnoscentes Ordinarium, val Diœcesanum, iis exceptis, quæ Tridentino Concilio, vel Apostolicis Constitutionibus viciniori Episcopo delegare visum sit, nulla causarum, vel personarum constituta differentia, etiam in iis, quæ ad ordinem pertineant Episcopalem, ab ipsis ex ordinis dafectu non exercibilia, ut Episcopis exercenda committant.

42 Alii vero, qui intra alienam Diœcesim, alienosve fines, ax privilegio, vel præscriptione, absque territorii formali separatione per veritatem aliquam Cleri, & Populi partem privative ad proprium Diœcesanum Ecclesiasticam, seu Episcopalem habeant jurisdictionem, quamvis alras pleno jure, sine causarum, vel personarum exceptione, ea quæsita sit, ax Trid. Conc. decretis, aliisque Apostolicis Constitutionibus, in plerisque hodie habent moderatam; In causis scilicet criminalibus, & matrimonialibus; In iis, quæ respiciant curam animarum, & Sacramentorum administrationem. In prædicationa verbi Dei. In approbatione Confessariorum. In Parochialium concursu. In Synodi celebratione, aliisque juribus, quæ in ejusdem Concilii decretis, & Apostolicis Constitutionibus excepta sunt, quæ locorum Ordinariis, absque exemptionis violatione, tamquam Apostolicæ Sedis delegatis, commissa sunt. *f*

43 Demum vero altera ast inferiorum Prælatorum species, qui ad certas personas, vel certum ambitum restrictam habeant jurisdictionem, ut sunt frequentius, Monasteriorum, aliarumque domorum Regularium Superiores, ac Prælati, cum Religiosis professis, & Novitiis, ac servientibus, & Ministris, qui ad Gregorianæ Constitutionis præscriptum Monasterii, vel domus Regularis servitio fixe addicti, intra illius septa sub obedientia Superioris Religiosorum ad instar vivant. *g*

44 Diversam vero Prælatorum, ac Magistratuum Ecclesiasticorum speciem non constituunt præmissorum Prælatorum, juxta eorum varias species, Vicarii Generales, vel foranei, aliive, ad certas causas, vel causarum genus deputati, cum isti unum, & idem repræsentent Prælatum, val constituant Tribunal, ipsius Prælati Vicarias explicando partes, seu gerendo vices, 45 utriusque Cathedralium, vel respective Collegiatarum Capitula, pro illa Episcopali jurisdictione, quæ mortuo, vel impedito Prælato conceditur, cum suppletivas, vel Vicarias partes quoque gerera videantur.

46 Specialis in Urbe plurium insetiorum Prælatorum habetur species, Cardinalium scilicet in Ecclesiis, vel titulis Cardinalitiis, in quibus jure Prælatorum inferiorum in aliena Diœcesi probabilius censendi videntur. Ac etiam Patriarchalium Basilicarum Archipresbyteri, aliquarumque Capellarum, sait locorum Protectores, ut præsertim sunt illi Sixtinæ, & Paulinæ Capellarum Liberianæ Basilicæ. *h*

47 Super loco, ac modo Episcopalem, seu alias Ecclesiasticam jurisdictionem exercendi, quæstiones cadunt, Civitatis nempe, in qua Cathedralis Ecclasia sita sit, vel alicujus loci Incolis, ob nimiam distantiam, siva itineris asperitatem, vel ob consuetudinem, prætenden-

tibus, ut extra lares trahi non debeant, minusque ad locum residentiæ, vel Tribunalis Episcopi accedere cogantur. Potissime vero, ubi Diœcesum principaliter
48 unitarum diversitas concurrat. Verius tamen, pro regula receptum est, ut in quacumque unius Diœcesis parte Episcopus residentiam, ac Tribunal erectum habere valeat, eoque subditos trahere, nisi explicitum Apostolicum privilegium, vel illud implicitum, quod ex immemorabili consuetudine manat, hujus regulæ suadeat limitationem; Cessante tamen explicito privilegio, ex sola antiqua observantia, difficiliter desumenda est hæc limitatio, cum de actu, vel de jure facultativo agatur.

49 Loci vero distantia, vel itineris asperitas, Episcopi arbitrium regulare debet, ut foraneis Vicariis, alicujus majoris ponderis causæ committantur; quam hujusmodi cessante circumstantia, praxis servet, ut breviorum tantum cognitionem habeant, istaque controversia, quæ passivæ jurisdictioni potius congruit, hanc activam quoque percutere solet, ut Vicarii foranei, vel alii locales Magistratus hanc habeant prætensionem. *i*

b *tit. de judic. disc. 3. & in adnot. ad Conc. Trid. disc. 33. & hoc tit. disc. 51.*
c *ubi supra.*
d *hoc tit. disc. 2. cum plur. seq. & disc. 96. & seq.*
e *ibid.*
f *ibid. & adnotat. ad Conc. Trid. & in Miscell. Eccl.*
g *hoc tit. disc. 4.*
h *de his, hoc tit. pluries.*
i *hoc tit. disc. 22. cum seq.*

IV.

De controversiis pariter fori Ecclesiastici, & inter Ecclesiasticos Prælatos, & Magistratus, vel subditos, super jurisdictione passiva, ratione exemptionis.

50 Quamvis in omnibus Ecclesiæ, & Ecclesiastica loca, ac etiam utriusque Cleri Sæcularis, & Regularis Clerici, aliæque Ecclesiasticæ personæ, Canonum dispositione, primævoque rerum statu attentis; Episcopo, vel alteri Ordinario, territorialem, seu Diœcesanam legem habenti subjaceant; ideoque cum eis, ac in omnibus fori spiritualis causis Ordinarius fundatam habeat intentionem, ac juris assistentiam, quæ in hac jurisdictionali materia illud habet singulare, ut absque alia possessionis justificatione, in ejus exercitii manutentione sufficiat. *l*

Quia tamen Sedes Apostolica, Clero Regulari in u-
51 niversum, vel directe, & immediate, vel communicationis beneficio, ab hac jurisdictione, & potestate, exemptiva concessit privilegia, singulorum Monasteriorum, vel domorum localibus, ipsarumque Religionum Generalibus, vel Provincialibus Prælatis, & Magistratibus in proprios subditos ordinariam, ac Episcopalem tribuendo jurisdictionem; Idque in aliquibus sæculari-
52 bus Ecclesiis praxis quoque docet, ut eis, eorumque Clericis, & Ministris, exemptivo privilegio attributo, earumdem Prælato ordinaria jurisdictio Regularium ad instar, attributa sit. Certam vero, ac uniformem regulam, sæcularium exemptio (ut illa Regularium) non habet, cum ea major, vel minor, sive generalis, aut limitata a privilegii tenore pendeat, sive ab observantia, quæ ejusdem privilegii interpres est, ubi illud aliqua laboret ambiguitate. *m*

53 Aliquibus etiam Monialium Monasteriis eadem exemptio concedi consuevit, eamque frequens praxis docet. *n*

54 Generalem autem Regularium, vel sæcularium moderationem a Trid. Concilio, & Apostolicis Constitutionibus, ac decretis, hæc privilegia passa sunt, præcedenti rubrica quoque super activa jurisdictione insinuatam, in plerisque casibus, quæ utpote omnibus communia, ab omnibus pariformiter servari congruit, ut accessus ad publicas, & solemnes processiones; Interdictorum, ac jejuniorum observantia, & similia sunt, in quibus uni legi, unique Superiori parendum esse congruit. *o*

Occasionalis item, in exemptis eorum exemptivo neglecto privilegio, intrat, ubi nempe exemptus, Or-
55 dinarii jurisdictionem, vel Majestatem turbet, seu lædat, vel ejus præcepta spernat, in iis, quæ Regulares, ac exemptos quoque complectantur, ut pro frequentiori praxi, præsertim est accessus ad Monialium Monasteria. *p*

Sive quod in ejusdem Ordinarii vinea, vel ovili se ingerere, atque Operarios facere velint, ejusdem Ordinarii subjecto Clero, & Populo, Sacramenta, aliaque Episcopalia, vel Parochialia jura ministrando, cum non ratione personæ exemptæ, sed ratione occasionis, jurisdictio competat, exemptione neglecta. *q*

In censuris quoque personalibus, quorum accedat incursus, in iis præsertim exemptis, qui hoc privilegio specialiter muniti sint, ut a locorum Ordinariis, aliisque Prælatis, censuris innodari non valeant. Eaque probabilis, magisque recepta distinctio est inter hominis, ac legis censuras, ut in prima specie, quæ a proferentis jurisdictione manat, suffragetur exemptio, limitationem quoque recipiens, ubi hominis censura in extrajudiciali forma per speciem defensionis, etiam contra non subditum, ad vim, vel turbationem repellendam proferatur; Ubi vero censura sit legis, cujus declarationem, vel denunciam Prælatus in proprio territorio, ad suarum ovium notitiam faciat, id liceat; Ubi tamen adeo certus dignoscatur incursus, ut nulla desuper proferentis jurisdictionalis cognitio requiratur, ac fiat, nisi ea ad puri facti certi probationem requiratur, ideoque simplicem, ac puram facti declarationem actus redoleat. *r*

Modernæ quoque Pontificiæ leges exemptione non
obstante, illos locorum Ordinariis subjecerunt Regula- 56
res, qui in antiquis domibus, Monasteriis, ante hujusmodi leges fundatis morarentur, in quibus ad minus sexenarius non adsit numerus, sive in illis recentioribus post earum editionem constructis, in quibus ad minus duodenarius non moretur. *s*

Lex quoque fundationis hanc subjectionem parere solet; *t* Sive ubi in forma singulari, non autem Universitatis, vel Reipublicæ Monasteria regerentur, Generalium, ac Provincialium Prælatorum visitationem, & correctionem non habentia, nisi speciale accedat exemptivum privilegium; Generalia etenim privilegia, quæ directe ipsis Religionibus, vel mediate per communicationem competant, hujusmodi Religiosis, ac Monasteriis non suffragentur; Minusque iis Religiosis exemptis, qui de Superiorum etiam licentia extra Claustra perpetuo vivant, sive ad tempus extra proprium Monasterii locum; Secus vero; ubi vitam intra Claustra ducendo, extra illa crimen, vel excessum patrari contingat, cum id proprii Regularis Superioris jurisdictionem non tollat. *u*

Majorem vero moderationem passa sunt exemptiva privilegia, quæ Monialium Monasteriis concessa sunt,
præsertim vero in extrinseca, & intrinseca visitatione, 57
ac custodia materialis, ac formalis clausuræ, cum Ordinariorum jurisdictione, & authoritate in ipsasmet extrinsecas personas exemptas; ac in aliis pluribus,
quæ in Apostolicis legibus, & decretis exprimuntur, 58
præsertim vero in actu electionis Abbatissæ, vel Prælatæ, ut in sua sede latius. *x*

Nimiæ quoque, vel scandalosæ Superiorum exemptorum negligentiæ suppletio Ordinario loci concedi-
tur, aliique minus frequentes habentur casus, quo- 59
rum enumerationem compendii ratio non patitur.

Accidentalis quoque datur exemptio illorum, qui alias Ordinarii potestati, ac jurisdictioni subjacerent, officii scilicet, vel muneris ratione, quod hanc præseferat exemptionem, ut in S. Inquisitionis, vel Cameræ Apostolicæ, Fabricæ S. Petri, aliisque similibus Officialibus, Commissariis, & Ministris praxis docet.

Alia quoque accidentalis exemptionis est species,
quæ ex justa suspicionis causa proveniat, eaque tripli- 60
cem habet speciem. Unam nempe, ubi causa particularem Ordinarii, vel Prælati personam concernat, privatarum scilicet inimicitiarum, vel parentelæ, sive privati interesse. Alteram, ubi ob gravamina, quæ aliarum causarum occasione illata sint, eadem suspicio, vel justa exemptionis causa vigeat, ut a Superiore concedenda. Et tertia, ubi Ecclesiæ, vel Mensæ interesse, justam præbeat recusandi causam ab ipsa lege probatam, alia extrinseca ipsius causæ probatione
non desideranda. Quamvis etenim Episcopus, alter- 61
que Prælatus non recusatus competens Judex, ac Superior existat, juste tamen est recusabilis. *y*

Eo re-

63 Ea vero suspicio, quæ in Episcopo vigeat, in ejus Vicariis, aliisque Officialibus quoque viget. Idemque in Baronis, vel domini sæcularis Officialibus, si ipse sit suspectus.

l disc. 1. cum seqq.
m disc. 18. & seqq. hoc tit.
n hoc tit. disc. 26. & seqq.
o tit. de Regul. & in Miscellan. Eccles. & in annot. ad Conc. Trid.
p hoc tit. disc. 19. & 36. in Misc. Eccl. disc 14. & seq.
q disc. 1. & seqq. & disc. 31. & 32.
s d. disc. 27. hoc titul. & d. disc. 14. & seqq. in Miscell.
ſ tit. de Regul. disc. 32.
t hoc. tit. disc. 30.
u disc. 28. & 36. hoc tit. & disc. 16. in Miscell. Eccles.
x hoc titul. discurs. 26. & de regular.
y hoc titul. disc. 47.

V.

De controversiis jurisdictionalibus inter plures ejusdem respective fori Judices, & Magistratus, super unius majori competentia, quæ illam alterius suffocet, vel cessare faciat.

Majoris, vel minoris competentiæ concursus, inter eos est regulariter supponendus, qui illam æque actualem habeant, ex diversis fontibus, vel causis, in eadem tamen instantia. Uno scilicet originis. Altero domicilii. Altero loci contractus. Altero destinatæ solutionis. Altero loci delicti. Altero ratione contrectationis. Altero ratione turbatæ jurisdictionis. Altero ratione fori defuncti. Et altero ex bonorum situatione competentiam habente.

64 Ubi etiam instantiarum diversitas accedat, quia nempe unus primæ; Alter vero secundæ, vel ulterioris instantiæ sit Judex; Vel eadem generis causarum diversitas adsit, ut unus criminalium; alter vero civilium sit Judex; Vel unus popularium, ac indifferentium, alter vero fiscalium, vel militarium, sive alterius certi generis habeat cognitionem, tunc non majoris, vel minoris competentiæ concursus intrat, sed affirmativa, privativaque competentia unius, cum negatione alterius, ob instantiarum, vel causarum diversitatem, quæ jurisdictionis defectum inducere dicitur, ut superius agendo de ordine fori Ecclesiastici insinuatum est. Ideoque aliud est agere de unius competentia, ob alterius incompetentiam, & aliud de majoris incompetentiæ concursu inter plures æque competentes.

65 Eam vero incompetentiam, quam instantiarum diversitas producit, viduarum, pupillorum, aliarumque miserabilium personarum privilegium tollit, quod electionis, seu variationis fori dicitur, ut neglecto primæ instantiæ Judice, Principis, vel supremi Magistratus Tribunal adiri valeat, dummodo loci diversitas accedat, cum in eodem loco ista non detur electio, seu variatio. Idque in foro etiam Ecclesiastico procedere magis receptum est, quamvis contradicentes non desint. Certam tamen, ac generalem hoc privilegium regulam non admittit, cum Regionum, ac Principatuum diversæ leges, vel mores, nimium diversam desuper habeant praxim, super perhorrescentiæ argumento, vel super variatione, ac etiam in revariatione ipsarumque personarum qualitate, an inter miserabiles pro hujusmodi privilegii competentia recenseri debeant. z

66 In eodem itaque æqualis competentiæ concursu, qui specie non differat, neque majorem, vel respective minorem habet prærogativam; Prævenientis potior conditio est, ubi legitima sit præventio, quæ facti potius, quam juris habet inspectionem, an fraudulenter, vel affectata sit, sive in solo conatu, vel præparatione, effectu non subsequuto; ea cadente distinctione inter Actorem, & Reum, ut Actoris respectu sola petitio, vel comparitio, aut res decreta citatio in ejus præjudicium litis introductionem causet; Rei vero conventi respectu citationis legitima executio requiritur. Id autem certam non habet, uniformem regulam, cum a locorum, vel Tribunalium legi-
67 bus, ac stylis frequentius diversis, diversam recipiat praxim; Alicubi etenim magis privilegiatus delicti forus præventioni quoque prævalere solet, pro facti tamen qualitate, & circumstantiis. a

6 Legitima vero præventione cessante, sive ubi ejus efficaciam creditoris privilegium tollat, ideoque integra adhuc res esse dicatur; Actoris electio est unum, vel alterum habere Judicem in novo primæ instantiæ judicio. In altero autem appellationis, in quo de secunda, vel de ulteriori agatur, electio est appellantis. b

6 Bonorum situatio, vel patrimonii diversitas, originis, vel domicilii, suffocat competentiam, quia nempe in eo patrimonio, vel in ea bonorum specie diversus ille reputetur homo, ut in iis, qui in diversis Principatibus, Baronias, & Feuda, vel dominia possideant, sive in diversis Diœcesibus possideant beneficia, quæ judicii occasionem præbeant, praxis docet. c

70 Eorumdem bonorum diversa situatio, quamvis sub una cadant universitate, vel patrimonio, seu hæreditate, majoris, vel minoris competentiæ producit quæstiones, quia nempe directa, vel fideicommissaria hæreditate in diversis locis, vel ditionibus bona habente, causarum connexione, vel puncti identitate exigente, ut ejusdem Universitatis pertinentiæ quæstio sub uno agatur Judice, quisnam magis competens censendus veniat; Aliis volentibus locum domicilii defuncti; Aliis illum domicilii hæredis, qui ad fideicommissi restitutionem, seu legatorum solutionem teneatur; Aliis, ut ille attendatur locus, in quo hæreditatis major pars existat; Et aliis, ut ille locus, in quo bona magis antiqua, & conspicua, sive, ubi ejusdem hæreditatis caput existat. Certam vero id regulam non recipit, cum a locorum stylis, vel juris distinctionibus in sua Sede receptis, decisionem expectet. d

71 Connexionis, vel præjudicialitatis ratio inter æque contendentes, uni majorem competentiam defert; Alteri vero negat. Vel quia timor, sive inconveniens plurium invicem pugnantium sententiarum, super eodem puncto a diversis Judicibus proferendarum, coram uno, exigat unionem: Vel quia sententia, quæ in uno emanet judicio, rei judicatæ exceptionem in altero parere apta sit. Sive quia æquitas prohibeat, ut pro eadem re, cogendus idem reus, & possessor sit plura judicia coram pluribus sustinere Judicibus, vel ut idem Actor, vel ejusdem actionis experimento, sive pro eodem statu firmando idem incommodum pati cogatur, cum plerisque similibus, in quibus facti circumstantiæ arbitrium regulantes, magis vero locorum, ac Tribunalium styli, magnam sortiuntur partem.

72 Inter Judices præsertim, qui eamdem habeant cum personis jurisdictionem, & competentiam, diversa vero sit cognitio, pro diverso causarum genere, quia nempe unus civilium sit, & alter criminalium, ideoque ubi una, eademque causa inter easdem personas in utroque civili, & criminali judicio coram utroque Judice intentetur, ob præjudicialitatis rationem, ille, qui prævenit alterum inhibet, ut judicii, vel causæ coram eo cœptæ exitum expectet.

z hoc tit. disc. 69. & 72. & in aliis.
a hoc tit. disc. 57. & tit. de judic. disc. 3.
b tit. de judic. disc. 3.
c hoc tit. disc. 87. & tit. de success. disc. 9.
d ibid.
e hoc tit. disc. 74. & 79. & sæpe.

VI.

De aliis generaliter ad materiam pertinentibus remissive.

73 Pleraque alia etiam graviora, majorisque momenti, sive in praxi minus frequentia in hac jurisdictionali materia cadunt in sua Sede, parum, vel nihil peracta, & quæ non de facili certam recipiunt regulam, sub compendio explicabilem, pro diversis locorum, ac Regionum legibus, vel moribus, sive ex politicis rationibus legum, vel Juristarum subjectionem non agnoscunt, ut præsertim ea est superioritatis inter Papam, & Concilium Generale, quæ adeo magnam habet opinionum scissuram, inter Theologos, & Canonistas, sive inter

Citramontanos; & Ultramontanos, forus tamen practicus externus, pro judicialibus causis decidendis, de quo solum viri forensis est agere, priorem recepit, ac servat opinionem superioritatis Papæ supra Concilium, quod sine ipsius authoritate minus legitimum sit, quodque Conciliaribus decretis derogandi, vel dispensandi jurisdictionem, ac potestatem habeat. Pro voluntate autem regulanda, utpote in dubio non præsumenda, specialis mentio desideratur, æquipollenti tamen non exclusa voluntatis probatione implicita, vel adminiculativa, Tridentino excepto, quod sub generalibus venit derogatoriis, ita ejus confirmatoria Constitutione disponente.

74 Super ejusdem Papæ territoriali, ac temporali habitua-
li jurisdictione supra laicos etiam Principes in universo
Orbe, non modica quoque est quæstio, quæ ab aliis di-
stinctionibus aliquam probabilem a contradictionibus non
75 immunem recipit decisionem in sua Sede latius recensi-
tam. Ubi etiam de jurisdictione Collegii Cardinalium
Sede Papali vacante peractum est. *f*

E converso, non modica opinionum scissura, consue- 76
taque Scribentium factionaria contentio est super Regum, vel Principum secularium jurisdictione, ac potestate in sæcularem, & regularem Clerum, aliasque Ecclesiasticas personas, vel Ecclesiastica loca, vel ex antiquis Apostolicæ Sedis concessionibus, ac delegationibus, vel ex causa status, seu ex illa publicæ necessitatis, vel utilitatis in iis, quæ jure naturæ, vel gentium omnes æque concernant, nulla personarum data exceptione; ut præsertim in humani, vel divini belli casibus, aliisque similibus, disputandi occasio præbere solet, adhuc tamen, sive de jure, sive de facto certam id non recipit regulam, atque pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, sive pro diversis Regionum, & Principatuum moribus, vel stylis decisionem recipere solet; Ideoque hæc, & similia compendii incapacia, sunt in suis sedibus pro rerum contingentia videnda.

f *in Relat. Curia Romana, disc. 2. & 3.*

Finis Partis Primæ Tertii Libri.

JO: BA-

JO: BAPTISTÆ CARD. DE LUCA

Libri Tertii Pars Secunda:

DE PRÆEMINENTIIS, & PRÆCEDENTIIS.

URBINATEN. JURIS METROPOLITICI PRO EPISCOPO, ET CIVITATE EUGUBII CUM ARCHIEPISCOPO URBINATEN.

Discursus in congressu pro directione causæ pendentis in Sacra Congregatione Concilii.

An & quando erectio alicujus Ecclesiæ Metropolitanæ in parte effectuata cesset in aliqua Ecclesia suffraganea ob non usum, seu ob alias particulares circumstantias inducentes defectum intentionis Papæ? Et aliqua de Provincia Romana intra ambitum 100. milliarium, an in ea detur aliquis Metropolitanus.

S U M M A R I U M.

1 F*acti series.*
2 *Mensura distantiæ de loco ad locum, quomodo facienda sit remissive.*
3 *De duplici persona, quoad spiritualia concurrente in Papa.*
4 *Papa habet jurisdictionem in toto Mundo etiam cum jure territorii.*
5 *Vicarius Urbis dicitur in ea Ordinarius loci.*
6 *Territorium, seu Diœcesis particularis Urbis quantum se extendat, & de Urbis districtu.*
7 *Praxis exercendi jurisdictionem intra breviorem moderandum districtum 40. milliarium, quid operetur.*
8 *Intra latiorem districtum 100. milliarium nullus adest Metropolitanus.*
9 *Qualis dicatur Provincia Romana, seu Papæ.*
10 *Litteræ Apostolicæ, ut executionem obtineant, debent justificari in omnibus narratis.*
11 *Fallit accedente consensu interessatorum.*
12 *De erectionibus Cathedralium, vel Metropolitanarum quomodo fiant, & an egeant justificatione.*
13 *Solum Decretum Consistoriale etiam sine litteris sufficit ad erectionem Cathedralis, vel Metropolitanæ.*
14 *Erectiones Cathedralium fiunt ad preces Principum.*
15 *Datur distinctio inter gratias exigentes, vel non exigentes factum hominis.*
16 *An non usus tollat effectum erectionis, seu gratiæ.*
17 *Quid requiratur ad præscribendam exemptionem a jure Metropolitico.*
18 *Effectuatio in parte sufficit.*
19 *In gratiis de sui natura præjudicialibus, non curantur præjudicia connaturalia, & consecutiva.*
20 *De erectione Ducatus Urbini remissive.*

D I S C. I.

1 POstquam sub Paulo III. juxta seriem, de qua in Senogallien. Castrorum *sub tit. de feud. disc.* 1. Ruverei possessores plurium Civitatum, & dominiorum sub diversis titulis obtinuerunt in eis insimul unitis erigi Ducatum Urbini tamquam speciem unius Provinciæ, seu principatus: Cupientes, ut idem in spiritualibus quoque sequeretur, obtinuerunt a Pio V. Consistorialiter, & in forma consueta, Ecclesiam Cathedralem Urbinaten. erigi in Metropolitanam, eidem in suffraganeas assignando Ecclesias Pisauren. Forosempron. Callien. Senogallien. Feretran. & Eugubinen. ea assignata ratione, quod sicuti in temporalibus omnes dictam Civitatem in Metropolim hujus Status agnoscunt, ita pro majori suffraganeorum commodo, utilitate, & decore, idem sequatur in spiritualibus absque necessitate in casu appellationis adeundi cum majori sumptu Romanam Curiam, dictæque erectioni assensum præbuerunt omnes alii Episcopi, cum quibus ex tunc illico jus Metropoliticum absque aliqua contradictione effectum sortiri cœpit, excepto Eugubino, attento, quod ea Ecclesia tunc in commendam possidebatur per Cardinalem Sabellum, unde propterea in eadem erectione disponitur, illam dicta commenda durante, suspensam remanere debere, effectum tamen sortituram immediate post eam cessatam; Cum autem inter dictas Civitates Urbinaten. & Eugubin. antiquæ vigerent æmulationes, unde propterea ista Eugubin. hujusmodi subjectionem erga aliam nimium ægre ferret, ob reverentiam tamen Ducum non auderet se directe opponere. Hinc dicta dominatione durante, studiose curatum fuit, post cessatam dictam commendam effugi, quo magis fieri posset, dictæ subjectionis praxim, itaut satis rari fuerint casus, in quibus dictus Metropolitanus suas partes in hac Diœcesi exercuerit, usque ad tempus devolutionis feudi, quæ secuta de anno 1631. levato velo, Episcopus, Civitas, & Diœcesis, dictam subjectionem negando, se conservare curarunt in antiquo statu exemptionis, ac immediatæ subjectionis Sedis Apostolicæ, adeout Ughellius *in primo Tomo Italiæ Sacræ*, in quo agit de solis Episcopatibus exemptis a jure Metropolitico, & Sedi Apostolicæ immediate subjectis, inter eos istum collocaverit; Verum de anno 1661. modernus Archiepiscopus hujusmodi prætensionem excitando, obtinuit a Sanctissimo rescribi Sacr. Congregationi Concilii, ut hujusmodi controversiam, *summarie, & sine figura judicii, prout de jure cognosceret, & terminaret.* Unde propterea ex parte Episcopi, & Civitatis, plurium Advocatorum, pro directione, ac discussione, convocatus fuit congressus, in quo, ut infra, varia insinuata fuerunt motiva, quibus tamen, ob difficultates a me inter congregatos juniore excitatas suspensis,

Determinatum fuit, amplectendum esse motivum a me deductum, quamvis ab aliquibus primo aspectu reputatum singulare, ac extra professionem juristæ, super defectu scilicet intentionis Papæ erigentis, ob ignotam, & forte non consideratam facti circumstantiam, quæ istam Ecclesiam ab aliis suffraganeis prædictis diversificat, quia nempe esset infra ambitum 100. milliarium, & sic intra Provinciam Romanam, in qua nullus datur Metropolitanus.

Quod motivum plausum habuit apud Sacram Congregationem, quæ proinde mandavit mensurari distantiam, ad effectum inspiciendi, an dicta Civitas esset intra hujusmodi ambitum, ut ex hac parte pro constanti supponebatur, vel extra, ut prætendebatur ex parte Archiepiscopi hujusmodi circumstantiam negantis, & hoc stante causa ulteriorem progressum hucusque non habuit, unde 2

pro-

propterea defuit occasio disputandi super hujusmodi mensuratæ modo, an scilicet per aerem, vel per terram fieri deberet, & quatenus hoc secundo modo, an per lineam rectam, & per agros, vel potius per vias usitatas, vel respective, inusitatas, seu scorsos, de quo aliqualiter habetur actum in Murana erectionis Conventus *sub titul. de Regularibus*.

3 Dicebam igitur in discursu desuper habito, Papam, quatenus pertinet ad spiritualia, duplicem personam repræsentare, unam, in qua dicitur Christi Vicarius, militantis Ecclesiæ caput visibile, totiusque Orbis Episcopus,
4 ac Ordinarius Ordinariorum, eumdem Orbem habens pro Diœcesi, damnata prorsus sententia volentium hujusmodi generalem jurisdictionem esse in personas, non autem cum jure territorii, quæ propositio per aliquos circa annum 1650. in campum deducta, per Sac. Congregationem Inquisitionis, causa matura cognita, tamquam temeraria, imo hæretica expresse damnata fuit, ut habetur inter illa mea vota, seu annotationes, quas occasione efformandi in hoc puncto votum ad petitionem cujusdam Cardinalis, ex prudentialibus motivis congrui degere sub tenebris.

Altera vero persona est illa Episcopi particularis Urbis, ubi tamquam Ordinarius loci hanc legem diœcesanam exercet per suum Vicarium, qui proinde in Urbe
5 ejusque territorio dicitur Ordinarius, ac venit sub legibus, aliisque decretis loquentibus de Ordinario loci, Vest. *in praxi, l. 1. cap. 7. num. 1.* Scaccia *de judiciis, lib. 1. cap. 25. num. 1.* Sbroz. *de offic. Vicarii, lib. 1. quæst. 3. num. 19.* bene Rota *in Romana hæreditatis 28. Aprilis 1659. cor. Melzio, impress. post collect. Bondenus, decis. 62.* & habetur non semel insinuatum supra *in tit. de jurisdictione, & foro competenti*.

Territorium autem, seu diœcesis particularis urbis ubi Papa hanc secundam personam Episcopi particularis ge-
6 rit, de jure protrahitur usque ad dictum ambitum 100. milliarium circum circa, ad text. *in l. 1. §. initio, ff. de offic. Præfecti Urbis*, ubi Bald. *ante num. 1.* Tuscus *verbo districtus, consult. 516. num. 11.* Fenzon. *ad Statut. cap. 197. num. 95. & seqq.* & habetur actum *in Romana gabellæ equorum, & in Romana fidæ, seu dohanæ, sub tit. de Regal. disc. 72. & 94.* occasione examinandi hunc terminum, seu vocabulum *districtus* urbis.

Et quamvis hodie hujusmodi districtus per moderna statuta sit redactus ad solum ambitum 40. milliarium, ad tollendam eam incertitudinem, quæ prius habebatur, an scilicet restringeretur solum ad sola subjecta populo circa sal & focaticum, ex deductis præsertim *d. disc. 72. de Regal.* Nihilominus id respicit fines temporales, atque principaliter ordinatum est quoad jurisdictionem Senatoris, & Populi & subjectionem statutorum, unde propterea intrat receptissima propositio, de qua in Toletana, *disc. 1.* & frequenter in aliis *sub tit. de jurisdict.* quod a finibus temporalibus non infertur ad spirituale, & e contra, & consequenter ista moderna restrictio attendenda non videtur in ordine ad diminuendam antiquam Urbis diœcesim, in primaria Dionysii divisione ex regula Præfecturæ ita constitutam.

Licet autem in contrarium urgere videatur praxis, seu observantia Tribunalis Vicarii, quod ejus cumulativam jurisdictionem etiam in prima instantia non protendit
7 ultra dictum modernum ambitum, seu districtum 40. milliarium: Nihilominus ubi etiam ex hujusmodi consuetudine aliis Episcopis intra 100. milliaria existentibus, aliquod jus super exemptione ab hac jurisdictione quæsitum esset, ut probabilius videtur, & habetur actum *sub d. tit. de jurisd. in Terracinen. disc. 50.* Adhuc tamen cum consuetudo juxta receptissimam quotidianam propositionem, strictissime attendenda sit in suo casu individuo, neque extendenda sit de casu ad casum, operativa quidem esse poterit quoad dictam facultatem Vicarii habendi cumulativam cum ipsis Ordinariis, etiam in prima instantia intra dictum modernum ambitum restringendam, non autem quod dictus antiquus ambitus desinat esse de Urbis diœcesi, seu territorio, ad effectum ut nullus Metropolitanus in eo detur.

8 Quod probari observabam ex inconcussa observantia Sedis Apostolicæ, quod non consuevit intra hunc ambitum Ecclesias Metropolitanas erigere, sive Cathedrales inibi existentes alteri Metropolitano subjicere, & si forte quandoque id factum est, attamen non habuit effectum, ut præsertim habemus de Ecclesia Aquinaten. quam Archiepiscopus Capuanus ex quibusdam antiquis Apostolicis diplomatibus prætendit esse ejus suffraganeam, qualem inadvertenter supponit Barbos. in ejus Provinciali. Observantia vero docet contrarium, cum ista Ecclesia se conservet in statu exemptionis, ac immediatæ subjectionis Sedi Apostolicæ, unde Ughellius *in d. tom. 1. Italiæ, Sacræ*, eam inter exemptas collocat.

Ideoque stante dicta moderna observantia Tribunalis Vicarii, restringendi suam jurisdictionem intra breviorem moderni districtum 40. milliarium; Hinc professores Ecclesiasticæ eruditionis, dictum antiquum latiorem ambitum 100. milliarium, ad differentiam moderni, & pro exclusione cujuscumque Metropolitani, appellare solent sub nomine Provinciæ Romanæ, quod tamen vocabulum latius patere solet, atque in plurium sensu complectitur omnes Ecclesias exemptas, Sedi Apostolicæ immediate subjectas, per totum Orbem sparsas; Et quod Ecclesiæ existentes intra Provinciam Romanam non cognoscant Metropolitanum, refert decisum per S. Congreg. Fagnan. *in cap. si membra, num. 36. de his quæ fiunt, a Prælato sine consensu Capituli*, Quæ Provincia existit inter Provincias Capuanam & Pisanam, ad text. *in cap. tua nos, de offic. Vicar.* 9

Quando autem dictum facti præsuppositum non assisteret, quod scilicet hæc Civitas non esset intra dictum ambitum Provinciæ Romanæ, itaut cessaret motivum verisimiliter deficientis voluntatis Papæ regulandi istam Ecclesiam jure aliarum, ut supra huic novæ Metropolitanæ Ecclesiæ subjectarum, ob dictam circumstantiam diversificantem; Tunc mea sententia erat, etiam in sensu veritatis, probabiles esse oppositiones hujus Ecclesiæ, & civitatis respective ob rationes antiquæ æmulationis, & antipatiæ, & successive scandalorum, & inconvenientium, quæ exinde resultare possent, non tamen leguleicæ, & pro motivis juridicis coram judicibus deducendis, cum per istam viam satis timendum esset; Sed potius prudentialiter, & politice, recurrendo ad eundem Pontificem pro moderatione probabiliter omnino concedenda, juxta exempla, quæ in hac materia habemus frequentia; Præsertim vero tunc deducebant illud Ecclesiarum Parmæ, Placentiæ, Imolen. & Cervien. quas Gregorius XIII. Ecclesiæ Cathedrali Bononien. per ipsum in Metropolitanam erectæ in suffraganeas assignaverat, eas vero Sixtus V. vel alter successor in primævo statu reposuit, vel scilicet exemptionis, & immediatæ subjectionis Sedi, vel respective restituendo Ecclesiæ Metropolitanæ Ravennat. Quod etiam Paulus IV. fecit quoad Ecclesias Pennen. & Adrien. quas alias exemptas Clemens VII. subjecerat Ecclesiæ Metropolitanæ Theatin. & Pius IV. ex eodem motivo pacis, & pro sedandis continuis discordiis plurium inconvenientium productivis, Ecclesiam Ansanen. seu Lancianen. eidem Metropolitanæ Ecclesiæ Theatinæ subjectam erexit etiam in Metropolitanam. Cum quibus, & similibus exemplis satis justam, & probabilem credebam hujusmodi petitionem, ad quam solum recurrendum esset, quatenus ut supra non assisteret dictum facti præsuppositum circa situationem infra ambitum 100. milliarium, quo subsistente, credebam causam esse in tuto pro hac parte, stante præsertim observantia, attendenda tamquam interpretativa, hujus motivi, & voluntatis Papæ potius, quam tamquam inaffectuatio, seu non usus dictæ erectionis, ut alii credebant. 10

Cæteri congregati, docti quidem Juris Consulti, sed nudis legalibus propositionibus nimium inhærentes, erant in sensu quod principaliter insistendum esset in eo, quod istæ literæ Apostolicæ, quarum exequutionem Archiepiscopus petebat, utpote ad partis postulationem, præfati scilicet Ducis Urbini, deberent in omnibus narratis justificari, ut exequutionem mererentur, ad communiter notata *in cap. si capitulo, de concess. præbendæ*, & est apud beneficialistas quotidianum super executione literarum, provisionis beneficii, vel reservationis pensionis, cum similibus; Et in proximis terminis necessariæ justificationis omnium narratorum in literis Apostolicis super erectione Ecclesiæ in Collegiatam habetur *disc. 238. 283. & 284. part. 7. recent.* & est actum infra *hoc eod. tit.* in Mutinen. erectionis *disc. 9.*

Narrata vero dicebant, nedum justificata non esse, sed neque posse justificari, unde propterea inferebant ad vitium surreptionis, & obreptionis, ac defectum intentionis, dum in eisdem literis narratur, omnes Ecclesias prædictas consistere in Statu Urbini, istamque Eugubinam,

& alias

& alias Civitates in temporalibus agnoscere alteram Urbinaten. *in Metropolitanam*, quo in facto corruere dicebant respectu ipsius Civitatis, quam Dux possidebat in Vicariatum, seu Principatum cum diverso titulo, absque aliqua subjectione, vel dependentia a statu Urbini, cum quo æque principaliter non autem subjective per *Paulum III.* unitus fuit hic Vicariatus, seu Principatus pro sola erectione dignitatis Ducalis, ut in d. Senogallien. Castrorum *sub tit. de feud. disc.* 1. Prout narratur hujusmodi erectionem, præfatarum Ecclesiarum, earumque Prælatorum, Cleri, Populi, Civitatum, & Diœcesum commoditates, & utilitates parituram esse, cujus contrarium de directo in ista Eugubina Civitate,
11 & Diœcesi contingeret, cum Prælatus alias exemptus, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectus, ita fieret subditus Archiepiscopi, & sic ejus dignitas minueretur, prout notabiliter præjudicaretur ipsi Civitati ex omnibus circumstantiis, vel de majoritate, vel æqualitate contendenti cum d. Urbinaten. quam alias æmulam, ita in superiorem, & Metropolim recognoscere cogeretur, cum aliis præjudiciis resultantibus etiam clero & populo, tum ob itineris asperitatem, tum ob majores expensas, quæ in litigando supponuntur ratione cujusdam *Capesoldi* ibi solvi consueti; unde magis expedit in gradu appellationis Romanam Curiam adire.

Ad præsumptionem vero justificationis resultantem ab effectuatione erectionis spatio unius sæculi cum aliis Ecclesiis, respondebant id provenire a consensu per alios Episcopos, ut supra initio præstito, quo concernente alia non exigitur justificatio, ut per Scribentes *in d. c. si capitulo*, Lotter. *de benefic. l. 1. q. 23. n. 5.* Baratt. & Adden. *dec. 83. n. 2. & 409. n. 1.* Adden. ad Greg. *dec. 57. n. 81. & passim.* Atque ad aliquos actus gestos in hac Diœcesi, respondebant, quod essent clandestini, seu meticulosi ob Ducum reverentiam, semper tamen contradicti,

12 Quamvis autem, ut supra, etiam in sensu veritatis, crederem satis justam, & probabilem esse hujus Civitatis, & Ecclesiæ prætensionem, super continuatione primævi status exempti; & sub immediata subjectione Sedis Apostolicæ, vel ob dictam situationem infra centum milliaria, qua subsistente defectus intentionis est clarus, vel ista facti circumstantia corruente, ob moderationem in omnem eventum juxta superius insinuata, & similia exempla, juste & rationabiliter a Sede Apostolica concedendam; Nimium in idem suffragante longævo non usu, non quod iste aptus esset ad tollendam, vel præscribendam dictam superioritatem, ut infra, sed pro interpretatione d. defectus intentionis, sive pro justificatione dictarum causarum, ob quas in omnem eventum præfatæ moderationi locus esse deberet.

De reliquo præfatæ legales propositiones in suis casibus veræ, non videbantur subjectæ materiæ congrue applicabiles, cum hujusmodi erectiones Cathedralium, vel Metropolitanarum, censendæ non veniant jure simplicium gratiarum, quoad partium postulationem, & narrativam fiunt super provisionibus beneficiorum, & similibus; ac etiam super erectionibus Collegiatarum; Quoniam præfata erectionum species fit causa mature cognita in pleno Consistorio, & prævia cognitione, & consultatione Congregationis Consistorialis; Ac propterea lite-
13 ras Apostolicas super erectione Cathedralis non indigere aliqua justificatione firmatur, *dec. 612. p. 2. rec.* Et in specialibus terminis juris Metropolitici pro Archiepiscopo Theatino cum Episcopo Ortonen. firmatur in Theatina jurisdictionis 17. Septemb. 1607. & 17. Martii 1608. cor. Ottembergo, ubi quod etiam decretum factum in Consistorio absque literis ad id sufficit.

14 Neque bene dicebatur istam esse gratiam ad partis postulationem, quoniam licet in literis erectionis d cere- tur fieri ad preces Ducis Urbini; Attamen id de consuetudine Sedis Apostolicæ in hujusmodi erectionibus præstatur ob excellentiam, & gravitatem materiæ, ut non nisi ad postulationem Regum, vel Principum, ad hujusmodi innovationes procedatur, ut docet praxis a[illegible], in casu, de quo infra in Burgen. erectionis *disc. 6.* & patet apud Peniam *decis. 546.* ubi de Ecclesia Montis Regalis erecta in Metropolitanam ad preces Regis cum similibus, [illegible] etiam practicatur in Canonizationibus Sanctorum, non inde tamen sequitur dici gratias inconsiderate, & [illegible] partis postulationem, & narrativam factas, ita ut indigeant pro executione consueta formali justificatione narratorum, cum illa jam præcesserit priusquam ad decretum in Consistorio deveniatur.

Ut enim bene advertitur in eisdem præcisis terminis 15 consimilis controversiæ juris Metropolitici in Montis Regalis Jurisdictionis coram Penia inter suas *dec. 546. & 761.* præsertim in hac ultima, aliæ sunt gratiæ, quæ non statim secum executionem trahunt, sed aliquo hominis ministerio indigent, aliæ vero sunt, quæ absque aliquo ministerio statim trahunt executionem, ut in prima specie requiratur formalis justificatio, secus autem in secunda.

Quo vero ad non usum, seu contrarium usum, istud motivum in specie rejicitur in d. Theatina cor. Ottembergo, ac etiam in allegata Montis Regalis cor. Penia, 16 quicquid dubitatum esset in *dec. 720. cor. eod.* ex ea ratione, quod hujusmodi juris Metropolitici exercitium est dupliciter facultativum, ex parte scil. Metropolitani, qui potest illud quandoque negligere, & clarius ex parte subditorum, vel quia possunt non appellare, ita ut non contingant casus appellationum, & gravaminum, vel quia cum electio sit appellantis, potuerunt appellare ad Papam, ejusque Curiam omisso medio, unde propterea defuerit occasio, qua cessante etiam per mille annos non inttat præscriptio, ad cujus effectum in hujusmodi juribus incorporalibus necessaria est, vel 17 immemorabilis bene probata, vel saltem præcedente contradictione, subsequuta patientia quadragenaria, juncta cum fama privilegii, ut in specie advertitur in dicta Theatina Jurisdictionis 17. Septembr. 1607. & 17. Martii 1608. coram Ottembergo, unde propterea istud motivum neglectum fuit in dicta Montis Regalis coram Penia.

Clarius vero, quia de usu, & effectuatione consta- 18 bat cum tot aliis Ecclesiis, ex quibus hæc Provincia constituta erat, unde propterea effectuatio in parte sufficit, ne unus, & idem actus diverso jure censeatur, ac eodem tempore validus, & invalidus sit, seu effectuatus, & ineffectuatus, ut advertitur *d. disc. 612. p. 2. recent.* & habetur frequenter in materia beneficiali, & unionum, ut effectuatio in parte sufficiat pro effectuatione totius gratiæ.

Et quoad minus vera præsupposita in dictis literis contenta, quatenus agatur de præjudiciis generalibus re- 19 sultantibus a diminutione prioris dignitatis, & præeminentiæ, vel subjectionis unius Ecclesiæ erga alteram, ista sunt præjudicia connaturalia, & per Papam recte cognita, & prævisa, tanquam necessario consecutiva, ideo non attendenda, unde propterea receptam conclusionem habemus, quod licet ex regula de jure tertio quæsito non tollen. in gratiis alteri præjudicialibus requiratur specialis derogatio dictæ regulæ, & juris tertii, non tamen id procedit in hujusmodi erectionibus, utpote de sui natura judicialibus, ut infra in Messanen. erectionis Collegiatæ *disc. 9.* cum similibus, potissime quia sufficit utilitates, & commoda per Papam præsupposita, & sperata, verificari in aliis Ecclesiis, cum actio fiat a prædominante.

Leve demum videbatur illud fundamentum falsi præsuppositi circa jus Metropoliticum Civitatis Urbinaten. in temporalibus ob diversitatem hujus Vicariatus Eugu- 20 bini a feudo, & Statu Urbini, idem enim procedit etiam in Principatu Pisaurien. & in dominio Senogallien. & aliis sub diversis etiam titulis, & dominiis possessis, adhuc tamen recte verificabatur dictum præsuppositum saltem de facto ob erectionem, quam de omnibus hujusmodi, quamvis inter se diversis feudis, & dominiis fecit Paulus III. in Ducatum Urbini tamquam per speciem unius Provinciæ, firmis remanentibus singulorum Juribus, privilegiis, & præeminentiis juxta seriem, de qua dicta Senogallien. Castrorum *sub tit. de feud. disc. 1.* ideoque mihi videbatur assistere magnam probabilitatem huic parti Eugubinæ Ecclesiæ, sed ex dictis aliis motivis, non autem ex istis.

S U M M A R I U M.

1 *De quibus personis formalibus concurrentibus in Papa.*
2 *De districtu Urbis, & de Provincia Papa[illegible]*
3 *De erectionibus Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium.*
4 *De modo mensurandi distantiæ [illegible]*

ANNOTAT. AD DISC. I.

1 SUper statu particulari istius causæ aliud non suppetit, dum adhuc filet, atque Episcopus continuat in possessione exemptionis, & immediatæ subjectionis Sedi Apostolicæ.

De multiplicibus vero personis formalibus in eadem materiali persona Papæ in hoc discursu consideratis, agitur alibi frequenter, & præsertim *in Relat. Cur. lib. 16. disc. 2. & lib. 14. tit. de Reg. disc. 32. & in Miscel. Eccl. disc. 1. eod. lib. 14.*

2 Error autem est eorum, qui credunt, quod istud latius spatium centum milliarium in circuitu, quod ab aliqnibus Romanum circumdarium appellatur, sit Provincia Papæ, qui figuram faciat, vel speciem habeat Metropolitani, quoniam istud spatium vere, & proprie est Urbis antiquum territorium, juxta deducta in jam allegatis *disc. 72. & 94. de Regal.* & per consequens est Diœcesis Episcopatus Romani, cum ea specialitate, ut in eodem territorio dentur plures Episcopi, quod regulariter implicat ratione prohibitionis plurium capitum in eodem corpore, & est regulariter monstruosum, sed ista regula in isto casu fallit ex ratione, quod illi Episcopi, qui sunt intra hunc districtum, ita potius adjutores, vel Vicarii censendi sunt, cumulativam, non autem privativam habentes cum ipso Episcopo proprio, & principali, ut occasione Episcoporum intra hodiernum breviorem districtum quadraginta milliarium, advertitur in antecedenti *tit. de jurisd. disc. 50. & 53. & in Relat. Cur. d. disc. 13.* agendo de Cardinali Vicario, ejusque Tribunali.

Et quamvis hodierna restrictio præfati Cardinalis Vicarii, quæ repræsentat Papam, tamquam Episcopum particularem, & ordinarium Urbis, sit intra districtum modernum quadraginta milliarium, attamen id non tollit veritatem districtus antiqui, quoniam non implicat, ut Episcopus concedat ejus Vicario jurisdictionem magis restrictam, quam ipse habeat, aliqua vero sibi reservet, ut in eadem Urbe praxis docet in collatione beneficiorum. Potissime quia modernus districtus provenit a statutis Urbis conditis quidem auctoritate Papæ tamquam Principis sæcularis potius, quam tamquam Papæ, ideoque sequitur, quod sunt fines temporales, a quibus inferre non licet ad spirituales, & è converso, ex deductis *d. tit. de jurisd. disc. 1. & in aliis seqq. & dict. disc. 1. in Miscellan. Eccles. & alibi.*

Provincia igitur Papæ complectitur omnes illos Episcopatus, qui per Universum Orbem sparsi, nulli subjacent Metropolitano, vel Primati, sed sunt immediate subjecti Sedi Apostolicæ, ac etiam illæ Ecclesiæ sæculares, vel Regulares, quæ habeant Prælatos, cum territorio separato, & cum qualitate Nullius; & sic extra omnem Diœcesim, & cum eadem exemptione a Metropolitano, ac immediata subjectione, istosque Episcopatus in Italia recenset Ughell. in jam allegato *primo Tomo Italia Sacra*, quasi quod (improprie loquendo) cum his Episcopis Papa faciat figuram Metropolitani.

De hujusmodi autem erectionibus Ecclesiarum Me-
3 tropoliticarum, vel Cathedralium, agitur infra *disc. 6. & in d. Relat. Curia disc. 4.* ubi de Consistorio, & actis consistorialibus.

Et de modo mensurandi distantiam de loco ad lo-
4 cum *sub tit. de Regal. disc. 31.* ubi de milliari, ac de leuca & de passu, & alibi.

SYPONTINA
CATHEDRALITATIS
PRO CAPITULO MONTIS SANCTI ANGELI CUM CAPITULO MANFREDONIÆ.

Casus decisus per Rotam pro Capitulo Manfredoniæ.

De probatione Cathedralitatis alicujus Ecclesiæ, vel æque principaliter cum altera Cathedrali unitæ, vel æque principaliter concurrentis cum altera ad unam Cathedram efformandam, seu constituendam, & de probationibus, & signis Cathedralis.

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Episcopus debet celebrare Missam in ea Ecclesia, in qua conficit Chrisma.*
3 *De decreto Martini V. quod attenderentur decreta, & concessiones Pontificum ante Schisma.*
4 *De resolutionibus S. Congreg. & Rota in causa.*
5 *Cathedralitas probatur per signa, & adminicula.*
6 *Electio Episcopi spectat ad Capitulum Cathedralis, at si sunt duæ unitæ, spectat ad utrumque Capitulum.*
7 *Antiquis inscriptionibus in marmore est deferendum.*
8 *Sedes Episcopalis in Ecclesia est signum Cathedralis.*
9 *Intitulatio Episcopi sub nomine utriusque denotat Cathedralitatem, & unionem æque principaliter.*
10 *Insignia Ecclesiæ Cathedralis probant Cathedralitatem.*
11 *Possessio in Ecclesia capta per novum Episcopum est indicium Cathedralis.*
12 *Habitatio fixa Episcopi penes Ecclesiam idem denotat.*
13 *Item celebratio dedicationis Ecclesiæ.*
14 *Historicis in hac materia deferendum est.*
15 *De aliis adminiculis, & quomodo ista ponderanda sunt.*
16 *Una & eadem Ecclesia Cathedralis formalis repræsentari, seu efformari potest a pluribus Ecclesiis materialibus.*
17 *Titulus diversus destruit contrariam possibilitatem ex adminiculis resultantem.*
18 *An possint stare simul, quod Ecclesia jam Cathedralis erigatur in Collegiatam.*
19 *De Constitutione revocatoria Bonifacii IX.*
20 *De revocatione gestorum durante Schismate in Concilio Constantiensi.*
21 *De ratione dictæ revocationis.*
22 *Non usus, vel usus contrarius sicuti est aptus tollere privilegium, ita etiam est aptus enervare privilegii revocationem.*
23 *Habens privilegium quod prætenditur revocatum, si revocatio est dubia, manutenendus est.*
24 *Observantiæ Datariæ, & Sedis Apostolicæ in hac materia satis deferendum est.*
25 *Respondetur adminiculis Cathedralitatis.*
26 *Quomodo in his materiis procedendum sit.*

DISC. II.

GElasio Primo sedente, dum Ecclesiam Sypontinam 1
regeret Laurentius Episcopus, quem tanquam Sanctum Ecclesia veneratur, circa ann. nostræ salutis 493. in vertice Montis Gargani territorii Sypontini, fuit illustris apparitio S. Michaelis Archangeli in quadam spelunca ad Templi similitudinem conformata, quam Episcopus, ex Angelica revelatione dedicavit, & consecravit, & cujus apparitionis commemorationem Ecclesia Catholica celebrat sub die 8. Maji. Unde propterea iste locus in magna veneratione in toto Orbe Christiano haberi cœpit cum magno peregrinorum, etiam Principum concursu, cujus ratione, ac etiam ob aeris salubritatem, & è converso insalubritatem aeris ipsius Sypontinæ Civitatis, tam Episcopi, quam clerus, & populus ibi moram trahere consueverunt, idque tractu temporis, diversis utriusque loci populis, & cleris respective constitutis, inter eos æmulationes, & dissidia exorta fuerunt super jure Cathedratico, per hanc modernam Ecclesiam S. Michaelis prætenso ex quodam indulto Eugenii III. itaut duæ essent Ecclesiæ invicem unitæ Sypontina, & Garganica, quam controversiam ad Alexandr. III. delatam, hic ad favorem Ecclesiæ Sypontinæ terminavit, ut ea unica esset Cathedralis, quod post approbationem Lucii, & Cœlestini III. causa magis cognita, denuo statuit Innocent. III. in Consistorio sub datum Kal. Junii anno Pontificatus V.

Alia item inter has Ecclesias sub Honorio III. exorta controversia; Cum enim in die Cœnæ Domini Episcopus residens in Monte accedere vellet ad Chrisma conficiendum in Ecclesia Cathedrali Sypontina, Garganici vero eum cogerent, ut prius ibi Missam celebrare deberet, id prohibitum fuit, respondente Pontifice

sive quod in eadem Ecclesia in qua Chrisma conficitur, Missa celebrari deberet, ut patet ex decreto registrato
1 inter Decretales *in cap. Te referente, de celebratione Missarum*.

2 Cum autem Manfredus ad radices dicti Montis, vel ob insalubritatem aeris dictæ Civitatis Sypontinæ, vel ob opportunitatem illius sinus maris, novum locum a fundamentis construxisset, ab ejus nomine Manfredonia nuncupatum, ad quem populus, & clerus dictæ antiquæ Civitatis translatus fuit, Garganici de anno 1401. obtinuerunt a Bonifacio IX. dictam Ecclesiam S. Michaelis erigi in Cathedralem, atque æque principaliter cum Sypontina uniri sub uno Archiepiscopo, qui Sypontinus, & Garganicus nuncuparetur. Verum paulo post de anno scilic. 1413. per Joannem XXII. seu XXIII.
3 successorem dicta erectio revocata fuit; Atque sopito per Concilium Constantiense Schismate 26. & recurrentibus partibus ad Martinum V. pro declaratione, an primæ, vel secundæ literæ attendendæ essent, Pontifex prædictus de anno 1419. ad instantiam Ecclesiæ Sypontinæ scripsit, *observari solum debere privilegia, & Constitutiones Summorum Pontificum, qui fuerunt ante Schisma*. Quia vero præsertim hoc ultimo sæculo Garganici curabant se confovere in jure Cathedratico, potissimum Sede vacante, deputando proprium Vicarium; Hinc exortis novis controversiis de anno 1643. & re delata ad Tribunal A. C. criminalis, prodiit sententia Garganicorum absolutoria, reservatis partium juribus in civilibus. Cumque hac occasione unus ex Canonicis dictæ Ecclesiæ Garganicæ in Urbe moraretur, curavit, adhibitis diligentiis, habere sumptum authenticum literarum Bonifacii IX. super dicta erectione in Cathedralem, quod fuit causa totius mali præfatæ Ecclesiæ, quoniam Garganici dictis literis freti, nimis audacter in hoc jure Cathedratico se gerentes, ita jam dormientes Sypontinos, quasi per vim excitarunt ad hujusmodi causam reassumendam, illaque introducta in Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium, de anno 1656. prodiit resolutio, non constare de Cathedralitate Ecclesiæ
4 Montis S. Angeli, adversus quam resolutionem obtento a Signatura Gratiæ rescripto, ut Sacr. Congregatio procederet in causa cum voto Rotæ, assumptaque in hoc Tribunali nova disputatione cor. Cerro super dubio, *An constaret istam Ecclesiam S. Michaelis esse Cathedralem*, sub die 13. Januarii 1659. negativa etiam prodiit resolutio, quæ mihi, quamvis pro hac parte succumbente scribenti, justa & probabilis visa est, ab initio etiam prævisa, & parti juxta stylum libere insinuata, totum tribuendo propriæ culpæ eorumdem publicantium dictas literas Bonifacii, eisque eorum jus referentibus cum aliquo exasperanti modo, spretis pluribus monitionibus desuper habitis, ac etiam subsequutis aliquibus scandalis cum Archiepiscopo Theutonico, quæ fuerunt magna pars hujus mali.

5 In hac igitur disputatione in Rota, scribens tamquam Advocatus, pro hujus Ecclesiæ Cathedralitate probanda plura deducebam ejus signa, & adminicula, ex quibus in antiquis Cathedralitatem probari, plene, & luculenter firmatur, in Cæsaraugustana Cathedralitatis cor. Coccino *decis. 353. part. 5. rec.* & de qua causa habetur infra *disc. proximo seq.* ubi de aliis decisionibus in ea causa editis pro ejusdem Cathedralitatis adminiculativa probatione, itaut longe majora viderentur in illo, quam in illo casu concurrere adminicula.

Quorum primum & satis vehemens deducebam ex literis Alexandri III. registratis in antiquo marmore existente in atrio dictæ Sacr. Speluncæ, per quas stante Sedis vacatione, prævia narrativa, quod Ecclesiæ Sypontina, & Garganica unam Sedem constituant, injungitur Garganicis, quod una cum Sypontinis ad novi Præsulis electionem, seu nominationem procederent, quod signum est Cathedralitatis, quoniam jus eligendi
6 Episcopum competit solum Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, atque ubi sunt duæ Ecclesiæ Cathedrales invicem unitæ, tunc ab utroque Capitulo facienda est electio ad communiter notata per Bellamer. & alios *in capit. temporis xvi. quæst. 1.* Gratian. qui alios colligit *discept. 893. n. 23.*

7 Dictis autem literis utpote ab antiquo tempore in marmore registratis, fidem adhibendam esse dicebam authoritate Gloss. *in cap. Causam, quæ de probat.* ad communit. notat. per scribentes *in leg. monumenta, Cod. de Religiosis & sumptibus funerum*, Mascard. *de probat. conclus. 959. n. 21.* Rota *in Auximana sepulturæ 28. Maji 1646. Arguelles*, & in his terminis Gratian. *d. discept. 893. n. 31.*

Alterum adminiculum deducebam ex Sede Episco- 8
pali fixa & marmorea existente in eadem Sacra Spelunca, quæ signum est Cathedralitatis, cum non nisi in Ecclesia Cathedrali Sedes Episcopalis fixa haberi soleat, ut de consimili, quinimo minori adminiculo deducto ex assertionibus historicorum, quod Episcopi in Ecclesia Sedem habuerint, habetur dicta *decis. 353. n. 51. & seqq. p. 3. rec.* Multo magis ea circumstantia accedente, quod in hujusmodi Sede antiquis literis Gothicis repetitur hæc inscriptio.

Sedes hæc numero differt a Sede Syponti;
Jus, & honor Sedis, quæ sunt ibi, sunt quoque monti.

Unde intrabat eadem supradicta conclusio de fide adhibenda antiquis lapideis inscriptionibus.

Tertium resultabat adminiculum ex antiquis, & modernis intitulationibus Archiepiscoporum se denomi- 9
nantium Sypontinos & Garganicos, ut in specie advertitur apud Caval. *dec. 330. in fine*, ubi firmatur, necessarium non esse, quod in omnibus actibus Episcopi hanc duplicem habeant intitulationem, sed sufficere, quod ita quandoque servetur.

Quartum adminiculum deducebatur ex insignibus, 10
seu sigillis, quibus aliqui Archiepiscopi usi fuerant in illis temporibus, in quibus non proprii & privati, sed Ecclesiarum sigilli usus habebatur, quoniam præsertim cum Cardinalis de Cupis Tranen. nuncupatus, commendatas haberet Ecclesias Tranen. & istam, in ejus sigillo tres adhibebat Imagines, unam S. Nicolai Peregrini pro Ecclesia Tranen. alteram S. Mariæ pro Sypontina, & alteram S. Michaelis pro Garganica quod insignium adminiculum in proposito magnifacit Rota, *d. decis. 353. n. 66. & seqq. p. 1. recent.*

Quintum resultabat ex actibus possessionis captæ per 11
plures modernos Archiepiscopos in utraque Ecclesia, quod est clarum [illegible] eas esse duas Ecclesias Cathedrales æque principaliter unitas, cum in sola Ecclesia Cathedrali, seu principali, capienda sit possessio, ex qua infertur ad illam omnium aliarum inferiorum, quæ reputantur tamquam ejus membra, seu prædia, ut apud Cavaler. *d. dec. 330. n. 6.* & apud Peniam, *dec. 558. juxta Venetam, alias 699. juxta Lugdunensem.*

Sextum ex palatio Archiepiscopali antiquo existente 12
in Monte, & prope eamdem Sac. Speluncam; fixa enim habitatio, & residentia Episcopi penes unam Ecclesiam magnum est Cathedralitatis indicium, ex deductis *decis. 353. n. 16. cum seqq. part. 5.*

Septimum a celebratione dedicationis hujus Ecclesiæ, 13
quod non convenit nisi Cathedrali, ut in eadem *dec. 353.* & in aliis ejus confirmatoriis.

Octavum satis urgens deductum ex literis Julii III. qui in minoribus fuit Archiepiscopus Sypontinus, dum concedendo huic sacræ Speluncæ aliqua privilegia spiritualia eam vocat suam primam sponsam, qui terminus non convenit nisi Ecclesiæ Cathedrali.

Nonum adminiculum deducebatur ex antiquis Ca- 14
nonicis assertionibus, præsertim ex antiquo Provinciali Cancellariæ Apostolicæ, ubi ponitur Archiepiscopus Sypontinus & Garganicus, & Freccia probatissimus author *in ejus tractatu de subfeudis, l. 1. tit. de provinciis*, diligenter describendo omnes Archiepiscopatus & Episcopatus Regni vocat istum Sypontinum, seu Montis Gargani, atque his antiquis accedit modernus Canonista compendiator Regni Neapolitani de anno 1654. ubi de hujus Ecclesiæ Cathedralitate plene agit; Historicorum autem assertionibus in his terminis specialibus nimium deferendum esse habetur in d. Cæsaraugustana Cathedralitatis 353. *p. 5. rec. & seq.* & in aliis ejus confirmatoriis ubi Concordantes; Et generaliter *decis. 93. n. 14. & 15. & 353. n. 23. p. 5. rec. decis. 60. & 92. p. 8. & 106. n. 9. part. 10.* & in aliis.

Et demum pro adminiculo, considerandam esse dicebam observantiam hujus loci ab aliis locis, & Eccle- 15
siis Diœcesis diversam; Tum ex eo, quod Dignitates, & Rectores aliarum Ecclesiarum singulis quibusque annis in die S. Laurentii Episcopi accedere solent ad præstandam obedientiam Archiepiscopo in Ecclesia Sypontina, seu Manfredoniæ, quod ista Ecclesia facere non consuevit; Tum ex eo, quod Archiepiscopus pro tempore

pora pro isto loco Vicarium particularem deputare consuevit independenter a Vicario Generali reliquæ Diœcesis, cum titulo etiam, & nuncupatione Generalis. Licet enim in effectu esset foraneus, ex iis, quæ in proposito hujusmodi Vicariorum particularium habentur in Tirason. & in Acern. *sub tit. de jurisd. disc.* 22. *&* 24. attamen exinde adminiculum resultabat alicujus particularis præeminentiæ istius Ecclesiæ.

16 Et quidem quando non adessent dictæ literæ Bonifacii super nova erectione hujus Ecclesiæ tamquam de Collegiata, itaut ageretur solum de hujusmodi adminiculativa probatione; adinstar illius, quæ habetur in dicta Cæsaraugustana, reflectendo etiam ad veritatem probabilius pro hac parte respondendum videtur; Licet enim dicta adminicula singulariter, & de per se considerata suas patiantur difficultates, atque pleraque ex eis sint levia, vel æquivoca, ut de plerisque ponderatur in decisione Rotali desuper edita; Nihilominus ea omnia insimul, & unitim considerata, cum regula, *ut singula quæ non prosunt*, *&c.* magnam probationem redolere videntur, itaut facta eorum comparatione cum illis, quæ ponderata, & canonizata fuerunt in d. Cæsaraugustana, de qua *d. decis.* 3 3. *p.* 5. *& disc. seqq.* utique majora, & fortiora esse viderentur.

Et quamvis fortiter obstarent dictæ determinationes Alexandri III. & Innocentii III. aliorumque Pontificum, ut supra, Nihilominus quando non urgeret obstaculum resultans a litteris Bonifacii IX. & successive ab aliis Joannis XXII. & a dicto decreto Martini V. ut supra, ista difficultas mihi videbatur de facili superabilis, stante immutato rerum statu; Cum enim vera, & propria antiqua Cathedralis Sypontina esset illa, quæ sub invocatione S. Mariæ sita est in loco antiquæ hodie penitus dirutæ Sypontinæ Civitatis; in Civitate autem Manfredoniæ adsit Ecclesia Parochialis, seu matrix sub invocatione d. S. Laurentii, qui erat Episcopus de tempore Angelicæ apparitionis; Hinc proinde dicebam, recte dici posse, antiquum dictæ Civitatis populum, & clerum, ita divisum esse, partim scilicet morando in dicto moderno loco Manfredoniæ, & partim in dicto alio loco Montis Gargani, itaut ambæ Ecclesiæ S. Laurentii, & S. Michaelis æqualiter deservirent loco unicæ Cathedralis S. Mariæ, atque utriusque Capitulum esset formaliter unum, & idem ita materialiter divisum, seu distributum juxta casum Ecclesiarum Aretin. & Vercellen. cum aliis, de quibus infra in Cæsaraugustana *disc. seq.* Quo stante cessabat objectum resultans ex d. Apostolicis determinationibus Alexandri & Innocentii III. per quas rejecta prætensa duplicitate Cathedralium sub diversis titulis, determinatur unam esse Ecclesiam Sypontinam, quia stant bene simul eam esse unicam Sypontinam in exclusionem alterius diversæ Garganicæ, & tamen eam ita formaliter unitam, per plures materiales repræsentari, ejusque unicum formale Capitulum ita divisum, seu distributum esse, ut latius infra in d. Cæsaraugustana, seu verius quod unica etiam esset dicta Ecclesia S. Mariæ in Syponto desolata cujus vice deservirent ambæ prædictæ in effectu Collegiatæ deservientes loco Cathedralis impeditæ.

Verum insuperabilis difficultas resultabat ex dicta nova erectione concessa per Bonifacium IX. qua hæc pars imprudenter, & cum parum sano consilio uti professa est pro suæ prætensionis titulo, cujus infectione detecta corruit quæcumque longæva possessio, vel

17 observantia tamquam ex titulo vitioso inductivo malæ fidei, ac destructivo tituli melioris, juxta theor. Innoc. *in c. Dudum, de decimis*, ubi cæteri, de quibus apud Capyc. Latr. *consult.* 2. *num.* 21. Capoblanch. *de Baron. pragm.* 12. *ex n.* 146. *& tom.* 2. *cap.* 7. Buratt. *decis.* 792. *dec.* 218. *part.* 6. *recent. decis.* 29. *&* 56. *part.* 7. & frequenter.

Indubitanter enim iste titulus videtur infectus, & præjudicialis, dum ibi explicite firmatur, quod de tempore hujusmodi concessionis ista Ecclesia esset Collegiata, ideoque erigitur in novam Cathedralem diversam a Sypontina, cum qua æque principaliter unitur; & consequenter ita clare destructum remanet totum ædificium dicti ratiocinii, quod scilicet non obstantibus d. Apostolicis determinationibus ab illa unicitate Ecclesiæ Sypontinæ, quæ per dictas determinationes firmatur, ita per plures Ecclesias materiales repræsentetur, cum constet de titulo omnino diverso & incompatibili.

Considerabam, an adaptari possent quæ per Rotam firmantur in dicta Cæsaraugustana Cathedralitatis, de qua infra *disc. seq.* quod scilicet non implicet plures titulos multiplicari, atque Ecclesiam jam Cathedralem erigi in Collegiatam, ita in præsenti, ut enunciatus status Collegialitatis non sit omnino destructivus prioris status Cathedratici, verum videbatur consideratio parum tuta, quoniam, quicquid sit de veritate dicti assumpti, quod meus intellectus non de facili percipere potest, ut in eadem Cæsaraugustana, in hac facti specie neque cadebat applicatio, quoniam juxta præmissam facti seriem, ista Ecclesia ab initio professa est habere jus Cathedraticum, non tamquam Sypontina, seu ejus pars concurrens ad illam efformandam, sed tamquam Garganica, & ab altera diversa, unde dicto titulo destructo, se agnovit eo destitutam, & constitutam in statu simplicis Collegiatæ, a quo curavit, per hujusmodi novam erectionem facere transitum ad omnino novum statum Cathedralium, ex eadem persona propria, & diversa ab altera æmula, & consequenter incompatibilitas videbatur clara. Neque adaptari poterant ea, quæ ad limitationem dictæ theoricæ Innocentii habentur dicta *dec.* 218. *part.* 6. *&* 29. *part.* 6. *rec.* apud Lanar. *consil.* 94. & in aliis supra allegatis, de quibus in Sabinen. exemptionis *sub tit. de Regalibus ad materiam gabellarum*, *disc.* 47. ubi latius de compatibili concursu novi tituli cum priori ex immemorabili, vel alio jure competente in exclusionem alterius possibilis tituli melioris. 18

Infectio autem dicti tituli resultabat ex pluribus, primo ex generali Constit. revocatoria ejusdem Bonif. IX. edita de anno 1493. & sic biennio post dictam erectionem, in qua prævia narrativa, quod plura per importunam petentium instantiam concessetat, alia vero per subreptionis malitiam, vel fraudem aliosque illicitos modos ab eo impetrata fuerant, idcirco omnes uniones, exemptiones, aliasque ubi expressas gratias revocavit, de qua revocatione habetur etiam actum in Urbevet. feud. *sub tit. de feudis*, *disc.* 5. 19

Secundo per specialem & expressam revocationem hujusmodi erectionis factam de anno 1413. per Joannem XXII. seu XXIII. successorem, causa cognita, & ex certa scientia inserto tempore dictarum literarum Bonifacii. Et tertio ex duplici revocatione Martini V. una scil. generali facta in Conc. Constantiensi omnium unionum & exemptionum concessarum durante eo schismate 36. quod initium habuit ex morte Gregorii XI. ab anno 1378. de qua revocatione habetur apud Gemin. *initio cons.* 35. Seraph. *dec.* 612. *sub n.* 4. Gregor. *decis.* 509. & alibi, ac habetur actum etiam in d. Urbevetana *sub tit. de feud. disc.* 5. Et altera particulari, quando ut supra de anno 1419. rescripsit observari solum debere Constitutiones, decreta & privilegia ante schisma. 20

Merito autem tam generaliter, quam specialiter terminato schismate a Martino, & Concilio ita statutum fuit, quoniam tali tempore, cum totum jus Papæ, vel ejus, qui pro tali se gerat, consistat in Principum, & populorum obedientia, & adhærentia, unde oportet eorum benevolentiam captare, & conservare, idcirco multa ad importunitatem præter intentionem per quandam viam interpretativam concedere oportet, alias non concedibilia. 21

Quia vero in hoc ultimo decreto Martini statuebatur terminus alteri parti sex mensium ad deducendum ejus jura, idcirco quando pacifica subsequuta observantia in statu Cathedratico adesset, considerabam etiam in sensu veritatis, præmissa omnia cessare, quoniam contraria tam longæva observantia, recte comprobaret, infra statutum terminum, talia jura, talesque rationes deductas esse, quod idem Martinus raponendo ab hoc decreto, mandavit ex duobus actibus, ut supra gestis per duos Pontifices Schismate durante, servari potius primum Bonifacii super erectione, quam alterum revocationum Joannis.

Et quemadmodum non usus aptus est tollere vim gratiæ, seu privilegii ad not. per Bart. *& alios in leg.* 1. *ff. de nundinis*, Apont. *de potestate Proreg. tit. de nundinis, & mercatis*, *n.* 13. Capyc. *decis.* 134. ubi Add. Seraphin. *dec.* 123. *&* 153. Rota in Bonon. gabellæ coram Otthob. *inter suas dec.* 175. & admittitur in Januen. 22

privi-

privilegiorum coram Royas *inter suas decis.* 327. & 356. & *in eadem* coram Corrado, *decis.* 337. *part.* 10. *recent.* in quibus evitatur conclusionis applicatio ex facto; Ita nil prohibet, quod non usus tollat vim revocationis, ut ita firmum remaneat privilegium, unde propterea habemus, quod habenti privilegium, de cujus revocatione opponatur, sufficit hanc reddere dubiam, ut ipse in possessione status privilegiativi sit manutenendus, Seraphin. *decis.* 499. *num.* 3. Lotter. *de benef. lib.* 2. *quæst.* 45. *num.* 10.

13 Hoc autem fundamentum destructum remanebat a contraria observantia; quæ pro meo judicio continere videbatur graviorem, & pejorem hujus causæ ligonem; Tum quia, ut in decisione causæ ponderatur, in 28. electionibus Archiepiscoporum ab anno 1407. usque ad annum 1652. semper dicitur solam Ecclesiam Sypontinam provideri; nulla hujus alterius mentione habita. Tum fortius, quia in provisionibus Dignitatum, & Canonicatuum hujus Ecclesiæ, aliisque gratiis & literis Apostolicis, semper illa enunciatur Collegiata, Cathedralis nun-
14 cupata; dictusque locus enunciatur Oppidum Civitas nuncupata, unde propterea considerabam, nedum adesse observantiam Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, quæ est organum Papæ, sed fortius adesse observantiam, & agnitionem ejusdem Capituli, ita continuo constitutio in mala fide, quando ipso sciente; & consentiente hujusmodi literis Apostolicis data fuit executio, præsertim in collationibus Dignitatum, & Canonicatuum, cum aliis in decisione desuper edita ponderatur, ubi etiam respondetur pluribus adminiculis *supra* pro Cathedralitate ponderatis.

15 Circa quæ considerabam cum distinctione temporum, de facili illa tolli, atque æquivoca remanere, multa enim antiquiora, prout sunt literæ Alexandri III. circa nominationem Archiepiscopi, & similia continebant actus sequutus in eo statu Cathedratico, in quo Ecclesia in vim privilegii Eugenii III. de facto fuerat, priusquam ab eodem Alexandro, & successoribus Pontificibus dictæ contrariæ determinationes prodirent, sive in altero intermedio tempore novæ erectionis concessæ per Bonifacium, donec sequeretur revocatio. Actus autem moderni remanebant, vel usurpativi, de facto, & contradicti, vel destructi, ut supra a contraria observantia Sedis Apostolicæ super actibus Consistorialibus provisionis Ecclesiæ, sive Datariæ, & Cancellariæ super provisionibus beneficiorum, aliisque gratiis, ut supra; Est bene verum, quod licet in puncto juris, & de stricta ejus censura hæc ita procederent, attamen iste casus fraternizare videtur cum altero, de quo in d. Tirasonen. *sub tit. de jurisd. disc.* 21. Quod scilicet videatur nimius rigor legaleicus, non multum forte commendabilis, cum in materiis antiquitati, ac populorum traditionibus, &
16 devotionibus deferendum potius videatur ea quadam epicheja, dum inspecta substantia, juribus Ecclesiæ non præjudicatur; unde in hoc purum, & rigorosum juristarum judicium mihi nunquam commendabile visum est.

ANNOT. AD DISC. II.

Decisio istius causæ habetur impressa *part.* 13. *rec. dec.* 5. ubi etiam *in decis.* 532. habetur altera decisio ejus confirmatoria, una tantum parte informatoria, edita cum Decreto S. Congregationis Episcoporum, neque causa hucusque ulteriorem habuit progressum, dum egomet consului Capitulo Montis Gargani, ut acquiescerent, quoniam impetratio, & usus privilegii Bonifacii IX. & observantia Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ nimium præponderare videntur iis, quæ in contrarium urgentur.

CÆSARAUGUSTANA
CATHEDRALITATIS
PRO ECCLESIA S. SALVATORIS
CUM ECCLESIA S. MARIÆ DEL PILAR.

Casus decisus per Rotam pro Ecclesia S. Mariæ.

De eadem materia juris Cathedratici, ejusque signis, & adminiculis, & quando de antiqua Cathedralitate alicujus Ecclesiæ constare dicatur;

Card. de Luca, Lib. III.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De antiqua Cathedralitate Ecclesiæ del Pilar firmata per Rotam.*
3 *De Cathedralitate actuali, ejusque continuatione etiam firmata.*
4 *Ultima resolutio causæ.*
5 *Distinguuntur inspectiones causæ.*
6 *De constructione Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, & num* 13.
7 *Dato Episcopo danda est Ecclesia Cathedralis.*
8 *De adminiculis & signis antiquæ Cathedralitatis.*
9 *Quod dictis adminiculis non sit deferendum.*
10 *Quando historiis deferendum sit.*
11 *Etiamsi sint antiqua, debet constare de identitate.*
12 *De identitate Schedulæ testamenti nuncupativi nuncupatione implicita remissive.*
13 *De constructione Ecclesiæ, de qua num.* 6.
14 *Quando Ecclesiarum publica constructio, & consecratio initium habuit.*
15 *Et quando nomen Cathedralis.*
16 *De conclusione, quod dato Episcopo danda est Ecclesia Cathedralis tamquam sponsa ratione conjugii spiritualis.*
17 *Examinantur adminicula Cathedralitatis S. Mariæ, & quando dicantur æquivoca, & non concludentia.*
18 *Episcopus potest residere in quacumque parte Diœcesis.*
19 *De adminiculis, quod Ecclesia S. Salvatoris fuerit antiqua Cathedralis.*

DISC. III.

Relicta soli Deo certa notitia veritatis super antiquo 1
statu rerum, priusquam Civitas Cæsaraugustana redigeretur in Maurorum servitutem, sub qua vixit spatio annorum 400. circiter. Cum circa annum 1118. Rex Alphonsus Primus Conquistator nuncupatus, Mauris expulsis, dictam Civitatem pristinæ libertati restituisset, Templum nobilissimæ, & magnificæ structuræ, quod de tempore dictæ captivitatis ad usum Mesquitæ deservierat, vel juxta hujus partis prætensionem pristino statui Cathedratico restitutum, vel pro Cathedrali sub invocatione S. Salvatoris, juxta alterius partis prætensionem, destinatum fuit, prævia Cathedræ translatione ab Ecclesia S. Mariæ, quæ dicto tempore fuerat captivorum Christianorum refugium, in dicta vero Ecclesia S. Mariæ de anno 1141. erectum fuit Collegium Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, quod etiam circa eadem tempora quoad immutationem a statu sæculari ad regularem, sequutum est de Canonicis dictæ Ecclesiæ S. Salvatoris, quapropter cum omnes utriusque Ecclesiæ clerici essent æque Regulares & ejusdem instituti, cum ea charitate, quæ circa ea prima tempora, tamquam in specie primitivæ, seu renascentis Ecclesiæ regnabat, introduci cœperunt concursus, quia nempe in solemnitatibus, aliisque functionibus unius Ecclesiæ Canonici, & clerici alterius ad eam concurrebant, qui tamen concursus ex laudabili motivo charitatis introducti, tractu temporis magna cœperunt introducere occasione præcedentiæ, dissidia & inconvenientia, pro quibus tollendis, vel componendis quamvis Archiepiscopi pro tempore, ac etiam Reges plura protulerint lauda, de quibus infra in discursu, aliasque adhibuerint diligentias, non inde tamen desideratus effectus oriri potuit, unde propterea usque ab anno 1536. introducta fuit causa in Rota, in qua intitulata Cæsaraugustana præeminentiarum, quamplurimæ prodierunt hinc inde resolutiones, quarum nonnullæ in voluminibus impressæ habentur.

Quia vero majus, ac præcipuum Pilarensium fundamentum super præcedentia aliisque præeminentiis, consistebat in eorum Ecclesiæ antiquiori Cathedralitate, ideirco capitulum S. Salvatoris, malo ejus fato, ex remedio *l. diffamari*, curavit de anno 1620. committi in Rota causam jactationum super hujusmodi antiqua cathedralitate coram Coccino, Datoque dubio; An constet Ecclesiam del Pilar fuisse antiquitus Cathedralem? post plures disputationes demum sub die prima Martii 1630. affirma-

affirmativa prodiit resolutio, Ecclesiam scilicet prædictam
fuisse antiquius Cathedralem, ut patet ex plenissima de-
cisione desuper edita *impress. inter decis.* 353. *part.* 5.
ad cujus notitiam prolata sententia, & commissa causa
appellationis in eadem Rota coram Ubaldo, alia pro-
diit sententia confirmatoria prævia decisione *impress. in-*
2 *ter recent, decis.* 177. *part.* 6. a qua etiam interposita
appellatione neglecta fuit prosecutio, ex eo quod ad
preces Regis Catholici Urbanus VIII. Congregationem
particularem deputaverat pro istarum Ecclesiarum adeo
scandalosis controversiis componendis; unde propterea
causa siluit usque ad annum 1653. quando occasione
reassumendi concursus interim suspensos, ista etiam cau-
sa reassumpta, Pilarenses, negligente altera parte com-
parere, sub die 21. Junii 1655. obtinuerunt coram Bi-
chio subrogato resolutionem super rejudicata, & appel-
lationis desertione.

Quamvis autem dictæ sententiæ, quæ ita firmaniut
in judicatum transactæ ad ultimam decisionem, expres-
se, & literaliter agerent de solo statu cathedratico anti-
quo; Nihilominus in dicta decisione, vel casualiter,
vel studiose adjecta fuerunt quædam verba, ex quibus
3 etiam ad actualis cathedralitatis continuationem infere-
batur, quorum verborum nimium diligens perscrutatio
ab aliquibus doctis & zelantibus hujus partis defensori-
bus habita, majora mala produxit, cum ita occasione
novæ disputationis, altera pars forte neque de hac præ-
tensione cogitando, ad eam fortiter sustinendam exci-
tata fuit; (in hoc etenim consistunt fata causarum quod
sæpius nocent ea quæ prodesse debent, & e contra)
Quare in nova disputatione cor. eodem Bichio *sub die*
6. *Martii* 1656. fortiter firmata fuit etiam Cathedra-
lis actualis, ejusque continuatio, cum ea notabili cir-
cumstantia quod dicta res judicata istam quoque percu-
teret, dictaque resolutio, occasione denegandi remisso-
riam, confirmata fuit 27. *Maji* 1658. coram Cerro in
locum Bichii interim defuncti subrogato, relaxatisque
executorialibus in vim rei judicatæ pro hujus Ecclesiæ &
Capituli Sanctæ Mariæ æquali participatione omnium
jurium cathedraticorum & Metropoliticorum, illisque
canonizatis per Signaturam Justitiæ cum clausula *sine
præjudicio*, sub die 5. *Julii* & 10. *Decembris* 1660.
coram eodem Cerro, aliæ prodierunt resolutiones, decer-
nentes declaratoria contra Capitulum S. Salvatoris ob
non paritionem mandatis Rotalibus, ex quibus decisio-
nibus tres posteriores coram Cerro sunt impressæ, *decis.*
48. 80. & 84. *post collectaneas Bondeni*, unde proptc-
rea adita fuit Signatura gratiæ sub Alexandro VII. qui
particularem Congregationem Cardinalium deputavit, su-
per modo, vel componendi controversias, vel dividendi
inter hæc duo Capitula & Ecclesias exercitium dictorum
jurium cathedraticorum & metropoliticorum, atque post
4 longas discussiones ex hujus causæ inexplicabili fato, de-
terminatum fuit id, quod ex parte eorumdem Pilaren-
sium ab initio propositum fuerat, super æquali scilicet
exercitio per turnum, seu alternativam, super qua reso-
lutione emanavit confirmatio Apostolica, atque ita in
Curia res finem habuit, quidquid sit in partibus quoad
executionem.

Stantibus autem tot Tribunalium & Virorum unifor-
mibus judiciis, probabilius credendum est, hanc esse ve-
ritatem frequenter non de facili perceptibilem ab Advo-
catorum intellectibus, ex causarum, vel propriæ opinio-
nis affectione fascinatis, sive quod ex aliis occultis Dei
judiciis ita sibi placuerit; Utcumque tamen sit, refrige-
rato etiam disputationum calore, non potui intelle-
ctum captivare in obsequium hujusmodi determinatio-
num super omnibus punctis, potissimum vero super duo-
bus, primo scilicet super re judicata in cathedralitate
actuali & continuata ab anno 1118. citra nonquam di-
sputata nec decisa, & secundo, super æquali possessio-
ne ac exercitio illorum jurium, quæ sex circiter sæcu-
lorum spatio illud Capitulum Sanctæ Mariæ nonquam
possedit, nec prætendit.

Tres igitur in hujusmodi disputationibus fuerunt pun-
cti, sive inspectiones principales, primo super antiqua
5 cathedralitate utriusque Ecclesiæ respective, an scilicet
ante Maurorum invasionem Ecclesia S. Salvatoris fuerit
Cathedralis, ob cujus accidentale impedimentum ejus
conversionis per Barbaros infideles ad impium usum Mes-
quitæ, altera Ecclesia S. Mariæ durante captivitate de-
servierit loco Cathedralis, unde gesta post recuperatio-
nem, importarent quamdam reversionem jure postliminii
ad statum primævum; vel potius e converso Cathedra
semper & ab initio fuerit in dicta Ecclesia S. Mariæ
translata postmodum ad illam S. Salvatoris per viam
novæ applicationis, seu conversionis ab impio ad sa-
crum usum; Secundo, posita antiqua cathedralitate S.
Mariæ, circa ejus actualitatem & continuationem a
dicto anno 1118. usque ad præsens, & an dici valeat
desuper adesse rem judicatam; Et tertio, posita etiam
dicta actualitate cathedralitatis, circa exercitium, &
participationem jurium cathedraticorum, tam circa com-
petentiam, quam circa modum dividendi; de primo au-
tem agitur in præsenti, de secundo, & tertio in duo-
bus proxime sequentibus discursibus.

De primo jam dictæ Cathedralitatis antiquæ actum
non fuit in modernis disputationibus habitis in Rota,
utpote ibi jam sopito cor. Coccino & Ubaldo in supra
allegatis *decis.* 353. *part.* 5. & 177. *part.* 6. *recent.* un-
de ego & cæteri solum scribentes in causa post moder-
nam reassumptionem ab anno 1653. citra, quamvis es-
semus in concordi sensu quod dictæ resolutiones essent
parum tutæ, nihilominus determinavimus hanc provin-
ciam non assumere, solumque de hujusmodi puncto Ego
in forma discursiva tractavi in dicta Congregatione par-
ticulari, non quidem animo, vel spe obtinendi judicati
retractationem, sed ad effectum insinuandi majorem
exorbitantiam prætensionis circa actualitatem & conti-
nuationem, ac æquale exercitium jurisdictionis, ac ju-
rium cathedraticorum.

Quatenus igitur pertinet ad hunc punctum antiquæ
cathedralitatis, in allegatis decisionibus coram Coccino,
& Ubaldo, præsertim in prima, quæ est latior *d.* 353.
part. 5. *ex numer.* 20. plene statuendo conclusionem,
quod in factis antiquis, historicis & Chronistis deferen- 6
dum est, ex istorum traditionibus firmatur Apostolum
Jacobum, dum in Hispaniis esset, admonitum in somnis
a Beata Virgine Maria adhuc vivente, sibique com-
parente super quadam columna, seu pilari marmoreo,
illam Ecclesiam in ejus honorem construxisse & conse-
crasse, ejusque servitio unum ex novem discipulis ab
ipso conversis Theodorum nuncupatum, & presbyte-
rum ordinatum destinasse, deputando etiam in discessu,
ex Beati Petri authoritate, Athanasium Episcopum Cæ- 7
saraugustanum; Atque hinc dato Episcopo infertur ad
Cathedralitatem istius Ecclesiæ, quæ tunc unica in hac
Civitate aderat, ratione conjugii spiritualis, quod inter
Episcopum & Ecclesiam esse dicitur, unde posito spon-
so, opus est supponere sponsam; Huic initio adden-
do etiam quamplura successiva adminicula, plene dedu-
cta in allegatis decisionibus, præsertim *in dict.* 353. 8
part. 5. cum quibus pertranseunt moderniores coram
Bichio, inter quæ magni fiunt, residentia SS. Valerii
& Brauli, aliorumque Episcoporum apud istam Eccle-
siam S. Mariæ, & plures Chronicæ antiquæ, præser-
tim antiqui scriptoris Lucii Dextri, cujus fides etiam a
Divo Hieronymo probata est, cum aliis adminiculis re-
sultantibus, a retentione insignium Agni Paschalis cum
inscriptione Status Cathedratici, a campana interdi-
cti, a celebratione dedicationis Ecclesiæ, a præeminen-
tiis istorum Canonicorum supra illos S. Salvatoris, &
ab aliis, de quibus in dictis decisionibus, & latius per
Lezzanam in libello super hujusmodi Cathedralitate ex
professo composito, ac infra occasione examinandi non-
nulla ex eis.

Quamvis autem omnia adminicula desuper conside-
rata, & simul unita, cum regula, *ut singula quæ non* 9
prosunt &c. præsertim in antiquis magnum probationis
gradum præseferre viderentur; Attamen illa recte consi-
derata utpote æquivoca, & bene referibilia, vel ad an-
tiquum statum Ecclesiæ primitivæ, quando Christiani
sub Gentilium captivitate vivebant, vel ad dictum mo-
derniorem intermedium statum alterius captivitatis Mau-
rorum, vere non concludere videntur id, ad quod pon-
derantur.

Illud præsertim generaliter ponderando, nullum peni-
tus fundamentum constituendum esse, vel in testibus mo-
derno tempore examinatis, vel in Chronistis, quorum fi-
dei decisiones principaliter inniti videntur, quoniam an-
tiquior historia est illa Antonii Beuter primævi scriptoris
de ann. 1546. quem sequuntur cæteri moderniores, unde
est historia conscripta ad partis affectionem jamdiu lite
pendente, ac per decennium antea introducta in Rota,
in qua

in qua ut supra pendet ab anno 1536. Cumque dissensiones & jurgia inter istas Ecclesias initium habeant ante annum 1221. in quo legitur promulgatum quoddam laudum Episcopi Sancii, illaque semper continuaverint, ut comprobant lauda Archiepiscopi Tarraconen. tunc Metropolitani de anno 1241. & proprii Archiepiscopi Lupi de anno 1351. Archiepiscopi Garziæ de anno 1391. Archiepiscopi Dalmai de anno 1448. & Archiepiscopi de Aragonia de anno 1513. unde propterea nedum ipsa Civitas, sed totum Regnum, & forte major pars Hispaniarum in factiones divisa esset de tempore dictæ primæ historiæ absque dubio vigentes.

10 Hinc proinde prorsus vanum dicebam fidem adhibere hujusmodi scriptoribus, vel tamquam factionatis, vel ad partis colligantis instantiam scribentibus; Conclusio enim super fide historicis præstanda, de qua plene *dicta decis.* 353. *numer.* 23. *& seqq. & in Segontina Cathedralitatis, discurs. præcedenti*; recte procedit, ubi agitur de historiis antiquis & probatis, editis tempore non suspecto, secus autem modernis, in quibus affectionis suspicio adesse potest, clarius vero ac indubitanter actuali lite pendente, ut bene hujusmodi conclusionem cæteris allegatis declarat Rota *in Balneorigien. Jurispatronatus* coram Othobon. *inter suas decis.* 234. *num.* 6. *&* 252. *numer.* 21. *& seq.* & apud Royas *decis.* 336. *num.* 17. & in aliis id admittitur *in Calaritana primatus, decis.* 60. *&* 92. *part.* 8. *rec.* ubi late & magistraliter de fide præstanda Martyrologiis & aliis chronicis.

Et quamvis magnum constituatur fundamentum in quibusdam chronicis Maximi, Aymonii, & Lucii Dextri antiquissimorum Scriptorum, quorum præsertim Dextri mentionem faciunt S. Hieronymus, & alii illorum temporum scriptores, unde propterea inferror, eis omnino deferendum esse, utpote percurrentibus tempus, in quo Hispania erat sub dominatione Gothorum, ante prædictam Maurorum invasionem; Nihilominus illud mihi videbatur æquivocum nimis clarum, quoniam non negatur adfuisse præfatos illorum temporum scri-

11 ptores, quorum mentionem faciunt Sanct. Hieronymus & alii, sed punctus est in identitate, an scilicet hujusmodi chronicæ moderno tempore repertæ, an traductæ, & luci editæ sub illorum nomine, moderno tempore compositæ sint, ut frequens praxis in hujusmodi chronicis, & privilegiis docet, & sine quo data veritate adesset alteratio in traductione; Unde propterea *in dictis decisionibus* 60. *&* 92. *part.* 8. *rec.* ubi agitur de præstanda fide antiquis Martyrologiis & codicibus, tota disputatio fuit super identitate ac forma probante.

12 Ad quod etiam probandum ponderabam ea quæ habemus in materia testamenti nuncupativi nuncupatione implicita juxta formam traditam per Bart. *in l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr.* per relationem scilicet ad schedulam existentem penes tertium, vel in scrinio, seu alio loco, quoniam certum est illum testatorem testatum esse, atque in rerum natura adfuisse, vel esse schedulam ab eo confectam juxta quam testari voluit, sed punctus est in identitate, an scilicet illa, quæ exhibetur, esset ea, de qua testatur sentiit, super quo probationes juxta unam opinionem exactæ, & concludentes, vel saltem juxta alteram adminiculativæ desiderantur, ut frequenter in sua materia *sub tit. de testamentis*; Potissime quia Baronius diligentissimus antiquorum scriptorum perscrutator testatur hujus Lucii Dextri, antiqui scriptoris Chronicas non haberi, sed deperditas esse, unde propterea magis concludens, & exacta dictæ identitatis justificatio necessaria est, prævio ipsius S. Romanæ Ecclesiæ maturo judicio examinata & comprobata, ut vel de Laminis Hispaniæ, vel de antiquis Martyrologiis & Sacris Chronicis quas reperiri contingat, frequens praxis docet.

13 Argumentum vero deductum ex primæva hujus Ecclesiæ constructione per ipsummet Apostolum Jacobum, & ex deputatione Episcopi ut supra, dicebam nil in proposito concludere, quamvis cum pia credulitate, tanquam certam haberem traditionem ab Ecclesia probatam, super dicta D. Jacobi mora in Hispaniis. Quoniam cum id pernecesse sequutum sit circa primos annos post passionem Domini, dum præfatus Apostolus, omnium primus ab Herode martyrium passus est de tempore, quo adhuc B. Petrus in Judæa morabatur, postmodum, ab eodem Herode in vincula conjectus, ex quibus ab Angelo liberatus fuit: Hinc proinde sequitur, nimium improbabile videri, ut circa talia tempora quando neque in ipsamet Hierosolyma, vel alibi aliquod materiale Templum sub nomine ipsius Christi Salvatoris constructum erat, construeretur istud sub nomine Virginis adhuc viventis.

Stant enim bene simul, quod ille locus, in quo Apostolus dictam apparitionem habuit, haberetur ab illis primis fidelibus in aliqua veneratione; & tamen quod nullum materiale Templum publice constructum & consecratum esset, eodem modo quo in ipsa Hierosolyma, in veneratione per fideles habebantur loca S. Sepulchri, Passionis, & similia, & tamen certum est, quod nullum aderat Templum materiale Christo dicatum. Quinimo ut docet sacra legenda inventionis S. Crucis, in dictis locis Calvariæ, & Sepulchri constructa fuerant inanium deorum Templa ad hujusmodi sacram memoriam abolendam; Atque in ipsamet Urbe Roma, quam Christo Domino placuit Christianæ Religionis, ac Orbis caput & Metropolim constituere, plurium sæculorum spatio usque ad tempora Constantini, habebantur quidem per fideles in veneratione loca martyrii, vel respective sepulchri SS. Apostolorum Petri & Pauli, sive fons olei, & similia, in quibus, vel aliquod sacrum mysterium, vel sanctorum martyrium, aut sepulchrum esset, & in quibus quandoque habebatur Ecclesia formalis, idest ipsorum fidelium congregatio cum orationibus, & divinorum celebratione, vel etiam aliqua mansio ad id destinata, nulla tamen aderat Ecclesia materialis, quæ publice sub nomine Christi, vel B. Virginis, aut Sanctorum dicata, & consecrata esset, dum per cryptas aliaque abscondita loca variabilia juxta opportunitatem & tempora Missæ celebrabantur, aliaque Divina peragebantur; Prima etenim Ecclesia materialis, quæ publice Christo Domino dicata & consecrata fuerit, juxta sacram legendam, quæ in Breviario habetur sub die dedicationis Basilicæ Lateranensis est illa, quæ proinde se appellat omnium Ecclesiarum primam matrem, & magistram. Atque ex tunc ex Constantini decreto templorum publica constructio sequi cæpit, ut eadem legenda comprobat, unde ita capiendæ sunt illæ Ecclesiæ quas commemorat Frances *post hæc editus in tract. de Ecclesia Cathedrali, cap.* 2.

Alia etiam nimia improbabilitate accedente, quod hoc 15 nomen, seu vocabulum Cathedralis, longe post Ecclesiæ tranquillitatem usu haberi cœpit, quando Parochialibus, aliisque inferioribus Ecclesiis per Civitates & reliqua loca Diœcesis constructis, contradistinguere oportuit illam Ecclesiam matricem, quæ Episcopi Cathedra erat, & a qua reliquæ inferiores tamen filiales nominatio reciperent, eique subjectionem profiterentur, ut latius advertit Frances *ubi supra*, Unde propterea improprium est, quod illis primævis temporibus, & antequam B. Petrus in istis partibus occidentalibus Sedem constitueret, daretur erectio Templi materialis sub nomine Virginis adhuc viventis, & cum titulo & jurisdictione cathedralitatis, ut clare ad sensum.

Bene autem in decisionibus præsertim prima 353. *par.* 5. dicitur, quod dato Episcopo tamquam sponso, dare oportet Ecclesiam Cathedralem, tamquam sponsam ratione conjugii spiritualis inter Episcopum & Ecclesiam; Sed 16 mihi videbatur fallaciam consistere in applicatione, cum id procedat quoad Ecclesiam formalem tamquam fidelium Congregationem constitutam ex universo populo fideli totius provinciæ, vel diœcesis illi Episcopo assignatæ; Ipse siquidem B. Petrus, Ecclesiæ universalis caput & Episcopus fuit, etiam ab initio quoad Urbem accessit Episcopus urbis cum sibi adjacenti regione, Prout & reliqui Apostoli Episcopi, seu Patriarchæ fuerunt in sibi distributis regionibus, & provinciis, in quarum singulis Civitatibus, vel ex B. Petri permissione, vel a Christi personali concessione, & facultate eis attributa Episcopos deputarunt; Et tamen, tam in Urbe, quam alibi non aderant publica Templa Christianorum, cum contradistinctione Ecclesiæ Cathedralis tamquam matris & majoris, ut dicta sacra legenda, aliæque sacræ historiæ, ac etiam profanæ docent, quoniam Ecclesiæ vocabulum in ipsa formali tamquam fidelium congregatione verificabile solum erat; Sive si aliqua aderat occulta materialis, non aderat hæc distinctio jurisdictionalis, seu præeminentialis, quoniam alias non Basilica Lateranensis constructa per

Constantinum sub Pontificatu S. Silvestri esse deberet prima Cathedralis Orbis, sed aliqua ex illis antiquis Ecclesiis, seu Ædiculis, quæ sub gentilibus, & istorum persecutione jam prius aderant, cum similibus.

Quo vero ad adminicula in dictis decisionibus præser-
17 tim prima considerata, observabam illa quidem convenire cathedralitati, eamque comprobare, quando aliud in contrarium non obstaret, sed ex facti circumstantiis remanere æquivoca & non concludentia; Plura etenim ex eis, prout sunt retentio Insignium, festum dedicationis, campana interdicti, Dignitas capellani majoris, enunciativæ literarum Apostolicarum, vel aliæ durante tempore captivitatis, cum similibus revera cathedralitatem denotantibus, remanent æquivoca, utpote congrue referibilia ad dictum statum intermedium, & provisionalem temporis captivitatis, in quo ut dictum est, ob impedimentum Ecclesiæ Cathedralis per infideles ad impium usum conversæ, illa ejus loco deservit, cumque id non fuerit ad breve tempus, sed ad longissimum 400. annorum & ultra, idcirco mirum non est, quod tot adminicula impressa fuerint; atque hoc est super quo intellectum captivitate non potui super tanta fide hujusmodi adminiculis præstita.

Considerabile videbatur solum illud adminiculum desumptum ex antiquo Breviario super residentia S. Brauli Episcopi apud istam Ecclesiam, ibi, dum in S. Maria Majori suam Sedem situasset, quoniam iste Episcopus rexit Ecclesiam de tempore dominationis Gothorum, antequam casus dictæ captivitatis contingeret, & sic inferri non potest ad dictum tempus intermedium provisionale; Plures autem congruæ responsiones huic adminiculo dabantur. Primo super hujus Breviarii fide non probante, eodem modo quo supra de chronica Lucii Dextrii dictum est, potissime quia ut constat ex Constitutione Pii Quinti super reformatione Breviarii, frequens erat abusus hujusmodi Breviaria apocrypha componendi, pluribus erroribus plena; Secundo quia cum S. Braulius non fuerit primus hujus Ecclesiæ Cæsaraugustanæ Episcopus, neque in sua facultate positum esset Cathedram transferre, seu de novo erigere, idcirco ex hujusmodi residentia inferri non poterat ad jus cathedraticum; sed solum ad illam facultatem quam Episco-
18 pus habet residendi in quacumque parte Diœcesis, & apud quamcumque sibi bene visam Ecclesiam, absque necessitate continuo residendi apud Cathedralem, cum solum certis anni temporibus per Sacrum Concilium Tridentinum ad mentem sacrorum Canonum id injunctum sit juxta ea, quæ habentur in Acemen. residentiæ *sub titul. de jurisdictione, disc.* 24.

Tertio vero clarius, ac probabilius, quia in eodem Breviario dictus Episcopus Braulius situatur in tempore tertii Concilii Toletani, & sub Pontificatu S. Gregorii Magni, quando, ut patet ex legenda S. Hermenegildi in ea, regione sua dominabatur secta Ariana, cujus Episcopi majorem absque dubio potentiam & dominationem habebant, ob assistentiam Regis, & Magistratuum sæcularium, idcirco satis probabile est, quod Episcopo Ariano principalem sedem & Cathedralem occupante, Episcopus Catholicus, tamquam de tempore captivitatis penes hæreticos, suam sedem ex divina revelatione apud istam Ecclesiam situasset, eo modo quo deplorabiliter videmus de pluribus Episcopis catholicis, & hæreticis respective in Germania aliisque partibus, & sic istud quoque adminiculum æquivocum dici potest.

19 E converso autem pro antiqua cathedralitate Ecclesiæ Sancti Salvatoris, ob cujus accidentale impedimentum ista Ecclesia provisionaliter ejus loco deservierit ut supra, plura urgere meo judicio fortiora videbantur magisque univoca adminicula; Primo scilicet, quod cum juxta eamdem historiam in causæ decisionibus enarratam, præsertim prima *decis.* 353. *part.* 5. ista Ecclesia Cæsaraugustana constructa sit ab Apostolo Jacobo circa tempora Passionis Domini nimium proxima, & quando B. Petrus adhuc Romam non accesserat, satis probabile est, atque ex Christiana pietate pro certo tenendum, primam Ecclesiam ipsius Domini Salvatoris nomini dicatam fuisse, ut comprobat observantiam Ecclesiæ Romanæ, quæ est totius Christiani Orbis caput, metropolis, & magistra, quoniam prima Ecclesia dicata fuit sub nomine Salvatoris, cujus nomen habet ista, idemque docet observantia Urbis Constantinopolitanæ, cum similibus.

Secundum adminiculum resultat ex hujus Templi magnifica structura Gothica, & e converso ex depressa & parum magnifica structura hujus Ecclesiæ sanctæ Mariæ, Improbabile siquidem est, quod quando ista Civitas sub suis Regibus in magnifico, & bono statu erat, suam Ecclesiam majorem & Cathedralem adeo exiguæ & depressæ structuræ haberet, & quod e converso barbari Mauri, omnibus scientiis ac bonis artibus destituti, in speluncis & cavernis vivere assueti, adeo magnificæ structuræ Templum pro Mesquita construere voluerint, addita etiam hujusmodi infidelium consuetudine, primariam ac nobiliorem Ecclesiam Christianorum convertendi ad hunc impium usum eorum Mesquitæ, ut docet deplorabile exemplum insignis Ecclesiæ S. Sophiæ Urbis Constantinopolitanæ, ubi proinde aliæ depressiores Ecclesiæ loco Cathedralis deserviunt, cum dicta etiam differentia considerata superius circa residentiam S. Brauli, quod scilicet Episcopus, seu Patriarcha schismaticus cum ejus sequacibus longe meliorem habet sedem, seu Ecclesiam, quam habet Patriarcha Catholicus, seu ejus Vicarius cum Ecclesia Catholica.

Tertium pro meo judicio fortissimum, ac forte unice sufficiens ad concludentem probationem resultat adminiculum a nimia improbabilitate, quod dictus Rex Alphonsus Conquistator nuncupatus, atque illius temporis Episcopus Petrus Librana Sanctus reputatus, & veneratus, illique Christiani a Beatæ Virginis protectione victoriam & libertatem recognoscentes, & qui spatio 400. annorum & ultra in captivitate Ecclesiam prædictam in unicum refugium & solatium habuerant cum adeo manifesta ingratitudine, ac etiam delicto positivo, absque Sedis Apostolicæ placito, cathedralitatem ab ista Ecclesia ad sacrilegum Saracenorum Templum transferre voluerint, ideoque intrat quotidiana propositio, quod inverisimilitudo speciem habet falsitatis, sicuti e contra verisimilitudo illam veritatis.

Quartum ex pluribus enunciativis contentis in pluribus concessionibus factis, tam per dictum Alphonsum qui nuncupatur Conquistator, quam per alterum Alphonsum qui nuncupatur Imperator, aliosque Reges, ac etiam in literis Apostolicis super hujusmodi concessionum confirmatione, in quibus ista Ecclesia S. Salvatoris dicitur antiquissima & celeberrima post longam servitutem suæ libertati restituta. Atque in eisdem concessionibus confirmantur hæreditates, & bona quæ ad ipsam Ecclesiam antiquo tempore spectabant, Prout circa eadem tempora per *Alexandrum IV.* confirmantur antiqui fines Episcopatus juxta divisionem factam in Concilio Toletano sub Rege Bamba, qui fuit ante Maurorum invasionem.

Quintum in idem, ex concessione, qua idem Rex Alphonsus *Conquistator* fecit huic Ecclesiæ S. Salvatoris de ipsamet Ecclesia S. Mariæ; Duplex enim adminiculum exinde resultare observabam, unum scilicet omnimodæ inverisimilitudinis, quod vera & antiqua Cathedralis tantæ venerationis & devotionis ita subjective concederetur illi Ecclesiæ, quæ de novo ab impio cultu ad sacrum conversa fuerat. Et alterum deficientis potestatis, unde resultaret defectum ex præmissis circumstantiis non præsumendum, quoniam per Sedem Apostolicam dicto Conquistatori concessa fuit facultas disponendi de Ecclesiis, quæ non essent Cathedrales.

Sextum fortius, quia ex juribus per utramque partem hinc inde deductis, constat Episcopum Bernardum, qui Ecclesiam rexit circa annum 1140. & sic de tempore satis proximo annorum 22. dictæ recuperationi, fuisse satis devotum ac benevolum hujus Ecclesiæ, in qua de anno 1141. erexit Collegium Canonicorum Regularium, gravesque habuit dissensiones cum Capitulo Ecclesiæ S. Salvatoris, ob ejus conversionem a statu sæculari ad regularem, unde propterea sub Eugenio III. hujusmodi controversiæ per Congregationem particularem deputatam sopitæ fuerunt, obtenta etiam a Sede Apostolica hujus Ecclesiæ, dictique Collegii exemptione a jurisdictione Ordinarii; omnino siquidem probabile est, quod tunc curasset istam Ecclesiam suæ Dignitati potius restitui; dum gesta per Regem ex defectu potestatis ita fuissent manifeste invalida ut supra.

Septimum etiam fortius, ob translationem Reliquiarum Sanctorum Valerii, Vincentii, & Laurentii, factam

circa

circa ea tempora tamquam ad eam Ecclesiam, cui ipsi præsertim SS. Vincentius & Laurentius servierant, & tamen hujusmodi translatio facta fuit ad istam Ecclesiam S. Salvatoris, non ad alteram S. Mariæ.

Octavum, quoniam ut patet ex primo laudo ut supra lato de anno 1220. etiam in ipso primo sæculo, & quando memoria erat recens, graves controversiæ super præeminentiis, & aliis juribus inter istas Ecclesias, & Capitula initium habuerunt, per quatuor sæcula adeo acriter continuatæ, unde propterea satis probabile est, quod ea tunc ob recentem memoriam, ac faciliorem probationem veritatis hic punctus deductus esset in campum.

Et demum in idem conferunt omnia alia adminicula, quæ discursu sequenti ponderantur pro exclusione continuationis, seu actualitatis, quoniam ea illis infertur etiam ad exclusionem status antiqui jure proprio & primævo, & ad solam probationem intermedii status provisionalis durante captivitate ut supra, quibus omnibus insimul ponderatis, cum regula, *ut singula quæ non prosunt &c.* mihi videbatur majorem probabilitatem huic parti assistere.

ANNOTAT. AD DISC. III.

cum duobus seqq.

PAriter in ista causa ulterior disputatio judicialis habita non est, sed solum pendet inspectio publica, seu prudentialis, stante quod Capitulum S. Salvatoris credens (& quidem non improbabiliter) se nimium gravatum esse, non vult parere, spernendo etiam censuras, ac propterea duo in ista causa dignosci videntur extrema vitiosa. Unum scilicet ex parte Curiæ, circa exorbitantiam, præsertim circa modum regulandi hanc æquitatem, atque non amplectendi illud longe melius temperamentum, de quo *disc.* 5. Et alterum ex parte Capituli super non paritione, & contumacia quæ ut in *disc.* 3. insinuatur, in aliis causis adhibita produxit totum malum; Adhuc tamen reservatur in omnibus locus veritati.

Decisiones autem in ista causa editæ coram Bichio, habentur *inter ejus impressas*, *dec.* 640. & 665. *quoniam, licet* adsint aliæ duæ, nempe 641. & 656. Attamen illæ sunt super recursibus, & aliæ coram Cerro, potius incidentes super remissoria *dec.* 349. *part.* 12. *rec.* & super declaratoria *dec.* 246. & 260. *part.* 13.

Pro terminatione autem istius scandalosæ causæ deputata fuit particularis Congregatio, per quam post varias provisiones, quas praxis docuit non esse practicabiles, demum receptum fuit temperamentum a me a multis annis insinuatum, de quo *disc.* 5. & exequutioni demandatum.

Et de materia antiquæ Cathedralitatis, ejusque continuationis, videantur ea, quæ habentur infra, *discurs.* 52..

E A D E M:

Posita antiqua Cathedralitate unius Ecclesiæ, & moderna actuali Cathedralitate alterius, an dicta antiqua Cathedralitas cessaverit, vel potius continuare censeatur, eamque actualiter existere in utraque? Et de compatibili concursu duarum, vel plurium Ecclesiarum materialium, ac duorum, vel plurium Capitulorum naturaliter, de facto distinctorum, ad efformandam unam Ecclesiam formalem, vel respective unum Capitulum; Et quid concurrente diversa natura, quia unum Capitulum sit sæculare, alterum Regulare: Et aliqua de sententia & re judicata, quando lata super uno puncto capiat alterum, nempe an lata super Cathedralitate antiqua, firmare dicatur ejusdem Cathedralitatis continuationem & actualitatem?

S U M M A R I U M.

1 C*Asus controversiæ.*
2 *Quod de sola Cathedralitate antiqua disputatum esset.*
3 *Qualitas semel impressa & possessa præsumitur continuata, & num. 7.*
4 *Sententia est stricte intelligenda, & in expressis tantum.*
5 *Stant simul litem introductam esse super pluribus, & determinationem esse super uno ex eis.*
6 *Rota non profert sententias, nisi prævia disputatione dubii, & decisionum editione.*
7 *Declaratur conclusio, de qua num. 3.*
8 *Sententiæ Rotales declarantur a decisionibus.*
9 *Vestigia & reliquiæ conveniunt ei, qui fuit, non autem ei qui nunc est.*
10 *Una & eadem Ecclesia Cathedralis formalis constitui, & repræsentari potest per plures materiales, itemque in pluribus Capitulis.*
11 *Si Cathedralitas transfertur de novo ad unam Ecclesiam, non exinde abdicatur ab antiqua.*
12 *Patronus admittere potest non patronum ad participationem Jurispatronatus, & quomodo.*
13 *Translatio Cathedræ ab una Ecclesia ad aliam fieri non potest nisi authoritate Apostolica.*
14 *De adminiculis exclusivis Cathedralitatis.*
15 *Ecclesia Cathedralis pernecesse habet Collegium.*
16 *An Ecclesia Cathedralis possit denuo erigi in Collegiatam?*
17 *An stet simul aliquos esse Canonicos Cathedralis, illique inservire, & esse exemptos ab Episcopo?*
18 *An dari possit, ut una Ecclesia sit Cathedralis, & recognoscat alteram in superiorem, & magistram.*
19 *An in compromisso inter Ecclesias requiratur Beneplacitum Apostolicum?*
20 *In juribus communibus, & quæ pluribus competant, possessio unius conservat jus consortis.*
21 *De Ecclesia Cæsaraugustana sæcularizatione.*

D I S C. IV.

SUper hoc puncto fuit principalis disputatio in Rota, 1 & in utraque Signatura Gratiæ, & Justitiæ. An scilicet præsupposita antiqua Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ, firmata per sententias Coccini, & Pirovani in judicatum transactas, *ut in præced.* exinde inferretur ad ejus continuationem, & actualitatem, sub dicta re judicata quoque venientem. Hujusque disputationis duæ fuerunt partes, una ordinis, an scilicet super hujusmodi actualitate judicatum esset, altera justitiæ, an subsisteret dicta prætensa continuatio, & actualitas?

Quoad primam, ex tenore dictatum decisionum Coc- 2
cini & Pirovani 353. *part.* 5. & 177. *part.* 6. ad quarum normam sententiæ emanarunt, clarum videbatur, de sola Cathedralitate antiqua disputatum fuisse, ut in prima in principio *ibi*, *Dubitavit, an constet Ecclesiam del Pilar fuisse antiquitus Cathedralem*, & sic dubium, ad quod restricta fuit disputatio, in verbis concernit Cathedralitatem antiquam.

Idemque comprobat resolutio num. 11. ibi, *His tamen non obstantibus visum fuit antiquam hujusmodi Cathedralitatem concludenter probari*; Atque cum eodem themate proceditur in tota decisione, præsertim *num.* 29. ibi, *His ergo firmatis sequitur eamdem Ecclesiam fuisse Cathedralem*, & *num.* 68. ibi, *adeout Jus antiquæ hujusmodi Cathedralitatis &c.* quod etiam habetur *num.* 72. 73. 78. 79. & 80. 86. & 96. *in fine*, ubi plura considerantur adminicula tamquam vestigia antiquæ Cathedralitatis, quæ absolute supponitur in dictis locis & alibi, translata ad illam S. Salvatoris. Quod etiam clare supponit secunda decisio cor. Pirovano 177. *part.* 6. & *nu.* 4. ibi *pleraque adminicula in decisione D. Decani congesta ad firmandum quod Ecclesia B. Mariæ antiquitus fuerit Cathedralis*. Idemque agnoscit prima decisio edita super judicata 21. *Junii* 1655. coram Bichio *in principio*, ibi, *Beatissimæ Virginis Mariæ de Pilar Ecclesiam fuisse antiquitus Cathedralem, in eaque primitus Sedem Episcopalem dictæ Civitatis extitisse, bis pronunciavit Rota in sententiis de anno 1631. a Coccino, & anno sequenti ab Ubaldo latius, &c.*

His tamen non obstantibus in secunda *dec* 3. *Martii* 1656. cor. eodem Bichio, & in altera 27. *Maji* 1658. coram Certo, firmatum fuit hujusmodi sententias determinare quoque continuationem d. Cathedralitatis usque ad

3 præsens, ejusque actualitatem, ex regula, quod possessio, seu qualitas semel probata præsumatur continuata, quodque a statu præterito inferatur ad præsentem, ex Doctrina Innoc. *in cap. 3. de restit. spoliat.* Nat. *consil.* 572. n. 18. Hond. *cons.* 20. *n.* 12. *l.* 1. *dec.* 237. n. 2. 322. *n.* 4. *&* 419. *num.* 1. *p.* 1. *rec.* Ponderando etiam in decisione cor. Cerro aliqua verba commissionis, & articulorum datorum ex parte Ecclesiæ Sancti Salvatoris, quæ ad actualitatem hucque trahi videntur, seu ad eam ex illis inferri potest.

Verum circa hoc nullatenus intellectum captivare poteni, dicta enim verba commissionis, & articulorum (ultra quod per subintellectum ac remotum argumentum id importare videbantur) ubi etiam fuissent clarissima, considerabam suffragari posse ad probandum, quod causa etiam super actualitate, & continuatione introducta esset & penderet, itaut si desuper fuisset judicatum, prætendi non posset nullitas ex defectu jurisdictionis. Atque ad hunc effectum verba etiam per argumenta & illationes attendenda videntur, ex regula capiendi quemcumque intellectum pro substinendo actu ac evitanda nullitate, ad quem etiam effectum recte procedunt dictæ decisionis ponderationes; Secus autem ut sub sententia veniat id quod in ejus verbis non continetur neque unquam disputatum fuit.

Sententiæ enim stricte intelligendæ sunt in iis, quæ exprimunt, non autem per illationes, vel subintellectus, & argumenta trahendæ ad casus non expressos, nisi quod ea quæ de jure insunt judicato, atque de ejus necessaria
4 consequentia veniunt, ex collectis per Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 2. Gloss. 9. *num.* 182. Crayett. *cons.* 74. *n.* 10. Seraph. *dec.* 452. *n.* 7. *dec.* 667. *n.* 1. *&* 835. *n.* 5. Buratt. *dec.* 788. *n.* 5.

5 Stante enim bene simul, litem super utraque Cathedralitate, antiqua scilicet & moderna introductam esse ac pendere, & tamen unam tantum inspectionem disputatam ac decisam esse, ut quotidie practicatur in materia præsertim fideicommissaria, quod tota causa super immissione ad bona in vim fideicommissi concedenda introducta, & ad quem effectum firmare oportet fideicommissi existentiam, necnon purificationem, & pertinentiam, ac etiam legitimationem personarum, identitatem bonorum, consumptionem, seu non competentiam detractionum, & alia hujusmodi; Si divisis disputationibus per punctos, prius disputetur & firmetur constare de fideicommisso, quod fuerit purificatum, sive constare de filiatione, & descendentia Non per hoc quod talis punctus firmatus est, sequitur super aliis quoque judicatum esse, ex eo quod super eis etiam causa penderet, quoniam ex pluribus in judicium deductis, etiam sub unica petitione, vel summis, vel impedit, judicium in parte proferri, reservato tacite judicio in parte omissa ad text. *in l. de rebus, ff. de recept. arbitr. cum concord. dec.* 13. *in fine, p.* 2. *rec. & sæpius.*

Quod si procedit in sententia cujuscumque Judicis, multo magis absque dubio recipiendum venit in sententia hujus Tribunalis, quod tam ex stylo inveterato,
6 quam ex Constitutione Pauli Quinti, super reformatione Tribunalium, non judicat, neque sententias profert, nisi prævia formali disputatione dubii, ac decisione desuper edita, ad cujus limites sententia proferri debet, ac alias remanet nulla, ut præsertim firmatur in Barchinonen. exceptionis 29. Maji 1665. coram Bourlemont, de qua habetur in eadem causa *sub titul. de Regalibus, discurs.* 58.

Attento præsertim illorum temporum stylo dividendi causas per punctos, juxta exemplum supra datum in materia fideicommissaria, quod scilicet non dabatur dubium generale, ut datur hodie, an danda sit immissio, sub quo cadunt omnes dicti puncti, sed disputatio distinguebatur per punctos, primo scilicet an constaret de fideicommisso, quo firmato disputabatur alter super legitimatione personæ, & sic successive super identitate bonorum, & detractionibus &c. atque hinc resultabat, quod tam decisiones, quam informationes erant breviores.

7 Ad assumptum vero, quod a præterito infereretur ad præsens, dicebam id continere simplicem juris præsumptionem, neque omnino tutam, pluresque patientem limitationes & declarationes, ex collectis per Menoch. *de præ-*
8 *sumpt. l.* 6. *c.* 61. *&* 64. Buratt. & Adden. *dec.* 918. Unde propterea ex hujusmodi tam levi incerta præsumptione videbatur nullatenus inferri posse ad inducendam rem judicatam super eo quod constat non fuisse disputatum, ex eisdem decisionibus, a quibus sententiæ Rotales declarationem, seu interpretationem accipiunt, ut sæpius eadem Rota censuit ac declaravit.

Quinimo earumdem decisionum tenor clare comprobare videtur exclusionem actualitatis, nedum quia pluries, præsertim *dicta dec.* 353. *par.* 5. præsupponitur translatio Cathedræ, ab ista Ecclesia S. Mariæ, ad illam S. Salvatoris, quod prius in altera quæstione præeminentiarum cor. eodem Coccino de annis 1626. & 1627. explicite dictum fuerat, quod lis penderet super antiqua Cathedralitate, quodque hodie absque controversia Capitulum Sancti Salvatoris esset solum Capitulum Cathedralis, *ut decis.* 658. n. 5. apud Posth. *de manut. & dec.* 111. *post* n. 20. *p.* 5. *rec.*

Sed clarius quia omnia adminicula considerantur, tamquam prioria, & antiquæ dignitatis vestigia, qui terminus excludit actualitatem, quoniam in eo, qui fuit Rex, Episcopus, vel Baro, aut Officialis, cadunt isti termini vestigiorum & reliquiarum antiquæ dignitatis, vel officii, non autem in eo, qui in ea dignitate, vel munere perseverat, & actualitas est talis ad text. *in l.* 3. *&* 2. *Cod. de Præfecto Prætorio, l.* 12. *l.* 1. *Cod. de primiceriis eodem l.* Andr. de Barul. Joannes de Platea & Jac. Rebuff. *in d. leg.* 2. Mastrill. *de Magistrat. l.* 4. *cap.* 13. n. 69. *&* 72. Appon. *de Potestate Proregis titul. de elect. officialium*, §. *ultimo*, *n.* 19. Rota *dec.* 70. *num.* 10. *& seqq. p.* 1. *divers.* cum aliis in Romana fideicommissi *sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum, disc.* 84. ubi de puncto, an Bulla prædicta locum habeat post dimissam Baroniam? Unde non omnino improbabiliter prætendi potuisset, ob firmatum statum antiquum cum terminis prædictis, præsenti & actuali incongruis, potius judicatum esse super dictæ actualitatis exclusione; Sed quidquid sit de hoc, aliud prætendi non posset nisi quod punctus actualitatis remaneret integer & indecisus, quodque tam dicta præsumptio, quam alia continuationis, & actualitatis adminicula suffragari possent in disputatione desuper habenda ad illam firmandam, nullatenus vero, quod ex firmatis in uno puncto, inferri possit ad judicatum super altero, de quo, neque actum, neque disputatum fuit. 9

Quoveto ad alteram inspectionem super meritis, omnia decisiones prædictæ super re judicata, ipsique Scribentes in contrarium, non negabant, tamquam omnino incontrovertibilem dict. Cathedræ translationem post Maurorum expulsionem ac recuperatam libertatem ad Ecclesiam S. Salvatoris, quæ Cathedralis, seu Metropolitanæ figuram de facto gessit & gerit absque dubio, sed dicitur translationem prædictam non fuisse omnimodam & privativam, itaut totum jus Cathedraticum omnino abdicatum esset a prima, seu antiqua, & translatum in secundam, seu modernam Ecclesiam, sed quod compatibiliter illud translatum fuerit ad modernam, & tamen remanserit penes primam, jure cujusdam unionis, seu communionis ejusdem juris insolidum.

Quia non implicat, unam Ecclesiam Cathedralem formalem constitui, & repræsentari posse a duabus, vel pluribus Ecclesiis materialibus, absque absurdo, seu monstro plurium capitum in uno corpore, quia formaliter, seu intellectualiter unum est caput, seu una solum Cathedra, ita constituta a pluribus Ecclesiis materialibus æque concurrentibus in idem, & successive, quod duo, vel plura Capitula ipsarum Ecclesiarum materialium unum, & idem formale Capitulum constituerent ad text. *cum ibi notatis in capit.* 1. *Ne sede vacante*, & firmatum fuit in Vercellen. unitaria Capituli cor. Penia inter suas *dec.* 558. juxta Venetam alias 699. juxta Lugdunen. *n.* 8. *&* 9. confirmata 18. *Aprilis* 1614. coram Dunozetto seniore inter suas *dec.* 35. *&* 24. *Aprilis* 1643. cor. Dunozetto juniore inter suas *decis.* 708. *&* 9. *Maji* 1644. cor. Othobono inter suas *decis.* 4. Idemque firmatur *in Aretina unionis* 22. *Jun.* 1643. 2. *Jun.* 1645. *&* 1. *Aprilis* 1647. cor. Ghislerio, & 18. *Martii* 1652. coram Verospio, quarum ultima est impressa *dec.* 224. *p.* 12. *rec.* 10

Non enim ex eo, quod Cathedra transfertur in aliquam Ecclesiam, quæ hujusmodi nova prærogativa decoretur, exinde resultat, antiquam Ecclesiam, in qua prius residebat, illa destitutam remanere, ob dict. compatibilem concursum jure cujusdam communionis, seu verius admissionis ad participationem, ut ex Vamel. *cons.* 10. *n.* 4. 11

ze. n 4. & Seraph. *decif.* 1444. *n.* 7. *cum seq.* advertitur
in dictis decisionibus cor. Bichio; An instar eorum, quæ
habemus in jurepatronatus, quod patronus admittera po-
test non patronum & extraneum ad æqualem participa-
tionem juris præsentandi, aliorumque jurium patrona-
lium, seu honorificorum ex deductis per Greg. & Add.
dec. 349. & 417. Posthium, *de manut. observat.* 32. &
alios ut in sua materia; non enim eainde augetur Ju-
spatronatus, quod unicum est, & individuum residens
penes unam solam personam formalem, neque talis ad-
missio tollit jus, & qualitatem patronalem ab admitten-
te, sed solum illud exercitium, quod prius erat penes u-
12 num in solidum, ita residet penes duos, vel plures, qui
licet materialiter plures constituant personas, unam tamen
personam formalem, seu intellectualem patroni ad dictos
effectus efformant, seu repræsentant; Eodem modo, quo
ad feudum dignitatis de sui natura individuum, ex con-
suetudine præsertim Lombardiæ, datur plurium persona-
rum, imo linearum, seu generum concursus circa exerci-
tium jurisdictionis, & fruitionam, seu commoditatem,
ex deductis in Mutinen. feudorum de Rangonibus *sub tit.
de fendis, disc.* 8. cum similibus.

Ad id autem probandum decisiones ponderant eadem
adminicula, quæ pro antiqua Cathedralitate considerata
sunt in *d. dec.* 353. *p.* 5. *rec.* utpote adhuc actualiter continu-
antia, ut sunt præsertim, retentio, & usus insignium A-
gni Paschalis, campana interdicti, celebratio dedicationis,
præeminentiæ, & similia; Eo potissimum ponderato, quod
omnimoda translatio Cathedræ de una Ecclesia ad alte-
ram, cum abdicationa totius juris ab antiqua fieri non
13 potest sine authoritate Apostolica ad text. *in c.* 1. *&* 2. *de
transl. Epifc. cap. mutationes* 57. *q.* 1. *c. felix*, *& c. precipi-
mus* 16. *q.* 1. cum Concord. per Rebuff. *in praxi benafic. tit.
de Decreto in Ecclesia Cathedrali*, n. 1. & 5. Lother. *de
benef. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 118. *Marsicen. jurisdict.* 26. *Majà*
1651. cor. Corrado *dec.* 153. *p.* 11. *rec. n.* 12.

Verum istud motivum præsertim deficientis beneplaci-
ti Apostolici, pro meo judicio videbatur satis retorqueri
posse, ac esse nimis efficax ad excludendam etiam anti-
quam cathedralitatem, qua corruente omnia præmissa,
tanquam ex deficiente præsupposito, seu fundamento mu-
le sua corruunt, quoniam defectus potestatis æque percu-
tit translationem omnimodam, ac etiam alteram accu-
mulativam, per viam societatis, seu participationis; Si-
cuti enim solius Papæ est Cathedram ab una Ecclesia
tollere, & ad alteram omnino transferre, ita ejusdem
unice ac privative est, Ecclesias, Cathedrales, Territo-
ria, & Diœceses dividere, seu unire, ut ultra generalia,
de quibus in aliis *hoc tit.* & in altero *de jurisd.* seu *de
beneficiis*, in specialibus terminis hujusmodi unionum,
seu aggregationum patet ex dict. Aretin. & Vercellen. ubi
tntum ea authoritate Apostolica, & Pontificiis diploma-
tibus firmatur. Et consequenter unum de tribus, retento
hoc præsupposito deficientis beneplaciti Apostolici dicen-
dum est, vel scilicet, quod Ecclesia Sancti Salvatoris ita
nullum haberet jus cathedraticum, neque in toto neque
pro parte, quod prorsus fabulosum esset asserere, vel quod
stante longissima pœne sex sæculorum observantia, in-
traret beneplacitum præsumptum, quod ita convenire po-
test uni ac alteri translationis speciei, vel demum, &
probabilius, quod dictus actus gestus post recuperatam pri-
stinam libertatem per piissimum Regem Conquistatorem,
ac S. Episcopum Libranam, illosque Christianos, quos in
magnæ pietatis, & Religionis zelo, & fervore constitu-
tos præsupponere debemus, fuerit agnitio veritatis, rein-
tegrando scilicet antiquam veram Cathedralem, ob cujus
accidentale impedimentum captivitatis, & contuversio-
nis ad impios usus altera Ecclesia, provisionaliter, &
tamquam subrogata partes vicarias expleverit, unde pro-
pterea observabam istas duas inspectiones, Cathedralita-
tis scilicet antiquæ, & actualis esse simul connexas, at-
que improbabilitatem secundæ pendere ab improbabilita-
te primæ, tamquam ex nimis vero præsupposito, ac ra-
dice infecta.

Clarius concurrentibus tot adminiculis clara convin-
centibus a dicto anno 1118. citra, cathedralitatis pos-
sessionem in sola Ecclesia Sancti Salvatoris, exclusive,
seu privative ad alteram.

Potissimum vero, ac principaliter, quia si vera esset hu-
jusmodi accumulativa translatio, & ita & taliter quod
14 cathedralitas penes utramque resideret, pernecesse dari o-
porteret, quod Capitulum, & Canonici, ex tunc & æquali-
ter in utraque Ecclesia adesse, ac inservire debuissent, at-
que potius in ista Ecclesia antiqua continuative, quam
in ea quæ de novo jure cujusdam societatis, & partici-
pationis ad cathedralitatem admissa fuit. Atque stante
existentia, & continuatione Episcopi supponenda est exi-
stentia ejusdem Capituli antiqui; quod comprobatum re-
manet a pluribus tunc temporis literis Apostolicis, & Re-
giis de Capitulo etiam mentionem facientibus, & tamen
nulla pars Capituli, nullique Canonici remanserunt in
ista Ecclesia S. Mariæ, dum ista post annos 22. de anno
scilicet 1141. erecta fuit in Collegiatam per Episcopum
Bernardum, illi assignando in Priorem unum ex Cano-
nicis Capituli Cathedralis.

Et quod magis est, hujusmodi erectio fuit sub natura 15
omnino diversa, Canonicorum scilicet Regularium, &
sub omnimoda exemptione a jurisdictione Ordinarii, &
sub immediata protectione, & jurisdictione Sedis Aposto-
licæ, itaut in literis a Clemente VII. & Sixto V. ab eo-
dem Collegio super hujusmodi exemptionis confirmatione
obtentis, narretur istam Ecclesiam Collegiatam ab initio
suæ erectionis notam esse omnino exemptam a jurisdi-
ctione Ordinarii, aliumque nunquam agnovisse Superio-
rem, nisi Sede Apostolicam, & proprium Prælatum re-
gularem, qui Prior nuncupatur.

Ex his enim multa resultare videntur incompatibilia
cum dicta continuatione. Primo quia omnis Cathedralis
de necessitate est Collegiata ad text. *in cap. novit*, *& cap.
quantum, de iis, quæ fiunt a Prælato sine consensu Capi-
tuli*, Bisignen. *dec.* 13. *num.* 3. *de præbendis cum Concord.*
per Barbos. *de Canonicis*, *cap* 2. *num.* 2. *& in eisdem de-
cisionibus cor. Bichio*, *præsertim secunda*; Et consequen-
ter si ista remansisset Cathedralis, jam habebat Colle-
gium, ac propterea prorsus improprium esset, quod post
annos 22. erigeretur in Collegiatam sub Prælato assum-
pto ex Canonicis S. Salvatoris, cum non videretur, ad
quod propositum hujusmodi erectio facta sit.

Secundo quia interim dicto spatio annorum 22. fuisset
dare Cathedralem destitutam Capitulo, & Canonicis, qui
pernecessa, & de natura ut supra sunt in ea præsuppo-
nendi: Tertio quia si juxta præmissam theoricam, hujus-
modi unio, seu accumulatio non præjudicat unitati, ita-
ut vere, & realiter dicatur una Ecclesia Cathedralis ita
constituta ex duabus materialibus, unumque, & idem sit
Capitulum materialiter divisum, seu distributum pro utriuf-
que servitio, hinc sequitur, quod pernecesse dare oportet
unam eamdemque naturam, cum alias implicet in adje-
cto, ut unum, & idem corpus identificum, ac indivi-
duum duas haberet diversas, imo contrarias naturas,
quales sunt sæcularis, & regularis.

Et quarto, quod Ecclesia Cathedralis sponsa Episcopi,
istum ob dictam amplissimam nativam professatam exem-
ptionem in nihilo cognosceret in suum Sponsum, alium
nempe suum Priorem habendo in Superiorem Sponsum,
& Rectorem, quæ omnia implicant, quoniam esset alias
dare, vel duo capita in eodem corpore, vel duos viros
ejusdem sponsæ, sive quod illa quæ est de jure sponsa
unius, esset in fruitione, & subjectione alterius, cum
pluribus similibus inconvenientibus.

Adversus hæc fortissima, & forte indissolubilia argu-
menta dantur in decisionibus, præsertim secunda coram
Bichio, nonnullæ responsiones, super quarum subsisten-
tia, ab initio insinuatum motivum fascinationis, qua ob
causarum affectionem, Advocatorum ingenia laborare so-
lent, ac aliarum summæ reverentiæ debitæ majestati Tri-
bunalis me refero ad ipsarum decisionum Rectorem; fa-
teor tamen mei intellectus, vel imbecillitatem, vel fasci-
nationem, quod illas percipere non poterat; Siquidem quo-
ad erectionem Ecclesiæ in Collegiatam, dicitur illam non 16
implicare, utpote eaequatam ob abundantiorem cautelam,
cumulando istum titulum explicitum titulo implicito Col-
legialitatis, jam de natura existenti ob dictam conclusio-
nem, quod omnis Cathedralis pernecesse dicitur collegia-
ta: Si enim ista Ecclesia erat jam cathedralis, suumque
habebat capitulum cum longe majori prærogativa cathe-
dralitatis, non videtur quam probabilitatem haberet ista
accumulatio tituli longe inferioris, ac minus digni Col-
legiatæ, & quod magis, cum dicta circumstantia omni-
no diversæ, imo contrariæ naturæ, ut clare ad sensum.

Ad exemptionem vero dicitur, eam percutere solam ob- 17
servantiam disciplinæ regularis, non autem reliqua con-
cernentia ipsam Ecclesiam Cathedralem, vel quia in hac
parte exemptio non suffragetur, atque Collegium in re-

liquis

liquis Episcopo remaneat subditum, vel quia ipse Episcopatus ita implicite deputatus censeatur etiam Abbas, seu Superior Regularis, cujus alter Prælatus regularis vicarias partes gerat, juxta decisiones in Montis Regalis coram Cocc. 157. & 69. p. 1. rec. cum aliis, de quibus in Romana *Jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii, sub tit. de Jurisdict. disc.* 34.

Ista responsio tunc pro meo judicio recte procederet, quando certum esset istam esse Ecclesiam Cathedralem, atque Canonicos Regulares in ea existentes constituere ejus unicum capitulum, quia nempe alterum non adesset Capitulum, nullique alii Canonici, unde propterea quæstio non esset super jure cathedratico, & qualitate Capituli Cathedralis, sed his pro certo præsuppositis, sola quæstio esset super jurisdictione, vel exemptione respective inter ipsum Episcopum, & Capitulum, quo casu intrat dicta conciliativa distinctio, de qua latius *in dict. Romana jurisd. seu tit. Cardinalitii*; in hac vero facti specie punctus quæstionis est in ipsa qualitate, propter existentiam alterius Ecclesiæ, quæ se dicit Cathedralem, & alterius Collegii, seu corporis, quod se dicit ipsius Cathedralis Capitulum, in quibus terminis nulla datur auctoritas, vel ratio congrua, stante præsertim diversitate, imo contrarietate naturarum, ac etiam observantia pene sex sæculorum, in quibus nulla datur probatio, vel memoria, quod Archiepiscopus, cum visitatione, vel aliis actibus agnoverit istam Ecclesiam in suam sponsam, & subditam, dictosque Canonicos, & Priorem in subditos, seu membra illius corporis, cujus ipse esset caput, vel quod ipsa Ecclesia, & Canonici respective numquam recognoverint Archiepiscopum in sponsum, ac respective caput, & Superiorem, ideoque istius Collegii erectio in omnem eventum referenda videtur ad illum titulum, seu modum, de quo *disc. seq.*

18 Alterum fortissimum adminiculum exclusivum hujus cathedralitatis resultabat ex pluribus laudis supra insinuatis ab anno 1220. in quibus semper Ecclesia Sancti Salvatoris præsupponitur superior, domina, & magistra, præsertim vero in laudo anni 1313. Archiepiscopi de Aragonia, per utramque partem acceptato & executioni demandato, in quo expresse determinatur, quod Ecclesia S. Mariæ teneatur recognoscere Ecclesiam S. Salvatoris in matrem, superiorem, & magistram, quod manifeste implicat cum dicto coæquali jure cathedratico, cum non possit una, & eadem persona individua, esse eodem tempore dominus & servus, discipulus & magister, superior & subditus, &c. non data præsertim compatibili diversitate respectuum.

Huic argumento respondet secunda decisio coram Bichin; dicti laudi sensum esse, quod dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ teneatur recognoscere alteram S. Salvatoris in matrem, superiorem, & magistram aliarum Ecclesiarum Urbis Cæsaraugustanæ, non autem sui ipsius. Hæc autem responsio minus tuta quoque videbatur. Tum quia nulla contentio erat cum aliis Ecclesiis, sed inter ipsas super præeminentiis, unde prodiit laudum ad lites, & controversias terminandas; Tum etiam quia cum obligatio recognoscendi recta esset ad unam Ecclesiam erga alteram, hinc proinde actio, & passio non intrabat nisi inter seipsos, ut ad sensum; Et demum quia si juxta earumdem decisionum intellectum utraque Ecclesia pariformiter, ac æquali jure concurrit ad efformandam illam cathedralem, quæ omnium aliarum Ecclesiarum Urbis, & Diœcesis esset mater, domina, & magistra, hinc sequeretur prorsus improprium esse dictum terminum recognitionis unius ab altera, sed dici debuisset quod omnes aliæ Ecclesiæ ambas in dominas, superiores, matres, & magistras recognoscerent.

19 Agnoscentes autem scribentes in contrarium in disputatione habita coram Cerro subrogato ut supra, insubsistentiam hujus responsionis, recurrebant ad alteram nullitatis dictorum laudorum, præsertim dicti ulterioris acceptati & executi, ex eo quod non adesset beneplacitum Apostolicum juxta dispositionem *Extravag. Ambitiosæ*, quam receptum est extendi etiam ad compromissum, quod fieri non poterat in Archiepiscopum per hanc Ecclesiam exemptam & Sedi Apostolicæ immediate subjectam, & huic responsioni innititur decisio 10. *Decembr.* 1660. cor. Cerro *dec.* 84. post Bonden. *n.* 9. sed pariter ista videbatur minus tuta, ob cessantem necessitatem beneplaciti Apostolici, dum agitur de compromisso facto per duas Ecclesias in persona proprii Archiepiscopi, qui alias erat utriusque Judex competens, unde nulla aderat species alienationis ob quam hic actus cadat sub dicta extrav. ut contingit, quando fit compromissum in privatum, seu alias incompetentem, tam de jure quam de facto, ex iis, quæ proxime & in terminis jurisdictionalibus habentur in *Astoricen. seu nullitatis jurisdictionis sub tit. de jurisd. disc.* 7. & generaliter apud Cavaler. *dec.* 227. *n.* 4. & plenius *in Papien. manutentionis* 13. *Martii* 1654. cor. Peutingerio cum aliis quæ in simili habentur in materia compromissi super feudis *in Camerin. sub tit. de feud. disc.* 49. Nil obstante consideratione deducta in dicta ultima decisione cor. Cerro, quod ob plenissimam exemptionem hujus Ecclesiæ a jurisdictione Archiepiscopi, ac subjectionem immediatam Sedi Apostolicæ ita dicatur compromissum in eum, qui nullam habebat jurisdictionem. Tum quia id adaptabile non videtur Ordinario habenti, nedum nativam ac originariam jurisdictionem cum Regularibus ab accidentali solum impedimento privilegiorum suspensam, verum in plerisque casibus a Sacr. Conc. Trident. & Apostolicis Constitutionibus præscriptis actualem quoque, unde omnino incompetens, & mere privatus dici non potest, ex iis quæ pluries habentur in sua materia *sub tit. de jurisdictione*; Tum clarius quia videtur ita deduci contradictoria, dum in decisionibus coram Bichio, ut supra, firmatur subjectio & competentia respective quoad concernentia cathedralitatem, ejusque jura, seu effectus; cum alias omnino implicet unam eandemque Ecclesiam esse cathedralem, & tamen nullatenus recognoscere Episcopum in ejus caput, superiorem, & sponsum, & hæc ultra præsumptionem beneplaciti a tam diuturno tempore resultantem.

Non leve quoque observabam resultare adminiculum; ex eo quod de anno 1318. jam exortæ fuerant, & vertebantur inter istas Ecclesias graves dissensiones, & tamen cum Joan. XXII. Cathedralem Cæsaraugustanam erexerit in Metropolitanam, sola Ecclesia Sancti Salvatoris de hujusmodi præeminentia solemnitatem celebravit, obedientiam a suffraganeis recepit, aliosque actus Metropoliticos gessit, absque eo quod dicta altera Ecclesia aliquod imaginabile signum hujusmodi novæ præeminentiæ dedisset; Licet enim Bulla erectionis loquatur de Ecclesia Cæsaraugustana in genere, & sic de sola formali, unde convenire potest utrique materiali eam constituenti, quatenus hoc oppositum subsisteret. Attamen id videtur magnum adminiculum hujusmodi præsuppositi destructivum, cum omnino improbabile sit, quod ex duobus consortibus idem jus æqualiter & pro communi habentibus, & & inter se æmulis, magnam prærogativam postmodum superventam, unus debeat agnoscere & exercere, alter vero omnino negligere.

Exercitium siquidem unius, posito certo jure utriusque, illud conservat in totum etiam respectu alterius, quando non constet quod a consorte actus geratur in solidum & privative, secus autem isto casu, ex iis quæ præsertim habemus in materia jurispatronatus, vel jurisconferendi cum similibus, sed ubi jus alterius consortis est dubium & controvertitur, tunc hujusmodi non est magnum argumentum. 20

Prout, & in idem fortissimum adminiculum resultare videtur ex hujus Ecclesiæ Cæsaraugustanæ secularizatione facta per Clement. VIII. de anno 1608. quoniam Ecclesia S. Mariæ, quæ juxta decisiones est una & eadem, adhuc continuavit, & actualiter continuat in statu regulari; Licet enim literæ sæcularizationis loquantur pariter de Ecclesia Cæsaraugust. in genere, unde utrique d. sæcularizatio convenire posset, ut supra, nihilominus intrat eadem responsio, de qua proxime quoad jus Metropoliticum, ex duplici nimia clara demonstratione, una jam dicta incompatibilitatis, quod una & eadem Ecclesia formalis, & individua, atque unum & idem Capitulum constituerentur ex duabus diversis imo contrariis naturis; Et altera clariori, ac ad evidentiam, quoniam in iisdem literis distincte enumerantur omnes dignitates & Canonicatus ex quibus Capitulum sæcularizatum constituitur, atque hæ omnes adamussim conveniunt illis Dignitatibus & Canonicis qui sunt in Ecclesia S. Salvatoris tantum; Prout & in eisdem literis præscribitur modus distribuendi portiones, aliaque gerendi huic Ecclesiæ tantum convenientia, absque eo quod per imaginationem aliquid diceretur, vel disponeretur, quod dictæ alteri Ecclesiæ, ejusdem Capitulo, Canonicis, vel portionariis conveniret; Ideoque scribendo 21

in cau-

in causa, dicebam hanc videri demonstrationem mathematicam, quoniam si Ecclesia Cæsaraustana æqualiter ex hujusmodi Ecclesiis materialibus & Capitulis constituta esset, literæ prædictæ in omnibus utramque percutere debuissent, ut ad sensum.

Huic adeo convincenti argumento respondebant scribentes in contrarium, atque responsionem admisit prima decisio 17. *Maji* 1658. coram Cerro, quod jura istius Ecclesiæ præservata remansissent ob clausulam *sine ejus præjudicio* contentam, sive in ipsis literis sæcularizationis, sive in literis separatis; verum responsio non satisfaciebat, quinimo dicebam id potius retorqueri, quoniam si animo fuisset Pontificis concedentis sæcularizationem, quod ista Ecclesia esset æque Cathedralis & Metropolitica cum altera, tamquam unica, utique prorsus incongrua, imo inepta dicta præservativa, præsupponens quid diversum, potissime ob circumstantias in dicto Pontifice concurrentes. Tum ob eximiam peritiam personalem, ultra eam, quæ ob doctos Datariæ, & Cancellariæ officiales in quolibet Pontifice præsumitur; Tum ob certam & distinctam notitiam, quam hic Pontifex de hujusmodi Ecclesiarum controversiis habebat, tam pro tempore, quo fuit Advocatus, quam occasione sedendi per plures annos in Rota; ubi jam pendebant, ac etiam occasione Nunciaturæ Hispaniarum per eum exercitæ, & fortius, quia hujusmodi negotium sæcularizationis plurium annorum spatio in Curia, & Congregatione Consistoriali ventilatum fuerat, unde erat negotium notorium satis mature discussum.

Et demum, magnum adminiculum resultare videbatur ex contraria observantia tot sæculorum, dupliciter concurrente. Primo scilicet ob exercitium & possessionem jurium Cathedraticorum & metropoliticorum per solam Ecclesiam S. Salvatoris, & secundo ob acerrimam litem tamdiu substentatam per istam aliam Ecclesiam, ejusque Capitulum super solis præeminentiis mere cæremonialibus, neglectis juribus, & jurisdictionibus, aliisque emolumentis ex jure Cathedratico & metropolitico respective resultantibus, atque curando cum tot affectatis, & mendicatis adminiculis solum substinere, quod illa antiquitus fuerit Cathedralis, quodque de præterito dictam prærogativam habuerit, ut patet ex *dictis dec.* 353. *part.* 5. *&* 177. *part.* 6. *rec.* unde omnibus his simul, & unitim consideratis, pro meo judicio nimis clarum videbatur, quod hujusmodi prætensio nullam haberet subsistentiam, & consequenter decisiones desuper editæ non caperent intellectum, id tamen referendo potius ad proprii intellectus imbecillitatem, & fascinationem ut supra, ideoque super ista omnibusque aliis causis non intendo dare judicium, sed tantum sincere proferre quid sentirem, ita forte magis meas ineptias demonstrando, atque discurrendo pro sola doctrina.

E A D E M.

Posita Cathedralitate plurium Ecclesiarum simul concurrentium ad unam Cathedralem efformandam, an una Ecclesia, vel ejus Capitulum præscribere possit privative ad alteram majores prærogativas, ut exercitium jurium Cathedraticorum, & quid quoad Capitula in utraque existentia, an dari possit, quod Capitulum existens in una dicatur Capitulum utriusque Ecclesiæ, itaut alterum Capitulum existens in altera constituat solum Collegium inferius, ac diversum a Capitulo Cathedralis?

Et quatenus utrumque Capitulum sit ejusdem qualitatis, itaut unum & idem Capitulum Cathedralis constituat, an utriusque Ecclesiæ, & Capituli respective jura sint æqualia. Quo modo eorundem jurium possessio, & exercitium dividi debeant, vel qui melior esset modus hujusmodi controversias terminandi & componendi.

S U M M A R I U M.

1 *Casus disputationis.*
2 *De distinctione jurium, quæ sunt Cathedralitati pernecesse annexa, ejusque consecutiva ab aliis diverso jure competentibus, ut in istis etiam unum Capitulum possit considerari tamquam duo diversa, & distincta.*
3 *Decisiones editæ in uno dubio sunt præsupponendæ in disputatione alterius dubii.*
4 *Sub expresso venit totum id, quod sub eo de jure continetur.*
5 *Jus individuum, quod habitu residet penes unum corpus, vel genus, potest in exercitio competere uni, & non aliis de eodem genere.*
6 *Jus Capituli Sede vacante potest in exercitio competere uni tantum Capitulari.*
7 *Possessio temporis valide considerabilis est manutenibilis etiam ubi jus resistit.*
8 *Quando in concordiis inter Ecclesias, & super jurisdictione, aliisque juribus incorporalibus requiratur Beneplacitum Apostolicum.*
9 *Dari potest in Ecclesia Cathedrali erectio novi Collegii, quod sit quid diversum a Capitulo Cathedralis.*
10 *Dantur exempla plurium Collegiorum in eadem Ecclesia.*
11 *Quæ sit Ecclesia Cathedralis Urbis, & qui constituant hujus Capitulum Cathedralis.*
12 *De modis dividendi exercitium præeminentiarum & jurium Cathedraticorum inter duas Ecclesias, & duo Capitula.*
13 *In divisione desideratur æqualitas, & divisio inæqualis rescinditur.*
14 *Quando & ex quibus causis sit supprimendus aliquis Conventus, vel status regularis.*
15 *Expenditur* Vanes cons. 10. lib. 1.

D I S C. V.

CUm in vim rei judicatæ extensæ ad Cathedralitatem actualem, nunquam nec disputatam nec decisam, *ut disc. præced.* relatæ essent literæ exequutoriales, amplissime demandantes Capitulo Sancti Salvatoris admissionem Capituli Sanctæ Mariæ ad æqualem possessionem & participationem omnium jurium, jurisdictionum, & præeminentiarum ratione Cathedralitatis, ac juris metropolitici competentium, ex parte vero dicti Capituli Sancti Salvatoris, me & aliis ejus Advocatis consulentibus, facta esset declaratio, se esse mandatis Rotalibus, reservatis iis, quæ sibi jure particularium privilegiorum, contractuum, transactionum, sententiarum, & legitimæ præscriptionis privative competerent; Hinc prætensum fuit per alteram partem hujusmodi declarationem esse captiosam, atque inobedientiam, & contumaciam potius continere, proindeque locum esse declaratoriæ, unde assumpta desuper disputatione sub die 5. Julii 1660. super dubio, *An constaret de sufficienti paritione*, negativa prodiit resolutio confirmata 10. *Decembris ejusdem anni*, ut liquet ex decisionibus desuper editis, cor. Cerro impressis post collectiones Bondeni, *dec.* 80. *&* 84. 1

In hujusmodi autem disputationibus, Scribentes pro Ecclesia & Capitulo del Pilar dicebant, & Rota eorum assumpta recepit, quod firmata actuali cathedralitate, exinde de necessario consequenti resultabat competentia exercitii, & possessionis omnium jurium Cathedralitati annexorum, ejusque consequutivorum, proindeque super eis omnibus parendum erat, reservato jure alteri Capitulo agendi super illis juribus, & jurisdictionibus particularibus, quæ sibi, & Ecclesiæ ex præscriptione, vel aliis titulis privative competere prætenderetur, *ut in decisione* 5. *Julii in fine*. 2

Cum ea hac parte doceretur istam Ecclesiam possidere multa bona & jura ex unionibus factis per Summos Pontifices, seu Regum donationibus, aliisque piis dispositionibus, dicitur in ultima decisione 5. *Decembr.* 1660. §. *fin.* per Pilatenses non prætendi, nisi jura corporalia, & incorporalia quæ sunt annexa, connexa, & pendentia a jure Cathedratico competentia his Capitulis tamquam unico corpori formali ex eis constituto. Cætera enim pernecesse non dependentia a Cathedralitate non sunt communia, cum in istis recte dici possint duo Capitula, & duæ Ecclesiæ distinctæ & separatæ, juxta decisionem Vercellen. cor. Penia 1699. *n.* 9. *confirmatam, coram Dunozetto seniore, & juniore, & in Aretina unionis, ut in disc. præced.* 3

Ad transactiones vero & sententias arbitramentales deductas ex parte Capituli S. Salvatoris, ultra quod dicitur

esse

esse exceptiones altioris indaginis examinandas postquam paritum fuerit: Respondetur transactiones esse personales, sententias autem arbitramentales esse invalidas ex defectu beneplaciti Apostolici, sine quo in Archiepiscopis adesset defectus jurisdictionis cum ista Ecclesia ejusque Capitulo ratione amplissimæ exemptionis cum immediata subjectione Sedi Apostolicæ; Ad immemorabilem vero per aliquos ex Scribentibus pro Ecclesia Sancti Salvatoris deductam, respondetur illam ex continua lite, & contradictionibus interruptam, seu impeditam fuisse, ex qua causa cessavit etiam observantia, sine qua lapsus temporis nullius est operationis circa præsumptionem beneplaciti Apostolici, vel in transactionibus, vel in compromisso requisiti.

3 Scribens autem pro Capitulo S. Salvatoris, præsupposita etiam, tam antiqua, quam actuali qualitate cathedratica, & metropolitica in utraque Ecclesia jam firmata per præcedentes decisiones, quas juxta receptum stylum in disputationibus super novo & diverso dubio impugnare non licet, sed præsupponere oportet; In Congressibus desuper habitis dicebam, duas efformandas esse inspectiones, seu duos punctos assumi debere. Primo, posito quod Capitulum Pilatense dici possit etiam Capitulum Cathedralis circa concursum & participationem jurium Cathedraticorum habitum, adhuc tamen recte dari poterat quod exercitium uni & non alteri parti ejusdem Capituli ex præscriptione aliisque titulis competeret. Et secundo fortius quod neganda esset in dicto Capitulo S. Mariæ hujusmodi qualitas, quodque potius illud dicendum esset Collegium regulare diversum a Capitulo Cathedralis, quod respectu utriusque Ecclesiæ materialis seu unicæ formalis constitueretur solum a Dignitatibus & Canonicis enunciatis in Bulla sæcularizationis residentibus apud Ecclesiam S. Salvatoris, qui proinde dicendi etiam essent Canonici S. Mariæ consideratæ tanquam Cathedralis, vel Metropolitanæ.

Quatenus pertinet ad primam, de qua solum in Rota actum fuit dicebam quod licet vera sit dicta distinctio inter jura cathedralitatis consecutiva, eique connaturalia,
4 tualia, seu ab ea inseparabilia, & alia alicui Cathedrali accidentaliter competentia ut supra, quodque de jure, posito jure cathedratico dicta consecutiva etiam sine expressione venire dicantur, ex deductis apud Coccin. *dec.* 136. *n.* 3. Burat. *dec.* 125. *n.* 4. quia sub expresso venit totum id quod sub eo de jure continetur; Nihilominus id recte procedit quoad jus habituale, quod utpote indi-
5 viduum resideret penes totum corpus constitutivum unius personæ intellectualis, & successive penes singula membra ejusdem corporis constitutiva in solidum. Secus autem quoad actum, seu exercitium, vel commoditatem, quod non implicat esse penes unum privative ad alios de eodem corpore, seu universitate, ut frequens habemus in materia juspatronatus competentis alicui familiæ, seu generi personarum, quia ipsum jus tanquam individuum residet penes omnes de eo genere insolidum, & tamen quoad exercitium juris præsentandi, aliorumque jurium honorificorum, illud esse potest, & solet penes aliquot tantum, quia penes seniorem, vel primogenitum &c. Idemque habemus in jure conferendi competente alicui Capitulo, cujus exercitium ex consuetudine, vel alio titulo sit penes Canonicum hebdomadarium, seu turnarium; & in feudis dividuis juris Longobardorum competentibus omnibus agnatis, quorum tamen jurisdictio, vel administratio sit penes unum tantum, vel e contra in feudis individuis, quorum exercitium & commoditas potest esse dividua ex iis, quæ in hac materia habentur deducta *in mutinen. feudorum in Rangonibus sub tit. de feudis, disc.* 8. & non semel: sub tit. de fideicomm. in materia majoratuum.

Et in his terminis specialibus juris annexi Cathedrali-
6 tati, ut est jurisdictio & administratio Ecclesiæ Sede vacante, ut exercitium hujusmodi juris possit penes primam Dignitatem, vel alium Capitularem tantum privative ad alios habetur *dec.* 194. apud Posth. *de manut.*

Unde cum in facti specie concurrerent quamplures sententiæ arbitramentales, necnon concordiæ, ac etiam longissima observantia pene sex sæculorum, circa exercitium omnium jurium Cathedraticorum, & Metropoliticorum penes istam partem Capituli Sancti Salvatoris privative, absque eo quod altera pars S. Mariæ unquam in hujusmodi juribus se ingesserit, cum solum ejus prætensio, super qua tamdiu litigatum fuit, perciperet præeminentias in concursibus: Ideirco posito etiam æquali jure Cathedratico, & Capitulari, adhuc improbabile videbatur, ut illa pars, quæ per sex pene sæcula in hac possessione fuerat privative ad alteram, ita de facto hujusmodi antiqua possessione privata remaneret, ex dicta juris regula, seu compatibilitate ob distinctionem inter jus habituale, & actuale, seu exercitium, ut supra.

Et quoad prætensam invaliditatem laudorum, ac transactionum, dicebam istum esse punctum petitorii, sub 7
cujus prætextu antiquissimus possessor sex sæculorum spoliari non debeat, quoniam etiam in iis, in quibus ob juris resistentiam regulariter possessio non suffragatur non justificato titulo, adhuc illa operativa est, & manutentionem exigit, quando est temporis valde considerabilis, Capyc. *dec.* 209. *n.* 18. Capyc. Latr. *consult.* 68. *num.* 23. Rot. *decis.* 534. *part.* 1. *divers. num.* 2. Add. ad Gregor. *dec.* 370. & ad Buratt. *dec.* 131. *n.* 9

Verum neque in petitorio hujusmodi defectus aliquam subsistentiam habere videbatur, Tum ex iis, quæ circa compromissa, seu sententias arbitramentales, *disc. preced.* habentur deducta, Tum etiam quia licet vera sit propositio quod dispositio *Extravag. Ambitiosæ* locum sibi vendicat etiam inter duas Ecclesias, licet ageretur de jurisdictionibus ac juribus incorporalibus, & per viam transactionis ex deductis in Acernen. Vicarii cor. Othob. *inter suas dec.* 220. & in eadem 1. Julii 1652. cor. Bichio, & habetur actum in eadem causa Acernen. *sub tit. de Jurisd. disc.* 24. cum similibus. Nihilominus id recte procedit, quando agitur inter duas Ecclesias diversas, & diversa Capitula, atque de tollendo ipsum jus uni, illud transferendo in alterum; Secus autem ubi ipsa jure penes eandem Ecclesiam formalem, idemque Capitulum residente, agitur de solo exercitio inter ejusdem Ecclesiæ ministros, seu ejusdem corporis membra, tamquam per speciem cujusdam divisionis; Quia tunc non instant termini prohibitæ alienationis, & successive non requiruntur solemnitates requisitæ per Sacros canones, præsertim per dictam *Extrav. Ambitiosæ*, quæ neque de tempore aliquorum compromissorum vel transactionum prodierat, ad text. *in cap.* 1. *& finali de pactis in sexto*, Seraph. *dec.* 36. *&* 161. *n.* 2. Rot. *dec.* 218. *n.* 3. *cum seqq. part.* 7. *rec. dec* 402. *n.* 1. *part.* 5. *decis.* 160. *part.* 11. & in aliis.

Quo vero ad alteram inspectionem, quod scil. posi- 8
to etiam jure cathedratico, seu metropolitico penes dictam Ecclesiam Sanctæ Mariæ æque principaliter concurrentem, juxta sensum decisionum, ad efformandam ipsam Cathedralem, seu Metropolitanam. Adhuc tamen Prior, & Canonici Regulares apud eam existentes non concurrerent ad efformandum Capitulum, quod solum resideret penes Dignitates, & Canonicos Sæculares connotatos in Bulla sæcularizationis, itaut istud aliud Capitulum Sanctæ Mariæ esset Collegium regulare existens in ipsa Ecclesia Cathedrali sæculari, ut quid diversum a Capitulo Cathedralis.

In congressibus desuper habitis, aliis hujus partis de- 9
fensoribus visum fuit istud motivum continere subtile ratiocinium, non de facili recipiendum, quodque solum insistendum esset in jam dicto primo motivo, unde propterea acquiescendo, ut par erat, voto majoris partis, motivum neglectum fuit; Verum nisi proprii partus affectio deciperet, illud mihi videbatur considerabile, quodque, ut nostri dicere solent, poneret gladium ad radicem, quoniam ita admissis etiam omnibus resolutionibus quoad ipsius Ecclesiæ honorificentiam & præeminentias in genere, cessabant effectus, dum nil intererat, vel interest Capitulo sæculari Sancti Salvatoris, ipsum dici, ac esse Capitulum etiam Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quodque ista sit quoque Cathedralis, quoties dictum alterum Capitulum Regulare non esset Capitulum Cathedralis, sed collegium Regulare diversum.

Dicebam igitur, retento themate earumdem decisionum, præsertim priorum 21. Junii 1655. & 6. Martii 1656. coram Bichio, quod illi Canonici, qui existebant de tempore recuperatæ libertatis residentes cum Episcopo apud Ecclesiam S. Mariæ, & constituentes Capitulum cathedralis, non fuerunt suppressi, ideoque mutata solum localitate materiali, illud Capitulum sæculare, quod ab ipsa Civitatis conversione ad fidem aderat, quodque a dicto anno 1118. usque ad annum 1141. in quo istud Collegium regulare erectum fuit, in rerum natura extitit, esset illud idem quod prius aderat, Et consequenter,

dictum

dictum Collegiom noviter erectum, cujus caput fuit unus ex dictis Canonicis antiqui Capitoli, fuit corpus omnino diversum, quoniam impossibile est dicere, ut corpus jam creatum, & ab antiquo existens, possit denuo ex integro tamquam ex nihilo creari, cum solum in hujusmodi corporibus politicis jam extantibus detur aliqua extensio, vel diminutio circa numerum majorem, vel minorem canonicatuum, qui erigantur, vel supprimantur, semper tamen est unum & idem corpus.

Multo magis accedentibus tot aliis circumstantiis, & demonstrationibus. Primo nempe stante diversa natura, quod unum erat sæculare, alterum Regulare, quo implicat, ut *in disc. præced.*

Secundo ob omnimodam exemptionem, & independentiam ab Episcopo, quod illud novum corpus Regulare in ipsa sui creatione obtinuit, ut etiam *d. disc. præced.*

Tertio fortiter, quia ut dictum est, Bulla sæcularizationis loquens de Ecclesia formali, & successive de ejus Capitulo etiam formali & in genere, individuam numerum, qualitatem, futuram collationem, aliasque minutas circumstantias omnium Dignitatum & Canonicorum, quæ omnia adamussim correspondent huic Capitulo S. Salvatoris, nil vero congruit dicto alteri capitulo, seu Collegio. Et demum magni facienda venit observantia a dicto anno 1141. usque ad præsens, quod numquam illud Collegium aliquem gessit actum Capitularem cum Episcopo, vel sine. Neque e converso Episcopus aliquid gessit, ob quod ipse tamquam caput istos agnosceret in membra hujus corporis constitutiva, ideoque pro meo judicio ista veritas videbatur palpari manibus.

Neque novum, vel incongruum est, quod in Ecclesia Cathedrali adesset Collegium inferius ac distinctum a Capitulo, quinimo diversæ naturæ, eodem modo quo non implicat in Ecclesia sæculari adesse aliqua beneficia regularia, vel e converso in regulari adesse sæcularia, juxta ea, quæ de Conventu, seu Collegio Regularium existente in Ecclesiæ sæculari habentur *in Romana jurisd. disc.* 34. Unde videmus quod in Metropolitana Ecclesia Neapolitana adest Collegium Hebdomadariorum erectum pro Ecclesia S. Restitutæ ibidem existente constituentes Capitulum, seu corpus distinctum a Capitulo Cathedralis, cujus caput *Cimiliarca* nuncupatus, tenetur prima dignitas in Collegiata, ut *dec. 99. part.* 10. *recent.* Et in Ecclesia S. Mariæ Majoris Urbis, ultra Capitulum, adsunt duo Collegia distincta cum diversis capitibus in capellis Sixti & Pauli V. ex iis quæ habentur *in Romana Capella, seu praeminentiarum sub tit. de jurisdict. disc.* 35. cum similibus.

11 Atque altius res assumendo, ultra illam Ecclesiam universalem totius Orbis, cujus Episcopus est Papa tamquam Christi Vicarius & Episcopus Episcoporum, est Ecclesia Cathedralis Urbis, cujus est particularis Episcopus idem Papa, ita reduplicative consideratus, ex deductis *in Urbinaten. Juris Metropolitici hoc eod. tit. disc.* 1. & alibi frequenter, juxta unam opinionem est Basilica Lateranensis, & juxta alteram constituitur ab omnibus Basilicis Patriarchalibus ita simul concurrentibus ad unam Ecclesiam formalem constituendam; Capitulum vero Papæ est Collegium Cardinalium, quod originaliter, & in Ecclesia primitiva constituebat Clerum, seu Capitulum Romanum, deinde vero per eundem Papam ut Papam, ob Ecclesiæ dilatationem, & negotiorum multiplicitatem, admissum etiam fuit ad aliquam participationem administrationis Ecclesiæ universalis, ex deductis per Lotter. *de benef. l. 1. q. 8. cum aliis in dicta Romana jurisdictionis, seu Tituli Cardinalitii, sub titul. de jurisdict. discurs.* 34. & in disceptationibus Cardinalis de Albicis de quibus infra in calce. Et tamen tam in d. Ecclesia Lateranen. quam in aliis Basilicis adsunt Capitula habentia in caput, seu primam dignitatem unum ex Cardinalibus; Quæ Capitula dici non possunt constituere Capitulum Cathedralis Urbis, utpote constitutum a Collegio Cardinalium, sed perneccesse dicendum est quod sunt Collegia inferiora, quorum aliqua sunt sæcularia, alia vero regularia, ut est in Basilica Sancti Pauli existentia in Ecclesia Cathedrali, sed omnino diversa ab ipsius Cathedralis Capitulo, & hic mihi videbatur casus præcisus.

12 Demum quoad punctum divisionis inter hæc duo Capitula, posito etiam eorum æquali jure cathedratico, & metropolitico, de quo puncto solum actum fuit in Congregatione particulari ut supra, duo proponebantur modi, unus ex parte Pilatensium, qui juxta hujus causæ factum in reliquis, admissus etiam fuit, æqualis scil. alternationis inter hujusmodi Ecclesias, & Capitula in omnibus functionibus cathedraticis, & metropoliticis, ut ita tolleretur in futurum occasio dissentdiarum: Alteram vero ego proponebam ex parte Ecclesiæ Sancti Salvatoris, ut suppressis Canonicatibus regularibus, istud Collegium quoque secularizaretur, eodem modo quo Clemens. VIII. fecit de dicto altero Capitulo, itaut, tam materialiter, quam formaliter, vere & de facto esset unum idem Capitulum, ita in solo numero accretum; Atque ne in futurum orientur controversiæ, seu continuarent antiquæ æmulationes inter eos, qui essent de una, vel de altera Ecclesia, eodem modo quo in primitiva Ecclesia ortæ fuerunt inter Christianos dicentes, *ego sum Pauli, ego sum Petri, ego sum Apolla, ego Christi, & sic divisus est Christus &c.*

Quod scil. omnino tolleretur hæc distinctio, sed omnes Canonici æqualiter constituentes Capitulum utriusque Ecclesiæ, utrique pariformiter & indistincte servitens per turnum, seu hebdomadas, itaut nullus dici posset Canonicus unius magis, quam alterius Ecclesiæ.

Ex his autem duobus modis, mihi longe melior videbatur iste secundus, Tum quia esset eradicativus omnium hujusmodi æmulationum; quæ ita in futurum continuabunt pejores; Tum quia nullum continet justitiæ, vel convenientiæ detrimentum, ut primus continere videtur, quinimo hujus Ecclesiæ S. Mariæ longe majorem honorificentiam, & decorem, ac majorem cultum contineret, quia loco habendi unum Priorem, & tres, vel quatuor Canonicos Regulares, exiguum Conventum constituentes, ista ejus servitio addictos haberet omnes dignitates, & Canonicos adeo numerosos, & qualificatos.

13 E converso autem hujusmodi divisio collegiativa, seu in stirpes per turnum, mihi injusta, & incongrua videbatur, ita enim datur, quod ille frater quem incertum est an sit talis, & qui ex quadam juris subtilitate talis declaratus est, nunquam possidens paternam hæreditatem, ita constitueret corpus æquale alteri constituto ex pluribus fratribus, indubitatam habentibus filiationem, ac paternam hæreditatem per longissima tempora pacifice, ac privative possidentibus, qualis proprie videbatur casus. Et sic inæqualitas est manifesta contra naturam divisionis, cui connaturalis est æqualitas, itaut si inæqualis deregatur, rescissionem pati debeat, ex deductis *dec. 600. part. 5. recent.* & in terminis spiritualibus habetur *in Novarien. divisionis Parochialium sub tit. de Parochis.*

Prout contra omnem decorem, & convenientiam videtur, ut illæ cathedraticæ, & metropoliticæ functiones primariæ, quæ spatio tot sæculorum in adeo sumptuoso, & magnifico Templo fieri consueverunt per Archiepiscopum, cum adeo numeroso, & qualificato Capitulo, ita fierent in adeo magis angusta, & depressa Ecclesia, & cum sola assistentia modici numeri Regularium. Quodque Sede vacante parvus Conventus Regularis, & acephalus non habens connexionem cum aliqua Religione in universum, regere, & administrare deberet tam diœcesim, quam provinciam; cum plerisque aliis inconvenientibus deductis in quodam discursu desuper materna lingua, seu Italico idiomate edito.

Aliqui de Congregatione in hujusmodi ratiociniis non immorantes, juxta consuetum modernum deplorabilem abusum, captivarunt intellectum cum sola authoritate speciali per scribentes in contrarium deducta Vanespii *canf.* 10. *l. 1. canf. Canon.* ubi ita putat componendam esse consimilem controversiam inter quamdam Ecclesiam Collegiatam sæcularem, & Monasterium Regularium, attestando ita servari inter Ecclesiam Cathedralem Parisiensem, & Ecclesiam Canonicorum Regularium Sanctæ Genovefæ.

Alii vero difficultatem habebant in sæcularizatione prædicta, ex eo fundamento, quod suppressio Regularium concedenda non est nisi, vel de ipsorum consensu, vel in pœnam ob relaxationem disciplinæ regularis, quorum neutrum in præsenti verificabatur.

Nullum vero ex his motivis mihi videbatur probabile, non quidem hoc secundum, cum dicta conclusio procedat, quando ex hujusmodi suppressione præjudicium, vel injuria resultaret universæ Religioni, quæ se offerret malo occurrere cum restitutione disciplinæ, in quibus terminis loquuntur DD. de materia agentes, de 14

quibus

quibus apud Fagnan. in c. inter quatuor, de Religiosis domibus, & in c. relatum, ne Clerici, vel Monach. & habetur actum in Majoricen. sub tit. de Regular. Quæ ratio non erat ad rem adaptabilis, quoniam licet isti canonici profiterentur Regulam Sancti Augustini, attamen cum ista Religione in universum non connectebant non habentes Generalem, vel Provincialem, aliosque Visitatores, vel Superiores, unde dicebam ea hoc solum ad hujusmodi suppressionem deveniendum esse; Si enim Sedes Apostolica adeo soluta fuit sub Innocen. X. supprimendi parvos Conventus quamvis cum universa Religione connectentes sub Generali, Provincialibus, aliisque Superioribus, & Visitatoribus, multo magis id faciendum erat de isto parvo Conventu acephalo.

Quo vero ad alterum fundamentum deductum ex auctoritate Vamesii d. consil. 10. dicebam prorsus erroneum videri deferre auctoritati hujus Doctoris, utpote pecuniæ, vel clientis opportunitati inservientis; atque sive ex malitia, sive ex imperitia ita respondentis, cum manifestis æquivocis, & erroribus facti, & juris.

33 Casus enim Vamesii est, quod cum in eodem loco adessent duæ Ecclesiæ Collegiatæ, una sæcularis, altera Regularis, atque Regularis ratione antiquitatis, vel privilegii præcederet sæcularem; sive inter eas servaretur alternativa; Cum dicta Collegiata sæcularis effecta esset Cathedralis, substinet ipse, quod ob clausulam sine prajudicio, in hujusmodi erectione contentam, & ob regulam de jure tertio quæsito non tollen. non dicatur per hujusmodi erectionem innovatus antiquus status, neque præjudicatum dicto Collegio Regulari.

Hoc autem est assumptum omnino falsum, ex iisquæ in hoc proposito habentur infra in Messanen. erectionis Collegiata hoc eodem tit. disc. 9. ubi conclusionibus ad rem facientibus, & sic manifestus est hujus Auctoris error in jure; Magisque manifestus est alter error in facto circa exemplum Cathedralis Parisien. & Ecclesiæ Sanct. Genovefæ, quoniam istud Monasterium Regulare, nullam nec quidem imaginabilem habet prætensionem Cathedralitatis, vel præcedentiæ cum Ecclesia Metropolitana ejusque Capitulo, sed quia in ea Ecclesia Regulari Canonicorum Lateranensium asservantur reliquiæ præfatæ S. Genovefæ, illius Civitatis præcipuæ Patronæ, quas urgentibus necessitatibus, pro illius populi devotione ad implorandum divinum auxilium, consuetum est processionaliter deferri; Idcirco consuetudo induxit in hujusmodi processionibus, præcedente universo clero regulari, & sæculari juxta ordinem cæremonialis etiam ipso Archiepiscopo, deferri, & associari ipsas reliquias a præfatis Canonicis Regularibus tamquam ministris, & custodibus; unde propterea apud ignarum vulgus videtur, quod illi præcedant etiam Capitulum Cathedralis, sed est æquivocum clarum, quoniam iste locus non occupatur jure præeminentiali, & ratione præcedentiæ, sed jure ministerii, & custodiæ reliquiarum, eodem modo, quo videmus in consimilibus processionibus, etiam per confraternitates sæcularium post universum clerum, ac etiam Episcopum, deferri sacras imagines, vel reliquias, quoniam exinde inferri non potest ad præcedentiam, ideoque error istius consulentis remanet manifestus; Atque exinde edocemur, quantum deferendum sit in judicando authoritati hujusmodi Doctorum ad pecuniam, vel affectionem, & pro sola causarum opportunitate consulentium, non curando veritatem, contra quam, seu propriam opinionem sæpius respondere solet, quod cessante mendacio facti, & super iis, quæ consistunt in solo puncto juris, non videtur prohibitum, ut Curiæ, ac totius Orbis praxis docet, non inde tamen hæc responsa facere debent authoritatem, atque hinc est unus de magnis erroribus, & abusibus nostri sæculi.

BURGEN. ERECTIONIS CATHEDRALIS

AD PETITIONEM REGIS CATHOLICI

PRO

ECCLESIA COLLEGIATA OPPIDI S. ANDREÆ, SEU SANTANDER.

Casus disputatus in S. Congreg. Consistoriali, ubi pendet.

De divisione alicujus territorii, vel Diœcesis ob ejus amplitudinem, & Populorum incommoditatem. Ac de erectione nova Cathedralis: Et de causis, seu requisitis ad id necessariis, & quorum oppositio in proposito attendenda sit.

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *De requisitis necessariis pro erectione nova Cathedralitatis cum dismembratione alterius Diœcesis.*
3 *De novis erectionibus, & divisionibus factis.*
4 *Dicitur ista materia arbitraria.*
5 *Quomodo hoc arbitrium sit regulandum.*
6 *Mos regionis an satis attendendus?*
7 *De Episcopatibus provinciæ Baren.*
8 *Non habetur respectus, ne minuantur divitiæ, sed ne prima Ecclesia depauperetur.*
9 *De statu in quo remaneret Ecclesia antiqua.*
10 *De statu Ecclesiæ novæ.*
11 *Capitulum Cathedralis est interessatum in causa Ecclesiæ.*
12 *In gratiis de sui natura præjudicialibus, ut sunt erectiones, necessaria non est derogatio juri tertii.*
13 *An Capitulum sit citandum in alienatione bonorum Ecclesiæ.*
14 *In novis erectionibus Cathedralium satis attenditur persona, quæ illam petit.*
15 *Principis voluntas, seu consensus, an in hac materia attendatur?*
16 *Refertur casus, in quo nova erectio in Cathedralem juste denegata fuit.*

DISC. IV.

CUm ob magnam Diœcesis Burgen. amplitudinem, ac itineris asperitatem, quia termini tam in latitudine, quam in longitudine sunt milliarium circiter 160. & quod magis, inter locum Cathedralis, ubi residet Archiepiscopus cum Tribunali, & aliquam remotam partem Diœcesis existen. ad oras Maris Oceani, asperi intermediant montes, ac flumina, unde pro majori parte anni difficillimum satisque periculosum est iter, compertum esset dictam remotam diœcesis partem fere omnino Pastore destitutam esse, unde propterea tam circa animarum curam, & Sacramentorum administrationem, quam circa Ecclesiarum cultum, & Ecclesiasticam disciplinam, clericorumque vitam, & mores multa resultarent inconvenientia, eo magis considerabilia, quia in Oppido Sancti Andreæ alias Sant-Ander notabilis adest portus maris Oceani, unde frequens est commercium Anglorum, Olandensium, aliorumque hæreticorum occasione navigationis Indiarum; Hinc proinde Rex Catholicus, prævio plurium annorum maturo, & diligenti negotii examine in ejus consiliis, habitis etiam desuper pluribus relationibus ab Archiepiscopis pro tempore, aliisque gravibus Prælatis, & viris Ecclesiasticis, determinavit supplicare Sedem Apostolicam pro dictæ diœcesis divisione, cum erectione novæ Cathedralis in Ecclesia Collegiata dicti Oppidi S. Andreæ, vulgo *Santander*, assignando pro diœcesi dict. remotam partem versus Oceanum a reliqua diœcesi per dictos asperos montes intersecatam; Remissoque negotio de more S. Congr. Consistoriali, cum se opponeret pro ejus interesse Capitulum ipsius Ecclesiæ Metropolitanæ Burgen. atque per ejus Agentes, & defensores controverterentur illæ facti circumstantiæ, quæ supponebantur incontrovertibiles, 1

tibiles, & notoriæ, idcirco per eamdem Congregationem commissæ fuerunt Nuncio Hispaniarum probationes, quibus factis, atque ad Curiam delatis, assumptaque disputatione super puncto an constaret de requisitis, ac justis, & sufficientibus causis dictæ dismembrationis, ac erectionis respective.

Scribens tamquam ordinarius Advocatus Regis, sub cujus nomine causa tractabatur, tres constituebam inspectiones. Unam in puncto juris in genere super requisitis, ac justis causis, ex quibus Sedes Apostolica de congruo debet hujusmodi precibus annuere, Alteram facti & applicationis, an scil. in casu, de quo agitur, concurrerent dicta requisita, Et tertiam super prætenso interesse Capituli oppositoris, an scil. illud in proposito esset considerabile?

2 Quoad primam, juxta dispositionem *Extrav. Salvator*, editæ occasione dismembrationis diœcesis Tolosanæ per *Joannem XXII.* in alias quatuor Cathedrales divisæ, & quæ est hujus materiæ norma, & magistra, Tria sunt requisita, ex quibus justa causa resultat; Primum, ac præcipuum consistit in amplitudine diœcesis, itaut (sunt verba præcisa extravagantis) *unus pastor singulorum vultus inspicere nequeat, aliasque partes boni pastoris implere, quodque durum sit, atque difficile per talem latam diffusam diœcesim ad unum tantum a personis Ecclesiasticis, & mundanis recursum haberi*.

Alterum est, ut locus, in quo facienda est nova erectio, sit talis quod decenter in eo Cathedra collocetur, itaut Episcopalis dignitas non vilescat tam in qualitate materiali loci, quam in redditu, & provisione novi Episcopi, ac etiam in populo & diœcesi.

Et tertium, ut antiqua Ecclesia notabiliter præjudicata non remaneat, tam in redditu, quam in populo, itaut ejus dignitas nimiam non patiatur diminutionem, ut post Gloss. Hostien. Zabarell. Ancharan. & alios antiquiores *in c. sicut unire; de excessib. Prælator.* & alibi habetur apud Rebuf. *in praxi benef. tit. de erect. Cathedralis, n. 2. cum seq.* Mandos. *in tract. de Signatura Gratiæ, §. erectiones*, bene & late de materia Lotter. *de benef. lib. 1. q. 11. per tot.* Solorz. *de jure Indiarum, tom. 2. lib. 3. c. 5.* Modern. Frances *in tr. de Ecclesia Cathedrali, c. 6. per tot.*

3 Quibus causis accedentibus, mos est Apostolicæ Sedis hujusmodi divisiones, ac respective novas erectiones facere, ut ex eadem *Extrav. Salvator* constat factum esse per *Joannem XXII.* de diœcesi Tolosana in quatuor alias Cathedrales divisa, Et per *Paulum IV.* de diœcesi *Meclinien.* in Flandria divisa in undecim alios Episcopatus, Quod frequentius practicari vidimus in Italia, in novis erectionibus etiam moderno tempore sequutis quando magis circumspecte in materia proceditur novarum scil. Cathedralium Ripan. sub *Pio V. Montis Alti, S. Severini, & Tolentini* sub *Sixto V. Urbanien.* sub *Urbano VIII.* neglectis exemplis antiquioris temporis, quando magis eadem Sedes in hac materia se facilem reddidit; Deducendo quoque in eadem Hispaniæ exemplum pariter modernum, & sæculi currentis novæ erectionis Ecclesiæ *Vallisoletanæ* prævia dismembratione aliquorum locorum respective a Diœcesibus *Salamant. Palentin. & Oxomen.*

Quo vero ad secundam inspectionem facti, seu applicationis, profitendo loqui, non more Advocati, sed
4 cum sensu veritatis, dicebam desuper certam, ac uniformem regulam, seu decisionem generalem tradi non posse, cum dicatur materia arbitraria, ut *ex glos. in cap. fin. distinct.* & aliis advertunt Menoch. *de arbitrar. casu 497.* Frances *d. tr. de Eccl. Cathedrali, c. 6. n. 2.* Hoc
5 autem arbitrium non ubique pariformiter interponendum est, sed juxta singulorum casuum particulares, ac individuas circumstantias, ex quibus, adinstar eorum, quæ *sub tit. de fideicomm.* & alibi frequenter in arbitrariis habentur, sæpe contingit, aliquas causas in uno casu sufficere, in altero vero, easdem ac longe majores, esse omnino insufficientes.

Potissimum vero inspecta consuetudine regionis, &
6 provinciæ, Si enim frequentius diœceses sunt nimis amplæ, itaut alias divisio, seu diminutio, Episcopalis dignitatis existimationi præjudicare potest, tunc magis circumspecte procedendum est, secus è converso, ut est in Italia, ubi præsertim in Regno Neapolitano, majori parti Episcoporum potius congruit titulus Parochorum, seu Plebanorum usum Pontificalium habentium; Ideoque scribens pariter in eadem Congregatione, tamquam Regius Advocatus pro nova erectione Ecclesiæ Collegiatæ *Altamura Nullius Provinciæ Baren.* de Jurepatronatus Regio, cum tota diœcesis consistere deberet in ipso Oppido *Civitate*, nuncupato, quod Sac. Congr. incongruum videbatur, dicebam in hoc deferendum esse moribus regionis, seu provinciæ, in qua ultra duos Archiepiscopatus *Baren.* & *Tranen.* satis exiguam diœcesim habentes, adsunt duodecim Episcopatus, nempe *Andrien. Bitetten. Bituntin. Conversan. Gravien. Juvenacen.* 7
Melphitten. Minervien. Monopolitan. Polinianen. Ruben. & Vigilien. ex quibus duus tantum nempe *Conversanen.* aliquam pariter exiguam diœcesim habet, reliqui vero nullam, sed omnes consistunt in ipsismet Civitatibus, quarum major pars, neque dimidiam, ac aliquæ neque tertiam, & respective quartam partem habent, tam in numero, quam in qualitate populi, quo istud Oppidum ditatum est, unde propterea figuram faceret unius ex primariis Episcopatibus in hac regione; In altera vero regione, in qua Episcopatus sunt ampli, absque dubio esset Episcopatus nimium exiguus, ac omnino incongruus, ideoque regula pendet a qualitate, & moribus provinciarum, seu regionum.

Admittebam igitur diversos esse mores Hispaniæ, ubi è converso diœceses frequentius sunt amplissimæ, atque Ecclesiæ Cathedrales ditissimæ, & consequenter 8
Episcopi sunt in majori existimatione; Sed stante magna amplitudine hujus diœcesis, adhuc, cum sensu etiam veritatis, credebam ita utramque Ecclesiam remanere satis bene provisam, tam in populo, quam in redditu, quoniam antiqua diœcesis, facta separatione hujus partis remotæ, a natura quodammodo per dictam montium intersecationem divisæ, adhuc remaneret in longitudine, & latitudine respective milliarium 100. & ultra, cum locis, seu parochiis 1305. & sic etiam esset de amplioribus diœcesibus, quæ sint in Orbe Catholico, & in ipsamet Hispania, itaut adhuc remaneret major insigni, & celeberrima diœcesi *Toletana*, quæ minorem habet districtum, seu territorii ambitum, solumque parochias 802. licet oppidum *Matritis*, ob residentiam Re- 9
gis ejusque Curiæ, hujusmodi diœcesim satis qualificet. Unde in populo, & territorio remaneret adhuc ampla, & bene provisa, prout etiam in redditu, qui non obstante hujusmodi dismembratione supponitur scut. 30. m. ideoque aliqua diminutio summæ majoris, solum præjudicare videretur majori ditationi, per sacros canones non consideratæ, cum spectetur solum, ne sequatur depauperatio, ob quam proportionabiliter, & respective, attenta qualitate Ecclesiæ, & more regionis, dignitas non vilescat.

Atque propterea primum & tertium requisitum dictæ *Extrav. Salvator*, absque dubio verificabantur, Primum scil. nimiæ amplitudinis diœcesis, ac asperi, & incommodi itineris, unde verificatur, quod pastor singulorum vultus respicere nequeat, atque durum & difficile sit ad eum recursum haberi; Et tertium congruæ provisionis, itaut si fieret proportionata peræquatio diœcesis *Tolosan.* per dictam *Extravagantem* divisæ in quatuor, ac etiam diœcesis *Meclinien.* cum magno fidei Catholicæ profectu divisæ in undecim, constaret hanc esse magis proportionatam divisionem.

Secundum requisitum qualitatis loci, in quo facien- 10
da est erectio, pariter satis bene verificari videbatur; Tum ob Ecclesiæ materialis nobilem, & sumptuosam structuram; Tum ob ipsius Oppidi qualitatem, Civitati congruam, in numero Ecclesiarum, Monasteriorum, populo, redditibus, & amplitudine territorii, itaut in Italia esset Ecclesia de primariis, & Cardinalitus, & in Hispania, si non esset primi ordinis, neque inferioris, sed medii, cum in facto doceretur, quamplures adesse Ecclesias Cathedrales, tam in redditu, quam in amplitudine diœcesis, ac loco residentiæ, aliisque qualitatibus longe inferiores, quia diœcesis esset in longitudine, & latitudine milliarium circiter 60. cum locis, seu Parochiis 450. & redditu scutorum circiter 10. m.

Demum quoad tertiam inspectionem interesse Capi- 11
tuli oppositoris, dicebam illud dupliciter considerari posse, Primo generaliter pro juribus Ecclesiæ in universum, in cujus præeminentiis, ac jurisdictionibus, etiam Capitulum dicitur interessatum tamquam constitutivum unius corporis cum Episcopo, ad quem effectum citari

debet seu legitimam personam habet standi in judicio tamquam legitimus defensor, juxta decisionem *in Montisfregalis jurisdictionis cor. Penia inter suas dec.* 1233. *n.* 9. *alias* 358. *n.* 4. *p.* 1. *rec. cum aliis in Tirasonen. jurisdictionis, & in Conversana disc.* 2. *&* 22. *sub tit. de jurisdictione*; Et tunc istud dicitur interesse generale, ac remotum, quod in proposito, concurrentibus suis requisitis non attenditur, quoniam hujusmodi erectiones, reputantur in jure gratiæ pernecesse, & de sui natura præjudiciales, ideoque impossibile est dare erectionem novæ Cathedralis pernecesse supponentem dismembratio-
12 nem partis territorii ab una, vel pluribus adjacentibus Cathedralibus, sine istarum præjudicio, & consequenter receptam conclusionem habemus, quod in hujusmodi gratiis necessaria non est derogatio juris tertii, vel regulæ de jure quæsito &c. Seraph. *dec.* 1445. *num.* 4. *&* 5. Burat. *dec.* 193. *in fin.* Adden. *ad eum, decis.* 176. *n.* 13. *& in Massanen. erectionis Collegiatæ hoc tit. disc.* 9.

Ac etiam quia, cum hoc interesse sit accessorium, & remotum, receptum quoque habemus, quod etiam in alienationibus, vel dismembrationibus bonorum Ecclesiæ faciendis in executionem beneplaciti Apostolici, quamvis adesset clausula *vocatis vocandis*, opus non est citare Capitulum, Martin. Andr. *dec.* 54. *n.* 17. Seraph. *dec.* 338. *n.* 3. *dec.* 260. *n.* 6. *p.* 4. *rec. tom.* 2. 590. *num.* 10. *p.* 5. 222. *n.* 12. *p.* 7. *& frequenter glos. in c. ad audientiam secundo verbo indulgemus de Eccles. ædifican.* Bald. *in cap. cum olim de consuetud. n.* 4.

13 Alterum esse potest interesse proximum & particulare, seu verius bursale, quia nempe ita redditus præbendarum, vel distributionum diminuerentur ob diminutionem decimarum, aliorumque jurium ex lege diœcesana resultantium, de quibus Capitulum participaret, ut frequentissimum est in Hispania, ex deductis in sua materia *sub tit. de Decimis*, & super hoc intrant eadem proportionabiliter, quæ dicta sunt circa tertium requisitum, ut scil. antiqua Ecclesia non remaneret notabiliter depauperata, itaut ejus dignitas vilesceret, quod æque respicit Episcopum ac Capitulum; cum ab utroque ipsa Ecclesia repræsentetur, Sed ut dictum est, non attenditur diminutio ditationis, & superfluorum redditum, sed inspicitur, an sequatur depauperatio, cum alias ut supra, impracticabiles essent hujusmodi novæ erectiones sine aliquo interesse, & præjudicio antiquæ Ecclesiæ, a qua fit dismembratio.

14 Satis quoque considerabilem in proposito dicebam eam circumstantiam personæ, hujusmodi novam erectionem, ac respective divisionem petentis, quod scil. non essent ipsi Oppidani, qui id peterent ex causa æmulationis, vel ambitionis, & ad effugiendam subjectionem alteri Ecclesiæ juxta casum *Acernen.* de quo proxime infra, sive alterum, de quo supra *in Sypontina*, *disc* 2. sed ad instantiam Regis, aliud interesse non habentis, nisi illud salutis populorum. Si enim aliquorum sensus est, Principe se opponente, ad hujusmodi dismembrationes, & respective erectiones procedendum non esse, quasi quod in proposito ejus placito, & voluntati deferendum sit, quod tamen minus verum esse, late probat Lotter. *d. q.* 21. *l.* 1. *n.* 58. *cum seqq.* Multo magis per argumentum a contrario, ubi cum justis causis, & juridicis requisitis, concurrit etiam voluntas Principis supplicantis, Attento præsertim stylo Sedis Apostolicæ, ita concedendi hujusmodi gratias, quæ sunt de majoribus, ut advertitur *in Urbinat. juris me-*
15 *tropolitici, disc* 1. *hoc eod. tit.*

Fortius quia Rex est patronus hujus Ecclesiæ *Burgen.* unde verisimiliter ejus antiquam dignitatem minui non pateretur, Et magis, quia vel pro dotanda nova Ecclesia, vel pro aliqua recompensa præstanda antiquæ, offert præstare consensum subjectivæ unioni aliquarum Abbatiarum, seu Beneficiorum de ejus jurepatronatus, ac etiam in perpetuum abstinere a gravando pensionibus, seu verius a supplicando Papæ, ne istam Ecclesiam graves in summa scut. 5. m. minus quam esset solitum, Unde propterea ista facti serie retenta, cum sensu etiam veritatis, ita precibus annuendum videbatur; Verum post hæc scripta negotium faciem omnino immutavit; Quoniam mortuo Rege Philippo IV. Burgenses curarunt obtinere a Regina Regente declarationem neutralitatis, Ac etiam Archiepiscopus, qui prius assensum dederat, omnino dissentiri professus est, attestando Sac. Congr. omnia dicta facti præsupposita nullam habere subsistentiam, Talia enim sunt causarum fata, in quibus opportunitates satis prosunt, & nocent, adhuc tamen negotium pendet; Ista vero facti, & circumstantiarum diversificatio impedit, ne judicium desuper pro veritate efformari valeat, cum sit punctum facti, & non juris.

E converso in una *Acernen.* Cum in Sacr. Congreg. Episcoporum, inter Episcopum, & Capitulum Cathedralis litigatum esset super necessaria residentia in ipsa Cathedrali; Ac etiam inter idem Capitulum, & Clerum Oppidi Montis Corvini illius partis, quæ est de hac diœcesi super jurisdictione, ac deputatione Vicarii Sede vacante, post terminatam utramque controversiam, tam in dicta Congregatione Episcoporum, quam in Rota ex deductis *sub tit. de jurisd. disc.* 24. Episcopus, clerus, & populus prædicti, ex motivo tenuitatis redditum Episcopatus, & respective oblati augmenti dotis a dicto clero, & populo, ac etiam ex altera incongruitatis residentiæ apud Cathedralem, supplicarunt *Innoc. X.* pro erectione Ecclesiæ Collegiatæ S. Petri d. Oppidi in Cathedralem, unico contextu æque principaliter uniendam cum eadem *Acernen.* juxta id quod gestum esse per *Bonifacium IX.* habetur *in d. Sypontina, disc.* 2. sed remisso negotio, præter tamen stylum, consultationi Sacr. Congreg. Concilii, cum hæc negotia pertineant ad hanc Congregat. Consistorialem, & assumpta desuper formali disputatione, satis facile fuit reportare negativam resolutionem, ob exiguitatem hujus diœcesis, & incongruitatem loci, in quo novæ Cathedræ erectio petebatur, dum cessabant omnia requisita *d. Extrav. Salvator*.

Dupliciter enim incongruitas concurrebat, Primo quia istud non est Oppidum insimul unitum, ac muris recinctum, juxta generalem & consuetam Civitatum, & Oppidorum naturam, & qualitatem, sed juxta illius provinciæ consuetudinem, idem Oppidum intellectualiter constituitur ab Universitate 14. pagorum, seu villarum, quæ per territorium sparsæ sunt, unde oporteret erigere Cathedralem in uno pago, seu villa, ubi est Ecclesia Collegiata, quod utique omnino incongruum est, Et secundo fortius, quia ea hujusmodi 14. pagis, seu villis, quæ vulgo ibi casalia nuncupantur, Universitatem hujus Oppidi constituentibus, quædam pars, licet major, & notabilior, pertinet ad hanc diœcesim *Acernen.* altera vero pars adjacens diœcesi *Salernitanæ* ad illam pertinet per quamdam speciem divisionis hujus
territorii, Unde propterea omnino incongruum dicebam, ut unum & idem corpus esset diversæ naturæ, 16
quodque in parte esset Civitas & caput, in parte vero esset Oppidum, & membrum; Et quamvis hujusmodi Constitutio unius corporis, seu Universitatis ex omnibus dictis pagis diversarum diœcesum respiceret solum temporalia, receptaque conclusio sit, quod a finibus spiritualibus non infertur ad temporales, vel e contra, ut *sub tit. de jurisd. in Toletana disc.* 1. & in aliis frequenter, attamen videbatur nimia incongruentia, cum de facto repreretur unum Oppidum, & unum territorium.

ANNOTAT. AD DISC. VI.

SUper contentis in hoc discursu, & in eodem casu præcito, videnda sunt ea, quæ habentur infra, *disc.* 50. edito occasione novarum disputationum, quæ postmodum habitæ fuerunt.

AMPURIEN. ET CIVITATEN. UNIONIS CATHEDRALIUM PRO CLERO ET DIOECESI CIVITATEN. CUM CAPITULO AMPURIEN.

Discursus pro directione in Congressu.

De unione duarum Cathedralium, seu Episcopatuum, quando dicatur æque principaliter, itaut utraque retineat ejus præeminentias, & jurisdictiones, vel potius una dicatur alteri unita accessorie, & subjective; Et quatenus ab initio sit æque principaliter, an tractu temporis per observantiam effici valeat subjectiva? Et de effectibus ex una, vel altera specie unionis resultantibus, præsertim; An Clerus unius diœcesis evocari possit

ad Sy-

ad Synodum, quæ in altera per Episcopum celebratur? Et Sede vacante quatenus unius Capitulum actualiter dissolutum sit, & non extet; An deputat. Vicarii aliorumque officialium spectet ad Capitulum alterius, vel potius ad Metropolitanum? Et de aliis effectibus ex una, vel altera specie unionis resultantibus.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Decisiones, quod clerici unius diœcesis tenentur accedere ad Synodum celebrandam in altera diœcesi unita.*
3 *Decisiones decernentes Capitulo jus deputandi Vicarium Sede vacante etiam in altera diœcesi unita.*
4 *Quod Capitulum Cathedralis possit prohibere alicui Collegio, ne capituli nomen assumat.*
5 *An & quando Capitulo Cathedralis, vel ejus Canonicis competat precedentia in Ecclesia Collegiata, vel Parochiali supra ipsius Ecclesia Collegium, vel Rectorem.*
6 *Quando duæ Ecclesiæ cathedrales uniuntur æque principaliter, tunc retinent suas præeminentias, & jura omnino distincta.*
7 *Decisiones Rotæ sunt præsupponendæ, & non revocantur incidenter.*
8 *De punctis, seu inspectionibus controversiæ.*
9 *Quando dicatur constare, quod unio sit æque principaliter.*
10 *Unio in dubio præsumitur potius æque principaliter, præsertim in Cathedralibus, & de ratione.*
11 *Quando unio est subjectiva, Ecclesia unita extinguitur, & fit prædium alterius.*
12 *Quando est æque principaliter, facilius probatur, secus è contra.*
13 *Decisiones Rotæ non attenduntur in iis, quæ dicuntur incidenter.*
14 *Per deficientiam actualem Canonicorum non cessat cathedratica, vel collegiativa.*
15 *De Ecclesiis Cathedralibus, vel earum Civitatibus, quæ actu non extant.*
16 *Non incongruit beneficia unius diœcesis uniri illis alterius.*
17 *Ad solum Papam pertinet territoria dividere & unire, & Ecclesias Cathedrales erigere, vel supprimere, & quomodo fiat.*
18 *Observantia Cancellariæ, vel Consistorii in hoc satis deferendum.*
19 *Concessio quando non attendatur.*
20 *Sæpe utraque Ecclesia unita sub unius tantum nomine enunciari solet.*
21 *Episcopus duarum diœcesum potest in una Tribunal erigere, & subditos alterius diœcesis ad se advocare, ac etiam ad Synodum convocare.*
22 *Concursus ad Parochiales unius Diœcesis coram examinatoribus Synodalibus alterius diœcesis unitæ non valet.*
23 *Quando duæ diœceses sunt æque principaliter unitæ, Sede vacante, quodlibet Capitulum deputat suum Vicarium.*
24 *Quid ubi in una diœcesi de facto non adest Capitulum actuale Cathedralis?*
25 *Capitulo negligente infra octo dies deputare Vicarium, transfertur potestas ad Metropolitanum, vel Episcopum antiquiorem.*
26 *De eodem casu, de quo n. 24.*
27 *An in hac materia operetur observantia, vel detur præscriptio favore Capituli alterius diœcesis?*
28 *Ob decretum irritans contentum in confirmatione Conc. Trid. non datur contra ejus dispositionem præscriptio, vel consuetudo.*
29 *Negligentia prædecessorum non præjudicat successori venienti jure suo.*
30 *De aliis inspectionibus remissive.*

D I S C. VII.

1 AD preces Catholici Regis *Ferdinandi de Aragonia*, *Julius II.* ex causa tenuitatis reddituum, Ecclesias Cathedrales *Amporien. & Civitaten.* insimul adja-

centes, quarum singulæ tunc proprium Episcopum habebant, insimul univit, sub ea lege, ut uno dictorum Episcoporum prius cedente, vel decedente, superstes utriusque Episcopus remaneret, atque ita in futurum utraque Ecclesia sub unius Episcopi regimine continuari deberet, absque jurium utriusque Ecclesiæ læsione, quodque titulum, seu primam nuncupationem in actibus accipere deberet ab illa Ecclesia, in qua respective eum residere contingeret, & sic ubi in *Amporien.* diceretur *Amporien. & Civitaten.* & è converso ubi *in Civitaten.* diceretur *Civitaten. & Amporien.* Cum autem, dicta unione effectum sortita, tractu temporis casum dederit, ipsam Civitatem, ubi sita est Cathedralis *Civitaten.* vel diruptam, vel nimium deterioratam esse, nimiumque diminutos esse redditus illorum canonicatuum; Hinc sequutum est, quod illi desierint provideri ob carentiam impetrantium, unde propterea resultavit quod quamvis ipsa antiqua Ecclesia Cathedralis materialis adsit, Capitulum tamen actuale a longo tempore defecit, atque Capitulum alterius Ecclesiæ *Amporien.* etiam in ista diœcesi, perinde ac si effecta esset unica propria, Sede vacante & plena, ejus præeminentias, & jurisdictiones Capitulo Cathedralis de jure vel ex S. C. T. competentes exercere consuevit, Nec non pleraque beneficia, ac etiam dignitates dictæ Ecclesiæ & diœcesis *Civitaten.* aliquibus dignitatibus, vel canonicatibus prælatæ *Amporien.* Apostolica, vel respective ordinaria auctoritate in tempora unita fuere; Cumque Ecclesia major oppidi, nuncupati *del Tempio*, quod ex populo dictæ antiquæ Civitatis, vel constructum vel adauctum fertur, moderno tempore sub Gregorio XV. Apostolica auctoritate sub narrativa, quod esset de diœcesi *Amporien.* erecta esset in Collegiatam, tractu temporis istud Collegium prætendens subrogatum esse loco antiqui Capituli *Civitaten.* ac non esse de diœcesi *Amporien* nullamque subjectionem illi Capitulo debere, renuere cœpit accedere ad Synodum ab Episcopo in Ecclesia *Amporien.* celebrandam, quod dedit causam liti introductæ in Rota cor. Meltio, atque Episcopo intentante interdictum possessorium retinendæ, pro eo responsum fuit *sub diebus* 22. *Junii* 1642. 29. *Maji* 1643. 2
& 12. *Februarii* 1645. quarum duæ priores decisiones sunt impressæ *p. 9. rec. dec.* 103. & 191. Deinde alia exorta est lis super Archipresbyteratu prima dignitate ejusdem Ecclesiæ inter *Civitaten.* impetrantem, ac idem Capitulum *Amporien.* cum quo unitum fuit; Et introducta pariter causa in Rota cor. Cerro, duæ prodierunt resolutiones impetranti favorabiles *sub diebus* 24. *Martii*, & 2. *Julii* 1645. quæ sunt impressæ post Dianam *resol. moral. p.* 8. In secunda vero instantia cor. Bich. decisiones ad favorem Capituli decisum fuit sub diebus 14. *Decembris* 1646. & 26. *Novemb.* 1649. quarum decisionum prima est *impressa* 433. *par.* 9. & *altera* 354. *p.* 10 *recentior.*

Sequuta vero vacatione Sedis per obitum, vel translationem Episcopi, Capitulum dictæ Collegiatæ renuit obedire Vicario deputato per Capitulum *Amporien.* sed *S. C. T. sess.* 24. *de reform. cap.* 16. proprium Vicarium 3
pro diœcesi *Civitaten.* deputavit, Unde introducta etiam causa *in Rota cor eodem Meltio*, pariter in possessorio retinendæ, & successive super declaratoria ob non paritionem, quinque prodierunt decisiones Capitulo Amporien. favorabiles sub diebus 19. *Jan.* 1646. 22. *Junii* 1648. 20. *Octob.* 1649. 13. *Jan.* & 13. *Maji* 1651. quarum prima est impressa post *Diana*, *d. p.* 8. duæ sequentes sunt *in p.* 10. *rec. dec.* 227. & 347. duæ posteriores *in p.* 11. *dec.* 105. & 376. Atque initio hujus introductionis litis in Rota, post editam primam resolutionem ad favorem Capituli *Amporien.* ab isto cor. eodem *Meltio* introducta fuit alia causa super jure prohibendi dicto Collegio, ne nuncupationem, seu nomen Capituli Civitaten. assumeret, vel uteretur, atque sub intitulatione *Amporien. & Civitaten. denominationis Canonicor. sub die* 20. *Aprilis* 1646. resolutio pariter Capitulo 4
Amporien. favorabilis prodiit, super dicta prohibitione, quæ decisio hucusque non habetur in voluminibus impressa. Omnes tamen decisiones prædictæ pro majori parte prodierunt ipso Capitulo Amporien. tantum informante, quoniam dictum Collegium, vel ob paupertatem, vel ex alio accidenti solitum est, adinstar Solis de mense Martii, multa excitare & promovere, sed non prosequi, neque opportune resolutiones obtinere.

4 Provisa deinde Ecclesia de novo Episcopo, circa ann. 1658. alia exorta est controversia præcedentiæ inter dictum Collegium, & Canonicos Capituli Ampurien. qui Episcopum in visitatione ad præscriptum Sac. Conc. Trid. associantur, Et introducta etiam super hoc causa *in Rota cor. eod. Meltio*, sub intitulatione causæ *Ampurien. & Civitaten præcedentiæ sub die 28. Novembris* 1659. prodiit resolutio favorabilis etiam Capitulo Ampurien. super ejus canonicorum præcedentia supra dictum Collegium etiam in propria Ecclesia, sed reproposita causa, *sub die 19. Aprilis* 1660. dicta resolutio moderata, seu declarata fuit, quod scilicet dicta præcedentia debita esset Capitulo Cathedralis, quando collegialiter & in figura Capituli in ista Ecclesia Collegiata interveniret, secus autem respectu Canonicorum singularium ex iis, quæ in dicta causa habentur tractata infra, *hoc eod. tit. disc.* 17.

Me autem in ista sola causa præcedentiæ scribente pro dicto Collegio de Templo, quod perpetuam succumbentiam passum fuerat, in disputationibus desuper habitis, non solum insistebam in dicta distinctione, quam secundo loco Rota agnovit & probavit, inter casum, in quo interveniat Capitulum Cathedralis collegialiter, ac alterum interventu aliquorum Canonicorum singularium, sed negabam quoque applicationem primæ
5 partis distinctionis ad factum, ex eo quod cum istæ essent duæ Cathedrales, & diœceses æque principaliter unitæ, cujus unionis species operatur, ut excepta persona Episcopi, qui est utriusque unicus sponsus & Prælatus, in reliquis omnibus absque dubio qualibet retinet suum primævum statum, suaque jura, absque eo quod una misceatur cum altera, perinde ac si essent
6 vere & realiter distinctæ, ex deductis per Mandos. *cons.* 27. quod reputatur in materia magistrale, ubi agitur de Ecclesiis *Brundusin. & Uritan.* tunc insimul unitis, Grat. *discept.* 893. ubi de Ecclesiis *Sulmon. & Valven.* Cavaler. *decis.* 330. ubi de Ecclesiis *Viterbien. & Tuscanen. in Frequentina nullitatis concursus 13. Junii 1653. cor. Coccino*, ubi de Ecclesiis *Avellan. & Frequent.* & passim quia est principium absolutum non negatum *in Marsanen. & Accien. cor. Rojas inter suas decis.* 373. & 423. *& in eadem cor. Corrado & Bichio, decis.* 108. *& 521. p. 11. rec.*

Unde propterea dicebam, quod ubi etiam ipsum Capitulum *Ampurien.* collegialiter, seu capitulariter in ista Ecclesia Collegiata, vel in aliis hujus diœcesis *Civitaten.* Ecclesiis interveniret, dictam præcedentiam, aliasque præeminentias capitulares prætendere non posset, quia in illa diœcesi tanquam omnino diversa, nullam gerit personam, vel facit figuram Capituli, sed censeri debet jure meri privati; Verum in prædictis decisionibus, occasione præsertim deputationis Vicarii Sede vacante, magis vero in illis Archipresbyteratus supponitur, seu enunciatur istam Ecclesiam *Civitaten.* subjective unitam esse alteri *Ampurien.* ejusque partem, & membrum factam esse, Atque inconcussus Rotæ stylus est præsupponendi decisiones super aliis dubiis editas, in disputatione, quæ habeatur super dubio diverso, & non revocandi incidenter decisiones, sed cum particulari disputatione, an sit standum, vel re-
7 cedendum a decisis, Idcirco dicto præsupposito retento istud motivum quamvis verum & solidum, ex dicta ratione rejectum fuit, ut patet ex decisionibus editis in dicta causa præcedentiæ; Unde propterea ego consului agentibus pro dicto Capitulo Collegiatæ, ac reliquo clero sibi adhærenti, quod hunc punctum principalem assumerent, prout sequutum fuit cor Otalora, firmato dubio, *An & cujus speciei, seu qualitatis esset hæc unio*, cujus disputatio prosequi non potuit, sed pendet, ob interim sequutam Sedis Episcopalis vacationem, qua durante, supersedendum est *ex c. 1. & 2. Ne Sede vacante in 6.* Redarguendo imprudentiam defensorum hujus Collegii & Cleri quod inutiliter terendo tempus & impensas super tot incidentibus, non assumpsissent ab initio hoc dubium, quod apud causidicos vulgo dicitur *mortale*, cum ab eo de consequenti pendeant reliqua.

In congressu igitur desuper habito pro directione,
8 ac etiam in discursu a me edito occasione vacationis Sedis pro instructione etiam Metropolitani, ut huic Civitatensi clero assistentiam præstaret, pro ejus jure deputandi Vicarium Sede vacante, stante actuali deficientia Capituli Cathedralis, Reassumendo totam causam omnesque controversiarum punctos, Quinque constituebam Inspectiones; Unam super ipso principali unionis, an scil. illa fuisset æque principaliter, eamdemque qualitatem de præsenti retineret necne? Alteram super accessu ad Synodum in altera Ecclesia, vel diœcesi celebrandam; Tertiam super regimine, & jurisdictione Sede vacante; Quartam super unione beneficii unius diœcesis cum beneficiis alterius; Et quintam super præcedentia Capituli Ampurien. in Ecclesiis hujus alterius diœcesis.

Quatenus igitur pertinet ad primam, cum solo sensu veritatis, cum quo sincere, ac libere in hujusmodi congressibus alloquendum est, Dicebam nimium clarum videri, quod hujusmodi unio esset æque principaliter juxta primam speciem, nullatenus autem dici posset subjectiva juxta secundam, absque necessitate id expetendi ex juris regulis, & præsumptionibus, dum literæ Apostolicæ *Julii II.* expresse, & in verbis præservant jura 9
utrinsque, ac disponunt, quod Episcopus pro tempore, utriusque Ecclesiæ nuncupationem adhibere debeat, cum omnimoda æqualitate, desumendo præcedentiam a loco residentiæ, unde propterea casus videtur incapax quæstionis, ac de plano intrat vulgaris regula textus in *l. ille aut ille, ff. de legatis* 3. quod in claris, & literalibus non intrant interpretationes, præsumptiones, & argumenta. Et nihilominus ubi etiam ad juris præsumptionem recurrendum esset, adhuc illa juxta receptissimam propositionem, non consistito clare de unione subjectiva, assistit dictæ primæ speciei unionis æque principalis ex deductis per Mandos. *d. cons.* 27. Gratian. 10
discept. 893. Caval. *dec.* 303. *in d. Frequentina nullitatis concursu 13. Junii 1635. cor. Coccino*, & passim. Quod si procedit generaliter in quibuscumque unionibus inferiorum Ecclesiarum, sive beneficiorum, clarius, ac extra omne dubium in Ecclesiis Cathedralibus, & Episcopatibus, stante stylo Sedis Apostolicæ hujusmodi uniones in hac forma faciendi, nec de facili supprimendi Cathedram, vel diœcesim, illamque faciendi membrum, seu prædium alterius Ecclesiæ, cui fiat unio, ut sequi dicitur in casu unionis subjectivæ ex deductis per Gonz. *ad reg. 8. gl. 5. §. 7.* Adden. ad Greg. *dec. 112. &* 11
omnes, Unde propterea receptum habemus primam speciem unionis dici magis favorabilem, seu minus odiosam, ideoque levioribus probationibus contentam esse; E converso autem subjectivam esse magis odiosam, & successive rigorosam, & concludentes exigere pro- 12
bationes juxta distinctionem, de qua *in Ecclesien. unionis cor. Dunoz. inter suas dec. 911. & sæpius.*

Et quamvis in prædictis decisionibus, ut plurimum unica tantum parte informante editis, incidenter dicatur hujusmodi unionem videri potius subjectivam, nihilominus dici non possunt decisiones, dum de hoc disputatum non est, sed incidenter aliud agendo, id solum enunciatur, Atque Rota antiqua, media, & moderna, perpetuo, & retinnabiliter quidem, protestata est, decisiones dici solum super puncto principaliter disputato, & deciso, non autem in iis, quæ incidenter 13
dici contingat, ut apud Seraph. *dec. 299. in fin. dec. 17. n. 9. p. 7. rec. dec. 196. n. 38. p. 11. & frequenter.*

Argumenta vero hujusmodi subjectivæ unionis, quodque ista diœcesis *Civitaten.* esset effecta membrum alterius *Ampurien.* ex parte Scribentium pro Capitulo, & aliqualiter enunciata in dictis decisionibus, sunt levia, & nullius momenti; Tria enim ponderari solent; Primo omnimoda destructio Capituli hujus Cathedralis *Civitaten.* Secundo unio ejus beneficiorum, & dignitatum beneficiis, & dignitatibus alterius Ecclesiæ, Et tertio confessio istius Collegii in erectione, quod esset diœcesis *Ampurien.*

Quo enim ad primum, actualis deficientia Canonicorum non tollit qualitatem cathedraticam, seu collegiativam, quæ ita habitu adhuc durare, & existere di- 14
citur; Innoc. *in cap. postulasti, n. 1. de jur. patr.* & cæteri per Merl. *dec. 87. n. 14.* & per Add. ad Buratt. *dec. 255. n. 6 cum seq.* Atque ita docet praxis, cum præsertim in Italia quamplures habeamus Cathedrales, & Civitates respective omnino desolatas, cum aliis Cathedralibus actualibus unitas, quorum qualibet retinet suam prærogativam, ac fines distinctos, ut præsertim est *Satrianen.* unita cum *Campanien.* quoniam ista est in re- 15
rum natura, & altera non; Ita pariter *Valven.* cum

Salmo-

Salmonen. Cannen. cum *Nazarena*, *& Montis Viridis &c.* Aliæque adsunt Cathedrales non unitæ, quarum tamen Civitas non est amplius in rerum natura, neque actuale Capitulum adest, ut est præsertim insignia, & spatiosa diœcesis *Caputaquen. & Cannen. Anglon. Thelesina*, & similes, & sic istud argumentum nullius est momenti.

Minusque alterum unionis beneficiorum unius diœcesis illis alterius factæ per Episcopos, vel etiam authoritate Sedis Apostolicæ; Tum quia est allegare inconveniens, Tum etiam, quod cum posita quoque unione æque principaliter, ac omnimoda distinctione Ecclesiarum, & diœcesum inter eas, adhuc tamen quoad Episcopum ambo pro unica haberi videantur, idcirco non omnino incongruit, ut beneficia unius diœcesis illis alterius ex aliqua probabili causa uniantur, ut in specie habetur plene deductum *in dict. Marian. & Accien. co-*
16 *ram Rojas, decis.* 373. *& 423. & in eadem coram Corrado, & Bichio, decis.* 108. *&* 221. *part.* 11. *recent.* & de qua causa habetur actum *sub titul. de beneficiis*, dum ego in ea scribebam.

Cum enim ex frequenter deductis *hoc eodem titul.* & in altero de *Jurisdictione*, occasione territorii separati, & *Nullius*, receptum, ac indubitatum principium sit, quod ad solum Papam singulariter, ac privative quoad omnes spectat Ecclesias Cathedrales erigere, vel suppri-
17 mere, ac territoria dividere, vel unire, Idcirco prorsus vanum est ex hujusmodi actibus gestis per Episcopos, vel alios inferiores id deducere, cum solum illi deservire possint pro conjecturis, & adminiculis ejus, quod supponeretur per ipsam Apostolicam Sedem gestum, cujus tamen perfecta, & concludens probatio non haberetur. Potissime vero, ubi agitur de supprimendis Episcopatibus, & Ecclesiis Cathedralibus, cum id non nisi ex magna causa, & in Consistorio, prævio maturo examine in Congregatione Consistoriali fieri soleat, eodem modo, quo habemus in novis erectionibus, quæ sunt magis favorabiles, ac facilius concedendæ sunt ex supra deductis *in Burgen. erectionis, discurs. praced.*

18 Omnisque difficultas in proposito cessare videtur stante continuata observantia Sedis Apostolicæ, dum tam in actibus consistorialibus quam in Cancellaria occasione expeditionis literarum, ac solutionis emolumentorum officialium, habentur tamquam duæ Ecclesiæ, cui observantiæ magis, ac omnino deferendum est, ex iis, quæ habentur supra *in Sypontina, disc.* 2. Accedente etiam observantia de facto circa denominationem utriusque Ecclesiæ semper continuatam, quod evidenter excludit unionem subjectivam, cujus operatio est, ut supra, omnino extinguendi tam essentiam, quam nomen, & titulum prioris Ecclesiæ illamque faciendi membrum, ac simplex prædium alterius.

19 Levissimum demum nulliusque penitus momenti videbatur alterum argumentum deductum a confessione, seu enunciativa occasione erectionis hujus Collegii, Quoniam in iis, quæ non pendent ab animo, & facto ipsius confitentis, sed a facto alieno, vel a dispositione juris, confessio nullum gradum probationis constituit; Ut etiam in rebus minoris momenti passim receptum habemus, potissime, & frequentius in materia fideicommissaria, quod si quis fatetur fideicommissum durare, seu bona esse illi subjecta, non per hoc exinde resultat fideicommissi probatio, si aliunde non constet: Potissime quia confessio Clericorum unius Ecclesiæ præjudicare non potest universæ diœcesi, ac etiam quia hujusmodi narrativæ frequentius fiunt per Curiæ Procuratores, seu expeditores de his non bene informatos, atque narrare solitos illam diœcesim, a qua tamquam residentiali Episcoporum, illi vulgo, & de facto denominationem habent, ut advertitur in supra allegatis decisionibus 108. & 221. *part.* 11. *rec.* & apud Rojas *dec.* 373. *&* 423. in quibus agitur de puncto alternativæ per Episcopum duarum Ecclesiarum insimul unitarum acceptatæ sub sola denominatione unius Ecclesiæ, quæ ita solum demonstrative stare dicitur. Ideoque iste primus punctus omnino planus videbatur pro unione æque principaliter juxta primam speciem, absque eo quod probabilis difficultas desuper caderet.

20 Quo vero ad secundum punctum convocationis clericorum unius diœcesis ad Synodum ab Episcopo in altera celebrandam, quamvis decisiones desuper in solo possessorio retinendæ editæ, principaliter insistant in sola possessione, non multum immorando in discussione negotii principalis juxta naturam hujus possessorii, in quo quæri non solet de justitia, vel injustitia, sed ipsum nudum possessionis factum spectatur; Nihilominus eodem sensu veritatis retento, dicebam dictas decisiones etiam in negotio principali videri justas & probabiles, quoniam licet duæ diœceses quoad utriusque jura, & præeminentias, aliosque effectus dicantur omnino distinctæ; Attamen quoad ipsum Episcopum, qui est utriusque rector & caput, habentur pro unica, unde propterea quoties non resistit centenaria, vel immemorabilis observantia, in qua potissimum fundamentum constituit Mandos. *d. cons.* 27. 21
verius ac receptissimum est, Episcopum duarum Ecclesiarum non teneri habere duos Vicarios Generales, duoque distincta Tribunalia, sed per unicum Vicarium, vel etiam nullo Vicario retento, per se ipsum in quocumque loco unius ex diœcesibus residere, seu reperiri contingat, posse tribunal erigere, & evocare subditos alterius diœcesis; ut in specie firmatum fuit *in Viterbien. & Tuscanen. coram Cavaler. inter suas dec.* 418. quæ reputatur in materia magistralis, cum aliis deductis pluries *sub tit. de jurisd.* præsertim *in Tirasonen. disc.* 22. ubi quando ista propositio moderationem mereatur, & sic nil prohibet convocare ad Synodum.

Et licet discurrendo inter Advocati, ponderarem in contrarium, & pro hac parte satis assistere dictam decisionem in *Frequentina nullitatis concursus* 13. *Junii* 1635. *coram Coccino*, ubi in specie firmatur invalidum esse con- 22
cursum habitum in Ecclesia Parochiali coram Examinatoribus Synodalibus deputatis pro altera diœcesi insimul unita, Nihilominus id recte procedit, quando vel Episcopus duarum Ecclesiarum duas distinctas celebrat Synodos, vel quando in eadem distinctos deputat examinatores pro qualibet, non idem tamen inferri potest, quod Episcopo volente unam tantum Synodum pro utraque convocare & celebrare, ut licitum reddatur subditis non obedire; unde in hac parte e converso planum videbatur bonum jus Episcopi. Neque exinde aliquod præjudicium generari dicitur, cum id æque se habeat ad commodum, & incommodum, quia id tam in una, quam in altera, pro Episcopi libito alternatim sequi potest.

Circa tertium punctum deputationis Vicarii ac administrationis Ecclesiæ, Sede vacante, vel impedita, Quoties utriusque Ecclesiæ Capitulum actuale existit, casus, tam theorice quam practice est indubitatus, quod scilicet quodlibet Capitulum proprium deputat Vicarium, suam- 23
que diœcesim administrat, ita doctore communi, & inconcussa praxi, atque tamquam absolutum supponunt Mandos. Grat. & cæteri ubi supra, ac habetur in *Acheruntina & Materanen. sub tit. de jurisdict. vel sub altero de elect.* & alibi. Sola vero dubitandi ratio in hac facti specie posse cadere videtur ob actualem deficientiam Capituli hujus Ecclesiæ, unde propterea non remanet, a quo hujusmodi actus explicari possit. Verum omnino verius credebam non exinde hanc præeminentiam, seu jurisdictionem translatam esse in dictum aliud 24
Capitulum, quoniam posita dicta qualitate unionis æque principalis, per quam, excepta unitate Episcopi, in reliquis omnibus, istæ Ecclesiæ seu diœceses, habentur pro omnino diversis, & distinctis, exinde sequitur istud Capitulum *Amporien.* remanere omnino extraneum, nullamque urgere juris dispositionem vel rationem, ob quam tale jus ei competeret; Licet enim discurrendo considerarem, an inter istas Ecclesias earumque Capitula ob hujusmodi unionem dici possit contracta quædam societas, seu communio, ob quam quilibet ex sociis dicitur possidere totum pro ejus quota, unde propterea uno ex sociis impedito, alter totam rem communem possideat, & administret (quod mihi videbatur unicum fundamentum in bono jure pro isto Capitulo considerabile,) Attamen illud non videbatur tutum, deficiente hoc præsupposito communionis, quæ per hujusmodi unionem æque principaliter nulla contrahi dicitur, nisi ad solum effectum habendi unum, eumdemque Prælatum, & Rectorem, Ad instar duorum pupillorum inter se extraneorum quorum quilibet habet suum patrimonium distinctum, viventium sub tutela unius, quoniam moriente tutore, non per hoc ille qui est tutor legitimus unius pupilli, erit tutor alterius, qui ob defectum consanguineorum, nullum habeat

legalem, seu legitimum tutorem, tunc enim locus est dativo per judicem deputando; Sive ad instar plurium Regnorum, vel Provinciarum, & Principatuum existentium sub ono Rege, vel sub regimine unius Præsidis, cum omnimoda tamen distinctione inter se, juxta ea quæ habentur in *Pampilonen. decimarum de Taffalla*, *hoc eodem titul. disc.* 29. quoniam mortuo, seu alias impedito Rege, vel Præside, concilium unius Regni, vel Provinciæ nullum habet jus regendi alterum Regnum, vel Provinciam distinctam, ex eo quod casualiter careat actuali consilio proprio, quoniam tunc jus transfertur ad ipsius Regni, seu Principatus populum, qui pro eo intermedio tempore vacationis, de Rectore ubi providebit, cum similibus.

Clarius vero, quoniam super hoc jam providit Sacr. Concil. Trid. *d. sess.* 24. *de refor. cap.* 16. dum Capitulo
25 negligente infra octo dies Vicarium, & Oeconomum deputare, transfertur hæc facultas in Metropolitanum, Et quatenus agatur de ipsa Ecclesia Metropolitana constituta ex duabus diœcesibus insimul unitis, ut est præsertim Archiepiscopatus Acheruntin. & Materanen. transfertur ad suffraganeum antiquiorem; Siquidem juxta ea quæ in jure habemus in materia substitutionis vulgaris, vel simili, casus nolentiæ, & impotentiæ æquiparantur, atque ad id quod dispositum est, si noluerit, dispositum quoque censetur, si non potuerit; Ideoque sicuti Capitulo nolente, seu negligente, hæc facultas Metropolitano demandatur, ita de plano dicendum est, Capitulo accidentaliter non extante, ob deficientiam Canonicorum, ut in præsenti, sive eo extante, sed impedito, quia nempe censuris innodatum esset juxta casum, de quo *in Cæsaraugustana Canonicatus* 16. *Junii* 1653. *coram Alberg.* 4 *Februarii* 1654. *coram Bichio*, & 19. *Januarii* 1656. *coram Zarattæ*, quarum secunda, *est in tit.* 14. *post* Tondut *de pension.* & de qua causa habetur *sub titul. de Canon. & de Capit.* cum similibus.

26 Atque ita dicebam in individuo fuisse decisum per S. Congreg. Concilii, vel alteram Episcoporum, ac de facto practicari in dictis Ecclesiis insimul unitis, Campanien. & Salitienen. quarum prima habet Capitulum actuale, altera vero neque Capitulum, neque Civitatem, quoniam Sede vacante, vel impedita, pro hac secunda diœcesi proprio Capitulo actuali carente, deputat Vicarium aliosque officiales Metropolitanus Consanen. neque in hoc se ingerit Capitulum Campanien. Atque si Capitulum Cheruntin. infra octo dies negligeret Vicarium, seu alias male deputaret, non per hoc jus devolveretur ad Capitulum Ecclesiæ Materanen. unitum, sed ad Episcopum Venusinum Suffraganeum antiquiorem, ut, dum essem puer, audivi fuisse practicatum sub Episcopo Perbenedicto cum similibus.

27 Difficultas solum consistere videbatur in antiqua contraria observantia an scil. exinde resultaret consuetudo, vel præscriptio, per quam de jure, etiam in alieno territorio, jurisdictio acquiri potest, ad notata per Canonistas *in cap. auditis*, & *c. cum olim*, *de præscript. cum Concord.* per Rovit. *in pragm.* 1. *de jurisdictione invicem non turban.* & *alios*, *de quibus pluries*, *sub tit. de jurisd. præsertim in Toletana*, *disc.* 1 & *latius in Nazarena*, *discurs.* 20. Verum stante dicta Consiliari dispositione, credebam, quod ubi hic punctus disputandus esset cum Metropolitano, pro isto potius respondere deberet, meusque sensus erat desuper consulendam Sacram Congregationem Concilii, quæ ita absque judicialibus dilationibus ac distinctionibus petitorii & possessorii id decide-
28 ret. Quoniam cum *in Bulla Pii IV. super ejusdem S. Conc. Trid.* confirmatione & publicatione contineantur, *decretum irritans*, & clausula *sublata*, exinde resultat, quamlibet contrariam possessionem, vel observantiam non attendi, ut in specie Decretorum Concilii ad aliud propositum habetur cæteris collectis *decis.* 104. *numer.* 12. *part.* 10. *recent.* & *in Aleriensi. Vicariæ* 26. *Junii* 1654 *coram Bichio*, & *in aliis frequenter*, occasione clausulæ non dandi in Vicariis, cum similibus, ex ea clara ratione, quod hujusmodi clausulæ inficiunt etiam possessionem, ideoque impediunt, non solum, ut non perficiatur, sed quod neque nascatur contraria consuetudo, vel præscriptio, quæ sine possessione dari non potest, ut bene advertitur præsertim *in Cesenaten. laudemiorum* 19. *Junii* 1656. *coram Albergato*, *post collect.* Benden. *decis.* 35. & *in aliis*.

Ac etiam quia cum non agatur de continuo exercitio jurisdictionis juxta materiam text. *in d. cap. auditis*, *de præscript.* sed de materia discontinua & contingente juxta casus vacationis, qui sæpius longa spatia inter unum, & alterum habere solent; Idcirco seclusa etiam obstantia dictarum clausularum, adhuc in puris terminis juris communis, difficile est in hac materia concludere præscriptionem contra Metropolitanum successorem venientem jure suo & independenter a prædecessoribus, quorum negligentia ei præjudicare non potest, ex iis, quæ in similibus ac minoribus terminis fideicommissi, vel jurispatronatus gentilitii cum similibus habentur apud 29
Peregr. *de fideicom. art.* 41. *num.* 16. & *seq.* Gratian. *discept.* 557. *num.* 44. Ciarl. *controv.* 107. *num.* 61. & *seq.* Rota *dec.* 220. *num.* 26. *p.* 11. *rec.* Ultra quod quando sopitus esset punctus principalis, quod scil. ista unio declararetur æque principalis, cessaret in radice occasio quæstionis, quoniam juxta consilium, quod pariter Ego dabam per eosdem Canonicos dictæ Ecclesiæ Collegiatæ, aliosque clericos hujus diœcesis, impetrari possent antiqui canonicatus, seu dignitates, atque ita reintegrari Capitulum actuale, quo existente, omnes istæ quæstiones cessarent, non obstante quacumque possessione, & observantia tamquam causativa durante impedimento dicti proprii Capituli, quo sublato sine dubio cessaret.

Atque exinde dicebam de facili resultare posse reintegrationem ad Archipresbyteratum, aliasque dignitates, & canonicatus unitos, cum ita pariter in radice tollerentur, ac cessarent omnia fundamenta, quibus innituntur superius enunciatæ ultimæ decisiones super Archipresbyteratu cor. Bichio, & quæ sunt impressæ dec. 433. *p.* 9. & 354. *p.* 10. *rec.* Et pariformiter cessaret etiam in radice dicta altera quæstio, seu ultima inspectio præcedentiæ, de qua, *infra*, *hoc eod. tit. disc.* 17. De istis tamen penultima, & ultima inspectione obiter solum 30
actum fuit, cum principalis discursus peteret dictum primum ac magistralem punctum unionis, hic alterum jurisdictionis, Sede vacante.

ANNOT. AD DISC. VII.

DE hac materia unionis æque principali plurium Cathedralium, seu Metropolitanarum, earumque juribus, & præeminentiis inter se ipsas, earumque Capitula, vel quoad Episcopum respective, habetur actum *sub tit. de Canon. & capit. disc.* 26. & *in Miscell. Eccles. disc. pariter* 26. & *in adnot. ad Concil. Trid. disc.* 7. & 8. ubi etiam generaliter de unionibus beneficiorum, & Ecclesiarum inferiorum, de quibus latius, ac pluries in sua sede *sub tit. de benef.* Iste vero discursus excitavit Civitatenses, ideoque introducta fuit causa in Rota cor. Ubago, & quatenus contingat ea disputari me Scribente, habebitur forte infra in hoc Supplemento discursus particularis.

ALIPHANA COLLEGIATÆ
PRO CAPITULO PEDIMONTIS
CUM ECCLESIIS CASTRI, ET VALLATÆ.

Quando Ecclesia dicatur Collegiata ex solis signis non docto de Erectione; Ad quem pertineat Collegiatas erigere: Et an illa facultas competat Ordinario, & quatenus constet de Collegialitate, & quando dici possit Collegiata insignis? & de istius requisitis.

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *Causarum avocatio odiosa non de facili concedenda.*
3 *Ad Sacr. Congreg. Rituum pertinet decidere controversias præeminentiarum, & Rota ejus declarationibus defert.*
4 *Gratia aperitionis oris, vel reductionis literarum quando concedenda.*
5 *Signaturæ stylus cognoscendi de meritis, & de ratione.*
6 *An Episcopus possit erigere Ecclesiam Collegiatam, & num* 9.

7 *De*

7 *De signis exclusivis Collegialitatis.*
8 *De ejusdem Collegialitatis signis æquivocis.*
9 *De eadem conclusione, de qua num. 6.*
10 *Collegialitas absque titulo explicito probatur per signa.*
11 *Qualia signa univoca, & qualia æquivoca, & quomodo in materia procedendum.*
12 *Omissio Missæ Conventualis an excludat Collegialitatem.*
13 *Titulus diversus an & quando præjudicet, & tollat possibilitatem tituli melioris.*
14 *Quando dicatur Collegiata insignis.*

D I S C. VIII.

1 CUM ob insalubritatem aeris *Aliphana* Civitatis illius Episcopus pro majori parte anni residere soleat in diœcesano Oppido *Pedimontis*, atque ita successive functiones Pontificales pro majori parte peragere in ejusdem Oppidi Ecclesia Matrice sub nuncupatione S. Mariæ Majoris, in qua ab antiquo adsunt Archipresbyter prima Dignitas, & duodecim Canonici honorifica Insignia gestantes, itaut de facto, ista potius, quam vera Cathedralis, istius figuram gerere videatur; Hinc pariter ab antiquo ista Ecclesia nuncupari & reputari consuevit Collegiata insignis, Ad exuberantem tamen cautelam, ejusdem Ecclesiæ Capitulum de anno 1650. prævia de infrascriptis requisitis informatione, obtinuit a Sac. Congr. Rituum eam talem declarari, obtenta etiam hujusmodi declarationis Apostolicæ confirmatione in forma Brevis. Quod reputantes sibi præjudiciale Canonici Ecclesiarum *Castri*, & *Vallatæ*, quasi quod hujusmodi qualitas Collegiatæ insignis tolleret illam præeminentiam, quam dictæ aliæ Ecclesiæ ratione majoris antiquitatis forte prætendebant, Idcirco adierunt Signaturam Gratiæ, petentes reductionem dictæ Apostolicæ confirmationis ad viam juris, & commissionem causæ super hujusmodi Collegialitate in Rota, prævia ejus avocatione a dicta Sacr. Congr. Rituum, & habita desuper in plena Signatura cum Advocatis, & Procuratoribus formali & acri disputatione, prodiit resolutio negativa huic parti favorabili, super hujusmodi petitionis rejectione, quod mihi pro hac eadem parte scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, visum fuit probabile.

2 Tum quia non nisi ex magna causa, & constito de gravamine, non de facili concedenda est causarum avocatio, quæ in jure odiosa reputatur, utpote quamdam injuriæ speciem inferens illi judici, a quo causa avocatur. Cassador. *decis.* 2. *num.* 2. *de appellat.* & *dec.* 1. *nu.* 2. de rescriptis cum Concord. per Marches. *de commiss. part.* 1. *fol.* 1257. *n.* 26. Potissime ubi non agitur de simplici Judice pedaneo, seu alias inferiori, sed de tam supremo Magistratu, ad quem ex ejus instituto justa
3 *Constit.* 74. *Sixti V.* proprie pertinet hujusmodi præeminentiarum, seu præcedentiarum controversias inter Ecclesias, & Ecclesiasticos, decidere, adeout ipsamet Rota profiteatur ejus declarationibus reverenter deferre, ut *dec.* 214. *num.* 6. *part.* 4. *rec. tom.* 2. *dec.* 254. *num.* 4. *part.* 10. apud Celsum *dec.* 5. *num.* 12. & alias frequentissima.

Tum etiam quia hujusmodi gratiæ aperitionis oris adversus clausulas contentas in literis Apostolicis, earumque reductionis, concedi non solent nec debent, nisi constito de gravamine, & injustitia, vel saltem vehementi
4 fumo, seu probabili dubietate accedente, cum concedendæ non sint gratiæ injustarum litium excitatoriæ, ex quo partes Principis sunt lites resecare, illisque potius occurrere, non autem eas suscitare, ex deductis per Gratian. *disc.* 959. *n.* 1. & 2. Rota *dec.* 46. *part.* 1. *recent. n.* 5. & *seqq. dec.* 485. *n.* 2. & *seqq. part.* 4. *tom.* 2. & 358. *part.* 11. ubi late. Unde propterea in
5 hujusmodi disputationibus, quæ in hoc Supremo Tribunali habentur, quamvis solum ordinem concernentibus, de justitia etiam, ac meritis negotii principalis discuti solet, cum ab ipsius justitiæ gustu pendeat, an penitus annuendum sit, necne? Quod etiam frequentius practicat Signatura justitiæ super modo scribendi de appellatione, etiam ad effectum suspensivum in illis causis, in quibus alias ex earum regulari natura & judicii qualitate illa non intrat.

In dicta igitur disputatione, Scribentes pro oppositoribus, dicebant, quod licet una opinio assistat Episcoporum, seu Ordinariorum potestati super erectione Collegiatarum, quam tenent Abb. antiq. Jo. Andr. Butr. Panormit. Imol. & cæteri antiquiores *in cap. quoniam, de vit. & honest. cler.* Et hoc tenere visa est Rot. *dec.* 608. *num.* 1. *part.* 4. *recent. tom.* 3. Nihilominus contraria opinio in Romana Curia constanter retinetur tamquam verior, illaque de facto est usu recepta, quod scilicet id sit de reservatis Papæ, ad quem solum pertinet erigere Ecclesias Collegiatas, Rebuff. *in praxi benef. tit. erect. collegiat.* Lotter. *de benef. lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 49. quod dicit ita decisum per Sacr. Congreg. de anno 1626. Add. ad Burat. *decis.* 912. *numer.* 14. *decis.* 99. *num.* 9. *part.* 7. *recent.* Ideoque cum non doceretur de aliquo privilegio Apostolico, ita dicebant deficere ipsam substantiam collegialitatis, successive multo magis controversam qualitatem accidentalem insignis. 6

Quod clarius comprobatum remanere dicebant ex eo, quod constabat de hujus Ecclesiæ erectione in simplicem parochialem cum certo numero beneficiatorum, qui status erat exclusivus collegialitatis, Additis etiam aliquibus signis ejusdem collegialitatis exclusivis, illo præsertim, quod hujus Ecclesiæ Canonici soliti non essent quotidie recitare Officium Divinum, & Horas canonicas, minusque Missam Conventualem, cum hæc solum agerentur in diebus festivis, in quibus etiam in Parochialibus, vel aliis simplicibus Ecclesiis non Collegiatis hujusmodi functiones peragi solent. 7

Neque attendi debere dicebant aliqua collegialitatis signa, ut sunt sigillum, & arca communis, Syndicus, seu Oeconomus, Congregationes capitulares, & similia, quoniam ut in specie antiquioribus allegatis firmatur *in Venusina Archiepiscopatus coram Carillo inter suas decis.* 41. & 60. *alias decis.* 143. & 216. *part.* 7. *rec.* & *latius in Materan. Archipresbyteratus cor. Corrado, decis.* 147. *part.* 10. *recent.* ac habetur *in Marsicen. jurisdictionis sub tit. de jurisdict. discur.* 13. *in Vicentina sub tit. de benef. seu de Parochis, & alibi*, cum in Ecclesiis etiam parochialibus plures beneficiati, seu portionarii aliasque Presbyteri participantes adesse soleant, frequenter etiam in magno numero; Hinc resultat, quod Capituli quamdam figuram facere videantur, multosque actus gerere Collegiis convenientes, cum in effectu sint simplices Congregationes beneficiatorum, seu Capellanorum, & sic sunt signa æquivoca. 8

Et fortissimum adminiculum resultans a numero præfinito, & nuncupatione Canonicorum, cum prima dignitate, honorifica etiam insignia gestantium, respondebant id frequenter contingere ex usurpatione, seu concessionibus Episcoporum, quibus hæc facultas non competit, juxta ea quæ in specie habentur *in d. Marsicen. ac etiam in Acernen. residentiæ, & Vicarii, eod. tit. de jurisd. disc.* 24. atque in præfatis *Venusin. & Materanen.* in quibus pro non collegialitate responsum fuit, & tamen concurrebat determinatus numerus aliquarum dignitatum, quæ conferri solent in titulum, & cum insignibus, sed dictum fuit esse signum univocum non concludens.

His tamen non obstantibus, reflectendo, ut dictum est, ad solam veritatem, istam dicebam huic Ecclesiæ assistere pro firmitate & observantia eorum, quæ per Sacram Congregationem determinata fuerant, Distinguendo siquidem controversiam in duas inspectiones, unam super collegialitate in genere, alteram, ea posita, super qualitate insignis, Quatenus pertinet ad primam, licet ex mente canonum, ac sensu antiquorum Canonistarum, verius esset, etiam Episcopis competere facultatem erigendi Ecclesias Collegiatas, attamen ex quodam jure non scripto resultante a Dataria, & Curiæ usu, admittebam in praxi receptam esse contrariam opinionem, a qua in consulendo, & judicando recedendum non est, ut scilicet id nonnisi Apostolica authoritate fieri valeat, sed ubi non agitur de actu recenti, seu alias non constat de negatione dictæ Apostolicæ authoritatis, prout constabat in allegatis *Acernen. & Marsicen.* quia nempe agatur de facto antiquo, quod incertum sit qua authoritate sequutum esset, Tunc recte legitima erectio allegari potest absque justificatione, quam sufficit deducere ex signis, & actibus illam denotantibus, ad communiter notata per Hostiens. Jo. Andr. Abb. & *alios in cap. nobis, de Jurepatronatu*, Mascard. *de probat. conclus.* 584. Capotaq. *decis.* 441. *part.* 1. Caval. *decis.* 266. *numer.* 5. Rojas in 9 10

Tesdou.

13 *Quomodo consideretur incrementum Divini cultus.*
14 *Petita reintegratio supponit possessionem penes alium.*
15 *Sufficit justificare narrativam de facto.*
16 *Gratiæ quæ scandalum parere possunt, sunt retractandæ.*
17 *An & quando ad executorem pertineat inspicere de gratia vitio non legali.*
18 *Principi est replicandum, & interim ab exequutione abstinendum.*

D I S C. IX.

1 IN Oppido Tortoreri antiquitus una aderat Ecclesia Parochialis sub invocatione S. Nicolai, cum Rectore, seu Presbytero ritus Græci, sub quo ille populus vivebat. Cum autem tractu temporis ritus etiam latinus inibi introductus esset. Hinc proinde erecta etiam fuit altera Ecclesia Parochialis sub invocatione S. Mariæ cum Presbytero, seu Rectore ritus latini, ita distincto populo sub utroque ritu vivente, donec ex Archiepiscoporum diligentia, per omnes fere utriusque Siciliæ Regni Præsules adhibita, totus populus ad ritum latinum redactus est, ad quem proinde dicta Ecclesia S. Nicolai conversa fuit, unde remanserunt duæ Ecclesiæ Parochiales cum distinctione regionum, seu contratarum, quarum singulæ juxta fere communem eorum Regnorum, ac etiam Hispaniarum usum, ultra Rectorem habere consueverunt, ob populi amplitudinem, magnam copiam Capellanorum, & Clericorum nationalium, quorum sunt receptitiæ, itaut de facto duarum magnarum Collegiatarum figuram facerent. Atque, vel ob antiquam ritus diversitatem, vel ob fere communem usum, inter istas Ecclesias, earumque respective Clerum, & populum, ab antiquo multæ fuerunt æmulationes, & controversiæ, ex quibus diversis temporibus gravia prodierunt scandala, præsertim vero circa præeminentiam matricitatis, quam Ecclesia S. Nicolai prætendebat, utpote naturaliter prima, & antiquior in loco, illa vero S. Mariæ, utpote prima, & antiquior in ritu, ad quem altera successive conversa fuerat. Undeusque ab anno 1606. repetitur desuper commissa causa in Rota, ubi aliquibus testibus hinc inde inductis, ulteriorem progressum non habuit, sed controversiis, & æmulationibus continuantibus, de facto Ecclesia S. Mariæ in possessione matricitatis fuit, atque in Synodis, aliisque congressibus dignior reputata; Obventis autem aliquibus hæreditati-
2 bus, & bonis in Ecclesiam S. Nicolai, ad hunc præcisum effectum relictis, parandi scilicet expensas pro obtinenda erectione in Collegiatam, erectio prædicta a Sede Apostolica obtenta fuit, expeditisque literis Apostolicis directis Archiepiscopo, coram isto ad impediendam dictarum litterarum axequutionem se opposuerunt Rector, & Clerus S. Mariæ, unde dictus Archiepiscopus ad evitanda scandala, negotium denuo remisit ad Sanctissimum, vel Datariam, ideoque plures habitæ fuerunt disputationes coram Datario, qui demum commisit causam in Rota, ubi coram Cerro dato dubio, *An literæ super hujusmodi erectione essent justificatæ, itaut essent exequendæ sub die* 26. *Junii* 1661. affirmativa prodiit resolutio ad favorem Ecclesiæ S. Nicolai, cui oppositores acquieverunt, dum quod sciam, causa ulteriorem progressum non habuit, nisi juxta illius Regni usum, lis in ea Monarchia desuper introducta sit.

In prędictis igitur disputationibus habitis, tam coram Datario, quam in Rota, in quibus ego scribebam pro Ecclesia S. Mariæ succumbente, ac etiam in congressibus Advocatorum pro causæ directione, juxta laudabi-
3 lem Curiæ stylum habitis, cum ageretur de gratia facta, literis jam expeditis, quamvis hæc pars instaret pro d. gratiæ revocatione, attamen ab initio desperatum opus reputatum fuit authoritativam retractationem obtinere, ideoque de duobus principaliter actum fuit. Primo dum res agebatur cor. Datario, an expediret impetrare consimilem erectionem, a Dataria oblatam, itaut exinde resultaret finis conservandi antiquam præeminentiam, cujus respectu hujusmodi oppositio fiebat; Et secundo in Rota, An dictæ literæ essent sufficienter justificatæ, itaut mererentur executionem necne, & quæ partes narrativæ in hujusmodi erectionibus ad earum validitatem, & executionem pernecesse justificari deberent, & quæ non?

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum, de quo actum fuit solum in congressibus, & aliqualiter cor. Da-
tario, Ego scribens pro Ecclesia Matrice S. Mariæ fui 4
in voto, cui cæteri adhæserunt, istam esse diligentiam cum inani sumptu non profuturam, quoniam quicquid erronee dicat Vamesius, *cons.* 10. *in Canonicis*, cujus authoritati proinde satis mirabar adeo deferri *in Casaraugustana Cathedralitatis*, de qua supra, *hoc eod. tit. disc.* 5. Certum est, quod d. Ecclesia S. Nicolai, in Collegiatam præcedenter jam erecta, quamvis alias esset filialis, & inferior, ita effecta erat dignior, & major, ob novam supervenientem majorem qualitatem, novumque statum, diversi ac majoris ordinis, juxta magistralem passimque receptam *decis.* 1445. Seraph. ubi
firmatur id procedere, quamvis nova erectio nullam 5
contineret derogationem juris tertii, ac regulæ de jure tertii quæsito non tollen. quoniam cum hujusmodi gratiæ sint pernecesse, & de sui natura præjudiciales, ideo dicta derogatio non requiritur, ut habetur etiam *in Borgen. erectionis, hoc eod. tit. disc.* 6. *& in aliis.*

Quinimo, etiamsi adesset expressa præservativa clausulę, *sine præjudicio*, adhuc tamen illa in proposito non est operativa, quia intelligitur in aliis, quam in expressis, ex iis, quæ de jure, ac natura rei resultat, Et consequenter ubi etiam ista alias major, & dignior Ecclesia in statu Parochialitatis hunc novum statum collegialitatis assumpsisset, attamen cum esset posterior, non potuisset præeminentiam prætendere, cum in hoc novo, & diverso statu dicta altera Ecclesia esset antiquior.

Si enim junior, seu inferior Episcopus efficeretur Ar- 6
chiepiscopus, utique præeminentiam obtineret supra Episcopum alias antiquiorem, & digniorem, qui si deinde Archiepiscopus pariter crearetur, locum cedere deberet dicto Archiepiscopo prius creato, quamvis in statu Episcopali iste posterior Archiepiscopus esset antiquior, & dignior, quoniam attenditur concursus in hoc novo, & diverso statu majori, non curato statu antiquiori, nisi promotio utrinsque ita sequeretur, quod licet naturaliter, & de facto diverso tempore sequuta esset, attamen reputaretur contemporanea, quo casu
tamquam inter insimul promotos attenditur antiqua 7
præeminentia, ut contingit in promotionibus Cardinalium, quoniam si in eodem Consistorio eademque promotione aliqui declarentur, alii vero reserventur in pectore. Tunc illi, qui reservati sunt, quamvis ex temporis intervallo, & ad annos publicarentur, utpote ex tunc promotis, suum occupant locum, & præcedunt jam antecedenter declaratos, quia dicuntur Cardinales ab initio, atque successiva publicatio nihil facit de novo, sed solum aperit quid jam factum sit, & insit, juxta text. *in leg. adeo* 7. *ff. de acquir. dom.* ubi ponitur exemplum excutientis grana a spicis, & habetur præsertim actum *sub tit. de pension.* ut in proposito pensionis quæ super Ecclesiis in Consistorio reservatur pro una, vel pluribus personis nominandis, quia si nominationes diversis temporibus sequantur, non tamen exinde aliqua resultat prælatio, sed jure retrotractionis omnes dicuntur æquales, & contemporanei, nisi alias expresse cautum sit, ex ibi deductis cum similibus.

Quo vero ad alterum punctum disputatum in Rota super deneganda executione litterarum hujusmodi e-
rectionis, non dubitabitur de jure literas prædictas esse 8
justificandas, ut executionem mererentur, ut ultra generalia, de quibus satis frequenter in materia beneficiali, in his terminis specialibus patet ex decisione 158. 283. & 284. *part.* 7. *recent.* ubi disputatur de consimili erectione Collegiatæ, quam Inquisitor Melevitanus exequi recusaverat, unde causa commissa fuit in Rota, eodem adamussim modo, quo in pręsenti sequutum est, *Et in una Syracusana præeminentiarum* cum *Gregorius XIII.* erexisset in Matricem Ecclesiam S. Agrippinæ Oppidi Mineli, sa opponentibus Ecclesiis S. Petri, & S. Mariæ, commissa fuit causa *in Rota*, quæ sub die 26. *Februarii* 1586. *coram Bubalo* respondit gratiam non esse justificatam, & non mereri executionem, cum similibus.

Quare disputationis punctus erat in eo, an, & 9
quæ narrativæ partes essent justificandæ, quoniam dicebant Scribentes in contrarium, & bene, tunc omnia in literis narrata justificanda esse, quando qualiber narrativa de per se non sufficiat, itaut omnes partes

coequa-

coæqualiter concurrerent ad gratiæ concessionem, juxta decisionem Caputaq. 240. *num. 2. part. 2.* Secus autem ubi agitur de illis narrativis, quæ non concernunt substantialia, quoniam falsitas expressorum, quæ necessaria non sunt, non vitiat gratiam, ubi præser-
10 tim non constat eam fuisse dolosam, *disc. 70. num. 2. de rescriptis in antiquis*, Put. *decis.* 187. *num 2. lib. 5.* Coccin. *dec.* 136. *num* 3. Merlin. *dec.* 563. *num.* 6. *decis.* 288. *num.* 1. *post 2. volum. cons.* Farin. 536. *num. 2. part.* 4. *rec. tom.* 3.

In hoc autem erat discrepantia inter Scribentes hinc, inde; Ego enim & cæteri Scribentes pro oppositoribus dicebamus, omnes narrativæ partes justificandas esse, non solum circa congruam dotem, & populi frequentiam, sed etiam circa ejusdem populi consolationem, & desiderium divinique cultus incrementum, quorum neutrum justificabatur, quoniam in facto constabat, majorem partem populi vivere sub cura Ecclesiæ S. Mariæ, & consequenter tristitiam, & afflictionem de hoc potius sentire, Nullumque resultabat Divini cultus incrementum, dum etiam ante hujusmodi erectionem, adinstar Ecclesiæ Collegiatæ, Missa Conventualis, aliaque Divina Officia celebrari solebant, iidemque aderant Sacerdotes, & Clerici, itaut ex hujusmodi status innovatione, nequo in numero ministrantium, neque in ipso ministerio, minusque in augmento distributionum, vel emolumentorum adesset tale incrementum.

11 Verum, reflectendo ad veritatem, ista videbantur parum tuta fundamenta, unde propterea dicta resolutio probabilis visa est, quoniam duo videntur hujusmodi erectionum requisita substantialia, quæ Papam movere solent ad gratiam concedendam, scilicet congrua dos, & populi frequentia, seu qualitas, juxta
12 formulam positam per Pirr. Corrad. *in praxi beneficial. lib. 2. sub n.* 4. & habetur in specie apud Seraph. *decis.* 330 *n.* 1. *& d. dec.* 258. *n.* 9. *cum seqq. part.* 7. *rec.* reliqua vero proveniunt ex consueto formulario, & ad cohonestationem; Ac etiam quia de natura erectionis pernecesse ista inesse dicuntur, quoad consolationem scil. populi ejusdem Ecclesiæ, cui præeminentialis qualitas conceditur. Et sic discretive de populo illius, non autem de illo aliarum Ecclesiarum, seu potius loci in universum, nam alias nunquam hujusmodi gratiæ essent verificabiles, cum ut supra sint de sui natura præjudiciales, atque posita lite super gratiæ exequutione, pernecesse supponere oportet oppositores, quibus eorumque subditis, & adhærentibus id parum gratum existat.

Et quoad cultum, adhuc ille incrementum recipe-
13 re dicitur, quamvis ejus usus de facto non alteraretur, dum alteratio resultat ratione habitus, seu necessitatis, quoniam Missa Conventualis, aliaque divina officia, quæ prius erant in facultate, ita evaserunt necessitatis.

Objiciebamus quoque de vitio subreptionis, vel ob-
14 reptionis, ob narratam qualitatem matricitatis, quæ movere potuit Papam, ita agnoscentem nemini præjudicare, dum circumscripta etiam hac nova qualitate, tamquam Ecclesia matrix super alias præeminentiam habebat: Verum, & hoc erat leve fundamentum, quoniam narrata non fuerat matricitas actualis, ejusque pacifica possessio de præsenti, sed solum prætensio hujusmodi antiquæ qualitatis, cum pendentia litis in Rota super reintegratione, quæ supponit possessionem penes alios existere, *dec.* 523. *n.* 4. *&* 5. *&* 595. *num.* 1. *&* 2. apud Posth. *de manut. & passim*, ideoque sufficit narrativam justificari de facto, eo modo, quo sequu-
15 ta fuit *dec.* 315. *n.* 11. *part.* 9. *rec.* & in materia beneficiali frequenter.

Insistebamus demum super scandalis, & inconvenientibus, de quibus, juxta ejusdem Archiepiscopi relationem, ex hujusmodi innovatione satis timeri poterat, unde propterea dicebamus, gratias, quæ scan-
16 dalum parere possunt, exequendas non esse, sed retractandas *ad text. in cap. cum teneamur, de prebendis*, bene Oldrad. *cons.* 262. *n.* 2. *in fin.* ibi, *quia ex hoc populus dicitur graviter scandalizatus, & propter scandalum nedum factum Episcopi debet cessare, sed etiam gratia Domini Papæ*; Sed pariter istud erat fragile fundamentum, & præsertim in Rota, quoniam ad judicem, cui commissa est gratiæ executio pertinet solum inspicere, an illa esset justificata, itaut juxta tramites mereatur executionem, non autem inspicere de iis, quæ politicos ac prudentiales respectus percutiunt; potissime vero ubi Princeps qui gratiam concessit, est præsens, unde ad eum promptus est recursus, cum per executorem de hujusmodi motivis respectus haberi de- 17
beat Principe absente, ad effectum eum certiorandi de inconvenientibus, vel respective præjudiciis, quoniam Principi est replicandum, ac interim a gratiæ per eum concessæ executione abstinendum, quoties constabat probabiliter eundem Principem de facti circumstantiis certioratum non fuisse concessurum, vel esse retractaturum, ut cæteris allegatis Rugerius *cons.* 24. Farin. *qu.* 97. *num.* 39. Cyriac. *contr.* 69. *n.* 13. Apont. 18
de potest. Proreg. tit. de abundant. Civitat. §. 3. *n.* 14. *& seq.* Capyc. Latr. *dec.* 190. *n.* 31. & practicamus quotidie in Cardinalibus Legatis Papæ replicantibus, ac interim abstinentibus ab exequendis gratiis per eum concessis, frequentius vero in Proregibus Regnorum utriusque Siciliæ, & Gubernatore Mediolani super gratiis a Rege Catholico concessis, atque inter plura frequentia exempla meo tempore practicata, illud præsertim Egomet habui præ manibus, concessionis factæ per Regem Catholicum Principi Nicolao Ludovisio de Principatu Salerni; quoniam Comes de Ognatte Prorex Neapolis, denegando executionem, Regi replicavit, atque non contentus prima replicatione, secundam adjecit post reiteratos ordines, ita & taliter quod concessio effectum sortita non fuit; Potissime vero ac extra controversiam in hac facti specie, quoniam hæc oppositio facta erat Papæ, seu Datario, qui est ejus organum, & tamen ea neglecta remissa fuit exequutio ad Rotam, prout de jure.

Multa etiam ea hac parte dicebantur circa insufficientiam dotis, ob vincula & malas qualitates bonorum, de quibus tamen utpote in facto consistentibus, non pertinebat ad Advocatos agere, sed adhuc Rotæ visum fuit, objecta nullam, vel modicam habere subsistentiam ad effectum, de quo agebatur.

MEDIOLANEN. ERECTIONIS CONFRATERNITATIS,

ET ALIÆ CONTROVERSIÆ ALIARUM DIOECESUM INTER PATRES RESPECTIVE, UT INFRA.

Casus disputatus in Sacris Congregationibus Concilii, Episcoporum, & Rituum, & decisum, ut infra.

An, & quando uni Ecclesiæ, Collegio, Confraternitati, vel personæ competat jus, seu præeminentia impediendi alteram, ne easdem celebret solemnitates, seu eadem utatur denominatione, vel titulo, aliosque actus præeminentiales consimiles exerceat?

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *De Constitutione Greg. XIII. moderatoria privilegiorum regularibus concessorum per S. Pium V.*
3 *De intelligentia Constitutionis S. Pii V. super Congregatione Rosarii.*
4 *Authoritati Ordinarii loci non censetur in privilegiis derogatum.*
5 *Regulares dicuntur ministri Episcopi, ejusque subditi in concernentibus Divinorum ministrationem populo.*
6 *Congregationes, & Confraternitates non nisi de Ordinarii loci licentia erigi possunt.*
7 *Quomodo intelligenda sint privilegia Religionis S. Dominici circa Rosarium.*
8 *De Constitut.* 215. *Clem. VIII. non erigendi plures Confraternitates ejusdem tituli, vel instituti.*
9 *In eadem Ecclesia permittenda non est erectio plurium Altarium ejusdem Invocationis.*
10 *An quis possit prohibere alteri ejusdem nominis, vel cognominis usum?*

11 De

11 *De distantia servanda inter Ecclesias, & Monasteria.*
12 *De conclusione, de qua n. 8. & quomodo illa practicari, ac intelligi debeat.*
13 *Quatenus ejusdem instituti plures adsint Confraternitates, quomodo solemnitas per eas celebrari debeat.*

D I S C. X.

1 CIrca initia Advocationis, quibus in Curiæ stylo hujusmodi negotia magis congrua esse solent, plures tractavi controversias in Sacr. Congregationibus Concilii Episcoporum & Rituum, super præeminentiis Ecclesiasticis, præsertim vero in una Mediolanen. Cum enim in Ecclesia Collegiata S. Laurentii Mediolani, aliisque Ecclesiis, cum Archiepiscopi authoritate erectæ essent aliquæ Confraternitates sub invocatione Sanctissimi Rosarii, se opposuerunt PP. S. Dominici, prætendentes hujusmodi erectiones fieri non potuisse, tum ob alias Confraternitates sub eadem invocatione, & titulo jam erectas & existentes, tum ex *Constitut.* 86. S. Pii V. disponente, ut non nisi de consensu Patris Generalis dictæ Religionis ad hujusmodi erectiones procedi valeat; Unde introducta causa in Sacr. Rituum Congreg. prodiit resolutio pro ipsarum Confraternitatum valida erectione, dummodo tamen major solemnitas Rosarii diversis temporibus, & diebus respective ad tollendas confusiones ac æmulationes celebraretur.

In hac autem disputatione, scribens pro dicta Ec-
2 clesia S. Laurentii aliisque Confraternitatibus, seu Ecclesiis, duas constituebam inspectiones, unam circa dictam *Constit.* 86. S. Pii V. Alteram in terminis juris communis; Quoad primam, quicquid sit, an hujusmodi Constitutio contineretur sub generica abrogatione facta per Gregor. XIII. successorem, *Constit.* 9. §. 6. de privilegiis, quæ cum nimia liberalitate per S. Pium V. Regularibus concessa fuerant, redactis ad
3 terminos juris communis, & S. C. T. Adhuc admissa ejusdem Constitutionis subsistentia, dicebam, etiam cum sensu veritatis, eam procedere, ac intelligendam esse respectu aliorum Regularium, seu etiam sæcularium inferiorum, ne scilicet in eorum Ecclesiis, vel capellis hujusmodi erectiones facere possent sine consensu Generalis illius Religionis, cujus istud est particulare institutum; Secus autem ubi id sequitur cum authoritate Episcopi, seu alterius Ordinarii loci, qui pro animarum salute, vel populorum spirituali con-
4 solatione, ita expedire judicet, quoniam, cum dicta Constitutio nullam Episcoporum, seu Ordinariorum mentionem faciat, neque eorum adimat authoritatem, ista semper in hujusmodi particularibus privilegiis excepta censatur, ex collectis apud Rojas, *decis.* 258. & habetur occasione privilegiorum super exemptione frequenter *sub tit. de jurisd.*

Ut enim habetur *d. tit.* de jurisdictione, præsertim in Panormitana, *disc.* 31. Regulares quantumvis exempti, & privilegiati, circa ea quæ concernunt Di-
5 vinorum administrationem populo, dicuntur operarii in vinea Domini, subordinati proinde Episcopo, vel Ordinario, qui est illius vineæ Præfectus, & major Custos, sive dicuntur ministrantes illius gregis, cujus Episcopus, vel Ordinarius est Pastor; Et consequenter prorsus improbabile dicebam, quod Ordinarius, & Superior, dependentiam habere debeant a subditis, & inferioribus, solumque ponderabam, hujusmodi Religiosos, ex dictæ constitutionis dispositione, vel ratione, dicendos esse legitimos contradictores, atque aliquod peculiare jus habere se opponendi hujusmodi novis erectionibus coram Ordinario, cujus tamen potestas exinde coarctata non remaneat, determinandi id quod ex locorum qualitate, aliisque circumstantiis magis expedire judicaverit.

Quod clare comprobari observabam ex *Constit.* 25.
6 Sixti V. §. 5. per quam dict. Generali conceditur facultas erigendi hujusmodi Societates, vel Congregationes, ubi jam erectæ non adessent, de Ordinarii tamen loci licentia, & consensu, ergo prorsus vanum est assumptum, quod hujusmodi facultas competeret privative ad ipsum Ordinarium; Et clarius per *Const.* 255. Clem. VIII. disponentem hujusmodi facultates, & præeminentias Regularibus, aliisque inferioribus competentes, locum non habere nisi accedentibus licentia, & consensu Ordinarii loci, ad quem regulariter & privative pertinet hujusmodi novas erectiones Confraternitatum, & Congregationum authorizare, ut decisum per eamdem Sacr. Rituum Congr. testatur Barb. *de universo jure Ecclesiæ, lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 77. & *in summa Apostolicarum decisionum, verb. Confraternitas, collect.* 207. *n.* 53.

Quodque facultates, & præeminentiæ PP. S. Domi- 7
nici competentes, circa Congregationes, vel respective festivitates Rosarii, procedant solum in eorum Ecclesiis, non autem extra, decisum per S. Congr. Episcoporum, & Regularium testantur Ricciul. Gavant. Lezana, & cæteri collecti per eumdem Barb. *in ead. summa, verbo Rosarium, collect.* 657. *n.* 4. unde propterea quoad hanc primam inspectionem casus videbatur planus pro hac parte.

Quo vero ad alteram inspectionem, circumscripta 8
etiam dicta peculiari præeminentia admittebam, quod ex dispositione, vel intentione juris communis, vel Apostolicarum Constitutionum, hujusmodi novæ erectiones, quoties jam adsunt aliæ ejusdem instituti, regulariter admittendæ non sunt, ut disputavi in una Baren. in Sacr. Congr. Episcoporum, & Regularium pro impedienda nova erectione Congregationis, seu Confraternitatis sub Invocatione S. Antonii Patavini, stante quod in Ecclesia Minorum Conventualium ejusdem Civitatis illa jam aderat erecta, dum eadem *Constit.* 115. Clem. VIII. prohibet hujusmodi pluralitatem Confraternitatum, seu Congregationum ejusdem nuncupationis & Instituti in eodem loco; Quam Constitutionem esse in viridi observantia constat ex pluribus declarationibus ejusdem Sacr. Congr. Rituum, præsertim *in Albig.* 11. *Novembris* 1641. *in Eugubina* 23. *Martii ejusdem anni, in Casalen.* 12. *Januarii* 1647. & *in aliis.*

Idque summa ratione ob æmulationem exinde re-
sultantem, scandalorum & inconvenientium frequen- 9
tius productivam, Unde propterea, etiam ex juris dispositione, vel ratione si in una Ecclesia adest Altare cum devota imagine, permittenda non est erectio alterius Altaris cum eadem imagine, & sub eadem invocatione, ut per Genuen. *in praxi Archiepisc. Neapolis, cap.* 109. *n.* 8. & bene confert *decis.* 847. Seraph. & advertitur etiam *in Romana Commemorationis Defunct.* 9. *Junii* 1666. coram Ottalora.

Et in simili habemus in eo qui prævenit, se denominando de aliqua familia, seu cognomine, ut jus 10
habeat prohibendi alteri in eodem loco novam ejusdem cognominis, seu intitulationis assumptionem, quoties de præsenti, vel tractu temporis id aliquod præjudicium sibi generare potest, quia licet nomina sint ad placitum, secus tamen est, ubi exinde, alterius præjudicium oriri potest, Cassan. *in catal. glor. Mundi part.* 1. *consider.* 1. *concl.* 21. Caval. *dec.* 549. *n.* 2. Rot. *in Ampurien. denominationis Canonicorum, seu Capituli* 20. *Aprilis* 1646. *coram Meltio*, de qua habetur supra *in Ampurien. Cathedralitatis, seu unionis, disc.* 7. Ad quod etiam conferunt quæ plures habentur *sub tit. de Regul.* de non erigendo Monasterio, vel Ecclesia intra certam distantiam, de quo *in Januen. privilegior. cor. Rojas, dec.* 327. & 356. & latius in eadem coram Corrado, *part.* 10. *rec. decis.* 337. cum similibus.

Dicebam tamen, etiam cum sensu veritatis, istam 11
esse quæstionem potius facti, quam juris, non admittentem proinde certam generalem regulam, seu decisionem, quæ tota pendet ex locorum qualitate, populi numero, mora regionis, aliisque facti circumstantiis, ex quibus pendet, an id sit concedendum, vel denegandum; Unde propterea in dicta Baren. Sacr. Congr. Episcoporum, & Regularium, in qua ea controversia disputata fuit, id remisit arbitrio Ordinarii, Idemque sequutum fuit in una Adrien. quæ per me pariter disputata fuit in Sacr. Congr. Concilii; Cum enim in dicta Civitate, nullas habente Parochias distinctas, cura animarum absque limitum distinctione promiscue exerceatur in Ecclesia Cathedrali, & in Ecclesia Collegiata S. Nicolai, quarum utraque numerosum habet Clerum, Atque in Collegiata erecta esset quædam Confraternitas sub Invocatione *Beatæ Mariæ de Monte Carmelo*, cujus dies festivus cum magna

gna solemnitate celebrari solita erat. Hinc ob nimiam æmulationem inter has duas Ecclesias & Capitula vigentem, erecta fuit etiam in cathedrali consimilis societas sub eadem invocatione, atque recurrente prima societata ad S. Congr. Concilii pro ea prohibenda; attamen stante qualitate Civitatis ac populi numero, rejecta fuit oppositio, remittendo totum arbitrio Ordinarii, cum ea tamen lege ut solemnitas diversis diebus celebrari deberet, ut etiam in Urbe servatur, ut infra.

12 Si ergo multiplicatio admittitur in hujusmodi inferioris Ordinis Civitatibus, multo magis & indubitanter in magnis & Metropoliticis primæ classis, in quibus, ut præsertim docet observantia Urbis, quæ longe minorem habet populum, quam dicta Civitas Mediolan. hujusmodi multiplicatio Confraternitatum, seu Congregationum ejusdem instituti passim practicatur, ideoque deferendum est judicio Ordinarii, quod præsumitur rationabile, donec constet de irrationabilitate, juxta ea quæ habemus in proposito judicio Ordinarii in prælectione in concursu ad Ecclesias Parochiales ad formam Concilii, cum similibus.

13 In dicta vero Adrien. postquam determinata fuit prima controversia super utriusque Confraternitatis continuatione, alia exorta fuit super celebratione festivitatis cum processione, aliisque solemnitatibus, quia cum id per utramque eadem die fieret, stante æmulatione Cleri & successive populi, multa exinde resultabant inconvenientia, unde propterea re denuo delata ad eandem Sacr. Congr. Concilii, quamvis Ego scribens pro Collegiata, præsupposito, juxta Urbis observantiam, quod hujusmodi solemnitas diversis diebus demandanda esset, insisterem ad istam Ecclesiam Collegiatam ratione antiquioris instituti spectare debere præeminentiam celebrandi dictam solemnitatem in ipso die 16. Julii. Nihilominus ob præeminentiam Ecclesiæ Cathedralis, Sacra Congregatio, & quidem probabiliter, contrarium decrevit, quod scilicet ipso die festi solemnitas celebraretur per Cathedralem, per Collegiatam vero in die Dominico sequenti, aliæque plures habitæ fuerunt controversiæ super terminis faciendi utramque processionem respective, ac super ejusdem processionis modo, quæ omnes cum quibusdam prudentialibus temperamentis sopitæ fuerunt, satis deferendo, ut par est, Ordinarii judicio & arbitrio.

ANNOT. AD DISC. X.

De contentis in hoc discursu, habetur actum in aliis locis, & præsertim in *Miscell. Eccl. disc.* 31. & 32. ubi Concordantes.

(*) HISCLANA CONFRATERNITATIS PRO EPISCOPO CUM CONFRATERNITATE LAICORUM.

An Episcopus ad præscriptum S. C. T. habeat facultatem visitandi, & revidendi computa Administratorum Confraternitatum Laicalium? & an hæc revisio rationum percutiat administrationem, vel intromissionem.

DISCURSUS POSTHUMUS PRIMUS.

Erecta pia Laicorum Confraternitate, sub titulo, seu invocatione Spiritus Sancti, cum sua Capella in Ecclesia Burgi Celsæ Hisclanæ Civitatis, inita fuerunt quædam statuta, seu Capitula, auctoritate ordinaria approbata, & confecta per Episcopum Pulveranum, in quorum Capitulorum primo disponitur præcisis verbis, ut nemo possit se ingerere in ejus regimine cujuscumque qualitatis & conditionis, etiamsi essent Domini & Officiales, excepto Episcopo, tamquam patrono universali: & in Capitulo immediate sequenti disponitur, ut magistri & confratres possint facere ordinationes & Constitutiones, dummodo sint in evidentem honorem, & utilitatem Confraternitatis, & non sint contra S. C. T. neque contra Sacros Canones; in fine vero a dicto Episcopo subscripta fuerunt.

Ista facti serie sic stante, dubitari contigit, an D. Episcopus ad præscriptum S. Conc. T. *sess.* 22. *de reform. cap.* 8. *&* 9. visitandi & revidendi computa administratorum facultatem habeat.

1 Quando versaremur in aliis provinciis & regionibus, in quibus acceptato Concilio Tridentino, nulla prætenditur peculiaris conventio, vel consuetudo contra ejus decreta, casus esset indubitatus pro Episcopo, ex iis quæ habentur in hac materia a me relata *lib.* 3. *de jurisd. disc.* 40. *cum plurib. seqq. & lib.* 14. *in annot. ad idem Concil. Trid. disc.* 10.

Sed quoniam bene innotescunt prætensiones, quæ in hujusmodi Confraternitatibus laicalibus, habentur per Magistratus sæculares adversus observantiam dictorum decretorum Concilii Tridentini, & quas prætensiones tamquam Advocatus Curiæ Romanæ non possum nec debeo approbare, sed tamquam Regius Advocatus neque possum, nec debeo improbare.

Hinc proinde integrum relinquendo locum veritati, de qua videant illi, ad quos pertinet, in iis casibus in quibus fundatio esset sub protectione Regia, vel omnimoda laicali administratione, prætendi posset quod sit ejusdem naturæ. in quibus casibus eædem sunt difficultates.

2 Quatenus pertinet ad casum præcisum de quo agitur, videtur quod consuetæ difficultates non intrent, atque res sit plana pro Episcopo; non solum quia fundatio facta est cum expressa auctoritate & approbatione Episcopi, sed etiam quia per quamdam speciem conventionis in eisdem statutis vel Capitulis expresse cautum est, oppositum ejus, quod prætendunt Magistratus sæculares; dum in primo Capitulo excluditur omnis potestas dominorum & officialium sæcularium Civitatis & Insulæ, & reservatur potestas Episcopi, tamquam per exceptionem, seu limitationem regulæ.

3 Ac etiam clarius, quia in prædictorum XI. Capitulo expresse statuitur, ut stari deberet sub obedientia Episcopi pro tempore, atque in alio Capitulo sequenti decernitur, ut nil fieri vel statui possit, quod adversetur Concilio Tridentino: & per consequens omnem quæstionem dirimit ipsa lex fundationis, quæ attendenda venit tamquam contractus correspectivus inter Episcopum & Confratres, quoniam alias Episcopus non permisisset erectionem, neque concessisset Capellam in Ecclesia; & per consequens ex solo facto claro cessare videtur omne dubium, adeo ut intret regula nimium vulgaris *text. in l. ille aut ille ff. de leg.* 3. emanata per *Rot. dec.* 44. *num.* 14. *part.* 2. *rec.* quod in claris & expressis non intrant quæstiones & argumentationes.

4 Talisque videtur generalis & inconcussa praxis etiam in Regno, ut ego, dum essem Vicarius Capitularis & Generalis, ante accessum ad Curiam practicavi, atque ab aliis practicari vidi, acquiescentibus, & non contradicentibus laicalibus Magistratibus; quod scilicet, quando fundatio est cum licentia & auctoritate Episcopi, cujus jurisdictio & superioritas expresse reservetur, tunc nullatenus cadant illæ difficultates, quæ ubi de hoc non constet, vel quando fundatio sit sub Regia potestate, aut sub omnimoda laicali administratione.

5 Neque aliquid obstaculum præstare possunt illa verba ejusdem Capituli XI. *nullo modo se intromittere in rebus ad Confraternitatem spectantibus*: quoniam ista verba ad oculum percutiunt administrationem, vel dispositionem bonorum, ut clare probant illa sequentia verba *nec mobilibus, nec stabilibus*. Atque in hac parte Confratres foverent justitiam, quando scilicet Episcopus vellet per se ipsum se ingerere in administratione & dispositione bonorum, & redituum, vel eam aliis pro libito committere & demandare, illam tollendo vel minuendo ipsis Confraternitatis Magistris & administratoribus. Sed revidere rationes non percutit administrationem vel intromissionem; 6 dum ad præscriptum Concilii Episcopus non recipit rationes, ut reddendæ sint sibi, vel illi quem ipse deputet, cum videri debeant per illos revisores & offici-

ficiales, quos ipsamet Confraternitas deputet juxta solitum; sed solum ut Episcopus possit assistere, seu inspicere an sint bene redditæ, & in quos usus Pii loci redditus convertantur, ad occurrandum inconvenientibus, ne administratores approprient sibi ipsis, vel applicent usibus prophanis & illicitis. Ideoque nullo modo controverti posse videtur, cum in alio verificari non possit illa obedientia & subjectio *in rebus ordinariis, & universalibus*, quæ expressa, ut supra, reservata fuit.

Cumque in d. initio Capitulorum cautum sit, ut
7 nullus Dominus, vel Officialia Civitatia, vel Insulæ, & quævis alia persona quovis modo possit se ingerere, nisi Episcopus hanc facultatem haberet, sequeretur quod Confraternitas remaneret acephala sine aliquo superiore, quodque administratores possent pro libito redditus & bona Confraternitatis sibi ipsis applicare, vel in diversos prophanos & illicitos usus; quo nil absurdius ac detestabilius. *)

ASSISIEN. OBLATIONUM

PRO MINORIBUS CONVENTUALIBUS CUM MINORIBUS OBSERVANTIBUS.

Casus varie decisus per Rotam.

De præeminentia quam Conventuales habent celebrandi solemnitatem Portiunculæ in Ecclesia S. Mariæ Angelorum, & percipiendi oblationes eadem die in ea Ecclesia factas: Et an hoc jus percipiendi oblationes dicatur de congruo compensabile cum consimili emolumento pecuniario in aliis effectibus assignatis? Et aliqua de dominio, & pertinentia hujusmodi oblationum in Ecclesiis Minorum.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De causa decisionibus.*
3 *Distinguuntur puncta, seu inspectiones quæstionis.*
4 *Læsio ut dicatur enormis, & apta ad rescissionem, debet excedere dimidium.*
5 *Rigorosa probatio valoris regulatur a decennio.*
6 *Incerta non computantur in valore, seu fructu.*
7 *Ad regulandam læsionem attenditur tempus contractus, non autem futurus incertus eventus.*
8 *Læsio ubi est ultra bessem, dicitur enormissima.*
9 *Tempus calamitosum non attenditur pro regulando valore, & n. 11.*
10 *Quando incerta computentur in valore.*
11 *Declaratur conclusio, de qua n. 9.*
12 *Quomodo facienda sit recompensa æstimatio de reddita ad redditum.*
13 *Redditus habentes admixtam jurisdictionem, seu præeminentiam longe plus æstimantur.*
14 *Bona & jura Ecclesiarum, & Conventuum Religionis Minorum sunt in dominio Ecclesiæ universalis.*
15 *Lædi non dicitur ille, qui precario possidet rem, si hæc ei a Domino tollatur.*
16 *Declaratur conclusio, de qua n. 14.*
17 *Oblationes pertinent ad Rectorem Ecclesiæ, cui fiant.*
18 *Papa est Dominus bonorum Ecclesiarum, & potest ea uni tollere, & alteri dare.*

D I S C. XI.

1 POstquam circa annum 1400. in Sacr. Conventu Assisii aliqui Religiosi quamdam strictioris vitæ normam, seu reformationem introduxerunt, redeundo ad primævum summæ paupertatis institutum, a quo Religio Minorum ex privilegiis in aliquo deviaverat; Cum hujusmodi vitæ diversitas in eadem domo aliqua pareret inconvenientia; Hinc proinde de anno 1415. inducta fuit quædam separatio, quod scilicet Patres dicti Sacri Conventus juxta privilegia viventes, Conventuales fere ab initio Religionis nuncupati, ut constat *Constit. 7. Innoc. IV.* assignarunt dictis Patribus Reformatis, qui Observantes nuncupatur, Ecclesiam S. Mariæ Angelorum, reservata præeminentia celebrandi solemnitatem consecrationis ejusdem Ecclesiæ, quæ vulgo Portiuncula nuncupatur, & jure percipiendi oblationes ejusdem diei, quæ est secunda mensis Augusti, atque ita observantia dedit, quod scilicet Guardianus & Patres dicti Sacr. Conventus, processionaliter dicta die accedunt ad præfatam Ecclesiam S. Mariæ pro hujusmodi solemnitate celebranda, dictasque oblationes percipere consueverunt; Cum autem tractu temporis, dictæ oblationes aliqua causarent dissidia & scandala inter ipsos utriusque instituti Religiosos; Hinc proinde Urban. VIII. de anno 1642. de consensu etiam P. Generalis Conventualium, ad hujusmodi scandalorum occasionem tollendam, oblationes prædictas concessit ipsis Observantibus Conventus S. Mariæ, dando in recompensam Conventualibus Sacr. Conventus scuta bis mille investita in tot loca Montium cameralia, quorum fructus ad rationem, tunc currebant summam scut. 90. ad quam, ex peræquatione proxime elapsi decennii, compertum fuit dictas oblationes ascendere. Verum eorumdem Conventualium Generalis immediatus successor, judicans hujusmodi innovationem, tam dicto Conventui, quam universæ Religioni nimium præjudicialem esse, non tam in interesse bursali, quam jurisdictionali præeminentia, recursum habuit ad Innoc. X. immediatum Urbani successorem: a quo in plena Signatura gratiæ, utraque parte audita, & informante, prævia aperitione oris adversus clausulas contentas in Brevi Apostolico desuper expedito, ejusque reductione ad viam juris, commissa fuit causa in Rota cor. Albergato.

2 Et dato dubio, *An constaret de læsione*, sub diebus *4. Martii 1652. & 23. Januarii 1653.* affirmative responsum fuit, quarum prima est *dec. 221. part. 11. rec.* quibus decisionibus editis, ac juxta stylum in alta disputatione præsupponendis, datum fuit novum dubium, *An Breve Urbani suffragaretur?* quod pariter ad favorem Conventualium sub die 30. *Aprilis* 1660. resolutum fuit negative. Verum concessa nova audientia in repropositione dubii, an standum esset necne in hoc ultimo loco decisis, mandatum fuit revideri dictas priores decisiones super læsione, unde assumpta desuper disputatione, *sub die 9. Decembris* 1661. coram Albergato, ab eis recessum fuit, dictaque resolutio confirmata 20. *Januarii* 1663. & in hoc statu causa reperitur, probabiliter ulteriorem non habitura congressum.

3 In hujusmodi autem disputationibus habitis, tam in Signatura gratiæ, quam in Rota, duo fuerunt principales puncta, seu inspectiones, primo scilicet, posito dominio & pertinentia hujusmodi oblationum ad Sacr. Conventum, atque considerando dictam innovationem tamquam simplicem conventionem, & contractum inter partes, itaut beneplacitum Apostolicum considerandum foret tamquam solemnitas necessaria ad formam *extrav. Ambit.* in alienatione bonorum, & jurium Ecclesiæ, etiamsi in aliam Ecclesiam fieret, An scilicet adesse diceretur læsio talis, quæ contractus nullitatem, vel rescissionem induceret? Et secundo, an in hujusmodi actu, Papa adhibuisse videretur suam supremam potestatem disponendi de hujusmodi oblationibus tamquam spectantibus ad ipsum & Ecclesiam Romanam, eas auferendo uni Conventui, cui per prius Sedes Apostolica precario concesserat, seu alias competebant, & concedendo alteri?

4 Quoad primum, Scribentes pro Observantibus, seu Conventu S. Mariæ Angelorum dicebant, ad effectum læsionis habilis ad annullationem, vel rescissionem contractus, requiri eam esse enormem, excedentem dimidium juxta dispositionem text. *in l. 2. C. de resc. vend.* quæ canonizata etiam videtur per jus canonicum *in cap. 2. & 3. de empt. & vendit.* & cum cujus terminis passim proceditur exceptis locis, in quibus per statutum, seu consuetudinem alias dispositum sit, ut est in Urbe, ubi sufficiat læsio in tertia parte, ex iis, quæ pluries habentur deducta in sua materia *sub tit. de empt. & vendit.*

De hoc autem excessu, quem receptum, & in dubio non præsumi, sed esse probandum per allegantem læsionem tamquam suæ intentionis fundamentum, dicebant

bant absque dubio non constare, quoniam posita etiam hujusmodi oblationum certitudine, Adhuc facta
5 peræquatione decennii proxime præcedentis, quæ est magis religiosa forma probandi annuum valorem, seu redditum, etiam ubi agitur de materia objectiva, ex deductis per Gomez. *in regula de valore*, qu. 12. & Lotter. *de benef. l. 3. quæst.* 20. *& l. 1. quæst.* 33. ac habentur frequenter, *sub tit. de feud.* & sub altero *de pensionibus*; constabat eas non ascendere ad dictum redditum scut. 90. qui datus fuerat pro recompensa: Multo magis stante dictarum oblationum incertitudine, utpote pendentium a mera voluntate, & devotione peregrinorum, & aliorum ad dictam solemnitatem confluen-
6 tium, Deducendo in id ea, quæ habentur per Beneficialistas *in Regula de valore*, super hujusmodi oblationibus, & incertis emolumentis in valore non computandis, & de quo in sua materia *sub tit. de benef.* ac altero *de pensionib.* magis vero ex professo *in Lucana Primatus, sub tit. de Jurepatron.*

Et ad subsequutam dictæ recompensæ diminutionem ob diminutos fructus locorum Montium cum probabili timore majoris diminutionis in dies, respondebat, atque ultimæ decisiones revocatoriæ responsionem amplexæ fuere, quod ad regulandam læsionem, attendendum est tempus contractus, non autem futurus contingibilis eventus, qui ita potuit esse uni parti, vel alteri damnosus; nam e converso potuisset non diminui fructus locorum Montium, & diminui, seu cessare oblationes, unde non cadit læsio *ad notat. in l. si*
7 *jactum retis, ff. de act. empt.* Bart. *in l. cotem ferro, §. qui maximos, n. 6. ff. de public.* Grat. *discept.* 435. *n.* 15. *& seq. discept.* 756. *n.* 8. *cum seq.* Giurb. *decis.* 105. *nu.* 2. Rot. *decis.* 629. *n.* 3 *part.* 4. *rec. &* 281. *n.* 3. *part.* 6.

E converso autem, Ego & cæteri Scribentes pro hac parte principaliter insistebamus in eo, quod hujusmodi oblationum redditus per longum 40. & ultra annorum spatium continuatum ex libris Sacr. Conventus
8 bene adminiculatis justificabantur importare scut. 300. & ultra, unde propterea læsio remanebat enormissima, utpote excedens etiam in besse, qui juxta opinionem in Rota receptam reputatur sufficiens ad enormissimam redolentem dolum præsumptum, inductivum etiam nullitatis, ex deductis apud Fontan. *dec.* 64. *cum seq.* Rot. *in Romana transactionis* 15. *Decembr.* 1659. 19. *Aprilis, &* 28. *Junii* 1660 *coram Verospio, & in dicta sua materia, sub tit. de empt. & vendit.* Nullatenus curata dicta peræquatione ultimi decennii tamquam in tempore accidentali propter pestem & bella, quæ Italiam vexaverant, impedientia concursum Peregrinorum, a quibus hujusmodi oblationes obveniunt, ex conclusione, tam in beneficialibus, quam etiam in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, vera & recepta, quod in regulando valore tam in sorte, quam in fructu, attendendum non est tempus calamitosum pestis, vel belli, seu alias accidentale, Grat. *discept.* 41. *num.*
9 11. *&* 12. Conti. *contr.* 90. *n.* 2. *& per tot.* Seraph. *decis.* 1073. *num.* 4 *decis.* 65. *n.* 7. *& decis* 78. *num* 1. *&* 2. *p.* 2. *divers. decis.* 129. *num* 10. *part* 7 *rec. & frequenter habetur sub tit. de Regal* ac etiam *sub tit. de locato*, in proposito restaurii propter pestem, ac etiam deducitur in duabus primis decisionibus, quæ motivum amplexæ sunt, quarum prima est impressa, ut supra, *dec.* 222. *part.* 11. *rec.*

10 Ad objectum vero incertitudinis respondebamus, quod licet regulariter hujusmodi oblationes tamquam incertæ non veniant in valore, nihilominus quando per longum, & continuatum temporis intervallum observantia eas probavit indeficientes, ac pene uniformes, itaut de facili invenirent conductorem pro certa pensione, tunc pro reditu certo reputandæ veniunt, juxta celebrem doctrinam Ancharani *in Clem. unic. n.* 4. *de concess. prabend.* ubi de oblationibus fieri solitis in Ecclesiis S. Antonii Venetiarum, & S. Mariæ de Bononia; Et comprobat practicatum exemplum Urbis in oblationibus, quæ fiunt in Ecclesia S. Antonii Abbatis; Et quæ Anchar. doctrina apud beneficialistas est communiter recepta, ut apud Lotter. *lib.* 2. *qu.* 42. *n.* 63. cum aliis in duabus primis decisionibus.

Reflectendo autem ad veritatem, quamvis tuta & solida esset hæc responsio data ad objectum incertitudinis, quia incerta non dicuntur ea quæ longum, & continuatum experimentum certificasse videntur, minus tamen tutum credebam dictum læsionis fundamentum deductum ex majori summa percipi solita, antequam pestis, & belli calamitates in Italia contingerent, quo-
niam licet vera pariter sit dicta conclusio de non atten- 11
dendo tempus accidentale pro regulando valore. Attamen id recte procedit quando accidens est ad breve tempus, puta unius, duorum, vel trium annorum &c. itaut cessato illo accidenti fiat reversio ad priorem statum, ut contingit, quando agitur de accidentibus naturæ in fructuum productione, sive de accidentibus belli transeuntis, non autem permanentis; Secus autem ubi agitur de bello humano notabili tempore in aliqua provincia, vel regione continuato, sive etiam de bello divino pestis, quoniam utrumque infortunium depauperat regionem hominibus necnon bonis fortunæ, ac etiam industriis, & devotione, ita & taliter, quod ipsis infortuniis cessatis, non exinde fit reversio ad priorem statum, pro cujus reintegratione vix integrum sæculum sufficere solet, ut frequenter in proposito damnorum resultantium ex peste ponderatur *sub tit. de Regal.* ad materiam Salinarum & vectigalium, & ad recepta distinctio in materia contractus censualis circa fundi censiti capacitatem, & respective deficientiam, cum similibus.

Potissime vero ac extra difficultatem, ita comprobante subsequuta observantia post hujusmodi innovationem per duo continuata decennia, Ac etiam ea accedente viva ratione, quam frequens & quotidiana experientia docet, refrigerationis scilicet cursu temporis hujusmodi concursuum, & devotionum, ut in tot aliis antiquis Sanctuariis conspicimus, & sic revera istud motivum læsionis, & damni bursalis, commensurandi de quantitate ad quantitatem, seu de summa ad summam, parum solidum erat.

Adhuc tamen retentis terminis hujus primæ inspectionis, absque mixtura Apostolicæ authoritatis, sed pro solo jure privato contrahentium, credebam indubitan-
ter adesse plusquam enormem læsionem, Tum ob lon- 12
gam differentiam militantem inter unam redditus speciem, & alteram, unde propterea non tanti æstimandus est redditus resultans ex pecunia investita in locis Montium, vel censibus, quia de facili diminutionibus ac etiam totali peremptioni subjacent, ideoque non bene procedit peræquatio de summa ad summam, quoniam, ut advertitur *sub tit. de feud. disc.* 19. *&* 24. *& in aliis eod. tit.* videmus, quod feuda, & bona jurisdictionalia devolutionis non subjecta æstimantur pro medietate plus in sorte, seu dimidiato fructu, quam bona allodialia, ut apud Merl. *dec.* 702. *n* 56. *& seqq. alias* 94. *p.* 7. *rec.* Et in ipsismet allodialibus videmus, quod canones æstimantur fere in medietate plus quam census, & loca Montium ob majorem certitudinem perpetuitatis.

Tum clarius, quia jus percipiendi hujusmodi obla-
tiones in ista Ecclesia, quæ est caput, & metropolis to- 13
tius Ordinis Observantium, nedum considerandum est pro solo interesse bursali compensando cum æquivalenti summa, sed principaliter pro jure honorifico, & præeminentiali, influente in universam Religionem Conventualium, cum id clare comprobare videatur primogenituram, seu matricicatem alterius, unde propterea remaneret pretio inæstimabile, ut ex Anania *in cap. super, sub n.* 15. *de rebus Eccles non alien.* advertitur apud Merlin. *d. decis.* 702. *alias* 94. *part.* 7. *rec n.* 33. *& seqq* & bene *decis.* 336. *n.* 29. *cum seqq part.* 10. *rec.* ubi quod utilitas non regulatur ex solo valore redituum, sed ex qualitate proprietatis jurisdictionalis, seu præeminentialis, & honorificæ, Et quidem prorsus incongruum esset asserere, quod census, vel tributum aliquorum scutorum auri, & unius equi Sedi Apostolicæ in die S. Petri solvi consuetum pro Regno Neapolitano, esset de congruo compensabile cum assignatione tantæ pecuniæ, quæ investita in loca montium, vel alia bona privata importaret eumdem redditum, habita sola ratione utilitatis bursalis, ac facta peræquatione ad summam, Ac propterea, his terminis retentis, cum sensu etiam veritatis, dicebam læsionem esse incontrovertibilem, atque priores resolutiones esse omnino probabiliores, & solidas, potissime quia in alienatione bonorum, vel jurium Ecclesiæ læsio non regulatur juxta terminos text *in l.* 2. *Cod. de rescind. vend.* cum actus dicatur læsivus eo ipso quod non tendit in Ecclesiæ utilitatem, ut in sua materia *sub tit. de alienationib. & contractib. & alibi*, quia est principium certum.

Major

14 Major igitur, ac tote difficultas residebat in eliteropurcto Apostolicæ potestatis, quod scilicet hujusmodi oblationes in sua origine, ob istius Religionis incapacitatem, essent in dominio, & pertinentia Ecclesiæ Romanæ, vel Sedis Apostolicæ juxta dispositionem text. *in cap. exiit, de verb. signif. & Clem. exivi, eod. tit. & pluries sub tit. de Regul.* atque per eamdem Sedem precario essent concessæ sub Eugenio IV. & successive sub eliis Pontificibus huic Sacr. Conventui, qui proinde possedit ejusdem Sedis, & Ecclesiæ universelis nomine, ex regula, quod jus pertinere dicitur ad illum, cujus nomine possidetur ad notat. *in cap. si diligenti, de prescript. & l. quod meo, ff. de acquir. possess.* cum Concord.
15 collectis in duabus decisionibus revocatoriis, unde propterea infertur, nullem exinde resultare læsionem, si rei dominus ejus liberam habens dispositionem, illam uni eufert, & elteri tribuit.

16 Illud motivum ita simpliciter consideratum, cum illis regulis generalibus, quæ deducuntur in dictis ultimis decisionibus revocatoriis, reflectendo ad veritatem, videbatur minus tutum, quoniam ideo hujusmodi oblationes importentes emolumentum pecuniarium circa hujus Religionis initia esse dicebantur penes Ecclesiam universalem, per quam precario concedi consueverunt, non ipsi Religioni, vel Conventui utpote incapaci, sed potius cuidam Syndico, seu administratori laico, ut eas nomine ejusdem Sedis, seu Ecclesiæ percipiendo, erogaret in fratrum, & Conventus necessitates, quia juxta primævum Institutum obstabat incepacitas, eo modo quo ad normam *d. cap. exiit, & Clement. exivit, ac S. C. T.* docet quotidiana praxis in Religionibus Capuccinorum, & Observentium, etiam Reformatorum; Cumque deinde dictus Sacer Conventus, ac universa Religio Conventuelium capacitatem acquisierint ex privilegiis; Hinc proinde tamquam per cessationem impedimenti, resolutum fuit dictum intellectuale dominium Sedis Apostolicæ, seu Ecclesiæ univer-
17 salis, atque subintrevit dispositio juris communis, qua attenta, oblationes, quæ fiunt in Ecclesiis, ad ipsum, ejusque Rectorem pertinent, ex deductis apud Merlin. *decis. 257. alias, dec. 37. part. 5. rec.* ubi Concordantes. Et sic revera cessaverat istud dominium, potissime ob superventem Constit. 23. Leonis X. per quam hujusmodi Religiones omnino separatæ fuerunt, cum tam majoribus præeminentiis, & prærogativis huic modernæ observantium concessis, confirmando Conventualibus dictam capacitatem possidendi bona stabilie, & redditus.

Verum difficultatem mihi faciebat consideratio, quod hujusmodi innovatio non processerit ex sola privata partium conventione, quam deinde Papa simpliciter approbasset, juxta speciem illius beneplaciti Apostolici, quod concedi solet pro solemnitate requisita per *Extravag. Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* quibus terminis retentis, cleram, & incontrovertibilem credebam læsionem S. Conventus, & universæ Religionis, clarumque, ec certum hujus partis bonorum jus, sed gestum erat per Papam motu proprio ad tollendas occasiones scandalorum, & inconvenientium exinde resultentium, ceusa cognita, & pro publica utilitate Ecclesiæ Universalis, seu Reipublicæ Christianæ, ut ipsa facti series comprobate videbatur. Et clarius comprobabat attestatio Cardinelis ejusdem Pontificis nepotis, de ejus mente informatissimi, & quæ attestatio fuit potissima ceusa ultimarum resolutionum; Tum ex verisimili notitie voluntatis Papæ, Tum ex constanti opinione summæ integritatis, ac rectitudinis ipsius attestantis, cui proinde merito deferendum esset.

Unde propterea Papa, tamquam absolutus dominus
17 bonorum omnium Ecclesiarum, accedente potissimum dicta causa publica, potuit sine dubio tollere istas oblationes priori Ecclesiæ possidenti, & tradere alteri, cui magis de congruo debere viderentur etiam sine aliqua recompensa, ut videmus de tot Monasteriis, & Abbatiis, quæ prius possidebantur per Benedictinos, & Cistercienses, ac alios Monachos, concessis Sacr. Religioni Hierosolymitanæ, aliisque Religionibus, seu commendari solitis, potissime dum agitur de oblationibus, quæ fiunt in ipsamet Ecclesia, ac etiam quia quodammodo in his Observantibus de familia cessate videtur ille incapacitas, quæ antiquitus obstabat, unde potuisset id egere etiam sine recompensa, quam tamen dare voluit ad quamdam superabundantiam, ideoque intrere non videbantur termini text. *in l. 2. de rescind. vendit.* minusque *alii extrav. Ambit.* sed totum punctum considerabam consistere in voluntate Papæ, & quid facere voluerit, qua voluntate posita, juxta dict. attestationem, Egomet sentiebam difficultatem.

ANNOT. AD DISC. XI.

Ulteriorem progressum ista causa pro mea notitie non habuit, & merito, quoniam ipsius eventus docuit, Sac. Conventui potius expedire habere redditus locorum Montium, quam emolumentum oblationum, ob earum notabilem diminutionem, ut tracto temporis devotione frigescente fere in omnibus consimilibus oblationibus sequi solet, neque inæstimabili præeminentiæ præjudicatum remanet, dum per Sacr. Conventum, ejusque Guardianum, & Fratres continuetur in prærogativa eccedendi ed solemnitatem cum processione, ibique celebrandi.

NEAPOLITANA CAPELLÆ
INTER CIVITATEM, ET CAPITULUM
METROPOLITANÆ.

Discursus in congressu pro eruenda veritate.

An Patroni laici, sive Capellani, & Ministri particulares alicujus Capellæ existentis in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, jus habeant prohibendi Canonicis, & Capitulo ejusdem Ecclesiæ ingressum in Capellam cum habitu, & præeminentia Canonicali, & ne actos præeminentiales ibi exercere valeant?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Dominus prohibere potest aliis, ne propriam domum, seu proprium fundum eo invito ingrediantur.*
3 *In præeminentiis non habetur ratio de qualitate personali, sed de officio, vel munere.*
4 *Laicus an sit capax custodia reliquiarum?*
5 *Patronus laicus non est dominus Ecclesiæ, vel Capella, sed solum habet jus honorificum.*
6 *Juspatronatus continet meram gratiam.*
7 *Patronus sepultura prohibet inferri aliena cadavera.*
8 *Capella de jurepatronatus non desinit esse de Ecclesia.*
9 *De observantia Capellarum* Sixti & Pauli *in Basilica S. Mariæ Majoris.*
10 *Argumentum a contrario sensu, quando intret.*

D I S C. XII.

Cum in Ecclesia Metropolitane Neapolis multæ insignes Reliquiæ, illæ præsertim capitis, & Sanguinis S. Januarii, in quibus cernitur quotidianum adeo celebrati miraculum, asservarentur in quadam antique capelle non omnino indecota, sed parum proportionata majestati talis Civitatis; Ex voto, cum publico ingenti sumptu scutorum circiter 300. mil. eadem Civitas magnificentissimam construxit capellam, vulgo nuncupatam *Thesaurus* pro Reliquiis in ea asservendis, dictaque constructione pendente, obtinuit e Paulo V. ejusdem capellæ juspatronatus, cum onere erigendi, & dotandi sex Canonicatus pro sex novis Canonicis, quorum præcipuum munus versari deberet circa ipsius Capellæ cultum, & curam Reliquiarum, quæ custoditi deberent sub duabus clavibus, quarum una esset penes Archiepiscopum, altere vero penes ipsam Civitatem, ejusque deputatum; Deindeque mutato consilio, obtinuit ab Urbano VIII. ut loco dictorum Canonicatuum erigeret 12. Capellanias pro totidem Capellanis nobilibus platearum, seu sedilium, vel saltem civibus per veritatem, non per fictionem, quibus dictum munus incumberet; Cumque ab Archiepiscopo prodiisset sententia pro dictarum literarum executione, eppellationem interposuerunt 1

Capitulum, & Canonici, præsertim vero Canonicus *Thesaurarius* nuncupatus, cui prius cura Reliquiarum in antiqua capella incumbebat, unde post binam acerrimam disputationem per Signaturam justitiæ commissa fuit causa appellationis in Rota, cum clausula, *parito literis Arbitrio*.

Verum quia moræ ex hujusmodi lite resultantes aliquod scandalum in populo parere poterant; Idcirco per Innocentium X. cum summa prudentia mandatum fuit Nuncio Apostolico in ea Civitate residenti, Ut quibuscumque inhibitionibus Rotalibus non obstantibus, executioni demandarentur dictæ literæ Urbani super asportatione Reliquiarum ad novam capellam, ac etiam effectuaretur quædam concordia inter Archiepiscopum, & Civitatem tractata super modo tenendo in futurum, prout utrumque de mense Maii 1647 sequutum fuit, me in Curia circa præmissa, quamvis adhuc formiter non suscepta Advocatione, tuente partes Civitatis, In qua concordia præ cæteris conventum fuit, quod ubi contingeret Reliquias in Ecclesia exponi, sive per Civitatem processionaliter asportari, totum id fieret per Canonicos, absque eo quod capellani possent desuper se ingerere, ita tamen quod e converso Canonici non se ingererent in ipsis Reliquiis intus capellam, sed ea recipere deberent a Capellanis, eisdemque restituere in ejusdem capellæ limine, seu cancellis; Ac etiam, quod ubi Archiepiscopus ab ipsa Civitate invitatus ibi solemniter celebraret, vel assisteret, tunc totum Capitulum juxta formam cæremonialis intervenire posset, ut Archiepiscopo assistentiam, seu circulum faceret, Ubi vero Missam privatam ibidem celebrare vellet, tunc posset pro ejus assistentia, & servitio secum habere quatuor Canonicos cum cappa, seu habitu canonicali, Qua concordia sic stante, inita tamen sine interventu Capituli, eaque effectuata, lis ulteriorem progressum non habuit, Verum post aliquod notabile temporis intervallum, inter Civitatem, & Capitulum novæ exortæ fuerunt controversiæ, prætendentibus Civitatis Deputatis, extra casus ut supra in concordia conventos, non posse Canonicos collegialiter, vel singulariter dictam capellam ingredi, ibique assistere cum habitu canonicali, præsertim vero occasione assistendi Proregi vel alicui Cardinali seu Principi dictam capellam, & Reliquias visitanti, prætendente Civitate hujusmodi assistentiam in ipsa capella spectare debere ad ejus Capellanos, quamvis Capitulum ad formam cæremonialis in parte Ecclesiæ, Proregi, vel alteri Principi occurreret, & respective associaretur; quare Capitulo recurrente ad Sac. Congr. Rituum, ex meo c lsilio, prævidendo in hoc Tribunali pene certam succumbentiam, opportunum reputatum fuit reassumi illam causam, ut supra ab anno 1647. introductam in Ro. ad instantiam ejusdem Capituli, c n fulendo tamen eidem C itati, ut cum aliquo prudentiali temperamento curaret effugere judiciale experimentum, in quo de succumbentia magis timendum videbatur.

2 In congressibus autem desuper pro directione habitis, aliqui cum solo lumine naturæ magis quam cum juris regulis forte procedentes erant in sensu, quod probabilis bene que fundata esset intentio Civitatis, ex Apostolica authoritate Patronæ, & ex eadem authoritate habentis Capellanos, & ministros ad præfatæ capellæ servitium, & cultum deputatos, se fundantes in regula alias de jure certa, in claris, ac literalibus juribus fundata, neminem posse invito domino alienam domum, sive alienum fundum ingredi, ibique præeminentiales, seu alios facere actus non placitos ipsi domino, a quo prohiberi possunt, qualem credebant esse casum controversiæ, ita proinde sperantes de facili bonum causæ exitum, aliud non deducendo fundamentum nisi illud dictæ regulæ generalis domini prohibentis non dominum ingredi domum, vel fundum proprium.

3 Diversa erat mea sententia, quod scilicet hujusmodi prætensio, quamvis ex more regionis in legibus congruentiæ, & honestatis esset de facto nimium probabilis, eo quia temporum conditio, vel ob pestem, quæ nimis in ea Civitate de recenti grassata erat, vel ex alio accidenti, debeat, quod plures ex Canonicatibus residerent in personis nimium popularibus, unde propterea satis incongruum, & indecorum videbatur, istos capellanos nobiles platearum, seu sedilium ita longe inferiorem, & subordinatam figuram facere debere; Nihilominus de jure id nullum habebat fundamentum, unde propterea persistebam in sensu, quod omnino effugiendum esset judiciale experimentum, atque solum inhærendum esset viis, seu mediis prudentialibus, quoniam in judicio, hujusmodi congruentiæ, quæ sunt potius de facto, quam de jure non attenduntur, ut docet quotidiana praxis, tam in capella Pontificia, quam in omnibus aliis congressibus, & functionibus spiritualibus, & prophanis, quod personæ nobilissimæ, & magnatitiæ qualitatis, etiam primi ordinis, ratione inferioris muneris, quod exercent, obsequium, & servitium præstant personis longe inferioris ordinis per naturam, in majori praeminentia, & dignitate, vel officio constitutis, quia respectus habetur ad munus, non ad qualitatem personalem.

De jure siquidem, prorsus erroneum videbatur di- 4
ctum assumptum, quod Civitas esset domina capellæ, Canonici vero eam ingredientes, sive in ea præeminentiales functiones facientes dicerentur esse in domo aliena, quoniam quicquid sit de quæstione; An Magistratus sæcularis Civitatis, seu alter patronus laicus sit capax custodiæ, & administrationis sacratum Reliquiarum, de quo particulariter agit Andreol. *controv.* 380. ubi plene substinet affirmativam, ratione cujusdam antiquæ quasi possessionis, seu consuetudinis; Ista difficultas in præsenti cessabat ob Indultum Apostolicum, per quod expresse Civitati conceditur quædam participatio in sola custodia, mediante retentione unius ex duabus clavibus; Necnon conceditur plena, & independens ejusdem capellæ administratio in temporalibus, tamquam in bonis, & juribus ab ipsamet elargitis, unde propterea concessio remanet justa, & rationabilis; In reliquis autem aliud non habet, nisi
simplex juspatronatus, quod non præbet dominium, 5
sed solum quamdam præeminentiam honorificam in ordine ad jus præsentandi, vel deputandi capellanos, & ministros, quos habiles, & idoneos Episcopus recipere, & instituere tenetur, vel in ordine ad præeminentias, & honorificentias sæcularibus congruas, sibi distretive a reliquo populo debitas, aliaque jura recollecta per Lambert. & Vivian. *in tract. de jurepatr.* & habentur in sua materia, præsertim *in Pampilonen. capellæ, sub tit. de jurepatr.*

De reliquo enim juspatronatus, quod laicis ratione 6
fundationis, & donationis conceditur in Ecclesiis, vel capellis, dicitur mera gratia ad alliciendos earum fundatores, seu dotatores, indubitanter autem non importat dominium, ita & taliter quod alias etiam laicis
non prætendentibus coæquales honorificentias patrona- 7
les prohibere posset ingressum, cum hoc jus privativum, seu prohibendi solum procedat in sepulturis, ad quas, invito patrono, & constructore, inferri non possunt aliena cadavera ex deductis per Lother. *de benef. lib. 2. qu. 4.* Rovit. *cons.* 75. *lib. 2.* Gregor. & Add. *decis.* 141. & plures in dicta sua materia *d. tit. de jurepatr.* præsertim *in d. Pampilonen. capellæ*, ac etiam in aliis *sub tit. miscellaneo rerum Ecclesiasticarum*.

Clarius vero ac extra difficultatem in ordine ad Ca- 8
nonicos ipsius Ecclesiæ Cathedralis, in qua existit capella, quæ ob hujusmodi qualitatem non desinit esse pars, & membrum ipsius Ecclesiæ, cujus formale corpus constituitur, seu repræsentatur per ipsum Capitulum constituturum illius corporis, cujus caput est Episcopus, ut frequenter *sub tit. de jurisdiction.* Ac etiam *in Apurien. & Civitaten. præcedentiæ, hoc tit. disc.* 17. & consequenter, ita potius retorquebatur dicta regula in puncto juris vera, de domino prohibente non dominum, ne ipso invito suam domum, vel fundum ingrediatur, ibique actus dominicales, seu præeminentiales exerceant, quoniam laici non domini prohiberent Capitulum dominum in domo propria, Cum tamen ubi agitur de Capitulo Cathedralis, etiam in Ecclesiis alienis, quinimo, & exemptis sibi præeminentiæ, & prærogativæ debeantur juxta distinctionem, de qua *in dicta Ampurien. præcedentiæ, & in aliis hoc eodem titulo, & in altero de jurisdict.*

Ad evidentiam vero, & in casu longe fortiori, id 9
comprobari dicebam, ab observantia præsertim duarum insignium capellarum Sixti, & Pauli V. in Basilica S. Mariæ Majoris, & quæ sunt adeo exemptæ, & privilegiatæ sub jurisdictione proprii protectoris, quod in aliquorum sententia reputantur, ac si essent omnino sepa-

separatæ ab ipsa Basilica, & tamquam sub diverso, & separato territorio, ex iis quæ occasione controversiæ inter dictæ Basilicæ Cardinalem Archiepiscopum, & Cardinalem Protectorem capellæ Sixtinæ habentur *in Romana capella, seu præeminentiarum, & in Policastren. d. tit. de jurisdictione, disc. 19. & 35.* & tamen Canonici ipsius Basilicæ absque dubio easdem capellas ingrediuntur cum habitu canonicali, & præeminentialiter; Imo cum tali præeminentia, quod in functionibus privatis, quando collegialiter assistunt, præcedunt Prælatos quamvis in Episcopali dignitate constitutos jure privato, & sine cappis, tanquam personæ de populo ibi assistentes, uti docet quotidiana praxis in Litaniis, quæ singulis Sabbatis cantantur in capella Paulina, præsentibus etiam Capellanis in longe humiliori loco existentibus, quamvis essent plenarie exempti a quacumque jurisdictione Archipresbyteri, & Capituli; Multo igitur magis in hac facti specie, in qua agitur de Capitulo Cathedralis, non in Ecclesia aliena, sed in ipsamet Cathedrali, & propria, & quod magis, neque in capella exempta, sed subdita, cum in literis Urbani Octavi id expresse cautum esset.

10 Neque videbatur præmissis obstare dictam concordiam; Tam quia illa inita cum solo Archiepiscopo præjudicare non potest Capitulo non intervenienti; Tum etiam quia ex actibus affirmativis in dicta concordia contentis non bene infertur ad hujusmodi negationem, atque in iis, quæ juris dispositioni expresse adversantur, non intrat argumentum a contrario sensu, sive ubi absurdum, vel inconveniens alias resultaret ex collectis per Barbos. *loco commun. 27. num. 29. & seq. & num. 34. & seq. inter tract. varios*; Est bene verum, quod magna, satisque urgens est, inspecto more regionis, dicta ratio congruentiæ, ob quam semper laudabiliter, ac prudenter agerent Archiepiscopus, & Capitulum hanc prærogativam adeo magnæ benefactricis Civitatis conservare, ut ita ad magis benefaciendum alliciatur, atque damnandum potius, quam laudandum contrarium.

ANNOT. AD DISC. XII.

AD materiam contentorum in hoc discursu videantur deducta inferius *disc. 40. & in Miscell. Eccles. disc. 35.* ubi Concordantes.

ROMANA PROTECTIONUM INTER CARDINALEM SABELLUM DE PERRETTIS, ET CARDINALEM PROVINCIALEM MARCHIÆ.

Discursus arbitramentalis in ratione motivandi.

Sub nomine Cardinalium *de familia, parentela, vel sanguine Pontificis Sixti V.* Fundatoris, tales Cardinales vocantis ad protectionem, aliasque præeminentias ejus capellæ Sixtinæ; An veniant attinentes per cognationem, qui naturaliter sint de sanguine, & parentela, non autem de familia, & agnatione? Et quid de illis qui sunt de familia, ficta, seu artificiali per assumptionem, seu aggregationem, aut adoptionem? Et quando hæc fieri possit: & operativa sit in tertii præjudicium; itaut adoptati, vel allecti *dicantur de familia ad omnes effectus.*

S U M M A R I U M.

1 *FActi series.*
2 *Remotior non removetur per proximiorem supervenientem.*
3 *Vota, seu difficultates in causa.*
4 *Distinguuntur inspectiones.*
5 *Verbum* familiæ *non convenit cognatis sed solum agnatis in fideicommissis, & n. 8.*
6 *Idem in jurepatronatus, & n. 11.*
7 *Contrarium, quod scilicet regulariter, & indefinite sub nomine familiæ veniant tam agnati, quam cognati.*

8 *Declaratur conclusio, de qua n. 5. ut procedat de consuetudine Italiæ.*
9 *Consuetudo attenditur in solo casu individuo, & non extenditur.*
10 *Habens pro se regulam dicitur habere intentionem fundatam non docto de limitatione probanda.*
11 *Declaratur conclusio, de qua n. 6. & 18.*
12 *In materia jurispatronatus, vel alia Ecclesiastica procedendum est cum sensu juris Canonici, non autem civilis.*
13 *Vocabulum* parentela, *quid significet.*
14 *A quo tempore habeatur notitia, & usus legum civilium.*
15 *Quandoque etiam verbum* parentela *importat restrictionem ad agnatos.*
16 *Quid probet habere pro se regulam, seu vocabulorum significationem.*
17 *De verbo* sanguinis *seu* consanguinitatis, *quid significet.*
18 *De eadem conclusione, de qua n. 11. ut in materia Ecclesiastica attendantur vocabula juris Canonici.*
19 *De aliquibus adminiculis voluntatis disponentis.*
20 *Vocatis agnatis, & cognatis, videtur attendendus ordo prælationis in agnatis.*
21 *Argumentum absurdorum leve.*
22 *Quando una qualitas alteri addita stet qualificative, vel ampliative, itaut una earum sufficiat.*
23 *Exemplis non est judicandum.*
24 *Cooptati in familiam, illamque artificialiter assumentes habentur, ac si de vera familia essent.*
25 *Dicta adoptio, seu allectio in familiam an fieri possit in præjudicium substituti, seu alterius vocati, & quando?*
26 *An Civitas possit dare civilitatem forensi in alterius præjudicium, & quando? & num. 31.*
27 *Adoptiones, seu allectiones tertio præjudiciales non possunt fieri nisi per Principem.*
28 *Vocata familia intelligitur de ea, quæ erat testatori cognita, non de postmodum allecta.*
29 *Aggregati in familiam an succedant in jurepatronatus familiari.*
30 *In actibus tertio præjudicialibus non attenditur fraus consilii, sed fraus præjudicii, & re ipsa.*
31 *Declaratur conclusio, de qua num. 26.*
32 *Quando dicatur adesse voluntas fundatoris.*
33 *Magis diliguntur cognati immediate procreati a fœmina agnata.*
34 *Observantia æquivoca non attendenda.*

D I S C. XIII.

INter opera, quæ Sixtus V. in statu pauperis Cardina- 1
lis, animo Regio, quasi majoris fortunæ præscius magnifice initiavit, fuerunt insignis Capella Præsepe in Basilica S. Mariæ Majoris, & Collegium Bononiense pro scholaribus Provinciæ Picenæ, quorum utrumque assumptus deinde ad Summum Pontificii apicem, perfecit cum ea magnificentia, quam Pontificiam majestatem decebat; Atque inter plura privilegia dictæ Capellæ concessa, per ejus Constitutionem 58. fuit illud circa jus, ejusque ministrorum, & bonorum amplam, & omnimodam exemptionem a jurisdictione, & superioritate Archipresbyteri dictæ Basilicæ, aliorumque judicum, & officialium, illam immediate subjiciendo Cardinali Protectori, juxta ea, quæ habentur *in Romana Capella, seu præeminentiarum*, ac etiam *in Policastren. sub tit. de jurisdictione, disc. 19. & 35.* deputando in primum Protectorem Alexandrum Cardinalem *de Montealto* nuncupatum ejus pronepotem ex filia Camillæ germanæ sororis, alias de familia Damascena, cooptatum in familiam Perettam in ipso Pontifice expirantem, decernendo successive post dictum Alexandrum hanc protectionem spectare debere (per verba præcisa) *ad antiquiorem Cardinalem ex nostra familia, & parentela, vel in ejus defectum Provincia Marchiæ oriundum, seu si nullus fuerit, primum Presbyterum Cardinalem pro tempore*, subjungendo etiam per verba præcisa, *quod licet nullo existente nostri sanguinis Cardinali, alius ut supra hujusmodi munus exercere inceperit, nihilominus si postmodum contingat aliquem nostra familia, & parentela ad Cardinalatus honorem assumi, is in ejusdem muneris assumptione præferri debeat, ac deputatio alterius in ipso cessare censeatur*; Concedendo etiam ejusdem

Capellæ, ac beneficiorum in ea erectorum juspatronatus Principi Michaeli pariter pronepoti, & in familiam cooptato præfati Cardinalis Alexandri germano fratri, ejusque descendentibus per lineam masculinam; eaque defecta, descendentibus per fœmininam, & in istius quoque defectum, descendentibus ex eorumdem Alexandri, & Michaelis sororibus, quas etiam de Perettis nuncupavit.

a In dicto vero Collegio Bononiensi per ejus Constitutionem 89. per eadem verba præfecit in Protectorem dictum Alexandrum, & successive Cardinalem de familia, & parentela, & in istius defectum dictum Cardinalem Provincialem, quo etiam deficiente suffecit Cardinalem ab ipsis scholaribus eligendum; Erexitque in Conventu Sanctorum Apostolorum Urbis, cujus ipse alumnus fuerat, Collegium Sancti Bonaventuræ, cui etiam Cardinalem protectorem, eodem adamussim modo, quo in aliis supra præfecit, cum hac sola differentia, quod cessantibus Cardinalibus, tam de familia, & parentela, quam de provincia, succederet Cardinalis Protector Ordinis.

Præfato Alexandro Cardinali de Montealto morienti in dictis tribus protectoriis successit Andreas Baronus de eodem Oppido Montisalti, Cardinalis Perettus nuncupatus, qui prælati Alexandri conjunctus, atque ab eo in familiam cooptatus, ad ejusdem preces per Clementem VIII. ex motivo gratitudinis erga Sixtum V. ejus creatorem, ad hanc dignitatem evectus fuit, eoque defuncto, nullo existente Cardinali de familia, parentela, vel sanguine Pontificia, dictas Protectorias obtinuerunt Cardinales Provinciales, primo scilicet *Centinus*, alias *de Asculo*, & secundo *Pallotta*.

3 Cum de anno 1641. Abbas Franciscus Perettus unicus filius masculus dicti Principis Michaelis effectus esset Cardinalis, *de Montealto* etiam nuncupatus; Hic prætendere cœpit protectorias avocare a Cardinali *Pallotta*, sed re cognita per quamdam Congregationem particularem ab Urbano VIII. deputatam, obtinuit illam Capellæ S. Mariæ Majoris, in qua solum disponitur, supervenientem Cardinalem de familia, & parentela hujusmodi avocationem habere, succubuit vero in aliis, & merito, quia dicta speciali provisione cessante intrat dispositio juris communis, qua attenta, recepta propositio est, de qua sæpe *sub tit. de fideicommissis*, ut proximior, seu de genere prædilecto superveniens non avocet bona, vel jura a remotiori jam admisso.

Obiit de ann. 1655. dictus Cardinalis *de Montealto* Junior, scripto hærede cum perpetuo fideicommisso, ordine primogenituræ deferendo, proximiore masculo primogenito sibi in gradu consanguinitatis conjuncto cum onere assumendi ejus cognomen *de Perettis*, quod verificatum fuit in *Paulo Sabello* filio primogenito Mariæ Felicis germanæ sororis dicti testatoris, nuptæ Principi Sabello, qui hæreditatem agnovit, & cognomen suscepit, ut habetur actum *in Romana, seu Venafren. successionis feudorum, & in Romana donationis scutorum 30. m. sub tit. de feudis, disc. 17. & 23.* Quare Cardinalis *Ursinus* nepos Ursinæ germanæ sororis dicti Principis Michaelis, tamquam de parentela, & sanguine Pontificis prætentionem excitavit, quod dicta protectio Capellæ a Cardinali *Pallotta* jam transsumpta sibi debita esset; Verum deputata per Alexandr. VII. particulari congregatione, contra actorem, me pro eo scribente, non absque aliqua discrepantia de anno 1661 prodiit resolutio, cujus vigore *Pallotta* continuavit usque ad obitum; Quamvis enim dictus Paulus Sabellus de anno 1664. ad Cardinalatum promotus esset atque a me, ac aliis consilium etiam pro veritate habuisset super ejus prælatione in dicta protectione Capellæ, ex prudentialibus tamen motivis expectare determinavit præfati *Pallotta* jam decrepiti imminentem mortem, qua secuta initio an. 1668. orta est controversia inter eundem Cardinalem *Sabellum*, ut supra effectum *de Perettis*, & Cardinalem *Azzolinum* Provincialem; quam concorditer decidendam remiserunt in duos Advocatos, me scilicet electum ex parte *Sabelli*, & alterum, electum ex parte *Azzolini*, ac unum Prælatum concorditer deputatum tamquam tertium.

Habito igitur congressu; auditisque utriusque partis Advocatis, & procuratoribus, tam oretenus, quam in scriptis non levis habita fuit disputatio, cum doctus quidem, ac elaboratus Advocatus electus ex parte Provincialis, pro illo in omnibus scriberet; Ego vero electus ex parte Cardinalis de sanguine, ac doctus, & ingeniosus Prælatus electus tamquam tertius ab utroque quamvis de stricta juris censura dubitaremus, quod omnes protectiones debitæ essent Cardinali *Sabello*, cui mens, & verba fundatoris assisterent; Nihilominus cum non ageremus partes judicum, sed arbitrorum, ex quadam epicheja; Ego mediam viam eligendo, eram in sensu, cui Prælatus adhærebat, adjudicandi duas protectorias, capellæ scilicet, & Collegii Bononiensis Cardinali Sabello, tertiam vero Collegii Sancti Bonaventuræ Cardinali Provinciali, omnibus tamen remanentibus in terminis simplicis discursus, & rationis dubitandi absque formali resolutione, ad quam ordinandam, ac veritatem indagandam, per utramque ex nobis Advocatis edita fuerunt motiva, seu discursus pro substinendo, & comprobando proprio sensu, adhuc tamen indeterminato, atque ad effectum, ut maturius veritas ita dignosci valeat.

In motivis igitur per me editis, duas efformabam inspectiones, unam considerando dictum Cardinalem *Sabellum* ea ejus sola persona simpliciter, tamquam filium dictæ Mariæ Felicis, & sic conjunctum per solam cognationem, an scilicet ei convenirent dict. Constitutionum verba superius registrata, & alteram, quatenus non, quid operaretur eum esse hujus domus Perettæ, ut supra, universalem hæredem, & successorem cum assumptione cognominis, dictæque capellæ patronum. 4

Quoad primum, dicebam Pontificem fundatorem in omnibus tribus Constitutionibus, super hujusmodi protectoriis editis, duos adhibuisse terminos, *familiæ* scilicet, *& parentelæ*, in illa vero capellæ, in parte conditionali, explicando dictos terminos in dispositivis adhibitos, terminum *sanguinis* quoque adhibuisse juxta superius registrata verba, ibi, *licet nullo existente nostri sanguinis Cardinali, &c.* 5

Quare singulos dictos terminos expendendo ad effectum inspiciendi, an præfato Sabello convenirent, necne?

Quatenus pertinet ad primum terminum, seu vocabulum *familiæ*, tam Scribentes pro Cardinali Provinciali, quam dictus Advocatus conjudex, principaliter insistebant in dispositione textus *in l. familiæ appellatione 196. ff. de verb. signific.* ubi clare disponitur hoc vocabulum non convenire, nisi illis de agnatione, quibus tantum receptum habemus convenire fideicommissa, quæ ad favorem familiæ ordinata sint, non autem cognatis, remanente solum quæstione, an veniant solum illi de familia effectiva, vel etiam illi de contentiva, sive an solum de familia vera, vel etiam de familia allecta, seu aggregata, ac etiam an veniant fœminæ? juxta celebre consil. Soccini apud Curt. *cons.* 40. Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *numer.* 27. Molina *de primogenitura, lib.* 3. *cap.* 4. *numer.* 10. Fusar. *de substitut. quæstion.* 351. *& cons.* 169. *&* 170. Aliograd. *cons.* 47. 66. 79. *&* 95. *lib.* 2. Rovit. *cons.* 27. *& sequent. lib.* 1. Monac. *decis. Florent.* 71. *&* 72. ac habetur in sua materia frequenter *sub titul. de fideicommissis*. 6

Et in terminis etiam jurispatronatus ordinati pro illis de familia, quod procedatur cum eadem regula fideicommissorum, ac non veniant nisi agnati eandem nuncupationem habentes, cum dicta sola quæstione inter effectivam, & contentivam, sive inter naturalem, & artificialem habetur *in Mediolanen. Jurispatronatus, dec.* 71. *cum pluribus seq. post Vivianum, & in Cremonen. Præpositura, dec.* 39. *post eundem, in Ilcinen. Jurispatronatus apud Monac. post dictam dec. Florent.* 72. *alias dec* 697. *part.* 1. *recent. &* 314. *part.* 4. & in sua materia *sub tit. de Jurepatronatus*. 7

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam in subjecta materia probabilius videri, quoniam quidquid sit de hujus vocabuli significatione ex jure Digestorum, quo etiam attento, adhuc dubium est, an alios comprehendere possit ratione subjectæ materiæ, seu verisimilis voluntatis, ad text. *in leg. pronunciatio* 195. §. *familiæ, ff. eod. tit. de verbor. significatione*, ubi plures casus distinguuntur; Attamen hæc difficultas hodie cessat per jus novissimum Justiniani *in leg. final. Codic. de verborum signific.* ubi literaliter habetur, sub nomine *familiæ* venire omnes quomodocumque, etiam per cognationem attinentes, ex ea differentiæ ratione bene expensa per Alciat. *in dict. leg. pronunciatio, verbo agnatorum, num.* 50. quod scilicet per idem jus novissimum, cum quo in materia successoria vivimus, sublata est differentia agnationis, & cognationis. 26

Ideoque regula est, istud *familiæ* vocabulum, etiam de 8

jure

jure civili novissimo latius patere, quam illud *agnationis*, atque tam agnatis, quam cognatis convenire, ut post Bald. Castrens. & alios *in eod. leg. final. Cod. de verb. signific.* firmant Alciat. ubi supra, Dec. *in leg. familia, num.* 63. *de regular. jur.* Mantic. *de tacit. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 6. *in princ.* Tiraquell. *de retract. lign.* §. 1. *glos.* 9. *num.* 237. *& seq.* Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 9. *cum seq.* Cephal. *cons.* 510. *nu* 6. Cyriac. *controv.* 365. *num.* 39. Tondut. *quæst. civil.* 138. *num.* 21. *tom.* 2. Cravetta, *controv.* 222. *num.* 35. *& seq.* Altograd. jun. *controv.* 48. *num.* 11. Rota apud Seraph. *decis.* 1438. *num.* 5. *&* 6. *& decis.* 101. *num.* 13. *part.* 6. *recent.*

9 Et quamvis in fideicommissis, vera, & recepta sit dicta propositio, quod scilicet, ubi ad favorem illorum de familia ordinata sunt, censeantur agnatitia, & non veniant nisi agnati ejusdem cognominis, cum dicta sola quæstione inter familiam effectivam, & contentivam, sive inter naturalem, & artificialem; Attamen id non provenit ex dispositione juris, ut non bene credebatur, sed ex particulari consuetudine, & usu loquendi Italiæ, ut explicite advertunt Molina, Peregr. Fusar. & cæteri allegati; Consuetudinis autem natura, seu qualitas est, ut attendatur in casu præciso, & individuo, non exten-
10 datur autem de casu ad casum, de loco ad locum, & de persona ad personam, Oldrad. *cons.* 237. Seraph. *dec.* 1159. *num.* 4. Gregor. *decis.* 162. *num.* 4. Burat. *decis.* 129. *num.* 6. *&* 895. *num.* 4. plene in casu fortiori *decis.* 34. *numer.* 3. *cum sequent.* post Zuffum *de legitimat. process.* Et ideo cum non agatur de materia fideicommissaria, non intrat consuetudinaria limitatio, dum in contrarium est regula, quam sufficit allegare, ut fundata dicatur intentio ejus, qui illam habet pro se, donec probetur per allegantem limitatio in dubio non præsumenda, Mantica *decis.* 251. *num.* 4. Barbos. *axiom.* 198. Franc. *decis.* 197. *numer.* 9. *decis.* 357. *numer.* 25. *part.* 10. *recent.*

11 Nihil obstante, quod idem in Jurepatronatus procedere videatur; Tum quia revera non versamur in jurepatronatus, sed in terminis diversis, ut infra; Tum etiam quia in supra allegatis *Mediolanen. & Cremonen. dec.* 71. *& seqq. &* 139. *post Vivian.* & similibus, non deciditur ista quæstio, sed altera, quæ haberi solet inter illos de familia, seu sanguine, ac hæredes seu familiaris super qualitate jurispatronatus, an scilicet esset hæreditarium, vel gentilitium, vel posito, quod sit gentilitium, seu familiare, an veniant solum descendentes, vel etiam transversales, seu an sufficit probare identitatem cognominis, & insignium, vel an probanda sit descendentia a communi stipite, &c.

12 Non descenditur autem ad hos terminos, an scilicet veniant cognati, & descendentes per fœminas, quo casu, cum agatur de materia Ecclesiastica, regula potius est (non consito de contraria voluntate fundatoris) venire omnes conjunctos, & de sanguine juxta sensum juris canonici magis, quam juris civilis, ut apud Duran. *dec.* 115. *num.* 2. Burat. & Adden. *decis.* 755. *num.* 11. *&* 18. *decis.* 571. *num.* 3. *part.* 4. *rec.* Lother. *de re Benefic. lib.* 2. *quæst.* 11. *num.* 71. *cum seq.* Et sic quoad vocabulum *familia*, etiamsi solum esset, & de per se consideratum, non bene ex eo inferri videtur ad restrictionem ad solos agnatos.

13 Quo vero ad alterum vocabulum *parentela*, neque jure civili, neque apud linguæ latinæ antiquos professores illud cognitum habemus, in ea significatione, cum qua hodie vulgo usurpatur, cum solum parentum nomen conveniat ascendentibus; Originarie vero legitur *in Canone parentela* 35. *quæst.* 5. qui est Zachariæ Pontificis de anno 749. quando in Italia, aliisque partibus Occidentalibus certum est, quod nulla juris civilis notitia habebatur, cum illam solum habeamus ab annis 500. circiter juxta legalem historiam, de qua incidenter *in Menlis Pelusii prælationis*, *& in Comaclen. seu Clemacen. Vallium, sub tit. de feudis, discurs.* 2. *&* 36. fortiter vero, ac latius *in Neapolitana, sub tit. de servitutibus, disc.* 1.

14 Juxta vero sensum, cum quo hodie istud verbum usurpatur, absque dubio latius patet, quam verbum, seu vocabulum *familia*, nam complexivum est omnium quomodocumque conjunctorum tam per agnationem, quam per cognationem, Socin. *cons.* 37. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 3. Tiraquell. *de retr. lign.* §. 1. *glos.* 8. *n.* 1. *&* 2. Peregr. *de fideic. art.* 22. *n.* 31. Fusar. *quæst.* 365. *num.* 3. Barbos. *de appellat. verbor. cap.* 184. *nu.* 2. Rota coram Burat. *dec.* 755. *n.* 10. *&* 11. ubi Adden. *n.* 19. coram Durano *dec.* 115. *nu.* 3. *dec.* 513. *part.* 4. *divers.* 255. *n.* 6. *par.* 8. *rec.* *Civitatis plebis Capellaniæ* 23. *Januarii* 1660. coram Verospio 15. *Junii*, *&* 5. *Decembris* 1661. cor. Cerro, & admittitur *in eadem* 4. *Decembris* 1662. *&* 23. *Februarii* 1673. cor. Ninot, *&* 4. *Julii* 16 8. cor. Carpinea & patet ex Constitutione *Sancimus, de jure prothomis.*

Est bene verum, quod neque dici potest verbum omnino univocum, & pernecessa significans omnes conjunctos, quoniam ex conjecturata, seu alias probata disponentis voluntate, cui omnia verba semper cedunt, restringi potest ad solos agnatos ex deductis per Tiraquell. *d.* §. 1. *glos.* 8. *num.* 2. Fusar. *d. quæst.* 364. *num.* 4. & in proximis terminis jurispatronatus passivi: Rota in proxime allegatis decisionibus Civitatis plebis coram Verospio, Ninot, & Carpineo, de qua causa Civitatis plebis habetur actum in dicta sua materia *sub tit. de jurepatr.* 15

Satis autem refert regularem significationem vocabuli clarius, seu minus dubie assistere quomodocumque conjunctis eorum comprehensionem allegantibus, ut ita magis tute eorum intentio fundata sit, atque major probatio, seu urgentiora adminicula, & conjecturæ contrariæ voluntatis desiderentur, cum omnimoda, seu merna præponderantia, juxta regulam, de qua in proposito conjecturalium frequenter in materia fideicommissaria, ut scilicet ubi conjecturæ deducuntur contra regulam, & ad effectum limitationis, longe majores, ac urgentiores desiderentur.

Demum quoad aliud verbum, seu vocabulum *Sanguinis, seu de Sanguine*, illud pariter non de facili reperitur ita explicatum in corpore juris civilis, ubi solum reperitur vocabulum æquipollens *Consanguinei*; Hinc propterea observabam tres elocutiones spectandas esse; Una siquidem est illa juris civilis, antiqui, medii, & novi, juxta quam dictum *Consanguinei*, seu *Consanguinitatis* vocabulum solis agnatis convenit ex juribus collectis per Fusar. *quæst.* 364. *num.* 1. 16

Altera est juris civilis novissimi Justiniani, per quod sublata fuit differentia agnationis, & cognationis, atque solam sanguinis, seu gradus proximitatem attendi, disponitur, non curato latere, seu medio, & tunc videtur, quod sit vocabulum generale omnibus conjunctis conveniens, ut plene firmatur *in Foroliviem. emphyteusis* 30. *Januarii* 1665. *&* 23. *Martii* 1667. *coram Bourlement*, de qua causa in sua materia *sub titul. de emphyteusi disc.* 3. ubi constituta regula juxta opinionem, quam sequitur Rota, in puncto juris pro meo judicio etiam veriorem, ut in feudo, vel emphyteusi ex pacto, & providentia, jus petendi renovationem dicatur sanguinis, ac proximioribus de sanguine tantum conveniens, dicitur, quod ob sublatam dictam differentiam agnationis, & cognationis, non curatur medium.

Tertia vero elocutio est illa Sacrorum Canonum, ac Apostolicarum Constitutionum, necnon Sacræ Scripturæ utriusque testamenti, & hac attenta, indubitatum est sub nomine *Consanguineorum*, omnes venire quomodocumque per sanguinem conjunctos, sub hoc vocabulo solum contradistinctos a conjunctis per affinitatem; ac habemus de Christo Domino, qui dicitur de sanguine Abrahæ, & David, aliorumque antiquorum Patriarcharum, & tamen verificabile non est, nisi per cognationem, & ex latere materno, minusque in Sacra Scriptura istæ distinctiones ex jure civili manantes agnationis, & cognationis habentur, quoniam unum vocabulum pro alio usurpari solet, ut advertunt Tiraquell. ubi supra, & omnes. 17

Licet vero in fideicommissis, magis communiter vocabulum *Consanguineorum* pro agnatis usurpari soleat ex cumulatis per Fusar. *quæst.* 331. *& quæst.* 364. Attamen id pariter provenire videtur ex eodem usu Italiæ in ea subjecta materia, juxta id, quod supra habetur de vocabulo *Familia*, itaut totum provenire dicatur, vel ex moribus, & usu loquendi regionis, vel ex subjecta materia, ut apud eundem Fusar. ubi supra; Ideoque in materia jurispatronatus, vel alia Ecclesiastica, attendendam esse dictam tertiam elocutionem Ecclesiasticam, in specie hujus vocabuli *Sanguinis*, vel *Consanguinei*, advertitur per Lother. *lib.* 2. *quæst.* 11. *num.* 2. Burat. & Adden. *decis.* 755. *num.* 11. *&* 18. *decis.* 571. *part.* 4. *recent. num.* 3. & apud Duran. *in alleg. decis.* 115. in quibus etiam de vocabulis *ceppo*, seu *tronco*, quæ apud

nos

nos Italor in materia fideicommissaria diversam significationem habent, ac agnationi solum conveniunt, ex usu tamen, non ex vocabuli proprietate, ut frequenter in dicta materia fideicommissaria habetur actum.

18 Igitur persistendo in solo cortice, seu sonitu verborum, etiam juxta significationem juris civilis, generaliter, & indefinite dicta vocabula, *Familiæ*, *parentela*, *& sanguinis* conveniunt, tam agnatis, quam cognatis; Multo magis ac indubitanter attento jure canonico, seu elocutione Ecclesiastica, quam omnino attendere debemus; Tum ratione subjectæ materiæ, cum agatur de concessione jurisdictionis spiritualis, & quasi Episcopalis, ac præeminentiarum Ecclesiasticarum, itant sit materia magis sapiens de spiritualitate quam sit juspatronatus laicale; Tum etiam attenta persona disponentis, ac modo disponendi, cum non agatur de viro privato disponente per privatam dispositionem de bonis laicalibus indifferentibus, sed de Summo Pontifice disponente, per viam Apostolicæ Constitutionis de materia Ecclesiastica & spirituali, spectata etiam ejusdem Pontificis personali qualitate, quoniam in minoribus fuerat religiosus Ordinis Minorum Conventualium, atque non erat legista callens hos terminos juris civilis, seu legistarum phrases, & elocutiones in foro, sed erat magnus Theologus, optime callens elocutionem Sacræ Scripturæ utriusque testamenti, ac Sanctorum Patrum, sive loquens juxta phrasim consuetam Summorum Pontificum in Sacris Canonibus, ac Apostolicis Decretis, & Constitutionibus, quæ phrasis, seu loquendi formula, sine dubio introduci cœpit, priusquam sequeretur inventio legum civilium, eorumque usus, & explicatio. Unde propterea leguleicam simplicitatem dicebam istam, regulandi hujusmodi Pontificiam dispositionem editam per viam Constitutionis Apostolicæ in materia spirituali, & Ecclesiastica, cum illis regulis, quas habemus apud puros legistas de omnino prophana materia fideicommissariæ, vel statutariæ intestatæ successionis loquentes cum similibus.

19 Et tortius quia ultra hæc generalia, non desunt specialia eamdem voluntatem Pontificis comprobantia; Tum ex eo quod non contentus verbo, seu vocabulo, *familiæ*, de quo dubitari potest, an importet restrictionem ad solos agnatos, ampliative adjicere voluit aliud vocabulum *parentelæ*, quod absque dubio latius patet. Tum etiam quia adjecit aliud vocabulum *sanguinis*, non dispositive, & in eadem parte, sed conditionaliter, & in alia parte separata, ita recitando quod sub dictis vocabulis *familiæ*, *& parentelæ* intelligere voluerit, omnes scilicet de ejus sanguine.

At etiam quia in alterа dispositione super jurepatronatus activo, expresse declaravit non admittere cognatos, ac descendentes per fœminas, ... quoque post defectam lineam masculinam ... Idem quoque fundente subsidiaria vocatione comparatione ex ... temeraria provenire, cum notorius videatur communis usus, ac naturalis impulsus, quod prius diligimus, & ... nostrum sanguinem, nostrosque conjunctos, deinde vero ... seu personas.

20 Dicebatur in contrarium, quod alias ita ... absurdum, ut proximiores cognati, & de aliena familia vincerent ... agnatos, & de familia, Sed non videbatur motivum considerabile, quam desumendo voluntatem disponentis, tam a præfato ordine tento in jurepatronatus capellæ, quam a moribus regionis, recte intrare videtur ordo prælationis consideratus apud *dict. quæst.* 331. *num. & 304. num.* 4. eo modo quo habemus in fœminis, quæ juxta magis communem, & receptam opinionem veniunt etiam in fideicommissis agnatitiis, sed ordine præpostero, & subsidiarie post masculos, *ut decis.* 133. *part.* 9. *recent. & sæpius*, unde ita cessat absurdum, cujus argumentum leve in jure reputatur ex deductis *decis.* 52. *& 66. post Bonden.* & in aliis, ac frequenter in dicta materia fideicommissaria, & sic quod cognati venirent quidem subsidiarie & ordine præpostero in concursu agnatorum, non autem quod essent omnino exclusi.

21 Supponebatur etiam per motivantem in contrarium, quod verbum *parentelæ* positum esset qualificative, ac restrictive magis, quam ampliative ad verbum *familiæ*, quasi quod non omnes de illa admittendi essent, sed solum qui parentelæ quoque qualitatem haberent. Sed revera istud videbatur omnino leve fundamentum; Tum quia ipsi Papæ notissimum erat familiam naturalem de Peretis in eo finem accipere; aliumque non superesse; nisi eam artificialem, quam ipsemet in dictis pronepotibus ex sorore renovaverat; Tum etiam quia parentela inspecto jure canonico, in materia matrimoniali non egreditur quartum gradum canonicum, sive octavum civilem, & inspecto jure civili in materia successoria non egreditur quintum canonicum, seu decimum civilem, quæ restrictio ad evidentiam adversatur verisimili voluntati fundatoris, qui inspecta qualitate operis, ac ordine tento in jurepatronatus activo, absque dubio respexit ad perpetuitatem, vel saltem longissimam durationem plurium sæculorum, cum tamen ita res ad breve tempus finem haberet, dum ipse Alexander Primus Protector jam ab ipso Pontifice quarto gradu civili distabat.

Refragantibus etiam juris regulis, quoniam quæstio, 22
an alia superaddita qualitas stet ampliative, vel qualificative, procedit in materia differenti de sui regulari natura non convenienti nisi habentibus certam qualitatem puta in feudis, & similibus, juxta quæstionem disputatam *in Sarsinaten. feudi coram Coccino apud Capyc. Latr. consult.* 75. *& coram Dunozetto post Contrium, decis.* 18. *&* 19. *& inter suas decis.* 784. *&* 760. *& coram Otthobono inter suas decis.* 265. in quibus posterioribus *coram Dunozetto*, *& Otthobono*, recedendo a præcedenter firmatis *coram Coccino* late firmatur etiam in hac materia, ubi inter unum, & alterum vocabulum accedit copula, stare potius ampliative, quam qualificative. Indubitanter vero ubi eadem copula accedit, id stat ampliative in materia indifferenti exemplificando in legato facto militibus, & Doctoribus, quod debeatur unam tantum qualitatem habentibus juxta theoricam Bartol. *in leg. quæsitum*, §. *si quis fundum*, *ff. de fundo instructo*, *num.* 6. cum Concordantibus apud Merlin. *decis.* 685. *num.* 14. *aliar decis.* 59. *part.* 7. *recent.*

Magnum demum fundamentum per eumdem motivan- 23
tem, aliosque Scribentes pro Provinciali constituebatur in dicta resolutione Congregationis deputatæ per Alexandrum VII. contra Cardinalem Ursinum, potissime quia post dictum congressum, sub nomine provinciæ obtentum fuerit cum Apostolica confirmatione eam roborari, sed pariter non videbatur motivum considerabile, quia exemplis non est judicandum, potissime quia ex præmissis probari videtur de dicta resolutione posse satis dubitari.

Confirmatio vero Apostolica, juxta regularem confirmationis naturam, nil tribuit de novo; sed tantum aliquod majus robur tribuit ipsi actui confirmato, quem non egreditur, maxime quia in eadem confirmatione dicitur, eam solum concedi, ne tractu temporis utpote absque processu, & in forma extrajudiciali obliviscatur, seu pereat: Et sic persistendo etiam in solis terminis primæ inspectionis, atque considerando dictum Cardinalem Sabellum tamquam simplicem cognatum, & de aliena familia, mihi pro proprio judicio videbatur justitiam illi omnino assistere.

Difficultatem solum inferre videbatur ea consideratio, 24
quod in Constitutionibus vivente eodem Pontifice editis pro dicto Collegio S. Bonaventuræ per dictum Cardinalem Alexandrum, & ab eodem Pontifice in forma specifica confirmatis, agendo de Protectore, dicitur eum esse debere Cardinalem *de nostra familia de Perettis*, & sic adest illud adjectum, per quod dictum familiæ vocabulum restringi videtur ad agnationem, ac eos qui eamdem nuncupationem haberet, ut ita disposuisse Pium V. in erectionem Collegii Papiensis pro illis de ejus familia de Ghisleriis habetur in *Papien. Jurispatronatus coram Lancellotto*, *impress. apud Vivianum lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 55. & Antonin. *resol.* 828. & advertitur in *Fanen. Capellaniæ*, *sub tit. de Jurepatronatus*. Atque ex ista consideratione potissimum movebat ad decernendam hanc Protectoriam Cardinali Provinciali, non tamen exinde videbatur inferendum ad alias, in quibus dicta declaratio non adest, potissime quia ea non est ipsius Pontificis, cujus voluntas spectanda est, Quinimo cum esset Pii V. creatura, ac intimus, verisimiliter informatus de forma erectionis dicti Collegii Papien. argumentum potius resultare videbatur diversæ voluntatis, dum neglexit illud adjectum, quod dictus alter Pontifex dicto verbo, *familiæ*, adhibuit, quinimo adjecit per copulam, & ampliative alia magis ampla, *parentelæ*, *& sanguinis*, ut supra, ideoque intrabat potius argumentum discretivæ, &c.

Verum

25 Verum ubi retentis terminis hujus primæ inspectionis, aliqua superesse posset difficultas, illam omnino cessare dicebam (aggrediendo secundam inspectionem) ex peculiari qualitate concurrente in isto Cardinali, quæ deficiebat dicto Cardinali Ursino, nedum quia erat de linea directa, & descensiva dicti Principis Michaelis, qui per Pontificem, hujus domus, & familiæ stipes constitutus fuerat, cum Ursinus esset de tranversali, sed etiam quia expirante in dicto ultimo Cardinali de Montealto familia Peretta per Pontificem innovata, iste illam assumpserat, unde propterea recte dicebatur etiam de familia, quoniam de Jure, artificialiter de aliqua familia effecti, & in eam cooptati, habentur ac si de illa essent per naturam, & veritatem, ex collectis per Gratian. *discept.* 930. *n.* 4. & 14. & tamquam absolutum supponitur apud Rovit. *d. cons.* 27. & *seqq. lib.* 1. Buccafer. *cons.* 39. Monach. *dec. Florent.* 71. & 72. Rota *in Pisntina jurispatronatus post eandem Monach. ubi supra repor. disc.* 699. *part.* 1. & 314. *part.* 4. *rec.* in quibus omnibus agitur de concursu familiæ Piccolomineæ artificialis cum familia vera, & naturali; Et habemus frequentissimum in materia fideicommissaria, super hujusmodi ficta, seu artificiali assumptione, seu renovatione familiæ, præsertim *in Neapolitana fideicommissi de Lanteris*, *in Bonon. fideicommissi de Barberiis*, & *in aliis*, cum fictio, seu ars consistere videatur in illo ptimo momento ingressus, seu assumptionis, qua sequuta, idealis potius videtur differentia.

Super hoc motivo, tam collega, quam Scribentes pro Cardinali Provinciali satis acriter insistebant in distinctione Bart. *in leg. si cognatis*, *n.* 1. *circa finem*, *ff. de reb. dub.* quam magis communi DD. calculo receptam, ac veram esse, cæteris collectis, tam occasione successionis in fideicommissis, quam in feudis, & similibus juribus probant Tiraquel. *in l. si unquam*, *verbo susceperit liberos*, *num.* 23. Mantic. *de conjectur. lib.* 11. *tit.* 8. *n.* 3. *cum seq.* Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *n.* 91. *cum seq.* Fusar. *q.* 316. *per tot.* Salern. *cons.* 2. *n.* 10. Gratian. *d. discept.* 930. *n.* 4. 23. & 34. omnium latius, & accuratius Thes. jun. *lib.* 1. *q.* 100. *n.* 9. & *per tot.* Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *concl.* 30. *n.* 33. & *seqq.* Ursin. *de success. feud. part.* 1. *q.* 1. *art.* 2.

Quod scilicet aut agitur de bonis, & juribus ipsius
26 allicientis, seu cooptantis, ac in præjudicium habentium causam ab eo, & recte id procedat, aut in præjudicium substitutorum, seu aliorum venientium independenter ab ipso cooptante, ex vocatione, vel dispositione testatoris, seu fundatoris, & tunc secus, nisi cooptatio de ejusdem testatoris, seu fundatoris voluntate fiat, quia in potestate gravati repositum esse non debet sub hoc prætextu excludere substitutos ad text. clarum *in leg. fideicomm.* 75. *ff. de condit. & demonstr.*

27 Ad quod conferunt quæ habentur de civilitate alicui forensi data per Civitatem subditam, quod ea quidem suffragari potest quoad dependentiam ab ipsa Civitate, & in eis, in quibus ipsa disponere potest, secus autem in præjudicium tertii suum jus ab ea independenter metientis juxta distinctionem Bart. *in leg. si maritus* 15. §. *legis Juliæ in fin. ff. de leg. Jul. de adulter.* Salicet. *in leg. Cives n.* 4. *C. de appellat.* Roman. *cons* 65. *num.* 9. Roland. *cons.* 49. *n.* 16. *lib.* 3. Berous *consil.* 103. *n.* 6. & 8. *lib.* 1. Menoch. *lib.* 1. *præsumpt.* 30. *n.* 12. & *cons.* 1060. *num.* 11. late Salernus *cons.* 2. *per tot.* bene Sessa *decis.* 90. *n.* 3. & 4.

28 Ex ea ratione, quod formalis adoptio tertio præjudicialis fieri non potest nisi cum auctoritate Principis, qui solus tollere potest jus tertii, ac facere verum id, quod est fictum, ut ultra allegatos, in his terminis aggregationis ad familiam adducebantur Hopinc. *de jure insignium*, *cap.* 3. *n.* 70 & 71. Kinpeschill. *de fideic. familiar. nobilium*, *cap.* 14. *num.* 59. & 30. & *cap.* 8. *n.* 410. & *seq.*

Et proxime ad rem Butat. *decis.* 737. *n.* 2. ubi quod vocata familia, intelligitur de ea, quæ testatori cognita erat, non quæ postmodum allecta est, quæ generaliter habentur, *decis.* 166. *n.* 19. *part.* 6. *recent.* ac magis proxime conferunt quæ habentur post Rocch. apud Lambertin. *de jurepatr. lib.* 1 *part.* 5. *quæst.* 2. *art.* 9. *fol.* 312. *in meis*, ubi tractando in specie de quæstione, an aggregati ad familiam participent de jurepatronatus familiari, distinguitur, an adsit tertii dissentientis præjudicium necne, unde propterea inferebatur, quod cum Cardinalis Provincialis per Pontificem fundatorem sit substitutus illis de familia, non potuit dictus ultimus Cardinalis de familia hujusmodi electionem facere.

Plures in hoc ponderabam responsiones; Primam, 29
quod text. *in d. leg. fideicommissum*, *ff. de condit. & demonstr.* considerare videtur in faciente hujusmodi electionem quamdam fraudem, & præordinationem in substituti præjudicium, & probare videntur illa verba, *quod vocatus non debeat adoptionis commento excludi*; ponderando illud verbum *commento*, quod in præsenti dici non poterat, dum hujusmodi allectio absque dubio sincerissime, & absque aliqua fraude facta erat, & ex solo rationabili motivo renovandi pereuntem familiam, & ut in ea conservarentur alia qualificata bona tam jurisdictionalia, quam non jurisdictionalia, quæ titulo universalis substitutionis huic cognato relicta fuerunt, potissime quia hæres non erat Cardinalis, quinimo nec certitudinaliter testatori cognitus, dum instituit in genere proximiorem conjunctum natu majorem, unde incertum erat, quisnam de tempore mortis ipsius testatoris extiturus esset.

Ista responsio, reflectendo ad veritatem, quatenus 30
ageretur de formali substitutione, videbatur insubsistens, quoniam in proposito præservandi tertii præjudicium ab actibus, qui per legem fraudulenti reputantur, non desideratur fraus consilii, sed attenditur fraus præjudicii, & reipsa, spectato solum effectu exinde resultante, ex iis, quæ late habentur in proposito subinfeudationis factæ per feudatarium successore carentem *in Senogall. Castrorum*, *sub tit. de feud. disc.* 1.

Altera tamen videbatur solide, & melior responsio, quod scilicet non ageretur de formali substitutione in successione fideicommissi, majoratus, feudi, ac etiam jurispatronatus, & similium, quæ de uno personarum genere in alterum jure successorio transitum faciant, in quibus terminis omnia præmissa procedunt, sed agitur de jurisdictione, & præeminentiis concessis Cardinalibus pro tempore certam qualitatem habentibus, cum sola prælatione inter eos, ob unam, vel alteram qualitatem, absque perpetuo præjudicio, cum fient simul, hodie admitti Cardinalem provincialem ob non existentiam Cardinalis de sanguine, & cras istum, & sic successive, unde spectatur sola qualitas, quam sufficit esse legitime, ac tempore non suspecto impressam.

Unde cum iste Cardinalis cognatus, antequam ad 31
Cardinalitiam dignitatem promoveretur, occasione universalis successionis effectus esset de familia, per ejus artificialem assumptionem a testatorum optima, sinceraque fide, ac juxta communem, & receptum usum demandatam, ita constitutus erat in ea qualitate jam impressa de tempore superventæ dignitatis, quæ causa est jurisdictionis, & præeminentiæ. Adhibendo eosdem terminos, ut supra in oppositum deductos de Civitate aliquem forensem allicienre in civem, quoniam si id principaliter agat, officii vacatione sequuta, seu imminente, aut alias mere voluntaria, & absque justa causa, ut forenses ita admittantur ad officia solis civibus ejusdem, vel contiguæ Civitatis debita, tunc recte dicendum est id fieri non posse; Sed si videns se habitatoribus destitutam, ne omnimodam desertionem patiatur, rationabiliter, & sincere, & quasi ex necessitate, forenses alliciat ad inibi habitandum, eos in tempore non suspecto, generaliter, & indefinite civilitate decorando, tunc si post hujusmodi civilitatem jam contractam contingat agi de officiis, & prærogativis debitis potius civibus illius Civitatis, quam aliis Civitatis adjacentis subsidiarie solum vocatis, non videtur dubitandum, hujusmodi qualitatem sufficere, & hic videbatur casus.

Item dicta conclusio de non adoptando, seu allicien- 35
do aliquem in familiam in præjudicium substituti procedit, quatenus non accedat ipsius testatoris, seu fundatoris voluntas, quam juxta generalem regulam omnium voluntatum tam defunctorum, quam viventium sufficit etiam conjecturaliter, & adminiculative probari. Quæ verisimilis voluntas Pontificis fundatoris mihi videbatur incontrovertibilis, quoniam constat de voluntate, & consuetudine ejusdem renovandi, & conservandi propriam familiam etiam artificialiter, dum id egit cum cognatis per duplex medium fœmininum ab ejus agnatione omnino extraneis, & remotis, unde multo

multo magis cum cognato immediate procreato ex fœmina agnata verisimiliter magis dilecto, *juxta decisiones 95. & 218. par. 11. rec. 52. 57. & 66. post Ronden. & frequenter habetur in sua materia sub tit. de fideicommissis*; Et quod magis, si Pontifex id egit initio Pon-
33 tificatus, quando ob ejus celerem mortem, quæ contingere potuisset, ratione paupertatis, magis expediens ac decorum esset saltem in mundi vana opinione Pontificiam familiam extingui, quam renovari, fortius omnino dicendum est id verisimiliter, ac enixe desiderasse, postquam adeo conspicua domus constituerat, ideoque prorsus adversus voluntati Pontificis videtur, ut postquam ita denuo renovata est ejus familia, quæ plurium Cardinalium fœcunda mater esse posset, istis perpetuo exclusis, ad hujusmodi præeminentiam admitti debeant Provinciales, vel primi Presbyteri prorsus extranei, potissime ubi Cardinalis de sanguine est etiam Capellæ patronus, ut in præsenti.

34 Considerabam etiam pro observantia dictum casum Cardinalis Baronii artificialiter effecti de *Perettis*, qui fuit in hujusmodi protectoris successor immediatus d. primi Protectoris; Verum hic est actus æquivocus, ideoque nullius momenti, cum idem esset quoque antiquior Provinciali; Hæc autem omnia discurrebam in simplici forma discursiva, & motivando ad eruendam veritatem, super qua tamen maturum, ac certum judicium efformari non potuit, dum causa ulteriorem progressum non habuit coram nobis, sed de communi consensu commissa fuit in Rota, ubi pendet & melius examinabitur veritas, pro cujus tantum studio, ac desiderio, & pro sola doctrina, ad propriam instructionem, & memoriam omnes hujusmodi discursus, seu adnotationes editæ sunt, absque eo quod juri alterius in minimo minuatur, vel augeatur, ideoque nec amorem, nec odium privatum merentur.

S U M M A R I U M.

1 *De disc. 13. circa protectionem operum erectorum a Sixto V.*
2 *De materia allectionis in familiam, vel adoptionis.*

ANNOT. AD DISC. XIII.

1 Post jam editum istum discursum assumpta fuit disputatio in Rota *coram Albergata*, atque proposita causa prodiit resolutio in omnibus meo voto conformis, meamque sequendo epichejam, adjudicando scilicet Cardinali Sabello cooptato in familiam Perettam, occasione universe successionis protectionem Capellæ Sixtinæ in Ecclesia S. Mariæ Majoris, & Collegii de Montealto nuncupati Bononiæ; Et Cardinali Azzolino, tamquam Provinciali, seu nationali protectionem Collegii S. Bonaventuræ Conventualium in Urbe, dictæque resolutioni me quoque consulente, & cooperante præfati Cardinales commendabiliter acquieverunt, ideoque ulteriorem progressum causa non habuit.

2 Agitur etiam in hoc discursu de materia allectionis in familiam, sive adoptionis; Ac etiam quinam sub nomine familiæ, vel parentelæ veniant, & super his videnda erunt quæ habentur *sub tit. de fideic. disc. 50. cum duobus seqq.* ac etiam sub successione adoptivorum *sub tit. de success. ab intestato in hoc Supplem. disc. 53. & sub tit. de jurepatron. disc. 24. cum pluribus seqq.*

TIRASONEN. PONTIFICALIUM
PRO DECANO ECCLESIÆ COLLEGIATÆ CALATAJUBII.
CUM EPISCOPO.

Casus varie decisus per Rotam.

De Indulto Apostolico concesso inferiori Prælato super usu Pontificalium: An & quando amittatur, per non usum, & cui incumbat onus probandi usum affirmativum, vel respective negativum? Et quomodo hujusmodi Indulta intelligenda, & practicanda sint?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur puncti controversiæ.*
3 *Conc. Trident. prohibens usum Pontificalium in aliena Diœcesi, de quo usu loquatur.*
4 *Indulta super honorifico usu Pontificalium adhuc vigere.*
5 *De justificatione narratorum in literis, & privilegiis Apostolicis, ut executioni demandentur.*
6 *Observantia longissimi temporis sufficit pro justificatione.*
7 *Districtus quid significet, & dignitati loci dominantis congrua sunt præeminentia in locis subditis.*
8 *An, & quando non usus obstet?*
9 *Quomodo hæc Indulta circa usum Pontificalium practicanda sint?*

D I S C. XIV.

Petro ejus familiari duplicem possidenti Decanatum Collegiatarum de Calatajubio, & de Tudela, pro se ejusque in utraque dignitate respective successoribus, Julius Secundus de anno 1507. Indultum concessit super usu Pontificalium, ac facultate solemniter populum benedicendi more Episcoporum, Adversus quod indultum introducta per Episcopum Tirasonen. causa in Rota de anno 1513. Leo X. d. Pontificis immediatus successor, ut hujusmodi litem tolleret, de anno 1514. Indultum prædictum in parte reformavit, ut scilicet non suffragaretur quoad mitram gemmatam cum laminis aureis, vel argenteis, sicuti illud continebat, sed juxta usum concessum aliis inferioribus Prælatis, ac juxta juris communis dispositionem; Partibus autem hujusmodi moderationi non acquiescentibus, inito compromisso, prodiit laudum de anno 1525. demandans observantiam literarum Leonis; Post plurium vero annorum decursum inter dictum Episcopum, & in utroque Decanatu successores novæ lites desuper suscitatæ fuerunt in eodem Rotæ tribunali; Primo nempe cum Decano Collegiatæ de Tudela, qui sententiam favorabilem reportavit, præviis pluribus decisionibus in causa editis, deinde vero cum dicto altero Decano de Calatajubio, contra quem coram *Verospio*, *sub die 13. Junii 1665.* in contumaciam Episcopo solum informante, prodiit resolutio, quod indultum non suffragaretur, ad cujus decisionis normam prodiit etiam sententia, a qua interposita post notitiam appellatione coram *Emerix*, *sub die 12. Maji 1662.* responsum fuit de prædictæ sententiæ reformatione, ut scilicet indultum suffragaretur, ad limites tamen moderationis *Leonis*, & in hoc statu, quod sciam, causa reperitur. 1

In hac igitur ultima disputatione, tres fuerunt puncti, quorum duo continebantur in prima decisione edita coram *Verospio*, alter vero per scribentes in contrarium suscitatus fuit, Primo scilicet, an hujusmodi indulta sublata essent per *Sac. Concil. Trid. sess. 6. de refor. cap. 5.* ubi reservatur usus Pontificalium soli Diœcesano quocumque privilegio in contrarium non obstante; Secundo stante quod dictum indultum *Julii* conceptum est cum clausula, *ut asseris*, an illud de præsenti justificandum esset in omnibus narratis, ut executionem & effectum sortiri valeat; Et tertio, an idem indultum dici posset subreptitium, vel obreptitium ob præsuppositam saltem implicite jurisdictionem quasi Episcopalem, seu ordinariam in facto non subsistentem? 2

In omnibus autem, reflectendo etiam ad veritatem, non obstante dicta prima decisione cor. *Verospio*, probabilior videbatur altera coram *Emerix*, singulos enim dictos punctos examinando; Quatenus pertinet ad primum revocationis resultantis a *Sacr. Conc. Trid.* processum fuit cum aliquo æquivoco; dictum enim conciliare decretum non percutit hujusmodi usum Pontificalium simpliciter honorificum, qui inferioribus Prælatis, vel aliis in Ecclesiastica dignitate constitutis per Sedem Apostolicam concedi solet, sed percutit illud exercitium Pontificalium, quod annexam habet jurisdictionem; ac usum legis Diœcesanæ, ut sunt collatio ordinum, administratio Sacramenti confirmationis, 3

con-

4 consecratio Ecclesiarum & Altarium cum similibus, quæ in aliena Diœcesi etiam per Episcopos alias indubitanter habitualem Pontificalium usum habentes exerceri non possunt, atque in vim privilegiorum exerceri solebant etiam sine licentia proprii Diœcesani; Super hoc autem providit Concilium, non autem super hujusmodi mere honorificis privilegiis, quæ servanda esse disponitur *in cap. ut Apostolica, de privil. in 6.* ubi Joannes Andr. Francus & cæteri communiter, & ex modernis, cæteris allegatis, Tambur. *de Jur. Abbat. tom.* 5. *disp.* 25. *q.* 1. *in principio*. Atque de facto docet communis usus tot Abbbtum, aliorumque Prælatorum Regularium, necnon sæcularium, nedum aliquam jurisdictionem habentium, sed etiam simplicem dignitatem in Cathedralibus, vel Collegiatis, & sic revera istud motivum nullum habebat fundamentum, ut iidem pro Episcopo Scribentes in hac ultima disputatione agnoscebant.

5 Major fuit disputatio circa secundum punctum necessitatis justificandi omnia narrata in literis, quæ generaliter justificanda esse, ut gratia suffragetur juxta *conf.* Zabarell. 69. *decis.* 7. Gassad. *de jurepatronatus, & dec.* 4. *de probat.* habetur quotidianum in materia beneficiorum, aliarumque litterarum Apostolicarum executioni demandandarum; Verum in præsenti cessare videbatur difficultas, stante lapsu longissimi temporis cum subsequuta observantia, cum receptum sit ad hujusmodi effectum sufficere tempus tricennale, Greg. & Adden. *decis.* 431. *n.* 10. *&* 14. & passim.

6 Multo magis accedentibus dictis literis moderatoriis *Leonis*, ac subsequuto laudo eandem moderationem demandante; Ex hujusmodi enim actibus, clarum resultat argumentum, quod reliqua narrata, vel essent justificata, vel ita certa essent, quod habita essent pro notoriis, nam alias ex hoc defectu tunc, absque necessitate immorandi super moderatione, facile fuisset ejusdem Indulti effectum impedire.

7 Quo vero ad tertium punctum subreptionis, ob narratam vel præsuppositam jurisdictionem, difficultas cessabat ex facto, dum in literis Apostolicis id non legitur, Et quamvis per scribentes in contrarium prætenderetur id implicite contineri, stante quod usus conceditur, nedum in ipso Oppido Calatajubii, sed etiam in toto ejus districtu, ex quo verbo *districtus* inferebatur ad præsuppositam jurisdictionem, quasi quod idem sit districtus, ac territorium, seu jus territoriale, ex deductis per Fenzon. *ad Stat. Urb.* 197. *n.* 65. *cum seq.* Lother. *de benef. lib.* 2. *q.* 35. n. 59. *& seqq.* ac habetur frequenter *sub tit. de jurisdictione, & hoc eod. tit. in Urbinaten. disc.* 2. Attamen hoc erat satis leve objectum; Tum quia in eodem indulto dicitur dictum usum haberi non posse præsente Ordinario, nisi de illius licentia, & sic præsupponitur alium adesse loci Ordinarium, penes quem resideret jurisdictio spiritualis, & Diœcesana discretive ad ipsum Decanum; Tum etiam quia istud vocabulum *districtus*, ut constat apud allegatos, verificari potest in territorio & finibus temporalibus, unde propterea non incongruum esset primam dignitatem Oppidi dominantis hujusmodi præeminentiam habere etiam in omnibus aliis locis inferioribus, & dicto Oppido subjectis in temporalibus.

Et ulterius, juxta ea quæ habentur in *Tirasonen. jurisdictionis sub tit. de jurisdictione, disc.* 22. tunc temporis quando adhuc nulla in contrarium decisio Rotalis prodierat, constans habebatur opinio, illum Archidiaconatum constituere corpus separatum a Diœcesi *Tirasonen.* & quamdam Diœcesim *Nullius*, stantem de per se æque principaliter unitam cum dicta Diœcesi Tirasonen. Non inde tamen infertur ad præsuppositum jurisdictionis penes ipsum Decanum, potissime quia id deducebatur tamquam objectum pro annullanda gratia, ad quem effectum, cum agatur de inducendo delicto productivo pœnæ, requiruntur probationes claræ, non autem admittuntur hujusmodi remota argumenta, & illationes.

8 Antequam vero ad hanc ultimam disputationem deveniretur, ob adhuc non habitas eas justificationes, per quas supervenias, omnis difficultas ex facto sublata videbatur circa non usum; In congressu habito pro causæ directione, dubitatum fuit, an iste non usus obstaret juxta regulam *text. in l.* 1. *ff. de nundinis*, Glos. Bart. & cæteri, de quibus apud Seraph. *dec.* 1043. *n.* 3. & Otthob. *dec.* 175. *n.* 9. Et quamvis militare videretur responsio, quod cum ageretur de materia facultativa, dicta regula non intret, potissime vero in præjudicium successorum independenter, & jure suo venientium, quibus prædecessorum negligentia præjudicare non debet, ex collectis in proposito non usus apud Royas *dec.* 327. *&* 356. *& decis.* 337. *part.* 2*b. rec.* Adhuc tamen, admissa veritate responsionis, mihi remanebat difficultas circa applicationem, quoniam cum tam Literæ Leonis, quam subsequens laudum declararet, successores Decanos uti non posse Pontificalibus, nisi quatenus de jure, vel privilegio competat, ita subsequens non usus, quatenus verus esset, capiendus veniret, non in ratione præscriptiva, seu destructiva privilegii, sed in ratione interpretativa, quod scilicet ita successores agnoverint, ac declaraverint dictum indultum remansisse personale, sed difficultas cessavit ex facto.

Rationabiliter autem dictum indultum ita moderatum fuit, quoniam ut disponitur *in eod. cap. ut Apostolica, de priv. in sexto*, hujusmodi indulta ita discrete, ac moderate practicari debent, ut in aliquo hujusmodi inferiores ab Episcopo seu Diœcesano discernantur, ut me scribente pro Archiepiscopo Neapolis demandatum fuit per Sacr. Congregationem Rituum *in una Neapolitana Pontificalium* contra Rectorem Ecclesiæ Hospitalis incurabilium hujusmodi indultum habentem a Gregorio XV. & quo ille indiscrete utebatur, & cum inani pompa omnino incongrua, quoniam in puncto juris dictus Rector utpote manualis, & non solitus conferri in titulum, neque dici potest in Ecclesiastica dignitate constitutus, dum neque ipsa Ecclesia est Collegiata habens solum aliquos Capellanos manuales & conductitios. 9

ANNOT. AD DISC. XIV. & XV.

DE usu Pontificalium competente inferioribus Prælatis, ac etiam de eodem usu in Episcopis in aliena Diœcesi, agitur *in Miscell. Eccles. disc.* 22. *etiam in annot. ad Concil. Trid. disc.* 6. ubi de hac materia videri potest.

NEAPOLITANA USUS PONTIFICALIUM (*)
PRO
CORRECTORE ECCLESIÆ HOSPITALIS INCURABILIUM
CUM
ARCHIEPISCOPO NEAPOLITANO.

An clericus illegitimus, habilitatus per dispensationem Apostolicam, tam ad Ordines, quam ad Beneficia Curata, Officia, Administrationes, & Dignitates, exceptis Majoribus in Cathedralibus & Collegiatis, potuerit valide obtinere Prothonotariatum Apostolicum, & quatenus Prothonotariatus sit valide obtentus, an adhuc d. defectus natalium obstet exercitio Jurisdictionis, & usui Episcopalium?

DISCURSUS POSTHUMUS II.[1]

CORrectori Ecclesiæ insignis Hospitalis Incurabilium, per ejusdem Hospitalis administratores laicos ad nutum deputari solitos, Paulus III. jurisdictionem quamdam spiritualem concessit super correctione presbyterorum eidem Ecclesiæ servientium, professarum Monialium, seu Oblatarum Monasterii eidem Hospitali annexi, exequtione legatorum, & administratione Sacramentorum, aliisque, locorum Ordinariis intra suarum diœcesum fines competentibus: deindeque Gregorius XV. eidem Correctori, cum in presbyteratus ordine, ac dignitate Ecclesiastica constitutus esset, concessit usum Pontificalium, ac facultatem impertiendi populo in d. Ecclesia divinis assistenti benedictionem solemnem more Episcopali; atque subsequuta observantia, comprobavit ut Prothonota-

notarius Apostolicus Ecclesiastica dignitas ad id sufficiens reputetur.

Cum autem Joannes Ligorius, filius illegitimus cujusdam viri nobilis usque ab anno 1642. obtinuisset Apostolicam dispensationem super natalium defectu, tam ad ordines, quam ad beneficia etiam curata, officia & administrationes, ac etiam canonicatus & dignitates, dummodo non sint in Cathedrali, vel principales in Collegiata, eodemque actu, post obtentum dictam dispensationem obtinuisset ab eadem Sede Apostolica Prothonotariatum, nulla facta mentione dicti defectus natalium, & cum assertione quod esset de nobili genere procreatus; atque ab aliquo tempore per gubernatores d. Hospitalis, vel alios ad quos pertinet deputatus fuerit Corrector, & tamquam talis d. jurisdictionem, ac usum Pontificalium per plures annos exercuerit.

Hinc proinde dubitari contingit, an id facere potuerit; & quatenus non, an eidem in futurum ad id faciendum suffragetur novum indultum Apostolicum in ampliori forma d. Joanni concessum, quod vulgo dicitur *de non faciendo mentionem*, per quod excepruantur solum dignitates majores post Pontificalem in Cathedralibus. Quatenus pertinet ad primam partem dubii, pro tempore scilicet præterito, antequam hoc novum pinguius Indultum obtineretur, & perinde ac si obtentum non esset, duæ sunt inspectiones; primo scilicet super valida, vel invalida obtentione Prothonotariatus Apostolici, sine quo deficit d. præeminentia in radice, ob deficientem qualitatem existentiæ in Ecclesiastica dignitate. Et secundo quatenus Prothonotariatus sit valide obtentus, an adhuc d. defectus natalium obstet d. præeminentiarum, ac jurisdictionis exercitio.

1 Quoad primum, clara videtur affirmatio pro validitate Prothonotariatus, quoniam cum jam per præcedentem dispensationem habilitatus esset ad omnes dignitates, & officia, aliquibus exceptis, inter quæ non legitur istud munus Prothonotariatus, nulla suberat necessitas narrandi maculam, quæ jam sublata erat ex deductis apud Burm. *disc.* 53. *num.* 2. & est passim receptum in praxi: potissime vero, quia ut habetur apud Gregorium *disc.* 150. & quotidie, ista materia subreptionis, ob aliquam qualitatem non expressam, certam ac determinatam regulam non ha-
2 bet. sed remissa est judicis arbitrio, regulando præsertim ex stilo Datariæ, vel Secretariæ, qui est regulator voluntatis Papæ, juxta *dec.* 214. *n.* 4. Manticæ, ut scilicet attendatur, an verisimiliter id retraxisset Pontifex, vel difficiliorem reddidisset, nec ne; Ideoque cum hujusmodi Prothonotariatus honorarii, qui non sunt Prælatitii, & de ordine Participantium, cum nimia facilitate concedantur, adeo ut Cardinalibus Legatis, ac Nuntiis, & Episcopis assistentibus, ipsique Collegio Prothonotariorum, detur hæc potestas illos creandi; utique si expressa fuisset d. qualitas defectus natalium, sed per dispensationem sublati, id non retraxisset Papam a concessione.

Idemque procedit respectu narrativæ, quod esset de
3 nobili genere procreatus, quoniam hujusmodi clausulæ adjiciuntur de quodam stylo ad cohonestandam concessionem, adeo ut non sint fundamentum præcipuum gratiæ. Ac ulterius non dicit quod ipse esset nobilis, sed de nobili genere procreatus, quod recte verificatur, dum procreatus est a viro nobili; atque dum præcesserat Apostolica dispensatio super defectu natalium, quia Papa eum restituerat, ita large & quoad honores dici etiam potest nobilis: ideoque istæ sunt subtilitates parvi pendendæ, tum quia non agitur de gratiis tertio præjudicialibus, neque principaliter de ipso Prothonotariatu, sed accessorie, seu incidenter ad alium effectum.

4 Pariter subsistere non videtur altera difficultas circa exercitium jurisdictionis & usum Pontificalium, cum in neutro iste defectus obstare videatur, utpote per maculam sublatus: ista siquidem Correctoria non est nec beneficium, nec dignitas; tum quia est manualis, & ad nutum sine aliquo titulo collativo; tum etiam quia fit ad simplicem deputationem laicorum; unde propterea sine dubio est simplex officium. Po-
5 tissime dum Ecclesia non est neque Cathedralis, neque Collegiata; sed habet simplices presbyteros manuales & conductitios pro illius cultu & servitio; eo modo quo in ea d. Civitate sunt Ecclesiæ SS. Annunciatæ, Spiritus Sancti, & similes: ac in Urbe sunt Ecclesiæ Nationales Hispanorum, Gallorum, & Germanorum, quod præficitur unus Presbyter, cui pro locorum stylo tribuitur titulus Capellani Majoris, vel Sacristæ, seu Vicarii, vel Correctoris quod denotat simplex officium; cui, eo ipso quod est simplex clericus in minoribus, non implicat annexam esse aliam jurisdictionem etiam Ecclesiasticam & Ordinariam, ut habemus in terminis fortioribus officii Vicarii Generalis Episcopi, vel Capitularis.

Neque implicat, quod personis inferioris ordinis, 6
aliquod officium vel Prælaturam inferiorem habentibus competere possit ex Apostolica concessione, vel ex antiqua consuetudine usus Pontificalium, & Benedictionis solemnis more Pontificali, ut videmus in Abbatibus & Superioribus plurium Religionum ex deductis per Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 21. *quæst.* 1. & probatur ex textu *in capit. Apostolica de privileg. in* 6. ubi communiter scribentes, quod aliud
est usus Pontificalium jure proprio, ratione dignita- 7
tis, & aliud est ex privilegio ad solam pompam, seu honorificentiam; unde in Civitate Parisiensi omnes simplices Parochi inter Testorum solemnia solemnem triplicem benedictionem more Episcoporum concedunt.

Atque agendo de hoc Correctore in individuo, cum prædecessor cum nimia pompa hujusmodi usu Pontificalium uteretur, consulente Eminentissimo Cardinali Filomarino, Sacra Congregatio Rituum, me pro d. Cardinali scribente de anno 1662. Sacra Congregatio recte conscia de natura seu qualitate istius Correctoriæ, importantis simplex officium, ut supra, moderata solum fuit usum ad terminos textus *in capit. ut Apostolica*, ut ego adverto in præcedenti discursu.

Et quoad jurisdictionem, procedi videtur per dubi-
tantea cum aliquo æquivoco; licet enim in indulto 8
Apostolico Pauli III. dicatur, ut iste Corrector facere possit omnia, quæ locorum Ordinarii in suis diœcesibus facere possunt, non tamen exinde resultat quod iste dicatur verus Prælatus cum jurisdictione ordinaria: istud enim est æquivocum manifestum, quoniam pene omnes Religiones, & præser-
tim Hierosolymitana, habent hæc privilegia, ut eo- 9
rum Priores, & Commendatarii, aliique Superiores ordinariam jurisdictionem habeant, ac facere possint ea quæ Ordinarii faciunt: Quin immo in Constitut. 9. Pii IV. agente de dicta Religione Hierosolymitana, dicitur quod Commendatarii sint veri Ordinarii; sed id intelligitur in concernentibus regimen personarum intra illa tecta viventium, tamquam sub gubernatore vel officiali, non tamen quod eaindem dici valeant Ordinarii, quales proprie dicuntur illi, qui habent Territorium separatum, tamquam speciem diœcesis, cum Clero & populo ibi vivente, ut de hujusmodi jurisdictionum & Prælaturarum distinctione, diversisque speciebus late videri potest *discurs.* 1. *cum plurib. sequent. usque ad discurs.* 20. & consequenter nulla subesse videtur probabilis ratio dubitandi.

Et nihilominus negari non potest, quin ex præ- 10
missis sit probabiliter dubium, quodque juste præfatus Joannes opinari potuerit, sibi licere, dum publice, ac palam egit ad effectum, ut locus esse non possit incursui pœnarum, vel censurarum pro tempore præterito, usquequo supervenit aliud amplioris formæ Indultum, per quod sublata fuit omnis difficultas; dum excepto solo casu dignitatis majoris in Cathedrali post Pontificalem, ad omnes alias est habilitatus: adeo ut si contingeret eum per Regem Catholicum provideri de Archipresbyteratu Altamuræ, importantem veram dignitatem cum jurisdictione vere ordinaria in omnibus & per omnia, & non solum cum usu Pontificalium in Ecclesia, sed etiam saltem de facto & consuetudine cum usu vestium Episcopalium seu Prælatitiarum extra Ecclesiam, adhuc esset capax, cum ista non importet aliam quam primam dignitatem in Collegiata.

In his autem vel similibus materiis placeat Eminent. 11
D. Archiepiscopo advertere ad monitum Em. Cardinalis de Albitiis in ejus a. *disceptat. super jurisdict. Cardin. in eorum titul. num.* 3. quoniam Theologi in sum-

summa veneratione habendi sunt in articulis & dogmatibus fidei, ac etiam in concernentibus forum internum, cujus judex est Deus, qui videt hominum corda, & de internis judicat: in iis autem quæ concernunt forum externum, procedendum est cum Canonistis in eodem externo foro versatis. *)

ROMANA USUS PONTIFICALIUM PRO ABBATE MONASTERII S. PAULI.

Discursus in Congressu.

De decretis generalibus Sacræ Congregationis Rituum restringentibus ad certas solemnitates, seu certa anni tempora usum Pontificalium in Abbatibus, & Prælatis Regularibus quando procedat, Et an ab illis excepta sit Ecclesia Sancti Pauli de Urbe?

S U M M A R I U M.

1 *De decreto ut habentes usum Pontificalium non utantur, nisi in tribus anni solemnitatibus.*
2 *An dici possit solemnitas aliquod funus defuncti?*
3 *De declaratione, seu modificatione dicti decreti, & num. 5.*
4 *Lex generaliter loquens generaliter intelligi debet, & in favorabilibus indefinita æquipollet universali.*
5 *Qualis sit sensus declarationis, de qua n. 3.*
6 *De Indole particulari S. Pauli de Urbe, ejusque particulari ratione.*
7 *De ratione ob quam huic Ecclesiæ major præeminentia competit.*

D I S C. XV.

1 De anno 1658. Sacr. Rituum Congreg. per Decretum generale statuit, Abbates, aliosque prælatos Regulares, ex Apostolicis indultis habentes usum Pontificalium, illis uti non posse, nisi in tribus anni solemnitatibus, & de quo decreto habetur actum *in Mediolanen. interdicti sub tit. de jurisd. disc.* 30. ubi an dici possit solemnitas celebratio funeris, seu exequiarum alicujus Principis, seu Cardinalis, aut magni Magistratus; De anno vero 1660. eadem Sacr. Congreg. sub die 20. Julii plures fecit declarationes favore Abbatum Congregationis Cassinensis, illam præsertim, quod non obstante dicto decreto generali, salva remanerent ea privilegia, quæ expresse & verbaliter aliquibus Monasteriis
2 dictum usum in pluribus solemnitatibus & temporibus concederent; Qua declaratione sic stante dubitari contigit, an privilegia Apostolica generaliter & indefinite, in quibuscumque solemnitatibus & functionibus hujusmodi usum concedentia Abbati Basilicæ S. Pauli Urbis, sub eadem declaratione caderent; Unde desuper habito congressu, præviis etiam discursibus in scriptis, aliqui fundamentum principale constituebant *in Constit.* 55. *Eugenii IV.* confirmante omnia indulta & privilegia huic Monasterio per prædecessores Pontifices concessa, præsertim vero circa usum Pontificalium, generaliter & indefinite; Unde propterea concludebant, hunc Abbatem a d. restrictiva exemptum esse, procedendo cum regulis generalibus, quod lex generaliter loquens generaliter intelligi debet, quodque indefinita æquipollet universali &c. juxta leges & auctoritates collectas per Barbos. *inter tractatus varios, axiom.* 123. & 136. unde transcriptor de facili chartas implere potest.

3 Diversa erat mea sententia, quoniam pene omnia hujusmodi privilegia, tam huic, quam aliis Congregationibus Benedictinis concessa, ita ejusdem tenoris videntur super usu Pontificalium generaliter, & indefinite, ut rara sint ea, quæ certorum temporum, vel solemnitatum specificationem habeant, ut præsertim in ista Congregatione patet ex pluribus Constitutionibus, seu privilegiis registratis in Bullario Cassinensi, unde propterea si dictæ regulæ, seu axiomata generalia sufficerent, dictum decretum generale anni 1628. inane remaneret, nunquam operativum, dictaque declaratio, seu modificatio, vel non necessaria, vel potius ejus omnimoda destructio, seu revocatio dicenda esset.

4 Ideoque mihi videbatur, germanum ejusdem declarationis sensum esse, exceptuandi ea privilegia, quæ aliquibus Monasteriis ex causis, seu circumstantiis particularibus, expresse, & in verbis pro pluribus anni temporibus hunc usum concederent, itaut eis præfata generalis restrictiva non congruat, puta quia, vel ex numero reliquiarum ibi existentium, vel ratione magnæ devotionis & concursus populi, seu alia particulari circumstantia, consuetum sit, ac expediat plures festivitates ita solemniter celebrare, quodque alias scandalum, vel diminutio devotionis & cultus resultaret, & sic quod urgeat ratio particularis, non autem generica omnibus adaptabilis, ne, ut dictum est, dicta restrictiva inanis remaneat ac de vento.

Quamvis autem mea sententia esset cæteris rigorosior, unde propterea in proposita facti specie concluderem non suffragari solam generalitatem dictæ Constitutionis *Eugenii*, in qua alii fundamentum constituebant; Adhuc tamen, retento eodem thamate peculiaris rationis in aliquo Monasterio militantis ut supra, credebam, etiam in sensu veritatis, dictam declarationem huic Monasterio suffragari, fundamentum principale constituendo in Constitutionibus Innocentii III. & Honorii III. quæ *sunt* 25. & 23. *in eod. Bullar. Cassinensis*, ob discretivam, cum qua Abbati hujus Basilicæ talis Pontificalium usus conceditur sub forma ab omnibus aliis diversa; In aliis enim omnibus, vel motu proprio, vel ad supplicationem, concessiones fiunt in forma gratiosa & privilegiativa, atque diriguntur ipsis Abbatibus, seu Monasteriis; Secus autem in prædictis literis Innocentii & Honorii, in quibus Pontifices, 6
enarrantes gratias, quas Ecclesia & Pontificia dignitas ex operibus, vel intercessione Apostoli Pauli receperunt, in ipsum verba dirigendo, profitentur confirmare, seu de novo dare ea quæ sua erant, seu partem eorum, quæ ab ipso recognoscebant; Atque agendo de hoc usu Pontificalium, non dirigunt verba ad Prælatum, seu Abbatem ac Monasterium pro unius, vel alterius gratia & honorificentia, ut est hujusmodi indultorum consueta forma, sed pariter verba diriguntur ad ipsum Apostolum ejusque, ac Principis Apostolorum sacra pignora ibi existentia, ut ad eorum honorem & laudem, Abbas tamquam minister ita cum hoc usu magis decenter & honorifice hujus Basilicæ solemnitates celebraret, & sic intrabat dicta ratio peculiaris exigens indefinitam hujus indulti facultatem, quotiescumque occasio alicujus solemnitatis exigeret, in reverentiam & honorem Ecclesiæ magis, quam in privilegium & prærogativam ipsius Prælati celebrantis.

Potissime vero & clarius ob eam circumstantiam, quod ista esset una ex Basilicis Patriarchalibus Urbis, tertium occupans locum, atque juxta unam opinionem æque concurrens cum aliis Basilicis Patriarchalibus ad efformandam Cathedram Urbis, & consequenter concurrit aliqua ratio peculiaris, ob quam sine speciali mentione venire non debeant ejus privilegia sub derogatoriis generalibus; Dandu in hoc exemplum legis, seu decreti generaliter disponentis de præeminentiis Archipresbyterorum, seu aliarum Dignitatum Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiatarum, quod sub hac generaliter absque dubio non venirent Archipresbyteri trium Basilicarum Patriarchalium *Lateran. Vatican. & Liberian.* ob excellentiam dignitatis & Ecclesiarum, quæ ratio proportionabiliter & respective Abbati, seu Prælato hujus Basilicæ adaptabilis quoque videbatur.

Ea etiam consideratione habita; quod cum plura 7
adessent Monasteria, quorum Abbatibus, seu Prælatis ex peculiari ratione conveniret dicta declaratio, prorsus incongruum est, ut Abbas hujus insignis Basilicæ, quæ omnium Ecclesiarum Regularium major, & dignior, atque quodammodo caput dici potest, ita inferiorem haberet præeminentiam & prærogativam; Et ex his pro indefinito usu prædicto, quotiescumque occasio congrua exigeret, mihi quoque concludere visum est, concordando cum aliis in substantia, non autem in ratione, cum hæc media viderentur pro meo judicio magis facere ad rem.

PRAGEN. PRÆCEDENTIÆ PRO EPISCOPO LITHOMARICEN.

CUM

ARCHIEPISCOPO SEBASTEN. SUFFRAGANEO ARCHIEPISCOPI PRAGEN.

Casus disputatus in Sacr. Congregatione Rituum, & resolutus ut infra.

De præcedentia iater Episcopum Provincialem, seu suffraganeum in propria Provincia, & Archiepiscopum titularem, qui sit Vicarius, seu coadjutor in Pontificalibus, vulgo suffraganeus Archiepiscopi Metropolitaai in Pontificalibus, an scilicet ipsa dignitas Archiepiscopalis non obstante muneris diversitate causet præcedentiam supra Episcopum?

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur casus controversiæ.*
3 *Episcopus in propria Diœcesi omnes præcedit.*
5 *Ita Parochus in propria Parochia.*
5 *Nemo potest, licet sit Episcopus, in aliena Diœcesi habere usum Pontificalium.*
6 *De Archiepiscopà Nazareni præeminentia.*
7 *Episcopi suffraganei in actibus Provincialibus quos gerunt cum Metropolitano, omnes præcedunt etiam digniores, & de ratione.*
8 *Quid in actibus indifferentibus in Provincia?*
9 *Episcopi suffraganei in Provincia dicuntur habere Jurisdictionem habitualem in Provincia, & de facultatibus eis competentibus.*
10 *De observantia Capellæ Pontificiæ, & Curiæ Romanæ.*
11 *Consuetudo generaliter tribuens præcedentiam minus dignis reputatur corruptela.*
12 *Refertur decisio Sacr. Congregationis Rituum.*

DISC. XVI.

1 CUm Archiepiscopus Pragen. qui tunc erat Cardinalis *de Arach*, juxta Germaniæ frequentem, ac fere generalem usum, pro exercitio Pontificalium, apud se haberet Archiepiscopum Sebasten. in partibus Infidelium in Vicarium, seu coadjutorem, qui *suffraganeus* nuncupari solet, Orta est præcedentiæ controversia, inter istum, & Episcopum Lithomaricen. hujus Provinciæ Episcopum suffraganeum antiquiorem; Quare desuper de meo judicio consultus ex parte d. Episcopi, quinimo & ejusdemmet Cardinalis Archiepiscopi; Ad veritatem eruendam mihi videbatur, tres casus distinguendos esse, Unum scilicet, ubi ambo reperirentur in ipsa Civitate, vel Diœcesi Lithomaric. Alterum ubi in ipsa Civitate Metropolitica, seu ejus 2 Diœcesi, vel Provincia; Et tertium ubi in loco omnino tertio.

Primo casu pro Episcopo absolute respondendum censui, quoniam in propria diœcesi reputatur Pontifex, 3 omninmque Superior, ideoque omnes præcedit, quamvis ordine, vel dignitate majores, Chassan. *in catalogo gloriæ mundi*, *part.* 4. *consider.* 22. Barbos. *de univers. Jur. Eccles. cap.* 13. *n.* 11. Et habetur in Parocho, qui 4 in propria Parochia præcedit Abbates, ac Dignitates, & Canonicos Cathedralis singulariter consideratos, & non constituentes Capitulum, aliosque digniores, Abb. *in cap. postulastis*, *de concess. præbend.* Tambur. *de jur. Abb. tom.* 1. *disp.* 25 *q.* 2. *num.* 28. Penia *decis.* 261. juxta Lugdunen. in Pampilonen. præeminentiarum 22. Martii 1604. cor. Lita, & 1. Julii 1609. cor. Pamphylio, Zamoren. Jurium Parochialium 23. Maji 1644. 5 cor. Peuting. & habetur in Ampurien. & Civitaten. præcedentiæ, *hoc eod. disc. seq.* & in decisionibus in ea causa editis.

Neque dicebam intrare distinctionem, inter functiones jurisdictionales, & alias indifferentes; Tum quia Doctores indistincte firmant dictam conclusionem ad favorem Episcopi, vel respective Parochi in proprio territorio existentis, ratione illius præeminentiæ, quam secum trahit ipsa qualitas jurisdictionalis, quia ibi reputatur caput, ideoque primum locum occupare debet; Tum etiam propter usum Pontificalium, ac habitus jurisdictionalis, dum privative ad omnes, etiam in actibus indifferentibus, utitur Rocchetto, & Mozzetta, necnon benedictionem populo impartitur, quod aliis non conceditur, nisi in quibus eadem jurisdictionis ratio militet, ut sunt Legatus Apostolicus, Patriarcha, vel Metropolitanus tempore visitationis, nisi talis usus ex aliquo speciali privilegio Sedis Apostolicæ etiam in aliena diœcesi competat, 6 ut forte singulariter in honorem Episcopi Patriæ Domini nostri Jesu Christi competit Archiepiscopo Nazareno, ex firmatis per Rot. *decis.* 106. *part.* 10. *recent.* cujus decisionis mentionem habet etiam Ughellius *in septimo tomo Italiæ Sacræ*, ubi agit de sua Ecclesia Nazarena ob ejus residentiam in Italia, & de quo habetur etiam actum occasione aliquarum controversiarum jurisdictionalium, seu præeminentialium inter ipsum, & Archiepiscopum Tranen. in cujus diœcesi residentiam habet *sub tit. de jurisdictione in Nazarena disc.* 20.

Quo vero ad alterum casum, concursus scilicet hujusmodi Prælatorum in ipsa Civitate Metropolitica, 7 ejusque Diœcesi, vel Provincia, distinguebam inter functiones publicas, & jurisdictionales ratione Episcopatus, & Prælaturæ actualis, puta in Synodo Provinciali, in consecratione Episcopi comprovincialis, in dieta Regni, in coronatione Regis, vel Reginæ, cum similibus, & inter actus omnino indifferentes, ac privatos.

In prima specie, absque dubio pro Episcopo respondendum esse dicebam, quoniam cum isti sint actus, qui geruntur in titulum sub nomine Prælaturæ, dictus Archiepiscopus titularis, utpote non existens de illo ordine, seu genere, nullum jus habet in eis interveniendi, quia extra suum officium, unde reputatur vir mere privatus; Ac etiam urget eadem ratio casus præcedentis, ut scilicet habens jurisdictionem in proprio territorio, seu loco, præcedat non habentem; Altera etiam ratione ponderata, quod Metropolitanus cum suis suffraganeis, unum & idem constituit Provinciæ corpus, cujus ipse est caput, alii sunt membra, ideoque non potest diversa persona intermediare, juxta ea, quæ habentur in quæstione Vicarii Generalis intermediantis, necne inter Episcopum, & Capitulum, ex deductis infra in Majoricen. *hoc eodem tit. disc.* 18. & 19.

Quidquid enim sit de eo casu ex ratione universæ 8 jurisdictionis, quodque Episcopus, & Vicarius, quemadmodum unum Tribunal constituunt, ita unam personam repræsentare videntur, ut ibi; Ista ratio non congruit hujusmodi suffraganeo, qui absque jurisdictione est simplex minister in usu Pontificalium.

Ubi vero agitur de actibus indifferentibus, quales sunt sessiones in mensa, curru, & aula, & similes; Et tunc mihi inferebat difficultatem observantia Curiæ Romanæ, in qua dictus Archiepiscopus titularis totam ejus prætensionem fundabat, ut in notulis transmissis insinuabatur; Verum pro meo judicio, hujusmodi observantia non obstante, contrarium probabilius videbatur in Civitate Metropolitica, seu intra Provinciam; Non quidem ex ratione majoris existimationis de facto, quam Episcopus in eisdem notulis deducebat etiam in tertio casu, ut infra; Sed ex eadem ratione jurisdictionis, saltim habitualis, quam Episcopi suffraganei in universa Provincia habere videntur, ideoque stare dicuntur in domo propria, & in statu majoris præeminentiæ, dum Archiepiscopo negligente, aut non residente, suffraganeus antiquior ejus vices supplet, & judicat juxta dispositionem S. Conc. Trid. *sess.* 23. *de refor. cap.* 23. Atque Sede vacante, si Capitulum Metropolitanæ negligat intra 8. dies legitime Vicarium deputare, idem antiquior suffraganeus deputat eo eodem Concil. *sess.* 24. *de refor. c.* 16. Prout causas Episcoporum suffraganeorum cum Metropolitano, & Coepiscopis Provincialibus condit, aliaque hujusmodi gerit, de quibus in eodem Conc. *d. sess.* 24. *de reform. cap.* 2. Ideoque negari non potest superioritas, & jurisdictio habitualis in Provincia, ob quam, ei tamquam digniori majores debe-

deberentur præeminentiæ in hoc territorio supra alios, quamvis in majore ordine constitutos, ex eadem ratione, de qua in casibus præcedentibus; Quæ ratio non militat in Capella Pontificia, seu alias in Romana Curia, in qua in proposito omnes Episcopi sunt æquales absque jurisdictione, nec actuali, nec habituali, excepta illa satis remota habituali, quam Episcopi habentes diœcesim actualem habent discretive ad solos titulares, interveniendi ac votum proferendi in Conciliis generalibus, quod est quid valde remotum, ideoque ita omnes dicuntur esse in loco omnino tertio.

9 Demum quoad tertium, & ultimum casum, extra scilicet Provinciam, & in loco omnino tertio, Ex parte Episcopi allegabatur Germaniæ consuetudo, quæ de facto ab aliqua probabilitate aliena non videtur, quoniam in ea regione, cum Episcopi ob utriusque jurisdictionis spiritualis, & temporalis amplitudinem, aliasque multas præeminentias, Principum figuram etiam faciant, de consequenti resultat, quod Episcopatus non cadunt, nisi in personis ordinis Magnatum, vel saltem in valde nobilibus, & potentibus, qui de facto hujusmodi Episcopos titulares suffraganeorum munus explentes, inter eorum famulos, & servitores quodammodo reputant, atque vulgo per populum inter Episcoporum Ministros reputantur potius, quam inter Prælatos, itaut inter unos, & alios nulla penitus dignoscatur comparatio, seu proportio; Eo modo, quo de facto nos docet praxis Urbis, ubi multi obtinentes primas dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis insignibus de partibus; nam in Curia, ut donec in ea morantur, se sustinere valeant, munus adjutoris Parochorum, seu Capellanorum manualium, & conductitiorum pro funeri-

10 bus, aliisque Divinis Officiis explicant, & consequenter de facto, non curata dignitate, quam obtinent in propria patria, in modica existimatione habentur, atque longe inferiores reputantur, nedum Canonicis cujuslibet infimæ Collegiatæ Urbis, sed etiam simplicibus Sacerdotibus, & Clericis in hoc servitio munere se non ingerentibus, Et hic de facto videtur casus.

Quia vero de jure attenditur prærogativa ordinis, seu

11 dignitatis, atque illa consuetudo, quæ generaliter dat præcedentiam minus digno supra digniorem, reputatur corruptela, ex deductis per Gregorium *decis.* 310. *num.* 5. & Adden. ad eum *dec.* 124. *& passim*. Idcirco in hac parte contrarium respondi, potissime stante dicta observantia Capellæ Pontificiæ, ac totius Curiæ, non obstante quod de facto in aliquibus Episcopis titularibus, vel etiam actualibus pauperes, & infelices Ecclesias habentibus, ut sunt plerique in Regno Neapolitano, frequentius vero in Albania, & in Insulis Archipelagi, quod comparative ad magnos Episcopos, vel Archiepiscopos intrat eadem ratio, seu proportio, quoniam ea non obstante attenditur solum antiquitas promotionis juxta dispositionem juris tamquam inter existentes in eodem ordine.

12 Cum autem, ut quotidie experimur, ob ingeniorum varietatem, sive etiam quandoque ob diversas voluntates non eamdem sinceritatem habentes, nimis varia fuerint vota aliorum, qui hinc inde desuper consulti fuerint; Hinc proinde non potuit controversia ita benevole terminari, ut erat Cardinalis Archiepiscopi desiderium; Unde consulta fuit Sac. Rituum Congregatio, cui hujusmodi responsa exhibita fuerunt, Quæ juxta præmissa respondit; excepto solo casu actuum indifferentium in loco tertio extra propriam diœcesim Episcopi, quamvis in ipsa Civitate Metropolitica, vel in in Provincia, quæ resolutio in loco vere tertio extra Provinciam probabilis visa est, quamvis de facto dicta consuetudo Germaniæ satis urget in contrarium, tam ob dispositionem juris, quam ex observantia Capellæ Pontificiæ, cui principaliter Sac. Congrg. innixa est; Verum intra Provinciam non potui in præfatæ resolutionis obsequium captivare intellectum ob dictas rationes, quæ mihi urgere videbantur.

ANNOTAT. AD DISC. XVI.
cum quatuor seqq.

AD materiam præcedentiæ inter Clericos, de qua in his discursibus agitur, videantur ea, quæ habentur infra *in hoc Supplemento disc.* 41. 42. *&* 43.

Card. de Luca, Lib. III.

AMPURIEN. ET CIVITAT. PRÆCEDENTIÆ
PRO
CAPITULO COLLEGIATÆ, LOCI NUNCUPATI
DEL TEMPIO,
CUM CANON. CATHEDRALIS AMPURIEN.

Casus varie decisus per Rotam.

Canonici Cathedralis associantes Episcopum in visitatione, seu alia occasione sibi assistentes, An præcedant in Ecclesia Collegiata ejusdem Ecclesiæ Capitulum & Dignitates, sive in alia Ecclesia Parochum, & proprium Prælatum, & Rectorem?

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Decisio causæ.*
3 *Conclusio ut Capitulo Cathedralis debeantur præeminentiæ, intelligitur intra propriam diœcesim.*
4 *Capitulum præcedit omnes etiam in eorum propriis Ecclesiis, & de ratione.*
5 *Universitates, & corpora universalia præcedunt singulos licet digniores.*
6 *Canonici associantes Episcopum in Visitatione, an dicantur habere jurisdictionem, & esse Visitatores?*
7 *Capitulum potest repræsentari ab uno, vel duobus Canonicis tantum, & quando id procedat.*
8 *In quo consistat consulentium, seu Juristarum doctrina, & excellentia.*

DISC. XVII.

QUamvis Ecclesiæ Cathedralis Ampurien. & Civitaten. de jure sint æque principaliter unitæ, atq; 1
ipsarum quælibet suos limites distinctos habeat, ut in alia Ampurien. & Civitaten. Cathedralitatis, seu unionis supra *hoc eod. tit. disc.* 7. Nihilominus quia Capitulum Cathedralis Civitaten. actualiter, & de facto deficit; Hinc sequitur, quod Capitulum alterius Cathedralis Ampurien. pariter de facto in ista etiam Diœcesi, perinde ac si accessorie, & subjective unita esset, eamdem gerit personam, seu facit figuram, præsertim vero Episcopum hanc diœcesim visitantem, duo Canonici d. Cathedralis Ampurien. associari solent. Unde propterea occasione visitandi Ecclesiam Collegiatam sub Gregor. XV. erectam in Oppido nuncupato *del Tempio*,
quod supponitur subrogatum loco antiquissimæ Civitatis Pausaniæ, alias Civitaten. nuncupatæ, & dirutæ, 2
orta est controversia, An in Choro aliisque functionibus dictis Canonicis Cathedralis deberetur præcedentia supra ipsius Ecclesiæ Collegiatæ Capitulum, quod collegialiter intervenit; Et introducta causa in Rota coram Meltio sub die 28. Novembris 1659. ad favorem Canonicorum Cathedralis prodiit resolutio, a qua tamen, in altera disputatione habita coram eodem occasione novæ audientiæ, recessum fuit sub die 19. Aprilis 1660. san verius dicta prior resolutio declarata fuit, ut scilicet intelligenda veniat, quando Capitulum Cathedralis capitulariter cum Episcopo interveniret, secus autem ubi agitur de Canonicis singularibus, ac discretive a Capitulo intervenientibus.

Quamvis autem, posita hujusmodi Ecclesiarum, &
diœcesum omnimoda distinctione, quæ per unionem 3
æque principaliter conservari dicitur, ut *d. disc.* 7. etiam hæc secunda decisio reformatoria parum probabilis esset eo, quia præeminentiæ debitæ Capitulo Cathedralis in omnibus Ecclesiis etiam supra earumdem Capitula, Prælatos, seu Rectores, procedunt in proprio territorio, seu diœcesi, in qua urget ratio jurisdictionis, & superioritatis, non autem in diœcesi diversa, in qua tale Capitulum habetur pro persona privata, nullamque præeminentialem figuram faciat; Nihilominus quia de facto observantia est in contrarium, etiam circa regimen, & jurisdictionem, Sede vacante, juxta decisiones, de quibus *in d. disc.* 7. Idcirco præsupposito hoc statu, & donec revocentur dictæ decisio-

nes, alias de stylo præsupponendæ, probabilem beneque fundatam dixi hanc secundam resolutionem ita distinguentem. Unde propterea consului Capitulo Collegiatæ, pro quo scribebam, ut acquiesceret, potiusque assumeret sub nomine totius diœcesis negotium principale super dicta omnimoda separatione Ecclesiarum, & Diœcesium.

4 Posita vero unitate, etiam prima decisio, in iis quæ juris sunt, dixit veritatem in abstracto super præcedentia debita Canonicis Cathedralis supra proprios Canonicos, Rectores, vel Prælatos in ipsimet eorum Ecclesiis intra diœcesim, sed fallacia fuit in applicatione, bene declarata per posteriorem resolutionem, quoniam intelligitur, quando dicti Canonici collegialiter constituunt Capitulum Cathedralis, cui supra omnes debita est præcedentia; Ex ea clara ratione, quod illud constituit unum, & idem corpus cum Episcopo, ideoque sicut iste omnes, & ubique in diœcesi præcedit, ita etiam Capitulum, ne membra separentur a suo capite, Felin. *in cap. cum non liceat*, *n.* 2. *de præscript.* Gemin. *in cap. quamvis*, *§. quamquam*, *de præbend. in* 6. & cæteri per Gratian. *discept.* 111. *n.* 2. *cum seq.* Barbos. *de Canonicis*, *cap.* 18. *n.* 44. *cum seq.* ubi plures refert resolutiones Sacr. Congregationis.

Alia etiam accedente ratione, quod penes Capitulum residet Episcopalis jurisdictio, & superioritas supra omnes saltem habitualis, ad actum deducibilis, Sede vacante, vel etiam plena in plerisque casibus; Ideoque semper Superior præcedere debet subditum, atque super eum præeminentiam habere, ut habetur etiam in Surrentina, & in aliis *sub tit. de jurisd.* Et ob quam rationem intellectus non acquiescit opinioni, quam aliquando tenuit Sacr. Congregatio Rituum, ut in funeribus, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium cum interventu Capituli Cathedralis, præeminentia celebrandi officium spectare debeat ad Prælatum Regularem, seu ab eo deputandum, eo modo, quo spectat in concursu Parochi, vel Capituli Collegiatæ, quoniam magna differentia est inter unum casum, & alterum, ob dictam rationis diversitatem, ut habetur deductum in Calaritana funerum, *hoc eod. tit. disc.* 22.

5 Non bene autem hæc applicabantur ad casum controversiæ, in quo non agebatur de Capitulo, sed de aliquibus Canonicis singularibus, qui licet digniores essent singulis Canonicis Collegiatæ, nihilominus cedere debent locum Capitulo, seu Collegio, ex regula, quod universitates, seu corpora politica præcedunt singulos, quamvis alias digniores, Gratian. *d. disc.ept.* 111. *n.* 10. *cum seq.* Barbos. *de Canonicis*, *cap.* 18. *n.* 62. Et in specie *decis.* 111. *n.* 8. *& seq. part* 5. *rec.* itaque in hujus causæ secunda decisione.

6 Scribentes in contrarium, fundamentum in eo constituebant, quod isti Canonici non intervenirent in ea Ecclesia voluntarie, ac jure mere privato, sed potius jurisdictionaliter tamquam Superiores, associando scilicet Episcopum in visitatione ad præscriptum S. C. T. *sess* 25. *de reform. cap.* 6. & consequenter, quod tamquam Superiores tunc præcedentiam habere debeant contra Capitulum subditum visitandum; Verum quamvis assumptum in abstracto subsisteret, adhuc tamen fallacia erat in applicatione, quoniam ut habetur particulariter actum in Romana Religionis Minimorum, *sub tit. de Regular.* circa præcedentiam Sociorum, seu Assistentium Generalis supra Provinciales, vel correctores, id recte procedit, quando socii sunt etiam conjudices, coæquale, ac decisivum votum habentes cum Prælato, cum quo unum, & idem corpus politicum constituunt, repræsentativum personæ intellectualis Visitatoris. Quod dici non potest de hujusmodi Canonicis ad præscriptum dicti decreti conciliaris associantibus Episcopum visitantem, dum præstant solum assistentiam, prout facti est, & pro consilio, non autem cum voto decisivo, & tamquam conjudices.

7 Satis quoque insistebant cum copiosis allegationibus super conclusione, de qua in Cæsaraugustana Canonicatus, *sub tit. de Canonicis*, *& Capitulo*, ac in decisionibus in ea causa editis cor. Dunozetto, Bichio, & Albergato, quod scilicet Capitulum potest repræsentari etiam per duos Canonicos, quinimo etiam per unum, in quo totum jus Capituli residere potest, Sed pariter admittendo conclusionem tamquam veram, dicebam fallaciam consistere in applicatione, ideoque prorsus inane, ac extra propositum remanebat illa copiosa allegationum congeries, ex qua ignarum vulgus judicium efformare solet, quoniam id recte procedit, quando cæteris Canonicis censuralis, seu alias impeditis, vel deficientibus, aliqui, licet pauciores, etiam tres, vel duo, quinimo usus fieri non impediti, & habiles ad repræsentandum universitatem, & corpus politicum Capituli, cujus nomine explicent actum tamquam Capitularem, ex deductis in eadem Cæsaraugustana, quæ omnia in præsenti deficiebantur, quoniam isti Canonici in hoc actu non interveniebant nomine Capituli tamquam explicantes actum universitatis, seu Capitularem, sed tamquam singulares Episcopum associantes.

8 Item quia non deficiebant, neque impediti erant alii Canonici, qui remanserant in ipsa Cathedrali, ubi constituebant Capitulum, quod est unicum corpus individuum unius formalis, seu intellectualis personæ repræsentativum; Et consequenter non poterat unum, & idem corpus, eodem tempore esse in duobus locis, ideoque verificabatur id, quod frequentissima, & quotidiana est mea dicendi consuetudo, consulentium eruditionem, ac excellentiam, non consistere in cumulo allegationum, cuique longe infra mediocritatem satis facili ob librorum, & collectorum copiam, sed in applicatione congrua ad casum, de quo agitur, & ex qua incongrua applicatione, seu incongrua conclusionum consarcinatione fieri solita per modernos potius collectores, & transcriptores, quam Doctores, adeo magna inolevit confusio, in dies major, ac intolerabilis efficienda in ista facultate; Et sic totum consistit in bene distinguendo, & congrue applicando.

MONTIS REGALIS PRÆCEDENTIÆ (*) PRO ARCHIPRESBYTERO ECCLESIÆ COLLEGIATÆ S. MARIÆ DE LAURO CUM CANONICIS ECCLESIÆ S. JACOBI TERRÆ BENNARUM.

Quibus ex defectibus erectio Collegiatæ sit nulla & subreptitia: De requisitis necessariis ad hanc erectionem; Et quod Parochus in sua Parochia præcedat Canonicis alterius Ecclesiæ non habentibus aliquam Jurisdictionem, nec Curam animarum.

DISCURSUS POSTHUMUS III.

IN Terra Bennarum una dumtaxat adest Ecclesia sub invocatione S. Mariæ de Lauro, cum Archipresbytero habentem universalem Curam animarum privative quoad omnes alios, & ita & taliter, quod nullus alius adest Parochus, neque alia dignitas, quæ habeat aliquod Territorium, neque jurisdictionem exercendi aliquam Curam animarum, vel aliter exercendi Sacramenta; quod est notorium.

Anno 1646. Ordinarius d. Ecclesiam Matricem erexit in Collegiatam, cum reservatione beneplaciti Apostolici, & præsentes Canonici præstarunt præsentiam & assistentiam Archipresbytero, tam in Choro recitando Divina Officia, quam celebrando Missas, assistendo Missis cantatis, & interveniendo in Processionibus, & aliis quibuscumque functionibus spiritualibus, semper præcedente Archipresbytero; quod non controvertitur.

Tandem Canonici sumpta occasione, quod d. erectio non fuerat confirmata a Papa, subreptitie, ut infra dicam, obtinuerunt erigi in Collegiatam parvam Ecclesiam cum unico Altari fere extra habitatum d. Terræ, sub invocatione S. Jacobi, quæ fuit alias tenta per Regulares Ambrosianos, & suppressa ob deficientiam redditCuum pro sustentandis Religiosis, & post suppressionem ejusdem Ecclesiæ bona fuerunt per Episcopum unita & incorporata Seminario Montis Regalis; quæ adhuc retinentur, exceptis domo & viridario valoris scutorum 150. circiter, quæ bona retinentur a Canonicis: Et licet erectio novæ Collegiatæ fuerit concessa cum conditione ibi *citra præjudicium ju-*
rium

rium Parochialium Ecclesiæ Parochialis dict. loci Bennarum, cui, ipsiusque Archipresbytero pro tempore existenti per dict. Collegiatam, & Canonicos nullum deberi, nec posse inferri præjudicium, tam circa administrationem Sacramentorum, quam quoad emolumenta obvenientia, & alia jura Parochialia; non obstantibus prædicti Canonici extorserunt Decreta a Sacra Congregatione, Archipresbytero non citato, super jure præcedendi in associatione mortuorum ad sepulturam, & Ordinarius dedit exequutionem DD. Decretis contra Archipresbyterum, & Parochum; qui propterea habuit recursum ad eandem Congregationem, quæ in Memoriali dato pro hac petitione, rescripsit, ut Parochus audiatur, non obstantibus iisdem decretis. Ideoque in præsenti credimus recedendum a resolutis, & respective dandam manutentionem Parocho super præcedentia eisdem Canonicis, in iis tamen quæ spectant ad Curam animarum, ejusque jurisdictionem; & videtur concedendum.

1 Si quidem erectio istius Collegiatæ fuit subreptitie impetrata a Canonicis, non enim narrarunt Papæ, quod tempore impetratæ gratiæ inserviebant Ecclesiæ Matrici, & quod ista Ecclesia ab Ordinario de anno 1646. fuerat erecta in Collegiatam, cum reservatione beneplaciti Apostolici; & sic Canonici divina officia, horasque Canonicas, missas, & processiones una cum Archipresbytero, semper præcedente, recitarunt spatio 15. annor. Et licet non fuerit impetratus in Matricis Ecclesiæ erectione consensus Apostolicus, nihilominus erat narranda ista erectio, & jus Ecclesiæ Matricis, & Archipresbyteri habentis jus & possessionem contra ipsos Canonicos; quæ propterea si narrassent, vel Papa non consensisset, vel difficilius consensisset.

2 Præsertim quia tollitur jus alteri quæsitum: & licet erectio Ecclesiæ Matricis fuisset nulla ab initio, adhuc erat ista qualitas narranda Papæ. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 205. *num.* 133. 136. & 139.

3 Eo magis quia Ordinarius potuit erigere dictam Ecclesiam Matricem in Collegiatam, cum reservatione beneplaciti Apostolici, uti *supr.* Abb. *in cap. quoniam de vita & honest. Clericor.* & passim DD. Canonistæ: & dum interea Canonici novæ Collegiatæ inserviebant uti Canonici eidem Ecclesiæ Matrici, eis semper præcedente Archipresbytero, his particularibus non narratis remansit nova erectio subreptitia, & per consequens nulla.

4 Probatur secundo subreptio, quia Ecclesia S. Jacobi noviter erecta Collegiata, pro antea spectabat ad Regulares, & ob tenues redditus fuit suppressa, ejusque bona fuerunt successive incorporata & unita per Ordinarium Seminario Montis Regalis, a quo de præsenti retinentur, & circa domum cum viridario, de quibus exposuerunt Papæ esse nullius redditus, pariter fuit subreptitie hoc patratum; nam Seminarium prædictum ex d. unione potuit & potest istam Domum cum viridario recuperare a Canonicis, qui nulliter & de facto illam possident, stante d. unione.

5 Item convincitur mendacium Canonicorum in narratione pretii, seu valoris d. Domus cum viridario, nempe de scutis 30. tantum, & tamen excedunt valorem scutorum 150. monetæ Romanæ. Et ulterius dixerunt, quod nullus redditus ex illis retrahitur, nisi modicus, & locantur pro annuis scutis 12. Et ultra ergo non fuit narrata veritas Papæ, ut ex Summario Testium in penultima Congregatione dato: quæ omnia pro validitate gratiæ erant narranda *Menoch. discurs.* 201. *num.* 91. *lib.* 2.

6 Et exinde sequitur, quod consensus præstitus per Eminentissimum D. Cardinalem Cibo, Abbatem secularem ex titulo sibi collato ejusdem Ecclesiæ Sancti Jacobi post suppressionem, nihil valet, quia, ut discimus, non habuit aliquam possessionem neque Ecclesiæ, neque bonorum d. Seminario unitorum. Unde resultat lis etiam inter Abbatem & Seminarium; & interim consensus nihil debet operari, quoniam non fuit hoc particulare narratum Papæ.

7 Convincitur subreptio ex lite super bonis eorum Canonicatum inter ipsos Canonicos & Communitatem d. Terræ Bennarum, quam Canonici non exposuerunt Papæ, prout erat exprimenda. Ideoque erectio fuit nulla ab initio in totum. Ricc. *in prax. liber.* 1. *re-*

Card. de Luca Lib. III.

fol. 74. *num.* 1. Afflict. *decis.* 220. *numer.* 13. Zabarell. *cons.* 15. *num.* 3.

Accedit quod ista Ecclesia Collegiata noviter erecta 8 non habet requisita Collegiatæ, etenim est Ecclesia angusta cum uno tantum Altari, incapax augumenti ob qualitatem situs, in periculo demolitionis propter vicinitatem Fortalitii, & extra habitatum; & per consequens non possunt Canonici juvare publicum, atque honorifica in ea residere. Non habet d. nuva Collegiata aliquam jurisdictionem, neque aliquam Curam animarum, neque administrationem Sacramentorum in d. Terra, neque alibi, & per consequens non possunt prætendere aliquam præcedentiam contra Archipresbyterum & Parochum, qui eis præcessit spatio 15. annorum, dum fuerunt uniti Ecclesiæ Matrici Collegiatæ, erectæ ab Episcopo ut supra; & sic hodie non possunt prætendere aliquam præcedentiam, dum fuit in possessione eis præcedendi d. Archipresbyter Parochus: quæ possessio post lapsum decenii est manutenibilis, & in materia præcedentiæ passim dantur ista remedia possessoria. Grat. *capit.* 296. *numer.* 11. *volum.* 2. præsertim quando, ut in casu nostro, Canonici non habent Curam animarum, neque jurisdictionem aliquam, neque jus sepeliendi, neque funerandi, nam similes Canonici Ecclesiæ Collegiatæ non possunt erigere Crucem, etiamsi corpora defunctorum deferantur ad eorum Canonicorum Ecclesiam sepeliendi; sed Crux parochialis Ecclesiæ proprii defuncti est a Parocho erigendam Samuel. *de sepult. conclus.* 3. *num.* 1. & 2. *contr.* 3.

Concutit altera nullitas novæ erectionis, nam 9 Papa commisit Vicario Generali Montis Regalis, ut constito de narratis, in Collegiatam erigeretur ista Ecclesia Sancti Jacobi, de qua loquimur, nulla data prærogativa a Papa deferendi almutiam; & nihilominus idem Vicarius, excedendo fines commissionis, illa concessit, ut in Bullis concessionis & erectionis respective datis, ex quo excessu vitiatur gratia.

Et in casu præcedentiæ in causa funerum certi qui- 10 dem juris est, quod Parochus in sua Parochia præcedit Canonicis alterius Ecclesiæ, non habentis aliquam jurisdictionem neque Curam animarum, ut fuit propositum in Sac. Congregatione Rituum, scilicet, an Canonici Ecclesiæ Collegiatæ, eorumque Præpositus, quando associant mortuos sepeliendos in Ecclesia Parochiali, debeant præcedere Parochum, qui defert stolam? Et Sac. Congregatio Rituum respondit, illum Presbyterum, seu Curatum, qui defert stolam, & ad cujus Ecclesiam funus defertur, alios omnes præcedere debere; & ita declaravit die 14. Octobris 1609. ut refert Grat. *cap.* 296. *num.* 15.

Ergo Canonici, de quibus loquimur, uti non habentes jurisdictionem neque Curam, non possunt præcedere Archipresbyterum Parochum, habentem jurisdictionem, & universam Curam animarum, qui tamen defert stolam, & ad cujus Ecclesiam funera, & corpora defunctorum deferuntur; & sic præcedere debet Parochus omnibus aliis, uti deferens stolam, ac uti habens jurisdictionem in sua Parochia, ut in terminis Gratian. *cap.* 296. *numer.* 66. & 67. ubi in *num.* 71. firmatur, quod in actu curæ animarum Parochus omnibus præfertur Grat. *ubi supr. num.* 77. usque ad *num.* 82. & *seqq.* & sub *num.* 69. & 90. 1691. firmatur quod Pa- 11 rochus in sua Ecclesia præfertur Decano, & omnibus Capitularibus Collegiatæ, si ad eandem Ecclesiam processionaliter certis diebus isti accesserint: & ratio est, quia in proprio officio, & in propria Ecclesia quilibet præfertur Gratian. *d. cap.* 298. *n.* 38.

Est inquam jurisdictio Curæ animarum ita observabilis, quod etiamsi a defuncto fuerit electa sepoltura, adhuc funus sine licentia Parochi non potest levari a Parochia, & data licentia, in funerali processione præfertur Parochus Grat. *dict. cap.* 298. *numer.* 12. 14. & 17. quod procedit in omnibus Sacramentis *dict. num.* 15. & 16. & *num.* 35. Et in hac præcedentia Parochi etiam in puncto firmat Samuel *de Sepult. contr.* 2. *nu.* 5. & 10.

De dignitate vero Archipresbyterali non potest dubitari, etenim probatur ex eadem bulla erectionis istius Collegiatæ novæ, in qua *dicitur Archipresbyter*; & sic ut prima dignitas & major, habens Jurisdictionem, dicitur etiam habere præeminentiam Rota *decis.* 4. *de elect. in nov. vers. Quamobrem*, Grat. *cap.* 121. *n.* 76. *vol.* 1.

Ulterius in eadem bulla erectionis legitur concessa ista Collegiata cum expressa conditione, ibi, *citra tamen præjudicium jurium Parochialium Ecclesiæ Parochialis dicti loci Bennarum, cui, ipsiusque Archipresbytero pro tempore existenti per dictam Collegiatam & Canonicos nullum deberi, nec posse inferri præjudicium, tam circa administrationem Sacramentorum, quam quoad emolumenta, obventiones, & alia jura Parochialia* &c. Ergo si Canonici numquam præcesserunt in Ecclesia Matrice Collegiata erecta ab Ordinario, nequidem hodie præcedere nequeunt. ")

MAJORICEN. PRÆCEDENTIÆ

PRO

CAPITULO CATHEDRALIS

CUM

VICARIO GENERALI,

Discursus pro Directione.

An, & quando Vicarius Generalis Episcopi in Choro aliisque functionibus præcedat Capitulum Cathedralis, ejusque Dignitates, & Canonicos, vel potius e converso eis locum cedere debeat?

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Refertur opinio volentium Vicario non competere præcedentiam super Capitulum, & primam Dignitatem.*
3 *Contrariam opinionem tenet Sacra Congregatio Rituum.*
4 *Quando contraria consuetudo etiam bene probata non suffragetur.*
5 *Consuetudo, per quam inferior præcedit Superiorem, est corruptela.*
6 *Quando consuetudo sit substentabilis.*
7 *Consuetudo, quæ canonizat unam ex duabus controversis opinionibus, non est contra jus.*

DISC. XVIII.

1 DEnegante Capitulo Cathedralis Majoricen. præcedentiam Vicario Generali Episcopi, curavit iste obtinere a Sacra Congregatione Rituum rescriptum, antiquis, ac frequentibus ejusdem Sacræ Congregationis decretis conformes, super Vicarii præcedentia adversus Capitulum, ejusque primam Dignitatem; Cumque agentes pro Capitulo curarent hujus rescripti revocationem obtinere, atque meum requisivissent patrocinium, dixi inanem laborem esse ita absque justificationibus hujusmodi opus tentare, quoniam quicquid super hoc articulo Scribentes variaverint, Sacra Congregatio firmiter tenet opinionem Vicario favorabilem super ejus præcedentia, excepto casu, in quo Dignitates, & Canonici cum Pluvialibus, & Planetis Episcopo assistentiam facerent: Ideoque antequam opus tentaretur, consului obtinendam esse remissoriam, ad effectum probandi consuetudinem per eosdem agentes constanter præsuppositam, prout obtenta fuit, cum incertitudine tamen quid inde sequutum sit.

2 Pro instructione tamen ejusdem Capituli, atque ad effectum bene concludendi probationes, eisdem agentibus instantibus, discursum edidi, in quo dicebam; Quod licet Menoch. *cons.* 51. & 257. & latius Joannes Pichsidus apud eumdem Menoch. *cons.* 52. plene, ac elaborate, cum pluribus authoritatibus, & rationibus ibi videndis, substineant partes Capituli ejusque primæ Dignitatis, ac etiam satis urgeat ratio unitatis corporis, constituunt Episcopus tamquam caput, & Canonici tamquam membra, unde propterea incongruum, & monstruosum est, ut inter caput, & membra in eodem corpore aliquid extraneum commisceatur, ex plene collectis per Gratian. *discept.* 111. *numer.* 1. *cum seq.* Marescott. *lib.* 1. *variar. cap.* 69. apud quos cæteri. Alii vero distinguere soleant inter actus jurisdictionales, & non jurisdictionales.

Nihilominus S. Rituum Congregatio, hac distinctione rejecta, excepto solum dicto casu assistentiæ cum paramentis, indefinite sequitur opinionem Abb. *cons.* 21. *part.* 1. quam cæteri sequuntur deducti *in vota Cantuccii registrata* apud Gratian. *dict. discept.* 111. *numer.* 24. *& seq.* super præcedentia Vicario debita, ut patet ex declarationibus registratis per Barbos. *in summa Apostolicarum decisionum*, verbo *Vicarius Generalis circa locum, & præcedentiam, collect.* 714. atque hoc jure vivitur quoties non constet de legitima consuetudine bene probata. 3

Quatenus vero ad hujusmodi consuetudinem pertinet, advertebam plures casus distinguendos esse. Quorum primus est, quando Vicarius Generalis, absente Episcopo, intervenit in Capitulo, vel altera functione tamquam Præsidens, & superior, loco, & vice Episcopi absentis, & tunc dicebam desperatum, uti videri, quoniam dum intervenit tamquam Præsidens, & superior, omnino incongruum est, ut locum cedat subdito, & inferiori, unde quando etiam hujusmodi consuetudo probaretur, illa reputaretur potius corruptela, qualis dicitur ea, per quam subditus præcedat Superiorem, ut in specie habetur *in dict. vota Cantuccii*, & admittitur apud Gratian. *dicta discept.* 111. *numer.* 16. *cum sequent.* & generaliter Gregor. *decis.* 310. *num* 5. & Adden. *ad eum decis.* 310. *num.* 5. & Adden. *ad eum decis.* 124. Rota *decis.* 3. & 111. *part.* 5. *rec.* 4

Clarius vero, ac extra difficultatem, quia isto casu consuetudo erat omnino improbabilis, dum in facto supponebatur illum Vicarium, seu delegatum particularem, qui in ista Ecclesia deputari consuevit pro solo interventu, seu præsidentia in Capitulo vice Episcopi absentis, quoties non est in habitu Canonicali, primum locum occupare; Si iste Vicarius particularis, qui proinde ad differentiam Vicarii Generalis nuncupatur *Capitularis*, minorem absque dubio habens jurisdictionem, & præeminentiam, atque jure foranei potius censendus præcedit, multo magis extra difficultatem eadem præcedentia debetur Vicario Generali in universa Episcopali jurisdictione repræsentanti Episcopum, cum quo unum, & idem Tribunal constituit. 5

Alter casus est, ubi agitur de actibus Collegialibus, seu Capitularibus, in quibus intervenit etiam Episcopus, ut est in celebratione Synodi, in Processionibus, & similibus; Et tunc licet, ut dictum est, Sacra Congregatio teneat opinionem Abbatis, & sequacium super Vicarii præcedentia; Nihilominus id non est expresse determinatum in jure, sed est articulus inter Doctores controversus, & in quo, ubi authoritas Sacræ Congregationis non urgeret, probabilior magisque fundata videtur diversa opinio, quam substinent Menoch. Pichard. Marescott. & Gratian. *locis citatis*, & cæteri apud eos, ob dictam satis convincentem rationem unitatis corporis, unde propterea monstruosa est alterius extranei interfecatio; Ac etiam, quia præsente, & inserviente Episcopo, necessarius non videtur interventus Vicarii, cujus officium non est necessarium, quoniam Episcopus potest judicare, & administrare per se ipsum, ac nullum habere Vicarium, ut apud Cavaler. *decis.* 418. & habetur in Acernen. *discurs.* 24. & in aliis *sub tit. de jurisd.* ideoque ubi dicta consuetudo probaretur, etiam simplex quadragenaria, quinimo & minor, meo judicio videretur sufficiens, quoniam non agitur de consuetudine habente positivam juris resistentiam, sed potius decidente unam ex duabus opinionibus in articulo controverso, ideoque magis præterquam contra jus, juxta *decis.* Puteï 240. *in fin. lib.* 3. *decis.* 20. *numer.* 7. *part.* 3. *recens.* incertum tamen est, quid inde sequutum sit; Sed ex dicta ratione, satis honesta, & probabilis mihi videbatur Capituli prætensio. 6 7

MAJORICEN. FUNCTIONUM PRO CAPITULO CATHEDRALIS

CUM ARCHIDIACONO ALIISQUE DIGNITATIBUS

Casus disputatus in Congregatione Rituum occasione remissoriæ obtentæ.

De functionibus Pontificalibus, vel majoribus, quæ absente, vel impedito Episcopo pertinent ad Archidiaconum, seu primam dignitatem, An ex con-

consuetudine sint ad dispositionem Capituli, itaut faciendæ sint per Capitularem ab eo deputatum; Et de stylo Sacræ Congregationis super concessione remissoriæ ad probandas hujusmodi consuetudines primæ dignitati præjudiciales.

Item jus administrandi Sacramenta Episcopo infirmo, eique mortuo faciendi exequias, ad quem pertineat, An ad Parochum, vel ad Capitulum, seu primam dignitatem Cathedralis?

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series*
2 *De stylo S. Congregationis concedendi remissoriam inferiori adversus primam dignitatem super probatione consuetudinis cum clausula*, sine præjudicio.
3 *Declaratur quomodo, & quando dictus stylus procedat, & de illius ratione.*
4 *Consuetudo ut inferior faciat functiones primarias, debet esse immemorabilis.*
5 *Ubi agitur de probatione per immemorabilem, ista exigit canonizationem per tres conformes.*
6 *De differentia, ubi prima dignitas contendit cum alia dignitate inferiori singulari, & ubi cum Capitulo, & de ratione.*
7 *Vicarius capitularis, vel generalis non potest se ingerere in functionibus Pontificalibus in præjudicium primæ Dignitatis.*
8 *Accedente fumo datur remissoria cum retardatione etiam in executivis.*
9 *Episcopo infirmo, vel mortuo jus administrandi sacramenta, vel faciendi funus pertinet ad Capitulum privative ad Parochum.*
10 *Dignitates non sunt de Capitulo.*
11 *De ratione, ob quam ad primam Dignitatem pertinet facere functiones Pontificales, & majores.*
12 *Sede vacante, an de jure exercitium jurisdictionis pertineat ad Archidiaconum primam Dignitatem?*
13 *Facere funus Episcopo, vel alteri primario Viro dicitur functio major, & Pontificalis remissive.*

D I S C. XIX.

1 PRætendente Capitulo cathedralis Majoricen. de illius Ecclesiæ consuetudine, functiones Pontificales, & majores, absente, vel impedito Episcopo, explicandas esse per illum Capitularem, quem ipsum Capitulum pro tempore deputaret, non autem per Archidiaconum primam Dignitatem, vel successive per alias Dignitates, idemque circa administrationem sacramentorum Eucharistiæ, & extremæ Unctionis Episcopo infirmo, ejusdemque defuncti funus, seu exequias, A pluribus annis casus substulit occasionem de hoc dubitandi, stante quod Archidiaconus, aliæque Dignitates, (quæ juxta dispositionem juris ibi a contraria consuetudine non alteratam, non sunt de Capitulo, neque in eo votum habent) ex
2 Apostolica dispensatione, annexum quoque habuerant Canonicatum, cujus ratione, utpote existentes de Capitulo, illius jura potius, quam Dignitatis conservare curarunt; Cum autem casus dedisset, Archidiaconatum primam Dignitatem, ac etiam alteram Sacristiæ, sine Canonicatu provisas esse, unde propterea isti moderni illarum possessores non erant Capitulares; Id proinde huic controversiæ causam dedit, prætendente Archidiacono prima Dignitate, & successive alia Dignitate postmodum veniente, juxta dispositionem juris, hodie ex tot declarationibus Sacr. Congregationis redditam incontrovertibilem, ad
3 ipsum potius spectare jus explicandi Pontificales, ac majores functiones, Episcopo absente, vel impedito; Unde introducta causa in Sac. Congr. Rituum, atque allegata ex parte Capituli dicta contraria consuetudine, ut hujusmodi functiones explicari non deberent, nisi per unum ex Capitularibus ab ipso Capitulo deputandum, petitaque ad hujusmodi consuetudinem probandam remissoria: Cum huic altera pars se opponeret, prætendendo eam concedendam non esse, nisi juxta stylum Sacr. Congregationis rescribendi cum clausula, *non retardata interim possessione primæ dignitatis.*

4 Super hoc assumpta disputatione, cum ex parte Capituli vehemens fumus dictæ consuetudinis daretur, per multas bene concludentes attestationes Capellanorum, eorumque Ministrorum, qui longissimo tempore in ista Ecclesia versati erant; Dicebam scribens pro Capitulo etiam cum sensu veritatis (qualem Sacr. Congregatio agnovit, concedendo simpliciter, & absque dicta clausula remissoriam, & compulsoriam) hujusmodi stylum, quem admittebam verum, & practicatum, ut præsertim sciebam fuisse practicatum in una Melphicten. ac etiam in altera Vigilien. de quibus habetur mentio infra in Parm. præcedentiæ *disc. seq.* recte procedere in casibus, de quibus agebatur in dictis Melphicten. & Vigilien. ac similibus, ubi scilicet contentio est inter Archidiaconum, & Archipresbyterum, seu primam, & secundam, aut alias inferiorem Dignitatem, cum tunc prima Dignitas habeat juris assistentiam, inferior vero resistentiam, donec probetur consuetudo immemorabilis, quæ necessaria est, & alia minor non sufficit, ut *in praxi Archiepiscopali Neapolis, cap. 53.* Barbos. *in summa Apostolicarum decisionum, verbo Dignitas* prima Collectan. 253. Rota *decis.* 244. *part.* 3. *recent.* cum aliis, de quibus infra, *disc. seqq.*

Quoties vero in iis, in quibus jus resistit, cessante Apostolico privilegio, clato, remanet solum via probationis per immemorabilem, ista utpote altioris indaginis exigit canonizationem per tres conformes, interim vero conceditur manutentio Superiori, seu digniori habenti juris assistentiam ex iis, quæ satis frequenter habentur in Toletana, in Vulturarien. in Anglonen. & in aliis *sub titol. de jurisdictione*, ac etiam ad materiam decimarum, & similium, atque huic rationi bene innixus est hic stylus. 5

Ista vero ratio adaptabilis non est ad casum, in quo controversia non sit cum aliqua singulari Dignitate, vel Canonico, seu cum ipso Capitulo, quod absque dubio est dignius qualibet singulari Dignitate, quamvis prima, cum semper universitas vincat singulos, potissime ob Episcopalem jurisdictionem, & superioritatem in ipso Capitulo residentem, & Episcopo mortuo, seu aliàs impedito; Quemadmodum etiam habet jus deputandi Vicarium, cui licet inferiori, prima Dignitas obedire tenetur, eumque in Superiorem agnoscere, aliosque actus jurisdictionis, & superioritatis Episcopo mortuo, vel impedito facere potest, ex quodam jure non decrescendi, ex cessante capite remanente tota jurisdictione, seu præeminentia Episcopali, & Cathedratica penes reliquum corpus Ecclesiæ Cathedralis constitutivum; Ita nulla positiva resistentia adesse videtur, ut una cum jurisdictione aliisque præeminentiis Episcopalibus, ista etiam in Capitulum transeat; Et sic non urget illa resistentia, quæ urgere dicitur quando inferior singulariter consideratus præcedit superiorem, seu minus dignus digniorem, quoniam hujusmodi functiones ita non dicuntur explicari per illum Capitularem inferiorem singulariter, & de per se consideratum, sed tamquam repræsentativum Capituli dignioris, & superioris. 6

Et licet ista ratio sola, & de per se, in puncto juris non sufficiat, quia passim decisum est per Sacram Congregationem, Vicarium Capitularem non posse in hujusmodi functionibus se ingerere in præjudicium primæ Dignitatis, quinimo neque Vicarium generalem, etiam ita expresse demandante Episcopo, qui desuper statuendi potestatem non habet. Attamen eadem ratio considerabilis est in ordine ad consuetudinem, ut ista dici non possit irrationabilis, seu habens positivam juris resistentiam, unde successive præcise requiratur immemorabilis, sed sufficiat, vel ordinaria decennalis, vel ad summum quadragenaria, utpote, potius præterquam contra jus, sive potius juris interpretativa, quam correctiva. 7

Multo magis ad effectum præsentis disputationis, accedente vehementi fumo, ex quo regulariter exceptis causis beneficialibus, ad effectum remissoriæ non necessario excluditur suspicio calumniæ, & successive pro judicis arbitrio etiam in judiciis possessoriis, & executivis concedi solet remissoria cum retardatione, quamvis alias regula cesset in contrarium, ut apud Seraph. *decis.* 298. apud Rojas *decis.* 121. *num.* 1. *&* 466. *num.* 9. *& in aliis*; Et hæc quoad majores, & Pontificales functiones. 8

Quo vero ad administrationem Sacramentorum Episcopo infirmo, ac officium super funere eo defuncto, Alii hujus partis defensores credebant casum esse planum pro Capitulo ob aliquas declarationes ejusdem Sacr. Congregationis, præsertim de recenti in una Telesina 1. Aprilis 1662. in qua firmatur hujusmodi functiones spectare ad Capitulum Cathedralis privative ad Parochum, intra 9

cujus

occasio hujusmodi controversiarum super præeminentia explicendi Pontificales, ac majores fuoctiones in Divinis, hoc tempore per Archipresbyterum, utpote Sacerdotem esplicatas; Resignato vero Archidiaconatu successori Presbytero, Hic prætendere cœpit hujusmodi functiones ad se spectare, & quamvis ad jurgia
2 evitanda concorditer compromissum inierint, attemen arbitri inter se discordes consiltum petierunt a Sacre Rituum Congregatione, a qoa post pluries propositam causam prodiir quædam resolutio, cui neutra partium acquievit, unde propterea pendet repropositio.

3 Io hujusmodi autem disputationibus, præsertim in ultima quendo noo etant utriusque partis motiva, & fundamenta scribens pro Archidiacono, pro clariori, ac methodice tesolutione, distinguebam controversiam in quatuor inspectiones, seu punctos; primo nempe circa qualitatem primæ Dignitatis post Pontificalem, peoes quem hujusmodi contendeotium resideret; Secundo circe functiones Pontificales, & primarias ed Episcopum volentem regulariter pertinentes, prout sunt, delatio Sanctissimi io solemnibus Processioonibus Corporis Christi, & Cœnæ, distributio Candelarum, Palmarum, & Cinerum, celebratio Missæ solemnis in diebus Nativitetis Domini, Resurrectionis, Pentecostes, & Sancti Titularis, seu præcipui Protectoris, cum similibus. Ad quem scilicet, ebsente, impedito, vel nolente Episcopo, hujusmodi functionum eaplicatio pertineet in mero puncto juris, seclusa consuetudine; Tertio circa præcedentiam, ac præeminentias io genere in reliquis omnibus functionibus, & actibus, tam publicis, quam privatis, ee tam jurisdictionalibus, quem cæremonialibus eaplicari solitis per eliquam Dignitatem, ut sunt præsidere in Choro, convocate Capitulum, dirigere Processiones, indicere principium, vel finem officii, dare candelam, palmam, & cinerem ipsi Episcopo celebranti, eidem præsentare ordinandos, cum similibus; Et quarto demum, posite in præmissis omnibus dispositione juris, An & in quo ille eltetata sit per hujus Ecclesiæ particularem consuetudinem, vel statutum, seu librum, qui nuncupatur *Ordinarius*, seu *Cæremoniale Bernardi*.

Quoad primum dicebam, tem de jure, quam de
4 facto, fundatam esse Archidiaconi inteationem super qualitate, seu præeminentia primæ Dignitatis; De jure siquidem in Italia non docto de limitatione, regula est, Archidiaconatum esse primam Dignitatem, Archipresbyteratum vero secundam, ut cætoris allegatis habetur apud Barbos. *de can. cap.* 5. *n.* 38. *& seqq.* & sæpius firmavit Rota, præsertim apud Merlin. *dec.* 192. *n.* 3. *& decis.* 443. *n.* 23. *part.* 9. *rec. & 99. part.* 10. in quibus Concordantes; Et de facto, quia semper Archidiaconatus conferri consuevit per Sedem Apostolicam tamquam prima Dignitas ob fixam, & inveriabilem reservationem resultantem *a regula quarta*;
5 E converso autem Archipresbyteratus conferri cooșuevit per Ordinarium, quaodo accidentalis reservatio ratione mensium, vel ex elie circumstaotie eliud non induxit, quod est potissimum indicium, exclusivum primæ Dignitatis, ut advertitur *d. dec.* 99. *part.* 10. *rec.* Et clarius accedentibus, dicta sententia Episcopi lata de anno 1575. & quampluribus eounciativis, tam in Synodis, quam in aliis actibus publicis, & privatis, itaut reflectendo etiem ad veritarem, casus habeetur de indubitabili, prout habuit etiam Sacr. Congregatio.

Atque observabem, quod non solum Barbatia, ubi supra scribens pro Archidiacono, id supponit tamquam ebsolutum, sed idem Riminald. jun. *d. cons.* 151. scribens pro Archipresbytero id supponit, & non eudet asserere cootrarium, Verum in his disputationibus id negabant moderni Scribentes, qui ad inducendam in Archipresbytero dictam qualitatem primæ Dignitatis, ponderabant eam circumstantiam, quod Archipresby-
6 ter sedeet in Choro in primo loco ad dexteram Episcopi, quod denotat hanc esse primam Dignitatem, quia dignior cæteris præfertur, ex deductis *dec.* 318. *numer.* 3. *part.* 1. *diverf.* cum aliis per Addeo. ad Gregor. *decis.* 411. Ac etiam, quia in dicto cæremoniali, seu libro hujus Ecclesiæ Archipresbytero demandantur primariæ, & Pontificales functiones; Et, quod magis, quia ex Brevi Pauli III. Archipresbytero generaliter commissæ dicuntur causæ appellationum ex dalegatione Apostolica, quod argumentum est primariæ Dignitatis.

Neque obstare dicebant, quod Archidiaconus regulatiter sit prime Dignitas, quoniam ut constat ex plurium Ecclesiarum observantia, etiam in Italia id cernimus limitatum, nam in Cathedrali, seu Metropolitana Neapolis est Primicerius, seu primus Diacoous, ut enunciatur *d. decis.* 99. *part.* 10. *rec.* in Cathedrali Melphien. est Cantor, ut apud Orthob. *decis.* 58. & in plerisque aliis est Decanus. Ac respondendo ad dictum argumentum, quod tam per dictam sententiam anni 1575. quam per observantiam reservationis fixæ probata videatur qualitas primæ Dignitatis etiam in Archidiacono, dicebatur, quod non incongruit in eadam Ecclesia duas adesse majores seu principales dignitetes coæquales, quibus idem titulus conveniat, itaut æqualiter cadent sub dicta reservatione *regula quarta*, ex deductis *d. decis.* 99. *n.* 4. *part.* 10. *rec.*

Verum hæc prætensio nullum prorsus habebat probabile fundamentum, quoniam licet non implicet dari istum concursum duarum dignitatum æque principalium; Nihilominus id non præsumitur, sed est probandum, ut *ead. dec.* 99. *part.* 10. quæ videtur in materie magistrelis, unde propterea dum præsumptio est juxta generelem Italiæ usum ad favorem Archidiaconi, ac etiam pro unicitate primæ Dignitatis, idcirco dicebam, Archipresbyterum gravati onere perfectæ, & concludentis probationis, quæ oon aderat, sed potius clare excludebatur tam per dictam seorentiam, per quam explicire Archidiaconus decleratur prime Dignitas discretive ad Archipresbyterum, & alias Dignitates tamquam inferiores, quam etiam per plures testes de communi reputatione, & fama, & clarius per dictam observantiam univocam, & concludentem fixæ reservationis *ex regula* 4. 7

E converso autem adminicula, quæ adducebantur in contrarium sunt univoca nil concludentia, illud præsertim deductum ex dicta delegatione Apostolica ad causas appellationum cognosceodas, cum id erguat quidem eam esse Dignitatem, cum Sedes Apostolica non soleat hujusmodi delegationes facere, nisi personis in Ecclesiastica Dignitate constitutis, non tamen pernecesse habentibus primam, seu majorem, cum pendeet ab arbitrio Pontificis, ut quotidiane praxis docet, & comprobat idem Breve, dum absente Archipresbytero, eadem delegatio dirigitur antiquiori, seu Præsidenti Canonico, & tamen juxte hanc lecturam, dum in confesso erat Archidiaconum esse etiam primam Dignitatem coæqualem huic potius in abseotia rescribi debuisset.

Ad locum vero digniorem in Choro, tres dabam responsiones. Primo, quie oon est inconveniens, ot 8 sinistrum latus juxta diversos mores dignius reputetur, ex deductis per Gonzal. *ad reg.* 8. *gloss.* 1. *num.* 36. *& seq. & gloss.* 51. *n.* 55. *& seq.* Gratian. *discept.* 206. *num.* 43. Buratt. & Adden. *decis.* 488. *n.* 7. *&* 8. Atque servatum videmus in entiquis imaginibus SS. Apostolorum Petri, & Pauli.

Secundo, quia non implicat, in uno actu particu- 9 lari, minus dignum præcedere digniorem, & occupare meliorem locum, cum implicantia, seu corruptela adesse dicatur, quando id esset generale, ex deductis apud Gregor. & Adden. *decis.* 124. *&* 310. potissime quia cum entiquitus, ut infra, Archipresbyter esset Vicarius natus in divinis, & spiritualibus, utpote constitutus io Ordine Sacerdotali, ex qoo Archidiaconus, quamvis habens majorem jurisdictionem in temporalibus, utpote constitutus in solo Ordine Diaconali noe habebat divinorum administrationem, ideo non mirum, si in Choro, ubi non agitur, nisi de Divinis, ratione hujus exercitii, primus locus apud Episcopum ministranti conceditur; Et tertio demum, quie ex eadem sententia patet, id actum in lite, dum decetnitur manutentio ad favorem Archipresbyteri in solo possessorio, reservatis juribus Archidiaconi in petitorio, unda propterea confirmatur status, neque desuper fundamentum constitui potest; Et sic revera quoad istam primam inspectionem, casus videbatur omnino planus, discursu, seu disputatione indignus, ut agnoscebant iidem Scribentes, dum eodem tempore recurrebant ad particularem consuetudinem, ut infra.

Quo

10 Quo vero ad secundam inspectionem super puncto, seu quæstione juris in genere de præcedentia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum, ac super præeminentia explicandi Pontificales, ac primarias functiones, Dicebam, quod tam Barbatia pro Archidiacono, quam Riminald. Jun. pro Archipresbytero, ut supra Scribentes, utpote parum callentes praxim Romanæ Curiæ, in hac parte æquivocarunt, desumendo totum ex iis, quæ per Decretales disposita habentur in titulis *de officio Archidiaconi, & de officio Archipresbyteri* cum adnotationibus Canonistarum ibidem; Hoc autem est æquivocum clarum, quoniam id non provenit ex peculiari qualitate unius, vel alterius dignitatis, sed ex circumstantia, quod sit Dignitas prima, seu principalis in Ecclesia, quocumque nomine nuncupetur, Si enim prima Dignitas nuncupatur Decanus, ut frequentius est in Hispania, seu Præpositus, ut frequentius est in Germania, seu quocumque alio vocabulo, ut videmus in Italia, quod est Cantor, ut apud Otthob. *d. dec.* 58. seu primus Diaconus, ut *d. decis. 99. part.* 10. *rec.* cum similibus, tunc ad istam pertinent omnia ea, quæ apud Sacr. Canones, & per DD. habentur de Archidiacono, de quo frequentius DD. loquuntur in concursu Archipresbyteri ex dicta generali consuetudine, præsertim Italiæ, quod prima, & secunda dignitas in Ecclesiis Cathedralibus sub his vocabulis explicari solent; Id enim, ut dictum est, provenit ratione Dignitatis primæ, ut patet ex collectis per Barbos. *in summa Apostolicarum decisionum, verbo Dignitas prima, collectan.* 253. & verbo *functiones, collect.* 391. & bene declaravit eadem Sacr. Congregatio, ad petitionem Archidiaconi istius Ecclesiæ sub die 28. Aprilis 1640. per hæc verba præcisa.

Sacra Rituum Congregatio juxta alias respondit, functiones Episcopales Episcopo absente, vel impedito spectare ad primam Dignitatem, quocumque nomine nuncupetur, dummodo sit in sacerdotali ordine constituta, & propterea in casu proposito omnia munia, quæ ad Episcopum pertinerent si præsens esset, Archidiacono primæ Dignitati competere, & signanter delationem Sanctissimi Sacramenti in die ejus festi, dummodo Archidiaconus etiam Missam solemnem eo die celebret Die 28. Aprilis 1640. &c.

11 Et sic plures resolutiones Sac. Congregationis editæ pro Archidiacono contra Archipresbyterum, ut sunt præcipuum in una Melphicten. per quinque vices circa annum 1628. acerrime disputata, Et me Scribente pro Archidiacono de anno 1652. in una Vigilien. & in aliis, ac etiam resolutio Rotæ in Viterbien. coram Sacrato *dec. 244. part. 2. rec.* ubi etiam de Archidiacono contra Archipresbyterum, proveniunt a casu, ex eo quod juxta frequentiorem usum sub hoc nomine prima, & secunda Dignitas explicari solent.

12 Ratio enim hujusmodi præeminentiarum, ut advertitur in Majoricen. *supra disc. preced.* in eo consistere videtur, quod cum ipsius Cathedralis corpus formale constituatur insimul, & unitum ab Episcopo tanquam capite, & a capitulo tanquam reliquo corpore, exinde resultat, quod absente, vel impedito capite, jura præeminentialia, & jurisdictionalia per quoddam jus non decrescendi integre resident penes capitulum tanquam reliquum corpus, cujus vice, & nomine prima Dignitas nomine omnium tanquam primus in ordine, seu primum membrum, explicat hujusmodi actus ab ipso corpore inanimato non explicabiles, ideoque illa distinctio de Archidiacono existente, vel non existente in ordine presbyterali hodie non percutit jus, sed factum, eo quia ubi constitutus in prima dignitate talem ordinem non habet, explicare non potest hujusmodi functiones, nonnisi per constitutum in Ordine Sacerdotali explicabile, & sic accidentaliter ex defectu ordinis ad id necessarii.

Antiqua vero distinctio, quæ apud Sacros Canones,
13 & Canonistas habetur de Archidiacono ministrante in temporalibus, & Archipresbytero ministrante in Divinis, procedebat quando erant in usu hujusmodi Dignitates per veritatem, ob administrationem utrique de jure incumbentem, quoniam unus erat Episcopi Vicarius natus in temporalibus, alter vero in spiritualibus; Istæ autem Dignitates hodie non sunt amplius in usu, unde Archidiaconus, & Archipresbyter
14 hodierni dicuntur tales abusive, aliquas prioris dignitatis reliquias retinentes quoad cæremonialia tantum, ut cæteris allegatis habetur apud Lother. *de benef. lib.* 5. *qu.* 16. *n.* 107. *cum seqq.* Sanch. *de matr. lib.* 3. *disp.* 27. *in fin.* ubi de quæstione, an coram Archipresbytero tamquam Parocho generali, seu Vicario in spiritualibus per totam Diœcesim contrahi possent matrimonia ad formam Concilii Tridentini, & deciditur negative.

Atque hinc advertebam resultare tertiæ inspectionis, seu puncti resolutionem super aliis functionibus non Pontificalibus, sed primis, seu majoribus post eas, quoniam licet in cæremonialibus, seu Pontificalibus hujusmodi functiones Archidiacono, seu Archipresbytero, vel alteri Dignitati respective dirigantur; Attamen ita disponitur, cum dicto præsupposito efformato a frequentiori usu præsertim Italiæ, ex regula quod leges adaptantur ad ea, quæ frequentius accidunt; Sed si casus præbeat, primam ac respective secundam Dignitatem alio vocabulo nuncupari, tunc ea, quæ disponunt de Archidiacono, & Archipresbytero, istis respective Dignitatibus conveniunt, & applicanda sunt, atque in hoc versatur frequens æquivocum leguleicorum in sola verborum formalitate immorantium.

Quare major, ac tota hujus causæ difficultas residebat in hujus Ecclesiæ particulari statuto, vel consuetudine, quæ ex pluribus deducebatur; Primo scilicet ex pluribus testibus deponentibus hujusmodi Pontificales, vel majores functiones per Archipresbyterum, non autem per Archidiaconum explicari consuevisse; Secundo ex dicto cæremoniali hujus Ecclesiæ vulgo nuncupato *ordinario*, sive *Bernardi*, ubi hujusmodi functiones Archipresbytero demandantur, ad cujus limites ita quoque decernitur in dicta sententia Episcopi Farnesii de anno 1575. Et tertio fortiter ob attestationem antiqui, & gravissimi Canonistæ Innocentii *in cap. de multa, num. 6. de præbend.* quem incidenter tamen, & 15
aliud agendo referunt Hostiens. *ibid. num.* 9. Zabarell. *consil.* 30. *num.* 6. Boer. *decis.* 286. *n.* 4. *& cæteri*, quod scilicet Archidiaconatus Parmensis, quamvis reputetur Dignitas, attamen quasi nullum Archidiaconi actum facit.

Singula vero dicta fundamenta examinando, ac reflectendo etiam ad solam veritatem, nullum eorum 16
videbatur solidum, & concludens; Quatenus enim pertinet ad primum, receptum est in eadem Sacr. Congregatione, illo casu aliam non admitti consuetudinem, nisi immemorabilem, cum tali rigore, quod neque ad eam probandam conceditur remissoria, ubi constat eam esse improbabilem, ut me Scribente pro Archidiacono illa denegata fuit Archipresbytero eam petenti in dicta Vigilien. de anno 1651. seu 1652. proponente Cardinali Cornelio, ex eo quod docebatur per Constitutiones synodales, aliasque scripturas usque ab ann. 1580. circiter id fuisse in controversia, unde propterea resultabat clara improbabilitas, dum præcipuum, ac essentiale immemorabilis requisitum est illud, quod testes post pubertatem deponant de visu quadragenariæ pacificæ possessionis, subducto tempore litis, absque eo, quod quidquam in contrarium factum, dictum, vel auditum sit, juxta celebrem Gloss. *in cap.* 1. *de præscript. in* 6. quotidie in foro decantatam; Quinimo, ubi non constito de improbabilitate illa conceditur, adhuc id sequitur cum clausula, *non retardata interim possessione primæ Dignitatis*, ut practicatum fuit in dicta Melphicten. ac habetur supra in Majoric. *disc. prec.* ideoque dictis testibus nulla fides adhibenda erat, Tum quia de præfatis requisitis immemorabilis, non bene deponebant, neque examinati erant serv. serv. & de mandato Sacr. Congregationis.

Tum clarius ratione manifestæ improbabilitatis, quoniam cum ex dictis Barbatiæ, & Riminaldi junio- 17
ris consiliis, dictaque sententia lata de anno 1575. constet per sæculum hujusmodi controversiam excitatam fuisse, impossibile est dare testes, qui de dicta pacifica quadragenaria de visu deponere possent; Ac etiam, quia illa observantia, quæ testibus jam inductis ansam præbebat credendi talem esse consuetudinem, erat æquivoca, utpote causata ab accidentali deficientia per longissimum tempus annorum 34. & ultra Ordinis Sacerdotalis in Archidiacono prædecessore, unde Archipresbyter, subsidiarie, & tamquam prima Dignitas habilis hujusmodi functiones explicavit.

Ac cæ-

18 Ad cæremoniale, & sententiam, respondebam in utroque procedi cum regula præscripta per Sacros Canones, & antiquos Canonistas, ideoque stante propositione, quod sententia recipit interpretationem, & intelligentiam a jure, Franch. *decis.* 527 *n.* 7. Otthob. *decis.* 115. *n.* 18. Potissime vero, & dum eadem sententia expresse dicit, tam de jure, quam ex ceremoniali ita determinati, idcirco intelligi debent cum eodem præsupposito, cum quo dicta juris dispositio procedit, quod scilicet Archidiaconus juxta suæ dignitatis naturam, & qualitatem in solo Diaconali ordine constitutus esset, non descendunt autem ad speciem, seu casum, quo Archidiaconus esset Sacerdos, unde est casus omissus remanens sub dispositione juris.

19 Et ulterius advertebam, quod de dicto anno 1575. quando prodiit sententia, fortius vero de tempore antiquiori, quando per Episcopum Bernardum dictum ceremoniale ordinatum fuit, erecta non erat Sacra Congregatio Ritum, de qua *in Constitutione 74. Sixti V.* & consequenter non prodierant illæ declarationes, per quas hodie ista materia dilucidata remanet, quod scilicet Pontificales, & primariæ functiones competant, non quia sit Archidiaconus, vel Archipresbyter, ac ratione ipsius Dignitatis, sed quia prima Dignitas quocumque nomine nuncupetur, declarando quod censeri debeat abusus quacumque contraria observantia, quoties non accederet immemorabilis; cujus vigore quicunque titulus de mundo melior, & sic privilegium Apostolicum, seu lex fundationis allegari potest; Minusque penetrata erat hujus præeminentiæ vera ratio superius insinuata quod scilicet hujusmodi præeminentia vere competat Capitulo, tamquam constitutivo hujus corporis politici Cathedræ formalis, cujus nomine prima Dignitas tamquam ejusdem corporis dignior, & primas hujusmodi præeminentiarum exercitium habet; Sed procedebatur cum antiqua leguleica simplicitate desumendo totum ex iis, quæ disponuntur, vel respective adnotantur *tot. tit. Decretalium, de officio Archidiaconi, & offic. Archipresbyteri*, ut liquet ex eisdem Barbatia, & Riminald. Junior. dicto antecedenti sæculo pro utraque parte in causa scribentibus, atque in hoc est antiquorum æquivocum.

20 Considerabam quoque notabilem circumstantiam, ob quam Archipresbyter cecidisse videretur ab hoc jure præeminentiali, quamvis alias sibi competente, quia ut efficeretur caput Collegii Consortialium, ut in alia Parmen. *disc. seqq.* inter dictos Consortiales, & Parochos, se fecit extraneum a Capitulo, cujus non est amplius membrum, & consequenter impossibile, ut nomine dicti corporis, & tamquam ejus caput subalternum, ac discretum a vero capite Episcopo, hujusmodi actus sibi vere competentes explicare posset.

21 Demum quatenus pertinet ad dictam traditionem Innocentii, quæ apud alios magnam faciebat impressionem, ultra propositionem, quam advocati more deducebam, ut Doctoribus circa consuetudines, & alia quæ facti sunt, deferendum non sit, Otthob. *decis.* 149. *n.* 14. Mantic. *decis.* 357. *n.* 6. *decis.* 174. *part.* 4. *rec. t.* 3. *n.* 17. *cum seqq. & in aliis.* (Quod tamen, reflectendo ad veritatem, observabam incongrue applicari, utpote in casu receptæ limitationis, ubi scilicet agitur de Doctore versato in loco, ac verisimiliter informato, qualis erat casus, quoniam ut patet ex Ciaccono ad Platinam, & clarius ex ejusdem Innocentii epistola de an-
22 no 1243. relat. per Ughellium *tom.* 5. *Italia Sacra*, *fol.* 226. *n.* 34. dictus Pontifex in minoribus fuit Canonicus Ecclesia Parmen. & sic de statu Ecclesiæ bene informatus.

23 Magis ad rem, indagando hujus dicti originem, seu rationem, advertebam Innocentium, & Hostiensem loqui de illo officio, quod tunc de jure competebat Archidiacono circa jurisdictionalia, quia erat Vicarius natus in temporalibus Episcopi, unde illa consuetudo, quæ successivis temporibus paulatim irrepsit, ac effecta est universalis, tunc jam in ista Ecclesia initiata erat, per quam hæc jurisdictio cessabat.

Quod clarius comprobari observabam, quia in eadem sententia Episcopi Farnesii, lata ut supra de anno 1575. enunciatur sententia lata de anno 1279. per Cardinalem Sabinensem in causa Verten. inter Episcopum, & Archidiaconum super jurisdictione alias de jure Archidiacono competente, unde propterea de tempore quo scripserunt Innoc. & Hostiens. id erat in lite, vel saltem in controversia extrajudiciali, dum idem author scripsit sub Gregorio IX. ejus mediato prædecessore, & Decretalium compilatore ante annum 1243. in quo assumptus fuit ad Summum Pontificatum, obiit vero in Civitate Neapolis, gerens ibi personam Pontificis, & Regis de anno 1254. unde dicta sententia fuit posterior per annos 25. Et sic quando ipse scripsit, dicta assertio erat vera saltem de facto, sed aliud est agere de jurisdictionalibus cum Episcopo, aliud vero de ceremonialibus, & præeminentialibus cum Archipresbytero, seu Dignitate inferiori, ideoque hujusmodi traditio, in qua potissimum fundamentum constituebatur, & quæ adeo magnam faciebat impressionem, pro meo judicio a casu quæstionis omnino extranea videbatur: Atque seclusa etiam affectione Advocati erga clientem, reflectendo quoad solam veritatem, bonum jus Archidiacono magis assistere mihi videbatur.

PARMEN. FUNERUM.

PRO PAROCHIS.

CUM

COLLEGIO CONSORTIALIUM CATHEDRALIS.

Casus disputatus in Sacr. Congregat. Rituum, & decisus pro Parochis.

De præeminentiis debitis Parocho in funeribus suorum Parochianorum. An locum habeant in funere capitulati, & solemni, in quo interveniat, Capitulum Cathedralis? Et quatenus non, An idem procedat, si non interveniat dictum Capitulum, sed tantum una dignitas, cum Collegio Beneficiatorum?

SUMMARIUM

1 *Facti series.*
2 *Decisio Sacr. Congregationis.*
3 *In claris non intrant argumenta.*
4 *Capitulum ab uno tantum Canonico constitui potest.*
5 *Parochus in propria Parochia præcedit omnes.*
6 *Canonici Cathedralis singulares non præcedunt Capitula inferiora Collegiatorum.*
7 *Capitulum Cathedralis præcedit omnes, & de ratione.*
8 *Beneficiati non sunt de Capitulo.*]
9 *Declaratur conclusio, quod Collegia, & corpora universalia præcedunt singulares.*
10 *Declaratur conclusio, de qua num.* 4.

DISC. XXI.

Sub triplici modo, seu forma in Civitate Parmæ funera defunctorum peragi solent; Prima enim species est funerum solemnium, & Capitularium, in quibus ultra alium clerum sæcularem, & Regularem, intervenit etiam totum capitulum Cathedralis; Altera species est simplicium, quæ celebrantur cum interventu proprii Parochi, ac illorum clericorum sæcularium, & Regularium, quos hæredi defuncti convocare placeat; Et tertia mixta, quia invitatur quidem capitulum Cathedralis, sed solum interveniunt Archipresbyter, & beneficiati ejusdem Cathedralis, cujus campana major pulsatur eodem modo, quo in prima specie solemni, atque de facto nuncupetur etiam funus Capitulare. 1

Quando celebratur juxta primam speciem solemnem, & vere Capitularem, Parochus non habet, neque prætendit consuetas præeminentias supra omnes, sed cedit locum Capitulo, nedum ex juris dispositione, ut infra, sed etiam ita expresse disponente hujus Ecclesiæ cæremoniali, vulgo Bernardo, seu Ordinario nuncupato. Quando vero juxta secundam speciem,

nulla

nulla e converso controversia est super præeminentiis Parocho debitis supra omnes de reliquo clero.

Orta vero est controversia in tertia specie prædicta, quando scilicet interveniunt Archipresbyter, & Consortiales cum pulsatione campanæ, itaut funus Capitulare quoque nuncupetur; Atque re delata ad Sacram Rituum Congregationem, prima vice pro Consortia-
2 libus contra Parochos responsum fuit, sed concessa nova audientia, in cujus statu Ego pro Parochis scribebam, causa pluries proposita, post plures accerrimas disputationes, proponente Cardinali Franciotto, recedendo a decisis, resolutum fuit ad favorem Parochorum, atque in hac resolutione denuo persistitum, unde propterea Consortiales acquieverunt.

3 Fundamentum primæ resolutionis, in quo Scribentes pro Archipresbytero, & Consortialibus insistebant, totum erat in dicto cæremoniali Bernardi, in quo præscribendo ordinem Processionis, seu funeris, dicitur, quod post omnes primum, ac digniorem locum occupare debent Canonici, & inter istos Archidiaconus, & Archipresbyter. Unde propterea dicebant iidem Scribentes, in verbis, ac expresse casum esse decisum ad favorem Archipresbyteri, ideoque non intrabant ratiocinationes, & argumenta ad regulam vulgatis text. *in l. ille, aut ille, ff. de legat. tertio*, de qua plene *dec. 44. n. 14. part. 11. rec.* Potissime vero, quia extra controversiam erat, quod in funere Capitulari Parochus locum cedebat, atque consueta precedentia, seu præeminentia carebat; Et consequenter, quod idem procedere deberet in isto casu, in quo etiam funus defacto reputatur solemne, & Capitulare, tam in nomine, seu nuncupatione, quam etiam in re, dum accedit pulsatio campanæ Capitularis, & quod magis est, intervenit dictus Archipresbyter, qui est dignitas, in qua repræsentari dicitur totum Capitulum, quod non incongruit ab uno tantum Canonico, seu Dignitate consitui, & repræsentari, juxta
4 firmata in Cæsaraugustana Canonicatus 30. Maji 1650. cor. Dunozetto inter suas *dec.* 856. & in eadem 15. Junii 1653. cor. Albergato, & de qua causa habetur a[...]um *sub tit. de Canonicis, &c.*

His non obstantibus, cum sensu etiam veritatis, contrarium dicebam probabilius, unde propterea posterior resolutio favore Parochorum, justa, beneque fundata visa est. Ipsis enim assistit regula generalis; ut in funeribus suorum Parochianorum, tamquam in
5 actu, in quo jurisdictionem habent, & exercent, præcedere debeant reliquos omnes non jurisdictionaliter intervenientes tamquam in propria Parochia, in qua Parochus præcedit omnes, quamvis digniores, & in majori dignitate, vel officio constitutos, ut apud Peniam *dec.* 261. juxta Lugdun. alias 204. juxta Venetam impressionem in Zamoren. jurium Parochialium 23. Maji 1644. cor. Peutingerio cum aliis in Ampurien. & Civitaten. præcedentiæ, *hoc eod. tit. disc.* 17. Et in specie præcedentiæ debitæ Parocho supra Archipresbyterum, habetur in Pampilonen. præeminentiarum 22. Martii 1604. coram Litta, & in eadem 1. Junii 1609. coram Pamphilo: Ad quod etiam conferunt decisa in dicta Ampurien. & Civitaten. præcedentiæ 28. Novembris 1659. & 19. Aprilis 1660. coram Meltio, de qua supra *d. disc.* 17. quod scilicet Canonici Cathedralis associantes Episcopum
6 in visitatione non præcedant inferiori Capitulo Collegiatæ in ipsa eorum Ecclesia, quoties non Capitulariter, sed singulariter interveniunt, quoniam aliud est agere de corpore Capitulo, aliud vero de singulis Canonicis, & dignitatibus.

7 Ubi enim intervenit ipsum Capitulum, tunc Egomet admittebam dictum cæremoniale ita observatum, esse rationabile, ac juridicum, quia Capitulum constituere, & repræsentare dicitur ipsum corpus Ecclesiæ Cathedralis, atque saltem habitu habet jurisdictione Episcopalem, & superioritatem supra Parochos, ac reliquos omnes, ideoque merito præeminentiam sibi debetur, ex deductis in dicta Ampurien. ac etiam infra in Calaritana funerum *disc. seq.* Atque tali casu interveniente toto Capitulo, Archipresbyter tamquam secunda Dignitas occupat illum locum, quem in reliquis omnibus Processionibus, aliisque quibus occupare solet; Non inde tamen inferri potest ad casum, in quo solus Archipresbyter interveniat tamquam singularis, juxta distinctionem de qua in dicta Ampurien. & Civitaten. *disc.* 17.

Et quamvis videretur etiam intervenire corpus universale, seu collegiativum Consortialium constituen- 8
tium in ea Ecclesia quoddam Collegium, cujus ipse Archipresbyter est caput, unde propterea in actibus Capitularibus se fecit extraneum a Capitulo, ut advertitur in alia Parmen. *disc. præced.* Ad instar illius Collegii, quod in Metropolitana Ecclesia Neapolitana, seu in Capella S. Restitutæ constituunt Hebdomadarii, cujus est caput Cimiliarca, ut habetur *decis.* 99. *part. 10. rec.* Non inde tamen inferri potest, quod intervenire dicatur capitulum Cathedralis, quod constituitur a solis Canonicis, & juxta Ecclesiarum consuetudines, etiam a Dignitatibus, non autem a beneficiatis, qui dicuntur ministri, & servitores Capituli, juxta Gloss. & Canonistas *in cap. ultimo de Clericis non residentib.* Cavaler. *decis.* 57. Rot. *decis. 59. part. 7. rec. & passim.*

Et quamvis regula sit, quod Collegia, & corpora 9
universalia præcedant personas singulares, quamvis istæ essent alias digniores ex personis, seu membris, ex quibus dicta Universitas constituta est, ut in allegata Ampurien. & Civitaten. Attamen id intelligitur, vel in propria Ecclesia, vel in loco tertio, in quo omnes pariformiter privato jure interveniant; Secus autem in illis functionibus, in quibus Parochus intervenit jurisdictionaliter, & tamquam Prælatus, seu Pastor, quoniam excepto Capitulo Cathedralis, in quo viget dicta ratio jurisdictionis, & superioritatis, in reliquis qualitas collegiativa nullius est momenti.

Ad conclusionem vero, quod Capitulum, etiam in 10
uno Canonico, vel Dignitate repræsentari potest, respondebam idem, quod habetur deductum in dict. Ampurien. ut scilicet id procedat, quando reliquis omnibus impeditis, in uno, vel duobus non impeditis jus Capituli est repræsentabile, qualis erat casus in dicta Cæsaraug. quia reliqui erant censurati; Secus autem, ubi adest ipsum Capitulum de facto, sed in eo actu non interveniat, quoniam, ut habetur in eadem Ampurien. unum, & idem corpus individuum, eodem tempore in duobus locis esse non potest, unde propterea, ut in plerisque locis vidi practicatum, quando ad funus convocatur totum Capitulum, quod Capitulariter intervenit, ac dicitur funus Capitulare, tunc Parochus cedit locum, atque officium celebratur ab uno ex Capitularibus; Quando vero inter illos de clero voluntarie convocato, invitantur aliqui ex Canonicis, & Dignitatibus, quos partibus invitare placeat, seu juxta aliquarum Ecclesiarum consuetudinem, interveniunt illi, qui in ea die, vel hebdomada servitium præstant, & tunc quia intervenire dicuntur jure singulari, non autem Capitulari, Parochus habet consuetas præeminentias supra omnes.

Nullius autem momenti in proposito videbantur pulsatio campanæ, invitatio Capituli, & nuncupatio funeris Capitularis, quoniam isti videntur actus mere cæremoniales, inducentes aliquam majorem honorificentiæ speciem discretive a funeribus simplicibus, nullatenus vero, nec de jure, nec de facto, exinde inferri potest ad effectum controversiæ.

ANNOT. AD DISC. XXI. & seqq. ad XXV.

DE hujusmodi functionibus funerum, & exequiarum videantur deducta *in tit. de Regular. disc.* 65. *& sub tit. de Paroch. disc.* 23. *&* 25. *& seqq. ad* 30. *& disc.* 42. *&* 43. & quando Regulares præcedant Clericos sæculares infra *disc.* 52.

FAVEN-

(*)

FAVENTINA FUNERALIUM

PRO

R.R. P.P. CARMELITIS DISCALCEATIS CUM PAROCHO S. JACOBI.

An postquam cadavera illata sunt in alienas Ecclesias, Parochus possit aliquid aliud prætendere? De privilegio Clementis VIII. concesso his Patribus, quod tollit quamlibet contrariam consuetudinem: Et quatenus hæc consuetudo subsistat, an officiat in casu præsenti? De uniformi observantia, principali requisito *Immemorabilis*.

DISCURSUS POSTHUMUS IV.

PRetendente D. Dominico Severolo, Parocho S. Jacobi Favantiæ posse ingredi cum stola Ecclesiam R. R. P. P. Discalceatorum ejusdem Civitatis, ibique celebrare Officium mortuorum super cadaveribus defunctorum suæ Parochiæ in eadem Ecclesia sepeliendorum, non obstantibus declarationibus S S. Congregationum Concilii, & Rituum, ac speciali privilegio S. M. Clementis VIII. contrarium sancientibus, fuit denuo introducta lis coram Bulgarino, qui manutentionem concessit Parocho: unde devoluta causa ad S. Tribunal Rotæ, disputatur in dubio resolvendum ad favorem Carmelitarum, de quorum prætensione celebrandi officium mortuorum super cadaveribus Defunctorum in eorum Ecclesia sapeliendorum, sine interventu & præsantia proprii Parochi, sufficienter constat.

1 Quodque pro illis sit assistentia juris, probatur evidenter; quia postquam cadavera sunt illata in alienas Ecclesias, non potest aliquid aliud Parochus prætendere, cum officiatura non sit de juribus Parochialibus, ut bene in Aversana Funaralium coram Coccin. *decis.* 152. *n.* 23. *cum seqq. part.* 5. *rec.* & præsertim in Ecclesiis Regularium sæpissime declaravit S. Rituum Congregatio, ut plures declarationes colligit Barbos. *de Parocho quæst.* 3. *cap.* 27. *num.* 82. ubi præsertim registratur de verbo ad verbum declaratio facta in una Andriensi 5. Julii 1631. ad relationem Cardinalis Burghesii, de qua declarationa meminit etiam Rota *d. decis* 552. *part.* 5. *n.* 28. & generaliter in Veronensi coram Vitili post Tambur. *de jur. Abbat. decis.* 87. *tom.* 3. hac decisione allegata in Romana Jurium Funerallium 4 Julii 1653. coram Valisoletano, ubi hoc supponitur tamquam absolutum. Ideoque D. D. Patribus danda est manutantio, pro qua prædicta sola juris assistentia sufficeret: multo magis concurrentibus adminiculis, resultantibus ab attestationibus, aliisque in facto deductis super observantia, & actuali possessione, & deductis per Buratt. *& add. decis.* 140. *&* 219. ac etiam quia in hoc summarissimo judicio manutentionis leviores probationes sufficiunt. Menoch. *de retinend. remed. num.* 34. Cavalat. *decis.* 228. *num.* 1. *&* 379. Buratt. *decis.* 222. *numer.* 5. ubi Add. cum aliis per Posth. *observ.* 38.

Maxime concurrente d. juris assistentia, quia sive ista capiatur pro coadjuvatione aliarum probationum, sive illæ summantur pro coadjuvatione istius, quoties insimul concurrunt, videmur esse in claris ad effectum istius remedii.

Non obstat prætensa contraria consuetudo ex plu-
2 ribus. Primo quia illam expresse reprobavit S. Congregatio in resolutionibus cumulatis per Barbosam *d. cap.* 27. *num.* 82. quarum primæ sunt usque ab annis 1612. & 1614. quo tempore subducto, impossibile est probare consuetudinem immemorabilem, ante dictum tempus jam inductam; quia opus esset habere testes excedentes ætatam centum annorum: consuetudo autem a superiore reprobata non potest amplius allegari *capit.* 1. *de cler. non resident. in* 6. Rota in Cracoviensi Juris legendi coram Coccino, de qua per Adden. ad Buratt. *decis.* 800. *numer.* 12. *&* 13. & per Adden. *ad decis.* 28. *part.* 3. *rec. num.* 274. *cum seqq.* ubi lata concordantes.

3 Secundo, quia stante Privilegio per Clementem VIII. concessum nostris Patribus cum clausula *Sublata*, non potest allegari contraria consuetudo, cum clausula prædicta impediat, ne dicta consuetudo nascatur, & ne incipiat, ut in Casenatensi, seu Sarcinatensi Laudensiorum 19. Junii 1656. coram Alberg. *§. penult. & decis.* 373. *n.* 8. *part.* 5. *rec.*

Tertio clarissime, quia data etiam probationa d. 4
prætansæ consuetudinis, quæ tamen in facto bene negatur, adhuc non suffragatur, quia non est generalis, & percutit solum tres *Regulares* Ecclesias: ideo alias non amplectitur, cum in hac mataria tantum sit præsumptum quantum possessum, neque consuetudo extendatur de casu ad casum, vel de loco ad locum, sed specialiter in individuo est probanda Greg. *decis.* 45. *n.* 7. ubi add. Mantic. *decis.* 357. *n.* 4. Buratt. *decis.* 497. *num.* 8. *&* 570. *num.* 9. ibique add. cum aliis plene deductis in Majoricensi Cantos 27. Martii 1656. & 25. Junii 1657. coram Meltio: & in puncto Rota *decis.* 508. *num. ult. part.* 3. *rec.* & quidem dum non approbatur per Parochum hujusmodi actus exercitos esse, sed potius constat de contrario ex probationibus in facto deductis, est impossibile ut allegari valeat Immemorabilis cum istius præcipuum ac principale requisitum sit uniformis observantia. Quodque nihil in contrarium gestum & auditum fuerit, ita ut solus rumor vel simplex contradictio ei præjudicet Gregor. *decis.* 51. *num.* 3. ubi add. Rota in Marsicana Jurisdictiunis 18. Februarii, 27. Julii, & 11. Decembris 1647. coram Bichio. Octob. *decis.* 159. *num.* 5. *&* 6. cum aliis in notissima Beneventana Jurisdictionis coram Valisoletano. *)

CALARITANA FUNERUM

PRO

CAPITULO ECCLESIÆ METROPOLITANÆ

CUM REGULARIBUS.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, & resolutus ut infra.

An Capitulo Cathedralis interveniente in funere, quod celebratur in Ecclesia Regularium, præeminentia faciendi officium pertineat ad Prælatum Regularem in propria Ecclesia, vel potius ad digniorem de Capitulo.

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Resolutio Sacr. Congregationis.*
3 *De probatione immemorabilis, quod sit difficilis, & qua occasione de illa frequentius agatur.*
4 *De differentia inter observantiam interpretativam, vel præscriptivam, & quando una, vel altera sufficiat.*
5 *In funeribus in Ecclesia Regulari officium est celebrandum a Prælato Regulari, non a Parocho, & de ratione.*
6 *Secus ubi intervenit capitulum Cathedralis, & de ratione.*
7 *Quod Capitulum Cathedralis etiam in Ecclesiis Regularium habeat aliquam jurisdictionem, & superioritatem.*
8 *Ubi Episcopus intervenit in Ecclesia Regularium ipse privative ad Prælatum regularem habet præeminentias.*
9 *Capitulum Cathedralis precedit capitulum Collegiata, vel Prælatum, seu Rectorem in propria Ecclesia.*
10 *Declarantur resolutiones Sacr. Congregationis edita favore Regularium contra capitulum Cathedralis.*

DISC. XXII.

ORta controversia inter capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ Calaritanæ, & Regulares illius Civitatis, An in pomposis, & solemnibus funeribus, quæ 1
ultra

Card. de Luca, Lib. III. Gg

ultra reliquum clerum sæcularem, & regularem, celebrantur etiam cum interventu capituli in Ecclesiis Regularium, præminentia faciendi officium spectaret ad primam Dignitatem, seu Canonicum digniorem, ut hactenus observari consueverat, vel potius ad Prælatum Regularem ipsius Ecclesiæ, juxta ipsorum Regularium prætensionem noviter excitatam? Et re delata 2 ad Sacr. Congregationem Episcoporum & Regularium, hæc rescripsit pro Prælato Regulari, nisi ex parte capituli doceretur de consuetudine immemorabili, ad quam proinde justificandam obtentis literis remissorialibus, earumque vigore factis probationibus ad curiam transmissis, denuo assumpta fuit disputatio in eadem Sacr. Congregatione super hujusmodi probationum relevantia, an scilicet constaret de requisitis immemorabilis desumptis ex vulgari *gloss. in cap. 1. de prescript. in 6.* Et proposita causa proponente Cardinali Franciotto, ob aliquam votorum discrepantiam, nulla capta fuit resolutio, incertumque remanet, an illa ulteriorem progressum habuerit, cum amplius actum non audierim, vel quia fuerit concordata, val quia mutaverit defensores.

In hac ultima disputatione, inspectio erat potius 3 facti quam juris, super dicto scilicet testium, & an exacte concluderent dicta requisita non de facili in processibus, quæ fiunt in partibus bene concludi solita, juxta illum rigorem, quem tenet Rota & Curia, ut docet praxis in materia decimatoria, in qua frequentius quam in aliis, vel occasione exemptionis Regularium, vel occasione activi juris decimandi possessi per aliquos sæculares, de hac immemorabili agi contingit, ut patet ex tot decisionibus Toletan. & Hispalen. ac aliis, & habetur præsertim actum *sub tit. de decimis in Hispalen. decimarum S. Pontii, & in Taurinen. decimarum*, & in aliis.

Scribens autem pro Capitulo, reflectendo etiam ad 4 veritatem, pro meo judicio (quod tamen potius fallax protestabar comparative ad illud tanti tribunalis) aliquam concipiebam admirationem, quod adeo mordicus & rigorose super hujusmodi probatione insisteretur, quoniam pro mea sententia, etiam ex sola juris dispositione, hujusmodi præeminentia debita videtur Capitulo, ejusque digniori, Vel saltem quod id esset in jure dubium, itaut qualis qualis observantia etiam decennalis sufficeret, tamquam interpretativa magis quam præscriptiva, juxta vulgarem & quotidianam distinctionem, de qua apud Barbos. *in leg. post dotem, n. 47. ff. solut. matrim. decis. 319. & 351. part. 6. rec. & sæpissime*, quia nil forte in Curia frequentius; Ac etiam quia cum in jure hic punctus specialis non reperiatur expresse decisus, debeat sufficere decennalis utpote magis præterquam contrarius; Sive ad summum, quod tamquam in consuetudine simpliciter contra jus sufficeret quadragenaria, non autem quod requireretur rigorosa immemorabilis, quæ æquipollens privilegio Apostolico desideratur in iis, quibus jus vehementer resistit, cum hujusmodi vehementem resistentiam in proposito non dignoscerem.

Licet enim ita pluries censuerit Sacr. Congregatio 5 Rituum, juxta plures declarationes in magna parte relatas per Barbos. *de Parocho, part. 3. cap. 26. n. 81. cum seq.* ut scilicet, non docto de immemorabili, de hujusmodi præeminentia competat Prælato Regulari in propria Ecclesia, atque hoc jure passim vivatur, ut etiam, pro certo habitum fuit per Rotam *in Romana jurium funeralium*, coram Zarara *dec. 348. part. 11. rec.* de qua causa habetur actum sub eadem intitulatione *in tit. de Paroch.* ubi de aliquibus controversiis super hujusmodi juribus parochialibus inter Parochos & regulares; Nihilominus hujusmodi declarationes prodierunt cum parochis, seu Capitulis Collegiatarum, aliisque inferioribus Prælatis, quorum respectu id recte procedit, quia in Ecclesia Regularium, parochus nullum jus habet, nullamque jurisdictionem, nec actualem, nec habitualem, itaut ille, extra propriam parochiam, propriumque territorium existere dicatur, & consequenter positiva juris resistentia adesse videtur, ut privatus in aliena domo privative ad proprium dominium, seu Prælatum jus dicere, seu præeminentiam habere debeat.

Secus autem dicendum est in Capitulo Cathedralis, 6 quoniam juxta ea, quæ frequanter habentur *hoc eod. tit.* & in altero de jurisdictione, atque occasione assistentiæ juris, quam Capitulum habeat in perceptione decimarum in illis diœcesibus, in quibus parochiæ non sunt distinctæ, habetur frequentissime in tot *Toletana, & Hispalen.* ac aliis decisionibus in materia decimatoria editis; Capitulum constituit cum Episcopo unum & idem corpus Ecclesiæ Cathedralis repræsentativum, cujus jurisdictionis, & præeminentiarum actuale exercitium residet penes Episcopum tamquam caput, habitualiter vero est etiam penes Capitulum, quod Sede vacante, seu alias absente, vel impedito Episcopo, ex quodam jure non decrescendi, tam in jurisdictionalibus, quam in præeminentialibus exercitium quoque habet, ut præsertim ponderatur *in Parmen. præcedentiæ, & in Majoric. præeminentiarum, hoc eod. tit. disc. 19. & 20.*

Quo posito sequitur, quod capitulum etiam in Ecclesiis Regularium in Civitate, vel diœcesi existentium; 7 quamvis exemptis, quoties in eis non concurrit vera qualitas Nullius, & territorii separati est superior, atque habet jurisdictionem, tam in Ecclesia, quam cum personis, nedum habitualem & nativam ex eo, quod Monachi & Regulares de jure, circumscriptis privilegiis subjecti sunt loci Ordinario, ex iis quæ habentur *in Romana jurisdictionis seu tit. Cardinalitii, disc. 34.* & frequenter in aliis *sub tit. de jurisdictione*; Sed etiam actualem exercibilem Sede vacante, seu alias absente, & impedito Episcopo in plerisque casibus, in quibus, etiam hodie Regulares, exemptione non obstante, loci Ordinario subjacent ex collectis per Barb. *de Episcopo, alleg. 105.* & habetur *in Mediolanen. interdicti disc. 30. & in aliis, eod. tit. de jurisdictione.*

Unde propterea, Episcopo interveniente in Ecclesia Regularium, receptum est, ad ipsum spectare præ- 8 eminentiam habendi thronum erectum, benedicendi populum, aliosque præeminentiales actus faciendi, privative ad proprium Prælatum regularem, non obstante exemptione, quæ tamquam dativa & accidentalis non tollit præeminentialia adhuc durantia tamquam reliquias primævæ Dignitatis & superioritatis, Felin. *in cap. cum non liceat, n. 2. de prescript.* cum quo cæteri pertranseunt collecti per Grat. *discept. 111. n. 18. cum seq. decis. 111. n. 8. cum seq. part. 5. rec. repetit.* post Tamburin. *de jur. Abb. tom. 3. decis. 513.* & habetur in allegata Mediolanen. *disc. 30.* & frequenter in aliis *d. tit. de jurisdictione.*

Atque absonum videtur, ut melioris conditionis esse debeat Conventus Regularium cum suo Priore circa 9 præeminentialia, quam sit Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ sæcularis cum ejus Prælato, cum regulariter clerici sæculares præcedant Regulares, majoresque habeant præeminentias; Ideoque cum certum sit, quod quando Capitulum Cathedralis collegiatim, seu capitulariter intervenit, præcedit Capitulum Collegiatæ, ac Parochum, & quemcumque alium Prælatum, & Rectorem quomvis qualificatum in propria Ecclesia, ut habetur *in Amerien. & Civitaten. præcedentiæ, hoc eod. titul. disc. 17.* & in decisionibus in ea causa editis, ac etiam *in Parmen. funerum, disc. præcedenti*; Hinc proinde non videtur, cui fundamento innixa sit hæc opinio favore Regularium, in concursu Capituli Cathedralis, etiam in mero puncto juris, & seclusa quacumque observantia, multo magis ista accedente.

Difficultatem facere videtur, quod inter dictas resolutiones Sacr. Congregationis Rituum relatas per Bar- 10 bosam *ubi supr.* & alios adesset una Andrien. emanata cum eo Capitulo Cathedralis. Verum in hoc advertebam consistere æquivocum causatum ab illo pragmatico abusu a me adeo declamato, simpliciter insistendi in decisionibus, vel authoritatibus, non examinando circumstantias casuum, in quibus illæ prodierint. In dicta enim Civitate, quamvis satis numerosum habente populum, in duabus tantum Ecclesiis promiscue, & absque terminorum distinctione exercetur cura animarum, in Cathedrali scilicet, & in Collegiata S. Nicolai, quarum Capitula, nullo designato Parocho particulari, istius personam gerunt, unde propterea etiam in simplicibus, & non solemnibus funeribus, aliisque functionibus mere Parochialibus, Capitulum, Cathedralis, vel totum, vel pro parte intervenire solet, potius tamquam explicans partes Parochi, potissime quia illa videtur quædam potius abusiva Cathedralis, seu abusivum capitulum, dum præter aliarum Cathedralium usum, & naturam, nullos habet Canonicos, vel beneficiatos in

tam-

titulum provideri solitos, sed exceptis quatuor Dignitatibus, tamquam simplex Ecclesia receptitia non numerata constituitur ex omnibus presbyteris, & clericis usionalibus ejus servitio adscriptis. Ideoque istud exemplum adaptabile non videtur huic casui, vel similibus, quando scilicet capitulum Cathedralis, magnam in loco faciens figuram discretive ad reliquum clerum, intervenit tamquam in funere solemni, & in functione quodammodo Pontificali, seu primaria, juxta id quod (retenta debita proportione) practicamus in capellis, & functionibus Cardinalitiis discretive ad alias functiones, quæ sine interventu Sac. Collegii in Urbe fiunt; Ideoque in hac parte non potui captivare intellectum in obsequium hujusmodi resolutionum, recte procedentium cum Parochis, aliisque Capitulis, & Prælatis, non autem cum illo Cathedralis, quando solemniter intervenit in figura capituli, non autem in illa Parochi, juxta casum in quo in dict. Andrien.

FOROLIVIEN. PRÆCEDENTIÆ

PRO CAPITULO, ET CANONICIS CATHEDRALIS

CUM MAGISTRATU, ET DECURIONIBUS CIVITATIS.

Casus disputatus in Sac. Congregatione Rituum, & decisus pro Capitulo.

De præcedentia, aliisque præeminentiis inter capitulum Cathedralis, & Magistratum sæcularem Civitatis, quando utrumque corpus intervenit collegialiter, Et quid inter singulos Canonicos, & Decuriones.

S U M M A R I U M.

1 *Casus controversia.*
2 *Resolutio Sac. Congregationis, & de aliis declarationibus ejusdem.*
3 *Consuetudo judicandi inducitur per binas judicaturas.*
4 *Declarationibus Sac. Congregationis Rituum in materia præcedentiæ, & præeminentiarum deferendum est.*
5 *Dignitas Ecclesiastica comparata Soli præfertur temporali comparatæ Lunæ.*
6 *Capitulum Cathedralis cum Episcopo constituit unum corpus Ecclesiæ repræsentativum.*
7 *Capitulum in multis habet jurisdictionem, & superioritatem in populum, & Magistratum sæcularem.*
8 *Declaratur de quo Magistratu dubitari potest, an ille præcedat capitulum sine Episcopo.*
9 *Clerici sunt digniores laicis, eosque præcedunt.*
10 *Quando personæ singulares præcedant singulos de corpore, cui alias præcedentia debetur.*
11 *De regula si vinco vincentem te, &c.*
12 *In materia præcedentiæ defertur consuetudini, & quando.*

D I S C. XXIII.

1 IN Sacra Congregatione Rituum, de tribus disputatum fuit inter capitulum Cathedralis, & Magistratum sæcularem Civitatis Forolivien. Primo circa quam deberetur præcedentia, seu alia præeminentia, quando utrumque corpus collegialiter, & publice in aliquo actu, seu functione intervenit, præsertim vero in Concione, cui scilicet ipsorum Concionatoris salutatio prius dirigi debeat; Secundo circa præcedentiam inter singulos de utroque corpore, seu Collegio respective; Et tertio circa præcedentiam inter aliquem ex Canonicis, & ejusdem Civitatis Potestatem, Et in omnibus de anno 1656.
2 pro capitulo, & Canonicis respective responsum fuit. Atque mihi pro hac parte scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, probabiles, beneque fundatæ visæ fuerunt resolutiones.

3 Singula enim controversiæ capita examinando: Quatenus pertinet ad primum, inter utrumque corpus, seu Collegium, casus est pluries decisus per eamdem Sacram Congregationem, ut ex pluribus declarationibus relatis *Card. de Luca, Lib. III.* per Barbos. *de Canonicis, capit. 18. num. 72. cum seqq.* Unde propterea, quamvis generaliter in judicando sana deferendum sit alias resolutis, ubi præsertim non semel, sed pluries, quoniam in articulis dubiis bina judicatura inducere dicitur observantiam interpretativam, sive judicandi consuetudinem in futurum servandam, Franch. *decis. 91. num. 16. 238. num 3. & 722. num. 11.* Thes. *in proœm. decis. num. 33.* Capubl. *de Baron. pragm. 1. num. 190. & seqq & num. 500.* late Rovit. *consil. 18. num. 3. & seq. lib. 1.* Capyc. Latr. *consult. 6. num. 4.*
Magis vero id procedit in hac Sacr. Congregatione Rituum in materia præcedentiarum, seu præeminentiarum, nam ejus declarationibus omnino deferendum esse frequenter dixit Rota, præsertim in Aversana funeralium 3. Julii 1606. coram Sacrato, quæ in proposito reputatur originaria, seu magistralis, & frequenter, ut *decis. 214. part. 4. recent. tom. 2. num. 6. cum seqq. decis. 254. num. 4. part. 10. recent.* apud Celsum *decis. 5. num. 12. & decis. 60. num. 4.* apud Othob. *decis. 46. num. 16. & decis. 120. num. 12.* atque hoc sufficeret pro resolutionis comprobatione. 4

Retento autem consueto stylo non acquiescendi solis authoritatibus, vel decisionibus, sed examinandi punctum ex integro per rationes, & principia. (Quod tamen non omnibus placere solet;) Dicebam, quod ubi etiam dictas resolutiones non haberemus, adhuc sine dubio ita respondendum veniret. Tum ex regula generali; quod ubi concurrunt dignitates ecclesiastica, & temporalis, ob comparationem, quæ inter ista datur Solis, & Lunæ, semper præfertur ecclesiastica, cui prærogativa Solis tribuitur, ad text. *in cap. solitæ, de majorit. & obedient.* ubi Scribentes Cassan. *in Catalogo gloriæ mundi, part. 4. consid. 2. & consid. 78.* & admittitur apud Aliograd. *consil. 1. lib. 2.* ubi concordantes cumulantur in proposito præeminentiarum, quæ utrique dignitati, seu potestati ecclesiasticæ, & temporali respective debentur. 5

Tum fortius ex ea viva ratione, de qua sæpius in præcedentibus *hoc eod. tit.* quod scilicet Capitulum Cathedralis constituit cum Episcopo, qui est caput, unum corpus ipsius Ecclesiæ repræsentativum, ad text. *in cap. novit, de his, quæ fiunt, a Prælato sine consensu capituli, cum Concordant.* per Gratian. *discept. 111. num. 2. cum. seq.* Adden. ad Buratt. *decis. 903. num. 15. & seq.* Ex quo resultat jurisdictio, ac superioritas supra ipsum Magistratum, tam habitualiter, quam etiam actualiter, quando scilicet Sede vacante tota jurisdictio spiritualis ad Capitulum devolvitur, seu penes ipsum ex beneficio juris non decrescendi remanet, ac etiam Sede plena Episcopo absente, vel impedito, absque eo quod adsit, qui ejus vices legitime expleat; Quinimo & Episcopo præsente, & non impedito, adesse dicitur in Capitulo quædam species jurisdictionis, & superioritatis supra dictum Magistratum sæcularem, ob illam participationem, quam idem Capitulum una cum Episcopo habet in condendis legibus, & Constitutionibus Synodalibus, ejusdem Magistratus, totiusque populi obligatoriis; Quo posito intrat planum principium, quod semper Superior dignior est inferiore, & subdito, eumque præcedit. 6 7

Et quamvis ubi Capitulum, solum & de per se consideratur sine interventu Episcopi, satis dubitari possit, an intret dicta comparatio Solis & Lunæ; ex eo quod Capitulares respective ad Episcopum, cui convenit dicta comparatio Solis, dicuntur Stellæ, unde dubitari potest, an Luna, cui comparatur Magistratus sæcularis, cessante Sole, stellas præcedat. Attamen hæc difficultas, quam utpote extra casum examinare non potui, percutit illum majorem Magistratum sæcularem, penes quem resident merum, & mixtum imperium, ac plena jurisdictio temporalis, itaut repræsentet Principem, seu Dominum, cui dicta prærogativa, seu comparatio Lunæ tribuitur; Hoc autem non congruit hujusmodi Magistratibus Civitatum subditarum, merum & mixtum imperium, & gladii potestatem non habentium, cum hæc resideant penes Principem, seu alium Dominum, aut penes illum majorem Magistratum, qui Principis vices gerit, eumque repræsentat. Unde remanet solum ordo, seu Collegium administrantium bona Civitatis, & sic habemus quamdam administrationem potius œconomicam quam politicam, cum aliqua modica jurisdictione, quæ remansit, seu toleratur, vel ob eamdem administrationem 8

melius faciendam, vel tamquam umbra, seu imago illius antiquæ jurisdictionis, quæ originarie erat penes populum, transfusa deinde in Principem; Atque in hoc consistere dicebam æquivocum tuentium partes hujus Magistratus, applicando incongrue ad casum, ea quæ in jure, & apud Scribentes habentur de præeminentiis debitis Magistratibus Civitatum, quoniam id procedit in Magistratibus Civitatum non recognoscentium Superiorem, saltem mediatum, ac habentium jura imperii juxta casum; de quo apud Altograd. d. consil. 1. lib. 2. cum similibus; In istis autem Civitatibus subditis hujusmodi prætensiones remanserunt tamquam umbra; seu reliquiæ illius status, in quo post scissum Romanum Imperium, ac omnium rerum revolutionem erant, sed quodammodo pro Repubblica gerendo, ut in Pisauren. Molendinorum sub tit. de feud. disc. 3.

9 Quod vero ad secundum punctum præcedentiæ inter singulos de utroque corpore respective, ex præmissis planæ de consequenti resultabat decisio ad favorem Canonicorum, quoniam aut utraque persona consideratur de per se abstrahendo ab officio, seu dignitate. Et certa est præcedentia Canonici, quia Sacerdos, vel Clericus dignior est laico, ac semper sæculares locum cedere debent ecclesiasticis, ex deductis per Cassaneum in Catalogo dicta part. 4. considerat. 6. cum seqq. Aut uterque consideratur in ordine ad dignitatem, vel officium itaut ambo dicantur membra seu corporis respective, & tunc quemadmodum corpus Capituli præcedit corpus Civitatis, ita dicendum est inter ipsa membra, quoniam eadem est ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem; Tunc etenim illa persona singularis, quæ locum cedit Collegio, seu corpori universali præcedit singu-
10 los de eodem corpore, quando ipsa absque aliqua dependentia habeat dignitatem, cui major præeminentia debeatur, & sic in concursu Abbatum, aliorumque Prælatorum, & singulorum Canonicorum cum similibus.

11 Ex his pariter de plano oriri dicebam resolutionem tertii puncti præcedentiæ inter singulares Canonicos, & Potestatem, cum hic sit Magistratus inferior sine imperio, & gladii potestate, ad quarumdam levium causarum cognitionem deputatus per eumdem Magistratum Civitatis, cui, ejusque singulis Decurionibus locum cedit. Et consequenter innat regula, si vinco vincentem, &c. Accedente potissimum observantia, quæ in omni materia reputatur optima interpres, magis vero, ac peculiariter in ista præcedentiæ, in qua ubi non agatur de consuetudine, quæ generaliter, & in universum
12 præcedentiam concedat minus digno supra digniorem, quo casu reputatur corruptela, satis consuetudini, & observantiæ defertur, ut per Gregor. & Adden. decis. 124. 214. part. 4. recent. tom 2. 85. & 483. part. 5. late Capyc. Latr. consult. 43. decis. 254. num. 35. & seqq. part. 10. recent. & frequenter, quia est principium hodie planum.

ROMANA PRÆCEDENTIÆ
INTER CANONICOS REGULARES SANCTI
SALVATORIS.
ET PATRES CASSINENSES.

Discursus in Congressu.

De quæstione præcedentiæ in Processionibus aliisque functionibus, inter Canonicos Regulares S. Salvatoris, & Monacos Cassinenses. Et an dicti Canonici, Clericorum, vel Monachorum jure censendi sint? Et de præcedentia debita Clericis supra Monachos, ac de non intersecando unum ordinem sæcularem cum altero Regulari.

S U M M A R I U M.

1 *De antiqua quæstione præcedentiæ inter Canonicos Regulares Lateranenses, & Monachos Cassinenses.*
2 *Monachi antiquitus non erant Clerici.*
3 *Casus controversiæ circa Canonicos Sancti Salvatoris.*
4 *In materia præcedentiæ defertur, vel Constitutioni Gregorii XIII. circa antiquitatem in loco, vel consuetudini.*
5 *Consuetudo irrationabilis dicitur corruptela, & est spernenda.*
6 *Negligentia aliquorum non potest præjudicare Ordini.*
7 *An Canonici Sancti Salvatoris sint Canonici per veritatem, vel per nuncupationem?*
8 *Assertiva Papæ motu proprio loquentis probat cum distinctione.*
9 *Datur distinctio, quando juspatronatus dicatur ex fundatione, vel ex gratia.*
10 *Referens quando probet sine relato.*
11 *Observantia quando sit considerabilis.*

D I S C. XXIV.

CElebertima fuit quæstio præcedentiæ circa tempora *Pii IV.* inter Canonicos Regulares Lateranenses, 1
habentes in Urbe domus in Ecclesiis Pacis, & Sanctæ Agnetis, & Monachos Cassinenses, sub dicto Pontifice sopita ad favorem Canonicorum, abinde citra in hac possessione existentium, cujus informationes, & vota habentur registrata apud Tamburin. de jure Abbat. tom. 1. quæst. 25. Potissima vero illius resolutionis causa fuit, non antiquitas instituti, super qua adeo cum chronicis hinc inde elaboratum fuit, sed ratio diversæ hierarchiæ, quod scilicet Canonici tamquam habendi in ordine, seu hierarchia Clericorum, prælationem habere deberent supra Monachos, qui antiquitus Clerici non 2
erant, nec ecclesiasticos ordines inferiores vel sacros assumere, vel exercere solebant, ad text. in cap. sic vive, & cap. seq. 16. quæst. 1. Jo. Andr. in cap. delictum, de regul. jur. in 6. cum aliis congestis per Sperell. dec. 179. num. 14. & habetur in dictis votis, & scripturis registratis apud Tambur. dict. disput. 25. præsertim in voto *Cardinalis Cicada*.

Illi autem Religiosi, qui vocantur etiam *Canonici Regulares Sancti Salvatoris*, in Urbe domus habentes in Ecclesiis S. Petri ad Vincula, & S. Laurentii extra muros, omnino diversum Ordinem, seu Religionem constituentes, quamvis eodem habitu utantur circa ve- 3
stem albam cum Rocchetto, & Biretto. Nihilominus supra Rocchettum deferunt Scapulare, ac habent etiam quamdam Cappam nigram, qua in Processionibus, & functionibus uti solent, tamquam speciem cucullæ totum corpus tegentem, itaut dictam Cappam gestantes, Monachorum potius, quam Clericorum sæcularium figuram facere videantur, proindeque non obstantibus resolutionibus, cum subsequuta observantia favore *Canonicorum Lateranensium*, ut supra dicti alii Canonici in Processionibus aliisque functionibus, digniorem locum Cassinensibus cedere consueverunt; Cum autem circa initia Pontificatus *Alexandri VII.* quando multa circa ritum ecclesiasticum innovata fuerunt, Papæ intentio eis manifesta esset, quod tamquam Canonici, istorum potius, quam Monachorum figuram in Processionibus aliisque functionibus facere deberent, incedendo scilicet dimissa Cappa nigra, cum veste alba, Rocchetto, & Biretto, non dimisso tamen Scapulari pariter albo supra Rocchettum deferri solito, ad differentiam dictorum aliorum Canonicorum Lateranensium, ut ita ab eis distinguerentur; Hinc proinde ex ista innovatione orta est præcedentiæ quæstio cum dictis Cassinensibus.

Et introducta causa in Congregatione Rituum, Scri- 4
bentes hinc inde, magnam vim constituebant in indaganda utriusque instituti, seu Religionis origine, & antiquitate, eo modo quo in dicta alia antiqua controversia per tunc temporis Scriptores satis elaboratum fuerat. Alii vero Scribentes pro Cassinensibus, præcipuam vim constituebant in duobus fundamentis magis proximis, & certis, pro quibus justificandis opus non erat veritatem exquirere ab historiis, & chronistarum sæpe fallacibus, ac æquivocis traditionibus; Quorum unum consistebat in Constitutione *Gregor. XIII.* quæ regulariter est hujusmodi controversiarum norma, ut scilicet attendi debeat antiquitas fundationis Monasterii, seu introductionis in loco. Et alterum super consuetudine, cui in hac materia satis deferendum est, præ-

Rerum

fertim in illa Urbis, ex deductis in Salernitana *disc. seq.* & in aliis hoc eodem titulo.

Pro Canonicis Regularibus scribens, agnoscendo istorum præsertim duorum fundamentorum magnam vim, ita ut prope insuperabilia viderentur, ac etiam quod nostrum fundamentum majoris antiquitatis instituti, cui aliqui ex nostris satis innitebantur, esse periculosum, utpote non de facili concludenter justificabile; Idcirco in congressu pro causæ directione, juxta laudabilem stylum desuper habito, eram in sensu, ut neglectis dicto fundamento, & quibusdam aliis levitatibus, quæ per aliquos deducebantur; Præcipuum quinimo unicum, ac totum fundamentum constituendum esset in qualitate hujusmodi Religiosorum, eorumque statu firmando, An scilicet nostri inter Canonicos, & Clericos, vel inter Monachos constituendi essent; Posita enim eorum collocatione in ordine, seu hierarchia Canonicorum, vel Clericorum, resultabat de consequenti eorum antelatio supra Monachos, ex eisdem rationibus, ea quibus pro aliis Canonicis Regularibus, ut supra determinatum fuerat, ita ut dicta determinatio statutum facere diceretur, ad not. *in l. ingenuum, ff. de ingenuis, & manumiss.* attento omnia motiva in dicta alia controversia deducta, in præsenti ex rationis identitate suffragarentur.

Atque hinc cessare dicebam solidum fundamentum, quod pro Cassinensibus valde stringebat circa observantiam, quia cum hæc præjudicialis esset universo ordini clericali, idcirco tamquam corruptelæ species potius reprobanda esset, cum non possit aliquorum clericorum consensus præjudicare circa ea, quæ universum ordinem concernunt, ad communiter notata *in cap. si contingat, de foro compet.* Accedente præsertim violatione symmetriæ ecclesiasticæ distinguentis ordinem Monachorum ab
5 ordine Clericorum; Incongruum enim est, ut intra eumdem clericorum ordinem, Monachorum intermistio eccnatur. Unde propterea recte applicari posse dicebam deducta apud Gregor. *decis.* 310. & Adden. *ad eum ibid. & decis.* 124. *ex consil.* Abb. 21. *lib.* 1. cum aliis ibidem, ut scilicet, ubi consuetudo est irrationabilis, tunc tamquam corruptela sperni debeat, & considerat etiam Rota apud Merlin. *decis.* 637. *num.* 18. cum aliis apud Seraph. *dict. decis.* 179.

6 Ac etiam quia, vel negligentia prædecessorum hujus instituti professorum, vel eorum actus facultativus in deferendo dictam Cappam nigram, per quam, velato habitu clericali, dictum inconveniens cessare dicebam, (dum apud populum Monachorum potius figuram ita facere dicebantur) perpetuum præjudicium ipsimet Religioni facere non poterat, ex iis quę in materia non usus privilegiorum circa debitam distantiam habentur deducta in Januen. privilegiorum coram Rojas *inter suas decis.* 327. & 356. & latius in eadem 28. Junii 1649. coram Cerrado *decis.* 337. *part.* 10. *rec.*

7 Quod autem isti Canonici, non ex sola nuncupatione, seu concessione, & privilegio, & ad instar, sed essentialiter, & secundum veritatem essent tales. Dicebam capiendum non esse ex chronicis, & antiquis traditionibus, cum istæ essent recte referibiles ad eam nuncupationem, quæ ex privilegiis, & fictione resultare poterit, unde propterea fundamentum corrueret stante contraria consuetudine, quæ ita potius capienda esset tamquam hujus dubii declarativa, ut infra; Sed probari observabam ex declarationibus, ac dispositivis assertionibus Summorum Pontificum, ad quos pertinet ecclesiasticos ordines erigere, & instituere, seu eorum qualitatem declarare, præsertim per Callistum III. Constitut. 2. ibi: *Nos Priorem, & Canonicos fuisse, & esse veros Canonicos Regulares declaramus*, & per Julium II. Constit. 30. §. 5. ibi: *Nos eos, ut existentes veros & indubitatos Canonicos Regulares, &c.* Unde qualitas Canonicalis resultare non dicitur ex fictione privilegiativa,
8 sed ex veritate sic asserta per Papam, quem non adparitas narrativam, sed assertive, & motu proprio loquentem, de mendacio redarguere non conceditur, ad text. *ex parte, de rescriptis, cap. si Papa, §. si autem, de privileg. in 6. Clement.* 1. *de probat.* ubi Scribentes, de quibus Gabr. *de probat. conclus.* 2. *num.* 4. Merlin. *decis.* 838. *num.* 1. Adden. ad Gregor. *decis.* 239. *nu.* 10. & ad Buratt. *decis.* 621. *num.* 17. *& seqq.* plene Rota in Bononien. Archipresbyteratus 23. Martii 1648. cor. Cerrado *decis.* 168. *part.* 10. *recent.* ubi bene distinguitur in materia jurispatronatus, an verba Papæ conce-

pta sint per modum privilegii, ac fictionis, & similitudinis, seu æquiparationis. Vel potius per viam declarationis, seu positivæ assertionis præexistentis veritatis, quia nempe in primo casu Papa concedendo juspatronatus ex privilegio, licet per amplissimas clausulas decernat, ut illud habendum sit, ac si ex vera fundatione, & dotatione, vel alia causa onerosa, adhuc ta- 9
men dicitur ex gratia, quia per quamcumque verborum, & clausularum amplitudinem non desinit esse ex privilegio, atque dicitur ex fundatione, & donatione per fictionem, seu æquiparationem, non autem per veritatem; Secus autem in secundo, quod Papa se ostendens informatum de iis, quæ facti sunt, positive asserat illud juspatronatus competere ob Ecclesiæ fundationem, vel donationem a patronis factam. Et sic non per viam concessionis novi juris, sed per viam authenticationis, & attestationis rei de præterito, ac præexistentis veritatis.

Multo magis, ubi non agitur de iis, in quibus utpote in facto consistentibus Papa decipi potuit, seu per divisam facti veritatem comprobatam convinci de errore, seu quod ita ficte, ad faciendum magis amplum, & tutum privilegium hujusmodi cautelam adhibere voluerit, sed de consistentibus in jure, seu de iis, quorum veritas, & subsistentia ab ipsomet asserente pendet, cum ad Papam pertineat decernere, vel declarare distinctionem ordinum Ecclesiasticorum, seu etiam eorum naturam commutare, faciendo Clericos, vel Canonicos illos, qui prius tales non essent. Ideoque fortius ejus assertivæ deferendum esse dicebam circa ea, super quibus disponere potest, ut constat apud eosdem superius allegatos; Et conferunt, quæ habemus de referente, nullam sufficiente probationem sine relato, quia si agitur de actu,
cujus perfectio pendeat a potestate referentis, adhuc sine 10
relato probat, & sufficit, quoties tamen non constet relationem habitam fuisse in ordine ad voluntatem modificandam, & cum animo non faciendi actum, nisi quatenus in relato contineatur, & ad ejus limites.

Verum etsi præmissa in puncto juris, ad veritatem ce- 11
ism restectendo, aliquam soliditatem habere viderentur; Adhuc tamen mihi non levem inferebat difficultatem adeo longæva observantia, eo magis attendenda, ex qua de tempore prædictæ aliæ antiquæ controversiæ cum Canonicis Lateranensibus, adhuc isti in eodem statu existebant, prout hodie existunt, dum tunc jam prodierant dictæ Apostolicæ Constitutiones declarantes eos Canonicos Regulares, ut supra: Et nihilominus, in eadem Urbe existentes, atque de dicta favorabili resolutione cum subsequuta observantia omnino verisimiliter informati, per seculum acquieverunt, signum clarum, quod se inter Monachorum potius, quam Clericorum ordinem agnoverunt, itaut observantia prædicta capienda non esset tamquam inductiva novi juris, seu destructiva illius prærogativæ, quæ alias ratione ordinis clericalis de jure competeret supra ordinem Monachalem (cum tunc urgens, ac solidum videretur supra insinuatum fundamentum, quod hujusmodi consuetudo, utpote præjudicialis universo ordini clericali, & deturpativa ecclesiasticæ symmetriæ pro corruptela potius habenda esset,) sed tamquam declarativa, seu interpretativa illius veritatis, quæ alias dubia esset, ut scilicet ita Canonici in sola nuncupatione, seu privilegio nuncupati, Monachos potius se declaraverint, atque in ista hierarchia constitutos esse se agnoverint; Accedente præsertim qualitate habitus Monachis potius, quam clericis congrui, tam ratione Scapularis supra Rocchettum delati, qui Monachorum proprius videtur, quam etiam ratione Cappæ in quadam forma, quæ cucullæ potius species esset: Licet enim in ordine ad Scapularem, considerarem illum dici posse quamdam speciem signi distinguentis unos Canonicos Regulares ab aliis, eo modo quo videmus in canonicis secularibus diversarum Ecclesiarum ejusdem Civitatis; quod uni insignia ab aliis omnino diversa deferunt: Attamen unio etiam Cappæ, magnam inferebat difficultatem, accedente præsertim longæva observantia cum diferetiva aliorum canonicorum, ut supra. Unde concludebam, majorem esse timorem, quam spem quoad causæ exitum, qui fuit, ut continuetur in ultimo statu.

(*) CIVITATIS CASTELLANÆ PRÆCEDENTIÆ

PRO

INSIGNI COLLEGIATA TERRÆ ARIGNAN

CUM

CAPITULO, ET CANONICIS ECCLESIÆ GALLESI.

Ecclesia insignis est major, & dignior Ecclesia non Insigni, & debet illam præcedere quamvis antiquiorem. De Ecclesiis Cathedralibus suppressis, & subjective unitis aliis Ecclesiis, quod ammittant primævam qualitatem, & fiant earum prædium. Quid de qualitate Insignitatis, an excludatur per hanc suppressionem?

DISCURSUS POSTHUMUS V.

PAulus V. erexit Ecclesiam Sancti Vincentii, & Anastasii in Terra Arignani in Collegiatam, & ad instar aliarum Insignium Ecclesiarum in universa Italia, ut in Bulla in Summario relata. Egerunt propterea vigore istius Bullæ Capitulum, Archipresbyter, & Canonici dictæ Ecclesiæ coram Ordinario contra Capitulum, Archipresbyterorum, & Canonicos Sanctæ Mariæ Teetæ Gallesii super præcedentia, tum in processionibus publicis & privatis, quam in quibuscumque aliis Congregationibus Synodalibus, aliisque functionibus, & obtinuerunt sententiam favorabilem, nempe quod Ecclesia Arignani, uti Insignis, debeat præcedere Ecclesiæ Gallesianæ. Appellarunt Gallesiani a dicta sententia Ordinarii, & obtinuerunt inhiberi ab Aud. Cam. ideoque pro hac parte fuit obtenta reassumptio Causæ in Sacra Congregatione: & commissa coram Emminentissimo Cardinali Ludovisio, in præsenti proponitur, & credimus esse respondendum pro executione sententiæ pro DD. Capitolo ex sequentibus motivis, & rationibus.

1 Ecclesia Arignani est Insignis; ideoque præcedere debet Ecclesiam non Insignem Galesii, quam antiquiorem, ut pluries declaratam per hanc Sacram Congregationem testantur Barbos. *de Canon. & dignitat. cap.* 3. *num.* 19. *& de univers. jur. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 6. *in fin.* quibus declarationibus datis etiam in Summario venit passim deferendum, ut in materia Præcedentiæ Rota *decis.* 214. *par.* 4. *recent. tom.* 2. *numer.* 7. in Fanensi Præcedentiæ 1. Julii 1648. cor. Arguello, & passim in aliis: suntque istæ declarationes multum justæ & rationabiles, quia cum Ecclesia Insignis sit major & dignior non Insigni, debet illam præcedere quamvis antiquiorem *ad text. in cap. Statuimus, de major. & obed.* Caputaq. *decis.* 357. *numer.* 2. *part.* 2. Rota *d. dec.* 214. *num.* 1. *part.* 4. Et sicut Collegiata præcedit Ecclesiam non Collegiatam antiquiorem, Patriarchalis non Patriarchalem, ita pariter Insignis non Insignem.

2 Quod Ecclesia Arignani sit Insignis, non videtur necesse probandum per terminos juris, ob concursum requisitorum, de quibus per Rotam *dec.* 29. *part.* 2. *divers.* Menoch. *de arbitr. casu* 158. *num.* 4. quoniam Papa in erectione Collegii motu proprio vocat Terram Arignani satis insignem, & memorabilem: & Papæ assertionibus motu proprio, & ex certa scientia factis, est standum, nec alia requiritur extranea probatio *cap. ex parte de rescript.* ubi Doctor. de quibus Gabr. *de probation. cond.* 1. Merl. *dec.* 838. *num.* 1. tum etiam quia in erectione Ecclesiæ in Collegiatam, illam Insignem expresse declarat, concedendo omnia insignia & jura aliis Italiæ Collegiatis Insignibus competentia: unde sumus extra quæstionem, quia de potestate Papæ in istis materiis sacrilegum esset dubitare; & de voluntate constat ex erectione. [illegible] ictamque voluntatem fuisse plenariam, & quo magis fieri potest favorabilem, est satis verisimile, dum agebatur de condecoranda Ecclesia de jure Patronatus ejus Nepotis, qui erat pariter Dominus temporalis Terræ: unde verisimile est concessisse eo pleniori & validiori modo quo potuit; ut in similibus terminis gratiæ factæ per Papam ad favorem vel intuitum Nepotis

Rota *dec.* 34. *&* 35. *part.* 1. *divers. dec.* 46. *num.* 28. *&* 454. *num.* 14. *part.* 5. *rec.*

Ecclesia vero Gallesii non esse Insignem, ultra ea, 3 quæ bene per DD. in facto scribentes considerantur, sufficit dicere ex adverso non probari: cum enim hæc non sit qualitas insita a natura, sed acquisita per accidens, in dubio non præsumitur, & ab allegatione venit probanda juxta regulas vulgares. Eo magis quia hodie non agitur de Causa nova & integra, sed de confirmatione, vel infirmatione Sententiæ Ordinarii, pro qua, alio in contrarium non docto, adest præsumptio juris, quæ sufficit, cum in dubio quælibet sententia præsumatur justa: maxime ubi agitur de sententia Ordinarii, cui, tamquam bene informato de statu Ecclesiarum suæ diœcesis, plurimum a Sacr. Canonibus Sacr. Concil. Tridentin. & ab hac Sacr. Congregatione defertur in ista materia Præcedentiarum.

4 Non obstat Ecclesiam Gallesii fuisse Cathedralem, quia cum fuerit suppressa, & subjective unita Ecclesiæ Civitatis Castellanæ, ammisit primævam qualitatem, & effecta fuit prædium Ecclesiæ, cui fuit unita *glos.* & DD. *in capitul. & temporis* 16. *quæst.* 1. *& capitul.* 1. *ne sede vacant.* Mand. *cons.* 27. Grat. *discep* 655. 892. *&* 893. & alii passim cum distinctione si unio sit accessoria, vel æquipollentes, ut secundo casu retineat Cathedralitatem, primo autem illam penitus ammittat: & quod Ecclesia unita subjective fiat prædium Ecclesiæ cui est unita *adden.* ad Gregor. *decis.* 112. ubi concordantes.

Quinimmo ex ista suppressione cum subjectiva unio- 5 ne ad oculum excluditur qualitas Insignitatis: Si enim Ecclesia fuisset in statu capaci hujusmodi qualitatis, utique illam tam gravi injuria & præjudicio Papa non affecisset, sed æque principaliter univisset cum altera Cathedrali, prout quando redditum tenuitas exposcit, facere solet sedes Apostolica, per quem modum unionis retinetur dignitas Cathedralitatis: unde dum processit per viam suppressionis, & subjectivæ unionis, signum est evidentissimum, quod non tenuitas redditum Mensæ Episcopalis, sed misera, & infelix conditio Terræ, & Ecclesiæ movit Papam ad supprimendam Cathedralitatem; ut enim Sacræ Congregationi est bene notum, facilius & cum minoribus requisitis tolleratur Cathedralis antiqua cum principali unione cum alia, quam nova Insignita erigitur vel declaratur.

Præsumptio resultans ex dicta suppressione, ut supra, 6 recipit fomentum a confessione Canonicorum Adversariorum, non obstante quod confessio non possit præjudicare Ecclesiæ, quando conclusio intelligitur de confessione destructiva juris clari, non de declarativa dubii, & quæ dicitur potius recognitio bonæ fidei, ex conclusione, ut confessio verisimilis, & accedente juris præsumptione præjudicet.

Majus motivum, quod in ista Causa contra nos fa- 7 cit, est quod Pius Quartus in erectione in Cathedralem, vocat Ecclesiam Collegiatam Insignem etiam loco: Et si postea Pius Quintus supprimit Cathedralitatem, & reducit ad statum primævum, dicitur permanere in statu Collegiatarum Insignium. Sed responderetur, primo quod non constat de clausula in forma probabili: secundo, quod Bulla non est motu proprio, sed ad requisitionem partis, & ideo Papa potuit decipi: tertio, quia non per hoc, quod tunc erat Insignis, ergo est hodie, quia status rerum mutatur: Præterea est verisimile, quod illam Papa non suppressisset: Et ista verisimilitudo recipit fundamentum a dicta confessione: & ex duabus narrativis modernis Urbani Octavi, & Innocentii Decimi explicite constat, quod est Collegiata, sed non Insignis, si enim narrativas attendere volumus, hæ sunt de præsenti, & debent prævalere.*)

SALER-

SALERNITANA PRÆCEDENTIÆ

PRO PP. MINORIBUS STRICTIORIS OBSERVANTIÆ VULGO REFORMATIS

CUM PP. SANCTI AUGUSTINI, ET PLURIBUS

ALIIS RELIGIOSIS EJUSDEM CIVITATIS.

Casus decisus per Sacram Congregationem Rituum pro PP. Minoribus.

An præcedentia, quæ ratione antiquitatis competit uni Monasterio alicujus Religionis, competat etiam aliis ejusdem Religionis Monasteriis modernioribus adversus alias Religiones, quæ medio tempore inter unum, & alterum eorum Monasteria in loco fundarunt.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *In materia præcedentiæ attendenda est antiquitas fundationis Conventus.*
3 *Ubi ejusdem Religionis plures Conventus sunt in eodem loco, omnes sub una Cruce Conventus antiquioris incedere debent.*
4 *Quid si Religiosi Conventus modernioris interveniant in functione sine illis Conventus antiquioris, quem locum occupent.*
5 *Fundatio unius Monasterii suffragatur universæ Religioni in eo loco.*
6 *Observantia in his materiis satis attendenda, quamvis in aliquibus adversetur Constitutioni Gregorii XIII.*
7 *Quod Religiosi diversorum Conventuum habent diversum institutum.*
8 *An observantes, & Reformati constituant duas Religiones, vel unam tantum, & quando Reformati distinguantur a Religione antiqua, & matrice?*

D I S C. XXV.

1 IN Civitate Salerni, ab antiquo fundatus fuit Conventus Minorum Observantium sub titulo *S. Nicolai*, moderno autem tempore, alter eorumdem Minorum strictioris Observantiæ sub titulo *S. Laurentii*; Inter unam vero, & alteram fundationem, plures diversarum Religionum Conventus in eadem Civitate fundati sunt; Cum autem ad præscriptum Constitutionis Gregor. XIII. pro dirimendis tot controversiis, quæ vel ratione antiquitatis instituti, vel ex privilegiis vertebantur super præcedentiis, statutum esset, atque per plura Sacræ Rituum Congregationis decreta firmatum, attendi debere antiquitatem fundationis Monasterii in loco. Necnon per
2 ejusdem Sacræ Congregationis decreta statutum esset, quod pluribus ejusdem Religionis Conventibus in loco
3 existentibus, sub unica tantum Cruce omnes uniti incedere deberent, tamquam unum corpus sine distinctione Conventuum repræsentantes; Idcirco incedentibus dictis Patribus Reformatis S. Laurentii unitis cum PP. Observantibus sub Cruce antiquioris Conventus S. Nicolai, stante istius antiquitate, præcedentiam semper habuerunt absque controversia super alios Religiosos postmodum in Civitate receptos; Quia vero in funeribus, seu exequiis, ac etiam in aliquibus particularibus solemnitatibus, & processionibus devotionis gratia fieri solitis, convocatione unius, vel alterius Conventus pendente a privatorum voluntate, frequenter dabatur casus, quod in functione interessent soli Patres Reformati S. Laurentii cum propria Cruce, ob non convocationem Patrum S. Nicolai; Hinc proinde orta fuit controversia usque ab an-
4 no 1629. inter istos, ac dictos alios Religiosos prætendentes a Reformatis occupari non debere illum digniorem locum, quem occupare solent, quando incedunt uniti cum PP. antiquioris Conventus, cum ita proprium Conventum repræsentent cæteris moderniorem, sed re delata ad dictam Sacram Congregationem Rituum, ista de anno prædicto censuit præcedentiam uniformiter deberi dictis Patribus, sive incedant uniti, sive sint unius, & non alterius Conventus, atque ita servatum fuit usque ad annum 1546. quando denuo dicti Patres S. Augustini, & consortes eamdem controversiam in dicta Congregatione instaurarunt.

Sed me pro PP. Reformatis Scribente, circa initia 5
Curiæ, quando adhuc, utpote indeterminatus, munus Advocati formiter non susceperam, persistitum fuit in antiqua resolutione, denuo confirmata de anno 1648. & merito, dum Constitutio 84. Gregorii XIII. quæ in hac materia hodie est norma, non concedit præcedentiam Monasteriis, vel Conventibus particularibus, sed Ordinibus, seu Religionibus, ut præcedant voluit juxta antiquitatem receptionis in loco, ut liquet ex illis verbis *Ille ordo, qui prius Monasterium in loco habuerit, præcedat*. Et sic receptio unius Monasterii est causa, ut universa Religio locum occupet, quamvis deinde plura alia Monasteria in eodem loco fundaret, quia pluralitas Monasteriorum non tollit unitatem corporis, quod unicum dicitur ex omnibus Religiosis ejusdem instituti constitutum, quamvis stante eorum excrescentia, sive ob populi commoditatem, in pluribus domibus, seu Conventibus viverent. Atque ita generaliter per eamdem Sacram Congregationem determinatum fuit de anno 1516. ut scilicet antiquitas primi Monasterii toti Religioni suffragetur etiam pro aliis postea ædificandis, dum præsertim omnes sub unica Cruce tamquam unum corpus repræsentantes incedunt, quia præcedentia dicitur acquisita Ordini non loco, ut apud Barbos. *de jure Ecclef. lib. 1. cap. 41. num. 192.*

Atque ita etiam declaratum fuit in Urbe, in qua 6
plura ejusdem Religionis Monasteria diversis temporibus fundata existunt, talisque est observantia, qualem attendendam esse, quamvis in aliquo adversaretur dictæ Constitutioni Gregorii firmatum fuit ex ejusdem Congregationis decreto de anno 1591. approbato per Clementem VIII. & relato per Quarant. *in summa Bullar. verbo precedentia*, Campanil. *in divers. jur. can. rubr. 12. 12. cap. 12. num.* 121. Barb. *de Episcopo, alleg. 78. num.* 15. Lezzana *in summa verbo Precedentiæ in princip.* & alios de materia tractantes.

Pro altera parte Scribentes, ad ostendendum istos PP. quando soli incedunt, in loco suæ receptionis incedere debere, respondebant dictam omnium præcedentiam resultare a prærogativa antiquioris Conventus, cum quo accessorie alii uniti incedunt. Secus autem, ubi solus proprius Conventus repræsentatur, & potissime ubi inter unius, vel alterius Conventus Religiosos aliqua Instituti diversitas considerari potest, unde retorquendo motivum 7
observantiæ, illam deducebant in contrarium respectu reformatorum Ordinis S. Augustini, seu B. Mariæ de Monte Carmelo, Camaldulensium, & aliorum, quia incedunt in proprio loco, neque potiuntur prærogativa antiquæ Religionis, nisi quatenus sub ejus Cruce, ac uniti tamquam constituentes unum corpus incederent. Hinc proinde dicebant idem servandum esse in præsenti, dum Religiosi istius modernioris Conventus sunt Reformati strictiorem Observantiam profitentes, cui non ita subjacent Religiosi Conventus antiquioris, itaut non omnino diceretur unicus Ordo, idque apud aliquos impressionem faciebat.

Verum nimis leve mihi videbatur objectum, quod 8
etiam eventus declaravit, quoniam ex hujus Religionis Constitutionibus, ac etiam ex Decretis Apostolicis, dicitur omnino unica religio nullam continens diversitatem, inter professores Observantiæ strictioris, qui *Reformati* vulgo nuncupantur, & alios, qui illam non adeo strictam profitentes vulgo nuncupantur *de familia*, quia hæc est quædam discretio nominis, nullam inducens disceptationem religionis, dum omnes unicum habent Generalem & caput, in cujus electione, æqualis ac indefinita est omnium utriusque Instituti Professorum electio activa & passiva, solumque quoad Provinciales, & alios inferiores ministros, aliqua discretivo pro bono pacis, ac meliori regimine, cum expressa præservatione unitatis corporis moderno tempore introducta fuit, ac etiam quoad aliquam strictiorem vitæ normam considerabilem in ordine ad transitum, qui etiam sub certa forma datur, ut in Papien. & aliis *sub tit. de Regularib.* Quod non ita procedit in dictis aliarum Religionum Reformatis, corpus seu ordinem mere distinctum ab antiqua religione constituentibus cum proprio capite sub titulo Generalis, vel Vicarii, ad cujus activam, & passivam electio-

electionem soli Reformati jus habent, absque mixtura antiquæ religionis, cujus Generalis & caput nil agere habet; Vel in aliquibus aliquam mediatam, ac satis remotam præeminentiam retinet. Unde incessus separatus provenit ab ipsorum Reformatorum voluntaria separatione, quia etiam intervenientibus antiquæ religionis professoribus, adhuc ipsi incedere volunt separati, ut respectu istius Religionis S. Francisci practicatur in Conventualibus, Cappuccinis, & PP. Tertii Ordinis Italiæ, utpote diversa corpora cum proprio, & separato capite constituentibus; Quæ omnia in præsenti cessabant. Ideoque licet casualiter religiosi unius Conventus in functionibus non intervenirent, hoc tamen non tollebat utilitatem Ordinis, cui per fundationem primi Conventus locus dignior quæsitus fuit. Si enim ex 24. Canonicis Capitulum constituentibus, duo tantum intervenirent pro peragendis functionibus Capitularibus, ex quo alii, vel essent impediti, vel intervenire nollent, totum jus Capituli esse dicitur in illis duobus, dummodo non adsit aliud corpus Capituli, ut in Cæsaraugustana *sub tit. de Canonicis*, & Ampurien. præcedenti, ut *eod. tit. disc.* 17. cum similibus. Ac etiam, quia satis incongruum esset, ut una, & eadem Religio, modo unum, & modo alterum minus dignum locum occuparet, ideoque justa fuit resolutio.

BAREN. THRONI SEU BALDACCHINI

PRO PRINCIPE AQUÆVIVÆ

CUM PROMOTORE FISCALI BAREN.

Casus Disputatus in Sac. Congregatione Rituum, & Resolutus ut infra.

An feudatariis, & Baronibus habentibus titulum, seu dignitatem, liceat in suorum feudorum Ecclesiis habere Thronum elatum, seu Baldacchinum; Et an ea quæ in jure, sive ex cæremoniali disponuntur de præeminentiis Ducum, Marchionum, & Comitum, conveniant hujusmodi Baronibus dictos respective titulo habentibus?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio Sacr. Congregationis.*
3 *Divisio inspectionis.*
4 *De rationibus dictæ resolutionis Sacr. Congregationis.*
5 *Juste, non autem spoliative possit ex facto Judicis,*
6 *Fallit, & quando etiam factum Judicis dicatur spoliativum.*
7 *Quando cesset regula super spolii, vel attentatorum purgatione ante omnia.*
8 *Quando ædificatum non obstante nunciatione novi operis sit demoliendum.*
9 *Qui non habet potestatem concedendi, habet tamen jurisdictionem declarandi illius rei competentiam.*
10 *An Episcopus sit principaliter interessatus in hujusmodi præeminentiis, & quando.*
11 *Sufficit citare principaliter interessatum.*
12 *Quomodo Episcopus dicatur habere interesse in omnibus causis Ecclesiarum Diœcesis.*
13 *Servitus arcitur alienatio cadens sub extr. Ambitiosæ.*
14 *Quod præminentia delata Ducibus, & Marchionibus non debeantur feudatariis inferioribus habentibus eam dignitatem.*
15 *Principi debetur Thronus elatus in Ecclesia.*
16 *An Principe absente erigi etiam possit Thronus cum Sede vacua.*
17 *Quis proprie dicatur Princeps.*
18 *Barones, & feudatarii inferiores licet habeant dignitatem, hæc non dicitur vera, sed abusiva.*
19 *De individuitate feudorum dignitatis.*
20 *Disposita in cæremoniali de Ducibus, & Marchionibus, de quibus intelligantur.*
21 *De statu, & consuetudine Provinciæ Baren. in materia Baldacchini Baronum.*
22 *Præminentia quæsita ex feudo transeunt in successorem.*
23 *Declaratur conclusio, de qua n. 4. & an adsit positiva resistentia juris.*
24 *De praxi inter Papam, & Imperatorem.*
25 *De moribus Italiæ circa minorem Episcoporum existimationem & authoritatem.*
26 *Dantur exempla, & comparationes pro sustinenda in hodiernis titulatis hac præminentia.*

D I S C. XXVI.

1 Oppida Aquævivæ, & Joviæ Diœcesis Baren. de antiquo domicilio Ducum Adriæ, usque ab antecedenti sæculo ad instantiam creditorum, juxta morem regionis, fuerunt sub diuturno sequestro usque ad ann. 1614. in quo de ordine Sacr. Concilii empta fuerunt sub hasta per Paridem Pinellum, ob cujus satis breve tempus, defectum, in idem sequestrum redierunt, sub quo ob magnas discussiones habitas in creditorum concursu, de quo habetur actum in Neapolitana Concursus, *sub tit. de feud. disc.* 105. steterunt usque ad anno 1665. in quo empta fuerunt per Marchionem Carolum de Mari, qui obtento etiam super d. Oppido Aquævivæ titulo, seu dignitate Principis, audita fama, & traditione, quod in ejusdem Oppidi antiqua Collegiata, seu majori Ecclesia, hoc intermedio sequestri tempore ad meliorem recentemque structuram redacta, Duces Adriæ antiqui Domini, Thronum elatum, seu Baldachinum erectum haberent; Agnita etiam fere generali consuetudine Titulatorum hujus Provinciæ habendi hujusmodi præeminentiam etiam in ipsius Ecclesiis Cathedralibus, ut infra; Hinc proinde Sede Metropolitana vacante cum dictæ Collegiatæ Achipresbyter (quamvis sub lite) esset in possessione cujusdam jurisdictionis ordinariæ, & cumulativæ cum Archiepiscopo, coram isto tamquam judice ordinario plures induxit testes super dicta fama, & traditione, ac etiam de auditu ab eorum parentibus, & majoribus, asserentibus de visu, Dictaque probatione facta, obtinuit sententiam executioni demandatam super reintegratione ad dictam præeminentiam, utpote ex feudo quæsitam, quod tamen cum interdicto Ecclesiæ impugnatum fuit per Vicarium Capituli Baren. dictamque impugnationem prosequente novo Archiepiscopo, atque introducta causa in Sacr. Congreg. Rituum, ista opinando, 2 quod hoc esset attentatum Sede vacante, non obstantibus infrascriptis fundamentis, decrevit quod ante omnia dicti attentati purgatio cum reintegratione Ecclesiæ pristino statui faciendo esset amoto Baldacchino.

3 In disputationibus igitur in dicta Sacr. Congregatione habitis, duæ erant inspectiones, una ordinis; an scilicet adesse dicerentur hæc attenta, quæ in primis, & ante omnia, non admissa discussione meritorum, juxta attenta torum naturam, purganda venirent, & altera circa justitiam, & merita negotii principalis.

4 Quidquid autem sit de motivis prudentialibus, de quibus ad Jurisconsultos, & Advocatos agere non pertinet Quatenus pertinet ad ea, quæ juris sunt; Mihi Scribenti pro dicto Barone, seu Principe, parum probabilis, seu nimis rigorosa videbatur dicta resolutio, inspecta præsertim consuetudine regionis, seu provinciæ, dictasque inspectiones distinguendo; Quatenus pertinet ad primam ordinis, terminus attentatorum vere non cadebat, cum nulla desuper adesset lis, vel inhibitio, ex quibus resultaret judicis, seu legis spretus, in quo attentatum consistere dicitur, solumque prætendi poterat intrare terminum spolii, quod scilicet Sede vacante, quando nil est innovandum, & parte non citata nec audita (qualem Sac. Congreg. præsupponebat esse Archiepiscopum,) de facto & propria authoritate Ecclesia ejus libertate spoliata esset, seu huic novæ servituti subjecta, Non curando, quid sequutum esset mediante sententia dicti Archipresbyteri judicis ordinarii Tum quia ejus prætensa jurisdictio est sub controversia, tum etiam quia ad ipsum tamquam Prælatum inferiorem in aliena diœcesi non pertinebat concedere hujusmodi præeminentiam, circa quam juxta sensum & observantiam ejusdem Sac. Congreg. etiam ipsorum Episcoporum seu Archiepiscoporum jurisdictio refrænata est, quia non possunt se ingerere, atque hæc erant fundamenta Archiepiscopi, quibus innixa Congregatio decrevit hujusmodi spolii, seu attentati purgationem ante omnia sequendam.

5 Verum hæc, inspectis regulis juris, non videbantur subsistentia, quoniam spoliator dici non potest, neque attentator, qui per sententiam judicis ordinarii immissus, seu integratus fuit, ad text. *in l. juste possit, ff. de acquir. possess.*

possess. l. 1. & 2. ff. ne vis fiat ei, cum Concord. plene collectis per Postium, *de manut. observ. 12. dec. 67. n. 2. part. 10. recent. & passim.*

Et licet. etiam in facto judiciali, quoties illud est
6 nullum vel notorie injustum, dari dicatur spolium, cujus ratione priori possessori per judicem expulso, juxta receptam quotidianam praxim, conceditur etiam manutentio, magis practicata quam reintegratio ob privilegium viæ executivæ, seu exclusionis appellationis suspensivæ, quod uni interdicto possessorio conceditur, & alteri denegatur, dummodo tamen in casu injustitiæ ista sit notoria, quæ nullo valeat velamine offuscari, ut aliqua dignoscatur differentia inter ordinarium remedium appellationis, ac revocationis judicati, & istud extraordinarium juxta receptam distinctionem *in Romana, de Bombellis coram Sacrato, decis. 9.* apud Post. *de manut.* cum qua passim proceditur, ut per eumdem Postium *d. observ. 12. n. 8. & 9. dec. 67. part. 10. recent.* Botatt. & Adden. *decis.* 158. Cavalet. *dec.* 337. & 470.

Attamen hoc dicitur quoddam spolium juris, seu interpretativum ex legis fictione, seu interpretatione resultans, quod subjectum non est illis rigoribus, quibus subjacet spolium verum & de facto; quod ad differen-
7 tiam istius dicitur violentum. Nam etiam in terminis attentatorum, quæ magis in jure odiosa sunt, & criminosa reputantur, intrat hæc distinctio inter attentata facti, & attentata juris, seu dolosa & non dolosa, ut in prima specie intret rigor omnimodæ purgationis, denegata audientia attentati, secus autem in altera, in qua arbitrium de facili interponi soles pro eorum rejectione ad finem litis, & præsia cognitione boni juris, potissime, ac facilius ubi purgatio sequi non potest, nisi cum aliquo scandalo, ut ita distinguendo habetur apud Catill. *decis.* 248. *in fin. decis.* 176. 132. & 275. *part. 11. rec.* 657. *part. 3. rec.* Gregor. & Add. *dec.* 276. ubi allegantur Concordantes, ac habemus in praxi frequentissimum.

Quod a simili habemus etiam in materia nunciationis novi operis, quod ubi male ædificatum non continet dolum, ac delictum positivum, quamvis de jure ve-
8 nias demoliendum, nihilominus quia id sine scandalo, ac publici ornatus deturpatione sequi non potest, si consist de bono jure ædificantis, de æquitate, id quod ædificatum est, toleratur, ex deductis per Surd. *cons.* 154. *n. 20. & seqq. & dec.* 168. *nu.* 1. Grat. *discept.* 84. *nu.* 36. *& seqq* Bald. *cons.* 245. *n. 1. & 2. lib. 2.* & habetur pluries *sub tit. de Servitutibus*, cum similibus; Et hic videbatur casus, non curato, an dicto Archipresbytero competeret necne illa ordinaria cumulativa jurisdictio, in cujus possessione de facto erat, quoniam ad partes non pertinet de his inspicere, cum sufficiat eum esse in possessione illius officii, seu jurisdictionis, ac publice pro judice ordinario se gerere, & reputari ad communiter notata in vulgata *leg. Barbarius, ff. de off. Præfecti Vigilum*, potissime, ubi de hoc non agitur ad effectum substinendi judicatum, quod faciat statum, sed ad effectum evitandi spolium, seu attentata.

Et quoad defectum potestatis concedendi hujusmodi jura præminentialia etiam in Episcopo, seu Prælato si-
9 ne dubio ordinariam jurisdictionem habente; Dicebam in hoc procedi videri cum aliquo æquivoco. Quoniam aliud est, an competat facultas concedendi aliquam præeminentiam in forma gratiæ, & privilegii, aliud vero, an competat jurisdictio decernendi in petitorio, vel possessorio hujusmodi præeminentiam alias ex privilegio, vel legitima præscriptione competentem; Feuda siquidem nobilia, & jurisdictionalia cum titulo, seu dignitate, ac mero & mixto imperio, sive Officia publica, aut publica vectigalia, & similia jura, sunt de Regalibus Principi reservatis, quæ ab isto tantum, non autem ab inferioribus Magistratibus, & judicibus concedi possunt, & tamen per dictos Judices, & Magistratus passim super eorum pertinentia, seu competentia judicatur, tam in possessorio, quam in petitorio; Et itapariter in beneficiis Ecclesiasticis etiam consistorialibus, seu alias Papæ reservatis, & quæ nonnisi per istum concedi possunt cum similibus, quoniam judex non dicitur concedere, sed declarare id, quod jam illi competit, & sic decernere, quod jam est suum, ab alio tamen occupatum, seu alias impeditum, removendo solum cum manu justitiæ obstaculum.

10 Nullitas quoque objecta ex defectu citationis Archiepiscopi, seu ex ratione vacationis Sedis, quando nihil est innovandum, ad tex. *in cap. 1. & 2. ne Sede vacante, cum notis Concord.* neque in puncto juris subsistentiam habere videbatur, cum secus procederet, ubi ageretur de hujusmodi servitute inducenda, vel innovanda in ipsa Ecclesia Cathedrali, cujus Episcopus est sponsus, & Rector immediatus, atque ad eum directe, & immediate pertinet illius defensio. Secus autem in Ecclesia altera inferiori habente proprium Prælatum, seu Rectorem, quoniam hic dicitur sponsus, & Rector immediatus, quem solum citare sufficit, ex recepta conclusione, quod citandus est ille, qui est principaliter in-
teressatus, & ad quem principaliter, & directe defensio 11
pertinet, non autem ille, qui habet interesse accessorium, seu mediatum juxta receptam gloss. *in cap. ad audientiam, verbo principaliter, de præscript.* ubi communiter Scribentes, & habetur particulariter actum ad rem nostram in Conversanen. jurisdictionis *sub titul. de jurisd. disc.* 2. ubi de sustinendis judicio, seu alias gestis cum Priore, seu Commendatario, non curata omissa citatione M. Magistri, seu Religionis Hierosolymitanæ cum similibus, & eod. tit. in Marsicen. & Tirasonen. *disc.* 13. & 22.

Licet enim Episcopus dicatur interessatus in omnibus 12
Ecclesiis suæ Diœcesis, earumque legitimus defensor, juxta Jo. Andr. & cæteri communiter *in cap. auditis, de præscript.* Buratt. *decis.* 598. *nu. 6. cum seq.* Attamen id recte procedit ad effectum, ut volens admitti ad causam, & assistere defensioni, repelli non possit, neque sibi objiciatur de non interesse, eodem modo, quo habemus in Generali, seu Procuratore Generali alicujus Religionis in causis singulorum Monasteriorum, ut habetur in specie deductum in dicta Conversanen. non inde tamen resultat gesta cum proprio, & immediato Prælato, seu Rectore neglecta citatione Episcopi, seu Procuratoris generalis remanere invalida, ut latius in dicta Conversanen. ac etiam in dictis Marsicen. & in Tirasonen. *disc.* 2. 13. & 22. Ideoque cum ista esset Ecclesia Parochialis habens proprium Rectorem, qui erat idem Archipresbyter, vel Collegiata habens proprium Capitulum, cujus dictus Archipresbyter est Dignitas principalis, & caput, sufficere dicebam cum istis hujusmodi judicium legitime agitatum esse. Quodque ubi non adessent probationes, quæ dictam reintegrationem saltem juste, & probabiliter colorarent, ac excluderent collusionem, & malam fidem, tunc istis accedentibus observabam, potius tam quoad nullitatem actus, quam
quoad pœnas dicti Archipresbyteri, & aliorum intrare 13
posse terminos, seu dispositionem *Extravag. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.* cum hæc dicatur servitus in Ecclesia sub prohibita alienatione cadens, eodem modo, quo in feudis, & aliis alienari prohibitis receptum habemus imponi non posse servitutem sub alienationis prohibitione cadentem, ut de servitute in Ecclesia habetur in Alexanen. fenestræ *sub tit. de servitutibus*.

Quo vero ad alteram inspectionem in bono jure, sive 14
super meritis negotii principalis. Quando facti particulares circumstantiæ, ut infra non assisterent, Egomet scribens pro hac parte admittebam certam esse regulam negativam, quodque generaliter, & abstracte hujusmodi prærogativæ Baronibus, & Domicellis inferioribus, quamvis dignitatem, seu titulum Principum, Ducum, Marchionum, vel Comitum habentibus, de jure non competunt, juxta originalem declarationem Sacr. Congregationis Episcoporum, & Regularium in una Bojanen. de anno 1618. relatam per Barbos. *in summa Apostolicarum decis. verb. Baldachinum*, & alios modernos, & cum quo sensu inconcusse procedit Sac. Rituum Congregatio; id indefinite prohibendo, itaut species temeritatis esset contrarium de jure asserere, vel substinere.

Quamvis enim Principi tamquam præexcellenti, & 15
primo, cum dicatur esse in culmine dignitatis, & ut a reliquo populo distinguatur, hujusmodi præeminentiæ debitæ videantur, dummodo extra presbyterium, & a parte sinistra Episcopi, cujus inferior, seu minus dignus dignoscatur, juxta comparationem Solis, & Lunæ, quæ inter Ecclesiasticam, & temporalem potestatem habetur *in c. solitæ, de majoritate, & obedientia*, ex iis, quæ post Chassan. Bellug. & alios ibi deductos, plene & elaborate comprobat Alto grad. *cons.* 1. *nu.* 11. 32. 33. & 40. *& per tot. lib.* 2. ubi de hoc Throno debito

bitu in Ecclesia Principi, seu primo Magistratui Civitatis Lucen. ejus patriæ, in quo repræsentatur illa Res-
16 publica habens jura Principatus, & Imperii; ut habetur *in Lucana jurisdictionis, seu Imperii, sub tit. de jurisd. disc.* 60. & in quo casu nulla cadebat controversia super hujusmodi præeminentiæ competentia dicto Principe, seu primo Magistratu præsente, sed solum controversia erat, an eo absente teneri posset idem Thronus erectus quamvis vacuus.

17 Nihilominus id intelligitur de illis feudatariis dignitatis, qui sunt Principes, Duces, Marchiones, vel Comites per veritatem, quoniam excepto alto, seu altissimo dominio, exceptaque majori superioritate, vulgo *sovranità*, non recognoscunt Superiorem, ac habent ju-
18 ra Imperii, & Regalia majora, etiam illa legis condendæ, monetas cudendi, vectigalia imponendi, & similia. Unde merito eis convenit nomen Principis existentis in culmine dignitatis, qualis proprie dicitur qui neminem recognoscit in Superiorem, ex deductis post gloss. Ancharan. *& alios in clem. unica, de Baptismo*, per Frecc. *de subfeud. p. 2. tit. quis dicatur Princeps, n. 4. & 5.* Ut in Italia sunt Duces *Mediolani, Mutinæ, Regii, Parmæ, & Senarum*, ac erant Duces *Ferrariæ, & Urbini*, de quibus eorumque potestate habentur aliqua in *Senogallien. Castrorum, & in Comaclen. Vallium*, & in aliis *sub tit. de feudis, disc. 1. & 2.* quoniam licet aliquam habeant subjectionem Papæ, vel Imperatori investienti, cujus sunt feudatarii, attamen ob omnia jura Regalia & Imperii, maximam præeminentiam habere dicuntur, ac prærogativis Principis potiuntur, ex deductis per Mastrill. *de magistr. lib. 4. c. 3. nu. 25. & 29. cum seqq.* & Bellon. jun. *cons.* 14.

Secus autem in hujusmodi Baronibus, & feudatariis, seu domicellis inferioris ordinis omnino subordinatis, juxta distinctionem, de qua *in Civitatis Castelli sub tit. de feudis, disc.* 66. Potissime vero in Baronibus, & feudatariis Regni Neapolitani, in quo cum ipsum Regnum sit feudum, ipseque Rex feudatarius investituræ, & feudi legibus obligatus juxta ea, quæ habentur, præsertim apud Apont. *dec.* 1. Barones dicuntur potius subfeudatarii, sive subvasalli, unde merito noster Freccia intitulavit suum opus, *de subfeudis*, Dignitas vero Principis, Ducis, Marchionis, vel Comitis, quæ hujusmodi subfeudis cum tam nimia frequentia, & facilitate adjicitur, est potius impropria, & abusiva, habens solum quamdam dictæ dignitatis imaginem, seu figuram, atque inducens quasdam cæremoniales præeminentias, ad differentiam simplicium Baronum, & feudatariorum. Eodem adamussim modo, quo hodie cernitur de Archidiacono, & Archipresbytero Cathedralis, juxta deducta *in Parmen. præcedentiæ, hoc tit. disc.* 20. Itaut quoad effectum ex hujusmodi dignitatibus apud Feudistas alter effectus resultare non videatur, nisi ille individuitatis feudi, ex deductis *in Mutinen. feudorum, de Rangonis, & in Panormitana sub tit. de feudis, disc. 8. & 13.* Quia
19 tamen effectus vere ac naturaliter, & de facto neque resultat, quoniam in Lombardia, aliisque Italiæ partibus, hujusmodi feuda inferioris, & abusivæ dignitatis quamvis habitualiter dicantur individua, actualiter tamen quoad fruitionem, seu commoditatem, & exercitium de consuetudine sunt dividua, ut *in d. Mutinen.* ac etiam in *Parmen.* & in aliis *eodem tit. de feudis*: Atque in utriusque Siciliæ Regnis individuitas non resultat a dignitate, seu titulo, nam antiquitus etiam feuda titulata attento jure Longobardorum, quod erat jus commune, erant dividua, sed effecta fuerunt individua. Vel juxta unam opinionem per Constitutionem incipien. *Constitutionem divæ memor.* Vel juxta alteram per jus Francorum ex consuetudine introductum, ut habetur in eadem *Mutinen.* ac etiam *in Panormitana successionis feudorum*, & latius in decisione M. R. C. Siciliæ *in eadem Panormitana* edita impress. *sub. d. tit. de feud. in fin.* ubi ex professo, licet non sine aliqua superfluitate, de hoc agitur.

Et sic revera isti non dicuntur habere dignitatem per
20 veritatem, neque sunt veri & proprii Principes, Duces, Marchiones, vel Comites, sed solum abusive & in simplici nuncupatione: Unde propterea receptum ac absolutum est, quod disposita in Cæremonialibus, de Principibus, & Ducibus, istis non conveniant, sed solum illis per veritatem, habentibus jura Imperii, ac Regalia.

Licet enim præsertim in Regno Neapolitano, vel per Reginam Joannam II, vel per Regem Alphonsum I. Baronibus concessum fuerit merum, & mixtum Imperium, & gladii potestas, quæ prius non competebant, unde propterea aliqui Regnicolæ dicunt exinde merito animam concedentis graviter torqueri in inferno. Attamen est quoddam Imperium mere Baronale, atque ita subordinatum Regi, ejusque Tribunalibus, & Magistratibus, & potius abusivum, & improprium dici potest, restrictum ad solam cognitionem causarum civilium, criminalium, & mixtarum, absque tamen Regalibus, quæ illis feudatariis, & Baronibus non competunt.

Verum etsi hæc recte procedant, ideoque bene fundata sit dicta originalis decisio *Bojanen.* cum qua passim proceditur; Attamen in hac facti specie, ex ejus particularibus circumstantiis, contrarium probabilius dicendum videbatur, si non ad effectum hujusmodi præeminentiam explicite canonizandi, saltem ad effectum tolerandi id quod gestum est, cum ea connivencia, seu tolerantia, quæ in hac materia habetur in eadem Provincia, aliisque Regni partibus. Principaliter vero & potissime ex motivo consuetudinis fere generalis in ea provincia, ob quam dici non potest, quod hæc innovatio scandalum, vel inconveniens paritura esset in populo, unde propterea receptum habemus, quod in hac præeminentiarum, seu præcedentiarum materia fatis consuetudini defertur.

Ut enim habetur deductum *in Bargen. erectionis Cathedralis, hoc eod. tit. disc.* 6. in hac provincia duæ ad- 21
sunt Ecclesiæ Metropolitanæ, *Baren.* scilicet, & *Tranen.* in quibus non cadit hæc inspectio, cum istæ civitates non habeant Baronem, sed sint sub immediato Regis dominio, atque ut vulgo dicitur *de demanio*. Adsunt vero tresdecim Cathedrales, quarum una *Canen.* est diruta, & unita Ecclesiæ *Nazarenæ* existenti in Oppido Barolitano pariter *De demanio*, unde neque intrat dicta inspectio, quæ etiam cessat in Ecclesiis, *Bituntin. Monopolitan. & Vigilien.* utpote etiam *De demanio*, & sine Barone; In reliquis autem omnibus, nempe *Andrien. Bitetten. Conversanen. Juvenacien. Gravien. Minervien. Polianen. & Ruben.* in ipsismet Cathedralibus in cornu Epistolæ, & e conspectu Throni Episcopalis, omnes Barones, utpote Titulati habent Thronum elatum, cui quoad ornatum & fastum ut nam ille Episcopi adæquatet, non militante eadem praxi in Ecclesia *Melphicten.* quamvis illa Civitas esset etiam Baronalis, quoniam casus dedit per sæculum & ultra, illam haberi in feudum per exteros ibi non residentes.

Si ergo generaliter, etiam in ipsismet Cathedralibus, 22
& in faciem Episcoporum dicti Barones, quorum aliqui, facta, saltem legaliter, & ut juris est, comparatione, ex qualitate feudorum & vassallorum, si non sunt inferiores, dici non possunt majores, habent hujusmodi præeminentiam, quæ per S. Congreg. recte scienter toleratur; Hinc proinde non videbatur, cur adeo exorbitans videri deberet, non innovatio, sed potius reintegratio in inferiori Collegiata, & Episcopo absente; Stante præsertim dicta circumstantia, quod antiqui Domini, priusquam omnes prædicti alii Barones eamdem præeminentiam haberent, illam habebant: Et sic est jus quæsitum feudo, quod transit etiam in successorem ex plene collectis per Menoch. *consil.* 905. Franch. *decis.* 56. Rovit. *decis. 6. num. 5. & sequent.* dum non agebatur de feudo devoluto ad dominum, deindeque alteri denuo concesso, quo casu intrat inspectio, an priores prærogativæ & præeminentiæ ita per devolutionem extinctæ reviviscant necne, sed idem feudum translative in alium emptorem de assensu domini devenit, cum omnibus ejus juribus, quo casu nulla cadit dubitatio. Nil obstante tam longo non usu, Tum quia ille in facultativis non data prohibitione non attenditur, ubi præsertim ob absentiam feudatarii defuit occasio utendi. Tum etiam quia totum currentis sæculi spatium, & ultra dicendum est impeditum, & tamquam species sedis vacantis, dum hæc feuda semper steterunt sub sequestro, ut supra.

Ista sufficere videbantur ad effectum, de quo erat quæ- 23
stio; Verum in ratione discursiva rem altius assumendo dicebam, non debere videri hunc usum adeo exorbitantem, ac habentem vehementem juris resistentiam, ut aliqui opinabantur, quoniam nullibi in jure determinatum habetur, an illæ præeminentiæ, quas non dubitatur debitas esse feudatariis majoris dignitatis per veritatem, cum jure Principatus ut supra, conveniant nec ne hujusmodi feudatariis, eumdem titulum eamdemque dignitatem de facto

baben-

habentibus, cum minori tamen potestate, seu majori subordinatione & subjectione Domino directo, cum solum, rationabiliter quidem, ita declaratum fuit per Sacr. Congreg. in *d. Rojanen.* ab anno 1618. citra, ob diversitatem rationis; Et sic non adest quædam juris resistentia expressa, & positiva, quæ cessante privilegio Apostolico, vel immemorabili, vitiet quamcumque contrariam possessionem & observantiam, cum plus, vel minus circa dignitatem, vel potestatem, eam non quidem alteret, sed omnino corrumpat.

Tunc etenim dicta distinctio inter feudatarios dignitatis veros, ac abusivos in proposito intrare videretur, quando dicti feudatarii majores & dignitatis veræ, de facto hujusmodi præeminentialem concursum cum Episcopis practicarent, itaut illa comparatio Solis, & Lunæ, quæ *in d. cap. solitæ de majoritate, & obedientia* datur inter Papam tamquam supremam potestatem Ecclesiasticam, & Imperatorem tamquam supremam potestatem temporalem, & de cujus praxi in proposito Throni elati, occasione Concilii Ferrariensis, habetur apud Altograd. *d. cons. 1. n. 19.* caderet inter Episcopos, & hujusmodi Principes, seu feudatarios; At in Italia id forte non practicaretur, neque hujusmodi Principes absoluti in eorum præsentia de facili admitterent hujusmodi praxim; Et consequenter, eadem discretiva, seu proportionata comparatio, non omnino incongrue cadere videtur inter Episcopos, & hujusmodi Titulatos quamvis subditos, ac jura supremi Imperii, & Principatus non habentes, dum in alio non est practicabilis.

24 Potissime vero attento more regionis, & in Regno Neapolitano, ubi ob Episcopatuum nimiam frequentiam nimiamque paupertatem, tam in redditu, quam in territorio, ista dignitas, quamvis de jure sit magna, & quoad ordinem sit eadem, ac illa Archiepiscoporum *Colonien. Treviren. Moguntin. Salisburgien. Parisien. Toletan.* & similium; De facto tamen videtur in quadam modica existimatione; Tum ob nimiam frequentiam, & paupertatem, ut supra, unde propterea frequentius hujusmodi dignitates penes personas nimium privatæ fortunæ, & inferioris status in natalibus, literatura, & opibus esse solent; Tum etiam ob magnam subordinationem, quam discretive ad reliquas Provincias, & Mundi partes habent Sac. Congregationibus, aliisque Romanæ Curiæ Tribunalibus, ac etiam Nuncio Neapolis, ejusque Officialibus ac aliis Apostolicis Commissariis (& utinam, non etiam magnam, ipsismet Baronibus, aliisque magistratibus inferioribus,) unde propterea dici non potest adesse magnam incongruentiam, quod hujusmodi Titulati, qui ut plurimum sunt Magnates, atque de facto longe majorem sine comparatione habent potentiam, & existimationem, majoremque faciunt figuram, obtineant hanc præeminentiam, quam obtinent hujusmodi Episcopi cum istorum prælatione. Quæ tamen omnia dicebam in sola ratione discursiva, relinquendo integrum locum veritati, ac judicio S. Congregationis.

25 Ponderando in idem ea quæ ut supra insinuantur de dignitatibus Archidiaconi, & Archipresbyteri Cathedralis, quoniam hodierni Archidiaconi, & Archipresbyteri sunt tales potius abusive, utpote destituti illis jurisdictionibus & præeminentiis quas prius habebant tamquam Vicarii nati Episcoporum in temporalibus, & spiritualibus respective, ita ut sint quædem imago, & figura antiquorum Archidiaconorum, & Archipresbyterorum, *ut in Parmen. disc.* 20. & tamen quoad aliquas honorificas præeminentias, illas juxta Ecclesiarum, & regionum consuetudines adhuc retinent; Ita a pari, quamvis hujusmodi hodierni Principes, Duces, Marchiones, Comites d. Regni sint potius quædam imago, seu figura illorum Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, qui ante Regii nominis introductionem ibi aderant, vel etiam postea in ure ac figura Principum magis quam Baronum, juxta ea quæ in proposito introductionis usus feudorum, & Baronum in eodem Regno habentur *in Melevitana, seu Valentina habitus, hoc eod. tit. disc.* 32. Non tamen implicat, ut juxta regionum morem si non habent eam potentiam, & existimationem, habeant tamen aliquas dictæ prioris dignitatis reliquias, & honorificentias.

Neque in hac materia tutum est argumentum a potentia seu existimatione de facto seu majori, vel minori subordinatione alteri superiori. Quoniam si de facto facimus comparationem inter Archiepiscopos, & Episcopos Germaniæ, Hispaniæ, Galliæ, & Poloniæ, ac istos miserabiles Archiepiscopos, & Episcopos Regni Neapolitani, sive respective inter Metropolitanarum, & Cathedralium Ecclesiarum Dignitates, & Canonicos, utique de facto minor est istorum Archiepiscoporum, Episcoporum, vel Canonicorum status, & conditio comparative ad illos, quam sit hujusmodi Titulatorum comparative ad dictos feudatarios Dignitatis veræ; Et tamen eadem honorificæ præeminentiæ, ac cæremoniales tractationes, quibus dicti magni Archiepiscopi, & Episcopi, vel Dignitates, & Canonici gaudent in eorum Ecclesiis, obtinentur per istos adeo inferioris status Archiepiscopos, & Episcopos, vel Dignitates, & Canonicos in eorum Ecclesiis, quia data 26 proportione eadem est dignitas quoad hæc cæremonialia. Igitur ubi assistit mos regionis, ob quem cesset scandalum, non videtur quod urgeat tanta exorbitantia, qualem primo aspectu, & procedendo cum usu, & moribus istius partis Italiæ superioris apprehenditur, cum totum consistere videatur in usu, & moribus regionis.

ANNOT. AD DISC. XXVI.

ALia defuit occasio disputandi de hac materia, atque in ista causa exitus fuit contra Baronem, ideoque sublatum fuit baldachinum, ex eo præsertim, quod multa facti præsupposita non subsisterent.

Magnum item damnum intulit huic causæ prætensio Archipresbyteri ejusdem Oppidi, quam idem Baro, cum aliquibus violentiis fovebat, de qua habetur *sub tit. de jurisd.*

PROVINCIÆ BETHICÆ ELECTIONIS (*)

P R O

P. MAGISTRO SPINOSA.

An in Capitulo Dominicanæ Religionis, in quo ad validam electionem Dignitatum requiruntur duo vota supra medietatem, quando Electus est unus de Vocalibus; concurrentibus 58. votis ex 114. quorum unum fuerit in albo, ad electionem P. Provincialis, electio dici valeat a majori parte conclusa, ut confirmatione digna sit?

DISCURSUS POSTHUMUS VI.

CUm in insigni Dominicana Religione adeo stricte in electionibus decretum desideretur, quod nedum nominum descriptio, sed etiam quodcumque signum in schedulis prohibeatur; id autem in casu quo electio ob unum tantum votum concludatur in persona alicujus ex Vocalibus, inducere possit suspicionem, a consueta juridica cautela aperturæ schedulæ ita non superabilem, quod electus potuerit eligere seipsum:

Hinc proinde satis prudenter provisum est, quod ubi electus est absens, unde dicta suspicio cesset, unius tantum voti excessus supra medietatem, juxta juris communis dispositionem sufficiat: ubi vero est præsens, & unus ex Vocalibus, duo supra medietatem desiderentur; ut ita certum reddatur, deleto etiam eo voto quod d. suspicionis causam præbere potest, adeo electio a majori parte conclusa remaneat.

Quia vero casus aliquando præbet aliquos Vocales, vel indeterminatos, vel ex aliis motivis, in neminem concurrere, sed schedulas dare in vacuum, seu in albo, per Constitutiones Capituli, Valentiæ anni 1647. prudenter provisum est, hujusmodi vota habenda esse pro absentibus ac omnino extraneis a Capitulo, ita ut illorum nulla in numeri computatione ratio habenda sit; quæ provisio conformis est juris dispositioni, qua attenta, Vocales votum proferre nolentes habentur pro absentibus ac non congregatis in Comitiis, seu Capitulo *gl. in clem. quod circa de elect.* ubi Bonifat. *num.* 29. Navarr. Roder. & Rota *relict.*

collect. per addend. ad Buratt. *decis.* 809. *num.* 12. & Passer. *de elect. cap.* 18. *num.* 24. ubi in specie habetur mentio dict. Capituli Valentiæ anni 1647. His ita prænotatis, cum in Capitulo coadunato pro electione Provincialis Bethicæ congregati essent 114. Vocales, ex quibus unus dedit votum in albo, 58. concurrerunt in personam P. M. Spinosæ præsentis & unius ex Vocalibus, reliqui vero 55. in personam alterius pariter Vocalis & præsentis, dubitari contigit, an d. electio P. Spinosæ dici valeat a majori parte conclusa, ita ut confirmatione digna sit.

1 Affirmative respondendum videtur, quoniam Canonica electio a majori parte conclusa de jure dicitur illa, quæ habet unum votum supra medietatem; quin immo etiamsi in dimidio voto illam excedat, quia nempe ex septem Vocalibus quatuor in unum deveniant, juxta casum positum per Buratt. *d. decis.* 809. *num.* 1. & per Passerin. *de elect. d. cap.* 18. *n.* 24. & est absolutum. Unde cum delecto, ac habito pro non existente in rerum natura voto albo, Vocales essent in numero 113. hinc sequitur quod sola 57. vota de jure concluderent pro majori parte: multo magis concurrentibus votis 58. cum ita duo adsint supra medietatem, juxta id quod in electione præsentium a Constitutionibus vel consuetudine Religionis desideratur.

2 Nec alicujus momenti est unicum objectum resaltans ex decretis editis de annis 1558. & successive aliis temporibus, juxta adnotationes P. Fontanæ ad Constitutiones Ordinis *tit. de electionibus num.* 12. invalidam scilicet esse illam electionem, quæ a majori parte conclusa remaneret ob renuntiationem proprii voti ipsius electi, quo computato non adesset major pars; quoniam ita seipsum eligeret, atque suum votum non reprobatum concluderet majorem partem, ut bene idem Passerin. *dict. cap.* 18. *num.* 25. & 26. Quoniam id recte procederet quando de hoc constaret, quia nempe electus publice ejus voto renuntiasset, dum ita vocis passivæ privationem ex d. decretis incurreret; sed cum vota dentur in d. forma secretissima, id convinci non potest, & consequenter cessat objectum ex defectu applicationis, cum nemo revelaverit quisnam dederit hoc votum album, quod ab alio Vocali dari potuit; ut advertit idem Passerin. *dict. num.* 26. ubi excitato dubio, quod verisimiliter præsumi possit tale votum datum esse ab eo, cujus intererat numerum Vocalium diminui, ut ita electio remaneret conclusa pro majori parte; docte respondet hujusmodi præsumptionem non sufficere ad talem probationem delicti, pro quo imponenda veniat gravis pœna privationis vocis passivæ; ideoque solum admonet casum indigere aliqua nova provisione, ad effectum tollendi has suspiciones. Idemque est sensus d. P. Fontanæ in annotationibus ad d. decretum Capituli Valentiæ; super quo cogitent Superiores, ad quos pertinet hujusmodi novas leges & provisiones facere pro casibus futuris, non tamen exinde inferri potest ad nullitatem actus, & condemnationem ad pœnam gravem ob simplicem suspicionem.

3 Potissime, quia non solum esset ita ex simplici suspicione, seu remota præsumptione admittere probationem delicti, cum incursu gravis pœnæ ut supra, sed etiam quia esset multiplicare præsumptiones delictorum & criminum, tam in electo, quam in eligentibus contra omnia juris principia; cum delicta de jure non præsumantur, sed plene & concludenter probanda sint ad *text. in l.* 1. *cap. de dolo* cum vulgo concordant.

4 Primo enim esset præsumere d. delictum affectatæ renunciationis voti proprii in hac Religione prohibitæ, & inductivæ d. gravis pœnæ privationis vocis passivæ. Secundo alterum gravius delictum ambitus in ipso electo: & tertio tam in electo, quam in eligentibus alterum delictum magis grave tractatus & publicationis votorum extra Scrutinium; ut ita eligendus sciat quanta vota in eum concurrerent; ideoque, ut dictum est, ita suspicio poterit quidem esse justa causa, ut Superiores in futurum aliquam legem edant, nullatenus vero quod exinde ad nullitatem electionis inferri possit.

Præterea tunc ista difficultas caderet, quando electio præcise conclusa remaneret ex sola renuntiatione proprii voti, quia nempe ex 114. detracto isto voto renuntiatione, constituerent solam medietatem non concludentem; quod in præsenti cessat, dum adsunt vota 58. quæ circumscripta etiam d. renuntiatione, ac posito integro numero 114. Vocalium, adhuc concludit pro majori parte.

Nil obstante quod ista conclusio esset in uno tantum voto, quod in hac Religione, ubi electio cadit in personam unius ex Vocalibus, non sufficit, sed desideratur excessus in duobus, ut supra.

Super hoc enim advertendum est, Statuta Religionis in hoc nullatenus alterasse juris communis dispositionem, quæ intacta remanet in electionibus cadentibus in personam absentis, ut scilicet solus excessus unius voti super medietatem sufficiat: d. vero provisio super excessu duorum votorum in electione præsentis non continet novam legem particularem, juris communis alterativam, sed solum juridicam ac prudentem provisionem, ne stante omnimodo secreto Schedularum, ut supra, contingat electionem concludi ex voto electi, ita se assecurando cum voto duplicato, ut eo etiam dempto, adhuc remaneat electio conclusa a majori parte; & hæc est ratio fundamentalis hujus provisionis, quæ in præsenti cessat, quia si oppositores dicunt ipsum electum non votasse, exinde sequitur quod eo habito pro absente, adhuc electio sine sui voti computatione, & quatenus ipse non esset Vocalis, sine d. renuntiatione conclusa remaneret; & ex hoc cessat omnis difficultas. 5

Reliquæ objectiones, quæ mihi supponuntur, sunt levissimæ, nulla consideratione dignæ, ea præsertim quod prædecessor Provincialis processerit ad exclusionem aliquorum Vocalium cum solo interventu duodecim Magistrorum; quoniam objectum tollitur in specie per Passerin. *de elect. cap.* 14. *n.* 74. cum pluribus seqq. usque ad finem.

Aliæ objectiones non interventus Fratris Petri Martyris, qui gradum Magisterii obtinuerat, & P. Pontonii, qui prætendebat se esse Prædicatorem Generalem, ac Fratris Emanuelis prætendentis se esse Vocalem ob septennale munus Magistri Novitiorum de plano tolluntur ex facto, & non indigent responso Jurisconsulti. *)

PERUSINA SEDILIS, SEU SCAMNI PRO PP. S. DOMINICI PERUSIÆ CUM COMITISSA CATHARINA DE ODDIS.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Episcoporum, & Regularium, & resolutus pro PP.

Concessio sedilis in certo loco Ecclesiæ, an fieri possit per Prælatum inferiorem, sæcularibus irrevocabiliter? Et quatenus fieri possit, an censeatur personalis extinguenda cum ipsa persona, vel sit cessibilis, aut transmissibilis etiam in extraneos?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Concessiones sedilis in Ecclesia an sint revocabiles & è converso irrevocabiles, & transmissibiles? adsunt opiniones hinc inde.*
3 *De adminiculis denotantibus concessionem esse personalem.*
4 *An Prælatus inferior possit facere has concessiones?*
5 *De circumstantiis reddentibus has prærogativas, & concessiones irrevocabiles.*

D I S C. XXVII.

CUm in Ecclesiis S. Dominici Perusiæ, adinstar Urbis, & fere omnium aliarum Civitatum, quidam locus particularis destinatus esset vulgo *Ergastulum* nuncupatus, in quo Matronæ, aliæque mulieres a viris distinctæ in banchis seu sedilibus, concionibus, aliisque Divinis assisterent, casus præbuit quod Marchionissæ *Tassona* viduæ Ferrarien. in gravi ætate constitutæ ac satis qualificatæ matronæ, in prædicta Civitate domicilium eligenti, Prior & fratres dictæ Ecclesiæ, facul- 1

tatem

tatem concesserint, ex quadam singulari prærogativa, collocandi ejus banchum, seu sedile extra dictum *Ergastulum*, prope Altare majus, quod banchum in actu illud collocandi, eadem Marchionissa coram pluribus testibus, dixit Priori & fratribus donare post ejus mortem, verisimiliter ob ejus gravem ætatem brevi eventuram, cujus tamen contrarium eadem servavit, quoniam morti proxima in codicillis banchum prædictum reliquit Comitissæ Catharinæ de Oddis, quæ a Vicario generali mandatum illico obtinuit capiendi ejusdem banchi possessionem, ut de facto sequutum fuit.

Hinc proinde recurrentibus dictis PP. ad Sacr. Congregationem Episcoporum & Regularium, ejusque adhærentibus etiam aliquibus dictæ Civitatis matronis ægre ferentibus in concive illam singularem prærogativam, quam in extera, sene, & ita qualificata matrona toleraverant; Assumptaque desuper disputatione, scribens pro dictis Patribus in congressu Advocatorum desuper habito pro causæ directione, mea erat sententia quod duæ constitui deberent inspectiones (ut cæteris adhærentibus sequutum fuit,) Una scilicet circa dominium, & pertinentiam banchi materialis ratione donationis, quam dicta Marchionissa fecerat Patribus in ipso actu collocandi; Altera vero circa jus retinendi idem banchum in eo situ invitis Patribus, quamvis de dicta donatione non constaret, vel ea tamquam causa mortis revocari potuerit, itaut banchum materiale esset de dominio Comitissæ actricis.

2 Licet enim aliqui ex hujus partis defensoribus, ut strictius resecando superflua, juxta laudabilem Curiæ stylum procederetur, essent in voto negligendi primum punctum super dominio, & pertinentia banchi materialis modici, & contemptibilis valoris, cum super ea gravior caderet quæstio, an donatio esset causa mortis, vel inter vivos, dum sub mentione mortis, atque post illam, Marchionissa juxta testium depositiones donare banchum Patribus professa erat; Nihilominus mea sententia fuit, quod satis in hoc puncto insistendum esset, non quidem pro utilitate obtinendi banchum materiale, sed principaliter pro regulanda natura concessionis situs, declarandaque voluntate, tam concedentis, quam recipientis, ut scilicet aliud concedi, vel respective recipi non fuerit in utriusque partis animo, quam quoddam jus personale, cum vita recipientis extinguendum. Hinc proinde dicebam opus non esse assumere ex professo quæstionem, in qua principaliter alterius partis defensores cum copiosis allegationibus insistebant, An scilic. stante mentione mortis, donatio censenda esset potius causa mortis & revocabilis, utpote ejus substantia in tempus mortis collata, vel potius inter vivos irrevocabilis ab initio perfecta, dilata solum exequutione in tempus mortis, de qua mentio facta sit, ex plene deductis in materia post alios per Merl. *dec.* 664. alias *dec.* 9. *p.* 7. *rec.* & per Royas *dec.* 304. & habetur sæpius, actum *sub tit. de alienationibus*; Et sic non pro inducenda donatione tamquam novo contractu translativo dominii de uno in alium, sed ut dictum est, pro declaratione animi circa ipsum principalem actum concessionis situs, seu facultatis habendi dictam specialem prærogativam.

3 Et hinc resultare quoque dicebam magis planam resolutionem secundæ inspectionis, quoniam quidquid de illa esset in mero puncto juris, an scilicet ex hujusmodi concessionibus acquiratur jus irrevocabile, vel transmissibile, de quo pro affirmativa late Giovagnon. *cons.* 8. *vol.* 2. & Ciarlin. *controv.* 119. *& seqq.* ac alii relati per Dianam *part.* 10. *resol. moral. tract.* 16. *resol.* 64. ubi late dictis auctoritatibus consutatis, contrariam sententiam veriorem probat, atque ad contraria respondet; Attamen omnem dubitationem ita in præsenti cessare dicebam ex facti circumstantiis, quæ primario in causarum decisionibus attendi debent, cum per eas cessare dicatur illa ambiguitas, quæ alias in solo puncto juris & abstracte examinando articulum subesse potest.

4 Ponderanda ergo dicebam insimul & unitim, cum consueta regula, *ut singula quæ non prosunt*, *&c.* facta adminicula istam veritatem suadentia; Primo nempe jam dictum resultans ex verbis per concessionatiam in ipso actu collocandi banchum prolatis, quod brevis esse deberet fruitio dicti banchi post ejus mortem ipsis Patribus remansuri, quæ verba, ut dictum est, attendenda esse observabam, non tamquam inductiva donationis & contractuum, sed tamquam declarativa voluntatis utriusque partis super vitalitia concessione, quasi quod banchum prædictum tamquam Ecclesiasticis usibus destinatum, cessante concessione per mortem concessionariæ, de consequenti remaneret penes eamdem Ecclesiam ejusque Religiosos; Secundo ex qualitate personæ dictæ Marchionissæ; Tum quia senex, & de successore sanguinis desperata, itaut de successiva servitute verisimiliter cogitatum non sit per concedentes alias non concessuros; Tum fortius, quia erat forensis, unde non intrabant illæ æmulationis, ac dissensionum, & scandalorum rationes, quæ inter cives æqualitatem prætendentes ex hujusmodi singularibus prærogativis frequenter oriri solent.

Tertio quia juxta receptum axioma, voluntas in dubio regulanda est a potestate, quæ in inferiori Prælato locali tolerabilis videtur quoad hujusmodi benevolas honorificas concessiones ex merito personali factas personæ seni & qualificatæ modico tempore duraturas, tractumque successivum non habentes. Secus autem in perpetuis & transmissibilibus ad personas ignotas & non cognatas, cum tunc esset species servitutis ac alienationis, quæ cuicumque Prælato sine solemnitate & causa prohibita est, Multo magis istis inferioribus Prælatis localibus Religionis S. Dominici, quibus, vel sine placito Patris Generalis, vel saltem sine consensu Capituli Conventualis, aut trium Patrum discretorum nihil statuere licitum est, Donat. *in praxi rerum regular. tom.* 3 *p.* 3. *tract.* 10. *q.* 10. *num* 3. *cum seq.* Ex quibus omnibus simul junctis, omnem quæstionem cessare dicebam ex solo facto ac defectu voluntatis absque necessitate assumendi inspectionem juris; Cujus etiam solo puncto attento, adhuc probabilius videbatur, respondendum esse pro precaria, & quandocumque revocabili concessione, ut de hujusmodi concessionum qualitate plene apud Dianam *loc. cit.* ubi in specie confutantur Ciarlin. Giovagn. & cæteri, Atque hanc opinionem esse receptam per eamdem Sac. Congregat. Episcoporum, & Regularium in hac disputatione justificabam ex pluribus ejus declarationibus, quas dabam collectas per Nicolium, & hujusmodi collectores.

5 Ponderando ultra dedocta apud Dianam, quod in casu Ciarlini *dict. controv.* 119. quæstio erat inter duos privatos invicem contendentes de situ magis, vel minus digno, itaut Ecclesia non esset in causa, minusque de ejus jure, vel præjudicio ageretur, Giovagn. *autem d. cons.* 8. *vol.* 2. loquitur de possessione, quam ab antiquissimo tempore habebat in Ecclesia *Carpi* nobilissima familia *Pia*, ita retinendo aliquas reliquias antiqui dominii loci, unde plura concurrebant, quæ dictam prætensionem probabilem reddebant. Primo nempe antiquitas temporis, quæ etiam in facultativis est satis considerabilis, *ut in Majoricen. celebrationis Missarum* 28. *Junii* 1652. *&* 24. *Januar.* 1653. cor. Bichio, *decis.* 186. *&* 380. *p.* 11. *rec.* Secundo dicta circumstantia, quod hæc posset esse prærogativa retenta in signum antiqui dominii, quod ferunt hanc familiam habuisse illius loci. Et tertio quod non immutabatur qualitas personarum, neque agebatur de transferendo, vel transmittendo jus in extraneos ad diversum personarum genus; In præsenti autem agebatur de facto recenti cum nimia rationis diversitate inter ipsam concessionariam, & eos, in quos transmitti prætendebatur; Atque ita juste per Sac. Congregationem Episcoporum, & Regularium resolutum fuit.

ANNOT. AD DISC. XXVII.

DE sedili, vel scamno in Ecclesia, de quo agitur in hoc discursu, ac etiam in præcedenti, agitur etiam *in hoc tit. disc.* 44.

ROMANA INDULTI, SEU EXEMPTIONIS
PRO
PETRO MARTINEZ, SEU ARCHIEPISCOPO PANORMITANO.

Discursus, seu consilium pro veritate.

Præeminentiæ, exemptiones, aliaque privilegia competentia alicui Tribunali, ejusque officialibus, an competant illi, qui electus ad officium, antequam adimpleat adimpleri solita, atque ad Tribunal, seu Collegium admittatur, per eumdem Principem transferatur ad majus officium, seu dignitatem? Et in specie de privilegiis concessis Auditoribus Rotæ, an competant ei, qui electus Rotæ Auditor, antequam sedeat in Tribunali, creatur Episcopus?

SUMMARIUM.

1 *FActi series, & de privilegiis Auditorum Rotæ.*
2 *Gratia Papæ quando dicatur perfecta.*
3 *Princeps per concessionem dicitur transferre illico dominium, & possessionem etiam sine traditione.*
4 *Beneficium vacat per obitum provisi, licet provisio non esset effectuata.*
5 *An per aliquam clausulam gratia dicatur conditionalis, & quando conditio percutiat substantiam gratiæ.*
6 *Declaratio non continet novam dispositionem.*
7 *Conditio per legitime impeditum habetur pro impleta.*
8 *Nova dignitas superveniens non tollit privilegia competentia primæ dignitati ex hoc non possessa.*
9 *Auditores Rotæ facti Episcopi retinent privilegium Auditorum, & gaudent privilegiis etiam quoad gratias expectativas ante Auditoratum.*
10 *Declarantur conclusiones, de quibus n. 2. & 3. ut non procedant in Officiis habentibus annexam administrationem, in quibus dicitur quis Officialis ex die admissionis.*
11 *Privilegia dantur Auditoribus Rotæ in præmium laborum.*
12 *Enumerantur plures electi in Auditores Rotæ, qui tales non fuerunt, præsertim* Decius.
13 *Declaratur conclusio, de qua etiam n. 2. & 3. ut electus ad officium illico datur talis,*
14 *An sola electio, seu nominatio admissa per Papam, de facto autem non effectuata consumat turnum?*

DISC. XXVIII.

1 INter alia Indulta Apostolica Rotæ Romanæ, ejusque Auditoribus concessa, illud præsertim continetur *in Constit.* 13. Clementis VII. §. 54. quod quando ad Ecclesias promoventur, eis concedantur expeditiones Episcopatus gratis. Cum igitur Petrus Martinez ad nominationem Regis Catholici pro Corona Aragoniæ, per consuetas literas in forma Brevis electus, ac deputatus esset in Rotæ Auditorem, atque præsentatis dictis literis in Tribunali se pararet ad consuetas disputationes tam publicas, quam privatas, aliaque cœpisset adimplere, quæ ex Apostolicis Constitutionibus, vel consuetudine adimplenda sunt, priusquam ad Collegium cooptetur, atque ad votandum admittatur; Ad ejusdem Regis nominationem, creatus fuit Archiepis-
2 copus *Panormitanus*. Unde propterea orta est controversia cum Officialibus Cancellariæ, An in expeditione Bullarum dicti Archiepiscopatus gaudere deberet dicta exemptione, qua Rotæ Auditores potiuntur; Cumque idem Petrus desuper meum expetiisset consilium, una cum apud me recolendæ memoriæ Gaspare de Sobromonte, de quo habetur mentio *in Romana Bullæ Baronum, sub tit. de feudis ad materiam illius Bullæ, disc.* 73. Pro veritate respondi, magnam contra eum sentire difficultatem; Verum edita pro eo informatione more Advocati, cum qua probabam dictæ exemptionis competentiam, id causavit satis honestam concordiam eidem proficuam, solvendo emolumenta dimidiata, & forte minus.

3 Scribens igitur tamquam Advocatus ad partis opportunitatem, deducendo prius generalia, deindeque deveniendo ad specialia, Dicebam quod cum in literis Apostolicis continerentur verba perfecta officii collationem denotantia, ibi, *Te in Auditorem assumimus, eligimus, & deputamus, ac Auditorum numero, & consortio aggregamus*, ita dicebatur vere & perfecte Auditor, quoniam in dignitatibus, vel muneribus a Papa collatis, cum ab alio Superiore alter actus perficiens desiderandus, seu expectandus non sit, actus vero faciendi ab inferioribus non percutiant substantiam, seu perfectionem gratiæ; sed solum executionem, hinc sequitur quod statim gratia est perfecta, etiam solo verbo, vel signatura, quamvis literis non expeditis, *cap. cum cui, de præbend. in sexto, cap. sibi, & cap. duobus, de rescriptis pariter in sexto*, per quæ nova jura clarior redditur dispositio text. *in cap. Capitulum S. Crucis, ubi Scribentes extra de rescriptis*, Oldrad. *cons.* 180. *n.* 16. Roman. *cons.* 298. *n.* 2. Gomes. *ad regul. Cancell. de non judican. juxta formam supplicationis, q.* 1. Cassador. *dec.* 4. *n.* 2. *de caus. possess. & propriet.*

4 Papa enim, seu alter Princeps, eo ipsoquo concedit præsertim dignitates & jura incorporalia, transferre illico dicitur dominium, & possessionem absque alio actu facti, quoniam executio gratiæ importat solum ministerium facti, non autem juris, Bald. *in prælud. feud. n.* 29. *& in cap.* 1. *quid sit Investitura*, ubi etiam Isernia *n.* 2. Gabriel. *altus cumulans, de empt. & vend. conclus.* 2. *n.* 39. Rovit. *dec.* 82. *n.* 5. Rota *dec.* 664. *n.* 18. *p.* 2. *&* 85. *n.* 6. *par.* 5. *rec. in aliis.*

5 Hinc propterea receptum habemus in materia beneficiali, quod collato beneficio, seu dignitate per Papam, eo ipso quod signata & datata est supplicatio, si provisus ante literarum expeditionem, vel executionem, naturaliter, vel civiliter decedat, ex ipsius persona sequi dicitur vacatio, cum similibus.

6 Neque obstare dicebam, quod in eisdem literis contineretur clausula *servatis servari solitis*, per ablativum absolutum, qui dicitur importare conditionem; Quoniam hujusmodi conditio non percutit substantiam, & perfectionem gratiæ, sed solum executionem quoad actus facti, ideoque non reddit gratiam conditionalem, vel imperfectam; Potissime vero, ubi constat quod ea quæ servari debebant, certum implementum sortitura fuissent, si non supervenisset impedimentum ex parte ejusdem Principis illarum; Ut habemus in eadem materia beneficiali circa provisiones *in forma dignum*, continentes hujusmodi clausulas, vel similes, quoniam licet hujusmodi gratiæ importare dicantur potius mandatum de providendo, quam provisionem; Nihilominus si constet de idoneitate aliisque requisitis provisi, itaut, non ex ejus defectu, sed ex alio accidenti effectum non sortiatur, gratia reputatur ab initio pura, & perfecta, quoniam subsequens conditionis purificatio non inducit ex nunc gratiæ perfectionem, sed jure cujusdam retrotractionis declarat, & aperit id quod inerat ab initio, quamvis nobis tunc ignotum, ex deductis per Lother. *de benef. lib.* 1. *q.* 40. *num.* 189. *Majoricen. Parochialis* 2. *Julii* 1644. *coram Carillo inter suas decis.* 283. *& frequenter in aliis*, ac habetur pluries in sua materia *sub tit. de beneficiis*, recepta propositione, de qua per text. *in l. adeo, septima, ff. de acquir. rer. dominio*, quod declaratio non causat novam dispositionem, sed tantum aperit quid jam factum sit, ad instar excutientis grana a spicis, ut in eodem textu exemplificatur; Alia etiam regula accedente, ut semper conditio habeatur pro impleta, quoties per ipsum non stat quominus impleatur *l. jure civili, de cond. & demonstrat. l. hac venditio, ff. de contrahen. empt. cum Concord.* per Lother. *de re benef. l.* 3. *q.* 14. *n.* 54.

7 Descendendo autem ad specialia, deducebam dispositionem text. *in l. eos, tertia, Cod. de Dignitat. l.* 12. ubi quod majoris dignitatis supervenientia nulli debet circa prioris dignitatis privilegia præjudicium inferre, & concordant textus *in l. eos, C. de excusat. munerum, & l. jubemur, Cod. de proxim. sacr. scrin. lib.* 10. utrobique Scribentes, de quibus Apont. *de potestate Proregis, tit. de elect. officialium, §.* 8, *a n.* 1. *cum duobus sequent.*

Et

Et in specie quod officialis ad unum officium electus, si vel ob assumptionem ad aliud munus, vel ob assistentiam apud eundem Principem faciendam adimplere non potuit servari solita pro actuali admissione, habeatur pro admisso usque ab initio, quoties constat de aptitudine, seu habilitate adimplendi, Frecc. *de subfeud. lib. 2. tit. quis dicatur Dux, ex nu.* 60. Fab. de Ann. *consil.* 42. *n.* 18. *cum seqq.*

8 Et magis in specie deducebam authoritatem Staphilei *de literis gratia & justitiæ, seu de gratiis expectativis, versic. restat postremo*, ubi agendo de prærogativis expectantium, notat in specie Auditorum Rotæ, quod facti Episcopi retinent privilegia, & prærogativas Auditorum; Quod etiam dicunt Gomesius *ad regul. Cancell. expectativa super §. fin.* & Mandos. *in tract. de privileg. ad instar, glos.* 7. *n.* 31. Atque ex Gemin. *cons.* 113. notat quod Auditor Rotæ gaudet prærogativis Auditorum, etiam quoad gratias expectativas obtentas ante Auditorarum, quoties vacatio, seu effectuatio sequitur post illum obtentum.

9 Neque dubitandum dicebam de certitudine futuri implementi, quatenus evocatio ad majus munus non supervenisset, quoniam longe majora adimplenda sunt pro Episcopatu, tam circa examen super litteratura, quam circa mores aliaque requisita, dum desuper efformatur processus canonizandus cum bino examine in pleno Consistorio, cum agatur de actu majoris status & perfectionis.

10 His tamen non obstantibus reflectendo ad veritatem, valde dubitabam de subsistentia prætensionis, unde propterea requirentibus, insinuata difficultate, consului concordiam eo meliori modo, quo esset possibile; Quoniam præmissæ conclusiones recte procedunt in beneficialibus, sive etiam in officiis & dignitatibus non habentibus annexam administrationem, Secus autem in officiis justitiæ exercitium, ac administrationem annexam habentibus. In his enim ad perfectionem, tria copulative requiruntur, electio scilicet, acceptatio, & ingressus admissio, ad communiter notata per Bart. *& alios per ipsum text. in l. publici.*, *ff. de condit. & demonstr.* Ideoque non sufficit sola offici cessatio ad obtinendas prerogativas, privilegia, præeminentias, aliaque jura ratione officii competentia; sed prædictis solemnitatibus, aliisque de jure, vel de consuetudine adimpleri debendis, præsertim prævia juramenti præstatione, requiritur actualis admisso, ex qua, tamquam ex nunc ille vere dicitur officialis, cui competant officii fructus & emolumenta, inter quæ numerantur etiam prærogativæ & præeminentiæ, ac hujusmodi exemptiones & similia, juxta notabilem theor. Bald. *in l. sed & milites, §. fin. ff. de excus. tutor.* per illum text. ubi in finalibus verbis clare probare videtur, & Baldum sequuntur Paris. de Puteo *de Syndicatu. vers. electio officialium* 3. *in principio*, Boer. *dec.* 150. *num.* 6. *& sequen.* Frecc. *de subfeud. lib.* 2. *tit. quis dicatur Dux, n.* 51. Fab. de Anna *cons.* 42. *n.* 12. *& sequen.* Rovit. *in prag.* 5. de Baron. *n.* 11. Marcian. *disput.* 47. *n* 20. *& sequen.* Sanfel. *dec.* 269. *n.* 2. Franch. *dec.* 62. *per tot.* Capyc. Latr. *dec.* 154. *n.* 30. bene Constantius *in l.* 1. *Cod. de Consulibus, lib.* 12 *n.* 26. *& seqq.*

Duplici quoque alia ratione accedente; Primo scilicet, quod Auditoribus concedunt hujusmodi privilegia, istud præsertim, de quo agebatur, tamquam familiaribus ipsius Papæ, qui eos non agnoscit in tales, quamvis literas lectionis, seu deputationis concesserit, dando partem panis & vini & quamdam annuam recognitionem scutorum centum aurj, ac dando locum in Capella, nisi postquam servatis omnibus servandis admissi, seu in Collegium cooptati sunt; Ergo clara ejusdem Principis voluntas, quam initio habuit solum destinandi, dilato tamen effectu post impletas conditiones, in quibus deficere potest ob ejus pos-
11 sibilem reprobationem; Et secundo quia hujusmodi privilegia dantur Auditoribus intuitu laborum, quos in audiendis & decidendis causis substinent, ut patet ex eadem *Constitutione* Clementis VIII. §. 7. unde cum nec actu, nec habitu iste aliquem habuerit laborem, omnino cessare videbatur ratio inductiva privilegii; Ita etiam comprobante effectu, seu observantia, quoniam eo medio tempore, inter exhibitionem literarum Apostolicarum deputationis, & cooptationem in Collegium, quod est notabile plurium mensium, hujusmodi sic electi per ipsiusmet Tribunal ejusque Auditores tractantur tamquam simplices Advocati, quorum habitum gestant quoties non essent alias Signaturæ Refarendarii, nullum habent Auditorum Rotæ tractatum, vel prærogativam.

Hine proinde de facto habemus, quod Philippus Decius, Franciscus Remolinus, Antonius de Parma, Joannes Rosseus & alii, quamvis per Papam electi in Rotæ Auditores, quia tamen, vel morte præventi, vel ad alia munia translati, seu ex aliis accidentibus de facto admissi, & in Collegium cooptati non fuerunt; idcirco pro talibus non reputantur, ut patet apud Rubeum *tom.* 2. *singul. fol.* 5. *post. n.* 54. & Cantalamajum *in syntaxi Auditorum Rota impress. post Indicem decisionum n.* 174. *&* 321. *fol.* 25. *&* 28.

Ea verò, quæ ut supra ex Freceia, Fab. de Ann. & 12
aliis habentur de regula justi impedimenti resultantis ex facto, vel servitio Principis, Sive de præjudicio non causando ex majori superventa dignitate, percutere videntur punctum præcedentiæ, sive antiquitatis inter ipsos Officiales, vel similes præeminentias honorificas tantum, tamquam simplices reliquias primæ dignitatis, quæ absque proprio facto, vel culpa, sed ex facto ipsius
Principis ad aliud munus evocantis de facto & in exer- 13
citio obtenta non fuerit, cum similibus; Secus autem quoad hujusmodi exemptiones, quæ important fructum, & emolumenta ipsius officii assequendi ratione actualitatis & exercitii, quod præsupponit etiam Staphil. *ubi supra*, quod scilicet sit jam de facto Auditor, cui Episcopatus superveniat, seu alias postquam est talis, purificetur gratia expectativa.

Audivi etiam occasione istius casus, in curia Regis Catholici dubitatum esse, & stante quod iste locus in Rota pertinens ad Coronam Aragoniæ obtinetur per turnum per nationales Regnorum Aragoniæ, & Valentiæ, ac Principatus Cataloniæ (neglectis tamen juxta infelicem conditionem Italorum, Regnis Siciliæ ultra & citra, quamvis æque ad eamdem Coronam pertineant) An ista provisio consumpsisset necne turnum? Et credo affirmative resolutum fuisse, & quidem rationabiliter; Tum quia in ea Curia, & ad effectum hujus turni resultantis a privilegio Regio, seu illorum subditorum Concordatis, spectatur factum ipsius Regis in eligendo, seu nominando, dum nominatio per Papam jam admissa fuit; Tum
etiam quia in Beneficialibus, vel similibus, talis est 14
regula, quod scilicet provisio quamvis per actualem possessionem non effectuata consumit turnum ex iis, quæ in proposito turni inter plures Religiones insimul unitas, vel inter ejusdem Religionis Provincias, seu nationes habentur *in Romana, seu Vallis Umbrosa turni, sub tit. de Regalibus.*

ANNOTAT. AD DISC. XXVIII.

Super contentis in hoc discursu, & ad ejus materiam videri poterunt aliqua, *disc.* 32. *in Relat. Curia*, ubi de Auditorio Rotæ.

MAJORICENSIS JURIS CANENSIS (*)

P R O

MAGISTRO CAPELLÆ ECCLESIÆ CATHEDRALIS

CUM EPISCOPO MAJORICENSIS.

An in concernentibus pompam funebrem, non de necessitate Ritus Ecclesiastici, sed solum ad majorem honorificentiam defuncti; & similiter in Solemnitatibus mere voluntariis ex devotione a partibus celebrandis, quæ alias juxta Ritum generalem Ecclesiæ, vel ejus particularem consuetudinem non celebrarentur, Parochus, vel Rector possit obbligare, ut nonnisi proprii Cantores Musicam facere debeant Cantores, & Magistri Capellæ nullum in Ecclesia habent Officium, vel Beneficium in Titulum: quantum differant a Cantoribus, vel Primiceriis, qui sunt in Capitulis Cathedralium, vel Collegiatarum.

DISCURSUS POSTHUMUS VII.

IN Civitate Majoricæ, ultra Capellam Musicæ Ecclesiæ Cathedralis, adest alia Capella Musicæ, Extravagans nuncupata, quæ cum acceptata fuerit sub protectione Ecclesiæ Parochialis S. Eulaliæ, a Communi Presbyterorum d. Ecclesiæ, visum est Ordinario Majoricensi decernere, ut in d. Ecclesia S. Eulaliæ, ac in ejus Suffraganeis imposterum non admitteretur alia Musica, quam d. Capellæ extravagantis ad canendum in Festivitatibus, & Funeralibus.

Contradicentibus tamen d. decreto tum Communi Presbyterorum d. Ecclesiæ, in cujus facultate semper fuit pro libito vocare ad canendum, vel unam, vel alteram Capellam, tum Protectoribus Capellæ Musicæ Ecclesiæ Cathedralis, cujus præeminentiæ prerogativæ detrahitur, dictus Ordinarius reformando suum Decretum statuit, ut in Festivitatibus & Funeralibus, voluntarie celebrandis in d. Ecclesiæ S. Eulaliæ & in ejus Suffraganeis, liberum sit unicuique vocare Capellam Musicæ Cathedralis, firmis in reliquo remanentibus præeminentiis Capellæ Extravagantis in festivitatibus propriis d. Ecclesiæ, & in funeralibus ibidem de necessitate faciendis.

Huic reformationi non acquiescentes Presbyteri d. Ecclesiæ S. Eulaliæ, & Protectores Capellæ Musicæ Ecclesiæ Cathedralis, interposita Appellatione coram Potente, datum fuit dubium, quod credimus affirmative resolvendum, posthabita prohibitione Ordinarii Majoricensis.

1 Et quatenus pertinet ad primam inspectionem Funeralium, jus Parochiale, seu jurisdictio & præeminentia Parochi consistit in associatione cadaveris cum stola vel alio insigni, denotante ejus jurisdictionem & præeminentiam, nec non in faciendo officium super ipso cadavere juxta Rituale Ecclesiasticum, ex plene deductis in Alexandrina Funeralium coram Merlino *inter suas decis. n.* 480. & in Romana Juriumfuneralium 4. Julii 1651. cor. Zarata, impressa *dec.* 348. *p. 2. recent. n. 1. cum seqq. & per tot.* ubi allegantur Barbosa, Lavorius, Gratianus, & ceteri de materia agentes.

Alia vero concernunt pompam funebrem & quæ
2 non de necessitate in cujuscumque Christiani Catholici ex Ritu Ecclesiastico, sepultura adhibenda sunt, sed solum ad majorem honorificentiam defuncti, vel hæredum, seu coniunctorum consolationem; & hæc fuet extra jus Parochiale, utpote mere voluntaria.

Illaque sunt duplicis generis, seu qualitatis conside-
3 rari solitæ per D.D. ad effectum an cadant nec ne sub statutis reformatoriis, aliisque decretis, & provisionibus laicorum: alia enim sunt concernentia Spiritualitatem, vel Spiritualitati annexa, utpote concernentia refrigerium animæ defuncti, vel cultum Divinum, ut sunt major vel minor numerus missarum & clericorum secularium & regularium; alia vero fuet concernentia meram pompam mundanam, ut sunt vestes lugubres, culcitræ pomposæ, & similia, remanente solum quæstione in cereis, faculis, & candelis, an fiet de prima vel secunda specie.

Ista vero inspectio cadit solum ad effectum jurisdi-
4 ctionis & potestatis sæcularis, an scilicet Principes & potestates seculares desuper statuere possint, ut id concedatur in secunda specie, non autem in prima, juxta celebre Singulare 358. Romani, de quo Marta, Sebastianus Medices, & ceteri relati per Bellett. *disquis. clerical. tit. de exempt. clericals a statut.* §. 3. *num* 178. & Rota in Romana Pecuniaria 22. Junii 1657. §. *penult.* coram Decano: sed in hoc concordant, quod utpote mere voluntaria, sunt extra jus Parochiale, cujus essentiale requisitum consistit in mutua seu reciproca necessitate Parochianorum, ex deductis per Gregorium, & add. *dec.* 108. & 387. & consequenter nulla subesse videtur ratio, cur in partium libertate repositum esse non debeat convocare Musicos sibi gratos & placitos, eodem modo quo in partium libertate positum est convocare clericos seculares vel regulares sibi placitos, absque eo quod Parochus possit se opponere; nec non adhibere majorem vel minorem numerum cereorum & candelarum, atque magis vel minus pomposas culcitras cum similibus juxta declarationes S. Congregationis relatas per Barbosam *de Parocho p.* 3. *cap.* 26. *n.* 17. *& seq. & in collectan. ad Concil. Trid. sess.* 25. *de reform. cap.* 13. *n.* 20. *cum seqq.* quoniam, ut in his terminis advertitur per Riccium *decis.* 124. *part.* 3. sufficit ut non sit alias expresse in jure cautum, ut respondendum sit pro libertate, & pro excludenda servitute, quæ in dubio non præsumitur; neque subintelligenda est, nisi ubi ita disponatur.

Idemque in omnibus ex eisdem rationibus dicendum venit in secunda inspectione circa solemnitates mere voluntarias ex devotione a partibus celebrandas, & quæ alias extra ritum generalem, vel particularem Ecclesiæ consuetudinem non celebrarentur; quia tunc nullum inducitur Ecclesiæ præjudicium, vel servitus, sed potius favor, & major cultus.

Tunc enim rationabiliter Parochus, vel quicumque 5
alius Ecclesiæ Rector posset se opponere, ac prætendere, quod nonnisi proprii Cantores Musicam facere debeant, quando agitur de solemnitatibus, quæ ex ritu generali, vel ex consuetudine particulari debent in ea Ecclesia celebrari, ut sunt exempli gratia Solemnitates Nativitatis, & Resurrectionis D. N. Pentecostes, Corporis Christi, Sancti Tutelaris & Patroni, & similes; quia si aliqua Confraternitas laicalis, vel alter privatus ex pietate & devotione majorem cultum adhibere velit, atque majorem solemnitatem augere, id fieri debet cum consensu & voluntate Parochi, seu Rectoris, quia ad istum ratione officii & Prælaturæ principaliter pertinet talem solemnitatem celebrare, ideoque accessorium regulari debet a principali: sed ubi hæc ratio cessat, altera non videtur militare, nisi illa quæ resultaret ab antiqua & legitime præscripta consuetudine, quæ in plerisque partibus viget, & quæ in præsenti prætendi non potest, dum agitur de introductione recentissima hujus Magistri Capellæ Ecclesiæ Parochialis.

Cantores enim, & Magistri Capellæ nullum in Ec- 6
clesia habent officium vel beneficium in titulum, unde propterea prætendere possint illud Ministerium sibi ratione officii competere privative ad alios, ut sunt illi Cantores & Primicerii, qui sunt in Capitulis Cathedralium, vel Collegiatarum tamquam dignitates vel Canonici, hanc nuncupationem habentes pro functionibus Chori; quoniam sunt nudi famuli conductitii, amovibiles ad nutum eos conducentium, ut in specie de Organistis, & Musicis habetur apud Carillum *decis.* 96. Igitur Dominus præcipere potest, quod in concernentibus suum servitium alii non adhibeantur famuli, nisi illi quos *ipse conduxit*; non autem quod alii cogi debeant pro concernentibus suum servitium adhibere suos famulos & conductitios: & consequenter in solemnitatibus & functionibus ex ritu generali, vel consuetudine particulari necessariis, & quæ principaliter fiunt per ipsum Rectorem, vel Prælatum, ipse statuere potest ut a propriis Organistis, & Cantoribus solemnitas celebrari debeat, non autem in solemnitatibus ab Ecclesiastico ritu non devientibus, & ab Ecclesia laudatis, vel non prohibitis, quas privati ex devotione, & voluntarie suo sumptu celebrant; & hæc mihi videtur veritas. *)

PAMPILONEN. DECIMARUM DE TAFFALLA
PRO COLLEGIO SOCIETATIS JESU PAMPILONÆ
CUM CAPITULO DE TAFFALIA.

Casus decisus per Rotam pro Collegio.

An antiquæ præeminentiæ, prærogativæ, aliaque privilegia competentia alicui Regno, Provinciæ, vel civitati, cesset per unionem, seu annexionem alteri Regno, Provinciæ, vel Civitati respective, vel potius hoc non obstante duret, & in priori statu perseveret? Et in specie, an sub nomine Regnorum Castellæ, & Legionis veniat Regnum Navarræ illi Coronæ annexum?

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Actis series.*
2 *Resolutio causa.*
3 *Canonizantur privilegia Societatis Jesu super exemptione a decimis.*
4 *De effectu unionis subjectiva.*
5 *Chronistis & Geographis est deferendum circa situationem, & divisionem Regnorum, & Provinciarum.*
6 *Attendendum non est tempus antiquum, sed status de tempore facta legis.*
7 *Sub nomine Regis Hispaniarum veniunt etiam Regna & Principatus extra Hispanias.*
8 *A finibus temporalibus non infertur ad spirituales, & e contra.*
9 *De effectibus resultantibus ab una, vel altera specie unionis æque principalis, vel subjectiva.*
10 *An leges edita pro uno Regno servanda sint in Provincia, vel parte de novo audita?*
11 *Unio in dubio præsumitur æque principalis.*
12 *Habens pro se regulam, seu præsumptionem juris habet intentionem fundatam, donec probetur limitatio.*
13 *De pluribus demonstrationibus, quod unio Regni Navarra esset æque principaliter.*
14 *De distinctione Coronarum Hispania Regis.*
15 *Respondetur ad argumenta contraria.*

DISC. XXIX.

1 REnuentibus Episcopis, Capitulis, & Parochis Regnorum Castellæ, & Legionis admittere observantiam privilegiorum per Sedem Apostolicam concessorum Societati Jesu super exemptione decimarum, & de quibus privilegiis frequenter habetur actum in Rota, ejusque decisionibus, magna desuper orta fuit controversia, quæ demum concorditer remissa fuit ad Summum Pontificem Clementem VIII. qui eam ut sibi expedire videretur, decideret, vel componeret; Cumque post longas, ac maturas discussiones, dictus Pontifex morte præventus id perficere non potuisset, perfecit in ejus brevissimo Principatu Leo XI. successor, statuendo per quamdam mediam viam, quod de bonis jam acquisitis sola vigesima solvi deberet, de acquirendis vero integra decima prout de jure, atque, in motu proprio desuper expedito & recensito *dec.* 101. *in principio par.* 10. *recent.* enunciantur solum Regna *Castella & Legionis*; Cum autem per Sedem Apostolicam sub Julio II. privati fuissent Joannes & Catharina Regno Navarræ, illudque concessum *Regi Ferdinando Aragonensi Catholico* nuncupato, qui illud conquisitum univit Coronæ dictorum Regnorum *Castellæ, & Legionis*, spectanti ad Joannam filiam & Carolum ex eadem Joanna nepotem, qui postea fuit gloriosus Imperator Carolus V. Atque ob supervenientes Regni provisiones super hujusmodi Regnorum nationalium promiscua participatione in officiis & beneficiis, exincreretur quædam omnimoda connexio, præsertim vero congregatio cleri, quæ in Curia *Matriti* habetur in omnibus fere negotiis ex omnibus dictis Regnis, eorumque annexis pariformiter constitueretur; Hinc proinde Capitulum *de Tassalla* prætendere cœpit ad formam *dicta Leonina* determinationis exigere decimas ex bonis a Collegio Pampilonen. in eo territorio possessis, atque post plures actus in partibus sequutos, commissa per Sanctissimum causa in Rota coram Albergato, datoque dubio *de cujus bono jure constaret*, sub die 23. Martii 1667. ad favorem Collegii prodiit resolutio, sub dicto scilicet *Leonino* Indulto, utpote loquente de Regnis Castellæ & Legionis, non venire hoc Regnum Navarræ, utpote diversum remanens proinde extra Indultum, sub generalitate privilegiorum exemptivorum.

2 Quamvis autem hujusmodi controversia decimalem materiam percuteret, nihilominus in binis disputationibus desuper habitis actum non fuit de aliqua quæstione super ea peculiari materia cadente, sed præsuppositis, tam
3 *dicta Leonina* determinatione utpote in praxi & usu recepta in dictis *Castella & Legionis* Regnis, eorumque annexis quam etiam generaliter dictis privilegiis exemptivis sæpius per Rotam canonizatis præsertim *dec.* 508. *part.* 5. *dec.* 44. 101. & 197. *p.* 7. 229. *n.* 1. *par.* 8. & 276. *n.* 3. *par.* 11. *recent.* Sola quæstio fuit, An sub nomine dictorum Regnorum *Castella & Legionis*, de quibus dictæ literæ Leonis XI. loquuntur, veniret ob dictam unionem istud Regnum *Navarra* tamquam annexum; Vel potius staret de per se independenter, itaut sub hoc nomine non veniret, sed priores præeminentias, ac jurisdictiones & statum retineret, ac si unio facta non esset, vel e contra.

Super hoc igitur puncto, scribentes pro Capitulo, ad probandam hujusmodi subjectivam ac omnimodam unionem, ex qua resultaret dictus effectus, ut sub nomine dictorum Regnorum, istud quoque in proposito veniret tamquam membrum, seu de pertinentiis, (ut data unione subjectiva, certum esset venire, juxta propositionem in beneficialibus frequentem, & receptissimam, quod unita amittunt priorem essentiam & nomen, ac efficiuntur prædium illius, cui facta est unio quod occasione unionis æque principalis plurium cathedralium, tamquam absolutum admittitur *in Ampurien. & Civitaten. hoc eodem titul. disc.* 7.) plura deducebant fundamenta. 4

Primo anthoritatem plurium chronistarum, ac geographorum distinguentium Monarchiam Hispanicam, seu Regis Catholici in tres Coronas, cuilibet attribuentem Regna, Provincias, & Principatus annexos, sub ista Castellæ situantes *Navarram*, eodem modo quo *Granatam*, *Andalusiam*, *Mursiam*, & *Galitiam*, quæ ad hunc effectum præcisum veniunt sub dicto motu proprio *Leonis*, ut de Civitatibus & Diœcesibus *Corduben. & Hispalen.* habetur *dec.* 44. 103. & 193. *par.* 7. *rec.* His autem geographicis ac chronistis super divisione & situatione Regnorum, & Provinciarum, Civitatum, & Diœcesum deferendum esse plene firmatur, cæteris ibidem allegatis *in Romana Canonicatus* 10. *Decembris* 1655. *coram Priolo*, ubi occasione agendi, an quædam Civitas, vel locus esset in Illyrico ad effectum capacitatis Canonicatuum S. Hieronymi Illyricorum Urbis, magistraliter de hac materia geographica agitur. 5

Subjungendo attendendum non esse statum, seu situationem antiquam, sed præsentem, de tempore scilicet, quo lex, vel alia dispositio prodiit, quia censetur legislatorem, seu alium disponentem ad illud tempus respexisse, Bald. *consil.* 407. *num.* 14. *lib.* 1. Surd. *cons.* 313. *num.* 87. & 454. *num.* 18. & 19. Gonzal. *ad regul.* 8. *glos.* 12. *num.* 68. & *glos.* 13. *num.* 62. Penia *dec.* 623. *n.* 26. cum aliis in eadem *Romana Canonicatus coram Priolo*. 6

Secundo quod postquam Rex Catholicus d. unionem & incorporationem fecit, ita dicebant istud Regnum effectum esse membrum, seu prædium aliorum juxta dictas receptas propositiones Beneficialistarum, quoties agitur de unione subjectiva & per incorporationem magnum fundamentum constituendo in verbo *Incorporamus* Deducendo etiam firmata apud Marc. *dec.* 59. & *dec.* 743. *n.* 3. & 4. *par.* 4. *rec. tom.* 3. ut sub nomine Regis Hispaniarum veniant etiam alia Regna, quamvis extra Hispanias existentia ratione annexionis. 7

Tertio quod ubi etiam quoad divisionem politicam & jurisdictionalem in temporalibus de hoc dubitari posset, adhuc tamen dicebant id attendendum non esse, ex frequenti pariter & recepta propositione cum copiosissimis allegationibus comprobata, de qua *in Toletana jurisdictionis, disc.* 1. & *in aliis sub tit. de jurisdictione* frequenter, quod scilicet a finibus spiritualibus non infertur ad temporales, & e contra; Unde cum ista Ecclesia *Pampilonensi* esset sub Provincia *Burgen.* quæ est ex dictis Regnis, ita dicebant cessare omnem difficultatem. 8

Quarto demum satis insistebant in observantia in omnibus optima interprete; Tum quia dicta alia Regna *Mursiæ*, *Galitiæ*, *Granatæ*, & *Andalusiæ* eodem jure vivunt; Tum etiam quia Congregatio cleri habetur ita in Oppido *Matriti* occasione onerum, præsertim illius subsidii excusati, ac alterius *De los Milenes* aliorumque negotiorum, quamvis sub nomine dictorum Regnorum *Castella & Legionis*, constituta quoque est de clero hujus Regni *Navarra*. 9

Hiis tamen non obstantibus, cum sensu etiam veritatis, scribendo pro dicto Collegio, contrarium dicebam probabilius, unde propterea dicta resolutio justa beneque fundata visa est; Non controvertebatur enim in puncto juris

per Scribentes hinc inde veritas supradictæ distinctionis inter unionem æque principaliter ac subjectivam; Prout etiam concorditer præsupponebantur hinc inde effectus ex una, vel altera unionis specie resultantes, utpote in conclusionibus receptissimis & planis, quod scilicet ubi unio est accessoria, seu subjectiva, res unita amittit suum nomen & essentiam, ac efficitur membrum, seu prædium, adinstar alluvionis, seu fluminis intrantis in mare affomentis naturam ipsius maris extincto flumine cum similibus, E converso autem ubi est æque principaliter, retinet eamdem naturam & statum, tam quoad nomen, quam leges, privilegia, & omnia alia, itaut quodlibet corpus stet de per se non admixtum cum altero, neque de ejus natura participans, ac si facta non esset unio, quæ solum importare dicitur quamdam communionem, seu societatem in ordine ad Rectorem, sub cujus tutela, seu administratione plures personæ, seu plura corpora intellectualia commissa sunt; Adinstar illius, qui esset tutor duorum pupillorum, quorum quilibet haberet suum separatum patrimonium; Seu illius
10 (ubi id est practicabile) qui esset vir plurium muliarum cum similibus, juxta distinctionem, de qua *in dicta Amparien. & Civitaten. hoc eod. titul. discurs.* 7. occasione unionis æque principalis plurium Cathedralium, & occasione articuli; An leges unius Regni, vel Provinciæ locum habeant in altero Regno, vel Provincia addita, seu per eumdem Principem quæsita? habetur *in Urbinaten. prædii, sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum, disc.* 83. juxta celebrem traditionem glos. & Bartol. *in leg. 3. ff. de officio Præsid.* ubi de Rege Angliæ, qui etiam est Dux Vasconiæ, quod in hoc Ducatu reputatur tamquam Dux non tamquam Rex; Ad quod conferunt quæ habentur in *Tirasonen. jurisdictionis, & in Amalphitana, sub tit de jurisdictione* 21. & 22. de Episcopo considerando tamquam Rectore, seu Prælato inferiori, cum similibus.

11 Quare præsupposita ista theorica tamquam certa & incontrovertibili, punctus erat in applicatione, & an in una, vel altera dictæ distinctionis parte versaremur, an scilicet hæc unio facta esset dictis Regnis accessorie, seu subjective per viam alluvionis, seu additamenti, vel potius æque principaliter, & per viam communionis, seu societatis sub uno Rege, seu sub una Corona?

12 Omnino autem verius dicebam illam esse juxta hanc secundam partem ex pluribus clare demonstrationibus pressus suffocantibus ea, quæ pro diversa unionis specie ut supra deducebantur; Primo scilicet ex juris præsumptione, quæ unioni æque principaliter potius quam accessorie, seu subjective assistit, ex deductis per Mandos. [illegible] 27. Cavaler. decis. 330. *cum aliis in dicta Amparien. & Civitaten. hoc tit. disc.* 7. Magnus autem videtur effectus hujus præsumptionis & regulam constituentis; Tum quia transfert onus in alteram partem probandi contrarium, itaut alias fundata dicatur intentio allegantis regulam, non probata limitatione. Mantic. decis. 151. *part.* 4. Franch. *decis.* 197. Barbos. *axiom.* 18. Tum etiam quia ut præterea frequenter habetur *sub tit. de* [illegible] *m.* multum id confert ad ponderantiam probationum seu adminiculorum, & conjecturarum hinc inde collectarum, quoniam ubi probationes limitationis non sunt concludentes ac plusquam præponderantes, illis inter eas conquassatis, seu debilitatis, firma remanet intentio habentis pro se regulam, seu præsumptionem.

13 Secundo quia id evidenter probari videbatur ad literam ex ipso instrumento unionis; Cum enim tunc omnino separatæ essent hujusmodi Coronæ *Castellæ*, & *Aragoniæ*, itaut constituta adhuc non esset Hispanica Monarchia, dum Rex *Ferdinandus* cognomento *Catholicus* jure proprio regebat & possidebat Coronam Aragoniæ, administrabat vero alteram Coronam *Castellæ* tamquam pater & legitimus administrator Joannæ ejus filiæ, ad quam ex materna successione dicta Corona pertinebat; Idcirco cum utraque potentia hoc Regno ea Apostolica concessione conquisito, ex prudentialibus motivis, sub narrativa amoris erga dictam Joannam filiam, & Carolum ex eadem Joanna nepotem, sequuta ejus morte, unire, & incorporare processus est, non ipsis Regnis,
14 sed Coronæ, quæ licet ad distinctionem alterius Coronæ Aragoniæ, tunc nuncupationem sumeret a Regno Castellæ, attamen hoc est quoddam genus generale complexivum plurium generum subalternorum, seu plurium specierum inter se omnino distinctarum; ut docet praxis alterius Coronæ Aragoniæ ita nuncupatæ ab eo Regno tamquam antiquiori, seu in quo Rex residentiam habere consuevit, quoniam complectitur Regna omnino diversa, *Aragoniæ, Valentiæ, utriusque Siciliæ ultra & citra Pharum, Sardiniæ, Majoricæ, & Hyerusalem*, necnon *Principatum Cataloniæ*, in quibus omnibus idem Rex discretive consideratur tamquam Princeps diversus sub diversis legibus & moribus, ac sub diversis acquisitionum titulis; Et sic aliud est unire Coronæ, aliud vero est unire alicui ex Regnis sub eadem Corona existentibus, atque in hoc versabatur æquivocum scribentium in contrarium.

Tertio quia mortuo dicto *Ferdinando*, *Carolus V.* qui 15
adhuc vivente *Joanna* matre vidua, utpote aliquam mentis infirmitatem patiente, administrabat, ac pro Rege se gerebat, in juramento præstito occasione adeptionis possessionis hujus Regni, expresse promisit, quod Regnum prædictum, non obstante dicta unione remaneret de per se, ab aliis Regnis omnino independens, & sicuti prius esse consuevit cum propriis legibus, Foris, Tribunalibus, Prorege, Consilio, monetis, & aliis quibuscumque omnimodam separationem & independentiam denotantibus, unde propterea intrabat vulgaris regula textus *in l. ille aut ille, ff. de legat.* 3. quod in claris non intrant argumenta. Et quarto demum evidentius id comprobabat subsequuta observantia, tam circa dictam continuationem proprii & separati Proregis, cum propriis ac independentibus Consilio, & Magistratibus, legibus, Foris, privilegiis, monetis, & aliis; Sed etiam clarius ex diversa intitulatione, quoniam Ego præsertim scribendo in causa observabam, quod Philippus dicti Caroli filius, qui respectu dictorum aliorum Regnorum hujus Coronæ Castellæ, prout etiam alterius Coronæ Aragoniæ, ac reliquæ Monarchiæ nuncupabatur *Secundus*; in legibus aliisque actibus hujus Regni nuncupatur *Quartus*; & sic successive Philippus *Tertius* ejus filius nuncupatur *Quintus*, unde erat demonstratio manifesta omnimodæ diversitatis.

Argumenta vero ut supra in contrarium deducta nullius ponderis videbantur, Primum enim resultans ex assertionibus Chronistarum, seu Geographorum omnino convincebatur fallax, seu æquivocum; Isti enim has distinctiones non callentes, referunt solum ea, quæ facti sunt, circa distinctionem Coronarum, ac etiam eo graves errores incidunt, ut convinci observabam ex eo, quod sub una, vel altera ex dictis Coronis Castellæ, vel Aragoniæ situant Comitatum *Flandriæ*, Ducatum Mediolani, Portus Etruriæ, ac alium dominium & superioritatem Senarum, & Plumbini, quod continet errorem manifestum, cum hæc dominia & jura Rex habeat ex persona propria & ex diversis titulis & concessionibus independenter ab utraque Corona; Ut ultra ea, quæ frequenter habentur apud historicos præsentis, vel proxime præteriti sæculi, ex nostris bene habetur apud eruditum Borell. *in tract. de præstantia Regis Catholici, cap.* 46.

Ad alterum argumentum deductum ex verbo *Incorporamus*, responsum est supra, quod illud percutit Coronam, non autem Regna; Et *ad decis.* Mantic. 51. & 743. *part. 4. recent. tom.* 3. dicebam pariter manifestam esse fallaciam circa appellationem, cum procedat circa privilegia & præeminentias concessas personæ ipsius Regis pro universa ejus dominatione, omnibusque Regnis & Principatibus, & quæ persona ita demonstratur ex communi nuncupatione sub nomine Regis Hispaniarum, tamquam a regione, quæ ob Regis residentiam illi *vulgo* tribuit nomen, eo modo quo Neapolitana Civitas ex eadem ratione Regis residentiæ, seu Proregis & Tribunalium a moderno tempore tribuit nomen Regno, cum tamen sit una de illius Civitatibus, sicut cæteræ.

Et tertium attendendi fines spirituales magis quam politicos, & temporales, omnino insulsum erat, quoniam fines spirituales explicari non solent in Pontificiis legibus & diplomatibus cum his terminis Regnorum, & Principatuum, sed cum diversis terminis diœcesum & Provinciarum, totiusque Orbis Christiani observantia docet nullam connexionem habere istos fines spirituales Diœcesum, & Provinciarum cum finibus temporalibus Regnorum, & Principatuum.

Unde major ac tota difficultas consistere videbatur in quarto

quarto argumento observantiæ, quæ, quatenus ad rem pertinet, duplicitet ut supra deducebatur; Primo quia alia Regna *Hispalis*, *Mursiæ*, *Granatæ*, & similia, quamvis essent Regna diversa diversum titulum habentia, de facto veniebant sub hujusmodi Indulto loquente solum de dictis Regnis *Castellæ & Legionis*, & secundo quia Congregatio cleri haberi solita in Curia *Matriti* desumens nuncupationem ab his Regnis, complectitur etiam *Clerum* istius Regni Navarræ; Verum hæc neque obstabant. Quatenus enim pertinet ad primam, quamvis de tempore quo Hispania sub Maurorum servitute vivebat, seu alio antiquiori plures adessent Reguli pro dictis Civitatibus, seu Provinciis Regium nomen adhibentes; Attamen, quia Reges istorum Regnorum per expulsionem Maurorum, & infidelium, has partes, seu Provincias conquisierunt, idcirco, vel per viam additionis, & alluvionis, vel per viam integrationis, ac restitutionis primævo statui, effectæ sunt partes & membra istorum Regnorum, cum omnimoda dependentia ab eorum Consiliis, & supremis Magistratibus, retenta solum quadam Regni nuncupatione. Unde casus est omnino diversus: Et quoad alterum motivum Congregationis cleri, illud potius retorquebatur, cum doceretur hanc observantiam restrictam esse ad certos casus cum discretiva etiam speciali, quod scilicet de eodem tempore quo istud negotium decimarum remissum fuit in summum Pontificem, alia pertractata fuerunt negotia cum interventu deputatorum cleri hujus Regni, qui tamen non intervenerunt in isto actu, unde stante etiam subsequuta observantia circa ipsas decimas, casus remanebat omnino clarus.

Alia etiam viva ratione ponderata, quod hujusmodi indultum prodiit per quamdam speciem sententiæ arbitramentalis pro componenda tam diuturna, & involuta lite vertente inter clerum & societatem. Transactio autem regulariter cadit super iis, quæ sunt in lite, & inter colligantes ad text. *in l. 1. ff. de transact. leg. si de circa*, *Cod. eod.* cum *concordan.* per Gregor. & Adden. *dec.* 158. & 286. *dec.* 129. *num.* 8. *par.* 10. *rec. decis.* 217. *num.* 19. & 20. *par.* 11. & habetur particulariter examinatum *in Ariminea, evictionis Castrorum, sub tit. de feud. disc.* 44. ideoque cum non doceretur de aliqua lite cum clero istius Regni, non poterat ista lex ad illud trahi; Et sic plura concurrebant vere improbabilem hanc prætensionem reddentia, unde resolutio, reflectendo etiam ad solam veritatem, justa & probabilis visa est.

ANNOT. AD DISC. XXIX. & seqq.

De præeminentiis laicalibus infra *disc.* 45. 46. & 48. circa species nobilitatis in *Opere Italico del Cavaliere, c. 8. & per tot.*

FULGINATEN. JURIS HONORIFICI PRO ALIQUIBUS FAMILIIS CUM ILLIS DE CONSILIO.

Casus disputatus in S. Consulta, & resolutus ut infra.

De Præeminentiis, seu prærogativis Decurionum & Consiliariorum Civitatis, præsertim an sint nobiles privative ad alios cives? Et aliqua de titulorum, seu adjectorum significatione & usu; Et an iste possit, vel debeat prohiberi.

SUMMARIUM.

1 Facti series.
2 Resolutio.
3 De ratione resolutionis.
4 In materia præeminentiarum, & titulorum deferendum est consuetudini.
5 Consiliarii successerunt in locum Decurionum, atque idem est Consiliarius, ac Decurio.
6 Decuriones dicuntur nobiles.
7 Jurisdictio nobilitat, quia dat præeminentiam.
8 In facultativis non usus non præjudicat.
9 Non usus prædecessorum in materia nobilitatis non præjudicat successoribus.
10 Datur distinctio circa usum tituli Nobilis.
11 Usus titulorum debet prohiberi, & de ratione.
12 Leges aliarum regionum possunt allegari ad decisionem, ubi non habemus jus commune, vel leges particulares.
13 Nominis, vel cognominis, aut tituli assumptio, quando debeat prohiberi.
14 Corruptela dicitur illa consuetudo, per quam minus dignus habeat majorem præeminentiam.
15 Concedere nobilitatem est de Regalibus, & Principi reservatis.
16 Quare aliquæ familiæ nobiles alias aggregant.
17 Declaratur titulus Nobilis quid significet.
18 De aliis titulis Illustris, Perillustris, Magnifici, &c.
19 Titulus nobilis denotat excellentiam, & convenit etiam artificibus, imo animalibus, & rebus inanimatis.
20 Medicina an sit professio nobilis remissive?
21 Quomodo in hac materia procedat argumentum affirmativum, non autem negativum.

DISC. XXX.

Per duplicem registrum Magistratus Communitatis Civitatis *Fulginaten.* quorum unus generalis, *Consilium* 1
nuncupatus repræsentativus totius populi, ac explicans omnes illos actus, qui de jure per totum populum, seu Consilium generale explicandi sunt, constitutus ex 100. viris, *Consiliariis* nuncupatis de ordine nobilium, vel nobiliter viventium, quorum officium est ad vitam, qua defecta, in locum demortuorum, alii ab eodem Consilio subrogantur; Et alter est particularis, penes quem residet actualis & immediata administratio Communitatis, constitutus ex sex, qui *Priores* nuncupantur, extrahi soliti per bussolum a dicto Consilio generali, certis temporibus conficiendum, quorum officium durat solum ad aliquos menses, istique sunt de omnibus populi ordinibus, seu gradibus, cum hac tamen distinctione quod,
Primus, qui *Caput prior* nuncupatur semper debet esse, 2
vel Doctor in legibus, seu medicina, vel ex ordine Consiliariorum, dummodo pariter sit doctor, vel ætatem 60. annorum excesserit. Secundus, vel de eodem ordine, vel Eques, vel Dux militum, vel ejus locumtenens. Tertius de ordine personarum civilium, non exclusis illis de consilio. Quartus de ordine populariumn constituentium quid medium inter civiles, & plebejos, seu Comitatenses. Quintus de ordine plebejorum, seu Comitatensium. Sextus qui tamquam novus, seu prima vice ad magistratum admissus *Prior Novellus* nuncupatur, vel de Consilio, vel de descendentibus a consiliariis, vel alias nobilis, seu nobiliter vivens esse debet.

Cum autem retroactis sæculis, titulus seu adjectum 3
Nobilis esset in usu, per aliorum titulorum, seu adjectorum introductionem postea dimissus, moderni vero de Consilio accipientes istum titulum pro qualitate explicativa nobilitatis, discretive ad illos qui gradus primi, aut secundi, aut prioris Novelli promiscue cum Consiliatur obtinent & obtinuerunt, quasi quod soli nobiles Civitatis essent illi de ordine Consiliariorum, eorumque filii, & descendentes, affectantes ita inducere, quamdam separationem formalem nobilitatis, in actibus, tam publicis, quam privatis, adhibere cœperunt hunc titulum, discretive, seu privative ad alios, præsertim vero inter illos de Magistratu minori, seu actua- 4
li; Itaut si primus, & secundus Prior essent Doctores, vel Duces militum, seu alias nobiles, non tamen de ordine Consiliariorum, de quo esset Prior novellus, qui est ultimus, huic daretur titulus nobilis, illis vero secus, sed alter titulus Doctoratus, seu personali qualitati congruus.

Hoc autem reliquis familiis nobilibus, seu nobiliter
viventibus, sibi præjudiciale agnoscentibus, ob hujusmo- 5
di formalem separationem, ita insensibiliter resultantem; Hinc proinde recursum habuerunt ad Sacram Consultam, quæ post plures acerrimas disputationes habitas, prohibendo hujusmodi innovationem, bis statuit, & decrevit, servari debere solitum hucusque currenti sæculo servatum; Atque mihi pro familiis recurrentibus scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, probabilis, beneque
fundata visa est resolutio. 6

In his autem disputationibus, scribentes pro illis de Consilio, agnoscentes innovationem substentabilem non esse, quoad filios, fratres, & alios conjunctos, & de fami-

familia Consiliariorum, qui in eo munere non essent, ut revera erat principale intentum pro inducenda ista qualitate in tota familia, dictam prætensionem restringebant ad solos Consiliarios, in ratione muneris, seu officii, quod huic parti adhuc sufficiebat, dum ita cessaret illa familiarum separatio, quæ alias introduci prætendebatur, stante æquali potentia, seu habilitate, quod vacantibus in dies Consiliariorum locis, ad idem munus, illi etiam de istis familiis recurrentibus assumi possent, & sic, ita revera cessabat illud præjudicium, cujus ratione recursus habitus fuit, ideoque ista erat adversus

7 recurrentes major difficultas, quasi quod, nihil eorum interesset, nihilque præjudicaret, cum præeminentia percuteret officium, non autem personas, seu familias; Verum quia adhuc apud ignarum vulgus, id aliquam opinionem inducere, seu impressionem hujusmodi separationis facere posset, ob illam præsertim discretivam, inter dictos Priores æque de jure nobiles, seu qualificatos, quod uni daretur hic titulus, alteri non, idcirco rationabiliter hujusmodi innovatio prohibita fuit.

8 Dicebant autem dicti Scribentes pro Consiliariis, plura concurrere fundamenta, ex quibus iste titulus *Nobilis*, Consiliariis deberetur; Primo scilicet, quod postquam de anno 1303. per Naldum de Trinciis, expulsis popularibus, & plebeis, regimen Civitatis ad statum nobilem redactum, tam in statutis, quam in aliis actibus publicis, & privatis, Consiliariis hoc adjectum, seu titulus dari consuevit, ideoque inferebant ad juris receptam propositionem, quod in materia nobilitatis, ac præeminentiarum, deferendum est consuetudini, ut ultra notata generalia, de quibus in proposito præeminentiarum, Gregor. & Adden. *decis.* 124. *decis.* 224. *& decis.* 352. *par. 6. recent. & frequenter*, in his specialibus terminis usus titulorum, allegabant Franch. *decis.* 207. *num.* 13. Caput. *de regimine Reipublicæ*, §. 2. *numer.* 8. *cum sequent.* Carpzou. *Jurisprud. Eccles. lib.* 2. *titul.* 25. *requisit.* 417.

Secundo quod Consiliarii successerunt loco Decurionum, atque idem significat Consiliarius, ac Decurio, *glos. in l. 2. C. de Decurion. & filiis eorum*, *l.* 10. ubi Joannes de Platea, Lucas de Peona, & cæteri Amaya *in rubr. eod. tit. num.* 5. *&* 23. Roland. *cons.* 90. *n.* 2. *l.* 1 Losæus *de jure universitatis*, *p.* 1. *c.* 3. *num.* 9. *cum sequen.*

9 Decuriones autem, quia sunt primates, & principales Civitatis, idcirco nobiles dicendi sunt, Amaya *ubi supra*, *n.* 5. *cum sequen.* ubi cæteri.

Tertio quia ex statutis, & indultis Apostolicis, hujusmodi Consiliarii in pluribus casibus aliquam habent jurisdictionem, quæ præeminentiam importare dicitur, ideoque nobilitat, ex collectis per Gurb. *de success. feudorum*, *prælud.* 3. *num.* 8. *&* 9. *& fere per totum.*

10 Et his addebam Ego scribens in contrarium, quod adduci etiam poterat, omnium melior & gravior authoritas Evangelii *secundum Marcum in Passione Domini*, ubi dicit Joseph ab Arimathæa *nobilis Decurio*.

Respondentes autem ad non usum pene per sæculum, dicebant, quod cum agerent de actibus facultativis, idcirco, juxta generales satis vulgares, ac receptas propositiones, de quibus apud Post. *de manut. observ.* 58. *& passim*, non datur non usus præscriptivus, & præjudicialis, nisi præcedente prohibitione, cum subsequuta acquiescentia, quæ stant loco possessionis; Et in specialibus terminis nobilitatis, & præeminentiarum, quod scilicet majorum, seu prædecessorum non usus non præjudicet successoribus, Fab. de Ann. *cons.* 26. *cum duobs sequen.* apud quem plene Concordantes, Capyc Latr. *cons.* 128. *n.* 24. *cum seq.*

11 Ego vero Scribens in contrarium dicebam, alium esse usum affirmativum hujusmodi tituli, seu adjecti, alium vero negativum, seu privativum, respectu aliorum. Quoad primam partem, quod scilicet dicti Consiliarii possent hujusmodi titulum, seu adjectum adhibere, dummodo tamen eadem facultas competeret aliis, qui vel ratione natalium, vel ratione graduum in literis, seu armis, de jure nobiles dici possent, eisque non prohiberetur, admittebam omnia præmissa, atque dabam manus; Sed punctus erat in hac discretiva, seu privativa, ex qua aliis præjudicium, & quædam injuria resultabat, ideoque, vel iste titulus pariformiter omnibus, præsertim *Prioribus* nobilibus, seu nobiliter viventibus, quamvis non de ordine Consiliariorum dandus erat, vel omnibus prohibendus; Probabilius autem dicebam respondendum esse pro prohibitione, cum hujusmodi titulorum usus, tractu temporis, abusus & inconvenientia causare soleat, ideoque merito prohibendus, nedum in actibus publicis, sed etiam in privatis, ut fuit practicatum in Hispania *per legem* 26. *tit.* 1. *l.* 4. *recompilationum*, & in Regno Neapolitano *per pragm. primam, de titulorum abusu.*

12 Neque inconveniens est, ut in casibus, vel a jure communi, vel a municipali non decisis, ad aliarum ditionum, seu Provinciarum leges recurrendum sit, Jas. *in leg. de quibus*, *ff. de legib. numer.* 6. Constant. *in leg.* 1. *C. de filiis officialium*, *leg.* 12. *numer.* 36. Adden. ad Rovit. *super pragmat.* 2. *de cessione bonorum*, *vers. licet vero*, & Scribentes apud Prat. *respons. criminal.* 46. *num.* 53. *cum seq.*

13 Et de prohibenda nova assumptione nominum, seu adjectorum, quoties alterius præjudicium, vel inconveniens resultare potest, cæteris allegatis habetur per Rotam *in Ampurien. denominationis Capituli* 20. *Aprilis* 1646. *cor. Melzio per text. in l. unica*, C. *de mutatione nominum*, ubi Cinus & alii.

14 Illa præsertim consideratione accedente, quod cum illi de Magistratu particulari, & immediato, constituto ex sex Prioribus, præcedentiam haberent supra Consiliarios, longeque majores præeminentias, atque inter eosdem daretur ordo, quod primus præcederet secundum, majoremque dignitatem & præeminentiam haberet, & sic successive; Utique absurdum, & inconveniens esset, quod secundus, vel tertius, sive Prior novellus, qui est ultimus, ita magis honorifice tractaretur, ob dictam inferiorem qualitatem essendi de consilio; Unde etiam si adesset consuetudo, illa reputari debet corruptela, ut per Abb. *cons.* 21. *numer.* 4. *leg.* 1. Gregor. & Adden. *decis.* 310. *numer.* 5. *&* 6. Omnia enim, quæ vel ratione jurisdictionis, vel ratione publicæ administrationis ut supra, dicuntur de jure, circa Consiliariorum, seu Decurionum nobilitatem, utique magis congruunt Prioribus, ac illis de Magistratu actuali, & immediato, majorem jurisdictionem, magisque plenam & generalem administrationem publicam habentibus.

Atque alias esset dare, quod in facultate hujusmodi Consilii positum esset nobilitatem tribuere, ac nobiles constituere, privareve ad alios, assumendo aliquem, licet de jure, non nobilem, ad munus Consiliarii in locum deficientis, cum nulla præscripta sit qualitas, seu personarum ordo, ex quo assumi debeat; Et tamen facultas constituendi aliquem nobilem dicitur de Regalibus, ac reservatis Principi, ut per Tiraquell. *de nobilitate*, *c.* 5. *&* 6. Chastan. *in Catalogo glor. mundi* 8. *par. considerat.* 17. Pacian. *de probat. l.* 2. *c.* 26. *n.* 33. *cum. seq.* & cæteri de materia remissive collecti per Borell. *de præstant. Reg. Catholici c.* 4. *n.* 6. ubi multa cum consueta eruditione ad materiam nobilitatis.

15 Quamvis enim in aliquibus Civitatibus, quibus adest formalis separatio familiarum nobilium a popularibus, praxis doceat, per easdem familias cooptari, seu aggregari de novo alias familias ad eamdem nobilitatem, attamen id provenit vel ex privilegio Principis, vel ex immemorabili consuetudine, quod privilegio æquipollet, vel & probabilius ex quadam recognitione veritatis, ac debito justitiæ, quod scilicet ita illæ familiæ alias de jure, & intrinsece nobiles, & concorditer, & absque lite, admittuntur ad præeminentias & honores Civitatis sibi debitos, unde quando familiæ de novo per formalem aggregationem declarari capiunt de tali ordine, id explicandum est, seu explicari solet cum dicto actu formalis aggregationis, ut fit in aliis locis, non autem per hujusmodi solos actus tacitos, & per solas intitulationes separatio, seu discretio nobilium inducenda est.

16 Cæterum in hoc mihi videbatur procedi cum æquivoco manifesto, quoniam aliud est considerare hunc titulum, seu adjectum *nobilis*, pro explicanda illa naturali qualitate, qua ratione natalium, vel gradus, seu dignitatis persona polleat; Aliud vero, illum considerare tamquam honorificum adjectum ex quadam consuetudine adjici solitum, eo modo quo adjiciuntur alii tituli *Illustris*, *perillustris*, *spectabilis*, *magnifici*, & similes, quando adjicitur juxta primam partem, tunc ex communi usu apponi solet a parte postea, apponendo a parte antea diversum titulum, seu adje-

adjectum honorificum, quid nempe dicatur *Illustris, vel spectabilis Titius nobilis Romanus*, quia tunc ita designatur nobilitas personæ, & sic qualitas naturalis; Secus autem si dicatur *nobilis Titius Civis Romanus*, sive absque alio adjecto, quia tunc ille dicitur titulus, eo modo est ille *Illustris, seu perillustris, spectabilis magnifici, honorandi, &c.* Atque in hoc consistebat æquivocum hujusmodi innovatorum, quoniam suscitare volebant quemdam titulum antiquitus usitatum, moderno autem tempore, in quo hujusmodi vanitates excreverunt, dimissum, utpote inferiorem, minusque honorificum, quam essent alii tituli, quos iidem innovatores offerebant aliis Civibus non Consiliariis, *Illustris* scilicet, *perillustris, magnifici*, seu *messere*, juxta personarum ordines; isti enim sunt tituli longe majores & honorabiles.

17 De jure siquidem *Perillustris* dicitur titulus maximus, conveniens Papæ & Imperatori, ut ex Specul. & aliis Chassaneus *in Catalog. glor. mundi p. 7. in prima, secunda, & tertia consideratione*, *Illustris* vero convenit Regibus, Præfecto Urbis, Præfecto Prætorin & Cardinalibus, Chassan. *ubi supra*, Borell. *de præstant. Regis Catholici, cap. 41. nu. 21. & 40.* ubi de Regibus Hispaniarum & Galliarum. *Spectabilis* vero titulus congruit Præsidibus Provinciarum, Præfectis Vigilum, Ducibus exercitus, & similibus Magistratibus majoribus, ut per Chassaneum *ubi supra, consider. 4. & sequen.* quod in praxi etiam hodie servatur in Regno Neapolitano, ubi Principibus, Ducibus, Marchionibus, aliisque titulatis, etiam primi ordinis, & Hispaniarum primaribus, in judicio datur titulus *Illustris*, atque Regentibus Cancellariæ, necnon Præsidi S. Consilii aliisque Superioribus Magistratibus datus titulus *spectabilis*.

18 Titulus autem *magnifici*, non videtur titulus juridicus, & usitatus in jure communi, nostri autem volunt esse idem, ac *Illustris*, & alii etiam plus, ut per Tiraquell. *de nobil. cap. 8. n. 55.* Mastrill. *de magistr. tom. 2. l. 5. cap. 3. n. 11.* praxis vero dicti Regni docet esse quid minus, utpote tribui solitus Regis Consiliariis, aliisque minoribus Magistratibus ac etiam Advocatis, & privatis nobilibus qualificatis, qui vulgo *Equites* dicuntur: Prout titulus *ser*, seu *messer* juxta antiquum loquendi usum tribuebatur prius Regibus & Principibus majoris ordinis, deinde aliis Baronibus & Domicellis, & successive juxta temporum corruptelas aliis inferioribus; Atque Ego pleraque vidi antiqua instrumenta, in quibus titulus *nobilis* dari solet illis, qui aliquantulum se supra plebejos sublevabant, civilibus vero, seu nobiliter viventibus dabatur titulus *messere*, ille vero *magnifici* vere nobilibus primi ordinis Civitatis.

Et merito, quoniam istud adjectum *nobilis*, vere & proprie non denotant nobilitatem, tamquam nativam, seu acquisitam qualitatem, distinguentem a popularibus, & constituentem personam in primo, majori ordine Civitatis, sed tamquam denotans excellentiam, itaut etiam artificibus & mechanicis in suo exercitio excellentibus tribui soleat hoc adjectum *nobilis*, quinimo etiam animalibus ipsisque rebus inanimatis aliquam excellentiam habentibus, ex plene & erudite collectis per Tiraquell. *de nobilitate, cap. 2.*

19 Observando præsertim, quod in Sacris legendis, quæ in Breviario habentur super commemoratione Sanctorum, Sanctis Martyribus Cosmæ & Damiano, ac Pantaleoni datur hic titulus *nobilis*, eos vocando *nobiles medicos*, & tamen licet Doctoratus in medicina de jure etiam nobilitet, istaque professio nobilibus etiam congruat, ut infra *in Venusin. præminentiarum, hoc eod. tit. disc. 35.* non est talis, quod singulariter ac discretive ad professores aliarum scientiarum istum titulum exigat, sed bene adjicitur ratione excellentiæ in ministerio, eodem modo quo etiam pictoribus, statuariis, & similibus adjectus legitur, ut apud Tiraquell. *ubi supra*.

20 Ideoque concludendo, non negabam, quinimo admittebam, istam Civitatem habere nobiles, etiam qualificatæ nobilitatis, ejusque regimen esse nobilium, atque Consiliarios censendos esse nobiles, & sic admittebam hanc nobilitatem affirmativam; Sed dicebam punctum esse in negativa ejusdem qualitatis, seu adjecti in aliis familiis, quæ licet non sint de Consilio, adhuc tamen nobilitatis nativæ, vel dativæ præeminentiam de jure prætendere possint; Recte siquidem intrat argumentum affirmativum, est de Consilio, ergo est nobilis, non autem negativum, non est de Consilio, ergo non est nobilis, neque tale adjectum ei tribuendum est, Quoniam esset dare, quodsi Magnates domicilium in ista Civitate contraherent, non essent nobiles, sed populares; Nisi, ut dictum est, iste titulus, seu adjectum tribuatur tantum ratione muneris, vel officii, quo casu nemini fit injuria, dummodo detur etiam dictis tribus Prioribus, qui habent actualem & majorem administrationem, indistincte, spectato ipso officio in genere, non autem qualitate personæ, sive sit de familiis, vel personis de Consilio, sive non.

Ut enim, distinguendo plures species nobilitatis, 21
habetur *in dicta Venusina præminentiarum, hoc eod. tit. disc. 35.* Alia est nobilitas indefinita, & in genere, tamquam qualitas naturalis, seu acquisita, inhærens personæ ubicumque existat; Alia vero est nobilitas particularis requisita ad certum effectum, Ut puta, juxta exemplum ibi deductum, Civitas Neapolitana regitur per sex plateas, quarum qualibet deputat unum Decurionem, seu Priorem, ibi, *Electum* nuncupatum, quinque sunt nobilium, quæ ibi *sedilia* nuncupantur, in quibus respective solum certus numerus familiarum adscriptus est, & sexta est reliqui populi in universum; Illi ergo de familiis adscripti in dictis plateis, seu sedilibus, sunt nobiles, privative, seu negative ad alios nobiles, in ordine ad eam prærogativam intrandi in Consilium, seu sedile, ac habendi votum activum & passivum in muneribus Civitatis, adeout si in eadem Civitate morarentur viri Illustres, ac primatiæ nobilitatis Europæ, non tamen essent, vel dici possent nobiles illius Civitatis, vel plateæ ad illos effectus; Sed non per hoc dici potest, quod generaliter, & in actibus indifferentibus, etiam in eadem Civitate, illi tantum dicendi essent nobiles & Equites, & non alii, quamvis eamdem de jure habeant qualitatem, ita a pari; Ideoque punctus non est in affirmativa ipsorum, sed in negativa aliorum, ita ex dicta discretiva resultante, per quam ita quaedam positiva injuria, seu nobilitatis exclusio resultare videtur; Ubi enim duo æque nobiliter viventes idem Prioratus munus habent, cum pari jurisdictione & administratione, atque in publicis functionibus, uni detur titulus nobilis, alteri non, utique apud omnes cives, ac exteros oriretur argumentum, quod unus eorum sit nobilis, alter vero ignobilis, & popularis, atque in hoc versari dicebam punctum præjudicii, & inconvenientium, quibus cum dicta determinatione, prudenter ac juste consultum remanet, omnibus ita retinentibus propriam, nativam, vel dativam præeminentiam majoris, vel minoris nobilitatis, ut quilibet prætendit, vel sibi adulatur.

FOROLIVIEN. ADMISSIONIS AD CONSILIUM PRO FRANCISCO MARIA SASSO CUM CONSILIO CIVITATIS.

Casus disputatus in Sacr. Consulta, & resolutus pro Consilio.

Statuta Civitatum disponentia in locum Decurionis, seu consiliarii defuncti, subrogari debere ejus filium, vel conjunctum habentem certas qualitates examinandas a Consilio, cui competat jus admittendi, vel rejeiendi. An sint præcise arctativa, itaut Consilio rejiciente concurrentem ex defectu qualitatum, detur appellatio, seu recursus, talisque defectus formiter justificari debeat necne? Et quid ubi duo adessent Consilia, unum particulare, alterum generale, rejectio autem fiat a particulari. An detur recursus ad generale?

SUM.

SUMMARIUM.

1 *F Acti series.*
2 *An statuta demandantia admissionem persona-
rum habentium certas qualitates sint arctativa,
vel facultativa?*
3 *Quando judicium rejicientium non possit convinci.*
4 *Datur alia distinctio in materia.*
5 *Electio, seu admissio ad Magistratus, & Officia
Civitatis pertinet ad totam populum, seu consi-
lium generale.*
6 *Aliud est proponere, seu nominare, aliud vero eli-
gere, seu deputare.*
7 *Quod a rejectionibus detur appellatio.*
8 *De praxi Religionis Hierosolymitana*
9 *Datur differentia inter dictam Religionem, & alios
casus.*

DISC. XXXI.

1 ULtra ordinatium Magistratum penes quem residet
actualis, & immedinta administratio Communita-
tis, constitutum ex modico numero aliquorum, qui
Conservatores ouncupantur, alicubi vero *Priores*, *An-
tiani*, *Electi*, *vel Deputati &c.* & qui in jure, *correcto-
res*, seu *defensores* dici solent, quorum officium ad
breve tempus aliquorum mensium durat; Duplicem
alium habet Magistratum Civitas *Foroliviensis*. quorum
utrumque *Consilium* nuncupatur, Unum generale con-
stitutum ex 120. circiter Decurionibus, seu Consiliariis,
quorum aliqui ordinarii, alii extraordinarii dicuntur,
totius populi repræsentativum, & cui competit facultas
explicandi ea, quæ de jure a toto populo, seu generali
Consilio explicanda sunt; Alterum vero parvum, seu
particulare, quod ad differentiam primi, secretum nun-
cupatur, constitutum ex 21. Consiliariis, ad quod ex
legibus, seu statutis Civitatis pertinet discutere & exa-
minare ea, quæ in consilio generali proponenda sunt &
an expediat ea proponere discutiendo justificationes, &
alia requisita ad negotii determinationem necessaria.

Cum autem ex eisdem legibus, seu statutis disposi-
tum sit, ut deficiente aliquo ex Consiliariis, quorum
munus est ad vitam, proponatur prius in Consilio se-
creto, deinde vero in Generali, an filius, vel in ipsius
defectum alter conjunctus, qui sit major 25. annorum,
atque prudentia, moribus, vita, & probitate, aliisque
partibus præditus in locum patris, vel conjuncti defecti
admittendus sit, vel rejiciendus, prout majori parti
visum fuerit; Atque mortuo Hieronymo Sasso Consilia-
rio absque prole, Franciscus Maria de eadem familia,
atque in filium quoque, privata tamen authoritate ado-
ptatus insteisset apud Consilium secretum pro admissio-
ne, sed rejectus, eique denegata esset propositio suæ
personæ in Consilio generali; Hinc iste recursum ha-
buit ad Sacr. Consultam, petendo injungi dicto Consi-
lio particulari, ut eum ad formam statutorum propo-
nere deberet in Consilio generali, cujus judicio, non
autem illi ipsius Consilii particularis acquiescere tene-
batur, sed ejus petitio rejecta fuit, concessaque nova
audientia cum magis formali disputatione, persitum
fuit in decisis, Atque mihi pro hac parte recurrente
in secunda tantum disputatione scribenti, reflectendo
ad veritatem, resolutio non improbabilis visa est.

In prima igitur disputatione, tam per Scribentes hinc
2 inde, quam per judicantes processum fuit cum solis
terminis quæstionis disputatæ *in Bononien. aggregationis
ad Collegium coram Merlino inter suas dec.* 832. & 882.
& in altera earum revocatoria *cor. Ghislerio*, *dec.* 180.
part. 9. rec. in quibus disputatur, an statuta disponentia
de cooperatione, seu admissione ad collegium, vel a-
liam Universitatem personæ certas qualitates habentis,
sint arctativa, & obligatoria, vel potius voluntaria, &
facultativa, itaut facultas rejiciendi pendeat a mera
voluntate, vel potius ab arbitrio boni viri, a jure, seu
justa causa regulando, a quo detur appellatio, vel re-
cursus ad Superiorem, & in primis decisionibus firma-
tur illa esse arctativa, juxta hanc secundam partem,
in ultima vero ab eis recedendo deciditur contrarium.
3 Et hæc ultima resolutio, quoties non datur proba-
tio, vel vehemens fumus odii, & malevolentiæ, seu
omnino irrationabilis judicii, probabilior mihi vide-
tur, quando ad hujusmodi cooptationem, seu admis-
sionem, ultra qualitates naturales invariabiles, in qui-
bus nec meremur, nec demeremur, aliæ desiderantur
qualitates respicientes vitam & mores aliasque animi
dotes, Quoniam super eis satis difficile, ac pene im-
possibile est convincere judicium respuentium de irra-
tionabilitate juxta universalem praxim, cum hujusmo-
di notitiæ, per secretas, ac extrajudiciales informatio-
nes haberi soleant, per quas multa scimus, quæ in ju-
dicio probari non possunt, vel quatenus possint, non
expedit, ob multa inconvenientia, quæ exinde alias re-
sultarent, ut in terminis aggregationis alicujus Pres-
byteri, vel clerici nationalis ad Capitulum, seu mas-
sam alicujus Ecclesiæ recepticiæ habetur actum *in Reg-
gien. Consortii*, *sub tit. de Canon. & Capit.* ubi de hujus-
modi materiis capitularibus, ideoque satis difficile est
reducere ad praxim justificationem gravaminis.

Aliud enim est, ubi provisus in titulum de loco in
Collegio, puta de Canonicatu, vel Dignitate in Capi- 4
tulo cum similibus, petit admissionem pernecesse sibi
debitam de jure, eatenus denegandam, quatenus ob-
staret aliqua prætensa inhabilitas, quæ proinde dedu-
cenda per viam objecti, utpote, non justificanda ex
parte provisi, cui sufficit justificare narrativam littera-
rum, sed omnino probanda est per opponentem, ut satis
frequens & quotidianum habemus in Rota in materia
beneficiali; Aliud vero est agere de admissione non
habentis titulum, sed solum certas qualitates, nedum
naturales, seu accidentales, quarum verificatio ipso-
rum admittentium judicio remissa est, cum tunc non
docto, ut dictum est, de odio & irrationabilitate, non
videatur alias practicabile, ut latius *in d. Reggien. Con-
sortii*.

Dicebam vero scribens in causa tamquam Advoca-
tus dict. quæstionem, præmissaque omnia extranea vi-
deri a casu, quoniam non agebatur de recursu habi-
to ad Superiorem a rejectione facta per universum Col-
legium, vel corpus, ad quod pertinet admittere, vel
rejicere, qualis erat casus dictarum decisionum *Bono-
nien.* ac etiam alter *in d. Reggien.* sed agebatur de de-
negata propositione in Consilio generali, in quo resi-
det populi, seu Civitatis potestas, admittendi, vel re-
jiciendi, non competens dicto Consilio parvo, seu par-
ticulari, quod ita sibi assumeret potestatem directe re-
jiciendi, cum denegatione propositionis.

Quod enim electio ad Magistratus, & Decurionatus
aliaque publica Civitatis officia, non spectet ad Magi-
stratum, seu Consilium particulare, seu ad totum po- 5
pulum, vel ad Consilium generale totius populi re-
præsentativum, quodque aliud sit nominare, aliud vel-
le eligere, ut probat *text. in l. 2. C. de Decurionibus l.*
10. per quem cæteris antiquioribus allegatis ita firmant
Avendan. *de exequen. mandat. l. 1. cap. 19. n.* 23. Apont.
de potest. Proreg. tit. de abundantia Civitatis, §. 1. *n.* 6.
cum seq. Capobl. *de Baron. tom. 2. capit.* 72. Rovit. *super
pragm. 2. de administr. Universitatum*, ubi solum limi-
tat ex contraria consuetudine.

Quodque aliud sit proponere, aliud vero eligere, vel 6
rejicere, diversusque sit Magistratus, ad quem pertinet
convocare, & proponere, ab eo, ad quem pertinet de-
terminare, probat text. *in d. l. 2. C. de Decurion. l.* 10.
ibi, *Magistratus Decurionibus solemniter convocatis no-
minationem ad certa munia faciant*, ubi *glos.* verbo *fa-
ciant*, notat quod electio, non per Magistratum con-
vocantem, & nominantem, sed per Decuriones con-
vocatos facienda est per text. *in l. 1. §. solent*, *ff. quan-
do appellandum sit*, qui textus bene probat, quod Or-
do est ille, qui eligit, non autem Præses, vel alter
qui Ordini proponit. Et quotidie practicamus in Re-
ligionibus habentibus quoddam Consilium particulare,
deffinitorium nuncupatum, ad quod pertinet examina-
re negotia proponenda in comitiis, seu Capitulo ge-
nerali, seu Provinciali, ad quod utpote universæ Re-
ligionis, vel provinciæ repræsentativum pertinet de-
terminandi, & statuendi.

Et quod ab hujusmodi rejectionibus filiorum, vel 7
attinentium Decurionis, seu Consiliarii defuncti conce-
datur appellatio, expresse dispositum habetur *in d. l.
2. C. de Decurion. l.* 10. *& l. unic. C. de potior. ad munera
nominan. eod. lib.* 10. & docet quotidiana praxis in Sac.
Religione Hierosolymitana, in qua volente aliquo ad-
mitti ad habitum militarem justitiæ, prius illius qua- 8
litates, & requisita examinantur in Assemblea particu-
lari

lari Proprii Prioratus, deinde de hoc agitur in Consilio ordinario, istoque gravante, recurritur ad Consilium complerum, a quo etiam appellatur, seu recursus habetur ad Capitulum generale, ac etiam demum
9 ad Summum Pontificem, & Sedem Apostolicam, ex iis, quæ habentur in pluribus Melevitanis *hoc eod. tit.* & hunc respective dicebam esse casum, quasi quod Consilium particulare, vel secretum, comparandum esset Assembleæ, in cujus potestate repositum non est aliquem ab habitus assequutione rejicere.

Verum reflectendo ad veritatem, termini non videbantur similes, quoniam in dicta Religione, cum ut plurimum admittendi sint pueri, vel adolescentes, in quibus non quæritur de animi dotibus aliisque partibus personalibus, sed principaliter insistunt super naturali qualitate nobilitatis, & puritatis sanguinis formiter justificanda per probationes publicas, & processus, idcirco non intrat dicta ratio extrajudicialium informationum & notitiarum, & successive altera impracticabilitatis, seu inconvenienrium ut supra, unde non bene ab uno casu ad alterum arguere licet, Ac etiam quia in dicta Religione statuta sunt arctativa, ita ut in ejus facultate non sit denegare habitum justitiæ illis, qui bene & concludenter probant nobilitatem generosam cum puritate sanguinis, aliisque requisitis per stabilimenta, quod secus est in istis casibus, in quibus hujusmodi statuta verius sunt facultativa potius quam arctativa, præsertim vero istud individuale statutum quod præsupponit qualitates ut supra abeo desideratas, & tamen hoc non obstante reponit in arbitrio Consilii generalis admittere, vel respuere, & sic termini non videbantur æquales, unde propterea resolutio non improbabilis visa est, quoniam cessante probatione, vel vehementi fumo odii & malevolentiæ, seu irrationabilitatis ob alienam complacentiam, ita docet communis praxis, atque alias materia videtur impracticabilis, tam in Communitatibus Civitatum, quam etiam in Collegiis scientiarum & piarum quoque Societatum & Congregationum cum similibus, dum maxima pareret inconvenientia, & scandala necessitas publicandi, & probandi causas exclusionis ob animi defectus ut latius *in d. Reggien. Consortii*.

MELEVITANA
SEU VALENTINA HABITUS
PRO FELICE DE MIRO
CUM RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Casus decisus per Rotam pro Felice.

De nobilitate generosa necessaria ad habitum militum Justitiæ Religionis Hierosolymitanæ, quomodo probari debeat, Et quatenus juxta consueta requisita probata sit, an illi obstet, seu præjudicet qualitas patriæ, quia nempe sit parvus locus, seu Baronalis, sive quod non habeat separationem Nobilium a popularibus? Et de civilibus honoratis Hispaniæ, An dicantur habere nobilitatem generosam sufficientem ad hunc habitum obtinendum? Et incidenter de qualitate Baronali, seu infeudatione plurium nobilium Civitatum & locorum Regni Neapolitani aliarumque regionum, quod nobilitati præjudicare non debeat.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Quot laterum nobilitas requiritur pro habitu militum justitia in Religione Hierosolymitana.*
3 *Resolutiones causa.*
4 *Ejusdem causa exitus.*
5 *Quid expediat ubi canonizata est nobilitas per viam judicialem invita Religione.*
6 *Sententia ejusdem Religionis attenduntur super nobilitate.*
7 *Quomodo probetur nobilitas ad effectum habitus.*
8 *Generaliter nobilitas probatur per testes de publica voce & fama, & communi reputatione.*
9 *Locus in quo non adsit formalis separatio nobilium, non causat nobilitatem generosam.*
10 *Summa felicitas est nasci in Civitate, atque ita facilius probatur nobilitas.*
11 *Sed etiam nobiles nascuntur, & incolatum habent in Villis, & obscuris locis.*
12 *Quare libentius nobiles vivant in Villis quam in Civitate.*
13 *Declaratur propositio, de qua n. 11.*
14 *Datur distinctio plurium specierum nobilitatis.*
15 *Identitas familia probanda est cum descendentia ab eodem stipite.*
16 *Datur distinctio circa probationem dicta identitatis.*
17 *Identitas familia probatur per publicam vocem & famam, & adminicula, & quando.*
18 *Chronistis in hac materia deferendum est.*
19 *De Civibus honoratis Hispania reputandis pro nobilibus, de quibus intelligatur.*
20 *De Idalghis Hispania.*
21 *Usus antiquus Insignium confert ad nobilitatem.*
22 *Matrimonia & parentela cum nobilibus probant nobilitatem.*
23 *Quid de nominatione, seu imbussulatione ad officia nobilia licet non obtenta.*
24 *In dubio pro nobilitate.*
25 *De loci infeudatione, seu Baronali qualitate non prajudicante nobilitati, & de pluribus Civitatibus, & locis nobilibus Regni Neapolitani infeudatis, ac origine, seu occasione tam frequentium infeudationum.*

D I S C. XXXII.

OBtenta per Felicem de Miro Valentinum volentem suscipere habitum militum justitiæ in Religione 1
Hierosolymitana, deputatione Commissariorum ad recipiendas probationes nobilitatis generosæ, aliorumque requisitorum, quæ per ejusdem Religionis stabilimenta desiderantur, & cujus nobilitatis probatio justificari debet, per quatuor latera, paternum scil. maternum,
& utrinsque aviæ paternæ & maternæ; Commissarii prædicti captis informationibus, duo ex dictis lateribus approbarunt paternum scilicet *de Miro*, & aviæ maternæ *de Ayala*, utpote ordinis Equestris, ac certæ & notoriæ nobilitatis, improbarunt vero maternum *de Audimet*, & aviæ paternæ *de Alberola*, sub eo fundamento, quod probationes circa latus *de Audimet* concluderent solam qualitatem *Civium honoratorum*, ad hujusmodi nobilitatem minus idoneam, quia licet in hoc Regno Valentiæ, illi qui dicuntur *Cives honorati* reputentur nobiles, etiam nobilitatis generosæ, & sufficientis ad hujusmodi habitus militares, ad quos admittuntur; Nihilominus hujus Religionis opinio, est, id solum intelligendum esse de illis civibus honoratis, qui vulgo nuncupantur *dell' Immemorabile*, seu *della Conquista*, ita nuncupati ad solam differentiam superioris ordinis Equestris; Secus autem quoad eos cives honoratos, qui ita dicantur, quia civiliter, seu nobiliter vivant, ad differentiam artificum, colonorum, aliorumque plebejorum. 2

Et quoad alterum latus *de Alberola*, admittebant probationes concludere nobilitatem cum suis requisitis necessariis, sed dicebant obstare qualitatem patriæ originariæ, quæ præsupponebatur Villa Baronalis *Xabea* nuncupata, non habens formalem separationem 3
familiarum nobilium a popularibus, ut est ejusdem Religionis opinio, præsertim cum esset locus Baronalis ab hac Religione abhorritus, quoties in antiqua possessione admissionis ad hunc habitum non reperiatur.

Cumque dictum Commissariorum judicium ab ipsa Religione comprobatum esset per duas conformes utriusque Consilii, Ordinarii, & Completi, Hinc ab istis interposita per Felicem appellatione, & commissa causa in Rota *coram Celso*, *pravia dec. 26. Junii 1658. impress. inter suas decis. 226.* prodiit sententia Felici appellanti favorabilis super canonizatione suæ generosæ nobilitatis ad hunc habitum sufficientis, quæ sententia in secunda instantia confirmata fuit *cor. Alberg.* præviis tribus decisionibus 16. *Januarii* 30. *Aprilis*, & 30. *Junii* 1660. ac etiam in tertia *coram Verospio pravia unica decisione* 29. *Novembris ejusdem anni* 1660. Quia

vero

vero etiam adversus tres conformes Religio recursum habuit ad Signaturam Gratiæ pro nova commissione sub Alex. VII. atque pene incredibile est quantum acriter Religio in ista causa se opposuerit ex fundamento malæ introductionis, ac status præjudicialis in universum super habilitate hujusmodi *Civium honoratorum*, Idcirco consulente ipsomet Pontifice, qui ob munus Inquisitoris, in illa Insula per longum tempus in minoribus exercitum erat in moribus Religionis nimium versatus; ob infelicem scilicet statum illorum, qui contra sensum Religionis per viam judicialem ad ha-
4 bitum admittuntur; Hinc proinde oblata per eumdem Pontificem dicto Felici satis congrua & honorifica provisione cujusdam Canonicatus, seu Dignitatis, ita me aliisque ejus defensoribus quoque consulentibus, dum per tot decisiones & sententias suæ indemnitati jam consultum remanebat, mutando statum prosecutus non est habitus susceptionem, unde fuit victoria sine effectu, & quem exitum pluries practicavi in similibus controversiis, quod scil. rejecti per Religionem, ob-
5 tenta in gradu appellationis per Rotam suæ nobilitatis canonizatione, ac declarata injusta rejectione, uxorem duxerunt, seu alias habitum suscipere non curarunt, ita successoribus viam paratam relinquendo, cum revera nimis infelix de facto sit conditio ingredientium per hanc portam.

6 In his autem disputationibus actum solum fuit de dictis duobus lateribus rejectis, præsupposita nobilitate aliorum duorum laterum, utpote canonizatorum per sententias ipsiusmet Religionis in proposito attendendas, ut apud Buratt. *dec.* 357. *n.* 5. Quare de dictis duobus aliis distincte agendo, quatenus pertinet ad primum *de Alberola*, per testes deponentes de publica voce & fama, & communi reputatione constabat concludenter istos *de Alberola* semper vixisse a tempore immemorabili cum decore & splendore, nullam artem penitus
7 exercendo, eosque fuisse habitos, & reputatos pro Idalghis, & nobilibus cum similibus notoriis ab eodem immemorabili tempore usitatis, quam speciem probationis sufficere pro habitu justitiæ in hac militia firmatur apud Caval. *decis.* 68. Buratt. *dec.* 357. Merlin. *dec.* 367. Duran. *dec.* 294. *dec.* 248. *&* 290. *post secundum volum. cons.* Farin. *dec.* 551. *part.* 4. *recent.* *& in aliis*, & præsertim in dictis decisionibus coram Merlino, & Durano, agitur *de Idalghis Hispaniarum* cum aliis in hujus causæ decisionibus.

8 Et generaliter quod nobilitas probetur per testes de publica voce & fama & communi reputatione, Bart. *in l.* 1. *n.* 101. *C. de dignior. l.* 12. Felin. *in cap. super eo il secondo*, *n.* 5. *de testibus*, Covarr. *l.* 1. *var. cap.* 16. *n.* 19. Menoch. *de arbitr. casu* 170. *n.* 4 Seraph. *dec.* 207. *n.* 5. Mant. *dec.* 317. *n.* 2. Capyc. Latr. *consult.* 129. *n.* 32.

Non impugnabantur hæc per Religionem, ac Scribentes pro ea, sed residebat difficultas in qualitate loci, a quo supponebatur hujusmodi familiam originem
9 trahere, a dicta Villa scil. Baronali *de Xebea* non habente formalem separationem nobilium a popularibus, qua cessante, hujus Religionis mos est non reputandi nobilitatem generosam ad hujusmodi habitum necessariam, ut habetur apud Rojas, *dec.* 148.

Pro hujusmodi objecto removendo, scribens pro Fe-
10 lice plures dabam responsiones, Primo scil. quod licet prima felicitas sit nasci in Civitate, quodque longe facilius nobilitas probetur per incolas Civitatum, quam per illos Oppidorum, seu Villatum, ut apud Tiraqu. *de nobilit. cap.* 12. *in princ.* de Marin. *resol.* 146. *l.* 1. *n.* 3. Nihilominus hæc est quædam mala præsumptio exigens majorem ac duriorem probationem, non tamen dici potest præsumptio juris & de jure, seu qualitas præjudicans nobilitati, quæ alias vere, & legitime probata sit, ut advertitur etiam apud Rojas *d. decis.* 148. quoniam deficiens separatio nobilium a popularibus, reddit quidam longe difficiliorem hanc probationem, magis rigorose desiderari solitam; Idemque ubi agitur de loco Baronali quamvis dictam separationem habentem ob sinistram suspicionem, non tamen tollere potest veritatem, ubi adest.

Ad id probandum adducebam Sacram legendam Bre-
11 viarii in die commemorationis *S. Benedicti*, qui dicitur *Nursiæ nobilibus parentibus ortus*, cum tamen supponatur dictum locum hujusmodi separationem non habere, Ac etiam ponderabam ea quæ dicuntur per Octavium Marchesium antiquum, aliqualiter tamen maledicum Scriptorem Neapolitanum super familiis illius Civitatis luci proditum per Borel. *in defensione earumdem familiarum*, ubi in procœmio agendo de moribus Germaniæ, & Galliæ, dicit, multas nobiles & generosas familias abhorrere vitam in Civitatibus, ubi utpote legi magis rigorosæ subjecti, quandam quodammodo æqualitatem cum popularibus pati coguntur, libentius viventes in villis & castris, ubi naturalem 12 libertatem facilius exercent, ab illo obscuro & ignobili populo quamdam subjectionem ac servile vassallagium quodammodo exigentes, sequendo dictum Julii Cæsaris relatum per Tiraqu. *de nobilit. cap.* 12. *n.* 2.

Verum reflectendo ad veritatem, de his fundamentis valde dubitabam, quoniam quatenus pertinet ad exemplum *S. Benedicti* per sacram legendam, designa- 13 tur quidem locus materialis nativitatis, accidentaliter tamen, quia parentes, vel tamquam Domini loci, vel ex alio accidenti ibi moram traherent, ut de pluribus Regibus, & magnis Principibus habemus in villis & obscuris locis ortum habentibus, potissime quia Sacræ Scripturæ mos est titulum nobilis non attribuendi viris privatis, sed solum illis, qui locorum Domini & de Magnatitio ordine essent; Idemque ponderabam quoad dictum usum Germaniæ, & Galliæ, aliarumque regionum, vel quia scilicet personæ alias nobiles in hujusmodi villis, & obscuris locis vivant occasione dominationis eorumdem locorum in feudum, vel allodium; Vel quia eorum majores talem dominationem habuerint, sed postquam amiserint, non intermissa habitatione, ut exemplicari potest in illis de familia *Justiniana* adhuc viventibus in Insula *Chiensi*, cujus dominationem ante Turcarum occupationem habuit cum similibus, Vel quod nobiles Civitatis ob dictam vivendi libertatem, ob alia accidentia, incolatum in hujusmodi locis elegerint. Quibus circumstantiis cessantibus pene impossibile est, ut absque plebejorum mixtura nobilitas generosa per quatuor latera perfici, & conservari potuerit.

Licet enim nullus fere videatur locus, in quo de 14 facto non adsint personæ nobiles vulgo nuncupatæ *Gentiluomini*, Nihilominus ista dicitur quædam privata nobilitas loci discretiva ad ignobiles & plebejos, ad effectum obtinendi quædam officia, & honorificentias plebeis incongruas; Sive ad effectum obtinendi exemptionem a muneribus personalibus & sordidis, ad quæ de jure soli populares tenentur. Sive ad effectum obtinendi exemptionem a pœnis ignominiosis, puta furcarum, triremium, vel fustigationis, cum similibus ad quos effectus sufficit etiam nobilitas artificialis, seu quæsita per gradus in literis, vel in armis, juxta ea, quæ de hujusmodi ordinaria & inferiori nobilitate habentur *in Venusina præeminent. hoc eod. tit. disc.* 35. Ac etiam in Fulginar. *disc.* 30. super nobilitate resultante ab officio Decurionis, seu Consiliaril, cum similibus, secus autem ad effectum nobilitatis generosæ, quæ pro hoc habitu militari necessaria est.

Quare solidum ac tutum videbatur motivum a Rota admissum, quod hæc familia descenderet a familia *Alberola* Regni Aragoniæ, in hoc loco remansa occasione recuperationis hujus Regni Valentiæ per Regem Aragoniæ cum militibus Aragonensibus & Catalanis, quorum magna pars, Mauris expulsis, ibi remansit, & domicilium contraxit, ob distributionem eis ab eodem Rege factam de bonis recuperatis a dd. Maurorum manibus.

Non negabatur ex parte Religionis certa & notoria nobilitas generosa dictæ familiæ *Alberola* in Aragonia, sola vero quæstio erat facti super identitate, quam Scribentes in contrarium contendebant probandam esse cum descendentia ab eodem stipite, ex collectis per Menoch. *cons.* 1171. Orthob. *decis.* 151. & frequenter in materia fideicommissaria, seu altera jurispatronatus, præsertim *decis.* 71. *cum plurib. seq. &* 139. post Vivianum *de Jurepatronatus*, ad effectum succedendi in fideicommisso, majoratu, vel jurepatronatus ordinato 15 pro illis de familia, ut *d. tit. de fideicomm. in Romana primogenitura de Capisucchis*, ubi ex professo de hac materia identitatis familiæ ad diversos effectus.

Ad hoc objectum diluendum, ac tollenda æquivoca, quæ ob varietatem authoritatum, & decisionum in proposito de facili sumi videntur, dabam Scribens 16

in ista

16 in ista causa easdem casuum distinctiones ponderatas in
discursu edito pro veritate in dicta *Romana primogenituræ
de Capisucchis, sub tit. de fideicom.* Quod scilicet, aut
agitur de hujusmodi probatione ad effectum succedendi
in fideicommissis, primogenituris, & majoratibus ordi-
natis ad favorem illorum de agnatione & familia, vel
effectiva, ut in dubio est præsumptio, vel etiam conten-
tiva; Et tunc juxta ibi latius deducta, admittebam pro-
bationem de publica voce & fama cum sola adminiculis
genericis resultantibus a similitudine cognominis & in-
signium non sufficere; Idemque admittebam procedere
in juribus honorificis, in quibus licet non agatur de inter-
esse bursali & successive de successionem in juribus, adhuc
tamen continetur tertii præjudicium, ideoque strictius pro-
ceditur, cum onere tamen majoris, vel minoris probatio-
nis concludentis, prout subjecta materia, seu ratio præju-
dicii alterius, pro judicis prudentis arbitrio postulat, ut
sunt juspatronatus, in cujus terminis agitur *in decisioni-
bus* post Vivianum, ac habetur actum in sua materia *sub
tit. de jurepatr.* præsertim in Pistorien. & in aliis; Sive
ubi agitur ad effectum admissionis ad sedilia, aliosque
publicos honores Civitatis, quibus illa familia gaudet
juxta casum disputatum per Capyc. Latr. *consult.* 128. *&
cum seq.* cum aliis in dicta *Rom. primogenituræ de Ca-
pisucchis*.

Aut demum de hoc agitur ad solum effectum honorifi-
cum alteri in specie non præjudicialem, prout est iste
admissionis ad habitus militares, seu alterius canoniza-
tionis nobilitatis in genere pro solo adimplemento requi-
siti ad id necessarii, seu justificatione qualitatis, absque
eo quod jus alterius proxime lædatur, ut læditur in ca-
sibus præcedentibus. Et tunc, aut allegans hujusmodi
identitatem, non bene & concludenter probat ejus gene-
rosam nobilitatem de per se, & independenter a colo-
nello, seu familia alibi existente, sed ab istius nobilita-
te suam quoque ex sola ratione identitatis deducere præ-
tendebat, & isto casu identitatem magis concludenter,
& rigorose probare debet, quia est principale fundamen-
tum suæ intentionis.

Aut, ut in præsenti, familia unius loci de per se, &
independenter ab altera in alio loco commorante, bene
& concludenter probat ejus generosam nobilitatem, so-
lum vero obstat objectum resultans a mala qualitate loci
originis, vel domicilii, unde propterea, non pro funda-
mento intentionis, ac formali probatione nobilitatis,
sed illa bene probata, pro sola remotione objecti, alle-
gatur incolatus in obscuro loco occasionaliter, cum ori-
gine, seu dependentia a familia in Civitate existente,
& tunc, cum secus etiam veritatis, dicebam sufficere
probationes in ista causa factas, tam coram Commissa-
riis Religionis, quam postmodum in Curia de communi
fama & reputatione, ac antiquis traditionibus, con-
currentibus etiam adminiculis identitatis nominis & in-
signium, ob quam de facili identitas familiæ præsumi-
tur, cum descendentia ab eodem stipite, licet loci, vel
provinciæ diversitas, concurrat, quoties utraque pariformiter
17 miter in statu nobili vivit, & existit, Aret. *cons.* 37.
numer. 1. circa medium Calcan. *cons.* 8. *numer.* 2. *&
cons.* 9. Menoch. *l.* 6. *præsumpt.* 15. *num.* 48. Fab. de Ann.
cons. 88. *num.* 1. Grat. *discept.* 645. *num.* 16. Palear *de
majoratu*, *quæst.* 7. *num.* 88. Escobar. *de puritate sangui-
nis*, *quæst.* 16. §. 2. *num.* 8. Capyc. Latr. *consult.* 129.
num. 46. *& seq. & num.* 39. ubi in specie consideratur
ista circumstantia, quod utraque respective nobiliter vi-
vat, itaut non obstet mala præsumptio ignobilitatis, si-
ve satis diversi status, quæ identitatis probationi obstare
solet, juxta casum, de quo in dicta Pistorien. *jurispatr.
sub tit. de jurepatr.*

Maxime ubi ultra dictum adminiculum resultans ab
identitate nominis & insignium, accedit alterum proxi-
mum & verisimile, quod aliquis de familia unius loci
originaria alibi occasionaliter radices emiserit, ut in
præsenti bene verificabatur, ob dictam occasionem mili-
tum Aragonensium, qui eorum regem pro expulsione
18 Maurorum comitati fuerunt, ibique remanserunt, ut
communiter testantur Hispani chronistæ, quibus deferen-
dum esse in specie nobilitatis, seu identitatis familiæ ha-
betur apud Fab. de Ann. *cons.* 88. *num.* 67. *&* 33. & per
Rot. *in Auximana sepulturæ de Cimis* 28. *Maji* 1646.
cor. Arguelles, atque revera quoad istud latus Agentes
pro Religione quodammodo dabant manus.

Major igitur, ac pœne tota difficultas fuit circa alterum
latus de *Audimet*, dum probationes concludebant so-
lum qualitatem *Civis honorati*, quam, ut supra acriter
contendebatur in proposito non sufficere ad nobilitatem
generosam pro hujusmodi habitu militari necessariam,
quamvis sufficeret ad alios effectus contradistinguentes
nobiles a popularibus, nisi justificaretur alterum jam 19
dictum requisitum, quod esset de illis antiquis civibus
vulgo nuncupatis *dell' Immemorabile*, sive *della Conqui-
sta*, de quibus dicebatur intelligendos esse Fontan. *dec.*
211. & Leon. *dec.* 9. *l.* 3. cum aliis apud eos, & quo-
rum civium honoratorum species ad hujusmodi habitum
admitti consuevit.

Evitabatur tamen ista difficultas ex eo quod non
constitueretur fundamentum in hujusmodi sola qualita-
te *Civis honorati*, quoniam etiam per probationes fa-
ctas coram Commissariis, melius vero per alteras fa-
ctas *in Curia*, & in Rota, justificabatur istam fami-
liam ex communi fama, & reputatione censeri Idal-
gos notorios ex sanguine, & armis cognitis, cum ista
qualitas Idalghos denotet in Hispania nobilitatem ge- 20
nerosam, ex deductis per Ottalor. *de nobilitate*, *par.* 2.
capit. 3. *numer.* 1. *cum seq.* Et de Idalghis habetur apud
Merlin. *decis.* 167. & Duran. *decis.* 294. Concurrentibus
etiam aliis adminiculis illo præsertim probati antiqui
& centenarii usus armorum, seu insignium, qui satis
confert ad probationem nobilitatis generosæ etiam at-
tentis ejusdem Religionis stabilimentis, ut apud Merlin. 21
d. decis. 167. *& decis.* 290. *post secundum volum. cons.*
Farinac. *num.* 9.

Accedentibus quoque aliis adminiculis, illo sc. resul-
tante a pluribus matrimoniis per illos de hac familia
contractis cum familiis nobilibus, ut observat Rota,
decis. 504. *num.* 9. *part.* 1. *rec. &* 248. *numer.* 1. *post* 2.
vol. cons. Farin. Capyc. Latr. *d. consult.* 128. *in fine*; Et 22
altero magis proximo, & stringenti, quod Michael aba-
vus concurrisset ad officium justitiæ, satis in eo Re-
gno conspicuum, & nonnisi qualificatis nobilibus con-
ferri solitum.

Licet enim opponeretur, quod solus concursus sine
obtentione & exercitio non sufficiat, Replicabam ta-
men objectum procedere, quando ista circumstantia de-
duceretur pro principali fundamento & probatione, se-
cus autem ubi pro adminiculo aliarum probationum,
quoniam etiam sola imbussulatio, seu nominatio ad hu-
jusmodi officia nobilia magnum est nobilitatis admini-
culum tamquam species habilitationis, & quia non nisi 23
nobiles & qualificati ad ea nominari, seu imbussulari so-
lent, ut ex Bart. *in l. matriculam*, *num.* 3. *C. de agenti-
bus*, *lib.* 12. *& aliis*, Fab. de Ann. *cons.* 80. *num.* 7. *&
cons.* 94. *num.* 1. *cum seq.*

Accedente etiam juris præsumptione, ut in dubio
pro nobilitatis canonizatione sit respondendum, Bald.
cons. 189. *lib.* 2. *in fine*, Menoch. *cons.* 227. *numer.* 1.
cum seq. Rovit. *cons.* 83. *numer.* 9. *&* 10. *liber.* 1. *& 24
cons.* 32. *numer.* 8. *lib.* 2. Fab. de Annon. *d. consil.* 80.
numer. ultim. & cons. 88. *numer.* 39. Rota apud Caval.
decis. 440. *in fine*. Non tamen hæc satisfaciebant
Agentibus pro Religione, ex eo quod id concluderetur
ex probationibus factis in Curia magis quam coram
Commissariis, unde illas habebant nimium suspectas,
juxta istius Religionis consuetudinem non admittendi
alias probationes, nisi illas, quæ fierent per ejus Com-
missarios.

Quia vero inter objecta quæ ut supra dabantur la-
teri de Alberola, erat illud qualitatis patriæ, Tum ex
eo quod esset parvum Oppidum non habens formalem
separationem nobilium a popularibus, Tum etiam quia
esset locus infeudatus & Baronalis; Hinc proinde pro
hujusmodi etiam objecto removendo, cum non adeo
distinctam haberem notitiam morum Hispaniæ, vel res-
pective singularum ejus provinciarum, ad convincen- 25
dum hanc erroneam opinionem, adhibebam ea quæ in
praxi habemus in Civitatibus, Oppidis, & locis quam-
vis generosam nobilitatem producentibus in Regno Nea-
politano, quæ infeudata sunt & Baronalia, non tamen
ista accidentalis qualitas, antiquæ ac nativæ nobilitati
præjudicare debet.

Postquam etenim translato Romano Imperio in Orien-
tem, ejusque Sede sub Constantino Magno in Constanti-
nopolitana Civitate constituta, ob tot Barbarorum in-
cursiones, illud in his partibus Occidentalibus, præsertim
vero in Italia scissum est, ejusdem memoria pœne abolita

16 fuit, exinde contigit, quod in provinciis, seu regionibus ex quibus constitutum est illud Regnum, quod alias Siciliæ citra Pharum, seu Apuliæ, nunc Neapolitanum nuncupatur, plura dominia exorta fuerunt, in quibus sive juxta unam opinionem a Longobardis, sive juxta alteram a Græcis in illis officialibus, qui deputabantur per Imperatorem Constantinopolitanum in iis partibus, quæ præsertim versus Mare Adriaticum continuabant sub dicto Imperio, introduci cœperunt illi tituli, Principum, Ducum, marchionum, & Comitum, quos hodie usque in abusum adeo frequentes habemus, & sub qua dominiorum, ac titulorum divisione Normandi, victis Longobardis & Græcis, demum hanc regionem possederunt jure veri allodii, ac supremi Principatus cum Regalibus etiam majoribus a quocumque alio independenter, ita ut essent tot Principes supremi, quot erant Principes, Duces, Marchiones & Comites, eo modo quo nunc sunt in Italia illi Principes absoluti, quos Potentatus vocamus, frequentius vero in Germania, & qui juxta opinionem Frecciæ *de subfeud. l. 1. de origine feudorum* habebant sub se Barones tanquam milites electos, & bene meritos primi ordinis, quibus parva oppida & castra concedebant, vel in feudum, vel in quadam feudorum adhuc non introductorum specie, seu imagine, eo modo quo hodie præfati Italiæ Duces habent etiam sub se Marchiones, Comites, & Barones.

Cum autem, vel juxta unam opinionem Rogerius Primus Normandus authoritate sua & de facto, Apuliæ, seu Italiæ Regis nomen usurpasset, vel juxta alteram magis receptam, Rogerius Secundus Siciliæ Comes, authoritate Anacleti Antipapæ, obtenta etiam postmodum confirmatione Innoc. II. Regium nomen assumendo, utriusque Siciliæ citra, & ultra Pharum Rex effectus esset; Hinc sequutum est, quod sive de jure, sive de facto ac vi bellica, illi Principes, Duces, Marchiones, & Comites, qui prius jure liberi allodii, ac supremi Principatus Civitates, ac ditiones possidebant, ita Regem in supremum agnoscere cœperunt quoad solum altum dominium, ac majorem superioritatem, quam hodie vulgo *sovranità* dicimus, reservatis Regi aliquibus Regalibus majoribus, ut præsertim est jus indicendi bellum cum finitimis, retentis per eos reliquis Regalibus cum mero & mixto Imperio, ita ut Principum quoque partes ac figuram continuarent, dictos inferiores Barones sub se habentes usquequo vel extinctis illis lineis, vel ex temporum, & bellorum consequutis immutationibus illæ primæ dominationes finem habuerunt.

Transitum autem faciente dicto Regno a Normandis, prius ad Svevos, & deinde ad Gallos Andegavenses [illegible] unis, & aliis, ad instar forte morum, & usus Germaniæ, & Galliæ, eædem dominationes ita subordinatæ Regi, sed adhuc in figura Principum iure facte fuerunt in personis solum qualificatis puta filiis, & fratribus Regum, seu alias de sanguine Regio, ut erant Duces Calabriæ, Principes Tarentini, Comites Litii, Domini honoris Montis S. Angeli, & similes, itaut quælibet ex his denominationibus integras provincias, & plus complecteretur, quolibet etiam eorum dictos inferiores Domicellos, seu Barones, aut subfeudatarios habente; Deinde vero paulatim, præsertim vero sub fœmineis dominationibus Reginarum Joannæ primæ, & secundæ, ista prærogativa feudorum qualificatorum, ac dignitatis, cum prædictis titulis Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum transitum facere cœpit ad nobiles privatos, qui in literis, vel armis conspicui, seu ex aliis forte parum dignis causis in summo favore constituti, ad hunc diversum statum transitum facere cœperunt; Adhuc tamen rarus erat hujusmodi Titulatorum, ac feudatariorum dignitatis usus, illique in magna potentia, & existimatione continuabant, adeout cum ipsomet Rege eorum aliqui bellum inire, pacemque tractare consueverint, unde propterea merito etiam nobiles, & conspicuæ Civitates hujusmodi Principes, Duces, Marchiones, vel Comites juxta primam, secundam, vel tertiam speciem habebant, quia dum quodammodo Principum figuram adhuc gerebant, ita ipsæ Civitates erant capita, & Metropoles totius ditionis ex integris pœne Provinciis constitutæ, continuante quoque sub termino, seu vocabulo subfeudorum usu Baronum, & Domicellorum inferiorum, qui ab eisdem de castris, & parvis oppidis sub infeudabantur; Unde traduntur historiæ, vel traditiones, quod plerique ex modernis Regni Titulatis, qui hodie magnam figuram facere satagunt, ita feuda possidere cœperint, quia scilicet tamquam hujusmodi Principum, & Ducum milites, vel grati familiares, ab eis de aliquo castro, vel parvo oppido investiti fuerint; Tractu vero temporis ex Regni motibus, ac dominationum varietatibus, pene in totum scissis, vel nimium divisis dictis antiquis magnis, & conspicuis dominationibus; Hinc sequutum est, quod nobiles, & conspicuæ Civitates, seu qualificata Oppida, quæ prius dictam Metropoliticam figuram faciebant sub magno Principe ob factu casum devolutionis, vel ob lineas finitas, vel ob rebelliones, & fellonias, jure feudorum empititiorum concedi cœperunt cuicumque pecuniam habenti, melioremque conditionem facienti, necnon cum nimia facilitate, vilique pretio multiplicari cœpit usus titulorum, & dignitatum, adeout parva magnis, atque quanta rotundia exæquata sint, quoniam eodem jure censentur pene irridibiles Principes, Duces, Marchiones, & Comites illorum castrorum, & pagorum, quæ prius de Civitatum majorumque ditionum, & Principatuum districtu, & excadentiis per se ipsos Principes, Duces, Marchiones, & Comites familiaribus concedi solebant, ac sine illi earumdem Civitatum, & locorum dominantium. Atque exinde sequutum est, ut omnes Civitates, Oppida, & loca dicti Regni hujusmodi feudalem, ac Baronalem qualitatem habeant, vel habuerint, dum de facto in Regno prædicto longitudinis milliarium 450. latitudinis 140. & circuitus 1468. & quod constituitur ex 143. Civitatibus ex quibus 121. sunt Episcopatus, & 22. Archiepiscopatus, & ex aliis 1830. circiter Oppidis, castris, & locis, solum quadraginta, circiter Civitates, & Oppida hodie sint absque Barone sub immediato gubernio Regia, & ut ibi dicitur de *Demanio*. Atque ex his, adhuc sub Judice lis est, an duarum vel trium prætensio subsistat necne, quod hujusmodi plagam non senserint, reliquis omnibus eamdem plagam passis, & quæ facto casu devolutionis, in hoc statu ex propria industria, & sumptu conservantur, quia nempe ex illo jure prælationis quod ibi conceditur, ipsæ Universitates se redemerint, atque provocando ad demanium solverint illud pretium, pro quo infeudatio concessa erat, vel imminebat. Igitur nimium evidens fabula est, ob feudalem, ac Baronalem qualitatem locorum ita generaliter, ac indefinite existimare, conspicuasque Civitates generosæ nobilitatis productivas exæquare illis obscuris locis, quæ ex eorum connaturali qualitate Domicellis, ac inferioribus Baronibus per ipsos Principes, & Duces concedi consueverunt: Atque in hoc versatur ignari vulgi error manifestus, quoniam istæ Civitates faciebant illam figuram cum suis Principibus, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, qualem hodie faciunt illæ a quibus hodierni Italiæ Principes, & potentatus nomen, ac titulum desumunt, habendo sub se tamquam proprium districtu, & comitatu inferiora loca, inferioribus Domicellis, & Baronibus concedi solita, & prout etiam in statu Ecclesiastico penultimo sæculo pœne omnium magis conspicuarum Civitatum conditio erat sub propriis Principibus, vel Tyrannis; Ideoque pluries occasione consulendi in hac nobilitatis materia pro hujus militiæ habitu suscipiendo, vel ad alium similem effectum dicere consuevi, quod non modernus, sed antiquus rerum status, ac Civitatum, & locorum antiqua qualitas, & conditio spectari debent, non autem ista moderna accidendalis; Et cum hac distinctione materia regulanda videtur.

ANNOT. AD DISC. XXXII. cum seqq.

DE materia istorum discursuum pro admissione ad habitum justitiæ in Melevitana Religione, infra *disc.* 49. & de ista Religione in opere Italico *Doct. vul. Vulgaris*, *tit. de Regul. cap.* 46 & præsertim in casu, de quo, *disc.* 34. introducta causa in Rota cor. Vicecomite, tactisque probationibus *sub die* 19. *Martii* 1673. prodiit resolutio pro canonizatione nobilitatis hujus familiæ, pro casibus futuris, cum lite pendente obiectit ille, qui habitum suscipere volebat.

MELE-

MELEVITANA; SEU HISPALEN. HABITUS

P R O

ANTONIO DE VALENTIA

C U M

RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Discursus pro directione causæ pendentis in Rota.

De eadem materia nobilitatis generosæ requisitæ ad militiam justitiæ in Religione Hierosolymitana, & an illi alias probatæ obstet qualitas, seu exercitium mercaturæ, & quando? Et de alio requisito puritatis sanguinis quomodo justificari debeat. Et an & quando admissio germani fratris ad consimilem militiam eadem requisita exigentem, firmet statum, & inducat justificationem requisitorum?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio super puritate.*
3 *In Religione Hierosolymitana ad habitum justitiæ non admittantur descendentes ex sanguine impuro infidelium.*
4 *Impuritas non præsumitur, sed quilibet censetur purus eo ipso quod non constat de impuritate.*
5 *Testes de publica voce, & fama, & reputatione probant.*
6 *Quomodo debeant esse probationes impuritatis.*
7 *Libelli famosi, & occulti non attendendi.*
8 *Testes circa impuritatem debent allegaro certam causam scientiæ alias non probant.*
9 *In materia nobilitatis non suffragatur juris præsumptio, sed eam allegans tenetur probare, quia nobilitas non præsumitur.*
10 *Quomodo probetur nobilitas.*
11 *De antiquo usu armorum.*
12 *Unicus testis adminiculatus probat.*
13 *Non dicitur exerceri mercatura in rebus propriis.*
14 *Agricultura in bonis propriis non præjudicat nobilitati.*
15 *Quando mercatura præjudicet nobilitati, & quando non.*
16 *In Gallia, & Hispania semper præjudicat.*
17 *Declaratur.*
18 *Nobiles Genuenses, & Florentini exercent mercaturam.*
19 *Declaratur item, quando mercatura præjudicet nobilitati, necne.*
20 *Quis dicatur artifex, & alicujus artis professor.*
21 *Sententia lata super nobilitate, vel statu ad favorem fratris an faciat jus quoad alterum fratrem.*
22 *Quid e converso in casu sententiæ præjudicialis.*
23 *An conclusio, de qua num. 21. sit practicabilis?*
24 *Sententia inter alios si non præjudicat, facit adminiculum.*

D I S C. XXXIII.

1 Cupiens Antonius de Valentia Hispalensis suscipere habitum militum justitiæ in Sacra Religione Hierosolymitana, obtinuit in forma consueta sibi deputari Commissarios, qui ex officio informationes reciperent super requisitis suæ nobilitatis, & puritatis sanguinis; Cumque dict. Commissarii retulissent omnia sibi videri sufficienter justificata, atque conformis fuisset relatio aliorum Commissariorum, quos deputavit Assemblea, seu Consilium Provinciale Prioratus Castellæ, & Legionis, idcirco eadem Assemblea dictas justificationes approbavit; Illis autem transmissis ad Magn. Magistrum, seu eam Linguam, duæ prodierunt in utroque Consilio, Ordinario, & completo contrariæ sententiæ ob plures difficultates habitas in omnibus quatuor lateribus, tam circa nobilitatem, quam circa sanguinis puritatem, de qua ob antiquam Maurorum, & Judæorum mixturam in Hispania magis, quam alibi inquiri solet, Unde interposita per Antonium a præfatis sententiis appellatione, & 2 commissa per Signaturam Sanctissimi causa in Rota coram Cerro, habitoque, juxta laudabilem stylum, Advocatorum, & causæ Patroni congressu super ejusdem causæ directione, concorditer conclusum fuit super requisito puritatis sanguinis, cum ea probabilitate, quæ in hujus semper incertis dari potest, ex probationibus jam factis in tuto videri bonum jus appellantis; Quo vero ad alterum requisitum nobilitatis, dictum fuit probationes jam factas aliqua indigere majori comprobatione, ideoque ad meliorem directionem determinatum fuit separatim de dictis requisitis nobilitatis, & puritatis agendum esse; Assumptaque disputatione super hoc ultimo puritatis, sub die 29. Novembr. 1666. coram eodem Cerro favorabilis prodiit resolutio, constare scil. de puritate, deinde vero obtenta fuit remissoria, ad effectum coadjuvandi probationes alterius requisiti.

In disputatione autem prædicta dicebam, etiam cum 3 sensu veritatis, quoad hunc punctum puritatis sanguinis, fundatam esse intentionem appellantis, unde propterea justa, beneque fundata visa est resolutio; Admittendo siquidem id, in quo principaliter insistebant Scribentes pro Religione, quod sc. istud quoque requisitum necessarium esset ex stabilimentis Religionis *sub titul. de receptione fratrum*, §. 12. & ejus declaratoria *eodem tit. cap. 7.* per quam decernitur exclusio descendentium a Judæis, Saracenis, aliisque infidelibus etiamsi de illa non per concludentes probationes, sed per famam, & probabilem suspicionem constaret (non curando examinare validitatem, & subsistentiam hujusmodi secundæ determinationis, seu declarationis circa modum probandi per solam suspicionem, seu diffamationem, super quo tamen plura in contrarium dici possent) duas pro clariori resolutione constituebam partes, seu inspectiones, Unam super probatione puritatis ex hac parte, & alteram super objectis, seu prætensa probatione puritatis.

Quoad primam, cum istud sit objectum in dubio non 4 præsumendum, adeoque intentio allegantis puritatem regulariter fundata dicitur in sola præsumptione juris, eo ipso quod per objicientem de impuritate non docetur, ut in specialibus terminis admissionis ad habitum [illegible] Religionis habetur *decis. 494. p. 1. rec. num. 2. & 335. numer. 1. p. 2.* quæ est eadem apud Gregor. *dec. 498.* Et generaliter, ad effectum satisfaciendi Statutis Capitulorum Hispaniæ rigorose etiam hoc puritatis requisitum exigentibus, plene habetur apud [illegible] *decis. 368. & in* 5 *Cordubensi dimidiæ portionis* cor. Meltio, *decis. 319. &* [illegible] ubi late Concord.

Clarius vero ob duplicem probationem, Unam scilicet per testes de publica voce, & fama, & communi reputatione, quam speciem probationis receptissimum est in proposito sufficere, ut in eisdem proxime allegatis decisionibus; Et alteram, quia ejusdem Antonii germanus frater admissus fuerat ad habitum justitiæ in militia Sancti Jacobi de Spata, ad quem effectum eadem qualitas puritatis sanguinis requiritur prævia eadem inquisitione; Quidquid enim sit de puncto, an admissio germani fratris ad hujusmodi militias firmet statum, ac inducat requisitorum justificationem respectu alterius fratris, de quo habetur infra super altero requisito nobilitatis. Indubitatum tamen dicebam, quod ubi etiam quoad dictum alterum requisitum id non sufficeret, satis abundaret quoad illud, cui assistit præsumptio juris ut supra, unde non urget illud concludentis probationis onus, quod incumbit in altero, & consequenter sufficit, ut exinde resultet adminiculum dictæ præsumptionis coadjuvativum, Multo magis dum illud non erat unicum, quoniam constabat de admissione personarum de eadem familia, & sanguine respective ad Capitula Cathedralium, Ac etiam stante dicta probatione per famam, & communem reputationem, ac stante dicta admissione per assembleam, seu Consilium nationale in loco, quod est valde existimandum, ut infra, unde casus videbatur omnino planus.

Et quoad alteram partem evacuationis objectorum, 6 dicebam, quod stantibus probationibus, & adminiculis super puritate, contrariæ probationes habentes resistentiam regulæ, seu præsumptionis legalis, esse debeant omnino præponderantes, ac sufficientes illas puritatis, ut advertitur *dict. decis. 494. num. 12. p. 1. rec.* quod tamen fundamentum fuisset periculosum, dum stabilimenta, ut su-

ut supra, contentantur sola probatione per famam, & probabilem suspicionem.

7 Imprudens autem consilium credebam illud aliquorum ex nostris, assumendi disputationam validitatis, & subsistentiæ hujusmodi exorbitantia novi Statuti, cum ita non levis induceretur suspicio de nostrorum jurium diffidentia, quæ vere non aderat. Dabatur etenim quidam libellus porrectus sub conficto nomine ejus, qui per sex menses antea obierat, omnino animosus, & compositus per apertum inimicum ad formam libelli famosi, qui probatione penitus indigens erat ad text. *in l. 1. C. de libellis famosis*, cum Concord. per Farin. *q. 105. ex n. 421.* & in his terminis Escobar. *de nobil. puritate, p.*
8 *2. q. 1. de Schedulis, seu libellis secretis per tot.* Aliqui vero testes nullam scientiæ causam reddebant, omnino necessariam, cum ageretur de rebus, quæ non percipiuntur sensu corporis; sed consistunt in judicio intellectus, ut advertitur *d. dec. 494. n. 11. & seq. p. 1. rec. dec. 71. n. 3. & 6. p. 3.* Ac etiam quia deponebant dubitative, quod sc. si familia esset de uno loco, adesset suspicio, secus autem si de altero, Unde propterea nullam revera probationis gradum constituebant, neque ad probabilem suspicionem sufficientem.

Difficultas igitur tota residebat circa alterum requisitum generosæ nobilitatis omnium quatuor laterum, patris, matris, & utriusque aviæ, circa quam juris præsumptio non suffragatur, sed petens admissionem grava-
9 tur onere probationis, cum nobilitas non sit qualitas, quæ præsumatur, ut ex Bald. *in l. in actionibus, § plane, C. de in litem juran.* Tiraq. *de nobil. §. 10. n. 73.* Menoch. *l. 6. præsump. 60.* Fab. de Ann. *cons. 80. n. 1.* Rot. dec. 72. *n. 3. p. 4. rec. tom. 2.*

10 Videbatur autem per testes aliaque adminicula in omnibus lateribus, bene, & sufficienter justificari, quod hujusmodi familiæ nobiliter, & splendide vixerunt more aliorum nobilium Civitatis, absque eo quod adesset memoria super exercitio alicujus artis mechanicæ, seu vilis ministerii, cum communi fama, & reputatione, quod
11 sufficit ad probationem nobilitatis, juxta authoritate, & decisiones, de quibus *in alia Melevitana, seu Valentina habitus, disc. prox.* Solumque super duobus cadere videbatur dubitatio; Primo quod unicus tantum testis bene concluderet de antiquo usu armorum, seu insignium cognitorum a tempore immemorabili in lateribus aviæ paternæ *de Avrilla*, & matris, *de Affarga*, cum reliqui testes deponerent relative ad quasdam literas executoriales a pluribus annis desuper obtentas, unde propterea non videbatur adesse circa istud requisitum illa concludens probatio, quæ concurrebat in aliis lateribus.

Et quamvis plura concurrerent adminicula, ex quibus
12 unico testi disponenti deferri solet, ut apud Buratt. & Add. *dec. 168, 485. & 775. dec. 153. n. 18. p. 7. rec. & in aliis.* Atque plura adessent adminicula, primum scil. resultans ex generali consuetudine ponderata per Rotam apud Merlin. *dec. 164.* quod scil. etiam populares mediocrem civitatem habentes hodie habere soleant usum armorum, Alterum resultans ab executorialibus super nobilitate obtentia de tempore non suspecto, quod per necessarium antecedens præsupponit etiam armorum justificationem, ut bene apud Rojas, *dec. 50. & per tot.* Et etenim satis vehemens ex dicta superius circumstantias admissionis germani fratris ad habitum justitiæ in militia S. Jacobi de Spata, in qua eadem requisita desiderantur, tam circa nobilem vitam cum immemorabili abstensione a mechanicis, & sordidis, quam circa antiquum usum armorum, Nihilominus, dum res erat in fieri, ad superabundantem cautelam, ponendamque causam in tuto, prudens consilium reputatum fuit hujusmodi probationem coadjuvare.

Altera difficultas apud lingnam, & in utroque Consilio Melevitano fiebat circa latus paternum, non quidem circa probationem nobilitatis cum dictis requisitis, sed circa infectivam qualitatem mercaturæ in parte dicti Antonii, quem supponebatur esse solitum onerare super navibus, per Indias vinum, sericum, aliasque merces.

Illud objectum de plano cessare videbatur, quando subsisteret præsuppositum argentum pro dicto Antonio, quod scil. merces, quæ per Indias onerabantur, provenirent ex bonis propriis, unde dicta extractio, seu oneratio non erat ad mercaturam, quæ proprie dicitur quando emuntur merces ad industriam, ut revendantur causa lucri, secus autem ubi bona propria pro faciliori exitatione, seu majori utilitate extrahuntur, atque ad alias regiones transmittuntur, cum tunc etiam in Clericis, & personis Ecclesiastici, tam sæcularibus, quam regularibus, quibus rigorosissime mercatura prohibita est, id passim permittatur, nedum absque aliqua nota, seu incursu pœnarum, quæ clerico negotiatori impositæ sunt, sed etiam circa exem- 14
ptionem ab honeribus, quam clericus negotiator non obtinet; ideoque ubi præsertim admixtum non est exercitium sordidum, & mechanicum ipsius personæ, certum est hujusmodi actum nobilitati non præjudicare, cum neque illi præjudicet agricultura, quoties fit in re propria, ex deductis apud Franch. *dec. 128. n. 2. & 4.* Fab. de Ann. *cons. 34. n. 8. cum seq.* Duran. *dec. 294. n. 12. cum seq.* apud quos allegantur Tiraq. Otalora, & cæteri de materia.

Ubi vero dictum præsuppositum non subsisteret, quia 15
nempe per oppositores probaretur, patrem dicti Antonii exercuisse mercimonium, emendo sericum, vinum, aliasque merces, ut industriæ, & negotiationis causa super navibus oneraret, ut Indias transmitteret, Adhuc tamen discurrendo in congressu dicebam, neque videri objectum multum considerabile, stante communi, & recepta distinctione, de qua cæteris collectis apud Tiraq. *de nobili-*
lit. c. 33. n. 22. & seq. Duran. *d. dec. 294. n. 21.* Royas 16
dec. 148. n. fin. quod scilicet, Aut agitur de mercatura minuta, & parva, quæ exerceatur per seipsum, & præjudicet nobilitati, Aut de magna, quæ exerceatur per famulos, & ministros, absque eo quod ipse principalis more nobilium splendide vivens aliquo pacto se ingerat in sordidis, & mechanicis, & secus.

Adhuc tamen quamvis dicta distinctio sit regulariter 17
vera dubitari poterat, Tum ex iis, quæ insinuantur apud Duran. *dec. 294. n. 23.* quod scil. apud Hispanos, & Gallos omnis mercaturæ species reputatur nobilitati præjudicialis, Tum ex statuto religionis registrato apud Rojas. *dec. 148. in princ.* ita disponente; Verum & hoc videbatur evitabile in hac Civitate ratione ejus qualitatis, & situationis, cum sit magnum emporium, & portus navigationis Indiarum, ideoque satis probabilis videbatur consuetudo particularis, dictæ contrariæ generalis 18
limitativa, quæ per dictos agentes præsupponebatur, Eodem modo quo in Italia habemus de consuetudine Genuensium, & Florentinorum, apud quos mercatura etiam cum actuali exercitio in mercibus serici, & lanæ nobilitati non præjudicat, & quod exemplo omnes tuentur, ut apud Tiraq. *d. c. 33.* Duran. *d. dec. 294.* & sic ad instar ex identitate rationis.

Præterea considerabam, tunc hujusmodi mercaturam 19
magnam sine taberna, & apotheca, aliosque sordido exercitio ad merces minutatim vendendas, sed solum emendo mercaturam magna quantitate ad alias regiones transmitterentur, seu alias opportuniori tempore revenderentur, importare posse aliquod nobilitati generosæ præjudicium, quando id fieret pro principali, ac formali instituto, itaut talis negotiator toto ejus vitæ tempore, vel saltem pro majori parte in hoc ministerio versaretur, unde mercatoris figuram faceret, atque pro tali communiter reputaretur tamquam illi exercitio principaliter addictus, cum tunc ita videatur exiisse ab ordine nobilium, ac si constituisse in diverso inferiori ordine mercatorum, & fortius si describatur in matricula mercatorum, Secus autem si nobilem vitam ducens, aliorumque nobilium more vivens, ut cum majori splendore ejus 20
personæ, & domus nobilitatem conservare, & augere posset, aliquam suarum facultatum partem erogare solitus est in emptionem mercium causa extrahendi, seu opportuniori tempore vendendi, id totum gerendo per ministros, & famulos; Tunc enim id nullatenus tale præjudicium causare videtur, Dum ex iis, quæ habentur apud Roman. *cons. 422.* Franch. & Add. *dec. 175. & 679.* & alios, de quibus *in Romana taxæ Nursinorum 20. sub tit. de Regal. ad materiam Vectigalium, disc. 98.* de artificibus, ut tales dicantur qui majori parte vitæ illi arti, seu exercitio tamquam ex principali instituto sunt addicti, Secus autem si per aliquod tempus, & accidentaliter, cum etiam nobiles, & magnates, in pictura, aliisque mechanicis soleant se exercere, Tum etiam quia vix hodie nobiliter, & splendide vivi potest cum solis redditibus, absque aliqua mixtura industriæ, quæ ita ordinata esse solet ad majorem splendorem, & melius nobilitatem conservandam, ita docente communi observantia, quo etiam magnates, ac feudatarii Dignitatis, juxta qualitatem locorum, in quibus vivunt, ali-

aliquas adhibent industrias, præsertim circa emptiones mercium, quas regio producit in magna quantitate, earumque transmissiones ad alias regiones, ut communis praxis docet, cum id nullatenus nobilitati, & decori nec de jure, nec de facto adversari videatur. Ideoque punctus est, ubi mercatura exercetur tamquam continuum, & principale institutum, itaut ille ex communi fama, & reputatione inter mercatores magis, quam inter nobiles censeatur.

Motivabam etiam, an absque alia probatione ad inten-
21 tum sufficeret, quod germanus frater admissus fuisset prævio formali processu tamquam nobilis, & putus ad habitum justitiæ in militis S. Jacobi de Spata, & de jure dicebam affirmative respondendum esse, quoniam ubi non agitur de nobilitate accidentali, ex personalibus virtutibus, & meritis, vel dignitatibus acquisita, sed de naturali proveniente ex majorum statu, tunc nobilitas firmata in uno fratre dicitur probata in altero ex eisdem parentibus genito, quia dicitur sententia super statu, quæ facit jus quoad omnes, unde propterea recte intrat regula text. *in l. ingenuum, ff. de statu hominum*, ac limitatio alterius regulæ deducta ex text. *in l. sæpe, ff. de re judicata*, ut ex originali Angeli *in auth. ut liceat matri, & aviæ*, §. 1. *vers. ad hæc in fine*, in specialibus terminis nobilitatis Tiraq. *de nobilit. cap.* 17. *num.* 3. Afflict. *in Constit. prosequentes, l.* 2. *rubr.* 13. *num.* 16. *vers. & si per sententiam, &c.* Rovit. *cons.* 80. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 1. Ann. *singul.* 468. Pasch. *de patr. potest. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 69. *&* 70. Decian. *cons.* 66. *l.* 3. Gait. *de credito, cap.* 2. *tit.* 3. *num.* 628. ubi quod nullus est, qui arget, *& num. seq.* Rota, *decis.* 494. *part.* 1. *rec. num.* 9. & de probatione in parte, *dec.* 335. *num. part.* 2. *rec.* 71. *num.* 3. *par.* 3. *Melevitana habitus* 4. *Julii* 1659. cor. Priolo; Et de probatione proximitatis, vel alterius qualitatis factæ in uno fratre, quod suffragetur alteri ex eadem doctrina Angeli,
22 Coccin. *dec.* 105. *num.* 1. *dec.* 159. *num.* 8. *par.* 10. *rec. & in aliis*, apud quos in specie habetur in hac materia nobilitatis recte procedere regulam text. *in l. ingenuum, ff. de statu hominum*, atque hanc esse unam de limitationibus ad regulam text. *in l. sæpe, ff. de re judic.* ut præsertim cæteris collectis habetur apud Rovit. *d. cons.* 80. *num.* 5. Gait. *de num.* 628. ubi numeris præcedentibus plene agit de casu converso, ubi scilicet agitur de sententia præjudiciali nobilitati lata contra unum fratrem, an alteri præjudicet, de quo etiam plene apud Capyc. Latr. *cons.* 129. *num.* 14. *& seqq.*

Concludebam tamen, istud esse assumptum valde peri-
23 culosum via ad praxim deducibile, ea ea ratione, quod quælibet Religio, seu militia habet ejus statuta particularia, & quatenus etiam in verbis essent conformia, adhuc tamen diversitas adesse salet circa observantiam, & stylos, Ac etiam quia recte una Religio dicere potest sibi præjudicare non debere negligentiam ministrorum, & officialium alterius; Est bene verum, quod id satis confert in ordine ad adminiculandas probationes ex parte alterius fratris in diversa Religione, seu militia factas,
24 quoniam etiam in casibus, in quibus intrat regula text. *in d. l. sæpe*, de sententia inter alios lata aliis non præjudicante ad effectum firmandi statum, adhuc tamen illa satis confert, ac magnum præbet adminiculum, ut apud Buratt. *decis.* 554. *num.* 13. *ubi Concord.*

MELEVITANA
SEU AQUILANA HABITUS
PRO PETRO CAPRINO
CUM SACRA RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Casus disputatus in Signatura gratiæ, & resolutus pro Petro.

De eadem materia Nobilitatis generosæ, ejusque requisitorum pro habitu Justitiæ in Religione Hierosolymitana, Et quæ species mercaturæ illi præjudicet, Et aliqua de ordine tenendo in appellatione a sententiis dictæ Religionis ejusque Consiliorum?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Quando utraque Signatura gratiæ, & justitiæ cognoscat de meritis causæ.*

Card. de Luca Lib. III.

3 *De privilegiis Religionis Hierosolymitanæ circa appellationes.*
4 *Prohibita appellatione non censetur prohibita ad ipsum Papam.*
5 *Quomodo intelligatur ordo gradualis servandus in appellationibus.*
6 *Ad Papam appellatur omisso medio.*
7 *Quandoque admittitur hæc appellatio omisso medio in Religione Hierosolymitana.*
8 *Mercatura quando præjudicet nobilitati.*
9 *Quando dicatur mercatura, & quando non.*
10 *Ubi verba sunt æquivoca, & possunt importare mercaturam, vel actum licitum, cui incumbat onus probandi.*
11 *Privatio juris quæsiti dicitur importare pœnam formalem.*

D I S C. XXXIV.

Cum Petrus habens duo, vel etiam tria latera ma- 1
tris, & utriusque aviæ jam probata occasione majorum ad habitum Hierosolymitanæ Religionis admissorum, obtinuisset ab Assemblea deputati Commissarios pro recipiendis probationibus super latere paterno, & propriæ familiæ, aliqui æmuli, qui dictorum Commissariorum deputationi etiam contradixerunt, cum sinistris extrajudicialibus relationibus, præsertim vero ob exhibitionem cujusdam instrumenti, de quo infra, nemine citato, nullaque causæ cognitione adhibita, curarunt per M. Magistrum, & Consilium ordinarium in forma extrajudiciali per literas demandari dictis Commissariis, quod ab ulteriori processu, ac probationum receptione abstinerent, Unde propterea sentiens idem Petrus se notorie gravatum, ab hoc præcepto appellavit, atque adiens Signaturam Sanctissimi, obtinuit committi causam in Rota, quæ ob ejus superventam mortem, ulteriorem progressum hucusque non habuit.

In dicta vero disputatione habita in Signatura, nulla- 2
tenus actum fuit de meritis negotii principalis circa sufficientem probationem nobilitatis necne; Licet enim hæc utriusque Signaturæ Tribunalia soleant, & velint de meritis etiam cognoscere, seu gustare, Attamen id procedit, quando agitur de committenda causa appellationis adversus judicatum, quod de sui natura esset executivum, & non admitteret appellationem suspensivam, Sive adversus tres conformes cum similibus, in quibus prætendatur rescribi etiam de appellatione suspensiva, vel de clausula translativa ratione injustitiæ, quæ etiam in executivis, & privilegiatis appellationi locum aperit ex regula, quod *sententia injusta numquam est exequenda*, quod in præsenti non cadebat, cum ageretur solum de puncto ordinis, an scilicet a dicto gravamine extrajudicialiter illato per M. Magistrum, ejusque Consilium ordinarium appellari posset ad Papam, ejusque Curiam, omisso medio.

Quod Scribentes pro Religione acriter negabant ex 3
privilegiis per Sedem Apostolicam ei concessis registratis in Constitut. 9. Pii IV. ubi disponitur, a sententiis latis per judices hujus Hospitalis, seu Religionis S. Joannis, appellandum non esse, nisi ad ipsum M. Magistrum, ejusque Consilium Ordinarium, & ab isto ad Capitulum Generale.

Et quamvis praxis doceret, his non obstantibus, tam 4
in hujusmodi controversiis super denegatione admissionis ad habitum, quam in aliis super mutationibus Dignitatum, & Commendarum, aliisque causis passim appellari ad Papam ejusque Curiam, cum ea solum particulari hujus Religionis prærogativa, quod causæ appellationum non committantur per Signaturam Justitiæ, ejusque Præfectum, sed immediate per ipsum Papam, ejusque Signaturam gratiæ, ut constat ex pluribus causis Melevit. de quibus *hoc eod. tit. & in altero de benef.* & ex tot Rotæ decisionibus, ex ea ratione quod sublata, seu prohibita appellatione nunquam intelligitur sublata illa, quæ interponitur ad ipsum Papam ejusque Sedem Apostolicam, cum per hujusmodi indulta non censeantur ligatæ manus ipsiusmet Principis illa concedentis, ut apud Seraph. *dec.* 615. *dec.* 152. *num.* 13. *& seqq. part.* 8. *rec.* & frequentes, attamen dicebant id procedere servato præfato ordine, seu gradatim ab inferioribus scilicet judicibus ad Consilium Ordinarium, & ab isto ad Consilium Completum, a quo deinde appellatur ad Curiam, omisso

solum medio Capituli generalis, ex eo quod illud de raro celebrari solet, ejusque celebratio incerta est, cum pendeat a vita M. Magistri, unde propterea irreparabile esse damnum appellantis, & sic rationabiliter istud medium negligitur, quæ ratio non urget in aliis mediis, ut supra.

5 His non obstantibus, cum sensu etiam veritatis, dicedam huic petitioni locum fore, unde propterea resolutio justa probabilis visa est, quoniam Indultum prædictum loquitur de sententiis, quæ causa cognita ac servato debito ordine judiciario proferuntur, & in quibus terminis loquuntur omnes decisiones, quæ in proposito deducebantur, comprobantes ex facti serie hujusmodi ordinis observantiam, secus autem in hac facti specie, in qua agebatur de notorio gravamine, non solum circa ipsam rei substantiam, ac negotium principale, super insufficientia scilicet probationum, sed etiam circa ordinem, prohibendo recipi probationes, quas incertum erat, an bene, & concludenter fieri debuissent, ac etiam parte non citata, nullaque adhibita causæ cognitione extrajudicialiter, & quasi ad modum belli declarandi aliquem non habentem sufficientem nobilitatem generosam.

6 Cum enim de jure certum sit appellari posse omisso medio ad ipsum Papam, quamvis alias per sacros Canones statutum esset, appellationem gradatim, non autem per saltum interponendam esse, quia intelligitur de aliis, puta Metropolitanis, Patriarchis, Primatibus, Legatis, &c, non autem de ipso Papa, ad quem tanquam Ordinarium Ordinariorum directe, & immediate appellatur, gloss. *in c. dilecti, il terzo de appell.* ibique Scribentes collecti per Scacc. *de appell. l. 3. c. 2. quæst. 7. n. 46. & seq.* de Marin *res.* 17. *num.* 11. & 17. *l.* 1. Burat. *decis.* 170. *num.* 11. *& passim;* Ideirco in stricta juris censura improbabilis erat Religionis oppositio, quæ solum fundabatur in stylo, seu observantia ea quadam convenientia, seu epicheja non intervertendi hunc ordinem in ista Religione adeo qualificata, ac de Sede Apostolica, & de Christiana Republica tam benemerita, quod ego scribens pro appellante dicebam recte admittendum esse in iis casibus, in quibus ita servatum fuit, ac indultum loquitur, quando scilicet ipsa Religio quoque ex parte sua debitum ordinem servaret, itaut verificarentur verba Indulti, quod ageretur de sententiis, quæ præsup-
7 ponunt processum judicialem, & causæ cognitionem, secus autem isto casu extraordinario, in quo sicuti ipsa Religio consuetum, ac debitum ordinem intervertere voluit, ita conqueri non debeat quod intervertereur per Superiores.

Atque ad docendum observantiam non esse eo modo, quo supponebatur, deducebam *decis* 129. coram Rojas, *alias decis. 6. part. 9. recent.* ubi in specie commissa fuit causa in Rota a derogatione Commissariorum absque dicto ordine utriusque Consilii Ordinarii, & Completi.

Cum autem potissima causa dicti extrajudicialis mandati cum enunciatione non sufficientis generosæ nobilitatis provenisset a quodam asserto, seu supposito instrumento probante quemdam ascendentem ea latere paterno contraxisse cum altero societatem pellium, in qua quilibet juxta societatis naturam, ad commune lucrum, & damnum, suam operam, & industriam respective adhibere promisit. Hinc per oppositores inferebatur, vel ad exercitium sordidam, & mechanicum nobilitati absque dubio præjudiciale, vel ad mercaturam, de qua quicquid sit, de simplici nobilitate ad effectum obtinendi officia Civitatis, aliasque præeminentias solis nobilibus debitas, ad hunc tamen effectum generosæ nobilitatis pro hujus-
8 modi habitu suscipiendo, certum est, obstare ob expressa ejusdem Religionis stabilimenta, de quibus apud Rojas *decis.* 148. ubi quædam datur interpretatio, probabilis quidem, & vera in mero puncto juris, omnino tamen damnata, & abhorrita in Conventu Melevitano, & apud Religionem.

Ideirco priusquam dicta disputatio in Signatura Gratiæ assumeretur, ex parte dicti Petri consultus fui, etiam pro veritate, An, & quomodo istud objectum esset evitabile aliter quam per distinctionem traditam per Rotam apud Rojas *d. dec.* 148. An scilicet supposita mercatura illa sit magna, vel minuta, & an exerceatur per seipsum, vel per alium ex deductis *in Melevitana, seu Hispalen. habitus, discurs. praced.*

Respondi, etiam cum sensu veritatis, objectum esse evitabile, negando mercaturam in genere ob possibilem dicti instrumenti intellectum; quod dicta societas solet esset super pellibus animalium, quæ in propriis, & patrimonialibus fundis habebantur, vel tamquam illorum instrumenta pro eis colendis, & stercorandis, vel pro ita melius, & cum majori commoditate sumendo pascua propriorum feudorum, & terrarum, juxta eam distinctionem, quæ ex declarationibus Sac. Congreg. ad excludendam in Clericis mercaturam, adeo rigorose eis 9
prohibitam, habentur apud Barbos. *de universo Jure Ecclesiæ, l. 1. cap. 40. num.* 127. Quo posito certum est nil prohibere, citra mercaturam societatem iniri cum aliquo artifice, in qua unus ponat pelles propriorum animalium, ut supra possessorum, alter vero ponat operam pro eisdem pellibus condiendis, ut ita melius esitarentur, cum praxis doceat, nedum nobiles, & qualificatos, quinimo magnates, ac feudatarios Dignitatis, sed etiam Ecclesias, earumque Prælatos Sæculares, & Regulares habere oves, boves, vaccas, aliaque animalia in magna quantitate, citra mercaturæ notam, ad dictum effectum colendi, vel stercorandi proprios fundos, sive ita melius sumendi propria pascua.

Difficultas autem pro meo judicio resistebat, an, & cui incumberet onus justificandi unam, vel alteram circumstantiam, an scilicet volens evitare objectum teneretur probare, quod essent pelles, ut supra propriorum animalium, quæ circa mercaturam retinerentur, vel potius e converso oppositores tenerentur probare mercaturæ qualitatem; Et in hoc cum ageretur de facto antiquo, præsupposita in eodem ascendente probatione nobilitatis, tam ob famam, & communem reputationem, quam ob admissionem ad officia nobilium, ac etiam ob antiquum usum armorum, seu insignium, itaut dicta probatio ex juribus communitatis bene concludere videretur, omnino probabilius credebam hujusmodi onus incumbere oppositoribus, neque dictum instrumentum solum, & de per se obstare, Tum ob præsumptionem assistentem ei, qui alias nobilis justificatur, ex regulari natura præsumptionis, ut transfundat onus probationis in alteram partem, Tum clarius quia quoties quis bene fundavit suam intentionem, ejusque nobilitatem cum suis requisitis probavit, tunc ille, qui intendit eam elidere cum accidentali qualitate præjudiciali, & per viam objecti, tenetur istud plene, & concludenter probare tamquam fundamentum suæ exceptionis, in qua dicitur actor, juxta nimium vulgaria, & in foro quotidiana axiomata, docentia, etiam quod non dicitur concludens probatio illa, quæ contrariam habet possibilitatem. 10

Ea etiam consideratione accedente, quod ista esset species pœnæ, qualis semper dicitur illa, per quam privatur quis jure quæsito, seu prærogativa alias competente juxta distinctionem inter jus quæsitum, & quærendum, de qua post antiquiores ibi allegatos, Mant. *decis.* 300. Greg. *decis.* 200. *num.* 13. ubi Add. *num.* 20. Et consequenter oportet supponere delictum, sine quo pœna non datur, atque hoc in dubio non præsumitur, sed per allegantem probandum est, ad communiter notata *in l. 1. de dolo cum Concord.* ideoque cum actus sit æquivocus, in dubio capiendus est intellectus delicti exclusivus, ubi præsertim assistit status contrarius, & quasi possessio nobilitatis, quam supponimus ex aliis requisitis bene justificatam, quæ ita jam obtenta amitteretur, unde esset specifica pœnæ formalis, dum ea documentis, & aliis tunc communitatis, sufficienter, & abunde de requisitis generosæ nobilitatis constare videbatur, ideoque dictus actus tamquam ut supra æquivocus nullum obstaculum præstare debere videbatur, sed subsequuta mors Petri dedit finem causæ, cujus victoria probabiliter speranda videtur. 11

Hic non inutiliter adjungimus sequentem Sacr. Rotæ Romanæ decisionem, continentem exemplatum articulum circa receptionem Equitum Hierosolymitanorum.

R. P. D. MOLINES.

Melevitana receptionis.

Lunæ 6. Junii 1695.

CAvetur in Statutis Religionis Hierosolymitanæ, *cap.* 19. *tit.* 2. *de recept. frater.* ibi: *Chi è per entrare nell' Ordine nostro dovera provare essere nato dentro i limiti di quella lingua, ò Priorato, nel quale domanderà d'essere ricevuto. Sum. responsionis Antonii Mauritii, n.* 1. Nec non

in pecu-

in peculiari decreto edito die 8. Junii 1599. pro Republica, & Natione Helvetiorum per M. Magistrum, & venerabile Consilium disponitur, ibi: *Ut imposterum in venerabili lingua Alemanniæ recipi, & admitti possint in gradum fratrum Militum nostri habitus aliquot ex filiis prædictæ strenuæ Reipublicæ, qui Religionis zelo promoti, & obsequium Pauperum Jesu Christi, & tuitionem Fidei Catholicæ, nomen Ordini, & Militiæ nostræ dare optaverint; si tamen ex legitimo matrimonio, & honesto loco nati, & bene educati, atque a Patribus, Avis, atque Proavis tantummodo paternis, & maternis legitimis, honore præditis, atque ex primatibus ipsius strenuæ Reipublicæ procreati fuerint*, & infra ibi: *Quinimo sint filii Ducum sive Generalium Exercituum Militiarum*, *Sum. Antonii Mauritii, num.* 1. Linguæ Alemanniæ n. 11. cujus decreti verba illa ibi: Aliquot ex filiis prædictæ Reipublicæ sub secuta observantia declaravit intelligenda esse de numero trium tantum filiorum d. Nationis, ut est in confesso inter Partes.

Non tamen per hanc observantiam sic declarantem hujusmodi decretum anni 1599. præcluditur via in aliis Catholicis Helvetiis, quia si rigorosam probare assumpserint eorum nobilitatem in forma consueta Prioratus, & linguæ Alemanniæ admitti debeant in illa, intra cujus limites est Respublica Helvetica, ut declaravit, ad hunc effectum san. memor. Alex. VII. in suo Brevi edito sub die 30. Augusti 1664. ibi: *Helveticos cum vere, & realiter in lingua, & Prioratu Alemanniæ prædictis limites habeant, dummodo nobiles vere, & realiter sint, & eorum nobilitatis probationes juxta statuta, usus, & consuetudines, ac stylum hujusmodi Hospitalis, linguæ, & Prioratus conficiant in præinserto decreto die 8. Junii 1599. edito, nullatenus comprehendi posse, nec debere auctoritate prædicta, tenore præsentium declaramus, &c.* Summ. Antonii Mauritii, num. 2.

Demum in eisdem statutis d. Religionis *tit. 2. de recept. frater. c. 52.* stabilitur forma servanda pro probanda nobilitate in dicta Lingua, & Prioratu Alemanniæ, statuerunt, ut probationes nobilitatis pro fratribus militibus *fiant non modo juxta arboris delineationem a Capitulo Provinciali, alias transmissam, verum etiam quod ipsæ etiam probationes extendantur, & fieri debeant etiam pro sexdecim lateribus Avorum juxta antiquam, & laudabilem consuetudinem ejusdem Venerabilis Prioratus*, Summ. Ven. Linguæ, n. 14.

Cum itaque anno 1689. Antonius Mauritius in Civitate Lucernæ Nationis Helvetiorum natus esset ex Comite Octavio Solatio, dum iste ibidem fungebatur munere Ablegati extraordinarii pro Serenissimo Duce Sabaudiæ existimans prædictus Comes Octavius ex tali nativitate dictum Antonium Mauritium filium ejus posse recipi in Lingua Alemanniæ, idcirco ipso in suæ primo ætatis anno adhuc existente supplicavit san. mem. Innocentium XI. pro dispensatione ejus minoris ætatis, ac receptione inter fratres milites de Justitia Ven. Linguæ Alemanniæ, & reportavit ab eodem Pontifice Breve facultativum directum M. Magistro dispensationis ætatis, & pro supradicta receptione, Summ. d. Antonii Mauritii, n. 3. cujus Brevis vigore prædictus M. Magister concessit dispensationem super ætate, & recepit dictum Antonium Mauritium in gradum fratrum militum d. Linguæ Alemanniæ, Summ. d. Antonii, num. 4. & deinde suborta controversia super modo faciendi probationes nobilitatis, idem Antonius Mauritius audito, & contradicente Procuratore Ven. Linguæ Alemanniæ, reportavit ab eod. M. Magistro cum Consilio ordinario sententiam, qua pronunciatum fuit, probationes ejus nobilitatis faciendas esse per commissionem rogatoriam Ven. Capituli Provincialis Prioratus Alemanniæ in locis Originis Familiarum de Solario, & juxta formam, & consuetudinem Ven. Linguæ Italiæ, d. Summ. n. 5. Hæcque sententia in gradu appellationis interposita per procuratorem dict. Ven. Linguæ Alemanniæ, confirmata fuit per Ven. Consilium completum, a quibus sententiis provocante eadem Lingua Alemanniæ, & causa per commissionem specialem manu Sanctissimi signatam mihi commissa, dedi de more dubium; *an Antonius Mauritius Solarius sit admittendus in Ven. Lingua Alemanniæ, & quomodo sint facienda probationes?* cui Domini responderunt; prædictum Antonium Mauritium esse admittendum in dict. Lingua Alemanniæ, & probationes esse faciendas per sexdecim gradus, secundum consuetudinem Linguæ, & Prioratus Alemanniæ;

Quo enim ad primam partem præbuit resolutioni motivum litera statuti Religionis Hierosolymitanæ, *tit. de recept. frater. cap. 19.* In quo pro constituenda regula pro recipiendis fratribus absolute dicitur, *quod recipiantur in ea Lingua in qua nati sunt*, ut constat ex verbis supra relatis in principio. Dum itaque hujusmodi statutum pro receptione in aliqua lingua, attendi ad veram, & puram nativitatem naturalem intra limites Linguæ, in qua quis recipi intendit, eo ipso quod Solarius probat se esse natum intra limites Linguæ Alemanniæ, ut natum in Civitate Lucernæ Nationis Helvetiorum, dict. Summ. num. 7. utique in dicta Lingua admitti debet.

Parum obstante, quod prædictus Antonius Mauritius natus fuerit in Helvetia casualiter, & per accidens, occasione nempe obligationis exercitæ per ejus Patrem, ut dictum est, qui propterea animum ibi permanendi, & contrahendi domicilium non habebat, sed retinebat proprium suæ originis Sabaudiæ. Quia quicquid sit an per dictam nativitatem casualem dictus Antonius Mauritius possit dici Civis ejus civitatis, in qua per accidens natus est juxta opinionem Castr. *in l. Hujusmodi*, *§. Legatum*, *ff. de legat.* 1. & ibi Cuman. *n.* 4. Alexandr. *cons.* 28. *n.* 20. *& seq. lib.* 1. Gramb. *observ.* 75. *num.* 9. *cum plur. seqq.* Ciarlin. *controv.* 149. *n.* 9. *& seq.* Gratian. *discept.* 75. *n.* 1. *& seqq. & signanter n.* 16. Pignat. *ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *rubr.* 54. *n.* 7. Amaya *in l. Cives*, *Cod. de Incol. lib.* 10. *n.* 43. Caldas. *cons.* 1. *n.* 6. *& seq.* Vel potius Civis originarius loci, in quo pater originem, & domicilium habet juxta text. *in l. Assumptio* 6. *§. filius*, *ff. ad municipalem*, *& in l. filius* 3. *de municipal. & orig. lib.* 10. ubi Bartol. *n.* 4. *& in l. Hujusmodi*, *§. legatum*, *ff. de legat.* 1. & sequuntur Felin. *in cap. Rodulphus* 33. *n.* 13. *&* 14. *de rescript.* ubi narrat id contigisse in persona sua; nam cum natus fuisset in Oppido Gelinæ, non illius Civis, sed Ferrariæ originis paternæ existebat, Carleval. *de judic. libr.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 2. *n.* 92. *& seq.* Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 23. *n.* 3. Cyriac. *controv.* 952. *n.* 31. Andreol. *controv.* 239. *n.* 49. Bonden. *collect. legal.* 44. *num.* 8. *cum plur. seqq. part.* 2. Paschal. *de patr. potest. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 35. Barbos. *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 4. *n.* 18. Rota *decis.* 745. *n.* 8 *coram Dunoz. Jun. & decis.* 241. *n.* 5. *&* 6. etiam Peuting. *decis.* 154. *n.* 8. post Merlin. *de legit. decis.* 414. *n.* 1. *part.* 1. *divers. decis.* 150. *n.* 2. *part.* 2. *& decis.* 364. *n.* 8. *& dec.* 436. *nu.* 16. *&* 17. *part.* 5. *& in Anscularia Capellaniæ super bono jure* 28. *Junii* 1694. *§. fin. cor. me.*

Cujus articuli examen non est necessarium pro præsenti casu, quia istius decisio pendet ab intelligentia statuti *d. c.* 19. *tit. de recept. frater.* quod cum loquatur non per verba civilia, sed mere naturalia significantia veram, & simplicem nativitatem naturalem in loco existente intra limites Linguæ, in qua quis recipi intendit, ibi: *Chi è per intrare nell' Ordine nostro, dovrà provare essere nato dentro i limiti di quella lingua, o priorato, nel quale domanderà d' essere ricevuto.* Hæc significatio naturalis attendenda est, & consequenter veritas, idest, quo in loco vere natus sit, & non significatio civilis, inhærens fictis subtilitatibus juris, quæ desumuntur ex animo, seu destinatione Parentum, vel ex origine derivativa a personis, aut domicilio eorum, ex *l. Cives* 7. *C. de Incolis*, *l.* 10. *& leg. assumptio* 6. *ff. ad municipalem*, tenet Jason. *in l. Hujusmodi*, *§. Legatum*, *ff. de legat. n.* 16. *&* 17. Barbos. *in l. Heres absens*, *§. proinde*, *in art. de foro*, *ratione originis*, *num.* 12. *ff. de Jud.* Alexandr. *cons.* 28. *num.* 26. *& seqq. lib.* 2. Capon. *discept.* 55. *n.* 29. *& seqq.* Grat. *discept.* 75. *per tot.* Caren. *resol.* 239. *n.* 1. *&* 2. Cyriac. *controv. lib.* 2. *cap.* 149. *nn.* 9. *&* 10. Card. de Luca *de matrim. disc.* 44. *n.* 13. *& de præem. in disc.* 36. *n.* 10. *in fin.* Rota *decis.* 882. *a n.* 1. *ad n.* 5. *cor. Merlin. & signanter in §. & hæc quidem interpretatio.* Concurrente præsertim observantia desumpta ex supradicto Brevi Alex. VII. in quo cum quidam Helveticus casu, & per accidens esset natus Ravennæ, ut possit ingredi in Lingua Germaniæ, obtinuit dispensationem Apostolicam, quæ superflua fuisset, nisi impedimentum præstitisset nativitas casualis Ravennæ.

Tanto magis procedere visa fuit admissio Antonii Mauritii, tum quia obtinuit a supremo Magistratu Lucernæ civilitates, & communicationem juris civici eo modo,

modo, quo gaudent alii Cives, dicto Summ. num. 7. Quod privilegium admixtum cum nativitate operatur, ut Antonius Mauritius in omnibus reputandus sit tamquam Civis originarius Lucernæ, Bart. *in l. omnes Populi, n. 92. ff. de justit. & jur.* Cyriac. *controv.* 203. *n.* 31. & 32. Card. de Luca *de praem. disc.* 36. *n.* 3. Rot. cor. Merlin. *d. decis.* 882. *a n.* 6. *ad n.* 9. & *dec.* 292. *n.* 8. *part.* 6. & *dec.* 157. *n.* 9. *p.* 9. Tum quia obtinuit a san. mem. Innocentio XI. Breve super dispensatione ætatis, & hac obtenta a Magno Magistro conceditur eidem facultas illum admittendi inter fratres milites de Justitia Linguæ Alemaniæ cum expressione facta a Papa, quod ille erat filius Itali, & natus casualiter inter Helvetios tempore, quo Pater per accidens ibi commorabatur, in quo Brevi, quatenus opus sit, derogatur Constitutionibus, & Ordinibus Apostolicis, necnon statutis, & stabilimentis Hospitalis Hierosolymitani, & Linguæ Alemaniæ, quod Breve non parum deservit pro admissione Antonii Mauritii, quatenus ejus accidentalis nativitas non sufficeret, Rota *decis.* 389. *vers. non obstat, lib.* 2. ibi; *& per viam Papæ, cor. Puteo, & decis.* 395. *n.* 1. & 2. *cor. Merlino*.

Nec refert allegare contra privilegium dict. civilitatis obtentum ab Antonio Mauritio a Supremo Magistratu Lucernæ, quod, ut eo fruatur, necessaria sit inhabitatio cum solutione onerum tam realium, quam personalium; Bonden. *d. collect.* 44. *n.* 11. 13. *cum ibi allegatis*, quia id procederet, si Antonius Mauritius mediante dicto privilegio vellet consequi ea munera, & prærogativas, quæ jure municipali dictæ Civitatis, & Religionis Helvetiorum dantur ibi inhabitantibus, & sustinentibus onera, in quibus terminis procedunt Doctores allegati per Bonden. *loc. cit.* & Rota *decis.* 177. *n.* 57. *part.* 5. & *decis.* 227. *n.* 7. & 8. *coram bon. mem. Alex. VIII.* non autem dum hujusmodi civilitatem allegat, ut magis locum sibi vendicet statum Religionis, requirens tantum nudam, & simplicem nativitatem veram, & naturalem.

Eoque minus contra supradictum Breve dispensationis minoris ætatis obtentę ab Innocentio XI. adduci meretur, quod fuerit subreptitium, ex quo Papæ non fuerit narrata consuetudo admittendi in Lingua Alemanniæ tres tantum ea natione Helvetica, ut declaravit observantia interpretativa dicti decreti anni 1599. ut dictum est supra in principio; Quoniam talis consuetudo est solum probata quoad illos Helveticos, qui non adeo rigorose probant eorum nobilitatem, qui justificare debent ipsos descendere ex Primatibus ipsius Reipublicæ, quod sint filii Doctorum Exercituum ad formam dicti decreti anni 1599. Quo vero ad alios Helveticos, qui vere, & realiter nobiles sunt, & assumunt modum rigorosum probandi eorum nobilitatem in forma solita, & consueta Prioratus, & Linguæ Germaniæ non est restrictus, & limitatus numerus, sed omnes tamquam vere existentes intra limites Linguæ, & Prioratus Alemanniæ (ut de ista existentia intra dictos limites patet ex dicto Summ. Antonii Mauritii, nu. 1. 2. 3. 4. & 8. & in Summ. Linguæ Alemanniæ, n. 3. 5. 6. 11. 12. & 13.) admitti debent, ut expresse declaravit san. mem. Alexander VII. in suis Literis Apostolicis in forma brevis expeditis, & datis in dicto Summ. Antonii Mauritii, num. 12. Unde cum Antonius non intendat ingredi in Lingua Alemannica ex dicto numero ternario, sed probando suam rigorosam nobilitatem, ac utatur dicta declaratione, & Brevi Alexandri VII. subreptio allegata dicti Brevis Innoc. XI. non subsistit.

Hæc quoad primam partem dubii circa receptionem Antonii Mauritii in Prioratu, & Lingua Alemanniæ; Quo vero ad alteram, nempe modum faciendi probationes, moti sunt Domini ad decernendum, eas faciendas esse per sexdecim gradus, juxta stylum, morem, & praxim ejusdem Ven. Linguæ, & Prioratus Alemanniæ ex peculiari statuto Linguæ Alemanniæ, cap. 25. Summ. ejusdem Linguæ, n. 14. præcipiente in hunc modum; faciendas esse probationes, quod statutum innixum est antiquæ, & laudabili consuetudini, ut ibi asseritur, & inviolabiliter usque ad præsens servatur absque controversia. Cumque Antonius Mauritius intendat ex titulo Nativitatis privilegio civitatis concessæ a Magistratu Lucernæ, & Breve san. mem. Innoc. XI. admitti ad habitum in Lingua Alemanniæ, ut gaudere valeat omnibus juribus, & privilegiis ejusdem Linguæ, evitare nequit, quominus probet nobilitatem juxta rigorem particularis statuti, & consuetudinis ejusdem Linguæ, & Prioratus Alemanniæ, quæ habet vim obligativam, & probationes aliter factæ non deservirent, Guttier. *pract. qu. l.* 4. *q.* 7. *n.* 2. Escobar. *de nobilit. p.* 1. *q.* 2. *nu.* 1. *cum seq. & signanter num.* 6. & *q.* 4. §. 5. *num.* 1. & 2. Mendo *de eod. milit. q.* 1. *n.* 8. & *seqq.*

Rationi enim consentaneum est, ut qui ad jura civica alicujus Civitatis, vel Nationis admitti vult, subjaceat legibus, statutis, & consuetudinibus ejusdem, & non potest jura civica acquirere quoad honores, nisi etiam onera sustineat *l.* 1. *in princ. & leg. ordine* 15. §. *Jus originis, ff. de munic. leg. privilegio* 6. *C. de Incol. l.* 10. & sane absurdum esset, quod Antonius Mauritius natus casu, & per accidens in Helvetia, ingredi posset in Ven. Linguam, & Prioratum Alemanniæ absque onere faciendi probationes, juxta dictę Linguæ, & Prioratus statuta, & consuetudinem, quodque efficiatur melioris conditionis, quam alii veri, & antiqui nobiles Germani originarii, & Domiciliarii intra limites ejusdem Prioratus, & Linguæ existentes.

Nec ad effundendum hunc modum probandi nobilitatem allegari merentur quædam exempla aliarum Linguarum adducta a dicto Antonio Mauritio, in quibus nati intra limites alicujus linguæ admissi fuerunt cum hoc, quod eorum nobilitatem probarent, justa consuetudinem loci originis suorum Parentum, & aliorum ascendentium, non autem juxta formam ejusdem Linguæ, in cujus districtu nati sunt, & in quam ingredi prætendunt, dict. Summ. Antonii Mauritii, numer. 12. & 13. Quoniam ut exempla obicem præstare valeant, præcise probandum esset id accidisse, & practicatum fuisse in Prioratu Alemanniæ, & in casu contingenti simili huic, de quo agitur; Cum autem exempla superius adducta sint aliarum Linguarum in casibus, in quibus Magnus Magister dispensavit, aut ipsæmet Linguę consensum dederunt, neque in iis adsit tanta diversitas circa probationes faciendas prout est in casu inter Linguam, & Prioratum Alemannię, & Linguam Italię; Ista exempla non relevant pro extendendo modo probandi de una Lingua ad aliam, de casu ad casum, & de persona ad personam, Card. de Luca *de benef. disc.* 30. *nu.* 11. Rota *dec.* 214. *n.* 20. *part.* 7. etiamsi concurrat identitas rationis, Rota *decis.* 278. *n.* 15. *part.* 12. Præsertim cum Prioratus Alemannię suum probandi modum, ac formam, jam ab immemorabili tempore occursatione observat.

Probatio enim nobilitatis facienda est juxta mores, & consuetudines Regionum, a qua dependet, quia qui nobilis est in uno loco, ignobilis reputari potest in alio secundum diversitatem consuetudinum, & statutorum *l. muner.* 18. *ff. de muner. & honor.* Tiraq. *de nobilit. cap.* 10. *nu.* 1. & 9. Faber. *in C. lib.* 9. *tit.* 29. *de nobil. & dignit. de fin.* 12. *in alleg. num.* 5. Cocch. *ad regul. Cancel. regul.* 49. *de dispens. super defectu natal. n.* 150. Rota *dec.* 297. *n.* 6. *part.* 1. *rec.*

Et hæc eo magis procedere visa sunt, reflectendo, quod Antonius Mauritius, ut supra dictum est, pro ingredienda Lingua Alemanniæ extra numerum ternarium Helvetiorum utitur Brevi sanct. mem. Alex. VII. emanato pro declaratione decreti anni 1599. Unde cum in dicto Brevi declaretur Helvetios vere, & realiter nobiles, ac facientes probationes eorum nobilitatis juxta usum, & stylum Linguæ, & Prioratus Alemanniæ non comprehendi sub dicto decreto, sequitur pernecesse teneri Antonium Mauritium utentem dicto Brevi facere probationes juxta usum, & stylum prædictæ Linguæ, & Prioratus Alemanniæ.

Et ita auditis Partibus resolutum fuit.

VENUSINA PRÆEMINENTIARUM.

Discursus in forma relationis.

An Doctores, vel professores in legibus, & Medicina, eorumque filii dicantur nobiles, ad effectum, ut potiri debeant nobilium prærogativis? Et quid de Canonicis Cathedralis. Et de variis nobilium, ac nobilitatis speciebus.

Et de antiquo Venusinæ Civitatis statu, & præeminentiis.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *CAsus, seu occasio discursus.*
2 *De antiquo statu Venusinæ Civitatis, ejusque præeminentiis.*
3 *De decisione obtenta per Doctores in legibus, & Medicina, & Canonicos Cathedralis, quod veniant sub nomine nobilium Civitatis.*
4 *Quod etiam alibi ita decisum sit.*
5 *An privilegia de jure concessa legum, & medicinæ, aliarumque scientiarum professoribus conveniant solis lectoribus, non autem Advocatis, procuratoribus, & practicantibus medicinam?*
6 *An professi scientiarum non doctores dicantur nobiles?*
7 *Titulus, seu vocabulum* Nobilis, *denotat excellentiam, unde etiam brutis, vel rebus inanimatis convenit.*
8 *Doctoratus dicitur dignitas, & nobilitas, non attenta distinctione, de qua supra num. 5.*
9 *Quid de Doctoribus etiam in Chirurgia.*
10 *Filii Doctorum dicuntur etiam nobiles.*
11 *Doctores creati ex solo privilegio alicujus fundatarii, non autem in publica universitate non gaudent, &c.*
12 *Declaratur quando gaudeant.*
13 *Et de alia declaratione, quando gaudeant.*
14 *De assumpto, quod Doctores non docti non gaudent prærogativis Doctorum quomodo intelligatur.*
15 *De nobilitate medicorum hinc inde.*
16 *Distinguuntur plures species nobilitatis, & primo de magnatitia, & primi ordinis.*
17 *De altera specie nobilitatis restrictæ ad certas familias.*
18 *Alii sunt nobiles Civitatis etiam metropolis, alii Magnates, & de differentia.*
19 *Illi Magnæ Civitatis precedunt illos parvarum.*
20 *De nobilitate generosa necessaria ad habitum militares non resultante a doctoratu.*
21 *De nobilitate ordinaria, & generica.*
22 *An dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis dicantur nobiles Civitatis?*
23 *An Clericatus in persona alias nobili, vel cive tollat civicas prærogativas?*
24 *Canonici Cathedralis assimilantur Decurionibus, seu Consiliariis Civitatis, eosque precedunt.*

D I S C. XXXV.

1 CUm inter ea familiaria colloquia, quæ Summi Pontifices in aliquo otio, ut a gravi pondere muneris sublaventur, habere solent cum conjunctis, & domesticis, benevolis, inter Innocentium X. & Plumbini, ac Venusii Principem Nicolaum Ludovisium, de recenti Constantiæ Pamphyliæ, ejusdem Pontificis ex germano fratre neptis Sponsum, sermo incidisset de antiquissima consuetudine Venusinæ Civitatis, quod ipse Princeps, & Dominus, tribus anni temporibus, sive solemnitatibus, quamdam recognitionem tamquam tributi speciem præstare tenetur nobilibus, sub quorum nomine veniunt, non solum primogeniti, seu capita illarum familiarum, quæ a tempore immemorabili nobiliter, seu civiliter vixerunt procul a sordidis, & mechanicis exercitiis, sed etiam legum, & medicinæ Doctores, eorumque filii primogeniti, seu capita domorum, ac etiam Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis, idque novum ac singulare visum esset Pontifici, qui de hujusmodi usus, seu introductionis origine, & causa, informationem gustare ostendit; Hinc idem Princeps, mihi tunc pariter de recenti in Urbe advecto, atque adhuc indeterminato, an huic laboriosæ vitæ forensi me addicere deberem, in munere Auditoris, meæ tamen domi, eidem inservienti, injunxit, ut desuper informationem ederem; Quare discursum relativum, seu informativum edidi, ut sequitur.

Illam, quam, non tam ex nimia vetustate, ac temporis injuria, quam bellorum, non minus civilium, & intestinorum, quam publicorum cladibus, & excidiis,
2 hodie pene collabentem cernimus Venusinam Civitatem, si antiquiora tempora revolvamus, compertum est, inter Apuliæ, aliarumque adjacentium regionum primarias, nimiumque conspicuas Urbes extitisse; Sub judice siquidem adhuc indecisam relinquendo chronistarum litem, tam circa suæ ædificationis vere ignotum initium, quam circa nominis, seu denominationis causam, quam alii tribuerunt vinis, Alii aquarum venis in Apuliæ adeo arida regione nimium æstimabilibus, Aliis vero magis communiter, & probabilius (ut etiam apud incolas antiqua traditio præbet) cultui Veneris, cujus Templum pro universa illa regione in hoc loco existebat; Neque, quantum ex hodiernis populi moribus etiam edocemur, a probabilitate aliena est altera opinio, hujusmodi nuncupationem derivasse a veneno basilischi in isto loco existentis, dum hoc insigni ipsa Civitas munitur.

Constans in regione antiquissima traditio est, *Dauni*, aliorumque antiquorum Apuliæ Regum Sedem fuisse, dictæque regionis caput, & Metropolim, quod comprobatur etiam testimonio Varronis, *lib. 1. de rebus rusticis*, ubi hanc Civitatem, *Apuliæ caput*, appellat, dictæque traditioni aliquod adminiculum præstat nomen, *Dauni*, quod quidam parvus fluvius prope ipsius Civitatis mœnia decurrens adhuc retinet.

Illud vero ex historicorum testimonio certum est, eam in statu potentis, ac florentissimæ Reipublicæ, juxta illorum temporum conditionem extitisse, dum ex testimonio Livii *Decade* 3. *l.* 2. habemus, circa initia crescentis Reipublicæ Romanæ, in eo statu reperiri, quod Terrentium Varronem Consulem Romanum, cum quinquaginta Equitibus a Carthaginensium Cannensi clade fugientem, ac etiam quatuor mille equites, & pedites, Romani exercitus reliquias, nedum hospitio splendide receperit, sed singulis Equitibus, togas, & tunicas, & quadrigatos quinos numeros vicenos, peditibus vero denos, & arma splendide dederit, Ac successive, tamquam ejusdem Romanæ Reipublicæ socia, amicave, Consuli Marcello, & exercitui, adversus Annibalem plura dedit auxilia, itaut ejusdem Livii testimonio *ead. Decade* 3. *l.* 3. eainde omnia Romanis adversus Carthaginenses secunda fuerit.

Cum autem, ut dicit noster eruditissimus J. C. Freccia *in tract. de subfeudis, lib.* 1. *de antiquo statu Regni*, post Carthaginenses victos, dicta Romana Respublica, occasione ultionis sumendæ de populis Annibali adhærentibus, spretis amicitiæ, societatis, & gratitudinis legibus, ac religione, Civitates etiam socias, & amicas, sive jure, sive injuria, sibi subditas effecerit, suoque Imperio subjugaverit per totam Italiam: qua victa, facillimum fuit pene universum Orbem vincere, suoque Imperio subjugare, Hinc ob istius Civitatis nimis congruum situm opportunum ad occurrendum Lucaniæ, Apuliæ, & Calabriæ motibus, ex testimonio Horatii Flacci ejusdem Civitatis alumni, *lib.* 1. *satyra* 1. expulso antiquo populo, *Sabello* nuncupato, nedum Coloniam, sed etiam Proconsularem residentiam, ac militum hibernam regionem constituit, adhuc tamen ipsa Civitate splendidissimæ Reipublicæ nomen continuante, ut comprobatur testimonio antiquissimæ marmoreæ inscriptionis prope ipsius Civitatis majorem portam existentis, cujus mentionem quoque habes in Freccia *d. tract. de subfeudis*, in relatione Episcopatuum Regni agendo de hac Civitate, ejusdemque inscriptionis exemplum, ad meliorem memoriæ conservationem, moderno tempore insculptum habetur in altero marmore Turris Ecclesiæ Cathedralis.

Postquam vero per translationem Sedis Imperialis sub Constantino Magno ad Byzantium, seu ad Constantinopolitanam Civitatem, Romanum Imperium in his partibus occidentalibus, præsertim vero in Italia, & ipsamet Urbe Roma, ob tantas clades, ac barbarorum incursiones pene omnino scissum est, ejusque potestas, ac nomen abolitum, atque ista Italica regio, post Vandalorum, & Hunnorum temporaneas invasiones, & devastationes, diversas habuit Longobardorum, Græcorum, Normandorum, ac etiam Sarracenorum dominationes, incertum est, quid fuerit de hujus Civitatis statu, usquequo Normandi, Sarracenis præsertim ab Insula Siciliæ, & aliis partibus expulsis, ac etiam victis Græcis, qui Apuliæ, aliarumque partium mare Adriaticum respicientium dominationem retinuerant, ipsi sub diversis titulis, & Principatibus, tam dictam insulam Siciliæ quam omnes provincias, ex quibus hoc alterum Neapolitanum, seu Siciliæ citra Regnum constituitur, pacifice obtinuerunt.

Illud-

Illudque memorabilem solum conservat fama, & constans antiqua traditio, quod anno Domini 443. sub Leone Primo, Joannes Episcopus ejusdem Leonis exemplo, Attilæ Civitatem evertere volenti processionaliter cum clero, & populo occurrit, delata Deiparæ Virginis imagine, ad cujus aspectum Attila a clade abstinendo, Episcopo in omnibus paruit, in cujus rei memoriam in loco constructa fuit Ecclesia sub nomine S. Mariæ Pacis, ubi devote asservatur antiqua imago, quam eadem constans traditio præbet fuisset illammet ab Episcopo, ut supra relatam, ibique adest antiquum cœnobium Minimorum S. P. Francisco adhuc vivente constructum.

In eo autem tempore, quo Normandi in illis regionibus dominationem habuerunt, ante Regii nominis introductionem, sub titulis, vel nuncupationibus, Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, quorum titulorum introductio, sub judice lis est, unde originem habuerit, aliquibus volentibus derivasse a Græcis Officialibus, qui ad istas occidentales partes regendas ab Imperatore Constantinopoli residente deputabantur, aliis a Longobardis, qui longam dominationem in Italia habuerunt, & aliis, quod ipsimet Normandi hos titulos apud eos usitatos continuaverint, ut *disc.* 32.

Pariter fama est, quod in hac Civitate principalem residentiam habuerint eorum præsertim primi authores, & conquisitores, quales fertur fuisse Tancredum, & Robertum Guiscardum, a quibus cæteri aliarum Provinciarum conquisitores derivarunt, quam famam satis comprobant, Tum insigne cœnobium Benedictini Ordinis sub invocatione SS. Trinitatis ibi constructum cum Regio, & sumptuoso initio Templi imperfecti, in cujus jam existente adhuc conspicua Ecclesia, asservantur marmorea sepulchra prædictorum Tancredi, & Roberti Guiscardi, ejusque uxoris ac etiam Draconis, & aliorum, multisque adsunt documenta, ex quibus historici res Normandorum pro notabili parte desumpserunt, quod Monasterium hodie sub titulo Bajulivatus possidetur per Sac. Hierosolymitanam Religionem.

Tum etiam satis comprobat illa eadem situs opportunitas, quæ Romanos ut supra impulit pro Lucania, & Apulia ad Coloniam & Proconsulatem residentiam ibi constituendam, Adeo enim pro utraque regione situs opportunus est, quod idem Horatius de seipso loquens dicit.

Lucanus an Apulus anceps,
Nam Venusinus arat finem sub utrumque Colonus.

Dum ea omnium circumstantiarum concordi testimonio, in ibi vicino colle Apuliæ planæ satis dominanti arcem, seu propugnaculum adversus Græcos Apuliæ possessores Normandi construxerunt, quod causam dedit novæ constructioni ibidem Civitatis Melphiensis quæ tamquam hujus Civitatis filialis, idem basilici insigne assumpsit, illudque in marmore antiquissimo etiam hodie cernitur in porta, quæ *Venusina* dicitur. Ac etiam in alia satis opportuna parte pariter adjacente subtus *Vulturnum*, pro Lucaniæ rebus, ab eisdem, cum conspicua structura, ædificatum fuit Oppidum *Atella*, utrumque enim novum opus clare comprobat, non alibi quam in hac Civitate construentium residentiam fuisse.

Huic autem residentiæ antiqua traditio refert præeminentiam hujus Civitatis nobilibus a dictis Normandis Principibus concessam, cujusdam recognitionis per ipsum Principem & Dominum nobilibus primogenitis, seu domorum capitibus in tribus anni temporibus præstandæ, in vigilia scilicet Pentecostes dando spatulam, seu quandam partem arietis, unde propterea illi qui hac prærogativa potiuntur, ex antiqua traditione, *nobiles de quarto* dicuntur, in diebus vero Nativitatis, & Resurrectionis D. N. Jesu Christi, eis præstabatur quædam monetæ species, quæ *cinquina* vulgo nuncupatur, hoc sæculo abolita, & cujus memoriam Ego adhuc retineo, importans quartam partem unius caroleni, unde hodie datur in æquivalenti, & quæ moneta, juxta illorum temporum conditionem, reputabatur notabilis pro oblatione Sacerdoti in ea solemnitate facienda, dum plura vidi antiqua instrumenta, & testamenta, in quibus perpetuis Missarum oneta, quæ hodie non nisi ad rationem duorum, vel trium carolenorum pro qualibet Missa recipiuntur, tunc recipiebantur, seu constituebantur ad hujus monetæ rationem; Et eamdem recognitionem semper continuarunt post introductum Regum nomen, ipsius Regis officiales ibi residentes; vel post adeo dilatatum usum infeudationum, Principes, vel Duces pro tempore, mediante eorum camerali, seu œconomico officiali, qui in Regno *Ærarius* vulgo nuncupatur.

Antiquiori autem tempore, & forte ultra duo sæcula, Doctores in legibus, & medicina, prætensionem excitarunt, ut ipsis quoque conveniret hujusmodi præeminentia, attento quod privilegium, quod forte tunc existebat, in ultima cæde inter Hispanos, & Gallos cum omnibus aliis publicis, & privatis scripturis, exceptis illis dicti sacri Cœnobii Sanctissimæ Trinitatis amissis, fieret mentio de Nobilibus in genere, sub quorum nomine ipsos quoque, eorumque filios de jure venire dicebant, dictæque petitioni se opponentibus antiquis nobilibus post diuturnam litem in S. Consilio Neapolitano, Doctores favorabilem 3
determinationem obtinuerunt, ad quorum exemplum eamdem prætensionem præcedenti sæculo nostrorum avorum temporibus excitarunt Dignitates & Canonici Cathedralis, atque ista acrior fuit lis, ad eorum favorem pariter sopita, quod fuit causa salutis, quoniam nisi Dignitates, & Canonici, utpote a Regiorum Officialium, vel Principum pro tempore jurisdictione exempti, atque corpus magis unitum Capituli constituentes, satis invigilassent pro hujusmodi prærogativæ observantia, & manutentione, absque dubio illa in desuetudinem jam abiisset, atque oblitterata esset, unde propterea edocemur, quam fallacia sint hominum judicia, dum Civitas has suæ antiquæ dignitatis solas miserabiles reliquias conservat, mediantibus iis, quos infensos habuit, & quibus adeo acriter se opposuit.

Ob illorum autem civium incuriam in hujusmodi processibus & juribus conservandis, occasio non dedit, ut possem videre rationes & fundamenta, quibus utraque pars innitebantur, neque dum adolescens in Civitate Neapolitana, occasione studiorum, ac praxis Tribunalium moram trahi, curiosus fui hos adeo antiquos, & forte 4
neglectos processus perquirere; Quanto vero juridicæ regulæ propositiones generales docent, justam, & probabilem credidi utramque determinationem, ut successive in plerisque Regni Civitatibus ad favorem Doctorum judicatum fuit, & servatur, ut scilicet, quoties ex privilegio, vel immemorabili consuetudine præfinitus non sit numerus nobilium certarum familiarum, etiam ipsi quamvis populares, & plebejos natales habentes, de nobilium ordinem & consilio censendi essent; Non fuit tamen alibi disputatum, vel practicatum respectu Dignitatum & Canonicorum Cathedralium, quoniam isti non interveniunt in Consilio, neque se ingerunt in administratione Civitatis, ad quos effectus hujusmodi quæstiones agitari solent, cum nullibi, quantum sciam, in usu sit hæc mere honorifica præeminentia.

Quatenus enim pertinet ad Doctores, quamvis non levis contentio sit, tam inter juristas, quam eruditos, ac privilegia, & præeminentiæ, quæ in jure habentur, ad favorem Professorum, conveniant necne hujusmodi
Doctoribus, practice tantum, in Advocati, vel causarum 5
Patroni munere, vel respective in humanis corporibus curandis dictas professiones exercentibus, Aliquibus volentibus competere solum illis, qui scientifice tantum in cathedris, & Academiis legendo, ac disputando profitentur, quasi quod ita a mechanico exercitio prorsus alieni, solam scientificam, seu intellectus partem nobili more gerere videantur, secus autem accedente practico exercitio, quod aliquod mechanicum continet, ut patet ex plene, ac erudite collectis pro utraque sententia per Tiraquel. *in tractat. de nobilit. capit.* 29. ubi de Advocatis, & *capitul.* 30. ubi de procuratoribus, seu causarum Patronis, & *capitul.* 31. ubi de Medicis.

Nihilominus ista quæstio cadit, ubi seclusa dignitate,
seu gradu Doctoratus, nobilitatis præeminentia deducatur 6
solum ex ipsarum scientiarum professione; ut patet ex deductis apud eumdem Tiraquell. Unde propterea occasione ultimi supplicii delinquentibus inferendi disputatum fuit, an simplices professores, Doctoratus gradum non habentes, quamvis Licentiati, reputandi essent nobiles ad effectum evitandi ignominiosam mortem more plebejorum, & popularium, quod tamen negative decisum fuit apud Franch. *decis.* 121. quia scientia de per se non sufficit, neque licentiatura, in illis regionibus, in quibus iste licentiaturæ actus non fit
a tota Universitate; vel Collegio prævio examine, sed est 7

solum quidam actus præparationis Doctoratus, ut est in Italia, secus autem in Hispania ubi fit solemniter, ideoque Doctorato æquipollet, ex plene deductis per Rovit. *super prag. in rubr. de scholar. non doctorand. ex nu. 23. præsertim nu. 48. & seqq.* Lotter. *de benef. part. 3. cap. 7. num. 75. & seqq.* Sæpius etenim titulus *Nobilis* in jure usurpari solet pro excellentia, cujus ratione tantum hæc prærogativa prætendi posse videtur, ut in proposito dicti tituli *Nobilis*, excellentiam significantis, itaut etiam artificibus, absque tamen nobilitatis prærogativa, & præeminentia, quinimo & brutis animalibus, ac rebus inanimatis convenire possit, habetur particulariter deductum *in Fulginaten. juris honorifici hoc eodem titul. disc.* 30.

8 Secus autem accedente gradu Doctoratus, quoniam hic importat dignitatem, quę indefinite producit nobilitatem, seu præeminentiam, quoties tamen sit ille Doctoratus, qui a probata Universitate, vel probato Collegio, legitime, ac servatis servati solitis collatus sit, rejecta distinctione inter theorice, & alios practice dictas professiones exercentes, quoniam præeminentia non proveniat ab ipsa professione tantum, sed a dignitate, seu gradu Doctoratus in ea, ut post antiquiores ab eis deductos late de præstantia Doctoratus agunt, doctus & bene fundatus theoricus Robertus Maranta author Speculi, seu praxis, hujus etiam Civitatis alumnus, *cons.* 25. Paschal. *de patr. potest. part. 2. cap. 5. n. 69. cum seqq.* Muscatell. *in tract. de præstantia Doctoratus inserto post ejus praxim*, Prat. *resp. crimin.* 21. & 22. & in additionibus ad Pasch. & Muscatell. ubi supra, cujus tamen opera longe post hanc relationem impressa fuerunt.

9 Et in specie de Doctoribus, nedum in artibus & medicina physica, de quibus non dubitatur, sed etiam in sola chirurgia habetur apud Franch. *celebri decis.* 564.

Quodque eadem præeminentia influat in filios Doctorum, qui etiam nobiles dicendi sint, quoties tamen no-
10 biliter vivant, atque in sordidis & mechanicis non exerceantur, plene colligit Prat. *d. resp. crimin.* 21. & 22. & habetur apud Guid. Pap. *dec.* 388. & 389. Pasch. *de patr. potest. d. part. 2. cap. 2. nu. 3. cum seqq. & nu. 9.* ibique Prat. *in addit.*

Dictum est autem supra de habentibus gradum Doctoratus ab aliquo publico probato Collegio, vel publica probata Universitate, seu Academia, ubi non nisi prævio examine, ac servatis servandis iste gradus conferri so-
11 let, Quoniam Doctores ex solo privilegio habito a feudatariis Imperialibus, vel aliis doctorandi facultatem habentibus, suffragari non debet pro hujusmodi præeminentiis, Quemadmodum receptum habemus non suffragari in iis, quæ vel de jure, vel ex dispositione S. C. T. exigunt Doctoratum, ut sunt ex. gr. primæ dignitates, Vicariatus Capitularis, & similia, ex deductis per Borell. *in Summa dec. part. 1. tit. 65. de off. Advocat. numer.* 30. Rovit. *super pragm. d. rubr. de scholar. non*
12 *doctorand.* Modestinus Pignatel. *Consult. canon.* 222. & 312. præterquam ad effectum pœnarum, ne scilicet illis plebejorum subjaceant, ad quem effectum utpote favorabilem, & nemini præjudicialem habentem etiam motivum pietatis, & commiserationis pro certo dicendum videtur, hujusmodi Doctoratum suffragari, ne alias privilegium doctorandi remaneat omnino inane.

Sive pro meo judicio, ubi concurreret in ita docto-
13 rato magna doctrina, & excellentia in ea scientifica professione in qua hujusmodi gradum ita suscepisset; tunc enim, ex deductis per Tiraq. *de nobilitate* superius allegato, *cap. 29. cum duobus seqq.* probabiliter dici potest ex sola scientia ejusque professione theorice, vel practice ut supra præeminentiam resultare, Multo magis accedente gradu, quamvis per hanc extraordinariam
14 viam obtento; Et cum hac distinctione intelligendi veniunt firmantes propositionem, quod privilegia concessa Doctoribus, competere solum debent illis, qui re & doctrina sunt tales, non autem iis qui solo nomine & privilegio, ex deductis per Menoch. *de arbitr. casu* 379. *n. 12. ubi cæteri*, & per Muscatell. *d. tract. de præstantia doctoratus, part. 2. n. 31. & seq.* ubi late de his Doctoribus indoctis, istoque gradu indignis: cum id nullatenus receptum sit in iis, qui in publica Universitate, vel Academia servatis servandis doctorati sunt, quamvis, & in istisquoque frequenter verificetur, quod sint solum doctorati, & non doctores; Considerando potissime, quod frequenter aliqui literati, & digne Doctores censendi, suscipere coguntur hujusmodi doctoratum ex privilegio, ob eorum paupertatem, unde solvere non possunt consueta emolumenta, neque facere expensas itineris pro accessu ad loca Universitatum & Collegiorum, quamvis hæc piam, ac laudabilem haberent consuetudinem aliquid pauperibus remittendi, ut est collegium Advocatorum Consistorialium Urbis; atque ex hoc motivo, certus tamen de idoneitate, ac doctrina, plures ab hoc eodem Plumbini Principe hanc facultatem habente, absentibus gratuitum Doctoratus privilegium concedi, obtinui, & respective consului.

Et quamvis de facto, ac hominum opinione, Docto- 15
res tam legum, quam medicinæ, obscuros, ac populares natales habentes ex nobilium ordine reputari non soleant, fortius vero illi medicinæ, juxta tamen regionum, seu Civitatum morem, qui in Italia est satis diversus, etiam de Civitate ad Civitatem in eadem provincia, Et quidem non improbabiliter quoad practicantes, cum hujusmodi professionis exercitium quandam mechanicam partem continere videatur, quod etiam, licet non adeo mechanice, dici posse videtur, in practicantibus munus Procuratoris, in iis, quæ nudum personalem laborem concernunt; Nihilominus advertendum est, nobilitatem plures sub se continere species, atque ad diversos effectus considerari.

Prima enim species est, ubi agitur de nobilitate Ma- 16
gnatitia, & primi ordinis, constituente unum corpus cum ipso supremo Principe, & sub istorum nomine non veniunt, nisi feudatarii Dignitatuto, & sic Principes, Duces, Marchiones & Comites, cum quibus tantum Summus Pontifex titulum *Nobilis* in literis adhibere solet, non autem cum privatis nobilibus, quamvis generosæ nobilitatis, & sic cum illis qui sub Magnatum nomine veniunt.

Altera dicitur species nobilitatis restrictæ ad certos ef-
fectus, ut sunt illi qui ex Regio privilegio, aut anti- 17
qua consuetudine, sunt solum capaces aliquorum munerum Civitatis, quæ non nisi illis conferri possunt, ut sunt ex. grat. nobiles Plateatum, seu Sedilium Civitatis Neapolis, quoniam non nisi personæ de familiis in eo Sedili adscriptis in illud consilium ingredi possunt, atque ad illa publica munia eligi, quamvis ceteri generaliter considerata qualitate personali, essent nobilissimi, quoniam sola nobilitas non sufficit ad illum effectum, pro quo alia qualitas necessaria est juncta cum nobilitate, quod scilicet sit de illo genere personarum, & de illis familiis.

Quinimo etiam si essent de ordine Magnatitio non 18
intrarent, quoniam alii sunt Magnates Regni, alii sunt nobiles privati istius Civitatis, Unde propterea habemus tres leges municipales diversas in dicta Civitate, unam consistentem in consuetudinibus, commentatis per Napodanum, Molphes. & Provenzal. & alios, quæ sunt omnibus dictæ Civitatis civibus & incolis ejusque districtualibus intra proprium territorium & non ultra communes; Altera consistit in consuetudine nobilium tantum, & quæ vulgo *Capuana, & Nidi* dicitur; Et tertia dicitur *mos Magnatum*, quæ ex veriori opinione idem importat, ac jus commune, ad differentiam dict. juris consuetudinarii.

Et sic diversus est ordo Magnatum ab ordine privatorum nobilium ejusdem Civitatis, proindeque prorsus irrisibilis fabulæ speciem, ex totius Orbis judicio, continet illa omnimoda æqualitas, quæ per hujusmodi privatos nobiles prætenditur cum Magnatibus, præsertim antiquis, & primi ordinis, præterquam in concernentibus munera ipsius Civitatis, & in actibus collegialibus ipsius Plateæ seu Sedilis, ubi omnes considerantur æque privati cives, seu nobiles, non curatis accidentalibus qualitatibus, quæ in ipsorum aliquibus concurrerent, juxta ea quæ habemus de Episcopo sedente in Capitulo tamquam uno ex Canonicis, quia consideratur tamquam Canonicus non tamquam Episcopus, cum similibus. Sed extra illos actus particulares, generaliter & indefinite, id prorsus fabulosum est, quoniam si Parlamentum, vel alia functio celebrari debet per Regem, & nobiles Regni, Magnates tantum, & Titulati, non autem reliqui veniunt, atque isti tantum pluribus gaudent prærogativis, & præeminentiis, quibus non alii, puta sedendi operto capite coram Prorege & similibus, quia dicuntur nobiles primi ordinis supra exemplificati, ac nobiles & Domicelli totius Regni, seu Principatus ex

qua-

quadam nobilitate publica, alii vero sunt de privata nobilitate ipsius Civitatis, licet ob istius adeo conspicuam qualitatem, & quod de facto gerat partes Metropolis,
19 in concursu aliquam majorem præeminentiam non improbabiliter obtinere debeant cum aliis privatis nobilibus Civitatum inferiorum, qua illi magnæ Civitatis præcedunt alios Civitatum inferioris ordinis, Cassaneus *in Catalogo glor. part.* 11. *consid.* 44. Capyc. Latr. *decis.* 181. *num.* 17. *ubi cateri.*

Tertia species est illius, quamvis privatæ nobilitatis, quæ generosa dicitur, ad differentiam illius indefinitæ, ex sola legis dispositione provenientis, ut est illa nobilitas, quæ per quatuor latera utriusque parentis, & utriusque aviæ necessaria est pro militari habitu justitiæ in
20 Religionibus S. Jo. Hierosolymitani, S. Jacobi de Spata, de Calatrava, de Alcantara, & similibus, & ad istum effectum absque dubio non prodest nobilitas resultans ex doctoratu, & gradu in scientiis, sive ex gradibus militaribus alias de jure nobilitantibus, cum pro hujusmodi nobilitate requiratur nobilis vita, cum communi fama & reputatione, ac notorio usu insignium per tempus immemorabile juxta ea, quæ habentur in pluribus *Melevitanis*, *hoc ead. tit. disc.* 32. *& seqq.*

Quarta demum est species ordinariæ nobilitatis in genere, resultantis a dispositione legis, tam ratione antiqui usus majorum nobiliter vivendi, & quæ dicitur nobilitas naturalis, seu nativa, quamvis non omnino generosa, quam etiam ex muneribus, & gradibus per-
21 sonalibus, & que dicitur accidentalis, attendenda, vel ad evitandas ignominiosas popularium & plebejorum pœnas, vel ad obtinendam exemptionem a muneribus sordidis, & personalibus, ac etiam ab illo onere pecuniario, quod dicitur capitatio, vulgo *la testa*, cum similibus. Sive ad effectum gaudendi hujusmodi præeminentiis, & honorificentiis, quibus generaliter gaudent nobiles Civitatis, absque alia peculiari qualitate, quæ circa nobiles requiratur, & tunc certum est, quod de jure, cessante consuetudine legitime probata, & præscripta, hujusmodi Doctores, eorumque filii nobiliter viventes, sub nobilium nomine veniunt, ut etiam Præfecti, seu Duces militiarum, & cohortium, quia militia pariter, ac literatura nobilitat.

Quo vero ad dignitates, & Canonicos Cathedralis, pro mea notitia, non de facili habentur tractantes punctum in specie, Chassaneus enim *in catalogo gloriæ mundi*, ac alii, consimiles materias tractantes, agunt de præeminentiis Sacerdotum, & clericorum supra popu-
22 lum sæcularem in genere, sive de præeminentiis inter ipsos clericos, ad quem effectum distinguuntur inter eamdem hierarchiam, seu ordinem sæcularium, ordines, seu gradus, atque Dignitates, & Canonici Cathedralium post Episcopos majorem habent præeminentiam supra alios, cum distinctione tamen, an collegiative, singulariter, ex iis, quæ habentur acta *hoc eod. tit. in Amparten. & Civitaten. precedentia*, *disc.* 17. sive distinguuntur dictæ hierarchiæ, seu genera clericorum sæcularium, & regularium, ut *in Romana pracedentia*, pariter hoc tit. *disc.* 24. & in aliis, Et de præcedentia debita Canonicis Cathedralis supra Decuriones, seu Conciliarios Civitatis habetur particulariter actum *in Forolivien.* pariter hoc tit. *disc.* 23. cum similibus præcedentiam, vel jurisdictionem percutientibus; Sed in specie, an sub privilegiis competentibus nobilibus Civitatis in genere, veniant Canonici Cathedralis ratione Canonicatus, vel Dignitatis, quamvis populares, seu plebejos natales habeant, adhuc videre apud Scribentes occasio non dedit, cum laboriosissimus, & diligens collector Augustinus Barbosa in ejus tractatu *de Canonicis, & Dignitatibus*, recensendo istorum præeminentias ac prærogativas, ad hos terminos descendere non videatur.

Quinimo in plerisque regionibus, ac Civitatibus, præsertim vero in Neapolitana, ejusque nobilium jam dictis Plateis, seu Sedilibus, in quæstione est, an clericatus, ubi præsertim est ita majoris ordinis, & cum addictione hujusmodi beneficiis, privet illis præeminentiis, quæ alias ratione naturalis nobilitatis competerent circa facultatem ingrediendi, & votandi in Sedili, seu
23 Consilio, aliaque munia publica obtinendi, & in quo, quidquid sit de veritate, cui integer locus relinquitur, extra ditionem temporalem Ecclesiæ, frequentior praxis, præsertim in Italia, esse videtur potius contra clericos, Unde tantum abest quod clericatus ita qualificatus hanc præeminentiam causet in iis, qui per naturam alias illa carerent, quod imo potius ille præstat impedimentum saltem de facto, ne illius effectum obtineant ii, qui alias in statu sæculari essent obtenturi.

Adhuc tamen probabilem censeo dictam determinationem, quoniam quicquid sit quoad eas præeminentias, quæ percutiunt administrationem Civitatis aliarumque rerum sæcularium residentem penes populum, qui contradistinguitur a clero habente e converso administrationem rerum Ecclesiasticarum, & spiritualium, quasi quod ita diversis sortibus, quilibet sua contentus esse debeat. Attamen in hujusmodi mere honorificis præeminentiis, in quibus clericatus, vel Ecclesiastica dignitas nullam inducit incompatibilitatem, secus dicendum est, ut etiam docet praxis, quam inter cætera exempla, quæ deduci possent, ita comprobatam habemus in eadem Civitate Neapolitana, quoniam illi qui alias nobiles, vel respective cives, ratione clericatus, vel Ecclesiasticæ dignitatis, saltem de facto non admittuntur in Consilii, vel Sedilium congressibus, ac aliis administrationem Civitatis percutientibus, admittuntur tamen tamquam Doctores cives ad Collegia Legistarum, & Medicorum, aliorumque professorum, penes quæ ex Regiis concessionibus residet facultas doctorandi in toto Regno, cum similibus.

Et consequenter ex eadem ratione, ob quam ut supra, Doctoratus tamquam dignitas collata a Principe, vel ab eo, cui ipse potestatem dedit, nobilem reddit personam alias ignobilem, itaut, potiri debeat prærogativis competentibus nobilibus in genere juxta quartam nobilitatis distinctionem supra recensitam, idem quoque dicendum veniat in hujusmodi Dignitatibus, & Canonicis cathedralis, cum ita a Papa, vel ab Episcopo constituti dicantur in dignitate majori, quam sit simplex doctoratos, dum Papa rescribit, & causas delegat Canonicis & dignitatibus Cathedralis, tamquam personis in dignitate constitutis, quod non facit cum simplicibus Doctoribus quamvis a seipso creatis.

Præterea ex juris dispositione, vel ratione habemus, quod Decuriones, seu Consiliarii Civitatis, ratione cujusdam jurisdictionis saltem habitualis, ac aliarum præeminentiarum, nobiles dicuntur, a reliquo inferiori populo contradistincti, ex iis, quæ habentur acta *in Fulginaten. juris honorifici*, *hoc eod. tit. disc.* 30. Ergo fortius tales censendi sunt Canonici Cathedralis, vel tamquam Consiliarii Episcopi, vel per quemdam similitudinarium modum loquendi, Decuriones cleri & Civitatis Ecclesiasticæ, vel ratione majoris jurisdictionis residentis penes Capitulum etiam supra ipsos Decuriones, & Consiliarios, aliosque nobiles seculares, tam Sede Episcopali plena, quam fortius vacante, ex qua ratione, ac aliis in specie firmatum habetur in d. *Forolivien. disc.* 23. Canonicis Cathedralis præcedentiam debitam esse supra Consiliarios, seu Decuriones Civitatis, unde si isti ob hujusmodi munus inferius, inferioremque jurisdictionem actualem, vel habitualem secularem acquirunt hanc præeminentiam, multo magis illi qui sunt istorum Superiores, ob participationem, quam habent cum Episcopo in jurisdictione Episcopali, & in repræsentatione corporis cathedratici; Influente in idem illa ratione, ob quam Cardinales quamvis Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis inferiores quoad ea quæ sunt ordinis eos tamen præcedunt, eisque digniores reputantur, ideoque mihi licet ad sæculum, & ultra nato post dictam resolutionem, habentem observantiam centenaria majorem, quæ sola sufficeret ad titolum validum, incontrovertibilem, & de mondo meliorem, illa visa est probabilis, stante præsertim antecedenti ad favorem Doctorum.

ANNOT. AD DISC. XXXV.

De his materiis nobilitatis, & præeminentiarum, videri poterunt deducta in dicto Opere *de Dottor volgare hoc eod. tit.* & in altero Opere *del Cavaliere*.

(*) JANUENSIS PRÆEMINENTIARUM

PRO

P. BERNARDINO A JANUA, MINORI OBSERVANTIÆ REFORMATO.

An in casu revocationis & derogationis factæ per Generalem alicujus Religionia, cujuscumque Privilegii personalis, quibusvis Religiosis per Sedem Apostolicam concessis, præjudicentur Privilegiis, & Præeminentiis, quibus solent gaudere ex justitia Provinciales actuales; ex eo quod aliquis obtinuerit ad majorem cautelam Breve Apostolicum, in quo illa Privilegia expresse conceduntur?

DISCURSUS POSTHUMUS VIII.

CUm P. Bernardinus a Janua Ordinis Minorum strictioris Observantiæ reformatorum deputatus fuisset Provincialis Apostolicus Provinciæ S. Angeli in Apulia, atque actualiter per triennium, juxta morem Religionis, officium exercuisset, eo expleto, dubitans ne in Provincia propria sub quæstione ponerentur præeminentiæ, quibus potiri deben; illi qui fuerunt Provinciales actuales etiam integri temporis exercitio, ad uberiorem cautelam obtinuit Breve a S. M. Alexandro, per quod sibi conceditur, ut gaudere debeat illis præeminentiis, quibus gaudere debent & solent alli, qui in eadem propria Provincia Januensi idem munus exercuerunt, cumque Reverendissimus per ejus litteras sub die 7. Octobris 1672. generaliter in eadem Religione ad occurrendum relaxationibus, aliisque inconvenientibus, resultantibus a privilegiis personalibus, aboleverit omnia & quæcumque privilegia personalia quibusvis Religiosis per Sedem Apostolicam, vel per Cardinalem Protectorem, aliosque Superiores concessa, exceptis tamen concionatoribus vel confessariis Regum; hinc quæritur an sub hac revocatione & derogatione reviviscant d. Litteræ Apostolicæ præfato Patri Concessæ?

1 Negative de plano respondendum videtur, quoniam Litteræ revocatoriæ loquuntur de privilegiis personalibus, sub quorum nomine veniunt solum ea, quæ absque aliquo justitiæ fundamento, per viam puræ & simplicis gratiæ concessa fuerunt, non autem ea quæ ex motivo justitiæ, ut passim receptum habemus apud D. D. & Rotam, occasione Constitutionum revocatoriarum Innoc. VIII. & Hadriani VI. & Concilii Tridentini privilegiorum super jurepatronatus Ecclesiarum ea relatis a me *disc.* 10. *& disc.* 65. *de Jurepatr. lib.* 13. ubi commodius videri possunt concordantes, cum sit principium certum. Ideoque cum ex statutis & stilis Religionis, de quibus etiam testatur Procurator Generalis in ejus relatione, munus Provincialis actualis, quod pro toto tempore consueto laudabiliter exercitum fuerit, secum ferat prærogativas supra eos qui tale munus non exercuerint, cum ratio dubitandi solum cadere valeat super Provincialibus mere titularibus & honoratis, absque residentia & exercitio actuali in Provincia; hinc proinde d. Litteræ S. M. Alexandri nullam continent gratiam vel privilegium, sed justitiam ac declarationem ejus quod de jure inest, ad exuberantem cautelam, ac tollendas omnes controversias de facto.

2 Præterea observetur, quod mysteriose ac prodenter d. Litteræ revocatoriæ Reverendissimi loquuntur de privilegiis personalibus, idest quæ personis mere gratiose, absque causa muneris, concessa fuerint, cum hæc Religionis ordinem intervertere videantur, illaque parere inconvenientia, quæ in eisdem Litteris enunciantur: atque si excipiuntur concionatores & confessarii Regii, ex eo quod ipsum munus potius, quam gratia personalis videatur esse causa privilegii, multo magis dum agitur de munere longe majori, & quod de justitia istam prærogativam secum trahit; ac propterea videtur quod nulla desuper cadat difficultas, nisi ignotæ facti circumstantiæ illam producant. *)

Card. de Luca, Lib. III.

EUGUBINA ABBATIÆ PRO PATRE BENEDICTO CUM P. TONNO ORDINIS CANONICORUM REGULARIUM.

Casus varie decisus per Sacr. Congr. Episcoporum, & Regularium.

De materia civilitatis, tam veræ & naturalis, quam fictæ per privilegium, seu allegationem, & de utriusque concursu, An scil. Cives allecti, & per fictionem sint capaces officiorum & munerum in concursu Civium per veritatem & naturam? Et de significatione verbi *Natio*, seu verbi *Patria*, & qui proprie dicantur nationales, seu patriotæ?

S U M M A R I U M.

1 *CAsus controversia.*
2 *Varia dicti casus resolutio.*
3 *Solus Princeps dat civilitatem fictam in præjudicium rertii.*
4 *Quando civis allectus habendus sit pro vero.*
5 *Officia Civitatis conferri debent civibus naturalibus.*
6 *Quando ficta civilitas operetur.*
7 *Adoptivi an succedant cum legitimis, & naturalibus.*
8 *De alio casu simili.*
9 *Unio quando sit subjectiva, vel sociativa, ut persona unius Universitatis dicantur etiam de altera.*
10 Patria *quid significet, & qui veniat sub ejus nomine.*
11 *Calepino deferendum est etiam in foro.*
12 *Etiam provincia venire potest sub nomine patria.*
13 *Verbum* hatio *quid significet.*

D I S C. XXXVI.

QUamvis tam ista controversia *Eugubina*, quam altera *Ariminen.* seu *Forelivien* de qua infra, 1
essent inter Regulares, & occasione officii, seu Prælaturæ Regularis, Attamen nihil in hujusmodi disputationibus continebatut, quod peculiarem statum, seu materiam Regularium percuteret, cum totum penderet a præeminentia, seu qualitate civilitatis, seu nationalitatis, & patriæ, Cum igitur in Congreg. Canonicorum Regularium S. Salvatoris per literas Pauli V. statutum esset, Abbatias, aliasque Prælaturas, Religiosis capacibus ubi extant, ejusdem patriæ & nationis conferendas esse, Atque ob generalem suppressionem sub Innoc. X. sequutam parvorum Conventuum, suppressum esset Monasterium *Callien.* unde propterea per diffinitorium de ejusdem Innocentii placito, Religiosi d. Monasterii aggregati fuerunt ibi adjacenti *Eugubino*, 2
Istius autem Abbatiæ vacatione sequuta, superiores neglecto P. Benedicto Eugubino, illam contulissent P. Tonno *Callien.* ad istud Monasterium ut supra, collecto, Hinc proinde inter præfatos orta est controversia, & introducta causa in S. Congreg. Regulatium negotii præposita, ab ista, cum præsupposito quod intentio Innocentii in præfata suppressione fuisset, ut filii naturales Conventuum suppressorum, utpote propria domo absque culpa carentes, in aliis Conventibus, seu Monasteriis, in quibus collocati sunt, in omnibus tamquam veri, & naturales, seu filii reputari deberent, ad favorem provisi prodiit resolutio; Verum habito per alteram partem recursu ad eumdem Pontificem adhuc viventem, istoque declarante, suæ intentionis fuisse habilitandi quidem, ac reddendi capaces dictos exteros ita allectos, non autem præjudicandi veris civibus & nationalibus eorumque jus tollendi; Idcirco reproposita causa, recessum fuit a decisis, ac resolutum pro P. Benedicto cive per veritatem.

Pro quo scribens in hac bina disputatione dicebam, 3
etiam cum sensu veritatis, quod ubi aggregatio in civem facta est cum Principis authoritate, qui solum facere potest de ficto verum, ac tollere jus tertii, secus autem per Civitates, vel Universitates inferiores, ex deductis

supra *in Romena Protectionum*, *hoc eod. tit. disc.* 13. Tunc eateous hæc allectio in concursu vera civis quoad officiorum capacitatem aliosque effectus suffragatur, quatenos illa facta sit cum clausula *in omnibus*, *& per*
4 *omnia*, Secus simpliciter, ut bene firmat Bald. *in l. omnes Populi*, *n.* 92. *ff. de just. & jure*, ubi quod si lege municipali caveatur, Priores Civitatis esse debere originarios, forensis receptus invicem non poterit esse Prior, nisi ejus receptio esset cum dicta clausula, quod habetur pro cive originatio, *in omnibus*, *& per omnia*. Et sequitur, ac bene comprobat doctus concivis meus Robertus Maranta *cons.* 103. *n.* 20. ubi probat cives aggregatos admittendos non esse ad Magistratus & officia
5 civibus debita, quia leges, statuta, vel consuetudines hujusmodi intelligi debent de solis civibus veris, & naturalibus, ex verisimili statuentium, seu fundatorum voluntate consulendi personis illius loci, & ne ab exteris sub hujusmodi fictis coloribus excludantur.

6 Quod etiam plene habetur firmatum per Rot. *in Comen. Collegii*, *cor. Peuting. & Zarata*, *dec.* 296. *p.* 10. *&* 370. *part.* 11. *rec.* ubi decisum habetur, ad Collegium *Asconense* a S. Carolo erectum pro civibus *Asconensibus*, admittendos non *Rochenses* in concursu, ac in præjudicium *Asconensium*, quamvis civilitati dicti loci aggregati essent; Et merito, quia hujusmodi aggregationes, ac fictæ civitates, operari quidem possunt habilitatem personæ ad hujusmodi munia obtinenda, cessante concursu aliorum, veram, ac naturalem civilitatem habentium, & in concursu eorum, qui utraque careant, Non autem in exclusionem, ac præjudicium habentium qualitatem veram, & naturalem.

7 Ad quod etiam conferunt ea, quæ habentur in jure disposita de filiis adoptivis, caracibus quidem ex voluntate adoptaoris obtinendi jura filiationis, non autem in præjudicium filiorum naturalium, quorum legitimam adoptivi, nec tollere, nec minuere possunt, nisi concurrat authoritas Principis, qui fictionem veritati comparare potest, ac etiam tollere jus tertii, quo solum casu in proposito aliqua difficultas cadere potest, ex deductis per Merl. *de legit. lib.* 1. *tit.* 2. *q.* 1. & sic ubi Papæ authoritas, vel intentio concurrit, quæ faciat de ficto verum, cum Principi solum id concedatur.

Similem quæstionem disputavi occasione vacationis Abbatiæ, seu Prælaturæ domus *S. Archangeli Ariminen. diœcesis* ejusdem Congregationis; Cum enim ista domus quamdam dependentiam haberet a domo, seu Mona-
8 sterio *S. Mariæ Gratiarum*, *de forno Foroliviensis*. Superiores prætendentes Religiosos utriusque Monasterii promiscue dici nationales, atque unam nationem, seu patriam constituere, idcirco d. Abbatiam contulerunt Religioso dicti Monasterii S. Mariæ Gratiarum, neglectis duobus Religiosis Monasterii S. Archangeli, qui recurrenres ad Sacr. Congreg. rejecti fuerunt.

In hac autem disputatione, Scribentes pro Proviso insistebant in eo quod istud Monasterium esset potius membrum alterius, utpote illi subjective unitum, ex
9 quo de facto Administratores d. Monasterii *de forno* administrabant bona dicti alterius Monasterii, quod propterea dicebant non dici posse tale, juxta receptas Beneficialistarum propositiones, quod accessoriæ unitum amittit proprium nomen, & essentiam, ac efficitur prædium alterius, ut habetur etiam in *Ampurien. hoc tit. disc.* 7. Sed revera istud fundamentum oullam habebat subsistentiam, quoniam si ita esset, non potuisset habere proprium Abbatem diversum ab altero, habentem etiam vocem in Capitolo, aliasque prærogativas, Ideoque mihi scribenti pro dictis recurrentibus, reflectendo ad veritatem faciebat solum difficultatem consideratio, quod stante dicta promiscua administratione, aliisque actibus, ex quibus ad dictam subjectivam unionem inferebatur, ista esset potius quædam unio sociativa, per quam concorditer, communicatis invicem juribus, ac bonis, Religiosi unius essent participes Prælaturæ, ac administrationis alterius, quod æqualiter ad commodum, & incommodum respective se habet. Atque ex hoc fundamento, credo quod prodierit resolutio S. Congregationis.

Quatenus vero pertinet ad terminos *patriæ*, seu *na-*
10 *tionis*, de quibus agunt dictæ literæ Apostolicæ Pauli V. in ista Congregatione disponere, Abbatias & Prælaturas conferendas esse patriotis, seu nationalibus; quales scil. isti dicantur; Dicebam, quod quatenus pertinet ad terminum *patriæ*, habemus text. *in leg. uxorem* 39. § *legaverat*, *ff. de l.* 3. ex quo, & ex alio *in l. unic. C. si Curiales relicta Civitate*, *lib.* 10. quærit Bart. *in l.* 2. *ff. de verb. signif.* quid veniat sub nomine *patriæ*, Et distinguit inter favorabilia, & odiosa, ut in favorabilibus veniant etiam continentia ædificia, seu suburbia, vel territorium, secus autem in odiosis, in quibus id solum venit quod intra muros continetur, Atque post Rebuffum, & Alciat. *in ead. l.* 2. de hoc verbo, seu termino *Patria* agunt Gizzar. *decis.* 23. alias 24. & Rovit. *decis.* 11. apud quos constat, solam controversiam esse, an sub hujusmodi nomine, seu vocabulo veniat totum territorium loci, in quo quis natus est, vel solus recinctus murorum, seu habitationis, Omnes tamen supponunt non venire nisi sedem natalium, & sic locum 11
nativitatis, ut ex Virgilio *ecloga prima*, ibi: *Nos patriam fugimus*, *&c.* & ex aliis linguæ latinæ Scriptoribus observat *Calepinus* in verbo *Patria*, cujus authoritati etiam in foro deferri solet, ut apud Franch. *decis.* 662. *n.* 27.

Est bene verum, quod hoc nomen latius patere po- 12
test, ac etiam provinciam denotare, ut ex Salustio observat idem Calepinus, & ex nostris Alciat. *in d. l.* 2. *n.* 5. *in fine*. *de verb. signif.* Quare ad desumendum, de qua specie patriæ, legis vel hominis dispositio loquatur, attendenda est subjecta materia, seu communis usus loquendi, ut per Gizzar. *d. decis.* 23. *alias* 14. *n.* 5. Gonzal. *ad regul.* 8. *cum pluribus seq.* ubi de materia, qui dicantur *patrimoniales*.

Quibus in proposito spectatis, planum videbatur, Papam sentisse de patria juxta propriam, & strictam vocabuli significationem, quoniam, si de universa provincia intelligere voluisset, inanis fuisset provisio, cum ita fere totam Congregationem caperet, Ita etiam comprobante subsequuta observantia, quæ in omnibus est optima interpres, Unde cum locus S. Archangeli esset de diœcesi *Ariminen.* & Abbatia *de forno* esset in diœcesi *Foroliviensis*. idcirco sive attenderentur fines Ecclesiastici, sive temporales, semper territoria erant omnino diversa, & consequenter impossibile, quod uterque locus unam patriam constitueret.

Quo vero ad aliud vocabulum, seu terminum *nationis*, observabam in jure, illum capi pro gente, a qua quis procreatus est, juxta text. *in l. quod si nolit.* §. *qui mancipia*, *ff. de ædilitio edicto*, ubi disponitur, quod qui mancipia vendunt, nationem cujusque pronunciare debent, quia plerumque natio servi, aut provocat, aut deterret emptorem, ibique *gloss.* verbo *nationem* explicat ex quibus parentibus natus sit, sive ex qua progenie servorum.

Professores autem linguæ latinæ diversimode capiunt istud vocabulum, ut constat ex Calepino verbo *natio*, & in effectu juxta communem usum, est æquivocum, ac aptum habere strictam, latam, latiorem, & latissimam significationem, juxta subjectæ materiæ qualitatem, vel cujusque Regionis usum, quia in una Regione capitur pro sola patria, ut in præsenti, quod *patria*, & *natio* habentur pro synooymis. In altera capitur pro provincia subalterna ad provinciam majorem, Et in altera capitur pro universo idiomate, &c. Ideoque attento usu hujus S. Congreg. ac loquendi formula, indubitatum remanebat istud vocabulum idem importare, ac patriam particularem, sed difficultas erat in dicta unione ut supra.

BRITINORIEN. SEU FORI POMPILII BONORUM

PRO MARCHIONE SCIPIONE CAPPONIO.

Casus disputatus in Congregatione Camerali, & resolutus ut infra.

Civilitas naturalis, vel domiciliaria, An & quando admittatur per discessum a loco, vel potius retineatur, etiam ad effectum capacitatis acquirendi, vel retinendi bona forensibus prohibita? Et de aliis ad materiam civilitatis super Constitutionibus, vel Statutis inhabiliqantibus forenses ad retinenda bona.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Civitas ficta, seu privilegiativa an sufficiat ad capacitatem bonorum remissive.*
3 *Quando dicatur quæsita civitas domiciliaria.*
4 *Civilitas domiciliaria semel contracta quomodo amittatur.*
5 *Posest quis esse verus civis duorum locorum.*
6 *Habilitatio causativa, seu occasionalis in loco non inducit domicilium, neque causat desertionem proprii domicilii.*
7 *Ad civilitatem naturalem requiritur nativitas in loco.*
8 *Quid ubi nativitas ast diversa a conceptione remissive.*
9 *Natus casualiter extra patriam habetur, ac si in ea vere natus esset.*
10 *Distinctio inter assequendam civilitatem domiciliariam, & amittendam jam assequutam.*
11 *Privatio juris quæsiti importat pœnam.*
12 *Refertur exitus controversiæ.*

D I S C. XXXVII.

1 CONtracto per Marchionem Scipionem Capponium
Florentinum domicilio in Civitate *Britinorien.*
ubi & in loco *Fori Pompilii* plura bona possidebat, Cum
effectus esset Senator in patria originaria, ad quam
pro hujusmodi munere exercendo se contulit, relinquando
tamen in loco domum apertam cum aliqui-
2 bus ex filiis, & familia, Editaque Constit. Alex. VII.
revocatoria omnium licentiarum, quæ forensibus concessæ
fuissent, ac innovante Constitut. Sixti V. Clem.
VIII. Pauli V. Urb. VIII. & Innoc. X. super incapacitate
forensium non habitantium in Statu Ecclesiastico
inibi possidendi bona stabilia. Orta est difficultas, An
dicto Marchioni prælatæ Constitutiones obstarent, itaut
cogeretur regredi ad incolatum, seu licentiam obtinere,
Et remisso per eumdem Alexandrum negotio
Congregationi Camerali; Dicebant Camerales, planam
videri comprehensionem, quoniam licet in puncto juris
controversum sit inter Scribentes, An civilitas ficta,
seu privilegiativa sufficeret ad hunc effectum capacitatis
acquirendi, vel retinendi bona in loco, non
obstantibus statutis, aliisque legibus municipalibus forensium
inhabilitativis; Aliis simpliciter affirmantibus;
Aliis e converso negantibus; Aliis vero distinguentibus,
ut patet, ex deductis per Surd. *cons.* 371. *n.*
47. & 48. & per Rot. *dec.* 52. *num.* 9. & 10. *part.* 5. *rec.* &
apud Rojas *decis.* 332. & 333. Nihilominus hujusmodi
quæstio sopita remanet per easdem Constitutiones, vel
earum aliquas, literaliter determinantes, fictam, seu
privilegiativam civilitatem non sufficere, sed requiri
veram, cum actuali habitatione.

His non obstantibus, scribens pro dicto Marchione,
cum sensu etiam veritatis, contrarium dicebam probabilius,
ex eo quod non obstante dicta absentia adhuc
civilitas vera, & naturalis adesse dicebatur, quoniam
illam vere domiciliatam cum incolatu etiam ultra decennium,
& cum acquisitione magnæ partis bonorum,
ac supportatione omnium onarum civicorum, & exercitio
Magistratuum Civitatis, indubitatum erat, & per
Camerales non controvertebatur, contractam, seu ac-
3 quisitam esse vere, non autem ficte, & ex privilegio,
ex deduct. in materia per Barb. *de Episc. alleg.* 5. Giurb.
obser. 75. & 76. Rot. apud Roj. *ubi sup.* apud quos Concord.

Quo posito, punctus erat, an hujusmodi civilitas
jam acquisita & legitime impressa, per hujusmodi absentiam
amissa seu cessata diceretur, Et in hoc omnino
verius dicebam negative respondendum esse, quia
4 unumquodque juxta vulgare axioma dissolvi debet eo
vinculo, quo ligatum est, Unde quemadmodum ad
contrahendam, seu acquirendam civilitatem domiciliariam
non sufficit solum factum habitationis materialis
in loco, nisi etiam concurrat declaratio animi
explicite verbis, vel implicite factis sequuta, ex deductis
per Giurb. & Barb. ubi supra, cum aliis apud eos.
Ita idem animus hanc civilitatem deserendi implicite,
vel explicite declaratus requiritur, neque sola absentia
materialis sufficit, quia eadem est ratio propositi in
proposito, ac oppositi in opposito; potissime ubi accedit
potius ejusdem animi declaratio in contrarium
de facto cum retentione domus apertæ cum familia,
& cum continuata supportatione onerum.

Neque obstare dicebam dictam absentiam materialem
ejus personæ, ex duplici fundamento, Primo quia de 5
jure prohibitum non est duplicem habere, ac retinere
civilitatem, etiam veram, non autem fictam, & privilegiativam,
Unam sc. originariam, Alteram domiciliatam
ex collectis *decis.* 137. *n.* 13. *part.* 9. *rec. decis.*
187. *in fin.* post Zacch. *de ablig.* Adden. ad Buratt. *decis.*
811. *n.* 7. Et ideo cum hic esset origine Florentinus,
non per hoc quod in patria originaria aliquo tempore
moraretur, sequebatur, quod aliam patriam domiciliariam,
deseruisse diceretur, potissime, ut dictum
est, dum indicia continuationis concurrunt, cum domo
aperta, & supportatione onerum.

Secundo clarius, & potissime invicem utrumque 6
fundamentum conjungendo, quod hæc non erat absentia
mere voluntaria, & sine causa, itaut intrare
posset suspicio, quod retentio domus apertæ in alio
loco cum aliquibus de ejus familia ibi opportunis pro
administratione, & cultura bonorum, esset solum color
quæsitus ad legem fraudandam, dum illa videbatur
necessaria, vel saltem occasionalis pro exercendo scilicet
munere Senatorio; quo casu, sicuti per incolatum
occasionaliter, seu causativum in loco, ibi domicilium
contrahi non dicitur, ex deductis apud Merl.
dec. 63. *n.* 16. & *alias* 456. *part.* 5. *rec.* Otthob. *decis.* 89.
n. 9. 145. *n.* 31. *dec.* 312. *num penult.* & *finali part.* 9. *rec.*
& habetur formiter actum *in Anconitana anerum, sub
tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium, disc.* 104. ac
etiam *in Reggien. Consortii, sub tit. de Canonicis & Capitulo*,
ac alibi; Ita absentia accidentalis, seu causativa
non tollit propriam civilitatem, seu domicilium
legitime contractum.

Unde propterea, licet ad effectum veræ & naturalis 7
civilitatis requiratur nativitas in loco ad text. *in leg.
Cives, C. de Incolis lib.* 10. *l. assumptio*, §. *filius*, *ff. ad
municipalem, cum concord.* per Barbos. *d. alleg.* 4. *n.* 2. &
3. Giurb. *d. observ.* 76. *n.* 1. Merlin. *decis.* 882. *n.* 1. & 2.
Sypontina Archiepiscopatus 14. *Martii* 1646. coram Ve- 8
rospio, Capyc. Latr. *consult.* 87. *num.* 1. ubi de quæstione,
quando diversus est locus conceptionis a loco nativitatis.

Attamen si sequatur nativitas extra patriam originariam
occasionaliter, quia nempe parentes ibi mo- 9
rentur occasione officii, feudi, militiæ, vel mercaturæ
&c. habetur ac si vere & naturaliter natus esset in
propria patria, Felin. *in cap Rodolphus, nu.* 15. *de rescriptis*,
ubi loquitur de seipso nato extra ejus patriam
Ferrarien. occasione officii, quod patet in alio loco
exercebat, Menoch. *cons.* 80. *n.* 9. *cum seq.* & *lib.* 6. *præsumpt.*
30. *n.* 16. & 17. ubi exemplificat in ejus filiis,
Grammat. *decis.* 103. *num.* 112. Cyriac. *controv.* 3. 292.
num. 30. *cum seq.* late Giurba *d. observ.* 76. Otthob. *decis.*
148. *n.* 8. & habetur *in d. Anconitana anerum, sub tit.
de Regalibus, disc.* 104. ac etiam *in Avenionen. sub tit.
de matrim.* ubi an præceptum testatoris filiæ injunctum
de nubendo cum Cive *Avenionen.* adimpleretur nubendo
cum *Avenionen.* originario nato in Civitate *Parisien.*
occasione servitii, seu militiæ apud illum Regem, cum
similibus; Ita etiam docente communi praxi & observantia
illarum nationum, quæ occasione mercaturæ
extra patriam originariam morari solent; Ac etiam
habemus in nobilibus Neapolitanis, qui pro majori parte
natales extra eam Civitatem habere solent in eorum
feodis, in Calabria, aliisque Regni partibus etiam remotis
existentibus; Multo magis in hac facti specie,
in qua duplex concurrebat circumstantia, una occasione
exercendi munus Senatorium, altera morandi
in patria tamquam in aere nativo utpote magis salubri,
& proficuo, ante ejusdem Marchionis infirmam
valetudinem.

Atque dicebam considerandum esse, magnam esse 10
differentiam inter casum, in quo disputetur, an per aliquem
incolatum in loco, a quo deinde discedat, contractum
diceretur necne domicilium, seu quæsita civica
qualitas domiciliata, quæ esset in quæstione, ad effectum,
ut non imprimeretur, seu non acquireretur; Et casum,
in quo dicta civilitate sine dubio jam legitime impressa
& acquisita, ageretur de illius admissione, cum hoc
secundo casu importare diceretur pœnam, quæ inesse

dicitur, ubi resultat ademissio juris jam quæsiti, & com-
11 petentis, ut distinguendo inter jus quæsitum & quærendum, Mantica *decis.* 300. Greg. & Adden. *dec.* 220. apud quos cæteri, & habetur præsertim actum *in dicta Avenionen. sub tit. de matrimonio*, *& in Neapolitana hæreditatis, sub tit. de fideicomm.* ubi de distinctione inter conditionem repellentem a jure quærendo, & inducentem privationem juris quæsiti, & conferunt deducta *in Fanen. disc. seq.*

12 Quamvis autem hæc in puncto juris ita procederent, unde si ea disputari contigisset in plena Camera, ut meus erat sensus, probabiliter sperari debuisset resolutio super dictarum Constitutionum non obstantia, Nihilominus ex prudentialibus motivis determinatum fuit amplecti quamdam specialitatem ab eisdem Cameralibus oblatam, ut ea licentia, quæ ad sex menses aliis forensibus concedi solet, haberetur ad plures annos, intra quos, stante dicti Marchionis infirma valetudine, probabiliter ejus vita finem haberet, ut eventus comprobavit, unde propterea punctus remansit indecisus.

FANEN. ADMISSIONIS AD CONSILIUM PRO JOANNE FRANCISCO THOMASINO CUM MAGISTRATU CIVITATIS FANI.

Casus disputatus in Sacr. Consulta, & resolutus, ut infra.

Disponente statuto, ut cives allecti, seu aggregati teneantur infra annum acquirere in Civitate, vel territorio domum, vel prædium. An civilitas ad formam statutorum concessa suffragetur, vel potius evanescat si dictum implementum non sequatur in tempore, quamvis postea?

Pendente lite super civilitate, vel munere Consiliarii, si ea pendente litigans extrahatur a bussolo, An debeat admitti ad administrationem, vel potius possit prohiberi

Et aliqua de intelligentia Statuti Fanensis super capacitate, & qualitatibus eorum, qui debent assumi ad munus consiliarii; Ac de subreptione, & nullitate indulti Apostolici super dicto munere, seu loco consiliarii; Et quibus competat jus opponendi de hoc defectu.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Debitores Civitatis, vel alias cum ea litem habentes admitti non debent ad ejus administrationem.*
3 *Declaratur quando id procedat.*
4 *Idem habetur in militibus Hierosolymitanis, ut debitores thesauri admitti non possint ad munera.*
5 *Idem in tutoribus & curatoribus pupilli, ejus curam habentibus, quod declaratur quando id procedat.*
6 *Declaratur conclusio, de qua num. 4. super militibus Hierosolymitanis.*
7 *Possidenti danda est manutentio in jure votandi, seu interveniendi in Capitulo & Congregatione, vel similibus etiam lite pendente.*
8 *In specie ut lite pendente super civilitate, vel alia qualitate necessaria ad Magistratus, & officia Civitatis, interim possessor debeat manuteneri, non possit impediri.*
9 *Civilitas concessa sub conditione, vel onere ædificandi domum, vel aliud faciendi intra certum tempus, an cesset, si id non impleatur; Et de differentia inter conditionem & modum.*
10 *Implementum etiam post tempus re integra admittitur.*
11 *De intelligentia Statuti Fanen. super habilitate ad munus Consiliarii, Et an qualitas originaria copulative requiratur cum habitatione 25. annorum, vel sufficiat alternativa?*
12 *De materia subreptionis, vel obreptionis gratiæ, aut defectus intentionis; Et quæ hos defectus excusent; Et de differentia inter gratiam executam, & exequendam.*
13 *Negotia gravia & perpetua puta circa civilitatem pertinent ad totam Communitatem, vel Consilium generale, non ad solum Magistratum.*

D I S C. XXXVIII.

Usque ab anno 1637. Jo: Franciscus Thomasinus Oppidi S. Constantii per Civitatem *Fani*, ejusque 1
plenum Consilium admissus fuit ad prædictæ Civitatis civilitatem, atque in verum civem allectus, sertatis tamen servandis ad formam statutorum, inter quæ illud cavetur, ut cives de novo allecti teneantur infra annum acquirere domum in Civitate, vel aliquam possessionem in territorio, quod tamen infra annum sequutum non fuit, sed post plures annos domum, aliaque bona quæsivit; Cumque per eadem statuta disponatur, ad munus Consiliarii ejusdem Civitatis assumi non posse minores 25. annorum, ac etiam non nisi eos qui haberent originem paternam & propriam, acquisitam per habitationem 25. annorum. Isto autem requisito careret dictus Joannes Franciscus, cui opportunitas assistebat obtinendi ex gratia Apostolica, & per viam extraordinariam hoc adeo honorificum munus, ex eo quod haberet ejus filium in servitio Cardinalis Chisii Nepotis Alexandri VII. tunc Regnantis; Hinc proinde de anno 1664. per literas Apostolicas in forma Brevis obtinuit concessionem loci in Con- 1
silio pro se, & dicto ejus filio, cum speciali dispensatione dicto defectui habitationis per annos 25. & cum generali derogatione quibuscumque statutis, reformationibus, & dispositionibus in contrarium non obstantibus, etiamsi specificam, ac individuam mentionem requirerent, quæ literæ exequutioni, quamvis ut supponitur cum quadam protestatione, demandatæ fuerunt, unde propterea idem Jo: Franciscus in Consilio intervenit, aliaque plurium annorum spatio gessit, quæ per alios Consiliarios gesta fuerunt, vel geri consueverunt, ac etiam extractus fuit ad munus Magistratus, quod de facto exercuit; Circa vero annum 1668. sub nomine Magistratus dictæ Civitatis constituti ex Confalonerio & Prioribus habitus fuit recursus ad S. Consultam, atque allegando nullitatem dictæ Apostolicæ concessionis tamquam subreptitiæ institutum fuit dictum Jo: Franciscum deleri de numero Consiliariorum, eique inhiberi, ne in eo munere amplius se ingereret; Atque pendente tempora necessario ad habendas a Gubernatore informationes per Sacr. Consultam desideratas, & priusquam causa formiter proponeretur, casus dedit, quod idem Jo: Franciscus extractus fuit unus ex Prioribus Magistratus; Unde propterea super duobus assumpta fuit disputatio, super hoc scilicet incidenti, an lite pendente deberet admitti ad dictum munus de Magistratu, illudque exercere; Ac etiam super negotio principali, Et proposita causa de mense Aprilis 1699. prodiit resolutio super solo incidenti administrandi necne dictum munus, ut scilicet si oppositio esset per solum Magistratum particularem, illa non admitteretur, sed manuteneretur in exercitio proxime imminentis bimestris, si vero esset totius Civitatis, seu Consilii generalis tunc supersederetur.

In hac igitur disputatione, ut dictum est, duæ fuerunt inspectiones. Una super dicto incidenti possessorio, lite pendente tam in munere Consiliarii, aliisque civilitatis præeminentiis, quam in exercitio muneris Prioris, seu de Magistratu, Et altera in bonitate in petitorio, seu negotio principali.

Quatenus pertinet ad primam, oppositores principale fundamentum constituebant in generali dispositione 2
text. *in leg. rescripto, §. debitores, ff. de muner. & oneribus, & in l. 1. C. de debitoribus Civitatis, lib. 11.* ubi disponitur debitores Civitatis ad ejus administrationem admittendos non esse, allegando etiam *dec. 149. n. 1 par. 5. rec.* & magis in specie *Bullam Regiminis, § 16* ubi pariter disponitur debitores, seu alios interesse habentes cum Communitate ad Magistratum non admitti, Atque hinc inferebant possessionem non suffragari, cum illa etiam posita, quinimo ubi etiam ageretur de cive, seu Consiliario originario, & cum quo super civilitate, vel munere Consiliarii nulla adesset controversia, vel difficultas, adhuc dicta qualitas litis cum Communitate deberet eum repellere, seu impedire.

Contrarium dicebam esse probabilius, etiam cum 3
sensu veritatis, quoniam allegata jura, ac etiam Bulla

boni

boni regiminis percutiunt casum debitoris Civitatis, seu obligati ad ratiocinia, vel aliud bursale interesse habentis, quod juste statutum est ex duplici ratione; Una scilicet, ne ita tempore suæ administrationis suum debitum suffocet, eoque non soluto curet liberationem, seu aliam Communitati præjudicialem provisionem reportet; Et altera, ut administratores metu istius inhabilitationis prompte, & fideliter suæ administrationis rationes reddant, ac reliquatum solvant, seu alias abstineant a ponendo in eorum manibus bona Commu-
4 nitatis, ejusque debitores effici; Ob quam rationem ita prudenter statutum est etiam in Sacr. Religione Hierosolymitana, cum debitores Thesauri, seu communis ærarii, vel alias ad ratiocinia obligati, concurrere non possint ad Commendas & Dignitates, vel officia Religionis *ex deduct. d. dec. 149. par. 5. rec. dec. 26. & 316. p. 7. & frequenter*. Secus autem ubi lis est super ipso statu personæ, nam alias esset in libito æmulorum civium aliquem donec vivit, inhabilitare, ita movendo litem in petitorio per plures annos verisimiliter duraturam, atque destructa remaneret juris regula, de qua infra, quod in hujusmodi & similibus juribus lite pendente debet quis manuteneri.

5 Quod a simili probabam cum iis, quæ in jure habemus in tutoribus & curatoribus, aliisque legalibus administratoribus ad illud munus non admittendis, si sunt debitores, vel creditores pupilli, aut alias cum eo litem, vel interesse habent, sed si sunt jam admissi & possident, ac pendente possessione excitatur sub nomine pupilli per contutores, aut conjunctos aliqua lis, & tunc aut illa est super mala administratione, & dubitatur in jure, an interim administratio sibi interdicenda sit, & sic impediendus effectus suæ possessionis, quod ex probabiliori sententia remissum videtur judicis prudentis arbitrio ex singulorum casuum particularibus circumstantiis regulando, ac non de facili interponendo pro suspensione, quoties adsunt contutores, sine quibus ipse nihil explicare potest, sive eis non extantibus, dando unum, vel plures adjunctos, ex deductis per Franc. *dec.* 404. Menoch. *de arbitrar. casu* 196. *& aliis*; Secus autem si lis esset super qualitate personali, puta, quod prætenderetur eum non esse legitime conjunctum, ac cessare illam qualitatem, ob quam tutela sibi dilata & demandata fuit, nam nunc lis vere & proprie non est cum pupillo, cujus nihil interest ab uno, vel ab alio administrari, quoties non concurrit dictum objectum concernens ejus interesse; sed potius est cum oppositoribus ad idem munus aspirantibus, ideoque in jure cautum non est ob hujusmodi excitatam litem interdicendam esse administrationem; Et idem juridice dici potest, & ita praxis docet in proxime insinuato exemplo Religionis Hierosolymitanæ, quod ubi quis non esset debitor Religionis, vel ad ratiocinia obligatus, sed sibi ob-
6 jiceretur ab æmulis, vel concurrentibus, quod non haberet legitimas qualitates necessarias ad exercenda munera Religionis, sive ad obtinendas ejus Dignitates, quia nempe non bene suscepisset habitum, vel non bene fecisset caravanas, aut residentiam cum similibus, non debet ista lis impedire manutentionem in possessione, in qua illa reperitur; Et sic magna differentia est, ubi inhabilitas provenit ex interesse bursali, quod directe habeatur cum ipsa persona, cujus administratio habenda est, & ubi provenit ex qualitate personali, circa quem per æmulos, vel concurrentes lis moveri dicitur; Atque iste est casus omissus a Bulla, quæ in verbis solum loquitur de debitoribus, vel obligatis ad ratiocinia, ut in simili advertit Cohell. *ad eamdem Bullam, cap. 44. n. 30.*

Cessante autem hoc objecto, planum remanebat, quod cum hic esset jam in possessione tam civilitatis
7 quam muneris Consiliarii, ac etiam exercitii munerum Magistratus, & de facto esset imbussolatus, & sic pariter constitutus in quasi possessione futuræ administrationis ab extractione resultare debentis, debebat in ea manuteneri, non solum ex regula generali tradita per Posth. *de manut. observ.* 10. *n.* 37. *cum seq.* & per Rotam *in Oritana voti, decis. 8 part. 5. rec. alias* 201. apud eumdem Posth. *cum plurib. Concord.* agentibus de jure interveniendi in Capitulo, vel in Congregatione, &c.

Sed magis specialiter & ad rem ex iis, quæ cæteria diligenter & elaborate collectis firmantur in individuo
8 per Fab. de Ann. *conf. 94. n. 1. cum plur. seq.* ubi ponendo casum in specie illius, qui fuerat in possessione munerum Civitatis ante motam litem, & deinde fuerat imbussolatus pro futura extractione, quod lis ei mota super nobilitate, vel civilitate, aut defectu requisitorum Statuti non debeat impedire ejus extractionem & administrationem, quoniam bussula, seu matricula constituit in quasi possessione, ex collectis per Menoch. *lib. 2. præsumpt.* 78. ac diligenter per eumdem Fab. de Ann. qui plures seriatim refert, deducendo *n. 7. cum seq.* distinctionem in hac materia traditam per DD. Quod aut quis principaliter petit se declarari civem, vel nobilem, ac admitti ad bussulum, seu gubernium Civitatis, & tunc sub quæstione est, an si pendente hac lite eligatur, vel extrahatur, interdici debeat necne administratio? referendo opiniones hinc inde & inclinando in illam, quæ electo assistit ex authoritate Guttierez, & decisionis relatæ per Otaloram; Aut vero agitur de illo, qui alias fuit de Magistratu, seu gubernio, ac etiam imbussolatus fuerat ante motam litem, & tunc omnino certum & constans dicit, ut id præstare non debeat impedimentum, atque ita num. finali refert decisum per Sacr. Consilium. Et de consimili decisione, in casu tamen opposito habetur apud Fontan. *de pactis claus. 7. glos. 3. part. 10. n. 43.* Ideoque sive oppositio esset per solum Magistratum particularem, sive per Consilium generale ac totam Civitatem, mihi videbatur, quod de justitia hæc lis præstare non deberet impedimentum, cum dicta distinctio per me originaliter excitata in puncto principali oppositionis adversus gratiam Apostolicam percuteret punctum principalem petitorii, & an oppositores deberent audiri necne, ut infra.

Quo vero ad alteram inspectionem, seu punctum principalem, duo erant objecta consideratione digna, cum reliqua continerent levitates discursu indignas. Primo quod Pontifex præsupposuisset dictum indultarium esse Civem, atque cum præsupposito civilitatis voluisse solum exercere ejus supremam potestatem super duobus. Primo scilicet super dispensatione habitationis per spatium 25. annorum requisitæ per statutum; Et secundo super collatione illius muneris, ad quod per electionem ab ipsa Civitate, vel consilio cives assumi debent; Et sic noluisse gratiam facere super qualitate civilitatis in genere, quam præsupposuit, & qua præsupposito cessante dicebant gratiam corruere ex defectu intentionis.

Quod autem præfatus Thomasinus non esset civis, non obstante civilitate sibi tradita de anno 1637. deducebant ex eo, quod illa fuisset conditionalis ad formam statutorum disponentium, ut hujusmodi Cives allecti tenerentur infra annum a die electionis acquirere domum in Civitate, vel aliquam possessionem in territorio, unde cum id adimpletum non esset, ita dicebant dictam civilitatem evanuisse, Verum istud erat leve objectum, quoniam hoc implementum a statuto non adjicitur a parte antea, & tamquam conditio suspensiva impediens juris, vel emolumenti acquisitionem, sed adjicitur a parte postea, & tamquam modus, quo casu implementum non sequutum in tempore, quoties non adest expressum pactum resolutivum, non causat privationem, seu amissionem juris quæsiti, sed solum, vel suspendit aliquos ejus effectus & utilitates, vel jus præbet eum monendi cum præfixione termini ac subsequuta privatione, quatenus non adimpleat, juxta com- 9
munem ac receptam distinctionem, quam habemus inter modum & conditionem, ex plene deductis præsertim *in Neapolitana hæreditatis, sub tit. de fideicomm.* & in aliis frequenter, cum sit certum ac receptum principium; Et in individuo oneris injuncti construendi, vel acquirendi domum admisso ad civilitatem, aut aliud adimplendi, quod si statuto tempore non adimpleat, sed postea, non amittat civilitatem, sed solum id suspendat aliquos ejus effectus, habetur apud Menoch. *cons.* 131. *n.* 50. *& cons.* 132. *n.* 19. Gratian. *discept.* 524. *n.* 11. Addent. ad Burat. *dec.* 811. *n.* 11. & habemus generaliter in tot similibus, quoniam licet admissis ad Religionem Hierosolymitanam, ut gaudeant antianitate, aliisque præeminentiis per stabilimenta injungatur onus faciendi caravanas, seu alia adimplendi intra certum tempus, si infra istud id non sequatur, non exinde resultat, quod ille desinat esse miles, sed solum suspenditur, quod non currat antianitas, initianda ex tempore implementi; Idemque in provisis de Canonicatibus, vel Dignitatibus, qui ad formam statutorum debent aliquid adimplere,

quia si non adimplent in tempore, non per hoc desinuat esse Canonici, sed solum carebunt aliquibus emolumentis cum similibus.

Quod absque difficultate procedere dicebam, quando
20 impedimentum jam subsequutum est, quamvis post tempus præfinitum, sed re integra & non contradicente eo, cui adimplendum erat, nam tunc adimplementum post terminum sufficit, juxta text. *in l. si ita quis, §. Seja, ff. de verb. obligat.* Bart. Angel. Jas. & cæteri *in l. Insulam, ff. de verb. oblig.* bene Rovit. *dec.* 57. *num.* 10. Mantic. *decis.* 270. per totum, Butarr. *dec.* 569. *num.* 4. Adden. *ad eum dec.* 571. *n.* 5. *&* 6. Et hic erat casus.

21 Alterum erat objectum deductum ex eodem statuto, disponente ad istud Consiliarii munus non assumi nisi cives de origine paternam, & propria, & de propria per habitationem 25. annorum cum ejus familia, ideoque oppositores dicebant copulative per statutum requiri utramque qualitatem originis, & habitationis per annos 25. Papa vero huic secundo requisito dispensaverat, non autem primo, exinde inferentes ad generales receptas propositiones quod ubi duo obstant, remotio unius non suffragatur quoad alterum; Atque dispensatio stricte ad ejus præcisos limites tamquam exorbitans operativa, extendenda non est ad ea, de quibus non agit, Geminian. *cons.* 33. *num.* 8. & cæteri per Gonzal. *ad Regul.* 8. *gloss.* 13. *n.* 97. Greg. *dec.* 87. *&* 109. *utrique num.* 6. Add. *ad eum, d. decis.* 89. *n.* 96. *& seq.*

22 Ita etiam inferendo ad vitium subreptionis, vel obreptionis ac defectum intentionis, quia si hæc statutaria dispositio etiam narrata fuisset, id retraxisset Papam, vel eum difficiliorem reddidisset, quod est subreptionis fundamentum.

Verum, cum fenúu etiam veritatis, dicebam hoc objectum nullius esse momenti, quoniam in vero statuti sensu, germanoque intellectu dictæ qualitates non copulative, sed alternative desiderantur, ut scilicet unam ex eis concurrens habere debebat, cum quælibet sufficiat ad veram civilitatem; Civis enim originarius dicitur ille, qui nascitur in loco, quamvis ejus pater in eodem loco natus non sit, Ac etiam ille qui licet non sit natus in loco, habet tamen patrem ibi natum, cum sola quæstio sit circa originem mediatam avi; Ac verus etiam civis quoad munera & favores Civitatis dicitur domiciliatus, qui legitimum domicilium ad tramites juris jam contraxit; Sed quoniam controversum est in jure, quando domicilium dicatur tale, quod hunc effectum producat, præsertim circa spatium temporis, ex iis, quæ in hac materia habentur deducta *in Reggien. consortii, sub tit. de Canonicis, & Capitulo, & alibi*. Idcirco statutum ad hujusmodi dubietates dirimendas tempus habitationis præscribere voluit etiam longum, & a jure exorbitans, adjecta etiam qualitate habitationis cum familia, ut ita verus & indubitatus Civis effectus dicatur, ad excludendum modicum & accidentale domicilium; Nil obstante, quod omnes dictas qualitates copulet cum dictione *Et*, in qua per oppositores fundamentum constituebatur, quoniam licet regularia ac propria hujus dictionis natura sit copulare, illaque copulativa dicatur; Attamen ratione subjectæ materiæ, ob absurda scilicet & inconvenientia alias resultantia, sive ob verisimilem voluntatem &c. receptum est illam stare posse alternative, atque resolvi in dictionem alternativam *Vel*, quæ verificatione unius ex pluribus alternatis contentatur, juxta celebrem decisionem Franchi sæpius a Rota canonizatam, ut in sua materia *sub tit. de fideic.* præsertim *in Perusina fideicommissi de Corradis*, ut testatore alium filium substituente, sub duplici conditione copulata cum dictione, *& si sine filiis & ab intestato decesserit*, ista dictio resolvatur in alternativam *vel*, ut sufficiat unam deficere; Et de eadem impropriatione in actibus inter vivos, ut dictio *&* resolvatur in *vel*, habetur actum *in Romana pecuniaria de Comit. sub tit. de credito*, ac in decisionibus in ea causa editis 1. *Aprilis* 1661. *&* 23. *Januarii* 1662. *coram Bourlemont*, cum aliis generaliter collectis per Barb. *diction.* 100. *n.* 28. *&* 37.

Absurda vero, seu inconvenientia resultantia ex dicta copulative observabam esse evidentia, & repugnantia tam sensui quam literæ statuti; Primo quia idem statutum ad capacitatem hujus muneris contentatur ætate naturali annorum 25. quod implicat cum requisito habitationis cum propria familia, dum ita supponitur, ut habitator sit caput familiæ tamquam propriam familiam ibi habens, quod verificabile non est, durante infantili & pupillari, quinimo vix durante minori ætate, ut clare ad sensum; Secundo quia antiquissimus ac verus civis & nobilis originarius exclusus remaneret ab hoc munere, sicut frequenter contingit in viris, natalibus, divitiis, vel literis, aut armis magis qualificatis & conspicuis, in eo non verificaretur continua habitatio per spatium 25. annorum, & sic viri magis experti & qualificati, tales supra alios effecti per praxim in Romana Curia, seu morem in bello aut in aliis Principum aulis remanerent incapaces, quo nil absurdius; Et tertio quod etiam cives veri & originarii per propriam nativitatem, & successivum longissimum & continuum domicilium adhuc essent incapaces, eo quia pater in eodem loco natus non esset.

Omnem difficultatem removente subsequuta observantia, quæ in quibuscumque actibus est optima interpres, ut in specie statutorum advertitur *decis.* 59. *n.* 13. *& sequ. part.* 10. *rec. Cæsaraugustana portionum* 16. *Junii* 1659. coram Albergato, & frequenter, cum habentes unam ex dictis qualitatibus passim ad hæc munera admissi fuerint.

Præterea dicebam, quod hæc materia subreptionis, vel obreptionis, aut defectus intentionis dicitur potius facti quam juris, utpote metienda ex conjecturis & adminiculis aliisque facti circumstantiis, & ex quibus desumenda est verisimilis Principis concedentis voluntas, & an taciturnitas, vel respective expressio illarum circumstantiarum, ex quibus hic defectus deducitur, verisimiliter retraxisset, seu difficiliorem reddidisset concedentem necne. Ideoque dicitur materia arbitraria, ex deductis per Greg. & Adden. *dec.* 150. *n.* 4. 10. *&* 11. Merlin. *dec.* 243. *num.* 8. *&* 9. *dec.* 83. *num. finali, part.* 7. *rec. & frequenter*; Atque solam genericam cogitationem, seu virtualem, ac verisimilem, aut per æquipollens ad id sufficere advertitur *decis.* 101. *n.* 20. *&* 21. *part.* 5. *rec. plene dec.* 107. *n.* 23. *part.* 10. *& sæpius*; Ad quam verisimilem voluntatem desumendam multum attenditur qualitas personæ, cui gratia concessa est, an scilicet sit Principi cognitus & dilectus, itaut non obstante, quod tacita, vel expressa fuisset altera qualitas, adhuc fuisset concessurus, ut cæteris collectis advertitur *dec.* 12. *n.* 41. *&* 464. *num.* 14. *part.* 5. *rec. Romana Beneficiatus S. Petri* 14. *Maii* 1655. coram Bevilaqua, & in aliis pluries; Prout adverti solet ad amplitudinem verborum, cum quibus obstantiarum derogatoria concepta est, ut advertitur *dec.* 506. *n.* 5. *part.* 1. *rec. & d. decis.* 101. *n.* 22. *part.* 5.

Hæc autem omnia concurrebant, quoniam derogatoria concepta erat per verba ampla & effrænata, ibi, *quibusvis reformationibus in contrarium aliisque dispositionibus etiam juramento &c. ac specificam & individuam mentionem requirentibus &c.* Atque gratia concessa fuerat intuitu filii ejusdem Joannis Francisci, actualis, & grati familiaris Cardinalis Nepotis, ut supra.

Item in hac materia ponderabam, pro regulando dicto arbitrio, in quo illa tota reposita est, magnam esse differentiam inter casum, in quo agatur de hac inspectione super gratia adhuc non executa, ad effectum judicandi, an sit exequenda necne, & casum conversum, in quo illa jam exequuta suumque effectum sortita cum subsequuta possessione, agatur de illius formali retractatione; Primo enim casu prius ipsi gratiato quam actori petenti gratiæ exequutionem incumbit onus justificandi gratiam, itaut oppositoribus gerentibus partes rei, sufficiat vincere per non jus; Atque per denegationem executionis nulla positiva injuria, vel notabile dedecus resultare dicitur, cum sufficiat id explicari per actum tacitum negativum, seu absentivum; Secus autem in casu converso, in quo præsumptio est pro gratia jam exequuta & effectuata, ideoque oppositores gerendo partes actoris gravantur onere plene & concludenter probandi illum defectum, quem allegant pro fundamento intentionis; Ac etiam quia judex facere debet actum positivum formalis retractationis, ex qua resultat injuria positiva & dedecus, ideoque magis circumspecte procedendum est ob axioma, *quod turpius ejicitur, quam non admittitur hospes*, quo etiam legistæ utuntur, ut per Alex. *cons.* 213. *n.* 7. *lib.* 7. Surd. *cons.* 64. *num.* 7. Ponderando etiam deducta *in Calagaritana beneficiorum de Bilbao* coram Bichio, *decis.*

decis. 25. *&* 29. post Zuffum *de legitim. processu*, de qua in sua materia *sub tit. de Beneficiis*, circa differentiam notabilem, quæ in jure consideratur inter casum, in quo agatur de privando aliquem beneficio, seu jure assequuto; Et alterum, in quo agatur de repellendo a beneficio assequendo, ut in hoc secundo sufficiat sola diffamatio, seu levis probatio, in altero autem desideretur probatio perfecta & concludens.

13 Demum ponderabam, & Sacra Consulta ut supra probabilem censuit ponderationem, quod circa hanc oppositionem exaudiendus non esset solus Magistratus particularis constitutus ex Confalonerio & Prioribus; Tum ex prudentiali motivo, ut id ex privata æmulatione unius, vel duorum resultare posset, ut frequens experientia docet; Tum etiam ex motivo legali, quod ad Magistratum particularem pertinet agere solum concernentia currentem & ordinariam administrationem Civitatis, alia vero graviora negotia perpetuitatem præseferentia pertinent ad totam Civitatem, totumque populum, vel saltem ad Consilium generale, per quod totus populus repræsentetur, *ad text. in leg. finali*, *Cod. de vendit. rerum Civitatis*, *lib.* 11. ubi communiter DD. de quibus Menoch. *conf.* 80. *n.* 22. *& seqq.* Cacheran. *decis.* 39. Rota *decis.* 39. *decis.* 447. *p.* 5. *rec.* apud Celsum *decis.* 383. *& frequentius*. Ac etiam quia unumquodque dissolvendum est eodem vinculo, quo est ligatum, Ideoque cum civilitas de anno 1637. per totum populum, seu Consilium generale concessa fuisset, unde quidam quasi contractus ita initus fuit, idemque sequutum esset in executione dictæ gratiæ & admissione ad bussolum; idcirco totius Civitatis consensus in hoc distractus necessarius erat, quamvis eo etiam accedente, nisi aliæ ignotæ accedant facti circumstantiæ, adhuc in hoc statu mihi improbabilis videretur oppositio.

Occasione autem disputandi punctum possessorii, de quo principaliter actum fuit, illudque sub die 17. Maji 1669. pro Thomasino resolutum, ipsum quoque negotium principale implicite decisum fuisse videtur, quoniam ex præmissis Sacra Consulta credidit oppositam subreptionem non adesse, Quatenus vero pertinet ad punctum possessorii advertebam ut supra quod distinctio cum qua in prima propositione processum erat, an oppositio esset totius Civitatis, vel aliquorum de Consilio, seu Magistratu, nil faceret ad rem, quoniam aut oppositio habebat subsistentiam, aut non; Si habebat, cum hæc sit actio popularis, in qua quilibet dici potest interessatus, necessarium non erat ut tota Civitas esset in causa, Et si habebat, nil referebat totam Civitatem opponi cum ipsa, gerendo partes collitigantis, cum tollere non possit possessionem collitiganti competentem ejusque effectum; juxta casum de quo *in d. conf.* 94. Fab. de Anna, ubi erat totius Civitatis, vel loci oppositio, ideoque inspectis terminis juris communis, dicta distinctione neglecta, certum videbatur jus hujus partis in possessorio, & id impediri posset in exercitio Magistratus.

Non negabantur hæc per oppositores, quando seclusa dicta *Clementina Constitutione* cum dictis terminis tantum procedendum esset, sed insistebatur in hac lege particulari, per quam cum effrænatis ac amplis verbis inhabilitantur nedum debitores, vel ad ratiocinia obligati, sed etiam quamcumque litem, vel controversiam habentes, atque ad hoc restringebatur difficultas; Pro cujus solutione observabam dictam constitutionem, §. 16. tres continere partes; Unam, in qua inhabilitantur usurpatores, occupatores, & detentores bonorum Communitatis, Alteram, in qua inhabilitantur ejusdem Communitatis debitores, seu alias obligati ad reddendas rationes gestæ administrationis, donec solutio, vel redditio rationum sequuta sit, & neutra ex his adaptabatur ad casum; Tertiam demum generalem, in qua oppositores fundamentum constituebant, inhabilitativam eorum qui quascumque lites controversas contra ipsam Communitatem haberent.

Istam vero, etiam cum sensu veritatis, dicebam intelligendam esse de illis litibus, in quibus Communitas gerendo formalem personam collitigantis, contenderet de damno, vel respective commodo ex victoria, vel succumbentia resultante, quod perculeret peculium, seu aliud interesse ipsius corporis Communitatis, complexivum totius populi, omniumque ejus ordinum, & sic tam nobilium, quam popularium & comitatensium, ut comprobare videntur illa verba personalia *contra ipsas Communitates*, denotantia, quod lis perculeret totum ipsum corpus politicum, seu totam Universitatem; Quod ad præsentem controversiam adaptari non poterat, dum lis nullum percutiebat interesse ipsius Communitatis, cujus nulla utilitas resultabat si gratia declararetur subreptitia, nullumque damnum positivum, vel diminutio patrimonii, si declararetur valida, sed vera & proprie erat cum illis civibus, qui habentes necessarias qualitates aspirabant ad locum Consiliarii per hoc Indultum occupatum, vel cum aliis imbussolatis, qui extrahi sperabant in locum extracti, qui esset inhabilis. Aut ad summum cum solo ordine illorum nobilium, seu civium qualificatorum, ex quo constituitur consilium; Dando in hoc idem supra insinuatum exemplum tutoris, qui si litem, vel interesse habet cum ipso pupillo, cujus utilitatem, vel damnum, bonus, vel malus litis eventus censera potest, recte intrat inhabilitatio, sed si lis moveatur per illos de parentela, quibus alias tutela deferenda esset, quatenus tutor ob aliquem personalem defectum, sive ob cessantem in eo parentelam, removeri deberet, tunc dici non posset, quod lis esset cum ipso pupillo, & hic videbatur casus.

Ponderando etiam a simili terminos *text. in L. ede*, *C. locati* de facultate competente alicui expellendi conductorem pro usu proprio, quod illa competit, quando usus proprii necessitas superveniet inopinato post locationis contractum, secus autem si illa de tempore contractus vigebat, vel prævideri poterat, Sive ea quæ habemus de facultate competente debitori compensandi cum credito sibi superveniente adversus proprium creditorem, quod non intrat pro illo credito, quod jam sibi competebat, ac præexistebat de tempore contracti debiti cum similibus, quæ recte ad casum adaptari poterant, cum hæc opponendi causa de tempore, quo facta fuit imbussolatio, jam præexisteret; Ideoque cum eadem *Clementina Constitutio*, nedum inhabilitet litigantes, seu aliud interesse habentes, ut supra, sed etiam gravibus pœnis afficiat eos eligentes, vel admittentes, atque oppositores allegarent pendentiam litis usque ab initio executi Indulti per oppositiones & protestationes; Hinc resultare dicebam quod ipsi ita allegarent propriam turpitudinem, propriumque delictum, dum collitigantem non solum admiserunt ad Magistratum in alio bussolo, quando forte justam excusationis causam habebant, quod scilicet adhuc duraret illa reverentia, ob quam ipsum Indultum executioni demandatum fuerat, sed admiserunt ad istum ultimum bussolum de tempore quo ista causa cessaverat, cum ex bene deductis apud Fab. de Ann. *conf.* 94. jus imbussulati non consistat in extractione, quæ est effectus casus & fortunæ, sed consistat in ipsa imbussolatione, quando de Magistratu effici dicitur in substantia, seu habitu, dilato solum effectu, seu executione in tempus extractionis.

Et nihilominus dicebam sufficere ex his reddi probabiliter dubium, an Constitutio prædicta captat casum necne? Tum quia in casu dubio lex nova particularis interpretanda est ad limites juris communis, a quo passivam recipit interpretationem. Tum etiam quia id sufficit, ut interim tamquam exceptio dubia & altioris indaginis admitti non debeat in hoc summarissimo possessorio, circa quod quotidianum in foro habemus, quod illi etiam obstat *decretum irritans*, & clausula *sublata*, ex quibus possessio inficitur, ac habetur pro non possessione; Et tamen si dubium est, an lex, vel dispositio continens dictas clausulas adaptetur ad casum necne, non impeditur manutentio; Ita pariter in facultativis & similibus, etiam in hoc summarissimo judicio admittendis, quoniam id procedit, quando certum est adesse qualitatem inhabilitativam, seu reddentem possessionem non manutenibilem; Multo magis ubi probabilius est legem non obstare, ac etiam concurrit assistentia boni juris, ob quam facilius huic possessorio remedio locus datur; Et ex qua ratione laudabilis Curiæ stylus est, etiam in hujusmodi, vel alterius possessorii disputatione, de bono jure saltem summarium gustare, quamvis vulgaris & quotidiana propositio sit, quod in hoc judicio non quæritur de justitia, vel injustitia, sed attenditur nudum factum possessionis,

cum

præeminentia vere residet & continuat penes ipsam Civitatem, ejusque Consilium tamquam Civitatis repræsentativum, absque eo quod desuper caderent termi-
6 ni alienationis, seu translationis. Cum enim Magistratus particularis esset pars, seu membrum ipsius Consilii Generalis, ex quo ad tale munus ipsi consiliarii, seu Decuriones assumuntur, prout etiam & duo Reformatores; Hinc proinde id solum operatur, ut exercitium illius juris, quod habitu est penes omnes, pro faciliori ac meliori administratione sit penes aliquos tantum de eodem corpore; Ad instar eorum, quæ habemus in materia jurispatronatus competentis alicui familiæ, seu generi personarum, quoniam illud tamquam individuum residet penes omnes, & quemlibet eorum insolidum, ex pleno collectis per
7 Bellon. Jun. *de jur. accresc. q. 6. cap. 48.* Et tamen frequenter exercitium penes aliquos tantum, puta unum, duos, vel tres seniores, seu penes illum, qui primogenitus, seu majorascus, aut caput domus dicitur, esse solet, ex deductis per Ciatlin. *controv. 222. ubi late Concordantes*; Quod etiam frequenter verificatur in feudis quamvis dignitatis & de sui natura individuis juxta usum Lombardiæ, quod ipsum feudum utpote individuum penes omnes agnatos, & a lege investitura vocatos insolidum residere dicitur, commoditas vero ac exercitium dividitur, ex deductis in *Mutinen. feudorum, sub tit. de feud. disc. 8.* sed frequenter administratio præsertim jurisdictionis esse solet penes primogenitum, seu majorem natu, cadente solum quæstione, de qua *sub tit. de fideicomm. disc. 2. cum plur. seq.* an major natu dicatur ille, qui talis est per naturam & veritatem, spectata sola prærogativa ætatis, vel potius spectata prærogativa lineæ.

Idemque frequenter habemus in jure conferendi beneficia competen. Capitulo, vel Collegio, quod tamen ex Statuto, vel consuetudine explicari solet, vel per Canonicum Decanum, per Turnarium, seu Hebdomadarium, qui nomine totius Capituli, seu Collegii conferre dicitur, continuante jure penes ipsum corpus universale absque aliqua abdicatione, seu translatione; Et magis frequenter praxis docet in cura animarum annexa alicui Capitulo, seu Collegio, aut Monasterio, quoniam habitualiter illa residet penes ipsum Collegium, seu Capitulum, exercitium vero penes Vicarium, cum similibus.

8 Et hic mihi videbatur casus, ita exigente subjecta materia, seu rationis identitate, ubi quam exercitium dictorum jurium penes omnes habitu residentium restringitur ad unum, vel aliquos; Cum enim pro recta studiorum administratione indagare oporteat sufficientiam, applicationem, & mores Lectorum, & an illi confirmandi, vel reformandi sint; Prout circa stipendia, an debeant augeri juxta mensuram meritorum, idque pendet magis a secretis & diligentibus informationibus, idcirco omnino congruum, imo necessarium videtur id a modico numero explicari, cum publicitas in Consilio Generali eo numero 100. virorum constituto magna inconvenientia produceret, atque res videretur impracticabilis.

9 Ad quod comprobandum deducebam determinationem Sacr. Consultæ *in Forolivien. de qua supra, disc. 31.* quod quamvis potestas admittendi aliquem ad Consilium in locum Consiliarii deficientis resideret penes Consilium generale, ita legibus expresse disponentibus, attamen facultas indagandi vitam, & mores, ac idoneitatem admittendorum restricta est ad Consilium parvum, seu secretum, ut ibi.

Quod in specie ponderabam ex eadem ratione practicari in earumdem Civitatum regimine, siquidem de jure electio Priorum, seu Administratorum pertinet ad
10 totam Civitatem, totumque populum in Generali Consilio congregatum, unde propterea reprobatur consuetudo, ut talis facultas resideat penes Magistratum particularem, quodque prædecessores sibi eligant successores, ex deductis per Franch. *decis. 201.* & Rovit. *in prag. 1. de administrat. Universitatum*, ubi plene disputat, atque hanc consuetudinem substinere conatur; Prout alienationes bonorum Communitatis, aliaque graviora negotia perpetuum statum, seu perpetuum præjudicium redolentia pariter a toto populo congregato in Consilio generali de jure explicari debent, & tamen fere ubique rationabilis usus introduxit, ut hæc fiant a Consilio ex aliquorum tantum civium numero constituto, ita dicto Consilio habente solum exercitium illius juris, quod penes totum populum adhuc perseverat.

Et de jurisdictione, ac præeminentia Capituli Cathe- 11
dralis administrandi Ecclesiam sede vacante, quod ex statuto, vel consuetudine ejus exercitium residere valeat penes Archidiaconum, seu aliam Dignitatem privative ad ipsum capitulum habetur *decis. 194.* apud Posth. *de manut.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform.* pro necessitate, id statuit *cap. 16.* ut in unum hæc jurisdictio in exercitium transferri deberet, cum similibus.

Procedebant hæc de plano in ordine ad potestatem 12
dicti consilii Generalis faciendi præfatum decretum, dictamque administrationem demandandi Magistratui, seu Congregationi particulari, itaut actus dici non posset invalidus ex defectu potestatis, ut per novitatis excitatores prætendebatur; Difficultas autem residebat; An eidem consilium volenti per seipsum ad normam dictarum legum hoc regimen reassumere, dictamque demandatam potestatem revocare, id fieri posset necne? Et quando non urgerent supradictæ rationes, ex 13
quibus per quamdam speciem necessitatis pro recta administratione rationabiliter ita statutum fuit, certum videbatur id præfato Consilio licere, non obstante adeo diuturna observantia annorum 67. Licet enim juxta generalem regulam textus *in leg. omnes, & leg. sicuti, Cod. de præscript. 30. vel 40. annorum*, omne jus præscribatur, ac etiam ex juris canonici dispositione, ubi vehemens juris resistentia non obstat, consuetudo, seu observantia quadragenaria, etiam in iis, quæ sunt contra jus, attendatur, potissime vero ubi concurrit aliquis titulus putativus, qui in præsenti ex dicto decreto, ac etiam literis Apostolicis ejusdem Clementis VIII. de quibus infra resultare videbatur; Attamen reflectendo ad veritatem, istæ considerationes, quæ more Advocati, seu Consulentis ad causæ opportunitatem deduct, ac de facili exornari poterant, cum copiosis allegationibus, & regularum cumulis ignaro vulgo placentibus, subsistentiam habere non videbantur, dum constabat de initio, seu titulo, cujus vigore per hujusmodi spatium hæc administratio penes dictum Magistratum, seu Congregationem fuerat, qui titulus erat mere precarius, & consequenter de sui natura quandocumque revocabilis, ad text. *in leg. 1. & toto tit. ff. de precario.*

Ubi enim constat de initio, seu titulo, cujus vigore aliquis possedit, [illegible] si talis titulus est infectus, seu de sui natura revocabilis, ac non tribuens jus proprium, puta ex precario vel administratione, aut locatione, & conductione cum similibus, tunc possessio quantumvis longissimi, & diuturni temporis nullum jus præbet, neque ad aliquam præscriptionem sufficit, utpote referibilis ad dictam causam, ob quam actus non proprio, sed alieno nomine initus est juxta theoricam Innocent. *in cap. dudum, de decim. ubi ceteri Canonistæ, cum Concord.* per Capobl. *de Baron. prag. 11. num. 151. & seqq. & habetur plene in Sabinen. exemptionis, sub tit. de Regalibus disc. 47. & disc. 7. sub tit. de feud.*

Credebam tamen hujusmodi facultati revocandi lo- 14
cum non esse debere ex dicta ratione rectæ administrationis, quæ penes totum Consilium in exercitio sequi non posset absque pluribus inconvenientibus, adeout nisi decretum esset, ita ex integro decernere oporteret, vel congrueret; Unde tam dictum decretum de anno 1601. quam subsequuta diuturna observantia pro meo judicio, attendi debebant, potius in ordine ad quamdam declarationem ejus, quod de jure, & ex qualitate subjectæ materiæ facere oportebat, seu congruebat; Eodem modo, quo totus populus illam potestatem administrandi Communitatem sibi de jure incumbentem transtulit in Magistratum particularem, quoniam habent quidem hæc initium, seu originem a causa voluntaria, & quadam specie precarii, seu commissæ administrationis, non inde tamen datur facultas revocandi, cum retractari non debeant ea, quæ facienda ex integro venirent, si facta non essent. Eatenus 15
autem apud Franch. *d. decis. 201.* cum aliis per Rovit. *d. pragm. 1. de administr. Universitatum*, dicitur tolerandam non esse diuturnam observantiam, quod jus eligendi administratores resideat penes totam Civitatem, seu totum populum, competat illis de Magistratum, qui

succes-

Scribentes pro Custodibus procedebant cum terminis
generalibus, quos in materia Beneficiali quotidianos
habemus super executione literis Apostolicis conceden-
da, ex plene collectis dec. 31. n. 1. part. 1. rec. & passim,
deducendo etiam dictæ concessionis rationem, quod sci-
licet, cum ad præfatos Custodes pertineat imaginis cu-
stodia, ac etiam jus illius administrationis, & cultus,
ac venerationis cum canturibus & clericis per eos assu-
mendis, ita justum & congruum erat concedi ad hunc
effectum prætatum chorum, tamquam rem sine qua di-
cta facultas exerceri non poterat, ex juris propositione,
quod ubi aliquid conceditur, concessa censentur omnia
ea sine quibus illa concessio effectum sortiri non potest,
ne alias inanis, ac de vento remaneat, Merlin. dec 610.
alias dec. 253. p. 6. rec. n. 1. cum seqq. & in aliis, de qui-
bus supra in Nazarena sub tit. de jurisd. disc. 20. atque
cum his & similibus generalitatibus procedebatur.

3 Scribens ego pro d. Congregatione, illud in primis
advertebam, quod literæ Apostolicæ, de quarum exe-
cutione agebatur, non continerent gratiam ex integro,
seu concessionem Pontificiam cum ejus absoluta & su-
prema potestate tollendi jus tertii, dum id in literis non
legebatur, & in dubio non est præsumendum, quoniam
non præsumitur Principem velle tollere jus tertii, eique
præjudicare, nisi expresse dicatur ad text. in leg. 2. §. Præ-
tor ait, ff. ne quid in loco publico, ubi communiter scri-
bentes, de quibus Gomes super regul. de jure tertio quæsito
non tollen. q. 5. Gabr. eod. titul. de jure tertio quæsit. non
tollen. conclus. 1. cum seqq. cum Concord. collect. per Add.
ad dec. 666. n. 70. cum seqq part. 4. rec. tom. 3. & habetur
frequenter sub tit. de servit super concessionibus quæ per
Principem fiunt de locis publicis ad materiam d. text. in
4 §. Prætor ait; Quod si de plano procedit in quocumque
Principe, multo magis in Summo Pontifice, qui per
dictam regulam expresse profitetur per ejus gratias non
tollere jus tertii, nisi expresse dicatur cum speciali de-
rogatione dictæ regulæ, quoties non agatur de gratiis
pernecesse, & de sui natura præjudicialibus, ex colle-
ctis per Burat. & Adden. dec. 376. Rota dec 15. p. 6. rec.
apud Rojas decis. 336. cum aliis collectis per Adden. ad
dec. 2. p. 3. rec. ex n. 270. ad fin. & habetur supra in Mas-
sanen. erectionis Collegiatæ, disc. 9. & in aliis hoc eo-
dem tit.

5 Continent enim dictæ literæ simplicem confirmatio-
nem concessionis factæ per Populum, & sic cum præ-
supposito, quod Populo prædicto competeret jus facien-
di dictam concessionem tamquam de re sua removendo
solum obstaculum, quod militare posset circa potesta-
tem Conservatorum & Populi, seu consilii faciendi con-
cessionem prædictam, sive ad effectum illam reddendi
firmam & irrevocabilem, ne Conservatores successores,
& consilium possent illam retractare, De natura siqui-
dem confirmationis est nihil addere confirmato, neque
ejus naturam, vel qualitatem alterare, aut dare plus,
6 quam in actu confirmato contineatur, Gregor. dec. 159.
n. 4. dec. 164 n. 8. & decis. 267. n. 1. Rota dec. 219. n 1.
part. 7. rec. dec. 293. n. 13. p. 11. & habetur sub tit. de
feudis, disc. 4. & 5. & 60. & alibi, cum sit principium
absolutum, quod habemus quotidianum in materia
Ægidianæ, ac statutorum Urbis, Et in specie quod
confirmatio intelligatur sine præjudicio tertii, Gregor.
d. decis. 164. num. fin.

7 Quare puncti decisionem pendere dicebam a potestate
Populi concedentis, an scilicet & quale jus haberet,
quoniam si talis potestas non ei competeret, confirmatio
Apostolica ad nihilum deserviebat, dum non continebat
verba talia, quod importare possent novam concessio-
nem, juxta terminos text. in c. 1. de transact. ubi Scri-
bentes, de quibus d. tit. de feud. disc. 4. & 5. & alibi.

Pro methodica vero inspectione dictæ potestatis, in
duos punctos quæstionem distinguebam, unam super fa-
cta imagine, ac jure proprio ipsorum Custodum, & al-
teram super ipsa Ecclesia, ejusque singulis partibus, &
membris, & quale jus Populo in ea competeret.

Quoad primum, quamvis ex d. decreto S. Congreg.
visitationis declaratum esset dictis custodibus competere
retentionem clavium tabernaculi, in quo Sacra imago
asservatur, necnon facultatem conducendi clericos &
cantores pro canendis laudibus, aliisque consuetis so-
lemnitatibus explicandis, Attamen id numquam im-
portare potest dominium, quod in hujusmodi rebus Ec-
8 clesiasticis & spiritualibus non datur in laicis, qui sunt
eorum incapaces, cap. causam quæ, cap. sacrosancta, &
cap. massana, de elect. ubi gloss. & DD. cap. nullus 16. q. 7.
cum Concord. per Genuen. in praxi Curiæ Archiep. Nea-
pol. cap. 41. n. 22. Et in specialibus terminis habendi
claves sacrarum reliquiarum, earumque aliquam admi-
nistrationem, tamquam absolutum supponitur per An-
dreol. acerrimum defensorem laicorum & Magistratus
Civitatis, controv. 381. n. 5. & per tot. & advertitur su-
pra, hoc eod. tit. disc. 12. Ac habemus in materia ca-
pellarum & sepulchrorum, quoniam licet in laicis de-
tur dominium, adeout sint in commercio, quinimo
veniant in concursu creditorum, ut in specie habetur
apud Rovit. cons. 75. lib. 2. Attamen id percutit cæ- 9
menta & materialia, non tamen ipsum jus spirituale
circa quod id importat quamdam simplicem admini-
strationem, sive honorificam praeminentiam, nunquam
tamen dominium.

Et nihilominus, quicquid hoc jus importaret, id 10
respicit ipsam imaginem, ejusque custodiam, & cul-
tum, & administrationem, quod nil commune habet
cum dominio Ecclesiæ, ejusque partibus, nam aliud est
Ecclesia, aliud vero sunt capellæ in eadem Ecclesia exi-
stentes, ut dec. 247. n. 9. part. 7. rec. ex Abb. Cardinali
& aliis in cap. fin. de jurepatr. Et quamvis vera sit di-
cta propositio ex parte Custodum deducta, quod con-
cessa una facultate censentur concessa omnia ea, sine
quibus illa effectum sortiri non posset, ac inanis rema-
neret; Attamen id percutit effectum ne PP. impedire
possent cantores & clericos per Custodes assumendos,
ne laudes canant, aliaque obsequia sacræ imagini con-
gruis & consuetis temporibus præstent, & sic debeant
præstare in hoc patientiam modo congruo & decenti,
ne alias Ecclesiæ servitium, ipsorumque PP. institutum
desæratur, vel impediatur; Non inde tamen modo ali-
quo inferri potest ad facultatem habendi aliquam par-
tem, vel membrum Ecclesiæ in dominio privative ad
ipsius Ecclesiæ Rectorem, vel Prælatum, cujus loco isti
PP. successerunt, ejusque jura obtinent, unde quoad
jus ipsorum Custodum ex persona propria, res videba-
tur plana, ita etiam per eos agnita, dum de proprio
jure diffidentes, a Populo tamquam Patrono concessio-
nem obtinere curarunt.

Quo vero ad alterum punctum, seu inspectionem su-
per juribus Populi dictam concessionem facientis, quam-
vis ego admitterem, quod etiam in Ecclesiis regulari-
bus per constructionem Ecclesiæ acquiratur juspatrona-
tus honorificum, quoniam conclusio, ut in Ecclesiis
Regularium illud non acquiratur, nisi ex privilegio in
limine, procedat ad effectum præsentationis, vel ele-
ctionis, non autem ad alios effectus, præsertim hono- 11
rificos, ex deductis per Cavaler. dec. 265. 325. 336. &
445 Burat. & Add dec. 1. dec. 593. n. 6. & 210. n. 15.
p. 5. rec & frequenter, Attamen in præsenti non age-
batur de nova constructione Ecclesiæ, quæ jam aderat
in meliorem structuram redacta, & quamvis talis re-
ductio non importaret simplicem restaurationem, sed
haberet speciem novæ constructionis ex integro prævia
totali demolitione Ecclesiæ antiquæ, itaut nova indi-
geret consecratione, juxta distinctionem, de qua apud
Burat. decis. 931. n. 7. ubi Add. lit. C. cum Concord. ibid. 12
deductis, attamen id procederet, quando hæc reædifi-
catio habens absque dubio consensum Papæ, qui Ordi-
narii etiam partes in Urbe implet, ac Rectoris, cujus
parte implebant dicti PP. facta ex integro, ac toto sum-
ptu ipsius Populi, qui dici posset fundator, seu reædi-
ficator; Secus autem in præsenti, dum in parte tantum
contribuerat, pro alia vero parte forsan major constru-
ctio facta erat cum antiquæ Ecclesiæ cæmentis, nec non
ipsius Congregationis sumptu, sive aliorum particula-
rium devotorum oblationibus, & eleemosynis, quo ca-
su nemo dicitur patronus, sed omnes sunt benefactores,
ubi præsertim expresse non est actum de acquirendo ju-
repatronatus, ut etiam habemus in augmento dotis,
ex deduct. per Lotther. de benefic. lib. 2 q. 8 n. 33. & seqq. 13
Rota dec. 568. p. 4. rec. decis. 137. post Vivian. cum aliis
supra in Papien. visitationis Hospitalis, sub tit. de jurisd.
disc. 41. Potissime vero stantibus particularibus facti cir-
cumstantiis, quod scilicet, ob suppressionem dictæ al-
terius domus, ista extitura erat unica, & forte caput
totius Congregationis cum residentia Generalis, alio-
rumque Superiorum, ideoque cum jam adesset Eccle-
sia, quæ licet non adeo conspicua, competentis tamen

stru-

structuræ, omnino libera erat, prorsus improbabile est, quod ob aliquam majorem ampliationem, vel melio-
14 rem structuram iidem PP. Ecclesiam liberam, ita suivam efficere voluissent, atque prædictæ laicorum servituti circa imaginem, ex qua plures inquietudines, & inconvenientia de præterito resultaverant, addere quoque hanc servitutem resultantem ex formali jurispatronatu, vel alia laicorum præeminentia in tota Ecclesia, sed potius probabile est, quod se ragulassent cum dicto sacræ scripturæ de Tobia, *Sufficiebat paupertas nostra*, vel cum altero, *Melius est modicum cum quiete &c.*

Constituebatur in contrarium magnum fundamentum, in eo quod totum id Apostolica auctoritate Alne-
15 xandri VII. sequutum esset; Verum id nullius momenti videbatur, quoniam d. Apostolica auctoritas, recte quidem operativa remanebat circa applicationem voti magis huic Ecclesiæ, quam alteri pio operi; Sive circa translationem dictæ imaginis ab una Ecclesia ad alteram, cum suppressione, ac respective unione dictæ domus Regularis in Porticu, quæ & similia utpote alienationem importantia sine beneplacito Apostolico fieri non poterant, non inde tamen inferri potest ad tollendum jus tertii, ac inducendam servitutem, alias de jure non intrantem.

Omnisque difficultas in proposito cessare videbatur, quoniam posita etiam competentia illius jurispatronatus honorifici, & sic non omnino pleni, quod in Ecclesia regulari sine privilegio Apostolico in limine dari potest, adhuc tamen non resultabat effectus, de quo erat quæstio, quoniam etiam habens juspatronatus plenum ad omnes effectus, etiam illud præsentationis, dici non potest dominus Ecclesiæ, vel ejus partium, & membrorum, itaut de eis disponere possit, quinimo per Sacr. Conc. Trid. *sess 22 de reform. cap.* 11. ex mente Sacrorum Canonum, ac dispositione aliorum Conciliorum, sub gravibus pœnis eis interdicatur ne quoquo modo in temporalibus possit se ingerere; Unde propterea ad summum prætendi posset quædam major præeminentia, ut ita Populi Conservatores, vel d. Custodes a reliquo populo distinguerentur, quod non controvertebatur; Prout neque ex benevolentiæ, & congruentiæ legibus negabatur præstatio opportunæ patientiæ, ut in eisdem choris aliisque partibus iidem Custodes consuetum cultum præstare possent sacræ imagini, ejusque solitas solemnitates explicate, sed punctus erat in dominio, ac jure proprio privative ad ipsos PP. in propria Ecclesia, super quo, reflectendo etiam ad solam veritatem, improbabilis, maleque fundata videbatur dicta prætensio, negotium tamen adhuc pendet.

NEAPOLITANA PRÆEMINENTIARUM
PRO
PRIMICERIO ECCLESIÆ METROPOLITANÆ CUM CANONICO EPISCOPO TITULARI.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Rituum, & resolutus, ut infra.

An Canonicus, qui accidentaliter sit Episcopus Titularis, debeat præcedere primam Dignitatem, sive primum Canonicum, ac facere functiones ad ipsum pertinentes, majoresque habere prærogativas, & honorificentias, quam alii Canonici? Et incidenter de lucro distributionum, quando interveniat in Sede Canonicali tamquam Canonicus.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *An in Capitulo Neapolitano adsint Dignitates?*
3 *De consuetudine Basilicarum Urbis; Et an Episcopus Canonicus sedens in Capitulo occupet locum digniorem?*
4 *De honorificentiis Episcopi sedentis in Choro cum Canonicis.*
5 *De distinctione an sit Episcopus actualis Ecclesiæ, vel solum Titularis?*
6 *Quod in Basilicis Urbis id proveniat ex consuetudine.*
7 *Consuetudini non datur extensio.*
8 *An Canonicus interveniens in Choro, vel in Ecclesia non in habitu Canonicali, sed diverso, lucretur fructus, & distributiones?*
9 *Quid de illo Canonico, qui sit Vicarius generalis.*
10 *De eodem, de quo n. 3. & 6.*
11 *De rationibus, ob quas prima dignitas, vel primus in Capitulo, faciat primarias functiones, atque omnes præcedat.*
12 *De duplici specie primatus in Capitulo.*
13 *Quod occupans primum locum dicatur dignitas.*
14 *Quod Vicarius generalis non possit facere primarias functiones.*
15 *De eodem, de quo n. 11.*
16 *Nullus ex membris Collegii præcedit Decanum, seu primum, & de ratione.*
17 *De ratione consuetudinis Urbis, de qua n. 3. & 6.*
18 *De Vicario Capitulari, ut non præcedat primam dignitatem, sive Decanum*

D I S C. XLI.

Effectus unus ex Canonicis Ecclesiæ Neapolitanæ E- 1
piscopus Titularis in partibus Infidelium, cum retentione Canonicatus, inaudita Parte obtinuit *sub die 5. Decembris 1672.* declarari per Sacr. Congregationem Rituum, ut juxta praxim trium Basilicarum Patriarchalium Urbis, & præsertim illam S. Petri, in qua id frequentius contingit, obtinere deberet primum locum in choro, & intonare primam Antiphonam, supra Primicerium, qui in eo Capitulo hunc primum locum occupat; Quare habito per Primicerium recursu ad eamdem Congregationem, assumptaque desuper disputatione *sub die 6. Maji 1673.* persistitum fuit in decisis; Atque ex hoc dictus Episcopus audacior effectus, plures alias excitavit prætensiones; Primo nempe majorem thurificationem cum uno scilicet ictu supra alios; Secundo retentionem pulvinaris, quando sedet in choro, ut ita ob dignitatem Episcopalem ab aliis distinguatur; Tertio ad ipsum quoque pertinere primarias, ac Pontificales functiones absente, vel impedito Archiepiscopo, sive alias, quæ ipso quoque præsente, ad primum, & digniorem de Capitulo spectarent; Quarto pariter ad ipsum spectare convocationem Capituli, atque vota exquirere, omniaque alia agere, quæ ad primum, ac digniorem de Capitulo pertinent; Et quinto, stante consuetudine illius Civitatis, quod Archiepiscopo solemniter celebranti, vel assistenti, solent in quodam honorifico bancho pro obsequio, assistentiam præstare illi Archiepiscopi, & Episcopi, sive actuales, sive titulares, qui etiam accidentaliter, & ad tempus, in ea Civitate moram trahant, ac etiam Proregi in regia Capella quandoque assistere solent, ut huic Episcopo, & Canonico cum aliis Episcopis in dicto bancho assistenti, deberentur fructus, & distributiones; Quare Primicerius adiens eamdem Sacr. Congregationem sub die 22. Augusti 1673. obtinuit in omnibus quatuor punctis declarationes negativas favorabiles, & quoad quintum responsum fuit lucrari fructus.

Quia vero in decretis desuper editis, Primicerius 2
enunciabatur Prima dignitas, hinc Capitulum id ægre ferendo ob prætensionem, de qua inter antiquiores apud Grammatic. *decis.* 64. & inter moderniores apud Pirr. Corrad. ejusdem Ecclesiæ Canonicum *in prax. dispensat. cap.* 3. *n.* 25. quod in eo capitulo nullæ adessent Dignitates, sed omnes essent æque Canonici, cum ea ordinum, vel classium distributione, de qua *sub tit. de Canon. disc.* 2. una cum dicto Canonico Episcopo adversus prædictas resolutiones audiri obtinuit, assumptaque desuper formali disputatione cum Advocatis, & Procuratoribus *sub die* 13. *Aprilis* 1674. persistitum fuit in decisis, declarando, ut in illa resolutione intelligeretur de fructibus & non de distributionibus, & remittendo ad Rotam punctum, an Primicerius esset dignitas, stante quod ab antiquo in eo Tribunali ista causa pendet, ex relatis apud Bich. *decis.* 312. *repetit. decis.* 99. *p.* 10. *recent.*

Duæ itaque fuerunt inspectiones, ac separatæ disputationes; Prior scilicet super digniori loco in choro, & prima antiphona juxta dictas priores resolutiones favore Canonici Episcopi proditas, & posterior super dictis aliis punctis, super quibus è converso contra eum resolutum fuit.

Qua-

Quatenus itaque pertinet ad hanc posteriorem, quæ ob assistentiam Capituli actior fuit, distinguendo punctos; Primi duo super magis honorifica thurificatione, & super magis honorifica tractatu cum retentione pulvinaris, non percutiebant solum Primicerium, sed omnes Canonicos, dum æqualea sunt hujusmodi tractactus, absque differentia inter primum, & ultimum; Atque hinc aliquam mihi inferebat admirationem adeo qualificati Capituli simplicitas, quod in hac parte præfato Canonico assistentiam ac fomentum præstaret.

Nimium vero plana fuit resolutio negativa ob eamdem praxim Ecclesiæ Sancti Petri, aliarumque Basilicarum Urbis, cum qua in priori disputatione super digniori sede in Choro processum fuerat, quoniam cum de tempore hujus disputationis in dicta Vaticana Basilica, plures Canonici in Episcopali, & Archiepiscopali dignitate consimili titulari constituti essent, quinimo etiam unus in altera longe majori, atque omnium in Prælatitia sphæra prima Patriarchæ Constantinopolitani; Attamen omnium æqualis est thurificatio, neque dictus magis honorificus tractatus conceditur.

3 Et merito quidem, quoniam excepta differentia habitus, quæ ex consuetudine permittitur, ut scilicet constituti in dignitate Episcopali non interveniant in habitu Canonicali, sed in altero Prælatitio, in reliquis considerentur omnes æqualiter tamquam Canonici; Si etenim in ejusdem Ecclesiæ Episcopo, qui est caput, & superior aliorum, habemus, quod quando intervenit in capitulo, tamquam Canonicus, consideratur tamquam talis diversus ab Episcopo, ideoque habet votum aliis Canonicis æquale, ex deductis *sub tit. de benefic. disc.* 30. ubi de distinctione actuum, quos Episcopus gerat tamquam Episcopus, & eorum quos gerat tamquam Canonicus, & unus ex capitularibus, multo magis in his Episcopis Titularibus.

4 Et quamvis Scribentes pro dicto Canonico Episcopo deducerent praxim Ecclesiarum Hispaniæ, de qua in eadem Congregatione de recenti actum fuerat occasione controversiæ inter Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Majoricensis, & de qua habetur actum *in Miscell. Eccles. disc.* 39. quod scilicet Episcopus, quamvis sedeat in Choro in prima sede, aliis æqualis in figura primi Canonici, vel primæ dignitatis obtinet tamen utrumque honorificum tractatum, tam circa majorem thurificationem, quam circa retentionem pulvinaris, ac etiam ornamentum sedis cum quodam panno; Ut etiam in Italia practicatur, quando in hebdomada majori, vel in commemoratione universali defunctorum, aliisque similibus functionibus, Episcopus non assistat in Throno, sed in Choro, si in eo non adsit (ut in plerisque Ecclesiis adest) ejus singularis aliis dignior, magisque elevata sedes, quam ipso absente nemo occupet.

Attamen dicebam, quod in eo casu longe major est ratio, cum ille Episcopus sit superior, & caput, ideoque
5 ratione prælaturæ, ac superioritatis aliquam majorem habere debet præeminentiam; Idque etiam in ipsa Urbe praxis docet in præfatis Basilicis Patriarchalibus, & præsertim in Vaticana, quando intervenit in choro Cardinalis Archipresbyter, qui est prima dignitas, & Prælatus, ac Superior; Secus autem inter Canonicos æqualiter subditos, idem, vel coæquale jus sedendi in Choro habentes, quorum aliqui hanc dignitatem accidentalem, atque a capitulo extraneam habent adeout de rigorosa juris censura deberent adhibere habitum canonicalem aliis similem, sin minus, ut infra, non deberent lucrari distributiones, ut in inferius insinuato exemplo
6 Canonici inservientis in habitu Vicarii generalis, vel Protonotarii habetur, & sic usus habitus prælatitii, solum permittitur ex prædictarum Basilicarum Urbis consuetudine in Episcopis, & Archiepiscopis tantum vigente, non autem in aliis Curiæ Prælatis, quamvis eum-
7 dem habeant habitum prælatitium, & per consequens ob strictam, & rigorosam naturam consuetudinis non admittendi extensionem, ex deductis *d. disc.* 30. *de benefic. & disc.* 35. *de judic.* & alibi, ex ea non potest ad alios tractatus inferri.

8 Facilis quoque, ac plana fuit resolutio ultimi puncti super lucro fructuum, & distributionum, quando iste Episcopus extra chorum, vel aliorum Canonicorum cœtum, vel circulum, sedere velit in banco diverso cum aliis Episcopis; Tunc etenim dicebam (etiam in sensu veritatis, ut eadem Congregatio agnovit) quod resolutio quoad fructus esset justa, beneque fundata, eos tamen capiendo in vera, & propria significatione, de qua in sua sede *sub tit. de benefic. disc.* 90. ac etiam *sub tit. de jurepatr. disc.* 10. *& sub tit. de Canon. & sub altero de pension.* & alibi, pro fructibus scilicet certis, qui in Canonicatibus Cathedralium, & Collegiatarum indifferentium distributionum sub præbendæ nomine, seu vocabulo capiuntur, quoniam pro ipsorum lucro sufficit, sola residentia in loco sine interessentia in Choro, & servitio Ecclesiæ, quinimo etiam absentia justa a loco, ideoque multo magis in casu istius interessentiæ in Ecclesia, & in obsequium Archiepiscopi; secus autem pro lucro distributionum, cum ad hunc effectum requiratur interessentia in choro in habitu Canonicali, canendo, ac faciendo id, quod alii faciunt.

Idque adeo verum, quod si aliquis Canonicus sit Vi- 9
carius generalis Episcopi in habitu Protonotarii Apostolici, sive cum veste, & pallio, non autem cum habitu Canonicali assistat in choro, occupando tanquam Vicarius primum, ac digniorem locum, quem tamquam Canonicus, & in habitu Canonicali occupare non posset, dum non obstante officio Vicarii, sedere deberet in stallo sui Canonicatus; Et tunc quamvis aliorum Canonicorum ad instar caneret, & psalleret, non tamen distributiones quotidianas ratione servitii lucratur, sed habetur pro non interessente, cum tunc diversam repræsentet personam Vicarii generalis, non autem Canonici, Vicarii generalis, non autem Canonici, juxta declarationes relatas per elaboratum collectorem Barb. *in Summa Apostol. dec. collectan.* 714. *num.* 18. *& in tract. de Canon. cap.* 48. *n.* 32.

Major itaque, penitque tota disputatio fuit super duo- 10
bus aliis punctis juris peragendi primarias functiones in Ecclesia, vel in capitulo respective ex ea dubitandi ratione, quam Scribentes pro Canonico Episcopo deducebant, quod scilicet id esset consequutivum primis resolutionibus in hac disputatione præsupponendis super prima, & digniori sede, & prima Antiphona, quoniam ita videbatur per quandam necessariam consequentiam ad istas etiam functiones inferendum esse ob rationis identitatem.

Verum e converso scribens ego pro Primicerio, etiam cum sensu veritatis, dicebam, quod quicquid esset de præfata prima resolutione circa primam sedem, & primam Antiphonam in Choro, quæ ut infra patum probabilis quoque mihi videbatur; Adhuc tamen, ea sine veri præjudicio præsupposita, non exinde ad alios effectus inferri potest, quoniam in puncto juris certum videtur, quod neque dicta præeminentia primæ sedis in Choro, & primæ Antiphonæ competat, sed eatenus Sacra Congregatio hunc habet sensum, ut etiam habuisse in una *Calaguritana*, & in una, *Compostellana*, refert diligens collector Barbos. *in Summ. Apostol. dec. verbo Episcopus Titularis, Collectan.* 487. quatenus ita suadeat enunciata consuetudo Basilicarum Urbis, & præsertim Vaticanæ, ideoque admittendum est ad limites dictæ consuetudinis, quæ juxta ejus insinuatam naturam, non admittit extensionem.

Attenta etenim dispositione, vel ratione juris, dicta 11
consuetudo exorbitans potius censenda videtur, dum indefinite in omnibus actibus contrarium est verius; Siquidem omnia Capitula, vel Collegia, & Senatus, vel Consilia, aliaque corpora politica, sive universalia, tam Ecclesiastica, quam secularia, theorice, & practice, necesse habent unum ex capitularibus, vel collegialibus, aut Senatoribus, vel consiliariis, qui sit omnium primus, primamque faciat figuram, atque in actibus singularibus, & personalibus, qui non possunt explicari per totum corpus, sive per omnes collegiales, repræsentet per ipsum corpus, talesque actus nomine omnium explicet.

Ut exempli gratia contingit in celebratione Missarum, aliisque primariis, & Pontificalibus functionibus, Episcopo absente, vel impedito, sive in jure convocandi capitulum, vel collegium, aut loquendi nomine omnium, totiusque corporis, cum similibus, juxta praxim collegii Apostolorum, quod Christo eos interrogante, quem ipsi eum esse diceret, B. Petrus, non tamquam Pontifex, & Superior, cum adhuc sequuta non fuisset ejus creatio, quæ tali occasione sequuta fuit, sed tamquam antiquior, ac primus in ordine respondit, non singulari jure, vel nomine, sed ex persona omnium, ac nomine totius collegii; *Tu es Christus filius Dei vivi;*

immemorabilem, petiit remissoriam ad eam probandam; & quamvis de stricto jure illa denegari debuisset ob illius claram improbabilitatem, de qua doctum fuit, attamen ex quadam benignitate concessa fuit etiam cum nova prorogatione termini, in qua d. Archipresbyter adversarius coram Vicario Tranensi judice remissoriali quatuor induxit testes, de quorum relevantia hodie agitur, an scilicet probent nec ne dictam Immemorabilem?

Pro non probatione autem respondendum venit, & consequenter ad formam aliorum decretorum declarandum est d. functiones spectare ad primam dignitatem. Primo quia d. testes nulliter examinati fuere, ideoque nullam merentur fidem; secundo, quia ubi etiam essent bene examinati, attamen non concludunt d. Immemorabilis requisita, ideoque habendi sunt ac si nullatenus examinati essent.

1 Quatenus igitur pertinet ad primam inspectionem super nullitatem examinis, illa est nimia clara ex pluribus substantialibus. Primo scilicet ex illo citationis partis ad videndos jurare testes, quod est requisitum substantiale, ac omnino necessarium per text. captessum *in capit.* 2. *de testibus* Duran. *decis.* 72. *numer.* 3. Siquidem citatio ad videndum jurare testes concepta fuit præcise pro die secunda Septembris sub hora 14. ut in processu, sub qua die fuerunt examinati duo primi testes; alii vero duo sub die quarta ejusdem mensis: & sic quoad istos duos ultimos adest defectus inevitabilis, quod non jurarunt citata parte.

2 Et secundo quoad eosdem duos ultimos, fuerunt examinati absque interventu interpretis, contra formam expresse præscriptam in Literis remissorialibus hujus Sacræ Congregationis; potissime dum præcessit deputatio interpretis, cum cujus interventu fuerunt examinati duo primi: unde propterea nullitas examinis duorum posteriorum remanet indubitata. Hinc proinde aptus non est expendere dicta duorum posteriorum testium, qui habendi sunt ac si non essent in rerum natura, sed solum agendum est de primis duobus, qui nihil penitus probant. Singulos enim expendendo, quatenus pertinet ad primum, deponit de recordatis ab annis 40. circiter, quod nihil concludit, quoniam primum ac essentiale Immemorabilis requisitum est, ut testis deponat de visu per annos 40. post ejus pubertatem ante motam litem; & consequenter cum lis mota sit de anno 1664. unde detrahendi sunt anni sex & alii 14. anni pubertatis, ac etiam ipsemet testis dicat, quod per quinquennium fuerat absens a Civitate, ita detractis dictis annis 25., oporteret quod esset annorum 65. & tamen ipse se dicit annorum 58. & consequenter non habilis ad deponendum de Immemorabili. Præterea debet deponere præcise de visu super annos 40. & non admittitur quod dicat *circiter*, cum ista claufula possit importare variationem etiam per decennium, vel aliud tempus ex deduct. per Barbos. *diction.* 154. *numer.* 7. *cum seqq.* Et ulterius iste testis dicit nullam habere informationem de iis quæ fiunt in Choro, ut super primo interrogatorio; & consequenter nihil concludit de consuetudine generali.

3 Secundus vero testis convincitur manifeste falsus, quoniam in alio ejus examine anni 1665. interrogatus de tempore, quodque specificaret annos & dies, respondit non recordari; ideoque non convincitur, deponendo per annos 51.

4 Atque ubi placeret expendere dicta tertii & quarti testis, qui tamen, ut supra, ponendi sunt ad probationes perinde ac si examinati non essent, adhuc tamen nihil concludunt; quoniam unus deponit de annis 45. circiter, unde patitur eumdem defectum, quod, detracto tempore litis, non concludit quadragenariam de visu, quam neque concludere posset, dum se dicit ætatis annorum 59. cum ad minus requireretur illi annorum 60. & ulterius patitur alterum defectum, quod non deponit præcise, sed cum dicto verbo *circiter*.

5 Et quartus remanet magis defectivus, quoniam loquitur de annis 40. tantum de tempore examinis; unde propterea, detracto tempore motæ litis, remanent solum anni 34. & minus. Ac ulterius non potest deponere, quia dicit se annorum 48. tum tamen ad minus debeat esse annorum 14. ante motam litem: & consequenter omnino deficit primum ac principale requisitum visus per annos 40. post pubertatem.

Alterum est Immemorabilis requisitum famæ publicæ, quæ articulari debet per articulum particularem separatum, super quo testes præcise ac particulariter deponant; non autem ut super aliis articulis in genere loquantur de fama, ut in specie firmatur. Gregor. *decis.* 56. *numer.* 24. Capobl. *de Bar. praem. numer.* 224. *adden. ad* Burat. *decis.* 673. *numer.* 12. Gabriel. *de Præscript. conclus.* 1. *numer.* 80. ubi concord. 6

Tertium & magis essentiale Immemorabilis requisitum, est quod nihil unquam in contrarium gestum, aut visum vel auditum fuerit ex deduct. per Gregor. & adden. *decis.* 196. Seraph. *decis.* 102. *numer.* 4. Cavaler. *dec.* 56. cum aliis per Rot. *dec.* 136. *numer.* 6. *part.* 5. *rec.* 7

Non solum autem super hoc nihil concludunt, sed tertius & quartus, qui sunt presbyteri, potius concludunt contrarium super præeminentiis Archidiaconi super 18. ac etiam super 31. & 32. interrogatoriis cum sequentibus, quod scilicet Archidiaconus solemniaar primam Antiphonam majorem, dici solitam ab Episcopo, ipse facit officia in exequiis vel anniversariis Summorum Pontificum, Regum, Episcoporum, & Dominorum Civitatis nec non in ingressu novi Episcopi, ac etiam dando Aspersorium Episcopo, ac deputando sacristas, qui dat eis claves, & ab eis recipit; & consequenter potius constat de observantia contraria, per quam cessat penitus omnis difficultas: si enim prima dignitas sit per intentionem fundata in sola dispositione Juris, eo ipso quod non constat in contrarium de consuetudine Immemorabili, multo magis ubi juris dispositio munita etiam est ab observantiis.

Et quamvis aliquando Archipresbyteri consueverint facere aliquas functiones Pontificales absente vel impedito Episcopo, attamen iidem testes super 34. interrogatorium dicunt, quod easdem functiones quandoque facere consueverunt etiam simplices sacerdotes ipsis dignitatibus præsentibus, & consequenter sunt actus æquivoci, qui nolente vel impedito Archidiacono geri potuerunt ab Archipresbytero eodem modo quo gesti etiam sunt a simplicibus præsbyteris. 8

Præterea supplicatur reflecti, quod hujusmodi prætensa observantia resultavit a quodam æquivoco, seu erronea credulitate, siquidem in ista Civitate nullæ adsunt Parochiæ distinctæ, sed cura animarum est penes Episcopum, & Capitulum Cathedralis, ac etiam cujusdam Collegiatæ, unde habetur opinio, quod Archipresbyter sit caput circa istam curam; quod esse etiam de jure in Ecclesia Cathedrali habetur apud Sanchez *de Matrimon. liber.* 3. *disputat.* 27. ut deponunt tertius & quartus testis super 15. interrogatorium, & sequentib. unde propterea ipse Archipresbyter colligit pagellas Communionis in die Paschatis, cum similibus actibus concernentibus curam animarum. Ad quam etiam erronea opinatio forte aderat, quod pertinerent functiones distributionis palmarum, & delationis Sacramenti in die Corporis Christi, cum similibus; atque ex hoc clare elucidatum remanet dictum æquivocum, ob quod Archipresbyter quandoque in hujusmodi functionibus se ingessit. 9

Supplicandum etiam reflecti, quod ista Cathedralis nullam habet diœcesim, quæ tota consistit in ipsa Civitate, quodque Episcopatus est exiguus, onde propterea Episcopi continuo resident, ac functiones per se ipsos faciunt, adeo ut rari sint casus absentiæ, solumque Sede vacante id contigit; unde propterea dici non potest adesse continuatam consuetudinem deductam ex nimia multiplicitate actuum. 10

Demum procedunt hæc etiam cum præsupposito, quod lis mota esset solum ab anno 1664. citra: omnis autem difficultas cessat, quoniam, ut justificatur in Summario, usque ab anno 1611. introducta fuit lis per Archidiaconum tam contra Capitulum, quam contra Archipresbyterum super omnibus hujusmodi functionibus primariis ac Pontificalibus, absente ac impedito Episcopo, ac aliis tunc deductis; itaque Sacr. Con-

gregatio commisit eamdem Archiepiscopo Tranensi, qui de eodem anno 1611. sententiam protulit super aliquibus Capitulis, tantum aliis in suspenso relictis. Unde propterea pendet lis a dicto anno 1611. cum instantia de jure Canonico sit perpetua, & nunquam pereat, & successive actus, de quibus deponunt testes, gesti sunt lite pendente; unde in nulla consideratione habendi veniunt, ac immemorabilis est omnino improbabilis, tum ita, dempto tempore litis, oporteret testes habere annos 114. & ultra: atque ita cessat omnis difficultas in radice.

CHASSANEN. PRÆEMINENTIARUM

INTER DIVERSAS ECCLESIAS, ET SUPER DIVERSIS PUNCTIS, UT INFRA.

De aliquibus quæstionibus præeminentiarum, vel præcedentiæ in Processionibus, aliisque functionibus inter Clericos, vel Rectores diversarum Ecclesiarum.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio.*
3 *De fundamentis resolutionis, & quod non possit dignior impeditus in præjudicium alterius immediatè committere functiones alteri.*
4 *De alio casu controversiæ.*
5 *De consueta divisione Advocatorum, & Consulentium.*
6 *Quod nemo debeat cogi permanere in communione.*
7 *Quando ad divisionem provocare non possit Ecclesiarum.*
8 *De distinctione cum qua intelligi debent ea, de quibus num. 5. & 7.*
9 *De alio casu.*
10 *Non potest Ecclesia Cathedralis, vel major cogere Clericos aliarum Ecclesiarum ad voluntarias processiones, & solemnitates.*
11 *Quam jurisdictionem habeat Ecclesia Parochialis in Ecclesiis sitas intra ejus fines.*
12 *De diversis speciebus matricitatis.*
13 *Quando limitetur id, de quo num. 10.*
14 *An Ecclesia major prohibeat aliis pulsationem campanarum in die Sabbati Sancti?*
15 *Quando consuetudini in hoc proposito sit deferendum.*

D I S C. XLII.

1 IN Diœcesi Chassanen. nimium frequentes sunt hujusmodi præcedentiæ, vel præeminentiarum quæstiones, quarum plures ego disputavi, & præsertim in Sacra Congregatione Rituum, inter duas Parochiales Oppidi Saracenæ; Cum etenim in eo tres adsint Ecclesiæ Parochiales, nempe S. Mariæ de Armis, S. Mariæ de Gambis, & S. Leonis, atque inter istas duas posteriores, ab antiquo adesset quædam communio, ut promiscue Clerici unius intervenirent in solemnitatibus alterius, adeout uniti unum efformarent corpus; Hinc ista unio, vel societas, quæ antiquis temporibus, charitatis, majorisque cultus divini commendabilia habuit motiva, tractu temporis magnas attulit discordias, & æmulationes juxta casum, de quo supra, *in Cæsaraugustana disc. 3. cum plurib. seqq.* adeout non solum ipsarum Ecclesiarum Clerici, sed etiam Parochiani, seu illi de populo viventes inter cujuslibet limites, ab infantia quamdam naturalem contrahant æmulationem, ut etiam contingit in casu, de quo supra, *disc. 9. & sub tit. de Paroch. disc. 36. & in Miscell. Eccles. disc. 37.*

2 Inter alias vero controversias erat illa super jure faciendi functiones in processione Corporis Christi, ac etiam in alia, quæ fieri solet pro segetum benedictione, & similibus, quod scilicet non controvertebatur, ut id spectaret ad Rectorem Ecclesiæ S. Leonis, habentem nuncupationem Archipresbyteri, quando per se ipsum functionem facere vellet, vel posset, sed eo nolente, vel impedito, quæstio erat, an idem Archipresbyter, id alteri Presbytero ejusdem Ecclesiæ committere posset, vel potius pertineret ad Rectorem illius Ecclesiæ S. Mariæ de Gambis, atque pro isto prodierunt resolutiones, quas pro ea scribens, injustas, maleque fundatas dicebam, quatenus continuandum esset in ista unione, vel specie societatis, quam ista Pars non curabat, quinimo potius supplicabat pro divisione, ut ita quælibet Ecclesia, intra proprios fines suas faceret functiones.

Siquidem scribendo dicebam, quod istæ duæ Ecclesiæ, earumque Cleri haberi deberent tamquam duæ Ecclesiæ materiales constituentes unicam Ecclesiam formalem, & unicum corpus Cleri, juxta illam afformationem unius Ecclesiæ Cathedralis, unitusque individui Capituli, ex pluribus materialibus inter se divisis, de qua supra, *disc. 2. cum seq. ubi Concordant.* Aut vero dicendæ essent duæ Ecclesiæ distinctæ, inter quas adesset quædam communio, sive unio sociativa, juxta diversas unionis species recensitas pariter supra, *disc. 7.* sive juxta casum, de quo *sub tit. de Paroch. disc. 12.* 3

Primo etenim casu, cum omnes reputari deberent de unico Collegio, seu corpore, cujus Rector Ecclesiæ S. Leonis esset primus, iste vero Rector esset secundus, utique intrabant ea, quæ habentur supra, *disc. 19. & 20.* & in aliis, de Pontificalibus, ac primariis functionibus faciendis per Episcopum, vel per alium Prælatum, sive per primam Dignitatem, quod scilicet, eo nolente, vel impedito facere, ista facultas, vel præeminentia transeat ad secundum, & sic successive ad illum, qui sublatis dignioribus, in eo corpore tunc sit *primus*, & dignior, absque eo quod Episcopus, vel Prælatus, aut prima dignitas possit alium sui loco sufficere; Aut vero per speciem unionis æque principalis, vel sociativæ pariter unum corpus constituebant; Et tunc fortius idem dicendum est, ad instar duorum, vel plurium fratrum aut sociorum pro communi viventium, sive aliqua bona, vel jura pro communi possidentium, ut præeminentiales actus individui explicari debeant per natu majorem, juxta ea, quæ habentur infra, *in Mutinen. disc. 47.* sed frater, aut socius major, vel dignior nolit, vel non possit, tunc id faciendum est ab eo, qui comparatione aliorum est natu major, vel dignior, non autem quod primus extraneo, vel natu minori committere valeat.

Consimilis controversia in eadem Sacra Congregatione Rituum diu acta fuit inter tres Ecclesias Parochiales Oppidi Murani istius Diœcesis, sub invocationibus S. Petri, S. Mariæ Magdalenæ, & S. Nicolai, quod scilicet Rectores, & Clerici aliarum duarum pati nolebant, ut hujusmodi functiones peragerentur a Rectore, seu Archipresbytero Ecclesiæ, quæ antiquior erat, atque in hujus præeminentiæ possessione reperiebatur, cumque plures Sacra Congregatio favore hujus Ecclesiæ antiquioris resolutiones dedisset, ac etiam tam antiquo tempore de anno scilicet 1582. quam moderno de anno 1666. aliquæ initæ essent concordiæ, adhuc tamen, ob enunciatas naturales æmulationes, & antipatias, & ne unius Ecclesiæ Clerus, & populus subjectionem erga alterum pateretur, instabatur pro divisione, pro qua etiam instabatur in casu præcedenti; Ac propterea juxta Advocatorum conditionem, qui in dies coguntur modo dicere album, modo nigrum. Quando in alio casu scribebam pro concessione divisionis, procedebam cum regulis, & propositionibus, de quibus *sub tit. de heredit. disc. 30. & sub tit. de Paroch. disc. 33.* & alibi, quod scilicet nemo cogi debeat invitus in communione permanere, adeout præceptum de non dividendo, vel conventio perpetuæ societatis, neque per mortem dissolubilis, in jure reprobetur; Quod etiam receptum est in communione territorii, vel juris pascendi, vel aquandi, quæ habebatur inter duas Civitates, duo Oppida, seu loca, ut *sub tit. de servitutibus.* 4 5 6

E converso autem in isto posteriori casu, scribendo pro antiquiori, vel digniori Ecclesia, contra petitam divisionem, dicebam pro ejus denegatione respondendum esse, ex eisdem motivis occasione impediendi dismembrationem Ecclesiæ Parochialis, insinuatis *sub tit. de Paroch. disc. 33. & seq.* quod scilicet procedendum non esset cum terminis generalibus mere voluntariæ communionis duorum, vel plurium, quorum singuli, omnino independentia, & distincta haberent patrimonia, vel bona, sed cum terminis unionis subjectivæ. Cum etenim juxta totius Orbis antiquam praxim in primitiva Ecclesia ob modicum fidelium, & Clericorum numerum, eo quia pars notabilior populi esset infidelis, unica adesset Ecclesia Parochialis in loco; Tractu vero temporis, 7

cum

cum ob excretum populum fidelem, una Ecclesia, unusque Rector non sufficeret, oportuit, cum dismembratione partis populi, unam, vel plures alias Ecclesias erigere, juxta ea, quæ de Cathedralibus habentur supra, *hoc titul. discurs.* 6. & de Parochialibus habentur *sub titul. de Paroch. discurs.* 36. sed id sequutum fuit cum aliqua moderatione, ut Ecclesiæ antiquæ aliarumque 8 matri aliquæ remanerent præeminentiæ privative, eo modo, quo praxis docet in casu, de quo *dict. discurs. 36. de Paroch.* & supra, *discurs.* 9. & in aliis. & sic quod esset potius communio subjectiva, vel obsequii, seu clientelæ gratia; Accedente quoque altera ratione pondetata, *dict. discurs. 36. de Paroch.* decentioris scilicet cultus ob unionem plurium clericorum, & populorum in uno loco.

Reflectendo autem ad veritatem, mihi videbatur, quod ista materia non esset capax regulæ generalis, quæ cuicumque casui pariformiter, ac indefinite applicanda esset, juxta communem, adeoque frequentem Juristarum toties inculcatum errorem procedendi cum generalitatibus, vel cum decisionibus, quæ in diversis casibus prodierint, sed quod quæstio sit potius facti, quam juris, ex singulorum casuum circumstantiis diversimode decidenda, ut etiam advertitur *in Miscellan. Eccles. dict. discurs.* 37.

Ubi etiam agatur de Ecclesiis, ac respective Cleris, & populis, vere & materialiter separatis, cum interseccatione agrorum, seu campestris territorii, adeout naturaliter, & de facto constituant duo Oppida seu duos Pagos omnino diversos, atque quælibet Ecclesia competenti Clericorum, & ministrorum numero ita provisa sit, ut decenter hujusmodi functiones separatim explicare valeat, adeout non urgeat ratio æmulationum, & factionariæ diversionis populi. Et tunc pro divisione omnino responderi debeat, quamvis urgeret dicta non improbabilis ratio, quod non esset communio, vel societas omnino coæqualis, sed potius dici mereretur subjectiva, vel reverentialis, ratione antiquitatis, vel matricitatis, ac propterea divisio præjudicium antiquæ, seu matrici Ecclesiæ pareret, & de consequenti non intraret dicta juris regula super divisionis libertate, & ob quam rationem hujusmodi petitionibus annui non solet, cum etenim ex duobus malis eligi debeat minus, hinc proinde magis expedire videtur evellere radices, & occasiones tot scandalorum, & inconvenientium, atque fomentum naturalis inimicitiæ, seu antipatiæ inter Cleros, & populos, bene tamen præservando jus Ecclesiæ matricis, vel antiquioris, cum aliqua honorificentia, vel signo subjectionis singulis annis, puta oblationis cerei in die solemnitatis, vel cum alio simili signo.

Ad id autem conferre observabam receptam propositionem deductam *ex cap. suggestum, de decim.* de qua *eod. titul. de decim.* & pene in omni alia materia pluries, quod scilicet quando privilegium, seu lex, quinimo etiam contractus correspectivus tractu temporis, vel ex accidentibus ad injustitiam, vel iniquitatem reducatur, seu alias pariat scandala, & inconvenientia, quibus non de facili opportune occurri valeat, tunc locus est rescissioni, vel reductionis ad justitiam, aut alteri opportunæ provisioni.

Aut vero agitur de uno, & eodem loco, in quo non congruat easdem functiones dividi, sed multiplicari, adeout non intrarent dictæ considerationes, sed potius aliæ in oppositum, quod scilicet ita æmulationes, & diversiones populi resultarent, vel cultus divinus diminutionem pateretur, aut sequeretur inobservantia Cæremonialis, vel Ritualis; sive quod, posita etiam locorum materiali separatione, in singulis Ecclesiis non adesset sufficiens numerus Clericorum, & ministrorum, ac propterea functiones decenter explicari non possent; Et tunc secus; Et in summa pro singulorum casuum particularibus circumstantiis, & pro cujuslibet facti qualitate.

9 Inter alias item Ecclesias Parochiales Oppidi Cerchiariæ hujus Diœcesis, inter quas earumque Cleros, & populos eædem vigent æmulationes, disputationem habui cor. A. C. Quod scilicet cum duæ adsint Ecclesiæ; Una scilicet antiquior, & matrix S. Petri; Et altera recentior filialis S. Jacobi, prætendebat Prior non solum præcedentiam, ac etiam præeminentiam, ut ad ejus Rectorem spectaret peragere individuas functiones; quodque ad ipsam accedere deberent Rector, & Clerici alterius, ut contingit in Processione Corporis Christi, aliisque similibus publicis, sed prohibere posset alteri, ne campanam pulsaret in die Sabbati Sancti, priusquam sequeretur pulsatio suarum campanarum, ac etiam ut pro ejus libito indicere posset processiones extraordinarias, & insolitas, puta pro pluvia, vel pro serenitate, vel ex alia devotione, atque ad eas cogere Rectorem, & Clericos illius Ecclesiæ, ea prærogativa matricitatis.

Scribens itaque pro ista Ecclesia S. Jacobi, dabam manus victas super primis punctis, præcedentiæ scilicet, & 10 juris peragendi publicas processiones, aliasque similes functiones individuas, quæ fieri debent in Ecclesia digniori, ad quam aliæ accedere tenentur; Sed quoad punctum indicendi voluntarias processiones, atque ad eas cogendi hujus Ecclesiæ Rectorem, & Clericos; Dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod ista esset injusta, maleque fundata prætensio, etiam ubi justificaretur præmissa matricitas, cujus ratione ista præeminentia, vel jurisdictio prætendebatur; Non potest etenim Ecclesia matrix habere majus jus cum Ecclesiis filialibus, quam habeat Ecclesia Cathedralis, & tamen, ut habetur in supra allegato, *dist.* 32. *Miscellan. Eccles.* etiam Ecclesia Cathedralis non potest cogere Clericos Ecclesiarum inferiorum, quæ de jure sunt illius subditæ, ad hujusmodi voluntarias pro- 11 cessiones, aliasque solemnitates, ergo multo minus Ecclesia matrix, vel Parochialis, quamvis aliæ Ecclesiæ dici possent ejus subditæ in ratione territoriali, quia nempe intra ejus territorium, vel fines Parochiales sitæ essent, quoniam cum eis habere solum dicitur quamdam præeminentiam, & superioritatem remotam, non tamen dici possunt vere, & proprie ejus subditæ, & omnino dependentes pro aliis functionibus, juxta firmata per Rot. *in Aversana coram Coccino inter suas decis.* 2089. *repetit. decis.* 552. & 575. *part.* 5. *recent.* & advertitur *in dict. titul. de Paroch. in Parmen. disc.* 31.

Potissime vero, quia stante distinctione trium specierum matricitatis, de qua *dict. disc. 27. de Paroch.* nulla dabatur justificatio illius veræ matricitatis, quæ resultat 12 a retentione reliquiarum antiqui dominii, & jurisdictionis, quia nempe totum territorium esset suum, atque per dismembrationem ejus partis de novo erecta esset alia Ecclesia, quæ propterea filialis dicitur, obligata solum ad aliquam reverentiam erga propriam matrem, quamvis ejus subdita non sit, sed potius adesse videbatur illa matricitas, magis remota, & impropria, resultans eo quod, vel ratione antiquitatis, vel ex alio respectu, esset Ecclesia major in loco, ideoque confunderetur terminus matricis, cum illo majoris, vel primæ in ordine.

Tunc autem advertebam, quod qualitas matricitatis hanc jurisdictionem, vel præeminentiam causare posset, 13 etiam in functionibus voluntariis, & ex devotione, quando ageretur de tertia specie matricitatis, quæ potius dominicalem prærogativam importat, quia nempe aliæ Ecclesiæ inferiores essent omnino dependentes, tamquam ejus membra, & erectæ in ejus adjutorium pro majori commoditate populi, juxta *dec.* 153. & 204. *part.* 2. *rec.* cum concordantibus, de quibus *dict. disc. 36. de Paroch.* & pluries *sub tit. de benefic.* & alibi, quoniam tunc vere, & proprie Ecclesia matrix, seu principalis dicitur unica, totumque territorium suum, suusque est universus Clerus, & populus ita materialiter solum distributus pro majori commoditate in pluribus Ecclesiis tamquam tot Capellis ejusdem Ecclesiæ, & per consequens quemadmodum ad hujusmodi processiones evocat proprios Clericos, & subditos immediatos, ita pari ratione evocat istos mediatos ad instar eorum, quæ in Clero regulari habentur de Religiosis viventibus in membris, vel granciis Monasterii principalis, quod habent, ac si essent de ipso Monasterio. Atque ad hanc distinctionem hujusmodi diversarum specierum matricitatis reflecti debet, cum alias facilis sit æquivocorum incursus, capiendo quid pro quo, ut generaliter pene in omnibus aliis materiis contingit.

Ex eadem distinctione pendere dicebam decisionem di- 14 cti tertii puncti super præeminentia primæ pulsationis Campanarum in die Sabbati Sancti. Ista namque est prærogativa Ecclesiæ Cathedralis, etiam supra Regulares exemptas, juxta plures declarationes Sacræ Congregationis relatas per diligentem Collectorem Barbos. *in summa Apostolicarum decisionum, collectan.* 28. inter quas notabilis, ac pene Magistra est illa in Venusina pro Cathedrali

cum Regulari Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis Ordinis S. Joannis Hierosolymitani, habente dignitatem, seu prærogativam prioralem, seu bajulivatus, & licet aliquæ declarationes relatæ per Barbosam ubi supra loquantur etiam de matrice, attamen intelligendas esse dicebam de dicta tertia & ultima specie, redolente potius domi-
13 nium aliarum dependentium, & subditarum, quibus præcipere, & prohibere potest, ex eadem ratione, de qua supra, quod scilicet fingantur tot ejus Capellæ, seu membra. Sive de secunda superius distincta, cui vere, & proprie congruit terminus matricis, fortius vero quando assisteret consuetudo, quæ attendenda esset, quamvis non esset, nec immemorabilis, nec centenaria, sed solum longissima quadragenaria, imo etiam longa, & simplex, quæ sufficiens in hoc proposito videtur etiam in casu simplicis matricitatis, juxta primam speciem, idque ex duplici ratione. Primo nempe, quia cum id expresse jure statutum non reperiatur, dici non potest consuetudo contra jus, sed potius præter, juxta ea, quæ ad materiam textus *in cap cum sint*, habentur *sub tit. de decim. disc.* 1. cum aliis, de quibus super generali materia præscriptionis, habentur *sub tit. de judic. disc.* 21. Potissime quia dici meretur consuetudo rationabilis, ut illa Ecclesia universo populo præbeat Paschalis lætitiæ signum, quæ sit in loco prima, & aliis dignior; Ac etiam ad tollenda scandala, & inconvenientia oriri solita, ex hujusmodi spiritualibus æmulationibus, quæ Clericis Sæcularibus, & Regularibus videntur connaturales, dum pro vana prætensione in horis incongruis celebrarentur illa Divina, quæ ea die celebrantur, juxta antiquam quæstionem relatam per Alberic. *in diction. verbo Campana, vers. Audivi*.

Et secundo, quia ista dicenda veniret potius consuetudo interpretativa, quam præscriptiva, ideoque favorabilis, & non indigens rigorosis requisitis præscriptionis, juxta notoriam, nimiumque frequenter insinuatam distinctionem, præsertim *d. disc. 21. de judic.* & alibi pluries, quod scilicet ita declaratum, seu comprobatum remanere dicitur, quod illa Ecclesia esset unica, a qua aliæ dependerent, & quod quando per dismembrationem partis ejus populi, & territorii ad aliarum Ecclesiarum filiarum erectionem deventum est, matrici reservata fuerit ista prærogativa, ad instar eorum, quæ habentur *d. disc. 27. de Paroch.* super jure sepeliendi, & *disc. 12. de decimis* super jure decimandi, cum similibus. Incertus vero est exitus, vel status hujus causæ, dum post unicam disputationem de illa amplius actum non audivi.

TRANEN. PRÆCEDENTIÆ

PRO RECTORE, SEU VICARIO ECCLESIÆ

S. JACOBI

CUM VICARIO ECCLESIÆ S. SEPULCHRI.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Rituum, & resolut. s, ut infra.

De præcedentia inter Rectores, vel Clericos Ecclesiarum in processionibus, & funeribus, & quomodo ea regulanda sit.

S U M M A R I U M.

1 F*Acti series.*
2 *Resolutio.*
3 *Parochus in propria Parochia precedit omnes.*
4 *De eodem, & quando etiam in Parochia aliena.*
5 *Jus agendi processiones est territoriale, seu jurisdictionale.*
6 *Absurdum est ut minus dignus præcedat magis dignum.*
7 *Seculares præcedunt Regulares.*
8 *Officialis manualis sine titulo non præcedit habentem titulum.*
9 *Quando minus dignus præcederet isto casu.*

D I S C. XLIII.

1 IN pluries enunciato Oppido Barolitano, duæ adsunt Ecclesiæ Parochiales; Una scilicet major sub invocatione S. Mariæ, quæ supponitur, vel nuncupatur **Collegiata, & Matrix, juxta deducta** *sub titul. de Paroch. disc.* 27. Et altera, sub invocatione S. Jacobi, in quarum utraque notabilis adest numerus Clericorum, juxta illarum partium mores pluries enunciatos *sub tit. de Canon. & Capitul.* quamdam speciem Capituli, seu Collegii constituentium, cum massa, & arca communi; Ac etiam ultra Ecclesiam Nazarenam, de qua *sub tit. de jurisd. disc.* 20. adest Ecclesia Regularis Ordinis S. Joannis Hierosolymitani, Prioralem habens dignitatem, cujus cultui, servitio, & ultra ejusdem ordinis professos Capellanos obedientiæ, quamplures alii Clerici sæculares adscripti sunt, qui adinstar prædictarum duarum Ecclesiarum quamdam consimilem speciem Collegii, seu Congregationis quoque constituunt.

In processionibus autem solemnibus, vel devotionis, ac etiam in funeribus, quando prædictos omnium trium Ecclesiarum Clericos ad illas evocari contingat, sub unica Cruce dictæ Ecclesiæ S. Mariæ promiscue, & in confuso illi accedunt, absque distinctione, vel præcedentia, solumque istam obtinent duo præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ titulum collativum habentes, cum nuncupatione dignitatum, Cantoris, & Primicerii, cum insigni, sive almutio & post eos, Rector ejusdem Ecclesiæ S. Mariæ, qui Archipresbyteri nuncupationem habet, in titulum pariter provideri solitus eumdem habens usum almutii; Alter Rector dictæ Ecclesiæ S. Jacobi, pariter in titulum provideri solitus, Vicarii tamen habens nuncupationem, sine almutio, sed cum stola, & ille præfatæ Ecclesiæ Sancti Sepulchri Vicarius, quem ad nutum deputat Prior dictæ Hierosolymitanæ Religionis.

Non controversa itaque præcedentia, seu primo loco 2
in Archipresbytero S. Mariæ, inter alios duos, exorta præcedentiæ quæstione, introductaque causa in Congregatione Rituum, cum ex parte dicti Vicarii Ecclesiæ S. Sepulchri, doctum esset de ejus possessione; Hinc prodiit resolutio, utrique respective favorabilis, Rectori scilicet S. Jacobi, simpliciter, ac indefinite in funeribus; Vicario autem S. Sepulchri, in processionibus in possessorio tantum, reservato agere de petitorio; Neutra vero Partium huic resolutioni acquiescente, obtenta fuit proinde nova audientia pro repropositione.

In hac itaque posteriori disputatione, in qua solum 3
pro dicto Rectore S. Jacobi scripsi, distinguendo causam in præfatas duas inspectiones; Unam scilicet funerum, & alteram processionum; Quatenus pertinet ad primam, etiam in sensu veritatis, qualem Sacra Congregatio quoque agnovit, dicebam, quod casus esset indubitatus pro hac parte, quoniam cum agatur de functione Parochiali, in qua Parochus intervenit, non in sola ratione præeminentiali, seu etiam in altera jurisdictionali, seu territoriali, in cujus signum privative ad omnes alios stolam defert; Hinc proinde reliquos, quamvis digniores præcedere debet, ex iis, quæ habentur supra, *hoc eod. tit. disc.* 21. *& tit. de Paroch.*

Et quamvis de stricto jure procedere solum deberet in funeribus, quæ fiant in propria Parochia, juxta illam istarum Parochiarum finium distinctionem, de qua agitur *sub tit. de Paroch. d. disc.* 27. non autem, ubi age- 4
tetur de funeribus alterius Parochiæ S. Mariæ; Nihilominus advertebam, quod ista distinctio intraret inter ipsos Parochos, adeout in funeribus illius Parochiæ alter, qui Archipresbyteri dignitatem, vel nuncupationem habet, præcedentiam prætendere non posset, nisi quatenus bene justificaretur illa vera matricitas, de qua agitur *in dict. disc. 27. de Paroch.* Sed cum inter istos sociativo quodam jure, ista conventio, vel consuetudo adsit, quemadmodum in ista Parochia, ex juribus ejus Rectoris, alter dignitatem occupat locum, ita ille habeat in illa alterius jure cujusdam communis territorii, absque eo, quod tertius, qui nullum habet jus territoriale se ingerere valeat, & per consequens in hac parte casus videbatur planus.

Talem quoque dicebam esse casum, in altera inspectione, super functione processionum, ex pluribus fundamentis, quæ etiam singulariter considerata, concludentia vi- 5
debantur, multo magis simul juncta; Primo nempe ex eadem ratione jurisdictionali, seu territoriali in funeribus, ut supra considerata, dum etiam in processionibus eadem militat, seu consideratur ratio jurisdictionis, & territorii, ex iis, quæ in iis terminis processionum, quæ fiant per regulares extra propria Claustra, vel proprium Monasterii ambitum habentur *in Miscellan. Ecclesiast. disc.* 15.

ac

ac etiam ibidem *disc.* 32. in terminis processionis inter duas Ecclesias sæculares. Et per consequens inter unam, & alteram functionem nulla in proposito constituenda videbatur differentia, cum eadem adamussim intrat ratio; Atque in hoc versari dicebam æquivocum, cum quo processum erat, quia scilicet supponebatur, quod ageretur inter duas coæquales Ecclesias æque Parochiales, vel æque simplices, juxta casus, de quibus supra, *disc.* 9. & infra, *disc. seq.* ac etiam *d. Miscell. Ecclef. disc.* 37. *& alibi*; Secus autem, ubi una earum habeat jurisdictionem, & jus territoriale, altera vero non, cum tali casu, secluso expresso privilegio Apostolico, vel illo præsumpto, quod in vim bene probatæ immemorabilis, vel centenariæ pacificæ, & non vitiosæ allegari potest, vehemens, ac manifesta dignoscatur juris resistentia, ut exterus, vel subditus, in alieno territorio istius Dominum præcedere debeat; Ac propterea illa possessio, vel con-
6 suetudo, quæ supponebatur, quatenus dictam qualitatem immemorabilis, vel centenariæ non vitiosæ non haberet, corruptela potius, & abusus dici merebatur, ex deductis apud Gregor. & Adden. *decis.* 124. *&* 310. *& frequenter supra*.

Secundo, quia ista Ecclesia Sancti Sepulchri, quæ per
7 dictum Vicarium repræsentatur, est Regularis, ideoque juxta hierarchicum ordinem, de quo supra, *hoc eodem titul. disc.* 24. *& in d. Miscell. Ecclesiast. discurs.* 40. Sæculares quamvis recentiores, ac minoris dignitatis præcedunt Regulares.

Et quamvis hujusmodi Religionis Capellani, utpote eumdem habentes Clericorum sæcularium habitum in Clero, seu hierarchico ordine sæculari potius recensendi sint; Attamen id recte procedit in ordine ad præcedentiam supra Regulares Ordinis Monastici, & Mendicantis, juxta quæstionem, de qua supra, *dict. disc.* 24. ex quo patet, quod Canonici Regulares Lateranenses præcedunt quidem alios Regulares, etiam antiquiores Monachos Benedictinos, & Basilianos, sed cedunt locum omnibus Clericis Ecclesiarum sæcularium.

Et tertio, quod iste Vicarius nullum habet titulum, adeut Ecclesiæ Rector, vel Prælatus dici valeat, sed nuncupatur talis ratione alicujus jurisdictionis, quam Vice-Prioris Ecclesiæ exerceat, cum ejusdem Ecclesiæ Clericis, & Servientibus professis, vel non professis, juxta illam jurisdictionis speciem, de qua *sub titul. de jurisd. discurs.* 4. Sed exinde inferri non potest ad hujusmodi actus præminentiales, in quibus ista accidentalis, ac manualis jurisdictio non habetur in consideratione, quo-
8 niam in dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ, respective in altera Sancti Jacobi pro Diœcesani Archiepiscopi libito adest Vicarius foraneus, cum juridictione pro cognitione causarum, etiam cum aliqua majori prærogativa, quam regulariter alii Vicarii foranei habeant, ob consuetudinem insinuatam *d. tit. de jurisdict. discurs.* 23. Sed non per hoc iste Vicarius præcedentiam habet supra præfactos Rectores, multo igitur minus eam prætendere poterat iste Vicarius Prælati Regularis in Ecclesia sæculari sine jure territoriali.

Tunc autem, reflectendo ad veritatem advertebam, quod illius Vicarii præcedentia sustentabilis esset, quando subsisteret, ac bene justificaretur prætensio Rectoris, vel Archipresbyteri dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, de qua agitur *dict. titul. de Paroch. discurs.* 27. quod scilicet Ecclesia Parochialis totius Oppidi, & territorii esset illa Sanctæ Mariæ, solusque Rector ejus Archipresbyter, altera vero Ecclesia Sancti Jacobi esset fi-
9 lialis, cum ea magis subordinata, & dependenti filialitate, quæ in Ecclesia adjutrice consideratur, juxta plures Matricitates consideratas in mox *allegato disc.* 27. adeout iste Vicarius S. Jacobi dici non posset Rector, qui suam Ecclesiam repræsentaret, sed potius Vicarius, & Minister Archipresbyteri, jure famulatus, cum tunc incongruum non esset, ut Parochus occupando primum, digniorem locum, concederet secundum præfato Vicario extero, supra proprium famulum. Verum cessabat motivum ex defectu applicationis; quoniam de hac matricitate non constabat, exclusa per Rotam ex insinuatis, *d. disc.* 27. ob formalem separationem finium particularium, cum omnimoda independentia; Ac etiam ex eo, quod si ita esset, iste Vicarius præsente principali Rectore, & Domino, non debet deferre stolam in signum jurisdictionis, ac juris Parochialis.

CHASSANEN. SEDIS

PRO EPISCOPO

CUM VICEBARONE.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Rituum, & resolutus pro Episcopo.

De præeminentiis, quæ Baroni, seu Domino temporali debeatur in Ecclesiis; Et an eadem potiri debeat ejus Vicarius, vel substitutus?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series cum resolutione.*
2 *De attentatis pendente recursu ad Sacram Congregationem.*
3 *Laicis non datur locus in presbyterio.*
4 *Decretum irritans, contentum in Bulla confirmationis Cæremonialis, tollit consuetudinem.*
5 *De sede debita Baroni, seu Domino loci in Ecclesia.*
6 *Non tamen istam sedem occupare potest Vice-Baro.*
7 *De stylo Sacrarum Congregationum deferendi antiquis resolutionibus.*
8 *De eodem, de quo num. 6. an Vicario competat prærogativa principalis?*
9 *De quibus Magistratibus loquatur Cæremoniale.*
10 *Datur norma, quomodo ista materia regulanda sit.*

D I S C. XLIV.

Pro misera pene universali conditione Civitatum, & 1
Oppidorum Neapolitani Regni, infeudata Civitate Chassanensi Marchioni Serræ Januensi, cum iste in longe gravioribus occupatus, ibi residendi consuetudinem non haberet, sed Vicarium, seu Locumtenentem, sub nomine Gubernatoris Principalis teneret ad feudi regimen, & pro Baronali jurisdictione in dominio, non autem in exercitio, quod est penes Officialem annualem, cui pro moribus Regionis, Capitanei, vel etiam Gubernatoris localis nomen congruit; Quidam autem Vicarius, vel Gubernator Generalis, forsan Sede Episcopali vacante, vel cum alia ignota opportunitate, honorificam sedem, cum subsellio, & tapeto fixisset in Cathedralis Ecclesiæ parte superiore, cui congruis Presbyterii vocabulum, quia nempe ibi Clerici a sæcularibus separati Divina peragere, atque Episcopo assistere solent; Hinc novus Episcopus eam amoveri mandavit, introductaque causa (incertum est, an ea Episcopi, vel Gubernatoris parte) in Sacra Congregatione Rituum, pro Episcopo prodiit resolutio, in disputatione principaliter habita super revocatione attentatorum, exinde resultantium, quod pendente causa in eadem Congregatione Gubernator Sedem jam amotam denuo apposuisset, cum subsequuto usu, ideoque concernentia merita negotii principalis incidenter potius deducta fuerunt, incertumque remanet, an causa ulteriorem habuerit progressum, dum post unicam disputationem amplius de illa actum non audivi.

In hac itaque disputatione, ultra ea, quæ concerne- 2
bant attentatorum punctum tractatum cum illis generalitatibus, quæ habentur in hac materia deducta *sub titul. de jurisd. disc.* 31.

Quatenus pertinet ad merita negotii principalis, scri- 3
bendo pro Episcopo, duas efformabam inspectiones, unam scilicet specialem super loco; Et alteram generalem super jure habendi hanc sedem in Ecclesia Cathedrali, vel quacumque alia, Episcopo reluctante.

Super primo puncto, modica, vel nulla cadebat ratio dubitandi, quatenus subsisteret facti præsuppositum, quod ille locus esset pars Presbyterii, quoniam ut ex dispositione, ac sensu Sacrorum Canonum disponitur in Cæremoniali, *cap.* 15. *in fin.* id expresse prohibetur, exemplo Divi Ambrosii, qui Theodosio Imperatori sedem in tali loco denegavit.

Neque suffragari posse dicebam consuetudinem, quam- 4
vis ea supponenda esset probata, quod tamen ex hac parte negabatur, quoniam cum idem Cæremoniale contineat decretum *irritans*, istius virtus est inficere quamcumque

posses-

possessionem, & consuetudinem, quinimo impedire ne illa nascatur, dum dari non potest sine possessione, quae ita habetur pro non extante, ex plene generaliter deductis per Rotam *decis.* 400. *part.* 9. & 199. *part.* 12. *rec.* & *sub tit. de judic. disc.* 48. ad materiam praescriptionis, & in specie Caeremonialis *decis.* 102. *part.* 10. *recent.*

5 Quo vero ad aliam inspectionem generalem, super jure habendi sedem in Ecclesia inter saeculares, distinguendum esse dicebam inter ipsum Baronem, & Dominum, ejusque Vicarium, vel Substitutum. Primo etenim casu admittebam, ut ei debita esset honorifica sedes, per quam distingueretur a subditis, & reliquo Populo, ex iis, quae plene in hac materia habentur deducta supra, *hoc eodem tit. disc.* 26. Ita tamen, ut sedes esset amovibilis, non autem fixa, multo magis ubi speciem throni elati redoleret, cum id Episcopo solum concedatur, ac etiam illi Domino temporali, qui jura supremi Principatus habeat, adeout illi congruat attributum Lunae, de quo *in cap. solitae, de major. & obed.* ex ibi pariter deductis, ubi quamvis ingenium acuendo, more Advocati, substinere conaret competentiam throni favore consimilis Baronis, in feudo, quod dignitati, seu titulo derogatum non esset; Attamen agnoscebam id ex dispositione juris, vel Caeremonialis, & ex multis declarationibus Sacr. Congregationis, non competere, sed dicebam, ut in eo casu intrare posset limitatio regulae, ob illius Provinciae consuetudinem, ac etiam quia agebatur de casu, in quo tanta non dignosceretur resistentia, in inferiori scilicet Ecclesia Parochiali, vel Collegiata, extra praesentiam, & residentiam Episcopi, ut nihilominus admissum non fuit; Multo igitur minus, ubi agitur de Cathedrali, ac etiam, quod cesset dictum motivum consuetudinis, quam neque Sacra Congregatio approbat, quinimo damnat, sed ubi de facto servetur, solum tolerat, vel dissimulat ad evitanda scandala, & inconvenientia.

6 In altero autem casu Vicarii, vel substituti ejusdem Domini; Verius est oppositum, ut eumdem locum praetendere non valeat, ut in specie decretum fuit ab ista Sacra Congregatione in una *Castellaneten.* 8. *Febr.* 1631. quod scilicet etiam, ubi ipse Baro, ex consuetudine fixam sedem in Ecclesia haberet, non tamen Vice-Baroni quantumvis amplam potestatem habenti licitum sit in ea sedere.

7 Quamvis autem pro Sacrarum Congregationum stylo, praesertim vero illius Rituum, dicta declaratio sufficeret, dum pro frequentiori [illegible], cum antiquis declarationibus procedi solet, non de facili aures praebendo Advocatorum juridicis distinctionibus, vel ratiociniis, ut praesertim patet ex casu, de quo supra, *disc.* 22. & ex alio de quo in hoc Supplemento *in Neapolitana, disc* 46. & alias pluries; Attamen, ut genio, ac stylo satisfacerem, abhorrendi scilicet more pragmaticum morem immorandi in solis decisionibus, vel authoritatibus, non perquirendo rationem, vel principium, deducebam ea, quae in ista quaestione, an subsellium, vel honorifica sedes debita magistratui, vel dignitati Ecclesiasticae, vel saeculari debeatur ejus Vicario, vel Procuratori, aut substituto, habentur apud Bald. *in l. sed si hac, § fin. ff. de in jus vocando*, Gomes, *§. fuerat instit. de act. n.* 8. & bene ad rem Frecc. *de subfeud. in addit. fol.* 96. *a tergo primae impressionis*, atque docet quotidiana praxis in Vicario generali Episcopi, ut sedeat quidem in honorifico loco supra subditos, supra quos praecedentiam habeat, ex deductis supra, *disc.* 18. Sed non per hoc sedere potest in throno, vel Sede Episcopali; Ac etiam habetur *in l. sed si hac, §. fin. ff. de in jus vocand* ut honor debitus patrono non debeatur ejus Vicario, vel Ministro, talisque videtur praxis in Ecclesiis patronatis, ut scilicet Procurator habeat exercitium jurispatronatus super jure praesentandi, vel nominandi, ac aliis, quae concernant ejusdem juris fructum, non autem, ut habeat omnia honorifica tractamenta, quae ipsi Patrono praesenti competerent.

8 E converso deducebantur ea, quae habentur apud Bart. *in l. filius, ff. de legibus*, ubi quod Vice Rector gaudet eisdem privilegiis Rectoris, & apud Chassan. *in catal. glor. Mund. part.* 7. *consid.* 25. Boer. *in addit. de auth. magn. Conf. n.* 69. quod scilicet Vicarius, vel Locumtenens gaudeat eisdem praerogativis, quibus Dominus, ut etiam habetur *in cap. ultim.* 93. *dist.* Ponderando quoque, quod etiam in ipso Caeremoniali habetur, ut majoribus Magistratibus, & Vicariis aliqua honorifica sedes debita sit.

Respondebam tamen, omnia haec extranea esse a casu; Quatenus enim pertinet ad hoc ultimum argumentum deductum ex Caeremoniali, advertebam id continere clarum aequivocum, quoniam illud loquitur de Vicariis, & Magistratibus majoribus Regum, vel Supremorum Principum, ideoque ad summum cum debita proportione id suffragari posset ipsis Baronibus, ac Dominis, qui utpote non habentes veram dignitatem, cum juribus regalibus, ita Magistratuum Principis figuram faciunt tamquam perpetui, & haereditarii officiales, ut advertitur apud Capoblanc. de Baron. *num.* 33. & *dict. disc.* 26. atque pluries insinuatur *sub tit. de feud.* & sub altero *de Regal.* ideoque prorsus erroneum est ipsorum Baronum Vicariis adaptare ea, quae de Praesidibus, ac majoribus Magistratibus disponuntur, & quae ipsismet Baronib. conveniunt. 9

Et quoad alias dictas authoritates, vel similitudines, dicebam, ut procederent quoad exercitium jurisdictionis, & potestatis, in iis, quae pendent ab ipso deputante, vel constituente, non autem in hujusmodi praeeminentiis in Ecclesia, in qua laicalis potestas nullam habet jurisdictionem, seu praeeminentiam jure proprio, sed ex commendabili stylo ratione congruentiae, & urbanitatis honorificos tractatus recipit ab Episcopo, vel Praelato ratione dominii, vel dignitatis; Ideoque idem Episcopus, vel Praelatus cogendus non est eosdem honorificos tractatus praebere illi privato, & quandoque inferioris conditionis, quem ipse Baro, ejus Vicarium, vel Substitutum deputet.

Pluries vero super hac materia consulius, vel ad veritatem reflectendo, erroneum credidi in ea, cum hujusmodi generalitatibus indefinite procedere, illasque omni casui applicare, tam ubi, cum ipsomet Domino, vel Barone agatur, quam etiam, ubi cum ejus Vicario, vel Substituto, cum dici potius debeat facti magis, quam juris, ea singulorum casuum circumstantiis decidenda, pro diversis scilicet moribus Regionis, quibus potissimum deferendum est, cum id, quod in uno loco illicitum, & scandalosum videtur, in altero licitum, & congruum reputari soleat, adeout potius scandalum sit id negare. 10

Attendenda quoque particulariter videtur qualitas dominii, vel Baroniae, ac etiam qualitas personae, in qua illud feudum, vel Baronia, resideat; Si enim attenta persona, quae sit in eximio statu constituta, possideat tamen illud feudum subordinatum jure simplicis Baroniae, juxta pluries recensita exempla *sub tit. de feud.* de Magno Duce Florentiae, & Duce Parmae possidentibus feuda jure simplicis Baroniae in Regno Neapolitano, atque decurso saeculo praxis docuit in Poloniae vidua Regina Bona, possidente Ducatum Barii, de qua plenam mentionem habet Masilla ad consuetud. Baren. cum similibus, quoniam licet de stricto jure ad instar eorum, quae habentur de Episcopo, qui sedeat in Capitulo tamquam Canonicus, vel in schola tamquam scholaris, Rex, vel Princeps in loco feudi subordinati faciat figuram Baronis & non Regis, vel Principis, juxta exemplum, quod DD. tradere solent de Rege Angliae in Ducatu Vasconiae; Attamen id recte procedit quoad jurisdictionalia, aliaque jura feudi, sed quoad ista praeeminentialia, & honorifica, stultitiae species videretur, ita tractare hujusmodi Principes, ut alios simplices feudatarios, & Barones, Quinimo in eodem genere feudatariorum, & Baronum idem intraret error super aequalibus tractamentis alicujus Magnatis primi ordinis, vulgo Grande, & qui magnum Statum haberet, magnamque potentiam, cum simplici Barone, vel Titulato alicujus obscuri loci, sed omnia practicari debent cum debita proportione, quae pariter instat in eorumdem Baronum, & Dominorum Vicariis, vel Gubernatoribus generalibus, dum juxta notoriam praxim magna dignoscitur differentia inter Gubernatorem generalem alicujus magni Status possessi per Magnatem primi ordinis, & Gubernatorem alicujus particularis feudi, vel etiam plurium non ita qualificatorum, ideoque in omni materia tam prophana, quam spirituali idem dignoscitur error procedendi cum generalitatibus, vel indefinite applicandi cuicumque casui juridicas propositiones, vel decisiones, non reflectendo ad singulorum particulares circumstantias, ex quibus congrua pendet applicatio, in qua vere totum consistit.

NUL-

NULLIUS PRÆEMINENTIARUM PRO N.

Consilium pro veritate.

An Comites, vel Marchiones ex solo privilegio alicujus Principis absque actuali feudo nobili cum vassallis, & jurisdictione gaudeant Comitum, & Marchionum præeminentiis, præsertim in diverso Principatu?

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *De stylo Sacrarum Congregationum in procedendo.*
3 *In possessorio manutentionis non quæritur de justitia, vel injustitia.*
4 *Competit hoc possessorium etiam in præeminentiis, & juribus honorificis.*
5 *De errore procedendi cum generalitatibus, quia est distinguendum.*
6 *De Comitibus Palatinis Cathedraticis.*
7 *De veris Comitibus dignitatis cum jure principatus.*
8 *De Comitibus, aliisque Titulatis allodialibus jure Baroniæ.*
9 *De Baronibus eorumque diversa qualitate.*
10 *De aliquibus distinctionibus in eodem genere titulatorum.*
11 *De illis Titulatis, qui fuerint actu tales, sed de præsenti non sint.*
12 *De Comitibus, & Marchionibus solum nuncupatis ob antiquam dignitatem majorum.*
13 *De Comitibus, & Marchionibus ex solo privilegio, juxta casum controversiæ, & quid extra Territorium proprium.*
14 *De Doctoribus ex solo privilegio.*
15 *Distinguitur ista species, de qua n. 13.*
16 *An tertius opponere possit de incompetentia insignium?*

DISC. XLV.

1 Cum quidam privatus nobilis vir qualificatæ Civitatis Status Ecclesiastici ab uno ex illis Italiæ Principibus supremis, qui Ducali præfulgent dignitate ex privilegio, pro illius Principis consuetudine, Comes creatus esset, ideoque Comitalem coronam super ejus stemmate, vel armis adhiberet, aliisque potiretur prærogativis; Alii vero æque nobiles concives, occasione præsertim munerum Magistratus Civitatis hujusmodi præeminentias impugnarent, quodque æquales tractatus cum eis in omnibus habere non deberet; Hinc me pro veritate consuluit, an expediret pro suorum jurium, & præeminentiarum manutentione adire Congregationem Consultationum negotiorum Status Ecclesiastici, quæ videtur hujusmodi controversiarum judex competens, juxta casus, de quibus supra, *disc.* 30. & 31.

2 Respondi distinguendo ea, quæ respiciunt ordinem judicii, seu directionem, ab iis, quæ concernunt justitiam, seu merita negotii principalis, quod circa primam ordinis partem, non expediret adire dictam Congregationem Consultæ, quoniam ut agendo de Sacris Curiæ Congregationibus advertitur *in relat. Romanæ Curiæ, disc.* 14. *& seqq.* ubi in specie, *cap.* 25. agitur de ista Congregatione Consultæ, stylus, commendabilis quidem hujusmodi Cardinalitiarum Congregationum est, procedendi summarie, soloque facti veritate inspecta, in forma potius extrajudiciali more Principis, vel supremi Magistratus, quam more Judicis, & cum tela judiciaria, ideoque non de facili practicare solent distinctionem possessorii a petitorio; Ac propterea ubi agitur de possessore, qui timere potest de ejus bono jure, non expedit adire istas Congregationes, sed potius adeundi sunt Judices ordinarii, qualis in Curia, in his causis exteris est Auditor Cameræ, cum consueto remedio jactantiarum, seu diffamationum, de quo *sub tit. de jud. disc.* 16. intentando manutentionem in possessione, dum in hoc possessorio judicio non est quærendum de justitia, vel injustitia, sed attenditur nudum factum possessorie, ex deductis *eod. tit. de judic. disc. fin.*

Et super istius remedii competentia in hujusmodi præeminentiis, ac juribus honorificis ad satietatem, colligit Posth. *in tract. de manut. observ.* 31. dum frequentius victoria in possessorio finem hujusmodi controversiis dare solet. 3

Quo vero ad merita negotii principalis, cum a petente consilium transmissa fuerint quædam Responsa Jurisconsultorum de partibus, qui reassumendo deducta per Chassan. in Catal. Glor. Mundi, a quo moderniores, præsertim Germani totum in hac materia mutuatum, & præsertim Pizch. *de insignibus, & armis,* fuso calamo, atque cum magna allegationum congerie, recensebant omnes prærogativas, quibus Comites de jure potiori debent, & inter quas recensetur prædicta, quæ dedit causam controversiæ, usus scilicet Coronæ Comitalis super insignibus. 4

Dicebam clarum æquivocum esse in hac materia procedere cum solis generalitatibus, vel cum authoritatibus præsertim Germanorum, ob diversas Comitum, & Marchionum species, in quibus nimium diversæ cadunt rationes, ideoque distinguendas esse advertebam species Comitum, quæ ad rem plures esse videntur; Una scilicet eorum, qui Comites Palatini appellantur, de quibus agitur apud Franc. *dec.* 115. *ubi Add.* alios colligunt, quales sunt illi, qui in aliqua publica Universitate supra annum vigesimum, docendo in aliqua facultate, Cathedram exercuerint; sed illius speciei inspectio ab hoc proposito extranea est, dum practice, seu de facto quodammodo idealis iste comitatus est, atque aliqua privilegia a jure dictis Comitibus concessa, quæ neque uniformem habent praxim, dum in singulis universitatibus ea est varia inter ipsos tantum cathedraticos, & scholares respective, cognita remanere videntur pro aliquibus prærogativis in ipsa universitate, sive in academiis, & circulis, aliisque scholasticis functionibus. 5 6

Altera est species Comitum per omnimodam veritatem, qui nempe habeant Comitatum verum, & effectivum, jure veræ dignitatis, quod scilicet jure liberi, & pleni allodii, vel jure feudi legalis, cum jure principatus, & regalium, possideant Civitates, & Ditiones, vel Provincias, cum hoc titulo, seu Dignitate Comitum, ut (ex. gr.) in Germania sunt Comes Palatinus Rheni, & alii similes, qui inter Principes recensentur, atque antiquitus erant Comites Siciliæ, & Calabriæ, & Flandriæ, & Cathaloniæ, seu Barcinonæ, & similes, quorum aliqua copia in Italia habebatur, in illis præsertim Provinciis, ex quibus hodie constituitur Regnum Siciliæ citra Pharum, quod alias Apuliæ, seu Neapolitanum dicitur, ante duodecimum sæculum, in quo sub Rogerio Primo, vel Secundo, qui Comes Siciliæ prius appellabatur, in Regnum erectum fuit, juxta pluries enunciatam seriem, præsertim *sub tit. de feud. & hoc eod. tit.* & alibi pluries; Atque in aliis superioribus Italiæ Regionibus habemus de Comitissa Matilda, & similibus; Et de ista specie Comitum, vere, & proprie loquuntur, atque intelligendi sunt antiqui Scriptores circa usum Coronæ comitalis, aliasque præeminentias, ac etiam intelligendum est cæremoniale Romanum pro honorificis tractamentis in capella Pontificia, & in aliis Ecclesiis, vel functionibus Ecclesiasticis; Itemque in aliis dignitatibus Marchionum, Ducum, & Principum, ut advertitur supra, *hoc tit. disc.* 26. 7

Tertia est species illorum Comitum, qui etiam dicuntur veri, & actuales; quia scilicet, Civitates, Oppida, & Castra possideant cum jurisdictione, & imperio, jure feudi, vel allodii decorati hac dignitate, quæ per Principem supremum erecta sit, dominium autem, vel imperium sit omnino subordinatum ipsi Principi, ejusque Tribunalibus, & Magistratibus absque jure principatus, & regulariter absque regalibus, præsertim majoribus, & sic jure baroniæ, juxta multos casus, frequenter actos *sub tit. de feud.* Et tunc, ut ibidem advertitur; magis vero ad rem supra, *hoc tit. d. disc.* 26. isti Comites, vel respective, Marchiones, Duces, & Principes (cum eadem in omnibus ratio sit) vere, & proprie non sunt tales, neque veniunt sub generale Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, de quibus loquitur, cæremoniale, sive loquuntur antiqui Scriptores, sed dicuntur tales abusive, & in sola nuncupatione honorifica, eodem modo, quo supra, *disc.* 20. ac etiam *d. disc.* 26. & alibi habemus de hodiernis Archidiaconis, & Archipresbyteris, & Primiceriis, quod 8

non

non sunt verè, & propriè illi, de quibus antiqui Canones loquuntur.

Quemadmodum vero istæ hodiernæ impropriæ, & abusivæ Ecclesiasticæ Dignitates, adhuc aliquas retinent præcedentias, & honorificas prærogativas, ut locis citatis advertitur, Ita quoque isti Barones titulati differunt a simplicibus feudatariis, & Baronibus non titulatis, atque plerisque potiuntur præeminentiis, & prærogativis, super quibus neque certa, & uniformis cadit regula ob variam regionum praxim.

9 Videmus etenim, quod juxta varios regionum mores, etiam ipsum baronale nomen, seu vocabulum, diversam habet significationem, quoniam apud nos in Italia Barones generaliter dicuntur omnes illi, qui ex feudi, vel allodii titulo, aliquem locum jurisdictionalem cum vassallis in toto, vel in parte possideant, ex deductis per Capoblanc. de Baron. in proœmio, & habetur frequenter *d. tit. de feud, ex disc.* 73. *ad* 100. ad materiam Bullæ Baronum; Alicubi vero, & præsertim in Germania, Baronia est etiam dignitas, neque dicitur Baro, nisi ille, qui multa loca jurisdictionalia possideat, etiam cum antiqua majori jurisdictione, quam illa simplicis Baronis, ex relatis per Capoblanc. ubi supra; Et per consequens in hac specie Comitum, ex quodam usu permittitur dicta præeminentia Coronæ comitalis, ut in aliis illa Marchionalis, vel Ducalis.

10 Adhuc tamen juxta ponderationes, de quibus *hoc eod. tit in Chassanen. disc.* 42. aliqua differentia constituenda videtur, juxta majorem, vel minorem dignitatis antiquitatem, sive juxta majorem, vel minorem dominii, & locorum amplitudinem; Siquidem irrisione dignus potius censendus videtur ille parvi, & obscuri Castri Comes, vel Marchio, seu Dux, vel Princeps, qui easdem præeminentias practicare velit, quæ magnis, & antiquis illius Principatus titulatis, ejusdem generis congruunt, dum praxis docet, quod isti illos retinentes, vel eorum majores retinere consueverunt in familiis. Sed si de facto irrisionem non curantes id agant, tunc juridice id prohiberi non potest, quoniam de stricto jure, eadem est dignitas, neque magis, & minus variat speciem; Ad instar eorum, quæ habemus in dignitate Episcopali, vel Archiepiscopali, quoniam (restringendo exemplificationem in Italia) eadem dignitas, eademque sunt insignia exiguorum Archiepiscoporum, Ansaneo. seu Lanciani, Surrenti, Amalphiæ, Trani, Syponti, & similium, sicuti sunt Archiepiscoporum, & Mediolanen. Neapolitan. Ravennat. Beneventan. & similium.

Prout in hac specie Comitum, aliorumque Titulatorum actualium, cum actuali scilicet dominio, & possessione Civitatum, Oppidorum, seu Castrorum, & cum jurisdictione, & imperio, in Vassallos, pro majori, vel minori præeminentia, aliqua notabilis differentia constituenda videtur inter illos, qui sunt unici, adeout juxta veram naturam dignitatum illud dominium sit individuum, & illos Comites, vel Titulatos feudorum, vel dominiorum dividuorum ad formam juris Longobardorum ex deductis *aliâ. tit. de feud. disc.* 8. *& seqq.* adeout multi sint ejusdem loci Domini, quoniam notabilis constituenda videtur differentia inter unam speciem, & alteram, quoque aliquæ majores prærogativæ, seu præeminentiæ in exercitio esse solum debeant in majori natu naturaliter, vel civiliter, qui capitis illius domus figuram faciat, dum ea insinuans *d. disc. 8. de feud & alibi*, dignitas habitualiter est individua, ac propterea unus est Comes, Marchio, vel Dux, dividuitas autem consistit in fructibus, & emolumentis.

11 Quarta est species illorum Comitum, aliorumve titulatorum respective, qui vere, & actu alias fuerint tales, de præsenti autem non sint, quia nempe, feuda, vel loca jurisdictionalia, quæ hanc dignitatem annexam habeant, alienaverint, vel refutaverint, ideoque alter modò actualis Comes, vel Marchio, vel dux illius loci, Et tunc isti retinere dicuntur aliquas reliquias prioris dignitatis ad instar illorum Episcoporum, qui Episcopatum dimiserunt, ac propterea retinent aliqua insignia, ac prærogativas, & præeminentias, sed post Titulatos actuales, ex relatis *d. tit. de feud. disc.* 84. *& alibi*.

12 Quinta est species illorum Comitum, vel Marchionum &c. qui nullum actuale habeant dominium, vel imperium, nec in toto, nec in parte, sed hanc retineant nuncupationem, vel intitulationem, ob descendentiam ab aliquo vero Comite, vel Marchione, juxta consuetudinem præsertim Lombardiæ, & Pedemontanæ Regionis, aliarumque Partium Italiæ, versus montes, quia nempe in ea domo fuerit, vel etiam de præsenti adsit penes civilem, vel naturalem natu majorem, actuale dominium alicujus loci jurisdictionalis, cum hac dignitate Comitis, vel Marchionis, omnes tamen de illa domo, vel descendentia, quamvis nullum dominium, nullamque jurisdictionem habeant, vel emolumentorum participationem, adhuc Marchiones, vel Comites appellantur; Isti autem vere tales non sunt, neque Comitum, vel Marchionum prærogativis gaudere debent, cum solum illam retineant nuncupationem honorificam ad denotandam descendentiam, sive eorum stipitis dignitatem, ideoque dicendi non sunt Marchiones, vel Comites, sed potius ex talibus Marchionibus, vel Comitibus, ut in aliquibus partibus bene practicatur, ad instar illarum familiarum, quæ dicuntur Consulares, vel Senatoriæ, sive equestres, quia aliquem Majorem habuerint, qui ista dignitate fuerit præditus.

Sexta demum ad rem est species illorum Comitum, 13
vel Marchionum, de qua etiam actum habetur *sub tit. de pension. disc.* 48. quia nempe absque aliquo dominio feudi, seu loci jurisdictionalis, & imperio in Vassallos per Principem decorati fuerint ista dignitate, ex solo privilegio, sine aliqua adjectione loci, vel super loco alieno, aut super aliquo rustico prædio, Et de hac specie exteris relatis agitur apud Menoch. *de arbitr. cas.* 68. & Martul. *de Magistr. lib. 4. cap.* 10. *n.* 1. *cum seqq. tom.* 2. & agitur *d. disc. 48. de pension.* Et tunc verius est, ut isti non fiant veri Comites, vel Marchiones, neque Comitalium, vel Marchionalium insignium; & præeminentiarum usum habeant: Ad instar eorum, quæ habemus in Doctoribus, quod scilicet vere, & propriè tales dicuntur, qui in publica universitate, vel Collegio creati sint, non autem illi, qui ex simplici pri- 14
vilegio, ex deductis per Borell. *in summa decisionum, part. 1. titul. 65. de offic. Advoc. n.* 30. Rovit. *super pragm. 5. de scholar. doctorat.* Modern. Pignat. *consult.* 222 *&* 312.

Adhuc tamen in hac specie advertebam reflectendum esse ad aliam distinctionem inter Ditionem scilicet, vel Principatum illius, qui istam privilegiativam contulit dignitatem & principatum, vel ditionem diversam; ubi etenim agitur in ipsomet principatu illius, qui hanc dignitatem concessit, tunc deferendum est tenori, & am- 15
plitudini privilegii, vel observantiæ tamquam ejusdem privilegii, & Concedentis intentionis interpreti, dum supremus Princeps in suo Principatu dare potest fictioni virtutem, & operationem veritatis, totumque pendet ab ejus voluntate; In alieno autem Principatu, vel ditione, sive etiam in ipsomet Principatu, cum non subditis, puta in Ecclesia, vel ad effectum habitus militaris justitiæ in Hierosolymitana Religione, cum similibus, ista operatio non attenditur, cum sit effectus jurisdictionis, & potestatis, ideoque attendendus solum cum subditis.

Et per consequens, applicando ad rem, cum istud esset privilegium concessum per diversum principem, qui in Statu Ecclesiastico nullam habet potestatem, vel jurisdictionem ita concludebam contra requirentem, quod scilicet prætendere non posset illas præeminentias, quæ hujusmodi veris, & effectivis dignitatibus de jure competunt.

Et quamvis in legitimatione natalium juxta unam sententiam ea, quæ per unum Principem concessa est, ubique etiam in diverso Principatu, vel territorio suffragari videatur, quod neque certam, ac uniformem habet regulam ob diversam Principatuum praxim, ex iis, quæ in hac materia legitimationis habentur *sub tit. de fideic. disc.* 68. & magis ad rem *sub tit. de testam. disc.* 54. ubi quod magis communis sit opinio negativa; Attamen ubi etiam tenenda sit diversa opinio, ut ubique legitimatio suffragetur, juxta distinctiones, de quibus *disc.* 193. *de Regal.* diversam habet rationem, Siquidem in isto casu legitimationis, ea importare non dicitur privilegium, per quod aliqua dativa, sive accidentalis concedatur qualitas, vel prærogativa, quæ alias naturaliter non competat, sed solum importat remotionem accidentalis maculæ, quam lex positiva introduxit, ideoque ubi lex positiva animata, qualis est ille Princeps, qui potestatem habens faciendi, & dissolvendi legem, eam abluerit, ita videtur illa persona, tamquam in primævo statu naturæ omnibus aliis exuta, perinde ac si ea macula per

legem

legem introducta non esset, Ad instar illius, qui habens membra naturaliter valida, vel nitida, accidentaliter patiatur illorum vincula, vel expurgationem, quoniam si ille, qui solvendi, vel abluendi potestatem habeat, vincula solvat, vel maculam abluat, tunc ille remanebit in totum liber, vel mundus, non quia illa absolutio, vel ablutio illum reddat talem, sed ex propria, & naturali obligatione tamquam per remotionem obstaculi; nihilominus (ut præmissum est) etiam isto casu, contrarium videtur magis receptum, ex ratione insinuata *sub tit. de success. disc.* 1. *& 9. & alibi pluries*, quod scil. hodie post dissolutum Romanum Imperium, non procedunt illæ juris civilis propositiones, quæ manatunt cum præsupposito unici Imperii, & principatus in universo Orbe, & una, & eadem persona non possit diverso jure censeri, præsertim in causa status personæ, dum verius est, ut tot censeantur Imperia, vel tot sint Mundi, quot sunt Principatus, ideoque etiam in Paganis datur diversitas patrimoniorum, sive diversus status, vel qualitas personæ, quæ in uno Principatu sit capax, & in altero incapax, cum distinctionibus, de quibus *d. disc.* 193. *de Regal.* Sed quidquid sit de prædictis, ac similibus diversam rationem habentibus; ad effectum tamen de quo agitur, absolutum videtur, ut illa Dignitas, vel Præeminentia, quæ præter ordinem juris communis ab uno Principe concessa sit, non suffragetur, nisi in proprio concedentis principatu, quinimo etiam in isto, cum ejus subditis tantum, ex præmissa ratione, quod scil. est accidentalis, ac exorbitans effectus potestatis, & jurisdictionis, ideoque non exercibilis nisi in proprio territorio, & cum propriis subditis, quoniam si (ex. gr.) Episcopus decorat aliquem clericum supernumeraria, vel a jure communi non probata canonicali Dignitate, id operabitur canonicales præeminentias in propria diœcesi, atque in eis quæ a sua pendent potestate, non autem in aliena diœcesi, vel in eadem cum non subditis, quod etiam in proposito nobilitatis, vel Civilitatis concessæ per Baronem, vel Communitatem habetur *sub. tit. de jurisd. disc.* 46. *& hoc tit. disc.* 35. *& alibi*, dum ita esset jus dicere in alieno territorio, cum alienis subditis.

16 Motivabatur etiam de defectu juris opponendi de hujusmodi præeminentiarum incompetentia ex defectu interesse quasi quod nil aliorum concivium, vel Magistratus Civitatis interesset, an quis gaudeat aliquibus præeminentiis, nec ne, unde dicenda esset species malignitatis, vel æmulationis; Verum & in hoc pariter respondi contra requirentem, quoniam sicut potest quis se opponere, ne alter utatur ejus cognomine, vel insigniis, aut exerceat illas præeminentias, in quarum possessione ipse reperiatur, ob eam congruam rationem, quod ita sibi parari potest præjudicium, ut advertitur *supra disc.* 10. *n.* 10. Ita possunt alii cives majoris, vel equalis nobilitatis, vel gradus se opponere, ne quis habeat illas præeminentias, quibus mediantibus potest eis præjudicari, quia nempe tractu temporis illa persona, vel familia quæ habetur supra superioris ac majoris prærogativæ, ex iis constituatur in gradu *hoc eod. tit. disc.* 30. *cum plurib. seq. & in Asculana disc.* 48. ita a pari. Incertum autem est, an consilio acquieverit, & quid secutum sit.

NEAPOLITANA PRÆCEDENTIÆ
PRO THESAURARIO GENERALI
CUM DECANO, ET PRÆSIDENTIBUS REGIÆ CAMERÆ REGNI NEAPOLITANI.

De præcedentia inter Thesaurarium generalem Regni, & Tribunal Cameræ Regiæ, & præsertim Decanum, in Consilio Collaterali, sive in aliis sessionibus, & functionibus.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De legali historia super statu antiqui Romani Imperii.*
3 *Quod sit error regulare hodiernos Magistratus cum illis dicti Imperii.*
4 *In casibus in jure non decisis attendi debent leges, vel mores aliarum provinciarum, vel regionum.*
5 *Præcedentia officialium non regulatur a majori proximitate Principis.*
6 *De loco quem occupet Thesaurarius;*
7 *De septem majoribus Magistratibus, vel officialibus Regni Neapolitani.*
8 *De antiquitate officii Thesaurarii.*
9 *De introductione Tribunalium, & præsertim illius Cameræ Regiæ.*
10 *De eodem, & quale sit munus Clericorum, vel Præsidentium Cameræ.*
11 *De modo, seu ordine sedendi in Camera.*
12 *De prærogativis Decani.*
13 *Qualis sit propriæ dignitas.*
14 *De modo scribendi.*
15 *De isto officio Thesaurarii, & de altero Primipili remissive.*

D I S C. XLVI.

CUm in illo Regni Neapolitani Collaterali Consilio togato, quod pro civilibus causis, & negotiis qualibet hebdomada, & quandoque in pluribus ejusdem hebdomadæ diebus haberi solet, constituto ex Prorege, & Regentibus Regiam Cancellariam, ac Secretario Regni, ultra aliud Consilium Collaterale politicum, seu Status, quandoque pro causarum relatione, sive pro aliqua consultatione Regi facienda super negotiis pertinentibus ad Regium patrimonium, intervenire soleant Præsidentes illius Regiæ Cameræ Summariæ, vel respective pro negotiorum qualitate, solus eorum Decanus, ac etiam intervenire soleat quandoque Thesaurarius generalis Regni, cujus officium ibi est venale, prout etiam venale est alterum Secretarii, Orta hinc est quæstio præcedentiæ inter Thesaurarium, qui erat N. de Judice Juvenaciæ Dux, & Carolum Calà Decanum Cameræ, Ducem Diani, cujus mentio habetur *sub tit. de feudis, disc.* 32. Cumque idem Decanus doctus quidem, & eruditus Juris Professor in causa propria scripsisset, in eadem vero Civitate, non de facili haberentur Advocati, qui contra dictum Tribunal consulere, seu scribere vellent; Idcirco ex parte præfati Ducis Juvenaciæ Thesaurarii, requisitus fui, ut scriptis responderem, in causa pendente, ut supponebatur, in supremo Italicarum rerum Consilio apud Regem Catholicum, ipso Thesaurario interim ex Regia provisionali decretatione in possessione præcedentiæ existente. 1

In præfata igitur scriptura, edita pro Tribunali Cameræ ejusque Decano, per voluminis speciem cum magnis apparatibus pro eo moderno stylo, cum commendabili quidem, nimiumque elaborata eruditione, reassumebantur omnia, quæ per Scriptores rerum antiqui Romani Imperii aguntur super illius ærarii administratione tam super officio quæstorum, quam super altero Procuratoris Cæsaris, vel officio Primipilari, vel illo custodum Ærarii; Hisque prænotatis, insistebatur super exæquatione, vel subrogatione Præsidentium Cameræ, & Thesaurarii respective probando, quod illa antiqua officia, in quorum locum istud Cameræ Tribunal, ejusque Præsidentes successerunt, digniora essent, quam illud, in cujus locum successisse supponebatur hunc Thesaurarium, quamplures alias eruditiones desuper cumulando, ac etiam deducendo ea, quæ apud Beneficialistas præsertim Hispanos habentur super Dignitate Decanatus, ita inferendo ad illum Decanatum, ut dignitatem quoque redoleret.

Inhærendo autem nimium commendabili, vereque imitatione digno Curiæ stylo, abhorrendi scilicet superfluitates, atque stricte immorandi super puncto causæ; Commendando quidem Scriptoris tam ingenium, quam styli elegantiam, & utraque magnam quidem legalem, & historicam eruditionem super moribus Romanorum, vel Germanorum, & Gallorum, aliorumque. 2

Dicebam, quod omnia hæc opportuna quidem, & commendatione digna essent in academico discursu, pro ingenii, ac eruditionis ostentatione; Prorsus vero extranea a casu quæstionis, quoniam juxta legum historicam seriem pluries recensitam in omni fere materia, & præsertim latius *sub tit. de servit. disc.* 1. *& sub tit. de feud. disc.* 2. *&* 36. *& sub tit. de success. ab intest. disc.* 1. illud Romanum Imperium de cujus Fisco, & Ærario ejusque officialibus, & administratoribus agatur *in l.* 1. *ff. de offic. Quæstor. & in lib.* 2. *§. deinde, ff. de orig. jur.* ac etiam agunt Livius, Tacitus, Svetonius, & alii antiqui, a quibus mutuati sunt etiam moderni, etiam ex no-

nostris Juristis; qui de ejusdem Imperii statu agunt, post ejus translationem ad Constantinopolitanam Civitatem ob tot Barbarorum inundationes, ac dominationes in hac Europa occidentali, præsertim vero in Italia pene abolitum fuit, atque legum Civilium etiam deperditus usus, quinimo deperdita memoria, donec post tot sæcula, casualis moderna sequuta est inventio, adeout regiminis modus pro tot Principatuum diversis moribus, & legibus omnino diversus esset; Prout etiam officialium, & Magistratuum omnino diversa receperunt vocabula, seu nuncupationes.

Ideoque prorsus ineptum videtur, aliquas Romanorum leges, vel consuetudines, aut vocabula nostris tem-
3 poribus indefinite in quibuscumque Principatibus applicare, eorum non curata diversitate.

Atque si generaliter in omnibus nostræ occidentalis Europæ, ejusdemque Italiæ Principatibus id procedit, multo magis procedere debet in hoc Regno, quod serius dictas Romanorum leges recepit, dum ut advertitur *d. disc. 1. de servitut.* a duobus circiter sæculis citra jus Romanorum haberi cœpit tamquam commune, cum prius esset illud Longobardorum, atque constans in eo habetur opinio, quod omne jus Romani Imperii in eo evanuerit; Quando etenim Magnus Camerarius, aliique Cameræ officiales introducti, & creari fuerunt, nulla habebatur dictarum legum notitia, vel usus, & per consequens apertus error est, cum dictarum legum dispositione, vel cum antiquis Romani Imperii moribus procedere.

Ad id autem, ad evidentiam comprobandam ponde-
4 rabam quod nullibi magis antiquorum Romanorum leges, & mores attendi deberent, quam in ipsamet Roma, & tamen in ista Thesaurarius est officialis major, quam sint Clerici Cameræ, eorumque Decanus, ideoque si est arguendum, quod eadem Roma antiquos retineat mores, quodque cum eodem ordine moderni Magistratus loco antiquorum subrogati sint, fundata remanebat Thesaurarii intentio.

Cumque dict. Regnum sit Romanæ Ecclesię feudum ut patet ex *Apost. dec. 1.* frequenter *sub tit. de feud. & alibi*, hinc sequitur, ut attendi debeat observantia Curię Romanæ tamquam Curiæ domini directi; Si etenim habemus conclusionem frequenter insinuatam, & præsertim *disc. 35. de judic.* quod in casibus expresse in jure non decisis, leges, vel consuetudines aliarum provinciarum, vel dominorum, aut Civitatum attendi debent, potissime vero finitimarum, multo magis id dicendum est in ista Curia, quæ est finitima, & habet dictam circumstantiam, ultra aliam majorem Metropolitanæ qualitatis spiritualis in toto Orbe Catholico, qui cum ejus stylis regulariter in spiritualibus debet se conformare, Et hęc discurrendo per generalia, vel similia, super quibus pene tota dicta elaborata scriptura circumferri videbatur.

Verum pro Curiæ stylo descendendo ad ea specialia, quæ stricte percutiunt casum præcisum; Dicebam quod præcedentia regulanda est a majori proximitate Principis, cui Solis attributum datur, Magistratui vero, & officialibus illud stellarum, ut scilicet quemadmodum illæ Stellæ majorem fulgorem habent, quæ magis Soli approximant, ita Magistratus, & officiales, illi censendi veniant digniores, qui ad Principis latus magis proximi sedeant, atque cum eo majus habeant commercium, Bald. *in rubr. ff. de offic. Proconsul.* Cassan. *in Catal. glor. mund. part. 1. consider. 2.* Mattell. *de Magistr. lib. 5. cap. 4. cum aliis* apud Capyc. Latr. *consult. 4. num. 2. & 13.*

Cum itaque Thesaurarius sedeat in Collaterali Consilio in sella eo modo, quo sedent ipsius Regis Collaterales Consiliarii, qui Regentes appellantur, magis proxime personæ Proregis, qui Regem repræsentat, Pręsidentes autem sedeant in loco magis remoto, & humili, nempe in scabellis, tamquam in ordine inferiori, hinc proinde ob dictam magis proximam, magisque honorificam sessionem, plana videtur resultare consequentia præcedentiæ favore Thesaurarii.

6 De ista vero observantia, seu modo sedendi testantur Scriptores Regnicolæ antiqui, medii, & moderni; Ex antiquis scil. Surgent. *in Neapol. Illustrat. c. 27. n. 43. & 45.* ex mediis Tasson. *de antefato, observ. 3. n. 356.* & Galeot. *in dissertat. post prim. Respons. Fiscal. n. 15.* Et ex modernis Roc. *de offic. rubr. 17. §. 4. n. 32.* Illisque tamquam bene versatis deferendum esse dicebam juxta distinctionem, de qua apud Mascard. *de probat. concl. 528. n. 6.* Rot. *decis. 357. num. 50. part. 11. recent.* & habetur *tit. de judic. disc. 35. & alibi pluries.*

Assumendo vero partem ratiocinativam, quę mihi sem- 7
per melior videtur, vel saltem genio magis arridet; Dicebam, quod postquam illæ regiones, vel provinciæ, ex quibus illud Regnum constituitur a sęculis sex, cum dimidio circiter, juxta pluries insinuatam historiam, hanc diversam Regni formam assumpserunt; Rex pro tempore, pro eorum adjutorio in regimine, ad instar eorum quæ de Papa insinuata habentur *in Relatione Curiæ Romanæ*, septem majores creavit officiales, vel Magistratus, qui tractu temporis, ad differentiam officialium, & Magistratuum inferiorum, Magni attributum sortiti sunt, illique sunt; Nempe magnus Comestabilis pro rebus militaribus; Magnus Cancellarius, qui Secretarius esset Regis ejusque provisiones, & privilegia scriberet; Magnus Justitiarius, qui appellationes, & recursus subditorum a localibus, vel provincialibus Gubernatoribus, & Pręsidibus reciperet, atque justitiam administraret, illud regendo Tribunal, tunc supremum, quod Magnę Curię dicitur, hodie unitum cum altero, quod tractu temporis introductum fuit, Vicarię appellatum, Curię scilicet, illius Vicarii, quam Rex quandoque deputare solebat; Magnus Admiratus tamquam generalis maris pro regimine, & administratione maritimę classis; Magnus Protonotarius pro Notariorum creatione, & cura Archiviorum, & scripturarum, & per cujus organum, constitutiones, & leges fieri solebant; Magnus Seniscallus pro gubernio, & administratione Regii palatii, cum ejus dependentiis, nempe Villis, aliisque locis deliciosis, nec non silvis, & lacubus pro venationibus, piscationibus; & demum (ad rem nostram) magnus Camerarius, qui curam, regimen, & administrationem haberet publici ęrarii, seu Regii Patrimonii.

Sed quoniam respectu istius ultimi Magistratus, etiam
circa illa initia, quando eorum quilibet forte sufficiens 8
erat, pro sui muneris administratione, necessarius erat alter officialis, vel Minister manualis, pro custodia scilicet pecuniarum, & Thesauri Regis, ac etiam, ut apud ejus personam assisteret cum bursa pecuniarum, ut ipso Rege, domi, sive in via, sive in Ecclesia, vel alibi, eleemosynas facere, aut aliquam munificentiam exercere volente, pro pecuniarum distributione promptus esset minister, per cujus manus id fieret, hinc introductus fuit iste officialis tamquam Camerarii substitutus, seu Vicarius in hoc munere, cui proinde Thesaurarii nomen attributum est, ob Regii Thesauri curam, & custodiam; Ac propterea, in iis, quæ pertinent ad Regium patrimonium, seu Regiam Cameram, apud Regem, sive apud ejus absentis Vicarium, ista duo officiales magis proxime assistere debent; Camerarius scil. tamquam officialis major, intellectualis potius, quam manualis, vel mechanicus, ut Regem informet de statu, juribus sui patrimonii, vel ærarii, & de negotiis concernentibus illius administrationem, circa appaltus, vel circa exactionem vectigalium, aliorumque jurium regalium, vel illorum occupationem, quæ per alios fiat, Thesaurarius vero tamquam officialis minor manualis, & mechanicus super retentione, & custodia, ac erogatione pecuniæ, quæ in Regium thesaurum obveniat.

Quamvis autem tractu temporis, ob negotiorum excrescentiam, omnes præfati Magistratus, pro suis respective muneribus, Locumtenentes, & Assessores, vel Judices in eorum adjutorium deputaverint, unde paulatim irrepsit introductio Tribunalium Collegialium, juxta varias reformationes, quæ in tempore factæ fuerunt per Reges, quę in hoc se regulare consueverunt, juxta mores propriæ patriæ, vel nationis, sive aliorum Regnorum, quæ ab eis possidebantur; ut post extinctum sanguinem primorum Regum Normandorum, contingit in Regibus Germanis, vel Svevis, & deinde in Gallis Andegavensibus, & Durattanis respective, ac demum, & magis in Hispanis Aragonensibus, quorum primus Alfonsus, ex Joannæ Secundæ adoptione, Regni Conquisitor, omnium sapiens, & prudens, ac literarum amicus, ob longam residentiam annorum triginta, usque ad obitum, ab aliorum suorum Regnorum moribus edoctus, in magna parte illam, quæ hodie habetur, Tribunalium formam introduxit: ut præsertim sequutum est circa istud Tribunal Cameræ Regiæ, constitutum ex pluribus officialibus, Pręsidentium nomen habentibus, quorum aliqui sint Juris-

rispe;

rifperati, pro decisione illarum causarum, quæ per stamites juris decidi debent, Præsidentes togati nuncupati, alii vero ratiociniorum, seu arithmeticæ peritii professores pro negotiis ad hanc peritiam pertinentibus, qui ad differentiam literatorum, seu togatorum, Præsidentes idiotæ appellantur.

Attamen ad instar eorum, quæ de Tribunali Cameræ Apostolicæ constitutæ ex duodecim Clericis insinuantur in relatione Curiæ, *disc.* 33. isti non sunt Magistratus, qui commercium habeant cum Rege, vel cum ejus Vicario, sibique assistent pro negotiis, quæ ærarium, vel Cameram concernant, sed potius sunt assessores, & Consiliarii ipsius Camerarii, qui ab eis consultus, & certioratus de statu negotiorum, de eis certiorem reddat Regem, vel Vicarium, sive ut id pro hodierna praxi
10 agat per suum Locumtenentem, qui ejus vices in hoc Tribunali præsidet, ejusque est caput, ideoque in dicto Collaterali Consilio, etiam in sella, more illorum majorum Consiliatiorum, qui Regentes appellantur, ad latus Regis, vel Vicarii sedet, atque cum eo etiam sedet Thesaurarius, ex superius insinuata ratione; d. vero Præsidentes extranei sunt ab illo consessu, dum jam functi sunt eorum officio, cum consilio, seu voto, quod jam dederunt Camerario, vel ejus Locumtenenti, qui illud Regi, vel Vicario refert, ideoq; ille dictorum Præsidentium interventus in eodem Consilio Collaterali, non ad latus, sed in inferiori magisque humili loco, & cum eis etiam Fisci Advocatus, qui aliquando, ita Rege, vel ejus Vicario mandante sequitur, est extraordinarius, & accidentalis, quia nempe ipse Rex, vel Vicarius, velit per ipsum audire eorum votum a Camerario, vel a Locumtenente relatum, & per consequens, dum sunt magis remoti a commercio, & a latere Principis, indebite majorem prætendere possunt præeminentiam supra illum Magistratum, qui sedet ad latus Principis, atque cum eo commercium habet, ut supra.

Quando vero contingat, ut consessus sequatur in ordinario, & consueto loco, in quo Tribunal congregatur, tunc insinuando ea, quæ practicantur in Curia, in
11 eodem Tribunali Cameræ, Primum, ac digniorem locum occupare debet ipse Camerarius, vel ejus vice, ejus Locumtenens, qui Vicecamerarius appellatur, isteque Camerario præsente, primum ac digniorem locum ab ejus dextero latere occupat, immediate vero post eum Thesaurarius, tamquam antiquior, ac primus officialis; deindeque sequuntur alii, qui dicuntur Camerales; Ab altero vero latere sinistro, uniti tamquam constituentes unum corpus individuum, sedent Clerici, qui idem sunt, ac d. Præsidentes, inter quos Decanus prærogativam habet occupandi primum locum, atque totius Collegii nomine, seu vice alloquendi Camerarium, illumque certiorandi, atque alios actus individuos faciendi, ad instar eorum, quæ supra *hoc eod. tit. pluries, & sub altero de Canon. & Capit.* insinuata sunt de prima Digni-
12 tate, vel de antiquiori Canonico, totius Capituli, vel Collegii nomine loquente, vel explicante individuos actus capitulares, vel collegiativos, juxta exemplum B. Petri, qui Christo omnes Apostolos interroganti, quem se esse dicerent, ipse tamquam antiquior, & sic eorum Decanus, omnium nomine, ac vice respondit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, ac propterea claves Regni Cœlorum obtinuit; ideoq; Decanatus aliquam (improprtam tamen) præferre videtur dignitatem comparative ad alios Collegiales juniores, qui scilicet inter eos sit dignior, atque individuos actus collegiales, totius Collegii nomine explicet, non autem, ut nomine proprio dici valeat dignitas, juxta illam speciem Decanatus, qui habetur in beneficialibus, ut æquivocando supponebatur, quoniam ea dicitur vere, & proprie dignitas, quæ ita confertur, ut etiam noviter in Capitulum,
13 vel Collegium cooptato, primum, ac digniorem tribuat locum: Eo modo, quo in Italia pro frequentiori praxi contingit in dignitate Archidiaconatus, & in Germania in dignitate Præpositure, in Hispania vero, in ista Decanatus, quoniam hac dignitate vacante, si Papa eam omnium in Collegio existentium juniori conferat, iste ratione dignitatis, primum, ac digniorem occupabit locum, aliasque habebit præeminentias, seu prærogativas, & sic est Decanatus species, longe diversa ab illa, quam importet ratio antianitatis, seu majoris antiquitatis, ad instar eorum, quæ in Cardinalium, ac Principum, vel magnatum aulis practicantur, etiam inter pedestres famulos, quod eorum antiquior in servitio, istud Decani nomen sortitur, cum aliquibus prærogativis inter eosdem; Ac etiam in Capitulis, vel Collegiis Canonicorum, seu beneficiatorum, vel in Collegiis Doctorum, & Mercatorum, seu Artificum, quod antiquior idem sortitur Decani vocabulum, sed non per hoc dicitur dignitas.

Ista itaque dicebam, quod stricte, ac methodice percuterent casum controversiæ, quandoque propterea, legales, vel historicæ eruditiones nimium fuso calamo deductæ extraneæ, ac superfluæ essent; atque ut præmissum est, academicis discursibus pro ingenii, & eruditionis ostentatione potius, quam foro, & causarum decisioni essent congruæ, ideoque inanem continent chartarum repletionem, ignaro vulgo placitam, sed apud peritos fori professores contemptibilem potius, ut advertitur *sub tit. de judic. disc.* 46. occasione agendi de modo scribendi. 14

De isto autem officio Thesaurarii, ejusque origine, & in quo differat a Primipilo, cum ejusdem nimium evagatoriis antiquitatibus Imperii Romani, vere extra opportunitatem fori late agitur *in alleg.* 125. *inter collectas per Marin. in tertio tomo post ejus resolutiones*. 15

MUTINEN. PRÆCEDENTIÆ

PRO MARCHIONE JOANN. MARIA

C U M

MARCHIONE BONIFACIO DE RANGONIS.

Responsum.

De ordine, seu præcedentia in subscribendo, & quando junior, vel minus dignus præcedere debeat seniorem, vel magis dignum.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De præeminentia senioris, vel majoris natu in rebus communibus.*
3 *De fratre majore exercente actus individuos in rebus communibus.*
4 *Declaratur quomodo, & quando id procedat.*
5 *Commendatur in jure divisio turnaria.*
6 *Turnarius præcedit omnes etiam digniores in illo actu.*
7 *Judex præcedit Assessorem, vel Consultorem quamvis alias digniorem.*
8 *Argumentum particulare facti in idem.*
9 *Quando antianitas in possessione feudi, vel dominii prævaleat.*

D I S C. XLVII.

Facta inter majores prædictorum contendentium turnaria divisione regiminis, & administrationis feudorum, quæ pro communi possidebantur pro numero seu propositione trium linearum, de quibus *sub titul. de feud. disc.* 8. sub ea lege, quod ille, qui in suo turno, seu distributo tempore, regimen, seu administrationem haberet, in aliquibus gravioribus negotiis, condominorum consensum requirere, & obtinere debeat; Cum per unius lineæ extinctionem consolidata essent feuda in præfatis Bonifacio majore, & Jo. Maria minore natu, juxta seriem, de qua, occasione quæstionis super successione in dicta portione defecta habetur loco citato, post illam controversiam jam sopitam, alia exorta est præeminentialis, quia nempe in eo tempore in quo ad Marchionem Jo. Mariam natu minorem administratio pertinebat, Marchio Bonifacius natu major prætendebat, ut in prædictis actibus, in quibus ejus consensus adhibendus erat, ideoque per utrumque subscribendis, ad ipsum tamquam natu majorem pertineret, prius, atque in digniori loco subscribere, Quare desuper ex parte Joann. Mariæ consultus fui. 1

Neglectis autem illis apparatibus, qui desuper, cum superflua, & inutili chartarum repletione pro extero stylo fieri solent, super præcedentia, seu prærogativa senioris in actibus communibus, vel respective collegiativis, ex iis quæ collecta habentur *in præludiis tot tractatuum de primogenituris, & majoratibus, & præsertim* 2

in illo eruditi Tiraq. cum hujusmodi apparatus, potius congruant Academicis, & Cathedraticis lectionibus, ad instruenda, vel exercenda Juvenum ingenia, sive ad illam eruditionis ostentationem, quæ Academicorum est principale institutum; ideoque pro nimium commendabili Curiæ stylo (cujus tamen corruptionem deplorare incipimus) stricte immorando super puncto præcisæ controversiæ:

Admittebam tamquam certum assumptum, in quo natu major ejus prætensionem fundabat, quod scilicet ubi consuetudo, vel conventio limitationem non suadeat, sibi assistat regula explicandi illos actus individuos, qui ratione jurium, vel bonorum communium pluribus, non nisi per unum explicari possunt, juxta ea quæ de primis dignitatibus, vel de antiquioribus Canonicis, vel Senioribus collegialibus passim habemus in actibus capitularibus, & collegiativis.

3 Et in magis proximis terminis fratrum possidentium pro communi castra, & feuda, aliaque similia jura, vel bona, ut prærogativa retinendi claves, vel scripturas, aliaque similia faciendi, pertineat ad natu majorem, habetur apud Petr. de Ubald. *de fratr. p.* 15. c. 22. Michalor. *eod. tract. p.* 3. *cap.* 37. Amed. & de Luca in add. ad Franch. *dec.* 368. *cum Concord. relatis sub tit. de fideic. disc.* 1. *cum plur. seqq.* occasione agendi de materia majoratus, an illa naturaliter, vel civiliter attendendus esset, distinguendo jus successorium ab hoc jure præeminentiali.

Dicebam tamen, quod his præsuppositis, ut absque 4 alio apparatu præsupponenda sunt, fallacia, seu æquivocum juxta quotidianam, peneque generalem hodiernam praxim, consistebat in mala applicatione ad casum controversum; Præmissa siquidem procedunt in illis actibus, qui tam habitu, quam actu, ab omnibus fiunt, tamquam a politica, vel intellectuali persona efformata ex pluribus personis materialibus, quæ coæquali jure in idem concurrant; Tunc etenim, in iis actibus, qui per omnes explicari possunt, vel solent, ut præsertim est iste subscriptionis, servandus est ordo antianitatis, quando ratio dignitatis aliter non suadeat, illique actus individui, qui non nisi per unam personam explicari possunt, pertinent ad eum, qui inter plures, ratione dignitatis, vel officii, vel antianitatis, primum, ac digniorem locum occupat, ipseque omnium vice, ac nomine explicare dicitur, ex pluries insinuatis in præcedentibus, occasione pontificalium, aliarumque functionum majorum, explicandarum per primam Dignitatem, sive per antiquiorem Canonicum cum similibus.

Secus vero, ubi ex consuetudine, vel conventione, quarum utraque in actibus communitativis in jure commendabilis reputatur ex deductis *sub tit. de jurep. disc.* 41. 5 servetur iste turnarius, vel alternatus ordo, quod scil. quilibet ex Collegialibus, vel Consortibus in distributo tempore solus administret, juxta illam distributionem, de qua in his specialibus terminis administrationis feudi, vel castri, & exercitii jurisdictionis habetur *sub tit. de feud. disc.* 38. Et in jure conferendi beneficia simultaneæ collationis, inter Episcopum, & Capitulum *sub tit. de benef. disc.* 30. sive inter ejusdem Capituli Canonicos, Rot. *dec.* 14. *p.* 12. *recent. & d. disc.* 41. *de jurepat.* ubi de eadem turnaria distributione inter Compatronos, cum similibus.

In istis etenim similibusque casibus, ille, cui ex hac turnaria divisione, administratio competit, vel exerci- 6 tium juris, quod omnibus commune sit, reputatur, ac si esset solus dominus, & per consequens ipse solus auctoritatem præstat actibus, qui ejus tantum nomine, ac jure explicantur; ac propterea de consequenti ad ipsum pertinet primo subscribere, aliosque actus explicare, dum ipse solus est ille, qui nomine feudi loquitur, & operatur, juxta celebrem apud feudistas traditionem Marii. de Caramanic. in sua feudali materia pluries insinuatam, quod scilicet feudum dicitur homo mutus, surdus, & attractus, qui per se ipsum loqui, aliasque sui corporis operationes facere non potest, ideoque eas facit per organum Feudatarii, tamquam ejus famuli, vel ministri, dum pro illo tempore, solus turnarius dicitur iste minister, & operarius, ad instar Canonici hebdomadarii, qui in sua hebdomada, vel turno, supra omnes digniores, & antiquiores explicat actus capitulares.

Aliorum vero interventus per subscriptionem, vel per alium actum dicitur extrinsecus, & accidentalis, sive consequutivus, & famulativus, & per consequens posteriorem locum habere debet, non curata majori dignitate personæ, dum ipse actus attenditur, in quo ille turnarius quamvis minus dignus repræsentare dicitur totum politicum, vel intellectuale corpus collegiativum, seu commutativum; alii vero eumdem actum explicant, potius jure singulari, & per consequens intrat conclusio, de qua supra *hoc tit. disc.* 17. quod semper personæ singulares quamvis digniores cedunt locum corpori universali.

Atque ad id ponderabam exemplum Judicis, vel Magistratus, ejusque unius, vel plurium assessorum, cum quorum voto procedere tenetur, quod scil. quamvis Assessor, inspecta personali qualitate, vel dignitate esset dignior, ac propterea in privatis actibus indifferentibus, qui per utrumque explicandi essent, ipse præcedentiam habere deberet; attamen in hac functione locum cedit; Idque ex ea nimium congrua ratione, quod scil. Judex, vel Magistratus, est ille, qui principaliter explicat actum, illumque auctorizat, dum ab eo sententia proferri dicitur, suaque auctoritate exequutioni demandatur; Assessor autem gerit personam famulativam, & accessoriam Ministri, seu Consiliarii, ideoq; attenditur ministerium, juxta pluries *hoc tit. & in altero de feudis, & alibi* insinuatum exemplum Episcopi, qui explicet actum tamquam Canonicatus, vel tamquam Scholaris, vel Regis, aut alterius supremi Principis, qui explicet actum tamquam Baro, vel tamquam Dux, seu Comes, &c. 7

Atque bene ista comprobari observabam etiam ex particularibus circumstantiis facti, quod scil. in capitulis dictæ conventionis majorum, quæ prodiit pro observantia laudi emanati per arbitrum communiter electum, disponitur, ut turnarius pro suo tempore retinere deberet claves castri; Et tamen ex supra deductis, ista præsertim dicitur præeminentia natu majoris, vel dignioris; Ideoq; exinde evidens resultat probatio, quod turnarius in suo tempore reputandus veniat dignior, perinde ac si esset unicus Dominus, dictus vero interventus aliorum, in aliquibus gravibus, & præjudicialibus negotiis, desideretur pro interesse, sive pro saniori consilio juxta illum interventum, qui fit a curatore, vel a proximioribus, in actibus mulierum, & minorum cum similibus. 8

Cumque in scriptura transmissa edita per defensorem causæ in partibus, pro sustinenda præcedentia ejusdem Marchionis Jo. Mariæ junioris principaliter insisteretur in eo motivo, quod ista esset in hac feudali, seu dominicali dignitate prærogativa antiquior, eo quia, ut patet ex facti serie, de qua d. *disc.* 8. *de feud.* ob nimium immaturam mortem patris & avi, iste in pupillari ætate obtinuit feudorum dominium, ac successionem, adeout in portione lineæ defectæ, quæstionem habuerit cum Fortunam patre d. Bonifacii, qui longe postea, per mortem patris feuda obtinuit, istamque adeptus est prærogativam; Dixi tamen, quod istud motivum in meo sensu consideratione dignum non esset, quoniam ille præcedentiæ ordo, qui inter Cardinales, & Episcopos, seu Canonicos in spiritualibus, & Barones, vel Senatores, aliosque Magistratus in prophanis regulandus est non ab ætate personæ, sed ab antiquitate muneris, procedit in dignitatibus, vel officiis mere personalibus, quæ cum persona extinguuntur, non autem in realibus, dum ipsa res conservat locum, vel gradum, solumque ubi dignitates sint omnino æquales ad tollendas controversias haberi solet ratio ætatis; Ita enim filius subintrat in locum patris tamquam per speciem continuationis ejusdem muneris, vel dignitatis eodem modo, quo junior ratione majoris dignitatis præcedit antiquiorem Canonicum, cum similibus. 9

ASCULANA DISTRIBUTIONIS OFFICIORUM PRO ALIQUIBUS FAMILIIS CUM ALIIS.

Casus disputatus in Sacr. Congreg. Consulta, & resolutus, ut infra.

De muneribus, & officiis civitatis, an æqualiter inter cives tam nobiles, quam populares distribui debeant? Vel potius solis nobilibus debita sint;

sint; Sive quando hæc distributio, vel imbussulatin nobilitatem probet, an nobiles a popularibus distinguat; Et de differentia inter officia debita omnibus nobilibus in genere, & ea quæ restricta sint ad nobiles certarum familiarum privative ad alias personas etiam nobiles.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones.*
3 *De punctis controversiæ.*
4 *De stylo Advocatorum Curiæ Romanæ, & in quibus eorum munus exercent.*
5 *Officia, & munera Civitatis debentur indifferenter omnibus Civibus, & de ratione.*
6 *Jura privata sunt de regalibus, ideoque non obtinentur sine privilegio Principis, vel immemorabili.*
7 *De materia oneris probandi.*
8 *Quod adesse debet distinctio officiorum nobilium, & popularium, & de ratione.*
9 *De diversis speciebus officiorum, & munerum Civitatis.*
10 *Quando in divisione officiorum, & munerum inter nobiles & ignobiles adesse dicatur, necne juris assistentia, & quæ species consuetudinis sufficiat.*
11 *De distinctione in eadem materia.*
12 *Quod publicæ utilitati interfit distingui officia nobilia a popularibus, & quando id procedat.*

D I S C. XLVIII.

1 PLuribus Asculanæ Civitatis in Piceno territorio, seu districtu, extantibus Castris, vel Pagis sub regimine, & jurisdictione ejusdem Civitatis, antiquam habuit ista consuetudinem, eorumdem Castrorum gubernia, vel officia, vulgo Potestarias, singulis annis per extractionem ex bussulo statutis temporibus conficè solito inter ejus Cives distribuere; Quia vero pro ipsorum Castrorum seu Pagorum meliori, vel inferiori qualitate, eadem officia inter se diversa quoque sunt quoad emolumenta; Hic tres eorum classes ab antiquo constitutæ fuerunt; una scilicet meliorum, quæ primi gradus vocabulum sortita sunt; Altera mediocrium, quæ secundi, & tertia inferiorum, quæ tertii gradus dicuntur.

Cumque ab aliquo tempore ad illa officia, quæ dicuntur primi gradus imbussulari consueverint solum personæ de aliquibus familiis nobilibus; Hinc irrepsit quædam opinio, seu prætensio, quod ista qualitas primi gradus influeret in personas, vel familias circa nobilitatem, quasi quod illi, qui obtinent hæc officia, vel ad ea imbussulantur, essent nobiles primi gradus Civitatis; Alii vero qui ea secundi, & tertii gradus obtinerent, quamvis legaliter nobiles essent, attamen essent de inferioribus gradibus, vel sphæris, idque non modicam contentionem, ac scissuram causavit ad instar illius consimilis controversiæ, de qua habetur actum

2 supra *hoc tit. disc.* 30. Quare introducto negotio in eadem Congregatione Consultæ, in qua dicta alia controversia acta fuit, illa in primis prodiit resolutio, quod hæc officia cujuscumque sint gradus, neque dent, neque tollant nobilitatem, cui propterea nullum præstent præjudicium acceptatio, & exercitium illorum secundi, & tertii gradus, quatenus a personis alioquin nobilibus obtineantur, & è converso quatenus illa primi gradus obtinerentur a personis, quæ juridice nobiles dicendæ non essent, non per hoc tales efficerentur.

Non acquiescentes autem familiæ recurrentes, quæ se gravatas, vel præjudicatas dicebant, ex dicta restrictione dictorum officiorum primi gradus, assumptisque desuper pluribus acerrimis disputationibus, prodiit resolutio, quod bussulum fieri deberet juxta solitum, hoc est respectu officii primi gradus imbussulari solum deberent illæ personæ, quæ vel pro qualitate familiarum naturali potirentur nobilitate, vel quæ ob dignitatem in armis, vel literis, vel aliis causis in jure probatis, nobiles dici possint; Demandando etiam imbussulationem multarum familiarum ex recurrentibus, quamvis retroactis temporibus in hac possessione non fuerint, dum certa justificabatur earum nobilitas, a prædictis familiis in possessione existentibus non controversa; Idque non per viam novæ concessionis, vel aggregationis, sed per viam declarationis ejus quod jam inerat, atque de justitia eis debitum erat.

Resolutio probabilis mihi visa est, atque juxta meum votum ab ipso initio, quo ad scribendum in causa requisitus fui, pro mea consuetudine, requirentibus libere insinuatum, ita honestam, ac rationabilem tenendo mediam viam, inter contendentium extrema vitiosa; Altera siquidem pars contendebat, ad limites possessionis, & observantiæ ab aliquo tempore citra, restrictionem hujusmodi primæ classis officiorum, ad certas familias privative ad alias; E converso autem hæc pars prætendebat, ut indifferenter omnia officia declarati deberent omnibus Civibus communia, meteque popularia, adeout, absque distinctione personarum tam nobiles, quam ignobiles pro arbitrio Civitatis, vel Consilii essent illorum capaces. 3

Cumque altera pars, quæ restrictionem, seu primitivam prætendebant, insisteret in antiqua possessione, & observantia, hinc proinde inter causæ patronos major pugna fuit super justificatione facti hinc inde præsuppositi, dum per alteram Partem justificari prætendebatur possessio antiqua, & immemorabilis favore certarum familiarum, ex ratione nobilitatis; E converso autem per hanc partem justificari supponebatur imbussulationem, ac etiam extractionem cum exercitio, artificum, aliorumque mechanicorum, qui viri nobiles dici non possent, sed populares, atque super his majores fuerunt contentiones, seu disputationes, de quibus pro nobili Curiæ stylo, nihil agere pertinet ad Advocatos, quorum munus est, juxta ea, quæ in facto supponuntur antiquiorum Jurisconsultorum more de jure respondere, ut pluries advertitur, & præsertim *in Relat. Curiæ disc.* 46. 4

Scribendo itaque more Advocati, ad hujus Partis requirentis opportunitatem, insistebam in juris regula juxta traditionem *Alber. de Rosate in rubr. ff. de mun. & hon.* quæ communiter recepta est, atque magistralis in materia reputatur, quod scil. Civitatis officia, & munera honorifica eodem jure regulanda sunt, quo ejusdem Civitatis onera, & munera odiosa, & præjudicialia regulantur ex natura correlativorum, sive ex regula *secundum naturam, &c.* ut quem sequuntur incommoda, sequantur etiam commoda, & è converso; Et per consequens, cum in oneribus, & gravaminibus Civitatis ex pluries deduct. in sua materia *sub tit. de Regal.* omnium Civium tam nobilium, quam popularium æquale sit incommodum super eorum supportatione, ut ita (adhibendo verba legum) a primo usque ad ultimum, hæc publica sarcina æqualiter feratur; Quinimo popularium majora solent esse onera, surdida scil. & mere personalia, a quibus nobiles immunes esse solent, idcirco omnium indifferenter, & æqualiter esse debet commodum in officiis, & muneribus proficuis, vel honorificis, *ad text. in l. 2. & 3. C. de defens. Civit. l. si quis ex magistratibus, & l. ex rescripto, ff. de mun. & honor.* & firmant communiter DD. & relati per Mastrill. *de Magistr. lib. 2. c. 27. n. 29. & seqq.* Atque non negat, sed expresse admittit, beneque in jure comprobat doctus Concivis *Robert. Maranta cons.* 503. scribendo pro exclusione illorum Albanensium, qui tunc in ipsa Melphiensi Civitate vivebant, id fundando in particulari consuetudine antiqua, & immemorabili, cujus vigore privilegium, vel concessio allegari potest, attenta præsertim justa causa illius introductionis ob diversitatem Nationis. 5

Constituta itaque ista regula, ex qua resultat juris assistantia favore omnium Civium indifferenter, cum sit prærogativa civicæ qualitatis in genere, compensativa onerum, & gravaminum ab eadem civica qualitate resultantium, ut supra; Exinde de plano resultare dicebam è converso adesse certam juris resistentiam in altera parte, quæ dictam privativam prætendebat, dum generaliter omne jus privativum, quod naturalem adimat libertatem, sive tollat id quod de jure omnibus conceditur, dicatur de regalibus, atque obtineri non possit absque supremi Principis privilegio explicito, vel illo implicito, quod allegari potest in vim immemorabilis, vel pacificæ, & univocæ, non autem æquivocæ centenariæ, de cujus vitioso initio non constet, ex frequenter insinuatis in sua materia *sub tit. de regal.* Ac etiam in his terminis advertitur supra *d. disc.* 30. 6

Hinc proinde resultare dicebam, quod huic parti non 7

incumbebat necessitas, plene & concludenter probandi, quod hæc officia fuissent popularia, & obtenta per artifices, aliosque mechanicos, adeout probationes desuper subjaceant illi criticæ discussioni, quæ per alteram Partem fiebat, dum hæc habebat intentionem jam fundatam in regula juris, quam sufficit allegare juxta adeo frequenter insinuatum axioma, super quo de more multa collegit Barbos. *axiom.* 198. Et ex quo de consequenti alterum pariter frequenter insinuatum, & receptum axioma resultat, quod scilicet illi, qui jam habeat intentionem fundatam, sufficit impedire, vel offuscare, dubiasque reddere probationes Actoris, & sic non per viam destructionis probationis jam factæ, sed per viam impedimenti, ne illa fiat, vel sequatur, ita ejus principio occurrendo, ex iis quæ ad materiam probationum in genere habentur, præsertim *sub tit. de judic. disc.* 2. *&* 21. ita cum præmissis, aliisque similibus generalitatibus, informationes pro satisfactione Partium potius, quam pro genio exorando.

8 Reflectendo autem ad veritatem, credebam (ut dixi) quod utrumque extremum esset vitiosum, sive utraque prætensio improbabilis, quoniam licet vera sit regula superius tradita, super omnium Civium coæquali jure tam in bono, quam in malo; Nihilominus tam de jure scripto, quam non scripto, rationabile, atque laudabile est, ut inter eosdem Cives, munerum, & officiorum distinctiones adesse debeant, ut scil. aliqua nobilibus tantum congruant, dum pleraque alia adesse soleat, quæ obtinentur per populares, incongruunt autem nobilibus, ad text. *in l. honores, §. is qui, ff. de decur.* ubi plebei prohibentur decurionum officio fungi, *& in l. honor ff. de muner. & honor.* cum Concord. plene relatis per Mastr. *d. l.* 2. *de Magistr. cap.* 8. *n.* 2. *& seqq.* Atque comprobat ipse naturalis discursus, communisve usus, ut in Civitatibus, & locis nobilibus, & qualificatis aliqua adsint nobilia officia, & munera, quibus mediantibus nobiles a popularibus distingui valeant, ut ita nobilitatis justificatio fieri possit, pro habitu militari in aliquibus nobilibus Religionibus, vel militiis, juxta superius deducta *disc.* 33. *cum plur. seqq.*

9 Ex ibi etenim deductis patet, quod tria solent esse publicorum officiorum genera; Unum scilic. positive nobilium, ob quorum adoptionem, vel saltem imbussulationem, & matriculam nobilitas probatur; Alterum positive popularium, & ignobilium, ob quorum susceptionem, vel exercitium nobilitas excluditur; Et alterum mixtorum, sive indifferentium, & quorum tam nobiles, quam ignobiles æqualiter sint capaces, adeout illorum obtentio, & exercitium non probet nobilitatem, neque ad eam imprimendam suffragetur, minusque nobilitati, quæ jam habeatur, atque aliunde justificetur, aliquod præjudicium parat ex ibi recensitis auctoritatibus, ideoque juxta primas supra insinuatas declarationes in illa causa prodiras omnia hujusmodi officia etiam secundi, & tertii gradus quoad nobilitatem, media, seu indifferentia declarata fuerunt in exclusionem positivæ popularitatis.

10 Ad hunc vero effectum, restringendi scilicet aliqua munera, vel officia, ut nonnisi nobilibus congruant, non autem popularibus, quoties non adsit restrictio ad certas particulares familias, sed sit prærogativa omnium Civium nobilium in genere, tunc advertebam, quod cum æquivoco adeo hinc inde immoraretur super exclusione, vel respective inclusione immemorabilis, vel centenariæ, ut supra, quoniam cum nulla desuper deprofcatur positiva juris resistentia, quinimo ex præmissis rationibus potius, quædam assistentia, vel saltem, ut neutra concurreret, nec scilicet assistentia positiva, atque resistentia positiva, ideoque esset solum præter jus, non autem secundum, vel contra; Hinc proinde resultat, ut ordinaria, & longa, vel ad summum longissima sufficiat consuetudo, vel observantia, quæ ita interpretativæ potius, quam præscriptivæ nomen mereri, vel naturam sortiri videtur, ita scilicet per quandam occultam divisionem, vel distributionem inter ipsosmet Cives, declarando, vel interpretando quænam congruant uni, & quænam alteri eorum generi, ob dictos laudabiles, vel rationabiles fines, aut effectus.

Tunc autem adesse dicitur positiva resistentia, ob quam doceri debet de explicito privilegio supremi Principis, vel de immemorabili, aut legitima centenaria, cujus vigore idem privilegium, vel quicumque alius de mundo melior titulus allegari potest, quando prætendatur restrictio ad certas familias, vel ad certum genus personarum cum aliarum privativa, seu incapacitate, quamvis de jure essent nobiles, omniumque nobilium officiorum, & munerum capaces juxta illam speciem restrictæ nobilitatis, quæ insinuatur supra *hoc eod. tit. disc.* 35. dum tali casu, etiam nobiles majoris sphæræ, & nobilitatis, sunt illorum officiorum, & munerum incapaces, cum illa præcise debita sint nobilibus illarum familiarum, quamvis privatæ nobilitatis, & fortunæ, eorum vero sunt incapaces alii de familiis ibi non descriptis, vel in ea possessione non existentibus, quamvis essent nobiles majoris sphæræ, & magnatitiæ qualitatis.

Hinc propterea concludendo dicendum est quod; 11
Aliud est declarare, seu conservare aliqua Civitatis officia in statu, seu prærogativa nobilitatis, ut nonnisi Cives nobiles, ad ea imbussulari debeant, capiendo nobilitatem in genere, sive sit naturalis, sive acquisita; Ac etiam circa naturalem, sive sit antiqua, sive recentior, dummodo verificetur, adeout illa familia, vel persona in eo gradu constituta dici valeat; Et aliud est inducere privativam favore aliquarum familiarum, vel personarum, in exclusionem aliarum, quæ eamdem Civitatem, ac nobilem habeant qualitatem, ut scilicet isto posteriori casu adesse dicatur positiva juris resistentia, & manifesta odibilitas, ut propterea requiratur, vel privilegium explicitum, vel illud implicitum, quod in vim bene probatæ immemorabilis, vel centenariæ allegari potest, In altero autem, vel adsit assistentia, vel saltim desit resistentia.

Probabilius autem isto posteriori casu favorabilis, atq; rationabilis potius res dici meretur, cum publicam id respiciat utilitatem, ut ita Civitas nobilis reddatur, atque facilis, & promptus habeatur modus justificandi nobilitatem; Id etenim etiam ipsorum popularium 12
interest, eorumque percutit utilitatem, ob spem, vel potentiam, ut ipsimet, vel eorum posteri, literis, vel armis mediantibus, vel etiam cum antiquis, & coacervatis divitiis, quæ ab industriis parantur, eamdem obtineant prærogativam; Ideoque nimium Reipublicæ interest, ut adsit libertas, vel janua aperta ut ita Cives ad virtutes, egregiaque opera, vel ad industrias, & divitias parandas alliciantur, ob spem, vel stimulum assequendi hujusmodi honores, quorum restrictio è converso Reipublicæ potius præjudicialis censenda est, ut nonnullæ bene regulatæ Italiæ, aliarumque partium Civitates, & Respublicæ practicant, novas allectiones in tempora faciendo; Et per consequens ubi cessat dicta privativa, tunc observantia potius favorabilis censenda est, magisque interpretativa quam præscriptiva.

MELEVITANA HABITUS, SEU ADMISSIONIS AD PROFESSIONEM
PRO ANTONIO AZLOR
CUM RELIGIONE.

Casus decisus per Rotam pro Antonio.

An Religio Hierosolymitana recusare possit admittere ad professionem illum, qui jam susceperit habitum justitiæ ob superventam infirmitatem?

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Statuta Religionis Hierosolymitanæ exigunt corporis valetudinem.*
3 *De istius statuti intelligentia.*
4 *De distinctione inter jus quæsitum, & quærendum.*
5 *Admissus ad novitiatum quando repelli non possit.*
6 *Ad quid requiratur novitiatus.*
7 *Religio Hierosolymitana est vera, & propria Religio.*
8 *Non admittitur quis ad Professionem, nisi post novitiatum acceptetur a Capitulo.*
9 *Religio Hierosolymitana unicum habet Conventum Melevitanum.*

10 *De*

D I S C. XLIX.

1 CUpiens Antonius suscipere habitum militis justi-
tiæ in S. Hierosolymitana Religione, factis, at-
que admissis, ad formam stabilimentorum, certæ, ac
notoriæ nobilitatis, aliorumque requisitorum proba-
tionibus, solutoque solito passaggio, receptus fuit in
fratrem, atque in albo Novitiorum adscriptus, par-
vam crucem in pectore Novitiorum ad instar defe-
rendo; Cumque post aliquorum annorum decursum,
peteret admitti ad formalem novitiatum in Conventu
Melevitano, ad effectum emittendi professionem; in-
termedio vero tempore ob infirmitatem, aliquam cru-
sis attractionem passus esset, ac propterea claudicare
cogeretur, hinc petita admissio denegata fuit ex fun-
damento *Statut. 16. tit. de recept. fratr.* inter alia hu-
jusmodi militum requisita desiderantis corporis inte-
2 gritatem, ac idoneitatem ad armorum exercitium,
ideoque commissa per Signaturam Gratiæ causa appel-
lationis in Rota cor. Emerix sub die 13. Martii 1673.
Antonio favorabilis prodiit resolutio, cui credo quod
Religio acquieverit, dum iidem ejus Advocati in Cu-
ria pro consueta integritate Oratorio Religionis apud
Sanctissimum libere insinuarunt, improbabilem esse
oppositionem.

In disputationibus itaque desuper habitis tam in Ro-
3 ta, quam in Signatura Gratiæ, Scribens pro Antonio
dicebam, quod cum Statutum prædictum loquatur de
iis, qui ex integro recipiendi, vel admittendi sint ad
habitum, ideoque percutiat tempus probationum, &
processus, tam super nobilitate, quam super aliis re-
quisitis recensitis supra, *disc. 32. cum duobus seqq.* id-
circo non comprehendat istum casum, in quo agitur
de excludendo jam receptum, & admissum, ob lon-
gam differentiam inter unum casum, & alterum, de
qua præsertim *sub tit. de benef. disc. 70.* ubi quod aliud
4 est, aliquem defectum, quinimo per simplicem diffa-
mationem, excludere concurrentem a beneficio asse-
quendo; Et aliud est, illum privare beneficio asse-
quuto; Ac etiam conferunt quæ habentur *sub tit. de
testam. disc. 73. & sub tit. de fideic. disc. 154.* Super
5 differentia inter conditionem, & modum, sive super
privatione juris quæsiti, & denegatione juris quæren-
di, cum similibus; Econverso Scribentes pro Religio-
ne dicebant, quod hujusmodi propositiones cadere pos-
sent quando petitor jam admissus fuisset ad novitiatum
ex iis quæ deducuntur apud Merlin. *decis 882. n. 21.*
6 & Coccin. *decis. 215. num. 13. & seqq.* Et nihilomi-
nus etiam in isto casu procedendo cum terminis ge-
neralibus aliarum Religionum, atque propterea ma-
gnum faciendo cumulum Canonistarum, & Mora-
lium, super certo præsupponendo principio, dicebant,
quod idcirco novitiatus per annum integrum, & con-
tinuum, per Sacros Canones, strictius vero per Con-
cilium Trident. desideratur, ut ita Novitius, Religio-
nis asperitates, vivendique mores, & è converso Re-
ligio novitii mores, ac statum, experiatur, cum utrins-
que plena, & omnimoda libertate ingressi non profi-
tendi, sed egrediendi a Religione, & Religionis, vel
7 Monasterii, non admittendi ad professionem, sed eum
dimittendi, cum professio dicatur quidam contractus
reciprocus, qui ex utriusque contrahentis libero, ac
sincero consensu perficitur, ex pluries deductis in sua
materia, *sub tit. de Regal.*

Nimium quoque pro moderno inepto stylo, sedo-
lente inutilem, ac superfluam chartarum repletionem,
8 se diffundendo in pariter absoluto, ac præsupponendo

principio, de quo præsertim in specialibus terminis hujus Religionis *d. tit. de Regal. disc. 46.* & alibi, quod scil. ista sit vera & propria religio, ad omnes effectus, adeout, excepta clausura, seu necessitate vitæ claustralis, quoad omnes alios effectus ejus professi sint veri Religiosi, ut etiam advertitur *sub tit. de jurisd. disc. 92. & sub tit. de testam. disc. 35.* Et per consequens quod in ea procederet non solum decretum Concilii Trid. super integro, & continuo anno novitiatus, sed etiam quod intrare deberent Apostolica decreta, vel Sacrarum Congregationum, in omnibus utriusque sexus Regularibus, ut scil. ad professionem admitti non debeant, nisi prævia acceptatione capitulariter facienda per vota secreta pro majori parte, sive per duas ex tribus, juxta diversa Religionum, vel Monasteriorum statuta, seu consuetudines.

Multo igitur magis, id procedere dicebant in isto casu, in quo petitor, neque dici poterat novitius, sive quod novitiatum neque per diem peregisset, dum ex insinuatis *d. disc. 46. de Regal.* ista Religio unicum habet conventum in Insula Melevitana, in loco residentiæ M. Magistri, ejusque Consilii, ideoque ibi, & non alibi, novitiatus peragitur, atque professio emittitur, quoties Apostolica dispensatio non accedat. 9

Replicabam tamen, etiam cum sensu veritatis, quod admissa etiam omnium præmissorum veritate in abstracto, adeout (sicuti præmissum est) auctoritates, quæ ad eam comprobandam plene cumulabantur, vere contemptibilem, ac damnabilem superfluitatem continerent, ita curando probare per testes veritatem meridiani Solis in cœlo sereno, ex iis, quæ super modo scribendi habentur deducta *sub tit. de judic. disc. 46.* 10

Adhuc fallacia clara consistebat in applicatione, super qua fere omnes fori quæstiones versari videntur, purificando istam Religionem aliis Claustralibus, eorumque Regulas, ac terminos generales huic applicando, ob multas differentias, quæ militare dignoscuntur ex particulari ratione, quæ in ista Religione, non autem in aliis militat, præsertim quoad ordinem, seu habitum justitiæ (quidquid sit quoad alios duos ordines Capellanorum, ac Servientium armorum;) Siquidem non recipere ad hunc habitum illos, qui ad eum admitti petant, notabile causat præjudicium in fama, seu existimatione, quasi quod ex defectu generosæ nobilitatis, vel puritatis sanguinis id provenerit, ideoque non solum in isto casu, in quo agatur de excludendo jam admissum, sed etiam in altero in quo re omnino integra, agatur de denegatione primi ingressus, ab ea datur appellatio, atque per Judicem appellationis eadem admissio decerni, ac demandari potest juxta casus de quibus supra, *disc. 32. cum duob. seqq.* quasi quod ista Religio profiteatur, sive obligationem habeat admittendi omnes, qui justificent generosam nobilitatem, aliaque requisita per ejus statuta desiderata; ad instar illius necessariæ receptionis omnium naturalium loci ad servitium, & massam alicujus Ecclesiæ receptitiæ, de qua agitur *sub tit. de Canon. & Cap. disc. 21.* Et per consequens manifestum æquivocum esse dicebam, applicare huic Religioni ea quæ generaliter statuta sunt in aliis, quibus dicta peculiaris ratio non congruat. 11

Alia quoque diversitate inter istam Religionem, & alias in genere militante, quod scilicet in aliis nunquam dicitur quis Novitius, nisi prius cum consuetis solemnitatibus per manus Superioris ad quem pertinet; ille habitum suscipiat, eoque suscepto, in illius gestatione, ac permanentia intra claustra loci, & Conventus destinati perseveret, adeout susceptio habitus non sit practicabilis in absente; Ac etiam antianitas ob honores, & gradus Religionis computatur solum a die emissionis solemnis professionis, non autem antea.

Diversum vero est in ista Religione, quod scilicet etiam absentes ad hunc habitum admittuntur, atque admissi, illum gestant, consistentem in delatione parvæ crucis in pectore, non autem alterius crucis majoris in parte sinistra Pallii, quam solum professi gestant, atque Novitii reputantur ad effectum exemptionis fori, & onerum laicalium, aliorumque privilegiorum fruitionem absque eo quod unquam accedant ad unicum Conventum Melevitanum. 12

Mora etenim per annum integrum, & continuum in d. Conventu Melevitano, requiritur pro illo formali no- 13

viriatu, qui ad præscriptum Conc. Trid. necessarium est pro emissione solemnis professionis, quæ desideratur pro capacitate Commendarum, & dignitatum; Ideoque in ista Religione, ex ejus singulari instituto, quod forte aliis consimilibus Religionibus militaribus est commune, duplex adest species novitiatus; Una
14 scilicet illius veri, & proprii, seu formalis novitiatus, qui requiritur ad satisfaciendum decretis Concil. Trid. pro valida emissione professionis; Et alter novitiatus magis improprii, vel præparatori, qui tamen, quando sequuta quoque sit solutio passagii, & non alias, operatur illum effectum, quem in aliis Religionibus operatur ipsa solemnis professio, quod scilicet incipit currere antianitas, ut apud Carill. *decis.* 8. *&* 9. Duran. *decis.* 409. Dunoz. *decis.* 540. *decis.* 573. *&* 812. *& sæpius*; Quæstione solum cadente, an ubi solutio passagii præcedat receptionem, ad hunc effectum suffragetur, necne, ut forte advertitur *sub tit. de Regul. in hoc Supplement.*

Si ergo non recipere ad habitum merum laicum re-
15 putatur famæ, & existimationi præjudiciale, ut supra; Multo magis id dicendum est in isto casu, in quo non receptio cogeret ad dimittendum habitum, qui jam per aliquod tempus gestatus fuerit, atque amittendum illius jus, quod jam quæsitum esset; Adeout ex deductis apud Merl. *decis.* 882. *n.* 21. *& sub d. tit. de Canon. & Cap. ac etiam sub tit. de benef. disc.* 80. *&* 97. etiam in beneficiis, & Capellaniis manualibus, in quibus regula est, ut etiam sine causa amotio ad nutum fieri valeat, adhuc tamen, ubi idem notabile præjudicium in fama causare valeat, permittendum non sit.

Et in specialibus terminis hujus Religionis, quod statuta desiderantia certa requisita, verificari sufficiat de tempore receptionis; ideoque inhabilitantia ad susceptionem habitus non comprehendat eos, qui jam
16 admissi sint, quamvis non possessi apud Coccin. *dec.* 215. *n.* 13. *cum seqq. & per tot.* Potissime vero, ubi superventa mutatio status, non sit criminosa, sed mere casualis, ratione infirmitatis, vel alterius accidentis non culposi.

Omnis præterea difficultas in isto casu cessabat ex ejus particularibus circumstantiis, dum concludenter justificatum fuit, quod claudicatio, seu cruris attractio nullatenus impediret etiam magnam, & considerabilem aptitudinem ad usum, ac exercitium armorum; Sed quando id non verificaretur, adhuc idem dicendum veniret, cum sufficiat susceptio habitus in statu habili.

Quamvis autem hæc sub Regularium sede potius cadant; Attamen quia supra, *disc.* 32. *cum duob. seqq.* de materia susceptionis habitus justitiæ in ista Religione *in hoc tit.* actum est, ratione nobilitatis canonizationem, ac notabilem præeminentiam præseferat, hinc proinde non incongruit, ut in hac sede agatur de hoc puncto, utpote ex præmissis ad præeminentialem materiam quoque influente, De aliis vero ad materiam habitus, & professionis in ista Religione agitur *dict. tit. de Regul disc.* 45. *cum duobus seqq.*

BURGEN. ERECTIONIS CATHEDRALIS

P R O

ECCLESIA COLLEGIATA OPPIDI S. ANDREÆ VEL SANTANDER, ET ANNEXIS,

C U M

CAPITULO ECCLESIÆ METROPOLITANÆ BURGEN.

Casus decisus per Sacr. Congreg. Consistorialem pro Capitulo, & Ecclesia Metropolitana.

De eodem casu, eademque materia, de quibus supra, disc. 6. super erectione novæ Cathedralis cum dismembratione partis territorii alterius.

S U M M A R I U M.

1 *REassumptio facta cum resolutione.*
2 *De requisitis novæ erectionis Cathedralium.*
3 *Quod sit materia potius facti quam juris.*
4 *De facti circumstantiis erectionem, & dismembrationem suadentibus.*
5 *De probatione per tabulas geographicas.*
6 *De visitatione diœcesis facienda per Episcopum.*
7 *De qualitatibus loci, in quo facienda est nova erectio.*
8 *Quando dicatur adesse, necne grave præjudicium.*
9 *De circumstantiis potissime considerandis in hoc proposito.*
10 *De Sacr. Congregat. Consistoriali.*
11 *Qualis regula in hac materia attendi debeat.*

D I S C. L.

REtenta facti specie, de qua in hac eadem causa supra *disc.* 6. transmissis ad Urbem processibus su- 1
per ibi enunciatis commissis probationibus, atque proposita causa in Sacr. Congreg. Consistoriali., non sine considerabili votorum scissura, plerisque ex ponderosioribus novæ erectioni assistentibus, in contrarium pro majori parte resolutio prodiit, magis ex quibusdam prudentialibus, quam ex juridicis fundamentis, ita temporum, aliarumque circumstantiarum conditione exigente, adeout resolutio non quidem laudari, non tamen omnino ex dicta consideratione damnari potuerit; Speratur tamen probabiliter quod cessantibus aliquibus inspectibus in contrarium urgentibus ad hanc erectionem deveniendum erit, cum revera necessitas urgere videatur; Cumque satis *d. disc.* 6. de materia scriptum sit, idcirco solum præter stylum hic registratur informatio a me edita more Advocati, prout jacet.

Pro faciliori resolutione distinguo causam in duas inspectiones, Unam Juris in abstracto, super justis scilicet causis, ac requisitis, ex quibus congruum, ac opportunum ab hac S. Sede Apostolica reputari solet, antiquas Diœceses dismembrare, novasque Cathedrales erigere. Alteram facti, seu applicationis, an scilicet in casu de quo agitur d. requisita, justæque causæ concurrant?

Quatenus pertinet ad primam, juxta dispositionem 2
extravag. Salvator, quæ in hac materia est norma, & magistra; Tria sunt requisita, ex quibus justa causa resultat. Primum, ac præcipuum consistit in amplitudine Diœcesis. *Itaut* (sunt verba præcisa *Extravagantis*) *unus Pastor singulorum vultus inspicere nequeat aliasque partes boni Pastoris implere, quodque durum sit, atque difficile per talem latam, ac diffusam Diœcesim; ad unum tantum a personis Ecclesiasticis, & mundanis recursum haberi.*

Alterum est requisitum, ut locus, in quo facienda est nova erectio, sit talis, quod decenter in ea Cathedra collocetur, tam in qualitate loci materialis, quam in redditu, & provisione novi Episcopi, ac etiam in Populo, & Diœcesi, itaut Dignitas Episcopalis non vilescat, *Can. Episcopi cum duob. seqq.* 80. *distinct.*

Tertium requisitum est, ut antiqua Ecclesia ex hujusmodi divisione non remaneat populo, & redditibus destituta, & notabiliter præjudicata, itaut ejus dignitas alias vilescat, ut de his omnibus patet post antiquiores *in cap. sicut unire, de excess. Prælat.* ex Rebuff. *in praxi benef. tit. de erect. Cathed. n.* 2. *cum seqq.* Mandos. *in tract. de Signatura Gratiæ*, §. *Erectionis*, plene Lotther. *de benef. d. lib.* 1. *q.* 12. *per tot.* ubi bene de materia Solorz. *de jur. Indiarum, tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. Frances *de Eccles. Cathedr. cap.* 6.

Quo vero ad secundam inspectionem facti, seu ap- 3
plicationis profitendo loqui non more Advocati causæ inservientis, sed cum sensu illius veritatis, cujus cognitio Advocato conceditur, certa, & uniformis decisio, seu regula desuper tradi non potest, ista enim dicitur materia arbitraria, *glos. in c. ult.* 80. *distinct.* Menoch. *de arbitr. casu* 497. Frances *d. cap.* 6. *n.* 2. & in arbitrariis totum pendet a singulorum casuum individuis circumstantiis regulandis ex more Regionis, aliisque considerationibus, ex quibus aliquæ minores circumstantiæ in uno casu abundant, in altero autem eædem, & majores non sufficiunt, in hac autem facti specie dicta requisita exuberanter, & magis forte quam in quocumque casu hucusque practicato concurrere, & verificari videntur.

Examinando siquidem seriatim dicta requisita, pri- 4
mum amplitudinis Diœcesis, ita & taliter, quod superius registrata verba Extravag. verificentur, est indubitatum, cum ex deductis in Facto, & Summario, bene

proba-

probatum sit hanc Diœcesim in longitudine, & latitudine complecti spatium 44. leucarum constituentium nostra milliaria circiter 160. quod spatium constituit magnam Provinciam, atque in ea adsunt 1755. Parochiales ultra 62. Archipresbyteratus 13. Collegiatas, & 78. Monasteria.

5 Et quod magis est, probatum quoque extitit hanc partem Diœcesis, de cujus dismembratione agitur cum nova erectione, divisam esse a Civitate, in qua residet Archiepiscopus cum ejus Tribunali, per montes asperrimos, & pro majori parte inaccessibiles, ut in Facto, & in Summario, itaut adamussim verificentur dicta verba Extravag.

Neque circa istud requisitum immorandum est super exceptionibus ex adverso dandis adversus nostras probationes, seu super Testibus in contrarium inductis, quoniam ultra bonas responsiones datas per Scribentem in facto super exceptionibus, quas dicti Testes in persona, & dicto patiuntur, ob quas fide prorsus indigni redduntur, ad tria reflecti supplicatur.

Primo quod non agitur de probationibus facti transeuntis, quod pendeat a dicto testium, ex quibus uni, vel alii falsum dicere possunt, sed agitur de re facti permanentis, & notorii, quod absque testibus ex tabulis, seu mappis geographicis jam impressis certificari potest, istaque probatio, tamquam per rei evidentiam est omnium melior, ac magis certa, *l. penultima, ff. finium regundorum*, Greg. *dec.* 575. *n.* 6. *decis.* 197. *n.* 5. *part.* 8. *rec.* Quodque Geographis deferendum sit circa Provinciarum situationem, & spatium plene *in Romana Canonicat.* 10 *Decembris* 1655. *coram Priolo*, & *disc.* 33. *de judic.*

Secundo quod omnium maximum, & concludens argumentum illud a posteriori, seu ab effectu, & illud clarissime verificatur, quia plene, & distincte in facto deductis liquet hanc partem Diœcesis, vel nullo modo habere præsentiam Pastoris, vel illam rarissimam, & cum adeo interpolaris spatiis, quod videatur idem, ac nihil cum tot scandalis, & inconvenientibus, quæ bene probata sunt, agnita etiam per plures Archiepiscopos, id pro exoneratione conscientiæ ingenue agnoscentes, & fatentes, ut in facto.

6 Observando potissime quod per Sac. Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 3. disponitur per verba præcisa, *Quod Patriarchæ, Primates, Metropolitani, & Episcopi propriam Diœcesim per se ipsos, aut si impediti fuerint per suum Generalem Vicarium, si quotannis totam propter ejus latitudinem visitare non poterunt, saltem majorem ejus partem, ita tamen, ut tota biennio compleatur*, idesque supponit ad minus singulo biennio per ipsum Episcopum cessante impedimento omnes Diœcesis partes visitari: Et tamen in præsenti adsunt partes, quæ numquam habuerunt Archiepiscopum visitatorem, & aliæ satis rarum cum spatiis importantibus hominum vitam.

Et tertio, quod per dict. extravagantem non requiritur iter impossibile, *sed durum atque difficile*, tam respectu ipsius Pastoris, ut accedat ad videndas, & recognoscendas oves, quam respective ipsarum ovium, ut recurrant ad Pastorem; Et hæc durities, ac difficultas est in facto indubitata.

Atque placet, cum eisdem tabulis geographicis inspicere spatium, ex quo constituta erat antiqua Diœcesis Tolosana divisa in quatuor alias Diœceses, & Diœcesis Mechlin. divisa in undecim, & cum debita proportione arithmetica, quæ vulgo dicitur *la regola del trè* dignoscetur ex hac Diœcesi congrue duas, vel tres Diœceses constitui posse.

7 De secundi requisiti verificatione non videtur dubitandum, quoniam tam attenta qualitate Oppidi de Santander, in quo erectio petitur, in numero, & nobilitate, divitiis, aliisque qualitatibus populi, & Cleri, quam etiam structura Ecclesiæ materialis, numero Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac etiam redditibus, & territorio, quibus ipsa nova Ecclesia providetur, liquet esse debere unam ex Ecclesiis si non primi, saltem secundi, non autem ultimi ordinis, ac majorem pluribus aliis in ipsamet Hispania (cum in Italia esset de primariis, & Cardinalitiis) itaut circa primum, & secundum requisitum casus videatur extra omnem controversiam.

Demum quoad tertium requisitum gravis præjudicii resultantis antiquæ Ecclesiæ, a qua dismembratio facienda est, pariter plene, & concludenter probatum est, cum attentis territorio, & populo adhuc remanere ex majoribus, & amplioribus Diœcesibus, quæ sunt in Hispania, quinimo in toto Orbe, dum sibi remanet territorium in longitudine, & latitudine 100. milliarium, & ultra cum locis, seu Parochiis 1305. Ideoque remanet adhuc major quam sit celeberrima, & insignis Ecclesia Toletana habens solum Parochias 802. ac minorem districtum, seu Territorii ambitum, & quoad redditus isti excedunt summam scut. 30. m. cum tamen S. C. T. *sess.* 24. *de reform. capit.* 13. congruam Episcopi, & Ecclesiæ Cathedralis provisionem reputet in mille ducatis, multo magis in 30. m. cum excessus importet magis Prælati superfluam ditationem, ob cujus diminutionem salus animarum negligenda non est, quia Canones ut supra prohibent depauperationem ne vilescat.

De aliis autem Capituli, vel Archiepiscopi præjudiciis curandum non est, quoniam impossibile est dare novam erectionem Cathedralis cum dismembratione ab una, vel pluribus aliis Ecclesiis absque istarum præjudicio, ac propterea istæ novæ erectiones reputantur in Jure gratiæ pernecesse, ac de sui natura præjudiciales, ut apud Seraph. *dec.* 1445. Buratt. *dec.* 193. *in fin.* Add. *dec.* 576. *n.* 13. & *passim*. 8

Sed punctus est in præponderantia, proindeque partes hujus Sacræ Congreg. videntur in perpendendis in statera iis, quæ hinc inde confluunt, ac videndo quæ longe præponderent, cum alias impossibile sit hujusmodi actus practicare sine præjudiciis.

Duo autem potissimum consideranda veniunt; Primo quod hæc non est immatura petitio, quæ fieret ad solam supplicationem, & instantiam istorum Populorum, qui ex ventosa ambitione affectarent titulum Civitatis, & Cathedralis, ac effugere subjectionem Cathedralis antiquæ, ut frequenter in hac Sacr. Congr. tales instantiæ audiri solent; sed agitur de factis matura determinatione Regis Catholici, prævia longæva consultatione in ejus Consiliis, fere per sæculum, præviisque tot Insignium Prælatorum relationibus, etiam ipsorummet Archiepiscoporum, aliisque diligentiis, ut in facto, cum ipsiusmet Regis præjudicio notabili in applicando Abbatias, & Dignitates de ejus patronatu, quod non est verisimile, nisi præcisa necessitas urgeret.

Et secundo quod agitur de locis existentibus ad oras Maris Oceani, & in Portu, ad quem frequenter, & 9
quotidie occasione commercii appellunt Angli, Hollandi, aliique Hæretici; ac propterea omnino necessaria est præsentia continua proprii Pastoris, nedum ad tollenda scandala, quæ apud ipsosmet hæreticos ex hujusmodi locorum inconvenientibus oriri possunt circa indecentem Ecclesiarum cultum, Sacramentorum custodiam, & malam administrationem, & Sacerdotum viam scandalosam, sed etiam ne ipsis Hæreticis detur ansa disseminandi eorum perniciosa venena, quæ deinde paulatim excrescentia, & facta majora eradicari non valeant; Et hæc potissima causa fuit, ut Paulus IV. Carolo V. supplicante Ecclesiam Mechlinien. in undecim Episcopatus divideret, cum similibus &c.

Non referuntur autem fundamenta Scribentium in contrarium, ac responsiones, quæ a me dabantur, quoniam in effectu omnia tendunt in idem, ac propterea in juris theoricis, vel propositionibus concor- 10
dabamus, totaque erat quæstio facti, & applicationis; Ex quo sequitur ut arbitraria materia censenda sit, in qua non de facili de positiva justitia judicatum reddargui valeat, potissime vero quia ista Congregatio non est Judex, sed solum Consultor Papæ, ut advertitur *in relatione Curiæ*, *disc.* 5.

Et quidem incapax est materia regulæ generalis cuicumque casui applicabilis, & per consequens manifestus est error in ea cum generalitatibus procedere, cum to- 11
tum pendeat a Regionum moribus, ut advertitur quoque *d. disc.* 6. *in fin.* ac etiam in opusculo *de Episcopo* in Italico idiomate, ubi recensentur rationes, vel causæ, ob quas in Italia frequentiores quam ultra montes magisque exigui, & pauperes sunt Episcopi, & Archiepiscopi, & per consequens fabulosum esset regulare erectiones ultra Montes cum exemplis Italiæ, & e converso.

Prout etiam tam citra, quam ultra Montes magna consti-

constituenda videtur differentia inter illas novas erectiones, quæ fiant in locis Nullius, & territorii separati sub Prælato inferiori, sive in illis, in quibus ratione exemptionis, & contrariæ possessionis Prælati inferioris Episcopi possessio non sit pacifica, idque jurgia, & scandala producat, juxta tot casus recensitos supra, *sub tit. de jurisd. disc.* 1. *cum plur. seq.* Et casum in quo agatur de dismembratione partis Diœcesis pacifice per Episcopum possessæ, dum primo casu longe facilius, quam in altero ad id devenire congruit, quinimo generaliter expediret ad tot lites, & jurgia resecanda, totque scandala, & inconvenientia tollenda, vel hujusmodi Ecclesias in Cathedrales erigere, eisque Episcopos præficere, quando qualitas locorum, & congrua provisio id exigeret, vel supprimere, & alicui Diœcesi applicare, & ita hujusmodi Prælatos inferiores Episcopalem jurisdictionem absque Episcoporum subordinatione exercentes pœnales tollere, & supprimere, ut etiam advertitur *d. disc. 5. in relat. Curia, & in d. Opusculo, de Episcopo, & alibi.*

(*) RAVENNATENSIS ASPERSORII

PRO

CAPITULO ECCLESIÆ METROPOLITANÆ

CONTRA ABBATEM, ET MONACHOS

S. VITALIS.

Dignitates, vel Canonici Cathedralis, quando interveniunt cum Episcopo, eum associantes singulariter, & non repræsentando totum Capitulum, Prælatus inferior præcedit in propria Ecclesia, & computatur dignior: ad illum pertinent omnes functiones de Jure, vel per Ceremoniale adscriptæ digniori. Contrarium dicendum quando Episcopus intervenit cum toto Capitulo Cathedralis capitulariter; & tunc in Ecclesiis Regularibus non ad Abbatem, vel Prælatum Regularem, sed ad Canonicos, & Dignitates de Capitulo, absque ejus mixtura, pertinet assistere, ac facere omnes alias functiones.

DISCURSUS POSTHUMUS X.

POstquam S. Congregatio die 21. Martii 1665. in causa inter Illustrissimum D. Archiepiscopum ex una, ex R. Abbatem, & Moniales S. Vitalis Ravennæ ex alia, resolvit quod accedente D. Archiepiscopo ad præfatam Ecclesiam, una cum Capitulo Metropolitano, ad exercenda Pontificalia in die festo, debeat Abbas tradere, & porrigere Aspersorium aquæ Benedictæ eidem Archiepiscopo immediate, non autem Archidiacono, vel alteri de Capitulo, qui illud porrigat Archiepiscopo; fuerunt pro parte dict. Capituli exhibiti in actis Capituli incorrecti ad probandam antiquam consuetudinem porrigendi per Abbatem Aspersorium Primæ dignitati mediantibus litteris Remissorialibus, quas S. Congregatio die 21. Junii 1666. denegandas esse censuit: unde concessa nova audientia, exhibitisque articulis correctis, & magis præcise continentibus consuetudinem immemorabilem, Ravennæ usque nunc observatam, tam in d. Ecclesia S. Vitalis, quam in aliis Ecclesiis Regularium, ut in Summario, supplicatur pro Remissoria, quæ videtur concedenda.

1 Et quamvis consuetudines contra Ceremoniale reprobatæ censeantur, ob decretum irritans, contentum in Constitutione Clementis VIII. ejusdem Ceremonialis confirmatoria, dupliciter tamen ad rem id limitatur; primo accedente Immemorabili juxta declarationes hujus S. Congregationis, relatas per Barbos. *in Summa Apostol. decis.* verbo *Consuetudo immemorabilis collectan.* 222. *num.* 2. ac dixit Rota in Brixiensi Thurificationis 16. Martii 1626. coram Reboldo.

Et secundo, ubi non est omnino certum & clarum, quod Ceremoniale adversetur, ita ut possit probabiliter dubitari; tunc enim decretum irritans non est operativum, atque consuetudo etiam ordinaria operatur, quia dicitur potius interpretativa, & propter Ceremoniale, quam formaliter præscriptiva, & contra Ceremoniale; ut ultra veras regulas generales in puncto Ceremonialis bene habetur *dec.* 102. *n.* 56. *part.* 10. *rec.* ubi concordantes.

2 Ideoque dupliciter indubitata est articulorum relevantia, qua posita, absolutum est Remissoriam non posse denegari; quia si probatur Immemorabilis, prout articulata est, illa sine dubio attendenda veniret, ac Ceremoniali prævaleret; & si probatur solum consuetudo antiqua, & temporis considerabilis, quamvis etiam absque omnibus rigorosis requisitis Immemorabilis, adhuc sufficeret, cum non versemur in casu litteraliter & expresse deciso per Ceremoniale, quod solum disposuit, Episcopo Ecclesiam ingredienti præstandum esse aspersorium per digniorem: sed qualis sit iste dignior in Ecclesia Regulari, an ejus Prælatus, vel prima Dignitas Capituli Cathedralis existens cum Episcopo, hoc est sub dubio, & quantum mihi innotescit, id non est expresse decisum in Ceremoniali.

3 Neque alicujus momenti est, quod actus præteriti, ex quibus articulare consuetudo deducitur, potuerint esse facultativi: istud enim objectum de facili tollitur cum duplici responsione, primo, quod ubi possessio est antiqua, & temporis satis considerabilis cum frequentia actuum, cessat præsumptio facultatis etiam in iis quæ sunt de sui natura facultativa, & potius intrat præsumptio necessitatis, ut ceteris allegatis bene firmatur in Majoricensi Celebrationis Missarum coram Bichio 380. *num.* 17. *&* 18. *part.* 2. *rec.* novissime impressa, ubi concordantes.

4 Secundo, quia inter alios Immemorabilis effectus ille est præcipuus, quod ejus vigore allegati potest quodcumque titulum melior de mundo, & sic potest allegari vel Privilegium Apostolicum, vel statutum, vel conventio & pactum, ut apud Buratt. *decis.* 435. *numer.* 5. *&* 673. *in fine*, late Spetell. *decis.* 37. *decis.* 101. *part.* 10. *recent. num.* 3. *&* 31. *& passim*; certum enim est quod privilegia, pacta, vel statuta exempta sunt a Ceremoniali, ut *dict. decis.* 102. *numer.* 15. *part.* 10.

Atque hæc possibilitas allegandi titulum de mundo meliorem in specie consideratur ad effectum non denegandi Remissoriam, quæ petatur ad eam probandam, & optime consideratur *d. decis.* 101. *part.* 10. *n.* 3. *&* 31.

5 Nedum autem nostra articulata consuetudo expresse & clare non adversatur Ceremoniali, ita ut probabiliter sit dubium, an istud obstet vel ne, sed placeat concedere licentiam dicendi, quod illud potius nobis assistit; atque declaratio hujus S. Congregationis ad favorem Prælati Regularis relata per Barbos. *in d. Summa Apostolica decis.* verbo *Aspersorium collectan.* 46. *num.* 2. intelligenda est, quando prima Dignitas, vel dignior Canonicus Cathedralis intervenit cum Episcopo jure privato, & illum associando tamquam singularem, non autem in functionibus Capitularibus, & quando totum Capitulum cum Archiepiscopo intervenit; tunc enim contrarium de jure omnino verius videtur, ita ut forte neque egeamus hac probatione, quæ tamen offertur ad tollendam omnem ambiguitatem.

6 In ea enim quæstione, an Dignitates & Canonici Ecclesiæ Cathedralis præcedant, vel ne Prælatos Regulares vel Sæculares inferiores extra Cathedralem & in ipsorum Prælatorum Ecclesiis, quidquid alias minus fundate variaverint, vera & recepta distinctio est.

Quod autem aliquæ Dignitates vel Canonici Cathedralis interveniunt cum Episcopo, eum associantes singulariter, & non repræsentando totum Capitulum, ut frequenter contigit in visitatione, quam Episcopus ad præscriptum Sacr. Concil. Trident. facere solet, associatus a duobus Dignitatibus vel Canonicis Cathedralis; & tunc Prælatus inferior in propria Ecclesia procedit, & computatur dignior, atque ad eum pertinent omnes functiones de jure, vel per Ceremoniale digniori adscriptæ; & in his terminis recte procedit d. declaratio hujus S. Congregationis relata

per

per Barbosam, velutl Aspersorium, & aliæ quæ adessent: quia Prælatus inferior in propria Ecclesia præcedit alios, quamvis extra illam majores & digniores, atque ipse dicitur dignior ex collectis per Tamburin. *de jure Abb. tom. 1. disput. 25. quæst. 2. num. 28.* Penia *decis.* 204. *alias* 261. in una Lugdunensi, & in aliis.

7 Aut agitur de functionibus, in quibus Episcopus interveniat cum toto Capitulo Cathedralis Capitulariter, & tunc secus, quia in omnibus dignior dicitur primo de Capitulo; ut sic distinguendo firmatur & declaratur per Rotam in Ampuriensi Præcedentiæ 28. Novembris 1659. & 19. Aprilis 1660. coram Melzio, quæ dantur· & sic etiam distinguendo admittit idem Tamburin. qui est etiam Regularis & Abbas *d. disp.* 25. *quæst.* 2. *n* 12. *cum seqq*,

Ex ea clara & convincentissima ratione, quod cum Capitulum constituat unum & idem corpus cum Episcopo, cujus ipse est caput, ceteri membra, non debent isti a suo capite separari, neque inter eos alter diversi generis & naturæ commisceri & interponi. Felin. *in cap. cum non licet n.* 2. *de præscript.* & ceteri plene collecti per Gratian. *discept.* 121. *num.* 2. *& seqq* ubi plures refert declarationes Sacr. Congregationis.

Unde quando Capitulum Capitulariter intervenit cum Episcopo in Ecclesiis Regularium, non ad Abbatem vel Prælatum Regularem, sed ad Canonicos & dignitates de Capitulo, absque ejus mixtura, pertinet assistere, ac facere circulum, omnesque alias functiones; ut pluries declaratum esse per hanc Sacr. Congregationem testatur diligens collector Barbosa *de Canon. cap.* 34. *n.* 32.

8 Et in individuo Prioris Ecclesiæ Regularis, prætendentis præcedentiam supra primam Dignitatem Capituli Cathedralis, quam sit omnino injusta prætensio, quando intervenit totum Capitulum cum Episcopo, bene *dec.* 111. *n.* 7. *& p* 5. *recent.*

9 Alia etiam ratione accedente, quæ pro meo judicio videtur convincentissima, quod non solum Capituli, & Dignitates, quum interveniunt Capitulariter, constituunt unum corpus cum Episcopo, ideoque inter caput & corpus non debet alter diversæ naturæ commisceri, quia esset monstrum & res contra naturam; sed etiam quia in plerisque collectis per Barbosam *de Episcop. alleg.* 105 Regulares, eorumque Abbates, & Prælati, ac etiam Ecclesiæ subjacent Episcopo, & successive Capitulo succedenti in jurisdictione Episcopali sede vacante, vel Episcopo absente, aut impedito; ideoque est superior nativus & habitualis, & consequenter omnino incongruum ac monstruosum est, quod subditus & inferior præcedat superiorem. Multo magis accedente observantia antiquissima tollente omnem difficultatem, ac etiam quia ista Ecclesia est censualis & redditiria tam Archiepiscopi, quam Capituli, quod arguit quandam originariam specialem subjectionem & dependentiam *au text. in cap. cum olim de censibus*, ubi scribent Ottob. *decis.* 179. *num.* 18. *&* 223. *n.* 17. ubi de hac Religione Cassinensi, & alii plures. *)

VIGILIEN. COLLEGIATIS PRO INSIMUL UNITIS ECCLESIIS CUM CAPITULO CATHEDRALIS.

Casus disputatus coram Datario

De eadem materia probationis Collegialitatis, de qua supra, disc. 8. quando non habeatur expressa erectio.

S U M M A R I U M.

1 *Casus questionis.*
2 *De probatione Collegialitatis.*
3 *De ejusdem signis.*
4 *De probatione per observantiam.*
5 *De operatione centenaria.*
6 *De aliis signis, & an deficientia aliquorum obstet*

D I S C. LI.

Cupientibus Canonicis Ecclesiarum insimul unitarum N. N Civitatis Vigilien. indultum deferendi insignia; Cum adversum Collegialitatem ex parte Capituli Cathedralis illam impugnantis commissa esset ex remedio *l. diffamari*, causa in Rota, consultus dixi erroneum esse, notabilem facere impensam pro hujus indulti concessione, nisi prius ipsa Collegialitas in tuto poneretur, quodque propterea per ipsam Datariam de hoc cognoscendum esset, ut agnito illam adesse· prævia dicta litis suppressione firmaretur status, cum cujus præsupposito certo, dictum indultum concederetur, ideoque ad hunc effectum assumpta disputatione cor. Datario ad Collegialitatem probandam scripsi, ut sequitur. 1

Quamvis juxta opinionem, quam hodie tenet Curia Romana (contrariam tamen magis communiter tenentibus antiquis Canonistis) Ecclesia Collegiata non possit erigi absque authoritate Apostolicæ Sedis, cujus privilegium requiritur; Attamen receptum pariter est, quod probatio Collegialitatis non restringitur ad hanc speciem expressam privilegii expliciti, sed admittitur etiam præsumptiva, seu adminiculativa ex signis, ita dictum privilegium præsumendo ex relatis post Canonistas *in cap. nobis, de jur. for.* & per Mascard. *de prob. cap.* 134. Caput. *dec* 241. *p* 1. Rotas *dec.* 293. *Reatina Parochialis* 30. *Maii* 1670 *cor. Bevilaqua*, & a me advertitur *l.* 3 *de præm. disc.* 8. *n.* 10. *& sub tit. de benef. disc.* 14. atque tamquam certum admittitur *decis.* 147. *part.* 10. *rec. &* 92 *p.* 14. in quibus pro exclusione respondetur. 2

Hinc resultat, quod ista quæstio sit potius facti, quam juris, ex singulorum casuum circumstantiis, & adminiculis decidenda, adeout pro meo judicio clarus videatur error in hoc procedere cum solis generalitatibus in abstracto, quoniam licet pleraque per DD. considerari soleant signa Collegialitatis, ut sunt arca, sigillum, Syndicus, & alia hujusmodi; Attamen hæc, & similia sunt æquivoca utpote pernecesse non requisita, neque necessario concludentia, dum pleraque adsunt Collegia non habentia hæc signa, & e converso pleræque adsunt Congregationes, vel Communia simplicium Clericorum in Ecclesiis Parochialibus, vel nationalibus, seu etiam ex devotione, in quibus plura ex dictis signis verificentur, & tamen non sunt Collegia, Ideoque punctus est in signis magis universis, quæ juxta naturam adminiculativæ probationis præsertim in antiquis ponderanda non sunt singulariter, & disjunctive, sed unitim cum regula *ut singula quæ non prosunt, &c.* ut præsertim latius advertitur *d. disc.* 8. *de præm. ac etiam d. disc.* 54. *de benef. & alibi.* 3

Applicando itaque ad rem *ex deductis in Summario, n.* 1. cum constet, quod usque ab anno 1292. in istis Ecclesiis adessent Canonici *soliti* provideri in titulum, quorum numerus præfinitus fuit, atque Ecclesiæ enunciantur Collegiatæ etiam de annis 1443. 1506. 1507. 1542. & 1570. deindeque subsequuntur alii actus collationis Canonicatuum, aliæque enunciativæ sub diversis temporibus de annis 1586. 1590. 1613. 1625. 1628. 1647. & 1672. 4

Hinc adesse dicitur centenaria, qua concurrente de plano resultat probatio dicti privilegii, quoniam 5 centenarius possessor allegare potest privilegium Apostolicum, & quemcumque alium titulum de mundo meliorem, unde non indiget adminiculativa probatione deducta ex signis, cum ipsa sola diuturna possessio ad id sufficiat ex dicto privilegio centenariæ possessionis, Merl. *decis.* 593. *n.* 28. *cum aliis relatis*, *l.* 1. *de feud. disc.* 3. *n.* 18. *& latius, leg.* 7. *de alien. & contr. prohib. disc.* 2. *n.* 8. *& seq. & disc.* 3. *n.* 7. *& seq.*

Ac propterea his addendo tot signa ut præmissum 6 est, non singulariter, sed unitim attendenda, ut sunt enunciativæ explicitæ Collegii præsertim ab Episcopis verisimiliter informatis de statu suæ Ecclesiæ, necnon nomen Canonicorum, eorumque numerus præfinitus, & Chorus cum stallis juxta ordinem antianitatis, & consuetudo se congregandi, necnon Missa Conventualis, & recitatio officiorum, ac ordinatio statutorum, ita videtur esse in claris, Nil obstante quod deficiant aliqua signa, nempe arca, & sigillum, quoniam ista sunt quidem signa affirmativa, quæ prosunt ad probatio-

bationem, quando adsunt, sed non sunt præcise necessaria, ut propterea eorum defectus excludat Collegialitatem, quæ ex tot aliis abunde justificata remanet.

MONTIS CASSINI PRÆCEDENTIÆ PRO MONASTERIO, ET MONACHIS CUM CANONICIS, ET CAPITULO S. GERMANI.

Casus disputatus in S. C. Episcoporum, & Regularium.

An, & quando contra ea, quæ habentur supra, disc. 20. Regulares in processionibus, aliisque functionibus præcedentiam habeant supra Canonicos, & Clericos sæculares? Et incidenter de materia Cathedralitatis, quando illa adesse dicatur in aliqua Ecclesia.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De probatione Cathedralitatis.*
3 *De translatione Cathedralitatis, de loco ad locum.*
4 *In quo casu procedant authoritates, de materia agentes.*
5 *De errore modernorum circa authoritates.*
6 *Una Cathedralis potest esse in pluribus Ecclesiis.*
7 *A quibus corpus Cathedraticum constituatur.*
8 *Per antiquum tempus plurium sæculorum dicitur probata mutatio status Ecclesiæ.*
9 *Antiquitus non aderat usus Prælatorum inferiorum cum territorio separato.*
10 *Nova erectio Cathedralis probat antiquam non existentiam.*
11 *In Papa non datur error juris.*
12 *De argumentis probantibus non existentiam antiquæ Cathedralis.*
13 *Declaratur conclusio, de qua n. 6.*
14 *De praxi erigendi novam Cathedralem sub eodem antiquo Episcopo.*
15 *Ad quem spectet electio Episcopi.*
16 *Caput non debet esse diversum a corpore.*
17 *De observantia in hoc attendenda.*
18 *Subjectio prædecessorum, an afficiat successores.*
19 *Quod hoc Monasterium sit Nullius.*
20 *De translatione, de qua n. 3. quid exigat.*
21 *An, & quando Regulares præcedant sæculares Clericos?*

D I S C. LII.

1 CUm in spirituali territorio Monasterii Montis Cassinen. ejusque Abbatis inter quamplura Oppida, & loca sit Oppidum Sancti Germani, quod ex antiquo usu, Civitatis nuncupatione potitur, in quo adest Ecclesia Collegiata, ex competenti Dignitatum, & Canonicorum numero constituta, casus vero dedisset interventum Abbatis, & Monachorum Monasterii, ac dictorum Canonicorum, & Dignitatum in quibusdam processionibus, aliisque functionibus, hinc orta est inter eos præcedentiæ controversia, qua per Abbatem communem Prælatum decisa ad favorem Monachorum, idcirco Canonici recursum habuerunt ad S. Congr. Episcoporum & Regularium, assumptaque desuper disputatione.

Scribentes pro Canonicis recurrentibus quasi obiter insinuando ea, quæ habentur superius firmata, *disc.* 24. super præcedentia debita Clericis sæcularibus supra regulares, quamvis in loco antiquiores ratione ordinis Hierarchici, majus, ac præcipuum fundamentum constituebant in Cathedralitate eorum Ecclesiæ, unde de consequenti indubitato resultabat, quod tamquam Capitulum Cathedralis indistincte omnes in Diœcesi præcedere deberet etiam in ipsismet Ecclesiis aliorum Collegiorum, & corporum, quando in forma Capituli sit interventus, ut etiam supra, *disc.* 17.

2 Ad istam vero Cathedralitatem probandam deducebant ea, quæ habentur apud Ughellium *in 2. tom. Italia Sacra in Appendice*, *pag.* 1028. super antiqui Cassini hodie diruti Episcopo, cujus præsertim mentio habetur in Concilio Lateranensi celebrato de ann. 1483. sub Felice III. quod supponit Cathedralitatem, quæ semel firmata præsumitur continuare juxta ea, quæ habentur firmata per Rot. *in Cæsaraugustana Cathedralitatis cor. Bichio, & Cerro, decis.* 54. 144. *&* 349. *part.* 12. *rec.* in casu, de quo supra, *disc.* 3. *& seqq.* unde totum desumebant; Cumulando in idem quamplura Cathedralitatis signa ponderata in dictis decisionibus, & latius in eadem causa apud Coccin. *dec.* 1867. *reper. decis.* 353. *part.* 5. *rec.* ita cum consueto modernorum transcriptorio stylo multas chartas replendo.

Neque obstare dicebant, quod iste locus esset diversus ab antiquo Cassino, de cujus Episcopo agitur, quoniam supponebant, quod per quemdam Abbatem ex populo, & ruinis antiquis illud novum Cassinum tamquam per speciem translationis constructum esset, ita desuper nimium prolixam retexendo chronologiam, atque hoc posito inferebant etiam ad translationem Cathedræ juxta illam speciem, de qua supra, *disc.* 2. de translatione Cathedræ ab antiqua ad novam Sypontum, cum similibus.

E converso autem Scribentes pro hac parte, admittendo, vel supponendo existentiam, & continuationem dictæ Cathedralitatis antiquæ, insistebant in eo, quod postquam Dei monitu, S. Patriarcha Benedictus illuc se contulit, ut adhuc ibi continuantem aliquem idolorum cultum omnino evelleret, ipse, ejusque successores Abbates, Episcopi partes expleverint, atque in ejus locum successerint, ideoque Cathedra ad Ecclesiam ipsius Monasterii potius translata esset juxta illam speciem, de qua in *eadem Cæsaraugustana apud Coccin. d. decis. 1867. alias* 353. *part.* 5. *rec.* ex qua cum Concordantibus, quæ in eadem causa habentur, recensitis in eodem supra allegato *disc.* 3. *cum seq.* eodemque hodie connaturali transcriptorio stylo retento multas pariter chartas inutiliter replebant, nimium quoque, ac principaliter insistendo in chronologia super fallaciis deductis in contraria scriptura chronologica, super constructione hujus novi loci, quod scil. revera non esset per viam omnimodæ translationis, & subrogationis, ut sequutum fuit in *dicto casu*, de quo *disc.* 2. sed quod per illum Abbatem gratia tutioris, & commodioris habitationis iste novus locus sub diversa nuncupatione S. Germani constructus esset, paulatim exceptus ex populis adjacentibus ad illum confluentibus etiam ex incolis antiqui Cassini postmodum tractu temporis ex aliis casibus omnino derelicti. 3

Super his itaque hinc inde scriptis, ex parte Abbatis, & Monasterii consultus, dixi hæc omnia inanem, ac superfluum continere laborem utpote extra propositum; Siquidem ea quæ in hac materia Cathedralitatis habentur locis citatis, ac etiam apud Orthob. *dec.* 4. *& in aliis decisionibus, & authoritatibus deductis d. disc.* 2. *&* 3. *cum seqq. & alibi*, percutiunt terminos diversos; Ideoque clarum dicebam æquivocum pro consueto pragmaticorum vitio, deducendo hujusmodi authoritates omnino extraneas a casu quæstionis, atque immorando in sola litera, non reflectendo ad diversas circumstantias, ex quibus rate controversiarum decisio regulanda veniat, ut advertitur *disc.* 35. *de judic. & in opusculo styli, ac alibi*, nimium frequenter, sed semper opportune. 4

Prædictæ siquidem, ac similes authoritates procedunt, ubi nulla sit quæstio existentiæ Cathedræ formalis, quæ actu extra omne dubium extet, & continuet ob actualem existentiam Episcopi, sed quæstio sit super sola pertinentia, vel super materialitate, & localitate, an potius in una Ecclesia privative ad alteram, vel in pluribus cumulative, juxta illum compatibilem concursum, de quo in iisdem discursibus 2. & 3. *& seqq.* quod scil. una, & eadem de sui natura individua Cathedra formalis esse valeat, seu repræsentari in pluribus inter se distinctis Ecclesiis materialibus; Istoque præsupposito retento, existentis, & continuantis Cathedræ formalis, tunc adaptabilia sunt ea, quæ habentur de præsumpta continuatione in ea Ecclesia materiali, quam semel constat fuisse in statu Cathedratico. 5

In casu

In casu vero, de quo agitur, præcipuum punctum dicebam magis consistere in deficienti existentia, vel substantia, quam in pertinentia Cathedralitatis, quæ præsupponit actualem existentiam Episcopi, dum ut pluries supra *hoc eod. tit.* advertitur, tam *disc. 2. & 3. cum seqq.* quam etiam *disc. 19. & seqq. & sub titul. de Canon. & Cap. & alibi*, corpus Cathedraticum efformatur ab Episcopo tamquam capite, & a Capitulo tamquam reliquo corpore: Sive Ecclesia dicitur sponsa habens in sponsum Episcopum.

7 Ideoque cum per duodecim sæcula, & ultra, & a temporibus præfati Patriarchæ Benedicti nullus extiterit, nec extet Episcopus, illis exceptis qui intra spatium annor. 40. circiter, fuerunt inter erectionem, & suppressionem, de quibus infra, sed cleri, & populi viventis in oppidis, & locis existentibus intra limites hujus territorii Cassinensis, fuerit superior, & Prælatus spiritualis Abbas Monasterii, Episcopali dignitate, vel charactere non insignitus; Ita dicebam clarum remanere errorem terminorum præsupponendi existentiam Cathedralitatis, dum ita esset dare corpus sine capite, vel sponsam perpetuo viduatam sine sponso, quorum utrumque monstruosum, & absurdum in jure reputatur.

8 Hinc proinde advertebam, quod quidquid sit de veritate, & subsistentia chronicarum supponentium existentiam hujus antiquæ Cathedræ, Attamen illius status immutatus, ac destructus remanet per contrarium usum duodecim sæculorum, & ultra, per quem extra omne principium dubitandi allegari potest privilegium Apostolicum, omnisque alius titulus de Mundo melior, qui in vim immemorabilis, vel simplicis centenariæ allegari potest, dum ad id simplex centenaria, vel immemorabilis sufficit.

9 Ut enim habetur *disc. 1. cum seqq. sub titul. de jurisdict.* & alibi pluries, in Ecclesia primitiva non habebatur usus hujusmodi Prælatorum inferiorum cum territorio separato, quod dicitur Nullius, dum juxta magis probabilem opinionem, quam sequitur Curia Romana sub Dionysio Primo totus mundus in Diœceses sub Episcopis divisus fuit, ideoque ista territoria, quæ ab inferioribus Prælatis possidentur, postmodum per Sedem Apostolicam ita suadente justa causa ab aliqua Diœcesi, vel pluribus dismembrata fuerunt, ut etiam moderno tempore practicatum esse habetur *disc. 7. de jurisdict. & alibi*; sive quod aliqui pauci, & pauperes Episcopatus, in primitiva Ecclesia erecti, quia sic illorum temporum conditio exigebat, juxta insinuata *in opere Episcopi practici, cap. 2.* postmodum suppressi sint, atque alteri Episcopatui subjective, vel unitive, vel æque principaliter adjuncti, sive cum eorum suppressione concessi alicui Prælato inferiori, ut in præsenti diuturna observantia docet.

10 Clarius vero id comprobari dicebam ex omnium magis certo, ac probabiliter infallibili testimonio Sedis Apostolicæ, quæ sub Joanne XXII. consistorialiter cum Bulla registrata apud Ughell. *d. 1. tom. Ital. pagin.* 1029. Ecclesiam loci Cassini in Cathedralem erexit, decernendo ut Abbas eligendus a Capitulo Monachorum, & qui prius erat Prælatus istius territorii Nullius Diœcesis, imposterum esset Episcopus, & tamquam talis consecrari deberet, id convincentissime probat antecedentem non existentiam Cathedralis, ut in specie habetur in casu, de quo supra, *disc. 1. & in decisionibus*, in eo proditis, quæ habentur registratæ *in part. 53. rec. decis. 5. & 532.* Ac propterea cum postmodum eadem Apostolica Sedes sub Urbano V. dictam erectionem revocaverit, atque Ecclesiam ad priorem statum Monasterialem reduxerit, eodem modo quo sequutum fuit in mox enunciato casu acto, *d. disc. 1.* ita extra omnem controversiam remanet, ut nulla extet Cathedralis.

11 Et quamvis Scribentes pro Canonicis id potius retorquerent, atque acriter pro magno eorum fundamento deducerent, quod scil. Ecclesia Monasterii Cassinensis ita in Cathedralem erecta rediisset ad priorem statum, & per consequens Cathedralitas remaneret in eorum Ecclesia, utpote subrugata in locum alterius Ecclesiæ antiqui Cassini; Attamen advertebam, ut id redoleret, non dico fallaciam, sed ineptiam manifestam, quoniam ita esset supponere in Papa, ejusque Consistorio, ac aliis peritis officialibus, ob quorum assistentiam receptum habemus, quod in eo non datur ignorantia eorum, quæ juris sunt, magnum cumulum errorum, & fatuitatum.

12 Primo nempe dum loquendo, non quidem de Monasterio, sed de ista terra Sancti Germani, quæ Cassinum nuncupatur, tamquam principalis, in qua populus vivat, ac etiam de aliis locis populatis in hoc territorio existentibus, atque sub Abbatis spirituali jurisdictione viventibus, expresse dicitur quod non est, neque de præterito fuit de aliqua Diœcesi, quod implicat cum Cathedralitate, qua posita, præsupponenda est Diœcesis.

Secundo, quia si in hoc territorio jam altera adesset Cathedra existens in ista Ecclesia Collegiata, adeout nova erectio juxta dictum intellectum Scribentium in contrarium intelligenda veniret de Ecclesia Monasterii, sequeretur quod in uno, eodemque territorio adessent duæ Cathedrales, quod ex pluries insinuatis supra, ac etiam *d. titul. de jurisdict.* implicat contradictionem, sive monstruositatem, dando duo 13 capita in uno corpore; Quamvis etenim ut supra insinuatum est, non implicet plures Ecclesias ejusdem loci, vel Diœcesis cathedraticam præeminentiam coæqualiter habere, attamen id percutit solum materialitatem, seu localitatem, quod scil. plures Ecclesiæ materiales sociativo quodam jure pro majori commoditate, vel consolatione populi repræsentent, vel efforment unam cathedram formalem eo modo quo plures capellæ concurrunt ad efformandam unam Ecclesiam, sed ipsa Cathedralis formalis constituta ex Episcopo, Capitulo, Clero, & populo unius Diœcesis, unica, & individua est pernecesse, adeout verificari non possit ista concursus unius Cathedralis antiquæ, & alterius de novo erectæ.

14 Et licet quandoque Sedes Apostolica, vel ad alicujus loci honorificentiam, vel ad sedendas lites super prætenso territorio separato, aut super alia prætensione, sive æmulatione, solita sit absque creatione novi Episcopi aliquod Oppidum decorare titulo Civitatis, ejusque Ecclesiam Collegiatam, vel matricem erigere in Cathedralem. Attamen facta mentione alterius antiquæ Cathedralis distinguit fines, & territoria, adeout duæ constituantur Diœceses, sed unico contextu eas invicem unit cum ea unione, quæ dicitur æque principalis, & per quam singuntur duæ inter se distinctæ ex deductis supra, *disc. 7. & alibi pluries*; Prout priori tempore practicatum fuit in casu, de quo supra, *discurs. 1.* quamvis postmodum revocatio subsequuta fuerit, & tempore recentiori sub Sixto V. in Oppidis Laureti, & Tolentini, ac nuper nostra ætate in Oppido Prati, quod prætendebat esse Nullius, erecto in Civitatem, & respective ejus Ecclesia in Cathedralem, sed contemporanee unito cum Cathedrali Pistorien. cum similibus.

Tertio quoniam dicitur electionem Episcopi, qui 15 eodem tempore Abbas esset, fieri debere per Capitulum Monachorum, quod redoleret absurdum, & injustitiam, si isti Canonici constituerent Capitulum Cathedralis, dum electio Episcopi ad Capitulum Cathedralis pertinet ex relatis supra, *disc. 2. num. 6.*

Quarto quoniam dum Episcopus supponitur, ut fixe, & perpetuo futurus sit singularis, atque si ille 16 per Monachos eligeretur in Abbatem Monasterii, ita sequeretur aliud absurdum consideratum supra, quamvis ibi non adeo vigens, sed evitabile, dandi unum, & idem corpus diversæ, imo oppositæ naturæ, quod scilic. caput esset Regulare, & reliquum corpus sæculare, & sic dare bovem, qui haberet caput asini, vel e contra, atque contra divinam mysticam prohibitionem arare in bove, & asino, cum pluribusque similibus inconvenientibus, quæ considerari possunt.

Omnemque difficultatem tolli advertebam ex observantia in Curia præsertim Datariæ, & Cancellariæ 17 Apostolicæ, quæ dicuntur organum Papæ in omnibus, præsertim vero in provisionibus dignitatum, & canonicatuum hujus Ecclesiæ quod semper factæ fuerunt tamquam de collegiata, non autem de Cathedrali, quod in specie consideratur supra, *d. disc. 1. n. 24.* & in Rotæ decisione in ea causa edita, *dec. 5. p. 53. rec.*

Ac etiam

Ac etiam accedente observantia, quod numquam Capitulum Abbatiali sede plena, vel vacante, aliquem
18 fecit actum jurisdictionalem ex iis, qui Capitulo Cathedralis competunt, quinimo neque vacante Sede Episcopali in supradicto intermedio spatio annorum 40. circiter inter erectionem, & suppressionem, in quo quamplures adfuerunt Episcopi recensiti per Ughell. *loco supracitato*; Atque ea parte Monasterii dabatur quoque instrumentum publicum, per quod istud Capitulum se agnoscit subditum Monasterii; Et quamvis objiceretur, quod absque beneplacito Apostolico non potuerint Canonici illius temporis præjudicare successoribus, attamen ista inspectio caderet quando istud solum instrumentum deduceretur tamquam unicum fundamentum intentionis, secus autem tamquam unum ex adminiculis præmissorum, & sic potius ad probationem, quam ad obligationem; Ultra quod attento eo tempore cum non prodiisset Extravagans Pauli II. non procedebatur cum illis regulis, & terminis, cum quibus hodie proceditur circa præcisam necessitatem beneplaciti Apostolici, ut *disc. 1. de alien. & contract. probib.* ubi de hac materia alienationis bonorum Ecclesiæ.

Quodque istud territorium dicatur Nullius, cujus caput est Monasterium Cassinense, patet ex Constit. 2. Julii II. per quam illud unitum fuit Congregationi Unitatis, seu B. Justinæ de Padua, cui exinde nomen dedit, ac etiam patet apud Merlin. *decis.* 264. & apud Bich. *dec.* 339. *& alibi*.

19 Quo vero ad pertinentia ad Chronologiam super asserta subrogatione hujus loci in locum antiqui Cassini, advertebam, quod data veritate suppositi, ac eo etiam admisso, non exinde inferri potast ad translationem Cathedralis absque Apostolica authoritate, ad quam privative ad quemcumque alium id pertinet ex deductis *disc. 13. de jurisd. num.* 2. eaque intervenit in casu, de quo supra, *disc.* 2. ita observando, quod ex deductis *d. disc.* 13. *de jurisd.* liquet rem novam non esse hujusmodi prætensiones excitandi, & confovendi cum supposita derivatione loci ab aliqua antiqua diruta Civitate, ut etiam habetur in casu, de quo supra, *disc.* 7.

His ita constitutis, de consequenti nimium planam
20 esse dicebam responsionem ad objectum præcedentiæ debitæ Clericis sæcularibus supra regulares ex deductis supra, *d. disc.* 24. *& alibi*, quod scil: conclusio sit in suo casu verissima, sed male ad rem applicata; Procedit etenim quando Clerici sæculares, & regulares diversarum Ecclesiarum inferiorum æque subditarum in functionibus interveniunt, adeout aliam non faciant figuram nisi illam, quam proprius ordo, propriæque Ecclesiæ qualitas præbeat, cum tunc dicta distinctio hierarchica intret: Secus autem ubi aliqui Regulares interveniant tamquam repræsentantes corpus Cathedraticum, ut sequitur in illis Cathedralibus, vel Metropolitanis, quæ sint Regulares, juxta recensita supra, *d. disc.* 3. *& seqq.* sive tamquam repræsentantes Ecclesiam superiorem, & constituentes unum corpus cum Prælato Regulari, ut in istis Ecclesiis Monasterialibus contingit, quoniam tunc non intrat d. ratio ordinis hierarchici, sed intrat altera superioritatis, & subjectionis respective, & ne detur absurdum, quod subditus præcedat superiorem, quodque membra inferiora præcedant caput; Ideoque Monachi Benedictini, seu Cassinenses, vel Canonici regulares Lateranenses hodie in Urbe occupant suum locum in ratione antiquitatis, sed quando erant Canonici Ecclesiæ Lateranensis, occupabant primum locum supra universum Clerum Romanum cum similibus, atque in hoc versantur adeo frequentia modernorum æquivoca, quæ eorum cibus quotidianus esse videntur intelligendi, & practicandi conclusiones in abstracto, sive in litera, non reflectendo ad hujusmodi distinctiones, & circumstantias, ex quibus applicatio pendet, in qua totus est punctus.

CRACOVIEN. CORONATIONIS REGIS
PRO
EPISCOPO CRACOVIEN.
CUM
ARCHIEPISCOPO GNESNEN.

Casus disputatus in Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium, resolutus pro Archiepiscopo.

An, & quando Metropolitanus exercere possit Pontificalia in Ecclesia suffraganea sine licentia proprii Ordinarii, & præsertim ubi agatur de functione Coronationis Regis, vel alia simili, puta funeris Regis?

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutione.*
2 *De prudentiali regimine causarum.*
3 *De eodem, & ad quid expediat habere assistentiam regula generalis.*
4 *An, & quando Metropolitanus in Diœcesi suffraganea exerceat pontificalia?*
5 *De Coronatione Regis, & quod sit actus redolens jurisdictionem, & officium.*
6 *Quod per Conc. Trid. alterata sit dispositio juris communis circa usum pontificalium.*
7 *De ratione cui innixa est dicta lex conciliaris.*
8 *An per eam sublata sint ea quæ competunt de jure.*
9 *De propositione, quod ubi aliquid conceditur, concessa censentur omnia, sine quibus idem fieri non potest.*
10 *Declaratur quomodo, & quando procedat, & de ratione cui innixum est Pontificale, ut Coronatio fiat per Metropolitanum.*
11 *De eodem, & quare ad Metropolitanum Regiæ functiones pertineant, & de ratione ob quam in Italia Ecclesiæ Metropolitanæ sint frequentes.*
12 *Quando Metropolitanus erigat Crucem, & exerceat Pontificalia in Ecclesia suffraganea.*

DISC. LIII.

Occasione Coronationis Regis Poloniæ faciendæ 1
juxta antiquam consuetudinem in Ecclesia Cracovien. Stante quod in Pontificali disponitur, ut hæc functio per Metropolitanum peragi debeat, orta est controversia inter Archiepiscopum Gnesnen. Metropolitanum, & Episcopum Cracovien. an istius licentia requireretur ad hoc ut dictus Metropolitanus hujusmodi functionem in ea Ecclesia peragere posset, reque delata ad Sac. Cong. Episcoporum, & Regularium de anno 1675. prodiit resolutio Metropolitano favorabilis principaliter ex motivo consuetudinis absque ulteriori examine, & discussione prætensionis, quam dictus Archiepiscopus habet, ut tamquam Legatus natus, in eo Regno ubique generaliter, & indefinite Pontificalia exercere posset, adeout iste punctus remanserit non discussus, nec decisus; Minusque alter, an præscindendo a potestate Legati, possit Metropolitanus in Diœcesi, vel Ecclesia suffraganea exercere Pontificalia, vel alios actus præeminentiales,
dum antequam ex parte Episcopi Ego requisitus es- 2
sem ad scribendum; Alii ejus defensores concorditer cum illis Archiepiscopi restrinxerant cor. Ponente punctum ad hunc solum actum Coronationis, suspendendo alium generalem, quod tamen mihi non placuit, prævidendo in ipsomet actu requisitionis futuram succumbentiam, adeout resolutio fuerit juxta votum, ideoque laudassem, ut de omnibus eodem tempore disputari debuisset, ut ita succumbendo in hoc puncto particulari, probabiliter in alio puncto generali victoria reportaretur.

Scribendo itaque more Advocati ad causæ opportu-
nitatem pro Episcopo, Assumebam quoque dictum ar- 3
ticulum generalem, an scil. & quando Metropolitanus in Ecclesia, vel Diœcesi suffraganea sine licentia Ordinarii Pontificalia exercere valeat, aliasque præeminen-

eminentias habeat, quasi quod ita statuendo regulam generalem negativam, fundata remaneret intentio Episcopi, ac propterea transfunderetur onus in Archiepiscopum probandi limitationem in functione particulari, de qua agebatur.

Quatenus igitur ad hunc punctum generaliter pertinet, advertebam quod antequam prodiret decretum Conc. Trid. *sess. 6. de refor. c. 5.* attentis solis termi- 4 nis juris communis, quæstio est inter Canonistas, an Metropolitanus absque consensu, & licentia Ordinarii loci, possit in provincia exercere Pontificalia, aliasque præeminentias; Una opinione cujus author, & antesignanus est Innocent. simpliciter affirmante; Altera vero cujus author, & ante signanus est Hostiensis simpliciter negante; Quare gloss. *in Clement. 2. de priv.* reassumpta post alios per Fagn. *in cap. quia nos, de author. & usu pall.* curat hujusmodi pugnantes opiniones cum fœdere distinctionis conciliare, quod scilicet, ut agitur de illis Pontificalibus, quæ mixturam non habeant jurisdictionis, vel officii, & tunc procedat opinio affirmativa Host. Aut vero, e contra de illis, quæ mixturam habeant jurisdictionis, & officii; Et procedat opinio negativa Innocen. ut de eadem distinctione post alios multos de more relatos habetur apud Fermosin. in c. 1. q. 2. *n. 29. eod. tit. de author. & usu pall.* cum sit distinctio magis communiter recepta; Ac propterea eisdem terminis juris communis retentis, quæstio videtur potius facti, & applicationis; quam juris, an scilicet agatur de una, vel de altera specie.

5 Applicando autem ad rem, Quatenus pertinet ad actum Coronationis Regis, de quo agebatur; Dicebant alii pro hac parte Scribentes, quibus Ego quoque in sensu veritatis adhærebam, quod illa citra omnem dubitationem dicendus esset de secunda specie, admixtam habens jurisdictionem, & officium, quoniam cum in ista coronatione adhibeatur unctio cum oleo Cathecumenorum, ita dicitur species consecrationis, vel ordinationis, ut *in c. venerabiliter, de elect. & in Clem. 1. de jure jurand.* cum Concord. per Barbos. *in d. c. venerabilem*, & Halliet. *de sacris elect. tit. de sacra unctione art. 5. pag. 1031. & 1033.* Et per consequens si dicitur species consecrationis, vel ordinationis absque dubio importat exercitium Pontificalium cum mixtura jurisdictionis, & officii; Junctis etiam aliis actibus, vel solemnitatibus, illa præsertim receptionis juramenti, ac etiam traditionis, quæ fit eidem Regi Coronæ, sceptri, & gladii, & impartationis benedictionis, quæ per Episcopum Consecrantem, seu Coronantem fit tam Regi coronato, quam populo ibi assistenti.

6 Cæterum advertebam, quod hodie ex jure novo Concilii Trident. loco supra citato, cessare videtur necessitas agendi de applicatione prædictæ distinctionis, quia neglecta, generaliter per Concilium statuta fit regula negativa ex axiomate late exornato per Barbos. *axiom. 136. n. 1. & 4.* quod lex generaliter loquens generaliter intelligenda est; atque ubi illa non distinguere debemus; Quodque juxta alterum pariter vulgare nimiumque frequenter insinuatum axioma glossæ, & interpretationes intrant in ambiguis, non autem in claris, & expressis; Ac propterea cum Concilium generaliter, ac indefinite statuat expresse regulam negativam, seu prohibitivam exercendi Pontificalia in aliena Diœcesi absque consensu, & licentia Ordinarii loci, idcirco absque necessitate agendi de applicatione dictæ distinctionis, & an in una, vel altera ejus parte versaremur, fundata remaneret intentio Episcopi.

7 Sed quoniam genium prohibet cum hujusmodi axiomatibus, vel regulis generalibus solum procedere, non inquirendo res per rationes, & principia, idcirco reassumendo rationem, cui dicta moderna conciliaris lex ita generaliter prodierit; Advertebam, quod inter cætera, quæ pro Ecclesiæ tranquillitate in præfato Concilio examinata, & decreta fuerunt, illud præcipuum fuit, occurrere quæstionibus, & inconvenientibus inter Prælatos Ecclesiasticos, præsertim vero inter Metropolitanum, & Suffraganeos, inter quos ob varias Canonistarum opiniones, illæ solebant esse frequentes, ut patet ex pluries relatis *sub tit. de jurisdict.* & magis ad rem *in Annot. ad idem Concil. præsertim disc. 30.* Cumque una dictarum quæstionum esset ista, quæ per dictam conciliativam distinctionem glossæ non cessabat ratione applicationis, & an actus, qui fieret, esset de una, vel de altera specie; Hinc prudenter cum regula generali negativa, id prohibitum fuit, ut ita tollerentur in radice occasiones inconvenientium, & discordiarum, & sic post istud decretum conciliare d. distinctio neque attendenda videtur.

Et quamvis Quaranta *in sum. Bullarii, verb. Archiepiscopi auctoritas versic. vigesimasecunda auctoritate*, cum quo procedunt Genuen. *in praxi Archiepiscopali cap. 88.* & Ventrig. *de Archiepiscopo, cap. 21. n. 23.* dicat, quod per istud decretum Conciliare sublata non fuerint ea quæ de jure communi Metropolitanus facere poterat; Attamen advertebam hujusmodi auctoritatibus nullatenus deferendum esse, cum Quaranta, & Genuen. essent Canonici Ecclesiæ Metropolitanæ Advocati, & defensores prætensionum Archiepiscopi; Potissime vero stante declaratione generaliter prodita 19. April. 1599. relata per Barbos. *in summa Apostol. decis. verbo Pontificalia, collect. 582. n. 4. & ad Conc. Trid. c. 5. session. 6.* ut Archiepiscopo non liceat in Ecclesia suffraganea exercere Pontificalia sine licentia Diœcesani, ut etiam moderando priusdicta, advertit Ventrig. loc. cit. *num. 26.* ideoque intelligendi veniunt d. Auctores juxta aliam distinctionem, de qua infra. 8

Admittit videbantur hæc per Sacr. Congregat. neque Scribentes in contrarium adæquate respondebant, cum solum insisterent in observantia, & in quibusdam exemplis Galliarum, in quibus Concilium non est receptum, sed potissimum fundamentum constitutum fuit in propositione, de qua apud Merl. *dec. 610.* pluries deducta *sub tit. de jurisd. & alibi*, quod quando conceditur aliquid censetur concessum per necessariam antecedens totum id quod ad id sit necessarium, & sine quo illa concessio inanis remaneret. Verum istud fundamentum solum, & de per se non videbatur sufficiens, cum recte procederet quando ageretur de concessione speciali, quia nempe specialiter huic Archiepiscopo injunctum esset munus coronandi, & consecrandi Regem in ista Ecclesia suffraganea, atque tunc propositio recte intraret, eo modo quo receptum est eam procedere ubi Metropolitano injungatur munus consecrandi aliquem Episcopum suf- 10 fraganeum in aliqua ex Ecclesiis Provinciæ, quoniam ita actus explicari dicitur non ex Ordinaria, & propria potestate, & jurisdictione, sed ex delegatione Papæ, qui est ubique Episcopus, & Ordinarius, atque cum quolibet Ordinario concurrere potest, eumque prævenire, juxta deducta *disc. 23. de benef.* & alibi, vel quod id competeret ratione officii specialiter sibi injuncti, ut puta ad rem contingit in coronatione Regis Gallorum incumbente Archiepiscopo Rhemensi, quamvis in eo Regno plerique adsint Metropolitani, qui forte majori potiuntur præeminentia, quoniam tunc iste, ubicumque Rex eligat coronari, istud sibi injunctum munus ex dicta ratione explicare poterit absque licentia particulari Ordinarii loci, cum eam explicitam, vel implicitam habeat a Sede Apostolica, cum similibus. 9

Secus autem in præsenti, quod ista facultas desumitur implicite, & præsuppositive ex Pontificali, ubi præsupponitur quod ista functio explicari debeat per Metropolitanum, dum ita præsuppositive potius quam dispositive id dicitur, præsuppositis terminis habilibus, & juxta frequentiorem contingentiam, ex altero vulgari axiomate, quod leges regulantur ab iis, quæ frequentius accidunt; Cum enim Civitatem Metropoliticæ, & Regiæ in temporalibus in quibus Reges suam solent habere residentiam, & curiam, ut plurimum, sintque omnes (adeout iste casus videatur singularis) sint etiam Metropoliticæ in spiritualibus, idcirco præsupponitur functio in Ecclesia Metropolitana in qua dicitur Ordinarius, & Diœcesanus ipse Metropolitanus considerandus proprie in propria Diœcesi potius quam in Provincia; Sed responsio non placuit ex motivo potissimum longævæ observantiæ, quamvis ista dici non posset univoca, & bene probata, quoniam licet darentur plures actus consimiles in ista Ecclesia initi per dictum Archiepiscopum, non tamen constabat de negativa consensus, & licentiæ Episcopi, quæ potuit intervenire, ideoque dicebam observantiam remanere æquivocam.

Hactenus scribendo more Advocati, Reflectendo autem ad veritatem, resolutio probabilis, beneque fundata visa est non quidem ex dictis rationibus, cum quibus processum fuit, cum ille potius effectus, vel ratio rationis esse videretur, sed ex aliis fundamentis, & præsertim ex eo,

ex eo,

exeo, quod in ista regia functione, prout in aliis similibus, puta solemnis funeris ejusdem Regis defuncti juxta ea, quæ habentur deducta *disc. 31. de jurisdict.* non distinctio Diœcesum, & territoriorum sive subdi-
35 torum, vel non subditorum, quoniam Rex est ubique Civis in toto Regno, quod pro unica Diœcesi habendum videtur, atque non a Prælato, qui actum coronationis facere debet, sed ab ipsius Regis arbitrio, & electione pendet, an in una, vel in altera Ecclesia ista functio peragenda sit, adeout non intrent illæ rationes, quæ circa ordinationes Clericorum considerari solent, ne unus Episcopus se ingerat in hoc exercitio Pontificalium in alieno territorio, & cum alienis Clericis, ex deductis *disc. 112. eod. tit. de jurisd. & disc. 6. in annot. ad Conc. Trid. & alibi cum similibus.*

Ita etenim omnes Episcopi, & Prælati Regni, potissime in isto, in quo ipsi quoque habent jus interveniendi in Comitiis, & formant partem Reipublicæ, seu corporis Regni constituere, seu efformare dicuntur quandam speciem Capituli, seu Collegii ut propterea Metropolitanus tamquam prima dignitas, sive inter eos primus, ac dignior, nomine universi Collegii, seu corporis, non autem jure proprio, ac singulari, & territoriali, hujusmodi regias functiones peragat, juxta ea, quæ de Pontificalibus, aliisque primariis functionibus absente, vel impedito Episcopo peragendis a prima dignitate, vel a digniori Capituli, ut non jure proprio, & singulari, sed vice, ac nomine Capituli eas peragere dicatur, habetur supra, *hoc eod. tit. disc. 19. & seqq.* cum similibus, atque eo modo, quo Cardinalis Episcopus Hostiensis consecrat Pontificem.

Cum etenim omnes Episcopi, & Prælati Regni ita collegiative in hac functione interveniant tamquam repræsentantes partem Reipublicæ, seu corporis Regni, atque regiam assistentiam præstent, hinc protsus incongruum videtur ut Rege eligente coronari in aliqua Ecclesia, quæ sit intra Diœcesim, & fines junioris, vel omnium inferioris Episcopi iste cor. Archiepiscopo, & tot dignioribus Episcopis hanc functionem peragere deberet, ut clare ad sensum.

Atque hinc manste observabam rationem, cui innixum est Pontificale, præsupponendo, ut a Metropolitano peragi debeat, illum præsupponendo primum, ac juniorem, quoniam juxta antiquum bene regulatum usum in regionibus ultramontanis, etiam hodie in praxi vigentem, in toto uno Regno unus est Metropolitanus, adeout Regnum unam constituat Provinciam spiritualem, non obstante diversa praxi; præsertim Italiæ; Tum quia ob diversas rationes in ista Provincia militantes insinuatas in opusculo Episcopi, ac alibi, ideo trahi non potest in exemplum; Tum etiam qui id in Italia in magna parte contigit ob ejus antiquam majorem divisionem, in quamplures Provincias, & principatus, & præsertim antequam ex illarum Regionum malo fato in duodecimo sæculo per Anacletum Antipapam, sive per Innocentium II. fieret erectio Regnorum utriusque Siciliæ, pluries alibi insinuata, & præsertim *hoc tit. disc. 32. & 35.* Ac propterea cum quilibet Principatus haberet suam Metropolim prophanam, idcirco pariter Metropolis spiritualis constituta fuit, juxta recentem praxim in casu, de quo supra, *disc. 5.*

Hinc sequitur, quod Metropolitanus functionem metropoliticam peragere dicatur, & per consequens, ut in universa Provincia Pontificalia sibi congruentia exercere valeat, eodem modo, quo posset, si juxta casum supra recensitum in aliqua ex Ecclesiis suffraganeis, alicujus Episcopi suffraganei, cum aliis Coepiscopis consecrationem facere deberet, sive quod ob propria impedimenta Ecclesiæ, vel ex alio contingentia Synodum Provincialem in aliqua Ecclesia suffraganea celebraret, cum similibus.

Istaque videtur vera, & germana determinatio quæstionis, de qua super inter Metropolitanum, & suffraganeos tam in erectione Crucis, quam in delatione mozzettæ, & impartitione benedictionum, & reliquo usu Pontificalium, quoniam aut Metropolitanus occasione alicujus juris metropolitici in eo loco reperitur, adeout faciat talem figuram, & tunc procedendum sit cum opinione Innoc. Aut vero e converso nulla sub sit occasio juris metropolitici, sed in Diœcesi suffraganea reperiatur causa recreationis, vel per transitum, sive ex alia privata occasione: Et tunc secus, cum tunc privati potius, quam Metropolitani figuram gerere dicatur, dum illud jus territoriale habituale, quod in Provincia Metropolitanus habere dicatur, non est considerabile, nisi quatenus adsit legitima occasio, in quam deducatur ad actum, vel exercitium, eodem modo, quo habemus in jurisdictione, & in cognitione causarum in solo gradu appellationis, non autem in prima instantia, atque cum hac distinctione intelligendi veniant Quaran. & Genuen. ubi supra, ac alii circa facul- 12
tatem deferendi Crucem, ac mozzettam per universam Provinciam, & in Diœcesibus Suffraganeorum absque istorum licentia, & consensu, ut etiam advertitur, *d. disc. 6. in annot. ad Conc. Trid.* Eademque distinctione firma remanente in anno antecedenti 1674. ita merito decisum fuit per eandem Sac. Congr. ad favorem Archiepiscopi Ravennat. contra Episcopum Ariminen. prætendentem impedire erectionem Crucis, & delationem mozzettæ, dum agebatur de Archiepiscopo noviter proviso tunc accedente ad adipiscendam possessionem Archiepiscopatus; Ac propterea dicendus erat actus solemnis, & metropoliticus, per quem in universa Provincia tamquam talis agnoscendus esset.

De isto autem puncto generali, seclusis Regiis functionibus dictas peculiares rationes habentibus, actum non fuit, sed Sac. Congr. in eadem resolutione reservavit jura Episcopi, ad cujus favorem inclinabat, atque resolutionem forte cœpisset, nisi dicta restrictiva præcessisset, loquendo de jure metropolitico in genere, & considerando hunc Archiepiscopum, tamquam solum Metropolitanum, præscindendo a peculiari prærogativa per istum Archiepiscopum prætensa ex eo quod esset Legatus natus, cum super hoc non scripserim, Ideoque nullum super efformavi judicium.

TUSCULANA HABITUS PRO ARCHIPRESBYTERO CUM CANONICIS.

Responsum pro veritate.

An prima dignitas Cathedralis deferre valeat habitum diversum a Canonicis deferendo nempe rocchettum, & mantellettam; & quando deferat cottam sine mantelletta, an possit etiam deferre rocchettum; & generaliter de Cannnico qui sit Protonotarius.

SUMMARIUM.

1 *FActi series.*
2 *Stola vel pluviale non defertur supra mantellettam prolatitiam, sed debet deferri supra cottam, vel rochettam.*
3 *Canonicus interveniens in Choro, aliisque functionibus cum habitu Protonotarii Apostolici non occupat locum Canonicalem, neque lucratur distributiones.*
4 *Quid ubi agatur de prima dignitate, & de ratione diversitatis.*
5 *Canonici constituti in ordine Episcopali quamvis juniores occupant locum digniorem.*
6 *An ille Canonicus, qui sit Protonotarius possit subtus cottam deferre rocchettum.*

DISC. XXIX.

COnstituentibus Capitulum Cathedralis Tusculanæ 1
Archipresbytero, qui unica est Dignitas cum cura in universo populo habens in adjutorium aliquos Vicarios, & septem Canonicis, quorum nemo ullum insignium habeat, adeout a simplicibus Clericis non differant; Cum hodiernus Archipresbyter Jo. Baptista Gibertus amicus meus esset Protonotarius Apostoli-
cus, non tamen de numero Participantium, per Bre- 2
ve Pontificium obtinuit a S. Congr. Rituum decerni sibi licere uti rocchetto, & mantelletta in Choro, & processionibus, aliisque functionibus sedendo in proprio digniori loco etiam ad effectum lucrandi distributiones quatenus accederet jam subsequutus Cardinalis Episcopi consensus; Quia vero in quibusdam functionibus Parochialibus ex decretis ejusdem S. Congr. Rituum

iste

ista habitus adhiberi non potest, quoniam ubi deferenda est stola, vel respective pluviale, non nisi supra cottam, non autem supra mantellettam defertur; Hinc Archipresbyter edoctus a praxi Canonicorum Basilicarum Urbis, quod quando æstivo tempore non deferunt cappam magnam, istius loco exhibent cottam supra rocchettum, idem servare cœpit; Quare Canonici utrumque ægre ferentes, cor. Cardinali Episcopo successore eorum dedoxerunt querelas, atque desuper ex parte Archipresbyteri consultus;

3 In utroque respondi, injustam, & animosam videri Canonicorum querimoniam; Quatenus etenim pertinet ad primum, licet juxta plures declarationes ejusdem S. Congr. Rituum, vel alterius Episcoporum relatas per notos Collectores, receptum jam sit, quod habitus Protonotarii sit diversus a Cannnicali; ideoque si Canonicus in Choro, aliisque functionibus interveniat non in habitu Canonicali, quem alii de eodem corpore adhibent, sed in illo Protonotarii non occupet locum, vel stallum Canonicalem, atque habendus veniat pro non interessente, & non interveniente, ut propterea quotidianas distributiones non lucretur, quamvis canat, & psallat, ut alii faciant, & quamvis illum digniorem Protonotarii habitum adhibeat occasione muneris, quia nempe sit Vicarius generalis; Idque est congrua ratio, quod Canonicus in actibus canonicalibus facere debet figuram Canonici, non autem Protonotarii, ideoque habitu canonicali indui; Ac etiam quia unum, & idem Collegium, sive unum, & idem corpus debet esse uniforme, ne alias tollatur ille ordo symmetricus, de quo supra, *hoc eod. tit.* & ne alias contraveniatur divino mystico præcepto veteris Testamenti, non arandi in bove, & asino.

Et ex quibus rationibus, id æque procedit in eo casu, in quo Canonici particularem habeant habitum canonicalem cum insignibus juxta frequentiorem, peneque generalem praxim, præsertim Cathedralium, ac in casu, in quo nullum habeant habitum particularem, sed utantur simplici cotta more simplicium Clericorum, cum pariformiter intrat eadem ratio non dandi dissonantiam inter ejusdem corporis membra.

4 Nihilominus istæ, aliæque similes rationes non adaptantur primæ dignitati, præsertim ubi ea sit unica, adeout capitis, & Prælati figura extra minorem controversiam facere videatur, quoniam, sicuti Episcopo, & Canonicis æque efformantibus unum, & idem corpus Cathedraticum, adhuc tamen diversus est habitus Episcopi, quam Canonicorum, ex eo quod decet, ut caput aliqua majori præstet dignitate, & præeminentia, ita a pari, cum sua proportione, adeout in ejusdem corporis majorem honorificentiam, ac decus tendat habere caput magis honorificum, quod majorem faciat figuram.

Atque ex dicta ratione non admittendi interversionem d. ordinis symmetrici manat consuetudo Basilicarum Urbis, cum qua sensus ejusdem Sact. Congr. Rituum est, regulari debere alias Ecclesias, juxta ea, quæ habentur supra, *dist. 32.* quod scilicet adsiat in
Episcopali, vel Archiepiscopali ordine constituti, qui 5
ex Apostolica dispensatione Canonicatus, vel dignitates in aliqua Cathedrali, vel Collegiata, possideant, quamvis juniores occupent primos, ac digniores locos supra antiquiores, ne alias adsit diversitas, vel intersecatio, quæ symmetriam corrumpat. Et per consequens multo magis in eo, qui est primus, atque Prælati, seu capitis figuram gerit; Istamque praxim in ætate adhuc pupillari vidi in Civitate Salerni, ad quam studiorum causa puer transmissus fui, quod scilicet in illa Ecclesia Metropolitana Canonicis habentibus nimium honorifica insignia almutii rubei coloris, Archiepiscopus tamen prima dignitas adhibet hunc habitum Prælatitium, seu Protonotariorum mantellettæ, & rocchetti.

Quo vero ad alteram inspectionem delationis rocchetti subtus cottam dicebam rem videri magis planam ex eisdem rationibus, de quibus in præcedenti facilius intrantibus, adeout intraret argumentum deductum ex vulgari *Authentica multo magis, &c.* quoniam honorificentius est in Archipresbytero incedere cum mantelletta supra rocchettum prælatitio more, & è converso magis præjudiciale Canonicis, dum ab eis ita notabiliter in habitu magis extrinseco, & superficiali distinguitur, quam sit deferre cottam loco mantellettæ, dum in hoc magis redditur aliis uniformis; ac propterea dum tenebantur sufferre id quod est magis, injuste conquerebantur de eo, quod erat minus, cum vis consistat in habitu magis extrinseco, & patenti, non autem in eo, quod intus latet.

Considerabam ad rem adaptari posse exemplum practicum earundem Basilicarum Urbis, quod scilicet ultra eos, qui in Episcopali, vel Archiepiscopali, & Patriarchali ordine constituti sint, Canonicatus possideri soleant partim a simplicibus Sacerdotibus, vel Clericis habitum nigrum clericalem deferentibus, & partim a Prælatis Palatinis, vel alias deferentibus vestem violaceam, ideoque illi de prima specie conqueri non possunt, quod isti magis honorificam vestem subtus rocchettum, & cappam, vel respective cottam deferant; Verum attentius reflectendo, exemplum non 6
erat adaptabile, quoniam in hoc non attenditur vestis privata, quæ etiam domi, & in via, vel in platea defertur, seu vestis Ecclesiastica, atque alias si cum hoc exemplo procedendum esset, sequeretur, quod si aliqui ex Canonicis essent quoque Protonotarii Apostolici, pariformiter possent subtus cottam deferre rocchettum, quod non est admittendum, cum ita esset inducere in eodem corpore defformitatem, ac propterea vera ratio est illa, de qua in præcedenti inspectione super mantelletta.

Cumque novus Cardinalis Episcopus desuper adhibuisset consilium Secretarii d. Sacr. Congr. ac etiam provectiorum, & peritissimorum Magistrorum cæremoniarum, in quibus eundem comperiit sensum, idcirco hucusque dictis querelis alias non præbuit aures, atque Archipresbyter continuat.

SUMMA
SIVE
COMPENDIUM

Eorum, quæ continentur in hac Parte Secunda Tertii Libri de Præeminentiis, &c.

I

De Ecclesiasticæ potestatis, & Hierarchiæ præeminentiis, & ordinibus in se ipsa nempe, De Ecclesiarum Metropolitica, Cathedratica, Collegiali, Matriciali, & Parochiali qualitate, & præeminentia, earumque Prælatorum, & Clericorum gradibus, & juribus, aliisque generalitatibus, seu procemialibus, *a num. 1. ad 38.*

II.

De laicalis, vel temporalis potestatis, & hierarchiæ præeminentia in se ipsa; De Regnorum nempe Provinciarum, & Civitatum; Atque Regum, Principum, Baronum, Magistratuum, & privatorum præeminentialibus, juribus, & qualitatibus, *a num. 39. ad 60.*

III.

De nobilitate, ejusque diversis speciebus, vel gradibus, ac effectibus, & præeminentiis exinde resultantibus, *a num. 61. ad 82.*

IV.

De titulis, & titulationibus, aliisque nuncupationibus, & adjectis, vel tractatibus, *a n. 83. ad 92.*

V.

De Civitate, ejusque diversis speciebus, & affectibus, *a num. 93. ad 107.*

SUMMARIUM.

I.

1 *De ordine Hierarchico etiam in Cœlo, & in Ecclesia triumphante.*
2 *In Orbe terrestri, & in Ecclesia militante adesse debet idem ordo.*
3 *De pluribus speciebus quæstionum præeminentialium.*
4 *Sub nomine Ecclesiæ venit formalis, idest fidelium Congregatio, non autem Templum materiale.*
5 *Dari potest unica Ecclesia individua in pluribus Ecclesiis materialibus, vel etiam in nulla, & num. 8.*
6 *Ecclesia Romana universalis, an certam habeat Ecclesiam materialem.*
7 *Aliæ Ecclesiæ inferiores solent habere certam Ecclesiam materialem?*
8 *Sed possunt esse plures, e converso dari potest nulla, ut n. 5.*
9 *De pluribus speciebus Ecclesiarum.*
10 *De Metropolitana, ejusque duplici figura.*
11 *De Cathedrali, & inferioribus Ecclesiis eam non agnoscentibus.*
12 *De Ecclesia matrice quænam sit.*
13 *Collegiata recentior præcedit simplicem antiquiorem, & matricem.*
14 *De pluribus matricitatis speciebus.*
15 *De aliis speciebus subalternis unius speciei matricitatis.*
16 *De præeminentiis matricitatis.*
17 *An, & quando matrici decimæ, aliave jura reservata censeantur.*
18 *Quæ sit Ecclesia Parochialis.*
19 *De Ecclesia Collegiata, quæ exigat, & quomodo probetur.*
20 *Quæ sint simplices Ecclesiæ, & quomodo dignoscantur ab Oratoriis.*
21 *De ordine præeminentiali inter d. Ecclesiarum species.*
22 *Ecclesiæ Regulares sunt Collegiatæ, sed simplices tantum præcedunt, & de ratione.*
23 *Metropolis non datur intra centum milliaria prope Urbem.*
24 *De quæstionibus cadentibus super Cathedralitate.*
25 *De Collegiata insigni quænam sit.*
26 *De præcedentia inter dictarum Ecclesiarum Prælatos, & ministros.*
27 *Clerici sæculares omnes Regulares præcedunt.*
28 *De ordine præcedentiæ inter Regulares diversarum Religionum.*
29 *In Ecclesia Regulari ad quem pertineat officium super funere, aliasque functiones facere.*
30 *Præcedentia inter Prælatos, Dignitates, & Canonicos, ac Clericos.*
31 *De præcedentia Vicarii generalis.*
32 *Quid si inter Canonicos adsit aliquis constitutus in ordine Episcopali.*
33 *De quæstione inter Archidiaconum, & Archipresbyterum.*
34 *Unde proveniat præeminentia faciendi primarias, & Pontificales functiones.*
35 *Quando consuetudini in hoc sit deferendum.*
36 *De præcedentia Cardinalium supra Episcopos.*
37 *De præcedentia inter Regulares.*
38 *De plurium Ecclesiarum unione, ejusque diversis speciebus.*

II.

39 *Sub Romanis, totus pene Orbis unum constituebat Principatum.*
40 *De dominiis, & Principatibus, ac titulis hodiernis laicalibus.*
41 *Distinguuntur hujusmodi dominiorum species.*
42 *De alia distinctione feudorum, & feudatariorum.*
43 *De hujusmodi Principum, & Dominorum Officialibus, & Magistratibus.*
44 *De Magistratibus Civitatum, & locorum, sive Communitatum.*
45 *De unione Regnorum, & Principatuum, & feudorum, & de diversis speciebus unionis.*
46 *De illa unione, quæ in Monarchia, vel Corona consideratur.*
47 *De ordine præcedentiæ, vel præeminentiarum.*
48 *De quadam accidentali prærogativa eorum, qui eamdem obtineant dignitatem.*
49 *Proximitas major Principi dignitatem, seu præeminentiam regulat.*
50 *Inter Episcopos, & Archiepiscopos non attenditur dignitas, vel antiquitas Ecclesiæ, sed tempus promotionis personalis, exceptis Patriarchis.*
51 *Secus inter Principes, & Titulatos, quod attenditur antiquitas tituli.*
52 *Quid inter Magistratus, & Officiales ejusdem Tribunalis.*
53 *Et quid inter diversos Magistratus, diversaque Tribunalia.*

54 *De*

54 *De concursu Judicum civilium, & criminalium.*
55 *De gradibus, & praeminentiis inter illos de Magistratibus Civitatum.*
56 *De concursu inter nobiles, & ignobiles, vel inter aequo nobiles.*
57 *De quaestione inter arma, & literas.*
58 *De altera quaestione inter nobilitatem naturalem, & acquisitam.*
59 *An attuales praeferantur titularibus tantum, & de distinctione inter Ecclesiasticos, & seculares?*
60 *De praeminentia throni, vel sedis in Ecclesia.*

III.

61 *Quid sit nobilitas, seu quos pariat effectus, & de duobus generibus nobilitatis in universum.*
62 *De primaria Principatus supremi nobilitate.*
63 *De nobilitate Magnatitia, vel Illustri quaenam sit.*
64 *De nobilitate equestri, seu Cavaleriorum.*
65 *De nobilitate qualificata, & generosa pro habitibus militaribus.*
66 *De generica, seu legali ordinaria privata nobilitate.*
67 *De civilitate nobiliter viventium.*
68 *De nobilitate restricta alicujus Civitatis, vel loci.*
69 *Omnes istae species diversas habent sphaeras, vel ordines.*
70 *De nobilitate Magnatitia accidentali.*
71 *De alia nobilitate ob scientias, & literas, vel arma, & ob eorum gradus.*
72 *De nobilitate ob dignitates Ecclesiasticas, & praesertim ob Canonicatus in Cathedrali.*
73 *De nobilitate ex privilegio, & pura gratia.*
74 *Juris regalis est nobilitatem praebere, ideoque soli Principi competit.*
75 *De aggregationibus ad nobilitatem, quas faciunt Civitates, vel sedilia, seu platea, & adunantia nobilium.*
76 *De quaestione inter nobilitatem naturalem, & accidentalem.*
77 *Nobilitas amittitur ob crimina, vel ob sordida, & vilia exercitia.*
78 *Qualia sint crimina, quae nobilitatis amissionem causent.*
79 *Et qualia sint mechanica exercitia, quae eumdem operentur effectum, & praesertim de mercatura, & agricultura.*
80 *In una, & eadem familia possunt adesse nobiles, & ignobiles.*
81 *Ignobilitas unius non praejudicat familiae, vel generi, atque majoris demeriti est nobilis, qui ignobiliter vivat, quam ipse ignobilis.*
82 *An ignobilitas patris, aliorumve majorum praejudicet filiis, & aliis descendentibus?*

IV.

83 *Quod in materia titulorum, & adjectorum sit procedendum cum moribus, & usibus saeculi currentis.*
84 *De titulis,* Illustris, Perillustris, & Illustrissimi *quibus conveniat.*
85 *De aliis titulis inferioribus* Spectabilis, & Magnifici.
86 *De nostrorum temporum abusu.*
87 *De stylo aliquorum Tribunalium circa hos titulos, & laudatur.*
88 *Prohiberi debet usus Titulorum, & nuncupationum, quae non congruant.*
89 *Potest quis alteri prohibere, ut alter proprio utatur cognomine, vel insignibus.*
90 *De prohibitione, ut non erigantur novae Congregationes, vel Capellae, seu opera Ecclesiastica sub eadem nuncupatione.*
91 *De praeminentiis patronalibus, vel parochialibus.*
92 *De praeminentiis inter plures fratres, vel alios pro communi possidentes.*

V.

93 *Potest quis habere plures Civitates diversorum locorum.*
94 *Distinguuntur plures species Civilitatis.*
95 *De diversis speciebus Civilitatis originariae.*
96 *An origo avita prosit, vel solum illa patris, non autem matris?*
97 *Natus casualiter, vel occasionaliter in diverso loco, habetur, ac si vere in propria patria originaria natus esset.*
98 *Dari potest in eadem persona duplex Civilitas originaria & quomodo.*
99 *An affectata, & fraudulenta nativitas in loco inducat originariam, seu naturalem civilitatem?*
100 *De civilitate Domiciliaria.*
101 *Quomodo contrahi dicatur proprium domicilium.*
102 *Quandoque longa habitatio, cum requisitorum interventu domicilium non inducit.*
103 *De civilitate ex privilegio, & ad quos pertineat eam concedere.*
104 *An solum civilitatis privilegium sufficiat sine onerum supportatione?*
105 *De civilitate ratione feudi, vel Episcopatus, vel beneficii, & officii.*
106 *Est civilitas occasionalis, quae cessat, cessante causa.*
107 *De amissione, vel desertione civilitatis.*

I.

De Ecclesiastica potestatis, & Hierarchia praeminentiis, & Ordinibus in se ipsa, nempe de Ecclesiarum Metropolitica, Cathedratica, Collegiali, Matricali, Parochiali qualitate, & praeminentia, earumque Praelatorum, & Clericorum gradibus, & juribus, aliisque generalitatibus, seu proemialibus.

TRiumphantis Ecclesiæ, cœlestisque Orbis ad instar, 1
ubi Angelorum, ac Sanctorum, ipsorumque Cœ-
lorum, & planetarum, ac siderum, hierarchicus ordo
habetur *a*. In militanti quoque Ecclesia, terrestrique
Orbe, eumdem hierarchicum ordinem haberi congruit,
ut ita Superior a subdito, magis dignus a minus di-
gno, nobilis ab ignobili, ac Dominus a servo distin-
guantur, ita justitiæ, quæ omnium regulatrix est, exi-
gente ratione, ut pro virtute, seu meritorum qualitate
præmia, & honores, & e converso vitiorum, ac de-
meritorum pœnæ distribuantur.
Plures itaque personarum species, inter quas hujus- 2
modi præeminentiales quæstiones cadunt, lex statuit,
formalium scilicet, sive intellectualium, & inanimata-
rum, & materialium, seu particularium, & animata-
rum; Utraque vero species ad instar eorum, quæ de
foro, ac jurisdictione dicta sunt, eadem Solis, & Lu-
næ comparatione retenta, in duas pariter species, vel 3
sphæras respective distinguitur, Spiritualem scilicet, sive
Ecclesiasticam, sub qua Ecclesiæ, earumque politica cor-
pora universalia Capitulorum, & Collegiorum, aliarum-
que adunantiarum, singulive Prælati, Clerici, Ministri,
ac servientes veniunt; Alteram vero profanam, seu tem-
poralem, sub qua Regna, Provinciæ, Civitates, ac lo-
ca veniunt, earumque politica universalia corpora, po-
puli scilicet, ac Senatus, & Consilia, aliæve aduoan-
tiæ, ac Universitates, singulive Principes, Barones, Do-
micelli, Magistratus, & privati.
De prima igitur specie Ecclesiarum agendo, formali- 4
bus potius, quam materialibus Ecclesiis præeminentia-
rum, ac jurisdictionis prærogativa congruit; sub vero e-
tenim, ac proprio Ecclesiæ nomine, non ipsum ma-
teriale venit templum, quod hominum manibus ædifi-
catum est, sed Fidelium major, vel minor Congregatio
b. Ideoque Ecclesiæ unitate, in qualibet respective spe-
cie, firma manente, ex pluribus materialibus locis, vel
templis pro eorumdem fidelium Orationum, divinorum-
que loco una Ecclesia repræsentari potest; Quinimo 5
etiam, ut nulla materialis Ecclesia sit, quæ illam de-
notet, ut præsertim in omnium majori, & matre u-
nica totius Orbis, omniumque fidelium Romana Ec-
clesia, quæ nullam habet præcisam Ecclesiam mate-
rialem, quæ illam repræsentet, nisi ejus caput Christi Vi-

carius, in cujus residentiæ loco, in qualibet Orbis ter-
rarum parte, sit Ecclesiæ, ac Curiæ Romanæ ministe-
rium adesse dicitur, quamvis ea in toto Orbe habitua-
liter existat, cum juxta unam sententiam Lateranensis
Basilica, vel juxta aliam, omnes Urbis Patriarchales
Ecclesiæ particularem Urbis Cathedraticam, vel Patri-
archalem repræsentent Ecclesiam, non autem universa-
lem, *c*
6 Inferiores vero, ac subordinatæ Patriarchales, Pri-
matiales, Metropolitanæ, & Cathedrales Ecclesiæ for-
males, quæ utpote intra certos fines restrictæ, certam
materialem Ecclesiam, ab inferioribus contradistinctam,
pro capitis, vel Prælati residentia habere solent; Adhuc
tamen ad certum manufactum locum, vel domum præ-
cisam non patiuntur restrictionem, cum una, eadem-
7 que individua, Patriarchalis, Metropolitana, vel Cathe-
dralis, quinimo inferior parochialis Ecclesia formalis,
ex pluribus Templis materialiter divisis, coæquali, ac
sociativo jure, ad idem corpus efformandum concur-
rentibus, constituatur; Idque Ecclesiæ individuati non
præjudicet *d*. E converso autem, ut nullo existente ma-
teriali manufacto Templo, quod Episcopi, vel alterius
Prælati Cathedræ destinatum sit, ac deserviat, quia a
fidei Catholicæ Ecclesiæ hostibus occupatum, vel alteri
accidentali impedimento subjectum sit, non exinde Ca-
thedralis, vel alterius formalis Ecclesiæ existentia defi-
cit, ut plurium Ecclesiarum praxis comprobat. *e*
8 Præsupposita itaque in formalibus potius, quam ma-
terialibus Ecclesiis, earumque respective Clero, & Po-
pulo præeminentiarum quæstione; Atque ab ista quæ-
stione inter Catholicos segregata universali Romana Ec-
clesia, quæ tamquam omnium caput, mater, ac supe-
rior, & magistra, æqualem, vel æmulam, sive exem-
ptam Ecclesiam non admittit; Neglectisque pro forensi
praxi, aliis majoribus Ecclesiis Patriarchalibus, dum ab
infidelibus, & schismaticis occupatæ sunt; Cum pariter
nullæ, vel nimium raræ in nostro Catholico Orbe fo-
renses dignoscantur quæstiones super Primatialium Ec-
clesiarum præeminentiis; Hinc ad sex species sæculari-
um Ecclesiarum quæstiones restringuntur, Metropolita-
nas scilicet, Cathedrales, Matrices, Collegiatas, Paro-
chiales, simplices.
9 Metropolitana duplicem in se continet speciem, vel
figuram gerit; Unam scilicet simplicis Cathedralis, alia-
rum ad instar, intra proprios immediatos fines, suam-
que particularem Diœcesim, in qua Prælatus, Episcopi
potius alteri Metropolitano non subjecti, ac Ordinarii
loci, primæque instantiæ Judicis figuram faciat; Et al-
teram Metropoliticam, in mediatis finibus, vel in me-
10 diato territorio, quod sub provinciæ potius, quam Diœ-
cesis vocabulo explicatur, ut Ecclesiarum Cathedralium,
quæ intra provinciæ fines existunt, & Episcoporum
(quibus suffraganeorum nomen tribuitur) gravami-
num, seu appellationum, & recursuum sit Judex, &
Superior; Ideoque inter Metropolitanam, & eam Ca-
thedralem, quæ intra provinciæ fines existentiam, ac
situationem neget, vel ea non negata, exemptionem,
Ecclesiæ Romanæ, vel protectionem Apostolicæ Sedis,
ac immediatam subjectionem prætendat, quæstiones ca-
dant.
Cathedralis autem eadem est, quæ in prima Metro-
11 politanæ specie explicata legitur, omnium scilicet alia-
rum Ecclesiarum intra illius territorii, vel Diœcesis fi-
nes existentium, caput, mater, superior, ac magistra;
Ejus tamen subjectionem adhuc negare solent aliquæ
Collegiatæ, quibus ob explicitum, vel præsumptum Apo-
stolicum indultum, concessum sit proprium habere ca-
put, ut agendo de inferioribus Prælatis in jurisdictio-
nali materia advertitur. *f*
Matrix ea dicitur Ecclesia, quæ omnium prima, &
antiquior in loco sit, sive illa, quæ comparative ad a-
12 lias posteriores, quibus filii aliud nomen de jure con-
gruit, antiquior, & mater sit, sive si absque antiqui-
tate, Cathedraticam habeat qualitatem, seu Metropoli-
ticam; A Cathedratica etenim, vel Metropolitica qua-
litate arguere licet ad matricitatem, dum eo ipso, quod
est Cathedralis, seu Metropolis, est per consequentiam o-
mnium aliarum caput, major & matrix, quamvis aliæ
in loco, vel Diœcesi adsint, quæ spectato materiali, seu
naturali initio, majorem habeant antiquitatem ob im-
plicantiam, ut caput aliquo corporis membro sit infe-
rius, vel minus dignum; Non autem e converso, a
Matricitate ad Cathedraticam, seu Metropoliticam qua-
litatem arguere licet, quinimo neque ad Collegiativam;
Stant etenim bene simul, ut ea, quæ antiquior, atque
alterius mater sit, ideoque ratione antiquitatis, vel pro-
ductionis, matricis nomine digna, atque aliquos etiam
matricitatis effectus, vel prærogativas retineat, in aliis
tamen pro generali regula sit minus digna, quia nem-
pe recentior, & filia, Collegialem, vel Cathedraticam
sortita sit qualitatem, qua prima careat, sive quod po-
stea eam obtineat: dum Collegiata junior, antiquiori,
vel simplici parochiali dignior reputatur, ex regula quod
omnis universitas vincit singularem. *g*
Plures autem in jure matricitatis species habentur; 13
Una scilicet ficta, & privilegiativa, qualis est Cathe-
dratica, vel Metropolitica qualitate sibi impressa resul-
tat, quamvis sit junior, ac alias ab antiquiori deriva-
ta, dum ita mater, & superior efficitur, Altera vero,
quæ sine aliarum recentiorum dependentia, quibus pro-
prium filialium nomen congruat, ex sola antiquitatis
ratione hanc habeat matricis prærogativam, quia nem-
pe omnium prima, & antiquior in loco sit, cujus ad
instar aliæ constructæ fuerint, absque aliqua sui juris,
vel territorii, seu populi divisione, vel diminutione.
Tertia vero magis propria, ac naturalis matricitatis 14
species in ea verificatur Ecclesia, cujus aliæ sint vere fi-
liæ, & dependentes, quia nempe unica in loco, vel in
contrata existente Ecclesia parochiali, latos fines haben-
te, ob excretum populum, cui unica non sufficeret Ec-
clesia, aliæ cum finium, vel territorii, ac populi dis-
membratione, vel divisione, erectæ sint; Quod etiam in
Cathedralibus praxis quandoque docet, eadem propor-
tionis ratione ita exigente, quatenus absque antiquæ
majestatis, ac decoris considerabili præjudicio, novæ
congruus status dari valeat. *h*
In triplicem autem subalternam matricitatis, ac res- 15
pective filiationis speciem ista subdistinguitur; Unam sci-
licet ubi sola ratio originis, & procreationis, alio ju-
re non retento, hanc filialitatem inducat, ut propterea
in reliquis filia nullam a matre dependentiam habeat;
Alteram in oppositum omnimodæ subjectionis, ac depen-
dentiæ, qualis in aliis recentioribus, & filialibus Eccle-
siis verificationem recipit, quæ in adjutorium potius, &
commoditatem, absque aliqua divisione, vel dismembra-
tione erectæ sint, quibus improprie, vel abusive filiali-
um nomen tribuitur, cum adjutrices potius dici merean-
tur; Tertiam vero mixtam, quia nempe nova, seu fi-
lialis, proprium jus, propriumque habeat territorium,
ac populum, ab antiqua dismembratum, cum aliquorum
tamen jurium, vel præeminentiarum retentione, ut in
jure funerandi, vel decimandi, aliisque similibus fre-
quens praxis docet, ut proinde veram quidem, sed non
omnimodam importet dismembrationem, ob aliquorum
jurium, vel reliquarum retentionem. *i*
Omnis tamen matricitatis species, qualis qualis ea 16
sit, etiam prima, quæ a sola antiquitatis ratione ma-
nat, inter alias æqualis, multo vero magis inferioris
gradus, & qualitatis præeminentiam obtinet, tum in
præcedendo, tum etiam ad effectum, ut ab ea proces-
siones, & funera, aliæve generales solemnitates, regu-
lari debeant, sive in ea celebrari, ipsaque in aliquibus,
quæ a singulis fiant, antiquior sit, ut præsertim campa-
narum pulsatio in Sabbato Sancto, nisi consuetudo,
vel major prærogativa per moderniorem obtenta aliter
exigat. *l*
Quæstione cadente in aliquibus juribus, præsertim ve- 17
ro in eo decimandi, an ubi dismembrationis, novæque
erectionis tenor non exprimat, matrici reservata cense-
antur; Idque consuetam habet opinionum scissuram,
frequentius vero facti potius, quam juris est quæstio a
singulorum casuum qualitate, & circumstantiis recipiens
decisionem, ab observantia potissimum, quæ optima re-
putatur interpres; Ubi vero omnino ambiguum sit,
tunc omnimodæ dismembrationi regula, seu præsumptio
probabilius assistere videtur, ut in parochialium, ac de-
cimarum sedibus quoque advertitur. *m*
Parochialis, vel Curata illa dicitur Ecclesia, in qua 18
reciproca dignoscatur administrationis Sacramentorum,
ac divinorum necessitas, quia nempe populus, qui in-
tra illius fines vivat, sive alias illi addictus sit, quam-
vis invitus, in ea ab ejusque Rectore, Sacramenta,
aliaque divina, & parochialia officia recipere teneatur;
Et e converso, ipsa Ecclesia, ejusque Rector, etiam no-
lens,

lens, hanc ministrandi habeat necessitatem; Non omnis etenim Sacramentorum, ac Divinorum administratio, & receptio, parochialitatem producit, sed illa quæ hanc reciprocam habeat necessitatem ut in parochialium quoque sed advertitur. *n*

19 Collegiatæ vero sunt illæ, quæ plurium beneficiatorum in titulum, ad minus trium cœtum, seu Collegium habeant ipsius Ecclesiæ servitio addictum, ex Apostolico indulto erectum, cum juxta eam, quam Romana Curia tenet opinionem, solius Pontificiæ potestatis sit Collegiatas erigere; Ejusdem erectionis præsumptionem producit antiquitas, quæ Collegia quandoque sustinet; quæstione
20 frequentet cadente super Collegialitatis justificatione, quando erectionis titulus desit, ut per hæc signa, & argumenta, eam præsumptam desumere oporteat, quæ tamen univoca desiderantur; Illa etenim non sufficiunt æquivoca, quæ pro communi usu simplicibus etiam Congregationibus, vel adunantiis quoque congruunt, ut latius in beneficiali sede advertitur. *o*

21 Simplices vero illæ sunt Ecclesiæ, quæ nullam ex præmissis habeant speciem, seu qualitatem; Ita tamen ut illam genericam Ecclesiæ habeant qualitatem, quæ Ecclesias a privatis Oratoriis distinguunt, quia nempe Ecclesiastici Superioris legitima accedente authoritate, ac destinatione, Ecclesiasticoque ritu consecrata, vel saltim benedicta sit, atque in publica via, vel platea publicum habeat aditum, qui omnibus libere pateat, cum ita a privatis distinguantur Oratoriis. *p*.

Præmissis itaque Ecclesiarum speciebus, vel qualitati-
22 bus ita statutis, vel suppositis earum præeminentialis ordo est, ut primum occupet locum Metropolis; secundum Cathedralis; tertium inter illas ejusdem generis, vel qualitatis matris, vel antiquior; quartum Collegiata; quintum Parochialis, & ultimum simplex, quæ nullam ex præmissis habeat qualitatem. *q*

Ea tamen hujus ordinis cadente limitatione, quam di-
23 versi hierarchici ordinis ratio suadeat; Quamvis etenim omnis Collegiata, non Collegiatam vincat, eique superemineat; omnisque Monasterialis, vel Conventualis Ecclesia Collegiata sit, ubi actualis Regularium Conventus ibi resideat; Adhuc tamen istam Collegiatæ Regularis speciem, præcedit Parochialis, vel simplex Ecclesia sæcularis, ob hierarchici ordinis sæcularis super regularem universalem præeminentiam. *r*

Facti vero potius, quam juris quæstio revera est super
24 unius, vel alterius præeminentialis qualitatis existentia, seu verificatione; Metropolitica etenim in antiquo Urbis centum milliarium districtu, vel circumdario non datur, *f* Extra vero hoc spatium, ex Apostolicæ concessionis tenore pendet, si ea explicita est; si vero implicita, ex antiqua possessione deducta, tunc istius qualitas attendenda est; Vel ea in reliquis Provinciæ Ecclesiis posita, si earum una exemptionem a jure metropolitico speciali jure prætendat. *t*

25 Cathedratica item plures habet species, eam scilicet superius enunciatam separati territorii, cujus ratione inferior Ecclesia eam, quæ Cathedralis existat, in talem non agnoscat; Et alteram ubi alia Ecclesia eamdem, seu coæqualem prætendat habere prærogativam ex coæquali, & sociali jure, cum ea specie unionis, quæ confusionem, seu identitatem redoleat. Vel cum altera, quæ æque principalis dicitur, per quam quælibet suam distincta Cathedram, suosque distinctos fines, aliasque prærogativas retineat. *u* Idemque respective, debitave proportione retenta in Matriciali, vel in Collegiali, seu Parochiali qualitate ex facto pendere dicendum est.

Aliqua Collegialitatis diversa specie accedente, quæ
26 insignis habeat qualitatem, non omni Collegiatæ convenientem. *x*

Prælatorum item, seu Rectorum, ac Beneficiatorum,
27 idem exinde resultat præeminentiarum, vel præcedentiarum ordo, ut loco tertio Archiepiscopus Episcopum; Episcopus Capitulum; Et istud singulares dignitates, inferioresque Prælatos, vel Rectores præcedat: In propria vero Ecclesia Episcopus Archiepiscopum qui occasione metropolitici juris non interveniat, & Rector, Dignitates, & Prælatos & si digniores præcedat, etiam Capitula, vel Collegia, illo Cathedralis excepto, intra cujus fines ipsa Ecclesia inferior sita sit. *y*

28 Eadem tamen duplicis hierarchici Ordinis Sæcularis, & Regularis ratione retenta, ut simplices Cleri sæculares, quales quales illi sint, omnes Regulares præcedant, ipsarum Ecclesiarum prærogativa inter ipsos sæculares attenta. *z*

Inter illos autem Regulares, qui sub Clero sæculari non cadant, sub altero autem Regulari veniant; In Ecclesiasticis solemnitatibus, receptionis in loco antiquitatem spectari debere, moderna Pontificia lex statuit, legitima consuetudine (cui deferendum est) aliter non suadente primi Conventus antiquitate omnibus aliis ejusdem Religionis suffragante. In actibus vero indifferentibus, ubi particularia non accedant Apostolica privilegia, quibus derogatum non sit, minusque vigeat legitima consuetudo, quæ in hac præeminentiarum, vel præcedentiarum materia principatum obtinet, totumque facit, ex probabiliori sententia, antiquitas Religionis attendenda venit, eademque antiquitas non ab ipsius Religionis origine, vel primæva fundatione, sed ab ejusdem Apostolica approbatione desumenda est. *a*

Ea vero hierarchici, vel symmetrici ordinis regula, 29
per quam junior, ac inferior Clericus sæcularis antiquiorem, ac digniorem præcedit regularem, in loco tertio, vel in indifferentibus actibus attendenda est, non autem in propria Ecclesia, vel domo; Ideoque in Ecclesia Regulari ad ipsius Ecclesiæ Prælatum, vel Superiorem Regularem functum officia facere, aliasque præeminentias exercere pertinet, privative ad Parochum, aliosve prælatos, & Clericos, quamvis in Ecclesiastica dignitate constitutos; loci Diœcesano, vel Ordinario excepto, habitualem antiquam, ac etiam in aliquibus actualem in earumdem Regularium Ecclesiis, & personis habente jurisdictionem; Ac etiam quia exemptiva privilegia, reverentiæ jus non abrogarunt; Idque ex rationis identitate, ad Cathedralis Ecclesiæ capitulum, sive ad illud Collegiatæ, quæ territorium separatum habent cum omnimoda ordinaria jurisdictione, probabilius trahendum videtur. *b*

Inter ipsos autem ejusdem ordinis Prælatos, vel Cle- 30
ricos; Ultra præmissum, ut Episcopos, vel Rector (proprio excepto Superiore) omnes alios quantumvis digniores præcedat, quodque in loco tertio indifferenti Cardinalis Patriarcham, Patriarcha Primatem, Primas Archiepiscopum, Archiepiscopus Episcopum præcedat, Episcopus vero Prælatos alios, inter quos Pontificiæ Capellæ, seu Romanæ Curiæ jam præscriptus ordo servandus est; Inter ejusdem vero Ecclesiæ dignitates, Canonicos, & Clericos in solemnitatibus post Episcopum, vel Prælatum primum occupant locum illi, qui sive parati, sive cum habitu Canonicali, pro functionum diversa qualitate, assistentiam, seu circulum faciunt, unumque & idem corpus cum eo constituunt; Ideoque Vicarium etiam generalem, aliosve digniores in Choro, Vel alibi existentes præcedunt.

Post istos vero Vicarius Generalis Episcopi, Dignita- 31
tes, etiam primam in Cathedrali, & Canonicos præcedit, *c*. atque post illam, quæ major est in Cathedrali, primumque locum occupat, aliæ juxta eorum fixum gradum succedunt, Inter Canonicos autem ordinum distributio præcedentiam regulat, ut scilicet Presbyteri Diaconos, Diaconi Subdiaconos, & Subdiaconi Clericos præcedant, idque inter Cardinales quoque procedit, Inter singulos vero ordines, receptionis antiquitas major locum digniorem præbet, Canonici vero stot supra Beneficiatos, & Capellanos, & isti supra Clericos,

Quæstione cadente, ubi inter Dignitates, vel Canon- 32
icos aliquis extet, qui Episcopali dignitate, & charactere præfulgeat, an primum locum supra alios obtineat, quamvis propriæ dignitatis, vel Canoniæ respectu, inferiorem occupare deberet; Atque Sacræ Congregationis decreta in tantæ dignitatis Episcopalis reverentiam, juxta Basilicarum Urbis praxim, Episcopis primum præbent, ac digniorem locum; Nullo tamen primæ dignitati, vel antiquiori, seu digniori Canonico exinde resultante præjudicio circa functiones, & munera sibi de jure, vel de consuetudine incumbentia. *d*

Inter Cathedralia Archidiaconum, & Archipresbyte- 33
rum apud antiquiores magna, nimiumque involuta fuit quæstio, non quidem super præcedentia personali in actibus indifferentibus, quam concorditer Archidiacono tribuunt, sed super præeminentia explicandi Pontificales, aliasque majores, vel primarias functiones, quæ divinum cultum, divinaque officia respiciunt; Aliquibus Archidiaconi partes indefinite tuentibus; Aliis illas Presbyteri; Aliis vero distinguentibus inter Archidiaconum in solo

Diaconus ordine suæ dignitati congruo constitutum, & illum qui Presbyteratum quoque obtineret, ut primo casu pro Archipresbytero, in altero autem pro Archidiacono respondere debeat, nisi centenaria non vitiosa, beneque conclusa, vel immemorabilis consuetudo, cui deferendum est, aliter exigat.

Simplicitatem autem id continet; illæ siquidem Archidiaconi, & Archipresbyteri dignitates, de quibus Canones; vel primi Interpretes agunt, quorum unus fixus, ac perpetuus Episcopi Vicarius in temporalibus; Alter vero in divinis, vel spiritualibus erat, adeout Archipresbyter in universa Diœcesi parochialia jura tamquam species Parochi universalis, seu Vicarii Episcopi (qui Parochus Parochorum est) exercere posset, in desuetudinem obique abierint; Modernis Archidiaconis, & Archipresbyteris, solam hujusmodi dignitatum nuncupationem, ac imaginem retinentibus, ideoque abusivæ potius, quam veræ sint, ubique non occupantes ea prima loca, quæ dignitates ex præfata vicariæ prærogativa occupabant, frequentiori Italiæ consuetudini referendo, ut prima dignitas Archidiaconi, & secunda Archipresbyteri nomen haberet, cum in aliquibus ejusdem etiam Italiæ Ecclesiis, diversa sit consuetudo, ut prima dignitas diversum habeat vocabulum, quod frequentius aliarum ultra montes provinciarum praxis docet, quamvis in Italia Archidiacono assistat præsumptio. e

34 Pontificalium vero, seu majorum functionum, vel officiorum absente, vel impedito Episcopo præeminentia, non Archidiaconali, minusque Archipresbyterali annexa est dignitati, sed illi competit, qui primus, ac dignior in Capitulo sit eo tempore, quo ipsa functio peragenda est, quatenus tamen ipse possit, & velit, cum invitus non cogatur, sin minus alterius, qui inter volentes non impeditos primum occupet locum; Ea id congrua suadente ratione, ut Pontificales præeminentiæ, Pontifice absente, vel impedito, ad Capitulum pertineant, tamquam reliquum corpus cathedraticum, quod absente, vel impedito capite, ea jure non descrescendi, jus Pontificale quoque obtinet; eodem modo quo in Episcopali jurisdictione sequitur.

35 Quia vero exercitium individuum est per unam animatam materialem personam explicandum; Hinc sicuti jurisdictionem per Vicarium ab eo deputatum exercet, ita hanc præeminentiam per eum, qui ipsius corporis primum sit membrum, Ideoque non ex Archidiaconali, seu Archipresbyterali dignitate hæc præeminentia provenit, sed ea capitulari prærogativa, Exindeque si prima dignitas, Archipresbyteri potius, quam Archidiaconi nomen sortiatur, ipsa præeminentiam habebit; Idemque si Primicerii, Cantoris, Thesaurarii, Decani, Præpositi, vel simile vocabulum habeat, cum non in nomine, seu vocabulo, sed in rebus præeminentia consistat. f

36 Immemorabilis autem, vel centenariæ consuetudo merito excepta est, ob consuetam istius operationem facultatis allegandi Apostolicum privilegium, sive fundationis legem, aliumve titulum meliorem, qui dari possit; Minor etenim etiam quadragenaria insufficiens merito censenda est, nisi in aliquibus particularibus actibus tantum per limitationis regulæ speciem, ea inferiori hanc deferat præeminentiam; Probabili receptaque id suadente distinctione, ut reprobata censenda sit corruptelæ speciem redolens illa consuetudo, quæ genericam, ac regularem minus digno supra magis dignum præcedentiam, aliaque præeminentia jura deferebat, secus vero si particularium casuum habeat restrictionem; Itaque distinctio regulat juridicum assumptum, ut in præcedentiis, ac præeminentiis consuetudini deferendum sit, eaque principatum obtineat. g

37 Eadem antiquiorum simplicitas alteram habebat disputationem inter Cardinalitiam, & Episcopalem, vel Patriarchalem dignitatem, quod pariter in omnimodam abivit desuetudinem, licet etenim Episcopalis ordo Presbyterali, vel Diaconali, quem Cardinales obtinent, major sit, jurisdictionalis tamen præeminentia, & senatoria qualitas, ob quam ad universalis Ecclesiæ regiminis participationem per Pontificem admissi sunt, digniorem hodie extra quæstionem locum occupant. h

38 De præcedentiæ vero, seu præeminentiarum quæstionibus inter ejusdem Religionis, vel Monasterii regulares professores, in sua peculiari Regularium sede agitur. Regula tamen certæ materia incapax est, cum a singularum religionum institutis, ac legibus, vel moribus id pendeat. i

Eadem quoque in jurisdictionali materia insinuata plurium Ecclesiarum unio in hac præeminentiali considerari solet, ut una alteri præminere debeat, necne; Plures etenim unionum habentur species, in Ecclesiasticorum beneficiorum quoque sede recensitæ, quæ in Regnorum, ac Principatuum, & feudorum, vel dominiorum, & Civitatum unionibus sequenti Rubrica insinuatæ habentur; Una nempe, quæ omnino subjectiva dicitur, per quam ea, quæ ita subjective, & accessorie unitur priorem essentiam, ac prærogativam, prioremque statum amittit, fitque membrum, vel prædium illius cui uniri contingat.

Altera coæqualis, vel sociativa, seu unitiva est, per quam plures insimul unitæ Ecclesiæ sociativo, & coæquali jure pariformiter per speciem confusionis, vel societatis concurrant ad unam efformandam, unumque se idem formale, vel politicum corpus constituendum, quamvis materialis divisio, ac pluralitas accedat; Et tertia in praxi frequentior inter Cathedrales ea est, quæ æque principalis dicitur, ut scilicet qualibet primævum statum, primævamque propriam dignitatem, ac jura retinente perinde ac si vere, & proprie inter se omnino distinctæ forent, unius Præsulis, vel Prælati, seu Rectoris regimini, ac administrationi committatur; Quamvis etenim quoad istum duæ, vel plures pro una habeantur, ut in una residendo, alterius oneri residentiali satisfaciat, atque ad tribunal, quod in una erigat, ac teneat sub unico Generali Vicario, qui apud eum assistat, alterius subditos evocet, inter ipsas tamen omnimoda dignoscitur finium, jurium, ac præeminentiarum diversitas, quam Episcopi, vel Prælati, vacante, vel impedita sede frequens docet praxis, ut cujuslibet Capitulum proprium deputet Vicarium, propriamque exerceat jurisdictionem, Adeoque finium, vel Diœcesum diversitas illibata remanet, ut Provinciarum, vel Metropolitanorum diversitas in duabus ita unitis dignoscatur; sive quod una Metropolitanum agnoscat, altera vero ab eo exempta sit, similesque resultent effectus.

Facti vero potius, quam juris est quæstio, certæ, & generalis, proinde incapax regulæ, an unam, vel alteram redoleat speciem unio illa, quæ de facto vigeat, cum a facti circumstantiis pendeat; Huic vero posteriori æque principali assistit præsumptio, cum ea favorabilis reputetur; Altera vero sit odiosa, non de facili præsumenda. l

a lib. 14. *Miscellan. Eccles. disc.* 40.
b *disc.* 3. *& seqq. hoc tit.*
c *disc.* 1. *&* 3. *cum seq. hoc tit.*
d *disc.* 3. *& seq. hoc tit. & disc.* 7.
e *ut supra.*
f *disc.* 1. *& seqq. de jurisd. & disc.* 1. *Miscell. Eccles.*
g *disc.* 9. *&* 17.
h *disc.* 6.
i *disc.* 28. *de Paroch.*
l *disc.* 9.
m *disc.* 27. 28. *&* 33. *de Paroch. & disc.* 12. *de decim.*
n *tit. de Paroch. pluries.*
o *tit. de benef. disc.* 12. *&* 14.
p *disc* 31. *de Paroch. & disc.* 1. *Miscellan. Eccles.*
q *d. disc.* 1. *Miscellan. Eccles.*
r *hoc tit. disc.* 24. *& disc.* 1. *&* 40. *Miscellan. Eccles.*
s *hoc tit. disc.* 1.
t *ibidem.*
u *disc.* 2. *& seqq. & disc.* 7. *hoc tit.*
x *disc.* 8. *hoc tit.*
y *disc.* 17. 19. *&* 21. *hoc tit.*
z *disc.* 24. *hoc tit.*
a *disc.* 24. *hoc tit. & disc.* 1. *de Regular.*
b *disc.* 31. *&* 35. *de jurisd. & disc.* 22. *hoc tit.*
c *disc.* 18. *hoc tit.*
d *in Supplem. hoc tit ad disc.* 20.
e *d. disc.* 20. *hoc tit.*
f *ead. disc.* 20. *hoc tit.*
g *disc.* 16 28. *&* 30. *& sæpius hoc tit.*
h *disc.* 34. *hoc tit.*
i *tit de Regular. disc.* 16. *& seqq.*
l *disc.* 7. *hoc tit.*

De lab-

II.

De laicalis, vel temporalis potestatis, & hierarchia præeminentiis in se ipsa; De Regnorum nempe, Provinciarum, & Civitatum, atque Regum, Principum, Baronum, Magistratuum, & privatorum præeminentialibus juribus, & qualitatibus.

39 ANtiquum Independentium Regnorum, & dominiorum, seu Rerumpublicarum usum pene abolevere Romani, qui post Annibalis, & aliorum victorias nimium potentes effecti, amicos, & inimicos, eadem metiendo mensura, totum fere Orbem ad unicum deduxerunt Imperium, ab eis rectum per subordinatos Præsides, Præfectos, & Proconsules, aliosque dependentes Vicarios, quibus ipsi Regum quoque titulum aliquando tribuebant, Historiis docentibus, ut Romani Civis amicitia, vel protectio, seu clientela Reges faceret.

Hoc autem prius scisso, deindeque pene aboleto Ro-
40 mano Imperio, antiquus reviait Rerumpublicarum, ac etiam independentium Regnorum, Principatuum, & dominiorum usus, sub eodem antiquo Regio nomine, aliisque novis, ac diversis, quæ ipsis Romanis ignota fuere, Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum vocabulis, quadam etiam suborta subordinati domini specie, eisdem Romanis ignota, quæ feudorum, & feudatariorum vocabulum habet; lite adhuc sub Judice indecisa pendente, an Longobardorum, vel Germanorum inventum sit? Aliquibus etiam antiquæ Imperialis dignitatis reliquiis, ac imagine in Germaniæ Imperatore adhuc remanentibus.

Plures itaque laicalis, vel temporalis potestatis, cui comparative ad Ecclesiasticam, Lunæ attributum congruit (Ecclesiasticæ vero illa Solis competente) in nostro communicabili Christiano Orbe Principum, ac Dominorum, & Magistratuum species habemus; Imperatoris scilicet, Regum, & Principum, omnino independentium, Rerumpublicarum, & Feudatariorum.

41 Istorum vero duplex est species; eorum nempe, qui regalia veræque dignitatis jura obtinent, cum jure Principatus, adeout (paucis exceptis) independentium, ac supremorum Regum, & Principum, sub præmissis, Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, ac etiam quandoque Regum titulis, vel vocabulis agant figuram; Et eorum, qui omnino subordinata, ac dependentia obtineant vera, & nobilia feuda, quæ simplicem Baroniam, tamquam per speciem perpetuæ, ac successoriæ Præfecturæ constituunt, ita Principum genere ab illo Baronum distincto: Quamvis quædam honorifica, & abusiva præmissarum dignitatum, Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum nuncupatio, ex proprii Principis, directique domini gratia, & munificentia eis quoque tribuatur, ut in feudorum sede advertitur.

42 Singulæ vero hujusmodi principatuum, ac dominiorum species, ad populorum regimen, & justitiæ administrationem majores, ac respective minores habent Magistratus, quibus Vicariorum, Præsidum, Gubernatorum, Senatorum, Consiliariorum, Judicum, & Officialium nomen congruit.

43 Altera quoque existente inferiorum laicalium Magistratuum specie, quæ sub Romanorum quoque Imperio, omnique ævo usu habita est, quæ Decurionum, & Consiliariorum, vel Magistratuum singularum subditarum Civitatum, & locorum œconomicam, & civilem concernunt administrationem, sub Universitatis, vel Communitatis nomine.

44 Aliud quoque Romanorum ad instar, majus irrepsit Monarchiæ, seu Coronæ vocabulum, plurium inter se independentium Regnorum, ac principatuum, & dominiorum sub uno, eodemque Principe, unionis significativum, ad illius Metropolitanatum, & Cathedralium, aliarumque inferiorum Ecclesiarum unionis instar, quæ superius insinuata est; Eaque easdem habet species diversas antecedenti rubrica insinuatas, ut nempe alia sit unio mere subjectiva, per quam antiquum corpus, propria essentia amissa, seu annihilata, cum altero confundatur corpore, ejusque membrum fiat; Alia vero sit coæqualia, & sociativa, per quam plura corpora æque concurrant ad unum efformandum; Et alia æque principalis, per quam singula corpora sine mixtura, vel confusione, nullave dependentia, antiquam, propriamque naturam retineant.

45 Unum tamen, eumdemque habeant Principem, & Rectorem, cujus unica materialis persona plures formales, & inter se omnino distinctas constituere, seu repræsentare dicitur; Istaque plurium dominiorum ultima unionis species sub Monarchiæ, vel Coronæ vocabulo explicatur. *m*

46 Ex his autem distinctionibus præeminentiarum inspectio manat, cum eadem proportione, quæ intra Ecclesiasticam potestatem post Papam, qui socium, vel æqualem non admittit inter Parochiales, Primatiales, Metropolitanas, Cathedrales, Matrices, Collegiatas, Parochiales, & simplices Ecclesias, ac privata Oratoria habetur, juxta superioritatis, ac dependentiæ respective proportionem; Ut Superior subditum præcedat, illique supereemineat.

Inter illos autem, qui coæqualem in qualibet respe-
47 ctive sphæra potestatem habeant, adeout unus ab altero non dependeat, antiquitatis ratio habeatur, sive ille præeminentiæ ordo servetur, quem major potentia, sive consuetudo præbeat; Certa tamen, ac generali desuper non cadente regula, cum Regionum diversi mores, diversam inducant praxim, multæque inter Principes, vel Respublicas adhuc sub Judice indecisæ maneant majoris præeminentiæ quæstiones.

Ille vero inter præmissas Regum, Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum, & Domicellorum ordo pro regula habetur (a limitationibus tamen pro dicta Regionum diversa praxi non immunis;) Ut primum occupet locum dignitas Imperialis, Regia secundum, illa Principis tertium, Ducum quartum, Marchionum quintum, Comitum sextum, Baronum septimum, aliorumque simplicium feudatariorum, & Domicellorum octavum; Quamvis etenim inhabitati loci utile, vel subalternum dominium cum jure inferioris proprii, vel improprii feudi, ad differentiam Principatus, Baroniam importet, omnesque hujusmodi inferiores, ac subordinati feudatarii, & Domicelli, sub illius Principatus Baronum genere veniat; Non omnes tamen Baronis juridicam dignitatem, ac jus nuncupationis aliasque præeminentias habent, cum pro diversis Regionum, ac Principatuum moribus, ipsa *Baronia*, dignitatis speciem quoque habeat, pro qua plurium locorum dominium desideratur, illud vero unius, vel aliquorum non sufficiat, quod tamen ex præmissis certam, ac generalem non recipit regulam ob adeo diversos Regionum mores, & praxim.

Alia quoque pro eadem diversa praxi inter illos, qui eadem, seu coæquali potiantur dignitate, ac propterea antiquitas ordinem præcedentiæ statuat, accidentalis ir-
48 repsit prærogativa, quandam redolens imaginem illius modernæ præeminentiæ, quam in Ecclesiastica potestate, Cardinalitia dignitas supra Patriarchalem, Archiepiscopalem, & Episcopalem obtinuit, ut scilicet illi magni Reges, qui ob plurium Regnorum, & Principatuum dominium, Monarchicam sortiuntur dignitatem, seu nuncupationem aliquos Primos, vel Pares, seu Magnos, secum a latere sedentes creare soleant; Ideoque majorem obtinere dicantur prærogativam, ac præeminentiam.

Ordo siquidem præcedentiæ aliarumque præeminen-
49 tiarum ab ipso Principe regulam, seu normam recipit, ut qui sibi proximior est, dignior remotiore censeatur, syderum Soli magis, vel minus approximantium similitudine adhiberi solita. *n*

50 Inter Ecclesiasticam autem, & sæcularem potestatem, super præeminentiarum, vel præcedentiæ ordine, illa dignoscitur differentia, quod in ipso ordine pro Archiepiscoporum, vel Episcoporum Ecclesiæ antiquitas, majorve dignitas negligitur, sed intra idem genus, eumdemque ordinem, promotionis personæ antiquitas attenditur, *o* quatuor exceptis Patriarchalibus suum occupantibus locum, possessoris neglecta priori, vel posteriori assumptione, ut Constantinopolitanus primum, Alexandrinus secundum, Antiochenus tertium, & Hierosolymitanus quartum occupet locum.

51 In temporali vero hierarchia dignitatum diversus est ordo, ut intra ejusdem tituli, vel dignitatis possessores,

non

non personæ antiquior provisio, vel obtentio, sed ipsius erectæ dignitatis antiquitas, possessori præcedentiam, aliaque præeminentialia tribuat jura. Nisi hujus antiquitatis quæstione vadente, quæ indecisa pendeat, possessoris major antiquitas praxim præbeat.

Inter Magistratus vero, vel Senatores, aliaque Tribunalium membra, unum politicum, sive collegiativum
52 corpus constituentia, adeout idem sit munus, eademque prærogativa, dum receptionis antiquitas præeminentiam regular neglecta nominationis, vel deputationis antiquitate, nisi aliter suadeat consuetudo, cui generaliter in hac præeminentiali materia deferendum est. *p*

Inter diversos autem Magistratus, ubi consuetudo desit, vel ambigua sit, ideoque ad juris regulas recurrere oporteat, eadem superius insinuata probata Solis, ac Stellarum retenta ex majori proximitate Principia,
53 vel Majoris Magistratus, qui primam figuram faciat, præeminentialis ordo regulandus est, sive inter Collegia, vel Tribunalia, major jurisdictionis amplitudo, ut qui ordinariam, ac universalem habeat causarum cognitionem, præemineat deputato ad earum certum genus; sive in utroque eadem data universitate illa prævaleat, quæ magis dignum subjectum habeat; Ideoque criminales Judices, ac Magistratus civilibus præferendi
54 sunt; Nisi altera prærogativa, quæ in Judicem persona accedat, regulæ suadeat limitationem, ut pro Romanæ Curiæ frequentiori praxi, prælatura, aliquibus civilibus Magistratibus annexa supra criminales, qui ea carere solent, præeminentiam causet.

55 Inter illos autem subditarum Civitatum, seu Communitatum Magistratus, qui œconomo potius, quam politico, ac jurisdictionali regimini, ab eadem subdita Civitate, vel populo præfici solent, sub Decurionum, vel Antianorum, seu Conservatorum, aut Consiliariorum, aliove simili vocabulo explicari soliti; Ipsorum munerum qualitas in primis attendenda est; Ubi etenim certus, ac fixus muneri locus sit assignatus, tunc personæ occupantis neglecta prærogativa, ipse locus lorato præeminentiam tribuit: Illa vero diversitate cessante, personarum dignior qualitas præeminentiam regular, ideoque
56 nobilis ille, qui utramque simul junctam naturalem, & accidentalem, seu acquisitam, aut mixtam habeat, quod scilicet ille, qui natura sit nobilis, atque literatium, vel militarem quoque nobilitatis gradum habeat, alteri solam naturalem, vel solam accidentalem nobilitatem habenti veniat præferendus; Inter eos autem, qui æquali polleant prærogativa, ætas major præeminentiam causat; In eodem nobilium genere, regulariter neglecta majoris, vel minoris nobilitatis quæstione, utpote inconvenientium productiva, plus etenim, & minus speciem non variat,

57 Literarum vero, & armorum celebris præeminentialis quæstio est; Cum ea distinctione decidi solita, ut in literariis, ac civilibus actibus literæ primum, digniorémque locum occupent; In militaribus autem arma, quæ in mixtis, vel indifferentibus togæ, seu literis locum cedant.

58 Eadem inter utramque naturalis, & acquisitæ, seu accidentalis nobilitatis quæstione cadente, cui potius locus tribui debeat; Quamvis autem theorice, acquisitæ potius, quam naturali, dignior locus debitus esse dignoscatur, frequentior tamen praxis, de facto majorem naturalis nobilitatis existimationem producere videtur; sive cum ea distinctione quæstio decidenda est, ut in coæquali specie, vel sphæra, acquisita cum literis, vel armis, utpote meritoria personæ, alteram ordinariam, seu legalem vocat naturalem nobilitatem, quæ nullum præsefert personale meritum, non autem ut cum magnatitia, vel generosa, utpote diversæ hierarchiæ, vel sphæræ concursum habeat; Privatos etenim, seu personalis præcedentiæ, seu præeminentiarum concursus inter ejusdem sphæræ, vel ordinis personas cadit, non autem ordinum diversitate accedente, dum ultimus, vel minus dignus superioris ordinis, primum, ac digniorem inferioris vincit; Ultimum tamen illi nobilitati præbendo locum, quæ non ex virtutis personali merito, sed ea Principis gratia, vel privilegio manat. *q*

Utriusque item Ecclesiasticæ, & laicalis potestatis, vel hierarchiæ, alia quoque dignoscitur differentia; In Ecclesiastica siquidem semel obtenta dignitas, quæ in-
59 delebilem imprimat characterem, Patriarchalis scilicet, Archiepiscopalis, & Episcopalis, eumdem occupat, & retinet locum, quem semel obtinuit; quamvis administratio, vel actualis possessio ea voluntaria dimissione, sive ea necessario impedimento desit, quia nempe ab infidelibus, vel hæreticis, seu schismaticis occupata Ecclesia, titularia tantum, spectato effectu, dignitas remaneat, ut juxta Pontificiæ Capellæ ordinem antiquior juniori actualem Ecclesiam habenti præferatur; Aliqua non improbabili dubitandi ratione cadente in iis, qui titularibus Metropolitanis, vel Cathedralibus Ecclesiis insigniti, alterius actualis Archiepiscopi, vel Episcopi servitorium, vel ministeriale munus gerant. *r*

In temporalibus vero Regum, Principum, Ducum, Marchionum, Comitum; & Baronum, ac Senatorum, & Consiliariorum, aliisque similibus dignitatibus, solus titulus absque administratione, sive ex privilegio obtineatur, sive pro pristina actuali obtenta, posteaque dimissa administratione retineatur post actuales locum occupat, Regionum tamen, seu locorum semper salva consuetudine hujusmodi quæstionum Judice meliori. *f*

Ejusdem laicalis potestatis præeminentia quæstiones 60
pariter, ubi extra propriam jurisdictionem in Ecclesiis, vel in Ecclesiasticis functionibus a laicali potestate exempta sit concursus, an aliquam supra alios præeminentiam obtinere debeat; Decet namque Magistratus, ac publicas personas a privatis differre, atque a reliquo populo distingui; Pro majori vero, vel minori prærogativa, seu modo distinguendi, est quæstio ab Ecclesiasticis ritibus, vel a legitima consuetudine, quæ per Ecclesiam non improbata sit, recipiens decisionem, an præsertim in throno elato, vel honorifica sede, an Principi, vel Baroni, vel Magistratui debeatur, frequens praxis docet, idque etiam, ac generalem non habet regulam, sed pariter a consuetudine per Ecclesiam non improbata, sive diversa ipsarum Ecclesiarum dignitate, & prærogativa decisionem recipit. *t*

m *disc. 29. hoc tit.*
n *in Supplem. hoc tit. pluries.*
o *disc. 16. hoc tit.*
p *disc. 28. hoc tit.*
q *disc. 35. hoc tit.*
r *d. disc. 16. hoc tit.*
f *tit. de feud. disc. 84. & in Supplem.*
t *disc. 26. 27. & 30. hoc tit.*

III.

De nobilitate ejusque diversis speciebus, vel gradibus, ac effectibus, & præeminentiis exinde resultantibus.

QUamvis nobilitas in genere naturæ, vel virtutis do- 61
num sit, quod idem humanum genus distinguit, ut eos qui illa fulgeant iis, qui ea careant, majores; dignioresque reddat, atque aliquorum faciat bonorum capaces, quorum incapaces censentur ignobiles; Quamplures tamen ejusdem generis, singulorumque generum species, vel sphæræ habentur eodem modo, quo in utraque Ecclesiastica, & sæculari generica hierarchia, ordinum, ac dignitatum habentur distinctiones; Prima etenim, ac generica nobilitatis distinctio est, quæ duo constituit genera, naturalis nempe unum; Et acquisitæ, sive accidentalis alterum.

Naturale vero genus plures habet species, quarum pri- 62
ma, omniumque major est ea nobilitas, quam supremus, & absolutus Principatus producit; semper etenim qui superiorem non agnoscit, neque alienæ subditus est potestati quolibet subdito dignior est censendus, naturali neglecta majori prærogativa, vel antiquitate, majorumque gradibus, & honoribus, quibus subdita familia præfulgeat.

Secundum occupat locum ea nobilitas, quæ magna- 63
titia, atque legaliter illustris dicitur; Magnatum scilicet, ac Illustrium virorum, qui cum antiquis dominiis, antiquisve Principis, Ducis, Marchionis, vel Comitis dignitatibus, primam post supremum Principem figuram faciant, ipsiosque Reipublicæ nobile corpus efformeat, ubique tamen hominum opinione inter Illustrium, & Magnatum antiquorum habeant existimationem.

Quam-

Quamvis etenim in propria ejus, qui dignitates confert ditione, vel Principatu, ipsius dignitatis qualitas, pariformes in Consiliis, & Parlamentis, aliisque magnatitiis ordinis functionibus, neglecta possessorum personali qualitate, sive adeptionis antiquitate, producat effectus, & prærogativas, antiquitate aliquam præcedentiam in eodem ordine solum producente, ideoque primi, ac magnatitii ordinis ita censeantur antiqui, ac moderni Principes, Duces, Marchiones, & Comites, Cardinalitiæ, Patriarchalis, Archiepiscopalis, & Episcopalis dignitatum ad instar; Legalis tamen, sive artificialis, ac ficta hæc magnatitia nobilitas censenda est, intra jurisdictionem scilicet illius Principis, qui dignitates contulit ad [illegible]ales effectus operativam, non autem pro existimatione in universum cum non subditis, ac extra eam ditionem; Ideoque inter artificialis, vel accidentalis generis species potius recensenda est, atque in ea occupat locum non autem in hoc genere naturali; Ea etenim proprie sub hac sphæra cadit magnatitia nobilitas, quam talis existimationis Hierosolymitana Religio habet, ut Magnatum hujusmodi illegitimos liberos nobiles reputet, atque ad habitum Justitiæ admittat.

64 Tertium ea naturalis nobilitas locum occupat, quæ a præcedenti illustri, seu magnatitia, pendeat, diversamque superiorem, super sequentem qualificatam, seu generosam speciem, seu sphæram constituat, & quam communis modernus loquendi usus, equestrem appellat, talisque sphæræ nobilibus, Equitum vulgo *Cavaleriorum* vel titulum congruit; A magnatum nempe secundogenitis dependentiam habente, sive a primogenitis, magnatitia dignitate amissa, sive ubi eadem magnatitia dignitas non adsit, illustrium in armis, & literis virorum continuatove, & amplo, longove progressu, ac antiquo splendore illustrem reddentibus familiam, quæ publicæ, ac notoriæ speciem quoque habeat.

65 Quartum, ea naturalis privata nobilitas locum occupat, quæ supra legalem longe magis qualificata sit, eique ad ordinariæ, seu legalis differentiam generosæ vocabulum tribuitur, & congruit, eave ad præfatæ Hierosolymitanæ Religionis (a qua reliquæ similes militiæ normam accipiunt) justitiæ habitum obtinendum sufficiens, ac respective necessaria reputatur. Eaque dicitur, quæ ex omnibus quatuor, patris, matris, ac utriusque paternæ, & maternæ aviæ lateribus constet, atque immemorabilem habeat nobilis vitæ statum, famam ac existimationem, sordidique, ac mechanici exercitii memoriam non habeat, immemorabilemque cognitorum insignium, vel armorum, nobilium familiarum ad instar admixtum quoque usum possideat.

66 Quintum occupat locum illa ordinaria, seu legalis nobilitas, quæ pro nobilibus Civitatis, vel loci Magistratibus, & muneribus, aliisque nobilium legalibus prærogativis, illa præsertim exemptionis a servitiis, aliisque sordidis muneribus personalibus, ac popularium, & ignobilium pœnis compenit.

Ex paterno autem latere ista nobilitas regulam accipit, matris ac utriusque aviæ ignobilitate neglecta; E converso vero matris, & aviarum nobilitas, ignobilem patrem habendi non prodest, cum legales regulæ in iis, quæ nobilitatem concernunt, paternam spectari debere conditionem statuant, in libertate vero, vel servitute, maternam.

Huic itaque legali, ac genericæ nobilitati proprie ea generica antiquorum philosophorum definitio congruit, quod longa divitiarum possessio, seu continuatio sit, atque patria, & avi civilis vivendi forma sufficiens reputetur, magis vero si antiquior sit.

Ultimum demum in hoc naturalis nobilitatis genere occupat locum illa species, quæ etsi juridicam non redoleat nobilitatem, ejus tamen aliquam habet imaginem pro minoribus effectibus, vel prærogativis, ea præsertim exemptionis a vilibus, ac sordidis servitiis perso-
67 nalibus, illaque mere personali collecta, cui capitationis nomen congruit, per solos ignobiles, ac plebejos solvenda, quia nobiliter viventes, in divitiarum statu suæ posteritati naturalem præparent nobilitatem, sive quoddam præbeant initium sub civium, vel civilium, seu nobiliter viventium nomine, seu vocabulo explicari soliti, juxta varios Regionum mores, qui uniformem generalem regulam excludunt; In aliquibus etenim Hispaniarum partibus, etiam qualificatæ, generosæve nobilitatis viri, sub hoc civium honoratorum, vel divitum hominum nomine, seu vocabulo explicantur, quod in Italia longe diversam habet significationem, vel effectum patit.

Altera quoque pro Regionum, seu locorum moribus, 68
habetur nobilitatis species, quæ restricta dicitur, aliquarum, nempe Civitatis familiarum, quibus ejusdem Civitatis, vel loci publica nobilia munera, & Magistratus privative congruunt; Aliis vero quamvis generosa, imo equestri, vel magnatitia nobilitate polleant, denegantur.

Inter omnes vero recensitas species neque uniformis est existimatio, sed ea major, vel minor est pro Ditionum, seu Principatuum, ac respective Civitatum, & 69
locorum qualitate; Eadem etenim non est præeminentia, ac existimatio Regum, & supremorum Principum magni Regni, vel Principatus, magnæve Monarchiæ, vel potentiæ, ut est exigui, vel mediocris; Eademve proportio est in secunda Magnatum specie; Ut etiam in tertia, & quarta, major est nobilium Regiæ, seu Metropoliticæ, quam inferioris Civitatis prærogativa; Atque inter inferiores æque subditas Civitates diversæ dignoscuntur, Classes majores, & minores; Quinimo etiam inter æquales nobilitates dignoscitur differentia inter illas, quæ nobilium a popularibus formalem habeant separationem, ac etiam earum, quæ sub immediata Regis, vel supremi Principis superioritate, ac regimine sint; Ac earum quæ baronalem, seu feudalem patiantur servitutem; sive ubi de Civitatibus, vel Oppidis, & Castris diserentve agatur; Quamvis etenim in proprio loco inter ejusdem nobiles, & populares eadem sit proportio, longe tamen diversa existimatio est, longeque diversi manant effectus ex ipsorum locorum majori, vel digniori qualitate. *s*

Alterum accidentalis, vel acquisitæ nobilitatis genus, diversarum quoque specierum pariter divisionem; Ea primum occupante locum, quam noviter obtenta Cardinalitia, vel Episcopalia Ecclesiastica dignitas, aut ea
prophana impropria, & abusiva Principum, Ducum, 70
Marchionum, Comitum & Baronum dignitas, quæ subditis, ac subordinatis fideicommissariis concedi solet, & quæ ubi antiqua sit, supra recensitum secundum naturalis nobilitatis gradum constituit; sive altera Senatoria primi ordinis Consiliariorum Principis a latere assistentium; Vel majorum, ac supremorum militiæ, & exercituum Ducum.

Altera minoris gradus est ea, quam literarum, vel 71
armorum, virtus, vel meritum producat, quoties nullus accedat gradus, vel dignitas; Istoque casu, antiquiorum scholasticæ potius, quam forensea intrant quæstiones, an practicis professoribus ita facultatum nobilitas congruat, & an in eis nimia excellentia requiratur; Gradus tamen Doctoris, vel Ducis militum, hujusmodi quæstionum occasionem removet, dum ipse gradus utpote ea Principis mediata, vel immediata authoritate collatus, speciem dignitatis redolens, hunc operatur effectum, etiam in medica, scientifica tamen facultate, quæ inter omnes magis mechanicum admixtum habet opus; Sola facultate sine gradu nobilitatem non patiente, nisi magnæ excellentiæ metam obtineat. *u*

In hac specie accedentibus iisdem majoris, ac minoris existimationis gradibus, qui in altera naturalis nobilitatis specie insinuantur, ob excellentiam, vel majorem ac respective minorem dignitatem, seu Magistratus, & munera.

Eundem effectum, quem hujusmodi literarii, vel militares gradus operantur, inducunt quoque Ecclesiasticæ Dignitates Episcopatu inferiores, ac præsertim Cathedralium Canonicatus recensentur, utpote Senatoriæ, ac 72
jurisdictionalis Dignitatis speciem redolentes, dum Canonici cum Episcopo Cathedraticum corpus, vel Senatum efforment, *x* eumdem operantibus effectum similibus Dignitatibus, vel muneribus pro locorum, ac Regionum moribus, quibus deferendum est.

Postremum, ea nobilitatis species locum occupat, quæ mere privilegiativa, & absque literario, vel militari merito personali, sed ex mera gratia, & Principis privilegio obveniat, ut in aliquibus Principum infirmis, ac 73
mechanicis familiaribus, sive in aliquibus in arte excellentibus; Et quandoque ob vitiorum excellentiam, quæ sæpius apud Principes & magnates magis præeminet, praxis docet. *y*

Soli autem supremo Principi, vel cui ipse concesserit, 74
non autem Baronibus, & Domicellis, vel Subditis Civitati-

vitatibus, aliisque Magistratibus, nobiles creandi facultas competit, cum de Regalibus hæc potestas censeatur, Soli etenim Principi conceditur fictioni veritatis vim, ac operationem tribuere, atque ita personæ statum immutare, ea specie nobilitatis, quam subditi Barones, & Domicelli, vel subditæ Civitates conferunt, ad effectus ipsi Collatori præjudiciales suffragante.

75 Quamvis autem frequens doceat praxis, ut subditæ Civitates, vel aliquæ nobilium Universitates, & adunantiæ, quæ sedilium, vel platearum, sive Collegiorum, aliisque similibus vocabulis explicantur, ad nobilitatem personarum, ac familiarum faciant aggregationes, ex Principis tamen explicito id provenit privilegio, vel ex eo implicito, quod immemorabilis consuetudo producat; Sive ut id nobilitatis, quæ alias desit, collationem non importet, potius vero veritatis, ac justitiæ agnitionem redoleat, ita in eorum cœtu admittendo eos, qui ex natura, vel ex accidenti jam nobiles essent, quamvis in illa Universitate, ejusque muneribus, ac peculiaribus prærogativis jus non haberent; Ideoque non est nobilitatem ex integro conferre, neque eum, qui natura ignobilis esset, nobilem creare, cum id (ut præmissum est) supremæ tantum sit potestatis, quæ fictum efficere potest verum; Principatuum tamen, ac locorum moribus desuper universam hanc materiam regulantibus. *a*

76 Præcedenti vero actum est Rubrica majoris prærogativæ, ac existimationis, an accidentali, vel naturali nobilitati potius debita est.

77 Sicuti autem omne vinculum, eo modo quo ligatum est, solvitur, omneque ædificatum ab eodem ædificante, facilius quam ab altera manu demolitur, ita nobilitas, quæ jam quæsita sit, amittitur, ac degenerat ex vitiis, ac indignitatibus, quæ oppositæ sint virtutibus, quæ illam produxerunt; Sive ex sordidis, ac mechanicis ministeriis, quæ nobilis vitæ sunt destructiva, ideoque ille, quem natura, vel gradus, nobilem reddidit, ex proprio delicto, seu vili exercitio ignobilis evadit, ignobiliumque more censendus est. *b*

78 Non omne tamen crimen, vel vitium, hunc producit effectum, sed illud, quod locorum leges, vel mores tale reputant; Præsertim vero, pro magis conformibus Nationum, seu Regionum moribus, furtum, & grassatio, ac assassinium in figura mandatarii, non autem mandantis, atque utraque divina, & humana læsa Majestas, hunc producunt effectum.

79 Minusque omne mechanicum exercitium hanc facit operationem, sed illud quod pro moribus Regionis, solis ignobilibus, ac plebeis congruum, nobilibus vero omnino incongruum reputatur; Idque certam, ac generalem non recipit regulam, cum apud aliquas gentes, vel nationes, ex recepta, probataque consuetudine, etiam sordidæ mercaturæ, vel agriculturæ exercitium in re propria, cum ipsamet qualificata equestri, vel generosa nobilitate compatibile reputetur; Apud alias vero omnino abhorritum, ac damnabile sit, ideoque moribus deferendum venit. *c*

Juris autem, ac Juristarum attentis regulis, ac traditionibus, Agricultura conductitia, & in re aliena, non autem in re propria nobilitati præjudicat; Mercatura vero parva, & mechanica, quæ per se ipsum, non autem magna, & intellectualis, vel per scripturam, cujus exercitium per famulos, ac ministros habeatur. *d*

80 In una, eademque familia, quæ unum habeat stipitem, nobilium, ac ignobilium compatibilis concursus practicabilis est, ut una linea, vel colonellus nobiliter, altera vero ignobiliter vixerit, vel quod ejusdem lineæ personæ diversam habeant vivendi normam. *e*

81 Singularum vero personarum dignitas, generis, vel familiæ nobilitati, nullum parit præjudicium, quod ipsius tantum indigni erit, ut ab iis excludatur honoribus, ac privilegiis, & favoribus, quibus natura, vel majorum meritis, seu Principis gratia eum vestierat, ipse vero se spoliavit.

Majoris vero demeriti ille censendus est, qui in statu nobili natus, ignobilem ducit vitam, ignobilesque mores habet, quam ille, qui a natura, vel fortuna, hoc beneficio est destitutus: Iste siquidem excusatione dignus censendus est, si per eam majorum viam ambulat, quam invenit; Ille vero bonam, ac nobilem a majoribus sibi paratam habens viam, eam deserit, ignobilemque, ac deteriorem indigne eligit. *f*

Patris autem ignobilitatem filiis non obesse, communis est Juristarum sensus, ubi avita potius nobilia, quam paterna ignobilis vestigia sequantur, sicuti etenim in fideicommissis, vel gentilitiis patronatibus, ac juribus, vel antiqui pacti, & providentiæ feudis, successoribus 82
ex propria persona, propriove jure venientibus, conceditur bona, vel jura a Patre distracta, vel neglecta recuperare, majorumque statum restituere, sibi obesse non debentibus patris, aliorumve prædecessorum culpis, ac præjudiciis; Ita eadem impellente ratione, in hac nobilitatis prærogativa dicendum est; Nisi etiam Avi, aliorumve majorum, longa, & continuata ignobilitas, eodem modo, quo quæsita est, in toto aboleverit genere; Idque certam, ac generalem non recipit regulam, cum ab iisdem Regionum moribus, aliisve circumstantiis normam, seu decisionem recipiat. *g*

t *disc. 32. cum tribus seqq. hoc tit. & in Suppl.*
u *disc. 35.*
x *eod. disc. 35.*
y *ibid.*
z *disc. 30. & seqq. & 35.*
a *ut supra.*
b *eod. disc. 35.*
c *disc. 32 & seqq.*
d *ibid.*
e *ibid. & tit. de jurep. disc. 31.*
f *dict. disc. 35.*
g *disc. 33. & seqq. & dict. disc. 31. de jurep.*

IV.

De titulis, & intitulationibus, aliisque nuncupationibus, & adjectis, vel tractatibus.

Legalium regularum incapax, ista titulorum, seu nuncupationum, & adjectorum materia videtur, cum locorum, & Regionum usus vel abusus, temporumque conditiones totum faciant; Ipsa nostra ætate maximam desuper edocente alterationem, ideoque locorum moribus deferendum est; Evidensque reputatur error eorum, qui cum antiquis moribus, vel formulariis, moderna volunt regulare tempora; Currentibus etenim moribus obediendum esse edocemur, non autem ex oblivionis sepulchris suscitanda ea, quæ jam antiquata sint. 83

Civilium autem, seu Romanorum legum dispositione 84
attenta, sive earum antiquorum Interpretum, & professorum spectato sensu, *Illustris viri* titulus, magnatibus tantum, qui Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum dignitatem abusivam, saltem habeant, conceditur; Illo *perillustris* Regibus, ac Supremis Principibus, sive Regnorum Vicariis, supremisve moderatoribus, antiquorum Proconsulum, & Præfectorum figuram gerentibus, via concesso; Illo autem superlativo, quod *Illustrissimi* dicitur, solis Papæ, & Imperatori reservato.

Eo vero *spectabilis*, aliquibus magnis, primique Or- 85
dinis Senatoribus, & Magistratibus congruo; Altero autem, *Magnifici*, qualificatis, ac generosis nobilibus, aliisque qualificatorum Magistratuum, sive literarium, vel militarem habentibus gradum competente. *h*

Hinc itaque, quam magna morum, ac temporum sit 86
mutatio, edocemur, dum illum, qui solius Pontificiæ, ac Imperialis dignitatis titulus erat, pro nostri sæculi moribus irrisione quidem dignis, illæ usurpant personæ, quibus via *Magnifici* congruit intitulatio.

Aliqua tamen Tribunalia juridicum morem laudabili- 87
ter conservant, ut Illustris titulus Solis Magnatibus, Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum dignitate conspicuis tribuatur; Ille *spectabilis* majoribus, ac primariis Senatoribus, Magistratibus, & Consiliariis, qui a Principis, vel Supremi Vicarii latere sedeant; Ille vero *Magnifici*, Consiliariis, aliisque magnorum Tribunalium Judicibus, & Magistratibus, ac etiam Advocatis, illisque solum qualificatis viris, qui equestri, vel generosa nobilitate fulgeant; Idque in judicialibus nimia quidem commendatione dignum censendum est: Dedecet namque Judices, qui vice ac nomine Principis, vel Reipublicæ loquuntur, sæculi corruptos, & contemptibiles mores, vel abusus, ac illicitas, & temerarias nuncupationes canonizare, & sequi. *i*

De jure etenim indebitos, sive incongruos titulos, 88
& nun-

& nuncupationes assumentibus interdicendum est; Atque leges desuper profecti hanc refrænantes licentiam, commendabile reputatur. *l*

89 Cognomitiis, vel familiæ, sive alterius adjecti, vel stemmatum, sive armorum, & insignium novus usus ab aliquo assumptus, ab eo, qui antiquiorem illius cognominis, vel adjecti, seu insignium usum jam obtinet, Judicis officium, & auctoritatem implorante, interdici potest, ob gravia præjudicia, quæ nobilitari, aliisque præeminentiis antiqui possessoris ita manare solent. *m*

90 In Ecclesiastica quoque hierarchia ex eadem, vel simili ratione præjudicii eadem jam ab aliqua Ecclesia, vel Ecclesiastica, seu pia Universitate, aut a Capella, vel Altari, assumpta nuncupatio, alteri Ecclesiæ, vel Capellæ, sive Altari, aut Universitati, vel Congregationi prohiberi potest. *n*

91 Patronorum vero præeminentiæ, in patronata Ecclesia, vel Capella, sub jurispatronatus peculiari cadunt sede; suamque pariter sedem habent parochiales, vel capitulares, aliæve similes.

92 Fratrum quoque aliorumve sociorum, vel consortium, individuam rem, vel jus pro communi possidentium præeminentiales quæstiones forus audire solet in retentione, puta, clavium, vel scripturarum, aliorumve jurium exercitio, quod sub præmissa patronatuum, ac altera hæredum sedibus cadit.

h *disc.* 30.
i *d. disc.* 30.
l *ibidem*.
m *disc.* 10. *hoc tit. & in Supplem. tit. de Regular. disc.* 21. *&* 31. *&* 32.
n *d. disc.* 10. *hoc tit. disc.* 31. *&* 32. *de Regular.*

V.

De Civilitate, ejusque diversis speciebus, ac effectibus.

93 Plures, diversasque locorum civilitates, ab eadem persona eodem tempore obtineri, lex concedit, pro eo plurium formalium personarum etiam incompatibilium concursu, quem eadem lex in eadem persona materiali, pro respectuum diversitate admittit. *o*

94 Ideoque plures habentur civilitatis species; Una scilicet naturalis, quæ sub originariæ vocabulo explicatur; Altera accidentalis, vel acquisita, quæ domiciliaria dicitur; Et altera pariter accidentalis, vel acquisita, quæ privilegiativa, sive occasionalis sit.

95 Naturalis autem, sive originaria, plures quoque subalternas habet species; Una siquidem omnino vera, & propria, tam legalis, quam naturalis est, quæ propriam, ac parentis originem in loco habeat, adeout nulla legis fictio, vel suppletio accedat; Altera pariter magis naturalis, minorem habens fictionem, ea est, quæ ex propria nativitate, ab eo extero patre, qui domiciliariam jam contraxerit in loco civilitatem, proveniat.

Tertia, quæ naturæ, & veritatis, in propria persona, & ex propria nativitate in loco, fomentum habeat, ex extero tamen patre, casualiter, vel occasionaliter sequuta.

96 Et quarta ea, quæ majorem habet legis fictionem, quia nempe in propria persona, propriave nativitate, naturalis desit veritas, originaria vero, civica paterna qualitas filio eandem tribuit originariam civilitatem, illa matris nobilitatis ad instar hunc non producente effectum.

Quæstione cadente, an avita origo, eundem operetur effectum; Idque ex Regionum moribus, factive circumstantiis decisionem expectat, Ex ea potissimum distinctione, an diversi loci nativitas causativa, vel occasionalis dici mereatur, quia nempe pater aliive majores, non ut domicilium, propria neglecta originaria patria contraherent, ibi morari contingat, sed officii feudi, mercaturæ, aulæ, vel professionis, seu artis occasione.

97 Isto etenim casu, originaria civilitas magis retineri dicitur, ut alibi occasionaliter natus, ac si vere, & proprie in originaria patria natus esset habendus veniat, quamvis longa in diverso loco fuerit mora majorum natales quoque ibi habentium. *p* In altero vere casu, formalis domicilii, cum omnimoda, vel aliqua originariæ patriæ desertione, super avita, vel antiquiori originariæ qualitatis transmissione, major viget quæstio, a Regionum moribus pariter decidenda. *q*

98 Hinc duplicem quoque originariam qualitatem in eadem persona concurrere sequitur; Unam scilicet propriam; Alteram vero parentis, quamvis etenim occasionaliter, vel causative extra patriam in diverso loco natus, habeatur, ac si vere, & proprie in ipsa patria natales habuerit; Adhuc tamen naturæ beneficium sibi non est denegandum, ut originarius Civis illius loci dici mereatur, ubi vere natus est.

99 Dubitandi ratione cadente, ubi affectata sit nativitas, quæ fraudis redoleat suspicionem, quia nempe uxorem quis habeat in propria patria prægnantem, ad Metropoliticam, vel Regiam, seu alias magis qualificatam, & privilegiatam ducat Civitatem, ut ibi edendus partus, illius Civitatis favoribus, ac privilegiis potiatur, ad patriam reversurus; Idque varias habet sententias, probabilior vero ea videtur, quæ magis favorabilis est, pro competentia illorum favorum, ac privilegiorum, quæ jus tertii directe non tollant, neque odium redolaant.

100 Domiciliaria civilitas ea est, quæ per exterum in aliena patria eligentem domicilium acquiratur; Eaque ubi quæsita sit, eosdem favorabiles, ac odiosos operatur effectus, quos ipsa originaria, seu naturalis civilitas producit, cum ei assimilata sit, nisi munerum qualitas veram, ac naturalem pro loci moribus, vel legibus exigat, istamque fictam non admittat.

101 Majores autem fori quæstiones hanc percutiunt veri domicilii acquisitionem, quando scilicet ea sequuta dicatur, pro consueta opinionum scissura, variis varia sentientibus; Aliqui etenim decennalem ad minus desiderant habitationem; Alii ista non contenti, bonorum stabilium acquisitionem, ac uxoris susceptionem, onerumque supportationem exigunt; Probabilius vero est, ut facti potius, ac voluntatis, quam juris quæstio sit, ideoque certam, ac uniformem non recipiat regulam, solitusque sit pragmaticorum error, cum generalitatibus, vel cum particularium casuum rebus judicatis desuper procedere, cum vere ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, voluntatem includentibus decisio pendeat.

102 Longa siquidem, imo longissima, diuturnaque mora, cum uxoris susceptione, liberorumque procreatione, atque bonorum notabili acquisitione, pro frequenti praxi, dantur quoque in iis, qui muneris, vel feudi, seu mercaturæ, vel aulæ, seu professionis occasione, in eo loco morentur; Non tamen ea inde domicilium contrahunt; Et è converso brevi incolatu, cum expressa animi declaratione, Civicorumque onerum, vel munerum susceptione, ac respectiva admissione, verus quis efficiatur domiciliarius; Ideoque Judicis prudentis arbitrio, ac facti circumstantiis pro personarum qualitate, præsertim vero pro Regionum, seu locorum diversis moribus regulando, commissa res est.

103 Tertia magis ficta civilitas est ea, quæ mere privilegiativa sit, & quam pro generali regula nobilitatis ad instar, solus Princeps concedit, eaque de Regalibus reputatur; Solius etenim supremæ potestatis est, fictum reddere verum, atque veri operationem ficto tribuere, Subditis vero Civitatibus, vel Dominis, Supremi Principis Indulto cessante, eam solam tribuere conceditur civilitatem, quæ concedenti, atque ab eo dependentibus præjudicet, non autem, ut personæ statum in omnibus firmet.

104 Quæstione cadente, cum consueta opinionum scissura, & varietate, an ad civicos favorabiles effectus, solum privilegium ejus, qui concedere valeat, sufficiens censendum sit, absque onerum supportatione, vel potius ista necessaria sit; Istaque facti potius, quam juris quæstio quoque dicenda est, ex privilegii tenore, & concedentis potestate, sive ab ea interpretatione, quam observantia dederit, vel a locorum legibus, ac moribus decidenda.

105 Altera quoque ficta, seu occasionalis datur civilitatis species, quæ a loci dominio, vel feudo, sive a beneficio, vel officio resultat; Feudatarius etenim, & Baro, seu Dominus, in iis, quæ feudum, vel domi-

nium

nium loci concernunt, non autem in aliis, quæ diverso, ac privato jure in eodem loco possideat; primus dicitur Civis, quamvis originaria, vel domiciliaria civilitas desit; Idemque fortius in Episcopo in universa Diœcesi, in illis, quæ Episcopalem Dignitatem, vel Episcopalis Mensæ jura concernant; Et in Cathedralis Canonicis, ac dignitatibus, & respective in locorum Parochis, sive in loci Judicibus, & Ma-
106 gistratibus: Occasionalis vero dicitur, utpote causa, vel occasione durante, solam habens durationem; Adbuc tamen certæ, ac uniformis regulæ materia incapax censenda est, ex Regionum, seu locorum diversis legibus, vel moribus recipiens decisionem, quæ pro effectuum quoque diversa qualitate, diversa esse solet.

107 Facti quoque, ac voluntatis potius quam juris, eandem recipiens normam, vel decisionem, ex particularium casuum circumstantiis, ac Regionum, seu locorum moribus, opposita est quæstio, in omnium præmissarum civilitatum desertione, seu amissione, Quamvis etenim pro consueta pragmaticorum præsertim inepti a, eadem dignoscatur opinionum scissura, multæque desuper habeantur formalitates, ac generalitates, cum quibus leguleici vulgi turba procedere solet, civium statum, vel civicos diversi loci actus ponderando. Errorem tamen id continet, ob superius enunciatum plurium civilitatum compatibilem concursum, Ideoque eidem Judicis arbitrio res commissa est, ex casuum circumstantiis, & argumentis regulando, potissime vero ex ditionum, vel locorum legibus, vel moribus, atque ex effectuum magis, vel minus præjudicialium qualitate.

o *disc. 36. & seqq. & disc. 104. de Regal.*
p *locis sup. cit.*
q *ibidem.*

Finis Libri Tertii:

ALIUS INDEX
ARGUMENTORUM
NOVISSIMORUM
IN DISCURSIBUS POSTHUMIS

Nunc primum editis in hac Secunda Parte Terti Libri de Præeminentiis &c.

DI-

D I S C. X.

Ravennaten. Aspersorii.

